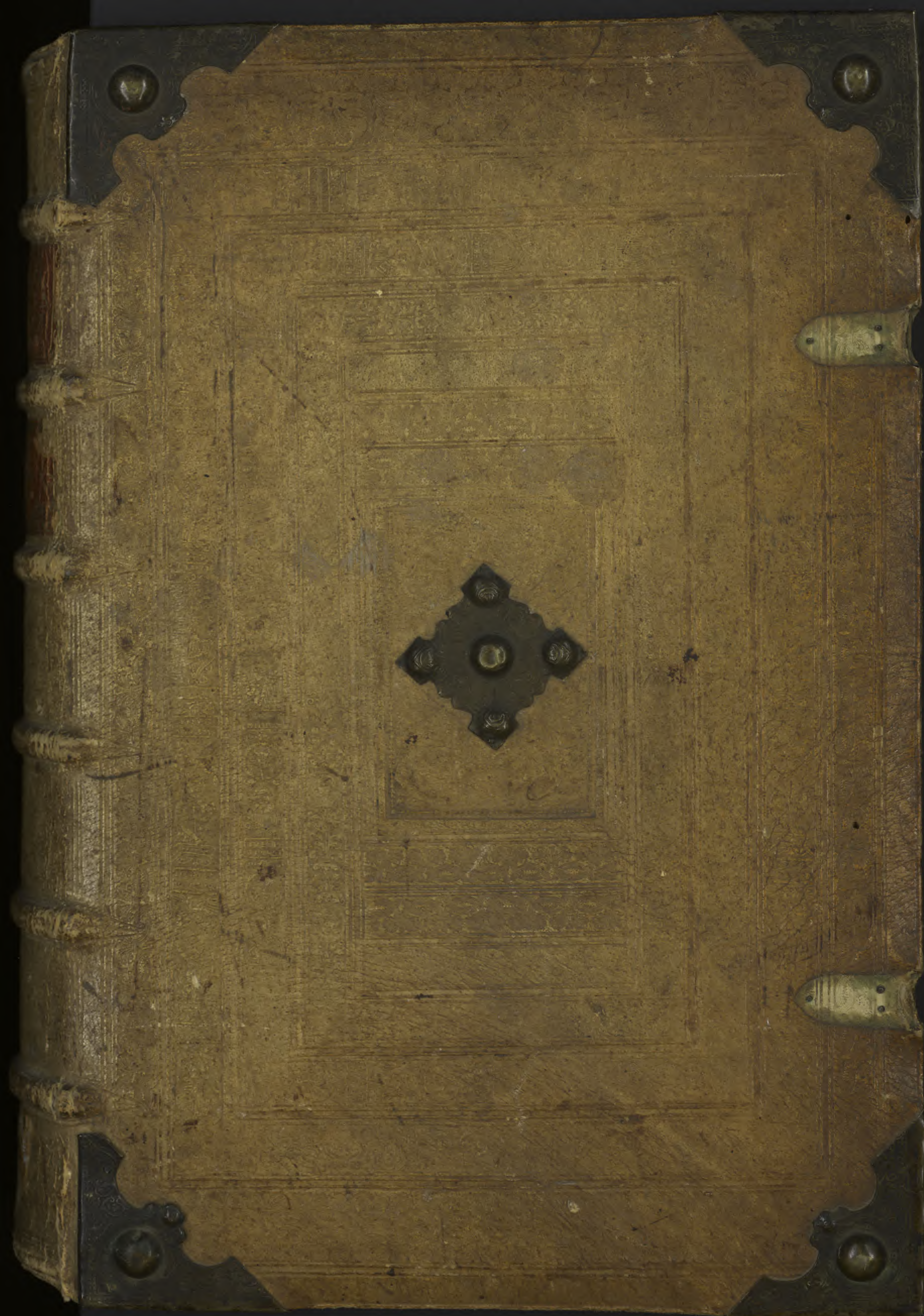

RESERVADO
1348
B. N. L.

Hic Liber est Bibliothecæ hujus Monasterii Lisbonensis Ordinis S. Pauli Primi Eremitæ

De mandato N. R.mi P.is Magistri, ac Doctoris Fr. Dionysii de Deo, Rectoris Generalis emptus anno 1779

SACRORVM BIBLIORVM TOMVS PRIMVS.

Monasterii Lisbonensis Ordinis Sancti Pauli Primi Eremitæ

BIBLIA SACRA

HEBRAICE, CHALDAICE, GRÆCE, & Latine

PIETATIS CONCORDIÆ. Isaiæ, II.

PHILIPPI II. REG. CATHOL. PIETATE, ET STVDIO AD SACROSANCTÆ ECCLESIÆ VSVM

ΕΥΡΗΚΑ

CONSTANTIA ET LABORE

CHRISTOPH. PLANTINVS EXCVD. ANTVERPIÆ.

STETITQVE REX SVPER GRADVM, ET FOEDVS PERCVSSIT CORAM DOMINO, VT AMBVLARENT POST DOMINVM; ET CVSTODIRENT PRAECEPTA EIVS, ET SVSCITARENT VERBA FOEDERIS HVIVS, QVAE SCRIPTA ERANT IN LIBRO ILLO. 4. REG. 23.

Postquā sederit Rex in solio suo describet sibi Deute

D. P. T. S. S.
PATRVM
NOSTRO-
RVM. S.

AVT GLADIO

AVT VERBO

PHILIPPO II. HISPANIAR. REGI. CATHOLICO, QVOD RELIGIONEM EXPIANDAM PIETATEMQ. INSTAVRANDĀ CVRAVERIT POS.

IOSIAE MONVMENTVM RENOVAT.

OB DELETOS ARVSPICES BAAL. 4. REG. 22.

OB TEMPLI SARTATECTA CVRATA. 4. REG. 22.

P. M. E.

MVLTIFARIAM MVLTISQ. MODIS OLIM
DEVS AD PATRES LOCVTVS EST.
Hebr. I.
ARCANI CONSILII APPARATIO.
I. Corinth. 10.
VERE DOMVS DEI ISTA
ET HÆC PORTA CÆLI.
Declaratio sermonum tuorum illuminat. Psal. 118.

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS IN SACRORVM BIBLIORVM QVADRILINGVIVM REGIAM EDITIONEM,

De diuinæ ſcripturæ dignitate, linguarum vſu & Catholici Regis conſilio,

PRÆFATIO.

NTER omnes cogitationum, conſiliorum, actionum, curarum, ſtudiorúmque rationes, quibus humanus animus in hac mortali vita teneri atque exerceri poteſt, nullum genus eſt quod vel naturæ ipſius magis proprium & conſentaneum, vel vtile ac neceſſarium magis, vel ad vitam inſtituendam commodius aptiúſque ſit, quàm certa & clara ſui ipſius cognitio, nec nõ vera ac perſpicua originis propriæ, & cauſſæ, quamobrẽ editus natúſq. fuerit, notitia, ac demũ omnium eorum, quæ vel ad ipſius dignitatem & amplitudinẽ facere, vel ad extremam felicitatem conducere ac pertinere poſſunt, exacta, optiméque ſubducta ratio. Omnibus enim naturis rerum quæ in mundo conditæ conſpiciuntur, finem quendam, & certum ac præſcriptum quoddam negocii actioníſque genus conſtitutũ eſſe conſtat. quod vbi rectè excultum præſtitúmque fuerit, ſuis vniuſcuiuſque partibus, dignitati ac perfectioni ſatisfactum eſſe exiſtimatur. Ad huiuſmodi autem rerum defi- Iob.
nitionem exempla illa pertinent, in quibus aues ad volatũ, equi
ad curſũ, piſces ad frequentãdas aquas, dracones, & cete grandia, Pſ. 113.
ad percurrendum mare, nata eſſe dicuntur: atque, vt altius etiam ſpectemus, nubes ad imbuendã imbribus terram, Solíſq. temperandos æſtus, Sol, Luna atque aſtra ad dierum noctiúmq. viciſſi- Gene. 1.
tudines cõſtituendas, & ad gubernanda, fouenda, temperandáq. Pſ. 113.
ea omnia quæ ſub cælo ſunt corpora, atque adeò ad orbem terra-

rum perlustrandum constituta esse, vel vsu ipso comprobantur. Quanquam verò non omnia hæc, quæ cõmemorauimus, rerũ genera, munerũ & officiorum suorũ perfectam cognitionem sortita sunt, nihilominus tamen impositas sibi à natura partes, adeò apto & certo cursu, adeò decenti atque eleganti dexteritate singula trãsigunt, vt perfectissimæ cuiusdam cognitionis ac perspiciẽtiæ rationem præeuntem sequi videantur: atque illud certè constanti & definita agendi ratione probent, sapientissimam & prouidentissimam mentem quandam principem esse, cuius nutũ pene intueri, & arbitrium reuereri videantur, consiliúmq. tantò aptius ac diligentius exequantur singula, quantò digniores partes altiorémque naturæ locum sortita sunt. Etenim si, à primis rerum elemẽtis initio ducto, omnia earum naturarum, quæ ex illis constant, loca vsque ad cælum, cælorúmque ignes, atque luces percurramus, nullum profectò reperietur genus, quod, tametsi sensus & cognitionis participem naturam non obtineat, iis tamen qui id sentire & cognoscere possunt, non manifestè arguat & probet, quicquid ab ipsis fit, non alienũ esse à ratione, ordine & consilio cuiusdam omnium rerum gubernatricis mentis, quam Deum appellamus: cuius numen omnia assiduo, apto, & perpetuo obsequio reuerentur, efficientia obseruant, ac pro voce & eloquio, muneribus suis certissimè & aptissimè exequendis, laudant: sicut scriptum est: Benedicite omnia opera Domini, Domino: laudate & superexaltate eum in secula.

OMNIVM autem rerum quæ sub primo cælo conditæ conspiciuntur, hominem præstantissimã naturam sortitum esse, ipsa rationum, caussarum, efficientiarum & pulchritudinis singulorũ generũ, sapienter obseruata & collata dignitas apertissimè comprobat. cæterarum quippe naturæ formarum singulæ, vniuersi mundi partem aliquam obtinere & tueri, nonnulláque cum aliis cognatione & similitudine coniunctæ, rursus etiam diuisæ & propria muneris & actionis virtute inter se distinctæ obseruantur. Vna autem hominis natura cæterarum perfectionibus omnium,

dignitate,

dignitate, pulchritudine, virtute, habilitate, & aptitudine adeò antecellit, vt nihil egregii in cæteris inueniatur, cuius ille virtutem & viuam imaginem magna ex parte in se agnoscendam non ostendat: neque inferiores tantùm species rerum exprimat, sed mentis vi & rationis, (cuius est præcipuè particeps) ipsum optimum atq. maximum Deum, cognatione ferè quadam, aut certè illustrissima & præstantissima similitudine attingat, quandamq. in se vniuersi veluti summam vel reipsa habeat, vel specie referat. Quamobrem ab iis qui sapienti iudicio rerum dignitatem atque virtutem æstimauerunt, homo ipse μικρόκοσμος est appellatus. Hinc autem illud apertè consequi videtur, vt cùm omnes aliæ res munus aliquod, in quo versentur, quódque efficiant, atque propriū & certum finem, quò peruenire contendant, propositum habeāt, eóque præstantiorem, quò vnaquæque digniores naturæ partes fuerit sortita; necesse sit vt homini quoque suus sit finis constitutus, quò propriarum actionum, totiúsque vitæ dirigatur vsus, & suum etiam negocii & muneris præcipuè obeundi genus definitum; ídque adeo pro naturæ ac dignitatis suæ ratione, cæterorum infra se omnium præstantissimum statuatur.

QVONIAM verò in hominis natura singularē ac præcipuam quandam virtutem, qua cætera omnia animantiū genera carent, eámq. vltra agendi facultatem ad consequendum proprium finem vim quandam esse cōstat, qua finis ipse, atque eæ res, quæ ad eū maximè faciunt, cognosci & optari; eæ etiam quæ nō aptæ, aut incōmodæ iudicātur, dignosci, vitari, ac reiici possunt; cúmque huiusmodi in ipso virtus vt præstantissima, purissima, atq. efficacissima, ita præcipuè propria sit: consentaneū maximè fuerit, omnes vitæ actionúmque rationes, huius tantæ virtutis, vbi facultas arbitriúmq. per ætatem accesserit, vsu exercitationéq. instituere, atque hoc modo, tam admirabili dignitati respondere, sibíque constare, ac nobili & probato cursu ad optatum exitum peruenire. Itaque homini non solùm iter suum diligenter facere, sed vnde initium, quæ viæ ratio, quis modus, & quis tādem sit finis, quænam

nam bene confecti itineris gloria constet, imprimis cognoscere, exploratúmq. habere maximè conuenit. Verùm enimuerò communis cuiusdam humanæ naturæ hostis & aduersarii infensissimi callida excogitatáque malitia & opera accidit, vt hæc tam propria & necessaria, quam indicauimus, in hominibus notitia perturbata fuerit; vt, postquam homo de proprio illustri & celso statu conuulsus, déque adiunctis vltra naturalem facultatem ex diuina gratia magnarum dotum præsidiis deiectus in eum locum, quem nunc tenet, miserè deuenit, si tantùm homo & nullo præterea maiori auxilio instructus, nullo superiori duce vsus, nulla maiori luce illustratus fuerit, quamuis multum cogitet, coniectet, atque exerceatur, nunquam tamen tantum cogitatione & notitia consequatur, vt maxima & copiosissima pars earum rerum quas cognouerit & explorauerit, cum minima earum, quas ignorat, portione conferri compararíq. possit (vt de aliarum etiam virtutum damno in illa prima ruina accepto nihil impræsentiarũ dicamus) ita vt post multum studium, multámque operam adhibitam, tamen in plurimis rebus atque rationibus, quas sibi notas exploratásque esse arbitretur, falli, labi, atque errare tandem deprehendatur. Quanquã enim humana mens veri inueniendi & cognoscendi auida & capax natura sua, atque adeò inuenti amantissima sit: quòd tamen ad illius inuentionem ratiocinatione plerunque vtatur; sæpenumero accidit ex permixta boni & mali, qua præditus est, cognitione, atq. ex communis aduersarii artibus & dolis, vt aut in ipso ratiocinandi vsu, vel malè explicandis initiis, vel perperã ineunda ratione, decipiatur. Aliquando enim falsa pro veris, incerta pro certis admittuntur, ex quibus nihil verum, nihílve certum deduci queat: & tametsi maximè certa atque explorata principia sint; tamen quòd cum propositi & quæsiti generis ratione non cohæreant, totam argumentationem labefactant. Quòd si hanc cognitionis primam lucem turbatam & obscuratam esse contingat, cæteram omnem actionem & vitæ hinc instituendæ viam vel peruersam, vel certè ancipitem, atque dubiam fore necesse

Gen. 3.

cesse est: maximè quòd certa quædam vis grauißimi ponderis in hominum membris sentiatur, quæ in deteriorem plerunque partem agentes impellat, atque spreto mentis iudicio & consilio ad sensuum & appetitus obsequium trahat, & quæ maximo conatu suscipi, summóque studio curari atque effici oportuerat, ea vel negligere, vel leuißimè curare; quæ verò cõtemni, despici, ac vitari par fuerat, ea diligentißimè & studiosißimè capessere atq. appositißimè agere & conficere penè cogat, adeò vt vnã hãc ex grauißimis & molestißimis hominũ miseriis D. Paulus apertè docuerit.

QVAM quidem ob rem nonnulli olim magno iudicio præditi viri cùm intellexissent quantum ad actionum humanarum rectè iacienda fundamenta, atque absoluenda etiam incœpta referret, à necessariarum rerum notitia, atque ipsius hominis originis & finis cõstitutione rationem instituere, ad suam vtilitatem aliorúmque doctrinam, quantum aßidua meditatione & contẽto studio inuenire in hoc genere potuerũt, inuestigare & cõsequi conati sunt; quæ verò inuenta ab ipsis essent, tum sermone cũ suæ ætatis hominibus, tum scriptis etiam, cum posteritate communicarunt, multáque reliquerunt præcepta atque instituta, non solùm ad rerum caussarúmq. cognitionẽ, sed ad rectam studiorum & officiorum institutionem capiendam, certúmq. statuendum finem, quem ipsi beatitatem vel felicitatẽ appellauêre. Atque ex hoc loco nata est illa humanæ vitæ institutrix disciplinæ pars, quæ Philosophia dicitur; atque ea, triplici partitione, in naturæ, morum, diuinarúmque rerum contemplationem diducitur.

AT VERO quòd hi quos indicauimus auctores homines, hoc est eadem cũ cæteris, post naturæ lapsum, imbecillitatis & ignorantiæ cõditione, fuere, eundémq. verorum bonorum in omni genere detrectatorem sortiti sunt cõmunem illũ humano generi inimicũ, (cuius ea mens, ísq. animus perpetuò fuit, vt iis maiori studio, maioríq. contentione, callidiore dolo ac fraude insidietur, qui quidẽ à vulgo separari, cæterísq. hominibus bonorũ studio & vsu anteire conantur;) his, inquã, de causis effectum fuisse depre-

deprehensum est, vt pleriq. omnes tum in hominis ipsius natura, & origine, ac finibus cognoscendis, tum in vitæ præceptis, & institutis tradendis à certa veritatis via non leuiter aberrauerint, ac pro priuati vel consilii, vel studii ratione suos vnusquisque bonorum fines variè statuerit ; illis autem, ita in varias diuersásque sectas & familias diductis, accidit, vt veritatis inueniendæ semitæ tunc fortasse magis, quàm antea, obscuræ, turbatæ, incertæqúe redditæ sint: deinde verò plerique sic in hoc disquirendi genere priores sunt secuti, vt iam non tam sapientiæ, quàm contentionis, & obtrectationis, priuatæqúe gloriæ studio aliorũ excogitata & inuenta opprimerent & perturbarent. Atque hoc vnum ex callidissimis & optatissimis aduersarii nostri commentis fuit, qui huiusmodi propriæ sententiæ in hominibus cognito studio vsus, discordias & contentiones induxit, quibus ea etiam impediret & opprimeret, quæ communi, concordíque studio & opera in cognoscendæ veritatis ratione inueniri potuissent: quæ tametsi nec plurima, nec valde etiam exacta fortasse fuissent; iis tamen, quæ inuenta sunt, plura & meliora experiri contigisset.

QVANQVAM verò nonnulli ex illis minus etiam quàm cæteri aberrantes, in veri inueniendi studio tempus operámque non malè posuisse, meliúsque cæteris inuenta iudicasse, atq. morũ, officiorúmq. humanorum commoda præcepta tradidisse videantur: tamen in maximarum & vtilissimarum rerum inuẽtione ac definitione vel nimium à veritate deuiauêre, vel quò intenderant, longissimo interuallo non peruenerunt: itaque parum etiã isti suis laboribus attulêre adiumenti ad eam rem, quam hominis natura maximè requirebat, hoc est ad propriam originẽ, certúmque finem cognoscendum, atque actiones, studiáque sua certis rationibus ad propositam sibi metam exoptatamq. beatitudinem referenda. Etenim in iis scriptis, quæ vel huiusmodi auctoribus edita extant, vel aliis lecta referuntur, manifestò apparet, quanta naturæ atque originis hominum, eorúmq. auctoris & conditoris, & caussarum mundi primarum ignoratio fuerit, quàm parum
aut

aut potius nihil prorsus de animorum natura & dignitate ab iis cognitũ. Quis enim in illorũ scriptis hoc non videt, nimirum qua ratione omnino latens obscuráq. humanæ infirmitatis, imperfectionis, siue, vt ita dicamus, nequitiæ caussa est, eadem quoq. certũ ac verũ huiusmodi vitii remediũ non solùm nõ adhibitum, sed neq. vel ab ipsis sapiẽtissimis ac perspicacissimi ingenii hominibus inuentũ, nec excogitatum fuisse: vt etiam obscurè, ieiunè, & ambiguè de animorũ immortalitate disputatũ sit? adeò vt maxima huiuscemodi rerum & argumentorũ pars, ab iis, qui acutissimi, subtilissimíq. habiti fuêre, vel sublata omnino atq. negata, vel indignissimè tractata fuerit. quanuis enim illorũ, in hoc genere, sentẽtias defendere, affirmare atq. exponere nõnulli ex iis, qui eorũ sectas sequebãtur, conati postea sint: illo tamẽ labore & studio prorsus inutili, quid, obsecro, aliud præstiterũt, quàm vt à magistris falsò tradita, suis suffragiis obscurè, insulsè, inepté ac ambiguè confirmarent? Iam verò de corporũ resurrectione quis vnquã ex istis quicquam, non dicam, affirmauit, sed vel somniauit, vel emendicata aliqua voce significauit? Profectò, si humanorum ingeniorum inuenta, monumentáque à principio repetamus, diligentissiméque euoluamus, nihil certum exploratúmque magis ex diuturna lectione & interpretatione emerget, quàm vt intelligamus, veritatem plurimis & maximi momenti rebus, vel humanæ mentis imbecillitate, vel aduersarii opera, vel indagatorum ambitione & contentione, occultatã; in cæteris verò vel obscuratã & celatã fuisse, vel rarissimè nudã & simplicem apparuisse: quã si nonnunquam extitisse quibusdam in locis concedamus; tamẽ varia & fallaci, inani & ambigua fabularũ specie inuolutam, vel tantis quæstionũ, argumentationũ & artificiorũ difficultatibus implicitã, vt non magis ferè prodesse ita traditã, quàm omnino desideratã affirmare possimus. Hac itaq. ratione, quarum rerum cognitio planè erat necessaria, earum, inquam, cognoscendarum via hominibus fermè occlusa fuerat, rursúsq. mille errorum semitæ iam patebãt, quibus alii aliter ingressi proprium exitium miserè subibant.

Plato.

Lucian. de veritate.

VERVM enimuerò benignissimus & clementissimus Deus, qui hominum genus maximi boni atque honoris caussa à se vltro creatum atq. editum, eiusdem misericordiæ & propositi constãtia prouehere, amplificare & beare destinarat, magna ad eam rem atq. abdita consilia sapientissimè à se inita, quoad rem totã perfecit, suis temporibus est executus: ex quibus vnum illud fuit, vt, qua tempestate vera diuinarum humanarúmq. rerum cognitio, maxima errorum, fabularum & idololatriæ confusione, & obscurissima caligine detentis hominũ mentibus, tegebatur, clarissima & suauissima verbi sui lux, fidelissimorum ministrorum operæ ac diligentiæ credita, tandem mundo illucesceret, eadémque propria voce hominibus clarissimè audita, miraculis, portentis, *Heb. 2.* signis, & Spiritussancti varia distributione, ac demum grauissimis in obtrectatores & contumaces animaduersionibus comprobata confirmaretur.

DIVINVM hoc in homines beneficium adeò magnum, adeóq. admirabile esse intelligimus, vt si pro dignitate æstimare ac prædicare velimus, vltra præfationis modũ ad immensum con scribendum librum transire cogamur; nec tamen multo tempore, magno labore, omnibúsq. ingenii consumptis viribus vel minimã quidem eius laudum partem attingere possimus. Siquidẽ nemo hominum adeò celeri & exercitata lingua est, vt ea excipere atque explicare valeat, quæ de diuini verbi dignitate atque vsu cogitare humana potest mens: nemo præterea tantùm mente atq. ingenio pollet, vt huius tantæ rei magnitudinẽ atque præstãtiam, non dicam consequi & exæquare, sed assequi cogitatione possit.

HOC enim sacrum verbum à diuinæ sapientiæ consilio & auctoritate profectum, veritas ipsa est, quæ breuibus librorũ voluminibus, inexhaustos diuinarum & humanarũ rerum cognitionis thesauros continet, in quibus, quæ hominibus & cognitu dignissima & vtiliss. facillimáq. sunt, & quædã maximi etiã momẽti, quæ prouectioribus & sanctioribus aperiri solẽt, mysteria cõtinentur. Hæc lux est quæ humanã illustrans mentẽ, omniũ necessariarum

rerum

rerum veritatem docet: hæc animos ad difficile virtutis iter ſtrenuè ac ſtudiosè capeſſendum incitat atque accendit: hæc ad doctrinarum, diſciplinarum, atque artium omnium rationes examinandas, veráque à falſis, & honeſta à turpibus diſcernenda, iudicium illuſtrat & informat. Hoc etiam verbum fundamentum iacit veritatis, & certitudinis earum omnium rerum quas humana mens confingere rectè poteſt. Hoc demum rationum omnium, quas hominibus ſubductas eſſe oporteat & expediat, integram ſummam præfinit. Nam quid mundus, quid homines, quod eorum initium, cuiuſmodi natura & partes, quis omnium auctor ac moderator, quæ nam cauſſa ſit quamobrē editi fuerint, quis vitæ finis, quis vſus ac modus, quæ veri boni inueniēdi ratio, & quæ eius conſequendi & obtinendi via certiſsima ſit, apertè docet: errorum præterea & deceptionis incommodorúmque pericula & diſcrimina quàm multa & varia ſint, commonet: quo auctore illa, quibus artibus, viribus & conatu creentur, ſignificat. Præterea malorum omnium expulſorem, & bonorum auctorem Deum Chriſto filio eius pontifice & conciliatore oſtendit, ac totum humanæ ſalutis, tum ab ipſo afferendæ, tum hominibus ipſis obtinendæ conſilium negotiúmque exponit. Denique tum breues definitiones, tum longas & apertas explicationes; adhæc viarū atq. ſemitarum, quas in omni vitæ parte rectè obeunda maximè noſſe, inire expediat ac tenere, declarat: præterea difficultatum, incommoditatum, & offenſionum ac detrimentorum, quæ accidere poſſent, omnium cauſſas; qua ratione euitari, effugi vel corrigi ea poſsint, qua in omni tēpeſtate & procella arte inſtrui deceat; quē in toto vitæ curriculo modum tenere; quæ ſigna & præcepta obſeruare oporteat, donec tutus & trāquillus teneatur portus, apertè demonſtrat. Summas profectò & diuinas laudes, vario & multiplici argumentorū genere refertas, huius ſacroſancti verbi legitimi, & à Spiritu ſancto comprobati, miniſtri ac interpretes colligere diligenter ſunt conati, quas tamen oratione complecti non potuerunt, vt & res ipſa docuit, & ipſi vltrò confeſsi ſunt.

 At

At verò omnes ingenii & animi vires in eam rem direxerũt, vt huius diuini verbi vtilissimum, & ad vitam omnem instituendam atque felicitatem inueniendam oportunissimum studium mortalibus commendarent.

DVAE autem verbi huius partes communi & notissimo diuisionis vsu habẽtur ab vno eodémq. diuino spiritu, vnico cõsilio, hoc est, humanæ salutis causa profectæ; pro temporũ verò ac ministrorũ rationibus, & efficientia, atq. vsu distinctæ. quarũ alterã Vetus, alterã Nouũ testamentũ dicimus. Illa legem cõplectitur, quam scriptã vocant, cum vaticiniis, & expositionibus, cúmq. alterius partis, hoc est, noui testamenti prophetiis quæ Christum illius ministrum prædicant: Hæc legem, quam gratiæ appellamus, Euangelio & cæteris, ex eo deductis, voluminibus explicatam
Ps.118. demonstrat. Altera lucerna est, quæ mortalium pedibus adhibita, semitas vitæ illustrat, & ad clariorem expectandã lucẽ excitat. Altera lumẽ est etiam ad mentes interius illustrandas aptissimum & cõmodissimũ, quo lumine clarius ea omnia, quæ maximè hominibus nosse expedit, ipsis innotescunt, in quos expeditiora Spiritus sancti dona promissa cõferuntur, cuius efficiẽtia vtriusq. testamẽti mysteria cognosci, acre ipsa cõprobari possunt, propter egregiã quandam virtutẽ, quã in seipsis ex diuino beneficio experiri fideles noui testamẽti cultores possunt, qui quidẽ id in cordibus conscriptũ agnoscũt, quod antea lapidibus incisum legebãt. Ex quo fit, vt magis inflammentur, vehementioríque teneantur studio earum rerum quas melius iam norunt, & beneficii, quod à diuino hoc verbo acceperũt, magnitudinem apertiùs intelligant.

Iob. MAXIMVM quidẽ & nullis laudibus æquandũ, nullo precio æstimandũ cælestis illius veteris testamẽti doctrinæ, tum verbis, tum verò etiã scriptis sibi creditæ, munus veteres esse existimarunt, ídque perpetuis laudibus celebrarunt, & summopere commendarunt. Sed qui alteram partem, priori quidem illa maiorem, adepti sunt, multò maiori admiratione perpetuáq. gratulatione, diuinũ verbũ, totis viribus & cõtento quodã studio, celebrarunt; vtpote

vt pote qui non ſementis tantùm participes, ſed meſſe etiam & fructibus maximè aucti euaſiſſent. Huius admirandi beneficii verbi Dei rectæ ac piæ mentis homines, concepta atque amplificata ex diuinæ gratiæ muneribus fide, & Chriſti liberatoris myſteriis imbuti, ac ſalutis veræ animati ſpe, totius ætatis agendæ viam certam, concinnatámque obtinebunt, atque ad ſtudia rectè vtilitérque ſibi paranda, actionéſque omnes peroptato exitu concludendas, ineundi conſilii commodiſsima facultate vtentur. huiuſmodi namque ſtudium magnas & oportunas prudentiæ ac ſapientiæ rationes ſuppeditat, & quid petendum, quid fugiendum ſit, apertè declarat, certa quoque ac neceſſaria præcepta præbet, quibus in omnes partes vſus vitæ confirmari poteſt. Præcipuè verò id euenit, quòd diuinam gratiam atque beneuolentiam ad omne ſapienter inſtitutum opus prompto auxilio, ſubſidióque conciliat; ſicut in plurimis diuinorum librorum locis apertè eſt promiſſum: ex quibus ille eſt: Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fru- *Pſal. 1.*
« ctum ſuum dabit in tempore ſuo: & folium eius non defluet, «
& omnia quæcunque fecerit proſperabuntur. Quoniam nouit «
Dominus viam iuſtorum. Atque hæc quidem res, plurimis iiſque apertiſsimis tam priuatè quàm publicè editis exemplis, in orbe terrarum, ac gentibus omnibus confirmata eſt. Scimus enim eas vel perſonas, vel familias, vel integras etiam Reſpublicas, quæ Chriſto, eiúſque Eccleſiæ nomen dederant, atque huius verbi præceptis & inſtitutis gubernatæ fuerant, ſub diuina tutela & præſidio magnopere floruiſſe. contrà verò florentiſsimas Reſpublicas, & antiquis & noſtris ſeculis ab Eccleſiæ communione ac dignitate diſcedentes, ob repulſum diuinum verbum grauiſsimis caſibus intercidiſſe, vt Apoſtolus teſtatur: Qui per *Heb. 2.*
Angelos dictus eſt ſermo, firmus factus eſt, & omnis præuaricatio & inobedientia iuſtam habuit mercedis retributionem. Atq. »
huius ſacræ diſciplinæ vtiliſsimũ & maximè neceſſariũ, aptiſsimũq. ſtudiũ iis penes quos rerũ ſumma eſt, Regibus, Principibus

Magiſtratibúsque ſummopere commendatur; eiuſdémque obſeruantia & cultus in publicis & priuatis obeũdis rectéq. gerendis negotiis proponitur, ſicut de Iſraelitis regibus, quos pietatis ſtudio atq. etiam diuinæ diſciplinæ auſcultatione à Chriſtianis ſuperari oportet, ſcriptum eſt: Poſtquam autem ſederit Rex in ſolio
Deut.17. regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomiũ Legis huius in volumine,
» accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit ſe-
» cum, legetqúe illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere
» Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & ceremonias eius,
» quæ in Lege præcepta ſunt. Ob huiuſmodi igitur & complures a-
» lias cauſſas, quas enumerare & referre longum ſit, & ab inſtituto noſtro alienum, hic diuinæ doctrinæ theſaurus antiquis gentibus & populis, quibus aliquando cognitus eſt, maximo in precio habitus, ſummóque ſtudio optatus, & ſumma religione obſeruatus atque cultus; & cum iis, apud quos deſiderabatur, ſtudioſè ac benignè communicatus eſt: atque ita ſumma diligentia & optima fide (quoad fieri potuit) ex iis linguis, quibus primùm conſcriptus ac editus fuerat, in alias pluribus gentibus familiares, ad publicam vtilitatem, fuit tranſlatus.

NVLLVM quamuis maximum laborem, nullum vel effuſiſsimum ſumptum, ad ſacras literas intelligendas & cũ iis qui cuperent communicandas, non ſuſcipiendum, ſuſtinendum, atque impendendum, & veteres olim cenſuêre, & ii nunc etiam cenſent, quibus eximia ipſarum præſtantia, & inſignis fructus, qui ex iis percipitur, cognitus ac perſpectus eſt. Ideóq. fuêre permulti, qui cùm illos patrio ac familiari ſermone redditos legere ac tractare nondum ſatis eſſe exiſtimarent, peregrinas linguas, quibus dictatos olim, & conſcriptos, vel exactiùs expoſitos acceperant, ſumma cura, aſsiduáque diligentia didicêre, fontéſq. ipſos inſignis vtilitatis opinione & ſpe cõcepta, adiêre: quos nullius profectò, in hac re, impenſæ & operæ vnquam pœnituiſſe, imò omnes pro ſuo vnumquemque labore magnum operæ pretium ex ea re percepiſſe, & percepturos eos qui ſe imitarẽtur, prædicaſſe & cõ-

firmaſſe

firmasse constat. Atque ad hanc rationem pertinet studiosa illa, & diligens, ac multis locis apud antiquos Ecclesiasticos auctores obseruata laus & commendatio linguarum Hebraicæ, Chaldaicæ, ac Græcæ; quæ partim originales (vt ita dicam) partim ad originalium interpretationem & explicationem commodissimè præ cæteris referuntur. neque verò earum linguarum periti solùm, verùm etiam qui eas nondum degustarunt, rem ipsam non ex proprio affectu, sed ex veritate & ratione æstimantes, & vtiliter, & (penè dixerim) necessariò addisci eas & sciri debere suis testimoniis comprobarunt: quippe in quibus sacri libri olim conscripti, ac traditi, & ad nostra vsq. tempora sunt conseruati: & ex quibus duæ genuinæ, siue originales sunt; veteris quidem testamenti, Hebraica; noui verò, aut omni, aut certè maiori ex parte Græca: id quod vltra communem scriptorum omnium sententiam à nobis etiam suo loco oportunè demonstrabitur.

Conc. Florent.

August. de doct. Christ.

AT VERO infensissimus ille & sempiternus humani generis hostis, ac diuinæ gloriæ aduersarius impudentissimus, qui sacros cælestis verbi libros, non solùm ad humanæ felicitatis rationes cōstituendas, sed ad suam ipsius malitiam & fraudem detegendam, immanitatem & crudelitatem euitandam & contemnendam, etiam aptissimum, oportunissimúmque instrumentum esse cognouerat (vtpote quibus rerum omnium, quæ hominibus maximè expediunt, cognoscendarum integra continetur summa) omni astu, & calliditate, omni ingenio, & totis viribus illud præter cætera molitus est, vt hāc tam commodam hominum generi, támque sibi, consiliis, studiísque suis incommodam, imò prorsus aduersariam diuinorum beneficiorum rationem, homines ipsi vel omnino ignorarent, vel secus quàm oportebat, atque decebat, vsurparent: namque eos ex vtriusque vitii caussa maximis tanti illius boni commoditatibus carituros esse intellexerat. Quanquam verò complures artes, modósque tentauerit, vt hominibus tanti boni vsum interturbaret; hæc duo tamen inter cætera potissimùm spectauit, vt scilicet omni consilio, indu-

ſtria, ingenio, conatu & labore cui ad hanc vſq. diem nō pepercit, efficeret vt diuini verbi notitia, fides, & vſus prorſus de terrarum orbe adimeretur, & illius vtilitati paulatim ab hominibus neglectæ (quod mox in promptu eſt) in tantæ lucis locum, denſiſſimæ caliginis, & ignorantiæ tenebræ ſuccederent: quibus obſiti homines in varios errores, & grauiſſ. pericula deducerentur: vt Pſal. 119. ſcriptum eſt: Maledicti qui declinant à mandatis tuis: Et, Longè „ à peccatoribus ſalus, quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt. Etenim ſimulac hoſtis ille diuinum verbum in eum neglectionis locum, apud homines deducere potuit, quàm certam ipſis miſeriam, quantas calamitates importarit, Ioſiæ regis ætatem mox conſecuta tempora apertè ſatis declarauêre.

ALTERVM verò conſilium quod aduerſarius inſtituit, vt cùm diuinum verbum labefactare, & ex orbe terrarum penitus excludere non poſſet: id enim in æternum duraturum omnino eſſe & audierat, & non ſine dolore cognouerat: (ſcriptū eſt enim: In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cælo) hoc eſt, Pſal. 119. vt ſcilicet, illud ſaltem curaret, vt ſeſe ipſius verbi interpretem, atque explicatorem præberet, ſuæque in ea re diligentiæ vicarios ſupponeret miniſtros mendaces quāplurimos, quos ſuo ipſius ſpiritu actos, ſacrorum librorum interpretationem, cum veritate ipſa ac Spiritus ſancti ſententia & conſilio omnino pugnantem, ſuſcipere atq. aggredi cogeret. Perſpiciebat enim idem omnino detrimentum, ſimilémque miſeriam ferè hominibus, ex vtróuis commento afferri: eoſdem enim ferè exitus habet, ſi quis medicina vel non vtatur omnino, vel abutatur. Curauit itaque hominibus perſuadere, primùm, ipſorum res citra diuinum verbum aliis modis, rationibúsq. geri & adminiſtrari commodiſsimè poſſe. Atq. hoc errore gentes olim cunctas & eos omnes qui infideles appellantur, obcæcauit: in quem errorem tamen cùm omnes homines inducere non potuerit, eorum mentibus ſaltē tenebras infundere conatus eſt, vt à veritate, & ſimplici, ac genuina ſententia & ratione deductos, vel inutiles & pueriles diuini verbi interpretationes, vel

falſas,

falſas, impias, erroribus fallaciíſque refertas, aut ob varias & inter ſe pugnantes commentationes, planè confuſas definitiones obtruderet. Atque adeò inſitum ſibi huiuſmodi propoſitum fuiſſe, ipſe manifeſtis exemplis, in aſtutiſsima & callidiſſima illa tentatione, à Chriſto Domino, ad vtilitatem, eruditionem, diſciplinámque noſtram perlata, & ſuperata, declarauit. Initio enim nulla diuini verbi mentione facta, humanis rationibus & ſubtiliſſimis argumentis experiri atq. agere cũ illo cœpit: quæ cùm diuini verbi auctoritate, à propugnãte Chriſto, excipi, retundi ac diſiici videret; alteram à ſe iam diu munitam, ac ſæpius probatã inſtituit viam. magiſtrũ itaque cùm ageret, diuini verbi auctoritate, non ex germana ſententia, ſed ex ſua calliditate & fallacia expoſiti, abuſus eſt.

OMNIA in vniuerſum ab illo, ad intercipiendum hominibus diuini verbi fructum, & commenta, & conſilia, ex huiuſmodi capitibus, alterum reſpiciunt. Sacrarum enim Scripturarũ ſtudium, ſimplicis & parum ingenioſæ operæ falſa notatione, neglectũ aliquando fuiſſe, quòd ornamentis & ſubtilitatibus minimè decoratũ videatur, quas quidẽ in Philoſophica exercitatione inueniri quidã putant, apud quãplures ex iis qui elegantiores literas excolũt, ſæpius deprehẽdimus. deinde etiam in ſcholis & locis publicis, in quibus ſapientia coli dicitur, aut nullas, aut certè poſtremas partes, diuinũ verbũ, quorundã hominũ iudicio obtinuiſſe; quoſdam etiam ab eo, obſcuritatis & maximæ difficultatis opinione concepta, abhorruiſſe obſeruauimus: ab aliis verò facilitatis, & perſpicuitatis, ac nullius omnino negocii perſuaſione, id in quo multũ & temporis & laboris conſumi oporteret, indignũ habitũ eſſe vidimus. præterea multorũ animis eam opinionem inſediſſe intelleximus, vt, ſcilicet, antiquarũ linguarũ ad ſacras literas referendum ſtudium, vel nocens & improbandum, vel ſuperuacaneum & inutile à pleriſque exiſtimatum ſit. (neque verò hic vllã ſtudioſorum vel conditionem vel claſſem notamus, ſed quorundam hominum indicamus ſententias.) Cætera porrò commenta

quæ in

quæ in hoc genere frequenter audita lectáque sunt, eò tendunt & spectant omnia, vt diuini verbi imminuta æstimatione, eius quoq. studium paulatim remissum tandẽ negligatur: ídq. excogitatis argumentis agitur; quæ cùm primo quidẽ aspectu quandã aut ingenii, aut zeli atque studii speciem habere videantur, reipsa tamen inania sunt, & eorum, à quibus producuntur, vel veri ignorationem, vel priuatam tantùm ambitionem, æmulationem, contentionémq. arguunt. Illud enim (vt iam alia omittamus) exẽplis omnibus est abundè demõstratum, huiusmodi homines, qui aut diuinorũ librorum dignitati, aut linguarum, in quibus illi conscripti fuerant, vtilitati & studiis obtrectauêre, eiusmodi artium & rerum, de quibus sententiam ferebant, ignaros prorsus atque expertes fuisse, non intelligentes (vt D. Pauli vtamur verbis) quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. 1.Timot. 1.

RVRSVS autem alteram etiam nocendi sequutus viam, maxima quoque hominibus intulit detrimenta, dum cuiusdam, sacræ scripturæ legendæ vehementis studii simulatione, & ficto quodam fructus, qui ex eius lectione percipi potest, desiderio, mendaces, audacissimósque magistros excitauit, qui ambitione corrupti, inscitia, stultitia & insolẽtia turgidi, malitia exagitati, vel diuini verbi partem aliquam turbulento ac temerario incœpto, contaminare, violare, & peruertere auderent, vel eius propriam & germanam sententiam, mendosis & falsis interpretationibus adiectis perturbarent, atq. à vero argumento & instituto deuii, priuati commodi & studii rationem tantùm haberent: quo quidem in genere alii aliis, alii autem omnibus, nonnulli verò pluribus, quidam paucioribus diuinorum oraculorum partibus, magna tamen omnes & temeritate & impietate iis abusi sunt. Cúmque vnam tantùm sapientiam diuinam, simplicem, sanctam, sibique constantem semperqúe similem, repugnantiæ dissensionísque totius expertem, sacra contineant scripta, ab istis tamen, per summum nefas, à certa veritatis ipsius, quam definiunt, ratione, ad suos vniuscuiusque errores, priuatas sectas, opiniones,

hæreses,

hæreſes, ſeditionésque detorta ſunt, ídque tanta incommodatione, ineptitudine & repugnantia, quantam, inter verum & falſum, lucem & tenebras eſſe conſtat. Ita per diuerſa tempora huiuſmodi machinationes aduerſarius ille, ad diuinarum ſcripturarum auctoritatem labefactandam, vel ad verum earum vſum hominibus adimendum, eſt commolitus. Interdum autem hac ratione, interdum verò illa, perſæpe vtraque, ille generis noſtri capitalis hoſtis, honoris diuini obtrectator, mendaciorum parens, hæreſeωn magiſter, diſsidiorum artifex; atque, vt vno verbo eius & naturam & actiones denique omnes concludam, ille, inquam, diabolus, concepta hac fraude, poſtea hominibus impoſuit.

NVLLA verò poſt hominum memoriam præteritorum temporum ætate, maiorem & nocentiorem hominum animis zizaniorum copiam, in hoc veritatis & ſapientiæ aruo, malignus ille ſpiritus diſſeminaſſe deprehenditur, quàm miſerrima & turbulentiſsima hac tempeſtate, cùm maximam totius Europæ Chriſtianorum partem, variis & grauibus erroribus ductam, atque ab Eccleſiæ Romanæ omnium catholicorum & legitimorum miniſtrorum capitis communi obſeruantia abalienatam, odiis, diſſidiis, diſcordiis, pluribúſque ſectis & factionibus, quàm linguis olim gentes apud famoſam illam Babylonem diſtinctæ, diſsipatæ, & in varias familias, atque adeò in varia ſtudia diductæ fuiſſe leguntur, miſerè diſtraxerit, & tandem ſeditionibus penè euerterit: ex quo quidem loco ac tempore tot tantáſque diſcordias, contentiones, ac teterrima bella orta, & diutius, quàm par eſſet, in orbe terrarum graſſata eſſe exiſtimamus.

NEMO prudens ac pius non videt, & magno affectus dolore gemit: nullus eſt etiam cæterorum, quin ſentiat atque experiatur, quo in motu temporum, & in quàm miſera rerum conuerſione & perturbatione verſemur; vt in plerisque Europæ partibus nec vna natio cum alia de religionis rationibus, nec de communi & ciuili vita ac pace conſentiat, imò in eadem regione, in eadem ciuitate, atque adeo in vna eadémque familia, quanta ſit & ſententiarum,

tiarum, & ſtudiorũ diuerſitas à veræ & ſimplicis pietatis & charitatis Chriſtianæ definitionibus prorſus aliena; quot inter fratres diſcordiæ, inimicitiæ, inſidiæ, contentiones, pugnæ, direptiones, exſpoliationes, fraudes, latrocinia, terra & mari creata pericula, cæteráque mala & incommoda, quæ hoc loco perſequi ſuperuacaneum omnino ſit: potiſsimùm, cùm aperto & manifeſto theatro acta quotidie ſpectentur. Nec profectò celari diſsimularíve poteſt ætatis huius dedecus: de quo vtinam leuiora multò, quàm diximus, confiteri ſatis ſit. Maxima enim pars Chriſtianorũ, qui non ita pridẽ ſumma pace ac tranquillitate fruebantur, atq. vnius fidei concordia & pietatis profeſsione, iiſdem Eccleſiaſticæ diſciplinæ miniſteriis, iiſdẽ inſtitutis parebant, eiuſdem omnes capitis ductu & prudentia gubernabantur; & in eadem ſacramentorũ communione, in eodẽ inſtituto, in eadem etiam confeſsione, & ſpiritualiũ beneficiorum vſu permanebant, & eadem ſpe viuebãt, nunc miſerandis & variis modis obcæcati, omnium inimicitiarum exercent artes, non ſine ſumma diuinæ maieſtatis offenſione, magnóque Chriſtiani nominis opprobrio & dedecore, ſuóque ipſorum malo, ac detrimento grauiſsimo. Itaque facilè coniicere licet, ex quo, tum ex diuino verbo, tum ex ſcripturarum lectione, Dei ipſius, ac veræ pietatis cognitionem adepti ſumus, nunquam à cõmuni omnium hoſte tantum, adeóq. pernicioſum & commune incendium inter populos qui Deum norunt, fuiſſe excitatum.

NEQVE verò quemquam fugit, quonam artium ſuarum genere vſus, Chriſtianos homines in hanc fraudem aduerſarius egerit, peruerſa, videlicet, & malitioſa nimíſque indigna ſacrorum ſermonum & librorum interpretatione, quam, adhibita ad eam rem audaciſsimorum miniſtrorum copia, inſtruxit, multò maiore, quàm ea olim fuerat ſacrificulorum, qui Achabi & Iezabelis ætate & impio iuſſu, aduerſus veri numinis præcepta, & pietatis concordiam, contra ius ac fas, falſorum deorum ſacrilegos cultus ſecuti ſunt: atque adeò ad eam quam dicimus inferendam calamitatem, eius quæ tum proximè effluxerat ætatis vitio,

occaſio-

occaſionem nactus eſt, cùm diuinarum ſcripturarum ſtudia inter Chriſtianos nimium remiſſa, imò ſepulta penè, ac diſciplinæ ferè omnes aſpera & inculta quadam barbarie obductæ eſſent: hac inquam negligentiæ humanæ occaſione arrepta, ad errores, doctrináſque falſas edocendas rationem inſtituit callidiſsimam. Inprimis enim diuinarum literarum auctoritatem & dignitatem commendatam, atque humanæ ſapientiæ, prudentiæ, & iudicio omni (vt par erat) prælatam: poſtea peruerſarum interpretationum & deprauationum exitiali veneno inſperſit; cuius vi plurimorum hominum ingenia & iudicia corrupit, innumerabiléſque perdidit animas, ac denique Chriſtianam miſerè perturbauit Rempublicam.

AT VERO vel in ipſis huius perturbationis initiis, horum hominum machinationes, quæ, diuini verbi deprauato vſu, prætendebantur, probiſsimorum, pientiſsimorum, & veritatis, pacis atque concordiæ ſtudioſiſsimorum virorum diligentia & opera, veris, certis, atque validiſsimis, ex eodem verbo depromptis telis, ictibúſque impugnari, labefactari, ac dirui cœperant. (illa enim, ad mendacium, mendaciorúmque Principis ipſius commenta omnia redarguenda, euertenda, atque diluenda, aptiſsima & validiſsima arma ſunt.) Igitur cùm hæc diuinæ veritatis ratio aduerſariis ex animi ſententia non ſuccederet, alius illicò dolus adhibitus eſt, excogitata aduerſus Latinas interpretationes, quibus iã tot ſeculis ad hanc vſq. diem catholica Eccleſia vſa fuerat, cõtentioſiſsima reprehenſione, atq. aduerſus eam præcipuè, quæ propter ſingularem, inter cæteras, auctoritatem, antiquúmque vſum, Vulgata, ſiue Communis appellata, & à pleríſque Diuo Hieronymo adſcripta eſt. His autem impudenter atque inſolenter reprehenſis ac repudiatis, aliæ ſubſtituebantur interpretationes, ex propria magis auctorum, quàm, ex diuini ſpiritus ſententia, aut ex linguarum ipſarum examinata, diligentíque inueſtigatione profectæ; in quibus plurima loca ad ſuas ipſorum factiones & contentiones promouendas conſultò deprauata &

** corrupta

corrupta deprehendimus,quæ tamen illi nunquam existimassent fore, vt à nostris deprehēderentur, quos à linguarum studio & cognitione prorsus alienos, & eos, qui nullum ea in re laborem consumere vellent, omnino credebant: atque peruerso hoc adducti consilio, Babylonicum illud opus vrgentes, ad finem perducere contendebant, vt saltem nomen aliquod sibi quærerent antequā disperderentur sub cælo. Itaque elati insolentia quadam & audacia, qua ne ipsis quidem gigantibus cedunt, veritatem impugnare, & cæli lucisque puram simplicitatem & integritatem, salebrosis illis ac præruptis interpretationū rupibus, & montibus eo deductis, & admotis, violare & corrumpere moliti sunt. Sed tamen hæc non minori negotio, quàm cætera pessimarum rerum instituta initia, contrarios omnino illorum consiliis exitus habuêre. Illud enim solùm effecerūt, vt nostris ad oppugnandum animi adderētur, qui ad linguarū capessenda studia incitati, labore & diligentia illis & cultiores, & longè doctiores, atq. adeò veritatis acerrimi propugnatores euaserunt. Iam enim extiterunt quàmplurimi catholici viri, sacrarū linguarū peritissimi, à quibus aduersarii, de illo suarum interpretationum præsidio, veritatis, & germanæ sententiæ demonstratione, & cōstanti assertione deiecti; & manifestæ tum linguarum imperitiæ, tum etiam fraudis & deprauationis conuicti sunt: quandoquidē nullum caput eorū quæ vel ad pietatem & fidem, vel ad morum probitatē & integritatem informandā & instituendā facere, & spectare possunt, in antiquioribus linguis repertum est, quod in Latinis veterum interpretationibus non abundè cōtineretur. Quanquā enim in oratione, ac sermonis serie, dicendi vario genere, verborúmq. numero, alia sit huius, alia verò illius linguæ ratio; rerū tamē & sententiarum pōdus, ad pietatem docendam idem ab omnibus afferri comprobatur. qua in re inuestigāda, inueniēda, tractāda & iudicanda multò profectò plura & elegantiora illarū linguarū mysteria à nostris obiter verè indicata & aperta sunt, quā ab istis, magno labore vel cognita & celata, vel mentiendi studio cōficta & enuntiata fuerint. Id quod facile

docetur

docetur & cõfirmatur ex frequentibus & manifestis exẽplis apud catholicos, & Romanæ Ecclesiæ studiosos auctores, linguarũ peritos, qui hactenus extitere, & indies etiã plures, cũ summa Christianæ totius Reip. vtilitate, & laude, doctissima scripta in lucem proferẽt. Hoc loco diuinæ dignitatis ac gloriæ callidissimus obtrectator, quamuis, quod moliebatur, persæpe expertus sit; efficere tamen non potuit, vt antiquarum & receptarum interpretationum auctoritas & fides ab aduersariis infirmaretur, aut eius studium parui fieret; quasi verò eo studio homines ad pietatem aut parum aut nihil omnino incitarentur; quinimo eius ope ad schismata & errores amplectendos conuolarent. Etenim huiusmodi antiquarum linguarum cognitio à nonnullis (vt diximus) despici, atque negligi aliquando cœpit, qui zelo magis, quàm rectè instituta ratione, de hac re vel familiari sermone, vel publicis disputationibus, vel scriptis etiam libris agentes, ea magis improbabant, quæ minus cognouerant. fuit hæc profectò maxima & astutissima communis hostis calliditas ad vtrarúmq. partiũ fouendã discordiã, confusionémq. religionũ promouendã, auferendúmq. diuinarum scripturarũ vsum, vt scilicet moliretur, vt ab alteris interpretationũ Latinarũ fides; ab alteris verò antiquarũ linguarum germana & vera dignitas imminueretur, & magna proinde, præter veritatis confirmationẽ, vtilitas quæ ex eis percipitur, negligeretur.

AT VERO illustrator ille mentium diuinus Spiritus, qui ex supremis sedibus, vt potentissimus Aquilo spirans, errores omnes arguit, ac detegit, & nubes veritatis luci obiectas disiicit, huiusmodi temporis caliginẽ, quæ scripturarũ sacrarũ vtilitatem & splendorẽ hominibus absconditũ obscurabant, validissimè discussit. Nam & ille plurimos ex catholicæ Ecclesiæ filiis ad linguarũ capessenda studia, illarúmq. præsidio aduersariorũ diruẽdas moles, nostrarúmq. interpretationum fidẽ & integritatẽ defendendam & piissimis ac doctissimis scriptis asserendã animauit, eandémq. rem Ecclesiasticis sanctionibus, & grauissima Conciliorũ auctoritate cõfirmauit: tũ interpretationibus receptis & approbatis, tum

ſacrarum linguarum commendato ſtudio, quarum vtilitati & dignitati nullo tempore ab Eccleſia detractum, ſed perpetuò potiùs conſultum, illuſtribúsque nominibus & titulis cùm in veteri Teſtamento Hebraicæ veritatis; tum in nouo Græci textus plurimùm tributum, cæteríſque linguis & earum explicationibus pro cuiuſque & dignitatis & vſus ratione fuit proſpectum.

QVONIAM verò à ſceleratiſsima illa hoſtis malitia, & rabioſa nocendi cupiditate, ad quoduis impium facinus perpetrandũ, nullam occaſionem prætermittendam fore, ex renouatis perſæpe exemplis arguere non immeritò poſsumus; ſuſpicari valde, vel potius certò ſcire oportuit, hac turbulentiſsima tempeſtate eiuſmodi inſolentiſsimos miniſtros illi inueniendos atque excitandos eſſe; quibus, cùm falſarum interpretationum conſilium ex animi ſententia non ſuccederet; illico ad diuinam ſcripturam, in quouis antiquarum linguarum genere deprauandam & corrumpendam, audacia & temeritas adderetur, atque Hebraicam veritatem, & Græcam lectionem, quò ſua inſtituta & ſtudia, falſáque dogmata obtruderent, & vtcunque tuerentur, contaminare & mutare nulla religio eſſet: quippe quibus nullum iam, in ſacrorum librorum ſimplici & germana lectione, fundamentum, nulla antiquarum linguarum cognitio, quam ſe adeptos exiſtimabant, amplius ſupereſſet.

ATQVI non iniuria huiuſmodi periculi & maleficii ſuſpicio in eos cadere potuit, qui dum altero illo oppugnationis genere, quod quidem vſui ſibi fore ſperabant, aduerſus veritatem magno impetu experiri in animo habebant; non niſi validiſsimis & certiſsimis linguarum ipſarum telis propulſati deſtiterunt. Vt enim in cæteris omnibus rebus, omnes, quod aiunt, neruos intendebant, vt ſuum illud ædificium perficerent; ita in hoc etiam genere nihil non experturi erant, quò veritatem ipſam contaminari, fraudari, atque imminui poſſe arbitrarentur; maximè verò in Hebraica lingua, cuius quidem exacta interpretatio cum vulgatiſsimis & frequentiſsimis noſtri ſeculi erroribus

& fal-

& falsis dogmatibus magnopere pugnat. Neque verò ab huiusmodi vel consiliis, vel incœptis, aut timore, aut pudore, aut religione vlla deterreri potuissent perfidi hi mendaciorum auctores & assertores, quibus nec Dei timor, nec hominum reuerentia ob oculos versatur, quemadmodum ex ipsis eorum impiis conatibus & studiis ac nefario euentu apertissimè arguitur: potissimũ verò in tanta diuinarum & humanarum rerũ perturbatione, atq. in turbulentissimo hoc Ecclesiæ Christianæ statu, luctuosissimóque tempore, quo quidem & charitas & omnis ferè pietas ab hominũ mentibus discessit. Nam, qui huiusmodi sunt, nec dilectionis ducuntur, nec timoris coërcentur spiritu; tantùm ambitionis propriæ impetu, ac mendaciorum patris spiritu concitati aguntur. Etenim apud nonnulli auctores legimus, huius errorum spiritus impulsu, aut fraude, quosdam olim ex Iudæorum gente, eò vel insolentiæ vel insipientiæ deuenisse, vt Christianæ Ecclesiæ initio, nonnulla verba immutarint quæ suam illam oppugnandæ Christianæ veritatis contentionem omnino interfringere possent: verùm huiusmodi ab illis contaminata loca rarissima fuêre, & in nostrorum scriptorum libris, tum etiam in ipsorum Iudæorum excusis & manu scriptis exemplaribus omnia ferè notata atque indicata sunt. Nam tametsi vel hominum illorum fraude, vel librariorum inscitia, vel temporum iniuria nonnulla in iis, quibus vtimur, Hebraicis libris mutatio facta fuerit; nullum tamen vel verbum, nullum item elementum, vel punctum olim fuisse commemoratur, quod in locupletissimo illo thesauro, quem Mazzoreth appellant, asseruatum non reperiatur. In eo enim, tanquam in sacra & fida quadam custodia, summa diligentia, & magno studio constituta, antiquæ lectionis reliquiæ, monumenta, indicia, vestigia, exempláq. omnia continentur, & ratio conferendæ veteris ac nouæ lectionis ostenditur: ex quibus quidẽ simul collatis, certa quædam via extat, ad cuius præscriptã normã sacra mysteria indicari possunt. cuius rei exẽpla nos, suo loco, in hoc opere aliquãdo, & aliàs etiã, Deo iuuante, apponemus.

QVAMVIS autem nullam omnino ſuſpitionem haberemus, fore vt religionis Catholicæ aduerſarii, qui noſtris temporibus Eccleſiæ pacem turbauêre, ſcripturarum loca vlla contentionis cauſſa mutarent; nihilominus tamen, diuini verbi integritatem & ſanctitatem, in reddendis ſacræ ſcripturæ libris, tum verò maximè in ipſis exemplaribus, & linguis, quæ interpretationum examen continent, ſummo ſtudio procurari, & ſartam tectam conſeruari oporteret: vt hoc modo & pietatis ſtudium erga Deum, & dignum erga Chriſtianam Rempublicam præſtaretur officium: quod vnà ſecum illam trahit cautionem, ne integrum vnquam ſit hæreticorum audaciæ nefaria fraude ſacræ ſcripturæ loca corrumpere, & ad ſuos detorquere errores: quod alioquin fortaſſe tentare veriti non eſſent, ídq. tot in locis, quot errores ſuſciperent tuendos, vt nullus finis eorum pertinaciæ ſtatui poſſet.

CÆTERVM veritatis ille pater, & piorum omniũ protector, Eccleſiæ Catholicæ illuſtrator, verbíque ſui aſſertor Deus, hodierno die etiam effecit, ne res tanti ponderis ac momenti ab illo malorum omnium auctore, illiúſque miniſtris, in id, quod expectari ac timeri poterat, diſcrimen, adduceretur; eámque mentem PHILIPPO II. Catholico Hiſpaniarum Regi, & Principi potentiſsimo, & Chriſtianæ pietatis ſtudioſiſsimo, iniecit, vt inter quamplurima conſilia, quæ pietatis, & diuini cultus, publicæ vtilitatis ſacroſanctæ Eccleſiæ, ac denique totius Reipubl. Chriſtianæ gratia, ab ipſo prudentiſsimè inita, fortiſsimè ſuſcepta, feliciſsiméque ſunt peracta, de ſacris etiam libris, antiquis linguis, & earum optimis interpretationibus, qua fieri poteſt diligentia, inter ſe collatis, excudẽdis, is etiã deliberaret; vtpote, cui inter plurimas ad communẽ ſalutem, & tranquillitatẽ multarum gentiũ, & nationum à ſe gubernandarũ diuinitus datas, & fideliſsimè ſuſceptas curas, vnum pietatis ac religionis puræ ſtudium, præcipuum, & maximum, atque ad omnem publicam rem ſtabiliendam firmiſsimum fundamentum eſſe conſtat. Cui etiam in comperto eſt, aptiſsimam rationem qua ad religionem ſanctiſsimè

mè colendam homines perduci poſsint, in diuinorum oraculorum cognitione, eorúmque legitima obſeruatione contineri: ídque ei, & piorum hominum iudiciis & omnium ætatum exemplis confirmatum eſt. Igitur & à doctiſsimis, & peritiſsimis viris, quales in Hiſpaniis quamplurimi ex publicis Academiis, & ex ſacræ religionis Magiſtratibus, cenſores & iudices, atque adeò ex omni Eccleſiaſtico ordine miniſtri conſpiciuntur, ad tantam rem deliberandam adhibitis; communi omnium ſententia confirmatum eſt huiuſmodi Regis conſilium, non tanquam vtile tantùm, ſed etiam veluti planè neceſſarium ac diuinum comprobari, & omnium ſuffragiis poſtulari, omniúmque piorum ſtudio, vt expleretur, orari oportere. Id quod Rex ipſe libentiſsimè ſuſceptum, maturè exſequi atque perficere inſtituit: præſertim verò, cùm eorum omnium, quæ ad eam rem parandam & oportuna, ac etiam neceſſaria erant, magnam copiam apud ſe eſſe intelligeret: ſéque iis viris, qui tanto huic operi & exordiendo, expoliendo, & omnibus ſuis numeris, & partibus abſoluendo præeſſe poſſent, quales ipſe rei literariæ amantiſsimus quamplures continuò fouet, omnino nõ carere cõſpiceret. Tantũ igitur Catholici Regis cõſilio, ſtudio, auctoritate atq. benignitate præſtitum eſt, vt operis huius admiranda moles, maximis rerum difficultatibus ſuperatis, extructa, & ad publicum Catholicæ Eccleſiæ vſum, æternúmq. Chriſtianæ veritatis monumentum, ſtabilita & expoſita denique fuerit: cuius inſpectionẽ, nulli Chriſtianæ pietatis ſtudioſo non gratiſsimam, vtiliſsimámque fore arbitramur; cùm propter eximiam omnis generis charactérum elegantiam, & egregiam optimi & celeberrimi Typographi operam; tum verò maximè propter ſummam integræ, & incorruptæ lectionis perfectionem, quam, præter aſsiduam doctiſsimorum, & linguarum omnium peritiſsimorum hominum diligentiam, variorum quoque & correctiſsimorum exemplarium, Romanorum videlicet, Venetorum, Conſtantinopolitanorum, & Germanorũ collatio nobis præſtitit: Complutenſibus verò potiſsimùm

hac in parte vſi ſumus, quæ quidē à celebratiſsimo ac pientiſsimo viro Franciſco Ximenio Toletano Archiepiſcopo, Hiſpan. præſide ſummo, S. R. E. Cardinali, magno ſtudio, incredibili ſumptu, inſigni diligentia, vtiliſsimóque euentu edita quondam fuerant, & apud doctos homines magno in pretio habita: quæ tamen, quia propter miram eorum paucitatem & raritatem deſiderabantur, hoc in opere non modò inſtaurata, ſed multis etiam in partibus aucta, integrata, locupletata, magno etiam appoſitiſsimóque rerum & verborum apparatu exornata ſunt. Nam præter excellentem formarum, chartæ, & characterum præſtantiam: integras etiam Chaldaicas, in veteri teſtamento, paraphraſes, & Syriacæ, in nouo, lectionis libros, eoſdémque diligenti ſtudio & cenſura examinatos, & commoda latinarum interpretationum copia inſtructos, opus hoc Complutenſibus Bibliis addit; &, quod ad lectionis & ſententiarum diſtinctionem, explicationémque plurimùm confert, accentus omnes, Hebraicóſque apices, (quos nunquam perire Chriſtus patietur) diligentiſsimè obſeruatos adiungit. Inſignem præterea rerum & verborum ſupellectilem aliàs variis codicibus diſperſam, hoc vnum opus continet, quæ magis vſu percipi, quàm oratione indicari poſſunt. His accedunt variarum, in omnibus linguis, lectionum propoſita exempla: quæ quidem quot, & quantos lectoribus fructus allatura ſint, nemo facilè æſtimare poteſt. Sunt præterea integra Hebraica Biblia, nouúmque Teſtamentum Græcum, cum Latinis ad verbum interpretationibus, maiori, quàm vnquam antea, diligentia & ſedulitate elaboratis, quæ, præterquam quod ad ſententiarum cognoſcenda myſteria plurimū adiumenti afferunt, Latinum hominem Hebraicā & Græcam; Græcum verò & Hebraicum Latinam linguam ſine præceptore, ac nullo penè negotio docere poſſunt. Addita præterea ſunt oportunis locis difficiliorum verborum Hebraicorum, Græcorum & Syriacorū themata, quas radices Hebræi dicunt. Poſtremū verò & vtiliſsimū illud volumen adiungitur, quod, quia multarum, & ad familiares

miliares diuini verbi explicationes, commodissimarum rerum copiosam, ac multiplicem suppeditat materiam, SACRORVM LIBRORVM APPARATVM inscripsimus; quo in opere dictionaria, obseruationes, arcanorum sermonum interpretationes, multáque alia cognitu dignissima continentur. Atq. hæc quidem omnia magnæ sacrarū literarum studiosis, vtilitati; magnóq. vsui Catholicæ Ecclesiæ futura à PHILIPPO Catholico Rege curata; eiúsq. tum auctoritate ac dignitate, tum liberalitate Regia expedita, & insigni rerum omnium diuersitate ac elegantia insignita, ad optimum & felicissimum exitum, diuinæ prouidentiæ summo beneficio, tandē perducta sunt. Etenim tantum opus, quod maximos sumptus, insignem artificum diligentiam, exemplarium oportunam copiam, operarum frequentiam assiduam, multorúmque iudiciorum sententias ex variis Europæ partibus collectas, exigebat, sine præsenti Dei numine & auxilio effici & absolui non potuit: adeò vt ipsam tot rerum atq. personarum vnanimē, perpetuam & indefessam facultatem, non tam hominū opera & studio comparatā, quàm diuinitus oblatam & concessam fuisse palàm sit fatendum; opúsque ipsum vt argumento & re planè diuinū est, ita etiam vt hoc modo, atq. hoc tēpore, huius Regis tanto studio ederetur, ex diuino consilio profectum fuisse, dubitandū minimè sit: quod quidem vel ex eo cōstat, quòd Pius V. P. M. qui hodierno die Catholicæ Ecclesiæ pro Christo sanctissimè præest, vbi hoc præclarissimū & vtilissimum opus, Regis studio & sumptu Antuerpiæ institutū, inchoatúmq. intellexisset, misso à se ad Albanum Ducem, Belgii præfectū, gratulationis & honoris causa, in tantæ victoriæ ab eo reportatæ gratiā, legato, præter alia in mandatis dederit, vt opus ipsum, operísq. promotores omnes fausto & grato Sanctitatis suæ nomine, nutu, assensu atque auspiciis, benedictione etiam adiuncta, prosequeretur: qua quidem re nulla alia sub cælo vel Regi ipsi gratior, vel Regiis hominibus, in eo opere, continuis laboribus, augendo & expoliendo incendendis aut aptior, aut magis accommodata esse potuit.

tuit. Quamobrem omnium bonorum, totiúſque felicitatis au-ctori Deo ſumma & eximia gratulatio inprimis facienda eſt, qui Regi, tantis publicarum rerum curis diſtento, & grauiſsi-ſimis negotiis occupato, eam mentem iniecit, vt præter cætera pietatis, prudentiæ, & communis vtilitatis ſtudioſiſsima conſi-lia, quibus abundat; hoc etiam diuini verbi colendi, aſſerendi, atque exornandi ſtudium ad cæteras eius animi dotes adderetur, atque hac ratione optimè de vniuerſa Chriſtianorum Ec-cleſia mereretur. Deinde etiam communia & aſsidua vota ſunt facienda, vt is erga verbi ſui ſtudium atque legitimum cultum omnibus totius orbis hominibus ſpiritus afferatur; íſque addatur & confirmetur animus, qui ad numinis ſui laudem & glo-riam amplificandam, atque ad æternæ ſalutis vſum percipien-dum ſit ipſis aptiſsimus.

EIVSDEM BENEDICTI ARIAE MONTANI ALIA AD LECTOREM PRÆFATIO.

In qua de totius operis vſu, dignitate, & apparatu ex ordine diſſeritur.

MPLISSIMOS, & vberrimos fructus, qui ex illuſtri hoc opere percipientur, Lector, nulla ſanè faciliori ratione tibi repræſentare potuimus, quàm ſi, ſingulas eius partes, eo quo collocatæ ſunt ordine, diligenti explicatione perſequeremur. Ita enim fiet, vt nullo prorſus diſpendio, ſed certa, & compendiaria via ad ſingula capita, rectà deducaris, & tanto labore, ipſe abſq; vllo negotio commodè vtaris. Sed quia ex veterum exemplarium cum noſtro hoc diligenti collatione, quid alij, qui in eodem opere non mediocrem diligentiam aliàs adhibuerunt (quorum laboribus nihil detrahimus) & quid deinde nos in hac parte præſtiterimus, planius, & apertius cognoſcetur: Complutenſibus Bibliis, quæ communi omnium, penè, doctorum virorum conſenſu, ex iis omnibus quæ hactenus in lucem prodierunt, potiſſima, atq; antiquorum idiomatum inſigni diuerſitate maximè illuſtrata conſpiciuntur, ad vnguem examinatis, & cum noſtris hiſce, quà fieri poterit, diligentia collatis, quid per nos in noſtra hac editione effectum ſit, quò res tota clarius pateat, breuiter exponemus. In iis itaque, vt characterum elegantiam, quibus pollent, & ordinem, ac ſeriem dictionum ſuis locis diſpoſitarum, miſſam faciamus: Hebraica veritas puris dictionibus, & clauſulis bene diſtinctis, atq; omnibus, vt par erat, ſuo ordine collocatis, dilucidè conſpicitur. Græcum item contextum ea habent, cui interpoſita eſt Latina interpretatio, quæ ad verbum aptè reſpondet. His additur Vulgata editio, Sancto Hieronymo plerunq; adſcripta, quæ inter Hebræum, & Græcum textum medium obtinet locum. Præterea in eorum infima pagina legitur Onkeloſii in quinque libros Moſis Chaldaica paraphraſis, cui è regione addita eſt Latina interpretatio. Opus certè omni laude dignum, & (temporibus illis) ſatis eruditum, atq; elaboratum. Verum enimuerò, vt nihil eſt ſimul & inuentum & perfectum; nonnulla in iis aut omnino deſiderantur, aut etiam, ſi ad doctiſſimorum monumentorum, quæ hodierno die extant, exactiorem normam reducantur, minus accuratè deſcripta, atque imperfecta, paſſim offenduntur: cùm Latina interpretatio, ob literarum alphabeti frequentem interiectionem, lectorem nonnunquam remoretur: vulgata autem editio Hebraicæ non ſatis è regione reſpondeat: nulliq; Hebraici accentus, qui antiquam Muſices rationem indicãt, & qui ſingulas periodos diſtinguunt, ibi conſpiciantur: atque ex Hebraicorum vocabulorum thematis, ſeu radicibus (quas vocant) quæ ibi ferè conſiſtunt in verbis perfectis, quæ vel ab ipſis Hebraici idiomatis Tyronibus facilè inueſtigari poſſunt, omiſſis interim difficilioribus, parum omnino vtilitatis antiquiſſimæ linguæ ſtudioſis afferãt. Deinde excepta Onkeloſii paraphraſi, cuius ſupra meminimus, cæteri omnes libri παραφραςικῶς verſi, partim à Ionathã Vzielis filio in poſteriores prophetas, partim à Ioſeph Cæco, atq; aliis antiquis auctoribus in reliquos ſacræ ſcripturæ libros, in iis planè deſiderantur. Id verò conſultò, ob eam potiſſimùm cauſam, quòd quædam in Chaldaico textu reperirentur, quæ vel ſuperuacanea, aut etiã apocrypha viderentur, alia etiam nondum latinitate donata eſſent, factum eſſe exiſtimatur. Atque hæc quidem omnia Ximenio illi Cardinali excelſi ingenij viro, & de Chriſtiana eccleſia ob eius in ea adiuuanda, atq; omni ex parte exornanda, inſignẽ liberalitatẽ optimè merito, correctiſſimè deſcripta atq; latina interpretatione aucta, in Chriſtianæ Reip. vtilitatẽ excuſa, ſacrarũ literarum ſtudioſi iam accepta referrent, niſi ſupremũ eius fatũ vna die vnaq; hora tantũ virum nobis eripuiſſet. Quas quidem Chaldaicas paraphraſes in Latinum ſermonem conuerſas, atq; adeo de verbo redditas, & ad fidem tum Hiſpanorum, tum Venetorum exemplarium ſumma diligentia caſtigatas & correctas, in regio hoc opere non deſiderari comperies. Eæ verò præter illas, quæ, vt diximus, aliàs in quinque libros Moſis editæ fuerunt, hæ ſunt: Hiſtoriarum libri qui

qui priores Prophetæ dicuntur: Quindecim posteriorum Prophetarum explanatio: Psalterium, ac Prouerbiorum libri qui vna voce אמת appellantur. Qui omnes, quanta cura, studio, & diligentia & expurgati, & Latini facti fuerint, & res ipsa docet, & nos etiam, suis locis, Deo dante, commodius demonstrabimus. Habent itaque Theologi, & sacrarum linguarum studiosi vetus testamentum: illud quidem Hebraicum, Chaldaicum, Græcum, ac Latinum: Nouum verò Syriacè, Græcè, & Latinè conscriptum. Quibus accedit, in eorum gratiam qui minus in antiquis linguis sunt exercitati, triplex, Latino idiomate, veteris testamenti interpretatio, quæ Hebraicam veritatem, cui cæteræ linguæ se interpretes præbent, ita reddit, vt non mediocrem, sed certè amplißimum fructum ex ea sint reportaturi. Opus proculdubio, omnibus suis partibus absolutum. quod quidem nullis annotationibus magis illustrari potest: cùm in eo, veluti primario, & summæ auctoritatis exemplari, vberrimi quatuor linguarum fontes contineantur. Cætera verò quæ ad veteris testamenti tempora referuntur, eodem idiomatis genere, quo scripta reperiuntur, Græca scilicet, Græcè, & Latina Latinè, diligenter correcta his annexa conspicies. Nouum denique testamentum, quod antehac Græcè tantùm, & Latinè à Christianis legebatur, iam Syriaca (vt diximus) lingua conscriptum, ex optimis quibusq; exemplaribus expressum prodit: idq; duplex: alterum Syriacis, & genuinis characteribus, vt huius idiomatis dignitas suorum characterum forma appositißimè repræsentata, &, vt par est, ornata, apud nos perpetuò conseruaretur: alterum verò in infima margine, ceu limbus in extrema veste, Hebraicis literis, & omnibus suis punctis, & numeris constans huc etiam accesit, vt iis qui in Hebraica, quàm in Syriaca lingua exercitatiores sunt, hac ratione consuleretur. Ne verò Hebraici, aut Syriaci idiomatis ignari, nobilißimæ huius linguæ fructu carerent, Latina interpretatio, summa fide, & diligentia adhibita est à Guidone Fabritio Boderiano, viro de quouis linguarum genere optimè merito, & ecclesiasticæ disciplinæ studiosißimo, qui & hanc suam interpretationem summo studio elaboratam, atq; adeo se ipsum vnà cum fratre Hebraicæ linguæ peritißimo, nulla patriæ, affinium, domesticorum, ac denique priuatæ vtilitatis habita ratione, alacri promptoq; animo obtulit. Ne verò quidquam, quod ad regij planè operis splendorem pertinere videbatur, prætermissum existimes: singulæ tabulæ, ære artificiosè celatæ, suis locis insertæ sunt. quibus tabulis singulorum textuum, ac diuinorum mysteriorum, quæ sub eis latent, explicatio, licet exiguo loco contenta, longo tamen ac diuino prorsus argumento tractatur; vt studiosus quisque animaduertere poterit. In summa nihil omnino ad dignitatem, ac amplißimum tanti operis ornamentum desiderari potest, quod huc non accesserit: ita vt verè regium sit, & regiæ munificentiæ, ac liberalitatis specimen præ se ferat. Denique vt præclarißimum hoc munus, quod Christianæ Reip. exhibetur, omni ex parte auctum, atq; illustratum prodiret, nihilq; in eo planè desideraretur, quod ad sacros vsus pertinere posse existimetur; postrema ea volumina librorum calci subiecimus, quæ ex multiplici, quam suppeditare possunt, rerũ & verborum copia, APPARATVS SACER, *à nobis inscripta sunt. In iis singularum linguarum varias lectiones, quæ vel ad Grammaticam rationem, vt in Hebraicis dictionibus plerunque, aut etiam ad ipsius sententiæ explicationem pertinent, vt in cæteris linguis, veluti in refertißimo promptuario, reperies. Quæ quidem inter se collatæ, quantum vtilitatis allaturæ sint, deprehendent ipsarum studiosi. eas certè ex optimis quibusque, & non solùm nostro, verùmetiam multorum doctorum suffragio approbatißimis exemplaribus, quæ ad manus nostras peruenerunt, non sine labore desumpsimus. Quibus addo quatuor Grammaticæ artis tractatus, vniuscuiusque scilicet ex quadruplici antiquißimarum linguarum genere, Hebrææ, nempe, Chaldææ, Syriacæ, & Græcæ suum. His autem, quatuor etiam Dictionaria sacræ lectioni perutilia annexa sunt. Atque hæc quidem in priore Apparatus parte habentur. In posteriore verò, rerum in sacra potißimùm lectione necessariarum non pœnitenda tibi supellex exhibetur. Primò enim sese offert liber Idiotismorum, qui quidem in Hebraica lingua satis frequentes occurrunt: isq; rerum copia, & varietate ita insignis, vt quidquid ad Hebraicam, aut etiam Latinam lectionem de verbo redditam spectare videtur, abundè tibi præbeat. Præterea duos*

libros

libros reperies: quorum alter, eo quòd rerum ferè omnium naturas, actionésque subindicet, & sermonem ex rebus ipsis natum exponat, De arcano sermone inscriptus est. Alter verò quo pars illa significationis tractatur, quæ gestu, atque habitu instituitur, Actionis nomen sortitus est. Sed quia cuiuis patet, tum ad res explicandas, tum etiam ad certam rerum veritatem indagandam, ac tandem etiam constituendam, ex locorum, temporúmque ratione, & ponderum, ac mensurarum exacta cognitione plurimum lucis, & delectationis accedere: omnia Geographiæ, & Topographiæ præcepta, quæ quidem ad sacrarum lectionum explicationem satis esse possunt, ab ipsis sacris descriptionibus, & annotationibus excerpta, duobus libris prosecuti sumus. Temporis deinde, ac ætatis illius, quæ iam inde à condito orbe ad Christum vsque longa serie effluxerat, exquisitæ, certam quandam, ac breuem rationem tradidimus. Sub finem, ponderum æstimationem diligenter examinatam, ac sacræ architecturæ præceptionibus, atque exemplis iucundis omnino, & dignis quæ ab omnibus perdiscantur, concinnè exornatam exhibemus. quibus nihil ad arcanos & occultos diuinorum oraculorum sensus explicandos, aut aptius, aut magis accommodatum requiri, aut desiderari potest. Nulla enim ratione vnquam fiet, vt veram cognitionem earum historiarum, quas hîc egregiè cælatas, aptéque, & appositè, vt supra admonuimus, suo loco collocatas, conspicies, sub ipsis imaginibus absconditam, & quodammodo (vt ita dicam) latentem, quis rectè assequatur, nisi prius artificiosa, ac diuina planè imaginum structura ei cognita, ac perspecta sit. Index denique his omnibus additus est; breuis ille quidem; sed sua præstantia, insignique vtilitate, quod satis est, prolixus. In eo enim non singula tantùm verba; verùmetiam omnia in locos communes redacta & copiosissimæ sacrorum locorum concordantiæ (quas vocant) in cõpendium redactæ, magno labore Lectorem subleuabunt. Ne verò quidquam antiquissimæ linguæ tyrones ab incœpto dimoueret, quinimo, vt ad eius purissimos fontes amplus eis pateret aditus; non sine doctissimorum, ac piissimorum virorum limato, subtiliq; iudicio effecimus, vt Hebraica Biblia integra cum Latina interpretatione, in qua verbum verbo redditur, separatim excusa, Octauum in regio hoc opere tomum complerent. Qua in parte perficienda, & pro operis dignitate exornanda, quantum laboris, studij, ac diligentiæ adhibitum sit, & res ipsa clarè docere poterit, & nos in eius præfatione, Deo iuuante, apertè demonstrabimus. Nam præter versus qui versibus, & verba quæ verbis respondent, atque alia aliis ita cohærent, vt absque vllo negotio Hebræa & Latina simul legi, & conferri possint: interpretatio Latina Pagnini apposita est; quæ quidem interdum in marginem reiecta, aliam commodiorem omnino substituimus, vt durior plerunque Latina interpretatio ipsam Hebraicæ phrasis veritatem aptius exprimeret: quod facilè animaduertent qui diligentius ambas conferent. Isq; tomus nobis aptissimus omnino visus est, cui, maiori cum fructu, & vtilitate, quàm in superioribus, Hebræorum vocabulorum themata insererentur. In ipsis autem radicibus annotandis, potissimarum sanè, ac difficillimarum certus delectus in studiosorum gratiam habitus est. faciliores verò suis locis collocauimus. Hæc ferè sunt, Lector, quorum te admonitum volumus, vt apparatissimo, atque amplissimo hoc opere, quod in totius Christianæ Reip. gratiam prodit, commodissimè vtaris. neque enim de eius vtilitate nobis hoc loco pluribus propositum est dicere: quippe quòd eius præstantiam ne eloquentissimus quidem orator, vt par est, copiosissima oratione consequi possit. Sed quid in hac parte præstitum sit, si ei operam dabis, ex te ipse verè cognosces. Id enim, bona omnium venia, liberè ausim affirmare, nullum vnquam ex Typographica arte tantum adeóque insigne beneficium in Christianam Remp. fuisse collatum. si enim operis ipsius magnitudinem, splendorem & dignitatem attentè considerabis, Lector, quid prius, aut etiam quid magis admirari debeas, haud facilè scies. Te enim tot idiomatum diuersitas, fideles vbique interpretationes, characterum præstantia, tabularum elegantia, ac denique totus hic præstantissimus Apparatus ita oculos atq; animum tenebit tuum, vt verè dicas, tanti huius muneris, Deo Opt. Max. cuius ope, & auxilio inchoatum, ac denique non sine manifesto ac summo eius fauore, & singulari beneficio ad optatissimum finem tandem

aliquandò perductum est; mox etiam doctissimis ac vigilantissimis viris quorum opera & industria tibi, quale est, exhibetur, ingentes & nunquam intermorituras gratias esse habendas.

VOS ITAQVE ARCHITECTI, PONDERVM, AC MENSVRARVM PERITI, ARITHMETICI, HEBRÆÆ, CHALDÆÆ, GRAECÆ, SYRIACÆ, ET LATINÆ LINGVAE STVDIOSI; VOS DENIQVE ERVDITISSIMI THEOLOGI, QVICQVID IN AVREO AC PLANE DIVINO HOC MVNERE VOBIS EXHIBETVR, ID TOTVM PHILIPPI REGIS POTENTISSIMI, AC DE RE LITERARIA OPTIME MERITI, CVIVS MANDATO NOS PRO EIVS ERGA LITERATOS HOMINES STVDIO, AC AMORE HVIC TANTO OPERI PRÆFVIMVS, INSIGNI PIETATI, FLAGRANTI SACRARVM LITERARVM DESIDERIO, MAGNIFICENTISSIMIS SVMPTIBVS, AMPLISSIMÆ MVNIFICENTIÆ, VEREQVE PRINCIPE HOMINE DIGNÆ LIBERALITATI ACCEPTVM REFERTE. DENIQVE NE SOLVM LITERATORVM TVRBA, QVÆ HODIERNO DIE EXTAT, VERVMETIAM POSTERI TANTORVM LABORVM, AC VIGILIARVM, INGENIO PRÆSTANTIBVS, ET ERVDITIONE PERFECTA HOMINIBVS, QVI, QVANTVM LABORIS ET OPERAE, IN SACRATISSIMO HOC OPERE IMPENDERINT, ET RES IPSA DOCET ET CHRISTIANA RESPVBLICA ABVNDE COGNOSCET, DEBITVM HONOREM, AC OPTIMO IVRE DEBITAS TANTI BENEFICII GRATIAS AGANT, (NIHIL ENIM MAIORI DIGNVM ET COMMENDATIONE, ET MEMORIA, ET SEMPITERNA GLORIA IN INFINITA POSTERITATE AB ILLIS EXPECTARI POTERAT) EORVM NOMINA ET COGNOMINA PERPETVVM LABORIS, OPERÆ, STVDII, DILIGENTIÆ, ERVDITIONIS, DOCTRINÆ, ANIMIQVE AD CHRISTIANAM REMPVBLICAM PRO VIRIBVS IVVANDAM ADMODVM PROPENSI, CLARVM ET ILLVSTRE TESTIMONIVM HOC LOCO ADSCRIBI CVRAVIMVS.

Itaque, ne quamplurimos Hispanos, Italos, & Gallos, qui nos sua ope, & auxilio plurimùm iuuerunt, hoc loco referamus: eos tantùm recensebimus, qui ab ipso operis initio ad finem vsque, tum in eo parando, describendo, vertendo, adornando, immutando, aut corrigendo multum laboris, operæ, ac diligentiæ adhibuerunt. ex quorum numero, CHRISTOPHORI PLANTINI *viri de Typographica arte, qua cæteræ omnes illustrantur & viuunt, optimè meriti, summam ingenij dexteritatem, admirabilem prudentiam, sedulam operam, infinitos labores, ac denique omnibus in rebus insignem diligentiam, nemo satis admirari, ac dignis laudibus extollere potest. nec est, Lector, quod pluribus hac de re tecum agam: res enim per se ipsa loquitur. Non solùm enim infinita, tum veterum, tum etiam recentiorum, in omni artium, & scientiarum genere volumina, quæ ab eius prælo in totius Christianæ Reip. gratiam continuò prodeunt, quàm mirificè is rem literariam augeat, amplificet, & exornet, literatis omnibus fidem faciunt: verùmetiam præstantissimus hic sacrosanctæ Theologiæ, & antiquissimarum linguarum Thesaurus, quonam ille sua industria & labore in adiuuanda Rep. sit animo, & huius, & futuri seculi hominibus luculentissimum erit testimonium.*

Maximam verò partē eorum, quæ hîc diligenter correcta, exornata, perpolita & elaborata sunt, FRANCISCI RAPHELINGII, *quem sibi generum Plantinus adsciuit, summæ industriæ, incredibili diligentiæ, continuæ sedulitati, perspicaci ingenio, & præstanti iudicio, acceptam referre debes. Te enim Lector iudicem appello, vt ex operis ipsius magnitudine, præstantia, & dignitate tute æstimes quot & quales fuerint huius viri labores, & quàm insignis antiquarum linguarum peritia; qua, meo quidem iudicio, nemini suo iure cedit. Amplissimus enim hic scientiarum, & linguarum Thesaurus se, huius viri ope, & industria ita vt vides, correctissimum in lucem prodiisse, sua raritate & excellentia apertè testatur.*

GVIDONEM

GVIDONEM FABRICIVM, *cuius suprà meminimus, tum genere, tum ob præclaras animi dotes, verè nobilem, atque inter clarissimos Galliæ Poëtas non immeritò connumerandum, Catholicæ Ecclesiæ, ac religionis Christianæ studiosissimum, Hebraici idiomatis peritissimum, atque adeo Syriacæ linguæ insigni cognitione ornatum, (quod quidem vel ex ipsa Noui Testamenti Syriaci latina interpretatione apertè cognosci potest) non est quod meis verbis hoc loco commendem: eius quippe insignis eruditio, & opera, qua nos in hoc opere mirificè iuuit, ipsa per se satis prædicant à studiosis omnibus huic viro plurimùm deberi.*

NICOLAVM FABRICIVM *Guidonis fratrem, in antiquis, ac potissimùm in Hebraica lingua non infeliciter versatum, qui sua diligentia & continuis laboribus, in hoc opere transcribendo, interpretando & corrigendo inter cæteros nobis etiam adiumento fuit, huic catalogo meritò inserendum duximus.*

In primis autem sacrarum literarum studiosi, AVGVSTINO HVNNÆO, *&* CORNELIO GOVDANO, *duobus Louaniensis Gymnasij luminibus, sacræ Theologiæ Doctoribus, & publicis professoribus, ac toti rei literariæ addictissimis, ingentes habeant gratias. his enim propter insignem eruditionem, & sacrarum linguarum non vulgarem cognitionem, optimi Regis mandato, hoc opus euoluendum, ac diligenter examinandum, à Louaniensi Academia commissum est. Qui quidem, quo sunt felici ingenio, & maturo, & ad grauissimas quasq; res apto iudicio (adhibito ad eam rem* IOANNE HARLEMIO *sacræ Theologiæ Licentiato, in omni linguarum genere exercitatissimo, S. Scripturæ & Hebraicæ linguæ apud Louanienses in Societate Iesu professore) suo munere, vt à tantis viris expectari poterat, cum summa laude perfuncti sunt: atque, hac quidem in parte, ipsorum decretum, pro ea, quam obtinent, auctoritate, interpositum est.*

De me autem, ac de meo labore & industria (quantulacumq; ea est) nihil profiteor. Hoc tamen vnum non reticebo: me, scilicet, continuò immortales Deo gratias agere, quòd decem idiomatum cognitionem pro sua clementia & benignitate, mihi impertitus sit. Quorum idiomatum gratia, (cùm sapientissimo, & potentissimo Regi nostro, eiusq; à Consiliis amplissimis viris, ingratus non sim;) dum plerique grauissimi ac doctissimi viri in Hispania, publicis muneribus, pro sua quisque doctrina, & dignitate funguntur: mihi, in hac mea peregrinatione, tantum munus demandatum est. In quo quidem, qua ratione sim versatus, aliorum esto iudicium.

At, NE ERGA EOS, *qui in transmittendis ad nos correctissimis exemplaribus, aut etiam nobis suo consilio, ope & industria in hoc opere adfuerunt, ingrati animi vitio laborare videamur: atque, vt tuo, Lector, desiderio, hac etiam in parte abundè satisfaciamus; nomina præstantissimorum quorundam virorum, qui egregiam operam nobiscum consumpserunt, & quibus non parum debent sacrarum literarum studiosi, hoc loco cæteris adiecimus. Inter quos* CARDINALI SPINOSÆ, *Regij, in Hispaniis summi consilij, & sanctæ Inquisitionis Præsidi Amplissimo, non paruæ sunt habendæ gratiæ. eius enim consilio & fauore, conuocatis etiam ad eam rem præstātissimis viris, Regiq; à Consiliis, Rex noster optimus & sapientissimus, præstantissima hæc Biblia inchoari, & ad finem perduci voluit.*

COMPLVTENSI ACADEMIÆ *multùm debent literati homines. Illa enim, duobus & quadraginta Theologiæ Doctoribus vndique collectis, suo suffragio Regis institutum velut sanctissimum comprobauit.*

Nec verò GRANVELLANVS CARDINALIS *Amplissimus hoc loco nobis defuit: pro eo enim quo erga rem literariam, ac potissimùm sacrosanctæ Theologiæ studia est propenso animo, Bibliorum Græcorum exemplaria, suis impensis ad Vaticanorum fidem descripta, ac diligentissimè collata, ad nos oportunè transmisit.*

Nec possum, Lector, SIRLETI *etiam* CARDINALIS *operam, laborem, industriam, ac doctrinam propè singularem tibi non vehementer commendare. Is enim, præter grauissimas occupationes, quibus Amplissimus & sacratissimus Cardinalium ordo distineri solet, ani-*

mum ad ſacrarum literarum ſtudia ita conuertit, vt iam Theologorum labor in perquirendis ſacrorum voluminum variis lectionibus, magna ex parte ſit ſubleuatus: tanta enim induſtria & iudicio eas collegit, & quas ſequi, & quas reiicere oporteat, ita doctè admonuit, vt meritò tanti beneficij immortales gratias ampliſsimo huic viro habere debeas.

IOANNES REGLA *feliciſsimæ memoriæ Caroli Quinti Cæſaris Inuictiſsimi Confeſſor (quem vocant) inſtituti Hieronymiani apud Hiſpanos ſuam hac etiam in parte præſtitit operam.*

PETRVS SERRANVS *Cordubenſis, in Complutenſi Academia Theologiæ Doctor,* F. LVDOVICVS STRADA *Theologus Abulenſis,* AMBROSIVS MORVS *Cordubẽſis omni diſciplinarum genere ornatus, &* GABRIEL ZAYAS *regiorum (quos vocant) Statuum à ſecretis, ſuis votis, & diligenti procuratione, vt hoc opus quale eſt, in lucem prodiret, pro viribus effecerunt.*

Ab ANDREA MASIO *viro à Conſiliis, & ſecretis Ducis Cliuiæ, plerisque valde doctis annotationibus, & Chaldaica Paraphraſi in priores Prophetas, Pſalmos, Eccleſiaſten, & Ruth, ope Hiſpani exemplaris à ſe Romæ inuenti, &, quod maximum eſt, Dictionario Syriaco cum eiuſdem idiomatis doctiſsima Grammatica aucti ſumus. ſummam certè cõmendationem præſtantiſsimus & antiquarum linguarum peritiſsimus hic vir apud omnes ſtudioſos meretur.*

Eſt etiam nobis à CLEMENTE ANGLO *Philoſophiæ, & Medicinæ Doctore, qui in hiſce regionibus propter Chriſtianam religionem exulat, exhibitum Pentateuchi Græci, ex Thomæ Mori Bibliotheca elegantiſsimum exemplar.*

His autem omnibus addo GVLIELMVM CANTERVM, *virum præter generis nobilitatem, & rei familiaris amplitudinem, in Græcis, & Latinis literis feliciter verſatum, reiq́ publicæ ſtudioſiſsimum, atque adeo de hoc opere omni ex parte benemeritum.*

Detulimus & nos ex Complutenſi Bibliotheca poſteriorum Prophetarum Paraphraſim Latinam ex Chaldaica factam: Atque adeo ex noſtra antiquiſsimum exemplar poſteriorum Prophetarum Hebraicè, & Chaldaicè ſcriptum.

CHRISTOPHORVS PLANTINVS *habuit penes ſe Complutenſia Bibliorum exemplaria excuſa. Præterea Veneta, Hebraica, Chaldaica, & Græca, & Germanica Hebræa, & alia ſuis typis aliàs impreſſa: deinde Græca omnia, quæ quidem in Galliis, & Germania extant celeberrima.*

DANIEL BOMBERGVS *pius & doctus vir, & paterni tum nominis, tum ingenij hæres, Noui Teſtamenti antiquiſsimũ exemplar Syriacum Colonia Agrippina ad nos attulit. quod quidem magno nobis fuit vſui, & commodo. Id enim contulimus cum ijs noſtris, quæ Ferdinandi optimi ac piiſsimi Imperatoris beneficio, paucos ante annos cum Latina Eccleſia communicata fuerant.*

Itaque iam ex te ipſe, Lector, facilè potes coniicere, quale & quantum munus tibi offeratur: cùm ad id parandum tot, & tam inſignium virorum induſtria, & ſingularis, qua præditi ſunt, doctrina acceſſerit. Supereſt tantùm, vt omnes vno ore à Deo Opt. Max. continuis precibus expoſtulemus, vt Chriſtiana Reſp. cuius vtilitati omnes hi labores conſecrati ſunt, tanto hoc munere, quàm fieri poteſt diutiſsimè ac feliciſsimè fruatur. Vale. Datum Antuerpiæ. X. CAL. SEXTILES. CIƆ IƆ LXXI.

PHILIPPVS II. HISPANIARVM REX FERDINANDO ALBÆ DVCI, SVO APVD BELGAS PRAEFECTO,

Affini charissimo S.

NON es nescius, vt opinor, quantã Catholica Ecclesia perceperit vtilitatem ex præstantissimo illo Bibliorum trilinguiũ opere, Francisci Ximenij Cardinalis, atq. Archiepiscopi, dum viueret, Toletani singulari industria, & maximis sumptibus, iã ante multos annos Compluti excuso. Vix enim dici potest quam gratiam inierit, & quantã apud omnes sacrarum literarum studiosos præ cæteris auctoritatem obtinuerit. quod quidẽ vel ex eo apertè cognosci potest, quòd in tota passim Europa id ita feliciter distractũ est, vt hodierno die, non modò non venale alicubi exhibeatur, sed vt ne vnus quidem illorum apud quos est, vt eo careat, aliquo pretio adduci possit. Ea quippe rerum pretiosarum solet esse raritas. Qua quidem ex re non minimũ rei literariæ incommodum afferri palàm est. Infinitos enim esse quorum studia, eo quòd tanto thesauro carent, retardantur, nemo est qui dubitet. Quamobrem cùm à Christophoro Plantino ciue Antuerpiensi, de arte Typographica, vt accepimus, benemerito, opus Complutensi illi simile, aut illo etiam maius & elegantius parari intellexerimus, eiusque rei magnitudini hominis tum industriam, tum etiam diligentiam sufficere posse cognouerimus: ad Regiæ dignitatis, quam cælestis Maiestatis beneficio obtinemus, præcipuas curas maximè pertinere existimauimus, hac quoq. in parte, Christianæ Reip. non deesse. Re igitur cum supremi nostri & sanctæ Inquisitionis Consilij Præside, atq. aliis compluribus viris, quorum erga Deum pietatem, & erga nos fidem, & sacrarum literarum insignem peritiam iam diu cognitam perspectámque habemus, communicata; & nostro hoc consilio non solùm omnium suffragiis valde comprobato, verùm etiã summè collaudato: Deo nos opus gratissimum, Christianæ verò Reip. vtilissimum facturos existimauimus, si vt præstantissima ea Biblia linguarum diuersitate, characterum elegantia, ac omni denique ornatu & splẽdore illustrata in lucem prodirent, efficeremus, ac piis eius viri conatibus nostro auxilio & auctoritate adessemus. Vt igitur consilium hoc nostrum ad eum, quem optamus, finem perducatur: ex eorum sententia, qui à nobis ad hanc deliberationem adhibiti sunt, Benedicto Ariæ Montano Doctori Theologo ex aulicis & sacerdotibus nostris, cuius linguarum ferè omnium opportunam cognitionem, & bonarum omnium artium ac disciplinarum non vulgarẽ peritiam, atque adeo insignẽ morũ probitatem nobis abundãti exemplo, atque tibi omnibus his nominibus noto perspectã habemus, eius negotij executionẽ cõmisimus. Eum itaq. in istas regiones quibus tu nostro nomine praees, missum & auctoritate nostra communitum & nostro instructùm consilio, vt ex diplomate quod ei dedimus, atq. ex ipso abundè cognosces, pro eo quo es erga religionẽ Christianam studio, atque erga nos reuerentia, & humaniter, & honorificè à te exceptum iri confidimus. Gratam certè nobis rem feceris, si, in iis quæ ad totius operis procurationem & incrementum, ipsiúsque Montani commoditatem, aut etiam amplitudinem pertinebunt, ei non deeris. Simulac igitur ex hisce literis nostris totius nostri consilij rationem acceperis; Plantino quo loci fueris accersito, eíque hac de re, voluntate nostra, præter eas quas ad eum dedimus literas, per te coràm exposita, vt omnem operam & sedulitatem in toto hoc opere adhibeat, nostro nomine commendabis. Literas præterea ad Antuerpiẽsem Magistratum dabis, quibus, vt eo, quo decet, honore ipsum Montanum veluti ex familia nostra hominem excipiant, eiúsq. procurationem, quo ad fieri poterit,

commendatam habeant nostro etiam nomine significabis. Spes certè nos magna fouet, fore, vt hoc Christianæ Reip. adeo necessarium opus ad eum, quem speramus exitum feliciter, diuina fauente clementia, tandem aliquando perducatur, si tu, vt confidimus, quam in rebus nostris vigilantiam & curam ponere solitus es, hac etiam in parte adhibebis. Vale. Datum Madriti VIII. Cal. April. M. D. LXVIII.

EGO REX

Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIAE, HIERVSALEM, &c.

Fideli nobis dilecto Christophoro Plantino Typographo Antuerpiensi.

IDELIS nobis dilecte, Ex literis à Caya datis, intellexisse te arbitramur, quantum nobis Bibliorum quinquelinguium, quæ ad Complutensis exemplaris formam excudere paras, & characteres ipsi, & specimen omne placuerit, quamq; vehementer consilium istud, inceptumq; tuum, ob communem Catholicæ Ecclesiæ vtilitatem fuerit etiam probatum, dignumq; iudicatum, quod auctoritate dignitatéque nostra, atque omni opportuno subsidio prosequeremur, cùm officij, studijq; nostri sit, diuinas res, & quæ ad veram pietatem, Catholicamq; Ecclsiam pertineant, inprimis procurare, promouere, & tueri. Quamobrem Benedictũ Ariam Montanum, Doctorem Theologum, ex aulæ nostræ sacerdotibus istuc cum literis, & commoda, ad eam administrandã rem, facultate, legare decreuimus. Vbi igitur consilij nostri rationem ex Albano Duce (qui nostro nomine, & belli et pacis rebus in istis regionibus nostris præest) atque ex ipsius Benedicti expositione cognoueris, gratissimum sanè nobis, atque ista tua in nos reuerentia et fide dignum officium feceris, si ad sacros libros, illis linguis et characteribus excudendos, omni diligentia atque opera perquam maturè accingaris, remq; ipsam ad eum, quem speramus, exitum perducas. Aderit tibi nostro nomine atque auctoritate ipse Benedictus Arias, cui cùm et Theologiæ facultatis, et linguarum non vulgarem peritiam esse cognouerimus, id curæ atque oneris imposuimus (homini aliâs ex familia auláque nostra, atque satis spectatæ erga nos fidei) vt te in ea re quàm plurimùm, tum consilio atque opera, tum etiam recognoscendo opere ipso adiuuet. tibi autem voluntatem nostram obseruandam proponimus, nequid, videlicet, hac in adornanda atque expedienda impressione, præter eius Montani cognitionem sententiamq; fiat. Nam præterquam quod id operis ipsius magnitudo, grauitas, et dignitas, atque vniuersæ Christianæ religionis vsus postulat, nostræ etiam, de eo opere ornando atque amplificando, voluntati satisfiet. Et ea re, nos ad omnem honestam, opportunámque causam tuam, benignè paratos reddes. Datum Madriti, Octauo Cal. April. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab:de Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

Venerabilibus deuotis nobis dilectis Rectori, Decanis, ac Doctoribus filiæ nostræ Vniuersitatis Louaniensis.

ENERABILES deuoti nobis dilecti, Benedictus Arias Montanus Doctor Theologus, Capellanus, & familiaris noster, certiores nos per epistolam fecit, & se à vobis gratè, ac liberaliter exceptum, & nostrũ de imprimendis, ad publicam vtilitatem, quinquelinguibus Bibliis, consilium (cuius rei causa ille istuc venerat) vehementer probatum, laudatumque fuisse; vtpote, quibus ex sacrarum disciplinarum cognitione, & perpetuo religionis Catholicæ studio, horum etiam Bibliorum summa vtilitas, & maxima ad totius Catholicæ Ecclesiæ vsum commoditas explorata sit; cuius quidem Ecclesiæ omni ex parte iuuandæ, summa atque optima cura nos præcipuè tangimur. Idẽ etiam Benedictus sibi, ab istius Academiæ Theologis operam, sedulitatem, & omne, ad hanc, quam molimur, impressionem, opportunum officium, vltro ac libenter oblata, promissaque esse, narrauit, atque ea in re, vestrum erga sacrosanctam religionem, ergaque nos eximium studium, & singularem fidem, plurimùm commendans: quantum etiam sibi istius Vniuersitatis pietas, ordo, decor, disciplina, exercitatio, denique vniuersa ratio placuerit, significauit. Quæ quidem omnia, etsi ex diuturna vestrarum rerum obseruatione, & notitia nobis perspecta iam pridem sunt; tamẽ eius testimonio cognouisse gratum fuit, cuius erga religionem studium, & erga nos fides, cum non vulgari bonarum literarum peritia, probata sunt. Placuit igitur nobis, has ad vos literas dare, quibus ea, quæ ille de vobis, de officiis, studiisq. vestris, ac de integra istius insignis Vniuersitatis re, scripserit, iucunda fuisse testemur, atque oblata à vobis ad dictorum Bibliorum commodissimam expeditionem omnia consilij, operæ, ac sedulitatis officia, præter publicam Ecclesiasticæ rei (quæ in hoc opere agitur, & vobis communis quoque esse debet) curam, fidelis etiam nos obsequij, & diligentis studij nomine, inter alia vestra, quæ iam constant, quæque porro expectantur, peculiariter acceptũ iri confirmemus. Si quid præterea in priuata eiusdem Montani causa à vobis præstitum fuerit, id etiam pergratum nobis fore recipimus; quòd illum, tum ob alia, tum ob spectatam in nos fidem, & grata obsequia, diligamus. Datum Madriti, XVIII. Cal. Septembris. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab: de Çayas.

ACTORVM PVBLICOR.
AD REGIA BIBLIA ET
SACRVM APPARATVM PERTI-NENTIVM EXEMPLA
PRÆCIPVA.

PHILIPPVS II. HISPANIARVM
REX FERDINANDO ALBÆ DVCI, SVO
APVD BELGAS PRÆFECTO,

Affini chariſsimo S.

ON es neſcius, vt opinor, quantam Catholica Eccleſia perceperit vtilitatem ex præſtantiſſimo illo Bibliorum trilinguium opere, Franciſci Ximenij Cardinalis, atque Archiepiſcopi, dum viueret, Toletani ſingulari induſtria, & maximis ſumptibus, iam ante multos annos Compluti excuſo. Vix enim dici poteſt quam gratiam inierit, & quantam apud omnes ſacrarum literarum ſtudioſos præ cæteris auctoritatem obtinuerit. quod quidem vel ex eo apertè cognoſci poteſt, quòd in tota paſſim Europa id ita feliciter diſtractum eſt, vt hodierno die, non modò nō venale alicubi exhibeatur, ſed vt ne vnus quidem illorum apud quos eſt, vt eo careat, aliquo pretio adduci poſſit. Ea quippe rerum pretioſarum ſolet eſſe raritas. Qua quidē ex re non minimum rei literariæ incommodum afferri palàm eſt. infinitos enim eſſe, quorum ſtudia, eò quòd tanto theſauro carent, retardantur, nemo eſt qui dubitet. Quamobrem cùm à Chriſtophoro Plantino ciue Antuerpienſi, de arte Typographica, vt accepimus, bene merito, opus Complutenſi illi ſimile, aut illo etiam maius & elegantius parari intellexerimus, eiuſque rei magnitudini hominis tum induſtriam, tum etiam diligentiam ſufficere poſſe cognouerimus: ad Regiæ dignitatis, quam cæleſtis Maieſtatis beneficio obtinemus, præcipuas curas maximè pertinere exiſtimauimus, hac quoque in parte Chriſtianæ Reip. non deeſſe. Re igitur cum ſupremi noſtri & ſanctę Inquiſitionis Conſilij Prę́ſide, atque aliis compluribus viris, quorum erga Deum pietatem, & erga nos fidem, & ſacrarum literarum inſignem peritiam iam diu cognitā perſpectamque habemus, communicata; & noſtro hoc conſilio non ſolùm omnium ſuffragiis

fragiis

fragiis valde comprobato, verùm etiã summè collaudato: Deo nos opus gratissimum, Christianæ verò Reip. vtilissimum facturos existimauimus, si vt præstantissima ea Biblia linguarũ diuersitate, characterum elegantia, ac omni denique ornatu & splendore illustrata in lucem prodirent, efficeremus, ac piis eius viri conatibus nostro auxilio & auctoritate adessemus. Vt igitur consilium hoc nostrum ad eum, quem optamus, finem perducatur; ex eorum sentẽtia, qui à nobis ad hanc deliberationem adhibiti sunt, Benedicto Ariæ Montano Doctori Theologo ex aulicis & sacerdotibus nostris, cuius linguarum ferè omnium opportunam cognitionem, & bonarum omnium artium ac disciplinarum non vulgarem peritiam, atque adeò insignem morum probitatem nobis abundanti exemplo, atque tibi omnibus his nominibus noto perspectam habemus, eius negotij executionem commisimus. Eum itaque in istas regiones, quibus tu nostro nomine præes, missum & auctoritate nostra communitum, & nostro instructum consilio, vt ex diplomate quod ei dedimus, atque ex ipso abundè cognosces, pro eo quo es erga Religionem Christianam studio, atque erga nos reuerentia, & humaniter, & honorificè à te exceptum iri confidimus. Gratam certè nobis rem feceris, si in iis, quæ ad totius operis procurationem & incrementum, ipsiusque Montani commoditatem, aut etiam amplitudinem pertinebunt, ei non deeris. Simulac igitur ex hisce literis nostris totius nostri consilij rationem acceperis; Plantino quò loci fueris accersito, eique hac de re, voluntate nostra, præter eas quas ad eum dedimus literas, per te coràm exposita, vt omnem operam & sedulitatem in toto hoc opere adhibeat, nostro nomine commẽdabis. Literas præterea ad Antuerpiensem Magistratum dabis, quibus, vt eo, quo decet, honore ipsum Montanum veluti ex familia nostra hominem excipiant, eiusque procurationem, quoad fieri poterit, commẽdatam habeant, nostro etiam nomine significabis. Spes certè nos magna fouet, fore, vt hoc Christianæ Reip. adeò necessarium opus ad eũ, quem speramus, exitum, feliciter, diuina fauente clementia, tandem aliquando perducatur, si tu, vt confidimus, quam in rebus nostris vigilantiam & curam ponere solitus es, hac etiam in parte adhibebis. Vale. Datum Madriti, VIII. Calend. April. M. D. LXVIII.

EGO REX.

Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA

REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

Fideli nobis dilecto Christophoro Plantino Typographo Antuerpiensi.

FIDELIS *nobis dilecte, Ex literis à Çaya datis, intellexisse te arbitramur, quantum nobis Bibliorum quinquelinguium, quæ ad Complutensis exemplaris formam excudere paras, & characteres ipsi, & specimen omne placuerit, quamq; vehementer consilium istud, inceptumq; tuum, ob communem Catholicæ Ecclesiæ vtilitatem fuerit etiam probatum, dignumq; iudicatum, quod auctoritate dignitateq; nostra, atque omni opportuno subsidio prosequeremur, cùm officij, studijq; nostri sit, diuinas res, & quæ ad veram pietatem, Catholicamq; Ecclesiam pertineant, in primis procurare, promouere, & tueri. Quamobrem Benedictum Ariam Montanum, Doctorem Theologum, ex aulæ nostræ sacerdotibus istuc cum literis, & commoda, ad eam administrandam rem, facultate, legare decreuimus. Vbi igitur consilij nostri rationem ex Albano Duce (qui nostro nomine & belli & pacis rebus in istis regionibus nostris præest) atque ex ipsius Benedicti expositione cognoueris, gratißimum sanè nobis, atque ista tua in nos reuerentia & fide dignum officium feceris, si ad sacros libros, illis linguis & characteribus excudendos, omni diligentia atque opera perquam maturè accingaris, remq; ipsam ad eum, quem speramus, exitum perducas. Aderit tibi nostro nomine atque auctoritate ipse Benedictus Arias, cui cùm & Theologiæ facultatis, & linguarum non vulgarem peritiam esse cognouerimus, id curæ atque oneris imposuimus (homini aliàs ex familia aulaq; nostra, atque satis spectatæ erga nos fidei) vt te in ea re quàm plurimùm, tum consilio atque opera, tum etiam recognoscendo opere ipso adiuuet. Tibi autem voluntatem nostram obseruandam proponimus; nequid, videlicet, hac in adornanda atque expedienda impreßione, præter eius Montani cognitionem sententiamq; fiat. Nam præterquam quòd id operis ipsius magnitudo, grauitas, & dignitas, atque vniuersæ Christianæ Religionis vsus postulat, nostræ etiam, de eo opere ornando atque amplificando, voluntati satisfiet. Et ea re, nos ad omnem honestam, opportunamq; causam tuam, benignè paratos reddes. Datum Madriti, octauo Cal. April.* M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab: de Çayas.

BENED. ARIÆ MONTANI

APVD LOVANIENSEM ACADEMIAM LEGATIONIS SVÆ

EXPOSITIO FACTA X. CAL. IVN. AN. M. D. LXVIII.

HILIPPVS Rex noster, idemque dominus meus, cuius regiæ aulæ familiaris ego sum, vt est ille maxima in rebus omnibus, quæ ad Christianam remp. & Catholicæ Ecclesiæ vtilitatem pertinere possunt, prouidentia & cura; inter cæteras animi sui cogitationes, quibus assiduè vt sacrosanctæ Religioni prospiciat, intentus est; illud non postremo loco habuit, prouidere videlicet, quemadmodum sacra Biblia, iis linguis, quæ antiqua Ecclesiæ probatione & sententia exemplares habentur, integra, incorrupta, augusta, sanctaque, cum cura, tum dignitate auctoritateque sua tueretur: atque illustria illa & celeberrima exemplaria, quæ à Cardinale olim Ximenio, Hispaniarum præfecto, Complutensis Academiæ institutore magnis sumptibus excusa, nunc magno multorum desiderio petuntur, doctis omnibus & piis viris communicaret. Igitur cùm diu multumque de ea re deliberasset, ad id tandem consilium est adductus, vt huiusmodi sanctissimos libros in hac Belgica regione (quæ non minùs ab illo quàm propria patria diligitur) excudendos decerneret, vtereturque ad eam rem Christophori Plantini Antuerpiensis ciuis opera; cuius fides & in typographica arte diligentia & elegantia, magno cum prouinciæ huius honore, tum Regi ipsi cognita, tum omnium etiam doctorũ per vniuersam Europam iudicio probata est. Id verò negotij atque oneris mihi imposuit, vt nomine auctoritateque sua functus, huic operi procurando præessem: id quod ipse quanquam difficile admodum atque tædiosum existimarem, tamen reuerenter subij; non quòd me ea facultate præditum putem, vt ad ferendum idoneus esse possim (equidem non hac modò, sed quacunque etiam minori gerẽda re longè inferiorẽ me agnosco;) sed quòd Dei auxilium (cuius causa in hoc negotio agitur) assiduis precibus expetendum mihi non defuturũ sperauerim primùm; deinde omnẽ ex vobis in hac re operam, sedulitatem, atque diligentiam, & Regi ipsi nostro & mihi promitterem. qui qua estis eruditione, & doctrina maxima, & ardẽtissimo in Ecclesiæ vtilitatem & publicam literariam rem studio, singulari etiam in Regem nostrum obseruantia & fide, communem hanc catholicæ Religionis & studiosorum omnium causam iuuare plurimùm & promouere poteritis. id quod Rex ipse noster à vobis, si quando res id exigat, & sibi pollicitus est & sperat; ac demum præstitum grato ac Regio animo ita excipiet, vt neminem vnquam vestrum benignitatis erga se illius pęnitere possit. Vt autem muneris atque legationis meæ fides vobis fiat, Albani Ducis summi in his prouinciis Regia auctoritate & nomine imperatoris ac præsidis literas, Regis ipsius iussu ad vos datas, reddo.

PHILIPPVS DEI GRATIA
REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE
SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

Venerabilibus deuotis nobis dilectis Rectori, Decanis, ac Doctoribus filiæ nostræ Vniuersitatis Louaniensis.

ENERABILES deuoti nobis dilecti, Benedictus Arias Montanus Doctor Theologus, Capellanus, & familiaris noster, certiores nos per epistolam fecit, & se à vobis gratè ac liberaliter exceptum, & nostrum de imprimendis, ad publicam vtilitatem, Quinquelinguibus Bibliis cõsilium (cuius rei causa ille istuc venerat) vehementer probatum, laudatumque fuisse; vtpote, quibus ex sacrarum disciplinarum cognitione, & perpetuo religionis Catholicæ studio, horum etiam Bibliorum summa vtilitas, & maxima ad totius Catholicæ Ecclesiæ vsum commoditas explorata sit; cuius quidem Ecclesiæ omni ex parte iuuandæ, summa atque optima cura nos præcipuè tangimur. Idem etiam Benedictus sibi, ab istius Academiæ Theologis operam, sedulitatem, & omne ad hanc, quam molimur, impressionem opportunum officium, vltro ac libenter oblata promissaque esse, narrauit, atque ea in re, vestrum erga sacrosanctam Religionem, ergaque nos eximium studiũ, & singularem fidem, plurimùm commendans: quantum etiam sibi istius Vniuersitatis pietas, ordo, decor, disciplina, exercitatio, denique vniuersa ratio placuerit, significauit. Quæ quidem omnia, etsi ex diuturna vestrarum rerum obseruatione, & notitia nobis perspecta iam pridem sunt; tamen eius testimonio cognouisse gratum fuit, cuius erga Religionem studium, & erga nos fides, cum non vulgari bonarum literarum peritia, probata sunt.

Placuit igitur nobis, has ad vos literas dare, quibus ea, quæ ille de vobis, de officiis, studiisque vestris, ac de integra istius insignis Vniuersitatis re, scripserit, iucũda fuisse testemur, atque oblata à vobis ad dictorum Bibliorum commodissimam expeditionem omnia consilij, operæ, ac sedulitatis officia, præter publicam Ecclesiasticæ rei (quæ in hoc opere agitur, & vobis communis quoque esse debet) curam, fidelis etiam nos obsequij, & diligentis studij nomine, inter alia vestra, quæ iam constant, quæque porrò expectantur, peculiariter acceptum iri confirmemus. Si quid præterea in priuata eiusdem Montani causa à vobis præstitum fuerit, id etiam pergratum nobis fore recipimus; quòd illum, tum ob alia, tum ob spectatam in nos fidem, & grata obsequia, diligamus. Datum Madriti, XVIII. Calend. Septemb. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab: de Çayas.

DELIBERATIONIS A BENED. ARIA MONTANO LOVANIENSI ACADEMIÆ PRIDIE FESTI OMNIVM SANCTORVM ANNI M. D. LXVIII. PROPOSITAE EXEMPLVM.

BENEDICTVS Arias Montanus Hispalensis Doctor Theologus, Philippi Regis Catholici aulæ familiaris ac sacerdos, atque in hanc prouinciam Regia auctoritate ad eam rem legatus, vt excudendis Antuerpiæ quadrilinguibus Bibliis adsit, & quicquid ad eius operis perfectionem cõferre posse intellexerit, diligenter curet, vt in legationis suę exemplis & mandatis plenius cõtinetur, insigni huic & piissimæ atque catholicæ Louaniensi Academiæ, quam semel iam inuiserat & salutauerat, Christianam pacem omnemque amplitudinem & felicitatẽ publicè ac priuatè imprimis cupit & precatur. Deinde verò, præclarum opus hoc, quod ad totius Catholicæ Ecclesiæ vtilitatem institutum inceptumque est, vt communem causam, denuo commẽdat. Siquidem cùm ipse apud Complutensem Academiam, vnde huius operis exemplum primum extiterat, ex Regis mandato ac supremi inquisitionis Senatus Præsidis sentẽtia libera legatione fungeretur, illam tantùm rem agendam sibi esse duxit, vt de operis ipsius instaurandi vtilitate consultaretur; quam cùm maximam, certissimam & perpetuam fore, omnibus omnium sententiis esset iudicatum, de cæteris omnibus rebus, quæ ad huius operis commoditatem, splendorem atque amplitudinem facere possent, accuratè inspiciendis & iudicandis, ad hunc pientissimum & doctissimum senatum, vtpote loco ipsi, in quo opus instruitur vicinissimũ, & omnibus partibus oportunissimum, referre constituit. Igitur duo nunc in primis apud amplissimam hanc Academiam agenda illi in hac causa sunt, quorum alterum illud est: Cùm Catholicus Rex noster opus hoc, non modò oportunis Dictionariis instructum, sed omnibus partibus, quæcunque ad vsum commoditatemque studiosorum facere possunt, auctum esse voluerit, videri multis doctis ac piis viris, non huius regionis tantùm, sed Hispanis maximè ex Complutensi Academia, quibus hoc consilium est communicatum, Italis & Gallis etiam, versionem aliquam ex Hebræo literalem, siue ad verbum, vt vocant, addi oportere, vt iis, qui in illa lingua sese exercere voluerint, hac commoditate consulatur, sicut Græcis & Chaldæis, versione etiam adiuncta, consulitur. Sed cùm iis, quæ per singulas paginas impressæ sunt, columnis nihil addi possit, quod operis dignitatem ac puritatem quodammodo non premat, eiusmodi versio seorsim imprimẽda atque inter cæteras Apparatus partes collocanda videtur.

Ex versionibus verò iis quæ ad verbũ hactenus extitère, illa præcipuè doctis probatur quæ à Xante Pagnino Vaticanæ bibliothecæ quondam præfecto edita fuit, tum quòd summorum Pontificum priuilegiis comprobata, tum etiam quòd ea ad eum, propter quem edita est, vsum, commoditatis plurimum, suspitionis & offensionis minimum habere censeatur. Huius autem rei statuendæ consilium & iudicium penes præclaram Louaniensem Academiam hanc ex Regis nostri mandato esse decreuit legatus, vt qui probè intellexerit, nihil vestris sententiis statuendum fore quod maturè deliberatum recteque perspectum non fuerit.

Quærit igitur primùm: An ad studiosorum vtilitatem & operis ornamentum versionem aliquam ex Hebraico ad verbum in Apparatu addi placeat: Et si placuerit, quænam ex iis, quæ circunferuntur, potissimùm probetur. Deinde orat, vt eam, quæ maximè probata fuerit, doctissimis ex senatu vestro in Theologiæ disciplina & linguarum peritissimis viris relegendam committatis; vt si quid vel correctione vel annotatione indigere deprehẽsum fuerit, quod cum sanctis ac receptis dogmatis pugnet, id animaduersione oportuna obseruetur.

Alterum verò, quod curari cupit, illud est: Vt Chaldaicæ paraphraseos Latinam versionem, quæ in Complutensibus Bibliis, præterquam in Pentateucho desiderabatur, quam is Compluto ex Regis nostri iussu allatam suis locis additurus est, antequam prælo mandetur, eruditis ac piis vni vel pluribus simul aut per partes commissa relegatur, & ex more approbetur. Nam cùm in Hispania iam olim Cardinalis Ximenius Complutensium Bibliorum auctor paraphrasin illam Latinè ex verbo reddi curatam & pene correctam atque expurgatam edere seorsim moliretur, morte præuentus absoluere quod instituerat non potuit. Orat igitur vt hunc laborem subire non pigeat, qui Deo imprimis & Regi nostro gratissimus, Ecclesiæ vtilissimus, atque Academiæ huic honestissimus est futurus.

PHILIPPO II. REGI

CATHOLICO, ET MONARCHÆ

POTENTISSIMO,

Sacrosanctæque & diuinitus acceptæ Religionis propugnatori acerrimo, perpetuam felicitatem.

ESTRAE Regiæ & Catholicæ Maiestatis literas, Philippe Rex inuictissime, omni erga nos amore atque benignitate & erga vniuersam remp. Christianam pietate atque charitate refertissimas eruditissimus sacræ Theologiæ doctor vestrique sacerdotalis collegij venerandus presbyter Benedictus Arias Montanus nobis reddidit: quæ quidem licet obseruantiam nostram, qua Regiam Maiestatē vestram hactenus semper coluimus, sedulamque quam in eius mandatis exequēdis præstitimus fidem (eæ enim, vt ingenuè quod verum est fateamur, antea summæ erāt) augere vix potuerint; incredibile tamen dictu quantum omnium nostrū animos exhilararint, & in pristino officio prioreq; erga vestram Regiam Maiestatem obseruantia noui & incōparabilis beneficij, quo nos vniuersamque remp. Christianam Regia vestra Maiestas pro sua munificentia afficere constituerat, denuntiatione confirmarint. His enim diligenter & attentè perlectis, expositioneque mandatorum, quæ commemoratus dominus Arias Montanus ad nos habebat, audita, quum intelligeremus vestram Regiam Maiestatem in medio grauissimorum & periculosissimorū bellorum feruore de Catholica religione non tantùm armis fortiter propugnanda, sed etiam salutaris doctrinæ & veritatis cognitione insigniter exornanda atque instruenda cogitare, ideoque iubere vt sacra Biblia cum optimis antiquissimisque ipsorum versionibus summa cura summaque fide nitidissimis exquisitissimisq; Christophori Plantini typographi præstantissimi typis imprimerētur, ac ad huius operis (quo nullum præclarius, nullum magnificentius post typographicam artem in lucem prodiit) celeriorem & expeditiorem absolutionem ingentem pecuniæ vim ad subleuandos typographi sumptus liberaliter offerre, maximam nobis omnibus hæc res commouit admirationem, & vt moderationem qua Maiestas vestra Regia amplissimas & longissimè latissimeque patentes regiones iam multos annos feliciter administrat, non tam humano quàm diuino consilio niti atque dirigi certò crederemus, effecit. Itaque Deo opt. max. in primis, qui hanc mentem proculdubio vestræ Regiæ Maiestati inspirauit, & deinde vestræ Maiestati Regiæ, quæ diuinæ inspirationi tam prompto animo obediuit, tum nostræ huius Louaniensis academiæ (ad quam non vtilitas modò, sed etiam non contemnēdus honor tam præclari operis & beneficij omnibus seculorū ætatibus prędicandi redundat, quòd singulas

Bibliorum partes antequam prelo mandētur, examinandi, & de iis senten tiam ferēdi prouinciam vestra Regia & catholica Maiest. nobis commiserit) tum vniuersæ catholicæ Ecclesiæ nomine pro hoc tanto & tam illustri beneficio quàm possumus maximas agimus gratias: atqui licet par reddere beneficiū neque Deo (cui omnia nostra bona accepta ferre debemus) neq; vestræ Regiæ Maiestati (cui post Deum & corporis & animi vitam catholici Belgicæ præsertim regionis conseruatam referre debent) possimus, sedulò tamen nauabimus operam hoc tam eximium & insigne beneficium perpetua sempiternaque colendo memoria, nostrisque qualibuscunque officiis præstandis, ne in ingratos hoc beneficium collatum fuisse vestra Regia Maiestas vnquam meritò conqueri possit. Cæterùm qua fide, diligentia & sedulitate in ea prouincia quam vestra Regia Maiestas suis literis nobis mandauerat, versati simus, partim reipsa, nostri laboris atque diligentiæ teste fidelissima, partim domini Benedicti Ariæ Montani (viri cum propter singularem animi cādorem & probitatem eximiam, tum propter raram vel potius inauditam eruditionis excellentiam eo loco & honore, quo apud vestram Regiam Maiestatem est, dignissimi) literis abundè edoctum opinamur. Qua quidē opinione quum iamdiu noster animus esset imbutus, ea vna causa fuit cur hactenus ad literas vestræ Maiestatis nihil à nobis rescribendo sit responsum. Huic & altera accessit nostro iudicio grauissima: quum enim vestræ Maiestatis literis solicitudinē, diligentiam, atque operam nobis imperatam videremus, officij persolutionem potius quàm literarum responsionem à nobis postulari atque expectari iudicauimus; ob idque maiori nobis curæ fuit, vt diligentia & opera præstanda in mandatis vestræ Regiæ Maiestatis sedulò fideliterque exequendis voluntati vestræ satisfaceremus, quàm vt in eo quod iam rescriptum sciebamus denuo inculcando, vulgari & vsitatæ inter homines rescribendi consuetudini inseruiremus. Ne tamen nostrum tam diuturnum silentium secus quàm res habet, & iam exposuimus, vestra Regia Maiest. interpretaretur, huic quoque parti satisfaciendum tandem duximus, maluimusque literis non magnopere necessariis scribendis parum prudentes austeris censoribus videri, quàm si id non fecissemus, parum officiosi à vestra Regia Maiestate iudicari. Quod reliquum est, per splendidissimi nominis vestri gloriam, quam sempiternæ hominum memoriæ consecrari summopere cupimus, vestram Regiam & Catholicam Maiestatem oramus atque obsecramus, vt nostram operam, quam in inchoato Bibliorum opere pro nostra virili parte iam præstare cœpimus, & ad finem vsque operis Deo adiuuante nos præstituros esse prompto & lubenti animo spondemus, nostrumque tam diuturnum silentium quo hactenus nullo quidem literarū vestrę Maiest. neglectu, sed magno (vt nobis videbatur) iudicio vsi sumus, æqui bonique consulere, nostræque Louaniensis academiæ clientulæ suæ obsequentissimæ & addictissimæ vtilitatē, dignitatem, ornamētaque omnia, ea quam hactenus nostro maximo bono summaque quiete sumus experti,

perti, paterna cura atque diligentia tueri, conseruare, atque amplificare omni reliquo tempore dignetur. Deus opt. max. vestram Regiam & Catholicam Maiestatem, ad vniuersi orbis Christiani pacem restaurandam felicitatemque tuendam atque prouehendam, quàm diutissimè incolumem seruare dignetur. Louanij, pridie Calendas Octobres, anno Domini M. D. LXIX.

Catholicæ & potentissimæ vestræ Regiæ Maiest. deditissimi, Rector, doctores, & vniuersa Louaniensis academia.

Sic subscriptum,

Augustinus Hunnæus Machlinianus [illegible]

Suprascriptio erat,

Serenissimo & re & nomine Catholico Hispaniarum Regi Philippo II. monarchæ omnium quos Christianus orbis habet potentissimo.

NIVERSIS & singulis præsentes literas inspecturis, lecturis, seu audituris, GYSBERTVS SCHOOCK vtriusque Iuris Doctor, Almæ Vniuersitatis studij generalis oppidi Louaniensis Mechliniensis diœcesis Rector, salutem in Domino sempiternam, cum agnitione veritatis infrascriptorum. Notum facimus & præsentibus attestamur, excussis & diligenter inuestigatis actis nostræ Vniuersitatis, nos comperisse, quòd anno à Natiuitate Domini millesimo, quingentesimo, sexagesimo octauo, septimo Idus Octobris, in consessu prædictæ Vniuersitatis comparuit nobilissimus vir & eruditissimus S. Theologiæ Doctor, plurimarumque linguarum cognitione admirandus, Dominus & Magister B. ARIAS MONTANVS, aulæ Regiæ Catholicæ Maiestatis in Hispania sacerdos, ab eadem Regia Catholica Maiestate in has inferioris Germaniæ prouincias, ad sacra Biblia variis linguis, quibus primùm à suis auctoribus in lucem edita sunt, cum optimis quibusque eorum versionibus, tum veteribus, tum nouis, aliisque eorundem ornamentis, atque appendicibus per CHRISTOPH. PLANTINVM imprimenda legatus. Qui porrexit nobis, & antedictæ Vniuersitatis consessui Serenissimi Regis nostri Catholici literas. Quibus cum magna reuerentia & humili exosculatione susceptis & lectis, eadem Vniuersitas pium ac deuotum erga Catholicam religionem de huiusmodi Bibliis imprimendis institutum regium, summoperè laudandum, & omni diligentia iuuandum promouendumque censuit, eidemque Regiæ Catholicæ Maiestati de singulari fauore bonoque affectu erga studia Theologica, & vniuersam nostram Academiam, gratias egit quàm potuit maximas, omnemq; operam atque diligentiam ad prædictum opus promouendum; & ad optatum finem, quantum in se esset, perducendum promisit. Deinde, iam nominatus dominus B. ARIAS MONTANVS, circa opus prædictum perficiendum, eidem almę Vniuersitati prædicti Regis nomine, & incumbentis sibi muneris ratione, quædam in dicto consessu proposuit. Et imprimis cùm Rex Catholicus hoc opus suum, non modò idoneis Dictionariis & Grammaticis instructum, sed omnibus partibus, quæcunque ad vsum commoditatemque studiosorum, momenti aliquid haberent, auctum esse vellet, cumque multis doctis & piis viris non huius modò regionis, sed Hispanis quoque, Italis, Gallis, & aliis videretur versionem aliquam ad verbum textui Hebræo addi oportere, vt iis qui in illa lingua sese exercere vellent, hac etiam in parte consuleretur, deliberandum proposuit: An ne expediret ad studiosorum vtilitatem & operis ornamētum, talem ad verbum ex Hebræo versionem in fine operis addi? Deinde si hoc probaretur, quænam ex his quæ hactenus extiterunt, potissimùm deligi deberet? Et an ne Santis Pagnini versio maximè ad hoc præ aliis nouis versionibus idonea esset? præsertim cùm illa (licet non semper Hebraicam phrasim, & vim satis expresserit) tamen propiùs quàm cæteræ, ad eam accedat, & ex illustribus summorum Pontificum priuilegiis, probationibusque multum auctoritatis habeat. Ad hæc idem D. B. ARIAS MONTANVS petiuit à nobis, vt deligerentur viri doctrina ac diligentia præstantes, linguarumque cognitione instructi, qui in eiusmodi versione (si qua in parte opus esset) repurganda, ac prætereà in Græcis, Hebræis, Chaldæis, & Syriacis Dictionariis, Grammaticis, & versionibus, aliisque ad horum Bibliorum apparatum & ornamentum facientibus partibus, antequam prælo committerentur, examinandis & diiudicandis, censorum munere fungerentur. Quibus ita propositis, matura deliberatione hac de re habita, Visum est nobis, ex omnium facultatum, præcipuè verò Theologicæ facultatis decreto, non modò conueniens, verùm etiam valdè vtile & necessarium esse; vt huic præclaro operi Regio perficiendo versio ad verbum Hebraico textui superponeretur, atque inter eas, quæ recèns editæ sunt, Santis Pagnini versio omnium commodissima tutissimaque est iudicata. Atque ad eam versionem examinandam, cæteraque omnia quæ per dictum D. B. ARIAM MONTANVM proposita fuerant, rectè atque ex sententia Regiæ Maiestatis exequenda nostro iudicio, ac cæterorum omnium cōcordibus suffragiis, Censores delecti sunt venerabiles & eximij viri D. D. & Magistri AVGVSTINVS HVNNÆVS, Regius & ordinarius, & CORNELIVS REYNERI GOVDANVS, Ordinarius, in dicta nostra hac Academia S. Theologiæ professores. Qui eam commissionem cum reuerentia suscipientes, omnem solicitudinem, diligentiam atque operam, ad dictum opus Regium consummandum promptè & libenter promiserunt. Atque vt munus sibi commissum meliùs & perfectiùs explerent, celeriusque & expeditiùs absoluerent, honorabilem virum Dominum & Magistrum IOHANNEM VVILHELMI HARLEMIVM, sacræ Theologiæ Licentiatum, ac societatis Iesu in dicto oppido Louaniensi, sacræ Scripturæ, & Hebraicæ linguæ professorem publicum, necnon quinque linguarum ad eam Dictionariorum, Grammaticarum, & versionum examinationem, de qua suprà diximus, faciendam necessariarum peritissimum, sibi socium & adiutorem assumpserunt. Iidemque Censores quum iam duorum annorum diligentia & labore munus sibi commissum expleuissent, Regiumque Bibliorum opus ex ea parte, quæ ad suum pertinebat officium, ad finem perduxissent: tandem die quo præsentes literæ scriptę sunt, coram nobis & dictæ nostræ Vniuersitatis deputatis ordinariis, aliisque per nos in maiori numero assumptis, præsente etiam antedicto Domino & Magistro BENEDICTO ARIA MONTANO, in loco Capellari Ecclesiæ collegiatæ S. Petri dicti oppidi Louaniensis comparentes, omnes sacri operis Regij, & apparatus Bibliorum partes diligenter antea lectas & examinatas, à se approbatas fuisse, seseque approbare declararunt & affirmarunt, easdemque nobis & dictis Dominis de concilio nostro exhibuerunt, & quicquid in commemorato negotio ipsis à nobis commisso egissent, per partes singulas, prout sequitur, retulerunt. Imprimis videlicet, quòd versionem Santis Pagnini, ad diuersarum editionum eiusdem auctoris exemplaria diligenter cum Hebraico exemplari, atque vulgata versione Latina, nec non eiusdem Pagnini linguæ sanctæ Thesauro contulerunt, & erratis correctis approbarunt. Item quòd noui Testamenti Latinam versionem, quam ad textum Græcum antenominatus D. B. ARIAS MONTANVS quoad fieri poterat, accommodauit, examinarunt & approbarūt: illamque vtiliter textui Græco superponendá, vt verbo verbum respondeat (sicut in Hebraico textu veteris Testamenti factum erat) iudicarunt. Prætereà quòd antenominati D. B. ARIÆ MONTANI versionem paraphraseos Chaldaicæ in libros Iosue, Iudicum, Regum, Esther, Psalmorum, Ecclesiastæ, & item Paraphraseos Chaldaicæ in Prophetas maiores & minores ex Complutensi Bibliotheca allatam, & ad Hebraicam & Chaldaicam veritatem, ab eodem B. ARIA MONTANO correctam Latinam interpretationem diligenter examinarunt, examinatamque & repurgatam Calend. April. Anno millesimo, quingentesimo, septuagesimo, ita probarunt, vt ad ipsum textum Hebraicum, Latinumque plurimis in locis illustrandum, vtilem iudicarent. Quodque insuper ipsi Domini Censores Noui Testamenti Syriaca lingua conscripti, Latinam versionem à nobili viro Domino & Magistro GVIDONE FABRITIO BODERIANO confectam, per integros tres menses cum eodem Magistro GVIDONE attentè legerunt: & cum Syriaco ac Græco

exemplari

exemplari diligenter contulerunt; eamque ad textum vulgatæ editionis Latinæ illustrandum, perutilem esse, Calendis Iuliis anni suprapositi asseruerunt. Præter hæc autem exhibitam ipsis Dominis Censoribus Grammaticam Syriacam, vnà cum Dictionario eiusdem linguæ, à doctissimo ac Orientalium linguarũ peritissimo viro ANDREA MASIO Bruxellensi confectam, ea, vt sacrarum literarum studiosis non mediocrem allatura vtilitatem, postridie Calend. Augusti anno prædicto se approbasse dixerunt. Iidem quoque Domini Censores Dictionarium Syro chaldaicum Domini ac Magistri GVIDONIS FABRICII BODERIANI viri Hebraicæ, Syriacæ & Chaldaicæ linguæ doctissimi, post diligentem eius examinationem sese approbare testificati sunt. Probasse quoque sese iam anteà pridie Calendas Apriles, Anno millesimo, quingentesimo, sexagesimo nono Epitomen Thesauri linguæ Hebraicæ, auctore Sante Pagnino Lucensi, eamque magno cum fructu Hebrææ linguæ studiosorum imprimendam & diuulgandam censuisse asseruerunt. Lexicon denique Græcũ, diligentia & impensis CHRISTOPHORI PLANTINI ad sacrorum Bibliorum vsum concinnatum, iidem Domini Censores à se probatum fuisse, Anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo, die octauo Calendas Apriles dixerunt. Qua quidem relatione audita, omnes ad vnum, nullo reclamante, quicquid à dictis Dominis Censoribus in negotio prædicto factum erat, vehementer laudarunt & approbarunt, agentes sæpedicto Domino & Magistro BENEDICTO ARIÆ MONTANO, pro sua in obeunda legatione sibi commissa, Regiisque mandatis expediendis fide ac vigilantia, suo atque Christianæ Reipublicæ nomine, ingentes gratias. Similiter quoque commemoratis Dominis Censoribus, AVGVSTINO HVNNÆO, CORNELIO GOVDANO, & IOHANNI HARLEMIO, quòd magna cum cura, & diligentia in hoc sacro opere Regio (quo nullum sacrarum literarum studiis prouehendis vtilius, nullum præclarius aut magnificentius post Typographicam artem inuentam, in lucem prodiit) versati, negotiũ sibi commissum fideliter exequuti essent, gratias maximas egerunt. Ad quorum omnium & singulorum præmissorum fidem & testimonium præsentes literas fieri, & per Notarium publicum dictæ almæ Vniuersitatis Scribam iuratum subsignari, sigillique Rectoratus dictæ Vniuersitatis iussimus & fecimus appensione communiri. Datum & actum Louanij, Anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, mensis Martij die vigesimasexta.

Conrardus Syluius dictæ Vniuersitatis Notarius.

CENSVRA DOCTORVM PARISIENSIVM.

NOS *Doctores Theologi infrà subscripti, de hac re consulti, iudicauimus versionẽ* XANTIS PAGNINI *Lucensis addendam esse ad Biblia Complutensia, quæ nunc recuduntur à Plantino Typographo Antuerpiensi, vt sit adiumento studiosis linguæ sanctæ, ad cuius proprietatem inter eas, quæ hactenus prodierunt, ea versio proximè videtur accedere. Datum Parisiis, Anno 1569. die 8. Martij.*

Subsig.

H. Nebrisius.	I. Benedictus S. Theolog. Decanus.
I. Faber.	Dequictebeufius.
G. Postel. Reg. Lector.	Genebrardus Hebr. lit. Regius Professor.

NOS *subscripti Doctores facultatis Parisiensis sacra Biblia Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici mandato, opera verò Benedicti Ariæ Montani Theologi Hispalensis, & Guidonis Fabricij Boderiani natione Galli, iuuantibus Francisco Raphelingio & Nicolao Fabricio, in lucem emissa, cum ipsorum Dictionariis & reliquo apparatu, à Plantino typis Hebraicè, Syriacè, Græcè, & Latinè expressa ad formam Complutensium Bibliorum olim in Hispania impressorum, vidimus, approbauimus, digna denique censuimus quæ à Catholicis legerentur, & opponerentur falsis & impiis hæreticorum translationibus, quibus fucum imperitis linguarum facere conantur. Scriptum & chirographis nostris signatum, Anno Domini 1572. die quarta Aprilis.*

P. Danesius Episcopus Vauroñ.

De Sainctes.	S. Vigor.	Prouost.
I. Cogneu.	De Quictebeuf.	Genebrard.

COPIE D'VNE LETTRE DV DVC D'ALVE A L'EVESQVE D'ANVERS.

DON Fernando Aluarez de Toledo, Duc d'Alue, &c. Lieutenant, Gouuerneur, & Capitaine general.

RESREVEREND Pere en Dieu, treſchier & bien amé. Oultre la Bible vniuerſelle, que le Roy auoit donné charge au docteur Arias Montanus de faire imprimer en ceſte ville en quatre langues auec ſes interpretations, lon eſt auſſi apres pour imprimer autres volumes de choſe ſeruãt à l'intelligẽce de ladicte Bible & parties d'icelle, leſquelles s'intitulent *Apparato ſacro*; & entre icelles y a pluſieurs eſcriptz compoſez par ledict docteur Arias Montanus, & autres perſonnes doctes, qui ont trauaillé & trauaillent à enrichir ceſt œuure. Mais comme ſemblables choſes nouuelles, ou non imprimees auparauant, ne ſe peuuent imprimer ſans viſitation & approbation precedente, eſtant ceſt œuure plus ſolemnel que les ordinaires; il conuient que ladicte approbation ſe face auec toute auctorité & ſolemnité poſſible. Et d'autant que ledict docteur Arias Montanus ne peult eſtre iuge de ſes propres eſcriptz; nous vous requerons, que quand ledict docteur Arias Montanus vous preſentera leſdicts eſcriptz, & pieces ſeruantes audict œuure, vous les commettiez à la perſonne ou perſonnes du college des viſitateurs, que à noſtre ordonnance & par auctorité de ſa Maieſté vous auez eſleu, afin qu'ils les viſitent & approuuent, pour autant que touche la ſanité de la doctrine; & que icelle approbation ſoit auſſi ſolemnizee auec le ſuffrage de tous ceulx du college, ou la plus grande partie, & l'interuention de voſtre auctorité: afin que ceſte approbation ſe face comme requiert vn œuure ſi principal. Ce que nous vous recommandons tant plus à certes pour auoir entendu par lettres de ſa Maieſté, que telle eſt ſon intẽtion. Treſreuerend Pere en Dieu treſchier & bien amé, noſtre Seigneur vous ait en ſa ſaincte guarde. D'Anuers, ce dernier iour de Feburier 1570.

Le Duc d'Alue.

Subſigné

Courte ville.

EPISTOLA LOVANIENSIVM AD SVMMVM PONTIFICEM.

BEATISSIME PATER,

VLTORVM fide dignissimorum sermonibus, certoque relatu ad nos perlatum est, Philippum II. Catholicum Hispaniarum Regem, Apostolicæ & Catholicæ Ecclesiæ inclytum atque inuictum propugnatorẽ, nostrique Belgij monarcham præstantissimum, vestræ Sanctitati muneris loco librarium opus, vnum in suo genere post hominum memoriam excellentissimum, & proculdubio Reip. Christianę longè vtilissimum (nimirum sacra Biblia, ex parte quidem veteris Testamenti, Hebraica, Græca, Latina, & maxima ex parte Chaldaica; ex parte verò noui Testamẽti Græca, Latina, atque Syriaca, à Christophoro Plantino Catholicæ Maiestatis architypographo Antuerpiano, artifice in sua professione excellẽtissimo, opera quatuor integrorũ annorum, & sumptu incredibili, ex Complutensi exemplari, quatenus id exemplar extendebatur, summa fide atque diligentia expressa) mittere. In quo opere, quantum ad vetus Testamentum attinet, quod paraphrasi Chaldaicæ in Complutensi editione deerat, id ex Bibliis Venetis, collatis tamen priùs cum M.S. Chaldaico exemplari, quod Cardinalis Ximenius ante mortem suam Compluti per viros doctos fideliter corrigi iusserat, suppletum est. Nouum verò Testamentum in hac memorabili editione, Syriaco textu (ex eo Syriaco Noui Testamenti exemplari, quod nuper mandato & liberalitate Ferdinandi Imperatoris, felicis memoriæ, in gratiam Syrorum Christianorum, Viennæ typis mandatum est, expresso) cum eiusdem catholica & doctissima versione è regione respondente, auctum atque locupletatum est. His omnibus in ista editione accessit Apparatus sacer, lectissimos libros, & ad sacræ Scripturæ verum germanumque sensum eruditè inuestigandũ & feliciter inueniendum vtilissimos, continens. Est enim hic Apparatus in tres tomos distributus: Quorum primus libros ad earum linguarum, quibus in istis Bibliis sacra Scriptura expressa est, prima rudimenta facilè addiscenda vtilissimos continet. Secundus verò tomus ad earundem linguarum primam exercitationem atque meditationem plurimum earum studiosis adiumenti allaturus est. Tertius verò tomus variarum rerum ad sacræ Scripturę verum germanumque sensum perspiciendum cognitu necessarium, copia est refertus. Quorum trium tomorum, quemadmodum ipsorum sacrorum Bibliorum singulæ partes (vt ex subscriptione ipsis ad calcem adiecta cernere licet) à doctis & catholicis viris, magno & considerato iudicio, ad id munus ex nostra potissimùm Louaniensi Academia delectis, sedulò examinatæ, correctæ, & legitimè approbatæ sunt. Itaque sicut Catholica Maiestas, suum amplificandæ Catholicæ Religionis pium

studium,

studium, singularemque erga sedem Apostolicam amorem atque reuerentiam hoc tam magnifico opere atque munere, quod suo iussu & nutu, atque etiam sumptu, vestri Pontificatus tempore in lucem prodit, ad vestram Sanctitatem mittendo declarat; ita nostra Louaniensis Academia (cuius doctoribus Theologis, vnà cum D. Benedicto Aria Montano Hispalensi doctore Theologo, cum propter singularem eius probitatem, & magnam eruditionem, tum propter peregrinarum vulgoque ignotarum linguarum eximiam peritiam, ad hanc functionem electo, & ex Hispania auctoritate Regia Antuerpiam misso, Catholica Maiestas iam cōmemoratorum Bibliorum recognoscendorum, corrigendorum, approbandorumque munus, secundum Tridentini Concilij decretum commisit) operam atque diligentiam, quam in isto Bibliorum opere, Regioque munere per quadriennij spatiū strenuè, fideliter, alacriterque præstitit, vestræ Sanctitati offerēdo, suamque erga vestram Sanctitatem obseruantiam & animi propensionem testando, se totam quàm potest humillimè vestræ Sanctitatis patrocinio & protectioni committendam atque credendam putauit, & nominatim istos duos doctores Theologos (nimirum M. Augustinum Hunnæum Machlinianum, ordinarium & Regium S. Theologiæ professorem, Theologicæque facultatis hoc tempore Decanum, & M. Cornelium Reyneri Goudanum, sacræ etiam Theologiæ professorem ordinarium, viros cùm vitæ probitate, tum eruditionis excellentia, & variarum linguarum peritia clarissimos) vnà cum illorū adiutore M. Iohanne Harlemio, venerādo Societatis Iesu sacerdote, & doctissimo Theologiæ Licentiato, multarumque linguarum peritissimo, qui in istis Bibliis recognoscēdis atque approbandis Censorum munere diligenter, fideliterque functi sunt, vestræ Sanctitati præcipuè commēdandos existimauit. Simul quoque testificatur eadē Louaniensis Academia Sanctitati vestræ, atque Maiestati Catholicæ addictissima, quemadmodum in hoc pio & sancto negotio, diuinæ gloriæ illustrandæ, & orthodoxæ fidei Catholicæque Ecclesiæ dilatandæ studio, nullis neque laboribus, neque vigiliis, neque adminiculis, quæ potuit impertiri, pepercit. Ita quoque ad idem in omnibus aliis rebus, quascunque ad Dei gloriam Catholicamque Religionē amplificandam vestræ Sanctitati nobis imperare libebit, præstandum, sese paratissimam propensissimamque esse. Deus opt. max. pro sua immensa bonitate vestram Sanctitatem Reip. Christianę, cui maximè necessaria est, quàm diutissimè incolumem seruare dignetur. Datum Louanij, XIII. Calend. Maias, Anno Domini M.D.LXXII.

Vestræ Sanctitatis obseruantissima eique deditissima
Louaniensis Academia.

B. ARIÆ MONTANI
LEGATI AD SVMMVM PONTIF. ORATIO.

VM *me in Hispania catholicis, piis, & honestis parentibus ortum & educatum, atque ab infantia in bonarum literarum studiis, à iuuentute verò in Theologicis disciplinis exercitatum, catholicæ Religionis, quam vsque ad mortem profitebor, amore flagrantem; nulla maior cupiditas, imò nulla cura maior & puerum & iuuenem & iam virum teneret, quàm vt hanc sanctam Apostolicam sedem, quam totius Christianæ Ecclesiæ caput esse cognoueram, aliquando inuiserem & salutarem; meq́; ei filium, vt decebat, fidelissimum & obedientissimum offerrem, atque eiusdem gratiis maternaq́; benedictione oblectarem & reficerem. idq́; cùm sæpe animo constituissem meo, & inire parassem; tamē semper, vel eorum, quos charos habere debebam, morbis aut funeribus, vel mea ipsius aduersa valetudine, vel aliis necessariis impedimentis, quò minùs tandem perficere possem, retinebar. Cùm autem aliud exequi non valerem consilium, studiumq́; meum, Deo, cui probari credideram, omnino permittebam; illud perpetuò sperans, fore, vt in melius commodiusq́; tempus reseruarer, quo maiore cum animi mei fructu Sedi huic sanctissimæ me filium, famulum & cultorem, illustri aliquo argumento exhiberem. Hanc demum spem, quam animo fouebam meo, Deus ipse, qui corda hominum inspicit & honesta vota secundat, mihi certissimam euentu ipso effecit, tanta votorum meorum amplificatione, vt & illi gratulari perpetuò debeam, qui longè plura mihi ac maiora quàm peterem aut intelligerem, contulerit; ac me ipsum felicem dicere, qui hoc tempore ad hunc locum tam honesta & sancta causa, tam illustri auctoritate, peruenerim. Video enim me Romæ esse incolumem, superatis omnibus difficultatibus, laboribus ac periculis, quibus longum & varium iter ex Belgio huc institutũ infestari frequenter solet. At quo tempore? felicissimo initio Pontificatus Gregorij tertij decimi, quem pietatis, sanctitatis, Ecclesiasticarum atque aliàs publicarum rerum omnium maxima cognitio, & cæterarum virtutum, quæ ad Christianam Ecclesiam gubernandam necessariæ sunt, plurima ac perpetua per omnes Ecclesiasticorum magistratuum gradus explorata & perspecta, ad hunc supremum locum, summo omnium patrum cõsensu, lætissimo totius Christianæ reipub. plausu euexerunt. Missus verò sum à Philippo Hispaniarum Rege, cognomēto, re, ac virtute Catholico; cuius erga hanc sacrosanctam Sedem ardentissimum studium, & erga omnem Christianam remp. merita cùm plurimis aliis argumentis iam sæpius constiterint, indiesq́; magis constent; ea etiam res, cuius præcipuè causa ipse legatus huc adueni, apertè demonstrat. quam vobis, Pater sanctissime, quanta breuitate potero (quòd iam aliàs vtcunque notam intellexerim) exponam.*

Nemo vel mediocriter in bonis disciplinis ac sacris literis eruditus est, qui ignoret, quanta cum vtilitatis laude & experientia à studiosis Catholicæ veritatis exceptum fuerit opus illud Bibliorũ, quod ante annos octoginta illustrissimus Franciscus Ximenius, huius S.R.E. Cardinalis, Hispaniæ Præses, Compluti maximis impensis imprimendum curauit. Sed quoniam longo iam tempore ex illis exemplaribus, quæ per totum ferè orbem dispersa erant, vix vnum aut alterum reperiri poterat, idq́; plerunque mutilum ac mancum, nec nisi ingenti pecuniæ summa redimendum; creuerat mirum in modum iam illius desiderium apud

diuinarum

diuinarum literarum catholicos studiosos omnes. Nam cætera quæ ab hæreticis edebantur Hebraico-Latina, vel Græco-Latina Biblia, etsi lectionem ipsam Hebraicam vel Græcam integram conseruarent (si tamen conseruabant;) tamen versiones per eosdem deprauatissimas habebant Latinas, neque legi sine periculo poterant magno. Quamobrem cùm Philippus Catholicus Rex, qui omni studio, facultate, & opera in eam rem intendit, vt piis ac doctis, catholicæq; Religionis studiosis quàm maximè prosit, intellexisset Christophorum Plantinum, virum catholicum ac pium, apprime eruditum, probatissimis moribus, atque in typographica arte omnium qui hactenus extitêre facilè principem, Antuerpiæ esse, qui huiusmodi magnum opus ad communem piorum & Catholicorum vtilitatẽ libenter susciperet, modò Regia liberalitate in eo suscipiendo iuuaretur; noluit piissimus Rex viro bono in tam honesta ac tam vtili Christiano orbi causa deesse, maximè cùm videret hoc publicè ab insignibus Hispaniæ Academiis etiam per literas ad se datas postulari. Verùm vt maiori cura, diligentia ac sedulitate res ageretur omnis, communicato consilio cum Inquisitionis ac supremi consilij Præside, decreuit optimus Rex, vt præter pecuniam summam, quam ipse in hoc opere impensurus erat, ego, qui illius Regiæ aulæ familiaris sacerdosq; omnium minimus sum, in Belgium legatus procuratorq; mitterer, omni operi expediendo interfuturus: eo quòd præter Theologiæ disciplinam, quam profitebar, in illis sacris linguis, Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Græca & Latina aliquam eruditionis partem diuino beneficio fuerim assecutus. Adfuit mihi Albanus Dux optimus & pientissimus, huiusq; sanctæ Sedis deuotissimus filius; cuius prudentia ac dexteritate tantam prouinciæ illæ pacem obtinuit, vt ego legationem meam viris doctis quàmplurimis ad hoc opus inductis curare potuerim. Fuimus in labore per quatuor integros annos, à quinta decima Maij mensis, quo ego in Belgium perueni, anni millesimi quingẽtesimi sexagesimi octaui, vsque ad vltimam Martij huius anni septuagesimi secundi; cùm tamen nemo esset qui credere posset, tantum opus, tanta elegantia, tantaq; maiestate, tanto sumptu, tanta denique mole absolutum iri, propter summam rerum omnium caritatem, maximè verò propter bellorum tempestates in Galliis, & in aliis prouinciis, vnde nobis chartarum & operarum, totiusq; materiæ copia petenda erat. Atque his difficultatibus omnibus gratia, prouidentia, atque ope Dei, in cuius honorem opus hoc à Philippo Catholico instituebatur, superatis, tandem structura omnis magnis quidem sumptibus, sexaginta perpetuis operis, magnis virorum doctorum laboribus est absoluta.

Initio autem cùm ego ex Hispania proficiscebar, iussus à Rege meo sum, vt aliquot præcipuè exemplaria in membranis imprimenda curarem; ex quibus vnũ huic sanctæ Sedi primitiarum sacrarum nomine offerretur. Cùm primùm itaque opus absolutum esse cognouit Catholicus Rex, primùm omnium illud exemplar in membranis excusum, Sanctitati vestræ ab initio destinatum, deferri in hanc vrbem iussit, meq; ipsum huc legauit, qui illius nomine hæc sacra Biblia, suumq; erga sacram & catholicam Religionem studium, & satis aliàs perspectum animum Sanctitati vestræ offerrem: atque vt ipse meo etiam nomine in reddenda totius operis ratione, & singulis partibus indicandis, meas partes agerem.

Ipse igitur Philippi Catholici Regis nomine ad sacros Sanctitatis vestræ prouolutus pedes, sacrosancta Biblia, tribus linguis, Hebraica, Græca, & Latina, ex Complutensi exemplari expressa, cum paraphrasi Chaldaica integra, & Nouo Testamento Græco, Latino ac Syriaco, vobis Pater sanctissime offero, opus characterum elegantia, librorum forma planè Regia, & prorsus digna hoc felici tempore, in quo Gregorius XIII. *Ecclesiæ Dei præest; quam Philippus Catholicus filius magno studio, omni officio ac pietate prosequitur.*

Quod

Quod verò ad operis integritatem attinet, ego Benedictus Arias Montanus sacerdos omnium minimus & indignissimus, homo catholicus, huius sanctæ Sedis filius studiosissimus, inter pios atque eruditos ab infantia versatus, harum sacrarũ linguarum non ignarus, offero Sanctitati vestræ Biblia ipsa (de Bibliis nũc loquor) à me à prima pagina ad vltimam vsque diligenter Græcè, Latinè, & Chaldaicè perlecta, & cũ exemplaribus fidelissimè collata, tanta fide, vt non solùm si verbum aliquod deprauatum deprehendatur, sed si vel vnus apex aut iota vnum in illis meritò desideretur, cæteris coadiutoribus meis exceptis & à culpa liberatis, ipse perpetuam ignorantiæ & negligentiæ notam subire velim, meq; vnum omni correctioni obnoxium exhibeam. Atque erga Bibliorum ipsorum opus, & integritatis professionem, sic meam fidem coram Sanctitate vestra profiteor.

Est etiam aliud opus, sanctissime Pater, quod non tam Biblia *ipsa, quàm linguarum sacrarum studiosos spectet. id interea dum sacra Biblia imprimerentur, adornandum apparandumq; curabam, magis adeò ex consilio ac desiderio studiosorum & piorum virorum, quàm ex Regis mei iussu, qui mihi Bibliorum procurationẽ præcipuè demandauerat. Eius operis illa ratio est:*

Cùm multi hactenus extiterint Grammaticæ artis libri ad Hebræam, Chaldæam, & Græcam linguam discendam compositi, quorum alij longiora, breuiora alij, nonnulli minùs dilucida præcepta contineant; visum est & illud consilium commodissimum, si iis qui has discere linguas cupiunt, præcepta proponeremus eiusmodi, quæ cum perspicuitate magna, magnum etiam compendium exhiberent: ad eandem etiam rationem Vocabularia siue Dictionaria instrueremus. Ex huiusmodi itaque Præceptionibus ac Dictionariis vnum tomum confecimus, cuius inscriptio est, DE VERBORVM COPIA.

Sed quoniam non satis est præceptorũ & verborũ notitiam habere, nisi & EXERCITATIO *ipsarum linguarũ accedat; alterum construximus tomũ, in quo Biblia Hebraica essent, cum interpretatione interlineari ad verbum & ad phrasim, ex Xantis Pagnini Lucensis, huius sanctæ Sedis quondã bibliothecarij, laboribus & lucubrationibus potissimùm apposita, nostrum etiam huic interpretationi aptandæ studium addentes; & Nouum quoque Testamentum Græcum ad eandem exercitationis rationem, ex vulgata editione Latina, quam integram semper scripsimus, atque vbi à Græca phrasi variaret, in margine adnotauimus.*

TERTIVM TOMVM *totum ferè ipse conscripsi, in quo multa continentur, quæ iis qui sacrorum librorũ quacunque lingua studiosi sunt, magnum non modò compendium, sed operæ pretiũ allatura esse existimabam. Hæc omnia, nec Biblia sunt quæ à me Regio nomine offeruntur, nec illorum Bibliorum partes; sed sunt doctorum virorum ac mei labores, quos piis catholicis, et sacrarũ disciplinarum studiosis iuuandis impendimus. quorũ omnium nomine per me quoque Sanctitati vestræ offeruntur. cui si placeant, & probentur, magni nobis præmij loco fuerit. Certè illa doctis viris permultis placuerunt: quæ tamen nos, non pro optimis omnium quæ extare possunt, sed omnium quæ hactenus extitère tutissimis exhibemus; cupientes maximè aliquorum doctorum virorum diligentia & studio his nostris meliora ac præstantiora ad publicam vtilitatem exhiberi.*

Et quoniam opus ipsum, quod Regio nomine Sanctitati vestræ offertur, suam dignitatem, suasq; quas mereatur laudes prædicabit, nihil ipse de ea re amplius addam. neque enim commendatione indiget mea id, quod suam speciem apertè præfert æstimandam. Sed id quod constare maximè cupimus, ac Rex cum primis Catholicus profitetur, se omni studio, industria, auctoritate ac liberalitate semper præsto esse ac fore, tam in literis ac disciplinis bonis

¶ *promouen-*

promouendis, quàm in cæteris omnibus procurandis rebus, quæ ad pietatis & ad huius Sanctæ Ecclesiæ Romanæ cultum faciant. Quæ quidem Ecclesia non solùm bonas literarum disciplinas, & sacras linguas, Hebraicam, Græcam, Latinam, & Chaldaicam; sed & alias elegantes humani ingenij artes, Musicen, Architecturam, Picturam & Sculpturam conseruauit hactenus. quæ si hoc vno Catholicæ Ecclesiæ præsidio destitutæ forent, omnino iam periissent. Atque huius pietatis exemplo, præter alia multa quæ iam exhibita à Rege Catholico fuêre testimonia, hæc sacra Biblia ad Sanctitatem vestram mitti, & se ac suum studium commendatum vobis semper, semperq; gratum esse percupit. Ego verò illorum qui in hoc sancto negotio mecum suos labores contulerunt, & meo nomine, hunc Apparatum, veluti appendicem, hoc est viduæ illius Christo Domino probatæ exemplo æra minuta duo, si quid illa ad Catholicæ pietatis sarta tecta valere possunt, in hoc sacrum ærarium, quò, quicunque religione ac pietate calent, sua donaria pro facultatis ratione conferre debent, deuotissimo animo, & magno ac prompto ad plura præstandum si possem, ante Sanctitatis vestræ pedes confero.

APOSTOLICARVM LITERARVM AD REGEM CATHOLICVM EXEMPLVM.

CARISS. IN CHRISTO FILIO NOSTRO PHILIPPO, HISPANIARVM REGI CATHOLICO.

ARISSIME in Christo Fili noster, salutem &c. Præclarum Maiestatis tuę consilium, diligentemque operam à tuis tuo iussu positam in sacris libris, quæ Biblia appellantur, emendandis, tuaque magna impensa quadruplici lingua edendis, vehementer probamus. est enim opus verè Regium, tuaque insigni virtute & pietate dignissimum. Siquidem in tantis occupationibus, tamque multis exercitibus, populis, Regnis, tanta tua cum laude, & Christi, atque eius Ecclesiæ gloria administrandis, horum quoque sic emendatorum librorum beneficio Christianam remp. afficiendi curam suscipere voluisti. Quod quidem beneficium permagnũ est. Nam quod ad Theologiam attinet, quæ est summa Philosophia, his libris omnia nostrę Religionis, & Diuinitatis mysteria explicantur. Quod verò attinet ad eam partem, quæ Moralis nominatur, hinc quoque omnia ad

ad omnes virtutes præcepta colliguntur, quibus quidem duabus partibus omnis nostræ salutis & felicitatis ratio continetur; vt nihil possit esse horum librorum lectione dignius, nihil fructuosius, nihil omni hominum generi accommodatius, nihil maiori doctrina & sapientia refertius. quæ omnia Gregorius quodã in loco diuinitus explicat, & alibi sic breuissimè complectitur: Quid est Scriptura sacra, nisi epistola quædam omnipotentis Dei ad creaturam suam? Nihil autem sapientius Deo, nihil melius, nihil nostri amantius; nihil igitur eius scriptura præstantius, nihil vtilius, nihil necessarius. Hunc fructum agnoscentes hæretici, dum insito quodam & implacabili in Christum atque eius Ecclesiam odio nobis inuidẽt sempiternam beatitudinẽ, conanturque eam fidem, quam Christus suo ipsius sanxit sanguine euertere; corrumpunt codices, eosque ad suas impietates accommodant, veteri suo scilicet artificio, atque à sanctis Patribus multis locis cognito, & detecto. id enim scribit Gregorius fecisse eos in Synodo Ephesina, & Chalcedonensi. Idemque aliis in locis factitasse deprehenderunt Leo, Basilius, alijque permulti. quo scelere nihil potest fieri perniciosius. deprauata enim lege & norma rectè pieque viuẽdi, sentiendique, vniuersæ Religionis & sanctitatis interitus cõsequatur necesse est. Quòd si tantum in incorrupta horum librorum auctoritate vtilitatis positum est vniuersæ Reipublicæ Christianæ; perspicuum est, optimè de eadẽ repub. pietatem tuam meritam esse, meditanda & curanda quàm emendatissima horum librorum editione; vnde te neque rei ipsius difficultas, neque tanta, quantam sustines, tot, tantarumque, & tam longè terra marique disiunctarum rerum moles deterrere potuit. Vtinam autem, qui hos libros legerint, sanctissimo spiritui eorum auctori in amore respondeant, suasque omnes cogitationes, curas, actiones dirigant ad illum, qui principium est sine fine, & finis sine principio, Deus benedictus, trinus & vnus, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen. Datum Romæ apud S. Marcum, die XXIII. Augus. M. D. LXXII. Pontificatus nostri anno primo.

Ant. Buccapadulius.

GREGORIVS PP. XIII.

D FVTVRAM REI MEMORIAM. Vniuersalis Ecclesia tãquam generalis omnium Christi fidelium mater & tutrix, tunc verò officij sui partes opportuna dispensat, cùm ad cunctas orbis regiones considerationis suę dirigens intuitum, singulis singulas beneficentiæ suæ partes ita impartitur, vt & cuilibet quod suum est intactum reseruetur, & quisque honesto laborum suorum fructu minimè defraudetur. Cùm itaque, sicut accepimus, & res ipsa nos docuit, charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarũ Rex Catholicus, qui non minùs per arma, & leges, quàm per doctorum virorum conuentus summo semper zelauit studio, vt in Regnorũ & Dominiorum suorum partibus fides catholica præseruaretur illæsa; prouidè cõsiderans nullo id modo faciliùs certiusque consequi posse, quàm si præcipua adhibeatur diligentia, vt salutaris doctrinæ candor incõtaminatus, & inconcussa fidei veritas ex ipsis sacrarum literarum voluminibus eliciatur, qui muti magistri fidelium esse solent; atque adeò si volumina ipsa iuxta natiuam, & receptam cuiusque linguæ veritatem vndique prodierint quàm integerrima, in eam proinde curam & cogitationem incubuerit, vt Bibliorum libri quatuor antiquis linguis conscripti, addita etiam Syra, ad ipsam antiquã veritatem redacti, ac multis etiam figuris exornati, vniuersis fidelibus legendi proponerentur; quin etiam vt eis adiungerẽtur nonnulli tomi, Sacri apparatus nuncupati, per quos ipsorum Bibliorum intellectus facilior & explicatior appareret. Dilecto itaque filio Benedicto Ariæ Montano presbytero Hispalensi, capellano suo, id oneris imposuit; vt adhibitis aliquibus aliis viris doctrina & pietate pręstantibus, ac collatis quibusque melioris notæ exemplaribus, illo præcipuè quod Complutense nuncupatur, quippe quod pridem antequam hæreses huius temporis irreperent, excusum, multam vsque adeò apud Catholicos auctoritatẽ obtinuisse dignoscitur; opus illud quàm diligentissimè emulgandum curaret, Apparatusque ipsos componeret. Quod cùm is non sine suo ac aliorum doctorum virorum maximo studio, assiduoque labore tandem præstitisset; idem Philippus Rex opus ipsum Biblicum, sacrumque in illud Apparatum tribus tomis contentum, per dilectum etiam filium Christophorum Plantinum, ciuem Antuerpiensem, Regium Prototypographũ, elegãtissimis typis ad singulas eas linguas accõmodatis imprimi, & per dilectos etiã filios Vniuersitatem Louaniensem, ac doctores Theologicæ facultatis Parisiensis diligẽter examinari & approbari procurauit; vnumque totius eius operis exemplar in membranis excusum, tanquam fructus eiusmodi

modi curæ ſuæ primitias, ad nos per eundem Benedictum Ariam offerri curauit. quod nobis libenter acceptum, & ſtudioſè viſum, adeò gratum fuit, adeoque elegans iudicatum, vt in noſtra bibliotheca Vaticana reponi iuſſerimus, perpetuum ipſius ornamentum, & Regiæ pietatis monumentum futurum. Et licèt idem Philippus Rex, vt etiam accepimus, pro ſua liberalitate & munificentia in eo ipſo opere adornando, componendo, & excudendo magnos ſumptus fecerit; nihilominus vt res ipſa docet, idem Chriſtophorus Plantinus præter maximam curam, diligentiam, atque operam, non minimam etiam pecuniæ vim in ea re perficienda contuliſſe videtur. quorum omnium iuſta mercede laborum fraudaretur, ſi alij eiuſmodi Bibliorũ opus cum Apparatu, aut Apparatum ipſum, eiúsve partes aliquot ſeorſum excuderent. Nos igitur volentes ipſius Chriſtophori, tanquam de bonis & piis ſtudiis benemerentis, indemnitati & vtilitati in hac parte conſulere; Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, eidem Chriſtophoro per præſentes concedimus, ne quis per viginti annos proximè futuros Bibliorum opus cum Apparatuum tomis coniunctis, vel Apparatus ipſos, vel eorum partem aliquam ſeorſum, ſine ipſius Chriſtophori licentia imprimere, aut ab aliis impreſſa vendere, ſeu in eorum apothecis, vel aliàs tenere poſſit. Præſenti quoque edicto inhibemus omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus in quibuſcunque locis, tam in Italia quàm extra Italiam exiſtentibus, præſertim Typographis & Bibliopolis, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis maioris eo ipſo incurrenda, à qua non niſi per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, aut in mortis articulo conſtituti abſolui poſſint. in terris verò, & locis nobis & Romanæ Eccleſiæ mediatè vel immediatè ſubiectis, ſub eadem, nec non duorum millium ducatorum auri de Camera, partim Cameræ Apoſtolicæ, partim verò ipſi Chriſtophoro applicandis; & inſuper amiſſionis eorum omnium librorum pænis toties ipſo facto, & abſque alia declaratione quoties contrauentum fuerit incurrendis, ne intra dictos viginti annos eos Bibliorum libros cum tomis Apparatuum huiuſmodi, vel tomos ipſos, aut eorum aliquem ſeorſim, ſine eiuſdem Chriſtophori, aut eius qui ab ipſo Chriſtophoro ius & cauſam habuerit, licentia & permiſſione imprimere, ſeu ab ipſis, vel aliis, præterquam ab ipſo Chriſtophoro, vel ab eo ius & cauſam habente impreſſos, & imprimendos vendere, aut venales habere, ſeu proponere audeant, vel præſumãt. Mandantes vniuerſis venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, eorumque in ſpiritualibus vicariis generalibus; & in Dominiis nobis mediatè vel immediatè ſubiectis, exiſtentibus legatis, vicelegatis, gubernatoribus, & aliis officialibus; vt quoties pro parte dicti Chriſtophori, vel ab eo ius & cauſam habentis, fuerint requiſiti, vel eorum aliquis fuerit requiſitus, eidẽ in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, eadem præinſerta cõtra inobedientes, & rebelles per cenſuras Eccleſiaſticas illas etiã ſæpiùs aggrauantes, & per alia iuris remedia neceſſaria & opportuna exe-

quantur, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis. Inſuper, quia difficile foret, præſentes literas ad ſingula quæque loca deferri, volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quòd earundem præſentium tranſumptis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutę munitis, eadem prorſus fides adhibeatur. quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Ac inſuper ex nunc irritum, & inane quidquid ſecùs ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit, attentari decernimus. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumcunque locorum & terrarum, etiam Almæ vrbis, & illorum impreſſorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis & conſuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apoſtolicis ſub quibuſcunque tenoribus & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarũ derogatoriis, aliisq́; efficacioribus & inſolitis clauſulis irritantibus, & aliis decretis in genere vel in ſpecie conceſſis, confirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus illorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus, pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, ſub annulo Piſcatoris, die prima Septembris, M. D. LXXII. Pontificatus noſtri anno primo.

Cæ. Glorierius.

Et ſuper ſigillum erat ſcriptum,

Habet ſignaturam.

ALIARVM LITERARVM A PONTIFICE AD REGEM CATHOL. POST DISCESSVM ARIÆ MONTANI EX VRBE EXEMPLVM.

ARISSIME in Christo fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Reuertitur ad Maiestatem tuam dilectus filius Benedictus Arias Montanus, quem in iis sermonibus quos cum eo habuimus de sacris Bibliis, Maiestatis tuæ iussu tam multiplici lingua, támque accuratè editis, atque ad nos allatis, déque aliis rebus ad Religionem pertinentibus, cognouimus pium, doctum, ac prudentem; quibus de causis non dubitamus Maiestati tuæ commendatum fore, atque vbi res tulerit, à tua benignitate fautum, atque adiutum iri. Datum Romæ, apud Sanctum Petrũ, sub Annulo Piscatoris, die xxv. mensis Octob. M. D. lxxii. Pontificatus nostri anno primo.

Ant. B*uccapadulius*.

CAESAREVM
PRIVILEGIVM.

MAXIMILIANVS SECVNDVS, Diuina fauente clementia, electus Romanorũ Imperator, ſemper Auguſtus; ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, & Sclauoniæ, &c. Rex; Archidux Auſtriæ; Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Vuirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Notum eſſe volumus vniuerſis. Cùm Sereniſſimi Hiſpaniarum Regis Catholici, fratris, ſororij, & patruelis noſtri chariſſimi, prototypographus Antuerpienſis, Chriſtophorus Plantinus, nobis quàm humillimè expoſuerit, ſe in imprimẽdis omnis generis auctoribus hactenus non mediocrẽ duntaxat nauaſſe operam atque diligentiam; verùm etiam ab hinc elapſo quadriennio, ſub auſpiciis & patrocinio eiuſdem Regis Catholici, in reipublicæ Chriſtianæ commodum & vtilitatem Eccleſiæ, ingens Bibliorum volumen, velut Hexaplum Complutenſe, in lucem edere decreuiſſe; vereri autem, ne id ipſum opus ab aliis quoque, qui alienis laboribus & vigiliis inſidiantur, ac propriis commodis cum aliorum iactura inhiare ſolent, imprimatur; & proinde humillimè à nobis petierit, vti ipſum fauore noſtro Cęſareo, ac firmiſſimo Priuilegio contra æmulorum fraudes ac dolos, tutum ac munitum clementer reddere dignaremur. Nos itaque, qui eruditorum hominum conatus, cùm in rempublicam literariam multa quotidie commoda liberaliter conferunt, fauore & gratia noſtra prouehendos eſſe ſemper duximus; eiuſdem Plantini humillimis precibus clementer annuentes, antedictum Bibliorum opus ab ipſo publicandum, Priuilegio noſtro donauimus, adeoque hiſce ſcienter, ac animo bene deliberato, & Cæſarea auctoritate noſtra diſertè donamus, & proinde omnibus iis, qui in ſacro Romano Imperio, ac Regnis Dominiiſque noſtris hæreditariis, vel imprimendis vel vendendis libris vacant, ſeu quacunque alia ratione librariam negotiationem exercent, tenore præſentium ſeriò inhibemus, & vetamus, ne quis eorum ſupraſcripta opera, poſteaquam eiuſdem Plantini ſtudio ac diligentia in lucem prodierint, ad decennium ab editionis die numerandum intra Sacri Romani Imperij, & omnium Regnorũ ac Prouinciarum noſtrarum fines, eodem vel alio charactere recudere, aut vbicunque recudenda dare, vel alibi impreſſa adducere, vendere vel diſtrahere palàm vel occultè auſit. Quiſquis verò aliter fecerit, & interdictum hoc noſtrum neglexerit, is debebit non ſolùm eiuſmodi libris impreſſis, quos nimirum præfatus Plantinus, vel eius hæredes, aut manda-

mandatum habentes ab eo, auxilio magiſtratus eius loci, aut ſua quoque auctoritate apprehendere, & ſibi vendicare poterunt, priuari; verùm etiã inſuper decem marchis auri puri noſtro Imperiali fiſco, fraudis vindici, & dicto Plantino, eiúsve hæredibus ex æquo ſoluendis & numerandis, mulctari. Dummodò tamen prædictus Plantinus prædictorum Bibliorum exemplar quamprimùm ſuis ſumptibus ad Imperialem Cancellariam noſtram tranſmittat. Quod ſi neglexerit, hac noſtra gratia & Priuilegio neutiquam gaudere poterit, ſed eo ſtatim priuatus & exutus eſſe cenſeatur. Proinde mandamus vniuerſis ac ſingulis noſtris & S. Rom. Imperij ſubditis ac fidelibus dilectis, tam Eccleſiaſticis quàm ſecularibus, cuiuſcunque gradus, ſtatus & conditionis fuerint, præſertim verò iis qui in Magiſtratu conſtituti ſunt, vel ſuperiorum ſuorum, vel ſuo ipſius nomine ac loco Iuris & Iuſtitiæ adminiſtrationem exercent; ne quenquam hoc Priuilegium ſeu interdictum noſtrum impunè violare, ſpernere, vel negligere patiantur. Sed ſi quos contumaces compererint, præſcripta pæna plecti, & quibuſcunque rectè fieri poteſt modis, coerceri curent. Quatenus & ipſi grauiſſimam indignationem noſtram, ac eandem mulctam incurrere noluerint. Quòd autem hæc rata ac firma ſint, hiſce literis noſtris teſtatum eſſe voluimus, quas dedimus manus noſtræ ſubſcriptione, & ſigilli noſtri appenſione roboratas. Datæ in ciuitate noſtra Vienna Auſtriæ, vigeſima ſexta die menſis Ianuarij, anno &c. ſeptuageſimo ſecundo: Regnorum noſtrorum, Romani decimo, Hungarici nono, Bohemici verò vigeſimo tertio.

Maximilianus.

Ad mandatum ſacræ Cæſareæ
Maieſtatis proprium,

A. Erſtenberger.

Re^{ta} Braun.

PRIVILEGIA REGNORVM
ET PROVINCIARVM PHILIPPI II. REGIS CATHOLICI.

REGNI CASTILIÆ PRIVILEGIVM.

DON PHILIPPE SEGVNDO, por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corçega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las yslas de Canaria, de las Indias, yslas y tierra firme del mar Oceano : Conde de Barçelona : Señor de Vizcaya, y de Molina : Duque de Athenas, y Neopatria : Conde de Rossellon, y de Çerdania : Marques de Oristan, y de Gociano : Archiduque de Austria : Duque de Borgoña, y de Brabante, y Milan : Conde de Flandes, y de Tyrol, &c. Por quanto por parte de vos Christophoro Plantino vezino de la villa de Anuers, y nuestro Prototypographo en los nuestros estados baxos, nos ha sido hecha relacion, Que por nuestro mandado (con interuencion y assistencia del Doctor Benito Arias Montano nuestro Capellan de la orden de Santiago, que por nos fue embiado particular y expressamente para este effecto) aueis trabajado de quatro años à esta parte en imprimir la sagrada Biblia en cinco lenguas, es assaber, Hebrea, Chaldea, Griega, Latina, y Syriaca, y al fin de toda ella se ha hecho y puesto de nueuo vna obra intitulada, *Apparatus sacer*, que contiene diuersos tratados muy prouechosos para la intelligencia de la misma Biblia, laqual por ser grande se ha partido en muchos tomos, y el titulo de toda ella es el que se sigue: *Integra in vetus Testamentum paraphrasis Chaldaica, cum sua interpretatione Latina. Noui Testamenti textus Syriacus, charactere Syro & Hebræo impressus, cum respondente sua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Testamenti libri Hebraico sermone conscripti, cum interpretatione Latina ad Hebraicam phrasim accommodata & textui superposita. Nouum Testamentum vniuersum Græcum, cum Latina versione ad Græcam phrasim expressa & Græco textui superposita. Apparatus sacer, cuius partes sunt : Dictionarium Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq́ quatuor linguarum, quatuor Grammaticæ introductiones. Variarum lectionum sacræ Scripturæ in diuersis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotismis. Liber de Arcano sermone. Liber de Actione siue habitu. Liber de Geographia sacra. Liber de Ponderibus & mensuris sacris. Liber de Sæculis & temporibus. Liber de sacris fabricis.* Todos los quales dichos libros, ò tomos estan ya acabados de imprimir con sus proprios caracteres de las dichas lenguas, corregidos con mucho cuydado y diligencia, y vistos y approbados por las insignes Vniuersidades de Louayna y Paris, y auiendolos embiado à Roma con el dicho Doctor Arias Montano à nuestro muy sancto Padre el Papa Gregorio XIII. los mando visitar y reconoscer con el miramiento que la qualidad de la obra requeria, y auiendole constado ser de grande vtilidad, seruicio y beneficio

ficio à la vniuersal Yglesia Catholica, en testimonio dello nos escriuio vn Breue loandola, y mando dar vn Motu proprio, para que solo vos la pudiessedes imprimir, y vender por tiempo de veinte años, como se vera por el tenor de los dichos Breue y Motu proprio de su Sanctidad, que se ha de poner y imprimir en el principio de la misma Biblia, y nos supplicastes que acatãdo lo referido, nos assi mismo os mandassemos dar priuilegio para que por el tiempo que fuessemos seruido, vos, ò, quien vuestro poder huuiere tan solamente, pudiessedes imprimir y vender en estos nuestros Reynos la dicha Biblia, y los tratados del Apparato sacro, à ella añadidos, ò, como la nuestra merced fuesse, y nos acatandolo susodicho, y conformãdo nos con la voluntad y concession de su Sanctidad, y el beneficio y vtilidad que dello se sigue, y el trabajo, cuydado, diligencia, y gasto que en la dicha impression aueis puesto, lo auemos auido por bien, y por la presente damos licencia y facultad à vos el dicho Christophoro Plantino, para que por tiempo de veinte años primeros siguientes (quese cuenten des de el dia dela data desta nuestra carta adelante) vos, ò, quien vuestro poder huuiere, y no otra persona alguna, podeis imprimir y imprimais en estos nuestros Reynos y Señorios la dicha Biblia, y tratados del dicho Apparato sacro à ella añadidos. Y prohibimos y defendemos, que (durante el tiempo de los dichos veinte años) otras personas algunas, de qualquier estado, qualidad, ò condicion, que sean, no puedan imprimir, ni hazer imprimir directa ni indirectamente la dicha Biblia, ni ninguna cosa ni parte della, ni del dicho Apparato, ni impressa por otros en todo ni en parte taerla de fuera à estos nuestros Reynos, ni venderla en ellos, sino tan solamente vos el dicho Christophoro Plantino, ò quien vuestro poder huuiere, so pena de perder la tal impression, ò impressiones, y los moldes y apparejos con que la imprimieren, y mas treinta mill marauedis por cada vez que lo contrario hizieren. laqual pena applicamos en esta manera: La tercia parte para nuestra camara, y. la otra tercia parte para el denunciador, y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare. Y mandamos à qualesquier Iuezes y Iusticias destos nuestros Reynos y Señorios, y à cada vno en su iurisdicion, que siendo requeridos por vos el dicho Christophoro Plantino, ò por quien vuestro poder tuuiere, executen en los tales las dichas penas, y assi mismo mandamos à los del nuestro Consejo, Presidente, y oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nuestra casa, y Corte, y Canchillerias, y otros qualesquier nuestros Iuezes, y Iusticias destos nuestros Reynos y Señorios, que guarden y cumplan, y hagan guardar y cumplir esta nuestra carta, y lo en ella contenido. Fecha en la nuestra villa de Madrid, à veynte y dos dias del mes de Hebrero del año del nascimiento de nuestro Saluador Iesu Christo, de mill y quinientos y setenta y tres.

Yo el Rey.

Yò Iuan Vazq. de Salazar Secret°. de su Catholica Mag^t. la fize screuir por su mandado.

Regist^do.

Iorge de Olaal de Bergara.

El Doctor Velasco. Por Canciller, Iorge de Olaal de Bergara.

El Doctor Francisco Hernandez de Lieuana. El Licenciado Fuen-mayor.

REGNI ARAGONIÆ
PRIVILEGIVM.

OS DON PHILIPPE, por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Vngria, de Dalmacia, de Croacia, de Leon, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corsega, de Murcia, de Iaën, de los Algarbes, de Algezira, de Gibraltar, de las islas de Canaria, de las islas Indias, y tierra firme del mar Oceano: Archiduque de Austria: Duque de Borgoña, de Brabante, y de Milan: Conde de Barçelona, de Flandres, y de Tyrol: Señor de Vizcaya, y de Molina: Duque de Athenas, y de Neopatria: Conde de Rossellon, y de Çerdaña: Marques de Oristan, y Gociano. Por quanto vos el amado nuestro Christophoro Plantino vezino dela villa de Anuers, y nuestro Prototypographo en los nuestros estados baxos, segun por vuestra parte se nos ha refferido, haueis entendido por nuestra orden y mandado, con interuencion y assistencia del Doctor Benito Arias Montano nuestro Capellan de la ordẽ de Sanct Yago, que por nos fue embiado para este effecto, de quatro años à esta parte en imprimir la sagrada Biblia en cinco lenguas, es assaber, Hebrea, Chaldea, Griega, Latina, y Syriaca, y al fin de toda ella se ha hecho y puesto de nueuo vna obra intitulada, *Apparatus sacer*, que cõtiene diuersos tractados muy prouechosos para la intelligencia de la misma Biblia, laqual por ser grande se ha partido en muchos tomos, y el titulo de toda ella es el que se sigue: *Integra in vetus Testamentum paraphrasis Chaldaica, cum sua interpretatione Latina.* Noui *Testamenti textus Syriacus, charactere Syro & Hebræo impressus, cum respondente sua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Testamenti libri Hebraico sermone conscripti, cum interpretatione Latina ad Hebraicam phrasim accommodata & textui superposita. Nouũ Testamentum vniuersum Græcum, cum Latina versione ad Græcam phrasim expressa & Græco textui superposita. Apparatus sacer, cuius partes sunt: Dictionarium Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq́; quatuor linguarum, quatuor Grammaticæ introductiones. Variarum lectionum sacræ Scripturæ in diuersis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotismis. Liber de Arcano sermone. Liber de Actione siue habitu. Liber de Geographia sacra. Liber de Ponderibus & mensuris sacris. Liber de Sæculis & temporibus. Liber de sacris fabricis.* Todos los quales libros, ò tomos estan ya acabados de imprimir con sus proprios caracteres de las dichas lenguas, corregidos con mucho cuydado y diligencia, y vistos y approbados por las insignes Vniuersidades de Louayna y Paris, y hauiendolos embiado à Roma con el dicho Doctor Arias Montano à nuestro muy sancto Padre Gregorio Papa XIII. su Sanctidad los mando ver y reconocer con el miramiento que la qualidad de la obra requeria, y constãdole ser de grande vtilidad, seruicio y beneficio à la vniuersal Yglesia catholica, en testimonio dello nos scriuio vn Breue loandola, y mando dar vn Motu proprio, para que solo vos lo pudiessedes imprimir y vender por tiempo de veynte años, como mas largamente se contiene en los dichos Breue y Motu proprio, que se han de poner y imprimir en el principio de la dicha Biblia. Por loqual nos fizistes supplicar humilmente fuessemos seruido dar os licencia y facultad, para que por tiempo de veynte años vos ò la persona que vuestra

orden

orden y poder tubiere pudiessedes imprimir, hazer imprimir, y vender en los Reynos y Segñorios de nuestra Corona de Aragon la dicha Biblia,y los tractados de Apparato sacro à ella añadidos, con prohibition que ninguno otro los pudiesse imprimir, ni hazer imprimir,ni vender sin vuestra orden y facultad. E nos hauida consideration à lo sobredicho, y al beneficio y vtilidad que dello se sigue,y al trabajo,cuydado,diligencia,y gasto, que en la dicha impression haueis puesto y sostenido, conformando nos assi mismo con la voluntad de su Sanctitad, hauemos tenido por bien condescender à vuestra peticion. Porende con tenor de las presentes de nuestra cierta sciencia y Real auctoridad, deliberadamente y cõsulta Damos licencia, permisso,y facultad à vos el dicho Christophoro Plantino, y à quien vuestra orden y poder tuuiere, que por tiempo de veynte años contaderos del dia presente e infrascripto en adelante podais imprimir, ò hazer imprimir en quales quiere ciudades, villas,y lugares de los dichos nuestros Reynos y Señorios dela Corona de Aragon al impressor, ò impressores que quisieredes la dicha Biblia, y tractados del dicho Apparato sacro à ella añadidos. Prohibiendo, segun que con las presentes prohibimos y vedamos, que ninguna otra persona los pueda imprimir, ni hazer imprimir,ni vender en todo ni en parte, ni lleuar à vender en los dichos nuestros Reynos y Señorios de la corona de Aragon los impressos en otros lugares, sino vos el dicho Christophoro Plantino, ò la persona, ò personas que vuestra orden y poder tuuieren,por tiempo de los dichos veynte años, So pena de dozientos florines de oro de Aragon, y perdimiento de moldes y libros,diuididera en tres yguales partes, vna para nuestros Reales cofres, otra para vos, y otra para el accusador, en laqual pena se incurra todas las vezes que se hiziere, y contrauiniere à esta nuestra licencia. Mandando con el mismo tenor de las presentes de la dicha nuestra cierta sciencia y Real auctoridad,à quales quiere Lugartenientes y Capitanes generales, Regentes la Cancelleria,Regente el officio de general Gouernador,y Portantes vezes de aquel, Aguaziles, porteros, vergueros, y à otros qualesquiere officiales y ministros nuestros mayores y menores en lo dichos nuestros Reynos y Segñorios constituydos y constituyderos,y à sus Lugartenientes, y Regentes los dichos officios, So incorrimiẽto de nuestra ira e indignation, y pena de mil florines de oro de Aragon, de los bienes del que lo contrario hiziere exigederos, y à nuestros Reales cofres applicaderos,que la presente nuestra licencia y concession,y todo lo en ella contenido tengan, guarden y obseruen, tener,guardar,y obseruar hagan sin contradiction alguna, si nuestra gracia les es chara, y de mas de nuestra ira e indignacion en la pena sobredicha desean no encorrer. En testimonio de loqual mandamos dar las presentes con nuestro sello Real comun en el dorso selladas. Dato en le Pardo, à veynte dias de Hebrero, año del nascimiento de nuestro Señor mil,quinientos,setenta y tres.

Yo el Rey.

Vidit Don Benedictus Vicus. Vidit Comes G. Th. Vidit Sapena Regens.
Vidit Talajero pro conseruatore generali. Vidit Episcopus Vrgellensis R.
Vidit Sentis R. Vidit Campi R.

CONSILII PRIVATI IN BELGIO PRIVILEGIVM.

PHilippe, par la grace de Dieu Roy de Castille, de Leon, d'Arragon, de Nauarre, de Naples, de Secille, de Maillorque, de Sardaine, des isles Indes, & terre ferme de la mer Oceane: Archiduc d'Austrice: Duc de Bourgoingne, de Lothiers, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Geldres, & de Milan: Conte de Habsbourg, de Flandres, d'Arthois, de Bourgoingne: Palatin & de Haynnau, de Hollande, de Zeelande, de Namur, & de Zutphen: Prince de Zwaue: Marquis du saint Empire: Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cité, Villes, & pays d'Vtrecht, d'Oueryssel, & Groeninge: & Dominateur en Asie & en Africque. A tous ceulx qui ces presentes verront salut. Receu auons l'humble supplication de nostre chier & bien amé le Docteur Benedictus Arias Montanus nostre Chappelain domestique, contenant, comme depuis enuiron quatre ans en çà, il a esté par nous enuoyé en noz pays de par de çà, auec charge & commission expresse de faire (à l'Vtilité commune de la saincte Eglise Catholicque, & à la commodité de toutes personnes studieuses des sainctes lettres) bien & deuement imprimer, par Christophle Plantin nostre prototypographe, les sainctes Bibles Catholicques, és trois langues, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec l'entiere paraphrase Chaldaicque ancienne, & les interpretations Latines du Grec, & du Chaldee, selon la copie des Bibles iadis imprimees en nostre Vniuersité de Complute en Espaigne, en y adjoustant les Grammaires, Dictionaires, & autres traictez, qui pourroyent plus distinctement, commodieusement, & amplement seruir, pour plus facilement apprendre lesdictes langues, & les phrases ou manieres de parler d'icelles, qu'il n'auoit esté faict ausdictes Bibles de Complute: & auec ce d'y adiouster plusieurs figures & pourtraicts, & le tout en beaucoup meilleur papier, & characteres que n'estoyent lesdictes Bibles. Et comme par la grace diuine l'oeuure quasi paracheuee, doibt selon nostre intention, desseing, & desir, de brief estre mis en lumiere, & que oultre vne bonne somme de deniers par nous y employez, ledict Christophle Plantin y a semblablement par l'espace de quatre ans faict & employé, & continue encoires iournellement de faire maints cousts, fraix, & despences, auec le continuel trauail, diligence, soing, & industrie, sans riens y auoir espargné pour recouurer & faire faire toutes sortes de characteres propices, & toutes autres choses propres pour la commodité & dignité de telle oeuure: il nous a supplié, luy accorder noz lettres d'octroy & preuilege, contenant deffence à tous aultres de ne imprimer lesdictes Bibles endeans les vingt ans prochainement venans. Pource est il que nous, les choses susdictes considerees, & veue l'attestation de ceulx de nostre Vniuersité de Louuain, touchant les susdictes Bibles, audict Christophle Plantin Prototypographe suppliant, inclinans à sa supplication & requeste, auons octroyé, consenty et accordé, octroyons, consentons, & accordons, en luy donnant congié & licence, de grace especiale par ces presentes, que doresenauant durant le temps & terme de vingt ans prochainement venans & entresuyuans l'vn l'autre, à commencer de la date de cestes, il pourra imprimer, ou faire imprimer, vendre, & distribuer, en & par tous noz pays & seigneuries, les susdictes Bibles Catholicques en trois langues, sicomme, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec la paraphrase Chaldaicque ancienne, & les interpretations Latines du Grecq, & Chaldee, ensemble les Grammaires, Dictionnaires, & autres traictez en dependans. Et enoultre afin que ledict suppliant ne perde ses paynes, fraiz, mises, labeurs & despens que luy a conuenu & conuiendra faire & supporter à la cause dicte, Interdisons & deffendons par cesdictes presentes à tous autres Imprimeurs, Libraires, et aultres quelsconques, de quelque estat ou condition ils soyent, de nosdicts pays & seigneuries, que durant lesdicts vingt ans, ils ne s'auanchent de imprimer ou vendre, ne faire imprimer ou vendre, directement ou indirectement lesdictes Bibles en la forme susdicte, en iceulx noz pays, à payne de confiscation desdictes Bibles qui ainsi seroyent apres luy imprimees, & de cincquante florins, du pris de quarante gros chascun florin, d'amende pour le tout, & pour chascun desdicts liures à part, de six semblables florins, à applicquer moytié par moytié à nostre prouffict & dudict suppliant.

Si

Si donnons en mandement à noz amez & feaulx les Chief President & gens de noz priué et grand Consaulx, President & gens de nostre chambre de Conseil en Flandres, grand Bailly et gens de nostre Conseil à Mons, President & gens de nostre Conseil prouincial d'Arthois, Gouuerneur, Cancelier, Presidens & aultres de noz Consaulx de Hollande, Vtrecht, & Frise, Et à tous noz aultres Iusticiers & Officiers cui ce regardera, leurs Lieutenants, & à chascun d'eulx endroict soy, & sicomme à luy appertiendra, que de nostre presente grace, octroy, accord, & de tout le contenu en cesdictes presentes, durant le temps selon & par la maniere que dict est, ils facent, seuffrent, & laissent ledict suppliant plainement & paisiblement iouyr & vser, sans luy faire mectre ou donner, ne souffrir estre faict, mis ou donné aulcun destourbier ou empeschement au contraire, procedant & faisant proceder contre les transgresseurs par execution de ladicte payne, & aultrement en la maniere dicte. Car ainsi nous plaist il. En tesmoing de ce auons faict mettre nostre seel à ces presentes. Donné en nostre ville de Bruxelles, le xj. iour de Ianuier, l'An de nostre Seigneur Mil, cincq cens, soixante onze. De noz Regnes, assçauoir d'Espaigne, Secillie &c. le xvj. et de Naples le xviij.

Par le Roy,

En son Conseil.

I. De la Torre.

Le mesme Priuilege de la Maiesté Catholicque pour le mesme temps & sur les mesmes peines a esté aussi octroyé au susdict Plantin au Conseil de Brabant, le douziesme iour de Feburier, audict an.

Soubsigné,

Par le Roy.

I. De Perre.

REGNI NEAPOLITANI
PRIVILEGIVM.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX
CASTELLÆ, ARAGONVM, VTRIVSQVE
SICILIÆ, HIERVSALEM, VNGARIÆ, DALMATIÆ, ET CROATIÆ, &c.

NTONIVS Perrenotus, S.R.C.tit. Sancti Petri ad Vincula Presbyter, Cardinalis de Granuela, pręfatæ Regiæ & Catholicæ Maiestatis à consiliis status, & in hoc Regno locum tenens, & Capitaneus generalis, &c. Mag^co viro Christophoro Plantino, ciui Antuerpiensi, & præfatæ Catholicæ Maiestatis Prototypographo fideli Regio, dilecto, gratiam Regiam & bonam voluntatem. Cùm ex præclarorum virorum literis certiores facti simus, opus Bibliorum quinque linguarum, cum tribus Apparatuum tomis, celeberrimum, reique publicę Christianæ vtilissimũ, eiusdem serenissimæ Maiestatis iussu, ope atque auspiciis, ad publicam totius Christiani orbis commoditatem & ornamentum, typis longè elegantissimis, & præstantissimi viri Benedicti Ariæ Montani præcipua cura & studio, quàm emendatissimè à te excusum esse, eiusdemq; exemplar sanctissimo Domino nostro PP. Gregorio XIII. oblatum, ita placuisse, vt præfatæ Maiestatis sanctos conatus, & Regi Catholico in primis conuenientes, summopere laudarit, & amplissima tibi priuilegia ad hoc opus tuendum Motu proprio concesserit; Nos quoque cum naturali genio impellimur ad fouendum præclara quæque ingenia, quæ insigni quopiam conatu ad publica commoda promouenda atque augenda aspirant; primùm quidem longè præclarissimum hoc suæ Maiestatis studium, vt verè Heroicum & Ptolomęi, Eumenis, aliorumque olim conatibus in Bibliothecis instruendis eò præstantius, quòd non vanæ stimulo gloriæ, vt illi, sed rectæ Religionis conseruandæ & propagandæ zelo susceptum, meritò suspicientes; deinde eximiam operam doctissimi B^ri Ariæ Montani, ac immortali laude dignam admirantes, rebusque tuis, quemadmodũ tuo nomine expetitur, prospicere cupientes, ne meritis frauderis fructibus tantæ operæ, & impensæ, quæ summa solicitudine & industria in opus ad finem feliciter perducendum à te etiam insumpta esse accepimus; cumque certò constet, opus hoc nunquam hactenus hoc in Regno excusum esse, dignumque ipso S. sedis Apostolicæ suffragio sit iudicatum vt diuulgetur ac priuilegiis ornetur. Tuis igitur iustissimis votis, vt deliberato consilio, ita alacri & exporrecta fronte lubenter annuentes; tenore præsentium ex gratia speciali, præfatæ Maiestatis nomine, cum deliberatione & assistentia Regij collateralis consilij, statuimus & decreuimus, ne quis intra viginti annos proximos, à die dat. præsentium deinceps numerandos, in hoc Regno dictum Bibliorum opus, cum Apparatuum tomis coniunctis, vel Apparatus ipsos, aut eorũ partem aliquam seorsum, citra ipsius Christophori, aut causam & ius ab ipso habentis, licentiam imprimere, aut ab aliis impressa vendere, aut in suis officinis vel aliàs tenere possit. Volentes & decernẽtes expresè,

*** quòd

quòd si quis contra nostrā præsentem ordinationē & inhibitionē facere vel attentare præsumpserit, ipso facto incurrat pro qualibet vice pęnam vnciarū auri viginti quinque, tibi vel causam & ius à te habenti pro medietate, & pro alia medietate Regio fisco applicandam, opusque ipsum vt suprà, siue per exemplum alibi impressum, & in Regnum ipsum importatum, tibi deuoluatur, & sit tuum, aut causam & ius à te habentium. Mandantes propterea per præsentes omnibus & singulis Officialibus, & subditis Regiis maioribus & minoribus, quocunque nomine nuncupatis, officio, auctoritate, potestate, & iurisdictione fungentibus, quatenus tibi, vel ius à te habenti, aut alteræ legitimæ personæ pro tua parte, præstent & præstari faciant omne auxiliū, consilium & fauorem oportunum & necessarium super consecutione dictæ pęnæ pecuniariæ, dictorumque librorum in casibus prædictis tibi deuolutorum, adeò vt pro prædictis ad nos recursum habere tibi necesse non sit. Et si secus factum fuerit, statim incurrant iram & indignationem Regiam atque nostram, ac pænam ducatorum mille. In quorum fidem præsentes fieri iussimus, solito sigillo à tergo impressas, pñtanti singulis vicibus remansuras. Datum Neapoli, die XXVI. Septemb. M. D. LXXII.

Ant. Card. Granuelanus.

Vidit Reberterius R. Vidit Salernitanus.

Vidit Montenegro.

Dominus locum tenens & Capitaneus generalis mandauit mihi
Ludouico de Lobera pro secretario.

In Par^{m}. XII°. R. 265.

CAROLI IX. GALLIÆ REGIS

PRIVILEGII EXEMPLVM.

harles par la grace de Dieu Roy de France, A tous ceulx qui ces presentes lettres verront, salut. Sçauoir faisons, que suyuant la requeste & supplication à nous faicte de la part de nostre cher & bien amé Christophle Plantin, Prototypographe & maistre Imprimeur de nostre tresamé frere le Roy d'Espaigne, demeurant en la ville d'Anuers, contenant que depuis quatre ans il a incessamment trauaillé, par l'expres cõmandement de nostre dict frere, à faire nouuellement imprimer la saincte Bible en cinq langues, à sçauoir, Hebraique, Chaldee, Grecque, Latine, & Syriaque: en quoy luy auroit tousiours assisté vng Docteur en Theologie Espagnol, nommé Benedictus Arias Montanus, enuoyé expres par nostre dict frere en la ville d'Anuers pour ce seul effect : laquelle Bible est en plusieurs volumes, dont l'inscription s'ensuit: *Integra in vetus Testamentum paraphrasis Chaldaica, cum sua interpretatione Latina. Noui Testamenti textus Syriacus, charactere Syro & Hebræo impressus, cum respondente sua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Testamenti libri Hebraico sermone cõscripti, cũ interpretatione Latina ad Hebraicũ phrasim accommodata & textui Hebræo superposita. Nouũ Testamentum vniuersum Græcũ, cum Latina versione ad Græcã phrasim expensa & Græco textui superposita. Apparatus sacer, cuius partes sunt: Dictionarium Hebraicum, Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq; quatuor linguarum, quatuor Grammaticæ introductiones. Variarũ lectionum sacræ Scripturæ in diuersis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotismis. Liber de Arcano sermone. Liber de Actione siue habitu. Liber de Geographia sacra. Liber de Ponderibus & mensuris sacris. Liber de Sæculis & temporibus. Liber de sacris fabricis.*

Tous lesquels liures ayans esté veus & soigneusement examinez par plusieurs bons & scauants Docteurs en la faculté de Theologie, tant de nostre Vniuersité de Paris que aussy de celle de Louain, ont esté approuuez & iugez tresdignes pour estre mis en lumiere, & estre veuz & leuz de tous bons Chrestiens, ainsi que appert par les attestations cy attachees. Pour l'impression de laquelle Bible & aultres liures dessus declairez, ledict Plantin a trauaillé iournellement durant quatre ans en grand soing & vigilance, & y a employé grandes sommes de deniers, tant pour auoir toutes sortes de characteres propices, papier, & aultres choses propres pour la commodité & dignité d'vne telle oeuure : & aussy pour auoir entretenu durant ledict temps de quatre ans plusieurs gens doctes en toutes langues pour seruir de correcteurs: Lesquelles despenses, fraiz, & mises, il luy seroit tresmal aisé de retirer, s'il estoit permis à aultres imprimeurs de nostre Royaume d'imprimer cy apres lesdicts liures, ou aucuns d'iceulx sur ses exemplaires. & cela aduenant seroit le fruster de tous ses labeurs, & des grandes despenses qu'il y a employees. Pour à quoy obuier auroit obtenu de nostre dict frere le Roy d'Espaigne le priuilege cy attaché, par lequel est defendu à tous autres imprimeurs de ses pays, terres, & seigneuries, de ne imprimer lesdicts liures, ny aulcuns d'iceulx, durant le temps & espace de vingt ans: nous ayant ledict Plantin faict supplier, que luy voulissions octroyer semblables graces. Pource est il que nous, inclinant liberallement à la supplication et requeste dudict Plantin, en consideration des choses susdictes, & pour le singulier desir qu'auons tousiours eu d'exalter & accroistre, d'aultant que faire le pouuons, l'honneur & gloire de Dieu, & la saincte Foy Catholicque, à la confusion & extirpation de tous heretiques, apres auoir faict veoir à nostre priué Conseil les certifications des Docteurs en Theologie desdictes Vniuersitez de Paris, & de Louuain, A icelluy Plantin & à ses facteurs & commis auons de noz grace speciale, plaine puissance & auctorité Royale permis, & permettons de pouuoir vendre ladicte saincte Bible, & aultres liures dessus declairez en & par toutes les places & prouinces de nostre Royaulme, pays, terres, &

 seigneu-

ſeigneuries de noſtre obeiſſance. Deffendant treſexpreſſement à tous auſtres imprimeurs & libraires de reimprimer ladicte Bible, ny aucun desdicts liures, ſoit en particulier & par interpoſition parmy d'auſtres liures, ny d'apporter, vendre, ny debiter en ceſtuy noſtre Royaulme aulcuns ſemblables liures, qui pourroyent eſtre imprimez ailleurs hors de noſtre dict Royaulme ſur les exemplaires dudict Plantin, ſoit en tout ou partie, & ce durant le temps & eſpace de vingt ans prochainement venants, à conter du iour & dacte de ces preſentes, Sur peine de confiſcation desdictes Bibles & liures qui ſe trouueront d'auſtre impreſſion que celle dudict Plantin, & oultre de cinq cents liures tournois d'amende, applicable moytié à nous, & moytié audict Plantin pour ſes dommages & interests. Si donnons en mandement à noſtre Preuoſt de Paris, & tous noz Baillifs, Seneschaulx, ou leurs lieutenants, & à chaſcun d'eulx endroict ſoy, que de noz preſentes grace & preuilege ils ſouffrent & facent plainement & payſiblement iouyr ledict Plantin, ſes facteurs & commis, en mulctant ceulx qui contreuiendront en noſdictes deffences des peines & amendes deſſus declairees, ſans aulcune moderation. Car tel eſt noſtre plaiſir, Nonobſtant toutes choſes à ce contraires. Donné à Bloys, le xiij. iour d'Auril, L'an de grace Mil, cinq cens, ſoixante douze. Et de noſtre Regne le douzieſme.

Par le Roy.

M^e^. Anthoine de S^t^. Pol. M^e^. des req^tes^. ordinaire de l'hoſtel pñt.

Fiſes.

CENSVRA, ET APPROBATIO
THEOLOGORVM PARISIENSIVM.

Nos ſubſcripti Doctores *facultatis Pariſienſis ſacra Biblia Philippi II. Hiſpaniarum Regis Catholici mandato, opera verò Benedicti Ariæ Montani Theologi Hiſpalenſis, & Guidonis Fabricij Boderiani natione Galli, iuuantibus Franciſco Raphelengio, & Nicolao Fabricio, in lucem emiſſa, cum ipſorum Dictionariis & reliquo Apparatu, à Plantino typis Hebraicè, Syriacè, Græcè, & Latinè expreſſa ad formam Complutenſium Bibliorum olim in Hiſpania impreſſorum, vidimus, approbauimus, digna denique cenſuimus quæ à Catholicis legerentur, & opponerentur falſis & impiis hæreticorum tranſlationibus, quibus fucum imperitis linguarum facere conantur. Scriptum, & chirographis noſtris ſignatum, Anno Domini 1572. die quarta Aprilis.*

P. Daneſius Epiſcopus Vauroñ.

De Sainctes.	S. Vigor.	Prouoſt.
I. Cogneu.	De Quictebeuf.	Genebrard.

VENETI PRIVILEGII
EXEMPLVM.

LOYSIVS *Mocenigo, Dei gratia, Dux Venetiarum, &c. Vniuersis, & singulis Rectoribus, Magistratibus, Officialibus, & aliis ministris nostris tam præsentibus quàm futuris, ad quos harũ litterarum executio spectat et pertinet, fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Significamus vobis, hodie in Consilio nostro Rogatorum captam fuisse partem tenoris infrascripti, videlicet:* Hà ricercato alla Sig^{ria} nostra il Sig^{r} Ambasciator del Ser^{mo} Re Catholico, qui residente in nome di sua Catholica Maestà, che vogliamo conceder Priuilegio à D. Christophoro Plantino, cittadino d'Anuersa, stampatore Regio, per l'impressione, che la Maestà sua hà fatta fare della sacra Biblia, & del sacro Apparato contenuto in tre tomi; & essendo conueniente darle ogni satisfattione; L'anderà parte, che sia concesso al sudetto D. Christophoro Plantino, cittadino d'Anuersa, stampator Regio, che niun altro, che lui, ò chi hauerà causa da lui, non possa per il spatio de anni vinti prossimi, stampar, ne far stampar, ne altroue stampata vender, l'opra della sacra Biblia conguinta con i tomi delli Apparati, ouero essi Apparati, ò parte di essi separatamente, si in questa Città, come in alcun luogo del Dominio nostro, Sotto pena di perder i libri, che si ritrouassero, quali siano del sop^{ro} D. Christophoro Plantino, & de pagar ducati trecento, vn terzo de quali sia applicato alla Casa nostra dell'Arsenal, vno all' Hospedal della Pietà, & l'altro à quell' offitio, ò Magistrato, che farà l'essecutione. Essendo però obligato il sopranominato Plantino, ò altri per suo nome, osseruar quanto è disposto per le leggi nostre in materia di stampe. Dat. in nostro Ducali Palatio, die XXV. Octob. Indictione prima. M. D. LXXII.

Ita signatum,

PHILIPPI II. HISPAN. REGIS
EX CONSILIO BRABANTIÆ
PRIVILEGII EXEMPLVM.

PHILIPPE par la grace de Dieu Roy de Castille, de Leon, d'Arragon, de Nauarre, de Naples, de Secille, de Maillorque, de Sardaine, des isles Indes, & terre ferme de la mer Oceane: Archiduc d'Austrice: Duc de Bourgoingne, de Lothiers, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Geldres, & de Milan: Conte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgoingne: Palatin & de Haynnau, de Hollande, de Zelande, de Namur, & de Zutphen: Prince de Zwaue: Marquis du sainct Empire: Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cité, villes, & pays d'Vtrecht, d'Ouerysel, & Groeninge: & Dominateur en Asie & en Afrique. A tous ceulx qui ces presentes verront salut. Receu auons l'humble supplication de nostre chier & bien amé le Docteur Benedictus Arias Montanus nostre Chappelain domestique, contenant, comme depuis enuiron quatre ans en çà, il a esté par nous enuoyé en noz pays de par de çà, auec charge & commission expresse de faire (à l'vtilité commune de la saincte Eglise Catholicque, & à la commodité de toutes personnes studieuses des sainctes lettres) bien & deuement imprimer, par Christophle Plantin nostre prototypographe, les sainctes Bibles Catholicques, és trois langues, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec l'entiere paraphrase Chaldaicque ancienne, & les interpretations Latines du Grec, & du Chaldee, selon la copie des Bibles iadis imprimees en nostre Vniuersité de Complute en Espaigne, en y adioustant les Grammaires, Dictionaires, & aultres traictez, qui pourroyent plus distinctement, commodieusement & amplement seruir, pour plus facilemtnt apprendre lesdictes langues, & les phrases ou manieres de parler d'icelles, qu'il n'auoit esté faict ausdictes Bibles de Complute: & auec ce d'y adiouster plusieurs figures & pourtraicts, & le tout en beaucoup meilleur papier & characteres que n'estoyent lesdictes Bibles. Et comme par la grace diuine l'oeuure quasi parachevee, doibt selon nostre intention, dessing, et desir, de brief estre mis en lumiere, et que oultre vne bonne somme de deniers par nous y employez, ledict Christophle Plantin y a semblablement par l'espace de quatre ans faict et employé, et continue encoires iournellement de faire maints cousts, frais et despences, auec le continuel trauail, diligence, soing et industrie, sans riens y auoir espargné pour recouurer et faire faire toutes sortes de characteres propices, et toutes autres choses propres pour la commodité et dignité de telle oeuure: il nous a supplié, luy accorder noz lettres d'octroy et preuilege, contenant deffence à tous aultres de ne imprimer lesdictes Bibles durans les vingt ans prochainement venans. Pource est il que nous les choses susdictes considerees, et veue l'attestation de ceulx de nostre Vniuersité de Louuain, touchant les susdictes Bibles, audict Christophle Plantin Prototypographe suppliant, inclinans à sa supplication et requeste, auons octroyé, consenty & accordé, octroyons, consentons, et accordons, en luy donnant congié et licence, de grace especiale par ces presentes, que doresenauant durant le temps et terme de vingt ans prochainement venans et entresuyuans l'vn l'autre, à commencer de la date de cestes, il pourra imprimer, ou faire imprimer, vendre, et distribuer en et par tous nosdicts pays de Brabant les susdictes Bibles Catholicques en trois langues, sicomme, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec la Paraphrase Chaldaicque ancienne, et les interpretations Latines du Grecq, et Chaldee, ensemble les Grammaires, Dictionnaires, et autres traictez en dependans. Et enoultre afin que ledict suppliant ne perde ses paynes, fraiz, mises, labeurs et despens que luy a conuenu et conuiendra faire et supporter à la cause dicte, Interdisons et deffendons par cesdictes presentes à tous autres Imprimeurs, Libraires, et aultres quelsconques, de quel que estat ou condition ils soyent, de nosdicts pays de Brabant, que durant lesdicts vingt ans, ils ne s'auanchent de imprimer ou vendre, ne faire imprimer ou vendre, directement ou indirectement lesdictes Bibles en la forme susdicte, en iceulx noz pays, A payne de confiscation desdictes Bibles qui ainsi seroyent apres luy imprimees, et de cinquante florins, du pris de quarante gros chascun florin, d'amende pour le tout, et pour chascun desdicts liures à part, de six semblables florins, à applicquer moytié par moytié à nostre prouffict et dudict suppliant. Si donnons en mandement à noz amez et feaulx les Chancelier & gens de nostre Conseil en Brabant, Mayeur de Louuain, Amptman de Bruxelles, Escoutestes d'Anuers et de Boisleduc, et à tous noz aultres Justiciers et Officiers cuy ce regardera, leurs Lieutenants, et à chascun d'eulx endroict soy, et sicomme à luy appertiendra, que de nostre presente grace, octroy, accord, et de tout le contenu en cesdictes presentes, durant le temps selon et par la maniere que dict est, ils facent, seuffrent, et laissent ledict suppliant plainement et paisiblement iouyr et vser, sans luy faire mettre ou donner, ne souffrir estre faict, mis ou donné aucun destourbier ou empeschement au contraire, procedant et faisant proceder contre les transgresseurs par execution de ladicte payne, et aultrement en la maniere dicte. Car ainsi nous plaist il. En tesmoing de ce auons faict mettre nostre seel à ces presentes. Donné en nostre ville de Bruxelles, le douziesme iour du mois de Feburier, l'An de nostre Seigneur Mil, cincq cens, soixante onze, selon la coustume de nostre Court de Brabant. De noz Regnes, assçauoir d'Espaigne, Sicille &c. le xvi. et de Naples le xviii.

Par le Roy.

Soubsigné

I. De Perre.

DOCTORVM VIRORVM
CARMINA ENCOMIASTICA.

וישא בנידיכטוש אריאש מונטאנוס את משלו ויאמר

בהיותי בארץ כחיים במהוללה עיר רומיים
בא לי לידי גליון כתוב כלו בהגיון
מלא חכמה ורב שכלות אין ערך לו בכל גלות
אין קם כמוהו בישראל אחרי אותו פזר האל
אשר יכול בכל שירה ששוררים במשורה
למשול משל בדברים שהם יפים ונבחרים
אחד לשון אחד כשרון טעם שלם ישר פתרון
כל הבנין מהאבנים משקל שוה ואין שונים
שאין כל חילוץ והמורה באותיות בכל שורה
אבל כלו טעם דעתם גדול ורב שונה ותם
בהלול אל עתיק שנים וחכמתם בכל מנים
תמצא בו דעה טמונה תמצא בו דעת תכונה
תמצא עיון דעת כמות דעת רופא דעת רמות
וכל אשר אני דורש מכל מלמד ומפרש
הן מצאתי במקום צר סתום בכח מעוצר
אני אומר הן לי אוצר זהב ופז אבן נוצר
לכן את שהיה אפל מעתה אעשה לעופל
אשוב אבוא בעזרת יה סגן בכל עת לי היה
אבוא אנויר"שה לזבולי לבית פלנטינוס חביב לי
אשר הוא ברוב חדשים בעזר אל עם אנשים
מהיר ונכון למלאכתו עם חתנו וכל ביתו
באותיות דפוס חדות על יופייהן הנחמדות
בגד לפיליפוס מלכי ולו כוהן דל אנוכי
בגד עשה לו לכבוד יקר ואין יכול לאבוד
וכי נלבש הוא זה רכוש אורו נראה מפה עד כוש
ובגד זה לא יפרץ לא ירצץ לא ימרץ
ובימים לא יבלה ואור הודו לא יכלה
אקח אני הפנינים זהב ופז והאבנים
שמצאתים במגילה קטנה זאת ובתהילה
אשים אותם בזה מעיל שלמלכי תחת או עיל
אחור בקץ או בפניו או בשולים ובאופניו
בכל מקום אשר שם הם כל ישומם על מראיהם :

לך אלי בגלגלי זבולי גדולה לא אגדלך ברגלי
גדול הכל יכל יכול ויוכל ולא אוכל להללך ביכלי
הדל הולל בהלי ללך יהולל הלא הולל לכוכבי והלי
להביט להסך אלאה ואלהה ולא לזהבך יגדל גלילי
להגיד חילך החל וכלה אלהי בטלו אילי וחילי
ולא גודל כלליך אכלכל לבטא אחדלה אכלה יכולי
וחלילה לכבדך בכלי ולכבודי אחלל בחלילי
אבל אגדל בהגדיל להגיגי ואבהל בהלולי ואחלי
הלא אחול ואזחל אל בחללי להודך והלא אוחל בהללי
ולי לבב ליחדך לדלג כאילי ולא אזל אילי
ולו לבו לגו ידל ויכלו ואלוה לחילי לא לכולי
ובהלל אגדלך בגודל בדלחי ויבדל בדילי
לך אגלה חלי לבי והגלי לחי אוביל ביובלי ויכלי
ובכלואי לגבי בחלאי לך אכלה ולא אכלה ביחלי
ולב כלל ולכאבי בחלל ואל היכליך לך אטיל חללי
בחלחלה וחיל כלו ייליל ולא יחדל בכל לולי ילולי
להט גואל בהגאילי לטוחי ולולי גאלך אללי לי
בלי לאח וגואל הגאולה ולידידי ולגדולי וחילי
אבל חבל לבבי לי לבדי וחבלי לבדו חלדי זחבלי
ואלבט וילוזו הליכי כאלו בכלוא אלך בכבלי
בהואל אלבב לאוילי ואגילה בילדי חיל כגילי
לדל אסבול ולי אחדל לחטיב ולך יגל בהגדילי גדילי
ולא אאהל להחבא בכלאי ובכלובי בהגדילך גבולי
ולא אוכל אלי כלכל ואוכל הלא אוכל להחבא ולכלי
והולדי והולידי לבהו ובהלה ובלחה בחדלי
והאבל והחבל בחלדי וההבל אכל חלדי בהבלי
להבל הובלו הכל ואובל וגדיאל וחיל היחלאלי
והכלח בכלח וחוילה יחבל כל כלי חבל וכחלי
כגל יוטל ויוכל לאבדו ויאלח ויכלה האוילי
כדל בדל ובחלך אלחך גלילי חילך חילי וגואלי
וכהלך אהלך לאשי לא לאישי ואוילי
לזבח לך חלבי כליל לחטא אאבל אבל אגיל באבלי
וכנבלה לחכי להגך ואלו אהבלה אוכל כלילי
ולב חליו יכלכל כלכלהו בהלבב לבב חובל בחבלי
וכל יוכל ללהב חיל ויאבל לכידודי ולא אוכל בגחלי
בגלגולי הלא אלה אלוה והוחל לו בחבלי וחבולי
ולב להט בלהבה ולבה בהזיל לבבי אטבול בגלי
בהכלא בזוללי ילידי וגוזלי ליד חובלי וגוזלי
וכלי יחליט לחי וגלדי לאיד אללה ולא אבליג בגילי
וכלה אכלה לוח אחלי וטלטלה לאהלי כטלטלי
כלי גולה ולא כליל וגלה לרדך בגלולי גלילי
טלה חלב יכלוהו לבאיו ולבו אל גליל טלה ובדלי
ואילה לחגור הלטאה וכלה כחלה בכלי וכחלי
חבליה כיולדה וחולה לאב חולה חייליה והחליא
לך אלי אלוה כל יחולל ואל אילי חלולי כטלי
והואל לאהוב ילדי לביאה ואדול ואגאל ביובלי
ובגללך ולא בכלל כלואי דלה כלי בלא חבל וכדלי
ואולי הלכו בכולח ואולי לאט אוליך בהיכלי ואילי
וכל גולי בגיל הוביל והאכיל אויל האוהלי האכיל וחלי
ויחולו דגלי לאגודה וחיל אהלה ואהליבה באהלי
ויחולו לוייך בהלל ואולי גדלך יכל גלילי
בחבל גואלי אגיל ויגאל כאליה וחכלילי כלילי
כזול חילי בגילה ואיחל . לך אלי בגלגלי זבולי :

בית אל מום שיר משיתי חפץ לראות אור וראנו
דורש תכלית פלא בנעים זמר בית אל ימצאנו:

תכלית לכל נוצר בעץ המתיק מרי מים בהעתירו למול שמים
אכן בעת געת במימיך קנה חמרתך וימתקו המים

מרום מראשון מקומם מקדשנו ממציא מצויים מאין מחולל משמרות מרומו מאפס מעמיד מערכות מחברת מבהילות מתוחו מוחלט מתאר
מבלי מה מחוגת מזלות מכוונות מקבילות מציב מראשית מעגלים מסובלים מערכה מול מערכה מקשר מכימה מעדנות מושכות מכסיל מפתח מונה
מספר משרתים מכתירים מלקטים מפניו משאת מסדר מוסדותיו מדרגות משתלשלות מבדיל מים ממים מרתיח מסיר מצולה מוריד מטרות מעוזו
משקה מוצק מעליותיו מלאה מחקר מבקשיו מרוממותו מחליש מבט מציציו מגבהו מתואר משוללות מקצר מבטא מליצים מעומק מהלליו מסתתר
מלב מחוכמים מגאותו מוצק מחסדיו מודיע מדרכיו ׃ **מלך** מלכי מלכים מי מקרושים מתקרב מסביבות מקומך מבוא מדורך מנשק
מקים מתנשא ממקומות מגבילים מדור מתעלה ממדורות מקיפים מערוכיך מאורות מתאימות מרכבת משנה משרתיך מזרים מזהירים מפזרים
משלך מתועעים מתשוקה מסבתם מעודרת מוצאים משתנים מהלכם מאסף מחצבים מפורדים מתנגה ממסך מקצתם מתרכב מתחדשת מקריבתם
מתכונת מיושרת משביב מאורך מקדם מקור מושפע מנגדך מתפשט מתפרד מחנה מדעים מופלאים מזוקק מציאותו מושכלים מנפשם מוסכלים
מבלתם מכוסים ממוראים מופשטים מגאות מתעלסים מזיוך מבלי מסך מתוכם משרת מעון מצבך מאפל מיוסדים מאדמה מלביש מהדרו
מורכבים מוכנים מקבלי מעשהו מלאכתו מלאכה מיוקרת מיוחדת מזג משכיל מחוקה מתמונות מרום מנבחר מיתר מזוגה מטה מרוחו מנורת
מזמת משלחת מקטרת מור מסתעפת מטהרת מקדש מעלה מתפארת מכבודה מתוקן מחמר מצוי מגונה מתיפה מנויה מצמודיה מתקשט מי מטרה
משכלת מחפשת מסתריו מצפוננו מכבררת מפרסמת מחצבה מגדת מולדתה מרימת מכשול מדרך מלמדת מקלט ממוקשי מות ׃

מי מלל מפלאותיך מלפנו מבהמות מחכמנו ממעופף מדריכנו מסלול מסוקל מתנובות משומר ממזיקין מנחילנו מצות מצומדות מכלולות
מכחישים מחיות מזהירים מחבטות מעבטי מעגל מצותך מחסה מביניהם מסתור מנוקים מעון מהמורת מודר מעות מישור מדוכה מפשעים מוכן
מלפנים מטבח מעול מעקם מסילתם מוריש מקהלו מדות מצחם משלחת מלאכים מחבלים מבורך מבנים מאושר מגבר מדרשם מקימם מאתבה
מוצל מאש מתלהטת משכן מלידה מקובלת מסיני משרת משה מבחוריו מה מתוק מדבש מנעמך מנופת מתנוהיך מה מר מלענת מרורותיך
משפטיך מאזני משפט מדת מלאכת מחשבת משקל מדברים משורת מפעלים מהלכים מפלס מוסרך מסעד מטיבי מצער משקיט מרוצת מכעיסים
מרבה מוקרי מלעיב מגורש מערן מקול מלחשים ׃ **מלכי** משפטיך מחמאות מעודדי משמים מניעי מתעצל מקוצי מתים מאשמנים
מנעורי מרותי מאמרם מחקרם מכתבם מחדרי משכיתם משרתי מסך משוכה מיועץ מתנכר מאותי משוך מנהרותם מר מדלי מטרדת משואות
מחצוני מקול מכאיבים מחצצים מבין משאבי משבר מעכוני מועף מקדים מבחירי מנוח משכחי מרגוע מרטוני מנעורי מוצאת משוחרר מפרך
מעבידי מאמצי ממולם מוץ מסוער מגורן ׃ **משגיח** מצאת מרחם מהרתי מצוא מוצאות מכאובות מגרוני מסבות מששתי מעינותי מה
מצאתי מעלה מהודרת מנוחתי מעלפת מנור מסגרות מעילי מוסבות משבצות מרפש מעוטרת מארה מצנפתי מקופת מדורה מטעמי מבצרי
מהרסות משושי מעצבה מספד מר מלולי מגרעת מכל מעברי מקומה משסנת מצעד מבוכות מראשותי מרגליתי מחשך מורשי מתאוננים מליניכם
מזמיני מבריחי מהסתפח משכיות מבטחיכם מתנכני מגרי מרום מנודיו מכיר מנודח מועילי ממושך מורט מריבי משיח משמן מעודי מערו מתני
מאוייו משוכיכם ממשוכה מחלתי מסרני מטרות מכוסות מאריבות מרדה מפנים מפה מאיחור מקצה מזה מעי מפלה מהומת מות מנתק מיתרי
מחזק מתריבי מכלכל מגורלי משכל מקבץ מפרידי מעצם מנידי מבטיח מחריבי מבחירת מעבריו מאסריו מנהג משגעים מנהגו מהעלם
מכשירי מתרשל מתשועת מחזיקי משענתו מתיאש מקוויו מתראה משתדל מוסכלת מועצות מסוכן מתרפה מאויבו מבקש מותו מדה מוהרו
מסבל מצוקותיו מה מנתי מחלדי מעניקי מתן משחתו מחר מאת טונים משכורתי מחליף מה מזייפת משקלותיו מיודעיו מענגי משמניו מתי
מספר מוזריו ממותו משטמתו מרובים מארבה מאד מאד מחושקיו מקלונו משיגים מחכמה מכבוד מעט ׃

מנהיגי מבטן משכב מתרושש מאשפות מרים מרודים ממצולת משה מהחום מעמסות מעדה מחלואים מדור מתפלל משולל מטובה
מהודה ממעמקים. מצפצף מארץ מתודה משליך מדי מחמדים מפשיט מלבושי משי מכלול מחלצות מתכסה מחצלות משחת מאיש מראהו מרוע
מעלליו מסתרו מחשבים מגולהו מעקשים מחשכו מבוע מקולקל מעשיו מקור משחת מבית מחוץ מצופה מרמה מטעים מהלכו מנתיב מגזעו
מטעם מחטיאיו משיאיו משרשו מוסדם משפילו משרתו מפילי מסוכתו ממנו מוצאם מקלל מוראיו מתגאה מחבר מהתלות ממשל משליכם
מלונו מעדת מנאפים מרבץ מרצחים מרעה מדיחים מלא מדינהו מכינם מאכלות מהלעותיו מה מחשבתו מראה מלוטשה מראה מאמין מזולתו
מקבלת מראה מומיו מהכיר מחסורו מתעלמת מקים מצבת מסה מי מריבה מנסך מים מרים מארריבם מחבת משפתי מספח מתענג מך מואס
מעדנת מלך מוציא מחהה מאוצרתיו מביע מבאיש ממתק מוסר מולידיו משדד מכל מלמדיו מהחשב משכיל מצריו משצף מקשה מצור מצחו
מביט מפלת מוסרים מהיצב מנגד מנגד מביט מדקרות מרעים מהרה מושיעם מחיר מחלומות מלשמים מיקר משך מחשבות מפנינים מישא מלך
מואב משיחו מושל מקשיב משואה מדוחים מרש מרשנא ממוכן מרעיו מגנבי ממון מלומדי מלחמה משגיח מהלוניו מחרכיו מציץ מפרשי מכמורת
מפזר מתחסר מכבד משה מתלאות מקטב מרירי מורדף מדאגה מדבר מוסדותיו מפותחים משתגערו מרוחה מפתם מריו מדיו מתנבא מלבו מבזה
מחזה מתנבאין מוכיחין מצעק ממסגר מצרים מעי מעי מוהלי משמים מפרי מצולותי משביעי מחמס מרורותי מושב מרחב מנוחה מתנבל מוטות
מורא מפרק מפליג משגה מבראשונה מתרמה מבכירה מצרה מתחלחלת מחבליה מקללת מאבנים משכבי מזרוג מחרתה מתנחמת מעמלה
מאהביה מנשקרת ׃ **מרהם** מקימי מעפר מסכן מציל מעונה מחזק ממנו מחה מעות מתרחץ מטומאתו מתעצב מקרומות מתרעם
מנפשו משפטיך מצדיק מחזיק מררי מעליו מבקש מחילתך מתבייש מהביא מענהו משכנותיך מוחה משתאות מחריש מתאחר מתנפל משתחוה
מרחוק ׃ **מלכי** מצודהה מחצי מקנאים משגבנו מגדודי מתקומם מפלטנו מלשון מגדף מתי מועד מבשר משמיע מושעות מוכש ממשלות
מקצה מועד מועדים מהצות מרעדים מתי מועד מתנוססיך מבקעי מגדלים מהמיית מנענעים מרגשת מצלהים מריע מקדש ממלכה מקום
מקנה משכן מחוקק מושב מחוקקים מושב מלוצצים מנגנים מנגינת משטרם מנצחי מזמור מנוצחים מחללים מחוללים מחזיק מנגנים מרותתי
מגנה מרוע מכמנו מחמודות מושלכים מרגליות משתפכות מוצאות מגנזיך מטמוני מופת מוקדשים מרורות מטולים מנבלים מטפחות מבחניך
מטולאות מזבחותיך מרמס מנאצים משמרי משמרתך מאוספי משמר משחריך מגודפים מאין מנחם מבקריך מדוקרים מאין מתום מכהם
מכוער מזורם מגלעד מתעתע משתעשע מיחליך משתומם מתאוה מחנק מות מעצמותיו מניעים מסעינו מרחקים מזרח מפורדים משמרות
מאסרנו מערב מתוחים מיהרי מסגריו מעורר מחרף מצהלותינו מתאנות מקוננותינו מתמרות מדורותינו מרקד מגדלות מרחקנו מגדול מצחותינו
מפזז מפחי מאשים מכבידי מנורותינו מכרכר מקול מפצים מקרקרי מבצרותינו משיג מקלות מסכה מקלסיך משבית מעבודך מאבד מנום מנהם
מלכנו מחוננו מעולם מלט מעתיריך מצפיך מארצות מאויביהם משוך מצפוננו מלאך מליץ מערב מבהילנו מסיר ממתננו מועקה מתג משפתינו
מחיינו מיומים מי מנוחות מנהלנו מרים מאגג מלכנו מנשא מלכותנו ׃ תם

המימים עולות תשע מאות וששים ותשעה מספרם ׃

זאת הבקשה תחלת כל מילותיה מם הברתיה אני הדל באלפי ידעיה הפניני בר אברהם בדרשי להתפלל לאשר ממנו הטובה
והתועלות האמיתיות ולו יאות המהלל וההוד על כל זולתי הפלגתי במילוי הפלא ופלא להראות העמים והשרים את כבוד
הלשון ומעלתו ואת יקר תפארת גדולתו׃

והחכם אדוני אבי יצ״ו בראותו תכונת הבקשה ורוחב דרכיה וחמדת פליאותיה מהר למצא וכה אמר

בני הצב להב · בשורי מי זהב · ראה ערכם ורהב · בחמנע כפרם ׃
ראה אם מימיך · אזי בארומיך · היאמר עמך · ונתתי מכרם ׃

ויפתח יהוחנן בינדיקטוס צרפתי ובמונסטירון בישיבת אנקנ״יס פרנקישקנ״ס את־פיו בזה שיר פשוט על־רנת הגדול המקרא שנדפס במצות הגדול והאדיר במאד מאד פיליפ״וס מלך ספרדים יר״ה בבית כרישטופ״ורו פלנט״ין הדופס ואיש נוצרי פה אנוירש״ה העיר הגדולה והמהוללה בשנת לגאולתינו שע״ לפ״ק ועל רנת שנזכר המלך ועל רנת הרב אריא״ש מונטנ״וס והרב פאב״ר ויזמור עליהם לאמור

דוֹר הַקַּדְמוֹן זֶרַע נֹחַ גַּם דוֹר עֵבֶר כֻּלָּם בִּינוּ
הַגֵּה רָאִי־ נוּ נִפְלָאוֹת כִּי־פֹעַל פֹּ־ עַל בִּימֵינוּ ׃
הֵן סֵפֶר יָ־ חִיד בִּסְפָרִים הַיּוֹם נִדְפַּס כָּל־הַמִּקְרָא
קִרְאוּ בוֹ־נָא וּקְחוּ אוֹתוֹ כִּי־כוֹלֵל דְּבַ־ רֵי־אֵל נוֹרָא ׃
מוּם אוֹ שֶׁקֶר אֵין בּוֹ כִּי־אִם חָכְמַת אֹנֶךְ יוֹרֶה אֶתְכֶם * חָאֵל
עַל־כֵּן תֶּהְגּוּ בוֹ יוֹם וָלֵיל וִיהִי תָמִיד בִּלְבַבְכֶם ׃
אָז תַּצְלִיחוּ אֶת־דַּרְכֵיכֶם גַּם לֹא תָבֹא לָכֶם הֹוָה
אַךְ תִּקְחוּ אֶת־ חֶסֶד אֶת־חֵן גַּם בִּרְכוֹת הַ־ טּוֹב מֵיהוָה ׃
עַתָּה צָרְפַת יוֹדַעַת־אֵל לֹא־כֵן יוֹדְעָה בֵּית־יִשְׂרָאֵל
וּסְפָרַד הַ־ תּוֹרָה יוֹדְעָה לֹא־בָהּ אָבַד זִכְרוֹן הָאֵל ׃
אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָאֶ־ מַן פִּילִיפּ״וֹס יֶשְׁנוֹ סוֹלֵךְ
לֹא קָם כָּמוֹ־ הוּ עַל־דּוֹרוֹ שְׂאֵת־הָאֱלֹ־ הִים יִתְהַלֵּךְ ׃
רַב אַרִיאַ״שׁ רַב פָּאבֵ״ר בִּמְ־ לָאכָה זֹאת הָ־ יוּ רֹאשׁ פִּנַּת
לִכְבוֹד צָרְפַ״ת וּסְפָרַ״ד וּלְ־ לַמֵּד לִבְנֵי־ הֵן הַבִּינָה ׃
אַשְׁרֵיכֶם כִּי־צִיּוֹן מֵעַ־ תָּה תַּחְקוֹר מִ־ כֶּם הַתּוֹרָה
חַכְמָתְכֶם בַּ״ת־ יַעֲקוֹב כִּי־עַל־ יָדְכֶם דַּעַת עֵבֶר מְפָרָה ׃
מִי יַגִּיד אֶת־ מַעֲשִׂים הָאִישׁ־ ים שֶׁעָשׂוּ עַל־זֶה סֵפֶר
גַּם זֵעָה גַּם תּוֹקֶף מַעֲבָ־ דֵיהֶם אִם־לֹא רַב מְסַפֵּר ׃
וֵאלֹהִים זָ־ כוֹר יִזְכּוֹר עָ־ מָל שֶׁהֵטִי־ בוּ אֶת־נוֹצְרִים
וּבְיוֹם שָׁלוֹם שָׂכָר לָהֶם יִתֵּן מִ־ שַּׂר הַשְּׂכָרִים ׃

אב״יר

IN EDITIONIS SYRIACÆ

ἐγκώμιον psallebat F. Iochannes Benedictus *Gallus, necnon instituti Franciscani alumnus.*

עַתָּה אֲהַלֵּל הָאִישִׁים יְקָרִים גַּם־כֵּן אֲגַדֵּל מַעֲשָׂיו בִּ־תְהִ־לּוֹת ׃
לֹא קָם כְּמוֹ פּוֹסְטֵל נָבוֹן לְשׁוֹנוֹת׳ יָצָא שְׁמוֹ כָּל־אַרְצוֹת אוֹ גְּבִ־לוֹת ׃
פַּבֵּ״ר לְשׁוֹן כַּשְׂדִּים אָהַב וְהִפְרָה׳ אוֹתוֹ לְאוֹר הוֹצִיא מִתּוֹךְ אֲפֵ־לוֹת ׃
אָכֵן יְהוָה הִרְחִיב אֶת־לְבָבוֹ. לַעֲשׂוֹת עֲתִיקָה הַזֹּאת גַּם לְכַ־לוֹת ׃
דוֹפֵס פְּלַנְטִ״ין אַשְׁרֵיהוּ בְּדוֹרוֹ׳ גַּם יֵשׁ־שְׁמוֹ נִכְבָּד אוֹ רַב פְּעֻ־לוֹת ׃
קִרְאוּ בְּסֵפֶר זֶה דִּבְרֵי אֱמוּנָה׳ נַשְּׁקוּ לְסֵפֶר כָּל־יָמִים וְלֵי־לוֹת ׃
הָדְ־הָרוּ מְסַפֵּר עֹ״ז גְּנֵיבַ״י׳ נִדְפַּס בְּבֵית כּוֹפְרִין הוֹלְכִים בְּעוֹ־לוֹת ׃
אַךְ זֹאת עֲתִיקָה רַב פַּבֵּ״ר תְּהַלֵּל׳ וּתְהִי כְּבוֹדוֹ גָּדוֹל בַּ־קְּהִ־לּוֹת ׃

בגל״ך

שִׁיר לְגִילבֵּ״רטוּס גניבּ״רדוּס מוֹרֵה חָכְמַת הָאֱלֹהִים וּמְלַמֵּד לָשׁוֹן עִבְרִית עַל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּמִצְוַת פִּילִיפּ״וֹס מֶלֶךְ סְפָרַד יר״ה

שְׁנֵי שָׂרִים מַה־שֶּׁלֹּא יָ־ כְלוּ לַעֲשׂוֹת בִּלְתִּי יָגוֹן
בְּיוֹם זֶה מֶלֶךְ הַמְּלָכִים לְבַדְּךָ אַתָּה עוֹשֶׂה ׃
לְעַם הָאֵל מֶלֶךְ פָּרָס בְּרָכוֹת וּנְכָסִים נָתַן
וּבָנָה מִקְדָּשׁ לֵאלֹהִים אֲשֶׁר הָרַס אוֹיֵב קָשֶׁה ׃
וְתַלְמַי שִׁלְטוֹן מִצְרַיִם יְוָנִית סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ
לְכָל עוֹלָם הִכְרִיז לִלְמוֹד בְּשִׁבְעִים אִישׁ מִצְוֹת עָשָׂה ׃
וְאַתָּה בֶּן גֶּזַע קָדוֹשׁ מְאוֹד נִכְבַּדְתָּ מִשְּׁנֵיהֶם
כְּכוֹרֶשׁ בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ הֲלֹא טִהַרְתָּ מִכּוּשֶׁה ׃
כְּמוֹ מֶלֶךְ מִצְרִי תַּתָּה לְכָל־אָדָם כִּתְבֵי קֹדֶשׁ
בְּרוֹב הַצּוּרוֹת וּלְשׁוֹנוֹת לְהוֹדִיעַ סוֹדוֹת הַשֵּׁה ׃
בְּכֵן בִּשְׁתֵּי פָּנִים אֶת־עִיר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בָּנִיתָה
לְמַעַן תִּצְמַח מִבַּיִת וּמִבַּחוּץ עַל כֹּל מַעֲשֶׂה ׃
בְּכֵן שַׁדַּי שֶׁהָיָה עִם שְׁנֵיהֶם יַצְלִיחַ דַּרְכְּךָ
וְהַרְבֵּה מֵהֵמָּה יוֹסִיף וְכָאֵלֶּה אִתְּךָ יַעֲשֶׂה ׃

HAEC sua Hebraica sic Latinè adumbrauit Gilbertus Genebrardus Theologus Parisiensis, & Lutetiæ diuinarum Hebraicarumque literarum professor Regius.

ANTIQVIS *bini quod vix potuere diebus*
Reges, nunc Regum maximè solus agis.
Persa Cyrus Domino sacratam condidit ædem,
Dona Dei populo, iuraque multa dedit.
Vulgauit Pharius diuina volumina princeps
Septenûm decies percitus arte virûm.
Sancta patris Caroli soboles tu vincis vtrũque,
Cum Persa à Mauris diruta templa pias.
Cum Rege Ægypti toti das Biblia mundo,
Pluribus & linguis, pluribus atque typis.
Sic sanctam ædificas duplici ratione Sionem,
Viuat vt exterius, viuat & interius.
Ergo quod Numen Regem tunc rexit vtrũque,
Nunc te in perpetuũ dirigat vsq; & amet.

הַשִּׁירָה׃

אֲנִי מוֹדֶה לְאֵל פּוֹדֶה
מִבּוֹר תַּחְתִּית גְּוִיָּתִי
וְלַעֲטֶרֶת וְתִפְאֶרֶת
אֶתְכוֹן תָּמִיד תְּפִלָּתִי׃
אֶהְיֶה כֶּתֶר אַתָּה סֵתֶר
צִוָּה רָצוֹן לְנִשְׁמָתִי
אַתָּה יֹשֶׁר אַתָּה נֶשֶׁר
רוֹחֵף עַל־מֵי אֲדָמָתִי׃
וְאַתָּה יָהּ לְךָ הָיָה
רֵאשִׁית חָכְמָה וְגַן עֵדֶן
וּבַיהוִֹי אֲשֶׁר קִוִּי
נִבְנָה בִּינָה כְּמוֹ אֶדֶן׃
הָאֵל חֶסֶד אַתָּה יוֹסֵד
אֵת הָעוֹלָם בְּסוֹד רַחֲמִים
אַתָּה מַיִם מִשָּׁמַיִם
וְטַל מֵנִיף בְּהַחֲכָמִים׃
אֱלֹהִים חַד לְךָ פַּחַד
הַדִּין קָשֶׁה וְאֵשׁ בּוֹעֲרָה
וּבַיהוָֹה בְּתוֹךְ נוּרָה
עֵץ הַחַיִּים וְתִפְאָרָה׃
נֵצַח סֶדֶר הוֹד וְהָדָר
הָיוּ לָכֶם צְבָאוֹת צְבָאוֹת
אֵל חַי שַׁדַּי אֲשֶׁר לוֹ דַּי
צַדִּיק אָבִיר בְּרִית וָאוֹת׃
יְסוֹד עוֹלָם יְכוֹל־כֻּלָּם
שַׁדַּי שָׁדַיִם וְצָרֵנוּ
שְׁמוֹר נַפְשִׁי בְּטוֹב חָפְשִׁי
פֶּן אִכָּשֵׁל בְּצוּרֵנוּ׃

כָּרֵת סוֹפֵר רַע וְכוֹפֵר
בַּצּוּר עִיקַּר מְקוֹר חַיִּים
פֶּן הוּא יָמֵת כָּל־הָאֱמֶת
בָּאָרֶץ בַּיָּם וְתוֹךְ אִיִּים׃
לְךָ אֹהֶל אֲשֶׁר יַהֵל
עַל עַבְדְּךָ אַתְּ אֲדֹנָי
שְׁכִינָתִי תְּכוּנָתִי
לֵכִי צִיּוֹן וְהַר סִינַי׃
לְכִי סִפָּה לֵכִי חֻפָּה
אָרוֹן בְּרִית לְכָה כַּלָּה
אַתָּה חוֹדֶשׁ תַּחַת קֹדֶשׁ
מַלְכוּת לֵכִי וְכֹל כַּלָּה׃
לְךָ שִׁלְטוֹן אֲנִי קָטוֹן
אָשִׁיר הַשִּׁיר וְהַתּוֹדָה
עֲלֵי סֵפֶר מְלֵא שֶׁפֶר
אַרְנִין נַפְשִׁי וְטוֹב אוֹדָה׃
אָב בֵּן רוּחַ אֶתְלֶה לוּחַ
בְּתוֹךְ הֵיכָל שֶׁבָּנִיתִי
כֹּל יָשִׂיחַ בְּמָשִׁיחַ
כִּי עַל יָדוֹ זֶה קָנִיתִי׃
יְשׁוּעָתָה אֲנִי עַתָּה
אֹמַר מִזְמוֹר עַל כִּנּוֹרִי
וְאָגִילָה עַל מְגִלָּה
שֶׁמֵּאִירָה כָּל־הוֹן אוֹרִי׃
אֲנִי מַעְתִּיק בִּכְתָב עַתִּיק
סֵפֶר רִאשׁוֹן בַּסְּפָרִים
אֲשֶׁר בּוֹ אֵל פְּדוּת מִלֵּל
וְדִבֶּר הוּא אֶת דְּבָרִים׃

אַרְיֵה וְשׁוֹר הָאִישׁ מִישׁוֹר
עִם הַנֶּשֶׁר בָּאוֹפַנִּים
אֶל עִבְרִיִּים וְרוֹמִיִּים
אֲרָמִיִּים וְיָוָנִים
שְׂאוּ בְּרִית וְזֹאת אַחֲרִית
וְרִאשׁוֹנָה אֶל כֹּל עַמִּים
וְלִישׁוּעַ בְּקוֹל שׁוּעַ
שִׁירוּ כָבוֹד בְּכֹל יָמִים׃
סִפְרַת מוֹרִים סִפְרַת אוֹרִים
סִפְרַת חַיִּים לְפֹה רֵדִי
וּפַתֵּחַ בַּמַּפְתֵּחַ
סֵפֶר רוֹדֶה סְפָרָדִי׃
תְּנָה הֵלֶךְ לְכָל־מֶלֶךְ
לִקְרֹא תָּמִיד בְּהַתּוֹרָה
אֲשֶׁר עוֹשֶׂה בִּידֵי מֹשֶׁה
שָׂם עִם נוֹרָא מְאוֹד נוֹרָא׃
רוֹעֶה רוֹעִים רַבִּים תּוֹעִים
בְּזֶה סֵפֶר בְּלִי רָעָה
כִּי עִם חָפֵל לֹא עִם שֵׁפֶל
הָעַם נָבָל בְּכֵן רֵעָה׃
עֲבוּר אֶמֶשׁ זָרַח שֶׁמֶשׁ
שֶׁמֶשׁ צֶדֶק בְּלִבֵּינוּ
וְהָכִינָה בְּהַבִּינָה
מַלְכֵּינוּ וְרַבֵּינוּ׃
רִצְפַּת צָרְפַת
צָרֵף בָּאֵשׁ מְנוֹרָתָהּ
אָז יִשְׂרָאֵל אָז יִשְׁמָעֵאל
יִרְאוּ הָאוֹר בְּשׁוֹרָתָהּ׃

HANC DEO OPT. MAX. CANEBAT ODAM GVIDO FABRICIVS BODERIANVS, TOTO BIBLIORVM OPERE REGIO FELICITER ABSOLVTO, M. D. LXXI. CAL. MAII.

ΕἸΣ ἹΕΡᾺ ΒΙΒΛΊΑ ἘΠΊΓΡΑΜΜΑ.

Ἡ σελίδων ἁγίων ἁγιωτάτη, ἡ θεοπνεύστων
πασῶν τῶν γραφέων πανθεοπνευστοτάτη.
Ἡ σοφιῶν σοφίη, βίβλων βίβλος, οὔθεν ἔφευρε
καὶ βιβλεφωνυμίην σεμνοτάτην, Βιβλία.
Τοῦτο παλαιότατον θείης χρηστήριον ὄμφης
τῇ θείῃ δυνάμει εἰσέτι σωζόμενον.
Μήπως ψευδογραφοῖτ᾽, ἢ ψευδογραφηθὲν ἀνόρθοι
γλώσσῃ ἐπαλλήλῃ ψεῦδος ἐλεγχόμενον.
Εὐσεβέος βασιλῆος ἀπ᾽ εὐσεβέωντε Φιλίππου
εὐδοκίῃ γλώσσαις ποικίλον ἐξεδόθη.
Εἰ δὲ μέγα κλέος Πεισιστράτῳ ἦν βασιλῆϊ
ψευδογραφῆς ψευστὴν ῥύσαι ἀοιδοπόλον·
Πόσσῳ μεῖζον ἔοι τὸ κλέος βασιλῆϊ Φιλίππῳ
ψευδέων ἀψευδῆ ῥυσαμένῳ λογία.

τέλος.

B. ARIAE MONTANI HISPAL. AD CHRISTIANUM LECTOREM DE SYRIACIS NOVI TESTAMENTI LIBRIS ADMONITIO.

VM Tridenti in sacro Ecclesiæ Catholicæ Concilio essemus, Syriaci exemplaris, Ferdinandi Imperatoris felicis memoriæ iussu & liberalitate ad Orientalium Ecclesiarum vtilitatem impressi, inq; lucem publicam nobis etiam editi, copiam Pragensis Archiepiscopi Cæsaris ipsius Legati opera nactus sum. quod cùm nouitate characteris non antea visi, quanquam ab Arabica forma non longè abscedentis, tum studio ipso cognoscendæ illius linguæ, mihi mirũ in modum placuit. Dolui autẽ quòd in illo exemplari quædam desiderarentur volumina, quæ apud Græcos & Latinos integrum Noui Testamenti librorum numerũ conficiunt, nimirum ex Canonicis epistolis aliquæ, & integra Ioannis Euangelistæ Apocalypsis, & cuiusdam apud eundem Ioannem in Euangelio capitis pars, in qua adulteræ mulieris, ad tentandum Christi iudicium malitiosè à Scribis & Pharisæis productæ, historia narratur. Sed multò etiam grauiùs & vehementiùs eundem voluminũ illorum defectum biennio pòst dolui, vbi linguæ illius peritiam diuino beneficio sum assecutus: quippe cùm tantam in illo libro commoditatem, ad Testamenti Noui Græcè & Latinè intelligendi vsum capi posse intellexerim, quantam mortalium nemo æstimare queat, antequam vel illud ipsum exemplar Syriacum linguæ rectè cognita, vel eius fidelem versionẽ cum Græcis & Latinis contulerit & composuerit. Quandoquidem multa loca subobscura in iis familiaribus apud nos linguis reperiuntur, quæ ex illius exemplaris lectione fiunt apertissima, sibiq; ipsis & cum nostris & cum re, de qua sermo fit, mirè constant. Cùm autem in Canonicis illis vltimis Ioannis Epistolis atque in Apocalypsi maximè plurima difficillima passim inueniantur loca, ad quorum explicationem non parum lucis illius antiquissimæ & Christo Apostolisq; familiaris linguæ obseruatione afferri posse crediderim; non potui non dolere, quòd illi libelli nobis etiam in eodem exemplari non constarent: quos tametsi Græca lingua primùm scriptos scirem, tamen inde in Syricam, vt nobis in Latinam, à Syris translatos fuisse oportere intelligebam. Et quanquam archetypæ quidem linguæ, quæ Græca, vt diximus, est, exemplar nobis integrum superesset, tamen illam Syricam versionẽ extare quoque cupiebam, idq; diligenter cognoscere studebam; atque ita esse intellexi primùm ex Alberti Vuidmanstadij, viri piissimi ac doctissimi sacri Imperij Nomophylacis, & aliorũ præclarissimorum testimonio, qui illi operi Ferdinandi Cæsaris iussu imprimendo operam nauarunt. deinde ex Andrea Diacono Babylonico, mihi familiariter noto, atque illius linguæ peritissimo, qui mecum diu ac frequenter conuersatus est in Regia curia apud Mantuam Carpentanam. Demùm etiam idem Romæ cognoui, multis summis viris referentibus Mosis Mardeni, & Calebi Babylonici sermones, siquidem vterque propriæ nationis Patriarcha, Romæ per idem tempus ante decem & octo annos fuère, atque illas

Epistolas

Epistolas, nec non Ioannis Apostoli & Euangelistæ Apocalypsim apud illarum regionum Christianos esse, magnaq́ illic veneratione vtpote diuina eloquia & habita & credita obseruari asserebant. Verùm enimuerò quòd multo tempore post alias Noui Testamenti partes illis ex Græca lingua in suam conuersa sunt, seorsum in iusto volumine contineri vnà cum aliis Legis, Prophetarum, & Hagiographorum libris, neque adeò communem horum voluminum lectionem populo esse, quòd multis mysteriis & intellectu difficillimis refertam crederent. Recepisse autem Mosem illum in se curam volumina illa Apocalypsis & Canonicarum Ioannis, cum Veteris etiam Testamenti codicibus, ad nos transmittendi; existimari verò eundem morte occupatum id præstare non potuisse. Cùm igitur sacra Biblia Philippi Catholici Regis iussu imprimenda omnibus partibus absolutissima edere studeremus, quanquam dolebamus vehementer volumina illa ministris Germanicis & Bombergianis exemplaribus Noui Testamenti desiderari; tamen non ideò existimauimus sacrorum oraculorum studiosos illo aliorum omnium librorum, qui nobis suppetebant, thesauro esse defraudandos, in quo tantum vtilitatis ad nostrarum archetyparum linguarum & versionum explicandam sententiam esse manifestò sciremus. Præsertim cùm Apocalypsis & Canonicæ illæ Epistolæ & in Græcis exemplaribus saluæ nobis constarent, & in Latina lingua feliciter versæ haberentur. Nam de Veteris Testamenti Syricis libris non adeò laborauimus, eò quòd ex iis fragmentis, quæ nobis videre contigit, illam sacrorum librorum partem non ex Hebraica & primæua lingua, sed ex Græca ab Origene permixta versione ad Syros esse translatam cognouerim, id quod instituto nostro non multum conferre existimabamus. Vt autem optandum est & curandum diligenter, vt Apocalypsim cum Canonicis illis aliquando habeamus, atque id Regia cura & liberalitate futurum propediem speramus; sic etiam non committendum fuit, vt iis interim libris, qui nobis contingunt, careremus, præsertim cùm maximum ex illis operæ pretium studiosis nostris necessarium esse certò sciremus, & ad locorum, qui in nostris linguis subobscura videntur, explicationem, & ad confirmationem sacrorum rituum & diuini cultus iam ab antiquis temporibus in Catholica Romana Ecclesia obseruati. Adulteræ historia verissima est, & ab Euangelista Ioanne descripta; sed quæ nonnulla Græca exemplaria caruerint, ex quibus vnum Chrysostomo contigit, vnum etiam simile Syris olim, ex quo illi sibi Euangelium illud verterint, contigisse arbitramur. Quòd verò de Ioannis Euangelistæ, Apostoli & Theologi, variis agnomentis quidam commentantur, falsò existimantes tres aut duos illos fuisse Ioannes: quoniam non huius loci disputare est, nos in aliud tempus consultò reseruamus, docturi manifeste, reipsa eundem Ioannem Apostolum tribus illis cognomentis varias ob causas fuisse appellatum.

DANIELI BOMBERGO
I. V. DOCTORI BENED. ARIAS MONTANVS S. P. D.

VM *anno quinquagesimo nono Venetiis essem, certis auctoribus accepi, duo Noui Testamēti Syrici manuscripta exemplaria patrem tuum Danielem habuisse, venerandæ vetustatis & magnæ auctoritatis volumina. Ea cùm nobis hoc tempore ad sacrorum librorum (quos ex Catholici Regis consilio & auctoritate excudimus) expeditionem vtilissima, imò necessaria existimarem; omni diligentia inuestiganda curaui, nec aliam commodiorem reperiendi rationem hactenus cognoui, quàm vt te, qui vt generis & nominis, ita etiam eruditionis hæres patri tuo successisti, de ea re nobis curanda adirem. Cùm verò propter assiduas occupationes præsentem alloqui non possem, epistola compellare constitui, atque ea quidem breui & tumultuaria (propter negotia quibus distineor perpetuò,) sed tamen quam apud te perinde valere cupiam, atque ipse ego si præsens agerem. Scis quantum totius Christianæ reipub. & studiosorum omnium intersit, vt Biblia hæc omnibus auxiliis, subsidiis aucta, apparatuq́ instructa omni, quàm optimè & quàm citissimè absoluantur. Perfecimus iam ferme totū Vetus Instrumentum, atque Nouum propediem inchoare paramus. Et quoniā in Syricis non habemus manuscripta exemplaria, quibus vtamur ad collationem & correctionem impressorum, præter vnum Hebraicis literis exaratum, illis patris tui quærendis operam damus. quorum (si tu vel alterum vel vtrumque habes) copiam nobis facias oro. sin verò non habes, vbi autem illa sunt nosti, & publicæ Ecclesiasticæq́ rei causa, & Regij nominis auctoritate postulo, vt omni diligentia adhibita, vndecunque illa perquisita nobis accommodes, tibi aut cui tu volueris post vsum nostrum integra fide reddenda. Fuêre qui mihi affirmarent illa Coloniæ esse (nam Francofurti ipse inquirēda curaueram.) Non autē existimo graue me tibi onus impositurum, si vbicūque ea sint, ad nos afferendi causa, cùm opus fuerit, eò vsque excurras. Omnino enim carere nollemus huiusmodi exemplaribus, etiam si Venetias vsque aut longius tibi esset excurrendum. Officium igitur & pietate tua dignum, & Regi nostro gratissimum facies, si quod postulo, quàm maturrimè & diligentissimè curaueris, atque in ea efficienda re omnē tuam operam posueris. Vale. Antuerpiæ, 10. Calend. Iunias, 1570.*

TESTIMONIVM
COLONIENSIVM.

NIVERSIS & ſingulis, cuiuſcunque ſtatus, præeminentiæ, & dignitatis fuerint, ad quos hæ patentes literę noſtræ dirigentur, eaſdem legerint, viderint, vel audiuerint; Nos Cōſules & Senatus Imperialis ciuitatis Coloniæ Agrippinæ, ſalutem & omne bonum. Noueritis, quòd coram nobis perſonaliter conſtituti fuerint honeſti ac diſcreti viri & conciues noſtri, Marcus Velberger mandatarius honeſti Caroli Bombergers Doctoris, Daniel Bomberger, Georgius vom Steine, & Dominicus Petitpaſs. Quibus ſic conſtitutis, dictus Marcus Velberger nomine quo ſuprà narrabat, quòd dictus Doctor Carolus Bomberger Exemplar Noui Teſtamenti Syriaca lingua, duobus voluminibus comprehenſum, miræ antiquitatis, quondam Danielis Bombergers, patris ſui bonæ memoriæ, impenſis Venetias ex Syria delatū, noluit Danieli fratri ſuo, id requirenti nomine, interpellatione, & petitione D. Benedicti Ariæ Montani, Catholici Regis in ſacra cauſa legati, concedere, niſi vel octuaginta aurei coronati pignoris loco ipſi numerentur, aſſeruandi ab eo quoad exemplar, vbi impreſſioni inſeruierit, reſtituatur; vel aliàs ſufficienter per ciuem aliquem Colonienſem ei caueatur de dicto exemplari infra ſex menſes reſtituendo. Et quoniam dictus Daniel Bomberger in præſentiarum commoditatem prælibatos aureos exponendi non habeat, eapropter à diſcreto Georgio vom Stein conciue noſtro præſenti obtinuit, vt pro ſe cauere dignaretur. Qui ad manus noſtras legitimè ſtipulando, cauit in illum effectum, quòd dicto Carolo Bombergio prælibatum exemplar in hac noſtra ciuitate, & infra ſex menſes proximè ſequētes ſanum & integrum reſtitui debeat. Sin minùs, quòd tunc modò dictus Georgius vom Stein tanquam principalis debitor dicto Carolo, eiúsve ſupramemorato mandatario, prælibatos aureos octuaginta, ad xxiij. Batzeos numerando, ſine aliqua mora, exceptione vel contradictione vlla, exoluere debeat ac velit, abſque fraude. Ne autem eiuſmodi voluntariæ obligationis dictus Georgius vom Stein damnum aliquod patiatur; diſcretus Dominicus Petitpaſs, etiam conciuis noſter, ad manus noſtras ſtipulando promiſit, ſe ſæpedictum Georgium vom Stein etiam ſine aliqua exceptione vel tergiuerſatione ſuprafactæ obligationis indemnem habiturum. Porrò Daniel Bomberger ſimiliter ac ſolenniter ſtipulando obligauit ſe, quòd ſi iuſto ac præmiſſo tempore exemplar prælibatum non reſtituatur, ac Dominicus Petitpaſs, cæterique fideiuſſores prædicti, ſeu aliquis eorum exinde damnum aliquod paterentur, ſe eiuſmodi damnum cum omnibus inde ſecutis bona fide, & vt virum bonum decet, reſtituturū, dictoſque promiſſores omninò indemnes habiturum eſſe, exceptionibus quibuſcunque in contrarium facientibus excluſis. In cuius rei fidem & teſtimonium præſentes literas ſigilli noſtri ad cauſas appenſione muniri mandauimus. Datæ XIIII. Iunij, Anno LXX.

Ita ſignatum,

Laur. Creb.

TABVLARVM IN REGIIS BIBLIIS DEPICTARVM BREVIS EXPLICATIO,

Per Chriſtophorum Plantinum.

In primo tomo ſunt tabulæ tres.

RIMA tabula continet ſignificationem concordiæ omnium Imperiorū in Chriſtianæ Religionis cultum & ſtudium. Aſſyriorum enim & Perſarum, necnon Græcorum & Latinorum nationes certis animantium imaginibus indicantur: quas omnes in Chriſti Regni obedientiam conſpiraturas Iſaias prædicebat, Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit: vitulus, & leo, & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Vitulus & vrſus paſcentur, ſimul requieſcent catuli eorum, & leo quaſi bos comedet paleas. Iſai. 11.

Huic tabulæ addita eſt corona quatuor arborum ramis connexa, quæ vſum quatuor linguarum ſacrarum ad vnam Chriſtianæ Religionis diſciplinam ſignificat. Conſtat enim Iſraeliticam regionem generoſarum palmarum copia inſignem fuiſſe, Babylonicam ſalicibus abundaſſe, Græcos oliuæ imagine fuiſſe ſignificatos, apud quos Athenæ celeberrimum gymnaſium Palladi conſecratum fuit, Palladi autem oliua dedicabatur. Latinorum verò ſymbolum quercus fuit, Saturno priſco ſacra.

In ſupremæ tabulæ faſtigio columba eſt, ſancti Spiritus ſignificatione notiſſima, cuius auctoritate vtriuſque Teſtamenti liber nobis conſtat.

Sub columnarum baſibus duo ſymbola ſunt, ex altera parte Archimedis nudi cum libro procurrentis imago, ab Aria Montano iamdiu delecta, certa quadam ſuorum ſtudiorum ſignificatione. Ex altera verò parte Plantini Typographi ſymbolum eſt circinus, altero pede fixo, altero laborante.

Secunda primi tomi tabula.

HAEC tabula à Benedicto Aria poſita eſt, ad Philippi Regis pietatem ſignificandam, & ſtudium erga Catholicam Religionem oſtendendum. Huius enim Regis cura & felicitas maxima multis exemplis in vtraque adminiſtrandi Regni ratione probatur. Nam ſi bellicas artes ſpectemus, conſtat illum nemini vltrò bellum intuliſſe, vtpote ab omni iniuriæ inferendæ cogitatione alienum principem, & tamen ſæpè illatum ſibi ſuiſque regionibus, aut tentatum ab aliis fortiſſimè ſuſtinuiſſe, & feliciſſimè ſuperaſſe. Hanc rationem palma ſignificat ad dexterum tabulæ latus cōſtituta, bellorum exuuiis atque tropheis ornata, & inſcriptione adiuncta, OB DELETOS ARVSPICES BAAL. hac ſignificatione videlicet, Philippum Regem Ioſiæ optimi Regis exemplo armis, ferro atque igni omnium hæreticorum & ſchiſmaticorum fęces ex ſuis regionibus expurgaſſe. Si verò pacis commoda obſeruemus, affirmare etiam poſſumus, nullum multis ab hinc annis Principem extitiſſe, qui in Religione colenda, Iuſtitia adminiſtranda, literarum promouendis ſtudiis, & eruditis viris ornandis, denique literis, pictura, ſculptura, cæteriſque liberalibus aut honeſtis artibus aut vitæ commodiſſimis, quales ſunt agricultura & nauigatio, illuſtrandis & amplificandis, huic anteponi poſſit. Hanc autem rationem oliua indicat ſiniſtro tabulæ latere conſtituta, omnium artium, quas pax alit & cōfirmat, inſtrumentis ornata. cui inferius inſcriptio additur, OB TEMPLI SARTA TECTA CVRATA. Non ſolùm enim aruſpices Baal, hoc eſt, ſchiſmaticos & hæreticos ex ſuis regionibus delendos curauit Philippus, ſed diuini cultus cognitionem, ſtudium, & exercitationem ſumma auctoritate, cura, atque diligentia promouit & promouet.

Ex

Ex altera autem parte, qua bellorum trophæa sunt, manus est in lapide titulari constituta, gladium tenens, quæ alterum Regis munus significat, hoc est, Iustitiæ plenam & seueram administrationem in eos qui publicam honestatem & pacem vel vi, vel iniuria inferenda, vel fraude facienda violant. Ex altero verò caduceus siue Regium sceptrum est, oculis adhibitis vigilantibus: hoc altera manu tenetur, quæ in lapide etiam titulari constituta est. Hæc verò imago Regiam sedulitatem, vigilantiam, diligentiam & constantiam significat in emendandis legibus ac moribus, adornanda republica. Illius partis inscriptio est, AVT GLADIO: huius verò, AVT VERBO. nam vel hoc vel illo modo (vt magis expedire pro rerum, personarum ac temporum ratione videatur) perpetuò Regem in gubernanda repub. attentum esse oportet.

In hac tabula basis constructa est, inque basi Pietatis Regiæ imago constituta, eademque sacrorum Bibliorum quadrilinguium exemplum manu tenens, quod ante aram ad Catholicæ Ecclesiæ vsum offert. Aræ verò inscriptio sic habet: DEO P. F. SS. hoc est, Patri, Filio, Spiritui sancto, PATRVM NOSTROR. SACRVM. Quòd nullam religionem aut agnoscat Rex, aut in suis ditionibus admitti velit, nisi eam quam patres nostri coluerunt, hoc est, Catholicam Romanam. Nouas has & cæteras omnes sectas falsissimas censeat, & repudiet. Huius autem Catholicæ Religionis fouendæ, colendæ, & propagandæ causa hoc sacrorum Bibliorum omnibus antiquis atque sacris linguis constans opus, diligentissimè atque integerrimè impressum, instaurandũ curauerit; ad Iosiæ Regis pientissimi exemplum, qui inuentum in templo diuinæ legis exemplar in multa exempla descriptum populo exhibuerit; lege lata, vt ille solus Deus coleretur, eoque modo quem liber ille præscriberet. Hanc autem totam rationem ex sacræ Scripturæ locis petitam antiqua inscriptionum phrasi basis ipsa exponit.

Tertiæ tabulæ explicatio.

TETIA tabula Veteris Testamenti, hoc est quinque librorum Mosis, auctoritatem indicat, cuius ratio breuiter exponetur. Testamentum Vetus diuinarum humanarumque rerum notitiam imprimis continet, & diuinorum etiam de humana salute promissorũ, Deique voluntatis, humanorumque officiorum doctrinam, tum aperto & perspicuo, tum figurato & ænigmatico sermone hominibus exhibet. Tantorum verò argumentorum fidem, reuerentiam, obseruantiamque maximam esse oportet hominibus, dummodo constet eorundem auctoritatem esse diuinam, neque esse hominem horum librorum auctorem primum. Hoc autem ita se habere, Diuus Paulus in primo epistolæ ad Hebræos capite confirmat, asserens Angelorum ministerio Dei nomine olim nõ semel nec vno modo, sed multifariam multisque modis illorum librorum & rerum, quæ in illis continentur, auctoritatem & fidem spectatissimam certissimamque fuisse, idque nobis constare multis & maximis testibus à Deo delectis. Nam post salutem orbi ab aquis restitutam Deus per angelum Noe alloquutus, in fide & spe salutis expectandæ confirmauit, & promissi ac propositi sui repetitione & expositione animauit, sicut scriptum est, Statuam pactum meum vobiscum. Gen. 9.

Deinde verò post trecentos & amplius annos eorundem promissorum clariorem etiam & explicatiorem rationem Abrahamo inter diuisorum cadauerum partes dormienti instaurauit, sicut scriptum est, Scito prænoscens, quòd peregrinum futurum sit semen tuum &c. Et paulò pòst, In illa die pepigit Dominus fœdus cum Abraham.

Post hæc verò centum circiter annis transactis, Iacob in visione scalæ illa omnia mysteria indicata sunt: eidem demum confirmata, iam mutato Iacob in Israelis nomine, & appellatione populi in illius familiam constituta, sicut scriptũ est, Gen. 32. Non dimittam, nisi benedixeris mihi. ait ergo, Quod est nomen tibi? Respondit, Iacob. At ille, Nequaquam, inquit, appellabitur nomen tuum Iacob, sed Israel &c. Atque in illo loco magna mysteria continentur.

Præterea Mosem apud ardentem atque illæsum rubum Angelus Dei nomine, de parata iam proximeque futura filiorum Israel salute alloquutus est, in qua humanæ salutis ratio vt in figura continebatur. Tandem verò Mosis legislatoris auctoritas, & legis ipsius totiusque Veteris Testamenti fides publicè facta est, non vni aut paucis & raris, quanquam maximis aliàs viris, vt olim, sed omni in vniuersum Israelitarum populo audienti tonitrua & sonum tubæ de medio igni, in sublimi aëris loco & vocem humana maiorem, qua decem legis præcepta pronuntiata sunt, & Moses ipse verus Dei minister & interpres est confirmatus. Quibus ex testimoniis omnibus apertè constat, Pentateuchi auctoritatem esse diuinam.

Secundi tomi tabulæ explicatio breuis.

PRIMA tabula continebat legis à Deo latæ certissimam fidem, omni populo publicè factam, vt ex postrema illius imagine obseruauimus. Sed quia Vetus Testamẽtum non solùm leges à Deo sancitas, verùm

verùm etiam promiſſa terrena continebat, quibus velut vmbra aut imagine quadam cæleſtis regni promiſſa ſignificabantur, oportuit illa præſtari & expleri, atque illorum exemplo edito confirmari etiã ſpem cæleſtium promiſſorum, quæ tandem credentibus atque obedientibus obtinenda erant. Ideoque in ſecundo tomo, qui Ioſue, libros Iudicum ac Regum continet, appingitur ingreſſus filiorum Iſrael in regionem promiſſam : quem, vbi tempus à Deo præſcriptum acceſſit, nullæ vires, aut opes, nulla potentia, nulla conſilia humana impedire potuerunt : immò & flumina ipſa contra naturæ curſum reducta, admirabili conceſſione iuuerunt. atque ita qui per Angelos dictus eſt ſermo, factus eſt firmus. id enim conſtitit populo Iſraelitico in regionem deducto promiſſam, ibidemque diutiſſimè commorante, atque populorum labores, vt Pſaltes ait, poſſidente.

Quarti tomi tabulæ explicatio.

QVARTVS tomus Prophetarum ſcripta continet, qui variis legationum, vaticiniorum & actionum generibus Iſraelitarum populum diuinæ voluntatis cognoſcendæ, ac puræ religionis colendæ rationes docuerunt, atque in huiuſmodi adminiſtrando munere multa eademque grauiſſima multi ex illis pertulerunt. Quamobrem vineæ Domini exercituum imagine hic tomus ornatur, cuius deſcriptionem ex Iſaiæ vaticinio, atque ex Euangelica lectione petere licebit. Eſt autem hæc tabula argumento maximæ ſolicitudinis, curæ, ac diligentiæ, quam Deus in Eccleſia ſua excolenda, ornanda, amplificandaque ponit.

Quinti tomi tabulæ explicatio.

NOVI Teſtamenti fidem non ſecus atque Veteris diuina auctoritate conſtare, tabula hæc indicat: eamque tanto digniorem eſſe, quanto Angelis Dei ipſe Dei filius, huius Teſtamenti miniſter & interpres, præſtat: quantoque maiori & illuſtriori rerum & teſtimoniorum apparatu confirmari hoc Teſtamentum voluit Deus. Antè enim quàm Euangelium à Chriſto enuntiaretur, Iohannes Baptiſta, multis miraculis ac manifeſtis ſignis ab ipſo infantis à matre concipiendi tempore ad baptiſmi exerciti vſque dies, illuſtris extitit. Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine. Hic verò teſtimonio diuino edoctus cognouit Ieſum Nazarenum eum eſſe, quem antiqua vatum oracula prædixerant, tempora omnia expectauerant, hoc eſt, Dei filium dilectum, Noui Teſtamenti miniſtrum, & publicæ ſalutis procuratorem atque pontificem. Hoc itaque teſtimonium Ioannes ipſe conſtantiſſimo animo integerrimoque officio hominibus publicè pronunciauit.

De Apparatus tabulis.

IN Apparatu ſunt multæ tabulæ, quarum rationes ex ipſis libris, quibus adduntur, petendæ ſunt.

ORDO LIBRORVM
VETERIS TESTAMENTI.

In primo tomo est
- Genesis.
- Exodus.
- Leuiticus.
- Numeri.
- Deuteronomium.

In secundo tomo est
- Iosue.
- Liber Iudicum.
- Ruth.
- Regum I. II. III. IIII.
- Paralipomenon I. II.

In tertio tomo est
- Esdræ I. II. III. IIII.
- Tobias.
- Iudith.
- Esther.
- Iob.
- Liber Psalmorum,
- Prouerbia Salomonis.
- Ecclesiastes.
- Canticum Canticorum.
- Liber Sapientiæ.
- Ecclesiasticus.

In quarto tomo est
- Isaiæ Prophetia.
- Ieremiæ.
- Baruch.
- Ezechielis.
- Danielis.
- Osee.
- Ioëlis.
- Amos.
- Abdiæ.
- Ionæ.
- Michęæ.
- Nahum.
- Habacuc.
- Sophoniæ.
- Aggęi.
- Zachariæ.
- Malachiæ.
- Machabęorum I. II.

ORDO LIBRORVM NOVI TESTAMENTI.

Quintus tomus cōtinet libros Noui Testamenti, qui sunt
- Euangelium secundum Matthęum.
- Euangelium secundum Marcum.
- Euangelium secundum Lucam.
- Euangelium secundum Iohannem.
- Acta Apostolorum.
- Pauli Epistola ad Romanos.
- Ad Corinthios I. II.
- Ad Galatas.
- Ad Ephesios.
- Ad Philippenses.
- Ad Colossenses.
- Ad Thessalonicenses I. II.
- Ad Timotheum I. II.
- Ad Titum.
- Ad Philémonem.
- Ad Hebræos.
- Iacobi Epistola.
- Petri Epistolæ I. II.
- Ioannis Epistolæ I. II. III.
- Iudæ Epistola.
- Apocalypsis.

SACRI APPARATVS PARTIVM SERIES COMPACTORIBVS OBSERVANDA.

Primus tomus De verborũ copia cõtinet
- GRAMMATICAM Hebraicam cum Hebraico Dictionario.
- Grammaticam Chaldaicam cum Syrochaldaico Dictionario.
- Grammaticam Syricam, cum Syro Dictionario, siue Syrorum peculio.
- Grammaticam Gręcam cum Dictionario Græco.

Secundus tomus De linguarum exercitatione continet
- Biblia Hebraica Veteris Testamenti, cum interpretatione Latina ad verbum interlineali, & verborum radicibus in margine.
- Nouum Testamentum Græcum, cum interpretatione Latina interlineali.
- Hebraicorum idiotismorum librum.

Tertius tomus De copia rerum continet libros
- Ioseph, siue De arcani sermonis interpretatione.
- Ieremias, siue de actione.
- Tubal Cain, siue de mensuris sacris, cum tabula ænea sicli in fine.
- Phalegh, siue de gentium sedibus primis, cum tabula orbis in fine.
- Canaan, siue de duodecim gentibus, cum tabula terrę Canaan in fine.
- Caleb, siue de terrę promissę partitione, cum tabula terrę Israel in fine.
- Noah, siue de sacris fabricis, cum tabulis decem, hoc ordine:
  - Tab. I Arca Noe.
  - II Sacri tabernaculi ichnographia.
  - III Sacri tabernaculi orthographia ex interiori prospectu.
  - IIII Sacri tabernaculi orthographia ex prospectu exteriori.
  - V Tabernaculi absoluti &c. exemplum.
  - VI Candelabri, altarium, & arcę fœderis exemplum.
  - VII Castrametationis ordo.
  - VIII Templi Ierosolymitani antiqui, cũ atriis &c. ichnographia.
  - IX Sacrę ædis ichnographia, & sciographię pars.
  - X Templi cum porticu, cellis &c. orthographia.
- Aaron, siue de sanctorũ vestimentorum &c. cum tabula sacerdotis depicti in fine.
- Neemias, siue de antiquę Ierusalem situ, cum tabula in fine.
- Daniel, siue de sęculis codex integer.
- Index Biblicus.
- Hebręorum, Chaldęorum, Gręcorum & Latinorũ nominũ propriorum.
- Variarum lectionum Chaldaicarum.
- Variarum lectionum Hebraicarum, siue מסורת.
- Variarum lectionum Gręcarum.
- Variarum lectionum Latinarum.
- Tabula titulorum totius Noui Testamenti.

DE TRIBVS MAIORIBVS D. HIERONYMI PROLOGIS AD PROPRIA LOCA REFERENDIS.

QVONIAM *sacrorum librorum initia, iuxta receptam & obseruatam Typographicæ legis honestatem, non patiebãtur aliquid in iisdem foliis præponi sine magno vacantis paginæ nec satis decenti interuallo; necesse fuit tres longiores D. Hieronymi prologos, suo vnumquemque folio imprimi. quorum longissimus, ante titularem paginam quinque librorum Legis immediatè ponendus est: secundus ante titularem paginam libri Iosue immediatè etiam: tertius eodem modo ante prologum eiusdem sancti Doctoris in Matthæi Euangelium. Titularem paginam appellamus, in qua portæ cuiusdam imago est, cum librorum contentorum inscriptione.*

EPISTOLA

EPISTOLA B. HIERONYMI

AD PAVLINVM PRESBYTERVM, DE OMNIBVS DIVINÆ HISTORIÆ LIBRIS.

RATER Ambrosius tua mihi munuscula perferẽs, detulit simul & suauissimas literas, quæ à principio amicitiarũ, fidem probatæ iam fidei & veteris amicitiæ noua præferebant. Vera enim illa necessitudo est, & Christi glutino copulata, quã non vtilitas rei familiaris, non præsentia tantùm corporum, non subdola & palpans adulatio; sed Dei timor, & diuinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdã lustrasse prouincias, nouos adiisse populos, maria transisse: vt eos, quos ex libris nouerant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Aegyptum & Architam Tarentinum, eámque oram Italiæ, quæ quondam magna Græcia dicebatur, laboriosissimè peragrauit: vt qui Athenis magister erat & potens, cuiúsque doctrinã Academiæ Gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus: malens aliena verecundè discere, quàm sua impudenter ingerere. Denique cùm literas quasi toto orbe fugientes persequitur, captus à piratis & venundatus, etiã tyranno crudelissimo paruit, ductus captiuus, vinctus & seruus: tamen quia philosophus, maior emente se fuit. Ad Titum Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantẽ, de vltimis Hispaniæ Galliarúmque finibus quosdam venisse nobiles legimus: & quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, vnius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus seculis, celebrandúmque miraculum, vt vrbẽ tantam ingressi, aliud extra vrbem quærerent. Apollonius, siue ille magus (vt vulgus loquitur) siue philosophus, vt Pythagorici tradunt, intrauit Persas, pertransiuit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima Indiæ regna penetrauit: & ad extremum, latissimo Phi- CAP. I.

son

ſon amne tranſmiſſo, peruenit ad Brachmanas, vt Hiarcham in throno ſedentem aureo, & de Tantali fonte potantem, inter paucos diſcipulos de natura, de moribus ac de curſu dierum & ſyderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Aſſyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæſthinos: reuerſus Alexandriã, perrexit ad Aethiopiã, vt Gymnoſophiſtas, & famoſiſsimã Solis mẽſam videret in ſabulo. Inuenit ille vir vbiq; quod diſceret, & ſemper proficiẽs, ſemper ſe melior fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſsimè octo voluminibus Philoſtratus.

II. Quid loquar de ſeculi hominibus? cùm Apoſtolus Paulus, vas
Act.9.c. *2.cor.13.a.* electionis, & magiſter Gentiũ, qui de cõſcientia tanti in ſe hoſpitis loquebatur, dicens: An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? poſt Damaſcũ Arabiámq; luſtratam aſcendit Hieroſolymã, vt videret Petrum, & manſit apud eũ diebus quin-
Gala.1.d. decim. Hoc enim myſterio hebdoadis & ogdoadis futurus Gen-
Gala.2.d. tium prædicator inſtruẽdus erat. Rurſúmq; poſt annos quatuordecim, aſſumpto Barnaba & Tito, expoſuit cũ Apoſtolis Euangelium, ne fortè in vacuũ curreret, aut cucurriſſet. Habet neſcio quid latentis energiæ viuæ vocis actus, & in aures diſcipuli de auctoris ore transfuſa, fortiùs ſonat. Vnde & Aeſchines, cùm Rhodi exularet, & legeretur illa Demoſthenis oratio, quã aduerſus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, ſuſpirans ait: Quid ſi ipſam audiſſetis beſtiam ſua verba reſonantem?

III. Nec hoc dico, quòd ſit aliquid in me tale, quod vel poſsis à me audire, vel velis diſcere: ſed quo ardor tuus & diſcendi ſtudium etiã abſq; nobis per ſe probari debeat. Ingenium docile & ſine doctore laudabile eſt. Non quid inuenias, ſed quid quæras cõſideramus. Mollis cera, & ad formandũ facilis, etiam ſi artificis & plaſtæ ceſſent manus, tamẽ virtutis totũ eſt quicquid eſſe poteſt. Paulus
Act.22.a. Apoſtolus ad pedes Gamalielis legẽ Moyſi & Prophetas didiciſ-
2.cor.13.b. ſe ſe gloriatur: vt armatus ſpiritualibus telis, poſtea doceret confidenter. Arma enim noſtræ militiæ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo, ad deſtructionẽ munitionũ, & cogitationes deſtruentes, & omnẽ altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & ca-

ptiuantes

ptiuantes omnẽ intellectum ad obediendum Chriſto, & parati
ſubiugare omnẽ inobedientiam. Timotheum ſcribit ab infantia 2.Tim.3.d. 1.Tim.4.d.
ſacris literis eruditũ, & hortatur ad ſtudium lectionis, ne negligat
gratiam quæ data ſit ei per impoſitionẽ manus preſbyterii. Tito Tit.1.b.
præcipit, vt inter cæteras virtutes epiſcopi, quas breui ſermone
depinxit, ſcientiam quoq; non negligat ſcripturarũ. Obtinẽtem,
inquit, eum, qui ſecundũ doctrinam eſt, fidelem ſermonẽ: vt po-
tens ſit exhortari in doctrina ſana, & contradicentes reuincere.

Sancta quippe ruſticitas ſolùm ſibi prodeſt, & quantùm ædifi- IIII.
cat ex vitæ merito Eccleſiam Chriſti, tantũ nocet ſi deſtruentibus
non reſiſtat. Malachias Propheta, imò per Malachiam Dominus Malac.2.b.
interrogauit ſacerdotes legẽ: intantum ſacerdotis officiũ eſt, inter-
rogatũ reſpõdere de lege. Et in Deuteronomio legimus: Interro- Deut.32.a.
ga patrem tuũ, & annunciabit tibi: ſeniores tuos, & dicent tibi. In
Pſalmo quoque cxviii. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ
in loco peregrinationis meæ. Et in deſcriptione iuſti viri, cùm eũ
arbori vitæ Dauid, quæ eſt in paradiſo, compararet: inter cæteras
virtutes hoc etiam intulit: In lege Domini voluntas eius, & in lege Pſal.1.a.
eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine ſacratiſsimæ viſio- Dan.12.b.
nis ait, iuſtos fulgere quaſi ſtellas: & intelligẽtes, id eſt, doctos, quaſi
firmamentum. Vides quantum inter ſe diſtant iuſta ruſticitas, &
docta iuſtitia. alii ſtellis, alii cælo comparantur. quanquam iuxta
Hebraicam veritatẽ vtrunq; de eruditis poſsit intelligi. Ita enim
apud eos legimus: Qui autem docti fuerint, fulgebũt quaſi ſplen-
dor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ
in perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus Apoſtolus vas ele- Act.4.c.
ctionis? nempe quia vas legis, & Scripturarũ ſanctarum erat arma-
rium. Phariſæi ſtupent in doctrina Domini: & mirantur in Petro
& Iohanne quomodo legem ſciant, cùm literas non didicerint.
Quicquid enim aliis exercitatio, & quotidiana in Lege meditatio
tribuere ſolet, illis hoc Spiritus ſanctus ſuggerebat: & erant, iuxta
quod ſcriptum eſt, docibiles Deo. Duodecim annos Saluator Iſa.54.d. Iohan.6.e.
impleuerat, & in templo ſenes de quæſtionibus Legis interrogãs, Luc.2.f. 2.cor.11.b.
magis docet dũ prudenter interrogat. Niſi fortè ruſticũ Petrum,

rusticum Iohannem dicimus: quorũ vterque dicere poterat, Et si imperitus sermone, non tamen scientia. Iohannes rusticus, piscator, indoctus: & vnde illa vox, obsecro, In principio erat Verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum? λόγος Græcè multa significat: nam & verbum est, & ratio, & supputatio, & causa vniuscuiusque rei, per quam sunt singula quæ subsistunt: quæ vniuersa rectè intelligimus in Christo.

Iohan. 1. a.

V. Hoc doctus Plato nesciuit, hoc Demosthenes eloquẽs ignorauit. Perdam (inquit) sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam. & quanquã stultitia prædicationis in cruce sit: tamẽ Paulus sapientiam loquitur inter perfectos: sapientiam autem non seculi huius, quæ destruitur, nec principum huius seculi, sed loquitur Dei sapientiam in mysterio absconditam, quã prædestinauit Deus ante secula: Dei sapientia Christus est. Christus enim, Dei virtus & Dei sapientia. hæc sapientia in mysterio abscondita est: de qua & noni Psalmi titulus prænotatur, Pro occultis filii: in quo sunt omnes thesauri sapiẽtiæ & scientiæ Dei abscõditi. Et qui in mysterio absconditus erat, prædestinatus est ante secula: prædestinatus autem & præfiguratus in Lege & Prophetis. Vnde & Prophetæ appellabantur Videntes: quia videbant eum quem cæteri non videbant. Abraham vidit diem eius, & lætatus est. Aperiebantur cæli Ezechieli, qui populo peccatori clausi erãt. Reuela, inquit Dauid, oculos meos, & considerabo miracula de lege tua. Lex enim spiritalis est, & reuelatione opus est, vt intelligatur, ac reuelata facie Dei gloriam contemplemur. Liber in Apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur: quem si dederis homini scienti literas vt legat, respõdebit tibi: Nõ possum, signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse literas, tenent signatum Librum, nec aperire possunt, nisi ille reserauerit, qui habet clauem Dauid: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit. In Actibus Apostolorũ sanctus Eunuchus, imò sanctus vir (sic enim eũ Scriptura cognominat) cùm legeret Isaiã Prophetã, interrogatus à Philippo: Putásne intelligis quæ legis? respõdit: Quomodo possũ, nisi aliquis me docue-

Abd. 1. c. Isai. 29. c. 1. Cor. 1. c. 2. Cor. 1. b. Colos. 2. a. Iohan. 8. g. Ezech. 1. a. Psal. 118. Rom. 7. c. 2. Cor. 3. d. Apoc. 5. a. Isa. 29. d. Apoc. 3. b. Act. 8. c.

docuerit? Ego (vt de me loquar interim) nec sanctior sum hoc Eunucho, nec studiosior, qui de Aethiopia, id est, de extremis finibus mundi venit ad templum: reliquit aulam regiam: & tantus amator legis diuinæque scientiæ fuit, vt etiam in vehiculo literas legeret sacras. Et tamẽ cùm librũ teneret, & verba Domini cogitatione cõciperet, lingua volueret, labiis personaret, ignorabat eum, quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Iesum, qui clausus latebat in litera. O mira doctoris virtus! Eadẽ hora credidit Eunuchus: baptizatur, fidelis & sanctus est, ac magister de discipulo, plus in deserto fonte Ecclesiæ, quàm in aurato synagogæ templo reperit.

Hæc à me perstricta sunt breuiter (neque enim epistolaris an- VI.
gustia euagari longiùs patiebatur) vt intelligeres te in Scripturis sacris sine præuio & monstrante semitam non posse ingredi.

Taceo de Grammaticis, Rhetoribus, Philosophis, Geometris, Dialecticis, Musicis, Astronomis, Astrologis, Medicis, quorum sciẽtia mortalibus satis vel vtilissima est: & in tres partes scinditur: in doctrinã, rationẽ, & vsum. Ad minores artes veniam, & quæ nõ tam lingua quàm manu administrãtur. Agricolæ, cæmentarii, fabri metallorũ, lignorúmq; cæsores: lanarii quoque & fullones, & cæteri qui variam supellectilẽ, & vilia opuscula fabricant, absque doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum est, promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola Scripturarum ars est, quam sibi passim omnes vendicãt. Scribimus indocti doctíq; poëmata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc vniuersi præsumunt, lacerant, docent antequã discant. Alii obducto supercilio, grandia verba trutinãtes inter mulierculas de sacris literis philosophantur. Alii discunt (proh pudor) à fœminis, quod viros doceant: & ne parum hoc sit, quadã facilitate verborũ, imò audacia edisserunt aliis quod ipsi nõ intelligunt. Taceo de mei similibus: qui si fortè ad Scripturas sanctas post seculares literas venerint, & sermone composito aures populi mulserint, quicquid dixerint, hoc legem Dei putant: nec scire dignãtur quid Prophetæ, quid Apostoli senserint, sed ad sensũ suũ

incongrua aptant testimonia, quasi grande sit, & non vitiosissimū dicendi genus, deprauare sententias, & ad volūtatem suam sacrā scripturam trahere repugnantē. Quasi non legerimus Homerocentonas, & Virgiliocentonas: ac si non sic etiā & Maronem sine Christo possimus dicere Christianū, quia scripserit: Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna, Iam noua progenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad filium: Nate meæ vires, mea magna potētia solus. Et post verba Saluatoris in cruce: Talia perstabat memorans, fixúsque manebat. Puerilia sunt hæc, & circulatorum ludo similia, docere quod ignores: imò, vt cum stomacho loquar, nec hoc quidem scire quod nescias.

VII. Videlicet manifestissima est Genesis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de diuisione terræ, de confusione linguarū, de descensione vsque ad Aegyptū scribitur Hebræorū.

Genesis.

Exodus. Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum mysticis diuinísque præceptis.

Leuiticus. In promptu est Leuiticus Liber, in quo singula sacrificia, imò singulæ penè syllabæ, & vestes Aaron, & totus ordo Leuiticus spirant cælestia sacramenta.

Numeri. Numeri verò, nónne totius Arithmeticæ, & Prophetiæ Balaam, & quadraginta duarum mansionum per eremum mysteria continent?

Deuteronomium. Deuteronomium verò secunda Lex, & Euangelicæ Legis præfiguratio, nónne sic ea habet quæ priora sunt, vt tamen noua sint omnia de veteribus? Hucusque Moyses, hucusque Pentateuchus: quibus quinque verbis loqui se velle, Apostolus in Ecclesia gloriatur.

1. Cor. 14. d. 15.

Iob. Iob exemplar patientiæ, quæ non mysteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur: omnésque leges dialecticæ, propositione, assumptione, confirmatione, cōclusione determinat. Singula in eo verba, plena sunt sensibus. Et (vt de cæteris sileam) resurrectionem corporum sic prophetat, vt nullus de ea manifestiùs & cautiùs scripserit. Scio (inquit) quòd redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra

Cap. 19. d. 15.

surre-

ſurrecturus ſum: & rurſum circũdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum, quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.

Veniam ad Ieſum Naue, qui typũ Domini nõ ſolùm in geſtis, verùm etiã in nomine præfert: tranſit Iordanem, hoſtium regna ſubuertit, diuidit terram victori populo, & per ſingulas vrbes, viculos, montes, flumina, torrentes atque confinia, Eccleſiæ cæleſtíſque Ieruſalem ſpiritualia regna deſcribit. *Ioſue, ſiue Ieſus Naue.*

In Iudicum libro, quot principes populi, tot figuræ ſunt. *Lib. Iudicũ.*

Ruth Moabitis, Iſaiæ explet vaticiniũ, dicentis, Emitte agnum Domine dominatorẽ terræ, de Petra deſerti, ad montẽ filiæ Sion. *Ruth. Iſa. 16. a. 1.*

Samuel in Heli mortuo, & in occiſione Saul, veterẽ legem abolitam monſtrat. Porrò in Sadoc atque Dauid, noui ſacerdotii, nouíque imperii ſacramenta teſtatur. *Reg. I. & II.*

Malachim, id eſt, tertius & quartus Regum liber, à Salomone vſque ad Iechoniam, & à Ieroboam filio Nabath vſque ad Oſee, qui ductus eſt in Aſſyrios, regnũ Iuda & regnum deſcribit Iſrael. Si hiſtoriam reſpicias, verba ſimplicia ſunt: ſi in literis ſenſum latentem inſpexeris, Eccleſiæ paucitas, & hæreticorum contra Eccleſiam bella narrantur. *Reg. III. & IIII.*

Duodecim prophetæ in vnius voluminis anguſtias coartati, multò aliud quàm ſonant in litera, præfigurant.

Oſee crebrò nominat Ephraim, Samariam, Ioſeph, Iezrahel, & vxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clauſam mariti, multo tempore ſedere viduam, & ſub veſte lugubri viri ad ſe reditum præſtolari. *Oſee.*

Ioël filius Phatuel deſcribit terram duodecim tribuum, eruca, brucho, locuſta, rubigine vaſtante cõſumptam: & poſt euerſionem prioris populi, effuſum iri Spiritum ſanctũ ſuper ſeruos Dei & ancillas, id eſt, ſuper centũ viginti credentium nomina, & effuſum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti ab vno vſque ad quindecim paulatim, & per incrementa ſurgentes, quindecim graduum numerũ efficiunt, qui in Pſalterio myſticè cõtinentur. *Ioel. Act. 2. c.*

Amos paſtor, & ruſticus, & ruborum mora diſtringens, paucis *Amos.*

verbis

verbis explicari nõ poteſt. Quis enim dignè exprimat tria & quatuor ſcelera Damaſci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon, & Moab: & in ſeptimo et octauo gradu Iudæ & Iſrael? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ ſunt in Samariæ monte, & ruituram domum maiorem minorémque teſtatur. Ipſe cernit fictorem locuſtæ, & ſtãtem Dominum ſuper murũ litum vel adamantinum, & vncinum pomorum attrahentem ſupplicia peccatoribus: et famem in terra, non famem panis, nec ſitim aquæ: ſed audiendi verbum Dei.

Abdias. Abdias, qui interpretatur ſeruus Domini, pertonat contra Edom, & ſanguineum terrenúmque fratrem, fratris quoque Iacob ſemper æmulum, haſta percutit ſpiritali.

Ionas. Ionas pulcherrima columba naufragio ſuo paſsionem Domini præfigurans, mundum ad pœnitentiã reuocat: & ſub nomine Niniue, Gentibus ſalutem nuntiat.

Michæas. Michæas de Moraſthi cohæres Chriſti, vaſtationem annuntiat filiæ latronis, et obſidionem ponit contra eam: quia maxillam percuſſerit iudicis Iſrael.

Nahum. Nahum conſolator orbis, increpat ciuitatem ſanguinum: & poſt euerſionem illius loquitur: Ecce ſuper montes pedes euangelizantis, et annuntiantis pacem.

Habacuc. Habacuc luctator fortis et rigidus, ſtat ſuper cuſtodiam ſuam, & figit gradum ſuper munitionem, vt Chriſtum in cruce cõtem-
cap.3.a.5. pletur, & dicat: Operuit cælos gloria eius, et laudis eius plena eſt terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi abſcondita eſt fortitudo eius.

Sophonias. Sophonias ſpeculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à porta piſcium, et eiulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque vlulatum habitatoribus Pilæ: quia conticuit omnis populus Chanaan, diſperſi ſunt vniuerſi qui inuoluti erant argento.

Aggæus. Aggæus feſtiuus et lætus, qui ſeminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret, deſtructũ templum ædificat, Deúmq; Patrem indu-
cap.2.b.7. cit loquentẽ. Adhuc vnũ modicúmq;, & ego commouebo cælũ

&

& terram, & mare, & aridam: & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus.

Zacharias memor Domini, multiplex in prophetia, Iesum vestibus sordidis indutum, & lampadem oculorum septem, candelabrúmque aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoque oliuas à sinistris lampadis cernit & à dextris: vt post equos rufos, nigros, varios, & albos, & dissipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Hierusalem, pauperem regem vaticinetur & prædicet, sedentem super pullum filium asinæ subiugalis. *Zacharias.*

Malachias apertè, & in fine omniũ Prophetarum, de abiectione Israel, & vocatione gentium, Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsque ad occasum, magnum est nomẽ meum in Gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. *Malachias.* *Cap.1.c.11.*

Isaiam, Ieremiam, Ezechiel, & Daniel, quis potest vel intelligere vel exponere? Quorum primus non prophetiam videtur mihi texere, sed Euangelium. *Isaias.*

Secundus virgam nuceam, & ollam succensam à facie Aquilonis, & pardum spoliatum suis coloribus, & quadruplex diuersis metris nectit alphabetum. *Ieremias.*

Tertius & principia & finẽ tantis habet obscuritatibus inuoluta, vt apud Hebræos ipsæ partes cum exordio Geneseos ante annos triginta non legantur. *Ezechiel.*

Quartus verò, qui & extremus inter quatuor Prophetas, temporum conscius, & totius mundi philohistoricus, lapidem præcisum de monte sine manibus, & regna omnia subuertentem, claro sermone pronuntiat. *Daniel.*

Dauid Simonides noster, Pindarus & Alcæus, Flaccus quoq;, Catullus, atque Serenus, Christum lyra personat, & in decachordo psalterio, ab inferis excitat resurgentem. *Dauid.*

Salomon pacificus, & amabilis Domini, mores corrigit, naturã docet, Ecclesiam iungit & Christum, sanctarúmque nuptiarum dulce canit epithalamium. *Prouerb.* *Ecclesiastes.* *Canticum.*

Esther

Esther. Esther in Ecclesiæ typo populum liberat de periculo, & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes conuiuii, & diem celebrem mittit in posteros.

Paralipomenon. Paralipomenon liber, id est, instrumēti veteris epitome, tantus ac talis est, vt absque illo si quis sciētiam Scripturarum sibi voluerit arrogare, seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturásque verborum & prætermissæ in Regum libris tanguntur historiæ, & innumerabiles explicantur Euangelii quæstiones.

Esdras. Nehemias. Esdras, & Nehemias, adiutor videlicet, & consolator à Domino, in vno volumine arctantur: instaurant templum, muros extruunt ciuitatis: omnísque illa turba populi redeuntis in patriam: & descriptio Sacerdotũ, Leuitarum, Israelitarum, proselytorũ: ac per singulas familias murorum ac turrium opera diuisa; aliud in cortice præferũt, aliud in medulla retinent. Cernis me Scripturarum amore raptum, excessisse modũ epistolæ, & tamen non implesse quod volui. Audiuimus tantùm quid nosse, quid cupere *Psal. 118. c.* debeamus, vt & nos quoque possimus dicere: Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Cæterùm illud Socraticũ impletur in nobis: Hoc tantùm scio, quod nescio. Tangam & Nouum breuiter Testamentum.

Matthæus. Marcus. Lucas. Iohannes. Matthæus, Marcus, Lucas, & Iohannes, quadriga Domini, & verum Cherub, quod interpretatur Scientiæ plenitudo, per totum corpus oculati sunt, scintillæ emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in sublime tendētes, terga pennata & vbique volantia; tenent se mutuò, sibíque perplexi sunt, & quasi rota in rotam voluuntur, & pergunt quocunque eos flatus Spiritus sancti perduxerit.

Paulus Apostolus. Paulus Apostolus ad septem scribit Ecclesias: octaua enim ad Hebræos à plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac Titum, & Philemonem pro fugitiuo famulo deprecatur. Super quo meliùs tacere puto, quàm pauca scribere.

Actus Apostolorum. Actus Apostolorũ nudam quidē videntur sonare historiã, & nascentis Ecclesiæ infantiam texere: sed si nouerimus scriptorem eorũ Lucam esse medicũ, cuius laus est in Euangelio, animaduertimus

timus pariter omnia verba illius, animæ languentis esse medicinam.

Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas, septem epistolas ediderunt tam mysticas quàm succinctas, & breues pariter ac longas: breues in verbis, longas in sententiis: vt rarus sit, qui non in earum cæcutiat lectione. *Iacobus. Petrus. Iohannes. Iudas.*

Apocalypsis Iohannis tot habet sacramẽta quot verba. Parum dixi, & pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ. Oro te frater charissime, inter hæc viuere, ista meditari, nihil aliud nosse, nihil aliud quærere: nónne videtur tibi iam hîc in terris regni cælestis habitaculum? Nolo vt offendaris in Scripturis sanctis simplicitate, & quasi vilitate verborũ, quæ vel vitio interpretum, vel de industria sic prolatæ sunt, vt rusticam concionem faciliùs instruerent, & in vna eádemque sentẽtia aliter doctus, aliter sentiret indoctus. Non sum tam petulans & hebes, vt hæc me nosse pollicear, & eorum fructus capere in terra, quorum radices in cælo fixæ sunt: sed velle fateor. Sedenti me præfero: magistrum renuens, comitem spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, quærens inuenit. Discamus in terris, quorum scientia nobis perseueret in cælo. obuiis te manibus excipiam, & (vt ineptè aliquid ac de Hermagoræ tumiditate effundam) quicquid quæsieris, tecum scire conabor. *Apocalypsis.* *Matth. 7. a. Luc. 11. b.*

Habes hîc amantissimum tui fratrem Eusebium, qui literarũ tuarum mihi gratiam duplicauit, referens honestatem morũ tuorum, contemptum seculi, fidem amicitiæ, amorem Christi. Nam prudentiam & eloquii venustatem, etiam absque illo ipsa epistola præferebat. Festina, quæso te, & hærẽti in salo nauiculæ funem magis præscinde quàm solue. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere quæ contempsit vt venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictum est: Auaro deest tam quod habet quàm quod non habet. Credenti totus mundus diuitiarum est: infidelis autẽ etiam obolo indiget. Sic viuamus quasi nihil habentes, & omnia possidentes. Victus atque vestitus diuitiæ Christianorum sunt. Si habes in potestate VIII. *2. Cor. 6. b.*

rem

Matt. 5. 2. rem tuam, vende: ſi non habes, proiice. Tollenti tunicam & pallium relinquendũ eſt. Scilicet niſi tu ſemper recraſtinans, & diem de die trahens, cautè & pedetentim tuas poſſeſsiunculas vendideris, non habet Chriſtus vnde alat pauperes ſuos. Totum Deo *Matth. 4. c* dedit, qui ſe obtulit. Apoſtoli tantùm nauem & retia reliquerunt. *Mar. 12. d.* *Luc. 21. a.* Vidua duo æra miſit in gazophylacium, & præfertur Crœſi diuitiis. Facilè contemnit omnia, qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum.

PENTATEV-

שער בית יי הקדמוני

חמשה
חומשי
תורה

תרגום על אורייתא

ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΣ·

QVINQVE LIBRI
MOYSI.

פַּלְגֵי מַיִם לֵב־מֶלֶךְ בְּיַד־יְהוָה
עַל־כָּל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ׃

1 בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת
2 הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ
עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־
3 פְּנֵי הַמָּיִם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר
4 וַיְהִי־אוֹר׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל
5 אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר
יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃
6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל
7 בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין
הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ
8 וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב
9 וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־
10 כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא
11 יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא
הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ
12 אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא
עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ
13 לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר
14 יוֹם שְׁלִישִׁי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת
15 וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים׃ וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ
16 הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים
אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת
הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת
17 הַכּוֹכָבִים׃ וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר
18 עַל־הָאָרֶץ׃ וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר
19 וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־
20 בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ
נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃

CAPVT PRIMVM.

1 IN principio creauit Deus cæ-
2 lum & terrã. * Terra autem
A erat inanis & vacua: & tene-
bræ erant super faciẽ abyssi: Heb.11.a
& spiritus Dei ferebatur su- Psal.32. Hie.10.b
3 per aquas. * Dixitq; Deus, Fiat lux. Et facta est
4 lux. * Et vidit Deus lucem quòd esset bona: &
5 diuisit lucem à tenebris. * Appellauitq; lucem
diem; & tenebras noctẽ. Factumq; est vespere
6 & mane dies vnus. * Dixit quoque Deus, Fiat
firmamentũ in medio aquarum; & diuidat a-
7 quas ab aquis. * Et fecit Deus firmamentum,
diuisitq; aquas quæ erant sub firmamento, ab
his quæ erant super firmamentũ. Et factum est
8 ita. * Vocauitq; Deus firmamentũ, cælum: &
factum est vespere, & mane dies secundus.
9 * Dixit verò Deus, Congregentur aquæ quæ
sub cęlo sunt, in locum vnum: & appareat ari-
10 da. Et factum est ita. * Et vocauit Deus aridã,
terram: congregationesq; aquarum appellauit
11 maria. Et vidit Deus quòd esset bonum. * Et
B ait, Germinet terra herbã virentem & facien-
tem semen; & lignum pomiferũ faciens fructũ
iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit
12 super terram. Et factũ est ita. * Et protulit terra
herbam virentẽ, & facientẽ semen iuxta genus
suũ; lignumq; faciens fructũ; & habens vnum-
quodq; sementem secundũ speciem suam. Et
13 vidit Deus quòd esset bonum. * Et factum est
14 vespere & mane dies tertius. * Dixit autẽ Deus,
Fiant luminaria in firmamento cæli; & diui- Psal.135.
dant diem ac noctẽ; & sint in signa & tẽpora
15 & dies & annos: * Vt luceãt in firmamẽto cæli,
16 & illuminent terrã. Et factũ est ita. * Fecitq;
Deus duo luminaria magna: luminare maius,
vt præesset diei: & luminare minus, vt pręesset
17 nocti: & stellas. * Et posuit eas Deus in firma-
18 mẽto cæli, vt lucerẽt super terrã: * Et pręessent
diei ac nocti; & diuiderent lucem ac tenebras.
19 Et vidit Deus quòd esset bonũ. * Et factum est
20 vespere, & mane dies quartus. * Dixit etiam
Deus, Producant aquæ reptile animæ viuentis,
& volatile super terram sub firmamento cæli.

תרגום אונקלוס

בְּקַדְמִין בְּרָא יְיָ יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא׃ 2 וְאַרְעָא הֲוָת צַדְיָא וְרֵקַנְיָא וַחֲשׁוֹכָא עַל־אַפֵּי תְהוֹמָא וְרוּחָא דַיְיָ מְנַשְּׁבָא עַל
אַפֵּי מַיָּא׃ 3 וַאֲמַר יְיָ יְהֵא נְהוֹרָא וַהֲוָה נְהוֹרָא׃ 4 וַחֲזָא יְיָ יָת נְהוֹרָא אֲרֵי טָב וְאַפְרֵשׁ יְיָ בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין
חֲשׁוֹכָא׃ 5 וּקְרָא יְיָ לִנְהוֹרָא יְמָמָא וְלַחֲשׁוֹכָא קְרָא לֵילְיָא וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹמָא חַד׃ 6 וַאֲמַר יְיָ יְהֵא רְקִיעָא בִּמְצִיעוּת מַיָּא
וִיהֵא מַפְרֵשׁ בֵּין מַיָּא לְמַיָּא׃ 7 וַעֲבַד יְיָ יָת רְקִיעָא וְאַפְרֵשׁ בֵּין מַיָּא דְּמִלְּרַע לִרְקִיעָא וּבֵין מַיָּא דְּמִלְּעֵל לִרְקִיעָא וַהֲוָה כֵן׃ 8 וּקְרָא יְיָ
לִרְקִיעָא שְׁמַיָּא וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם תִּנְיָן׃ 9 וַאֲמַר יְיָ יִתְכַּנְשׁוּן מַיָּא מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא לַאֲתַר חַד וְתִתַחְזֵי יַבֶּשְׁתָּא וַהֲוָה כֵן׃ 10 וּקְרָא
יְיָ לְיַבֶּשְׁתָּא אַרְעָא וּלְבֵית כְּנִישׁוּת מַיָּא קְרָא יַמֵּי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃ 11 וַאֲמַר יְיָ תַּדְאֵי אַרְעָא דִּתְאָה עִסְבָּא דְּבַר זַרְעֵהּ מִזְדְּרַע אִילָן פֵּירִין עָבֵד
פֵּירִין לִזְנוֹהִי דְּבַר זַרְעֵהּ בֵּהּ עַל אַרְעָא וַהֲוָה כֵן׃ 12 וְאַפֵּיקַת אַרְעָא דִּתְאָה עִסְבָּא דְּבַר זַרְעֵהּ מִזְדְּרַע לִזְנוֹהִי וְאִילָן עָבֵד פֵּירִין דְּבַר זַרְעֵהּ
בֵּהּ לִזְנוֹהִי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃ 13 וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם תְּלִיתָאי׃ 14 וַאֲמַר יְיָ יְהוֹן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא לְאַפְרָשָׁא בֵּין יְמָמָא
וּבֵין לֵילְיָא וִיהוֹן לְאָתִין וּלְזִמְנִין וּלְמִמְנֵי בְהוֹן יוֹמִין וּשְׁנִין׃ 15 וִיהוֹן לִנְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא וַהֲוָה כֵן׃ 16 וַעֲבַד יְיָ
יָת תְּרֵין נְהוֹרִין רַבְרְבִין יָת נְהוֹרָא רַבָּא לְמִשְׁלַט בִּימָמָא וְיָת נְהוֹרָא זְעֵירָא לְמִשְׁלַט בְּלֵילְיָא וְיָת כּוֹכְבַיָּא׃ 17 וִיהַב יָתְהוֹן יְיָ בִּרְקִיעָא
דִּשְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא׃ 18 וּלְמִשְׁלַט בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃ 19 וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה
צְפַר יוֹם רְבִיעָאי׃ 20 וַאֲמַר יְיָ יִרְחֲשׁוּן מַיָּא רִחֲשָׁא נַפְשָׁא חַיְתָא וְעוֹפָא דְּפָרַח עַל אַרְעָא עַל אַפֵּי אֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָּא׃

CAPUT PRIMUM.

IN principio fecit Deus cælum & 1
terrã. At terra erat inuisibilis et 2*
incõposita, et tenebræ super abys-
sum: & spiritus Dei ferebatur su
per aquam. Et dixit Deus, Fiat 3*
lux, & facta est lux. Et vidit Deus lucẽ, quòd bona: 4*
& diuisit Deus inter lucem, & inter tenebras. Et 5*
vocauit Deus lucẽ diẽ: & tenebras vocauit noctẽ:
& factũ est vespere; & factũ est mane, dies vnus.
** Et dixit Deus, Fiat firmamentũ in medio aquæ: & 6*
sit diuidẽs inter aquã, & aquã. Et fecit Deus firma 7*
mentũ, & diuisit Deus inter aquã; quæ erat sub fir-
mamẽto: & inter aquã; quæ super firmamentũ. Et 8*
vocauit Deus firmamentũ cælũ: & vidit Deus, quòd
bonũ. Et factũ est vespere, & factũ est mane, dies se-
cũdus. Et dixit Deus, Cõgregetur aqua quæ sub cælo, 9*
in cõgregationẽ vnã; & appareat arida. Et factũ est
ita; et cõgregata est aqua quæ sub cælo, in cõgregatio-
nes suas: et apparuit arida. Et vocauit Deus aridã, 10*
terrã: et cõgregationes aquarũ, vocauit maria. Et vi
dit Deus quòd bonũ. Et dixit Deus, Germinet terra 11*
herbã fœni seminantẽ semẽ secundũ genus et secundũ
similitudinẽ: & lignũ pomiferũ faciens fructũ, cuius
semen ipsius in ipso secundũ genus super terrã. Et fa-
ctum est ita. Et protulit terra herbã fœni seminantẽ 12*
semen secundũ genus & secundũ similitudinẽ: & li-
gnũ pomiferũ faciens fructũ, cuius semẽ eius in ipso,
secundum genus super terrã. Et vidit Deus quòd bo-
nũ. Et factũ est vespere, & factũ est mane, dies ter 13*
tius. Et dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento 14*
cæli, vt luceant super terrã, ad diuidendum inter diẽ,
& inter noctẽ; & sint in signa, & in tẽpora, & in
dies, & in annos. Et sint in illuminationẽ in firma 15*
mento cæli, vt luceant super terram. Et factũ est ita.
** Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare ma- 16*
gnũ in principatus diei: & luminare minus in prin-
cipatus noctis: et stellas. Et posuit eas Deus in firma 17*
mẽto cæli: vt lucerẽt super terrã; Et præessent diei, 18*
& nocti, & diuiderẽt inter lucẽ et inter tenebras: et
vidit Deus quòd bonũ. Et factũ est vespere, & factũ 19*
est mane, dies quartus. Et dixit Deus, Producant a- 20*
quæ reptilia animarũ viuentiũ, & volatilia volãtia
super terrã; secundũ firmamentũ cæli: & factũ est ita.

1 ΕΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
2 * ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος· καὶ
σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέ
3 ρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, γενηθήτω
4 φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. * καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς, ὅτι
καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀναμέσον τοῦ
5 σκότους. * καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκά-
6 λεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα μία. * καὶ εἶ-
πεν ὁ θεὸς, Γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἔστω διαχωρίζον
7 ἀναμέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα. καὶ διε
χώρισεν ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος,
8 καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. * καὶ ἐκάλεσεν ὁ
θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέ
9 ρα, καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα δευτέρα. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, Συναχθήτω
τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ
ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως· καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ
10 εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτοῦ, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. * καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν
ξηράν, γῆν· καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶ
11 δεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν· * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην
χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον
κάρπιμον ποιοῦν καρπόν· οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος
12 ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐγένετο οὕτως. * καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου
σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπι-
μον ποιοῦν καρπόν· οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ
13 τῆς γῆς· καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο
14 πρωῒ, ἡμέρα τρίτη· * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ
στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ· ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀ-
ναμέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀναμέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα,
15 καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς· * καὶ ἔστωσαν εἰς
φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
16 ἐγένετο οὕτως. * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους,
τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας· καὶ τὸν φωστῆρα τὸν
17 ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός· καὶ τοὺς ἀστέρας· * καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ
18 θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ· ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, * καὶ
ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός· καὶ διαχωρίζειν ἀναμέσον τοῦ φω
19 τὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους· καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. * καὶ ἐγέ-
20 νετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα τετάρτη. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἐξα
γαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα
ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐγένετο οὕτως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPUT PRIMUM.

IN principio creauit Deus cælum & terram. 2 Terra autem erat deserta & vacua; & tenebræ super faciem abyssi: & spiritus Dei insufflabat super faciem aquarum. 3 Et dixit Deus, Sit lux: & fuit lux. 4 Et vidit Deus lucem quòd esset bona. Et diuisit Deus inter lucem & inter tenebras. 5 Appellauitque Deus lucem diem, & tenebras vocauit noctem. Et fuit vespere & fuit mane dies vnus. 6 Et dixit Deus, Sit firmamentum in medio aquarum: & diuidat inter aquas & aquas. 7 Et fecit Deus firmamentum: & diuisit inter aquas quæ erant subter firmamentum: & inter aquas quæ erant super firmamentum: & fuit ita. 8 Et vocauit Deus firmamentum cælum. Et fuit vespere & fuit mane, dies secundus. 9 Et dixit Deus, Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt, in locum vnum: & appareat arida. Et fuit ita. 10 Et vocauit Deus aridam terram: & locum congregationis aquarum appellauit maria. Et vidit Deus quòd esset bonum. 11 Et dixit Deus, Germinet terra germinationem herbæ, cuius filius sementis seminatur: arboremque fructiferam facientem fructus secundum genus suum; cuius filius sementis in ipso sit super terram. Et fuit ita. 12 Et produxit terra germen herbæ, cuius filius sementis seminatur secundum genus suum; & arborem facientem fructus, cuius filius sementis in ipso secundum genus suum. Et vidit Deus quòd esset bonum. 13 Et fuit vespere & fuit mane, dies tertius. 14 Et dixit Deus, Sint luminaria in firmamento cæli, vt diuidant inter diem & noctem: & sint in signa & in tempora: & vt numerentur per ea dies & anni. 15 Et sint in luminaria in firmamento cæli ad illuminandum super terram: & fuit ita. 16 Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt dominaretur in die: & luminare minus, vt dominaretur in nocte: & stellas. 17 Et posuit eas Deus in firmamento cæli ad illuminandum super terram: 18 Et vt dominarentur in die & in nocte: & vt diuiderent inter lucẽ & tenebras: & vidit Deus quòd esset bonũ. 19 Et fuit vespere & fuit mane, dies quartus. 20 Et dixit Deus, Serpant aquæ reptile animæ viuẽtis: & auem quæ volat super terrã super faciẽ aëris firmamenti cælorum.

21 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ
הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־
22 עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְבָרֶךְ אֹתָם
אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף
23 יִרֶב בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי׃
24 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה
25 וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים
אֶת־חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־
26 רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ
27 הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ׃ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ
בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם׃
28 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ
וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף
29 הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־
פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְרִי־עֵץ זֹרֵעַ זָרַע
30 לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה׃ וּלְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־
31 כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־
אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
1 הַשִּׁשִּׁי׃ ב וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃
2 וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת
3 בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ
אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־
4 מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃ אֵלֶּה
תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה
5 אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה
בָאָרֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה

21 Creauitque Deus cete grandia, & omnem a-
C nimam viuentem atque motabilem, quã pro-
duxerãt aquę in ſpecies ſuas, & omne volatile
ſecũdum genus ſuũ. Et vidit Deus quòd eſſet
22 bonum: Benedixitq; eis, dicens; Creſcite & In.eod.d
multiplicamini, & replete aquas maris; aueſq;
23 multiplicent ſuper terram. Et factum eſt ve-
24 ſpere & mane, dies quintus. Dixit quoque
Deus: Producat terra animam viuentẽ in ge-
nere ſuo, iumẽta & reptilia & beſtias terræ ſe-
25 cundũ ſpecies ſuas. Factumq; eſt ita. Et fecit
De⁹ beſtias terræ iuxta ſpecies ſuas, iumẽta &
omne reptile terræ in genere ſuo. Et vidit De⁹
26 quòd eſſet bonũ. Et ait, Faciamus hominem Inf.5.a.
ad imaginẽ & ſimilitudinem noſtrã; & pręſit Sap.2.d. & 10.a. Ecc.17.a
piſcibus maris & volatilibus cæli & beſtiis, v- Mar.10. a.Sup. eo i.c.
niuerſęq; terræ, omniq; reptili quod mouetur Infr.8.& 9.a.c.
27 in terra. Et creauit Deus hominẽ ad imaginẽ
D ſuã, ad imaginẽ Dei creauit illum; maſculũ &
28 fœminã creauit eos. Benedixitque illis Deus,
& ait: Creſcite & multiplicamini, & replete
terrã, & ſubiicite eam: & dominamini piſcibus
maris & volatilibus cęli & vniuerſis animan-
29 tibus quę mouẽtur ſuper terrã. Dixitq; Deus:
Ecce dedi vobis oẽm herbã afferentẽ ſemẽ ſup
terrã, & vniuerſa ligna quæ habẽt in ſemetip-
ſis ſemẽtẽ generis ſui, vt ſit vobis in eſcã & cũ-
30 ctis animãtibus terrę: Omniq; volucri cęli &
vniuerſis quæ mouẽtur in terra; & in quibus
eſt anima viuẽs: vt habeãt ad veſcendũ. Et fa-
31 ctũ eſt ita. Viditq; Deus cũcta quę fecerat, & Ecc.39.c
erãt valde bona. Et factũ eſt veſpere & mane, Mar.7.d
dies ſextus.

CAP. II.

1 IGitur perfecti ſunt cęli & terra, & omnis or
2 natus eorũ. Cõpleuítq; Deus die ſeptimo o- Exo.20.b Heb.4.b.
A pus ſuũ quod fecerat, & requieuit die ſeptimo
3 ab vniuerſo opere quod patrarat. Et benedi-
xit diei ſeptimo, & ſanctificauit illum: quia in
ipſo ceſſauerat ab omni opere ſuo quod crea-
4 uit Deus vt faceret. Iſtę ſunt generationes cę
li & terræ quãdo creatæ ſunt, in die quo fecit
5 Dñs Deus cęlũ & terrã. Et omne virgultũ agri
anteq̃ oriretur in terra, omnémq; herbã regio
nis priuſquã germinaret; nõ enim pluerat dñs

תרגום אונקלוס

21 וברא יי ית תניניא רברביא וית כל נפשא חיתא דרחשא דרחישו מיא לזניהון וית כל עופא דפרח לזנוהי וחזא יי ארי טב׃
22 ובריך יתהון יי למימר פושו וסגו ומלו ית מיא בימיא ועופא יסגי בארעא׃ 23 והוה רמש והוה צפר יום חמישאי׃ 24 ואמר יי
תפיק ארעא נפשא חיתא לזנה בעירא ורחשא וחיות ארעא לזנהא והוה כן׃ 25 ועבד יי ית חיות ארעא לזנה וית בעירא לזנה וית כל
רחשא דארעא לזנוהי וחזא יי ארי טב׃ 26 ואמר יי נעביד אדם בצלמנא כדמותנא וישלטון בנוני ימא ובעופא דשמיא ובבעירא ובכל
ארעא ובכל רחשא דרחיש על ארעא׃ 27 וברא יי ית אדם בצלמה בצלמא דייי ברא יתה דכר ונוקבא ברא יתהון׃ 28 ובריך
יתהון יי ואמר להון יי פושו וסגו ומלו ית ארעא ותקופו עלהא ושלוטו בנוני ימא ובעופא דשמיא ובכל חיתא דרחישא על ארעא׃
29 ואמר יי הא יהבית לכון ית כל עשבא דבר זרע מזדרע דעל אפי כל ארעא וית כל אילנא דבה אבא דאילנא דבר זרע מזדרע לכון יהא למיכל׃
30 ולכל חיתא דארעא ולכל עופא דשמיא ולכל דרחיש על ארעא דביה נפשא חיתא ית כל ירוקא דעשבא למיכל והוה כן׃ 31 וחזא יי ית כל
דעבד והא טב לחדא והוה רמש והוה צפר יום שתיתאי׃

ב

1 ואשתכללו שמיא וארעא וכל חיליהון׃ 2 וחמיד יי ביומא שביעאה עבידתיה דעבד ונח ביומא שביעאה מכל עבידתיה דעבד׃
3 ובריך יי ית יומא שביעאה וקדיש יתיה ארי ביה נח מכל עיבידתיה דברא יי למעבד׃ 4 אלין תולדת שמיא וארעא כד אתבריאו
ביומא דברא יי אלהא ארעא ושמיא׃ 5 וכל אילן חקלא עד לא יהא בארעא וכל עשבא דחקלא עד לא יצמח ארי לא אמטר יי

* Et fecit Deus cete grandia, & omnem animam a- 21
nimalium reptilium, quæ produxerũt aquæ ſecundũ
genera eorũ, & omne volatile pennatũ ſecundũ ge-
nus. Et vidit Deus quòd bona. * Et benedixit eis 22
Deus, dicẽs, Creſcite et multiplicamini, et replete a-
quas in maribus; & volatilia multiplicentur ſuper
terrã.* Et factũ eſt veſpere & factũ eſt mane, dies 23
quintus.* Et dixit Deus: Producat terra animã vi 24
uentẽ ſecundũ genus, quadrupedia, et reptilia et be-
ſtias terræ, & iumẽta; & omnia reptilia terræ ſe-
cundũ genus eorũ. Et factum eſt ita.* Et fecit Deus 25
beſtias terræ ſecundũ genus, et iumẽta, & oĩa repti
lia terræ ſecundũ genus eorũ. Et vidit Deus quòd
bona.* Et dixit Deus; Faciamus hominẽ ad imaginẽ 26
noſtrã et ad ſimilitudinẽ, & præſint piſcibus maris,
& volatilibus cæli, et iumẽtis, et omnibus terræ, et
omnibus reptilibus reptantibus ſuper terrã.* Et fe- 27
cit Deus hominẽ, ad imaginẽ Dei fecit illũ; maſculũ
et fœminã fecit eos. * Et benedixit eis Deus, dicens: 28
Creſcite & multiplicamini & replete terrã, et do-
minamini ei, et imperate piſcibus maris, et volatili-
bus cæli; et omnibus iumẽtis, et omni terræ; & om-
nibus reptilibus reptantibus ſuper terrã. * Et dixit 29
Deus: Ecce dedi vobis omnem herbã ſeminiferã ſe-
minãtem ſemen, quod eſt ſuper terrã: et omne lignũ,
quod habet in ſemetipſo fructũ ſeminis ſeminiferi;
vobis erit in eſcã:* Et omnibus beſtiis terræ, et omni- 30
bus volatilibus cæli, et omni reptili reptãti ſuper ter
rã, quod habet in ſemetipſo animã vitæ: et oẽm her
bã viridem in eſcã. Et factum eſt ita.* Et vidit Deus 31
omnia quæcunq; fecit; et ecce bona valde. Et factũ
eſt veſpere, et factum eſt mane, dies ſexta.

CAP. II.

ET perfecti ſunt cælum et terra, et omnis orna- 1
tus eorum. * Et perfecit Deus in die ſexta ope- 2
ra ſua, quæ fecit; & requieuit Deus in die ſe-
ptima ab omnibus operibus ſuis, quæ fecit. * Et be- 3
nedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificauit illum:
quia in illo ceſſauit ab omnibus operibus ſuis, quæ
incepit Deus facere.* Hic liber generationis cæli & 4
terræ; quando facta ſunt, qua die fecit Deus cæ-
lum & terram. * Et omne virgultum agri ante- 5
quàm oriretur in terra, & omnem herbam agri an-
tequàm germinaret; non enim pluerat Dominus

21 * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων
ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν· καὶ πᾶν πετει-
22 νὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλά· * καὶ εὐλόγη-
σεν αὐτὰ ὁ θεός· λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώ-
σατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις· καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθω-
23 σαν ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα
24 πέμπτη. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν
κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς, καὶ τὰ κτή-
νη, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ ἐγένετο
25 οὕτως· * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ
κτήνη καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν· καὶ εἶδεν
26 ὁ θεὸς ὅτι καλά. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰ-
κόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς
θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάν-
των τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς.
27 * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον· κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐ-
28 τόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· * καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ
θεὸς, λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ
κατακυριεύσατε αὐτῆς· καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ
τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς
29 γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ εἶπεν
ὁ θεὸς, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρ
μα, ὅ ἐστιν ἐπάνω τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν
30 σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν· * καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις
τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἑρπετῷ
ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς· ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα
31 χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. * καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ
πάντα ὅσα ἐποίησεν· καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ
ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη.

1 β'. * Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ
2 κόσμος αὐτῶν. * καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ
ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησεν· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
3 ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησεν· * καὶ εὐ-
λόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν·
ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν
4 ἤρξατο ὁ θεὸς ποιεῖν. * αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ
γῆς, ὅτε ἐγένετο· ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
5 γῆν· * καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξε κύριος

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et creauit Deus colubros magnos, & omnem animam viuentẽ reptilium, quæ produxerant aquæ ſecundũ ſpecies ſuas; & omnẽ volucrẽ, quæ volat, ſecundum genus ſuum; & vidit Deus quòd eſſet bonum. [22] Et benedixit eis Deus, dicens: Creſcite & multiplicamini & replete aquas maris: & volucris multiplicetur in terra. [23] Et fuit veſpere & fuit mane, dies quintus. [24] Et dixit Deus, Producat terra animam viuentem ſecundum genus ſuũ, iumentum & reptile & beſtiam terræ ſecundum ſpecies ſuas: & fuit ita. [25] Et fecit Deus beſtiam terræ ſecundum genus ſuum, & iumentum iuxta genus ſuum, & omne reptile terræ iuxta genus ſuum: & vidit Deus quòd eſſet bonum. [26] Et dixit Deus, Faciamus hominem ad imaginem noſtram, ſicut ſimilitudo noſtra; & dominetur in piſces maris & in volatilia cælorum, & in iumenta, & in omnem terram; & in omne reptile quod reptat ſuper terram. [27] Et creauit Deus hominem ad imaginem ſuam; ad imaginem Dei creauit illum; maſculum & fœminam creauit eos. [28] Et benedixit eis Deus, & dixit eis Deus, Creſcite & multiplicamini, & replete terram, & roboramini ſuper eam; & dominamini piſcibus maris, & volatili cæli, & omni animanti quod reptat ſuper terram. [29] Et dixit Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam, cuius granum ſementis ſeminatur, quæ eſt ſuper faciem vniuerſæ terræ, & omnem arborem in qua eſt fructus arboris, cuius granum ſementis ſeminatur; vobis erit ad veſcendum: [30] Et omni beſtiæ terræ, & omni volatili cæli, & omni reptili quod reptat ſuper terram, in quo eſt anima viuens; omnem virentem herbam ad veſcendum. Et fuit ita. [31] Et vidit Deus cuncta quæ fecerat: & ecce bona valde. Et fuit veſpere & fuit mane, dies ſextus.

CAP. II.

ET perfecti ſunt cæli & terra, & omnis exercitus eorum. [2] Et delectatus eſt Deus in die ſeptimo opere ſuo quod fecerat, & requieuit in die ſeptimo ab vniuerſo opere ſuo quod fecerat. [3] Et benedixit Deus diei ſeptimo & ſanctificauit eum: quia in ipſo requieuit ab vniuerſo opere ſuo quod creauit Deus vt faceret. [4] Iſtæ ſunt generationes cæli & terræ quando creatæ ſunt, in die quo creauit Dominus Deus terram & cælum. [5] Et omnem arborem agri, antequam eſſet in terra; & omnem herbam agri antequam germinaret, quia non pluerat Dominus

אלהים על-הארץ ואדם אין לעבד את-האדמה:
6 ואד יעלה מן-הארץ והשקה את-כל-פני האדמה:
7 וייצר יהוה אלהים את-האדם עפר מן-האדמה ויפח
8 באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: ויטע
יהוה אלהים גן-בעדן מקדם וישם שם את-האדם
9 אשר יצר: ויצמח יהוה אלהים מן-האדמה כל-עץ
נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן
10 ועץ הדעת טוב ורע: ונהר יצא מעדן להשקות את-
11 הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: שם האחד
פישון הוא הסבב את כל-ארץ החוילה אשר-שם
12 הזהב: וזהב הארץ ההוא טוב שם הבדלח ואבן
13 השהם: ושם-הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל-
14 ארץ כוש: ושם הנהר השלישי חדקל הוא ההלך
15 קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת: ויקח יהוה
אלהים את-האדם וינחהו בגן-עדן לעבדה ולשמרה:
16 ויצו יהוה אלהים על-האדם לאמר מכל עץ-הגן אכל
17 תאכל: ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי
18 ביום אכלך ממנו מות תמות: ויאמר יהוה אלהים
לא-טוב היות האדם לבדו אעשה-לו עזר כנגדו:
19 ויצר יהוה אלהים מן-האדמה כל-חית השדה ואת
כל-עוף השמים ויבא אל-האדם לראות מה-יקרא-
לו וכל אשר יקרא-לו האדם נפש חיה הוא שמו:
20 ויקרא האדם שמות לכל-הבהמה ולעוף השמים
ולכל חית השדה ולאדם לא-מצא עזר כנגדו:
21 ויפל יהוה אלהים תרדמה על-האדם ויישן ויקח
22 אחת מצלעתיו ויסגר בשר תחתנה: ויבן יהוה
אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם לאשה
23 ויבאה אל-האדם: ויאמר האדם זאת הפעם
עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה
כי מאיש לקחה-זאת:

B Deus super terrā: & homo nō erat qui opera- Tob.8.b.
6 retur terrā. *Sed fons ascēdebat è terra irrigās Sap.10.a 1.Cor.11.f.
7 vniuersam superficiē terræ. * Formauit igitur
Dn̄s Deus hominē de limo terrę,& inspirauit
in faciē eius spiraculū vitę:& factus est homo
8 in animā viuentē.*Plantauerat autem Domi-
nus Deus paradisum voluptatis à principio,
9 in quo posuit hominē quē formauerat.*Pro-
duxítq; Dn̄s Deus de humo omne lignū pul-
chrū visu;& ad vescendū suaue: lignū etiā vitę
in medio paradisi; lignúmq; sciētię boni & ma
10 li. * Et fluuius egrediebatur de loco volupta-
tis ad irrigādū paradisum: qui inde diuiditur
11 in quatuor capita.*Nomē vni Phison:ipse est Ec.24.c.
qui circuit omnē terrā Euilath vbi nascitur au
12 rū. *Et aurum terrę illius optimū est. ibíq; in-
13 uenitur bdeliū,& lapis onychinus. *Et nomē
fluuij secūdi Geon.Ipse est qui circuit oēm ter
14 rā Æthiopiæ. * Nomē verò fluminis tertij Ti-
C gris:ipse vadit contra Assyrios.Fluuius autem
15 quartus ipse est Euphrates. * Tulit ergo Dn̄s
Deus hominē,& posuit eum in paradisum vo
luptatis,vt operaretur & custodiret illum.
16 * Præcepítq; ei, dicens:Ex omni ligno paradisi
17 comede. *De ligno autē scientiæ boni & mali
ne comedas; in quacunq; enim die comederis
18 ex eo,morte morieris. *Dixit quoq; Dominus Ec.17.a.
Deus,Non est bonū hominem esse solū: facia
19 mus ei adiutoriū simile sibi. *Formatis igitur
Dn̄s Deus de humo cunctis animātibus terrę
& vniuersis volatilibus cæli: adduxit ea ad A-
dam, vt videret quid vocaret ea. Omne enim
quod vocauit Adam animæ viuētis,ipsum est
20 nomē eius.*Appellauítq; Adā nominibus suis
D cuncta animantia & vniuersa volatilia cæli,&
oēs bestias terræ.Adæ verò non inueniebatur
21 adiutor similis eius. *Immisitq; Dn̄s Deus so-
porē in Adā.Cúmq; obdormisset,tulit vnā de
22 costis eius,& repleuit carnem pro ea. * Et ædi
ficauit Dominus Deus costam quam tulerat
de Adam,in mulierem;& adduxit eam ad A- 1.Co.11.b
23 dam. *Dixítque Adam: Hoc nunc os ex ossi-
bus meis & caro de carne mea. Hæc vocabi-
tur virago, quoniam de viro sumpta est.

תרגום אונקלוס

אלהא על ארעא ואנש לית למפלח ית ארעא: 6 ועננא הוה סליק מן ארעא ומשקי ית כל אפי ארעא: 7 וברא יי אלהא ית אדם
עפרא מן ארעא ונפח באפוהי נשמתא דחיי והוה אדם לרוח ממללא: 8 ונציב יי אלהא גנתא בעדן מלקדמין ושוי תמן ית אדם
דברא: 9 ואצמח יי אלהא מן ארעא כל אילן דמרגג למחזי וטב למיכל ואילן חייא במציעות גנתא ואילן דאכלי פירוהי חכמין בין
טב וביש: 10 ונהרא נפק מעדן לאשקאה ית גנתא ומתמן יתפרש ויהא לארבעה רישי נהרין: 11 שום חד פישון הוא דאקיף
ית כל ארעא דחוילה דתמן דהבא: 12 ודהב ארעא ההיא טב תמן בדולחא ואבני בורלא: 13 ושום נהרא תנינא גיחון הוא דאקיף
ית כל ארעא דכוש: 14 ושום נהרא תליתאי חדקל הוא דמהלך קדומא דאתוראה ונהרא רביעאה הוא פרת: 15 ודבר יי אלהא
ית אדם ואשריה בגנתא דעדן למפלחה ולמטרה: 16 ופקיד יי אלהא על אדם למימר מכל אילן גנתא מיכל תיכול: 17 ומאילן דאכלי
פירוהי חכמין בין טב וביש לא תיכול מניה ארי ביומא דתיכול מניה מימת תימות: 18 ואמר יי אלהא לא טב למהוי אדם בלחודוהי אעביד
ליה סמיך כקבליה: 19 וברא יי אלהא מן ארעא כל חיתא דחקלא וית כל עופא דשמיא ואיתי לות אדם למחזי מה יקרי ליה וכל דהוה
קרי ליה אדם נפשא חיתא הוא שמיה: 20 וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולעופא דשמיא ולכל חיתא דחקלא ולאדם לא אשכח
סמיך כקבליה: 21 ואפיל יי אלהא שינתא על אדם ודמוך ונסיב חדא מעלעוהי ושוי בשרא תחותוהי: 22 ובנא יי ית עלעתא דנסיב
מן אדם לאנתו ואיתינה לות אדם: 23 ואמר אדם הדא זמנא גרמא מגרמי ובשרא מבשרי לדא יתקרי אתתא ארי מבעלה אתנסיבת דא:

Deus super terram; & homo non erat ad operan-
dum eam. ‡ *Fons autem ascendebat ex terra, et* 6
irrigabat omnem faciem terræ. ‡ *Et forma-* 7
uit Deus hominem, puluerem accipiens de terra;
et inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ: &
factus est homo in animam viuentem. ‡ *Et plan-* 8
tauit dominus Deus paradisum in Eden ad orien-
tem, & posuit illic hominem, quem formauit.
‡ *Et produxit Deus adhuc de terra omne lignum* 9
pulchrum ad visum, et bonum ad cibum: & lignum
vitæ in medio paradisi; & lignum sciendi scien-
tiam boni & mali. ‡ *Fluuius autem egreditur ex* 10
Eden ad irrigandum paradisum: inde diuiditur in
quatuor principia. ‡ *Nomen vni Phison: hic qui* 11
circuit omnem terram Euilat, illic vbi est aurum.
‡ *Et aurum terræ illius bonum. illic est carbun-* 12
culus & lapis prasinus. ‡ *Et nomen fluuio secun-* 13
do, Geon: hic circuit omnem terram Æthiopiæ.
‡ *Et fluuius tertius, Tigris: hic qui vadit con-* 14
tra Assyrios. At fluuius quartus, hic Euphrates.
‡ *Et accepit dominus Deus hominem quem for-* 15
mauit; & posuit eum in paradiso voluptatis, ad
operandum eum & custodiendum. ‡ *Et præcepit* 16
dominus Deus Adæ, dicens: Ex omni ligno quod
in paradiso, escam comedes: ‡ *Ex autem ligno co-* 17
gnoscendi bonum & malum, non comedatis ex eo;
qua autem die comederitis ex eo, morte moriemini.
‡ *Et dixit dominus Deus, non bonum esse ho-* 18
minem solum; faciamus ei adiutorem secũdum eum.
‡ *Et formauit Deus adhuc ex terra omnes be-* 19
stias agri, & omnia volatilia cæli. Et adduxit ea
ad Adam; vt videret quid vocabit ea: & om-
ne quodcunque vocauit ipsum Adam animam vi-
uentem, hoc nomen illi. ‡ *Et vocauit Adam nomina* 20
omnibus iumentis, & omnibus volatilibus cæli,
& omnibus bestiis terræ. At Adam non inuentus
est adiutor similis sibi. ‡ *Et immisit Deus sopo-* 21
rem in Adam, & dormiuit; & tulit vnam costa-
rum eius, & repleuit carnem pro ea.
‡ *Et ædificauit dominus Deus costam quam acce-* 22
pit ab Adam, in mulierem; & adduxit eam ad A-
dam. ‡ *Et dixit Adam, Hoc nunc os ex ossibus* 23
meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mu-
lier, quoniam de viro suo assumpta est hæc.

ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν.
6 ‡ πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσω-
7 πον τῆς γῆς. ‡ καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν
ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς,
8 καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ‡ καὶ ἐφύτευσεν κύ-
ριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν ἐδὲν κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν
9 ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. ‡ καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς
πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὅρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν· καὶ τὸ ξύ-
λον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέ-
10 ναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. ‡ ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ
ἐδὲν ποτίζειν τὸν παράδεισον. ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας
11 ἀρχάς. ‡ ὄνομα τῷ ἑνὶ φισών· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν
12 γῆν εὐιλάτ· ἐκεῖ οὗ ἐστι τὸ χρυσίον. ‡ καὶ τὸ χρυσίον τῆς γῆς
ἐκείνης καλόν· ἐκεῖ ἐστιν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος.
13 ‡ καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, γεών· οὗτος ὁ κυκλῶν
14 πᾶσαν τὴν γῆν αἰθιοπίας. ‡ καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος,
τίγρις· οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι ἀσσυρίων· ὁ δὲ πο-
15 ταμὸς ὁ τέταρτος, οὗτος εὐφράτης. ‡ καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ
θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδεί-
16 σῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. ‡ καὶ ἐνε-
τείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδάμ, λέγων, ἀπὸ παντὸς ξύλου
17 τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. ‡ ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου
τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ᾗ
δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.
18 ‡ καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον,
19 ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. ‡ καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς
ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πε-
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν ἀδάμ, ἰδεῖν
τί καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ ἀδὰμ ψυ-
20 χὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. ‡ καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ ὀνό-
ματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· τῷ δὲ ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοη-
21 θὸς ὅμοιος αὐτῷ. ‡ καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν
ἀδάμ, καὶ ὕπνωσεν· καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ
22 ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. ‡ καὶ ᾠκοδόμησεν κύριος
ὁ θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ εἰς γυναῖκα·
23 καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδάμ. ‡ καὶ εἶπεν ἀδάμ, τοῦτο
νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη
κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Deus super terram: & homo non erat ad operandum terram. [6] Et nubes ascendebat de terra; & irrigabat vniuersam faciem terræ. [7] Et creauit dominus Deus hominem puluerem de terra; & inspirauit in faciem eius animam vitæ: & fuit homo in spiritum loquentem. [8] Et plantauit dominus Deus hortum in loco voluptatis à principio; & posuit ibi hominem quem creauit. [9] Et germinare fecit dominus Deus de terra omnem arborem quæ erat desiderabilis ad videndum, & bona ad vescendum; & arborem vitæ in medio horti; & arborem cuius fructus manducantes scient inter bonum & malum. [10] Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum hortum. Et inde diuidebatur; & erat in quatuor capita fluminum. [11] Nomen vnius Phison: ipse est qui circuit omnem terram Euila; vbi est aurum. [12] Et aurum terræ illius bonum: ibi est bdelium & lapis onychinus. [13] Et nomen fluuij secundi, Gion: ipse est qui circuit omnem terram Æthiopiæ. [14] Et nomen fluuij tertij, Hidecel: ipse est qui vadit ad orientem Assyriæ. Et fluuius quartus est Euphrates. [15] Et tulit dominus Deus hominem; & collocauit eum in horto voluptatis, vt operaretur eum, & custodiret illum. [16] Et præcepit dominus Deus Adæ, dicens, Ex omni arbore horti comedens comedes. [17] Et de arbore cuius fructum comedentes scient inter bonum & malum, non comedes ex ea; quoniam in die qua comederis ex ea, morte morieris. [18] Et dixit dominus Deus, Non est bonum esse hominem solum; faciam ei adiutorium quasi eum. [19] Et creauit dominus Deus de terra omnes bestias agri & omnia volatilia cæli; & adduxit ad Adam vt videret quid vocaret ea: & omne quod vocabat Adam animę viuentis, ipsum est nomen eius. [20] Et vocauit Adam nominibus omne iumentum & volatile cęli, & omnem bestiam agri: & Adæ non inuenit adiutorium quasi eum. [21] Et immisit dominus Deus soporem in Adam, & dormiuit; & tulit vnam de costis eius, & posuit carnem pro ea. [22] Et ædificauit dominus Deus costam quam tulerat de Adam in mulierem; & adduxit eam ad Adam. [23] Et dixit Adam: Hæc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mulier, quia de viro suo assumpta est ista.

24 * עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ
25 וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד׃ * וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ׃
1 ג * וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי־אָמַר
2 אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן׃ * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
3 אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ־הַגָּן נֹאכֵל׃ * וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ
4 פֶּן־תְּמֻתוּן׃ * וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת
5 תְּמֻתוּן׃ * כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ
וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע׃
6 * וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא
לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן
7 גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל׃ * וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם
וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
8 חֲגֹרֹת׃ * וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן
לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים
9 בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן׃ * וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר
10 לוֹ אַיֶּכָּה׃ * וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וָאִירָא כִּי־
11 עֵירֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא׃ * וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם
אָתָּה הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ
12 אָכָלְתָּ׃ * וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי
13 הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים
לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי
14 וָאֹכֵל׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ
זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־
15 גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃ * וְאֵיבָה אָשִׁית
בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ
16 וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃ * אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר
הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־

24 * Quamobrē relinquet homo patrē ſuū & ma Matth.19 Marc.10 Ephe.5 1.Cor.6.d
trē, & adhærebit vxori ſuæ, & erūt duo in car-
25 ne vna. * Erat autē vterq; nudus, Adā ſcilicet
& vxor eius; & non erubeſcebant. CAP. III.
1 SEd & ſerpēs erat callidior cūctis animātibus
A terræ quæ fecerat dn̄s Deus. Qui dixit ad
mulierē, Cur præcepit vobis Deus vt nō come
2 deretis ex omni ligno paradiſi? * Cui reſpondit
mulier, De fructu lignorū quę ſunt in paradi-
3 ſo, veſcimur: * De fructu verò ligni quod eſt in
medio paradiſi, pręcepit nobis Deus ne come
deremus, & ne tangeremus illud, ne fortè mo
4 riamur. * Dixit autē ſerpēs ad mulierē, Nequa- Eccl.14 2.Cor.11.a
5 quam morte moriemini. * Scit enim Deus ꝙ in
quocunq; die comederitis ex eo, aperiētur o-
culi veſtri; & eritis ſicut dij ſciētes bonū & ma
6 lū. * Vidit igitur mulier ꝙ bonū eſſet lignū ad
veſcendū & pulchrū oculis aſpectúq; delecta
B bile: & tulit de fructu illius & comedit, dedít-
7 que viro ſuo; qui comedit. * Et aperti ſunt ocu
li amborū. Cúmq; cognouiſſent ſe eſſe nudos,
conſuerūt folia ficus, & fecerūt ſibi perizoma
8 ta. * Et cùm audiſſent vocē dn̄i Dei deābulātis
in paradiſo ad aurā poſt meridiē, abſcondit ſe
Adā & vxor eius à facie dn̄i Dei in medio li-
9 gni paradiſi. * Vocauítq; dn̄s Deus Adā, & di-
10 xit ei: Vbi es? * Qui ait: Vocē tuā audiui in pa-
radiſo, & timui, eo ꝙ nudus eſſem; & abſcōdi
11 me. * Cui dixit dn̄s: Quis enim indicauit tibi
ꝙ nudus eſſes: niſi ꝙ ex ligno de quo præcepe
12 rā tibi ne comederes, comediſti? * Dixítq; Adā:
Mulier quā dediſti mihi ſociā, dedit mihi de
13 ligno, & comedi. * Et dixit dominus Deus ad
C mulierē, Quare hoc feciſti? Quę reſpōdit, Ser-
14 pens decepit me, & comedi. * Et ait dominus
Deus ad ſerpētē, Quia feciſti hoc, maledictus
es inter omnia animantia & beſtias terræ. Su-
per pectus tuum gradiēris, & terram comedes
15 cunctis diebus vitæ tuæ. * Inimicitias po-
nam inter te & mulierem, & ſemen tuum &
ſemen illius. Ipſa conteret caput tuum, &
16 tu inſidiaberis calcaneo eius. * Mulieri
quoque dixit, Multiplicabo ærumnas tuas & 1.Cor.14.B
conceptus tuos. In dolore paries filios, & ſub

תרגום אונקלוס

24 עַל כֵּן יִשְׁבּוֹק גְּבַר בֵּית מִשְׁכְּבֵי אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וְיִדְבַּק בְּאִתְּתֵיהּ וִיהוֹן לְבִשְׂרָא חַד׃ 25 וַהֲווֹ תַּרְוֵיהוֹן עַרְטִלָּאִין אָדָם וְאִתְּתֵיהּ וְלָא הֲווֹ
מִתְכַּלְמִין׃ ג 1 וְחִוְיָא הֲוָה חַכִּים מִכֹּל חֵיוַת חַקְלָא דַּעֲבַד יְיָ אֱלֹהָא וַאֲמַר לְאִתְּתָא בְּקוּשְׁטָא אֲרֵי אֲמַר יְיָ לָא
תֵיכְלוּן מִכֹּל אִילַן גִּנְּתָא׃ 2 וַאֲמֶרֶת אִתְּתָא לְחִוְיָא מִפֵּרֵי אִילַן גִּנְּתָא נֵיכוּל׃ 3 וּמִפֵּרֵי אִילָנָא דִּי בִּמְצִיעוּת גִּנְּתָא אֲמַר יְיָ לָא תֵיכְלוּן מִנֵּיהּ וְלָא
תִקְרְבוּן בֵּיהּ דִּלְמָא תְמוּתוּן׃ 4 וַאֲמַר חִוְיָא לְאִתְּתָא לָא מֵימָת תְּמוּתוּן׃ 5 אֲרֵי גְּלֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי בְּיוֹמָא דְּתֵיכְלוּן מִנֵּיהּ וְיִתְפַּתְּחָן עֵינֵיכוֹן
וּתְהוֹן כְּרַבְרְבַיָּא חַכְּמִין בֵּין טַב וּבִישׁ׃ 6 וַחֲזַת אִתְּתָא אֲרֵי טַב אִילָנָא לְמֵיכַל וַאֲרֵי אַסּוּ הוּא לְעַיְנִין וּמְרַגַּג אִילָנָא לְאִסְתַּכָּלָא בֵיהּ וּנְסִיבַת מֵאִבֵּיהּ
וַאֲכַלַת וִיהַבַת אַף לְבַעְלַהּ עִמַּהּ וַאֲכַל׃ 7 וְאִתְפַּתַּחָא עֵינֵי תַרְוֵיהוֹן וִידַעוּ אֲרֵי עַרְטִלָּאִין אִנּוּן וְחַטִּיטוּ לְהוֹן טַרְפֵי תְאֵנִין וַעֲבַדוּ לְהוֹן זְרָזִין׃
8 וּשְׁמַעוּ יָת קָל מֵימְרָא דַּייָ אֱלֹהָא מְהַלֵּךְ בְּגִנְּתָא לִמְנַח יוֹמָא וְאִטַּמַּרוּ אָדָם וְאִתְּתֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ אֱלֹהָא בְּגוֹ אִילַן גִּנְּתָא׃ 9 וּקְרָא יְיָ אֱלֹהָא
לְאָדָם וַאֲמַר לֵיהּ אָן אַתְּ׃ 10 וַאֲמַר יָת קָל מֵימְרָךְ שְׁמָעִית בְּגִנְּתָא וּדְחֵלִית אֲרֵי עַרְטִילַאי אֲנָא וְאִטַּמְּרִית׃ 11 וַאֲמַר מַן חַוִּי לָךְ אֲרֵי עַרְטִילַאי
אַתְּ הֲמִן אִילָנָא דְּפַקֵּדְתִּינָךְ בְּדִיל דְּלָא לְמֵיכַל מִנֵּיהּ אֲכַלְתְּ׃ 12 וַאֲמַר אָדָם אִתְּתָא דִּיהַבְתְּ עִמִּי הִיא יְהַבַת לִי מִן אִילָנָא וַאֲכָלִית׃
13 וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהָא לְאִתְּתָא מַה דָא עֲבַדְתְּ וַאֲמֶרֶת אִתְּתָא חִוְיָא אַטְעֲיַנִי וַאֲכָלִית׃ 14 וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהָא לְחִוְיָא אֲרֵי עֲבַדְתְּ דָא לִיט אַתְּ מִכָּל
בְּעִירָא וּמִכֹּל חֵיוַת חַקְלָא עַל מְעָךְ תֵּיזֵל וְעַפְרָא תֵּיכוֹל כָּל יוֹמֵי חַיָּיךְ׃ 15 וּדְבָבוּ אֲשַׁוִּי בֵּינָךְ וּבֵין אִתְּתָא וּבֵין בְּנָךְ וּבֵין בְּנַהָא הוּא יְהֵא נְטַר לָךְ
מַה דַּעֲבַדְתְּ לֵיהּ מִלְּקַדְמִין וְאַתְּ תְּהֵא נָטַר לֵיהּ לְסוֹפָא׃ 16 לְאִתְּתָא אֲמַר אַסְגָּאָה אַסְגֵּי צַעֲרִיךְ וְעִדּוּאִיךְ בְּצַעַר תֵּלְדִי בְנִין וְלִוַת

*Propter hoc relinquet homo patrem suum & ma- 24
trem, & adhærebit ad vxorem suam; & erunt duo
in carne vna. *Et erant duo nudi, & Adam et v- 25
xor eius, & non erubescebant.

CAP. III.

AT serpens erat prudentissimus omnium bestiarū 1
quæ super terrā, quas fecit Dominus Deus: &
dixit serpens mulieri, Quare dixit Deus, nō comeda
tis ab omni ligno quod in paradiso? *Et dixit mulier 2
serpenti, Ab omni ligno paradisi vescimur: *Ab autē 3
fructu ligni quod est in medio paradisi, dixit Deus,
Non comedatis ex eo, neq; tangatis illud; vt non mo
riamini. *Et dixit serpēs mulieri, Non morte morie- 4
mini*. Scit enim Deus, quòd quacunque die comede- 5
ritis ex eo; aperientur vestri oculi, & eritis sicut
dij, scientes bonum et malum. *Et vidit mulier quòd 6
bonum lignum in escam, & quòd placidum oculis
ad videndum, & pulchrum est ad intelligendum:
& accipiens mulier de fructu eius comedit: & de-
dit & viro suo cum ea, & comederunt. * Et aperti 7
sunt oculi amborum: & cognouerunt quia nudi e-
rant; & consuerunt folia ficus; et fecerunt sibi pe-
rizomata. * Et audierunt vocem domini Dei de- 8
ambulantis in paradiso in meridie; & absconditi
sunt et Adam et vxor eius à facie domini Dei in
medio paradisi. * Et vocauit dominus Deus Adam: 9
& dixit ei, Vbi es? *Et dixit Adam, Vocem tuam 10
audiui deambulantis in paradiso, & timui, quia
nudus sum, et absconditus sum. *Et dixit ei, Quis in- 11
dicauit tibi quòd nudus es, nisi à ligno quod præ-
cepi tibi hoc solo non comedere, ab eo comedisti?
*Et dixit Adam, Mulier quam dedisti mecum, hæc 12
mihi dedit à ligno; & comedi. *Et dixit Deus mu- 13
lieri, Quid hoc fecisti? Et dixit mulier, Serpēs dece-
pit me, et comedi. * Et ait dominus Deus serpenti: 14
Quia fecisti hoc, maledictus tu præ omnibus bestiis,
& præ omnibus iumentis quæ super terram: su-
per pectus et ventrem gradieris, et terram comedes
cunctis diebus vitæ tuæ. * Et inimicitiam ponam 15
inter te & inter mulierem; et inter semen tuum,
& inter semen illius; ipse tuum conteret caput;
et tu conteres illius calcaneum. * Et mulieri di- 16
xit: Multiplicans multiplicabo tristitias tuas, &
gemitus tuos: in doloribus paries filios: & ad

24 *ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ
τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ·
25 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. *καὶ ἦσαν οἱ δύο γυ-
μνοί, ὅ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠσχύνοντο.

1 γ´. *Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν
θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. καὶ εἶ-
πεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ
2 παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; *καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ
3 ὄφει, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου φαγόμεθα· *ἀπὸ δὲ
τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ
θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ
4 ἀποθάνητε. *καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀπο-
5 θανεῖσθε· *ᾔδει γὰρ ὁ θεός, ὅτι ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ᾽ αὐτοῦ,
διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γι-
6 νώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. *καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ
ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡ-
ραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι· καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ καρποῦ
αὐτοῦ, ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ᾽ αὐτῆς, καὶ
7 ἔφαγον. *καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν
ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν αὑτοῖς
8 περιζώματα. *καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ περιπα-
τοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν. καὶ ἐκρύβησαν ὅ, τε ἀδὰμ
καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παρα-
9 δείσου. *καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἀδάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
10 ποῦ εἶ; *καὶ εἶπεν ἀδάμ, τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ
11 παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην· *καὶ εἶπεν
αὐτῷ, τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετει-
12 λάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔφαγες; *καὶ εἶ-
πεν ἀδάμ, ἡ γυνὴ ἣν δέδωκας μετ᾽ ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ
13 τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. *καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίη-
14 σας; καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ὁ ὄφις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφαγον. *καὶ εἶπεν
κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ
ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ
τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ, καὶ γῆν φάγῃ πάσας
15 τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. *καὶ ἔχθραν θήσω ἀναμέσον σου καὶ
ἀναμέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου, καὶ ἀναμέ-
σον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρή-
16 σεις αὐτοῦ πτέρναν. *καὶ τῇ γυναικὶ εἶπεν· πληθύνων πληθυνῶ τὰς
λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Propterea relinquet homo lectulum patris sui & matris suæ; & adhęrebit vxori suæ, & erunt in carnem vnam. [25] Et erant ambo nudi, Adam & vxor eius; & non erubescebant.

CAP. III.

ET serpens erat sapientior cunctis bestiis agri quas fecit Dn̄s Deus: & dixit mulieri, Verúmne est quod dixit Deus: non comedatis ex omni arbore horti? [2] Et dixit mulier serpenti, De fructu arboris horti comedemus. [3] Sed de fructu arboris quæ est in medio paradisi, dixit Deus, Non comedetis ex eo; neque accedatis ad eum: ne forte moriamini. [4] Et dixit serpens mulieri, Non morte moriemini. [5] Quoniam manifestum est coram Deo quòd in die qua comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut principes scientes inter bonum & malum. [6] Et vidit mulier quòd bona esset arbor ad vescendum, & quòd salutifera esset oculis, & delectabilis arbor ad intuendum in eā: & tulit de fructu eius & comedit, & dedit etiā marito suo, & comedit cum ea. [7] Et aperti sunt oculi amborum: & cognouerunt quòd nudi essent: & consuerunt sibi folia ficus; & fecerunt sibi cinctoria. [8] Et audierunt vocem verbi domini Dei deambulantis in horto ad auram diei; & absconderunt se Adam & vxor eius à facie domini Dei in medio arboris horti. [9] Et vocauit dominus Deus Adam; & dixit ei, Vbi es tu? [10] Et ait, Vocem verbi tui audiui in horto, & timui quoniam nudus sum ego, & abscondi me. [11] Et ait, Quis indicauit tibi quòd nudus esses tu? nunquid de arbore, de qua præcepi tibi vt non comederes, ex ea comedisti? [12] Et dixit Adam, Mulier quam dedisti mecúm, ipsa dedit mihi de arbore, & comedi. [13] Et dixit dominus Deus mulieri, Quid hoc fecisti? & dixit mulier, Serpens seduxit me, & comedi. [14] Et dixit dominus Deus serpenti; Quia fecisti hoc: maledictus tu præ omnibus iumentis & præ omnibus bestiis agri: super ventrem tuum gradieris; & puluerem comedes omnibus diebus vitæ tuæ. [15] Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter filium tuum, & inter filium eius: ipse obseruabit tibi quod fecisti ei à principio, & tu obseruabis ei in finem. [16] Mulieri dixit, Multiplicans multiplicabo tribulationes tuas, & conceptiones tuas: & in tribulatione paries filios, & ad

אישך תשוקתך והוא ימשל בך: *ולאדם אמר 17
כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתיך
לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון
תאכלנה כל ימי חייך: *וקוץ ודרדר תצמיח לך 18
ואכלת את עשב השדה: *בזעת אפיך תאכל לחם 19
עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה
ואל עפר תשוב: *ויקרא האדם שם אשתו חוה כי 20
הוא היתה אם כל חי: *ויעש יהוה אלהים לאדם 21
ולאשתו כתנות עור וילבשם: *ויאמר יהוה 22
אלהים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע
ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי
לעלם: *וישלחהו יהוה אלהים מגן עדן לעבד את 23
האדמה אשר לקח משם: *ויגרש את האדם וישכן 24
מקדם לגן עדן את הכרבים ואת להט החרב
המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים:

ד

*והאדם ידע את חוה אשתו ותהר 1
ותלד את קין ותאמר קניתי איש את יהוה: *ותסף 2
ללדת את אחיו את הבל ויהי הבל רעה צאן וקין
היה עבד אדמה: *ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי 3
האדמה מנחה ליהוה: *והבל הביא גם הוא מבכרות 4
צאנו ומחלבהן וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו:
*ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו 5
פניו: *ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך ולמה נפלו 6
פניך: *הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח 7
חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו:
*ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם 8
בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו: *ויאמר 9
יהוה אל קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי
השמר אחי אנכי: *ויאמר מה עשית קול 10
דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה:

viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.
17 *Adę verò dixit, Quia audiſti vocē vxoris tuę,
& comediſti de ligno ex quo præceperā tibi ne
comederes: maledicta terra in opere tuo. In la
boribus comedes ex ea cūctis diebus vitę tuę.
18 * Spinas & tribulos germinabit tibi: & come
19 des herbas terræ.* In ſudore vultus tui veſce-
ris pane, donec reuertaris in terrā, de qua ſum
D ptus es: quia puluis es & in puluerē reuerteris.
20 *Et vocauit Adam nomē vxoris ſuæ Eua, eo ꝙ
21 mater eſſet cunctorum viuentiū.* Fecit quoq;
dominus Deus Adę & vxori eius tunicas pel-
22 liceas: & induit eos.* Et ait: Ecce Adam quaſi
vnus ex nobis factus eſt ſciens bonum & ma-
lum. Nunc ergo ne fortè mittat manū ſuā &
ſumat etiā de ligno vitæ & comedat; & viuat
23 in æternū.* Emiſit eum dn̄s Deus de paradiſo
voluptatis, vt operaretur terram de qua ſum-
24 ptus eſt.* Eiecítq; Adā: & collocauit ante pa-
radiſum voluptatis Cherubim & flammeum
gladium atque verſatilem ad cuſtodiendam
viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

1 Adam verò cognouit vxorē ſuam Euā, quę
A cōcepit & peperit Cain, dicēs: Poſſedi ho-
2 minem per dominū. * Rurſūmq; peperit fra-
trem eius Abel. Fuit autē Abel paſtor ouiū, &
3 Cain agricola.* Factum eſt autem poſt multos
dies vt offerret Cain de fructibus terræ mune-
4 ra Domino:* Abel quoq; obtulit de primoge Heb.11.a
nitis gregis ſui & de adipibus eorū. Et reſpexit
5 Dn̄s ad Abel & ad munera eius.* Ad Cain au-
tem & ad munera illius non reſpexit. Iratuſq; Sap.10.a
6 eſt Cain vehemēter, & cōcidit vultus eius.* Di- 1.Io.3.a
xítq; Dominus ad eū, Quare iratus es, & cur
7 cōcidit facies tua?* Nónne ſi bene egeris, reci-
pies: ſin autē male; ſtatim in foribus peccatum
aderit? Sed ſub te erit appetitus eius, & tu do-
8 minaberis illius.* Dixitq; Cain ad Abel fratrē
B ſuū: Egrediamur foras. Cūq; eſſet in agro: cō-
ſurrexit Cain aduerſus fratrē ſuū Abel, & inter-
9 fecit eū.* Et ait dn̄s ad Cain, Vbi eſt Abel frater
tuus? qui reſpōdit, Neſcio. Nunquid cuſtos fra
10 tris mei ſum ego?* Dixitq; ad eū, Quid feciſti?
Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

תרגום אונקלוס

בעליך תהא תיובתיך והוא ישלוט בך: 17 ולאדם אמר ארי קבילתא למימר אתתך ואכלת מן אילנא דפקדתך למימר לא תיכול מניה ליטא ארעא בדילך בעמל תיכלנה כל יומי חייך: 18 וכובין ואטדין תצמח לך ותיכול ית עסבא דחקלא: 19 בזיעתא דאפך תיכול לחמא עד דתתוב לארעא דמנה אתבריתא ארי עפרא את ולעפרא תתוב: 20 וקרא אדם שום אתתיה חוה ארי היא הות אמא דכל בני אנשא: 21 ועבד יי אלהים לאדם ולאתתיה לבושין דיקר על משך בסרהון ואלבישינון: 22 ואמר יי אלהים הא אדם הוה יחידי בעלמא מניה למדע טב וביש וכען דלמא יושיט ידיה ויסב אף מאילן חייא וייכול ויחי לעלם: 23 ושלחיה יי אלהים מגנתא דעדן למפלח ית ארעא דאתברי מתמן: 24 ותריך ית אדם ואשרי מלקדמין לגנתא דעדן ית כרוביא וית שנן חרבא דמתהפכא למטר ית ארח אילן חייא:

ד

1 ואדם ידע ית חוה אתתיה ועדיאת וילידת ית קין ואמרת קניתי גברא מן קדם יי: 2 ואוספת למילד ית אחוהי ית הבל והוה הבל רעי ענא וקין הוה גבר פלח בארעא: 3 והוה מסוף יומין ואיתי קין מאבא דארעא תקרובתא קדם יי: 4 והבל איתי אף הוא מבכורי ענא ומשמניהון וקביל יי ברעוא להבל ולתקרובתיה: 5 ולקין ולתקרובתיה לא קביל ברעוא ותקיף לקין לחדא ונפלו אפוהי: 6 ואמר יי לקין למה תקיף לך ולמה נפלו אפך: 7 הלא אם תוטיב עובדך ישתבק לך ואם לא תוטיב עובדך ליום דינא חטאך נטיר דהוא עתיד לאתפרעא מנך אם לא תתוב ואם תתוב ישתבק לך: 8 ואמר קין להבל אחוהי והוה במהויהון בחקלא וקם קין על הבל אחוהי וקטליה: 9 ואמר יי לקין אן הבל אחוך ואמר לא ידענא הנטר אחי אנא: 10 ואמר מה עבדתא קל דם זרעין דעתידין למפק מן אחוך קבלן קדמי מן ארעא:

virū tuū cōuersio tua, & ipse tui dominabitur. ‡*Et* 17
Adæ dixit: Quia audisti vocē vxoris tuæ, et comedi-
sti de ligno, quo præcepi tibi hoc solo nō comedere, ab
eo comedisti: maledicta terra in operibus tuis, in tri
stitiis comedes eā cunctis diebus vitæ tuæ. ‡ *Spinas* 18
& tribulos germinabit tibi: & comedes herbam a-
gri. ‡ *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec* 19
reuertaris tu in terrā ex qua sumptus es: quia terra
es & in terrā redibis. ‡*Et vocauit Adā nomen vxo* 20
ris suæ vita: quoniā ipsa fuit mater cunctorum vi-
uentium. ‡*Et fecit Dominus Deus Adæ & vxori* 21
eius tunicas pelliceas, & induit eos. ‡*Et dixit eis:* 22
Ecce Adā factus est vt vnus ex nobis ad sciendum
bonū & malum; & nunc nequando extendat ma-
num suam; & sumat de ligno vitæ, & comedat, et
viuet in æternū. ‡*Et emisit eum Dominus Deus de* 23
paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua
sumptus est. ‡ *Et eiecit Adam, & collocauit eum* 24
ante paradisum voluptatis; & posuit Cherubim &
flammeum gladium versatilem ad custodiendam
viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

ADam autem cognouit Euam vxorem suam, 1
& concipiens peperit Cain, & dixit: Possedi
hominem per Deum. ‡ *Et addidit parere fratrem* 2
eius Abel: & fuit Abel pastor ouium: Cain au-
tem fuit operans terram. ‡ *Et factum est post dies,* 3
obtulit Cain de fructibus terræ sacrificium Domino.
‡*Et Abel obtulit & ipse de primogenitis ouium sua-* 4
rum, & de adipibus eorum: & respexit Deus ad
Abel & ad munera eius. ‡ *Ad autem Cain & ad* 5
sacrificia eius non attendit. & tristificauit Cain
valde: & concidit vultus eius. ‡*Et dixit Domi-* 6
nus Deus Cain: Quare tristis factus es, & quare
concidit facies tua? ‡ *Non si rectè obtuleris, re-* 7
ctè autem non diuiseris: peccasti? quiesce. ad te con-
uersio eius: et tu ipsius dominaberis. ‡*Et dixit Cain* 8
ad Abel fratrem suum, Egrediamur in agrum. &
factum est cùm essent ipsi in agro: surrexit Cain
in Abel fratrem suum: & interfecit eum.
‡*Et ait Deus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus?* 9
& dixit, Non scio. nunquid custos fratris mei sum
ego? ‡ *Et dixit Deus: Quid fecisti hoc? vox san-* 10
guinis fratris tui clamat ad me de terra.

17 τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου. καὶ αὐτός σου κυριεύσει. ‡ καὶ τῷ
ἀδὰμ εἶπεν· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες
ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ'
αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. ἐν λύ-
18 παις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ‡ ἀκάν-
θας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀ-
19 γροῦ· ‡ ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως
τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς
20 γῆν ἀπελεύσῃ· ‡ καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς
21 αὐτοῦ ζωή, ὅτι αὕτη ἦν μήτηρ πάντων τῶν ζώντων. ‡ καὶ ἐποίη-
σεν κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερ-
22 ματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς· ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ ἀδὰμ
γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· καὶ νῦν
μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς
23 ζωῆς, καὶ φαγῇ, καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· ‡ καὶ ἐξαπέστειλεν
αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι
24 τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. ‡ καὶ ἐξέβαλε τὸν ἀδὰμ, καὶ κατῴ-
κισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς. καὶ ἔταξε τὰ
χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυ-
1 λάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. δ'. ‡ Ἀδὰμ
δὲ ἔγνω εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν
2 κάϊν. καὶ εἶπεν, ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. ‡ καὶ προσέ-
θετο τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἄβελ. καὶ ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν
3 προβάτων. κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. ‡ καὶ ἐγένετο
μεθ' ἡμέρας ἤνεγκε κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ κυ-
4 ρίῳ. ‡ καὶ ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προ-
βάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς ἐπὶ
5 ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ. ‡ ἐπὶ δὲ κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυ-
σίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν. καὶ ἐλύπησε τὸν κάϊν λίαν, καὶ συνέ-
6 πεσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. ‡ καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ κάϊν, ἵνα τί
7 περίλυπος ἐγένου, καὶ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; ‡ οὐκ
ἂν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχα-
8 σον· πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ αὐτοῦ ἄρξεις. ‡ καὶ εἶπεν
κάϊν πρὸς ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη κάϊν ἐπὶ
9 ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
πρὸς κάϊν, ποῦ ἐστιν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ εἶπεν, οὐ γινώσκω. μὴ
10 φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμὶ ἐγώ; ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, τί ἐποίησας
τοῦτο; φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς.

•CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

virum tuum erit conuersio tua: & ipse dominabitur tui. [17] Adæ quoque dixit: Quia obedisti verbo vxoris tuæ, & comedisti de arbore de qua præcepi tibi, dicens: Ne comedas ex ea; Maledicta terra propter te: in tribulatione comedes eam omnibus diebus vitæ tuæ. [18] Et spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam agri. [19] In sudore vultus tui comedes panem: donec reuertaris in terram de qua creatus es: quia puluis tu, & in puluerem reuertēris. [20] Et vocauit Adam nomen vxoris suæ Euam; eo quòd ipsa esset mater omnium filiorum hominis. [21] Et fecit Dominus Deus Adæ & vxori eius vestimenta honoris super cutem carnis suæ, & induit eos. [22] Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam est vnicus in seculo, ex se sciens bonum & malum; & nunc fortè extendet manum suam, & sumet etiam de arbore vitæ, & comedet & viuet in æternum. [23] Et emisit eum Dominus Deus de horto voluptatis, vt operaretur terram de qua creatus fuerat. [24] Et eiecit Adam: & collocauit ad orientem horti voluptatis Cherubim & acutum gladium versatilem, ad custodiendam viam arboris vitæ.

CAP. IIII.

ET Adam cognouit Euam vxorem suam: & concepit & peperit Cain, & dixit; Possedi virum coram Domino. [2] Et addidit vt pareret fratrem eius Abel. Fuitque Abel pastor ouium: & Cain fuit vir agricola. [3] Et factum est post aliquot dies; & adduxit Cain de fructu terræ munus coram Domino. [4] Et Abel adduxit etiam ipse de primogenitis ouium suarum & de adipibus earum: & suscepit Dominus cum beneplacito Abel & munus eius. [5] Cain autē & munus eius non suscepit cū beneplacito: & iratus est Cain vehementer, & ceciderūt vultus eius. [6] Dixitq; Dominus ad Cain, Cur irasceris tu; & quare ceciderunt vultus tui? [7] Nónne si bene egeris opera tua, dimittetur tibi? & si nō bene egeris, in diem iudicij peccatū tuum seruatū est; in qua futurū est vt vlciscatur de te, si non conuerteris; & si cōuerteris, dimittetur tibi. [8] Et loquens Cain ad Abel fratrē suum: fuitq; cùm essent in agro, & surrexit Cain contra Abel fratrem suum & occidit eum. [9] Et dixit Dominus ad Cain, Vbi est Abel frater tuus? Et dixit. Nescio. Núquid custos fratris mei ego sum? [10] Et ait, Quid fecisti? vox sanguinis generationū quę futuræ erāt succedere de fratre tuo, clamāt corā me de terra.

11 וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ
12 לָקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ׃ כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה
13 לֹא־תֹסֵף תֵּת־כֹּחָהּ לָךְ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר
14 קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא׃ הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ
15 וְהָיָה כָל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי׃ וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־
הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי
16 הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ׃ וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב
17 בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן׃ וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר
וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם
18 בְּנוֹ חֲנוֹךְ׃ וַיִּוָּלֵד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־
מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּיאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד
19 אֶת־לָמֶךְ׃ וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת
20 עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה׃ וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא
21 הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה׃ וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא
22 הָיָה אֲבִי כָּל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃ וְצִלָּה גַם־הִוא
יָלְדָה אֶת־תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל
23 וַאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃ וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה
וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי כִּי אִישׁ
24 הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי׃ כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן
25 וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה׃ וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ
וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע
26 אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הֲרָגוֹ קָיִן׃ וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־
בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה׃

ה

1 זֶה סֵפֶר
תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת
2 אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ׃ זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם
וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם׃
3 וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ
בְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת׃

11 * Nunc igitur maledictus eris ſuper terrã, quę
aperuit os ſuũ, & ſuſcepit ſanguinẽ fratris tui
12 de manu tua. *Cùm operat⁹ fueris eã, nõ dabit
tibi fructus ſuos. Vagus & profugus eris ſuper
13 terrã. *Dixitque Cain ad dominum, Maior eſt
14 iniquitas mea, q̃ vt veniã merear. * Ecce eiicis
C me hodie à facie terræ, & à facie tua abſcõdar,
& ero vagus & profugus in terra. Omnis igi-
15 tur qui inuenerit me, occidet me. * Dixitq; ei
dñs, Nequaq̃ ita fiet: ſed omnis qui occiderit
Cain, ſeptuplũ punietur. Poſuitq; dñs in Cain
ſignũ, vt nõ interficeret eũ omnis qui inueniſ
16 ſet eum. Egreſſuſq; Cain à facie dñi habitauit
17 profugus in terra ad oriẽtalẽ plagã Eden. *Co
gnouit autẽ Cain vxorẽ ſuã, quę cõcepit & pe
perit Enoch. Et ædificauit ciuitatẽ, & vocauit
18 nomen eius ex nomine filij ſui Enoch. *Porrò
Enoch genuit Irad, & Irad genuit Mauiael, &
Mauiael genuit Mathuſael, & Mathuſael ge-
19 nuit Lamech. *Qui accepit duas vxores: nomẽ
20 vni Ada, & nomẽ alteri Sella. * Genuitq; Ada
Iabel, qui fuit pater habitãtiũ in tẽtoriis, atq;
21 paſtorũ. * Et nomẽ fratris eius Iubal. Ipſe fuit
22 pater canẽtiũ cithara & organo. * Sella quoq;
D genuit Tubal-cain, qui fuit malleator & faber
in cũcta opera ęris & ferri. Soror verò Tubal-
23 cain Noema. * Dixitq; Lamech vxoribus ſuis
Adę & Sellę, Audite vocẽ meã vxores Lamech,
auſcultate ſermonẽ meũ. Quoniã occidi virũ
in vulnus meũ, & adoleſcẽtulũ in liuorẽ meũ.
24 * Septuplũ vltio dabitur de Cain, de Lamech
25 verò ſeptuagies ſepties. * Cognouit quoq; ad-
huc Adã vxorẽ ſuã, & peperit filiũ. Vocauítq;
nomẽ eius Seth, dicẽs: Poſuit mihi Deus ſemẽ
26 aliud pro Abel, quẽ occidit Cain. *Sed & Seth
natus eſt filius, quem vocauit Enos. Iſte cœpit
inuocare nomen Domini.　CAP V.

1 A HIc eſt liber generationis Adam in die qua
creauit Deus hominem, ad imaginem Dei
2 fecit illum. *Maſculũ & fœminã creauit eos, &
benedixit illis, & vocauit nomen eorũ Adã in
3 die qua creati ſunt. *Vixit autẽ Adam centum
triginta annis, & genuit filiũ ad imaginẽ & ſi-
militudinẽ ſuam: vocauítq; nomen eius Seth.

תרגום אונקלוס

11 וכען ליט את מן ארעא דפתחת ית פמהא למסב ית דמי אחוך מן ידך׃ 12 ארי תפלח ית ארעא לא תוסיף למתן חילה לך מטלטל וגלי תהא
בארעא׃ 13 ואמר קין קדם יי רב חובי מלמשבק׃ 14 הא תרכתא יתי יומא דין מעל אפי ארעא ומן קדמך אהא מטמר ואהא מטלטל וגלי
בארעא ויהא כל דישכחנני יקטלנני׃ 15 ואמר לה יי בכן כל דקטלין לקין לשבעה דרין יתפרע מנה ושוי יי לקין אתא בדיל דלא למקטל
יתה כל דישכחנה׃ 16 ונפק קין מן קדם יי ויתב בארעא דנוד לקדומא דעדן׃ 17 וידע קין ית אתתה ועדיאת וילדת ית חנוך והוה בני קרתא
וקרא שמא דקרתא כשמא דבריה חנוך׃ 18 ואתילד לחנוך ית עירד ועירד אוליד ית מחויאל ומחייאל אוליד ית מתושאל ומתושאל אוליד ית למך׃
19 ונסב לה למך תרתין נשין שום חדא עדה ושום תניתא צלה׃ 20 וילדת עדה ית יבל הוא הוה רבהון דיתבי משכנין ומרי גתין׃ 21 ושום אחוהי
יובל הוא הוה רבהון דכל די ממנן על פום כנורא ואבובא׃ 22 וצלה אף היא ילדת ית תובל קין הוא הוה רבהון דכל ידעי עבידת נחשא ופרזלא
ואחתה דתובל קין נעמה׃ 23 ואמר למך לנשוהי עדה וצלה שמען קולי נשי למך אצית למימרי ארי לא גבר קטלית דבדיליה אנא סביל חובין ואף
לא עולימא חבלית דבדיליה ישתיצי זרעי׃ 24 ארי לשבעת דרין יתפרעון לקין הלא ללמך שבעין ושבעה׃ 25 וידע אדם עוד ית אתתה וילדת בר וקרת ית
שמה שת ארי שוי לי יי בר אחרן חלף הבל ארי קטליה קין׃ 26 ולשת אף הוא איתיליד בר וקרא ית שמה אנוש בכין שריאו בני אנשא לצלאה בשמא
דיי׃　ה　1 דין ספר תולדת אדם ביומא דברא יי אדם בדמותא דיי עבד יתה׃ 2 דכר ונוקבא ברא
יתהון וברך יתהון וקרא ית שמהתהון אדם ביומא דאתבריאו׃ 3 וחיא אדם מאה ותלתין שנין ואוליד בדמותה כצלמה וקרא ית שמה שת׃

** Et nunc maledictus tu à terra, quæ aperuit os* 11
suum ad suscipiendum sanguinem fratris tui à ma-
*nu tua. * Quoniam operaberis terram, & non ad-* 12
det virtutem suam dare tibi. suspirans & tremens
*eris super terrã. * Et dixit Cain ad Dñm: Maius de-* 13
*lictũ meũ, quàm vt remittatur mihi. * Et eijcies me* 14
hodie à facie terræ: & à facie tua abscondar. & ero
gemens & tremens super terrã: & erit oĩs inueniẽs
*me, occidet me. * Et dixit ei dñs Deus: Nõ sic omnis* 15
qui occiderit Cain, septem vindictas exoluet. & po
suit dominus Deus signum Cain, vt non interficeret
*eum omnis qui inuenisset eum. * Et egressus est Cain à* 16
facie Dei: & habitauit in terra Naid, contra Eden.
** Et cognouit Cain vxorem suã: & concipiens, pepe-* 17
rit Enoch. & fuit ædificans ciuitatem: & nomina-
*uit ciuitatem in nomen filij sui Enoch. * Natus est au* 18
tem Enoch Gaidad: & Gaidad genuit Mauiael: &
Mauiael genuit Mathusala. & Mathusala genuit
*Lamech. * Et accepit sibi Lamech duas vxores: no-* 19
*men vni, Adda: & nomen secundæ, Sella. * Et pepe-* 20
rit Adda Jobel. hic fuit pater habitantium in ten-
*toriis pastorum. * Et nomen fratri suo Iubal. hic fuit,* 21
*qui ostendit psalterium & citharam. * Sella autem* 22
peperit & ipsa Thobel. & fuit malleator faber æ-
*ris & ferri: soror autem Thobel, Noema. * Dixit* 23
autem Lamech vxoribus suis Adda & Sella: Au-
dite meam vocem vxores Lamech, auscultate meos
sermones: quoniam virũ occidi in vulnus mihi, &
*adolescentulum in liuorem mihi. * Quia septies vin-* 24
dicatum est Cain; ex autem Lamech, septuagesies se-
*ptem. * Cognouit autem Adam Euam vxorem suã:* 25
& concipiens, peperit filium; & nominauit nomen
eius Seth: dicens, Suscitauit enim mihi Deus semen
*aliud pro Abel, quem occidit Cain. * Et Seth fuit fi-* 26
lius: nominauit autem nomen eius Enos. hic sperauit
inuocare nomen domini Dei.

CAP. V.

Hic liber generationis hominum. qua die fe- 1
cit Deus Adam: ad imaginem Dei fecit illum.
** Masculum & fœminam fecit eos; & benedi-* 2
xit eis: & nominauit nomen eius Adam, qua die
*fecit eos. * Vixit autem Adam annos du-* 3
centos triginta: & genuit ad figuram suam, &
ad imaginem suam: & nominauit nomen eius Seth.

11 * καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχανε τὸ στόμα αὐτῆς
12 δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου. * ὅτι ἐργᾷ
τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι. στένων καὶ
13 τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ εἶπε κάϊν πρὸς κύριον, μείζων ἡ
14 αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναί με. * καὶ ἐκβάλῃς με σήμερον ἀπὸ
προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι· καὶ ἔ-
σομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με ἀ-
15 ποκτενεῖ με· * καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεός, οὐχ οὕτως πᾶς ὁ ἀπο-
κτείνας κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει. καὶ ἔθετο κύριος ὁ
θεὸς σημεῖον τῷ κάϊν, τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα
16 αὐτόν. * καὶ ἐξῆλθε κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ᾤκησεν ἐν
17 γῇ ναΐδ, κατέναντι ἐδέν. * καὶ ἔγνω κάϊν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ
συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν ἐνώχ. καὶ ἦν οἰκοδομῶν πόλιν. καὶ ἐπω-
νόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐνώχ.
18 * ἐγεννήθη δὲ τῷ ἐνὼχ γαϊδάδ· καὶ γαϊδὰδ ἐγέννησε τὸν
μαιήλ· καὶ μαιὴλ ἐγέννησε τὸν μαθουσαλά. καὶ μαθουσαλὰ
19 ἐγέννησε τὸν λάμεχ. * καὶ ἔλαβεν αὑτῷ λάμεχ δύο γυναῖ-
κας· ὄνομα τῇ μιᾷ, ἀδδά· καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, σέλλα.
20 * καὶ ἔτεκεν ἀδδὰ τὸν ἰωβήλ· οὗτος ἦν πατὴρ οἰκούντων ἐν σκη
21 ναῖς κτηνοτρόφων. * καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰουβάλ. οὗ-
22 τος ἦν, ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. * σελλὰ δὲ ἔτε-
κεν καὶ αὐτὴ τὸν θοβέλ. καὶ ἦν σφυροκόπος χαλκεὺς χαλκοῦ καὶ
23 σιδήρου. ἀδελφὴ δὲ θοβὲλ, νοεμά. * εἶπε δὲ λάμεχ ταῖς γυ-
ναιξὶν αὐτοῦ ἀδδὰ καὶ σελλὰ, ἀκούσατέ μου τῆς φωνῆς γυ-
ναῖκες λάμεχ, ἐνωτίσασθέ μου τοὺς λόγους· ὅτι ἄνδρα ἀπέ-
24 κτεινα εἰς τραῦμα ἐμοὶ, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί. * ὅτι
ἑπτάκις ἐκδεδίκηται κάϊν, ἐκ δὲ λάμεχ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.
25 * ἔγνω δὲ ἀδὰμ εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ συλλαβοῦσα,
ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σήθ· λέγουσα, ἐξα-
νέστησε γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ ἄβελ, ὃν ἀπέκτει-
26 νε κάϊν. * καὶ τῷ σὴθ ἐγένετο υἱός. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, ἐνώς. οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ
1 θεοῦ. ε. Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων.
ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἀδάμ· κατ᾽ εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν
2 αὐτόν· * ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· καὶ ηὐλόγησεν αὐτούς.
καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀδὰμ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν αὐ-
3 τούς. * ἔζησε δὲ ἀδὰμ ἔτη διακόσια τριάκοντα. καὶ ἐγέννησε
κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, σήθ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et nunc maledictus tu de terra quæ aperuit os suum, vt susciperet sanguinem fratris tui de manu tua. 12 Quando operatus fueris terram, non dabit amplius tibi virtutem suam: instabilis & transmigrans eris in terra. 13 Et dixit Cain coram Domino: Magna est iniquitas mea, vt dimittatur. 14 Ecce eiecisti me hodie de superficie terræ: & à facie tua ero absconditus; & ero instabilis & transmigrans in terra: & erit omnis qui inuenerit me, occidet me. 15 Et dixit ei Dominus: Propterea omnes qui occiderint Cain, in septem generationes vindicta assumetur ex eo: & posuit Dominus in Cain signũ, vt non occideret eũ omnis qui inuenisset eũ. 16 Et egressus est Cain à facie Dñi; & habitauit in terra Nod, ad Orientẽ Eden. 17 Et cognouit Cain vxorẽ suã; & cõcepit & peperit Enoch: & fuit ædificator ciuitatis. & vocauit nomen ciuitatis sicut nomẽ filij sui Enoch. 18 Et natus est ipsi Enoch Irad. Et Irad genuit Mauiael, & Mauiael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech. 19 Et accepit sibi Lamech duas vxores: nomen vnius Ada, & nomẽ alterius Sella. 20 Et peperit Ada Iabal: ipse fuit magister habitantiũ in tabernaculis, & possidẽtiũ pecora. 21 Et nomẽ fratris sui Iubal: ipse fuit magister canẽtiũ in cithara & organo. 22 Et Sella etiã ipsa peperit Tubal-Cain: qui fuit magister eorũ oĩm sciẽtiũ opus æris & ferri: & soror ipsius Tubal-Cain fuit Naama. 23 Et dixit Lamech vxoribus suis Adæ & Sellę: Audite vocem meã vxores Lamech; auscultate sermonem meum. Quoniam non occidi virum, vt propter eum ego portem peccatum: neque adolescentulum disperdidi, vt propter eum consumatur semen meum. 24 Quoniam si in septem generationes vindicta dabitur de Cain, nónne de Lamech in septuaginta & septem? 25 Et cognouit Adam rursus vxorem suam, & peperit filium: & vocauit nomen eius Seth: quoniam posuit Deus mihi filium alium pro Abel: quia interfecit eum Cain. 26 Et Seth quoque natus est filius: & vocauit momen eius Enos. tunc incœperunt filij hominum orare in nomine Domini.

CAP. V.

Hic est liber generationis Adã, in die qua creauit Deus hoĩem: ad similitudinẽ Dei fecit illũ. 2 Masculũ & fœminã creauit eos; & benedixit illis: & vocauit nomẽ eorũ Adã, in die qua creati sunt. 3 Et vixit Adã cẽtũ & triginta annis: & genuit ad similitudinem suã secũdum imaginem suam: & vocauit nomen eius Seth.

4 ויהיו ימי־אדם אחרי הולידו את־שת שמנה מאת
5 שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו כל־ימי אדם
אשר־חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת:
6 ויחי־שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את־
7 אנוש: ויחי־שת אחרי הולידו את־אנוש שבע
8 שנים ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו
כל־ימי־שת שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה
9 וימת: ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את־קינן:
10 ויחי אנוש אחרי הולידו את־קינן חמש עשרה שנה
11 ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו כל־
ימי אנוש חמש שנים ותשע מאות שנה וימת:
12 ויחי קינן שבעים שנה ויולד את־מהללאל:
13 ויחי קינן אחרי הולידו את־מהללאל ארבעים
שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:
14 ויהיו כל־ימי קינן עשר שנים ותשע מאות שנה
15 וימת: ויחי מהללאל חמש שנים וששים שנה
16 ויולד את־ירד: ויחי מהללאל אחרי הולידו
את־ירד שלשים שנה ושמנה מאות שנה ויולד
17 בנים ובנות: ויהיו כל־ימי מהללאל חמש
18 ותשעים שנה ושמנה מאות שנה וימת: ויחי־
ירד שתים וששים שנה ומאת שנה ויולד את־חנוך:
19 ויחי־ירד אחרי הולידו את־חנוך שמנה מאות שנה
20 ויולד בנים ובנות: ויהיו כל־ימי־ירד שתים וששים
21 שנה ותשע מאות שנה וימת: ויחי חנוך חמש
22 וששים שנה ויולד את־מתושלח: ויתהלך
חנוך את־האלהים אחרי הולידו את־מתושלח
שלש מאות שנה ויולד בנים ובנות:
23 ויהי כל־ימי חנוך חמש וששים שנה ושלש מאות
24 שנה: ויתהלך חנוך את־האלהים ואיננו כי־
לקח אתו אלהים:

4 Et facti ſunt dies Adã, poſtquam genuit
Seth, octingenti anni: genuítque filios & fi-
5 lias. Et factum eſt omne tempus quod
vixit Adam, anni nongenti triginta; & mor-
6 tuus eſt. Vixit quoque Seth centum
quinque annis: & genuit Enos.
7 Vixítque Seth poſtquam genuit Enos, o-
ctingentis ſeptem annis: genuítque filios &
8 filias. Et facti ſunt omnes dies Seth
nongentorum duodecim annorum: & mor-
B tuus eſt.
9 Vixit verò Enos nonaginta annis: & ge-
10 nuit Caïnan. Poſt cuius ortum vi-
xit octingentis quindecim annis: & genuit
filios & filias.
11 Factíque ſunt omnes dies Enos nongenti-
quinque anni: & mortuus eſt.
12 Vixit quoque Caïnan ſeptuaginta annis:
& genuit Malalehel.
13 Et vixit Caïnan poſtquam genuit Malalehel,
octingẽtis quadraginta annis: genuítque fi-
lios & filias.
14 Et facti ſunt omnes dies Caïnan nongenti
decem anni: & mortuus eſt.
15 Vixit autem Malalehel ſexagintaquinque
16 annis: & genuit Iared. Et vixit Malalehel
C poſtquam genuit Iared, octingentis triginta
17 annis: & genuit filios & filias. Et facti ſunt
omnes dies Malalehel octingenti nonaginta
quinque anni: & mortuus eſt.
18 Vixítque Iared centum ſexaginta duobus
annis: & genuit Enoch.
19 Et vixit Iared poſtquam genuit Enoch, o-
ctingentis annis: & genuit filios & filias.
20 Et facti ſunt omnes dies Iared nongẽti ſexa-
gintaduo anni: & mortuus eſt.
21 Porrò Enoch vixit ſexagintaquinque an- Eccl. 44. c. Heb. 11.
nis: & genuit Mathuſalem.
22 Et ambulauit Enoch cum Deo. Et vixit E-
noch poſtquam genuit Mathuſalem trecen-
D tis annis: & genuit filios & filias.
23 Et facti ſunt omnes dies Enoch trecenti
24 ſexaginta quinque anni. Ambulauítque cũ
Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.

תרגום אונקלוס

4 והוו יומי אדם בתר דאוליד ית שת תמני מאה שנין ואוליד בנין ובנן: 5 והוו כל יומי אדם דחיא תשע מאה ותלתין שנין ומית: 6 וחיא
שת מאה וחמש שנין ואוליד ית אנוש: 7 וחיא שת בתר דאוליד ית אנוש תמני מאה ושבע שנין ואוליד בנין ובנן: 8 והוו כל
יומי שת תשע מאה ותרתי עשרה שנין ומית: 9 וחיא אנוש תשעין שנין ואוליד ית קינן: 10 וחיא אנוש בתר
דאוליד ית קינן תמני מאה וחמש עשרה שנין ואוליד בנין ובנן: 11 והוו כל יומי אנוש תשע מאה וחמש שנין ומית:
12 וחיא קינן שבעין שנין ואוליד ית מהללאל: 13 וחיא קינן בתר דאוליד ית מהללאל תמני מאה וארבעין
שנין ואוליד בנין ובנן: 14 והוו כל יומי קינן תשע מאה ועשר שנין ומית: 15 וחיא מהללאל שתין וחמש שנין ואוליד
ית ירד: 16 וחיא מהללאל בתר דאוליד ית ירד תמני מאה ותלתין שנין ואוליד בנין ובנן: 17 והוו כל יומי מהללאל
תמני מאה ותשעין וחמש שנין ומית: 18 וחיא ירד מאה ושתין ותרין שנין ואוליד ית חנוך: 19 וחיא ירד בתר
דאוליד ית חנוך תמני מאה שנין ואוליד בנין ובנן: 20 והוו כל יומי ירד תשע מאה ושתין ותרין שנין ומית: 21 וחיא
חנוך שתין וחמש שנין ואוליד ית מתושלח: 22 והליך חנוך בדחלתא דיוי בתר דאוליד ית מתושלח תלת מאה שנין ואוליד
בנין ובנן: 23 והוו כל יומי חנוך תלת מאה ושתין וחמש שנין: 24 והליך חנוך בדחלתא דיוי
וליתוהי ארי לא אמית יתיה יוי:

* *Facti sunt autem dies Adam quos vixit, post- 4*
quàm genuit ipse Seth, anni septingenti: & genuit
filios & filias.
* *Et facti sunt omnes dies Adam, quos vixit, 5*
anni nongenti triginta: & mortuus est.
* *Vixit autem Seth annos ducentos quinque: 6*
& genuit Enos. * *Et vixit Seth postquàm 7*
genuit ipse Enos, annos septingentos septem: & ge-
nuit filios & filias.
* *Et facti sunt omnes dies Seth, anni nongenti duo- 8*
decim: & mortuus est.
* *Et vixit Enos annos centum nonaginta: & 9*
genuit Cainan. * *Et vixit Enos postquam ge- 10*
nuit ipse Cainan, annos septingentos quindecim: &
genuit filios & filias.
* *Et facti sunt omnes dies Enos, anni nongenti 11*
quinque: & mortuus est.
* *Et vixit Cainan annos centum septuaginta: 12*
& genuit Malalehel.
* *Et vixit Cainan postquam genuit ipse Mala- 13*
lehel, annos septingentos quadraginta: & genuit
filios & filias. * *Et facti sunt omnes dies 14*
Cainan, anni nongenti decem: & mortuus est.
* *Et vixit Malalehel annos centum sexaginta 15*
quinque: & genuit Iared.
* *Et vixit Malalehel postquam genuit ipse Ia- 16*
red, annos septingentos triginta: & genuit filios &
filias. * *Et facti sunt omnes dies Malalehel 17*
anni octingenti nonaginta quinque: & mortuus est.
* *Et vixit Iared annos centum sexaginta duos: 18*
& genuit Enoch.
* *Et vixit Iared postquam genuit ipse Enoch, 19*
annos octingentos: & genuit filios & filias.
* *Et facti sunt omnes dies Iared, anni nongenti 20*
sexaginta duo: & mortuus est.
* *Et vixit Enoch annos centũ sexaginta quin- 21*
que, & genuit Mathusala.
* *Placuit autem Enoch Deo. & vixit Enoch 22*
postquam genuit ipse Mathusalem, annos ducentos:
& genuit filios & filias.
* *Et facti sunt omnes dies Enoch, anni trecen- 23*
ti sexaginta quinque.
* *Et placuit Enoch Deo. & non inueniebatur, 24*
quia transtulit eum Deus.

4 * ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἀδὰμ, ἃς ἔζησε μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν σὴθ, ἔτη ἑπτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέ-
5 ρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀδὰμ, ἃς ἔζησεν, ἔτη
ἐννακόσια τριάκοντα, καὶ ἀπέθανεν.
6 * ἔζησε δὲ σὴθ ἔτη διακόσια πέντε· καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώς.
7 * καὶ ἔζησε σὴθ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνὼς, ἔτη ἑπτακό-
σια ἑπτά· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
8 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι σὴθ, ἔτη ἐννακόσια δεκα-
δύο, καὶ ἀπέθανεν.
9 * καὶ ἔζησεν ἐνὼς ἔτη ἑκατὸν ἐννενήκοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν καϊ-
10 νάν. * καὶ ἔζησεν ἐνὼς μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν καϊ-
νὰν, ἔτη ἑπτακόσια δεκαπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέ-
11 ρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼς ἔτη ἐννα-
12 κόσια πέντε, καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε καϊνὰν ἔτη
ἑκατὸν ἑβδομήκοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν μελελεήλ.
13 * καὶ ἔζησε καϊνὰν μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν μελελεήλ, ἔτη
ἑπτακόσια τεσσαράκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
14 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι καϊνὰν, ἔτη ἐννακόσια δέ-
15 κα· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε μελελεὴλ ἔτη ἑκατὸν ἑξη-
κονταπέντε· καὶ ἐγέννησε τὸν ἰάρεδ.
16 * καὶ ἔζησε μελελεὴλ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἰάρεδ, ἔτη
ἑπτακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
17 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μελελεὴλ ἔτη ὀκτακόσια
ἐνενηκονταπέντε· καὶ ἀπέθανεν.
18 * καὶ ἔζησεν ἰάρεδ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταδύο· καὶ ἐγέννησε
τὸν ἐνώχ.
19 * καὶ ἔζησεν ἰάρεδ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνὼχ, ἔτη ὀ-
κτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
20 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἰάρεδ ἔτη ἐννακόσια ἑξη-
κονταδύο· καὶ ἀπέθανεν.
21 * καὶ ἔζησεν ἐνὼχ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐγέννησε τὸν
μαθουσαλά.
22 * εὐηρέστησε δὲ ἐνὼχ τῷ θεῷ· καὶ ἔζησεν ἐνὼχ μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν μαθουσαλὰ, ἔτη διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυ-
γατέρας.
23 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼχ ἔτη τριακόσια ἑξη-
κονταπέντε.
24 * καὶ εὐηρέστησεν ἐνὼχ τῷ θεῷ. καὶ οὐχ εὑρίσκετο, διότι μετα-
τέθεικεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et fuerunt dies Adam postquam genuit Seth, octingenti anni: & genuit filios & filias. 5 Et fuerunt omnes dies Adam
quibus vixit, nongenti & triginta anni: & mortuus est. 6 Et vixit Seth centum & quinque annis: & genuit Enos.
7 Et vixit Seth postquam genuit Enos, octingentis & septem annis: & genuit filios & filias. 8 Et fuerunt omnes dies Seth
nongenti & duodecim anni: & mortuus est. 9 Et vixit Enos nonaginta annis: & genuit Chaïnan.
10 Et vixit Enos postquam genuit Chaïnan, octingentis & quindecim annis: & genuit filios & filias.
11 Et fuerunt omnes dies Enos nongenti & quinque anni: & mortuus est. 12 Et vixit Chaïnan septuaginta annis: & genuit
Malalehel. 13 Et vixit Chaïnan postquam genuit Malalehel octingentis & quadraginta annis: & genuit filios & filias.
14 Et fuerunt omnes dies Chaïnan nongenti & decem anni: & mortuus est.
15 Et vixit Malalehel sexaginta & quinque annis: & genuit Iared. 16 Et vixit Malalehel postquam genuit Iared, octingen-
tis & triginta annis: & genuit filios & filias. 17 Et fuerunt omnes dies Malalehel, octingenti & nonaginta & quinque anni: &
mortuus est. 18 Et vixit Iared centum & sexaginta & duobus annis: & genuit Enoch.
19 Et vixit Iared postquam genuit Enoch, octingentis annis: & genuit filios & filias. 20 Et fuerunt omnes dies Iared non-
genti & sexaginta & duo anni: & mortuus est. 21 Et vixit Enoch sexaginta & quinque annis: & genuit Mathusalach.
22 Et ambulauit Enoch in timore Dei, postquam genuit Mathusalach, trecentis annis: & genuit filios & filias.
23 Et fuerunt omnes dies Enoch trecenti & sexaginta & quinque anni. 24 Et ambulauit Enoch in timore Dei. & non
comparuit: nec etiam occidit eum Deus.

25 וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח שֶׁבַע וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
26 אֶת־לָמֶךְ׃ וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־לֶמֶךְ
שְׁתַּיִם וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
27 וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מְתוּשֶׁלַח תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
28 וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְחִי־לֶמֶךְ שְׁתַּיִם
29 וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בֵּן׃ וַיִּקְרָא אֶת־
שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן־
30 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרְרָהּ יְהוָה׃ וַיְחִי־לֶמֶךְ אַחֲרֵי
הוֹלִידוֹ אֶת־נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאֹת שָׁנָה
31 וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְהִי כָּל־יְמֵי־לֶמֶךְ שֶׁבַע וְשִׁבְעִים
32 שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְהִי־נֹחַ בֶּן־חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃
1 ו וַיְהִי כִּי־הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב
2 עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם׃ וַיִּרְאוּ בְנֵי־
הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם
3 נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־יָדוֹן
רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשַׁגָּם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה
4 וְעֶשְׂרִים שָׁנָה׃ הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם
וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־בְּנוֹת
הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי
5 הַשֵּׁם׃ וַיַּרְא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם
בָּאָרֶץ וְכָל־יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל־הַיּוֹם׃
6 וַיִּנָּחֶם יְהוָה כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב
7 אֶל־לִבּוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶמְחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־
בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ
8 וְעַד־עוֹף הַשָּׁמָיִם כִּי נִחַמְתִּי כִּי עֲשִׂיתִם׃ וְנֹחַ מָצָא חֵן
9 בְּעֵינֵי יְהוָה׃ אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק
תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ׃
10 וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃
11 וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס׃

25 * Vixit quoque Mathusalem centum octo-
ginta septem annis: & genuit Lamech.
26 * Et vixit Mathusalem postquam genuit La
mech, septingentis octoginta duobus annis:
27 & genuit filios & filias. * Et facti sunt om-
nes dies Mathusalem nongenti sexaginta no-
28 uem anni: & mortuus est. * Vixit autem
Lamech centum octoginta duobus annis: &
29 genuit filiū: *Vocauitque nomen eius Noe: di
cens, Iste cōsolabitur nos ab operibus & labo-
ribus manuū nostrarum, in terra cui maledixit
30 Dn̄s. * Vixitque Lamech postquam genuit
Noe, quingētis nonagintaquinq; annis: & ge
31 nuit filios & filias. * Et facti sunt omnes
dies Lamech septingenti septuaginta septem
32 anni: & mortuus est. * Noe verò cùm quin-
gentorum esset annorum, genuit Sem, Cham
& Iaphet.

CAP. VI.

1 A Cumque cœpissēt homines multiplicari su
per terram, & filias procreassent:
2 * Videntes filij Dei filias hominum quòd es-
sent pulchræ; acceperunt sibi vxores ex omni-
3 bus quas elegerant. * Dixitque Dominus:
Non permanebit spiritus meus in homine in
ęternum; quia caro est: Eruntque dies illius
centum viginti annorum.
4 * Gigantes autem erant super terram in die-
bus illis. Postquam enim ingressi sunt filij
Dei ad filias hominum; illęque genuerunt: isti
sunt potentes à seculo viri famosi.
5 *Videns autem Dominus quòd multa mali-
tia hominum esset in terra; & cūcta cogitatio
cordis intēta esset ad malum omni tempore:
6 * Pœnituit eum quòd hominē fecisset in ter-
B ra. & tactus dolore cordis intrinsecus:
7 *Delebo, inquit, hominem quem creaui à fa
cie terræ, ab homine vsque ad animantia: à re-
ptili vsque ad volucres cæli. pœnitet enim me
8 fecisse eos. *Noe verò inuenit gratiā corā dn̄o.
9 *Hę sunt generationes Noe. Noe vir iustꝰ atq;
perfectus fuit in generationibus suis: cū Deo
10 ambulauit. *Et genuit tres filios, Sem, Cham,
11 & Iaphet. * Corrupta est autem terra co-
ram Deo; & repleta est iniquitate.

תרגום אונקלוס

25 וחיא מתושלח מאה ותמנן ושבע שנין ואוליד ית למך׃ 26 וחיא מתושלח בתר דאוליד ית למך שבע מאה ותמנן ותרתין שנין
ואוליד בנין ובנן׃ 27 והוו כל־יומי מתושלח תשע מאה ושתין ותשע שנין ומית׃ 28 וחיא למך מאה ותמנן ותרתין שנין ואוליד בר׃
29 וקרא ית שמיה נח למימר דין ינחמיננא מעובדנא ומלאות ידנא מן ארעא דלטיה יי׃ 30 וחיא למך בתר דאוליד ית נח חמש מאה ותשעין
וחמש שנין ואוליד בנין ובנן׃ 31 והוו כל יומי למך שבע מאה ושבעין ושבע שנין ומית׃ 32 והוה נח בר חמש מאה שנין ואוליד נח ית
שם ית חם וית יפת׃ ו 1 והוה כד שריאו בני אנשא למסגי על אפי ארעא ובנתא איתילדן להון׃ 2 וחזו
בני רברביא ית בנת אנשא ארי שפירן אינין ונסיבו להון נשין מכל דאתרעיו׃ 3 ואמר יי לא יתקיים דרא בישא הדין קדמי לעלם בדיל
דאינון בשרא ועובדיהון בישין וארכא יהיב להון מאה ועשרין שנין אם יתובון׃ 4 גבריא הוו בארעא ביומיא האינון ואף בתר כן העלו בני
רברביא לות בנת אנשא וילדן להון אינון גבריא דמן עלמא אנשין דשמא׃ 5 וגלי קדם יי ארי סגיאת בישת אנשא בארעא וכל יצרא
מחשבת ליביה לחוד ביש כל יומא׃ 6 ותב יי במימריה ארי עבד ית אנשא בארעא ואמר במימריה למתבר תוקפיהון כרעותיה׃
7 ואמר יי אמחה ית אנשא דבריתי מעל אפי ארעא מאנשא עד בעירא עד רחשא ועד עופא דשמיא ארי תבית במימרי ארי עבדתינון׃
8 ונח אשכח רחמין קדם יי׃ 9 אלין תולדת נח נח גבר זכאי שלים הוה בדרוהי בדחלתא דיי הליך נח׃ 10 ואוליד
נח תלתא בנין ית שם ית חם וית יפת׃ 11 ואתחבלת ארעא קדם יי ואתמליאת ארעא חטופין׃

Et vixit Mathusalem annos centum sexagin- 25
ta quinque: & genuit Lamech. ‡ Et vixit Ma- 26
thusalem postquam genuit ipse Lamech, annos octin
gentos duos: & genuit filios & filias. ‡ Et facti 27
sunt omnes dies Mathusalæ, quas vixit, anni non-
genti sexaginta nouem: & mortuus est.
‡ Et vixit Lamech annos centum octuagintaocto: 28
& genuit filium: ‡ Et nominauit nomen eius Noe, 29
dicens: Hic requiescere faciet nos ab operibus no-
stris, & à tristitiis manuum nostrarum, & à terra
cui maledixit dominus Deus. ‡ Et vixit Lamech 30
postquam genuit ipse Noe, annos quingentos sexa-
ginta quinque: & genuit filios & filias.
‡ Et facti sunt omnes dies Lamech, anni septin- 31
genti quinquaginta tres: & mortuus est. ‡ Et 32
Noe erat annorum quingentorum: & genuit Noe
tres filios, Sem, Cham, Iapheth. CAP. VI.
ET factum est quando cœperunt homines multi- 1
fieri super terram: & filiæ natæ sunt eis.
‡ Videntes autem filij Dei filias hominum, quòd 2
pulchræ sunt; acceperunt sibi vxores ex omnibus
quas elegerant.
‡ Et dixit dominus Deus: Non permanebit spi- 3
ritus meus in hominibus istis in æternum: eo quòd
sunt ipsi carnes. erunt autem dies illorum centum
viginti anni.
‡ At gigantes erant super terram in diebus illis. 4
& post illud, postquam ingressi sunt filij Dei ad fi-
lias hominum, & genuerunt illis. isti fuerunt gi-
gantes à seculo, homines nominati.
‡ Videns autem Dominus Deus, quòd multi- 5
plicatæ sunt malitiæ hominum super terram, & om-
nis cogitat in corde suo diligenter ad mala omnibus
diebus. ‡ Et considerauit Deus, quòd fecit ho- 6
minem in terra: & cogitauit: ‡ Et dixit Deus, 7
Delebo hominem, quem feci, à facie terræ, ab homine
vsque ad iumentum, & à reptilibus vsque ad vo-
latilia cæli: quia consideraui quoniam feci eum.
‡ Noe autem inuenit gratiam coram Domino 8
Deo. ‡ Hæ autem generationes Noe: Noe homo iu- 9
stus, perfectus existẽs in generatione sua: Deo placuit
Noe. ‡ Genuit autem Noe tres filios, Sem, Cham, Ia 10
pheth. ‡ Corrupta est autem terra coram Deo, & 11
repleta est terra iniquitate.

25 ‡ καὶ ἔζησε μαθουσαλὰ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐ-
26 γέννησε τὸν λάμεχ. ‡ καὶ ἔζησε μαθουσαλά, μετὰ τὸ γεν-
νῆσαι αὐτὸν τὸν λάμεχ, ἔτη ὀκτακόσια δύο· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
27 καὶ θυγατέρας. ‡ καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μαθου-
σαλά, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἐννακόσια ἑξηκονταεννέα· καὶ ἀπέθα-
28 νεν. ‡ καὶ ἔζησε λάμεχ ἔτη ἑκατὸν ὀγδοηκονταοκτώ· καὶ
29 ἐγέννησεν υἱόν. ‡ καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νῶε· λέ-
γων, οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηρά-
30 σατο κύριος ὁ θεός. ‡ καὶ ἔζησε λάμεχ μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν νῶε, ἔτη πεντακόσια ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐγέννησεν
31 υἱοὺς καὶ θυγατέρας. ‡ καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι
λάμεχ, ἔτη ἑπτακόσια πεντηκοντατρία· καὶ ἀπέθανεν.
32 ‡ καὶ νῶε ἦν ἐτῶν πεντακοσίων· καὶ ἐγέννησε νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν
σήμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ. ϛ'.
1 ‡ Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γίνεσθαι
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐτοῖς.
2 ‡ εἰδότες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξε-
3 λέξαντο. ‡ καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦ-
μα μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐ-
τοὺς σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἔτη.
4 ‡ οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
ναις· καὶ μετ' ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς
τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγέννησαν ἑαυτοῖς. ἐκεῖνοι
ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ' αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί.
5 ‡ ἰδὼν δὲ κύριος ὁ θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν
ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας.
6 ‡ καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεός, ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ
7 τῆς γῆς· καὶ διενοήθη. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἀπαλεί-
ψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἑρπετῶν ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρα-
νοῦ· ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι ἐποίησα αὐτόν.
8 ‡ νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ.
9 ‡ αὗται δὲ αἱ γενέσεις νῶε. νῶε ἄνθρωπος, δίκαιος, τέλειος
ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εὐηρέστησε νῶε.
10 ‡ ἐγέννησε δὲ νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν σήμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ.
11 ‡ ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et vixit Mathusalach centum & octoginta & septem annis: & genuit Lamech. 26 Et vixit Mathusalach postquam genuit Lamech, septingentis & octoginta & duobus annis: & genuit filios & filias. 27 Et fuerunt omnes dies Mathusalach nongenti & sexaginta & nouem anni: & mortuus est. 28 Et vixit Lamech centum & octoginta & duobus annis: & genuit filium. 29 Et vocauit nomen eius Noe: dicens, Iste consolabitur nos ab operibus nostris, & à labore manuum nostrarum, de terra cui maledixit Dominus. 30 Et vixit Lamech postquam genuit Noe, quingentis & nonaginta & quinque annis: & genuit filios & filias. 31 Et fuerunt omnes dies Lamech septingenti & septuaginta & septem anni: & mortuus est. 32 Et fuit Noe filius quingentorum annorum: & genuit Noe, Sem, Cham & Iaphet. CAP. VI.

ET factum est cùm cœpissent filij hominum multiplicari super faciem terræ, & filiæ natæ essent eis: 2 Et vidissent filij principum filias hominum quòd essent pulchræ; acceperunt sibi vxores ex omnibus quas voluerunt. 3 Et dixit Dominus: Non permanebit generatio pessima hæc coram me in æternum: eò quòd caro sunt, & opera eorum pessima. & terminus dabitur eis centum & viginti annorum, si fortè conuertantur. 4 Gigantes erant in terra in diebus illis: & etiam postquam ingressi sunt filij principum ad filias hominum, & genuerunt eis. Ipsi sunt potentes à seculo viri nominis. 5 Et palam fuit coram Domino, quòd multa esset malicia hominis in terra: & omnis sensus cogitationis cordis sui esset malus omni tempore. 6 Et pœnituit Dominum in verbo suo, quòd fecisset hominem in terra: & dixit in verbo suo, vt contereret fortitudinem eorum iuxta beneplacitum suum. 7 Et dixit Deus: Delebo hominem quem creaui super faciem terræ, ab homine vsque ad iumentum, vsque ad reptile, & vsque ad volucres cæli: quoniam pœnitet me in verbo meo quòd fecerim eos. 8 Noe autem inuenit misericordiam coram Domino. 9 Istæ sunt generationes Noe: Noe vir iustus perfectusque fuit in generationibus suis. in timore Dei ambulauit Noe. 10 Et genuit Noe tres filios, Sem, Cham & Iaphet. 11 Et corrupta est terra coram Deo: & impleta est terra rapinis.

12 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי־הִשְׁחִית
כָּל־בָּשָׂר אֶת־דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ׃
13 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי־
מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־
14 הָאָרֶץ׃ עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת־
15 הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר׃ וְזֶה אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים
16 אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ׃ צֹהַר תַּעֲשֶׂה
לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תְּכַלֶּנָּה מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה
בְּצִדָּהּ תָּשִׂים תַּחְתִּיִּם שְׁנִיִּם וּשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ׃
17 וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת־הַמַּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחֵת
כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־
18 בָּאָרֶץ יִגְוָע׃ וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבָאתָ
אֶל־הַתֵּבָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ׃
19 וּמִכָּל־הָחַי מִכָּל־בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־
20 הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ׃ מֵהָעוֹף
לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה
21 לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת׃ וְאַתָּה
קַח־לְךָ מִכָּל־מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ
22 וְלָהֶם לְאָכְלָה׃ וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ
אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה׃
1 ז וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא־אַתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ אֶל־
2 הַתֵּבָה כִּי־אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה׃ מִכֹּל
הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח־לְךָ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ
וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא שְׁנַיִם
3 אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ׃ גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה
זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃
4 כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל־הָאָרֶץ
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וּמָחִיתִי אֶת־כָּל־
הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃

12 * Cumq̃ue vidiſſet Deus terram eſſe corru-
ptam:omnis quippe caro corruperat viam ſuã
13 ſuper terram: * Dixit ad Noe, Finis vniuer-
ſę carnis venit coram me:repleta eſt terra ini-
C quitate à facie eorum: & ego diſperdam eos
14 cum terra. * Fac tibi arcam de lignis leuiga-
tis. manſiunculas in arca facies: & bitumine
15 linies intrinſecus & extrinſecus .* Et ſic facies
eam: Trecentorum cubitorum erit longitu-
do arcæ:quinquaginta cubitorum latitudo:&
16 triginta cubitorum altitudo illius. * Fene-
ſtram in arca facies: & in cubito conſũmabis
ſummitatem eius. Oſtium autem arcæ pones
in latere deorſum. Cœnacula & triſtega facies
17 in ea. * Ecce ego adducam aquas diluuij
ſuper terram, vt interficiam omnem carnem,
in qua ſpiritus vitæ eſt ſubter cælum: & vni-
D uerſa quæ in terra ſunt conſumentur.
18 * Ponámque fœdus meum tecum:& ingre-
dieris arcam tu & filij tui, vxor tua,& vxores fi
19 liorum tuorum tecum: * Et ex cunctis ani-
mantibus vniuerſæ carnis bina induces in ar-
cam; vt viuant tecum, maſculini ſexus & fœ-
20 minini. * De volucribus iuxta genus ſuum,
& de iumentis in genere ſuo, & ex omni rep-
tili terræ ſecundum genus ſuum:bina de om-
nibus ingredientur tecum, vt poſſint viuere. Heb. 11.
21 * Tolles igitur tecum ex omnibus eſcis quæ
mandi poſſunt: & comportabis apud te,& e-
22 runt tam tibi,quàm illis in eſcam. *Fecit igi-
tur Noe omnia quæ præceperat illi Deus.

CAP. VII.

1 Dixitq́; Dominus ad eum: Ingredere tu &
A omnis domus tua in arcam. Te enim vidi
2 iuſtũ corã me in generatione hac.*Ex omnibꝰ
animãtibus mundis tolles ſeptena & ſeptena,
maſculũ & fœminã:de animantibus verò im-
3 mundis,duo & duo,maſculũ & fœminã. *Sed
& de volatilibus cęli,ſeptena & ſeptena,maſ-
culum & fœminam: vt ſaluetur ſemen ſuper
4 faciem vniuerſæ terræ. * Adhuc enim & poſt
dies ſeptem ego pluam ſuper terram quadra-
ginta diebꝰ & quadraginta noctibꝰ;& delebo
omnẽ ſubſtantiam quã feci de ſupficie terræ.

תרגום אונקלוס

12 וַחֲזָא יְיָ יָת אַרְעָא וְהָא אִתְחַבַּלַת אֲרֵי חַבִּילוּ כָּל בִּסְרָא אֱנָשׁ אוֹרְחֵיהּ עַל אַרְעָא׃ 13 וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ קִיצָא דְכָל בִּסְרָא עָאַל לִקְדָמַי אֲרֵי אִתְמְלִיאַת אַרְעָא חֲטוֹפִין מִן קֳדָם עוֹבָדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא וְהָא אֲנָא מְחַבֵּל לְהוֹן עִם אַרְעָא׃ 14 עֲבֵיד לָךְ תֵּיבוּתָא דְאָעִין דְקַדְרוֹס מְדוֹרִין תַּעְבֵיד יָת תֵּיבוּתָא וְתַחְפֵּי יָתַהּ מִגָּו וּמִבָּרָא בְּכוּפְרָא׃ 15 וְדֵין דְּתַעְבֵיד יָתַהּ תְּלָת מְאָה אַמִּין אֻרְכָּא דְתֵיבוּתָא חַמְשִׁין אַמִּין פּוּתְיַהּ וּתְלָתִין אַמִּין רוּמַהּ׃ 16 נְהוֹר תַּעְבֵיד לְתֵיבוּתָא וּלְאַמְּתָא תְשַׁכְלְלִינַהּ מִלְּעֵלָּא וְתַרְעָא דְתֵיבוּתָא בִּסְטְרַהּ תְּשַׁוֵּי מְדוֹרִין אַרְעָאִין תִּנְיָנִין וּתְלִיתָאִין תַּעְבְּדִינַהּ׃ 17 וַאֲנָא הָא אֲנָא מַיְתֵי יָת טוֹפָנָא מַיָּא עַל אַרְעָא לְחַבָּלָא כָּל בִּסְרָא דְבֵיהּ רוּחָא דְחַיֵּי מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא כָּל דִּי בְאַרְעָא יְמוּתוּן׃ 18 וַאֲקִים יָת קְיָמִי עִמָּךְ וְתֵיעוֹל לְתֵיבוּתָא אַתְּ וּבְנָךְ וְאִתְּתָךְ וּנְשֵׁי בְנָךְ עִמָּךְ׃ 19 וּמִכָּל דְּחַי מִכָּל בִּסְרָא תְּרֵין מִכּוֹלָא תַּעֵיל לְתֵיבוּתָא לְקַיָּמָא עִמָּךְ דְּכַר וְנוּקְבָא יְהוֹן׃ 20 מֵעוֹפָא לִזְנוֹהִי וּמִן בְּעִירָא לִזְנַהּ מִכֹּל רִחְשָׁא דְאַרְעָא לִזְנוֹהִי תְּרֵין מִכּוֹלָא יֵעֲלוּן לְוָתָךְ לְקַיָּמָא׃ 21 וְאַתְּ סַב לָךְ מִכָּל מֵיכַל דְּמִתְאֲכֵל וְתִכְנוֹשׁ לְוָתָךְ וִיהֵא לָךְ וּלְהוֹן לְמֵיכָל׃ 22 וַעֲבַד נֹחַ כְּכֹל דְּפַקֵּיד יָתֵיהּ יְיָ כֵּן עֲבַד׃

ז

1 וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ עוֹל אַתְּ וְכָל אֱנָשׁ בֵּיתָךְ לְתֵיבוּתָא אֲרֵי יָתָךְ חֲזֵיתִי זַכַּאי קֳדָמַי בְּדָרָא הָדֵין׃ 2 מִכָּל בְּעִירָא דָּכְיָא תִּסַּב לָךְ שִׁבְעָה שִׁבְעָה דְּכַר וְנוּקְבָא וּמִן בְּעִירָא דְּלֵיתַהָא דָכְיָא תְּרֵין דְּכַר וְנוּקְבָא׃ 3 אַף מֵעוֹפָא דִשְׁמַיָּא שִׁבְעָה שִׁבְעָה דְּכַר וְנוּקְבָא לְקַיָּמָא זַרְעָא עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא׃ 4 אֲרֵי לִזְמַן יוֹמִין עוֹד שִׁבְעָא אֲנָא מַחֵית מִטְרָא עַל אַרְעָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן וְאֶמְחֵי יָת כָּל יְקוּמָא דַּעֲבָדִית מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃

* Et vidit dominus Deus terram; & erat cor- 12
rupta; quia corrupit omnis caro viam suam super
terram. * Et dixit Deus ad Noe: Tem- 13
pus omnis hominis venit coram me: quia repleta
est terra iniquitate ab eis. & ecce ego disperdam
eos, & terram. * Fac igitur tibi arcam de 14
lignis quadratis: mansiunculas facies in ea. & bi-
tuminabis eam intrinsecus & extrinsecus bitumi-
ne. * Et sic facies arcam: trecentorum cubito- 15
rum longitudo arcæ, & quinquaginta cubitorum
latitudo, & triginta cubitorum altitudo.
* Colligens facies arcã: & in cubitum consum- 16
mabis eam desuper: at portam facies ex latere: in-
feriora bicamerata & tricamerata facies eam.
* Ego autem ecce inducam diluuium, aquam su- 17
per terram; vt interficiam omnem carnem, in qua
est spiritus vitæ subter cælum: & quæcunque sunt
super terrã, morientur. * Et statuã fœdus meũ tecũ. 18
Ingredieris autem in arcã tu, & filij tui, & vxor
tua, & vxores filiorum tuorum tecum: * Et ab 19
omnibus iumentis, & ab omnibus bestiis, & ab o-
mni carne bina bina; ab omnibus induces in arcam,
vt nutrias tecum. masculus & fœmina erunt;
* Ab omnibus auibus volatilibus cæli secundum 20
genus, & ab omnibus iumentis secundum genus,
& ab omnibus reptilibus reptantibus super ter-
ram secundum genus eorum: bina bina de omnibus
ingredientur ad te, vt nutriantur tecum, mascu-
lus & fœmina. * Tu autem accipies tecum ex 21
omnibus escis quas comeditis, & congregabis apud
te ipsum: & erunt tibi & illis ad manducandum.
* Et fecit Noe omnia quæcunque præcepit ei 22
Deus: sic fecit. CAP. VII.
ET dixit dominus Deus ad Noe: Ingredere tu, 1
& omnis domus tua in arcam: quoniam te vidi
iustũ corã me in generatione hac. * Ex autẽ iumẽtis 2
mundis, introduc ad te septẽ septẽ, masculum & fœ
minã: & ex iumentis non mundis, bina bina, mas-
culum & fœminam: Et de volucribus cæli septẽ 3
septem, masculum & fœminam, vt nutriatur semen
super omnem terrã. * Adhuc enim diebus septẽ, ego 4
inducã pluuiã super terram quadraginta diebus &
quadraginta noctibus: & delebo omnẽ resurrectio-
nẽ, quam feci à facie terræ, ab homine vsq; ad pecus.

12 * καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν· καὶ ἦν κατεφθαρμένη· ὅτι
κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.
13 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς νῶε· καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει
ἐναντίον ἐμοῦ· ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς, καὶ τὴν γῆν.
14 * ποίησον οὖν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων,
νοσσιὰς ποιήσεις ἐπ' αὐτῆς· καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν
15 καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. * καὶ οὕτως ποιήσεις τὴν κιβω-
τὸν, τριακοσίων πηχέων τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκον-
τα πηχέων τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕψος.
16 * ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτὸν, καὶ εἰς πῆχυν συντε-
λέσεις αὐτὴν ἄνωθεν· τὴν δὲ θύραν ποιήσεις ἐκ πλαγίων· κα-
τάγεια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν.
17 * ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάξω τὸν κατακλυσμὸν, ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν,
καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ᾗ ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω
τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ὅσα ἂν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσει.
18 * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μετὰ σοῦ. εἰσελεύσῃ δὲ εἰς τὴν κι-
βωτὸν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν
19 υἱῶν σου μετὰ σοῦ. * καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάν-
των τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκὸς δύο δύο, ἀπὸ πάντων
εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτὸν, ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ· ἄρσεν καὶ
20 θῆλυ ἔσονται· * ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν
τοῦ οὐρανοῦ κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν κατὰ γένος,
καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γέ-
νος αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται πρός σε, τρέ-
21 φεσθαι μετὰ σοῦ ἄρσεν καὶ θῆλυ. * σὺ δὲ λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ ἀ-
πὸ πάντων τῶν βρωμάτων ἃ ἔδεσθε, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυ-
22 τόν· καὶ ἔσται σοι καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. * καὶ ἐποίησε νῶε πάντα
ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός· οὕτως ἐποίησεν. ζ.
1 * Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε· εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ
οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν· ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ ἐν
2 τῇ γενεᾷ ταύτῃ. * ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσά-
γαγε πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν
3 τῶν μὴ καθαρῶν, δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ· * καὶ ἀπὸ τῶν
πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρ-
4 μα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. * ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπά-
γω ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς, τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαρά-
κοντα νύκτας· καὶ ἐξαλείψω πᾶσαν τὴν ἐξανάστασιν, ἣν ἐ-
ποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et vidit Deus terram: & ecce erat corrupta; quoniam corruperat omnis caro, vnusquisque viam suam super terram.
13 Et dixit Deus ad Noe: Finis vniuersæ carnis venit coram me: quoniam repleta est terra rapinis à facie operum suorum pessimorum: & ec-
ce ego disperdam eos cum terra.
14 Fac tibi arcam de lignis cedri: mansiones facies in arca. & operies eam intus & foris bitumine.
15 Et sic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ: quinquaginta cubitorum latitudo; & triginta cubitorum altitudo eius.
16 Fenestram facies in arca; & in cubito consummabis eam desuper: & ostium arcæ in latere eius pones: mansiones inferiores, secundas & ter-
tias facies in ea.
17 Et ecce ego adducam diluuium aquarum super terram, vt disperdat omnem carnem in qua est spiritus vitæ
sub cælo: omnia quæ in terra sunt, morientur.
18 Et statuam pactum meum tecum: & ingredieris in arcam tu, & filij tui, & vxor
tua, & vxores filiorum tuorum tecum:
19 Et de omni viuenti de vniuersa carne, bina de omnibus introduces in arcam: vt sustenten-
tur tecum, masculus & fœmina erunt.
20 De volucribus secundum species suas, & de iumentis secundum species suas, & de omni repti-
li terræ iuxta species suas: bina ex omnibus ingredientur tecum, vt permaneant.
21 Et tu sume tibi de omni esca quæ comeditur, & repo-
nes apud te; & erit tibi & eis ad vescendum.
22 Et fecit Noe iuxta omnia quæ præcepit ei Dominus: ita fecit. CAP. VII.
ET dixit Dominus ad Noe: Ingredere tu, & omnes homines domus tuæ in arcam: quia te vidi iustum coram me in generatione hac.
2 Ex omnibus animantibus mundis tolles septena septena, masculum & fœminam: de bestiis quoque immundis bina, masculum & fœmi-
nam.
3 De volucribus quoque cæli septena septena, masculum & fœminam; vt conseruetur semen super faciem vniuersæ terræ.
4 Quia adhuc post tempus septem dierum, ego descendere faciam pluuiam super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & de-
lebo omnem substantiam quam feci desuper faciem terræ.

5 ויעש נח ככל אשר צוהו יהוה׃ * ונח בן שש
6 מאות שנה והמבול היה מים על הארץ׃
7 ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה
8 מפני מי המבול׃ * מן הבהמה הטהורה ומן
הבהמה אשר איננה טהרה ומן העוף וכל אשר
9 רמש על האדמה׃ * שנים שנים באו אל נח
אל התבה זכר ונקבה כאשר צוה אלהים את נח׃
10 * ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ׃
11 * בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני
בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל
מעינת תהום רבה וארבת השמים נפתחו׃
12 * ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים
13 לילה׃ * בעצם היום הזה בא נח ושם וחם ויפת
בני נח ואשת נח ושלשת נשי בניו אתם אל
14 התבה׃ * המה וכל החיה למינה וכל הבהמה
למינה וכל הרמש הרמש על הארץ למינהו וכל
15 העוף למינהו כל צפור כל כנף׃ * ויבאו אל נח
אל התבה שנים שנים מכל הבשר אשר בו רוח
16 חיים׃ * והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו
כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יהוה בעדו׃
17 * ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וירבו המים
18 וישאו את התבה ותרם מעל הארץ׃ * ויגברו
המים וירבו מאד על הארץ ותלך התבה על פני
19 המים׃ * והמים גברו מאד מאד על הארץ
ויכסו כל ההרים הגבהים אשר תחת כל השמים׃
20 * חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו
21 ההרים׃ * ויגוע כל בשר הרמש על הארץ
בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השרץ על הארץ
22 וכל האדם׃ * כל אשר נשמת רוח חיים באפיו
מכל אשר בחרבה מתו׃

5 * Fecit ergo Noe omnia quæ mandauerat ei
6 Dominus. * Eratque ſexcentorum annorum,
quando diluuij aquæ inundauerũt ſuper ter-
7 ram. * Et ingreſſus eſt Noe & filij eius, vxor
B eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam, Mat. 24. d.
8 propter aquas diluuij. * De animantibus
quoque mundis & immundis, & de volucri-
bus, & ex omni quod mouetur ſuper terram;
9 * Duo & duo ingreſſi ſunt ad Noe in arcam,
maſculus & fœmina; ſicut præceperat Deus
10 Noe. * Cumque tranſiſſent ſeptem dies, a-
quæ diluuij inundauerunt ſuper terram.
11 * Anno ſexcenteſimo vitæ Noe, menſe ſecũ-
do, ſeptimo decimo die menſis, rupti ſunt o-
mnes fontes abyſſi magnæ; & cataractæ cæli
12 apertæ ſunt. * Et facta eſt pluuia ſuper terram
C quadraginta diebus & quadraginta noctibus.
13 * In articulo diei illius ingreſſus eſt Noe, &
Sem, & Cham & Iaphet filij eius, & vxor illi9,
& tres vxores filiorum eius cum eis in arcam:
14 * Ipſi, & omne animal ſecundum genus ſuũ,
vniuerſaque iumenta in genere ſuo, & omne
quod mouetur ſuper terrã in genere ſuo, cun-
ctumque volatile ſecundum genus ſuum.
15 * Vniuerſæ aues, omneſque volucres ingreſſæ
ſunt ad Noe in arcam bina & bina ex omni
16 carne in qua erat ſpiritus vitæ. * Et quæ in-
greſſa ſunt, maſculus & fœmina ex omni car-
ne introierunt; ſicut præceperat ei Deus: &
17 incluſit eum Dominus deforis. * Factũq; eſt
diluuium quadraginta dieb9 ſuper terram: &
multiplicatæ ſunt aquæ, & eleuauerunt arcã
18 in ſublime à terra. * Vehementer enim inũda- Eccl. 39. c.
uerunt, & omnia repleuerũt in ſuperficie ter-
19 ræ. Porrò arca ferebatur ſuper aquas. * Et aquę
D præualuerunt nimis ſuper terrã: opertiq; ſunt
20 oẽs montes excelſi ſub vniuerſo cęlo. * Quin-
decim cubitis altior fuit aqua ſuper montes
21 quos operuerat. * Conſumptaque eſt om-
nis caro quæ mouebatur ſuper terram, volu-
crum animantium beſtiarum, omniumq; re-
ptilium quæ reptant ſuper terram. vniuerſi
22 homines, * Et cuncta in quibus ſpiracu-
lum vitæ eſt in terra, mortua ſunt.

תרגום אונקלוס

5 ועבד נח ככל דפקדיה יי׃ 6 ונח בר שית מאה שנין וטופנא הוה מיא על ארעא׃ 7 ואתא נח ובנוהי
ואתתיה ונשי בנוהי עמיה לתיבותא מן קדם מי טופנא׃ 8 מן בעירא דכיתא ומן בעירא דליתהא דכיתא ומן עופא וכל דרחיש על
ארעא׃ 9 תרין תרין עלו עם נח לתיבותא דכר ונוקבא כמא דפקיד יי ית נח׃ 10 והוה לזמן שבעא יומין ומי טופנא
הוו על ארעא׃ 11 בשנת שית מאה שנין לחיי נח בירחא תנינא בשבעא עשרא יומא לירחא ביומא הדין איתבזעו כל מבועי תהומא
רבא וכוי שמיא איתפתחו׃ 12 והוה מטרא נחית על ארעא ארבעין יממין וארבעין לילין׃ 13 בכרן יומא הדין על נח ושם
וחם ויפת בני נח ואתת נח ותלת נשי בנוהי עמהון לתיבותא׃ 14 אינון וכל חיתא לזנה וכל בעירא לזנה וכל רחשא דרחיש על ארעא
לזנוהי וכל עופא לזנוהי כל צפר כל דפרח׃ 15 ועלו עם נח לתיבותא תרין תרין מכל בשרא דביה רוחא דחיי׃ 16 ועליא
דכר ונוקבא מכל בשרא עלו כמא דפקיד יתיה יי ואגין יי עלוהי׃ 17 והוה טופנא ארבעין יומין על ארעא וסגיאו מיא
ונטלו ית תיבותא ואתרמת מעל ארעא׃ 18 ותקיפו מיא וסגיאו לחדא על ארעא ומהלכא תיבותא על אפי
מיא׃ 19 ומיא תקיפו לחדא לחדא על ארעא ואתחפיאו כל טוריא רמיא דתחות כל שמיא׃ 20 חמש עשרה
אמין מלעילא תקיפו מיא ואתחפו טוריא׃ 21 ומית כל בשרא דרחיש על ארעא בעופא ובבעירא בחיתא ובכל
רחשא דרחיש על ארעא וכל אנשא׃ 22 כל דנשמתא רוחא דחיי באפוהי מכל דביבשתא מיתו׃

* *Et fecit Noe omnia quæcunque præcepit ei do-* 5
minus Deus. * *Noe autem erat annorum sex-* 6
centorum, & diluuium aquæ fuit super terram.
* *Ingressus est autem Noe, & filij eius, & vxor* 7
eius, & vxores filiorum eius, cum eo in arcam, pro-
pter aquam diluuij: * *Et de iumentis mun-* 8
dis, & de iumentis non mundis, & de volucribus,
& de omnibus reptilibus reptantibus super ter-
ram: * *Duo duo de omnibus ingressa sunt* 9
ad Noe in arcam, masculus & fœmina, sicut præce-
pit Dominus Deus Noe.
* *Et factum est post septem dies, & aqua dilu-* 10
uij facta est super terram.
* *In sexcentesimo anno, in vita Noe, secundo* 11
mense, septima & vigesima mensis: in die hac ru-
pti sunt omnes fontes abyssi, & cataractæ cæli a-
pertæ sunt. * *Et facta est pluuia super terram* 12
quadraginta diebus & quadraginta noctibus.
* *In die hac ingressus est Noe, Sem, Cham, Ia-* 13
pheth, filij Noe, & vxor Noe, & tres vxores
filiorum eius cum eis in arcam:
* *Et omnes bestiæ terræ secundum genus, & o-* 14
mnia iumenta terræ secundum genus, & omne vo-
lucre volatile secundũ genus, & omne reptile quod
mouetur super terram secundum genus,
* *Ingressa sunt ad Noe in arcam; bina bina ex* 15
omni carne, in qua est spiritus vitæ.
* *Et quæ ingressa sunt masculus & fœmina ex* 16
omni carne ingressa sunt ad Noe in arcam; sicut
præcepit dominus Deus Noe. & clausit dominus
Deus desoris eius arcam.
Et factum est diluuium quadraginta diebus & 17
quadraginta noctibus. & multiplicata est aqua, &
eleuauit arcam: & exaltata est à terra. * *Et inua-* 18
luit aqua, & multiplicata est valde super terrã: &
ferebatur arca super aquã. * *At aqua inualuit nimis* 19
valde super terram: & cooperuit omnes montes ex-
celsos qui erant subter cælum. * *Quindecim cu-* 20
bitos desuper exaltata est aqua: & cooperuit omnes
montes. * *Et mortua est omnis caro quæ mouebatur* 21
super terra, volatilium, & iumentorũ, & bestiarũ,
& omne reptile quod mouetur super terram, & oĩs
homo: * *Et omnia quæcunque habent spiritũ vitæ,* 22
& omnis qui erat super aridam, mortuus est.

5 * καὶ ἐποίησε νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ
6 θεός. * νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμὸς τοῦ
7 ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * εἰσῆλθε δὲ νῶε καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ, μετ'
αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτὸν, διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ.
8 * καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν
τῶν μὴ καθαρῶν· καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν
9 ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς· * δύο δύο, ἀπὸ πάν-
των εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν ἄρσεν καὶ θῆλυ· καθὰ
ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε.
10 * καὶ ἐγένετο μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατα-
11 κλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔ-
τει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε, τοῦ δευτέρου μηνὸς, ἑβδόμῃ καὶ εἰκά-
δι τοῦ μηνός· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πη-
γαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεῴχθησαν.
12 * καὶ ἐγένετο ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ
13 τεσσαράκοντα νύκτας. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθε
νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ οἱ υἱοὶ νῶε, καὶ ἡ γυνὴ νῶε, καὶ αἱ
τρεῖς γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν κιβωτόν.
14 * καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ πάντα τὰ
κτήνη τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ πᾶν ὄρνεον πετεινὸν κατὰ γένος,
καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος·
15 * εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, δύο δύο ἀπὸ πάσης
16 σαρκὸς, ἐν ᾗ ἐστι πνεῦμα ζωῆς. * καὶ τὰ εἰσπορευόμε-
να ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκὸς, εἰσῆλθε πρὸς νῶε, εἰς
τὴν κιβωτὸν καθὰ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε. καὶ ἔκλει-
17 σε κύριος ὁ θεὸς ἔξωθεν αὐτοῦ τὴν κιβωτόν. * καὶ ἐγένετο ὁ κατα-
κλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· καὶ ἐ-
πληθύνθη τὸ ὕδωρ· καὶ ἐπῆρε τὴν κιβωτὸν, καὶ ὑψώθη ἀπὸ τῆς
18 γῆς. * καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπληθύνθη σφόδρα ἐπὶ
τῆς γῆς· καὶ ἐπεφέρετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω τοῦ ὕδατος.
19 * τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφόδρα σφοδρῶς ἐπὶ τῆς
γῆς· καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, ἃ ἦν ὑπο-
20 κάτω τοῦ οὐρανοῦ. * δεκαπέντε πήχεις ἐπάνω ὑψώθη
21 τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη. * καὶ ἀπέ-
θανε πᾶσα σὰρξ κινουμένη ἐπὶ τῆς γῆς, τῶν πετεινῶν, καὶ
τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν θηρίων· καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ
22 τῆς γῆς, καὶ πᾶς ἄνθρωπος· * καὶ πάντα ὅσα ἔχει
πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶς ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et fecit Noe iuxta omnia quæ præcepit ei Dominus. 6 Et Noe erat filius sexcentorum annorum: & diluuium aquæ fuit super terram. 7 Et ingressus est Noe, & filij eius, & vxor eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam, à facie aquæ diluuij. 8 De animalibus mundis, & de animalibus immundis, & de volucribus, & de omnibus quæ reptant super terram; 9 Bina & bina intrauerunt cum Noe in arcam, masculus & fœmina; sicut præcepit Deus Noe. 10 Et factum est post tempus septem dierum, & aquæ diluuij fuerunt super terram. 11 In anno sexcentesimo vitæ Noe, in mense secundo, in decimaseptima die mensis, in die hac rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ: & fenestræ cæli apertæ sunt. 12 Et pluuia descendit super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. 13 In articulo diei huius ingressus est Noe, & Sem, & Cham, & Iaphet, filij Noe; & vxor Noe, & tres vxores filiorum eius cum eis in arcam. 14 Ipsi, & omne animal secundum genus suũ, & omnia iumenta secundum genus suum, & omnia reptilia quæ reptant super terram secundum genus suum, & omnes volucres secundum species suas; omnis auis, & omne quod volat. 15 Et ingressi sunt cum Noe in arcam bina & bina, ex omni carne in qua est spiritus vitæ. 16 Et quæ ingressa sunt masculus & fœmina ex omni carne introierunt; sicut præcepit ei Dominus: & protexit Dominus super eum. 17 Et fuit diluuium quadraginta diebus super terram: & creuerunt aquæ, & eleuauerunt arcam: & eleuata est desuper terram. 18 Et præualuerunt aquæ, & creuerunt valde super terram: & ferebatur arca super faciem aquarum. 19 Et aquæ præualuerunt valde nimis super terram: & operti sunt omnes montes excelsi qui sunt sub omnibus cælis. 20 Quindecim cubitis altitudine præualuerunt aquæ; & operuerunt montes. 21 Et mortua est omnis caro quæ mouebatur super terram, in volucribus, & in animalibus, & in bestiis, & in omni reptili quod reptat super terram; & omnes homines. 22 Omnia in quibus est spiraculum spiritus vitæ in naribus suis; ex omnibus quæ sunt in arida, mortua sunt.

23 * וַיִּמַח אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם
עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ
24 וַיִּשָּׁאֶר אַךְ־נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה׃ * וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם
עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם׃
1 ח * וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֵת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־
כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־
2 הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם׃ * וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבֹּת
3 הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם׃ * וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם
מֵעַל הָאָרֶץ הָלוֹךְ וָשׁוֹב וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים
4 וּמְאַת יוֹם׃ * וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה־
5 עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט׃ * וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ
וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ
6 רָאשֵׁי הֶהָרִים׃ * וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ
7 אֶת־חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה׃ * וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעֹרֵב
וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד־יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃
8 * וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל
9 פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וְלֹא־מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ
וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ
וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה׃
10 * וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה
11 מִן־הַתֵּבָה׃ * וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה
עֲלֵה־זַיִת טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל
12 הָאָרֶץ׃ * וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיְשַׁלַּח
13 אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־יָסְפָה שׁוּב־אֵלָיו עוֹד׃ * וַיְהִי בְּאַחַת
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ
הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּסַר נֹחַ אֶת־מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא
14 וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה
וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבְשָׁה הָאָרֶץ׃
15 * וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר׃
16 * צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ׃

23 * Et deleuit omnem ſubſtantiam quæ erat ſu
per terram, ab homine vſque ad pecus, tam re-
ptile, quàm volucres cæli: & deletæ ſunt de
terra. Remanſit autem ſolus Noe, & qui cum
24 eo erant in arca. * Obtinueruntq; aquæ terrã
centum quinquaginta diebus. CAP. VIII.

1 Recordatus autem Deus Noe, cunctorum-
A que animantium, & omnium iumento-
rum quæ erant cum eo in arca: adduxit ſpiri-
tum ſuper terram, & imminutæ ſunt aquæ:
2 * Et clauſi ſunt fontes abyſſi, & cataractę cę-
3 li: & prohibitæ ſunt pluuiæ de cælo. * Reuer-
ſæque ſunt aquæ de terra, euntes & redeuntes:
& cœperunt minui poſt centum quinquagin
4 ta dies. * Requieuitque arca menſe ſeptimo,
viceſimoſeptimo die menſis ſuper montes Ar-
5 meniæ. * At verò aquę ibant & decreſcebãt
vſque ad decimum menſem. Decimo enim
menſe, prima die menſis, apparuerunt cacu-
6 mina montium * Cumque tranſiſſent qua-
draginta dies, aperiens Noe feneſtram arcæ
7 quam fecerat, * Dimiſit coruum, qui egre-
diebatur & reuertebatur, donec ſiccaretur a-
8 quæ ſuper terram. * Emiſit quoque colum-
B bam poſt eũ, vt videret ſi iam ceſſaſſent aquæ
9 ſuper faciem terræ. * Quæ cùm non inue-
niſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad
eum in arcam. Aquæ enim erant ſuper vniuer
ſam terram. Extenditque manum ſuam, & ap
10 prehenſam intulit in arcã. * Expectatis autẽ vl
tra ſeptẽ diebus aliis, rurſum dimiſit columbã
11 ex arca. * At illa venit ad eũ ad veſperã, portans
ramũ oliuæ virentibus foliis in ore ſuo. Intel-
lexit ergo Noe ꝙ ceſſaſſent aquæ ſuper terrã.
12 * Expectauitq; nihilominus ſeptẽ alios dies, &
emiſit colũbã, quæ nõ eſt reuerſa vltra ad eũ.
13 * Igitur ſexcenteſimo primo anno, primo men
C ſe, prima die menſis, imminutæ ſunt aquæ ſu-
per terram. Et aperiens Noe tectum arcæ, a-
ſpexit, viditque quòd exiccata eſſet ſuperfi-
14 cies terræ. * Menſe ſecundo, ſeptimo & viceſi-
15 mo die mẽſis, arefacta eſt terra. * Locutus eſt au
16 tẽ De⁹ ad Noe, dicens: * Egredere de arca tu, &
vxor tua, filij tui, & vxores filiorũ tuorũ tecũ.

תרגום אונקלוס

23 וּמְחָא יָת כָּל יְקוּמָא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא מֵאֱנָשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רַחְשָׁא וְעַד עוֹפָא דִשְׁמַיָא וְאִתְמְחִיאוּ מִן אַרְעָא וְאִשְׁתְּאַר בְּרַם נֹחַ וּדְעִמֵּיהּ בְּתֵבוּתָא׃ 24 וּתְקִיפוּ מַיָא עַל אַרְעָא מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין׃
ח
1 וּדְכִיר יְיָ יָת נֹחַ וְיָת כָּל חַיְתָא וְיָת כָּל בְּעִירָא דְעִמֵּיהּ בְּתֵיבוּתָא וְאַעְבַר יְיָ רוּחָא עַל אַרְעָא וְנָחוּ מַיָא׃ 2 וְאִסְתְּכַרוּ מַבּוּעֵי תְהוֹמָא וְכַוֵי שְׁמַיָא וְאִתְכְּלִי מִטְרָא מִן שְׁמַיָא׃ 3 וְתָבוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא אָזְלִין וְתָיְבִין וַחֲסַרוּ מַיָא מִסוֹף מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין׃
4 וְנָחַת תֵּיבוּתָא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּשִׁבְעָה עֲשַׂר יוֹמָא לְיַרְחָא עַל טוּרֵי קַרְדוּ׃ 5 וּמַיָא הֲווֹ אָזְלִין וְחָסְרִין עַד יַרְחָא עֲשִׂירָאָה בַּעֲשִׂירָאָה בְּחַד לְיַרְחָא אִתְחֲזִיאוּ רֵישֵׁי טוּרַיָא׃ 6 וַהֲוָה מִסוֹף אַרְבְּעִין יְמָמִין וּפְתַח נֹחַ יָת כַּוַּאת תֵּיבוּתָא דַּעֲבַד׃ 7 וְשַׁלַּח יָת עוֹרְבָא וּנְפַק מִיפַּק וְתָאִיב עַד דִּיבִישׁוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא׃ 8 וְשַׁלַּח יָת יוֹנָה מִלְּוָתֵיהּ לְמֶחֱזֵי אִם קַלּוּ מַיָא מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 9 וְלָא אַשְׁכַּחַת יוֹנָה מְנַח לְפַרְסַת רַגְלַהּ וְתָבַת לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא אֲרֵי מַיָא עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא וְאוֹשֵׁיט יְדֵיהּ וְנַסְבַהּ וְאַעֵיל יָתַהּ לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא׃ 10 וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין וְאוֹסֵיף שַׁלַּח יָת יוֹנָה מִן תֵּיבוּתָא׃ 11 וַאֲתַת לְוָתֵיהּ יוֹנָה לְעִידָּן רַמְשָׁא וְהָא טְרַף זֵיתָא תְּבִיר מַחֵית בְּפֻמַּהּ וִידַע נֹחַ אֲרֵי קַלּוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא׃ 12 וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין וְשַׁלַּח יָת יוֹנָה וְלָא אוֹסִיפַת לְמֵיתַב לְוָתֵיהּ עוֹד׃ 13 וַהֲוָה בְּשִׁית מְאָה וַחֲדָא שְׁנִין בְּקַדְמָאָה בְּחַד לְיַרְחָא נְגוּבוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא וְאַעְדִּי נֹחַ יָת חוֹפָאָה דְתֵיבוּתָא וַחֲזָא וְהָא נְגוּבוּ אַפֵּי אַרְעָא׃ 14 וּבְיַרְחָא תִּנְיָנָא בְּעֶשְׂרִין וְשִׁבְעָא יוֹמָא לְיַרְחָא יְבֵשַׁת אַרְעָא׃ 15 וּמַלֵּיל יְיָ עִם נֹחַ לְמֵימַר׃ 16 פּוּק מִן תֵּיבוּתָא אַתְּ וְאִתְּתָךְ וּבְנָךְ וּנְשֵׁי בְנָךְ עִמָּךְ׃

**Et deleuit omne surgens quod erat super faciem* 23
terræ, ab homine vsque ad pecus, & reptilia, &
volucres cæli: & deleta sunt de terra. & remansit
Noe solus, & qui cum eo in arca.
** Et exaltata est aqua super terram diebus cen* 24
tum quinquaginta.

CAP. VIII.

ET recordatus est Deus Noe, & omnium bestia- 1
rum, & omnium iumentorum, & omnium vo-
latilium, & omnium reptilium reptantium, quæcun
que erant cum eo in arca. & induxit Deus spiri-
*tum super terram, & cessauit aqua: * Et cooperti* 2
*sunt fontes abyssi, & cataractæ cæli. * Et remis-* 3
sa est aqua vadens à terra: & imminuebatur aqua
*post centum quinquaginta dies. * Et sedit ar-* 4
ca in septimo mense, septima & vigesima mensis, su
*per montes Ararat. * Aqua diminuebatur vs-* 5
que ad decimum mensem. apparuerunt autem capi-
ta montium in decimo mense, prima mensis.
Et factum est post quadraginta dies, & aperuit 6
*Noe fenestram arcæ, quam fecit: * Et misit cor-* 7
uum ad videndum, si cessauit aqua. & exiens, non
est reuersus, donec siccaretur aqua à facie terræ.
** Et emisit columbam post eum, vt videret,* 8
*si cessauit aqua à facie terræ. * Et non inue-* 9
niens columba requiem pedibus suis, reuersa est ad
eum in arcam; quia aqua erat super omnem faciem
terræ: & extendens manum suam, accepit eam; &
induxit eam ad se in arcam.
** Et exspectans vltra septem dies, emisit colum-* 10
*bam ex arca: * Et reuersa est ad eum columba,* 11
& habebat folium oliuæ festucam in ore suo. & co-
gnouit Noe, quòd cessauit aqua à facie terræ.
** Et expectans adhuc septem dies, emisit colum-* 12
bam: & non addidit reuerti ad eum vltra.
** Et factum est in vno & sexcentesimo anno, in* 13
vita Noe, primo mense, defecit aqua à facie terræ.
& aperuit Noe tectum arcæ, quam fecit: & vidit
quòd defecit aqua à facie terræ.
** In autem secundo mense, septima & decima* 14
die, arefacta est terra. & septima & vigesima mē-
*sis aperuit arcam. * Et ait Dominus Deus Noe,* 15
*dicens: * Egredere de arca tu, & filij tui,* 16
& vxor tua, & vxores filiorum tuorum tecum.

23 * καὶ ἐξήλειψε πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ προσώπου
τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἑρπετῶν, καὶ πετεινῶν τοῦ
οὐρανοῦ· καὶ ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ κατελείφθη νῶε
24 μόνος, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. * καὶ ὑψώθη τὸ ὕ-
δωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα. η'.
1 *Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ νῶε, καὶ πάντων τῶν θηρίων, καὶ πάν-
των τῶν κτηνῶν, καὶ πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἑρπε-
τῶν τῶν ἑρπόντων, ὅσα ἦν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐπή-
γαγεν ὁ θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκόπασεν τὸ ὕδωρ.
2 * καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ κατα-
3 ῤάκται τοῦ οὐρανοῦ. * καὶ ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ
τῆς γῆς. καὶ ἠλαττονοῦτο τὸ ὕδωρ, μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ἡμέ-
4 ρας. * καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, ἑβδόμῃ
5 καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀραράτ. * τὸ ὕδωρ ἠ-
λαττονοῦτο ἕως τοῦ δεκάτου μηνός. ὤφθησαν δὲ αἱ κεφαλαὶ τῶν
6 ὀρέων ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός. * καὶ ἐγένε-
το μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας· καὶ ἀνέῳξε νῶε τὴν θυρίδα τῆς
7 κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε. * καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα ἰδεῖν, εἰ κε-
κόπακε τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξελθὼν, οὐκ ἀνέστρεψεν, ἕως τοῦ ξηρανθῆ-
8 ναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. * καὶ ἐξαπέστειλε τὴν
περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ, ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προ-
9 σώπου τῆς γῆς. * καὶ μὴ εὑροῦσα ἡ περιστερὰ ἀνάπαυσιν
τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ὑπέστρεψεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι
ὕδωρ ἦν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ, ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν
10 κιβωτόν. * καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἑπτὰ ἡμέρας, ἐξαπέστειλε τὴν
11 περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν ἡ
περιστερά· καὶ εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐ-
τῆς. καὶ ἔγνω νῶε, ὅτι κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς
12 γῆς. * καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἑπτὰ ἡμέρας, ἐξαπέστειλε τὴν πε-
ριστερὰν, καὶ οὐ προσέθετο τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι.
13 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνὶ καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε,
τοῦ πρώτου μηνὸς ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
καὶ ἀπεκάλυψε νῶε τὴν στέγην τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησεν. καὶ εἶ-
δεν, ὅτι ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
14 * ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μηνὶ ἑπτὰ καὶ δεκάτη ἡμέρα ἐξηράνθη
15 ἡ γῆ. καὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἀνέῳξε τὴν κιβωτόν. * καὶ
16 εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, λέγων * ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ
σὺ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et deleuit omnem substantiam quæ erat super faciem terræ, ab homine vsque ad iumentum, vsque ad reptile, & vsque ad volucres cæli: & deleta sunt de terra: & relictus est solummodo Noe, & qui cum eo erant in arca. 24 Et præualuerunt aquæ super terram centum & quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

ET recordatus est Deus Noe, & omnium animalium & omnium iumentorum quæ erant cum eo in arca: & transire fecit Deus ventum super terram: & cessarunt aquæ. 2 Et clausi sunt fontes abyssi, & fenestræ cæli: & prohibita est pluuia de cælo.
3 Et reuersæ sunt aquæ desuper terram, euntes & reuertentes: & diminutæ sunt aquæ post centum & quinquaginta dies.
4 Et quieuit arca in mense septimo, in decimaseptima die mensis, super montes Cardu. 5 Et aquæ ibant & diminuebantur vsque ad decimum mensem: in prima die mensis decimi apparuerunt capita montium. 6 Et factum est in fine quadraginta dierum; & aperuit Noe fenestram arcæ quam fecerat: 7 Et emisit coruum; & egrediebatur & reuertebatur, donec siccarentur aquæ desuper terram.
8 Et emisit columbam à se, vt videret si alleuiatæ fuissent aquæ desuper faciem terræ. 9 Et non inuenit columba requiem plantæ pedis sui: & reuersa est ad eum in arcam: quoniam aquæ erant super faciem vniuersæ terræ: & extendit manum suam, & tulit eam; & induxit eam secum in arcam.
10 Et expectauit adhuc septem diebus aliis, & rursus emisit columbam ex arca. 11 Et venit ad eum columba in tempore vespertino: & ecce folium oliuæ quod decerpserat ore suo: & cognouit Noe quòd aquæ imminutæ erant desuper terram. 12 Et expectauit vltra septem diebus aliis; & emisit columbam; & nunquam est reuersa ad eum amplius. 13 Et factum est in sexcentesimo & vno anno, prima die mensis, siccatæ sunt aquæ desuper terram; & abstulit Noe tectum arcæ: & vidit; & ecce siccata erat facies terræ. 14 Et in mense secundo, vigesima septima die mensis, arefacta est terra. 15 Et locutus est Deus cum Noe, dicens: 16 Egredere de arca tu, & vxor tua, & filij tui, & vxores filiorum tuorum tecū.

17 כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ מִכָּל־בָּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה
וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ הוֹצֵא אִתָּךְ וְשָׁרְצוּ
18 בָאָרֶץ וּפָרוּ וְרָבוּ עַל־הָאָרֶץ׃ וַיֵּצֵא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ
19 וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ׃ כָּל־הַחַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף
כֹּל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן־הַתֵּבָה׃
20 וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה
21 וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ׃ וַיָּרַח יְהוָה
אֶת־רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל
עוֹד אֶת־הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע
מִנְּעֻרָיו וְלֹא־אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כַּאֲשֶׁר
22 עָשִׂיתִי׃ עֹד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ
וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ׃

ט

1 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בָּנָיו
2 וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ׃ וּמוֹרַאֲכֶם
וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עוֹף הַשָּׁמָיִם
בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה וּבְכָל־דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם
3 נִתָּנוּ׃ כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה
4 כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כֹּל׃ אַךְ־בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ
5 דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ׃ וְאַךְ אֶת־דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ
מִיַּד כָּל־חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו
6 אֶדְרֹשׁ אֶת־נֶפֶשׁ הָאָדָם׃ שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם
7 דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם׃ וְאַתֶּם
פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ׃
8 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ וְאֶל־בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר׃
9 וַאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זַרְעֲכֶם
10 אַחֲרֵיכֶם׃ וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם
בָּעוֹף בַּבְּהֵמָה וּבְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכֹּל יֹצְאֵי
11 הַתֵּבָה לְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ׃ וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי
אִתְּכֶם וְלֹא־יִכָּרֵת כָּל־בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל וְלֹא־
יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת הָאָרֶץ׃

17 *Cuncta animantia quæ ſunt apud te, ex om
ni carne tam in volatilibus, quàm in beſtiis, &
vniuerſis reptilibus quæ reptāt ſuper terram,
educ tecum; & ingredimini ſuper terram. Cre Sup. 1. c. & d. & inf. 9. a
18 ſcite & multiplicamini ſuper eam. *Egreſſus
D eſt ergo Noe, & filij eius, & vxor illius, & vxo-
19 res filiorum eius cū eo. *Sed & omnia animā-
tia, iumēta, & reptilia quæ reptāt ſuper terram
20 ſecūdū genus ſuū, egreſſa ſunt de arca. *Aedi-
ficauit autē Noe altare Dn̄o: & tollens de cū-
ctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit
21 holocauſta ſup altare. *Odoratuſq; eſt Dn̄s o-
dorē ſuauitatis: & ait ad eū, Nequaq̄ vltra ma
ledicā terrę ꝓpter homines. ſenſus enim & co
gitatio humani cordis in malū prona ſunt ab
adoleſcētia ſua. Nō igitur vltra percutiā omnē
22 animā viuētē, ſicut feci. *Cunctis diebus terrę
ſemētis & meſſis, frigus & æſtus, ęſtas & hyēs,
nox & dies non requieſcent. CAP. IX.

1 BEnedixitq; De⁹ Noe & filiis ei⁹: & dixit ad
A eos: Creſcite & multiplicamini, & replete
2 terrā. *Et terror veſter ac tremor ſit ſup cuncta
animalia terrę, & ſuper oēs volucres cęli, cū v-
niuerſis quæ mouētur ſup terrā. oēs piſces ma Sup. 1. d. & 8. c.
3 ris manui veſtræ traditę sūt: *Et oē ꝙ mouetur
& viuit, erit vobis in cibū. Quaſi olera virētia
4 tradidi vobis omnia: *Excepto ꝙ carnē cū ſan
5 guine nō comedetis. *Sāguinē enim animarū
veſtrarū requirā de manu cūctarū beſtiarū, &
de manu hominis. de manu viri & fratris eius
6 requirā animā hominis. *Quicūq; effuderit hu Mat. 26. a.
manū sāguinē, fūdetur ſanguis illius. Ad ima-
7 ginē quippe Dei factus eſt homo. *Vos autem Apo. 13. c.
creſcite & multiplicamini; & ingredimini ſup
8 terrā, & implete eam. *Hæc quoq; dixit Deus
9 ad Noe, & ad filios eius cum eo. *Ecce ego ſta- Eſa. 54. c
tuam pactum meum vobiſcum, & cum ſemi-
10 ne veſtro poſt vos: *Et ad omnē animā viuen-
tem quę eſt vobiſcum, tā in volucribus, quàm
in iumentis & pecudibus terræ; cunctiſq; quæ
B egreſſa ſunt de arca, & vniuerſis beſtiis terræ.
11 *Statuam pactum meū vobiſcū, & nequaq̄ vl
tra interficietur omnis caro aquis diluuij: ne-
que erit deinceps diluuium diſſipans terram.

תרגום אונקלוס

17 כָּל חַיְתָא דְעִמָּךְ מִכָּל בִּשְׂרָא בְּעוֹפָא וּבִבְעִירָא וּבְכָל רִחְשָׁא דְרָחֵישׁ עַל אַרְעָא תַּפֵּיק עִמָּךְ וְיִתְיַלְדוּן בְּאַרְעָא וְיִפְשׁוּן וְיִסְגּוּן עַל אַרְעָא׃
18 וּנְפַק נֹחַ וּבְנוֹהִי וְאִתְּתֵיהּ וּנְשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ׃ 19 כָּל חַיְתָא וְכָל רִחְשָׁא וְכָל עוֹפָא כֹּל דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא לְזַרְעֲיָתְהוֹן נְפַקוּ מִן
תֵּיבוּתָא׃ 20 וּבְנָא נֹחַ מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ וּנְסֵיב מִכָּל בְּעִירָא דַכְיָא וּמִכָּל עוֹפָא דַכְיָא וְאַסֵּיק עֲלָוָן עַל מַדְבְּחָא׃ 21 וְקַבֵּיל יְיָ בְּרַעֲוָא יָת
קֻרְבָּנֵיהּ וַאֲמַר יְיָ בְּמֵימְרֵיהּ לָא אוֹסֵיף לְמֵילַט עוֹד יָת אַרְעָא בְּדִיל חוֹבֵי אֱנָשָׁא אֲרֵי יִצְרָא לִבָּא דֶאֱנָשָׁא בִּישׁ מִזְּעֵירֵיהּ וְלָא אוֹסֵיף עוֹד לְמִמְחֵי יָת
כָּל חַיָּא כְּמָא דַעֲבָדִית׃ 22 עוֹד כָּל יוֹמֵי אַרְעָא זְרוֹעָא וַחֲצָדָא וְקוֹרָא וְחוֹמָא וְקַיְטָא וְסִתְוָא וְיוֹמֵי וְלֵילֵי לָא יִבָטְלוּן׃
ט 1 וּבָרֵיךְ יְיָ יָת נֹחַ וְיָת בְּנוֹהִי וַאֲמַר לְהוֹן פּוּשׁוּ וּסְגוֹ וּמְלוֹ יָת אַרְעָא׃ 2 וּדְחַלְתְּכוֹן
וְאֵימַתְכוֹן תְּהֵא עַל כָּל חֵיוַת אַרְעָא וְעַל כָּל עוֹפָא דִשְׁמַיָּא בְּכָל דְּתַרְחֵישׁ אַרְעָא וּבְכָל נוּנֵי יַמָּא בִּידֵיכוֹן יְהוֹן מְסִירִין׃ 3 כָּל רִחְשָׁא דְהוּא חַי
לְכוֹן יְהֵא לְמֵיכַל כְּיַרוֹקָא דְעִשְׂבָּא יְהָבִית לְכוֹן יָת כֹּלָּא׃ 4 בְּרַם בִּשְׂרָא בְּנַפְשֵׁיהּ דְּמֵיהּ לָא תֵיכְלוּן׃ 5 וּבְרַם יָת דִּמְכוֹן לְנַפְשָׁתֵיכוֹן
אֶתְבַּע מִיַּד כָּל חַיְתָא אֶתְבְּעִינֵיהּ וּמִיַּדָא דֶאֱנָשָׁא מִיַּדָא דִגְבַר דְיֵשׁוֹד דְּמָא דַאֲחוּהִי אֶתְבַּע יָת נַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא׃ 6 דְיֵשׁוֹד דְּמָא דֶאֱנָשָׁא בְּסַהֲדִין עַל מֵימַר
דַּיָּנַיָּא דְּמֵיהּ יִתְּשַׁד אֲרֵי בְּצַלְמָא יְיָ עֲבַד יָת אֱנָשָׁא׃ 7 וְאַתּוּן פּוּשׁוּ וּסְגוֹ אִתְיַלְּדוּ בְּאַרְעָא וּסְגוֹ בַהּ׃ 8 וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ וְלִבְנוֹהִי עִמֵּיהּ לְמֵימַר׃
9 וַאֲנָא הָא אֲנָא מְקִים יָת קְיָמִי עִמְּכוֹן וְעִם בְּנֵיכוֹן בָּתְרֵיכוֹן׃ 10 וְיָת כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא דְעִמְּכוֹן בְּעוֹפָא בִּבְעִירָא וּבְכָל חַיַּת אַרְעָא עִמְּכוֹן מִכָּל
נָפְקֵי תֵיבוּתָא לְכָל חַיַּת אַרְעָא׃ 11 וַאֲקֵים יָת קְיָמִי עִמְּכוֹן וְלָא יִשְׁתֵּיצֵי כָּל בִּשְׂרָא עוֹד מִמֵּי טוֹפָנָא וְלָא יְהֵא עוֹד טוֹפָנָא לְחַבָּלָא אַרְעָא׃

** Et omnes bestiæ quæcunque sunt tecum, & o-* 17
mnis caro à volatilibus vsque ad iumenta, & om-
ne reptile quod mouetur super terram, educ tecum:
& crescite & multiplicamini, & replete terram.
** Et egressus est Noe, & vxor eius, & filij e-* 18
*ius, & vxores filiorũ eius cum eo; * Et omnes bestiæ,* 19
& omnia iumenta, & omne volatile, & omne re-
ptile quod mouetur super terrã, egressa sunt ex arca.
** Et ædificauit Noe altare Domino: & accepit* 20
de cunctis iumentis mundis, & de cunctis volati-
libus mundis, & obtulit holocaustum super altare.
** Et odoratus est dominus Deus odorem suaui-* 21
tatis. & ait dominus Deus, recogitans: Non ad-
dam vltra maledicere terræ, propter opera homi-
nũ: quia incũbit cogitatio hominis diligẽter ad mala
ex adolescentia sua. Non addã igitur percutere om-
nem carnẽ viuẽtem, sicut feci cunctis diebus terræ.
** Semẽtis & messis, frigus & calor, æstas & ver,* 22
diem & noctem non requiescent. CAP. IX.
ET benedixit Deus Noe, & filiis eius: & dixit 1
eis, Crescite & multiplicamini, & replete ter-
*rã; & dominamini eius. * Et tremor vester, & ti-* 2
mor vester erit super omnes bestias terræ, & super
omnia volatilia cæli, & super oĩa quæ mouentur su
per terrã. & omnes pisces maris sub manibus vobis
*dedi. * Et omne volatile, quod est viuẽs, vobis erit* 3
*in cibũ. tanquã olera herbæ dedi vobis omnia. * Ve-* 4
runtamen carnes in sanguine animæ non comedetis.
** Etenim vestrum sanguinem animarum vestrarum* 5
de manu cunctarum bestiarum requiram illum: &
de manu hominis fratris eius, requiram animam ho
*minis. * Qui effuderit sanguinem hominis, pro san-* 6
guine hominis, eius effundetur, quia in imagine Dei
*feci hominem. * Vos autem crescite & multiplica-* 7
*mini, & replete terram, & dominamini eius. * Et* 8
*ait Deus ad Noe, & filios eius cum eo, dicens: * Ec-* 9
ce ego statuo pactum meum vobis, et semini vestro
*post vos: * Et omni animæ viuenti vobiscum, in* 10
æternum, à volucribus, et à iumentis, et omnibus
bestiis terræ, quæcunque sunt vobiscum, ab omni-
*bus exeuntibus ex arca. * Et statuam pactum meũ* 11
ad vos. et non morietur omnis caro vltra ab aqua
diluuij; et non vltra erit diluuium aquæ, ad cor-
rumpendum omnem terram.

17 * καὶ πάντα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετὰ σοῦ, καὶ πᾶσα σὰρξ ἀπὸ πε-
τεινῶν ἕως κτηνῶν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς,
ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ· καὶ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ
18 πληρώσατε τὴν γῆν. * καὶ ἐξῆλθε νῶε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ
19 οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· * καὶ πάν-
τα τὰ θηρία, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πᾶν πετεινὸν, καὶ πᾶν ἑρ-
20 πετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ
ᾠκοδόμησε νῶε θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων
τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν
καθαρῶν, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
21 * καὶ ὠσφράνθη κύριος ὁ θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας· καὶ εἶπε κύ-
ριος ὁ θεὸς, διανοηθεὶς, οὐ μὴ προσθήσω ἔτι καταράσθαι τὴν
γῆν, διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀν-
θρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ, ἐκ νεότητος αὐτοῦ. οὐ προσ-
θήσω οὖν πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα
22 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. * σπέρμα καὶ θερισμὸς, ψῦχος
καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα, οὐ καταπαύ-
1 σουσιν. θ΄. * Καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς νῶε, καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πλη-
2 ρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. * καὶ ὁ τρόμος
ὑμῶν, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς,
καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κι-
νούμενα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσ-
3 σης ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα. * καὶ πᾶν πετεινὸν, ὅ ἐστι
ζῶν, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν· ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν
4 τὰ πάντα. * πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε.
5 * καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἐκ χειρὸς πάντων
τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτὸ καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
6 ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. * ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώ-
που, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἀνθρώπου, τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται· ὅτι ἐν εἰκό-
7 νι θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. * ὑμεῖς δὲ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε
8 καὶ πληρώσατε τὴν γῆν· καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
9 πρὸς νῶε, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λέγων, * ἰδοὺ ἐγὼ ἀνίστημι
τὴν διαθήκην μου ὑμῖν, καὶ τῷ σπέρματι ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς· * καὶ πάσῃ
10 ψυχῇ τῇ ζώσῃ μεθ' ὑμῶν, εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπὸ ὀρνέων, καὶ ἀπὸ κτη
νῶν, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ὅσα ἐστὶ μεθ' ὑμῶν, ἀπὸ πάντων τῶν
11 ἐξελθόντων ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς ὑμᾶς· καὶ
οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ κατακλυσμοῦ. καὶ
οὐκ ἔτι ἔσται κατακλυσμὸς ὕδατος, καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Et cuncta animantia quæ tecum sunt ex omni carne, tã de volucribus, quàm de iumentis, & de reptilibus quę reptant super terram, educ tecum: & generent in terra, & multiplicentur & crescant super terram. [18] Et egressus est Noe, & filij sui, & vxor eius, & vxores filiorum suorum cum eo. [19] Omnia animalia, & omnia reptilia, & omnes volucres; omne quod mouetur super terram secundũ generationes eorum, egressa sunt de arca. [20] Et ędificauit Noe altare corã Dño: & tulit ex oĩbus animalibus mundis, & ex omnibus volucribus mundis; & obtulit holocaustum super altare. [21] Et suscepit Dominus cum beneplacito oblationem eius: & dixit Dominus in verbo suo, Non addã maledicere rursus terram, propter peccata hominum: quoniam sensus cordis humani malus est ab infantia sua: & non addam vltra percutere omne viuens, sicut feci. [22] Adhuc omnibus diebus terræ seminatio & messis, & frigus & calor, & æstus & hyems, & dies & noctes non cessabunt. CAP. IX.

ET benedixit Deus Noe & filiis eius: & dixit eis, Crescite & multiplicamini, & replete terrã. [2] Et timor vester & terror erit super bestias terræ, & super omnes volucres cæli, in omni quod reptat super terrã, & in omnibus piscibus maris: qui in manu vestra traditi sunt. [3] Omne quod mouetur & viuit, vobis erit ad vescendũ: quasi herbã virentem dedi vobis omnia. [4] Veruntamẽ carnẽ cum anima sua sanguineq; suo non comedetis. [5] Etenim sanguinẽ animarũ vestrarũ requiram: de manu cunctarũ bestiarũ requirã eũ: & de manu hominis, de manu viri qui effuderit sanguinem fratris sui, requiram animam hominis. [6] Quicunque effuderit sanguinem hominis cum testibus, per sententiam iudicum, sanguis eius fundetur: quoniam ad imaginẽ Dei fecit hominem. [7] Vos autẽ crescite & multiplicamini, generationẽq; facite in terra, & multiplicamini in ea. [8] Et dixit Deus ad Noe & ad filios eius cũ eo, dicens: [9] Ecce ego statuam pactum meum vobiscũ, & cũ filiis vestris post vos: [10] & cũ omni anima viuenti quæ est vobiscũ, tam in volucribus, quàm in aĩalibus, & in omnibus bestiis terrę quæ sunt vobiscum, ex omnibus egredientibus de arca in vniuersis animantibus terræ. [11] Et statuam pactum meum vobiscũ: & non consummabitur vltra omnis caro propter aquas diluuij: neque erit vltra diluuium ad disperdendã terrã.

12 ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני נתן
ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת
13 עולם: את קשתי נתתי בענן והיתה לאות
14 ברית ביני ובין הארץ: והיה בענני ענן על הארץ
15 ונראתה הקשת בענן: וזכרתי את בריתי אשר
ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא
יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר:
16 והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם
בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על
17 הארץ: ויאמר אלהים אל נח זאת אות הברית
אשר הקמתי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ:
18 ויהיו בני נח היצאים מן
התבה שם וחם ויפת וחם הוא אבי כנען:
19 שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ:
20 ויחל נח איש האדמה ויטע כרם:
21 וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה:
22 וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו
23 בחוץ: ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על
שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם
24 ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו: וייקץ
25 נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן: ויאמר
26 ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: ויאמר ברוך
27 יהוה אלהי שם ויהי כנען עבד למו: יפת אלהים
ליפת וישכן באהלי שם ויהי כנען עבד למו:
28 ויחי נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים
29 שנה: ויהי כל ימי נח תשע מאות שנה
וחמשים שנה וימת:
1 ואלה תולדת בני נח שם
2 חם ויפת ויולדו להם בנים אחר המבול: בני יפת
גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס:

12 Dixitq; Deus, Hoc est signũ fœderis quod do
inter me & vos, & ad omnẽ animã viuentem
quæ est vobiscũ in generationes sempiternas.
13 Arcũ meũ ponã in nubibus, & erit signũ fœ
14 deris inter me & inter terrã. Cũq; obduxero
C nubibus cęlũ, apparebit arcus meus in nubi-
15 bus. Et recordabor fœderis mei vobiscũ, &
cũ omni anima viuente quę carnẽ vegetat: &
nõ erunt vltra aquæ diluuij ad delẽdã vniuer-
16 sam carnẽ. Eritq; arcus in nubibus, & videbo
illũ; & recordabor fœderis sempiterni, quod
pactũ est inter Deũ, & omnẽ animã viuentem
17 vniuersę carnis quæ est super terrã. Dixitque
Deus Noe: Hoc est signũ fœderis q̃ cõstitui
18 inter me & omnẽ carnẽ super terrã. Erant er-
go filij Noe qui egressi sunt de arca, Sẽ, Cham
& Iaphet. Porrò Chã ipse est pater Chanaan.
19 Tres isti filij sunt Noe; & ab his disseminatũ
est õne genus hominũ super vniuersam terrã.
20 Cœpitque Noe vir agricola exercere terrã: &
21 plãtauit vineã. Bibẽsq; vinũ, inebriatus est: &
22 nudatus est in tabernaculo suo. Quod cũ vi-
D disset Chã, pater Chanaã, verenda s. patris sui
esse nudata, nũtiauit duobus fratribus suis fo
23 ras. At verò Sem & Iaphet palliũ imposuerũt
humeris suis; & incedentes retrorsum, operue
runt verenda patris sui. Faciesque eorum a-
uersæ erant, & patris virilia non viderunt.
24 Euigilans autem Noe ex vino, cùm didicisset
25 quæ fecerat ei filius suus minor, Ait: Maledictus
Chanaã: seruus seruorum erit fratribus suis.
26 Dixítque: Benedictus Dominus Deus Sem:
27 sit Chanaan seruus eius. Dilatet Deus Ia-
phet, & habitet in tabernaculis Sem: sitque
28 Chanaan seruus eius. Vixit autem Noe post
diluuium, trecentis quinquaginta annis.
29 Et impleti sunt omnes dies eius, nongen-
torum quinquaginta annorum: & mortuus
est.

CAP. X.

1 HÆ generationes filiorum Noe, Sem,
A Cham, & Iaphet: natíque sunt eis filij
2 post diluuium. Filij Iaphet, Gomer &
Magog, & Madai, & Iauan, & Thubal, &
Mosoch, & Thyras.

תרגום אונקלוס

12 ואמר יי דא את קימא דאנא יהיב בין מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיתא דעמכון לדרת עלמא: 13 ית קשתי יהבית בעננא
ותהא לאת קים בין מימרי ובין ארעא: 14 ויהא בעננותי עננא על ארעא ותתחזי קשתא בעננא: 15 ודכירנא ית קימי דבין
מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיתא בכל בשרא ולא יהא עוד מיא לטופנא לחבלא כל בשרא: 16 ותהא קשתא בעננא ואחזינה
לדכרן קים עלם בין מימרא דיי ובין כל נפשא חיתא בכל בשרא דעל ארעא: 17 ואמר יי לנח דא את קימא דאקמית בין מימרי ובין
כל בשרא דעל ארעא: 18 והוו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחם ויפת וחם הוא אבוהי דכנען: 19 תלתא אילין בני
נח ומאילין אתבדרת כל ארעא: 20 ושרי נח גבר פלח בארעא ונצב כרמא: 21 ושתי מן חמרא ורוי ואתגלי בגו
משכניה: 22 וחזא חם אבוהי דכנען ית עריתא דאבוהי וחוי לתרין אחוהי בשוקא: 23 ונסיב שם ויפת ית כסותא
ושויאו על כתף תרויהון ואזלו מחזרין וחפו ית עריתא דאבוהון ואפיהון מחזרין ועריתא דאבוהון לא חזו: 24 ואתער נח מחמריה
וידע ית דעבד ליה בריה זעירא: 25 ואמר ליט כנען עבד פלח יהא לאחוהי: 26 ואמר בריך יי אלהא דשם ויהא כנען עבדא
להון: 27 יפתי יי ליפת וישרי שכינתיה במשכני דשם ויהא כנען עבדא להון: 28 וחיא נח בתר טופנא תלת מאה וחמשין
שנין: 29 והוו כל יומי נח תשע מאה וחמשין שנין ומית: 1 ואילין
תולדת בני נח שם וחם ויפת ואתילדו להון בנין בתר טופנא: 2 בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס:

** Et dixit dominus Deus Noe : Hoc signum fœ-* 12
deris, quod ego do inter me & vos, & inter om-
nem animam quæ est vobiscum in generationes sem
*piternas: * Arcum meum pono in nube: &* 13
erit in signum fœderis, inter me & terram.
** Et erit in connubilando me nubes super ter-* 14
*ram, apparebit arcus meus in nube: * Et re-* 15
cordabor fœderis mei, quod est inter me & vos,
& inter omnem animam in omni carne : & non e-
rit aqua in diluuium, ad delendam vniuersam car-
*nem. * Et erit arcus meus in nube: & vi-* 16
debo illum, vt recorder fœderis sempiterni, inter me
& vos, & inter animam viuentem in omni carne
quæ est super terram.
** Et ait Dñs Deus Noe : Hoc signum fœderis,* 17
quod constitui inter me, & inter omnem carnem
*quæ est super terram. * Erant autem filij Noe,* 18
qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, Iapheth. Cham
*autem erat pater Chanaan. * Tres isti sunt* 19
filij Noe. ab istis disseminati sunt super omnem ter-
*ram. * Et cœpit Noe homo agricola terræ: &* 20
*plantauit vineam. * Et bibit de vino: &* 21
*inebriatus est: & nudatus est in domo sua. * Et* 22
vidit Cham pater Chanaan nuditatem patris sui:
& egressus, nunciauit duobus fratribus suis foris.
** Et accipientes Sem & Japheth pallium, impo-* 23
suerunt super duo dorsa eorum; & abierunt retror-
sum, & operuerunt nuditatem patris sui: & fa-
cies eorum retrorsum, & nuditatem patris sui non
*viderunt. * Euigilauit autem Noe à vino; & co-* 24
*gnouit quæcunque fecit ei filius suus iunior. * Et* 25
ait: Maledictus Chanaan: seruus domesticus erit fra
*tribus suis. * Et ait: Benedictus dominus* 26
Deus Sem: & erit Chanaan seruus domesticus eius.
** Dilatet Deus Iapheth, & habitet in domibus* 27
*Sem. & erit Chanaan seruus eorum. * Vi-* 28
xit autem Noe post diluuium, annos trecentos quin-
*quaginta. * Et fuerunt omnes dies Noe,* 29
nongenti quinquaginta anni: & mortuus est.

CAP. X.

HÆ generationes filiorum Noe, Sem, Cham, Ja- 1
pheth. & nati sunt eis filij post diluuium.
** Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai,* 2
& Iainan, & Thobal, & Mosoch, & Thiras.

12 * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς δια-
θήκης, ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέ-
σον πάσης ψυχῆς, ἥ ἐστι μεθ' ὑμῶν εἰς γενεὰς αἰωνίους·
13 * τὸ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον δια-
θήκης, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς.
14 * καὶ ἔσται ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν· ὀ-
15 φθήσεται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· * καὶ μνησθήσομαι τῆς δια-
θήκης μου, ἥ ἐστιν ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον πά-
σης ψυχῆς ἐν πάσῃ σαρκί· καὶ οὐκ ἔσται ὕδωρ εἰς κατακλυσ-
μὸν, ὥστε ἐξαλεῖψαι πᾶσαν σάρκα.
16 * καὶ ἔσται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ ὄψομαι αὐτὸ, τοῦ
μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀ-
ναμέσον ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκὶ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.
17 * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθή-
κης, ἧς διεθέμην ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀναμέσον πάσης σαρκὸς,
ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.
18 * ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ νῶε, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὴμ,
χὰμ, ἰάφεθ· χὰμ δὲ ἦν πατὴρ χαναάν.
19 * τρεῖς οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ νῶε· ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ
20 πᾶσαν τὴν γῆν. * καὶ ἤρξατο νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς·
21 καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα. * καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ
22 ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. * καὶ εἶδεν χὰμ ὁ πατὴρ χαναὰν
τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ἀπήγγειλε τοῖς δυσὶν
23 ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω. * καὶ λαβόντες σὴμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἱμά-
τιον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφα-
νῶς, καὶ ἐκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ πρό-
σωπον αὐτῶν ὀπισθοφανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν
24 οὐκ εἶδον. * ἐξένηψε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ὅσα ἐ-
25 ποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. * καὶ εἶπεν, ἐπικα-
τάρατος χαναάν. παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
26 * καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσται χαναὰν
27 παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. * πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, καὶ κα-
τοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ σήμ· καὶ ἔσται χαναὰν παῖς αὐτῶν.
28 * ἔζησε δὲ νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτη τριακόσια πεν-
29 τήκοντα. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι νῶε, ἐννα-
κόσια πεντήκοντα ἔτη· καὶ ἀπέθανεν.

ι'.

1 * Αὗται αἱ γενέσεις τῶν υἱῶν νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ· καὶ ἐ-
2 γεννήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν. * υἱοὶ ἰάφεθ, γάμερ,
καὶ μαγὼγ, καὶ μαδαὶ, καὶ ἰωυὰν, καὶ θοβὲλ, καὶ μοσὸχ, καὶ θειράς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixitque Deus: Hoc est signum pacti quod ego ponam inter verbum meum, & inter vos, & inter omnem animam viuentem quæ est vo-
biscum in generationes seculi. 13 Arcum meum ponam in nube; & erit in signum fœderis inter verbum meum & terram. 14 Et erit
cùm adduxero nubem super terram, & videbitur arcus in nube. 15 Et recordabor pacti mei quod est inter verbum meum, & inter vos, &
inter omnem animam viuentem in vniuersa carne: neque erit vltra aqua diluuij ad disperdendam omnem carnem. 16 Et erit arcus in nu-
be; & videbo eum in memoriam fœderis sempiterni, quod est inter verbum Dei, & inter omnem animam viuentem in vniuersa carne quæ est super
terram. 17 Dixitque Deus ad Noe: Hoc est signum fœderis inter verbum meum, & vniuersam carnem quæ est super terram. 18 Et fuerunt
filij Noe qui egressi sunt de arca, Sem, & Cham, & Iapheth. & Cham ipse est pater Chanaan. 19 Tres isti sunt filij Noe: & ab his disseminata est vni-
uersa terra. 20 Et cœpit Noe esse vir operarius in terra: & plantauit vineam. 21 Et bibit ex vino, & inebriatus est: & nudatus est in medio ta-
bernaculi sui. 22 Et vidit Cham pater Chanaan verenda patris sui: & nuntiauit duobus fratribus suis foras. 23 Et tulerunt Sem, & Iapheth pal-
lium, & imposuerunt super humerum amborum : & abierunt retrorsum, & operuerunt verenda patris sui: & facies eorum auersæ erant, & verenda
patris sui non viderunt. 24 Euigilans autem Noe ex vino, cognouit quod fecerat ei filius suus minor. 25 Et ait, Maledictus Chanaan:
seruus seruiens erit fratribus suis. 26 Et ait: Benedictus dominus Deus Sem: & sit Chanaan seruus illis. 27 Dilatet Deus Iapheth: &
habitet gloria eius in tabernaculis Sem: & sit Chanaan seruus eis. 28 Et vixit Noe post diluuium trecentis & quinquaginta annis.
29 Et fuerunt omnes dies Noe, nongenti & quinquaginta anni: & mortuus est.

CAP. X.

1 ET hæ sunt generationes filiorum Noe, Sem, & Cham, & Iapheth: natique sunt eis filij post diluuium.
2 Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iauan, & Tubal, & Mesech, & Thiras.

וּבְנֵי גֹּמֶר אַשְׁכְּנַז וְרִיפַת וְתֹגַרְמָה׃
4 וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתִּים וְדֹדָנִים׃
5 מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אִיֵּי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֹתָם אִישׁ לִלְשֹׁנוֹ
6 לְמִשְׁפְּחֹתָם בְּגוֹיֵהֶם׃ וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם
7 וּפוּט וּכְנָעַן׃ וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּה
8 וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שְׁבָא וּדְדָן׃ וְכוּשׁ
יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבֹּר בָּאָרֶץ׃
9 הוּא־הָיָה גִבֹּר־צַיִד לִפְנֵי יְהוָה עַל־כֵּן יֵאָמַר כְּנִמְרֹד
10 גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְהוָה׃ וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ
11 בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר׃ מִן־הָאָרֶץ
הַהִוא יָצָא אַשּׁוּר וַיִּבֶן אֶת־נִינְוֵה וְאֶת־רְחֹבֹת עִיר
12 וְאֶת־כָּלַח׃ וְאֶת־רֶסֶן בֵּין נִינְוֵה וּבֵין כָּלַח הִוא
13 הָעִיר הַגְּדֹלָה׃ וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לוּדִים וְאֶת־
14 עֲנָמִים וְאֶת־לְהָבִים וְאֶת־נַפְתֻּחִים׃ וְאֶת־
פַּתְרֻסִים וְאֶת־כַּסְלֻחִים אֲשֶׁר יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים
15 וְאֶת־כַּפְתֹּרִים׃ וּכְנַעַן יָלַד אֶת־צִידֹן
16 בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֵת׃ וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֵת
17 הַגִּרְגָּשִׁי׃ וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הַעַרְקִי וְאֶת־הַסִּינִי׃
18 וְאֶת־הָאַרְוָדִי וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־הַחֲמָתִי וְאַחַר נָפֹצוּ
19 מִשְׁפְּחוֹת הַכְּנַעֲנִי׃ וַיְהִי גְּבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידֹן
בֹּאֲכָה גְרָרָה עַד־עַזָּה בֹּאֲכָה סְדֹמָה וַעֲמֹרָה וְאַדְמָה
20 וּצְבֹיִם עַד־לָשַׁע׃ אֵלֶּה בְנֵי־חָם לְמִשְׁפְּחֹתָם
21 לִלְשֹׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם בְּגוֹיֵהֶם׃ וּלְשֵׁם יֻלַּד
22 גַּם־הוּא אֲבִי כָּל־בְּנֵי־עֵבֶר אֲחִי יֶפֶת הַגָּדוֹל׃ בְּנֵי
23 שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וַאֲרָם׃ וּבְנֵי
24 אֲרָם עוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמַשׁ׃ וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת־
25 שָׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר׃ וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים
שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו
26 יָקְטָן׃ וְיָקְטָן יָלַד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שָׁלֶף
וְאֶת־חֲצַרְמָוֶת וְאֶת־יָרַח׃

3 * Porrò filij Gomer, Assenez,& Riphat, &
4 Thogorma. * Filij autem Iauan,Helisa, &
5 Tharsis,Cethim,& Dodanim. *Ab his diui-
sę sunt insulę gentiũ in regionibus suis,vnus-
quisq; secũdũ linguã, & familias in nationibꝰ
6 suis. *Filij autem Cham,Chus,& Mesraim, &
7 Phuth,& Chanaan. *Filij autem Chus,Saba,
Euila,& Sabatha,& Regma,& Sabathaca.Fi- 1.Par.1.a
8 lij Regma,Saba & Dadã. *Porrò Chus genuit
9 Néroth.ipse cœpit esse potẽs in terra: * Et e-
rat robustus venator coram Domino. Ab hoc
B exiuit prouerbiũ,Quasi Néroth robustus ve-
10 nator corã Domino. *Fuit autem principium
regni eius Babylon,& Arach,& Acad,& Cha
11 lanne in terra Sennaar. *De terra illa egressus
est Assur,& ædificauit Niniuẽ,& plateas ciui-
12 tatis,& Chale: *Resen quoq; inter Niniuẽ &
13 Chale:hæc est ciuitas magna. *At verò Mesraĩ
genuit Ludim,& Anamim,& Laabim,& Ne-
14 ptuim; *Et Phetrusim,& Celluim: de quibus
15 egressi sunt Philistiim,& Capturim.*Chanaã
autem genuit Sidonem primogenitum suum,
16 Ethæum; *Et Hiebusæum,& Amorræum, &
17 Gergesæum; *Et Euæum,& Arachæum, Cy-
18 næum; *Et Aradium,Samaræũ,& Amathæũ:
C & per hos disseminati sunt populi Chananæ-
19 orum. *Factique sunt termini Chanaan ve-
nientibus à Sidone Ieraram , vsque ad Ga-
zam , donec ingrediaris Sodomam & Go-
morram , & Adamam , & Seboym, vsque Le-
20 sa. * Hi sunt filij Cham in cognationibus , &
linguis,& generationibus,terrisq;, & gẽtibus
21 suis. * De Sem quoque nati sunt patre om-
nium filiorum Heber, fratre Iapheth maio-
22 re. * Filij Sem,Helam, & Assur, & Ar- 1.Par.1.a
phaxad, Lud,& Aram.
23 * Filij Aram, Hus, & Hul , & Gether, &
24 Mes. * At verò Arphaxad genuit Sa-
25 le: de quo ortus est Heber . * Natique
D sunt Heber filij duo : nomen vni, Phaleg: eo
quòd in diebus eius diuisa sit terra : & no-
men fratris eius, Iectan.
26 * Qui Iectan genuit Elmodad, & Saleph,
& Asarmoth,Iare.

תרגום אונקלוס

3 וּבְנֵי גֹּמֶר אַשְׁכְּנַז וְרִיפַת וְתוֹגַרְמָה׃ 4 וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתִּים וְדֹדָנִים׃ 5 מֵאִלֵּין אִתְפָּרַדוּ נַגְוָת עַמְמַיָּא בְּאַרְעֲהוֹן גְּבַר
לְלִישָּׁנֵיהּ לְזַרְעֲיָתְהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן׃ 6 וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפוּט וּכְנָעַן׃ 7 וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּה וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה
שְׁבָא וּדְדָן׃ 8 וְכוּשׁ אוֹלִיד יַת נִמְרֹד הוּא שָׁרִי לְמֶהֱוֵי גִּבַּר בְּאַרְעָא׃ 9 הוּא הֲוָה גְּבַר תַּקִּיף קֳדָם יְיָ עַל כֵּן יִתְאֲמַר כְּנִמְרֹד גְּבַר תַּקִּיף קֳדָם
יְיָ׃ 10 וַהֲוָת רֵישׁ מַלְכוּתֵיהּ בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה בְּאַרְעָא דְבָבֶל׃ 11 מִן אַרְעָא הַהִיא נְפַק אַשּׁוּר וּבְנָא יַת נִינְוֵה וְיַת רְחוֹבֹת קַרְתָּא
וְיַת כָּלַח׃ 12 וְיַת רֶסֶן בֵּין נִינְוֵה וּבֵין כָּלַח הִיא קַרְתָּא רַבְּתָא׃ 13 וּמִצְרַיִם אוֹלִיד יַת לוּדִים וְיַת עֲנָמִים וְיַת לְהָבִים וְיַת נַפְתֻּחִים׃
14 וְיַת פַּתְרוּסָאֵי וְיַת כַּסְלוּחָאֵי דִּנְפַקוּ מִתַּמָּן פְּלִשְׁתָּאֵי וְיַת קַפּוֹטְקָאֵי׃ 15 וּכְנַעַן אוֹלִיד יַת צִידוֹן בּוּכְרֵיהּ וְיַת חֵת׃ 16 וְיַת יְבוּסָאֵי וְיַת
אֱמוֹרָאֵי וְיַת גִּרְגָּשָׁאֵי׃ 17 וְיַת חִוָּאֵי וְיַת עַרְקָאֵי וְיַת אַנְתּוּסָאֵי׃ 18 וְיַת אַרְוָדָאֵי וְיַת צַלְמוֹדָאֵי וְיַת חֲמָתָאֵי וּבָתַר כֵּן אִתְבַּדַּרוּ זַרְעֲיָת
כְּנַעֲנָאֵי׃ 19 וַהֲוָה תְּחוּם כְּנַעֲנָאֵי מִצִּידֹן מָטֵי לִגְרָר עַד עַזָּה מָטֵי לִסְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְאַדְמָה וּצְבוֹיִם עַד לָשַׁע׃ 20 אִלֵּין בְּנֵי חָם לְזַרְעֲיָתְהוֹן
לְלִישָּׁנֵיהוֹן בְּאַרְעֲהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן׃ 21 וּלְשֵׁם אִתְיְלִיד אַף הוּא אֲבוּהוֹן דְּכָל בְּנֵי עֵבֶר אֲחוּהִי דְּיֶפֶת רַבָּא׃ 22 בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר
וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וַאֲרָם׃ 23 וּבְנֵי אֲרָם עוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמַשׁ׃ 24 וְאַרְפַּכְשַׁד אוֹלִיד יַת שָׁלַח וְשָׁלַח אוֹלִיד יַת
עֵבֶר׃ 25 וּלְעֵבֶר אִתְיְלִיד תְּרֵין בְּנִין שׁוּם חַד פֶּלֶג אֲרֵי בְּיוֹמוֹהִי אִתְפְּלִיגַת אַרְעָא וְשׁוּם אֲחוּהִי יָקְטָן׃
26 וְיָקְטָן אוֹלִיד יַת אַלְמוֹדָד וְיַת שָׁלֶף וְיַת חֲצַר־מָוֶת וְיַת יָרַח׃

* Et filij Gomer Aſchonez, & Rhiphath, et Tho 3
gorma. * Et filij Iaynan, Eliſſa, & Tharſis, Citij, 4
Rhodij. * Ab iis diuiſæ ſunt inſulæ gentium 5
in terra eorum: vnuſquiſque ſecundum linguam in
familiis ſuis, & gentibus ſuis.
* Filij autem Cham, Chus, & Meſraim, Phuth, 6
& Chanaan. * Filij autem Chus, Saba, & 7
Euila, et Sabatha, & Regma, & Sabathaca. filij
autem Regma, Seba & Dadan.
* Chus autem genuit Nemrod. hic cœpit eſſe 8
gigas ſuper terram. * Iſte erat gigas venator coram 9
domino Deo. propter hoc dicent, quòd Nemrod gi-
gas venator coram Domino Deo. * Et fuit 10
principium regni eius, Babylon, & Arach, & A-
cad, & Chalanne, in terra Sennaar.
* Ex terra illa egreſſus eſt Aſur, & ædificauit 11
Niniuen, & Rhooboth ciuitatem, & Chalac:
* Et Daſem, inter Niniuen & inter Chalac. hæc 12
ciuitas magna. * Et Meſaraim genuit Ludim, 13
& Anamiim & Labiim, & Nephthuim.
* Et Phetruſiim, & Celuim: vnde egreßi ſunt 14
inde Philiſtiim, & Caphthurim.
* Chanaan autem genuit Sidonem primogeni- 15
tum ſuum, & Ettæum, * Et Iebuſæum, & Amor- 16
rhæum, & Gergeſæum: * Et Euæum, & 17
Arachæum, & Cynæum, * Et Aradium, & Sama- 18
rium, & Amathæum. & poſt hæc diſſeminatæ ſunt
tribus Chananæorum. * Et facti ſunt termini 19
Chananæorum à Sidone, donec veniatur in Gerara
& Gazan, donec veniatur Sodomam & Gomor-
ram, Adama & Seboim vſque ad Laſa. * Hi filij 20
Cham, in tribubus ſuis, ſecundum linguas ſuas; in
regionibus ſuis, & in gentibus ſuis. * Et Sem na- 21
tus eſt & ipſi patri omnium filiorum Heber, fratri
Japheth maioris. * Filij Sem, Elam & Aſur, 22
& Arphaxad, & Luth, & Aram, & Cainan:
* Et filij Aram, Hus & Vl, & Gether, & 23
Mes. * Et Arphaxad genuit Cainan: Cainan 24
autem genuit Sale. Sale autem genuit Eber.
* Et Eber nati ſunt duo filij: nomen vni, Pha- 25
lec: quia in diebus eius diuiſa eſt terra: & nomen
fratri eius, Jectan.
* Jectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & 26
Aſarmoth, & Iared.

3 * καὶ υἱοὶ γάμερ, ἀσχανάζ, καὶ ῥειφὰθ, καὶ θοργαμά.
4 * καὶ υἱοὶ ἰωυνὰν, ἐλισσὰ, καὶ θαρσεῖς, κίτιοι, καὶ ῥόδιοι.
5 * ἐκ τούτων ἀφωρίσθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐ-
τῶν· ἕκαστος κατὰ γλῶσσαν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, καὶ τοῖς ἔθνε-
σιν αὐτῶν.
6 * υἱοὶ δὲ χὰμ, χοῦς, καὶ μεσραεὶμ, φοὺθ, καὶ χαναάν.
7 * υἱοὶ δὲ χοὺς, σαβὰ, καὶ εὐειλὰ, καὶ σαβαθὰ, καὶ ῥεγμὰ,
καὶ σαβαθακά. υἱοὶ δὲ ῥεγμὰ, σέβα, καὶ δαδάν.
8 * χοὺς δὲ ἐγέννησε τὸν νεμβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γί-
9 γας ἐπὶ τῆς γῆς. * οὗτος ἦν γίγας κυνηγὸς ἔνωπι κυρίου
τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς νεμβρὼδ γίγας κυνηγὸς ἐναν-
10 τίον κυρίου τοῦ θεοῦ. * καὶ ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας
αὐτοῦ, βαβυλὼν, καὶ ὀρέχ· καὶ ἀρχὰδ, καὶ χαλάννη, ἐν τῇ γῇ
11 σενναάρ. * ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀσσοὺρ· καὶ ᾠκο-
δόμησε τὴν νινευὶ, καὶ τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, καὶ τὴν χαλάχ·
12 * καὶ τὴν δασὲμ, ἀναμέσον νινευὶ, καὶ ἀναμέσον χαλάχ.
13 αὕτη ἡ πόλις ἡ μεγάλη. * καὶ μεσραεὶμ ἐγέννησε
τοὺς λουδιεὶμ, καὶ τοὺς αἰνειαμιεὶμ, καὶ τοὺς λαβιεὶμ, καὶ τοὺς
14 νεφθουείμ· * καὶ τοὺς πατροσονιεὶμ, καὶ τοὺς χασλω-
νιεὶμ, ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιεὶμ, καὶ τοὺς καφθοριείμ.
15 * χαναὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σιδῶνα πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν
16 χετταῖον· * καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν
17 γεργεσαῖον, * καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν ἀρουκαῖον, καὶ τὸν
18 ἀσενναῖον, * καὶ τὸν ἀράδιον, καὶ τὸν σαμαραῖον, καὶ τὸν ἀ-
μαθί. καὶ μετὰ ταῦτα διεσπάρησαν αἱ φυλαὶ τῶν χαναναίων.
19 * καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια τῶν χαναναίων ἀπὸ σιδῶνος ἕως εἰσελ-
θεῖν εἰς γέραρα καὶ γάζαν, ἕως ἐλθεῖν σοδόμων καὶ γομόρ-
20 ρας· ἄδαμα καὶ σεβωεὶμ ἕως λασά. * οὗτοι οἱ υἱοὶ χὰμ, ἐν
ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐ-
21 τῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. * καὶ τῷ σὴμ ἐγεννήθη καὶ αὐτῷ
πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν ἕβερ, ἀδελφῷ ἰάφεθ τοῦ μείζονος.
22 * υἱοὶ σὴμ, αἰλὰμ, καὶ ἀσσοὺρ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λοὺδ, καὶ ἀ-
23 ρὰμ, καὶ καϊνάν. * καὶ υἱοὶ ἀρὰμ, ὢς καὶ οὖλ, καὶ γα-
24 θὲρ, καὶ μοσόχ. * καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν· καϊ-
νὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλά. σαλὰς δὲ ἐγέννησε τὸν ἕβερ.
25 * καὶ τῷ ἕβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί· ὄνομα τῷ ἑνὶ, φαλέκ· ὅτι
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελ-
26 φῷ αὐτοῦ, ἰεκτάν. * ἰεκτὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλμωδὰδ,
καὶ τὸν σαλὲφ, καὶ τὸν ἀσαρμὼθ, καὶ ἰεράχ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et filij Gomer, Aſchenez, & Riphat, & Togarma. 4 Et filij Iauan, Heliſa & Tharſis, Cethim & Dodanim. 5 Ab his diuiſæ ſunt inſulæ gentium in terris ſuis, vnuſquiſque ſecundum linguam ſuam, ſecundum familias ſuas in populis ſuis. 6 Et filij Cham, Chus, & Meſraim, & Phut, & Chanaan. 7 Et filij Chus, Saba, & Euila, & Sabatha, & Regma, & Sabathaca: & filij Regma, Saba & Dedan.
8 Et Chus genuit Nemrod: ipſe cœpit eſſe potens in terra. 9 Ipſe erat vir robuſtus coram Domino: propterea dicebatur, Quaſi Nemrod vir robuſtus coram Domino. 10 Et fuit principium regni ſui Babylon, & Erech, & Achad, & Calane in terra Babylonis.
11 De terra illa egreſſus eſt Aſur; & ædificauit Niniuen, & Rooboth ciuitatem, & Chale; 12 Et Reſen, quæ eſt inter Ninive & inter Chale. hæc eſt ciuitas magna. 13 Et Meſraim genuit Ludim, & Ananiim, & Laabim, & Neptuim: 14 Et Phetruſim & Ceſluim: de quibus egreſſi ſunt Philiſtiim & Cappadoces. 15 Et Chanaan genuit Sidon primogenitum ſuum, & Ethæum:
16 Et Iebuſæos, & Amorræos, & Gergeſæos: 17 Et Euæos, & Arachæos, & Cinæos:
18 Et Aradios, & Samarathæos, & Amathæos: & poſtea diſſeminatæ ſunt familiæ Chananæorum. 19 Et fuit terminus Chananæorum à Sidone, pertingens Geraram vſque Gazam, pertingens Sodomam & Gomorram, & Adama, & Seboym vſque Laſſa.
20 Iſti ſunt filij Cham per cognationes ſuas, & linguas ſuas in terris ſuis, in populis ſuis.
21 Et de Sem nati ſunt: ipſe quoque eſt pater omnium filiorum Heber, frater Iapheth maior. 22 Filij Sem, Helam, & Aſur, & Arphaxad, & Lud, & Aram. 23 Et filij Aram, Hus, & Hul, & Gether, & Mes. 24 Arphaxad autem genuit Sale: & Sale genuit Heber: 25 Et de Heber nati ſunt duo filij: nomen vnius Phaleg: quia in diebus ſuis diuiſa eſt terra: & nomen fratris ſui, Iectan. 26 Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Aſarmoth, & Iare:

27 ואת־הדורם ואת־אוזל ואת־דקלה׃
28 ואת־עובל ואת־אבימאל ואת־שבא׃
29 ואת־אופר ואת־חוילה ואת־יובב כל־אלה בני
30 יקטן׃ ויהי מושבם ממשא באכה ספרה הר הקדם׃
31 אלה בני־שם למשפחתם ללשנתם בארצתם לגויהם׃
32 אלה משפחת בני־נח לתולדתם בגויהם ומאלה
נפרדו הגוים בארץ אחר המבול׃ יא
1 ויהי כל־הארץ שפה אחת ודברים אחדים׃ ויהי
2 בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם׃
3 ויאמרו איש אל־רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה
לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם
4 לחמר׃ ויאמרו הבה נבנה־לנו עיר ומגדל וראשו
בשמים ונעשה לנו שם פן־נפוץ על־פני כל־הארץ׃
5 וירד יהוה לראת את־העיר ואת־המגדל אשר בנו
6 בני האדם׃ ויאמר יהוה הן עם אחד ושפה אחת
לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא־יבצר מהם כל
7 אשר יזמו לעשות׃ הבה נרדה ונבלה שם שפתם
8 אשר לא ישמעו איש שפת רעהו׃ ויפץ יהוה אתם
9 משם על־פני כל־הארץ ויחדלו לבנת העיר׃ על־
כן קרא שמה בבל כי־שם בלל יהוה שפת כל־הארץ
ומשם הפיצם יהוה על־פני כל־הארץ׃
10 אלה תולדת שם שם בן־מאת שנה ויולד את־
11 ארפכשד שנתים אחר המבול׃ ויחי־שם אחרי
הולידו את־ארפכשד חמש מאות שנה ויולד בנים
12 ובנות׃ וארפכשד חי חמש ושלשים שנה
13 ויולד את־שלח׃ ויחי ארפכשד אחרי הולידו את־
שלח שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים
14 ובנות׃ ושלח חי שלשים שנה ויולד את־
15 עבר׃ ויחי־שלח אחרי הולידו את־עבר שלש שנים
וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות׃

27 Et Adoram, & Iazal, & Decla; Et Hebal,
28 & Abimahel, Saba; Et Iophir, & Euila, &
29 Iobab. omnes isti filij Iectan. Et facta est ha-
30 bitatio eorum de Messa, pergẽtibus vsque Se-
31 phar montem Orientalem. Isti sunt filij Sem
secũdum cognationes, & linguas, & regiones
32 in gentibus suis. Hæ familiæ Noe iuxta po-
pulos & nationes suas. Ab his diuisæ sunt gẽ-
tes in terra post diluuium.

CAP. XI.

1 ERat autem terra labij vnius, & sermonum
2 eorundem. Cumq; proficiscerentur de O-
A riente, inuenerunt cãpum in terra Sennaar, &
3 habitauerunt in eo. Dixitq; alter ad proximũ
suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus
eos igni. Habueruntq; lateres pro saxis, & bi-
4 tumen pro cęmento. Et dixerunt: Venite, fa-
ciamus nobis ciuitatẽ & turrẽ, cuius culmen
pertingat ad cælũ, & celebremus nomen no-
strũ antequam diuidamur in vniuersas terras.
5 Descendit autẽ Dominus vt videret ciuitatẽ
6 & turrẽ quam ędificabant filij Adã: Et dixit:
Ecce vnus est populus, & vnum est labium
omnibus. Cœperuntq; hoc facere; nec desistẽt
à cogitationibus suis, donec eas opere com-
7 pleant. Venite igitur, descendamus, & cõfun
B damus ibi linguam eorũ, vt non audiat vnus-
8 quisque vocem proximi sui. Atque ita diuisit
eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras:
9 & cessauerunt ædificare ciuitatẽ. Et idcirco
vocatũ est nomen eius Babel, quia ibi confu-
sum est labium vniuersæ terræ. Et inde disper-
sit eos Dñs super faciem cunctarũ regionum.
10 Hæ sunt generationes Sem: Sem erat cẽtum
annorum quando genuit Arphaxad, biennio
11 post diluuium. Vixitq; Sem postquam genuit
Arphaxad, quingẽtis annis: & genuit filios &
12 filias. Porrò Arphaxad vixit triginta quinque
13 annis: & genuit Sale. Vixitq; Arphaxad post-
quam genuit Sale, trecentis tribus annis: &
14 genuit filios & filias. Sale quoque vi-
15 xit triginta annis: & genuit Heber. Vixitq;
C Sale postquam genuit Heber, quadringentis
tribus annis: & genuit filios & filias.

תרגום אונקלוס

27 וית הדורם וית אוזל וית דקלה׃ 28 וית עובל וית אבימאל וית שבא׃ 29 וית אופיר וית חוילה וית יובב כל אילין בני
יקטן׃ 30 והוה מותבניהון ממשא מטי לספר טור כדינחא׃ 31 אילין בני שם לזרעיתהון ללישניהון בארעהון לעממיהון׃ 32 אילין
זרעית בני נח לתולדתהון בעממיהון ומאלין אתפרשו עממיא בארעא בתר טופנא׃ יא
1 והוה כל ארעא לישן חד וממלל חד׃ 2 והוה במיטלהון בקדמיתא ואשכחו בקעתא בארעא דבבל ויתיבו תמן׃ 3 ואמרו
גבר לחבריה הבו נרמי לבנין ונוקדנון בנורא והות להון לבינתא לאבנא וחמרא הות להון לשיע׃ 4 ואמרו הבו נבנה לנא קרתא
ומגדלא ורישיה מטי עד צית שמיא ונעביד לנא שמא דלמא נתבדר על אפי כל ארעא׃ 5 ואתגלי יי לאתפרעא על עובדי קרתא ומגדלא
דבנו בני אינשא׃ 6 ואמר יי הא עם חד ולישן חד לכלהון ודין דשרו למעבד וכען לא יתמנע מנהון כל דחשיבו למעבד׃ 7 הבו
נתגלי ונבלבל תמן לשנהון דלא ישמעון אינש לישן חבריה׃ 8 ובדר יי יתהון מתמן על אפי כל ארעא ואתמנעו מלמבני קרתא׃ 9 על
כן קרא שמה בבל ארי תמן בלבל יי לישן כל ארעא ומתמן בדרינון יי על אפי כל ארעא׃ 10 אילין תולדת שם שם בר מאה שנין ואוליד
ית ארפכשד תרתין שנין בתר טופנא׃ 11 וחיא שם בתר דאוליד ית ארפכשד חמש מאה שנין ואוליד בנין ובנן׃ 12 וארפכשד חי
תלתין וחמש שנין ואוליד ית שלח׃ 13 וחיא ארפכשד בתר דאוליד ית שלח ארבע מאה ותלת שנין ואוליד בנין ובנן׃ 14 ושלח חיא
תלתין שנין ואוליד ית עבר׃ 15 וחיא שלח בתר דאוליד ית עבר ארבע מאה ותלת שנין ואוליד בנין ובנן׃

*Et Adoram, et Aizal, & Decla, *Et Ebal, & Abi- 27
mael, & Saban; *Et Vphir, et Euilat, et Jobab. õnes 28
isti filij Jectan. *Et facta est habitatio eorũ de Messa, 29
vsq; ad Sephar montẽ Orientis. *Isti filij Sẽ in tribu- 30
bus suis, secundũ linguas suas, in regionibus suis, & 31
in gentibus suis. *Hæ tribus filiorũ Noe secundũ cog 32
nationes eorũ, secundũ gentes eorũ. ab istis dissemi-
natæ sunt insulæ gentium in terra, post diluuium.

CAP. XI.

ET erat omnis terra labiũ vnũ, et vox vna omni- 1
bus. *Et factũ est cũ mouerẽtur ipsi ab Oriente, 2
inuenerũt cãpũ in terra Senaar; et habitauerũt ibi.
*Et dixit homo proximo suo: Venite, laterificemus 3
laterẽ, & coquamus eos igni. & factus est illis later
in lapidẽ, et bitumen fuit illis lutũ. *Et dixerũt, Ve- 4
nite, ædificemus nobis ciuitatẽ & turrim, cuius erit
caput vsq; ad cælum: & faciamus nobis nomẽ, an-
tequã dispergamur nos à facie vniuersæ terræ. *Et 5
descẽdit dñs Deus vt videret ciuitatẽ & turrim,
quã ædificauerũt filij hominum. *Et dixit Dominus: 6
Ecce genus vnum, & labium vnum omnium. et hoc
cœperunt facere, & nunc non deficiẽt ab eis omnia,
quæcũque aggressi sunt facere. *Venite, & descen- 7
dentes, confundamus eorum linguã, vt non audiant
vnusquisque vocem proximi. *Et dispersit Domi- 8
nus ipsos inde super faciem omnis terræ: & cessaue-
runt ædificãtes ciuitatẽ & turrim. *Propter hoc vo 9
catum est nomẽ eius, Cõfusio: quia ibi confudit Dñs
labia vniuersæ terræ: & inde dispersit eos Dñs su
per faciẽ omnis terræ. *Et hæ generationes Sẽ: Sẽ au 10
tẽ erat filius centum annorũ, quãdo genuit Arpha-
xad, secũdo anno post diluuiũ. *Et vixit Sẽ postquã 11
genuit ipse Arphaxad, annos quingẽtos, & genuit
filios & filias: & mortuus est. *Et vixit Arpha- 12
xad annos cẽtũ triginta quinq;, & genuit Cainan.
* Et vixit Arphaxad postquam genuit ipse Cai- 13
nan, annos quadringentos triginta: & genuit filios
& filias: & mortuus est. et vixit Cainan annos
cẽtũ triginta, et genuit Sala. et vixit Cainã postquã
genuit ipse Sala, annos trecentos triginta: et genuit
filios & filias: & mortuus est. *Et vixit Sala an- 14
nos centum triginta, & genuit Eber. * Et vixit 15
Sala postquam genuit ipse Eber, annos trecentos tri
ginta: & mortuus est.

17 καὶ τὸν ὀδορρὰμ, καὶ αἰζὴλ, καὶ δεκλά· καὶ γεβάλ, καὶ τὸν ἀβι-
28 μεὴλ, καὶ σαβάν· καὶ οὐφεὶρ, καὶ τὸν εὐειλὰτ, καὶ ἰωβάβ. πάν-
29 τες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν. καὶ ἐγένετο ἡ κατοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ
30 μασσῆ ἕως εἰς σωφηρὰ ὄρος ἀνατολῶν. οὗτοι υἱοὶ σὴμ ἐν ταῖς
31 φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ
32 ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. αὗται αἱ φυλαὶ υἱῶν νῶε κατὰ συγγε-
νείας αὐτῶν, κατὰ ἔθνη αὐτῶν. ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν νῆσοι
τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ τὸν κατακλυσμόν. ια'.

1 Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. καὶ ἐγέ-
2 νετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀνατολῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ
3 σενναὰρ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον
αὐτοῦ, δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίνθος, καὶ ὀπτήσωμεν αὐτὰς πυ-
ρί. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον, καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς
4 ὁ πηλός. καὶ εἶπον, δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ
πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ποιήσωμεν ἑ-
αυτοῖς ὄνομα, πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου
5 πάσης τῆς γῆς. καὶ κατέβη κύριος ὁ θεὸς ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ
6 τὸν πύργον, ὃν ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ εἶπε
κύριος, ἰδοὺ γένος ἓν καὶ χεῖλος ἓν ἁπάντων. καὶ τοῦτο ἤρξαντο
ποιῆσαι· καὶ νῦν οὐκ ἐκλείψει ἀπ' αὐτῶν πάντα, ὅσα ἂν ἐπι-
7 θῶνται ποιεῖν. δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν γλῶσ-
8 σαν ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τῆς φωνῆς τοῦ πλησίον. καὶ
διέσπειρε κύριος αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
9 καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον. διὰ
τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς, σύγχυσις· ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος
τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς, καὶ ἐκεῖθεν διέσπειρεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐπὶ
10 πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. καὶ αὗται αἱ γενέσεις σήμ· σὴμ δὲ ἦν
υἱὸς ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν ἀρφαξὰδ, δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν
11 κατακλυσμόν. καὶ ἔζησε σὴμ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἀρ-
φαξὰδ, ἔτη πεντακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ
12 ἀπέθανεν. καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ ἔτη ἑκατὸν τριακονταπέντε,
13 καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν καϊνὰν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε καϊνὰν ἔτη ἑκατὸν τριά-
κοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν σαλά. καὶ ἔζησε καϊνὰν, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν σαλὰ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
14 καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε σαλὰ ἔτη ἑκατὸν
15 τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ ἔζησε σαλὰ, μετὰ τὸ γεν-
νῆσαι αὐτὸν τὸν ἔβερ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα· καὶ ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et Aduram, & Vzal, & Decla: 28 Et Hobal, & Abimael, & Saba: 29 Et Ophir, & Euila, & Iobab: omnes isti filij Iectan. 30 Et fuit habitatio eorum à Messa, pertingens vsque Sephar montem Orientalem. 31 Isti sunt filij Sem per cognationes, & linguas suas, in terris suis, in populis suis. 32 Istæ sunt cognationes filiorum Noe per generationes suas in populis suis: & ab his diuisi sunt populi in terra post diluuium.

CAP. XI.

ERatque omnis terra linguæ vnius, & loquelæ vnius. 2 Et factum est cùm proficiscerentur in principio, & inuenissent campum in terra Babylonis, habitauerunt ibi. 3 Dixeruntque vnusquisque ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni: & erat eis later pro lapide, & bitumen erat eis pro luto. 4 Et dixerunt, Venite, ædificemus nobis ciuitatem & turrim: & culmen eius pertingat vsque ad cælos: & faciamus nobis nomen, ne fortè dispergamur super faciem vniuersæ terræ. 5 Et apparuit Dominus, vt vlcisceretur super opera ciuitatis & turris, quas ædificauerunt filij hominum. 6 Et dixit Dominus: Ecce populus vnus, & lingua vna est omnibus illis. & hoc est quod cœperunt facere, & nunc non prohibetur ab eis omne quod cogitauerunt facere. 7 Venite, appareamus, & confundamus ibi linguam eorum, vt non audiat vnusquisque linguam proximi sui. 8 Et dispersit eos Dominus inde super faciem vniuersæ terræ: & prohibiti sunt ab ædificatione ciuitatis. 9 Idcirco vocatum est nomen eius Babel: quoniam ibi confudit Dominus linguam vniuersæ terræ. & inde dispersit eos Dominus super faciem vniuersæ terræ. 10 Hæ sunt generationes Sem: Sem filius centum annorum erat, quando genuit Arphaxad, duobus annis post diluuium. 11 Et vixit Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis: & genuit filios & filias. 12 Et Arphaxad vixit triginta & quinque annis, & genuit Sale. 13 Et vixit Arphaxad postquam genuit Sale, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias. 14 Et Sale vixit triginta annis, & genuit Heber. 15 Et vixit Sale postquam genuit Heber, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias.

16 ויחי עבר ארבע ושלשים שנה ויולד את פלג:
17 ויחי עבר אחרי הולידו את פלג שלשים שנה
וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:
18 ויחי פלג שלשים שנה ויולד את רעו:
19 ויחי פלג אחרי הולידו את רעו תשע שנים
ומאתים שנה ויולד בנים ובנות:
20 ויחי רעו שתים ושלשים שנה ויולד את שרוג:
21 ויחי רעו אחרי הולידו את שרוג שבע שנים
22 ומאתים שנה ויולד בנים ובנות: ויחי שרוג
23 שלשים שנה ויולד את נחור: ויחי שרוג אחרי
הולידו את נחור מאתים שנה ויולד בנים ובנות:
24 ויחי נחור תשע ועשרים שנה ויולד את
25 תרח: ויחי נחור אחרי הולידו את תרח תשע
עשרה שנה ומאת שנה ויולד בנים ובנות:
26 ויחי תרח שבעים שנה ויולד את אברם
27 את נחור ואת הרן: ואלה תולדת תרח תרח
הוליד את אברם את נחור ואת הרן והרן הוליד את
28 לוט: וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו
29 באור כשדים: ויקח אברם ונחור להם נשים שם
אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן
30 אבי מלכה ואבי יסכה: ותהי שרי עקרה אין לה
31 ולד: ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן
בן בנו ואת שרי כלתו אשת אברם בנו ויצאו אתם
מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו
32 שם: ויהיו ימי תרח חמש שנים ומאתים שנה
וימת תרח בחרן:

יב

1 ויאמר יהוה אל
אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך
2 אל הארץ אשר אראך: ואעשך לגוי גדול ואברכך
ואגדלה שמך והיה ברכה:

16 Vixit autem Heber triginta quatuor an-
17 nis, & genuit Phaleg. Et vixit Heber post-
quam genuit Phaleg, quadringentis triginta
18 annis, & genuit filios & filias. Vixit quoque
19 Phaleg triginta annis, & genuit Reu. Vixít-
que Phaleg postquam genuit Reu, ducentis
nouem annis: & genuit filios & filias.
20 Vixit autem Reu triginta duobus annis, &
21 genuit Sarug. Vixit quoque Reu postquam
genuit Sarug, ducentis septem annis: & ge-
22 nuit filios & filias. Vixit autem Sarug tri-
ginta annis, & genuit Nachor.
23 Vixítque Sarug postquam genuit Nachor,
ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 Vixit autem Nachor viginti nouem an-
25 nis, & genuit Thare. Vixítque Nachor post-
D quam genuit Thare, centum decem & nouem 1.Par.1.b. Iosu.24.a.
26 annis: & genuit filios & filias. Vixítque
Thare septuaginta annis, & genuit Abram,
27 & Nachor, & Aran. Hæ sunt autē genera-
tiones Thare. Thare genuit Abram, Nachor,
& Aran. Porrò Aran genuit Loth.
28 Mortuúsque est Aran ante Thare patrem
suum, in terra natiuitatis suæ in Vr Chaldæo-
29 rum. Duxerunt autem Abram & Nachor Heb.11.a. Iosu.24.a. Ne.9.b. Iudi.5.a. Sap.10.a.
vxores: nomen vxoris Abram, Sarai: & no-
men vxoris Nachor, Melcha, filia Aram, pa-
tris Melchæ & patris Iesche.
30 Erat autem Sarai sterilis, nec habebat li-
31 beros. Tulit itaque Thare Abram filium
suum, & Loth filium Aran, filium filij sui, &
Sarai nurum suam, vxorem Abram filij sui: &
eduxit eos de Vr Chaldæorum, vt irent in
terram Chanaan. Veneruntque vsque Aran, Iudit.5.a. Sap.10.a.
32 & habitauerunt ibi. Et facti sunt dies Tha-
re, ducentorum quinque annorum: & mor-
tuus est in Aran.

CAP. XII.

1 A Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere
de terra tua, de cognatione tua, & de do-
mo patris tui; & veni in terram quam mon-
2 strauero tibi. Faciamque te in gentem Act.7.a.
magnam; & benedicam tibi; & magnificabo
nomen tuum: erísque benedictus.

תרגום אונקלוס

16 וחיא עבר ארבע ותלתין שנין ואוליד ית פלג: 17 וחיא עבר בתר דאוליד ית פלג ארבע מאה ותלתין שנין ואוליד
בנין ובנן: 18 וחיא פלג תלתין שנין ואוליד ית רעו: 19 וחיא פלג בתר דאוליד ית רעו מאתן ותשע שנין ואוליד בנין
ובנן: 20 וחיא רעו תלתין ותרתין שנין ואוליד ית שרוג: 21 וחיא רעו בתר דאוליד ית שרוג מאתן ושבע שנין ואוליד בנין
ובנן: 22 וחיא שרוג תלתין שנין ואוליד ית נחור: 23 וחיא שרוג בתר דאוליד ית נחור מאתן שנין ואוליד בנין
ובנן: 24 וחיא נחור עשרין ותשע שנין ואוליד ית תרח: 25 וחיא נחור בתר דאוליד ית תרח מאה ותשע עשרה שנין
ואוליד בנין ובנן: 26 וחיא תרח שבעין שנין ואוליד ית אברם ית נחור וית הרן: 27 ואלין תולדת תרח תרח אוליד ית
אברם ית נחור וית הרן והרן אוליד ית לוט: 28 ומית הרן בחיי תרח אבוהי בארע ילדותיה באורא דכשדאי: 29 ונסיב
אברם ונחור להון נשין שום איתת אברם שרי ושום איתת נחור מלכה בת הרן אבוהי דמלכה ואבוהי דיסכה: 30 והות שרי
עקרה לית לה ולד: 31 ודבר תרח ית אברם בריה וית לוט בר הרן בר בריה וית שרי כלתיה איתת אברם בריה
ונפקו עמהון מאורא דכשדאי למיזל לארעא דכנען ואתו עד חרן ויתבו תמן: 32 והוו יומי תרח מאתן וחמש שנין
ומית תרח בחרן: יב 1 ואמר יי לאברם איזיל לך מארעך ומילדותך
ומבית אבוך לארעא דאחזינך: 2 ואעבדינך לעם סגי ואברכינך וארבי שמך ותהא מברך:

* Et vixit Eber annos centū triginta quatuor, 16
& genuit Phalec. * Et vixit Eber poſtquam 17
genuit ipſe Phalec, annos trecentos ſeptuaginta: &
genuit filios & filias: & mortuus eſt.
* Et vixit Phalec annos centum triginta qua- 18
tuor, & genuit Ragau. * Et vixit Phalec 19
poſtquam genuit ipſe Ragau, annos ducentos nouē:
& genuit filios & filias: & mortuus eſt.
* Et vixit Ragau annos centum triginta duo, 20
& genuit Seruch.
* Et vixit Ragau poſtquam genuit ipſe Seruch, 21
annos ducentos ſeptem, & genuit filios & filias:
& mortuus eſt. * Et vixit Seruch annos 22
centum triginta, & genuit Nachor. * Et vixit 23
Seruch poſtquam genuit ipſe Nachor, annos ducen-
tos: & genuit filios & filias: & mortuus eſt.
* Et vixit Nachor annos centum ſeptuaginta 24
nouem, & genuit Thare. * Et vixit Na- 25
chor poſtquam genuit ipſe Thare, annos centum vi-
ginti quinque: & genuit filios & filias: & mor-
tuus eſt. * Et vixit Thare annos ſeptua- 26
ginta, & genuit Abram, & Nachor, & Aran.
* Hæ generationes Thare: Thare genuit Abram, 27
& Nachor, & Aran. Aran genuit Loth. * Et 28
mortuus eſt Aran coram Thare patre ſuo in terra
qua natus eſt, in regione Chaldæorum.
* Et acceperunt Abram & Nachor ſibi vxores: 29
nomen vxori Abram, Sara: & nomen vxori Na-
chor, Melcha, filia Aran, & pater Melcha, & pater
Ieſcha. * Et erat Sara ſterilis; & non genuerat. 30
* Et accepit Thare Abram filium ſuum, & Loth filiū 31
Aran, filium filij ſui, & Saran nurum ſuam, vxo-
rem Abram filij ſui: & eduxit eos de regione Chal-
dæorum, vt irent in terram Chanaan. & venerunt
vſque ad Charan, & habitauerunt illic.
* Et facti ſunt dies Thare in terra Charan, anni 32
ducenti quinque: & mortuus eſt Thare in Charan.

CAP. XII.

ET dixit Dominus Abram: Egredere de terra 1
tua, & de cognatione tua, & de domo pa-
tris tui, & veni in terram, quam tibi monſtra-
bo. * Et faciam te in gentem magnam. & 2
benedicam te, & magnificabo nomen tuum: & e-
ris benedictus.

16 * καὶ ἔζησεν ἔβερ ἔτη ἑκατὸν τριακοντατέσσαρα, καὶ ἐγέννη-
17 σε τὸν φαλέκ. * καὶ ἔζησεν ἔβερ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν
φαλὲκ, ἔτη τριακόσια ἑβδομήκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
18 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε φαλὲκ ἔτη ἑ-
κατὸν τριάκοντα τέσσαρα· καὶ ἐγέννησε τὸν ῥαγαῦ.
19 * καὶ ἔζησε φαλὲκ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ῥαγαῦ, ἔ-
τη διακόσια ἐννέα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέ-
20 θανεν. * καὶ ἔζησε ῥαγαῦ ἔτη ἑκατὸν τριακονταδύο, καὶ
21 ἐγέννησε τὸν σερούχ. * καὶ ἔζησε ῥαγαῦ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν σερούχ, ἔτη διακόσια ἑπτά· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
22 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε σερούχ ἔτη ἑ-
κατὸν τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ναχώρ.
23 * καὶ ἔζησε σερούχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ναχὼρ,
ἔτη διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν.
24 * καὶ ἔζησε ναχὼρ ἔτη ἑκατὸν ἑβδομηκονταεννέα, καὶ ἐ-
25 γέννησε τὸν θαρά. * καὶ ἔζησε ναχὼρ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν θαρὰ, ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
26 καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε θαρὰ ἔτη ἑβδο-
μήκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχὼρ, καὶ τὸν ἀῤῥάν.
27 * αὗται αἱ γενέσεις θαρά· θαρὰ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν
28 ναχὼρ, καὶ τὸν ἀῤῥάν. ἀῤῥὰν ἐγέννησε τὸν λώτ. * καὶ ἀπέθα-
νεν ἀῤῥὰν ἐνώπιον θαρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν
29 τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων. * καὶ ἔλαβον ἄβραμ καὶ ναχὼρ ἑαυ-
τοῖς γυναῖκας· ὄνομα τῇ γυναικὶ ἄβραμ, σάρα· καὶ ὄνομα τῇ
γυναικὶ ναχὼρ, μελχὰ, θυγάτηρ ἀῤῥὰν, καὶ πατὴρ μελχὰ, καὶ
πατὴρ ἱεσχά.
30 * καὶ ἦν σάρα στεῖρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίει· * καὶ ἔλα-
31 βε θαρὰ τὸν ἄβραμ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν ἀῤῥὰν,
υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, γυ-
ναῖκα ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς
χώρας τῶν χαλδαίων, πορευθῆναι εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἦλ-
θον ἕως χαράν· καὶ ᾤκησαν ἐκεῖ.
32 * καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι θαρὰ ἐν γῇ χαρὰν, ἔτη διακόσια
πέντε· καὶ ἀπέθανε θαρὰ ἐν χαράν. ιβ΄.
1 * Καὶ εἶπε κύριος τῷ ἄβραμ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου,
καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· καὶ
δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω.
2 * καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα· καὶ εὐλογήσω σε, καὶ μεγα-
λυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et vixit Heber triginta & quatuor annis, & genuit Phaleg. 17 Et vixit Heber poſtquam genuit Phaleg, quadringentis & tri-
ginta annis: & genuit filios & filias. 18 Et vixit Phaleg triginta annis, & genuit Reu. 19 Et vixit Phaleg poſt-
quam genuit Reu, ducentis & nouem annis: & genuit filios & filias. 20 Et vixit Reu triginta & duobus annis, & genuit Saruch.
21 Et vixit Reu poſtquam genuit Saruch, ducentis & ſeptem annis: & genuit filios & filias. 22 Et vixit Saruch triginta annis,
& genuit Nachor. 23 Et vixit Saruch poſtquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 Et vixit Nachor viginti & nouem annis, & genuit Thare. 25 Et vixit Nachor poſtquam genuit Thare, centum & decem
& nouem annis: & genuit filios & filias. 26 Et vixit Thare ſeptuaginta annis, & genuit Abram, Nachor, & Aran.
27 Hæ ſunt generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran: Aran autem genuit Loth. 28 Et mortuus eſt Aran
viuente Thare patre ſuo, in terra natiuitatis ſuæ, in Vr Chaldæorum. 29 Et acceperunt ſibi Abram & Nachor vxores: no-
men vxoris Abram, Sarai: & nomen vxoris Nachor, Melcha, filia Aran, patris Melchæ, & patris Ieſchæ.
30 Eratque Sarai ſterilis: nec erat ei filius. 31 Et tulit Thare Abram filium ſuum, & Loth filium Aran filium filij ſui; &
Sarai nurum ſuam, vxorem Abram filij ſui: & egreſſi ſunt ſimul de Vr Chaldæorum, vt irent in terram Chanaan. veneruntque vſque Aran; & habi-
tauerunt ibi. 32 Et fuerunt dies Thare, ducenti & quinque anni: & mortuus eſt Thare in Aran.

CAP. XII.

1 ET dixit Dominus ad Abram: Proficiſcere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, ad terram quam monſtrauero tibi.
2 Et faciam te in populum magnum: & benedicam tibi: & magnificabo nomen tuum: & eris benedictus.

3 ואברכה מברכיך ומקללך אאר ונברכו בך כל
4 משפחת האדמה: וילך אברם כאשר דבר אליו
יהוה וילך אתו לוט ואברם בן חמש שנים ושבעים
5 שנה בצאתו מחרן: ויקח אברם את שרי אשתו
ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת
הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען
6 ויבאו ארצה כנען: ויעבר אברם בארץ עד מקום
7 שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ: וירא
יהוה אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת
8 ויבן שם מזבח ליהוה הנראה אליו: ויעתק משם
ההרה מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים והעי
מקדם ויבן שם מזבח ליהוה ויקרא בשם יהוה:
9 ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה:
10 ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור
11 שם כי כבד הרעב בארץ: ויהי כאשר הקריב
לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא
12 ידעתי כי אשה יפת מראה את: והיה כי יראו
אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך
13 יחיו: אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך
14 וחיתה נפשי בגללך: ויהי כבוא אברם מצרימה
ויראו המצרים את האשה כי יפה הוא מאד:
15 ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה
16 ותקח האשה בית פרעה: ולאברם היטיב
בעבורה ויהי לו צאן ובקר וחמרים ועבדים
17 ושפחת ואתנת וגמלים: וינגע יהוה את פרעה
נגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם:
18 ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי
19 למה לא הגדת לי כי אשתך הוא: למה אמרת
אחתי הוא ואקח אתה לי לאשה ועתה הנה
אשתך קח ולך:

3 *Benedicā benedicētibus tibi, & maledicā ma
ledicētibus tibi.atq; in te benedicētur vniuer
4 sę cognationes terræ. *Egressus est itaq; Abrā Act.3.d. Heb.11.b.
sicut pręcepat ei Dn̄s; & iuit cū eo Loth. Sep-
tuagintaquīq; annorū erat Abrā,cū egredere-
5 tur de Aran. *Tulítq; Sarai vxorē suā, & Loth
B filiū fr̄is sui,vniuersamq́; substātiā quā posse-
derant; & aīas quas fecerant in Arā: & egressi
sunt vt irēt in terrā Chanaā. Cūq; venissēt in
6 eā: *Pertrāsiuit Abrā terrā vsq; ad locū Sichē,
& vsq; ad cōuallē illustrē.Chananęus autē tūc
7 erat in terra.*Apparuit autē Dn̄s Abrā,& dixit
ei: Semini tuo dabo terrā hāc. Qui ędificauit
8 ibi altare Dn̄o,qui apparuerat ei.*Et inde trās-
grediēs ad mōtē q̄ erat cōtra oriētē Bethel,tetē
dit ibi tabernaculū suū ab occidēte habēs Be-
C thel,& ab oriēte Hai.Ædificauit quoq; ibi al
9 tare Dn̄o,& inuocauit nomē eius. *Perrexitq;
Abram vadēs & vltra ꝑgrediēs ad Meridiem.
10 *Facta est autem fames in terra: descendítque
Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi.
11 pręualuerat enim fames in terra. *Cúmque
propè esset vt ingrederetur Ægyptum, dixit
Sarai vxori suę: Noui quòd pulchra sis mu-
12 lier.*Et quòd cùm viderint te Ægyptij,dictu-
ri sunt, Vxor illius est: & interficient me; & te
13 reseruabunt.*Dic ergo,obsecro te,quòd soror Inf.20.c.
D mea sis,vt bene sit mihi propter te; & viuat a-
14 nima mea ob gratiam tui.*Cùm itaque ingres
sus esset Abram Ægyptum; viderunt Ægy-
15 ptij mulierem quòd esset pulchra nimis. *Et
nuntiauerunt principes Pharaoni; & lauda-
uerunt eam apud illum. Et sublata est mulier
16 in domum Pharaonis. *Abram verò bene vsi
sunt propter illam.Fuerúntque ei oues & bo-
ues,& asini,& serui,& famulæ, & asinæ & ca-
17 meli. *Flagellauit autē Dominus Pharaonem
plagis maximis, & domum eius propter Sarai
18 vxorem Abram. *Vocauítque Pharao Abrā,
& dixit ei: Quidnā est hoc quod fecisti mihi?
19 Quare nō indicasti mihi quòd vxor tua esset?
*Quā ob causam dixisti esse sororem tuam;
vt tollerem eam mihi in vxorem? Nunc igi-
tur ecce coniunx tua: accipe eam, & vade.

תרגום אונקלוס

3 ואברך מברכך ומלטטך אלוט ויתברכון בדילך כל זרעית ארעא: 4 ואזל אברם כמא דמליל עמיה יי ואזל עמיה לוט ואברם בר
שבעין וחמש שנין במפקיה מחרן: 5 ודבר אברם ית שרי אתתיה וית לוט בר אחוהי וית כל קנינהון דקנו וית כל נפשתא דשעבידו
לאוריתא בחרן ונפקו למיזל לארעא דכנען ואתו לארעא דכנען: 6 ועבר אברם בארעא עד אתר שכם עד מישר מורה וכנענאה
בכין שרי בארעא: 7 ואתגלי יי לאברם ואמר לבנך אתן ית ארעא הדא ובנא תמן מדבחא קדם יי דאתגלי ליה: 8 ואסתלק
מתמן לטורא ממדנח לביתאל ופרסיה למשכניה ביתאל ממערבא ועי ממדנחא ובנא תמן מדבחא קדם יי וצלי בשמא דיי: 9 ונטל
אברם אזל ונטל לדרומא: 10 והוה כפנא בארעא ונחת אברם למצרים לאתותבא תמן ארי תקיף כפנא בארעא:
11 והוה כד קריב למעל למצרים ואמר לשרי אתתיה הא כען ידענא ארי אתתא שפירת חיזו את: 12 ויהי כד יחזון יתיך מצראי ויימרון
אתתיה דא ויקטלון יתי ויתיך יקימון: 13 אמרי כען דאחתי את בדיל דיוטיב לי בדיליכי ותתקיים נפשי בפתגמיכי: 14 והוה כד
על אברם למצרים וחזו מצראי ית אתתא ארי שפירא היא לחדא: 15 וחזו יתה רברבי פרעה ושבחו יתה לות פרעה ואדברת אתתא
לבית פרעה: 16 ולאברם אוטיב בדילה והוו ליה עאן ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנן וגמלין: 17 ואייתי יי על פרעה
מכתשין רברבין ועל אינש ביתיה על עיסק שרי אתת אברם: 18 וקרא פרעה לאברם ואמר מה דא עבדת לי למה לא
חוית לי ארי אתתך היא: 19 למה אמרת דאחתי היא ודבריה יתה לי לאנתו וכען הא אתתך דבר ואזיל:

** Et benedicam benedicentes te, & maledicentes* 3
te, maledicam. & benedicentur in te omnes tribus
*terræ. * Et abiit Abram sicut locutus est ei Do-* 4
minus: & iuit cum eo Lot. Abram autem erat an-
norum septuaginta quinque, quando egressus est de
*Charan. * Et accepit Abram Sarã vxorem suam, &* 5
Lot filium fratris sui, & omnem substantiam eo-
rum quæcunque possidebant, & omnem animam
quam possiderunt in Charan: & egressus est vt iret
*in terram Chanaan. * Et pertransiuit Abram* 6
terram vsque ad locum Sichem, ad quercum excel-
sam. at Chananæi tunc habitabant terram.
** Et apparuit Dominus Abram, & dixit ei: Se-* 7
mini tuo dabo terram hanc. & ædificauit illic A-
*bram altare Domino, qui apparuit ei. * Et reces-* 8
sit inde ad montem ad Orientem Bethel. & statuit
tabernaculum suum in Bethel versus mare, & Hay
ad Orientem: & ædificauit ibi altare Domino:
*& inuocauit in nomine Domini. * Et disces-* 9
sit Abram, & vadens castrametatus est in deser-
*to. * Et facta est fames in terra. & descendit Abrã* 10
in Ægyptum, vt habitaret ibi: quia inualuit fames
*in terra. * Factum est autem quando appropinqua-* 11
uit Abram vt ingrederetur in Ægyptum, dixit A-
brã Saræ vxori suæ: Noui ego quòd mulier pulchra
*es: * Erit ergo cùm viderint te Ægyptij, dicẽt quòd* 12
vxor illius est hæc, & interficient me: te autẽ ven-
*dicabunt. * Dic ergo quòd soror illius sum, vt bene* 13
mihi sit propter te, & viuet anima mea propter te.
** Factum est autem quando ingressus est Abram* 14
in Ægyptum, videntes Ægyptij mulierem quòd
*pulchra erat nimis. * Et viderunt eam principes* 15
Pharaonis, & laudauerunt eam ad Pharaonem:
*& induxerunt eam in domum Pharaonis. * Et* 16
Abram bene vsi sunt propter eam. Et fuerunt ei
oues, & vituli, & asini, & serui, & famulæ,
*& muli, & cameli. * Et cruciauit Dominus Pha-* 17
raonem cruciatibus magnis & malis, et domum e-
*ius propter Saram vxorem Abram. * Vocans au-* 18
tem Pharao Abram, dixit: Quid hoc fecisti mihi,
quia non renunciasti mihi, quòd vxor tua est?
** Et quare dixisti, quòd soror mea est? et acce-* 19
pi eam mihi vxorem. et nunc ecce vxor tua coram
te, accipiens recede.

3 * καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους
σε, καταράσομαι. καὶ εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
4 γῆς. * καὶ ἐπορεύθη ἄβραμ καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος·
καὶ ᾤχετο μετ' αὐτοῦ λώτ. ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομηκοντα-
5 πέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ χαράν· * καὶ ἔλαβεν ἄβραμ σά-
ραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ
πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο, καὶ πᾶσαν
ψυχὴν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν χαράν. καὶ ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς
6 γῆν χαναάν. * καὶ διώδευσεν ἄβραμ τὴν γῆν ἕως τοῦ τόπου
συχὲμ, ἐπὶ τὴν δρῦν τὴν ὑψηλήν. οἱ δὲ χαναναῖοι τότε κα-
7 τῴκουν τὴν γῆν. καὶ ὤφθη κύριος τῷ ἄβραμ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, καὶ ᾠκοδόμησεν
ἐκεῖ ἄβραμ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ.
8 * καὶ ἀπέστη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος κατ' ἀνατολὰς βαιθήλ. καὶ
ἔστησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀγγὲ
κατ' ἀνατολάς· καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ· καὶ
9 ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. * καὶ ἀπῆρεν ἄ-
βραμ, καὶ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
10 * καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ κατέβη ἄβραμ εἰς αἴ-
γυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ· ὅτι ἐνίσχυεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς.
11 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισεν ἄβραμ εἰσελθεῖν εἰς αἴγυπτον,
εἶπεν ἄβραμ σάρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, γινώσκω ἐγὼ, ὅτι γυνὴ
12 εὐπρόσωπος εἶ. * ἔσται οὖν ὡς ἂν ἴδωσί σε οἱ αἰγύ-
πτιοι, ἐροῦσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστιν αὕτη, καὶ ἀποκτενοῦσί με, σὲ
δὲ περιποιήσονται.
13 * εἰπὲ οὖν ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται
διὰ σὲ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκά σου.
14 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα εἰσῆλθεν ἄβραμ εἰς αἴγυπτον· ἰδόντες
οἱ αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα.
15 * καὶ εἶδον αὐτὴν οἱ ἄρχοντες φαραὼ, καὶ ἐπήνεσαν αὐτὴν
πρὸς φαραὼ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον φαραώ.
16 * καὶ τῷ ἄβραμ εὖ ἐχρήσαντο δι' αὐτήν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ
πρόβατα, καὶ μόσχοι, καὶ ὄνοι, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ ἡμίο-
17 νοι, καὶ κάμηλοι. * καὶ ἤτασε κύριος τὸν φαραὼ ἐτασμοῖς
μεγάλοις καὶ πονηροῖς, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ περὶ σάρας τῆς γυ-
18 ναικὸς ἄβραμ. * καλέσας δὲ φαραὼ τὸν ἄβραμ, εἶπε, τί
τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι, ὅτι γυνή σου ἐστί;
19 * καὶ ἵνα τί εἶπας ὅτι ἀδελφή μου ἐστί; καὶ ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυ-
τῷ γυναῖκα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ γυνή σου ἐναντίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Benedicamque benedicentibus tibi, & maledicentibus tibi maledicam: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ. 4 Et abiit Abram sicut locutus est cum eo Dñs: & abiit cum eo Loth. Abram autẽ erat filius septuaginta & quinque annorũ, cùm egrederetur de Aran. 5 Et tulit Abrã Sarai vxorem suam, & Loth filium fratris sui, & omnẽ possessionẽ suam quam possederant, & omnes animas quas subiecerant legi in Aran: & egressi sunt vt irent in terram Chanaan: & venerunt in terram Chanaan. 6 Et pertransiuit Abram per terram vsque ad locum Sichem, vsque ad planiciem More. Chananæus autem tunc morabatur in terra. 7 Et apparuit Dominus Abram, & dixit: Filiis tuis dabo terram hanc: & ædificauit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. 8 Et ascendit inde in montem qui erat ad Orientem Bethel, & tetendit tabernaculum suum, ab Occidente habens Bethel, & ab Oriente Hai. & ædificauit ibi altare coram Domino: & orauit in nomine Domini. 9 Et profectus est Abram vadens & proficiscens ad Meridiem. 10 Et fuit fames in terra. descenditque Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi: quoniam præualuerat fames in terra. 11 Et factum est cùm appropinquaret vt ingrederetur in Ægyptum, dixit Sarai vxori suæ: Ecce nunc cognoui quòd mulier pulchra aspectu tu es: 12 Et erit cùm viderint te Ægyptij, & dicent, Vxor eius est hæc: interficientq; me, & te reseruabunt. 13 Dic nunc quòd soror mea sis tu; vt bene sit mihi propter te, & sustentetur anima mea propter verba tua. 14 Et factum est cùm ingressus esset Abram in Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem quòd pulchra esset nimis. 15 Et viderunt eam principes Pharaonis: & laudauerunt eam apud Pharaonem: & sublata est mulier in domum Pharaonis: 16 Et Abram benefecit propter eam. Et fuerunt ei oues, & boues, & asini, & serui, & ancillæ, & asinæ, & cameli.
17 Et adduxit Dominus super Pharaonem plagas magnas, & super homines domus eius, propter Sarai vxorem Abram. 18 Vocauitque Pharao Abram, & dixit: Quid est hoc quod fecisti mihi? quare non nuntiasti mihi quòd vxor tua esset? 19 Quare dixisti, soror mea est? & tuli eam mihi in vxorem: & nunc ecce vxor tua: tolle, & vade.

20 ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת־אשתו
ואת־כל־אשר־לו׃
1 יג ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל־
2 אשר־לו ולוט עמו הנגבה׃ ואברם כבד מאד
3 במקנה בכסף ובזהב׃ וילך למסעיו מנגב ועד־
בית־אל עד־המקום אשר־היה שם אהלה בתחלה
4 בין בית־אל ובין העי׃ אל־מקום המזבח אשר־
עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם בשם יהוה׃
5 וגם־ללוט ההלך את־אברם היה צאן־ובקר ואהלים׃
6 ולא־נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי־היה רכושם
7 רב ולא יכלו לשבת יחדו׃ ויהי־ריב בין רעי מקנה־
אברם ובין רעי מקנה־לוט והכנעני והפרזי אז ישב
8 בארץ׃ ויאמר אברם אל־לוט אל־נא תהי מריבה
ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי־אנשים אחים אנחנו׃
9 הלא כל־הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם־השמאל
ואימנה ואם־הימין ואשמאילה׃
10 וישא־לוט את־עיניו וירא את־כל־ככר הירדן כי
כלה משקה לפני שחת יהוה את־סדם ואת־עמרה
11 כגן־יהוה כארץ מצרים באכה צער׃ ויבחר־לו
לוט את־כל־ככר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו
12 איש מעל אחיו׃ אברם ישב בארץ־כנען ולוט
13 ישב בערי הככר ויאהל עד־סדם׃ ואנשי סדם
14 רעים וחטאים ליהוה מאד׃ ויהוה אמר אל־
אברם אחרי הפרד־לוט מעמו שא נא עיניך וראה
מן־המקום אשר־אתה שם צפנה ונגבה וקדמה
15 וימה׃ כי את־כל־הארץ אשר־אתה ראה לך
16 אתננה ולזרעך עד־עולם׃ ושמתי את־זרעך כעפר
הארץ אשר אם־יוכל איש למנות את־עפר הארץ
17 גם־זרעך ימנה׃ קום התהלך בארץ לארכה
ולרחבה כי לך אתננה׃

20 Præcepitque Pharao ſuper Abram viris, &
deduxerunt eum,& vxorē eius,& omnia quę
habebat.

CAP. XIII.

1 Aſcendit ergo Abrā de Ægypto, ipſe,& v-
A xor eius,& oīa quæ habebat;& Loth cum
2 eo ad auſtralē plagā. Erat autem diues valde
3 in poſſeſſione auri & argenti. Reuerſusq́; eſt
per iter quo venerat à meridie in Bethel, vſq;
ad locū vbi priùs fixerat tabernaculū inter Be
4 thel & Hai: In loco altaris quod fecerat pri⁹;
5 & inuocauit ibi nomē Domini. Sed & Loth,
qui erat cum Abram,fuerunt greges ouium,
6 & armenta,& tabernacula: Nec poterat eos
capere terra,vt habitarent ſimul. Erat quippe
B ſubſtantia eorū multa; & nequibant habitare
7 cōmuniter: Vnde facta eſt rixa inter paſtores Inf.36.a
gregū Abram,& Loth. Eo autē tempore Cha-
nanæus & Pherezæus habitabāt in terra illa.
8 Dixit ergo Abrā ad Loth: Ne,quæſo,ſit iur-
giū inter me & te,& inter paſtores meos & pa Hieren. 40.b.
9 ſtores tuos: fratres enim ſumus. Ecce vniuer-
ſa terra coram te eſt:recede à me,obſecro. Si ad
ſiniſtrā ieris,ego dexteram tenebo:ſi tu dexte-
10 ram elegeris, ego ad ſiniſtram pergam. Ele-
C uatis itaq; Loth oculis, vidit omnem circa re-
gionē Iordanis, quæ vniuerſa irrigabatur an-
teq̃ ſubuerteret Dominus Sodomā & Gomor
rā,ſicut paradiſus Dn̄i;& ſicut Ægyptus veni-
11 entibus in Segor. Elegítq; ſibi Loth regionē
circa Iordanem, & receſſit ab Oriente. diuiſi-
12 que ſunt alterutrū à fratre ſuo. Abrā habita-
D uit in terra Chanaā. Loth verò moratus eſt in
oppidis quæ erant circa Iordanē: & habitauit
13 in Sodomis. Homines autē Sodomitę peſſi-
14 mi erāt, & peccatores corā Dn̄o nimis. Dixit-
que Dn̄s ad Abrā,poſtq̃ diuiſ⁹ eſt ab eo Loth:
Leua oculos tuos, & vide à loco in quo nūc es
ad Aquilonē & Meridiē, ad Oriētē & Occidē
15 tē; Omnē terrā q̃ cōſpicis,tibi dabo,& ſemini Infr.17.b.& 26.a Rom.4.d
16 tuo vſq; in ſempiternū. Faciáq; ſemē tuū ſicut
puluerē terræ. Si quis poteſt hominū numera
re puluerē terrę, ſemē quoq; tuū numerari po
17 terit. Surge ergo,& pābula terrā in lōgitudi-
ne & in latitudine ſua; quia tibi datur⁹ ſū eā.

תרגום אונקלוס

20 ופקיד עלוהי פרעה גברין ואלויאו יתיה וית אתתיה וית כל דיליה׃ יג 1 וסליק אברם
ממצרים הוא ואתתיה וכל דיליה ולוט עמיה לדרומא׃ 2 ואברם יקיר לחדא בבעירא בכספא ובדהבא׃ 3 ואזל למטלנוהי מדרומא ועד
ביתאל עד אתרא דפרסיה תמן למשכניה בקדמיתא בין ביתאל ובין עי׃ 4 לאתר מדבחא דעבד תמן בקדמיתא וצלי תמן אברם בשמא דיי׃
5 ואף ללוט דאזל עם אברם הוו ען ותורין ומשכנין׃ 6 ולא סוברת יתהון ארעא למיתב כחדא ארי הוה קנינהון סגי ולא יכילו למיתב
כחדא׃ 7 והוה מצותא בין רעי בעירי דאברם ובין רעי בעירי דלוט וכנענאה ופריזאה בכין יתיב בארעא׃ 8 ואמר אברם ללוט לא כען
תהא מצותא ביני ובינך ובין רעיתי ובין רעיתך ארי גברין אחין אנחנא׃ 9 הלא כל ארעא קדמך אתפרש כען מלותי אם את לצפונא אנא
לדרומא ואם את לדרומא אנא לצפונא׃ 10 וזקף לוט ית עינוהי וחזא ית כל מישר ירדנא ארי כולה בית שקיא קדם חבלות יי ית סדום וית עמורה
כגנתא דיי כארעא דמצרים למטי צער׃ 11 ובחר ליה לוט ית כל מישר ירדנא ונטל לוט בקדמיתא ואתפרשו גבר מלות אחוהי׃ 12 אברם
יתיב בארעא דכנען ולוט יתיב בקרוי מישרא ופרס עד סדום׃ 13 ואנשין דסדום בישין בממונהון וחיבין בגויתהון קדם יי לחדא׃ 14 ויי
אמר לאברם בתר דאתפרש לוט מלותיה זקוף כען עינך וחזי מן אתרא דאת תמן לצפונא ולדרומא ולמדנחא ולמערבא׃ 15 ארי ית כל ארעא
דאת חזי לך אתנינה ולבנך עד עלמא׃ 16 ואשוי ית בנך סגיאין כעפרא דארעא כמא דלית אפשר לגבר למימני ית עפרא דארעא אף
בנך לא יתמנון׃ 17 קום הליך בארעא לאורכה ולפותיה ארי לך אתנינה׃

* Et præcepit Pharao viris de Abram comita- 20
tari eum, & vxorem eius, & omnia quæcunque
erant ei, & Lot cum eo.

CAP. XIII.

Ascendit autem Abram de Ægypto, ipse, & v- 1
xor eius, & omnia sua, & Lot cum eo in de-
sertum. * Abram autem erat diues valde, in pe- 2
coribus, & argento, & auro. * Et abiit vnde 3
egressus est in desertum, vsque Bethel, vsque ad lo-
cum vbi fuit tentorium eius prius, inter Bethel et
inter Hai: * In locum altaris, quod fecit illic 4
prius. & inuocauit Abram nomen Domini.
* Et Lot, qui simul ibat cum Abram, fuerunt 5
oues, & boues, & armenta: * Et non capie- 6
bat eos terra, vt habitarent simul: quoniam substan
tia eorum multa; & non poterant habitare simul.
* Et facta est pugna inter pastores pecorum A- 7
bram, & inter pastores Lot. at Chananæi & Phe-
resæi tunc habitabant terram.
* Dixit autem Abram Lot: Ne sit pugna inter 8
me & te, & inter pastores meos, & inter pastores
tuos: quia homines fratres sumus nos.
* Non ecce omnis terra coram te est? recede à me: 9
si tu ad sinistram, ego ad dexteram: si tu ad dexte-
ram, ego ad sinistram.
* Et eleuans oculos suos Lot, vidit omnem circa 10
regionem Jordanis: quia irrigata erat antequã sub-
uerteret Deus Sodomam & Gomorram, sicut para-
disus Dei; et sicut terra Ægypti, donec veniatur in
Segor. * Et elegit Lot sibi omnem circa regionẽ Ior- 11
danis: et recessit Lot ab Oriente: et diuisi sunt vnus-
quisque à fratre suo. * Abrã autẽ habitauit in ter- 12
ra Chanaã. Lot autẽ habitauit in terra finitimorum:
& habitauit in Sodomis. * At homines qui in So- 13
domis, mali et peccatores coram Deo nimis. * Dixit 14
autẽ Deus ad Abram, postquã diuisus est Lot ab eo:
Suspiciẽs oculis tuis, vide à loco vbi tu nũc es, ad a-
quilonem, et meridiem, et orientem, & mare. * Quia 15
omnem terram quã tu vides, tibi dabo eã, & semini
tuo vsque in seculum. * Et faciam semen tuum sicut 16
arenã terræ. si potest aliquis numerare arenam ter-
ræ, & semen tuum numerabit. * Surgens perambu- 17
la terram in longitudinem suam, & in latitudinem:
quia tibi dabo eam, & semini tuo in seculum.

20 * Καὶ ἐνετείλατο φαραὼ ἀνδράσι περὶ ἄβραμ συμπρο-
πέμψαι αὐτόν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν
αὐτῷ, καὶ λὼτ μετ' αὐτοῦ. ιγ´.
1 * Ἀνέβη δὲ ἄβραμ ἐξ αἰγύπτου αὐτός, καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ λὼτ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον.
2 * ἄβραμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα, ἐν κτήνεσι, καὶ ἀργυ-
3 ρίῳ, καὶ χρυσίῳ. * καὶ ἐπορεύθη ὅθεν ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρη-
μον, ἕως βαιθὴλ, ἕως τοῦ τόπου οὗ ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ τὸ πρότερον,
4 ἀναμέσον βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον ἀγγέ· * εἰς τὸν τόπον τοῦ θυ-
σιαστηρίου, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ἀρχήν. καὶ ἐπεκαλέσατο ἄ-
5 βραμ τὸ ὄνομα κυρίου. * Καὶ λὼτ τῷ συμπορευομένῳ μετὰ
6 ἄβραμ, ἦν πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη. * καὶ οὐκ ἐχώρει
αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα· ὅτι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά·
7 Καὶ οὐκ ἠδύναντο κατοικεῖν ἅμα. * καὶ ἐγένετο μάχη ἀνα-
μέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ ἄβραμ, καὶ ἀναμέσον τῶν
ποιμένων τοῦ λώτ. οἱ δὲ χαναναῖοι καὶ οἱ φερεζαῖοι τότε κα-
8 τῴκουν τὴν γῆν. * εἶπε δὲ ἄβραμ τῷ λώτ· μὴ ἔστω μά-
χη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων μου, καὶ ἀ-
ναμέσον τῶν ποιμένων σου· ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοὶ ἐσμὲν ἡ-
9 μεῖς. * οὐκ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σου ἐστί; διαχωρί-
σθητι ἀπ' ἐμοῦ· εἰ σὺ εἰς ἀριστερὰ, ἐγὼ εἰς δεξιά· εἰ σὺ εἰς δε-
10 ξιά, ἐγὼ εἰς ἀριστερά. * καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ λώτ, ἐπεῖδε πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ ἰορδάνου, ὅτι ποτιζο-
μένη ἦν πρὸ τοῦ καταστρέψαι τὸν θεὸν σόδομα καὶ γόμορρα, ὡς ὁ
παράδεισος τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς ἡ γῆ αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν εἰς ζόγορα.
11 * Καὶ ἐξελέξατο λὼτ ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ ἰορδάνου,
καὶ ἀπῆρε λὼτ ἀπὸ ἀνατολῶν· καὶ διεχωρίσθησαν ἕκαστος ἀπὸ
12 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * ἄβραμ δὲ κατῴκησεν εἰς γῆν χα-
ναάν· λὼτ δὲ κατῴκησεν ἐν γῇ τῶν περιχώρων, καὶ ἐσκήνωσεν
13 ἐν σοδόμοις. * οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐν σοδόμοις πονηροὶ καὶ ἀ-
14 μαρτωλοὶ ἐναντίον τοῦ θεοῦ σφόδρα. * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἄ-
βραμ μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν λὼτ ἀπ' αὐτοῦ, ἀναβλέψας
τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ σὺ νῦν εἶ, πρὸς βορρᾶν καὶ
15 λίβα, καὶ ἀνατολήν, καὶ θάλασσαν· * ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν ἣν
σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος.
16 * Καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς. εἰ δύναταί τις
ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμη-
17 σεται. * ἀναστὰς διόδευσον τὴν γῆν εἴς τε τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ
πλάτος· ὅτι σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Præcepitque super eum Pharao viris: & comitati sunt eum, & vxorem suam, & omnia quæ habebat. CAP. XIII.
ET ascendit Abram de Ægypto ipse & vxor eius, & omnia sua, & & Loth cum eo ad Austrum. 2 Et Abram erat honoratus valde in pecoribus & argento & auro. 3 Et abiit per mansiones suas à meridie, & vsque Bethel, & vsque ad locum in quo tetenderat prius tabernaculum suum inter Bethel, & inter Hai; 4 ad locum altaris quod ibi fecerat prius: & orauit ibi Abram in nomine domini. 5 Sed & Loth qui abiit cum Abram, fuerunt oues, & boues, & tabernacula. 6 Et non poterat sustinere eos terra vt habitarent simul: quia erat substantia eorum multa: & non poterant habitare simul. 7 Et facta est rixa inter pastores pecorum Abram, & pastores pecorum Loth: Chananæus autem & Pherezæus tunc habitabant in terra. 8 Et dixit Abram ad Loth, Ne sit nunc iurgium inter me & inter te, & inter pastores meos & inter pastores tuos: quoniam viri fratres sumus nos. 9 Ecce omnis terra coram te est, recede nunc à me; si tu ad Aquilonem, ego ad Meridiem; & si tu ad Meridiem, ego ad Aquilonem. 10 Et leuauit Loth oculos suos, & vidit omnem planiciem Iordanis quia tota esset irrigua antequam disperderet Dominus Sodomam & Gomorram, sicut hortus Domini, & sicut terra Ægypti ad introitum Sogor. 11 Et elegit sibi Loth omnem planiciem Iordanis, & profectus est Loth prius: & diuisi sunt vnusquisque à fratre suo. 12 Abram habitabat in terra Chanaan, & Loth habitabat in vrbibus campestribus, & tetendit tabernacula vsque ad Sodomam. 13 Viri autem Sodomæ erant iniqui cum suo mamona, & pessimi in corporibus suis coram Domino nimis. 14 Dixitque Dominus ad Abram postquam diuisus est Loth ab eo: Leua nunc oculos tuos, & vide à loco in quo tu es, ad Aquilonem & ad Meridiem, & ad Orientem, & ad Occidentem. 15 Quoniam omnem terram quam tu vides, tibi dabo eam, & filiis tuis vsq; in seculum. 16 Et ponam filios tuos multos sicut puluerem terræ. sicut enim non est possibile viro numerare puluerem terræ: sic filij tui non numerabuntur. 17 Surge ambula per terram in longitudine & in latitudine sua: quia tibi dabo eam.

18 וַיֶּאֱהַל אַבְרָם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא אֲשֶׁר
בְּחֶבְרוֹן וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה׃
1 יד וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ־שִׁנְעָר
אַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל
2 מֶלֶךְ גּוֹיִם׃ עָשׂוּ מִלְחָמָה אֶת־בֶּרַע מֶלֶךְ סְדֹם וְאֶת־
בִּרְשַׁע מֶלֶךְ עֲמֹרָה שִׁנְאָב מֶלֶךְ אַדְמָה וְשֶׁמְאֵבֶר
3 מֶלֶךְ צְבֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִיא צֹעַר׃ כָּל־אֵלֶּה חָבְרוּ
4 אֶל־עֵמֶק הַשִּׂדִּים הוּא יָם הַמֶּלַח׃ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה עָבְדוּ אֶת־כְּדָרְלָעֹמֶר וּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
5 מָרָדוּ׃ וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְדָרְלָעֹמֶר
וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־רְפָאִים בְּעַשְׁתְּרֹת
קַרְנַיִם וְאֶת־הַזּוּזִים בְּהָם וְאֵת הָאֵימִים בְּשָׁוֵה
6 קִרְיָתָיִם׃ וְאֶת־הַחֹרִי בְּהַרְרָם שֵׂעִיר עַד אֵיל
7 פָּארָן אֲשֶׁר עַל־הַמִּדְבָּר׃ וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵין
מִשְׁפָּט הִוא קָדֵשׁ וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־שְׂדֵה הָעֲמָלֵקִי וְגַם
8 אֶת־הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּחַצְצֹן תָּמָר׃ וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סְדֹם
וּמֶלֶךְ עֲמֹרָה וּמֶלֶךְ אַדְמָה וּמֶלֶךְ צְבֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע
הִוא־צֹעַר וַיַּעַרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה בְּעֵמֶק הַשִּׂדִּים׃
9 אֵת כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם
וְאַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר אַרְבָּעָה
10 מְלָכִים אֶת־הַחֲמִשָּׁה׃ וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בֶּאֱרֹת
בֶּאֱרֹת חֵמָר וַיָּנֻסוּ מֶלֶךְ־סְדֹם וַעֲמֹרָה וַיִּפְּלוּ־שָׁמָּה
11 וְהַנִּשְׁאָרִים הֶרָה נָּסוּ׃ וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־רְכֻשׁ סְדֹם
12 וַעֲמֹרָה וְאֶת־כָּל־אָכְלָם וַיֵּלֵכוּ׃ וַיִּקְחוּ אֶת־לוֹט
וְאֶת־רְכֻשׁוֹ בֶּן־אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלֵכוּ וְהוּא יֹשֵׁב בִּסְדֹם׃
13 וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֵּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי
מַמְרֵא הָאֱמֹרִי אֲחִי אֶשְׁכֹּל וַאֲחִי עָנֵר וְהֵם בַּעֲלֵי
14 בְרִית־אַבְרָם׃ וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק
אֶת־חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וַיִּרְדֹּף עַד־דָּן׃

18 *Mouẽs igitur tabernaculũ ſuũ Abrã, venit&
habitauit iuxta cõuallẽ Mãbre, quę eſt in He
brõ: ædificauítq; ibi altare Dño. CAP. XIIII.
1 FActũ eſt autẽ in illo tẽpore, vt Amraphel rex
A Sẽnaar, & Arioch rex Ponti, & Chodorlao-
2 mor rex Elamitarũ, & Thadal rex gẽtiũ, *Ini-
rẽt bellũ cõtra Baſa regẽ Sodomorũ, & contra
Berſa regẽ Gomorrę, & contra Sẽnaab regẽ A-
damæ, & contra Semeber regẽ Seboim, cõtrá-
3 que regẽ Bale: ipſa eſt Segor. *Omnes hi con-
uenerunt in vallem ſilueſtrem, quæ nunc eſt
4 mare ſalis. *Duodecim enim annis ſeruierant
Chodorlaomor, & tertio decimo anno receſ-
5 ſerunt ab eo. *Igitur quarto decimo anno, ve-
nit Chodorlaomor, & reges qui erant cũ eo, &
percuſſerunt Raphaim in Aſtaroth Carnaym,
& Zuzim cũ eis, & Emim in Saue Cariathaĩ:
6 *Et Chorræos in montibus Seyr, vſque ad cã-
7 peſtria Pharã, quę eſt in ſolitudine. *Reuerſiq;
ſunt, & venerũt vſque ad fontem Meſphat, ip
ſa eſt Chades: & percuſſerunt omnem regionẽ
Amalechitarũ, & Amorręorum qui habitabãt
8 in Aſaſonthamar. *Et egreſſi ſunt rex Sodomo
B rum, & rex Gomorrę, rexq; Adamæ, & rex Se-
boim, necnon & rex Bale, quæ eſt Segor: & di
rexerunt aciem contra eos in valle ſilueſtri:
9 *Scilicet aduerſus Chodorlaomor regẽ Ela-
mitarũ, & Thadal regẽ Gẽtium, & Amraphel
regem Sẽnaar, & Arioch regẽ Ponti; quatuor
10 reges aduerſus quinq;. *Vallis autẽ ſilueſtris ha
bebat puteos multos bituminis. Itaq; rex So-
domorũ & rex Gomorrę terga verterunt, ceci
derũtq; ibi: & qui remanſerãt, fugerũt ad mõ
11 tem. *Tulerunt autẽ omnẽ ſubſtantiã Sodo-
morũ & Gomorręorũ, & vniuerſa quę ad cibũ
12 ptinẽt, & abierũt. *Necnõ & Loth & ſubſtãtiã
eius filiũ frĩs Abrã qui habitabat in Sodomis.
13 *Et ecce vnus qui euaſerat, nũciauit Abrã He
bræo, q̃ habitabat ĩ cõualle Mãbre Ammorręi
fratris Eſchol & fratris Aner. Hi enim pepi-
14 gerãt fœdus cũ Abrã. *Quod cùm audiſſet A-
brã, captũ videlicet Loth fratrẽ ſuum; nume-
rauit expeditos vernaculos ſuos, trecẽtos de-
cem & octo: & perſecutus eſt eos vſque Dan.

תרגום אונקלוס

18 ופרס אברם ואתא ויתיב במישרי ממרא די בחברון ובנא תמן מדבחא קדם יי׃ יד
1 והוה ביומי אמרפל מלכא דבבל אריוך מלכא דאלסר כדרלעמר מלכא דעילם ותדעל מלכא דעממין׃ 2 עבדו קרבא עם
ברע מלכא דסדום ועם ברשע מלכא דעמורה שנאב מלכא דאדמה ושמאבר מלכא דצבוים ומלכא דבלע היא צער׃ 3 כל אלין אתכנשו
למישר חקליא הוא ימא דמלחא׃ 4 תרתא עשרה שנין פלחו ית כדרלעמר ובתלת עשרה שנין מרדו׃ 5 ובארבע עשרה שנין אתא
כדרלעמר ומלכיא דעמיה ומחו ית גבריא די בעשתרות קרנים וית תקיפיא די בהמתא וית אמתני די בשוה קריתים׃ 6 וית חוראי די
בטוריא דשעיר עד מישר פארן דסמיך על מדברא׃ 7 ותבו ואתו למישר פילוג דינא היא רקם ומחו ית כל חקל עמלקאה ואף ית
אמוראה דיתיב בעין גדי׃ 8 ונפק מלכא דסדום ומלכא דעמורה ומלכא דאדמה ומלכא דצבוים ומלכא דבלע היא צער וסדרו
עמהון קרבא במישר חקליא׃ 9 עם כדרלעמר מלכא דעילם ותדעל מלכא דעממין ואמרפל מלכא דבבל ואריוך מלכא דאלסר
ארבעה מלכין לקביל חמשה׃ 10 ומישר חקליא בירן בירן מסקן חימרא וערקו מלכא דסדום ועמורה ונפלו תמן ודאשתארו לטורא
ערקו׃ 11 ושבו ית כל קנינהון דסדום ועמורה וית כל מיכלהון ואזלו׃ 12 ושבו ית לוט וית קנייניה בר אחוהי דאברם
ואזלו והוא יתיב בסדום׃ 13 ואתא משיזבא וחוי לאברם עבראה והוא שרי במישרי ממרא אמוראה אחוהי דאשכול ואחוהי דענר ואינון
מארי קיימיה דאברם׃ 14 ושמע אברם ארי אשתבי אחוהי וזריז ית עולימוהי ילידי ביתיה תלת מאה ותמני עשר ורדף עד דן׃

** Et mouens tabernaculum Abram, veniens* 18
habitauit iuxta quercum Mambre, quæ erat in Che-
bron: & ædificauit ibi altare Domino.

CAP. XIIII.

Factum est autem in regno Amraphel regis Sen- 1
naar, Arioch rex Elasar, Chodorlaomor rex Elã,
& Thargal rex gentium, ** Fecit bellum cum* 2
Balla rege Sodomorum, & cum Barsa rege Gomor-
ræ, & Sennaar rege Adama, & Symor rege Se-
boim, & rege Balac: hæc est Segor.
** Omnes hi conuenerunt in vallem salsam. hoc* 3
mare salis. ** Duodecim annis ipsi seruierunt Cho-* 4
dorlaomor: & tertiodecimo anno recesserunt.
** In autem quartodecimo anno venit Chodorlao-* 5
mor & reges cum eo: & trucidauerunt gigantes in
Astaroth, Carnain, & gentes fortes cum eis: & Em
mæos in Sane ciuitate: ** Et Chorræos in mon-* 6
tibus Seir, vsque ad terebinthum Pharam: quæ est
in solitudine. ** Et reuersi venerunt ad fontem* 7
iudicij: ipsa est Cades. & trucidauerũt omnes prin-
cipes Amalec, & Amorræos, & habitantes in A-
sasonthamar.
** Egressus est autem rex Sodomorum, & rex Go* 8
morræ, & rex Adama, & rex Seboim, & rex Ba
lac; hæc est Segor: et occurrerũt cum acie eis in præ-
lium in valle salsa, ** Aduersus Chodorlaomor re-* 9
gem Elam, & Thargal regem gentium, & Amra-
phel regem Sẽnaar, et Arioch regem Elasor, et qua-
tuor reges aduersus quinque. ** At vallis salsa,* 10
putei putei bituminis. fugit autem rex Sodomorum,
& rex Gomorræ: et ceciderunt illic. at qui reman-
serunt, fugerunt in montana. ** Acceperunt* 11
autem equitatum omnem Sodomorum et Gomorræ,
& omnes cibos eorum; & abierunt.
** Acceperunt autem & Lot filium fratris A-* 12
bram, & supellectilem eius, & abierunt: erat enim
habitans in Sodomis.
** Adueniens autem quidam saluatorum, nuntia-* 13
uit Abrã transitori: ipse autẽ habitabat apud quer-
cum Mambre Ammor fratris Eschol, & fratris
Aunan: qui erant confœderati Abram. ** Audiens* 14
autem Abrã quòd captiuatus est Lot nepos eius, nu-
merauit proprios vernaculos suos, trecentos decem
& octo; & persecutus est vsque ad Dan.

18 * Καὶ ἀποσκηνώσας ἄβραμ, ἐλθὼν κατῴκησε παρὰ τὴν
δρῦν τὴν μαμβρῆ· ἣ ἦν ἐν χεβρών. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυ-
σιαστήριον τῷ κυρίῳ.

ιδʹ.

1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρφὰλ βασιλέως σεν-
ναὰρ, ἀριὼχ βασιλεὺς ἐλασὰρ, χοδολλογομὼρ βασιλεὺς αἰ-
2 λὰμ, καὶ θαργὰλ βασιλεὺς ἐθνῶν· * ἐποίησε πόλεμον μετὰ
βαλλὰ βασιλέως σοδόμων, καὶ μετὰ βαρσὰ βασιλέως γομόρ-
ρας, καὶ σενναὰρ βασιλέως ἀδαμὰ, καὶ συμὸρ βασιλέως σε-
3 βωεὶμ, καὶ βασιλέως βαλάκ· αὕτη ἐστὶ σηγώρ. * πάντες
οὗτοι συνεφώνησαν ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλικήν. αὕτη θά-
4 λασσα τῶν ἁλῶν. * δώδεκα ἔτη αὐτοὶ ἐδούλευσαν τῷ χο-
δολλογομὼρ· καὶ τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἀπέστησαν.
5 * ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει ἦλθε χοδολλογομὼρ καὶ
οἱ βασιλεῖς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ κατέκοψαν τοὺς γίγαντας τοὺς ἐν
ἀσταρὼθ, καρναῒν, καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς· καὶ τοὺς ἐμ-
6 μαίους ἐν σαυῆ τῇ πόλει, * καὶ τοὺς χορραίους τοὺς ἐν τοῖς
ὄρεσι σηεὶρ ἕως τερεβίνθου τῆς φαράμ· ἥ ἐστιν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
7 * καὶ ἀναστρέψαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν πηγὴν τῆς κρίσεως·
αὕτη ἐστὶ κάδης· καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς ἄρχοντας ἀμα-
λὴκ, καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀσασονθα-
8 μάρ. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας,
καὶ βασιλεὺς ἀδαμὰ, καὶ βασιλεὺς σεβωεὶμ, καὶ βασι-
λεὺς βαλάκ· αὕτη ἐστὶ σηγώρ· καὶ παρετάξαντο αὐτοῖς εἰς πό-
9 λεμον ἐπὶ τῇ κοιλάδι τῇ ἁλικῇ, * πρὸς χοδολλογομὼρ
βασιλέα αἰλὰμ, καὶ θαργὰλ βασιλέα ἐθνῶν, καὶ ἀμαρ-
φὰλ βασιλέα σενναὰρ, καὶ ἀριὼχ βασιλέα ἐλασὼρ, καὶ οἱ
10 τέσσαρες βασιλεῖς πρὸς τοὺς πέντε. * ἡ δὲ κοιλὰς ἡ ἁλι-
κὴ, φρέατα φρέατα ἀσφάλτου. ἔφυγε δὲ βασιλεὺς σοδόμων,
καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ ἐνέπεσον ἐκεῖ. οἱ δὲ καταλειφθέν-
11 τες, ἔφυγον εἰς τὴν ὀρεινήν. * ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν
σοδόμων καὶ γομόρρας, καὶ πάντα τὰ βρώματα αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθον.
12 * ἔλαβον δὲ καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἄβραμ, καὶ τὴν ἀπο-
13 σκευὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπῴχοντο. ἦν γὰρ κατοικῶν ἐν σοδόμοις. * πα-
ραγενόμενος δὲ τις τῶν ἀνασωθέντων, ἀπήγγειλε τῷ ἄβραμ
τῷ περάτῃ· αὐτὸς δὲ κατῴκει παρὰ τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῆ ἀμ-
μωρ τοῦ ἀδελφοῦ ἐσχὼλ, καὶ ἀδελφοῦ αὐνάν· οἳ ἦσαν συνω-
14 μόται τοῦ ἄβραμ. * ἀκούσας δὲ ἄβραμ, ὅτι ᾐχμαλώ-
τευται λὼτ ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, ἠρίθμησε τοὺς ἰδίους οἰκογενεῖς
αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ κατεδίωξεν ἕως δάν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et tetendit Abram tabernaculum & venit, & habitauit in planicie Mamre, quæ est in Ebron: & ædificauit ibi altare coram Domino.

CAP. XIIII.

ET factum est in diebus Amraphel regis Babylonis: Arioch, rex Elasar; Codorlaomor, rex Elam; & Tadaal rex gentium, 2 fecerunt prẹlium
cum Bera rege Sodomæ, & cum Bersa rege Gomorrę, Senaab rege Adamæ, & Semeber rege Seboim & rege Balæ: ipsa est Segor. 3 Omnes
hi congregati sunt in valle campestri quæ est mare salis. 4 Duodecim annis seruierant Codorlaomor, & in tertiodecimo anno rebellauerunt.
5 In quartodecimo autem anno venit Codorlaomor, & reges qui erant cum eo: & percusserunt gigantes qui erãt in Astaroth Carnaim, & robu-
stos qui erant in Ham: & horrendos qui erant in Saue Cariathaim: 6 Et Chorræos qui erant in montibus Seyr vsque ad planiciem Pharam,
quæ est iuncta deserto. 7 Et reuersi sunt & venerunt ad planiciem diuisionis Iudicij, quæ est Cades: & percusserunt omnem regionem
Amalech & Amorrẹum, qui habitabat in Engadi. 8 Et egressus est rex Sodomæ, & rex Gomorræ, & rex Adamæ, & rex Seboim, & rex Ba-
læ quæ est Sogor: & inierunt cum eis certamen in valle campestri, 9 Cum Codorlaomor rege Elam, & Tadaal rege Gentium, & Amraphel
rege Babylonis, & Arioch rege Elasar: quatuor reges contra quinque. 10 Vallis autem campestris habebat puteos ex quibus effodiebatur
bitumen: & fugerunt rex Sodomæ, & rex Gomorræ, & ceciderunt ibi: & qui remanserant, in montem fugerunt. 11 Et deprẹdati sunt om-
nem substantiam Sodomæ & Gomorræ, & omnes cibos eorum: & abierunt. 12 Ceperunt quoque Loth filium fratris Abræ, &
substantiam eius, & abierunt: & ipse habitabat in Sodoma. 13 Et venit qui euaserat, & nunciauit Abræ Hebræo qui morabatur in
campestribus Mamre Amorrẹi fratris Eschol, & fratris Aner: & hi erant confœderati Abræ. 14 Et audiuit Abram quòd captus esset
frater suus, & armauit pueros suos natos in domo sua trecentos & decem & octo, & persecutus est vsque Dan.

15 ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם וירדפם
16 עד־חובה אשר משמאל לדמשק: וישב את כל־
הרכש וגם את־לוט אחיו ורכשו השיב וגם את־
17 הנשים ואת־העם: ויצא מלך־סדם לקראתו
אחרי שובו מהכות את־כדר־לעמר ואת־המלכים
18 אשר אתו אל־עמק שוה הוא עמק המלך: ומלכי־
צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל
19 עליון: ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון
20 קנה שמים וארץ: וברוך אל עליון אשר־מגן
21 צריך בידך ויתן־לו מעשר מכל: ויאמר מלך־סדם
22 אל־אברם תן־לי הנפש והרכש קח־לך: ויאמר
אברם אל־מלך סדם הרמתי ידי אל־יהוה אל עליון
23 קנה שמים וארץ: אם־מחוט ועד שרוך־נעל
ואם־אקח מכל־אשר־לך ולא תאמר אני העשרתי
24 את־אברם: בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק
האנשים אשר הלכו אתי ענר אשכל וממרא הם
יקחו חלקם:

טו

1 אחר הדברים האלה היה דבר־
יהוה אל־אברם במחזה לאמר אל־תירא אברם
2 אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד: ויאמר אברם
אדני יהוה מה־תתן־לי ואנכי הולך ערירי ובן־משק
3 ביתי הוא דמשק אליעזר: ויאמר אברם הן
4 לי לא נתתה זרע והנה בן־ביתי יורש אתי: והנה
דבר־יהוה אליו לאמר לא יירשך זה כי־אם אשר
5 יצא ממעיך הוא יירשך: ויוצא אתו החוצה ויאמר
הבט־נא השמימה וספר הכוכבים אם־תוכל
6 לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך: והאמן
7 ביהוה ויחשבה לו צדקה: ויאמר אליו אני יהוה
אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את־הארץ
הזאת לרשתה:

15 Et diuisis sociis, irruit super eos nocte: per-
C cussítq; eos; & persecut⁹ est vsque Hoba, quæ
16 est ad lęuā Damasci. Reduxítq; omnem sub-
stantiā, & Loth fratrem suum cum substantia
17 illius; mulieres quoque & populū. Egressus
est autē rex Sodomorū in occursum eius, post-
quā reuersus est à cæde Chodorlaomor, & re-
gum qui cum eo erant in valle Saue; quæ est
18 vallis regis. At verò Melchisedech rex Salem
proferēs panem & vinum: erat enim sacerdos
19 Dei altissimi. Benedixitq; ei, & ait: Benedi-
ctus Abrā Deo excelso, qui creauit cęlū & ter-
20 ram. Et benedictus De⁹ excelsus, quo prote-
gente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei
21 decimas ex omnibus. Dixit autem rex Sodo-
morū ad Abram: Da mihi animas; cętera tolle
22 tibi. Qui respondit ei: Leuo manū meam ad
D dominū Deum excelsum, possessorem cæli &
23 terræ: Quòd à filo subtegminis vsq; ad cor-
rigiā caligæ non accipiā ex omnibus quæ tua
24 sunt: ne dicas, Ego ditaui Abrā. Exceptis his
quæ comederunt iuuenes, & partibus virorū
qui venerunt mecū Aner, Eschol, & Mambre;
isti accipiant partes suas.

CAP. XV.

1 His itaque trāsactis, factus est sermo Domi-
A ni ad Abrā per visionē, dicens: Noli time-
re, Abram: ego protector tuus; & merces tua
2 magna nimis. Dixitque Abram: Domine
Deus, quid dabis mihi? Ego vadam absque li-
beris; & filius procuratoris domus meæ iste
3 Damascus Eliezer. Addiditq; Abram: Mihi
autem non dedisti semen: & ecce vernaculus
4 meus heres meus erit. Statimque sermo Do-
mini factus est ad eum, dicens: Non erit hic
hæres tuus; sed qui egredietur de vtero tuo, i-
5 psum habebis hæredem. Eduxitque eum fo-
ras, & ait illi: Suspice cælum; & numera stellas
B si potes. & dixit ei: Sic erit semen tuum.
6 Credidit Abram Domino; & reputatum
7 est illi ad iustitiam. Dixítque ad eum: Rom. 4. Gal. 3. Iac. 2.
Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæo-
rum, vt darem tibi terram istam; & posside-
res eam.

תרגום אונקלוס

15 ואתפליג עליהון בליליא הוא ועבדוהי ומחונון ורדפינון עד חובה דמצפונא לדמשק: 16 ואתיב ית כל קנינא ואף ית לוט אחוהי
וקניניה אתיב ואף ית נשיא וית עמא: 17 ונפק מלכא דסדום לקדמותיה בתר דתב מלממחי ית כדרלעמר וית מלכיא דעמיה למשר
מפנא הוא בית דיסא דמלכא: 18 ומלכי צדק מלכא דירושלם אפיק לחם וחמר והוא משמש קדם אל עלאה: 19 וברכיה
ואמר בריך אברם קדם אל עלאה דקניניה שמיא וארעא: 20 ובריך אל עלאה דמסר סנאך בידך ויהב ליה חד מן עשרה מכולא:
21 ואמר מלכא דסדום לאברם הב לי נפשתא וקנינא דבר לך: 22 ואמר אברם למלכא דסדום ארימית ידי בצלו קדם יי אל עלאה
דקניניה שמיא וארעא: 23 אם מחוטא ועד ערקת מסנא ואם אסב מכל דילך ולא תימר אנא עתרית ית אברם: 24 בר מדאכלו
עולימיא וחולק גובריא דאזלו עמי ענר אשכל וממרא אינון יקבלון חולקהון:

טו

1 בתר פתגמיא האלין הוה מימר מן קדם יי לאברם בנבואה למימר לא תדחל אברם מימרי תקוף לך אגרך סגי לחדא:
2 ואמר אברם יי אלהים מה תתן לי ואנא אזיל בלא ולד ובר פרנסאה הדין די בביתי הוא דמשקאה אליעזר: 3 ואמר אברם הא לי לא
יהבת ולד והא בר ביתי ירית יתי: 4 והא מימר מן קדם יי ליה למימר לא ירתינך דין אלהין בר דתוליד הוא ירתינך: 5 ואפיק יתיה
לברא ואמר אסתכי כען לשמיא ומני כוכביא אם תיכול למימני יתהון ואמר ליה כדין יהון בנך: 6 והימין במימרא דיי וחשבה ליה
לזכו: 7 ואמר ליה אנא יי דאפקתך מאורא דכשדאי למיתן לך ית ארעא הדא למירתה:

‡ *Et irruit super eos nocte, ipse, & pueri eius:* 15
& percussit eos; & persecutus est vsque ad Cho-
bal; quæ est in sinistra Damasci. ‡ *Et reduxit om-* 16
nem equitatum Sodomorum: et Lot nepotem suum
reduxit, & substantiam suam, & mulieres, & po-
pulum. ‡ *Egressus est autem rex Sodomorum, et* 17
rex Gomorræ in occursum eius, postquam reuersus
est à cæde Chodorlaomor, & regum qui cum eo in
valle Saue. hic erat campus regis Melchisedec.
‡ *Et Melchisedec rex Salem protulit ipsi panes* 18
& vinum: erat autem sacerdos Dei altißimi.
‡ *Et benedixit ei Melchisedec: & dixit, Bene-* 19
dictus Abram Deo altißimo, qui creauit cælum &
terram. ‡ *Et benedictus dominus Deus altis-* 20
simus, qui tradidit inimicos tuos captiuos tuos. &
dedit ei Abram decimam ex omnibus.
‡ *Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da* 21
mihi viros: at equitatum accipe tibi ipsi.
‡ *Dixit autem Abram ad regem Sodomorum:* 22
Extendam manum meam ad Deum altißimum,
qui creauit cælum & terram: ‡ *Si à filo vsque* 23
ad corrigiam calceamēti accipiam ex omnibus tuis:
vt non dicas, quòd ego ditaui Abram:
‡ *Præter ea quæ comederunt iuuenes, & par-* 24
tem virorum qui venerunt mecum, Eschol, Aner,
Mambre: isti accipient partem.

CAP. XV.

POst autem verba hæc, factum est verbum Do- 1
mini ad Abram in visione, dicens: Ne timeas,
Abram: ego protegam te. merces tua multa erit
nimis. ‡ *Dicit autem Abram: Domine, quid* 2
mihi dabis? ego autem dimittor sine liberis: at filius
Masec vernaculæ meæ, hic, Damascus Eliezer.
‡ *Et ait Abram, Quoniam mihi non dedisti fi-* 3
lium, at vernaculus meus hæreditabit me.
‡ *Et statim vox Dei facta est ad eum, dicens: Nō* 4
hæreditabit te hic; sed qui egredietur de te, hic hæ-
reditabit te. ‡ *Eduxit autem eum foras: & dixit* 5
ipsi: Respice in cælum, & numera stellas, si poteris
numerare ipsas. & dixit: Sic erit semen tuum.
‡ *Credidit autem Abram Deo, & reputatum* 6
est illi ad iustitiam. ‡ *Dixit autem ad eum: Ego* 7
Deus qui eduxi te de regione Chaldæorum, vt darē
tibi terram hanc hæreditare.

15 ‡ καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα αὐτὸς, καὶ οἱ παῖδες
αὐτοῦ· καὶ ἐπάταξεν αὐτούς· καὶ κατεδίωξεν ἕως χοβάλ· ἥ ἐστιν
16 ἐν ἀριστερᾷ δαμασκοῦ. ‡ καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον
σοδόμων· καὶ τὸν λὼτ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ ἀπέστρεψε, καὶ τὰ
17 ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαόν. ‡ ἐξῆλθε δὲ
βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόῤῥας εἰς συνάντησιν αὐ-
τοῦ, μετὰ τὸ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ χοδολλογομὼρ, καὶ τῶν
βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τὴν σαυή. τοῦτο ἦν τὸ
18 πεδίον βασιλέως μελχισεδέκ. ‡ καὶ μελχισεδὲκ βασιλεὺς
σαλὴμ ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτους καὶ οἶνον. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ
19 ὑψίστου. ‡ καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν μελχισεδέκ· καὶ εἶπεν, εὐλογη-
μένος ἄβραμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
20 ‡ καὶ εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος· ὃς παρέδωκε τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄβραμ δεκάτην
21 ἀπὸ πάντων. ‡ εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς σοδόμων πρὸς ἄβραμ,
22 δός μοι τοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λάβε σεαυτῷ. ‡ εἶπε δὲ ἄ-
βραμ πρὸς τὸν βασιλέα σοδόμων, ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου πρὸς
23 τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ‡ εἰ ἀπὸ
σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ
πάντων τῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ ἐπλούτισα τὸν ἄβραμ.
24 ‡ πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι, καὶ τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν
τῶν συμπορευθέντων μετ' ἐμοῦ, ἐσχὼλ, ἀνὲρ, μαμβρή. οὗτοι λή-
1 ψονται μερίδα. ιε΄. Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα
ταῦτα, ἐγενήθη ῥῆμα κυρίου πρὸς ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων,
μὴ φοβοῦ ἄβραμ, ἐγὼ ὑπερασπίζω σου. ὁ μισθός σου πολὺς
2 ἔσται σφόδρα. ‡ λέγει δὲ ἄβραμ, δέσποτα τί μοι δώσεις; ἐγὼ
δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· ὁ δὲ υἱὸς μασὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗ-
τος δαμασκὸς ἐλιέζερ.
3 ‡ καὶ εἶπεν ἄβραμ, ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας τέκνον, ὁ δὲ
οἰκογενής μου κληρονομήσει με.
4 ‡ καὶ εὐθὺς φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, λέγων, οὐ κλη-
ρονομήσει σε οὗτος, ἀλλ' ὃς ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ, οὗτος κλη-
5 ρονομήσει σε. ‡ ἐξήγαγε δὲ αὐτὸν ἔξω· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀ-
νάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνή-
σῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτούς. καὶ εἶπεν, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου.
6 ‡ ἐπίστευσε δὲ ἄβραμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
7 καιοσύνην. ‡ εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγα-
γών σε ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥστε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην
κληρονομῆσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et diuisis seruis suis contra eos, percusserunt eos nocte, & persecutus est eos vsque Hoba: quæ est ad Aquilonem Damasci.
16 Et reduxit vniuersam substantiam, & etiam Loth fratrem suum, & substantiam eius reduxit, mulieres quoque & populum.
17 Et egressus est rex Sodomæ in occursum eius postquam reuersus est à cæde Codorlaomor, & regum qui erant cum eo in valle plana: quæ erat locus refrigerij regis.
18 Et Melchisedech rex Ierusalem adduxit panem & vinum: & ipse erat minister coram Deo excelso.
19 Et benedixit ei: & dixit, Benedictus Abram coram Deo excelso, cuius possessio est cælum & terra.
20 Et benedictus Deus excelsus qui tradidit hostes tuos in manu tua. Et dedit ei vnum ex decem de omnibus.
21 Et dixit rex Sodomæ ad Abram: Da mihi animas, & substantiam tolle tibi.
22 Et dixit Abram regi Sodomæ: Leuo manum meam in oratione coram Deo excelso, cuius possessio cælum & terra est:
23 Si à filo & vsque ad corrigiam calceamenti accipiam ex omnibus quæ tua sunt: & non dices, ego ditaui Abram.
24 Exceptis his quæ comederunt iuuenes, & parte virorum qui venerunt mecum; Aner, Eschol, & Mamre: illi recipiant partes suas.

CAP. XV.

POst verba hæc factus est sermo à facie Domini ad Abram in prophetia dicens: Ne timeas Abram; verbum meum erit fortitudo tua, merces tua multa nimis.
2 Et dixit Abram: Domine deus quid dabis mihi? & ego vado absque liberis, & filius gubernator iste qui in domo mea est; ipse est Damascenus Eliezer.
3 Et dixit Abram: Ecce mihi non dedisti generationem: & ecce filius domus meę hęres meus erit.
4 Et ecce sermo à facie Domini factus est ad eum dicens, Non erit hic hęres tuus, sed filius quem genueris, ipse erit hęres tuus.
5 Et eduxit eum foras: & dixit: Respice nunc cælum, & numera stellas, si potes numerare eas. Et dixit ei: Sic erunt filij tui.
6 Et credidit in verbo Domini, & reputatum est ei ad iustitiam.
7 Dixitque ei, Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæorum, vt darem tibi terram hanc in hæreditatem.

8 * ויאמר אדני יהוה במה אדע כי אירשנה :
9 * ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת
10 ואיל משלש ותר וגוזל : * ויקח־לו את־כל־
אלה ויבתר אתם בתוך ויתן איש־בתרו לקראת
11 רעהו ואת־הצפר לא בתר : * וירד העיט על־
12 הפגרים וישב אתם אברם : * ויהי השמש לבוא
ותרדמה נפלה על־אברם והנה אימה חשכה
13 גדלה נפלת עליו : * ויאמר לאברם ידע תדע
כי־גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו
14 אתם ארבע מאות שנה : * וגם את־הגוי אשר
15 יעבדו דן אנכי ואחרי־כן יצאו ברכש גדול : * ואתה
תבוא אל־אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה :
16 * ודור רביעי ישובו הנה כי לא־שלם עון האמרי
17 עד־הנה : * ויהי השמש באה ועלטה היה והנה
תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה :
18 * ביום ההוא כרת יהוה את־אברם ברית לאמר
לזרעך נתתי את־הארץ הזאת מנהר מצרים עד־
19 הנהר הגדול נהר־פרת : * את־הקיני ואת־הקנזי
20 ואת הקדמני : * ואת־החתי ואת־הפרזי ואת־
21 הרפאים : * ואת־האמרי ואת־הכנעני ואת־
הגרגשי ואת־היבוסי :

1 יו * ושרי אשת אברם
לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר :
2 * ותאמר שרי אל־אברם הנה־נא עצרני יהוה
מלדת בא־נא אל־שפחתי אולי אבנה ממנה
3 וישמע אברם לקול שרי : * ותקח שרי אשת אברם
את־הגר המצרית שפחתה מקץ עשר שנים לשבת
אברם בארץ כנען ותתן אתה לאברם אישה לו
4 לאשה : * ויבא אל־הגר ותהר ותרא כי הרתה
ותקל גברתה בעיניה :

8 * At ille ait : Domine Deus, vnde ſcire poſ-
9 ſum, quòd poſſeſſurus ſum eam? * Et reſpondit
Dominus : Sume, inquit, mihi vaccā triennē,
& capram trimam , & arietē annorum trium;
10 turturem quoque & columbam. * Qui tollens
C vniuerſa hæc, diuiſit ea per medium; & vtraſ-
que partes contra ſe altrinſecus poſuit . aues
11 autem non diuiſit. * Deſcenderuntque volu-
cres ſuper cadauera; & abigebat eas Abram.
12 * Cumque ſol occumberet, ſopor irruit ſuper
Abram; & horror magnus & tenebroſus inua
13 ſit eum . * Dictúmque eſt ad eum: Scito præ- Act.7.6.
noſcens quòd peregrinum futurum ſit ſemen
tuum in terra non ſua; & ſubiicient eos ſerui-
14 tuti; & affligent quadringentis annis. * Ve-
runtamen gentem cui ſeruituri ſunt, ego iudi-
cabo. & poſt hæc egredientur cū magna ſub-
15 ſtantia. * Tu autem ibis ad patres tuos in pa-
16 ce, ſepultus in ſenectute bona. * Generatione
autem quarta reuertentur huc. necdum enim
completæ ſunt iniquitates Amorræorum vſ-
17 que ad præſens tempus. * Cùm ergo occubuiſ-
D ſet ſol, facta eſt caligo tenebroſa: & apparuit
clibanus fumans, & lampas ignis tranſiens in-
18 ter diuiſiones illas. * In illo die pepigit Do-
minus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo
dabo terram hanc, à fluuio Ægypti, vſque ad
19 fluuium magnum Euphratem: * Cinæos, &
20 Cenezæos, Cethmonæos, * Et Ethæos, & Phe-
rezæos; Raphaim quoque;
21 * Et Ammorrę os, & Chananęos, & Gergeſæos,
& Iebuſæos.

CAP. XVI.

1 IGitur Sarai vxor Abram non genuerat ſibi
A liberos: ſed habens ancillam Ægyptiam, no
2 mine Agar. * Dixit marito ſuo, Ecce con-
cluſit me Dominus ne parerem: ingredere ad
ancillam meam, ſi fortè ſaltem ex illa ſuſci-
piam filios. Cúmq; ille acquieſceret deprecā-
3 ti. * Tulit Agar Ægyptiam ancillam ſuam poſt
annos decem quàm habitare cœperant in ter-
ra Chanaan; & dedit eam viro ſuo vxorem.
4 * Qui ingreſſus eſt ad eam . At illa conce-
piſſe ſe videns, deſpexit dominam ſuam.

תרגום אונקלוס

8 ואמר יוי אלהים במה אדע ארי אירתנה : 9 ואמר ליה קריב קדמי עגלין תלתא ועזין תלתא ודכרין תלתא ושפנינא ובר
יונה : 10 וקריב קדמוהי ית כל אלין ופליג יתהון בשוה ויהב פלגיא פלג לקביל חבריה וית עופא לא פליג : 11 ונחת עופא על
פלגיא ותריך יתהון אברם : 12 והוה שמשא למיעל ושנתא נפלת על אברם והא אימה קבל רב נפלת עלוהי : 13 ואמר
לאברם מידע תדע ארי דיירין יהון בנך בארעא דלא דלהון ויפלחון בהון ויענון יתהון ארבע מאה שנין : 14 ואף ית עמא
דיפלחון דאין אנא ובתר כן יפקון בקנינא סגי : 15 ואת תתכניש לות אבהתך בשלם תתקבר בשיבו טבא : 16 ודרא
רביעאה יתובון הכא ארי לא שלים חובא דאמוראה עד הכא : 17 והוה שמשא עלת וקבלא הוה והא תנור דתנן ובעור דאשא
דעדא בין פלגיא האלין : 18 ביומא ההוא גזר יוי עם אברם קים למימר לבנך יהבית ית ארעא הדא מנהרא דמצרים עד נהרא
רבה נהרא פרת : 19 ית שלמאי וית קניזאי וית קדמונאי : 20 וית חיתאי וית פרזאי וית גבראי : 21 וית אמוראי וית כנענאי
וית גרגשאי וית יבוסאי : יו 1 ושרי אתת אברם לא ילידת ליה ולה אמתא
מצריתא ושמה הגר : 2 ואמרת שרי לאברם הא כען מנעני יוי מלמילד עול כען לות אמתי מאים אתבני מנה וקביל אברם
למימר שרי : 3 ודברת שרי איתת אברם ית הגר מצריתא אמתה מסוף עשר שנין למיתב אברם בארעא דכנען ויהבת
יתה לאברם בעלה ליה לאנתו : 4 ועל לות הגר ועדיאת וחזת ארי עדיאת וקלת ריבונתה בעינהא :

* *Ait autem: Dominator Domine Deus ſecun-* 8
dum quid ſciam, quòd hæreditabo eam? * *Dixit* 9
autem illi: Accipe mihi vitulam triennem, & caprā
trimam, & arietem trimum, & turturem, & co-
lumbam. * *Et accepit ipſi omnia hæc: & diuiſit* 10
ea media; & poſuit ea contraria ad inuicem: at aues
non diuiſit. * *Deſcenderunt autem volucres ſu-* 11
per corpora & diuiſiones eorum: & ſedit cum eis
Abram. * *Circa autem ſolis occaſus, extaſis ceci-* 12
dit ſuper Abram: & ecce caligo tenebroſa irruit
in eum. * *Et dictum eſt ad Abram: Cognoſcens* 13
ſcies, quòd peregrinum erit ſemen tuum in terra nō
ſua: & ſubijcient ſeruituti eos; & affligent, & hu
miliabunt annis quadringentis. * *Et gentem cui* 14
ſeruient, iudicabo ego, dicit Dominus. poſt autē hæc
regredientur huc cum ſupellectili multa. * *Tu au-* 15
tem ibis ad patres tuos cum pace, ſepultus in ſene-
ctute bona. * *Quarta autem generatione reuer-* 16
tentur huc. nondum enim completæ ſunt iniquita-
tes Amorrhæorum vſque nunc. * *Poſtquam autem* 17
iam fuit ſol ad occaſum, flamma facta eſt. & ecce cli
banus fumans; & venerūt lāpades ignis, quæ per-
tranſierunt per medium diuiſionum iſtarum.
* *In die illa diſpoſuit Dominus fœdus Abram,* 18
dicens: Semini tuo dabo terram hanc, à flumine Æ-
gypti, vſque ad flumen magnum Euphratem;
* *Cenæos, & Cenezæos, & Cedmonæos,* 19
* *Et Chettæos, & Pherezæos, & Raphaim,* 20
* *Et Amorrhæos, & Chananæos, & Gerge-* 21
ſæos, & Iebuſæos.

CAP. XVI.

SAra autem vxor Abram non peperit ei. erat au- 1
tem ipſi ancilla Ægyptia, cui nomen Agar.
* *Dixit autem Sara ad Abram: Ecce iam con-* 2
cluſit me Dominus ne parerem: ingredere igitur ad
ancillam meam, vt ſuſcipiam filios ex ea. Audiuit au-
tem Abram vocem Saræ.
* *Et accipiens Sara vxor Abram Agar Ægyp-* 3
tiam ſuam ancillam, poſt decem annos habitationis
Abram in terra Chanaan; & dedit eam Abram vi-
ro ſuo ipſi vxorem.
* *Et ingreſſus eſt ad Agar; & concepit. & vi-* 4
dit, quòd in ventre habet: & inhonorata fuit do-
mina coram ipſa.

8 * εἶπε δὲ, δέσποτα κύριε θεὲ κατὰ τί γνώσομαι, ὅτι κληρο-
9 νομήσω αὐτήν; * εἶπε δὲ αὐτῷ, λάβε μοι δάμαλιν
τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα,
10 καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν. * καὶ ἔλαβεν αὐτῷ πάντα
ταῦτα· καὶ διεῖλεν αὐτὰ μέσα· καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα
11 ἀλλήλοις· τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεῖλε. * κατέβη δὲ τὰ ὄρ-
νεα ἐπὶ τὰ σώματα καὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν. καὶ συνεκά-
θισεν αὐτοῖς ἄβραμ.
12 * περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς ἔκστασις ἐπέπεσε τῷ ἄβραμ, καὶ
ἰδοὺ φόβος σκοτεινὸς ἐπιπίπτει αὐτῷ.
13 * καὶ ἐρρέθη πρὸς ἄβραμ, γινώσκων γνώσῃ, ὅτι πάροικον
ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ· καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ
κακώσουσι, καὶ ταπεινώσουσιν ἔτη τετρακόσια.
14 * καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγὼ, λέγει κύριος.
μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς·
15 * σὺ δὲ πορεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεὶς
16 ἐν γήρᾳ καλῷ. * τετάρτη δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται
ὧδε. οὔπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀμορραίων
17 ἕως τοῦ νῦν. * ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐγένετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὰς,
φλὸξ ἐγένετο· καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνιζόμενος, καὶ ἦλθον
λαμπάδες πυρός· αἳ διῆλθον ἀναμέσον τῶν διχοτομημά-
των τούτων.
18 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος διαθήκην τῷ ἄ-
βραμ, λέγων, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου εὐφράτου,
19 * τοὺς κεναίους, καὶ τοὺς κενεζαίους, καὶ τοὺς κεδμωναίους,
20 * καὶ τοὺς χετταίους, καὶ τοὺς φερεζαίους, καὶ τοὺς ῥαφαεὶμ,
21 * καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς χαναναίους, καὶ τοὺς γεργε-
σαίους, καὶ τοὺς ἰεβουσαίους. ιϛ΄.
1 * Σάρα δὲ ἡ γυνὴ ἄβραμ οὐκ ἔτικτεν αὐτῷ· ἦν δὲ αὐ-
2 τῇ παιδίσκη αἰγυπτία, ᾗ ὄνομα ἄγαρ. * εἶπε δὲ σάρα
πρὸς ἄβραμ, ἰδοὺ δὴ συνέκλεισέ με κύριος τοῦ μὴ τίκτειν. εἴσ-
ελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐ-
3 τῆς. ὑπήκουσε δὲ ἄβραμ τῆς φωνῆς σάρας. * καὶ λαβοῦ-
σα σάρα ἡ γυνὴ ἄβραμ ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς
παιδίσκην, μετὰ δέκα ἔτη τοῦ οἰκῆσαι ἄβραμ ἐν γῇ χαναὰν, καὶ
ἔδωκεν αὐτὴν ἄβραμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα.
4 * καὶ εἰσῆλθε πρὸς ἄγαρ, καὶ συνέλαβε· καὶ εἶδεν, ὅτι ἐν γα-
στρὶ ἔχει, καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et dixit: Domine Deus, in quo ſciam, quòd hęreditabo eam? 9 Et dixit ei: Offer coram me vitulos tres, & capras tres, & arietes tres, & turturem, & filium columbæ. 10 Et obtulit coram eo omnia hæc, & diuiſit ea ęqualiter: & poſuit diuiſiones, vnamquamque è regione alterius; aues autem non diuiſit. 11 Et deſcenderunt volucres ſuper diuiſiones, & eiecit eas Abram. 12 Et factum eſt cùm ſol occumberet, & ſomnus cecidit ſuper Abram: & ecce horror tenebroſus magnus cecidit ſuper eum. 13 Et dixit ad Abram: Sciens ſcies quia peregrini erunt filij tui in terra non ſua; & in ſeruitutem redigent eos, & affligent eos quadringentis annis. 14 Populum quoque cui ſeruituri ſunt, ego iudicabo, & poſt hæc egredientur cum magna ſubſtantia. 15 Et tu colligêris ad patres tuos in pace, ſepelieriſque in ſenectute bona. 16 Generatione autem quarta reuertentur huc: quoniam non eſt completum peccatum Amorręi vſque adhuc. 17 Et factum eſt cùm occubuiſſet ſol, & caligo facta eſſet: & ecce clibanus fumans, & lampas ignis quæ tranſibat inter diuiſiones illas. 18 In die illa pepigit Dominus pactum cum Abram, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc à fluuio Ægypti vſque ad fluuium magnum Euphratem: 19 Salamęos, & Cenezæos, & Cedmonæos; 20 Et Ethęos, & Pherezęos, & Gigantes: 21 Et Amorræos, & Chananæos, & Gergeſæos, & Iebuſęos.

CAP. XVI.

1 SArai autem vxor Abram non pepererat ei, & habebat ancillam Ægyptiam: & nomen eius Agar. 2 Dixitque Sarai ad Abram: Ecce nunc priuauit me Dominus generatione, ingredere nunc ad ancillam meam, ſi forte ſuſcipiam filios ex ea. Et obediuit Abram verbo Sarai. 3 Et tulit Sarai vxor Abram Agar Ægyptiam ancillam poſt decem annos, ex quo habitauit Abram in terra Chanaan: & dedit eam Abram marito ſuo in vxorem. 4 Et ingreſſus eſt ad Agar, & concepit. Et videns quia concepit, deſpexit dominam ſuam in oculis ſuis.

5 * ותאמר שרי אל־אברם חמסי עליך אנכי נתתי
שפחתי בחיקך ותרא כי הרתה ואקל בעיניה
6 ישפט יהוה ביני וביניך׃ * ויאמר אברם אל־
שרי הנה שפחתך בידך עשי־לה הטוב בעיניך
7 ותענה שרי ותברח מפניה׃ * וימצאה מלאך
יהוה על־עין המים במדבר על־העין בדרך שור׃
8 * ויאמר הגר שפחת שרי אי־מזה באת ואנה
תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחת׃
9 * ויאמר לה מלאך יהוה שובי אל־גברתך
10 והתעני תחת ידיה׃ * ויאמר לה מלאך
יהוה הרבה ארבה את־זרעך ולא יספר מרב׃
11 * ויאמר לה מלאך יהוה הנך הרה וילדת בן וקראת
12 שמו ישמעאל כי־שמע יהוה אל־עניך׃ * והוא
יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל־פני כל־
13 אחיו ישכן׃ * ותקרא שם־יהוה הדבר אליה אתה
אל ראי כי אמרה הגם הלם ראיתי אחרי ראי׃
14 * על־כן קרא לבאר באר לחי ראי הנה בין־קדש
15 ובין ברד׃ * ותלד הגר לאברם בן ויקרא אברם
16 שם־בנו אשר־ילדה הגר ישמעאל׃ * ואברם בן־
שמנים שנה ושש שנים בלדת־הגר את־ישמעאל
לאברם׃

יז

1 * ויהי אברם בן־תשעים
שנה ותשע שנים וירא יהוה אל־אברם ויאמר
אליו אני־אל שדי התהלך לפני והיה תמים׃
2 * ואתנה בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאד
3 מאד׃ * ויפל אברם על־פניו וידבר אתו אלהים
4 לאמר׃ * אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון
5 גוים׃ * ולא־יקרא עוד את־שמך אברם והיה
6 שמך אברהם כי אב־המון גוים נתתיך׃ * והפרתי
אתך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים ממך יצאו׃

5 * Dixitq; Sarai ad Abrã, Inique agis cõtra me.
B Ego dedi ancillã meã in sinũ tuũ: quę vidẽs ꝙ
cõcepit; despectui me habet. iudicet Dñs in-
6 ter me & te.* Cui respõdit Abrã: Ecce, ait, an-
cilla tua in manu tua est, vtere ea vt libet. Af-
7 fligente igitur eã Sarai, fugã iniit.* Cũq; inue-
nisset eã angelus Dñi iuxta fontẽ aquæ in soli-
8 tudine quæ est in via Sur in deserto:* Dixit ad
C illã, Agar ancilla Sarai, vnde venis: & quò va-
dis? que respõdit; A facie Sarai dominę meę ego
9 fugio. * Dixitq; ei angelus Dñi; Reuertere ad
10 dominã tuã: & humiliare sub manu illius.* Et
rursũ, Multiplicãs, inquit, multiplicabo semẽ
11 tuũ & nõ numerabitur præ multitudine.* Ac
deinceps ecce, ait, cõcepisti & paries filiũ: vo-
cabisq; nomẽ eius Hismael: eo ꝙ audierit Dñs Iudicum 13.b. Luc.1.a
12 afflictionẽ tuã.* Hic erit ferus homo: manus
eius contra omnes: & manus omnium contra
D eum, & è regione vniuersorũ fratrum suorum
13 figet tabernacula. *Vocauit autem Agar no-
men Domini qui loquebatur ad eã: tu Deus
qui vidisti me. Dixit enim, Profectò hic vidi
14 posteriora vidẽtis me. * Propterea appellauit
puteum illum, puteum viuentis & videntis
me. Ipse est inter Cades & Barad.
15 * Peperitque Agar Abræ filium, qui vocauit
16 nomen eius Hismael. *Octoginta & sex an-
norum erat Abram, quando peperit ei Agar
Hismaelem.

CAP. XVII.

1 POstquam verò nonaginta & nouem an-
A norum esse cœperat, apparuit ei Domi-
nus. Dixitque ad eum, Ego Deus omnipo-
tens. Ambula coram me, & esto perfectus.
2 * Ponamque fœdus meum inter me & te,
& multiplicabo te vehementer nimis.
3 * Cecidit Abram pronus in faciem. Dixit-
4 que ei Deus: * Ego sum; & ponam pactum Infra.
meum tecum, erisque pater multarum gen-
5 tium. * Nec vltra vocabitur nomen tuum
Abram, sed appellaberis Abraam, quia patrem
6 multarum gentium constitui te. * Faciamque Eccl. 44.
te crescere vehementissimè, & ponam te in
gentibus, regesque ex te egredientur.

תרגום אונקלוס

5 ואמרת שרי לאברם דין לי עלך אנא יהבית אמתי בירך וחזת ארי עדיאת וקלית בעינהא ידין יי ביני ובינך׃ 6 ואמר אברם לשריהא
אמתיך בידך עבידי לה כדתקין בעיניכי ועניה שרי וערקת מן קדמהא׃ 7 ואשכחה מלאכא דיי על עינא דמיא במדברא על עינא באורחא
דחגרא׃ 8 ואמר הגר אמתא דשרי מנן את אתיא ולאן את אזלא ואמרת מן קדם שרי רבונתי אנא ערקת׃ 9 ואמר לה מלאכא
דיי תובי לות רבונתיך ואשתעבדי תחות ידהא׃ 10 ואמר לה מלאכא דיי אסגאה אסגי ית בניכי ולא יתמנון מסגי׃ 11 ואמר
לה מלאכא דיי הא את מעדיא ותיליד בר ותקרי שמיה ישמעאל ארי קביל יי צלותיך׃ 12 והוא יהא ערוד באנשא הוא יהא צריך
לכולא ואף כל בני אנשא יהון צריכין ליה ועל אפי כל אחוהי ישרי׃ 13 וצליאת בשמא דיי דיתמלל עמה אמרת את הוא אלהא חזי
כולא ארי אמרת הא אנא שריתי חזיא בתר דיתגלי לי׃ 14 על כן קרא לבירא בירא דמלאך קימא יתחזי עלהא הא בין ריקם ובין
חגרא׃ 15 וילידת הגר לאברם בר וקרא אברם שום בריה דילדת הגר ישמעאל׃ 16 ואברם בר תמנין ושית שנין
כדילידת הגר ית ישמעאל לאברם׃ יז 1 והוה אברם בר תשעין ותשע שנין
ואתגלי יי לאברם ואמר ליה אנא אל שדי פלח קדמי והוי שלים׃ 2 ואתן קימי בין מימרי ובינך ואסגי יתך לחדא לחדא׃ 3 ונפל אברם
על אפוהי ומליל עמיה יי למימר׃ 4 אנא הא גזר קיימי עמך ותהי לאב סגי עממין׃ 5 ולא יתקרי עוד ית שמך אברם ויהא שמך אברהם
ארי אב סגי עממין יהבתך׃ 6 ואפיש יתך לחדא לחדא ואתנינך לכנשין ומלכין דשליטין בעממיא מנך יפקון׃

** Dixit autem Sara ad Abram : Iniurias pa-* 5
tior ex te. ego dedi ancillam meam in sinum tuum.
videns autem quòd in vtero habet, inhonorata fui
coram ipsa: iudicet Deus inter me & te.
** Dixit autem Abram ad Saram: Ecce ancilla tua* 6
in manibus tuis: vtere ea vt tibi placitum est. &
afflixit eam Sara; & fugit à facie eius.
** Inuenit autẽ eam angelus Domini super fonte a-* 7
*quæ. * Et dixit illi angelus Domini: Agar, an-* 8
cilla Saræ, vnde venis? & quò vadis? & ait: A
facie Saræ dominæ meæ ego fugio.
** Dixit autem ei angelus: Reuertere ad domi-* 9
nam tuam; & humiliare sub manibus eius.
** Et dixit ei angelus Domini: Multiplicans mul-* 10
tiplicabo semen tuũ; & non numerabitur præ mul-
*titudine. * Et ait ei angelus Domini: Ecce tu in* 11
vtero habes, & paries filium: & vocabis nomen
eius, Ismael: quia exaudiuit Deus humiliationem
*tuam. * Hic erit ferus homo. manus eius contra* 12
omnes; & manus omnium contra eum. & ante fa-
*ciem omnium fratrum suorum habitabit. * Et vo-* 13
cauit nomen Domini loquentis ad eam, Tu es Deus
qui vidisti me: quia dixit, Et enim coram vidi eũ
*qui apparuit mihi. * Propterea appellauit puteũ, Pu-* 14
teum vbi coram vidi: ecce inter Cades & inter
*Barad. * Et peperit Agar Abram filium; & vo-* 15
cauit nomen filij sui, quem peperit ipsi Agar, Ismael.
** Abram autem erat annorum octoginta sex,* 16
quando peperit Agar Ismael Abram.

CAP. XVII.

Erat autem Abram annorum nonaginta: & ap- 1
paruit Dominus Abram; & dixit ei: Ego sum
Deus tuus: complace coram me; & esto irreprehen-
sibilis.
** Et ponam fœdus meum inter me & inter te,* 2
& multiplicabo te valde.
** Et cecidit Abram super faciem suam: & locu-* 3
tus est ei Deus, dicens:
** Et ecce fœdus meum tecum; & eris pater mul-* 4
*titudinis gentium. * Et non vocabitur vl-* 5
tra nomen tuum Abram, sed erit nomen tuum A-
braam; quia patrem multarum gentium posui te.
** Et faciam crescere te valde nimis: & ponam* 6
te in gentes; & reges gentium ex te erunt.

5 * εἶπε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ, ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ· ἐγὼ δέ-
δωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοῦσα δὲ ὅτι
ἐν γαστρὶ ἔχει, ἠτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς, κρῖναι ὁ θεὸς ἀνα-
6 μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. * εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς σάραν, ἰδοὺ
ἡ παιδίσκη σου ἐν ταῖς χερσί σου, χρῶ αὐτῇ ὡς ἄν σοι ἀρεστὸν
ᾖ. καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴν σάρα· καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου
7 αὐτῆς. * εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς πη-
8 γῆς τοῦ ὕδατος. * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἄ-
γαρ παιδίσκη σάρας, πόθεν ἔρχῃ; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶ-
πεν, ἀπὸ προσώπου σάρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω.
9 * εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος, ἀποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν
σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς.
10 * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, πληθύνων πληθυνῶ
11 τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. * καὶ
εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν,
καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσμαήλ. ὅτι ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῇ τα-
12 πεινώσει σου. * οὗτος ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ
ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ κατὰ πρό-
σωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατοικήσει.
13 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐ-
τήν· σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδών με· ὅτι εἶπε, καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀ-
14 φθέντα μοι. * ἕνεκα τούτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ
οὗ ἐνώπιον εἶδον· ἰδοὺ ἀναμέσον κάδης καὶ ἀναμέσον βαράδ.
15 * καὶ ἔτεκεν ἄγαρ τῷ ἄβραμ υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
μα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἄγαρ, ἰσμαήλ.
16 * ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοηκονταὲξ, ἡνίκα ἔτεκεν ἄγαρ τὸν
ἰσμαὴλ τῷ ἄβραμ.

ιζ.

1 * Ἐγένετο δὲ ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταεννέα· καὶ ὤφθη
κύριος τῷ ἄβραμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου· εὐα-
ρέστει ἐνώπιόν μου, καὶ γίνου ἄμεμπτος·
2 * καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνα-
μέσον σοῦ· καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα.
3 * καὶ ἔπεσεν ἄβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησεν
4 αὐτῷ ὁ θεός, λέγων· * καὶ ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετὰ σοῦ·
καὶ ἔσῃ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν.
5 * καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἄβραμ, ἀλλ᾽ ἔσται
τὸ ὄνομά σου ἀβραάμ· ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε.
6 * καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα· καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη·
καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἔσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et dixit Sarai ad Abram: Iudicium habeo contra te: ego dedi ancillam meam in manu tua: & videns quia concepit; despecta sum in oculis eius: iudicet Dominus inter me & te. 6 Et dixit Abram ad Sarai: Ecce ancilla tua in manu tua est, fac ei sicut placuerit in oculis tuis. Et afflixit eam Sarai, & fugit à facie eius. 7 Et inuenit eam Angelus Domini iuxta fontem aquarum in solitudine iuxta fontem, quæ est in via Agara. 8 Et dixit Agar ancilla Sarai, Vnde venis: & quò vadis? Et dixit: A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. 9 Et dixit Angelus Domini: Reuertere ad dominam tuam, & subiicere sub manu eius. 10 Et dixit ei Angelus Domini: Multiplicans multiplicabo filios tuos, & non numerabuntur præ multitudine. 11 Et dixit ei Angelus Domini: Ecce tu concepisti & paries filium: & vocabis nomen eius Ismael: quia suscepit Dominus orationem tuam. 12 Et ipse erit onager in hominibus. ipse indigebit omnibus, & etiam omnes filij hominum indigebunt eo. & è regione omnium fratrum suorum morabitur. 13 Et orauit in nomine Domini qui locutus est cum ea dicens: Tu es Deus videns omnia; quia dixit, Ecce ego cœpi videre postquam apparuit mihi. 14 Propterea appellauit puteum: Puteum super quem apparuit Angelus vitæ. ecce est inter Recam & Agara. 15 Et peperit Agar Abræ filium, & vocauit nomen filij sui quem peperit Agar, Ismaelem. 16 Et Abram filius octoginta & sex annorum erat quando peperit Agar Ismaelem Abrae.

CAP. XVII.

Eratque Abram filius nonaginta & nouem annorum, & apparuit Dominus Abræ, & dixit ei: Ego Deus omnipotens: seruias coram me, & esto perfectus. 2 Et dabo fœdus meum inter verbum meum, & inter te, & multiplicabo te vehementer nimis. 3 Et cecidit Abram super faciem suam: & locutus est cum eo Deus, dicens: 4 Ecce ego pepigi pactum meum tecum; & eris in patrem multarum gentium. 5 Et non vocabitur vltra nomen tuum Abram: sed erit nomen tuum Abraham: quia patrem multarum gentium dedi te. 6 Et multiplicabo te valde nimis, & ponam te in gentes; & reges qui dominabuntur populis, ex te egredientur.

7 * והקמתי את־בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך
לדרתם לברית עולם להיות לך לאלהים ולזרעך
8 אחריך׃ * ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגריך
את כל־ארץ כנען לאחזת עולם והייתי להם
9 לאלהים׃ * ויאמר אלהים אל־אברהם ואתה את־
בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדרתם׃
10 * זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך
11 אחריך המול לכם כל־זכר׃ * ונמלתם את בשר
12 ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם׃ * ובן־
שמנת ימים ימול לכם כל־זכר לדרתיכם יליד בית
ומקנת־כסף מכל בן־נכר אשר לא מזרעך הוא׃
13 * המול ימול יליד ביתך ומקנת כספך והיתה בריתי
14 בבשרכם לברית עולם׃ * וערל זכר אשר לא־ימול
את־בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה
15 את־בריתי הפר׃ * ויאמר אלהים אל־
אברהם שרי אשתך לא־תקרא את־שמה שרי
16 כי שרה שמה׃ * וברכתי אתה וגם נתתי ממנה
לך בן וברכתיה והיתה לגוים מלכי עמים ממנה
17 יהיו׃ * ויפל אברהם על־פניו ויצחק ויאמר בלבו
הלבן מאה־שנה יולד ואם־שרה הבת־תשעים
18 שנה תלד׃ * ויאמר אברהם אל־האלהים לו
19 ישמעאל יחיה לפניך׃ * ויאמר אלהים אבל שרה
אשתך ילדת לך בן וקראת את־שמו יצחק
והקמתי את־בריתי אתו לברית עולם לזרעו
20 אחריו׃ * ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אתו
והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים־
21 עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול׃ * ואת־בריתי
אקים את־יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה
22 בשנה האחרת׃ * ויכל לדבר אתו ויעל אלהים
מעל אברהם׃

7 * Et ſtatuam pactum meum inter me & te,&
inter ſemen tuum poſt te in generationibus
B ſuis fœdere ſempiterno ; vt ſim Deus tuus, &
8 ſeminis tui poſt te. * Dabóque tibi,& ſemini
tuo poſt te,terram peregrinationis tuæ , omnem terram Chanaã in poſſeſſionem æternã:
9 eróque Deus eorum. * Dixítque iterũ Deus
ad Abraam : Et tu ergo cuſtodies pactũ meũ,
& ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis.
10 * Hoc eſt pactum meum quod obſeruabitis
inter me & vos, & ſemen tuum poſt te . Cir-
11 cuncidetur ex vobis omne maſculinum: * Et Luc.1.c.
circuncidetis carnem præputij veſtri ; vt ſit
12 in ſignũ fœderis inter me & vos. * Infans o-
cto dierũ circuncidetur in vobis . omne maſ-
13 culinum in generationibus veſtris ; * Tam
vernaculus, quàm emptitius circuncidetur,&
quicunque non fuerit de ſtirpe veſtra.Erítque
pactum meum in carne veſtra, in fœdus æter-
14 num. * Maſculus cuius præputij caro cir-
cunciſa non fuerit,delebitur anima illa de po
pulo ſuo: quia pactum meum irritum fecit.
15 * Dixit quoque Deus ad Abraam: Sarai v-
C xorem tuam non vocabis,Sarai ; ſed, Saram.
16 * Et benedicam ei ; & ex illa dabo tibi filium , cui benedicturus ſum . erítque in nationes: & reges populorum orientur ex eo.
17 * Cecidit Abraam in faciem ſuam : & riſit
in corde ſuo , dicens: Putáſne centenario naſcetur filius? & Sara nonagenaria pariet?
18 * Dixítque ad Deum : Vtinam Hiſmael
viuat coram te.
19 * Et ait Deus ad Abraam : Sara vxor tua
pariet tibi filium ; vocabíſque nomen eius Iſaac. Et conſtituam pactum meum illi in fœdus ſempiternum,& ſemini eius poſt eum.
20 * Super Hiſmael quoque exaudiui te: Ecce
benedicam ei; &augebo & multiplicabo eum
valde . Duodecim duces generabit: & faciam
D illum creſcere in gentem magnam.
21 * Pactum verò meum ſtatuam ad Iſaac,
quem pariet tibi Sara tẽpore iſto in anno al-
22 tero. * Cúmque finitus eſſet ſermo loquentis cum eo, aſcendit Deus ab Abraam.

תרגום אונקלוס

7 ואקים ית קימי בין מימרי ובינך ובין בנך בתרך לדריהון לקים עלם למהוי לך לאלהא ולבנך בתרך׃ 8 ואתן לך ולבנך בתרך
ית ארע תותבותך ית כל ארעא דכנען לאחסנת עלם ואהא להון לאלהא׃ 9 ואמר יי לאברהם ואת ית קימי תטר את ובנך בתרך
לדריהון׃ 10 דא קימי דתטרון בין מימרי וביניכון ובין בנך בתרך מגזר לכון כל דכורא׃ 11 ותגזרון ית בשרא דערלתכון
ויהא לאת קים בין מימרי וביניכון׃ 12 ובר תמניא יומין יגזר לכון כל דכורא לדריכון יליד ביתא וזבין כספא מכל בר עממין דלא
מבנך הוא׃ 13 מגזר יגזר יליד ביתך וזבין כספך ותהי קימי בבשרכון לקים עלם׃ 14 וערל דכורא דלא יגזר ית
בשרא דערלתיה וישתצי אנשא ההוא מעמיה ית קימי אשני׃ 15 ואמר יי לאברהם שרי אתתך לא תקרי שמה שרי
ארי שרה שמה׃ 16 ואברך יתה ואף יהבית מנה לך בר ואברכנה ותהא לכנשין מלכין דשליטין בעממיא מנה
יהון׃ 17 ונפל אברהם על אפוהי וחדי ואמר בלביה הלבר מאה שנין יתיליד ואם שרה הבת תשעין שנין תליד׃ 18 ואמר
אברהם קדם יי לוי ישמעאל יתקיים קדמך׃ 19 ואמר יי בקושטא שרה אתתך תליד לך בר ותקרי ית שמיה יצחק ואקים
ית קימי עמיה לקים עלם ולבנוהי בתרוהי׃ 20 ולישמעאל קבלית צלותך הא ברכית יתיה ואפיש יתיה ואסגי יתיה לחדא
לחדא תרין עשר רברבין יוליד ואתניניה לעם סגי׃ 21 וית קימי אקים עם יצחק דתליד לך שרה לזמנא הדין בשתא
אחרנא׃ 22 ושצי למללא עמיה ואסתליק יקרא דיי מעלוהי דאברהם׃

* *Et statuam pactum meũ inter me & inter te, &* 7
inter semen tuum post te in generationes suas, in fœ-
dus sempiternum, vt sim tuus Deus, & seminis tui
post te. * *Et dabo tibi & semini tuo post te terrã* 8
quam habitas, omnem terram Chanaan in possessio-
nem æternam. & ero illis in Deum.
* *Et dixit Deus ad Abraam: Tu autem pactum* 9
meum custodies, & semen tuum post te in genera-
tiones suas. * *Et hoc pactum quod obseruabis* 10
inter me & vos, & inter semen tuum post te; cir-
cumcidetur vobis omne masculinum: * *Et cir-* 11
cumcidetis carnem præputij vestri: & erit in signũ
fœderis inter me & vos. * *Et infans octo die-* 12
rum circumcidetur vobis; omne masculinum in ge-
nerationes vestras. * *Vernaculus domus tuæ; &* 13
emptitius ex omni filio alieno, qui non est de semine
tuo, circumcisione circumcidetur. et erit pactum meũ
in carne vestra in fœdus æternum. * *Et incircun-* 14
cisus masculus, qui non circumcidetur carnem præpu
tij sui in die octaua, exterminabitur; & delebitur
anima illa de genere suo: quia pactum meum dissipa-
uit. * *Et dixit Deus Abraam: Sara vxor tua* 15
non vocabitur nomen eius vltra Sara, sed Sarra e-
rit nomen eius.
* *Benedicam autem ei: & dabo tibi ex ea filiũ.* 16
& benedicam ei: & erit in gentes. & reges gentiũ
ex illo erunt. * *Et cecidit Abraam in faciem* 17
suam; & risit: & ait in mente, dicens: Si centena-
rio nascetur filius? & si Sarra nonaginta annorum
pariet?
* *Dixit autem Abraam ad Deum: Ismael hic* 18
viuat coram te.
* *Dixit autem Deus ad Abraam: Ecce Sarra v-* 19
xor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius
Isaac. & ponam pactum meum ad eum, in fœdus
sempiternum, & semini eius post eum.
* *De autem Ismael ecce exaudiui te. ecce bene-* 20
dicam ei, & augebo eum, & multiplicabo eum val-
de. duodecim gentes generabit: & dabo illum in
gentem magnam.
* *At pactum meum statuam ad Isaac, quem pa-* 21
riet tibi Sarra in tempore hoc, in anno altero.
* *Perfecit autem loquens ad eum: & ascendit* 22
Deus ab Abraam.

7 * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ, καὶ
ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς δια-
θήκην αἰώνιον εἶναί σου θεὸς, καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ.
8 * καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ τὴν γῆν, ἣν πα-
ροικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν χαναὰν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον· καὶ ἔ-
9 σομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ· σὺ δὲ
τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς
10 τὰς γενεὰς αὐτῶν. * καὶ αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διατηρήσεις ἀνα-
μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ
11 σέ· περιτμηθήσεται ὑμῖν πᾶν ἀρσενικόν· * καὶ περιτμηθήσε-
σθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον δια-
12 θήκης ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. * καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν πε-
ριτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.
13 * ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυρώνητος ἀπὸ παν-
τὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου, περιτομῇ
περιτμηθήσεται· καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν
14 εἰς διαθήκην αἰώνιον. * καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ
περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται, καὶ ἀφανισθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκεί-
νη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς· ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε·
15 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ, σάρα ἡ γυνή σου οὐ κληθή-
σεται τὸ ὄνομα αὐτῆς ἔτι σάρα, ἀλλὰ σάρρα ἔσται τὸ ὄνομα
16 αὐτῆς. * εὐλογήσω δὲ αὐτήν· καὶ δώσω σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον· καὶ
εὐλογήσω αὐτό· καὶ ἔσται εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ αὐτοῦ
17 ἔσονται. * καὶ ἔπεσεν ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ,
καὶ ἐγέλασε· καὶ εἶπε τῇ διανοίᾳ, λέγων· εἰ τῷ ἑκατονταετεῖ
γενήσεται υἱός; καὶ εἰ ἡ σάρρα ἐννενήκοντα ἐτῶν τέξεται;
18 * εἶπε δὲ ἀβραὰμ πρὸς θεόν, ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω
19 ἐνώπιόν σου. * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ, ἰδοὺ σάρ-
ρα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν· καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἰσαάκ. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτὸν, εἰς διαθή-
κην αἰώνιον, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν.
20 * περὶ δὲ ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου· ἰδοὺ εὐλόγησα
αὐτὸν, καὶ αὐξανῶ αὐτὸν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα. δώ-
δεκα ἔθνη γεννήσει· καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα.
21 * τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς ἰσαὰκ, ὃν τέξε-
ταί σοι σάρρα εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ.
22 * συνετέλεσε δὲ λαλῶν πρὸς αὐτόν· καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς
ἀπὸ ἀβραάμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et statuam pactum meum inter verbum meum, & inter te; & inter filios tuos post te in generationibus suis in pactum sempiternum: vt sim
tibi in Deum, & filiis tuis post te. 8 Et dabo tibi & filiis tuis post te, terram habitationis tuæ, vniuersam terram Chanaan in hæreditatem ęternã:
& ero eis in Deum. 9 Et dixit Deus Abrahæ: Tu autem pactum meum seruabis; tu & filij tui post te in generationibus suis. 10 Hoc est pa-
ctum meum quod seruabitis inter verbum meum & inter vos, & inter filios tuos post te: vt circuncidatur in vobis omnis masculus. 11 Et cir-
cuncidetis carnem pręputij vestri: & erit in signum fœderis inter verbum meum, & inter vos. 12 Et filius octo dierum circuncidetur in vobis:
omnis masculus in generationibus vestris; tam natus domi quàm emptus argento ab omnibus filiis populorum qui non sunt de filiis tuis.
13 Circuncisione circuncidetur tam natus domi tuæ quàm emptus argento tuo; & erit pactum meum in carne vestra in pactum æternum. 14 Et
masculus habens præputium qui non circunciderit carnem præputij sui, peribit homo ille de populo suo: quoniam pactum meum irritum fecit.
15 Et dixit Deus ad Abraham: Sarai vxorem tuam non vocabis nomen eius Sarai: sed Sara est nomen eius. 16 Et benedicam ei, & insuper dabo
tibi ex ea filium, & benedicam ei, & erit in gentes; & reges qui dominabuntur populis, ex ea erunt. 17 Et cecidit Abraham super faciem
suam, & gauisus est. Et dixit in corde suo: Nunquid homini centum annorum nascetur filius? & si Sara nonagenaria pariet? 18 Et dixit
Abraham coram Deo: Vtinam Ismael permaneat coram te. 19 Et dixit deus: In veritate Sara vxor tua pariet tibi filium, & vocabis
nomen eius Isaac; & statuam pactum meum cum eo in pactum æternum, & filiis suis post eum. 20 Et super Ismael suscepi ora-
tionem tuam: ecce benedixi ei, & crescere eum faciam, & multiplicabo eum valde nimis: duodecim principes generabit, & ponam eum in gentem
magnam. 21 Et pactum meum statuam cum Isaac; quem pariet tibi Sara in tempore isto anno altero.
22 Et cùm consummasset loqui cum eo: ascendit gloria Domini desuper Abraham.

וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֵת כָּל־יְלִידֵי ‡ 23
בֵיתוֹ וְאֵת כָּל־מִקְנַת כַּסְפּוֹ כָּל־זָכָר בְּאַנְשֵׁי בֵּית אַבְרָהָם
וַיָּמָל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אִתּוֹ אֱלֹהִים׃ ‡ וְאַבְרָהָם בֶּן־תִּשְׁעִים וָתֵשַׁע שָׁנָה 24
בְּהִמֹּלוֹ בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃ ‡ וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ בֶּן־שְׁלֹשׁ 25
עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ אֵת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃ ‡ בְּעֶצֶם 26
הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ׃ ‡ וְכָל־ 27
אַנְשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן־נֵכָר
נִמֹּלוּ אִתּוֹ׃

יח ‡ וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֹנֵי 1
מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם׃
‡ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו 2
וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה׃
‡ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אַל־נָא 3
תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ׃ ‡ יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם וְרַחֲצוּ 4
רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ׃ ‡ וְאֶקְחָה פַת־לֶחֶם 5
וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל־
עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ ‡ וַיְמַהֵר 6
אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה אֶל־שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ
סְאִים קֶמַח סֹלֶת לוּשִׁי וַעֲשִׂי עֻגוֹת׃ ‡ וְאֶל־הַבָּקָר 7
רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בָּקָר רַךְ וָטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַנַּעַר
וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ׃ ‡ וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וּבֶן־ 8
הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וְהוּא־עֹמֵד עֲלֵיהֶם
תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכֵלוּ׃ ‡ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ 9
וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל׃ ‡ וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ 10
כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה־בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת
פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו׃ ‡ וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים 11
בָּאִים בַּיָּמִים חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים׃
‡ וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה־ 12
לִּי עֶדְנָה וַאדֹנִי זָקֵן׃

23 ‡ Tulit autem Abraam Hiſmael filium ſuũ,
& omnes vernaculos domus ſuæ, vniuerſoſq;
quos emerat, & cunctos mares ex omnibus
viris domus ſuæ: & circuncidit carnẽ præpu-
tij eorum ſtatim in ipſa die, ſicut præceperat
24 ei Deus. ‡ Abraam nonaginta & nouem e-
rat annorum, quando circuncidit carnẽ præ-
25 putij ſui: ‡ Et Hiſmael filius ſuus tredecim
annos impleuerat tempore circũciſionis ſuæ.
26 ‡ Eadem die circunciſus eſt Abraam, & Hiſ-
27 mael filius eius: ‡ Et omnes viri domus illius,
tam vernaculi, quàm emptitij, & alienigenæ
pariter circunciſi ſunt. CAP. XVIII.

1 APparuit autẽ ei Dominus in conualle Mã-
A bre, ſedenti in oſtio tabernaculi ſui, in ip-
2 ſo feruore diei. ‡ Cumq; eleuaſſet oculos, ap-
paruerunt ei tres viri ſtantes prope eũ. Quos
cùm vidiſſet, cucurrit in occurſum eorum de
oſtio tabernaculi ſui: & adorauit in terra.
3 ‡ Et dixit: Domine, ſi inueni gratiam in ocu
4 lis tuis, ne tranſeas ſeruum tuum. ‡ Sed afferã Act.16.
pauxillum aquæ, & lauentur pedes veſtri: &
5 requieſcite ſub arbore. ‡ Ponamque buccel- 1.Reg.
lam panis; & confortetur cor veſtrum: poſtea 28.d.
trãſibitis. idcirco enim declinaſtis ad ſeruum
veſtrum. Qui dixerunt: Fac vt locutus es.
6 ‡ Feſtinauit Abraam in tabernaculum ad Sa-
ram: dixitque ei: Accelera, tria ſata ſimilæ com
7 miſce; & fac ſubcinericios panes. ‡ Ipſe verò ad
armentum cucurrit, & tulit inde vitulum te-
nerrimum & optimum: deditque puero; qui
8 feſtinauit & coxit illum. ‡ Tulit quoque bu-
tyrum, & lac, & vitulum quem coxerat; & po-
ſuit coram eis. Ipſe verò ſtabat iuxta eos ſub
9 arbore. Cúmque comediſſent: ‡ Dixerunt ad
eum, Vbi eſt Sara vxor tua? Ille reſpondit: Ec-
10 ce in tabernaculo eſt. ‡ Cui dixit: Reuertens
veniam ad te tempore iſto, vita comite: & ha-
B bebit filium Sara vxor tua. Quo audito Sara, 4.Reg.4. c. Rom.9.
11 riſit poſt oſtium tabernaculi. ‡ Erant autẽ am-
bo ſenes prouectæque ætatis: & deſierant Sa-
12 ræ fieri muliebria. ‡ Quæ riſit occultè di-
cens: Poſtquàm conſenui, & dominus meus Luc.1. 1.Pet.3.
vetulus eſt, voluptati operam dabo?

תרגום אונקלוס

23 ודבר אברהם ית ישמעאל בריה וית כל ילידי ביתיה וית כל זבינת כספיה כל דכורא באנשי בית אברהם וגזר ית בשר ערלתהון
בכרן יומא הדין כמא דמליל עמיה ייי׃ 24 ואברהם בר תשעין ותשע שנין במגזריה בשרא דערלתיה׃ 25 וישמעאל בריה בר תלת עשרה
שנין כד גזר ית בשרא דערלתיה׃ 26 בכרן יומא הדין יתגזר אברהם וישמעאל בריה׃ 27 וכל אנשי ביתיה ילידי ביתא וזביני כספא מן בר
עממין יתגזרו עמיה׃ יח 1 ואתגלי ליה ייי במישרי ממרא והוא
יתיב בתרע משכנא כמיחם יומא׃ 2 וזקף עינוהי וחזא והא תלתא גוברין קימין עלוהי וחזא ורהט לקדמותהון מתרע משכנא וסגד על
ארעא׃ 3 ואמר ייי אם כען אשכחית רחמין קדמך לא כען תעבר מעל עבדך׃ 4 יסבון כען זעיר מיא ואסחו רגליכון
ואסתמיכו תחות אילנא׃ 5 ואסב פתא דלחמא וסעודו לבכון בתר כן תעברון ארי על כן עברתון על עבדכון ואמרו כן תעביד כמא
דמללתא׃ 6 ואוחי אברהם למשכנא לות שרה ואמר אוחי תלת סאין קמחא דסולתא לושי ועבידי גריצן׃ 7 ולות תורין
רהט אברהם ונסב בר תורי רכיך וטב ויהב לעולימא ואוחי למעבד יתיה׃ 8 ונסב שמן וחלב ובר תורי דעבד ויהב קדמיהון והוא משמש
עליהון תחות אילנא ואכלו׃ 9 ואמרו ליה אן שרה אתתך ואמר הא במשכנא׃ 10 ואמר מיתב אתוב לותך כעדן
דאתון קימין והא בר לשרה אתתך ושרה שמעת בתרע משכנא והוא אחורוהי׃ 11 ואברהם ושרה סיבו עלו ביומין פסק
מלמהוי לשרה ארח כנשיא׃ 12 וחייכת שרה במעהא למימר בתר דסיבית תהא לי עולימו ורבוני סיב׃

‡ Accepit autem Abraam Ismael filium suum, 23
& omnes vernaculos suos, et omnes qui empti sunt,
& omne masculum virorum qui in domo Abraam;
& circuncidit præputia eorum, in tempore diei il-
lius, sicut locutus est ei Deus.
‡ Abraam autem erat annorum nonaginta no- 24
uem, quando circuncidit carnem præputij sui.
‡ Ismael autem filius eius annorum tredecim e- 25
rat, quando circuncisus est carnem præputij sui.
‡ In tempore diei illius circuncisus est Abraam, 26
& Ismael filius eius; *‡ Et omnes viri domus* 27
eius, & vernaculi eius, & emptitij ex alienigenis
gentibus.

CAP. XVIII.

APparuit autem illi Deus ad quercum Mam- 1
bre, sedente ipso in ostio tabernaculi sui in me-
ridie. *‡ Suspiciens autem oculis suis, vidit:* 2
& ecce tres viri steterunt super eum. & videns,
cucurrit in occursum eis, de ostio tabernaculi sui: et
adorauit super terra. *‡ Et dixit: Domine,* 3
si vtique inueni gratiam coram te, ne transeas ser-
uum tuum. *‡ Accipiatur aqua, & lauent pe-* 4
des vestros: & refrigerate sub arbore.
‡ Et accipiam panem, & comedetis: & post hoc 5
transibitis in viam vestram; cuius causa declinastis
ad seruum vestrum. & dixit: Sic fac, sicut dixisti.
‡ Et festinauit Abraam ad tabernaculum, ad Sar- 6
ram; & dixit ei: Accelera, & commisce tres men-
suras similæ, & fac subcineritias. *‡ Et ad boues* 7
cucurrit Abraam, & tulit vitulum tenerum et bo-
num; & dedit puero, & festinauit facere illum.
‡ Accepit autẽ butyrum, et lac, & vitulum quẽ 8
fecit; & apposuit eis: & comederunt. ipse autem
astabat eis sub arbore.
‡ Dixit autem ad eum: Vbi Sarra vxor tua? 9
Ille autem respondens, dixit: Ecce in tabernaculo.
‡ Dixit autem: Reuertens veniam ad te secun- 10
dum tempus hoc in horas; & habebit filium Sarra
vxor tua. Sarra autem audiuit ad ostium taberna-
culi existens post eum.
‡ Abraam autem & Sarra prouecti erant die- 11
bus. desierant autem Sarræ fieri muliebria. *‡ Risit* 12
autem Sarra in seipsa, dicens: Nondum quidẽ mihi
fuit vsque nunc. at dominus meus senex.

23 ‡ ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας
τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀργυρωνήτους, καὶ πᾶν ἄρ-
σεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβραὰμ, καὶ περιέτεμε τὰς ἀ-
κροβυστίας αὐτῶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθὰ ἐ-
λάλησεν αὐτῷ ὁ θεός.
24 ‡ ἀβραὰμ δὲ ἦν ἐτῶν ἐννενήκοντα ἐννέα, ἡνίκα περιέτεμε
25 τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ· ‡ ἰσμαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ ἐτῶν δεκατριῶν ἦν, ἡνίκα περιετέτμητο τὴν σάρκα τῆς
26 ἀκροβυστίας αὐτοῦ. ‡ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
27 περιετμήθη ἀβραὰμ καὶ ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ‡ καὶ
πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ
ἀργυρώνητοι ἐξ ἀλλογενῶν ἐθνῶν. ιη´.
1 ‡ Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῆ, κα-
θημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας.
2 ‡ ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ ἰδοὺ
τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ἰδὼν, προσέδραμεν
εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ
3 προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. ‡ καὶ εἶπεν, κύριε εἰ ἄρα
εὗρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου.
4 ‡ ληφθήτω δὴ ὕδωρ, καὶ νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν· καὶ
5 καταψύξατε ὑπὸ τὸ δένδρον. ‡ καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ
φάγεσθε· καὶ μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ ἕνεκα
ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. καὶ εἶπεν, οὕτως ποίησον, κα-
6 θὰ εἴρηκας. ‡ καὶ ἔσπευσεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν σκη-
νὴν πρὸς σάρραν, καὶ εἶπεν αὐτῇ· σπεῦσον, καὶ φύρασον τρία μέ-
τρα σεμιδάλεως, καὶ ποίησον ἐγκρυφίας.
7 ‡ καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν ἀβραὰμ, καὶ ἔλαβε μοσχά-
ριον ἁπαλὸν καὶ καλὸν, καὶ ἔδωκε τῷ παιδὶ, καὶ ἐτάχυνε τοῦ
8 ποιῆσαι αὐτό. ‡ ἔλαβε δὲ βούτυρον, καὶ γάλα, καὶ τὸ μο-
σχάριον ὃ ἐποίησε· καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. αὐτὸς δὲ
παρειστήκει αὐτοῖς ὑπὸ τὸ δένδρον.
9 ‡ εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ποῦ σάρρα ἡ γυνή σου; ὁ δὲ ἀποκρι-
10 θεὶς, εἶπεν, ἰδοὺ ἐν τῇ σκηνῇ. ‡ εἶπε δὲ, ἐπαναστρέφων
ἥξω πρός σε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν σάρρα
ἡ γυνή σου. σάρρα δὲ ἤκουσε πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς οὖ-
11 σα ὄπισθεν αὐτοῦ. ‡ ἀβραὰμ δὲ καὶ σάρρα πρεσβεβη-
κότες ἦσαν ἡμερῶν. ἐξέλιπε δὲ σάρρα γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα.
12 ‡ ἐγέλασε δὲ σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα, οὔπω μέν μοι
γέγονεν ἕως τοῦ νῦν· ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et tulit Abraham Ismaelem filium suum, & omnes vernaculos domus suæ, & omnes quos emerat argento suo; cunctos masculos ex viris domus Abrahæ; & circuncidit carnem præputij eorum in ipsa die; sicut locutus est cum eo Deus. 24 Et Abraham erat filius nonaginta & nouem annorum, quando circuncidit carnem præputij sui: 25 Et Ismael filius eius erat filius tredecim annorum, quando circuncisa est caro præputij sui. 26 In ipsa die circuncisus est Abraham, & Ismael filius eius; 27 Et omnes viri domus suæ, tam vernaculi, quàm emptitij de filiis populorum, circuncisi sunt cum eo.

CAP. XVIII.

ET apparuit ei Dominus in conualle Mamre; & ipse sedebat in ostio tabernaculi, cùm incaluisset dies. 2 Et leuauit oculos suos, & vidit: & ecce tres viri stantes iuxta eum. & vidit, & cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi: & adorauit super terram. 3 Et dixit: Domine, si inueni nunc gratiam coram te, ne transeas, obsecro, à seruo tuo. 4 Accipiant nunc pauxillum aquæ, & lauate pedes vestros: & recumbite sub arbore. 5 Et accipiam buccellam panis; & confortate cor vestrum: postea transibitis; quia idcirco transistis iuxta seruum vestrum. Et dixerunt: Sic facies, sicut locutus es. 6 Et festinauit Abraham in tabernaculo ad Saram: & dixit, Accelera, tria sata farinæ similę commisce, & fac placentas. 7 Et ad boues cucurrit Abraham, & tulit vitulum tenerum & optimum; & dedit puero; & festinauit vt coqueret eum. 8 Et tulit butyrum, & lac, & vitulum quem coxerat; & posuit coram eis: & ipse ministrabat iuxta eos sub arbore: & comederunt. 9 Et dixerunt ei: Vbi est Sara vxor tua? 10 Et dixit: Ecce in tabernaculo est. Et ait: Reuertens reuertar ad te in tempore isto quo vos eritis viui: & ecce filius erit Saræ vxori tuæ. & Sara audiebat in ostio tabernaculi: & ostium erat à tergo eius. 11 Abraham autem & Sara senuerant, & prouectæ erant ætatis: & desierat esse Saræ consuetudo mulierum. 12 Et risit Sara intra se, dicens: Postquam consenui, erit mihi iuuentus; & dominus meus senex est.

13 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה
14 לֵאמֹר הַאַף אֻמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי׃ * הֲיִפָּלֵא
מֵיְהוָה דָּבָר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה
15 בֵן׃ * וַתְּכַחֵשׁ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צָחַקְתִּי כִּי יָרֵאָה
16 וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחָקְתְּ׃ * וַיָּקֻמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים
וַיַּשְׁקִפוּ עַל־פְּנֵי סְדֹם וְאַבְרָהָם הֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם׃
17 * וַיהוָה אָמָר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי
18 עֹשֶׂה׃ * וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם
19 וְנִבְרְכוּ־בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ * כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר
יְצַוֶּה אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ
יְהוָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְהוָה
20 עַל־אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלָיו׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי־רָבָּה וְחַטָּאתָם
21 כִּי כָבְדָה מְאֹד׃ * אֵרְדָה־נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ
הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה וְאִם־לֹא אֵדָעָה׃
22 * וַיִּפְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ
23 עֹמֵד לִפְנֵי יְהוָה׃ * וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה
24 צַדִּיק עִם־רָשָׁע׃ * אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ
הָעִיר הַאַף תִּסְפֶּה וְלֹא־תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים
25 הַצַּדִּיקִם אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ׃ * חָלִלָה לְּךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר
הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם־רָשָׁע וְהָיָה כַצַּדִּיק כָּרָשָׁע
חָלִלָה לָּךְ הֲשֹׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט׃
26 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אִם־אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם
27 בְּתוֹךְ הָעִיר וְנָשָׂאתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם׃ * וַיַּעַן
אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־אֲדֹנָי
28 וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר׃ * אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם
חֲמִשָּׁה הֲתַשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֶת־כָּל־הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא
29 אַשְׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ * וַיֹּסֶף
עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמַר אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים
וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָאַרְבָּעִים׃

13 * Dixit autem Dominus ad Abraam: Quare
risit Sara vxor tua, dicens: Num verè paritura
14 sum anus?* Nũquid Deo quicquã est diffici-
le? Iuxta cõdictum reuertar ad te hoc eodem
tempore, vita comite; & habebit Sara filium.
15 *Negauit Sara, dicens: Non risi; timore perter
rita. Dominus autẽ, Non est, inquit, ita; sed ri-
16 sisti. *Cùm ergo surrexissent inde viri, direxe-
runt oculos contra Sodomã: & Abraam simul
17 gradiebatur, deducẽs eos. *Dixitq; Dominus:
C Num celare potero Abraã quæ gesturus sum?
18 *Cùm futurus sit in gentem magnam ac robu
stissimã; & benedicendæ sint in eo omnes na-
19 tiones terræ?*Scio enim quòd præcepturus sit
filiis suis, & domui suæ post se, vt custodiant
viam Domini; & faciant iudicium & iustitiã:
vt adducat Dominus propter Abraam omnia
20 quę locutus est ad eum. *Dixit itaque Domi-
nus: Clamor Sodomorum & Gomorræorum
multiplicatus est; & peccatum eorum aggra-
21 uatũ est nimis. *Descẽdam, & videbo, vtrum
clamorem, qui venit ad me, opere cõpleuerit:
22 an non est ita, vt sciam. * Conuerteruntque se Ionæ 1.
inde, & abierunt Sodomam. Abraam verò ad-
23 huc stabat coram Dño:*Et appropinquãs, ait:
24 Nunquid perdes iustum cum impio? *Si fue-
rint quinquaginta iusti in ciuitate, peribũt si-
mul; & non parces loco illi propter quinqua-
25 ginta iustos, si fuerint in eo?*Absit à te vt rem
hanc facias; & occidas iustum cũ impio: fiát-
que iustus sicut impius. Non est hoc tuũ, qui
iudicas omnem terram: nequaquam facias iu-
26 diciũ hoc.*Dixitq; Dominus ad eum: Si inue
nero Sodomis quinquaginta iustos in medio
27 ciuitatis, dimittã omni loco propter eos. *Re-
D spondit Abraam, & ait: Quia semel cœpi, lo-
quar ad Dominũ meum, cùm sim puluis & ci-
28 nis. *Quid si minus quinquaginta iustis quí-
que fuerint, delebis propter quinque vniuer-
sam vrbem? Et ait: Non delebo, si inuenero i-
29 bi quadraginta quinque. *Rursumque lo-
cutus est ad eum: Si autem quadraginta ibi
inuenti fuerint, quid facies? Ait: Non percu-
tiam propter quadraginta.

תרגום אונקלוס

13 ואמר יי לאברהם למה דנן חייכת שרה למימר הברם בקשטא אילד ואנא סיבית׃ 14 היתכסי מן קדם יי פתגמא לזמן אתוב לותך
כעידן דאתון קימין ולשרה בר׃ 15 וכדבת שרה למימר לא חייכית ארי דחילת ואמר לא אלהין חייכת׃ 16 וקמו מתמן גבריא ואסתכיאו
על אפי סדום ואברהם אזל עמהון לאלוואיהון׃ 17 ויי אמר המכסי אנא מאברהם דאנא עבד׃ 18 ואברהם מהוא יהוי לעם סגי
ותקיף ויתברכון בדיליה כל עממי ארעא׃ 19 ארי ידעתניה בדיל דיפקיד ית בנוהי וית אנש ביתיה בתרוהי ויטרון אורחן דתקנן קדם יי
למעבד צדקתא ודינא בדיל דאיתי יי על אברהם ית דמליל לאיתאה עלוהי׃ 20 ואמר יי קבלת דסדום ועמורה ארי סגיאת וחובתהון ארי
תקיפת לחדא׃ 21 אתגלי כען ואדון הכקבילתהון דעלת לקדמי עבדו אעביד עמהון גמירא אם לא תיבין ואם תיבין לא אתפרע׃
22 ואתפניאו מתמן גבריא ואזלו לסדום ואברהם עד כען משמש בצלו קדם יי׃ 23 וקרב אברהם ואמר הברגז תשיצי זכאה עם חייבא׃
24 מאים אית חמשין זכאין בגו קרתא הברגז תשיצי ולא תשבוק לאתרא בדיל חמשין זכאין די בגוה׃ 25 קשטא אינון דינך מלמעבד
כפתגמא הדין לשצאה זכאה עם חייבא ויהא זכאה כחייבא קשטא אינון דינך הדיין דכל ארעא לא ברם יעביד דינא׃ 26 ואמר יי אם
אשכח בסדום חמשין זכאין בגו קרתא ואשבוק לכל אתרא בדילהון׃ 27 ואתיב אברהם ואמר הא כען אסגיתי למללא קדם
יי ואנא עפר וקטם׃ 28 מאים יחסרון מחמשין זכאין חמשא התחבל בחמשא ית כל קרתא ואמר לא אחבל אם אשכח תמן ארבעין
וחמשא׃ 29 ואוסף עוד למללא עמיה ואמר מאים ישתכחון תמן ארבעין ואמר לא אעביד גמירא בדיל ארבעין׃

Ait autem Dominus ad Abraam, dicens: 13
Quare risit Sarra in seipsa, dicens: Num verè pa-
riam? ego consenui. *Nunquid impoßibile erit a-* 14
pud Dominum verbum? in tempus hoc in horas re-
uertar ad te: & erit Sarræ filius.
Negauit autem Sarra, dicens: Non risi. timuit 15
enim. Et ait illi, non, sed risisti.
Cùm surrexissent autem viri, inde respexerũt 16
in faciem Sodomorum & Gomorræ. Abraam au-
tem simul gradiebatur cum eis, comitans eos.
At Dominus dixit: Non celabo ab Abraam 17
seruo meo quæ ego facio. *Abraam autem fu-* 18
turus erit in gentem magnam & multam. & bene-
dicentur in ipso omnes gentes terræ.
Scio enim quòd præcipiet filiis suis, & domui 19
suæ post se: & custodient vias Domini, vt faciant
iustitiam & iudicium; vt adducat Dominus super
Abraam omnia quæcunque locutus est ad eum.
Dixit autem Dominus: Clamor Sodomorum et 20
Gomorræ multiplicatus est apud me: & peccata eo-
rum magna valde. *Et descendens igitur vi-* 21
debo, si secundum clamorem eorũ qui venit ad me,
perficiunt. si autem non, vt sciam. *Et reuersi* 23
viri inde, venerunt in Sodomam. Abraam autem
erat stans coram Domino. *Et appropinquans A-* 23
braam, ait: Nunquid simul perdes iustum cum im-
pio? & erit iustus sicut impius? *Si fuerint quin-* 24
quaginta iusti in ciuitate, perdes eos? non remittes
omni loco propter quinquaginta iustos, si fuerint in
ea? *Nequaquam facias verbum hoc, occidere* 25
iustum cum impio: & erit iustus sicut impius? ne-
quaquam. qui iudicas omnem terram, non facies iu-
dicium? *Dixit autem Dominus: Si fuerint* 26
in Sodomis quinquaginta iusti, remittam omni ciui-
tati, & omni loco propter eos.
Et respondens Abraam, dixit: Nunc cœpi lo- 27
qui ad Dominum. ego autem sum terra & puluis.
Si autem minus fuerint quinquaginta iusti, in 28
quadraginta quinque, perdes propter quadraginta
quinque omnem ciuitatem? Et dixit: Non perdam,
si inuenero illic quadraginta quinque. *Et ad-* 29
didit vltra loqui ad eum, & dixit: Si inuenti fue-
rint illic quadraginta. & dixit: Non perdam pro-
pter quadraginta.

13 εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἀβραάμ, λέγων· τί ὅτι ἐγέλασε
Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα· ἆρά γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ γε-
14 γήρακα. μὴ ἀδυνατήσει παρὰ κυρίῳ ῥῆμα; εἰς τὸν
καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας ἀναστρέψω πρός σε· καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ
15 υἱός. ἠρνήσατο δὲ σάρρα, λέγουσα· οὐκ ἐγέλασα· ἐ-
φοβήθη γάρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ, οὐχί, ἀλλ' ἐγέλασας.
16 ἐξαναστάντες δὲ οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν κατέβλεψαν ἐπὶ
πρόσωπον Σοδόμων καὶ Γομόρρας. ἀβραὰμ δὲ συνεπορεύετο
μετ' αὐτῶν συμπροπέμπων αὐτούς.
17 ὁ δὲ κύριος εἶπεν· οὐ μὴ κρύψω ἀπὸ ἀβραὰμ τοῦ παι-
18 δός μου ἃ ἐγὼ ποιῶ. ἀβραὰμ δὲ γινόμενος ἔσται εἰς
ἔθνος μέγα καὶ πολύ· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα
19 τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ᾔδειν γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτόν· καὶ φυλάξουσι τὰς ὁδοὺς κυρίου
τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος
ἐπὶ ἀβραὰμ πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν.
20 εἶπε δὲ κύριος, κραυγὴ Σοδόμων καὶ γομόρρας πε-
πλήθυνται πρός με· καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφό-
21 δρα. καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐ-
τῶν τὴν ἐρχομένην πρός με, συντελοῦνται. εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ.
22 καὶ ἀποστρέψαντες οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν, ἦλθον εἰς σόδο-
μα. ἀβραὰμ δὲ ἦν ἑστηκὼς ἔναντι κυρίου.
22 καὶ ἐγγίσας ἀβραάμ, εἶπε· μὴ συναπολέσῃς δίκαιον
24 μετ' ἀσεβοῦς· καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής; ἐὰν ὦσι
πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολέσεις αὐτούς· οὐκ ἀνή-
σεις πάντα τὸν τόπον ἕνεκα τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὦσιν ἐν
25 αὐτῇ; μηδαμῶς ποιήσῃς τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀποκτεῖναι δίκαιον
μετ' ἀσεβοῦς· καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. μηδαμῶς· ὁ κρίνων
26 πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν; εἶπε δὲ κύριος, ἐὰν ὦσιν ἐν
Σοδόμοις πεντήκοντα δίκαιοι, ἀνήσω ὅλην τὴν πόλιν καὶ πάντα
27 τὸν τόπον δι' αὐτούς. καὶ ἀποκριθεὶς ἀβραάμ, εἶπε·
νῦν ἠρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον· ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σπο-
28 δός· ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι εἰς
τεσσαρακονταπέντε, ἀπολεῖς ἕνεκεν τῶν τεσσαρακονταπέντε
πᾶσαν τὴν πόλιν; καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐ-
κεῖ τεσσαρακονταπέντε.
29 καὶ προσέθηκεν ἔτι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν·
ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα· καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω
ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit Dominus Abrahæ: Quare risit Sara, dicens: Nunquid in veritate paritura sum, & ego consenui? 14 Nunquid occultabitur à facie Domini verbum? In tempore reuertar ad te, sicut nunc quo eritis viui: & Saræ erit filius. 15 Et negauit Sara, dicens: Non risi: quia timuit. & ait: Nequaquam; sed risisti. 16 Et surrexerunt inde viri, & respexerunt contra faciem Sodomæ: & Abraham ibat cum eis, vt comitaretur eos. 17 Dixitque Dominus: Nunquid celabo ego ab Abraham quod ego facio? 18 Abraham autem erit in gentem magnam & robustã: & benedicentur propter eum omnes populi terræ. 19 Quia noui quòd præcipiet filiis suis, & viris domus suæ post se, vt custodiant vias quę rectæ sunt coram Domino; vt faciant iustitiam & iudicium: vt adducat Dominus super Abraham, quod locutus est vt adduceret super eum. 20 Dixitque Dominus: Clamor Sodomæ & Gomorræ, quia multus est; & peccatum eorum, quia forte est nimis. 21 Apparebo nunc, & diiudicabo, vtrum sicut clamor qui venit coram me fecerint, consumabo eos, si non egerint pœnitentiã. si autem egerint pœnitentiam, non vlciscar. 22 Et recesserunt inde viri; & abierunt Sodomam: & Abraham adhuc stabat in oratione coram Domino. 23 Et accessit Abraham & dixit: Nunquid in furore consumes iustum cum impio? 24 Si fortè sunt quinquaginta iusti in medio ciuitatis, num in furore consumes: & non dimittes loco propter quinquaginta iustos, qui sunt in medio eius? 25 Vera sunt iudicia tua: ne facias sicut rem hanc, vt consumas iustum cum impio; vt sit iustus sicut impius: vera sunt iudicia tua. Nunquid iudex vniuersæ terræ non vtique faciet iudicium? 26 Dixitque Dominus: Si inuenero in Sodoma quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. 27 Et respondit Abraham, & dixit: Multum locutus sum coram Domino, cùm sim ego puluis & cinis. 28 Fortè deficient de quinquaginta iustis, quinque: nunquid disperdes propter quinque omnem ciuitatem? Et dixit: Non disperdam, si inuenero ibi quadraginta & quinque. 29 Addiditque rursus loqui cum eo, & dixit: Fortè inuenientur ibi quadraginta. Et dixit: Non faciam consumationem propter quadraginta.

30 * וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי וַאֲדַבֵּרָה אוּלַי יִמָּצְאוּן
שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם־אֶמְצָא שָׁם
31 שְׁלֹשִׁים׃ * וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־
אֲדֹנָי אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית
32 בַּעֲבוּר הָעֶשְׂרִים׃ * וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי
וַאֲדַבְּרָה אַךְ־הַפַּעַם אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה
33 וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה׃ * וַיֵּלֶךְ יְהוָה
כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב
לִמְקֹמוֹ׃ יט

1 * וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב
וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־סְדֹם וַיַּרְא־לוֹט וַיָּקָם לִקְרָאתָם
2 וַיִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם אָרְצָה׃ * וַיֹּאמֶר הִנֶּה נָּא־אֲדֹנַי סוּרוּ
נָא אֶל־בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם
3 וַהֲלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹּא כִּי בָרְחוֹב נָלִין׃ * וַיִּפְצַר־
בָּם מְאֹד וַיָּסֻרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה
4 וּמַצּוֹת אָפָה וַיֹּאכֵלוּ׃ * טֶרֶם יִשְׁכָּבוּ וְאַנְשֵׁי הָעִיר
אַנְשֵׁי סְדֹם נָסַבּוּ עַל־הַבַּיִת מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן כָּל־הָעָם
5 מִקָּצֶה׃ * וַיִּקְרְאוּ אֶל־לוֹט וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַיֵּה הָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר־בָּאוּ אֵלֶיךָ הַלָּיְלָה הוֹצִיאֵם אֵלֵינוּ וְנֵדְעָה אֹתָם׃
6 * וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם לוֹט הַפֶּתְחָה וְהַדֶּלֶת סָגַר אַחֲרָיו׃
7 * וַיֹּאמַר אַל־נָא אַחַי תָּרֵעוּ׃ * הִנֵּה־נָא לִי שְׁתֵּי
8 בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אִישׁ אוֹצִיאָה־נָּא אֶתְהֶן אֲלֵיכֶם
וַעֲשׂוּ לָהֶן כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם רַק לָאֲנָשִׁים הָאֵל אַל־תַּעֲשׂוּ
9 דָבָר כִּי־עַל־כֵּן בָּאוּ בְּצֵל קֹרָתִי׃ * וַיֹּאמְרוּ גֶּשׁ־הָלְאָה
וַיֹּאמְרוּ הָאֶחָד בָּא־לָגוּר וַיִּשְׁפֹּט שָׁפוֹט עַתָּה נָרַע לְךָ
מֵהֶם וַיִּפְצְרוּ בָאִישׁ בְּלוֹט מְאֹד וַיִּגְּשׁוּ לִשְׁבֹּר הַדָּלֶת׃
10 * וַיִּשְׁלְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־יָדָם וַיָּבִיאוּ אֶת־לוֹט אֲלֵיהֶם
11 הַבָּיְתָה וְאֶת־הַדֶּלֶת סָגָרוּ׃ * וְאֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־
פֶּתַח הַבַּיִת הִכּוּ בַּסַּנְוֵרִים מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּלְאוּ
לִמְצֹא הַפָּתַח׃

30 * Ne quæso, inquit, indigneris, Domine, si
loquar: Quid si ibi inuenti fuerint triginta?
Respondit: Non faciã, si inuenero ibi triginta.
31 * Quia semel, ait, cœpi, loquar ad Dominum
meum: Quid si ibi inuẽti fuerint viginti? Ait:
32 Non interficiam propter viginti. * Obsecro,
inquit, ne irascaris, Domine, si loquar adhuc
semel. Quid si inuenti fuerint ibi decẽ? Dixit:
33 Non delebo propter decem. * Abiit Dominus
postquam cessauit loqui ad Abraam: & ille re-
uersus est in locum suum.

CAP. XIX.

1 VEneruntque duo angeli Sodomam vespe-
A rè, sedente Loth in foribus ciuitatis. Qui
cùm vidisset eos, surrexit, & iuit obuiam eis:
2 adorauitque pronus in terram. * Et dixit: Ob-
secro, domini, declinate in domum pueri ve-
stri; & manete ibi: lauate pedes vestros; & ma
nè proficiscemini in viam vestram. Qui dixe-
3 runt: Minimè; sed in platea manebimus. * Cõ-
pulit illos oppidò, vt diuerterent ad eum. In-
gressique domum eius, fecit conuiuium; coxit
4 azyma; & comederunt. * Priùs autem quàm
irent cubitum, viri ciuitatis vallauerunt do- Luc. 24. d.
B mum illius à puero vsque ad senem; omnis po
5 pulus simul. * Vocaueruntque Loth, & dixe-
runt ei: Vbi sunt viri, qui introierunt ad te no
6 ćte? educ illos huc, vt cognoscam⁹ eos. * Egres-
sus ad eos Loth, post tergum accludens ostiũ,
7 * ait: Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum
8 hoc facere. * Habeo duas filias, quæ necdũ co-
gnouerunt virũ: educam eas ad vos, & abuti-
mini eis sicut vobis placuerit; dũ modò viris
istis nihil mali faciatis; quia ingressi sunt sub
9 vmbra culminis mei. * At illi dixerunt: Recede
illuc. & rursus: Ingressus est, inquiunt, vt ad- Iudic. 19. f.
uena, nunquid vt iudices? Te ergo ipsum ma
gis, quàm hos affligemus. vimque faciebant
Loth vehementissimè. iamque prope erat vt 2. Pet. 2.
10 effringerent fores. * Et ecce miserunt manum
C viri, & introduxerunt ad se Loth, clauséruntque
11 que ostium. * Et eos qui foris erant percus- 4. Reg. 6.
serũt cæcitate, à minimo vsque ad maximum:
ita vt ostium inuenire non possent.

תרגום אונקלוס

30 וַאֲמַר לָא כְעַן יִתְקוֹף רֻגְזָא דַייָ וַאֲמַלֵּיל מָאִים יִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן תְּלָתִין וַאֲמַר לָא אֶעְבֵּיד גְּמִירָא אִם אֶשְׁכַּח תַּמָּן תְּלָתִין׃ 31 וַאֲמַר הָא כְעַן אַסְגֵּיתִי
לְמַלָּלָא קֳדָם יְיָ מָאִים יִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן עֶשְׂרִין וַאֲמַר לָא אֲחַבֵּיל בְּדִיל עֶשְׂרִין׃ 32 וַאֲמַר לָא כְעַן יִתְקוֹף רֻגְזָא דַייָ וַאֲמַלֵּיל בְּרַם בְּזִמְנָא הָדָא מָאִים
יִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן עַשְׂרָה וַאֲמַר לָא אֲחַבֵּיל בְּדִיל עַשְׂרָה׃ 33 וְאִסְתַּלַּק יְקָרָא דַייָ כַּד שֵׁיצִי לְמַלָּלָא עִם אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם תָּב לְאַתְרֵיהּ׃
יט
1 וַאֲתוֹ תְּרֵין מַלְאֲכַיָּא לִסְדוֹם בְּרַמְשָׁא וְלוֹט יָתֵיב בִּתְרַעָא דִסְדוֹם וַחֲזָא
לוֹט וְקָם לְקַדָּמוּתְהוֹן וּסְגִיד עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא׃ 2 וַאֲמַר בְּבָעוּ כְעַן רִבּוֹנַי זוּרוּ כְעַן לְבֵית עַבְדְּכוֹן וּבִיתוּ וְאַסְחוּ רַגְלֵיכוֹן וְתַקְדְּמוּן וּתְהָכוּן
לְאָרְחֲכוֹן וַאֲמַרוּ לָא אֱלָהֵין בִּרְחוֹבָא נְבִית׃ 3 וְאַתְקֵיף בְּהוֹן לַחֲדָא וְזָרוּ לְוָתֵיהּ וְעָלוּ לְבֵיתֵיהּ וַעֲבַד לְהוֹן מִשְׁתְּיָא וּפַטִּיר אֲפָא לְהוֹן וַאֲכַלוּ׃
4 עַד לָא שְׁכִבוּ וֶאֱנָשֵׁי קַרְתָּא אֱנָשִׁין דִּסְדוֹם אַקִּיפוּ עַל בֵּיתָא מֵעוּלֵימָא וְעַד סָבָא כָּל עַמָּא מִסּוֹפֵיהּ׃ 5 וּקְרוֹ לְלוֹט וַאֲמַרוּ לֵיהּ אָן גֻּבְרַיָּא דַאֲתוֹ
לְוָתָךְ בְּלֵילְיָא אַפֵּיקִינּוּן לְוָתַנָא וְנִדַּע יָתְהוֹן׃ 6 וּנְפַק לְוָתְהוֹן לוֹט לִתְרַעָא וְדַשָּׁא אֲחַד בָּתְרוֹהִי׃ 7 וַאֲמַר בְּבָעוּ כְעַן אַחַי לָא תַבְאֲשׁוּן׃
8 הָא כְעַן לִי תַּרְתֵּין בְּנָן דְּלָא יְדָעוּנִין גְּבַר אַפֵּיק כְּעַן יָתְהֵין לְוָתְכוֹן וְעֶבְדוּ לְהֵין כִּדְתַקִּין בְּעֵינֵיכוֹן לְחוֹד לְגֻבְרַיָּא הָאִלֵּין לָא תַעְבְּדוּן מִדַּעַם אֲרֵי עַל כֵּן עָלוּ
בְּטַלַּל שָׁרוּתִי׃ 9 וַאֲמַרוּ קְרֵיב לְהַלָּא וַאֲמַרוּ חַד אֲתָא לְאִתּוֹתָבָא וְהָא דָאֵין דִּינָא כְעַן נַבְאֵשׁ לָךְ מִדִּילְהוֹן וְאַתְקִיפוּ בְּגֻבְרָא בְּלוֹט לַחֲדָא
וּקְרִיבוּ לְמִתְבַּר דַּשָּׁא׃ 10 וְאוֹשִׁיטוּ גֻּבְרַיָּא יַת יְדֵיהוֹן וְאַעִילוּ יַת לוֹט לְוָתְהוֹן לְבֵיתָא וְיַת דַּשָּׁא אֲחִידוּ׃ 11 וְיַת
גֻּבְרַיָּא דִּבִתְרַע בֵּיתָא מְחוֹ בְּשַׁבְרִירַיָּא מִזְּעֵירָא וְעַד רַבָּא וְלָאִיוּ לְאַשְׁכָּחָא תַּרְעָא׃

* Et ait: Nunquid si locutus fuero, Domine? Si 30
autem inuenti fuerint illic triginta. & dixit: Non
perdam propter triginta. * Et dixit: Postquam 31
habeo loqui ad Dominum; Si autem inuenti fuerint
illic viginti. & dixit, Non perdam, si inuenero illic
viginti. * Et dixit: Nunquid, Domine, si locu- 32
tus fuero adhuc semel: Si autem inuenti fuerint illic
decem. & dixit, Non perdam propter decem.
* Abijt autem Dominus, vt cessauit loquens A- 33
braam. & Abraam reuersus est in locum suum.

CAP. XIX.

Venerunt autem duo angeli in Sodomam vespe- 1
re. Lot autem sedebat apud portam Sodomorū.
videns autem Lot, surrexit in occursum illis: et ad-
orauit facie in terram. * Et dixit: Ecce, do- 2
mini, declinate in domum pueri vestri, & manete,
& lauate pedes vestros: & manicantes, proficisce-
mini viam vestram. Dixerunt autem: Non, sed in
platea manebimus. * Et coegit eos, & decli- 3
nauerunt ad eum. & ingressi sunt in domum eius:
& fecit illis conuiuium, & azymos coxit eis, et co-
mederunt. * Antequam dormierant autem 4
viri ciuitatis Sodomitæ, circuierūt domum à puero
vsque ad senem, omnis populus simul.
* Et vocauerunt Lot, & dixerunt ad eum: V- 5
bi sunt viri qui ingressi sunt ad te nocte?
* Educ illos ad nos, vt coeamus cum eis. egressus 6
est autem Lot ad vestibulum; at ostium adaperuit
post se. * Ait autem eis: Nequaquam viri fratres, 7
ne malum feceritis.
* Sunt autem mihi duæ filiæ, quæ non cognoue- 8
runt virum: educam eas ad vos, & vtimini eis,
sicut placuerit vobis; solùm in viros istos ne facia-
tis iniustum: cuius causa ingressi sunt sub tegmine
trabium mearum. * Dixerunt autem illi: Rece- 9
de illuc. ingressus es habitare, nunquid & iudicium
iudicare? nunc ergo te affligemus magis quàm illos.
& coegerunt virum Lot vehementer: & appro-
pinquauerunt confringere ostium. * Extenden- 10
tes autem viri manus, attraxerunt Lot in domum
ad se; & ostium domus clauserunt.
* At viros existentes ad ianuam, percusserunt 11
in cæcitate à minimo vsque ad magnum: & fatiga-
ti sunt quærentes ostium.

30 * καὶ εἶπε, μή τι ἐὰν λαλήσω κύριε· ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐ-
κεῖ τριάκοντα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα.
31 * καὶ εἶπεν, ἐπειδὴ ἔχω λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐὰν δὲ
εὑρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ
32 εἴκοσι. * καὶ εἶπε, μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅπαξ· ἐὰν
δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα.
33 * ἀπῆλθε δὲ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τῷ ἀβραάμ·
καὶ ἀβραὰμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. ιθ.
1 * Ἦλθον δὲ οἱ δύο ἄγγελοι εἰς σόδομα ἑσπέρας. λὼτ
δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύλην σοδόμων. ἰδὼν δὲ λώτ, ἀνέστη εἰς
συνάντησιν αὐτοῖς· καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν
2 γῆν. * καὶ εἶπεν, ἰδοὺ κύριοι ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ
παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ νίψασθε τοὺς πόδας ὑ-
μῶν, καὶ ὀρθρίσαντες, ἀπελεύσεσθε τὴν ὁδὸν ὑμῶν· εἶπον δέ,
οὐχί, ἀλλ' ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν.
3 * καὶ κατεβιάσατο αὐτούς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς αὐτόν· καὶ
εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ ἀζύ-
μους ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον.
4 * πρὸ τοῦ κοιμηθῆναι δέ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ σοδομῖ-
ται, ἐκύκλωσαν τὴν οἰκίαν ἀπὸ νεανίσκου ἕως πρεσβύτου,
5 πᾶς ὁ λαὸς ἅμα· * καὶ προσεκάλουν τὸν λώτ· καὶ εἶπον
πρὸς αὐτόν, ποῦ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες πρὸς σὲ τὴν
6 νύκτα. * ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα συγγενώ-
μεθα αὐτοῖς. ἐξῆλθε δὲ λὼτ πρὸς τὸ πρόθυρον, τὴν δὲ θύραν
προσέωξεν ὀπίσω αὐτοῦ.
7 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, μηδαμῶς ἄνδρες ἀδελφοί, μὴ πονηρεύη-
8 σθε. * εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄν-
δρα· ἐξάξω αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χρᾶσθε αὐταῖς, καθ' ὃ
ἂν ἀρέσκοι ὑμῖν· μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους μὴ ποιήσητε ἄ-
δικον, οὗ ἕνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δοκῶν μου.
9 * εἶπαν δὲ αὐτῷ, ἀπόστα ἐκεῖ· εἰσῆλθες παροικεῖν, μὴ καὶ
κρίσιν κρίνειν; νῦν οὖν σὲ κακώσομεν μᾶλλον ἢ ἐκείνους. καὶ πα-
ρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν λὼτ σφόδρα· καὶ ἤγγισαν συντρίψαι
10 τὴν θύραν. * ἐκτείναντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰς χεῖρας,
εἰσεσπάσαντο τὸν λὼτ εἰς τὸν οἶκον πρὸς ἑαυτούς, καὶ τὴν θύ-
ραν τοῦ οἴκου ἀπέκλεισαν.
11 * τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας ἐπάταξαν
ἐν ἀορασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· καὶ παρελύθησαν
ζητοῦντες τὴν θύραν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et dixit. Ne, obsecro, irascatur furor Domini; & loquar: Fortè inuenientur ibi triginta. Et dixit: Non faciam consumationem, si inuenero ibi
triginta. 31 Et dixit: Ecce nunc multum locutus sum coram Domino: fortè inuenientur ibi viginti. & dixit: Non disperdam propter viginti.
32 Et ait: Ne, obsecro, irascatur furor Domini, & loquar tantummodo hac vice: Fortè inuenientur ibi decem. & dixit: Non disperdam prop-
ter decem. 33 Et eleuata est gloria Domini cùm cessasset loqui cum Abraham. & Abraham reuersus est in locum suum. CAP. XIX.
ET venerunt duo angeli Sodomam vesperè: & Lot sedebat in porta Sodomæ. Et vidit Lot, & surrexit in occursum eorum: & adorauit pronus
super terram. 2 Et ait: Obsecro nunc, domini mei, declinate nunc in domum serui vestri: & manete, & lauate pedes vestros: & ma-
ne surgentes, ibitis in viam vestram. & dixerunt: Nequaquam; sed in platea manebimus. 3 Et compulit eos valde; & declinauerunt ad
eum, & ingressi sunt in domum eius: & fecit eis conuiuium, & azyma coxit eis; & comederunt. 4 Priusquam autem irent cubitum, viri
ciuitatis viri Sodomæ vallauerunt domum à puero vsque ad senem, omnis populus simul. 5 Et vocauerunt Lot, & dixerunt ei: Vbi sunt
viri qui venerunt ad te nocte? educ eos ad nos, & cognoscemus eos. 6 Et egressus est ad eos Lot ad portam; & ostium clausit post se.
7 Et ait: Obsecro nunc, fratres mei, nolite malè facere. 8 Ecce nunc habeo duas filias, quæ non cognouerunt virum: educam nunc eas
ad vos, & facite illis sicut placuerit in oculis vestris: tantummodo viris istis ne faciatis quicquam; quia propterea ingressi sunt sub vmbra tegminis
mei. 9 Et dixerunt: Recede illuc: & dixerunt, Vnus venit ad peregrinandum, & ecce iudicat iudicium. nunc malefaciemus tibi magis,
quàm eis: & compulerunt virum Lot valde; & accesserunt ad confringendam ianuam. 10 Et extenderunt viri manus suas, & introdu-
xerunt Lot ad se in domum; & ianuam clauserunt. 11 Et viros qui erant in porta domus, percusserunt cæcitate à minimo vsque ad maxi-
mum. defatigatique sunt vt inuenirent portam.

12 ‡ וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל־לוֹט עֹד מִי־לְךָ פֹה חָתָן וּבָנֶיךָ
וּבְנֹתֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ בָּעִיר הוֹצֵא מִן־הַמָּקוֹם׃
13 ‡ כִּי־מַשְׁחִתִים אֲנַחְנוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־גָדְלָה
צַעֲקָתָם אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיְשַׁלְּחֵנוּ יְהוָה לְשַׁחֲתָהּ׃
14 ‡ וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל־חֲתָנָיו לֹקְחֵי בְנֹתָיו וַיֹּאמֶר
קוּמוּ צְּאוּ מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־מַשְׁחִית יְהוָה אֶת־
15 הָעִיר וַיְהִי כִמְצַחֵק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו׃ ‡ וּכְמוֹ הַשַּׁחַר
עָלָה וַיָּאִיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת־
אִשְׁתְּךָ וְאֶת־שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן־תִּסָּפֶה
16 בַּעֲוֹן הָעִיר׃ ‡ וַיִּתְמַהְמָהּ וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ
וּבְיַד־אִשְׁתּוֹ וּבְיַד שְׁתֵּי בְנֹתָיו בְּחֶמְלַת יְהוָה עָלָיו
17 וַיֹּצִאֻהוּ וַיַּנִּחֻהוּ מִחוּץ לָעִיר׃ ‡ וַיְהִי כְהוֹצִיאָם
אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִמָּלֵט עַל־נַפְשֶׁךָ אַל־תַּבִּיט
אַחֲרֶיךָ וְאַל־תַּעֲמֹד בְּכָל־הַכִּכָּר הָהָרָה הִמָּלֵט פֶּן־
18 תִּסָּפֶה׃ ‡ וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם אַל־נָא אֲדֹנָי׃
19 ‡ הִנֵּה־נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְהַחֲיוֹת אֶת־נַפְשִׁי וְאָנֹכִי לֹא אוּכַל
לְהִמָּלֵט הָהָרָה פֶּן־תִּדְבָּקַנִי הָרָעָה וָמַתִּי׃
20 ‡ הִנֵּה־נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרֹבָה לָנוּס שָׁמָּה וְהִוא מִצְעָר
אִמָּלְטָה נָּא שָׁמָּה הֲלֹא מִצְעָר הִוא וּתְחִי נַפְשִׁי׃
21 ‡ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נָשָׂאתִי פָנֶיךָ גַּם לַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי
22 הָפְכִּי אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ ‡ מַהֵר הִמָּלֵט שָׁמָּה
כִּי לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת דָּבָר עַד־בֹּאֲךָ שָׁמָּה עַל־כֵּן קָרָא
23 שֵׁם־הָעִיר צוֹעַר׃ ‡ הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל־הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא
24 צֹעֲרָה׃ ‡ וַיהוָה הִמְטִיר עַל־סְדֹם וְעַל־עֲמֹרָה
25 גָּפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן־הַשָּׁמָיִם׃ ‡ וַיַּהֲפֹךְ אֶת־
הֶעָרִים הָאֵל וְאֵת כָּל־הַכִּכָּר וְאֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הֶעָרִים
26 וְצֶמַח הָאֲדָמָה׃ ‡ וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נְצִיב
27 מֶלַח׃ ‡ וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
עָמַד שָׁם אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃

12 ‡ Dixerũt autem ad Loth: Habes hic quem-
piam tuorum generum, aut filios, aut filias?
13 omnes qui tui ſunt, educ de vrbe hac. ‡ De-
lebimus enim locum iſtum; eò quòd increue-
rit clamor eorum coram Domino: qui miſit
14 nos, vt perdamus illos. ‡ Egreſſus itaque Loth,
locutus eſt ad generos ſuos, qui accepturi e-
rant filias eius, & dixit: Surgite, & egredimi-
ni de loco iſto; quia delebit Dominus ciuita-
tem hanc. & viſus eſt eis quaſi ludens loqui.
15 ‡ Cumq́ue eſſet manè, cogebant eum ange-
D li, dicentes: Surge, tolle vxorem tuam, & duas Sap.10.
filias quas habes; ne & tu pariter pereas in ſce-
16 lere ciuitatis. ‡ Diſſimulante illo, apprehen-
derunt manum eius, & manũ vxoris, ac dua-
rum filiarum eius, eò quòd parceret Dominus
illi. eduxeruntq́ue eum, & poſuerunt extra
17 ciuitatem. ‡ Ibiq́ue locuti ſunt ad eum, di-
centes: Salua animam tuam. noli reſpicere
poſt tergũ; nec ſtes in omni circa regione: ſed
in monte ſaluum te fac, ne & tu ſimul pereas.
18 ‡ Dixitq́ue Loth ad eos: Quæſo, domine
19 mi. ‡ Quia inuenit ſeruus tuus gratiam co- Sap.10.
ram te, & magnificaſti miſericordiam tuam,
quam feciſti mecũ, vt ſaluares animam meã:
nec poſſum in monte ſaluari, ne fortè appre-
20 hendat me malum, & moriar. ‡ Eſt ciuitas hęc
E iuxta, ad quam poſſum fugere, parua; & ſalua-
bor in ea. nunquid non modica eſt, & viuet
21 anima mea? ‡ Dixitq́ue ad eum: Ecce etiam
in hoc ſuſcepi preces tuas, vt nõ ſubuertã vr-
22 bem, pro qua locutus es. ‡ Feſtina, & ſaluare
ibi: quia non potero facere quicquam, donec
ingrediaris illuc. idcircò vocatum eſt nomen
23 vrbis illius, Segor. ‡ Sol egreſſus eſt ſuper
24 terram; & Loth ingreſſus eſt Segor. ‡ Igitur
Dominus pluit ſuper Sodomam & Gomor- Eſa.13.d Hier.50.f
ram ſulphur & ignem à Domino de cælo: Amos 4.d Luc.17.d Ezech.16.f
25 ‡ Et ſubuertit ciuitates has, & omnem circa Sap.10.d Oſee 11.c
regionem, vniuerſos habitatores vrbium, &
26 cuncta terræ virentia. ‡ Reſpiciénſque v-
xor eius poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis.
27 ‡ Abraam autem conſurgens manè, vbi ſte-
terat priùs cum Domino:

תרגום אונקלוס

12 וַאֲמַרוּ גֻבְרַיָּא לְלוֹט עוֹד מַאן לָךְ הָכָא חֲלָא חַתְנָךְ וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ וְכֹל דִּלָךְ בְּקַרְתָּא אַפֵּיק מִן אַתְרָא׃ 13 אֲרֵי מְחַבְּלִין אֲנַחְנָא יַת אַתְרָא
הָדֵין אֲרֵי סְגִיאַת קְבִילְתְּהוֹן קֳדָם יְיָ וְשַׁלְחַנָא יְיָ לְחַבָּלוּתַהּ׃ 14 וּנְפַק לוֹט וּמַלִּיל עִם חַתְנוֹהִי נָסְבֵי בְנָתֵיהּ וַאֲמַר קוּמוּ פּוּקוּ מִן אַתְרָא הָדֵין
אֲרֵי מְחַבֵּל יְיָ יַת קַרְתָּא וַהֲוָה כִּמְחַאֵיךְ בְּעֵינֵי חַתְנוֹהִי׃ 15 וּכְמִסַּק צַפְרָא הֲוָה וּדְחִיקוּ מַלְאֲכַיָּא בְּלוֹט לְמֵימַר קוּם דְּבַר יַת אִתְּתָךְ וְיַת
תַּרְתֵּין בְּנָתָךְ דְּאִשְׁתְּכַחָן מְהֵימְנָן עִמָּךְ דִּלְמָא תִלְקֵי בְּחוֹבֵי קַרְתָּא׃ 16 וְאִתְעַכַּב וְאַתְקִיפוּ גֻבְרַיָּא בִּידוֹהִי וּבִידָא דְאִתְּתֵיהּ וּבִיד תַּרְתֵּין
בְּנָתֵיהּ בִּדְחָס יְיָ עֲלוֹהִי וְאַפְּקוּהִי וְאַשְׁרוּהִי מִבָּרָא לְקַרְתָּא׃ 17 וַהֲוָה כַּד אַפִּיקוּ יָתְהוֹן לְבָרָא וַאֲמַר חוּס עַל נַפְשָׁךְ לָא תִסְתְּכֵי לַאֲחוֹרָךְ
וְלָא תְקוּם בְּכָל מֵישְׁרָא לְטוּרָא אִשְׁתֵּזֵיב דִּלְמָא תִלְקֵי׃ 18 וַאֲמַר לוֹט לְהוֹן בְּבָעוּ כְּעַן רִבּוֹנִי׃ 19 הָא כְעַן אַשְׁכַּח עַבְדָּךְ
רַחֲמִין בְּעֵינָךְ וְאַסְגֵּיתָא טֵיבוּתָךְ דַּעֲבַדְתָּ עִמִּי לְקַיָּמָא יַת נַפְשִׁי וַאֲנָא לֵית אֲנָא יָכִל לְאִשְׁתֵּזָבָא לְטוּרָא דִּלְמָא תְעָרְעִנַּנִי בִישְׁתָּא וְאֵמוּת׃
20 הָא כְעַן קַרְתָּא הָדָא קְרִיבָא לְמֵעֲרַק לְתַמָּן וְהִיא זְעֵירָא אִשְׁתֵּיזֵב כְּעַן לְתַמָּן הֲלָא זְעֵירָא הִיא וְתִתְקַיַּם נַפְשִׁי׃ 21 וַאֲמַר לֵיהּ הָא
נְסֵיבִית אַפָּךְ אַף לְפִתְגָמָא הָדֵין בְּדִיל דְּלָא לְמֶהְפַּךְ יַת קַרְתָּא דְּבָעִיתָ עֲלַהּ׃ 22 אוֹחִי אִשְׁתֵּיזֵב לְתַמָּן אֲרֵי לָא אִיכוּל לְמֶעְבַּד מִדַּעַם עַד
מֵיתָךְ לְתַמָּן עַל כֵּן קְרָא שְׁמַהּ דְּקַרְתָּא צוֹעַר׃ 23 שִׁמְשָׁא נְפַק עַל אַרְעָא וְלוֹט אֲתָא לְצוֹעַר׃ 24 וַיְיָ אַמְטַר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרֵיתָא
וְאֶשָּׁתָא מִן קֳדָם יְיָ מִן שְׁמַיָּא׃ 25 וַהֲפַךְ יַת קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיַת כָּל מֵישְׁרָא וְיַת כָּל יָתְבֵי קִרְוַיָּא וְצִמְחָא דְאַרְעָא׃
26 וְאִסְתְּכִיאַת אִתְּתֵיהּ מִבָּתְרוֹהִי וַהֲוָת קְמָתָא דְמִלְחָא׃ 27 וְאַקְדִּים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא לְאַתְרָא דְּשַׁמֵּישׁ תַּמָּן בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ׃

‡ *Dixerunt autem viri ad Lot: Sunt tibi hic* 12
generi, aut filij, aut filiæ? aut si quis tibi alius est in
ciuitate? educ de loco isto: ‡ *quia perdimus nos locum* 13
istum: quia exaltatus est clamor eorum coram Do-
mino. & misit nos Dominus delere eam.
‡ *Egressus est autem Lot, & locutus est ad ge-* 14
neros suos, qui acceperunt filias suas; & dixit: Sur
gite, & egredimini de loco isto: quia delebit Domi-
nus ciuitatem. visus est autem deridere coram gene-
ris suis. ‡ *Vt autem diluculum factum est, vr-* 15
gebant angeli Lot, dicentes: Surgens accipe vxorem
tuam, & filias quas habes; & egredere, vt non pe-
reas cum iniquitatibus ciuitatis. ‡ *Et turbati* 16
sunt. & tenuerunt angeli manum eius, & manum
vxoris eius, & manus duarũ filiarum eius, eò quòd
parceret Dominus illi.
‡ *Et factum est quando eduxerunt eos foras, et* 17
dixerũt: Saluans salua tuam ipsius animam. ne re-
spexeris in retrorsum, neque steteris in omni circum
regione. in montem saluare, ne fortè simul compre-
hendaris. ‡ *Dixit autem Lot ad eos: Quæso, Do-* 18
mine: ‡ *Quia inueni puer tuus gratiam coram te,* 19
& magnificasti iustitiam tuam, quid facis super me
vt viuat anima mea. ego autem non potero saluari
in monte, ne apprehendant me mala, & moriar.
‡ *Ecce ciuitas hæc iuxta, vt fugiam ego illuc: quæ* 20
est parua, & saluabor. non parua est, & saluabi-
tur anima mea propter te?
‡ *Et dixit ei: Ecce admiratus sum tuam faciem.* 21
& in verbo hoc ne euertam ciuitatem, de qua lo-
cutus es. ‡ *Festina ergo saluari illic: non enim* 22
potero facere rem, donec venias tu illuc. propter hoc
vocauit nomen ciuitatis illius, Segor.
‡ *Sol egressus est super terram, & Lot ingressus* 23
est in Segor.
‡ *Et Dominus pluit super Sodomã & Gomor-* 24
ram sulphur & ignem à Domino de cælo.
‡ *Et subuertit ciuitates has, et omnem circa re-* 25
gionem, & omnes habitantes in ciuitatibus, et ger-
minantia super terram.
‡ *Et respexit vxor eius retrorsum: & facta est* 26
statua salis.
‡ *Manicauit autem Abraam diluculo, in locum* 27
vbi steterat coram Domino.

12 ‡ εἶπον δὲ οἱ ἄνδρες πρὸς τὸν λὼτ, εἰσί σοι ὧδε γαμβροὶ
ἢ υἱοὶ ἢ θυγατέρες; ἢ εἴ τις σοι ἄλλος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει; ἐξάγα-
13 γε ἐκ τοῦ τόπου τούτου. ‡ ὅτι ἀπόλλυμεν ἡμεῖς τὸν τόπον
τοῦτον· ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου· καὶ ἀπέ-
στειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτρῖψαι αὐτήν.
14 ‡ ἐξῆλθε δὲ λὼτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐ-
τοῦ, τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, ἀνάστητε, καὶ
ἐξέλθετε ἐκ τοῦ τόπου τούτου, ὅτι ἐκτρίψει κύριος τὴν πόλιν.
ἔδοξε δὲ γελοιάζειν ἐνώπιον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ.
15 ‡ ὡς δὲ ὄρθρος ἐγένετο, ἐσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν λὼτ,
λέγοντες· ἀναστὰς παράλαβε τὴν γυναῖκά σου, καὶ τὰς θυ-
γατέρας ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ συναπόλῃ ταῖς ἀνο-
16 μίαις τῆς πόλεως. ‡ καὶ ἐταράχθησαν· καὶ ἐκράτησαν
οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐ-
τοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι
κύριον αὐτοῦ.
17 ‡ καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ εἶπον, σώ-
ζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν· μὴ περιβλέψῃς εἰς τὰ ὀπί-
σω, μὴ δὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὄρος σώζου, μή
18 ποτε συμπαραληφθῇς. ‡ εἶπε δὲ λὼτ πρὸς αὐτοὺς, δέο-
19 μαι κύριε· ‡ ἐπειδὴ εὗρεν ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου,
καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς ἐπ' ἐμὲ τοῦ
ζῆσαι τὴν ψυχήν μου· ἐγὼ δὲ οὐ δυνήσομαι σωθῆναι εἰς
20 τὸ ὄρος, μὴ καταλάβῃ με τὰ κακὰ καὶ ἀποθάνω. ‡ ἰδοὺ
πόλις αὕτη ἐγγὺς, τοῦ καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστι μικρὰ, καὶ σω-
θήσομαι· οὐ μικρά ἐστι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου, ἕνεκέν σου;
21 ‡ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον· καὶ
ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ τοῦ μὴ καταστρέψαι τὴν πόλιν, περὶ
22 ἧς ἐλάλησας. ‡ σπεῦσον οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ
δυνήσομαι ποιῆσαι πρᾶγμα, ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε ἐκεῖ. διὰ τοῦ-
το ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης συγώρ.
23 ‡ ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ λὼτ εἰσῆλθεν εἰς ση-
24 γώρ. ‡ καὶ κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ σόδομα καὶ γόμορρα
θεῖον, καὶ πῦρ παρὰ κυρίου ἐξ οὐρανοῦ.
25 ‡ καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περί-
χωρον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ τὰ ἀ-
26 νατέλλοντα ἐπὶ τῆς γῆς. ‡ καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ
27 ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἁλός. ‡ ὤρθρισε δὲ ἀβραὰμ
τὸ πρωῒ εἰς τὸν τόπον οὗ ἑστήκει ἔναντι κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixeruntque viri ad Lot: Quoscunque habes hic generos tuos, & filios tuos, & filias tuas, & omnia quæ habes in ciuitate, educ de loco
isto: 13 Quoniam disperdemus nos locum istum: quia magnus est clamor eorum coram Domino. & misit nos Dominus, vt disperderemus
eum. 14 Et egressus est Lot, & locutus est cum generis suis, qui accepturi erant filias suas: & ait: Surgite, egredimini de loco isto, quia disperdet
Dominus ciuitatem. & fuit quasi ridiculum in oculis generorum suorum. 15 Et cùm ascendisset aurora, & esset manè, coëgerunt angeli Lot,
dicentes: Surge, & tolle vxorem tuam, & duas filias tuas quæ inuentæ sunt fideles tecum; ne fortè percutiaris in peccatis ciuitatis. 16 Et cùm
moram fecisset, apprehenderunt viri manus eius, & manum vxoris eius, & manum duarum filiarum eius, eo quòd misereretur Dominus illius; & e-
duxerunt eum, & posuerunt eum extra ciuitatem. 17 Et factum est cùm eduxissent eos foras, ait: Miserere animæ tuæ: non respicias post
tergum tuum; neque stes in omni planicie: sed in monte saluum te fac, ne fortè pereas. 18 Et ait Lot ad eos: Obsecro nunc, domini mei:
19 Ecce nunc inuenit seruus tuus misericordiam in oculis tuis; & multiplicasti bonitatem tuam quam fecisti mecum, sustentando animam
meam: & ego non possum saluari in monte, ne fortè occurrat mihi malum, & moriar. 20 Ecce nunc ciuitas hæc iuxta est ad fugiendum ibi,
& est parua. saluabor nunc ibi: nónne parua est? & viuet anima mea. 21 Dixitque ei: Ecce suscepi faciem tuam etiam pro hac re, vt non
subuertam ciuitatem pro qua rogasti. 22 Festina, saluare ibi; quia non possum quicquam facere, donec venias illuc. Propterea voca-
uit nomen ciuitatis Sogor. 23 Sol egressus est super terram: & Lot venit in Sogor. 24 Et Dominus pluit super So-
domam & Gomorram sulphur & ignem à facie Domini de cælo. 25 Et subuertit ciuitates has, & omnem planiciem, & om-
nes habitatores vrbium, & germen terræ. 26 Et respexit vxor eius post se: & facta est statua salis. 27 Et surrexit A-
braham manè, ad locum vbi steterat in oratione coram Domino.

28 * וַיַּשְׁקֵף עַל־פְּנֵי סְדֹם וַעֲמֹרָה וְעַל כָּל־פְּנֵי אֶרֶץ
הַכִּכָּר וַיַּרְא וְהִנֵּה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר
29 הַכִּבְשָׁן: * וַיְהִי בְּשַׁחֵת אֱלֹהִים אֶת־עָרֵי הַכִּכָּר
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת־לוֹט מִתּוֹךְ
הַהֲפֵכָה בַּהֲפֹךְ אֶת־הֶעָרִים אֲשֶׁר־יָשַׁב בָּהֵן לוֹט:
30 * וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ כִּי
יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר וַיֵּשֶׁב בַּמְּעָרָה הוּא וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו:
31 * וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל־הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן וְאִישׁ
אֵין בָּאָרֶץ לָבוֹא עָלֵינוּ כְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ:
32 * לְכָה נַשְׁקֶה אֶת־אָבִינוּ יַיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ וּנְחַיֶּה
33 מֵאָבִינוּ זָרַע: * וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן בַּלַּיְלָה
הוּא וַתָּבֹא הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת־אָבִיהָ וְלֹא־יָדַע
34 בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ: * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה
אֶל־הַצְּעִירָה הֵן־שָׁכַבְתִּי אֶמֶשׁ אֶת־אָבִי נַשְׁקֶנּוּ יַיִן
גַּם־הַלַּיְלָה וּבֹאִי שִׁכְבִי עִמּוֹ וּנְחַיֶּה מֵאָבִינוּ זָרַע:
35 * וַתַּשְׁקֶיןָ גַּם בַּלַּיְלָה הַהוּא אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן וַתָּקָם
הַצְּעִירָה וַתִּשְׁכַּב עִמּוֹ וְלֹא־יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקֻמָהּ:
36 * וַתַּהֲרֶיןָ שְׁתֵּי בְנוֹת־לוֹט מֵאֲבִיהֶן: * וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה
37 בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב הוּא אֲבִי־מוֹאָב עַד־הַיּוֹם:
38 * וְהַצְּעִירָה גַם־הִוא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־עַמִּי הוּא
אֲבִי בְנֵי־עַמּוֹן עַד־הַיּוֹם:

כ
1 * וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אַרְצָה הַנֶּגֶב וַיֵּשֶׁב
2 בֵּין־קָדֵשׁ וּבֵין שׁוּר וַיָּגָר בִּגְרָר: * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־
שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הִוא וַיִּשְׁלַח אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ גְּרָר
3 וַיִּקַּח אֶת־שָׂרָה: * וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם
הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְּךָ מֵת עַל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ
4 וְהִוא בְּעֻלַת בָּעַל: * וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר
5 אֲדֹנָי הֲגוֹי גַּם־צַדִּיק תַּהֲרֹג: * הֲלֹא הוּא אָמַר־לִי
אֲחֹתִי הִוא וְהִיא־גַם־הִוא אָמְרָה אָחִי הוּא בְּתָם־
לְבָבִי וּבְנִקְיֹן כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת:

28 *Intuitus eſt Sodomā & Gomorrā,&vniuerſā
terrā regionis illius. viditq́; aſcēdētē fauillā de
29 terra,quaſi fornacis fumū.*Cū enim ſubuerte
F ret Deus ciuitates regionis illius,recordatus eſt
Abrae;& liberauit Loth de ſubuerſione vrbiū
30 in quibus habitauerat. *Aſcēditq́; Loth de Se-
gor,& māſit in mōte: duę quoq; filiæ eius cū
eo. timuerat enī manere in Segor. Et māſit in
31 ſpelūca ipſe & duę filię eius cū eo.*Dixitq́; ma
ior ad minorē: Pater noſter ſenex eſt: & nullus
virorū remāſit in terra,q̄ poſſit ingredi ad nos
32 iuxta morē vniuerſæ terrę.*Veni,inebriemus eū
vino,dormiamúſq; cū eo, vt ſeruare poſſimus
33 ex patre noſtro ſemē. *Dederunt itaque patri
G ſuo bibere vinum nocte illa.Et ingreſſa eſt ma
ior,dormiuítq; cum patre. At ille non ſenſit,
nec quādo accubuit filia, nec quādo ſurrexit.
34 *Altera quoq; die dixit maior ad minorē: Ecce
dormiui heri cum patre meo. Demus ei bibe-
re vinum etiā hac nocte; & dormies cum eo,
35 vt ſaluemus ſemen de patre noſtro.*Dederūt-
que etiam & illa nocte patri ſuo bibere vinū.
ingreſſaq́; minor filia, dormiuit cū eo: & nec
quidē tunc ſenſit quādo cōcubuerit,vel quā-
36 do illa ſurrexit. * Conceperunt ergo duę filiæ
37 Loth de patre ſuo.*Peperitq́; maior filiū,& vo
cauit nomē eius Moab. ipſe eſt pater Moabi-
38 tarū vſque in pręſentē diem. *Minor quoque
peperit filium,& vocauit nomen eius Ammō,
id eſt, filius populi mei. ipſe eſt pater Ammo-
nitarum vſque hodie. CAP. XX.

1 PRofectus inde Abraam in terram Auſtra-
A lem,habitauit inter Cades & Sur: & pere-
2 grinatus eſt in Geraris. *Dixitque de Sara
vxore ſua,Soror mea eſt. Miſit ergo Abime-
3 lech rex Geraræ,& tulit eā. *Venit autē Deus
ad Abimelech per ſomnium nocte, & ait illi,
En morieris propter mulierem,quā tuliſti; ha
4 bet enim virum.*Abimelech verò non tetige-
rat eam. & ait: Domine,Nū gentem ignoran
5 tem & iuſtam interficies? * Nónne ipſe dixit
mihi,Soror mea eſt?& ipſa ait,Frater meus eſt.
In ſimplicitate cordis mei, & mundicia ma-
nuum mearum feci hoc.

תרגום אונקלוס

28 וְאִסְתְּכִי עַל אַפֵּי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְעַל כָּל אַפֵּי אַרְעָא דְמֵישְׁרָא וַחֲזָא וְהָא סְלֵק תְּנָנָא דְאַרְעָא כִּתְנָנָא דְאַתּוּנָא: 29 וַהֲוָה בְּחַבָּלוּת יְיָ יַת קִרְוֵי
מֵישְׁרָא וּדְכִיר יְיָ יַת אַבְרָהָם וְשַׁלַּח יַת לוֹט מִגּוֹ הֲפֵכְתָּא כַּד הֲפַךְ יַת קִרְוַיָּא דַּהֲוָה יָתֵב בְּהֵן לוֹט: 30 וּסְלֵק לוֹט מִצּוֹעַר וִיתֵב בְּטוּרָא וְתַרְתֵּין
בְּנָתֵיהּ עִמֵּיהּ אֲרֵי דְחִיל לְמִיתַּב בְּצֹעַר וִיתֵב בִּמְעַרְתָּא הוּא וְתַרְתֵּין בְּנָתֵיהּ: 31 וַאֲמַרַת רַבְּתָא לִזְעֵירְתָּא אֲבוּנָא סִיב וּגְבַר לֵית בְּאַרְעָא לְמֵעַל עֲלַנָא
כְּאוֹרַח כָּל אַרְעָא: 32 אֱתָא נַשְׁקֵי יַת אֲבוּנָא חַמְרָא וְנִשְׁכּוֹב עִמֵּיהּ וּנְקַיֵּים מֵאֲבוּנָא בְּנִין: 33 וְאַשְׁקִיאָה יַת אֲבוּהֵן חַמְרָא בְּלֵילְיָא הוּא וְעַלַּת
רַבְּתָא וּשְׁכֵיבַת עִם אֲבוּהָא וְלָא יְדַע בְּמִשְׁכְּבַהּ וּבְמִקְמַהּ: 34 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְבָתְרוֹהִי וַאֲמַרַת רַבְּתָא לִזְעֵירְתָּא הָא שְׁכֵבִית רַמְשָׁא עִם אַבָּא נַשְׁקִינֵּיהּ
חַמְרָא אַף בְּלֵילְיָא וְעוּלִי שְׁכְבִי עִמֵּיהּ וּנְקַיֵּים מֵאֲבוּנָא בְּנִין: 35 וְאַשְׁקִיאָה אַף בְּלֵילְיָא הַהוּא יַת אֲבוּהֵן חַמְרָא וְקָמַת זְעֵירְתָּא וּשְׁכֵיבַת עִמֵּיהּ וְלָא
יְדַע בְּמִשְׁכְּבַהּ וּבְמִקְמַהּ: 36 וְעַדִּיאָה תַּרְתֵּין בְּנַת לוֹט מֵאֲבוּהֵין: 37 וִילֵידַת רַבְּתָא בַּר וּקְרָת שְׁמֵיהּ מוֹאָב הוּא אֲבוּהוֹן דְּמוֹאֲבָאֵי עַד יוֹמָא
דֵין: 38 וּזְעֵירְתָּא אַף הִיא יְלֵידַת בַּר וּקְרָת שְׁמֵיהּ בַּר עַמִּי הוּא אֲבוּהוֹן דִּבְנֵי עַמּוֹן עַד יוֹמָא דֵין: כ
1 וּנְטַל מִתַּמָּן אַבְרָהָם לְאַרְעָא דָרוֹמָא וִיתֵב בֵּין רְקַם וּבֵין חַגְרָא וְאִתּוֹתַב בִּגְרָר: 2 וַאֲמַר אַבְרָהָם עַל שָׂרָה אִתְּתֵיהּ
אֲחָתִי הִיא וּשְׁלַח אֲבִימֶלֶךְ מַלְכָּא דִגְרָר וּדְבַר יַת שָׂרָה: 3 וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְוָת אֲבִימֶלֶךְ בְּחֶלְמָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ הָא אַתְּ מָאִית עַל עֵיסַק
אִתְּתָא דִּנְסֵבְתָּ וְהִיא אִתַּת גְּבַר: 4 וַאֲבִימֶלֶךְ לָא קְרֵב לְוָתַהּ וַאֲמַר יְיָ הַעַם אַף זַכַּאי תִּקְטוֹל: 5 הֲלָא
הוּא אֲמַר לִי אֲחָתִי הִיא וְהִיא אַף הִיא אֲמַרַת אֲחִי הוּא בְּקַשִּׁיטוּת לִבִּי וּבְזַכָּאוּת יְדַי עֲבַדִית דָּא:

*Et respexit super faciē Sodomorum & Gomorro- 28
rū, & super faciē circa regionis; & vidit: & ecce
flamma de terra, sicut vapor fornacis. *Et factū est 29
cū subuerteret Deus omnes ciuitates regionis, recor
datus est autē Deus Abraā: & emisit Lot de medio
subuersionis, cū subuerteret ciuitates in quibus habi
tauit in eis Lot. *Egressus est autē Lot de Segor, et se- 30
dit in mōte, ipse & duæ filiæ eius cū eo. timuit enī ha
bitare in Segor: & habitauit in speluca, ipse, et duæ
filiæ eius cū eo. *Dixit autē senior ad iuniorē: Pater 31
noster senior: & nemo est super terram qui ingredie-
tur ad nos, sicut conuenit vniuersæ terræ. *Veni, et 32
potemus patrem nostrū vino; & dormiamus cū eo;
& suscitemus ex patre nostro semen. *Potauerunt 33
autē patrē suum vino in nocte illa: & ingressa se-
nior, dormiuit cum patre suo in nocte illa. & nō sci-
uit, cū dormiret ipse, & cū resurgeret. *Factum est 34
autē in crastinū; & dixit senior ad iuniorē: Ecce dor
miui heri cū patre nostro: potemus eū vino & in no
cte hac; & ingressa, dormi cū eo; et suscitemus ex pa
tre nostro semen. *Potauerūt autē in nocte illa patrē 35
suū vino: & ingressa iunior, dormiuit cū patre suo.
& nō sciuit cū dormiret ipse, & resurgeret. *Et cō- 36
ceperūt ex patre suo duæ filiæ Lot. *Et peperit senior 37
filiū, & vocauit nomen eius Moab, dicens de patre
meo. hic pater Moabitarū vsq; in hodiernū diē. *Pe 38
perit autē & iunior filium, & vocauit nomen eius
Ammō, filius generis mei. hic pater Ammonitarum
vsque in hodiernum diem.

CAP. XX.

ET mouit Abraam illinc ad Austrū; & habita- 1
uit inter Cades et inter Sur, et habitauit in Ge-
raris. *Dixit autē Abraā de Sarra vxore sua, quia 2
soror mea est: timuit enim dicere, quia vxor mea est;
ne fortè interficerent illum viri ciuitatis propter il-
lam. Misit autem Abimelech rex Gerarum, & ac-
cepit Sarram. *Et ingressus est Deus ad Abimelech 3
nocte, & dixit: Ecce morieris tu, pro vxore quam
accepisti: hæc autem est cohabitans viro. *Abime- 4
lech autem non tetigit eam. & dixit: Domine,
gentem ignorantem & iustam non interficies.
*Non ipse mihi dixit, Soror mea est? & ipsa mi- 5
hi dixit, Frater meus est? in puro corde, & iustitia
manuum feci hoc.

28 *καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόρρων, καὶ ἐπὶ
πρόσωπον τῆς περιχώρου, καὶ εἶδε· καὶ ἰδοὺ φλὸξ ἐκ τῆς γῆς, ὡς ἀτ-
29 μὶς καμίνου. *καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκτρίψαι τὸν θεὸν πάσας τὰς πό-
λεις τῆς περιοίκου. ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς τοῦ ἀβραάμ· καὶ ἐξαπέστειλε
τὸν λὼτ ἐκ μέσου τῆς καταστροφῆς ἐν τῷ καταστρέψαι τὰς πό
30 λεις ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς λώτ. *ἐξῆλθε δὲ λὼτ ἐκ σηγὼρ·
καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς, καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
ἐφοβήθη γὰρ κατοικῆσαι ἐν σηγώρ· καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ
31 αὐτὸς καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. *εἶπε δὲ ἡ πρεσβυτέρα
πρὸς τὴν νεωτέραν· ὁ πατὴρ ἡμῶν πρεσβύτερος, καὶ οὐδείς ἐστιν ἐπὶ
32 τῆς γῆς, ὃς εἰσελεύσεται πρὸς ἡμᾶς, ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ. *δεῦρο
καὶ ποτίσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν οἶνον, καὶ κοιμηθῶμεν μετ' αὐτοῦ,
33 καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. *ἐπότισαν δὲ
τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ εἰσελθοῦσα ἡ πρε-
σβυτέρα ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ οὐκ ᾔδει
34 ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν καὶ ἀναστῆναι. *ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐπαύριον,
καὶ εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν· ἰδοὺ ἐκοιμήθην χθὲς
μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· ποτίσωμεν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ
εἰσελθοῦσα κοιμήθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς
35 ἡμῶν σπέρμα. *ἐπότισαν δὲ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τὸν πατέρα αὐτῶν
οἶνον· καὶ εἰσελθοῦσα ἡ νεωτέρα, ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς· καὶ
36 οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν καὶ ἀναστῆναι. *καὶ συνέλαβον ἐκ
37 τοῦ πατρὸς αὐτῶν αἱ δύο θυγατέρες λώτ. *καὶ ἔτεκεν ἡ πρεσβυ-
τέρα υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωὰβ, λέγουσα ἐκ τοῦ πα-
38 τρός μου· οὗτος πατὴρ μωαβιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. *ἔτε-
κεν δὲ καὶ ἡ νεωτέρα υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀμμόν,
υἱὸς γένους μου· οὗτος πατὴρ ἀμμονιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέ-
1 ρας. κ'. *Καὶ ἐκίνησεν ἀβραὰμ ἐκεῖθεν πρὸς λίβα·
καὶ ᾤκησεν ἀναμέσον κάδης, καὶ ἀναμέσον σοὺρ· καὶ παρῴκησεν
2 ἐν γεράροις. *εἶπε δὲ ἀβραὰμ περὶ σάρρας τῆς γυναικὸς αὐ-
τοῦ, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί· μή
ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως δι' αὐτήν. ἀπέστειλε
3 δὲ ἀβιμέλεχ βασιλεὺς γεράρων, καὶ ἔλαβε τὴν σάρραν. *καὶ
εἰσῆλθεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβιμέλεχ τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἀποθνή-
σκεις σὺ περὶ τῆς γυναικὸς, ἧς ἔλαβες· αὕτη δέ ἐστι συνῳκηκυῖα
4 ἀνδρί. *ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ἥψατο αὐτῆς. καὶ εἶπε, κύριε ἔ-
5 θνος ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. *οὐκ αὐτός μοι εἶ-
πεν, ἀδελφή μου ἐστίν; καὶ αὐτή μοι εἶπεν, ἀδελφός μου ἐστίν; ἐν
καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ χειρῶν ἐποίησα τοῦτο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et aspexit contra faciem Sodomæ & Gomorræ, & contra faciem terræ campestris: & vidit: & ecce ascendit fumus de terra sicut fumus for-
nacis. 29 Et factum est cùm disperderet Dominus ciuitates campestres, recordatus est Dominus Abrahæ, & misit Lot de medio subuersionis, quā-
do subuertit ciuitates in quibus habitabat Lot. 30 Et ascendit Lot de Sogor, & habitauit in monte, & duæ filiæ eius cum eo: quia timuit habitare in
Sogor: & habitauit in spelunca, ipse & duæ filiæ eius. 31 Et dixit maior minori: Pater noster senex est; & non est vir in terra, vt ingrediatur ad nos
iuxta consuetudinem vniuersæ terræ. 32 Veni, potemus patrem nostrum vino: & cubemus cum eo, & reseruabimus de patre nostro filios.
33 Et potauerunt patrem suum vino in nocte illa: & ingressa est maior, & concubuit cum patre suo. & nesciuit quando cubuit, nec quando sur-
rexit. 34 Et factum est in die sequenti, & dixit maior minori: Ecce concubui heri cum patre meo. potemus eum vino etiam in hac nocte, & ingre-
dere, cuba cum eo, vt reseruemus de patre nostro filios. 35 Et potauerunt etiam in nocte illa patrem suum vino; & surrexit minor, & concubuit
cum eo: & nesciuit quando cubuit, nec quando surrexit. 36 Et conceperunt duæ filiæ Lot de patre suo. 37 Et peperit maior filium, & vocauit
nomen eius Moab. ipse est pater Moabitarum vsque in diem hanc. 38 Et minor etiam ipsa peperit filium, & vocauit nomen eius, filium populi
mei. ipse est pater filiorum Amon vsque in diem hanc.

CAP. XX.

ET profectus est inde Abraham in terram Australem; & habitauit inter Recam & Agara; & peregrinatus est in Gerar. 2 Et dixit Abraham
de Sara vxore sua: Soror mea est. Et misit Abimelech rex Gerar, & tulit Saram. 3 Et venit verbum à facie Dei ad Abimelech in visione no-
ctis: & ait illi: En tu morieris propter mulierem quam tulisti: est enim vxor viri. 4 Et Abimelech non accessit ad eam. & ait: Domine, nunquid
gentem etiam iustam interficies? 5 Nónne ipse dixit mihi: Soror mea est. & ipsa quoque ait: Frater meus est? in rectitudine cordis mei, & in
munditia manuum mearum feci hoc.

6 ויאמר אליו האלהים בחלם גם אנכי ידעתי כי
בתם לבבך עשית זאת ואחשך גם אנכי אותך מחטו
7 לי על כן לא נתתיך לנגע אליה: ועתה השב
אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה ואם
אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך:
8 וישכם אבימלך בבקר ויקרא לכל עבדיו וידבר
את כל הדברים האלה באזניהם וייראו האנשים
9 מאד: ויקרא אבימלך לאברהם ויאמר לו מה
עשית לנו ומה חטאתי לך כי הבאת עלי ועל
ממלכתי חטאה גדלה מעשים אשר לא יעשו
10 עשית עמדי: ויאמר אבימלך אל אברהם
11 מה ראית כי עשית את הדבר הזה: ויאמר
אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום
12 הזה והרגוני על דבר אשתי: וגם אמנה
אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה:
13 ויהי כאשר התעו אתי אלהים מבית אבי ואמר לה
זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל המקום אשר
14 נבוא שמה אמרי לי אחי הוא: ויקח אבימלך
צאן ובקר ועבדים ושפחת ויתן לאברהם וישב
15 לו את שרה אשתו: ויאמר אבימלך הנה
16 ארצי לפניך בטוב בעיניך שב: ולשרה אמר הנה
נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות
עינים לכל אשר אתך ואת כל ונכחת:
17 ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים
18 את אבימלך ואת אשתו ואמהתיו וילדו: כי
עצר עצר יהוה בעד כל רחם לבית אבימלך על דבר
שרה אשת אברהם:

כא
1 ויהוה פקד את שרה כאשר אמר
2 ויעש יהוה לשרה כאשר דבר: ותהר ותלד שרה
לאברהם בן לזקניו למועד אשר דבר אתו אלהים:

6 ‡Dixítque ad eũ Deus: Et ego ſcio quòd ſim-
plici corde feceris;& ideò cuſtodiui te, ne pec
cares in me : & non dimiſi vt tangeres eam.
7 ‡Nunc ergo redde viro ſuo vxorem: & orabit
pro te; quia propheta eſt: & viues. Si autem
nolueris reddere, ſcito quòd morte morieris
8 tu, & omnia quæ tua ſunt. ‡Statímque de no-
cte conſurgẽs Abimelech, vocauit omnes ſer-
uos ſuos, & locutus eſt vniuerſa verba hæc in
auribus eorum. timuerúntq; omnes viri val-
9 de. ‡Vocauit autẽ Abimelech etiam Abraam,
C & dixit ei: Quid feciſti nobis? quid peccaui-
mus in te, quia induxiſti ſuper me & ſuper re-
gnum meum peccatum grande ? quæ nõ de-
10 buiſti facere, feciſti nobis. ‡ Rurſuſque expo-
ſtulans, ait: Quid vidiſti vt hoc faceres?
11 ‡Reſpondit Abraam: Cogitaui mecum, dicẽs:
Forſitan non eſt timor Dei in loco iſto; & in- Sup.12.a
12 terficient me propter vxorem meam. ‡Aliàs
autem & verè ſoror mea eſt, filia patris mei, &
non filia matris meæ: & duxi eam in vxorem.
13 ‡Poſtquam autem eduxit me Deus de domo
patris mei; dixi ad eam: Hanc miſericordiam
facies mecum : in omni loco ad quem ingre-
14 diemur, dices quòd frater tuus ſim. ‡ Tulit
igitur Abimelech oues, & boues, & ſeruos, &
D ancillas; & dedit Abraam. reddidítque illi Sa-
15 ram vxorem ſuam. ‡Et ait: Terra coram vobis
eſt: vbicunque tibi placuerit, habita.
16 ‡Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos de-
di fratri tuo : hoc erit tibi in velamen oculo-
rum ad omnes qui tecum ſunt: & quocunque
perrexeris, memento te deprehenſam.
17 ‡ Orante autem Abraam, ſanauit Deus A-
bimelech, & vxorem, ancilláſque eius ; & pe-
pererunt.
18 ‡ Concluſerat enim Dominus omnem
vuluam domus Abimelech, propter Saram
vxorem Abraæ.

CAP. XXI.

1 A VIſitauit autem Dominus Saram, ſicut pro-
miſerat; & impleuit quę locutus eſt.
2 ‡ Concepítque & peperit filium in ſenectute
ſua, tempore quo prędixerat ei Deus.

תרגום אונקלוס

6 ואמר ליה יי בחלמא אף קדמי גלי ארי בקשיטות לבבך עבדת דא ומנעית אף אנא יתך מלמחטי קדמי על כן לא שבקתיך למקרב לותה: 7 וכען אתיב איתת גברא ארי נביאה הוא ויצלי עלך ותיחי ואם ליתך מתיב דע ארי מימת תמות את וכל דילך: 8 ואקדים אבימלך בצפרא וקרא לכל עבדוהי ומליל ית כל פתגמיא האלין קדמיהון ודחילו גבריא לחדא: 9 וקרא אבימלך לאברהם ואמר ליה מה עבדת לנא ומה חבית לך ארי איתיתא עלי ועל מלכותי חובא רבה עובדין דלא כשרין לאתעבדא עבדת עמי: 10 ואמר אבימלך לאברהם מה חזית ארי עבדת ית פתגמא הדין: 11 ואמר אברהם ארי אמרית לחוד ליתדחלא דיי באתרא הדין ויקטלונני על עיסק אתתי: 12 וברם בקושטא אחתי בת אבא היא ברם לא בת אמי והות לי לאנתו: 13 והוה כד טעו עממיא בתר עובדי ידיהון יתי קריב יי לדחלתיה מבית אבא ואמרית לה דין טיבותיך דתעבדי עמי לכל אתרא דנעול לתמן אמרי עלי אחי הוא: 14 ונסב אבימלך ען ותורין ועבדין ואמהן ויהב לאברהם ואתיב ליה ית שרה אתתיה: 15 ואמר אבימלך הא ארעי קדמך בדשפיר בעינך תב: 16 ולשרה אמר הא יהבית אלף סלעין דכסף לאחיך הא הוא ליך כסות דיקר חלף דשלחית דברתיך וחזית יתיך וית כל דעמך ועל כל מה דאמרת ואתוכחת: 17 וצלי אברהם קדם יי ואסי יי ית אבימלך וית אתתיה ואמהתיה ואתרוחו: 18 ארי מיחד אחד יי באפי כל פתח ולדא לבית אבימלך על עיסק שרה איתת אברהם:

כא

1 ויי דכיר ית שרה כמא דאמר ועבד יי לשרה כמא דמליל: 2 ואעדיאת וילידת שרה לאברהם בר לסבתוהי לזמן דמליל יתיה יי:

*Dixit autem illi Deus per somnium: Et ego co- 6
gnoui, quòd in puro corde fecisti hoc · & peperci ti-
bi, ne peccares in me: propter hoc non dimisi te tan-
gere illam. * Nunc autem redde mulierem ho- 7
mini; quia propheta est: & orabit pro te, & viues.
si autem non reddideris, scito quòd morieris tu, et o-
mnia tua.*
* Et manicauit Abimelech diluculo, & vocauit 8
omnes seruos suos: & locutus est secundum omnia
verba hæc in aures eorum. timuerunt autem om-
nes viri valdè. * Et vocauit Abimelech A- 9
braam, & dixit ei: Quid hoc fecisti mihi? nunquid
peccaui in te, quia fecisti super me & super regnum
meum peccatum grande? opus quod nullus fecit, fe-
cisti mihi. * Dixit autem Abimelech A- 10
braam: Quid videns fecisti hoc?*
* Dixit autem Abraam: Dixi enim, Forsitan 11
non est cultus Dei in loco isto: meq; interficient pro-
pter vxorem meam. * Et enim verè soror mea 12
est, ex patre, sed non ex matre: facta est autem mi-
hi in vxorem.*
* Factum est autem, quando eduxit me Deus 13
de domo patris mei: & dixi ei, Hanc iusticiam fa-
cies in me; in omnem locum, quocunque ingressi fue-
rimus illuc, dic me, quia frater meus est.*
* Accepit autem Abimelech mille didrachmas, 14
& oues, & vitulos, & seruos, & ancillas; &
dedit Abraham. & reddidit illi Sarram vxorem
suam. * Et dixit Abimelech Abraam: Ecce ter- 15
ra mea coram te: vbicunque tibi placuerit, habita.*
* Et Sarræ dixit: Ecce dedi fratri tuo mille di- 16
drachmas: hæc tibi erunt in precium faciei tuæ, &
omnibus qui tecum; & omnia verè loquere.*
* Orauit autem Abraam ad Deum; & sanauit 17
Deus Abimelech, & vxorem suam, & omnes an-
cillas eius, & omnia iumenta eorum; & pepererũt.*
* Quia concludens conclusit Deus de foris om- 18
nem vuluam in domo Abimelech, propter Sarram
vxorem Abraam.

CAP. XXI.

ET Dominus visitauit Sarram, sicut dixit: & 1
fecit Dominus Sarræ sicut locutus est.*
* Et concipiens peperit Abraam filium in sene- 2
ctute, in tempus sicut locutus est ei Dominus.

6 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς καθ' ὕπνον· κἀγὼ ἔγνων, ὅτι ἐν κα-
θαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, καὶ ἐφεισάμην σου τοῦ μὴ ἁ-
μαρτῆσαι εἰς ἐμέ· ἕνεκα τούτου οὐκ ἀφῆκά σε τοῦ ἅψασθαι αὐ-
7 τῆς. * νῦν δὲ ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ· ὅτι
προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσεις. εἰ δὲ μὴ
ἀποδῷς, γνῶθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ πάντα τὰ σά.
8 * καὶ ὤρθρισεν ἀβιμέλεχ τοπρωῒ, καὶ ἐκάλεσε πάντας
τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησε κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα
εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐφοβήθησαν δὲ πάντες οἱ ἄνδρες σφόδρα.
9 * καὶ ἐκάλεσεν ἀβιμέλεχ τὸν ἀβραάμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ,
τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, μή τι ἥμαρτον εἰς σὲ, ὅτι ἐποίησας ἐπ'
ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην; ἔργον
10 ὃ οὐθεὶς πεποίηκεν, πεποίηκάς μοι. * εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ
τῷ ἀβραάμ, τί ἐνιδὼν ἐποίησας τοῦτο;
11 * εἶπε δὲ ἀβραάμ· εἶπα γὰρ, ἄρα οὐκ ἔστι θεοσέβεια ἐν
τῷ τόπῳ τούτῳ· ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς γυναικός μου.
12 * καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν ἐκ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἐκ
μητρός· ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα.
13 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐξήγαγέ με ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πα-
τρός μου· καὶ εἶπα αὐτῇ, ταύτην τὴν δικαιοσύνην ποιήσεις
εἰς ἐμὲ, εἰς πάντα τόπον, οὗ ἂν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ· εἰπὸν ἐμὲ, ὅτι
14 ἀδελφός μου ἐστίν. * ἔλαβε δὲ ἀβιμέλεχ χίλια δί-
δραχμα, καὶ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ παῖδας, καὶ παι-
δίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβραάμ· καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ σάρραν τὴν
15 γυναῖκα αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ,
ἰδοὺ ἡ γῆ μου ἐναντίον σου· οὗ ἐάν σοι ἀρέσκῃ κατοίκει.
16 * καὶ τῇ σάρρᾳ εἶπεν, ἰδοὺ δέδωκα τῷ ἀδελφῷ σου χίλια
δίδραχμα· ταῦτά σοι ἔσται εἰς τιμὴν τοῦ προσώπου σου, καὶ
πάσαις ταῖς μετὰ σοῦ· καὶ πάντα ἀλήθευσον.
17 * προσηύξατο δὲ ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἰάσατο ὁ
θεὸς τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάσας τὰς
παιδίσκας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἔτεκον.
18 * ὅτι συγκλείων συνέκλεισεν ὁ θεὸς ἔξωθεν πᾶσαν μή-
τραν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, ἕνεκεν σάρρας τῆς γυναικὸς
ἀβραάμ.

κα'.

1 * Καὶ κύριος ἐπεσκέψατο τὴν σάρραν, καθὰ εἶπε, καὶ ἐ-
ποίησε κύριος τὴν σάρραν καθὰ ἐλάλησε.
2 * καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ ἀβραὰμ υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς
τὸν καιρὸν καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et ait illi Deus per somnium: Manifestum est etiam coram me, quòd in rectitudine cordis tui fecisti hoc: & prohibui quoque ego te, ne peccares coram me: propterea non dimisi te, vt accederes ad eam.
7 Et nunc redde vxorem viro; quia propheta est; & orabit pro te, & viues. & si nolueris reddere, scito quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua sunt.
8 Et surrexit Abimelech manè, & vocauit omnes seruos suos; & locutus est vniuersa verba hæc coram eis: & timuerunt viri valdè.
9 Et vocauit Abimelech Abraham, & dixit ei: Quid fecisti nobis, & quid peccaui tibi; quia induxisti super me, & super regnum meum peccatum grande? opera quæ non erant digna fieri, fecisti mecum.
10 Et ait Abimelech ad Abraham: Quid vidisti, quòd fecisti rem hanc?
11 Dixitque Abraham: Quia dixi, fortè non est timor Dei in loco isto; & interficient me propter vxorem meam.
12 Sed & in veritate soror mea est, filia patris mei, sed non filia matris meæ; & fuit mihi in vxorem.
13 Et factum est cùm aberrassent populi post opera manuum suarum, me applicauit Dominus ad timorem suum ex domo patris mei. Et dixi ei: Hæc est misericordia tua quam facies mecum; in omni loco in quem ingrediemur, dic de me, Frater meus est.
14 Et tulit Abimelech oues, & boues, & seruos, & ancillas; & dedit Abrahæ: & reddidit ei Saram vxorem suam.
15 Dixitque Abimelech: Ecce terra mea coram te est; vbicunque placuerit oculis tuis, habita.
16 Saræ autem dixit: Ecce dedi mille siclos argenti fratri tuo. ecce illud est tibi velamen honoris: pro eo quòd miserim tollere te, & viderim te, & omnia quę tecum sunt, & super omnia quæ dixisti, estoque reprehensa.
17 Et orauit Abraham coram Deo, & sanauit Deus Abimelech, & vxorem eius, ancillasque eius, & refrigerati sunt.
18 Quoniam concludens concluserat Dominus omnem aperturam vuluæ domus Abimelech, propter Saram vxorem Abraham.

CAP. XXI.

RECordatusque est Dominus Saræ, sicut dixerat: & fecit Dominus Saræ sicut locutus est.
2 Et concepit & peperit Sara Abrahæ filium in senectute sua, in tempore quo locutus fuerat ei Deus.

3 * וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֶׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ אֲשֶׁר־
4 יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק׃ * וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק
בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים׃
5 * וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ׃
6 * וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ
7 יִצְחַק־לִי׃ * וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה
8 בָנִים שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן לִזְקֻנָיו׃ * וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד
וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־
9 יִצְחָק׃ * וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־
10 יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק׃ * וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ
הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה
11 הַזֹּאת עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק׃ * וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי
12 אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ׃ * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם
אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר
אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע׃
13 * וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא׃
14 * וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן
אֶל־הָגָר שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ
15 וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע׃ * וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת
16 וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם׃ * וַתֵּלֶךְ
וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־
אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיָּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ׃
17 * וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים
אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר אַל־תִּירְאִי
כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם׃
18 * קוּמִי שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֵךְ בּוֹ כִּי־לְגוֹי
19 גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ׃ * וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא
בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם וַתַּשְׁקְ אֶת־
20 הַנָּעַר׃ * וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב
בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת׃

3 * Vocauitque Abraam nomen filij sui quem
4 genuit ei Sara, Isaac. * Et circuncidit eum o-
5 ctauo die, sicut præceperat ei Deus. * Cùm
esset centum annorum, hac quippe ætate pa- Ios.24.a.
6 tris natus est Isaac. * Dixitque Sara: Risum
fecit mihi Deus; & quicunque audierit, cor-
7 ridebit mihi. * Rursumque ait: Quis au-
diturus crederet Abraam, quòd Sara lactaret
8 filium, quem peperit ei iam seni? * Creuit
igitur puer, & ablactatus est. Fecitque Abraã
grande conuiuium in die ablactationis eius.
9 * Cúmque vidisset Sara filium Agar Ægyp-
10 tiæ ludentem cum Isaac filio suo; * Dixit ad
B Abraam: Eiice ancillam hanc, & filium eius.
Non enim erit hæres filius ancillæ, cum filio
11 meo Isaac. * Durè accepit hoc Abraam pro
12 filio suo. * Cui dixit Deus: Non tibi videatur
asperum super puero & super ancilla tua. O-
mnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius: Rom.9.b.
quia in Isaac vocabitur tibi semen.
13 * Sed & filium ancillæ faciam in gentem ma-
14 gnam; quia semen tuum est. * Surrexit itaq;
Abraam mane: & tollens panem & vtrem a-
quæ, imposuit scapulæ eius: tradiditque pue-
rum, & dimisit eam. Quæ cùm abisset, errabat
15 in solitudine Bersabee. * Cumque consump-
ta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter
16 vnam arborem, quæ ibi erat: * Et abiit; sedít-
que è regione procul quantum potest arcus
iacere. Dixit enim: Non videbo morientem
C puerum. & sedens contrà, leuauit vocem suã,
17 & fleuit. * Exaudiuit autem Deus vocem
pueri. Vocauitque Angelus Dei Agar de cęlo,
dicens: Quid agis Agar? Noli timere: exaudi-
uit enim Deus vocem pueri, de loco in quo
18 est. * Surge, & tolle puerum; & tene
manum illius: quia in gentem magnam fa-
ciam eum.
19 * Aperuitque oculos eius Deus. quæ vi-
dens puteum aquæ; abiit, & impleuit vtrem,
deditque puero bibere.
20 * Et fuit cum eo. qui creuit, & mora-
tus est in solitudine: factusque est iuuenis sa-
gittarius.

תרגום אונקלוס

3 וקרא אברהם ית שום בריה דאתיליד ליה דילידת ליה שרה יצחק׃ 4 וגזר אברהם ית יצחק בריה בר תמניא יומין כמא דפקיד יתיה יי׃
5 ואברהם בר מאה שנין כד אתיליד ליה ית יצחק בריה׃ 6 ואמרת שרה חדוה עבד לי יי כל דישמע יחדי לי׃ 7 ואמרת מהימן
דאמר לאברהם וקיים דתוניק בנין שרה ארי ילידית בר לסבתוהי׃ 8 ורבא רביא ואתחסיל ועבד אברהם משתיא רבא ביומא דאתחסיל
ית יצחק׃ 9 וחזת שרה ית בר הגר מצריתא דילידת לאברהם מחאיך׃ 10 ואמרת לאברהם תריך ית אמתא הדא וית ברה ארי
לא ירת בר אמתא הדא עם ברי עם יצחק׃ 11 ובאש פתגמא לחדא בעיני אברהם על עיסק בריה׃ 12 ואמר יי לאברהם לא
יבאיש בעינך על עולימא ועל אמתך כל דתימר לך שרה קביל מינה ארי ביצחק יתקרון לך בנין׃ 13 ואף ית בר אמתא לעם
אשויניה ארי ברך הוא׃ 14 ואקדים אברהם בצפרא ונסיב לחמא ורוקבא דמיא ויהב להגר שוי על כתפה וית רביא ושלחה ואזלת
וטעת במדברא דבירא דשבע׃ 15 ושלימו מיא מן רוקבא ורמת ית רביא תחות חד מן אילניא׃ 16 ואזלת ויתיבת לה מקביל
ארחיקת כמיגד בקשתא ארי אמרת לא אחזי במותא דרביא ויתיבת מקביל וארימת ית קלה ובכת׃ 17 ושמיע קדם יי ית קליה דרביא
וקרא מלאכא דיי להגר מן שמיא ואמר לה מה ליך הגר לא תדחלי ארי שמיע קדם יי ית קליה דרביא באתר דהוא תמן׃ 18 קומי טולי
ית רביא ואתקיפי ית ידיך ביה ארי לעם רב סגיא אשויניה׃ 19 וגלא יי ית עינהא וחזת בירא דמיא ואזלת ומלת ית רוקבא מיא
ואשקיאת ית רביא׃ 20 והוה מימרא דיי בסעדיה דרביא ורבא ויתב במדברא והוה רבי קשתא׃

*Et vocauit nomen filij sui, qui fuit illi, quem 3
peperit illi Sarra, Isaac.
* Circuncidit autem Abraam Isaac die octaua, sicut 4
præcepit ei Dominus.
* Et Abraam erat annorum centum, quando na- 5
tus est ei Isaac filius eius. * Dixit autem Sarra: 6
Risum mihi fecit Dominus. qui enim audierit, con
gaudebit mihi.
* Et dixit, Quis annunciabit Abraam, quòd 7
lactat puerum Sarra, quia peperi filium in senectu-
te mea? * Et creuit puer, & ablactatus est. 8
& fecit Abraam conuiuium magnum, qua die ab-
lactatus est Isaac filius eius. * Videns autem 9
Sarra filium Agar Ægyptiæ, qui fuit Abraam, lu-
dentem cum Isaac filio suo. * Et dixit Abraam: 10
Eiice ancillam & filium eius. non enim hæreditabit
filius ancillæ cum filio meo Isaac. * Durum au- 11
tem apparuit verbum valdè coram Abraam de fi-
lio suo Ismael. * Dixit autem Deus Abraam: 12
Ne durum sit coram te de puero & de ancilla. om-
nia quæcunque dixerit tibi Sarra, audi vocem eius:
quia in Isaac vocabitur tibi semen.
* Et filium autem ancillæ in gentem magnam fa- 13
ciam eum, quia semen tuum est.
* Surrexit autem Abraam manè, & accepit pa- 14
nes & vtrem aquæ, & dedit Agar. & imposuit
puerum super humeros eius; & dimisit eam. abiens
autem errabat per desertum, iuxta puteū iuramen-
ti. * Defecit autem aqua vtris: & proiecit 15
puerum subter vnam abietem. * Et abiens, se- 16
dit è regione eius de longè, quasi arcus iactum. dixit
enim: Non videbo mortem filij mei. & sedit con-
trà. clamans autem puer fleuit.
* Exaudiuit autem Deus puerum de loco vbi e- 17
rat. & vocauit angelus Domini Agar de cælo, &
dixit ei: Quid est Agar? ne timeas. exaudiuit enim
Deus vocem pueri de loco vbi est.
* Surge, accipe puerum: & tene manum eius. 18
in enim gentem magnam faciam eum.
* Et aperuit Deus oculos eius: et vidit puteum 19
aquæ viuæ: & abiit, & impleuit vtrem. & po-
tauit puerum suum.
* Et fuit Deus cum puero. & creuit, & habi- 20
tauit in deserto. factus est autem sagittarius.

3 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου αὐτῷ, ὃν
4 ἔτεκεν αὐτῷ σάῤῥα, ἰσαάκ. * περιέτεμε δὲ ἀβραὰμ τὸν ἰ-
σαὰκ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος.
5 * καὶ ἀβραὰμ ἦν ἐτῶν ἑκατὸν, ἡνίκα γέγονεν αὐτῷ ἰσαὰκ
6 ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * εἶπε δὲ σάῤῥα, γέλωτά μοι ἐποίησε κύριος. ὃς
7 γὰρ ἂν ἀκούσῃ συγχαρεῖταί μοι. * καὶ εἶπε, τίς ἀναγγελεῖ τῷ
ἀβραὰμ, ὅτι θηλάζει παιδίον σάῤῥα, ὅτι ἔτεκον υἱὸν ἐν τῷ
8 γήρᾳ μου. * καὶ ηὐξήθη τὸ παιδίον, καὶ ἀπεγαλακτίσθη. καὶ
ἐποίησεν ἀβραὰμ δοχὴν μεγάλην, ᾗ ἡμέρᾳ ἀπεγαλακτί-
9 σθη ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * ἰδοῦσα δὲ σάῤῥα τὸν υἱὸν ἄγαρ τῆς
αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο τῷ ἀβραὰμ, παίζοντα μετὰ ἰσαὰκ τοῦ
10 υἱοῦ αὐτῆς· * καὶ εἶπε τῷ ἀβραὰμ, ἔκβαλε τὴν παιδίσκην
καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης
11 μετὰ τοῦ υἱοῦ μου ἰσαάκ. * σκληρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα
ἐναντίον ἀβραὰμ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἰσμαήλ.
12 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀβραὰμ· μὴ σκληρὸν ἔστω ἐναντίον σου
περὶ τοῦ παιδίου, καὶ περὶ τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ
σοι σάῤῥα, ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς· ὅτι ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί
13 σοι σπέρμα· * καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης εἰς ἔθνος μέγα
ποιήσω αὐτὸν ὅτι σπέρμα σόν ἐστιν.
14 * ἀνέστη δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωῒ, καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕ-
δατος, καὶ ἔδωκε τῇ ἄγαρ. καὶ ἐπέθηκε τὸ παιδίον ἐπὶ τῶν ὤ-
μων αὐτῆς, καὶ ἀπέστειλεν αὐτήν· ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο κατὰ
15 τὴν ἔρημον, κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. * ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ
ἀσκοῦ. καὶ ἔῤῥιψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐλάτης.
16 * καὶ ἀπελθοῦσα ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν, ὡσεὶ τό-
ξου βολήν. εἶπε γὰρ, οὐ μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου μου. καὶ
ἐκάθισεν ἀπέναντι. ἀναβοήσαν δὲ τὸ παιδίον ἔκλαυσεν.
17 * ἐπήκουσε δὲ ὁ θεὸς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν. καὶ ἐκά-
λεσεν ἄγγελος κυρίου τὴν ἄγαρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν αὐ-
τῇ· τί ἐστιν ἄγαρ; μὴ φοβοῦ. ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς
τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν.
18 * ἀνάστηθι λάβε τὸ παιδίον· καὶ κράτησον τῆς χειρὸς αὐτοῦ.
εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτό.
19 * καὶ ἀνέῳξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ εἶδε φρέαρ
ὕδατος ζῶντος· καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκὸν· καὶ ἐ-
πότισε τὸ παιδίον αὐτῆς.
20 * καὶ ἦν ὁ θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου· καὶ ηὐξήθη, καὶ κατῴκησεν ἐν
τῇ ἐρήμῳ. ἐγένετο δὲ τοξότης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Vocauitq; Abraham nomen filij sui qui natus est ei, quem peperit ei Sara, Isaac. 4 Et circuncidit Abraham Isaac filium suum, filium octo dierum, sicut præcepit ei Deus. 5 Abraham autem erat filius centum annorum quando natus est ei Isaac filius suus. 6 Et dixit Sara, Gaudium mihi fecit Deus; omnis qui audierit, congratulabitur mihi. 7 Et dixit, Fidelis est qui dixit Abrahæ, & impleuit quòd lactaret filios Sara, quia peperi filium in senectute sua. 8 Et creuit puer, & ablactatus est. Et fecit Abraham conuiuium magnum in die quo ablactatus est Isaac. 9 Et vidit Sara filium Agar Ægyptiæ quem peperit Abrahæ ludentem. 10 Et dixit Abrahæ, Eiice ancillam hanc & filium eius, quia non erit hæres filius ancillæ huius cum filio meo Isaac. 11 Et displicuit verbum nimis in oculis Abrahæ, propter filium suum.
12 Dixitque Deus Abrahæ, Ne displiciat in oculis tuis super puero & super ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, acquiesce illi, quoniam in Isaac vocabuntur tibi filij. 13 Filium quoque ancillæ in gentem ponam eum, quia filius tuus est. 14 Et surrexit Abraham mane, & tulit panem & lagenam aquæ, & dedit ipsi Agar, ponens super humerum eius & puerum, & dimisit eam, & abiit & errabat in deserto Bersabeæ. 15 Et consumptæ sunt aquæ de lagena, & proiecit puerum subter vnam arborem. 16 Et abiit, & sedit è regione, longe quantum potest arcus iacere; quia dixit, non videbo mortem pueri. Seditque è regione, & leuauit vocem suam & fleuit. 17 Et audita est coram Deo vox pueri. Et vocauit Angelus Dei Agar de cælo; & dixit ei: Quid tibi Agar? ne timeas: quoniam audita est coram Domino vox pueri in loco in quo ipse est. 18 Surge tolle puerum & apprehende manu tua eum, quoniam in populum magnum ponam eum. 19 Et aperuit Deus oculos eius & vidit puteum aquæ, & abiit, & impleuit lagenam aqua, & dedit puero bibere. 20 Et fuit verbum Dei in adiutorium pueri, & creuit, & habitauit in deserto, & fuit iaculator arcus.

21 ✱ וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ
22 מִצְרָיִם׃ ✱ וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל
שַׂר־צְבָאוֹ אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר אֱלֹהִים עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־
23 אַתָּה עֹשֶׂה׃ ✱ וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִּי בֵאלֹהִים הֵנָּה אִם־
תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי וּלְנֶכְדִּי כַּחֶסֶד אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמְּךָ
24 תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעִם־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גַּרְתָּה בָּהּ׃ ✱ וַיֹּאמֶר
25 אַבְרָהָם אָנֹכִי אִשָּׁבֵעַ׃ ✱ וְהוֹכִחַ אַבְרָהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ
עַל־אֹדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ׃
26 ✱ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי
27 הַיּוֹם׃ ✱ וַיִּקַּח אַבְרָהָם צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן לַאֲבִימֶלֶךְ
28 וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית׃ ✱ וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת־שֶׁבַע
29 כִּבְשֹׂת הַצֹּאן לְבַדְּהֶן׃ ✱ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם
מָה הֵנָּה שֶׁבַע כְּבָשֹׂת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבַדָּנָה׃
30 ✱ וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־שֶׁבַע כְּבָשֹׂת תִּקַּח מִיָּדִי בַּעֲבוּר
תִּהְיֶה־לִּי לְעֵדָה כִּי חָפַרְתִּי אֶת־הַבְּאֵר הַזֹּאת׃
31 ✱ עַל־כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע כִּי שָׁם
32 נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם׃ ✱ וַיִּכְרְתוּ בְרִית בִּבְאֵר שָׁבַע
וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ וַיָּשֻׁבוּ אֶל־אֶרֶץ
33 פְּלִשְׁתִּים׃ ✱ וַיִּטַּע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם
34 בְּשֵׁם יְהוָה אֵל עוֹלָם׃ ✱ וַיָּגָר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים
יָמִים רַבִּים׃

כב

1 ✱ וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים
נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃
2 ✱ וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ
אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה
3 עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ׃ ✱ וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם
בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת
יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים׃

21 ✱ Habitauítque in deſerto Pharan: & acce-
pit illi mater ſua vxorem de terra Ægypti.
22 ✱ Eodem tempore dixit Abimelech, & Phi-
col princeps exercitus eius ad Abraam: Deus
23 tecum eſt in vniuerſis quæ agis. ✱ Iura ergo
per Deum, ne noceas mihi, & poſteris meis,
ſtirpíque meæ: ſed iuxta miſericordiam quam
feci tibi, facies mihi, & terrę in qua verſatus es
24 aduena. ✱ Dixítque Abraam: Ego iurabo.
25 ✱ Et increpauit Abimelech propter puteum
aquæ, quem vi abſtulerant ſerui eius.
26 ✱ Reſpondítque Abimelech: Neſciui quis
fecerit hanc rem. ſed & tu non indicaſti mihi,
27 & ego non audiui prę̨ter hodie. ✱ Tulit itaque
Abraam oues & boues, & dedit Abimelech.
percuſſeruntque ambo fœdus.
28 ✱ Et ſtatuit Abraam ſeptem agnas gregis
29 ſeorſum. ✱ Cui dixit Abimelech: Quid ſibi
volunt ſeptem agnæ iſtæ, quas ſtare feciſti
30 ſeorſum? ✱ At ille; Septem, inquit, agnas acci-
pies de manu mea, vt ſint mihi in teſtimoniū
31 quoniam ego fodi puteum iſtum. ✱ Idcircò
vocatus eſt locus ille, Berſabee; quia ibi vter-
32 que iurauit. ✱ Et inierunt fœdus pro puteo iu-
ramenti. Surrexit autem Abimelech, & Phi-
col princeps exercitus eius, reuerſíque ſunt in
33 terram Paleſtinorum. ✱ Abraam verò planta-
uit nemus in Berſabee: & inuocauit ibi no-
men Domini Dei æterni.
34 ✱ Et fuit colonus terræ Paleſtinorum diebus
multis.

CAP. XXII.

1 A QVæ poſtquam geſta ſunt, tentauit Deus
Abraam, & dixit ad eum: Abraam, Abraā.
At ille reſpondit: Adſum.
2 ✱ Ait illi: Tolle filium tuum vnigenitum,
quem diligis Iſaac, & vade in terram viſionis;
atque ibi offeres eum in holocauſtum ſuper
vnum montium, quem monſtrauero tibi.
3 ✱ Igitur Abraam de nocte conſurgens, ſtra-
uit aſinum ſuum, ducēs ſecum duos iuuenes,
& Iſaac filium ſuum. Cúmque concidiſſet li-
gna in holocauſtum, abiit ad locum quē prę-
ceperat ei Deus.

תרגום אונקלוס

21 וִיתֵיב בְּמַדְבְּרָא דְפָארָן וּנְסֵיבַת לֵיהּ אִמֵּיהּ אִתְּתָא מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 22 וַהֲוָה בְּעִדָּנָא הַהִיא וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל רַב חֵילֵיהּ לְאַבְרָהָם לְמֵימַר
מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדָּךְ בְּכֹל דְּאַתְּ עָבֵד׃ 23 וּכְעַן קַיֵּים לִי בְּמֵימְרָא דַיְיָ הָכָא דְּלָא תְשַׁקַּר לִי וְלִבְרִי וְלִבַר בְּרִי כְּטֵיבוּתָא דַעֲבָדִית עִמָּךְ תַּעְבֵּד
עִמִּי וְעִם אַרְעָא דְּאִתּוֹתַבְתָּא בַהּ׃ 24 וַאֲמַר אַבְרָהָם אֲנָא אֲקַיֵּים׃ 25 וְהוֹכַח אַבְרָהָם יָת אֲבִימֶלֶךְ עַל עֵיסַק בֵּירָא דְמַיָּא דַאֲנִיסוּ
עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ׃ 26 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לָא יְדַעִית מַאן עֲבַד יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין וְאַף אַתְּ לָא חַוֵּיתָא לִי וְאַף אֲנָא לָא שְׁמָעִית אֱלָהֵין יוֹמָא דֵין׃
27 וּדְבַר אַבְרָהָם עָאן וְתוֹרִין וִיהַב לַאֲבִימֶלֶךְ וּגְזַרוּ תַרְוֵיהוֹן קְיָם׃ 28 וַאֲקֵים אַבְרָהָם יָת שְׁבַע חוּרְפָן דְּעָאן בִּלְחוֹדֵיהוֹן׃ 29 וַאֲמַר
אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מָה אִנּוּן שְׁבַע חוּרְפָן הָאִלֵּין דַּאֲקֵימְתָּא בִּלְחוֹדֵיהוֹן׃ 30 וַאֲמַר אֲרֵי יָת שְׁבַע חוּרְפָן תִּסַּב מִן יְדִי בְּדִיל דִּתְהֵא לִי לְסָהִיד
אֲרֵי חֲפָרִית יָת בֵּירָא הָדֵין׃ 31 עַל כֵּן קְרָא לְאַתְרָא הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע אֲרֵי תַמָּן קַיִּימוּ תַרְוֵיהוֹן׃ 32 וּגְזַרוּ קְיָם בִּבְאֵר שָׁבַע
וְקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל רַב חֵילֵיהּ וְתָבוּ לְאַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי׃ 33 וּנְצַב נִצְבָּא בִּבְאֵרָא דְשֶׁבַע וְצַלִּי תַמָּן בִּשְׁמָא דַיְיָ אֱלָהּ עָלְמָא׃
34 וְאִתּוֹתַב אַבְרָהָם בְּאַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי יוֹמִין סַגִּיאִין׃ כב 1 וַהֲוָה בָּתַר
פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין וַיְיָ נַסִּי יָת אַבְרָהָם וַאֲמַר לֵיהּ אַבְרָהָם וַאֲמַר הָא אֲנָא׃ 2 וַאֲמַר דְּבַר כְּעַן יָת בְּרָךְ יָת יְחִידָךְ דְּרָחֵימְתָּא יָת יִצְחָק
וְאִיזֵיל לָךְ לְאַרַע פּוּלְחָנָא וְאַסְּקֵיהּ קֳדָמַי תַּמָּן לַעֲלָתָא עַל חַד מִן טוּרַיָּא דְּאֵימַר לָךְ׃ 3 וְאַקְדֵּים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא וְזָרֵיז יָת חֲמָרֵיהּ וּדְבַר
יָת תְּרֵין עוּלֵימוֹהִי עִמֵּיהּ וְיָת יִצְחָק בְּרֵיהּ וְצַלַּח אָעֵי דַעֲלָתָא וְקָם וַאֲזַל לְאַתְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ יְיָ׃

Et habitauit in deserto Pharan: & accepit il- 21
li mater eius vxorem de Ægypto.
Et factum est in tempore illo: & dixit Abi- 22
melech & Hochozad pronubus eius, & Phichol
princeps exercitus eius ad Abraam, dicẽs: Deus te-
cum in omnibus quæcunque feceris.
Nunc ergo iura mihi Deum, ne noceas mihi, 23
neque semini meo, neque nomini meo: sed secundùm
iustitiam quam feci tecum, facies mecum, & terræ
quam habitasti in ea.
Et dixit Abraam: Ego iuro. 24
Et increpauit Abraam Abimelech pro puteis 25
aquæ, quos abstulerant serui Abimelech.
Et dixit ei: Non sciui quis fecit verbum hoc: 26
neque tu mihi annunciasti; neque ego audiui, nisi ho-
die. Et accepit Abraam oues & vitulos, & 27
dedit Abimelech: & disposuerunt ambo testamen-
tum. Et statuit Abraam septem agnas ouium 28
solas. Et dixit Abimelech Abraam: Quid sunt 29
septem agnæ ouium harum, quas statuisti solas?
Et dixit: Quia septem agnas accipies à me, vt 30
sint mihi in testimonium, quia ego fodi puteum hũc.
Propter hoc vocauit nomen loci illius, Pu- 31
teum iuramenti: quia illic iurauerunt ambo.
Et posuerunt fœdus super puteum iuramenti. 32
Surrexit autem Abimelech, & Ochozad pronubus
eius, et Phichol princeps exercitus eius, & reuersi
sunt in terram Philistijm. Et plantauit Abraam 33
agrum super puteum iuramenti: & inuocauit ibi
nomen Domini, Deus æternus.
Habitauit autem Abraam in terra Philisthijm 34
dies multos.

CAP. XXII.

ET factum est post verba hæc, Deus tentauit A- 1
braam; & dixit ei: Abraam, Abraam. & di-
xit: Ecce ego. Et dixit: Accipe filium tuum 2
dilectum, quem dilexisti Isaac, & vade in terram
excelsam. & offer eum ibi in holocaustum super v-
num montium, quos tibi dixero.
Surgens autem Abraam manè, strauit asi- 3
num suum. assumpsit autem secum duos pueros, &
Isaac filium suum. & scindens ligna in holocau-
stum; surgens abiit: & venerunt in locum quem
dixit ei Deus.

21 καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ φαράν· καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἡ
22 μήτηρ αὐτοῦ γυναῖκα ἐκ τῆς αἰγύπτου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ· καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ, καὶ ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγω-
γὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὼλ ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως αὐτοῦ πρὸς
ἀβραὰμ, λέγων· ὁ θεὸς μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ποιῇς.
23 νῦν οὖν ὄμοσόν μοι τὸν θεὸν μὴ ἀδικήσειν με, μηδὲ τὸ
σπέρμα μου, μὴ δὲ τὸ ὄνομά μου· ἀλλὰ κατὰ τὴν δικαιοσύνην
ἣν ἐποίησα μετὰ σοῦ, ποιήσεις μετ' ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ᾗ παρῴκη-
24 σας ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν ἀβραὰμ, ἐγὼ ὀμοῦμαι.
25 καὶ ἤλεγξεν ἀβραὰμ τὸν ἀβιμέλεχ περὶ τῶν φρεάτων
τοῦ ὕδατος, ὧν ἀφείλοντο οἱ παῖδες ἀβιμέλεχ.
26 καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐκ ἔγνων τίς ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο· οὐδὲ
σύ μοι ἀπήγγειλας, οὐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ' ἢ σήμερον.
27 καὶ ἔλαβεν ἀβραὰμ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἔδωκεν
ἀβιμέλεχ, καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην.
28 καὶ ἔστησεν ἀβραὰμ ἑπτὰ ἀμνάδας προβάτων μόνας.
29 καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ· τί εἰσιν αἱ ἑπτὰ ἀμνά-
δες τῶν προβάτων τούτων, ἃς ἔστησας μόνας;
30 καὶ εἶπεν, ὅτι τὰς ἑπτὰ ἀμνάδας λήψῃ παρ' ἐμοῦ, ἵνα
ὦσί μοι εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ὤρυξα τὸ φρέαρ τοῦτο.
31 διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, φρέαρ ὁρ-
κισμοῦ· ὅτι ἐκεῖ ὤμοσαν ἀμφότεροι.
32 καὶ ἔθηκαν διαθήκην ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὁρκισμοῦ. ἀνέ-
στη δὲ ἀβιμέλεχ, καὶ ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ
φιχὼλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρε-
ψαν εἰς τὴν γῆν τῶν φυλιστιείμ.
33 καὶ ἐφύτευσεν ἀβραὰμ ἄρουραν ἐπὶ τῷ φρέατι τοῦ ὅρ-
κου. καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ τὸ ὄνομα κυρίου, θεὸς αἰώνιος.
34 παρῴκησε δὲ ἀβραὰμ ἐν τῇ γῇ τῶν φυλιστιείμ ἡμέ-
ρας πολλάς.

κβ'.

1 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ θεὸς ἐπείρασε τὸν
ἀβραὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀβραὰμ, ἀβραάμ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
2 ἐγώ. καὶ εἶπεν, λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας
τὸν ἰσαάκ· καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν· καὶ ἀνένεγκε
αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω.
3 ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ τοπρωῒ ἐπέσαξεν τὴν ὄνον αὐτοῦ.
παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐ-
τοῦ. καὶ σχίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη καὶ
ἦλθον εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et habitauit in deserto Pharan: & accepit ei mater eius vxorem de terra Ægypti. 22 Et factum est in tempore illo: & dixit Abi-
melech, & Phicol princeps exercitus eius ad Abraham, dicens: Verbum Dei est in adiutorium tuum in vniuersis quæ tu agis. 23 Et
nunc iura mihi per verbum Domini hic, ne noceas mihi, & filio meo, & filio filij mei: iuxta misericordiam quam feci tecum, facies mecum, & cum
terra in qua peregrinatus es. 24 Et ait Abraham: Ego iurabo. 25 Et increpauit Abraham Abimelech propter puteum a-
quæ, quem vi abstulerant serui Abimelech. 26 Et ait Abimelech: Nescio quis fecit rem hanc: & tu quoque non indicasti mihi; ne-
que ego audiui, nisi hodie. 27 Et tulit Abraham oues & boues, & dedit Abimelech; & pepigerunt ambo fœdus. 28 Et statuit
Abraham septem agnas ouium seorsum. 29 Dixitque Abimelech ad Abraham: Quæ sunt istæ septem agnæ, quas statuisti seorsum?
30 Et ait: Quoniam septem agnas accipies de manu mea, vt sit mihi in testimonium, quoniam fodi puteum istum. 31 Propterea
vocauit locum illum, Bersabee: quia ibi iurauerunt ambo: 32 Et inierunt pactum in Bersabee. Surrexitque Abimelech, & Phicol
princeps exercitus eius, & reuersi sunt in terram Philistinorum. 33 Et plantauit plantationem in Bersabee: & orauit ibi in nomine do-
mini Dei æterni. 34 Et peregrinatus est Abraham in terra Philistinorum diebus multis.

CAP. XXII.

ET factum est post verba hęc, & Deus tentauit Abraham, & dixit ei: Abraham. & ait: Ecce ego. 2 Et dixit: Tolle nunc filium tuum vni-
cum tuum, quem diligis Isaac; & vade in terram diuini cultus, & offer illum coram me ibi in holocaustum super vnum montium, quem dixero
tibi. 3 Et surrexit Abraham manè, & strauit asinum suum; & tulit duos pueros suos secum, & Isaac filium suum: & concidit ligna in ho-
locaustum: & surrexit, & abiit in locum quem dixerat ei Deus.

4 * בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־
5 הַמָּקוֹם מֵרָחֹק׃ * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־
לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד־כֹּה
6 וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם׃ * וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־
עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־
7 הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ * וַיֹּאמֶר
יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי
בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה׃
8 * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי
9 וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ * וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־
לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־
הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
10 מִמַּעַל לָעֵצִים׃ * וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־
11 הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ׃ * וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה
מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃
12 * וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ
מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה
וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃
13 * וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל
אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־
14 הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ׃ * וַיִּקְרָא
אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה אֲשֶׁר
15 יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה׃ * וַיִּקְרָא מַלְאַךְ
16 יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם׃ * וַיֹּאמֶר בִּי
נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר
17 הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ׃ * כִּי־בָרֵךְ
אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר
18 אֹיְבָיו׃ * וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר
שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי׃

4 * Die autem tertio, eleuatis oculis, vidit
5 locum procul. * Dixitque ad pueros suos,
Expectate hic cum asino: ego & puer illuc
vsque properantes, postquam adorauerimus,
6 reuertemur ad vos. * Tulit quoque li-
gna holocausti, & imposuit super Isaac filium
suum. ipse verò portabat in manibus ignem
B & gladium. Cumque duo pergerent simul,
7 * Dixit Isaac patri suo: Pater mi. at ille respon-
dit: Quid vis, fili? Ecce, inquit, ignis & ligna;
vbi est victima holocausti?
8 * Dixit autem Abraam: Deus prouidebit si-
bi victimam holocausti, fili mi. pergebant er-
9 go pariter: * Et venerunt ad locum quem
ostenderat ei Deus: in quo ædificauit altare:
& desuper ligna composuit. Cumque alligas-
set Isaac filium suum, posuit eum in altare su-
10 per struem lignorum. * Extenditque ma-
num, & arripuit gladium, vt immolaret filiũ
11 suum. * Et ecce angelus Domini de cælo cla-
C mauit, dicens: Abraam, Abraam. qui respon-
12 dit: Adsum. * Dixitque ei; Non extendas
manum tuam super puerum; neque facias illi
quicquam. Nunc cognoui quòd timeas Deũ;
& non pepercisti vnigenito filio tuo propter
me.
13 * Leuauit Abraam oculos suos; viditque
post tergum arietem, inter vepres hærentem
cornibus. quem assumens, obtulit holocau-
stum pro filio.
14 * Appellauitque nomen loci illius, Domi-
nus videt. vnde vsque hodie dicitur: In mon-
te Dominus videbit.
15 * Vocauit autem angelus Domini Abraam
secundò de cælo,
16 * Dicens: Per memetipsum iuraui, dicit Do-
minus: quia fecisti hanc rem, & non peperci-
sti filio tuo vnigenito:
17 * Benedicam tibi, & multiplicabo semen
tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ
est in littore maris. Possidebit semen tuum
portas inimicorum suorum.
18 * Et benedicentur in semine tuo omnes gẽ-
D tes terræ; quia obedisti voci meæ.

תרגום אונקלוס

4 ביומא תליתאה וזקף אברהם ית עינוהי וחזא ית אתרא מרחיק׃ 5 ואמר אברהם לעולימוהי אוריכו לכון הכא עם חמרא ואנא ועולימא
נתמטי עד כא ונסגוד ונתוב לותכון׃ 6 ונסיב אברהם ית אעי עלתא ושוי על יצחק בריה ונסיב בידיה ית אשתא וית סכינא ואזלו
תרויהון כחדא׃ 7 ואמר יצחק לאברהם אבוהי ואמר אבא ואמר הא אנא ברי ואמר הא אשתא ואעיא ואן אמרא לעלתא׃
8 ואמר אברהם קדם יוי גלי ליה אמרא לעלתא ברי ואזלו תרויהון כחדא׃ 9 ואתו לאתרא דאמר ליה יוי ובנה תמן אברהם ית
מדבחא וסדר ית אעיא ועקד ית יצחק בריה ושוי יתיה על מדבחא מעל לאעיא׃ 10 ואושיט אברהם ית ידיה ונסיב ית סכינא
למיכס ית בריה׃ 11 וקרא ליה מלאכא דיוי מן שמיא ואמר אברהם אברהם ואמר הא אנא׃ 12 ואמר לא תושיט
ידך לעולימא ולא תעבד ליה מדעם ארי כען ידענא ארי דחילא דיוי את ולא מנעת ית ברך ית יחידך מני׃
13 וזקף אברהם ית עינוהי וחזא והא דיכרא בתר דאתחד באילנא בקרנוהי ואזל אברהם ונסיב ית דיכרא ואסקיה לעלתא חלף בריה׃
14 וצלי ופלח אברהם תמן באתרא ההוא ואמר קדם יוי הכא יהון פלחין דריא בכין יתאמר ביומא הדין בטורא הדין אברהם קדם יוי פלח׃
15 וקרא מלאכא דיוי לאברהם תנינות מן שמיא׃ 16 ואמר במימרי קיימית אמר יוי ארי חלף דעבדת ית פתגמא
הדין ולא מנעת ית ברך ית יחידך׃ 17 ארי ברכה אברכינך ואסגאה אסגי ית בנך ככוכבי שמיא וכחלא דעל כיף ימא ויירתון
בנך ית קרוי שנאיהון׃ 18 ויתברכון בדיל בנך כל עממי ארעא חלף דקבילת במימרי׃

Die tertia, & reſpiciens Abraam oculis ſuis, 4
vidit locum à longè.
Et dixit Abraam pueris ſuis: Sedete hic cum 5
aſino: ego autem & puer tranſibimus vſque huc: et
poſtquam adorauerimus, reuertemur ad vos.
Accepit autem Abraam ligna holocauſti, & 6
impoſuit Iſaac filio ſuo. accepit autem & ignem in
manibus & gladium: & abierunt duo ſimul.
Ait autem Iſaac ad Abraam patrem ſuum, 7
dicens: Pater. ille autem dixit: Quid eſt, fili? dixit
autem: Ecce ignis & ligna; vbi eſt ouis in holocau-
ſtum? *Dixit autem Abraam: Deus vide-* 8
bit ſibi ouem in holocauſtum, fili. pergentes autem
vterque pariter: *Venerunt in locum, quem* 9
dixit ei Deus. & ædificauit Abraam altare: & im-
poſuit ligna. & cùm colligaſſet Iſaac filium ſuum, im
poſuit eum in altare ſuper ligna.
Et extendit Abraam manum ſuam ad acci- 10
piendum gladium, vt iugularet filium ſuum.
Et vocauit eum angelus Domini de cælo, & 11
dixit ei: Abraam, Abraam. ille autem dixit: Ecce
ego. *Et dixit: Ne inijcias manum tuam ſu-* 12
per puerum, neque facias ei nihil. nunc enim cogno-
ui, quòd times tu Deum: & non peperciſti filio
tuo dilecto propter me.
Et aſpiciens Abraam oculis ſuis, vidit: & 13
ecce aries vnus detentus in planta ſabec ex corni-
bus. & abijt Abraam, & accepit arietem: & ob-
tulit eum in holocauſtum, pro Iſaac filio ſuo.
Et vocauit Abraam nomen loci illius, Domi- 14
nus vidit. vt dicant hodie, In monte Dominus vi-
ſus eſt.
Et vocauit angelus Domini Abraam ſecundò 15
de cælo:
Dicens: Per memetipſum iuraui, dicit Domi- 16
nus: propterea quòd feciſti verbum hoc, & non pe-
perciſti filio tuo dilecto propter me:
Profectò benedicens benedicam te, & mul- 17
tiplicans multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas
cæli, & ſicut arenam iuxta labium maris:
& hæreditabit ſemen tuum ciuitates aduerſario-
rum.
Et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes 18
terræ: quia obediſti meæ voci.

4 τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον ἀπὸ μακρόθεν.
5 καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καθίσατε αὐτοῦ μετὰ
τῆς ὄνου· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διελευσόμεθα ἕως ὧδε. καὶ
προσκυνήσαντες, ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς.
6 ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέ-
θηκεν ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ καὶ τὸ πῦρ μετὰ χεῖρας, καὶ
τὴν μάχαιραν· καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα.
7 εἶπε δὲ ἰσαὰκ πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἴπας·
πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστι τέκνον; εἶπε δὲ, ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύ-
λα, ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν;
8 εἶπε δὲ ἀβραὰμ, ὁ θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλο-
κάρπωσιν τέκνον. πορευθέντες δὲ ἀμφότεροι ἅμα·
9 ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ᾠκοδόμη-
σεν ἀβραὰμ θυσιαστήριον· καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα. καὶ συμ-
ποδίσας ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον ἐπάνω τῶν ξύλων.
10 καὶ ἐξέτεινεν ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μά-
χαιραν, σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ.
11 καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ, ἀβραὰμ, ἀβραὰμ· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.
12 καὶ εἶπεν, μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδά-
ριον, μηδὲ ποιήσῃς αὐτῷ μηδέν. νῦν γὰρ ἔγνων, ὅτι φοβῇ σὺ τὸν
θεόν· καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ.
13 καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ
ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ σαβὲκ τῶν κεράτων.
καὶ ἐπορεύθη ἀβραὰμ, καὶ ἔλαβε τὸν κριὸν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν
εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀντὶ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
14 καὶ ἐκάλεσεν ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κύ-
ριος εἶδεν. ἵνα εἴπωσι σήμερον, ἐν τῷ ὄρει κύριος ὤφθη.
15 καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὸν ἀβραὰμ δεύτερον ἐκ
16 τοῦ οὐρανοῦ· λέγων, κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει κύ-
ριος. οὗ εἵνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ
17 υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ. ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω
σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐ-
ρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσ-
σης. καὶ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναν-
18 τίων. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔ-
θνη τῆς γῆς· ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Die autem tertia, leuauit Abraham oculos ſuos, & vidit locum à longè. 5 Et dixit Abraham pueris ſuis: Expectate vos hic cum aſino: ego autem & puer accedemus vſque illuc; & adorabimus, & reuertemur ad vos. 6 Et tulit Abraham ligna holocauſti, & poſuit ſuper Iſaac filium ſuum: & accepit in manu ſua ignem & gladium, & abierunt ambo ſimul. 7 Aitque Iſaac ad Abraham patrem ſuum, dicens: Pater mi. & ait: Ecce ego, fili mi. Et ait: Ecce ignis & ligna; vbi ergo eſt agnus in holocauſtum? 8 Et dixit Abraham: Coram Deo reuelabitur ſibi agnus in holocauſtum, fili mi. & abierunt ambo ſimul: 9 Et venerunt ad locum quem dixerat ei Deus. & ædificauit ibi Abraham altare, & ordinauit ligna: & ligauit Iſaac filium ſuum, & poſuit eum ſuper altare deſuper ligna. 10 Extenditque Abraham manum ſuam, & tulit gladium, vt immolaret filium ſuum. 11 Et vocauit eum angelus Domini de cælo, & dixit: Abraham, Abraham. & ait: Ecce ego. 12 Et dixit. Ne extendas manum tuam ad puerum; neque facias illi quicquam: nunc enim ſcio quòd timens Deum tu es: & non peperciſti filio tuo vnico propter me. 13 Et leuauit Abraham oculos ſuos, & vidit: & ecce aries, poſtquam apprehenſus eſt in arbore cornibus ſuis. Et abiit Abraham, & tulit arietem, & obtulit eum in holocauſtum pro filio ſuo.
14 Et orauit, atque immolauit Abraham in loco illo. Et dixit coram Domino: Hic erunt ſeruientes generationes. Propterea dicebatur in die hac, In monte iſto Abraham coram Domino immolauit. 15 Et vocauit angelus Domini Abraham ſecundò de cælo:
16 Et ait: Per verbum meum iuraui, dicit Dominus, quia feciſti hanc rem, & non peperciſti filio tuo vnico:
17 Quoniam benedictione benedicam te, & multiplicans multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas cæli, & ſicut arenam quæ eſt in littore maris & hæreditabunt filij tui ciuitates inimicorum ſuorum: 18 Et benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ, pro eo quòd obediſti verbo meo.

19 וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר
20 שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע׃ וַיְהִי
אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֻּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה
21 יָלְדָה מִלְכָּה גַם־הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ׃ אֶת־
עוּץ בְּכֹרוֹ וְאֶת־בּוּז אָחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אֲרָם׃
22 וְאֶת־כֶּשֶׂד וְאֶת־חֲזוֹ וְאֶת־פִּלְדָּשׁ וְאֶת־יִדְלָף וְאֵת
23 בְּתוּאֵל׃ וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנָה אֵלֶּה
24 יָלְדָה מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם׃ וּפִילַגְשׁוֹ וּשְׁמָהּ
רְאוּמָה וַתֵּלֶד גַּם־הִוא אֶת־טֶבַח וְאֶת־גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ
וְאֶת־מַעֲכָה׃

כג

1 וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה
שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃
2 וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
3 וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ׃ וַיָּקָם
אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חֵת לֵאמֹר׃
4 גֵּר־וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת־קֶבֶר עִמָּכֶם
5 וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנָי׃ וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חֵת אֶת־אַבְרָהָם
6 לֵאמֹר לוֹ׃ שְׁמָעֵנוּ אֲדֹנִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה
בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ קְבֹר אֶת־מֵתֶךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ
7 אֶת־קִבְרוֹ לֹא־יִכְלֶה מִמְּךָ מִקְּבֹר מֵתֶךָ׃ וַיָּקָם
8 אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם־הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת׃ וַיְדַבֵּר
אִתָּם לֵאמֹר אִם־יֵשׁ אֶת־נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מֵתִי מִלְּפָנַי
9 שְׁמָעוּנִי וּפִגְעוּ־לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן־צֹחַר׃ וְיִתֶּן־לִי אֶת־
מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ בְּכֶסֶף
10 מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִּי בְּתוֹכְכֶם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ וְעֶפְרוֹן יֹשֵׁב
בְּתוֹךְ בְּנֵי־חֵת וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת־אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי
11 בְנֵי־חֵת לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ לֵאמֹר׃ לֹא־אֲדֹנִי
שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְךָ נְתַתִּיהָ
12 לְעֵינֵי בְנֵי־עַמִּי נְתַתִּיהָ לָּךְ קְבֹר מֵתֶךָ׃ וַיִּשְׁתַּחוּ
אַבְרָהָם לִפְנֵי עַם־הָאָרֶץ׃

19 Reuerſus eſt Abraam ad pueros ſuos:
abieruntque Berſabee ſimul; & habitauit ibi. Gal.4.
20 His itaque geſtis, nunciatum eſt Abraam
quòd Melcha quoque genuiſſet filios Nachor
21 fratri ſuo; Hus primogenitum, & Buz fra-
trem eius, & Chamuel patrem Syrorum;
22 Et Caſeth, & Aſau; Pheldas quoque &
23 Iedlaf, Et Bathuel, de quo nata eſt Rebec-
ca. Octo iſtos genuit Melcha Nachor fratri
24 Abraam. Concubina verò illius, nomine
Roma, peperit Thabee, & Gaom, & Thaas,
& Maacha.

CAP. XXIII.

1 VIxit autem Sara cêtum viginti ſeptem an-
2 nis. Et mortua eſt in ciuitate Arbee,
A quæ eſt Hebron in terra Chanaan. Venitque
Abraam, vt plangeret & fleret eam.
3 Cumque ſurrexiſſet ab officio funeris, lo-
cutus eſt ad filios Heth, dicens:
4 Aduena ſum & peregrinus apud vos: da-
te mihi ius ſepulchri vobiſcum, vt ſepeliam
5 mortuum meum. Reſponderunt filij Heth,
6 dicentes: Audi nos, domine: Princeps Dei
es apud nos: in electis ſepulchris noſtris ſe-
peli mortuum tuum: nulluſque te prohibere
poterit, quin in monumento eius ſepelias
mortuum tuum.
7 Surrexit Abraam, & adorauit populum
B terræ, filios videlicet Heth.
8 Dixitque ad eos: Si placet animæ veſtræ,
vt ſepeliam mortuum meum; audite me: &
intercedite pro me apud Ephron filium Seor:
9 Vt det mihi ſpeluncam duplicem, quam
habet in extrema parte agri ſui. pecunia dig-
na tradat eam mihi coram vobis in poſſeſſio-
nem ſepulchri.
10 Habitabat autem Ephron in medio filio-
rum Heth. Reſponditque Ephron ad Abraã
cunctis audientibus qui ingrediebantur por-
tam ciuitatis illius, dicens:
11 Nequaquam ita fiet, domine mi: ſed tu
magis auſculta quod loquor: Agrum trado
tibi, & ſpelunca quæ in eo eſt, præſentibus fi-
liis populi mei: ſepeli mortuum tuum.
12 Adorauit Abraam coram populo terræ.

תרגום אונקלוס

19 וְתָב אַבְרָהָם לְעוּלֵימוֹהִי וְקָמוּ וַאֲזַלוּ כַּחֲדָא לִבְאֵרָא דְשֶׁבַע וִיתֵיב אַבְרָהָם בִּבְאֵרָא דְשָׁבַע׃ 20 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְאִתְחַוָּה לְאַבְרָהָם
לְמֵימַר הָא יְלֵידַת מִלְכָּה אַף הִיא בְּנִין לְנָחוֹר אֲחוּךְ׃ 21 יָת עוּץ בּוּכְרֵיהּ וְיָת בּוּז אֲחוּהִי וְיָת קְמוּאֵל אֲבוּהִי דַאֲרָם׃ 22 וְיָת כֶּשֶׂד וְיָת חֲזוֹ
וְיָת פִּלְדָּשׁ וְיָת יִדְלָף וְיָת בְּתוּאֵל׃ 23 וּבְתוּאֵל אוֹלִיד יָת רִבְקָה תְּמָנְיָא אִלֵּין יְלֵידַת מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחוּהִי דְאַבְרָהָם׃ 24 וּלְחֵינַתֵּיהּ
וּשְׁמַהּ רְאוּמָה וִילֵידַת אַף הִיא יָת טֶבַח וְיָת גַּחַם וְיָת תַּחַשׁ וְיָת מַעֲכָה׃

כג

1 וַהֲווֹ חַיֵּי שָׂרָה מְאָה וְעֶשְׂרִין וּשְׁבַע שְׁנִין שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃ 2 וּמִיתַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתָא
אַבְרָהָם לְמִסְפַּד לְשָׂרָה וּלְמִבְכַּהּ׃ 3 וְקָם אַבְרָהָם מֵעַל אַפֵּי מִיתֵיהּ וּמַלֵּיל עִם בְּנֵי חִתָּאָה לְמֵימַר׃ 4 דַּיָּיר וְתוֹתַב אֲנָא עִמְּכוֹן
הַבוּ לִי אַחְסָנַת קְבוּרָא עִמְּכוֹן וְאֶקְבַּר יָת מִיתִי מִן קֳדָמָי׃ 5 וַאֲתִיבוּ בְּנֵי חִתָּאָה יָת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ׃ 6 קַבֵּיל מִנַּנָא רִבּוֹנַנָא רַב קֳדָם
יְיָ אַתְּ בֵּינַנָא בִּשְׁפַר קִבְרַנָא קְבַר יָת מִיתָךְ אֱנָשׁ מִנַּנָא יָת קִבְרֵיהּ לָא יִמְנַע מִינָּךְ מִלְּמִקְבַּר מִיתָךְ׃ 7 וְקָם אַבְרָהָם וּסְגִיד לְעַמָּא דְאַרְעָא לִבְנֵי
חִתָּאָה׃ 8 וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן לְמֵימַר אִם אִית רַעֲוָא לְנַפְשְׁכוֹן לְמִקְבַּר יָת מִיתִי מִן קֳדָמַי קַבִּילוּ מִנִּי וּבְעוֹ לִי בְּעֶפְרוֹן בַּר צֹחַר׃
9 וְיִתֵּן לִי יָת מְעָרַת כָּפֵילְתָּא דִילֵיהּ דִּי בִּסְטַר חַקְלֵיהּ בִּכְסַף שְׁלִים יִתְּנִנַּהּ לִי בֵּינֵיכוֹן לְאַחְסָנַת קְבוּרָא׃ 10 וְעֶפְרוֹן יָתֵיב בְּגוֹ בְּנֵי
חִתָּאָה וַאֲתֵיב עֶפְרוֹן חִתָּאָה יָת אַבְרָהָם קֳדָם בְּנֵי חִתָּאָה לְכָל עָלֵי תְּרַע קַרְתֵּיהּ לְמֵימַר׃ 11 לָא רִבּוֹנִי קַבֵּיל מִנִּי חַקְלָא יְהָבֵית לָךְ
וּמְעָרְתָּא דְבֵיהּ לָךְ יְהַבְתַּהּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמִּי יְהַבְתַּהּ לָךְ קְבַר מִיתָךְ׃ 12 וּסְגִיד אַבְרָהָם קֳדָם עַמָּא דְאַרְעָא׃

Reuersus est autem Abraam ad pueros suos: 19
& surgentes, abierunt simul ad puteum iuramenti:
& habitauit Abraam super puteum iuramenti.
Factum est autem post verba hæc, & nuncia- 20
tum est Abraam, dicentes: Ecce peperit Melcha &
ipsa filios Nachor fratri tuo: Hus primogeni- 21
tum, & Buz fratrem eius, & Camuel patrem Sy-
rorum; Et Chazad, & Asau, & Phalas, & Iel- 22
dad, & Bathuel: Et Bathuel genuit Rebeccam. 23
Octo isti filij, quos peperit Melcha Nachor, fratri
Abraam. Et concubina illius, cui nomen Roma, 24
peperit & ipsa Tabee, & Gaon, & Thaas, &
Maacha.

CAP. XXIII.

Fuit autem vita Sarræ, anni centum viginti se- 1
ptem. Et mortua est Sarra in ciuitate Ar- 2
boc, quæ est in conualle: hæc est Chebron in terra Cha
naan. venit autem Abraam plangere Sarran &
flere. Et surrexit Abraam à mortuo. & di- 3
xit filiis Het, dicens: Aduena & peregrinus 4
ego sum vobiscum: date ergo mihi possessionem vo-
biscum; & sepeliam mortuum meum à me.
Responderunt autem filij Het ad Abraam: 5
dicentes: Non, domine. Audi autem nos: Rex 6
à Deo es tu in nobis: in electis sepulchris nostris se-
peli mortuum tuum. nullus enim nostrum non pro-
hibebit sepulchrum suum à te, vt sepelias mortuum
tuum illic. Surgens autem Abraam, ado- 7
rauit populum terræ, filios Het. Et locutus 8
est ad eos Abraam, dicens: Si habetis in anima ve-
stra, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, audi-
te me: Loquimini pro me Ephron filio Saar:
Et det mihi speluncam duplicem, quæ est eius, 9
exeuntem in parte agri sui. argento digno det mihi
illam in vobis, in possessionem sepulchri.
Ephron autem sedebat in medio filiorum Het. 10
Respondens autem Ephron Hettæus ad Abraam,
dixit, audientibus filiis Het, & omnibus ingredien-
tibus in ciuitatem, dicens:
Apud me esto, domine: & audi me: A- 11
grum, & speluncam quæ in eo, tibi do; coram
omnibus ciuibus meis dedi tibi. sepeli mortuum
tuum.
Et adorauit Abraam coram populo terræ. 12

19 ἀπεστράφη δὲ ἀβραὰμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἀνα-
στάντες, ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου· καὶ κα-
τῴκησεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου.
20 ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἀβραὰμ,
λέγοντες, ἰδοὺ τέτοκεν μελχὰ καὶ αὐτὴ υἱοὺς τῷ ναχὼρ τῷ
21 ἀδελφῷ σου, τὸν ὢξ πρωτότοκον, καὶ τὸν βαὺξ ἀδελφὸν
22 αὐτοῦ, καὶ τὸν καμουὴλ πατέρα σύρων, καὶ τὸν χαζὰθ,
καὶ τὸν ἀζαὺ, καὶ τὸν φαλὰς, καὶ τὸν ἰελδὰθ, καὶ τὸν βα-
23 θουήλ· καὶ βαθουὴλ ἐγέννησε τὴν ῥεβέκκαν. ὀκτὼ οὗ-
τοι υἱοὶ, οὓς ἔτεκε μελχὰ τῷ ναχὼρ τῷ ἀδελφῷ ἀβραάμ.
24 καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ, ᾗ ὄνομα ῥεμὰν, ἔτεκεν καὶ αὐτὴ τὸν
ταὰδ, καὶ τὸν γαὲν, καὶ τὸν τοχὸς, καὶ τὸν χωμᾶ.

κγ'.

1 Ἐγένετο δὲ ἡ ζωὴ σάῤῥας ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεπτά·
2 καὶ ἀπέθανε σάῤῥα ἐν τῇ πόλει ἀρβὸκ, ἥ ἐστιν ἐν τῷ κοι-
λώματι· αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν. ἦλθε δὲ ἀβραὰμ
κόψασθαι σάῤῥαν καὶ πενθῆσαι.
3 καὶ ἀνέστη ἀβραὰμ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ· καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς χὲτ,
4 λέγων· πάροικος καὶ παρεπίδημος ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν.
δότε οὖν μοι κτῆσιν μεθ' ὑμῶν· καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐ-
5 μοῦ. ἀπεκρίθησαν δὲ υἱοὶ τοῦ χὲτ πρὸς ἀβραὰμ, λέγον-
6 τες· μὴ κύριε· ἄκουσον δὲ ἡμῶν· βασιλεὺς παρὰ θεοῦ εἶ
σὺ ἐν ἡμῖν· ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψον τὸν νε-
κρόν σου. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὐ μὴ κωλύσει τὸ μνημεῖον αὐτοῦ ἀπὸ
7 σοῦ, τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ. ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ
προσεκύνησε τῷ λαῷ τῆς γῆς, τοῖς υἱοῖς τοῦ χέτ.
8 καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ἀβραὰμ, λέγων· εἰ ἔχετε τῇ ψυ-
χῇ ὑμῶν, ὥστε θάψαι τὸν νεκρόν μου ἀπὸ προσώπου μου, ἀ-
κούσατέ μου, λαλήσατε περὶ ἐμοῦ ἐφρὼν τῷ τοῦ σαάρ·
9 καὶ δότω μοι τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὅ ἐστιν αὐτοῦ, τὸ ὂν ἐν
μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ. ἀργυρίου τοῦ ἀξίου δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑ-
μῖν εἰς κτῆσιν μνημείου.
10 ἐφρὼν δὲ ἐκάθητο ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν χέτ· ἀποκριθεὶς δὲ
ἐφρὼν ὁ χετταῖος πρὸς ἀβραάμ, εἶπεν, ἀκουόντων τῶν υἱῶν
χὲτ, καὶ πάντων εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν, λέγων·
11 παρ' ἐμοὶ γίνου κύριε· καὶ ἄκουσόν μου· τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπή-
λαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι· ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν
μου δέδωκά σοι· θάψον τὸν νεκρόν σου.
12 καὶ προσεκύνησεν ἀβραὰμ ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et reuersus est Abraham ad pueros suos: & surrexerunt, & abierunt simul ad Bersabee: & habitauit Abraham in Bersabee. 20 Et factum est post verba hæc, & nunciatum est Abrahæ, dicendo: Ecce peperit Melcha etiam ipsa filios Nachor fratri tuo: 21 Hus primogenitum eius, & Bus fratrem eius, & Camuel patrem Aram, 22 Et Caseth, & Azau, & Pheldas, & Iedlaph, & Bathuel. 23 Bathuel autem genuit Rebeccam. istos octo peperit Melcha Nachor, fratri Abrahæ. 24 Concubina autem eius, cuius nomen Roma, ipsa quoque peperit Thabee, & Gaam, & Thaas, & Maacha.

CAP. XXIII.

Fuit autem vita Saræ, centum & viginti & septem annorum, qui fuerunt anni vitæ Saræ. 2 Et mortua est Sara in Cariatharbe. ipsa est Hebron in terra Chanaan. Et venit Abraham, vt lugeret Saram, & fleret eam. 3 Et surrexit Abraham à conspectu mortui sui. Et locutus est cum filiis Heth, dicens: 4 Aduena & peregrinus ego sum vobiscum: date mihi possessionem sepulchri vobiscum, vt sepeliam mortuum meum à facie mea. 5 Et responderunt filij Heth ad Abraham, dicendo ei: 6 Acquiesce nobis, domine noster: princeps coram Deo tu es inter nos: in meliori sepulchrorum nostrorum sepeli mortuum tuum. Non prohibebit vir ex nobis sepulchrum suum à te; quin sepelias mortuum tuum. 7 Et surrexit Abraham, & adorauit populum terræ, filios videlicet Heth. 8 Locutusque est cum eis, dicens: Si est voluntas animæ vestræ, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, acquiescite mihi; & rogate pro me Ephron filium Seor; 9 Vt det mihi speluncam duplicem suam, quæ est in latere agri sui: pecunia digna tradat eam mihi inter vos in possessionem sepulchri. 10 Ephron autem stabat in medio filiorum Heth: & respondit Ephron Ethæus ad Abraham coram filiis Heth, ingredientibus portam ciuitatis illius, dicens: 11 Nequaquam, domine mi: sed acquiesce mihi: agrum tibi dabo, & speluncam quæ in eo est tibi dabo; coram filiis populi mei tradam eam tibi: sepeli mortuum tuum. 12 Et adorauit Abraham coram populo terræ.

13 וַיְדַבֵּר אֶל־עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ
אִם־אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי
14 וְאֶקְבְּרָה אֶת־מֵתִי שָׁמָּה׃ וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת־
15 אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת
שֶׁקֶל־כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינְךָ מַה־הִוא וְאֶת־מֵתְךָ קְבֹר׃
16 וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם
לְעֶפְרֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת אַרְבַּע
17 מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר׃ וַיָּקָם שְׂדֵה עֶפְרוֹן
אֲשֶׁר בַּמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מַמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה
אֲשֶׁר־בּוֹ וְכָל־הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל־גְּבֻלוֹ
18 סָבִיב׃ לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי־חֵת בְּכֹל בָּאֵי
19 שַׁעַר־עִירוֹ׃ וְאַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה
אִשְׁתּוֹ אֶל־מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה עַל־פְּנֵי מַמְרֵא הִוא
20 חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ
לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃
1 כד וְאַבְרָהָם
זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל׃
2 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל־
3 אֲשֶׁר־לוֹ שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי׃ וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי
4 מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ׃ כִּי אֶל־
אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק׃
5 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אוּלַי לֹא־תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת
אַחֲרַי אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הֶהָשֵׁב אָשִׁיב אֶת־בִּנְךָ אֶל־
6 הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָצָאתָ מִשָּׁם׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם
7 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תָּשִׁיב אֶת־בְּנִי שָׁמָּה׃ יְהוָה אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לְקָחַנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וַאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לִי וַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לִי לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֶיךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה
לִבְנִי מִשָּׁם׃

13 * Et locutus eſt ad Ephron, circunſtante ple-
be eius: Quæſo vt audias me. Dabo pecuniã
pro agro: ſuſcipe eam. & ſic ſepeliam mor-
14 tuum meum in agro. *Reſpondítque Ephrõ:
15 * Domine mi, audi me. Terra quam poſtulas
quadringentos ſiclos argenti valet. Iſtud eſt
precium inter me & te: ſed quantum eſt hoc?
16 ſepeli mortuum tuum. *Quod cùm audiſſet
Abraam, appendit pecuniam quam Ephron
poſtulauerat, audientibus filiis Heth, quadri-
gentos ſiclos argenti probatæ monetæ publi-
17 cæ. *Confirmatuſq; eſt ager quondam Ephro-
nis, in quo erat ſpelunca duplex, reſpiciens
Mambre, tã ipſe quàm ſpelunca, & omnes ar-
bores eius, in cunctis terminis eius per circui-
18 tum, * Abrææ in poſſeſſionem videntibus fi-
liis Heth, & cunctis qui intrabant portam ci-
19 uitatis illius. *Atque ita ſepeliuit Abraam Sa-
ram vxorem ſuam in ſpelũca agri duplici quæ
reſpiciebat Mambre: hæc eſt Hebron in terra
20 Chanaan. *Et confirmatus eſt ager, & antrum
quod erat in eo Abrææ, in poſſeſſionem mo-
numenti à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

1 ERat autem Abraam ſenex, dierumq; mul-
torum: & Dominus in cunctis benedixe-
2 rat ei. * Dixitque ad ſeruum ſeniorem domus
ſuæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone
3 manum tuam ſubter femur meum; *Vt adiu-
rem te per dominum Deum cæli & terræ, vt
non accipias vxorẽ filio meo de filiabus Cha-
4 naneorum inter quos habito: *Sed ad terram
& cognationem meam proficiſcaris, & inde
5 accipias vxorem filio meo Iſaac. *Reſpondit
ſeruus: Si noluerit mulier venire mecũ in ter-
ram hanc, nũquid reducere debeo filiũ tuum
6 ad locum de quo tu egreſſus es? *Dixítque A-
braam: Caue ne quãdo reducas filium meum
7 illuc. * Dominus Deus cæli & terræ, qui tulit
me de domo patris mei, & de terra natiuitatis
meæ, qui locutus eſt mihi, & iurauit mihi, di-
cens: Semini tuo dabo terram hanc; ipſe mit-
tet angelum ſuum coram te: & accipies inde
vxorem filio meo.

תרגום אונקלוס

13 וּמַלִּיל עִם עֶפְרוֹן קֳדָם עַמָּא דְאַרְעָא לְמֵימַר בְּרַם אִם אַתְּ עָבֵד לִי טֵיבוּ קַבֵּל מִנִּי אֶתֵּן כַּסְפָּא דְמֵי חַקְלָא קַבֵּל מִנִּי וְאֶקְבַּר יָת מִיתִי לְתַמָּן׃
14 וַאֲתֵיב עֶפְרוֹן יָת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ׃ 15 רִבּוֹנִי קַבֵּל מִנִּי אֲרַע שָׁוְיָא אַרְבַּע מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף בֵּינִי וּבֵינָךְ מָה הִיא וְיָת מִיתָךְ
קְבַר׃ 16 וְקַבֵּיל אַבְרָהָם מִן עֶפְרוֹן וּתְקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן יָת כַּסְפָּא דְּמַלֵּיל קֳדָם בְּנֵי חִיתָּאָה אַרְבַּע מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף דְּמִתְקַבַּל
בִּסְחוֹרְתָא בְּכָל מְדִינְתָא׃ 17 וְקָם חֲקַל עֶפְרוֹן דִּי בִּכְפֵילְתָּא דִּי קֳדָם מַמְרֵא חַקְלָא וּמְעַרְתָּא דִּבֵיהּ וְכָל אִילָנָא דִּי בְחַקְלָא דִּי בְּכָל
תְּחוּמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר׃ 18 לְאַבְרָהָם לִזְבִינוֹהִי לְעֵינֵי בְּנֵי חִיתָּאָה בְּכֹל עָלֵּל תְּרַע קַרְתֵּיהּ׃ 19 וּבָתַר כֵּן קְבַר אַבְרָהָם יָת שָׂרָה
אִתְּתֵיהּ בִּמְעָרַת חֲקַל כְּפֵילְתָּא דְּעַל אַפֵּי מַמְרֵא הִיא חֶבְרוֹן בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃ 20 וְקָם חַקְלָא וּמְעַרְתָּא דִּבֵיהּ לְאַבְרָהָם לְאַחְסָנַת
קְבוּרָה מִן בְּנֵי חִיתָּאָה׃ כד 1 וְאַבְרָהָם סִיב עָל בְּיוֹמִין וַיְיָ
בָּרִיךְ יָת אַבְרָהָם בְּכוֹלָּא׃ 2 וַאֲמַר אַבְרָהָם לְעַבְדֵּיהּ סָבָא דְּבֵיתֵיהּ דְּשַׁלִּיט בְּכָל דִּילֵיהּ שַׁו כְּעַן יְדָךְ תְּחוֹת יַרְכִּי׃ 3 וַאֲקַיֵּים עֲלָךְ בְּמֵימְרָא
דַּיְיָ אֱלָהָא דִשְׁמַיָּא וֶאֱלָהָא דְאַרְעָא דְּלָא תִּסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִבְּנָת כְּנַעֲנָאָה דַּאֲנָא יָתֵב בֵּינֵיהוֹן׃ 4 אֱלָהֵין לְאַרְעִי וּלְיַלָּדוּתִי תֵּיזִיל וְתִסַּב אִתְּתָא
לִבְרִי לְיִצְחָק׃ 5 וַאֲמַר לֵיהּ עַבְדָּא מָאִים לָא תֵיבֵי אִתְּתָא לְמֵיתֵי בָּתְרַאי לְאַרְעָא הָדָא הַאֲתָבָא אָתֵיב יָת בְּרָךְ לְאַרְעָא דִּנְפַקְתְּ מִתַּמָּן׃
6 וַאֲמַר לֵיהּ אַבְרָהָם אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא תָּתֵיב יָת בְּרִי לְתַמָּן׃ 7 יְיָ אֱלָהָא דִשְׁמַיָּא דִּדְבַרְנִי מִבֵּית אַבָּא וּמֵאֲרַע יַלָּדוּתִי וּדְמַלֵּיל לִי
וּדְקַיֵּים לִי לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתֵּן יָת אַרְעָא הָדָא הוּא יִשְׁלַח מַלְאֲכֵיהּ קֳדָמָךְ וְתִסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִתַּמָּן׃

Et dixit Ephron in aures coram populo terræ: 13
Quoniam apud me es, audi me. argentum agri acci-
pe à me, & sepeliam mortuum meum illic.
Respondit autem Ephron Abraam, dicens: 14
Nequaquam, domine. audiui enim quadrin- 15
gentarum didrachmarum argenti: sed quid vtique
esset hoc inter me & te? tu autem mortuum tuum
sepeli. Et audiuit Abraam Ephron: & re- 16
stituit Abraam Ephron argentum, quod locutus est
in aures filiorum Het, quadringentas didrachmas
argenti probati mercatoribus.
Et stetit ager Ephron, qui erat in spelunca du- 17
plici, quæ est secundum faciem Mambre, ager et spe-
lunca quæ erat in eo, & omnis arbor quæ erat in a-
gro, quæ est in terminis eius in circuitu,
Abraam in possessionem coram filiis Het, & 18
omnibus ingredientibus in ciuitatem.
Post autem hæc sepeliuit Abraam Sarram v- 19
xorem suam in spelunca agri duplici, quæ est coram
Mambre. hæc est Hebron in terra Chanaan.
Et confirmatus est ager, & spelunca quæ in eo, 20
Abraam in possessionem sepulchri, à filiis Het.

CAP. XXIIII.

ET Abraam erat senior prouectus diebus: & 1
Dominus benedixit Abraam per omnia.
Et dixit Abraam seruo suo seniori domus suæ, 2
principi suorum omnium: Pone manum tuam sub-
ter femur meum. Et adiurabo te domi- 3
num Deum cæli & Deum terræ, vt non accipias
vxorem Isaac filio meo de filiabus Chananæorum,
cum quibus ego habito inter ipsos:
Sed in terram meam vbi ego natus sum ibis, 4
& in tribum meam: & accipies vxorem filio meo
Isaac inde.
Dixit autem ad eum seruus: Si igitur non vo- 5
luerit mulier venire mecum retrò in terram hanc,
reducam filium tuum in terram, vnde egressus es
inde? Dixit autem ad eum Abraam: Caue 6
tibi ne reducas filium meum illuc.
Dominus Deus cæli, & deus terræ, qui tulit 7
me de domo patris mei, et de terra qua genitus sum:
qui locutus est mihi, & iurauit mihi, dicēs: Tibi da-
bo terram hanc & semini tuo: ipse mittet angelum
suum ante te: & accipies vxorem filio meo inde.

13 καὶ εἶπε τῷ ἐφρὼν εἰς τὰ ὦτα ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς·
ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἶ, ἄκουσόν μου· τὸ ἀργύριον τοῦ ἀγροῦ λάβε
παρ' ἐμοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἐκεῖ.
14 ἀπεκρίθη δὲ ἐφρὼν τῷ ἀβραάμ, λέγων· οὐχὶ κύριε.
15 ἀκήκοα γὰρ τετρακοσίων διδράχμων ἀργυρίου· ἀλλὰ τί ἂν
εἴη τοῦτο ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; σὺ δὲ τὸν νεκρόν σου θάψον.
16 καὶ ἤκουσεν ἀβραὰμ τοῦ ἐφρών· καὶ ἀποκατέστησεν ἀβρα-
ὰμ τῷ ἐφρὼν τὸ ἀργύριον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν
χὲτ, τετρακόσια δίδραχμα ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις.
17 καὶ ἔστη ὁ ἀγρὸς ἐφρὼν, ὃς ἦν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστι
κατὰ πρόσωπον μαμβρῆ, ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον ὃ ἦν ἐν αὐ-
τῷ, καὶ πᾶν δένδρον, ὃ ἦν ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅ ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐ-
18 τοῦ κύκλῳ, τῷ ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν ἐναντίον τῶν υἱῶν τοῦ
χὲτ, καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν.
19 μετὰ δὲ ταῦτα ἔθαψεν ἀβραὰμ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι μαμ-
βρῆ. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν.
20 καὶ ἐκυρώθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ τῷ ἀ-
βραὰμ εἰς κτῆσιν τάφου, παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χέτ. κδʹ.
1 Καὶ ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμερῶν.
καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν ἀβραὰμ κατὰ πάντα.
2 καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι τῶν αὐτοῦ πάντων· θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ
τὸν μηρόν μου·
3 καὶ ἐξορκιῶ σε κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς
γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα ἰσαὰκ τῷ υἱῷ μου ἐκ τῶν θυ-
γατέρων τῶν χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς·
4 ἀλλ' εἰς τὴν γῆν μου οὗ ἐγὼ ἐγενόμην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν
φυλήν μου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἰσαὰκ ἐκεῖθεν.
5 εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, ἐὰν οὖν μὴ βούληται ἡ γυνὴ πο-
ρευθῆναι μετ' ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἀποστρέψω
τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλθες ἐκεῖθεν;
6 εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀβραάμ· πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἀπο-
στρέψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ.
7 κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ
με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγεννήθην,
ὃς ἐλάλησέ μοι, καὶ ὤμοσέ μοι, λέγων· σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύ-
την καὶ τῷ σπέρματί σου· αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμ-
προσθέν σου· καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et locutus est cum Ephron coram populo terræ, dicens: Si tu vtique facis mecum misericordiam, acquiesce mihi: dabo pecuniam pro a-
gro; accipe illam à me, vt sepeliam ibi mortuum meum.
14 Responditq; Ephron ad Abraham, dicens ei:
15 Domine mi, acquiesce mihi: terra quæ valet quadringentos siclos argenti, inter me & te quæ est? & mortuum tuum sepeli.
16 Et acquieuit Abraham Ephron: & appendit Abraham argentum, quod Ephron locutus fuerat coram filiis Heth, quadringentos siclos argenti, quod recipiebatur pro mercimoniis in vnaquaque prouincia.
17 Et confirmatus est ager Ephron, in quo est spelunca duplex, quæ est ante Mamre; tam ager quàm spelunca quæ in eo est, & omnes arbores quæ sunt in agro, & in omni termino eius per circuitum;
18 Abrahæ in emptionem, videntibus omnibus filiis Heth, qui intrabant portam ciuitatis illius.
19 Et post hæc sepeliuit Abraham Saram vxorem suam in spelunca duplici, in agro qui est contra faciem Mamre. ipsa est Hebron in terra Chanaan.
20 Confirmatusque est ager, & spelunca quæ in eo est, Abrahæ in possessionem sepulchri à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

ET Abraham erat senex, prouectæque ætatis: & Dominus benedixit Abraham in omnibus.
2 Dixitque Abraham seruo suo seniori domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone nunc manum tuam subter femur meum:
3 Et adiurabo te per verbum Domini Dei cæli & Dei terræ, quòd non accipias vxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito.
4 Sed ad terram meam, & ad generationem meam ibis; & accipies vxorem filio meo Isaac.
5 Dixitque ei seruus: Fortè nolet mulier venire post me in terram hanc: nunquid reducens reducam filium tuum ad terram de qua egressus es?
6 Et dixit ei Abraham: Caue ne fortè reducas filium meum illuc.
7 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra natiuitatis meæ: & qui locutus est mihi, & qui iurauit mihi, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc, ipse mittet angelum suum coram te; & accipies vxorem filio meo inde.

8 ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית
משבעתי זאת רק את בני לא תשב שמה:
9 וישם העבד את ידו תחת ירך אברהם אדניו
10 וישבע לו על הדבר הזה: ויקח העבד עשרה
גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו
11 ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור: ויברך
הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב
12 לעת צאת השאבת: ויאמר יהוה אלהי אדני
אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם
13 אדני אברהם: הנה אנכי נצב על עין המים ובנות
14 אנשי העיר יצאת לשאב מים: והיה הנער אשר
אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה
וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק
15 ובה אדע כי עשית חסד עם אדני: ויהי הוא
טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה
לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם
16 וכדה על שכמה: והנער טבת מראה מאד בתולה
ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל:
17 וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמיאיני נא מעט
18 מים מכדך: ותאמר שתה אדני ותמהר ותרד כדה
19 על ידה ותשקהו: ותכל להשקתו ותאמר גם
20 לגמליך אשאב עד אם כלו לשתת: ותמהר ותער
כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב
21 לכל גמליו: והאיש משתאה לה מחריש לדעת
22 ההצליח יהוה דרכו אם לא: ויהי כאשר כלו
הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו
23 ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם: ויאמר
בת מי את הגידי נא לי היש בית אביך מקום לנו
24 ללין: ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה
אשר ילדה לנחור:

8 Sin autem mulier noluerit ſequi te, nõ tene-
beris iuraméto. filium tantũ meum ne redu-
9 cas illuc. Poſuit ergo ſeruus manũ ſub femo-
B re Abraam domini ſui;& iurauit illi ſuper ſer-
10 mone hoc. Tulitq; decem camelos de grege
dñi ſui:& abiit, ex omnibus bonis eius portãs
ſecum. profectuſq; perrexit in Meſopotamiã
11 ad vrbẽ Nachor. Cumq; camelos feciſſet ac-
cũbere extra oppidũ,iuxta puteum aquæ, ve-
ſperè,eo tempore quo ſolent mulieres egredi
12 ad hauriendã aquã: Orauit Dñm, dicẽs: Dñe
Deus domini mei Abraã,occurre,obſecro,mi-
hi hodie: & fac miſericordiam cũ dño meo A-
13 braã. Ecce ego ſto prope fõtẽ aquæ,& filiæ ha
bitatorum huius ciuitatis egrediẽtur ad hau-
14 riendã aquam. Igitur puella cui dixero,incli
na hydriam tuã vt bibam: & illa reſponderit,
bibe; quin & camelis tuis dabo potũ : ipſa eſt
quã præparaſti ſeruo tuo Iſaac : & per hoc in-
telligã, quòd feceris miſericordiã cũ dño meo
15 Abraam. Necdum intra ſe verba cõpleuerat,
& ecce Rebecca egrediebatur,filia Bathuel,fi-
C lij Melchę, vxoris Nachor fratris Abraã,habẽs
16 hydriam in ſcapula ſua: Puella decora nimis,
virgoq; pulcherrima,& incognita viro.deſcẽ-
derat autẽ ad fontem, & impleuerat hydriam
17 aquæ,ac reuertebatur. Occurritq; ei ſeruus,
& ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendũ pręe-
18 be de hydria tua. Quæ reſpõdit: Bibe,domi-
ne mi. celeriterq; depoſuit hydriam ſuper vl-
19 nam ſuam , & dedit ei potum . Cumque ille
bibiſſet, adiecit: Quin & camelis tuis hauriã
20 aquam,donec cuncti bibant. Effundenſque
hydriam in canalibus, recurrit ad puteum, vt
hauriret aquam, & hauſtam, omnibus came-
21 lis dedit. Ipſe autẽ contemplabatur eam taci-
tus,ſcire volens vtrũ proſperum iter ſuũ feciſ-
22 ſet Dominus,an non. Poſtquã autẽ biberunt
cameli,protulit vir inaures aureas appenden-
tes ſiclos duos, & armillas totidem pondo ſi-
23 clorũ decem : dixitq; ad eam: Cuius es filia?
indica mihi . Eſt in domo patris tui locus ad
24 manendũ? Quæ reſpõdit: Filia ſum Bathue-
lis,filij Nachor, quem peperit ei Melcha.

תרגום אונקלוס

8 ואם לא תיבי אתתא למיתי בתרך ותהי זכאי ממומתי דא לחוד ית ברי לא תתיב לתמן: 9 ושוי עבדא ית ידיה תחות ירכא דאברהם רבוניה וקיים ליה על פתגמא הדין: 10 ודבר עבדא עשרה גמלין מגמלי רבוניה ואזל וכל שפר רבוניה בידיה וקם ואזל לארם דעל פרת לקרתא דנחור: 11 ואשרי גמליא מברא לקרתא לבירא דמיא לעידן רמשא לעידן דנפקן מליתא: 12 ואמר יי אלהא דרבוני אברהם זמן כען קדמי יומא דין ועביד טיבו עם רבוני אברהם: 13 הא אנא קאים על עינא דמיא ובנת אנשי קרתא נפקן למימלי מיא: 14 ותהא עולימתא דאימר לה ארכיני כען קולתיך ואשתי ותימר אשתי ואף גמלך אשקי יתה זמינתא לעבדך ליצחק ובה אדע ארי עבדת טיבו עם רבוני: 15 והוה הוא עד לא שצי למללא והא רבקה נפקת דאתילידא לבתואל בר מלכה אתת נחור אחוהי דאברהם וקולתה על כתפה: 16 ועולימתא שפירת חזו לחדא בתולתא וגבר לא ידעה ונחתת לעינא ומלת קולתה וסליקת: 17 ורהט עבדא לקדמותה ואמר אטעימני כען זעיר מיא מקולתיך: 18 ואמרת אשתי רבוני ואוחיאת ואחיתת קולתה על ידה ואשקיתיה: 19 ושציאת לאשקיותיה ואמרת אף לגמלך אמלי עד דיספקון למשתי: 20 ואוחיאת ונפצת קולתה לבית שקיא ורהטת עוד לבירא למימלי ומלת לכל גמלוהי: 21 וגברא שהי בה מסתכל שתיק למידע ההצלח יי ארחיה אם לא: 22 והוה כד ספקו גמליא למשתי ונסב גברא קדשא דדהבא תקלא מתקליה ותרין שירין על ידהא מתקל עשר סלעין דדהבא הוה מתקלהון: 23 ואמר בת מן את חוי כען לי האית בית אבוך אתר כשר לנא למבת: 24 ואמרת ליה בת בתואל אנא בר מלכה דילידת לנחור:

** Si autem noluerit mulier venire tecum in ter-* 8
ram hanc, mundus eris à iuramento meo hoc. tan-
*tum filium meum ne reducas illuc. * Et posuit* 9
seruus manum suam sub femore Abraam domini sui.
*& iurauit ei de verbo hoc. * Et accepit ser-* 10
uus decem camelos de camelis domini sui, & de om-
nibus bonis domini sui cum ipso. & surgens abijt
in Mesopotamiam, in ciuitatem Nachor.
** Et fecit quiescere camelos extra ciuitatem, a-* 11
pud puteum aquæ ad vesperum, quando egrediun-
*tur aquatrices. * Et dixit: Domine Deus do-* 12
mini mei Abraam, prosperum fac coram me hodie:
& fac misericordiam cum domino meo Abraam.
** Ecce steti in fonte aquæ; at filiæ hominum habi-* 13
tantium ciuitatem egrediuntur ad hauriendam a-
*quam. * Et erit virgo cui vtique ego dixero, In-* 14
clina hydriam tuam, vt bibam: & dixerit mihi,
bibe: & camelos tuos potabo, donec vtique cessent
bibentes, hanc præparasti seruo tuo Isaac. & in hoc
cognoscam, quòd fecisti misericordiam cum domino
*meo Abraam. * Et factum est antequam perficeret* 15
ipse loquēs in mente, & ecce Rebecca egrediebatur
genita Bathuel, filio Melchæ vxoris Nachor fratris
Abraam, habens hydriam super humeros.
** At virgo erat decora aspectu valdè. virgo erat:* 16
vir non cognouit eam. Descendens autem ad fontē,
*impleuit hydriam, & ascendit. * Cucurrit autē ser-* 17
uus in occursum ipsi, & dixit ei: Pota me parum a-
*quæ de hydria tua. * Illa autem dixit: Bibe, domine.* 18
& festinauit, & deposuit hydriam super brachium
*suum, et potauit eum: * Donec cessauit bibens. et di-* 19
xit, Et camelis tuis hauriam aquam, donec vtique
*omnes bibant. * Et festinauit, & euacuauit hy-* 20
driam in adaquatorium: & cucurrit iterum ad pu-
teum, vt hauriret. & hausit aquam omnibus ca-
*melis. * At homo considerabat eam: & tacebat,* 21
vt cognosceret si prosperam fecit Dominus viam
*suam, an non. * Factum est autem quando cessa-* 22
uerūt omnes cameli bibere, accepit homo duas inau-
res aureas, drachmæ ponderis, & duas armillas in
manibus eius; decem aureorum pondus earum. et in-
*terrogauit eā, * Et dixit: Filia cuius es? indica mihi.* 23
*et si est apud patrē tuū loc⁹ nobis ad manēdū. * Et di* 24
xit ei: Filia Bathuel sū Melcha, quē peperit Nachor.

8 * ἐὰν δὲ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετὰ σοῦ εἰς τὴν γῆν
ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου τούτου. μόνον τὸν υἱόν μου
9 μὴ ἀποστρέψῃς ἐκεῖ. * καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑ-
πὸ τὸν μηρὸν ἀβραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ ὤμοσεν αὐτῷ περὶ
10 τοῦ ῥήματος τούτου. * καὶ ἔλαβεν ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν
καμήλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου
αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ἀναστὰς, ἐπορεύθη εἰς μεσοποταμίαν
11 εἰς τὴν πόλιν ναχώρ. * καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς
πόλεως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τὸ πρὸς ὀψέ· ἡνίκα ἐκπο-
12 ρεύονται αἱ ὑδρευόμεναι. * καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου
ἀβραάμ, εὐόδωσον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποίησον ἔλεος
13 μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. * ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν πηγὴν
τοῦ ὕδατος, αἱ δὲ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῶν οἰκούντων τὴν
14 πόλιν ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ. * καὶ ἔσται ἡ παρθέ-
νος ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, ἐπίκλινον τὴν ὑδρίαν σου ἵνα πίω· καὶ εἴ-
πῃ μοι, πίε, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται
πίνουσαι, ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου ἰσαάκ· καὶ ἐν τού-
τῳ γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ.
15 * καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα ἐν τῇ
διανοίᾳ· καὶ ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἡ τεχθεῖσα βαθουὴλ,
υἱῷ μελχᾶς, τῆς γυναικὸς ναχὼρ τοῦ ἀδελφοῦ ἀβραάμ, ἔχου-
16 σα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων. * ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ
ὄψει σφόδρα. παρθένος ἦν· ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶ-
17 σα δὲ ἐπὶ τὴν πηγὴν, ἔπλησε τὴν ὑδρίαν, καὶ ἀνέβη. * ἔδραμε
δὲ ὁ παῖς εἰς συνάντησιν αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, πότισόν με μι-
18 κρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. * ἡ δὲ εἶπε, πίε κύριε· καὶ ἔσπευ-
σε, καὶ καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς, καὶ ἐ-
19 πότισεν αὐτόν· * ἕως οὗ ἐπαύσατο πίνων. καὶ εἶπε, καὶ ταῖς
20 καμήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. * καὶ ἔ-
σπευσε, καὶ ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸ ποτιστήριον· καὶ ἔδρα-
με πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι· καὶ ὑδρεύσατο πάσαις
21 ταῖς καμήλοις. * ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτήν·
καὶ παρεσιώπα τοῦ γνῶναι εἰ εὐόδωκε κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἢ
22 οὔ. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο πᾶσαι αἱ κάμηλοι πίνου-
σαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος δύο ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλ-
κῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς. δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐ-
23 τῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὴν· * καὶ εἶπεν, θυγάτηρ τίνος εἶ; ἀνάγγειλόν
24 μοι. καὶ εἰ ἔστι παρὰ τῷ πατρί σου τόπος ἡμῖν καταλῦσαι. * καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ, θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμὶ τοῦ μελχᾶς, ὃν ἔτεκε τῷ ναχώρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et si noluerit mulier venire post te, eris innocens à maledictione mea hac: tantummodo filium meum ne reducas illuc. 9 Et posuit seruus manum suam sub femore Abraham domini sui: & iurauit illi super verbo hoc. 10 Et tulit seruus decem camelos de camelis domini sui: & abiit, & omnia optima domini sui portans in manu sua. & surrexit, & abiit in Syriam, quæ est iuxta Euphratem, in ciuitatem Nachor. 11 Et accumbere fecit camelos extra ciuitatem, iuxta puteum aquæ, in tempore vespertino, in quo mulieres egrediuntur ad hauriendam aquam. 12 Et ait: Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie; & fac misericordiam cum domino meo Abraham. 13 Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filiæ hominum ciuitatis egrediuntur ad hauriendam aquam. 14 Et erit puella cui dixero: Inclina, obsecro, hydriam tuam vt bibam. & dixerit, bibe, & camelos quoque tuos adaquabo; ipsam præparasti seruo tuo Isaac: & in hoc sciam, quòd fecisti misericordiam cum domino meo. 15 Et factum est antequam ille cessasset loqui, ecce Rebecca egrediebatur, quæ nata est Bathuel, filio Melchæ vxoris Nachor, fratris Abrahæ; & hydria sua super humerum eius. 16 Et puella erat pulchra aspectu valdè; virgo, & vir non cognouerat eam. & descendit ad fontem, & impleuit hydriam suam; & ascendit. 17 Et cucurrit seruus in occursum eius, & ait: Fac me gustare, obsecro, paululum aquæ de hydria tua. 18 Et ait: Bibe, domine mi. & festinauit, & deposuit hydriam super manum suam; & dedit ei bibere. 19 Et cùm cessasset bibere, dixit: Etiam camelis tuis hauriam, donec cessent bibere. 20 Et festinauit, & effudit hydriam suam in canali: & cucurrit iterum ad puteum ad hauriendum, & hausit omnibus camelis eius. 21 Vir autem admirabatur eam tacitus contemplando, vt sciret vtrum prosperasset Dominus viam suam, an non. 22 Et factum est quando cessauerunt bibere cameli, tulit vir inaurem auream appendentem siclum vnum, & duas armillas super manus eius, appendentes decem siclos auri. 23 Et ait: Cuius filia es tu? indica, obsecro, mihi, si est in domo patris tui locus sufficiens nobis ad manendum. 24 Et dixit ei, Filia Bathuelis ego sum, filij Melchæ, quem peperit de Nachor.

25 ותאמר אליו גם־תבן גם־מספוא רב עמנו גם־
26 מקום ללון: ויקד האיש וישתחו ליהוה: ויאמר
27 ברוך יהוה אלהי אדני אברהם אשר לא־עזב
חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך נחני יהוה
28 בית אחי אדני: ותרץ הנער ותגד לבית אמה
29 כדברים האלה: ולרבקה אח ושמו לבן וירץ
30 לבן אל־האיש החוצה אל־העין: ויהי כראת
את־הנזם ואת־הצמדים על־ידי אחתו וכשמעו
את־דברי רבקה אחתו לאמר כה־דבר אלי
האיש ויבא אל־האיש והנה עמד על־הגמלים
31 על־העין: ויאמר בוא ברוך יהוה למה תעמד בחוץ
32 ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים: ויבא האיש
הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן ומספוא לגמלים
ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו:
33 ויישם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם־דברתי
34 דברי ויאמר דבר: ויאמר עבד אברהם אנכי:
35 ויהוה ברך את־אדני מאד ויגדל ויתן־לו צאן
ובקר וכסף וזהב ועבדם ושפחת וגמלים וחמרים:
36 ותלד שרה אשת אדני בן לאדני אחרי זקנתה
37 ויתן־לו את־כל־אשר־לו: וישבעני אדני
לאמר לא־תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר
38 אנכי ישב בארצו: אם־לא אל־בית־אבי תלך
39 ואל־משפחתי ולקחת אשה לבני: ואמר אל־
40 אדני אלי לא־תלך האשה אחרי: ויאמר אלי יהוה
אשר־התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך והצליח
דרכך ולקחת אשה לבני ממשפחתי ומבית אבי:
41 אז תנקה מאלתי כי תבוא אל־משפחתי ואם־לא
42 יתנו לך והיית נקי מאלתי: ואבא היום אל־העין
ואמר יהוה אלהי אדני אברהם אם־ישך־נא מצליח
דרכי אשר אנכי הלך עליה:

25 *Et addidit, dicens: Palearũ quoq; & fœni plu-
rimũ est apud nos, & locus spaciosus est ad ma-
26 nedũ. *Inclinauit se homo: & adorauit Dñm,
27 *dicẽs: Benedictꝰ dñs Deus domini mei Abraã;
D qui nõ abstulit misericordiã & veritatem suã
à dño meo: & recto itinere me perduxit in do-
28 mũ fratris domini mei. *Cucurrit itaq; puella;
& nunciauit in domũ matris suæ oĩa quæ au-
29 dierat. *Habebat autẽ Rebecca fratrẽ nomine
Laban, qui festinus egressus est ad hominẽ vbi
30 erat fons. *Cũq; vidisset inaures & armillas in
manibus sororis suæ, & audisset cuncta verba
referẽtis hæc, locutus est mihi homo, venit ad
virũ, qui stabat iuxta camelos & prope fõtem
31 aquæ. *Dixítq; ad eum: Ingredere, benedicte
Domini. Cur foris stas? Preparaui domum, &
32 locum camelis tuis. *Et introduxit eum in ho-
spitium, ac destrauit camelos, dedítque paleas
& fœnum, & aquam ad lauandos pedes came-
33 lorum & virorum, qui venerant cum eo. *Et
appositus est in conspectu eius panis. qui ait:
Nõ comedam, donec loquar sermones meos.
34 respondit ei: Loquere. *At ille: Seruus, inquit,
35 Abraam sum. *Et Dominus benedixit domino
meo valdè, & magnificatus est, & dedit ei oues
& boues, argentum & aurum, seruos & ancil-
36 las, camelos & asinos. *Et peperit Sara vxor
domini mei filium domino meo in senectute
37 sua: dedítque illi omnia quæ habuerat. *Et
adiurauit me dominus meus, dicens: Non ac-
cipies vxorem filio meo de filiabus Chananæ-
38 orum, in quorum terra habito: *Sed ad do-
mum patris mei perges: & de cognatione mea
39 accipies vxorem filio meo. *Ego verò respon-
di domino meo: Quid si noluerit venire me-
40 cum mulier? *Dominus ait; In cuius cõspectu
E ambulo, mittet angelum suum tecum; & diri-
get viam tuam, accipiésque vxorem filio meo
de cognatione mea, & de domo patris mei.
41 *Innocens eris à maledictione mea, cùm ve-
neris ad proximos meos, & non dederint tibi.
42 *Veni ergo hodie ad fontẽ aquæ; & dixi: Do-
mine Deus domini mei Abraham, si direxisti
viam meam in qua nunc ambulo.

תרגום אונקלוס

25 ואמרת ליה אף תבנא אף כסתא סגי עמנא אף אתר כשר למבת: 26 וכרע גברא וסגד קדם יי: 27 ואמר בריך יי אלהיה דרבוני
אברהם דלא שבק טיבותיה וקשטיה מן רבוני אנא באורח תקן דברני יי בית אחוהי דרבוני: 28 ורהטת עולימתא וחויאת לבית אמה
כפתגמיא האילין: 29 ולרבקה אחא ושמיה לבן ורהט לבן לות גברא לברא לות עינא: 30 והוה כד חזא ית קדשא וית שיריא על
ידי אחתיה וכד שמע ית פתגמי רבקה אחתיה למימר כדין מליל עמי גברא ואתא לות גברא והא קאים על גמליא על עינא: 31 ואמר
עול בריכא דיי למה את קאים בברא ואנא פניתי ביתא ואתר כשר לגמליא: 32 ועאל גברא לביתא ושרא גמליא ויהב תיבנא
וכיסתא לגמליא ומיא לאסחאה רגלוהי ורגלי גבריא דעמיה: 33 ושויו קדמוהי למיכל ואמר לא איכול עד דאמליל פתגמי ואמר
מליל: 34 ואמר עבדא דאברהם אנא: 35 ויי ברך ית רבוני לחדא ורבא ויהב ליה עאן ותורין וכספא ודהבא ועבדין ואמהן
וגמלין וחמרין: 36 וילדת שרה אתת רבוני בר לרבוני בתר דסיבת ויהב ליה ית כל דליה: 37 וקיים עלי רבוני למימר
לא תסב אתתא לברי מבנת כנענאה דאנא יתב בארעהון: 38 אלהין לבית אבא תיזל ולזרעיתי ותסב אתתא לברי: 39 ואמרית
לרבוני מאים לא תיזל אתתא בתרי: 40 ואמר לי יי דפלחית קדמוהי ישלח מלאכיה עמך ויצלח ארחך ותיסב אתתא לברי מזרעיתי
ומבית אבא: 41 בכין תהא זכאי ממומתי ארי תיהך לזרעיתי ואם לא יתנון לך ותהא זכאי ממומתי: 42 ואתיתי יומא דין לעינא
ואמרית יי אלהיה דרבוני אברהם אם איתך כען רעוא קדמך לאצלחא ארחי דאנא אזיל עלה:

* *Et dixit ei: Paleæ & pabula multa apud nos;* 25
& locus ad manendum. * *Et complacens homo,* 26
adorauit Dominum: * *Et dixit: Benedictus do-* 27
minus Deus domini mei Abraam, qui non reliqui-
sti iustitiam tuam, & veritatem à domino meo A-
braam, meque prosperè duxit Dominus ad domum
fratris domini mei, ad accipiendam vxorem filio suo.
* *Et currens puella, nunciauit in domum matris* 28
suæ, secundum verba hæc.
* *At Rebeccæ erat frater, cui nomen Laban. &* 29
cucurrit Laban ad hominem foras ad fontem.
* *Et factum est quando vidit inaures & ar-* 30
millas in duabus manibus sororis suæ; & quando
audiuit verba Rebeccæ sororis suæ, dicentis: Sic lo-
cutus est mihi homo. & venit ad hominē, stante ip-
so iuxta camelos prope fontem. * *Et dixit ei:* 31
Huc ingredere, benedicte domini: & cur stetisti fo-
ris? ego autem præparaui domum, et locum camelis.
* *Ingressus est autem homo in domum, et destra-* 32
uit camelos: & dedit paleas & pabula camelis, &
aquam pedibus ipsius, & pedibus virorum qui cū
eo. * *Et apposuit illis panes ad comedendum. &* 33
dixit: Non comedam, donec loquar ego verba mea.
& dixit: Loquere. * *Et dixit: Seruus Abraam sum* 34
ego. * *Dominus autē benedixit domino meo valdè.* 35
& exaltatus est. & dedit ei oues & vitulos, au-
rum, & argentum, & seruos, & ancillas, camelos
& asinos. * *Et peperit Sarra mulier domini mei* 36
filium vnum domino meo, postquam consenuit ipse.
& dedit ipsi quæcunq; erant ei. * *Et adiurauit me* 37
dominus meus, dicens: Non accipies vxorē filio meo
de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito in
terra eorum: * *Sed ad domum patris mei perges,* 38
& ad tribum meam, & accipies vxorem filio meo.
* *Et dixi domino meo; Ne fortè non veniat mulier* 39
mecum. * *Et dixit mihi: Dominus Deus cui cōpla-* 40
cui coram eo, ipse mittet angelum suum tecum; &
prosperabit viam tuam: & accipies vxorē filio meo
de tribu mea, & de domo patris mei. * *Tunc inno-* 41
cens eris à maledictione mea; quando enim veneris
ad meam tribum, & non tibi dederint, eris innocēs
à iuramento tuo. * *Et veniens hodie ad fontem,* 42
dixi: Domine Deus domini mei Abraā, si tu prospe-
ram facis viam meam, in qua nūc ego ambulo in ea.

25 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄχυρα καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡ-
26 μῖν, καὶ τόπος τοῦ καταλῦσαι. * καὶ εὐδοκήσας ὁ ἄνθρω-
27 πος, προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. * καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύ-
ριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ· ὃς οὐ κατέλιπες τὴν δι-
καιοσύνην σου καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ·
ἐμέ τε εὐόδωσε κύριος εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου
28 λαβεῖν γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * καὶ δραμοῦσα ἡ παῖς ἀνήγ-
γειλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
29 * τῇ δὲ ῥεβέκκα ἦν ἀδελφὸς, ᾧ ὄνομα λάβαν· καὶ ἔδραμε
30 λάβαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἐπὶ τὴν πηγήν. * καὶ ἐγέ-
νετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τῆς
ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα ῥεβέκκας τῆς ἀδελ-
φῆς αὐτοῦ, λεγούσης· οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἦλ-
θε πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἑστηκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῆς
31 πηγῆς· * καὶ εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο εἴσελθε εὐλογητὸς κυρίου·
καὶ ἵνα τί ἕστηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτοίμασα τὴν οἰκίαν, καὶ τόπον
32 ταῖς καμήλοις. * εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ
ἀπέσαξε τὰς καμήλους· καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα
ταῖς καμήλοις, καὶ ὕδωρ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀν-
33 δρῶν τῶν μετ' αὐτοῦ. * καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν·
καὶ εἶπεν, οὐ μὴ φάγω, ἕως τοῦ λαλῆσαί με τὰ ῥήματά μου·
34 καὶ εἶπε, λάλησον. * καὶ εἶπε, παῖς ἀβραὰμ εἰμὶ ἐγώ.
35 * κύριος δὲ εὐλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα· καὶ ὑψώθη· καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα καὶ μόσχους, χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ παῖ-
36 δας καὶ παιδίσκας, καμήλους καὶ ὄνους. * καὶ ἔτεκε σάῤῥα
ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μου, μετὰ τὸ γηρᾶσαι αὐ-
37 τόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσα ἦν αὐτῷ. * καὶ ὥρκισέ με ὁ κύ-
ριός μου, λέγων· οὐ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἀπὸ τῶν θυγα-
38 τέρων τῶν χαναναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. * ἀλλ'
εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ
39 γυναῖκα τῷ υἱῷ μου. * καὶ εἶπα τῷ κυρίῳ μου, μήποτε οὐ πο-
40 ρευθῇ ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. * καὶ εἶπέ μοι, κύριος ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέ-
στησα ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ μετὰ σοῦ,
καὶ εὐοδώσει τὴν ὁδόν σου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ τῆς φυ-
41 λῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. * τότε ἀθῷος ἔ-
σῃ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου. ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν ἐμὴν φυλήν,
42 καὶ μὴ σοὶ δῶσι, ἔσῃ ἀθῷος ἀπὸ τοῦ ὁρκισμοῦ σου. * καὶ ἐλθὼν σή-
μερον ἐπὶ τὴν πηγὴν, εἶπον, κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβρα-
άμ, εἰ σὺ εὐοδοῖς τὴν ὁδόν μου, ἐν ᾗ νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et ait ei: Etiam palearum & pabuli multum est apud nos: locus quoque sufficiens ad manendum. 26 Et flexit vir genua sua: & ad-
orauit coram Domino. 27 Et ait: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non dimisit misericordiam suam, & veritatem
suam à domino meo: & recta via duxit me Dominus in domum fratris domini mei. 28 Et cucurrit puella, & nunciauit in domo matris suæ
verba hæc. 29 Erat autem Rebeccæ frater, & nomen eius Laban: & cucurrit Laban ad virum foras ad fontem. 30 Et factum est,
cùm vidisset inaurem & armillas in manibus sororis suæ, & cùm audisset verba Rebeccæ sororis suæ, dicentis, Hæc locutus est mecum vir. venitque
ad virum; & ecce stabat iuxta camelos prope fontem. 31 Et ait: Ingredere, benedicte Domini: cur stas foris? ego autem præparaui domū,
& locum aptum camelis. 32 Et ingressus est vir in domum, & soluit camelos, & dedit paleas & pabulum camelis; & aquam ad lauandos pe
des eius, & pedes virorum qui erant cum eo. 33 Et posuerunt coram eo cibum: & ait: Non comedam, donec loquar sermones meos. & di-
xit, Loquere. 34 Et ait: Seruus Abrahæ ego sum. 35 Et Dominus benedixit domino meo valdè: & magnificatus est: & dedit ei oues
& boues, & argentum & aurum, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos. 36 Et peperit Sara vxor domini mei filium domino meo post-
quam senuit: deditque illi omnia quæ habebat. 37 Et adiurauit me dominus meus, dicens: Non accipies vxorem filio meo de filiabus Cha-
nanæorum, in quorum terra ego habito: 38 Sed ad domum patris mei ibis, & ad cognationem meam; & accipies vxorem filio meo.
39 Et dixi domino meo: Fortè non veniet mulier post me. 40 Et dixit mihi: Dominus in cuius conspectu ego seruio, mittet angelum
suum tecum; & diriget viam tuam: & accipies vxorem filio meo de cognatione mea, & de domo patris mei. 41 Tunc eris innocens à male-
dictione mea, quando ieris ad cognationem meam: & si non dederint tibi, eris innocens à maledictione mea. 42 Et veni hodie ad fontem: &
dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si est voluntas coram te, vt dirigas viam meam in qua nunc ego ambulo.

43 * הנה אנכי נצב על־עין המים והיה העלמה
היצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני־נא מעט־
44 מים מכדך: * ואמרה אלי גם־אתה שתה וגם
לגמליך אשאב הוא האשה אשר־הכיח יהוה לבן־
45 אדני: * אני טרם אכלה לדבר אל־לבי והנה
רבקה יצאת וכדה על־שכמה ותרד העינה ותשאב
46 ואמר אליה השקיני נא: * ותמהר ותורד כדה
מעליה ותאמר שתה וגם־גמליך אשקה ואשת
47 וגם הגמלים השקתה: * ואשאל אתה ואמר
בת־מי את ותאמר בת־בתואל בן־נחור אשר
ילדה־לו מלכה ואשם הנזם על־אפה והצמידים
48 על־ידיה: * ואקד ואשתחוה ליהוה ואברך את־
יהוה אלהי אדני אברהם אשר הנחני בדרך אמת
49 לקחת את־בת־אחי אדני לבנו: * ועתה
אם־ישכם עשים חסד ואמת את־אדני
הגידו לי ואם־לא הגידו לי ואפנה על־ימין או
50 על־שמאל: * ויען לבן ובתואל ויאמרו מיהוה
יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או־טוב:
51 * הנה־רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן־
52 אדניך כאשר דבר יהוה: * ויהי כאשר שמע עבד
אברהם את־דבריהם וישתחו ארצה ליהוה:
53 * ויוצא העבד כלי־כסף וכלי זהב ובגדים ויתן
54 לרבקה ומגדנת נתן לאחיה ולאמה: * ויאכלו
וישתו הוא והאנשים אשר־עמו וילינו ויקומו
55 בבקר ויאמר שלחני לאדני: * ויאמר אחיה ואמה
תשב הנער אתנו ימים או עשור אחר תלך:
56 * ויאמר אלהם אל־תאחרו אתי ויהוה הצליח דרכי
57 שלחוני ואלכה לאדני: * ויאמרו נקרא לנער
58 ונשאלה את־פיה: * ויקראו לרבקה ויאמרו אליה
התלכי עם־האיש הזה ותאמר אלך:

43 * Ecce ſto iuxta fontem aquæ: & virgo quæ
egredietur ad hauriendã aquã, audierit à me,
da mihi pauxillum aquæ ad bibendũ de hy-
44 dria tua: *Et dixerit mihi: Et tu bibe, & came-
lis tuis hauriam: ipſa eſt mulier quam præpa-
45 rauit Dominus filio domini mei. *Cumq; hęc
tacitus mecum voluerem, apparuit Rebecca,
veniens cum hydria quã portabat in ſcapula:
deſcẽditq; ad fontem, & hauſit aquam. Et aio
46 ad eam: Da mihi paululũ bibere. *Quæ feſti-
nans depoſuit hydriã de humero, & dixit mi-
hi, Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum.
47 Bibi, & adaquauit camelos. * Interrogauique
eam, & dixi: Cuius es filia? quæ reſpondit: Fi-
F lia Bathuelis ſum, filij Nachor, quem peperit
ei Melcha. ſuſpendi itaque inaures ad ornan-
dam faciem eius; & armillas poſui in manibus
48 eius. * Pronuſque adoraui Dominum, bene-
dicens domino Deo domini mei Abraam; qui
perduxit me recto itinere, vt ſumerem filiã fra
49 tris dñi mei filio eius. *Quamobrem ſi facitis
miſericordiam & veritatem cum domino meo,
indicate mihi. ſin autem aliud placet, & hoc
dicite mihi; vt vadam ad dexteram ſiue ad ſi-
50 niſtram. *Reſponderuntq; Laban & Bathuel:
A Domino egreſſus eſt ſermo. non poſſumus
extra placitum eius quicquã aliud loqui tecũ.
51 * En Rebecca coram te eſt: tolle eam, & pro-
ficiſcere: & ſit vxor filij dñi tui, ſicut locutus
52 eſt Dñs. *Quod cùm audiſſet puer Abraã, pro
53 cidẽs adorauit in terrã Dñm. *Prolatiſq; vaſis
argẽteis & aureis, ac veſtibus, dedit ea Rebec-
cæ ꝓ munere. fratribus quoq; eius & matri,
54 dona obtulit. *Inito conuiuio veſcentes pari-
ter & bibẽtes, manſerũt ibi. Surgens autẽ ma-
nè, locutus eſt puer: Dimittite me vt vadam ad
55 dominum meum. *Reſponderuntq; frater ei⁹
& mater: Maneat puella ſaltem decem dies a-
56 pud nos, & poſteà proficiſcetur. * Nolite, ait,
me retinere: quia Dñs direxit viam meam. Di-
57 mittite me, vt pergam ad dñm meum. *Et di-
xerunt: Vocemus puellã, & quæramus ipſius
58 volũtatẽ. *Cũq; vocata veniſſet, ſciſcitati ſunt:
G Vis ire cum homine iſto? Quæ ait: Vadam.

תרגום אונקלוס

43 הא אנא קאים על עינא דמיא ותהי עלימתא דתפוק למילי ואימר לה אשקיני כען זעיר מיא מקולתיך: 44 ותימר לי אף את אשתי
ואף לגמלך אמלי היא אתתא דזמין יי לבר רבוני: 45 עד לא שציתי למללא עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה על כתפה
ונחתת לעינא ומלת ואמרית לה אשקיני כען: 46 ואוחיאת ונחתת קולתה מעלה ואמרת אשתי ואף גמלך אשקי ושתיתי ואף
ית גמליא אשקיאת: 47 ושאלית יתה ואמרית בת מן את ואמרת בת בתואל בר נחור דילדת ליה מלכה ושויתי קדשא על אפהא
ושיריא על ידהא: 48 וכרעית וסגדית קדם יי ובריכית ית יי אלהיה דרבוני אברהם דדברני בארח קשוט למסב ית בת
אחוהי דרבוני לבריה: 49 וכען אם איתכון עבדין טיבו וקשוט עם רבוני חוו לי ואם לא חוו לי ואפנה על ימינא או על שמאלא:
50 ואתיב לבן ובתואל ואמרו מן קדם יי נפק פתגמא לית אנחנא יכלין למללא עמך ביש או טב: 51 הא רבקה קדמך דבר ואזיל
ותהא אתתא לבר רבונך כמא דמליל יי: 52 והוה כד שמע עבדא דאברהם ית פתגמיהון וסגד על ארעא קדם יי: 53 ואפיק עבדא
מאנין דכסף ומאנין דדהב ולבושין ויהב לרבקה ומגדנין יהב לאחוה ולאמה: 54 ואכלו ושתיאו הוא וגבריא דעמיה וביתו וקמו
בצפרא ואמר שלחוני לות רבוני: 55 ואמר אחוה ואמה תתיב עלימתא עמנא עידן בעידן או עשרה ירחין בתר כן תיזל: 56 ואמר להון
לא תאחרון יתי ויי אצלח ארחי שלחוני ואיהך לות רבוני: 57 ואמרו נקרי לעלימתא ונשמע מה דהיא אמרת:
58 וקרו לרבקה ואמרו לה התיזלין עם גברא הדין ואמרת איזיל:

* Ecce steti supra fontem aquæ, & filiæ hominũ 43
ciuitatis egrediuntur ad hauriendum aquam. et erit
virgo, cui vtique ego dixero, Pota me parum aquæ
de hydria tua: * Et dixerit mihi: Bibe tu: & 44
camelis tuis hauriam aquam, hæc mulier quam præ-
parauit Dominus suo seruo Isaac. & in hoc cogno-
scam, quòd fecisti misericordiã domino meo Abraã.
* Et factum est, antequam ego perficerem loqui 45
in mente mea: & ecce statim Rebecca egressa est, ha-
bens hydriam super humeros: & descendit ad fon-
tem, & hausit aquam. & dixi ei: Pota me parum
aquæ. * Et festinans deposuit hydriam suam à se- 46
ipsa. & dixit, Bibe tu, & camelis tuis potũ dabo:
& bibi, & camelos meos adaquauit. * Et in- 47
terrogaui eam, & dixi: Cuius filia es? nuncia mihi.
illa autẽ dixit: Filia Bathuel sum ego, filij Nachor,
quem peperit ei Melcha. & circumposui ei inaures,
& armillas circa manus eius. * Et complacens, 48
adoraui Dominum. & benedixi dominum Deum
domini mei Abraam, qui prosperauit me in via ve-
ritatis, vt acciperem filiam fratris domini mei filio
suo. * Si ergo facitis vos misericordiam & iusti- 49
tiam cum domino meo, nunciate mihi. si autem non,
nunciate mihi, vt reuertar ad dextram vel ad sini-
stram. * Respondentes autem Laban & Bathuel, 50
dixerunt: A Domino egressa est res hæc. non poteri-
mus tibi contradicere malum aut bonum. * Ecce 51
Rebecca coram te, tollens reuertere: & sit vxor fi-
lio domini tui, sicut locutus est Dominus. * Factum 52
est autem cùm audiret puer Abraam verba eorum,
adorauit super terram Dominum. * Et proferens 53
seruus vasa argentea & aurea, & vestem, dedit
Rebeccæ: & dona dedit fratri eius, & matri eius.
* Et comederunt & biberunt, ipse & viri 54
cum eo existentes, & dormierunt. & surgens puer
manè, dixit: Dimittite me, vt vadam ad dominum
meum. * Dixerunt autem fratres eius & mater: 55
Maneat virgo nobiscum dies quasi decem: & post
hoc proficiscetur. * Ille autem dixit ad eos: Ne 56
detineatis me. & dominus prosperauit viã meam:
dimittite me, vt pergam ad dominum meum. * Dixe- 57
runt autem: Vocemus puellam: interrogemus os eius.
* Et vocauerunt Rebeccam, & dixerunt ei: Ibis 58
cum homine isto? illa autem dixit, Vadam.

43 * ἰδοὺ ἐφέστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέ-
ρες τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ.
καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, πότισόν με μικρὸν ὕδωρ
44 ἀπὸ τῆς ὑδρίας σου, * καὶ εἴπῃ μοι, πίε σύ, καὶ ταῖς καμή-
λοις σου ὑδρεύσομαι· αὕτη ἡ γυνὴ ἣν ἡτοίμασε κύριος τῷ ἑαυ-
τοῦ θεράποντι ἰσαάκ· καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι ἐποίησας ἔ-
45 λεος τῷ κυρίῳ μου ἀβραάμ. * καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ με
συντελέσαι λαλοῦντα τῇ διανοίᾳ μου· καὶ ἰδοὺ εὐθὺς ῥεβέκ-
κα ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ κα-
τέβη ἐπὶ τὴν πηγὴν, καὶ ὑδρεύσατο. καὶ εἶπα αὐτῇ, πότι-
46 σόν με μικρὸν ὕδωρ. * καὶ σπεύσασα καθεῖλε τὴν ὑδρίαν
αὐτῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς· καὶ εἶπε, πίε σύ, καὶ τὰς καμήλους σου πο-
47 τιῶ. καὶ ἔπιον, καὶ τὰς καμήλους μου ἐπότισε. * καὶ ἠρώ-
τησα αὐτὴν, καὶ εἶπα, τίνος θυγάτηρ εἶ, ἀνάγγειλόν μοι. ἡ δὲ
εἶπε, θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμὶ ἐγὼ τοῦ ναχὼρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ
μελχά. καὶ περιέθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια περὶ
48 τὰς χεῖρας αὐτῆς. * καὶ εὐδοκήσας προσεκύνησα τῷ κυρίῳ·
καὶ εὐλόγησα κύριον τὸν θεὸν τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ· ὃς εὐό-
δωσέ με ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελ-
49 φοῦ τοῦ κυρίου μου τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * εἰ οὖν ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ
δικαιοσύνην πρὸς τὸν κύριόν μου, ἀπαγγείλατέ μοι. εἰ δὲ μή,
ἀπαγγείλατέ μοι ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά.
50 * ἀποκριθέντες δὲ λάβαν καὶ βαθουὴλ, εἶπον· παρὰ κυρίου
ἐξῆλθε τὸ πρᾶγμα τοῦτο· οὐ δυνησόμεθά σοι ἀντειπεῖν κακὸν
51 ἢ καλόν. * ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐνώπιόν σου, λαβὼν ἀπότρεχε· καὶ
ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.
52 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν παῖδα τοῦ ἀβραὰμ τῶν ῥημά-
53 των αὐτῶν, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν τῷ κυρίῳ. * καὶ προ-
σενέγκας ὁ παῖς σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμὸν, ἔδωκε
τῇ ῥεβέκκᾳ. καὶ δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ μητρὶ αὐ-
54 τῆς. * καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες,
καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς ὁ παῖς, τὸ πρωῒ, εἶπεν· ἐκπέμψατέ
55 με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. * εἶπον δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς
καὶ ἡ μήτηρ, μεινάτω ἡ παρθένος μεθ᾽ ἡμῶν ἡμέρας ὡσεὶ δέκα· καὶ
56 μετὰ τοῦτο ἀπελεύσεται. * ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ κατέχετέ με.
καὶ κύριος εὐώδωσε τὴν ὁδόν μου, ἐκπέμψατέ με· ἵνα ἀπέλ-
57 θω πρὸς τὸν κύριόν μου. * εἶπον δὲ, καλέσωμεν τὴν παῖδα,
58 ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς. * καὶ ἐκάλεσαν τὴν ῥεβέκκαν, καὶ εἶπον
αὐτῇ· πορεύσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἡ δὲ εἶπε, πορεύσομαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Ecce ego sto iuxta fontem aquæ: & erit puella quæ egressa fuerit ad hauriendum: & dixero ei, Da mihi, obsecro, paululum aquæ ad bibendum de hydria tua: 44 Et dixerit mihi: Tu quoque bibe, & etiam camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam præparauit Dominus filio domini mei. 45 Antequam cessarem loqui cum corde meo; ecce Rebecca egrediebatur, & hydria sua super humerum eius erat: descenditque ad fontem, & impleuit illam. & dixi ei: Da mihi bibere, obsecro. 46 Et festinauit, & deposuit hydriam suam desuper se: & dixit, Bibe; & etiam camelis tuis potum dabo. & bibi; camelos quoque adaquauit. 47 Et interrogaui eam, & dixi: Cuius filia es tu? & ait; Filia Bathuelis, filij Nachor, quem peperit ei Melcha. & posui inaurem super faciem eius, & armillas super manus eius. 48 Et flexi genua, & adoraui coram Domino: & benedixi domino Deo domini mei Abraham, qui duxit me in viam rectam, vt acciperem filiam fratris domini mei filio suo. 49 Et nunc si vos facitis misericordiam & veritatem cum domino meo, annunciate mihi. si autem non, indicate mihi; & diuertam ad dexteram aut ad sinistram. 50 Responditque Laban & Bathuel, & dixerunt: A facie Domini egressus est sermo: non possumus nos loqui tecum malum aut bonum. 51 Ecce Rebecca coram te est. tolle eam, & vade; & sit vxor filio domini tui, sicut locutus est Dominus. 52 Et factum est cùm audisset seruus Abrahæ verba eorum, adorauit in terra coram Domino. 53 Et protulit seruus vasa argentea, & vasa aurea, & vestes, & dedit Rebeccæ; & munera dedit fratri eius & matri. 54 Et comederunt & biberunt, ille & viri qui erant cum eo: & dormierunt, & surrexerunt manè. Et dixit: Mittite me ad dominum meum. 55 Et dixit frater eius & mater: Maneat puella nobiscum aliquo tempore, aut decem mensibus; & posteà ibit. 56 Et dixit eis: Ne retineatis me: Dominus autem direxit viam meam: dimittite me vt vadam ad dominum meum. 57 Dixeruntque, Vocemus puellam, & audiamus quid ipsa dicat. 58 Vocaueruntque Rebeccam, & dixerunt ei: Nunquid ibis cum viro isto? & dixit, Vadam.

59 וישלחו את־רבקה אחתם ואת־מנקתה
60 ואת־עבד אברהם ואת־אנשיו׃ וַיברכו את־
רבקה ויאמרו לה אחתנו את היי לאלפי רבבה
61 ויירש זרעך את שער שנאיו׃ ותקם רבקה ונערתיה
ותרכבנה על־הגמלים ותלכנה אחרי האיש
62 ויקח העבד את־רבקה וילך׃ ויצחק בא מבוא
63 באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב׃ ויצא
יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא
64 והנה גמלים באים׃ ותשא רבקה את־
עיניה ותרא את־יצחק ותפל מעל הגמל׃
65 ותאמר אל־העבד מי־האיש הלזה ההלך בשדה
לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיף
66 ותתכס׃ ויספר העבד ליצחק את כל־הדברים
67 אשר עשה׃ ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח
את־רבקה ותהי־לו לאשה ויאהבה וינחם
יצחק אחרי אמו׃

כה

1 ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה׃
2 ותלד לו את־זמרן ואת־יקשן ואת־מדן ואת־מדין
3 ואת־ישבק ואת־שוח׃ ויקשן ילד את־שבא
ואת־דדן ובני דדן היו אשורם ולטושם ולאמים׃
4 ובני מדין עיפה ועפר וחנך ואבידע ואלדעה כל־
5 אלה בני קטורה׃ ויתן אברהם את־כל־אשר־
6 לו ליצחק׃ ולבני הפילגשים אשר לאברהם
נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי
7 קדמה אל־ארץ קדם׃ ואלה ימי שני־חיי אברהם
אשר־חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים׃
8 ויגוע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ויאסף
9 אל־עמיו׃ ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו אל־
מערת המכפלה אל־שדה עפרן בן־צחר החתי אשר
על־פני ממרא׃

59 Dimiserunt ergo eam & nutricem illius,
60 seruumque Abraam, & comites eius. Imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes: Soror nostra es. Crescas in mille millia: & possideat semẽ tuum portas inimicorum suo-
61 rum. Igitur Rebecca & puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum; qui festinus reuertebatur ad dominum suum.
62 Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ ducit ad puteum, cuius nomen est Viuentis & Videntis. habitabat enim in
63 terra Australi. Et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam die. Cúmque eleuasset oculos, vidit camelos venientes pro-
64 cul. Rebecca quoque conspecto Isaac,
65 descendit de camelo. Et ait ad puerum, Quis est ille homo, qui venit per agrum in occursum nobis? dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens citò pallium suum, ope-
66 ruit se. Seruus autem cuncta quæ gesserat, narrauit domino suo Isaac.
67 Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ: & accepit eam vxorem: & in tantum dilexit eam, vt dolorẽ qui ex morte matris eius acciderat, temperaret.

CAP. XXV.

1 ABraam verò aliam duxit vxorem, nomine
2 Cethurã: Quę peperit ei Zãran, & Iecsan,
3 & Madã, & Madiã, & Iesboch, & Sue. Iecsan
A quoque genuit Saba & Dadan. Filij Dadan fuerunt Assurim, & Lathusim, & Laomim. 1.Par. 1.c.
4 At verò ex Madiã ortus est Epha, & Epher, & Enoch, & Abida, & Heldaa. oẽs hi filij Ce-
5 thurę. Deditq; Abraam cuncta quę possede-
6 rat Isaac. Filiis autẽ concubinarũ, largitus est munera: & separauit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viueret, ad plagam Orientalem.
7 Fuerunt autem dies vitæ Abraæ, centum
8 septuaginta quinque anni. Et deficiens mortuus est in senectute bona, prouectæq; ętatis, & plenus dierum: congregatusq; est ad
9 populũ suum. Et sepelierunt eũ Isaac & Hismael filij sui, in spelũca duplici; quę sita est in
B agro Ephrõ filij Seor Ethęi, è regione Mãbre.

תרגום אונקלוס

59 ושלחו ית רבקה אחתהון וית מיניקתה וית עבדא דאברהם וית גברוהי׃ 60 ובריכו ית רבקה ואמרו לה אחתנא את הוי לאלפין ולרבון ויירתון בנייכי ית קרוי שנאיהון׃ 61 וקמת רבקה ועלימתהא ורכיבן על גמליא ואזלן בתר גברא ודבר עבדא ית רבקה ואזל׃ 62 ויצחק עאל במיתוהי מבירא דמלאך קיימא אתחזי עלה והוא יתב בארעא דדרומא׃ 63 ונפק יצחק לצלאה בחקלא לעדן מפני רמשא וזקף עינוהי וחזא והא גמליא אתן׃ 64 וזקפת רבקה ית עינהא וחזת ית יצחק ואתרכינת מעל גמלא׃ 65 ואמרת לעבדא מן גברא דיכי דמהלך בחקלא לקדמותנא ואמר עבדא הוא רבוני ונסיבת עיפא ואתכסיאת׃ 66 ואשתעי עבדא ליצחק ית כל פתגמיא דעבד׃ 67 ואעלה יצחק למשכנא וחזא והא תקנן עובדהא כעובדי שרה אמיה ונסב ית רבקה והות ליה לאנתו ורחמה ואתנחם יצחק בתר דמיתת אמיה׃

כה

1 ואוסף אברהם ונסב אתתא ושמה קטורה׃ 2 וילדת ליה ית זמרן וית יקשן וית מדן וית מדין וית ישבק וית שוח׃ 3 ויקשן אוליד ית שבא וית דדן ובני דדן הוו משירין ולשכונין ולנגון׃ 4 ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלין בני קטורה׃ 5 ויהב אברהם ית כל דיליה ליצחק׃ 6 ולבני לחינתא די לאברהם יהב אברהם מתנן ושלחינון מעל יצחק בריה עד דהוא קיים קדומא לארע בני מדינחא׃ 7 ואלין יומי שני חיי אברהם דחיא מאה ושבעין וחמש שנין׃ 8 ואתנגיד ומית אברהם בשיבו טבא סיב ושבע יומין ואתכניש לעמיה׃ 9 וקברו יתיה יצחק וישמעאל בנוהי למערת כפלתא בחקל עפרון בר צחר חיתאה דעל אפי ממרא׃

Et dimiserunt Rebeccam sororem eorum, & 59
substantiam eius: & seruum Abraam, & eos qui
cum eo. Et benedixerunt Rebeccam sororem 60
eorum: & dixerunt ei: Soror nostra es. fias in millia
decem millium: & hæreditet semen tuum ciuitates
aduersariorum.
Surgens autem Rebecca, & ancillæ eius, ascen- 61
derunt super camelos, & abierunt cum homine. Et
accipiens puer Rebeccam, abijt.
Isaac autem ambulabat per desertum iuxta pu 62
teum visionis. ipse autem habitabat in terra ad A-
phricum. Egressus est autem Isaac exerceri 63
in agro ad Meridiem. & respiciens oculis, vidit ca-
melos venientes. Et respiciens Rebecca ocu- 64
lis, vidit Isaac. & desiliit à camelo.
Et dixit puero: Quis est homo ille qui venit in 65
agro in occursum nostrum? dixit autem puer: Hic
dominus meus. at illa accipiens pallium, cooperuit se.
Et narrauit seruus Isaac cuncta verba quæ 66
fecit.
Intrauit autem Isaac in domum matris suæ. et 67
accepit Rebeccã, et fuit illius vxor. & dilexit eam;
& consolatus est Isaac de Sarra matre sua.

CAP. XXV.

ADijciens autem Abraam, accepit vxorem, cui 1
nomen Chetura. Peperit autem illi Zam- 2
bran, & Iectan, & Madal, & Madian, & Ies-
boc, & Sobe. Iectan autem genuit Saba, 3
& Dedan. Filij Dedan fuerunt, Assurim, & Lat-
tusim, & Laomim. Filij autem Madian, Ge- 4
phar, & Apher, & Enoch, & Abida, & Raga.
omnes isti fuerunt filij Cheturæ.
Dedit autem Abraam omnem substantiam suam 5
Isaac filio suo.
Et filiis concubinarum suarum dedit Abraam 6
munera: & misit eos ab Isaac filio suo, adhuc viuen-
te ipso, ad Orientem in terram Orientis.
Isti autem anni dierum vitæ Abraam, quos vi- 7
xit, centum septuaginta quinque anni. Et de- 8
ficiens, mortuus est Abraam in senectute bona, se-
nex & plenus dierum; & appositus est ad populum
suum. Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filij 9
eius, in spelunca duplici, in agro Ephron Saar E-
thæi, qui est è regione Mambre.

59 καὶ ἐξέπεμψαν τὴν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν,
καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς, καὶ τὸν παῖδα τοῦ ἀβραὰμ, καὶ τοὺς μετ'
60 αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησαν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ
εἶπον αὐτῇ· ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ. γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων
καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναν-
61 τίων. ἀναστᾶσα δὲ ἡ ῥεβέκκα, καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς, ἐπέβησαν
ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἀ-
62 ναλαβὼν ὁ παῖς τὴν ῥεβέκκαν, ἀπῆλθεν. ἰσαὰκ δὲ ἐπο-
ρεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὐτὸς δὲ κα-
63 τῴκει ἐν τῇ γῇ πρὸς λίβα. ἐξῆλθε δὲ ἰσαὰκ ἀδολεσχῆσαι
ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς δείλην. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς,
64 εἶδε καμήλους ἐρχομένας. καὶ ἀναβλέψασα ῥεβέκκα τοῖς
ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν ἰσαάκ. καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου·
65 καὶ εἶπε τῷ παιδί· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ πορευό-
μενος ἐν τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡμῶν; εἶπε δὲ ὁ παῖς, οὗτος
ὁ κύριός μου. ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ θέριστρον, περιεβάλετο.
66 καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τῷ ἰσαὰκ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐποίη-
67 σεν. εἰσῆλθε δὲ ἰσαὰκ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ
ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν· καὶ ἐγένετο αὐτοῦ γυνή. καὶ ἠγάπησεν
αὐτήν· καὶ παρεκλήθη ἰσαὰκ περὶ σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

κέ.

1 Προσθέμενος δὲ ἀβραὰμ, ἔλαβε γυναῖκα, ᾗ ὄνομα
2 χεττούρα. ἔτεκε δὲ αὐτῷ τὸν ζεμβρὰν, καὶ τὸν ἰεξὰν, καὶ τὸν
μαδὰλ, καὶ τὸν μαδιὰν, καὶ τὸν ἰεσβὸκ, καὶ τὸν σωβέ.
3 ἰεξὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαβὰ, καὶ τὸν δεδάν. υἱοὶ δεδὰν ἐγέ-
4 νοντο ἀσσουριεὶμ, καὶ λατουσιεὶμ, καὶ λαωμιείμ. υἱοὶ δὲ μα-
διὰμ, γεφὰρ, καὶ ἀφεὶρ, καὶ ἐνὼχ, καὶ ἀβιδὰ, καὶ ῥαγά. πάντες οὗ-
5 τοι ἦσαν υἱοὶ χεττούρας. ἔδωκε δὲ ἀβραὰμ πάντα τὰ ὑπάρ-
6 χοντα αὐτοῦ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν παλλα-
κῶν αὐτοῦ, ἔδωκεν ἀβραὰμ δόματα· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
ἀπὸ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, πρὸς ἀνατολὰς
εἰς γῆν ἀνατολῶν.
7 ταῦτα δὲ τὰ ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἀβραὰμ ὅσα ἔζησεν,
ἑκατὸν ἑβδομηκονταπέντε ἔτη.
8 καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν ἀβραὰμ ἐν γήρᾳ καλῷ πρεσβύ-
της, καὶ πλήρης ἡμερῶν· καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
9 καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἰσαὰκ καὶ ἰσμαὴλ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, εἰς
τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν ἐφρὼν τοῦ σαὰρ τοῦ χετ-
ταίου, ὅς ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

59 Dimiseruntque Rebeccam sororem suam, & nutricem eius, & seruum Abrahæ, & viros eius. 60 Et benedixerunt Rebeccæ, atque dixerunt ei: Soror nostra tu sis in millia millium: & possideant filij tui ciuitates inimicorum suorum. 61 Et surrexit Rebecca & puellæ eius, & ascenderunt super camelos; & ibant post virum. & tulit seruus Rebeccam, & abiit. 62 Isaac autem veniebat de puteo super quo angelus vitæ apparuit: & ipse habitabat in terra Australi. 63 Et egressus est Isaac ad orandum in agro in tempore vespertino. & leuauit oculos suos, & vidit; & ecce cameli veniebant. 64 Et leuauit oculos suos Rebecca, & vidit Isaac; & inclinauit se super camelum. 65 Et ait seruo: Quis est vir ille, qui ambulat in agro in occursum nostrum? Et ait seruus: Ipse est dominus meus & tulit pallium, & operuit se. 66 Et narrauit seruus Isaac omnia quæ fecerat. 67 Et introduxit eam Isaac in tabernaculum. & vidit· & ecce opera eius recta erant, sicut opera Saræ matris suæ. Et accepit Rebeccam, & fuit ei in vxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquàm mortua est mater eius.

CAP. XXV.

ET addidit Abraham, & accepit vxorem; & nomen eius Cethura. 2 Et peperit ei Zamran, & Iecsan, & Madan, & Madian, & Iesboch, & Sue. 3 Iecsan autem genuit Saba & Dadan. Filij autem Dadan fuerunt in castris, & in tabernaculis, & in insulis. 4 Et filij Madian, Epha, & Epher, & Enoch, & Abida, & Heldaa. omnes hi filij Cethuræ. 5 Et dedit Abraham omnia sua Isaac. 6 Filiis autem concubinæ Abrahæ, dedit Abraham munera: & misit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viueret ad Orientem, in terram filiorum Orientis. 7 Et hi sunt dies annorum vitæ Abrahæ, quibus vixit centum & septuaginta & quinque anni. 8 Et defecit, & mortuus est Abraham in senectute bona, senex & plenus dierum: congregatusque est ad populum suum. 9 Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filij sui, in spelunca duplici, in agro Ephron filij Seor Ethæi, è regione Mamre.

10 * הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר־קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי־חֵת שָׁמָּה
11 קֻבַּר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ׃ * וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת
אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק
12 עִם־בְּאֵר לַחַי רֹאִי׃ * וְאֵלֶּה תֹּלְדֹת יִשְׁמָעֵאל
בֶּן־אַבְרָהָם אֲשֶׁר יָלְדָה הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחַת
13 שָׂרָה לְאַבְרָהָם׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל
בִּשְׁמֹתָם לְתוֹלְדֹתָם בְּכֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיֹת וְקֵדָר
14 וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃ * וּמִשְׁמָע וְדוּמָה וּמַשָּׂא׃
15 * חֲדַר וְתֵימָא יְטוּר נָפִישׁ וָקֵדְמָה׃
16 * אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאֵלֶּה שְׁמֹתָם בְּחַצְרֵיהֶם
17 וּבְטִירֹתָם שְׁנֵים־עָשָׂר נְשִׂיאִם לְאֻמֹּתָם׃ * וְאֵלֶּה שְׁנֵי
חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים
18 וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו׃ * וַיִּשְׁכְּנוּ מֵחֲוִילָה
עַד־שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם בֹּאֲכָה אַשּׁוּרָה עַל־פְּנֵי
כָל־אֶחָיו נָפָל׃
19 * וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־
20 יִצְחָק׃ * וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־
רִבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן
21 הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה׃ * וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ
כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ׃
22 * וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה
23 אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
לָהּ שְׁנֵי גֹיִים בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ
24 וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר׃ * וַיִּמְלְאוּ
25 יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמִם בְּבִטְנָהּ׃ * וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן
אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו׃
26 * וְאַחֲרֵי־כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם׃
27 * וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה
וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים׃

10 * Quam emerat à filiis Heth. ibi ſepultus
eſt ipſe & Sara vxor eius.
11 * Et poſt obitum illius, benedixit Deus Iſaac
filio eius, qui habitabat iuxta puteum, nomi-
ne Viuentis & Videntis.
12 * Hæ ſunt generationes Hiſmael filij Abraę,
quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ.
13 * Et hæc nomina filiorum eius in vocabulis 1.Par.1.b.
& generationib⁹ ſuis. Primogenitus Hiſmael,
Nabaioth, deinde Cedar, & Adbehel, & Mab-
14 ſam, * Maſma quoque & Duma, & Maſſa,
15 * Adad, & Thema, & Iatur, & Naphis, &
16 Cedma. * Iſti ſunt filij Hiſmael: & hæc
nomina per caſtella & oppida eorum: duode-
cim principes tribuum ſuarum.
17 * Et facti ſunt anni vitæ Hiſmaelis, centum
triginta ſeptem. deficienſque mortuus eſt; &
18 appoſitus ad populum ſuum. * Habitauit
C autem ab Euila vſque Sur, quæ reſpicit Ægy-
ptum introeuntibus Aſſyrios. Coram cunctis
fratribus ſuis obiit.
19 * Hæ quoque ſunt generationes Iſaac filij
20 Abraam. Abraam genuit Iſaac. * Qui cùm
quadraginta eſſet annorum, duxit vxorem Re
beccã, filiam Bathuelis Syri de Meſopotamia,
21 ſororẽ Laban. * Deprecatus eſt Iſaac Dominũ Rom.9.b
pro vxore ſua, eo quòd eſſet ſterilis. Qui exau
22 diuit eum: & dedit cõceptum Rebeccæ. * Sed
collidebantur in vtero eius paruuli. quæ ait:
Si ſic mihi futurum erat; quid neceſſe fuit cõ-
cipere? Perrexítq; Rebecca, vt cõſuleret Dñm.
23 * Qui reſpondens, ait: Duæ gentes ſunt in vte- Rom.9.b
ro tuo: & duo populi ex vẽtre tuo diuidẽtur:
populúſq; populũ ſuperabit; & maior ſeruiet
24 minori. * Iam tempus pariendi aduenerat: &
25 ecce gemini in vtero eius reperti ſunt. * Qui
prim⁹ egreſſus eſt, ruffus erat, & totus in morẽ
pellis hiſpidus. vocatũq; eſt nomen eius Eſau.
26 * Protinus alter egrediens, plantã fratris tene-
bat manu: & idcircò appellauit eũ, Iacob. Se- Oſee 12.a.
xagenarius erat Iſaac, quando nati ſunt paruu
27 li. * Quibus adultis, factus eſt Eſau vir gnarus
venandi, & homo agricola. Iacob autem vir
ſimplex, habitabat in tabernaculis.

תרגום אונקלוס

10 חַקְלָא דִּיזְבַן אַבְרָהָם מִן בְּנֵי חִתָּאָה תַּמָּן יִתְקְבַר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִתְּתֵיהּ׃ 11 וַהֲוָה בָּתַר דְּמִית אַבְרָהָם וּבָרִיךְ יְיָ יָת יִצְחָק בְּרֵיהּ וִיתֵב
יִצְחָק עִם בֵּירָא דְּמַלְאַךְ קַיָּמָא אִתְחֲזִי עֲלַהּ׃ 12 וְאִלֵּין תּוֹלְדָת יִשְׁמָעֵאל בַּר אַבְרָהָם דִּילִידַת הָגָר מִצְרֵיתָא אַמְתָא דְשָׂרָה לְאַבְרָהָם׃
13 וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בִּשְׁמָהָתְהוֹן לְתוֹלְדָתְהוֹן בּוּכְרָא דְיִשְׁמָעֵאל נְבָיוֹת וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃ 14 וּמִשְׁמָע וְדוּמָה
וּמַשָּׂא׃ 15 חֲדַר וְתֵימָא יְטוּר נָפִישׁ וְקֵדְמָה׃ 16 אִלֵּין אִנּוּן בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאִלֵּין שְׁמָהָתְהוֹן בְּפַצְחֵיהוֹן וּבִכְרַכֵּיהוֹן תְּרֵי עֲשַׂר
רַבְרְבִין לְאֻמֵּיהוֹן׃ 17 וְאִלֵּין שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאָה וּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין וְאִתְנְגִיד וּמִית וְאִתְכְּנֵשׁ לְעַמֵּיהּ׃ 18 וּשְׁרוֹ מֵחֲוִילָה עַד חַגְרָא
דְּעַל אַפֵּי מִצְרַיִם לְמֵטֵי אָתוּר עַל אַפֵּי כָּל אֲחוֹהִי שְׁרָא׃ 19 וְאִלֵּין תּוֹלְדָת יִצְחָק בַּר אַבְרָהָם אַבְרָהָם אוֹלִיד יָת יִצְחָק׃ 20 וַהֲוָה יִצְחָק
בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין כַּד נְסֵב יָת רִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה מִפַּדַּן אֲרָם אֲחָתֵיהּ דְּלָבָן אֲרַמָּאָה לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃ 21 וְצַלִּי יִצְחָק קֳדָם יְיָ לְקָבֵיל
אִתְּתֵיהּ אֲרֵי עַקַּרְתָּא הִיא וְקַבֵּיל צְלוֹתֵיהּ יְיָ וְעַדִּיאַת רִבְקָה אִתְּתֵיהּ׃ 22 וְדָחֲקִין בְּנַיָּא בִּמְעָהָא וַאֲמַרַת אִם כֵּן לְמָה דְּנַן אֲנָא וַאֲזַלַת
לְמִתְבַּע אֻלְפָּן מִן קֳדָם יְיָ׃ 23 וַאֲמַר יְיָ לַהּ תְּרֵין עַמְמִין בִּמְעַיְכִי וּתְרֵין מַלְכְוָן מִמְּעַיְכִי יִתְפָּרְשָׁן וּמַלְכוּ מִמַּלְכוּ יִתַּקַּף וְרַבָּא יִשְׁתַּעְבַּד
לִזְעֵירָא׃ 24 וּשְׁלִימוּ יוֹמָהָא לְמֵילַד וְהָא תְיוֹמִין בִּמְעָהָא׃ 25 וּנְפַק קַדְמָאָה סִמּוֹק כֻּלֵּיהּ כִּגְלִים דִּשְׂעַר וּקְרוֹ שְׁמֵיהּ
עֵשָׂו׃ 26 וּבָתַר כֵּן נְפַק אֲחוּהִי וִידֵיהּ אֲחִידָא בְּעִקְבָא דְעֵשָׂו וּקְרוֹ שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בַּר שִׁתִּין שְׁנִין כַּד יְלֵידַת יָתְהוֹן׃ 27 וּרְבִיאוּ
עוּלֵימַיָּא וַהֲוָה עֵשָׂו גְּבַר נַחְשִׁירְכָן גְּבַר נָפֵק חַקְלָא וְיַעֲקֹב גְּבַר שְׁלִים מְשַׁמֵּשׁ בֵּית אֻלְפָנָא׃

Agrũ & speluncam, quam possedit Abraam à 10
filiis Het: illic sepelierunt Abraam & Sarram vxo-
rem suam.
Factum est autem postquam mortuus est Abraã, 11
benedixit Deus Isaac filio eius. & habitauit Isaac
iuxta puteum visionis.
Hæ autem generationes Ismael filij Abraam, 12
quem peperit Agar Ægyptia, famula Sarræ Abraã.
Et hæc nomina filiorum Ismael, & nomina ge- 13
nerationum eius; secundum nomen generationum e-
ius primogenitus Ismael, Nabaioth, & Cedar, &
Nabdehel, & Massam, *Et Masman, & I-* 14
duma, & Masse, *Et Adad, & Theman,* 15
& Iatur, & Naphes, & Cedma. *Isti sunt* 16
filij Ismael: & hæc nomina eorum in mansionibus
eorum, & in tabernaculis eorum: duodecim princi-
pes secundum gentes eorum. *Et isti anni vi-* 17
tæ Ismael, centum triginta septem anni. & deficiẽs
mortuus est: & appositus est ad genus suum.
Habitauit autem ab Euila vsque ad Sur, quæ 18
est ante faciẽ Ægypti, donec veniatur ad Assyrios.
ante faciem omnium fratrum suorum habitauit.
Et hæ generationes Isaac filij Abraam. Abraam 19
genuit Isaac. *Erat autem Isaac annorum qua-* 20
draginta, quando accepit Rebeccam, filiam Bathuel
Syri, sibi vxorem. *Deprecatus est autem Isaac* 21
pro Rebecca vxore sua Dominum; quia erat sterilis.
exaudiuit autem eum Deus: & concepit Rebecca in
vtero vxor eius. *Saltabant autem pueruli in* 22
ea. dixit autem: Si sic mihi futurum est fieri, quare
mihi hoc? abiit autem interrogare à Domino. *Et* 23
ait Dominus illi: Duæ gentes in vtero tuo sunt: &
duo populi ex ventre tuo diuidentur. & populus po
pulum superabit: & maior seruiet minori.
Et impleti sunt dies vt pareret ipsa: & huic 24
erant gemini in vtero eius. *Egressus est autem* 25
primogenitus ruffus totus, & sicut pellis, hispidus.
vocauit autem nomen eius, Esau. *Et post hoc* 26
egressus est frater eius, & manus eius apprehendens
calcaneum Esau: & vocauit nomen eius, Iacob. I-
saac autem erat annorum sexaginta, quando peperit
eos Rebecca. *Creuerunt autem iuuenes. et fuit* 27
Esau homo sciens venari rusticus. Iacob autem fuit
homo simplex, habitans domum.

10 τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ παρὰ τῶν
υἱῶν τοῦ χέτ· ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάῤῥαν τὴν γυναῖ-
11 κα αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραὰμ, εὐλόγη-
σεν ὁ θεὸς ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰσαὰκ παρὰ τὸ
12 φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἰσμαὴλ τοῦ
υἱοῦ ἀβραὰμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυπτία, ἡ παιδίσκη σάῤῥας
13 τῷ ἀβραάμ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαὴλ,
καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γενεῶν αὐτοῦ· κατ' ὄνομα τῶν γενεῶν αὐ-
τοῦ πρωτότοκος ἰσμαήλ· ναβαιὼθ, καὶ κηδὰρ, καὶ ναβδεὴλ,
14 καὶ μασσὰν, καὶ μασμὰν, καὶ ἰδουμὰ, καὶ μασσῆ,
15 καὶ χολδὰδ, καὶ θαιμὰν, καὶ ἰετοὺρ, καὶ ναφὲς, καὶ κεδμά.
16 οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ ἰσμαήλ· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν
ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν· δώδεκα ἄρ-
17 χοντες κατὰ ἔθνη αὐτῶν. καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἰσ-
μαὴλ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν· καὶ
18 προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ. κατῴκησε δὲ ἀπὸ εὐιλὰτ
ἕως σοὺρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς ἀσσυρίους·
κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατῴκησεν.
19 καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ. ἀ-
βραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ.
20 ἦν δὲ ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκ-
καν, θυγατέρα βαθουὴλ τοῦ σύρου ἑαυτῷ γυναῖκα.
21 ἐδέετο δὲ ἰσαὰκ περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τοῦ κυ-
ρίου· ὅτι ἦν στεῖρα. ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ θεός· καὶ συνέλαβε
ῥεβέκκα ἐν γαστρὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ.
22 ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δὲ, εἰ οὕτω μοι μέλλει
γίνεσθαι, ἵνα τί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ κυρίου.
23 καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ· δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρί σου εἰσί· καὶ δύο
λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται. καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει·
καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι.
24 καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ τῇδε ἦν
25 δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. ἐξῆλθε δὲ ὁ πρωτότοκος πυ-
ῤῥάκης ὅλος, καὶ ὡσεὶ δορὰ, δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα
26 αὐτοῦ ἠσαῦ. καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ
ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πτέρνης ἠσαῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ ἰακώβ. ἰσαὰκ δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐ-
27 τοὺς ῥεβέκκα. ηὐξήνθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ ἦν ἠσαῦ
ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν ἄγροικος. ἰακὼβ δὲ ἦν ἄνθρω-
πος ἄπλαστος, οἰκῶν οἰκίαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Quem agrum emit Abraham à filiis Heth. ibi sepultus est Abraham & Sara vxor eius. 11 Factumque est postquam mortuus est A-
braham, & benedixit Deus Isaac filio eius: & habitauit Isaac iuxta puteum super quo apparuit angelus vitæ. 12 Et hæ sunt generationes
Ismael filij Abraham, quem peperit Agar Ægyptia ancilla Saræ Abrahæ. 13 Et hæc sunt nomina filiorum Ismael, per nomina sua in gene-
rationibus suis. Primogenitus Ismael, Nabaioth, & Cedar, & Adbeel, & Mabsam, 14 Et Masma, & Duma, & Massa, 15 Adad & The-
ma, Iethur, Naphis & Cedma. 16 Hi sunt filij Ismael: & hæc nomina eorum in villis suis, & in ciuitatibus suis: duodecim principes per
nationes suas. 17 Et hi sunt anni vitæ Ismaelis, centum & triginta & septem anni. & defecit & mortuus est: & congregatus est ad populum
suum. 18 Et habitauerunt ab Euila vsque Agara, quæ est è regione Ægypti, pertingens vsque ad Assyriam: è regione omniũ fratrum suorum habi-
tauit. 19 Et hæ sunt generationes Isaac, filij Abrahæ. Abraham genuit Isaac. 20 Erat autem Isaac quadraginta annorum ætatis, quando
accepit sibi Rebeccam filiam Bathuelis Syri, de Mesopotamia Syriæ, sororem Laban Syri in vxorem. 21 Orauitque Isaac coram Domino
pro vxore sua: quoniam sterilis erat. & suscepit Dominus orationem eius, & concepit Rebecca vxor eius. 22 Et collidebantur filij in vtero
eius. & ait: Si sic mihi futurum erat, ad quid ego concepi? & abiit, vt quæreret oraculum à facie Domini. 23 Et ait ei Dominus: Duo po-
puli sunt in visceribus tuis: & duo regna de vtero tuo diuidentur: & regnum regno fortius erit: & maior seruiet minori. 24 Et im-
pleti sunt dies eius vt pareret: & ecce gemini in vtero eius erant. 25 Et egressus est primus ruffus totus, quasi pallium hispidum: & voca-
uerunt nomen eius, Esau. 26 Et posteà egressus est frater eius, & manus eius tenebat plantam Esau. & vocauit nomen eius, Iacob. Isaac
autem erat sexaginta annorum ætatis, quando genuit eos. 27 Et creuerunt pueri: & fuit Esau vir venator, vir egrediens in agrum. Iacob
autem erat vir perfectus, minister domus doctrinæ.

28 * ויאהב יצחק את־עשו כי־ציד בפיו ורבקה
29 אהבת את־יעקב׃ * ויזד יעקב נזיד ויבא עשו
30 מן־השדה והוא עיף׃ * ויאמר עשו אל־
יעקב הלעיטני נא מן־האדם האדם הזה כי
31 עיף אנכי על־כן קרא־שמו אדום׃ * ויאמר
32 יעקב מכרה כיום את־בכרתך לי׃ * ויאמר
עשו הנה אנכי הולך למות ולמה־זה לי בכרה׃
33 * ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את־
34 בכרתו ליעקב׃ * ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד
עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את־
הבכרה׃

כו

1 * ויהי רעב בארץ מלבד הרעב
הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל־
2 אבימלך מלך־פלשתים גררה׃ * וירא אליו יהוה
ויאמר אל־תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר
3 אליך׃ * גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך
כי־לך ולזרעך אתן את־כל־הארצת האל והקמתי
את־השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך׃
4 * והרביתי את־זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך
את כל־הארצת האל והתברכו בזרעך כל גויי
5 הארץ׃ * עקב אשר־שמע אברהם בקלי וישמר
6 משמרתי מצותי חקותי ותורתי׃ * וישב יצחק בגרר׃
7 וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא
כי ירא לאמר אשתי פן־יהרגני אנשי המקום על־
8 רבקה כי־טובת מראה הוא׃ * ויהי כי־ארכו־לו
שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון
וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו׃
9 * ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך
הוא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי
אמרתי פן־אמות עליה׃

28 * Isaac amabat Esau, eo quòd de venationi-
bus illius vesceretur: & Rebecca diligebat Ia-
29 cob. * Coxit autem Iacob pulmentum.
Ad quem cùm venisset Esau de agro lassus,
30 * Ait: Da mihi de coctione hac ruffa, quia
oppidò lassus sum. Quam ob causam voca-
tum est nomen eius, Edom.
31 * Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita
32 tua. * Ille respondit: En morior: quid mi-
hi proderunt primogenita?
33 * Ait Iacob: Iura ergo mihi. Iurauit ei Esau:
34 & vendidit primogenita. * Et sic accepto
pane, & lentis edulio, comedit & bibit. & ab-
iit, paruipẽdens quòd primogenita vẽdidisset.

CAP. XXVI.

1 A ORta autem fame super terram, post eã ste-
rilitatem quæ acciderat in diebꝰ Abraam,
abiit Isaac ad Abimelech regem Palæstino-
rum in Gerara.
2 * Apparuitque ei Dominus, & ait: Ne de-
scendas in Ægyptum: sed quiesce in terra quã
3 dixero tibi; * Et peregrinare in ea. eroque
tecum, & benedicam tibi. Tibi enim & semini
tuo dabo vniuersas regiones has, cõplens iura-
mentum, quod spopondi Abraam patri tuo.
4 * Et multiplicabo semen tuum sicut stellas
cæli. Daboque posteris tuis vniuersas regio-
nes has: & benedicetur in semine tuo omnes
5 gentes terræ: * Eo quòd obedierit Abraam
B voci meæ, & custodierit præcepta & mandata
mea, & cæremonias, legésque seruauerit.
6 * Mansit itaque Isaac in Geraris.
7 * Qui cùm interrogaretur à viris loci illius
super vxore sua, respondit: Soror mea est. Ti-
muerat enim confiteri, quòd sibi esset sociata
coniugio; reputans ne fortè interficerẽt eum
propter illius pulchritudinem.
8 * Cúmque pertransissent dies plurimi, & i-
bidem moraretur; prospiciens Abimelech rex
Palæstinorum per fenestram, vidit eum iocan
9 tem cum Rebecca vxore sua. * Et accersi-
to eo, ait: Perspicuũ est quòd vxor tua sit. Cur
mentitus es eam sororem tuam esse? Respon-
dit: Timui ne morerer propter eam.

תרגום אונקלוס

28 ורחם יצחק ית עשו ארי מצידיה הוה אכל ורבקה רחמא ית יעקב׃ 29 ובשל יעקב תבשילא ואתא עשו מן חקלא והוא משלהי׃
30 ואמר עשו ליעקב אטעימני כען מן סמוקא סמוקא הדין ארי משלהי אנא על כן קרא שמיה אדום׃ 31 ואמר יעקב זבן כיום דילהין ית
בכירותך לי׃ 32 ואמר עשו הא אנא אזיל לממת ולמה דנן לי בכירותא׃ 33 ואמר יעקב קיים לי כיום דילהין וקיים ליה וזבין ית בכירותיה
ליעקב׃ 34 ויעקב יהב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ואכל ושתי וקם ואזל ושט עשו ית בכירותא׃

כו

1 והוה כפנא בארעא בר מכפנא קדמאה דהוה ביומי אברהם ואזל יצחק לות
אבימלך מלכא דפלשתאי לגרר׃ 2 ואתגלי ליה יי ואמר לא תחות למצרים שרי בארעא דאימר לך׃ 3 דור בארעא
הדא ויהי מימרי בסעדך ואברכינך ארי לך ולבנך אתן ית כל ארעתא האלין ואקיים ית קימא דקיימית לאברהם אבוך׃ 4 ואסגי ית
בנך ככוכבי שמיא ואתן לבנך ית כל ארעתא האלין ויתברכון בדיל בנך כל עממי ארעא׃ 5 חלף דקביל אברהם במימרי
ונטר מטרת מימרי פקודי קימי ואורייתי׃ 6 ויתב יצחק בגרר׃ 7 ושאלו אנשי אתרא על עסק אתתיה ואמר אחתי היא
ארי דחיל למימר אתתי דלמא יקטלונני אנשי אתרא על רבקה ארי שפירת חיזו היא׃ 8 והוה כד סגיאו ליה תמן יומיא ואסתכי
אבימלך מלכא דפלשתאי מן חרכא וחזא והא יצחק מחייך עם רבקה אתתיה׃ 9 וקרא אבימלך ליצחק ואמר ברם הא אתתך
היא ואכדין אמרת אחתי היא ואמר ליה יצחק ארי אמרית דלמא אמות עלה׃

‡ *Dilexit autem Isaac Esau, quia venatio illius* 28
cibus ei. Rebecca autem diligebat Iacob.
‡ *Coxit autem Iacob coctionem lentis. venit au-* 29
tem Esau de agro deficiens. ‡ *Dixit autem Esau* 30
Iacob: Ciba me de coctione tua ruffa hac: quia defi-
cio. propter hoc vocatum est nomen eius Edom.
‡ *Dixit autem Iacob Esau: Vende mihi hodie* 31
primogenita tua. ‡ *Dixit autem Esau: Ecce ego* 32
vado mori; & vt quid mihi ista primogenita?
‡ *Et dixit ei Iacob: Iura mihi hodie. & iurauit* 33
ei. vendidit autem Esau primogenita sua.
‡ *Iacob autem dedit Esau panem & coctionem* 34
lentis. & comedit & bibit: & surgens abiit. &
vilipendit Esau primogenita sua.

CAP. XXVI.

Facta est autem fames super terram, absque fa- 1
me priore, quæ fuit in tempore Abraam. et ab-
iit Isaac ad Abimelech regem Philistiim in Gerara.
‡ *Apparuit autem ei Dominus, & dixit: Ne* 2
descendas in Ægyptum: habita autem in terra,
quam tibi dixero.
‡ *Et habita in terra hac. & ero tecum: & be-* 3
nedicam tibi. tibi enim & semini tuo dabo terram
hanc. & statuam iuramentum meum, quod iuraui
Abraam patri tuo.
‡ *Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli:* 4
& dabo semini tuo omnem terram hanc: & bene-
dicentur in semine tuo omnes gentes terræ:
‡ *Eo quòd obediuit Abraam pater tuus meæ* 5
voci, & custodiuit omnia præcepta mea, & man-
data mea, & iustificationes meas, & omnia legiti-
ma mea.
‡ *Habitauit autem Isaac in Geraris.* 6
‡ *Et interrogauerunt viri loci de Rebecca vxo-* 7
re sua. & dixit: Soror mea est. timuit enim dicere,
quòd vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri
loci pro Rebecca: quia erat pulchra aspectu.
‡ *Fuit autem multo tempore illic. Prospiciens au-* 8
tem Abimelech rex per fenestram, vidit Isaac luden-
tem cum Rebecca vxore sua.
‡ *Vocauit autem Abimelech Isaac, & dixit ei:* 9
Vtiq; vxor tua est. cur dixisti, quòd soror mea est?
Dixit autem ei Isaac: Dixi enim, ne fortè moriar
propter illam.

28 ‡ ἠγάπησε δὲ ἰσαὰκ τὸν ἠσαῦ, ὅτι θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐ-
τῷ. ῥεβέκκα δὲ ἠγάπα τὸν ἰακώβ.
29 ‡ ἥψησε δὲ ἰακὼβ ἕψημα φακοῦ· ἦλθε δὲ ἠσαῦ ἐκ τοῦ πε-
30 δίου ἐκλείπων. ‡ εἶπε δὲ ἠσαῦ τῷ ἰακὼβ, γεῦσόν με ἐκ τοῦ
ἑψήματός σου τοῦ πυῤῥοῦ τούτου· ὅτι ἐκλείπω. διὰ τοῦτο ἐ-
31 κλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐδώμ. ‡ εἶπε δὲ ἰακὼβ τῷ ἠσαῦ,
32 ἀπόδου μοι σήμερον τὰ πρωτοτόκιά σου. ‡ εἶπε δὲ ἠσαῦ,
ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν· καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρω-
33 τοτόκια; ‡ καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰακώβ· ὄμοσόν μοι σήμερον. καὶ
ὤμοσεν αὐτῷ. ἀπέδοτο δὲ ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.
34 ‡ ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ ἠσαῦ ἄρτον καὶ ἕψημα φακοῦ· καὶ
ἔφαγε καὶ ἔπιε· καὶ ἀναστὰς ἀπῴχετο. καὶ ἐφαύλισεν ἠσαῦ
τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.

κς'.

1 ‡ Ἐγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς τοῦ λιμοῦ τοῦ
προτέρου, ὃς ἐγένετο ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ ἀβραάμ. καὶ ἐπορεύ-
θη ἰσαὰκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασιλέα φυλιστιεὶμ εἰς γέραρα.
2 ‡ ὤφθη δὲ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε, μὴ καταβῇς εἰς αἴγυ-
3 πτον. κατοίκησον δὲ ἐν τῇ γῇ, ᾗ ἄν σοι εἴπω. ‡ καὶ παροίκει ἐν
τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε· σοὶ γὰρ καὶ
τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ στήσω τὸν ὅρκον
μου, ὃν ὤμοσα ἀβραὰμ τῷ πατρί σου.
4 ‡ καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρα-
νοῦ· καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην· καὶ
εὐλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.
5 ‡ ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν ἀβραὰμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φω-
νῆς, καὶ ἐφύλαξε πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰς ἐν-
τολάς μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάντα τὰ νόμιμά μου.
6 ‡ κατῴκησε δὲ ἰσαὰκ ἐν γεράροις.
7 ‡ καὶ ἐπηρώτησαν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰ-
πεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί· μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες
τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας· ὅτι ἦν ὡραία τῇ ὄψει.
8 ‡ ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος ἐκεῖ. παρακύψας δὲ ἀβιμέλεχ
ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς θυρίδος, εἶδε τὸν ἰσαὰκ παίζοντα μετὰ ῥε-
βέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.
9 ‡ ἐκάλεσε δὲ ἀβιμέλεχ τὸν ἰσαάκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄραγε
γυνή σου ἐστί. τί ὅτι εἶπας, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν; εἶπε δὲ αὐτῷ
ἰσαάκ· εἶπα γάρ, μή ποτε ἀποθάνω δι' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et dilexit Isaac Esau, quia de venatione eius edebat: & Rebecca diligebat Iacob. 29 Et coxit Iacob pulmentum: & venit Esau de agro; & ipse erat lassus. 30 Et dixit Esau ad Iacob: Da mihi de coctione hac ruffa, quia lassus sum ego. propterea vocatum est nomen eius, Edom. 31 Et ait Iacob: Vende mihi hodie primogenita tua. 32 Et dixit Esau: Ecce ego vado ad mortem: & ad quid mihi primogenita? 33 Et dixit Iacob: Iura mihi hodie. & iurauit ei, & vendidit primogenita sua Iacob. 34 Iacob autem dedit Esau panem & edulium lentium: & comedit & bibit: & surrexit & abiit: & paruipendit Esau primogenita.

CAP. XXVI.

ET fuit fames in terra, præter famem priorem quæ fuit in diebus Abrahæ: & abiit Isaac ad Abimelech regem Philistinorum in Gerara. 2 Et apparuit ei Dominus, & dixit ei: Ne descendas in Ægyptum: sed morare in terra quam dixero tibi. 3 Habita in terra hac: & erit verbum meum in adiutorium tibi: & benedicam tibi; quia tibi & filiis tuis dabo vniuersas terras has: & confirmabo iuramentum quod iuraui Abrahæ patri tuo. 4 Et multiplicabo filios tuos sicut stellas cæli: & dabo filiis tuis vniuersas terras has: & benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ: 5 Eo quòd obediuit Abraham verbo meo, & custodiuit custodiam verbi mei, præcepta mea, pacta mea, & leges meas. 6 Habitauitque Isaac in Geraris. 7 Et interrogauerunt viri loci super vxore sua. Et ait: Soror mea est: quoniam timuit dicere, Vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri loci illius propter Rebeccam: quoniam pulchra aspectu ipsa erat. 8 Et factum est cùm multis diebus ibi moraretur; prospexit Abimelech rex Philistinorum per fenestram: & vidit; & ecce Isaac ludebat cum Rebecca vxore sua. 9 Et vocauit Abimelech Isaac, & ait: Ecce vtique vxor tua est: quomodo ergo dixisti, Soror mea est? Et dixit ei Isaac: Quia dixi, ne fortè moriar propter eam.

10 ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב
11 אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם: ויצו
אבימלך את כל העם לאמר הנגע באיש הזה
12 ובאשתו מות יומת: ויזרע יצחק בארץ ההוא
וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה:
13 ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד:
14 ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה
15 ויקנאו אתו פלשתים: וכל הבארת אשר חפרו
עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים
16 וימלאום עפר: ויאמר אבימלך אל יצחק לך
17 מעמנו כי עצמת ממנו מאד: וילך משם יצחק ויחן
18 בנחל גרר וישב שם: וישב יצחק ויחפר את
בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו
ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא
19 להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו: ויחפרו
עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים:
20 ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים
21 ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו: ויחפרו
באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה:
22 ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה
ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב יהוה
23 לנו ופרינו בארץ: ויעל משם באר שבע:
24 וירא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי
אברהם אביך אל תירא כי אתך אנכי וברכתיך
25 והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי: ויבן
שם מזבח ויקרא בשם יהוה ויט שם אהלו ויכרו
26 שם עבדי יצחק באר: ואבימלך הלך אליו מגרר
27 ואחזת מרעהו ופיכל שר צבאו: ויאמר אלהם
יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי
ותשלחוני מאתכם:

10 * Dixitque Abimelech: Quare imposuisti
nobis? Potuit coire quispiam de populo cum
vxore tua: & induxeras super nos grande pec-
11 catum. * Præcepitque omni populo, dicens:
Qui tetigerit hominis huius vxorem, morte
12 morietur. * Seminauit autem Isaac in ter-
ra illa, & inuenit in ipso anno centuplum. be-
13 nedixitque ei Dominus. * Et locupletatus
est homo· & ibat proficiens atque succrescés,
14 donec magnus vehementer effectus est. *Ha-
buitque possessiones ouium, & armentorum,
& familiæ plurimum. Ob hoc inuidentes ei
15 Palestini, * Omnes puteos, quos foderant ser
ui patris illius Abraam, illo tempore obstruxe-
16 runt, implentes humo: * In tantum vt ipse A-
bimelech diceret ad Isaac: Recede à nobis:
17 quoniam potentior nobis factus es valde. *Et
D ille discedés, vt veniret ad torrétéGerare, habi
18 taretq; ibi: *Rursũ fodit alios puteos, quos fo-
derãt serui patris sui Abraã: & quos illo mor-
tuo, olim obstruxerãt Philistiim: appellauitq;
eos eisdé nominibus, quibus antè pater voca-
19 uerat. * Foderuntque in torrente, & repere-
20 runt aquam viuã. *Sed & ibi iurgium fuit pa-
storum Geraræ, aduersus pastores Isaac, di-
centium: Nostra est aqua. Quamobrem nomé
putei ex eo quod acciderat, vocauit Calum-
21 niam. * Foderunt autem & alium; & pro illo
quoque rixati sunt: appellauitque eum, Ini-
22 micitias. *Profectus inde, fodit alium puteũ;
pro quo nõ contéderunt. itaq; vocauit nomé
eius Latitudo: dicés: Nũc dilatauit nos Dñs,
23 & fecit crescere sup terrã. *Ascédit autem Isaac
24 ex illo loco in Bersabee: *Vbi apparuit ei Dñs
E in ipsa nocte, dicés: Ego sum Deus Abraã pa-
tris tui. noli timere: quia ego tecũ sum. Bene-
dicã tibi, & multiplicabo semẽ tuũ propter ser
25 uum meũ Abraã. *Itaq; ædificauit ibi altare: &
inuocato nomine Dñi, extendit tabernaculũ.
26 præcepitq; seruis suis, vt foderent puteũ. *Ad
qué locũ cũ venissent de Geraris, Abimelech,
& Ochozath amicus illius, & Phicol dux mi-
27 litum. * Locutus est Isaac: Quid venistis ad
me, hominẽ quẽ odistis, & expulistis à vobis?

תרגום אונקלוס

10 ואמר אבימלך מה דא עבדת לנא כזעיר פון שכיב חד דמיחד בעמא עם אתתך ואיתיתא עלנא חובא: 11 ופקד אבימלך ית כל עמא למימר דינזק בגברא הדין ובאתתה אתקטלא יתקטל: 12 וזרע יצחק בארעא ההיא ואשכח בשתא ההיא על חד מאה בדשערוהי וברכיה ייי: 13 ורבא גברא ואזל סגי ורבי עד דרבא לחדא: 14 והוו ליה גיתי ענא וגיתי תורי ופלחנא סגי וקניאו ביה פלשתאי: 15 וכל ביריא דחפרו עבדי אבוהי ביומי דאברהם אבוהי טמונון פלשתאי ומלונון עפרא: 16 ואמר אבימלך ליצחק איזיל מעמנא ארי תקיפתא מננא לחדא: 17 ואזל מתמן יצחק ושרא בנחלא דגרר ויתב תמן: 18 ותב יצחק וחפר ית בירין דמיא דחפרו ביומי דאברהם אבוהי וטמונון פלשתאי בתר דמית אברהם וקרא להן שמהן כשמהן דהוה קרי להן אבוהי: 19 וחפרו עבדי יצחק בנחלא ואשכחו תמן בירא דמיין נובעין: 20 ונצו רעיתא דגרר עם רעיתא דיצחק למימר דילנא מיא וקרא שמה דבירא עסק ארי אתעסקו עמיה: 21 וחפרו בירא אחורי ונצו אף עלה וקרו שמה שטנה: 22 ואסתלק מתמן וחפר בירא אחורי ולא נצו עלה וקרא שמה רחבות ואמר ארי כען יפתי ייי לנא ויפשיננא בארעא: 23 וסליק מתמן לבירא דשבע: 24 ואתגלי ליה ייי בליליא ההוא ואמר אנא אלהיה דאברהם אבוך לא תדחל ארי בסעדך מימרי ואברכינך ואסגי ית בנך בדיל אברהם עבדי: 25 ובנא תמן מדבחא וצלי בשמא דייי ופרסה תמן משכניה וכרו תמן עבדי יצחק בירא: 26 ואבימלך אזל לותיה מגרר וסיעת מרחמוהי ופיכל רב חיליה: 27 ואמר להון יצחק מה דין אתיתון לותי ואתון סניתון יתי ושלחתונני מלותכון:

Dixit autem illi Abimelech: Quid hoc fecisti 10
nobis? ferè quis dormiuisset ex genere meo cum vxo
re tua, & induxisses super nos ignorantiam. Præ- 11
cepit autem Abimelech omni populo suo, dicens: O-
mnis qui tetigerit hominem hunc, & vxorem eius,
mortis reus erit. Seminauit autem Isaac in terra 12
illa: et inuenit in anno illo centuplicatū ordeum. be-
nedixit autem ei Dominus. Et exaltatus est homo. 13
& proficiens, maior factus est: donec magnus fa-
ctus est valdè. Fuerunt autem ei armenta ouium, 14
& armenta boum, & agricolationes multæ. Inui-
derunt autem ei Philistijm: Et omnes puteos, quos 15
foderant serui patris sui, obstruxerunt eos in tempo-
re patris sui Philistijm: & impleuerunt eos terra.
Dixit autem Abimelech ad Isaac: Recede à 16
nobis: quoniam potentior nobis factus es valde. Et 17
discessit Isaac indè, & mansit in valle Gerarorum,
& habitauit illic. Et rursus Isaac fodit puteos a- 18
quæ, quos foderunt serui Abraam patris sui, et ob-
struxerunt eos Philistiim, postquam mortuus est A-
braam pater eius. & cognominauit eis nomina, se-
cundùm nomina quæ nominauit pater eius. Et fo- 19
derūt serui Isaac in valle Gerarorū, & inuenit illic
puteū aquæ viuentis. Et pugnauerunt pastores Ge- 20
rarorū cū pastoribus Isaac, dicentes suam esse aquā.
Et vocauerunt nomen loci illius, Iniustitia. iniu-
stitia affecerunt enim eum. Profectus autem indè, 21
fodit puteum alterum. rixati sunt autem & de illo,
& vocauit nomen loci illius, Inimicitiæ. Profe- 22
ctus autem indè, fodit puteum alterum. & non pu-
gnauerūt pro eo: & vocauit nomen eius, Latitudo:
dicens, quia nūc dilatauit Dominus nobis, et auxit
nos super terrā. Ascendit autem inde ad puteū iu- 23
ramenti. Et apparuit illi Dn̄s in nocte illa: et dixit: 24
Ego sum Deus Abraā patris tui. ne timeas. tecū enī
sum: & benedicam tibi: et multiplicabo semen tuū,
propter Abraā patrē tuum. Et ædificauit ibi alta- 25
re: & inuocauit nomē Dn̄i. & fixit illic tabernacu
lum suum. foderūt autē ibi serui Isaac puteū in val-
le Gerarorum. Et Abimelech iuit ad eum de Gera- 26
ris, & Hochozat pronubus eius, & Phicol dux
exercitus eius. Et dixit eis Isaac: Vt quid 27
venistis ad me? vos autem odistis me; & expuli-
stis me à vobis.

10 εἶπε δὲ αὐτῷ ἀβιμέλεχ, τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μικροῦ τις
ἐκοιμήθη ἐκ τοῦ γένους μου μετὰ τῆς γυναικός σου, καὶ ἐπήγαγες
11 ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν. συνέταξε δὲ ἀβιμέλεχ παντὶ τῷ λαῷ
αὐτοῦ, λέγων, πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ἀνθρώπου τούτου καὶ τῆς γυ-
12 ναικὸς αὐτοῦ, θανάτου ἔνοχος ἔσται. ἔσπειρε δὲ ἰσαὰκ ἐν τῇ
γῇ ἐκείνῃ· καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ ἑκατοστεύουσαν κρι-
13 θήν. εὐλόγησε δὲ αὐτὸν κύριος. καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος·
καὶ προβαίνων, μείζων ἐγένετο, ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα.
14 ἐγένετο δὲ αὐτῷ κτήνη προβάτων, καὶ κτήνη βοῶν, καὶ γεωρ-
15 για πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ φυλιστιείμ. καὶ πάν-
τα τὰ φρέατα, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνέφρα-
ξαν αὐτὰ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οἱ φυλιστιείμ, καὶ ἔπλη-
16 σαν αὐτὰ γῆς. εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαάκ, ἄπελθε
17 ἀφ' ἡμῶν· ὅτι δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα. καὶ ἀπῆλ-
θεν ἰσαὰκ ἐκεῖθεν· καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγγι γεράρων,
18 καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. καὶ πάλιν ἰσαὰκ ὤρυξε τὰ φρέατα τοῦ
ὕδατος· ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἀβραὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐνέ-
φραξαν αὐτὰ οἱ φυλιστιείμ, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραὰμ τὸν
πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα κατὰ τὰ ὀνόματα ἃ
19 ὠνόμασεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἐν τῇ φά
20 ραγγι γεράρων. καὶ εὗρεν ἐκεῖ φρέαρ ὕδατος ζῶντος. καὶ ἐμα-
χέσαντο οἱ ποιμένες γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων ἰσαάκ, φά-
σκοντες αὐτῶν εἶναι τὸ ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐ-
21 κείνου ἀδικία. ἠδίκησαν γὰρ αὐτόν. ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξε
φρέαρ ἕτερον. ἐκρίνοντο δὲ καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄ-
22 νομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐχθρία. ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξεν φρέαρ
ἕτερον· καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ εὐρυχωρία· λέγων, διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ηὔ-
23 ξησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς. ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ
24 ὅρκου. καὶ ὤφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ εἶπεν, ἐ-
γώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου. μὴ φοβοῦ· μετὰ σοῦ γάρ
εἰμι. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, δι' ἀβραὰμ τὸν
25 πατέρα σου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον. καὶ ἐπεκαλέσα-
το τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ· ὤρυξαν δὲ
26 ἐκεῖ οἱ παῖδες ἰσαὰκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. καὶ
ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν ἀπὸ γεράρων, καὶ ὀχοζὰθ ὁ
νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὼλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως
27 αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰσαάκ, ἵνα τί ἤλθετε πρός με; ὑ-
μεῖς δὲ ἐμισήσατέ με, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ait Abimelech: Quid est hoc quod fecisti nobis? parùm affuit, quin dormisset vnus de populo cum vxore tua: & induxisses super nos pec-
catum. 11 Et præcepit Abimelech omni populo, dicens: Qui nocuerit huic viro & vxori suæ, morte morietur. 12 Et seminauit
Isaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum quàm æstimauerat: & benedixit ei Dominus. 13 Et creuit vir; & ibat multiplicans &
crescens, donec creuit vehementer. 14 Et fuerunt ei greges ouium, & greges boum, & familia magna: & inuidebant ei Palæstini.
15 Et omnes puteos quos foderunt serui patris sui in diebus Abrahæ patris sui obthurauerunt Palæstini, & impleuerunt eos puluere.
16 Et ait Abimelech ad Isaac: Recede à nobis, quoniam fortior nobis factus es valdè. 17 Et abiit indè Isaac, & habitauit iuxta torren-
tem Geraræ: & moratus est ibi. 18 Et reuersus est Isaac, & fodit puteos aquarum, quos foderant in diebus Abrahæ patris sui: & obthuraue-
rant eos Philistiim postquam mortuus est Abraham: appellauitque eos eisdem nominibus, quibus vocabat eos pater eius. 19 Et foderunt
serui Isaac in torrente: & inuenerunt ibi puteum aquarum manantium. 20 Et rixati sunt pastores Geraræ cum pastoribus Isaac, dicentes:
Nostra est aqua: & vocauit nomen putei, Litigium: eo quòd litigauerunt cum eo. 21 Et foderunt alium puteum: & super eum quoque ri-
xati sunt: & vocauit nomen eius Aduersarium. 22 Et ascendit indè, & fodit puteum alium: & non sunt rixati super eum: & vocauit no-
men eius Rooboth: & ait: Quoniam nunc dilatabit nos Dominus; & crescere nos faciet super terram. 23 Et ascendit indè in Bersabee.
24 Et apparuit ei Dominus in nocte illa: & ait: Ego Deus Abraham patris tui. ne timeas: quia in adiutorium tuum erit verbum meum: & be-
nedicam tibi: & multiplicabo filios tuos propter Abraham seruum meum. 25 Et ædificauit ibi altare: & orauit in nomine Domini. & te-
tendit ibi tabernaculum suum: & foderunt ibi serui Isaac puteum. 26 Abimelech autem abiit ad eum de Geraris, comitatus amicis suis, &
Phicol principe exercitus sui. 27 Et dixit eis Isaac: Vt quid venistis ad me? vos autem odistis me; & dimisistis me à vobis.

28 * ויאמרו ראו ראינו כי-היה יהוה עמך ונאמר
תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינך ונכרתה ברית
29 עמך : * אם-תעשה עמנו רעה כאשר לא
נגענוך וכאשר עשינו עמך רק-טוב ונשלחך בשלום
30 אתה עתה ברוך יהוה : * ויעש להם משתה
31 ויאכלו וישתו : * וישכימו בבקר וישבעו איש לאחיו
32 וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום : * ויהי
ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על-אדות
הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים :
33 * ויקרא אתה שבעה על-כן שם-העיר באר שבע
34 עד היום הזה : * ויהי עשו בן-ארבעים
שנה ויקח אשה את-יהודית בת-בארי החתי
35 ואת-בשמת בת-אילן החתי : * ותהיין מרת רוח
ליצחק ולרבקה :

כז * ויהי כי-זקן יצחק
1 ותכהין עיניו מראת ויקרא את-עשו בנו הגדל
2 ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני : * ויאמר הנה-
3 נא זקנתי לא ידעתי יום מותי : * ועתה שא-נא
כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה :
4 * ועשה-לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי
ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות :
5 * ורבקה שמעת בדבר יצחק אל-עשו בנו וילך עשו
6 השדה לצוד ציד להביא : * ורבקה אמרה אל-
יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את-אביך מדבר
7 אל-עשו אחיך לאמר : * הביאה לי ציד ועשה-
לי מטעמים ואכלה ואברככה לפני יהוה לפני
8 מותי : * ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה
9 אתך : * לך-נא אל-הצאן וקח-לי משם שני
גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאביך
כאשר אהב :

28 * Qui responderunt: Vidimus tecum esse
Dominum: & idcircò nos diximus: Sit iura-
mentum inter nos; & ineamus fœdus;
29 * Vt non facias nobis quicquam mali; sicut
& nos nihil tuorum attigimus; nec fecimus
quod te læderet: sed cum pace dimisimus au-
ctum benedictione Domini.
30 * Fecit ergo eis conuiuium: & post cibum,
31 & potum, * Surgentes manè, iurauerunt si-
bi mutuò. dimisitque eos Isaac pacificè in lo-
32 cum suum. * Ecce autem venerunt in ipso
die serui Isaac, annunciantes ei de puteo qué
foderant, atque dicentes: Inuenimus aquam.
33 * Vnde appellauit eam, Abundantiam: &
G nomé vrbi impositum est Bersabee, vsque in
præsentem diem.
34 * Esau verò quadragenarius duxit vxores
duas, Iudith filiam Beeri Ethæi, & Basemath
35 filiam Elon eiusdem loci: * Quæ ambæ
offenderant animum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 SEnuit autem Isaac, & caligauerunt oculi
A eius; & videre non poterat. vocauitque E-
sau filium suum maiorem, & dixit ei: Fili mi.
Qui respondit, Adsum.
2 * Cui pater, Vides, inquit, quòd senuerim;
& ignorem diem mortis meæ.
3 * Sume arma tua, & pharetram, & arcum,
& egredere foras. Cúmque venatu aliquid
apprehenderis;
4 * Fac mihi inde pulmentum, sicut velle me
nosti: & affer vt comedam: & benedicat tibi a-
nima mea, antequàm moriar.
5 * Quod cùm audisset Rebecca; & ille abiis-
set in agrum, vt iussionem patris impleret:
6 * Dixit filio suo Iacob: Audiui patrem tuũ
loquentem cum Esau fratre tuo, & dicenté ei:
7 * Affer mihi de venatione tua; & fac cibos
vt comedam: & benedicam tibi coram Do-
mino, antequàm moriar.
8 * Nunc ergo, fili mi, acquiesce consiliis meis.
9 * Et pergens ad gregem, affer mihi duos hæ-
B dos optimos, vt faciam ex eis escas patri tuo,
quibus libenter vescitur.

תרגום אונקלוס

28 ואמרו מחזא חזינא ארי הוה מימרא דיי בסעדך ואמרנא תתקיים כען מומתא דהות בין אבהתנא בינגא ובינך ונגזר קים עמך :
29 אם תעבד עמנא בישא כמה דלא אנזיקנך וכמה דעבדנא עמך לחוד טב ושלחונך בשלם את כען בריכא דיי : 30 ועבד להון משתיא
ואכלו ושתיאו : 31 ואקדימו בצפרא וקיימו גבר לאחוהי ושלחנון יצחק ואזלו מלותיה בשלם : 32 והוה ביומא ההוא ואתו עבדי
יצחק וחויאו ליה על עיסק בירא דחפרו ואמרו ליה אשכחנא מיא : 33 וקרא יתה שבעה על כן שמה דקרתא בירא דשבע עד יומא הדין :
34 והוה עשו בר ארבעין שנין ונסיב אתתא ית יהודית בת בארי חיתאה וית בשמת בת אילון חיתאה : 35 והואה מסרבן ומרגזן על
מימר יצחק ורבקה : כז 1 והוה כד סיב יצחק וכהיאן עינוהי מלמחזי
וקרא ית עשו בריה רבא ואמר ליה ברי ואמר ליה הא אנא : 2 ואמר הא כען סיבית לא ידעית יומא דאמות : 3 וכען סב כען
זינך סיפך וקשתך ופוק לחקלא וצוד לי צידא : 4 ועבד לי תבשילין כמה דרחמית ואעיל לי ואיכל בדיל דתברכינך נפשי עד לא
אמות : 5 ורבקה שמעת כד מלל יצחק עם עשו בריה ואזל עשו לחקלא למיצד צידא לאיתאה : 6 ורבקה אמרת
ליעקב ברה למימר הא שמעית ית אבוך ממלל עם עשו אחוך למימר : 7 איתי לי צידא ועבד לי תבשילין ואיכל ואברכינך
קדם יי קדם מותי : 8 וכען ברי קביל במימרי למה דאנא מפקדא יתך : 9 אזיל כען לענא
וסב לי מתמן תרין גדיי עזין טבין ואעבד יתהון תבשילין לאבוך כמה דרחים :

‡ Et dixerunt ei: Videntes vidimus, quia Do- 28
minus erat tecum: & diximus, sit imprecatio inter
te & inter nos; & disponemus tecum fœdus:
‡ Non facere nobiscum malum, sicut non abo- 29
minati sumus te nos. & quemadmodum vsi sumus
te benè, & dimisimus te cum pace: & nunc bene-
dictus tu à Domino.
‡ Et fecit eis conuiuium; & comederunt & bi- 30
berunt. ‡ Et surgentes manè, iurauit vnus- 31
quisque proximo: & dimisit eos Isaac.
‡ Et discesserunt ab eo cum salute. Factum est au- 32
tem in die illa: & venientes serui Isaac, nunciaue-
runt ei de puteo quem foderunt: & dixerunt ei:
Inuenimus aquam. ‡ Et vocauit eum Jura- 33
mentum: propter hoc vocauit nomen ciuitati illi, Pu
teus iuramenti, vsque in hodiernum diem.
‡ Erat autem Esau annorum quadraginta, & 34
accepit vxorem Iudith, filiam Beor Ethæi: & Ba-
semath, filiam Elom Ethæi.
‡ Et erant contendentes cum Isaac & Rebecca. 35

CAP. XXVII.

Factum est autem cùm senuisset Isaac, hebetati 1
sunt oculi eius ad videndum. & vocauit Esau
filium suum seniorem, & dixit: Fili. & dixit: Ecce
ego. ‡ Et dixit: Ecce consenui; & non scio 2
diem mortis meæ.
‡ Nunc ergo sume apparatum tuum, & phare- 3
tram & arcum: & egredere in agrum, & vena-
re mihi venationem:
‡ Et fac mihi edulia, sicut amo ego: & affer mi- 4
hi, vt comedam: & benedicat tibi anima mea, ante-
quàm moriar ego.
‡ Rebecca autem audiuit loquentem Isaac ad E- 5
sau filium suum. Abijt autem Esau in agrum, ad
venandum venationem patri suo.
‡ Et Rebecca dixit ad Iacob filium suum iunio- 6
rem: Vide, ego audiui loquentem patrem tuum ad
Esau fratrem tuum, dicentem:
‡ Venare mihi venationem; & fac mihi edulia; 7
& comedens benedicam tibi coram Domino.
‡ Nunc ergo, fili mi, audi me, sicut ego tibi præ- 8
cipio. ‡ Et abiens ad oues, accipe mihi inde duos 9
hædos teneros & pulchros: & faciam edulia patri
tuo, sicut amat.

28 ‡ καὶ εἶπον αὐτῷ, ἰδόντες ἑωράκαμεν, ὅτι κύριος ἦν μετὰ
σοῦ. καὶ εἴπομεν, γενέσθω ἀρὰ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον ἡ-
μῶν· καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην·
29 ‡ μὴ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν κακὸν, καθότι οὐκ ἐβδελυξά-
μεθά σε ἡμεῖς. ὃν τρόπον ἐχρησάμεθά σοι καλῶς· καὶ ἐξα-
πεστείλαμέν σε μετ' εἰρήνης· καὶ νῦν εὐλογημένος σὺ ὑπὸ κυ-
30 ρίου. ‡ καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δοχήν· καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.
31 ‡ καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ, ὤμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον· καὶ
ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἰσαάκ.
32 ‡ καὶ ἀπῴχοντο ἀπ' αὐτοῦ μετὰ σωτηρίας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ παραγενόμενοι οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἀπήγγει-
λαν αὐτῷ περὶ τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν. καὶ εἶπον αὐτῷ, εὕ-
33 ρομεν ὕδωρ. ‡ καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ὅρκος. διὰ τοῦτο ἐ-
κάλεσε τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ φρέαρ ὅρκου ἕως τῆς σήμε-
ρον ἡμέρας.
34 ‡ ἦν δὲ ἡσαῦ ἐτῶν τεσσαράκοντα· καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν
ἰουδὶθ, θυγατέρα βεὼρ τοῦ χετταίου· καὶ τὴν βασεμὰθ, θυ-
35 γατέρα ἐλὼμ χετταίου. ‡ καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ ἰσαὰκ
καὶ τῇ ῥεβέκκᾳ.

κζ΄.

1 ‡ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ γηράσαι ἰσαὰκ, ἠμβλύνθησαν οἱ ὀ-
φθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν. καὶ ἐκάλεσεν ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν
πρεσβύτερον, καὶ εἶπεν, υἱέ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.
2 ‡ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ οὐ γινώσκω τὴν ἡμέραν τῆς
3 τελευτῆς μου. ‡ νῦν οὖν λάβε τὸ σκεῦός σου, τήν τε φα-
ρέτραν, καὶ τὸ τόξον, καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρευσόν
4 μοι θήραν. ‡ καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγώ·
καὶ ἔνεγκέ μοι, ἵνα φάγω· καὶ εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου, πρὶν
ἢ ἀποθανεῖν με.
5 ‡ ῥεβέκκα δὲ ἤκουσε λαλοῦντος ἰσαὰκ πρὸς ἡσαῦ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ. ἐπορεύθη δὲ ἡσαῦ εἰς τὸ πεδίον θηρεῦσαι θήραν τῷ πα-
6 τρὶ αὐτοῦ. ‡ ἡ δὲ ῥεβέκκα εἶπε πρὸς ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς
τὸν νεώτερον· ἴδε, ἐγὼ ἤκουσα λαλοῦντος τοῦ πατρός σου πρὸς
7 ἡσαῦ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος· ‡ θήρευσόν μοι θή-
ραν, καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, καὶ φαγὼν εὐλογήσω σε ἐναν-
8 τίον κυρίου. ‡ νῦν οὖν υἱέ μου ἄκουσόν μου, καθὰ ἐγώ σοι
9 ἐντέλλομαι· ‡ καὶ πορευθεὶς εἰς τὰ πρόβατα, λάβε μοι
ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἁπαλοὺς καὶ καλούς· καὶ ποιήσω ἐδέσμα-
τα τῷ πατρί σου, ὡς φιλεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et dixerunt: Videntes vidimus, quoniam erat verbum Domini in adiutorium tuum. & diximus: Confirmetur nunc iuramentum quod erat inter patres nostros, & inter nos & te: & ineamus pactum tecum. 29 Si feceris nobiscum malum, sicut non nocuimus tibi, & sicut fecimus tecum tantummodo bonum, & dimisimus te in pace. tu nunc benedictus es Domini. 30 Fecitque eis conuiuium; & comederunt & biberunt. 31 Et surrexerunt manè, & iurauerunt vnusquisque fratri suo. & dimisit eos Isaac, & profecti sunt ab eo in pace. 32 Et fuit in ipso die, & venerunt serui Isaac, & nunciauerunt ei de puteo quem foderant: & dixerunt ei: Inuenimus aquam. 33 Et vocauit eum Sebaa: propterea nomen ciuitatis fuit Bersabee, vsque in diem hanc. 34 Eratque Esau ætatis quadraginta annorum, & accepit vxorem Iudith, filiam Beeri Ethæi, & Basemath filiam Elon Ethæi. 35 Et fuerunt rebelles, & irritatrices contra mandatum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

ET factum est cùm senuisset Isaac, caligauerunt oculi eius, & videre non poterat. Vocauitque Esau filium suum maiorem; & dixit ei: Fili mi. & dixit ei: Ecce ego. 2 Et ait: Ecce nunc senui; nescio diem qua moriturus sum. 3 Et nunc tolle, obsecro, arma tua, gladium tuum, & arcum tuum, & egredere in agrum, & venare mihi venationem. 4 Et fac mihi edulia, sicut dilexi: & affer mihi, vt comedam, & benedicat tibi anima mea antequàm moriar. 5 Et Rebecca audiebat quando loquebatur Isaac cum Esau filio suo. & abiit Esau in agrum ad venandum, vt afferret venationem. 6 Et Rebecca ait Iacob filio suo, dicens: Ecce audiui patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentem: 7 Affer mihi venationem: & fac mihi edulia, vt comedam; & benedicam tibi coram Domino ante mortem meam. 8 Et nunc, fili mi, acquiesce verbo meo, quod ego præcipio tibi. 9 Vade nunc ad oues, & tolle mihi inde duos hædos caprarum optimos, & faciam ex eis edulia patri tuo, sicut dilexit.

10 * וְהֵבֵאתָ לְאָבִיךָ וְאָכָל בַּעֲבֻר אֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ לִפְנֵי
11 מוֹתוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אָחִי
12 אִישׁ שָׂעִר וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק׃ * אוּלַי יְמֻשֵּׁנִי אָבִי
וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ וְהֵבֵאתִי עָלַי קְלָלָה וְלֹא
13 בְרָכָה׃ * וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלְלָתְךָ בְּנִי אַךְ
14 שְׁמַע בְּקֹלִי וְלֵךְ קַח־לִי׃ * וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ
וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהֵב אָבִיו׃
15 * וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת־בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל הַחֲמֻדֹת
אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבָּיִת וַתַּלְבֵּשׁ אֶת־יַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן׃
16 * וְאֵת עֹרֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים הִלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו וְעַל
17 חֶלְקַת צַוָּארָיו׃ * וַתִּתֵּן אֶת־הַמַּטְעַמִּים וְאֶת־
18 הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשָׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנָהּ׃ * וַיָּבֹא אֶל־
אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי מִי אַתָּה בְּנִי׃
19 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכֹרֶךָ עָשִׂיתִי
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי קוּם־נָא שְׁבָה וְאָכְלָה
20 מִצֵּידִי בַּעֲבוּר תְּבָרְכַנִּי נַפְשֶׁךָ׃ * וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־
בְּנוֹ מַה־זֶּה מִהַרְתָּ לִמְצֹא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה
21 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי׃ * וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב
גְּשָׁה־נָּא וַאֲמֻשְׁךָ בְּנִי הַאַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִם־
22 לֹא׃ * וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ
וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו׃
23 * וְלֹא הִכִּירוֹ כִּי־הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֵשָׂו אָחִיו שְׂעִרֹת
24 וַיְבָרְכֵהוּ׃ * וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי׃
25 * וַיֹּאמֶר הַגִּשָׁה לִּי וְאֹכְלָה מִצֵּיד בְּנִי לְמַעַן תְּבָרֶכְךָ
נַפְשִׁי וַיַּגֶּשׁ־לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ׃
26 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גְּשָׁה־נָּא וּשְׁקָה־לִּי בְּנִי׃
27 * וַיִּגַּשׁ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיָּרַח אֶת־רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר
רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרֲכוֹ יְהוָה׃
28 * וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ׃

10 * Quas cùm intuleris, & comederit, bene-
dicat tibi priusquam moriatur.
11 * Cui ille respondit: Nosti quòd Esau frater
meus homo pilosus sit, & ego lenis.
12 * Si attrectauerit me pater meus & senserit,
timeo ne putet me sibi voluisse illudere: &
inducat super me maledictionem, pro bene-
13 dictione. * Ad quem mater: In me sit,
ait, ista maledictio, fili mi: tātùm audi vocem
meam, & pergens affer quæ dixi.
14 * Abiit, & attulit, deditque matri. parauit
C illa cibos, sicut velle nouerat patrem illius.
15 * Et vestibus Esau valdè bonis, quas apud
se habebat domi, induit eum:
16 * Pelliculasque hædorum circundedit ma-
17 nibus; & colli nuda protexit. * Deditque
pulmentum, & panes quos coxerat tradidit.
18 * Quibus illatis, dixit: Pater mi. At ille re-
spondit: Audio: Quis es tu, fili mi?
19 * Dixitque Iacob: Ego sum primogenitus
tuus Esau. feci sicut præcepisti mihi. Surge, se-
de, & comede de venatione mea, vt benedicat
20 mihi anima tua. * Rursumq; Isaac ad filium
suū, Quomodo, inquit, tam citò inuenire po-
tuisti, fili mi? qui respondit: Volūtas Dei fuit,
21 vt citò occurreret mihi quod volebam. * Di-
xitque Isaac: Accede huc, vt tāgam te, fili mi;
& probè, vtrùm tu sis filius meus Esau, an nō.
22 * Accessit ille ad patrem; & palpato eo, dixit
D Isaac: Vox quidem, vox Iacob est; sed manus,
23 manus sunt Esau. * Et non cognouit eum:
quia pilosæ manus similitudinem maioris ex-
24 presserant. Benedicens ergo illi, * ait: Tu es fi-
25 lius meus Esau? respondit: Ego sum. * At ille:
Affer, inquit, mihi cibos de venatione tua, fili
mi, vt benedicat tibi anima mea. Quos cū ob-
26 latos comedisset, obtulit ei etiam vinū. * Quo
hausto, dixit ad eū: Accede ad me, & da mihi
27 osculū, fili mi. * Accessit, & osculatus est eum.
Statimq; vt sensit vestimentorū eius fragran-
tiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filij mei si-
cut odor agri, cui benedixit Dominus.
28 * Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedi-
ne terræ abundantiam frumenti, vini, & olei.

תרגום אונקלוס

10 וְתָעֵיל לַאֲבוּךְ וְיֵיכֹל בְּדִיל דִּיבָרְכִינָּךְ קֳדָם מוֹתֵהּ׃ 11 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְרִבְקָה אִמֵּיהּ הָא עֵשָׂו אֲחִי גְּבַר שַׂעְרָן וַאֲנָא גְּבַר שְׁעִיעַ׃
12 מָאִים יְמוּשִׁינַנִי אַבָּא וָאֱהֵי בְעֵינוֹהִי כְּמִתְלַעֵב וְאַיְתֵי עֲלַי לְוָטִין וְלָא בִרְכָן׃ 13 וַאֲמֶרֶת לֵיהּ אִמֵּיהּ עֲלַי אִתְאֲמַר בִּנְבוּאָה דְּלָא יֵיתוֹן לְוָטַיָּא
עֲלָךְ אֱלָהֵין בִּרְכָן בְּרִי בְּרַם קַבֵּל מִנִּי וְאֵיזֵל סַב לִי׃ 14 וַאֲזַל וּנְסֵב וְאַיְתִי לְאִמֵּהּ וַעֲבַדַת אִמֵּהּ תַּבְשִׁילִין כְּמָה דִּרְחֵים אֲבוּהִי׃
15 וּנְסֵבַת רִבְקָה יָת לְבוּשֵׁי עֵשָׂו בְּרַהּ רַבָּא דְּכִיתָא דַּעֲמַהּ בְּבֵיתָא וְאַלְבֵּשַׁת יָת יַעֲקֹב בְּרַהּ זְעֵירָא׃ 16 וְיָת מַשְׁכֵי דְּגַדְיֵי בַּר עִזֵּי
אַלְבֵּישַׁת עַל יְדוֹהִי וְעַל שְׁעִיעוּת צַוְּארֵיהּ׃ 17 וִיהַבַת יָת תַּבְשִׁילַיָּא וְיָת לַחְמָא דַּעֲבָדַת בְּיַד יַעֲקֹב בְּרַהּ׃ 18 וְעָאל לְוָת אֲבוּהִי וַאֲמַר אַבָּא
וַאֲמַר הָא אֲנָא מַאן אַתְּ בְּרִי׃ 19 וַאֲמַר יַעֲקֹב לַאֲבוּהִי אֲנָא עֵשָׂו בּוּכְרָךְ עֲבָדִית כְּמָה דְּמַלֵּילְתָּא עִמִּי קוּם כְּעַן אִסְתְּחַר וֶאֱכֹל מִצֵּידִי
בְּדִיל דִּיתְבָרְכִינַנִי נַפְשָׁךְ׃ 20 וַאֲמַר יִצְחָק לִבְרֵיהּ מָה דֵין אוֹחִיתָא לְאַשְׁכָּחָא בְּרִי וַאֲמַר אֲרֵי זַמֵּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָי׃ 21 וַאֲמַר
יִצְחָק לְיַעֲקֹב קְרַב כְּעַן וַאֲמוּשִׁנָּךְ בְּרִי הַאַתְּ דֵּין בְּרִי עֵשָׂו אִם לָא׃ 22 וּקְרֵב יַעֲקֹב לְוָת יִצְחָק אֲבוּהִי וּמַשְׁיֵהּ וַאֲמַר קָלָא קָלֵיהּ
דְּיַעֲקֹב וִידַיָּא יְדוֹהִי דְעֵשָׂו׃ 23 וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעֵיהּ אֲרֵי הֲוָאָה יְדוֹהִי כִּידֵי עֵשָׂו אֲחוּהִי שַׂעְרָנִין וּבָרְכֵיהּ׃ 24 וַאֲמַר אַתְּ דֵּין בְּרִי ע״ו וַאֲמַר
אֲנָא׃ 25 וַאֲמַר קָרֵב קֳדָמַי וְאֵיכוֹל מִצֵּיד בְּרִי בְּדִיל דִּיתְבָרְכִינָּךְ נַפְשִׁי וּקְרֵיב לֵיהּ וַאֲכַל וְאַעֵיל לֵיהּ חַמְרָא וּשְׁתִי׃ 26 וַאֲמַר
לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי קְרֵיב כְּעַן וְנַשֵּׁיק לִי בְּרִי׃ 27 וּקְרֵב וְנַשֵּׁק לֵיהּ וַאֲרַח יָת רֵיחָא דִּלְבוּשׁוֹהִי וּבָרְכֵיהּ וַאֲמַר חֲזֵי רֵיחָא דִּבְרִי כְּרֵיחָא
דְּחַקְלָא דְּבָרְכֵיהּ יְיָ׃ 28 וְיִתֵּן לָךְ יְיָ מִטַּלָּא דִּשְׁמַיָּא וּמִטּוּבָא דְאַרְעָא וּסְגִיּוּת עֲבוּר וַחֲמַר׃

‡ Et inferes patri tuo, & comedet, vt benedicat 10
tibi pater tuus antequam moriatur.
‡ Dixit autem Iacob ad Rebeccam matrem ſuã, 11
Eſt frater meus vir piloſus: ego autem vir leuis.
‡ Ne fortè ergo attrectet me pater meus: & ero 12
coram eo ſicut deſpiciens. & inducam ſuper me ma-
ledictionem, & non benedictionem.
‡ Dixit autem ei mater: Super me maledictio tua, 13
fili. ſolùm exaudi vocẽ meam: et pergens affer mihi.
‡ Abiens autem, accepit & attulit matri. & 14
fecit mater eius edulia, ſicut amabat pater eius.
‡ Et accipiens Rebecca veſtem Eſau filij ſui ſe- 15
nioris pulchram, quæ erat apud ipſam in domo, in-
duit eam Iacob filium ſuum iuniorem.
‡ Et pelles hædorum circumpoſuit circum bra- 16
chia eius, & circa nuda colli eius.
‡ Et dedit edulia & panes quos fecit in manus 17
Iacob filij ſui. ‡ Et intulit patri ſuo, & di- 18
xit, Pater. ille autem dixit, Ecce ego. quis es tu fili?
‡ Et dixit Iacob patri ſuo: Ego Eſau primogeni- 19
tus tuus, feci ſicut locutus es mihi. ſurgens ſede, &
comede de venatione mea, vt benedicat mihi ani-
ma tua.
‡ Dixit autem Iſaac filio ſuo: Quid hoc, quòd ci- 20
tò inueniſti, fili? ille autem dixit, quòd tradidit do-
minus Deus tuus coram me.
‡ Dixit autem Iſaac Iacob: Appropinqua mihi, et 21
contrectabo te, fili, ſi tu es filius meus Eſau, an non.
‡ Appropinquauit autem Iacob ad Iſaac patrem 22
ſuum: & contrectauit eum, & dixit: Ipſa quidem
vox, vox Iacob: at manus, manus Eſau. ‡ Et non 23
cognouit eum. erant enim manus eius, ſicut manus
Eſau fratris eius piloſæ: & benedixit ei.
‡ Et dixit, Tu es filius meus Eſau? ille autem di- 24
xit, Ego. ‡ Et dixit: Affer mihi, & comedam 25
de venatione tua, fili; vt benedicat tibi anima mea.
& attulit ei, & comedit: & obtulit ei vinum, &
bibit. ‡ Et dixit ei pater eius Iſaac, Appropinqua 26
mihi, & oſculare me, fili. ‡ Et appropinquans, oſ- 27
culatus eſt eum: & odoratus eſt odorem veſtimen-
torum eius. & benedixit ei, & dixit: Ecce odor fi-
lij mei, ſicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.
‡ Et dabit tibi Deus de rore cæli, & de pingue- 28
dine terræ multitudinem frumenti & vini.

10 ‡ καὶ εἰσοίσεις τῷ πατρί σου, καὶ φάγεται, ὅπως εὐλογήσῃ σε ὁ
11 πατήρ σου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. ‡ εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς ῥε-
βέκκαν τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἔστιν ὁ ἀδελφός μου ἀνὴρ δασὺς,
12 ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος. ‡ μή ποτε οὖν ψηλαφήσῃ με ὁ πα-
τήρ μου, καὶ ἔσομαι ἐναντίον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν· καὶ ἐπάξω
13 ἐπ᾽ ἐμαυτὸν κατάραν, καὶ οὐκ εὐλογίαν. ‡ εἶπε δὲ αὐ-
τῷ ἡ μήτηρ, ἐπ᾽ ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον· μόνον ἐπάκουσον τῆς
φωνῆς μου· καὶ πορευθεὶς ἔνεγκέ μοι.
14 ‡ πορευθεὶς δὲ ἔλαβε καὶ ἤνεγκε τῇ μητρί· καὶ ἐποίησεν ἡ μή-
τηρ αὐτοῦ ἐδέσματα, καθὰ ἐφίλει ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
15 ‡ καὶ λαβοῦσα ῥεβέκκα τὴν στολὴν ἠσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς
τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλὴν, ἣ ἦν παρ᾽ αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐ-
νέδυσεν αὐτὴν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον·
16 ‡ καὶ τὰ δέρματα τῶν ἐρίφων περιέθηκε περὶ τοὺς βρα-
χίονας αὐτοῦ, καὶ περὶ τὰ γυμνὰ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ.
17 ‡ καὶ ἔδωκε τὰ ἐδέσματα καὶ τοὺς ἄρτους οὓς ἐποίησεν εἰς τὰς
18 χεῖρας ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. ‡ καὶ εἰσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ. καὶ εἶπε, πάτερ· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. τίς εἶ σὺ τέκνον;
19 ‡ καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐγὼ ἠσαῦ ὁ πρωτότοκός
σου. πεποίηκα καθὼς λελάληκάς μοι· ἀναστὰς κάθισον, καὶ
φάγε ἀπὸ τῆς θήρας μου, ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου.
20 ‡ εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· τί τοῦτο ὃ τάχυ εὗρες ὦ τέκνον;
ὁ δὲ εἶπεν, ὃ παρέδωκε κύριος ὁ θεός σου ἐναντίον ἐμοῦ.
21 ‡ εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ ἰακὼβ, ἔγγισόν μοι, καὶ ψηλαφήσω σε
τέκνον, εἰ σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ ἢ οὔ.
22 ‡ ἤγγισε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐψη-
λάφησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ ἰακώβ· αἱ δὲ χεῖρες,
23 χεῖρες ἠσαῦ. ‡ καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτόν· ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες
αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες ἠσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. καὶ εὐλό-
24 γησεν αὐτόν. ‡ καὶ εἶπεν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν,
25 ἐγώ. ‡ καὶ εἶπε, προσάγαγέ μοι, καὶ φάγομαι ἀπὸ τῆς
θήρας σου τέκνον, ἵνα εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου· καὶ προσή-
νεγκεν αὐτῷ, καὶ ἔφαγεν· καὶ εἰσήνεγκεν αὐτῷ οἶνον, καὶ ἔπιεν.
26 ‡ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰσαάκ· ἔγγισόν μοι, καὶ φίλη-
27 σόν με τέκνον. ‡ καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν· καὶ ὠσφράνθη τὴν
ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου, ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους, ὃν εὐλόγησε κύριος.
28 ‡ καὶ δώσει σοι ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς
πιότητος τῆς γῆς πλῆθος σίτου καὶ οἴνου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et afferes patri tuo, & comedet; vt benedicat tibi ante mortem ſuam. [11] Et dixit Iacob Rebeccæ matri ſuæ: Ecce Eſau frater meus vir piloſus eſt, & ego vir lenis. [12] Fortè contrectabit me pater meus, & ero in oculis ſuis quaſi illudens, & inducam ſuper me maledictiones, & non benedictiones. [13] Et dixit ei mater ſua: Mihi dictum eſt per prophetiam, quòd non venient maledictiones ſuper te, niſi benedictiones, fili mi: tantummodo acquieſce mihi, & vade, tolle mihi. [14] Et abiit, & tulit & attulit matri ſuæ. Et fecit mater eius edulia, ſicut dilexit pater eius. [15] Et tulit Rebecca veſtimenta Eſau filij ſui maioris, quæ erant munda, quæ ſecum erant in domo; & induit Iacob filium ſuum minorem: [16] Et pelles hædorum induit ſuper manus eius, & ſuper lenitatem colli ſui. [17] Et poſuit edulia quæ fecerat, & panem in manu Iacob filij ſui. [18] Et ingreſſus eſt ad patrem ſuum, & ait: Pater mi. & dixit: Ecce ego. quis es tu fili mi? [19] Et ait Iacob patri ſuo: Ego ſum Eſau primogenitus tuus: feci ſicut mihi locutus es: Surge, obſecro, recumbe & comede de venatione mea, vt benedicat mihi anima tua. [20] Et ait Iſaac filio ſuo: Quid eſt hoc, quòd tam citò inueniſti, fili mi? & ait: Quoniam præparauit Dominus Deus tuus coram me. [21] Et dixit Iſaac ad Iacob; Accede, obſecro, & attrectabo te, fili mi; vtrùm tu ſis filius meus Eſau, an non. [22] Et acceſſit Iacob ad Iſaac patrem ſuum; & attrectauit eum: & ait: Vox, vox Iacob: & manus, manus Eſau. [23] Et non cognouit eum, quoniam erant manus eius ſicut manus Eſau fratris ſui piloſæ: & benedixit ei: [24] Et ait: Tu es filius meus Eſau? & dixit, Ego ſum. [25] Et ait: Accede coram me, & comedam de venatione filij mei, vt benedicat tibi anima mea. Et obtulit ei, & comedit; & attulit ei vinum, & bibit. [26] Et dixit ei Iſaac pater eius: Accede, obſecro, & oſculare me, fili mi. [27] Et acceſſit, & oſculatus eſt eum: & odoratus eſt odorem veſtimentorum ſuorum: & benedixit ei. Et ait: Ecce odor filij mei, ſicut odor agri, cui benedixit Dominus. [28] Det autem tibi Dominus de rore cæli, & de bono terræ, & multitudinem frumenti & vini.

29 * יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוֻ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר
לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ
30 בָּרוּךְ׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת־יַעֲקֹב
וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו
31 וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּידוֹ׃ * וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מַטְעַמִּים
וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקֻם אָבִי וְיֹאכַל מִצֵּיד
32 בְּנוֹ בַּעֲבֻר תְּבָרְכַנִּי נַפְשֶׁךָ׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו
33 מִי־אָתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִּנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃ * וַיֶּחֱרַד יִצְחָק
חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא
הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא
34 וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃ * כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־
דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד
35 וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אָנִי אָבִי׃ * וַיֹּאמֶר בָּא
36 אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַעֲמַיִם אֶת־בְּכֹרָתִי לָקָח
וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח בִּרְכָתִי וַיֹּאמַר הֲלֹא־אָצַלְתָּ לִּי
37 בְּרָכָה׃ * וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שַׂמְתִּיו
לָךְ וְאֶת־כָּל־אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירֹשׁ
38 סְמַכְתִּיו וּלְכָה אֵפוֹא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי׃ * וַיֹּאמֶר
עֵשָׂו אֶל־אָבִיו הַבְרָכָה אַחַת הִוא־לְךָ אָבִי בָּרְכֵנִי
39 גַם־אָנִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֵשָׂו קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ׃ * וַיַּעַן יִצְחָק
אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ
40 וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל׃ * וְעַל־חַרְבְּךָ תִחְיֶה וְאֶת־
אָחִיךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל
41 צַוָּארֶךָ׃ * וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה
אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל
42 אָבִי וְאַהַרְגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי׃ * וַיֻּגַּד לְרִבְקָה
אֶת־דִּבְרֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב
בְּנָהּ הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם
לְךָ לְהָרְגֶךָ׃

29 * Et seruiant tibi populi,& adorent te tri-
bus. Esto dominus fratrum tuorum: & incur-
uentur ante te filij matris tuæ.qui maledixerit
tibi,sit ille maledictus : & qui benedixerit ti-
30 bi,benedictionibus repleatur. * Vix Isaac ser-
monem impleuerat; & egresso Iacob foras,ve
31 nit Esau: * Coctosque de venatione cibos
E intulit patri,dicens: Surge,pater mi: & come-
de de venatione filij tui, vt benedicat mihi a-
32 nima tua. * Dixitque illi Isaac: Quis enim es
tu? qui respondit: Ego sum filius tuus primo-
33 genitus Esau. * Expauit Isaac stupore vehe-
menti;& vltra quàm credi potest admirãs,ait:
Quis igitur ille est,qui dudum captam vena-
tionem attulit mihi, & comedi ex omnibus,
priusquàm tu venires? Benedixique ei, & erit
34 benedictus. * Auditis Esau sermonibus pa-
tris,irrugiit clamore magno; & consternatus,
35 ait:Benedic etiam & mihi,pater mi. *Qui ait:
Venit germanus tuus fraudulenter,& accepit
36 benedictionem tuam. *At ille subiunxit:Iustè
F vocatum est nomen eius Iacob. Supplantauit
enĩ me, en altera vice. primogenita mea antè
tulit, & nũc secũdò surripuit benedictionem
meã.Rursumq; ad patrẽ:Nunquid non reser-
37 uasti,ait,& mihi benedictionẽ? *Respondit I-
saac: Dñm tuũ illũ constitui, & omnes fratres
suos seruituti eius subiugaui. fruméto & vino
stabiliui eũ; & tibi post hæc,fili mi, vltrà quid
38 faciam? *Cui Esau: Nũ vnã,inquit,tantùm be
nedictionẽ habes,pater? mihi quoq;,obsecro,
39 vt benedicas.Cũq; eiulatu magno fleret, *Mo
tus Isaac, dixit ad eum: In pinguedine terræ,
& in rore cæli desuper erit benedictio tua.
40 * Viues in gladio : & fratri tuo seruies: tem-
pusque veniet cùm excutias & soluas iugum
41 eius de ceruicibus tuis. * Oderat ergo ipse
Esau Iacob , pro benedictione qua benedixe-
rat ei pater. Dixítque in corde suo: Venient
dies luctus patris mei, & occidam Iacob fra-
42 trem meum. * Nunciata sunt hæc Re-
beccæ. quæ timens, & vocans Iacob filium
suum, dixit ad eum:Ecce Esau frater tuus mi-
natur,vt occidat te.

תרגום אונקלוס

29 יִפְלְחוּנָךְ עַמְמִין וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן לָךְ מַלְכְוָן הֱוֵי רַב לְאַחָךְ וְיִסְגְּדוּן לָךְ בְּנֵי אִמָּךְ לִיטָךְ יְהוֹן לִיטִין וּמְבָרְכָךְ יְהוֹן בְּרִיכִין ׃
30 וַהֲוָה כַּד שֵׁצִי יִצְחָק לְבָרָכָא יָת יַעֲקֹב וַהֲוָה בְּרַם מִפַּק נְפַק יַעֲקֹב מִן קֳדָם יִצְחָק אֲבוּהִי וְעֵשָׂו אֲחוּהִי עָאל מִצֵּידֵיהּ ׃ 31 וַעֲבַד אַף
הוּא תַבְשִׁילִין וְאַיְתִי לַאֲבוּהִי וַאֲמַר לַאֲבוּהִי יְקוּם אַבָּא וְיֵיכוֹל מִצֵּידָא דִבְרֵיהּ בְּדִיל דִּיתְבָּרְכִנַּנִי נַפְשָׁךְ ׃ 32 וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי
מַאן אַתְּ וַאֲמַר אֲנָא בְּרָךְ בֻּכְרָךְ עֵשָׂו ׃ 33 וּתְוַהּ יִצְחָק תְּוָהָא רַבָּא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר מַן הוּא דֵיכִי דְּצָד צֵידָא וְאַעֵיל לִי וַאֲכָלִית מִכּוֹלָּא
עַד לָא תֵעוֹל וּבָרֵכְתֵּיהּ אַף בְּרִיךְ יְהֵא ׃ 34 כַּד שְׁמַע עֵשָׂו יָת פִּתְגָּמֵי אֲבוּהִי וּצְוַח צְוָחָא רַבָּא וּמְרִירָא עַד לַחֲדָא וַאֲמַר לַאֲבוּהִי בָּרֵכְנִי אַף
אֲנָא אַבָּא ׃ 35 וַאֲמַר עַאל אֲחוּךְ בְּחָכְמְתָא וְקַבֵּיל בִּרְכְתָךְ ׃ 36 וַאֲמַר יָאוּת קְרָא שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב וְאַחְכְּמַנִי דְנָן תַּרְתֵּין זִמְנִין יָת בְּכֵירוּתִי
נְסֵב וְהָא כְעַן קַבֵּל בִּרְכְתִי וַאֲמַר הֲלָא שְׁבַקְתָּ לִי בִּרְכְתָא ׃ 37 וַאֲתֵיב יִצְחָק וַאֲמַר לְעֵשָׂו הָא רַב שַׁוִּיתֵיהּ לָךְ וְיָת כָּל אֲחוֹהִי יְהָבֵית לֵיהּ
לְעַבְדִּין וְעִבוּר וַחֲמַר סְעַדְתֵּיהּ וְלָךְ הָכָא מָה אֶעְבֵּד בְּרִי ׃ 38 וַאֲמַר עֵשָׂו לַאֲבוּהִי הֲבִרְכְתָא חֲדָא הִיא לָךְ אַבָּא בָּרֵכְנִי אַף אֲנָא אַבָּא וַאֲרִים
עֵשָׂו קָלֵיהּ וּבְכָא ׃ 39 וַאֲתֵיב יִצְחָק אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא מִטּוּבָא דְאַרְעָא יְהֵא מוֹתְבָךְ וּמִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא ׃ 40 וְעַל חַרְבָּךְ
תֵּיחֵי וְיָת אֲחוּךְ תִּפְלַח וִיהֵא כַּד יַעְבְּרוּן בְּנוֹהִי עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא וְתַעְדֵּי נִירֵיהּ מֵעַל צַוְּארָךְ ׃ 41 וּנְטַר עֵשָׂו דְּבָבוּ לְיַעֲקֹב עַל בִּרְכְתָא
דְּבָרְכֵיהּ אֲבוּהִי וַאֲמַר עֵשָׂו בְּלִבֵּיהּ יִקְרְבוּן יוֹמֵי אֶבְלָא דְאַבָּא וְאֶקְטוֹל יָת יַעֲקֹב אֲחִי ׃ 42 וְאִתְחַוָּא לְרִבְקָה יָת פִּתְגָּמֵי עֵשָׂו
בְּרַהּ רַבָּא וּשְׁלַחַת וּקְרַת לְיַעֲקֹב בְּרַהּ זְעֵירָא וַאֲמַרַת לֵיהּ הָא עֵשָׂו אֲחוּךְ כָּמֵן לָךְ לְמִקְטְלָךְ ׃

* *Et seruiant tibi gentes: & adorabunt te prin-* 29
cipes. & esto dominus fratris tui: & adorabunt te
filij patris tui. qui maledixerit tibi, maledictus: at
benedicens tibi, benedictus.
* *Et factum est postquam cessauit Isaac benedicens* 30
Iacob filio suo: & factum est vt egressus est Iacob
à facie Isaac patris sui, & Esau frater eius venit de
venatione. * *Et fecit & ipse edulia, & obtulit* 31
patri suo: & dixit: Surgat pater meus, & comedat
de venatione filij sui, vt benedicat mihi anima tua.
* *Et dixit illi Isaac pater eius: Quis es tu? ille au-* 32
tem dixit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau.
* *Expauit autem Isaac stupore magno valdè, &* 33
dixit: Quis igitur qui venatus est mihi venatio-
nem, & intulit mihi, & comedi de omnibus ante-
quàm tu venires? & benedixi ei, & benedictus e-
rit. * *Factum est autem quando audiuit Esau* 34
verba Isaac patris sui; & clamauit voce magna et
amara valdè: & ait, Benedic & mihi, pater.
* *Ait autem illi: Veniens frater tuus cum dolo,* 35
accepit benedictionem tuam.
* *Et dixit: Iustè vocatum est nomen eius Iacob.* 36
supplantauit enim me iam secundò, & primogenita
mea tulit: & nunc accepit benedictionem meam. et
dixit Esau patri suo: Non relicta est mihi benedictio
pater? * *Respondens autem Isaac, dixit Esau:* 37
Si dominum illum feci tuum, & omnes fratres eius
seruos: frumento & vino stabiliui eum: tibi autem
quid faciam, fili?
* *Dixit autem Esau ad patrem suum: Num bene-* 38
dictio vna tibi est, pater? benedic & mihi, pater. Cõ-
puncto autem Isaac, exclamauit voce Esau, et fleuit.
* *Respondens autem Isaac pater eius, dixit ei: Ec-* 39
ce de pinguedine terræ erit habitatio tua, & de rore
cæli desuper. * *Et in gladio tuo viues: & fra-* 40
tri tuo seruies. erit autẽ quando deponas & detra-
has iugũ eius de collo tuo. * *Et iratus est Esau Iacob,* 41
pro benedictione qua benedixit ei pater eius. Dixit
autem Esau in mente sua: Appropinquent dies lu-
ctus patris mei, vt occidam Iacob fratrem meum.
* *Nunciata sunt autem Rebeccæ verba Esau filij* 42
sui senioris. & mittens, vocauit Iacob filium suum
iuniorem, & dixit ei: Ecce Esau frater tuus mina-
tur tibi occidere te.

29 * καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη· καὶ προσκυνήσουσί σοι
ἄρχοντες. καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου. καὶ προσκυνή-
σουσί σοι υἱοὶ τοῦ πατρός σου. ὁ καταρώμενός σοι, ἐπικατάρατος·
30 ὁ δὲ εὐλογῶν σε, εὐλογημένος. * καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ παύσασθαι
ἰσαὰκ εὐλογοῦντα ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθεν
ἰακὼβ ἀπὸ προσώπου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἠσαῦ ὁ ἀδελ-
31 φὸς αὐτοῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς θήρας. * καὶ ἐποίησε καὶ αὐτὸς ἐ-
δέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν· ἀναστήτω
ὁ πατήρ μου, καὶ φαγέτω ἀπὸ τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· ὅπως
32 εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου. * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ
αὐτοῦ· τίς εἶ σύ; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος ἠσαῦ.
33 * ἐξέστη δὲ ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα, καὶ εἶπε· τίς οὖν
ὁ θηρεύσας μοι θήραν, καὶ εἰσήνεγκέ μοι, καὶ ἔφαγον ἀπὸ πάν-
των πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν· καὶ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ εὐλογημένος
34 ἔσται. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν ἠσαῦ τὰ ῥήματα ἰσαὰκ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβόησε φωνὴν μεγάλην καὶ πικρὰν σφόδρα· καὶ
35 εἶπεν, εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. * εἶπε δὲ αὐτῷ, ἐλθὼν ὁ ἀδελ-
36 φός σου μετὰ δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου. * καὶ εἶπε, δι-
καίως ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ. ἐπτέρνικε γάρ με ἤδη
δεύτερον, τά τε πρωτοτόκιά μου εἴληφε· καὶ νῦν ἔλαβε τὴν
εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν ἠσαῦ τῷ πατρὶ αὐτοῦ· οὐχ ὑπολέλει-
37 πτό μοι εὐλογία πάτερ; * ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ εἶπε τῷ ἠσαῦ·
εἰ κύριον αὐτὸν ἐποίησά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
οἰκέτας· σίτῳ καὶ οἴνῳ ἐστερέωσα αὐτόν. σοὶ δὲ τί ποιήσω τέκνον;
38 * εἶπε δὲ ἠσαῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· μὴ εὐλογία μία σοὶ
ἐστι πάτερ; εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. κατανυχθέντος δὲ ἰ-
σαάκ, ἀνεβόησε φωνῇ ἠσαῦ, καὶ ἔκλαυσεν.
39 * ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἀ-
πὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς
40 δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν. * καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζή-
σῃ· καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθέλῃς
καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου.
41 * καὶ ἐνεκότει ἠσαῦ τῷ ἰακὼβ περὶ τῆς εὐλογίας ἧς εὐλόγησεν
αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. εἶπε δὲ ἠσαῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, ἐγγισά-
τωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω ἰα-
42 κὼβ τὸν ἀδελφόν μου. * ἀπηγγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα
ἠσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ πέμψασα, ἐκάλε-
σεν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἠσαῦ
ὁ ἀδελφός σου ἀπειλεῖταί σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Seruiant tibi populi, & subiiciantur tibi regna. esto princeps fratribus tuis: & adorabunt te filij matris tuæ. maledicentes tibi, erunt male-
dicti: & benedicentes tibi, erunt benedicti. 30 Et factum est cùm consummasset Isaac benedicere Iacob, Iacob egrediente à facie Isaac patris sui,
Esau frater eius veniebat de venatione sua. 31 Et fecit quoque ipse edulia, & intulit patri suo, & dixit ei: Surgat pater meus, & comedat de ve-
natione filij sui; vt benedicat mihi anima tua. 32 Et ait illi pater eius: Quis es tu? & dixit: Ego filius tuus primogenitus tuus Esau.
33 Et admiratus est Isaac admiratione magna vsque nimis. & ait: Quis est ille qui venatus est venationem, & attulit mihi, & comedi ex omni-
bus priusquàm intrares? & benedixi ei, benedictus quoque erit. 34 Quando audiuit Esau verba patris sui, clamauit clamore magno & amaro
vsque nimis: & dixit patri suo: Benedic etiam mihi, pater mi. 35 Et ait: Venit frater tuus sapienter, & accepit benedictionem tuam.
36 Et ait: Rectè vocatum est nomen eius, Iacob: supplantauit enim me his duabus vicibus: primogenita mea tulit; & ecce nunc suscepit bene-
dictionem meam. Et dixit: Nunquid non reseruasti mihi benedictionem? 37 Responditque Isaac, & dixit ad Esau: Ecce principem constitui eum
tibi; & omnes fratres suos dedi ei in seruos: & frumento & vino stabiliui eum: & nunc tibi quid faciam vltrà, fili mi? 38 Et dixit Esau patri
suo: Nunquid benedictio vna tantùm est tibi, pater mi? benedic quoque mihi pater mi. & leuauit Esau vocem suam, & fleuit.
39 Et respondit Isaac pater eius, & ait illi: Ecce de optimo terræ erit habitatio tua, & de rore cæli desuper. 40 Et in gladio tuo viues:
& fratri tuo seruies: & erit quando transgredientur filij eius verba legis, auferes iugum eius de ceruicibus tuis. 41 Et habuit Esau odio Ia-
cob, pro benedictione qua benedixerat ei pater eius. Et dixit Esau in corde suo: Appropinquabunt dies luctus patris mei; & interficiam Iacob fra-
trem meum. 42 Nunciataque sunt Rebeccæ verba Esau filij sui maioris: & misit & vocauit Iacob filium suum minorem: & dixit ei: Ecce E-
sau frater tuus insidiatur tibi vt interficiat te.

43 * וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לְךָ אֶל־לָבָן אָחִי
44 חָרָנָה׃ * וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־
45 תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ׃ * עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ
וְשָׁכַח אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לּוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם
46 לָמָה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד׃ * וַתֹּאמֶר
רִבְקָה אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיַּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חֵת אִם־
לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חֵת כָּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ
לָמָּה לִּי חַיִּים׃

כח

1 * וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן׃
2 * קוּם לֵךְ פַּדֶּנָה אֲרָם בֵּיתָה בְתוּאֵל אֲבִי אִמֶּךָ וְקַח־
3 לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן אֲחִי אִמֶּךָ׃ * וְאֵל שַׁדַּי
יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים׃
4 * וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ
לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים
5 לְאַבְרָהָם׃ * וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה
אֲרָם אֶל־לָבָן בֶּן־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי אֲחִי רִבְקָה אֵם
6 יַעֲקֹב וְעֵשָׂו׃ * וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי־בֵרַךְ יִצְחָק אֶת־
יַעֲקֹב וְשִׁלַּח אֹתוֹ פַּדֶּנָה אֲרָם לָקַחַת־לוֹ מִשָּׁם
אִשָּׁה בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וַיְצַו עָלָיו לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה
7 מִבְּנוֹת כְּנָעַן׃ * וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ
8 וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה אֲרָם׃ * וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן
9 בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבִיו׃ * וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל־יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח
אֶת־מָחֲלַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲחוֹת נְבָיוֹת
עַל־נָשָׁיו לוֹ לְאִשָּׁה׃
10 * וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה׃ * וַיִּפְגַּע
11 בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם
12 וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא׃ * וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה
סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי
אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ׃

43 * Nunc ergo, fili, audi vocem meam: & cõ-
G surgens fuge ad Laban fratrem meum in Arã:
44 * Habitabisque cum eo dies paucos, donec
45 requiescat furor fratris tui: * Et cesset indigna-
tio eius; obliuiscaturque eorum quæ fecisti in
eum. posteà mittam & adducam te indè huc.
46 Cur vtroque orbabor filio in vno die? * Dixít-
q; Rebecca ad Isaac: Tædet me vitæ meę pro-
pter filias Heth. Si acceperit Iacob vxorem de
stirpe huius terræ, nolo viuere.

CAP. XXVIII.

1 Vocauit itaq; Isaac Iacob, & benedixit eũ:
A præcepitque ei, dicens: Noli accipere con-
2 iugem de genere Chanaan: * Sed vade &
proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad do-
mum Bathuel patris matris tuæ; & accipe ti-
bi inde vxorem de filiabus Laban auunculi tui.
3 * Deus autem omnipotens benedicat tibi, &
crescere te faciat atque multiplicet, vt sis in
4 turbas populorum. * Et det tibi benedictio-
nes Abraæ, & semini tuo post te; vt possideas
terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus
5 est auo tuo. * Cumque dimisisset eum Isaac,
profectus peruenit in Mesopotamiam Syriæ,
ad Laban filium Bathuel Syri fratrem Rebec-
6 cæ matris suę. * Videns autẽ Esau quòd bene-
B dixisset pater suus Iacob, & misisset eũ in Me-
sopotamiam Syrię, vt indè vxorem duceret: &
post benedictionem præcepisset ei, dicens: Nõ
7 accipies vxorẽ de filiabus Chanaan: * Quódq;
obediens Iacob parentibus suis, isset in Syriã.
8 * Probans quoque quòd non libenter aspi-
9 ceret filias Chanaan pater suus: * Iuit ad His-
maelem, & duxit vxorem absq; his quas priùs
habebat, Melech filiam Hismael filij Abraam,
10 sororem Nabaioth. * Igitur egressus Iacob de
11 Bersabee, pergebat Aran. * Cúmque venisset
ad quendam locum, & vellet in eo requiescere
C post solis occubitum, tulit de lapidibus qui
iacebant: & supponens capiti suo, dormiuit
12 in eodem loco. * Vidítque in somnis scalam
stantem super terram, & cacumen illius tan-
gens cælum: angelos quoque Dei ascenden-
tes & descendentes per eam.

תרגום אונקלוס

43 וּכְעַן בְּרִי קַבֵּל מִנִּי וְקוּם אֱזֵיל לָךְ לְוָת לָבָן אַחִי לְחָרָן׃ 44 וְתִתֵּיב עִמֵּיהּ יוֹמִין זְעִירִין עַד דְּיִתְתּוּב רִגְזָא דַּאֲחוּךְ׃ 45 עַד דְּיֵתוּב
רֻגְזָא דַּאֲחוּךְ מִנָּךְ וְיִתְנְשֵׁי יַת דַּעֲבַדְתְּ לֵהּ וְאֶשְׁלַח וַאֲדַבְּרִינָּךְ מִתַּמָּן לְמָה אֶתְכַּל מִתַּרְוֵיכוֹן יוֹמָא חָד׃ 46 וַאֲמֶרֶת רִבְקָה לְיִצְחָק עָקֵית בְּחַיַּי מִן
קֳדָם בְּנָת חֵת אִם נָסֵב יַעֲקֹב אִתְּתָא מִבְּנָת חִתָּאָה כְּאִלֵּין מִבְּנָת אַרְעָא לְמָה לִי חַיִּין׃
כח
1 וּקְרָא יִצְחָק לְיַעֲקֹב וּבָרֵיךְ יָתֵיהּ וּפַקְדֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ לָא תִסַּב אִתְּתָא מִבְּנָת כְּנָעַן׃ 2 קוּם אֱזֵיל
לְפַדַּן אֲרָם לְבֵית בְּתוּאֵל אֲבוּהָ דְּאִמָּךְ וְסַב לָךְ מִתַּמָּן אִתְּתָא מִבְּנָת לָבָן אֲחוּהָ דְּאִמָּךְ׃ 3 וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ יָתָךְ וְיַפְּשִׁינָךְ וְיַסְגִּינָךְ וּתְהֵי
לִכְנִשַׁת שִׁבְטִין׃ 4 וְיִתֵּן לָךְ יַת בִּרְכְתָא דְּאַבְרָהָם לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ לְמֵירְתָךְ יַת אֲרַע תּוֹתָבוּתָךְ דִּיהַב יְיָ לְאַבְרָהָם׃ 5 וּשְׁלַח
יִצְחָק יַת יַעֲקֹב וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם לְוָת לָבָן בַּר בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה אֲחוּהָא דְּרִבְקָה אִמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב וְעֵשָׂו׃ 6 וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרֵי בָרֵיךְ יִצְחָק יַת
יַעֲקֹב וְשַׁלַּח יָתֵיהּ לְפַדַּן אֲרָם לְמִסַּב לֵיהּ מִתַּמָּן אִתְּתָא כַּדְבָרֵיךְ יָתֵיהּ וּפַקֵּיד עֲלוֹהִי לְמֵימַר לָא תִסַּב אִתְּתָא מִבְּנָת כְּנָעַן׃ 7 וְקַבֵּיל יַעֲקֹב
לְמֵימַר אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם׃ 8 וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרֵי בִישָׁן בְּנָת כְּנַעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אֲבוּהִי׃ 9 וַאֲזַל עֵשָׂו לְוָת
יִשְׁמָעֵאל וּנְסֵב יַת מָחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל בַּר אַבְרָהָם אֲחָתֵיהּ דִּנְבָיוֹת עַל נְשׁוֹהִי לֵהּ לְאִתּוּ׃ 10 וּנְפַק יַעֲקֹב מִבֵּירָא דְשָׁבַע וַאֲזַל
לְחָרָן׃ 11 וִיעָרַע בְּאַתְרָא וּבָת תַּמָּן אֲרֵי עָאל שִׁמְשָׁא וּנְסֵב מֵאַבְנֵי אַתְרָא וְשַׁוִּי אִיסָדוֹהִי וּשְׁכֵיב בְּאַתְרָא הַהוּא׃ 12 וַחֲלַם
וְהָא סֻלְמָא נְעִיץ בְּאַרְעָא וְרֵישֵׁהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא וְהָא מַלְאֲכַיָּא דַּייָ סָלְקִין וְנָחֲתִין בֵּיהּ׃

*Nunc ergo, o fili, audi meam vocem: & sur- 43
gens fuge in Mesopotamiam ad Laban fratrem meũ
in Charran: Et habita cum eo dies aliquot, 44
donec auertatur furor, Et ira fratris tui à te; 45
& obliuiscatur quæ fecisti ei. & mittens accersam
te indè, ne fortè orber à duobus vobis in die vna.
Dixit autem Rebecca ad Isaac: Infensa sum 46
vitæ meæ propter filias filiorum Het. Si accepero Ia-
cob vxorem de filiabus terræ huius, vt quid mihi
viuere?*

CAP. XXVIII.

*ADuocans autem Isaac Iacob, benedixit ei. & 1
præcepit ei, dicens: Non accipies vxorem de fi-
libus Chananæorum. Surgens fuge in Mesopo- 2
tamiam, in domum Bathuel patris matris tuæ: &
accipe tibi ipsi vxorem de filiabus Laban fratris ma
tris tuæ. At Deus meus benedicat tibi, fili, 3
& multiplicet te, & eris in congregationem gen-
tium. Et dabit tibi benedictionem Abraam 4
patris mei tibi, & semini tuo post te, ad hæreditan-
dum terram incolatus tui: quam dedit Deus A-
braam.
Et misit Isaac Iacob: & abiit in Mesopota- 5
miam, ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Re-
beccæ matris Iacob & Esau.
Vidit autem Esau quòd benedixit Isaac Iacob, 6
& misit in Mesopotamiam Syriæ, accipere sibi vxo-
rem indè cùm benediceret ei: & præcepit ei, dicens:
Non accipies vxorem de filiabus Chananæorum.
Et audiuit Iacob patrem & matrem suam: & 7
profectus est in Mesopotamiam.
Et vidit Esau quòd malæ sunt filiæ Chanaan co- 8
ram Isaac patre suo.
Et abiit Esau ad Ismael: & accepit Maeleth 9
filiam Ismael filij Abraam, sororem Nabeoth, ad v-
xores suas vxorem.
Et egressus est Iacob de puteo iuramenti: & 10
abiit in Charran.
Et occurrit loco: & dormiuit ibi. occiderat e- 11
nim sol. & tulit de lapidibus loci, & posuit ad caput
suum: & dormiuit in loco illo.
Et somniauit. & ecce scala firmata in ter- 12
ra, cuius caput perueniebat in cælum: & angeli Dei
ascendebant & descendebant super eam.*

43 νῦν οὖν ὦ τέκνον ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀ-
πόδραθι εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν μου
44 εἰς χαρράν· καὶ οἴκησον μετ' αὐτοῦ ἡμέρας τινὰς, ἕως τοῦ
45 ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου
ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐπιλάθηται ἃ πεποίηκας αὐτῷ· καὶ ἀποστείλα-
σα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μήποτε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ
τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.
46 εἶπε δὲ ῥεβέκκα πρὸς ἰσαὰκ, προσώχθικα τῇ ζωῇ μου
διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν χέτ. εἰ λήψομαι ἰακὼβ γυναῖ-
κα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνα τί μοι τὸ ζῆν;

κη'.

1 Προσκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, εὐλόγησεν
αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν
2 θυγατέρων τῶν χαναναίων· ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν
μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθουὴλ πατρὸς τῆς μητρός σου·
καὶ λάβε σεαυτῷ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων λάβαν τοῦ ἀ-
3 δελφοῦ τῆς μητρός σου. ὁ δὲ θεός μου εὐλογήσαι σε τέ-
κνον, καὶ πληθύναι σε, καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν.
4 καὶ δώσει σοι εὐλογίαν ἀβραὰμ τοῦ πατρός μου σοὶ, καὶ τῷ
σπέρματί σου μετὰ σὲ, κληρονομῆσαι τὴν γῆν τῆς παροική-
5 σεώς σου· ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. καὶ ἀπέστειλεν ἰσαὰκ
τὸν ἰακώβ· καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν, πρὸς λάβαν
υἱὸν βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μητρὸς ἰακὼβ καὶ
6 ἠσαῦ. εἶδε δὲ ἠσαῦ ὅτι εὐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, καὶ ἀπέ-
στειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν τῆς συρίας, λαβεῖν ἑαυτῷ γυναῖ-
κα ἐκεῖθεν ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων,
οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων.
7 καὶ ἤκουσεν ἰακὼβ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη
8 εἰς μεσοποταμίαν. καὶ εἶδεν ἠσαῦ, ὅτι πονηραί εἰσιν αἱ θυγατέ-
9 ρες χαναὰν ἐναντίον ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη ἠσαῦ
πρὸς ἰσμαήλ· καὶ ἔλαβε τὴν μαελὲθ θυγατέρα ἰσμαὴλ
τοῦ υἱοῦ ἀβραὰμ, ἀδελφὴν ναβεὼθ πρὸς ταῖς γυναιξὶν
10 αὐτοῦ γυναῖκα. καὶ ἐξῆλθεν ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος
11 τοῦ ὅρκου· καὶ ἐπορεύθη εἰς χαρράν. καὶ ἀπήντησε τό-
πῳ· καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ
τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκεν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ ἐκοι-
12 μήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. καὶ ἐνυπνιάσθη. καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστη-
ριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ οἱ
ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Et nunc, fili mi, acquiesce mihi: & surge, vade ad Laban fratrem meum in Aran: 44 Et habitabis apud eum dies paucos, donec quiescat ira fratris tui: 45 Donec reuertatur ira fratris tui à te: & obliuiscatur eius quod fecisti ei. Et mittam adducamque te indè: cur orbabor ambobus vobis die vna? 46 Et dixit Rebecca ad Isaac: Pœnitet me vitæ propter filias Heth. si acceperit Iacob vxorem de filiabus Heth similem istis de filiabus terræ, ad quid mihi est vita?

CAP. XXVIII.

VOcauitque Isaac Iacob, & benedixit ei: & præcepit ei, & dixit ei: Non accipies vxorem de filiabus Chanaan. 2 Surge, vade in Mesopotamiam Syriæ, in domum Bathuelis patris matris tuæ, & accipe tibi indè vxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ. 3 Et Deus omnipotens benedicat tibi: & crescere te faciat & multiplicet te: & sis in turbas tribuum. 4 Et det tibi benedictionem Abrahæ, & filiis tuis tecum; vt possideas terram habitationis tuæ, quam dedit Deus Abrahæ. 5 Et dimisit Isaac Iacob, & abiit in Mesopotamiam Syriæ, ad Laban filium Bathuelis Syri, fratrem Rebeccæ matris Iacob & Esau. 6 Et vidit Esau quòd benedixit Isaac Iacob, & misit eum in Mesopotamiam Syriæ, vt acciperet indè sibi vxorem: & quòd quando benedixit ei, præcepisset ei, dicens: Non accipies vxorem de filiabus Chanaan. 7 Et quòd obedisset Iacob verbo patris & matris suæ, & iuisset in Mesopotamiam Syriæ. 8 Videns igitur Esau quòd displicuissent filiæ Chanaan in oculis Isaac patris sui: 9 Abiit quoque Esau ad Ismael, & accepit Maalath filiam Ismaelis, filij Abraham, sororem Nabaioth sibi in vxorem super vxores suas. 10 Et egressus est Iacob de Bersabee, & ibat in Aran. 11 Et venit ad quendam locum: & mansit ibi, quoniam occubuit sol: & tulit de lapidibus loci, & supposuit capiti suo: & cubuit in loco illo. 12 Et somniauit: & ecce scala erat defixa in terra, & caput illius pertingebat vsque ad cælum: & ecce angeli Domini ascendebant & descendebant per eam.

13 * וְהִנֵּה יְהוָה נִצָּב עָלָיו וַיֹּאמַר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב
14 עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ׃ * וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר
הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ
15 בְךָ כָּל־מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ׃ * וְהִנֵּה
אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל־
הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־
16 עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ׃ * וַיִּיקַץ יַעֲקֹב
מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא
17 יָדָעְתִּי׃ * וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה
אֵין זֶה כִּי אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם׃
18 * וַיַּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם
מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ׃
19 * וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוּלָם לוּז
20 שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃ * וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־
יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ׃
21 * וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה
22 יְהוָה לִי לֵאלֹהִים׃ * וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי עַשֵּׂר
אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ׃ כט
1 * וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְנֵי־קֶדֶם׃
2 * וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי־
צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבְּאֵר הַהִוא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים
3 וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי הַבְּאֵר׃ * וְנֶאֶסְפוּ־שָׁמָּה
כָל־הָעֲדָרִים וְגָלֲלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר
וְהִשְׁקוּ אֶת־הַצֹּאן וְהֵשִׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבְּאֵר
4 לִמְקֹמָהּ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחַי מֵאַיִן אַתֶּם
5 וַיֹּאמְרוּ מֵחָרָן אֲנָחְנוּ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶם הַיְדַעְתֶּם אֶת־
לָבָן בֶּן־נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדָעְנוּ׃

13 * Et Dominum innixum ſcalæ, dicentem ſibi: Ego ſum dominus Deus Abraam patris tui, & Deus Iſaac. Terram in qua dormis, tibi dabo & ſemini tuo.
14 * Eritque ſemen tuum quaſi puluis terræ. Dilataberis ad Orientem & Occidentem, & Septemtrionem & Meridiem: & benedicentur in te & in ſemine tuo cunctæ tribus terræ.
15 * Et ero cuſtos tuus quocunque perrexeris: & reducam te in terram hanc: nec dimittam, niſi compleuero vniuerſa quę dixi.
16 * Cumque euigilaſſet Iacob de ſomno, ait:
D Verè Dominus eſt in loco iſto; & ego neſcie-
17 bam. * Pauenſque, Quàm terribilis eſt, inquit, locus iſte! Non eſt hic aliud, niſi domus Dei, & porta cæli.
18 * Surgens ergo Iacob manè, tulit lapidem quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in titulum, fundens oleum deſuper.
19 * Appellauitque nomen vrbis, Bethel, quæ priùs Luza vocabatur.
20 * Vouit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & cuſtodierit me in via per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendũ, & veſtimentum ad induendum:
21 * Reuerſuſque fuero proſperè ad domũ patris mei, erit mihi Dominus in Deum.
22 * Et lapis iſte quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei: cunctorumq; quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

1 A PRofectus ergo Iacob, venit in terram Orientalem.
2 * Et vidit puteum in agro; tres quoque greges ouium accubantes iuxta eum. nam ex illo adaquabantur pecora: & os eius grandi lapide claudebatur.
3 * Móſque erat, vt cunctis ouibus congregatis, deuoluerent lapidem: & refectis gregibus, rurſum ſuper os putei ponerent.
4 * Dixítque ad paſtores: Fratres, vnde eſtis? qui reſponderunt, De Aran.
5 * Quos interrogans: Nunquid, ait, noſtis Laban filium Nachor? Dixerunt: Nouimus.

תרגום אונקלוס

13 וְהָא יְקָרָא דַיְיָ מְעַתַּד עִלּוֹהִי וַאֲמַר אֲנָא יְיָ אֱלָהָא דְאַבְרָהָם אֲבוּךְ וֵאלָהֵיהּ דְיִצְחָק אַרְעָא דְאַתְּ שְׁכִיב עֲלַהּ לָךְ אֶתְּנִנַּהּ וְלִבְנָךְ׃ 14 וִיהוֹן בְּנָךְ סַגִּיאִין כְּעַפְרָא דְאַרְעָא וְתִתְקוֹף לְמַעְרְבָא וּלְמַדִּינְחָא וְלִצְפוּנָא וּלְדָרוֹמָא וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילָךְ כָּל זַרְעֲיָת אַרְעָא וּבְדִיל בְּנָךְ׃ 15 וְהָא מֵימְרִי בְּסַעְדָּךְ וְאֶטְּרִינָּךְ בְּכֹל אֲתַר דִּתְהָךְ וְאָתֵיבִינָּךְ לְאַרְעָא הָדָא אֲרֵי לָא אֶשְׁבְּקִינָּךְ עַד דְּאַעֲבֵיד יָת דְּמַלֵּילִית לָךְ׃ 16 וְאִתְּעַר יַעֲקֹב מִשְּׁנְתֵיהּ וַאֲמַר בְּקֻשְׁטָא יְקָרָא דַיְיָ שְׁרֵי בְּאַתְרָא הָדֵין וַאֲנָא לָא הֲוֵיתִי יָדַע׃ 17 וּדְחִיל וַאֲמַר מָה דְּחִילוּ אַתְרָא הָדֵין לֵית דֵּין אֲתַר חֲדוֹ אֱלָהֵין אֲתַר דְּרַעֲוָא בֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ וְדֵין תְּרַע קֳבֵיל שְׁמַיָּא׃ 18 וְאַקְדֵּים יַעֲקֹב בְּצַפְרָא וּנְסֵיב יָת אַבְנָא דְשַׁוִּי אִיסָדוֹהִי וְשַׁוִּי יָתַהּ קָמָא וַאֲרִיק מִשְׁחָא עַל רֵישַׁהּ׃ 19 וּקְרָא יָת שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא בֵּית אֵל וּבְרַם לוּז שְׁמָא דְקַרְתָּא בְּקַדְמֵיתָא׃ 20 וְקַיֵּים יַעֲקֹב קְיָם לְמֵימַר אִם יְהֵא מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדִּי וְיִטְּרִנַּנִי בְּאוֹרְחָא הָדֵין דַּאֲנָא אָזֵיל וְיִתֵּן לִי לַחְמָא לְמֵיכַל וּכְסוּ לְמִלְבַּשׁ׃ 21 וְאֵיתוּב בִּשְׁלָם לְבֵית אַבָּא וִיהֵא מֵימְרָא דַיְיָ לִי לֶאֱלָהּ׃ 22 וְאַבְנָא הָדָא דְּשַׁוֵּיתִי קָמָא תְּהֵא דִּיהֵי פָּלַח עֲלַהּ קֳדָם יְיָ וְכֹל דְּתִתֵּן לִי חַד מִן עַסְרָא אַפְרְשִׁנֵּהּ קֳדָמָךְ׃

כט

1 וּנְטַל יַעֲקֹב רַגְלוֹהִי וַאֲזַל לַאֲרַע בְּנֵי מַדִּינְחָא׃ 2 וַחֲזָא וְהָא בֵירָא בְּחַקְלָא וְהָא תַמָּן תְּלָתָא עֶדְרִין דְּעָאן רְבִיעִין עֲלַהּ אֲרֵי מִן בֵּירָא הַהוּא מַשְׁקַן עֶדְרַיָּא וְאַבְנָא רַבְּתָא עַל פּוּמָּא דְבֵירָא׃ 3 וּמִתְכַּנְּשִׁין תַּמָּן כָּל עֶדְרַיָּא וּמְגַנְדְּרִין יָת אַבְנָא מֵעַל פּוּמָּא דְבֵירָא וּמַשְׁקַן יָת עָנָא וּמְתִיבִין יָת אַבְנָא עַל פּוּמָּא דְבֵירָא לְאַתְרַהּ׃ 4 וַאֲמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אַחַי מְנַן אַתּוּן וַאֲמַרוּ מֵחָרָן אֲנַחְנָא׃ 5 וַאֲמַר לְהוֹן הֲיָדַעְתּוּן יָת לָבָן בַּר נָחוֹר וַאֲמַרוּ יְדַעְנָא׃

* At Dominus firmatus erat super eam. & di- 13
xit: Ego Deus patris tui Abraam, et Deus Isaac.
ne timeas: terra in qua tu dormis super eã, tibi da-
bo eam, & semini tuo.
* Et erit semen tuum sicut arena terræ: & di- 14
latabitur ad mare, & Austrum, & ad Aquilonẽ,
& ad Orientem. & benedicentur in te omnes tri-
bus terræ, & in semine tuo.
* Et ecce ego tecum, custodiens te in terra omni 15
quocunque perrexeris. et reducam te in terrã hanc:
quia nõ te derelinquã, donec faciam ego omnia quæ-
cunque locutus sum tibi.
* Et surrexit Iacob de somno suo, et dixit: Quia 16
est Dominus in loco isto; ego autem non sciebam.
* Et timuit: & dixit: Quàm terribilis locus 17
iste! non est hoc nisi domus Dei, & hæc porta cæli.
* Et surrexit Iacob manè, & tulit lapidem, quẽ 18
supposuit illic ad caput suum: & statuit eum titu-
lum, & effudit oleum super summitatem eius.
* Et vocauit nomen loci illius, Domus Dei. & 19
Lammaus erat nomen ciuitati prius.
* Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit Domi- 20
nus Deus mecũ, & custodierit me in via hac qua
ego ambulabo; & dederit mihi panẽ ad comedendũ,
& vestimentum ad induendum:
* Et reuersus fuero cum salute in domum patris 21
mei; & erit mihi Dominus in Deum: * Et lapis 22
iste quem statui titulum, erit mihi domus Dei. et o-
mnium quæ mihi dederis, decima decimabo ea tibi.

CAP. XXIX.

ET eleuans Iacob pedes, abiit in terram Orientis, 1
ad Laban ex Bathuel Syro, fratrem Rebeccæ,
matris Iacob & Esau. * Et videt: & ecce 2
puteus in agro. erant autem illic tres greges ouium,
requiescentes in eo. ex enim puteo illo adaquabant
pecora. lapis autem erat magnus super os putei.
* Et congregabantur illic omnia pecora & pa- 3
stores, & reuoluebant lapidem ab ore putei: & ad-
aquabant oues, & rursus reponebant lapidem su-
per os putei in locum suum.
* Dixit autem illis Iacob: Fratres, vnde estis 4
vos? illi autem dixerunt: Ex Charran.
* Ait autem illis: Nunquid cognoscitis Laban 5
filium Nachor? illi autem dixerunt: Cognoscimus.

13 * ὁ δὲ κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς. καὶ εἶπεν, ἐγὼ ὁ θεὸς τοῦ
πατρός σου ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ. μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ ἐφ'
ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ' αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί
14 σου. * καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς. καὶ πλα-
τυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν, καὶ λίβα, καὶ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἐπὶ
ἀνατολάς. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
15 γῆς, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ δια-
φυλάσσων σε ἐν τῇ γῇ πάσῃ, οὗ ἐὰν πορεύσῃ. καὶ ἀποστρέψω
σε εἰς τὴν γῆν ταύτην· ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλείπω, ἕως τοῦ ποιῆ-
σαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι.
16 * καὶ ἐξηγέρθη ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἔ-
17 στι κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. * καὶ ἐφο-
βήθη· καὶ εἶπεν, ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ'
ἢ οἶκος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ.
18 * καὶ ἀνέστη ἰακὼβ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν
ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέ-
19 χεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς. * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
μα τοῦ τόπου ἐκείνου, οἶκος θεοῦ. καὶ λαμμαοὺς ἦν ὄνομα τῇ
20 πόλει τὸ πρότερον. * καὶ ηὔξατο ἰακὼβ εὐχήν, λέγων,
ἐὰν ᾖ κύριος ὁ θεὸς μετ' ἐμοῦ, καὶ φυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύ-
τῃ, ᾗ ἐγὼ πορεύομαι, καὶ δῴη μοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμά-
21 τιον περιβαλέσθαι· * καὶ ἀποστρέψομαι μετὰ σωτηρίας εἰς
τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ ἔσται μοι κύριος εἰς θεόν·
22 * καὶ ὁ λίθος οὗτος ὃν ἔστησα στήλην, ἔσται μοι οἶκος θεοῦ. καὶ πάν-
των ὧν ἐάν μοι δῷς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι.

κθ'.

1 * Καὶ ἐξάρας ἰακὼβ τοὺς πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνα-
τολῶν, πρὸς λάβαν τὸν ἐκ βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκ-
2 κας μητρὸς ἰακὼβ καὶ ἡσαῦ. * καὶ ὁρᾷ· καὶ ἰδοὺ φρέαρ ἐν
τῷ πεδίῳ. ἦσαν δὲ ἐκεῖ τρία ποίμνια προβάτων ἀναπαυό-
μενα ἐπ' αὐτοῦ. ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποί-
3 μνια· λίθος δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος. * καὶ
συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια καὶ οἱ ποιμένες· καὶ ἀπεκύ-
λιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρό-
βατα, καὶ πάλιν ἀποκαθίστων τὸν λίθον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέα-
4 τος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ, ἀδελφοὶ πό-
θεν ἐστὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ χαρράν.
5 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, μὴ γινώσκετε λάβαν τὸν υἱὸν ἀχώρ; οἱ δὲ
εἶπαν, γινώσκομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et ecce gloria Domini stabat super eam: & ait, Ego dominus Deus Abrahæ patris tui, & Deus Isaac: terram super qua tu cubas, tibi dabo
eam, & filiis tuis. 14 Et erunt filij tui multi, quasi puluis terræ: & præualebis ad Occidentem, & ad Orientem, & ad Aquilonem, & ad Au-
strum: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ, & propter filios tuos. 15 Et ecce verbum meum in adiutorium tuum erit: &
custodiam te in omni loco quò ibis: & reducam te ad terram hanc: quoniam non derelinquam te, donec faciam quod locutus sum tibi.
16 Euigilauitque Iacob de somno suo, & ait: Vtique in veritate gloria Domini habitat in loco isto: & ego nesciebam. 17 Et timuit: &
ait: Quàm terribilis est locus iste! non est locus communis, sed locus in quo beneplacitum est coram Deo: & è regione loci huius est porta cæli.
18 Et surrexit Iacob manè, & tulit lapidem quem supposuerat capiti suo: & statuit eum in titulum: & effudit oleum super caput eius.
19 Et vocauit nomen loci illius, Bethel: nomen autem ciuitatis Luz priùs vocabatur. 20 Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit ver-
bum Dei in adiutorium meum, & custodierit me in via hac in qua ego ambulo; & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induen-
dum: 21 Et reuersus fuero in pace in domum patris mei: & erit mihi verbum Domini in Deum: 22 Et lapis iste, quem posui in ti-
tulum, erit super quem seruiam coram Domino. & omnium quæ dederis mihi, vnum ex decem separabo coram te.

CAP. XXIX.

ET leuauit Iacob pedes suos, & abiit in terram filiorum Orientis. 2 Et vidit: & ecce puteus in agro, & ecce ibi tres greges ouium accubantes
iuxta eum: quia de puteo illo adaquabantur greges: & lapis grandis erat super os putei. 3 Et congregabantur ibi omnes greges: & deuol-
uebant lapidem ab ore putei, & adaquabant oues; & reducebant lapidem super os putei in locum suum. 4 Dixitque eis Iacob: Fratres mei, vn-
de estis? & dixerunt: De Aran nos sumus. 5 Et dixit eis: Nunquid nostis Laban filium Nachor? & dixerunt: Nouimus.

6 * ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה
7 רחל בתו באה עם הצאן : * ויאמר הן עוד היום
גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו :
8 * ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים
וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן :
9 * עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן
10 אשר לאביה כי רעה הוא : * ויהי כאשר ראה
יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן
אחי אמו ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר
11 וישק את צאן לבן אחי אמו : * וישק יעקב לרחל
12 וישא את קלו ויבך : * ויגד יעקב לרחל כי אחי
אביה הוא וכי בן רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה :
13 * ויהי כשמע לבן את שמע יעקב בן אחתו וירץ
לקראתו ויחבק לו וינשק לו ויביאהו אל ביתו
ויספר ללבן את כל הדברים האלה :
14 * ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה וישב עמו
15 חדש ימים : * ויאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה
ועבדתני חנם הגידה לי מה משכרתך :
16 * וללבן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה
17 רחל : * ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תאר
18 ויפת מראה : * ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך
19 שבע שנים ברחל בתך הקטנה : * ויאמר לבן טוב
תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר שבה עמדי :
20 * ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים
21 אחדים באהבתו אתה : * ויאמר יעקב אל לבן
הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה :
22 * ויאסף לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה :
23 * ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא אתה אליו
24 ויבא אליה : * ויתן לבן לה את זלפה שפחתו
ללאה בתו שפחה :

6 * Sanúsne eſt, inquit? Valet, inquiunt. &
B ecce Rachel filia eius venit cum grege ſuo.
7 * Dixitque Iacob: Adhuc multum diei ſu-
pereſt: nec eſt tempus vt reducantur ad cau-
las greges. date antè potum ouibus; & ſic eas
ad paſtum reducite.
8 * Qui reſponderunt: Non poſſumus, do-
nec omnia pecora congregentur: & amouea-
mus lapidem de ore putei, vt adaquemus gre-
9 ges. * Adhuc loquebantur, & ecce Rachel
C veniebat cum ouibus patris ſui. nam gregem
ipſa paſcebat.
10 * Quam cùm vidiſſet Iacob, & ſciret conſo-
brinam ſuam, oueſque Laban auunculi ſui, a-
mouit lapidē quo puteus claudebatur. & ad-
11 aquato grege, * Oſculatus eſt eam. Et ele-
12 uata voce, fleuit: * Et indicauit ei quòd fra-
ter eſſet patris ſui, & filius Rebeccæ. At illa fe-
13 ſtinans, nunciauit patri ſuo. * Qui cùm au-
diſſet veniſſe Iacob filium ſororis ſuæ, occur-
D rit obuiam ei: complexuſque eum & in oſcu-
la ruēs, duxit in domum ſuam. Auditis autem
14 cauſis itineris, * Reſpondit: Os meum es
& caro mea. Et poſtquam impleti ſunt dies
15 menſis vnius, * Dixit ei: Num quia frater
meus es, gratis ſeruies mihi? Dic quid merce-
16 dis accipias. * Habebat verò duas filias: no-
men maioris Lia, minor verò appellabatur Ra
17 chel. * Sed Lia lippis erat oculis: Rachel
decora facie, & venuſto aſpectu.
18 * Quam diligens Iacob, ait: Seruiam tibi
pro Rachel filia tua minore ſeptem annis.
19 * Reſpondit Laban: Melius eſt vt tibi eam
dem, quàm alteri viro. mane apud me.
20 * Seruiuit ergo Iacob pro Rachel ſeptem an-
nis: & videbantur illi pauci dies præ amoris
21 magnitudine. * Dixitque ad Laban: Da mi-
E hi vxorem meam; quia iam tempus impletum
22 eſt, vt ingrediar ad illam. * Qui vocatis mul-
tis amicorum turbis ad conuiuium, fecit nu-
23 ptias. * Et veſperè Liam filiam ſuam in-
24 troduxit ad eum: * Dans ancillam filiæ
Zelpham nomine. Ad quam cùm ex more Ia-
cob fuiſſet ingreſſus:

תרגום אונקלוס

6 ואמר להון השלם ליה ואמרו שלם והא רחל ברתיה אתיא עם ענא : 7 ואמר הא עוד יומא רבא לא עידן למכנש
בעירא אשקו ענא ואזילו רעו : 8 ואמרו לא נכול עד דיתכנשון כל עדריא ויגנדרון ית אבנא מעל פומא דבירא ונשקי ית
ענא : 9 עד דהוא ממלל עמהון ורחל אתת עם ענא די לאבוהא ארי רעיתא היא : 10 והוה כד חזא יעקב ית רחל בת
לבן אחוהא דאמיה וית ענא דלבן אחוהא דאמיה וקרב יעקב וגנדר ית אבנא מעל פומא דבירא ואשקי ית ענא דלבן אחוהא דאמיה :
11 ונשיק יעקב לרחל וארים ית קליה ובכא : 12 וחוי יעקב לרחל ארי בר אחת אבוהא הוא וארי בר רבקה הוא ורהטת וחויאת
לאבוהא : 13 והוה כד שמע לבן ית שמע יעקב בר אחתיה ורהט לקדמותיה וגפיף ליה ונשיק ליה ואעליה לביתיה ואשתעי
ללבן ית כל פתגמיא האלין : 14 ואמר ליה לבן ברם קריבי ובשרי את ויתב עמיה ירח יומין : 15 ואמר לבן ליעקב המדאחי את
ותפלחינני מגן חוי לי מה אגרך : 16 וללבן תרתין בנן שום רבתא לאה ושום זעירתא רחל 17 ועיני לאה יאין ורחל הות שפירא
בריוא ויאיה בחזוא : 18 ורחם יעקב ית רחל ואמר אפלחינך שבע שנין ברחל ברתך זעירתא : 19 ואמר לבן טב דאתן יתה לך
מדאתן יתה לגבר אחורן תיב עמי : 20 ופלח יעקב ברחל שבע שנין והוו בעינוהי כיומין זעירין בדרחים יתה : 21 ואמר יעקב ללבן
הב ית אתתי ארי שלימו יומי פלחני ואעול לותה : 22 וכנש לבן ית כל אנשי אתרא ועבד משתיא : 23 והוה ברמשא ודבר ית לאה
ברתיה ואעל יתה לותיה ועאל לותה : 24 ויהב לבן לה ית זלפה אמתיה ללאה ברתיה לאמהו :

** Ait autem illis: Sanus est? illi autem dixerunt,* 6
Sanus est. & ecce Rachel filia eius venit cum oui-
*bus patris sui. * Et dixit eis Iacob: Adhuc est* 7
dies multa nondũ vt congregentur greges. adaquã-
*tes oues, abeuntes pascite. * Illi autem dixe-* 8
runt: Non possumus, donec congregentur omnes pa-
stores, & reuoluant lapidem à puteo, & adaquemus
*oues. * Adhuc eo loquente illis, & ecce Rachel* 9
filia Laban veniebat cum ouibus patris sui. hæc e-
nim pascebat oues patris sui.
** Factum est autem vt vidit Iacob Rachel fi-* 10
liam Laban fratris matris suæ, & oues Laban fra-
tris matris suæ: et accedens Iacob, reuoluit lapidem
ab ore putei: & adaquauit oues Laban fratris ma-
*tris suæ. * Et osculatus est Iacob Rachel: et clamãs* 11
*voce sua, fleuit. * Et indicauit Rachel, quòd fra-* 12
ter patris sui est, & quòd filius Rebeccæ est. et cur-
*rens, nunciauit patri suo, secundùm verba hæc. * Fa-* 13
ctum est autem vt audiuit Laban nomen Iacob filij
sororis suæ, cucurrit in occursum eius. & complexus
eum, osculatus est: & induxit illum in domum suã:
*& narrauit Laban omnia verba eius. * Et dixit* 14
ei Laban: Ex ossibus meis & ex carne mea es tu. et
*fuit cum eo mensem dierum. * Dixit autem Laban* 15
Iacob: Quia enim frater meus es, non seruies mihi
*gratis? nuncia mihi, quid tua merces est. * At Laban* 16
duæ filiæ erant: nomen maiori Lia, & nomen secun-
*dæ Rachel. * At oculi Liæ infirmi: Rachel* 17
autem pulchra aspectu, & decora facie valdè.
** Dilexit autem Rachel Iacob: & dixit, Seruiã* 18
tibi septem annos, pro Rachel filia tua iuniore.
** Dixit autem Laban: Melius tibi dare me eam,* 19
quàm dare me eam viro alteri. habita mecum.
** Et seruiuit Iacob pro Rachel annos septem. &* 20
erant coram eo quasi dies pauci, eo quòd diligeret
ipse eam.
** Dixit autem Iacob ad Laban: Da mihi vxo-* 21
rem meam: impleti sunt enim dies, vt ingrediar ad
*illam. * Congregauit autem Laban omnes vi-* 22
ros loci, & fecit nuptias.
** Et facta est vespera: & accipiens Liam filiam* 23
suam, introduxit ad Iacob: & ingressus est ad eam
*Iacob. * Dedit autem Laban Liæ filiæ suæ Zel-* 24
phan ancillam suam, illi ancillam.

6 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον, ὑγιαίνει. καὶ ἰδοὺ ῥα-
χὴλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων τοῦ πατρὸς αὐ-
7 τῆς. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰακώβ· ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὔπω
συναχθῆναι τὰ ποίμνια. ποτίσαντες τὰ πρόβατα, ἀπελ-
8 θόντες βόσκετε. * οἱ δὲ εἶπον, οὐ δυνάμεθα, ἕως τοῦ συνα-
χθῆναι πάντας τοὺς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσωσι τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ
9 φρέατος, καὶ ποτιοῦμεν τὰ πρόβατα. * ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ θυγάτηρ λάβαν ἤρχετο μετὰ τῶν προβά-
των τοῦ πατρὸς αὐτῆς. αὐτὴ γὰρ ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς
10 αὐτῆς. * ἐγένετο δὲ ὡς εἶδεν ἰακὼβ ῥαχὴλ θυγατέρα λάβαν ἀ-
δελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς
μητρὸς αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ἰακὼβ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον
ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος· καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα
11 λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ ἐφίλησεν ἰα-
12 κὼβ τὴν ῥαχήλ· καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτοῦ, ἔκλαυσε. * καὶ
ἀπήγγειλε τῇ ῥαχὴλ, ὅτι ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ ὅτι
υἱὸς ῥεβέκκας ἐστί. καὶ δραμοῦσα ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτῆς, κα-
13 τὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. * ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσε λάβαν τὸ ὄνομα
ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ.
καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, ἐφίλησεν· καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο τῷ λάβαν πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ.
14 * καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν, ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου
15 εἶ σύ. καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν. * εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ·
ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις μοι δωρεάν; ἀπάγγειλόν μοι,
16 τί σου ὁ μισθός ἐστι. * τῷ δὲ λάβαν δύο θυγατέρες ἦσαν· ὄνομα
17 τῇ μείζονι, λεία· καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, ῥαχήλ. * οἱ δὲ ὀφθαλ-
μοὶ λείας ἀσθενεῖς· ῥαχὴλ δὲ καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει
18 σφόδρα. * ἠγάπησε δὲ τὴν ῥαχὴλ ὁ ἰακώβ· καὶ εἶπε, δουλεύ-
σω σοι ἑπτὰ ἔτη περὶ ῥαχὴλ τῆς θυγατρός σου τῆς νεωτέρας.
19 * εἶπε δὲ λάβαν, βέλτιόν σοι δοῦναί με αὐτὴν, ἢ δοῦναί με
20 αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ· οἴκησον μετ' ἐμοῦ. * καὶ ἐδούλευσεν ἰα-
κὼβ περὶ ῥαχὴλ ἔτη ἑπτά. καὶ ἦσαν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ἡμέραι
21 ὀλίγαι, παρὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν αὐτήν. * εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς
λάβαν, δός μοι τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι,
22 ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν. * συνήγαγε δὲ λάβαν πάντας τοὺς
23 ἄνδρας τοῦ τόπου, καὶ ἐποίησε γάμον. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα· καὶ
λαβὼν λείαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, εἰσήγαγε πρὸς ἰακώβ.
24 καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ἰακώβ. * ἔδωκε δὲ λάβαν λείᾳ τῇ θυγα-
τρὶ αὐτοῦ ζελφὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et dixit eis: Nunquid pax est ei? & dixerunt: Pax. Et ecce Rachel filia eius veniebat cum ouibus. 7 Et ait: Ecce adhuc multum diei superest: non est tempus vt colligantur pecora: adaquate oues, & ite ad pastum. 8 Et dixerunt: Non possumus, donec congregentur omnes greges; & deuoluant lapidem ab ore putei, & potum demus ouibus. 9 Adhuc ille loquebatur cum eis, & Rachel venit cum ouibus patris sui: nam oues ipsa pascebat. 10 Et factum est cùm vidisset Iacob Rachel filiam Laban fratris matris suæ, & oues Laban fratris matris suæ, accessit Iacob & reuoluit lapidem ab ore putei: & adaquauit oues Laban fratris matris suæ. 11 Et osculatus est Iacob Rachel: & leuauit vocem suam, & fleuit. 12 Et narrauit Iacob Rachel, quòd filius sororis patris sui ipse esset, & quòd filius Rebeccæ esset. & cucurrit, & nunciauit patri suo. 13 Et factum est cùm audisset Laban rumorem de Iacob filio sororis suæ, cucurrit in occursum eius: & amplexatus est eum, & osculatus est eum; & introduxit eum in domum suam: & narrauit Laban omnia verba hæc. 14 Et ait ei Laban: Vtique consanguineus meus & caro mea tu es. & habitauit cum eo mensem dierum. 15 Et dixit Laban ad Iacob: Nunquid quia frater meus es, seruies mihi gratis? indica mihi quæ erit merces tua. 16 Habebat autem Laban duas filias, nomen maioris Lia, & nomen minoris Rachel. 17 Oculi autem Liæ erant pulchri: & Rachel erat decora forma & decora aspectu. 18 Et dilexit Iacob Rachel, & ait: Seruiam tibi septem annis pro Rachel filia tua minori. 19 Et dixit Laban: Melius est vt dem eam tibi, quàm vt tradam viro alteri: habita mecum. 20 Et seruiuit Iacob pro Rachel septem annis: & fuerunt in oculis eius quasi dies pauci, eo quòd diligebat eam. 21 Et dixit Iacob ad Laban: Da mihi vxorem meam, quoniam impleti sunt dies seruitutis meæ; & ingrediar ad illam. 22 Congregauitque Laban omnes viros loci, & fecit conuiuium. 23 Et facto vespere, tulit Liam filiam suam; & introduxit eam ad eum, & ingressus est ad eam. 24 Et dedit Laban Zelpham ancillam suam Liæ filiæ suæ in famulam.

25 ויהי בבקר והנה הוא לאה ויאמר אל לבן מה זאת
עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני:
26 ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה
27 לפני הבכירה: מלא שבע זאת ונתנה לך גם את
זאת בעבדה אשר תעבד עמדי עוד שבע שנים
28 אחרות: ויעש יעקב כן וימלא שבע זאת ויתן לו
29 את רחל בתו לו לאשה: ויתן לבן לרחל בתו את
30 בלהה שפחתו לה לשפחה: ויבא גם אל רחל
ויאהב גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע שנים
31 אחרות: וירא יהוה כי שנואה לאה ויפתח את
32 רחמה ורחל עקרה: ותהר לאה ותלד בן ותקרא
שמו ראובן כי אמרה כי ראה יהוה בעניי כי עתה
33 יאהבני אישי: ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע
יהוה כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה ותקרא
34 שמו שמעון: ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה
הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על
35 כן קרא שמו לוי: ותהר עוד ותלד בן ותאמר
הפעם אודה את יהוה על כן קראה שמו יהודה
ותעמד מלדת:

ל

1 ותרא רחל
כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר
אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי:
2 ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי
3 אשר מנע ממך פרי בטן: ותאמר הנה אמתי
בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי
4 ממנה: ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא
5 אליה יעקב: ותהר בלהה ותלד ליעקב בן:
6 ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי ויתן לי
7 בן על כן קראה שמו דן: ותהר עוד ותלד בלהה
שפחת רחל בן שני ליעקב:

25 Facto manè, vidit Liam: & dixit ad ſoce-
rum ſuum: Quid eſt quod facere voluiſti? nõ-
ne pro Rachel ſeruiui tibi? quare impoſuiſti
26 mihi? Reſpondit Laban: Non eſt in loco
noſtro conſuetudinis, vt minores antè trada-
27 mus ad nuptias. Imple hebdomadam
dierum huius copulæ: & hanc quoque dabo
tibi pro opere quo ſeruiturus es mihi ſeptem
28 annis aliis. Acquieuit placito: & hebdo-
F mada tranſacta, Rachel duxit vxorem:
29 Cui pater ſeruam Balam tradiderat.
30 Tandemque potitus optatis nuptiis, amo-
rem ſequentis priori prætulit, ſeruiens apud
31 eum ſeptem annis aliis. Videns autem
Dominus quòd deſpiceret Liam, aperuit vul-
uam eius, ſorore ſterili permanente.
32 Quæ conceptum genuit filium, vocauitq;
nomen eius, Ruben, dicens: Vidit Dominus
humilitatem meam. Nunc amabit me vir
33 meus. Rurſumque concepit & peperit
filium, & ait: Quoniam audiuit me Dominus
haberi contemptui, dedit etiam iſtum mihi.
34 vocauitque nomen eius, Simeon. Con-
cepítque tertiò, & genuit alium filium: dixít-
que: Nunc quoque copulabitur mihi maritus
meus, eo quòd pepererim ei tres filios. & idcir
cò appellauit nomen eius, Leui.
35 Quartò concepit & peperit filium, & ait:
Modò confitebor Domino. & ob hoc vocauit
eum, Iudam. Ceſſauítque parere.

CAP. XXX.

1 A Cernens autem Rachel quòd infœcunda eſ-
ſet, inuidit ſorori ſuę: & ait marito ſuo: Da
mihi liberos, alioquin moriar.
2 Cui iratus, reſpondit Iacob: Num pro Deo
ego ſum, qui priuauit te fructu ventris tui?
3 At illa; Habeo, inquit, famulam Balam:
ingredere ad illã, vt pariat ſuper genua mea;
4 & habeam ex illa filios. Dedítque illi Balã in
5 cõiugiũ. quæ ingreſſo ad ſe viro, Cõcepit &
6 peperit filium. Dixítque Rachel: Iudicauit
mihi Deus, & exaudiuit vocem meam, dãs mi-
hi filiũ. & idcircò appellauit nomen eius Dan.
7 Rurſúmque Bala concipiens, peperit alterũ.

תרגום אונקלוס

25 והוה בצפרא והא היא לאה ואמר ללבן מה דא עבדת לי הלא ברחל פלחית עמך ולמה שקרת בי: 26 ואמר לבן לא יתעבד כדין
באתרנא למתן זעירתא קדם רבתא: 27 אשלם שבועתא דדא ונתן לך אף ית דא בפלחנא דתפלח עמי עוד שבע שנין
אחרנין: 28 ועבד יעקב כדין ואשלם שבועתא דדא ויהב לה ית רחל ברתיה לה לאנתו: 29 ויהב לבן לרחל ברתיה ית בלהה אמתיה
לה לאמהו: 30 ועאל אף לות רחל ורחם אף ית רחל מלאה ופלח עמיה עוד שבע שנין אחרנין: 31 וגלי קדם יי ארי שניאתא
לאה ויהב לה עדוי ורחל עקרא: 32 ועדיאת לאה וילדת בר וקרת שמה ראובן ארי אמרת ארי גלי קדם יי עלבני ארי כען ירחמינני
בעלי: 33 ועדיאת עוד וילדת בר ואמרת ארי שמיע קדם יי ארי שניאתא אנא ויהב לי אף ית דין וקרת ית שמיה שמעון: 34 ועדיאת
עוד וילדת בר ואמרת כען זמנא יתחבר לי בעלי ארי ילדית ליה תלתא בנין על כן קרא שמה לוי: 35 ועדיאת עוד וילדת בר ואמרת
הדא זמנא אודי קדם יי על כן קרת שמיה יהודה וקמת מלמילד:

ל

1 וחזת רחל ארי לא ילדת ליעקב וקניאת רחל באחתה ואמרת ליעקב הב לי בנין ואם לא מיתא אנא: 2 ותקיף
רגזא דיעקב ברחל ואמר המני את בעיא הלא מן קדם יי תבעין דמנע מניך ולדא דמעיך: 3 ואמרת הא אמתי בלהה עול לותה ותלד
ואנא ארבי ואתבני אף אנא מנה: 4 ויהבת ליה ית בלהה אמתה לאנתו ועאל לותה יעקב: 5 ועדיאת בלהה וילדת ליעקב בר:
ואמרת רחל דנני יי ואף קבל צלותי ויהב לי בר על כן קרת שמיה דן: 7 ועדיאת עוד וילדת בלהה אמתא דרחל בר תנין ליעקב:

* *Et factum est autē manè, & ecce erat Lia. Dixit* 25
autem Jacob ad Laban : Quid hoc fecisti mihi ? non
pro Rachel seruiui tibi: & quare decepisti me?
* *Dixit autem Laban, Non est sic in loco isto, dare* 26
iuniorem antequàm seniorem. * *Imple ergo se-* 27
ptena huius, & dabo tibi & hanc pro opere quod
operatus fueris apud me, annos septem alios.
* *Fecit autem Jacob sic; & impleuit hebdoma-* 28
dam eius. & dedit illi Laban Rachel filiam suam illi
vxorem. * *Dedit autem Laban Rachel filiæ suæ* 29
Ballam ancillam suam, illi ancillam. * *Et ingres-* 30
sus est ad Rachel. Dilexit autem Rachel magis quàm
Liam: & seruiuit ei septem annos alios.
* *Videns autem Dominus, quòd odio habetur* 31
Lia, aperuit vuluam eius. Rachel autem erat sterilis.
* *Et concepit Lia, & peperit filium Jacob: & vo-* 32
cauit nomen eius Ruben: dicēs, Quia vidit Dominus
humilitatem meam: nunc me diliget vir meus.
* *Et concepit rursum Lia, & peperit filium se-* 33
cundū Iacob. & dixit, Quia audiuit Dominus quòd
odio habeor; & addidit mihi & hunc. vocauit au-
tem nomen eius Symeon. * *Et concepit adhuc,* 34
& peperit filium. & dixit: Jn hoc tempore apud
me erit vir meus. peperi enim ei tres filios: propter
hoc vocauit nomen eius Leui.
* *Et concipiens adhuc, peperit filium. & dixit,* 35
Nunc adhuc hoc confitebor Domino. propter hoc vo
cauit nomen eius Iudam. & cessauit parere.

CAP. XXX.

Videns autem Rachel, quòd non peperit Jacob, & 1
inuidit Rachel sorori suæ: et dixit Jacob: Da mi-
hi filium, alioquin moriar ego.
* *Iratus est autem Jacob Rachel, et dixit ei: Nun-* 2
quid pro Deo ego sum, qui priuauit te fructu vētris?
* *Dixit autem Rachel Iacob: Ecce ancilla mea Bal-* 3
la: ingredere ad illam, & pariet super genua mea, et
habebo filios ex illa. * *Et dedit Ballam ancillam* 4
suam illi vxorem. ingressus est autem ad eam Jacob.
* *Et concepit Balla ancilla Rachel, & peperit Ja-* 5
cob filium. * *Et dixit Rachel: Iudicauit mihi* 6
Deus, & exaudiuit vocem meam: & dedit mihi
filium. propter hoc vocauit nomen eius Dan.
* *Et concepit adhuc Balla ancilla Rachel, & pe-* 7
perit filium secundum Jacob.

25 * καὶ ἐγένετο δὲ τὸ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ ἦν λεία. εἶπε δὲ ἰακὼβ
πρὸς τὸν λάβαν· τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ περὶ ῥαχὴλ ἐδού-
26 λευσά σοι; καὶ ἵνα τί παρελογίσω με; * εἶπε δὲ λάβαν, οὐκ
ἔστιν οὕτως ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν τῆς
27 πρεσβυτέρας. * συντέλεσον οὖν τὰ ἕβδομα ταύτης, καὶ
δώσω σοι καὶ ταύτην ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἧς ἐργᾷ παρ᾽ ἐμοὶ, ἔτη
28 ἑπτὰ ἕτερα. * ἐποίησε δὲ ἰακὼβ οὕτως· καὶ ἀνεπλήρωσε τὰ
ἕβδομα αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λάβαν ῥαχὴλ τὴν θυγατέ-
29 ρα αὐτοῦ, αὐτῷ γυναῖκα. * ἔδωκε δὲ λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυ-
γατρὶ αὐτοῦ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην.
30 * καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὴν ῥαχήλ. ἠγάπησε δὲ ῥαχὴλ μᾶλ-
31 λον ἢ λείαν. καὶ ἐδούλευσεν αὐτῷ ἑπτὰ ἔτη ἕτερα. * ἰδὼν δὲ
κύριος, ὅτι μισεῖται λεία, ἤνοιξε τὴν μήτραν αὐτῆς. ῥα-
32 χὴλ δὲ ἦν στεῖρα. * καὶ συνέλαβε λεία καὶ ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰα-
κώβ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ῥουβήν· λέγουσα, διότι εἶδε
κύριος τὴν ταπείνωσίν μου, νῦν με ἀγαπήσει ὁ ἀνήρ μου.
33 * καὶ συνέλαβε πάλιν λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ
ἰακώβ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἤκουσε κύριος, ὅτι μισοῦμαι καὶ προσ-
έδωκέ μοι καὶ τοῦτον. ἐκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, συμεών.
34 * καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκεν υἱόν· καὶ εἶπεν, ἐν τῷ νῦν
καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσται ὁ ἀνήρ μου. ἔτεκον γὰρ αὐτῷ τρεῖς υἱούς· διὰ
35 τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, λευΐ. * καὶ συλλαβοῦσα
ἔτι, ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε, νῦν ἔτι τοῦτο ἐξομολογήσομαι κυρίῳ.
διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰούδαν. καὶ ἔστη τοῦ τεκεῖν.

λ΄.

1 * Ἰδοῦσα δὲ ῥαχὴλ, ὅτι οὐ τέτοκε τῷ ἰακώβ· καὶ ἐζήλωσε
ῥαχὴλ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. καὶ εἶπε τῷ ἰακώβ, δός μοι
2 τέκνον· εἰ δὲ μὴ, τελευτήσω ἐγώ. * ἐθυμώθη δὲ ἰακὼβ τῇ
ῥαχήλ· καὶ εἶπεν αὐτῇ, μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ εἰμι, ὃς ἐστέρησέ σε
3 καρπὸν κοιλίας; * εἶπε δὲ ῥαχὴλ τῷ ἰακώβ· ἰδοὺ ἡ παιδίσκη
μου βαλλά. εἴσελθε πρὸς αὐτήν· καὶ τέξεται ἐπὶ τῶν γονάτων
4 μου καὶ τεκνοποιηθήσομαι ἐξ αὐτῆς. * καὶ ἔδωκε βαλλὰν τὴν
παιδίσκην αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα. εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτὴν ἰα-
5 κώβ. * καὶ συνέλαβε βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔ-
τεκε τῷ ἰακὼβ υἱόν.
6 * καὶ εἶπε ῥαχὴλ, ἔκρινέ μοι ὁ θεός· καὶ ἐπήκουσε τῆς φωνῆς μου·
καὶ ἔδωκέ μοι υἱόν. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ δάν.
7 * καὶ συνέλαβεν ἔτι βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔτε-
κεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et facto manè, ecce ipsa erat Lia: & dixit ad Laban: Quid est hoc quod fecisti mihi? nónne pro Rachel seruiui apud te? quare ergo mentitus es mihi? [26] Et ait Laban: Non solet fieri hoc in loco nostro, vt detur minor antequàm maior. [27] Imple hebdomadam huius, & dabimus tibi etiam hanc, pro seruitute qua seruies mihi adhuc septem annis aliis. [28] Et fecit Iacob sicut dixerat: & impleuit hebdomadam huius. & dedit ei Rachel filiam suam in vxorem. [29] Et dedit Laban Rachel filiæ suæ Balam ancillam suam in famulam. [30] Et ingressus est etiam ad Rachel: dilexit & Rachel magis quàm Liam. & seruiuit apud eum rursus aliis septem annis. [31] Et manifestum fuit coram Domino quòd odiosa esset Lia: & dedit ei vt conciperet: & Rachel erat sterilis. [32] Et concepit Lia & peperit filium, & vocauit nomen eius Ruben: quia dixit, Quoniam manifesta fuit coram Domino iniuria mea. nunc enim diliget me maritus meus. [33] Et concepit rursus & peperit filium, & ait: Quia auditum est coram Domino quoniam odio habita essem ego: & dedit mihi etiam hunc: & vocauit nomen eius Simeon. [34] Concepitque iterum & peperit filium, & ait: Nunc hac vice copulabitur mihi maritus meus; quia peperi ei tres filios: propterea vocauit nomen eius Leui. [35] Et concepit vltrà & peperit filium, & ait: Hac vice confitebor coram Domino. propterea vocauit nomen eius Iuda. cessauitque parere.

CAP. XXX.

ET vidit Rachel quòd non pepererat ex Iacob: & inuidit Rachel sorori suæ; & dixit ad Iacob: Da mihi filios, alioquin moriar. [2] Et iratus est furor Iacob in Rachel; & ait: Nunquid à me tu petis filios? nónne à facie Domini debuisses petere, qui prohibuit à te generationem ventris tui? [3] Et ait: Ecce ancilla mea Bala; ingredere ad eam, vt pariat: & ego ero nutrix, & suscipiam quoque ego filios ex ea. [4] Et dedit ei Balam ancillam suam in vxorem: & ingressus est ad eam Iacob. [5] Et concepit Bala, & peperit filium Iacob. [6] Et ait Rachel: Iudicauit me Deus; & suscepit orationem meam, & dedit mihi filium: idcircò vocauit nomen eius Dan. [7] Concepitque rursus & peperit Bala ancilla Rachel filium secundum Iacob.

8 ותאמר רחל נפתולי אלהים נפתלתי עם
אחתי גם יכלתי ותקרא שמו נפתלי׃
9 ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה
10 שפחתה ותתן אתה ליעקב לאשה׃ ותלד זלפה
11 שפחת לאה ליעקב בן׃ ותאמר לאה בגד ותקרא
12 את שמו גד׃ ותלד זלפה שפחת לאה בן שני
13 ליעקב׃ ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות
14 ותקרא את שמו אשר׃ וילך ראובן
בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה ויבא
אתם אל לאה אמו ותאמר רחל אל לאה תני
15 נא לי מדודאי בנך׃ ותאמר לה המעט קחתך
את אישי ולקחת גם את דודאי בני ותאמר רחל
16 לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך׃ ויבא
יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו
ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני
17 וישכב עמה בלילה הוא׃ וישמע אלהים אל
18 לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי׃ ותאמר לאה
נתן אלהים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי ותקרא
19 שמו יששכר׃ ותהר עוד לאה ותלד בן ששי
20 ליעקב׃ ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד
טוב הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים
21 ותקרא את שמו זבלון׃ ואחר ילדה בת ותקרא
22 את שמה דינה׃ ויזכר אלהים את רחל וישמע
23 אליה אלהים ויפתח את רחמה׃ ותהר ותלד בן
24 ותאמר אסף אלהים את חרפתי׃ ותקרא את שמו
25 יוסף לאמר יסף יהוה לי בן אחר׃ ויהי כאשר ילדה
רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה
26 אל מקומי ולארצי׃ תנה את נשי ואת ילדי אשר
עבדתי אתך בהן ואלכה כי אתה ידעת את עבדתי
אשר עבדתיך׃

8 * Pro quo ait Rachel: Comparauit me Deus
cum sorore mea: & inualui. vocauitque eum,
9 Neptalim. * Sentiens Lia quòd parere de-
sisset, Zelpham ancillam suã marito tradidit.
10 * Qua post conceptum edente filium,
11 * Dixit: Feliciter. & idcircò vocauit nomẽ
12 eius Gad. * Peperit quoque Zelpha alte-
13 rum. * Dixitque Lia: Hoc pro beatitu-
B dine mea. beatam quippe me dicent mulie-
res. propterea appellauit eum Aser.
14 * Egressus autem Ruben tempore messis
triticeę in agrum, repperit mandragoras; quas
matri Liæ detulit. Dixitque Rachel: Da mihi
partem de mandragoris filij tui.
15 * Illa respondit: Parum ne tibi videtur quòd
præripueris maritum mihi, nisi etiam man-
dragoras filij mei tuleris? Ait Rachel: Dor-
miat tecum hac nocte pro mãdragoris filij tui.
16 * Redeuntique ad vesperam Iacob de a-
gro, egressa est in occursum eius Lia. & ait: Ad
me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te
pro mandragoris filij mei. dormiuitque cum
C ea nocte illa.
17 * Et exaudiuit Deus preces eius. concepit-
18 que & peperit filium quintum. * Et ait: De-
dit Deus mercedem mihi: quia dedi ancil-
lam meam viro meo. appellauítq; nomen eius
19 Isachar. * Rursum Lia concipiens peperit
20 sextum filium: * Et ait: Dotauit me Deus
dote bona. Etiam hac vice mecum erit mari-
tus meus; eo quòd genuerim ei sex filios. & id-
circò appellauit nomen eius Zabulon.
21 * Post quem peperit filiam, nomine Dinam.
22 * Recordatusque Deus Rachelis, exaudiuit
23 eam: & aperuit vuluam eius. * Quæ con-
cepit & peperit filium: dicens: Abstulit Deus
24 opprobrium meum. * Et vocauit nomen
D illius Ioseph: dicens: Addat mihi Dominus
25 filium alterum. * Nato autem Ioseph, di-
xit Iacob socero suo: Dimitte me, vt reuertar
in patriam meam, & ad terram meam.
26 * Da mihi vxores & liberos meos, pro qui-
bus seruiui tibi, vt abeam. Tu verò nosti ser-
uitutem qua seruiui tibi.

תרגום אונקלוס

8 ואמרת רחל קביל בעותי יי בהתחננותי בצלותי חמדת דיהא לי ולד כאחתי אף יתיהב לי וקרת שמיה נפתלי׃ 9 וחזת לאה
ארי קמת מלמילד ודברת ית זלפה אמתה ויהבת יתה ליעקב לאיתו׃ 10 וילדת זלפה אמתא דלאה ליעקב בר׃ 11 ואמרת
לאה אתא גד וקרת ית שמיה גד׃ 12 וילדת זלפה אמתא דלאה בר תנין ליעקב׃ 13 ואמרת לאה תשבחתא הות לי ארי בכן
ישבחונני נשיא וקרת ית שמיה אשר׃ 14 ואזל ראובן ביומי חצד חטין ואשכח יברוחין בחקלא ואיתי יתהון ללאה אמה ואמרת רחל
ללאה הבי כען לי מיברוחי דבריך׃ 15 ואמרת לה הזעיר דדברת ית בעלי ותסבין אף ית יברוחי דברי ואמרת רחל בכן ישכב
עמיך בליליא חלף יברוחי דבריך׃ 16 ועאל יעקב מן חקלא ברמשא ונפקת לאה לקדמותיה ואמרת לותי תעול ארי מיגר אגרתיך
ביברוחי דברי ושכב עמה בליליא הוא׃ 17 וקביל יי צלותא דלאה ועדיאת וילדת ליעקב בר חמשאי׃ 18 ואמרת לאה יהב יי אגרי
ארי יהבית אמתי לבעלי וקרת שמה יששכר׃ 19 ועדיאת עוד לאה וילדת בר שתיתאי ליעקב׃ 20 ואמרת לאה יהב יי יתי חולק טב
הדא זימנא יהא מדורא דבעלי לותי ארי ילדית ליה שיתא בנין וקרת ית שמיה זבולון׃ 21 ובתר כן ילדת ברתא וקרת ית שמה דינה׃
22 ועאל דכרנא דרחל קדם יי וקביל צלותה יי ויהב לה עדוי׃ 23 ועדיאת וילדת בר ואמרת כנש יי ית חסודי׃ 24 וקרת
ית שמיה יוסף למימר יוסף יי לי בר אוחרן׃ 25 והוה כד ילידת רחל ית יוסף ואמר יעקב ללבן שלחני ואיהך לאתרי ולארעי׃
26 הב ית נשי וית בני דפלחית יתך בהן ואיזל ארי את ידעת ית פלחני דפלחתיך׃

Et dixit: Auxiliatus est mihi Deus. & com- 8
parata sum cum sorore mea. & inualui. & voca-
uit nomen eius Nephthalim.
* *Vidit autem Lia quòd cessauit parere: & ac-* 9
cepit ancillam suam, & dedit eam Iacob vxorem.
* *Concepit autem Zelpha ancilla Liæ: & pepe-* 10
rit Iacob filium. * *Et dixit Lia: Felix facta sum.* 11
& vocauit nomen eius Gad. * *Et concepit adhuc* 12
Zelpha ancilla Liæ, et peperit Iacob filium secundũ.
* *Et dixit Lia: Beata ego, quia beatam dicunt* 13
me mulieres. & vocauit nomen eius Aser.
* *Abijt autem Ruben in die messis tritici; & in-* 14
uenit poma mandragoræ in agro: & attulit ea ad
Liam matrem suam. Dixit autem Rachel Liæ soro-
ri suæ: Da mihi de mandragoris filij tui.
* *Dixit autem Lia: Non satis tibi, quòd accepisti* 15
virum meum; nunquid & mandragoras filij mei
accipies? dixit autem Rachel: Non sic: dormiat tecũ
nocte ista pro mandragoris filij tui.
* *Ingressus est autem Iacob ex agro vesperè: &* 16
egressa est Lia in occursum ei. & ait: Ad me ingre-
dieris hodie. mercede conduxi enim te pro mandra-
goris filij mei. & dormiuit cum ea nocte illa.
* *Et exaudiuit Deus Lian. & concipiens, pepe-* 17
rit filium quintum Iacob. * *Et ait Lia: Dedit* 18
mihi Deus mercedem meam; eo quòd dedi ancillam
meam viro meo. & vocauit nomen eius Issachar,
quod est merces. * *Et concepit adhuc Lia, & pe-* 19
perit filium sextum Iacob. * *Et dixit Lia: Dona-* 20
uit mihi Deus donum bonum in hoc tempore. eliget
me vir meus: peperi enim illi sex filios. & vocauit
nomen eius Zabulon. * *Et post hoc peperit filiam,* 21
& vocauit nomen eius Dina.
* *Recordatus est autem Deus Rachel, & exau-* 22
diuit eam Deus. & aperuit eius vuluam.
* *Et concipiens peperit filium Iacob. Dixit autem* 23
Rachel: Abstulit meum Deus opprobrium. * *Et* 24
vocauit nomen eius Ioseph: dicens: Addidit mihi
Deus filium alterum. * *Factum est autem vt pe-* 25
perit Rachel Ioseph, dixit Iacob Labã: Dimitte me,
vt reuertar in locum meum & in terram meam.
* *Redde mihi vxores meas & filios meos, pro* 26
quibus seruiui tibi; & abibo. tu enim scis seruitu-
tem quam seruiui tibi.

8 * καὶ εἶπε, συνελάβετό μοι ὁ θεός· καὶ συνανεστράφην τῇ
ἀδελφῇ μου. καὶ ἠδυνάσθην. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, νε-
9 φθαλείμ. * εἶδε δὲ λεία, ὅτι ἀπέστη τοῦ τίκτειν· καὶ ἔλαβε τὴν
παιδίσκην αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἰακὼβ γυναῖκα.
10 * συνέλαβε δὲ ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας· καὶ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ
11 υἱόν. * καὶ εἶπε λεία, εὐτύχηκα. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐ-
12 τοῦ, γάδ. * καὶ συνέλαβεν ἔτι ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας. καὶ
13 ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱὸν δεύτερον. * καὶ εἶπε λεία, μακαρία ἐγώ·
ὅτι μακαρίζουσί με αἱ γυναῖκες. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐ-
14 τοῦ, ἀσήρ. * ἐπορεύθη δὲ ῥουβὴν ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ πυ-
ρῶν. καὶ εὗρε μῆλα μανδραγορῶν ἐν τῷ ἀγρῷ· καὶ ἤνεγκεν αὐ-
τὰ πρὸς λείαν τὴν μητέρα αὐτοῦ. εἶπε δὲ ῥαχὴλ λείᾳ τῇ ἀ-
δελφῇ αὐτῆς, δός μοι τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου.
15 * εἶπε δὲ λεία, οὐχ ἱκανόν σοι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ
καὶ τοὺς μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; εἶπε δὲ ῥαχήλ, οὐχ
οὕτως, κοιμηθήτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν μαν-
16 δραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. * εἰσῆλθε δὲ ἰακὼβ ἐξ ἀγροῦ ἑσπέ-
ρας· καὶ ἐξῆλθε λεία εἰς συνάντησιν αὐτοῦ· καὶ εἶπε, πρός με εἰσ-
ελεύσῃ σήμερον. μεμίσθωμαι γάρ σε ἀντὶ τῶν μανδραγο-
ρῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς τὴν νύκτα ἐκείνην.
17 * καὶ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς λείας. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν
18 πέμπτον τῷ ἰακώβ. * καὶ εἶπε λεία· δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν
μισθόν μου, ἀνθ' ὧν ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου τῷ ἀνδρί μου.
19 καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσσάχαρ, ὅ ἐστι μισθός. * καὶ συν-
20 έλαβεν ἔτι λεία· καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῷ ἰακώβ. * καὶ εἶπε
λεία· δεδώρηταί μοι ὁ θεὸς δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ. αἱ-
ρετιεῖ με ὁ ἀνήρ μου, ἔτεκον γὰρ αὐτῷ ἓξ υἱούς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄ-
21 νομα αὐτοῦ, ζαβουλών. * καὶ μετὰ τοῦτο ἔτεκεν θυγατέρα. καὶ ἐ-
22 κάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, δίνα. * ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς ῥαχήλ, καὶ
ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός. καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν μήτραν.
23 * καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰακώβ. εἶπε δὲ ῥαχήλ,
ἀφεῖλέ μου ὁ θεὸς τὸ ὄνειδος.
24 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰωσήφ. λέγουσα, προστέ-
25 θετό μοι ὁ θεὸς υἱὸν ἕτερον. * ἐγένετο δὲ ὡς ἔτεκεν ῥαχὴλ
τὸν ἰωσήφ, εἶπεν ἰακὼβ τῷ λάβαν, ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπέλ-
θω εἰς τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου.
26 * ἀπόδος μοι τὰς γυναῖκάς μου καὶ τὰ παιδία μου, περὶ
ὧν δεδούλευκά σοι, καὶ ἀπέλθω. σὺ γὰρ γινώσκεις τὴν δουλείαν
ἣν δεδούλευκά σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et ait Rachel: Suscepit Deus deprecationem meam, cùm deprecata sum in oratione mea: concupiui vt esset mihi filius sicut sorori meæ; quod vtique concessum est mihi. & vocauit nomen eius Neptali. 9 Et vidit Lia quòd cessasset parere: & tulit Zelpham ancillam suam, & dedit eam Iacob in vxorem. 10 Et peperit Zelpha ancilla Liæ Iacob filium. 11 Et dixit Lia, Venit felicitas: & vocauit nomen eius Gad. 12 Et peperit Zelpha ancilla Liæ filium secundum Iacob. 13 Et ait Lia: Laus erit mihi: quoniam nunc laudabunt me mulieres. & vocauit nomen eius Aser. 14 Et abiit Ruben in diebus messis tritici, & inuenit mandragoras in agro; & attulit eas Liæ matri suæ. Et dixit Rachel ad Liam: Da mihi, obsecro, de mandragoris filij tui. 15 Et ait ei: Nunquid parum est quòd tulisti maritum meum, nisi quòd accipias etiam mandragoras filij mei? Et ait Rachel: Propterea cubabit tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. 16 Et venit Iacob de agro vesperè, & egressa est Lia in occursum eius: & ait: Ad me ingredere; quoniam mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. & cubuit cum ea nocte illa. 17 Et suscepit Deus orationem Liæ; & concepit & peperit filium quintum Iacob. 18 Et ait Lia: Dedit Deus mercedem meam; quia dedi ancillam meam marito meo. & vocauit nomen eius Issachar. 19 Et concepit rursus Lia, & peperit filium sextum Iacob. 20 Et ait Lia: Dedit mihi Deus optimam partem: hac vice erit habitatio mariti mei apud me; quoniam peperi ei sex filios. & vocauit nomen eius Zabulon. 21 Et posteà peperit filiam, & vocauit nomen eius Dinam. 22 Et venit memoria Rachelis in conspectu Dei: & suscepit Deus orationem eius; & dedit ei vt conciperet. 23 Et concepit & peperit filium: & ait, Abstulit Deus opprobrium meum. 24 Et vocauit nomen eius Ioseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. 25 Et factum est cùm peperisset Rachel Ioseph, & dixit Iacob ad Laban: Dimitte me, vt vadam in locum meum & in terram meam. 26 Da mihi vxores meas & filios meos, pro quibus seruiui tibi, vt vadam. quoniam tu nosti seruitutem meam qua seruiui tibi.

27 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
28 נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה בִּגְלָלֶךָ׃ וַיֹּאמַר נָקְבָה שְׂכָרְךָ
29 עָלַי וְאֶתֵּנָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר
30 עֲבַדְתִּיךָ וְאֵת אֲשֶׁר־הָיָה מִקְנְךָ אִתִּי׃ כִּי מְעַט
אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ לָרֹב וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֹתְךָ
לְרַגְלִי וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַם־אָנֹכִי לְבֵיתִי׃
31 וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן־לָךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא־תִתֶּן־לִי
מְאוּמָה אִם־תַּעֲשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אָשׁוּבָה אֶרְעֶה
32 צֹאנְךָ אֶשְׁמֹר׃ אֶעֱבֹר בְּכָל־צֹאנְךָ הַיּוֹם הָסֵר מִשָּׁם
כָּל־שֶׂה נָקֹד וְטָלוּא וְכָל־שֶׂה־חוּם בַּכְּשָׂבִים
33 וְטָלוּא וְנָקֹד בָּעִזִּים וְהָיָה שְׂכָרִי׃ וְעָנְתָה־בִּי
צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר כִּי־תָבוֹא עַל־שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ כֹּל
אֲשֶׁר־אֵינֶנּוּ נָקֹד וְטָלוּא בָּעִזִּים וְחוּם בַּכְּשָׂבִים
34 גָּנוּב הוּא אִתִּי׃ וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן לוּ יְהִי כִדְבָרֶךָ׃
35 וַיָּסַר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַתְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים
וְהַטְּלֻאִים וְאֵת כָּל־הָעִזִּים הַנְּקֻדּוֹת וְהַטְּלֻאֹת
כֹּל אֲשֶׁר־לָבָן בּוֹ וְכָל־חוּם בַּכְּשָׂבִים וַיִּתֵּן בְּיַד־בָּנָיו׃
36 וַיָּשֶׂם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב
37 רֹעֶה אֶת־צֹאן לָבָן הַנּוֹתָרֹת׃ וַיִּקַּח־לוֹ יַעֲקֹב
מַקַּל לִבְנֶה לַח וְלוּז וְעַרְמוֹן וַיְפַצֵּל בָּהֵן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת
38 מַחְשֹׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל־הַמַּקְלוֹת׃ וַיַּצֵּג אֶת־
הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בָּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם
אֲשֶׁר תָּבֹאןָ הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן וַיֵּחַמְנָה
39 בְּבֹאָן לִשְׁתּוֹת׃ וַיֶּחֱמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמַּקְלוֹת וַתֵּלַדְןָ
40 הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּטְלֻאִים׃ וְהַכְּשָׂבִים הִפְרִיד
יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פְּנֵי הַצֹּאן אֶל־עָקֹד וְכָל־חוּם בְּצֹאן לָבָן
וַיָּשֶׁת־לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל־צֹאן לָבָן׃
41 וְהָיָה בְּכָל־יַחֵם הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת וְשָׂם
יַעֲקֹב אֶת־הַמַּקְלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן בָּרְהָטִים
לְיַחְמֵנָּה בַּמַּקְלוֹת׃

27 * Ait illi Laban: Inueniam gratiam in conspe
ctu tuo. Experimento didici, quia benedixerit
28 mihi Deus propter te. * Constitue mercedem
29 tuam quam dem tibi. * At ille respondit: Tu
nosti quomodo seruierim tibi, & quãta in ma
30 nibus meis fuerit possessio tua. * Modicum ha
buisti antequàm venirem ad te; & nũc diues
effectus es: benedixitq; tibi Dñs ad introitum
meum. Iustũ est igitur vt aliquando prouideã
31 domui meæ. * Dixitq; Laban: Quid tibi dabo?
E At ille ait: Nihil volo: sed si feceris quod po-
stulo, iterum pascam & custodiam pecora tua.
32 * Gyra omnes greges tuos, & separa cunctas
oues varias & sparso vellere, & quodcunque
fuluum, & maculosum, variumque fuerit, tã
in ouibus, quàm in capris, erit merces mea.
33 * Respondebitq; mihi cras iustitia mea, quãdo
placiti tẽpus aduenerit corã te, & omnia quæ
non fuerint varia & maculosa & fulua, tam in
34 ouibus quàm in capris, furti me argues. * Di-
35 xitque Laban: Gratum habeo quod petis. * Et
separauit in die illa capras, & oues, & hircos,
& arietes varios & maculosos. Cunctum autẽ
F gregem vnicolorẽ, id est, albi & nigri velleris,
36 tradidit in manu filiorũ suorũ. * Et posuit spa-
ciũ itineris trium dierũ inter se & generum, q
37 pascebat reliquos greges eius. * Tollẽs ergo Ia
cob virgas populeas virides, & amygdalinas,
& ex platanis, ex parte decorticauit eas. detra-
ctisq; corticibus, in his quæ spoliata fuerant,
cãdor apparuit. illa verò quę integra fuerãt, vi
ridia ꝑmãserunt: atq; in hunc modũ color ef-
38 fectus est varius. * Posuitq; eas in canalibus vbi
effundebatur aqua; vt cũ venissẽt greges ad bi
bẽdũ, ante oculos haberẽt virgas; & ĩ aspectu
39 earũ conciperẽt. * Factũq; est vt in ipso calore
coit' oues intuerẽtur virgas, & parerẽt macu-
40 losa & varia, & diuerso colore respersa. * Diui-
G sitq; gregẽ Iacob, & posuit virgas in canalib'
añ oculos arietũ. Erãt autẽ alba & nigra quęq;
Labã, cetera verò Iacob sepatis ĩter se gregib'.
41 * Igr̃ qñ primo tẽpore ascẽdebãt oues, ponebat
Iacob virgas in canalibus aquarũ ante oculos
arietũ & ouiũ, vt in earũ cõtẽplatione cõcipẽt.

תרגום אונקלוס

27 וַאֲמַר לֵיהּ לָבָן אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ נַסֵּיתִי וּבָרְכַנִי יְיָ בְּדִילָךְ׃ 28 וַאֲמַר פָּרֵישׁ אַגְרָךְ עֲלַי וְאֶתֵּן׃ 29 וַאֲמַר לֵיהּ
אַתְּ יְדַעַתְּ יָת דִּי פְלַחְתָּךְ וְיָת דַּהֲוָה בְעִירָךְ עִמִּי׃ 30 אֲרֵי זְעֵיר דַּהֲוָה לָךְ קֳדָמַי וּתְקֵיף לְסַגִּי וּבָרֵיךְ יְיָ יָתָךְ בְּדִילִי וּכְעַן אֵימָתַי אֶעְבֵּד אַף אֲנָא
לְבֵיתִי׃ 31 וַאֲמַר מָה אֶתֵּן לָךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב לָא תִתֵּן לִי מִדַּעַם אִם תַּעְבֵּד לִי יַת פִּתְגָמָא הָדֵין אֲתוּב אֶרְעֵה עָנָךְ אֶטַּר׃ 32 אֶעְבַּר
בְּכָל עָנָךְ יוֹמָא דֵין אַעְדֵּי מִתַּמָּן כָּל אִימַּר נְמוֹר וּרְקוֹעַ וְכָל אִימַּר שְׁחוּם בְּאִמְּרַיָּא וּרְקוֹעַ וּנְמוֹר בְּעִזַּיָּא וִיהֵא אַגְרִי׃ 33 וְתַסְהֵיד עֲלַי
זָכוּתִי בְּיוֹם מְחַר אֲרֵי תֵעוֹל עַל אַגְרִי קֳדָמָךְ כֹּל דְּלֵיתוֹהִי נְמוֹר וּרְקוֹעַ בְּעִזַּיָּא וּשְׁחוּם בְּאִמְּרַיָּא גְּנוּבָא הוּא עִמִּי׃ 34 וַאֲמַר לָבָן בְּרַם
לְוַי יְהֵא כְּפִתְגָמָךְ׃ 35 וְאַעְדִּי בְּיוֹמָא הַהוּא יָת תְּיָשַׁיָּא רְגוֹלַיָּא וּרְקוֹעַיָּא וְיָת כָּל עִזַּיָּא נְמוֹרָתָא וּרְקוֹעָתָא כֹּל דְּחִיוָּר בֵּיהּ וְכָל דִּשְׁחוּם
בְּאִימְּרַיָּא וִיהַב בְּיַד בְּנוֹהִי׃ 36 וְשַׁוִּי מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בֵּינוֹהִי וּבֵין יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב רָעֵי יָת עָנָא דְלָבָן דְּאִשְׁתְּאָרָא׃ 37 וּנְסֵב
לֵיהּ יַעֲקֹב חֻטְרִין דִּלְבַן רַטִּיבִין וּדְלוּז וּדְדִלּוּב וְקַלֵּיף בְּהוֹן קִלְפִין חִיוָּרִין קְלוּף חִיוָּר דְּעַל חֻטְרַיָּא׃ 38 וְדָעִיץ יָת חֻטְרַיָּא דְּקַלֵּיף
בְּרַהֲטַיָּא אֲתַר בֵּית שַׁקְיָא דְמַיָּא אֲתַר דְּאָתְיָאן עָנָא לְמִשְׁתֵּי לְקִבְלֵיהֶן דְּעָנָא וּמִתְיַחֲמָן בְּמֵיתֵיהֶן לְמִשְׁתֵּי׃ 39 וְאִתְיַחֲמָן
עָנָא לְחֻטְרַיָּא וִילִידָן עָנָא רְגוֹלִין נְמוֹרִין וּרְקוֹעִין׃ 40 וְאִימְּרַיָּא אַפְרֵשׁ יַעֲקֹב וִיהַב בְּרֵישׁ עָנָא כָּל דִּרְגוֹל וְכָל דִּשְׁחוּם
בְּעָנָא דְלָבָן וְשַׁוִּי לֵיהּ עֶדְרִין בִּלְחוֹדוֹהִי וְלָא עָרְבִינוּן עִם עָנָא דְלָבָן׃ 41 וַהֲוֵי בְּכָל עִידָּן דְּמִתְיַחֲמָן עָנָא מְבַכְּרָתָא
וְשַׁוִּי יַעֲקֹב יָת חֻטְרַיָּא לְקִבְלֵיהֶן דְּעָנָא בְּרַהֲטַיָּא לְיַחֲמוּתְהֶן בְּחֻטְרַיָּא׃

* Dixit autem ei Laban : Si inueni gratiam co- 27
ram te, augurarer vtique. benedixit me Deus tuo
ingressu. * Distingue mercedem tuam ad me, et 28
dabo. * Dixit autem illi Iacob: Tu scis seruitutem 29
quam seruiui tibi. & quanta erant pecora tua me-
cum. * Parua enim erant quæcunque tibi erant 30
coram me. & aucta sunt in multitudinem. & bene-
dixit te Dominus in pede meo. nunc ergo quando fa-
ciam & ego mihi ipsi domum? * Et dixit Laban 31
illi: Quid tibi dabo? ait autem illi Iacob: Non dabis
mihi nihil. si feceris mihi verbum hoc, iterum pascā
oues tuas, & custodiam. * Transeant omnes oues 32
tuæ hodie: & separa inde omnem ouem fuscam in
agnis, & omne subalbum & sparsum in capris: erit
mihi merces. * Et exaudiet me iustitia mea in die 33
crastina: quia est merces mea in conspectu tuo. omne
quod non fuerit sparsum aut subalbum in capris, et
fuscum in agnis, furatum erit apud me.
* Dixit autem illi Laban: Sit secundum verbum 34
tuum. * Et distinxit in die illa hircos sparsos, 35
& subalbos, & omnes capras sparsas & subalbas,
& omne fuscum quod erat in agnis, & omne quod
erat album in ipsis. & dedit per manum filiorum
suorum, gregem singulariter.
* Et posuit spatium viam trium dierum, inter 36
eos & inter Iacob. Iacob autem pascebat oues La-
ban reliquas.
* Accepit autem sibi Iacob virgam styracinam 37
viridem, & nuceam, & platani: & decorticauit
eis Iacob cortices albas, circumtrahens viride. ap-
paruit autem in virgis album, quod decorticauit,
varium.
* Et apposuit virgas quas decorticauit in cana- 38
libus concharum aquæ: vt cùm venirent oues ad bi-
bendum, in conspectu virgarum venientibus ipsis ad
bibendum, * Conciperent oues in virgas. & pe- 39
pererunt oues subalbas et varias & cineratas spar
sas. * Et agnos separauit Iacob, & posuit co- 40
ram ouibus arietem subalbum, & omne varium in
agnis, & separauit sibi greges per seipsum, & non
miscuit eos ad oues Laban. * Factum est autem 41
in tēpore quo conceperunt oues in vtero accipientes,
posuit Iacob virgas coram ouibus in canalibus, vt
conciperent ipsæ secundum virgas.

27 * εἶπε δὲ αὐτῷ λάβαν, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνι-
28 σαίμην ἄν. εὐλόγησέ με ὁ θεὸς τῇ σῇ εἰσόδῳ. * διάστειλον
29 τὸν μισθόν σου πρός με, καὶ δώσω. * εἶπε δὲ αὐτῷ ἰακὼβ, σὺ
γινώσκεις τὴν δουλείαν, ἣν δεδούλευκά σοι. καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου
30 μετ᾽ ἐμοῦ. * μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐναντίον μου· καὶ ηὐξήθη εἰς
πλῆθος. καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν οὖν πότε
31 ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον. * καὶ εἶπε λάβαν αὐτῷ, τί σοι δώ-
σω; εἶπε δὲ αὐτῷ ἰακώβ, οὐ δώσεις μοι οὐθέν. ἐὰν ποιήσῃς μοι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω.
32 * παρελθέτω πάντα τὰ πρόβατά σου σήμερον, καὶ διαχώρισον
ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν διάλευκον καὶ
33 ῥαντὸν ἐν ταῖς αἰξὶν, ἔσται μοι μισθός. * καὶ ἐπακούσεταί μου ἡ
δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ αὔριον. ὅτι ἐστὶν ὁ μισθός μου ἐ-
νώπιόν σου. πᾶν ὃ ἂν μὴ ᾖ ῥαντὸν ἢ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξὶ, καὶ
34 φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, κεκλεμμένον ἔσται παρ᾽ ἐμοί. * εἶπε
35 δὲ αὐτῷ λάβαν, ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. * καὶ διέστειλεν ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς τράγους τοὺς ῥαντοὺς καὶ τοὺς διαλεύκους, καὶ
πάσας τὰς αἶγας τὰς ῥαντὰς καὶ τὰς διαλεύκους, καὶ πᾶν φαιόν,
ὃ ἦν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν, ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκε
διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ποίμνιον κατὰ μόνας.
36 * καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, ἀναμέσον αὐτῶν καὶ ἀνα-
μέσον ἰακώβ· ἰακὼβ δὲ ἐποίμαινε τὰ πρόβατα λάβαν τὰ ὑπο-
37 λειφθέντα. * ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ ἰακὼβ ῥάβδον στυρακίνην
χλωρὰν, καὶ καρυίνην, καὶ πλατάνου. καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς ἰακὼβ
λεπίσματα λευκὰ, περισύρων τὸ χλωρόν. ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ
ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκὸν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον.
38 * καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, ἃς ἐλέπισεν ἐν τοῖς ληνοῖς
τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος. ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν,
ἐνώπιον τῶν ῥάβδων ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν·
39 * ἐγκισσήσωσι τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἔτικτον τὰ
πρόβατα διάλευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῥαντά.
40 * τοὺς δὲ ἀμνοὺς διέστειλεν ἰακὼβ, καὶ ἔθηκεν ἐναντίον
τῶν προβάτων κριὸν διάλευκον, καὶ πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀ-
μνοῖς καὶ διεχώρισεν ἑαυτῷ ποίμνια καθ᾽ ἑαυτὸν, καὶ οὐκ ἔμιξεν
αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα λάβαν.
41 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν
γαστρὶ λαμβάνοντα, ἔθηκεν ἰακὼβ τὰς ῥάβδους ἐναντίον
τῶν προβάτων ἐν τοῖς ληνοῖς, τοῦ ἐγκισσῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς
ῥάβδους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et dixit ei Laban: Si nunc inueni gratiam in oculis tuis, expertus sum quòd benedixerit mihi Deus propter te. 28 Et ait, Consti-
tue mercedem tuam mihi; & dabo tibi. 29 Et dixit ei: Tu nosti quomodo seruierim tibi; & quanta erant pecora tua apud me. 30 Quo-
niam pauca quæ erant tibi coram me, creuerunt in multitudinem. Et benedixit tibi Dominus propter me: & nunc quando faciam etiam ego pro do-
mo mea? 31 Et dixit: Quid dabo tibi? Et ait Iacob: Non dabis mihi quicquam: sed si feceris mihi verbum hoc, reuertar & pascā oues tuas, & custodiā
eas. 32 Transibo per vniuersas oues tuas hodie. aufer indè omnem agnum varium & sparso vellere, & omnem agnū nigrum in agnis, & sparsum &
maculosum in capris: & hoc erit merces mea. 33 Et testificabitur mihi iustitia mea in die crastino, quando veneris super mercedem meam, quæ erit
coram te. omne quod non fuerit maculosum & respersum in capris, & nigrum in agnis furto sublatum est apud me. 34 Et dixit Laban, Vtinam esset
sicut verbum tuum. 35 Et separauit in die illa omnes hircos varios pedibus & respersos vellere, & omnes capras maculosas & respersas, omne in quo
erat macula alba, & omne quod erat nigrum in agnis, & tradidit in manu filiorum suorum. 36 Et posuit spacium trium dierum inter se & inter
Iacob. Iacob autem pascebat oues Laban quæ remanserant. 37 Et tulit sibi Iacob virgas populeas, & ex amygdalo & ex platano. & decorticauit
in eis decorticationem: & vbi detractæ sunt cortices, apparuit album quod erat in virgis. 38 Et defixit virgas quas decorticauerat in canalibus
in loco adaquationis aquarum, quò veniebant oues ad bibendum, vt contra oues essent virgæ, & calefierent cùm venirent ad bibendum.
39 Calefiebantque oues ante virgas, & pariebant oues varia maculosa atque respersa. 40 Agnos autem separauit Iacob, & po-
suit ante oues omne quod erat maculosum, & omne quod erat nigrum in ouibus Laban. Et posuit sibi greges seorsum; & non miscuit eos cum oui-
bus Laban. 41 Et factum est in omni tempore quo calefiebant oues temporaneæ, ponebat Iacob virgas in conspectu ouium in canalibus,
vt calefierent ante virgas.

42 ובהעטיף הצאן לא ישים והיה העטפים
43 ללבן והקשרים ליעקב ׃ ויפרץ האיש מאד
מאד ויהי־לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים
וחמרים ׃

לא

1 וישמע את־דברי בני־
לבן לאמר לקח יעקב את כל־אשר לאבינו ומאשר
2 לאבינו עשה את כל־הכבד הזה ׃ וירא יעקב את־
3 פני לבן והנה איננו עמו כתמול שלשום ׃ ויאמר
יהוה אל־יעקב שוב אל־ארץ אבותיך ולמולדתך
4 ואהיה עמך ׃ וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה
5 השדה אל־צאנו ׃ ויאמר להן ראה אנכי את־פני
אביכן כי־איננו אלי כתמל שלשם ואלהי אבי היה
6 עמדי ׃ ואתנה ידעתן כי בכל־כחי עבדתי את־
7 אביכן ׃ ואביכן התל בי והחלף את־משכרתי
עשרת מנים ולא־נתנו אלהים להרע עמדי ׃
8 אם־כה יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו כל־הצאן
נקדים ואם־כה יאמר עקדים יהיה שכרך וילדו כל־
9 הצאן עקדים ׃ ויצל אלהים את־מקנה
10 אביכם ויתן־לי ׃ ויהי בעת יחם הצאן ואשא עיני
וארא בחלום והנה העתדים העלים על־הצאן עקדים
11 נקדים וברדים ׃ ויאמר אלי מלאך האלהים
12 בחלום יעקב ואמר הנני ׃ ויאמר שא־נא עיניך
וראה כל־העתדים העלים על־הצאן עקדים
נקדים וברדים כי ראיתי את כל־אשר לבן עשה
13 לך ׃ אנכי האל בית־אל אשר משחת שם מצבה
אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן־הארץ
14 הזאת ושוב אל־ארץ מולדתך ׃ ותען רחל ולאה
ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו ׃
15 הלוא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו ויאכל גם־אכול
את־כספנו ׃

42 Quando verò ſerotina admiſſura erat, & cõ
ceptus extremus, non ponebat eas. Factaque
ſunt ea quæ erant ſerotina Laban, & quæ pri-
43 mi temporis, Iacob. Ditatuſque eſt homo vl-
tra modum: & habuit greges multos, ancillas
& ſeruos, camelos & aſinos.

CAP. XXXI.

1 A POſtquam autem audiuit verba filiorum La
ban, dicentiũ: Tulit Iacob omnia quæ fue-
runt patris noſtri: & de illius facultate ditatꝰ,
2 factus eſt inclytus. Animaduertit quoq; faciẽ
Laban, quòd non eſſet erga ſe ſicut heri & nu
3 diuſtertius. Maximè dicẽte ſibi Domino, Re-
uertere in terrã patrum tuorum, & ad gene-
4 rationem tuam: eroq; tecum. Miſit & voca-
uit Rachel & Liam in agrũ, vbi paſcebat gre-
5 ges. Dixitq; eis: Video faciẽ patris veſtri, quòd
nõ ſit erga me ſicut heri & nudiuſtertius. Deꝰ
6 aũt patris mei fuit mecũ. Et ipſæ noſtis ꝙ to-
7 tis viribus meis ſeruierĩ patri veſtro. ſed & pa-
ter veſter circunuenit me, & mutauit merce-
dẽ meam decem vicibus: & tamen non dimi-
8 ſit eum Deus, vt noceret mihi. Si quando di-
xit, Variæ erunt mercedes tuæ, pariebant oẽs
oues varios fœtus: quãdo verò econtrariò ait,
B Alba quæq; accipies pro mercede, omnes gre-
9 ges alba pepererunt. Tulítque Deus ſubſtan-
10 tiam patris veſtri, & dedit mihi. Poſtquã enĩ
cõceptus ouium tempus aduenerat, leuaui o-
culos meos, & vidi in ſomnis aſcendentes ma-
res ſuper fœminas, varios & maculoſos, & di-
11 uerſorũ colorum. Dixítq; angelus Dei ad me
in ſomniis: Iacob. & ego reſpondi: Adſum.
12 Qui ait: Leua oculos tuos, & vide vniuerſos
maſculos aſcendentes ſuper fœminas, varios,
maculoſos atq; reſperſos. vidi enim oĩa quę fe-
13 cit tibi Laban. Ego ſum Deus Bethel, vbi vn-
xiſti lapidem, & votum vouiſti mihi. Nunc er
go ſurge, & egredere de terra hac, reuertens in
14 terram natiuitatis tuæ. Reſponderuntq; Ra-
chel & Lia: Nunquid habemus reſidui quic-
C quam in facultatibus & hęreditate domus pa
15 tris noſtri? Nónne quaſi alienas reputauit
nos, & vendidit, comeditque precium noſtrũ?

תרגום אונקלוס

42 ובלקישות ענא לא משוי והוו לקישיא ללבן ובכיריא ליעקב ׃ 43 ותקף גברא לחדא לחדא והוו ליה עאן סגיאן ואמהן
ועבדין וגמלין וחמרין ׃ לא 1 ושמע ית פתגמי בני לבן דהוו אמרין נסב
יעקב ית כל די לאבונא ומן די לאבונא קנא ית כל נכסיא האלין ׃ 2 וחזא יעקב ית סבר אפי לבן והא ליתנון עמה כמאתמלי ומדקדמוהי ׃
3 ואמר יי ליעקב תוב לארע אבהתך ולילדותך ויהא מימרי בסעדך ׃ 4 ושלח יעקב וקרא לרחל וללאה לחקלא לות עניה ׃ 5 ואמר
להן חזי אנא ית סבר אפי דאבוכן ארי ליתנון עמי כמאתמלי ומדקדמוהי ואלהיה דאבא מימריה הוה בסעדי ׃ 6 ואתן ידעתין ארי בכל
חילי פלחית ית אבוכן ׃ 7 ואבוכן שקר בי ואשני ית אגרי עשר זמנין ולא שבקיה יי לאבאשא עמי ׃ 8 אם כדין הוה
אמר נמורין יהא אגרך וילידן כל ענא נמורין ואם כדין הוה אמר רגולין יהא אגרך וילידן כל ענא רגולין ׃ 9 ואפרש יי מן בעירא דאבוכן
ויהב לי ׃ 10 והוה בעידן דמתיחמא ענא וזקפית עיני וחזית בחלמא והא תישיא דסלקין על ענא רגולין נמורין ופציחין ׃
11 ואמר לי מלאכא דיי בחלמא יעקב ואמרית הא אנא ׃ 12 ואמר זקוף כען עינך וחזי כל תישיא דסלקין על ענא רגולין נמורין ופציחין
ארי גלי קדמי ית כל דלבן עבד לך ׃ 13 אנא אלהא דאתגליתי עלך בבית־אל דמשחת תמן קמא דקיימת קדמי תמן קים כען קום פוק מן
ארעא הדא ותוב לארע ילדותך ׃ 14 ואתיבת רחל ולאה ואמרה ליה העד כען לנא חולק ואחסנא בבית אבונא ׃
15 הלא נכראן אתחשבנא ליה ארי זבננא ואכל אף מיכל ית כספנא ׃

Quando autem pariebant oues, non ponebat. 42
facta sunt autem non signata Laban, at signata Ia-
cob. Et ditatus est homo valdè nimis: & fue- 43
runt ei pecora multa, & boues, & serui, & ancil-
læ, & cameli, & asini, & muli.

CAP. XXXI.

Audiuit autem Iacob verba filiorum Laban, di- 1
centium: Tulit Iacob omnia quæ patris nostri:
& de hiis quæ patris nostri, fecit omnem gloriam
hanc. Et vidit Iacob faciem Laban, & ecce 2
non erat ad eum sicut heri & tertia die. Dixit 3
autem Dominus ad Iacob: Reuertere in terram pa-
tris tui, & in generationem tuam; & ero tecum.
Mittens autem Iacob, vocauit Lian et Rachel 4
in agrum vbi erant greges.
Et ait illis: Video ego faciem patris vestri, quòd 5
non est erga me, sicut heri & tertia die. at Deus pa-
tris mei fuit mecum. Et ipsæ autem scitis, quòd 6
in omni fortitudine mea seruiui patri vestro.
At pater vester decepit me, & mutauit mer- 7
cedem meam decem agnorum: et non dedit illi Deus
malefacere mihi. Si sic diceret, Varia erunt 8
tua merces, & parient omnes oues varia. si autem
diceret, alba erunt tua merces, & parient omnes o-
ues alba. Et abstulit Deus omnia pecora patris 9
vestri, & dedit mihi ea. Et factum est, quando 10
concipiebant oues, in vtero accipientes. & vidi ocu
lis meis eas in somnio: & ecce hirci & arietes as-
cendentes super oues & capras, subalbi, & varij,
& cinerati sparsi.
Et dixit mihi angelus Dei per somnium: Iacob, 11
Iacob. ego autem dixi: Quid est?
Et dixit mihi: Respice oculis tuis, & vide hir- 12
cos & arietes ascendentes super oues et capras sub-
albas & varias & cineratas sparsas. vidi enim
quæcunque tibi Laban facit. Ego sum Deus qui 13
apparui tibi in loco Dei, vbi vnxisti mihi illic titu-
lum, & vouisti mihi votum. nunc ergo surge, &
egredere de terra hac, & vade in terram natiuita-
tis tuæ. Et respondentes Lia & Rachel, dixe- 14
runt ei: Nunquid est nobis adhuc pars hæreditatis
in hiis quæ patris nostri? Non quasi alienæ re- 15
putatæ sumus ei? vendidit enim nos, & deuorauit
deuoratione argentum nostrum.

42 ἡνίκα δ᾽ ἂν ἔτεκον τὰ πρόβατα οὐκ ἐτίθει· ἐγένετο δὲ τὰ
ἄσημα τοῦ λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ ἰακώβ.
43 καὶ ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐγένετο
αὐτῷ κτήνη πολλά, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ
κάμηλοι, καὶ ὄνοι, καὶ ἡμίονοι.

λα´.

1 Ἤκουσε δὲ ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν λάβαν, λεγόντων,
εἴληφεν ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς
ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην.
2 καὶ εἶδεν ἰακὼβ τὸ πρόσωπον τοῦ λάβαν, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς
3 αὐτόν, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς
ἰακώβ, ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν
4 σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. ἀποστείλας δὲ ἰακώβ, ἐκάλεσε
5 λείαν καὶ ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδίον οὗ ἦν τὰ ποίμνια. καὶ εἶπεν
αὐταῖς· ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς
ἐμοῦ, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρός μου ἦν
6 μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ αὐταὶ δὲ οἴδατε, ὅτι ἐν πάσῃ ἰσχύϊ μου δεδού-
7 λευκα τῷ πατρὶ ὑμῶν. ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό
με, καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνῶν. καὶ οὐκ ἔδωκεν
8 αὐτῷ ὁ θεὸς κακοποιῆσαί με. ἐὰν οὕτως εἴπῃ, τὰ ποικίλα
ἔσται σου μισθός, καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα ποικίλα. ἐὰν δὲ
εἴπῃ, τὰ λευκὰ ἔσται σου μισθός· καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα
9 λευκά. καὶ ἀφεῖλεν ὁ θεὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑ-
10 μῶν, καὶ ἔδωκέ μοι αὐτά. καὶ ἐγένετο, ἡνίκα ἐνεκίσσων
τὰ πρόβατα, ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα· καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς
μου αὐτὰ ἐν τῷ ὕπνῳ· καὶ ἰδοὺ οἱ τράγοι καὶ οἱ κριοὶ ἀναβαί-
νοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας, διάλευκοι καὶ ποικίλοι
11 καὶ σποδοειδεῖς ῥαντοί. καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ καθ᾽
12 ὕπνον, ἰακὼβ ἰακώβ. ἐγὼ δὲ εἶπον, τί ἐστι; καὶ εἶπέ μοι, ἀ-
νάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς τράγους καὶ τοὺς
κριοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας διαλεύκους
καὶ ποικίλους καὶ σποδοειδεῖς ῥαντούς. ἑώρακα γὰρ ὅσα σοι λάβαν
13 ποιεῖ. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τόπῳ θεοῦ οὗ ἤλειψάς
μοι ἐκεῖ στήλην, καὶ ηὔξω μοι εὐχήν. νῦν οὖν ἀνάστηθι, καὶ ἔξελθε
ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἄπελθε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου.
14 καὶ ἀποκριθεῖσαι λεία καὶ ῥαχήλ, εἶπον αὐτῷ, μὴ ἔστιν ἡμῖν
ἔτι μερὶς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν;
15 οὐχ ὡς αἱ ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡ-
μᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ ἀργύριον ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[42] Et quando oues erant serotinæ, non ponebat. Erantque serotinæ Laban, & temporaneæ Iacob. [43] Et creuit vir valdè nimis: & habuit oues multas, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos.

CAP. XXXI.

Et audiuit verba filiorum Laban, qui dicebant: Tulit Iacob vniuersa quę erant patris nostri: & de his quæ erant patris nostri, acquisiuit omnẽ substantiam istam. [2] Et vidit Iacob aspectum vultus Laban: & ecce non erat cum eo, sicut heri & nudiustertius. [3] Et dixit Deus ad Iacob: Reuertere in terram patrum tuorum & natiuitatis tuæ: & erit verbum meũ in adiutorium tuum. [4] Et misit Iacob, & vocauit Rachel & Liam in agrũ vbi erant oues suæ. [5] Et dixit eis: Video ego aspectum vultus patris vestri, quòd non est mecum sicut heri & nudiustertius. & verbum Dei patris mei fuit in adiutorium meum. [6] Et vos scitis quòd omni virtute mea seruiui patri vestro. [7] Pater autem vester mentitus est mihi; & mutauit mercedem meam decem vicibus: & non dimisit eum Deus vt noceret mihi. [8] Si sic dicebat, Varia erunt pro mercede tua; pariebant omnes oues varia. & si sic dicebat, Maculosa erunt pro mercede tua; pariebant omnes oues maculosa. [9] Et separauit Dominus de pecoribus patris vestri, & dedit mihi. [10] Et factum est in tempore quo oues calefiebant, leuaui oculos meos, & vidi in somnio: & ecce arietes qui ascendebant super oues, erant varij, & maculosi & respersi. [11] Et dixit mihi angelus Dei in somnio: Iacob. & dixi: Ecce ego. [12] Et ait: Leua nunc oculos tuos, & vide omnes arietes qui ascendunt super oues, maculosos, varios atque respersos: quoniam manifestum est coram me omne quod facit tibi Laban. [13] Ego sum Deus qui apparui tibi in Bethel, vbi vnxisti titulum, vbi vouisti coram me votum. nunc surge, egredere de terra hac, & reuertere in terram natiuitatis tuæ. [14] Et responderunt Rachel & Lia, atque dixerunt ei: Nunquid adhuc est nobis pars & hæreditas in domo patris nostri? [15] Nónne extraneæ reputatæ sumus ei, quia vendidit nos, & comedit quoque argentum nostrum?

16 * כִּי כָל־הָעֹשֶׁר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאָבִינוּ לָנוּ
הוּא וּלְבָנֵינוּ וְעַתָּה כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ
17 עֲשֵׂה׃ * וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־
18 נָשָׁיו עַל־הַגְּמַלִּים׃ * וַיִּנְהַג אֶת־כָּל־מִקְנֵהוּ
וְאֶת־כָּל־רְכֻשׁוֹ אֲשֶׁר רָכָשׁ מִקְנֵה קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ
בְּפַדַּן אֲרָם לָבוֹא אֶל־יִצְחָק אָבִיו אַרְצָה כְּנָעַן׃
19 * וְלָבָן הָלַךְ לִגְזֹז אֶת־צֹאנוֹ וַתִּגְנֹב רָחֵל אֶת־
20 הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאָבִיהָ׃ * וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת־לֵב לָבָן
21 הָאֲרַמִּי עַל־בְּלִי הִגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא׃ * וַיִּבְרַח הוּא
וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת־הַנָּהָר וַיָּשֶׂם אֶת־פָּנָיו
22 הַר הַגִּלְעָד׃ * וַיֻּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח
23 יַעֲקֹב׃ * וַיִּקַּח אֶת־אֶחָיו עִמּוֹ וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ
24 שִׁבְעַת יָמִים וַיַּדְבֵּק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד׃ * וַיָּבֹא
אֱלֹהִים אֶל־לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תְּדַבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃
25 * וַיַּשֵּׂג לָבָן אֶת־יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב תָּקַע אֶת־אָהֳלוֹ בָּהָר
26 וְלָבָן תָּקַע אֶת־אֶחָיו בְּהַר הַגִּלְעָד׃ * וַיֹּאמֶר לָבָן
לְיַעֲקֹב מֶה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת־לְבָבִי וַתְּנַהֵג אֶת־
27 בְּנֹתַי כִּשְׁבֻיוֹת חָרֶב׃ * לָמָּה נַחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ
וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וָאֲשַׁלֵּחֲךָ בְּשִׂמְחָה
28 וּבְשִׁרִים בְּתֹף וּבְכִנּוֹר׃ * וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי לְנַשֵּׁק לְבָנַי
29 וְלִבְנֹתָי עַתָּה הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ׃ * יֶשׁ־לְאֵל יָדִי
לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם אֶמֶשׁ אָמַר אֵלַי
לֵאמֹר הִשָּׁמֶר לְךָ מִדַּבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃
30 * וְעַתָּה הָלֹךְ הָלַכְתָּ כִּי־נִכְסֹף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ
31 לָמָּה גָנַבְתָּ אֶת־אֱלֹהָי׃ * וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן
כִּי יָרֵאתִי כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־תִּגְזֹל אֶת־בְּנוֹתֶיךָ מֵעִמִּי׃
32 * עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה נֶגֶד אַחֵינוּ
הַכֶּר־לְךָ מָה עִמָּדִי וְקַח־לָךְ וְלֹא־יָדַע יַעֲקֹב כִּי רָחֵל
גְּנָבָתַם׃

16 * Sed Deus tulit opes patris nostri, & eas
tradidit nobis ac filiis nostris . vnde omnia
quæ præcepit tibi Deus, fac.
17 * Surrexit autem Iacob, & impositis libe-
ris ac coniugibus suis super camelos, abiit.
18 * Tulitque omnem substantiam suam, & gre
ges, & quicquid in Mesopotamia acquisierat,
pergens ad Isaac patrem suum in terram Cha
19 naan. * Eo tempore ierat Laban ad ton-
dendas oues : & Rachel furata est idola patris
20 sui. * Noluitque Iacob confiteri socero
suo quòd fugeret.
21 * Cumque abisset tam ipse, quàm omnia
quæ iuris sui erant, & amne transmisso perge-
22 ret contra montem Galaad; * Nunciatum
D est Laban die tertio, quòd fugeret Iacob.
23 * Qui assumptis fratribus suis, persecutus
est eum diebus septem; & comprehendit eum
24 in monte Galaad. * Viditque in somnis
dicentem sibi Dominum: Caue ne quicquam
asperè loquaris contra Iacob.
25 * Iámque Iacob extenderat in monte taber-
naculum. Cumque ille consecutus fuisset eum
cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fi-
26 xit tentorium. * Et dixit ad Iacob: Quare
ita egisti, vt clam me abigeres filias meas qua-
27 si captiuas gladio? * Cur ignorante me fu-
gere voluisti, nec indicare mihi, vt proseque-
rer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, &
28 citharis? * Non es passus vt oscularer filios
29 meos & filias. stultè operatus es. * Et nūc qui-
dem valet manus mea reddere tibi malum; sed
Deus patris tui heri dixit mihi : Caue ne lo-
quaris contra Iacob quicquam durius.
30 * Esto : Ad tuos ire cupiebas, & desiderio
erat tibi domus patris tui. Cur furatus es deos
meos?
31 * Respondit Iacob: Quòd inscio te profe-
E ctus sum, timui ne violenter auferres filias
32 tuas. * Quod autem furti me arguis; apud
quemcunq; inueneris deos tuos, necetur co-
ram fratribus nostris. Scrutare; quicquid tuo-
rum apud me inueneris, aufer. hæc dicens,
ignorabat quòd Rachel furata esset idola.

תרגום אונקלוס

16 ארי כל עתרא דאפריש יי מאבונא דילנא הוא ולבננא וכען כל דאמר יי לך עבד : 17 וקם יעקב ונטל ית בנוהי וית נשוהי
על גמליא : 18 ודבר ית כל גיתוהי וית כל קנייניה דיקנא גיתי קנייניה דיקנא בפדן ארם למיתי לות יצחק אבוהי לארעא
דכנען : 19 ולבן אזל למיגז ית עאניה ונסיבת רחל ית צלמניא די לאבוהא : 20 וכסי יעקב מן לבן ארמאה על דלא חוי
ליה ארי אזיל הוא : 21 ואזל הוא וכל דיליה וקם ועבר ית פרת ושוי ית אפוהי לטורא דגלעד : 22 ואתחואה ללבן ביומא תליתאה
ארי אזל יעקב : 23 ודבר ית אחוהי עמיה ורדף בתרוהי מהלך שבעה יומין ואדביק יתיה בטורא דגלעד : 24 ואתא מימר מן קדם יי
לות לבן ארמאה בחלמא דליליא ואמר ליה אסתמר לך דילמא תמליל עם יעקב מטב עד ביש : 25 ואדביק לבן ית יעקב ויעקב פרס
ית משכניה בטורא ולבן אשרי ית אחוהי בטורא דגלעד : 26 ואמר לבן ליעקב מה עבדת וכסית מני ודברת ית בנתי כשבית
חרבא : 27 למה איטמרת למיזל וכסית מני ולא חויתא לי ושלחיתך פון בחדוא ובתשבחן בתופין ובכנרין : 28 ולא
שבקתני לנשקא לבני ולבנתי כען אסכילתא למעבד : 29 אית חילא בידי למעבד עמכון ביש ואלהא דאבוכון רמשא אמר לי למימר
אסתמר לך ממללא עם יעקב מטב עד ביש : 30 וכען מיזל אזלת ארי חמדא חמידתא לבית אבוך למה נסיבת ית דחלתי :
31 ואתיב יעקב ואמר ללבן ארי דחילית ארי אמרית דילמא תנוס ית בנתך מני : 32 אתר דתשכח ית דחלתך לא יתקיים קדם
אחנא אשתמודע לך מה דעמי וסב לך ולא ידע יעקב ארי רחל נסיבתנון :

‡ *Omnes diuitias & gloriam, quam abstulit* 16
Deus patris nostri, nobis erit & filiis nostris. nunc
ergo quæcunque tibi dixit Deus, fac.
‡ *Surgens autem Iacob, accepit vxores suas, &* 17
filios suos super camelos: ‡ *Et abduxit omnem* 18
substantiam suam, & omnem supellectilem suam,
quam acquisiuit in Mesopotamia; & omnia sua, vt
abiret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.
‡ *Laban autem abiit ad tondendum oues suas:* 19
furata est autem Rachel idola patris sui.
‡ *Abscondit autem Iacob Laban Syro, ne indi-* 20
caret ei, quòd fugit.
‡ *Et fugit ipse, & sua omnia, & transiuit flu-* 21
men; & festinauit in montem Galaad.
‡ *Nunciatum est autem Laban Syro die tertia,* 22
quòd fugit Iacob. ‡ *Et assumens filios suos, &* 23
fratres suos cum eo, persecutus est post eum viã die-
rum septem: & comprehendit eũ in monte Galaad.
‡ *Venit autem Deus ad Laban Syrum per som-* 24
num nocte, & dixit ei: Caue ne fortè loquaris ad
Iacob mala. & comprehendit Laban Iacob.
‡ *Iacob autem fixit tabernaculum suum in mon-* 25
te. Laban autem statuit fratres suos in monte Ga-
laad. ‡ *Dixit autem Laban Iacob: Quid fecisti?* 26
quare fugisti clàm, & furatus es me; & abduxisti
filias meas, quasi captiuas gladio?
‡ *Et si annunciasses mihi, misissem te cum læti-* 27
tia, & cum musicis, & tympanis, & cithara?
‡ *Non dignus habitus sum osculari filios meos,* 38
& filias meas. nunc autem stultè egisti.
‡ *Et nunc autem valet manus mea malefacere* 29
tibi. At Deus patris tui heri ait ad me, dicens: Cu-
stodi teipsum, ne fortè loquaris cum Iacob mala.
‡ *Nunc ergo vade: desiderio enim desiderasti,* 30
in domum patris tui abire: quare furatus es deos
meos?
‡ *Respondit Iacob, & dixit Laban: Dixi* 31
enim, ne fortè auferas filias tuas à me, & om-
nia mea.
‡ *Cognosce ergo quid est tuorum apud me, & ac-* 32
cipe. & non cognouit apud eum nihil. Et dixit Ia-
cob: Apud quem inuenti fuerint dei tui, non viuet
coram fratribus nostris. nesciebat autem Iacob, quòd
Rachel vxor eius furata est eos.

16 ‡ πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν, ἣν ἀφείλετο ὁ θεὸς τοῦ
πατρὸς ἡμῶν, ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν. νῦν οὖν ὅσα σοι
17 εἴρηκεν ὁ θεὸς, ποίει. ‡ ἀναστὰς δὲ ἰακὼβ, ἔλαβε τὰς γυ-
ναῖκας αὐτοῦ, καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καμήλους·
18 ‡ καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν
τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ, ἣν περιεποιήσατο ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ;
καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἀπελθεῖν πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς
γῆν χαναάν.
19 ‡ λάβαν δὲ ᾤχετο κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. ἔκλεψε δὲ ῥα-
χὴλ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς.
20 ‡ ἔκρυψε δὲ ἰακὼβ λάβαν τὸν σύρον, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι
21 αὐτῷ, ὅτι ἀποδιδράσκει. ‡ καὶ ἀπέδρα αὐτὸς, καὶ τὰ αὐτοῦ
πάντα, καὶ διέβη τὸν ποταμὸν, καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος Γαλαάδ.
22 ‡ ἀνηγγέλη δὲ λάβαν τῷ σύρῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτι ἀπέ-
23 δρα ἰακώβ. ‡ καὶ παραλαβὼν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀ-
δελφοὺς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν
ἑπτά. καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ.
24 ‡ ἦλθε δὲ ὁ θεὸς πρὸς λάβαν τὸν σύρον καθ᾽ ὕπνον τὴν νύ-
κτα, καὶ εἶπεν αὐτῷ· φύλαξαι μή ποτε λαλήσῃς πρὸς ἰα-
κὼβ πονηρά. καὶ κατέλαβε λάβαν τὸν ἰακώβ.
25 ‡ ἰακὼβ δὲ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει. λάβαν δὲ
ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ.
26 ‡ εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακὼβ, τί ἐποίησας; ἵνα τί ἀπέδρας κρυ-
φῆ, καὶ ἐκλοποφόρησάς με, καὶ ἀπήγαγες τὰς θυγατέρας μου,
27 ὡς αἰχμαλώτιδας μαχαίρᾳ; ‡ καὶ εἰ ἀνήγγειλάς μοι,
ἐξαπέστειλα ἄν σε μετ᾽ εὐφροσύνης, καὶ μετὰ μουσικῶν, καὶ τυμ-
28 πάνων, καὶ κιθάρας. ‡ οὐ κατηξιώθην φιλῆσαι τὰ παι-
δία μου, καὶ τὰς θυγατέρας μου. νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας.
29 ‡ καὶ νῦν δὲ ἰσχύει ἡ χείρ μου κακοποιῆσαί σε. ὁ δὲ θεὸς τοῦ
πατρός σου χθὲς εἶπε πρός με, λέγων, φύλαξον σεαυτὸν, μή
30 ποτε λαλήσῃς μετὰ ἰακὼβ πονηρά. ‡ νῦν οὖν πεπόρευσαι,
ἐπιθυμίᾳ γὰρ ἐπεθύμησας, εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἀπελ-
θεῖν, ἵνα τί ἔκλεψας τοὺς θεούς μου;
31 ‡ ἀπεκρίθη ἰακὼβ, καὶ εἶπε τῷ λάβαν. εἶπα γὰρ, μή ποτε ἀ-
φέλῃ τὰς θυγατέρας σου ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐμά.
32 ‡ ἐπίγνωθι οὖν τί ἐστι τῶν σῶν παρ᾽ ἐμοί, καὶ λάβε. καὶ οὐκ ἐ-
πέγνω παρ᾽ αὐτῷ οὐδέν. καὶ εἶπεν ἰακώβ· παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρεθῶσιν οἱ
θεοί σου, οὐ ζήσεται ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. οὐκ ᾔδει δὲ ἰα-
κὼβ, ὅτι ῥαχὴλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλεψεν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Quoniam omnes diuitiæ quas abstulit Deus ex patre nostro, nostræ sunt & filiorum nostrorum. Et nunc quodcunque dixerit tibi Deus,
fac. 17 Et surrexit Iacob, & leuauit filios suos & vxores suas super camelos: 18 Et duxit vniuersa pecora sua, & omnem substantiam
suam quam acquisierat in Mesopotamia Syriæ, vt veniret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. 19 Laban autem abierat ad tondendas
oues suas: & tulit Rachel imagines quæ erant patris sui. 20 Et celauit Iacob à Laban Syro, & non indicauit ei quòd ipse proficisceretur.
21 Et abiit ipse & omnia sua, & surrexit & transiuit Euphratem: & posuit faciem suam contra montem Galaad. 22 Et nunciatum est La-
ban in die tertio quòd abiisset Iacob. 23 Et tulit fratres suos secum, & persecutus est post eum itinere septem dierum: & comprehendit eum
in monte Galaad. 24 Et venit verbum à facie Dei ad Laban Syrum in somnio noctis, & dixit ei: Caue tibi ne loquaris cum Iacob
à bono vsque ad malum. 25 Et comprehendit Laban Iacob. Et Iacob tetenderat tabernaculum suum in monte. & Laban col-
locauit fratres suos in monte Galaad. 26 Et dixit Laban ad Iacob: Quid fecisti? & celasti à me, & duxisti filias meas quasi cap-
tiuas gladio? 27 Quare occultè abiisti, & celasti à me, & non indicasti mihi, vt dimitterem te cum gaudio & canticis, cum
tympanis & citharis? 28 Et non permisisti me, vt oscularer filios meos & filias meas? nunc stultè egisti.
29 Et potestas in manu mea, vt facerem vobiscum malum: sed Deus patris vestri hesterna nocte ait mihi, dicens: Caue tibi ne loquaris cum
Iacob à bono vsque ad malum. 30 Et nunc abiens abiisti, quoniam cupiens cupiebas domum patris tui. cur tulisti deos meos?
31 Et respondit Iacob, & dixit ad Laban: Quoniam timui, dicens, ne violenter auferres filias tuas à me.
32 Locus in quo inueneris deum tuum, non permaneat. coram fratribus nostris cognosce quid tuum sit apud me; & tolle tibi. Et nesciebat
Iacob quòd Rachel accepisset eos.

33 * וַיָּבֹא לָבָן בְּאֹהֶל־יַעֲקֹב וּבְאֹהֶל לֵאָה וּבְאֹהֶל שְׁתֵּי
הָאֲמָהֹת וְלֹא מָצָא וַיֵּצֵא מֵאֹהֶל לֵאָה וַיָּבֹא בְּאֹהֶל
34 רָחֵל׃ * וְרָחֵל לָקְחָה אֶת־הַתְּרָפִים וַתְּשִׂמֵם בְּכַר
הַגָּמָל וַתֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם וַיְמַשֵּׁשׁ לָבָן אֶת־כָּל־הָאֹהֶל
35 וְלֹא מָצָא׃ * וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ אַל־יִחַר בְּעֵינֵי אֲדֹנִי
כִּי לוֹא אוּכַל לָקוּם מִפָּנֶיךָ כִּי־דֶרֶךְ נָשִׁים לִי וַיְחַפֵּשׂ
36 וְלֹא מָצָא אֶת־הַתְּרָפִים׃ * וַיִּחַר לְיַעֲקֹב וַיָּרֶב
בְּלָבָן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה־פִּשְׁעִי מַה חַטָּאתִי
37 כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי׃ * כִּי־מִשַּׁשְׁתָּ אֶת־כָּל־כֵּלַי מַה־
מָּצָאתָ מִכֹּל כְּלֵי־בֵיתֶךָ שִׂים כֹּה נֶגֶד אַחַי וְאַחֶיךָ
38 וְיוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ׃ * זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי
עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי׃
39 * טְרֵפָה לֹא־הֵבֵאתִי אֵלֶיךָ אָנֹכִי אֲחַטֶּנָּה מִיָּדִי
40 תְּבַקְשֶׁנָּה גְּנֻבְתִי יוֹם וּגְנֻבְתִי לָיְלָה׃ * הָיִיתִי
בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה וַתִּדַּד שְׁנָתִי מֵעֵינָי׃
41 * זֶה־לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתֶךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע־
עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ
42 וַתַּחֲלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים׃ * לוּלֵי אֱלֹהֵי
אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עַתָּה
רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי אֶת־עָנְיִי וְאֶת־יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה
43 אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אָמֶשׁ׃ * וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב
הַבָּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבָּנִים בָּנַי וְהַצֹּאן צֹאנִי וְכֹל אֲשֶׁר־
אַתָּה רֹאֶה לִי־הוּא וְלִבְנֹתַי מָה־אֶעֱשֶׂה לָאֵלֶּה
44 הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר יָלָדוּ׃ * וְעַתָּה לְכָה נִכְרְתָה
45 בְרִית אֲנִי וָאָתָּה וְהָיָה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃ * וַיִּקַּח
46 יַעֲקֹב אָבֶן וַיְרִימֶהָ מַצֵּבָה׃ * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו
לִקְטוּ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ־גָל וַיֹּאכְלוּ
47 שָׁם עַל־הַגָּל׃ * וַיִּקְרָא־לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב
48 קָרָא לוֹ גַּלְעֵד׃ * וַיֹּאמֶר לָבָן הַגַּל הַזֶּה עֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ
הַיּוֹם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ גַּלְעֵד׃

33 * Ingreſſus itaque Laban tabernaculum Ia-
cob & Liæ,& vtriuſque famulæ, non inuenit.
34 cúmque intraſſet tentorium Rachelis, * Illa
feſtinans abſcondit idola ſubter ſtramenta ca-
meli; & ſedit deſuper. ſcrutantíque omne ten
35 torium,& nihil inuenienti, * ait: Ne iraſca-
tur dominus meus, quòd coram te aſſurgere
nequeo; quia iuxta conſuetudinem fœminarũ
nunc accidit mihi. ſic deluſa ſollicitudo quæ-
36 rentis eſt. * Tuménſque Iacob cum iurgio
ait: Quam ob culpam meam, & ob quod pec-
37 catum meum ſic exarſiſti poſt me? * Et ſcru-
F tatus es omnem ſupellectilem meam. quid in-
ueniſti de cuncta ſubſtantia domus tuæ? Pone
hic coram fratribus meis & fratribus tuis; &
38 iudicent inter me & te. * Idcircò vi-
ginti annis fui tecum. Oues tuæ & capræ
ſteriles non fuerunt: arietes gregis tui non co
39 medi: * Nec captum à beſtia oſtendi tibi. ego
damnum omne reddebam. quicquid furtim
40 peribat, à me exigebas. * Die noctúque æſtu
vrgebar & gelu. fugiebátque ſomnus ab ocu-
41 lis meis. * Sícque per viginti annos in do-
mo tua ſeruiui tibi, quatuordecĩ pro filiabus,
& ſex pro gregibus tuis. Immutaſti quoque
42 mercedẽ meã decẽ vicibus. * Niſi Deus patris
mei Abraam, & timor Iſaac affuiſſet mihi, for-
ſitan modò nudũ me dimiſiſſes. Afflictionem
meã & laborem manuũ mearũ reſpexit Deus;
43 & arguit te heri. * Reſpondit ei Labã: Filię meę
& filij, & greges tui, & omnia quæ cernis mea
ſunt. quid poſſũ facere filiis & nepotib⁹ meis?
44 * Veni ergo & ineamus fœdus, vt ſit teſtimo-
nium inter me & te.
45 * Tulit itaque Iacob lapidem, & erexit il-
46 lum in titulum. * Dixítque fratribus
ſuis: Afferte lapides. qui congregantes, fece-
runt tumulum; comederúntque ſuper eum.
47 * Quem vocauit Laban, Tumulum teſtis: &
G Iacob, Aceruum teſtimonij: vterq; iuxta pro-
48 prietatem linguæ ſuæ. * Dixítque Laban:
Tumulus iſte teſtis erit inter me & te hodie:
& idcircò appellatũ eſt nomen eius Galaad, id
eſt, Tumulus teſtis.

תרגום אונקלוס

33 וְעַאל לָבָן בְּמַשְׁכְּנָא דְיַעֲקֹב וּבְמַשְׁכְּנָא דְלֵאָה וּבְמַשְׁכְּנָא דְתַרְתֵּין לְחֵינָתָא וְלָא אַשְׁכַּח וּנְפַק מִמַּשְׁכְּנָא דְלֵאָה וְעַאל בְּמַשְׁכְּנָא דְרָחֵל׃ 34 וְרָחֵל
נְסֵיבַת יַת צַלְמָנַיָא וְשַׁוְיָתִינוּן בַּעֲבִיטָא דְגַמְלָא וִיתֵיבַת עֲלֵיהוֹן וּמַשֵּׁישׁ לָבָן יַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְלָא אַשְׁכַּח׃ 35 וַאֲמָרַת לַאֲבוּהָא לָא יִתְקוֹף בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי
אֲרֵי לָא אִיכּוֹל לְמֵיקָם מִן קֳדָמָךְ אֲרֵי אוֹרַח נְשִׁין לִי וּבַלֵּשׁ וְלָא אַשְׁכַּח יַת צַלְמָנַיָא׃ 36 וּתְקֵיף לְיַעֲקֹב וּנְצָא עִם לָבָן וַאֲתֵיב יַעֲקֹב
וַאֲמַר לְלָבָן מַה חוֹבִי וּמַה סוּרְחָנִי אֲרֵי רְדַפְתָּא בָתְרָאי׃ 37 אֲרֵי מַשֵּׁישְׁתָּ יַת כָּל מָאנַי מָה אַשְׁכַּחְתָּ מִכֹּל מָאנֵי בֵיתָךְ שַׁוִּי כְעַן קֳדָם
אַחַי וְאַחָךְ וְיוֹכְחוּן בֵּין תַּרְוַנָא׃ 38 דְּנַן עַשְׂרִין שְׁנִין אֲנָא עִמָּךְ רְחֵלָךְ וְעִזָּךְ לָא אַתְכִּילוּ וְדִכְרֵי עָאנָךְ לָא אֲכָלִית׃ 39 חֲבִירָא
לָא אַיְתֵיתִי לָךְ דַּהֲוָת שָׁגְיָא מִן מִנְיָנָא מִנִּי אַתְּ בָּעֵי לַהּ נָטְרֵית בִּימָמָא וְנָטְרֵית בְּלֵילְיָא׃ 40 הֲוֵיתִי בִימָמָא אֲכַלַנִי שַׁרְבָא וּגְלִידָא הֲוָה
נָחֵית עֲלַי בְּלֵילְיָא וְנַדַּת שִׁנְתִּי מֵעֵינָי׃ 41 דְּנַן לִי עַשְׂרִין שְׁנִין בְּבֵיתָךְ פְּלַחְתָּךְ אַרְבַּע עַשְׂרֵה שְׁנִין בְּתַרְתֵּין בְּנָתָךְ וְשִׁית שְׁנִין בְּעָאנָךְ וְאַשְׁנֵיתָא
יַת אַגְרִי עֲשַׂר זִמְנִין׃ 42 אִילוּלָפוֹן אֱלָהֵיהּ דְּאַבָּא אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם וּדְדָחִיל לֵיהּ יִצְחָק הֲוָה בְּסַעְדִי אֲרֵי כְעַן רֵיקָן שַׁלַּחְתָּנִי יַת עַמְלִי וְיַת
לֵיאוּת יְדַי גְּלֵי קֳדָם יְיָ וְאוֹכַח בְּרַמְשָׁא׃ 43 וַאֲתֵיב לָבָן וַאֲמַר לְיַעֲקֹב בְּנָתָא בְּנָתַי וּבְנַיָּא בְּנַי וְעָאנָא עָאנִי וְכֹל דְּאַתְּ חָזֵי לִי הוּא
וְלִבְנָתַי מָה אַעְבֵּיד לְאִלֵּין יוֹמָא דֵין אוֹ לִבְנֵיהֶן דִּילִידָן׃ 44 וּכְעַן אֵיתָא נִגְזַר קְיָם אֲנָא וְאַתְּ וִיהֵא לְסָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ׃ 45 וּנְסֵיב
יַעֲקֹב אַבְנָא וְאַקְמַהּ קָמָא׃ 46 וַאֲמַר יַעֲקֹב לַאֲחוֹהִי לְקוֹטוּ אַבְנִין וּנְסִיבוּ אַבְנִין וַעֲבַדוּ דְגוֹרָא וַאֲכַלוּ תַמָּן עַל דְּגוֹרָא׃ 47 וּקְרָא לֵיהּ לָבָן יְגַר
סָהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קְרָא לֵיהּ גַּלְעֵד׃ 48 וַאֲמַר לָבָן דְּגוֹרָא הָדֵין סָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ יוֹמָא דֵין עַל כֵּן קְרָא שְׁמֵיהּ גַּלְעֵד׃

Ingressus autem Laban, scrutatus est domum 33
Liæ, & non inuenit. & egressus ex domo Liæ, scru-
tatus est domum Iacob, et in domo duarum ancilla-
rum, & non inuenit. ingressus est autem & in do-
mum Rachel. *Rachel autem accepit idola, &* 34
iniecit ea in stramentis cameli; & sedit super eis.
Et dixit patri suo: Non grauiter fer, domine, 35
non potero surgere corã te: quia quæ secundùm con-
suetudinem muliebrium mihi sunt. Scrutatus est au-
tem Laban coram ipso in omni domo, & non inuenit
idola. *Iratus est autem Iacob, & rixatus est cum* 36
Laban. & respondens Iacob, dixit Laban: Quæ ini-
quitas mea, & quid peccatum meum, quòd perse-
cutus es post me? *Et quòd scrutatus es omnia* 37
vasa domus meæ? quid inuenisti de omnibus vasis
tuis? pone hic coram fratribus tuis & fratribus
meis, & arguant inter duos nos.
Hi mihi viginti anni ego sum tecum. oues tuæ 38
& capræ tuæ non fuerunt steriles: arietes ouiũ tua-
rum non comedi. *A bestia comestum non attuli* 39
tibi. ego soluebã à meipso furta diei, & furta noctis.
Fui combustus æstu diei, & glacie noctis. & fu- 40
giebat somnus ab oculis meis. *Isti mihi viginti* 41
anni ego sum in domo tua. seruiui tibi quatuordecim
annos pro filiabus tuis, & sex annos in ouibus tuis.
& decepisti mercedem meam decem agnis. *Nisi* 42
Deus patris mei Abraã fuisset mihi, & timor Isaac,
nunc vacuum me misisses. humilitatem meam, & la-
borẽ manuum mearum vidit Deus: & redarguit
te heri. *Respondens autem Laban, dixit Ia-* 43
cob: Filiæ, filiæ meæ: & filij, filij mei: & pecora,
pecora mea. & omnia quæcunque tu vides, mea
sunt, & filiarum mearum. quid faciam istis hodie,
aut filiis earum quos pepererunt?
Nunc ergo veni: disponamus fœdus ego & 44
tu: & erit in testimonium inter me & te. *Acci-* 45
piens autem Iacob lapidem, statuit eum titulũ. *Di-* 46
xit autẽ Iacob fratribus suis: Colligite lapides. et col-
legerunt lapides, et fecerunt collem: & comederunt
illic super collem, & biberunt. *Et vocauit eũ La-* 47
ban, Collis testimonij: at Iacob vocauit eum, Collis
testis. *Dixit autem Laban: Tumulus iste testis* 48
est inter me & te hodie. propter hoc vocatum est no-
men loci, Collis testificatur.

33 εἰσελθὼν δὲ λάβαν ἠρεύνησε τὸν οἶκον λείας, καὶ οὐχ εὗρεν. καὶ
ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου λείας, ἠρεύνησε τὸν οἶκον ἰακὼβ, καὶ ἐν τῷ
οἴκῳ τῶν δύο παιδισκῶν, καὶ οὐχ εὗρεν. εἰσῆλθε δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον ῥα-
34 χήλ. ῥαχὴλ δὲ ἔλαβε τὰ εἴδωλα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς
35 τὰ σάγματα τῆς καμήλου, καὶ ἐπεκάθισεν αὐτοῖς. καὶ εἶπε
τῷ πατρὶ αὐτῆς, μὴ βαρέως φέρε κύριε, οὐ δύναμαι ἀναστῆναι
ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ κατ' ἐθισμὸν τῶν γυναικείων μοι ἐστίν. ἠρεύ-
νησε δὲ λάβαν ἐνώπιον αὐτῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχ εὗρε τὰ εἴ-
36 δωλα. ὠργίσθη δὲ ἰακὼβ, καὶ ἐμαχέσατο τῷ λάβαν. καὶ ἀπο-
κριθεὶς ἰακὼβ, εἶπε τῷ λάβαν, τί τὸ ἀδίκημά μου; καὶ τί τὸ ἁ-
37 μάρτημά μου ὅτι καταδεδίωξας ὀπίσω μου; καὶ ὅτι ἠρεύνηκας
πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου μου· τί εὗρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν
σου; θὲς ὧδε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ
38 ἐλεγξάτωσαν ἀναμέσον τῶν δύο ἡμῶν. ταῦτά μοι εἴκοσι
ἔτη ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ. τὰ πρόβατά σου, καὶ αἶγές σου οὐκ ἠτεκνώ-
39 θησαν· κριοὺς τῶν προβάτων σου οὐ κατέφαγον. θηριόβρω-
τον οὐκ ἐνήνοχά σοι. ἐγὼ ἀπετίννυον παρ' ἐμαυτοῦ κλέμματα
40 ἡμέρας, καὶ κλέμματα νυκτός. ἐγινόμην συγκαιόμενος
τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀφίστα-
41 το ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. ταῦτά μοι εἴκοσι ἔ-
τη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. ἐδούλευσά σοι δεκατέσσαρα ἔτη
ἀντὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ ἓξ ἔτη ἐν τοῖς προβάτοις σου. καὶ
42 παρελογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν. εἰ μὴ ὁ θεὸς
τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ ἦν μοι, καὶ ὁ φόβος ἰσαὰκ, νῦν ἂν κε-
νόν με ἐξαπέστειλας. τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν πόνον τῶν χει-
43 ρῶν μου εἶδεν ὁ θεὸς· καὶ ἤλεγξέ σε χθές. ἀποκριθεὶς δὲ λά-
βαν, εἶπε τῷ ἰακὼβ· αἱ θυγατέρες, θυγατέρες μου· καὶ οἱ υἱοί,
υἱοί μου· καὶ τὰ κτήνη, κτήνη μου. καὶ πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς, ἐμά ἐστι,
καὶ τῶν θυγατέρων μου. τί ποιήσω ταύταις σήμερον, ἢ τοῖς
44 τέκνοις αὐτῶν, οἷς ἔτεκον; νῦν οὖν δεῦρο διαθῶμαι διαθή-
κην ἐγὼ καὶ σύ. καὶ ἔσται εἰς μαρτύριον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
45 σοῦ. λαβὼν δὲ ἰακὼβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην.
46 εἶπε δὲ ἰακὼβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, συλλέγετε λίθους, καὶ συ-
νέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν· καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ
47 βουνοῦ, καὶ εἶπον. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν λάβαν, βουνὸς τῆς μαρ-
48 τυρίας. ὁ δὲ ἰακὼβ ἐκάλεσεν αὐτὸν, βουνὸς μάρτυς. εἶπε
δὲ λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ
σήμερον. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βουνὸς μαρ-
τυρεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et ingressus est Laban in tabernaculum Iacob, & in tabernaculum Liæ, & in tabernaculum duarum concubinarum; & non inuenit. & egressus est de tabernaculo Liæ, & ingressus est in tabernaculum Rachelis. 34 Rachel autem accepit imagines, & posuit eas in stramentis cameli; & sedit desuper. & attrectauit Laban vniuersa quæ erant in tabernaculo, & non inuenit. 35 Et dixit patri suo: Ne displiceat in oculis domini mei, quoniam non possum surgere coram te: consuetudo enim mulierum est mihi. Et scrutatus est, & non inuenit imagines. 36 Et iratus est Iacob, & rixatus est cum Laban. & respondens Iacob, dixit ad Laban: Quæ est iniquitas mea, & quod est delictum meum, quia persecutus es post me? 37 Quoniã attrectasti omnia vasa mea; quid inuenisti de vniuersis vasis domus tuæ? pone nunc corã fratribus meis & fratribus tuis, & iudicent inter nos ambos. 38 Istis viginti annis quibus ego fui apud te, oues tuæ & capræ tuæ non fuerunt orbatæ: & arietes ouiũ tuarum non comedi. 39 Dilaceratum non adduxi tibi: quod deficiebat ex numero, à me tu quærebas illud: custodiebam in die, & custodiebam in nocte. 40 In die consumabat me æstus, & glacies descendebat super me in nocte: & recessit somnus ab oculis meis. 41 Istis viginti annis seruiui tibi in domo tua: quatuordecim annis pro duabus filiabus tuis, & sex annis pro ouibus tuis: & mutasti mercedem meam decem vicibus. 42 Nisi quòd Deus patris mei Deus Abrahæ, & ille quem timebat Isaac fuisset in adiutorium meum, iam nunc vacuum me dimisisses. labor meus & afflictio manuum mearũ manifesta sunt corã Deo: & arguit te hesterna nocte. 43 Et respondit Laban & dixit ad Iacob: Filiæ, sunt filiæ meæ: & filij, sunt filij mei; & oues, sunt oues meæ: & quodcunq; tu vides, meum est: & quid faciam istis filiabus meis hodie, aut filiis earũ quos pepererunt? 44 Et nunc veni, ineamus fœdus ego & tu: & sit in testimonium inter me & te. 45 Et tulit Iacob lapidem, & erexit eum in titulum. 46 Et ait Iacob fratribus suis: Colligite lapides: & tulerunt lapides, & fecerunt aceruum; & comederunt ibi super aceruum. 47 Et vocauit eum Laban, Aceruum testimonij: Iacob autem appellauit eum, Galaad. 48 Et ait Laban: Aceruus iste erit testis inter me & inter te hodie: ideò appellauit nomen eius, Galaad.

49 וְהַמִּצְפָּה אֲשֶׁר אָמַר יִצֶף יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ כִּי
50 נִסָּתֵר אִישׁ מֵרֵעֵהוּ׃ אִם־תְּעַנֶּה אֶת־בְּנֹתַי וְאִם־
תִּקַּח נָשִׁים עַל־בְּנֹתַי אֵין אִישׁ עִמָּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים
51 עֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃ וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הִנֵּה הַגַּל
הַזֶּה וְהִנֵּה הַמַּצֵּבָה אֲשֶׁר יָרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃
52 עֵד הַגַּל הַזֶּה וְעֵדָה הַמַּצֵּבָה אִם־אָנִי לֹא־
אֶעֱבֹר אֵלֶיךָ אֶת־הַגַּל הַזֶּה וְאִם־אַתָּה לֹא־
תַעֲבֹר אֵלַי אֶת־הַגַּל הַזֶּה וְאֶת־הַמַּצֵּבָה הַזֹּאת
53 לְרָעָה׃ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי נָחוֹר יִשְׁפְּטוּ
בֵינֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו
54 יִצְחָק׃ וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בָּהָר וַיִּקְרָא לְאֶחָיו לֶאֱכָל־
55 לָחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיָּלִינוּ בָּהָר׃ וַיַּשְׁכֵּם לָבָן בַּבֹּקֶר
וַיְנַשֵּׁק לְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֶתְהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב
לָבָן לִמְקֹמוֹ׃

לב

1 וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ־בוֹ מַלְאֲכֵי
2 אֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים
זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם׃
3 וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל־עֵשָׂו אָחִיו
4 אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם׃ וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה
תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם־לָבָן
5 גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד־עָתָּה׃ וַיְהִי־לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד
וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֶיךָ׃
6 וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל־יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־אָחִיךָ
אֶל־עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ׃
7 וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
וְאֶת־הַצֹּאן וְאֶת־הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת׃
8 וַיֹּאמֶר אִם־יָבוֹא עֵשָׂו אֶל־הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ
9 וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי
אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוָה הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב
לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ׃

49 Et adiecit Laban: Intueatur & iudicet Dñs
50 inter nos, quando receſſerimus à nobis: Si af-
flixeris filias meas, & ſi introduxeris alias vxo-
res ſuper eas. Nullus ſermonis noſtri teſtis eſt
51 abſq; Deo, qui pręſens reſpicit. Dixítq; rurſus
ad Iacob: En tumulus hic & lapis quẽ erexi, in-
52 ter me & te teſtis erit. Tumulus, inquã, iſte &
lapis ſint in teſtimoniũ: ſi aut ego tranſiero il-
lum pergens ad te, aut tu pręterieris malũ mi-
53 hi cogitans. Deus Abraam & Deus Nachor
iudicet inter nos, Deus patris eorum. Iurauit
54 ergo Iacob per timorem patris ſui Iſaac. Im-
molatiſque victimis in monte, vocauit fratres
ſuos vt ederent panem. qui cùm comediſſent,
55 manſerunt ibi. Laban verò de nocte conſur-
gens, oſculatus eſt filios & filias ſuas: & bene-
dixit illis, reuerſuſque eſt in locum ſuum.

CAP. XXXII.

1 IAcob autẽ abiit in itinere quo cœperat: fue-
2 runtq; ei obuiam angeli Dei. Quos cùm vi-
A diſſet, ait: Caſtra Dei ſũt hæc. & appellauit no
3 men loci illius Manaim, id eſt Caſtra. Miſit
autem & nuncios ante ſe ad Eſau fratrem ſuũ
4 in terra Seir, in regione Edom. Præcepitq; eis
dicens: Sic loquimini domino meo Eſau. hæc
dicit frater tuus Iacob: Apud Laban peregri-
natus ſum; & fui vſque in præſentem diem.
5 Habeo boues, & aſinos, & oues & ſeruos &
ancillas: mittoq; nunc legationẽ ad dominũ
meum, vt inueniam gratiam in conſpectu
6 tuo. Reuerſique ſunt nuncij ad Iacob, di-
centes: Venimus ad Eſau fratrem tuum, & ec-
ce properat in occurſum tuum cum quadrin
7 gentis viris. Timuit Iacob valdè: & per-
territus diuiſit populum qui ſecum erat: gre-
ges quoque & oues, & boues, & camelos, in
duas turmas:
8 Dicens: Si venerit Eſau ad vnam turmam,
& percuſſerit eam, alia turma, quæ reliqua eſt,
ſaluabitur.
9 Dixítque Iacob: Deus patris mei Abraam,
& Deus patris mei Iſaac, Domine qui dixiſti
mihi, Reuertere in terram tuam, & in locum
natiuitatis tuæ, & benefaciam tibi.

תרגום אונקלוס

49 וְסָכוּתָא דַאֲמַר יִסֵךְ מֵימְרָא דַייָ בֵּינִי וּבֵינָךְ אֲרֵי נִתְכַּסֵי גְּבַר מֵחַבְרֵיהּ׃ 50 אִם תְּעַנֵי יַת בְּנָתַי וְאִם תִּסַּב נְשִׁין עַל בְּנָתַי לֵית אֱנָשׁ עִמָּנָא
חֲזִי מֵימְרָא דַייָ סָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ׃ 51 וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב הָא דְגוֹרָא הָדֵין וְהָא קָמְתָא דַאֲקֵימִית בֵּינִי וּבֵינָךְ׃ 52 סָהִיד דְּגוֹרָא הָדֵין וְסָהֲדָא
קָמְתָא אִם אֲנָא לָא אֶעְבַּר לְוָתָךְ יַת דְּגוֹרָא הָדֵין וְאִם אַתְּ לָא תֶעְבַּר לְוָתִי יַת דְּגוֹרָא הָדֵין וְיַת קָמְתָא הָדָא לְבִישׁוּ׃ 53 אֱלָהֵיהּ דְאַבְרָהָם וֵאלָהֵיהּ
דְנָחוֹר יְדוּנוּן בֵּינָנָא אֱלָהֵיהּ דַאֲבוּהוֹן וְקַיֵּים יַעֲקֹב בִּדְדָחִיל לֵיהּ אֲבוּהִי יִצְחָק׃ 54 וּנְכֵיס יַעֲקֹב נִכְסָתָא בְּטוּרָא וּקְרָא לַאֲחוּהִי לְמֵיכַל
לַחְמָא וַאֲכַלוּ לַחְמָא וּבִיתוּ בְּטוּרָא׃ 55 וְאַקְדִּים לָבָן בְּצַפְרָא וְנַשֵּׁיק לִבְנוֹהִי וְלִבְנָתֵיהּ וּבָרִיךְ יָתְהוֹן וַאֲזַל וְתָב לָבָן לְאַתְרֵיהּ׃
לב 1 וְיַעֲקֹב אֲזַל לְאוֹרְחֵיהּ וְעָרְעוּ בֵיהּ מַלְאֲכַיָּא דַייָ׃
2 וַאֲמַר יַעֲקֹב כַּד חֲזָנוּן מַשְׁרִיתָא מִן קֳדָם יְיָ דֵּין וּקְרָא שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא מַחֲנָיִם׃ 3 וּשְׁלַח יַעֲקֹב אִזְגַּדִּין קֳדָמוֹהִי לְוַת עֵשָׂו
אֲחוּהִי לְאַרְעָא דְשֵׂעִיר חַקְלָא דֶאֱדוֹם׃ 4 וּפַקֵּיד יָתְהוֹן לְמֵימַר כִּדְנַן תֵּימְרוּן לְרִבּוֹנִי לְעֵשָׂו כִּדְנַן אֲמַר עַבְדָּךְ יַעֲקֹב עִם לָבָן דָּרֵית
וְאוֹחֲרֵית עַד כְּעַן׃ 5 וַהֲווֹ לִי תּוֹרִין וַחֲמָרִין עָאן וְעַבְדִּין וְאַמְהָן וּשְׁלַחִית לְחַוָּאָה לְרִבּוֹנִי לְאַשְׁכָּחָא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ׃ 6 וְתָבוּ אִזְגַּדַּיָּא לְוַת
יַעֲקֹב לְמֵימַר אֲתֵינָא לְוַת אֲחוּךְ לְוַת עֵשָׂו וְאַף אָזֵיל לְקַדְמוּתָךְ וְאַרְבַּע מְאָה גֻּבְרִין עִמֵּיהּ׃ 7 וּדְחִיל יַעֲקֹב לַחֲדָא וְעָקַת לֵיהּ וּפַלֵּיג יַת עַמָּא דְעִמֵּיהּ
וְיַת עָנָא וְיַת תּוֹרֵי וְגַמְלַיָּא לִתְרֵין מַשִּׁרְיָן׃ 8 וַאֲמַר אִם יֵיתֵי עֵשָׂו לְמַשְׁרִיתָא חֲדָא וְיִמְחִינַהּ וִיהֵא מַשְׁרִיתָא דְיִשְׁתְּאַר לְשֵׁיזָבוּתָא׃
9 וַאֲמַר יַעֲקֹב אֱלָהֵיהּ דְאַבָּא אַבְרָהָם וֵאלָהֵיהּ דְאַבָּא יִצְחָק יְיָ דַאֲמַר לִי תּוּב לְאַרְעָךְ וּלְיַלָּדוּתָךְ וְאוֹטֵיב עִמָּךְ׃

Et viſio quam dixit. reſpiciat Deus inter me & te; quia diſcedemus alter ab altero. 45

Si humiliaueris filias meas, ſi acceperis vxores ſuper filias meas, vide, nullus nobiſcum eſt; Deus teſtis inter me & te. 50

Et dixit Laban Iacob: Ecce tumulus iſte & titulus, quem ſtatui inter me & te, teſtis eſt. 52

Tumulus iſte & titulus, quem ſtatui, hic teſtis eſt. ſi enim tranſgrediar ego ad te, neque tu tranſgre diaris ad me collem iſtum & titulum iſtum in malitia. 52
Deus Abraam & Deus Nachor iudicabit inter nos. & iurauit Iacob per timorem Iſaac patris ſui. 53
Et ſacrificauit ſacrificium in monte. & vocauit fratres ſuos, & comederunt & biberunt; & dormierunt in monte. 54

Surgens autem Laban manè, oſculatus eſt filios & filias ſuas, & benedixit eis. & reuerſus eſt Laban in locum ſuum. 55

CAP. XXXII.

Et Iacob abiit viam ſuam. & reſpiciens, vidit caſtra Dei caſtrametata; & obuiauerunt ei angeli Dei. 1
Dixit autem Iacob, quando vidit eos, Caſtra Dei iſta. et vocauit nomen loci illius, Caſtra. 2

Miſit autem Iacob antè ad Eſau fratrem ſuum in terram Seir, in regionem Edom. 3

Et præcepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo Eſau: ſic dicit ſeruus tuus Iacob: Cum Laban habitaui, & moratus ſum vſque nunc. 4

Et fuerunt mihi boues, & aſini, & oues, & ſerui, & ancillæ. & miſi domino meo Eſau nunciare, vt inueniat ſeruus tuus gratiam coram te. 5

Et reuerſi ſunt nuncij ad Iacob, dicentes: Venimus ad fratrem tuum Eſau. & ecce ipſe venit in occurſum tuum, & quadringenti viri cum eo. 6

Timuit autem Iacob valdè, & dubitauit: & diuiſit populum qui cum eo, & boues & oues, in duas turmas. 7

Et dixit Iacob: Si venerit Eſau ad turmam vnam, & percuſſerit eam, erit turma ſecunda vt ſaluetur. 8

Dixit autem Iacob: Deus patris mei Abraam, & Deus patris mei Iſaac; Domine qui dixiſti mihi, Reuertere in terram natiuitatis tuæ, & bene tibi faciam. 9

49 καὶ ἡ ὅρασις ἣν εἶπεν. ἐπίδοι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
σοῦ. ὅτι ἀποστησόμεθα ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου.
50 εἰ ταπεινώσῃς τὰς θυγατέρας μου, εἰ λάβῃς γυναῖκας
ἐπὶ ταῖς θυγατράσι μου, ὅρα, οὐθεὶς μεθ᾽ ἡμῶν ἐστιν· ὁ θεὸς
51 μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. καὶ εἶπε λάβαν τῷ ἰα-
κὼβ, ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα ἀναμέσον ἐμοῦ
52 καὶ σοῦ, μαρτυρεῖ. ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα,
αὕτη μαρτυρεῖ. ἐάν τε γὰρ διαβῶ ἐγὼ πρός σε, μὴ δὲ σὺ διαβῇς
πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν στήλην ταύτην ἐπὶ κακίᾳ.
53 ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς ναχὼρ κρινεῖ ἀναμέσον ἡμῶν.
καὶ ὤμοσεν ἰακὼβ κατὰ τοῦ φόβου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
54 καὶ ἔθυσε θυσίαν ἐν τῷ ὄρει· καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει.
55 ἀναστὰς δὲ λάβαν τοπρωῒ, κατεφίλησε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς
θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἀποστραφεὶς λά-
βαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

λβ'.

1 Καὶ ἰακὼβ ἀπῆλθε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἀναβλέψας,
εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν. καὶ συνήντησαν
2 αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ ἰακὼβ, ἡνίκα εἶ-
δεν αὐτούς· παρεμβολὴ θεοῦ αὕτη. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τό-
3 που ἐκείνου, παρεμβολαί. ἀπέστειλε δὲ ἰακὼβ ἔμπροσθεν
πρὸς ἠσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς γῆν σηεὶρ, εἰς χώραν ἐδώμ.
4 καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου
ἠσαῦ, οὕτως λέγει ὁ παῖς σου ἰακὼβ, μετὰ λάβαν παρῴκησα,
5 καὶ ἐχρόνισα ἕως τοῦ νῦν· καὶ ἐγένοντό μοι βόες, καὶ ὄ-
νοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι. καὶ ἀπέστειλα τῷ
κυρίῳ μου ἠσαῦ ἀπαγγεῖλαι, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναν-
6 τίον σου. καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς ἰακὼβ,
λέγοντες, ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου ἠσαῦ· καὶ ἰδοὺ αὐτὸς
ἔρχεται εἰς συνάντησίν σου, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ.
7 ἐφοβήθη δὲ ἰακὼβ σφόδρα, καὶ ἠπορεῖτο. καὶ διεῖ-
λε τὸν λαὸν τὸν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰ πρόβατα εἰς
8 δύο παρεμβολάς. καὶ εἶπεν ἰακὼβ, ἐὰν ἔλθῃ ἠσαῦ εἰς
παρεμβολὴν μίαν, καὶ κόψῃ αὐτήν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ
δευτέρα εἰς τὸ σώζεσθαι.
9 εἶπε δὲ ἰακὼβ, ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς
τοῦ πατρός μου ἰσαὰκ, κύριε ὁ εἰπών μοι, ἀπότρεχε εἰς τὴν γῆν
τῆς γενέσεώς σου, καὶ εὖ σοι ποιήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[49] Et ſpeculam, quia dixit: Speculetur verbum Domini inter me & te, quando abſentes fuerimus vnuſquiſque à proximo ſuo. [50] Si afflixeris filias meas, & ſi acceperis vxores ſuper filias meas, non eſt vir nobiſcum, vide quòd verbum Domini eſt teſtis inter me & te. [51] Et dixit Laban ad Iacob: Ecce tumulus iſte: & ecce titulus quem erexi inter me & te. [52] Teſtis tumulus iſte, & teſtis titulus, quòd ego non tranſibo tumulum hunc ad te, & quòd tu non pertranſibis tumulum hunc & titulum hunc in malum mihi. [53] Deus Abraham & Deus Nachor iudicent inter nos, Deus patrum eorum. Et iurauit Iacob per illum quem timebat pater ſuus Iſaac. [54] Et immolauit Iacob victimam in monte, & vocauit fratres ſuos, vt comederent panem: & comederunt panem, & dormierunt in monte. [55] Et ſurrexit Laban manè, & oſculatus eſt filios ſuos & filias ſuas, & benedixit eis: & abiit. & reuerſus eſt Laban in locum ſuum.

CAP. XXXII.

IAcob autem abiit per viam ſuam: & obuiauerunt ei angeli Dei. [2] Et ait Iacob quando vidit eos: Caſtra à facie Dei ſunt hæc. Et vocauit nomen loci illius, Manaim. [3] Et miſit Iacob nuncios ante ſe ad Eſau fratrem ſuum, ad terram Seir regionis Idumeæ. [4] Et præcepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo Eſau: hæc dicit ſeruus tuus Iacob: Apud Laban peregrinatus ſum, & moratus ſum vſque nunc. [5] Habeoque boues & aſinos, & ſeruos & ancillas: & mitto vt indicem domino meo, vt inueniam gratiam in oculis tuis. [6] Et reuerſi ſunt nuncij ad Iacob, dicentes: Venimus ad fratrem tuum Eſau: & ipſe quoque venit in occurſum tuum, & quadringenti viri cum eo. [7] Et timuit Iacob valdè, & anguſtiatus eſt: & diuiſit populum qui erat cum eo, & oues, & boues, & camelos in duas turmas. [8] Et ait: Si venerit Eſau ad vnam turmam, & percuſſerit eam, turma quæ reliqua eſt, ſaluabitur. [9] Et dixit Iacob: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Iſaac, Dominus qui dixit mihi: Reuertere in terram tuam, & in locum natiuitatis tuæ: & benefaciam tibi.

10 * קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֱמֶת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן
11 הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת׃ * הַצִּילֵנִי נָא
מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי־יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן־יָבוֹא וְהִכַּנִי
12 אֵם עַל־בָּנִים׃ * וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב
עִמָּךְ וְשַׂמְתִּי אֶת־זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר
13 מֵרֹב׃ * וַיָּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיִּקַּח מִן־הַבָּא
14 בְיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו׃ * עִזִּים מָאתַיִם
וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים׃
15 * גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים פָּרוֹת
אַרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה אֲתֹנֹת עֶשְׂרִים וַעְיָרִם עֲשָׂרָה׃
16 * וַיִּתֵּן בְּיַד־עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו
עִבְרוּ לְפָנַי וְרֶוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר׃
17 * וַיְצַו אֶת־הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגָּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי
וּשְׁאֵלְךָ לֵאמֹר לְמִי־אַתָּה וְאָנָה תֵלֵךְ וּלְמִי אֵלֶּה
18 לְפָנֶיךָ׃ * וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה
19 לַאדֹנִי לְעֵשָׂו וְהִנֵּה גַם־הוּא אַחֲרֵינוּ׃ * וַיְצַו גַּם אֶת־
הַשֵּׁנִי גַּם אֶת־הַשְּׁלִישִׁי גַּם אֶת־כָּל־הַהֹלְכִים אַחֲרֵי
הָעֲדָרִים לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן אֶל־עֵשָׂו בְּמֹצַאֲכֶם
20 אֹתוֹ׃ * וַאֲמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי־אָמַר
אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהֹלֶכֶת לְפָנָי וְאַחֲרֵי־כֵן אֶרְאֶה
21 פָנָיו אוּלַי יִשָּׂא פָנָי׃ * וַתַּעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל־פָּנָיו וְהוּא
22 לָן בַּלַּיְלָה־הַהוּא בַּמַּחֲנֶה׃ * וַיָּקָם בַּלַּיְלָה הוּא וַיִּקַּח
אֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת־שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו וְאֶת־אַחַד עָשָׂר
23 יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֵת מַעֲבַר יַבֹּק׃ * וַיִּקָּחֵם וַיַּעֲבִרֵם אֶת־
24 הַנָּחַל וַיַּעֲבֵר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ׃ * וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ
25 וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר׃ * וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל
לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף־יְרֵכוֹ וַתֵּקַע כַּף־יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ׃
26 * וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ
כִּי אִם־בֵּרַכְתָּנִי׃

10 * Minor sum cunctis miserationibus tuis, &
B veritate tua, quam explesti seruo tuo. In bacu-
lo meo transiui Iordanem istum, & nunc cum
11 duabus turmis regredior. * Erue me de ma-
nu fratris mei Esau: quia valdè eum timeo, ne
fortè veniens, percutiat matrem cum filiis.
12 * Tu locutus es quòd benefaceres mihi: &
dilatares semẽ meum sicut arenam maris, quę
13 prę multitudine numerari non potest. * Cum-
que dormisset ibi nocte illa, separauit de his
14 quæ habebat munera Esau fratri suo: * Capras
ducentas, hircos viginti: oues ducentas, & a-
15 rietes viginti: * Camelos fœtas cum pullis
suis triginta; vaccas quadraginta, & tauros vi-
ginti; asinas viginti, & pullos earum decem.
16 * Et misit per manus seruorum suorum sin-
gulos seorsum greges. dixitq́; pueris suis: An-
tecedite me, & sit spatium inter gregẽ & gre-
17 gem. * Et præcepit priori, dicens: Si obuium
habueris fratrem meum Esau, & interrogaue-
rit te, Cuius es? aut, quò vadis? aut, cuius sunt
18 ista quæ sequeris? * Respondebis: Serui tui
C Iacob. munera misit domino suo Esau: ipse
19 quoque post nos venit. * Similiter dedit man-
data secundo & tertio, & cunctis qui seque-
bantur greges, dicens: Iisdem verbis loquimi-
20 ni ad Esau, cùm inueneritis eum. * Et adde-
tis: Ipse quoque seruus tuus Iacob iter nostrũ
insequitur. dixit enim: Placabo illum mune-
ribus quæ præcedunt: & posteà videbo illum.
21 forsitan propiciabitur mihi. * Præcesserunt
itaque munera ante eum. ipse verò mansit no
22 cte illa in castris. * Cumque maturè surre-
xisset, tulit duas vxores suas, & totidem famu
las cum vndecim filiis, & transiuit vadum Ia-
23 boch. * Traductisque omnibus quæ ad se
24 pertinebant, * Mansit solus. & ecce vir lu-
ctabatur cum eo vsque mane.
25 * Qui cùm videret quòd eum superare non
posset, tetigit neruum femoris eius, & statim
emarcuit.
26 * Dixitque ad eum: Dimitte me. iam enim
D ascendit aurora. Respondit: Non dimittam
te, nisi benedixeris mihi.

תרגום אונקלוס

10 זְעֵירָן זָכְוָתִי מִכֹּל חִסְדִּין וּמִכָּל טַבְוָן דַּעֲבַדְתָּ עִם עַבְדָּךְ אֲרֵי יְחִידָאִי עֲבָרִית יָת יַרְדְּנָא הָדֵין וּכְעַן הֲוֵיתִי לִתְרֵין מַשִּׁרְיָן׃ 11 שֵׁיזְבְנִי כְעַן
מִידָא דַאֲחִי מִידָא דְעֵשָׂו אֲרֵי דָחֵיל אֲנָא יָתֵיהּ דִּילְמָא יֵיתֵי וְיִקְטְלִינַנִי אִמָּא עַל בְּנַיָּא׃ 12 וְאַתְּ אֲמַרְתְּ אוֹטָבָא אוֹטֵיב עִמָּךְ וַאֲשַׁוֵּי יָת בְּנָךְ סַגִּיאִין
כְּחָלָא דְיַמָּא דְּלָא יִתְמְנוּן מִסְּגֵי׃ 13 וּבָת תַּמָּן בְּלֵילְיָא הַהוּא וּנְסֵיב מִדְּאַיְתִי בִידֵיהּ תִּקְרֻבְתָּא לְעֵשָׂו אֲחוּהִי׃ 14 עִזֵּי מָאתָן וּתְיָשַׁיָּא עֶשְׂרִין
רַחֲלֵי מָאתָן וְדִכְרֵי עֶשְׂרִין׃ 15 גַּמְלֵי מֵינִיקָתָא וּבְנֵיהוֹן תְּלָתִין תּוֹרָתָא אַרְבְּעִין וְתוֹרֵי עַשְׂרָא אַתְנָן עֶשְׂרִין וְעִילֵי עַשְׂרָה׃ 16 וִיהַב בְּיַד
עַבְדוֹהִי עֶדְרָא עֶדְרָא בִּלְחוֹדוֹהִי וַאֲמַר לְעַבְדוֹהִי עֱבַרוּ קֳדָמַי וּרְוְחָא תְּשַׁווֹן בֵּין עֶדְרָא וּבֵין עֶדְרָא׃ 17 וּפַקֵּיד יָת קַדְמָאָה לְמֵימַר אֲרֵי יְעָרְעִנָּךְ עֵשָׂו
אֲחִי וְיִשְׁאֲלִינָּךְ לְמֵימַר דְּמַאן אַתְּ וּלְאָן אַתְּ אָזֵיל וּלְמַאן אִלֵּין דִּקְדָמָךְ׃ 18 וְתֵימַר דְּעַבְדָּךְ דְּיַעֲקֹב תִּקְרֻבְתָּא הִיא דִּמְשַׁלְּחָא לְרִבּוֹנִי
לְעֵשָׂו וְהָא אַף הוּא אָתֵי בַתְרָנָא׃ 19 וּפַקֵּיד אַף יָת תִּנְיָנָא אַף יָת תְּלִיתָאָה אַף יָת כָּל דְּאָזְלִין בָּתַר עֶדְרַיָּא לְמֵימַר כְּפִתְגָמָא הָדֵין תְּמַלְּלוּן עִם
עֵשָׂו כַּד תַּשְׁכְּחוּן יָתֵיהּ׃ 20 וְתֵימְרוּן אַף הָא עַבְדָּךְ יַעֲקֹב אָתֵי בַתְרָנָא אֲרֵי אֲמַר אֲנִחֵינֵיהּ לְרֻגְזֵיהּ בְּתִקְרֻבְתָּא דְּאָזְלָא קֳדָמַי וּבָתַר כֵּן אֶחֱזֵי
אַפּוֹהִי מָאִים יִסַּב אַפַּי׃ 21 וַעֲבַרַת תִּקְרֻבְתָּא עַל אַפּוֹהִי וְהוּא בָת בְּלֵילְיָא הַהוּא בְּמַשְׁרִיתָא׃ 22 וְקָם בְּלֵילְיָא הוּא וּדְבַר יָת תַּרְתֵּין
נְשׁוֹהִי וְיָת תַּרְתֵּין לְחֵינָתֵיהּ וְיָת חַד עֲשַׂר בְּנוֹהִי וַעֲבַר יָת מַעֲבַר יוּבְקָא׃ 23 וְדַבְּרִינוּן וְאַעְבְּרִינוּן יָת נַחְלָא וְאַעְבַּר יָת דִּילֵיהּ׃ 24
וְאִשְׁתְּאַר יַעֲקֹב בִּלְחוֹדוֹהִי וְאִשְׁתַּדַּל גַּבְרָא עִמֵּיהּ עַד מִיסַּק צַפְרָא׃ 25 וַחֲזָא אֲרֵי לָא יְכֵיל לֵיהּ וּקְרֵיב בִּפְתֵי יַרְכֵּיהּ וְזָע פְּתֵי יַרְכָּא דְיַעֲקֹב
כְּאִשְׁתַּדָּלוּתֵיהּ עִמֵּיהּ׃ 26 וַאֲמַר שַׁלְּחַנִי אֲרֵי סְלֵיק צַפְרָא וַאֲמַר לָא אֲשַׁלְּחִינָּךְ אֱלָהֵין בָּרֵכְתַּנִי׃

*Sufficiat mihi ab omni iustitia, & ab omni ve- 10
ritate, quam fecisti seruo tuo. in enim virga mea hac
transiui Iordanem hunc. nunc autem factus sum in
duas turmas. *Erue me de manu fratris mei, 11
de manu Esau: quia timeo eum ego, ne fortè veniēs
percutiat me, & matrem super filios.
*Tu autem dixisti: Benè tibi faciam: & ponam 12
semen tuum sicut arenam maris, quæ nō numerabi-
tur præ multitudine.
*Et dormiuit illic nocte illa. & accepit de qui- 13
bus ferebat dona, & misit Esau fratri suo.
*Capras ducentas, hircos viginti: oues ducen- 14
tas, arietes viginti:
*Camelos lactantes, & filios eorum triginta: 15
boues quadraginta, tauros viginti, asinos viginti,
& pullos decem.
*Et dedit ea per manum seruis suis greges singu- 16
lariter. & dixit pueris suis: Ite ante me, & spaciū
facite inter gregem & gregem.
*Et præcepit primo, dicens: Si tibi obuiauerit 17
Esau frater meus, et interrogauerit te, dicens, Cuius
es? & quò vadis? & cuius ea quæ vadunt ante te?
*Dices: Serui tui Iacob: dona misit domino meo 18
Esau: & ecce ipse post nos.
*Et præcepit primo, & secundo, & tertio, & 19
omnibus antecedentibus post greges istos, dicens, Se-
cundùm verbum hoc loquimini Esau, cùm inuene-
ritis eum vos. *Et dicetis: Ecce seruus tuus ve- 20
nit post nos. dixit enim, Placabo faciem eius in donis
præcedentibus: & post hoc videbo faciem eius: for-
sitan enim suscipiet faciem meam.
*Et præcesserunt munera ante faciem suam. 21
*Ipse autem dormiuit nocte illa in castris. Sur- 22
gens autem nocte illa, accepit duas mulieres, et duas
ancillas, & vndecim filios suos, & transiuit tran-
situm Iaboch. *Et accepit eos, & transiuit tor- 23
rentem: & traduxit omnia sua.
*Relictus est autem Iacob solus. & luctabatur 24
homo cum eo vsque ad mane. *Vidit autem quòd 25
non potest ad eum. & tetigit latitudinem femoris e-
ius, & emarcuit latitudo femoris Iacob cùm lucta-
retur ipse cum eo. *Et dixit ei: Dimitte me. a- 26
scendit enim diluculum. ille autem dixit: Non te di-
mittam, nisi mihi benedixeris.

10 *ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ ἀπὸ πάσης ἀ-
ληθείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ
διέβην τὸν ἰορδάνην τοῦτον. νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμβο-
11 λάς. *ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐκ χειρὸς
ἠσαῦ· ὅτι φοβοῦμαι αὐτὸν ἐγὼ, μή ποτε ἐλθὼν πατάξῃ με, καὶ
12 μητέρα ἐπὶ τέκνοις. *σὺ δὲ εἶπας, εὖ σοι ποιήσω. καὶ θή-
σω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἀρι-
13 θμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. *καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ τὴν
νύκτα ἐκείνην. καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερε δῶρα, καὶ ἐξαπέστειλεν ἠ-
14 σαῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· *αἶγας διακοσίας, τράγους
15 εἴκοσι, πρόβατα διακόσια, κριοὺς εἴκοσι· *καμήλους
θηλαζούσας, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν τριάκοντα, βόας τεσσαρά-
κοντα, ταύρους εἴκοσι, ὄνους εἴκοσι, καὶ πώλους δέκα.
16 *καὶ ἔδωκεν αὐτὰ διὰ χειρὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποίμνια
κατὰ μόνας. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, πορεύεσθε ἔμπροσθέν
μου, καὶ διάστημα ποιεῖτε ἀναμέσον ποίμνης καὶ ποίμνης.
17 *καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, λέγων, ἐάν σοι συναντήσῃ ἠ-
σαῦ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἐρωτᾷ σε, λέγων, τίνος εἶ; καὶ ποῦ πο-
ρεύῃ; καὶ τίνος τὰ προπορευόμενα ἔμπροσθέν σου;
18 *ἐρεῖς, τοῦ παιδός σου ἰακώβ, δῶρα ἀπέσταλκε τῷ κυρίῳ μου
19 ἠσαῦ· καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν. *καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώ-
τῳ, καὶ τῷ δευτέρῳ, καὶ τῷ τρίτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς προπορευομένοις
ὀπίσω τῶν ποιμνίων τούτων, λέγων, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λαλή-
20 σατε ἠσαῦ ἐν τῷ εὑρεῖν αὐτὸν ὑμᾶς. *καὶ ἐρεῖτε, ἰδοὺ ὁ
παῖς σου παραγίνεται ὀπίσω ἡμῶν. εἶπε γὰρ, ἐξιλάσομαι τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ ἐν τοῖς δώροις τοῖς προπορευομένοις, καὶ μετὰ τοῦτο
ὄψομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ἴσως γὰρ προσδέξεται τὸ πρόσωπόν
21 μου. *καὶ παρεπορεύετο τὰ δῶρα κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.
22 *αὐτὸς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῇ παρεμβο-
λῇ. ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἔλαβε τὰς δύο γυναῖκας,
καὶ τὰς δύο παιδίσκας, καὶ τὰ ἕνδεκα παιδία αὐτοῦ, καὶ διέβη
23 τὴν διάβασιν τοῦ ἰαβώχ. *καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς, καὶ διέβη
τὸν χειμάρρουν. καὶ διεβίβασε πάντα τὰ αὐτοῦ.
24 *ὑπελείφθη δὲ ἰακὼβ μόνος. καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος
25 μετ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ. *εἶδε δὲ, ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν. καὶ ἥ-
ψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ
26 μηροῦ ἰακὼβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ᾽ αὐτοῦ. *καὶ εἶπεν
αὐτῷ, ἀπόστειλόν με. ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν, οὐ μή σε ἀ-
ποστείλω, ἐὰν μή με εὐλογήσῃς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Minora sunt merita mea omnibus misericordiis & beneficiis quæ fecisti cum seruo tuo; quoniam solus transiui Iordanem istum, & nunc factus sum in duas turmas. 11 Libera me, obsecro, de manu fratris mei, de manu Esau: quoniam ego timeo eum, ne fortè veniat & interficiat matrem cum filiis. 12 Tu autem dixisti, Benefaciens benefaciam tibi: & ponam filios tuos multos, quasi arenam maris, qui non numerabuntur præ multitudine. 13 Et dormiuit ibi in nocte illa: & tulit de his quæ habebat in manu sua munus Esau fratri suo: 14 Capras ducentas, & hircos viginti: oues ducentas, & arietes viginti: 15 Camelos lactantes, & filios earum triginta, vaccas quadraginta, & tauros decem; asinas viginti & pullos decem. 16 Et tradidit in manum seruorum suorum singulos greges seorsum. & ait seruis suis: Transite ante me, & ponetis spacium inter gregem & gregem. 17 Et præcepit primo, dicens: Si obuiauerit tibi Esau frater meus, & interrogauerit te, dicens: Cuius es tu? & quò vadis? & cui sunt ista quæ ducis ante te? 18 Dices: Serui tui Iacob: munus est missum domino meo Esau: & ecce ipse quoque venit post nos. 19 Et præcepit etiam secundo & tertio, omnibus quoque qui sequebantur greges, dicens: Secundùm verbum hoc loquimini cum Esau, quando inueneritis eum: 20 Dicetisque: Ecce quoque seruus tuus Iacob venit post nos: quia dixit, Quiescere faciam iram eius munere quod præcedit ante me; & posteà videbo faciem eius: forsitan suscipiet faciem meam. 21 Et processit munus ante faciem suam: & ipse dormiuit nocte illa in castris. 22 Et surrexit ipsa nocte, & tulit duas vxores suas, & duas concubinas suas, & vndecim filios suos, & transiuit vadum Iaboch. 23 Et tulit eos, & traduxit eos per torrentem, & traduxit omnia sua. 24 Et remansit Iacob solus, & luctabatur vir cum eo, donec ascendit aurora. 25 Et vidit quòd non potuisset cum eo: & tetigit in palmam femoris eius, & commota est palma femoris Iacob cùm luctaretur cum eo. 26 Et ait: Dimitte me. quia ascendit aurora. & dixit ei: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.

27 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה־שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב׃ וַיֹּאמֶר
28 לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׂרִיתָ עִם־
29 אֱלֹהִים וְעִם־אֲנָשִׁים וַתּוּכָל׃ וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה־נָּא שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וַיְבָרֶךְ
30 אֹתוֹ שָׁם׃ וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי־
רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל־פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי׃
31 וַיִּזְרַח־לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלֵעַ
32 עַל־יְרֵכוֹ׃ עַל־כֵּן לֹא־יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־גִּיד
הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל־כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף־
יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה׃

לג

1 וַיִּשָּׂא
יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה עֵשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת
אִישׁ וַיַּחַץ אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֵאָה וְעַל־רָחֵל וְעַל
2 שְׁתֵּי הַשְּׁפָחוֹת׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת־יַלְדֵיהֶן
רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֵאָה וִילָדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־
3 יוֹסֵף אַחֲרֹנִים׃ וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה
4 שֶׁבַע פְּעָמִים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אָחִיו׃ וַיָּרָץ עֵשָׂו
לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ׃
5 וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים
וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חָנַן
6 אֱלֹהִים אֶת־עַבְדֶּךָ׃ וַתִּגַּשְׁןָ הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן
7 וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ׃ וַתִּגַּשׁ גַּם־לֵאָה וִילָדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר
8 נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה
הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃
9 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֶשׁ־לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר־לָךְ׃
10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל־נָא אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל־כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי
11 אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי׃ קַח־נָא אֶת־בִּרְכָתִי אֲשֶׁר
הֻבָאת לָךְ כִּי־חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ־לִי־כֹל וַיִּפְצַר־
בּוֹ וַיִּקָּח׃

27 * Ait ergo: Quod est nomē tibi? Respondit:
28 Iacob. * At ille: Nequaquā, inquit, Iacob ap-
pellabitur nomē tuum, sed Israel: quoniam si
contra Deū fortis fuisti, quanto magis contra
29 homines præualebis? * Interrogauit eū Iacob:
Dic mihi quo appellaris nomine. Respondit:
Cur quæris nomen meum? & benedixit ei in
30 eodē loco. * Vocauitq; Iacob nomē loci illius,
Phanuel: dicens: Vidi Deum facie ad faciē: &
31 salua facta est anima mea. * Ortusq; est ei stati
sol, postquam transgressus est Phanuel. ipse ve
32 rò claudicabat pede. * Quā ob causam non co
medunt neruū filij Israel, qui emarcuit in fe-
more Iacob, vsq; in præsentem diem, eo quòd
tetigerit neruū femoris eius, & obstupuerit.

CAP. XXXIII.

1 Eleuans autem Iacob oculos, vidit veniētē
A Esau, & cū eo quadringentos viros. Diui-
sitq; filios Lię & Rachel, ambarumq; famula-
2 rum. * Et posuit vtrāq; ancillam & liberos ea-
rum in principio, Liā verò & filios eius in se-
cundo loco, Rachel autem & Ioseph nouissi-
3 mos. * Et ipse progrediens, adorauit pronus in
terram septies, donec appropinquaret frater
4 eius. * Currens itaque Esau obuiam fratri suo,
amplexatus est eum: stringēsque collum eius,
5 & osculans, fleuit. * Leuatisq; oculis, vidit mu-
lieres & paruulos earum: & ait, Quid sibi vo-
lunt isti? & si ad te ptineant? Respōdit: Paruu
6 li sunt quos donauit mihi Deus seruo tuo. * Et
B appropinquātes ancillæ & filij earū, incuruati
7 sunt. * Accessit quoq; Lia cū pueris suis; & cū
similiter adorassent, extremi Ioseph & Rachel
8 adorauerūt. * Dixitq; Esau: Quęnā sunt istę tur
mæ quas obuiā habui? Respondit: Vt inueniré
9 gratiā corā dño meo. * At ille ait: Habeo pluri-
10 ma, frater mi. sint tua tibi. * Dixítque Iacob:
Noli ita, obsecro: sed si inueni gratiam in ocu-
lis tuis, accipe munusculum de manibus meis.
Sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vul
11 tum Dei. esto mihi propitius: * Et suscipe be-
nedictionem quam attuli tibi, & quam dona-
uit mihi Deus tribuens omnia. vix fratre com
pellente, suscipiens:

תרגום אונקלוס

27 וַאֲמַר לֵיהּ מַה שְׁמָךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב׃ 28 וַאֲמַר לָא יַעֲקֹב יִתְאֲמַר עוֹד שְׁמָךְ אֱלָהֵין יִשְׂרָאֵל אֲרֵי רַב אַתְּ קֳדָם יְיָ וְעִם גֻּבְרַיָּא וִיכֵלְתָּא׃
29 וּשְׁאֵל יַעֲקֹב וַאֲמַר חַוִּי כְעַן שְׁמָךְ וַאֲמַר לְמָה דְנַן אַתְּ שָׁאֵל לִשְׁמִי וּבָרֵיךְ יָתֵיהּ תַּמָּן׃ 30 וּקְרָא יַעֲקֹב שְׁמָא דְאַתְרָא פְּנִיאֵל אֲרֵי חֲזֵיתִי
מַלְאֲכָא דַיְיָ אַפִּין בְּאַפִּין וְאִשְׁתְּזֵבַת נַפְשִׁי׃ 31 וּדְנַח לֵיהּ שִׁמְשָׁא כְּמָא דַעֲבַר יָת פְּנוּאֵל וְהוּא מַטְלַע עַל יִרְכֵּיהּ׃ 32 עַל כֵּן לָא אָכְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יָת גִּידָא דְנַשְׁיָא דְעַל פֻּתֵּי יִרְכָּא עַד יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי קְרֵיב בְּפֻתֵּי יִרְכָּא דְיַעֲקֹב בְּגִידָא דְנַשְׁיָא׃

לג

1 וּזְקַף יַעֲקֹב עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא עֵשָׂו אָתֵא וְעִמֵּיהּ אַרְבַּע מְאָה גֻּבְרִין וּפַלֵּיג יָת בְּנַיָּא עַל לֵאָה
וְעַל רָחֵל וְעַל תַּרְתֵּין לְחֵינָתָא׃ 2 וְשַׁוִּי יָת לְחֵינָתָא וְיָת בְּנֵיהֶן קַדְמֵיתָא וְיָת לֵאָה וּבְנַהָא בַּתְרָאִין וְיָת רָחֵל וְיָת יוֹסֵף בַּתְרָאִין׃ 3 וְהוּא
עֲבַר קֳדָמֵיהוֹן וּסְגִיד עַל אַרְעָא שְׁבַע זִמְנִין עַד מִקְרְבֵיהּ עַד אֲחוּהִי׃ 4 וּרְהַט עֵשָׂו לְקַדָּמוּתֵיהּ וְגַפֵּיף לֵיהּ וּנְפַל עַל צַוְּארֵיהּ וְנַשְּׁקֵיהּ
וּבְכוֹ׃ 5 וּזְקַף יָת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת נְשַׁיָּא וְיָת בְּנַיָּא וַאֲמַר מַן אִלֵּין לָךְ וַאֲמַר בְּנַיָּא דְּחַס יְיָ יָת עַבְדָּךְ׃ 6 וּקְרִיבָא לְחֵינָתָא אִנִּין
וּבְנֵיהֶן וּסְגִידָן׃ 7 וּקְרֵיבַת אַף לֵאָה וּבְנַהָא וּסְגִידוּ וּבָתַר כֵּן קְרֵיב יוֹסֵף וְרָחֵל וּסְגִידוּ׃ 8 וַאֲמַר מַן לָךְ כָּל מַשְׁרִיתָא הָדָא דְעַרְעֵית
וַאֲמַר לְאַשְׁכָּחָא רַחֲמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי׃ 9 וַאֲמַר עֵשָׂו אִית לִי סַגִּי אֲחִי אַצְלַח בְּדִילָךְ׃ 10 וַאֲמַר יַעֲקֹב בְּבָעוּ כְעַן אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית
רַחֲמִין בְּעֵינָךְ וּתְקַבֵּיל תִּקְרֻבְתִּי מִן יְדִי אֲרֵי עַל כֵּן חֲזֵיתִינוּן לְאַפָּךְ כְּחֵזוּ אַפֵּי רַבְרְבַיָּא וְאִתְרְעִיתָא לִי׃ 11 קַבֵּיל כְּעַן יָת תִּקְרֻבְתִּי דְאִיתוֹתִיאַת
לָךְ אֲרֵי רַחֵים עֲלַי יְיָ וַאֲרֵי אִית לִי כֹולָּא וְאַתְקֵיף בֵּיהּ וְקַבֵּיל׃

‡ Dixit autem illi: Quod nomen tibi? dixit au- 27
tem, Iacob. ‡ Dixit autem illi: Non vocabitur 28
vltrà nomen tuum Iacob, sed Israel erit nomen tuũ.
quoniam præualuisti cum Deo, & cum hominibus po
tens. ‡ Interrogauit autem Iacob, & dixit: In- 29
dica mihi nomen tuum. & ait: Quare hoc interro-
gas tu nomen meum? & benedixit ei illic.
‡ Et vocauit nomen loci illius, Facies Dei: vidi 30
enim Deum, facie ad faciem: & salua facta est ani-
ma mea.
‡ Ortus est autem ei sol, quando præteriit facies 31
Dei. ipse autem claudicabat femore suo.
‡ Propter hoc non comedant filij Israel neruum 32
qui emarcuit, qui est super latitudinem femoris, vs-
que ad diem hanc: quia tetigit latitudinem femoris
Iacob nerui, qui emarcuit.

CAP. XXXIII.

Respiciens autem Iacob, vidit: Et ecce Esau fra- 1
ter eius veniens, & quadringenti viri cum eo.
& diuisit Iacob filios ad Liam, & ad Rachel, &
duas ancillas. ‡ Et fecit duas ancillas, & filios 2
earum in primis, & Liam & filios eius post, Rachel
autem & Ioseph vltimos. ‡ Ipse autem præ- 3
cessit ante eos. & adorauit super terram septies, do-
nec appropinquaret fratri suo. ‡ Et accurrit E- 4
sau in occursum ei: & amplexatus eum, osculatus
est. & cecidit super collum eius. & fleuerunt am-
bo. ‡ Et respiciens Esau, vidit mulieres & pue- 5
rulos. & dixit: Quid hæc tibi sunt? & ait: Paruu-
li, quibus misertus est Deus serui tui. ‡ Et appro- 6
pinquauerunt ancillæ & filij earum, et adorauerũt.
‡ Et appropinquauit Lia, & filij eius, & adora- 7
uerunt. & post hoc appropinquauit Rachel & Io-
seph, & adorauerunt. ‡ Et ait: Quid hæc tibi 8
sunt? omnes turmæ istæ, quibus obuiaui? ille autem
dixit, Vt inueniat seruus tuus gratiam coram te, do-
mine. ‡ Dixit autem Esau: Sunt mihi multa, 9
frater. sint tibi tua.
‡ Dixit autem Iacob: Si inueni gratiam coram 10
te, accipe dona per meas manus. propter hoc vidi fa-
ciem tuam, sicut si quis videret faciem Dei. & be-
nedices mihi. ‡ Accipe benedictiones meas, quas 11
attuli tibi: quia misertus est mei Deus: et sunt mi-
hi omnia. & compulit eum, & accepit.

27 ‡ εἶπε δὲ αὐτῷ, τί ὄνομά σοι; εἶπε δὲ, ἰακώβ. ‡ εἶπε δὲ
28 αὐτῷ, οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἰακώβ, ἀλλ᾽ ἰσραὴλ ἔσται
τὸ ὄνομά σου. ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων δυνα-
29 τός. ‡ ἠρώτησε δὲ ἰακὼβ, καὶ εἶπεν, ἀνάγγειλόν μοι τὸ ὄνομά σου.
καὶ εἶπεν, ἵνα τί τοῦτο ἐρωτᾷς σὺ τὸ ὄνομά μου; καὶ εὐλόγησεν αὐ-
30 τὸν ἐκεῖ. ‡ καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος
θεοῦ. εἶδον γὰρ τὸν θεὸν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη ἡ
31 ψυχή μου. ‡ ἀνέτειλε δὲ αὐτῷ ὁ ἥλιος, ἡνίκα παρῆλθε
τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. αὐτὸς δὲ ἐπέσκαζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ.
32 ‡ ἕνεκεν τούτου οὐ μὴ φάγωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ νεῦρον, ὃ
ἐνάρκησεν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ, ἕως τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης· ὅτι ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ ἰακὼβ τοῦ νεύρου,
ὃ ἐνάρκησεν.

λγ΄.

1 ‡ Ἀναβλέψας δὲ ἰακὼβ, εἶδε· καὶ ἰδοὺ ἡσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐ-
τοῦ ἐρχόμενος, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ διεῖλεν
ἰακὼβ τὰ παιδία ἐπὶ λείαν, καὶ ἐπὶ ῥαχὴλ, καὶ τὰς δύο παι-
2 δίσκας. ‡ καὶ ἐποίησε τὰς δύο παιδίσκας καὶ τοὺς υἱοὺς αὐ-
τῶν ἐν πρώτοις, καὶ λείαν, καὶ τὰ παιδία αὐτῆς ὀπίσω· ῥαχὴλ
δὲ καὶ ἰωσὴφ ἐσχάτους.
3 ‡ αὐτὸς δὲ προῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ προσεκύνησεν
ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτάκις, ἕως ἐγγίσαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
4 ‡ καὶ προσέδραμεν ἡσαῦ εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ περιλα-
βὼν αὐτὸν, ἐφίλησε. καὶ ἔπεσε ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἔ-
κλαυσαν ἀμφότεροι.
5 ‡ καὶ ἀναβλέψας ἡσαῦ, εἶδε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία.
καὶ εἶπε, τί ταῦτά σοι ἐστί; καὶ εἶπε, τὰ παιδία, οἷς ἠλέησεν ὁ θεὸς
6 τὸν παῖδά σου. ‡ καὶ προσήγγισαν αἱ παιδίσκαι καὶ τὰ
7 τέκνα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν. ‡ καὶ ἤγγισε λεία, καὶ
τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ προσεκύνησαν· καὶ μετὰ τοῦτο προσήγγισε
8 ῥαχὴλ καὶ ἰωσὴφ, καὶ προσεκύνησαν. ‡ καὶ εἶπε, τί ταῦ-
τά σοι ἐστί; πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ αὗται, αἷς ἀπήντηκα; ὁ δὲ
εἶπεν, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου κύριε.
9 ‡ εἶπε δὲ ἡσαῦ, ἔστι μοι πολλὰ ἀδελφέ. ἔστω σοι τὰ σά.
10 ‡ εἶπε δὲ ἰακὼβ, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα
διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν. ἕνεκεν τούτου εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἂν
11 τις ἴδοι πρόσωπον θεοῦ. καὶ εὐλογήσεις με. ‡ λάβε τὰς εὐ-
λογίας μου, ἃς ἤνεγκά σοι. ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεὸς, καὶ ἔστι μοι πάν-
τα. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν, καὶ ἔλαβε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et dixit ei: Quod est nomen tuum? & ait: Iacob. 28 Et dixit ei: Non dicetur vltrà Iacob nomen tuum, sed Israel: quoniam princeps
es tu coram Deo, & cum hominibus præualebis. 29 Et interrogauit eum Iacob, & ait: Indica, obsecro, nomen tuum. & dixit: Ad quid quæ-
ris nomen meum? & benedixit ei ibi. 30 Et vocauit Iacob nomen loci, Peniel: quia vidi angelum Dei facie ad faciem: & salua facta est ani-
ma mea. 31 Et ortus est ei sol quando transiuit Phanuel: & ipse claudicabat super femur suum. 32 Propterea non comedunt fi-
lij Israel neruum qui emarcuit, qui est iuxta palmam femoris, vsque in præsentem diem: eo quòd tetigit in palmam femoris Iacob, in neruo qui e-
marcuit.

CAP. XXXIII.

Et leuauit Iacob oculos suos, & vidit: & ecce Esau veniebat, & cum eo quadringenti viri: & diuisit filios cum Lia, & cum Rachel, & cum dua-
bus concubinis: 2 Et posuit concubinas & filios earum in principio: Liamque & filios suos posteriores: Rachel autem & Ioseph no
uissimos. 3 Et ipse transiuit ante eos, & adorauit super terram septem vicibus, donec appropinquauit vsque ad fratrem suum.
4 Et cucurrit Esau in occursum eius: & amplexatus est eum, & ruit super collum eius, & osculatus est eum: & fleuerunt. 5 Et leuauit
oculos suos, viditque mulieres & filios: & ait: Qui sunt isti tibi? & ait: Filij sunt quos donauit Deus seruo tuo. 6 Et accesserunt concubinæ
& filij earum, & adorauerunt. 7 Et accessit etiam Lia & filij sui, & adorauerunt: & posteà accessit Ioseph & Rachel, & adorauerunt.
8 Et ait: Ad quid tibi hæc turma quam obuiam habui? & ait: Vt inueniam gratiam in oculis domini mei. 9 Et dixit Esau: Habeo mul-
tum, frater mi: prosit tibi quod tuum est. 10 Et dixit Iacob: Obsecro nunc, si inueni nunc gratiam in oculis tuis, vt suscipias munus meum de
manu mea: quia sic vidi faciem tuam, quasi viderim faciem principum: & placuisti mihi. 11 Suscipe, obsecro, munus meum quod oblatum est
tibi: quoniam misertus est mihi Deus, & quoniam habeo omnia. & coegit eum, & suscepit.

12 * ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך׃ * ויאמר
13 אליו אדני ידע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות
14 עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן׃ * יעבר נא
אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי לרגל
המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר
15 אבא אל אדני שעירה׃ * ויאמר עשו אציגה נא
עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצא חן
16 בעיני אדני׃ * וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה׃
17 * ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת
על כן קרא שם המקום סכות׃
18 * ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבאו
19 מפדן ארם ויחן את פני העיר׃ * ויקן את חלקת
השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם
20 במאה קשיטה׃ * ויצב שם מזבח ויקרא לו
אל אלהי ישראל׃ לד
1 * ותצא דינה בת לאה
2 אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ׃ * וירא
אתה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה
3 וישכב אתה ויענה׃ * ותדבק נפשו בדינה בת יעקב
4 ויאהב את הנער וידבר על לב הנער׃ * ויאמר שכם
אל חמור אביו לאמר קח לי את הילדה הזאת
5 לאשה׃ * ויעקב שמע כי טמא את דינה בתו
ובניו היו את מקנהו בשדה והחרש יעקב עד
6 באם׃ * ויצא חמור אבי שכם אל יעקב לדבר אתו׃
7 * ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו
האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל
8 לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה׃ * וידבר חמור
אתם לאמר שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו נא
9 אתה לו לאשה׃ * והתחתנו אתנו בנתיכם תתנו
לנו ואת בנתינו תקחו לכם׃

12 * Ait: Gradiamur ſimul, eroque ſocius iti-
13 neris tui. * Dixitque Iacob: Noſti, domine
C mi, quòd paruulos habeam teneros & oues &
boues fœtas mecum; quas ſi plus in ambulá-
do fecero laborare, morientur vna die cun-
14 cti greges. * Præcedat dominus meus ante
ſeruum ſuum, & ego ſequar paulatim veſti-
gia eius, ſicut videro paruulos meos poſſe, do-
nec veniam ad dominum meum in Seir.
15 * Reſpondit Eſau: Oro te, vt de populo qui
mecum eſt, ſaltem ſocij remaneant viæ tuæ.
Non eſt, inquit, neceſſe: hoc vno tantùm indi
geo, vt inueniam gratiam in conſpectu tuo,
16 domine mi. * Reuerſus eſt itaque illo die
17 Eſau itinere quo venerat in Seir. * Et Iacob
D venit in Sochot: vbi ædificata domo, & fixis
tentoriis, appellauit nomen loci illius Sochot,
18 id eſt, tabernacula. * Tranſiuitque in Salem
vrbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaá,
poſtquàm reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ,
19 & habitauit iuxta oppidum. * Emitque par-
tem agri in qua fixerat tabernacula, à filiis E-
20 mor patris Sichem centum agnis. * Et erecto
ibi altari, inuocauit ſuper illud fortiſſimum
Deum Iſrael. CAP. XXXIIII.

1 Egreſſa eſt autem Dina filia Liæ, vt videret
2 mulieres regionis illius. * Quam cùm vi-
A diſſet Sichem, filius Emor Euæi, princeps ter-
ræ illius, adamauit eam: & rapuit, & dormiuit
3 cum illa, vi opprimens virginem. * Et conglu-
tinata eſt anima eius cum ea: triſtemque deli-
4 niuit blanditiis. * Et pergens ad Emor patrem
ſuũ, Accipe, inquit, mihi puellã hanc coniugẽ.
5 * Quod cũ audiſſet Iacob, abſentib⁹ filiis, & in
paſtu pecorũ occupatis, ſiluit donec redirent.
6 * Egreſſo autẽ Emor patre Sichẽ vt loqueretur
7 ad Iacob, * Ecce filij eius veniebãt de agro: au-
ditoq; quod acciderat, irati sũt valdè, eo ꝙ fœ
dã rem operatus eſſet in Iſrael, & violata filia
8 Iacob, rem illicitam perpetraſſet. * Locutus
B eſt itaque Emor ad eos: Sichem filij mei ad-
hæſit anima filiæ veſtræ. date eam illi vxorem.
9 * Et iungamus viciſsim connubia. filias ve-
ſtras tradite nobis, & filias noſtras accipite.

תרגום אונקלוס

12 ואמר טול ונהך ואיהך לקבלך׃ 13 ואמר ליה רבוני ידע ארי ינקיא רכיכין וענא ותורי מניקתא עלי ואם ידחוקינון יומא חד וימותון
כל ענא׃ 14 יעבר כען רבוני קדם עבדיה ואנא אדבר בניחי לרגל עובדתא דקדמי ולרגל ינקיא עד דאעול לות רבוני לשעיר׃ 15 ואמר
עשו אשבוק כען עמך מן עמא דעמי ואמר למה דנן אשכח רחמין בעיני רבוני׃ 16 ותב ביומא ההוא עשו לאורחיה לשעיר׃ 17 ויעקב
נטל לסכות ובנא ליה ביתא ולגיתיה עבד מטלן על כן קרא שמא דאתרא סכות׃ 18 ואתא יעקב שלם לקרתא דשכם די בארעא
דכנען במיתוהי מפדן ארם ושרא לקביל קרתא׃ 19 וזבן ית אחסנת חקלא דפרסיה תמן משכניה מידא דבני חמור אבוהי
דשכם במאה חורפן׃ 20 ואקים תמן מדבחא ופלח עלוהי קדם אל אלהא דישראל׃

לד

1 ונפקת דינה בת לאה דילידת ליעקב למחזי בבנת ארעא׃ 2 וחזא יתה שכם בר חמור חויאה רבא דארעא ונסיב יתה
ושכיב יתה ועניה׃ 3 ואתרעיאת נפשיה בדינה בת יעקב ורחים ית עולימתא ומליל תנחומין על לבא דעולימתא׃ 4 ואמר שכם לחמור
אבוהי למימר סב לי ית עולימתא הדא לאיתו׃ 5 ויעקב שמע ארי סאיב ית דינה ברתיה ובנוהי הוו עם גיתוהי בחקלא ושתיק יעקב עד
מיתיהון׃ 6 ונפק חמור אבוהי דשכם לות יעקב למללא עמיה׃ 7 ובני יעקב עלו מן חקלא כד שמעו ואתנסיסו גבריא ותקיף להון לחדא
ארי קלנא עבד בישראל למשכב ית ברתא דיעקב וכדין לא כשר למעבד׃ 8 ומליל חמור עמהון למימר שכם ברי אתרעיאת נפשיה בברתכון
הבו כען יתה ליה לאיתו׃ 9 ואתחתנא בנא בנתיכון תתנון לנא וית בנתנא תסבון לכון׃

‡ Et dixit: Discedentes, gradiamur in rectam. 12
‡ Dixit autem illi: Dominus meus scit, quòd te- 13
neriores pueri, & oues & boues fœtæ sunt apud
me. si ergo vrgeam eos diem vnum, morientur o-
mnia pecora. ‡ Præcedat dominus meus ante ser- 14
uum suum: ego autem fortis ero in via secundùm
ocium ambulationis quæ ante me, & secundum pe-
dem puerulorum meorum, donec veniam ad domi-
num meum in Seir.
‡ Dixit autem Esau: Relinquam tecum de popu- 15
lo qui mecum. Ille autem dixit: Ad quid hoc? satis,
quòd inueni gratiam coram te, domine.
‡ Reuersus est autem Esau in die illa in viam suã 16
in Seir. ‡ Et Iacob discedit in tabernacula: & fe- 17
cit sibi domos, & pecoribus suis fecit tabernacula.
propter hoc vocauit nomen loci illius, Tabernacula.
Et venit Iacob in Salem ciuitatem Sicimorum, 18
quæ est in terra Chanaan, quando venit de Meso-
potamia Syriæ: & castrametatus est secundum fa-
ciem ciuitatis. ‡ Et acquisiuit partem agri, vbi 19
statuit ibi tabernaculum suum, ab Hemor patre Sy-
chem, centum agnis. ‡ Et statuit illic altare: & 20
inuocauit Deum Israel. CAP. XXXIIII.
EGressa est autem Dina, filia Liæ, quam peperit 1
Iacob, vt cognosceret filias indigenarum.
‡ Et vidit eam Sychem filius Emor Euæus, prin 2
ceps terræ. & accipiens eam, dormiuit cum illa, &
humiliauit eam. ‡ Et intendit animæ Dinæ fi- 3
liæ Iacob: & dilexit virginem. & locutus est se-
cundum mentem virginis ei. ‡ Ait autem Sychem 4
ad Emor patrem suum, dicens: Accipe mihi puel-
lam hanc in vxorem. ‡ Iacob autem audiuit quòd 5
polluit Sychem filius Emor Dinam filiam suam. at fi-
lij sui erant cum pecoribus in agro. tacuit autem Ia-
cob, donec venirent ipsi. ‡ Egressus est autem E- 6
mor pater Sychem ad Iacob, vt loqueretur ei.
‡ At filij Iacob venerunt de agro. vt autem au- 7
dierunt, cõpuncti sunt viri, & triste fuit illis val-
dè: quia turpe fecit in Israel Sychem, dormiens cum
filia Iacob: & non sic erit. ‡ Et locutus est eis E- 8
mor, dicens: Sychem filius meus elegit ex anima fi-
liam vestram. date eam illi vxorem. ‡ Et affini- 9
tatem cõtrahite nobiscum. filias vestras date nobis,
& filias nostras accipite filiis vestris.

12 ‡ καὶ εἶπεν, ἀπάραντες, πορευθῶμεν εἰς εὐθεῖαν.
13 ‡ εἶπε δὲ αὐτῷ, ὁ κύριός μου γινώσκει, ὅτι ἁπαλώτερα τὰ
παιδία, καὶ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες λοχεύονται ἐπ' ἐμέ. ἐὰν οὖν
καταδιώξω αὐτοὺς ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ
14 κτήνη. ‡ προελθέτω ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ παιδὸς
αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεως
τῆς ἐναντίον μου, καὶ κατὰ πόδα τῶν παιδαρίων μου, ἕως ἔλθω
15 πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σηείρ. ‡ εἶπε δὲ ἡσαῦ, καταλείψω
μετὰ σοῦ, ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπε, ἱνατί τοῦτο; ἱκα-
νὸν, ὅτι εὗρον χάριν ἐναντίον σου κύριε.
16 ‡ ἀπέστρεψε δὲ ἡσαῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν αὐ-
17 τοῦ εἰς σηείρ. ‡ καὶ ἰακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς· καὶ ἐποίησεν ἑαυ-
τῷ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς. διὰ τοῦτο ἐκά-
λεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, σκηναί.
18 ‡ καὶ ἦλθεν ἰακὼβ εἰς σαλὴμ πόλιν σικήμων, ἥ ἐστιν ἐν γῇ
χαναάν. ὅτε ἦλθεν ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας. καὶ παρε-
νέβαλεν κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως.
19 ‡ καὶ ἐκτήσατο τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν
σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ ἐμμὼρ πατρὸς συχὲμ, ἑκατὸν ἀμνῶν.
20 ‡ καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον· καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν θεὸν
ἰσραήλ. λδ΄.
1 ‡ Ἐξῆλθε δὲ δίνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἰακὼβ, κα-
2 ταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐγχωρίων. ‡ καὶ εἶδεν αὐτὴν συχὲμ
ὁ υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἄρχων τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτὴν, ἐκοιμή-
3 θη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. ‡ καὶ προσέσχε τῇ ψυχῇ δί-
νας τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε
4 κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς παρθένου αὐτῇ. ‡ εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς ἐμμὼρ
τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.
5 ‡ ἰακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανε συχὲμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δίναν τὴν θυ-
γατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετὰ τῶν κτηνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. πα-
6 ρεσιώπησε δὲ ἰακὼβ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτούς. ‡ ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ
7 πατὴρ συχὲμ πρὸς ἰακὼβ, λαλῆσαι αὐτῷ. ‡ οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ
ἦλθον ἐκ τοῦ πεδίου. ὡς δὲ ἤκουσαν, κατενύχθησαν οἱ ἄνδρες, καὶ
λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα· ὅτι ἄσχημον ἐποίησεν ἐν ἰσραὴλ
συχὲμ, κοιμηθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ οὐχ οὕτως ἔσται.
8 ‡ καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμὼρ, λέγων, συχὲμ ὁ υἱός μου
προείλετο τῇ ψυχῇ τὴν θυγατέρα ὑμῶν· δότε αὐτὴν αὐτῷ
9 γυναῖκα. ‡ καὶ ἐπιγαμβρεύσασθε ἡμῖν. τὰς θυγατέρας
ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et dixit: Proficiscere & eamus, & ibo è regione tui. 13 Et dixit ei: Dominus meus scit quoniam paruuli sunt teneri, & oues & boues la-
ctantes apud me: & si fatigarent eas vno die, morientur omnes oues. 14 Transeat nunc dominus meus ante seruum suum: & ego ducam paulatim,
iuxta gressum familiæ quæ est coram me, & secundum gressum paruulorum, donec veniam ad dominum meum in Seir. 15 Et dixit Esau: Dimittam
nunc tecum de populo qui mecum est. Et dixit: Ad quid? inueniam gratiam in oculis dñi mei. 16 Et reuersus est Esau in die illa per viam suã in Seir.
17 Et Iacob profectus est in Sochoth. & ædificauit sibi domum, & pecoribus suis fecit vmbracula. propterea vocatum est nomen loci, Sochoth.
18 Et venit Iacob sanus in ciuitatem Sichem, quæ est in terra Chanaan, quando veniebat de Mesopotamia Syriæ: & mansit è regione ciuitatis.
19 Emitque possessionem agri, in quo tetenderat tabernaculum suum de filiis Hemor patris Sichem centum agnis. 20 Et erexit ibi altare, & sacrifi-
cauit super illud coram fortissimo Deo Israel.

CAP. XXXIIII.

1 ET egressa est Dina filia Liæ, quam pepererat ex Iacob, vt videret filias terræ. 2 Et vidit eam Sichem filius Hemor Euæi, principis terræ: & tulit
eam, dormiuitque cum ea: & oppressit eam. 3 Et complacuit animæ suæ in Dina filia Iacob: & dilexit puellam: & locutus est consolationes
ad cor puellæ. 4 Et ait Sichem ad Hemor patrem suum, dicens: Accipe mihi puellam hanc in vxorem. 5 Et Iacob audiuit quòd violata esset Di-
na filia sua: & filij sui erant cum pecoribus suis in agro: & siluit Iacob, donec venirent. 6 Egressusque est Hemor pater Sichem ad Iacob, vt loque-
retur cum eo. 7 Filij autem Iacob venerunt de agro: cumque audissent quod factum fuerat, indignati sunt viri, & irati sunt valdè: quoniam ig-
nominia facta esset in Israel, dormiendo cum filia Iacob: & sic non debuerat fieri. 8 Et locutus est Hemor cum eis, dicens: Animæ Sichem filij
mei complacuit filia vestra: date, obsecro, eam ipsi in vxorem. 9 Et iungite connubia nobiscum: filias vestras dabitis nobis, & filias nostras acci-
pietis vobis.

10 וְאִתָּנוּ תֵּשֵׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לִפְנֵיכֶם שְׁבוּ וּסְחָרוּהָ
11 וְהֵאָחֲזוּ בָּהּ׃ וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־אָבִיהָ וְאֶל־
אַחֶיהָ אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי
12 אֶתֵּן׃ הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן וְאֶתְּנָה
כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי וּתְנוּ־לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה׃
13 וַיַּעֲנוּ בְנֵי־יַעֲקֹב אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־חֲמוֹר אָבִיו
בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֵת דִּינָה אֲחֹתָם׃
14 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה
לָתֵת אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ עָרְלָה כִּי־
15 חֶרְפָּה הִוא לָנוּ׃ אַךְ־בְּזֹאת נֵאוֹת לָכֶם
אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ לְהִמֹּל לָכֶם כָּל־זָכָר׃
16 וְנָתַנּוּ אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח־
17 לָנוּ וְיָשַׁבְנוּ אִתְּכֶם וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד׃ וְאִם־לֹא
תִשְׁמְעוּ אֵלֵינוּ לְהִמּוֹל וְלָקַחְנוּ אֶת־בִּתֵּנוּ וְהָלָכְנוּ׃
18 וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בֶּן־
19 חֲמוֹר׃ וְלֹא־אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ
20 בְּבַת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבָּד מִכֹּל בֵּית אָבִיו׃ וַיָּבֹא
חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אַנְשֵׁי עִירָם
21 לֵאמֹר׃ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלֵמִים הֵם אִתָּנוּ וְיֵשְׁבוּ
בָאָרֶץ וְיִסְחֲרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם לִפְנֵיהֶם
אֶת־בְּנֹתָם נִקַּח־לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ נִתֵּן
22 לָהֶם׃ אַךְ־בְּזֹאת יֵאֹתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לָשֶׁבֶת
אִתָּנוּ לִהְיוֹת לְעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר כַּאֲשֶׁר
23 הֵם נִמֹּלִים׃ מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־בְּהֶמְתָּם הֲלוֹא
24 לָנוּ הֵם אַךְ נֵאוֹתָה לָהֶם וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ׃ וַיִּשְׁמְעוּ
אֶל־חֲמוֹר וְאֶל־שְׁכֶם בְּנוֹ כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמֹּלוּ
25 כָּל־זָכָר כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ׃ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי
אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בֶּטַח
וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר׃

10 Et habitate nobiſcum: terra in poteſtate
veſtra eſt: exercete, negociamini; & poſſidete
11 eam. Sed & Sichem ad patrem & ad fra-
tres eius ait: Inueniam gratiam coram vobis:
12 & quæcunque ſtatueritis, dabo. Auge-
te dotem, & munera poſtulate: & libenter tri-
buam quod petieritis: tātùm date mihi puel-
lam hanc vxorem.
13 Reſponderunt filij Iacob Sichem & pa-
tri eius in dolo, ſæuientes ob ſtuprum ſororis.
14 Non poſſumus facere quod petitis, nec da-
re ſororē noſtram homini incircunciſo; quod
illicitum & nefarium eſt apud nos.
15 Sed in hoc valebimus fœderari, ſi volue-
ritis eſſe ſimiles noſtri; & circuncidatur in vo-
16 bis omnis maſculini ſexus. Tunc dabi-
mus & accipiemus mutuò filias veſtras ac no-
ſtras: & habitabimus vobiſcum, erimúſq; v-
17 nus populus. Si autem circuncidi nolue-
ritis, tollemus filiam noſtram, & recedemus.
18 Placuit oblatio eorum Emor, & Sichem
filio eius.
19 Nec diſtulit adoleſcens, quin ſtatim,
C quod petebatur, expleret. Amabat enim puel-
lam valdè: & erat inclytus in omni domo pa-
tris ſui.
20 Ingreſſique portam vrbis, locuti ſunt ad
21 populum: Viri iſti pacifici ſunt, & vo-
lunt habitare nobiſcum. Negocientur in ter-
ra, & exerceant eam, quæ ſpacioſa & lata, cul-
toribus indiget. filias eorum accipiemus vxo-
res, & noſtras illis dabimus.
22 Vnum eſt quo differtur tantum bonum,
Si circuncidamus maſculos noſtros ritum gen-
23 tis imitantes: Et ſubſtantia eorum, & pe-
cora, & cuncta quæ poſſident, noſtra erunt.
Tantum in hoc acquieſcamus: & habitantes
ſimul, vnum efficiamus populum.
24 Aſſenſique ſunt omnes, circunciſis cunctis
25 maribus. Et ecce die tertio, quando gra-
uiſſimus vulnerum dolor eſt, arreptis duo filij
Iacob Simeon & Leui fratres Dinæ gladiis, in-
D greſſi ſunt vrbem confidenter, interfectíſque
omnibus maſculis:

תרגום אונקלוס

10 וְעִמַּנָא תִּתְּבוּן וְאַרְעָא תְּהֵא קֳדָמֵיכוֹן תִּיבוּ וְעִבִידוּ בַהּ סְחוֹרְתָא וְאַחְסִינוּ בַהּ׃ 11 וַאֲמַר שְׁכֶם לַאֲבוּהָא וְלַאֲחָהָא אַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵיכוֹן וּדְתֵימְרוּן לִי אֶתֵּן׃ 12 אַסְגוּ עֲלַי לַחְדָא מוֹהֲרִין וּמַתְּנָן וְאֶתֵּן כְּמָא דְתֵימְרוּן לִי וְהָבוּ לִי יָת עוּלֵימְתָא לְאִתּוּ׃ 13 וַאֲתִיבוּ בְנֵי יַעֲקֹב יָת שְׁכֶם וְיָת חֲמוֹר אֲבוּהִי בְּחָכְמְתָא וּמַלִּילוּ דְּסָאֵיב יָת דִּינָה אֲחָתְהוֹן׃ 14 וַאֲמָרוּ לְהוֹן לָא נִיכּוֹל לְמֶעְבַּד פִּתְגָמָא הָדֵין לְמִתַּן יָת אֲחָתַנָא לִגְבַר דְּלֵיהּ עָרְלְתָא אֲרֵי חִסּוּדָא הִיא לָנָא׃ 15 בְּרַם בְּדָא נִתְפַּיֵּס לְכוֹן אִם תְּהוֹן כְּוָתַנָא לְמִגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא׃ 16 וְנִתֵּן יָת בְּנָתַנָא לְכוֹן וְיָת בְּנָתֵיכוֹן נִסַּב לָנָא וְנִתֵּב עִמְּכוֹן וּנְהֵא לְעַמָּא חַד׃ 17 וְאִם לָא תְקַבְּלוּן מִנַּנָא לְמִגְזַר וּנְדַבַּר יָת בְּרַתַּנָא וְנֵיזֵיל׃ 18 וּשְׁפַרוּ פִתְגָמֵיהוֹן בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בַּר חֲמוֹר׃ 19 וְלָא אוֹחַר עוּלֵימָא לְמֶעְבַּד פִּתְגָמָא אֲרֵי אִתְרְעִי בִּבְרַתָּא דְיַעֲקֹב וְהוּא יַקִּיר מִכֹּל בֵּית אֲבוּהִי׃ 20 וַאֲתָא חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּרֵיהּ לִתְרַע קַרְתְּהוֹן וּמַלִּילוּ עִם אֱנָשֵׁי קַרְתְּהוֹן לְמֵימַר׃ 21 גֻּבְרַיָּא הָאִלֵּין שְׁלָמִין אִנּוּן עִמַּנָא וְיִתְּבוּן בְּאַרְעָא וְיַעְבְּדוּן בַּהּ סְחוֹרְתָא וְאַרְעָא הָא פְּתִיַּת יְדַיִן קֳדָמֵיהוֹן יָת בְּנָתְהוֹן נִסַּב לָנָא לִנְשִׁין וְיָת בְּנָתַנָא נִתֵּן לְהוֹן׃ 22 בְּרַם בְּדָא יִתְפַּיְּסוּן לָנָא גֻּבְרַיָּא לְמִתַּב עִמַּנָא לְמֶהֱוֵי לְעַמָּא חַד בְּמִגְזַר לָנָא כָּל דְּכוּרָא כְּמָא דְאִנּוּן גְּזִירִין׃ 23 גֵּיתֵיהוֹן וְקִנְיָנְהוֹן וְכָל בְּעִירְהוֹן הֲלָא דִילַנָא אִנּוּן בְּרַם נִתְפַּיֵּס לְהוֹן וְיִתְּבוּן עִמַּנָא׃ 24 וְקַבִּילוּ מִן חֲמוֹר וּמִן שְׁכֶם בְּרֵיהּ כָּל נָפְקֵי תְּרַע קַרְתֵּיהּ וּגְזַרוּ כָּל דְּכוּרָא כָּל נָפְקֵי תְּרַע קַרְתֵּיהּ׃ 25 וַהֲוָה בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה כַּד תְּקִיפוּ עֲלֵיהוֹן כֵּיבֵיהוֹן וּנְסִיבוּ תְּרֵין בְּנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה גְּבַר חַרְבֵּיהּ וְעָלוּ עַל קַרְתָּא דְיָתְבָא לְרוֹחְצָן וּקְטָלוּ כָּל דְּכוּרָא׃

‡ Et inter nos habitate. & terra ecce lata coram 10
vobis: habitate, & negociamini in ea, & acquirite
in ea. ‡ Dixit autem Sychem ad patrem eius, & 11
ad fratres eius, dicens: Inueniam gratiam coram
vobis: & quodcunque dixeritis, dabimus.
‡ Implete dotem valdè, & dabo ſicut dixeritis 12
mihi: & dabitis mihi puellam hanc in vxorem.
‡ Reſponderunt autem filij Iacob Sychem & E- 13
mor patri ſuo cum dolo: & locuti ſunt eis, quia pol-
luerant Dinam ſororem ſuam. ‡ Et dixerunt 14
eis Symeon & Leui fratres Dinæ: Non poterimus
facere verbum hoc, dare ſororem noſtram homini ha
benti præputium: eſt enim opprobrium nobis. ‡ So- 15
lùm in hoc aſsimilabimur vobis, & habitabimus in-
ter vos, ſi fueritis ſicut nos & vos, in circunciden-
do veſtrum omne maſculinum. ‡ Et dabimus fi- 16
lias noſtras vobis, & de filiabus veſtris accipiemus
nobis: & habitabimus apud vos, & erimus genus
vnum. ‡ Si autem non audieritis nos, & cir- 17
cuncisi fueritis, accipientes filiam noſtrã, abibimus.
‡ Et placuerunt verba coram Emor, & coram 18
Sychem filio Emor. ‡ Et non tardauit iuuenis fa- 19
cere verbum hoc. incubuerat enim filiæ Iacob. ipſe
autem erat glorioſiſsimus omnium qui in domo pa-
tris ſui. ‡ Venit autem Emor & Sychem filius e- 20
ius ad portam ciuitatis eorum, & locuti ſunt ad vi-
ros ciuitatis eorum, dicentes: ‡ Homines iſti pa- 21
cifici ſunt: nobiſcum habitent ſuper terram, & ne-
gocientur in ea. at terra ecce lata coram eis. filias eo-
rum accipiemus nobis vxores, & filias noſtras da-
bimus eis. ‡ Solum in hoc aſsimilabuntur no- 22
bis homines iſti vt habitent vobiſcum, vt ſit popu-
lus vnus, in circuncidendo noſtrum omne maſculi-
num, ſicut & ipſi circuncisi ſunt.
‡ Et pecora eorum, & quadrupedia eorum, & 23
omnis ſubſtantia non noſtra erunt? ſolum in hoc aſ-
ſimilemur eis: & habitabunt nobiſcum.
‡ Et audierunt Emor & Sychem filium eius om- 24
nes exeuntes portam ciuitatis eorum: et circuncide-
runt carnẽ præputij eorum omne maſculum. ‡ Factũ 25
eſt autẽ in die tertio, quãdo erat in dolore, accipiẽtes
duo filij Iacob Symeon & Leui fratres Dinæ, vnuſ-
quiſque gladium ſuum, ingreſsi ſunt in ciuitatẽ con-
fidenter, & interfecerunt omne maſculinum.

10 ‡ καὶ ἐν ἡμῖν κατοικεῖτε. καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον
ὑμῶν, κατοικεῖτε, καὶ ἐμπορεύεσθε ἐν αὐτῇ, καὶ κτᾶσθε ἐν αὐτῇ.
11 ‡ εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτῆς, λέγων, εὕροιμι χάριν ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ὃ ἂν εἴ-
12 πητε, δώσομεν. ‡ πληθύνατε τὴν φερνὴν σφόδρα, καὶ δώ-
σω καθὸ ἂν εἴπητέ μοι, καὶ δώσετέ μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς
13 γυναῖκα. ‡ ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ τῷ συχὲμ καὶ
ἐμμὼρ τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ δόλου· καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐ-
14 μίαναν δῖναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. ‡ καὶ εἶπον αὐτοῖς
συμεὼν καὶ λευὶ οἱ ἀδελφοὶ δίνας, οὐ δυνησόμεθα ποιῆσαι
τὸ ῥῆμα τοῦτο, δοῦναι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν ἀνθρώπῳ ἔχοντι
15 ἀκροβυστίαν, ἔστι γὰρ ὄνειδος ἡμῖν. ‡ μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιω-
θησόμεθα ὑμῖν, καὶ οἰκήσομεν ἐν ὑμῖν, ἐὰν γένησθε ὡς ἡμεῖς καὶ
ὑμεῖς, ἐν τῷ περιτμηθῆναι ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν.
16 ‡ καὶ δώσομεν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγα-
τέρων ὑμῶν ληψόμεθα ἡμῖν, καὶ οἰκήσομεν παρ' ὑμῖν, καὶ ἐσό-
17 μεθα γένος ἕν. ‡ ἐὰν δὲ μὴ εἰσακούσητε ἡμῶν, καὶ περι-
τέμνησθε, λαβόντες τὴν θυγατέρα ἡμῶν, πορευσόμεθα.
18 ‡ καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι ἐναντίον ἐμμὼρ, καὶ ἐναντίον συχὲμ,
19 τοῦ υἱοῦ ἐμμώρ. ‡ καὶ οὐκ ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος ποιῆσαι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, ἐνέκειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ ἰακώβ. αὐτὸς δὲ ἦν ἐνδοξότατος
20 πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ‡ ἦλθε δὲ ἐμμὼρ καὶ
συχὲμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ ἐλάλη-
21 σαν πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως αὐτῶν, λέγοντες· ‡ οἱ ἄνθρωποι
οὗτοι εἰρηνικοί εἰσι, μεθ' ἡμῶν οἰκείτωσαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐμπορευ-
έσθωσαν ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν. τὰς θυ-
γατέρας αὐτῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας
22 ἡμῶν δώσομεν αὐτοῖς. ‡ μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἄν-
θρωποι οὗτοι τοῦ οἰκεῖν μεθ' ἡμῶν, ὥστε εἶναι λαὸν ἕνα, ἐν τῷ περι-
τέμνεσθαι ἡμῶν πᾶν ἀρσενικόν, καθὰ καὶ αὐτοὶ περιτέτμηνται.
23 ‡ καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν καὶ τὰ τετράποδα αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ὑπάρ-
χοντα οὐχ ἡμῶν ἔσται; μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῶμεν αὐτοῖς, καὶ οἰ-
24 κήσουσι μεθ' ἡμῶν. ‡ καὶ εἰσήκουσαν ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ πάντες οἱ ἐκπορευόμενοι τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν.
καὶ περιέτεμον τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν πᾶν ἄρσεν.
25 ‡ ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦσαν ἐν τῷ πόνῳ, λα-
βόντες οἱ δύο υἱοὶ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευὶ, οἱ ἀδελφοὶ δί-
νας, ἕκαστος τὴν μάχαιραν αὐτῶν, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν
ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et nobiſcum habitabitis. terra autem eſt coram vobis: manete, & negociamini in ea, atque poſſidete eam. 11 Dixitque Sichem pa-
tri eius & fratribus: Inueniam gratiam in oculis veſtris: & quicquid dixeritis mihi, dabo. 12 Multiplicate nimis ſuper me dotem & mune-
ra, & dabo ſicut dixeritis mihi: & date mihi puellam in vxorem. 13 Et reſponderunt filij Iacob ad Sichem & ad Hemor, atque locuti ſunt
ſapienter: eo quòd violata eſſet Dina ſoror eorum. 14 Dixeruntque eis: Non poſſumus facere rem hanc, vt demus ſororem noſtram viro ha-
benti præputium: quoniam opprobrium eſt nobis. 15 Sed in hoc conueniemus vobiſcum, Si fueritis ſicut nos, vt circuncidatur ex vobis
omnis maſculus. 16 Et dabimus filias noſtras vobis: & filias veſtras accipiemus nobis: & habitabimus vobiſcum: erimuſque in vnum po-
pulum. 17 Et ſi non acquieueritis nobis vt circuncidamini, tollemus filiam noſtram, & ibimus. 18 Et placuerunt verba eorum
in oculis Hemor, & in oculis Sichem filij Hemor. 19 Et non diſtulit puer facere rem illam: quoniam complacuit ſibi in filia Iacob: & ipſe erat
honorabilior omni domo patris ſui. 20 Et venit Hemor & Sichem filius eius ad portam ciuitatis eorum: & locuti ſunt cum viris ciuitatis eo-
rum, dicentes: 21 Viri iſti pacifici ſunt nobiſcum: & habitabunt in terra, & negociabuntur in ea. terra autem ecce ſpacioſa eſt & lata coram eis.
filias eorum accipiemus nobis in vxores, & filias noſtras dabimus eis. 22 Sed in hoc conuenient nobiſcum viri, vt habitent nobiſcum, vt ſi-
mus in populum vnum: ſi circuncidetur in nobis omnis maſculus, ſicut ipſi circuncisi ſunt. 23 Pecora eorum & armenta, & omnia iumen-
ta eorum, nónne nobis erunt? Veruntamen conueniamus cum eis, & habitent nobiſcum. 24 Et obedierunt Hemor & Sichem filio eius
omnes qui ingrediebantur portam ciuitatis illius: & circunciderunt omnes maſculos, omnes qui egrediebantur portam ciuitatis illius. 25 Et fa-
ctum eſt in die tertio, quando præualuerunt dolores eorum ſuper eos, duo filij Iacob Simeon & Leui fratres Dinæ, tulerunt vnuſquiſque gladium
ſuum, & ingreſſi ſunt ciuitatem qua habitabat confidenter, & interfecerunt omnem maſculum.

26 וְאֶת־חֲמוֹר וְאֶת־שְׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי־חָרֶב
27 וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ׃ בְּנֵי יַעֲקֹב
בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיָּבֹזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טִמְּאוּ אֲחוֹתָם׃
28 אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת
29 אֲשֶׁר־בָּעִיר וְאֶת־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקָחוּ׃ וְאֶת־
כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹזּוּ
30 וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בַּבָּיִת׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שִׁמְעוֹן
וְאֶל־לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ
בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי מִסְפָּר וְנֶאֶסְפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי
31 וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי׃ וַיֹּאמְרוּ הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה
אֶת־אֲחוֹתֵנוּ׃

לה

1 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵית־אֵל וְשֶׁב־שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם
מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאֶה אֵלֶיךָ בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ׃
2 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִרוּ
אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ וְהַחֲלִיפוּ
3 שִׂמְלֹתֵיכֶם׃ וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־
שָּׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הָעֹנֶה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי
4 בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי׃ וַיִּתְּנוּ אֶל־יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֱלֹהֵי
הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם
וַיִּטְמֹן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם־שְׁכֶם׃
5 וַיִּסָּעוּ וַיְהִי חִתַּת אֱלֹהִים עַל־הֶעָרִים אֲשֶׁר
6 סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב׃ וַיָּבֹא
יַעֲקֹב לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן הִוא בֵּית־אֵל הוּא
7 וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ׃ וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא
לַמָּקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים
8 בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו׃ וַתָּמָת דְּבֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה
וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אַלּוֹן
9 בָּכוּת׃ וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב עוֹד
בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ׃

26 * Emor & Sichem pariter necauerunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam.
27 * Quibus egressis, irruerunt super occisos cæteri filij Iacob; & depopulati sunt vrbem in vl-
28 tionem stupri: *Oues eorum, & armenta, & asinos; cunctaque vastantes quæ in domibus &
29 in agris erant. *Paruulos quoque eorum, & v-
30 xores duxerunt captiuas. *Quibus perpetratis audacter Iacob dixit ad Symeon & Leui: Turbastis me, & odiosum fecistis me Chananæis & Pherezæis, habitatoribus terræ huius. Nos pauci sumus: illi congregati, percutient me,
31 & delebor ego & domus mea. *Responderũt: Nunquid vt scorto abuti debuere sorore nostra?

CAP. XXXV.

1 INtereà locutus est Deus ad Iacob: Surge, &
A ascẽde Bethel, & habita ibi. Facq́; altare Deo qui apparuit tibi, quando fugiebas Esau fra-
2 trem tuum. *Iacob verò conuocata omni domo sua, ait: Abiicite deos alienos qui in medio vestri sunt: & mundamini; ac mutate vestimẽ-
3 ta vestra. *Surgite, & ascendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in die tribulationis meæ; & socius fuit itineris
4 mei. * Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant, & inaures quæ erant in auribus eorum. at ille infodit eas subter terebin-
5 thum, quæ est post vrbem Sichem. *Cúmque profecti essent, terror Dei inuasit omnes per circuitum ciuitates; & non sunt ausi persequi
6 recedentes. * Venit igitur Iacob Luzam, quę est in terra Chanaan, cognomento Bethel, ipse & omnis populus cum eo.
7 * Ædificauitque ibi altare: & appellauit nomen loci illius, Domus Dei. Ibi enim apparuit ei Deus, cùm fugeret fratrem suum.
8 * Eodem autem tempore mortua est Del-
B bora, nutrix Rebeccæ: & sepulta est ad radices Bethel, subter quercum. vocatumque est nomen loci illius, Quercus fletus.
9 * Apparuit autem iterum Deus Iacob, postquàm reuersus est de Mesopotamia Syrię: benedixitque ei.

תרגום אונקלוס

26 וְיָת חֲמוֹר וְיָת שְׁכֶם בְּרֵיהּ קְטַלוּ לְפִתְגָם דְּחָרֶב וּדְבַרוּ יָת דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וּנְפַקוּ׃ 27 בְּנֵי יַעֲקֹב עַלוּ לְחַלָּצָא קְטִילַיָּא וּבַזּוּ קַרְתָּא דְּסָאִיבוּ אֲחַתְהוֹן׃ 28 יָת עָנְהוֹן וְיָת תּוֹרֵיהוֹן וְיָת חֲמָרֵיהוֹן וְיָת דִּי בְקַרְתָּא וְיָת דִּי בְחַקְלָא בַּזּוּ׃ 29 וְיָת כָּל נִכְסֵיהוֹן וְיָת כָּל טַפְלְהוֹן וְיָת נְשֵׁיהוֹן שְׁבוֹ וּבַזּוּ וְיָת כָּל דִּי בְבֵיתָא׃ 30 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְשִׁמְעוֹן וּלְלֵוִי עֲכַרְתּוּן יָתִי לְמִתַּן דְּבָבוּ בֵּינִי וּבֵין יָתְבֵי אַרְעָא בִּכְנַעֲנָאָה וּבִפְרִזָּאָה וַאֲנָא עַם דְּמִנְיָן וְיִתְכַּנְשׁוּן עֲלַי וְיִמְחוֹנַנִי וְאֶשְׁתְּצֵי אֲנָא וֶאֱנָשׁ בֵּיתִי׃ 31 וַאֲמַרוּ הַכְנַפְקַת בְּרָא יַעֲבֵד יָת אֲחָתַנָא׃

לה

1 וַאֲמַר יְיָ לְיַעֲקֹב קוּם סַק לְבֵית אֵל וְתִיב תַּמָּן וַעֲבֵיד תַּמָּן מַדְבְּחָא לֶאֱלָהָא דְּאִתְגְּלִי לָךְ בְּמֶעְרְקָךְ מִן קֳדָם עֵשָׂו אֲחוּךְ׃ 2 וַאֲמַר יַעֲקֹב לֶאֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וּלְכָל דְּעִמֵּיהּ אַעְדּוֹ יָת טַעֲוַת עַמְמַיָּא דְּבֵינֵיכוֹן וְאִדַּכּוֹ וְשַׁנּוֹ כְּסוּתְכוֹן׃ 3 וּנְקוּם וְנִסַּק לְבֵית אֵל וְאֶעְבֵּד תַּמָּן מַדְבְּחָא לֶאֱלָהָא דְּקַבֵּיל צְלוֹתִי בְּעִדַּן עָקְתִי וַהֲוָה מֵימְרֵיהּ בְּסַעְדִּי בְּאוֹרְחָא דַּאֲזָלִית׃ 4 וִיהַבוּ לְיַעֲקֹב יָת כָּל טַעֲוַת עַמְמַיָּא דִּי בִידֵיהוֹן וְיָת קְדָשַׁיָּא דִּי בְאוּדְנֵיהוֹן וּטְמַר יָתְהוֹן יַעֲקֹב תְּחוֹת בּוּטְמָא דְּעִם שְׁכֶם׃ 5 וּנְטַלוּ וַהֲוָה דַּחְלָא מִן קֳדָם יְיָ עַל עַמְמַיָּא דִּי בְקִרְוֵי סַחְרָנֵיהוֹן וְלָא רְדַפוּ בָּתַר בְּנֵי יַעֲקֹב׃ 6 וַאֲתָא יַעֲקֹב לְלוּז דִּי בְּאַרְעָא דִכְנַעַן הִיא בֵּיתְאֵל הוּא וְכָל עַמָּא דְּעִמֵּיהּ׃ 7 וּבְנָא תַמָּן מַדְבְּחָא וּקְרָא לְאַתְרָא אֵל בֵּיתְאֵל אֲרֵי תַמָּן אִתְגְּלִי לֵיהּ מַלְאֲכַיָּא דַּייָ בְּמֶעְרְקֵיהּ מִן קֳדָם אֲחוּהִי׃ 8 וּמִיתַת דְּבוֹרָה מֵינִקְתַּהּ דְּרִבְקָה וְאִתְקְבַרַת מִלְּרַע לְבֵית אֵל בְּשִׁפּוֹלֵי מֵישְׁרָא וּקְרָא שְׁמֵיהּ מֵישַׁר בְּכִיתָא׃ 9 וְאִתְגְּלִי יְיָ לְיַעֲקֹב עוֹד בְּמֵיתוֹהִי מִפַּדַּן אֲרָם וּבָרֵיךְ יָתֵיהּ׃

* Et Emor & Sichem filium eius occiderunt in 26
ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, &
egressi sunt. * At filij Iacob ingressi sunt super 27
vulneratos, & diripuerunt ciuitatem, in qua pollue
runt Dinam sororem suam. * Et oues eorum, & 28
boues eorum, & asinos eorum, quæcunque erant in
vrbe, & quæcunque erant in agro, tulerunt: * Et 29
omnia corpora eorum, & omnem supellectilem eo-
rum, & vxores eorum captiuauerunt; et diripue-
runt quæcunque erant in ciuitate, & quæcunque e-
rant in domibus. * Dixit autem Iacob Symeon & 30
Leui: Odiosum me fecistis, ita vt malus ego sim om-
nibus habitantibus terram, inque Chananæis &
in Pherezæis. ego autem paucissimus sum in nume-
ro: & congregati super me, percutient me: & dele-
bor ego & domus mea. * Illi autem dixerunt: Sed 31
sicut scorto vtentur sorore nostra?

CAP. XXXV.

Dixit autem Deus ad Iacob: Surgens, ascende in 1
locum Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare
Deo qui apparuit tibi, cùm fugeres à facie Esau fra-
tris tui. * Dixit autem Iacob domui suæ, & omni- 2
bus qui cum eo: Tollite deos alienos de medio ve-
strum; & mundamini, & mutate vestimenta ve-
stra. * Et surgentes, ascendamus in Bethel; & fa- 3
ciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in die tri-
bulationis: qui fuit mecum, & saluauit me in via,
qua ambulaui. * Et dederunt Iacob deos alienos, 4
qui erant in manibus eorum, & inaures quæ in au-
ribus eorum. & abscondit ea Iacob sub terebintho
quæ in Sicimis. & perdidit ea, vsque in hodiernum
diem. * Et profectus est Israel de Sicimis: & fa- 5
ctus est timor Dei super ciuitates quæ in circuitu eo-
rum: & non persecuti sunt post filios Israel. * Venit 6
autẽ Iacob in Luza, in terra Chanaã, quæ est Bethel,
ipse & omnis populus qui erat cum eo. * Et ædifi- 7
cauit ibi altare: & vocauit nomen loci, Bethel: il-
lic enim apparuit ei Deus, cùm fugeret ipse à facie
Esau fratris sui. * Mortua est autem Debora nu- 8
trix Rebeccæ, & sepulta est inferius Bethel sub
quercu: & vocauit Iacob nomen eius, Quercus
fletus. * Apparuit autem Deus Iacob adhuc in 9
Luza, quando venit de Mesopotamia Syriæ. & be-
nedixit ei Deus.

26 * τόν τε ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν στό-
ματι μαχαίρας. καὶ ἔλαβον τὴν δῖναν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ συχὲμ,
27 καὶ ἐξῆλθον. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς τραυ-
ματίας, καὶ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐμίαναν δῖναν τὴν
28 ἀδελφὴν αὐτῶν. * καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν, καὶ τοὺς βόας
αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν
29 τῷ πεδίῳ, ἔλαβον. * καὶ πάντα τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ πᾶ-
σαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ᾐχμα-
λώτευσαν. καὶ διήρπασαν ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν ταῖς
30 οἰκίαις. * εἶπε δὲ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευΐ, μισητόν με πεποιή-
κατε, ὥστε πονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, ἔν
τε τοῖς χαναναίοις, καὶ ἐν τοῖς φερεζαίοις. ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι
ἐν ἀριθμῷ. καὶ συναχθέντες ἐπ᾽ ἐμέ, συγκόψουσί με, καὶ ἐκ-
31 τριβήσομαι ἐγὼ, καὶ ὁ οἶκός μου. * οἱ δὲ εἶπον, ἀλλ᾽ ὡσεὶ
πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν.

λε.

1 * Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἰακὼβ, ἀναστὰς, ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον
βεθήλ. καὶ οἴκει ἐκεῖ, καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ
ὀφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου ἡσαῦ τοῦ ἀ-
2 δελφοῦ σου. * εἶπε δὲ ἰακὼβ, τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς
μετ᾽ αὐτοῦ, ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν,
καὶ καθαρίσθητε, καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν.
3 * καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς βαιθὴλ, καὶ ποιήσωμεν ἐ-
κεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ, τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλί-
ψεως, ὃς ἦν μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορεύθην.
4 * καὶ ἔδωκαν τῷ ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν. καὶ
κατέκρυψεν αὐτὰ ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν σικί-
μοις. καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
5 * καὶ ἐξῆρεν ἰσραὴλ ἐκ σικίμων. καὶ ἐγένετο φόβος θεοῦ ἐ-
πὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν
6 υἱῶν ἰσραήλ. * ἦλθε δὲ ἰακὼβ εἰς λουζᾶ ἐν γῇ χαναὰν, ἥ ἐστι
7 βεθὴλ, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ. * καὶ ᾠκοδόμησεν
ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βαιθήλ. ἐκεῖ
γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ θεὸς, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προ-
8 σώπου ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * ἀπέθανε δὲ δεβόρρα ἡ
τροφὸς ῥεβέκκας, καὶ ἐτάφη κατώτερον βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βά-
λανον, καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλανος πέν-
9 θους. * ὤφθη δὲ ὁ θεὸς ἰακὼβ ἔτι ἐν λουζᾶ, ὅτε παρεγένετο
ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Hemor quoque & Sichem filium eius occiderunt in ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, & egressi sunt. [27] Filij autem Iacob ingressi sunt ad spolium interfectorum: & deprædati sunt vrbem, eo quòd violauerunt sororem suam. [28] Oues eorum, & boues, & asinos eorum, & omnia quæ erant in ciuitate & in agro deprædati sunt: [29] Et omnem supellectilem eorum, & omnes paruulos suos, & omnes mulieres eorum captiuauerunt, atque deprædati sunt omnia quæ erant in domibus. [30] Et dixit Iacob ad Simeon & Leui: Conturbastis me, vt poneretis inimicitiam inter me & Chananæum, & Pherezæum habitatores terræ. Ego autem habeo populum paucum: & congregabuntur contra me, & percutient me; & peribo ego & viri domus meæ. [31] Et dixerunt: Nunquid sicut cum meretrice fieri debuit cum sorore nostra?

CAP. XXXV.

ET dixit Deus ad Iacob: Surge, ascende in Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare Deo qui apparuit tibi, quando fugiebas à facie Esau fratris tui. [2] Et dixit Iacob viris domus suæ, & omnibus qui secum erant: Auferte idola populorum quæ sunt in medio vestri: & mundamini, & mutate vestimenta vestra. [3] Et surgamus, & ascendamus in Bethel, & faciam ibi altare Deo, qui suscepit orationem meam in tempore tribulationis meæ: & fuit verbum eius in adiutorium meum in via qua ambulaui. [4] Et dederunt Iacob omnia idola populorum quæ erant in manibus suis, & inaures quæ erant in auribus suis. Et abscondit eas Iacob sub quercu, quæ est iuxta Sichem. [5] Profectique sunt, & fuit terror à facie Dei super omnes populos qui erant in ciuitatibus per circuitum eorum; & non sunt secuti post filios Iacob. [6] Et venit Iacob in Luzam, quæ est in terra Chanaan: ipse est Bethel, ipse & omnis populus qui cum eo erat. [7] Et ædificauit ibi altare: & appellauit locum, Deus Bethel: quoniam ibi apparuit ei angelus Dei, quando fugiebat à facie fratris sui. [8] Et mortua est Debbora nutrix Rebeccæ, & sepulta est subtus Bethel in planicie vallis. & vocauit nomen eius, Vallis planctus. [9] Et apparuit Deus iterum Iacob, quando veniebat de Mesopotamia Syriæ. & benedixit ei.

10 * וַיֹּאמֶר־לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא־יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
11 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה
וּרְבֵה גּוֹי וּקְהַל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ׃
12 * וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לְךָ
13 אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ׃ * וַיַּעַל
14 מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ׃ * וַיַּצֵּב יַעֲקֹב
מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אָבֶן וַיַּסֵּךְ
15 עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן׃ * וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל׃
16 * וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כִּבְרַת־הָאָרֶץ לָבוֹא
17 אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ בְּלִדְתָּהּ׃ * וַיְהִי בְהַקְשֹׁתָהּ
בְלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה לָךְ
18 בֵּן׃ * וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־
19 אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בִנְיָמִין׃ * וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר
20 בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הִוא בֵּית לָחֶם׃ * וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה
עַל־קְבֻרָתָהּ הִוא מַצֶּבֶת קְבֻרַת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם׃
21 * וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אָהֳלֹה מֵהָלְאָה לְמִגְדַּל־עֵדֶר׃
22 * וַיְהִי בִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהִוא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב
אֶת־בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל
וַיִּהְיוּ בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר׃
23 * בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה
24 25 וְיִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן׃ * בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃ * וּבְנֵי
26 בִלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל דָּן וְנַפְתָּלִי׃ * וּבְנֵי זִלְפָּה שִׁפְחַת
לֵאָה גָּד וְאָשֵׁר אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יֻלַּד־לוֹ בְּפַדַּן אֲרָם׃
27 * וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע
28 הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר־גָּר־שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק׃ * וַיִּהְיוּ
29 יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה׃ * וַיִּגְוַע יִצְחָק
וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו
וְיַעֲקֹב בָּנָיו׃

10 * Dicens: Non vocaberis vltrà Iacob: ſed
Iſrael erit nomen tuum. & appellauit eum Iſ-
11 rael. * Dixitque ei: Ego Deus omnipo-
tens: Creſce & multiplicare: gentes & popu-
li nationum ex te erunt. reges de lumbis tuis
egredientur.
12 * Terramque quam dedi Abraam & Iſaac,
dabo tibi, & ſemini tuo poſt te.
13 * Et receſſit ab eo.
14 * Ille verò erexit titulum lapideum, in lo-
co quo locutus fuerat ei Deus, libans ſuper
eum libamina, & effundens oleum.
15 * Vocánſque nomen loci illius, Bethel.
16 * Egreſſus autem indè, venit verno tempo
re ad terram quæ ducit Effratam. In qua cùm
17 parturiret Rachel, * Ob difficultatem par-
tus periclitari cœpit. Dixitque ei obſtetrix:
Noli timere, quia & hunc habebis filium.
18 * Egrediente autem anima præ dolore, &
imminente iam morte, vocauit nomẽ filij ſui
Bennoni, id eſt, filius doloris mei. pater verò
appellauit eum Beniamin, id eſt, filius dextræ.
19 * Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt in
via quæ ducit Effratam: hæc eſt Bethleem.
20 * Erexitque Iacob titulum ſuper ſepulchrũ
eius. Hic eſt titulus monumenti Rachel vſq;
21 in præſentem diem. * Egreſſus indè, fixit
22 tabernaculum trans turrem gregis. * Cúm-
que habitaret in illa regione, abiit Ruben, &
dormiuit cũ Bala concubina patris ſui. Quod
illum minimè latuit. Erant autem filij Iacob
23 duodecim. * Filij Liæ, primogenitus Rubẽ, &
Symeon, & Leui, Iudas, & Iſachar, & Zabulõ.
24 * Filij Rachel, Ioſeph & Beniamin.
25 * Filij Balæ ancillæ Rachelis, Dã & Neptalĩ.
26 * Filij Zelphæ ancillæ Liæ, Gad & Aſer. hi
ſunt filij Iacob, qui nati ſunt ei in Meſopota-
27 mia Syriæ. * Venit etiam ad Iſaac patrem ſuum
in Mãbre ciuitatem Arbee, hęc eſt Hebron, in
28 qua peregrinatus eſt Abraam & Iſaac. * Et cõ-
pleti ſunt dies Iſaac cẽtum octoginta annorũ.
29 * Conſumptuſq; ætate mortuus eſt: & appo-
ſitus eſt populo ſuo ſenex & plenus dierum. &
ſepelierunt eum Eſau & Iacob filij ſui.

תרגום אונקלוס

10 ואמר ליה ייי שמך יעקב לא יתקרי שמך עוד יעקב אלהין ישראל יהא שמך וקרא ית שמיה ישראל : 11 ואמר ליה ייי אנא אל שדי
פוש וסגי עם וכנשת שבטין יהון מינך ומלכין שליטין בעממיא מנך יפקון : 12 וית ארעא דיהבית לאברהם וליצחק לך אתנינה
ולבנך בתרך אתן ית ארעא : 13 ויסתלק מעלוהי יקרא דייי באתרא דמליל עמיה : 14 ואקים יעקב קמתא באתרא דמליל עמיה
קמתא דאבנא ונסיך עלה ניסוכין ואריק עלה משחא : 15 וקרא יעקב ית שמא דאתרא דמליל עמיה תמן ייי ביתאל : 16 ונטלו מבית־
אל והוה עוד כרוב ארעא למיעל לאפרת וילידת רחל וקשיאת במילדה : 17 והוה במקשיותה במילדה ואמרת לה חיתא לא
תדחלין ארי אף דין ליך בר : 18 והוה במפק נפשה ארי מיתה וקרת שמיה בר דוי ואבוהי קרא ליה בנימין : 19 ומיתת
רחל ואתקברת באורח אפרת היא בית לחם : 20 ואקים יעקב קמא על קבורתה היא קמת קבורתא דרחל עד יומא הדין : 21 ונטל
ישראל ופרסיה למשכניה מלהלאה למגדלא דעדר : 22 והוה כד שרא ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן ושכיב ית בלהה לחינת
אבוהי ושמע ישראל והוו בני יעקב תרין עשר : 23 בני לאה בוכרא דיעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון : 24 בני רחל
יוסף ובנימין : 25 ובני בלהה אמתא דרחל דן ונפתלי : 26 ובני זלפה אמתא דלאה גד ואשר אלין בני יעקב דאתילידו ליה בפדן
ארם : 27 ואתא יעקב לות יצחק אבוהי לממרא קרית ארבע היא חברון דדר תמן אברהם ויצחק : 28 והוו יומי יצחק מאה ותמנין
שנין : 29 ואתנגיד יצחק ומית ואתכניש לעמיה סיב ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוהי :

Et dixit illi Deus: Nomen tuum non vocabi- 10
tur vltrà Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum.
Dixit autem ei Deus: Ego Deus tuus: creſce, 11
& multiplicare: gentes & congregationes gentium
erunt ex te, & reges de lumbo tuo exibunt.
Et terram, quam dedi Abraam & Iſaac, tibi 12
dedi eam: tibi erit, & ſemini tuo poſt te dabo ter-
ram hanc. Aſcendit autem Deus ab eo de lo- 13
co, vbi locutus eſt cum eo. Et ſtatuit Ia- 14
cob titulum in loco, quo locutus eſt cum eo Deus: ti-
tulum lapideum, & fecit ſuper eam libamen, &
effudit ſuper eam oleum. Et vocauit Iacob 15
nomen loci, in quo locutus eſt cum eo illic Deus,
Bethel. Diſcedens autem Iacob de Bethel, 16
fixit tabernaculum ſuum vltra turrim Gader. Fa-
ctum eſt autem, quando appropinquauit Chabrath,
vt veniret in Ephrata, peperit Rachel: & cùm
pareret, difficilè peperit. Factum eſt autem 17
cùm difficulter ipſa pareret, dixit ei obſtetrix: Con-
fide; & enim iſte tibi filius eſt. Factum eſt 18
autem cùm emitteret ipſa animã, moriebatur enim,
vocauit nomen eius, Filius doloris mei. at pater vo-
cauit nomen eius, Beniamin. Mortua eſt 19
autem Rachel, & ſepulta eſt in via Ephrata. hæc eſt
Bethleem. Et ſtatuit Iacob titulum ſuper mo- 20
numentum eius. hic eſt titulus ſuper monumẽto Ra-
chel, vſque diem hunc. Factum eſt autem 22
quando habitauit Iſrael in terra illa, abiit Ruben,
& dormiuit cum Balla concubina patris ſui Iacob.
& audiuit Iſrael, & malum apparuit in conſpectu
eius. erant autem filij Iacob duodecim. Filij 23
Liæ, primogenitus Iacob, Ruben, & Symeon, Leui,
Iudas, Iſſachar, Zabulon. Filij autem Rachel, 24
Ioſeph & Beniamin. Filij autem Ballæ ancillæ 25
Rachel, Dan, & Nephthalim. Filij autem Zel- 26
phæ ancillæ Liæ, Gad & Aſer. iſti filij Iacob, qui fue-
runt ei in Meſopotamia Syriæ. Venit autem Ia- 27
cob ad Iſaac patrem ſuum in Mambre, in ciuitatem
Agri. hæc eſt Chebron in terra Chanaan, vbi habi-
tauit Abraam & Iſaac. Fuerunt autem 28
dies Iſaac, quos vixit, anni centum octoginta.
Et deficiens Iſaac, mortuus eſt: & appoſitus 29
eſt ad genus ſuum ſenior, & plenus dierum. & ſe-
pelierunt eum Eſau & Iacob filij eius.

10 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. τὸ ὄνομά σου οὐ κληθήσεται ἔτι ἰα-
11 κὼβ, ἀλλὰ ἰσραὴλ ἔσαι τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ
θεὸς, ἐγὼ ὁ θεός σου, αὐξάνου, καὶ πληθύνου, ἔθνη καὶ συνα-
γωγαὶ ἐθνῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου
12 ἐξελεύσονται. καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα ἀβραὰμ καὶ ἰ-
σαὰκ, σοὶ δέδωκα αὐτήν· σοὶ ἔσαι, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ
13 σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. ἀνέβη δὲ ὁ θεὸς ἀπ' αὐτοῦ ἐκ
14 τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔσησεν ἰακὼβ
σήλην ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ὁ θεὸς, σήλην λιθί-
νην, καὶ ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν σπονδὴν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ' αὐτὴν ἔ-
15 λαιον. καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐλά-
16 λησεν μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ θεὸς, βαιθήλ. ἀπάρας δὲ ἰακὼβ
ἐκ βαιθὴλ, ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἐπέκεινα τοῦ πύργου γαδέρ.
ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισε χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐφραθὰ,
17 ἔτεκε ῥαχήλ. καὶ ἐν τῷ τίκτειν, ἐδυστόκησεν. ἐγένετο δὲ ἐν
τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα, θάρσει, καὶ γὰρ οὗ-
18 τός σοι υἱός ἐστιν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυχὴν,
ἀπέθνησκε γὰρ, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης μου· ὁ δὲ πατὴρ
19 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, βενιαμίν. ἀπέθανε δὲ ῥαχὴλ, καὶ
20 ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθᾶ. αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ. καὶ ἔσησεν
ἰακὼβ σήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς· αὕτη ἐστὶ σήλη ἐπὶ
τοῦ μνημείου ῥαχὴλ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
22 ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐ-
πορεύθη ῥουβὴμ, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ βαλλᾶς τῆς παλλακῆς τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ ἰακώβ. καὶ ἤκουσεν ἰσραὴλ, καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐ-
νώπιον αὐτοῦ. ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ δώδεκα.
23 υἱοὶ λείας, πρωτότοκος ἰακὼβ, ῥουβὴν, καὶ συμεὼν,
24 λευὶ, ἰούδας, ἰσσάχαρ, ζαβουλών. υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ, ἰωσὴφ,
25 καὶ βενιαμίν. υἱοὶ δὲ βαλλᾶς παιδίσκης ῥαχὴλ, δὰν, καὶ νε-
26 φθαλείμ. υἱοὶ δὲ ζελφᾶς παιδίσκης λείας, γὰδ, καὶ ἀσήρ.
οὗτοι υἱοὶ ἰακὼβ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας.
27 ἦλθε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς μαμ-
βρῆ, εἰς πόλιν τοῦ πεδίου. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν γῇ χαναὰν,
οὗ παρῴκησεν ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ.
28 ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἰσαὰκ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἑκα-
τὸν ὀγδοήκοντα.
29 καὶ ἐκλιπὼν ἰσαὰκ ἀπέθανεν· καὶ προσετέθη πρὸς τὸ
γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος, καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἔθαψαν
αὐτὸν ἡσαῦ καὶ ἰακὼβ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Dixitque ei Deus: Non vocabitur vltrà nomen tuum Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum. & vocauit nomen eius, Iſrael.
11 Et dixit ei Deus: Ego Deus omnipotens: creſce & multiplicare: populus & congregatio tribuum erunt ex te, & reges qui dominabuntur populis, ex te egredientur.
12 Et dabo tibi terram quam dedi Abrahæ & Iſaac, & filiis tuis poſt te dabo eam.
13 Et aſcendit ab eo gloria Domini in loco vbi locutus fuerat cum eo.
14 Et erexit Iacob titulum in loco vbi locutus fuerat cum eo; titulum lapideum: & libauit ſuper eum libamina, & effudit ſuper eum oleum.
15 Et vocauit Iacob nomen loci, Bethel; in quo locutus fuerat ei Deus.
16 Et profecti ſunt de Bethel: & cùm adhuc eſſet ſpacium terræ vt ingrederetur Ephratam, parturiuit Rachel: & aggrauata eſt in partu ſuo.
17 Et factum eſt cùm aggrauaretur in partu ſuo, ait ei obſtetrix: Ne timeas, quoniam hic quoque erit tibi filius.
18 Et factum eſt cùm egrederetur anima eius & moreretur, vocauit nomen filij, Filium doloris mei. pater autem eius appellauit eum, Beniamin.
19 Et mortua eſt Rachel, & ſepulta eſt in via Ephratæ: ipſa eſt Bethleem.
20 Erexitque Iacob titulum ſuper ſepulchrum eius: ipſe eſt titulus ſepulturæ Rachel vſque in diem hanc.
21 Et profectus eſt Iſrael, & tetendit tabernaculum ſuum vltra turrim gregis.
22 Et factum eſt cùm moraretur Iſrael in terra illa, abiit Ruben, & dormiuit cum Bala concubina patris ſui: & audiuit Iſrael. Fueruntque filij Iacob duodecim.
23 Filij Liæ, primogenitus Iacob, Ruben, Simeon, & Leui, & Iuda, & Iſachar, & Zabulon.
24 Filij Rachel, Ioſeph & Beniamin.
25 Filij autem Balæ ancillæ Rachel, Dan & Neptali.
26 Et filij Zelphæ ancillæ Liæ, Gad, & Aſer. iſti ſunt filij Iacob qui nati ſunt ei in Meſopotamia Syriæ.
27 Venit autem Iacob ad Iſaac patrem ſuum in Mamre ciuitatem Arbee: ipſa eſt Hebron, in qua peregrinatus eſt Abraham & Iſaac.
28 Et fuerunt dies Iſaac centum & octoginta anni.
29 Et defecit & mortuus eſt: & congregatus eſt ad populum ſuum, ſenex & plenus dierum. & ſepelierunt eum Eſau & Iacob filij ſui.

לו

1 * וְאֵלֶּה תֹּלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃
2 * עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עָדָה בַּת־
אֵילוֹן הַחִתִּי וְאֶת־אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה בַּת־צִבְעוֹן
3 הַחִוִּי׃ * וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל אֲחוֹת נְבָיוֹת׃
4 * וַתֵּלֶד עָדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֱלִיפָז וּבָשְׂמַת יָלְדָה אֶת־
5 רְעוּאֵל׃ * וְאָהֳלִיבָמָה יָלְדָה אֶת־יְעִישׁ וְאֶת־יַעְלָם
וְאֶת־קֹרַח אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יֻלְּדוּ־לוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃
6 * וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־
כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֶמְתּוֹ
וְאֵת כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־
7 אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו׃ * כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב
מִשֶּׁבֶת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לָשֵׂאת אֹתָם
8 מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם׃ * וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר עֵשָׂו הוּא
9 אֱדוֹם׃ * וְאֵלֶּה תֹּלְדוֹת עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם בְּהַר
10 שֵׂעִיר׃ * אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֵשָׂו אֱלִיפַז בֶּן־עָדָה אֵשֶׁת
11 עֵשָׂו רְעוּאֵל בֶּן־בָּשְׂמַת אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ * וַיִּהְיוּ בְּנֵי
12 אֱלִיפָז תֵּימָן אוֹמָר צְפוֹ וְגַעְתָּם וּקְנַז׃ * וְתִמְנַע
הָיְתָה פִילֶגֶשׁ לֶאֱלִיפַז בֶּן־עֵשָׂו וַתֵּלֶד לֶאֱלִיפַז אֶת־
13 עֲמָלֵק אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי
רְעוּאֵל נַחַת וָזֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי בָשְׂמַת
14 אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ * וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה בַת־עֲנָה
בַּת־צִבְעוֹן אֵשֶׁת עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְעֵשָׂו אֶת־יְעִישׁ וְאֶת־
15 יַעְלָם וְאֶת־קֹרַח׃ * אֵלֶּה אַלּוּפֵי בְנֵי־עֵשָׂו בְּנֵי אֱלִיפַז
בְּכוֹר עֵשָׂו אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף אוֹמָר אַלּוּף צְפוֹ אַלּוּף קְנַז׃
16 * אַלּוּף קֹרַח אַלּוּף גַּעְתָּם אַלּוּף עֲמָלֵק אֵלֶּה אַלּוּפֵי
17 אֱלִיפַז בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי
רְעוּאֵל בֶּן־עֵשָׂו אַלּוּף נַחַת אַלּוּף זֶרַח אַלּוּף שַׁמָּה אַלּוּף
מִזָּה אֵלֶּה אַלּוּפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי בָשְׂמַת
אֵשֶׁת עֵשָׂו׃

CAP. XXXVI.

1 A HÆ autem ſunt generationes Eſau : ipſe eſt
Edom.
2 * Eſau accepit vxores de filiabus Chanaan,
Ada filiam Elon Ethęi, & Oolibama filiam A-
næ filij Sebeon Euæi.
3 * Baſemath quoque filiam Hiſmael ſoro-
rem Nabaioth.
4 * Peperit autem Ada Eliphaz : Baſemath
5 genuit Rahuel. * Oolibama genuit Ie-
hus, & Ihelon, & Chore. hi filij Eſau qui na-
ti ſunt ei in terra Chanaan.
6 * Tulit autem Eſau vxores ſuas, & filios, &
filias, & omnem animam domus ſuæ, & ſub-
ſtantiam, & pecora, & cuncta quæ habere po-
terat in terra Chanaan ; & abiit in alteram re-
gionem: receſsitque à fratre ſuo Iacob.
7 * Diuites enim erant valdè, & ſimul habi-
B tare non poterant: nec ſuſtinebat eos terra pe
regrinationis eorum, præ multitudine gregũ.
8 * Habitauitque Eſau in monte Seyr : ipſe
eſt Edom.
9 * Hæ autem ſunt generationes Eſau patris
Edom in monte Seyr:
10 * Et hæc nomina filiorum eius: Eliphaz fi-
lius Ada vxoris Eſau. Rahuel quoque filius Ba
11 ſemath vxoris eius. * Fueruntq; Eliphaz
filij Theman, Omar, Sephua, & Gatham, &
12 Chenez, & Chore. * Erat autem Thamna
concubina Eliphaz filij Eſau, quæ peperit ei
13 Amalech. hi ſunt filij Ada vxoris Eſau. * Filij
autem Rahuel, Naath, & Zara, Semma & Me
14 za. hi filij Baſemath vxoris Eſau. * Iſti quo-
que erant filij Oolibama filię Anæ, filij Sebeõ
vxoris Eſau, quos genuit ei Iehus, & Ihelon,
15 & Chore. * Hi duces filiorum Eſau: fi-
lij Eliphaz primogeniti Eſau, dux Theman,
dux Omar, dux Cephua, dux Chenez:
16 * Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi
filij Eliphaz in terra Edom. & hi filij Ada.
17 * Hi quoque filij Rahuel filij Eſau, dux Na-
ath, dux Zara, dux Semma, dux Meza. hi au-
tem duces Rahuel in terra Edom: iſti filij Ba-
ſemath vxoris Eſau.

תרגום אונקלוס

לו 1 וְאִלֵּין תּוֹלְדָת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃ 2 עֵשָׂו נְסֵיב יָת נְשׁוֹהִי מִבְּנָת כְּנַעַן יָת עָדָה בַּת אֵילוֹן
חִתָּאָה וְיָת אָהֳלִיבָמָה בַּת עֲנָה בַּת צִבְעוֹן חִוָּאָה׃ 3 וְיָת בָּשְׂמַת בַּת יִשְׁמָעֵאל אֲחָתֵיהּ דִּנְבָיוֹת׃ 4 וִילֵידַת עָדָה לְעֵשָׂו
יָת אֱלִיפַז וּבָשְׂמַת יְלֵידַת יָת רְעוּאֵל׃ 5 וְאָהֳלִיבָמָה יְלֵידַת יָת יְעוּשׁ וְיָת יַעְלָם וְיָת קֹרַח אִלֵּין בְּנֵי עֵשָׂו דְּאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּאַרְעָא
דִּכְנָעַן׃ 6 וּדְבַר עֵשָׂו יָת נְשׁוֹהִי וְיָת בְּנוֹהִי וְיָת בְּנָתֵיהּ וְיָת כָּל נַפְשָׁת בֵּיתֵיהּ וְיָת גֵּיתוֹהִי וְיָת כָּל בְּעִירֵיהּ וְיָת כָּל קִנְיָנֵיהּ דִּקְנָא
בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן וַאֲזַל לְאַרַע אָחֳרִי מִן קֳדָם יַעֲקֹב אֲחוּהִי׃ 7 אֲרֵי הֲוָה קִנְיָנְהוֹן סַגִּי מִלְּמִיתַב כַּחֲדָא וְלָא יְכֵילַת אֲרַע
תּוֹתָבוּתְהוֹן לְסוֹבָרָא יָתְהוֹן מִן קֳדָם גֵּיתֵיהוֹן׃ 8 וִיתֵיב עֵשָׂו בְּטוּרָא דְשֵׂעִיר עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃ 9 וְאִלֵּין
תּוֹלְדָת עֵשָׂו אֲבוּהוֹן דֶּאֱדוֹמָאֵי בְּטוּרָא דְשֵׂעִיר׃ 10 אִלֵּין שְׁמָהָן בְּנֵי עֵשָׂו אֱלִיפָז בַּר עָדָה אִתַּת עֵשָׂו רְעוּאֵל בַּר בָּשְׂמַת אִתַּת
עֵשָׂו׃ 11 וַהֲווֹ בְּנֵי אֱלִיפָז תֵּימָן אוֹמָר צְפוֹ וְגַעְתָּם וּקְנַז׃ 12 וְתִמְנַע הֲוָת פִּילֶגֶשׁ לֶאֱלִיפָז בַּר עֵשָׂו נְפַק
מִנַּהּ עֲמָלֵק אִלֵּין בְּנֵי עָדָה אִתַּת עֵשָׂו׃ 13 וְאִלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וָזֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה אִלֵּין הֲווֹ בְּנֵי בָשְׂמַת אִתַּת עֵשָׂו׃ 14 וְאִלֵּין הֲווֹ
בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת עֲנָה בַּת צִבְעוֹן אִתַּת עֵשָׂו וִילֵידַת לְעֵשָׂו יָת יְעוּשׁ וְיָת יַעְלָם וְיָת קֹרַח׃ 15 אִלֵּין רַבְרְבֵי בְּנֵי עֵשָׂו בְּנֵי אֱלִיפַז בֻּכְרָא דְעֵשָׂו
רַבָּא תֵימָן רַבָּא אוֹמָר רַבָּא צְפוֹ רַבָּא קְנַז׃ 16 רַבָּא קֹרַח רַבָּא גַּעְתָּם רַבָּא עֲמָלֵק אִלֵּין רַבְרְבֵי אֱלִיפַז בְּאַרְעָא דֶּאֱדוֹם אִלֵּין בְּנֵי עָדָה׃
17 וְאִלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל בַּר עֵשָׂו רַבָּא נַחַת רַבָּא זֶרַח רַבָּא שַׁמָּה רַבָּא מִזָּה אִלֵּין רַבְרְבֵי רְעוּאֵל בְּאַרְעָא דֶּאֱדוֹם אִלֵּין בְּנֵי בָשְׂמַת אִתַּת עֵשָׂו׃

CAP. XXXVI.

HÆ autem generationes Esau: ipse est Edom. 1
* Esau autem accepit vxores suas de filia- 2
bus Chananæorum, Ada, filiam Elom Ethæi, & E-
liba, filiam Enan, filij Sebagon Euæi.
* Et Basemath, filiam Ismael, sororem Na- 3
baioth.
* Peperit autem ei Ada Eliphaz: & Besa- 4
math peperit Raguel.
* Et Elibama peperit Jeul, & Jeglom, & Core. 5
hi filij Esau, qui fuerunt ei in terra Chanaan.
* Accepit autem Esau vxores suas, & filios suos 6
& filias, & omnia corpora domus suæ, & omnem
substantiam, & omnia pecora, & omnia quæcun-
que possedit, & omnia quæcunque acquisiuit in ter-
ra Chanaan; & abiit Esau de terra Chanaan, à facie
Jacob fratris sui.
* Erat enim substantia eorum multa, vt habi- 7
tarent simul: & non poterat terra habitationis eo-
rum ferre eos, præ multitudine substantiæ eorum.
* Habitauit autem Esau in monte Seir. Esau, 8
ipse est Edom. Habitauit autem Jacob in terra qua
habitauit pater suus in terra Chanaan.
* Hæ autem generationes Esau patris Edom in 9
monte Seir.
* Et ista nomina filiorum Esau, Eliphas, filius 10
Ada vxoris Esau: & Raguel, filius Basemath v-
xoris Esau.
* Fuerunt autem filij Eliphas, Theman, Omar, 11
Sophar, Gothan, Cenez.
* Thamna autē concubina Eliphas filij Esau, pe- 12
perit Eliphas Amalec. hi filij Ada, vxoris Esau.
* Hi autem filij Raguel, Nazeth, Zaresome, & 13
Mose. hi fuerunt filij Basemath, vxoris Esau.
* Hi autem fuerunt filij Libemas filiæ Enam, fi- 14
lij Sebegon vxoris Esau. peperit autem Esau Jeul,
& Jeglon, & Core.
* Hi duces filij Esau: Elibas, primogeniti Esau, 15
dux Theman, dux Omar, dux Sophar, dux Cenez.
* Dux Core, dux Gotha, dux Amalec. hi duces 16
Eliphas in terra Jdumææ. hi filij Adas.
* Et hi filij Raguel, filij Esau, dux Nachoth, 17
dux Zare, dux Some, dux Moze. hi duces Raguel
in Edom. hi filij Basemas, vxoris Esau.

λϛ'.

1 * αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἠσαῦ· αὐτός ἐστιν ἐδώμ.
2 * ἠσαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θυγατέρων
τῶν χαναναίων. τὴν ἀδὰ, θυγατέρα ἐλὼμ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν
3 ἐλιβᾶ, θυγατέρα ἐνὰν τοῦ υἱοῦ σεβεγὼν τοῦ εὐαίου. * καὶ τὴν βα-
4 σεμὰθ, θυγατέρα ἰσμαὴλ, ἀδελφὴν ναβαιώθ. * ἔτεκε δὲ
αὐτῷ ἀδὰ τὸν ἐλιφάζ. καὶ βεσαμὰθ ἔτεκε τὸν ραγουήλ.
5 * καὶ ἐλιβαμὰ ἔτεκε τὸν ἰεοὺλ, καὶ τὸν ἰεγλὸμ, καὶ τὸν κορέ.
οὗτοι υἱοὶ ἠσαῦ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ χαναάν.
6 * ἔλαβε δὲ ἠσαῦ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ
τὰς θυγατέρας, καὶ πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάν-
τα τὰ ὑπάρχοντα, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτή-
σατο, καὶ πάντα ὅσα περιεποιήσατο ἐν γῇ χαναὰν, καὶ ἐπορεύ-
θη ἠσαῦ ἐκ τῆς γῆς χαναὰν, ἀπὸ προσώπου ἰακὼβ τοῦ ἀ-
δελφοῦ αὐτοῦ.
7 * ἦν γὰρ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλὰ, τοῦ οἰκεῖν ἅμα. καὶ
οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παροικήσεως αὐτῶν φέρειν αὐτοὺς, ἀπὸ
8 τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. * ᾤκησε δὲ ἠσαῦ ἐν
τῷ ὄρει σηείρ. ἠσαῦ, αὐτός ἐστιν ἐδώμ. κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν
9 τῇ γῇ, ᾗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. * αὗται
δὲ αἱ γενέσεις ἠσαῦ τοῦ πατρὸς ἐδὼμ ἐν τῷ ὄρει σηείρ.
10 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἠσαῦ. ἐλιφὰς, υἱὸς ἀδὰ
γυναικὸς ἠσαῦ. καὶ ραγουὴλ, υἱὸς βασεμὰθ γυναικὸς ἠσαῦ.
11 * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἐλιφᾶς, θεμὰν, ὠμὰρ, σωφὰρ, γο-
θὸμ, καίνεζ.
12 * θαμνὰ δὲ ἡ παλλακὴ ἐλιφᾶς τοῦ υἱοῦ ἠσαῦ, ἔτεκε τῷ ἐλι-
φᾶς τὸν ἀμαλήκ. οὗτοι υἱοὶ ἀδὰ, γυναικὸς ἠσαῦ.
13 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ραγουὴλ, ναζὲθ, ζαρεσομαὶ, καὶ μοζέ. οὗτοι ἦσαν
υἱοὶ βασεμὰθ, γυναικὸς ἠσαῦ.
14 * οὗτοι δὲ ἦσαν υἱοὶ λιβεμὰς θυγατρὸς ἐνὰν, τοῦ υἱοῦ σε-
βεγὼν γυναικὸς ἠσαῦ. ἔτεκε δὲ τῷ ἠσαῦ τὸν ἰεοὺλ, καὶ τὸν ἰε-
γλὸμ, καὶ τὸν κορέ.
15 * οὗτοι ἡγεμόνες υἱοὶ ἠσαῦ. υἱοὶ ἐλιβὰς, πρωτοτόκου ἠσαῦ, ἡγε-
μὼν θεμὰν, ἡγεμὼν ὠμὰρ, ἡγεμὼν σωφὰρ, ἡγεμὼν κενέζ.
16 * ἡγεμὼν κορὲ, ἡγεμὼν γοθὰ, ἡγεμὼν ἀμαλήκ. οὗτοι ἡγε-
μόνες ἐλιφᾶς ἐν γῇ ἰδουμαίας. οὗτοι υἱοὶ ἀδάς.
17 * καὶ οὗτοι υἱοὶ ραγουὴλ, υἱοὶ ἠσαῦ, ἡγεμὼν ναχὼθ, ἡγε-
μὼν ζαρὲ, ἡγεμὼν σομὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ρα-
γουὴλ ἐν τῇ αἰδώμ. οὗτοι υἱοὶ βασεμὰς, γυναικὸς ἠσαῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXVI.

HÆ autem sunt generationes Esau: ipse est Edom. [2] Esau accepit vxores suas de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Ethæi, &
Oolibama filiam Anæ filiam Sebeon Euæi: [3] Et Basemath filiam Ismaelis sororem Nabaioth.
[4] Peperit autem Ada Eliphaz de Esau, & Basemath peperit Rahuel. [5] Et Oolibama peperit Iehus, & Hielom, & Chore.
hi filij Esau, qui nati sunt ei in terra Chanaan. [6] Tulit autem Esau vxores suas, & filios suos, & filias suas, & omnes a-
nimas domus suæ, & pecora sua, & omnia iumenta sua, & vniuersam substantiam quam acquisierat in terra Chanaan; & abiit in terram aliam, pro-
pter Iacob fratrem suum: [7] Quia erat substantia eorum multa, vt habitarent simul: & non poterat terra habitatio-
nis eorum sustinere eos, propter pecora eorum. [8] Et habitauit Esau in monte Seir. Esau, ipse est Edom. [9] Et hæ sunt generationes Esau
patris Idumæorum in monte Seir. [10] Hæc sunt nomina filiorum Esau: Eliphaz filius Ada vxoris Esau, Rahuel filius Basemath vxoris Esau.
11 Fueruntque filij Eliphaz, Theman, Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez.
12 Erat autem Thamna concubina Eliphaz filij Esau, ex qua natus est Amalech. hi sunt filij Ada, vxoris Esau.
13 Filij autem Rahuel, Naath, & Zara, & Semma, & Meza. hi filij Basemath, vxoris Esau.
14 Et isti filij Oolibama, filiæ Anę, filiæ Sebeon, vxoris Esau, quæ peperit ei Hieus, & Hielon, & Chore.
15 Isti sunt duces filiorum Esau, filij Eliphaz primogeniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez:
16 Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi duces Eliphaz in terra Edom: hi filij Ada.
17 Hi quoq; filij Rahuel filij Esau, dux Naath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi duces Rahuel in terra Edom: isti filij Basemath vxoris Esau.

18 וְאֵלֶּה בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה אֵשֶׁת עֵשָׂו אַלּוּף יְעוּשׁ אַלּוּף
יַעְלָם אַלּוּף קֹרַח אֵלֶּה אַלּוּפֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה
19 אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ אֵלֶּה בְנֵי־עֵשָׂו וְאֵלֶּה אַלּוּפֵיהֶם הוּא
20 אֱדוֹם׃ אֵלֶּה בְנֵי־שֵׂעִיר הַחֹרִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
21 לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וַעֲנָה׃ וְדִשׁוֹן וְאֵצֶר וְדִישָׁן אֵלֶּה
22 אַלּוּפֵי הַחֹרִי בְּנֵי שֵׂעִיר בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃ וַיִּהְיוּ בְנֵי־
23 לוֹטָן חֹרִי וְהֵימָם וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי
24 שׁוֹבָל עַלְוָן וּמָנַחַת וְעֵיבָל שְׁפוֹ וְאוֹנָם׃ וְאֵלֶּה בְנֵי־
צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה הוּא עֲנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת־הַיֵּמִם
25 בַּמִּדְבָּר בִּרְעֹתוֹ אֶת־הַחֲמֹרִים לְצִבְעוֹן אָבִיו׃ וְאֵלֶּה
26 בְנֵי־עֲנָה דִּשֹׁן וְאָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה׃ וְאֵלֶּה בְּנֵי
27 דִישָׁן חֶמְדָּן וְאֶשְׁבָּן וְיִתְרָן וּכְרָן׃ אֵלֶּה בְּנֵי־אֵצֶר בִּלְהָן
28 וְזַעֲוָן וַעֲקָן׃ אֵלֶּה בְנֵי־דִישָׁן עוּץ וַאֲרָן׃ אֵלֶּה
29 אַלּוּפֵי הַחֹרִי אַלּוּף לוֹטָן אַלּוּף שׁוֹבָל אַלּוּף צִבְעוֹן אַלּוּף
30 עֲנָה׃ אַלּוּף דִּשֹׁן אַלּוּף אֵצֶר אַלּוּף דִּישָׁן אֵלֶּה
אַלּוּפֵי הַחֹרִי לְאַלֻּפֵיהֶם בְּאֶרֶץ שֵׂעִיר׃
31 וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ
32 בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלָךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּמְלֹךְ
33 בֶּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה׃ וַיָּמָת בָּלַע
34 וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן־זֶרַח מִבָּצְרָה׃ וַיָּמָת יוֹבָב
35 וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו חֻשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי׃ וַיָּמָת חֻשָׁם
וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן־בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת־מִדְיָן בִּשְׂדֵה
36 מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֲוִית׃ וַיָּמָת הֲדָד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
37 שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה׃ וַיָּמָת שַׂמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
38 שָׁאוּל מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר׃ וַיָּמָת שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
39 בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר׃ וַיָּמָת בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת־
40 מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב׃ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אַלּוּפֵי עֵשָׂו
לְמִשְׁפְּחֹתָם לִמְקֹמֹתָם בִּשְׁמֹתָם אַלּוּף תִּמְנָע אַלּוּף
עַלְוָה אַלּוּף יְתֵת׃

18 * Hi autem filij Oolibama vxoris Eſau, dux
Iehus, dux Ihelon, dux Chore. hi duces Ooli-
bama filiæ Anæ vxoris Eſau.
19 * Iſti ſunt filij Eſau, & hi duces eorum: ipſe
eſt Edom.
20 * Iſti ſunt filij Seir Horręi habitatores ter-
C ræ, Lothan, & Sobal, & Sebeon, & Anan:
21 * Et Diſon, & Eſer, & Diſan. hi duces Hor
ræi, filij Seir in terra Edom.
22 * Facti ſunt autem filij Lothan Horræi &
Emam. erat autem ſoror Lothan, Tamna.
23 * Et iſti filij Sobal, Aluhan, & Maneeth, &
Ebal, & Sephi, & Onan.
24 * Et hi filij Sebeon, Ahia & Ana. iſte eſt A-
na qui inuenit aquas calidas in ſolitudine, cũ
25 paſceret aſinas Sebeon patris ſui. * Habuit
que filium Diſan, & filiam Oolibama.
26 * Et iſti filij Diſan, Amdam, & Iesban; &
27 Iethran, & Charan. * Hi quoque filij E-
28 ſer, Balaan, & Zeuan, & Achan. * Habuit
29 autem filios Diſan, Hus & Aran. * Hi du-
ces Horræorum, dux Lothan, dux Sobal, dux
30 Sebeon, dux Ana, * Dux Diſon, dux Eſer,
dux Diſan. iſti duces Horręorum, qui impera-
31 uerunt in terra Seir. * Reges autem qui regna-
uerunt in terra Edom, antequàm haberent re-
32 gẽ filij Iſrael; * Fuerunt hi: Balach filius Beor,
33 nomenq; vrbis eius Denaba. * Mortuus eſt au
D tẽ Balach, & regnauit pro eo Iobab filius Za-
34 ræ de Boſra. * Cumq; mortuus eſſet Iobab, re-
gnauit pro eo Huſan de terra Themanorum.
35 * Hoc quoq; mortuo, regnauit pro eo Adad,
filius Badadi, qui percuſſit Madian in regione
36 Moab: & nomen vrbis eius Auith. * Cumque
mortuus eſſet Adad, regnauit pro eo Semla de
37 Maſerecha. * Hoc quoq; mortuo, regnauit ꝓ
38 eo Saul, de fluuio Roboth. * Cumq; & hic ob-
iſſet, ſucceſſit in regnũ Balanã filius Achobor.
39 * Iſto quoque mortuo, regnauit pro eo Adad;
nomenque vrbis eius Phou. & appellabatur
vxor eius Meezabel, filia Matreth filię Mizaab.
40 * Hæc ergo nomina ducum Eſau in cogna-
tionibus, & locis, & vocabulis ſuis: dux Tha-
mna, dux Aluba, dux Ietheth.

תרגום אונקלוס

18 ואלין בני אהליבמה איתת עשו רבא יעוש רבא יעלם רבא קרח אלין רברבי אהליבמה בת ענה איתת עשו׃ 19 אלין בני עשו
ואלין רברביהון הוא אדום׃ 20 אלין בני שעיר חוראה יתבי ארעא לוטן ושובל וצבעון וענה׃ 21 ודישון ואצר ודישן אלין רברבי
חוראי בני שעיר בארעא דאדום׃ 22 והוו בני לוטן חורי והימם ואחתיה דלוטן תמנע׃ 23 ואלין בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו
ואונם׃ 24 ואלין בני צבעון ואיה וענה הוא ענה דאשכח ית גבריא במדברא כד הוה רעי ית חמריא לצבעון אבוהי׃ 25 ואלין בני ענה
דישן ואהליבמה בת ענה׃ 26 ואלין בני דישן חמדן ואשבן ויתרן וכרן׃ 27 אלין בני אצר בלהן וזעון ועקן׃ 28 אלין בני דישן עוץ
וארן׃ 29 אלין רברבי חוראי רבא לוטן רבא שובל רבא צבעון רבא ענה׃ 30 רבא דישון רבא אצר רבא דישן אלין רברבי חוראי לרברבניהון
בארעא דשעיר׃ 31 ואלין מלכיא דמלכו בארעא דאדום קדם דמלך מלכא לבני ישראל׃ 32 ומלך באדום בלע בר בעור ושום קרתיה
דנהבה׃ 33 ומית בלע ומלך תחותוהי יובב בר זרח מבצרה׃ 34 ומית יובב ומלך תחותוהי חשם מארע דרומא׃ 35 ומית חשם ומלך
תחותוהי הדד בר בדד דיקטל ית מדין בחקלי מואב ושום קרתיה עוית׃ 36 ומית הדד ומלך תחותוהי שמלה ממשרקה׃
37 ומית שמלה ומלך תחותוהי שאול מרחובי דעל פרת׃ 38 ומית שאול ומלך תחותוהי בעל חנן בר עכבור׃ 39 ומית
בעל חנן בר עכבור ומלך תחותוהי הדר ושום קרתיה פעו ושום איתתיה מהיטבאל בת מטרד בת מצרף דהבא׃ 40 ואלין שמהת
רברבי עשו לזרעיתהון לאתריהון בשמהתהון רבא תמנע רבא עלוה רבא יתת׃

* *Hi autem filij Elibemas, vxoris Esau, dux* 18
Jeul, dux Jeglom, dux Core. hi duces Elibemas. hi
filij Esau. * *Et hi duces eorum. hi sunt filij* 19
Edom. * *Hi autem filij Seir Horræi, habitantis* 20
terram: Lotan, Sobal, Sebegon, Ana:
* *Et Leson, & Asar, & Rison. hi duces Chor-* 21
ræi, filij Seir, in terra Edom.
* *Fuerunt autem filij Lotan, Chorri, & Eman.* 22
soror autem Lotan, Themna. * *Hi autem filij* 23
Sobal, Tolam, & Manachath, & Jebel, Sophan, &
Oman. * *Et hi filij Sebeon, Eæ, & Enan. hic* 24
Enan, qui inuenit Eamin in deserto, quando inuenit
subiugalia Sebeon patris sui. * *Hi autem fi-* 25
lij Enan, Deson, & Elibemath, filia Enan.
* *Hi autem filij Deson, Abada, & Asba, & J-* 26
thran, & Charran. * *Hi autem filij Asar,* 27
Balaam, & Zucam, & Jucham. * *Hi au-* 28
tem filij Reson, Os, & Arran. * *Hi duces* 29
Chorri, dux Lotan, dux Sobal, dux Sebegon, dux A-
na, * *Dux Deson, dux Asar, dux Reson. hi* 30
duces Chorri, in ducatibus suis in terra Edom.
* *Et hi reges qui regnauerunt in Edom, antequã* 31
regnaret rex in Israel. * *Et regnauit in E-* 32
dom Balac filius Beor: & nomen ciuitati eius, De-
naba. * *Mortuus est autem Balac, & reg-* 33
nauit pro eo Jobab, filius Zara de Bosorra.
* *Mortuus est autem Iobab, & regnauit pro eo* 34
Asom, de terra Themanorum.
* *Mortuus est autem Asom, & regnauit pro eo* 35
Adad filius Barad, qui percußit Madian in campo
Moab: & nomen ciuitati eius, Gethem.
* *Mortuus est autem Adad, & regnauit pro eo* 36
Samaa de Masecca. * *Mortuus est autem Sa-* 37
maa, & regnauit pro eo Saul de Rooboth, quæ apud
fluuium. * *Mortuus est autem Saul, & re-* 38
gnauit pro eo Balenon filius Achobor.
* *Mortuus est autem Balenon filius Achobor, &* 39
regnauit pro eo Arath filius Barad: & nomen ciui-
tati eius, Phogor. nomen vxori eius Methebeel,
filia Matraith, filij Mezoob.
* *Hæc nomina ducum Esau, in tribubus eo-* 40
rum, secundùm locum eorum, in regionibus eo-
rum, & in gentibus eorum: dux Thamna, dux Go-
la, dux Jether.

18 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ἐλιβεμὰς, γυναικὸς ἠσαῦ, ἡγεμὼν ἰεὴλ, ἡγε-
μὼν ἰεγλὸμ, ἡγεμὼν κορέ. οὗτοι ἡγεμόνες ἐλιβεμάς. οὗτοι υἱοὶ
19 ἠσαῦ. * καὶ οὗτοι ἡγεμόνες αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ αἰδώμ.
20 * οὗτοι δὲ υἱοὶ σηεὶρ τοῦ χορραίου, τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν,
21 λωτὰν, σωβὰλ, σεβεγὼν, ἀνά· * καὶ λησὼν, καὶ ἀ-
σὰρ, καὶ ῥισών. οὗτοι ἡγεμόνες τοῦ χορραίου, τοῦ υἱοῦ σηεὶρ ἐν
τῇ γῇ ἐδώμ.
22 * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ λωτάν, χορρὶ, καὶ ἐμάν. ἀδελφὴ δὲ λω-
23 τὰν, θεμνά. * οὗτοι δὲ υἱοὶ σωβὰλ, τωλὰμ, καὶ μα-
ναχὰθ, καὶ γεβὴλ, σωφὰν, καὶ ὠμάν.
24 * καὶ οὗτοι υἱοὶ σεβεγὼν, αἰαὶ, καὶ ἐνάν. οὗτος ἐνὰν, ὃς
εὗρε τὸν ἰαμὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε εὗρε τὰ ὑποζύγια σεβεγὼν
25 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. * οὗτοι δὲ υἱοὶ ἐνὰν, δησὼν, καὶ ἐ-
λιβεμὰθ, θυγάτηρ ἐνάν.
26 * οὗτοι δὲ υἱοὶ δησὼν, ἀβαδὰ, καὶ ἀσβὰ, καὶ ἰθρὰν, καὶ χαρράν.
27 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ἀσὰρ, βαλαάμ, καὶ ζουκὰμ, καὶ ἰουκάμ.
28 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥησὼν, ὼς, καὶ ἀρράν. * οὗτοι ἡγεμόνες χορρί.
29 ἡγεμὼν λωτὰν, ἡγεμὼν σωβὰλ, ἡγεμὼν σεβεγὼν, ἡγεμὼν ἀνά·
30 * ἡγεμὼν δησὼν, ἡγεμὼν ἀσὰρ, ἡγεμὼν ῥησών. οὗτοι ἡγεμόνες χορ-
31 ρὶ, ἐν ταῖς ἡγεμονίαις αὐτῶν ἐν γῇ ἐδώμ. * καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς
οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδὼμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν
32 ἰσραήλ. * καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἐδὼμ, βαλὰκ υἱὸς βεώρ· καὶ ὄ-
33 νομα τῇ πόλει αὐτοῦ, δενναβά. * ἀπέθανε δὲ βαλὰκ, καὶ ἐβασί-
34 λευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας. * ἀπέθανε
δὲ ἰωβὰβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀσὸμ, ἐκ τῆς γῆς θεμανῶν.
35 * ἀπέθανε δὲ ἀσὸμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀδὰδ, υἱὸς βα-
ρὰδ, ὁ ἐκκόψας μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ μωάβ. καὶ ὄνομα τῇ πό-
36 λει αὐτοῦ, γεθέμ. * ἀπέθανε δὲ ἀδὰδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ'
αὐτοῦ, σαμαὰ ἐκ μασεκκᾶς.
37 * ἀπέθανε δὲ σαμαὰ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, σαοὺλ
ἐκ ῥοωβὼθ τῆς παρὰ ποταμόν.
38 * ἀπέθανε δὲ σαοὺλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλενὼν,
39 υἱὸς ἀχοβώρ. * ἀπέθανε δὲ βαλενὼν, υἱὸς ἀχοβὼρ, καὶ ἐ-
βασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀρὰθ, υἱὸς βαράδ. καὶ ὄνομα τῇ πό-
λει αὐτοῦ φογώρ. ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μετεβεὴλ, θυγάτηρ
ματραὶθ, υἱοῦ μεζοόβ.
40 * ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων ἠσαῦ, ἐν ταῖς φυλαῖς
αὐτῶν, κατὰ τόπον αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνε-
σιν αὐτῶν. ἡγεμὼν θαμνὰ, ἡγεμὼν γωλὰ, ἡγεμὼν ἰεθέρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Hi autem filij Oolibama vxoris Esau: dux Iehus, dux Hielom, dux Chore. hi duces Oolibama filiæ Anæ, vxoris Esau.
19 Isti sunt filij Esau, & hi duces eorum: ipse est Edom. 20 Isti sunt filij Seir Horræi habitatores terræ: Lothan, & Sobal, & Sebeon,
& Ana: 21 Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces Horræi filij Seir in terra Edom. 22 Fueruntque filij Lothan, Horri,
& Hemam. soror autem Lothan, Thamna. 23 Et isti filij Sobal, Aluan, & Maneeth, & Hebal, Sephi & Onam.
24 Et hi filij Sebeon, Aya & Ana. iste est Ana qui inuenit gigantes in solitudine, cùm pasceret asinos Sebeon patris sui. 25 Et hi
filij Anæ, Disson, & Oolibama filia Anæ. 26 Hi autem filij Disan, Amdan, & Eseban, & Iethran, & Charan.
27 Isti sunt filij Eser, Balan, & Zaauan, & Achan. 28 Hi sunt filij Disan, Hus & Aran. 29 Isti sunt duces Horræi: dux
Lothan, dux Sobal: 30 Dux Sebeon, dux Ana, dux Dison, dux Eser, dux Disan. isti duces Horræorum secundùm principatus eorum in terra
Seyr. 31 Et isti sunt reges qui regnauerunt in terra Edom, antequàm regnaret rex in filiis Israel. 32 Regnauit autem in Edom Ba-
le filius Beor, & nomen ciuitatis eius Denaba. 33 Mortuus est autem Bale, & regnauit pro eo Iobab filius Zare de Bosra. 34 Mor-
tuus est autem Iobab, & regnauit pro eo Husam de terra Australi. 35 Mortuusque est Husam, & regnauit pro eo Hadad filius Bedad, qui
interfecit Madian in campestribus Moab: & nomen vrbis eius Auith. 36 Mortuusque est Hadad, & regnauit pro eo Semla de Maserecha.
37 Mortuusque est Semla, & regnauit pro eo Saul de Rooboth, quæ est iuxta Euphratem. 38 Mortuusque est Saul, & regnauit pro eo
Baalanan filius Achobor. 39 Mortuusque est Baalanan filius Achobor, & regnauit pro eo Adar: & nomen vrbis eius Phou: & nomen v-
xoris eius Mehetabel filia Mathreth, filia aurificis. 40 Et hæc sunt nomina principum Esau secundùm cognationes eorum, per loca eo-
rum, in nominibus suis, dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth:

41 ✱ אלוף אהליבמה אלוף אלה אלוף פינן: ✱ אלוף
42 קנז אלוף תימן אלוף מבצר: ✱ אלוף מגדיאל אלוף
43 עירם אלה אלופי אדום למשבתם בארץ אחזתם הוא
עשו אבי אדום:

לז

1 ✱ וישב יעקב בארץ מגורי אביו
2 בארץ כנען: ✱ אלה תלדות יעקב יוסף
בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא
נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף
3 את דבתם רעה אל אביהם: ✱ וישראל אהב את
יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת
4 פסים: ✱ ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו
5 וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם: ✱ ויחלם יוסף
6 חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו: ✱ ויאמר
7 אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי: ✱ והנה
אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה
אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין
8 לאלמתי: ✱ ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם
משול תמשל בנו ויוספו עוד שנא אתו על חלמתיו
9 ועל דבריו: ✱ ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו
לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש
10 והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי: ✱ ויספר אל
אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום
הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיך
11 להשתחות לך ארצה: ✱ ויקנאו בו אחיו ואביו
12 שמר את הדבר: ✱ וילכו אחיו לרעות את צאן
13 אביהם בשכם: ✱ ויאמר ישראל אל יוסף הלוא
אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם ויאמר לו
14 הנני: ✱ ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת
שלום הצאן והשבני דבר וישלחהו מעמק חברון
ויבא שכמה:

41 ✱ Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon.
42 ✱ Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,
43 ✱ Dux Mabdiel, dux Hiram. hi duces Edō,
habitantes in terra imperij sui: ipse est Esau
pater Idumæorum.
1 ✱ Habitauit autem Iacob in terra Chanaan,
2 in qua pater suus peregrinatus est. ✱ Ethæ
sunt generationes eius: CAP. XXXVII.
A IOseph cùm sedecim esset annorum, pasce-
bat gregem cum fratribus suis adhuc puer:
& erat cum filiis Balæ & Zelphæ vxorum pa-
tris sui: accusauitque fratres suos apud patrem
3 crimine pessimo. ✱ Israel autem diligebat Io-
seph super omnes filios suos, eò quòd in sene-
ctute genuisset eum: fecitque ei tunicam po-
4 lymitam. ✱ Videntes autem fratres eius quòd
à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant
eum; nec poterat ei quicquam pacificè loqui.
5 ✱ Accidit quoq; vt visum somniū referret fra
tribus suis: quæ causa maioris odij seminariū
6 fuit. ✱ Dixitq; Ioseph fratrib⁹ suis: Audite som
7 niū meū quod vidi: ✱ Putabā nos ligare mani
B pulos in agro: & quasi cōsurgere manipulum
meū & stare, vestrosq; manipulos circūstātes,
8 adorare manipulū meū. ✱ Respōderunt fratres
eius: Nūquid rex noster eris, aut subiiciemur
ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorū atq; ser
monum inuidię, & odij fomitem ministrauit.
9 ✱ Aliud quoq; vidit somnium: quod narrans
fratribus, ait: Vidi per somniū, quasi solē & lu
10 nam, & stellas vndecim adorare me. ✱ Quod
cū patri suo & fratrib⁹ retulisset, increpauit eū
pater suus, & dixit: Quid sibi vult hoc somniū
quod vidisti? num ego, & mater tua, & fratres
11 tui adorabimus te super terram? ✱ Inuidebant
D ei igitur fratres sui: pater verò rē tacitus con-
12 siderabat. ✱ Cūq; fratres illius in pascendis gre
13 gibus patris morarentur in Sichem, ✱ Dixit ad
eum Israel: Fratres tui pascunt oues in Sichi-
mis: veni, mittam te ad eos. Quo responden-
14 te, Presto sum: ✱ Ait: Vade, & vide si cuncta
prospera sint erga fratres tuos & pecora: & re-
nuncia mihi quid agatur. Missus de valle
Hebron, venit in Sichem.

תרגום אונקלוס

41 רבא אהליבמה רבא אלה רבא פינן: 42 רבא קנז רבא תימן רבא מבצר: 43 רבא מגדיאל רבא עירם אלין רברבי אדום
למותבניהון בארע אחסנתהון הוא עשו אבוהי דאדום: לז 1 ויתיב יעקב בארע תותבות אבוהי בארעא
דכנען: 2 אלין תולדה יעקב יוסף בר שבע עשרה שנין כד הוה רעי עם אחוהי בענא והוא
רבי עם בני בלהה ועם בני זלפה נשי אבוהי ואיתי יוסף ית טיפהון בישא לות אבוהון: 3 וישראל רחים ית יוסף מכל בנוהי ארי בר חכים
הוא ליה ועבד ליה כתונא דפסי: 4 וחזו אחוהי ארי יתיה רחים אבוהון מכל אחוהי ושנו יתיה ולא צבן למללא עמיה שלם: 5 וחלם
יוסף חלמא וחוי לאחוהי ואוסיפו עוד למסני יתיה: 6 ואמר להון שמעו כען חלמא הדין דחלמית: 7 והא אנחנא מאסרין אסרין
בגו חקלא והא קמת אסרתי ואף אזדקיפת והא מסתחרן אסרותכון וסגדן לאסרתי: 8 ואמרו ליה אחוהי המלכו את מדמי לממלך עלנא
או שלטן את סביר למשלט בנא ואוסיפו עוד למסני יתיה על חלמוהי ועל פתגמוהי: 9 וחלם עוד חלמא אחרי ואשתעי יתיה לאחוהי
ואמר הא חלמית חלמא עוד והא שמשא וסיהרא וחד עשר כוכביא סגדן לי: 10 ואשתעי לאבוהי ולאחוהי ונזף ביה אבוהי ואמר ליה מה
חלמא הדין דחלמתא המיתא ניתי אנא ואמך ואחך למסגד לך על ארעא: 11 וקניאו ביה אחוהי ואבוהי נטר ית פתגמא: 12 ואזלו
אחוהי למרעי ית ענא דאבוהון בשכם: 13 ואמר ישראל ליוסף הלא אחך רען בשכם אתא ואשלחינך לותהון ואמר ליה הא אנא:
14 ואמר ליה איזיל כען חזי ית שלמא דאחך וית שלמא דענא ואתיבני פתגמא ושלחיה ממישר חברון ואתא לשכם:

Dux Elibemas, dux Olas, dux Phinon: 41
Dux Cenes, dux Theman, dux Mazar: 42
Dux Magediel, dux Zaphoin. hi duces Edom, 43
in ædificatis in terra possessionis eorum. hic Esau pa-
ter Edom.
Habitabat autem Iacob in terra, vbi habita- 1
uit pater eius in terra Chanaan.
Hæ generationes Iacob: 2

CAP. XXXVII.

Ioseph decem & septem annorum erat, pascēs cum
fratribus suis oues patris sui, existens iuuenis cum
filiis Ballæ, & cum filiis Zelphæ, vxorum patris sui.
attulit autem Ioseph vituperium malum ad Israel
patrem suum. Iacob autem diligebat Ioseph præ- 3
ter omnes filios eius: quia filius senectutis erat ei. fe
cit autem ei tunicam variam. Videntes autem fra- 4
tres eius, quòd eum amat pater ex omnibus filiis e-
ius, oderunt eum fratres eius; & non poterant loqui
illi nihil pacificum. Somnians autem Ioseph so- 5
mnium, nunciauit illud fratribus suis. Et ait illis: 6
Audite somnium hoc quod somniaui: Putabam vos 7
ligare manipulos in medio agro: et surrexit meus ma
nipulus, & erectus est: conuersi autē manipuli ve-
stri, adorauerunt meum manipulum. Dixerunt au- 8
tem illi fratres eius: Nunquid regnās regnabis super
nos, aut dominans dominaberis nobis? et addiderūt
adhuc odio habere eum propter somnia eius, & pro-
pter verba eius. Vidit autem somnium alterum, 9
& narrauit illud patri suo, & fratribus suis: &
dixit: Ecce somniaui somnium alterum: sicut sol &
luna, & vndecim stellæ adorabant me. Et incre- 10
pauit eum pater suus, & dixit ei: Quid somnium
hoc quod somniasti? nunquid venientes veniemus
egoque & mater tua, & fratres tui ad adorandum
te super terram?
Inuiderunt autem ei fratres eius. at pater eius 11
seruauit verbum.
Abierunt autem fratres eius pascere oues pa- 12
tris sui in Sychem. Et dixit Israel ad Ioseph: 13
Non fratres tui pascunt in Sychem? Veni, mittam
te ad eos. Dixit autem ei: Ecce ego.
Ait autem illi Israel: Vadens vide si sani 14
sunt fratres tui, & oues: & nuncia mihi. & mi-
sit eum ex valle Ebron: & venit in Sychem.

41 ἡγεμὼν ἐλιβεμὰς, ἡγεμὼν ὀλὰς, ἡγεμὼν φινών·
42 ἡγεμὼν κενὲς, ἡγεμὼν θεμὰν, ἡγεμὼν μαζάρ·
43 ἡγεμὼν μαγεδιὴλ, ἡγεμὼν ζαφωίν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐ-
δὼμ, ἐν ταῖς κατῳκοδομημέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κτήσεως αὐτῶν.
οὗτος ἡσαῦ πατὴρ ἐδώμ.
1 κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, οὗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ
2 ἐν γῇ χαναάν. αὗται αἱ γενέσεις ἰακώβ.

λζ΄.

Ιωσὴφ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἦν, ποιμαίνων μετὰ τῶν ἀδελφῶν
αὐτοῦ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὢν νέος μετὰ τῶν υἱῶν βαλ-
λᾶς, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν ζελφᾶς, τῶν γυναικῶν τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ. κατήνεγκε δὲ ἰωσὴφ ψόγον πονηρὸν πρὸς ἰσραὴλ τὸν πα-
3 τέρα αὐτοῦ. ἰακὼβ δὲ ἠγάπα τὸν ἰωσὴφ παρὰ πάντας
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· ὅτι υἱὸς γήρως ἦν αὐτῷ. ἐποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶ-
4 να ποικίλον. ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν φι-
λεῖ ὁ πατὴρ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρηνικόν.
5 ἐνυπνιασθεὶς δὲ ἰωσὴφ ἐνύπνιον, ἀπήγγειλεν αὐτὸ τοῖς ἀδελ
6 φοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατε τοῦ ἐνυπνίου τούτου, οὗ ἐ-
7 νυπνιασάμην. ᾤμην ὑμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ
τῷ πεδίῳ, καὶ ἀνέστη τὸ ἐμὸν δράγμα, καὶ ὠρθώθη· περιστραφέν-
τα δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν, προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα.
8 εἶπον δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μὴ βασιλεύων βασιλεύ-
σῃς ἐφ᾽ ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύσῃς ἡμῶν; καὶ προσέθεντο ἔτι μι-
σεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ·
9 εἶδεν δὲ ἐνύπνιον ἕτερον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον ἕτε-
ρον. ὥσπερ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἕνδεκα ἀστέρες προσεκύνουν
10 με. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τὸ ἐνύ-
πνιον τοῦτο, ὃ ἐνυπνιάσθης; ἆρά γε ἐλθόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ
ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι ἐπὶ τὴν γῆν;
11 ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρη-
12 σε τὸ ῥῆμα. ἐπορεύθησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρό-
13 βατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς συχέμ. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰω-
σὴφ, οὐχ οἱ ἀδελφοί σου ποιμαίνουσιν εἰς συχέμ; δεῦρο ἀπο-
14 στείλω σε πρὸς αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ, ἰδοὺ ἐγώ. εἶπε δὲ αὐ-
τῷ ἰσραὴλ, πορευθεὶς ἴδε, εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ
τὰ πρόβατα· καὶ ἀπάγγειλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ τῆς
κοιλάδος τῆς χεβρών· καὶ ἦλθεν εἰς συχέμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon: 42 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar: 43 Dux Magdihel, dux Hiran. hi duces Edom in habitationibus suis, in terra possessionis eorum: ipse est Esau pater Idumæorum.
1 Habitauit autem Iacob in terra habitationis patris sui in terra Chanaan. 2 Hæ sunt generationes Iacob:

CAP. XXXVII.

Ioseph filius erat decem & septem annorum, quando pascebat oues cum fratribus suis: & ipse nutriebatur cum filiis Balæ, & cum filiis Zelphæ vxorum patris sui. Et adduxit Ioseph accusationem eorum malam ad patrem suum. 3 Israel autem diligebat Ioseph plusquàm vniuersos filios suos: quoniam filius sapiens erat ei. fecitque ei tunicam polymitam. 4 Et viderunt fratres eius quòd diligeret eum pater suus plusquàm omnes fratres eius: & oderunt eum, & nolebant loqui pacificè cum eo. 5 Et somniauit Ioseph somnium; & narrauit fratribus suis: & addiderunt amplius odio habere eum. 6 Et ait eis: Audite, obsecro, somnium hoc quod somniaui: 7 Ecce ligabamus manipulos in medio agri: & ecce stabat manipulus meus, & etiam erigebatur: & ecce circundabant eum manipuli vestri, & adorabant manipulum meum. 8 Et dixerunt ei fratres sui: Nunquid regnare existimas super nos? aut dominari putas nostri? Et addiderunt amplius odio habere eum propter somnia sua, & propter verba eius. 9 Somniauitque iterum somnium aliud: & narrauit eum fratribus suis, & ait: Ecce somniaui iterùm somnium, & ecce sol & luna & vndecim stellæ adorabant me. 10 Et narrauit patri suo & fratribus suis: increpauitque eum pater suus, & ait: Quid est somnium hoc quod somniasti? nunquid venientes veniemus ego, & mater tua, & fratres tui, vt adoremus te super terram? 11 Inuideruntque ei fratres sui: & pater eius conseruabat verbum. 12 Et abierunt fratres eius ad pascendas oues patris sui in Sichem. 13 Et dixit Israel ad Ioseph: Ecce fratres tui pascunt oues in Sichem. veni, & mittam te ad eos. Et dixit ei: Ecce ego. 14 Et ait ei: Vade, obsecro, nunc, vide pacem fratrum tuorum, & pacem ouium; & redde mihi responsum. Misitque eum de valle Hebron, & venit in Sichem.

15 * וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹעֶה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאָלֵהוּ הָאִישׁ
16 לֵאמֹר מַה־תְּבַקֵּשׁ׃ * וַיֹּאמֶר אֶת־אַחַי אָנֹכִי
מְבַקֵּשׁ הַגִּידָה־נָּא לִי אֵיפֹה הֵם רֹעִים׃
17 * וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֹמְרִים נֵלְכָה
דֹּתָיְנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחַר אֶחָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדֹתָן׃
18 * וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מֵרָחֹק וּבְטֶרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ
19 אֹתוֹ לַהֲמִיתוֹ׃ * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה בַּעַל
20 הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא׃ * וְעַתָּה לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ
וְנַשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הַבֹּרוֹת וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ
21 וְנִרְאֶה מַה־יִּהְיוּ חֲלֹמֹתָיו׃ * וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ
22 מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן
אַל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר
בַּמִּדְבָּר וְיָד אַל־תִּשְׁלְחוּ־בוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם
23 לַהֲשִׁיבוֹ אֶל־אָבִיו׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־
אֶחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כֻּתָּנְתּוֹ אֶת־כְּתֹנֶת
24 הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלָיו׃ * וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה
25 וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם׃ * וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל־לֶחֶם
וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים
בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמַלֵּיהֶם נֹשְׂאִים נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט
26 הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־
אֶחָיו מַה־בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת־אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ׃
27 * לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ אַל־תְּהִי־בוֹ כִּי־
28 אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו׃ * וַיַּעַבְרוּ
אֲנָשִׁים מִדְיָנִים סֹחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף
מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים
29 כָּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיְמָה׃ * וַיָּשָׁב רְאוּבֵן
אֶל־הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו׃
30 * וַיָּשָׁב אֶל־אֶחָיו וַיֹּאמַר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי־
31 בָא׃ * וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים
וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכֻּתֹּנֶת בַּדָּם׃

15 * Inuenitque eum vir errantem in agro,&
16 interrogauit quid quæreret. * At ille re-
spondit, Fratres meos quæro. indica mihi v-
17 bi pascant greges. * Dixítque ei vir: Re-
D cesserunt de loco isto: audiui autem eos dicé-
tes: Eamus in Dothaim. Perrexit itaque Io-
seph post fratres suos: & inuenit eos in Do-
18 thaim. * Qui cùm vidissent eum procul,
antequàm accederet ad eos, cogitauerunt illũ
19 occidere. * Et mutuò loquebantur: Ecce so-
20 mniator venit. * Venite, occidamus eum,
& mittamus in cisternam veterem. dicemúsq;
E que, Fera pessima deuorauit eum: & tunc ap-
parebit quid illi prosint somnia sua.
21 * Audiens autem hæc Ruben, nitebatur li-
22 berare eum de manibus eorum: * Et dice-
bat: Non interficiamus animã eius, nec effun-
damus sanguinem: sed proiicite eum in cister-
nam veterem, quæ est in solitudine: manusq;
vestras seruate innoxias. Hoc autem dicebat,
volés eripere eum de manibus eorum, & red-
23 dere patri suo. * Confestim igitur vt per-
uenit ad fratres suos, nudauerunt eum tunica
24 talari & polymita. * Miseruntque eum in
cisternam veterem, quæ non habebat aquam.
25 * Et sedentes vt comederent panem, vide-
F runt Hismaelitas viatores venire de Galaad,
& camelos eorum portantes aromata, & resi-
26 nam, & stacten in Ægyptum. * Dixit ergo
Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest, si
occiderimus fratrem nostrum, & celauerimus
27 sanguinem ipsius? * Melius est vt venun-
detur Hismaelitis; & manus nostræ non pol-
luantur. frater enim & caro nostra est. Ac-
28 quieuerunt fratres sermonibus illius. * Et
prętereũtibus Madianitis negociatoribus, ex-
trahentes eum de cisterna, vendiderunt eum
Hismaelitis viginti argenteis: qui duxerunt
29 eum in Ægyptum. * Reuersusque Ruben
ad cisternam, non inuenit puerum: & scissis
30 vestibus, * Pergens ad fratres suos, ait: Puer
31 non comparet: & ego quò ibo? * Tule-
runt autem tunicam eius, & in sanguinem
hædi, quem occiderant, tinxerunt.

תרגום אונקלוס

15 ואשכחיה גברא והא טעי בחקלא ושאליה גברא למימר מה את בעי׃ 16 ואמר ית אחי אנא בעי חוי כען לי איכא אינון
רען׃ 17 ואמר גברא נטלו מכא ארי שמעית דאמרין נזיל לדתן ואזל יוסף בתר אחוהי ואשכחינון בדתן׃ 18 וחזו יתיה
מרחיק ועד לא קריב לותהון וחשיבו עלוהי למקטליה׃ 19 ואמרו גבר לאחוהי הא מרי חלמיא דיכי אתי׃ 20 וכען אתו ונקטליניה
ונרמיניה בחד מן גוביא ונימר חיתא בישתא אכלתיה ונחזי מה יהא בסוף חלמוהי׃ 21 ושמע ראובן ושיזביה מידיהון ואמר לא
נקטליניה נפש׃ 22 ואמר להון ראובן לא תושדון דמא רמו יתיה לגובא הדין די במדברא וידא לא תשטון ביה בדיל לשיזבא יתיה
מידיהון לאתבותיה לות אבוהי׃ 23 והוה כד אתא יוסף לות אחוהי ואשלחו ית יוסף ית כתוניה ית כתונא דפסי
דעלוהי׃ 24 ונסבוהי ורמו יתיה לגובא וגובא ריקא לית ביה מיא׃ 25 ואסחרו למיכל לחמא וזקפו עיניהון וחזו והא
שיירת ערבאי אתיא מגלעד וגמליהון טעינין שעף וקטף ולטום אזלין לאחתא למצרים׃ 26 ואמר יהודה לאחוהי מה ממון אתהני
לנא ארי נקטול ית אחונא ונכסי על דמיה׃ 27 אתו ונזבניניה לערבאי וידנא לא תהא ביה ארי אחונא בשרנא הוא וקבילו מיניה
אחוהי׃ 28 ועברו גברי מדינאי תגרי ונגידו ואסיקו ית יוסף מן גובא וזבינו ית יוסף לערבאי בעשרין סלעין דכסף ואיתיאו ית יוסף
למצרים׃ 29 ותב ראובן לגובא והא לית יוסף בגובא ובזע ית לבושוהי׃ 30 ותב לות אחוהי ואמר עולימא ליתוהי ואנא
לאן אנא אתי׃ 31 ונסיבו ית כתונא דיוסף ונכיסו צפיר בר עזי וטבלו ית כתונא בדמא׃

‡ Et inuenit eum homo errantem in agro: inter- 15
rogauit autem eum homo, Quid quæris?
‡ Ille autem dixit: Fratres meos quæro: nuncia 16
mihi vbi pascunt. ‡ Dixit autem ei homo: 17
Recesserunt hinc. audiui enim eos dicentes: Eamus
in Dothaim. & abijt Ioseph post fratres suos: &
inuenit eos in Dothaim.
‡ Præuiderunt autem eum à longè, antequàm ap- 18
propinquaret ipse ad eos: & malignati sunt vt oc-
ciderent illum. ‡ Dixit autem vnusquisque 19
ad fratrem suum: Ecce somniator ille venit.
‡ Nunc ergo venite, interficiamus eum; & pro- 20
ijciamus eum in vnam cisternarum. et dicemus, Be-
stia mala deuorauit eum: & videbimus, quid erunt
somnia eius.
‡ Audiens autem Ruben, abstulit eum de mani- 21
bus eorum. ‡ Et ait: Non percutiamus eum 22
in animam. dixit autem eis Ruben: Ne effundatis
sanguinem: eijcite autem eum in vnam cisternarum
harum, quæ in solitudine: manum autem ne intule-
ritis ei, vt eriperet eum de manibus eorum, & red-
deret eum patri suo.
‡ Factum est autem quando venit Ioseph ad fra- 23
tres suos, exuerunt Ioseph tunicam variam quæ cir-
ca eum. ‡ Et accipientes eum, proiecerunt in ci- 24
sternam. at cisterna vacua; aquam non habebat.
‡ Sederunt autem manducare panem: & respi- 25
cientes oculis, viderunt: et ecce viatores Ismaelitæ
veniebant ex Galaad: & cameli eorum pleni erant
aromatibus, & resina, & stacte: ibant autem dedu-
cere in Ægyptum. ‡ Dixit autem Iudas ad fratres 26
suos: Quid vtile, si occiderimus fratrem nostrũ, &
absconderimus sanguinem eius? ‡ Venite, vendamus 27
eũ Ismaelitis istis: at manus nostræ ne sint super eũ:
quia frater et caro nostra est. obedierunt autẽ fratres
eius. ‡ Et præteribant homines Madianitæ merca- 28
tores: & extraxerunt & ascẽdere fecerunt Ioseph
ex cisterna: & vendiderunt Ioseph Ismaelitis vi-
ginti aureis. & deduxerunt Ioseph in Ægyptum.
‡ Reuersus est autẽ Ruben ad cisternã: & nõ inuenit 29
Ioseph in cisterna. & rupit vestimenta sua: ‡ Et re- 30
uersus est ad fratres suos, et ait: Puer non est in ci-
sterna: ego autem quò ibo adhuc? ‡ Accipientes au- 31
tem tunicam Ioseph, iugulauerunt hædum caprarũ:

15 ‡ καὶ εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλανώμενον ἐν τῷ πεδίῳ. ἠ-
16 ρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, τί ζητεῖς; ‡ ὁ δὲ εἶπε, τοὺς ἀ-
δελφούς μου ζητῶ· ἀνάγγειλόν μοι ποῦ βόσκουσιν.
17 ‡ εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος, ἀπήρκασιν ἐντεῦθεν. ἤκουσα γὰρ
αὐτῶν λεγόντων, πορευθῶμεν εἰς δωθαείμ. καὶ ἐπορεύθη ἰω-
σὴφ κατόπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν δω-
18 θαείμ. ‡ προεῖδον δὲ αὐτὸν μακρόθεν, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι
αὐτὸν πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπονηρεύοντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν.
19 ‡ εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ ὁ ἐνυπνια-
20 σθεὶς ἐκεῖνος ἔρχεται. ‡ νῦν οὖν δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν,
καὶ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων. καὶ ἐροῦμεν, θηρίον
πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν. καὶ ὀψόμεθα, τί ἔσται τὰ ἐνύπνια
21 αὐτοῦ. ‡ ἀκούσας δὲ ῥουβὴν, ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν
22 αὐτῶν. ‡ καὶ εἶπεν, οὐ πατάξωμεν αὐτὸν εἰς ψυχήν. εἶπε
δὲ αὐτοῖς ῥουβὴν, μὴ ἐκχέητε αἷμα, ἐμβάλετε δὲ αὐτὸν εἰς ἕ-
να τῶν λάκκων τούτων, τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγ-
κητε αὐτῷ, ὅπως ἐξέληται αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀπο-
23 δῷ αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ‡ ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἦλθεν ἰωσὴφ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν ἰωσὴφ τὸν χιτῶνα τὸν
24 ποικίλον τὸν περὶ αὐτόν· ‡ καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἔρρι-
ψαν εἰς τὸν λάκκον. ὁ δὲ λάκκος κενὸς, ὕδωρ οὐκ εἶχεν.
25 ‡ ἐκάθισαν δὲ φαγεῖν ἄρτον· καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς, εἶδον· καὶ ἰδοὺ ὁδοιπόροι ἰσμαηλῖται ἤρχοντο ἐκ
γαλαάδ· καὶ αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγεμον θυμιαμάτων καὶ
ῥυτήνης καὶ στακτῆς. ἐπορεύοντο δὲ κατάγειν εἰς αἴγυπτον.
26 ‡ εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τί χρήσιμον, ἐὰν
ἀποκτείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ;
27 ‡ δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς ἰσμαηλίταις τούτοις, αἱ
δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔστωσαν ἐπ' αὐτὸν, ὅτι ἀδελφὸς καὶ σὰρξ ἡ-
μῶν ἐστιν. ἤκουσαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.
28 ‡ καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἄνθρωποι οἱ μαδιναῖοι οἱ ἔμπο-
ροι· καὶ ἐξείλκυσαν καὶ ἀνεβίβασαν τὸν ἰωσὴφ ἐκ τοῦ λάκκου·
καὶ ἀπέδοντο τὸν ἰωσὴφ τοῖς ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν. καὶ κα-
29 τήγαγον τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον. ‡ ἀνέστρεψε δὲ ῥουβὴν
ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ οὐχ εὗρε τὸν ἰωσὴφ ἐν τῷ λάκκῳ· καὶ διέρ-
30 ρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· ‡ καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν ἐν τῷ λάκκῳ· ἐγὼ
31 δὲ ποῦ πορεύσομαι ἔτι; ‡ λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα
τοῦ ἰωσὴφ, ἔσφαξαν ἔριφον αἰγῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Inuenitque eum vir, & aberrabat in agro, & interrogauit eum vir, dicens: Quid quæris? 16 Et dixit: Fratres meos ego quæro.
Indica, obsecro, mihi vbi ipsi pascant. 17 Et ait vir: Profecti sunt hinc: quoniam audiui illos dicentes: Eamus in Dothan. & abiit Io-
seph post fratres suos: & inuenit eos in Dothan. 18 Et viderunt eum à longè: & antequàm appropinquaret ad eos, cogitauerunt contra il-
lum vt interficerent eum. 19 Dixitque vnusquisque ad fratrem suum: Ecce dominus somniorum iste qui venit. 20 Et nunc venite, oc-
cidamus eum, & proiiciamus eum in vnam ex cisternis: & dicemus, Bestia pessima comedit eum: & videbimus quis erit finis somniorum suorum.
21 Audiuitque Ruben, & liberauit eum de manibus eorum: & ait: Non interficiamus animam eius. 22 Dixitque Ruben: Non effundatis
sanguinem: proiicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine: & manum non extendatis in eum: vt liberaret eum de manibus eorum, vt reduce-
ret eum patri suo. 23 Et factum est cùm venisset Ioseph ad fratres suos, nudauerunt Ioseph tunica sua, tunica polymita, quæ erat super eum.
24 Et tulerunt eum, & miserunt eum in cisternam. cisterna autem erat vacua, in qua non erant aquæ. 25 Et recubuerunt ad comeden-
dum panem: & leuauerunt oculos suos, & viderunt: & ecce turba Arabum veniebat de Galaad, & cameli eorum onerati aromatis, resina, & stacte, i-
bant vt descenderent in Ægyptum. 26 Dixitque Iudas fratribus suis: Quid lucri erit nobis si occiderimus fratrem nostrum, & cooperueri-
mus sanguinem eius? 27 Venite, & vendamus eum Arabibus: & manus nostra non sit in eum: quoniam frater noster, & caro nostra est: &
obedierunt ei fratres sui. 28 Et transierunt viri negociatores Madianitæ: & extraxerunt & leuauerunt Ioseph de cisterna, & vendiderunt eum
Arabibus viginti siclis argenti: & adduxerunt Ioseph in Ægyptum. 29 Et reuersus est Ruben ad cisternam: & ecce Ioseph non erat in cisterna:
& scidit vestimenta sua. 30 Et reuersus est ad fratres suos, & ait: Puer non comparet: & ego quò vadam? 31 Et tulerunt tunicam
Ioseph, & mactauerunt hædum caprarum: & tinxerunt tunicam in sanguinem.

32 * וישלחו את־כתנת הפסים ויביאו אל־אביהם
ויאמרו זאת מצאנו הכר־נא הכתנת בנך הוא אם־
33 לא׃ * ויכירה ויאמר כתנת בני חיה רעה אכלתהו
34 טרף טרף יוסף׃ * ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק
35 במתניו ויתאבל על־בנו ימים רבים׃ * ויקמו כל־
בניו וכל־בנתיו לנחמו וימאן להתנחם ויאמר כי־
ארד אל־בני אבל שאלה ויבך אתו אביו׃
36 * והמדנים מכרו אתו אל־מצרים לפוטיפר סריס
פרעה שר הטבחים׃

לח

1 * ויהי בעת ההוא וירד
יהודה מאת אחיו ויט עד־איש עדלמי ושמו חירה׃
2 * וירא־שם יהודה בת־איש כנעני ושמו שוע ויקחה
3 ויבא אליה׃ * ותהר ותלד בן ויקרא את־שמו ער׃
4 ותהר עוד ותלד בן ותקרא את־שמו אונן׃ * ותסף
5 עוד ותלד בן ותקרא את־שמו שלה והיה בכזיב
6 בלדתה אתו׃ * ויקח יהודה אשה לער בכורו ושמה
7 תמר׃ * ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יהוה וימתהו
8 יהוה׃ * ויאמר יהודה לאונן בא אל־אשת אחיך ויבם
9 אתה והקם זרע לאחיך׃ * וידע אונן כי לא לו יהיה
הזרע והיה אם־בא אל־אשת אחיו ושחת ארצה
10 לבלתי נתן־זרע לאחיו׃ * וירע בעיני יהוה אשר עשה
11 וימת גם־אתו׃ * ויאמר יהודה לתמר כלתו שבי אלמנה
בית־אביך עד־יגדל שלה בני כי אמר פן־ימות גם־
12 הוא כאחיו ותלך תמר ותשב בית אביה׃ * וירבו הימים
ותמת בת־שוע אשת־יהודה וינחם יהודה ויעל על־
13 גזזי צאנו הוא וחירה רעהו העדלמי תמנתה׃ * ויגד
14 לתמר לאמר הנה חמיך עלה תמנתה לגז צאנו׃ * ותסר
בגדי אלמנותה מעליה ותכס בצעיף ותתעלף ותשב
בפתח עינים אשר על־דרך תמנתה כי ראתה כי־גדל
שלה והוא לא־נתנה לו לאשה׃

32 *Mittẽtes qui ferrent ad patrẽ, & dicerẽt: Hãc
G inuenimus: vide vtrùm tunica filij tui ſit, an
33 nõ. *Quã cũ cognouiſſet pater, ait: Tunica fi-
lij mei eſt. fera peſſima comedit eũ: beſtia de-
34 uorauit Ioſeph. *Sciſſiſq; veſtibus, indutus eſt
35 cilitio, lugẽs filium ſuũ multo tẽpore. *Cõgre-
gatis autẽ cunctis liberis eius, vt lenirẽt dolo-
rẽ patris, noluit conſolationẽ accipere: ſed ait:
Deſcẽdã ad filiũ meũ lugens in infernũ. & illo
36 perſeuerante in fletu; *Madianitæ vendiderũt
Ioſeph in Ægypto, Phutiphari eunucho Pha-
raonis, magiſtro militum. CAP. XXXVIII.
1 EOdẽ tẽpore, deſcendens Iudas à fratribus
A ſuis, diuertit ad virũ Odolamiten, nomine
2 Hyra. *Vidítq; ibi filiã hominis Chananæi, vo
cabulo Sue. & accepta vxore, ingreſſus eſt ad
3 eam. *Quę concepit & peperit filiũ, & vocauit
4 nomẽ eius Her. *Rurſumq; concepto fœtu, na
5 tum filiũ vocauit Onã. *Tertiũ quoq; peperit,
quẽ appellauit Sela. quo nato, parere vltrà ceſ-
6 ſauit. *Dedit autem Iudas vxorem primoge-
7 nito ſuo Her, nomine Thamar. *Fuit quoque
Her primogenit⁹ Iudę, neq̃ in cõſpectu Dñi:
8 & ideò ab eo occiſus eſt. *Dixit ergo Iudas ad
Onã filiũ ſuũ: Ingredere ad vxorẽ fratris tui, &
9 ſociare illi, vt ſuſcites ſemẽ fratri tuo. *Ille ſciẽs
nõ naſci ſibi filios, introiẽs ad vxorẽ fratris ſui,
ſemen fundebat in terrã; ne liberi fratris noĩe
10 naſcerẽtur. *Et idcircò percuſſit eum Dñs, eo
11 quòd rẽ deteſtabilẽ faceret. *Quãobrẽ dixit Iu
das Thamar nurui ſuę: Eſto vidua in domo pa
tris tui, donec creſcat Sela filius meus. Time-
bat enim, ne & ipſe moreretur, ſicut fratres e-
ius. quę abiit, & habitauit in domo patris ſui.
12 *Euolutis autem multis annis, mortua eſt filia
Suæ vxor Iudæ. Qui poſt luctũ, conſolatione
ſuſcepta, aſcendebat ad tonſores ouium ſuarũ,
ipſe & Hyras opilio gregis Odolamita in Tha-
13 mnas. *Nunciatúmq; eſt Thamar, quòd ſocer
illius aſcenderet in Thamnas ad tõdendas o-
14 ues. *Quæ depoſitis viduitatis veſtibus, aſſum
pſit theriſtrum: & mutato habitu, ſedit in bi-
uio itineris quod ducit Thamnan: eo quòd
creuiſſet Sela, & non eum accepiſſet maritum.

תרגום אונקלוס

32 ושלחו ית כתונא דפסי ואיתיאו לות אבוהון ואמרו דא אשכחנא אשתמודע כען הכתונא דברך היא אם לא׃ 33 ואשתמודעה ואמר
כתונא דברי חיתא בישתא אכלתיה מקטל קטיל יוסף׃ 34 ובזע יעקב לבושוהי ושוי שקא בחרציה ואתאבל על בריה יומין סגיאין׃
35 וקמו כל בנוהי וכל בנתיה לנחמותיה וסריב לקבלא תנחומין ואמר ארי איחות על ברי כד אבילא לשאול ובכא יתיה אבוהי׃ 36 ומדינאי
זבינו יתיה למצראי לפוטיפר רבא דפרעה רב קטוליא׃ לח 1 והוה בעידנא ההיא ונחת יהודה מעם אחוהי וסטא לות גברא עדולמאה
ושמיה חירה׃ 2 וחזא תמן יהודה גבר תגרא ושמיה שוע ונסבה ועל לותה׃ 3 ועדיאת וילידת בר וקרא ית שמיה ער׃ 4 ועדיאת עוד
וילידת בר וקרת ית שמיה אונן׃ 5 ואוסיפת עוד וילידת בר וקרת ית שמיה שלה והוה בכזיב כד ילידת יתיה׃ 6 ונסיב יהודה אתתא לער
בוכריה ושמה תמר׃ 7 והוה ער בוכרא דיהודה ביש קדם יי ואמיתיה יי׃ 8 ואמר יהודה לאונן עול לות איתת אחוך ויבם יתה ואקים זרעא
לאחוך׃ 9 וידע אונן ארי לא על שמיה יתקרי זרעא והוי כד עליל לות אתת אחוהי ומחבל אורחיה על ארעא בדיל דלא לקימא זרעא לאחוהי׃
10 ובאיש קדם יי דעבד ואמית אף יתיה׃ 11 ואמר יהודה לתמר כלתיה תיבי ארמלא בית אבוך עד דירבא שלה ברי ארי אמר דילמא ימות אף
הוא כאחוהי ואזלת תמר ויתיבת בבית אבוהא׃ 12 וסגיאו יומיא ומיתת בת שוע איתת יהודה ויתנחם יהודה וסליק לות גזזי עאניה הוא וחירה
חבריה עדולמאה לתמנת׃ 13 ויתחואה לתמר למימר הא חמוך סליק לתמנת למיגז עאניה׃ 14 ואעדיאת ית לבושי ארמלותה מינה ויתכסיאת
בעיפא ואתקנת ויתיבת בפרשות עינין די על אורח תמנת ארי חזת ארי רבא שלה והיא לא יתיהבת ליה לאיתו׃

*Et polluerunt tunicam variam: & attulerūt pa 32
tri suo: & dixerūt: Hanc inuenimus: nosce si tunica
filij tui est, an non. *Et cognouit eam: & ait: Tunica 33
filij mei est: bestia mala deuorauit eum: bestia rapuit
Ioseph. *Rupit autem Iacob vestimenta sua, & im 34
posuit cilicium super lumbum suum: & lugebat filiū
suum dies multos. *Congregati sunt autem omnes fi- 35
lij eius & filiæ, & venerunt consolari eum, & nō
voluit consolationem accipere, dicēs, Quòd descēdā
ad filium meum lugens in infernum. & fleuit eum
pater eius. *At Madianitæ vendiderunt Ioseph 36
in Ægyptum Phutiphari eunucho Pharaonis, prin-
cipi coquorum.

CAP. XXXVIII.

Factum est autem in tempore illo, descēdit Iudas 1
à fratribus suis, & peruenit vsque ad hominem
quendam Odollamiten, cui nomen Iras. *Et vidit il- 2
lic Iudas filiam hominis Chananæi, cui nomen Saua.
& accepit eam, & ingressus est ad eam. *Et conci- 3
piens peperit filium, & vocauit nomen eius Her.
*Et concipiens adhuc, peperit filium; & vocauit no- 4
men eius Onan. *Et adiiciens, peperit filium, & vo 5
cauit nomē eius Silō. hæc autem erat in Chasbi, quā-
do peperit eos. *Et accepit Iudas vxorem Her pri- 6
mogenito suo, cui nomē Thamar. *Fuit autē Her pri- 7
mogenitus Iudæ malus corā Dño: et occidit eū Deus.
*Dixit autē Iudas Onā: Ingredere ad vxorē fratris 8
tui, & duc vxorē eam, & suscita semen fratri tuo.
*Sciēs autē Onā quòd non eius erit semen: factū est 9
quādo ingressus est ad vxorē fratris sui, effudit super
terrā, ne daret semē fratri suo. *Malū autē apparuit 10
corā Deo, quia fecit hoc: et occidit et hūc. *Dixit au 11
tē Iudas Thamar nurui suæ: Sede vidua in domo pa-
tris tui, donec magnus efficiatur Silō filius meus. di-
xit enī, ne fortè moriatur et iste, sicut et fratres eius.
abiēs autē Thamar, sedit in domo patris sui. *Mul- 12
tiplicati sunt autem dies, & mortua est Saua vxor
Iuda. & consolatus Iudas, ascendit ad tondentes o-
ues suas, ipse & Iras pastor eius Odollamitas in
Thamna. *Et nunciatum est Thamar nurui suæ, di- 13
centes: Ecce socer tuus ascendit in Thamna, tondere
oues suas. *Et auferens vestimenta viduitatis à se, 14
induit theristrum, & ornata est ad portas Enan,
quæ est in transitu Thānan, vidit enī quòd magnus
factus est Silō: ipse autem non dedit eam illi vxorē.

32 *καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον. καὶ εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ
αὐτοῦ, καὶ εἶπον, τοῦτον εὕρομεν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν ἢ οὔ.
33 *καὶ ἐπέγνω αὐτόν· καὶ εἶπεν, χιτὼν τοῦ υἱοῦ μου ἐστί. θηρίον πονηρὸν
34 κατέφαγεν αὐτόν· θηρίον ἥρπασε τὸν ἰωσήφ. *διέρρηξε δὲ ἰα-
κὼβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ,
35 καὶ ἐπένθει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡμέρας πολλάς. *συνήχθησαν δὲ πάντες
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον, παρακαλέσαι αὐτὸν, καὶ
οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων, ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν
36 μου πενθῶν εἰς ᾅδου. καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. *οἱ δὲ
μαδιναῖοι ἀπέδοντο τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον πετεφρῇ τῷ σπα-
δοντι φαραὼ ἀρχιμαγείρῳ.

λή.

1 *Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, κατέβη ἰούδας ἀπὸ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίκετο ἕως πρὸς ἄνθρωπόν τινα ὀδολλαμίτην, ᾧ
2 ὄνομα εἰράς. *καὶ εἶδεν ἐκεῖ ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου χαναναίου,
3 ᾗ ὄνομα σαυά. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν. *καὶ συλ
4 λαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἤρ. *καὶ συλλα-
5 βοῦσα ἔτι, ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, αὐνάν. *καὶ προσ
θεῖσα ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σιλώμ. αὕτη δὲ
6 ἦν ἐν χασβὶ, ἡνίκα ἔτεκεν αὐτούς. *καὶ ἔλαβεν ἰούδας γυναῖκα
7 ἢρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ᾗ ὄνομα θάμαρ. *ἐγένετο δὲ ἢρ πρωτότοκος
8 ἰούδα πονηρὸς ἐναντίον κυρίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ θεός. *εἶπε
δὲ ἰούδας τῷ αὐνὰν, εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ
σου, καὶ ἐπιγάμβρευσαι αὐτὴν, καὶ ἀνάστησον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ
9 σου. *γνοὺς δὲ αὐνὰν, ὅτι οὐκ αὐτοῦ ἔσται τὸ σπέρμα, ἐγένετο ὅταν εἰσῆλ
θε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν, τοῦ μὴ
10 δοῦναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. *πονηρὸν δὲ ἐφάνη ἐναντίον τοῦ
11 θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τοῦτο, καὶ ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον. *εἶπε δὲ ἰούδας θάμαρ
τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕως μέγας
γένηται σιλὼν ὁ υἱός μου. εἶπε γὰρ μήποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος, ὥς
περ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελθοῦσα δὲ θάμαρ, ἐκάθητο ἐν
12 τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. *ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ
ἀπέθανε σαυὰ ἡ γυνὴ ἰούδα. καὶ παρακληθεὶς ἰούδας, ἀνέ-
βη ἐπὶ τοὺς κείροντας τὰ πρόβατα αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ ἠρὰς ὁ ποι-
13 μὴν αὐτοῦ ὁ ὀδολλαμίτης εἰς θαμνά. *καὶ ἀπηγγέλη θάμαρ
τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀνέβη εἰς θα-
14 μνὰ, κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. *καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια
τῆς χηρεύσεως ἀφ᾽ ἑαυτῆς, περιέβαλε τὸ θέριστρον, καὶ ἐκαλλω-
πίσατο πρὸς τὰς πύλας ἐνὰν, ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ θαμνὰν, εἶδε γὰρ
ὅτι μέγας ἐγένετο σιλώμ· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Et miserunt tunicam polymitam; & attulerunt patri suo, atque dixerunt: Hanc inuenimus: cognosce nunc si tunica filij tui est, an non.
33 Et cognouit eam: & ait: Tunica filij mei est: bestia pessima comedit eum; occisione occisus est Ioseph. 34 Et scidit Iacob vestimenta sua: & posuit saccum in lumbis suis: & luxit diebus multis super filium suum. 35 Et surrexerunt omnes filij sui, & omnes filiæ suæ, vt consolarentur eum: & noluit accipere consolationem: & ait: Quoniam descendam super filium meum lugens in infernum. & planxit eum pater eius. 36 Madianitæ autem vendiderunt eum in Ægypto Putiphari principi Pharaonis, magistro militum.

CAP. XXXVIII.

ET factū est in illo tēpore, & descēdit Iudas à fratribus suis: & diuertit ad virū Odolamitē, cuius nomē erat Hyra. 2 Viditq; ibi Iudas filiam hoīs mercatoris, cuius nomē erat Sue: & accepit eā, ingressusq; est ad eā. 3 Et concepit, & peperit filiū, & vocauit nomē eius, Her. 4 Cōcepitq; rursus, & peperit filiū, & vocauit nomē eius Onan. 5 Et addidit rursus, & peperit filiū, vocauitq; nomen eius Sela: & erat in Chezib quādo peperit eū. 6 Et accepit Iudas vxorē Her primogenito suo, cuius nomē erat Thamar. 7 Erat autem Her primogenitus Iudæ malus corāDño: & occidit eum Dominus. 8 Dixitq; Iudas ad Onā: Ingredere ad vxorē fratris tui, & sociare illi, & suscita semen fratri tuo. 9 Cognouitq; Onan, quoniā non noīe eius vocaretur semē: & quando ingrediebatur ad vxorem fratris sui, corrūpebat viam suā super terram, vt non suscitaret semen fratri suo. 10 Displicuitq; corā Dño quod fecit: & interfecit etiā ipsum. 11 Dixitque Iudas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: dixit enim, ne fortè moriatur etiā ipse, sicut fratres eius. Et abiit Thamar, & habitauit in domo patris sui. 12 Post multos autem dies mortua est filia Suæ vxor Iudę. & consolatus est Iudas; & ascendit ad tonsores ouium suarum in Thamnath, ipse & Hyra socius eius Odolamites. 13 Nunciatumque est Thamar, dicendo: Ecce socer tuus ascendit in Thamnath, ad tondendas oues suas. 14 Et deposuit vestimenta viduitatis suæ à se, & operuit se pallio, & ornauit se: & sedit in biuio itineris, quod est iuxta viam Thamnath: quoniam vidit quòd creuerat Sela, & ipsa non tradebatur ei in vxorem.

15 * וַיִּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה
16 פָּנֶיהָ׃ * וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר הָבָה־נָּא
אָבוֹא אֵלַיִךְ כִּי לֹא יָדַע כִּי כַלָּתוֹ הִוא וַתֹּאמֶר מַה־
17 תִּתֶּן־לִי כִּי תָבוֹא אֵלָי׃ * וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח
גְּדִי־עִזִּים מִן־הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם־תִּתֵּן עֵרָבוֹן עַד
18 שָׁלְחֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר מָה הָעֵרָבוֹן אֲשֶׁר אֶתֶּן־לָּךְ
וַתֹּאמֶר חֹתָמְךָ וּפְתִילֶךָ וּמַטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן־לָהּ
19 וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַתַּהַר לוֹ׃ * וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ וַתָּסַר
צְעִיפָהּ מֵעָלֶיהָ וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ׃
20 * וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה אֶת־גְּדִי הָעִזִּים בְּיַד רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי
21 לָקַחַת הָעֵרָבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מְצָאָהּ׃ * וַיִּשְׁאַל
אֶת־אַנְשֵׁי מְקֹמָהּ לֵאמֹר אַיֵּה הַקְּדֵשָׁה הִוא
בָעֵינַיִם עַל־הַדָּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא־הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה׃
22 * וַיָּשָׁב אֶל־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא מְצָאתִיהָ וְגַם אַנְשֵׁי
23 הַמָּקוֹם אָמְרוּ לֹא־הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוּדָה תִּקַּח־לָהּ פֶּן נִהְיֶה לָבוּז הִנֵּה שָׁלַחְתִּי הַגְּדִי
24 הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מְצָאתָהּ׃ * וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ
חֳדָשִׁים וַיֻּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ
וְגַם הִנֵּה הָרָה לִזְנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ
25 וְתִשָּׂרֵף׃ * הִוא מוּצֵאת וְהִיא שָׁלְחָה אֶל־חָמִיהָ
לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר־אֵלֶּה לּוֹ אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר־
נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה׃
26 * וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי־עַל־כֵּן לֹא־
27 נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא־יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ׃ * וַיְהִי
28 בְּעֵת לִדְתָּהּ וְהִנֵּה תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ׃ * וַיְהִי
בְלִדְתָּהּ וַיִּתֶּן־יָד וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתִּקְשֹׁר עַל־יָדוֹ
29 שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רִאשֹׁנָה׃ * וַיְהִי כְּמֵשִׁיב יָדוֹ
וְהִנֵּה יָצָא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ וַיִּקְרָא
30 שְׁמוֹ פָּרֶץ׃ * וְאַחַר יָצָא אָחִיו אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ הַשָּׁנִי
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח׃

15 * Quam cùm vidiſſet Iudas, ſuſpicatus eſt eſſe
meretricem. operuerat enim vultum ſuum, ne
16 agnoſceretur. * Ingredienſque ad eam, ait, Di-
mitte me, vt coeã tecũ. Neſciebat enim quòd
17 nurus ſua eſſet. * Qua reſpondente, Quid da-
bis mihi, vt fruaris concubitu meo? dixit: Mit-
C tam tibi hædum de gregibus. Rurſumq; illa
dicente, Patiar quod vis, ſi dederis mihi arra-
18 bonẽ, donec mittas quod polliceris. * Ait Iu-
das: Quid tibi vis pro arrabone dari? reſpõdit:
Annulum tuum & armillã, & baculum quem
manu tenes. Ad vnum igitur coitum mulier
19 concepit. * Et ſurgens abiit. depoſitoq; habitu
quẽ ſumpſerat, induta eſt viduitatis veſtibus.
20 * Miſit autem Iudas hædum per paſtorem ſuũ
Odolamitem, vt reciperet pignus quod dede-
21 rat mulieri. Qui cùm non inueniſſet eam, * In-
terrogauit homines loci illius, Vbi eſt mulier
quæ ſedebat in biuio? reſpondentibus cũctis,
22 Non fuit in loco iſto meretrix. * Reuerſus eſt
ad Iudam, & dixit ei: Non inueni eam. ſed &
homines loci illius dixerunt mihi, nunquam
23 ſediſſe ibi ſcortum. * Ait Iudas: Habeat ſibi.
Certè mẽdacij arguere nos non poteſt. ego mi-
ſi hædum quem promiſeram; & tu non inue-
24 niſti eam. * Ecce autẽ poſt tres menſes nuncia-
uerunt Iudæ, dicentes: Fornicata eſt Thamar
nurus tua; & videtur vterus illius intumeſce-
D re. Dixitq; Iudas: Producite eã, vt cõburatur.
25 * Quæ cũ duceretur ad pœnã, miſit ad ſocerũ
ſuum, dicẽs: De viro cuius hæc ſunt, concepi.
cognoſce cuius ſit anulus & armilla, & bacul'.
26 * Qui agnitis muneribus, ait: Iuſtior me eſt:
quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen
27 vltrà non cognouit eam. * Inſtante autem par-
28 tu, apparuerunt gemini in vtero. * Atque in
ipſa effuſione infantium, vnus protulit manũ,
in qua obſtetrix ligauit coccinum, dicens: Iſte
29 egredietur prior. * Illo verò retrahente manũ,
egreſſus eſt alter. Dixitque mulier: Quare di-
uiſa eſt propter te maceria? Et ob hanc cauſam
30 vocauit nomen eius, Phares. * Poſteà egreſ-
ſus eſt frater eius, in cuius manu erat cocci-
num: quem appellauit, Zaram.

תרגום אונקלוס

15 וחזאה יהודה וחשבה לנפקת ברא ארי כסיאת אפהא׃ 16 וסטא לותה לאורחא ואמר הבי כען אעול לותיך ארי לא ידע ארי כלתיה
היא ואמרת מה תתן לי ארי תעול לותי׃ 17 ואמר אנא אשדר גדיא בר עיזי מן ענא ואמרת אם תתן משכונא עד דתשלח׃ 18 ואמר
מה משכונא דאתן לך ואמרת עזקתך ושושיפך וחטרך די בידך ויהב לה ועל לותה ועדיאת ליה׃ 19 וקמת ואזלת ואעדיאת עיפה
מנה ולבישת לבושי ארמלותה׃ 20 ושלח יהודה ית גדיא בר עיזי בידא דרחמיה עדולמאה למיסב משכונא מידא דאתתא ולא
אשכחה׃ 21 ושאיל ית אנשי אתרה למימר אן מקדשתא היא בעינין על אורחא ואמרו לא הות הכא מקדשתא׃ 22 ותב
לות יהודה ואמר לא אשכחתיה ואף אנשי אתרא אמרו לא הות הכא מקדשתא׃ 23 ואמר יהודה תסב לה דילמא נהי לחוך הא
שדרית גדיא הדין ואת לא אשכחתה׃ 24 והוה כתלתות ירחיא ואתחוא ליהודה למימר זניאת תמר כלתך ואף הא מעדיא מזנותא
ואמר יהודה אפקוהא ותיתוקד׃ 25 היא מתפקא והיא שלחת לות חמוהא למימר לגבר דאלין דיליה מניה אנא מעדיא ואמרת
אשתמודע כען דמאן עזקתא ושושיפא וחטרא האלין׃ 26 ואשתמודע יהודה ואמר זכאה מני היא מעדיא ארי על כן לא
יהבתה לשלה ברי ולא אוסיף עוד למדעה׃ 27 והוה בעידן מילדה והא תיומין במעהא׃ 28 והוה במילדה ויהב ידא
ונסיבת חייתא וקטרת על ידיה זהוריתא למימר דין נפק קדמיתא׃ 29 והוה כד אתיב ידיה והא נפק אחוהי ואמרת מה תקוף סגי עלך
למתקף וקרא שמיה פרץ׃ 30 ובתר כן נפק אחוהי דעל ידיה זהוריתא וקרא שמיה זרח׃

* Et videns eam Iudas, putauit eam meretri- 15
cem esse. cooperuit enim faciem suam, & nõ cognouit
eam. * Declinauit autem ad eam viam. & ait 16
illi: Sine me ingredi ad te. non enim cognouit quòd
nurus eius est. * Illa autem dixit: Quid mi- 17
hi dabis, si ingressus fueris ad me? & ait: Ego tibi
mittam hædum caprarum de ouibus meis.
* Illa autem dixit: Si dederis mihi pignus, do- 18
nec mittas tu. Ille autem dixit: Quod pignus tibi
dabo? illa autem dixit: Anulum tuum, & armillã,
& virgam quæ in manu tua. & dedit ei, & in-
gressus est ad eam: & in vtero concepit ex eo.
* Et surgens, abiit. & deposuit pallium suum à 19
seipsa, & induit vestimenta viduitatis suæ.
* Misit autem Iudas hædum ex capris in manu 20
pastoris sui Odollamitæ, vt reciperet pignus à mulie-
re. & non inuenit eam.
* Interrogauit autem viros qui ex loco, Vbi est 21
meretrix quæ erat in Enan in via? & dixerunt:
Non fuit hic meretrix. * Et reuersus est ad Iu- 22
dam: & ait, Non inueni: & homines qui de loco, di
cunt non esse hic meretricem. * Ait autem Iu- 23
das: Habeat ea. sed ne fortè derideamur. ego quidem
misi hædum hunc, tu autem non inuenisti.
* Factum est post trimestre, nunciatum est Iuda, 24
dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce in
vtero habet de fornicatione. Dixit autem Iudas:
Educite eam, & comburatur. * Ipsa autem ad- 25
ducta, misit ad socerum suum, dicens: Ex homine cu
ius hæc sunt, ego in vtero habeo. & ait: Cognosce cu
ius anulus, & armilla, & virga hæc. * Cognouit 26
autem Iudas: et ait, Iustificata est Thamar quàm e-
go. cuius causa non dedi eam Silon filio meo. & non
addidit vltrà cognoscere eam. * Factum est au- 27
tem quando peperit, & huic erãt gemini in vtero e-
ius. * Factum est autem cùm pareret ipsa, vnus 28
protulit manum suam. accipiens autem obstetrix, li-
gauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egre-
dietur prior. * Vt autem contraxit manum, & 29
statim egressus est frater eius: illa autem dixit, quid
diuisa est propter te maceria? et vocauit nomen eius
Phares. * Et post hoc egressus est frater eius, 30
in quo erat super manum eius coccinum: & voca-
uit nomen eius, Zara.

15 * καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἰούδας, ἔδοξεν αὐτὴν πόρνην εἶναι. κα-
τεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτήν.
16 * ἐξέκλινε δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἔα-
σόν με εἰσελθεῖν πρός σε. οὐ γὰρ ἔγνω, ὅτι νύμφη αὐτοῦ ἐστιν.
17 * ἡ δὲ εἶπε, τί μοι δώσεις, ἐὰν εἰσέλθῃς πρός με; καὶ εἶπεν,
ἐγώ σοι ἀποστελῶ ἔριφον αἰγῶν ἐκ τῶν προβάτων μου.
18 * ἡ δὲ εἶπεν, ἐὰν δῷς μοι ἀῤῥαβῶνα, ἕως τοῦ ἀποστεῖλαί σε.
ὁ δὲ εἶπεν, τίνα τὸν ἀῤῥαβῶνα σοι δώσω; ἡ δὲ εἶπε, τὸν δακτύ-
λιόν σου, καὶ τὸν ὁρμίσκον, καὶ τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρί σου.
καὶ ἔδωκεν αὐτῇ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν· καὶ ἐν γαστρὶ ἔλα-
19 βεν ἐξ αὐτοῦ. * καὶ ἀναστᾶσα, ἀπῆλθε. καὶ περιείλετο τὸ θέ-
ριστρον αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χη-
20 ρεύσεως αὐτῆς. * ἀπέστειλε δὲ ἰούδας τὸν ἔριφον ἐξ αἰ-
γῶν ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ ὀδολλαμίτου, κομίσα-
σθαι τὸν ἀῤῥαβῶνα παρὰ τῆς γυναικός· καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν.
21 * ἐπηρώτησε δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τοῦ τόπου, ποῦ ἐστιν ἡ πόρ-
νη ἡ γενομένη ἐν ἐνὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ; καὶ εἶπαν, οὐκ ἦν ἐνταῦ-
22 θα πόρνη. * καὶ ἀπεστράφη πρὸς ἰούδαν· καὶ εἶπεν, οὐχ
εὗρον. καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκ τόπου, λέγουσι, μὴ εἶναι ὧδε
23 πόρνην. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐχέτω αὐτά· ἀλλὰ μή ποτε
καταγελασθῶμεν. ἐγὼ μὲν ἀπέσταλκα τὸν ἔριφον τοῦτον, σὺ δὲ
24 οὐχ εὕρηκας. * ἐγένετο δὲ μετὰ τρίμηνον, ἀπηγγέλη τῷ ἰούδᾳ,
λέγοντες, ἐκπεπόρνευκε θάμαρ ἡ νύμφη σου. καὶ ἰδοὺ ἐν γα-
στρὶ ἔχει ἐκ πορνείας. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐξαγάγετε αὐτήν, καὶ
25 κατακαυθήτω. * αὐτῆς δὲ ἀγομένης, ἀπέστειλε πρὸς τὸν πεν-
θερὸν αὐτῆς, λέγουσα, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου οὗτινος ταῦτά ἐστιν, ἐγὼ ἐν γα-
στρὶ ἔχω. καὶ εἶπεν, ἐπίγνωθι, τίνος ὁ δακτύλιος καὶ ὁ ὁρμίσκος καὶ ἡ
26 ῥάβδος αὕτη. * ἐπέγνω δὲ ἰούδας, καὶ εἶπε, δεδικαίωται θάμαρ
ἢ ἐγώ. οὗ εἵνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτὴν σιλὼν τῷ υἱῷ μου. καὶ οὐ
προσέθετο ἔτι τοῦ γνῶναι αὐτήν.
27 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἔτεκεν, καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ γαστρὶ
28 αὐτῆς. * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτήν, ὁ εἷς προεξήνεγ-
κε τὴν χεῖρα αὐτοῦ. λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγουσα, οὗτος ἐξελεύσεται πρότερος.
29 * ὡς δὲ ἐπισυνήγαγε τὴν χεῖρα, καὶ εὐθέως ἐξῆλ-
θεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπε, τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός;
30 καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, φαρές. * καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλ-
θεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ ἦν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κόκκι-
νον· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζαρά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et vidit eam Iudas, & putauit eam esse meretricem; quia operuerat faciem suam. 16 Et declinauit ad eam in viam, & ait: Permit-
te, obsecro, vt ingrediar ad te. non enim sciebat quòd nurus sua esset. Et ait: Quid dabis mihi vt ingrediaris ad me? 17 Et dixit: Ego mittam
hædum caprarum de gregibus. Et ait: Si dederis mihi pignus, donec mittas. 18 Et dixit: Quod erit pignus quod dabo tibi? & ait: Anu-
lus tuus, & sudarium tuum, & baculus tuus, qui est in manu tua. Et dedit ei: & ingressus est ad eam, & concepit ex eo. 19 Et surrexit & ab-
iit: & deposuit pallium suum à se, & induit se vestimento viduitatis suæ. 20 Et misit Iudas hædum de capris per manum amici sui Odola-
mitæ, vt acciperet pignus de manu mulieris: & non inuenit eam. 21 Et interrogauit homines loci, dicens: Vbi est meretrix quæ erat in bi-
uio itineris? & dixerunt: Non est hic meretrix. 22 Et reuersus est ad Iudam, & ait: Non inueni eam. viri quoque loci dixerunt: Non est hic
meretrix. 23 Dixitque Iudas: Accipiat sibi pignus, ne fortè simus in derisum: ecce misi hædum hunc, & tu non inuenisti eam.
24 Et factum est post tres menses: & nunciatum est Iudæ, dicendo: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce concepit ex fornicatione. & dixit Iu-
das: Educite eam, & comburatur. 25 Ipsa educebatur: & ipsa misit ad socerum suum, dicens: De viro cuius hæc sunt, ego concepi: &
ait: Cognosce, obsecro, cuius est anulus, & sudarium, & baculus hic. 26 Et cognouit Iudas: & ait, Iustificata est: ex me ipsa concepit; eo
quòd non tradidi eam Sela filio meo. & vltrà non cognouit eam. 27 Et factum est in tempore partus, & ecce gemelli in vtero eius erant.
28 Et factum est cùm pareret, protulit vnus manum. & accepit obstetrix coccinum, & ligauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egres-
sus est prior. 29 Et factum est cùm reduceret manum suam, ecce egressus est frater eius. & ait: Quàm maxima fortitudo
fuit in te, vt præualeres? & vocauit nomen eius, Phares. 30 Et post hæc egressus est frater eius, super cuius manu erat cocci-
num: & vocauit nomen eius Zara.

לט

1 * וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרָיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פּוֹטִיפַר
סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים
2 אֲשֶׁר הוֹרִדֻהוּ שָׁמָּה׃ * וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ
3 מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי׃ * וַיַּרְא אֲדֹנָיו כִּי
יְהוָה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ
4 בְּיָדוֹ׃ * וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ וַיַּפְקִדֵהוּ
5 עַל־בֵּיתוֹ וְכָל־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ׃ * וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד
אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית
הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ
6 בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה׃ * וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא־
יָדַע אִתּוֹ מְאוּמָה כִּי אִם־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וַיְהִי
7 יוֹסֵף יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה׃ * וַיְהִי אַחַר
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת־אֲדֹנָיו אֶת־עֵינֶיהָ אֶל־
8 יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי׃ * וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל־אֵשֶׁת
אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא־יָדַע אִתִּי מַה־בַּבָּיִת וְכֹל אֲשֶׁר־יֶשׁ־
9 לוֹ נָתַן בְּיָדִי׃ * אֵינֶנּוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא־
חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם־אוֹתָךְ בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ
וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים׃
10 * וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל־יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא־שָׁמַע אֵלֶיהָ
11 לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ׃ * וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא
הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם
12 בַּבָּיִת׃ * וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב
13 בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ * וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי־
14 עָזַב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס הַחוּצָה׃ * וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵיתָהּ
וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֶק
בָּנוּ בָּא אֵלַי לִשְׁכַּב עִמִּי וָאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל׃
15 * וַיְהִי כְשָׁמְעוֹ כִּי־הֲרִימֹתִי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ
16 אֶצְלִי וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ * וַתַּנַּח בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ עַד־בּוֹא
אֲדֹנָיו אֶל־בֵּיתוֹ׃

CAP. XXXIX.

1 IGitur Ioſeph ductus eſt in Ægyptũ: emítq;
A eum Phutiphar eunuchus Pharaonis prin-
ceps exercitus ſui, vir Ægyptius, de manu Hiſ
maelitarum, à quibus perductus erat.
2 * Fuítque Dominus cum eo: & erat vir in
cunctis proſperè agens. habitauitque in domo
3 domini ſui: * Qui optimè nouerat Domi-
num eſſe cum eo; & omnia quæ gereret ab eo,
4 dirigi in manu illius. * Inuenítq; Ioſeph gra-
tiam coram domino ſuo, & miniſtrabat ei.
5 * A quo præpoſitus omnibus, gubernabat
creditam ſibi domum, & vniuerſa quæ ei tra-
dita fuerant. Benedixitque Dominus domui
Ægyptij propter Ioſeph: & multiplicauit tã
B in ædibus, quàm in agris cunctã eius ſubſtan-
6 tiam. * Nec quicquam aliud nouerat, niſi pa
nem quo veſcebatur. Erat autem Ioſeph pul-
7 chra facie, & decorus aſpectu. * Poſt multos
itaque dies, iniecit domina ſua oculos ſuos in
8 Ioſeph. & ait: Dormi mecum. * Qui nequa-
quam acquieſcens operi nefario, dixit ad eam:
Ecce dominus meus omnibus mihi traditis,
9 ignorat quid habeat in domo ſua: * Nec quic-
quam eſt quod non in mea ſit poteſtate, vel
non tradiderit mihi, præter te quæ vxor eius
es. quomodo ergo poſſum hoc malum facere,
10 & peccare in Deum meum? * Huiuſcemodi
verbis per ſingulos dies loquebatur, & mulier
moleſta erat adoleſcenti: & ille recuſabat ſtu-
11 prũ. * Accidit autem quadam die, vt intraret
C Ioſeph domũ, & operis quippiã abſq; arbitris
12 faceret. * Et illa apprehẽſa lacinia veſtimenti
eius, diceret: Dormi mecũ. Qui relicto in ma-
13 nu ei⁹ pallio, fugit, & egreſſus eſt foras. * Cũq;
vidiſſet mulier veſtẽ in manibus ſuis, & ſe eſſe
14 contemptam, * Vocauit ad ſe homines do-
mus ſuę, & ait ad eos: En introduxit virũ He-
bræum, vt illuderet nobis. ingreſſus eſt ad me,
15 vt coiret mecum. * Cúmque ego ſuccla-
maſſem, & audiſſet vocem meam, reliquit pal-
16 lium quod tenebam, & fugit foras. * In ar-
gumentum ergo fidei, retentum pallium, o-
ſtendit marito reuertenti domum:

תרגום אונקלוס

לט 1 וְיוֹסֵף אִתְּחַת לְמִצְרַיִם וּזְבָנֵיהּ פּוֹטִיפַר רַבָּא דְפַרְעֹה רַב קָטוֹלַיָא גְּבַר
מִצְרָאֵי מִידָא דַעֲרָבָאֵי דְאַחֲתוּהִי לְתַמָּן׃ 2 וַהֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדֵיהּ דְיוֹסֵף וַהֲוָה גְּבַר מַצְלַח וַהֲוָה בְּבֵית רִבּוֹנֵיהּ מִצְרָאֵי׃ 3 וַחֲזָא רִבּוֹנֵיהּ
אֲרֵי הֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדֵיהּ וְכָל דְהוּא עָבֵד יְיָ מַצְלַח בִּידֵיהּ׃ 4 וְאַשְׁכַּח יוֹסֵף רַחֲמִין בְּעֵינוֹהִי וְשַׁמֵּשׁ יָתֵיהּ וּמַנְיֵיהּ עַל בֵּיתֵיהּ וְכָל דְאִית לֵיהּ
מְסַר בִּידֵיהּ׃ 5 וַהֲוָה מֵעִדָּן דְמַנִּי יָתֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ וְעַל כָּל דְאִית לֵיהּ וּבָרִיךְ יְיָ יַת בֵּית מִצְרָאָה בְּדִיל יוֹסֵף וַהֲוָה בִּרְכְתָא דַיְיָ בְּכָל דְאִית לֵיהּ
בְּבֵיתָא וּבְחַקְלָא׃ 6 וּשְׁבַק כָּל דִּילֵיהּ בִּידָא דְיוֹסֵף וְלָא יְדַע עִמֵּיהּ מִדַּעַם אֱלָהֵין לַחְמָא דַהֲוָה אָכֵל וַהֲוָה יוֹסֵף שַׁפִּיר בְּרֵיוָא וְיָאֵי
בְּחֶזְוָא׃ 7 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וּזְקַפַת אִתַּת רִבּוֹנֵיהּ יַת עֵינָהָא לְוַת יוֹסֵף וַאֲמַרַת שְׁכוּב עִמִּי׃ 8 וְסָרֵיב וַאֲמַר לְאִתַּת רִבּוֹנֵיהּ הָא
רִבּוֹנִי לָא יְדַע עִמִּי מָה דִי בְּבֵיתָא וְכָל דְאִית לֵיהּ מְסַר בִּידִי׃ 9 לֵיתוֹהִי רַב בְּבֵיתָא הָדֵין מִנִּי וְלָא מְנַע מִנִּי מִדַּעַם אֱלָהֵין יָתִיךְ בְּדִיל דְאַתְּ אִתְּתֵיהּ
וְאֵכְדֵין אַעְבֵּיד בִּישְׁתָא רַבְּתָא הָדָא וְאֵחוֹב קֳדָם יְיָ׃ 10 וַהֲוָה כַּד מַלֶּלַת עִם יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלָא קַבֵּיל מִינַהּ לְמִשְׁכַּב לְוָתַהּ לְמֶהֱוֵי עִמַּהּ׃
11 וַהֲוָה כְּיוֹמָא הָדֵין וְעַל לְבֵיתָא לְמִבְדַּק בִּכְתָבֵי חֻשְׁבָּנֵיהּ וְלֵית אֱנָשׁ מֵאֱנָשֵׁי בֵיתָא תַמָּן בְּבֵיתָא׃ 12 וְאַחֲדַתֵּיהּ בִּלְבוּשֵׁיהּ לְמֵימַר שְׁכוּב עִמִּי
וּשְׁבַקֵיהּ לִלְבוּשֵׁיהּ בִּידַהּ וַעֲרַק וּנְפַק לְשׁוּקָא׃ 13 וַהֲוָה כַּד חֲזָת אֲרֵי שַׁבְקֵיהּ לִלְבוּשֵׁיהּ בִּידַהּ וַעֲרַק לְשׁוּקָא׃ 14 וּקְרָאַת לֶאֱנָשֵׁי בֵיתַהּ
וַאֲמַרַת לְהוֹן לְמֵימַר חֲזוֹ אַיְתִי לָנָא גְּבַר עִבְרָאָה לְחַיָּכָא בָנָא עַל לְוָתִי לְמִשְׁכַּב עִמִּי וּקְרֵית בְּקָלָא רַבָּא׃ 15 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע אֲרֵי אֲרֵימִית קָלִי
וּקְרֵית וְשַׁבְקֵיהּ לִלְבוּשֵׁיהּ לְוָתִי וַעֲרַק וּנְפַק לְשׁוּקָא׃ 16 וְאַנְחַת לִלְבוּשֵׁיהּ לְוָתַהּ עַד עַל רִבּוֹנֵיהּ לְבֵיתֵיהּ׃

CAP. XXXIX.

Ioseph autem deductus est in Ægyptum: & emit 1
eum Petephres eunuchus Pharaonis, princeps co-
quorum, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, qui
deduxerunt eum illuc. ‡ *Et fuit Dominus cum Io-* 2
seph. & fuit vir fortunatus, & fuit in domo apud
dominum suum Aegyptium. ‡ *Sciebat autem domi-* 3
nus eius, quòd Dominus erat cum eo: & quæcunq;
faceret, Dñs prosperaret in manibus eius. & inue-
nit gratiam Ioseph coram dño suo. ‡ *Placuit autem* 4
ei; & constituit eum super domum suam: & omnia
quæcunque erant ei, dedit in manum Ioseph. ‡ *Factũ* 5
est autem postquam constitutus est ipse super domum
eius, & super omnia quæcunque erant ei. Et bene-
dixit Dñs domum Aegyptij propter Ioseph. & fa-
cta est benedictio dñi in existentibus ei in domo et in
agro eius. ‡ *Et cõmisit omnia quæcunque erant ei, in* 6
manus Ioseph et non sciebat eorũ quæ apud se nihil,
præter panem quo vescebatur ipse. & erat Ioseph
pulcher facie, & decorus aspectu valdè. ‡ *Et factũ* 7
est post verba hæc, & iniecit vxor dñi eius oculos
suos in Ioseph: & dixit, Dormi mecum. ‡ *Ille autem* 8
non voluit. dixit autem vxori dñi sui: Si dñs meus
non scit propter me in domo sua: & oĩa quæcunque
sunt ei, dedit in manus meas. ‡ *Et non est in domo* 9
hac, neque excipit à me nihil, præter te; eo quòd tu
vxor eius es. & quomodo faciam verbum malum
hoc, & peccabo coram Deo? ‡ *Quando autem loque-* 10
batur Ioseph diem ex die, & non obediuit ei dormi-
re cum ea, vt coiret cum ea. ‡ *Facta est autem talis* 11
quædã dies, & intrauit Ioseph in domũ facere opera
sua; et nemo erat in domo intus. ‡ *Et attraxit eũ ve-* 12
stimentis, dicens: Dormi mecum. & relinquens ve
stimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus est
foras. ‡ *Et factum est, vt vidit quòd relinquens* 13
vestimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus
est foras: ‡ *Et vocauit existentes in domo, & ait* 14
illis, dicens: Videte, introduxit nobis seruum He-
bræum illudere nobis. intrauit ad me, dicens: Dor-
miam tecum. & clamaui voce magna. ‡ *Cum au-* 15
tem audiret ipse quòd exaltaui vocem meam, et cla-
maui, relinquens vestimenta sua apud me, fugit, &
egressus est foras. ‡ *Et relinquit vestimenta apud se,* 16
donec venit dominus in domum suam.

λθ'.

1 ‡ Ιωσὴφ δὲ κατήχθη εἰς αἴγυπτον· καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν πε-
τεφρὴς ὁ εὐνοῦχος φαραώ, ἀρχιμάγειρος, ἀνὴρ αἰγύπτιος,
2 ἐκ χειρὸς ἰσμαηλιτῶν, οἳ κατήγαγον αὐτὸν ἐκεῖ. ‡ καὶ ἦν
κύριος μετὰ ἰωσήφ· καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων. καὶ ἐγένετο
3 ἐν τῷ οἴκῳ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τῷ αἰγυπτίῳ. ‡ ἤδει δὲ ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ, ὅτι κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἂν ποιῇ, κύριος εὐω-
δοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν χάριν ἰωσὴφ ἐναντίον τοῦ κυ-
4 ρίου αὐτοῦ. ‡ εὐηρέστησε δὲ αὐτῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου
5 αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, ἔδωκε διὰ χειρὸς ἰωσήφ. ‡ ἐγένε-
το δὲ μετὰ τὸ καταστῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάν-
τα ὅσα ἦν αὐτῷ. ‡ καὶ εὐλόγησεν κύριος τὸν οἶκον τοῦ αἰγυπτίου διὰ
ἰωσήφ. καὶ ἐγενήθη εὐλογία κυρίου ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἐν
6 τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. ‡ καὶ ἐπέστρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐ-
τῷ, εἰς χεῖρας ἰωσήφ. καὶ οὐκ ᾔδει τῶν καθ' ἑαυτοῦ οὐδὲν, πλὴν τοῦ
ἄρτου οὗ κατήσθιεν αὐτός. καὶ ἦν ἰωσὴφ καλὸς τῷ εἴδει, καὶ ὡραῖος
7 τῇ ὄψει σφόδρα. ‡ καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐπέβα-
λεν ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ ἰωσήφ, καὶ
8 εἶπε, κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ. ‡ ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν. εἶπε δὲ τῇ γυναι-
κὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰ ὁ κύριός μου οὐ γινώσκει δι' ἐμὲ ἐν τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς μου.
9 ‡ καὶ οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ. οὐδὲ ὑπεξαιρεῖται ἀπ'
ἐμοῦ οὐδὲν, πλὴν σοῦ, διὰ τὸ σὲ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πῶς ποιή-
σω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ θεοῦ;
10 ‡ ἡνίκα δὲ ἐλάλει τῷ ἰωσὴφ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ οὐχ ὑπή-
κουσεν αὐτῇ καθεύδειν μετ' αὐτῆς, τοῦ συγγενέσθαι αὐτῇ.
11 ‡ ἐγένετο δὲ τοιαύτη τις ἡμέρα, καὶ εἰσῆλθεν ἰωσὴφ εἰς τὴν
οἰκίαν ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἦν τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω.
12 ‡ καὶ ἐπεσπάσατο αὐτὸν τῶν ἱματίων, λέγουσα, κοιμήθητι
μετ' ἐμοῦ, καὶ καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
13 τῆς, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. ‡ καὶ ἐγένετο, ὡς εἶδεν ὅτι κατα-
λιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ἔφυγεν, καὶ ἐξ-
14 ῆλθεν ἔξω. ‡ καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, λέγουσα, ἴδετε, εἰσήγαγεν ἡμῖν παῖδα ἑβραῖον ἐμ-
παίζειν ἡμῖν. εἰσῆλθε πρός με, λέγων, κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ.
15 καὶ ἐβόησα φωνῇ μεγάλῃ. ‡ ἐν δὲ τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν, ὅτι ὕψωσα
τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ'
16 ἐμοὶ, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. ‡ καὶ καταλιμπάνει τὰ ἱμά-
τια παρ' ἑαυτῇ, ἕως ἦλθεν ὁ κύριος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIX.

Ioseph autẽ deductus est in Ægyptũ; & emit eũ Putiphar princeps Pharaonis, magister militum, vir Ægyptius, de manu Arabum; qui deduxerunt eum ibi. 2 Et factũ est verbũ Domini in auxilium Ioseph: & fuit vir prosperè agẽs; eratq; in domo domini sui Ægyptij. 3 Et vidit dñs eius ꝙ erat verbũ Dñi in auxiliũ eius: & oĩa quæ ipse faciebat, Dñs dirigebat in manu sua. 4 Et inuenit Ioseph misericordiã in oculis eius: & ministrabat ei; & cõstituit eũ super domũ suam: & oĩa quæ habebat, tradidit in manu eius. 5 Et factum est ab eo tempore quo cõstituit eum in domo sua, & super omnia quæ habebat; & benedixit Dñs domui Ægyptij ꝓpter Ioseph: & fuit benedictio Domini in omnibus quæ habebat in domo & in agro. 6 Et reliquit oĩa sua in manu Ioseph; & nõ nouerat cũ eo quicq̃, nisi panẽ quo vescebatur. Eratq; Ioseph pulcher facie, & decorus aspectu. 7 Et factum est post verba hæc, leuauit vxor domini sui oculos ad Ioseph; & dixit: Cuba mecum. 8 Et noluit. & ait vxori domini sui: Ecce dominus meus non nouit mecum quicquam eorũ quæ in domo sua sunt, & omnia sua tradidit in manu mea. 9 Non est ipse maior me in domo hac: neq; prohibuit à me quicquam præter te; eo quòd tu vxor eius es. quomodo ergo faciam hoc magnum malum, & peccabo coram Deo? 10 Et factum est cùm loqueretur cum Ioseph per singulos dies, non acquieuit ei vt cubaret cum ea, vt esset cum ea. 11 Et factum est quadam die, & ingressus est in domum, vt inuestigaret scripturas rationis suæ. & nullus vir de hominibus domus erat ibi in domo. 12 Apprehenditque vestimenta eius, dicens: Cuba mecum. Et reliquit vestimenta sua in manu eius: & fugit, & egressus est foras. 13 Et factum est cùm vidisset quòd reliquisset vestimenta eius in manu sua, & quòd fugisset foras: 14 Vocauit viros domus suæ: & ait eis, dicens: Videte, adduxit nobis virum Hebræum, vt illuderet nobis: ingressus est ad me vt cubaret mecum: & clamaui voce magna. 15 Et factum est cùm audiret quòd eleuarem vocem meam & clamarem, reliquit vestimenta sua apud me; & fugit, & egressus est foras. 16 Et retinuit vestimentum eius apud se, donec veniret dominus eius in domum suam.

17 * וַתְּדַבֵּר אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא אֵלַי הָעֶבֶד
18 הָעִבְרִי אֲשֶׁר־הֵבֵאתָ לָּנוּ לְצַחֶק בִּי׃ * וַיְהִי כַּהֲרִימִי
19 קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס הַחוּצָה׃ * וַיְהִי
כִשְׁמֹעַ אֲדֹנָיו אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלָיו לֵאמֹר
20 כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִי עַבְדֶּךָ וַיִּחַר אַפּוֹ׃ * וַיִּקַּח
אֲדֹנֵי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר־
אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר׃
21 * וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חָסֶד וַיִּתֵּן חִנּוֹ בְּעֵינֵי
22 שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר׃ * וַיִּתֵּן שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר בְּיַד־יוֹסֵף
אֵת כָּל־הָאֲסִירִם אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֹּהַר וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר
23 עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה׃ * אֵין שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר
רֹאֶה אֶת־כָּל־מְאוּמָה בְּיָדוֹ בַּאֲשֶׁר יְהוָה אִתּוֹ וַאֲשֶׁר־
הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ׃

מ

1 * וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מַשְׁקֵה מֶלֶךְ־
2 מִצְרַיִם וְהָאֹפֶה לַאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם׃ * וַיִּקְצֹף
פַּרְעֹה עַל שְׁנֵי סָרִיסָיו עַל שַׂר הַמַּשְׁקִים וְעַל שַׂר
3 הָאוֹפִים׃ * וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֶל־
4 בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אָסוּר שָׁם׃ * וַיִּפְקֹד שַׂר
הַטַּבָּחִים אֶת־יוֹסֵף אִתָּם וַיְשָׁרֶת אֹתָם וַיִּהְיוּ יָמִים
5 בְּמִשְׁמָר׃ * וַיַּחַלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בְּלַיְלָה
אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמַּשְׁקֶה וְהָאֹפֶה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ
6 מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר׃ * וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם
7 יוֹסֵף בַּבֹּקֶר וַיַּרְא אֹתָם וְהִנָּם זֹעֲפִים׃ * וַיִּשְׁאַל אֶת־
סְרִיסֵי פַרְעֹה אֲשֶׁר אִתּוֹ בְמִשְׁמַר בֵּית אֲדֹנָיו לֵאמֹר
8 מַדּוּעַ פְּנֵיכֶם רָעִים הַיּוֹם׃ * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם
חָלַמְנוּ וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא
9 לֵאלֹהִים פִּתְרֹנִים סַפְּרוּ־נָא לִי׃ * וַיְסַפֵּר שַׂר־
הַמַּשְׁקִים אֶת־חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה
גֶפֶן לְפָנָי׃

17 * Et ait: Ingreſſus eſt ad me ſeruus Hebręus,
quem adduxiſti, vt illuderet mihi.
18 * Cumque audiſſet me clamare, reliquit
pallium quod tenebam, & fugit foras.
19 * His auditis dominus, & nimium credu-
lus verbis coniugis, iratus eſt valdè.
20 * Traditque Ioſeph in carcerem, vbi vin-
cti regis cuſtodiebantur: & erat ibi clauſus.
21 * Fuit autem Dominus cum Ioſeph, & mi-
ſertus eſt illius: & dedit ei gratiam in conſpe-
ctu principis carceris:
22 * Qui tradidit in manu illius vniuerſos vin-
ctos qui in cuſtodia tenebantur: & quicquid
fiebat, ſub ipſo erat.
23 * Nec nouerat aliquid cunctis ei creditis.
Dominus enim erat cum illo, & omnia opera
eius dirigebat.

CAP. XL.

1 HIs itaque geſtis, accidit vt peccarent duo
A eunuchi, pincerna regis Ægypti, & piſtor
domino ſuo.
2 * Iratuſque contra eos Pharao, (nam alter
pincernis præerat, alter piſtoribus)
3 * Miſit eos in carcerem principis militum,
in quo erat vinctus & Ioſeph.
4 * At cuſtos carceris tradidit eos Ioſeph, qui
& miniſtrabat eis. aliquantulũ temporis flu-
xerat, & illi in cuſtodia tenebantur.
5 * Videruntque ambo ſomnium nocte v-
na, iuxta interpretationem congruam ſibi.
6 * Ad quos cùm introiſſet Ioſeph manè, &
vidiſſet eos triſtes:
7 * Sciſcitatus eſt eos, dicens: Cur triſtior eſt
B hodie ſolito facies veſtra?
8 * Qui reſponderunt: Somnium vidimus,
& non eſt qui interpretetur nobis. Dixitque
ad eos Ioſeph: Nunquid non Dei eſt interpre-
tatio? referte mihi quid videritis.
9 * Narrauit prior præpoſitus pincernarum
ſomnium ſuum: Videbam coram me vitem;

תרגום אונקלוס

17 וּמַלִּילַת עִמֵּיהּ כְּפִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין לְמֵימַר עַל לְוָתִי עַבְדָּא עִבְרָאָה דְּאַיְתֵיתָא לָנָא לְחַיָּכָא בִּי׃ 18 וַהֲוָה כַּד אֲרֵימִית קָלִי וּקְרֵית וְשַׁבְקֵיהּ
לִלְבוּשֵׁיהּ לְוָתִי וַעֲרַק לְשׁוּקָא׃ 19 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע רִבּוֹנֵיהּ יָת פִּתְגָמֵי אִתְּתֵיהּ דְּמַלִּילַת עִמֵּיהּ לְמֵימַר כְּפִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין עֲבַד לִי עַבְדָּךְ וּתְקֵיף
תְּוֵיהּ׃ 20 וּדְבַר רִבּוֹנֵיהּ דְּיוֹסֵף יָתֵיהּ וִיהַבֵיהּ לְבֵית אֲסִירֵי אֲתַר דַּאֲסִירֵי מַלְכָּא תַּמָּן אֲסִירִין וַהֲוָה תַמָּן בְּבֵית אֲסִירֵי׃ 21 וַהֲוָה מֵימְרָא
דַּייָ בְּסַעְדֵּיהּ דְּיוֹסֵף וּנְגַד לֵיהּ חִסְדָּא וִיהָבֵיהּ לְרַחֲמִין קֳדָם רַב בֵּית אֲסִירֵי׃ 22 וִיהַב רַב בֵּית אֲסִירֵי בִּידָא דְיוֹסֵף יָת כָּל אֲסִירַיָּא דִּי בְּבֵית
אֲסִירֵי וְיָת כָּל דְּעָבְדִין תַּמָּן הוּא הֲוָה מִתְעֲבֵד׃ 23 לֵית רַב בֵּית אֲסִירֵי חָזֵי יָת כָּל סָרְחָן בִּידֵיהּ בְּדְמֵימְרָא דַייָ בְּסַעְדֵּיהּ וּדְהוּא עָבֵד יְיָ
מַצְלַח׃

ם

1 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין סְרַחוּ * בֵּית שַׁקְיָא
לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְנַחְתּוֹמָא לְרִבּוֹנֵיהוֹן לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם׃ 2 וּרְגִיז פַּרְעֹה עַל תְּרֵין רַבְרְבָנוֹהִי עַל רַב שָׁקֵי וְעַל רַב נַחְתּוֹמֵי׃ וִיהַב יָתְהוֹן
בְּמַטְּרָא בֵּית רַב קָטוֹלַיָּא לְבֵית אֲסִירֵי אֲתַר דְּיוֹסֵף אֲסִיר תַּמָּן׃ 4 וּמַנִּי רַב קָטוֹלַיָּא יָת יוֹסֵף עִמְּהוֹן וְשַׁמֵּשׁ יָתְהוֹן וַהֲווֹ יוֹמִין בְּמַטְּרָא׃
5 וַחֲלַמוּ חֶלְמָא תַּרְוֵיהוֹן גְּבַר חֶלְמֵיהּ בְּלֵילְיָא חַד גְּבַר כְּפֻשְׁרַן חֶלְמֵיהּ שַׁקְיָא וְנַחְתּוֹמָא דִּי לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם דַּאֲסִירִין בְּבֵית אֲסִירֵי׃ 6 וַאֲתָא
לְוָתְהוֹן יוֹסֵף בְּצַפְרָא וַחֲזָא יָתְהוֹן וְהָא אִנּוּן נְסִיסִין׃ 7 וּשְׁאַל יָת רַבְרְבֵי פַרְעֹה דְּעִמֵּיהּ בְּמַטְּרָא בֵּית רִבּוֹנֵיהּ לְמֵימַר מַה דֵּין אַפֵּיכוֹן בִּישִׁין יוֹמָא
דֵּין׃ 8 וַאֲמַרוּ לֵיהּ חֶלְמָא חֲלֵימְנָא וּפָשַׁר לֵית לֵיהּ וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף הֲלָא מִן קֳדָם יְיָ פֻּשְׁרַן חֶלְמַיָּא אִשְׁתַּעוֹ כְעַן לִי׃ 9 וְאִשְׁתַּעִי רַב שָׁקֵי יָת
חֶלְמֵיהּ לְיוֹסֵף וַאֲמַר לֵיהּ בְּחֶלְמִי וְהָא גֻפְנָא קֳדָמָי׃

Et locuta est ei secundùm verba hæc, dicens: 17
Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem introdu-
xisti ad nos illudere mihi: & dixit, Dormiam te-
cum. *Vt autem audiuit quòd exaltaui vocem* 18
meam & clamaui, relinquens vestimenta sua apud
me, fugit, & egressus est. *Factum est autem* 19
vt audiuit dominus eius verba vxoris suæ, quæcun-
que locuta est ad eum, dicens, Sic fecit mihi seruus
tuus. & iratus est ira. *Et accipiens dominus* 20
Ioseph, iniecit eum in munitionem, & in locum in
quo vincti regis detinentur illic in munitione.
Et fuit Dominus cum Ioseph, et effudit ei mi- 21
sericordiam; & dedit ei gratiam coram principe car
ceris. *Et dedit princeps carceris carcerem* 22
per manum Ioseph, & omnes adductos in carcere,
& omnia quæcunque faciunt illic, ipse erat faciens.
Non erat princeps carceris ex carcere sciens 23
propter ipsum nihil: omnia enim erant per manum
Ioseph, eo quòd Dominus cum illo erat. & quæcun-
que ipse faciebat, Dominus prosperabat in manibus
eius.

CAP. XL.

FActum est autem post verba hæc, peccauit prin- 1
ceps pincernarum regis Ægypti, & princeps pi-
storum domino suo regi Aegypti.
Et iratus est Pharao super duobus Eunuchis 2
suis; super principe pincernarum, & super principe
pistorum. *Et posuit eos in custodia in carcere* 3
in locum vbi Ioseph iacebat ibi. *Et commen-* 4
dauit princeps carceris Ioseph ipsos: & astitit eis.
fuerant autem dies in carcere.
Et viderunt ambo somnium in vna nocte v- 5
num: quorum visiones insomnij eorum. pincerna &
pistor erant regi Aegypti existentes in carcere.
Intrauit autem ad eos Ioseph manè, & vidit 6
eos, & erant conturbati.
Et interrogauit eunuchos Pharaonis qui erant 7
cum eo, dicens: Quare facies vestræ tristes hodie?
Illi autem dixerunt: Somnium vidimus: & 8
coniectans illud, non est. dixit autem eis Ioseph, Nō
per Deum manifestatio eius est? narrate ergo mihi.
Et narrauit princeps pincernarum somnium 9
suum Ioseph: & ait illi sic: In somnio meo erat vi-
tis coram me:

17 καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, λέγουσα, εἰσ-
ῆλθε πρός με ὁ παῖς ὁ ἑβραῖος, ὃν εἰσήγαγες πρὸς ἡμᾶς,
ἐμπαῖξαι μοι· καὶ εἶπε, κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ.
18 ὡς δὲ ἤκουσεν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, κα-
ταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ' ἐμοὶ, ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν.
19 ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσεν ὁ κύριος αὐτοῦ τὰ ῥήματα τῆς γυ-
ναικὸς αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, οὕτως ἐ-
20 ποίησέ μοι ὁ παῖς σου. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. καὶ λαβὼν ὁ
κύριος ἰωσὴφ, ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ ὀχύρωμα, καὶ εἰς τὸν τό-
πον, ἐν ᾧ οἱ δεσμῶται τοῦ βασιλέως κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ
21 ὀχυρώματι. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰωσὴφ, καὶ κατέχεεν
αὐτοῦ ἔλεος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐναντίον τοῦ ἀρχιδεσμο-
22 φύλακος. καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμω-
τήριον διὰ χειρὸς ἰωσὴφ, καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους ἐν τῷ δεσ-
μωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν.
23 οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων
δι' αὐτὸν οὐδέν. πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς ἰωσὴφ, διὰ τὸ τὸν κύριον
μετ' αὐτοῦ εἶναι· καὶ ὅσα αὐτὸς ἐποίει, κύριος εὐώδου ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ.

μ'.

1 Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἥμαρτεν ὁ ἀρχιοινο-
χόος τοῦ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς τῷ κυρίῳ
2 αὐτῶν βασιλεῖ αἰγύπτου. καὶ ὠργίσθη φαραὼ ἐπὶ τοῖς
δυσὶν εὐνούχοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ἀρχιοινοχόῳ, καὶ ἐπὶ ἀρχισι-
3 τοποιῷ. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὸ δεσμω-
τήριον, εἰς τὸν τόπον, οὗ ἰωσὴφ ἐπέκειτο ἐκεῖ.
4 καὶ συνέστησεν ὁ ἀρχιδεσμώτης τῷ ἰωσὴφ αὐτούς· καὶ
παρέστη αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ.
5 καὶ εἶδον ἀμφότεροι ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτὶ ἕν. ὧν αἱ ὁ-
ράσεις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν. ὁ οἰνοχόος καὶ ὁ σιτοποιὸς ἦσαν τῷ
βασιλεῖ αἰγύπτου ὄντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.
6 εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτοὺς ἰωσὴφ πρωῒ, καὶ εἶδεν αὐτοὺς, καὶ ἦ-
7 σαν τεταραγμένοι· καὶ ἠρώτα τοὺς εὐνούχους φαραὼ, οἳ ἦσαν
μετ' αὐτοῦ, λέγων, τί ὅτι τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ σήμε-
8 ρον; οἱ δὲ εἶπαν, ἐνύπνιον εἴδομεν, καὶ ὁ συγκρίνων αὐτὸ,
οὐκ ἔστιν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἡ διασάφησις
9 αὐτοῦ ἐστί; διηγήσασθε οὖν μοι. καὶ διηγήσατο ὁ ἀρχιοινο-
χόος τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ τῷ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν αὐτῷ οὕτως, ἐν τῷ
ὕπνῳ μου ἦν ἄμπελος ἐναντίον μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et locuta est cum eo verba hæc, dicens: Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem adduxisti nobis, vt illuderet mihi. 18 Et factum est
cùm eleuarem vocem meam & clamarem, reliquit vestimenta sua apud me, & fugit foras. 19 Et factum est cùm audiret dominus eius verba
vxoris suæ, quæ locuta est ad eum, dicens: Sicut verba hæc fecit mihi seruus tuus: & iratus est furor eius. 20 Tulitque dominus Ioseph eum,
& tradidit eum in domum carceris vbi vincti regis erant. eratque ibi in domo carceris. 21 Et fuit verbum Domini in auxilium Ioseph, & fecit
cum eo misericordiam, & dedit illi gratiam coram principe carceris. 22 Et tradidit princeps carceris in manu Ioseph omnes vinctos qui erant in
domo carceris: & omnia quæ fiebant ibi, ipse faciebat. 23 Nullum delictum videbat princeps carceris in manu eius, eo quòd verbum Domini
erat in auxilium eius. & quod ipse faciebat, Dominus dirigebat.

CAP. XL.

ET factum est post verba hæc, peccauerunt pincerna regis Ægypti, & pistor domino suo regi Ægypti. 2 Et iratus est Pharao contra
duos principes suos, contra principem pincernarum, & contra principem pistorum. 3 Et posuit eos in custodia in domo magistri mi-
litum, in domo vinctorum vbi Ioseph erat vinctus. 4 Et posuit princeps militum cum eis Ioseph, & ministrabat eis. & fuerunt aliquibus
diebus in custodia. 5 Somniauerunt autem somnium ambo, vnusquisque somnium suum in nocte vna, singuli iuxta interpretationem somnij
sui: pincerna videlicet & pistor regis Ægypti, qui vincti erant in domo carceris. 6 Venitque ad eos Ioseph manè, & vidit eos; & ecce erant
tristes. 7 Et interrogauit principes Pharaonis, qui secum erant in custodia in domo domini sui, dicens: Quare facies vestræ tristes sunt
hodie? 8 Et dixerunt ei: Somnium somniauimus, & non est qui interpretetur illud. Dixitque eis Ioseph: Vtique à facie Dei est in-
terpretatio somnij: narrate, obsecro, mihi. 9 Narrauitque princeps pincernarum somnium suum Ioseph, & dixit ei: In somnio meo ecce
vitis erat coram me:

10 * ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה
11 הבשילו אשכלתיה ענבים : * וכוס פרעה בידי
ואקח את־הענבים ואשחט אתם אל־כוס פרעה
12 ואתן את־הכוס על־כף פרעה : * ויאמר לו
יוסף זה פתרנו שלשת השרגים שלשת ימים הם :
13 * בעוד שלשת ימים ישא פרעה את־ראשך
והשיבך על־כנך ונתת כוס־פרעה בידו כמשפט
14 הראשון אשר היית משקהו : * כי אם־זכרתני
אתך כאשר ייטב לך ועשית־נא עמדי חסד והזכרתני
אל־פרעה והוצאתני מן־הבית הזה :
15 * כי־גנב גנבתי מארץ העברים וגם־פה לא־
16 עשיתי מאומה כי־שמו אתי בבור : * וירא שר־
האפים כי־טוב פתר ויאמר אל־יוסף אף־אני
17 בחלומי והנה שלשה סלי חרי על־ראשי : * ובסל
העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל
18 אתם מן־הסל מעל ראשי : * ויען יוסף ויאמר זה
19 פתרנו שלשת הסלים שלשת ימים הם : * בעוד
שלשת ימים ישא פרעה את־ראשך מעליך ותלה
אותך על־עץ ואכל העוף את־בשרך מעליך :
20 * ויהי ביום השלישי יום הלדת את־פרעה ויעש
משתה לכל־עבדיו וישא את־ראש שר המשקים
21 ואת־ראש שר האפים בתוך עבדיו : * וישב את־שר
המשקים על־משקהו ויתן הכוס על־כף פרעה :
22 * ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף :
23 * ולא־זכר שר־המשקים את־יוסף וישכחהו :

מא

1 * ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה
2 חלם והנה עמד על־היאר : * והנה מן־
היאר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאת
בשר ותרעינה באחו :

10 * In qua erant tres propagines, crescere pau-
C latim in gemmas, & post flores vuas matures-
11 cere: * Calicemque Pharaonis in manu
mea. Tuli ergo vuas, & expressi in calicem quē
tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.
12 * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio
somnij: Tres propagines, tres adhuc dies sunt;
13 * Post quos recordabitur Pharao ministe-
rij tui, & restituet te in gradum pristinum; da-
bisque ei calicem iuxta officium tuum, sicut
antè facere consueueras.
14 * Tantùm memento mei, cùm tibi bene
fuerit: & facies mecum misericordiam, vt sug
geras Pharaoni, vt educat me de isto carcere.
15 * Quia furtim sublatus sum de terra He-
D bræorum: & hic innocens in lacū missus sum.
16 * Videns pistorum magister quòd pruden-
ter somnium dissoluisset, ait: Et ego vidi som-
nium, quòd tria canistra farinæ haberem su-
17 per caput meum: * Et in vno canistro
quod erat excelsius, portare me putabam om-
nes cibos, qui fiunt arte pistoria: auesque co-
medere ex eo.
18 * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio
somnij: Tria canistra tres adhuc dies sunt:
19 * Post quos auferet Pharao caput tuum; ac
suspendet te in cruce; & lacerabunt volucres
carnes tuas.
20 * Ex inde dies tertius natalicius Pharaonis
erat: qui faciens grande conuiuiū pueris suis,
recordatus est inter epulas magistri pincerna-
rum, & pistorum principis.
21 * Restituitque alterum in locum suum, vt
porrigeret ei poculum:
22 * Alterum suspendit in patibulo; vt conie-
ctoris veritas probaretur.
23 * Et tamen succedentibus prosperis, præ-
positus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CAP. XLI.

1 POst duos annos vidit Pharao somnium: pu-
A tabat se stare super fluuium:
2 * De quo ascendebant septem boues pul-
chræ & crassæ nimis: & pascebantur in locis
palustribus.

תרגום אונקלוס

10 ובגפנא תלתא שבשין והיא כד אפרחת אפיקת לבלבין ואניצת נץ בשילו אתכלהא הוו ענבין : 11 וכסא דפרעה בידי ונסיבית ית ענביא
ועצרית יתהון על כסא דפרעה ויהבית ית כסא על ידא דפרעה : 12 ואמר ליה יוסף דין פושרניה תלתא שבשין תלתא יומין אינון :
13 בסוף תלתא יומין ידכרינך פרעה ויתיבינך על שמושך ותתן כסא דפרעה בידיה כהלכתא קדמאה דהויתא משקי ליה : 14 אלהין
תדכרינני עמך כד יוטיב לך ותעביד כען עמי טיבו ותדכרינני לות פרעה ותפקינני מן בית אסירי הדין : 15 ארי מגנב אתגניבית מארע
עבראי ואף הכא לא עבדית מדעם ארי שויאו יתי בבית אסירי : 16 וחזא רב נחתומי ארי יאות פשר ואמר ליוסף אף אנא בחלמי והא
תלתא סלין דחירו על רישי : 17 ובסלא עלאה מכל מיכלא דפרעה עובד נחתום ועופא אכל יתהון מן סלא מעלוי רישי :
18 ואתיב יוסף ואמר דין פשרניה תלתא סלין תלתא יומין אינון : 19 בסוף תלתא יומין יעדי פרעה ית רישך מינך ויצלוב יתך על
צליבא וייכול עופא ית בשרך מנך : 20 והוה ביומא תליתאה יום בית ולדא דפרעה ועבד משתיא לכל עבדוהי ודכר ית ריש רב
שקי וית ריש רב נחתומי בגו עבדוהי : 21 ואתיב ית רב שקי על שקיותיה ויהב כסא על ידא דפרעה : 22 וית רב נחתומי צלב כמא
דפשר להון יוסף : 23 ולא דכר רב שקי ית יוסף ואנשיה :

מא

1 והוה מסוף תרתין שנין דיומין ופרעה חלם והא קאים על נהרא : 2 והא מן נהרא סלקן
שבע תורן שפירן למחזי ופטימן בשר ורעין באחוא :

In autem vite tres propagines, & ipsa vires- 10
cens producebat germina maturos racemos vuæ:
Et calix Pharaonis in manu mea: & accepi 11
vuam, & expressi eam in calicem, & dedi calicem
in manum Pharaonis. Et dixit ei Ioseph: Hoc 12
coniectatio eius: Tres propagines tres dies sunt:
Adhuc tres dies, et recordabitur Pharao prin- 13
cipatus tui: & restituet te ad principatum pincer-
natus tui, & dabis calicem Pharaonis in manum e-
ius, secundùm principatum tuum priorem, sicut e-
ras vinum fundens. Sed memento mei per 14
temetipsum, quando benè tibi fuerit: & facies me-
cum misericordiam: & recordatus de me ad Pha-
raonem, & educes me de carcere isto. Quia 15
furto surreptus sum de terra Hebræorum: & hic
non feci nihil, sed iniecerunt me in domum lacus
huius. Et vidit princeps pistorum, quòd 16
rectè coniectauit: & ait Ioseph, & ego vidi som-
nium: Putabam tria canistra farinarum tollere su-
per caput meum: In autem canistro superiore 17
ab omnibus generibus, quæ comedit Pharao opere
pistoris: & aues cæli comederunt illa à canistro capi-
tis mei. Respondens autem Ioseph, ait illi: Hæc 18
coniectatio eius: Tria canistra tres dies sunt:
Adhuc tribus diebus, et auferet Pharao caput 19
tuum à te, & suspendet te in ligno: & comedent a-
ues cæli carnes tuas à te. Factum est autem in 20
die tertia, natiuitatis dies erat Pharaonis: & facie-
bat conuiuium omnibus seruis suis: & recordatus
est principis pincernarum, & principatus principis
pistorum in medio seruorum suorum:
Et restituit principem pincernarum in princi- 21
patum suum: & dedit calicem in manum Pha-
raonis.
At principem pistorum suspendit, sicut conie- 22
ctauit eis Ioseph.
Et non recordatus est princeps pincernarum 23
Ioseph: sed oblitus est eius.

CAP. XLI.

Factum est autem post duos annos dierum, Pha- 1
rao vidit somnium: Existimabat stare super flu-
men: Et ecce quasi ex flumine ascendebant 2
septem boues pulchræ facie & electæ carnibus, &
pascebantur in achi.

10 ἐν δὲ τῇ ἀμπέλῳ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα
ἀνενηνοχυῖα βλαστοὺς πεπείρους βότρυας σταφυλῆς·
11 καὶ τὸ ποτήριον φαραὼ ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἔλαβον τὴν
σταφυλὴν, καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδω-
κα τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ.
12 καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωσὴφ, τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ· οἱ τρεῖς
13 πυθμένες, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν. ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ μνη-
σθήσεται φαραὼ τῆς ἀρχῆς σου, καὶ ἀποκαταστήσει σε ἐπὶ τὴν
ἀρχιοινοχοΐαν σου, καὶ δώσεις τὸ ποτήριον φαραὼ εἰς τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχήν σου τὴν προτέραν, ὡς ἦσθα οἰνο-
14 χοῶν. ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν εὖ σοι γέ-
νηται. καὶ ποιήσεις μετ' ἐμοῦ ἔλεος. καὶ μνησθεὶς περὶ ἐμοῦ πρὸς
φαραώ, καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου.
15 ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ ἐ-
ποίησα οὐδὲν, ἀλλ' ἐνέβαλόν με εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου τούτου.
16 καὶ εἶδεν ὁ ἀρχισιτοποιὸς, ὅτι ὀρθῶς συνέκρινε, καὶ εἶπε
τῷ ἰωσὴφ, κἀγὼ εἶδον ἐνύπνιον· ᾤμην τρία κανᾶ χονδριτῶν
17 αἴρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· ἐν δὲ κανῷ τῷ ἐπάνω
ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν, ὧν ἐσθίει φαραὼ ἔργου σιτοποιοῦ,
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήσθιον αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς
κεφαλῆς μου.
18 ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσὴφ, εἶπεν αὐτῷ, αὕτη ἡ σύγκρισις
αὐτοῦ, τὰ τρία κανᾶ, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν·
19 ἔτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖται φαραὼ τὴν κεφα-
λήν σου ἀπὸ σοῦ, καὶ κρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου, καὶ φάγονται τὰ
ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς σάρκας σου ἀπὸ σοῦ.
20 ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, γενέσεως ἡμέρα ἦν φα-
ραώ, καὶ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη τοῦ ἀρ-
χιοινοχόου, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παί-
21 δων αὐτοῦ. καὶ ἀποκατέστησε τὸν ἀρχιοινοχόον ἐπὶ
τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ.
22 τὸν δὲ ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασε, καθὰ συνέκρινεν αὐτοῖς
23 ἰωσήφ. καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ ἰωσὴφ,
ἀλλ' ἐπελάθετο αὐτοῦ.

μα'.

1 Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, φαραὼ εἶδεν ἐνύπνιον. ᾤε-
2 το ἑστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰδοὺ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποτα-
μοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες, καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς
σαρξὶν, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et in vite erant tres palmites: & erat quasi florens, & producebat gemmas: & post flores maturabant vuæ in botris suis. 11 Et calix Pharaonis erat in manu mea: & tollebam vuas, & exprimebam eas in calice Pharaonis, & ponebam calicem in manu Pharaonis. 12 Dixitque ei Ioseph: Hæc est interpretatio eius: Tres palmites, tres dies sunt: 13 In fine trium dierum recordabitur tui Pharao; & reducet te ad ministerium tuum, & pones calicem Pharaonis in manu eius, sicut antè consueueras quando eras pincerna eius. 14 Sed memento mei tecum, cùm benè fuerit tibi. & facies, obsecro, mecum misericordiam, & recordaberis mei apud Pharaonem, & educes me de hoc carcere. 15 Quoniam furto sublatus sum de terra Hebræorum: & hic quoque nihil feci, vt ponerent me in carcerem. 16 Et vidit princeps pistorum quòd rectè interpretatus esset: & dixit ad Ioseph: Ego quoque videbam in somnio meo: & ecce tria canistra plena pane principali erant super caput meum. 17 Et in canistro superiori erat de omni cibo Pharaonis, qui fit arte pistoria: & aues comedebant ea quæ erant in canistro super capite meo. 18 Responditque Ioseph, & ait: Hæc est interpretatio eius: Tria canistra, tres dies sunt. 19 In fine trium dierum auferet Pharao caput tuum à te, & suspendet te in patibulo: & comedent aues carnes tuas à te. 20 Et factum est in die tertio, die natiuitatis Pharaonis, fecit conuiuium omnibus seruis suis: & recordatus est capitis principis pincernarum, & capitis principis pistorum in medio seruorum suorum. 21 Et reduxit principem pincernarum ad ministerium suum, & posuit calicem super manum Pharaonis. 22 Et principem pistorum suspendit, sicut interpretatus est eis Ioseph. 23 Et non est recordatus princeps pincernarum Ioseph: sed oblitus est eius.

CAP. XLI.

Et factum est post duos annos, & Pharao somniauit: & ecce stabat super flumen: 2 Et ecce de flumine ascendebant septem boues pulchræ visu, & pingues carnibus: & pascebantur in prato.

3 * והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן-
היאר רעות מראה ודקות בשר ותעמדנה אצל
4 הפרות על-שפת היאר: * ותאכלנה הפרות רעות
המראה ודקת הבשר את שבע הפרות יפת
5 המראה והבריאת וייקץ פרעה: * ויישן
ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בקנה
6 אחד בריאות וטבות: * והנה שבע שבלים
דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן:
7 * ותבלענה השבלים הדקות את שבע
השבלים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה
8 והנה חלום: * ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח
ויקרא את-כל-חרטמי מצרים ואת-כל-חכמיה
ויספר פרעה להם את-חלמו ואין-פותר אותם
9 לפרעה: * וידבר שר המשקים את-פרעה
10 לאמר את-חטאי אני מזכיר היום: * פרעה קצף
על-עבדיו ויתן אתי במשמר בית שר הטבחים
11 אתי ואת שר האפים: * ונחלמה חלום בלילה
12 אחד אני והוא איש כפתרון חלמו חלמנו: * ושם
אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר-לו ויפתר-
לנו את-חלמתינו איש כחלמו פתר:
13 * ויהי כאשר פתר-לנו כן היה אתי השיב על-כני
14 ואתו תלה: * וישלח פרעה ויקרא את-יוסף
ויריצהו מן-הבור ויגלח ויחלף שמלתיו ויבא אל-
15 פרעה: * ויאמר פרעה אל-יוסף חלום חלמתי
ופתר אין אתו ואני שמעתי עליך לאמר תשמע
16 חלום לפתר אתו: * ויען יוסף את-פרעה לאמר
17 בלעדי אלהים יענה את-שלום פרעה: * וידבר
פרעה אל-יוסף בחלמי הנני עמד על-שפת היאר:
18 * והנה מן-היאר עלות שבע פרות בריאות בשר
ויפת תאר ותרעינה באחו:

3 * Aliæ quoque ſeptem emergebant de
flumine fœdæ confectæque macie, & pa-
ſcebantur in ipſa amnis ripa in locis viren-
tibus:
4 * Deuorauerúntque eas quarum mira ſpe-
cies & habitudo corporum erat. Expergefa-
ctus Pharao,
5 * Rurſum dormiuit; & vidit alterum ſom-
nium: Septem ſpicæ pullulabant in culmo v-
no plenæ atque formoſæ:
6 * Aliæ quoque totidem ſpicæ tenues & p-
cuſſæ vredine oriebantur,
7 * Deuorantes omnem priorum pulchritu-
B dinem. Euigilans Pharao poſt quietem,
8 * Et facto manè, pauore perterritus, miſit
ad omnes coniectores Ægypti, cunctóſque ſa-
pientes: & accerſitis, narrauit ſomnium: nec
erat qui interpretaretur.
9 * Tunc demum reminiſcens magiſter pin-
cernarum, ait: Confiteor peccatum meum.
10 * Iratus rex ſeruis ſuis, me & magiſtrum pi-
ſtorum retrudi iuſſit in carcerem principis
militum:
11 * Vbi vna nocte vterque vidimus ſomniū,
præſagium futurorum.
12 * Erat ibi puer Hebræus, eiuſdem ducis
militum famulus: cui narrantes ſomnia, au-
diuimus quicquid poſteà rei probauit e-
uentus.
13 * Ego enim redditus ſum officio meo, & il-
le ſuſpenſus eſt in cruce.
14 * Protinus ad regis imperium eductum de
carcere Ioſeph, totonderunt, ac veſte mutata,
obtulerunt ei.
15 * Cui ille ait: Vidi ſomnia; nec eſt qui e-
diſſerat; quæ audiui te ſapientiſſimè coni-
C cere.
16 * Reſpondit Ioſeph: Abſque me Deus re-
ſpondebit proſpera Pharaoni.
17 * Narrauit ergo Pharao quæ viderat: Pu-
tabam me ſtare ſuper ripam fluminis:
18 * Et ſeptem boues de amne conſcendere,
pulchras nimis, & obeſis carnibus: quæ in pa-
ſtu paludis virecta carpebant.

תרגום אונקלוס

3 והא שבע תורן אחרנין סלקן בתריהן מן נהרא בישן למחזי וחסירן בשר וקמן לקבליהן דהורתא על כיף נהרא: 4 ואכלן תורתא
בישן למחזי וחסירן בשר ית שבע תורתא שפירן למחזי ופטימתא ואתער פרעה: 5 ודמוך וחלם תנינות והא שבע שבלין סלקן
בקנא חד פטימן וטבן: 6 והא שבע שבליא לקין ושקיפן קדום צמחן בתריהן: 7 ובלען שבליא לקיתא ית שבע
שבליא פטימתא ומליתא ואתער פרעה והא חלמא: 8 והוה בצפרא ומטרפא רוחיה ושלח וקרא לכל חרשי מצראי ולכל
חכימהא ואשתעי פרעה להון ית חלמיה ולית דפשר יתהון לפרעה: 9 ומליל רב שקי עם פרעה למימר ית סורחני אנא
מדכר יומא דין: 10 פרעה רגז על עבדוהי ויהב יתי במטרת בית רב קטוליא יתי וית רב נחתומי: 11 וחלמנא חלמא
בליליא חד אנא והוא גבר כפשרן חלמיה חלמנא: 12 ותמן עמנא עולם עבראה עבדא לרב קטוליא ואשתעינא ליה ופשר לנא ית
חלמנא גבר כפשרן חלמיה פשר: 13 והוה כמא דפשר לנא כן הוה יתי אתיב על שמושי ויתיה צלב: 14 ושלח פרעה וקרא
ית יוסף וארהטוהי מבית אסירי וספר ושני כסותיה ועל לות פרעה: 15 ואמר פרעה ליוסף חלמא חלמית ופשר לית ליה
ואנא שמעית עלך למימר דאת שמע חלמא ומפשר יתיה: 16 ואתיב יוסף ית פרעה למימר בר מן חכמתי אלהין מן קדם
יי אתותב ית שלמא דפרעה: 17 ומליל פרעה עם יוסף בחלמי הא אנא קאים על כיף נהרא:
18 והא מן נהרא סלקן שבע תורן פטימן בשר ושפירן למחזי ורען באחוא:

‡ Aliæ autem boues ſeptem aſcendebant poſt ip- 3
ſas de flumine, turpes facie, & graciles carnibus:
& paſcebantur apud boues apud labium fluminis:
‡ Et deuorarunt ſeptem boues turpes & graci- 4
les carnibus, ſeptem boues pulchras facie & electas.
excitatus eſt autem Pharao:
‡ Et ſomniauit ſecundò: & ecce ſeptē ſpicæ aſcen- 5
debant in propagine vna electæ & pulchræ:
‡ Et ecce ſeptem ſpicæ tenues & à vento corru- 6
ptæ oriebantur poſt eas:
‡ Et deuorabant ſeptem ſpicæ tenues & à ven- 7
to corruptæ, ſeptem ſpicas electas & plenas. exci-
tatus eſt autem Pharao: & erat ſomnium.
‡ Factum eſt autem manè, & conturbata eſt a- 8
nima eius. & mittens, vocauit omnes expoſitores
Aegypti, & omnes ſapientes eius: & narrauit eis
Pharao ſomnium ſuum, & non erat indicans illud
Pharaoni.
‡ Et locutus eſt princeps pincernarum ad Pharao- 9
nem, dicens: Peccatum meum recordor hodie.
‡ Pharao iratus fuit ſeruis ſuis, & poſuit nos in 10
cuſtodia, in domo principis coquorum, meque et prin
cipem piſtorum. ‡ Et vidimus ſomnium in no- 11
cte vna egoque & ipſe, vnuſquiſque ſecundùm ſuũ
ſomnium vidimus. ‡ Erat autem ibi nobiſcum 12
iuuenis ſeruus Hebræus principis coquorum: & nar
rauimus ei, & coniectauit nobis.
‡ Factum eſt autem, ſicut coniectauit nobis, ſic 13
& accidit; meque reſtitui ad principatum meum, il-
lum autem ſuſpendi.
‡ Mittens autem Pharao, vocauit Ioſeph: & 14
eduxerunt eum ex munitione: et totonderunt eum,
& mutauerunt veſtimentum eius; & venit ad
Pharaonem. ‡ Dixit autem Pharao Ioſeph, 15
Somnium vidi, & coniectans non eſt illud. ego au-
tem audiui de te dicentes, Audientem te ſomnia,
coniectare ea.
‡ Reſpondens autem Ioſeph, dixit Pharaoni: Si- 16
ne Deo non reſpondebitur ſalutare Pharaoni.
‡ Locutus eſt autem Pharao Ioſeph, dicens: In ſo- 17
mnio meo putabam ſtare iuxta labium fluminis:
‡ Et quaſi ex flumine aſcendebant ſeptem bo- 18
ues electæ carnibus, & pulchræ facie, & paſceban-
tur in achi.

3 ‡ ἄλλαι δὲ βόες ἑπτὰ ἀνέβαινον μετ' αὐτὰς ἐκ τοῦ ποτα-
μοῦ, αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξὶν, καὶ ἐνέμοντο παρὰ
τὰς βόας, παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ.
4 ‡ καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ ταῖς
σαρξὶν, τὰς ἑπτὰ βόας τὰς καλὰς τῷ εἴδει καὶ τὰς ἐκλεκτάς.
ἠγέρθη δὲ φαραώ·
5 ‡ καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δεύτερον· καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον
6 ἐν πυθμένι ἑνὶ ἐκλεκτοὶ καὶ καλοί. ‡ καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες
λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο μετ' αὐτούς·
7 ‡ καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, τοὺς
ἑπτὰ στάχυας τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. ἠγέρθη δὲ φα-
ραὼ, καὶ ἦν ἐνύπνιον.
8 ‡ ἐγένετο δὲ πρωῒ, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἀποστεί-
λας, ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἐξηγητὰς αἰγύπτου, καὶ πάντας
τοὺς σοφοὺς αὐτῆς, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς φαραὼ τὸ ἐνύπνιον αὐ-
τοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ φαραώ.
9 ‡ καὶ ἐλάλησεν ὁ ἀρχιοινοχόος πρὸς φαραὼ, λέγων, τὴν
ἁμαρτίαν μου ἀναμιμνήσκω σήμερον·
10 ‡ φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυ-
λακῇ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀρχιμαγείρου, ἐμέ τε καὶ τὸν ἀρχισιτο-
11 ποιόν. ‡ καὶ εἴδομεν ἐνύπνιον ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγώ τε καὶ αὐτὸς, ἕ-
καστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἐνύπνιον εἴδομεν.
12 ‡ ἦν δὲ ἐκεῖ μεθ' ἡμῶν νεανίσκος παῖς ἑβραῖος τοῦ ἀρχι-
μαγείρου, καὶ διηγησάμεθα αὐτῷ, καὶ συνέκρινεν ἡμῖν.
13 ‡ ἐγενήθη δὲ, καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν, οὕτως καὶ συνέβη,
ἐμέ τε ἀποκατασταθῆναι ἐπὶ τὴν ἀρχήν μου, ἐκεῖνον δὲ
κρεμασθῆναι.
14 ‡ ἀποστείλας δὲ φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν ἰωσήφ. καὶ ἐξήγαγον
αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀχυρώματος, καὶ ἐξύρησαν αὐτὸν, καὶ ἤλλαξαν τὴν
στολὴν αὐτοῦ· καὶ ἦλθε πρὸς φαραώ.
15 ‡ εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, ἐνύπνιον ἑώρακα, καὶ ὁ συγκρί-
νων οὐκ ἔστιν αὐτό. ἐγὼ δὲ ἀκήκοα περὶ σοῦ λεγόντων, ἀκούσαν-
τά σε ἐνύπνια, συγκρῖναι αὐτά.
16 ‡ ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσὴφ, εἶπε τῷ φαραὼ, ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀ-
ποκριθήσεται τὸ σωτήριον φαραώ.
17 ‡ ἐλάλησε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, λέγων, ἐν τῷ ὕπνῳ μου
ᾤμην ἑστάναι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ·
18 ‡ καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες ἐκλεκταὶ ταῖς
σαρξὶν, καὶ καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et ecce ſeptem boues aliæ aſcendebant poſt eas de flumine, deformes aſpectu, & macilentæ carnibus, & ſtabant contra boues in ripa flumi-
nis. 4 Comedebantque boues deformes viſu & macilentæ carnibus, ſeptem alias boues pulchras viſu & pingues: & expergefactus eſt
Pharao. 5 Et obdormiuit, & ſomniauit iterùm: & ecce ſeptem ſpicæ pullulabant in culmo vno, pingues & optimæ: 6 Et ecce
ſeptem ſpicæ concuſſæ & percuſſæ vredine oriebantur poſt eas. 7 Et deuorabant ſpicæ concuſſæ ſeptem ſpicas pingues & plenas. Et
expergefactus eſt Pharao: & ecce ſomnium. 8 Et facto manè, conturbatus eſt ſpiritus eius: & miſit & vocauit omnes magiſtros Æ-
gypti, & omnes ſapientes eius: & narrauit eis Pharao ſomnium ſuum; & non erat qui interpretaretur illud Pharaoni. 9 Et locutus eſt
princeps pincernarum Pharaoni, dicens: Peccati mei ego recordor hodie. 10 Pharao iratus eſt contra ſeruos ſuos; & poſuit me in cuſtodia
domus principis militum: principem quoque piſtorum mecum poſuit. 11 Et ſomniauimus ego & ille in vna nocte ſomnium; vnuſquiſque
iuxta interpretationem ſomnij ſui ſomniauimus. 12 Eratque ibi nobiſcum puer Hebræus, ſeruus principis militum: & narrauimus ei ſo-
mnia, & interpretatus eſt nobis: iuxta interpretationem vniuſcuiuſque ſomnij interpretatus eſt. 13 Et factum eſt ſicut interpretatus eſt nobis,
ita fuit. me reduxit ad miniſterium meum, ipſum autem ſuſpendit. 14 Et miſit Pharao & vocauit Ioſeph, & fecerunt eum feſtinanter exire
de carcere: & attonſus eſt, & mutauit veſtimenta ſua, & ingreſſus eſt ad Pharaonem. 15 Dixitque Pharao ad Ioſeph: Somnium ſomniaui,
& non eſt qui interpretetur illud: & ego audiui de te, dicentes, quòd audis ſomnium, & interpretaris illud. 16 Reſponditque Io-
ſeph Pharaoni, dicens: Non ex ſapientia mea, ſed à facie Domini reſpondebitur pax Pharaoni. 17 Locutuſque eſt Pharao cum Ioſeph,
dicens: In ſomnio meo ecce ego ſtabam ſuper ripam fluminis: 18 Et ecce de flumine aſcendebant ſeptem boues pulchræ & pingues carne,
& formoſæ aſpectu: & paſcebantur in prato.

19 * וְהִנֵּה שֶׁבַע־פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דַּלּוֹת
וְרָעוֹת תֹּאַר מְאֹד וְרַקּוֹת בָּשָׂר לֹא־רָאִיתִי כָהֵנָּה בְּכָל־
20 אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרֹעַ׃ * וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת
וְהָרָעוֹת אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת׃
21 * וַתָּבֹאנָה אֶל־קִרְבֶּנָה וְלֹא נוֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבֶּנָה
22 וּמַרְאֵיהֶן רַע כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה וָאִיקָץ׃ * וָאֵרֶא בַּחֲלֹמִי
וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלֹת בְּקָנֶה אֶחָד מְלֵאֹת וְטֹבוֹת׃
23 * וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים צְנֻמוֹת דַּקּוֹת שְׁדֻפוֹת קָדִים
24 צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶם׃ * וַתִּבְלַעְןָ הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקֹּת
אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטֹּבוֹת וָאֹמַר אֶל־הַחַרְטֻמִּים
25 וְאֵין מַגִּיד לִי׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה
אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הִגִּיד לְפַרְעֹה׃
26 * שֶׁבַע פָּרֹת הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים
הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא׃
27 * וְשֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרָעֹת הָעֹלֹת אַחֲרֵיהֶן
שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הָרֵקוֹת שְׁדֻפוֹת
28 הַקָּדִים יִהְיוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב׃ * הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְתִּי אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הֶרְאָה אֶת־
29 פַּרְעֹה׃ * הִנֵּה שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת שָׂבָע גָּדוֹל בְּכָל־
30 אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וְקָמוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח
כָּל־הַשָּׂבָע בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְכִלָּה הָרָעָב אֶת־הָאָרֶץ׃
31 * וְלֹא־יִוָּדַע הַשָּׂבָע בָּאָרֶץ מִפְּנֵי הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־
32 כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד׃ * וְעַל הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־
פַּרְעֹה פַּעֲמָיִם כִּי־נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם הָאֱלֹהִים וּמְמַהֵר
33 הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ׃ * וְעַתָּה יֵרֶא פַרְעֹה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם
34 וִישִׁיתֵהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וְיַפְקֵד
פְּקִדִים עַל־הָאָרֶץ וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע
35 שְׁנֵי הַשָּׂבָע׃ * וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֶל הַשָּׁנִים הַטֹּבֹת
הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וְיִצְבְּרוּ־בָר תַּחַת יַד־פַּרְעֹה אֹכֶל
בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ׃

19 * Et ecce has sequebantur aliæ septem bo-
ues in tantum deformes & macilentæ, vt nun
quam tales in terra Ægypti viderim.
20 * Quæ deuoratis & consumptis prioribus,
nullum saturitatis dedere vestigium:
21 * Sed simili macie & squalore torpebant.
22 Euigilans, * rursus sopore depressus, vi-
di somnium: Septem spicæ pullulabant in cul
mo vno plenæ atque pulcherrimæ:
23 * Aliæ quoque septem tenues, & percussæ
vredine, oriebantur è stipula:
24 * Quæ priorum pulchritudinem deuora-
uerunt. Narraui coniectoribus somnium, &
nemo est qui edisserat.
25 * Respondit Ioseph: Somnium regis vnum
D est. quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni.
26 * Septem boues pulchræ, & septem spicæ
plenæ, septem vbertatis anni sunt: eandémq;
vim somnij comprehendunt.
27 * Septem quoque boues tenues atque ma-
cilentæ, quæ ascenderunt post eas, & septem
spicæ tenues, & vento vrente percussæ, septem
anni venturæ sunt famis.
28 * Qui hoc ordine complebuntur.
29 * Ecce septem anni venient fertilitatis ma-
gnæ in vniuersa terra Ægypti:
30 * Quos sequentur septem anni alij tantæ
sterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro
abundantia. Consumptura est enim fames o-
mnem terram·
31 * Et vbertatis magnitudinem perditura est
inopiæ magnitudo.
32 * Quod autem vidisti secundò, ad eandem
rem pertinens somnium, firmitatis indicium
est: eo quòd fiat sermo Dei, & velocius im-
pleatur.
33 * Nunc ergo prouideat rex virum sapienté
& industrium, & preficiat eum terræ Ægypti:
34 * Qui constituat præpositos per cunctas
regiones: & quintam partem fructuum per
35 septem annos fertilitatis, * Qui iam nunc
futuri sunt, congreget in horrea: & omne fru-
mentum sub Pharaonis potestate condatur,
seruetúrque in vrbibus.

תרגום אונקלוס

19 והא שבע תורן אחרנין סליקן בתריהן חשיכן ובישן למחזי לחדא וחסירן בשר לא חזיתי דיכותהן בכל ארעא דמצרים
לבישו׃ 20 ואכלן תורתא חסירתא ובישתא ית שבע תורתא קדמיתא פטימתא׃ 21 ועלן למעיהן ולא אתידע ארי עלן למעיהן
ומחזיהון ביש כיד בקדמיתא ואתערית׃ 22 וחזית בחלמי והא שבע שבליא סלקן בקניא חד מליאן וטבן׃ 23 והא שבע שבליא
נצן לקיין שקיפן קדום צמחן בתריהן׃ 24 ובלען שבליא לקייתא ית שבע שבליא טבתא ואמרית לחרשיא וליה דמחוי לי׃ 25 ואמר
יוסף לפרעה חלמא דפרעה חד הוא ית דייי עתיד למעבד חוי לפרעה׃ 26 שבע תורתא טבתא שבע שנין אינין ושבע שבליא טבתא
שבע שנין אינין חלמא חד הוא׃ 27 ושבע תורתא חסירתא ובישתא דסלקן בתריהן שבע שנין אינין ושבע שבליא לקייתא ושקיפן קדום
יהוין שבע שני כפנא׃ 28 הוא פתגמא דמלית עם פרעה ית דייי עתיד למעבד אחזי ית פרעה׃ 29 הא שבע שניא אתיין
שבעא רבא בכל ארעא דמצרים׃ 30 ויקומון שבע שני כפנא בתריהון ויתנשי כל שבעא בארעא דמצרים וישיצי כפנא ית עמא
דארעא׃ 31 ולא יתידע שבעא בארעא מן קדם כפנא ההוא דיהא בתר כן ארי תקיף הוא לחדא׃ 32 ועל דאתני חלמא לפרעה דנן
תרתין זמנין ארי תקין פתגמא מן קדם ייי ומוחי ייי למעבדיה׃ 33 וכען יחזי פרעה גבר סכלתן וחכים וימניניה על ארעא דמצרים׃
34 יעביד פרעה וימני מהימנין על ארעא ויזרזון ית ארעא דמצרים בשבע שני שבעא׃ 35 ויכנשון ית כל עבור שניא טבתא דאתיין
אלין ויצברון עבורא תחות יד מהימני פרעה עיבורא בקרויא ויטרון׃

‡ Et ecce septem boues aliæ ascendebant post eas 19
ex flumine, malæ & deformes aspectu, & graciles
carnibus: quales non vidi tales in omni terra Ae-
gypti turpiores. ‡ Et deuorauerunt septem 20
boues graciles & turpes, septem boues primas pul-
chras & electas. ‡ Et ingressæ sunt in ven- 21
tres earum: & non manifestæ fuerunt, quòd ingres-
sæ sunt in ventres earum. & aspectus earum de-
formes, sicut & prius. Suscitatus autem,
‡ Dormiui: & vidi rursus in somno meo, & 22
quasi septem spicæ ascendebant in propagine vna
plenæ & pulchræ: ‡ Aliæ autem septem spi- 23
cæ tenues & à vento corruptæ pullulabant, vicinæ
earum. ‡ Et deuorauerunt septem spicæ te- 24
nues & à vento corruptæ, septem spicas pulchras
& plenas. dixi ergo expositoribus, & non fuit in-
dicans mihi illud.
‡ Et dixit Ioseph Pharaoni: Somnium Pharao- 25
nis vnum est: quæcunque Deus facit, ostendit
Pharaoni.
‡ Septem boues pulchræ, septem anni sunt: & 26
septem spicæ pulchræ, septem anni sunt. somnium
Pharaonis vnum est.
‡ Et septem boues tenues ascendentes post eas, 27
septem anni sunt: & septem spicæ tenues & à ven-
to corruptæ, septem anni sunt. erunt septem anni fa-
mis. ‡ At verbum quod dixi Pharaoni, quæ- 28
cunque Deus facit, ostendit Pharaoni.
‡ Ecce septem annis veniet abundantia multa in 29
omni terra Aegypti. ‡ Venient autem septem 30
anni famis post hæc: & obliuiscentur saturitatis in
omni terra Aegypti. & consumet fames terram.
‡ Et non cognoscetur abundantia in terra, præ fa- 31
me futura post hæc. fortis enim erit valdè. ‡ De eo 32
autem quòd iteratum est somniū Pharaoni bis, quia
verum erit verbum à Deo: & accelerabit Deus vt
faciat illud. ‡ Nunc ergo considera hominem prudē- 33
tē & sapientem, et constitue eum super terrā Aegy-
pti. ‡ Et faciat Pharao, et constituat præpositos super 34
terram, et quintent omnes fruges terræ Aegypti se-
ptem annorum abundantiæ: ‡ Et congregent omnes 35
escas septem annorum venientium bonorum horum,
& congregetur frumentum sub manu Pharaonis;
escæ in ciuitatibus custodiantur.

19 ‡ καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ βόες ἕτεραι ἀνέβαινον ὀπίσω αὐτῶν ἐκ τοῦ
ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξὶν,
οἵας οὐκ εἶδον τοιαύτας ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου αἰσχροτέρας.
20 ‡ καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ καὶ αἰσχραὶ τὰς
ἑπτὰ βόας τὰς πρώτας τὰς καλὰς καὶ τὰς ἐκλεκτάς·
21 ‡ καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν, καὶ οὐ διάδηλοι ἐγένον-
το, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν· καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰ-
σχραὶ, καθάπερ καὶ τὴν ἀρχήν. ἐξεγερθεὶς δὲ,
22 ‡ ἐκοιμήθην· καὶ εἶδον πάλιν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, καὶ ὥσπερ ἑπτὰ
στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ πλήρεις καὶ καλοί·
23 ‡ ἄλλοι δὲ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο,
24 ἐχόμενοι αὐτῶν, ‡ καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ
καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχυας τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλή-
ρεις. εἶπα οὖν τοῖς ἐξηγηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι αὐ-
25 τό. ‡ καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τῷ φαραώ, τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν
ἐστιν. ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ.
26 ‡ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ καλαὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν· καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες
οἱ καλοὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐστιν.
27 ‡ καὶ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ αἱ ἀναβαίνουσαι ὀπίσω αὐ-
τῶν, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν· καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμό-
φθοροι, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. ἔσονται ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ.
28 ‡ τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἴρηκα φαραώ, ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ
29 φαραώ. ‡ ἰδοὺ ἑπτὰ ἔτη ἔρχεται εὐθηνία πολλὴ ἐν πάσῃ
γῇ αἰγύπτου.
30 ‡ ἥξει δὲ ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα· καὶ ἐπιλήσονται τῆς πλησ-
μονῆς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἀναλώσει ὁ λιμὸς τὴν γῆν.
31 ‡ καὶ οὐκ ἐπιγνωσθήσεται ἡ εὐθηνία ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ λι-
μοῦ τοῦ ἐσομένου μετὰ ταῦτα. ἰσχυρὸς γὰρ ἔσται σφόδρα.
32 ‡ περὶ δὲ τοῦ δευτερῶσαι τὸ ἐνύπνιον φαραὼ δὶς, ὅτι ἀ-
ληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα παρὰ τοῦ θεοῦ· καὶ ταχυνεῖ ὁ θεὸς τοῦ
33 ποιῆσαι αὐτό. ‡ νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον φρόνιμον καὶ
συνετὸν, καὶ κατάστησον αὐτὸν ἐπὶ γῆς αἰγύπτου.
34 ‡ καὶ ποιησάτω φαραὼ, καὶ καταστησάτω τοπάρχας ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ ἀποπεμπτωσάτωσαν πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς
αἰγύπτου τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς εὐθηνίας·
35 ‡ καὶ συναγαγέτωσαν πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπ-
τὰ ἐτῶν τῶν ἐρχομένων τῶν καλῶν τούτων, καὶ συναχθή-
τω ὁ σῖτος ὑπὸ χεῖρα φαραὼ, βρώματα ἐν ταῖς πόλεσι
φυλαχθήτω·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et ecce septem boues aliæ ascendebant post eas, macilentæ nimis, & deformes aspectu, & diminutæ carnibus. non vidi similes eis tantum
deformes in vniuersa terra Ægypti. 20 Et comedebant boues macilentæ & deformes, alias septem boues priores pingues.
21 Et ingrediebantur in vterum earum, & non cognoscebatur quòd ingressæ fuissent in vterum earum; & aspectus earum erat deformis sicut
prius. & euigilaui: 22 Vidique in somnio meo, & ecce septem spicæ ascendebant in calamo vno plenæ & bonæ: 23 Et ecce sep-
tem spicæ aliæ inanes & tenues, & percussæ vredine oriebantur post eas. 24 Et deuorabant septem spicæ inanes, septem alias spicas pingues
& bonas. Et dixi somnium coniectoribus, & nullus fuit qui indicaret mihi. 25 Dixitque Ioseph Pharaoni: Somnium Pharaonis vnum est;
quod facturus est Deus, ostendit Pharaoni. 26 Septem boues bonæ, septem anni sunt: & septem spicæ bonæ, septem anni sunt: somnium
vnum est. 27 Septem autem boues macilentæ & deformes, quæ ascendebant post eas, septem anni sunt: & septem spicæ tenues & percussæ
vredine, erunt septem anni famis. 28 Ipse est sermo quem locutus sum cum Pharaone: quod Deus facturus est, ostendit Pharaoni.
29 Ecce septem anni saturitatis magnæ venient in vniuersa terra Ægypti. 30 Et consurgent post eos septem anni famis; & obliuioni
tradetur omnis saturitas in terra Ægypti. & consumet fames populum terræ. 31 Et non cognoscetur saturitas in terra Ægypti, propter fa-
mem illam quæ erit posteà; quoniam valdè grauis erit. 32 Et quia iteratum est somnium Pharaonis his duabus vicibus, indicat quoniam
certus erit sermo à facie Dei; & citò faciet eum Deus. 33 Et nunc prouideat Pharao virum prudentem & sapientem, & constituat eum
super terram Ægypti. 34 Faciat hoc Pharao, & constituat præpositos super terram, & muniant terram Ægypti in septem annis saturitatis;
35 Et congregent omne frumentum annorum bonorum istorum qui venturi sunt, & condant frumentum sub potestate præpositorum Pharao-
nis, seruentque frumentum in vrbibus.

36 * וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר
תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא־תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב׃
37 * וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי כָּל־עֲבָדָיו׃
38 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־עֲבָדָיו הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר
39 רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אַחֲרֵי
הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין־נָבוֹן
40 וְחָכָם כָּמוֹךָ׃ * אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשַּׁק
41 כָּל־עַמִּי רַק הַכִּסֵּא אֶגְדַּל מִמֶּךָּ׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־
יוֹסֵף רְאֵה נָתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
42 * וַיָּסַר פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד
יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שֵׁשׁ וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל־
43 צַוָּארוֹ׃ * וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־
לוֹ וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
44 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא־
יָרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
45 * וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם־יוֹסֵף צָפְנַת פַּעְנֵחַ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־
אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל־
46 אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וְיוֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי
פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר
47 בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע
48 לִקְמָצִים׃ * וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֹכֶל שֶׁבַע שָׁנִים
אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֶּן־אֹכֶל בֶּעָרִים אֹכֶל שְׂדֵה־
49 הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ׃ * וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר
כְּחוֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין
50 מִסְפָּר׃ * וּלְיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא
שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה־לּוֹ אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן
51 אוֹן׃ * וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־
נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת־כָּל־עֲמָלִי וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִי׃
52 * וְאֵת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרָיִם כִּי־הִפְרַנִי אֱלֹהִים
בְּאֶרֶץ עָנְיִי׃

36 * Et præparetur futuræ ſeptem annorum
fami,quę oppreſſura eſt Ægyptum,& non cō
37 ſumetur terra inopia. *Placuit Pharaoni con-
38 ſilium, & cunctis miniſtris eius. * Locutuſq;
eſt ad eos : Num inuenire poterimus talē vi-
39 rum,qui ſpiritu Dei plenus ſit? * Dixit ergo
ad Ioſeph: Quia oſtēdit tibi Deus omnia quæ
locutus es, nunquid ſapientiorem & conſimi-
40 lem tui inuenire potero? * Tu eris ſuper do-
mum meam: & ad tui oris imperium cunctus
populus obediet. vno tantùm regni ſolio præ- D
41 cedam te. * Dixitque rurſum Pharao ad Io-
ſeph: Ecce conſtitui te ſuper vniuerſam terrā
42 Ægypti. * Tulitque anulum de manu ſua,
& dedit eum in manu eius. veſtiuitque eum
ſtola byſſina, & collo torquem auream circū-
43 poſuit. * Fecitque eum aſcendere ſuper cur-
rum ſuum ſecundum, clamante præcone, vt
omnes coram eo genu flecterent, & præpoſi-
tum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Ægypti.
44 * Dixit quoq; rex Ægypti ad Ioſeph: Ego ſum
Pharao. abſq; tuo imperio nō mouebit quiſ-
F quam manum aut pedem in omni terra Æ-
45 gypti. * Vertitque nomen eius, & vocauit eū
lingua Ægyptiaca, Saluatorem mundi. Dedit-
que illi vxorem Aſſenē, filiam Phutipharis ſa-
cerdotis Heliopoleos. Egreſſus eſt itaq; Ioſeph
46 ad terrā Ægypti. *Triginta annorū erat, quā-
do ſtetit in conſpectu regis Pharaonis: & cir-
47 cuiuit omnes regiones Ægypti. * Venitq; fer-
48 tilitas ſeptem annorum. *Et in manipulos re-
dactæ ſegetes, cōgregatæ ſunt in horrea Ægy-
pti. oīs etiam frugum abundantia in ſingulis
49 vrbibus condita eſt. * Tantáq; fuit abūdantia
tritici, vt arenæ maris coæquaretur : & copia
50 menſuram excederet. *Natíq; ſunt Ioſeph filij
duo, antequam veniret fames, quos peperit ei
Aſſenez, filia Phutipharis ſacerdotis Heliopo-
51 leos. * Vocauítque nomen primogeniti Ma-
naſſes, dicens: Obliuiſci me fecit Deus omniū
G laborum meorum, & domus patris mei.
52 * Nomen quoque ſecundi appellauit, E-
phraim, dicens: Creſcere me fecit Deus in ter-
ra paupertatis meæ.

תרגום אונקלוס

36 וִיהֵא עִבוּרָא גְנִיז לְאַרְעָא בִּשְׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא דִתְהֶוְיָין בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְלָא יִשְׁתֵּיצֵי עַמָּא דְאַרְעָא בְּכַפְנָא׃ 37 וּשְׁפַר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי פַרְעֹה
וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדוֹהִי׃ 38 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְעַבְדוֹהִי הֲנַשְׁכַּח כְּדֵין גְּבַר דְּרוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ בֵּיהּ׃ 39 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף בָּתַר דְּאוֹדַע יְיָ יָתָךְ יָת כָּל
דָּא לֵית סָכְלְתָן וְחַכִּים דִּכְוָתָךְ׃ 40 אַתְּ תְּהֵי מְמַנָּא עַל בֵּיתִי וְעַל מֵימְרָךְ יִתְּזַן כָּל עַמִּי לְחוֹד כָּרְסֵי מַלְכוּתָא הָדֵין אֱהֵי יַקִּיר מִנָּךְ׃ 41 וַאֲמַר
פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חֲזֵי דְמַנֵּיתִי יָתָךְ עַל כָּל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 42 וְאַעְדִּי פַרְעֹה יָת עִזְקְתֵיהּ מֵעַל יְדֵיהּ וִיהַב יָתַהּ עַל יְדָא דְיוֹסֵף וְאַלְבֵּישׁ יָתֵיהּ לְבוּשִׁין דְּבוּץ
וְשַׁוִּי מָנִיכָא דְדַהֲבָא עַל צַוְּארֵיהּ׃ 43 וְאַרְכֵּיב יָתֵיהּ בִּרְתִיכָא תִנְיָנָא דִּילֵיהּ וְאַכְרִיזוּ קֳדָמוֹהִי דֵּין אַבָּא לְמַלְכָּא וּמַנִּי יָתֵיהּ עַל כָּל אַרְעָא
דְמִצְרָיִם׃ 44 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֲנָא פַרְעֹה וּבַר מִן מֵימְרָךְ לָא יְרִים גְּבַר יָת יְדֵיהּ לְמֵיחַד זֵין וְיָת רַגְלֵיהּ לְמִרְכַּב עַל סוּסְיָא בְּכָל אַרְעָא
דְמִצְרָיִם׃ 45 וּקְרָא פַרְעֹה שְׁמָא דְיוֹסֵף גַּבְרָא דִּמְטַמְּרָן גַּלְיָן לֵיהּ וִיהַב לֵיהּ יָת אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְאוֹן לְאִנְתּוּ וּנְפַק יוֹסֵף שַׁלִּיט עַל
אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 46 וְיוֹסֵף בַּר תְּלָתִין שְׁנִין כַּד קָם קֳדָם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּנְפַק יוֹסֵף מִן קֳדָם פַּרְעֹה וַעֲבַר שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא
דְמִצְרָיִם׃ 47 וּכְנַשׁוּ דַיָּירֵי אַרְעָא בְּשֶׁבַע שְׁנֵי שַׂבְעָא עֲבוּרָא לְאוֹצְרִין׃ 48 וּכְנַשׁ יָת כָּל עִיבוּר שֶׁבַע שְׁנִין דַּהֲוָאָה בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וִיהַב
עֲבוּרָא בְּקִרְוַיָּא עֲבוּר חֲקַל קַרְתָּא דִּי בְּסַחְרָנָהָא יְהַב בְּגַוָּהּ׃ 49 וּכְנַשׁ יוֹסֵף עֲבוּרָא כְּחָלָא דְיַמָּא סַגִּי לַחְדָּא עַד דִּפְסַק מִלְּמִמְנֵי אֲרֵי לֵית מִנְיָן׃
50 וּלְיוֹסֵף אִתְיְלִידוּ תְּרֵין בְּנִין עַד לָא עֲלַת שַׁתָּא דְכַפְנָא דִּילֵידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְאוֹן׃ 51 וּקְרָא יוֹסֵף יָת שׁוּם בֻּכְרָא מְנַשֶּׁה אֲרֵי
אַנְשְׁיַנִי יְיָ יָת כָּל עַמְלִי וְיָת כָּל בֵּית אַבָּא׃ 52 וְיָת שׁוּם תִּנְיָנָא קְרָא אֶפְרָיִם אֲרֵי אַפְשַׁנִי יְיָ בְּאַרַע שִׁעְבּוּדִי׃

*Et erunt escæ custoditæ terræ in septem annos 36
famis, qui erunt in terra Ægypti: & non contere-
tur terra in fame.
*Placuerunt autem verba coram Pharaone, et 37
coram omnibus seruis eius.
*Et ait Pharao seruis suis: Nunquid inuenie- 38
mus hominem talem, qui habet spiritum Dei in seip-
so? *Ait autem Pharao Joseph: Quia ostendit 39
Deus tibi omnia hæc, non est homo prudentior & sa-
pientior te. *Tu eris super domum meam: & 40
in ore tuo obediet omnis populus meus. veruntа-
men throno superabo te ego.
*Dixit autem Pharao Joseph: Ecce constituo 41
te hodie super omnem terram Aegypti. *Et ac- 42
cipiens Pharao anulum de manu sua, circunposuit
eum super manum Ioseph: & induit eum stola bys-
sina, & circumposuit torquem auream circum col-
lum eius. *Et fecit ascendere eum super 43
currum secundum eius: & prædicauit ante eum
præco. & constituit eum super omnem terram Ae-
gypti. *Dixit autem Pharao: Ioseph, ego 44
Pharao: sine te non extollet nullus manum suam in
omni terra Aegypti.
*Et vocauit Pharao nomen Ioseph, Psonthom- 45
phanech. & dedit ei Aseneth filiam Petephræ, sacer-
dotis Heliopoleos, ipsi uxorem. *Joseph autem 46
erat annorum triginta, quando stetit coram Pharao-
ne rege Aegypti. Egressus est autem Ioseph à facie
Pharaonis, & pertransiit omnem terram Aegypti.
*Et fecit terra in septem annis abundantiæ ma- 47
nipulos: *Et congregauit omnes cibos septem 48
annorum, in quibus erat abundantia in terra Aegy
pti: & posuit escas in ciuitatibus: escas agrorum ci-
uitatis qui in circuitu eius, posuit in ipsa. *Et 49
congregauit Joseph triticum quasi arenā maris mul-
tum valde: donec non potuit numerare: neque enim
erat numerus. *At Joseph fuerunt filij duo, 50
antequàm venirent septem anni famis, quos pepe-
rit ei Aseneth filia Petephræ sacerdotis Heliopoleos.
*Vocauit autem Joseph nomen primogeniti, Ma- 51
nasse: quia obliuisci me fecit Deus omnium dolorum
meorum, & omnium qui patris mei. *At no- 52
men secundi vocauit Ephraim: quia auxit me Deus
in terra humilitatis meæ.

36 καὶ ἔσαι τὰ βρώματα πεφυλαγμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἑπ-
τὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, ἃ ἔσονται ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐκτριβή-
σεται ἡ γῆ ἐν τῷ λιμῷ.
37 ἤρεσε δὲ τὰ ῥήματα ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον πάν-
38 των τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ εἶπε φαραὼ τοῖς παισὶν
αὐτοῦ, μὴ εὑρήσομεν ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα
39 θεοῦ ἐν αὐτῷ; εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, ἐπειδὴ ἔδει-
ξεν ὁ θεός σοι πάντα ταῦτα, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτε-
40 ρος καὶ συνετώτερός σου. σὺ ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου,
καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου. πλὴν
41 τὸν θρόνον ὑπερέξω σου ἐγώ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ,
ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον ἐπὶ πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου.
42 καὶ περιελόμενος φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς
αὐτοῦ, περιέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα ἰωσὴφ, καὶ ἐνέδυσεν
αὐτὸν στολὴν βυσσίνην, καὶ περιέθηκεν κλοιὸν χρυσοῦν περὶ
43 τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρ-
μα τὸ δεύτερον τῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κή-
ρυξ· καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐφ᾽ ὅλης γῆς αἰγύπτου.
44 εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, ἐγὼ φαραώ· ἄνευ σου οὐκ ἐξα-
ρεῖ οὐθεὶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτου.
45 καὶ ἐκάλεσε φαραὼ τὸ ὄνομα ἰωσὴφ, ψονθομφανήχ. καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀσενὲθ, θυγατέρα πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπό-
46 λεως αὐτῷ γυναῖκα. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐτῶν τριάκοντα, ὅ-
τε ἔστη ἐναντίον φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. ἐξῆλθε δὲ ἰωσὴφ
ἐκ προσώπου φαραὼ, καὶ διῆλθε πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.
47 καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι τῆς εὐθηνίας δρά-
48 γματα· καὶ συνήγαγε πάντα τὰ βρώματα τῶν
ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ εὐθηνία ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἔθηκε τὰ
βρώματα ἐν ταῖς πόλεσιν. βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως
49 τῶν κύκλῳ αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. καὶ συνήγαγεν
ἰωσὴφ σῖτον ὡσεὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης πολλὴν σφό-
δρα· ἕως οὐκ ἠδύνατο ἀριθμῆσαι· οὐ γὰρ ἦν ἀριθμός.
50 τῷ δὲ ἰωσὴφ ἐγένοντο υἱοὶ δύο πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἑπτὰ ἔ-
τη τοῦ λιμοῦ οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενὲθ, θυγάτηρ πετεφρῆ ἱερέως
51 ἡλιουπόλεως. ἐκάλεσε δὲ ἰωσὴφ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτο-
τόκου, μανασσῆ· ὅτι ἐπιλαθέσθαι με ἐποίησεν ὁ θεὸς πάντων τῶν
52 πόνων μου, καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρός μου. τὸ δὲ ὄνομα
τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν, ἐφραίμ· ὅτι ηὔξησέ με ὁ θεὸς ἐν γῇ
ταπεινώσεώς μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Et erit frumentum seruatum in terra pro septem annis famis, qui futuri sunt in terra Ægypti: & non consumetur fame populus terræ. 37 Et placuit sermo in oculis Pharaonis, & in oculis seruorū suorum. 38 Dixitque Pharao seruis suis: Nunquid inueniemus talem virum, in quo spiritus prophetię à facie Dei est? 39 Dixitque Pharao ad Ioseph: Postquam scire te fecit Deus omnia hæc, non est sapiens nec prudens similis tui. 40 Tu eris prępositus super domum meam: & ad verbum tuum gubernabitur omnis populus meus. tantummodo hoc regio solio ero honorabilior te. 41 Dixitq; Pharao ad Ioseph: Vide quòd constitui te super vniuersam terram Ægypti. 42 Et abstulit Pharao anulum suum de manu sua, & dedit eum in manu Ioseph: & induit eum vestimentis byssinis, & posuit torquem aureum super collum eius: 43 Et ascendere eum fecit in quadriga sua secunda: & præconizare fecit coram eo, Hic est pater regis. & constituit eum super omnem terram Ægypti. 44 Dixitque Pharao ad Ioseph: Ego Pharao, & absque verbo tuo non leuabit vir manum suam ad tenenda arma, neque pedem suum ad equitandum super equum in vniuersa terra Ægypti. 45 Et vocauit Pharao nomen Ioseph, Vir cui secreta reuelantur. Deditq; ei Aseneth, filiam Putipharis principis On, in vxorē. Egressusq; est Ioseph dominans per vniuersam terram Ægypti. 46 Ioseph autem triginta annorum ætatis erat, quando stetit corā Pharaone rege Ægypti. & egressus est Ioseph à facie Pharaonis, & transiuit dominans in vniuersam terram Ægypti. 47 Et congregauerunt habitatores terræ frumentum in horreis in septem annis fertilitatis. 48 Et congregauit omne frumentum annorum septem quod fuit in terra Ægypti: & posuit frumentum in vrbibus; in vnaquaque vrbe posuit frumentum agri qui in circuitu eius erat. 49 Et congregauit Ioseph frumentum quasi arenam maris multum nimis: donec cessaret numerari, eo quòd non habebat numerum. 50 Ioseph autem nati sunt duo filij, antequàm veniret annus famis, quos peperit ei Aseneth filia Putipharis principis On. 51 Vocauitque Ioseph nomen primogeniti, Manasses: dicens, Quia obliuisci me fecit Deus omnis laboris mei, & omnis domus patris mei. 52 Nomen autem secundi appellauit, Ephraim: dicens: Quia crescere me fecit Deus in terra subiectionis meæ.

53 וַתִּכְלֶינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ
54 מִצְרָיִם׃ וַתְּחִלֶּינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב לָבוֹא כַּאֲשֶׁר
אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
55 הָיָה לָחֶם׃ וַתִּרְעַב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם
אֶל־פַּרְעֹה לַלָּחֶם וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְכָל־מִצְרַיִם לְכוּ אֶל־
56 יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ׃ וְהָרָעָב הָיָה עַל כָּל־
פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר
57 לְמִצְרַיִם וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְכָל־הָאָרֶץ
בָּאוּ מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר אֶל־יוֹסֵף כִּי־חָזַק הָרָעָב בְּכָל־
הָאָרֶץ׃ מב

1 וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי
יֶשׁ־שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ׃
2 וַיֹּאמֶר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֶשׁ־שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם רְדוּ־
3 שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ־לָנוּ מִשָּׁם וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת׃ וַיֵּרְדוּ
4 אֲחֵי־יוֹסֵף עֲשָׂרָה לִשְׁבֹּר בָּר מִמִּצְרָיִם׃ וְאֶת־בִּנְיָמִין
אֲחִי יוֹסֵף לֹא־שָׁלַח יַעֲקֹב אֶת־אֶחָיו כִּי אָמַר פֶּן־יִקְרָאֶנּוּ
5 אָסוֹן׃ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁבֹּר בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי־
6 הָיָה הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל־
הָאָרֶץ הוּא הַמַּשְׁבִּיר לְכָל־עַם־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף
7 וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה׃ וַיַּרְא יוֹסֵף אֶת־אֶחָיו
וַיַּכִּרֵם וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קָשׁוֹת וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מֵאַיִן בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנַעַן לִשְׁבָּר־אֹכֶל׃
8 וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת־אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּרֻהוּ׃ וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף
9 אֵת הַחֲלֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְּלִים
10 אַתֶּם לִרְאוֹת אֶת־עֶרְוַת הָאָרֶץ בָּאתֶם׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
11 לֹא אֲדֹנִי וַעֲבָדֶיךָ בָּאוּ לִשְׁבָּר־אֹכֶל׃ כֻּלָּנוּ בְּנֵי אִישׁ־
12 אֶחָד נָחְנוּ כֵּנִים אֲנַחְנוּ לֹא־הָיוּ עֲבָדֶיךָ מְרַגְּלִים׃ וַיֹּאמֶר
13 אֲלֵהֶם לֹא כִּי־עֶרְוַת הָאָרֶץ בָּאתֶם לִרְאוֹת׃ וַיֹּאמְרוּ
שְׁנֵים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד בְּאֶרֶץ
כְּנָעַן וְהִנֵּה הַקָּטֹן אֶת־אָבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינֶנּוּ׃

53 Igitur tranſactis ſeptem vbertatis annis, quę
54 fuerant in Ægypto: Cœperunt venire ſeptem
anni inopiæ, quos prædixerat Ioſeph. & in v-
niuerſo orbe fames pręualuit. in cuncta etiam
55 terra Ægypti fames erat. Qua eſuriente, cla-
mauit populus ad Pharaonem, alimēta petēs.
quibus ille reſpondit: Ite ad Ioſeph: & quic-
56 quid ipſe vobis dixerit, facite. Creſcebat autē
quotidie fames in omni terra: aperuitq́ue Io-
ſeph vniuerſa horrea, & vendebat Ægyptiis:
57 nam & illos oppreſſerat fames. Omneſq́ue
prouinciæ veniebant in Ægyptum, vt emerēt
eſcas, & malū inopiæ tēperarent. CAP. XLII.

1 AVdiens autem Iacob ꝙ alimenta vende-
A rentur in Ægypto, dixit filiis ſuis: Quare
2 negligitis? Audiui quòd triticum venunde-
tur in Ægypto. deſcendite, & emite nobis ne-
ceſſaria; vt poſſimus viuere, & non conſuma-
3 mur inopia. Deſcendentes igitur fratres Io-
ſeph decem, vt emerent frumēta in Ægypto:
4 Beniamin domi retento à Iacob, qui dixerat
B fratribus eius, ne fortè in itinere quicquā pa-
5 tiatur mali: Ingreſſi ſunt terram Ægypti, cū
aliis qui pergebant ad emendum. erat autem
6 fames in terra Chanaan. Et Ioſeph erat prin-
ceps in terra Ægypti: atque ad eius nutum fru
menta populis vendebantur. Cumq́ue adoraſ-
7 ſent eum fratres ſui, Et agnouiſſet eos, quaſi
ad alienos durius loquebatur: interrogās eos,
Vnde veniſtis? qui reſponderunt: De terra
8 Chanaan, vt emamus victui neceſſaria. Et ta-
men fratres ipſe cognoſcens, non eſt cognitus
9 ab eis. Recordatuſq; ſomniorum quę aliquā-
do viderat, ait ad eos: Exploratores eſtis; vt vi-
10 deatis infirmiora terræ veniſtis. Qui dixerūt,
Non eſt ita, domine: ſed ſerui tui venerunt vt
11 emerent cibos. Omnes filij vnius viri ſu-
mus. pacifici venimus; nec quicquam famu-
12 li tui machinantur mali. Quibus ille re-
ſpondit: Aliter eſt. immunita terræ huius con
13 ſiderare veniſtis. At illi dixerunt: Duode-
C cim, inquiunt, fratres ſerui tui ſumus, filij vi-
ri vnius in terra Chanaan. minimus cum pa-
tre noſtro eſt: alius non eſt ſuper.

תרגום אונקלוס

53 וּשְׁלִימָא שְׁבַע שְׁנֵי שַׂבְעָא דַהֲוָאָה בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 54 וּשְׁרִיאָה שְׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא לְמֵיתֵי כְּמָא דַאֲמַר יוֹסֵף וַהֲוָה כַפְנָא בְּכָל אַרְעָתָא וּבְכָל
אַרְעָא דְמִצְרַיִם הֲוָה לַחְמָא׃ 55 וּכְפֵינַת כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וּצְוַח עַמָּא לְוָת פַּרְעֹה לְלַחְמָא וַאֲמַר פַּרְעֹה לְכָל מִצְרָאֵי אֱזִילוּ לְוָת יוֹסֵף דְּיֵימַר לְכוֹן
תַּעְבְּדוּן׃ 56 וְכַפְנָא הֲוָה עַל כָּל אַפֵּי אַרְעָא וּפְתַח יוֹסֵף יָת כָּל אוֹצְרַיָּא דִּי בְהוֹן עִיבוּרָא וְזַבִּין לְמִצְרַיִם וּתְקִיף כַּפְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃
57 וְכָל דַּיָּירֵי אַרְעָא אֲתוֹ לְמִצְרַיִם לְמִזְבַּן עִיבוּרָא מִן יוֹסֵף אֲרֵי תַקִּיף כַּפְנָא בְּכָל אַרְעָא׃ מב
1 וַחֲזָא יַעֲקֹב אֲרֵי אִית עִיבוּרָא מִזְדַּבַּן בְּמִצְרַיִם וַאֲמַר יַעֲקֹב לִבְנוֹהִי לְמָה דְנַן תִּתְחֲזוּן׃ 2 וַאֲמַר הָא שְׁמַעִית אֲרֵי אִית עִיבוּרָא
מִזְדַּבַּן בְּמִצְרַיִם חוּתוּ לְתַמָּן וּזְבוּנוּ לָנָא מִתַּמָּן וּנְחֵי וְלָא נְמוּת׃ 3 וּנְחַתוּ אֲחֵי יוֹסֵף עַשְׂרָה לְמִזְבַּן עִיבוּרָא מִמִּצְרַיִם׃ 4 וְיָת בִּנְיָמִין אֲחוּהִי דְיוֹסֵף לָא
שְׁלַח יַעֲקֹב עִם אֲחוֹהִי אֲרֵי אֲמַר דִּילְמָא יְעָרְעִנֵּיהּ מוֹתָא׃ 5 וַאֲתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִזְבַּן עִיבוּרָא בְּגוֹ עָלַיָּא אֲרֵי הֲוָה כַפְנָא בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃ 6 וְיוֹסֵף
הוּא דְשַׁלִּיט עַל אַרְעָא הוּא מְזַבֵּן עִיבוּרָא לְכָל עַמָּא דְאַרְעָא וַאֲתוֹ אֲחֵי יוֹסֵף וּסְגִידוּ לֵיהּ עַל אַפֵּיהוֹן עַל אַרְעָא׃ 7 וַחֲזָא יוֹסֵף יָת אֲחוֹהִי
וְאִשְׁתְּמוֹדְעִינוּן וְחַשִּׁיב מָה דִימַלֵּיל עִמְּהוֹן וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן קַשְׁיָאן וַאֲמַר לְהוֹן מְנַן אֲתֵיתוּן וַאֲמַרוּ מֵאַרְעָא דִכְנַעַן לְמִזְבַּן עִיבוּרָא׃ 8 וְאִשְׁתְּמוֹדַע יוֹסֵף יָת
אֲחוֹהִי וְאִינוּן לָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּהִי׃ 9 וּדְכִיר יוֹסֵף יָת חֶלְמַיָּא דַחֲלַים לְהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן אַלִּילֵי אַתּוּן לְמֶחֱזֵי יָת בִּדְקָא דְאַרְעָא אֲתֵיתוּן׃ 10 וַאֲמַרוּ לֵיהּ
לָא רִבּוֹנִי וְעַבְדָּךְ אֲתוֹ לְמִזְבַּן עִיבוּרָא׃ 11 כּוּלָּנָא בְּנֵי גַבְרָא חַד נַחְנָא כֵּינֵי אֲנַחְנָא לָא הֲווֹ עַבְדָּךְ אַלִּילֵי׃ 12 וַאֲמַר לְהוֹן לָא אֱלָהֵין בִּדְקָא דְאַרְעָא
אֲתֵיתוּן לְמֶחֱזֵי׃ 13 וַאֲמַרוּ תְּרֵי עֲשַׂר עַבְדָּךְ אַחִין אֲנַחְנָא בְּנֵי גַבְרָא חַד בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וְהָא זְעֵירָא עִם אֲבוּנָא יוֹמָא דֵין וְחַד לֵיתוֹהִי׃

Transierunt autem septem anni abundantiæ, 53
qui fuerunt in terra Ægypti.
Et inceperunt septem anni famis venire, sicut 54
dixit Ioseph. & facta est fames in omni terra: in au
tem omni terra Ægypti erant panes.
Et esuriuit omnis terra Ægypti. Clamauit au- 55
tem populus ad Pharaonem pro panibus. dixit au-
tem Pharao omnibus Aegyptiis: Ite ad Ioseph: &
quod dixerit vobis, facite.
Et fames erat super faciem omnis terræ. Ape- 56
ruit autem Ioseph omnia horrea: & vendebat om-
nibus Aegyptiis.
Et omnes regiones venerunt in Aegyptum, 57
emere ad Ioseph. Inualuit enim fames in omni terra.

CAP. XLII.

Videns autem Iacob, quia est venditio tritici in 1
Aegypto, dixit ad filios suos: Vt quid pigri estis?
Ecce audiui quia est triticum in Aegypto: de- 2
scendite illuc, & emite nobis paruas escas, vt vi-
uamus, & non moriamur.
Descenderunt autem fratres Ioseph decem e- 3
mere triticum ex Aegypto. At Beniamin 4
fratrem Ioseph non misit cum fratribus suis. dixit
enim, ne forte accidat ei languor.
Venerunt autem filij Israel in Aegyptum, eme- 5
re triticum cum venientibus. erat enim fames in
terra Chanaan. Ioseph autem erat princeps 6
terræ. hic vendebat omni populo terræ. Venientes
autem fratres Ioseph, adorauerunt eum in faciem su
per terram. Videns autem Ioseph fratres suos, 7
cognouit; & alienatus est in eis: et locutus est eis du-
ra. & ait illis, Vnde venistis? Illi autem dixerunt: 8
De terra Chanaan, emere escas. Cogno-
uit autem Ioseph fratres suos: ipsi autem non cogno-
uerunt eum. Et recordatus est Ioseph som- 9
niorum, quæ vidit ipse. & ait illis: Exploratores
estis: considerare vestigia regionis venistis.
Illi autem dixerunt: Non, domine: serui tui 10
venimus emere escas. Omnes sumus filij v- 11
nius hominis: pacifici sumus: non sunt serui tui ex-
ploratores. Ait autem illis: Non: sed vestigia 12
terræ venistis videre. Illi autem dixerunt: Duo- 13
decim sumus serui tui fratres in terra Chanaan: &
ecce iunior cum patre nostro hodie. at alter non est.

53 παρῆλθε δὲ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐθηνίας, ἃ ἐγένοντο ἐν γῇ
54 αἰγύπτου. καὶ ἤρξαντο τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ ἔρχεσθαι,
καθὰ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐν δὲ
πάσῃ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι.
55 καὶ ἐπείνασε πᾶσα ἡ γῆ αἰγύπτου. ἔκραξε δὲ ὁ λαὸς
πρὸς φαραὼ περὶ ἄρτων. εἶπε δὲ φαραὼ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις,
πορεύεσθε πρὸς ἰωσὴφ, καὶ ὃ ἂν εἴπῃ ὑμῖν, ποιήσατε.
56 καὶ ὁ λιμὸς ἦν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς. ἀνέω-
ξε δὲ ἰωσὴφ πάντας τοὺς σιτοβολῶνας, καὶ ἐπώλει πᾶσι
57 τοῖς αἰγυπτίοις. καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι ἀνῆλθον εἰς
αἴγυπτον, ἀγοράζειν πρὸς ἰωσήφ. ἐπεκράτησε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν
πάσῃ τῇ γῇ.

μβ'.

1 Ἰδὼν δὲ ἰακὼβ, ὅτι ἐστὶ πρᾶσις σίτου ἐν αἰγύπτῳ, εἶπε πρὸς
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἵνα τί ῥαθυμεῖτε;
2 ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἐστὶ σῖτος ἐν αἰγύπτῳ, κατάβητε ἐκεῖ,
καὶ ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα, ἵνα ζῶμεν, καὶ μὴ ἀπο-
3 θάνωμεν. κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ οἱ δέ-
4 κα πρίασθαι σῖτον ἐξ αἰγύπτου. τὸν δὲ βενιαμὶν τὸν
ἀδελφὸν ἰωσὴφ, οὐκ ἀπέστειλε μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. εἶπε
γὰρ, μήποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία.
5 ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς αἴγυπτον ἀγοράζειν σῖτον
μετὰ τῶν ἐρχομένων. ἦν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν.
6 ἰωσὴφ δὲ ἦν ὁ ἄρχων τῆς γῆς. οὗτος ἐπώλει παντὶ τῷ λαῷ
τῆς γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, προσεκύνησαν αὐ-
τῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.
7 ἰδὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπέγνω· καὶ ἠλλοτριοῦ-
το ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς σκληρά. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πό-
θεν ἥκατε; οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ γῆς χαναὰν, ἀγοράσαι βρώματα.
8 ἐπέγνω δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐπέ-
9 γνωσαν αὐτόν. καὶ ἐμνήσθη ἰωσὴφ τῶν ἐνυπνίων, ὧν εἶδεν
αὐτός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κατάσκοποί ἐστε, κατανοῆσαι τὰ ἴχνη
10 τῆς χώρας ἥκατε. οἱ δὲ εἶπαν, οὐχὶ κύριε, οἱ παῖδές σου.
11 ἤλθομεν πρίασθαι βρώματα. πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἑνὸς ἀν-
θρώπου, εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ εἰσὶν οἱ παῖδές σου κατάσκοποι.
12 εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὐχὶ, ἀλλὰ τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἤλθετε ἰδεῖν.
13 οἱ δὲ εἶπαν, δώδεκά ἐσμεν οἱ παῖδές σου ἀδελφοὶ ἐν γῇ
χαναὰν, καὶ ἰδοὺ ὁ νεώτερος μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερον·
ὁ δὲ ἕτερος οὐχ ὑπάρχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

53 Et completi sunt septem anni saturitatis qui fuerant in terra Ægypti. 54 Et cœperunt venire septem anni famis, sicut dixit Ioseph. Et fuit fames in vniuersis terris: & in omni terra Ægypti erat panis. 55 Esuriebat quoque omnis terra Ægypti: & clamauit populus ad Pharaonem pro pane. dixitque Pharao omnibus Ægyptiis: Ite ad Ioseph: & sicut dixerit vobis, facite. 56 Fames autem erat super faciem vniuersæ terræ. & aperuit Ioseph vniuersa horrea in quibus erat frumentum, & vendidit Ægyptiis. præualebatque fames in terra Ægypti. 57 Omnesq; habitatores terræ veniebant in Ægyptum, vt emerent frumentum à Ioseph: quoniam præualuerat fames in vniuersa terra. CAP. XLII. Et vidit Iacob quòd frumentum vendebatur in Ægypto: & dixit filiis suis, Quare negligitis? 2 Dixitque: Ecce audiui quòd frumentum venditur in Ægypto: descendite illuc, & emite nobis indè, & viuemus, & non moriemur. 3 Descenderuntque fratres Ioseph decem, vt emerent frumentum in Ægypto. 4 Beniamin autem fratrem Ioseph non misit Iacob cum fratribus suis. dixit enim, ne fortè accidat ei mors. 5 Veneruntque filij Israel, vt emerent frumentum cum aliis venientibus: quoniam fames erat in terra Chanaan. 6 Ioseph autem ipse erat qui præerat in terra: ipse vendebat frumentum omni populo terræ. veneruntque fratres Ioseph, & proni in terra adorauerunt eum. 7 Viditq; Ioseph fratres suos, & cognouit eos: & cogitabat quid loqueretur cum eis: & locutus est eis dura. dixitque eis: Vnde venitis? & dixerunt: De terra Chanaan, ad emendum frumentum. 8 Cognouitque Ioseph fratres suos: & ipsi non cognouerunt eum. 9 Recordatusque est Ioseph somniorum quæ somniauit eis: & ait illis: Exploratores estis vos; ad videndum infirmiora terræ venistis. 10 Et dixerunt ei: Nequaquam, domine: sed serui tui venerunt ad emendum frumentum. 11 Omnes nos sumus filij vnius viri: recti sumus, non fuerunt serui tui exploratores. 12 Dixitque eis: Nequaquam. sed infirmiora terræ venistis videre. 13 Dixeruntque: Duodecim fratres serui tui nos, filij vnius viri in terra Chanaan: & ecce minimus cum patre nostro est hodie: & vnus non comparet.

14 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר
15 מְרַגְּלִים אַתֶּם ׃ * בְּזֹאת תִּבָּחֵנוּ חֵי פַרְעֹה אִם־תֵּצְאוּ
16 מִזֶּה כִּי אִם־בְּבוֹא אֲחִיכֶם הַקָּטֹן הֵנָּה ׃ * שִׁלְחוּ מִכֶּם
אֶחָד וְיִקַּח אֶת־אֲחִיכֶם וְאַתֶּם הֵאָסְרוּ וְיִבָּחֲנוּ דִּבְרֵיכֶם
הַאֱמֶת אִתְּכֶם וְאִם־לֹא חֵי פַרְעֹה כִּי מְרַגְּלִים אַתֶּם ׃
17 * וַיֶּאֱסֹף אֹתָם אֶל־מִשְׁמָר שְׁלֹשֶׁת יָמִים ׃ * וַיֹּאמֶר
18 אֲלֵהֶם יוֹסֵף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עֲשׂוּ וִחְיוּ אֶת־
19 הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרֵא ׃ * אִם־כֵּנִים אַתֶּם
אֲחִיכֶם אֶחָד יֵאָסֵר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶם וְאַתֶּם לְכוּ
20 הָבִיאוּ שֶׁבֶר רַעֲבוֹן בָּתֵּיכֶם ׃ * וְאֶת־אֲחִיכֶם הַקָּטֹן
תָּבִיאוּ אֵלַי וְיֵאָמְנוּ דִבְרֵיכֶם וְלֹא תָמוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן ׃
21 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו אֲבָל אֲשֵׁמִים ׀ אֲנַחְנוּ עַל־
אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְנוֹ אֵלֵינוּ וְלֹא
22 שָׁמָעְנוּ עַל־כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת ׃ * וַיַּעַן
רְאוּבֵן אֹתָם לֵאמֹר הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם ׀ לֵאמֹר
אַל־תֶּחֶטְאוּ בַיֶּלֶד וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְגַם־דָּמוֹ הִנֵּה נִדְרָשׁ ׃
23 * וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שֹׁמֵעַ יוֹסֵף כִּי הַמֵּלִיץ בֵּינֹתָם ׃
24 * וַיִּסֹּב מֵעֲלֵיהֶם וַיֵּבְךְּ וַיָּשָׁב אֲלֵהֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם
וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת־שִׁמְעוֹן וַיֶּאֱסֹר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם ׃
25 * וַיְצַו יוֹסֵף וַיְמַלְאוּ אֶת־כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהָשִׁיב כַּסְפֵּיהֶם
אִישׁ אֶל־שַׂקּוֹ וְלָתֵת לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן ׃
26 * וַיִּשְׂאוּ אֶת־שִׁבְרָם עַל־חֲמֹרֵיהֶם וַיֵּלְכוּ מִשָּׁם ׃
27 * וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת־שַׂקּוֹ לָתֵת מִסְפּוֹא לַחֲמֹרוֹ בַּמָּלוֹן
וַיַּרְא אֶת־כַּסְפּוֹ וְהִנֵּה־הוּא בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ ׃
28 * וַיֹּאמֶר אֶל־אֶחָיו הוּשַׁב כַּסְפִּי וְגַם הִנֵּה בְאַמְתַּחְתִּי
וַיֵּצֵא לִבָּם וַיֶּחֶרְדוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו לֵאמֹר מַה־זֹּאת
29 עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ ׃ * וַיָּבֹאוּ אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אַרְצָה
30 כְּנָעַן וַיַּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל־הַקֹּרֹת אֹתָם לֵאמֹר ׃ * דִּבֶּר
הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ אִתָּנוּ קָשׁוֹת וַיִּתֵּן אֹתָנוּ כִּמְרַגְּלִים
אֶת־הָאָרֶץ ׃

14 * Hoc eſt, ait, quod locutus ſum: explora-
15 tores eſtis. * Iam nunc experimentum
veſtri capiam: Per ſalutem Pharaonis, non e-
grediemini hinc, donec veniat frater veſter
16 minimus. * Mittite ex vobis vnum, &
adducat eum. vos autem eritis in vinculis, do-
nec probentur quæ dixiſtis, vtrùm vera an fal
ſa ſint. alioquin, per ſalutem Pharaonis, ex-
17 ploratores eſtis. * Tradidit ergo illos
18 cuſtodiæ tribus diebus. * Die autem ter-
tio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, &
viuetis: Deum enim timeo.
19 * Si pacifici eſtis, frater veſter vnus ligetur
D in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta
20 quæ emiſtis in domos veſtras: * Et fra-
trem veſtrum minimũ ad me adducite, vt poſ
ſim veſtros probare ſermones, & non moria-
21 mini. fecerunt vt dixerat. * Et locuti
ſunt ad inuicem: Meritò hæc patimur, quia
peccauimus in fratrem noſtrum; videntes an-
guſtias animæ illius, dum deprecaretur nos, &
non audiuimus. idcircò venit ſuper nos iſta
22 tribulatio. * E quibus vnus Ruben ait:
Nunquid non dixi vobis, nolite peccare in
puerum; & non audiſtis me? en ſanguis eius
23 exquiritur. * Neſciebãt enim quòd intellige-
E ret Ioſeph, eo quòd per interpretem loquere-
24 tur ad eos. * Auertitq; ſe parumper, & fleuit:
& reuerſus, locutus eſt ad eos; tollenſq; Symeõ
25 & ligans illis præſentibus. * Iuſſit miniſtris
vt implerent eorum ſaccos tritico, & repone-
rẽt pecunias ſingulorum in ſacculis ſuis: datis
26 ſupra cibariis in via. qui fecerunt ita. * At illi
portantes frumẽta in aſinis ſuis, profecti ſunt.
27 * Apertoq; vnus ſacco, vt daret iumento pabu
lũ in diuerſorio, cõtẽplatus pecuniã in ore ſac-
28 culi, * dixit fratribus ſuis: Reddita eſt mihi pe-
cunia: en habetur in ſacco. & obſtupefacti tur
batique mutuò dixerunt: Quidnam eſt hoc
29 quod fecit nobis Deus? * Veneruntque ad
F Iacob patrem ſuum in terra Chanaan: & nar-
rauerunt ei omnia quę accidiſſent ſibi, dicen-
30 tes: * Locutus eſt nobis dominus terræ du-
rè: & putauit nos exploratores eſſe prouinciæ.

תרגום אונקלוס

14 וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף הוּא דְמַלֵּלִית עִמְּכוֹן לְמֵימַר אַלִּילֵי אַתּוּן ׃ 15 בְּדָא תִתְבַּחֲרוּן חֵי פַרְעֹה אִם תִּפְקוּן מִכָּא אֱלָהֵין בְּמֵיתֵי אֲחוּכוֹן
זְעֵירָא הָכָא ׃ 16 שְׁלַחוּ מִנְּכוֹן חַד וְיִדְבַּר יָת אֲחוּכוֹן וְאַתּוּן תִּתְאַסְרוּן וְיִתְבַּחֲרוּן פִּתְגָמֵיכוֹן הַקְשׁוֹט אַתּוּן אָמְרִין וְאִם לָא חֵי פַרְעֹה אֲרֵי אַלִּילֵי
אַתּוּן ׃ 17 וּכְנַשׁ יָתְהוֹן בְּבֵית מַטְּרָא תְּלָתָא יוֹמִין ׃ 18 וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה דָא עֲבִידוּ וְאִתְקַיַּימוּ מִן קֳדָם יְיָ אֲנָא דָחֵיל ׃
19 אִם כֵּיוָנֵי אַתּוּן אֲחוּכוֹן חַד יִתְאֲסַר בְּבֵית מַטַּרְתְּכוֹן וְאַתּוּן אֱזִילוּ אוֹבִילוּ עִיבוּרָא דַחֲסִיר בְּבָתֵּיכוֹן ׃ 20 וְיָת אֲחוּכוֹן זְעֵירָא תַּיְתוֹן לְוָתִי
וְיִתְהֵימְנוּן פִּתְגָמֵיכוֹן וְלָא תְמוּתוּן וַעֲבַדוּ כֵן ׃ 21 וַאֲמַרוּ גְּבַר לְאַחוּהִי בְּקֻשְׁטָא חַיָּבִין אֲנַחְנָא עַל אֲחוּנָא דַחֲזֵינָא עָקַת נַפְשֵׁיהּ כַּד הֲוָה מִתְחַנַּן
לָנָא וְלָא קַבֵּילְנָא מִנֵּיהּ עַל כֵּן אֲתָת עֲלָנָא עָקְתָא הָדָא ׃ 22 וַאֲתֵיב רְאוּבֵן יָתְהוֹן לְמֵימַר הֲלָא אֲמָרִית לְכוֹן לְמֵימַר לָא תְחוֹבוּן בְּעוּלֵימָא
וְלָא קַבֵּילְתּוּן וְאַף דְּמֵיהּ הָא מִתְבְּעֵי ׃ 23 וְאִינוּן לָא יָדְעִין אֲרֵי שָׁמַע יוֹסֵף אֲרֵי מְתוּרְגְּמָן הֲוָה בֵּינֵיהוֹן ׃ 24 וְאִסְתְּחַר מִלְּוָתְהוֹן
וּבְכָא וְתָב לְוָתְהוֹן וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן וּדְבַר מִנְּהוֹן יָת שִׁמְעוֹן וַאֲסַר יָתֵיהּ לְעֵינֵיהוֹן ׃ 25 וּפַקֵּיד יוֹסֵף וּמְלוֹ יָת מָנֵיהוֹן עִיבוּרָא וּלְאָתָבָא כַּסְפֵּיהוֹן
גְּבַר לְסַקֵּיהּ וּלְמִתַּן לְהוֹן זְוָדִין לְאָרְחָא וַעֲבַד לְהוֹן כֵּן ׃ 26 וּנְטַלוּ יָת עִיבוּרֵיהוֹן עַל חֲמָרֵיהוֹן וַאֲזַלוּ מִתַּמָּן ׃ 27 וּפְתַח חַד יָת שַׂקֵּיהּ לְמִתַּן
כִּסְתָּא לַחֲמָרֵיהּ בְּבֵית מְבָתָא וַחֲזָא יָת כַּסְפֵּיהּ וְהָא הוּא בְּפוּם טְעֲנֵיהּ ׃ 28 וַאֲמַר לְאַחוּהִי אִיתּוֹתַב כַּסְפִּי וְאַף הָא בִטְעֲנִי וּנְפַק מַדַּע לִבְּהוֹן
וּתְוָהוּ גְבַר לְאַחוּהִי לְמֵימַר מַה דָא עֲבַד יְיָ לָנָא ׃ 29 וַאֲתוֹ לְוָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן לְאַרְעָא דִכְנַעַן וְחַוִּיאוּ לֵיהּ יָת כָּל דְעָרַע יָתְהוֹן לְמֵימַר ׃
30 מַלֵּיל גַּבְרָא רִבּוֹנָא דְאַרְעָא עִמָּנָא קַשְׁיָן וִיהַב יָתָנָא כִּמְאַלְּלֵי יָת אַרְעָא ׃

‡ Ait autem illis Ioseph: Hoc est quod dixi vo- 14
bis, dicens, quòd exploratores estis.
‡ In hoc manifesti estis: per salutem Pharaonis, 15
non egrediemini hinc, si non frater vester iunior ve-
nerit huc. ‡ Mittite ex vobis vnum, & ac- 16
cipite fratrem vestrum. vos autem abducimini, do-
nec manifesta fiant verba vestra, si dicitis verum,
an non: si autem non, per salutem Pharaonis, profe-
ctò exploratores estis.
‡ Et posuit eos in carcere dies tres. 17
‡ Ait autem illis die tertia: Hoc facite, & vi- 18
uetis: & enim Deum ego timeo. ‡ Si pacifici 19
estis, frater vester vnus detineatur in carcere: ipsi
autem ite, & adducite emptionem frumentationis
vestræ: ‡ Et fratrem vestrum iuniorem duci- 20
te ad me, & credentur verba vestra: si autem non,
moriemini. fecerunt autem sic.
‡ Et aiunt vnusquisque ad fratrem suum: Cer- 21
tè, in peccatis enim sumus pro fratre nostro: quia de-
speximus tribulationem animæ eius, quando depre-
cabatur nos, & non exaudiuimus eum: & propter
hoc venit super nos tribulatio hæc.
‡ Respondens autem Ruben, ait illis: Non locu- 22
tus sum vobis, dicens, Ne iniuria afficiatis puerulũ;
& non exaudistis me? ecce sanguis eius exquiritur.
‡ Ipsi autem non sciebant, quòd audit Ioseph: nam 23
interpres inter eos erat. ‡ Auersus autem ab eis, 24
fleuit Ioseph. & rursus accessit ad eos, & locutus
est illis. & accepit Symeon ab eis, & ligauit eum
coram illis. ‡ Præcepit autem Ioseph implere va- 25
sa eorum frumento: & reddere argentum vnicuiq;
in saccum suum: & dare illis commeatum in viam.
& factum est illis sic. ‡ Et imponentes triticum 26
super asinos suos, abierunt inde. ‡ Soluens autem 27
vnus saccum suum, vt daret pabula asinis suis vbi
manserunt, & vidit ligaturam argenti sui: et erat
super os sacci. ‡ Et ait fratribus suis: Redditum 28
est mihi argentum; & ecce hoc in sacco meo. & ob-
stupefactum est cor eorum: & turbati sunt adinui-
cem, dicentes: Quid hoc fecit Deus nobis? ‡ Venerũt 29
autem ad Iacob patrem suum, in terram Chanaan, et
nunciauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes:
‡ Locutus est homo dominus terræ ad nos dura; & 30
posuit nos in carcere, quasi explorantes terram.

14 ‡ εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, τοῦτό ἐστιν ὃ εἴρηκα ὑμῖν, λέγων, ὅ-
15 τι κατάσκοποί ἐστέ. ‡ ἐν τούτῳ φανεῖσθε. μὰ τὴν ὑ-
γίαν φαραὼ, οὐ μὴ ἐξέλθητε ἐντεῦθεν, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελ-
16 φὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε. ‡ ἀποστείλατε ἐξ ὑ-
μῶν ἕνα, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ ἀπάχθητε,
ἕως τοῦ φανερὰ γενέσθαι τὰ ῥήματα ὑμῶν, εἰ ἀληθεύετε, ἢ οὔ. εἰ
δὲ μὴ, νὴ τὴν ὑγίαν φαραὼ, ἦ μὴν κατάσκοποί ἐστέ.
17 ‡ καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ ἡμέρας τρεῖς.
18 ‡ εἶπε δὲ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, τοῦτο ποιήσατε, καὶ ζή-
19 σεσθε. τὸν γὰρ θεὸν ἐγὼ φοβοῦμαι. ‡ εἰ εἰρηνικοί ἐστε, ἀ-
δελφὸς ὑμῶν εἷς κατασχεθήτω ἐν τῇ φυλακῇ· αὐτοὶ δὲ βαδί-
σατε, καὶ ἀπαγάγετε τὸν ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας ὑμῶν·
20 ‡ καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον ἀγάγετε πρός με, καὶ πι-
στευθήσονται τὰ ῥήματα ὑμῶν· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανεῖσθε. ἐποίη-
21 σαν δὲ οὕτως. ‡ καὶ εἶπαν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, ναὶ, ἐν ἁμαρτίαις γάρ ἐσμεν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν,
ὅτι ὑπερείδομεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε κατεδέε-
το ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν αὐτοῦ. καὶ ἕνεκεν τούτου ἐπῆλ-
θεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ θλίψις αὕτη.
22 ‡ ἀποκριθεὶς δὲ ῥουβὴν, εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν,
λέγων, μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου; ἰ-
23 δοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται. ‡ αὐτοὶ δὲ οὐκ ᾔδεισαν,
ὅτι ἀκούει ἰωσήφ· ὁ γὰρ ἑρμηνευτὴς ἀναμέσον αὐτῶν ἦν.
24 ‡ ἀποστραφεὶς δὲ ἀπ' αὐτῶν, ἔκλαυσεν ἰωσήφ. καὶ πάλιν προσ-
ῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβε τὸν συμεὼν ἀπ'
25 αὐτῶν, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν. ‡ ἐνετείλατο δὲ ἰωσὴφ
ἐμπλῆσαι τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν σίτου, καὶ ἀποδοῦναι τὸ ἀργύριον ἑ-
κάστῳ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, καὶ δοῦναι αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν
26 ὁδόν. καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς οὕτως. ‡ καὶ ἐπιθέντες τὸν σῖτον ἐπὶ τοὺς
27 ὄνους αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκεῖθεν. ‡ λύσας δὲ εἷς τὸν μάρσιππον
αὐτοῦ, δοῦναι χορτάσματα τοῖς ὄνοις αὐτοῦ οὗ κατέλυσαν, καὶ εἶδε
τὸν δεσμὸν τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ· καὶ ἦν ἐπάνω τοῦ στόματος τοῦ μαρσίπ-
28 που. ‡ καὶ εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ἀπεδόθη μοι τὸ ἀργύριον,
καὶ ἰδοὺ τοῦτο ἐν τῷ μαρσίππῳ μου. καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ ἐτα-
ράχθησαν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, τί τοῦτο ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν;
29 ‡ ἦλθον δὲ πρὸς ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν, εἰς γῆν χαναάν· καὶ ἀ-
30 πήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ συμβάντα αὐτοῖς, λέγοντες, ‡ λε-
λάληκεν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρὰ,
καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ὡς κατασκοπεύοντας τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Dixitque eis Ioseph: Hoc est quod locutus sum vobiscum, dicens: Exploratores estis vos. 15 In hoc probabimini. per vitam Pha-
raonis, non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus huc. 16 Mittite ex vobis vnum, & tollat fratrem vestrum: vos autem eri-
tis vincti. & probabuntur sermones vestri, vtrùm verum dicitis. & si non, per vitam Pharaonis, quòd exploratores estis vos. 17 Et posuit
eos in custodia tribus diebus. 18 Et dixit eis Ioseph in die tertio: Hoc facite, & viuetis: à facie Dei ego timeo. 19 Si recti estis
vos, frater vester vnus sit vinctus in domo custodiæ vestræ: vos autem ite, & afferte frumentum, quod defecit in domo vestra. 20 Et fra-
trem vestrum minimum adducite ad me: & verificabuntur verba vestra; & non moriemini. & fecerunt ita. 21 Dixeruntque vnusquisque
ad fratrem suum: Verè debitores sumus in fratrem nostrum; eo quòd vidimus angustiam animæ eius, quando deprecabatur nos, & nõ acquieuimus
ei; propterea venit super nos tribulatio hæc. 22 Responditque eis Ruben: Nónne dixi vobis, nolite peccare in puerum; & non acquieui-
stis? sanguis quoque eius ecce exquiritur. 23 Ipsi autem non sciebant quòd audiebat Ioseph: quoniam interpres erat inter eos.
24 Et declinauit ab eis, & fleuit. & reuersus est ad eos, locutusque est cum eis: & tulit ex eis Symeon, & ligauit eum coram oculis eorum.
25 Et iussit Ioseph vt implerent vasa eorum frumento; & vt reduceretur pecunia vniuscuiusque in sacculum suum; & vt darentur eis cibaria in
viam. & fecit eis ita. 26 Et imposuerunt frumenta sua in asinis suis: & abierunt indè. 27 Aperuitque vnus sacculum suum, vt da-
ret pabulum asino suo in diuersorio, & vidit pecuniam suam; & ecce erat in ore sacculi sui. 28 Et dixit fratribus suis: Reddita est pecunia
mea: & ecce est in sacculo meo. Et facti sunt quasi insani: & obstupuerunt ad inuicem, dicentes: Quid est hoc quod fecit nobis Deus?
29 Et venerunt ad Iacob patrem suum in terra Chanaan, & narrauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes: 30 Locutus est vir do-
minus terræ nobiscum dura: & putauit nos esse exploratores terræ.

31 ויאמר אליו כנים אנחנו לא היינו מרגלים :
32 שנים עשר אנחנו אחים בני אבינו האחד איננו
33 והקטן היום את אבינו בארץ כנען : ויאמר אלינו
האיש אדני הארץ בזאת אדע כי כנים אתם אחיכם
האחד הניחו אתי ואת רעבון בתיכם קחו ולכו :
34 והביאו את אחיכם הקטן אלי ואדעה כי לא
מרגלים אתם כי כנים אתם את אחיכם אתן לכם
35 ואת הארץ תסחרו : ויהי הם מריקים שקיהם
והנה איש צרור כספו בשקו ויראו את צררות
36 כספיהם המה ואביהם וייראו : ויאמר אלהם
יעקב אביהם אתי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו
37 ואת בנימן תקחו עלי היו כלנה : ויאמר ראובן
אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו
38 אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבנו אליך : ויאמר
לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר
וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את
שבתי ביגון שאולה :

מג

1 והרעב כבד בארץ :
2 ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו
ממצרים ויאמר אליהם אביהם שבו שברו לנו מעט
3 אכל : ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו
האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
4 אם ישך משלח את אחינו אתנו נרדה ונשברה
5 לך אכל : ואם אינך משלח לא נרד כי האיש
אמר אלינו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
6 ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד
7 לכם אח : ויאמרו שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו
לאמר העוד אביכם חי היש לכם אח ונגד לו על
פי הדברים האלה הידוע נדע כי יאמר הורידו את
אחיכם :

31 Cui reſpõdimus: Pacifici ſumus: nec vllas mo
32 limur inſidias. Duodecĩ fratres vno patre ge-
niti ſumus: vnus nõ eſt ſuper; minimus cũ pa-
33 tre noſtro eſt in terra Chanaã. Qui ait nobis:
Sic probabo q pacifici ſitis. fratrẽ veſtrũ vnũ
dimittite apud me; & cibaria domibus veſtris
34 neceſſaria ſumite & abite. Fratrẽq; veſtrũ mi-
nimũ adducite ad me, vt ſciã q nõ ſitis explo-
ratores: & iſtũ qui tenetur in vinculis, recipere
poſſitis; ac deĩceps quæ vultis emẽdi habeatis
35 licentiã. His dictis, cũ frumenta effunderent,
ſinguli reppererunt in ore ſaccorũ ligata pecu
36 nias. exterritiſq; ſimul omnibus, Dixit pater
Iacob: Abſq; liberis me eſſe feciſtis. Ioſeph nõ
G eſt ſuper: Symeon tenetur in vinculis, & Bẽia-
min auferetis. in me hæc oĩa mala reciderunt.
37 Cui reſpõdit Ruben: Duos filios meos inter-
fice, ſi nõ reduxero illum tibi. Trade illũ in ma
38 nu mea, ego eũ tibi reſtituã. At ille, Non de-
ſcẽdet, inquit, filius meus vobiſcũ. frater eius
mortuus eſt, & ipſe ſolus remãſit. ſi quid ei ad-
uerſitatis acciderit in terra, ad quã pergitis, de-
ducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

1 INterĩ fames omnẽ terrã vehemẽter preme-
2 bat. Cõſumptiſq; cibis, quos ex Ægypto de-
tulerant, dixit Iacob ad filios ſuos: Reuertimi-
3 ni, & emite nobis pauxillũ eſcarũ. Reſpondit
Iudas: Denunciauit nobis vir ille ſub atteſta-
tione iuſiurãdi, dicẽs: Nõ videbitis faciẽ meã,
niſi fratrẽ veſtrum minimum adduxeritis vo-
4 biſcũ. Si ergo vis eum mittere nobiſcũ, perge-
5 mus pariter, & ememus tibi neceſſaria: Si au-
tem nõ vis, nõ ibimus. Vir enim, vt ſæpè dixi-
mus, denunciauit nobis, dicẽs: Non videbitis
faciem meam, abſque fratre veſtro minimo.
6 Dixit eis Iſrael: In meam hoc feciſtis miſeriã,
vt indicaretis ei & alium habere vos fratrem.
7 At illi reſponderunt: Interrogauit nos homo
B per ordinem noſtram progeniem; ſi pater vi-
ueret, ſi haberemus fratrem. & nos reſpondi-
mus ei conſequenter, iuxta id quod fuerat ſci-
ſcitatus. Nunquid ſcire poteramus quòd di-
cturus eſſet, Adducite fratrem veſtrũ vobiſcũ?

תרגום אונקלוס

31 ואמרנא ליה כיוני אנחנא לא הוינא אלילי : 32 תרי עשר אנחנא אחין בני אבונא חד ליתוהי וזעירא יומא דין עם אבונא
בארעא דכנען : 33 ואמר לנא גברא ריבונא דארעא בדא אידע ארי כיוני אתון אחוכון חד שבקו לותי ועיבורא דחסיר בבתיכון סיבו
ואזילו : 34 ואיתו ית אחוכון זעירא לותי ואדע ארי לא אלילי אתון ארי כיוני אתון ית אחוכון אתן לכון וית ארעא תעבדון בה
סחורתא : 35 והוה אינון מריקין שקיהון והא גבר צרר כספיה בשקיה וחזו ית צררי כספיהון אינון ואבוהון ודחילו : 36 ואמר
להון יעקב אבוהון יתי אתכלתון יוסף ליתוהי ושמעון ליתוהי וית בנימין תדברון עלי הואה כולהון : 37 ואמר ראובן לאבוהי למימר ית תרין
בני תמית אם לא איתיניה לך הב יתיה על ידי ואנא אתיביניה לך : 38 ואמר לא יחות ברי עמכון ארי אחוהי מית והוא בלחודוהי אשתאר
ויערעיניה מותא בארחא דתהכון בה ותחתון ית שבתי בדוונא לשאול :

מג

1 וכפנא תקיף בארעא : 2 והוה כד ספיקו למיכל ית עיבורא דאיתיאו ממצרים ואמר להון אבוהון תובו זבונו
לנא זעיר עיבורא : 3 ואמר ליה יהודה למימר אסהדא אסהיד בנא גברא למימר לא תחזון אפי אלהין כד אחוכון עמכון : 4 אם איתך משלח
ית אחונא עמנא נהות ונזבון לך עיבורא : 5 ואם ליתך משלח לא נהות ארי גברא אמר לנא לא תחזון אפי אלהין כד אחוכון עמכון :
ואמר ישראל למה אבאישתון לי לחואה לגברא העד כען לכון אחא : 7 ואמרו משאל שאיל גברא לנא ולילדותנא למימר העד כען אבוכון
קיים האית לכון אחא וחוינא ליה על מימר פתגמיא האלין המנדע הוינא ידעין ארי יימר אחיתו ית אחוכון :

** Diximus autem illi: Pacifici sumus: non sumus* 31
*exploratores. * Duodecim fratres sumus, filij patris* 32
nostri. vnus non est: at iunior cum patre nostro ho-
*die est in terra Chanaan. * Dixit autem nobis homo* 33
dominus terræ: In hoc sciam quòd pacifici estis: fra-
trem vestrum vnum relinquite hic mecum: at emp-
tionem frumentationis domus vestræ accipiẽtes, ab-
*ite: * Et adducite ad me fratrem vestrum iunio-* 34
rem: & sciam quòd non exploratores estis. sed quòd
pacifici estis. & fratrem vestrum reddam vobis;
*& in terra negociamini. * Factum est autem cùm* 35
euacuarent ipsi saccos suos, & erat vniuscuiusque
ligatura argenti in sacco ipsorum. & viderunt li-
gaturas argenti sui ipsi, & pater eorum: & timue-
*runt. * Ait autem illis Iacob pater eorum: Me* 36
sine filiis fecistis: Ioseph non est: Symeon non est, &
Beniamin accipietis. super me facta sunt ista omnia.
** Ait autem Ruben patri suo, dicens: Duos filios* 37
meos interfice, si non adduxero illum ad te. da illum
*in manum meam, & ego adducam illum ad te. * Ille* 38
autem dixit: Non descendet filius meus vobiscum,
quia frater eius mortuus est, et ipse solus relictus est;
& accidet illum ægrotare in via qua ibitis; & de-
ducetis meam senectutem cum tristitia ad inferos.

CAP. XLIII.

AT fames inualuit super terram. 1
** Factum est autem quando consumauerunt* 2
comedere triticum, quod attulerunt ex Ægypto, &
ait illis pater eorum: Iterum euntes emite nobis pau
*cas escas. * Ait autem illi Judas, dicens: Testimo-* 3
nio testatus est nobis homo, dicens: Non videbitis
faciem meam, si non frater vester iunior vobiscum
*fuerit. * Si quidem igitur miseris fratrem nostrum* 4
nobiscum, descendemus, & ememus tibi escas.
** Si autem non miseris fratrem nostrum nobis-* 5
cum, non ibimus. & enim homo ait nobis, dicens:
Non videbitis faciem meam, si non frater vester
*iunior vobiscum fuerit. * Ait autem Israel, Quid* 6
malefecistis mihi, annunciantes homini, quòd est vo-
*bis frater? * Illi autem dixerunt: Interrogans in-* 7
terrogauit nos homo, et generationẽ nostram, dicens:
Si adhuc pater vester viuit, & si est vobis frater. et
indicauimus ei secundũ interrogationẽ hanc. nũquid
sciebamus quòd dicet nobis, Adducite fratrẽ vestrũ?

31 * εἴπαμεν δὲ αὐτῷ, εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ ἐσμὲν κατάσκοποι.
32 * δώδεκα ἀδελφοί ἐσμεν, υἱοὶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· ὁ εἷς οὐχ ὑπάρ-
χει, ὁ δὲ μικρότερος μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερόν ἐστιν ἐν γῇ χα
33 ναάν. * εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, ἐν τούτῳ γνώ-
σομαι, ὅτι εἰρηνικοί ἐστέ· ἀδελφὸν ὑμῶν ἕνα ἄφετε ὧδε μετ' ἐμοῦ·
τὸν δὲ ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας τοῦ οἴκου ὑμῶν λαβόντες, ἀπέλ-
34 θετε. * καὶ ἀγάγετε πρός με τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον,
καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐ κατάσκοποι ἐστὲ, ἀλλ' ὅτι εἰρηνικοί ἐστέ. καὶ
τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε.
35 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ κατακενοῦν αὐτοὺς τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ ἦν
ἑκάστου ὁ δεσμὸς τοῦ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν· καὶ εἶδον τοὺς
δεσμοὺς τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν αὐτοὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἐφο-
36 βήθησαν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακὼβ ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἐμὲ ἠτεκνώ-
σατε, ἰωσὴφ οὐκ ἔστι, συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ τὸν βενιαμὶν λήψε-
37 σθε, ἐπ' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα πάντα. * εἶπε δὲ ῥουβὴν τῷ πατρὶ
αὐτοῦ, λέγων, τοὺς δύο υἱούς μου ἀπόκτεινον, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν
πρός σε. δός αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, κἀγὼ ἄξω αὐτὸν πρός σε.
38 * ὁ δὲ εἶπεν, οὐ καταβήσεται ὁ υἱός μου μεθ' ὑμῶν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ, ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος καταλέλειπται, καὶ συμβήσε-
ται αὐτὸν μαλακισθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἂν πορεύησθε, καὶ κα-
τάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. μγ'.
1 * Ὁ δὲ λιμὸς ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς.
2 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα συνετέλεσαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἤ-
νεγκαν ἐξ αἰγύπτου· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, πάλιν
3 πορευθέντες πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. * εἶπε δὲ
αὐτῷ ἰούδας, λέγων, διαμαρτυρίᾳ διεμαρτύρατο ἡμῖν ὁ ἄν-
θρωπος, λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀ-
4 δελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ᾖ. * εἰ μὲν οὖν ἀπο-
στέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα, καὶ ἀγο-
5 ράσομέν σοι βρώματα. * εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡ-
μῶν μεθ' ἡμῶν, οὐ πορευσόμεθα· ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν,
λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑ-
6 μῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ᾖ. * εἶπε δὲ ἰσραὴλ, τί ἐκακο-
ποιήσατέ με, ἀναγγείλαντες τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἔστιν ὑμῖν ἀδελ-
7 φός; * οἱ δὲ εἶπαν, ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος,
καὶ τὴν γενεὰν ἡμῶν, λέγων, εἰ ἔτι ὁ πατὴρ ὑμῶν ζῇ, καὶ
εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός. καὶ ἀνηγγείλαμεν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἐπε-
ρώτησιν ταύτην. μὴ εἴδομεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν, ἀγάγετε τὸν ἀ-
δελφὸν ὑμῶν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et diximus ei: Recti sumus nos: non sumus exploratores. 32 Duodecim fratres sumus nos, filij patris nostri: vnus non comparet, & minimus hodie est cum patre nostro in terra Chanaan. 33 Dixitque nobis vir dominus terræ: In hoc sciam quòd recti estis vos; vnum fratrem vestrum dimittite apud me; & frumentum quod defecit in domo vestra tollite, & abite. 34 Et adducite fratrem vestrum minimum ad me, vt sciam quòd non estis exploratores; sed quòd recti estis vos. fratrem vestrum dabo vobis; & in terra negociabimini. 35 Et factum est, ipsis effundentibus sacculos suos, ecce argentum ligatum vniuscuiusque viri erat in ore sacculi sui: & viderunt argentum ligatum, ipsi & pater eorum: & timuerunt. 36 Dixitq; eis Iacob pater eorum: Absque liberis me fecistis: Ioseph non superest, & Symeon non est hic; & Beniamin auferetis. super me fuerunt omnia hæc. 37 Aitque Ruben patri suo, dicens: Duos filios meos interficies, si non reduxero eum tibi: trade illum in manu mea, & ego reducam eum tibi. 38 Et ait: Non descendet filius meus vobiscum; quoniam frater eius mortuus est, & ipse solus remansit. & si acciderit ei mors in via in qua ambulatis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

FAmes autem præualebat in terra. 2 Et factum est cùm consumassent edere frumentum quod attulerant de Ægypto, ait illis pater eorum: Reuertimini, & emite nobis pauxillum frumenti. 3 Et ait ei Iudas, dicens: Contestans contestatus est nos vir, dicens: Non videatis faciem meam, nisi cùm fuerit frater vester vobiscum. 4 Si tu mittis fratrem nostrum nobiscum, descendemus, & ememus tibi frumentum: 5 Et si non mittis, non descendemus: quia vir dixit nobis, Non videatis faciem meã, nisi quando frater vester fuerit vobiscũ. 6 Dixitq; Israel: Quare malefecistis mihi, vt nũciaretis viro, si adhuc erat vobis frater? 7 Et dixerunt: Interrogans interrogauit nos vir pro generatione nostra, dicens, Si adhuc pater vester viuit, si est vobis alius frater: narrauimusque ei iuxta ordinem verborum istorum. nunquid scire poteramus quòd dicturus esset, Deducite fratrem vestrum?

8 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שִׁלְחָה הַנַּעַר
אִתִּי וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ
9 גַּם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ׃ אָנֹכִי אֶעֶרְבֶנּוּ מִיָּדִי
תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם־לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ
10 וְחָטָאתִי לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃ כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ
11 כִּי־עַתָּה שַׁבְנוּ זֶה פַעֲמָיִם׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם־כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ
מִזִּמְרַת הָאָרֶץ בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט
צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים׃
12 וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב
בְּפִי אַמְתְּחֹתֵיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיֶדְכֶם אוּלַי מִשְׁגֶּה
13 הוּא׃ וְאֶת־אֲחִיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־
14 הָאִישׁ׃ וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ
וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחִיכֶם אַחֵר וְאֶת־בִּנְיָמִין וַאֲנִי
15 כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי׃ וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה
הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה־כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת־בִּנְיָמִן וַיָּקֻמוּ
16 וַיֵּרְדוּ מִצְרַיִם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף׃ וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם
אֶת־בִּנְיָמִין וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ הָבֵא אֶת־
הָאֲנָשִׁים הַבָּיְתָה וּטְבֹחַ טֶבַח וְהָכֵן כִּי אִתִּי יֹאכְלוּ
17 הָאֲנָשִׁים בַּצָּהֳרָיִם׃ וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף
18 וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף׃ וַיִּירְאוּ
הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־דְּבַר
הַכֶּסֶף הַשָּׁב בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוּבָאִים
לְהִתְגֹּלֵל עָלֵינוּ וּלְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ וְלָקַחַת אֹתָנוּ
19 לַעֲבָדִים וְאֶת־חֲמֹרֵינוּ׃ וַיִּגְּשׁוּ אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־
20 בֵּית יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבָּיִת׃ וַיֹּאמְרוּ בִּי
21 אֲדֹנִי יָרֹד יָרַדְנוּ בַּתְּחִלָּה לִשְׁבָּר־אֹכֶל׃ וַיְהִי כִּי־
בָאנוּ אֶל־הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה אֶת־אַמְתְּחֹתֵינוּ וְהִנֵּה
כֶסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ כַּסְפֵּנוּ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנָּשֶׁב
אֹתוֹ בְּיָדֵנוּ׃

8 * Iudas quoque dixit patri ſuo: Mitte puerum mecum, vt proficiſcamur, & poſsimus viuere; ne moriamur nos & paruuli noſtri.
9 * Ego ſuſcipio puerum: de manu mea require illum. niſi reduxero & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore.
10 * Si non interceſsiſſet dilatio, iam vice altera
11 veniſſemus. * Igitur Iſrael pater eorum dixit ad eos: Si ſic neceſſe eſt, facite quod
C vultis. Sumite de optimis terræ frugibus in vaſis veſtris, & deferte viro munera, modicum reſinę, & mellis, & ſtoracis, ſtactes, & terebin-
12 thi, & amygdalarum. * Pecuniamque duplicem ferte vobiſcum: & illam quam inueniſtis in ſacculis, reportate; ne fortè errore fa-
13 ctum ſit. * Sed & fratrem veſtrum tollite,
14 & ite ad virum. * Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiſcũ fratrẽ veſtrum quem tenet in vinculis, & hunc Beniamin. ego autem quaſi orbatus abſque liberis ero.
15 * Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam duplicem, & Beniamin: deſcenderuntque in Ægyptum: & ſteterunt coram Ioſeph.
16 * Quos cùm ille vidiſſet, & Beniamin ſi-
D mul, pręcepit diſpenſatori domus ſuæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & inſtrue conuiuium: quoniam hodie mecum ſunt comeſturi meridie.
17 * Fecit ille quod ſibi fuerat imperatum: & introduxit viros domum.
18 * Ibiq; exterriti, dixerunt mutuò: Propter pecuniam quam retulimus priùs in ſaccis noſtris, introducti ſumus; vt deuoluat in nos calumniam: & violenter ſubiiciat ſeruituti & nos & aſinos noſtros.
19 * Quamobrem in ipſis foribus accedentes, ad diſpenſatorem locuti ſunt:
20 * Oramus, domine, vt audias nos: Iam antè deſcendimus, vt emeremus eſcas.
21 * Quibus emptis, cùm veniſſemus ad diuerſorium, aperuimus ſaccos noſtros, & inuenimus pecuniam in ore ſaccorum; quam
E nunc eodem pondere reportauimus.

תרגום אונקלוס

8 וַאֲמַר יְהוּדָה לְיִשְׂרָאֵל אֲבוּהִי שְׁלַח עוּלֵימָא עִמִּי וּנְקוּם וְנֵיזֵיל וּנְחֵי וְלָא נְמוּת אַף אֲנַחְנָא אַף אַתְּ אַף טַפְלָנָא׃ 9 אֲנָא מְעָרְבְנָא בֵּיהּ
מִן יְדִי תִּבְעֵינֵיהּ אִם לָא אַיְתֵינֵיהּ לָךְ וַאֲקִימִינֵּיהּ קֳדָמָךְ וָאֱהֵי חָטֵי לָךְ כָּל יוֹמַיָּא׃ 10 אֲרֵי אִילוּלָפוֹן בְּרָא נִתְעַכַּבְנָא אֲרֵי כְעַן תַּבְנָא דְּנַן תַּרְתֵּין
זִמְנִין׃ 11 וַאֲמַר לְהוֹן יִשְׂרָאֵל אֲבוּהוֹן אִם כֵּן הוּא דָּא עֲבִידוּ סַבוּ מִדִּמְשַׁבַּח בְּאַרְעָא בְּמָנֵיכוֹן וְאַחִיתוּ לְגַבְרָא תִּקְרוּבְתָּא זְעֵיר קְטַף וּזְעֵיר
דְּבַשׁ שְׁעַף וּלְטוֹם בּוּטְנִין וְשִׁקְדִין׃ 12 וְכַסְפָּא עַל חַד תְּרֵין סַבוּ בִידֵיכוֹן וְיַת כַּסְפָּא דְּאִתּוֹתַב בְּפוּם טוֹעֲנֵיכוֹן תְּתִיבוּן בִּידֵיכוֹן דִּלְמָא שָׁלוּ
הֲוָת׃ 13 וְיַת אֲחוּכוֹן דְּבָרוּ וְקוּמוּ תוּבוּ לְוָת גַּבְרָא׃ 14 וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּין לְכוֹן רַחֲמִין קֳדָם גַּבְרָא וְיִפְטַר לְכוֹן יַת אֲחוּכוֹן אָחֳרָנָא וְיַת
בִּנְיָמִין וַאֲנָא כְּמָא דְּתַכֵּלִית אִתְכֵּלִית׃ 15 וּנְסִיבוּ גֻּבְרַיָּא יַת תִּקְרוּבְתָּא הָדָא וְעַל חַד תְּרֵין כַּסְפָּא נְסִיבוּ בִידֵיהוֹן וּדְבָרוּ יַת בִּנְיָמִין
וְקָמוּ וּנְחַתוּ לְמִצְרַיִם וְקָמוּ קֳדָם יוֹסֵף׃ 16 וַחֲזָא יוֹסֵף עִמְּהוֹן יַת בִּנְיָמִין וַאֲמַר לִדְמְמַנָּא עַל בֵּיתֵיהּ אַעֵיל יַת גֻּבְרַיָּא לְבֵיתָא וּנְכוֹס
נִכְסְתָא וְאַתְקֵין אֲרֵי עִמִּי יֵיכְלוּן גֻּבְרַיָּא בְּשֵׁירוּתָא׃ 17 וַעֲבַד גַּבְרָא כְּמָא דַּאֲמַר יוֹסֵף וְאַעֵיל גַּבְרָא יַת גֻּבְרַיָּא לְבֵית יוֹסֵף׃ 18 וּדְחִילוּ
גֻּבְרַיָּא אֲרֵי אִתָּעֲלוּ לְבֵית יוֹסֵף וַאֲמַרוּ עַל עֵיסַק כַּסְפָּא דְּאִתּוֹתַב בְּטוֹעֲנָנָא בְּקַדְמֵיתָא אֲנַחְנָא מִתָּעֲלִין לְאִתְרַבְרָבָא עֲלָנָא וּלְאִסְתַּקָּפָא עֲלָנָא
וּלְמִקְנֵי יָתָנָא לְעַבְדִּין וְיַת חֲמָרָנָא׃ 19 וּקְרִיבוּ לְוָת גַּבְרָא דִּי מְמַנָּא עַל בֵּית יוֹסֵף וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ בִּתְרַע בֵּיתָא׃
20 וַאֲמַרוּ בְּבָעוּ רִבּוֹנִי מֵיחַת נְחֵיתְנָא בְּקַדְמֵיתָא לְמִזְבַּן עֲבוּרָא׃ 21 וַהֲוָה כַּד אֲתֵינָא לְבֵית מְבָתָא וּפְתַחְנָא יַת טוֹעֲנָנָא וְהָא כְסַף
גְּבַר בְּפוּם טוֹעֲנֵיהּ כַּסְפָּנָא בְּמַתְקְלֵיהּ וַאֲתֵיבְנָא יָתֵיהּ בִּידָנָא׃

‡ Dixit autem Judas ad Israel patrem suum: 8
Mitte puerum mecum, & surgentes ibimus, vt
viuamus & non moriamur & nos & tu, & sub-
stantia nostra. ‡ Ego suscipio eum; de manu 9
mea require illum. si non adduxero illum ad te, &
statuero eum coram te, peccans ero in te omnibus
diebus. ‡ Si non enim tardauissemus, iam re- 10
uersi fuissemus bis.
‡ Ait autem illis Israel pater eorum: Si sic est, 11
hoc facite: accipite de fructibus terræ in vasis ve-
stris, & deducite homini dona resinæ, & mellis, et
thymiama, & stacten, & terebinthum, et nuces.
‡ Et argentum duplex accipite in manibus ve- 12
stris, & argentum quod reductum est in saccis ve-
stris, reducite vobiscum; ne fortè ignorantia est.
‡ Et fratrem vestrum accipite, & surgentes de- 13
scendite ad hominem. ‡ At Deus meus det 14
vobis gratiam coram homine; & remittat fratrem
vestrum vnum, & Beniamin. ego quidem enim
sicut liberis orbatus sum, liberis orbatus sum.
‡ Accipientes autem viri dona ista, & ar- 15
gentum duplex acceperunt in manibus eorum, &
Beniamin; & surgentes descenderunt in Aegyp-
tum: & steterunt coram Joseph.
‡ Vidit autem Joseph eos, & Beniamin fratrem 16
suum vterinum. & dixit ei qui super domum suã:
Introduc homines in domum: & occide victimas,
& para. mecum enim comedent homines panes me-
ridie.
‡ Fecit autem homo sicut dixit Joseph. & intro- 17
duxit homines in domum Ioseph.
‡ Videntes autem viri quòd introducti sunt in 18
domum Joseph, dixerunt: Propter argentum quod
redditum est in saccis nostris priùs, nos introduci-
mur, vt calumnietur nos, & imponat nobis, vt
accipiat nos in seruos, & asinos nostros.
‡ Accedentes autem ad hominem qui super domo 19
Ioseph, locuti sunt ei in porta domus,
‡ Dicentes: Oramus, domine: descendimus 20
priùs emere escas. ‡ Factum est autem 21
quando venimus ad manendum, & aperuimus
saccos nostros, & hoc argentum vniuscuiusque in
sacco eius: argentum nostrum in statera reduximus
nunc in manibus nostris.

8 ‡ εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπόστειλον
τὸ παιδάριον μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζῶ-
μεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν.
9 ‡ ἐγὼ ἐκδέχομαι αὐτόν· ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐτόν. ἐὰν
μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σέ, καὶ στήσω αὐτὸν ἐναντίον σου, ἡμαρ-
τηκὼς ἔσομαι εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέρας.
10 ‡ εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἤδη ἂν ὑπεστρέψαμεν δίς.
11 ‡ εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἰ οὕτως ἐστί, τοῦτο
ποιήσατε· λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑ-
μῶν, καὶ καταγάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλι-
τος, καὶ θυμίαμα, καὶ στακτὴν, καὶ τερέβινθον, καὶ κάρυα·
12 ‡ καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν λάβετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καὶ
τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν, ἀπο-
στρέψατε μεθ᾽ ὑμῶν· μή ποτε ἀγνόημά ἐστιν.
13 ‡ καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε, καὶ ἀναστάντες κατάβητε
14 πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ‡ ὁ δὲ θεός μου δῴη ὑμῖν χάριν ἐ-
ναντίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποστείλαι τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα,
καὶ τὸν βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ καθάπερ ἠτέκνωμαι, ἠτέκνωμαι.
15 ‡ λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰ δῶρα ταῦτα, καὶ τὸ ἀργύριον δι-
πλοῦν ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ἀνα-
στάντες, κατέβησαν εἰς αἴγυπτον· καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἰωσήφ.
16 ‡ εἶδε δὲ ἰωσὴφ αὐτοὺς, καὶ τὸν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
τὸν ὁμομήτριον. καὶ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, εἰσάγαγε
τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ σφάξον θύματα, καὶ ἑτοί-
μασον· μετ᾽ ἐμοῦ γὰρ φάγονται οἱ ἄνθρωποι ἄρτους τὴν με-
17 σημβρίαν. ‡ ἐποίησε δὲ ὁ ἄνθρωπος, καθὰ εἶπεν ἰωσήφ.
καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰωσήφ.
18 ‡ ἰδόντες δὲ οἱ ἄνδρες, ὅτι εἰσηνέχθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰω-
σήφ, εἶπον, διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπ-
ποις ἡμῶν τὴν ἀρχὴν, ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦ συκοφαντῆ-
σαι ἡμᾶς, καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας, καὶ
19 τοὺς ὄνους ἡμῶν. ‡ προσελθόντες δὲ πρὸς τὸν ἄνθρω-
πον τὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἰωσήφ, ἐλάλησαν αὐτῷ ἐν τῷ πυ-
20 λῶνι τοῦ οἴκου· ‡ λέγοντες, δεόμεθα κύριε, κατέβη-
μεν τὴν ἀρχὴν πρίασθαι βρώματα.
21 ‡ ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθομεν εἰς τὸ καταλῦσαι, καὶ ἠνοίξα-
μεν τοὺς μαρσίππους ἡμῶν, καὶ τόδε τὸ ἀργύριον ἑκάστου ἐν τῷ
μαρσίππῳ αὐτοῦ· τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σταθμῷ ἀπεστρέψα-
μεν νῦν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Dixitque Iudas ad Israel patrem suum: Mitte puerum mecum; & surgamus & eamus; & viuemus, & non moriemur, tam nos quàm tu, familia quoque nostra.
9 Ego in meam fidem suscipio puerum: de manu mea exquires eum. si non reduxero eum tibi, & statuero eum coram te, ero peccans tibi omnibus diebus.
10 Quoniam nisi moram fecissemus in hoc, iam nunc reuersi fuissemus duabus vicibus.
11 Dixitque Israel pater eorum: Si sic necesse est, hoc facite: tollite de optimis terræ in vasis vestris, & deferte viro munera; paululum resinæ, & modicum mellis, storacis & terebinthi, & amygdalarum.
12 Et argentum duplex tollite in manu vestra: & argentum quod redditum est in ore sacculorum vestrorum reducite in manu vestra: fortè errore factum fuit.
13 Fratrem quoque vestrum tollite; & surgite, reuertimini ad virum.
14 Et Deus omnipotens det vobis misericordiam coram viro, vt soluat fratrem vestrum alium; & Beniamin remittat vobiscum. & ego sicut orbatus sum, orbabor.
15 Et tulerunt viri munus hoc; & duplex argentum tulerunt in manibus suis: tulerunt quoque Beniamin, & surrexerunt & descenderunt in Ægyptum; & steterunt coram Ioseph.
16 Et vidit Ioseph cum eis Beniamin: & dixit illi qui erat præpositus super domum suam: Introduc viros in domum; & occide victimas, & præpara: quia mecum comesturi sunt viri in prandio.
17 Fecitque vir sicut dixerat Ioseph; & introduxit viros in domum Ioseph.
18 Et timuerunt viri, eò quòd introducti essent in domum Ioseph: & dixerunt: Propter argentum quod priùs reductum est in sacculis nostris, nos sumus introducti, vt dominetur nostri, & quærat occasiones contra nos, & possideat nos in seruos, & asinos nostros.
19 Et accesserunt ad virum qui erat præpositus super domum Ioseph, & locuti sunt cum eo in porta domus:
20 Et dixerunt: Rogamus, domine, vt audias nos: Descendentes descendimus prius ad emendum frumentum.
21 Et factum est quando venimus in domum diuersorij, & aperuimus saccos nostros, ecce argentum vniuscuiusque erat in ore sacci sui: & inuenimus argentum nostrum in suo pondere; & reducimus illud in manu nostra.

22 * וְכֶסֶף אַחֵר הוֹרַדְנוּ בְיָדֵנוּ לִשְׁבָּר־אֹכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי־
23 שָׂם כַּסְפֵּנוּ בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ׃ * וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם לָכֶם אַל־
תִּירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן
בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם כַּסְפְּכֶם בָּא אֵלָי וַיּוֹצֵא אֲלֵהֶם אֶת־
24 שִׁמְעוֹן׃ * וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה
יוֹסֵף וַיִּתֶּן־מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן מִסְפּוֹא
25 לַחֲמֹרֵיהֶם׃ * וַיָּכִינוּ אֶת־הַמִּנְחָה עַד־בּוֹא יוֹסֵף
26 בַּצָּהֳרָיִם כִּי שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם יֹאכְלוּ לָחֶם׃ * וַיָּבֹא יוֹסֵף
הַבַּיְתָה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר־בְּיָדָם הַבָּיְתָה
27 וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אָרְצָה׃ * וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר
הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזָּקֵן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הַעוֹדֶנּוּ חָי׃
28 * וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עוֹדֶנּוּ חָי וַיִּקְּדוּ
29 וַיִּשְׁתַּחֲוֻּ׃ * וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן־
אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֵלָי
30 וַיֹּאמַר אֱלֹהִים יָחְנְךָ בְּנִי׃ * וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי־נִכְמְרוּ
רַחֲמָיו אֶל־אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ
31 שָׁמָּה׃ * וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפַּק וַיֹּאמֶר שִׂימוּ
32 לָחֶם׃ * וַיָּשִׂימוּ לוֹ לְבַדּוֹ וְלָהֶם לְבַדָּם וְלַמִּצְרִים
הָאֹכְלִים אִתּוֹ לְבַדָּם כִּי לֹא יוּכְלוּן הַמִּצְרִים לֶאֱכֹל אֶת־
33 הָעִבְרִים לֶחֶם כִּי־תוֹעֵבָה הִוא לְמִצְרָיִם׃ * וַיֵּשְׁבוּ
לְפָנָיו הַבְּכֹר כִּבְכֹרָתוֹ וְהַצָּעִיר כִּצְעִרָתוֹ וַיִּתְמְהוּ
34 הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ׃ * וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו
אֲלֵהֶם וַתֵּרֶב מַשְׂאַת בִּנְיָמִן מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ יָדוֹת
וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ׃ מד
1 * וַיְצַו אֶת־אֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ לֵאמֹר
מַלֵּא אֶת־אַמְתְּחֹת הָאֲנָשִׁים אֹכֶל כַּאֲשֶׁר יוּכְלוּן שְׂאֵת
2 וְשִׂים כֶּסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ׃ * וְאֶת־גְּבִיעִי גְּבִיעַ
הַכֶּסֶף תָּשִׂים בְּפִי אַמְתַּחַת הַקָּטֹן וְאֵת כֶּסֶף שִׁבְרוֹ וַיַּעַשׂ
3 כִּדְבַר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֵּר׃ * הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ
הֵמָּה וַחֲמֹרֵיהֶם׃

22 *Sed & aliud attulimus argentũ, vt emamus
quę nobis neceſſaria ſunt. non eſt in noſtra cõ
ſcientia, quis poſuerit eã in marſupiis noſtris.
23 * At ille reſpondit: Pax vobiſcũ: nolite time-
re. Deus veſter, & Deus patris veſtri dedit vo-
bis theſauros in ſaccis veſtris. nã pecuniã quã
dediſtis mihi, probatam ego habeo. Eduxitq;
24 ad eos Symeon. *Et introductis domũ, attulit
F aquam, & lauerunt pedes ſuos: deditq; pabu-
25 lum aſinis eorum. *Illi verò parabant munera,
donec ingrederetur Ioſeph meridie. audierant
26 enim ꝙ ibi comeſturi eſſent panẽ. *Igitur in-
greſſus eſt Ioſeph domum ſuam; obtuleruntq;
ei munera tenentes in manibus ſuis: & adora-
27 uerunt ꝓni in terrã. *At ille clementer reſalu-
tatis eis, interrogauit eos, dicens: Sanús ne eſt
pater veſter ſenex, de quo dixeratis mihi? ad-
28 huc viuit? *Qui reſpõderũt: Soſpes eſt ſeruus
tuus pater noſter: adhuc viuit. & incuruati a-
29 dorauerũt eũ. *Attollens autẽ Ioſeph oculos,
vidit Beniamin fratrẽ ſuũ vterinũ: & ait: Iſte
eſt frater veſter paruul⁹, de quo dixeratis mihi?
Et rurſum: De⁹, inquit, miſereatur tui, fili mi.
30 *Feſtinauitq; in domũ: quia cõmota fuerãt vi-
G ſcera ei⁹ ſup fratre ſuo, & erũpebãt lacrymę: &
31 introiẽs cubiculũ, fleuit. *Rursũq; lota facie e-
32 greſſus, cõtinuit ſe· & ait, Ponite panes. *Qui-
bus appoſitis ſeorsũ Ioſeph, & ſeorsũ fratrib⁹,
Ægyptiis quoq; qui veſcebãtur ſimul ſeorsũ,
illicitũ eſt enĩ Ægyptiis comedere cũ Hebręis,
33 & profanũ putãt huiuſcemodi cõuiuiũ. *Se-
derũt corã eo primogenitus iuxta primogeni-
ta ſua, & minimus iuxta ætatẽ ſuã: & mirabã-
34 tur nimis: *Sũptis partibus quas ab eo accepe-
rant. Maiorq; pars venit Beniamin, ita vt quin-
que partibus excederet. Biberuntque, & ine-
briati ſunt cum eo. CAP. XLIIII.

1 PRæcepit autem Ioſeph diſpenſatori domus
A ſuæ, dicens: Imple ſaccos eorum frumento,
quantum poſſunt capere: & pone pecuniam
2 ſingulorum in ſummitate ſacci. *Scyphum au-
tẽ meum argenteum, & precium quod dedit
tritici, pone in ore ſacci iunioris. Factumq; eſt
3 ita. *Et orto manè, dimiſſi ſunt cum aſinis ſuis.

תרגום אונקלוס

22 וְכַסְפָּא אָחֳרָנָא אֲחֵיתְנָא בִידָנָא לְמִזְבַּן עֲבוּרָא לָא יְדַעְנָא מַן שַׁוִּי כַּסְפָּנָא בְּטוֹעֲנָנָא׃ 23 וַאֲמַר שְׁלָם לְכוֹן לָא תִדְחֲלוּן אֱלָהֲכוֹן
וֵאלָהָא דַאֲבוּכוֹן יְהַב לְכוֹן סִימָא בְּטוֹעֲנֵיכוֹן כַּסְפְּכוֹן אֲתָא לְוָתִי וְאַפֵּיק לְוַתְהוֹן יָת שִׁמְעוֹן׃ 24 וְאַעֵיל גַּבְרָא יָת גֻּבְרַיָּא לְבֵית יוֹסֵף וִיהַב מַיָּא
וְאַסְחוּ רַגְלֵיהוֹן וִיהַב כִּסְתָּא לַחֲמָרֵיהוֹן׃ 25 וְאַתְקִינוּ יָת תִּקְרוּבְתָּא עַד דְּעָל יוֹסֵף בְּשֵׁירוּתָא אֲרֵי שְׁמַעוּ אֲרֵי תַמָּן אָכְלִין לַחְמָא׃ 26 וְעָל
יוֹסֵף לְבֵיתָא וְאַעִילוּ לֵיהּ יָת תִּקְרוּבְתָּא דִּי בִּידֵיהוֹן לְבֵיתָא וּסְגִידוּ לֵיהּ עַל אַרְעָא׃ 27 וּשְׁאֵיל לְהוֹן לִשְׁלָם וַאֲמַר הֲשְׁלָם לַאֲבוּכוֹן סָבָא
דַאֲמַרְתּוּן הַעַד כְּעַן הוּא קַיָּים׃ 28 וַאֲמַרוּ שְׁלָם לְעַבְדָּךְ לַאֲבוּנָא עַד כְּעַן קַיָּים וּכְרַעוּ וּסְגִידוּ׃ 29 וּזְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת בִּנְיָמִין אֲחוּהִי בַּר
אִמֵּיהּ וַאֲמַר הֲדֵין אֲחוּכוֹן זְעֵירָא דַּאֲמַרְתּוּן לִי וַאֲמַר מִן קֳדָם יְיָ יִתְרְחֵם עֲלָךְ בְּרִי׃ 30 וְאוֹחִי יוֹסֵף אֲרֵי אִתְגּוֹלָלוּ רַחֲמוֹהִי עַל אֲחוּהִי וּבְעָא לְמִבְכֵּי
וְעָל לְאִדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא וּבְכָא תַמָּן׃ 31 וְאַסְחִי אַפּוֹהִי וּנְפַק וְאִתְחַסַּן וַאֲמַר שַׁווֹ לַחְמָא׃ 32 וְשַׁוִּיאוּ לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי וּלְהוֹן בִּלְחוֹדֵיהוֹן
וּלְמִצְרָאֵי דְּאָכְלִין עִמֵּיהּ בִּלְחוֹדֵיהוֹן אֲרֵי לָא יָכְלִין מִצְרָאֵי לְמֵיכַל עִם עִבְרָאֵי לַחְמָא אֲרֵי בְעִירָא דְּמִצְרָאֵי דָּחֲלִין לֵיהּ עִבְרָאֵי אָכְלִין׃ 33 וְאַסְחַרוּ
קֳדָמוֹהִי רַבָּא כְּרַבְיוּתֵיהּ וּזְעֵירָא כִּזְעֵירוּתֵיהּ וּתְמַהוּ גֻּבְרַיָּא גְּבַר לְחַבְרֵיהּ׃ 34 וּנְטַל חוּלָקִין מִן קֳדָמוֹהִי לְוַתְהוֹן וּסְגִיאַת חוּלָקָא דְּבִנְיָמִין מֵחוּלָקֵי כּוּלְּהוֹן
חַמְשָׁה חוּלָקִין וּשְׁתִיו וּרְוִיאוּ עִמֵּיהּ׃ מד 1 וּפַקֵּיד לִדְמְמַנָּא עַל בֵּיתֵיהּ לְמֵימַר
מַלִּי יָת טוֹעֲנֵי גֻּבְרַיָּא עֲבוּרָא כְּמָא דְיָכְלִין לְמִטְעַן וְשַׁוִּי כְּסַף גְּבַר בְּפוּם טוֹעֲנֵיהּ׃ 2 וְיָת כַּלִּידִי כַּלִּידָא דְּכַסְפָּא תְּשַׁוִּי בְּפוּם טוֹעֲנָא דִּזְעֵירָא וְיָת כְּסַף
זְבִינוֹהִי וַעֲבַד כְּפִתְגָמָא דְּיוֹסֵף דְּמַלֵּיל׃ 3 צַפְרָא נְהַר וְגֻבְרַיָּא אִתְפְּטַרוּ אִינוּן וַחֲמָרֵיהוֹן׃

* Et argentum aliud attulimus nobiſcum, eme- 22
re eſcas. non ſcimus quis iniecit argentum in ſaccos
noſtros. * Ait autem illis: Propitius vo- 23
bis: ne timeatis. Deus veſter & Deus patrum ve-
ſtrorum dedit vobis theſauros in ſaccis veſtris: at
argentum veſtrum, probatum habeo. & eduxit
ad eos Symeon. * Et attulit aquam lauare pe- 24
des eorum: & dedit pabula aſinis eorum.
* Parauerunt autem dona, donec intraret Ioſeph 25
meridie: audiuerunt enim quòd illic debet prandere.
* Ingreſſus eſt autem Ioſeph in domum, & obtu- 26
lerunt ei munera, quæ habebant in manibus ſuis in
domum. & adorauerunt eum in faciem ſuper ter-
ram. * Interrogauit autem eos: Quomodo ha- 27
betis? & ait: Si ſanus eſt pater veſter ſenior, quem
dixiſtis? adhuc viuit? * Illi autem dixerunt: Sanus 28
eſt ſeruus tuus pater noſter: adhuc viuit. & ait:
Benedictus homo ille Deo. & inclinantes adoraue-
runt eum. * Reſpiciens autem oculis ſuis, vi- 29
dit Beniamin fratrem ſuum vterinum: & ait, Hic
frater veſter iunior, quem dixiſtis ad me adducere?
& ait, Deus miſereatur tui, fili. * Turbatus eſt 30
autem Ioſeph: reuoluta ſunt enim viſcera eius ſuper
fratre ſuo, & quæſiuit flere. ingreſſus autem in cu-
biculum ſuum, fleuit. * Et lauans faciem, egreſſus 31
continuit ſe; & ait: Apponite panes. * Et ap- 32
poſuerunt ei ſoli, & ipſis per ſeipſos, & Ægyptiis
ſimul veſcentibus cum eo per ſeipſos: non enim po-
terant Aegyptij ſimul comedere cum Hebræis pa-
nes: abominatio enim eſt Aegyptiis. * Sede- 33
runt autem coram eo primogenitus ſecundùm anti-
quitatem ſuam, & iunior ſecundum iuuentutem
ſuam: ſtupefacti ſunt autē homines vnuſquiſque ad
fratrem ſuum. * Tulerunt autem partes ab eo ad 34
illos. magnificata eſt autē pars Beniamin præter par-
tes omnium quincupliciter ad eas quæ illorum. bibe-
runt autem, & inebriati ſunt cum eo. CA. XLIIII.
ET præcepit Ioſeph ei qui ſuper domum ſuam, di- 1
cens: Implete ſaccos hominū eſcis, quæcunque po
tuerint tollere: & iniicite vniuſcuiuſq; argentum in
ore ſacci. * Et ſcyphum meum argenteum iniicite in 2
ſaccum iunioris, & precium tritici eius. factum eſt
autem ſecundùm verbum Ioſeph, ſicut dixit. * Ma- 3
nè illuxit, & homines miſſi ſunt ipſi et aſini eorum.

22 * καὶ ἀργύριον ἕτερον ἠνέγκαμεν μεθ' ἑαυτῶν, ἀγοράσαι
βρώματα· οὐκ οἴδαμεν τίς ἐνέβαλεν τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς
23 μαρσίππους ἡμῶν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἵλεως ὑμῖν, μὴ φοβεῖ-
σθε. ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἔδωκεν ὑμῖν θη-
σαυροὺς ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν· τὸ δὲ ἀργύριον ὑμῶν, εὐδο-
24 κιμοῦν ἀπέχω. καὶ ἐξήγαγε πρὸς αὐτοὺς τὸν συμεών. * καὶ ἤνεγ-
κεν ὕδωρ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν· καὶ ἔδωκε χορτάσματα τοῖς
25 ὄνοις αὐτῶν. * ἡτοίμασαν δὲ τὰ δῶρα, ἕως τοῦ εἰσελθεῖν ἰω-
σὴφ μεσημβρίας. ἤκουσαν γὰρ ὅτι ἐκεῖ μέλλει ἀριστᾶν.
26 * εἰσῆλθε δὲ ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ τὰ
δῶρα, ἃ εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ προσεκύ-
27 νησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. * ἠρώτησε δὲ αὐ-
τούς, πῶς ἔχετε; καὶ εἶπεν, εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ πρεσβύτε-
28 ρος, ὃν εἴπατε, ἔτι ζῇ; * οἱ δὲ εἶπαν, ὑγιαίνει ὁ παῖς σου ὁ πα-
τὴρ ἡμῶν, ἔτι ζῇ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ
29 θεῷ. καὶ κύψαντες προσεκύνησαν αὐτῷ. * ἀναβλέψας δὲ τοῖς
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἴδεν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομή-
τριον· καὶ εἶπεν, οὗτος ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἴπατε πρός
30 με ἀγαγεῖν; καὶ εἶπεν, ὁ θεὸς ἐλεήσαι σε τέκνον. * ἐταράχθη
δὲ ἰωσήφ· συνεστρέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ, καὶ ἐζήτει κλαῦσαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ, ἔ-
31 κλαυσεν. * καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξελθών, ἐνεκρα-
32 τεύσατο. καὶ εἶπεν, παράθετε ἄρτους. * καὶ παρέθηκαν αὐτῷ μό-
νῳ, καὶ αὐτοῖς καθ' ἑαυτούς, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις, τοῖς συνδειπνοῦσιν
μετ' αὐτοῦ καθ' ἑαυτούς· οὐ γὰρ ἠδύναντο οἱ αἰγύπτιοι συνεσθίειν
μετὰ τῶν ἑβραίων ἄρτους· βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις.
33 * ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσβεῖα
αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ. ἐξίσταντο δὲ οἱ ἄν-
34 θρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. * ἦραν δὲ μερίδας
παρ' αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς βενιαμὶν
παρὰ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων.
ἔπιον δέ, καὶ ἐμεθύσθησαν μετ' αὐτοῦ. μδ'.
1 * Καὶ ἐνετείλατο ἰωσὴφ τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων,
πλήσατε τοὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἂν
δύνωνται ἆραι· καὶ ἐμβάλετε ἑκάστου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τοῦ στό-
2 ματος τοῦ μαρσίππου. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβά-
λετε εἰς τὸν μάρσιππον τοῦ νεωτέρου, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου
3 αὐτοῦ. ἐγενήθη δὲ κατὰ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τὸ πρωῒ
διέφαυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Aliud quoque argentum afferimus in manu noſtra, ad emendum frumentum. neſcimus quis poſuit argentum noſtrum in ſaccis noſtris.
23 Dixitque eis: Pax vobis: nolite timere: Deus veſter & Deus patris veſtri dedit vobis theſaurum in ſaccis veſtris. argentum veſtrum venit ad
me. Et eduxit ad eos Symeon. 24 Et introduxit vir homines in domum Ioſeph: & dedit aquam, & lauerunt pedes ſuos: & dedit pabulum aſinis
ſuis. 25 Et parauerunt munera antequàm veniret Ioſeph ad prandium: quia audierant quòd ibi comeſturi erant panem. 26 Et ingreſſus eſt Ioſeph
in domum, & obtulerunt ei munera quæ erant in manibus eorum in domo. & adorauerunt eum proni in terram. 27 Et ſalutauit eos, & ait: Nun-
quid eſt pax patri veſtro ſeni, quem dixiſtis? nunquid adhuc viuit? 28 Et dixerunt: Pax eſt ſeruo tuo patri noſtro· adhuc viuit. & incuruati ſunt, &
adorauerunt. 29 Et leuauit oculos ſuos, & vidit Beniamin fratrem ſuum, filium matris ſuæ: & ait: Eſt hic frater veſter minimus, quem dixiſtis mi-
hi? & ait: Deus miſereatur tui, fili mi. 30 Et feſtinauit Ioſeph, & ingreſſus eſt in cœnaculum cubiculi ſui, & volebat flere: & fleuit ibi: quia commo-
ta fuerant viſcera eius ſuper fratrem ſuum. 31 Et lauit faciem ſuam, & egreſſus eſt, & confortatus eſt. & dixit: Ponite panem. 32 Et poſuerunt ei
ſeorſum, & illis ſeorſum, & Ægyptiis qui comedebant cum eo ſeorſum: non enim poterant Ægyptij comedere cum Hebræis panem: quoniam pecus
quod Ægyptij colunt, Hebræi comedunt. 33 Et diſcubuerunt coram eo, maior iuxta maioritatem ſuam, & minor iuxta minoritatem ſuam. & admi-
rati ſunt viri adinuicem. 34 Et datæ ſunt eis portiones à facie eius: & maior fuit portio Beniamin quincupliciter portionibus omnium. & biberunt,
& inebriati ſunt cum eo.

CAP. XLIIII.

PRæcepit autem diſpenſatori domus ſuæ, dicens: Imple ſaccos virorum frumento, quantum poſſunt portare: & pone argentum vniuſcuiuſque in
ore ſacci ſui. 2 Calicem autem meum argenteum pones in ore ſacci minoris, & argentum emptionis ſuæ. fecitque iuxta verbum Ioſeph quod
locutus fuerat. 3 Ortoque manè, viri dimiſſi ſunt, ipſi & aſini ſui.

4 הם יצאו את־העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר
על־ביתו קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת
5 אלהם למה שלמתם רעה תחת טובה: הלוא זה
אשר ישתה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם
6 אשר עשיתם: וישגם וידבר אלהם את־
7 הדברים האלה: ויאמרו אליו למה ידבר אדני
כדברים האלה חלילה לעבדיך מעשות כדבר
8 הזה: הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו
השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך
9 כסף או זהב: אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם־
10 אנחנו נהיה לאדני לעבדים: ויאמר גם־עתה
כדבריכם כן־הוא אשר ימצא אתו יהיה־לי עבד
11 ואתם תהיו נקים: וימהרו ויורדו איש את־
12 אמתחתו ארצה ויפתחו איש אמתחתו: ויחפש
בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת
13 בנימן: ויקרעו שמלתם ויעמס איש על־חמרו
14 וישבו העירה: ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף
15 והוא עודנו שם ויפלו לפניו ארצה: ויאמר
להם יוסף מה־המעשה הזה אשר עשיתם הלוא
16 ידעתם כי־נחש ינחש איש אשר כמני: ויאמר
יהודה מה־נאמר לאדני מה־נדבר ומה־נצטדק
האלהים מצא את־עון עבדיך הננו עבדים לאדני
גם־אנחנו גם אשר־נמצא הגביע בידו:
17 ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא
הגביע בידו הוא יהיה־לי עבד ואתם עלו לשלום
אל־אביכם:
18 ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר־נא
עבדך דבר באזני אדני ואל־יחר אפך בעבדך כי כמוך
19 כפרעה: אדני שאל את־עבדיו לאמר היש־
לכם אב או־אח:

4 * Iamque vrbem exierant, & processerant
paululum; tunc Ioseph accersito dispensatore
domus, ait: Surge, inquit, & persequere viros:
& apprehensis, dicito: Quare reddidistis ma-
5 lum pro bono? * Scyphus quem furati estis,
B ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo
6 augurari solet. pessimam rem fecistis. * Fe-
cit ille vt iusserat: & apprehensis, per ordinem
7 locutus est. * Qui responderunt: Quare sic
loquitur dominus noster, vt serui tui tantum
8 flagitij commiserint? * Pecuniam quam in-
uenimus in summitate saccorũ, reportauimus
ad te de terra Chanaan. & quomodo conse-
quens est, vt furati simus de domo domini tui
9 aurum vel argentum? * Apud quemcunque
fuerit inuẽtum seruorum tuorum quod quæ-
ris, moriatur: & nos erimus serui domini no-
10 stri. * Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram senten-
tiam: apud quemcunq; fuerit inuentum, ipse
11 sit seruus meus: vos autem eritis innoxij. * Ita-
que festinatò, deponentes in terram saccos, a-
12 peruerũt singuli. * Quos scrutatus, incipiens à
maiore vsq; ad minimum, inuenit scyphum in
13 sacco Beniamin. * At illi scissis vestibus, one-
C ratisque rursum asinis, reuersi sunt in oppidũ.
14 * Primusque Iudas cũ fratribus ingressus est
ad Ioseph, (necdũ enĩ de loco abierat) omnes-
15 que ante eũ pariter in terrã corruerũt. * Qui-
bus ille ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis
16 quod non sit similis mei in augurandi sciẽtia? * Cui
Iudas: Quid respõdebimus, inquit, dño meo,
vel quid loquemur, aut iustè poterimus obtẽ-
dere? Deus inuenit iniquitatem seruorũ tuorũ.
En omnes serui sumus dñi mei, & nos, & apud
17 quem inuentus est scyphus. * Respondit Io-
seph: Absit à me, vt sic agam. qui furatus est
scyphum, ipse sit seruus meus: vos autem abi-
18 te liberi ad patrem vestrum. * Accedens au-
tem propiùs Iudas, confidenter ait: Oro, do-
mine, audi me, vt loquatur seruus tuus ver-
bum in auribus tuis; & ne irascaris famulo
D tuo: Tu es enim post Pharaonem dominus
19 meus. * Interrogasti priùs seruos tuos:
Habetis patrem aut fratrem?

תרגום אונקלוס

4 אינון נפקו מן קרתא לא ארחיקו ויוסף אמר לדממנא על ביתיה קום רדף בתר גבריא ותדבקינון ותימר להון למה אשלמתון בישתא חלף טבתא: 5 הלא דין דשתי רבוני ביה והוא בדקא מבדק ביה אבאשתון דעבדתון: 6 ואדבקינון ומליל עמהון ית פתגמיא האלין: 7 ואמרו ליה למה ימליל רבוני כפתגמיא האלין חס לעבדך מלמעבד כפתגמא הדין: 8 הא כספא דאשכחנא בפום טוענגא אתבנא לותך מארעא דכנען ואכדין נגנוב מבית רבונך מאנין דכסף או מאנין דדהב: 9 דישתכח עמיה מעבדך ימות ואף אנחנא נהי לרבוני לעבדין: 10 ואמר אף כען כפתגמיכון כן הוא דישתכח עמיה יהא לי עבדא ואתון תהון זכאין: 11 ואוחיאו ואחיתו גבר טועניה לארעא ופתחו גבר טועניה: 12 ובלש ברבא שרי ובזעירא שיצי ואשתכח כלידא בטוענא דבנימין: 13 ובזעו לבושיהון ורמו גבר על חמריה ותבו לקרתא: 14 ועל יהודה ואחוהי לבית יוסף והוא עד כען תמן ונפלו קדמוהי על ארעא: 15 ואמר להון יוסף מה עובדא הדין דעבדתון הלא ידעתון ארי בדקא מבדק גברא דכותי: 16 ואמר יהודה מה נאמר לרבוני מה נמליל ומה נזכי מן קדם יי אשתכח חובא דעבדך הא אנחנא עבדין לרבוני אף אנחנא אף דישתכח כלידא בידיה: 17 ואמר חס לי מלמעבד דא גברא דאשתכח כלידא בידיה הוא יהא לי עבדא ואתון סקו לשלם לות אבוכון: 18 וקריב לותיה יהודה ואמר בבעו רבוני ימליל כען עבדך פתגמא קדם רבוני ולא יתקוף רגזך בעבדך ארי כפרעה כן את: 19 רבוני שאל ית עבדוהי למימר האית לכון אבא או אחא:

* *Exeuntibus autem ipsis ciuitatem, non aberant* 4
longè. & Ioseph dixit ei qui super domum suam:
Surgens persequere post homines, & comprehen-
des eos, & dices illis: Quare reddidistis mala pro
bonis? * *Quare furati estis meum scyphum ar-* 5
genteum? non hoc est in quo bibit dominus meus?
ipse autem augurio auguratur in eo. mala perfecistis
quæ fecistis. * *Inueniens autem illos, dixit* 6
eis secundum verba hæc.
* *Illi autem dixerunt ei: Quare loquitur domi-* 7
nus secundùm verba hæc? absit seruis tuis facere
secundùm verbum hoc.
* *Siquidem argentum, quod inuenimus in saccis* 8
nostris, reduximus ad te de terra Chanaan: quomo-
do furaremur de domo domini tui argentum aut au-
rum? * *Apud quem inuentus fuerit scyphus* 9
seruorum tuorum, moriatur: & nos autem erimus
domino nostro serui. * *Ille autem dixit: Et* 10
nunc sicut dicitis, sic erit. apud quem inuentus fue-
rit scyphus, erit meus seruus: vos autem eritis mun-
di. * *Et festinauerunt, & deposuerunt v-* 11
nusquisque saccum suum super terram; & aperuit
vnusquisque saccum suum. * *Scrutatus est* 12
autem à seniore incipiens, donec venit ad iuniorem:
& inuenit scyphum in sacco Beniamin. * *Et di-* 13
ruperunt vestimenta sua, & imposuerunt vnus-
quisque saccum suum super asinum suum, & reuersi
sunt in ciuitatem.
Ingressus est autem Iudas & fratres eius ad Io- 14
seph, adhuc illo existente illic. & ceciderunt coram
illo super terram. * *Dixit autem illis Ioseph:* 15
Quid rem hanc fecistis? non scitis quòd augurio au-
gurabitur homo, qualis ego? * *Dixit autem Iudas:* 16
Quid respondebimus domino, aut quid loquemur,
aut quid iustificabimur? at Deus inuenit iniquitatẽ
seruorum tuorum. ecce sumus serui domino nostro, et
nos, & apud quem inuentus est scyphus. * *Dixit au-* 17
tem Ioseph: Ne mihi sit facere verbum istud. homo
apud quem inuentus est scyphus, ille erit meus ser-
uus: vos autem ascendite cum salute ad patrẽ vestrũ.
* *Appropinquans autem ei Iudas, dixit: Oro, dñe,* 18
loquatur seruus tuus verba coram te, et ne irascaris
seruo tuo, quia tu es post Pharaonẽ, dñe. * *Tu interro-* 19
gasti seruos tuos, dicẽs, Si habetis patrẽ aut fratrem?

4 * ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέσχον μακράν.
καὶ ἰωσὴφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἀναστὰς ἐπιδίωξον
ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταλήψῃ αὐτοὺς, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς,
τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ καλῶν;
5 * ἱνατί ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; οὐ τοῦτό ἐστιν
ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐ-
τῷ. πονηρὰ συνετελέσαθε ἃ πεποιήκατε.
6 * εὑρὼν δὲ αὐτοὺς, εἶπεν αὐτοῖς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
7 * οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, ἱνατί λαλεῖ ὁ κύριος κατὰ τὰ ῥήματα
ταῦτα; μὴ γένοιτο τοῖς παισί σου ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο.
8 * εἰ τὸ μὲν ἀργύριον, ὃ εὕρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν,
ἀπεστρέψαμεν πρός σε ἐκ γῆς χαναὰν, πῶς ἂν κλέψαιμεν
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον ἢ χρυσίον;
9 * παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ τῶν παίδων σου, ἀποθνησκέτω·
καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα τῷ κυρίῳ ἡμῶν παῖδες.
10 * ὁ δὲ εἶπεν, καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως ἔσται· παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρε-
θῇ τὸ κόνδυ, ἔσται μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε καθαροί.
11 * καὶ ἔσπευσαν, καὶ καθεῖλαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐ-
τοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἤνοιξεν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ.
12 * ἠρεύνησε δὲ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀρξάμενος, ἕως ἦλθεν ἐπὶ
τὸν νεώτερον· καὶ εὗρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τοῦ βενιαμίν.
13 * καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν
μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν
14 πόλιν. * εἰσῆλθε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς ἰω-
σὴφ, ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐκεῖ. καὶ ἔπεσαν ἐναντίον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
15 γῆν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, τί τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐποιή-
σατε; οὐκ οἴδατε, ὅτι οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται ὁ ἄνθρωπος, οἷος
16 ἐγώ; * εἶπε δὲ ἰούδας, τί ἀντεροῦμεν τῷ κυρίῳ, ἢ τί λα-
λήσωμεν, ἢ τί δικαιωθῶμεν, ὁ δὲ θεὸς εὗρεν τὴν ἀδικίαν τῶν
παίδων σου. ἰδοὺ ἐσμὲν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς, καὶ
παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ.
17 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ, μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὁ
ἄνθρωπος παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς· ὑμεῖς
δὲ ἀνάβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν.
18 * ἐγγίσας δὲ αὐτῷ ἰούδας, εἶπεν, δέομαι κύριε, λαλη-
σάτω ὁ παῖς σου ῥήματα ἐναντίον σου, καὶ μὴ θυμωθῇς τῷ
παιδί σου, ὅτι σὺ εἶ μετὰ φαραὼ κύριε.
19 * σὺ ἠρώτησας τοὺς παῖδάς σου, λέγων, εἰ ἔχετε πατέρα,
ἢ ἀδελφόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Illi egressi sunt de ciuitate; non longè abierant. & Ioseph dixit dispensatori domus suæ, Surge, sequere post viros; & apprehendes eos, & dices eis:
Quare reddidistis malum pro bono? 5 Nónne hic calix erat quo bibebat dominus meus? & ipse quærens quæsiuit eum: malam
rem fecistis. 6 Apprehenditque eos; & locutus est cum eis verba hæc. 7 Et dixerunt ei: Quare loquitur dominus no-
ster talia verba? absit à seruis tuis facere hanc rem. 8 Ecce argentum quod inuenimus in ore saccorum nostrorum retulimus ad te
de terra Chanaan: quomodo ergo furati essemus de domo domini tui vasa argentea aut vasa aurea? 9 Apud quemcunque de seruis
tuis fuerit inuentus scyphus, moriatur: nos quoque erimus serui domino nostro. 10 Et dixit: Etiam nunc iuxta sermones vestros ita est;
apud quemcunque fuerit inuentus, erit mihi seruus; vos autem eritis innoxij. 11 Et festinauerunt, & deposuerunt vnusquisque saccum
suum in terra, & aperuit vnusquisque saccum suum. 12 Et scrutatus est: in maiore incœpit, & in minore perfecit; & inuentus est
scyphus in sacco Beniamin. 13 Et sciderunt vestimenta sua: & onerauerunt vnusquisque asinum suum, & reuersi sunt in ciuita-
tem. 14 Et ingressus est Iudas & fratres eius in domum Ioseph; & ipse adhuc erat ibi. & corruerunt coram eo in terram.
15 Dixitque eis Ioseph. Quid est hoc quod fecistis? nesciebatis quòd inuestigans inuestigaret vir sicut ego? 16 Dixitque Iudas:
Quid dicemus domino meo, quid loquemur, aut quo iustificabimur? A facie enim Dei inuentum est peccatum seruorum tuorum. ecce sumus serui
domino meo, tam nos quàm ille in cuius manu inuentus est scyphus. 17 Et ait: Absit à me hoc facere. vir in cuius manu inuentus est
scyphus, erit mihi seruus: vos autem ascendite in pace ad patrem vestrum. 18 Et accessit ad eum Iudas, & ait: Obsecro, domine mi,
vt loquatur nunc seruus tuus verbum coram domino meo; & non irascatur furor tuus super seruum tuum; quoniam talis es tu sicut Pharao.
19 Dominus meus interrogauit seruos suos, dicens: Num habetis patrem aut fratrem?

20 * ונאמר אל-אדני יש-לנו אב זקן וילד זקנים
קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו:
21 * ותאמר אל-עבדיך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו:
22 * ונאמר אל-אדני לא-יוכל הנער לעזב את-אביו
23 ועזב את-אביו ומת: * ותאמר אל-עבדיך אם-לא
ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני:
24 * ויהי כי עלינו אל-עבדך אבי ונגד-לו את דברי
25 אדני: * ויאמר אבינו שבו שברו-לנו מעט-אכל:
26 * ונאמר לא נוכל לרדת אם-יש אחינו הקטן אתנו
וירדנו כי-לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן
27 איננו אתנו: * ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם
28 כי שנים ילדה-לי אשתי: * ויצא האחד מאתי ואמר
29 אך טרף טרף ולא ראיתיו עד-הנה: * ולקחתם
גם-את-זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את-שיבתי
30 ברעה שאלה: * ועתה כבאי אל-עבדך אבי והנער
31 איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו: * והיה כראותו
כי-אין הנער ומת והורידו עבדיך את-שיבת עבדך
32 אבינו ביגון שאלה: * כי עבדך ערב את-הנער מעם
אבי לאמר אם-לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל-
33 הימים: * ועתה ישב-נא עבדך תחת הנער עבד
34 לאדני והנער יעל עם-אחיו: * כי-איך אעלה אל-
אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא
את-אבי:

מה

1 * ולא-יכל
יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו
כל-איש מעלי ולא-עמד איש אתו בהתודע יוסף
2 אל-אחיו: * ויתן את-קלו בבכי וישמעו מצרים
3 וישמע בית פרעה: * ויאמר יוסף אל-אחיו אני
יוסף העוד אבי חי ולא-יכלו אחיו לענות אתו כי
נבהלו מפניו:

20 * Et nos reſpondimus tibi domino meo: Eſt
nobis pater ſenex, & puer paruulus qui in ſe-
nectute illius natus eſt, cuius vterinus frater
eſt mortuꝰ, & ipsũ ſolũ habet mater ſua: pater
21 verò tenerè diligit eũ. * Dixiſtiq́ue ſeruis tuis:
Adducite eum ad me, & ponã oculos meos ſu
22 per illum. * Suggeſſimus tibi dño meo: Nõ po
teſt puer relinquere patrẽ ſuum. ſi enim illum
23 dimiſerit, morietur. * Et dixiſti ſeruis tuis: Niſi
E venerit frater veſter minimus vobiſcũ, nõ vi-
24 debitis amplius faciẽ meam. * Cùm ergo aſcen
diſſemus ad famulũ tuum patrem noſtrum,
narrauimus ei omnia quæ locutus eſt dominꝰ
25 meus. * Et dixit pater noſter, Reuertimini, &
26 emite nobis parum tritici. * Cui diximus: Nõ
poſſumus ire. ſi frater noſter minimus deſcen-
derit nobiſcũ, proficiſcemur ſimul: alioquin
illo abſente, non audemus videre faciem viri.
27 * At ille reſpondit: Vos ſcitis quòd duos ge-
28 nuerit mihi vxor mea: * Egreſſus eſt vnus, &
F dixiſtis, Beſtia deuorauit eum: & huc vſque
29 non comparet. * Si tuleritis & iſtum, & ali-
quid ei in via cõtigerit, deducetis canos meos
30 cum mœrore ad inferos. * Igitur ſi intrauero
ad ſeruum tuum patrem noſtrum, & puer de-
fuerit, (cùm anima illius ex huius anima de-
31 pendeat) * Videritq́; eum non eſſe nobiſcũ, mo
rietur. & deducent famuli tui canos eius cum
32 dolore ad inferos. * Ego ꝓpriè ſeruus tuus ſum;
ꝗ in meã hũc recepi fidẽ, & ſpopõdi dicẽs, Niſi
G reduxero eum, peccati reus ero in patrẽ oĩ tẽ-
33 pore. * Manebo itaq; ſeruus tuus pro puero in
miniſterio dñi mei, & puer aſcendat cũ fratri-
34 bus ſuis. * Non enĩ poſſum redire ad patrẽ ab-
ſente puero; ne calamitatis, quę oppreſſura eſt
patrem meum, teſtis aſſiſtam. CAP. XLV.

1 NOn ſe poterat vltrà cohibere Ioſeph, mul
A tis corã aſtantibus. vnde pręcepit vt egre
derẽtur cũcti foras, & nullus intereſſet alienus
2 agnitioni mutuę. * Eleuauitq́; vocem cum fle-
tu: quam audierunt Ægyptij, omniſq́; domus
3 Pharaonis. * Et dixit fratribus ſuis: Ego ſum Io
ſeph. adhuc pater meus viuit? Non poterant
reſpondere fratres, nimio terrore perterriti.

תרגום אונקלוס

10 ואמרנא לרבוני אית לנא אבא סבא ובר סיבתין זעיר ואחוהי מית ואשתאר הוא בלחודוהי לאמיה ואבוהי רחים ליה: 21 ואמרת
לעבדך אחתוהי לותי ואשוי עיני עלוהי: 22 ואמרנא לרבוני לא יכול עולימא למשבק ית אבוהי ואם ישבוק ית אבוהי וימות: 23 ואמרת
לעבדך אם לא יחת אחוכון זעירא עמכון לא תוספון למחזי אפי: 24 והוה כד סליקנא לות עבדך אבא וחוינא ליה ית פתגמי רבוני:
25 ואמר אבונא תובו זבנו לנא זעיר עיבורא: 26 ואמרנא לא ניכל למיחת אם אית אחונא זעירא עמנא וניחות ארי לא ניכל למחזי אפי
גברא ואחונא זעירא ליתוהי עמנא: 27 ואמר עבדך אבא לנא אתון ידעתון ארי תרין ילידת לי אתתי: 28 ונפק חד מלותי ואמרית ברם
מקטל קטיל ולא חזיתיה עד כען: 29 ותדברון אף ית דין מן קדמי ויערעיניה מותא ותחתון ית סיבתי בבשתא לשאול: 30 וכען כמיתי
לות עבדך אבא ועולימא ליתוהי עמנא ונפשיה חביבה ליה כנפשיה: 31 ויהא כד יחזי ארי ליה עולימא וימות ויחתון עבדך ית שיבת עבדך
אבונא בדוונא לשאול: 32 ארי עבדך מערב בעולימא מן אבא למימר אם לא איתיניה לך ואהי חטי לאבא כל יומיא: 33 וכען יתיב כען
עבדך תחות עולימא עבדא לרבוני ועולימא יסק עם אחוהי: 34 ארי אכדין איסק לות אבא ועולימא ליתוהי עמי דילמא אחזי בבשתא דתשכח
ית אבא:

מה

1 ולא יכיל יוסף לאתחסנא לכל דקיימין עלוהי וקרא אפיקו כל
אנש מלותי ולא קם אנש עמיה כד אתידע יוסף עם אחוהי: 2 ויהב ית קליה בבכיתא ושמעו מצראי ושמע בית פרעה: 3 ואמר יוסף
לאחוהי אנא יוסף העד כען אבא קיים ולא יכילו אחוהי לאתבא יתיה פתגם ארי אתבהילו מן קדמוהי:

*Et diximus dño: Est nobis pater senior, et puer se- 20
nectutis iunior illi, & frater eius mortuus est; ipse
autē solus relictus est matri suæ: at pater eū dilexit.
*Dixisti autē seruis tuis: Adducite eū ad me, & cu- 21
rā habebo illius. *Et diximus domino meo: Nō pote- 22
rit puer relinquere patrem suum: si autem reliquerit
patrem, morietur. *Tu autem dixisti seruis tuis: Si 23
non descenderit frater vester iunior vobiscum, non
adiicietis videre faciem meam.
*Factum est autem quando ascendimus ad ser- 24
uum tuum patrem nostrum, nunciauimus ei verba
domini nostri. *Dixit autem pater noster; Ite 25
rursum, emite nobis paucas escas. *Nos au- 26
tem diximus: Non poterimus descendere. sed si qui-
dem frater noster iunior descenderit nobiscum, de-
scendemus. non enim poterimus videre faciem ho-
minis, fratre nostro iuniore non existente nobiscum.
*Dixit autem seruus tuus pater noster ad nos: 27
Vos scitis, quia duos peperit mihi vxor: *Et 28
egressus est vnus à me; & dixistis, quia à bestia de-
uoratus est: & non vidi eum vsque nunc. *Si 29
ergo tuleritis & hunc ex facie mea, & acciderit ei
languor in via, & deducetis meam senectutem cum
tristitia ad inferos. *Nunc ergo si intrauero 30
ad seruum tuum patrem autē nostrum, & puer non
fuerit nobiscum; at anima illius pendet ex anima hu
ius. *Et erit cùm viderit ipse non existentem pue- 31
rum nobiscum, morietur. & deducent serui tui se-
nectutem serui tui patris autem nostri, cum tristitia
ad inferos. *Et enim seruus tuus suscepit puerum 32
à patre meo, dicens: Si non adduxero illum ad te, pec
cans ero erga patrem omnibus diebus. *Nunc 33
ergo manebo tibi seruus pro puero, domesticus do-
mini mei: at puer ascendat cum fratribus suis.
*Quomodo enim ascendam ad patrem, puero non 34
existente nobiscum? vt non videam mala, quæ in-
uenient patrem meum.

CAP. XLV.

ET non potuit Joseph tolerare omnes astātes ei. sed 1
dixit: Emittite omnes à me. & non astitit nullus
Ioseph, quando notus factus est fratribus suis. *Et 2
misit vocē cum fletu. audierunt autē omnes Ægyptij,
et audibile fuit in domū Pharaonis. *Dixit autē Io- 3
seph ad fratres suos: Ego sū Joseph. adhuc pater me⁹
viuit? et nō poterāt frēs ei⁹ rñdere ei. turbati sūt enī.

20 *καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ, ἔστιν ἡμῖν πατὴρ πρεσβύτερος, καὶ
παιδίον γήρως νεώτερον αὐτῷ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν,
αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸν
21 ἠγάπησεν. *εἶπας δὲ τοῖς παισί σου, καταγάγετε αὐτὸν πρός με,
22 καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. *καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ μου· οὐ δυνή-
σεται τὸ παιδίον καταλιπεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἐὰν δὲ καταλίπῃ
23 τὸν πατέρα, ἀποθανεῖται. *σὺ δὲ εἶπας τοῖς παισί σου, ἐὰν μὴ
καταβῇ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ᾽ ὑμῶν, οὐ προσθήσε-
24 σθε ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. *ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἀνέβημεν πρὸς τὸν
παῖδά σου πατέρα ἡμῶν, ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα τοῦ κυ
25 ρίου ἡμῶν. *εἶπε δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν, βαδίσατε πάλιν, ἀγορά-
26 σατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. *ἡμεῖς δὲ εἴπαμεν, οὐ δυνησόμε-
θα καταβῆναι. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος κατα-
βαίνῃ μεθ᾽ ἡμῶν, καταβησόμεθα. οὐ γὰρ δυνησόμεθα ἰδεῖν τὸ πρό
σωπον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ νεωτέρου μὴ ὄντος μεθ᾽ ἡ-
27 μῶν. *εἶπε δὲ ὁ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, ὑμεῖς γι-
28 νώσκετε, ὅτι δύο ἔτεκέ μοι ἡ γυνή. *καὶ ἐξῆλθεν ὁ εἷς ἀπ᾽ ἐμοῦ,
καὶ εἴπατε, ὅτι θηριόβρωτος γέγονεν, καὶ οὐκ εἶδον αὐτὸν ἄχρι
29 νῦν. *ἐὰν οὖν λάβητε καὶ τοῦτον ἐκ προσώπου μου, καὶ συμ-
βῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ
30 λύπης εἰς ᾅδου. *νῦν οὖν ἐὰν εἰσπορεύωμαι εἰς τὸν παῖδά σου,
πατέρα δὲ ἡμῶν, καὶ τὸ παιδίον μὴ ᾖ μεθ᾽ ἡμῶν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐ-
31 τοῦ ἐκκρέμαται ἐκ τῆς ψυχῆς τούτου· *καὶ ἔσται ἐν τῷ ἰ-
δεῖν αὐτὸν μὴ ὂν τὸ παιδίον μεθ᾽ ἡμῶν, τελευτήσει. καὶ κατά-
ξουσιν οἱ παῖδές σου τὸ γῆρας τοῦ παιδός σου, πατρὸς δὲ ἡμῶν, μετὰ
32 λύπης εἰς ᾅδου. *ὁ γὰρ παῖς σου ἐκδέδεκται τὸ παιδίον παρὰ
τοῦ πατρός μου, λέγων, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε, ἡμαρτη-
33 κὼς ἔσομαι πρὸς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας. *νῦν οὖν πα-
ραμενῶ σοι παῖς ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου μου. τὸ δὲ
34 παιδίον ἀναβήτω μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. *πῶς γὰρ ἀναβή-
σομαι πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ παιδίου μὴ ὄντος μεθ᾽ ἡμῶν; ἵνα
μὴ ἴδω τὰ κακά, ἃ εὑρήσει τὸν πατέρα μου.

με´.

1 *Καὶ οὐκ ἠδύνατο ἰωσὴφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν παρεστηκό-
των αὐτῷ. ἀλλ᾽ εἶπεν, ἐξαποστείλατε πάντας ἀπ᾽ ἐμοῦ. καὶ οὐ πα-
ρειστήκει οὐδεὶς τῷ ἰωσὴφ ἡνίκα ἀνεγνωρίζετο τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
2 *καὶ ἀφῆκε φωνὴν μετὰ κλαυθμοῦ. ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ αἰγύ-
3 πτιοι, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον φαραώ. *εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐγώ εἰμι ἰωσήφ, ἔτι ὁ πατήρ μου ζῇ; καὶ οὐκ
ἠδύναντο οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀποκριθῆναι αὐτῷ, ἐταράχθησαν γάρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et diximus domino meo: Est nobis pater senex, & filius senectutis paruulus: frater autem eius mortuus est, & remansit solus ipse matri suæ; & pater eius dilexit eum. 21 Et dixisti seruis tuis: Deducite eum ad me, & ponam oculum meum super eum. 22 Diximusque domino meo, Non potest puer relinquere patrem suum: si autem reliquerit patrem suum, morietur. 23 Et dixisti seruis tuis: Non videatis vltrà faciem meam, si non descenderit frater vester minimus vobiscum. 24 Et factum est cùm ascendimus ad seruum tuum patrem nostrum, narrauimus ei verba domini mei. 25 Dixitque pater noster: Reuertimini, emite nobis modicum frumenti. 26 Et diximus: Non possumus descendere: si ierit frater noster minimus nobiscum, descendemus; quoniam non possumus videre faciem viri, si frater noster minimus non ierit nobiscum. 27 Dixitque nobis pater noster seruus tuus: Vos scitis quia duos peperit mihi vxor mea: 28 Egressusque est vnus à me, & dixi, occisione occisus est, & non vidi eum vsque in præsens. 29 Et si tuleritis hunc à facie mea, & acciderit ei mors, deducetis caniciem meam cum afflictione ad inferos. 30 Et nunc cùm venero ad seruum tuum patrem meum, & puer non redierit nobiscum; & anima eius est ei dilecta, quasi anima sua. 31 Cúmque viderit quòd puer non est nobiscum, morietur, & deducent serui tui caniciem patris nostri serui tui cum mœrore ad inferos. 32 Seruus enim tuus spopondit pro puero apud patrem meum, dicens: Si non reduxero eum tibi, eroque peccati reus in patrem meum omnibus diebus. 33 Et nunc maneat, obsecro, seruus tuus pro puero in seruitute domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis. 34 Quomodo potero ascendere ad patrem meum, puero non existente mecum? ne videam malum quod inueniet patrem meum.

CAP. XLV.

ET non poterat Ioseph sustinere omnes existentes apud eum: & clamauit, Educite omnes homines à me. & nullus stetit cum eo, quando agnitus est Ioseph à fratribus suis. 2 Et leuauit vocem suam cum fletu, & audierunt Ægyptij, audiuitque domus Pharaonis. 3 Dixitque Ioseph fratribus suis: Ego sum Ioseph, nunquid adhuc pater meus viuit? Et non poterant fratres eius respondere ei verbum; quoniam turbati erant coram eo.

4 ויאמר יוסף אל־אחיו גשו־נא אלי ויגשו ויאמר
אני יוסף אחיכם אשר־מכרתם אתי מצרימה:
5 ועתה אל־תעצבו ואל־יחר בעיניכם כי־מכרתם
אתי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם:
6 כי־זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש
7 שנים אשר אין־חריש וקציר: וישלחני אלהים
לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות
8 לכם לפליטה גדלה: ועתה לא־אתם
שלחתם אתי הנה כי האלהים וישימני לאב
לפרעה ולאדון לכל־ביתו ומשל בכל־ארץ מצרים:
9 מהרו ועלו אל־אבי ואמרתם אליו כה אמר
בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל־מצרים רדה
10 אלי אל־תעמד: וישבת בארץ־גשן והיית
קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך וצאנך ובקרך וכל־
11 אשר־לך: וכלכלתי אתך שם כי־עוד חמש
שנים רעב פן־תורש אתה וביתך וכל־אשר־לך:
12 והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי־פי המדבר
13 אליכם: והגדתם לאבי את־כל־כבודי במצרים
ואת כל־אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את־אבי
14 הנה: ויפל על־צוארי בנימן־אחיו ויבך ובנימן
15 בכה על־צואריו: וינשק לכל־אחיו ויבך עלהם
16 ואחרי כן דברו אחיו אתו: והקל נשמע בית פרעה
לאמר באו אחי יוסף וייטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו:
17 ויאמר פרעה אל־יוסף אמר אל־אחיך זאת עשו
טענו את־בעירכם ולכו־באו ארצה כנען:
18 וקחו את־אביכם ואת־בתיכם ובאו אלי
ואתנה לכם את־טוב ארץ מצרים ואכלו את־חלב
19 הארץ: ואתה צויתה זאת עשו קחו־לכם מארץ
מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם
את־אביכם ובאתם:

4 * Ad quos ille clementer: Accedite,inquit,
ad me.& cùm acceſſiſſent propè: Ego ſum,ait,
Ioſeph frater veſter, quem vẽdidiſtis in Ægy-
5 ptum. * Nolite pauere: neq; vobis durum
eſſe videatur, ꝙ vendidiſtis me in his regio-
nibus. pro ſalute enim veſtra miſit me Deus
6 ante vos in Ægyptum. * Biennium eſt enim
B quòd cœpit fames in terra eſſe: & adhuc quin
que anni reſtant, quibus nec arari poterit nec
7 meti. * Præmiſitque me Deus,vt reſeruemini
ſuper terram,& eſcas ad viuẽdum habere poſ-
8 ſitis. * Non veſtro conſilio,ſed Dei voluntate
huc miſſus ſum; qui fecit me quaſi patrẽ Pha-
raonis, & dominum vniuerſæ domus eius,ac
9 principem in omni terra Ægypti. * Feſtinate,
& aſcendite ad patrem meũ;& dicetis ei: Hęc
C mandat filius tuus Ioſeph: Deus fecit me do-
minum vniuerſæ terræ Ægypti. deſcende ad
10 me,ne moreris. * Et habitabis in terra Geſſem.
eriſq́ue iuxta me tu,& filij tui, & filij filiorum
tuorum;oues tuæ, & armenta tua,& vniuerſa
11 quæ poſsides: * Ibiq́; te paſcam.Adhuc enim
quinque anni reſidui ſunt famis: ne & tu pe-
reas,& omnis domus tua,& omnia quę poſsi-
12 des. * En oculi veſtri, & oculi fratris mei Bẽia-
13 min,vidẽt ꝙ os meum loquatur ad vos. * Nun
ciate patri meo vniuerſam gloriã meã,& cun-
D cta quę vidiſtis in Ægypto.feſtinate,& addu-
14 cite eũ ad me. * Cũq́; amplexatus cecidiſſet in
collũ Bẽiamin fratris ſui,fleuit;illo quoq; ſimi
15 liter flente ſup collũ eius. * Oſculatúſq; eſt Io-
ſeph omnes fratres ſuos, & plorauit ſuper ſin-
16 gulos.póſtq; auſi ſunt loqui ad eũ. * Audituq;
eſt & celebri ſermone vulgatũ ĩ aula regis,Ve-
nerũt fratres Ioſeph.& gauiſus eſt Pharao atq;
17 omnis familia ei⁹. * Dixitq; ad Ioſeph,vt impe
raret fratribus ſuis,dicens: Onerantes iumẽta,
18 ite in terram Chanaan: * Et tollite indè patrem
veſtrum & cognationem, & venite ad me: &
ego dabo vobis oĩa bona Ægypti, vt comeda
19 tis medullã terræ. * Præcipe etiam vt tollant
plauſtra de terra Ægypti,ad ſubuectionẽ par-
uulorum ſuorũ ac coniugũ. & dicito: Tollite
patrem veſtrũ: & properate q̃ citius venıẽtes.

תרגום אונקלוס

4 ואמר יוסף לאחוהי קריבו כען לותי וקריבו ואמר אנא יוסף אחוכון דזבנתון יתי למצרים: 5 וכען לא תתנססון ולא יתקוף בעיניכון
דזבנתון יתי הכא ארי לקיימא שלחני יי קדמיכון: 6 ארי דנן תרתין שנין כפנא בגו ארעא ועוד חמש שנין דלית זרועה וחצדא:
7 ושלחני יי קדמיכון לשואה לכון שארה בארעא ולקיימא לכון לשיזבא רבא: 8 וכען לא אתון שלחתון יתי הכא אלהין מן קדם
יי ושויני לאבא לפרעה ולרבון לכל אנש ביתיה ושליט בכל ארעא דמצרים: 9 אוחו וסקו לות אבא ותימרון ליה כדנן אמר ברך
יוסף שויני יי לרבון לכל מצראי חות לותי לא תתעכב: 10 ותיתיב בארעא דגשן ותהי קריב לי את ובנך ובני בנך ועאנך ותורך וכל
דילך: 11 ואיזון יתך תמן ארי עוד חמש שנין כפנא דילמא תתמסכן את ואנש ביתך וכל דילך: 12 והא עיניכון חזן
ועיני אחי בנימין ארי בלישנכון אנא ממליל עמכון: 13 ותחוון לאבא ית כל יקרי במצרים וית כל דחזיתון ותוחון ותחתון ית
אבא הכא: 14 ונפל על צוארי בנימין אחוהי ובכא ובנימין בכא על צואריה: 15 ונשיק לכל אחוהי ובכא עליהון
ובתר כן מלילו אחוהי עמיה: 16 וקלא אשתמע בית פרעה למימר אתו אחוהי דיוסף ושפר בעיני פרעה ובעיני עבדוהי:
17 ואמר פרעה ליוסף אמר לאחך דא עבידו טעונו ית בעירכון ואזילו אובילו לארעא דכנען: 18 ודברו ית אבוכון וית אנש
בתיכון ואתו לותי ואתן לכון ית שפר ארעא דמצרים ותיכלון ית טובא דארעא: 19 ואת מתפקיד דא עבידו סיבו לכון מארעא
דמצרים עגלן לטפליכון ולנשיכון ותטלון ית אבוכון ותיתון:

*Dixit autem Joseph ad fratres suos: Appro- 4
pinquate ad me. & appropinquarunt. & ait: Ego
sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ae-
gyptum. *Nunc ergo ne contristemini: neque 5
durum videatur vobis, quòd vendidistis me huc.
in enim vitam misit me Deus ante vos.
*Hic enim secundus annus fames super terram: 6
& adhuc reliqui quinque anni, in quibus non erit
aratio, neque messis. *Misit enim me Deus 7
ante vos, vt relinquerentur vobis reliquiæ super
terram, & enutrire vobis reliquias magnas.
*Nunc ergo non vos me misistis huc, sed Deus: 8
& fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum
totius domus eius, & principem totius terræ Ægy-
pti. *Festinantes igitur ascendite ad patrem 9
meum, & dicite ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph:
Fecit me Deus dominum totius terræ Ægypti: des-
cende ergo ad me, & non moreris. *Et ha- 10
bitabis in terra Gesem: & eris iuxta me tu, & fi-
lij tui, & filij filiorum tuorum; oues tuæ, & boues
tuæ, & quæcunque tibi sunt. *Et pascam 11
te ibi. adhuc enim quinque anni famis: vt non de-
learis tu, & filij tui, & omnis substantia tua: ec-
ce oculi vestri vident: *Et oculi Beniamin 12
fratris mei; quia os meum loquens ad vos.
*Nunciate ergo patri meo omnem gloriam meam 13
in Ægypto: & quæcunque vidistis. & festinan-
tes deducite patrem meum huc. *Et ca- 14
dens super collum Beniamin fratris sui, fleuit super
eum. & Beniamin fleuit super collum eius.
*Et osculatus omnes fratres suos, fleuit super 15
eos. & post hæc locuti sunt fratres eius ad eum.
*Et diuulgata est vox in domum Pharaonis, 16
dicentes: Venerunt fratres Joseph. gauisus est au-
tem Pharao, & familia eius.
*Dixit autem Pharao Joseph: Dic fratribus 17
tuis: Hoc facite: Implete vehicula vestra tritico,
& abite in terram Chanaan. *Et assu- 18
mentes patrem vestrum, & substantias vestras,
venite ad me: et dabo vobis ex omnibus bonis Ae-
gypti. & comedetis medullam terræ. *Tu au- 19
tem præcipe hæc; accipere ipsos currus ex terra Ae-
gypti filiis vestris, & vxoribus: & assumentes
patrem vestrum, aduenite.

4 *εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐγγίσατε πρός
με· καὶ ἤγγισαν. καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ὑ-
5 μῶν, ὃν ἀπέδοσθε εἰς αἴγυπτον. *νῦν οὖν μὴ λυπεῖσθε,
μὴ δὲ σκληρὸν φανήτω ὑμῖν, ὅτι ἀπέδοσθέ με ὧδε· εἰς γὰρ
6 ζωὴν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν. *τοῦτο
γὰρ δεύτερον ἔτος λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔτι λοιπὰ πέντε
7 ἔτη, ἐν οἷς οὐκ ἔσται ἀροτρίασις, οὐδὲ ἀμητός. *ἀπέστειλε
γάρ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι ὑμῖν κατά-
λειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκθρέψαι ὑμῖν κατάλειψιν με-
8 γάλην. *νῦν οὖν οὐχ ὑμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, ἀλλ'
ὁ θεός. καὶ ἐποίησέ με ὡς πατέρα φαραώ, καὶ κύριον παντὸς
9 τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης γῆς αἰγύπτου. *σπεύ-
σαντες οὖν ἀνάβητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἴπατε αὐτῷ,
τάδε λέγει υἱός σου ἰωσήφ· ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης τῆς
γῆς αἰγύπτου, κατάβηθι οὖν πρός με, καὶ μὴ μείνῃς.
10 *καὶ κατοικήσεις ἐν γῇ γεσέμ· καὶ ἔσῃ ἐγγύς μου σὺ καὶ οἱ
υἱοί σου, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου, καὶ οἱ βόες σου, καὶ
11 ὅσα σοι ἐστίν. *καὶ ἐκθρέψω σε ἐκεῖ. ἔτι γὰρ πέντε ἔτη λι-
μός· ἵνα μὴ ἐκτριβῇς σὺ καὶ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχον-
12 τά σου, ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσιν. *καὶ οἱ
ὀφθαλμοὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι τὸ στόμα μου τὸ
13 λαλοῦν πρὸς ὑμᾶς. *ἀπαγγείλατε οὖν τῷ πατρί μου
πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ καὶ ὅσα εἴδετε. καὶ τα-
14 χύναντες καταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε. *καὶ ἐπι-
πεσὼν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔ-
κλαυσεν ἐπ' αὐτῷ. καὶ βενιαμὶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ τραχή-
15 λῳ αὐτοῦ. *καὶ καταφιλήσας πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
16 τοῦ πρὸς αὐτόν. *καὶ διεβοήθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραώ,
λέγοντες, ἥκασιν οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη δὲ φαραώ, καὶ
17 ἡ θεραπεία αὐτοῦ. *εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, εἶπον
τοῖς ἀδελφοῖς σου, τοῦτο ποιήσατε, γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑ-
18 μῶν σίτου, καὶ ἀπέλθετε εἰς γῆν χαναάν. *καὶ παρα-
λαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἥκατε
πρός με. καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου· καὶ φά-
19 γεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. *σὺ δὲ ἔντειλαι ταῦτα,
λαβεῖν αὐτοὺς ἁμάξας ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑ-
μῶν, καὶ ταῖς γυναιξίν. καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν,
παραγίνεσθε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Dixitque Ioseph fratribus suis: Accedite nunc ad me: & accesserunt. & ait: Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum.
5 Et nunc nolite contristari: neque displiceat in oculis vestris, quòd vendidistis me huc: quoniam in sustentationem misit me Dominus ante vos.
6 Quoniam duo anni famis sunt transacti in medio terræ: & adhuc quinque anni remanent, in quibus non erit seminatio nec messis.
7 Et misit me Deus ante vos, vt poneret vobis reliquias in terra; & vt sustentaret vos liberatione magna.
8 Et nunc non vos misistis me huc; sed à Deo missus sum: & posuit me in patrem Pharaonis, & in dominum omnibus viris domus suæ, & dominatorem in vniuersa terra Ægypti.
9 Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph: Posuit me Deus in dominum omnibus Ægyptiis. descende ad me, ne moreris.
10 Habitabisque in terra Gesen: & eris iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, & oues tuæ, & boues tui, & vniuersa quæ habes.
11 Et nutriam te ibi: quoniam adhuc quinque anni restant famis: ne fortè penuriam patiaris tu, & viri domus tuæ, & vniuersa quæ habes.
12 Et ecce oculi vestri vident, & oculi fratris mei Beniamin, quòd vestra lingua ego loquor vobiscum.
13 Et nunciabitis patri meo vniuersam gloriam meam, quam habeo in Ægypto, & omnia quæ vidistis: festinabitisque, & deducetis patrem meum huc.
14 Et ruit super ceruicem Beniamin fratris sui, & fleuit. Beniamin quoque fleuit super ceruicem eius.
15 Et osculatus est omnes fratres suos, & fleuit super eos: & posteà locuti sunt fratres eius cum eo.
16 Et rumor auditus est in domo Pharaonis, dicendo: Venerunt fratres Ioseph. & placuit in oculis Pharaonis, & in oculis seruorum eius.
17 Dixitque Pharao ad Ioseph: Dic fratribus tuis, Hoc facite: onerate iumenta vestra: & ite, & afferte in terram Chanaan.
18 Et tollite patrem vestrum, & homines domus vestræ, & venite ad me; & dabo vobis optimam terram Ægypti; & comedetis bona terræ.
19 Tu autem præcipe eis, Hoc facite: tollite vobis de terra Ægypti currus familiæ vestræ & vxoribus vestris: & tollite patrem vestrũ, & venite.

20 * ועינכם אל־תחס על־כליכם כי־טוב כל־ארץ
21 מצרים לכם הוא ׃ * ויעשו־כן בני ישראל ויתן להם
יוסף עגלות על־פי פרעה ויתן להם צדה לדרך ׃
22 * לכלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימן נתן שלש
23 מאות כסף וחמש חלפת שמלת ׃ * ולאביו שלח
כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת
24 נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך ׃ * וישלח את־
25 אחיו וילכו ויאמר אלהם אל־תרגזו בדרך ׃ * ויעלו
26 ממצרים ויבאו ארץ כנען אל־יעקב אביהם ׃ * ויגדו
לו לאמר עוד יוסף חי וכי־הוא משל בכל־ארץ מצרים
27 ויפג לבו כי לא־האמין להם ׃ * וידברו אליו את
כל־דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את־העגלות
אשר־שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם ׃
28 * ויאמר ישראל רב עוד־יוסף בני חי אלכה ואראנו
בטרם אמות ׃

מו

1 * ויסע ישראל וכל־אשר־לו ויבא בארה שבע
2 ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק ׃ * ויאמר אלהים
לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב יעקב ויאמר
3 הנני ׃ * ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל־תירא
4 מרדה מצרימה כי־לגוי גדול אשימך שם ׃ * אנכי
ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם־עלה ויוסף ישית
5 ידו על־עיניך ׃ * ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני־
ישראל את־יעקב אביהם ואת־טפם ואת־נשיהם
6 בעגלות אשר־שלח פרעה לשאת אתו ׃ * ויקחו את־
מקנהם ואת־רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו
7 מצרימה יעקב וכל־זרעו אתו ׃ * בניו ובני בניו אתו
בנתיו ובנות בניו וכל־זרעו הביא אתו מצרימה ׃
8 * ואלה שמות בני־ישראל הבאים מצרימה יעקב
ובניו בכר יעקב ראובן ׃

20 * Nec dimittatis quicquam de supellectili
E vestra;quia omnes opes Ægypti vestrę erunt.
21 * Feceruntque filij Israel,vt eis mandatum
fuerat.Quibus dedit Ioseph plaustra secūdūm
Pharaonis imperium, & cibaria in itinere.
22 * Singulis quoque proferri iussit binas sto-
las.Beniamin verò dedit trecentos argenteos,
23 cum quinque stolis optimis: *Tantundem pe
cuniæ & vestium mittēs patri suo, addens eis
asinos decem,qui subueherent ex omnibus di-
uitiis Ægypti,& totidem asinas triticum in i-
24 tinere,panesque portantes.*Dimisit ergo fra-
tres suos:& proficiscentibus,ait: Ne irascimi-
25 ni in via. *Qui ascendentes ex Ægypto,vene-
F runt in terram Chanaan ad patrem suum Ia-
26 cob. *Et nunciauerūt ei dicentes: Ioseph filius
tuus viuit: & ipse dominatur in omni terra
Ægypti.Quo audito Iacob,quasi de graui so-
27 mno euigilans, tamen non credebat eis. *Illi
econtrà referebat omnem ordinem rei.Cúm-
G que vidisset plaustra,& vniuersa quæ miserat,
28 reuixit spiritus eius: * Et ait: Sufficit mihi,si
adhuc Ioseph filius meus viuit. vadam, & vi-
debo illum antequàm moriar. CAP. XLVI.
1 PRofectusque Israel cum omnibus quæ ha-
A bebat, venit ad puteum iuramenti:& ma-
2 ctatis ibi victimis Deo patris sui Isaac: *Audi-
uit eum per visionem nocte vocātem se,& di-
centem sibi: Iacob, Iacob.cui respondit: Ecce
3 adsum. *Ait illi Deus: Ego sū fortissimus Deus
patris tui. noli timere;sed descende in Aegyp-
tum: quia in gentem magnam faciam te ibi.
4 * Ego descendā tecum illuc. & ego inde ad-
ducā te reuertentem. Ioseph quoq; ponet ma-
5 nus suas super oculos tuos. * Surrexit Iacob à
puteo iuramenti: tuleruntq; eum filij cū par-
uulis & vxoribus suis in plaustris, quæ mise-
6 rat Pharao ad portandum senem: *Et omnia
quæ possederat in terra Chanaan: venitque in
7 Aegyptum cum omni semine suo: * Filij eius
& nepotes, filiæ,& cuncta simul progenies.
8 * Hæc sunt autem nomina filiorum Israel,
B qui ingressi sunt in Aegyptum,ipse cum libe-
ris suis. Primogenitus, Ruben.

תרגום אונקלוס

10 ועינכון לא תחוס על מניכון ארי שפר כל ארעא דמצרים דלכון הוא ׃ 21 ועבדו כן בני ישראל ויהב להון יוסף עגלן על מימר
פרעה ויהב להון זודין לארחא ׃ 22 לכולהון יהב לגבר אצטלן דלבושין ולבנימין יהב תלת מאה סלעין דכסף וחמש אצטלין דלבושין ׃
ולאבוהי שלח כדא עשרה חמרין טעינין מטובא דמצרים ועשר אתנן טעינן עיבור ולחם וזודין לאבוהי לארחא ׃ 24 ושלח ית אחוהי
ואזלו ואמר להון לא תתנצון בארחא ׃ 25 וסליקו ממצרים ואתו לארעא דכנען לות יעקב אבוהון ׃ 26 וחויאו ליה למימר עד כען יוסף
קיים וארי הוא שליט בכל ארעא דמצרים והוו מליא פיגן על ליביה ארי לא הימין להון ׃ 27 ומלילו עמיה ית כל פתגמי יוסף
דמליל עמהון וחזא ית עגלתא דשלח יוסף למיטל יתיה ושרת רוח קודשא על יעקב אבוהון ׃ 28 ואמר ישראל סגי לי חדוא עד כען
יוסף ברי קיים איזל ואחזיניה עד לא אמות ׃
מו
1 ונטל ישראל וכל דיליה
ואתא לבאר שבע ונכיס נכסין לאלהיה דאבוהי יצחק ׃ 2 ואמר יוי לישראל בחזוא דליליא ואמר יעקב יעקב ואמר הא אנא ׃ 3 ואמר
אנא אל אלהא דאבוך לא תדחל מלמיחת למצרים ארי לעם סגי אשוינך תמן ׃ 4 אנא איחות עמך למצרים ואנא אסקינך אף אסקא ויוסף
ישוי ידיה על עינך ׃ 5 וקם יעקב מבירא דשבע ונטלו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית טפליהון וית נשיהון בעגלתא דשלח פרעה למיטל
יתיה ׃ 6 ודברו ית גיתיהון וית קניניהון דקנו בארעא דכנען ואתו למצרים יעקב וכל בנוהי עמיה ׃ 7 בנוהי ובני בנוהי עמיה בנתיה
ובנת בנוהי וכל בנוהי איתי עמיה למצרים ׃ 8 ואלין שמהת בני ישראל דעלו למצרים יעקב ובנוהי בכרא דיעקב ראובן ׃

* Et ne parcatis oculis supellectilibus vestris: 20
nam omnia bona Aegypti vobis erunt.
* Fecerunt autem sic filij Israel. Dedit autem 21
Ioseph eis currus secundùm dicta à Pharaone rege.
& dedit illis cibaria in viam.
* Et omnibus dedit duplices stolas. at Beniamin 22
dedit trecentos aureos, & quinque mutatorias sto-
las. * Et patri suo misit secundùm ipsa, & de- 23
cem asinos ferentes de omnibus bonis Aegypti, &
decem mulas ferentes panes patri suo in viam.
* Dimisit autem fratres suos, & abierunt. Et 24
ait illis: Ne irascamini in via. * Et ascende- 25
runt ex Aegypto, & venerunt in terram Chanaan
ad Iacob patrem suum. * Et nunciauerunt ei, 26
dicentes, Quòd filius tuus Ioseph viuit: & ipse im-
perat omni terræ Aegypti. Et stupefactus est men-
te Iacob. non enim credidit illis. * Locuti sunt au- 27
tem ei omnia quæ dicta sunt à Ioseph, quæcunque di-
xit illis. videns autem currus quos misit Ioseph, vt
assumerent illum, reuixit spiritus Iacob patris eorũ.
* Dixit autem Israel: Magnum mihi est, si adhuc 28
filius meus Ioseph viuit. abiens videbo eum ante-
quàm moriar.

CAP. XLVI.

Discedens autem Israel, & omnia sua, venit ad 1
puteum iuramenti: & sacrificauit sacrificium
Deo patris sui Isaac. * Ait autem Deus Israel in 2
visione noctis, dicens, Iacob, Iacob. ille autem dixit,
Quid est? * Ait ei Deus, dicens: Ego sum Deus pa- 3
trum tuorum: ne timeas descendere in Aegyptum:
in enim gentem magnam faciam te illic. * Et ego 4
descendam tecum in Aegyptum: & ego reducam te
in finem. & Ioseph imponet manus suas super oculos
tuos. * Surrexit autem Iacob à puteo iuramenti: 5
& tulerunt filij Israel Iacob patrem suum, & su-
pellectilem, & vxores suas super currus, quos mi-
sit Ioseph tollere ipsum. * Et tulerunt substantias 6
eorum, & omnem possessionem quam possederunt in
terra Chanaan. et ingressi sunt in Aegyptum, Iacob
& omne semen eius cum eo: * Filij, & filij filio- 7
rum suorum cum eo, filiæ, & filiæ filiarum suarum,
& omne semen eius duxit in Aegyptum. * Hæc 8
autem nomina filiorũ Israel, qui ingressi sunt in Ae-
gyptum cum Iacob patre eorum. Iacob & filij eius
primogenitus Iacob, Ruben.

20 * καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἀποσκευῶν ὑμῶν,
21 τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ αἰγύπτου ὑμῖν ἔσται. * ἐποίησαν δὲ
οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἔδωκε δὲ ἰωσὴφ αὐτοῖς ἁμάξας κατὰ τὰ
εἰρημένα ὑπὸ φαραὼ τοῦ βασιλέως. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισι-
22 τισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. * καὶ πᾶσιν ἔδωκε δισσὰς στολάς. τῷ
δὲ βενιαμὶν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς, καὶ πέντε ἐξαλ-
23 λασσούσας στολάς. * καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε κατὰ τὰ
αὐτὰ, καὶ δέκα ὄνους αἴροντας ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰ-
γύπτου, καὶ δέκα ἡμιόνους αἰρούσας ἄρτους τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς
24 ὁδόν. * ἐξαπέστειλε δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη-
25 σαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. * καὶ ἀ-
νέβησαν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναὰν πρὸς ἰακὼβ
26 τὸν πατέρα αὐτῶν. * καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, ὅτι
ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ζῇ· καὶ αὐτὸς ἄρχει πάσης γῆς αἰγύπτου. καὶ
27 ἐξέστη τῇ διανοίᾳ ἰακώβ. οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς. * ἐλά-
λησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ ἰωσὴφ, ὅσα εἶπεν αὐ-
τοῖς, ἰδὼν δὲ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσὴφ, ὥστε ἀναλα-
βεῖν αὐτὸν, ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα ἰακὼβ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.
28 * εἶπε δὲ ἰσραὴλ, μέγα μοί ἐστιν εἰ ἔτι ὁ υἱός μου ἰωσὴφ ζῇ.
πορευθεὶς ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. μς΄.
1 * Ἀπάρας δὲ ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἦλθεν ἐπὶ
τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ ἔθυσε θυσίαν τῷ θεῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰσαάκ.
2 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἰσραὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, λέγων,
3 ἰακὼβ, ἰακώβ· ὁ δὲ εἶπε, τί ἐστιν; * εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς, λέ-
γων, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου· μὴ φοβοῦ καταβῆναι
4 εἰς αἴγυπτον. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ. * καὶ ἐγὼ
καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς
τέλος. καὶ ἰωσὴφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφ-
5 θαλμούς σου. * ἀνέστη δὲ ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ
ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀπο-
σκευὴν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστει-
6 λεν ἰωσὴφ ἆραι αὐτόν. * καὶ ἀνέλαβον τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν,
καὶ πᾶσαν τὴν κτῆσιν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν γῇ χαναὰν, καὶ εἰσῆλ-
θον εἰς αἴγυπτον, ἰακὼβ καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ.
7 * υἱοὶ, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, θυγατέρες, καὶ θυγα-
τέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἤγαγεν εἰς
8 αἴγυπτον. * ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῶν
εἰσελθόντων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν. ἰα-
κὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πρωτότοκος ἰακὼβ, ῥουβήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et oculus vester non parcat supellectili vestræ: quoniam optima totius terræ Ægypti vestra erunt. 21 Feceruntque ita filij Israel. & dedit eis Ioseph plaustra secundùm præceptum Pharaonis: & dedit eis cibaria in viam. 22 Vnicuique omnium dedit stolas vt induerentur. Beniamin quoque dedit trecentos siclos argenteos, & quinque stolas indumenti. 23 Patri quoque suo similiter misit decem asinos oneratos bonis Ægypti, & decem asinas portantes frumentum, & panes, & cibaria patri suo in viam. 24 Et misit fratres suos, & abierunt: & dixit eis: Non contendatis in via. 25 Et ascenderunt de Ægypto, & venerunt in terram Chanaan ad Iacob patrem suum: 26 Et narrauerunt ei, dicentes: Adhuc Ioseph viuit: & quòd dominatur in vniuersa terra Ægypti. Et erant verba hæc vacillantia in corde suo; quoniam non credebat eis. 27 Et locuti sunt cum eo omnia verba Ioseph, quæ locutus fuerat cum eis. & vidit plaustra quæ miserat Ioseph, vt portarent eum. Et requieuit spiritus sanctus super Iacob patrem suum. 28 Dixitque Israel: Magnum gaudium est mihi, Ioseph filio meo adhuc viuente. vadam, & videbo eum antequàm moriar.

CAP. XLVI.

Profectusque est Israel, & omnia sua, & venit in Bersabee: & immolauit ibi victimas Deo patris sui Isaac. 2 Aitque Deus ad Israel in visione noctis, dicens: Iacob, Iacob. & dixit: Ecce ego. 3 Et dixit, Ego sum fortissimus Deus patris tui: ne timeas descendere in Ægyptum; quoniam in gentem magnam ponam te ibi. 4 Ego descendam tecum in Ægyptum: ego quoque indè ascendere te faciam. & Ioseph ponet manum suam super oculos tuos. 5 Et surrexit Iacob de Bersabee, & tulerunt filij Israel Iacob patrem suum, & familiam eorum, & vxores eorum, in plaustris quæ misit Pharao vt portarent eum. 6 Adduxerunt quoque pecora eorum, & substantiam quam acquisierunt in terra Chanaan, & venerunt Iacob & omnes filij sui cum eo in Ægyptum: 7 Tam filij sui, quàm filij filiorum suorum cum eo: filias quoque suas, & filias filiorum suorum, & omnẽ progeniem suam, adduxit secũ in Ægyptũ. 8 Et hæc sunt noĩa filiorũ Israel, qui ingressi sunt in Ægyptũ: Iacob & filij eius. Primogenitus Iacob, Rubẽ.

9 * וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרֹן וְכַרְמִי׃
10 * וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל
11 בֶּן־הַכְּנַעֲנִית׃ * וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃
12 * וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וַיָּמָת
עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּהְיוּ בְנֵי־פֶרֶץ חֶצְרֹן וְחָמוּל׃
13 * וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרֹן׃
14 * וּבְנֵי זְבֻלוּן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃ * אֵלֶּה בְּנֵי
15 לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְאֵת דִּינָה
16 בִתּוֹ כָּל־נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ׃ * וּבְנֵי
גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבֹּן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃
17 * וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחֹתָם
18 וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃ * אֵלֶּה בְּנֵי זִלְפָּה אֲשֶׁר־
נָתַן לָבָן לְלֵאָה בִתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב שֵׁשׁ
19 עֶשְׂרֵה נָפֶשׁ׃ * בְּנֵי רָחֵל אֵשֶׁת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃
20 * וַיִּוָּלֵד לְיוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָלְדָה־לּוֹ אָסְנַת
בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם׃
21 * וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי
22 וָרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְדְּ׃ * אֵלֶּה בְּנֵי רָחֵל אֲשֶׁר
23 יֻלַּד לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבָּעָה עָשָׂר׃ * וּבְנֵי־דָן חֻשִׁים׃
24 * וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃ * אֵלֶּה בְּנֵי
25 בִלְהָה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה
26 לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ שִׁבְעָה׃ * כָּל־הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה
לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה יֹצְאֵי יְרֵכוֹ מִלְּבַד נְשֵׁי בְנֵי־יַעֲקֹב כָּל־
27 נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ׃ * וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֻלַּד־לוֹ
בְמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנָיִם כָּל־הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה
28 מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים׃ * וְאֶת־יְהוּדָה שָׁלַח
לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גֹּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אַרְצָה
29 גֹּשֶׁן׃ * וַיֶּאְסֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל
אָבִיו גֹּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָיו וַיֵּבְךְּ עַל־
צַוָּארָיו עוֹד׃

9 *Filij Rubē, Enoch, & Phallu, & Eſrō, & Char
10 mi. *Filij Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod,
& Iachin, & Saher, & Saul filius Chananitidis.
11 *Filij Leui, Gerſon, & Caath, & Merari.
12 *Filij Iuda, Her, & Onan, & Sela, & Phares
& Zara. Mortui ſunt autem Her & Onan in
terra Chanaan. Natique ſunt filij Phares, Eſ-
ron & Amul.
13 *Filij Iſſachar, Thola, & Phua, & Semron.
14 *Filij Zabulon, Sareth, & Helō, & Iahelel.
15 *Hi filij Liæ, quos genuit in Meſopotamia
Syriæ, cum Dina filia ſua. Omnes animæ fi-
liorum eius & filiarum, triginta tres.
16 *Filij Gad, Sephon, & Aggi, & Eſebon, &
Suni, & Heri, & Arodi, & Areli.
17 *Filij Aſer, Iemna, & Ieſua, & Ieſui, & Be-
ria: Sara quoque ſoror eorum. filij Beria, He-
ber & Melchiel.
18 *Hi filij Zelphæ quam dedit Laban Liæ fi-
liæ ſuæ: & hos genuit Iacob ſedecim animas.
19 *Filij Rachel, vxoris Iacob, Ioſeph & Ben-
20 iamin. *Natique ſunt Ioſeph filij in ter-
ra Ægypti, quos genuit ei Aſſenez filia Phuti-
pharis ſacerdotis Heliopoleos, Manaſſes & E-
21 phraim. *Filij Beniamin, Bela, & Bechor,
& Asbel, & Gera, & Naaman, & Echi, & Ros,
& Mophim, & Ophim, & Ared.
22 *Hi filij Rachel quos genuit Iacob. omnes
23 animæ quatuordecim. *Filij Dan, Vſan.
24 *Filij Neptalim, Iaſiel, & Guni, & Ieſer, &
25 Salem. *Hi filij Balæ, quam dedit Laban Ra-
cheli filiæ ſuæ: & hos genuit Iacob: omnes ani
26 mæ ſeptem. *Cunctæq; animæ quæ ingreſſæ
ſunt cum Iacob in Ægyptū, & egreſſæ ſunt de
femore illius, abſq; vxoribus filiorum eius, ſe-
27 xaginta ſex. *Filij autem Ioſeph, qui nati ſunt
ei in terra Ægypti, animæ duæ. omnes animæ
domus Iacob, quæ ingreſſæ ſunt in Ægyptū,
28 fuere ſeptuaginta. *Miſit autem Iacob Iudam
ante ſe ad Ioſeph, vt nunciaret ei; & ille occur
29 reret in Geſſen. *Quò cùm perueniſſet, iun-
cto Ioſeph curru ſuo, aſcēdit obuiam patri ad
eundem locum. videnſque eum, irruit ſuper
collum eius; & interamplexus, fleuit.

תרגום אונקלוס

9 וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרוֹן וְכַרְמִי׃ 10 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בַּר כְּנַעֲנֵיתָא׃ 11 וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן
קְהָת וּמְרָרִי׃ 12 וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וּפֶרֶץ וְזָרַח וּמִיתוּ עֵר וְאוֹנָן בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַהֲווֹ בְנֵי פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל׃ 13 וּבְנֵי יִשָּׂשכָר
תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרוֹן׃ 14 וּבְנֵי זְבוּלֻן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃ 15 אִלֵּין בְּנֵי לֵאָה דִּילֵידַת לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְיָת דִּינָה בְּרַתֵּיהּ כָּל
נַפְשַׁת בְּנוֹהִי וּבְנָתֵיהּ תְּלָתִין וּתְלָת׃ 16 וּבְנֵי גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבּוֹן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃ 17 וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה
וְשֶׂרַח אֲחָתְהוֹן וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃ 18 אִלֵּין בְּנֵי זִלְפָּה דִּיהַב לָבָן לְלֵאָה בְּרַתֵּיהּ וִילֵידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב שִׁית עֶשְׂרֵי נַפְשָׁן׃
19 בְּנֵי רָחֵל אִיתַת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִין׃ 20 וְאִתְיְלִיד לְיוֹסֵף בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּילֵידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטִי פֶרַע רַבָּא דְאוֹן יָת מְנַשֶּׁה וְיָת
אֶפְרָיִם׃ 21 וּבְנֵי בִנְיָמִין בֶּלַע וּבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וְרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וְאָרְדְּ׃ 22 אִלֵּין בְּנֵי רָחֵל דְּאִתְיְלִידוּ
לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא אַרְבְּעָה עֲשַׂר׃ 23 וּבְנֵי דָן חוּשִׁים׃ 24 וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃ 25 אִלֵּין בְּנֵי בִלְהָה דִּיהַב
לָבָן לְרָחֵל בְּרַתֵּיהּ וִילֵידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שִׁבְעָה׃ 26 כָּל נַפְשָׁתָא דְּעָלָא עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם נָפְקֵי יַרְכֵּיהּ בַּר מִנְּשֵׁי בְנֵי יַעֲקֹב כָּל
נַפְשָׁתָא שִׁתִּין וְשִׁית׃ 27 וּבְנֵי יוֹסֵף דְּאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּמִצְרַיִם נַפְשָׁתָא תַּרְתֵּין כָּל נַפְשָׁתָא לְבֵית יַעֲקֹב דְּעָלָא לְמִצְרַיִם שִׁבְעִין׃
28 וְיָת יְהוּדָה שְׁלַח קֳדָמוֹהִי לְוָת יוֹסֵף לְפַנָּאָה קֳדָמוֹהִי לְגֹשֶׁן וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דְגֹשֶׁן׃ 29 וְטַקֵּיס יוֹסֵף יָת רְתִכֵּיהּ וּסְלֵיק לְקַדָּמוּת יִשְׂרָאֵל
אֲבוּהִי לְגֹשֶׁן וְאִתַּחְזִי לֵיהּ וּנְפַל עַל צַוְּרֵיהּ וּבְכָא עַל צַוְּרֵיהּ עוֹד׃

‡ *Filij autem Ruben,Enoch, & Phallu,Asron* 9
& Charmi. ‡ *Filij autem Symeon,Iemuel, &* 10
Iamin,& Aod,& Achin, & Saar, & Saul filius
Chananitidis. ‡ *Filij autem Leui,Gerson, &* 11
Caath,& Merari. ‡ *Filij autem Iuda, Er,&* 22
Aunan, & Selon, & Phares, & Zara. mortuus
est autem Er & Aunan in terra Chanaan.Fuerunt
autem filij Phares,Esrom & Iemuil. ‡ *Filij* 13
autem Isachar,Thola,& Phua,& Asum,& Sam-
bram. ‡ *Filij autem Zabulon,Sered,& Allon,* 14
& Achoel. ‡ *Hi filij Liæ,quos peperit Iacob in* 15
Mesopotamia Syriæ: & Dinan filiam eius. omnes
animæ filij & filiæ,triginta tres. ‡ *Filij autem* 16
Gad,Saphon, & Aggis,& Saunis, & Thasoban,
& Aedis, & Aroedis,& Aroelis. ‡ *Filij au-* 17
tem Aser,Iemna,& Essua,& Ieul, & Baria,&
Sara soror eorum. filij autem Baria,Chobor,& Mel
chiel. ‡ *Hi filij Zelphæ, quam dedit Laban* 18
Liæ filiæ suæ, quæ peperit hos Iacob, decem & sex
animas. ‡ *Filij autem Rachel vxoris Iacob,Io-* 19
seph & Beniamin. ‡ *Fuerunt autem filij* 20
Ioseph in terra Aegypti,quos peperit ei Aseneth,filia
Petephræ sacerdotis Heliopoleos, Manasse, & E-
phraim. fuerunt autem filij Manasse, quos peperit
ei concubina Syra,Machir: Machir autem genuit
Galaad. Filij autem Ephraim fratris Manasse, Su-
talaam,& Taam. filij autem Sutalaam,Edem.
‡ *Filij autem Beniamin,Bala,Bochor,& Asbi,* 21
Gera,& Noeman,et Anchis,Ros,& Mamphin,et
Ophim.Gera autem genuit Arad. ‡ *Hi filij Rachel,* 22
quos peperit Iacob.oẽs animæ decẽ et octo. ‡ *filij au-* 23
tem Dan,Asom. ‡ *Et filij Nephthalim,Asiel,et Guni,* 24
& Issaar,& Sellẽ. ‡ *Hi filij Ballæ,quã dedit Laban* 25
Rachel filiæ suæ,quæ peperit hos Iacob:omnes animæ
septẽ. ‡ *Omnes autẽ animæ quæ ingressæ sunt cum Ia* 26
cob in Aegyptũ, qui egreßi sunt de femoribus eius,
absq; vxoribus filiorũ Iacob,omnes animæ sexaginta
sex. ‡ *Filij autem Ioseph,qui fuerunt ei in Aegypto,* 27
animæ nouẽ.omnes animæ domus Iacob quæ ingressæ
sunt in Aegyptũ,septuaginta quinq;. ‡ *At Iudã misit* 28
ante se ad Ioseph,vt occurreret illi ad Heroũ ciuitatẽ
in terrã Ramesse. ‡ *Iũgẽs autẽ Ioseph curr⁹ suos,ascẽ* 29
dit in occursũ Israel patri suo, ad Heroũ ciuitatẽ. et
visus ei,cecidit super collũ eius, et fleuit fletu multo.

9 ‡ υἱοὶ δὲ ῥουβὴν, ἑνὼχ, καὶ φαλλοὺ, ἀσρὼν, καὶ χαρμί.
10 ‡ υἱοὶ δὲ συμεὼν, ἰεμουὴλ, καὶ ἰαμὶν, καὶ ἀὼδ, καὶ ἀχὶν, καὶ σαὰρ,
11 καὶ σαοὺλ υἱὸς τῆς χαναανίτιδος. ‡ υἱοὶ δὲ λευὶ, γηρσὼν, καὶ
12 καὰθ, καὶ μεραρεί. ‡ υἱοὶ δὲ ἰούδα, ἢρ, καὶ αὐνὰν, καὶ σηλὼν, καὶ
φαρὲς, καὶ ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἢρ καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν. ἐγέ-
13 νοντο δὲ υἱοὶ φαρὲς, ἐσρὼμ, καὶ ἰεμουήλ. ‡ υἱοὶ δὲ ἰσάχαρ,
14 θωλὰ, καὶ φουὰ, καὶ ἀσοὺμ, καὶ σαμβράμ. ‡ υἱοὶ δὲ ζαβουλὼν,
15 σερὲδ, καὶ ἀλλὼν, καὶ ἀχοήλ. ‡ οὗτοι υἱοὶ λείας, οὓς ἔτεκε τῷ
ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας, καὶ δίναν τὴν θυγατέρα
αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, τριακοντατρεῖς.
16 ‡ υἱοὶ δὲ γὰδ, σαφὼν, καὶ ἀγγὶς, καὶ σαυνὶς, καὶ θασοβὰν,
17 καὶ ἀηδὴς, καὶ ἀροηδὴς, καὶ ἀροηλής. ‡ υἱοὶ δὲ ἀσὴρ, ἰεμνὰ,
καὶ ἐσουὰ, καὶ ἰεοὺλ, καὶ βαρία, καὶ σαρὰ, ἀδελφὴ αὐτῶν· υἱοὶ δὲ
18 βαρία, χοβὼρ, καὶ μελχιήλ. ‡ οὗτοι υἱοὶ ζελφὰς, ἣν ἔδω-
κε λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἣ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακὼβ,
19 δέκα καὶ ἓξ ψυχάς. ‡ υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ γυναικὸς ἰακὼβ,
20 ἰωσὴφ καὶ βενιαμίν. ‡ ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἰωσὴφ ἐν γῇ αἰ-
γύπτου, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενὲθ, θυγάτηρ πετεφρῆ ἱερέως ἡ-
λιουπόλεως, τὸν μανασσῆ, καὶ τὸν ἐφραΐμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μα-
νασσῆ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ ἡ σύρα, τὸν μαχίρ. μα-
χὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μα-
νασσῆ, σουταλαὰμ, καὶ ταάμ. υἱοὶ δὲ σουταλαὰμ, ἐδέμ.
21 ‡ υἱοὶ δὲ βενιαμὶν, βαλὰ, βοχὼρ, καὶ ἀσβὴ, γηρὰ, καὶ νοε-
μὰν, καὶ ἀγχὶς, ῥὼς, καὶ μαμφὶν, καὶ ὀφιμίν. γηρὰ δὲ ἐγέννησε
22 τὸν ἀράδ. ‡ οὗτοι υἱοὶ ῥαχὴλ, οὓς ἔτεκε τῷ ἰακώβ. πᾶσαι
23 αἱ ψυχαὶ δεκαοκτώ. ‡ υἱοὶ δὲ δὰν, ἀσώμ.
24 ‡ καὶ υἱοὶ νεφθαλὶμ, ἀσιὴλ, καὶ γωυνὶ, καὶ ἰσσαὰρ, καὶ σελλήμ.
25 ‡ οὗτοι υἱοὶ βαλλὰς, ἣν ἔδωκε λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ
αὐτοῦ, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακώβ· πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑπτά.
26 ‡ πᾶσαι δὲ αἱ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ ἰακὼβ εἰς αἴγυ-
πτον, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, χωρὶς τῶν γυναικῶν τῶν
27 υἱῶν ἰακὼβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑξηκονταέξ. ‡ υἱοὶ δὲ ἰωσὴφ, οἱ
γενόμενοι αὐτῷ ἐν αἰγύπτῳ, ψυχαὶ ἐννέα. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ
οἴκου ἰακὼβ αἱ εἰσελθοῦσαι εἰς αἴγυπτον, ἑβδομηκονταπέντε.
28 ‡ τὸν δὲ ἰούδαν ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς ἰωσὴφ, συ-
29 ναντῆσαι αὐτῷ καθ᾽ ἡρώων πόλιν, εἰς γῆν ῥαμεσσῆ. ‡ ζεύξας
δὲ ἰωσὴφ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἰσραὴλ τῷ
πατρὶ αὐτοῦ, καθ᾽ ἡρώων πόλιν. καὶ ὀφθεὶς αὐτῷ, ἔπεσεν ἐπὶ
τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσεν κλαυθμῷ πλείονι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Filij autem Ruben,Enoch,& Phallu,& Esron,& Charmi. 10 Et filij Symeon,Iamuel,& Iamin,& Ahod,& Iachin,& Sacher,&
Saul filius Chananitidis. 11 Filij autem Leui,Gerson,& Caath,& Merari. 12 Filij autem Iuda,Her, & Onan,& Sela,& Phares
& Zara. mortuique sunt Her & Onan in terra Chanaan. Filij autem Phares fuerunt Esron & Amul. 13 Et filij Isachar,Thola, & Phua,&
Iob,& Semeron. 14 Filij autem Zabulon,Sared,& Helon,& Ialeel. 15 Isti sunt filij Liæ,quos peperit de Iacob in Mesopotamia
Syriæ,& Dina filia sua. omnes animæ filiorum & filiarum eius,triginta & tres. 16 Filij autem Gad,Sephion,& Aggi, Suni quoque & Ese-
bon,Heri,& Arodi,& Areli. 17 Filij autem Asser,Iemna,& Iesua,& Iesui, & Beria, Sara quoque soror eorum. Filij quoque Beria,Heber
& Melchiel. 18 Hi sunt filij Zelphæ,quam dedit Laban Liæ filiæ suæ: & peperit de Iacob istas sedecim animas. 19 Filij Rachel
vxoris Iacob,Ioseph & Beniamin. 20 De Ioseph quoque nati sunt in terra Ægypti Manasses & Ephraim, quos peperit ei Aseneth fi-
lia Putipharis principis On. 21 Filij autem Beniamin,Bale,& Bechor,& Asbel,& Gera,& Nahaman,& Achi,& Ros,Mupim quoque
& Hupim,& Arde. 22 Hi sunt filij Rachel,qui nati sunt Iacob: omnes animæ quatuordecim. 23 Et filij Dan,Hus-
sim. 24 Filij autem Neptali, Iasiel, & Gumi,& Gesser, & Silem. 25 Isti sunt filij Balæ, quam dedit Laban Rachel filiæ
suæ,& hos peperit ex Iacob,omnes animæ septem. 26 Cunctæque animæ quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum,egredientes à
femore suo,præter vxores filiorum Iacob,omnes animæ sexaginta & sex. 27 Et filij Ioseph qui nati sunt ei in Ægypto, animæ duæ.
omnes animæ domus Iacob quæ ingressæ sunt in Ægyptum,fuerunt septuaginta. 28 Et misit ante se Iudam in Ægyptum ad Ioseph in Gessen,vt
præpararet ante se; & venit in terram Gessen. 29 Et iunxit Ioseph currum suum, & ascendit in occursum Israel patris sui in Gessen. &
cùm vidisset eum,ruit super collum eius,& insuper fleuit super collum eius.

30 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אָמוּתָה הַפָּעַם אַחֲרֵי
31 רְאוֹתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדְךָ חָי׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־
אֶחָיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אֶעֱלֶה וְאַגִּידָה לְפַרְעֹה
וְאֹמְרָה אֵלָיו אַחַי וּבֵית־אָבִי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנַעַן
32 בָּאוּ אֵלָי׃ * וְהָאֲנָשִׁים רֹעֵי צֹאן כִּי־אַנְשֵׁי מִקְנֶה
33 הָיוּ וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם הֵבִיאוּ׃ * וְהָיָה
34 כִּי־יִקְרָא לָכֶם פַּרְעֹה וְאָמַר מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם׃ * וַאֲמַרְתֶּם
אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־עַתָּה גַּם־אֲנַחְנוּ
גַּם־אֲבֹתֵינוּ בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כִּי־תוֹעֲבַת מִצְרַיִם
כָּל־רֹעֵה צֹאן׃ מז
1 * וַיָּבֹא יוֹסֵף
וַיַּגֵּד לְפַרְעֹה וַיֹּאמֶר אָבִי וְאַחַי וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־
אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנָּם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃
2 * וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיַּצִּגֵם לִפְנֵי
3 פַרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־אֶחָיו מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם
וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה רֹעֵה צֹאן עֲבָדֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־
4 אֲבוֹתֵינוּ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ
כִּי־אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ כִּי־כָבֵד הָרָעָב
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ־נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃
5 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאַחֶיךָ בָּאוּ
6 אֵלֶיךָ׃ * אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הִוא בְּמֵיטַב הָאָרֶץ
הוֹשֵׁב אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אַחֶיךָ יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן
וְאִם־יָדַעְתָּ וְיֶשׁ־בָּם אַנְשֵׁי־חַיִל וְשַׂמְתָּם שָׂרֵי מִקְנֶה
7 עַל־אֲשֶׁר־לִי׃ * וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּעֲמִדֵהוּ
8 לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר
9 פַּרְעֹה אֶל־יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ׃ * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
אֶל־פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה מְעַט
וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת־יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי
10 אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם׃ * וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה וַיֵּצֵא
מִלִּפְנֵי פַרְעֹה׃

30 * Dixitque pater ad Ioseph: Iam lætus mo-
riar, quia vidi faciem tuam; & superstitẽ te re-
31 linquo. * Et ille locutus est ad fratres suos, &
ad omnem domum patris sui: Ascendã & nun-
ciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, &
domus patris mei, qui erãt in terra Chanaan,
32 venerunt ad me: * Et sunt viri pastores ouiũ;
curamq; habent alendorum gregũ. Pecora sua
& armenta, & omnia quæ habere potuerunt,
33 adduxerunt secum. * Cumq; vocauerit vos, &
34 dixerit, Quod est opus vestrum? * Responde-
bitis, Viri pastores sumus serui tui, ab infantia
nostra vsque in præsens, & nos & patres no-
stri. Hæc autem dicetis, vt habitare possitis in
terra Gessen: quia detestantur Ægyptij omnes
pastores ouium.

CAP. XLVII.

1 INgressus ergo Ioseph, nunciauit Pharaoni,
A dicens: Pater meus & fratres, oues eorum &
armenta, & cuncta quæ possident, venerunt
de terra Chanaan · & ecce consistunt in terra
2 Gessen. * Extremos quoque fratrum suorum
3 quinque viros constituit coram rege. * Quos
ille interrogauit: Quid habetis operis? Respõ-
derunt: Pastores ouium sumus serui tui, &
4 nos & patres nostri. * Ad peregrinandum in
terrã tuã venimus: quoniã non est herba gre-
gibus seruorum tuorum, ingrauescente fame
in terra Chanaan. Petimusque vt esse nos iu-
5 beas seruos tuos in terra Gessen. * Dixitita-
que rex ad Ioseph: Pater tuus & fratres tui ve-
6 nerunt ad te. * Terra Ægypti in conspectu
tuo est: in optimo loco fac eos habitare; & tra
de eis terram Gessen. Quod si nosti in eis esse
B viros industrios, constitue illos magistros pe-
7 corum meorum. * Post hæc introduxit Io-
seph patrem suum ad regem, & statuit eum
8 coram eo. Qui benedicens illi: * Et inter-
rogatus ab eo, Quot sunt dies annorum vi-
9 tæ tuæ? * Respondit: Dies peregrinationis
vitæ meæ, centum triginta annorum sunt,
parui & mali: & non peruenerunt vsque ad
dies patrũ meorum, quibus peregrinati sunt.
10 * Et benedicto rege, egressus est foras.

תרגום אונקלוס

30 ואמר ישראל ליוסף אלו אנא מאית זמנא הדא מתנחם אנא בתר דחזיתינון לאפך ארי עד כען את קיים׃ 31 ואמר יוסף לאחוהי
ולבית אבוהי איסק ואחוי לפרעה ואימר ליה אחי ובית אבא די בארעא דכנען אתו לותי׃ 32 וגבריא רעי ענא ארי מרי גיתי הוו
וענהון ותוריהון וכל דילהון איתיאו׃ 33 ויהי כד יקרי לכון פרעה ויימר מה עובדיכון׃ 34 ותימרון גברי מרי גיתי הוו עבדך מזעירנא
ועד כען אף אנחנא אף אבהתנא בדיל דתיתבון בארעא דגשן ארי מרחקין מצראי כל רעי ענא׃
מז 1 ואתא יוסף וחוי לפרעה ואמר אבא ואחי ועניהון ותוריהון וכל דילהון אתו
מארעא דכנען ואינון בארעא דגשן׃ 2 ומקצת אחוהי דבר חמשה גברין ואקימינון קדם פרעה׃ 3 ואמר פרעה לאחוהי מה
עובדיכון ואמרו לפרעה רעי ענא עבדך אף אנחנא אף אבהתנא׃ 4 ואמרו לפרעה לאתותבא בארעא אתינא ארי לית רעיא לענא די
לעבדך ארי תקיף כפנא בארעא דכנען וכען יתבון כען עבדך בארעא דגשן׃ 5 ואמר פרעה ליוסף למימר אבוך ואחך אתו לותך׃
6 ארעא דמצרים קדמך היא בדשפיר בארעא אותיב ית אבוך וית אחך יתבון בארעא דגושן ואם ידעת ואית בהון גברין דחילא ותמנינון רבני
גיתי על דילי׃ 7 ואיתי יוסף ית יעקב אבוהי ואקימיה קדם פרעה ובריך יעקב ית פרעה׃ 8 ואמר פרעה ליעקב כמא יומי שני
חייך׃ 9 ואמר יעקב לפרעה יומי שני תותבותי מאה ותלתין שנין זעירין ובישין הוו יומי שני חיי ולא אדביקו ית יומי שני חיי אבהתי ביומי
תותבותהון׃ 10 ובריך יעקב ית פרעה ונפק מן קדם פרעה׃

* Et ait Israel ad Ioseph: Moriar ex nunc; quia 30
vidi faciem tuam. adhuc enim tu viuis.
* Dixit autem Joseph ad fratres suos: Ascen- 31
dens nunciabo Pharaoni, & dicam illi: Fratres mei
& domus patris mei, qui erant in terra Chanaan,
venerunt ad me. * At viri sunt pastores. 32
viri enim pecoris nutritores sunt. & pecora, &
boues, & omnem substantiam suam adduxerunt.
* Si ergo vocauerit vos Pharao, & dixerit: 33
Quod opus vestrum est? * Dicetis: Viri 34
pecorum nutritores sumus serui tui ab infantia v-
que nunc, & nos & patres nostri: vt habitetis in
terra Gesem Arabiæ. abominatio enim Aegyptiis
omnis pastor ouium.

CAP. XLVII.

Veniens autem Ioseph, nunciauit Pharaoni, di- 1
cens: Pater meus & fratres mei, & pecora &
boues eorum, & omnia sua, venerunt de terra Cha-
naan, & ecce sunt in terra Gesem.
* Ab autem fratribus suis accepit quinque vi- 2
ros, & statuit eos coram Pharaone.
* Et dixit Pharao fratribus Ioseph, Quod opus 3
vestrum? illi autem dixerunt Pharaoni: Pastores
ouium serui tui, & nos & patres nostri.
* Dixerunt autem Pharaoni: Ad habitandum 4
in terra venimus. non enim sunt pascua pecoribus
seruorum tuorum. inualuit enim fames in terra Cha
naan. nunc ergo habitabimus serui tui in terra Ge-
sem. * Et ait Pharao ad Ioseph, dicens: Pater 5
tuus & fratres tui venerunt ad te:
* Ecce terra Aegypti coram te est: in optima ter- 6
ra fac habitare patrem tuum & fratres tuos. habi-
tent in terra Gesem. si autem scis, quòd sunt in eis
viri potentes, constitue eos principes meorum peco-
rum. * Introduxit autem Ioseph Iacob patrem 7
suum, & statuit eum coram Pharaone. & benedi-
xit Iacob Pharaoni.
* Dixit autem Pharao Iacob: Quot anni die- 8
rum vitæ tuæ? * Et ait Iacob Pharaoni: Dies 9
annorum vitæ meæ, quos peregrinor, centum trigin-
ta anni. pauci & mali fuerunt dies annorum vitæ
meæ. non peruenerunt ad dies annorum vitæ patrũ
meorum, quos dies peregrinati sunt. * Et bene- 10
dicens Iacob Pharaonem, egressus est ab eo.

30 * καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσὴφ, ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ
νῦν, ἐπεὶ ἑώρακα τὸ πρόσωπόν σου· ἔτι γὰρ σὺ ζῇς.
31 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἀναβὰς, ἀπαγ-
γελῶ τῷ φαραὼ· καὶ ἐρῶ αὐτῷ, οἱ ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ
πατρός μου, οἳ ἦσαν ἐν γῇ χαναὰν, ἥκασι πρός με.
32 * οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶ ποιμένες· ἄνδρες γὰρ κτηνοτρόφοι εἰσί·
καὶ τὰ κτήνη, καὶ τοὺς βόας, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀ-
33 γηόχασιν. * ἐὰν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς φαραὼ, καὶ εἴπῃ,
34 τί ἔργον ὑμῶν ἐστίν; * ἐρεῖτε, ἄνδρες κτηνοτρόφοι ἐσμὲν
οἱ παῖδές σου ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες
ἡμῶν· ἵνα κατοικήσητε ἐν γῇ γεσὲμ ἀραβίας. βδέλυγμα
γὰρ αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων.

μζ'.

1 * Ἐλθὼν δὲ ἰωσὴφ ἀπήγγειλε τῷ φαραὼ, λέγων, ὁ πατήρ
μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη, καὶ οἱ βόες αὐτῶν,
καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἥκασιν ἐκ γῆς χαναὰν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐν
2 γῇ γεσέμ. * ἀπὸ δὲ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παρέλαβε
πέντε ἄνδρας, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἐναντίον φαραώ.
3 * καὶ εἶπε φαραὼ τοῖς ἀδελφοῖς ἰωσήφ, τί τὸ ἔργον ὑμῶν;
οἱ δὲ εἶπον τῷ φαραὼ, ποιμένες προβάτων οἱ παῖδές σου, καὶ
ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν.
4 * εἶπαν δὲ φαραὼ, παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἥκομεν. οὐ γάρ ἐστι
νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν παίδων σου. ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χα
ναάν. νῦν οὖν κατοικήσομεν οἱ παῖδές σου ἐν γῇ γεσέμ.
5 * καὶ εἶπε φαραὼ πρὸς ἰωσὴφ, λέγων, ὁ πατήρ σου καὶ οἱ
ἀδελφοί σου ἥκασι πρός σε·
6 * ἰδοὺ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐναντίον σου ἐστὶν, ἐν τῇ βελτίστῃ
γῇ κατοίκησον τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου. κα-
τοικήτωσαν ἐν γῇ γεσέμ. εἰ δὲ ἐπίστῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες
δυνατοὶ, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν.
7 * εἰσήγαγε δὲ ἰωσὴφ ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἔ-
στησεν αὐτὸν ἐναντίον φαραώ. καὶ εὐλόγησεν ἰακὼβ τὸν
8 φαραώ. * εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰακὼβ, πόσα ἔτη ἡμε-
9 ρῶν τῆς ζωῆς σου; * καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ φαραὼ, αἱ ἡμέ-
ραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ, ἑκατὸν τριάκοντα ἔ-
τη. μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς
ζωῆς μου. οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν
10 πατέρων μου, ἃς ἡμέρας παρῴκησαν. * καὶ εὐλογήσας
ἰακὼβ τὸν φαραὼ, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et dixit Israel ad Ioseph: Quamuis nunc morerer, iam consolatus essem, postquam vidi faciem tuam, quoniam adhuc tu viuis. 31 Et dixit Ioseph fratribus suis, & domui patris sui: Ascendam & nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, & domus patris mei, quæ erat in terra Chanaã, venerunt ad me: 32 Et sunt viri pastores ouium, quia possessores gregum fuerunt. Oues quoque suas, & boues, & omnia sua adduxerunt. 33 Cumque vocauerit vos Pharao, & dixerit, Quod est opus vestrum? 34 Dicetis. Viri possessores gregum fuerunt serui tui ab adolescentia nostra vsque nunc, tam nos quàm patres nostri, vt habitetis in terra Gesen. quoniam abominantur Ægyptij omnes pastores ouium.

CAP. XLVII.

ET venit Ioseph, & nunciauit Pharaoni; & ait: Pater meus, & fratres mei, & oues eorum, & omnia quæ habent, venerunt de terra Chanaan; & ipsi stant in terra Gesen. 2 Extremos quoque fratrum suorum tulit quinque viros, & constituit eos coram Pharaone. 3 Dixitque Pharao fratribus eius, Quod est opus vestrum? & dixerunt Pharaoni: Pastores ouium sumus serui tui, tam nos quàm patres nostri. 4 Dixeruntque Pharaoni: Ad habitandum in terra venimus; quoniam non est pastus ouibus seruorum tuorum, quia valida fames est in terra Chanaan: & nunc quæsumus vt habitent serui tui in terra Gesen. 5 Et ait Pharao ad Ioseph, dicens: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. 6 Terra Ægypti coram te est: in meliori loco terræ colloca patrem tuum, & fratres tuos, & habitent in terra Gesen. & si cognoscis esse inter eos viros fortes, constitue eos principes pecorum meorum. 7 Et adduxit Ioseph Iacob patrem suum, & statuit eum coram Pharaone. & benedixit Iacob Pharaoni. 8 Dixitque Pharao ad Iacob: Quot sunt anni vitæ tuæ? 9 Et dixit Iacob ad Pharaonem: Anni vitæ peregrinationis meç, centum & triginta anni sunt, pauci & mali· & non attigerunt vsque ad dies vitæ patrum meorum in diebus peregrinationis suæ. 10 Benedixitque Iacob Pharaoni, & egressus est à facie Pharaonis.

11 * וַיּוֹשֵׁב יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם
אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס
12 כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַרְעֹה׃ * וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף אֶת־אָבִיו
וְאֶת־אֶחָיו וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף׃
13 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי־כָבֵד הָרָעָב מְאֹד וַתֵּלַהּ
14 אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנַעַן מִפְּנֵי הָרָעָב׃ * וַיְלַקֵּט
יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ
כְּנַעַן בַּשֶּׁבֶר אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־
15 הַכֶּסֶף בֵּיתָה פַרְעֹה׃ * וַיִּתֹּם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ כָל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף
לֵאמֹר הָבָה־לָּנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוּת נֶגְדֶּךָ כִּי אָפֵס
16 כָּסֶף׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הָבוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְּנָה לָכֶם
17 בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אָפֵס כָּסֶף׃ * וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם
אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בַּסּוּסִים וּבְמִקְנֵה
הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבַחֲמֹרִים וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם
18 בְּכָל־מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא׃ * וַתִּתֹּם הַשָּׁנָה
הַהִוא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־
נְכַחֵד מֵאֲדֹנִי כִּי אִם־תַּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה
אֶל־אֲדֹנִי לֹא נִשְׁאַר לִפְנֵי אֲדֹנִי בִּלְתִּי אִם־גְּוִיָּתֵנוּ
19 וְאַדְמָתֵנוּ׃ * לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ
גַּם־אַדְמָתֵנוּ קְנֵה־אֹתָנוּ וְאֶת־אַדְמָתֵנוּ בַּלָּחֶם
וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאַדְמָתֵנוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֶן־זֶרַע
וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תֵשָׁם׃
20 * וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אַדְמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה כִּי־
מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חָזַק עֲלֵהֶם הָרָעָב וַתְּהִי
21 הָאָרֶץ לְפַרְעֹה׃ * וְאֶת־הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים
22 מִקְצֵה גְבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־קָצֵהוּ׃ * רַק אַדְמַת
הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פַּרְעֹה
וְאָכְלוּ אֶת־חֻקָּם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ
אֶת־אַדְמָתָם׃

11 * Ioſeph verò patri & fratribus ſuis dedit
C poſſeſſionem in Ægypto in optimo terræ loco Rameſſes, vt præceperat Pharao.
12 * Et alebat eos omnemque domum patris ſui, præbens cibaria ſingulis.
13 * In toto enim orbe panis deerat: & oppreſſerat fames terram maximè Ægypti & Chanaan.
14 * E quibus omnem pecuniam congrega-
D uit pro venditione frumenti, & intulit eam in ærarium Regis.
15 * Cumque defeciſſet emptoribus precium, venit cuncta Ægyptus ad Ioſeph, dicens: Da nobis panes. quare morimur coram te deficiente pecunia?
16 * Quibus ille reſpondit: Adducite pecora veſtra, & dabo vobis pro eis cibos, ſi precium non habetis.
17 * Quæ cùm adduxiſſent, dedit eis alimenta pro equis, & ouibus, & bobus, & aſinis: ſuſtentauitque eos illo anno pro commutatione pecorum.
18 * Venerunt quoque anno ſecundo, & dixerunt ei: Non celamus domino noſtro, quòd deficiente pecunia, pecora ſimul defecerunt: nec clam te eſt, quòd abſq; corporibus & terra nihil habeamus.
19 * Cur ergo morimur te vidente? & nos &
E terra noſtra tui erimus. eme nos in ſeruitutem regiam, & præbe ſemina, ne pereunte cultore, redigatur terra in ſolitudinem.
20 * Emit igitur Ioſeph omnem terram Ægypti, vendentibus ſingulis poſſeſsiones ſuas, præ magnitudine famis: ſubiecitque eam Pharaoni:
21 * Et cunctos populos eius à nouiſsimis terminis Ægypti, vſque ad extremos fines eius:
22 * Præter terram Sacerdotum quæ à rege tradita fuerat eis quibus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis præbebantur: & idcircò non ſunt compulſi vendere poſſeſsiones ſuas.

תרגום אונקלוס

11 וְאוֹתֵיב יוֹסֵף יַת אֲבוּהִי וְיַת אֲחוּהִי וִיהַב לְהוֹן אַחְסָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם בִּדְשַׁפִּיר בְּאַרְעָא בְּאַרְעָא דְרַעְמְסֵס כְּמָא דְפַקֵּיד פַּרְעֹה׃
12 וְזָן יוֹסֵף יַת אֲבוּהִי וְיַת אֲחוּהִי וְיַת כָּל בֵּית אֲבוּהִי לַחְמָא לְפוּם טַפְלָא׃ 13 וְלַחְמָא לֵית בְּכָל אַרְעָא אֲרֵי תְקִיף כַּפְנָא לַחֲדָא
וְאִשְׁתַּלְהִי עַמָּא דְאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְעַמָּא דְאַרְעָא דִכְנַעַן מִן קֳדָם כַּפְנָא׃ 14 וּלְקַט יוֹסֵף יַת כָּל כַּסְפָּא דְאִשְׁתְּכַח בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם
וּבְאַרְעָא דִכְנַעַן בְּעִיבוּרָא דְאִינוּן זָבְנִין וְאַיְתִי יוֹסֵף יַת כַּסְפָּא לְבֵית פַּרְעֹה׃ 15 וּשְׁלִים כַּסְפָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּמֵאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ
כָּל מִצְרָאֵי לְוָת יוֹסֵף לְמֵימַר הַב לָנָא לַחְמָא וּלְמָא נְמוּת לָקֳבְלָךְ אֲרֵי שְׁלִים כַּסְפָּא׃ 16 וַאֲמַר יוֹסֵף הָבוּ גֵּיתֵיכוֹן וְאֶתֵּן לְכוֹן
בְּגֵיתֵיכוֹן אִם שְׁלִים כַּסְפָּא׃ 17 וְאַיְתִיאוּ יַת גֵּיתֵיהוֹן לְוָת יוֹסֵף וִיהַב לְהוֹן יוֹסֵף לַחְמָא בְּסוּסָוָתָא וּבְגֵיתֵי עָנָא וּבְגֵיתֵי תוֹרֵי
וּבִחְמָרַיָּא וְזָנִינוּן בְּלַחְמָא בְּכָל גֵּיתֵיהוֹן בְּשַׁתָּא הַהִיא׃ 18 וּשְׁלִימַת שַׁתָּא הַהִיא וַאֲתוֹ לְוָתֵיהּ בְּשַׁתָּא תִנְיֵתָא וַאֲמַרוּ לֵיהּ לָא נְכַסֵּי מִן רִבּוֹנִי
אֱלָהֵין שְׁלִים כַּסְפָּא וְגֵיתֵי בְעִירָא לְוָת רִבּוֹנִי לָא אִשְׁתְּאַר קֳדָם רִבּוֹנִי אֱלָהֵין גְּוִיַּתָנָא וְאַרְעָנָא׃ 19 לְמָה נְמוּת לְקָבְלָךְ אַף אֲנַחְנָא
אַף אַרְעָנָא קְנֵה יָתָנָא וְיַת אַרְעָנָא בְּלַחְמָא וּנְהֵי אֲנַחְנָא וְאַרְעָנָא עַבְדִּין לְפַרְעֹה וְהַב בַּר זַרְעָא וְנֵיחֵי וְלָא נְמוּת וְאַרְעָא לָא תְבוּר׃ 20 וּזְבַן
יוֹסֵף יַת כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה אֲרֵי זַבִּינוּ מִצְרָאֵי גְּבַר חַקְלֵיהּ אֲרֵי תְקֵיף עֲלֵיהוֹן כַּפְנָא וַהֲוָת אַרְעָא לְפַרְעֹה׃ 21 וְיַת עַמָּא אַעְבַּר
יָתְהוֹן מִקִּרְוֵי לְקִרְוֵי מִסְּיָפֵי תְחוּם מִצְרָאֵי וְעַד סוֹפֵיהּ׃ 22 לְחוֹד אֲרַע כּוּמְרַיָּא לָא זְבַן אֲרֵי חוּלְקָא לְכוּמְרַיָּא מִן קֳדָם פַּרְעֹה וְאָכְלִין
יַת חוּלָקְהוֹן דִּיהַב לְהוֹן פַּרְעֹה עַל כֵּן לָא זַבִּינוּ יַת אַרְעֲהוֹן׃

* Et habitare fecit Ioſeph patrem ſuum & fra- 11
tres ſuos, & dedit eis poſſeſſionem in terra Ægy-
pti, in optima terra, in terra Rameſſe, ſicut præce-
pit Pharao. * Et triticum metiebatur Io- 12
ſeph patri & fratribus ſuis, & omni domui patris
ſui, triticum per corpus.
* Triticum autem non erat in omni terra. inua- 13
luit enim fames valdè. defecit autem terra Aegy-
pti, & terra Chanaan à fame.
* Congregauit autem Ioſeph omne argentum quod 14
inuentum eſt in terra Ægypti & in terra Chanaan
à tritico quod emerunt, & triticum metiebatur eis:
& induxit Ioſeph omne argentum in domum Pha-
raonis.
* Et defecit omne argentum de terra Ægypti, 15
& de terra Chanaan. Venerunt autem omnes Aegy
ptij ad Ioſeph, dicentes: Da nobis panes. & quare
morimur coram te? defecit enim argẽtum noſtrum.
* Dixit autem illis Ioſeph: Afferte pecora ve- 16
ſtra, & dabo vobis panes pro pecoribus veſtris, ſi
defecit argentum.
* Duxerunt autem pecora ſua ad Ioſeph: & de- 17
dit eis Ioſeph panes pro equis, & pro ouibus, &
pro bobus, & pro aſinis. & enutriuit eos in pani-
bus pro omnibus pecoribus eorum in anno illo.
* Egreſſus eſt autem annus ille, & venerunt ad eũ 18
in anno ſecundo, & dixerunt ei: Ne fortè deleamur
à domino noſtro. ſi enim defecit argentum, & ſub-
ſtantia, & pecora ad te dominum noſtrum, & non
relictum eſt nobis coram domino noſtro niſi propriũ
corpus & terra noſtra. * Vt ergo non moriamur 19
coram te, & terra deſoletur, eme nos & terram no
ſtram pro panibus: & erimus & nos & terra no-
ſtra ſerui Pharaoni. da ſemen, vt ſeminemus, et vi-
uamus, & non moriamur, et terra non deſolabitur.
* Et emit Ioſeph omnem terram Aegyptiorũ Pha- 20
raoni. vendiderunt enim Aegyptij terrã ſuam Pha-
raoni. inualuit eorum fames, & fuit terra Pharaoni.
* Et populum ſubiecit ſibi in ſeruos, à nouiſſimis 21
terminis Aegypti, & vſque extremos: * Præter 22
terram Sacerdotum ſolùm: nõ poſſedit hanc Ioſeph.
in donatione enim dedit dona Sacerdotibus Pharao:
& comedebant donationem quam dedit eis Pha-
rao, propter hoc non vendiderunt terram ſuam.

11 * καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατάσχεσιν ἐν γῇ αἰγύπτου, ἐν
τῇ βελτίστῃ γῇ ἐν τῇ γῇ ῥαμεσσῆ, καθὰ συνέταξε φαραώ.
12 * καὶ ἐσιτομέτρει ἰωσὴφ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ,
καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, σῖτον κατὰ σῶμα·
13 * σῖτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμὸς σφό-
δρα. ἐξέλιπε δὲ ἡ γῆ αἰγύπτου, καὶ ἡ γῆ χαναὰν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ.
14 * συνήγαγε δὲ ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν γῇ αἰ-
γύπτου, καὶ ἐν γῇ χαναὰν ἀπὸ τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον, καὶ ἐ-
σιτομέτρει αὐτοῖς, καὶ εἰσήγαγεν ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν
15 οἶκον φαραώ. * καὶ ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύριον ἐκ τῆς αἰ-
γύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι πρὸς
ἰωσὴφ, λέγοντες, δὸς ἡμῖν ἄρτους, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκομεν ἐναν
τίον σου; ἐκλέλοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν.
16 * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω
ὑμῖν ἄρτους ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον.
17 * ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσήφ· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς
ἰωσὴφ ἄρτους, ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων, καὶ ἀν-
τὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρ-
τοις ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ.
18 * ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει
τῷ δευτέρῳ, καὶ εἶπον αὐτῷ, μή ποτε ἐκτριβῶμεν ἀπὸ τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν. εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ ὑπάρχοντα,
καὶ τὰ κτήνη πρὸς σὲ τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολέλειπται ἡμῖν
ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἀλλ' ἢ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν.
19 * ἵνα οὖν μὴ ἀποθάνωμεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῇ,
κτῆσαι ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν ἀντὶ ἄρτων, καὶ ἐσόμεθα καὶ
ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν παῖδες τῷ φαραώ. δὸς σπέρμα, ἵνα σπεί-
ρωμεν, καὶ ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρημωθή-
20 σεται. * καὶ ἐκτήσατο ἰωσὴφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰ-
γυπτίων τῷ φαραώ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγύπτιοι τὴν γῆν αὐ-
τῶν τῷ φαραώ. ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμὸς, καὶ ἐγένετο ἡ γῆ
τῷ φαραώ.
21 * καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο ἑαυτῷ εἰς παῖδας, ἀπ' ἄκρων
ὁρίων αἰγύπτου, καὶ ἕως τῶν ἄκρων·
22 * χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ ἐκτήσατο ταύ-
την ἰωσὴφ, ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ. καὶ
ἤσθιον τὴν δόσιν, ἣν δέδωκεν αὐτοῖς φαραώ· διὰ τοῦτο οὐκ ἀ-
πέδοντο τὴν γῆν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et collocauit Ioſeph patrem ſuum & fratres ſuos, & dedit eis poſſeſſionem in terra Ægypti in meliori loco terræ, in terra Rameſſes, ſicut
præceperat Pharao. 12 Et alebat Ioſeph patrem ſuum, & fratres ſuos, & omnem domum patris ſui; præbens panem iuxta familiam vniuſ-
cuiuſque. 13 Neque erat panis in vniuerſa terra; quoniam præualuerat fames nimis: & deficiebat populus terræ Ægypti; & populus terræ
Chanaan propter famem. 14 Et congregauit Ioſeph argentum quod inuentum eſt in terra Ægypti, & in terra Chanaan pro frumen-
to quod ipſi emebant, & intulit Ioſeph argentum in domum Pharaonis. 15 Conſumatumque eſt argentum de terra Ægypti & de
terra Chanaan: & venerunt omnes Ægyptij ad Ioſeph, dicentes: Da nobis panem. cur moriemur coram te, cùm conſumatum ſit argentum?
16 Dixitque Ioſeph: Afferte pecora veſtra: & dabo vobis frumentum pro pecoribus veſtris, ſi argentum conſumatum eſt. 17 Adduxerunt-
que pecora ſua ad Ioſeph, & dedit eis Ioſeph panem pro equis, & pro pecoribus ouium, & pro bobus, & aſinis: & alebat eos pane ipſo anno pro v-
niuerſis pecoribus ſuis. 18 Et completus eſt annus ille, & venerunt ad eum in ſecundo anno, atque dixerunt ei: Non celauimus quic-
quam domino noſtro, cùm defecit argentum; pecora quoque adduximus ad dominum noſtrum, & nihil remanet coram domino noſtro, niſi corpo-
ra noſtra & terra noſtra. 19 Quare moriemur coram te, tam nos quàm terra noſtra? eme nos & terram noſtram pro pane: & erimus
nos & terra noſtra ſeruientes Pharaoni: & præbe ſemina, & viuemus, & non moriemur; & terra non deſolabitur.
20 Emitque Ioſeph omnem terram Ægypti Pharaoni: quoniam vendiderunt vnuſquiſque Ægyptiorum agrum ſuum, quia præualebat ſuper eos
fames: & fuit terra Pharaoni. 21 Populum autem tranſtulit de ciuitate in ciuitatem, à finibus termini Ægypti, vſque ad extremum eius.
22 Sed terram Sacerdotum non emit: quoniam portio dabatur Sacerdotibus à Pharaone, & comedebant portionem ſuam, quam dabat eis Pha-
rao: propterea non vendiderunt terras ſuas.

23 * ויאמר יוסף אל־העם הן קניתי אתכם היום ואת־
אדמתכם לפרעה הא־לכם זרע וזרעתם את־האדמה׃
24 * והיה בתבואת ונתתם חמישית לפרעה וארבע
הידת יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם ולאשר
25 בבתיכם ולאכל לטפכם׃ * ויאמרו החיתנו נמצא־
26 חן בעיני אדני והיינו עבדים לפרעה׃ * וישם אתה
יוסף לחק עד־היום הזה על־אדמת מצרים לפרעה
לחמש רק אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה׃
27 * וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה
ויפרו וירבו מאד׃
28 * ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה
ויהי ימי־יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת
29 שנה׃ * ויקרבו ימי־ישראל למות ויקרא לבנו
ליוסף ויאמר לו אם־נא מצאתי חן בעיניך שים־
נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל־נא
30 תקברני במצרים׃ * ושכבתי עם־אבתי ונשאתני
ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה
31 כדברך׃ * ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל
על־ראש המטה׃ מח
1 * ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר
ליוסף הנה אביך חלה ויקח את־שני בניו עמו את־
2 מנשה ואת־אפרים׃ * ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך
יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על־המטה׃
3 * ויאמר יעקב אל־יוסף אל שדי נראה־אלי בלוז
4 בארץ כנען ויברך אתי׃ * ויאמר אלי הנני מפרך
והרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את־הארץ
5 הזאת לזרעך אחריך אחזת עולם׃ * ועתה שני־
בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד־באי אליך
מצרימה לי־הם אפרים ומנשה כראובן
ושמעון יהיו־לי׃

23 * Dixit ergo Ioſeph ad populos: En vt cerni-
tis & vos, & terram veſtram Pharao poſſidet.
24 accipite ſemina, & ſerite agros, * vt fruges ha-
bere poſsitis. Quintam partem regi dabitis:
quatuor reliquas permitto vobis in ſementē,
25 & in cibum familiis & liberis veſtris. * Qui re-
ſponderunt: Salus noſtra in manu tua eſt. re-
ſpiciat nos tantùm dominus noſter, & lęti ſer-
26 uiemus regi. * Ex eo tempore vſque in præſen-
tē diē, in vniuerſa terra Ægypti regibus quin-
ta pars ſoluitur: & factum eſt quaſi in legem;
abſque terra Sacerdotali, quę libera ab hac cō
27 ditione fuit. * Habitauit ergo Iſrael in Ægy-
G pto, id eſt, in terra Geſſen: & poſſedit eam; au-
28 ctuſque eſt & multiplicatus nimis. * Et vixit in
ea decem & ſeptem annis. Factique ſunt omnes
dies vitæ illius, centum quadraginta ſeptem
29 annorum. * Cumque appropinquare cer-
neret diem mortis eius, vocauit filium ſuum
Ioſeph, & dixit ad eum: Si inueni gratiam in
conſpectu tuo, pone manum tuam ſub femo-
re meo; & facies mihi miſericordiam & veri-
30 tatē, vt non ſepelias me in Ægypto: * Sed dor-
miam cum patribus meis: & auferas me de ter
ra hac, cōdaſq; in ſepulchro maiorū meorum.
Cui reſpondit Ioſeph: Ego faciam quod iuſ-
31 ſiſti. * Et ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo iu
rante, adorauit Iſrael Dominum, cōuerſus ad
lectuli caput. CAP. XLVIII.
1 HIs itaque tranſactis, nunciatum eſt Ioſeph
A quòd ægrotaret pater ſuus. qui aſſumptis
duobus filiis Manaſſe & Ephraim, ire perrexit.
2 * Dictumque eſt ſeni, Ecce filius tuus Ioſeph
venit ad te. Qui confortatus, ſedit in lectulo.
3 * Et ingreſſo ad ſe Ioſeph, ait: Deus omnipo
tens apparuit mihi in Luza, quæ eſt in terra
4 Chanaan: benedixitq; mihi: * Et ait: Ego te au
gebo & multiplicabo; & faciam te in turbas
populorum. daboque tibi terram hanc, & ſe-
mini tuo poſt te in poſſeſsionem ſempiternā.
5 * Duo ergo filij tui, qui nati ſunt tibi in
terra Ægypti, antequàm huc venirem ad te,
mei erunt, Ephraim & Manaſſes: ſicut Ruben
B & Symeon reputabuntur mihi.

תרגום אונקלוס

23 ואמר יוסף לעמא הא קניתי יתכון יומא דין וית ארעכון לפרעה הא לכון בר זרעא ותזרעון ית ארעא׃ 24 ויהי באעולי
עללתא ותתנון חד מן חמשא לפרעה וארבע חולקין יהון לכון לבר זרע חקלא ולמיכליכון ולאנש בתיכון ולמיכל לטפליכון׃ 25 ואמרו
קיימתנא נשכח רחמין בעיני רבוני ונהי עבדין לפרעה׃ 26 ושוי יתה יוסף לגזירא עד יומא הדין על ארעא דמצרים דיהון יהבין חד מן חמשא
לפרעה לחוד ארע כומריא בלחודיהון לא הות לפרעה׃ 27 ויתיב ישראל בארעא דמצרים בארעא דגושן ואחסינו בה ונפישו וסגיאו
לחדא׃ 28 וחיא יעקב בארעא דמצרים שבע עשרי שנין והוו יומי יעקב שני חיוהי מאה וארבעין ושבע שנין׃ 29 וקריבו יומי ישראל
למימת וקרא לבריה ליוסף ואמר ליה אם כען אשכחית רחמין בעיניך שו כען ידך תחות ירכי ותעביד עמי טיבו וקשוט לא כען תקברינני במצרים׃
30 ואשכב עם אבהתי ותטלינני ממצרים ותקברינני בקבורתהון ואמר אנא אעביד כפתגמך׃ 31 ואמר קיים לי וקיים ליה וסגיד
ישראל על ריש ערסא׃ מח 1 והוה בתר פתגמיא האלין ואמר ליוסף הא אבוך שכיב
מרע ודבר ית תרין בנוהי עמיה ית מנשה וית אפרים׃ 2 וחוי ליעקב ואמר הא ברך יוסף אתי לותך ואתקף ישראל ויתיב על ערסא׃
3 ואמר יעקב ליוסף אל שדי אתגלי לי בלוז בארעא דכנען ובריך יתי׃ 4 ואמר לי הא אנא מפיש לך ומסגי לך ואחנינך לכנשת
שבטין ואתן ית ארעא הדא לבנך בתרך אחסנת עלם׃ 5 וכען תרין בנך דאתילידו לך בארעא דמצרים עד מיתי לותך
למצרים דילי אינון אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהון קדמי׃

Dixit autem Ioseph Ægyptiis: Ecce emi vos, 23
& terram vestram hodie Pharaoni. accipite vobis
semina, & seminate terram. * *Et erunt* 24
germina eius, & dabitis quintam partem Pharao-
ni. at quatuor partes erunt vobis ipsis in semen ter-
ræ, & in cibum vobis, & omnibus qui in domibus
vestris. * *Et dixerunt: Saluasti nos: inue-* 25
nimus gratiam coram domino nostro; & erimus ser-
ui Pharaoni. * *Et posuit eis Ioseph in præcep-* 26
tum usque in diem hanc super terram Aegypti, Pha
raoni dare quintam partem: absque terra Sacerdo-
tum solum, quæ non fuit Pharaoni.
* *Habitauit autem Israel in terra Aegypti in* 27
terra Gesem: & habuerunt hæreditates in ea: &
aucti sunt & multiplicati sunt valdè.
* *Vixit autem Iacob in terra Aegypti decem se-* 28
ptem annis. & fuerunt dies Iacob annorum vitæ
eius, centum quadraginta septem anni.
* *Appropinquauerunt autem dies Israel ut mo-* 29
reretur: & vocauit filium suum Ioseph: & ait il-
li: Si inueni gratiam coram te, suppone manum tuam
sub femore meo: & facies super me misericordiam
& veritatem, vt non sepelias me in Aegypto.
* *Sed dormiam cum patribus meis: & auferes* 30
me ex Aegypto, & sepelies me in sepultura eorum.
Ille autem dixit: Ego faciam secundùm verbum tuũ.
* *Ait autem illi: Iura mihi. & iurauit ei. &* 31
adorauit Israel super summitatem virgæ eius.

CAP. XLVIII.

FActum est autem post verba hæc, & nunciatum 1
est Ioseph, quòd pater tuus turbatur. Et assumẽs
duos filios suos secum, Manassem & Ephraim, ve-
nit ad Iacob. * *Nunciatum est autem Iacob, di-* 2
centes: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confor
tatus Israel, sedit super lectum. * *Et ait Iacob Io-* 3
seph: Deus apparuit mihi in Luza in terra Chanaan;
& benedixit mihi: * *Et dixit mihi: Ecce ego au-* 4
gebo te, & multiplicabo te, & faciam te in congre-
gationes gentium: & dabo tibi terram hanc, & se-
mini tuo post te, in possessionem sempiternam.
* *Nunc ergo duo filij tui, qui nati sunt tibi in* 5
terra Aegypti, antequàm ego venirem ad te in Ae-
gyptum, mei sunt, Ephraim & Manasse: sicut Ru-
ben & Symeon erunt mihi.

23 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ τοῖς αἰγυπτίοις, ἰδοὺ κέκτημαι ὑμᾶς, καὶ
τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραώ. λάβετε ἑαυτοῖς σπέρμα-
24 τα, καὶ σπείρατε τὴν γῆν. * καὶ ἔσται τὰ γεννήματα αὐ-
τῆς, καὶ δόσετε τὸ πέμπτον μέρος τῷ φαραώ· τὰ δὲ τέσσαρα
μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρμα τῇ γῇ, καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν,
25 καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. * καὶ εἶπαν, σέσωκας ἡμᾶς,
εὕρομεν χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα παῖδες
26 τῷ φαραώ. * καὶ ἔθετο αὐτοῖς ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα, ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου τῷ φαραὼ ἀπο-
πεμπτοῦν, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον, ἣ οὐκ ἦν τῷ φα-
27 ραώ. * κατῴκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπὶ γῆς γε-
σέμ. καὶ ἐκληρονομήθησαν ἐπ' αὐτῆς· καὶ ηὐξήθησαν καὶ ἐπλη-
28 θύνθησαν σφόδρα. * ἐπέζησε δὲ ἰακὼβ ἐν γῇ αἰγύπτου
δεκαεπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι ἰακὼβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς
29 αὐτοῦ, ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. * ἤγγισαν δὲ αἱ ἡ-
μέραι ἰσραὴλ τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰω-
σὴφ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ὑπόθες τὴν
χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιήσεις ἐπ' ἐμὲ ἐλεημοσύ-
νην καὶ ἀλήθειαν τοῦ μὴ θάψαι με ἐν αἰγύπτῳ.
30 * ἀλλὰ κοιμηθήσομαι μετὰ τῶν πατέρων μου, καὶ ἀρεῖς με
ἐξ αἰγύπτου, καὶ θάψεις με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ
ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου.
31 * εἶπε δὲ αὐτῷ, ὄμοσόν μοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. καὶ προσε-
κύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

μη'.

1 * ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰωσὴφ,
ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀναλαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ μεθ'
ἑαυτοῦ, τὸν μανασσῆ καὶ τὸν ἐφραίμ, ἦλθε πρὸς ἰακώβ.
2 * ἀπηγγέλη δὲ τῷ ἰακὼβ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ἔρ-
χεται πρός σε. καὶ ἐνισχύσας ἰσραὴλ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν
κλίνην.
3 * καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ ἰωσὴφ, ὁ θεὸς ὤφθη μοι ἐν λούζα ἐν
γῇ χαναὰν, καὶ εὐλόγησέ με·
4 * καὶ εἶπέ μοι, ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιή-
σω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ
τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ, εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.
5 * νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ αἰγύπτου,
πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρός σε εἰς αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, ἐφραὶμ καὶ
μανασσῆ, ὡς ῥουβὴν καὶ συμεὼν ἔσονταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Dixitque Ioseph populo: Ecce emi vos hodie & terram vestram Pharaoni: ecce do vobis sementem, & seminabitis terram. 24 Et erit cùm
produxerit fructus, dabitis quintam partem Pharaoni: quatuor autem partes erunt vobis in sementem agrorum; & vt comedatis vos & homines do-
mus vestræ, & in cibum familiæ vestræ. 25 Et dixerunt: Viuificasti nos: inuenimus gratiam in oculis domini nostri, & erimus serui Pharaoni.
26 Et posuit illud Ioseph in statutum vsque in præsentem diem super terram Ægypti, quod darent quintam partem Pharaoni. sola enim terra Sa-
cerdotum non fuit Pharaoni. 27 Habitauitque Israel in terra Ægypti, in terra Gessen: & possederunt eam: & multiplicati sunt, & creuerunt nimis.
28 Vixitque Iacob in terra Ægypti decem & septem annis. & fuerunt dies annorum vitæ Iacob, centum & quadraginta & septem anni. 29 Et ap-
propinquauerunt dies Israel vt moreretur: & vocauit filium suum Ioseph, & dixit ei: Si inueni nunc gratiam in oculis tuis, pone, obsecro, manum
tuam sub femore meo, & facies mecum misericordiam & veritatem; ne sepelias me, obsecro, in Ægypto. 30 Et dormiam cum patribus meis: & au-
feres me de Ægypto, & sepelies me in sepulchris eorum. Et dixit: Ego faciam secundùm verbum tuum. 31 Et dixit: Iura mihi. & iurauit ei. & ad-
orauit Israel super caput lectuli.

CAP. XLVIII.

ET factum est post verba hæc, & dictum est ad Ioseph: Ecce pater tuus iacet infirmus: & tulit duos filios suos secum, Manassen & Ephraim.
2 Et nunciatum est Iacob, atque dictum est ei: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confortatus est Israel: & sedit in lectulo.
3 Et dixit Iacob ad Ioseph: Deus omnipotens apparuit mihi in Luza in terra Chanaan, & benedixit mihi: 4 Et dixit ad me: Ecce ego
multiplicabo te, & crescere te faciam; & ponam te in congregationem tribuum: & dabo terram hanc & filiis tuis post te in possessionem æternam.
5 Et nunc duo filij tui Ephraim & Manasses, qui nati sunt tibi in terra Ægypti, antequàm venirem ad te in Ægyptum, mei erunt: sicut Ruben
& Symeon erunt coram me.

6 ומולדתך אשר-הולדת אחריהם לך יהיו על
7 שם אחיהם יקראו בנחלתם: ואני בבאי
מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת-
ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת
8 הוא בית לחם: וירא ישראל את-בני
9 יוסף ויאמר מי-אלה: ויאמר יוסף אל-אביו
בני הם אשר-נתן-לי אלהים בזה ויאמר קחם-
10 נא אלי ואברכם: ועיני ישראל כבדו מזקן
לא יוכל לראות ויגש אתם אליו וישק להם
11 ויחבק להם: ויאמר ישראל אל-יוסף ראה
פניך לא פללתי והנה הראה אתי אלהים גם
12 את-זרעך: ויוצא יוסף אתם מעם ברכיו
13 וישתחו לאפיו ארצה: ויקח יוסף את-שניהם
את-אפרים בימינו משמאל ישראל ואת-מנשה
14 בשמאלו מימין ישראל ויגש אליו: וישלח
ישראל את-ימינו וישת על-ראש אפרים והוא
הצעיר ואת-שמאלו על-ראש מנשה שכל את-
15 ידיו כי מנשה הבכור: ויברך את-יוסף ויאמר
האלהים אשר התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק
האלהים הרעה אתי מעודי עד-היום הזה:
16 המלאך הגאל אתי מכל-רע יברך את-הנערים
ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב
17 בקרב הארץ: וירא יוסף כי-ישית אביו יד-
ימינו על-ראש אפרים וירע בעיניו ויתמך יד-אביו
להסיר אתה מעל ראש-אפרים על-ראש מנשה:
18 ויאמר יוסף אל-אביו לא-כן אבי כי-זה הבכר
19 שים ימינך על-ראשו: וימאן אביו ויאמר
ידעתי בני ידעתי גם-הוא יהיה-לעם וגם-
הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה
מלא-הגוים:

6 * Reliquos autem quos genueris post eos,
tui erunt: & nomine fratrum suorum voca-
7 buntur in possessionibus suis. * Mihi enim
quando veniebam de Mesopotamia, mortua
est Rachel in terra Chanaan, in ipso itinere.e-
ratque vernum tempus: & ingrediebar Ephra
tam; & sepeliui eam iuxta viam Ephratæ: quæ
8 alio nomine appellatur Bethleem. * Videns
autem filios eius, dixit ad eum: Qui sunt isti?
9 * Respondit, Filij mei sunt, quos donauit
mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
10 me, & benedicam illis. * Oculi enim Israel
caligabant præ nimia senectute, & clarè vide-
C re non poterat. Applicitosque ad se, deoscula-
11 tus & circumplexus eos, * Dixit ad filium
suum: Non sum fraudatus aspectu tuo: insu-
12 per ostendit mihi Deus semen tuum. * Cúm-
que tulisset eos Ioseph de gremio patris, ado-
13 rauit pronus in terram. * Et posuit Ephraim
ad dexteram suam, id est, ad sinistrã Israel; Ma
nassen verò in sinistra sua, ad dexteram scilicet
14 patris: applicuítque ambos ad eum. * Qui ex-
tendens manum dexteram, posuit super caput
Ephraim iunioris fratris; sinistram autem sup
caput Manasse, qui maior natu erat, commu-
15 tans manus. * Benedixítq; Iacob Ioseph: & ait:
Deus in cuius conspectu ambulauerũt patres
mei Abraam & Isaac, Deus qui pascit me ab
16 adolescentia mea vsq; in præsentẽ diem: * An-
gelus qui eruit me de cũctis malis, benedicat
pueris istis: & inuocetur super eos nomẽ meũ,
nomina quoque patrum meorum Abraam &
Isaac; & crescant in multitudinem sup terram.
17 * Videns autem Ioseph quòd posuisset pater
suus dexteram manum super caput Ephraim,
D grauiter accepit. & apprehensam manum pa-
tris, leuare conatus est de capite Ephraĩ, & trã
18 ferre super caput Manasse. * Dixítq; ad patrẽ:
Non ita conuenit, pater: quia hic est primoge
nitus. pone dexteram tuam super caput eius.
19 * Qui renuens, ait: Scio, fili mi, scio: & iste
quippe erit in populos, & multiplicabitur:
sed frater eius iunior maior erit illo: & semen
illius crescet in gentes.

תרגום אונקלוס

6 ובנין דתוליד בתריהון דילך יהון על שום אחוהון יתקרון באחסנתיהון: 7 ואנא במיתי מפדן מיתת עלי רחל בארעא דכנען
בארחא בעוד כרוב ארעא למיעל לאפרת וקברתה תמן בארח אפרת היא בית לחם: 8 וחזא ישראל ית בני יוסף ואמר מן
אילין: 9 ואמר יוסף לאבוהי בני אינון דיהב לי יי הכא ואמר קריבינון כען לותי ואברכינון: 10 ועיני ישראל יקרן
מסיבו לא יכל למחזי וקריב יתהון לותיה ונשיק להון וגפיף להון: 11 ואמר ישראל ליוסף מחזי אפך לא סבירית והא אחזי יתי יי
אף ית בנך: 12 ואפיק יוסף יתהון מן קדמוהי וסגיד על אפוהי על ארעא: 13 ודבר יוסף ית תרויהון ית אפרים בימיניה
משמאלא דישראל וית מנשה בשמאליה מימינא דישראל וקריב לותיה: 14 ואושיט ישראל ית ימיניה ושוי על רישא דאפרים
והוא זעירא וית שמאליה על רישא דמנשה אחכמינון לידוהי ארי מנשה בכרא: 15 ובריך ית יוסף ואמר יי דפלחו אבהתי
קדמוהי אברהם ויצחק יי דזן יתי מאיתי עד יומא הדין: 16 מלאכא דפרק יתי מכל בישא יברך ית עולימיא ויתקרי בהון שמי
ושום אבהתי אברהם ויצחק וכנוני ימא יסגון בגו בני אנשא על ארעא: 17 וחזא יוסף ארי שוי אבוהי יד ימיניה על רישא
דאפרים ובאיש בעינוהי וסעדא לידא דאבוהי לאעדאה יתה מעל רישא דאפרים לאנחותה על רישא דמנשה: 18 ואמר
יוסף לאבוהי לא כן אבא ארי דין בכרא שוי ימינך על רישיה: 19 וסריב אבוהי ואמר ידענא ברי ידענא אף הוא יהי לעם ואף
הוא יסגי וברם אחוהי זעירא יסגי מניה ובנוהי יהון שליטין בעממיא:

*At posteri, quos genueris post hæc, tui erunt. in 6
nomine fratrum suorum, vocabuntur in illorum hæ-
reditatibus. *Ego autem quando veniebam 7
de Mesopotamia Syriæ, mortua est Rachel mater tua
in terra Chanaan, appropinquãte me secundùm Hip
podromum chabratha terræ, antequàm venirem E-
phrata: & sepeliui eam illic, in via Hippodromi. ip-
sa est Bethleem.
*Videns autem Israel filios Ioseph, dixit, Qui 8
isti? *Dixit autem Ioseph patri suo: Filij mei 9
sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait Iacob: Ad-
duc mihi eos, vt benedicam eis.
*At oculi Israel grauati fuerant præ senectute, 10
& non poterat videre. & applicuit illos ad eum: et
osculatus est eos, & circumplexus est eos.
*Et ait Israel ad Ioseph: Ecce facie tua non sum 11
priuatus; & ecce ostendit mihi Deus & semen
tuum. *Et eduxit eos Ioseph à genibus eius, et 12
adorauerunt eum in faciem super terram.
*Accipiens autem Ioseph duos filios suos, ipsum 13
quidem Ephraim in dextera sua, à sinistris autem Is-
rael, at Manasse in sinistra, à dextris autem Israel;
& applicuit illos ei. *Extendens autem Israel 14
manum dexteram, imposuit super caput Ephraim;
hic autem erat iunior: et sinistram super caput Ma-
nasse, commutans manus. *Et benedixit eis: 15
& ait: Deus cui placuerunt patres mei in conspectu
eius, Abraam & Isaac, Deus qui pascit me à iuuen
tute mea vsque in diem hanc: *Angelus 16
qui liberauit me ex omnibus malis, benedicat pueros
istos. & inuocabitur super eos nomen meum, et no-
men patrum meorum Abraam & Isaac, & multi-
plicentur in multitudinem multam super terram.
*Videns autem Ioseph quia iniecit pater ma- 17
num suam dexteram super caput Ephraim, graue
illi visum est: & apprehendit Ioseph manum patris
sui, vt auferret eam de capite Ephraim super caput
Manasse. *Dixit autem Ioseph patri suo: 18
Non sic, pater: hic enim primogenitus: impone dex-
teram tuam super caput eius.
*Et non voluit: sed dixit: Scio, fili, scio: ip- 19
se erit in populum, & ipse exaltabitur. sed frater e-
ius iunior maior illo erit, & semen eius erit in mul-
titudinem gentium.

6 *τὰ δὲ ἔκγονα, ἃ ἂν γεννήσῃς μετὰ ταῦτα, σοὶ ἔσονται. ἐπὶ τῷ
ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κληθήσονται ἐν τοῖς ἐκείνων κλή-
7 ροις. *ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχόμην ἐκ μεσοποταμίας τῆς συ-
ρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ χαναὰν, ἐγγίζοντός
μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς, τοῦ ἐλθεῖν
ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρό-
8 μου. αὐτή ἐστι βηθλεέμ. *ἰδὼν δὲ ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς ἰω-
9 σὴφ, εἶπε, τίνες οὗτοι; *εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, υἱοί
μου εἰσὶν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἐνταῦθα. καὶ εἶπεν ἰακὼβ, προσ-
10 άγαγέ μοι αὐτοὺς, ἵνα εὐλογήσω αὐτούς. *οἱ δὲ ὀφ-
θαλμοὶ ἰσραὴλ ἐβαρυώθησαν ἀπὸ τοῦ γήρους, καὶ οὐκ ἠδύ-
νατο βλέπειν. καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· καὶ ἐφίλησεν
11 αὐτοὺς, καὶ περιέλαβεν αὐτούς. *καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς
ἰωσὴφ, ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ
12 μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου. *καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἰω-
σὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ
13 πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς. *λαβὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς δύο υἱοὺς
αὐτοῦ, τὸν μὲν ἐφραὶμ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἰσρα-
14 ὴλ, τὸν δὲ μανασσῆ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐκ δεξιῶν δὲ ἰσραὴλ,
καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς αὐτῷ. *ἐκτείνας δὲ ἰσραὴλ τὴν χεῖ-
ρα τὴν δεξιὰν, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραὶμ, οὗτος δὲ
15 ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μανασ-
σῆ, ἐναλλάξας τὰς χεῖρας· *καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ εἶ-
πεν, ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀβρα-
16 ὰμ καὶ ἰσαὰκ, ὁ θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου ἕως τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης· *ὁ ἄγγελος ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πάντων τῶν κα-
κῶν, εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα. καὶ ἐπικληθήσεται ἐπ' αὐτοῖς
τὸ ὄνομά μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου, ἀβραὰμ καὶ
ἰσαὰκ, καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς.
17 *ἰδὼν δὲ ἰωσὴφ, ὅτι ἐπέβαλεν ὁ πατὴρ τὴν χεῖρα αὐ-
τοῦ τὴν δεξιὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραὶμ, βαρὺ αὐτῷ κα-
τεφάνη, καὶ ἀντελάβετο ἰωσὴφ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀ-
φελεῖν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐφραὶμ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
18 μανασσῆ. *εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, οὐχ οὕτως
πάτερ. οὗτος γὰρ ὁ πρωτότοκος· ἐπίθες τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν
19 κεφαλὴν αὐτοῦ. *καὶ οὐκ ἠθέλησεν. ἀλλ' εἶπεν, οἶ-
δα τέκνον, οἶδα. αὐτὸς ἔσται εἰς λαὸν, καὶ αὐτὸς ὑψωθήσεται·
ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ σπέρ-
μα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος ἐθνῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et filij quos genueris post eos, tui erunt: in nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis.
7 Et cùm ego venissem de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Chanaan in via, cùm adhuc esset spatium terræ, vt ingrederer in Ephratam: & sepeliui eam in via Ephratæ, quæ est Bethleem.
8 Et vidit Israel filios Ioseph, & dixit: Qui sunt isti?
9 Et dixit Ioseph ad patrem suum: Filij mei sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait: Applica, obsecro, eos ad me, vt benedicam eis.
10 Oculi autem Israel grauati erant præ senectute; & non poterat videre. & applicauit eos ad eum, & osculatus est eos, & amplexatus est eos.
11 Dixitque Israel ad Ioseph: Nunquam putaui videre faciem tuam: & ecce ostendit mihi Deus etiam filios tuos.
12 Et eduxit eos Ioseph à facie eius: & adorauit pronus in terram.
13 Et tulit Ioseph ambos, Ephraim in dextera sua ad sinistram Israel, & Manassen in sinistra eius ad dexteram Israel: & applicauit eos ad eum.
14 Et tetendit Israel dexteram suam, & posuit eam super caput Ephraim, qui erat iunior, & sinistram suam super caput Manasse: docuit manus suas, quanuis Manasses erat primogenitus.
15 Et benedixit Ioseph, & ait: Deus in cuius conspectu seruierunt patres mei Abraam & Isaac, Deus qui pauit me à natiuitate mea vsque in diem hanc:
16 Angelus qui eruit me ab omni malo, benedicat pueris: & inuocetur in eis nomen meum, & nomen patrum meorum Abraham & Isaac, & quasi pisces maris multiplicentur inter filios hominum super terra.
17 Et vidit Ioseph quòd posuit pater suus dexteram suam super caput Ephraim, & displicuit in oculis suis: & sustulit manum patris sui, vt amoueret eam de capite Ephraim, vt poneret eam super caput Manasse.
18 Et ait Ioseph patri suo: Non ita decet, pater mi: hic enim est primogenitus; pone dexteram tuam super caput eius.
19 Et noluit pater suus. & ait: Scio, fili mi, scio: ipse quippe erit in populum, & etiam ipse multiplicabitur. sed frater eius iunior multiplicabitur magis quàm ille, & filij sui erunt dominantes in populis.

20 * וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמוֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וַיָּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם
לִפְנֵי מְנַשֶּׁה ׃
21 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת
וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ
אֲבֹתֵיכֶם ׃
22 * וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם אַחַד עַל־אַחֶיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי
מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי ׃

מט

1 * וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בָּנָיו וַיֹּאמֶר
הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים ׃
2 * הִקָּבְצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל־יִשְׂרָאֵל
אֲבִיכֶם ׃
3 * רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יֶתֶר שְׂאֵת
וְיֶתֶר עָז ׃
4 * פַּחַז כַּמַּיִם אַל־תּוֹתַר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אָז
חִלַּלְתָּ יְצוּעִי עָלָה ׃
5 * שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם ׃
6 * בְּסֹדָם אַל־תָּבֹא נַפְשִׁי בִּקְהָלָם
אַל־תֵּחַד כְּבֹדִי כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ וּבִרְצֹנָם
עִקְּרוּ שׁוֹר ׃
7 * אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה אֲחַלְּקֵם
בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל ׃
8 * יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ
לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ ׃
9 * גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ
כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ ׃

20 * Benedixitque eis in tempore illo, dicens: In te benedicetur Iſrael, atque dicetur: Faciat tibi Deus ſicut Ephraim, & ſicut Manaſſe. conſtituitque Ephraim ante Manaſſen.

21 * Et ait ad Ioſeph filium ſuum: En ego morior: & erit Deus vobiſcum, reducetque vos ad terram patrum veſtrorum.

22 * Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Ammorræi in gladio & arcu meo.

CAP XLIX.

1 A VOcauit autem Iacob filios ſuos, & ait eis: Congregamini, vt annunciem quę ventura ſunt vobis in diebus nouiſſimis.

2 * Congregamini, & audite, filij Iacob; audite Iſrael patrem veſtrum:

3 * Ruben primogenitus meus: Tu fortitudo mea; & principium doloris mei. prior in donis, maior in imperio.

4 * Effuſus es ſicut aqua. non creſcas, quia aſcendiſti cubile patris tui, & maculaſti ſtratum eius.

5 * Symeon & Leui fratres vaſa iniquitatis bellantia.

6 * In conſilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non ſit gloria mea: quia in furore ſuo occiderunt virum, & in voluntate ſua ſuffoderunt murum.

7 * Maledictus furor eorum, quia pertinax; & indignatio eorum, quia dura. diuidam eos in Iacob, & diſpergam eos in Iſrael.

8 * Iuda, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum: adoB rabunt te filij patris tui.

9 * Catulus leonis Iuda. Ad prædam, fili mi, aſcendiſti: requieſcens accubuiſti vt leo, & quaſi leæna: quis ſuſcitabit eum?

תרגום אונקלוס

20 וּבָרְכִינוּן בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר יְשַׁוִּינָךְ יְיָ כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וְשַׁוִּי יָת אֶפְרַיִם קֳדָם מְנַשֶּׁה ׃ 21 וַאֲמַר
יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הָא אֲנָא מָאִית וִיהֵי מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדֵיכוֹן וַאֲתֵיב יָתְכוֹן לְאַרַע אֲבָהָתְכוֹן ׃ 22 וַאֲנָא יְהָבֵית לָךְ חוּלַק חַד יַתִּיר
עַל אַחָךְ דִּנְסֵיבִית מִידָא דֶאֱמוֹרָאָה בִּצְלוֹתִי וּבְבָעוּתִי ׃

מט

1 וּקְרָא יַעֲקֹב לִבְנוֹהִי וַאֲמַר אִתְכַּנַּשׁוּ וַאֲחַוֵּי לְכוֹן יָת דִּיעָרַע יָתְכוֹן בְּסוֹף יוֹמַיָּא ׃ 2 אִתְכְּנַשׁוּ
וּשְׁמַעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְקַבִּילוּ אוּלְפָן מִן יִשְׂרָאֵל אֲבוּכוֹן ׃ 3 רְאוּבֵן בּוּכְרִי אַתְּ חֵילִי וְרֵישׁ תָּקְפִּי לָךְ הֲוָה חֲזֵי לְמִסַּב תְּלָתָא חוּלָקִין
בְּכֵירוּתָא כְּהוּנְתָא וּמַלְכוּתָא ׃ 4 עַל דַּאֲזַלְתָּ לְקֳבֵיל אַפָּךְ הַכְמַיָּא בְּרַם לָא אַהֲנֵיתָא חוּלָק יַתִּיר לָא תִּסַּב אֲרֵי סְלֵיקְתָּא לְבֵית
מִשְׁכְּבֵי אֲבוּךְ בְּכֵין אַחֵילְתָּא לְשַׁוְּיֵי בְּרִי סְלֵיקְתָּא ׃ 5 שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִין גֻּבְרִין גִּבָּרִין בְּאַרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן עֲבַדוּ
גְּבוּרָא ׃ 6 בְּרָזְהוֹן לָא הֲוָת נַפְשִׁי בְּאִתְכַּנּוֹשֵׁיהוֹן לְמֵהַךְ לָא נְחָתֵית מִן יְקָרִי אֲרֵי בְּרֻגְזֵיהוֹן קְטַלוּ קְטוֹל וּבִרְעוּתְהוֹן תְּרַעוּ
שׁוּר סַנְאָה ׃ 7 לִיט רֻגְזֵיהוֹן אֲרֵי תַקִּיף וְחֵימַתְהוֹן אֲרֵי קַשְׁיָא אֲפַלְּגִינוּן בְּיַעֲקֹב וַאֲבַדְּרִנּוּן בְּיִשְׂרָאֵל ׃ 8 יְהוּדָה
אַתְּ אוֹדֵיתָא וְלָא בְהִתֵּיתָא בָּךְ לָךְ יוֹדוּן אַחָךְ יְדָךְ תִּתְקַף עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ יִתְבַּדְּרוּן סַנְאָךְ יְהוֹן מְחַזְּרִין קְדָל קֳדָמָךְ וִיהוֹן מְקַדְּמִין לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמָךְ בְּנֵי
אֲבוּךְ ׃ 9 שִׁלְטוֹן יְהֵא בְּשֵׁירוּיָא וּבְסוֹפָא יִתְרַבָּא מַלְכָּא מִדְּבֵית יְהוּדָה אֲרֵי מִדִּין קַטְלָא בְּרִי נַפְשָׁךְ סְלֵיקְתָּא יְנוּחַ יִשְׁרֵי בִּתְקוֹף כְּאַרְיָא
וּכְלֵיתָא וְלֵית מַלְכוּ דִּתְזַעְזְעִנֵּיהּ ׃

20 Et benedixit eis in die illa, dicens: In vobis benedicetur Israel, dicentes: Faciat te Deus, sicut Ephraim & sicut Manasse. & posuit Ephraim ante Manasse.

21 Dixit autem Israel Ioseph: Ecce ego morior: & erit Deus vobiscum; & reducet vos in terram patrum vestrorum.

22 Ego autem do tibi Sicimam præcipuam super fratres tuos, quam accepi de manu Amorræorum in gladio meo & arcu.

CAP. XLIX.

1 Vocauit autem Iacob filios suos, & ait: Congregamini, vt annunciem vobis quod occurret vobis in nouissimis diebus.

2 Congregamini, & audite, filij Iacob: audite Israel patrem vestrum.

3 Rhuben primogenitus meus: tu fortitudo mea, & principium filiorum meorum: durus ad ferendum, & durus contumax; iniuriam fecisti.

4 Sicut aqua non efferueas. ascendisti enim super cubile patris tui: tunc maculasti stratum, quo ascendisti.

5 Symeon & Leui fratres consumauerunt iniquitatem propositi sui.

6 In consiliū eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non contendant iecora mea: quia in furore suo interfecerunt homines, & in concupiscentia sua subneruauerunt taurum.

7 Maledictus furor eorum, quia pertinax: & ira eorum, quia indurata est. diuidam eos in Iacob, & dispergam illos in Israel.

8 Iuda, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ super dorsum inimicorum tuorum. adorabunt te filij patris tui.

9 Catulus leonis Iuda. ex germine, fili mi, ascendisti. recumbens, dormiuisti vt leo, & sicut catulus leonis. quis suscitabit eum?

20 εὐλόγησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, ἐν ὑμῖν εὐλογηθήσεται ἰσραὴλ, λέγοντες, ποιήσαι σε ὁ θεὸς, ὡς ἐφραὶμ καὶ ὡς μανασσῆ· καὶ ἔθηκε τὸν ἐφραὶμ ἔμπροσθεν τοῦ μανασσῆ.

21 εἶπε δὲ ἰσραὴλ τῷ ἰωσὴφ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων ὑμῶν.

22 ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι σίκιμα ἐξαίρετον ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου· ἣν ἔλαβον ἐκ χειρὸς ἀμορραίων ἐν μαχαίρᾳ μου καὶ τόξῳ.

μθ΄.

1 Ἐκάλεσε δὲ ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, συνάχθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν, ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

2 ἀθροίσθητε καὶ ἀκούσατε υἱοὶ ἰακὼβ, ἀκούσατε ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς ὑμῶν.

3 ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τῶν τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς αὐθάδης. ἐξύβρισας·

4 ὡς ὕδωρ μὴ ἐκζέσῃς. ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρός σου. τότε ἐμίανας τὴν στρωμνὴν, οὗ ἀνέβης.

5 συμεὼν καὶ λευὶ ἀδελφοὶ συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξαιρέσεως αὐτῶν.

6 εἰς βουλὴν αὐτῶν μὴ ἔλθῃ ψυχή μου, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν μὴ ἐρίσαι τὰ ἥπατά μου. ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον.

7 ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι αὐθάδης. καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη. διαμεριῶ αὐτοὺς ἐν ἰακὼβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ἰσραήλ.

8 ἰούδα, σὲ αἰνέσουσιν οἱ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου. προσκυνήσουσί σε οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου.

9 σκύμνος λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης. ἀναπεσὼν, ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et benedixit eis in die illa, dicens: In te benedicetur Israel, dicens: Ponat te Deus sicut Ephraim, & sicut Manassen: & posuit Ephraim ante Manassen. 21 Dixitque Israel ad Ioseph: Ecce ego morior: & erit verbum Domini in adiutorium vestrum, & reducet vos in terram patrum vestrorum. 22 Ego autem do tibi partem vnam præcipuam super fratres tuos, quam tuli de manu Amorræi oratione mea & deprecatione mea.

CAP. XLIX.

ET vocauit Iacob filios suos, & ait: Congregamini, & nunciabo vobis quæ vobis euenient in fine dierum. 2 Congregamini, & audite filij Iacob, & suscipite doctrinam ab Israel patre vestro. 3 Ruben primogenitus meus es tu, robur meum & principium fortitudinis meæ: tu acceptutus eras partes tres, primogenituram scilicet, & sacerdotium, & regnum. 4 Sed quia secutus es voluntatem tuam, sicut aqua effusa, non proficies, neque accipies portionem superexcrescentem: quoniam ascendisti cubile patris tui; tunc, fili mi, violasti, quando ascendisti stratum meum. 5 Symeon & Leui fratres, viri fortissimi in terra peregrinationis suæ fecerunt fortitudinem. 6 In secreto eorum non fuit anima mea, & in congregatione eorum non conuenit gloria mea; quoniam in furore suo occiderunt occisionem, & in voluntate sua suffoderūt murum inimicorum. 7 Maledictus sit furor eorum, quoniam fortis; & ira eorum, quia dura. diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. 8 Iuda laudabo te, & non es confusus: te laudabunt fratres tui. Manus tua præualebit contra inimicos tuos. dispergentur hostes tui: conuertentur retrorsum in conspectu tuo, & præuenient salutantes te filij patris tui. 9 Dominium erit ei in principio; sed in fine magnificabitur regnum domus Iuda: quoniam de iudicio mortis, fili mi, animam tuam abstulisti. requiescet, & habitabit in fortitudine quasi leo & quasi leæna: neque erit regnum quod commoueat eum.

10 * לֹא־יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה
וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי־יָבֹא שִׁילֹה וְלוֹ יִקְּהַת
עַמִּים ׃
11 * אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה וְלַשֹּׂרֵקָה בְּנִי אֲתֹנוֹ כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבֻשׁוֹ
וּבְדַם־עֲנָבִים סוּתֹה ׃
12 * חַכְלִילִי עֵינַיִם מִיָּיִן וּלְבֶן־שִׁנַּיִם מֵחָלָב ׃
13 * זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיֹּת
וְיַרְכָתוֹ עַל־צִידֹן ׃
14 * יִשָּׂשכָר חֲמֹר גָּרֶם רֹבֵץ
בֵּין הַמִּשְׁפְּתָיִם ׃
15 * וַיַּרְא מְנֻחָה כִּי טוֹב וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי נָעֵמָה
וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבֹּל וַיְהִי לְמַס עֹבֵד ׃
16 * דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל ׃
17 * יְהִי־דָן נָחָשׁ עֲלֵי־דֶרֶךְ
שְׁפִיפֹן עֲלֵי־אֹרַח הַנֹּשֵׁךְ עִקְּבֵי־סוּס וַיִּפֹּל רֹכְבוֹ
אָחוֹר ׃
18 * לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה ׃
19 * גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ וְהוּא יָגֻד עָקֵב ׃
20 * מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן
מַעֲדַנֵּי־מֶלֶךְ ׃
21 * נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלֻחָה הַנֹּתֵן
אִמְרֵי־שָׁפֶר ׃
22 * בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עֲלֵי־עָיִן בָּנוֹת צָעֲדָה
עֲלֵי־שׁוּר ׃
23 * וַיְמָרֲרֻהוּ וָרֹבּוּ וַיִּשְׂטְמֻהוּ בַּעֲלֵי חִצִּים ׃
24 * וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ וַיָּפֹזּוּ זְרֹעֵי יָדָיו מִידֵי אֲבִיר
יַעֲקֹב מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל ׃

10 * Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus eſt: & ipſe erit expectatio gentium.
11 * Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitem, ô fili mi, aſinam ſuam. Lauabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vuæ pallium ſuum.
12 * Pulchriores ſunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.
13 * Zabulon in littore maris habitabit, & in ſtatione nauium, pertingens vſque ad Sydonem.
14 * Iſachar aſinus fortis, accubans inter terminos.
15 * Vidit requiem quòd eſſet bona, & terram quòd optima, & ſuppoſuit humerum C ſuum ad portandum; factusque eſt tributis ſeruiens.
16 * Dan iudicabit populum ſuum, ſicut & alia tribus in Iſrael.
17 * Fiat Dan coluber in via, ceraſtes in ſemita mordens vngulas equi, vt cadat aſcenſor eius retrò.
18 * Salutare tuum expectabo, Domine.
19 * Gad accinctus præliabitur ante eum; & ipſe accingetur retrorſum.
20 * Aſer pinguis panis eius, & præbebit delitias regibus.
21 * Neptalim ſeruus emiſſus, & dans eloquia pulchritudinis.
22 * Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens & decorus aſpectu. Filiæ diſcurrerunt ſuper murum:
23 * Sed exaſperauerunt eum, & iurgati ſunt: inuiderúntque illi habentes iacula.
24 * Sedit in forti arcus eius, & diſſoluta ſunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Iacob. Indè paſtor egreſſus eſt lapis Iſrael.

תרגום אונקלוס

10 לָא יַעְדֵי עָבֵיד שׁוּלְטָן מִדְּבֵית יְהוּדָה וְסָפְרָא מִבְּנֵי בְנוֹהִי עַד דְּיֵיתֵי מְשִׁיחָא דְּדִילֵיהּ הִיא מַלְכוּתָא וְלֵיהּ יִשְׁתַּמְעוּן עַמְמַיָּא ׃ 11 יַסְחַר יִשְׂרָאֵל לְקַרְתֵּיהּ
עַמָּא יִבְנוּן הֵיכְלֵיהּ יְהוֹן צַדִּיקַיָּא סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ וְעָבְדֵי אוֹרַיְתָא בְּאֻלְפָּן עִמֵּיהּ יְהֵא אַרְגְּוָן טָב לְבוּשׁוֹהִי כְּסוּתֵיהּ מֵילַת מֵילַת צְבַע זְהוֹרִי וְצִבְעוֹנִין ׃
12 יִסְמְקוּן טוּרוֹהִי בְּכַרְמוֹהִי יְטוּפוּן נַעֲווֹהִי בַּחֲמַר יְחִוְּרָן בִּקְעָתֵיהּ בְּעִבּוּר וּבְעֶדְרֵי עָנָא ׃ 13 זְבוּלוּן עַל סְפַר יַמַּיָּא יִשְׁרֵי וְהוּא יִכְבּוֹשׁ מָחוֹזִין
בִּסְפִינָן וְטוּב יַמָּא יֵיכוֹל וּתְחוּמֵיהּ יְהֵא מָטֵי עַד צִידוֹן ׃ 14 יִשָּׂשכָר עַתִּיר בְּנִכְסִין וְאַחְסַנְתֵּיהּ בֵּין תְּחוּמַיָּא ׃ 15 וַחֲזָא חוּלָקָא אֲרֵי טָב וְיַת אַרְעָא אֲרֵי
מַעְבְּדָא פֵּירִין וְיִכְבּוֹשׁ מָחוֹזֵי עַמְמַיָּא וִישֵׁיצֵי יַת דַּיָּרֵיהוֹן וּדְיִשְׁתַּאֲרוּן בְּהוֹן יְהוֹן לֵיהּ פָּלְחִין וּמַסְּקֵי מִסִּין ׃ 16 מִדְּבֵית דָּן יִתְבְּחַר וִיקוּם גַּבְרָא בְּיוֹמוֹהִי
וְיִפְרוֹק עַמֵּיהּ וּבִשְׁנוֹהִי יְנוּחוּן כַּחֲדָא שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל ׃ 17 יְהֵא גַּבְרָא דְּיִתְבְּחַר וִיקוּם מִדְּבֵית דָּן אֵימְתֵיהּ תִּתְרְמֵי עַל עַמְמַיָּא וּמַחְתֵּיהּ תִּתְקַף
בִּפְלִשְׁתָּאֵי כְּחִיוֵי חוּרְמָן יִשְׁרֵי עַל אָרְחָא וּכְפִתְנָא יִכְמוֹן עַל שְׁבִילָא יְקַטֵּיל גִּבָּרִין בְּמַשְׁרִיַת פְּלִשְׁתָּאֵי פָּרָשִׁין עִם רַגְלָאִין יְעַקַּר סוּסָוָן וּרְתִיכִין וְיִמַּגַּר
רָכְבֵיהוֹן לַאֲחוֹרָא ׃ 18 לְפוּרְקָנָךְ סַבְּרֵית יְיָ אֲמַר אֲבוּנָא יַעֲקֹב לָא לְפֻרְקָנֵיהּ דְּגִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ דְּהוּא פּוּרְקַן שָׁעָה וְלָא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּשִׁמְשׁוֹן בַּר
מָנוֹחַ דְּהוּא פּוּרְקַן עָבַר אֶלָּא לְפוּרְקָנֵיהּ דִּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד דְּהוּא עָתִיד לְאַיְתָאָה יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵיהּ וּלְפוּרְקָנֵיהּ סְגִיאַת נַפְשִׁי ׃ 19 דְּבֵית גָּד מַשְׁרְיָת
מְזַיְּנִין כַּד יַעְבְּרוּן בְּנוֹהִי יַת יַרְדְּנָא קֳדָם אֲחוּהוֹן לִקְרָבָא בְּנִכְסִין סַגִּיאִין יְתוּבוּן לְאַרְעֲהוֹן ׃ 20 דְּאָשֵׁר טָבָא אַרְעֵיהּ וְהוּא מְרַבְיָא בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין ׃
21 נַפְתָּלִי בְּאַרְעָא טָבָא יִתְרְמֵי עַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ תְּהֵא מְעַבְּדָא פֵּירִין יְהוֹן מוֹדַן וּמְבָרְכִין עֲלֵיהוֹן ׃ 22 בְּרִי דְּיִסְגֵּי יוֹסֵף בְּרִי דְּיִתְבָּרַךְ כְּגוּפַן דִּנְצִיב
עַל עֵינָא דְמַיָּא תְּרֵין שִׁבְטִין יִפְּקוּן מִבְּנוֹהִי יְקַבְּלוּן חוּלָקָא וְאַחְסַנְתָּא ׃ 23 וְאִמְּרָרוּ עִמֵּיהּ וְנַקְמוּהִי וְאַעִיקוּ לֵיהּ גֻּבְרִין גִּבָּרִין מָרֵי פַּלְגּוּתָא ׃
24 וְתָבַת בְּהוֹן נְבִיאוּתֵיהּ עַל דְּקַיֵּים אוֹרַיְתָא בְּסִתְרָא וְשַׁוִּי תּוּקְפָּא רוּחֲצָנֵיהּ בְּכֵן אִתְרְמֵא דְהַב טָב עַל דִּרָעוֹהִי אַחְסִין מַלְכוּתָא וּתְקֵיף דָּא הֲוָת לֵיהּ מִן
קֳדָם אֵל תַּקִּיפָא דְיַעֲקֹב דִּי בְמֵימְרֵיהּ זָן אֲבָהָן וּבְנִין שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל ׃

‡ Non deficiet princeps ex Iuda, & dux ex fe- 10
moribus eius, donec veniant reposita ei: & ipse ex-
pectatio gentium.
‡ Ligans ad vineam pullum suum, & pampi- 11
no pullum asinæ suæ. lauabit in vino stolam suam,
& in sanguine vuæ pallium suum.
‡ Pulchri oculi eius præ vino: & albi dentes 12
eius quàm lac.
‡ Zabulon maritimus habitabit & ipse iuxta 13
portum nauium: & extendet vsque ad Sido-
nem.
‡ Issachar bonum concupiuit, requiescens inter 14
sortes.
‡ Et videns requiem, quòd bona, & terram 15
quòd pinguis: supposuit humerum suum ad laboran
dum. & factus est vir agricola.
‡ Dan iudicabit populum suum, sicut & vna 16
tribus in Israel.
‡ Et fiat Dan coluber in via, insidens in semita: 17
mordens calcaneum equi; & cadet eques retror-
sum.
‡ Salutare expectans Domini. 18
‡ Gad tentatio tentabit eum. ipse autem tenta- 19
bit eum iuxta pedes.
‡ Aser pinguis eius panis: & ipse dabit cibum 20
principibus.
‡ Nephthali truncus remissus, porrigens in ger- 21
mine pulchritudinem.
‡ Filius auctus Ioseph: filius auctus desiderabi- 22
lis. filius meus iunior ad me reuertere:
‡ In quem consulentes conuiciati sunt: & insi- 23
diati sunt ei domini sagittationum.
‡ Et contriti sunt cum fortitudine arcus eo- 24
rum: & dissoluti sunt nerui brachiorum manuum
eorum per manum potentis Iacob. indè corroboratur
Israel à Deo patre tuo.

10 ‡ οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν
μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. καὶ αὐτὸς προσ-
δοκία ἐθνῶν.
11 ‡ δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι
τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ
ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ.
12 ‡ χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου· καὶ λευκοὶ
οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα.
13 ‡ ζαβουλὼν παράλιος κατοικήσει καὶ αὐτὸς παρ' ὅρμον
πλοίων, καὶ παρατενεῖ ἕως σιδῶνος.
14 ‡ ἰσάχαρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἀνα-
μέσον τῶν κλήρων.
15 ‡ καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτι καλὴ, καὶ τὴν γῆν, ὅτι
πίων, ὑπέθηκε τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν. καὶ ἐγενήθη ἀ-
νὴρ γεωργός.
16 ‡ δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν
ἰσραήλ.
17 ‡ καὶ γενηθήτω δὰν ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ
τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου· καὶ πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς
τὰ ὀπίσω.
18 ‡ τὴν σωτηρίαν περιμένων κυρίου.
19 ‡ γὰδ πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν· αὐτὸς δὲ πειρα-
τεύσει αὐτὸν κατὰ πόδας.
20 ‡ ἀσὴρ πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος· καὶ αὐτὸς δώσει τρυφὴν ἄρ-
χουσι.
21 ‡ νεφθαλὶ στέλεχος ἀνειμένον ἐπιδιδοὺς ἐν τῷ γεννή-
ματι κάλλος.
22 ‡ υἱὸς ηὐξημένος ἰωσήφ. υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτός. υἱός μου
νεώτερος πρός με ἀνάστρεψον.
23 ‡ εἰς ὃν διαβουλευόμενοι ἐλοιδόρουν. καὶ ἐνεῖχον αὐτῷ κύ-
ριοι τοξευμάτων.
24 ‡ καὶ συνετρίβη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν. καὶ ἐξε-
λύθη τὰ νεῦρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν, διὰ χεῖρα δυνά-
στου ἰακώβ. ἐκεῖθεν ὁ κατισχύσας ἰσραὴλ παρὰ θεοῦ τοῦ πα-
τρός σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Non auferetur habens principatum à domo Iuda, neque scriba à filiis filiorum eius, donec veniat Messias cuius est regnum: & ei obe-
dient populi. 11 Habitabit Israel in circuitu ciuitatis suæ: populi ædificabunt templum eius: eruntque iusti in circuitu eius, & factores
legis in doctrina eius. purpura optima erit vestimentum illius; operimentum eius erit sericum tinctum coccino variisque coloribus.
12 Montes eius rubicundiores erunt in vineis suis: distillabunt colles eius vinum. dealbabuntur campi eius frumento, & gregibus ouium.
13 Zabulon iuxta portum maris habitabit, & ipse subiiciet prouincias nauibus: & bona maris comedet; & terminus eius erit pertingens vs-
que ad Sydonem. 14 Isachar diues in substantia, & possessio eius erit inter terminos. 15 Et vidit partem suam quòd
erat bona, & terram quia fructifera: & subiiciet prouincias populorum, & disperdet habitatores earum: & qui relicti fuerint in eis, erunt ei seruien-
tes & tributarij. 16 De domo Dan eligetur & consurget vir; in diebus eius liberabitur populus suus, & in annis eius requiescent si-
mul tribus Israel. 17 Erit vir qui eligetur & consurget de domo Dan, cuius timor irruet super populos; & percutiet fortiter Phili-
steos, quasi coluber: aspis insidiabitur iuxta semitam, interficiet robustos in castris Philistinorum equites cum peditibus: eneruabit equos & qua-
drigas, & deiiciet ascensores eorum retrorsum. 18 Salutare tuum expecto, Domine, dixit pater noster Iacob: Non expecto salutare Gedeon
filij Ioas, quæ est salus temporalis: neque salutare Samson filij Manuę, quæ est salus transitoria: sed expecto redemptionem Christi, filij Dauid, qui
venturus est ad accersiendum sibi filios Israel; cuius redemptionem desiderat anima mea. 19 Castra armatorum de domo Gad transibunt
Iordanem ad prælium coram fratribus suis, & cum multa substantia reuertentur in terram suam. 20 Terra Aser optima erit: & ip-
se enutrietur delitiis regum. 21 Neptali in terra optima cadet sors eius, & possessio eius erit faciens fructus: laudabunt & benedi-
cent super eos. 22 Filius accrescens Ioseph: filius qui benedicetur quasi vitis quæ plantata est iuxta fontem aquarum: duo tribus e-
gredientur de filiis suis; suscipientque partem & hæreditatem suam. 23 Et coangustiauerunt eum, & vlti sunt in eum; & exaspe-
rauerunt eum viri fortissimi, viri dissensionum. 24 Et completa est in eis prophetia, eo quòd obseruauit legem in occulto, propo-
suitque constantem spem suam: tunc positum est aurum optimum super brachia eius, corroborauit & confirmauit regnum eius, quod fuit ei datum
à facie Dei fortissimi Iacob; cuius verbo gubernantur patres & filij tribuum Israel.

25 * מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם
מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם׃
26 * בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת הוֹרַי עַד־תַּאֲוַת גִּבְעֹת
עוֹלָם תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃
27 * בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל׃
28 * כָּל־אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר־דִּבֶּר
לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ
29 אֹתָם׃ * וַיְצַו אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֶאֱסָף אֶל־עַמִּי
קִבְרוּ אֹתִי אֶל־אֲבֹתָי אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה עֶפְרוֹן
30 הַחִתִּי׃ * בַּמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־עַל־
פְּנֵי מַמְרֵא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת־הַשָּׂדֶה
31 מֵאֵת עֶפְרֹן הַחִתִּי לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ * שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־
אַבְרָהָם וְאֵת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־יִצְחָק וְאֵת
32 רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קָבַרְתִּי אֶת־לֵאָה׃ * מִקְנֵה
33 הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃ * וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצַוֹּת אֶת־בָּנָיו וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל־הַמִּטָּה וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף
אֶל־עַמָּיו׃

נ

1 * וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל־פְּנֵי אָבִיו וַיֵּבְךְּ עָלָיו וַיִּשַּׁק־לוֹ׃
2 * וַיְצַו יוֹסֵף אֶת־עֲבָדָיו אֶת־הָרֹפְאִים לַחֲנֹט אֶת־אָבִיו
3 וַיַּחַנְטוּ הָרֹפְאִים אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּמְלְאוּ־לוֹ אַרְבָּעִים
יוֹם כִּי כֵּן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִים וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שִׁבְעִים
4 יוֹם׃ * וַיַּעַבְרוּ יְמֵי בְכִיתוֹ וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל־בֵּית פַּרְעֹה
לֵאמֹר אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דַּבְּרוּ־נָא בְּאָזְנֵי
5 פַרְעֹה לֵאמֹר׃ * אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת
בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה
6 אֶעֱלֶה־נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת־אָבִי וְאָשׁוּבָה׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה
7 עֲלֵה וּקְבֹר אֶת־אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעֶךָ׃ * וַיַּעַל יוֹסֵף
לִקְבֹּר אֶת־אָבִיו וַיַּעֲלוּ אִתּוֹ כָּל־עַבְדֵי פַרְעֹה זִקְנֵי בֵיתוֹ
וְכֹל זִקְנֵי אֶרֶץ־מִצְרָיִם׃

25 * Deus patris tui erit adiutor tuus, & om-
nipotens benedicet tibi benedictionibus cæli
desuper, benedictionibus abyssi iacētis deor-
sum, benedictionibus vberum & vuluæ.
26 *Benedictiones patris tui confortatæ sunt be
D nedictionibus patrum eius, donec veniret de-
siderium collium æternorum. Fiant in capite
Ioseph, & in vertice Nazaręi inter fratres suos.
27 * Beniamin lupus rapax: manè comedet prę-
28 dam, & vesperè diuidet spolia. * Omnes hi
in tribubus Israel duodecim. Hæc locutus est
eis pater suus: benedixitque singulis benedi-
29 ctionibus propriis. * Et præcepit eis, dicens:
Ego congregor ad populum meum. sepelite
me cum patribus meis in speluca duplici, quæ
30 est in agro Ephron Ethæi, * Contra Mam-
bre in terra Chanaā, quam emit Abraam cum
agro ab Ephron Ethæo, in possessionem sepul
31 chri. * Ibi sepelierunt eum, & Saram vxorem
eius. Ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniu-
32 ge sua. ibi & Lia condita iacet. *Finitisq; man
33 datis quibus filios instruebat, collegit pedes
suos super lectulum, & obiit: appositusque est
ad populum suum.

CAP. L.

1 QVod cernens Ioseph, ruit super faciem pa-
2 tris, flens, & deosculans eum. *Præcepitq;
A seruis suis medicis, vt aromatibus condirent
3 patrem. *Quibus iussa explentibus, transie-
runt quadraginta dies. iste quippe mos erat
cadauerum conditorum. Fleuitque eum Æ-
4 gyptus septuaginta diebus. * Et expleto
planctus tempore, locutus est Ioseph ad fami-
liam Pharaonis: Si inueni gratiam in conspe-
ctu vestro, loquimini in auribus Pharaonis:
5 * Eo quòd pater meus adiurauerit me, di-
cens: En morior: in sepulchro meo quod fodi
mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam
igitur, & sepeliam patrem meum, ac reuertar.
6 * Dixitque ei Pharao: Ascende, & sepeli pa-
7 trem tuum, sicut adiuratus es. * Quo as-
cendente, ierunt cum eo omnes senes domus
Pharaonis, cunctique maiores natu terræ Æ-
gypti:

תרגום אונקלוס

25 מִמֵּימַר אֱלָהָא דַּאֲבוּךְ יְהֵי בְּסַעֲדָךְ וְיָת שַׁדַּי וִיבָרְכִינָּךְ בִּרְכָן דְּנָחֲתָן מִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא בִּרְכָן דְּנָגְדָן מִמַּעֲמַקֵּי אַרְעָא מִלְּרַע בִּרְכָתָא דַּאֲבוּךְ
דְּאִמָּךְ׃ 26 בִּרְכָתָא דַּאֲבוּךְ יִתּוֹסְפָן עַל בִּרְכָתָא דִּי לִי בָּרִיכוּ אֲבָהָתַי דְּחַמִּידוּ לְהֵן רַבְרְבַיָּא דְּמִן עָלְמָא יְהֶוְיָן כָּל אִלֵּין לְרֵישָׁא דְיוֹסֵף וּלְגַבְרָא פְּרִישָׁא
דַּאֲחוֹהִי׃ 27 בִּנְיָמִין בְּאַרְעֵיהּ תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא וּבְאַחְסַנְתֵּיהּ יִתְבְּנֵי מַקְדְּשָׁא בְּצַפְרָא וּבְפַנְיָא יְהוֹן מְקָרְבִין כַּהֲנַיָּא קֻרְבָּנָא וּלְעִדָּן רַמְשָׁא יְהוֹן מְפַלְּגִין
מוֹתַר חוּלָקְהוֹן מִשְּׁאָר קוּדְשַׁיָּא׃ 28 כָּל אִלֵּין שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֲשַׂר וְדָא דְּמַלֵּיל עִמְּהוֹן אֲבוּהוֹן וּבָרִיךְ יָתְהוֹן גְּבַר דִּי כְּבִרְכְתֵיהּ בָּרִיךְ יָתְהוֹן׃
29 וּפַקֵּיד יָתְהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן אֲנָא מִתְכְּנֵישׁ לְעַמִּי קְבַרוּ יָתִי עִם אֲבָהָתַי בִּמְעַרְתָּא דִּי בַּחֲקַל עֶפְרוֹן חִתָּאָה׃ 30 בִּמְעַרְתָּא דִּי בַּחֲקַל כָּפֶלְתָּא דְּעַל אַפֵּי
מַמְרֵא בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן דִּזְבַן אַבְרָהָם יָת חַקְלָא מִן עֶפְרוֹן חִתָּאָה לְאַחְסָנַת קְבוּרָא׃ 31 תַּמָּן קְבַרוּ יָת אַבְרָהָם וְיָת שָׂרָה אִתְּתֵיהּ תַּמָּן קְבַרוּ יָת יִצְחָק
וְיָת רִבְקָה אִתְּתֵיהּ וְתַמָּן קְבָרִית יָת לֵאָה׃ 32 זְבִינֵי חַקְלָא וּמְעַרְתָּא דִּי בֵיהּ מִן בְּנֵי חִתָּאָה׃ 33 וְשֵׁיצִי יַעֲקֹב לְפַקָּדָא יָת בְּנוֹהִי וּכְנַשׁ רַגְלוֹהִי לְעַרְסָא
וְאִתְנְגִיד וְאִתְכְּנֵישׁ לְעַמֵּיהּ׃ נ 1 וּנְפַל יוֹסֵף עַל אַפֵּי אֲבוּהִי וּבְכָא עֲלוֹהִי וּנְשֵׁיק לֵיהּ׃ 2 וּפַקֵּיד יוֹסֵף יָת עַבְדוֹהִי יָת
אָסָוָתָא לְמֶחְנַט יָת אֲבוּהִי וַחֲנַטוּ אָסָוָתָא יָת יִשְׂרָאֵל׃ 3 וּשְׁלִימוּ לֵיהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין אֲרֵי כֵּן שָׁלְמִין יוֹמֵי חֲנִיטַיָּא וּבְכוֹ יָתֵיהּ מִצְרָאֵי שִׁבְעִין יוֹמִין׃
4 וַעֲבַרוּ יוֹמֵי בְכִיתֵיהּ וּמַלֵּיל יוֹסֵף עִם בֵּית פַּרְעֹה לְמֵימַר אִם כְּעַן אַשְׁכְּחֵית רַחֲמִין בְּעֵינֵיכוֹן מַלִּילוּ כְעַן קֳדָם פַּרְעֹה לְמֵימַר׃ 5 אַבָּא קַיֵּים עֲלַי
לְמֵימַר הָא אֲנָא מָאִית בְּקִבְרִי דְּאַתְקֵנִית לִי בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן תַּמָּן תִּקְבְּרִנַּנִי וּכְעַן אֶיסַּק כְּעַן וְאֶקְבַּר יָת אַבָּא וְאֵתוּב׃ 6 וַאֲמַר פַּרְעֹה סַק וּקְבוֹר יָת
אֲבוּךְ כְּמָא דְּקַיֵּים עֲלָךְ׃ 7 וּסְלֵיק יוֹסֵף לְמִקְבַּר יָת אֲבוּהִי וּסְלִיקוּ עִמֵּיהּ כָּל עַבְדֵי פַרְעֹה סָבֵי בֵיתֵיהּ וְכָל סָבֵי אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃

Et adiuuit te Deus meus: & benedixit tibi be- 25
nedictionem cæli desuper, & benedictionem terræ
habentis omnia, propter benedictionem vberum &
vuluæ: * *Benedictionem patris tui & matris* 26
tuæ. confortatus est super benedictiones montium
stabilium: et in benedictionibus collium æternorum,
erunt super caput Ioseph, & super verticem quibus
præfuit fratrum. * *Beniamin lupus rapax,* 27
manè comedet adhuc, & ad vesperam distribuet
escam. * *Omnes hi filij Iacob, duodecim: &* 28
hæc locutus est illis pater eorum. & benedixit pa-
ter eorũ: et benedixit eis singulis secundùm benedi-
ctionem eius. * *Benedixit eis: & ait illis: Ego* 29
apponor ad populum meum: sepelite me cum patri-
bus meis in spelunca, quæ est in agro Ephron Ethæi:
* *In spelunca duplici, quæ est contra Mambre, in* 30
terra Chanaan: quam possedit Abraam speluncam
ab Ephron Ethæo in possessione sepulchri. * *Illic* 31
sepelierunt Abraam & Sarram vxorem eius. &
illic sepelierunt Isaac & Rebeccam vxorem eius:
& illic sepelierunt Liam, * *in possessione agri et spe-* 32
luncæ existentis in eo, quam à filiis Heth.
* *Et cessauit Iacob præcipiens filiis suis. & colli-* 33
gens pedes super lectum, defecit: & appositus est
ad populum suum.

CAP. L.

ET cadens Ioseph super faciem patris sui, fleuit 1
super eum: & osculatus est eum. * *Et præ-* 2
cepit Ioseph seruis suis funeratoribus, funerare pa-
trem suum. & funerauerunt funeratores Israel.
* *Et impleuerunt eius quadraginta dies: (sic e-* 3
nim numerantur dies sepulturæ) & fleuit eum Ae-
gyptus septuaginta dies. * *Postquàm autem præ-* 4
terierunt dies planctus, locutus est Ioseph ad poten-
tes Pharaonis, dicens: Si inueni gratiam coram vo-
bis, loquimini in auribus Pharaonis, dicentes:
* *Pater meus adiurauit me antequàm morere-* 5
tur, dicens: In sepulchro quod fodi mihi in terra Cha
naan, illic me sepelies. nunc ergo ascendens, sepeliam
patrem meum, & reuertar. * *Et dixit Pha-* 6
rao Ioseph: Ascende, sepeli patrem tuum, sicut adiu
rauit te. & ascendit Ioseph sepelire patrem suum.
* *Et ascenderunt cũ eo omnes serui Pharaonis, et se-* 7
niores domus eius, et omnes seniores terræ Aegypti.

25 * καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός· καὶ εὐλόγησέ σε εὐλογίαν
οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐλογίαν γῆς ἐχούσης πάντα. ἕνεκεν εὐλο-
26 γίας μαστῶν καὶ μήτρας· * εὐλογίας πατρός σου καὶ μητρός
σου. ὑπερίσχυσεν ὑπὲρ εὐλογίας ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' εὐ-
λογίαις θινῶν αἰωνίων, ἔσονται ἐπὶ κεφαλῆς ἰωσήφ, καὶ ἐπὶ
27 κορυφῆς ὧν ἡγήσατο ἀδελφῶν. * βενιαμὶν λύκος ἅρ-
παξ, τὸ πρωϊνὸν ἔδεται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν.
28 * πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, δώδεκα. καὶ ταῦτα ἐλάλησεν
αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. καὶ εὐλόγησεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ εὐ-
λόγησεν αὐτοὺς ἕκαστον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.
29 * εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ προστίθεμαι
πρὸς τὸν λαόν μου· θάψετέ με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν τῷ σπη-
30 λαίῳ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐφρὼν τοῦ χετταίου, * ἐν τῷ σπη-
λαίῳ τῷ διπλῷ, τῷ ἀπέναντι μαμβρῆ, ἐν γῇ χαναάν· ὃ ἐκτή-
σατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου ἐν κτήσει
31 μνημείου. * ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάρραν τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν ἰσαὰκ καὶ ῥεβέκκαν τὴν γυναῖ-
32 κα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν λείαν, * ἐν κτήσει τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ σπη-
λαίου τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ, τὸ παρὰ τῶν υἱῶν χέτ.
33 * καὶ κατέπαυσεν ἰακὼβ ἐπιτάσσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ ἐξ-
άρας τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐξέλιπεν. καὶ προσετέθη
πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

ν'.

1 * Καὶ ἐπιπεσὼν ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
2 ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. * καὶ προσέταξεν
ἰωσὴφ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἐνταφιασταῖς, ἐνταφιάσαι τὸν πα-
τέρα αὐτοῦ. καὶ ἐνεταφίασαν οἱ ἐνταφιασταὶ τὸν ἰσραήλ.
3 * καὶ ἐνεπλήρωσαν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας· οὕτως γὰρ ἀ-
ριθμοῦνται αἱ ἡμέραι τῆς ταφῆς. καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν αἴγυπτος ἑβ-
4 δομήκοντα ἡμέρας. * ἐπεὶ δὲ παρῆλθον αἱ ἡμέραι τοῦ πέν-
θους, ἐλάλησεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς δυνάστας φαραώ, λέγων, εἰ
εὗρον χάριν ἐνώπιον ὑμῶν, λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα φαραὼ λέ-
5 γοντες, * ὁ πατήρ μου ὥρκισέ με πρὸ τῆς τελευτῆς, λέγων, ἐν
τῷ μνημείῳ ὃ ὤρυξα ἐμαυτῷ ἐν γῇ χαναάν, ἐκεῖ με θάψεις.
νῦν οὖν ἀναβὰς, θάψω τὸν πατέρα μου, καὶ ἐπανελεύσομαι.
6 * καὶ εἶπε φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου,
καθάπερ ὥρκισέ σε. καὶ ἀνέβη ἰωσὴφ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.
7 * καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες φαραώ, καὶ οἱ
πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῆς αἰγύπτου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Verbum Dei patris tui erit in adiutorium tuum, & omnipotẽs benedicat tibi benedictionibus roris qui descẽdit de cælo desuper, benedictionibus quę ascẽdũt de profundis terræ deorsũ, benedictionibus patris tui & matris tuæ. [26] Benedictiones patris tui addẽtur super benedictiones quibus benedixerunt me patres mei, quas optauerunt principes qui à seculo fuerunt: erunt omnes istæ benedictiones super caput Ioseph, & super virum qui segregatus fuit à fratribus suis. [27] In terra Beniamin habitabit templi maiestas, & in possessione eius ædificabitur sanctuarium. manè & vesperè offerẽt sacerdotes oblationes, & in tẽpore vespertino diuident residuũ portionũ suarũ, de reliquis quæ sanctificata sunt. [28] Omnes hi tribus Israel duodecim: & hoc est quod locutus est cũ eis pater eorũ. & benedixit eis: iuxta benedictionem vniuscuiusque benedixit eis. [29] Et præcepit eis & dixit eis: Ego congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca quæ est in agro Ephron Ethæi: [30] In spelunca duplici quę est in agro qui est contra faciẽ Mambre in terra Chanaan: quem agrum emit Abraham ab Ephron Ethæo in possessionem sepulchri. [31] Ibi sepelierunt Abraham & Saram vxorem eius: ibi sepelierunt Isaac & Rebeccã vxorẽ eius: ibiq; sepeliui Liam. [32] emptio agri & speluncæ quæ in eo est à filiis Heth. [33] Et cessauit Iacob præcipere filiis suis: & collegit pedes suos in lectulum, & defecit: congregatusque est ad populum suum. CAP. L.

ET ruit Ioseph super faciem patris sui, & fleuit super eum; & osculatus est eum. [2] Et præcepit Ioseph seruis suis medicis, vt condirent patrem suum; & condierunt medici Israelem. [3] Et expletis quadraginta diebus, quibus complebantur dies conditorum, fleuerunt eum Ægyptij septuaginta diebus. [4] Et trãsierunt dies planctus eius: & locutus est Ioseph cum domo Pharaonis, dicẽs: Si inueni gratiam in oculis vestris, loquimini obsecro, coram Pharaone, dicentes: [5] Quòd pater meus adiurauit me dicens: Ecce morior: in sepulchro meo quod præparaui mihi in terra Chanaã, ibi sepelies me: & nunc ascendam, obsecro, & sepeliam patrem meum; & reuertar. [6] Dixitq; Pharao: Ascende, sepeli patrem tuum, sicut adiurauit te. [7] Ascenditque Ioseph vt sepeliret patrem suum: & ascenderunt cum eo omnes serui Pharaonis seniores domus suæ, & omnes senes terræ Ægypti.

8 * וְכֹל בֵּית יוֹסֵף וְאֶחָיו וּבֵית אָבִיו רַק טַפָּם
9 וְצֹאנָם וּבְקָרָם עָזְבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃ * וַיַּעַל עִמּוֹ
גַּם־רֶכֶב גַּם־פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כָּבֵד מְאֹד׃
10 * וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן הָאָטָד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ־
שָׁם מִסְפֵּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֵבֶל
11 שִׁבְעַת יָמִים׃ * וַיַּרְא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי
אֶת־הָאֵבֶל בְּגֹרֶן הָאָטָד וַיֹּאמְרוּ אֵבֶל־כָּבֵד זֶה
לְמִצְרָיִם עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אָבֵל מִצְרַיִם
12 אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן׃ * וַיַּעֲשׂוּ בָנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר
13 צִוָּם׃ * וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָנָיו אַרְצָה כְּנַעַן וַיִּקְבְּרוּ
אֹתוֹ בִּמְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר קָנָה
אַבְרָהָם אֶת־הַשָּׂדֶה לַאֲחֻזַּת־קֶבֶר מֵאֵת
14 עֶפְרֹן הַחִתִּי עַל־פְּנֵי מַמְרֵא׃ * וַיָּשָׁב יוֹסֵף
מִצְרַיְמָה הוּא וְאֶחָיו וְכָל־הָעֹלִים אִתּוֹ לִקְבֹּר
15 אֶת־אָבִיו אַחֲרֵי קָבְרוֹ אֶת־אָבִיו׃ * וַיִּרְאוּ אֲחֵי־
יוֹסֵף כִּי־מֵת אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוּ יִשְׂטְמֵנוּ יוֹסֵף
וְהָשֵׁב יָשִׁיב לָנוּ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמַלְנוּ אֹתוֹ׃
16 * וַיְצַוּוּ אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ
17 לֵאמֹר׃ * כֹּה־תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּא שָׂא נָא
פֶּשַׁע אַחֶיךָ וְחַטָּאתָם כִּי־רָעָה גְמָלוּךָ וְעַתָּה שָׂא
נָא לְפֶשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיֵּבְךְּ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם
18 אֵלָיו׃ * וַיֵּלְכוּ גַּם־אֶחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ
19 הִנֶּנּוּ לְךָ לַעֲבָדִים׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אַל־
20 תִּירָאוּ כִּי הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנִי׃ * וְאַתֶּם
חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָהּ לְטֹבָה לְמַעַן
עֲשֹׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַחֲיֹת עַם־רָב׃
21 * וְעַתָּה אַל־תִּירָאוּ אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת־
22 טַפְּכֶם וַיְנַחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל־לִבָּם׃ * וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף
בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשֶׂר
שָׁנִים׃

8 * Domus Ioseph cum fratribus suis, absque
paruulis, & gregibus, absque armentis, quæ
dereliquerunt in terra Gessen.
9 * Habuit quoque in comitatu currus, &
equites; & facta est turba non modica.
10 * Veneruntque ad aream Achad, quæ sita est
trans Iordanem: vbi celebrantes exequias plā-
ctu magno atque vehementi, impleuerunt se-
11 ptem dies. * Quod cùm vidissent habitato-
res terræ Chanaan, dixerūt: Planctus magnus
est iste Ægyptiis. & idcircò vocatum est nomē
12 loci illius, Planctus Ægypti. * Fecerunt er-
13 go filij Iacob sicut præceperat eis: * Et por-
tantes eum in terram Chanaan, sepelierunt
eum in spelunca duplici, quam emerat Abrā
cum agro in possessionem sepulchri ab Ephrō
Ethæo contra faciem Mambre.
14 * Reuersúsque est Ioseph in Ægyptum
C cum fratribus suis & omni comitatu, sepulto
patre.
15 * Quo mortuo, timentes fratres eius, &
mutuò colloquentes, ne fortè memor sit in-
iuriæ quam passus est, & reddat nobis omne
malum quod fecimus:
16 * Mandauerunt ei, dicentes: Pater tuus
præcepit nobis antequàm moreretur,
17 * Vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obse-
cro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, &
peccati atque malitiæ quam exercuerunt in
te. Nos quoque oramus vt seruis Dei patris
tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus audi-
18 tis, fleuit Ioseph. * Veneruntque ad eum
fratres sui, & proni adorantes in terram, di-
19 xerunt: Serui tui sumus. * Quibus ille
respondit: Nolite timere. Num Dei possu-
20 mus resistere voluntati? * Vos cogitastis
de me malum; sed Deus vertit illud in bonū,
vt exaltaret me sicut in præsentiarum cernitis,
& saluos faceret multos populos.
21 * Nolite timere: Ego pascam vos, & paruu-
los vestros. Consolatusque est eos, & blandè
22 & leniter est locutus. * Et habitauit in Æ-
gypto cum omni domo patris sui. Vixitque
centum decem annis.

תרגום אונקלוס

8 וְכָל בֵּית יוֹסֵף וַאֲחוֹהִי וּבֵית אֲבוּהִי לְחוּד טַפְלֵיהוֹן וְעָנְהוֹן וְתוֹרֵיהוֹן שְׁבַקוּ בְּאַרְעָא דְגוֹשֶׁן׃ 9 וּסְלִיקוּ עִמֵּיהּ אַף רְתִיכִין אַף
פָּרָשִׁין וַהֲוָת מַשְׁרִיתָא סַגִּיאָה לַחֲדָא׃ 10 וַאֲתוֹ עַד בֵּית אִדְּרֵי דְאָטָד דִּי בְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא וּסְפַדוּ תַמָּן מִסְפַּד רַב וְתַקִּיף לַחֲדָא וַעֲבַד
לַאֲבוּהִי אֶבְלָא שִׁבְעָא יוֹמִין׃ 11 וַחֲזָא יָתֵיב אַרְעָא כְנַעֲנָאָה יָת אֶבְלָא בְּבֵית אִדְּרֵי דְאָטָד וַאֲמַרוּ אֶבְלָא תַקִּיף דֵּין לְמִצְרָאֵי עַל כֵּן קְרָא
שְׁמַהּ אָבֵל מִצְרַיִם דִּי בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא׃ 12 וַעֲבַדוּ בְנוֹהִי לֵיהּ כְּמָא דְפַקְּדִינוּן׃ 13 וּנְטַלוּ יָתֵיהּ בְּנוֹהִי לְאַרְעָא דִכְנַעַן
וּקְבַרוּ יָתֵיהּ בִּמְעָרַת חֲקַל כָּפֶלְתָּא דִּזְבַן אַבְרָהָם יָת חַקְלָא לְאַחְסָנַת קְבוּרָה מִן עֶפְרוֹן חִתָּאָה עַל אַפֵּי מַמְרֵא׃ 14 וְתָב יוֹסֵף
לְמִצְרַיִם הוּא וַאֲחוֹהִי וְכָל דִּסְלִיקוּ עִמֵּיהּ לְמִקְבַּר יָת אֲבוּהִי בָּתַר דִּקְבַר יָת אֲבוּהִי׃ 15 וַחֲזוֹ אֲחוֹהִי דְיוֹסֵף אֲרֵי מִית אֲבוּהוֹן וַאֲמַרוּ
לְמָא יִטַּר לָנָא דְבָבוּ יוֹסֵף וַאֲתָבָא יָתֵיב לָנָא יָת כָּל בִּישְׁתָא דִגְמַלְנָא יָתֵיהּ׃ 16 וּפַקִּידוּ לְוָת יוֹסֵף לְמֵימַר אֲבוּךְ פַּקֵּיד קֳדָם
מוֹתֵיהּ לְמֵימַר׃ 17 כְּדֵין תֵּימְרוּן לְיוֹסֵף בְּבָעוּ שְׁבֹק כְּעַן לְחוֹבֵי אַחָךְ וּלְחַטָּאֵיהוֹן אֲרֵי בִישָׁא גַמְלוּךְ וּכְעַן שְׁבֹק כְּעַן לְחוֹבֵי עַבְדֵי
אֱלָהָא דַאֲבוּךְ וּבְכָא יוֹסֵף בְּמַלָּלוּתְהוֹן עִמֵּיהּ׃ 18 וַאֲזַלוּ אַף אֲחוֹהִי וּנְפַלוּ קֳדָמוֹהִי וַאֲמַרוּ הָא אֲנַחְנָא לָךְ לְעַבְדִּין׃ 19 וַאֲמַר
לְהוֹן יוֹסֵף לָא תִדְחֲלוּן אֲרֵי דָחֵיל מִן קֳדָם יְיָ אֲנָא׃ 20 וְאַתּוּן חֲשַׁבְתּוּן עֲלַי בִּשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ אִתְחַשִּׁיבַת לְטָבָא בְּדִיל לְמֶעְבַּד כְּיוֹמָא
הָדֵין לְקַיָּמָא עַם סַגִּיא׃ 21 וּכְעַן לָא תִדְחֲלוּן אֲנָא אֵיזוֹן יָתְכוֹן וְיָת טַפְלֵיכוֹן וְנַחֵים יָתְהוֹן וּמַלֵּיל תַּנְחוּמִין עַל לִבְּהוֹן׃
22 וִיתֵיב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אֲבוּהִי וַחֲיָא יוֹסֵף מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין׃

‡ Et omnis domus Ioseph, & fratres eius, & 8
omnis domus paterna eius: & cognationem & oues
& boues reliquerunt in terra Gesem.
‡ Et ascenderunt cum eo & currus & equites, 9
& facta est turba magna valdè.
‡ Et venerunt ad aream Atad, quod est trans 10
Iordanem. & planxerunt eum illic planctu magno
& forti valdè. & fecit planctum patri suo septem
dies. ‡ Et viderunt habitatores terræ Cha- 11
naan planctum in area Atad, & dixerunt: Plan-
ctus magnus est iste Ægyptiis. propter hoc vocaue-
runt nomen loci illius, Planctus Ægypti: quod est
trans Iordanem.
‡ Et fecerunt ei sic filij eius, sicut præcepit eis. 12
‡ Et acceperunt eum filij sui in terram Chanaan: 13
& sepelierunt eum in spelunca duplici, quam posse-
dit Abraam speluncam in possessione sepulchri ab E-
phron Ethæo, contra Mambre.
‡ Et reuersus est Ioseph in Ægyptum, ipse & fra 14
tres eius, & omnes qui ascenderant sepelire patrem
eius.
‡ Videntes autem fratres Ioseph quòd mortuus 15
est pater eorum, dixerunt: Ne fortè memor iniuriæ
sit nobis Ioseph, & retributionem retribuat nobis
omnia mala, quæ ostendimus ei.
‡ Et venientes ad Ioseph, dixerunt: Pater tuus 16
adiurauit, antequàm moreretur ipse, dicens:
‡ Sic dicite Ioseph: Dimitte eis iniquitatem & 17
peccatum eorũ, quia mala tibi ostenderunt. & nunc
suscipe iniquitatem seruorum Dei patris tui. & fle-
uit Ioseph, loquentibus illis ad eum.
‡ Et venientes ad eum dixerunt: Ecce nos tibi 18
serui.
‡ Et dixit illis Ioseph: Ne timeatis: nam Dei 19
sum ego.
‡ Vos cogitastis contra me mala, at Deus cogita- 20
uit de me in bona, vt fieret sicut hodie, vt aleretur
populus multus.
‡ Et ait illis: Ne timeatis. ego pascam vos, & 21
domos vestras. & consolatus est eos; & locutus est
in cor eorum.
‡ Et habitauit Ioseph in Aegypto, ipse & omnis 22
domus patris eius. Et vixit Ioseph annos centum
decem.

8 ‡ καὶ πᾶσα ἡ πανοικία ἰωσὴφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶ-
σα ἡ οἰκία ἡ πατρικὴ αὐτοῦ· καὶ τὴν συγγένειαν, καὶ τὰ πρόβατα
καὶ τοὺς βόας ὑπελίποντο ἐν γῇ γεσέμ.
9 ‡ καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένε-
το ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα.
10 ‡ καὶ παρεγένοντο ἐφ' ἅλωνα ἀτάδ· ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου.
καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν ἐκεῖ κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα· καὶ
ἐποίησε τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας.
11 ‡ καὶ ἴδον οἱ κάτοικοι τῆς γῆς χανααν τὸ πένθος ἐν ἅλωνι
ἀτάδ· καὶ εἶπαν, πένθος μέγα ἐστὶ τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις. διὰ τοῦ-
το ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πένθος αἰγύπτου, ὅ
12 ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. ‡ καὶ ἐποίησαν αὐτῷ οὕτως οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς.
13 ‡ καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἔ-
θαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν· ὃ ἐκτήσατο ἀβρα-
ὰμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου,
14 κατέναντι μαμβρή. ‡ καὶ ὑπέστρεψεν ἰωσὴφ εἰς αἴ-
γυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ συνα-
ναβάντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.
15 ‡ ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πατὴρ αὐ-
τῶν, εἶπαν, μή ποτε μνησικακήσει ἡμῖν ἰωσὴφ, καὶ ἀνταπόδω-
μα ἀνταποδώσει ἡμῖν πάντα τὰ κακά, ἃ ἐνεδειξάμεθα αὐτῷ.
16 ‡ καὶ παραγενόμενοι πρὸς ἰωσὴφ, εἶπαν, ὁ πατήρ σου ὥρ-
κισε πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν, λέγων·
17 ‡ οὕτως εἴπατε ἰωσὴφ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν
ἁμαρτίαν αὐτῶν, ὅτι πονηρά σοι ἐνεδείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν
ἀδικίαν τῶν θεραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρός σου. καὶ ἔκλαυ-
σεν ἰωσὴφ, λαλούντων αὐτῶν πρὸς αὐτόν.
18 ‡ καὶ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, εἶπαν, ἴδε ἡμεῖς σοι οἰκέται.
19 ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰωσὴφ, μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ.
20 ‡ ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ πονηρά, ὁ δὲ θεὸς ἐβου-
λεύσατο περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθά, ὅπως ἂν γένηται ὡς σήμερον,
ἵνα διατραφῇ λαὸς πολύς.
21 ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε. ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς, καὶ τὰς
οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὴν καρ
δίαν αὐτῶν.
22 ‡ καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ
πανοικία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἰωσὴφ ἔτη ἑκατὸν
δέκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Omnisque domus Ioseph, & fratres sui, & domus patris sui; exceptis paruulis, oues quoque eorum & boues dereliquerunt in terra
Gessen. 9 Ascenderuntque cum eo currus & equites; eratque turba magna nimis. 10 Et venerunt vsque
ad aream Atad, quæ est vltra Iordanem. & planxerunt ibi planctum magnum atque nimis vehementem. & fecit patri suo luctum septem diebus:
11 Et vidit habitator terræ Chanaan luctum qui fiebat in loco areæ Atad: & dixerunt: Luctus vehemens est iste Ægyptiis. & idcircò voca-
tum est nomen eius, Luctus Ægypti; qui est trans Iordanem. 12 Feceruntque filij eius, sicut præceperat eis.
13 Portaueruntque eum filij sui in terram Chanaan: & sepelierunt eum in spelunca duplici quæ est in agro, qui est contra faciem Mamre:
quem agrum emit Abraham in possessionem sepulchri à filiis Heth. 14 Reuersusque est Ioseph in Ægyptum, ipse & fratres eius,
& omnes qui ascenderunt cum eo, vt sepelirent patrem eius, postquàm sepeliuit patrem suum. 15 Videruntque fratres Ioseph
quòd mortuus esset pater eorum: & dixerunt: Fortè obseruabit nobis Ioseph inimicitiam, & reddet nobis omne malum quod tribuimus ei.
16 Mandaueruntque ad Ioseph, dicentes: Pater tuus præcepit ante mortem suam, dicens: 17 Sic dicetis ad Ioseph: Obse-
cro vt dimittas delicta fratrum tuorum & peccata, quia malum retribuerunt tibi: & nunc dimitte, obsecro, delicta seruorum Dei patris tui. & fleuit
Ioseph cùm loquerentur cum eo. 18 Ierunt quoque fratres sui, & ceciderunt coram eo, atque dixerunt: Ecce nos sumus serui tui.
19 Dixitque eis Ioseph: Ne timeatis; quoniam ego timeo à facie Dei: 20 Vos autem cogitastis contra me malum, sed coram
Deo reputatum est in bonum, vt faceret sicut in die hac, vt sustentaret populum multum. 21 Et nunc nolite timere; ego pascam
vos & familiam vestram. & consolatus est eos, & locutus est consolationem ad cor eorum. 22 Et habitauit Ioseph in Ægypto, ip-
se & domus patris sui. Et vixit Ioseph centum & decem annis.

23 * וַיַּרְא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שִׁלֵּשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה יֻלְּדוּ עַל־בִּרְכֵּי יוֹסֵף׃
24 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אָנֹכִי מֵת וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
25 * וַיַּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה׃
26 * וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים וַיַּחַנְטוּ אֹתוֹ וַיִּישֶׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם׃

23 * Et vidit Ephraim filios vſque ad tertiam generationem. Filij quoque Machir filij Manaſſe nati ſunt in genibus Ioſeph.
24 * Quibus tranſactis, locutus eſt fratribus ſuis: Poſt mortem meam Deus viſitabit vos, & aſcendere vos faciet de terra iſta, ad terram quam iurauit Abraam, Iſaac, & Iacob.
25 * Cumque adiuraſſet eos, atque dixiſſet: Deus viſitabit vos, aſportate oſſa mea vobiſcum de loco iſto.
26 * Mortuus eſt, expletis centum decem vitæ ſuæ annis: & conditus aromatibus, repoſitus eſt in loculo in Ægypto.

תרגום אונקלוס

23 וַחֲזָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנִין תְּלִיתָאִין אַף בְּנֵי מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה אִתְיְלִידוּ וְרַבִּי יוֹסֵף׃
24 וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי אֲנָא מָאִית וַיְיָ מִדְכַּר דְּכִיר יַתְכוֹן וְיַסֵּק יַתְכוֹן מִן אַרְעָא הָדָא לְאַרְעָא דְקַיֵּים לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
25 וְאוֹמֵי יוֹסֵף יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מִדְכַּר דְּכִיר יְיָ יַתְכוֹן וְתַסְּקוּן יַת גַּרְמַי מִכָּא׃
26 וּמִית יוֹסֵף בַּר מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין וַחֲנַטוּ יָתֵיהּ וְשַׂמוּהִי בַּאֲרוֹנָא בְּמִצְרָיִם׃

תם ונשלם סֵפֶר בראשית

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב״ א״ מ״

* Et vidit Ioseph Ephraim filios vsque ad ter- 23
tiam generationem. & filij Machir, filij Manasse,
nati sunt in femoribus Ioseph.
* Et ait Ioseph fratribus suis, dicens: Ecce ego 24
morior: visitatione autem visitabit vos Deus; &
reducet vos de terra ista, in terram quam iurauit
Deus patribus nostris, Abraam, Isaac & Iacob.
* Et adiurauit Ioseph filios Israel, dicens: In vi- 25
sitatione qua visitabit vos Deus, & simul porta-
bitis ossa mea hinc vobiscum.
* Et mortuus est Ioseph, annorum existens cen- 26
tum decem: & sepelierunt eum, & posuerunt in
arca in Aegypto.

23 * καὶ εἶδεν ἰωσὴφ ἐφραὶμ παιδία, ἕως τρίτης γενεᾶς. καὶ υἱοὶ
μαχεὶρ τοῦ υἱοῦ μανασσῆ ἐτέχθησαν ἐπὶ μηρῶν ἰωσήφ.
24 * καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ ἀ-
ποθνήσκω, ἐπισκοπῇ δὲ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεὸς, καὶ ἀνάξει ὑ-
μᾶς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν ὁ θεὸς τοῖς
πατράσιν ἡμῶν, ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ.
25 * καὶ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγων, ἐν τῇ ἐπι-
σκοπῇ ᾗ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεὸς, καὶ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου
ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν.
26 * καὶ ἐτελεύτησεν ἰωσὴφ, ἐτῶν ὢν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἔθαψαν
αὐτὸν, καὶ ἔθηκαν ἐν τῇ σορῷ ἐν αἰγύπτῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et vidit Ioseph de Ephraim filios tertios: filij quoque Machir filij Manasse nati sunt, quos nutriuit Ioseph.
24 Dixitque Ioseph fratribus suis: Ego morior: & Deus recordans recordabitur vestri: & leuabit vos de terra hac, in terram quam iurauit Abrahæ, & Isaac & Iacob.
25 Et adiurauit Ioseph filios Israel, dicens: Memoria memor erit vestri Deus: & leuabitis ossa mea hinc.
26 Mortuusque est Ioseph cùm esset ætatis centum & decem annorum. & condierunt eum aromatibus, & posuerunt eum in arca in Ægypto.

Finis libri Geneseos.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

1 ואלה שמות בני ישראל הבאים
מצרימה את יעקב איש וביתו באו:
2 * ראובן שמעון לוי ויהודה:
3 * יששכר זבולן ובנימן: * דן ונפתלי
4 5 גד ואשר: * ויהי כל־נפש יצאי ירך־יעקב שבעים
6 נפש ויוסף היה במצרים: * וימת יוסף וכל־אחיו
7 וכל הדור ההוא: * ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם:
8 * ויקם מלך־חדש על־מצרים אשר לא־ידע את־
9 יוסף: * ויאמר אל־עמו הנה עם בני ישראל רב
10 ועצום ממנו: * הבה נתחכמה לו פן־ירבה והיה
כי־תקראנה מלחמה ונוסף גם־הוא על־שנאינו
11 ונלחם־בנו ועלה מן־הארץ: * וישימו עליו שרי
מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות
12 לפרעה את־פתם ואת־רעמסס: * וכאשר יענו
אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל:
13 * ויעבדו מצרים את־בני ישראל בפרך: * וימררו
14 את־חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל־
עבדה בשדה את כל־עבדתם אשר־עבדו בהם
15 בפרך: * ויאמר מלך מצרים למילדת העברית
אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה:
16 * ויאמר בילדכן את־העבריות וראיתן על־האבנים
אם־בן הוא והמתן אתו ואם־בת הוא וחיה:
17 * ותיראן המילדת את־האלהים ולא עשו כאשר
דבר אליהן מלך מצרים ותחיין את־הילדים:
18 * ויקרא מלך־מצרים למילדת ויאמר להן מדוע
עשיתן הדבר הזה ותחיין את־הילדים:
19 * ותאמרן המילדת אל־פרעה כי לא כנשים
המצרית העבריה כי־חיות הנה בטרם תבוא
אלהן המילדת וילדו:

INCIPIT LLBER HELLESMOTH, QVEM NOS EXODI DICIMVS, CAP. I.

1 A HÆc sunt nōia filiorum Israel,
qui ingressi sunt in Ægyptū
cū Iacob. singuli cū domibus
2 suis introierunt.*Ruben, Sy-
3 meō, Leui, Iudas,* Issachar, Za
4 bulō, & Beiamin, *Dan, Ne-
5 ptalim, Gad, & Aser. *Erant igitur omnes aīæ
eorū qui egressi sunt de femore Iacob, septua-
6 ginta. Ioseph autē in Ægypto erat. *Quo mor
tuo, & vniuersis fratribus eius, oīq; cognatio-
7 ne sua: *Filij Israel creuerūt, & quasi germinā-
tes multiplicati sunt; ac roborati nimis, imple
8 uerūt terrā. *Surrexit interea rex nouus super
9 Ægyptū, qui ignorabat Ioseph: *Et ait ad po-
pulū suū; Ecce populus filiorū Israel multus &
10 fortior nobis est. *Venite, sapiēter opprimam'
eū, ne forte multiplicetur: & si ingruerit cōtra
nos bellū, addatur inimicis nostris, expugna-
11 tisq; nobis, egrediatur de terra. *Præposuit ita-
B que eis magistros operū, vt affligerēt eos one-
ribus. ædificauerūntq; vrbes tabernaculorum
12 Pharaoni, Phiton & Ramesses. *Quātóq; op-
primebāt eos, tāto magis multiplicabantur &
13 crescebāt. oderántq; filios Israel Ægyptij: *Et
14 affligebāt illudentes & inuidētes eis: *Atq; ad
amaritudinē perducebant vitā eorū operibus
duris luti & lateris, oīq; famulatu quo in ter-
15 ræ operibus premebantur. * Dixit autem rex
Ægypti obstetricibus Hebræorum; quarū vna
16 vocabatur Sephora, altera Phua: *Præcipiens
C eis: Quando obstetricabitis Hebræas, & par-
tus tempus aduenerit, si mascul' fuerit, inter-
17 ficite eū; si fœmina, reseruate. *Timuerunt au-
tem obstetrices Deum, & non fecerunt iuxta
præceptum regis Ægypti; sed conseruabant
18 mares. *Quibus accersitis ad se rex, ait: Quid-
nam est hoc quod facere voluistis, vt pueros
19 seruareris? * Quæ responderunt: Non sunt
D Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres. ipsæ enim
obstetricandi habent scientiam: & priusquam
veniamus ad eas, pariunt.

תרגום אונקלוס

א

ואלין שמהת בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר ואנש ביתיה עלו: 2 ראובן שמעון לוי ויהודה: 3 יששכר
זבולון ובנימין: 4 דן ונפתלי גד ואשר: 5 והוה כל נפשתא נפקי ירכא דיעקב שבעין נפשן עם יוסף דהוה
במצרים: 6 ומית יוסף וכל אחוהי וכל דרא ההוא: 7 ובני ישראל נפישו ואתילידו וסגיאו ותקיפו לחדא לחדא ואתמליאת ארעא
מנהון: 8 וקם מלכא חדתא על מצרים דלא מקיים גזירת יוסף: 9 ואמר לעמיה הא עמא דבני ישראל סגן ותקיפין מננא: 10 הבו
נתחכם להון דילמא יסגון ויהי ארי יערעיננא קרבא ויתוספון אף אינון על בעלי דבבנא ויגיחון בנא קרב ויסקון מן ארעא: 11 ומניאו עליהון
שלטונין מבאישין בדיל לענואיהון בפלחנהון ובנו קרוי בית אוצרא לפרעה ית פיתום וית רעמסס: 12 וכמא דמענן להון כן סגן וכן תקיפין
ועקת למצראי מן קדם בני ישראל: 13 ואפלחו מצראי ית בני ישראל בקשיו: 14 ואמררו ית חייהון בפלחנא קשיא בטינא ובליבני ובכל
פלחנא בחקלא ית כל פלחנהון דאפלחו בהון בקשיו: 15 ואמר מלכא דמצרים לחייתא יהודייתא דשום חדא שפרה ושום תנייתא פועה:
16 ואמר כד תהוין מילדן ית יהודייתא ותחזין על מתברא אם ברא הוא ותקטלון יתיה ואם ברתא היא תקיימונה: 17 ודחילא חייתא מן קדם
ייי ולא עבדא כמא דמליל להן מלכא דמצרים וקיימא ית בניא: 18 וקרא מלכא דמצרים לחייתא ואמר להן מה דין עבדתון פתגמא הדין וקיימתון
ית בניא: 19 ואמרת חייתא לפרעה ארי לא כנשיא מצריתא יהודייתא ארי חכימן אינין עד לא עלת לותהן חייתא וילדן:

CAP. I.

HÆc nomina filiorum Israel, qui 1
ingressi sunt in Ægyptum cum
Iacob patre eorum; vnusquisq;
cum domibus suis introierunt.
* Ruben, Symeon, Leui, Iudas, 2
* Isachar, Zabulon, & Benia- 3
min, * Dan, & Nephthali, Gad & Aser. Ioseph 4
autem erat in Ægypto. * Erant autem omnes animæ 5
quæ egressæ sunt ex Iacob, quinque & septuaginta.
* Mortuus est autem Ioseph, & omnes fratres e- 6
ius, & omnis generatio illa. * At filij Israel creuerũt 7
& multiplicati sunt, & abundantes fuerunt, et in-
ualuerunt valdè nimis. multiplicauit autem terra
illos. * Surrexit autem rex alter super Aegyptũ, qui 8
non cognoscebat Ioseph. * Dixit autem genti suæ: Ecce 9
gens filiorum Israel magna valdè multitudo, et præ-
ualet super nos. * Venite ergo sapienter opprimamus 10
eos, ne fortè multiplicetur: & quando acciderit no-
bis bellum, addentur & isti ad aduersarios: & de-
bellantes nos, egredientur de terra. * Et præfecit eis 11
præfectos operum, vt affligerent eos in operibus. &
ædificauerunt ciuitates munitas Pharaoni, & Phi-
thon, & Ramesses, & On, quæ est Heliopolis.
* Quanto autem eos humiliabant, tanto plures 12
fiebant: & inualuerunt valdè. & abominatio-
nem habuerunt Aegyptij à filijs Israel. * Et op- 13
presserunt Aegyptij filios Israel vi: * Et afflixe- 14
runt eorum vitam in operibus duris in luto & la-
teritio, & omnibus operibus quæ in agris, secun-
dùm omnia opera quibus in seruitutem redegerunt
eos cum vi. * Et ait rex Aegyptiorum obstetricibus 15
Hebræorum, vni earũ erat nomen Sephora, & no-
men secundæ Phua: * Et ait illis: Quando obste- 16
tricabitis Hebræas, et fuerint ad pariendum, si qui-
dem masculus fuerit, interficite illum: si autem fœ-
mina, reseruate illam. * Timuerunt autem obstetrices 17
Deum, & non fecerunt sicut præcepit illis rex Ae-
gypti: & viuificabant masculos. * Vocauit autem 18
rex Aegypti obstetrices, & ait illis: Quare fecistis
rem hanc, & viuificastis masculos? * Dixerunt 19
autem obstetrices Pharaoni: Non sicut mulieres
Aegyptiæ, Hebrææ: pariunt enim priusquam ingre-
diantur ad eas obstetrices, & pepererunt.

α΄.

1 ΤΑῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῶν εἰ-
σπεπορευμένων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ
πατρὶ αὐτῶν, ἕκαστος πανοικὶ αὐτῶν εἰσήλ-
2 θοσαν· * ῥουβὴν, συμεὼν, λευὶ, ἰούδας,
3 * ἰσάχαρ, ζαβουλὼν, καὶ βενιαμὶν,
4 * δὰν, καὶ νεφθαλὶ, γὰδ, καὶ ἀσήρ. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν αἰγύπτῳ.
5 * ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι ἐξ ἰακὼβ, πέντε καὶ
6 ἑβδομήκοντα. * ἐτελεύτησε δὲ ἰωσὴφ καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ
7 αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ηὐξήθησαν,
καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ κατίσχυον σφόδρα
8 σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. * ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος
9 ἐπ' αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν ἰωσήφ. * εἶπε δὲ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, ἰ-
δοὺ τὸ ἔθνος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ μέγα πολὺ πλῆθος, καὶ ἰσχύει
10 ὑπὲρ ἡμᾶς. * δεῦτε οὖν κατασοφισώμεθα αὐτοὺς, μήπο-
τε πληθυνθῇ, καὶ ἡνίκα ἂν συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, προστεθήσον-
ται καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς ὑπεναντίους· καὶ ἐκπολεμήσαντες ἡ-
11 μᾶς, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς. * καὶ ἐπέστησεν αὐτοῖς ἐπι-
στάτας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ᾠκο-
δόμησαν πόλεις ὀχυρὰς τῷ φαραὼ, τήν τε φιθὼμ καὶ ῥαμεσ-
12 σῆ, καὶ ὢν, ἥ ἐστιν ἡλιούπολις. * καθ' ὅτι δὲ αὐτοὺς ἐταπεί-
νουν, τοσούτῳ πλείους ἐγίνοντο. καὶ ἴσχυον σφόδρα. καὶ ἐβδελύσ-
13 σοντο οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ κατεδυνά-
14 στευον οἱ αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ βίᾳ· * καὶ κατωδύνων
αὐτῶν τὴν ζωὴν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, ἐν τῷ πηλῷ καὶ τῇ
πλινθείᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, κατὰ πάντα τὰ ἔρ-
15 γα, ὧν κατεδουλοῦντο αὐτοὺς μετὰ βίας. * καὶ εἶπεν ὁ βα-
σιλεὺς τῶν αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν ἑβραίων, τῇ μιᾷ αὐτῶν
ἣν ὄνομα σεφώρα, καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας, φουά·
16 * καὶ εἶπεν αὐταῖς, ὅταν μαιοῦσθε τὰς ἑβραίας, καὶ ὦσι πρὸς
τὸ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἀποκτείνατε αὐτό· ἐὰν δὲ θῆλυ,
17 περιποιήσασθε αὐτό. * ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεὸν,
καὶ οὐκ ἐποίησαν καθ' ὅτι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύ-
18 πτου. καὶ ἐζωογόνουν τὰ ἄρσενα. * ἐκάλεσε δὲ ὁ βασι-
λεὺς αἰγύπτου τὰς μαίας, καὶ εἶπεν αὐταῖς, τί ὅτι ἐποιήσατε
19 τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἐζωογονεῖτε τὰ ἄρσενα; * εἶπαν δὲ
αἱ μαῖαι τῷ φαραὼ, οὐχ ὡς αἱ γυναῖκες αἰγύπτιαι, αἱ ἑβραῖαι,
τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας, καὶ ἔτι-
κτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

ET hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum cum Iacob, singuli cum viris domus suæ introierunt:
2 Ruben, Symeon, Leui, & Iudas, 3 Isachar, Zabulon, & Beniamin, 4 Dan, & Neptali, Gad & Aser.
5 Erantque omnes animæ egredientium de femore Iacob, septuaginta animæ, cum Ioseph qui erat in Ægypto. 6 Mortuusque
est Ioseph & omnes fratres eius, & omnis generatio illa. 7 Filij autem Israel creuerunt, & nati sunt in multitudinem, & roborati
sunt vehementer nimis; & impleta est terra ex eis. 8 Et surrexit rex nouus in Ægypto, qui non confirmabat decreta Ioseph.
9 Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis: 10 Venite, sapienter agamus contra eos, ne fortè mul-
tiplicentur; & quando acciderit nobis bellum, addantur quoque ipsi inimicis nostris, & inient contra nos bellum, & ascendent de terra.
11 Et constituerunt super eos principes malefacientes, vt affligerent eos in operibus suis. ædificaueruntque vrbes thesaurorum Pharaoni, Phi-
ton & Rameses. 12 Et quanto affligebant eos, tanto multiplicabantur, & tanto roborabantur. & tribulatio erat Ægyptiis propter filios
Israel. 13 Et seruire fecerunt Ægyptij filios Israel durè: 14 Et ad amaritudinem perduxerunt vitam eorum in seruitute dura,
in luto, & in lateribus, & in omni seruitute in agro, in omnibus operibus suis, quibus eos grauiter seruire fecerunt. 15 Dixitque rex Æ-
gypti obstetricibus Iudæorum, nomen vnius Sephora, & nomen alterius Phua. 16 Et ait: Quando obstetricabitis Iudæas, videbitis in partu
si filius fuerit, interficietis eum; & si filia fuerit, reseruabitis eam. 17 Timueruntque obstetrices à facie Dei, & non fecerunt sicut locutus fuerat eis
rex Ægypti, sed conseruabant filios. 18 Vocauitque rex Ægypti obstetrices, & ait: Cur fecistis hanc rem, & reseruatis filios? 19 Et dixerunt obstetri-
ces ad Pharaonem: Quia non sunt sicut mulieres Ægyptiæ, mulieres Iudeæ; quia ipsę sapientes sunt; & antequam veniat ad eas obstetrix, pariunt.

20 * וַיֵּיטֶב אֱלֹהִים לַמְיַלְּדֹת וַיִּרֶב הָעָם וַיַּעַצְמוּ מְאֹד׃
21 * וַיְהִי כִּי־יָרְאוּ הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם
22 בָּתִּים׃ * וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבֵּן הַיִּלּוֹד
הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחַיּוּן׃

ב

1 * וַיֵּלֶךְ אִישׁ
2 מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת־בַּת־לֵוִי׃ * וַתַּהַר הָאִשָּׁה
וַתֵּלֶד בֵּן וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה
3 יְרָחִים׃ * וְלֹא־יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וַתִּקַּח־לוֹ
תֵּבַת גֹּמֶא וַתַּחְמְרָה בַחֵמָר וּבַזָּפֶת וַתָּשֶׂם בָּהּ
אֶת־הַיֶּלֶד וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃
4 * וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק לְדֵעָה מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ׃
5 * וַתֵּרֶד בַּת־פַּרְעֹה לִרְחֹץ עַל־הַיְאֹר וְנַעֲרֹתֶיהָ
הֹלְכֹת עַל־יַד הַיְאֹר וַתֵּרֶא אֶת־הַתֵּבָה בְּתוֹךְ
6 הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת־אֲמָתָהּ וַתִּקָּחֶהָ׃ * וַתִּפְתַּח
וַתִּרְאֵהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וְהִנֵּה־נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו
7 וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה׃ * וַתֹּאמֶר אֲחֹתוֹ אֶל־
בַּת־פַּרְעֹה הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מֵינֶקֶת מִן
8 הָעִבְרִיֹּת וְתֵינִק לָךְ אֶת־הַיָּלֶד׃ * וַתֹּאמֶר־לָהּ בַּת־
פַּרְעֹה לֵכִי וַתֵּלֶךְ הָעַלְמָה וַתִּקְרָא אֶת־אֵם הַיָּלֶד׃
9 * וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת־פַּרְעֹה הֵילִיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה
וְהֵינִקִהוּ לִי וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־שְׂכָרֵךְ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד
10 וַתְּנִיקֵהוּ׃ * וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֵהוּ לְבַת־פַּרְעֹה וַיְהִי־
לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם
11 מְשִׁיתִהוּ׃ * וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־
אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ־עִבְרִי
12 מֵאֶחָיו׃ * וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי־אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־
13 הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל׃ * וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה
שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה
תַכֶּה רֵעֶךָ׃

20 * Bene ergo fecit Deus obstetricibus: &
creuit populus, confortatusque est nimis.
21 * Et quia timuerunt obstetrices Deum, æ-
22 dificauit eis domos. * Præcepit ergo Pha-
rao omni populo suo, dicens: Quicquid ma-
sculini sexus natum fuerit, in flumen proiicite.
quicquid fœminini, reseruate.

CAP. II.

1 EGressus est post hæc vir de domo Leui, &
2 accepit vxorem stirpis suæ. * Quæ con-
A cepit & peperit filium: & videns eum elegan-
tem, abscondit tribus mensibus.
3 * Cumque iam celare non posset, sumpsit
fiscellam scirpeam, & liniuit eam bitumine ac
pice; posuitque intus infantulum, & expo-
4 suit eum in carecto ripæ fluminis. * Stante
procul sorore eius, & considerante euentum
5 rei. * Ecce autem descendebat filia Pha-
raonis, vt lauaretur in flumine: & puellæ eius
gradiebantur per crepidinem aluei. Quę cùm
vidisset fiscellam in papyrione, misit vnam è
6 famulabus suis. * Et allatam aperiens,
cernensque in ea paruulum vagientem, mi-
serta eius, ait: De infantibus Hebræorum est
7 hic. * Cui soror pueri: Vis, inquit, vt va-
dam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ
8 nutrire possit infantulum? * Respondit, Va-
de. perrexit puella, & vocauit matrem suam.
9 * Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe,
ait, puerum istum, & nutri mihi; ego dabo ti-
B bi mercedem tuam. Suscepit mulier, & nutri-
10 uit puerum. * Adultumque tradidit fi-
liæ Pharaonis: quem illa adoptauit in locum
filij. vocauitque nomen eius Moyses: dicens,
11 Quia de aqua tuli eum. * In diebus illis
postquam creuerat Moyses, egressus est ad fra-
tres suos: viditque afflictionem eorum, & vi-
rum Ægyptium percutientem quendam de
12 Hebræis fratribus suis. * Cumque circumspe-
xisset huc atque illuc, & nullum adesse vidis-
set, percussum Ægyptium abscondit sabulo.
13 * Et egressus die altero, conspexit duos He-
bræos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniu-
riam: Quare percutis proximum tuum?

תרגום אונקלוס

10 וְאוֹטֵיב יְיָ לְחַיָּתָא וּסְגִי עַמָּא וּתְקִיפוּ לַחְדָּא׃ 21 וַהֲוָה כַּד דְּחִילָא חַיָּתָא מִן קֳדָם יְיָ וַעֲבַד לְהֵן בָּתִּין׃ 22 וּפַקֵּיד פַּרְעֹה לְכָל עַמֵּיהּ
לְמֵימַר כָּל בְּרָא דְּאִתְיְלִיד מִן יְהוּדָאֵי לְנַהְרָא תִּרְמוּנֵּיהּ וְכָל בְּרַתָּא תְּקַיְּמוּן׃

ב

1 וַאֲזַל גַּבְרָא מִבֵּית לֵוִי וּנְסֵיב יַת בַּת לֵוִי׃ 2 וְעַדִּיאַת אִתְּתָא וִילִידַת בַּר וַחֲזַת יָתֵיהּ אֲרֵי טָב הוּא וְאַטְמַרְתֵּיהּ תְּלָתָא יַרְחִין׃
3 וְלָא יְכֵילַת עוֹד לְאַטְמָרוּתֵיהּ וּנְסֵיבַת לֵיהּ תֵּבוּתָא דְגוֹמֶא וְחַפְּתַהּ בְּחֵימָרָא וּבְזִפְתָּא וְשַׁוִּיאַת בַּהּ יַת רַבְיָא וְשַׁוִּיתָהּ בְּיַעְרָא עַל כֵּיף נַהְרָא׃
4 וְאִתְעַתַּדַת אַחָתֵיהּ מֵרָחִיק לְמִידַּע מָה יִתְעֲבֵד לֵיהּ׃ 5 וּנְחָתַת בַּת פַּרְעֹה לְמִסְחֵי עַל נַהְרָא וְעוּלֵימָתָהָא מְהַלְּכָן עַל כֵּיף נַהְרָא וַחֲזָת יַת תֵּבוּתָא
בְּגוֹ יַעְרָא וְאוֹשֵׁיטַת יַת אַמְתַהּ וּנְסֵיבְתַּהּ׃ 6 וּפְתַחַת וַחֲזִיתֵיהּ יַת רַבְיָא וְהָא עוּלֵימָא בָּכֵי וְחָסַת עֲלוֹהִי וַאֲמֶרֶת מִן בְּנֵי יְהוּדָאֵי דֵּין׃
7 וַאֲמֶרֶת אַחָתֵיהּ לְבַת פַּרְעֹה הַאֵיזֵיל וְאֶקְרֵי לִיךְ אִתְּתָא מֵינְקְתָא מִן יְהוּדָיָתָא וְתוֹנִיק לִיךְ יַת רַבְיָא׃ 8 וַאֲמֶרֶת לַהּ בַּת פַּרְעֹה אֱזִילִי וַאֲזַלַת
עוּלֵימְתָא וּקְרָאַת יַת אִמֵּיהּ דְּרַבְיָא׃ 9 וַאֲמֶרֶת לַהּ בַּת פַּרְעֹה אוֹבִילִי יַת רַבְיָא הָדֵין וְאוֹנִיקֵיהּ לִי וַאֲנָא אֶתֵּן יַת אַגְרִיךְ וּנְסֵיבַת אִתְּתָא יַת רַבְיָא
וְאוֹנִיקְתֵּיהּ׃ 10 וּרְבָא רַבְיָא וְאַיְתִיתֵיהּ לְבַת פַּרְעֹה וַהֲוָה לַהּ לְבַר וּקְרָאַת שְׁמֵיהּ מֹשֶׁה וַאֲמֶרֶת אֲרֵי מִן מַיָּא שְׁחַלְתֵּיהּ׃
11 וַהֲוָה בְּיוֹמַיָּא הָאִינּוּן וּרְבָא מֹשֶׁה וּנְפַק עִם אֲחוֹהִי וַחֲזָא בְּפֻלְחָנְהוֹן וַחֲזָא גְּבַר מִצְרַאי מָחֵי גְּבַר יְהוּדָאי מֵאֲחוֹהִי׃ 12 וְאִתְפְּנִי
לְכָא וּלְכָא וַחֲזָא אֲרֵי לֵית גַּבְרָא וּמְחָא יַת מִצְרָאָה וְאַטְמְרֵיהּ בְּחָלָא׃ 13 וּנְפַק בְּיוֹמָא תִּנְיָנָא וְהָא תְּרֵין גֻּבְרִין יְהוּדָאִין
נָצַן וַאֲמַר לְחַיָּבָא לְמָה אַתְּ מָחֵי לְחַבְרָךְ׃

** Bene autem faciebat Deus obstetricibus. & 20*
*creuit populus, & inualuit valdè. * Quoniam 21*
timuerunt obstetrices Deum: fecit sibi ipsis domos.
** Præcepit autem Pharao omni populo suo, di- 22*
cens: Omne masculum quod natum fuerit Hebræis,
in flumen proijcite; & omnem fœminam, viuifica-
te illam.

CAP. II.

Fuit autem quidam de tribu Leui, & accepit de 1
*filiabus Leui: & habuit eam. * Et in 2*
ventre concepit, & peperit masculum. Videntes
autem illum elegantem, absconderunt illum mensi-
*bus tribus. * Quoniam autem non potue- 3*
runt amplius abscondere illum, accepit illi mater e-
ius arculam, & liniuit eam bitumine & pice; &
imposuit puerum in ea: & posuit eam in palude iu-
*xta flumen. * Et speculabatur soror eius de lon- 4*
gè, vt disceret quid accideret illi.
** Descendit autem filia Pharaonis, vt lauaretur 5*
ad flumen. & ancillæ eius gradiebantur super flu-
men: & videns arculam in palude, mittens ancil-
*lam, accepit illam. * Aperiens autem, cernit par- 6*
uulum vagientem in arcula. & miserta est illius
filia Pharaonis: & dixit: De infantibus Hebræo-
*rum hic. * Et dixit soror eius filiæ Pharaonis: Vis 7*
vocem tibi mulierem quæ nutriat ex Hebræis, & la-
*ctabit tibi infantulum? * Ait autem illi filia Pha- 8*
raonis: Vade. pergens autem puella, vocauit matrẽ
*pueri. * Dixit autem ad illam filia Pharaonis: Ser- 9*
ua mihi puerum istum, & lacta mihi illum: ego au-
tem dabo tibi mercedem. accepit autem mulier in-
*fantem, & lactauit illum. * Adulto autem puero, 10*
attulit illum ad filiam Pharaonis: & factus est illi
in filium. vocauit autem nomen illius, Moysen: di-
*cens, Quoniam ex aqua illum tuli. * Factum est au- 11*
tem in diebus multis illis, magnus factus Moyses,
egressus est ad fratres suos filios Israel. cogitans au-
tem afflictionem illorum, aspicit hominem Ægyptiũ
percutientem quendam Hebræum de fratribus suis
*filiis Israel. * Cùm circunspexisset autem huc & 12*
illuc, non videt vllum: & percutiens Ægyptium,
*abscondit eum in sabulo. * Egressus autem die se- 13*
cundo, videt duos viros Hebræos rixantes. & dicit
facienti iniuriam: Cur tu percutis proximum?

20 * εὖ δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις· καὶ ἐπλήθυνεν ὁ λαὸς, καὶ ἴ-
21 σχυεν σφόδρα. * ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο αἱ μαῖαι τὸν θεὸν,
ἐποίησεν ἑαυταῖς οἰκίας.
22 * συνέταξε δὲ φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων, πᾶν ἄρ-
σεν ὃ ἂν τεχθῇ τοῖς ἑβραίοις, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶν θῆ-
λυ ζωογονεῖτε αὐτό.

β′.

1 * Ην δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς λευί, καὶ ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγα-
2 τέρων λευὶ, καὶ ἔσχεν αὐτήν· * καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν,
καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸ ἀστεῖον, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆ-
3 νας τρεῖς. * ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἠδύναντο ἔτι κρύπτειν αὐτὸ, ἔ-
λαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θήκην, καὶ κατέχρισεν αὐτὴν ἀ-
σφάλτῳ καὶ πίσσῃ, καὶ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτὴν, καὶ ἔθη-
4 κεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν. * καὶ κατεσκό-
πευεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μακρόθεν, μαθεῖν, τί τὸ ἀποβησόμε-
5 νον αὐτῷ. * κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαραὼ λούσασθαι ἐπὶ
τὸν ποταμόν. καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς παρεπορεύοντο ἐπὶ τὸν ποτα-
μόν· καὶ ἰδοῦσα τὴν θήκην ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν ἅ-
6 βραν, ἀνείλετο αὐτήν. * ἀνοίξασα δὲ, ὁρᾷ παιδίον
κλαῖον ἐν τῇ θήκῃ. καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ φαραώ. καὶ
ἔφη, ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν ἑβραίων τοῦτο.
7 * καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ φαραὼ, θέλεις κα-
λέσω σοι γυναῖκα τροφεύουσαν ἐκ τῶν ἑβραίων, καὶ θηλά-
8 σει σοι τὸ παιδίον; * εἶπε δὲ αὐτῇ ἡ θυγάτηρ φαραὼ, πο-
ρεύου· ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεᾶνις, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου.
9 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ θυγάτηρ φαραὼ, διατήρησόν μοι
τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό· ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν.
10 ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον, καὶ ἐθήλαζεν αὐτό. * ἀνδρω-
θέντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα φα-
ραώ. καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν· ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
μωυσῆν· λέγουσα, ὅτι ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην.
11 * ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις, μέγας
γενόμενος μωυσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς
ἰσραήλ. κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον αἰγύπ-
τιον τύπτοντά τινα ἑβραῖον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
12 * περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ ὁρᾷ οὐδένα, καὶ πατά-
13 ξας τὸν αἰγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. * ἐξελθὼν δὲ
τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, ὁρᾷ δύο ἄνδρας ἑβραίους διαπληκτιζομέ-
νους. καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι, διατί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et benefecit Deus obstetricibus: & creuit populus, confortatique sunt nimis. 21 Et factum est cùm obstetrices timuissent à fa-
cie Dei, fecit eis domos. 22 Et præcepit Pharao omni populo suo, dicens: Omnis filius qui natus fuerit ex Iudæis, in flumen proiicite
eum; & omnem filiam reseruabitis.

CAP. II.

Et abiit vir de domo Leui, & accepit filiam Leui. 2 Et concepit mulier, & peperit filium. & vidit eum quòd esset bonus, & abscondit eum
tribus mensibus. 3 Et non potuit vltrà abscondere eum: & accepit ei arcam scirpeam, & liniuit eam bitumine ac pice; posuitque in ea
infantem: & posuit eam in carecto, quod erat in ripa fluminis. 4 Et stetit soror eius procul, vt sciret quid fieret de eo. 5 Et descen-
dit filia Pharaonis vt lauaretur in flumine: & puellæ eius gradiebantur iuxta ripam fluminis, & vidit arcam in medio carecti; & extendit brachium
suum, & tulit eam: 6 Et aperuit eam, & vidit puerum: & ecce puer plorabat; & misertus est eius, & ait: De filiis Iudæorum est iste.
7 Dixitque soror eius ad filiam Pharaonis: Nunquid ibo, & vocabo tibi mulierem nutricem de Iudæis, & lactabit tibi puerum?
8 Et dixit ei filia Pharaonis: Vade. Et abiit puella, & vocauit matrem eiusdem pueri.
9 Et dixit ei filia Pharaonis: Tolle puerum hunc, & lacta eum mihi; & ego dabo mercedem tuam. & suscepit mulier puerum, & lactauit eum.
10 Et creuit puer, & tradidit eum filiæ Pharaonis; & fuit ei in filium: & vocauit nomen eius Moysen, dicens: Quoniam de aquis extraxi eum.
11 Et factum est in diebus illis, & creuit Moyses, & egressus est cum fratribus suis, & vidit seruitutem eorum. Viditque virum Ægyptium per-
cutientem virum Iudæum de fratribus suis: 12 Et aspexit huc & illuc, & vidit quòd nullus vir aderat: & percussit Ægyptium, & abscondit
eum in arena. 13 Et egressus est in die altera, & ecce duo viri Iudæi rixabantur, & ait impio: Cur tu percutis proximum tuum?

14 * ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני
אתה אמר כאשר הרגת את־המצרי ויירא משה
15 ויאמר אכן נודע הדבר : * וישמע פרעה את־
הדבר הזה ויבקש להרג את־משה ויברח משה
מפני פרעה וישב בארץ־מדין וישב על־הבאר :
16 * ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה
ותמלאנה את־הרהטים להשקות צאן אביהן :
17 * ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה ויושען וישק את־
18 צאנם : * ותבאנה אל־רעואל אביהן ויאמר מדוע
19 מהרתן בא היום : * ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד
20 הרעים וגם־דלה דלה לנו וישק את־הצאן : * ויאמר
אל־בנתיו ואיו למה זה עזבתן את־האיש קראן לו
21 ויאכל לחם : * ויואל משה לשבת את־האיש ויתן
22 את־צפרה בתו למשה : * ותלד בן ויקרא את־שמו
23 גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה : * ויהי בימים
הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני־ישראל מן־
העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל־האלהים מן־העבדה :
24 * וישמע אלהים את־נאקתם ויזכר אלהים את־
25 בריתו את־אברהם את־יצחק ואת־יעקב : * וירא
אלהים את־בני ישראל וידע אלהים :

ג

1 * ומשה היה רעה את־
צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את־הצאן אחר
2 המדבר ויבא אל־הר האלהים חרבה : * וירא מלאך
יהוה אליו בלבת־אש מתוך הסנה וירא והנה
3 הסנה בער באש והסנה איננו אכל : * ויאמר משה
אסרה־נא ואראה את־המראה הגדל הזה מדוע לא־
4 יבער הסנה : * וירא יהוה כי סר לראות ויקרא
אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה
ויאמר הנני :

14 * Qui reſpondit: Quis cõſtituit te principẽ &
iudicẽ ſuper nos? Nũ occidere me tu vis, ſicut
heri occidiſti Ægyptiũ? Timuit Moyſes, & ait:
15 Quomodo palã factũ eſt verbũ iſtud? * Audi-
uitq; Pharao ſermonẽ hunc, & quærebat occi
dere Moyſen. qui fugiẽs de cõſpectu eius, mo-
ratus eſt in terra Madian: & ſedit iuxta puteũ.
16 * Erant autẽ ſacerdoti Madian ſeptẽ filiæ, quæ
C venerãt ad hauriendã aquã: & impletis cana-
17 lib9, adaquare cupiebãt greges patris ſui. * Su-
peruenere paſtores, & eiecerũt eas. Surrexitq;
Moyſes, & defenſis puellis, adaquauit oues ea-
18 rũ. * Quæ cùm reuertiſſent ad Raguel patrem
ſuum, dixit ad eas: Cur veloci9 veniſtis ſolito?
19 * Reſpõderunt: Vir Ægyptius liberauit nos de
manu paſtorum· inſuper & hauſit aquam no-
20 biſcum, potumque dedit ouibus. * At ille: Vbi
eſt, inquit? quare dimiſiſtis hominem? vocate
21 eum, vt comedat panẽ. * Iurauit ergo Moyſes
ꝙ habitaret cum eo. accepitq; Sephoram filiã
22 eius vxorẽ: * Quæ peperit ei filium, quem vo-
cauit Gerſom, dicens: Aduena fui in terra alie
na. alterum verò peperit, quẽ vocauit Eliezer,
23 dicens: * Deus enim patris mei adiutor meus:
& eripuit me de manu Pharaonis. Poſt multũ
verò temporis mortuus eſt rex Ægypti. & in-
gemiſcẽtes filij Iſrael propter opera, vociferati
ſunt. Aſcenditque clamor eorum ad Deum ab
24 operibus: * Et audiuit gemitum eorum; ac re-
cordatus eſt fœderis, quod pepigit cũ Abraã,
25 Iſaac & Iacob. * Et reſpexit Deus filios Iſrael,
& liberauit eos.

CAP. III.

1 MOyſes autem paſcebat oues Iethro ſoceri
A ſui ſacerdotis Madian. Cúmque minaſſet
gregem ad interiora deſerti, venit ad montem
2 Dei Oreb. * Apparuitque ei Dominus in
flamma ignis de medio rubi: & videbat quòd
3 rubus arderet, & non combureretur. * Dixit
ergo Moyſes: Vadam, & videbo viſionem
hanc magnam, quare non comburatur rubus.
4 * Cernens autem Dominus, quòd pergeret
ad videndum, vocauit eum de medio rubi, &
ait: Moyſes, Moyſes. qui reſpondit: Adſum.

תרגום אונקלוס

14 ואמר מן שויאך לגבר רב ודיין עלנא הלמקטלי את אמר כמא דקטלת ית מצראה ודחיל משה ואמר בקשטא אתידע פתגמא :
15 ושמע פרעה ית פתגמא הדין ובעא למקטל ית משה וערק משה מן קדם פרעה ויתיב בארעא דמדין ויתיב על בירא : 16 ולרבא דמדין
שבע בנן ואתאן ודלאן ומליאן ית רהטיא לאשקאה ית ענא דאבוהן : 17 ואתו רעיא וטרדינין וקם משה ופרקינין ואשקי ית ענהן :
18 ואתאה לות רעואל אבוהן ואמר מה דין אוחיתון למיתי יומא דין : 19 ואמרא גברא מצראה שיזבנא מידא דרעיא ואף מדלא דלא לנא
ואשקי ית ענא : 20 ואמר לבנתיה ואן הוא למה דנן שבקתון ית גברא קרן ליה וייכול לחמא : 21 וצבי משה למיתב עם גברא ויהב
ית צפורה ברתיה למשה : 22 וילידת בר וקרא ית שמיה גרשם ארי אמר דייר הויתי בארעא נכראה : 23 והוה ביומיא סגיאיא האינון
ומית מלכא דמצרים ואתאנחו בני ישראל מן פלחנא דהוה קשיא עליהון וזעיקו וסליקת קבילתהון לקדם יי מן פלחנא : 24 ושמיע קדם יי
ית קבילתהון ודכיר יי ית קימיה דעם אברהם דעם יצחק ודעם יעקב : 25 וגלי קדם יי שעבודא דבני ישראל ואמר במימריה למפרקהון
יי :
ג 1 ומשה הוה רעי ית ענא דיתרו חמוהי רבא דמדין ודבר ית ענא לאתר שפר רעיא
דמדברא ואתא לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי לחורב : 2 ואתגלי מלאכא דיי ליה בשלהובית אשתא מגו אסנא וחזא והא אסנא בעיר
באשתא ואסנא ליתוהי מתאכל : 3 ואמר משה אתפני כען ואחזי ית חזונא רבא הדין מה דין לא מתוקד אסנא : 4 וגלי קדם יי
ארי אתפני למחזי וקרא ליה יי מגו אסנא ואמר משה משה ואמר הא אנא :

* Ille autem dixit: Quis te constituit principem 14
& iudicem super nos? nunquid occidere me tu vis,
quemadmodũ occidisti heri Ægyptium? Timuit autẽ
Moyses, & ait: Si sic manifestum factũ est verbum
hoc. * Audiuit autem Pharao verbum hoc, et quæ- 15
rebat occidere Moysen. Recessit autem Moyses à cõ-
spectu Pharaonis, & habitauit in terra Madian.
Cùm venisset autem in terra Madian, sedit iuxta
puteum. * At sacerdoti Madian erant septem filiæ, 16
pascentes oues patris sui Jethro. Cùm venissent au-
tem, hauriebant quoad impleuerunt canales, vt ad-
aquarent oues patris sui Iethro. * Superuenientes 17
autem pastores, eiecerunt eas. surgens autem Moy-
ses, liberauit illas, & adaquauit oues earum. * Re- 18
uersæ sunt autem ad Raguel patrem suum. Ille au-
tem dixit eis: Quare festinauistis adueniẽdo hodie?
* Illæ autem dixerunt: Homo Aegyptius libera- 19
uit nos à pastoribus: et hausit aquam nobis, & ad-
aquauit oues nostras. * Ille autem dixit filiabus 20
suis: Et vbi est? & cur sic dimisistis hominem? vo-
cate igitur eum, vt comedat panem. * Habitauit 21
autem Moyses apud hominem: & dedit Sephoram
filiam suam Moysi vxorem. * In ventre autem 22
habens mulier, peperit filium: & vocauit Moyses
nomen illius, Gersam: dicens, Quòd aduena sum in
terra aliena. * At nomen secundi vocauit Elie- 23
zer. & enim Deus patris mei adiutor meus, & e-
ripuit me de manu Pharaonis. Post autem dies mul
tos illos, mortuus est rex Aegypti: & ingemuerunt
filij Israel propter opera, & exclamauerunt: & as-
cendit clamor eorum ad Deum ab operibus. * Et 24
audiuit Deus gemitum eorum: & recordatus est
Deus fœderis sui quod ad Abraã, et Isaac, & Iacob.
* Et respexit Deus filios Israel, & cognitus est 25
eis.

CAP. III.

ET Moyses erat pascens oues Jethro soceri sui, sa- 1
cerdotis Madian: & duxit oues in desertum:
& venit ad montem Dei Oreb. * Apparuit autem 2
ei angelus Dñi in flãma ignis ex rubo, et videt quòd
rubus ardebat igne: at rubus non comburebatur.
* Dixit autẽ Moyses: Accedens videbo visionẽ ma 3
gnã hãc, quare nõ cõburitur rubus. * postquã autẽ vi 4
dit Dñs quòd pergit ad vidẽdũ, vocauit eũ Dñs ex
rubo. et dixit, Moyses, Moyses. ille ãt dixit, quid est?

14 * ὁ δὲ εἶπεν, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡ-
μᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύ-
πτιον; ἐφοβήθη δὲ μωυσῆς. καὶ εἶπεν, εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε
15 τὸ ῥῆμα τοῦτο. * ἤκουσε δὲ φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτει
ἀνελεῖν τὸν μωυσῆν. ἀνεχώρησε δὲ μωυσῆς ἀπὸ προσώπου
φαραὼ, καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ μαδιάν. ἐλθὼν δὲ εἰς γῆν μα-
16 διὰν, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. * τῷ δὲ ἱερεῖ μαδιὰν, ἦ-
σαν ἑπτὰ θυγατέρες, ποιμαίνουσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς
αὐτῶν ἰοθόρ. παραγενόμεναι δὲ ἤντλουν ἕως ἔπλησαν τὰς δε-
ξαμενὰς, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ.
17 * παραγενόμενοι δὲ οἱ ποιμένες ἐξέβαλον αὐτάς. ἀναστὰς
δὲ μωυσῆς, ἐρρύσατο αὐτὰς, καὶ ἐπότισεν τὰ πρόβατα αὐτῶν.
18 * παρεγένοντο δὲ πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐταῖς, τί ὅτι ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον;
19 * αἱ δὲ εἶπαν, ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν
ποιμένων, καὶ ἤντλησεν ἡμῖν, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα ἡμῶν.
20 * ὁ δὲ εἶπεν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ, καὶ ποῦ ἐστι; καὶ ἵνα τί οὕτως
καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε οὖν αὐτὸν, ὅπως φά-
21 γῃ ἄρτον. * κατῳκίσθη δὲ μωυσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ ἐξ-
22 έδοτο σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μωυσῇ γυναῖκα. * ἐν
γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνὴ, ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς
τὸ ὄνομα αὐτοῦ γηρσάμ· λέγων, ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλο-
23 τρίᾳ. * τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν ἐλιέζερ. ὁ γὰρ θεὸς τοῦ
πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς φαραώ. μετὰ
δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς
αἰγύπτου. καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ
ἀνεβόησαν· καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν ἔρ-
24 γων. * καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν, καὶ ἐμνήσθη ὁ
25 θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. * καὶ
ἐπίδεν ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐπεγνώσθη αὐτοῖς. γ'.
1 * Καὶ μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα ἰοθὸρ τοῦ πεν-
θεροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως μαδιάν. καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα εἰς ἔ-
2 ρημον. καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ χωρήβ. * ὤφθη δὲ
αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ,
ὅτι ἡ βάτος ἐκαίετο πυρὶ, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο.
3 * εἶπε δὲ μωυσῆς, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα
4 τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ἡ βάτος. * ὡς δὲ ἴδε κύριος
ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τῆς βάτου· καὶ
εἶπεν, μωυσῆ, μωυσῆ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστιν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dixit: Quis te posuit virum principem & iudicem super nos? nunquid vt occidas me, tu dicis hoc, sicut occidisti Ægyptium? Et timuit Moyses, & ait: Verè notum factum est verbum. 15 Et audiuit Pharao sermonem hunc; & quærebat occidere Moysen: & fugit Moyses à facie Pharaonis, & habitauit in terra Madian: & sedebat iuxta puteum. 16 Principi autem Madian erant septem filiæ, & veniebant & hauriebant & implebant canales, vt adaquarent oues patris sui. 17 Veniebantque pastores, & eiiciebant eas. & surrexit Moyses, & liberauit eas: & adaquauit oues earum. 18 Et venerunt ad Raguel patrem suum. qui ait: Quid est hoc quòd velocius solito hodie venistis? 19 Et dixerunt: Vir Ægyptius liberauit nos de manu pastorum: & insuper hauriens hausit nobis, & adaquauit oues. 20 Et dixit filiabus suis: Et vbi est ille? quare ergo reliquistis virum? vocate eum, vt comedat panem. 21 Et voluit Moyses habitare cum illo: & dedit Sephoram filiam suam Moysi. 22 Et peperit filium: & vocauit nomen eius Gersom: quia dixit, Aduena fui in terra aliena. 23 Et factum est post multos dies, & mortuus est rex Ægypti: & ingemuerunt filij Israel propter duram seruitutem, quæ erat super eos: & clamauerunt. & ascendit clamor eorum coram Deo, propter seruitutem. 24 Et auditus est coram Deo clamor eorum: & recordatus est Deus pacti sui quod pepigit cum Abraham, & cum Isaac, & cum Iacob. 25 Et nota fuit coram Domino subiectio filiorum Israel. & dixit in verbo suo, vt liberaret eos.

CAP. III.

MOyses autem pascebat oues Iethro principis Madian soceri sui. & minauit oues ad locum optimi pastus in deserto: & venit in montem Oreb: vbi reuelata est gloria Dei. 2 Et apparuit ei angelus Domini in flamma ignis de medio rubi: & vidit, & ecce rubus ardebat igni, & rubus non consumebatur. 3 Et dixit Moyses: Declinabo nunc, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. 4 Et reuelatum est coram Domino quòd declinaret ad videndum: & vocauit eum Deus de medio ignis, & ait: Moyses, Moyses. qui dixit: Ecce ego.

5 * ויאמר אל־תקרב הלם של־נעליך מעל רגליך כי
המקום אשר אתה עומד עליו אדמת־קדש הוא׃
6 * ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק
ואלהי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל־
7 האלהים׃ * ויאמר יהוה ראה ראיתי את־עני עמי
אשר במצרים ואת־צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי
8 ידעתי את־מכאביו׃ * וארד להצילו מיד מצרים
ולהעלתו מן־הארץ ההוא אל־ארץ טובה ורחבה אל־
ארץ זבת חלב ודבש אל־מקום הכנעני והחתי והאמרי
9 והפרזי והחוי והיבוסי׃ * ועתה הנה צעקת בני־
ישראל באה אלי וגם־ראיתי את־הלחץ אשר מצרים
10 לחצים אתם׃ * ועתה לכה ואשלחך אל־פרעה
11 והוצא את־עמי בני־ישראל ממצרים׃ * ויאמר משה
אל־האלהים מי אנכי כי אלך אל־פרעה וכי אוציא
12 את־בני ישראל ממצרים׃ * ויאמר כי־אהיה
עמך וזה־לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך
את־העם ממצרים תעבדון את־האלהים על
13 ההר הזה׃ * ויאמר משה אל־האלהים הנה
אנכי בא אל־בני ישראל ואמרתי להם אלהי
אבותיכם שלחני אליכם ואמרו־לי מה־שמו
14 מה אמר אלהם׃ * ויאמר אלהים אל־משה אהיה
אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה
15 שלחני אליכם׃ * ויאמר עוד אלהים אל־משה
כה־תאמר אל־בני ישראל יהוה אלהי אבתיכם
אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני
16 אליכם זה־שמי לעלם וזה זכרי לדר דר׃ * לך
ואספת את־זקני ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי
אבתיכם נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב
לאמר פקד פקדתי אתכם ואת־העשוי לכם
במצרים׃

5 * At ille: Non appropies, inquit, huc. Sol-
ue calciamentum de pedibus tuis. locus enim
6 in quo stas, terra sancta est. * Et ait: Ego
sum Deus patris tui, Deus Abraam, Deus I-
saac, & Deus Iacob. Abscondit Moyses faciem
suam: non enim audebat aspicere contra Deũ.
7 * Cui ait Dominus: Vidi afflictionem po-
puli mei in Ægypto: & clamorem eius audi-
ui, propter duritiam eorum qui præsunt ope-
8 ribus. & sciens dolorem eius: * Descendi,
B vt liberem eum de manibus Ægyptiorum; &
educam de terra illa, in terram bonam & spa-
ciosam, in terram quæ fluit lacte & melle, ad
loca Chananæi, & Ethæi, & Ammorræi, & Phe
9 rezæi, & Euæi, & Iebusæi. * Clamor ergo fi-
liorum Israel venit ad me; vidique afflictioné
10 eorum, qua ab Ægyptiis opprimuntur. * Sed
veni, & mittam te ad Pharaonem, vt educas
populum meum filios Israel de Ægypto.
11 * Dixitq; Moyses ad Deum: Quis sum ego,
vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Is-
12 rael de Ægypto? * Qui dixit ei: Ego ero te-
cum. & hoc habebis signum, quòd miserim
te. Cùm eduxeris populum de Ægypto, im-
molabis Deo super montem istum.
13 * Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam
ad filios Israel, & dicam eis: Deus patrum
vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi,
C Quod est nomen eius; quid dicam eis?
14 * Dixit Deus ad Moysen: Ego sum qui
sum. Ait: Sic dices filiis Israel: Qui est, misit
me ad vos.
15 * Dixitque iterùm Deus ad Moysen: Hæc
dices filiis Israel: Dominus Deus patrum ve-
strorum Deus Abraam, & Deus Isaac, & Deus
Iacob, misit me ad vos. Hoc nomen mihi est
in æternum, & hoc memoriale meum in gene
ratione & generationem.
16 * Vade, Congrega seniores Israel, & di-
ces ad eos: Dominus Deus patrum vestro-
rum apparuit mihi, Deus Abraam, & Deus
Isaac, & Deus Iacob, dicens: Visitans visitaui
vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in
Ægypto:

תרגום אונקלוס

5 ואמר לא תקרב להלכא שרי סנך מעל רגלך ארי אתרא דאת קאם עלוהי ארע קדיש הוא׃ 6 ואמר אנא אלהיה דאבך אלהיה
דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב וכבשינון משה אפוהי ארי דחיל מלאסתכלא לצית יקרא דייי׃ 7 ואמר ייי מגלא
גלי קדמי ית שעבוד עמי די במצרים וית קבילתהון שמיע קדמי מן קדם שלטוניהון ארי גלי קדמי כיביהון׃ 8 ואתגליתי לשיזבותהון מידא
דמצראי ולאסקותהון מן ארעא ההיא לארעא טבא ופתיא לארעא עבדא חלב ודבש לאתר כנענאי וחתאי ואמוראי ופריזאי וחיואי ויבוסאי׃
9 וכען הא קבילת בני ישראל עלת לקדמי ואף גלי קדמי ית דוחקא דמצראי דוחקין להון׃ 10 וכען אתא ואשלחינך לות פרעה
ואפיק ית עמי בני ישראל ממצרים׃ 11 ואמר משה קדם ייי מן אנא ארי איזיל לות פרעה וארי אפיק ית בני ישראל ממצרים׃
12 ואמר ארי יהא מימרי בסעדך ודין לך אתא ארי אנא שלחתך באפקותך ית עמא ממצרים תפלחון קדם ייי על טורא הדין׃ 13 ואמר
משה קדם ייי הא אנא אתי לבני ישראל ואימר להון אלהא דאבהתכון שלחני לותכון ויימרון לי מה שמיה מה אימר להון׃ 14 ואמר
ייי למשה אהיה אשר אהיה ואמר כדנן תימר לבני ישראל אהיה שלחני לותכון׃ 15 ואמר עוד ייי למשה כדנן תימר לבני ישראל
ייי אלהא דאבהתכון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב שלחני לותכון דין שמי לעלם ודין דכרני לכל דר ודר׃
16 איזיל ותכנוש ית סבי ישראל ותימר להון ייי אלהא דאבהתכון אתגלי לי אלהיה דאברהם יצחק ויעקב למימר מדכר דכירנא
יתכון וית דאתעבד לכון במצרים׃

* *At ille dixit: Non appropinques huc. solue* 5
calciamentum de pedibus tuis. & enim locus in quo
tu stas, terra sancta est.
* *Et dixit ei: Ego sum Deus patris tui, Deus A-* 6
braam, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Auertit au-
tem Moyses faciem suam: timuit enim aspicere con-
tra Deum. * *Dixit autem Dominus ad* 7
Moysen: Videns vidi afflictionem populi mei qui
in Ægypto: & clamorem eorum audiui, propter o-
perum præfectos. scio enim dolorem eorum:
* *Et descendi, vt liberem eos ex manu Aegyp-* 8
tiorum, & educam eos ex terra illa, & inducam
eos in terram bonam & multam, in terram manan-
tem lac & mel, in locum Chananæorum, & Ethæ-
orum, & Amorræorum, & Pherezæorum, & E-
uæorum, & Gergesæorum, & Iebusæorum.
* *Et nunc ecce clamor filiorum Israel venit ad* 9
me: & ego vidi afflictionem, qua Aegyptij oppri-
munt eos.
* *Et nunc veni, Mittam te ad Pharaonem re-* 10
gem Aegypti: & educes populum meum filios Israel
ex terra Aegypti.
* *Et dixit Moyses ad Deum: Quis sum ego, vt* 11
vadam ad Pharaonem regem Aegypti, & vt edu-
cam filios Israel ex terra Aegypti?
* *Dixit autem Deus ad Moysen, dicens: Quia* 12
ero tecum. & hoc tibi signum, quòd ego te mitto,
vt educas tu populum meum ex Ægypto, & ser-
uietis Deo in monte hoc. * *Et dixit Moyses ad* 13
Deum: Ecce ego vadam ad filios Israel, et dicam ad
eos: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. & si
interrogauerint me, Quod nomen ei? quid dicam ad
eos? * *Et dixit Dominus ad Moysen: Ego sum* 14
qui sum. & dixit: Sic dices filiis Israel: Qui est,
misit me ad vos. * *Et dixit Deus rursus ad* 15
Moysen: Sic dices filiis Israel: Dominus Deus pa-
trum vestrorum, Deus Abraam, & Deus Isaac,
& Deus Iacob, misit me ad vos. hoc meum est no-
men sempiternum, & memoriale generationum ge-
nerationibus. * *Vadens igitur, congrega seniores* 16
filiorum Israel, & dices ad eos: Dominus Deus pa-
trum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraam, &
Deus Isaac, et Deus Iacob. dicẽs: Visitatione visitaui
vos. et quæcunq; cõtigerunt vobis in Aegypto, vidi.

5 * ὁ δὲ εἶπεν, μὴ ἐγγίσῃς ὧδε. λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν
ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν.
6 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ θεὸς ἀ-
βραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ μωυσῆς
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ
7 θεοῦ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδὼν εἶδον τὴν κά-
κωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀ-
κήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιωκτῶν. οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν.
8 * καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων, καὶ
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς
γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι,
εἰς τὸν τόπον τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ
φερεζαίων, καὶ εὐαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ ἰεβουσαίων.
9 * καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ κραυγὴ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἥκει πρός με. κά-
γὼ ἑώρακα τὸν θλιμμόν, ὃν οἱ αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς.
10 * καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰ-
γύπτου· καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰ-
11 γύπτου. * καὶ εἶπεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, τίς εἰμι ἐγώ,
ὅτι πορεύσομαι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξά-
ξω τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου.
12 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, λέγων, ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ.
καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, ὅτι ἐγώ σε ἀποστέλλω ἐν τῷ ἐξαγα-
γεῖν σε τὸν λαόν μου ἐξ αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ
ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.
13 * καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐλεύσομαι
πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς, ὁ θεὸς τῶν πατέ-
ρων ὑμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐὰν ἐρωτήσωσί με, τί
τὸ ὄνομα αὐτῷ; τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς;
14 * καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν· ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. καὶ εἶπεν,
οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς.
15 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πάλιν πρὸς μωυσῆν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱ-
οῖς ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν, ὁ θεὸς ἀβραάμ,
καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ, ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. τοῦ-
τό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα αἰώνιον, καὶ μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς.
16 * ἐλθὼν οὖν συνάγαγε τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσ-
ραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν
ὦπταί μοι, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ θεὸς ἰσαάκ, καὶ θεὸς ἰακώβ, λέγων,
ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς. καὶ ὅσα συμβέβηκεν ὑμῖν ἐν αἰ-
γύπτῳ, ἑώρακα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et dixit ei: Non appropinques huc: solue calciamentum tuum de pedibus tuis; quoniam locus super quem tu stas, terra sancta est.
6 Et ait: Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Et inclinauit Moyses vultum suum, quoniam timuit intueri ver-
sus gloriam Dei.
7 Et dixit Dominus: Reuelata est coram me subiectio populi mei qui est in Ægypto: & clamor eorum audi-
tus est in conspectu meo, propter exactores eorum; quoniam reuelati sunt coram me dolores eorum.
8 Et apparui, vt liberarem
eos de manu Ægyptiorum, & vt ascendere faciam eos de terra hac, ad terram bonam & spaciosam, ad terram fluentem lacte & melle, ad locum Cha-
nanæi, & Ethæi, & Amorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi.
9 Et nunc clamor filiorum Israel venit coram me: manifesta est
etiam coram me tribulatio qua Ægyptij tribulant eos.
10 Et nunc veni, & mittam te ad Pharaonem; & educ populum meum
filios Israel de Ægypto.
11 Et dixit Moyses coram Deo: Quis ego sum, vt vadam ad Pharaonem, & vt educam filios Israel de Æ-
gypto?
12 Et dixit ei: Quia erit verbum meum in adiutorium tuum. & hoc tibi signum quòd ego mitto te: Cùm eduxeris po-
pulum de Ægypto, seruietis coram Domino super montem hunc.
13 Et dixit Moyses coram Deo: Ecce ego vadam ad fi-
lios Israel, & dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. & dicent mihi: Quod est nomen eius? quid dicam eis?
14 Et dixit Deus ad Moysen: Ero qui ero. & dixit: Sic dices filiis Israel: Qui ero, misit me ad vos.
15 Dixitque iterum
Deus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos. hoc est no-
men meum in æternum, & hoc est memoriale meum in omni generatione & generationem.
16 Vade, & congrega seniores Israel,
& dices eis: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Isaac, & Iacob, dicens: Recordans recordatus sum vestri, & omnium
quæ facta sunt vobis in Ægypto.

17 ויאמר אעלה אתכם מעני מצרים אל־ארץ הכנעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי אל־ארץ זבת
18 חלב ודבש: וישמעו לקלך ובאת אתה וזקני ישראל
אל־מלך מצרים ואמרתם אליו יהוה אלהי העבריים
נקרה עלינו ועתה נלכה־נא דרך שלשת ימים במדבר
19 ונזבחה ליהוה אלהינו: ואני ידעתי כי לא־יתן
20 אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה: ושלחתי
את־ידי והכיתי את־מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה
21 בקרבו ואחרי־כן ישלח אתכם: ונתתי את־חן
העם־הזה בעיני מצרים והיה כי תלכון לא תלכו ריקם:
22 ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי־כסף
וכלי זהב ושמלת ושמתם על־בניכם ועל־בנתיכם
ונצלתם את־מצרים:

ד

1 ויען משה ויאמר והן לא־יאמינו לי ולא ישמעו
2 בקלי כי יאמרו לא־נראה אליך יהוה: ויאמר אליו
3 יהוה מזה בידך ויאמר מטה: ויאמר השליכהו
ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו:
4 ויאמר יהוה אל־משה שלח ידך ואחז בזנבו
5 וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו: למען יאמינו
כי־נראה אליך יהוה אלהי אבתם אלהי אברהם
6 אלהי יצחק ואלהי יעקב: ויאמר יהוה לו עוד הבא־
נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו
7 מצרעת כשלג: ויאמר השב ידך אל־חיקך וישב
ידו אל־חיקו ויוצאה מחיקו והנה־שבה כבשרו:
8 והיה אם־לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האת
9 הראשון והאמינו לקל האת האחרון: והיה אם־לא
יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעון לקלך
ולקחת ממימי היאר ושפכת היבשה והיו המים אשר
תקח מן־היאר והיו לדם ביבשת:

7 * Et dixi, vt educam vos de afflictione Ægy-
pti in terram Chananæi,& Ethæi,& Ammor-
ræi,& Pherezæi,& Euæi,& Iebusæi,ad terram
18 fluentem lacte & melle. * Et audient vocem
tuam. ingredierisq; tu & seniores Israel ad re-
gem Ægypti,& dices ad eum: Dominus Deus
Hebræorum vocauit nos: Ibimusviam trium
dierum in solitudinē, vt immolemus Domi-
19 no Deo nostro. * Sed ego scio,quòd non di-
mittet vos rex Ægypti vt eatis, nisi per manū
20 validam. * Extendamque manum meam, &
percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus
meis,quæ facturus sum in medio eorum. Post
21 hoc dimittet vos: *Daboque gratiam populo
huic coram Ægyptiis. Et cùm egrediemini,nō
22 exibitis vacui: *Sed postulabit mulier à vici-
na sua,& ab hospita sua vasa argentea & aurea
ac vestes,ponetisque eas super filios & filias ve
stras,& spoliabitis Ægyptum.

CAP. IIII.

1 RESpondēs Moyses,ait: Non credent mihi,
A neque audient vocem meam: sed dicent,
2 Non apparuit tibi Dominus. * Dixit ergo ad
eum: Quid est quod tenes in manu tua? Respō
3 dit,Virga. * Dixitque Dominus: Proiice eam
in terram. proiecit: & versa est in colubrum;
4 ita vt fugeret Moyses. * Dixitq; Dominus:
Extende manum tuam, & apprehende cau-
dam eius. extendit,& tenuit; versaq; est in vir-
5 gam. * Vt credant,inquit,quòd apparuerit ti-
bi dominus Deus patrum suorum, Deus A-
6 braam,& Deus Isaac,& Deus Iacob. *Dixitq;
Dominus rursum: Mitte manum tuam in si-
num tuum. quam cùm misisset in sinum,pro-
7 tulit leprosam instar niuis. * Retrahe,ait,ma-
num tuam in sinum tuum. retraxit, & protu-
8 lit iterùm,& erat similis carni reliquæ. * Si
B non crediderint, inquit, tibi,neque audierint
sermonem signi prioris, credent verbo signi
9 sequentis. * Quod si nec duobus quidem his
signis crediderint, neque audierint vocem
tuam, sume aquam fluminis, & effunde eam
super aridam: & quicquid hauseris de fluuio,
vertetur in sanguinem.

תרגום אונקלוס

17 ואמרית אסיק יתכון משעבוד מצראי לארע כנענאי וחתאי ואמוראי ופריזאי וחיואי ויבוסאי לארעא עבדא חלב ודבש: 18 ויקבלון מינך
ותיתי את וסבי ישראל למלכא דמצרים ותימרון ליה יי אלהא דיהודאי אתקרי עלנא וכען ניזיל כען מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי
אלהנא: 19 וקדמי גלי ארי לא ישבוק יתכון מלכא דמצרים למהך אלהין מן קדם דחילא תקיפא: 20 ואשלח פון ית מחת גבורתי
ואמחה ית מצראי בכל פרשותי דאעביד ביניהון ובתר כן ישלח יתכון: 21 ואתן ית עמא הדין לרחמין בעיני מצראי ויהי ארי תהכון לא
תהכון ריקנין: 22 ותשאל אתתא משבביתה ומקריבת ביתה מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנתיכון ותרוקנון
ית מצראי:

ד

1 ואתיב משה ואמר והא לא יהמנון לי ולא יקבלון מני ארי
יימרון לא יתגלי לך יי: 2 ואמר ליה יי מה דין בידך ואמר חוטרא: 3 ואמר רמוהי לארעא ורמהי לארעא והוה לחויא וערק משה מן
קדמוהי: 4 ואמר יי למשה אושיט ידך ואחוד בדנביה ואושיט ידיה ואתקיף ביה והוה לחטרא בידיה: 5 בדיל דיהמנון ארי יתגלי לך יי
אלהא דאבהתהון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב: 6 ואמר יי ליה עוד אעיל כען ידך בעיטפך ואעיל ידיה בעיטפיה ואפקה
והא ידיה חורא כתלגא: 7 ואמר תב ידך לעיטפך ואתיב ידיה לעיטפיה ואפקה מעיטפיה והא תבת הות כבשריה: 8 ויהי אם לא יהמנון
לך ולא יקבלון לקל אתא קדמאה ויהמנון לקל אתא בתראה: 9 ויהי אם לא יהמנון אף לתרין אתיא האלין ולא יקבלון מינך ותיסב ממיא די
בנהרא ותישוד ליבשתא ויהון מיא דתיסב מן נהרא ויהון לדמא ביבשתא:

17 Et dixi, Reducam vos ex afflictione Aegyptio-
rum in terram Chananæorũ, & Ethæorum, & A-
morræorum, & Pheresæorum, & Gergesæorum, et
Euæorũ, & Iebusæorum, in terram manantem lacte
& melle. Et audient tuam vocem: & ingredieris 18
tu, & seniores Israel ad Pharaonẽ regem Aegypti,
& dices ad eum: Dñs Deus Hebræorum vocauit
nos. ibimus igitur viam trium dierum iu solitudinẽ,
vt sacrificemus domino Deo nostro. Ego verò scio, 19
quòd non dimittet vos rex Aegypti ire, nisi cum ma
nu valida. Et extendens manum meam, percutiam 20
Aegyptios in omnibus mirabilibus meis, quæ faciam
in eis. & post hæc dimittet vos. Et dabo gratiam 21
populo huic coram Aegyptiis. quando autem egressi
fueritis, non recedetis vacui. Sed postulabit mulier 22
à vicino & cohabitatore suo vasa argẽtea, & au-
rea, & vestes: & imponetis super filios vestros, et
super filias vestras, & spoliate Aegyptios.

CAP. IIII.

Respõdit verò Moyses, et dixit: Si igitur nõ cre 1
diderint mihi, neque audiuerint vocẽ meã: dicẽt
enim, quòd non apparuit tibi Deus, quid dicã ad eos?
Dixit autẽ ei Dñs: Quid hoc est quod in manu tua? 2
ille autẽ dixit: Virga. et dixit: Proijce eã in terrã. 3
& proiecit eam in terrã, & facta est coluber: & fu
git Moyses ab eo. Et dixit Dñs ad Moysen: Extẽde 4
manũ tuã, & apprehende caudam. extendens igitur
manũ, apprehẽdit caudã; et facta est virga in manu
sua. Vt credant tibi, quòd apparuit tibi dñs Deus 5
patrum suorum, Deus Abraam, & Deus Isaac,
& Deus Iacob. Dixit autem ei Dominus rursus: 6
Mitte manum tuam in sinum tuum. & misit ma-
num in sinum suum: & eduxit eam ex sinu suo, &
facta est manus eius leprosa sicut nix. Et dixit rur- 7
sus: Mitte manum tuam in sinum tuum: & misit
manum in sinum suum: & eduxit eam de sinu suo,
& rursus restituta est in colorem carnis suæ.
Si verò non crediderint tibi, neque audiue- 8
rint vocem signi primi, credent tibi vocem signi
secundi. Et erit si non crediderint duobus sig- 9
nis his, neque audiuerint vocem tuam, accipies
ab aqua fluminis, & effundes super aridam: & e-
rit aqua quam accipies à flumine sanguis super a-
ridam.

17 καὶ εἶπα, ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως τῶν αἰγυπ-
τίων εἰς τὴν γῆν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ
φερεζαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ εὐαίων, καὶ ἰεβουσαίων, εἰς γῆν ῥέ-
18 ουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ εἰσακούσονταί σου τῆς φωνῆς. καὶ εἰ-
σελεύσῃ σὺ, καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ πρὸς φαραὼ βασιλέα
αἰγύπτου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέ-
κληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον,
19 ἵνα θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται
ὑμᾶς βασιλεὺς αἰγύπτου πορευθῆναι, ἐὰν μὴ μετὰ χειρὸς
20 κραταιᾶς. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρά μου πατάξω τοὺς αἰγυπ-
τίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις μου, οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς. καὶ
21 μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς. καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ
ἐνώπιον τῶν αἰγυπτίων. ὅταν δὲ ἀποτρέχητε, οὐκ ἀπελεύσεσθε
22 κενοί· ἀλλὰ αἰτήσει γυνὴ παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου
αὐτῆς σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμόν. καὶ ἐπι-
θήσετε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ
ἐπισκευάσατε τοὺς αἰγυπτίους. δ´.
1 Ἀπεκρίθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν, ἐὰν οὖν μὴ πιστεύσωσί μοι,
μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς μου· ἐροῦσι γὰρ, ὅτι οὐκ ὦπταί σοι ὁ
2 θεὸς, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, τί τοῦτό ἐστι τὸ ἐν
3 χειρί σου; ὁ δὲ εἶπεν, ῥάβδος. καὶ εἶπε, ῥῖψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν
γῆν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφις· καὶ ἔφυ-
4 γε μωυσῆς ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον
τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου. ἐκτείνας οὖν τὴν
χεῖρα, ἐπελάβετο τῆς κέρκου· καὶ ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ
5 αὐτοῦ· ἵνα πιστεύσωσί σοι, ὅτι ὦπταί σοι κύριος ὁ θεὸς τῶν
πατέρων αὐτῶν, ὁ θεὸς ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς ἰα-
6 κώβ. εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου
εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ,
καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη ἡ χεὶρ
7 αὐτοῦ λεπρὸς ὡσεὶ χιών. καὶ εἶπε πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖ-
ρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλ-
πον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν
8 ἀπεκατεστάθη εἰς τὴν χρόαν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ πιστεύ-
σωσί σοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ πρώτου, πιστεύσω-
9 σί σοι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ δευτέρου. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ πιστεύσωσί
σοι τοῖς δυσὶ σημείοις τούτοις, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς σου, λή-
ψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ
ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἂν λάβῃς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et dixi: Ascendere faciam vos de subiectione Ægyptiorum, ad terram Chananæi, & Ethæi, & Amorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi, ad
terram fluentem lacte & melle. 18 Et obedient tibi: & venies tu, & seniores Israel ad regem Ægypti, dicetisque ei: Dominus Deus Iudæorum in-
uocatus est super nos. & nunc eamus, obsecro, itinere trium dierum per desertum, vt immolemus domino Deo nostro. 19 Et in conspectu meo
manifestum est, quòd non dimittet vos rex Ægypti vt eatis, nisi propter timorem fortem. 20 Mittamque statim plagam fortitudinis meæ, & percu-
tiam Ægyptios in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus sum in medio eorum: & post hæc mittet vos. 21 Et dabo populum hunc in gratiam in o-
culis Ægyptiorum. & quando ieritis, non ibitis vacui: 22 Sed postulabit mulier à vicina sua, & à propinqua domus suæ vasa argentea, & vasa au-
rea, & vestes; ponetisque super filios vestros & super filias vestras: & vacuos relinquetis Ægyptios. CAP. IIII.

Respondítque Moyses, & ait: Ecce non credent mihi, nec obedient mihi: quia dicent, Non apparuit tibi Dominus. 2 Dixitque ei
Dominus: Quid est hoc quod tenes in manu tua? & ait: Virga. 3 Et dixit ei: Proiice eam in terram. & proiecit eam in terram, &
versa est in colubrum: & fugit Moyses à facie eius. 4 Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam, & apprehende caudam eius. &
extendit manum suam, & tenuit eum; versáque est in virgam in manu eius. 5 Vt credant quòd apparuerit tibi dominus Deus patrum suo-
rum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. 6 Dixitque rursum Dominus ei: Mitte nunc manum tuam in sinum tuum. & misit ma-
num suam in sinum suum; & eduxit eam, & ecce manus eius erat alba sicut nix. 7 Et dixit: Reduc manum tuam in sinum tuum. & redu-
xit manum suam in sinum suum; & eduxit eam de sinu suo, & ecce reuersa est sicut caro eius. 8 Et erit si non crediderint tibi, neq; obedie-
rint voci signi prioris, credent voci signi posterioris. 9 Et erit si non crediderint etiam duobus signis, neque obedierint tibi, tolles de aquis
quæ sunt in flumine, & effundes in aridam. & aquæ quas tuleris de flumine, vertentur in sanguinem in arida.

10 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ
דְּבָרִים אָנֹכִי גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשֹׁם גַּם
מֵאָז דַּבֶּרְךָ אֶל־עַבְדֶּךָ כִּי כְבַד־פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי שָׂם פֶּה לָאָדָם אוֹ מִי־
יָשׂוּם אִלֵּם אוֹ חֵרֵשׁ אוֹ פִקֵּחַ אוֹ עִוֵּר הֲלֹא אָנֹכִי יְהוָה׃
12 * וְעַתָּה לֵךְ וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרֵיתִיךָ אֲשֶׁר
13 תְּדַבֵּר׃ * וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח־נָא בְּיַד־תִּשְׁלָח׃
14 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אַהֲרֹן אָחִיךָ
הַלֵּוִי יָדַעְתִּי כִּי־דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא
15 יֹצֵא לִקְרָאתֶךָ וְרָאֲךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ׃ * וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו
וְשַׂמְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ
וְעִם־פִּיהוּ וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃
16 * וְדִבֶּר־הוּא לְךָ אֶל־הָעָם וְהָיָה הוּא יִהְיֶה־לְּךָ
17 לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לֵאלֹהִים׃ * וְאֶת־הַמַּטֶּה
הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֶת־הָאֹתֹת׃
18 * וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל־יֶתֶר חֹתְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ
אֵלְכָה נָּא וְאָשׁוּבָה אֶל־אַחַי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם
וְאֶרְאֶה הַעוֹדָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ
19 לְשָׁלוֹם׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב
מִצְרָיִם כִּי־מֵתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
20 * וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל־
הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּה
21 הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּלֶכְתְּךָ
לָשׁוּב מִצְרַיְמָה רְאֵה כָּל־הַמֹּפְתִים אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
בְיָדֶךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פַרְעֹה וַאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת־לִבּוֹ
22 וְלֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם׃ * וְאָמַרְתָּ אֶל־פַּרְעֹה
23 כֹּה אָמַר יְהוָה בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל׃ * וָאֹמַר אֵלֶיךָ
שַׁלַּח אֶת־בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הֹרֵג
24 אֶת־בִּנְךָ בְּכֹרֶךָ׃ * וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהוָה
וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ׃

10 * Ait Moyses: Obsecro, Domine: non sum
eloquens ab heri & nudius tertius, & ex quo
locutus es ad seruum tuum: impeditioris &
11 tardioris linguæ sum. * Dixit Dominus ad
eum: Quis fecit os hominis; aut quis fabri-
catus est mutum, & surdum; videntem, &
12 cæcum? nónne ego? * Perge igitur, & ego
ero in ore tuo, doceboque quid loquaris.
13 * At ille: Obsecro Domine, inquit, mitte
14 quem missurus es. * Iratus Dominus in
Moysen, ait: Aaron frater tuus Leuites, scio
quòd eloquens sit. ecce ipse egredietur in oc-
cursum tuum: vidénsque te, lætabitur corde.
15 * Loquere ad eum, & pone verba mea in
ore eius: & ego ero in ore tuo, & in ore illius:
16 & ostendam vobis quid agere debeatis. * Et
ipse loquetur pro te ad populum: & erit os
tuum, tu autem eris ei in his quæ ad Deum
17 pertinent. * Virgam quoque hanc sume
in manu tua, in qua facturus es signa.
18 * Abiit Moyses, & reuersus est ad Iethro
socerum suum. dixitque ei: Vadam & reuer-
tar ad fratres meos in Ægyptum, vt videam si
adhuc viuant. Cui ait Iethro, Vade in pace.
19 * Dixit ergo Dominus ad Moysen in Ma-
dian: Vade, & reuertere in Ægyptum. mortui
sunt enim omnes qui quærebant animam
20 tuam. * Tulit ergo Moyses vxorem suam,
& filios suos, & imposuit eos super asinum:
reuersúsque est in Ægyptum, portans virgam
Dei in manu sua.
21 * Dixitque ei Dominus reuertenti in Æ-
gyptum: Vide vt omnia ostenta quæ posui in
manu tua facias coram Pharaone. Ego in-
durabo cor eius, & non dimittet populum.
22 * Dicésque ad eum: Hæc dicit Dominus:
Filius meus primogenitus Israel.
23 * Dixi tibi: Dimitte filium meum, vt
seruiat mihi? & noluisti dimittere eum. Ec-
ce ego interficiam filium tuum primogeni-
tum.
24 * Cumque esset in itinere in diuersorio,
occurrit ei Dominus: & volebat occidere
eum.

תרגום אונקלוס

10 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ בְּבָעוּ יְיָ לָא גְבַר דְּמִלּוּל אֲנָא אַף מֵאִתְמָלֵי אַף מִדְּקַדְמוֹהִי אַף מֵעִידָן דְּמַלֵּילְתָּא עִם עַבְדָּךְ אֲרֵי יַקִּיר מַמְלַל וַעֲמִיק לִישָׁן
אֲנָא׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ מַן שַׁוִּי פוּמָא לֶאֱנָשָׁא אוֹ מַן שַׁוִּי אִלֵּימָא אוֹ חֵרְשָׁא אוֹ פַּקִּיחָא אוֹ עַוִּירָא הֲלָא אֲנָא יְיָ׃ 12 וּכְעַן אֱזֵיל
וּמֵימְרִי יְהֵא עִם פּוּמָךְ וְאַלְּפִינָךְ דִּתְמַלֵּיל׃ 13 וַאֲמַר בְּבָעוּ יְיָ שְׁלַח כְּעַן בְּיַד דְּכָשַׁר לְמִשְׁלַח׃ 14 וּתְקֵיף רֻגְזָא דַּייָ בְּמֹשֶׁה וַאֲמַר הֲלָא
אַהֲרֹן אָחוּךְ לֵיוָאָה גְּלֵי קֳדָמַי אֲרֵי מַלָּלָא יְמַלֵּיל הוּא וְאַף הָא הוּא נָפֵיק לְקַדָּמוּתָךְ וְיֶחֱזִינָךְ וְיֶחְדֵי בְלִבֵּיהּ׃ 15 וּתְמַלֵּיל עִמֵּיהּ וּתְשַׁוֵּי יָת
פִּתְגָּמַיָּא בְּפוּמֵיהּ וּמֵימְרִי יְהֵא עִם פּוּמָךְ וְעִם פּוּמֵיהּ וְאַלֵּיף יָתְכוֹן יָת דְּתַעְבְּדוּן׃ 16 וִימַלֵּיל הוּא לָךְ עִם עַמָּא וִיהֵי הוּא יְהֵי לָךְ לִמְתֻרְגְּמָן
וְאַתְּ תְּהֵי לֵיהּ לְרַב׃ 17 וְיָת חֻטְרָא הָדֵין תִּסַּב בִּידָךְ דְּתַעְבֵּיד בֵּיהּ יָת אָתַיָּא׃ 18 וַאֲזַל מֹשֶׁה וְתָב לְוָת יֶתֶר חֲמוּהִי וַאֲמַר
לֵיהּ אֵיזֵיל כְּעַן וְאֵיתוּב לְוָת אַחַי דִּי בְמִצְרַיִם וְאֶחֱזֵי הַעַד כְּעַן אִינוּן קַיָּמִין וַאֲמַר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה אֱזֵיל לִשְׁלָם׃ 19 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמִדְיָן
אֱזֵיל תּוּב לְמִצְרַיִם אֲרֵי מִיתוּ כָּל גֻּבְרַיָּא דְּבָעוֹ לְמִקְטְלָךְ׃ 20 וּדְבַר מֹשֶׁה יָת אִתְּתֵיהּ וְיָת בְּנוֹהִי וְאַרְכֵּבִינוּן עַל חֲמָרָא וְתָב לְאַרְעָא
דְמִצְרַיִם וּנְסֵיב מֹשֶׁה יָת חֻטְרָא דְּאִתְעֲבִידוּ בֵּיהּ נִסִּין מִן קֳדָם יְיָ בִּידֵיהּ׃ 21 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמֵהָכָךְ לְמֵיתַב לְמִצְרַיִם חֲזִי כָּל מוֹפְתַיָּא
דְּשַׁוֵּיתִי בִידָךְ וְתַעְבְּדִינוּן קֳדָם פַּרְעֹה וַאֲנָא אַתְקֵיף יָת לִבֵּיהּ וְלָא יְשַׁלַּח יָת עַמָּא׃ 22 וְתֵימַר לְפַרְעֹה כִּדְנַן אֲמַר יְיָ בְּרִי בֻכְרִי
יִשְׂרָאֵל׃ 23 וַאֲמָרִית לָךְ שַׁלַּח יָת בְּרִי וְיִפְלַח קֳדָמַי וְאִם סָרֵיב אַתְּ לְשַׁלָּחוּתֵיהּ הָא אֲנָא קָטֵיל יָת בְּרָךְ בֻּכְרָךְ׃
24 וַהֲוָה בְאָרְחָא בְּבֵית מְבָתָא וַעֲרַע בֵּיהּ מַלְאֲכָא דַּייָ וּבְעָא לְמִקְטְלֵיהּ׃

† Dixit autem Moyses ad Dominum: Oro, Do- 10
mine, non eloquens sum ante heri, neque ante ter-
tiam diem, neque ex quo cœpisti loqui seruo tuo. gra
cili voce, & tarda lingua ego sum.
† Dixit autem Dominus Moysi: Quis dedit os 11
homini, & quis fecit mutum & surdum, viden-
tem & cæcum? non ego dominus Deus? † Et 12
nunc vade, & ego aperiam os tuum, & instruam te
quæ debes loqui. † Et dixit Moyses, Obsecro, 13
Domine, elige potentem alium, quem mittes.
† Et iratus ira Dominus contra Moysen, dixit: 14
Non ecce Aaron frater tuus Leuita? scio quòd lo-
quens loquetur ipse tibi. & ecce ipse egredietur in
occursum tibi: & videns te, lætabitur in seipso.
† Et dices ad eum, & dabis verba mea in os 15
eius. & ego aperiam os tuum & os eius, & in-
struam vos quæ facietis.
† Et ipse loquetur quæ ad populum, & ipse erit 16
tuum os: tu verò illi eris quæ ad Deum.
† Et virgam hanc versam in colubrum accipies 17
in manu tua, in qua facies in ea signa.
† Abiit autem Moyses, & reuersus est ad Je- 18
thro socerum suum: & dicit, Jbo, & reuertar ad
fratres meos qui sunt in Aegypto, & videbo si
adhuc viuunt. Et dixit Jethro Moysi: Vade sanus.
Post autem dies multos illos, mortuus est rex Ae-
gypti. † Dixit verò Dominus ad Moysen in 19
terra Madian: Vade, proficiscere in Aegyptum. mor
tui sunt enim omnes quærentes animam tuam.
† Accipiens autem Moyses vxorem & filios, 20
imposuit eos super subiugalia, & reuersus est in
Aegyptum. accepit autem Moyses virgam quam
à Deo in manu sua.
† Dixit autem Dominus ad Moysen: Abeunte 21
te & reuertente in Aegyptum, vide omnia porten-
ta quæ dedi in manu tua; facies ea coram Pharaone.
ego verò indurabo illius cor, & non dimittet po-
pulum. † Tu autem dices Pharaoni: Hæc di- 22
cit Dominus, Filius primogenitus meus Jsrael.
† Dixi autem tibi, Dimitte populum meum, vt 23
mihi seruiat. Si quidem igitur non volueris dimit-
tere ipsos, vide igitur, ego interficiam filiũ tuũ pri-
mogenitum. † Factum est autẽ in via in diuersorio, 24
occurrit illi angelus dñi, et quærebat interficere illũ.

10 † εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, δέομαι κύριε, οὐχ εὔλα-
λός εἰμι πρὸ τῆς ἐχθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ
ἀφ᾽ οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου· ἰσχνόφωνος καὶ βρα-
11 δύγλωσσος ἐγώ εἰμι. † εἶπε δὲ κύριος τῷ μωυσῇ, τίς ἔδωκε
στόμα ἀνθρώπῳ, καὶ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφὸν, βλέπον-
12 τα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ κύριος ὁ θεός; † καὶ νῦν πορεύου,
καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλῆ-
13 σαι. † καὶ εἶπε μωυσῆς, δέομαι κύριε, προχείρισαι δυ-
14 νάμενον ἄλλον, ὃν ἀποστελεῖς. † καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ κύριος
ἐπὶ μωυσῆν, εἶπεν, οὐκ ἰδοὺ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ λευί-
της, ἐπίσταμαι, ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς
ἐξελεύσεται εἰς συνάντησίν σοι. καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυ-
15 τῷ. † καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου εἰς τὸ
στόμα αὐτοῦ· καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ
16 συμβιβάσω ὑμᾶς, ἃ ποιήσετε. † καὶ αὐτός σοι λαλήσει τὰ
πρὸς λαὸν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου στόμα. σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ τὰ πρὸς
17 τὸν θεόν. † καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄ-
φιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα.
18 † ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς ἰοθὸρ τὸν πεν-
θερὸν αὐτοῦ· καὶ λέγει, πορεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς
ἀδελφούς μου τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὄψομαι, εἰ ἔτι ζῶσιν. καὶ εἶ-
πεν ἰοθὸρ τῷ μωυσῇ, βάδιζε ὑγιαίνων. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς
πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου.
19 † εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν γῇ μαδιὰμ, βάδιζε, ἄ-
πελθε εἰς αἴγυπτον. τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντές τὴν
20 ψυχήν σου. † ἀναλαβὼν δὲ μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ
τὰ παιδία, ἀνεβίβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ ἐπέστρεψεν
εἰς αἴγυπτον. ἔλαβε δὲ μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν παρὰ τοῦ
21 θεοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ. † εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν,
πορευομένου σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς αἴγυπτον, ὅρα πάν-
τα τὰ τέρατα, ἃ ἔδωκα ἐν τῇ χειρί σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐναν-
τίον φαραώ. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ οὐ μὴ
22 ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. † σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ φαραὼ, τάδε λέ-
γει κύριος, υἱὸς πρωτότοκός μου ἰσραήλ.
23 † εἶπα δέ σοι, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύ-
σῃ. εἰ μὲν οὖν μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι αὐτοὺς, ὅρα οὖν ἐγὼ
24 ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. † ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ὁ-
δῷ ἐν τῷ καταλύματι, συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος κυρίου. καὶ
ἐζήτει ἀποκτεῖναι αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Dixitque Moyses coram Domino: Obsecro, Domine, non sum vir eloquens etiam ab heri & nudius tertius, & ex tempore quo locutus
fuisti cum seruo tuo; quoniam grauis loquelæ, & linguæ profundæ ego sum. 11 Dixitque Dominus ad eum: Quis posuit os homini, aut
quis posuit mutum, aut surdum, aut videntem aut cæcum? nónne ego Dominus? 12 Et nunc vade, & verbum meum erit in ore tuo; & do-
cebo te quid loquaris. 13 Et ait: Obsecro, Domine, mitte nunc per manum illius qui dignus est vt mittatur. 14 Iratusque est furor Do-
mini in Moysen: & ait, Ecce Aaron frater tuus Leuita: notum est coram me quòd ipse loquens loquetur. & ecce ipse quoque egredietur in occursum
tuum: & videbit te, & lætabitur in corde suo. 15 Et loquêris cum eo; & pones sermones in ore suo: & verbum meum erit cum ore tuo &
cum ore eius, & docebo vos quid acturi estis. 16 Loqueturque ipse pro te cum populo: & ipse erit interpres tuus, & tu eris ei in principem.
17 Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. 18 Abiitque Moyses, & reuersus est ad Iethro socerum suum, &
dixit ei: Vadam nunc & reuertar ad fratres meos qui sunt in Ægypto, & videbo si adhuc ipsi viuant. Dixitque Iethro ad Moysen: Vade in pace.
19 Dixitque Dominus ad Moysen in Madian: Vade reuertere in Ægyptum, quia mortui sunt omnes viri qui quærebant interfice-
re te. 20 Et tulit Moyses vxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum, & reuersus est in terram Ægypti. Et tulit Moyses vir-
gam, qua miracula fierent à facie Dei in manu sua. 21 Dixitque Dominus ad Moysen: Cùm ieris vt reuertaris in Ægyptum, vide omnia
portenta quæ posui in manu tua, & facies ea coram Pharaone· & ego indurabo cor eius, & nòn dimittet populum. 22 Et dices ad Pha-
raonem: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus meus Israel. 23 Dixique tibi: Dimitte filium meum, vt seruiat coram me in de-
serto. Et si noles dimittere eum, ecce ego interficiam filium tuum primogenitum tuum. 24 Et factum est cùm esset in via in diuersorio, oc-
currit ei angelus Domini, & quærebat interficere eum.

25 * וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת־עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע
26 לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן־דָּמִים אַתָּה לִי׃ * וַיִּרֶף מִמֶּנּוּ
27 אָז אָמְרָה חֲתַן דָּמִים לַמּוּלֹת׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־אַהֲרֹן לֵךְ לִקְרַאת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ
28 בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשַּׁק־לוֹ׃ * וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֵת
כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ וְאֵת כָּל־הָאֹתֹת אֲשֶׁר
29 צִוָּהוּ׃ * וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְּנֵי
30 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֹתֹת לְעֵינֵי הָעָם׃
31 * וַיַּאֲמֵן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְכִי רָאָה אֶת־עָנְיָם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃

ה

1 * וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה כֹּה־
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיָחֹגּוּ לִי
2 בַּמִּדְבָּר׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ
לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־
3 יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא
עָלֵינוּ נֵלֲכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה
4 לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פֶּן־יִפְגָּעֵנוּ בַּדֶּבֶר אוֹ בֶחָרֶב׃ * וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לָמָּה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תַּפְרִיעוּ אֶת־
5 הָעָם מִמַּעֲשָׂיו לְכוּ לְסִבְלֹתֵיכֶם׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה הֵן־
רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ וְהִשְׁבַּתֶּם אֹתָם מִסִּבְלֹתָם׃
6 * וַיְצַו פַּרְעֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַנֹּגְשִׂים בָּעָם וְאֶת־
7 שֹׁטְרָיו לֵאמֹר׃ * לֹא תֹאסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם לִלְבֹּן
הַלְּבֵנִים כִּתְמֹל שִׁלְשֹׁם הֵם יֵלְכוּ וְקֹשְׁשׁוּ לָהֶם תֶּבֶן׃
8 * וְאֶת־מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוֹל
שִׁלְשֹׁם תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִּים הֵם
עַל־כֵּן הֵם צֹעֲקִים לֵאמֹר נֵלְכָה נִזְבְּחָה לֵאלֹהֵינוּ׃
9 * תִּכְבַּד הָעֲבֹדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ־בָהּ וְאַל־יִשְׁעוּ
בְּדִבְרֵי־שָׁקֶר׃

25 *Tulit ilicò Sephora acutiſsimã petrã, & circũ-
cidit præputiũ filij ſui. tetigitq́; pedes eius, &
26 ait: Sponſus ſanguinum tu mihi es. *Et dimi-
ſit eum poſtquam dixerat: Sponſus ſanguinũ
27 tu mihi es ob circuncisionem. *Dixitq́ue Dñs
ad Aaron: Vade in occurſum Moyſi in deſer-
tum. qui perrexit obuiam ei in montem Dei:
28 & oſculatus eſt eũ. *Narrauitq́ue Moyſes Aa-
ron omnia verba Domini, pro quibus miſerat
29 eum; & ſigna quæ mandauerat. *Venerũtq́ue
ſimul, & congregauerunt cunctos ſeniores fi-
30 liorum Iſrael. *Locutuſq́ue eſt Aaron oĩa ver-
ba quæ dixerat Dominus ad Moyſen: & fecit
31 ſigna coram populo. *Et credidit populus. au-
dieruntq́; quòd viſitaſſet Dominus filios Iſ-
rael, & quòd reſpexiſſet afflictionem illorum:
& proni adorauerunt.

CAP. V.

1 POſt hæc ingreſsi ſunt Moyſes & Aaron, &
A dixerunt Pharaoni: Hæc dicit Dñs Deus
Iſrael: Dimitte populum meum, vt ſacrificet
2 mihi in deſerto. *At ille reſpondit: Quis eſt
Dominus, vt audiam vocem eius, & dimittã
Iſrael? neſcio Dominum; & Iſrael non dimit-
3 tam. *Dixeruntq́ue, Deus Hebræorum voca-
uit nos, vt eamus viam trium dierum in ſoli-
tudinem, & ſacrificemus domino Deo noſtro;
4 ne fortè accidat nobis peſtis aut gladius. *Ait
ad eos rex Ægypti: Quare Moyſes & Aaron
ſolicitatis populum ab operibus ſuis? Ite ad
5 onera veſtra. *Dixitq́ue Pharao: Multus
eſt populus terræ. Videtis quòd turba ſuccre-
uerit, quanto magis ſi dederitis eis requiem
6 ab operibus? *Præcepit ergo in die illo præ-
fectis operum & exactoribus populi, dicens:
7 *Nequaquam vltrà dabitis paleas populo
ad conficiendos lateres ſicut priùs: ſed ipſi va-
8 dant & colligant ſtipulas: *Et menſuram
B laterum, quam priùs faciebant, imponetis ſu-
per eos: nec minuetis quicquam. Vacant e-
nim: & idcircò vociferantur, dicẽtes: Eamus,
9 & ſacrificemus Deo noſtro. *Opprimantur
operibus, & expleant ea; vt non acquieſcant
verbis mendacibus.

תרגום אונקלוס

25 וּנְסֵיבַת צִפֹּרָה טִינָּרָא וּגְזָרַת יָת עָרְלַת בְּרַהּ וְקָרֵיבַת לִקְדָמוֹהִי וַאֲמָרַת בִּדְמָא דִמְהוּלְתָּא הָדֵין אִתְיְהֵב חַתְנָא לִי׃ 26 וְנָח מִנֵּיהּ בְּכֵין אֲמָרַת אִלּוּלֵי
דְמָא דִמְהוּלְתָּא הָדֵין אִתְחַיַּב חַתְנָא קְטוֹל׃ 27 וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אִיזֵיל לְקַדָּמוּת מֹשֶׁה לְמַדְבְּרָא וַאֲזַל וְעַרְעֵיהּ בְּטוּרָא דְּאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַּייָ
וְנַשֵּׁיק לֵיהּ׃ 28 וְחַוִּי מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן יָת כָּל פִּתְגָּמַיָּא דַּייָ דְּשַׁלְחֵיהּ וְיָת כָּל אָתַיָּא דְּפַקְדֵיהּ׃ 29 וַאֲזַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּכְנַשׁוּ יָת כָּל סָבֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 30 וּמַלֵּיל אַהֲרֹן יָת כָּל פִּתְגָּמַיָּא דְּמַלֵּיל יְיָ לְמֹשֶׁה וַעֲבַד אָתַיָּא לְעֵינֵי עַמָּא׃ 31 וְהֵימִין עַמָּא וּשְׁמַעוּ אֲרֵי דְכִיר יְיָ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַאֲרֵי גְלֵי קֳדָמוֹהִי יָת שִׁעְבּוּדְהוֹן וּכְרַעוּ וּסְגִידוּ׃
ה
1 וּבָתַר כֵּן עָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
וַאֲמַרוּ לְפַרְעֹה כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל שַׁלַּח יָת עַמִּי וְיֵחֻגּוּן קֳדָמַי בְּמַדְבְּרָא׃ 2 וַאֲמַר פַּרְעֹה שְׁמָא דַייָ לָא יִתְגְּלִי לִי דַּאֲקַבֵּיל מֵימְרֵיהּ לְשַׁלָּחָא
יָת יִשְׂרָאֵל לָא יִתְגְּלִי לִי שְׁמָא דַייָ וְאַף יָת יִשְׂרָאֵל לָא אֲשַׁלַּח׃ 3 וַאֲמַרוּ אֱלָהָא דִּיהוּדָאֵי אִתְקְרֵי עֲלָנָא נֵיזֵיל כְּעַן מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא
וּנְדַבַּח קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא דִּילְמָא יְעָרְעִנָּנָא בְּמוֹתָא אוֹ בִקְטוֹל׃ 4 וַאֲמַר לְהוֹן מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְמָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תְּבַטְּלוּן יָת עַמָּא מֵעִבִידְתְּהוֹן
אִיזִילוּ לְפָלְחָנְכוֹן׃ 5 וַאֲמַר פַּרְעֹה הָא מְדַסְגִּיאִין כְּעַן עַמָּא דְאַרְעָא וּתְבַטְּלוּן יָתְהוֹן מִפֻּלְחָנְהוֹן׃ 6 וּפַקֵּיד פַּרְעֹה בְּיוֹמָא הַהוּא יָת שִׁלְטוֹנֵי
עַמָּא וְיָת סָרְכוֹהִי לְמֵימָר׃ 7 לָא תוֹסְפוּן לְמִתַּן תִּבְנָא לְעַמָּא לְמִרְמֵי לִבְנִין כְּמֵאֶתְמָלֵי וּמִדְּקַדְמוֹהִי אִנּוּן יְזִלוּן וְיִגְבְּבוּן לְהוֹן תִּבְנָא׃ 8 וְיָת סְכוּם לִבְנַיָּא
דְּאִנּוּן עָבְדִין מֵאֶתְמָלֵי וּמִדְּקַדְמוֹהִי תְּמַנּוֹן עֲלֵיהוֹן לָא תִמְנְעוּן מִנֵּיהּ אֲרֵי בַטְלָנִין אִנּוּן עַל כֵּן אִנּוּן צָוְחִין לְמֵימַר נֵיזֵיל נְדַבַּח קֳדָם אֱלָהָנָא׃
9 תִּתְקַף פֻּלְחָנָא עַל גֻּבְרַיָּא וְיִתְעַסְקוּן בַּהּ וְלָא יִתְעַסְקוּן בְּפִתְגָּמִין בְּטֵלִין׃

** Et accipiens Sephora petram, circuncidit præ-* 25
putium filij ſui: & procidit ad pedes ſuos: & di-
*xit: Stetit ſanguis circunciſionis filij mei. * Et* 26
abijt ab eo angelus: quoniam dixit, Stetit ſanguis
*circunciſionis filij mei. * Dixit autem Domi-* 27
nus ad Aaron: Abi in occurſum Moyſi in deſer-
tum. & abijt, & obuiauit illi in monte Dei: &
*oſculati ſunt adinuicem. * Et narrauit Moy-* 28
ſes Aaron omnes ſermones Domini, quos miſit ad
eum, & omnia ſigna quæ mandauit ei.
** Abijt autem Moyſes & Aaron, & congre-* 29
gauerunt ſeniores filiorum Iſrael.
** Et locutus eſt Aaron omnia verba, quæ locu-* 30
tus eſt Deus ad Moyſen. & fecit ſigna coram po-
*pulo. * Et credidit populus, & lætatus eſt;* 31
quòd viſitauit Dominus filios Iſrael, & quòd vi-
dit eorum tribulationem. inclinatus autem popu-
lus, adorauerunt.

CAP. V.

ET poſt hæc ingreſſus eſt Moyſes & Aaron ad 1
Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus
Deus Iſrael: Dimitte populum meum, vt feſtum
*agant in deſerto. * Et dixit Pharao: Quis* 2
eſt, cuius audiam vocem eius, vt dimittam filios
Iſrael? non noui Dominum; et Iſrael non dimittam.
** Et dicunt ei: Deus Hebræorum vocauit nos.* 3
ibimus igitur viam trium dierum in deſertum, vt
ſacrificemus Deo noſtro; ne fortè occurrat nobis mors
*vel cædes. * Et dixit eis rex Ægypti: Cur* 4
Moyſes & Aaron auertitis populum ab operibus?
*recedite vnuſquiſque veſtrum ad opera ſua. * Et* 5
dixit Pharao: Ecce nunc multiplicatur populus ter-
ræ: non igitur ceſſare faciamus eos ab operibus.
** Præcepit autem Pharao præfectis operum po-* 6
*puli & ſcribis, dicens: * Non amplius adijcietis* 7
dare ſtipulam populo in laterificium, ſicut heri &
tertia die. ipſi vadant & colligant ſibi ſtipulas:
** Et conſtructionem laterificij, quod ipſi fa-* 8
ciunt per ſingulos dies, imponetis ipſis: non aufere-
tis ab eis quicquam. Vacant enim; propter hoc cla-
mauerunt, dicentes: Eamus, & ſacrificemus Deo
*noſtro. * Aggrauentur opera hominum ho-* 9
rum: & curent hæc, & non curent in verbis
vanis.

25 * καὶ λαβοῦσα Σεπφώρα ψῆφον, περιέτεμε τὴν ἀκρο-
βυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐ-
τοῦ. καὶ εἶπεν, ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου.
26 * καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἄγγελος· διότι εἶπεν, ἔστη τὸ
27 αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. * εἶπε δὲ κύριος
πρὸς ἀαρὼν, πορεύθητι εἰς συνάντησιν μωυσῆ εἰς τὴν ἔρη-
μον. καὶ ἐπορεύθη, καὶ συνήντησεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ θεοῦ, καὶ
28 κατεφίλησαν ἀλλήλους. * καὶ ἀνήγγειλε μωυσῆς ἀαρὼν,
πάντας τοὺς λόγους κυρίου, οὓς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν, καὶ πάν-
29 τα τὰ σημεῖα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ. * ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς
καὶ ἀαρὼν, καὶ συνήγαγον τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
30 * καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐλάλησεν ὁ
θεὸς πρὸς μωυσῆν. καὶ ἐποίησε τὰ σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ.
31 * καὶ ἐπίστευσεν ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ κύ-
ριος τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν θλῖψιν. κύ-
ψας δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησεν. ε΄.
1 * Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς φα-
ραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐξα-
2 πόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα ἑορτάσωσι ἐν τῇ ἐρήμῳ. * καὶ
εἶπε φαραὼ, τίς ἐστιν, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε
ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ; οὐκ οἶδα τὸν κύριον, καὶ τὸν
3 ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστελῶ. * καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὁ θεὸς τῶν
ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν
ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, μή ποτε
4 συναντήσῃ ἡμῖν θάνατος ἢ φόνος. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς βα-
σιλεὺς αἰγύπτου, ἱνατί μωυσῆ καὶ ἀαρὼν διαστρέφετε τὸν λαὸν
ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ.
5 * καὶ εἶπε φαραὼ, ἰδοὺ νῦν πολυπλήθει ὁ λαὸς τῆς γῆς, μὴ
6 οὖν καταπαύσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων. * συνέταξε δὲ
φαραὼ τοῖς ἐργοδιώκταις τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς γραμματεῦσι, λέ-
7 γων· * οὐκ ἔτι προσθήσετε διδόναι ἄχυρον τῷ λαῷ εἰς τὴν
πλινθουργίαν, καθάπερ ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. αὐτοὶ πορευ-
8 έσθωσαν καὶ συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς τὰ ἄχυρα· * καὶ τὴν
σύνταξιν τῆς πλινθουργίας, ἧς αὐτοὶ ποιοῦσι καθ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν, ἐπιβαλεῖτε αὐτοῖς. οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτῶν οὐδέν. σχο-
λάζουσι γάρ· διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες, πορευθῶμεν,
9 καὶ θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. * βαρυνέσθωσαν τὰ ἔργα
τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ με-
ριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Tulitque Sephora petram, & circuncidit præputium filij ſui, & obtulit coram eo: & ait, Propter ſanguinem circunciſionis huius detur mihi ſponſus meus. 26 Et cùm dimiſiſſet eum, tunc dixit: Niſi propter ſanguinem circunciſionis huius, condemnatus erat ad mortem ſponſus meus. 27 Dixitque Dominus ad Aaron: Vade in occurſum Moyſi in deſertum. & abiit, & occurrit ei in monte vbi reuelata fuerat gloria Dei; & oſculatus eſt eum. 28 Narrauitque Moyſes Aaron omnia verba Domini, pro quibus miſit eum; & omnia ſigna quæ mandauerat ei. 29 Et abiit Moyſes & Aaron, & congregauerunt omnes ſeniores filiorum Iſrael: 30 Et locutus eſt Aaron omnia verba quæ locutus fuerat Dominus ad Moyſen; & fecit ſigna coram populo. 31 Et credidit populus; & audiuerunt quòd recordatus fuiſſet Dominus filiorum Iſrael; & quòd nota eſſet coram eo afflictio eorum. & incuruati ſunt, & adorauerunt.

CAP. V.

ET poſt hæc ingreſſi ſunt Moyſes & Aaron, & dixerunt ad Pharaonem: Hæc dicit dominus Deus Iſrael: Dimitte populum meum, vt ſacrificent coram me in deſerto. 2 Et dixit Pharao: Nomen Domini non eſt reuelatum mihi, vt obediam verbo eius, & vt dimittam Iſrael. non eſt reuelatum mihi nomen Domini; Iſrael quoque non dimittam. 3 Dixeruntque, Deus Iudæorum inuocatus eſt ſuper nos; eamus nunc viam trium dierum in ſolitudinem, & ſacrificemus coram dño Deo noſtro; ne fortè accidat nobis mors aut occiſio. 4 Dixitque eis rex Ægypti: Vt quid Moyſes & Aaron ceſſare facitis populum ab operibus ſuis? ite ad ſeruitutem veſtram. 5 Dixitque Pharao: Ecce nunc multus eſt populus terræ, & ceſſare facitis eos ab operibus ſuis. 6 Et præcepit Pharao in die illo præfectis populi & exactoribus eius, dicens: 7 Nolite dare vltrà paleas populo, vt conficiant lateres ſicut heri & nudius tertius. ipſi vadant & colligant ſibi paleas. 8 Et numerum laterum quem ipſi faciebant heri & nudius tertius imponetis ſuper eos, nec minuetis ab eo; quoniam ocioſi ſunt: propterea clamant, dicentes: Eamus, & ſacrificemus coram Deo noſtro. 9 Aggrauetur opus ſuper viros, & occupentur in eo, & non occupentur in verbis ocioſis.

10 ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל־העם לאמר
11 כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן׃ אתם
לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע
12 מעבדתכם דבר׃ ויפץ העם בכל־ארץ מצרים
13 לקשש קש לתבן׃ והנגשים אצים לאמר כלו
מעשיכם דבר־יום ביומו כאשר בהיות התבן׃
14 ויכו שטרי בני ישראל אשר־שמו עלהם נגשי
פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן כתמול
15 שלשם גם־תמול גם־היום׃ ויבאו שטרי בני
ישראל ויצעקו אל־פרעה לאמר למה תעשה כה
16 לעבדיך׃ תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים
לנו עשו והנה עבדיך מכים וחטאת עמך׃
17 ויאמר נרפים אתם נרפים על־כן אתם אמרים
18 נלכה נזבחה ליהוה׃ ועתה לכו עבדו ותבן לא־
19 ינתן לכם ותכן לבנים תתנו׃ ויראו שטרי בני־
ישראל אתם ברע לאמר לא־תגרעו מלבניכם דבר־
20 יום ביומו׃ ויפגעו את־משה ואת־אהרן נצבים
21 לקראתם בצאתם מאת פרעה׃ ויאמרו אלהם
ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את־ריחנו
בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת־חרב בידם להרגנו׃
22 וישב משה אל־יהוה ויאמר אדני למה הרעתה
23 לעם הזה למה זה שלחתני׃ ומאז באתי אל־
פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא־הצלת
את־עמך׃ ו
1 ויאמר יהוה אל־משה
עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם
2 וביד חזקה יגרשם מארצו׃ וידבר אלהים
3 אל־משה ויאמר אליו אני יהוה׃ וארא אל־
אברהם אל־יצחק ואל־יעקב באל שדי ושמי יהוה
לא נודעתי להם׃

10 * Igitur egreſsi præfecti operũ & exactores ad
populum dixerunt: Sic dicit Pharao: Nõ do
11 vobis paleas. *Ite, & colligite ſicubi inuenire
poteritis; nec minuetur quicquã de opere ve-
12 ſtro.* Diſperſuſque eſt populus in omnẽ terrã
13 Ægypti, ad colligẽdas paleas. *Præfecti quoq;
operum inſtabãt, dicẽtes: Cõplete opus veſtrũ
quotidie, vt priùs facere ſolebatis quando da-
14 bãtur vobis paleæ. *Flagellatiq; ſunt, qui præ-
C erant operibus filiorum Iſrael ab exactoribus
Pharaonis, dicentibus: Quare non impleſtis
menſurã laterum ſicut priùs, nec heri nec ho-
15 die? *Veneruntq; præpoſiti filiorum Iſrael, &
vociferati ſunt ad Pharaonẽ, dicẽtes: Cur ita
16 agis contra ſeruos tuos? *Paleę non dantur no
bis, & lateres ſimiliter imperantur. en famuli
tui flagellis cædimur, & iniuſtè agitur contra
17 populũ tuum. *Qui ait: Vacatis ocio: & idcir-
18 cò dicitis, Eamus, & ſacrificem⁹ Domino. *Ite
ergo & operamini: Paleæ non dabũtur vobis,
& reddetis conſuetum numerum laterum.
19 * Videbántque ſe præpoſiti filiorum Iſrael in
malum, eo quòd diceretur eis, Non minuetur
quicquã operis de lateribus per ſingulos dies.
20 * Occurrerúntque Moyſi & Aaron, qui ſtabãt
21 ex aduerſo egredientes à Pharaone: *Et dixe-
runt ad eos: Videat Dominus & iudicet, quo-
niam fœtere feciſtis odorem noſtrum coram
Pharaone & ſeruis eius, & prębuiſtis ei gladiũ
22 vt occideret nos. *Reuerſuſque eſt Moyſes ad
Dominum, & ait: Domine, cur afflixiſti po-
23 pulum iſtum? quare miſiſti me? *Ex eo enim
quo ingreſſus ſum ad Pharaonem, vt loquerer
ex nomine tuo, afflixit populũ tuum, & non
liberaſti eos.

CAP. VI.

1 A DIxítque Dominus ad Moyſen: Nunc vi-
debis quę facturus ſum Pharaoni. per ma
num enim fortem dimittet eos, & in manu ro
2 buſta eiiciet illos de terra ſua. * Locutuſque
eſt Deus ad Moyſen, dicens: Ego Dominus:
3 * Qui apparui Abraam, Iſaac, & Iacob, in
Deo omnipotente: & nomen meum Adonai
non indicaui eis.

תרגום אונקלוס

10 ונפקו שלטוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה לית אנא יהיב לכון תיבנא׃ 11 אתון אזילו סיבו לכון תיבנא
מאתר דתשכחון ארי לא ימנע מפלחנכון מדעם׃ 12 ובדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לתיבנא׃ 13 ושלטוניא דחקין
למימר אשלימו עבידתכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדין כד יתיהב לכון תיבנא׃ 14 ולקו סרכי בני ישראל דמניאו עליהון שלטוני
פרעה למימר מה דין לא אשלמתון גזירתכון למרמי לבנין כמאתמלי ומדקדמוהי אף אתמלי אף יומא הדין׃ 15 ואתו סרכי בני ישראל וצוחו
קדם פרעה למימר למה את עביד כדין לעבדך׃ 16 תיבנא לא מתיהיב לעבדך ולבניא אמרין לנא עבידו והא עבדך לקן וחטאן עליהון
עמך׃ 17 ואמר בטלנין אתון בטלנין על כן אתון אמרין ניזיל נדבח קדם יי׃ 18 וכען אזילו פלחו ותיבנא לא מתיהב לכון וסכום
לבניא תתנון׃ 19 וחזו סרכי בני ישראל יתהון בביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה׃ 20 וערעו ית משה וית אהרן
קימין לקדמותהון במפקהון מלות פרעה׃ 21 ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע דאבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למתן
חרבא בידיהון למקטלנא׃ 22 ותב משה קדם יי ואמר יי למה אבאשתא לעמא הדין למה דנן שלחתני׃ 23 ומעידן דעלית לות פרעה
למללא בשמך אבאש לעמא הדין ושיזבא לא שיזבתא ית עמך׃ ו 1 ואמר
יי למשה כען תחזי דאעביד לפרעה ארי בידא תקיפא ישלחינון ובידא תקיפא יתרכינון מארעיה׃ 2 ומליל יי עם משה ואמר ליה אנא
יי 3 ואתגליתי לאברהם ליצחק וליעקב באל שדי ושמי יי לא אודעית להון׃

10 * Vrgebant autem eos præfecti operum, & scri- 10
bæ populi: & locuti sunt ad populum, dicentes:
Hæc dicit Pharao: Non amplius do vobis paleas.
* Ipsi vos euntes, colligite vobis ipsis paleas 11
vnde inueneritis: non enim aufertur à constructio-
ne vestra quicquam. * Et dispersus est popu- 12
lus in tota terra Aegypti, vt congregaret stipulam
in paleas. * At præfecti operum vrgebant ip- 13
sos, dicentes: Complete opera pertinentia per diem,
sicut & quando palea dabatur vobis.
* Et flagellati sunt scribæ generis filiorum Israel, 14
constituti super ipsos à præfectis Pharaonis, dicen-
tes: Quare non compleuistis constructiones vestras
lateritij, sicut & heri, & tertia die, & quod ho-
die? * Ingredientes autem Scribæ filiorum Is- 15
rael, exclamauerunt ad Pharaonem, dicẽtes: Qua-
re sic facis tuis seruis? * Palea non datur ser- 16
uis tuis, & lateritium, dicunt nobis, facite. ecce fa-
muli tui flagellati sunt: iniuria afficies ergo populum
tuum. * Et dixit eis: Vacatis, ociosi estis: prop- 17
ter hoc dicitis, Eamus, sacrificemus Domino nostro.
* Nunc igitur euntes laborate. nam palea vo- 18
bis non dabitur, & constructionem lateritij redde-
tis. * Videbant autem scribæ filiorum Israel 19
seipsos in malis, dicentes: Non relinquetis à lateri-
tio quod pertinet ad diem. * Occurrerunt au- 20
tem Moysi & Aaron venientibus in occursum eis,
exeuntibus illis à Pharaone. * Et dixerunt 21
eis: Videat Deus vos & iudicet, quòd abominati
estis odorem nostrum coram Pharaone, & coram
seruis eius, vt det gladium in manus eius, vt occi-
dat nos. * Conuersus est autem Moyses ad 22
Deum, & dixit: Domine, quare afflixisti populum
hunc? & cur misisti me? * Et ex quo ingressus 23
sum ad Pharaonem, vt loquerer in tuo nomine, af-
flixit populum hunc, et nõ liberasti populum tuum.

CAP. VI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Iam videbis quæ 1
faciam Pharaoni. in enim manu valida dimit-
tet eos, & in brachio excelso eiiciet eos de terra sua.
* Locutus est autem Deus ad Moysen, & di- 2
xit ad eum: Ego Dominus. * Et apparui ad A- 3
braam, & Isaac, & Iacob, Deus existens eorum.
& nomen meum Dominus non manifestaui eis.

10 * κατέσπευδον δὲ αὐτοὺς οἱ ἐργοδιῶκται, καὶ οἱ γραμματεῖς
τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες, τάδε λέγει Φα-
11 ραὼ, οὐκ ἔτι δίδωμι ὑμῖν ἄχυρα. * αὐτοὶ ὑμεῖς πορευό-
μενοι συλλέγετε ἑαυτοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἂν εὕρητε. οὐ γὰρ ἀφαι-
12 ρεῖται ἀπὸ τῆς συντάξεως ὑμῶν οὐθέν. * καὶ διεσπάρη ὁ
λαὸς ἐν ὅλῃ γῇ Αἰγύπτου συναγαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα.
13 * οἱ δὲ ἐργοδιῶκται κατέσπευδον αὐτοὺς, λέγοντες, συντε-
λεῖτε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα καθ' ἡμέραν, καθάπερ καὶ ὅτε τὸ
14 ἄχυρον ἐδίδοτο ὑμῖν. * καὶ ἐμαστιγώθησαν οἱ γραμματεῖς
τοῦ γένους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, οἱ κατασταθέντες ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ
τῶν ἐπιστατῶν τοῦ Φαραὼ, λέγοντες, διατί οὐ συνετελέσα-
τε τὰς συντάξεις ὑμῶν τῆς πλινθίας, καθάπερ καὶ ἐχθὲς καὶ τρί-
15 την ἡμέραν, καὶ τὸ τῆς σήμερον; * εἰσελθόντες δὲ οἱ
γραμματεῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, κατεβόησαν πρὸς Φαραὼ,
λέγοντες, ἱνατί οὕτω ποιεῖς τοῖς σοῖς οἰκέταις;
16 * ἄχυρον οὐ δίδοται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πλινθίαν
λέγουσιν ἡμῖν, ποιεῖτε. ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μεμαστίγωνται.
17 ἀδικήσεις οὖν τὸν λαόν σου. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, σχο-
λάζετε, σχολασταί ἐστε. διὰ τοῦτο λέγετε, πορευθῶμεν, θύ-
18 σωμεν τῷ κυρίῳ ἡμῶν. * νῦν οὖν πορευθέντες ἐργάζε-
σθε. τὸ γὰρ ἄχυρον ὑμῖν οὐ δοθήσεται, καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθίας
19 ἀποδώσετε. * ἑώρων δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἑ-
αυτοὺς ἐν κακοῖς, λέγοντες, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῆς πλιν-
20 θίας τὸ καθῆκον τῇ ἡμέρᾳ. * συνήντησαν δὲ Μωυσῇ
καὶ Ἀαρὼν ἐρχομένοις εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἐκπορευομένων
21 αὐτῶν ἀπὸ Φαραώ. * καὶ εἶπον αὐτοῖς, ἴδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς
καὶ κρίναι, ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡμῶν ἐναντίον Φαραὼ,
καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς τὰς
22 χεῖρας αὐτοῦ, τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς. * ἐπέστρεψε δὲ Μωυ-
σῆς πρὸς τὸν θεὸν, καὶ εἶπε, κύριε, διατί ἐκάκωσας τὸν λαὸν
23 τοῦτον; καὶ ἱνατί ἀπέσταλκάς με; * καὶ ἀφ' οὗ εἰσπεπόρευμαι
πρὸς Φαραὼ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαὸν
τοῦτον, καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου. ς'.
1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, ἤδη ὄψει ἃ ποιήσω τῷ
Φαραώ. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς, καὶ ἐν βραχί-
2 ονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. * ἐλάλησε
δὲ ὁ θεὸς πρὸς Μωυσῆν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ κύριος.
3 * καὶ ὤφθην πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, θεὸς ὢν αὐ-
τῶν. καὶ τὸ ὄνομά μου κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et egressi sunt præfecti populi & exactores eius, & dixerunt populo: Hæc dicit Pharao: Non ego dabo vobis paleas. 11 Vos ite & tolli-
te vobis paleas de loco in quo inueneritis, quoniam non minuetur quicquam de operibus vestris. 12 Et dispersus est populus in omnem ter-
ram Ægypti, ad colligendas stipulas & paleas. 13 Præfecti autem instabant, dicentes: Implete opus vestrum per singulos dies, sicut faciebatis
quando dabantur vobis paleæ. 14 Percussique sunt præpositi filiorum Israel quos constituerant super eos præfecti Pharaonis, dicentes: Qua-
re non complestis numerum vestrum, vt conficeretis lateres, sicut nudius tertius, nec heri nec hodie? 15 Et venerunt præfecti filiorum Israel,
& clamauerunt coram Pharaone, dicentes: Quare sic facis seruis tuis? 16 Paleæ non dantur seruis tuis; & dicunt nobis, Facite lateres. & ecce
serui tui percutiuntur, & peccat super eos populus tuus. 17 Et ait: Ociosi estis ociosi. idcircò vos dicitis, Eamus, & sacrificemus coram
Domino: 18 Et nunc ite & operamini, & paleæ non dabuntur vobis, & summam laterum reddetis. 19 Videbantque se præfecti fi-
liorum Israel in malum; eo quòd diceretur eis, Non minuatis quicquam de lateribus vestris per singulos dies. 20 Occurreruntque Moysi &
Aaron, qui stabant in conspectu eorum cùm egrederentur à Pharaone. 21 Dixeruntque eis: Appareat Dominus super vos, & vindictam su-
mat, eo quòd fœtere fecistis odorem nostrum in oculis Pharaonis & in oculis seruorum eius, vt daretis gladium in manibus suis, vt occiderent nos.
22 Et reuersus est Moyses coram Domino, & ait: Domine, quare malefecisti huic populo? vt quid misisti me? 23 Et ex eo tempore
quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer in nomine tuo, malefecit populo huic: & liberans non liberasti populum tuum. CAP. VI.
DIxitque Dominus ad Moysen: Nunc videbis quod facturus sum Pharaoni: quoniam per manum fortem dimittet eos, & per manum validam
eiiciet eos de terra sua. 2 Locutusque est Dominus cum Moyse, & dixit ei: Ego Dominus. 3 Reuelatusque fui Abrahæ, Isaac, &
Iacob in Deo omnipotenti: & nomen meum Adonai non indicaui eis.

4 * וְגַם הֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם אֶת־אֶרֶץ
5 כְּנָעַן אֵת אֶרֶץ מְגֻרֵיהֶם אֲשֶׁר־גָּרוּ בָהּ ׃ * וְגַם ׀ אֲנִי
שָׁמַעְתִּי אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים
6 אֹתָם וָאֶזְכֹּר אֶת־בְּרִיתִי ׃ * לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם
וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבֹדָתָם וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה
7 וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים ׃ * וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי
לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא
8 אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם ׃ * וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי יְהוָה ׃
9 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־
10 מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה
11 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃ * בֹּא דַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם
12 וִישַׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ ׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי
יְהוָה לֵאמֹר הֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ
יִשְׁמָעֵנִי פַרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם ׃
13 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת־
14 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם ׃ * אֵלֶּה רָאשֵׁי
בֵית־אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא
15 חֶצְרוֹן וְכַרְמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת רְאוּבֵן ׃ * וּבְנֵי שִׁמְעוֹן
יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית
16 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת שִׁמְעוֹן ׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־לֵוִי
לְתֹלְדֹתָם גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי שֶׁבַע
17 וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה ׃ * בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי
18 לְמִשְׁפְּחֹתָם ׃ * וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן
וְעֻזִּיאֵל וּשְׁנֵי חַיֵּי קְהָת שָׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה ׃
19 * וּבְנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי
לְתֹלְדֹתָם ׃

4 * Pepigíque fœdus cum eis, vt darem eis
terram Chanaan, terram peregrinationis eo-
5 rum, in qua fuerunt aduenæ. * Ego audi-
ui gemitum filiorum Iſrael, quo Ægyptij op-
preſſerunt eos; & recordatus ſum pacti mei.
6 * Ideò dic filiis Iſrael: Ego Dominus, qui
educam vos de ergaſtulo Ægyptiorum, & e-
ruam de ſeruitute, ac redimam in brachio ex-
7 celſo, & iudiciis magnis. * Et aſſumam
vos mihi in populum, & ero veſter Deus. &
ſcietis quia ego ſum dominus Deus veſter,
B qui eduxerim vos de ergaſtulo Ægyptiorum.
8 * Et induxerim vos in terram ſuper quam
leuaui manum meam, vt darem eam Abraam,
Iſaac & Iacob. daboque illam poſsidendam
9 vobis, ego Dominus. * Narrauit ergo
Moyſes omnia filiis Iſrael: qui non acquie-
uerunt ei, propter anguſtiam ſpiritus, & opus
10 duriſsimum. * Locutuſque eſt Dominus
11 ad Moyſen, dicens: * Ingredere, & loquere
ad Pharaonem regem Ægypti, vt dimittat fi-
12 lios Iſrael de terra ſua. * Reſpondit Moy-
ſes coram Domino: Ecce filij Iſrael non au-
diunt me; & quomodo audiet Pharao? præ-
ſertim cùm incircunciſus ſim labiis?
13 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen &
Aaron, & dedit mandatum ad filios Iſrael, &
ad Pharaonem regem Ægypti, vt educerent
filios Iſrael de terra Ægypti.
14 * Iſti ſunt principes domorum per fami-
C lias ſuas: Filij Ruben primogeniti Iſraelis,
Enoch & Phallu, Eſron & Charmi. hæ co-
15 gnationes Ruben. * Filij Symeon, Iamuel,
& Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saber, & Sa-
ul filius Chananitidis. hæ progenies Symeon.
16 * Et hæc nomina filiorum Leui per cogna-
tiones ſuas, Gerſon, & Caath, & Merari. An-
ni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta
17 ſeptem. * Filij Gerſon, Iobni, & Semei
18 per cognationes ſuas. * Filij Caath, Am-
ram, & Iſuar, & Hebron, & Oziel. Anni quo-
que vitæ Caath, centum triginta tres.
19 * Filij Merari, Mooli, & Muſi. hæ cogna-
tiones Leui per familias ſuas.

תרגום אונקלוס

4 וְאַף אֲקֵימִית יַת קְיָמִי עִמְּהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן יַת אַרְעָא דִכְנַעַן יַת אֲרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן דְּאִתּוֹתַבוּ בַהּ ׃ 5 וְאַף קֳדָמַי שְׁמִיעַ יַת קְבֵילַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל דְּמִצְרָאֵי מַפְלְחִין בְּהוֹן וְדָכִירְנָא יַת קְיָמִי ׃ 6 בְּכֵין אֱמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא יְיָ וְאַפֵּיק יַתְכוֹן מִגּוֹ דְּחוּק פּוּלְחַן מִצְרָאֵי וְאֵשֵׁיזֵיב יַתְכוֹן
מִפֻּלְחָנְהוֹן וְאֶפְרוֹק יַתְכוֹן בִּדְרָעָא מְרָמְמָא וּבְדִינִין רַבְרְבִין ׃ 7 וַאֲקָרֵב יַתְכוֹן קֳדָמַי לְעַם וָאֱהֵא לְכוֹן לֶאֱלָהּ וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יַתְכוֹן מִגּוֹ דְּחוּק פּוּלְחַן מִצְרָאֵי ׃ 8 וְאַעֵיל יַתְכוֹן לְאַרְעָא דְּקַיֵּימִית בְּמֵימְרִי לְמִתַּן יָתַהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
וְאֶתֵּן יָתַהּ לְכוֹן יְרוּתָא אֲנָא יְיָ ׃ 9 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה כֵּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה מֵעָיֵיק רוּחָא וּמִפֻּלְחָנָא דַּהֲוָת קַשְׁיָא
עֲלֵיהוֹן ׃ 10 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר ׃ 11 עוֹל מַלֵּיל עִם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וִישַׁלַּח יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵיהּ ׃
12 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמֵימַר הָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא קַבִּילוּ מִנִּי וְאֵכְדֵין יְקַבֵּיל מִנִּי פַּרְעֹה וַאֲנָא יַקִּיר מַמְלָל ׃ 13 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם
אַהֲרֹן וּפַקֵּידִינּוּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְוָת פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְאַפָּקָא יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם ׃ 14 אִלֵּין רֵישֵׁי בֵּית אֲבָהָתְהוֹן
בְּנֵי רְאוּבֵן בֻּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרוֹן וְכַרְמִי אִלֵּין זַרְעֲיָת רְאוּבֵן ׃ 15 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאוֹהַד וְיָכִין וְצוֹחַר וְשָׁאוּל בַּר
כְּנַעֲנֵיתָא אִלֵּין זַרְעֲיָת שִׁמְעוֹן ׃ 16 וְאִלֵּין שְׁמָהַת בְּנֵי לֵוִי לְתוֹלְדָתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי מְאָה וּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין ׃
17 בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן ׃ 18 וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל וּשְׁנֵי חַיֵּי קְהָת מְאָה וּתְלָתִין וּתְלָת שְׁנִין ׃
19 וּבְנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין זַרְעֲיָת לֵוִי לְתוֹלְדָתְהוֹן ׃

‡ Et constitui fœdus meum cum eis, vt darem 4
eis terram Chananæorum, terram quam habitaue-
runt, in qua & habitauerunt in ea.
‡ Et ego audiui gemitum filiorum Israel, quæ Æ- 5
gyptij in seruitutem redegerunt eos. & recordatus
sum fœderis mei. *‡ Vade, loquere filiis Israel,* 6
dicens: Ego Dominus: & educam vos à seruitute
Ægyptiorum: & liberabo vos de potentia eorum;
& redimam vos in brachio excelso, & iudicio ma-
gno. *‡ Et accipiam vos mihi ipsi in populum:* 7
& ero vester Deus. & cognoscetis, quòd ego Do-
minus Deus vester, educens vos de potentia Ægy-
ptiorum. *‡ Et adducam vos in terram, in* 8
quam extendi manum meam, vt darem eam Abra-
am, & Isaac, & Iacob. & dabo eam vobis in sor-
te, ego Dominus.
‡ Locutus est autem Moyses sic filiis Israel: & 9
non audiuerunt Moysen præ pusillanimitate, & præ
operibus duris.
‡ Ait autem Dominus ad Moysen, dicens: 10
‡ Ingredere, loquere ad Pharaonem regem Ae- 11
gypti, vt dimittat filios Israel de terra sua.
‡ Locutus est autem Moyses coram Domino, di- 12
cens: Ecce filij Israel non audiuerunt me; &
quomodo Pharao audiet me? ego autem balbus sum.
‡ Dixit autem Dominus ad Moysen & Aa- 13
ron: & mandauit eis ad Pharaonem regem Ae-
gypti, vt educat filios Israel de terra Aegypti.
‡ Et hi principes domorum familiarum eorum. 14
Filij Ruben primogeniti Israel, Enoch, & Phallu,
Esrom, & Charmi. hæc cognatio Ruben.
‡ Et filij Symeon, Iemuel, & Iamin, & Aod, 15
& Iachin, & Sear, & Saul, qui ex Phœnissa. hæ
familiæ filiorum Symeon.
‡ Et hæc nomina filiorum Leui per cognationes 16
eorum, Gerson, Caath, & Merari. & hi anni vi-
tæ Leui, centum triginta septem anni.
‡ Et hi filij Gerson, Lobeni, & Semei, domus 17
familiarum eorum.
‡ Et filij Caath, Amram, & Isuar, & He- 18
bron, & Oziel: & anni vitæ Caath, centum tri-
ginta tres anni.
‡ Et filij Merari, Mooli, & Musi. hæ domus 19
familiarum Leui per cognationes eorum.

4 ‡ καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτοὺς, ὥστε δοῦναι
αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, τὴν γῆν ἣν παρῳκήκασιν,
ἐν ᾗ καὶ παρῴκησαν ἐπ᾽ αὐτῆς.
5 ‡ καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ὃν οἱ
αἰγύπτιοι κατεδουλοῦνται αὐτούς. καὶ ἐμνήσθην τῆς διαθήκης
6 μου. ‡ βάδιζε, εἶπον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ἐγὼ κύ-
ριος, καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἀπὸ δουλείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ ῥύσο-
μαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας αὐτῶν, καὶ λυτρώσομαι ὑμᾶς ἐν
βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μεγάλῃ.
7 ‡ καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ εἰς λαόν· καὶ ἔσομαι ὑμῶν
θεός. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑ-
μᾶς ἐκ τῆς δυναστείας τῶν αἰγυπτίων.
8 ‡ καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἐφ᾽ ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖ-
ρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ.
καὶ δώσω αὐτὴν ὑμῖν ἐν κλήρῳ· ἐγὼ κύριος.
9 ‡ ἐλάλησε δὲ μωυσῆς οὕτως τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ οὐκ εἰσή-
κουσαν μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων
τῶν σκληρῶν.
10 ‡ εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
11 ‡ εἴσελθε, λάλησον πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα
ἐξαποστείλῃ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ·
12 ‡ ἐλάλησε δὲ μωυσῆς ἔναντι κυρίου, λέγων, ἰδοὺ οἱ υἱοὶ ἰσ-
ραὴλ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ πῶς φαραὼ εἰσακούσεταί μου,
ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι.
13 ‡ εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ συνέταξεν
αὐτοῖς πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα ἐξαγάγῃ τοὺς
υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου.
14 ‡ καὶ οὗτοι οἱ ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν αὐτῶν. υἱοὶ ῥουβὴν πρω-
τοτόκου ἰσραὴλ, ἐνὼχ, καὶ φαλλοὺ, ἀσρὼμ καὶ χαρμὶ, αὕτη ἡ συγ-
15 γένεια ῥουβήν. ‡ καὶ υἱοὶ συμεὼν, ἰεμουὴλ, καὶ ἰαμὶν, καὶ ἀὼδ,
καὶ ἰαχεὶν, καὶ σαὰρ, καὶ σαοὺλ ὁ ἐκ τῆς φοινίσσης. αὗται αἱ πα-
16 τριαὶ τῶν υἱῶν συμεών. ‡ καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν
λευὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, γεδσὼν, καὰθ, καὶ μεραρεί. καὶ ταῦτα
17 τὰ ἔτη τῆς ζωῆς λευὶ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. ‡ καὶ οὗτοι υἱοὶ
18 γεδσὼν, λοβενὶ, καὶ σεμεΐ· οἶκοι πατριῶν αὐτῶν. ‡ καὶ οἱ υἱοὶ καὰθ,
ἀβρὰμ, καὶ ἰσαὰρ, καὶ χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ. καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς καὰθ,
ἑκατὸν τριακοντατρία ἔτη.
19 ‡ καὶ υἱοὶ μεραρεῖ, μοολὶ, καὶ ὁμουσί. οὗτοι οἶκοι πατριῶν λευὶ,
κατὰ συγγενείας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et etiam statui pactum meum cum eis, vt darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum in qua peregrinati sunt.
5 Et in conspectu meo auditus est clamor filiorum Israel, eo quòd Ægyptij seruire faciunt eos: & recordatus sum pacti mei.
6 Ideò dic filiis Israel, Ego Dominus: & educam vos de medio tribulationis seruitutis Ægyptiorum: & liberabo vos de seruitute eorum; &
redimam vos in brachio excelso, & iudiciis magnis.
7 Et applicabo vos coram me in populum, & ero vobis in Deum: & scie-
tis quia ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de medio tribulationis seruitutis Ægyptiorum.
8 Et inducam vos in terram
pro qua iuraui in verbum meum, vt darem eam Abrahæ, Isaac & Iacob; & dabo eam vobis in hæreditatem, ego Dominus.
9 Locutusque est Moyses filiis Israel: & non acquieuerunt Moysi propter angustiam spiritus, & duram seruitutem quæ erat super eos.
10 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
11 Ingredere, loquere cum Pharaone rege Ægypti, vt mittat filios Israel de
terra sua.
12 Et locutus est Moyses coram Domino, dicens: Ecce filij Israel non acquieuerunt mihi: quomodo ergo acquiescet
mihi Pharao? & ego sum grauis loquelæ.
13 Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, & dedit eis mandatum ad
filios Israel, & ad Pharaonem regem Ægypti, vt educerent filios Israel de terra Ægypti.
14 Isti sunt principes domus patrum suo-
rum. Filij Ruben primogeniti Israel, Enoch, & Phallu, Esron & Charmi. hæ cognationes Ruben.
15 Filij autem Symeon,
Iamuel, & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saher, & Saul filius Chananitidis. hæ cognationes Symeon.
16 Et hæc nomina fi-
liorum Leui per cognationes suas, Gerson, & Caath, & Merari. Anni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta septem.
17 Filij autem
Gerson, Lobni, & Semei, per cognationes suas.
18 Filij autem Caath, Amram, & Isaar, & Hebron, & Oziel. Anni autem vitæ Ca-
ath, centum & triginta & tres anni.
19 Filij autem Merari, Mooli, & Musi. hæ sunt cognationes Leui per familias suas.

20 * וַיִּקַּח עַמְרָם אֶת־יוֹכֶבֶד דֹּדָתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד
לוֹ אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וּשְׁנֵי חַיֵּי עַמְרָם שֶׁבַע
21 וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה ׃ * וּבְנֵי יִצְהָר קֹרַח וָנֶפֶג
22 וְזִכְרִי ׃ * וּבְנֵי עֻזִּיאֵל מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן וְסִתְרִי ׃
23 * וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת־אֱלִישֶׁבַע בַּת־עַמִּינָדָב אֲחוֹת
נַחְשׁוֹן לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא
24 אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר ׃ * וּבְנֵי קֹרַח אַסִּיר וְאֶלְקָנָה
25 וַאֲבִיאָסָף אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַקָּרְחִי ׃ * וְאֶלְעָזָר בֶּן־
אַהֲרֹן לָקַח־לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ
אֶת־פִּינְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם ׃
26 * הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם הוֹצִיאוּ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאֹתָם ׃
27 * הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְהוֹצִיא
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן ׃
28 * וַיְהִי בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם ׃
29 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר אֲנִי יְהוָה דַּבֵּר אֶל־
פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ ׃
30 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה הֵן אֲנִי עֲרַל שְׂפָתַיִם וְאֵיךְ
יִשְׁמַע אֵלַי פַּרְעֹה ׃

ז

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה רְאֵה נְתַתִּיךָ אֱלֹהִים לְפַרְעֹה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ
2 יִהְיֶה נְבִיאֶךָ ׃ * אַתָּה תְדַבֵּר אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יְדַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה וְשִׁלַּח אֶת־בְּנֵי־
3 יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ ׃ * וַאֲנִי אַקְשֶׁה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
וְהִרְבֵּיתִי אֶת־אֹתֹתַי וְאֶת־מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם ׃
4 * וְלֹא־יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פַּרְעֹה וְנָתַתִּי אֶת־יָדִי בְּמִצְרָיִם
וְהוֹצֵאתִי אֶת־צִבְאֹתַי אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
5 מִצְרַיִם בִּשְׁפָטִים גְּדֹלִים ׃ * וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי
יְהוָה בִּנְטֹתִי אֶת־יָדִי עַל־מִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם ׃

20 * Accepit autem Amram vxorem Iochabet
patruelē ſuam, quę peperit ei Aaron, & Moy-
ſen, & Mariam. Fuerúntque anni vitæ Amrā,
21 centum triginta ſeptem. * Filij quoque Iſuar,
22 Chore, & Napheg, & Zechri. * Filij quoque
Oziel, Miſael, & Eliſaphan, & Sechri.
23 * Accepit autem Aaron vxorem Eliſabeth,
D filiam Aminadab ſororem Naaſon, quæ pe-
perit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Itha-
24 mar. * Filij quoque Chore, Aſer, & Helca-
na, & Abiaſaph. hæ ſunt cognationes Chori-
25 tarum. * At verò Eleazar filius Aaron ac-
cepit vxorem de filiabus Phutiel, quæ peperit
ei Phinees. Hi ſunt principes familiarum Le-
26 uiticarum per cognationes ſuas. * Iſte eſt
Aaron & Moyſes, quibus præcepit Dominus
vt educerent filios Iſrael de terra Ægypti, per
27 turmas ſuas. * Hi ſunt qui loquuntur ad
Pharaonem regem Ægypti, vt educant filios
Iſrael de Ægypto. Iſte eſt Moyſes & Aaron.
28 * In die qua locutus eſt Dominus ad Moy-
29 ſen in terra Ægypti. * Et locutus eſt Do-
minus ad Moyſen, dicens: Ego Dominus. lo-
quere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia
30 quæ loquor tibi. * Et ait Moyſes coram
Domino: En incircunciſus labiis ſum. quo-
modo audiet me Pharao?

CAP. VII.

1 Dixítque Dominus ad Moyſen: Ecce con-
A ſtitui te Deum Pharaonis: & Aaron fra-
ter tuus erit propheta tuus.
2 * Tu loquêris ei omnia quæ mando tibi:
& ille loquetur ad Pharaonem, vt dimittat fi-
lios Iſrael de terra ſua.
3 * Sed ego indurabo cor eius, & multiplica-
bo ſigna & oſtenta mea in terra Ægypti:
4 * Et non audiet vos: immittámque ma-
num meam ſuper Ægyptum, & educam ex-
ercitum & populum meũ filios Iſrael de ter-
ra Ægypti per iudicia maxima.
5 * Et ſcient Ægyptij, quia ego ſum Do-
minus, qui extenderim manum meam ſuper
Ægyptum, & eduxerim filios Iſrael de me-
dio eorum.

תרגום אונקלוס

20 וּנְסִיב עַמְרָם יַת יוֹכֶבֶד בַּת אַחַת אֲבוּהִי לֵיהּ לְאִנְתּוּ וִילִידַת לֵיהּ יַת אַהֲרֹן וְיַת מֹשֶׁה וּשְׁנֵי חַיֵּי עַמְרָם מְאָה וּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין ׃
21 וּבְנֵי יִצְהָר קֹרַח וָנֶפֶג וְזִכְרִי ׃ 22 וּבְנֵי עוּזִיאֵל מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן וְסִתְרִי ׃ 23 וּנְסִיב אַהֲרֹן יַת אֱלִישֶׁבַע בַּת עַמִּינָדָב אֲחָתֵיהּ דְנַחְשׁוֹן לֵיהּ
לְאִנְתּוּ וִילִידַת לֵיהּ יַת נָדָב וְיַת אֲבִיהוּא יַת אֶלְעָזָר וְיַת אִיתָמָר ׃ 24 וּבְנֵי קֹרַח אַסִּיר וְאֶלְקָנָה וַאֲבִיאָסָף אִלֵּין זַרְעִית קֹרַח ׃ 25 וְאֶלְעָזָר
בַּר אַהֲרֹן נְסִיב לֵיהּ מִבְּנָת פּוּטִיאֵל לֵיהּ לְאִינְתּוּ וִילִידַת לֵיהּ יַת פִּינְחָס אִילֵּין רֵישֵׁי אֲבָהָת לֵיוָאֵי לְזַרְעֲיָתְהוֹן ׃ 26 הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה
דַּאֲמַר יְיָ לְהוֹן אַפִּיקוּ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל חֵילֵיהוֹן ׃ 27 אִינוּן דִּמְמַלְּלִין עִם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְאַפָּקָא יַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן ׃ 28 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם ׃ 29 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימַר אֲנָא יְיָ מַלֵּיל עִם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם יַת כָּל דַּאֲנָא מְמַלֵּיל לָךְ ׃ 30 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ הָא אֲנָא יַקִּיר מַמְלָל וְאֶכְדֵּין
יְקַבֵּיל מִנִּי פַּרְעֹה ׃

ז

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה חֲזִי דְמַנִּיתָךְ רַב לְפַרְעֹה וְאַהֲרֹן
אֲחוּךְ יְהֵא מְתוּרְגְּמָנָךְ ׃ 2 אַתְּ תְּמַלֵּיל יַת כָּל דַּאֲפַקְּדִינָךְ וְאַהֲרֹן אֲחוּךְ יְמַלֵּיל עִם פַּרְעֹה וִישַׁלַּח יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵיהּ ׃ 3 וַאֲנָא
אַקְשֵׁי יַת לִיבָּא דְפַרְעֹה וְאַסְגֵּי יַת אַתְוָתַי וְיַת מוֹפְתַי בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם ׃ 4 וְלָא יְקַבֵּיל מִנְּכוֹן פַּרְעֹה וְאֶתֵּן יַת מְחַת גְּבוּרְתִּי עַל מִצְרַיִם
וְאַפֵּיק יַת חֵילַי יַת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּדִינִין רַבְרְבִין ׃ 5 וְיִדְעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ כַּד אֲרֵימִית יַת מְחַת גְּבוּרְתִּי
עַל מִצְרַיִם וְאַפֵּיק יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּינֵיהוֹן ׃

Et accepit Amram Jochabed filiam fratris pa- 20
tris sui sibi in vxorem. & genuit ei & Aaron &
Moysen, & Mariam sororem eorum. At anni vi-
tæ Amram, centum triginta septem anni.
Et filij Jsuar, Chore, & Napheg, & Zechri. 21
Et filij Oziel, Misael, et Elisaphan, et Zechri. 22
Accepit autem Aaron Elisabeth, filiam Ami- 23
nadab, sororem Naason, sibi vxorem. & peperit
ei ipsumque Nadab, & Abiu, & Eleazar, &
Jthamar.
Filij autem Chore, Aser, & Elcana, & A- 24
biasab. hæ generationes Chore.
Et Eleazar Aaron, accepit filiam Phutiel sibi 25
vxorem: & peperit ei Phinees. hi principatus fa-
miliæ Leuitarum per generationes eorum.
Hic Aaron & Moyses, quibus dixit ipsis Deus 26
vt educerent filios Jsrael ex Ægypto, cum exercitu
eorum.
Hi sunt qui loquuntur ad Pharaonem regem 27
Ægypti, vt educerent filios Jsrael ex Ægypto. ipse
Moyses & Aaron:
Qua die locutus est Dominus Moysi in terra 28
Ægypti.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 29
Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Ae-
gypti, quæcunque ego dico ad te.
Et dixit Moyses coram Domino: Ecce ego gra- 30
cili voce sum; & quomodo audiet me Pharao?

CAP. VII.

ET ait Dominus ad Moysen, dicens: Ecce dedi 1
te deum Pharaonis. & Aaron frater tuus erit
tuus propheta.
Tu verò loquêris ei omnia quæcunque tibi præ- 2
cipio. at Aaron frater tuus loquetur ad Pharaonem,
vt dimittat filios Jsrael de terra sua.
Ego autem indurabo cor Pharaonis; & mul- 3
tiplicabo signa mea & portenta mea in terra Ae-
gypti. *Et non audiet vos Pharao: & inij-* 4
ciam manum meam in Aegyptum, & educam cum
potentia mea populum meum filios Jsrael de terra
Aegypti cum vltione magna.
Et cognoscent Aegyptij, quòd ego sum Domi- 5
nus, extendens manum meam contra Aegyptum; et
educam filios Jsrael de medio eorum.

20 καὶ ἔλαβεν ἀμβρὰμ τὴν ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελ-
φοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγέννησεν αὐ-
τῷ τόν τε ἀαρὼν καὶ μωυσῆν καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐ-
τῶν. τὰ δὲ ἔτη τῆς ζωῆς ἀμβρὰμ ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη.
21 καὶ υἱοὶ ἰσαὰρ, κορὲ, καὶ ναφὲκ, καὶ ζεχρί.
22 καὶ υἱοὶ ὀζιὴλ, μισαὴλ, καὶ ἐλισαφὰν, καὶ ζεχρί.
23 ἔλαβε δὲ ἀαρὼν τὴν ἐλισάβεθ θυγατέρα ἀμιναδὰβ
ἀδελφὴν ναασσῶν ἑαυτῷ γυναῖκα· καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τόν τε να-
δὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ.
24 υἱοὶ δὲ κορὲ, ἀσεὶρ, καὶ ἐλκανὰ, καὶ ἀβιάσαρ. αὗται αἱ γε-
25 νέσεις κορέ. καὶ ἐλεάζαρ ὁ τοῦ ἀαρὼν, ἔλαβε τὴν θυ-
γατέρα φουτιὴλ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φινεές.
αὗται αἱ ἀρχαὶ πατριᾶς λευιτῶν, κατὰ γενέσεις αὐτῶν.
26 οὗτος ἀαρὼν καὶ μωυσῆς, οἷς εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐξαγαγεῖν
τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, σὺν δυνάμει αὐτῶν.
27 οὗτοί εἰσιν οἱ διαλεγόμενοι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰ-
γύπτου, ὥστε ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. αὐ-
28 τὸς μωυσῆς καὶ ἀαρών· ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος
29 μωυσῇ ἐν γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
μωυσῆν, λέγων, ἐγὼ κύριος· λάλησον πρὸς φαραὼ βασι-
30 λέα αἰγύπτου, ὅσα ἐγὼ λέγω πρὸς σε. καὶ εἶπεν μωυ-
σῆς ἐναντίον κυρίου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰσχνόφωνός εἰμι, καὶ πῶς εἰσα-
κούσεταί μου φαραώ;

ζ.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἰδοὺ δέ-
δωκά σε θεὸν φαραώ. καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται σου
προφήτης.
2 σὺ δὲ λαλήσεις αὐτῷ πάντα ὅσα σοι ἐντέλλομαι. ὁ δὲ ἀ-
αρὼν ὁ ἀδελφός σου λαλήσει πρὸς φαραὼ, ὥστε ἐξαποστεῖ-
λαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.
3 ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ καὶ πληθυνῶ τὰ ση-
μεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν γῇ αἰγύπτου·
4 καὶ οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραὼ, καὶ ἐπιβαλῶ τὴν
χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω σὺν δυνάμει μου τὸν
λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν ἐκδική-
σει μεγάλῃ.
5 καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐκ-
τείνων τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω τοὺς υἱοὺς ἰσ-
ραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et accepit Amram Iochebed filiam sororis patris sui sibi in vxorem: & peperit ei Aaron & Moysen. Anni autem vitæ Amram, fuerunt
centum & triginta & septem anni. 21 Filij autem Isaar, Chore, & Napheg, & Zechri.
22 Et filij Oziel, Misael, & Helisaphan, & Sethri. 23 Accepitque Aaron sibi Helisabee filiam Aminadab, soro-
rem Naason, in vxorem: & peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar. 24 Filij quoque Chore, Aser, & El-
chana, & Abiasaph. hæ sunt generationes Chore. 25 Eleazar autem filius Aaron accepit sibi de filiabus Phutiel vxorem:
& peperit ei Phinees. hi sunt principes patrum Leuitarum per cognationes suas. 26 Ipse est Aaron & Moyses, quibus
dixit Dominus, Educite filios Israel de terra Ægypti, per turmas suas. 27 Ipsi sunt qui locuti sunt cum Pharaone rege Ægypti, vt
educerent filios Israel de Ægypto: ipse est Moyses & Aaron. 28 Et factum est in die qua locutus est Dominus cum Moy-
se in terra Ægypti. 29 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: Ego Dominus: Loquere cum Pharaone rege Ægypti
omnia quæ ego loquor tibi. 30 Et ait Moyses coram Domino: Ecce ego sum grauis loquelæ: & quomodo acquiescet mihi Pharao?

CAP. VII.

DIxitque Dominus ad Moysen: Vide quòd constitui te principem Pharaoni: & Aaron frater tuus erit interpres tuus. 2 Tu loquêris om-
nia quæ mando tibi: & Aaron frater tuus loquetur cum Pharaone, vt dimittat filios Israel de terra sua. 3 Et ego indurabo cor Pha-
raonis: & multiplicabo signa mea & portenta mea in terra Ægypti. 4 Et non acquiescet vobis Pharao: & ponam plagam fortitudinis meæ
super Ægyptum, & educam exercitum meum, populum meum filios Israel de terra Ægypti per iudicia magna. 5 Et scient Ægyptij quia
ego Dominus, cùm leuauero plagam fortitudinis meæ super Ægyptum, & eduxero filios Israel de medio eorum.

6 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתָם כֵּן
7 עָשׂוּ׃ וּמֹשֶׁה בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ
וּשְׁמֹנִים שָׁנָה בְּדַבְּרָם אֶל־פַּרְעֹה׃
8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
9 כִּי יְדַבֵּר אֲלֵכֶם פַּרְעֹה לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם מוֹפֵת
וְאָמַרְתָּ אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־מַטְּךָ וְהַשְׁלֵךְ לִפְנֵי־פַרְעֹה
10 יְהִי לְתַנִּין׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיַּעֲשׂוּ
כֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּשְׁלֵךְ אַהֲרֹן אֶת־מַטֵּהוּ לִפְנֵי
11 פַרְעֹה וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיְהִי לְתַנִּין׃ וַיִּקְרָא גַּם־פַּרְעֹה
לַחֲכָמִים וְלַמְכַשְּׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם
12 בְּלַהֲטֵיהֶם כֵּן׃ וַיַּשְׁלִיכוּ אִישׁ מַטֵּהוּ וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִם
13 וַיִּבְלַע מַטֵּה־אַהֲרֹן אֶת־מַטֹּתָם׃ וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה
14 וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כָּבֵד לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם׃
15 לֵךְ אֶל־פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמַּיְמָה וְנִצַּבְתָּ
לִקְרָאתוֹ עַל־שְׂפַת הַיְאֹר וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר־נֶהְפַּךְ לְנָחָשׁ
16 תִּקַּח בְּיָדֶךָ׃ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים
שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי בַּמִּדְבָּר
17 וְהִנֵּה לֹא־שָׁמַעְתָּ עַד־כֹּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת
תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי מַכֶּה בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי
18 עַל־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהֶפְכוּ לְדָם׃ וְהַדָּגָה אֲשֶׁר־
בַּיְאֹר תָּמוּת וּבָאַשׁ הַיְאֹר וְנִלְאוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם
19 מִן־הַיְאֹר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן
קַח מַטְּךָ וּנְטֵה־יָדְךָ עַל־מֵימֵי מִצְרַיִם עַל־נַהֲרֹתָם
עַל־יְאֹרֵיהֶם וְעַל־אַגְמֵיהֶם וְעַל כָּל־מִקְוֵה מֵימֵיהֶם
וְיִהְיוּ־דָם וְהָיָה דָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָעֵצִים
20 וּבָאֲבָנִים׃ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה וַיָּרֶם בַּמַּטֶּה וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר
לְעֵינֵי פַרְעֹה וּלְעֵינֵי עֲבָדָיו וַיֵּהָפְכוּ כָּל־הַמַּיִם אֲשֶׁר־
בַּיְאֹר לְדָם׃

6 Fecit itaq; Moyſes & Aaron ſicut præceperat
7 Dñs, ita egerunt. Erat autem Moyſes octogi-
B ta annorum, & Aarõ octoginta trium, quãdo
8 locuti ſunt ad Pharaonem. Dixítque Dñs ad
9 Moyſen & Aarõ: Cùm dixerit vobis Pharao,
Oſtendite ſigna, dices ad Aaron: Tolle virgam
tuam, & proiice eam corã Pharaone, ac verta-
10 tur in colubrum. Ingreſſi itaq; Moyſes & Aa-
ron ad Pharaonem, fecerunt ſicut præceperat
Dñs. Tulitq; Aaron virgam coram Pharaone,
11 & ſeruis eius, quæ verſa eſt in colubrũ. Voca-
uit autem Pharao ſapientes & maleficos, & fe
cerũt etiã ipſi per incãtationes Ægyptiacas, &
12 arcana quędam ſimiliter. Proiecerúntque
ſinguli virgas ſuas, quę verſę ſunt in dracones.
C ſed deuorauit virga Aaron virgas eorum.
13 Induratúmque eſt cor Pharaonis; & non
audiuit eos, ſicut præceperat Dominus.
14 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ingra-
uatum eſt cor Pharaonis, & non vult dimit-
15 tere populum. Vade ad eum manè: ecce e-
gredietur ad aquas: & ſtabis in occurſum eius
ſuper ripam fluminis: & virga quæ conuerſa
16 eſt in draconem, tolles in manu tua: Dicéſq;
ad eum: Dominus Deus Hebręorum miſit me
ad te, dicens: Dimitte populũ meum, vt ſacri-
ficet mihi in deſerto; & vſque ad præſens au-
17 dire noluiſti. Hæc igitur dicit Dominus: In
hoc ſcies quòd ſim Dominus: Ecce percu-
tiam virga quæ in manu mea eſt aquam flu-
18 minis, & vertetur in ſanguinem. Piſces quo-
que qui ſunt in fluuio, morientur: & compu-
treſcent aquæ, & affligentur Ægyptij biben-
19 tes aquam fluminis. Dixit quoque Dominus
ad Moyſen: Dic ad Aaron: Tolle virgam tuã,
& extende manum tuam ſuper aquas Ægy-
pti, & ſuper fluuios eorum, & riuos, & palu-
des, & omnes lacus aquarum, vt vertantur
in ſanguinem: & ſit cruor in omni terra Æ-
gypti, tam in ligneis vaſis, quàm in ſaxeis.
20 Feceruntque Moyſes & Aaron ſicut præce-
D perat Dominus. & eleuans virgam, percuſſit
aquam fluminis coram Pharaone & ſeruis e-
ius, quæ verſa eſt in ſanguinem.

תרגום אונקלוס

6 ועבד משה ואהרן כמא דפקיד יי יתהון כן עבדו׃ 7 ומשה בר תמנין שנין ואהרן בר תמנין ותלת שנין במללותהון עם
פרעה׃ 8 ואמר יי למשה ולאהרן למימר׃ 9 ארי ימליל עמכון פרעה למימר הבו לכון מופת ותימר לאהרן סב ית
חטרך ורמי קדם פרעה יהא לתנינא׃ 10 ועל משה ואהרן לות פרעה ועבדו כן כמא דפקיד יי ורמא אהרן ית חטריה קדם פרעה
וקדם עבדוהי והוה לתנינא׃ 11 וקרא אף פרעה לחכימיא ולחרשיא ועבדו אף אינון חרשי מצראי בלחשיהון כן׃ 12 ורמו
גבר חטריה והוו לתניניא ובלע חוטרא דאהרן ית חטריהון׃ 13 ואתקף ליבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי׃ 14 ואמר
יי למשה אתיקר ליבא דפרעה סריב לשלחא עמא׃ 15 איזיל לות פרעה בצפרא הא נפיק למיא ותתעתד לקדמותיה על כיף נהרא
וחוטרא דאתהפך לחויא תסב בידך׃ 16 ותימר ליה יי אלהא דיהודאי שלחני לותך למימר שלח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא
והא לא קבילתא עד כען׃ 17 כדנן אמר יי בדא תדע ארי אנא יי הא אנא מחי בחוטרא די בידי על מיא די בנהרא ויתהפכון
לדמא׃ 18 ונוני די בנהרא ימותון ויסרי נהרא וילאון מצראי למשתי מיא מן נהרא׃ 19 ואמר יי למשה אמר לאהרן
סב חטרך וארים ידך על מיא דמצראי על נהריהון ועל אריתהון ועל אגמיהון ועל כל בית כנישות מימיהון ויהון דמא ויהי דמא בכל ארעא
דמצרים ובמאני אעא ובמאני אבנא׃ 20 ועבדו כן משה ואהרן כמא דפקיד יי וארים בחטרא ומחא ית מיא די בנהרא
לעיני פרעה ולעיני עבדוהי ואתהפכו כל מיא די בנהרא לדמא׃

* Fecit vero Moyses & Aaron sicut præcepit eis 6
Dominus. sic fecerunt. * Moyses autem erat annorū 7
octoginta, Aaron autem octoginta trium annorum,
quando locuti sunt ad Pharaonem. * Et ait Dominus 8
ad Moysen et Aaron, dicens: * Et si loquitur ad vos 9
Pharao, dicens: Date nobis signum vel portentū: et
dices Aaron fratri tuo, Accipe virgam, & proiice
eam coram Pharaone & coram seruis eius, & erit
draco. * Ingressus est autē Moyses & Aaron coram 10
Pharaone & seruis eius, & fecerunt sic, sicut præ-
cepit eis Dominus. & proiecit Aaron virgam co-
ram Pharaone & coram seruis eius, & facta est dra
co. * Conuocauit autem Pharao sapientes et vene- 11
ficos, & fecerunt & incantatores Aegyptiorū in-
cantationibus suis similiter. * Et proiecerunt vnus- 12
quisque virgam suam, & factæ sunt dracones: &
deuorauit virga Aaron illorum virgas. * Et indu- 13
ratum est cor Pharaonis, & non audiuit illos, sicut
locutus est eis Dominus. * Dixit autem Dominus 14
ad Moysen: Aggrauatum est cor Pharaonis, vt non
dimittat populum. * Vade ad Pharaonem manè; ec- 15
ce ipse egredietur ad aquam. & stabis obuians ei
super labium fluminis; et virgam conuersam in co-
lubrum accipies in manu tua. * Et dices ad eum: 16
Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens:
Dimitte populum meum, vt seruiant mihi in deser-
to: & ecce non audiuisti vsque huc. * Hæc dicit 17
Dominus: In hoc cognosces quòd ego Dominus: Ecce
ego percutiam virga quæ in manu mea in aquam
quæ in fluuio, & vertetur in sanguinem.
* Et pisces qui in flumine, morientur. & ferue- 18
bit fluuius: & non poterunt Aegyptij bibere a-
quam à flumine. * Dixit autem Dominus ad 19
Moysen: Dic Aaron fratri tuo, Accipe virgam tuā,
& extende manum tuam super aquas Ægypti, &
super fluuios eorum, & super riuos eorum, & su-
per paludes eorum, et super omnem congregatam a-
quam eorum; & erit sanguis: & fuit sanguis in
omni terra Ægypti, inque lignis & lapidibus.
* Et fecerunt sic Moyses & Aaron, sicut præce- 20
pit eis Dominus. Et eleuans Aaron virgam suam,
percussit aquam in flumine coram Pharaone, & co-
ram seruis eius, et conuersa est tota aqua, quæ in flu
mine, in sanguinem.

6 * ἐποίησε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς
7 κύριος, οὕτως ἐποίησαν. * μωυσῆς δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοήκοντα,
ἀαρὼν δὲ ὀγδοήκοντατριῶν ἐτῶν, ἡνίκα ἐλάλησαν πρὸς φαραώ.
8 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
9 * καὶ ἐὰν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς φαραὼ, λέγων, δότε ἡμῖν
σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἐρεῖς ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν
ῥάβδον, καὶ ῥίψον αὐτὴν ἐνώπιον φαραὼ, καὶ ἐνώπιον τῶν
10 θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔσται δράκων. * εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς
καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐποί-
ησαν οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔρριψεν
ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐνώπιον φαραὼ, καὶ ἐνώπιον τῶν θερα-
11 πόντων αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο δράκων. * συνεκάλεσε δὲ φαραὼ τοὺς
σοφιστὰς, καὶ τοὺς φαρμακοὺς, καὶ ἐποίησαν καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν
12 αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. * καὶ ἔρριψαν
ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο δράκοντες. καὶ κατέπιεν
13 ἡ ῥάβδος ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. * καὶ κατίσχυσεν ἡ
καρδία φαραὼ· καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησεν
14 αὐτοῖς κύριος. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, βεβάρυνται
15 ἡ καρδία φαραὼ, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν. * βάδι-
σον πρὸς φαραὼ τοπρωῒ, ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ ὕ-
δωρ· καὶ στήσῃ συναντῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν
16 ῥάβδον τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου. * καὶ
ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων ἀπέσταλκέ με
πρὸς σε, λέγων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί
17 μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσήκουσας ἕως τούτου. * τάδε
λέγει κύριος, ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω τῇ
ῥάβδῳ τῇ ἐν τῇ χειρί μου ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ με-
18 ταβαλεῖ εἰς αἷμα. * καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τελευ-
τήσουσι· καὶ ἐποζέσει ὁ ποταμὸς, καὶ οὐ δυνήσονται οἱ αἰγύπτιοι πι-
19 εῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον
ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖ-
ρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ
ἐπὶ τὰς διώρυγας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συ-
νεστηκὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα, καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν πάσῃ τῇ
20 γῇ αἰγύπτου, ἔν τε τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λίθοις. * καὶ ἐποίησαν
οὕτως μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος· καὶ
ἐπάρας ἀαρὼν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ πο-
ταμῷ ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ
μετέβαλε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Fecitque Moyses & Aaron sicut præceperat eis Dominus: ita fecerunt. 7 Moyses autem erat ætatis octoginta annorum, & Aaron octoginta & trium annorum erat, quando locuti sunt cum Pharaone. 8 Et ait Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 9 Cùm locutus fuerit vobiscum Pharao, dicens: Date signum: & dices ad Aaron, Tolle virgam tuam, & proiice coram Pharaone, & vertetur in colubrum. 10 Et ingressus est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & fecerunt sicut eis præceperat Dominus. & proiecit Aaron virgam suam coram Pharaone & coram seruis suis, & versa est in colubrum. 11 Vocauit quoque Pharao sapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipsi malefici Ægyptiorum per incantationes suas similiter. 12 Proieceruntque vnusquisque virgam suam, & versæ sunt in colubros: & deuorauit virga Aaron virgas eorum. 13 Et induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis sicut locutus fuerat Dominus. 14 Dixitque Dominus ad Moysen: Ingrauatum est cor Pharaonis; noluit dimittere populum. 15 Vade ad Pharaonem manè: ecce egredietur ad aquas, & stabis obuiam ei super ripam fluminis: & virgam quæ versa est in colubrum, tolles in manu tua: 16 Dicesque ei: Dominus Deus Iudæorum misit me ad te, dicens: Dimitte populum meum, vt seruiant coram me in deserto. & ecce non acquieuisti huc vsque. 17 Hæc dicit Dominus: In hoc scies quòd ego Dominus: ecce ego percutio virga quæ est in manu mea super aquas quæ sunt in flumine, & vertentur in sanguinem. 18 Et pisces qui sunt in flumine morientur. & computrescet fluuius, & laborabunt Ægyptij vt bibant aquas de flumine. 19 Dixitque Dominus ad Moysen Dic ad Aaron: Tolle virgam tuam, & leua manum tuam super aquas Ægypti, super fluuios eorum, & super riuos eorum, & super paludes eorum, & super omnem locum congregationis aquarum eorum, vt vertantur in sanguinem: & sit sanguis in vniuersa terra Ægypti, in vasis quoque ligneis, & in vasis lapideis. 20 Feceruntque ita Moyses & Aaron, sicut præceperat Dominus. & leuauit virgam, & percussit aquas quæ erant in flumine ante oculos Pharaonis, & ante oculos seruorum eius, & versæ sunt omnes aquæ quæ erant in flumine, in sanguinem.

21 * וְהַדָּגָה אֲשֶׁר־בַּיְאֹר מֵתָה וַיִּבְאַשׁ הַיְאֹר וְלֹא־יָכְלוּ
מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן־הַיְאֹר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל־אֶרֶץ
22 מִצְרָיִם׃ * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם וַיֶּחֱזַק
לֵב־פַּרְעֹה וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
23 * וַיִּפֶן פַּרְעֹה וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וְלֹא־שָׁת לִבּוֹ גַּם־לָזֹאת׃
24 * וַיַּחְפְּרוּ כָל־מִצְרַיִם סְבִיבֹת הַיְאֹר מַיִם לִשְׁתּוֹת כִּי
25 לֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִמֵּימֵי הַיְאֹר׃ * וַיִּמָּלֵא שִׁבְעַת יָמִים
אַחֲרֵי הַכּוֹת־יְהוָה אֶת־הַיְאֹר׃

ח

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃
2 * וְאִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ הִנֵּה אָנֹכִי נֹגֵף אֶת־כָּל־
3 גְּבוּלְךָ בַּצְפַרְדְּעִים׃ * וְשָׁרַץ הַיְאֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ
וּבָאוּ בְּבֵיתֶךָ וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ וְעַל־מִטָּתֶךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ
4 וּבְעַמֶּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ׃ * וּבְכָה וּבְעַמְּךָ
5 וּבְכָל־עֲבָדֶיךָ יַעֲלוּ הַצְפַרְדְּעִים׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־יָדְךָ בְּמַטֶּךָ עַל־
הַנְּהָרֹת עַל־הַיְאֹרִים וְעַל־הָאֲגַמִּים וְהַעַל אֶת־
6 הַצְפַרְדְּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ עַל
מֵימֵי מִצְרָיִם וַתַּעַל הַצְּפַרְדֵּעַ וַתְּכַס אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
7 * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן הַחַרְטֻמִּים בְּלָטֵיהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת־הַצְפַרְדְּעִים
8 עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
וַיֹּאמֶר הַעְתִּירוּ אֶל־יְהוָה וְיָסֵר הַצְפַרְדְּעִים מִמֶּנִּי
וּמֵעַמִּי וַאֲשַׁלְּחָה אֶת־הָעָם וְיִזְבְּחוּ לַיהוָה׃
9 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה הִתְפָּאֵר עָלַי לְמָתַי אַעְתִּיר
לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ וּלְעַמְּךָ לְהַכְרִית הַצְפַרְדְּעִים מִמְּךָ
10 וּמִבָּתֶּיךָ רַק בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה׃ * וַיֹּאמֶר לְמָחָר
וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ לְמַעַן תֵּדַע כִּי־אֵין כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ׃
11 * וְסָרוּ הַצְפַרְדְּעִים מִמְּךָ וּמִבָּתֶּיךָ וּמֵעֲבָדֶיךָ וּמֵעַמֶּךָ רַק
בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה׃

21 * Et pisces qui erant in flumine mortui sunt.
computruitq; fluuius; & non poterant Ægy-
ptij bibere aquā fluminis: & fuit sāguis in to-
22 ta terra Ægypti. * Feceruntq; similiter malefici
Ægyptiorum incantationibus suis. Et indura-
tum est cor Pharaonis: nec audiuit eos, sicut
23 præceperat Dn̄s. * Auertítq; se, & ingressus est
domum suam; nec apposuit cor etiam hac vi-
24 ce. * Foderunt autem omnes Ægyptij per cir-
cuitum fluminis aquam vt biberent. nō enim
25 poterant bibere aquam fluminis. * Impletí-
que sunt septem dies, postquam percussit Do
minus fluuium. CAP. VIII.
1 Dixit quoque Dominus ad Moysen: In-
A gredere ad Pharaonem, & dices ad eum:
Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meū,
2 vt sacrificet mihi. * Si autem nolueris dimitte-
re, ecce ego percutiam omnes terminos tuos
3 ranis. * Et ebulliet fluuius ranas, quæ ascendēt
& ingredientur domum tuam, & cubiculum
lectuli tui, & super stratum tuū, & in domos
seruorum tuorum, & in populum tuum, & in
furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum.
4 * Et ad te, & ad populū tuū, & ad omnes ser-
5 uos tuos intrabūt ranę. * Dixitq; Dn̄s ad Moy-
sē: Dic ad Aarō, Extēde manū tuā sup fluuios
& super riuos & paludes, & educ ranas super
6 terrā Ægypti. * Extendit Aaron manū super a-
B quas Ægypti; & ascēderūt ranæ, operuerūtq;
7 terrā Ægypti. * Fecerūt autē & malefici per in-
cātationes suas similiter; eduxerūtq; ranas sup
8 terram Ægypti. * Vocauit autē Pharao Moysē
& Aarō, & dixit eis: Orate Dn̄m vt auferat ra
nas à me & à populo meo: & dimittam popu-
9 lū, vt sacrificet Domino. * Dixítq; Moyses ad
Pharaonem: Constitue mihi quando depre-
cer pro te, & pro seruis tuis, & ꝓ populo tuo;
vt abigātur ranę à te, & à domo tua, & à seruis
tuis, & à populo tuo, & tātùm in flumine re-
10 maneāt. * Qui respōdit, Cras. At ille, Iuxta, in-
quit, verbū tuū faciā, vt scias quoniā nō est si-
11 cut dominus Deus noster. * Et recedent ranę à
te, & à domo tua, & à seruis tuis, & à populo
tuo; & tantùm in flumine remanebunt.

תרגום אונקלוס

21 וְנוּנֵי דִי בְנַהְרָא מִיתוּ וּסְרִי נַהְרָא וְלָא יְכִילוּ מִצְרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִן נַהְרָא וַהֲוָה דְמָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 22 וַעֲבַדוּ כֵן חַרָשֵׁי מִצְרָאֵי
בְּלַחֲשֵׁיהוֹן וְאִתַּקַּף לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 23 וְאִתְפְּנִי פַרְעֹה וְעַל לְבֵיתֵיהּ וְלָא שַׁוִּי לִבֵּיהּ אַף לְדָא׃ 24 וַחֲפַרוּ
כָל מִצְרָאֵי סְחוֹרָנוּת נַהְרָא מַיָּא לְמִשְׁתֵּי אֲרֵי לָא יְכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מִן מַיָּא דִי בְנַהְרָא׃ 25 וּשְׁלִימוּ שִׁבְעָא יוֹמִין בָּתַר דִּמְחָא יְיָ יָת
נַהְרָא׃

ח

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוָת פַּרְעֹה וְתֵימַר לֵיהּ כִּדְנַן
אֲמַר יְיָ שַׁלַּח יָת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמַי׃ 2 וְאִם מְסָרֵב אַתְּ לְשַׁלָּחָא הָא אֲנָא מָחֵי יָת כָּל תְּחוּמָךְ בְּעוּרְדְּעָנַיָּא׃ 3 וְיִרְבֵּי נַהְרָא עוּרְדְּעָנַיָּא
וְיִסְקוּן וְיֵעֲלוּן בְּבֵיתָךְ וּבְאִדְּרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָךְ וְעַל עַרְסָתָךְ וּבְבֵית עַבְדָּךְ וּבְעַמָּךְ וּבְתַנּוּרָךְ וּבְאַצְוָתָךְ׃ 4 וּבָךְ וּבְעַמָּךְ וּבְכָל עַבְדָּךְ יִסְקוּן
עוּרְדְּעָנַיָּא׃ 5 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לְאַהֲרֹן אֲרֵים יָת יְדָךְ בְּחֻטְרָךְ עַל נַהֲרַיָּא וְעַל אֲרִיתַיָּא וְעַל אַגְמַיָּא וְאַסֵּיק יָת עוּרְדְּעָנַיָּא עַל
אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 6 וַאֲרֵים אַהֲרֹן יָת יְדֵיהּ עַל מַיָּא דְמִצְרָיִם וּסְלִיקוּ עוּרְדְּעָנַיָּא וַחֲפוֹ יָת אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 7 וַעֲבַדוּ כֵן
חַרָשַׁיָּא בְּלַחֲשֵׁיהוֹן וְאַסִּיקוּ יָת עוּרְדְּעָנַיָּא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 8 וּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר צַלּוֹ קֳדָם יְיָ וְיַעְדֵּי עוּרְדְּעָנַיָּא
מִנִּי וּמֵעַמִּי וַאֲשַׁלַּח יָת עַמָּא וְיִדְבְּחוּן קֳדָם יְיָ׃ 9 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה שְׁאַל לָךְ גְּבוּרָה וְהַב לִי זְמָן לְאֵימָתַי אֲצַלֵּי עֲלָךְ וְעַל עַבְדָּךְ וְעַל
עַמָּךְ לְשֵׁיצָאָה עוּרְדְּעָנַיָּא מִנָּךְ וּמִבָּתָּךְ לְחוֹד דִּבְנַהְרָא יִשְׁתַּאֲרוּן׃ 10 וַאֲמַר לִמְחַר וַאֲמַר כְּפִתְגָּמָךְ בְּדִיל דְּתִדַּע אֲרֵי לֵית כַּייָ אֱלָהָנָא׃
11 וְיִעְדּוֹן עוּרְדְּעָנַיָּא מִנָּךְ וּמִבָּתָּךְ וּמֵעַבְדָּךְ וּמֵעַמָּךְ לְחוֹד דִּי בְנַהְרָא יִשְׁתַּאֲרוּן׃

Et pisces qui in flumine, mortui sunt. & com- 21
putruit flumen, & non potuerunt Ægyptij bibe-
re aquam à flumine: & erat sanguis in omni terra
Ægypti. *Fecerunt autem similiter & incan-* 22
tatores Ægyptiorum incantationibus suis. Et indu-
ratum est cor Pharaonis, & non audiuit eos, sicut
dixit Dominus. *Conuersus autem Pharao, in-* 23
gressus est in domum suam: & non apposuit men-
tem suam neque in hoc. *Foderunt autem om-* 24
nes Ægyptij per circuitum fluminis, vt biberent a-
quam; & non poterant bibere aquam à flumine.
Et impleti sunt septem dies, postquam percus- 25
sit Dominus flumen.

CAP. VIII.

Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad 1
Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Domi-
nus, Dimitte populum meum, vt mihi seruiant. *Si* 2
autem non volueris tu dimittere, ecce ego percutio
omnes terminos tuos ranis. *Et eructabit fluuius* 3
ranas, & ascendentes ingredientur in domos tuas,
& in penetralia cubiculorum tuorum, & in lectos
tuos, & in domos seruorum tuorum, & populi tui,
& in massis tuis, & in furnis tuis: *Et in te,* 4
& in populum tuum, & in seruos tuos ascendent
ranæ. *Dixit autem Dominus ad Moysen: Dic* 5
Aaron fratri tuo, Extende manu tua virgam super
fluuios, & super riuos, & super paludes, & educ
ranas. *Et extendit Aaron manum super aquas* 6
Ægypti, & eduxit ranas. & ascendit rana, & o-
peruit totam terram Ægypti. *Fecerunt autem* 7
similiter & incantatores Ægyptiorum incantatio-
nibus suis, & eduxerunt ranas super terram Æ-
gypti. *Et vocauit Pharao Moysen & Aaron, &* 8
dixit: Orate ad Dominum, & auferat ranas à me,
& à populo meo; & dimittam populum, & sacrifi-
cabunt Domino. *Dixit autem Moyses ad Pharao-* 9
nem: Constitue ad me quando orabo pro te & pro ser-
uis tuis, & pro populo tuo, ad delendum ranas à te,
& à populo tuo, & à domibus vestris: verumta-
men in fluuio remanebunt. *Ille autem dixit, Cras.* 10
Dixit igitur, Vt dixisti: vt scias quòd non est alius
præter Dominum. *Et auferentur ranæ à te, & à* 11
domibus vestris, & à seruis tuis, & à populo tuo.
veruntamen in fluuio relinquentur.

21 καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ, ἐτελεύτησαν. καὶ ἐπώζε-
σεν ὁ ποταμός. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ Αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ
22 τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἦν τὸ αἷμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ Αἰγύπτου. ἐποίη-
σαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων ταῖς φαρμακεί-
αις αὐτῶν. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν
23 αὐτῶν, καθάπερ εἶπε κύριος. ἐπιστραφεὶς δὲ Φαραώ, εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐπέστησε τὸν νοῦν αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ
24 τούτῳ. ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ,
ὥστε πιεῖν ὕδωρ. καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.
25 καὶ ἀνεπληρώθησαν ἑπτὰ ἡμέραι, μετὰ τὸ πατάξαι κύριον
τὸν ποταμόν. η'.
1 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς Φαραώ, καὶ ἐ-
ρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου,
2 ἵνα μοι λατρεύσωσιν. εἰ δὲ μὴ βούλει σὺ ἐξαποστεῖλαι, ἰδοὺ
3 ἐγὼ τύπτω πάντα τὰ ὅριά σου βατράχοις. καὶ ἐξερεύξεται ὁ
ποταμὸς βατράχους. καὶ ἀναβάντες, εἰσελεύσονται εἰς τοὺς
οἴκους σου, καὶ εἰς τὰ ταμεῖα τῶν κοιτώνων σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν
σου, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ
4 ἐν τοῖς φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς κλιβάνοις σου. καὶ ἐπὶ σέ, καὶ
ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου ἀναβήσονται οἱ
5 βάτραχοι. εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, εἶπον Ἀα-
ρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, ἔκτεινον τῇ χειρί σου τὴν ῥάβδον ἐπὶ τοὺς
ποταμούς, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη, καὶ ἀνάγαγε
6 τοὺς βατράχους. καὶ ἐξέτεινεν Ἀαρὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ
τὰ ὕδατα Αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἀνε-
βιβάσθη ὁ βάτραχος, καὶ ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύ-
7 πτου. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπ-
τίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγαγον τοὺς βατράχους
8 ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου. καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ Μωυσῆν καὶ Ἀαρών,
καὶ εἶπεν, εὔξασθε πρὸς τὸν κύριον, καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους
ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐξαποστελῶ τὸν λαόν, καὶ θύσουσι
9 κυρίῳ. εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς Φαραώ, τάξαι πρός με πότε εὔ-
ξωμαι περὶ σοῦ, καὶ περὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ σου,
ἀφανίσαι τοὺς βατράχους ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἀπὸ
10 τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται. ὁ δὲ
εἶπεν, εἰς αὔριον. εἶπεν οὖν, ὡς εἴρηκας. ἵνα ἴδῃς ὅτι οὐκ ἔστιν
11 ἄλλος πλὴν κυρίου. καὶ περιαιρεθήσονται οἱ βάτραχοι ἀ-
πὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ
ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου· πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Pisces quoque qui erant in flumine mortui sunt. & putruit flumen, & non poterant Ægyptij bibere aquam de flumine: & fuit sanguis in vniuersa terra Ægypti. 22 Fecerùntque similiter malefici Ægyptiorum per incantationes suas. & induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus. 23 Auertitque se Pharao, & ingressus est in domum suam, & non posuit cor suum etiam ad hoc. 24 Foderùntque omnes Ægyptij per circuitum fluminis, vt biberent aquas: quia non poterant bibere ex aquis quæ erant in flumine. 25 Impletique sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, vt seruiant coram me. 2 Et si nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnem terminum tuum ranis. 3 Et producet fluuius ranas, & ascendent & ingredientur in domum tuam, & in cubiculum domus strati tui, & super lectulum tuum, & in domum seruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in panaria tua. 4 In te quoque, & in populum tuum, & in omnes seruos tuos ascendent ranæ. 5 Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Leua manum tuam cum virga tua super fluuios, & super riuulos, & super paludes; & ascendere fac ranas super terram Ægypti. 6 Et leuauit Aaron manum suam super aquas Ægypti, & ascenderunt ranæ, & operuerunt terram Ægypti. 7 Et fecerunt similiter malefici per incantationes suas, & ascendere fecerunt ranas super terram Ægypti. 8 Vocauit autem Pharao Moysen & Aaron, & ait: Orate coram Domino, vt auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum, & immolabunt coram Domino. 9 Dixitque Moyses ad Pharaonem: Pete tibi portentum, & constitue tibi tempus quando deprecer pro te, & pro seruis tuis, & pro populo tuo, vt consumantur ranæ à te & à domo tua: tantummodo in flumine remanebunt. 10 Dixitque, Cras. Et ait: Iuxta verbum tuum, vt scias quia nullus est sicut dominus Deus noster. 11 Et auferentur ranæ à te, & à domo tua, & à seruis tuis, & à populo tuo: tantùm in flumine remanebunt.

12 * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מֵעִם פַּרְעֹה וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־
יְהוָה עַל־דְּבַר הַצְפַרְדְּעִים אֲשֶׁר־שָׂם לְפַרְעֹה׃
13 * וַיַּעַשׂ יְהוָה כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיָּמֻתוּ הַצְפַרְדְּעִים
מִן־הַבָּתִּים מִן־הַחֲצֵרֹת וּמִן־הַשָּׂדֹת׃
14 * וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֳמָרִם חֳמָרִם וַתִּבְאַשׁ הָאָרֶץ׃
15 * וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי הָיְתָה הָרְוָחָה וְהַכְבֵּד אֶת־לִבּוֹ וְלֹא
16 שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־מַטְּךָ וְהַךְ
אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכִנִּם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
17 * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ בְמַטֵּהוּ וַיַּךְ אֶת־עֲפַר
הָאָרֶץ וַתְּהִי הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה כָּל־עֲפַר הָאָרֶץ
18 הָיָה כִנִּים בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן הַחַרְטֻמִּים
בְּלָטֵיהֶם לְהוֹצִיא אֶת־הַכִּנִּים וְלֹא יָכֹלוּ וַתְּהִי
19 הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה׃ * וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּם
אֶל־פַּרְעֹה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא וַיֶּחֱזַק לֵב־פַּרְעֹה
וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
20 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְהִתְיַצֵּב
לִפְנֵי פַרְעֹה הִנֵּה יוֹצֵא הַמָּיְמָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
21 כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ * כִּי אִם־אֵינְךָ
מְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מַשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ
וּבְבָתֶּיךָ אֶת־הֶעָרֹב וּמָלְאוּ בָּתֵּי מִצְרַיִם אֶת־
22 הֶעָרֹב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֵם עָלֶיהָ׃ * וְהִפְלֵיתִי
בַיּוֹם הַהוּא אֶת־אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר עַמִּי עֹמֵד עָלֶיהָ
לְבִלְתִּי הֱיוֹת־שָׁם עָרֹב לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה
23 בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ * וְשַׂמְתִּי פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ
24 לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת הַזֶּה׃ * וַיַּעַשׂ יְהוָה כֵּן
וַיָּבֹא עָרֹב כָּבֵד בֵּיתָה פַרְעֹה וּבֵית עֲבָדָיו וּבְכָל־
אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ מִפְּנֵי הֶעָרֹב׃
25 * וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְכוּ זִבְחוּ
לֵאלֹהֵיכֶם בָּאָרֶץ׃

12 * Egreſsíque ſunt Moyſes & Aaron à Pha-
D raone: & clamauit Moyſes ad Dominum, pro
ſponſione ranarum, quā condixerat Pharao-
13 ni. *Fecítque Dominus iuxta verbum Moyſi,
& mortuę ſunt ranæ de domibus, & de villis,
14 & de agris. * Congregauerúntque eas in im-
15 menſos aggeres; & computruit terra. * Vidés
autem Pharao quòd data eſſet requies, ingra-
uauit cor ſuum; & non audiuit eos, ſicut præ-
16 ceperat Dominus. * Dixítque Dominus ad
Moyſen: Loquere ad Aaron, Extende virgam
tuam, & percute puluerem terræ, & ſint cini-
17 phes in vniuerſa terra Ægypti. *Feceruntque
ita. Extendit Aaron manum virgam tenens,
percuſsítque puluerem terræ: & facti ſunt ci-
niphes in hominibus & iumentis. omnis pul-
uis terræ verſus eſt in ciniphes per totam ter-
18 ram Ægypti. *Feceruntque ſimiliter malefici
incantationibus ſuis, vt educerent ciniphes,
E & non potuerunt. Erantque ciniphes tam in
19 hominibus, quàm in iumentis. * Et dixerunt
malefici ad Pharaonem: Digitus Dei eſt hic.
Induratúmq; eſt cor Pharaonis, & nō audiuit
20 eos, ſicut præceperat Dominus. * Dixit quo-
que Dominus ad Moyſen: Conſurge dilucu-
lò, & ſta coram Pharaone. egredietur enim ad
aquas: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus,
Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi.
21 * Quod ſi non dimiſeris eum, ecce ego mittā
in te, & in ſeruos tuos, & in populum tuum,
& in domos tuas omne genus muſcarum: &
implebuntur omnes domus Ægyptiorū mu-
ſcis diuerſi generis, & vniuerſa terra ī qua fue-
22 rint. *Faciamque mirabilem in die illa terram
F Geſſen, in qua populus meus eſt, vt nō ſint ibi
muſcæ; vt ſcias quoniam ego Dominus in me-
23 dio terræ. * Ponámque diuiſionem inter po-
pulum meum, & populum tuum. cras erit ſi-
24 gnum iſtud. *Fecítque Dn̄s ita. Et venit muſca
grauiſsima in domos Pharaonis & ſeruorum
eius, & in omnē terram Ægypti: corruptáque
25 eſt terra ab huiuſcemodi muſcis. * Vocauit-
que Pharao Moyſen & Aaron, & ait eis: Ite,
& ſacrificate Deo veſtro in terra hac.

תרגום אונקלוס

12 וּנְפַק מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִלְּוָת פַּרְעֹה וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ עַל עֵיסַק עוּרְדְּעָנַיָּא דְּשַׁוִּי לְפַרְעֹה׃ 13 וַעֲבַד יְיָ כְּפִתְגָּמָא דְמֹשֶׁה וּמִיתוּ
עוּרְדְּעָנַיָּא מִן בָּתַּיָּא וּמִן דָּרָתָא וּמִן חַקְלָתָא׃ 14 וּכְנַשׁוּ יָתְהוֹן דְּגוֹרִין דְּגוֹרִין וּסְרִיאוּ עַל אַרְעָא׃ 15 וַחֲזָא פַּרְעֹה אֲרֵי הֲוָת רְוַחְתָּא וְיַקַּר
יָת לִבֵּיהּ וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 16 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לְאַהֲרֹן אֲרֵים יָת חֻטְרָךְ וּמְחֵי יָת עַפְרָא דְאַרְעָא וּתְהֵי לְקַלְמֵיתָא בְּכָל
אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 17 וַעֲבַדוּ כֵן וַאֲרֵים אַהֲרֹן יָת יְדֵיהּ בְּחֻטְרֵיהּ וּמְחָא יָת עַפְרָא דְאַרְעָא וַהֲוָת קַלְמֵיתָא בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא כָּל עַפְרָא דְאַרְעָא
הֲוָת קַלְמֵיתָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 18 וַעֲבַדוּ כֵן חָרָשַׁיָּא בְּלַחֲשֵׁיהוֹן לְאַפָּקָא יָת קַלְמֵיתָא וְלָא יְכִילוּ וַהֲוָת קַלְמֵיתָא בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא׃
19 וַאֲמַרוּ חָרָשַׁיָּא לְפַרְעֹה מַחָא מִן קֳדָם יְיָ הִיא וְאִתַּקַּף לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 20 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
אַקְדֵּים בְּצַפְרָא וְאִתְעַתַּד קֳדָם פַּרְעֹה הָא נָפֵיק לְמַיָּא וְתֵימַר לֵיהּ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ שַׁלַּח עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמָי׃ 21 אֲרֵי אִם לֵיתָךְ מְשַׁלַּח
יָת עַמִּי הָא אֲנָא מְשַׁלַּח בָּךְ וּבְעַבְדָּךְ וּבְעַמָּךְ וּבְבָתָּךְ יָת עָרוֹבָא וְיִתְמְלוֹן בָּתֵּי מִצְרָאֵי יָת עָרוֹבָא וְאַף אַרְעָא דְּאִנּוּן עֲלַהּ׃
22 וְאַפְרֵישׁ בְּיוֹמָא הַהוּא יָת אַרְעָא דְגֹשֶׁן דְּעַמִּי קָאֵים עֲלַהּ בְּדִיל דְּלָא לְמֶהֱוֵי תַמָּן עָרוֹבָא בְּדִיל דְּתִדַּע אֲרֵי אֲנָא יְיָ שַׁלִּיט בְּגוֹ אַרְעָא׃
23 וַאֲשַׁוֵּי פֻּרְקָן לְעַמִּי וְעַל עַמָּךְ אַיְתֵי מַחָא לִמְחַר יְהֵא אָתָא הָדֵין׃ 24 וַעֲבַד יְיָ כֵּן וַאֲתָא עָרוֹבָא תַּקִּיף לְבֵית
פַּרְעֹה וּלְבֵית עַבְדוֹהִי וּבְכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם אִתְחַבְּלַת אַרְעָא מִן קֳדָם עָרוֹבָא׃ 25 וּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר
אִיזִילוּ דְבַחוּ קֳדָם אֱלָהֲכוֹן בְּאַרְעָא׃

* *Egressus est autem Moyses & Aaron à Pharaone. & exclamauit Moyses ad Dominum pro fi-* 12
nitione ranarum, sicut constituit Pharaoni.
* *Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses. &* 13
mortuæ sunt ranæ ex domibus, & ex habitationi-
bus, & ex agris. * *Et congregauerunt illas* 14
cumulos cumulos: & computruit terra.
* *Videns autem Pharao quòd facta est requies,* 15
aggrauatum est cor eius: & non audiuit illos, sicut
locutus est Dominus. * *Dixit autem Dominus* 16
ad Moysen: Dic Aaron, Extende manu virgam
tuam, & percute puluerem terræ, & erũt ciniphes
in tota terra Ægypti. * *Extendit igitur* 17
Aaron manu virgam, & percussit puluerem ter-
ræ, & facti sunt ciniphes in hominibus, & in qua-
drupedibus, & in omni puluere terræ, facti sunt
ciniphes in tota terra Ægypti.
* *Fecerunt autem similiter & incantatores in-* 18
cantationibus suis, vt educerent ciniphem; & non
potuerunt. & facti sunt ciniphes inque homini-
bus, & in quadrupedibus. * *Dixerunt igitur* 19
incantatores Pharaoni: Digitus Dei est hoc. & in-
duratum est cor Pharaonis, & non audiuit illos, si-
cut locutus est Dominus. * *Dixit autem Dominus* 20
ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et
ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eũ: Hæc
dicit Dominus: Dimitte populum meum, vt mihi
seruiant in deserto. * *Si autem non volueris di-* 21
mittere populum meum, ecce ego mittam super te, et
super seruos tuos, & super populum tuum, & su-
per domos vestras muscam caninam. & implebun-
tur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in
qua sunt in ipsa. * *Et glorificabo in die illa ter-* 22
ram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua
non erit illic musca canina; vt videas quòd ego Do-
minus vniuersæ terræ. * *Et dabo diuisio-* 23
nem inter meum populum & inter tuum populum.
in autem cras erit signum hoc in terra. * *Fecit* 24
autem Dominus sic. & venit musca canina mul-
titudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum
eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa
est terra à musca canina. * *Vocauit autem* 25
Pharao Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sa-
crificate Deo vestro in terra.

12 * ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ φαραώ. καὶ ἀνεβόη-
σε μωυσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν βατράχων, ὡς
13 ἐτάξατο φαραώ. * ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε
μωυσῆς. καὶ ἐτελεύτησαν οἱ βάτραχοι ἐκ τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐκ
14 τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν. * καὶ συνήγαγον αὐ-
τοὺς θημωνίας θημωνίας. καὶ ἐπώζεσεν ἡ γῆ.
15 * ἰδὼν δὲ φαραὼ ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις, ἐβαρύνθη ἡ καρ-
δία αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος.
16 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον ἀαρὼν, ἔκτεινον τῇ
χειρὶ τὴν ῥάβδον σου, καὶ πάταξον τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἔσονται
17 σκνίπες ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * ἐξέτεινεν οὖν ἀαρὼν τῇ
χειρὶ τὴν ῥάβδον, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἐγένοντο οἱ
σκνίπες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν παν-
τὶ χώματι τῆς γῆς ἐγένοντο οἱ σκνίπες ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.
18 * ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ ταῖς φαρμακίαις
αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν τὸν σκνίπα, καὶ οὐκ ἠδύναντο. καὶ ἐγένοντο
σκνίπες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσιν.
19 * εἶπον οὖν οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ φαραώ, δάκτυλος θεοῦ ἐ-
στι τοῦτο. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκου-
σεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος.
20 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ὄρθρισον τοπρωΐ, καὶ στῆθι
ἐναντίον φαραώ, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ·
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν
λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
21 * ἐὰν δὲ μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀ-
ποστελῶ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν
σου, καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν κυνόμυιαν. καὶ πλησθήσονται αἱ οἰ-
κίαι τῶν αἰγυπτίων τῆς κυνομυίας, καὶ ἡ γῆ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῆς.
22 * καὶ παραδοξάσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν γῆν γεσὲν,
ἐφ' ἧς ὁ λαός μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς οὐκ ἔσται ἐκεῖ κυνό-
μυια· ἵνα ἴδῃς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.
23 * καὶ δώσω διαστολὴν ἀναμέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἀναμέ-
σον τοῦ σοῦ λαοῦ. ἐν δὲ τῇ ἐπαύριον ἔσται τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπὶ
24 τῆς γῆς. * ἐποίησε δὲ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυ-
νόμυια πλῆθος εἰς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐξωλοθρεύ-
25 θη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς κυνομυίας. * ἐκάλεσε δὲ φαραὼ
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑ-
μῶν ἐν τῇ γῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Egressusque est Moyses & Aaron à Pharaone: & orauit Moyses coram Domino super negocium ranarum quod imposuerat Pharaoni.
13 Fecitque Dominus iuxta verbum Moysi: & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de atriis, & de agris. 14 Et congre-
gauerunt eas in aggeres, aggeres: & computruerunt super terram. 15 Viditque Pharao quòd erat requies, & aggrauauit cor
suum; & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus. 16 Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Leua virgam tuam,
& percute puluerem terræ, & erit in ciniphes in vniuersa terra Ægypti. 17 Feceruntque ita: & leuauit Aaron manum suam cum
virga sua, & percussit puluerem terræ, & fuerunt ciniphes in hominibus & in iumentis: omnis puluis terræ versus est in ciniphes in vniuersa terra Æ-
gypti. 18 Feceruntque similiter malefici per incantationes suas, vt educerent ciniphes, & non potuerunt. erantque ciniphes in hominibus, &
in iumentis. 19 Dixeruntque malefici ad Pharaonem: Plaga à facie Dei est. Et induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis, si-
cut locutus fuerat Dominus. 20 Dixitque Dominus ad Moysen: Surge diluculo, & sta coram Pharaone. ecce egredietur ad a-
quas, & dices ei: Hæc dicit Dominus, Dimitte populum meum, vt seruiant coram me. 21 Quod si non tu dimiseris populum
meum, ecce ego mittam in te, & in seruos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas mixtionem bestiarum: & implebuntur domus Ægyptiorum
mixtione, vniuersa quoque terra in qua ipsi fuerint. 22 Diuidamque in die illa terram Gessen, in qua populus meus habitat, vt
non sit ibi mixtio: vt scias quoniam ego Dominus dominator in medio terræ. 23 Ponamque redemptionem populo meo: & su-
per populum tuum inducam plagam: cras erit hoc signum. 24 Fecitque Dominus ita. & venit mixtio grauissima in domum Pha-
raonis, & in domum seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. corruptaque est terra propter mixtionem. 25 Vocauitque Pharao Moy-
sen & Aaron, & ait: Ite sacrificate coram Deo vestro in terra.

26 * ויאמר משה לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים
נזבח ליהוה אלהינו הן נזבח את־תועבת מצרים
27 לעיניהם ולא יסקלנו: * דרך שלשת ימים נלך
במדבר וזבחנו ליהוה אלהינו כאשר יאמר אלינו:
28 * ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם ליהוה
אלהיכם במדבר רק הרחק לא־תרחיקו ללכת העתירו
29 בעדי: * ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך
והעתרתי אל־יהוה וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו
מחר רק אל־יסף פרעה התל לבלתי שלח את־
30 העם לזבח ליהוה: * ויצא משה מעם פרעה
31 ויעתר אל־יהוה: * ויעש יהוה כדבר משה ויסר
הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד:
32 * ויכבד פרעה את־לבו גם בפעם הזאת ולא
שלח את־העם:

ט

1 * ויאמר יהוה אל־משה בא אל־פרעה
ודברת אליו כה־אמר יהוה אלהי העברים שלח
2 את־עמי ויעבדני: * כי אם־מאן אתה לשלח
3 ועודך מחזיק בם: * הנה יד־יהוה הויה במקנך
אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן
4 דבר כבד מאד: * והפלה יהוה בין מקנה ישראל
ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל־לבני ישראל דבר:
5 * וישם יהוה מועד לאמר מחר יעשה יהוה הדבר
6 הזה בארץ: * ויעש יהוה את־הדבר הזה ממחרת
וימת כל מקנה מצרים וממקנה בני־ישראל לא־מת
7 אחד: * וישלח פרעה והנה לא־מת ממקנה ישראל
עד־אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את־העם:
8 * ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן קחו לכם
מלא חפניכם פיח כבשן וזרקו משה השמימה
לעיני פרעה:

26 * Et ait Moyſes: Non poteſt ita fieri. abo-
minationes enim Ægyptiorũ immolabimus
domino Deo noſtro? quòd ſi mactauerim' ea
quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos
27 obruent. * Viam trium dierum pergemus in
G ſolitudinem, & ſacrificabimus domino Deo
28 noſtro, ſicut præcepit nobis. * Dixítq; Pha-
rao: Ego dimittam vos, vt ſacrificetis domino
Deo veſtro in deſerto: veruntamẽ longius ne
29 abeatis. rogate pro me. * Et ait Moyſes: E-
greſſus à te, orabo Dominum: & recedet muſ-
ca à Pharaone, & à ſeruis ſuis, & à populo eius
cras. Veruntamen noli vltrà fallere, vt non di-
30 mittas populum ſacrificare Domino. * Egreſ-
ſúſque Moyſes à Pharaone, orauit Dominum.
31 * Qui fecit iuxta verbum illius: & abſtulit
muſcas à Pharaone, & à ſeruis ſuis, & à popu-
lo eius. non ſuperfuit nec vna quidem.
32 * Et ingrauatum eſt cor Pharaonis, ita vt
nec hac quidem vice dimitteret populum.

CAP. IX.

1 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ingre-
A dere ad Pharaonem, & loquere ad eum:
Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Di-
mitte populum meum, vt ſacrificet mihi.
2 * Quod ſi adhuc renuis, & retines eos:
3 * Ecce manus mea erit ſuper agros, & ſu-
per equos & aſinos, & camelos, & oues, & bo
4 ues, peſtis valdè grauis. * Et faciet Dominus
mirabile inter poſſeſsiones Iſrael & poſſeſsio-
nes Ægyptiorum, vt nil omninò pereat ex his
5 quæ pertinent ad filios Iſrael. * Conſtituít-
que Dominus tempus, dicens: Cras faciet Do-
6 minus verbum iſtud in terra. * Fecit ergo
Dominus verbum hoc altera die: & mortua
ſunt omnia animantia Ægyptiorum. de ani-
malibus verò filiorum Iſrael, nihil omninò
7 periit. * Et miſit Pharao ad videndum; nec
erat quicquam mortuum de his quæ poſſi-
B debat Iſrael. Ingrauatúmque eſt cor Pharao-
8 nis, & non dimiſit populum. * Et dixit Do-
minus ad Moyſen & Aaron: Tolle plenas ma-
nus cineris de camino, & ſpargat illum Moy-
ſes in cælum coram Pharaone.

תרגום אונקלוס

26 ואמר משה לא תקין למעבד כדין ארי בעירא דמצראי דחלין ליה מניה אנחנא נסבין לדבחא קדם יי אלהנא הא נדבח ית בעירא דמצראי
דחלין ליה ואינון יהון חזן הלא ימרון למרגמנא: 27 מהלך תלתא יומין ניזיל במדברא ונדבח קדם יי אלהנא כמא דיימר לנא: ואמר פרעה
אנא אשלח יתכון ותדבחון קדם יי אלהכון במדברא לחוד ארחקא לא תרחקון למיזל צלו אף עלי: 29 ואמר משה הא אנא נפיק
מעמך ואצלי קדם יי ויעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמיה מחר לחוד לא יוסיף פרעה לשקרא בדיל דלא לשלחא ית עמא לדבחא קדם יי:
30 ונפק משה מלות פרעה וצלי קדם יי: 31 ועבד יי כפתגמא דמשה ואעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמיה לא אשתאר חד:
32 ויקר פרעה ית ליביה אף בזימנא הדא ולא שלח ית עמא:

ט

1 ואמר יי למשה עול לות פרעה ותמליל ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: 2 ארי אם מסרב את
לשלחא ועד כען את מתקיף בהון: 3 הא מחא מן קדם יי הויה בגיתך די בחקלא בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי ובענא מותא סגי לחדא:
4 ויפריש יי בין בעירא דישראל ובין בעירא דמצראי ולא ימות מכל דבני ישראל מדעם: 5 ושוי יי זימנא למימר מחר יעביד יי
פתגמא הדין בארעא: 6 ועבד יי ית פתגמא הדין מיומא דבתרוהי ומית כל בעירא דמצראי ומבעירא דבני ישראל לא מית חד:
7 ושלח פרעה והא לא מית מבעירא דישראל עד חד ואתיקר לבא דפרעה ולא שלח ית עמא: 8 ואמר יי למשה ולאהרן סיבו לכון מלי חפניכון
פיחא דאתונא ויזרקיניה משה לצית שמיא לעיני פרעה:

Et dixit Moyses: Non possibile fieri sic. nam abominationes Ægyptiorum sacrificabimus domino Deo nostro? si enim sacrificauerimus abominationes Ægyptiorum coram ipsis, lapidabimur. 26

Viam trium dierum ambulabimus in deserto, & sacrificabimus domino Deo nostro, sicut dixit nobis. 27 *Et dixit Pharao: Ego dimittam vos, & sacrificate domino Deo vestro in deserto: sed nō longè procedetis ire. orate igitur pro me ad Dominum.* 28 *Dixit autem Moyses: Ecce ego egrediar à te, & orabo ad Deum, & recedet musca canina à te, & à seruis tuis, & à populo tuo cras. non addas vltrà, Pharao, decipere, vt non dimittas populum sacrificare Domino.* 29 *Egressus est autem Moyses à Pharaone, & orauit ad Deum.* 30

Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses, & abstulit muscam caninam à Pharaone, & à seruis eius, & populo eius; & non relicta est neque vna. 31

Et ingrauauit Pharao cor suum & in tempore hoc, & non voluit dimittere populum. 32

CAP. IX.

Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum, Dimitte populum meum, vt mihi seruiant. 1 *Si quidem igitur non volueris dimittere populum meum, sed adhuc retines eos:* 2

Ecce manus Domini erit in iumentis tuis quæ in campis, inque equis & subiugalibus, & camelis, & bobus, & ouibus mors magna valdè. 3

Et mirabilia faciam ego in die illa inter iumēta Ægyptiorum, & inter iumenta filiorum Israel: & non morietur ab omnibus Israel filiis dicibile. 4 *Et dedit Deus terminum, dicens: In crastinum faciet Dominus verbum hoc in terra.* 5 *Et fecit Dominus verbum hoc crastina. & mortua sunt omnia iumēta Ægyptiorum. ab autem iumentis filiorum Israel non mortuum est quicquam.* 6 *Videns autem Pharao, quòd non mortuum est à iumentis filiorū Israel quicquam, ingrauatum est cor Pharaonis, & non dimisit populum.* 7 *Ait autem Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: Tollite vobis plenas manus cineris camini, & spargat Moyses in cælum corā Pharaone & coram seruis eius, & fiat puluis super omnem terram Ægypti.* 8

26 καὶ εἶπε μωυσῆς, οὐ δυνατὸν γενέσθαι οὕτως. τὰ γὰρ βδε-
λύγματα τῶν αἰγυπτίων θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἐὰν γὰρ
θύσωμεν τὰ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων ἐναντίον αὐτῶν, λι-
27 θοβοληθησόμεθα. ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορευσόμε-
θα εἰς τὴν ἔρημον. καὶ θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καθάπερ
28 εἶπεν ἡμῖν. καὶ εἶπε φαραώ, ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς, καὶ
θύσατε τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀλλ' οὐ μακρὰν
ἀποτενεῖτε πορευθῆναι. εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον.
29 εἶπε δὲ μωυσῆς, ἴδε ἐγὼ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, καὶ εὔξο-
μαι πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀπελεύσεται ἡ κυνόμυια ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ
τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου αὔριον. μὴ προσ-
θῇς ἔτι φαραὼ ἐξαπατῆσαι, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαὸν
θῦσαι κυρίῳ.
30 ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραώ, καὶ προσηύξατο πρὸς
31 τὸν θεόν. ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς,
καὶ περιεῖλε τὴν κυνόμυιαν ἀπὸ φαραώ, καὶ ἀπὸ τῶν θερα-
πόντων αὐτοῦ, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη οὐδεμία.
32 καὶ ἐβάρυνε φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ
τούτου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν.

θ'.

1 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραώ, καὶ
ἐρεῖς αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον
2 τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. εἰ μὲν οὖν μὴ βούλῃ ἐξαπο-
3 στεῖλαι τὸν λαόν μου, ἀλλ' ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ, ἰδοὺ χεὶρ κυ-
ρίου ἔσται ἐν τοῖς κτήνεσί σου τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, ἔν τε τοῖς ἵπποις
καὶ τοῖς ὑποζυγίοις, καὶ ταῖς καμήλοις, καὶ βουσί, καὶ προβάτοις θά-
4 νατος μέγας σφόδρα. καὶ παραδοξάσω ἐγὼ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀναμέσον τῶν
κτηνῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τοῦ ἰσραὴλ
5 υἱῶν ῥητόν. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς ὅρον, λέγων, ἐν τῇ αὔριον ποιή-
6 σει κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε κύριος τὸ
ῥῆμα τοῦτο τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐτελεύτησε πάντα τὰ κτήνη τῶν αἰ-
γυπτίων. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἐτελεύτησεν οὐ-
7 δέν. ἰδὼν δὲ φαραώ, ὅτι οὐκ ἐτελεύτησεν ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν
υἱῶν ἰσραὴλ οὐδέν, ἐβαρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ ἀπέστειλε
8 τὸν λαόν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων,
λάβετε ὑμῖν πλήρεις τὰς χεῖρας αἰθάλης καμιναίας, καὶ πασά-
τω μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θε-
ραπόντων αὐτοῦ, καὶ γενηθήτω κονιορτὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Dixitque Moyses: Non decet ita fieri: quoniam animal quod Ægyptij colunt, nos immolabimus, vt sacrificemus coram domino Deo nostro? quod si immolauerimus animal quod ipsi colunt ipsis videntibus, nónne lapidabunt nos? 27 Viam trium dierum ibimus in solitudinem, & sacrificabimus coram domino Deo nostro, sicut præcepit nobis. 28 Dixitque Pharao: Ego dimittam vos, vt sacrificetis coram domino Deo vestro in deserto. Veruntamen longius non recedatis, orate etiam pro me. 29 Et ait Moyses: Ecce ego egrediar à te, & orabo coram Domino, & auferet mixtionem à Pharaone, & à seruis suis, & à populo suo cras. veruntamen non addat Pharao vltrà mentiri, vt non dimittat populum ad sacrificandum coram Domino. 30 Egressusque est Moyses à Pharaone, & orauit coram Domino. 31 Et fecit Dominus iuxta verbum Moysi, & abstulit mixtionem à Pharaone & à seruis suis, & à populo suo: nec vna quidem remansit. 32 Et ingrauauit Pharao cor suum etiam hac vice; & non dimisit populum.

CAP. IX.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Dimitte populum meum, vt seruiant coram me. 2 Quod si nolueris dimittere eos, & adhuc tu retines eos: 3 Ecce plaga à facie Domini erit in pecoribus tuis quæ sunt in agro, in equis, in asinis, in camelis, in bobus, & in ouibus; pestis grandis nimis. 4 Et diuidet Dominus inter pecora Israel, & inter pecora Ægyptiorum: & nihil morietur ex omnibus quæ possident filij Israel. 5 Posuitque Dominus terminum, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra. 6 Fecitque Dominus verbum hoc sequenti die, & mortuum est omne animal Ægyptiorum; & de animalibus filiorum Israel nec vnum mortuum est. 7 Misitque Pharao: & ecce de animalibus filiorum Israel nec vnum quidem mortuum erat. Et ingrauatum est cor Pharaonis: & non dimisit populum. 8 Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: Tollite vobis plenos pugillos vestros fauillæ fornacis, & spargat illam Moyses versus cælum ante oculos Pharaonis.

9 * והיה לאבק על כל־ארץ מצרים והיה על־האדם
ועל־הבהמה לשחין פרח אבעבעת בכל־ארץ מצרים׃
10 * ויקחו את־פיח הכבשן ויעמדו לפני פרעה ויזרק
אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם
11 ובבהמה׃ * ולא־יכלו החרטמים לעמד לפני משה
מפני השחין כי־היה השחין בחרטמם ובכל־מצרים׃
12 * ויחזק יהוה את־לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר
13 דבר יהוה אל־משה׃ * ויאמר יהוה אל־משה
השכם בבקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו כה־
אמר יהוה אלהי העברים שלח את־עמי ויעבדני׃
14 * כי בפעם הזאת אני שלח את־כל־מגפתי אל־לבך
ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל־הארץ׃
15 * כי עתה שלחתי את־ידי ואך אותך ואת־עמך בדבר
16 ותכחד מן־הארץ׃ * ואולם בעבור זאת העמדתיך
בעבור הראתך את־כחי ולמען ספר שמי בכל־הארץ׃
17 * עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם׃ * הנני
18 ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד אשר לא־היה כמהו
19 במצרים למן־היום הוסדה ועד־עתה׃ * ועתה
שלח העז את־מקנך ואת כל־אשר לך בשדה כל־
האדם והבהמה אשר־ימצא בשדה ולא יאסף הביתה
20 וירד עלהם הברד ומתו׃ * הירא את־דבר יהוה
מעבדי פרעה הניס את־עבדיו ואת־מקנהו אל־
21 הבתים׃ * ואשר לא־שם לבו אל־דבר יהוה ויעזב
22 את־עבדיו ואת־מקנהו בשדה׃ * ויאמר
יהוה אל־משה נטה את־ידך על־השמים ויהי
ברד בכל־ארץ מצרים על־האדם ועל־הבהמה
23 ועל כל־עשב השדה בארץ מצרים׃ * ויט משה
את־מטהו על־השמים ויהוה נתן קלת וברד
ותהלך אש ארצה וימטר יהוה ברד על־ארץ
מצרים׃

9 * Sitque puluis ſuper omnem terram Æ-
gypti. erunt enĩ in hominibus & iumentis vl-
cera, & veſicæ turgentes in vniuerſa terra Æ-
10 gypti. * Tuleruntq; cinerem de camino, & ſte-
terunt corã Pharaone. & ſparſit illum Moyſes
in cælum. factáque ſunt vlcera veſicarum tur
11 gentium in hominibus & iumentis. * Nec po-
terant malefici ſtare coram Moyſe, propter vl
cera quæ in illis erant, & in omni terra Ægy-
12 pti. * Indurauitque Dominus cor Pharaonis;
& non audiuit eos, ſicut locutus eſt Dominus
13 ad Moyſen. * Dixítque Dominus ad Moyſen:
Manè conſurge & ſta coram Pharaone, & di-
ces ad eũ: Hæc dicit dominus Deus Hebræo-
rum: Dimitte populum meum, vt ſacrificet
14 mihi: * Quia in hac vice mittam omnes plagas
meas ſuper cor tuum, & ſuper ſeruos tuos, &
ſuper populum tuũ; vt ſcias quòd non ſit ſimi
15 lis mei in omni terra. * Nunc enim extendens
C manũ, percutiam te & populũ tuum peſte; pe
16 ribiſq; de terra. * Idcircò autem poſui te, vt o-
ſtendam in te fortitudinem meam, & narretur
17 nomen meum in omni terra. * Adhuc retines
18 populum meum, & non vis eũ dimittere? * En
pluam cras hac ipſa hora grandinem multam
nimis, qualis nõ fuit in Ægypto à die qua fu-
19 data eſt, vſque in præſens tempus. * Mitte ergo
iam nunc, & congrega iumenta tua, & omnia
quæ habes in agro. homines enim & iumenta
& vniuerſa quæ inuenta fuerint foris: nec cõ-
gregata de agris, cecideritq; ſuper ea grando,
20 morientur. * Qui timuit verbum Domini de
ſeruis Pharaonis, fecit confugere ſeruos ſuos,
21 & iumenta in domos. * Qui autem neglexit
ſermonem Domini, dimiſit ſeruos ſuos & iu-
22 menta in agris. * Et dixit Dominus ad Moy-
ſen: Extende manum tuam in cælum, vt fiat
grando in vniuerſa terra Ægypti, ſuper ho-
mines, & ſuper iumenta, & ſuper omnem
23 herbam agri in terra Ægypti. * Extendít-
que Moyſes virgam in cælum, & Dominus
dedit tonitrua, & grandinem, ac diſcurren-
tia fulgura ſuper terram. Pluitque Dominus
grandinem ſuper terram Ægypti.

תרגום אונקלוס

9 ויהי לאבקא על כל ארעא דמצרים ויהי על אנשא ועל בעירא לשחין סגי אבעבועין בכל ארעא דמצרים׃ 10 ונסיבו ית פיחא
דאתונא וקמו קדם פרעה וזרק יתיה משה לצית שמיא והוה שחין אבעבועין סגי באנשא ובבעירא׃ 11 ולא יכילו חרשיא למיקם קדם
משה מן קדם שחנא ארי הוה שחנא בחרשיא ובכל מצראי׃ 12 ואתקיף יי ית לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי עם משה׃
ואמר יי למשה אקדים בצפרא ואתעתד קדם פרעה ותימר ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי׃ 14 ארי
בזמנא הדא אנא שלח ית כל מחתי ללבך ובעבדך ובעמך בדיל דתידע ארי לית דכותי שליט בכל ארעא׃ 15 ארי כען קריב קדמי דאשלח
ית מחת גבורתי ואמחי יתך וית עמך במותא ואשתצית מן ארעא׃ 16 וברם בדיל דא קיימתך בדיל לאחזיותך ית חילי ובדיל דיהון משתען
גבורת שמי בכל ארעא׃ 17 עד כען את כבישת ליה לעמי בדיל דלא לשלחותהון׃ 18 הא אנא מחית בעידנא הדין מחר ברדא
תקיף לחדא דלא הוה דכותיה במצרים למן יומא דאשתכללת ועד כען׃ 19 ובען שלח כנוש ית גיתך וית כל דלך בחקלא כל אנשא ובעירא
דישתכח בחקלא ולא יתכניש לביתא ויחות עליהון ברדא וימותון׃ 20 דדחיל מן פתגמא דיי מעבדי פרעה כניש ית עבדוהי וית גיתיה
לבתיא׃ 21 ודלא שוי לביה לפתגמא דיי שבק ית עבדוהי וית בעיריה בחקלא׃ 22 ואמר יי למשה ארים ית ידך על צית שמיא ויהי
ברדא בכל ארעא דמצרים על אנשא ועל בעירא ועל כל עשבא דחקלא בארעא דמצרים׃ 23 וארים משה ית חטריה על צית שמיא ויי
יהב קלין וברדא ומהלכא אישתא על ארעא ואמטר יי ברדא על ארעא דמצרים׃

* *Et erit ſuper homines, & ſuper quadrupedia,* 9
vlcera veſicæ feruentes inque hominibus, & in
quadrupedibus, & in omni terra Ægypti.
* *Et accepit cinerem camini coram Pharaone,* 10
& coram ſeruis eius, & ſparſit eum Moyſes in cæ-
lum; & facta ſunt vlcera veſicæ feruentes inque
hominibus, & in quadrupedibus.
* *Et non potuerunt incantatores ſtare coram* 11
Moyſe propter vlcera. facta ſunt enim vlcera in
incantatoribus, & in omni terra Ægypti.
* *Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, et* 12
non audiuit eos, ſicut conſtituit Dominus Moyſi.
* *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Surge ma-* 13
nè, & ſta coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc
dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte popu-
lum meum, vt ſeruiant mihi.
* *In enim nunc tempore ego mitto omnia occur-* 14
rentia mea in cor tuum, & ſeruorum tuorum, &
populi tui; vt videas, quòd non eſt alius ſicut ego
in omni terra.
* *Nunc enim mittens manum meā, percutiam* 15
te, & populum tuum interficiam, et deleberis à ter-
ra. * *Et propter hoc ſeruatus es, vt oſtendam* 16
in te fortitudinem meā: & vt narretur nomen meū
in omni terra. * *Adhuc igitur tu retines popu-* 17
lum meum, vt non dimittas eos.
* *Ecce ego pluo hac hora cras grandinem multam* 18
valdè, quæ talis non fuit in Ægypto, ex qua die cō-
dita eſt, & vſque ad diem hanc.
* *Nunc igitur feſtina congregare iumenta tua, et* 19
quæcunque tibi ſunt in agro: omnes enim homines
& iumenta, quæcunque inuenta fuerint in agris, et
non ingredientur in domum, ceciderit autem ſuper
ea grando, morientur. * *Qui timet verbum Do-* 20
mini ſeruorum Pharaonis, congregauit iumenta ſua
in domos. * *Qui autem non attendit mente ad* 21
verbum Domini, dimiſit iumenta in agris.
* *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Extende* 22
manum tuam in cælum, & erit grando ſuper omnē
terram Ægypti, ſuperque homines et iumenta, &
ſuper omnem herbam quæ in terra. * *Extendit autē* 23
Moyſes manum in cælum, & Dn̄s dedit voces &
grandinē, & diſcurrit ignis ſuper terram: & pluit
Dominus grandinem ſuper omnem terram Ægypti.

9 * καὶ ἔσται ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐπὶ τὰ τετράποδα
ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς
10 τετράποσι, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἔλαβε τὴν
αἰθάλην τῆς καμιναίας ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔπασεν αὐτὴν μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανόν,
καὶ ἐγένετο ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις,
11 καὶ ἐν τοῖς τετράποσι. * καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ φαρμακοὶ
στῆναι ἐναντίον μωυσῆ διὰ τὰ ἕλκη. ἐγένετο γὰρ τὰ ἕλκη ἐν τοῖς
12 φαρμακοῖς, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * ἐσκλήρυνε δὲ κύ-
ριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν καθὰ συ-
13 νέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, ὄρθρισον τὸ πρωΐ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτόν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον
14 τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. * ἐν τῷ γὰρ νῦν και-
ρῷ ἐγὼ ἀποστέλλω πάντα τὰ συναντήματά μου εἰς τὴν καρ-
δίαν σου, καὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου· ἵνα ἴδῃς,
15 ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος, ὡς ἐγὼ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. * νῦν γὰρ
ἀποστείλας τὴν χεῖρά μου πατάξω σε, καὶ τὸν λαόν σου θα-
16 νατώσω, καὶ ἐκτριβήσῃ ἀπὸ τῆς γῆς. * καὶ ἕνεκα τού-
του διετηρήθης, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν ἰσχύν μου· καὶ ὅ-
17 πως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. * ἔτι οὖν
σὺ ἐμποιῇ τοῦ λαοῦ μου, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.
18 * ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον χάλαζαν
πολλὴν σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ᾽ ἧς
ἡμέρας ἔκτισται, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
19 * νῦν οὖν κατάσπευσον συναγαγεῖν τὰ κτήνη σου, καὶ ὅ-
σα σοί ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ. πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ κτήνη,
ὅσα ἂν εὑρεθῇ ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν, πέσῃ δὲ
20 ἐπ᾽ αὐτὰ ἡ χάλαζα, τελευτήσει. * ὁ φοβούμενος
τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θεραπόντων φαραώ, συνήγαγε τὰ κτή-
21 νη αὐτοῦ εἰς τοὺς οἴκους. * ὃς δὲ μὴ προσέσχε τῇ διανοίᾳ
εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις.
22 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου
εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἔσται χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰ-
γύπτου, ἐπί τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶσαν
23 βοτάνην τὴν ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν
χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ κύριος ἔδωκε φωνὰς καὶ χάλαζαν·
καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔβρεξε κύριος χάλαζαν
ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et erit in puluerem tenuiſſimum ſuper omnem terram Ægypti. Et erit in hominibus & in iumentis, & pecoribus ſcabies germinans
veſicas in vniuerſa terra Ægypti. 10 Et tulerunt fauillam fornacis, & ſteterunt coram Pharaone, & ſparſit illam Moyſes verſus cælum. Et fuit
ſcabies, & veſicæ multæ in hominibus, & in pecoribus. 11 Et non poterant malefici ſtare coram Moyſe propter ſcabiem: quia erat ſcabies in
maleficis, & in omnibus Ægyptiis. 12 Et ingrauauit Dominus cor Pharaonis, & non acquieuit eis: ſicut locutus fuerat Dominus cum Moyſe.
13 Dixitque Dominus ad Moyſen, Conſurge manè: & ſta coram Pharaone: diceſque ei, Hæc dicit dominus Deus Iudæorū: Dimitte populū meum,
vt ſeruiant coram me. 14 Quia in hac vice ego mitto omnes plagas meas in cor tuum, & in ſeruos tuos, & in populum tuum: vt ſcias quo-
niam non eſt ſimilis mei dominator in vniuerſa terra. 15 Quoniam nunc prope eſt coram me: vt mittam plagam fortitudinis meæ, & percu-
tiam te, & populum tuum peſte: conſumaberiſque de terra. 16 Veruntamen propter hoc ſuſtinui te, vt oſtenderem tibi fortitudinem meam,
& vt narrent potentiam nominis mei, in vniuerſa terra. 17 Adhuc tu ſubiectum retines populum meum: vt non dimittas eos. 18 Ecce
ego deſcendere faciam cras, hac ipſa hora, grandinem fortem nimis, cui ſimilis non fuit in Ægypto, à die qua fundata eſt, vſque nunc. 19 Nunc
autem mitte: congrega pecora tua quæ ſunt in agro; omnes enim homines, & iumenta quæ inuenta fuerint in agro, & non fuerint congregata in do-
mum; deſcenderitque ſuper ea grando; morientur. 20 Qui timuit verbum Domini de ſeruis Pharaonis, congregauit ſeruos ſuos, & pecora
ſua in domos. 21 Et qui non appoſuit cor ſuum verbo Domini, dimiſit ſeruos ſuos, & pecora ſua in agro. 22 Dixitque
Dominus ad Moyſen: Leua manum tuam verſus cælum: vt ſit grando in vniuerſa terra Ægypti, ſuper homines, & ſuper iumenta, & ſuper omnem her
bam agri in terra Ægypti. 23 Eleuauitque Moyſes virgam ſuam verſus cælum, & Dominus dedit voces, & grandinem, & diſcurre-
bat ignis ſuper terram. Pluitque Dominus grandinem ſuper terram Ægypti.

24 * וַיְהִי בָרָד וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד כָּבֵד מְאֹד
אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָמֹהוּ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָז הָיְתָה
25 לְגוֹי׃ * וַיַּךְ הַבָּרָד בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר
בַּשָּׂדֶה מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וְאֵת כָּל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
26 הִכָּה הַבָּרָד וְאֶת־כָּל־עֵץ הַשָּׂדֶה שִׁבֵּר׃ * רַק בְּאֶרֶץ
27 גֹּשֶׁן אֲשֶׁר־שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בָּרָד׃ * וַיִּשְׁלַח
פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חָטָאתִי
הַפָּעַם יְהוָה הַצַּדִּיק וַאֲנִי וְעַמִּי הָרְשָׁעִים׃
28 * הַעְתִּירוּ אֶל־יְהוָה וְרַב מִהְיֹת קֹלֹת אֱלֹהִים וּבָרָד
29 וַאֲשַׁלְּחָה אֶתְכֶם וְלֹא תֹסִפוּן לַעֲמֹד׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו
מֹשֶׁה כְּצֵאתִי אֶת־הָעִיר אֶפְרֹשׂ אֶת־כַּפַּי אֶל־יְהוָה
הַקֹּלוֹת יֶחְדָּלוּן וְהַבָּרָד לֹא יִהְיֶה־עוֹד לְמַעַן תֵּדַע
30 כִּי לַיהוָה הָאָרֶץ׃ * וְאַתָּה וַעֲבָדֶיךָ יָדַעְתִּי כִּי טֶרֶם
31 תִּירְאוּן מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים׃ * וְהַפִּשְׁתָּה וְהַשְּׂעֹרָה
32 נֻכָּתָה כִּי הַשְּׂעֹרָה אָבִיב וְהַפִּשְׁתָּה גִּבְעֹל׃ * וְהַחִטָּה
33 וְהַכֻּסֶּמֶת לֹא נֻכּוּ כִּי אֲפִילֹת הֵנָּה׃ * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעִם
פַּרְעֹה אֶת־הָעִיר וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו אֶל־יְהוָה וַיַּחְדְּלוּ הַקֹּלוֹת
34 וְהַבָּרָד וּמָטָר לֹא־נִתַּךְ אָרְצָה׃ * וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי־חָדַל
הַמָּטָר וְהַבָּרָד וְהַקֹּלֹת וַיֹּסֶף לַחֲטֹא וַיַּכְבֵּד לִבּוֹ הוּא
35 וַעֲבָדָיו׃ * וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃

י

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא
אֶל־פַּרְעֹה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לִבּוֹ וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו
2 לְמַעַן שִׁתִי אֹתֹתַי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ׃ * וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי
בִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת־אֹתֹתַי
3 אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בָם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ * וַיָּבֹא
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי הָעִבְרִים עַד־מָתַי מֵאַנְתָּ לֵעָנֹת מִפָּנָי שַׁלַּח
עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃

24 * Et grando & ignis mixta pariter ferebantur: tantæq; fuit magnitudinis, quanta antè
nunquam apparuit in vniuerſa terra Ægypti,
25 ex quo gens illa condita eſt. * Et percuſsit grā-
D do in omni terra Ægypti cuncta quæ fuerūt
in agris, ab homine vſq; ad iumentum, cunctamq; herbam agri percuſsit grādo; & omne
26 lignum regionis confregit. * Tantùm in terra
Geſſen, vbi erant filij Iſrael, grando non cecidit.
27 * Miſitque Pharao, & vocauit Moyſen &
Aaron dicens ad eos: Peccaui etiam nunc. Dominus iuſtus, & ego & populus meus impij.
28 * Orate Dominum, vt deſinát tonitrua Dei,
& grando; vt dimittam vos, & nequaquá hic
29 vltrà maneatis. * Ait Moyſes: Cùm egreſſus
fuero de vrbe, extendam palmas meas ad Dominum; & ceſſabunt tonitrua, & grando non
30 erit: vt ſcias quia Domini eſt terra. * Noui autem quòd & tu & ſerui tui necdum timeatis
31 dominum Deum. * Linum ergo & hordeum
læſum eſt, eo quòd hordeum eſſet virens, & li-
32 num iam folliculos germinaret. * Triticum autem & far non ſunt læſa, quia ſerotina erant.
33 * Egreſſuſque Moyſes à Pharaone ex vrbe,
tetendit manus ad Dominum: & ceſſauerunt
tonitrua & grando; nec vltrà ſtillauit pluuia
34 ſuper terram. * Videns autem Pharao quòd
ceſſaſſet pluuia, & grando, & tonitrua, auxit
peccatum, & ingrauatum eſt cor eius, & ſer-
35 uorum illius. * Et induratum nimis: nec dimiſit Iſrael, ſicut præceperat Dominus per
manum Moyſi.

CAP. X.

1 ET dixit Dominus ad Moyſen: Ingredere ad
A Pharaonem. ego enim indurauì cor eius &
ſeruorum illius, vt faciam ſigna mea hæc in
2 eo: * Et narres in auribus filij tui & nepotum
tuorum, quotiens contriuerim Ægyptios, &
ſigna fecerim in eis: & ſciatis quia ego Domi-
3 nus. * Introierunt ergo Moyſes & Aaron ad
Pharaonem, & dixerunt ei, Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Vſquequo non vis
ſubiici mihi? Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi.

תרגום אונקלוס

24 וַהֲוָה בַרְדָּא וְאִשְׁתָּא מִשְׁתַּלְהֲבָא בְּגוֹ בַרְדָּא תַּקִּיף לַחֲדָא דְּלָא הֲוָה דִכְוָתֵיהּ בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם מֵעִידָן דַּהֲוָת לְעַמָּא׃ 25 וּמְחָא בַּרְדָּא בְּכָל
אַרְעָא דְמִצְרַיִם יָת כָּל דִּי בְחַקְלָא מֵאֱנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וְיָת כָּל עִסְבָּא דְחַקְלָא מְחָא בַרְדָּא וְיָת כָּל אִילָנֵי חַקְלָא תְּבַר׃ 26 לְחוֹד
בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן דְּתַמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא הֲוָה בַּרְדָּא׃ 27 וּשְׁלַח פַּרְעֹה וּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר לְהוֹן חָבֵית זִמְנָא הָדָא יְיָ זַכָּאָה וַאֲנָא וְעַמִּי
חַיָּבִין׃ 28 צַלּוֹ קֳדָם יְיָ וּסְגֵי קֳדָמוֹהִי רְוַח דְּלָא יְהוֹן עֲלָנָא קָלִין דִּלְוָט כְּאִלֵּין מִן קֳדָם יְיָ וּבַרְדָּא וַאֲשַׁלַּח יָתְכוֹן וְלָא תוֹסְפוּן לְאִתְעַכָּבָא׃
29 וַאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה כְּמִפְּקִי מִן קַרְתָּא אֶפְרוֹשׂ יָת יְדַי בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ קָלַיָּא יִתְמַנְעוּן וּבַרְדָּא לָא יְהֵא עוֹד בְּדִיל דְּתִידַּע אֲרֵי דַּייָ אַרְעָא׃ 30 וְאַתְּ
וְעַבְדָּךְ יְדַעְנָא אֲרֵי עַד כְּעַן לָא אִתְכְּנַעְתּוּן מִן קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים׃ 31 וְכִתָּנָא וְסַעֲרֵי לְקוֹ אֲרֵי שַׂעֲרַיָּא אָבִיב וְכִתָּנַיָּא גִּבְעוֹלִין׃ 32 וְחִטַּיָּא
וְכֻנָּתַיָּא לָא לְקוֹ אֲרֵי אַפְלָתָא אִנִּין׃ 33 וּנְפַק מֹשֶׁה מִלְּוָת פַּרְעֹה יָת קַרְתָּא וּפְרַשׂ יְדוֹהִי בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ וְאִתְמְנַעוּ קָלַיָּא וּבַרְדָּא וּמִטְרָא דַּהֲוָא
נָחִית לָא מְטָא עַד אַרְעָא׃ 34 וַחֲזָא פַּרְעֹה אֲרֵי יִתְמְנַע מִטְרָא וּבַרְדָּא וְקָלַיָּא וְאוֹסֵיף לְמֶחְטֵי וְיַקַּר לִבֵּיהּ הוּא וְעַבְדוֹהִי׃ 35 וְאִתַּקַּף
לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא שַׁלַּח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

י

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוָת פַּרְעֹה אֲרֵי אֲנָא יַקְּרִית יָת לִבֵּיהּ וְיָת לִבָּא דְעַבְדוֹהִי בְּדִיל לְשַׁוָּאָה אָתְוָתִי אִלֵּין בֵּינֵיהוֹן׃ 2 וּבְדִיל דְּתִשְׁתְּעֵי קֳדָם בְּרָךְ וּבַר בְּרָךְ יָת נִסִּין דַּעֲבָדִית בְּמִצְרַיִם וְיָת אָתְוָתַי דְּשַׁוֵּיתִי בְהוֹן וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃ 3 וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְוָת פַּרְעֹה
וַאֲמַרוּ לֵיהּ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דִיהוּדָאֵי עַד אֵימָתַי מְסָרֵב אַתְּ לְאִתְכְּנָעָא מִן קֳדָמַי שַׁלַּח עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמַי׃

* Erat autem grando & ignis ardens in gran- 24
dine. at grando multa valde, quæ talis non fuit in
Ægypto, ex quo facta fuit in ipsa gens.
* Percussit autem grando in omni terra Ægyp- 25
ti omnia quæcunque erant in agro, ab homine vsque
ad iumentum: & omnem herbam quæ erat in agro,
percussit grando, & omnia ligna quæ in agris con-
fregit. * Sed in terra Gesem, vbi erant filij 26
Israel, non fuit grando.
* Mittens autem Pharao, vocauit Moysen et 27
Aaron, & dixit eis: Peccaui nunc: Dominus iu-
stus, ego autem & populus meus impij.
* Orate ergo ad Dominum, & cessent fieri vo- 28
ces Dei, & grando, & ignis: & dimittam vos,
& non amplius addetis manere.
* Dixit autem ei Moyses: Cum egrediar ci- 29
uitatem, extendam manus meas ad Dominum. &
voces cessabunt, & grando, & pluuia non erit
amplius: vt scias quòd Domini terra.
* Et tu & serui tui, scio quòd nunquam time- 30
tis Dominum. * At linum & hordeum per- 31
cussum est: nam hordeum germinauerat, at linum
seminificans. * Et triticum & far non percus- 32
sum est: serotina enim erant.
* Egressus est Moyses à Pharaone extra ciuita- 33
tem, & extendit manus ad Dominum: & voces
cessauerunt, et grando, & pluuia non stillauit super
terram. * Videns autem Pharao quòd cessa- 34
uit pluuia, & grando, & voces, addidit ad peccan-
dum: et ingrauatum est eius cor, & seruorum suo-
rum. * Et induratum est cor Pharaonis: & nō 35
dimisit filios Israel, sicut locutus est Domin' Moysi.

CAP. X.

Ait autem Dominus ad Moysen, dicens: Ingre- 1
dere ad Pharaonem. ego enim aggrauaui eius
cor, & cor seruorum suorum, vt deinceps superue-
niant signa mea hæc super eos. * Vt narretis in 2
aures filiorum vestrorum, & filiis filiorum vestro-
rum, quæcunque illusi Ægyptiis, & signa mea quæ
feci in eis: & scietis quòd ego Dominus.
* Ingressus est autem Moyses & Aaron coram 3
Pharaone, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus
Hebræorum: Vsquequo non vis reuereri me? dimit-
te populum meum, vt seruiant mihi.

24 * ἦν δὲ ἡ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ.
ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰ-
γύπτῳ, ἀφ' ἧς γεγένηται ἐπ' αὐτῆς ἔθνος.
25 * ἐπάταξε δὲ ἡ χάλαζα ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου πάντα ὅσα
ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ πᾶσαν βοτά-
νην τὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα. καὶ πάντα τὰ ξύ-
26 λα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν. * πλὴν ἐν γῇ γεσὲμ,
οὗ ἦσαν υἱοὶ ἰσραὴλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλαζα.
27 * ἀποστείλας δὲ φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ
εἶπεν αὐτοῖς, ἡμάρτηκα τὸ νῦν, ὁ κύριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ
28 λαός μου ἀσεβεῖς. * προσεύξασθε οὖν πρὸς κύριον, καὶ
παυσάσθω τοῦ γενηθῆναι φωνὰς θεοῦ, καὶ χάλαζαν, καὶ πῦρ,
καὶ ἐξαποστελῶ ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔτι προσθήσεσθε μένειν.
29 * εἶπε δὲ αὐτῷ μωυσῆς, ὡς ἂν ἐξέλθω τὴν πόλιν· ἐκπετά-
σω τὰς χεῖράς μου πρὸς κύριον. καὶ αἱ φωναὶ παύσονται, καὶ
ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσται ἔτι. ἵνα γνῷς, ὅτι τοῦ κυρίου ἡ
30 γῆ. * καὶ σὺ καὶ οἱ θεράποντές σου, ἐπίσταμαι, ὅτι
οὐδέποτε φοβεῖσθε τὸν κύριον.
31 * τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ κριθὴ ἐπλήγη. ἡ γὰρ κριθὴ παρεστηκυῖα,
32 τὸ δὲ λίνον σπερματίζον. * ὁ δὲ πυρὸς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ ἐ-
πλήγη, ὄψιμα γὰρ ἦν.
33 * ἐξῆλθε μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξ-
επέτασε τὰς χεῖρας πρὸς κύριον, καὶ αἱ φωναὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἡ
χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσταξεν ἐπὶ τὴν γῆν.
34 * ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι πέπαυται ὁ ὑετὸς, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ
αἱ φωναὶ, προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐβάρυνεν αὐτοῦ τὴν
35 καρδίαν, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· * καὶ ἐσκληρύνθη ἡ
καρδία φαραὼ· καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καθάπερ
ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ. ι.
1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἴσελθε πρὸς φα-
ραώ· ἐγὼ γὰρ ἐβάρυνα αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τὴν καρδίαν τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ, ἵνα ἑξῆς ἐπέλθῃ τὰ σημεῖά μου ταῦτα ἐπ'
2 αὐτούς. * ὅπως διηγήσησθε εἰς τὰ ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν,
καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς αἰγυπ-
τίοις, καὶ τὰ σημεῖά μου, ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε, ὅτι
3 ἐγὼ κύριος. * εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον
φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων,
ἕως τίνος οὐ βούλει ἐντραπῆναί με, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου,
ἵνα λατρεύσωσί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Fuitque grando, & ignis discurrens in medio grandinis nimis validus; cuius similis non fuit in vniuersa terra Ægypti, à tempore quo fuit in ea populus. [25] Et percussit grando in omni terra Ægypti omnia quæ erant in agro, ab homine vsque ad iumentum: & omnem herbam agri percussit grando, omnesque arbores agri confregit. [26] Tamen in terra Gessen, vbi erant filij Israel, non fuit grando. [27] Misitque Pharao & vocauit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccaui hac vice: Dominus iustus, & ego & populus meus impij. [28] Orate coram Domino, vt sit à facie eius refrigerium multum; & non sint super nos tonitrua maledictionis huiuscemodi à facie Domini, neque grando: & dimittam vos, nec vltrà retinebo vos. [29] Dixitque ei Moyses: Cùm egressus fuero de vrbe, extendam manus meas in oratione coram Domino. tonitrua cessabunt, & grando non erit amplius; vt scias quia Domini est terra. [30] Noui enim quòd tu & serui tui adhuc non humiliamini à facie Domini Dei. [31] Linum autem & hordeum percussa sunt, eo quòd hordeum erat virens, & linum iam folliculos germinarat. [32] Triticum autem & far non sunt percussa, quia serotina erant. [33] Egressusque est Moyses à Pharaone ex vrbe: & extendit manum suam in oratione coram Domino. & cessauerunt tonitrua, & grando & pluuia quæ descendebat, non peruenit ad terram. [34] Viditque Pharao quòd cessasset pluuia, & grando, & tonitrua: & auxit peccatum, & ingrauauit cor suum ipse & serui eius. [35] Ingrauatumque est cor Pharaonis; & non dimisit filios Israel, sicut locutus fuerat Dominus per manum Moysi.

CAP. X.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem; quia ego ingrauaui cor eius, & cor seruorum suorum, vt ponerem signa mea hæc in medio eorum. [2] Et vt narres coram filio tuo, & coram filio filij tui, miracula quæ feci in Ægypto; & signa mea quæ posui in ea: & sciatis quia ego Dominus. [3] Ingressusque est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Vsquequo non vis humiliari coram me? dimitte populum meum, vt seruiant coram me.

4 * כִּי אִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מֵבִיא
5 מָחָר אַרְבֶּה בִּגְבֻלֶךָ׃ * וְכִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְלֹא
יוּכַל לִרְאֹת אֶת־הָאָרֶץ וְאָכַל אֶת־יֶתֶר הַפְּלֵטָה
הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִן־הַבָּרָד וְאָכַל אֶת־כָּל־הָעֵץ הַצֹּמֵחַ
6 לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה׃ * וּמָלְאוּ בָתֶּיךָ וּבָתֵּי כָל־עֲבָדֶיךָ
וּבָתֵּי כָל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ
מִיּוֹם הֱיוֹתָם עַל־הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן וַיֵּצֵא
7 מֵעִם פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה אֵלָיו עַד־מָתַי
יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח אֶת־הָאֲנָשִׁים וְיַעַבְדוּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הֲטֶרֶם תֵּדַע כִּי אָבְדָה מִצְרָיִם׃
8 * וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וָמִי
9 הַהֹלְכִים׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ
בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג־יְהוָה
10 לָנוּ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר
אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם׃
11 * לֹא כֵן לְכוּ־נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אֹתָהּ
אַתֶּם מְבַקְשִׁים וַיְגָרֶשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה׃
12 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם בָּאַרְבֶּה וְיַעַל עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וְיֹאכַל אֶת־כָּל־
13 עֵשֶׂב הָאָרֶץ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הִשְׁאִיר הַבָּרָד׃ * וַיֵּט מֹשֶׁה
אֶת־מַטֵּהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיהוָה נִהַג רוּחַ קָדִים בָּאָרֶץ
כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלָּיְלָה הַבֹּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקָּדִים
14 נָשָׂא אֶת־הָאַרְבֶּה׃ * וַיַּעַל הָאַרְבֶּה עַל כָּל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיָּנַח בְּכֹל גְּבוּל מִצְרָיִם כָּבֵד מְאֹד לְפָנָיו לֹא־
הָיָה כֵן אַרְבֶּה כָּמֹהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה־כֵּן׃
15 * וַיְכַס אֶת־עֵין כָּל־הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ וַיֹּאכַל אֶת־
כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֵת כָּל־פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר
הַבָּרָד וְלֹא־נוֹתַר כָּל־יֶרֶק בָּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל־
אֶרֶץ מִצְרָיִם׃

4 * Sin autem reſiſtis, & non vis dimittere eũ,
ecce ego inducam cras locuſtam in fines tuos.
5 * Quę operiet ſuperficiẽ terrę, ne quicquã ei'
appareat; ſed comedatur quod reſiduum fue-
rit grandini. corrodet enim omnia ligna quę
6 germinant in agris: * Et implebunt domos
tuas, & ſeruorum tuorum, & omnium Ægy-
ptiorum, quãtam non viderunt patres tui, &
aui ex quo orti ſunt ſuper terram vſq; in prę-
ſentem diem. auertítq; ſe, & egreſſus eſt à Pha
7 raone. * Dixerunt autem ſerui Pharaonis ad
B eum: Vſquequo patiemur hoc ſcandalum? di
mitte homines, vt ſacrificẽt dño Deo ſuo. nõ-
8 ne vides quòd perierit Ægyptus? * Reuocaue-
runtque Moyſen & Aarõ ad Pharaonem, qui
dixit eis: Ite, ſacrificate domino Deo veſtro.
9 Quínam ſunt qui ituri ſunt? * Ait Moyſes, Cũ
paruulis noſtris & ſenioribus, pergemus cum
filiis & filiabus, cum ouibus & armentis. Eſt
10 enim ſolennitas domini Dei noſtri. * Et reſpõ-
dit Pharao: Sic Dominus ſit vobiſcum, quo-
modo ego dimittam vos, & paruulos veſtros,
11 cui dubium eſt quòd peſsimè cogitetis. * Non
fiat ita; ſed ite tantùm viri, & ſacrificate Domi
no. hoc enim & ipſi petiſtis. Statímque eiecti
12 ſunt de conſpectu Pharaonis. * Dixit autem
Dominus ad Moyſen: Extẽde manum tuam
ſuper terram Ægypti ad locuſtam, vt aſcen-
dat ſuper terram, & deuoret omnem herbam
13 quæ reſidua fuerit grandini. * Et extendit
Moyſes virgam ſuper terram Ægypti, & Do-
C minus induxit ventum vrentem tota die il-
la & nocte. Et manè facto, ventus vrens leua-
14 uit locuſtas. * Quæ aſcenderunt ſuper vniuer-
ſam terram Ægypti, & ſederunt in cunctis fi-
nibus Ægyptiorum innumerabiles, quales
ante illud tempus non fuerant, nec poſtea fu-
15 turæ ſunt. * Operueruntque vniuerſam
ſuperficiem terræ, vaſtantes omnia. Deuora-
ta eſt igitur herba terræ, & quicquid pomo-
rum in arboribus fuit, quæ grando dimiſe-
rat. Nihil quoque omnino virens relictum
eſt in lignis, & in herbis terræ in cuncta Æ-
gypto.

תרגום אונקלוס

4 אֲרֵי אִם מְסָרֵב אַתְּ לְשַׁלָּחָא יַת עַמִּי הָא אֲנָא מַיְתֵי מְחַר גּוֹבָא בִּתְחוּמָךְ׃ 5 וִיחַפֵּי יַת עֵין שִׁמְשָׁא דְאַרְעָא וְלָא יִכּוֹל לְמֶחֱזֵי יַת אַרְעָא
וְיֵיכוֹל יַת שְׁאָר שֵׁיזָבְתָא דִּישְׁתְּאַרַת לְכוֹן מִן בַּרְדָא וְיֵיכוֹל יַת כָּל אִילָנָא דְּאַצְמַח לְכוֹן מִן חַקְלָא׃ 6 וְיִתְמְלוֹן בָּתָּךְ וּבָתֵּי כָל עַבְדָּךְ וּבָתֵּי כָל מִצְרָאֵי
דְּלָא חֲזוֹ אֲבָהָתָךְ וַאֲבָהַת אֲבָהָתָךְ מִיּוֹם מִהְוֵיהוֹן עַל אַרְעָא עַד יוֹמָא הָדֵין וְאִתְפְּנִי וּנְפַק מִלְּוָת פַּרְעֹה׃ 7 וַאֲמַרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה לֵיהּ עַד אֵימָתַי
יְהֵי דֵין לָנָא לְתַקְלָא שַׁלַּח יַת גֻּבְרַיָּא וְיִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲהוֹן הַעַד כְּעַן לָא יְדַעְתְּ אֲרֵי אֲבָדַת מִצְרָיִם׃ 8 וְאִתּוֹתַב יַת מֹשֶׁה וְיַת אַהֲרֹן לְוָת
פַּרְעֹה וַאֲמַר לְהוֹן אִזִילוּ פְּלַחוּ קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן מַאן וּמַאן דְּאָזְלִין׃ 9 וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּעוּלֵימָנָא וּבְסָבָנָא נֵיזֵיל בִּבְנָנָא וּבִבְנָתָנָא בְּעָנָנָא
וּבְתוֹרָנָא נֵיזֵיל אֲרֵי חַגָּא קֳדָם יְיָ לָנָא׃ 10 וַאֲמַר לְהוֹן יְהֵי כְּעַן מֵימְרָא דַּייָ בְּסַעְדְּכוֹן כַּד אֲשַׁלַּח יָתְכוֹן וְיַת טַפְלְכוֹן חֲזוֹ אֲרֵי בִישָׁא דְּאַתּוּן
סְבִירִין לְמֶעְבַּד לָקֳבֵיל אַפֵּיכוֹן לְאִסְתַּחֲרָא׃ 11 לָא כֵן אִזִילוּ כְעַן גֻּבְרַיָּא וּפְלַחוּ קֳדָם יְיָ אֲרֵי יָתַהּ אַתּוּן בָּעַן וְתָרֵיךְ יָתְהוֹן מִן קֳדָם פַּרְעֹה׃
12 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרֵים יְדָךְ עַל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וִיהֵי גוֹבָא וְיִסַּק עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם וְיֵיכוֹל יַת כָּל עִשְׂבָּא דְאַרְעָא יַת כָּל דְּאַשְׁאַר בַּרְדָא׃
13 וַאֲרֵים מֹשֶׁה יַת חֻטְרֵיהּ עַל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וַייָ דְּבַר רוּחַ קִידוּמָא בְּאַרְעָא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לֵילְיָא צַפְרָא הֲוָה וְרוּחַ קִידוּמָא נְטַל יַת גּוֹבָא׃
14 וּסְלֵיק גּוֹבָא עַל כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וּשְׁרָא בְּכָל תְּחוּם מִצְרַיִם תַּקִּיף לַחֲדָא קֳדָמוֹהִי לָא הֲוָה כֵן גּוֹבָא דִּכְוָתֵיהּ וּבָתְרוֹהִי לָא יְהֵי כֵן׃
15 וַחֲפָא יַת עֵין שִׁמְשָׁא דְאַרְעָא וַחֲשׁוֹכַת אַרְעָא וַאֲכַל יַת כָּל עִשְׂבָּא דְאַרְעָא וְיַת כָּל פֵּרֵי אִילָנָא דְּאַשְׁאַר בַּרְדָא וְלָא אִשְׁתְּאַר כָּל יָרוֹק בְּאִילָנָא
וּבְעִשְׂבָּא דְחַקְלָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃

*Si autem non volueris tu dimittere populum 4
meum, ecce ego inducam hac hora cras locustam mul
tam in omnes terminos tuos: * Et operiet su- 5
perficiem terræ: & non poteris videre terram: &
comedet omne residuum quod relictum est, quod re-
liquit vobis grando; & comedet omne lignum ger-
minans vobis in terra. * Et implebuntur 6
tuæ domus, & domus seruorum tuorum, & omnes
domus quæ in omni terra Ægyptiorum: quæ nun-
quam viderunt patres tui, neque proaui ipsorum,
ex qua die facti sunt in terra, vsque ad diem hanc.
Et declinans Moyses, egressus est à Pharaone.
* Et dicunt serui Pharaonis ad eum: Vsquequo 7
erit hoc nobis scandalum? dimitte homines, vt ser-
uiant domino Deo suo. an scire vis, quòd periit
Ægyptus? * Et reuocauerunt & Moysen & 8
Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite & ser-
uite domino Deo vestro. qui autem, & qui sunt i-
turi? * Et ait Moyses: Cum iuuenibus & se- 9
nioribus ibimus, cum filiis & filiabus, & ouibus,
& bobus nostris. est enim festum domini Dei nostri.
* Et dixit ad eos: Sit sic: Dominus vobiscum, 10
sicut dimitto vos. nunquid etiam supellectilem ve
stram? videte quòd nequitia inest vobis.
* Non sic: ite autem viri, & seruite Deo. hoc 11
enim ipsi quæritis. Eiecerunt autem eos à facie Pha
raonis. * Et dixit Dominus ad Moysen: Ex- 12
tende manum tuam super terram Ægypti, & ascen
dat locusta super terram Ægypti, & comedet om-
nem herbam terræ, & omnem fructum lignorum
quæ reliquit grando. * Et extendit Moyses 13
virgam in cælum, & Dominus induxit ventum
Austrum super terram, tota die illa & tota nocte.
manè factum est, & ventus Auster leuauit locu-
stam. * Et induxit eam in omnem terram Æ- 14
gypti, & requieuit super omnes terminos Ægypti
multa valdè. prior ea non fuit talis locusta, & post
hanc non erit sic.
* Et operuit superficiem terræ, & corrupta 15
est terra: & comedit omnem herbam terræ, &
omnem fructum lignorum, qui relictus est à
grandine. Non relictum est viride quicquam in
lignis, & in omni herba agri in omni terra Ae-
gypti.

4 * ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς σὺ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ
ἐγὼ ἐπάγω ταύτῃ τῇ ὥρᾳ αὔριον ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πάν-
5 τα τὰ ὅριά σου· * καὶ καλύψει τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ
δυνήσῃ κατιδεῖν τὴν γῆν, καὶ κατέδεται πᾶν τὸ περισσὸν τὸ κα-
ταλειφθὲν, ὃ κατέλιπεν ὑμῖν ἡ χάλαζα, καὶ κατέδεται πᾶν
6 τὸ ξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ πλησθήσον-
ταί σου αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, καὶ πᾶσαι αἱ
οἰκίαι αἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῶν αἰγυπτίων· ἃ οὐδέποτε ἑωράκασιν
οἱ πατέρες σου, οὐδὲ οἱ προπάπποι αὐτῶν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας
γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐκκλίνας
7 μωυσῆς ἐξῆλθεν ἀπὸ φαραώ. * καὶ λέγουσιν οἱ θε-
ράποντες φαραὼ πρὸς αὐτὸν, ἕως τίνος ἔσται τοῦτο ἡμῖν
σκῶλον; ἐξαπόστειλον τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως λατρεύσωσι κυ-
ρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν· ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι ἀπόλωλεν αἴγυπτος.
8 * καὶ ἀπέστρεψαν τόν τε μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραὼ,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑ-
μῶν. τίνες δὲ καὶ τίνες εἰσὶν οἱ πορευόμενοι;
9 * καὶ λέγει μωυσῆς, σὺν τοῖς νεανίσκοις καὶ τοῖς πρεσβυτέ-
ροις πορευσόμεθα, σὺν τοῖς υἱοῖς, καὶ θυγατράσι, καὶ προβά-
τοις, καὶ βουσὶν ἡμῶν. ἔστι γὰρ ἑορτὴ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
10 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἔστω οὕτως, κύριος μεθ᾽ ὑμῶν, κα-
θότι ἀποστέλλω ὑμᾶς. μὴ καὶ τὴν ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε, ὅτι
11 πονηρία πρόκειται ὑμῖν. * μὴ οὕτως, πορεύεσθε δὲ οἱ ἄν-
δρες, καὶ λατρεύσατε τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτοὶ ἐκζητεῖτε. ἐξέβα-
12 λον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου φαραώ. * καὶ εἶπε κύριος
πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου,
καὶ ἀναβήτω ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ κατέδεται πᾶσαν
τὴν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὧν ὑπε-
13 λίπετο ἡ χάλαζα. * καὶ ἐξέτεινε μωυσῆς τὴν ῥάβδον εἰς
τὸν οὐρανὸν, καὶ κύριος ἐπήγαγεν ἄνεμον νότον ἐπὶ τὴν γῆν,
ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν νύκτα. τὸ πρωῒ ἐγενήθη,
14 καὶ ὁ ἄνεμος ὁ νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα· * καὶ ἀνήγαγεν αὐ-
τὴν ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια
αἰγύπτου πολλὴ σφόδρα. προτέρα αὐτῆς οὐ γέγονεν τοιαύτη
15 ἀκρὶς, καὶ μετὰ ταύτην οὐκ ἔσται οὕτως. * καὶ ἐκάλυψε τὴν
ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ. καὶ κατέφαγεν πᾶσαν τὴν βο-
τάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὑπελείφθη
ἀπὸ τῆς χαλάζης. οὐχ ὑπελείφθη χλωρὸν οὐδὲν ἐν τοῖς ξύ-
λοις, καὶ ἐν πάσῃ βοτάνῃ τοῦ πεδίου, ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Quod si non vis dimittere populum meum, ecce ego adducam cras locustam in terminos tuos: 5 Et cooperiet terram, ita vt so-
lis radij non possent ad eam penetrare: & consumet reliqua quæ reseruata & relicta fuerant vobis à grandine: & comedet omnes arbores quæ ger-
minant vobis in agro. 6 Implebuntque domos tuas, & domos omnium seruorum tuorum, & domos omnium Ægyptiorum: quan-
tam non viderunt patres tui, & patres patrum tuorum, à die quo fuerunt super terram vsque in diem hanc. Auertitque se & egressus est à Pharaone.
7 Dixeruntque serui Pharaonis ad eum: Vsquequo erit hoc nobis in scandalum? dimitte viros, vt seruiant coram domino Deo suo: nunquid
adhuc nescis quòd perierit Ægyptus? 8 Reductique sunt Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite, seruite coram domino
Deo vestro. Qui ituri sunt? 9 Dixitque Moyses: Cum paruulis nostris, & cum senioribus nostris ibimus, cum filiis nostris, &
cum filiabus nostris, cum ouibus nostris, & cum bobus nostris ibimus: quia solennitas est nobis coram Domino. 10 Dixitque eis: Sic
sit verbum Domini in adiutorium vestrum, sicut dimittam vos & familiam vestram. videte quomodo malum, quod vos putatis facere, contra faciem
vestram stat. 11 Non sic: sed ite nunc viri, & seruite coram domino Deo vestro: quoniam hoc ipsum vos petistis. eiecitque eos à conspectu
Pharaonis. 12 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam super terram Ægypti, vt veniat locusta, & ascendat super terram Ægypti,
& comedat omnem herbam terræ, omnia quæ reliquit grando. 13 Et leuauit Moyses virgam suam super terram Ægypti, & Dominus induxit
ventum Orientalem in terram tota die illa & tota nocte. factoque manè, ventus Orientalis leuauit locustam. 14 Ascenditque locusta super
vniuersam terram Ægypti, & mansit in vniuerso termino Ægypti nimis valida; qualis anteà non fuerat similis ei, nec posteà erit talis. 15 Coo-
peruitque terram, ita vt radij solis non possent ad eam peruenire, & obscurata est terra, & deuorauit omnem herbam terræ, & omnes fructus arboris
quos reliquit grando: nihilque viride remansit in arboribus, & in herba agri in vniuersa terra Ægypti.

16 וַיְמַהֵר פַּרְעֹה לִקְרֹא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר חָטָאתִי
17 לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם׃ וְעַתָּה שָׂא נָא חַטָּאתִי אַךְ
הַפַּעַם וְהַעְתִּירוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיָסֵר מֵעָלַי רַק אֶת־
18 הַמָּוֶת הַזֶּה׃ וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה וַיֶּעְתַּר אֶל־יְהוָה׃
19 וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה רוּחַ־יָם חָזָק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־הָאַרְבֶּה
וַיִּתְקָעֵהוּ יָמָּה סּוּף לֹא נִשְׁאַר אַרְבֶּה אֶחָד בְּכֹל גְּבוּל
20 מִצְרָיִם׃ וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח
21 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
נְטֵה יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וִיהִי חֹשֶׁךְ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
22 וְיָמֵשׁ חֹשֶׁךְ׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַשָּׁמָיִם וַיְהִי
חֹשֶׁךְ־אֲפֵלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃
23 לֹא־רָאוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו וְלֹא־קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו
שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּלְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם׃
24 וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת־
יְהוָה רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצָּג גַּם־טַפְּכֶם יֵלֵךְ
25 עִמָּכֶם׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם־אַתָּה תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים
26 וְעֹלֹת וְעָשִׂינוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וְגַם־מִקְנֵנוּ יֵלֵךְ
עִמָּנוּ לֹא תִשָּׁאֵר פַּרְסָה כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לַעֲבֹד אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא־נֵדַע מַה־נַּעֲבֹד אֶת־
27 יְהוָה עַד־בֹּאֵנוּ שָׁמָּה׃ וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
28 וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם׃ וַיֹּאמֶר־לוֹ פַרְעֹה לֵךְ מֵעָלָי
הִשָּׁמֶר לְךָ אַל־תֹּסֶף רְאוֹת פָּנַי כִּי בְּיוֹם רְאֹתְךָ פָנַי
29 תָּמוּת׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֵּן דִּבַּרְתָּ לֹא־אֹסִף עוֹד
רְאוֹת פָּנֶיךָ׃

יא

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
עוֹד נֶגַע אֶחָד אָבִיא עַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם
אַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשַׁלְּחוֹ כָּלָה גָּרֵשׁ
2 יְגָרֵשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה׃ דַּבֶּר־נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאֲלוּ
אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף
וּכְלֵי זָהָב׃

16 * Quamobrem festinus Pharao vocauit Moy-
sen & Aaron,& dixit eis: Peccaui in dominum
17 Deum vestrum,& in vos. * Sed nunc dimittite
peccatum mihi etiam hac vice: & rogate do-
minum Deum vestrum, vt auferat à me mor-
18 tem istam. * Egressusque est Moyses de con-
19 spectu Pharaonis,& orauit Dominum. * Qui
flare fecit ventum ab Occidente vehementis-
simum: & arreptam locustam, proiecit in ma-
re rubrum. non remansit nec vna quidem in
20 cunctis finibus Ægypti. * Et indurauit Do-
minus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel.
21 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Exten-
de manum tuam in cælum,& sint tenebræ su-
per terram Ægypti, tam densæ, vt palpari
22 queant. * Extenditque Moyses manum in
cælum,& factæ sunt tenebræ horribiles in v-
23 niuersa terra Ægypti. * Tribus diebus nemo
vidit fratrem suum: nec mouit se de loco in
quo erat. Vbicunque autem habitabant filij
24 Israel, lux erat. * Vocauitque Pharao Moysen
& Aaron,& dixit eis: Ite, sacrificate Domino.
oues tantùm vestræ & armenta remaneant:
25 paruuli vestri eant vobiscum. * Ait Moyses:
Hostias quoq; & holocausta dabis nobis, quæ
26 offeramus domino Deo nostro. * Cuncti gre-
ges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis
vngula, quæ necessaria sunt in cultum domi-
ni Dei nostri; præsertim cùm ignoremus quid
debeat immolari, donec ad ipsum locum per-
27 ueniamus. * Indurauit autem Dominus
cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.
28 * Dixítque Pharao ad Moysen: Recede à
me,& caue ne vltrà videas faciē meam. quo-
cunque die apparueris mihi, morieris.
29 * Respondit Moyses: Ita fiat vt locutus es.
non videbo vltrà faciem tuam.

CAP. XI.

1 ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc vna
plaga tangam Pharaonem & Ægyptum,
& post hæc dimittet vos, & exire compellet.
2 * Dices ergo omni plebi, vt postulet vir
ab amico suo, & mulier à vicina sua, vasa ar-
gentea & aurea.

תרגום אונקלוס

16 וְאוֹחִי פַּרְעֹה לְמִקְרֵי לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר חָבֵית קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וּלְכוֹן׃ 17 וּכְעַן שְׁבוֹק כְּעַן חוֹבִי בְּרַם זִימְנָא הָדָא וְצַלּוֹ
קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְיַעְדֵּי מִנִּי לְחוֹד יָת מוֹתָא הָדֵין׃ 18 וּנְפַק מִלְּוַת פַּרְעֹה וְצַלִּי קֳדָם יְיָ׃ 19 וַהֲפַךְ יְיָ רוּחַ מַעַרְבָא תַּקִּיף לַחֲדָא וּנְטַל יָת
גּוֹבָא וּרְמָהִי לְיַמָּא דְסוּף לָא אִשְׁתְּאַר גּוֹבָא חַד בְּכָל תְּחוּם מִצְרָיִם׃ 20 וְאַתְקֵיף יְיָ יָת לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא שַׁלַּח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21 וַאֲמַר
יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרֵים יְדָךְ עַל צֵית שְׁמַיָּא וִיהֵי חֲשׁוֹכָא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם בָּתַר דְּיַעְדֵּי קְבַל לֵילְיָא׃ 22 וַאֲרֵים מֹשֶׁה יָת יְדֵיהּ עַל צֵית שְׁמַיָּא וַהֲוָה
חֲשׁוֹךְ קְבַל בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם תְּלָתָא יוֹמִין׃ 23 לָא חֲזוֹ גְּבַר יָת אֲחוּהִי וְלָא קָמוּ אֱנָשׁ מִתְּחוֹתוֹהִי תְּלָתָא יוֹמִין וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲוָה נְהוֹרָא
בְּמוֹתְבָנֵיהוֹן׃ 24 וּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֱזִילוּ פְּלַחוּ קֳדָם יְיָ לְחוֹד עָנְכוֹן וְתוֹרֵיכוֹן שְׁבוּקוּ אַף טַפְלְכוֹן יֵיזִיל עִמְּכוֹן׃ 25 וַאֲמַר
מֹשֶׁה אַף אַתְּ תִּתֵּן בִּידַנָא נִכְסַת קוּדְשִׁין וַעֲלָוָן וְנַעֲבֵיד קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא׃ 26 וְאַף בְּעִירָנָא יֵיזִיל עִמָּנָא לָא נַשְׁאַר מִדַּעַם אֲרֵי מִנֵּיהּ אֲנַחְנָא
נָסְבִין לְמִפְלַח קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא וַאֲנַחְנָא לֵית אֲנַחְנָא יָדְעִין מָה נִפְלַח קֳדָם יְיָ עַד מֵיתָנָא לְתַמָּן׃ 27 וְאַתְקֵיף יְיָ יָת לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא אֲבֵי
לְשַׁלָּחוּתְהוֹן׃ 28 וַאֲמַר לֵיהּ פַּרְעֹה אֱזֵיל מֵעִלָּוַי אִסְתְּמַר לָךְ לָא תוֹסֵיף לְמֶחֱזֵי אַפַּי אֲרֵי בְּיוֹמָא דְתֶחֱזֵי אַפַּי תְּמוּת׃ 29 וַאֲמַר מֹשֶׁה
יָאוֹת מַלֵּילְתָּא לָא אוֹסֵיף עוֹד לְמֶחֱזֵי אַפָּךְ׃

יא

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
עוֹד מַכְתָּשׁ חַד אַיְתִי עַל פַּרְעֹה וְעַל מִצְרָיִם בָּתַר כֵּן יְשַׁלַּח יָתְכוֹן מִכָּא כְּשַׁלָּחוּתֵיהּ גְּמִירָא תָּרָכָא יְתָרֵךְ יָתְכוֹן מִכָּא׃ 2 מַלֵּיל כְּעַן קֳדָם
עַמָּא וְיִשְׁאֲלוּן גְּבַר מִן חַבְרֵיהּ וְאִתְּתָא מִן חַבְרְתַהּ מָנִין דִּכְסַף וּמָנִין דִּדְהַב׃

*Festinauit autem Pharao vocare Moysen & 16
Aaron, dicens: Peccaui coram domino Deo vestro,
& in vos. * Suscipite igitur meum pecca- 17
tum etiam & nunc: & orate ad dominum Deum
vestrum, & auferat à me mortem hanc.
* Egressus est autem Moyses à Pharaone, & o- 18
rauit ad Deum.
* Et proiecit Dominus ventum à mari vehemen 19
tem, & arripuit locustam, & proiecit eam in ru-
brum mare: & non relicta est locusta vna in om-
ni terra Ægypti. * Et indurauit Dominus cor 20
Pharaonis, & non dimisit filios Israel.
* Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende 21
manum tuam in cælum, & fiant tenebræ super ter-
ram Ægypti, palpabiles tenebræ.
* Extendit autem Moyses manum in cælum, et 22
factæ sunt tenebræ, obscuritas, & tempestas super
omnem terram Ægypti tribus diebus.
* Et non vidit vllus fratrem suum: et non sur- 23
rexit vllus ex cubili suo tribus diebus. omnibus au
tem filiis Israel erat lux in omnibus in quibus erāt.
* Et vocauit Pharao Moysen & Aaron, dicēs: 24
Ite, seruite domino Deo vestro: veruntamen oues
& boues relinquite. & supellex vestra eat vobis-
cum. * Et dixit Moyses: Sed & tu dabis nobis 25
holocausta & hostias, quas faciemus domino Deo
nostro. * Et iumenta nostra ibunt nobiscum, & 26
non relinquemus vngulam. ab eis enim accipiemus
ad seruiendum domino Deo nostro. Nos autem non
scimus quid seruiemus Domino, quoad veniamus
nos illuc. * Indurauit autem Dñs cor Pharaonis, 27
& non voluit dimittere eos. * Et ait Pharao: 28
Recede à me: caue tibi amplius non addere videre
meam faciem: qua autem die apparueris mihi, mo-
rieris. * Ait autem Moyses: Sic dixisti. non 29
amplius apparebo tibi in faciem.

CAP. XI.

Dixit autem Dominus ad Moysen: Adhuc vnam 1
plagam inducam super Pharaonē & super Æ-
gyptum: & post hæc dimittet vos hinc. quando au-
tem dimiserit vos, cum omni eiectione eijciet vos.
* Loquere igitur clam in aures populi, & petat 2
vnusquisque à vicino, & mulier à vicina, vasa ar-
gentea, & aurea, & vestes.

16 * κατέσπευσεν δὲ φαραὼ καλέσαι μωυσῆν καὶ ἀαρὼν,
λέγων, ἡμάρτηκα ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εἰς ὑμᾶς.
17 * προσδέξασθε οὖν μου τὴν ἁμαρτίαν ἔτι καὶ νῦν, καὶ
προσεύξασθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ περιελέτω ἀπ' ἐ-
18 μοῦ τὸν θάνατον τοῦτον. * ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ,
19 καὶ ηὔξατο πρὸς τὸν θεόν. * καὶ μετέβαλεν κύριος ἄνε-
μον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρὸν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἐνέ-
βαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. καὶ οὐχ ὑπελείφθη
20 ἀκρὶς μία ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν
καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.
21 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς
τὸν οὐρανὸν, καὶ γενηθήτω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου,
22 ψηλαφητὸν σκότος. * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα
εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος, καὶ θύελλα ἐ-
23 πὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας. * καὶ οὐκ εἶδεν
οὐδεὶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδεὶς ἐκ τῆς κοί-
της αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας. πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἦν φῶς ἐν πᾶ-
24 σιν οἷς κατεγίνοντο. * καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ
ἀαρὼν, λέγων, βαδίζετε, λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν,
πλὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε. καὶ ἡ ἀπο-
σκευὴ ὑμῶν ἀποτρεχέτω μεθ' ὑμῶν.
25 * καὶ εἶπε μωυσῆς, ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὁλοκαυ-
τώματα καὶ θυσίας, ἃς ποιήσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν.
26 * καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν πορεύσεται μεθ' ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολει-
ψόμεθα ὁπλήν. ἀπ' αὐτῶν γὰρ ληψόμεθα λατρεῦσαι κυρίῳ
τῷ θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ οὐκ οἴδαμεν τί λατρεύσομεν κυρίῳ, ἕως
27 τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ. * ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν
φαραὼ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.
28 * καὶ λέγει φαραὼ, ἄπελθε ἀπ' ἐμοῦ, πρόσεχε σεαυτῷ ἔτι
μὴ προσθῆναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇς
29 μοι, ἀποθανῇ. * λέγει δὲ μωυσῆς, οὕτως εἴρηκας· οὐκ
ἔτι ὀφθήσομαί σοι εἰς πρόσωπον.

ια΄.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔτι μίαν πληγὴν ἐπάξω
ἐπὶ φαραὼ, καὶ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑ-
μᾶς ἐντεῦθεν. ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃ ὑμᾶς, σὺν πάσῃ ἐκβολῇ
2 ἐκβαλεῖ ὑμᾶς. * λάλησον οὖν κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ,
καὶ αἰτησάτω ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλη-
σίον σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Festinauitque Pharao, & vocauit Moysen & Aaron, & ait: Peccaui coram domino Deo vestro, & vobis. 17 Et nunc dimitte, ob-
secro, peccatum meum tantummodo hac vice: & orate coram domino Deo vestro, vt auferat à me solummodo mortem istam. 18 Egres-
susque est à Pharaone, & orauit coram Domino. 19 Et conuertit Dominus ventum Occidentalem nimis validum, & tulit locustam, & pro-
iecit eam in mare rubrum: nec vna quidem locusta remansit in vniuerso termino Ægypti. 20 Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non
dimisit filios Israel. 21 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam versus cælum, vt sint tenebræ super terram Ægypti, etiam post-
quam recesserit obscuritas noctis. 22 Et leuauit Moyses manum suam versus cælum: & fuerunt tenebræ obscuræ in vniuersa terra Ægy-
pti tribus diebus. 23 Nullus vir vidit fratrem suum: neque surrexerunt singuli de locis suis tribus diebus. omnibus autem filiis Israel erat
lux in habitationibus suis. 24 Vocauitque Pharao Moysen, & ait: Ite, seruite coram Domino: oues tantùm vestras & boues relinquite: fa-
milia quoque vestra eat vobiscum. 25 Et ait Moyses: Tu quoque dabis in manibus nostris hostias sanctas & holocausta, vt faciamus coram
domino Deo nostro. 26 Pecora quoque nostra pergent nobiscum: non dimittemus quicquam; quoniam ex eis debemus accipere, vt ser-
uiamus coram domino Deo nostro. Nos autem nescimus in quo seruituri simus coram domino Deo nostro, donec veniamus illuc. 27 Indu-
rauit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos. 28 Dixitque ei Pharao: Recede à me: caue tibi ne vltrà videas faciem meam;
quoniam in die in quo videris faciem meam, morieris. 29 Dixitque Moyses: Rectè locutus es: non addam vltrà videre faciem tuam.

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc plagam vnam inducam super Pharaonem & super Ægyptum: posteà dimittet vos hinc. cumque dimiserit,
omninò proiiciet vos hinc. 2 Loquere nunc coram populo, vt postulet vir ab amico suo, & mulier ab amica sua vasa argentea & vasa aurea.

3 * וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרָיִם גַּם הָאִישׁ
מֹשֶׁה גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי־פַרְעֹה
4 וּבְעֵינֵי הָעָם׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְהוָה
5 כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרָיִם׃ * וּמֵת
כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ
עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה׃
6 * וְהָיְתָה צְעָקָה גְדֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם אֲשֶׁר כָּמֹהוּ
7 לֹא נִהְיָתָה וְכָמֹהוּ לֹא תֹסִף׃ * וּלְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֹא יֶחֱרַץ־כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ לְמֵאִישׁ וְעַד־בְּהֵמָה לְמַעַן תֵּדְעוּן
8 אֲשֶׁר יַפְלֶה יְהוָה בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ * וְיָרְדוּ
כָל־עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ־לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה
וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי־כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא
9 מֵעִם־פַּרְעֹה בָּחֳרִי־אָף׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֹא־יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פַּרְעֹה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתַי
10 בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־
הַמֹּפְתִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
וְלֹא־שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃

יב

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
2 לֵאמֹר׃ * הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן
3 הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׃ * דַּבְּרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ
4 שֶׂה לְבֵית־אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת׃ * וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת
מִהְיוֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת
5 נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ עַל־הַשֶּׂה׃ * שֶׂה תָמִים
זָכָר בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׂים וּמִן־הָעִזִּים
6 תִּקָּחוּ׃ * וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר
יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת־יִשְׂרָאֵל בֵּין
הָעַרְבָּיִם׃

3 * Dabit autem Dominus gratiam populo
ſuo coram Ægyptiis. Fuitque Moyſes vir ma-
gnus valdè in terra Ægypti coram ſeruis Pha-
4 raonis & omni populo. * Et ait: Hæc dicit
B Dominus: Media nocte ingrediar in Ægyp-
5 tum: * Et morietur omne primogenitum in
terra Ægyptiorum, à primogenito Pharaonis,
qui ſedet in ſolio eius, vſque ad primogenitū
ancillæ quę eſt ad molam, & omnia primoge-
6 nita iumentorum. * Erítque clamor magnus
C in vniuerſa terra Aegypti, qualis nec ante fuit,
7 nec poſteà futurus eſt. * Apud omnes autem
filios Iſrael non mutiet canis ab homine vſ-
que ad pecus; vt ſciatis quanto miraculo di-
8 uidet Dominus Aegyptios & Iſrael. * De-
ſcendentque omnes ſerui tui iſti ad me, & ad-
orabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis
D populus qui ſubiectus eſt tibi. poſt hæc egre-
diemur. Et exiuit à Pharaone iratus nimis.
9 * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Non
audiet vos Pharao, vt multa ſigna fiant in ter-
10 ra Aegypti. * Moyſes autem & Aaron fe-
cerunt omnia ſigna & oſtenta quę ſcripta ſunt
coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor
Pharaonis, nec dimiſit filios Iſrael de terra ſua.

CAP. XII.

1 DIxit quoque Dominus ad Moyſen & Aa-
2 ron in terra Aegypti: * Menſis iſte vo-
A bis principium menſium, primus erit in men-
3 ſibus anni. * Loquimini ad vniuerſum
cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis: Decima
die menſis huius tollat vnuſquiſque agnum
per familias & domos ſuas.
4 * Sin autem minor eſt numerus, vt ſuffi-
cere poſſit ad veſcendum agnum, aſſumet vi-
cinum ſuum qui coniunctus eſt domui eius
iuxta numerum animarum quę ſufficere poſ-
5 ſunt ad eſum agni. * Erit autem agnus abſ-
que macula maſculus anniculus: iuxta quem
ritum tolletis & hædum.
6 * Et ſeruabitis eum vſque ad quartam de-
cimam diem menſis huius. Immolabítque
eum vniuerſa multitudo filiorum Iſrael ad
veſperam.

תרגום אונקלוס

3 ויהב ייי ית עמא לרחמין בעיני מצראי אף גברא משה רב לחדא בארעא דמצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני עמא׃ 4 ואמר
משה כדנן אמר ייי כפלגות ליליא אנא מתגלי בגו מצראי׃ 5 וימות כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למיתב על כרסי
מלכותיה עד בוכרא דאמתא די בבית רחיא וכל בוכרא דבעירא׃ 6 ותהי צוחתא רבתא בכל ארעא דמצרים דכותה לא הות ודכותה לא
תוסיף׃ 7 ולכל בני ישראל לא יזיק כלבא בלישניה למנבח למאינשא ועד בעירא בדיל דתדעון די יפריש ייי בין מצראי ובין
ישראל׃ 8 ויחתון כל עבדך אלין לותי ויבעון מני למימר פוק את וכל עמא דעמך ובתר כן אפוק ונפק מן קדם פרעה בתקוף רגז׃
9 ואמר ייי למשה לא יקביל מנכון פרעה בדיל לאסגאה מופתי בארעא דמצרים׃ 10 ומשה ואהרן עבדו ית כל מופתיא האלין
קדם פרעה ואתקיף ייי ית לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל מארעיה׃

יב

1 ואמר ייי למשה ולאהרן בארעא דמצרים למימר׃ 2 ירחא הדין לכון ריש ירחיא קדמאי הוא לכון לירחי
שתא׃ 3 מלילו עם כל כנשתא דישראל למימר בעשרא לירחא הדין ויסבון להון גבר אימר לבית אבא אימרא לביתא׃
4 ואם יזער ביתא מלאתמנאה על אימרא ויסב הוא ושביביה דקריב לביתיה במנין נפשתא גבר לפום מיכליה תתמנון על אימרא׃
5 אימר שלים דכר בר שתא יהא לכון מן אמריא ומן בני עזיא תסבון׃ 6 ויהי לכון למטרא עד ארבעה עשר יומא לירחא
הדין ויכסון יתיה כל קהל כנשתא דישראל בין שמשיא׃

Dominus autem dedit gratiam populo coram 3
Ægyptiis, & mutuauerunt illis. Et homo Moyses
magnus factus est valdè coram Ægyptiis, et coram
Pharaone & coram omnibus seruis eius.
Et dixit Moyses: Hæc dicit Dominus: Circa 4
mediam noctem ego ingredior in medium Ægypti.
Et morietur omne primogenitum in terra Æ- 5
gypti, à primogenito Pharaonis, qui sedet in thro-
no, & vsque ad primogenitum ancillæ quæ est ad
molam, & vsque ad primogenitum omnis iumenti.
Et erit clamor magnus per omnem terram Æ- 6
gypti, qui talis non factus fuit, & talis non am-
plius apponetur. Et in omnibus filiis Jsrael 7
non mutiet canis lingua sua, ab homine vsque ad pe
cus: vt scias quanta mirificabit Dominus inter Æ-
gyptios & Israel.
Et descendent omnes serui tui isti ad me, & 8
adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis
populus tuus quem tu ducis: & post hæc egrediar.
Egressus est autem Moyses à Pharaone cum ira.
Et dixit Dominus ad Moysen: Non audiet 9
vos Pharao: vt multiplicem signa mea et prodi-
gia mea in terra Ægypti.
Moyses autem & Aaron fecerunt omnia o- 10
stenta hæc in terra Ægypti coram Pharaone. Jndu-
rauit autem Dominus cor Pharaonis, & non vo-
luit dimittere filios Jsrael ex terra sua.

CAP. XII.

Dixit autem Dominus ad Moysen & Aaron in 1
terra Ægypti, dicens:
Mensis iste vobis principium mensium: primus 2
est vobis in mensibus anni.
Loquere ad omnem congregationem filiorum Js- 3
rael, dicens: Decima mensis huius accipiant vnus-
quisque agnum per domos familiarum, agnum per
domum. Si autem pauci fuerint qui in domo, vt 4
non sufficientes sint ad agnum, assumet secum vici-
num proximum suum iuxta numerum animarũ, v-
nusquisq; quod sufficit sibi cõnumerabitur in agnũ.
Agnus perfectus, masculus, immaculatus, anicu- 5
lus erit vobis. ab agnis & ab hædis accipietis.
Et erit vobis seruatum vsque ad quartam & 6
decimã mensis huius. et immolabunt eũ omnis mul-
titudo congregationis filiorum Jsrael ad vesperam.

3 κύριος δὲ ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων.
καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς μέγας ἐγενήθη
σφόδρα, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐναντίον φαραώ, καὶ
ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ.
4 καὶ εἶπε μωυσῆς, τάδε λέγει κύριος· περὶ μέσας
5 νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον αἰγύπτου· καὶ τε-
λευτήσει πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκου φα-
ραώ, ὃς κάθηται ἐπὶ θρόνου, καὶ ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς θε-
ραπαίνης τῆς παρὰ τὸν μύλον, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους.
6 καὶ ἔσται κραυγὴ μεγάλη κατὰ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, ἥτις
τοιαύτη οὐ γέγονεν, καὶ τοιαύτη οὐκ ἔτι προστεθήσεται.
7 καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ
αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅπως εἰδῇς ὅσα παραδοξά-
σει κύριος ἀναμέσον τῶν αἰγυπτίων καὶ τοῦ ἰσραήλ.
8 καὶ καταβήσονται πάντες οἱ παῖδές σου οὗτοι πρός με,
καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες, ἔξελθε σὺ, καὶ πᾶς ὁ λαός
σου οὗ σὺ ἀφηγῇ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσομαι. ἐξῆλθε δὲ
μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ μετὰ θυμοῦ.
9 καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φα
ραώ, ἵνα πληθύνω τὰ σημεῖα μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν τῇ γῇ
10 αἰγύπτου. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα
ταῦτα ἐν γῇ αἰγύπτου ἐναντίον φαραώ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος
τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς
ἰσραὴλ ἐκ γῆς αὐτοῦ.

ιβ'.

1 Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν γῇ αἰγύπτου,
2 λέγων· ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν
3 ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. λαλήσον πρὸς πᾶσαν συνα-
γωγὴν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου
λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, πρό-
4 βατον κατ' οἰκίαν. ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ὦσιν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ,
ὥστε μὴ ἱκανοὺς εἶναι εἰς τὸ πρόβατον, προσλήψεται μεθ' ἑαυ-
τοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν, ἕκαστος
τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμηθήσεται εἰς πρόβατον.
5 πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἄμωμον, ἐνιαύσιον ἔσται ὑ-
μῖν. ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λήψεσθε.
6 καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τέσσαρες καὶ δεκά-
της τοῦ μηνὸς τούτου. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συνα-
γωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Deditque Dominus gratiam populo in oculis Ægyptiorum. vir quoque Moyses erat magnus valdè in terra Ægypti, in oculis seruorum Pharaonis, & in oculis populi. 4 Et ait Moyses: Hæc dicit Dominus: Media nocte ego apparebo in medio Ægypti: 5 Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui futurus est vt sedeat super solium regni eius, vsque ad primogenitum ancillæ quæ est in domo molarum, & omne primogenitum iumentorum. 6 Et erit clamor magnus in vniuersa terra Ægypti, qualis nunquam fuit, & similis ei non erit vltrà. 7 Nullumque filiorum Israel lædet canis latrans lingua sua ab homine vsque ad iumentum; vt sciatis quòd diuiserit Dominus inter Ægyptios & inter Israel. 8 Descendentque omnes serui tui isti ad me, & rogabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui tecum est, & post hæc egrediar. & egressus est à facie Pharaonis cum ira furoris. 9 Dixit autem Dominus ad Moysen: Non acquiescet vobis Pharao, vt multiplicem portenta mea in terra Aegypti. 10 Moyses autem & Aaron fecerunt omnia portenta hæc coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

1 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron in terra Aegypti, dicens: 2 Mensis iste erit vobis principium mensium: primus erit vobis in mensibus anni. 3 Loquimini cum omni cœtu filiorum Israel, dicentes: In decima die mensis huius tollat vnusquisque sibi agnum pro domo paterna; agnum pro domo. 4 Si autem pauci numero fuerint, vt non possint sufficere ad vescendum agnum, tollat ipse & vicinus eius qui propinquus est domui suæ, iuxta numerum animarum, singuli iuxta quod possint sufficere ad vescendum, numerabimini ad vescendum agnum. 5 Agnus immaculatus masculus anniculus erit vobis, de agnis & de filiis caprarum accipietis. 6 Et erit vobis in custodiam vsque ad quartamdecimam diem mensis huius. Immolabuntque eum omnis ecclesia filiorum Israel ad vesperam.

7 * ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזת ועל
המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם:
8 * ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות
9 על מררים יאכלהו: * אל תאכלו ממנו נא
ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על
10 כרעיו ועל קרבו: * ולא תותירו ממנו עד בקר
11 והנתר ממנו עד בקר באש תשרפו: * וככה תאכלו
אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם
בידכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא ליהוה:
12 * ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל
בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל
13 אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה: * והיה
הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי
את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף
14 למשחית בהכתי בארץ מצרים: * והיה היום הזה
לכם לזכרון וחגתם אתו חג ליהוה לדרתיכם
15 חקת עולם תחגהו: * שבעת ימים מצות תאכלו
אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל
אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום
16 הראשן עד יום השבעי: * וביום הראשון מקרא
קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל
מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש
17 הוא לבדו יעשה לכם: * ושמרתם את המצות
כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ
מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם:
18 * בראשן בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו
מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב:
19 * שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל
מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר
ובאזרח הארץ:

7 * Et ſument de ſanguine eius, ac ponent ſu
per vtrumque poſtem, & in ſuperliminaribus
8 domorum in quibus comedent illum. * Et
edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos
9 panes cum lactucis agreſtibus. * Non co-
B medetis ex eo crudum quid, nec coctũ aqua:
ſed aſſum tantùm igni. caput cum pedibus e-
10 ius & inteſtinis vorabitis. * Nec remanebit
quicquam ex eo vſque manè. ſi quid reſiduũ
11 fuerit, igne comburetis. * Sic autem come-
detis illum: Renes veſtros accingetis, & calcia
menta habebitis in pedibus, tenentes baculos
in manibus: & comedetis feſtinăter. eſt enim
12 Phaſe, id eſt, Tranſitus Domini. * Et tranſibo
per terrã Ægypti nocte illa, percutiamque o-
mne primogenitum in terra Ægypti, ab ho-
mine vſque ad pecus: & in cunctis diis Ægy-
13 pti faciam iudicia, ego Dominus. * Erit au-
C tem ſanguis vobis in ſignũ in ædibus in qui-
bus eritis: & videbo ſanguinem, & tranſibo
vos: nec erit in vobis plaga diſperdens, quan
14 do percuſſero terram Ægypti. * Habebitis
autem hunc diem in monimentum, & cele-
brabitis eum ſolennem Domino in genera-
15 tionibus veſtris cultu ſempiterno. * Septem
diebus azyma comedetis. In die primo non e-
rit fermentum in domibus veſtris. quicunque
comederit fermẽtum, peribit anima illa de Iſ-
16 rael, à primo die vſque ad diẽ ſeptimũ. * Dies
prima erit ſancta ac ſolennis, & dies ſeptima
eadem feſtiuitate venerabilis. nihil operis fa-
cietis in eis, exceptis his quæ ad veſcendũ per-
17 tinent. * Et obſeruabitis azyma. In ea-
dem enim ipſa die educam exercitum veſtrum
de terra Ægypti: & cuſtodietis diem iſtum in
D generationes veſtras ritu perpetuo.
18 * Primo menſe quartadecima die menſis ad
veſperam, comedetis azyma vſque ad diem
viceſimam primam eiuſdem menſis ad ve-
19 ſperam. * Septem diebus fermenta-
tum non inuenietur in domibus veſtris. Qui
comederit fermentatum, peribit anima eius
de cœtu Iſrael, tam de aduenis quàm de in-
digenis terræ.

תרגום אונקלוס

7 ויסבון מן דמא ויתנון על תרין ספיא ועל שקפא על בתיא דיכלון יתיה בהון: 8 ויכלון ית בשרא בליליא הדין טוי נור ופטיר
למררין יכלוניה: 9 לא תיכלון מניה כד חי ואף לא כד מבשלא מבשל במיא אלהין טוי נור רישיה על כרעוהי ועל גויה: 10 ולא
תשארון מניה עד צפרא ודישתאר מניה עד צפרא בנורא תוקדון: 11 וכדין תיכלון יתיה חרציכון יהון אסירין מסניכון ברגליכון
חטריכון בידיכון ותיכלון יתיה בבהילו פסחא הוא קדם יי: 12 ואתגלי בארעא דמצרים בליליא הדין ואקטול כל בוכרא בארעא
דמצרים מאנשא ועד בעירא ובכל טעות מצראי אעביד דינין אנא יי: 13 ויהי דמא לכון לאת על בתיא דאתון תמן ואחזי ית דמא
ואחוס עליכון ולא יהא לכון מותא לחבלא במקטלי בארעא דמצרים: 14 ויהי יומא הדין לכון לדכרנא ותחגון יתיה חגא קדם יי
לדריכון קים עלם תחגוניה: 15 שבעה יומין פטיר תיכלון ברם ביומא קדמאה תבטלון חמירא מבתיכון ארי כל דיכול חמיע
וישתצי אנשא ההוא מישראל מיומא קדמאה עד יומא שביעאה: 16 וביומא קדמאה מערע קדיש וביומא שביעאה מערע קדיש
יהא לכון כל עיבידא לא יתעביד בהון ברם דמתאכל לכל נפש הוא בלחודוהי יתעביד לכון: 17 ותטרון ית פטירין ארי בכרן יומא הדין
אפקית ית חיליכון מארעא דמצרים ותטרון ית יומא הדין לדריכון לקים עלם: 18 בניסן בארבעה עשרא יומא לירחא ברמשא
תיכלון פטירין עד יומא חד ועשרין לירחא ברמשא: 19 שבעא יומין חמיר לא ישתכח בבתיכון ארי כל דיכול מחמעא וישתצי
אנשא ההוא מכנישתא דישראל בגיורא וביציבא דארעא:

Et accipient de sanguine, & ponent in duobus 7
postibus, & super limen, in domibus in quibus co-
*mederint illos in ipsis. * Et comedent carnes* 8
hac nocte assas igne, & azyma cum herbis amaris
*comedent. * Non comedetis ab eis crudum ne-* 9
que coctum in aqua, sed assa igne caput cum pedibus
*& intestinis. * Non relinquetis ex ipsis v-* 10
que ad manè. & os non confringetis ab eo. at reli-
cta ex eo vsque ad manè, in igne comburetis.
** Sic autem comedetis eum: Lumbi vestri ac-* 11
cincti, & calciamenta in pedibus vestris, & baculi
vestri in manibus vestris. & comedetis eum cum
festinatione: Pascha est Domini.
** Et transibo in terra Ægypti in nocte hac, &* 12
percutiam omne primogenitum in terra Ægypti ab
homine vsque ad pecus: & in omnibus diis Ægy-
ptiorum faciam vltionem, ego Dominus.
** Et erit sanguis vobis in signo in domibus, in* 13
quibus vos eritis illic: & videbo sanguinem, &
protegam vos: & non erit in vobis plaga vt de-
leamini, quando percussero in terra Ægypti.
** Et erit dies hæc vobis in memoriale, & cele-* 14
brabitis eam festum Domino in generationes ve-
stras, legitimum sempiternum. celebrate eam septem
*dies. * Azyma comedetis: ab autem die pri-* 15
ma expelletis fermentum ex domibus vestris. Om-
nis qui comederit fermentum, peribit anima illa ex
Israel: à die prima, vsque ad diem septimam.
** Et dies prima vocabitur sancta. & dies sep-* 16
tima vocata sancta erit vobis. omne opus seruile
non facietis in eis, præter quæ fient omni animæ, hoc
solùm fiet vobis.
** Et custodietis mandatum hoc. in enim hac die*
educam exercitum vestrum ex terra Ægypti. &
facietis diem hanc in generationes vestras legiti-
mum sempiternum.
** Incipiente quarta decima die mensis primi, à* 18
vespera comedetis azyma, vsque ad diem v-
nam & vigesimam mensis, vsque ad ve-
speram.
** Septem dies fermentum non inuenietur in do-* 19
mibus vestris. omnis qui comederit fermentatum,
peribit anima illa ex congregatione Israel, inque ad-
uenis & in indigenis terræ.

7 * καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο-
σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς ἂν φάγωσιν
8 αὐτὰ ἐν αὐτοῖς. * καὶ φάγονται τὰ κρέα ταύτῃ τῇ νυκτὶ
ὀπτὰ πυρί, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται.
9 * οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὠμὸν οὐδὲ ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ'
ἢ ὀπτὰ πυρί κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις.
10 * οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτῶν ἕως πρωΐ. καὶ ὀστοῦν οὐ συν-
τρίψετε ἀπ' αὐτοῦ. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ,
11 ἐν πυρὶ κατακαύσετε. * οὕτως δὲ φάγεσθε αὐτό, αἱ ὀ-
σφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν
ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. καὶ ἔδεσθε αὐ-
τὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίου.
12 * καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ πα-
τάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτή-
νους, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν,
13 ἐγὼ κύριος. * καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ
τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἔσεσθε ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ
σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι,
ὅταν παίω ἐν γῇ αἰγύπτου.
14 * καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα αὕτη ὑμῖν εἰς μνημόσυνον, καὶ ἑορτάσε-
τε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ εἰς γενεὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. ἑορ-
15 τάσατε αὐτὴν ἑπτὰ ἡμέρας. * ἄζυμα φάγεσθε. ἀ-
πὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν
ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζύμην, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐ-
κείνη ἐξ ἰσραήλ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας πρώτης, ἕως τῆς ἡμέρας τῆς
16 ἑβδόμης. * καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κεκλήσεται ἁγία. καὶ ἡ
ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν
οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ,
17 τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. * καὶ φυλάξασθε τὴν
ἐντολὴν ταύτην. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐξάξω τὴν δύνα-
μιν ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην
εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον.
18 * ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ
πρώτου ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ εἰ-
κάδος τοῦ μηνός, ἕως ἑσπέρας.
19 * ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη οὐχ εὑρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑ-
μῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζυμωτόν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐ-
κείνη ἐκ συναγωγῆς ἰσραήλ, ἔν τε τοῖς γειώραις καὶ ἐν τοῖς
αὐτόχθοσι τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Et sument de sanguine, & ponent super duos postes & in superliminare super domibus, in quibus comedent illum.
[8] Et comedent carnem in nocte illa assam igni, & azymum panem cum amaris herbis comedent illum. [9] Non comedetis ex eo crudum neque coctum aqua, sed assum igni. caput eius cum cruribus & intestinis eius comedetis. [9] Et non relinquetis ex eo vsque manè: & quod residuum fuerit vsque manè, igne comburetis. [10] Sic enim comedetis illum: Lumbi vestri sint accincti, calciamenta vestra in pedibus vestris, & baculi vestri sint in manibus vestris. & comedetis eum festinanter: est enim Phase coram Domino. [11] Et apparebo in terra Ægypti in nocte illa, interficiamque omne primogenitum in terra Ægypti, ab homine vsque ad pecus: & in cunctis idolis Ægyptiorum faciam iudicia, ego Dominus. [13] Erit autem sanguis vobis in signum in domibus in quibus eritis. & videbo sanguinem, & miserebor vestri: & non erit in vobis mors disperdens, cùm interfecero in terra Ægypti. [14] Et erit hic dies vobis in memoriam, & celebrabitis eum solennem coram Domino in generationibus vestris: fœdere sempiterno celebrabitis eum. [15] Septem diebus azyma comedetis, in die autem primo auferetis fermentum de domibus vestris. Omnis enim qui comederit fermentatum, peribit homo ille de Israel, à die primo, vsque in diem septimum. [16] In die autem primo solennitas sancta erit vobis. in die quoque septimo solennitas sancta erit vobis. nullum opus fiet in eis: sed id quod pertinet ad vescendum omni animæ, illud solummodo fiet vobis. [17] Et obseruabitis azyma, quia in hac eadem die eduxi exercitus vestros de terra Ægypti: obseruabitisque diem hanc in generationibus vestris fœdere sempiterno. [18] In mense Nisan, in quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azyma, vsque ad diem vicesimam primam mensis ad vesperam. [19] Septem diebus fermentum non inuenietur in domibus vestris: quia omnis qui comederit fermentatum, peribit homo ille de cœtu Israel, tam de aduenis, quàm de indigenis terræ.

20 * כָּל־מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ
21 מַצּוֹת׃ * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מִשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ
22 הַפָּסַח׃ * וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם
אֲשֶׁר־בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל־הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת
מִן־הַדָּם אֲשֶׁר בַּסָּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח־בֵּיתוֹ
23 עַד־בֹּקֶר׃ * וְעָבַר יְהוָה לִנְגֹּף אֶת־מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת־
הַדָּם עַל־הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וּפָסַח יְהוָה עַל־
הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל־בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף׃
24 * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְחָק־לְךָ וּלְבָנֶיךָ עַד־
25 עוֹלָם׃ * וְהָיָה כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה
לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת׃
26 * וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת
27 לָכֶם׃ * וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח־פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח
עַל־בָּתֵּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־
28 בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ׃ * וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ׃
29 * וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיהוָה הִכָּה כָל־בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ עַד
בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה׃
30 * וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה הוּא וְכָל־עֲבָדָיו וְכָל־
מִצְרַיִם וַתְּהִי צְעָקָה גְדֹלָה בְּמִצְרָיִם כִּי־אֵין בַּיִת
31 אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מֵת׃ * וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה
וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְּאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַּם־אַתֶּם גַּם־בְּנֵי
32 יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה כְּדַבֶּרְכֶם׃ * גַּם־
צֹאנְכֶם גַּם־בְּקַרְכֶם קְחוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וָלֵכוּ וּבֵרַכְתֶּם
33 גַּם־אֹתִי׃ * וַתֶּחֱזַק מִצְרַיִם עַל־הָעָם לְמַהֵר
34 לְשַׁלְּחָם מִן־הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ כֻּלָּנוּ מֵתִים׃ * וַיִּשָּׂא
הָעָם אֶת־בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרֹת בְּשִׂמְלֹתָם
עַל־שִׁכְמָם׃

20 * Omne fermentatum non comedetis: in
21 cunctis habitaculis veſtris edetis azyma. * Vocauit autem Moyſes omnes ſeniores filiorum
Iſrael, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per
22 familias veſtras, & immolate Phaſe. * Faſciculumque hyſſopi tingite in ſanguine qui eſt in
limine, & aſpergite ex eo ſuperliminare & vtrumque poſtem. Nullus veſtrum egrediatur
23 oſtium domus ſuæ vſque manè. * Tranſibit
enim Dominus percutiens Ægyptios. Cùmque
viderit ſanguinem in ſuperliminari & in vtroque poſte, tranſcendet oſtium domus, & non
ſinet percuſſorem ingredi domos veſtras & læ-
24 dere. * Cuſtodi verbum iſtud legitimum, ti-
25 bi & filiis tuis vſque in æternum. * Cumque
introieritis terram quã Dominus daturus eſt
vobis, vt pollicitus eſt, obſeruabitis cæremo-
26 nias iſtas. * Et cùm dixerint vobis filij veſtri,
27 Quæ eſt iſta religio? * Dicetis eis: Victima
tranſitus Domini eſt, quando tranſiuit ſuper
E domos filiorum Iſrael in Ægypto, percutiens
Ægyptios, & domos noſtras liberans. Incur-
28 uatuſque populus, adorauit. * Et egreſſi filij Iſrael, fecerunt ſicut præceperat Dominus
29 Moyſi & Aaron. * Factum eſt autem in
noctis medio, percuſſit Dominus omne pri-
F mogenitum in terra Ægypti, à primogenito
Pharaonis, qui in ſolio eius ſedebat, vſque ad
primogenitum captiuæ quæ erat in carcere,
& omne primogenitum iumentorum.
30 * Surrexit Pharao nocte, & omnes ſerui eius, cunctaque Ægyptus: & ortus eſt clamor
magnus in Ægypto. neque enim erat domus,
31 in qua non iaceret mortuus. * Vocatiſque Pharao Moyſe & Aaron nocte, ait: Surgite, egredimini à populo meo vos & filij Iſrael: Ite & immolate Domino, ſicut dicitis.
32 * Oues veſtras & armenta aſſumite, vt petieratis: & abeuntes benedicite mihi.
33 * Vrgebantque Ægyptij populum Iſrael
de terra exire velociter, dicentes: Omnes mo-
34 riemur. * Tulit igitur populus conſperſam
farinam antequam fermentaretur; & ligans in
palliis, poſuit ſuper humeros ſuos.

תרגום אונקלוס

10 כָּל מַחְמְעָא לָא תֵיכְלוּן בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן תֵּיכְלוּן פַּטִּירָן׃ 21 וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל סָבֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן אִתְנְגִידוּ וְסִיבוּ לְכוֹן מִבְּנֵי
עָנָא לְזַרְעֲיָתְכוֹן וְכוֹסוּ פִּסְחָא׃ 22 וְתִסְבוּן אֱסָרַת אֵזוֹבָא וְתִטְבְּלוּן בִּדְמָא דִּי בְמָנָא וְתַדּוּן לְשַׁקְפָּא וְלִתְרֵין סִפַּיָּא מִן דְּמָא דִּי בְמָנָא וְאַתּוּן לָא
תִפְּקוּן אֱנָשׁ מִתְּרַע בֵּיתֵיהּ עַד צַפְרָא׃ 23 וְאִתְגְּלֵי יְיָ לְמִמְחֵי יַת מִצְרָאֵי וְיֶחֱזֵי יַת דְּמָא עַל שַׁקְפָּא וְעַל תַּרְתֵּין סִפַּיָּא וְיֵחוֹס יְיָ עַל תַּרְעָא וְלָא
יִשְׁבּוֹק מְחַבְּלָא לְמֵיעַל לְבָתֵּיכוֹן לְמִמְחֵי׃ 24 וְתִטְּרוּן יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין לִקְיָם לָךְ וְלִבְנָךְ עַד עָלְמָא׃ 25 וִיהֵי אֲרֵי תֵעֲלוּן לְאַרְעָא דְּיִתֵּן יְיָ
לְכוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל וְתִטְּרוּן יַת פָּלְחָנָא הָדָא׃ 26 וִיהֵי אֲרֵי יֵימְרוּן לְכוֹן בְּנֵיכוֹן מַה פָּלְחָנָא הָדָא לְכוֹן׃ 27 וְתֵימְרוּן דְּבַח חַיִס הוּא קֳדָם יְיָ
דְּחָס עַל בָּתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם כַּד מְחָא יַת מִצְרָאֵי וְיַת בָּתַּנָא שֵׁזִיב וּכְרַע עַמָּא וּסְגִידוּ׃ 28 וַאֲזַלוּ וַעֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
כֵּן עֲבַדוּ׃
29 וַהֲוָה בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וַיְיָ קְטַל כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבּוּכְרָא דְפַרְעֹה דַּעֲתִיד לְמִיתַּב עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתֵיהּ עַד
בּוּכְרָא דְשִׁבְיָא דִּי בְּבֵית אֲסִירֵי וְכֹל בּוּכְרָא דִבְעִירָא׃ 30 וְקָם פַּרְעֹה בְּלֵילְיָא הוּא וְכָל עַבְדוֹהִי וְכָל מִצְרָאֵי וַהֲוָת צְוַחְתָּא רַבְּתָא
בְּמִצְרַיִם אֲרֵי לֵית בֵּיתָא דְּלָא הֲוָה בֵיהּ מִיתָא׃ 31 וּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּלֵילְיָא וַאֲמַר קוּמוּ פּוּקוּ מִגּוֹ עַמִּי אַף אַתּוּן אַף בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֱזִילוּ פְלַחוּ קֳדָם יְיָ כְּמָא דַהֲוֵיתוּן אָמְרִין׃ 32 אַף עָנְכוֹן אַף תּוֹרֵיכוֹן דְּבַרוּ כְּמָא דְמַלֵּילְתּוּן וֶאֱזִילוּ וְצַלּוּ אַף עֲלָי׃
33 וּתְקִיפוּ מִצְרָאֵי עַל עַמָּא לְאוֹחָאָה לְשַׁלָּחוּתְהוֹן מִן אַרְעָא אֲרֵי אֲמַרוּ כֻּלָּנָא מָיְתִין׃ 34 וּנְטַל עַמָּא יַת לֵישְׁהוֹן עַד לָא חֲמַע
מִמּוֹתַר אַצְוָתְהוֹן צְרִיר בִּלְבוּשֵׁיהוֹן עַל כַּתְפֵּיהוֹן׃

Omne fermentatum non comedetis. in omni 20
habitaculo vestro comedetis azyma.
Vocauit autem Moyses omnem senatum Israel, 21
& dixit ad eos: Euntes accipite vobis ipsis agnum
per cognationes vestras, & sacrificate Pascha.
Accipietis autem fasciculum hyssopi, & tin- 22
gentes ex sanguine qui apud ianuam, & tangetis
limen, & vtrosque postes à sanguine qui apud ia-
nuam. vos autem non egrediemini vnusquisque ia-
nuam domus suæ vsque ad manè.
Et transibit Dominus ad percutiendum Ægy- 23
ptios, & videbit sanguinem in limine, & super v-
trosque postes. & transibit Dominus ianuam, &
non sinet exterminatorem ingredi in domos vestras
ad percutiendum. Et seruabitis verbum 24
hoc legitimum tibi, & filiis tuis vsque ad seculum.
Si autem ingressi fueritis in terram quam de- 25
derit Dominus vobis, sicut locutus est, seruabitis
cultum hunc. Et erit si dixerint ad vos 26
filij vestri, Quis cultus hic?
Et dicetis eis: Victima Pascha hoc Domino, 27
qui protexit domos filiorum Israel in Ægypto, quã-
do percussit Ægyptios: at domos nostras liberauit.
& incuruatus populus, adorauit.
Et euntes fecerunt filij Israel sicut præcepit 28
Dominus Moysi & Aaron, sic fecerunt.
Factum est autem media nocte, & Dominus 29
percussit omne primogenitum in terra Ægypti, à pri
mogenito Pharaonis, sedente in throno, & vsque ad
primogenitum captiuæ quæ in carcere, & omne
primogenitum iumenti. Et surrexit Pharao no- 30
cte, & omnes serui eius, & omnes Ægyptij, & fa-
ctus est clamor magnus in omni terra Ægypti. non
enim erat domus in qua non erat in ea mortuus.
Et vocauit Pharao Moysen & Aaron nocte, 31
& dixit eis: Surgite, et egredimini ex populo meo;
& vos & filij Israel, ite & seruite domino Deo
vestro, sicut dicitis: Et oues & boues vestras 32
accipiẽtes ite, sicut dixistis: benedicite autẽ et mihi.
Et vrgebant Ægyptij populum festinãter eijcere 33
eos ex terra. dixerunt enim quòd omnes nos mori-
mur. Tulit autem populus farinam suam an- 34
tequàm fermentarentur massæ eorum, ligatæ in ve-
stibus eorum super humeros.

20 πᾶν ζυμωτὸν οὐκ ἔδεσθε. ἐν παντὶ κατοικητηρίῳ ὑμῶν
21 ἔδεσθε ἄζυμα. ἐκάλεσε δὲ Μωυσῆς πᾶσαν τὴν γε-
ρουσίαν Ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀπελθόντες λάβετε ὑ-
μῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν, καὶ θύσατε τὸ πάσχα.
22 λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν, καὶ θίξετε τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφο-
τέρων τῶν σταθμῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν.
ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ
23 ἕως πρωΐ. καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς αἰγυ-
πτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων
τῶν σταθμῶν. καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀ-
φήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι.
24 καὶ φυλάξεσθε τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ νόμιμον σεαυτῷ, καὶ τοῖς
υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος.
25 ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν δῷ κύριος ὑμῖν, κα-
θότι ἐλάλησε, φυλάξεσθε τὴν λατρείαν ταύτην.
26 καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν τίς ἡ λα-
27 τρεία αὕτη; καὶ ἐρεῖτε αὐτοῖς, θυσία τὸ πάσχα τοῦτο
κυρίῳ, ὃς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν Αἰγύπτῳ, ἡ-
νίκα ἐπάταξε τοὺς αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἡμῶν ἐρρύσατο. καὶ
28 κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε. καὶ ἀπελθόντες ἐποίη-
σαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ καὶ Ἀ-
29 αρὼν, οὕτως ἐποίησαν. ἐγενήθη δὲ μεσούσης τῆς νυκτὸς,
καὶ κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτου, ἀπὸ πρω-
τοτόκου Φαραὼ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἕως πρωτο-
τόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ πᾶν πρωτότοκον
30 κτήνους. καὶ ἀνέστη Φαραὼ νυκτὸς, καὶ πάντες οἱ θεράποντες
αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐγενήθη κραυγὴ μεγάλη ἐν
πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. οὐ γὰρ ἦν οἰκία ἐν ᾗ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς.
31 καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν νυκτὸς, καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, ἀνάστητε, καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὑμεῖς καὶ υἱοὶ
Ἰσραὴλ, βαδίζετε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὰ λέγετε.
32 καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς βόας ὑμῶν ἀναλαβόντες πορεύ-
εσθε, καθάπερ εἰρήκατε, εὐλογήσατε δὲ κἀμέ.
33 καὶ κατεβιάζοντο οἱ αἰγύπτιοι τὸν λαὸν σπουδῇ ἐκβα-
λεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς. εἶπαν γὰρ ὅτι πάντες ἡμεῖς ἀποθνήσκο-
34 μεν. ἀνέλαβε δὲ ὁ λαὸς τὸ σταῖς αὐτῶν πρὸ τοῦ ζυμω-
θῆναι τὰ φυράματα αὐτῶν, ἐνδεδεμένα ἐν τοῖς ἱματίοις αὐ-
τῶν ἐπὶ τῶν ὤμων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Nihil fermentatum comedetis: in cunctis habitationibus vestris comedetis azyma.
21 Vocauit autem Moyses omnes seniores Israel, & dixit ad eos: Capite & tollite vobis de filiis ouium per familias vestras, & immolate Phase.
22 Tolletisque manipulum hyssopi, & tingetis in sanguine qui est in vase, & aspergetis superliminare & duos postes de sanguine qui est in vase. Nullusque vestrum egrediatur ab ostio domus suæ vsque manè.
23 Et reuelabitur Dominus vt percutiat Ægyptios: videbitque sanguinem in superliminare & super duo limina, & miserebitur Dominus super ostium: & non sinet vastatorem ingredi domos vestras ad percutiendum.
24 Et obseruabitis verbum istud in pactum tibi, & filiis tuis vsque in æternum.
25 Eritque quando introieritis terram quam Dominus daturus est vobis, sicut locutus est, obseruabitis cultum hunc.
26 Et erit cùm dixerint vobis filij vestri: Quid est cultus hic vobis?
27 Et dicetis: Sacrificium pro misericordia est coram Domino, eo quòd misertus est super domos filiorum Israel in Ægypto, quando percussit Ægyptios, & domos nostras liberauit. Incuruatusque est populus, & adorauerunt.
28 Ieruntque filij Israel, & fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron, ita fecerunt.
29 Factumque est in noctis medio, & Dominus occidit omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui sessurus erat super solium regni eius, vsque ad primogenitum captiuæ quæ erat in domo vinctorum, & omne primogenitum iumentorum.
30 Surrexitque Pharao in nocte, ipse & omnes serui eius, & omnes Ægyptij: & fuit clamor magnus in Ægypto, quia nulla domus erat in qua nõ esset aliquis mortuus.
31 Vocauitque Moysen & Aaron nocte, & ait: Surgite, egredimini de medio populi mei tam vos quàm filij Israel: & ite seruite coram Domino, sicut dicebatis.
32 Oues quoque vestras & boues assumite, sicut loquebamini; & ite orate etiam pro me.
33 Præualescebantque Ægyptij super populum, vt citò mitterent eos de terra: quia dixerunt, omnes nos mortui sumus.
34 Tulitque populus massam suam antequàm fermentaretur, sicut erat in panariis suis, ligatam in palliis suis super humeros suos impositam.

35 * ובני־ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים
36 כלי־כסף וכלי זהב ושמלת: * ויהוה נתן את־חן
העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את־מצרים:
37 * ויסעו בני־ישראל מרעמסס סכתה כשש־מאות
38 אלף רגלי הגברים לבד מטף: * וגם־ערב רב עלה
39 אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד: * ויאפו את־הבצק
אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי־גרשו
ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם־צדה לא־עשו
40 להם: * ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים
41 שלשים שנה וארבע מאות שנה: * ויהי מקץ
שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום
42 הזה יצאו כל־צבאות יהוה מארץ מצרים: * ליל
שמרים הוא ליהוה להוציאם מארץ מצרים
הוא־הלילה הזה ליהוה שמרים לכל־בני ישראל
43 לדרתם: * ויאמר יהוה אל־משה ואהרן
44 זאת חקת הפסח כל־בן־נכר לא־יאכל בו: * וכל־
עבד איש מקנת־כסף ומלתה אתו אז יאכל בו:
45 * תושב ושכיר לא־יאכל בו: * בבית אחד יאכל
46 לא־תוציא מן־הבית מן־הבשר חוצה ועצם לא־
47 תשברו־בו: * כל־עדת ישראל יעשו אתו: * וכי־
48 יגור אתך גר ועשה פסח ליהוה המול לו כל־זכר ואז
יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל־ערל לא־יאכל
49 בו: * תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם:
50 * ויעשו כל־בני ישראל כאשר צוה יהוה את־משה
51 ואת־אהרן כן עשו: * ויהי בעצם היום הזה
הוציא יהוה את־בני ישראל מארץ מצרים על־
צבאתם: יג
1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר:
2 * קדש־לי כל־בכור פטר כל־רחם בבני ישראל
באדם ובבהמה לי הוא:

35 * Feceruntq́; filij Iſrael ſicut præceperat Do-
minus Moyſi: & petierunt ab Ægyptiis vaſa
36 argentea & aurea, veſtemq́; plurimam. * Dn̄s
autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis
vt commodarēt eis, & ſpoliauerunt Ægyptios.
37 * Profectíque ſunt filij Iſrael de Rameſſe in So
G chot ſexcenta ferè millia peditū virorū, abſq;
38 paruulis & mulieribus: * Sed & vulgus ꝓmiſ-
cuū innumerabile aſcēdit cū eis oues, & armē
39 ta animātia diuerſi generis multa nimis. * Co-
xeruntq́; farinā quam dudū de Ægypto con-
ſperſam tulerant, & fecerunt ſubcineritios pa
nes azymos. neq; enim poterant fermētari co-
gentibus exire Ægyptiis, & nullam facere ſi-
nentibus morā, nec pulmēti quicquā occur-
40 rerat præparare. * Habitatio autē filiorū Iſrael
qui manſerūt in Ægypto, fuit quadringēto-
41 rū triginta annorū. * Quibus expletis, eadem
die egreſſus eſt oīs exercitus Domini de terra
42 Ægypti. * Nox eſt iſta obſeruabilis Dn̄i, quan
do eduxit eos de terra Ægypti. Hanc obſer-
uare debent omnes filij Iſrael in generationi-
43 bus ſuis. * Dixítq; Dominus ad Moyſen & Aa-
ron: Hęc eſt religio Phaſe. Omnis alienigena
44 non comedet ex eo. * Omnis autem ſeruus em
45 ptitius circuncidetur, & ſic comedet. * Aduena
46 & mercenarius non edent ex eo. * In vna do-
mo comedetur: nec efferetis de carnibus eius
47 foras, nec os illius confringetis. * Oīs cœtus fi-
49 liorum Iſrael faciet illud. * Quòd ſi quis pere
grinorū in veſtrā voluerit tranſire coloniā, &
facere Phaſe Dn̄i, circuncidetur priùs ōne maſ
culinū eius, & tunc ritè celebrabit, eritq́; ſicut
indigena terræ. Si quis autē circūciſus nō fue-
49 rit, non veſcetur ex eo. * Eadē lex erit indigenę
50 & colono, qui peregrinatur apud vos. * Fece-
runtq́; omnes filij Iſrael, ſicut pręceperat Do-
51 minus Moyſi & Aaron: * Et eadem die eduxit
Dominus filios Iſrael de terra Ægypti ꝑ tur-
mas ſuas.

CAP. XIII.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cēs: * Sanctifica mihi omne primogenitū,
A quod aperit vuluam in filiis Iſrael, tam de ho
minibus quàm de iumētis. mea ſunt enim oīa.

תרגום אונקלוס

35 ובני ישראל עבדו כפתגמא דמשה ושאילו ממצראי מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין: 36 וייי יהב ית עמא לרחמין בעיני מצראי
ואשאלונון ותרוקינו ית מצראי: 37 ונטלו בני ישראל מרעמסס לסוכות כשית מאה אלפין רגלאין בר מן טפלא: 38 ואף נכראין
סגיאין סליקו עמהון ועאן ותורי גיתי תקיף לחדא: 39 ואפו ית לישא דאפיקו ממצרים גריצן פטירן ארי לית חמיע ארי אתרכו ממצרים
ולא יכילו לאתעכבא ואף זוודין לא עבדו להון: 40 ומותבניהון דבני ישראל דיתיבו במצרים ארבע מאה ותלתין שנין: 41 והוה
מסוף ארבע מאה ותלתין שנין והוה בכרן יומא הדין נפקו כל חיליא דייי מארעא דמצרים: 42 ליל נטיר הוא קדם ייי לאפקותהון מארעא
דמצרים הוא ליליא הדין קדם ייי נטיר לכל בני ישראל לדריהון: 43 ואמר ייי למשה ולאהרן דא גזירת פסחא כל בר ישראל דאשתמד
לא יכול ביה: 44 וכל עבד גבר זביני כספא ותגזר יתיה בכן יכול ביה: 45 תותבא ואגירא לא יכול ביה: 46 בחבורא חדא יתאכל
לא תפקון מן ביתא מן בשרא לברא וגרמא לא תתברון ביה: 47 כל כנשתא דישראל יעבדון יתיה: 48 וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד
פסחא קדם ייי גזר ליה כל דכורא ובכן יקרב למעבדיה ויהי כיציבא דארעא וכל ערלי לא יכול ביה: 49 אוריתא חדא תהא ליציבא ולגיורא
דיתגייר ביניכון: 50 ועבדו כל בני ישראל כמא דפקיד ייי ית משה וית אהרן כן עבדו: 51 והוה בכרן יומא הדין אפיק ייי ית בני
ישראל מארעא דמצרים על חיליהון: יג 1 ומליל ייי עם משה למימר:
2 אקדיש קדמי כל בוכרא פתח כל ולדא בבני ישראל באנשא ובבעירא דילי הוא:

** At filij Israel fecerunt sicut præcepit eis Moy-* 35
ses. & petierunt ab Ægyptiis vasa argentea, &
*aurea, & vestem. * Et Dominus dedit gra-* 36
tiam populo suo coram Ægyptiis, & commodaue-
runt eis: & spoliauerunt Ægyptios.
** Profecti autem filij Israel de Ramesse in So-* 37
choth ad sexcenta millia peditum viri, præter supel-
*lectilem. * Et vulgus promiscuum multum a-* 38
scendit cum eis, & oues, & boues, & iumenta
multa valde.
** Et coxerunt farinam quod eduxerant ex Æ-* 39
gypto, subcineritios azymos. non enim fermentata
fuit. Eiecerunt enim eos Ægyptij, & non potue-
runt expectare: neque pulmentum fecerunt sibi ad
*viam. * At habitatio filiorum Israel, quam* 40
habitauerunt ipsi & patres eorum in terra Ægypti
& in terra Chanaan ipsi & patres eorum, quadrin
genti triginta anni.
** Et factum est post quadringentos & triginta* 41
annos, egressus est omnis exercitus Domini de terra
*Ægypti. * Nox obseruationis est Domino, vt* 42
eduxit eos ex terra Ægypti. Illa nox hæc obseruatio
Domino, vt omnibus filiis Israel sit in generationes
*eorum. * Dixit autem Dominus ad Moysen* 43
& Aaron: Hæc lex Paschæ. omnis alienigena non
*comedet ex eo. * Et omnem seruum alicuius* 44
vel emptitium circuncides eum, & tunc comedet
*ex eo. * Aduena vel mercenarius non comedet* 45
*ex eo. * In domo vna comedetur: & non efferetis ex* 46
domo de carnibus extra: & os non confringetis ab
*eo. * omnis cœtus Israel faciet hoc. * Si autem quis* 47
accesserit in vobis aduena, & fecerit Pascha Dño, 48
circuncides illius omne masculum. & tunc accedet
facere illud: & erit sicut & indigena terræ. omnis
*incircuncisus non comedet ex eo. * Lex vna erit* 49
*indigenæ & aduenienti aduenæ in vobis. * Et fe-* 50
cerunt filij Israel, sicut præcepit Dominus Moysi et
*Aaron ad eos, sic fecerunt. * Et factum est in die* 51
illa, eduxit Dominus filios Israel ex terra Ægypti
cum exercitu eorum. CAP. XIII.
Ait autem Dominus ad Moysen, dicens: 1
** Sanctifica mihi omne primogenitum primo-* 2
generatum aperiens omnem vuluam in filiis Israel,
ab homine vsque ad iumentum, meum est.

35 * Οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς μωυ-
σῆς. καὶ ᾔτησαν παρὰ τῶν αἰγυπτίων σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ,
36 καὶ ἱματισμόν. * καὶ κύριος ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐ-
ναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς, καὶ ἐσκύλευσαν τοὺς
37 αἰγυπτίους. * ἀπάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσ-
σῆ εἰς σοχὼθ εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν, οἱ ἄνδρες, πλὴν
38 τῆς ἀποσκευῆς. * καὶ ἐπίμικτος πολὺς συνανέβη αὐτοῖς, καὶ
39 πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα. * καὶ ἔπε-
ψαν τὸ σταῖς ὃ ἐξήνεγκαν ἐξ αἰγύπτου, ἐγκρυφίας ἀζύμους.
οὐ γὰρ ἐζυμώθη. ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ οὐκ ἠ-
δυνάσθησαν ὑπομεῖναι, οὐδὲ ἐπισιτισμὸν ἐποίησαν ἑαυτοῖς
40 εἰς τὴν ὁδόν. * ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἣν κατῴ-
κησαν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ ἐν γῇ
χαναὰν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, τετρακόσια τριάκοντα
41 ἔτη. * καὶ ἐγένετο μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, ἐξῆλθε
42 πᾶσα στρατιὰ κυρίου ἐκ γῆς αἰγύπτου. * νὺξ προφυ-
λακῆς ἐστι τῷ κυρίῳ, ὥστε ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.
ἐκείνη ἡ νὺξ αὕτη προφυλακὴ κυρίῳ, ὥστε πᾶσι υἱοῖς ἰσραὴλ
εἶναι εἰς γενεὰς αὐτῶν.
43 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, οὗτος ὁ νόμος πά-
44 σχα. πᾶς ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. * καὶ πάντα οἰκέ-
την τινὸς ἢ ἀργυρώνητον περιτεμεῖς αὐτόν. καὶ τότε φάγεται
45 ἀπ᾽ αὐτοῦ. * πάροικος ἢ μισθωτὸς οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ.
46 * ἐν οἰκίᾳ μιᾷ βρωθήσεται, καὶ οὐκ ἐξοίσετε ἐκ τῆς οἰ-
κίας τῶν κρεῶν ἔξω, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ᾽ αὐτοῦ.
47 * πᾶσα συναγωγὴ ἰσραὴλ ποιήσει αὐτό.
48 * ἐὰν δέ τις προσέλθῃ ἐν ὑμῖν προσήλυτος, καὶ ποιῇ τὸ πά-
σχα κυρίῳ, περιτεμεῖς αὐτοῦ πᾶν ἀρσενικόν. καὶ τότε προσε-
λεύσεται ποιῆσαι αὐτό. καὶ ἔσται ὥσπερ καὶ ὁ αὐτόχθων τῆς γῆς.
49 πᾶς ὁ ἀπερίτμητος οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. * νόμος εἷς
ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ τῷ προσελθόντι προσηλύτῳ ἐν ὑμῖν.
50 * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ
μωυσῇ καὶ ἀαρὼν πρὸς αὐτούς, οὕτως ἐποίησαν.
51 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξήγαγε κύριος τοὺς υἱοὺς
ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν.

ιγ´.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων.
2 * ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν
μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐμόν ἐστιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Filij autem Israel fecerunt iuxta verbum Moysi, & petierunt ab Ægyptiis vasa aurea & vasa argentea, & vestes. 36 Dominus au-
tem dedit populo gratiam in oculis Ægyptiorum, & commodauerunt eis, & vacuos reliquerunt Ægyptios. 37 Profectique sunt filij Israel
de Ramesses in Sochoth, quasi sexcenta millia peditum, præter familiam. 38 Extranei quoque multi ascenderunt cum eis, & oues, & boues
& pecora multa nimis. 39 Et coxerunt massam quam eduxerant de Ægypto. feceruntque placentas azymas, quia non erat fermentatum, eo
quòd eiecti fuerant de Ægypto, & non poterant immorari; viaticum quoque non parauerunt sibi. 40 Habitatio autem filiorum Israel qua habita-
uerunt in Aegypto, fuit quadringentorum & triginta annorum. 41 Et factum est post quadringentos & triginta annos, in hac eadẽ die, egressi sunt
omnes exercitus Domini de terra Aegypti. 42 Nox obseruabilis est coram Domino, vt educeret eos de terra Aegypti: hæc est nox illa coram Do-
mino, obseruanda filiis Israel in generationibus suis. 43 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Hic est ritus Phase. omnis filius Israel qui fuerit
apostata, non comedat ex eo. 44 Omnis autem seruus alicuius emptus argento, si circunciderit eũ, tunc comedet ex eo. 45 Aduena & mercenarius
non comedent ex eo. 46 In societate vna comedetis: non efferetis de carnibus eius ex domo foras: & os non confringetis in eo. 47 Omnis
cœtus Israel faciet illud. 48 Et quando transierit ad vestram religionem aliquis proselytus, & fecerit Phase coram Domino, circuncidetur
omnis masculus eius, & tunc accedet vt faciat illud, & erit sicut indigena terræ, & omnis prophanus non comedet ex eo. 49 Lex vna erit
indigenæ & proselyto qui morabitur vobiscum. 50 Feceruntque filij Israel sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron, ita fecerunt.
51 Et factum est in ipsa die, eduxit Dominus filios Israel de terra Aegypti per turmas suas. CAP. XIII.
Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit omnem vuluam in filiis Israel in ho-
minibus & in iumentis, meum est.

3 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה
4 אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ׃ * הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים
5 בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב׃ * וְהָיָה כִי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ
6 אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה׃ * שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל
7 מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָה׃ * מַצּוֹת יֵאָכֵל אֵת
שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ
8 שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלֶךָ׃ * וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר
9 בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם׃ * וְהָיָה לְךָ
לְאוֹת עַל־יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת
יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְּיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם׃
10 * וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה׃
11 * וְהָיָה כִּי־יְבִאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
12 כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וּנְתָנָהּ לָךְ׃ * וְהַעֲבַרְתָּ
כָל־פֶּטֶר רֶחֶם לַיהוָה וְכָל־פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר
13 יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהוָה׃ * וְכָל־פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה
בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ
14 תִּפְדֶּה׃ * וְהָיָה כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית
15 עֲבָדִים׃ * וַיְהִי כִּי־הִקְשָׁה פַרְעֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהֲרֹג יְהוָה
כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם וְעַד־בְּכוֹר בְּהֵמָה
עַל־כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לַיהוָה כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל־בְּכוֹר
16 בָּנַי אֶפְדֶּה׃ * וְהָיָה לְאוֹת עַל־יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין
עֵינֶיךָ כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרָיִם׃
17 * וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־
נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי
אָמַר אֱלֹהִים פֶּן־יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה
וְשָׁבוּ מִצְרָיְמָה׃

3 * Et ait Moyſes ad populũ: Mementote diei
huius in qua egreſsi eſtis de Ægypto, & de do
mo ſeruitutis: quoniã ĩ manu forti eduxit vos
Dñs de loco iſto, vt non comedatis ferméta-
4 tum panẽ. *Hodie egredimini menſe nouarũ
5 frugum. *Cúmq; introduxerit te Dñs in ter-
ram Chananæi, & Ethęi, & Amorræi, & Eueį,
& Iebuſæi, quã iurauit patribus tuis, vt daret
tibi terram fluẽtem lacte & melle, celebrabis
6 hunc morem ſacrorũ menſe iſto. *Septem die-
bus veſceris azymis, & in die ſeptimo erit ſo-
7 lennitas Dñi. *Azyma comedetis ſeptem die-
bus. Non apparebit apud te aliquid ferméta-
8 tum, nec in cunctis finibus tuis. *Narrabiſque
filio tuo in die illo, dicẽs: Hoc eſt quod fecit
mihi Dñs, quando egreſſus ſum de Ægypto.
9 *Et erit quaſi ſignũ in manu tua, & quaſi mo
B nimentũ ante oculos tuos; & vt lex Dñi ſem-
per ſit in ore tuo. in manu enim forti eduxit
10 te Dñs de Ægypto. *Cuſtodies huiuſcemodi
11 cultũ ſtatuto tempore à diebus in dies. *Cúq;
introduxerit te Dñs in terrã Chananęi, ſicut iu
rauit tibi & patribus tuis, & dederit tibi eam:
12 *Separabis omne quod aperit vuluã Dño, & ꝙ
primitiuũ eſt in pecoribus tuis. quicq̃d habue
13 ris maſculini ſex⁹, conſecrabis Dño. *Primoge
nitũ aſini mutabis oue: quod ſi nõ redemeris,
C interficies. omne autẽ primogenitũ hoĩs de fi-
14 liis tuis, precio redimes. *Cúq; interrogauerit
te filius tuus cras, dicẽs: Quid eſt hoc? reſpon
debis ei: In manu forti eduxit nos Dñs de ter-
15 ra Ægypti de domo ſeruitutis. *Nã cũ indura
t⁹ eſſet Pharao, & nollet nos dimittere, occidit
Dñs õne primogenitũ in terra Ægypti, à pri-
mogenito hoĩs, vſq; ad primogenitũ iuméto-
rũ. idcircò ĩmolo Dño oẽ ꝙ aperit vuluã maſ-
culini ſexus: & oĩa primogenita filiorũ meorũ
16 redimo. *Erit igr̃ quaſi ſignũ ĩ manu tua, & q̃ſi
appẽſũ q̃d ob recordationẽ añ oculos tuos, eo
ꝙ in manu forti eduxit nos Dñs de Ægypto.
17 *Igitur cũ emiſiſſet Pharao populũ, nõ eos du
xit De⁹ per viã terræ Philiſtiĩ, quæ vicina eſt;
reputãs ne fortè pœniteret eũ ſi vidiſſet aduer
sũ ſe bella cõſurgere & reuerteretur Ægyptũ.

תרגום אונקלוס

3 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא הֲווֹ דְּכִירִין יָת יוֹמָא הָדֵין דִּנְפַקְתּוּן מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא אֲרֵי בִּתְקוֹף יְדָא אַפֵּיק יְיָ יָתְכוֹן מִכָּא וְלָא יִתְאֲכֵל חֲמִיעַ׃
4 יוֹמָא דֵין אַתּוּן נָפְקִין בְּיַרְחָא דַאֲבִיבָא׃ 5 וִיהֵי אֲרֵי יַעֲלִינָךְ יְיָ לַאֲרַע כְּנַעֲנָאֵי וְחִתָּאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ לְמִיתַּן לָךְ
אֲרַע עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ וְתִפְלַח יָת פּוּלְחָנָא הָדָא בְּיַרְחָא הָדֵין׃ 6 שִׁבְעָא יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירָן וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה חַגָּא קֳדָם יְיָ׃
7 פַּטִּיר יִתְאֲכֵל יָת שִׁבְעָא יוֹמִין וְלָא יִתְחֲזֵי לָךְ חֲמִיעַ וְלָא יִתְחֲזֵי לָךְ חֲמִירָא בְּכָל תְּחוּמָךְ׃ 8 וּתְחַוֵּי לִבְרָךְ בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר בְּדִיל דָּא עֲבַד יְיָ לִי
בְּמִפְּקִי מִמִּצְרָיִם׃ 9 וִיהֵי לָךְ לְאָת עַל יְדָךְ וּלְדוּכְרָן בֵּין עֵינָךְ בְּדִיל דִּתְהֵי אוֹרַיְתָא דַּייָ בְּפוּמָךְ אֲרֵי בִּידָא תַקִּיפָא אַפְּקָךְ יְיָ מִמִּצְרָיִם׃
10 וְתִטַּר יָת קְיָמָא הָדָא לְזִמְנַהּ מִזְּמַן לִזְמָן׃ 11 וִיהֵי אֲרֵי יַעֲלִינָךְ יְיָ לַאֲרַע כְּנַעֲנָאָה כְּמָא דְקַיֵּים לָךְ וְלַאֲבָהָתָךְ וְיִתְּנִינַהּ לָךְ׃
12 וְתַעֲבַר כָּל פָּתַח וַלְדָּא קֳדָם יְיָ וְכָל פָּתַח וְלַד בְּעִירָא דִּיהוֹן לָךְ דִּכְרִין תַּקְדֵּישׁ קֳדָם יְיָ׃ 13 וְכָל בּוּכְרָא דַחֲמָרָא תִּפְרוֹק בְּאִימְּרָא וְאִם לָא
תִּפְרוֹק וְתִקְפִיהּ וְכָל בּוּכְרָא דֶאֱנָשָׁא בִּבְנָךְ תִּפְרוֹק׃ 14 וִיהֵי אֲרֵי יִשְׁאֲלִינָךְ בְּרָךְ מְחַר לְמֵימַר מַה דָּא וְתֵימַר לֵיהּ בִּתְקוֹף יְדָא אַפְּקָנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 15 וַהֲוָה כַּד אַקְשִׁי פַרְעֹה לְשַׁלָּחוּתַנָא וּקְטַל יְיָ כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבּוּכְרָא דֶאֱנָשָׁא וְעַד בּוּכְרָא דִבְעִירָא
עַל כֵּן אֲנָא דָבַח קֳדָם יְיָ כָּל פָּתַח וַלְדָּא דּוּכְרַיָּא וְכָל בּוּכְרָא דִבְנַי אֶפְרוֹק׃ 16 וִיהֵי לְאָת עַל יְדָךְ וְלִתְפִלִּין בֵּין עֵינָךְ אֲרֵי בִּידָא תַקִּיפָא אַפְּקָנָא
יְיָ מִמִּצְרָיִם׃ 17 וַהֲוָה כַּד שַׁלַּח פַּרְעֹה יָת עַמָּא וְלָא דַבְּרִינוּן יְיָ אֹרַח אֲרַע פְּלִשְׁתָּאֵי אֲרֵי קָרִיבָא הוּא אֲרֵי אֲמַר יְיָ דִּלְמָא יְזוּעוּן עַמָּא
בְּמֶחֱזֵיהוֹן קְרָבָא וִיתוּבוּן לְמִצְרָיִם׃

* Dixit autem Moyses ad populum: Recorda- 3
mini diei huius, in qua egressi estis ex Ægypto, ex do
mo seruitutis. in enim manu forti eduxit Dominus
vos hinc: & non comedetur fermentum. * In enim 4
hodierna die vos egredimini in mense nouorum.
* Et erit quando introduxerit te Dominus Deus 5
tuus in terram Chananæorum, & Ethæorum, & E-
uæorum, & Gergesæorum, & Amorræorum, et Phe
rezæorum, & Iebusæorum, quam iurauit patribus
tuis dare tibi, terram fluentem lacte & melle: & fa
cies seruitutem hanc in mense hoc. * Sex dies co- 6
medetis azyma, at die septima festum Domino.
* Azyma comedetis septem dies. non apparebit 7
tibi fermentatum, neque erit tibi fermẽtum omni-
bus terminis tuis. * Et narrabis filio tuo in die illa, 8
dicens: Propter hoc fecit dominus Deus meus, quòd
egressus sum ex Ægypto. * Et erit tibi in signum 9
in manu tua, & memoriale ante oculos tuos, vt sit
lex Domini in ore tuo. in enim manu forti eduxit te
Dominus ex Ægypto. * Et serua legem hanc secun- 10
dùm tempora annorum, à diebus in dies. * Et erit 11
cùm introduxerit te dñs Deus tuus in terram Cha-
nanæorum, quemadmodum iurauit patribus tuis,
& dabit tibi eam: * Et separabis omne aperiens 12
vuluam, masculina Domino, & omne aperiens vul-
uam ex armentis in iumentis tuis: quæcunque fue-
rint tibi, masculina Domino. * Omne aperiens vul- 13
uam asinæ, mutabis oue. si autem nõ mutaueris, re-
dimes illud. Omne primogenitum hominis filiorum
tuorum redimes. * Si autem interrogauerit te filius 14
tuus post hæc, dicens: Quid hoc? & dices ei, Quòd
in manu forti eduxit nos Dominus de terra Ægypti
ex domo seruitutis. * Quando autem indurauit 15
Pharao ad dimittendum nos, occidit Dominus omne
primogenitum in terra Ægypti, à primogenitis ho-
minum, vsque ad primogenita iumentorum. propter
hoc ego sacrifico Domino omne aperiens vuluã, mas-
culina, & omne primogenitum filiorum meorũ re-
dimam. * Et erit in signum in manu tua, & immo- 16
bile ante oculos tuos. in enim manu forti eduxit te
Dominus ex Ægypto. * Vt autem dimisit Pharao 17
populum, non perduxit eos Deus viam terræ Phili-
stiim, quòd propè erat. dixit enĩ Deus, ne fortè pœni
teret populũ videntẽ bellũ, et reuertatur in Ægyptũ.

3 * εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, μνημονεύετε τὴν ἡμέ-
ραν ταύτην, ἐν ᾗ ἐξήλθετε ἐξ αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. ἐν
γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγε κύριος ὑμᾶς ἐντεῦθεν. καὶ οὐ βρω-
4 θήσεται ζύμη. * ἐν γὰρ τῇ σήμερον ὑμεῖς ἐκπορεύεσθε ἐν μηνὶ
5 τῶν νέων. * καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου
εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ εὐαίων, καὶ γερ-
γεσαίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ ἰεβουσαίων, ἣν ὤ-
μοσε τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέ-
λι. καὶ ποιήσεις τὴν λατρείαν ταύτην ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ.
6 * ἓξ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἑορτὴ
7 κυρίῳ. * ἄζυμα ἔδεσθε ἑπτὰ ἡμέρας. οὐκ ὀφθήσεταί σοι
ζυμωτὸν, οὐδὲ ἔσται σοι ζύμη πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου.
8 * καὶ ἀναγγελεῖς τῷ υἱῷ σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, διὰ
τοῦτο ἐποίησε κύριος ὁ θεός μου, ὡς ἐξεπορευόμην ἐξ αἰγύ-
9 πτου. * καὶ ἔσται σοι εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ μνη-
μόσυνον πρὸ ὀφθαλμῶν σου, ὅπως ἂν γένηται ὁ νόμος κυ-
ρίου ἐν τῷ στόματί σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύ-
10 ριος ἐξ αἰγύπτου. * καὶ φυλάξαι τὸν νόμον τοῦτον κατὰ
11 καιροὺς ὡρῶν, ἀφ᾽ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. * καὶ ἔσται ὡς ἂν εἰ-
σαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ὃν
12 τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δώσει σοι αὐτήν. * καὶ ἀ-
φοριεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ, καὶ πᾶν
διανοῖγον μήτραν ἐκ τῶν βουκολίων ἐν τοῖς κτήνεσί σου. ὅσα
13 ἂν γένηταί σοι, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ. * πᾶν διανοῖγον
μήτραν ὄνου ἀλλάξεις προβάτῳ. ἐὰν δὲ μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώ-
σῃ αὐτό. πᾶν πρωτότοκον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ.
14 * ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου μετὰ ταῦτα, λέγων, τί τοῦτο; καὶ ἐ-
ρεῖς αὐτῷ, ὅτι ἐν χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς
15 αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. * ἡνίκα δὲ ἐσκλήρυνε φαραὼ
ἐξαποστεῖλαι ἡμᾶς, ἀπέκτεινε κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ
αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκων ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκων κτηνῶν·
διὰ τοῦτο ἐγὼ θύω τῷ κυρίῳ πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσε-
16 νικὰ, καὶ πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν μου λυτρώσομαι· * καὶ ἔσται
εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἀσάλευτον πρὸ τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύ-
17 πτου. * ὡς δὲ ἐξαπέστειλε φαραὼ τὸν λαὸν, οὐχ ὡδήγησεν
αὐτοὺς ὁ θεὸς ὁδὸν γῆς φιλιστιεὶμ, ὅτι ἐγγὺς ἦν. εἶπε γὰρ ὁ θεὸς,
μή ποτε μεταμελήσει τῷ λαῷ ἰδόντι πόλεμον, καὶ ἀποστρέ-
φῃ εἰς αἴγυπτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Dixitque Moyses ad populum: Mementote diei huius, in qua egressi estis de Ægypto, de domo seruitutis: quoniam in manu forti eduxit vos
Dominus de loco isto: & non comedetur fermentatum. 4 Hodie vos egredimini in mense nouarum frugum. 5 Et erit quando introdu-
xerit te Dominus in terram Chananæi, & Ethæi, & Amorræi, & Euæi, & Iebusæi, pro qua iurauit patribus tuis, vt daret tibi terram fluentem lacte &
melle, celebrabis cultum istum in mense isto. 6 Septem diebus comedes azyma, & in die septima erit solennitas coram Domino. 7 Azy-
mum comedetur septem diebus: & non apparebit tibi fermentatum, neque apparebit tibi fermentum in omni termino tuo. 8 Narrabisque
filio tuo in die illo, dicens: Propter hoc fecit mihi Dominus, quando egressus sum de Ægypto. 9 Et erit tibi in signum in manu tua, & in me-
moriale inter oculos tuos, vt sit lex Domini in ore tuo: quia in manu forti eduxit te Dominus de Ægypto. 10 Et custodies pactum hoc in tem-
pore suo à tempore in tempus. 11 Et erit cùm introduxerit te Dominus in terram Chananæi, sicut iurauit tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi:
12 Transire facies omne quod aperit vuluam coram Domino, & omnes masculos qui aperiunt vuluam in animalibus quos habueris, sanctifi-
cabis coram Domino. 13 Et omne primogenitum asini redimes agno. & si non redemeris, mactabis eum. omnemque primogenitum in filiis
tuis redimes. 14 Et erit cùm interrogauerit te filius tuus cras, dicens: Quid est hoc? dices ei: In manu forti eduxit nos Dominus de Ægypto de
domo seruitutis. 15 Et factum est cùm induratus esset Pharao, & nollet dimittere nos, interfecit Dominus omne primogenitum in terra Ægy-
pti, à primogenito hominis, vsque ad primogenitum animalis. idcircò ego sacrifico omne masculum quod aperit vuluam; & omnem primogeni-
tum filiorum meorum redimam. 16 Eritque in signum in manu tua, & in appensum quoddam inter oculos tuos: quoniam in manu forti e-
duxit nos Dominus de Ægypto. 17 Et factum est cùm emisisset Pharao populum, non duxit eos Deus per viam terræ Philistinorum, quia
propinqua erat: quia dixit Deus, Ne fortè formidet populus cùm viderint prælium, & reuertantur in Ægyptum.

18 * וַיַּסֵּב אֱלֹהִים אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף
וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
19 * וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם
20 וְהַעֲלִיתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם׃ * וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת
21 וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר׃ * וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם
יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ
22 לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה׃ * לֹא־יָמִישׁ עַמּוּד
הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם׃

יד

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
2 יִשְׂרָאֵל וְיָשֻׁבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם
3 לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן נִכְחוֹ תַחֲנוּ עַל־הַיָּם׃ * וְאָמַר פַּרְעֹה
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים הֵם בָּאָרֶץ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר׃
4 * וְחִזַּקְתִּי אֶת־לֵב־פַּרְעֹה וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה
בְּפַרְעֹה וּבְכָל־חֵילוֹ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ־
5 כֵן׃ * וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ לְבַב
פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה־זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי־
6 שִׁלַּחְנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ׃ * וַיֶּאְסֹר אֶת־רִכְבּוֹ וְאֶת־
7 עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ׃ * וַיִּקַּח שֵׁשׁ־מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב
8 מִצְרַיִם וְשָׁלִשִׁם עַל־כֻּלּוֹ׃ * וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
9 יֹצְאִים בְּיָד רָמָה׃ * וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגוּ
אוֹתָם חֹנִים עַל־הַיָּם כָּל־סוּס רֶכֶב פַּרְעֹה וּפָרָשָׁיו וְחֵילוֹ
10 עַל־פִּי הַחִירֹת לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן׃ * וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם
11 וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה׃ * וַיֹּאמְרוּ
אֶל־מֹשֶׁה הֲמִבְּלִי אֵין־קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ
לָמוּת בַּמִּדְבָּר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ לְהוֹצִיאָנוּ
מִמִּצְרָיִם׃

18 *Sed circũduxit per viam deserti, quæ est iux-
ta mare rubrũ. & armati ascẽderunt filij Israel
19 de terra Ægypti. *Tulit quoq; Moyses ossa Io
seph secum, eo ꝙ adiurasset filios Israel dicens,
Visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc vo-
20 biscum. *Profectiq; de Sochoth, castrametati
sunt in Ethã in extremis finibus solitudinis.
21 *Dominus autẽ præcedebat eos ad ostẽdendã
viam per diem in columna nubis, & per noctẽ
in columna ignis, vt dux esset itineris vtroq;
22 tempore. *Nunquam defuit columna nubis
per diem, nec columna ignis per noctem co-
ram populo.

CAP. XIIII.

1 Locutus est autem Dominus ad Moysen, di
2 cens: *Loquere filiis Israel: Reuersi castra-
metentur è regione Phiairoth, quæ est inter
Magdalum & mare contra Beelsephon. in cõ
3 spectu eius castra ponetis super mare. *Dictu-
rusq; est Pharao sup filiis Israel: Coartati sunt
4 in terra. conclusit eos desertum. *Et indurabo
cor eius, ac persequetur vos: & glorificabor in
Pharaone & in omni exercitu eius; scientque
Ægyptij, quia ego sum Dominus. feceruntq;
5 ita. *Et nunciatum est regi Ægyptiorum quòd
fugisset populus: immutatũq; est cor Pharao-
B nis & seruorũ eius super populũ, & dixerunt,
Quid voluimus facere, vt dimitteremus Israel
6 ne seruiret nobis? *Iunxit ergo currum, & om
7 nem populũ suum assumpsit secũ. *Tulitque
sexcẽtos currus electos, & quicquid in Ægypto
8 curruũ fuit, & duces totius exercitus. *Indura-
uitq; Dñs cor Pharaonis regis Ægypti, & per-
C secutus est filios Israel. at illi egressi erãt in ma
9 nu excelsa. *Cũq; persequerentur Ægyptij ve-
stigia precedẽtium, repererũt eos in castris su-
per mare. oĩsque equitatus & currus Pharao-
nis, & vniuersus exercitus, erant in Phiairoth
10 cõtra Beelsephõ. *Cũq; appropinquasset Pha-
rao, leuantes filij Israel oculos, viderunt Ægy
ptios post se: & timuerũt valdè. clamauerũtq;
11 ad Dñm. * Et dixerunt ad Moysen: Forsitan
non erant sepulchra in Ægypto, ideò tulisti
nos vt moreremur in solitudine? Quid hoc
facere voluisti, vt educeres nos ex Ægypto?

תרגום אונקלוס

18 וְאַסְחַר יְיָ יַת עַמָּא אוֹרַח מַדְבְּרָא יַמָּא דְסוּף וּמְזָרְזִין סְלִיקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 19 וְאַסֵּיק מֹשֶׁה יַת גַּרְמֵי יוֹסֵף עִמֵּיהּ
אֲרֵי אוֹמָאָה אוֹמֵי יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מִדְכַּר דְּכִיר יְיָ יַתְכוֹן וְתַסְּקוּן יַת גַּרְמַי מִכָּא עִמְּכוֹן׃ 20 וּנְטַלוּ מִסֻּכּוֹת וּשְׁרוֹ בְאֵיתָם דְּבִסְטַר מַדְבְּרָא׃
21 וַיְיָ מְדַבַּר קֳדָמֵיהוֹן בִּימָמָא בְּעַמּוּדָא דַעֲנָנָא לְאַשְׁרָיוּתְהוֹן בְּאָרְחָא וּבְלֵילְיָא בְּעַמּוּדָא דְאֶשָּׁתָא לְאַנְהָרָא לְהוֹן לְמֵיזַל בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא׃
22 לָא עֲדֵי עַמּוּדָא דַעֲנָנָא בִּימָמָא וְאַף לָא עַמּוּדָא דְאֶשָּׁתָא בְּלֵילְיָא קֳדָם עַמָּא׃

יד

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיתוּבוּן וְיִשְׁרוֹן קֳדָם פּוּם חִירָתָא בֵּין מִגְדְּלָא וּבֵין יַמָּא
קֳדָם בְּעֵיל צְפוֹן לְקִבְלֵיהוֹן תִּשְׁרוֹן עַל יַמָּא׃ 3 וְיֵימַר פַּרְעֹה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְעַרְבְּלִין אִנּוּן בְּאַרְעָא אֲחַד עֲלֵיהוֹן מַדְבְּרָא׃ 4 וְאַתְקֵיף
יַת לִבָּא דְפַרְעֹה וְיִרְדּוֹף בָּתְרֵיהוֹן וְאֶתְיַקַּר בְּפַרְעֹה וּבְכָל מַשְׁרִיתֵיהּ וְיִדְּעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ וַעֲבַדוּ כֵן׃ 5 וְאִתְחַוָּא לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם אֲרֵי אֲזַל
עַמָּא וְאִתְהֲפִיךְ לִבָּא דְפַרְעֹה וְעַבְדוֹהִי לְעַמָּא וַאֲמַרוּ מַה דָא עֲבַדְנָא אֲרֵי שַׁלַּחְנָא יַת יִשְׂרָאֵל מִלְּמִפְלְחַנָא׃ 6 וְטַקֵּיס יַת רְתִיכוֹהִי וְיַת עַמֵּיהּ דַּבַּר
עִמֵּיהּ׃ 7 וּדְבַר שִׁית מְאָה רְתִיכִין בְּחִירָן וְכֹל רְתִיכֵי מִצְרָאֵי וְגִבָּרִין מְמַנַּן עַל כּוּלְּהוֹן׃ 8 וְאַתְקֵיף יְיָ יַת לִבָּא דְפַרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּרְדַף בָּתַר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָפְקִין בְּרֵישׁ גְּלֵי׃ 9 וּרְדַפוּ מִצְרָאֵי בָּתְרֵיהוֹן וְאַדְבִּיקוּ יָתְהוֹן כַּד שָׁרַן עַל יַמָּא כָּל סוּסָוָת רְתִיכֵי פַרְעֹה וּפָרָשׁוֹהִי וּמַשְׁרִיתֵיהּ
עַל פּוּם חִירָתָא קֳדָם בְּעֵיל צְפוֹן׃ 10 וּפַרְעֹה קָרֵיב וּזְקַפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת עֵינֵיהוֹן וְהָא מִצְרָאֵי נָטְלִין בָּתְרֵיהוֹן וּדְחִילוּ לַחֲדָא וּזְעִיקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
קֳדָם יְיָ׃ 11 וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה הֲמִדְּלֵית קִבְרִין בְּמִצְרַיִם דְּבַרְתָּנָא לִמְמָת בְּמַדְבְּרָא מַה דָא עֲבַדְתְּ לָנָא לְאַפָּקוּתָנָא מִמִּצְרָיִם׃

*Et circumduxit Deus populum via quæ in de- 18
sertum, in rubrum mare. Quinta autem generatione
ascenderunt filij Israel ex terra Ægypti. * Et ac- 19
cepit Moyses ossa Ioseph secum. iuramento enim ad-
iurauit Ioseph filios Israel, dicens: Visitatione visi-
tabit vos Dominus, & auferetis ossa mea hinc vo-
biscum. * Profecti autem filij Israel ex Sochoth, 20
castrametati sunt in Etham circa desertum. * At 21
Deus præcedebat eos, die quidem in columna nubis
ad ostendendum eis viam, at nocte in columna ignis.
* Et non defecit columna nubis die, & columna 22
ignis nocte coram omni populo.*

CAP. XIIII.

*ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Loquere filiis Israel, & reuersi castrameten- 2
tur coram suburbio, inter Magdalum & inter ma-
re, è regione Beelsephon. coram eis castrametaberis
in mari. * Et dicet Pharao de filiis Israel: Er- 3
rant isti in terra: conclusit enim eos desertum.
* Ego autem indurabo cor Pharaonis, & perse- 4
quetur post eos: & glorificabor in Pharaone, & in
omni exercitu eius. & cognoscent omnes Ægyptij,
quòd ego Dominus. & fecerunt sic. * Et nun- 5
ciatum est regi Ægyptiorum, quòd fugit populus. et
mutatum est cor Pharaonis et seruorum eius contra
populum: & dixerũt, Quid hoc fecimus, vt dimit-
teremus filios Israel, vt non seruirent nobis? * Iun- 6
xit igitur Pharao currus suos, & omnem populum
suum congregauit secum: * Et accepit sexcentos cur- 7
rus electos, & omnem equitatum Ægyptiorum, &
duces super omnes. * Et indurauit Dominus cor 8
Pharaonis regis Ægypti, & persecutus est post filios
Israel. at filij Israel egressi fuerant in manu excelsa.
* Et persecuti sunt Ægyptij post eos: & inuene- 9
runt eos castra habentes apud mare. & omnis e-
quitatus & currus Pharaonis, & exercitus eius,
& equites eius, coram suburbio, è regione Beelse-
phon: * Et Pharao præcedebat. & respicientes 10
filij Israel oculis, vident: & ecce Ægyptij castrame-
tati sunt post eos. & timuerunt valdè. clamauerũt
autem filij Israel ad Dominum. * Et dixerunt ad 11
Moysen, Eo quòd non essent sepulchra in Ægypto,
eduxisti nos vt moreremur in deserto. quid hoc fe-
cisti nobis educens ex Ægypto?*

18 * καὶ ἐκύκλωσεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον,
εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. πέμπτη δὲ γενεᾷ ἀνέβησαν οἱ
19 υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου. * καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὰ ὀστᾶ
ἰωσὴφ μεθ' ἑαυτοῦ, ὅρκῳ γὰρ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ,
λέγων, ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται ὑμᾶς κύριος, καὶ συνανοίσετε
20 τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν. * ἐξάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
21 ἐκ σοχὼθ, ἐστρατοπέδευσαν ἐν ὀθὼμ παρὰ τὴν ἔρημον. * ὁ δὲ
θεὸς ἡγεῖτο αὐτῶν, ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐ-
22 τοῖς τὴν ὁδὸν· τὴν δὲ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός. * καὶ οὐκ ἐξέ-
λιπεν ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἡμέρας, καὶ ὁ στύλος τοῦ πυρὸς νυ-
κτὸς ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.

ιδ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀποστρέψαντες στρατοπεδευ-
σάτωσαν ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἀναμέσον μαγδώλου καὶ ἀ-
ναμέσον τῆς θαλάσσης, ἐξεναντίας βεελσεφῶν. ἐνώπιον αὐ-
3 τῶν στρατοπεδεύσεις ἐπὶ τῆς θαλάσσης. * καὶ ἐρεῖ φαραὼ
περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, πλανῶνται οὗτοι ἐν τῇ γῇ. συγκέκλεικε γὰρ
4 αὐτοὺς ἡ ἔρημος. * ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ,
καὶ καταδιώξεται ὀπίσω αὐτοὺς, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραὼ,
καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι,
5 ὅτι ἐγώ κύριος. καὶ ἐποίησαν οὕτως. * καὶ ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ
τῶν αἰγυπτίων, ὅτι πέφευγεν ὁ λαός. καὶ μετεστράφη ἡ καρδία
φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαόν. καὶ εἶπαν, τί τοῦτο
πεποιήκαμεν, τοῦ ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, τοῦ μὴ δουλεύ-
6 ειν ἡμῖν. * ἔζευξεν οὖν φαραὼ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πάντα
7 τὸν λαὸν αὐτοῦ συναπήγαγε μεθ' ἑαυτοῦ. * καὶ ἔλαβεν ἑξα-
κόσια ἅρματα ἐκλεκτὰ, καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον τῶν αἰγυπτίων,
8 καὶ τριστάτας ἐπὶ πάντων. * καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν
φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω τῶν υἱῶν ἰσ-
9 ραήλ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξεπορεύοντο ἐν χειρὶ ὑψηλῇ. * καὶ κα-
τεδίωξαν οἱ αἰγύπτιοι ὀπίσω αὐτῶν. καὶ εὗρον αὐτοὺς παρεμβε-
βληκότας παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ πᾶσα ἡ ἵππος καὶ τὰ ἅρματα
φαραὼ, καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ· καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτοῦ, ἀπέναντι τῆς ἐπαύλε-
10 ως, ἐξεναντίας βεελσεφῶν· * καὶ φαραὼ προσῆγεν. καὶ ἀναβλέψαν-
τες υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὁρῶσι· καὶ ἰδοὺ οἱ αἰγύπτιοι ἐστρατο-
πέδευσαν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ἀνεβόησαν
11 δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον. * καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, παρὰ
τὸ μὴ ὑπάρχειν μνήματα ἐν αἰγύπτῳ, ἐξήγαγες ἡμᾶς τοῦ θανα-
τῶσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ; τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et circumduxit Deus populum per viam deserti maris rubri, & armati ascenderunt filij Israel de terra Ægypti.
19 Tulit autem Moyses ossa Ioseph secum, eo quòd iuramento adiurasset filios Israel, dicens: Recordans recordabitur vestri Deus: & efferetis ossa mea vobiscum hinc.
20 Profectique sunt de Socoth, & castrametati sunt in Ethan, quod est in latere deserti.
21 Dominus autem præcedebat eos per diem in columna nubis, vt pararet eis locum mansionis in via; & in nocte in columna ignis, vt illuminaret eis vt ambularent die ac nocte.
22 Nunquam deficiebat columna nubis per diem, neque columna ignis per noctem coram populo.

CAP. XIIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
2 Loquere cum filiis Israel, vt reuertantur & castrametentur coram Phiarioth inter Magdalum & mare coram Beelsephon, è regione eorum castrametabuntur super mare.
3 Dicetque Pharao super filiis Israel: Coartati sunt in terra: conclusit eos desertum.
4 Et indurabo cor Pharaonis, & persequetur eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu suo: & scient Ægyptij quia ego Dominus. feceruntque ita.
5 Et nunciatum est regi Ægypti quòd abiisset populus: & conuersum est cor Pharaonis & seruorum eius in populum, & dixerunt: Quid est hoc quod fecimus, vt dimitteremus Israel, ne seruiret nobis?
6 Iunxitque currum suum, & populum suum tulit secum.
7 Tulitque sexcentos currus electos, & omnes currus Ægyptiorum, & fortissimos viros constituit super omnes.
8 Indurauitque Dominus cor Pharaonis regis Ægypti, & secutus est post filios Israel. filij autem Israel egrediebantur capite discooperto.
9 Et secuti sunt Ægyptij post eos; & comprehenderunt eos castrametantes super mare: omnesque equi curruum Pharaonis & equites eius & exercitus eius erant super Phiarioth coram Beelsephon.
10 Pharao autem appropinquauit: & leuauerunt filij Israel oculos suos, & ecce Ægyptij mouebantur post eos: & timuerunt valdè. clamaueruntque filij Israel coram Domino.
11 Et dixerunt ad Moysen: Nunquid quia non erant sepulchra in Ægypto, tulisti nos vt moreremur in solitudine? Quid est hoc quod fecisti nobis, vt educeres nos de Ægypto?

12 הֲלֹא־זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְמִצְרַיִם
לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעַבְדָה אֶת־מִצְרָיִם כִּי טוֹב לָנוּ
13 עֲבֹד אֶת־מִצְרַיִם מִמֻּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת
יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת־
מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תֹסִפוּ לִרְאֹתָם עוֹד עַד־עוֹלָם׃
14 יְהוָה יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן׃
15 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מַה־תִּצְעַק
16 אֵלָי דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ׃ וְאַתָּה הָרֵם אֶת־
מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם וּבְקָעֵהוּ וְיָבֹאוּ בְנֵי־
17 יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה׃ וַאֲנִי הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת־
לֵב מִצְרַיִם וְיָבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה
18 וּבְכָל־חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־
אֲנִי יְהוָה בְּהִכָּבְדִי בְּפַרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃
19 וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם
20 וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵיהֶם׃ וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם
וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֶר אֶת־
הַלָּיְלָה וְלֹא־קָרַב זֶה אֶל־זֶה כָּל־הַלָּיְלָה׃
21 וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְהוָה אֶת־
הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל־הַלַּיְלָה וַיָּשֶׂם אֶת־
22 הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם׃ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם
23 וּמִשְּׂמֹאלָם׃ וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כֹּל
סוּס פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל־תּוֹךְ הַיָּם׃
24 וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיַּשְׁקֵף יְהוָה אֶל־מַחֲנֵה
מִצְרַיִם בְּעַמּוּד אֵשׁ וְעָנָן וַיָּהָם אֵת מַחֲנֵה מִצְרָיִם׃
25 וַיָּסַר אֵת אֹפַן מַרְכְּבֹתָיו וַיְנַהֲגֵהוּ בִּכְבֵדֻת וַיֹּאמֶר
מִצְרַיִם אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יְהוָה נִלְחָם לָהֶם
בְּמִצְרָיִם׃

12 * Nonne iſte eſt ſermo quem loquebamur
ad te in Ægypto, dicentes: Recede à nobis, vt
D ſeruiamus Ægyptiis: multo enim melius erat
13 ſeruire eis, quàm mori in ſolitudine? * Et ait
Moyſes ad populum: Nolite timere. ſtate, &
videte magnalia Domini, quæ facturus eſt ho
die. Ægyptios enim, quos nũc videtis, nequa-
quam vltrà videbitis vſque in ſempiternum.
14 * Dominus pugnabit pro vobis, & vos tace-
15 bitis. * Dixítque Dominus ad Moyſen: Quid
clamas ad me? loquere filiis Iſrael, vt proficiſ-
16 cantur. * Tu autem eleua virgam tuam, & ex-
tende manum tuam ſuper mare, & diuide il-
lud, vt gradiantur filij Iſrael in medio mari
17 per ſiccum. * Ego autem indurabo cor Ægy-
E ptiorum, vt perſequantur vos: & glorificabor
in Pharaone, & in omni exercitu eius, & in
18 curribus & in equitibus illius. * Et ſcient Æ-
gyptij, quia ego ſum Dominus, cùm glorifi-
catus fuero in Pharaone, & in curribus at-
19 que in equitibus eius. * Tollenſque ſe ange-
lus Dei, qui præcedebat caſtra Iſrael, abiit poſt
eos, & cum eo pariter columna nubis priora
20 dimittens: * Poſt tergum ſtetit, inter caſtra
Ægyptiorum, & caſtra Iſrael. Et erat nubes
tenebroſa, & illuminans noctem; ita vt ad ſe
inuicẽ toto noctis tempore accedere non vale
21 rent. * Cumq; extendiſſet Moyſes manũ ſuper
F mare, abſtulit illud Dominus, flante vẽto ve-
hementi & vrente tota nocte, & vertit in ſic-
22 cum. diuiſaque eſt aqua. * Et ingreſſi ſunt
filij Iſrael per medium ſicci maris. Erat enim
aqua quaſi murus à dextra eorum & læua.
23 * Perſequenteſque Ægyptij, ingreſſi ſunt
poſt eos, & omnis equitatus Pharaonis, cur-
rus eius, & equites per medium maris.
24 * Iamque aduenerat vigilia matutina,
& reſpiciens Dominus ſuper caſtra Ægyptio-
rum per columnam ignis & nubis, inter-
fecit exercitum eorum.
25 * Et ſubuertit rotas curruum, ferebantur-
que in profundum. Dixerunt ergo Ægyptij:
Fugiamus Iſraelem: Dominus enim pugnat
pro eis contra nos.

תרגום אונקלוס

12 הלא דין פתגמא דמלילנא עמך במצרים למימר פסק מננא ונפלח ית מצראי ארי טב לנא דנפלח ית מצראי מדנמות במדברא ׃ 13 ואמר משה לעמא לא תדחלון אתעתדו וחזו ית פורקנא דייי דיעביד לכון יומא דין ארי כמא דחזיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחזיהון עוד עד עלמא ׃ 14 ייי יגיח לכון קרב ואתון תשתקון ׃ 15 ואמר ייי למשה קבלית צלותך מליל עם בני ישראל ויטלון ׃ 16 ואת טול ית חטרך וארים ית ידך על ימא ובזעהו ויעלון בני ישראל בגו ימא ביבשתא ׃ 17 ואנא הא אנא מתקיף ית לבא דמצראי ויעלון בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משריתיה ברתיכוהי ובפרשוהי ׃ 18 וידעון מצראי ארי אנא ייי באתיקרותי בפרעה ברתיכוהי ובפרשוהי ׃ 19 ונטל מלאכא דייי דמדבר קדם משריתא דישראל ואזל מבתריהון ונטל עמודא דעננא מן קדמיהון ושרא מבתריהון ׃ 20 ועל בין משריתא דמצראי ובין משריתא דישראל והוה עננא וקבלא למצראי ולישראל נהר כל ליליא ולא אתקריבו דין לות דין כל ליליא ׃ 21 וארים משה ית ידיה על ימא ודבר ייי ית ימא ברוח קדומא תקיף כל ליליא ושוי ית ימא ליבשתא ואתבזעו מיא ׃ 22 ועלו בני ישראל בגו ימא ביבשתא ומיא להון שורין מימיניהון ומשמאליהון ׃ 23 ורדפו מצראי ועלו בתריהון כל סוסות פרעה רתיכוהי ופרשוהי לגו ימא ׃ 24 והוה במטרות צפרא ואסתכי ייי למשריתא דמצראי בעמודא דאשתא ועננא ושגיש ית משריתא דמצראי ׃ 25 ואעדי ית גלגלי רתיכוהי ומדברין להון בתקוף ואמרו מצראי אערוק מן קדם ישראל ארי דא היא גבורתא דייי דעבד להון קרבין במצרים ׃

Non istud fuit verbum quod locuti sumus ad 12
te in Ægypto, dicentes: Dimitte nos, vt seruiamus
Ægyptiis. melius enim erat nos seruire Ægyptiis,
quàm mori in deserto hoc.
Dixit autem Moyses ad populum: Confidite, 13
state, & videte salutationem quæ à Domino, quam
faciet nobis hodie. quemadmodum enim vidistis
Ægyptios hodie, non adijcietis vltrà videre eos
in æternum tempus.
Dominus pugnabit pro vobis, et vos tacebitis. 14
Dixit autem Dominus ad Moysen: Quid cla- 15
mas ad me? loquere filiis Israel, & proficiscantur.
Et tu tolle virgam tuam, & extende manum 16
tuam super mare, & diuide illud: & ingrediantur
filij Israel in medium maris per siccum.
Et ecce ego indurabo cor Pharaonis, & Ægy- 17
ptiorum omnium, & ingredientur post eos, & glo-
rificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius, et
in curribus, & in equitibus eius.
Et cognoscent omnes Ægyptij, quòd ego Domi- 18
nus: glorificato me in Pharaone, & in curribus, &
in equitibus eius.
Sustulit se autem angelus Dei præcedens castra 19
filiorum Israel, & abiit ex retro. sustulit se autem
& columna nubis à facie eorum, & stetit post eos.
Et ingressa est inter castra Ægyptiorum, & 20
inter castra Israel, & stetit. & facta est caligo &
tenebræ; & venit nox: & non commiscuerunt se
adinuicem tota nocte. Extendit autem Moyses 21
manum super mare: & induxit Dominus mare in
vento Austro forti tota nocte, & fecit mare siccum,
& diuisa est aqua.
Et ingressi sunt filij Israel in medium maris 22
per siccum: & aqua eis murus à dextris, & murus
à sinistris.
Persecuti sunt autem Ægyptij, & ingressi 23
sunt post eos omnis equitatus Pharaonis, & cur-
rus, & ascensores in medium maris.
Factum est autem in custodia matutina, & re- 24
spexit Dominus in castra Ægyptiorum in columna
ignis et nubis, & conturbauit castra Ægyptiorum.
Et colligauit axes curruum eorum, et fregit eos 25
cum vi. & dixerunt Ægyptij, Fugiamus à facie Is-
rael. & enim Dominus oppugnat pro eis Ægyptios.

12 οὐ τοῦτο ἦν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλαλήσαμεν πρὸς σὲ ἐν αἰγύ-
πτῳ, λέγοντες, πάρες ἡμᾶς, ὅπως δουλεύσωμεν τοῖς αἰγυπ-
τίοις· κρεῖσσον γὰρ ἦν ἡμᾶς δουλεύειν τοῖς αἰγυπτίοις, ἢ ἀποθα-
νεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ.
13 εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, θαρσεῖτε στήκετε, καὶ ὁ-
ρᾶτε τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ κυρίου, ἣν ποιήσει ἡμῖν σή-
μερον. ὃν τρόπον γὰρ ἑωράκατε τοὺς αἰγυπτίους σήμερον, οὐ
προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
14 κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσεσθε.
15 εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, τί βοᾷς πρός με; λάλη-
σον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν.
16 καὶ σὺ ἔπαρον τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά
σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ῥῆξον αὐτὴν, καὶ εἰσελθέτωσαν
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν.
17 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ τῶν αἰ-
γυπτίων πάντων, καὶ εἰσελεύσονται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξα-
σθήσομαι ἐν φαραὼ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ ἐν
18 τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ· καὶ γνώσονται
πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ κύριος· ἐνδοξαζομένου μου ἐν
φαραὼ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ.
19 ἐξῆρε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ὁ προπορευόμενος τῆς πα-
ρεμβολῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἐπορεύθη ἐκ τῶν ὄπισθεν. ἐξ-
ῆρε δὲ καὶ ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔστη
20 ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἀναμέσον τῆς πα-
ρεμβολῆς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς ἰσρα-
ὴλ, καὶ ἔστη. καὶ ἐγένετο γνόφος καὶ σκότος· καὶ διῆλθεν ἡ νύξ.
21 καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα. ἐξέτεινε δὲ μωυ-
σῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπήγαγε κύριος τὴν θάλα-
σσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλα-
22 σσαν ξηράν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ. καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέ-
σον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δε-
23 ξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. κατεδίωξαν δὲ οἱ αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλ-
θον ὀπίσω αὐτῶν πᾶσα ἡ ἵππος φαραὼ, καὶ τὰ ἅρματα, καὶ οἱ ἀνα-
24 βάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἑωθι-
νῇ, καὶ ἐπέβλεψε κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων ἐν
στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, καὶ συνετάραξε τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυ-
25 πτίων· καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων αὐτῶν, καὶ ἤγαγεν
αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπαν οἱ αἰγύπτιοι, φύγωμεν ἀπὸ προσώ-
που ἰσραήλ. ὁ γὰρ κύριος πολεμεῖ περὶ αὐτῶν τοὺς αἰγυπτίους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Nonne hic est sermo quem loquebamur tecum in Ægypto, dicentes: Recede à nobis, vt seruiamus Ægyptiis: quia melius est nobis vt
seruiamus Ægyptiis, quàm vt moriamur in solitudine? 13 Dixitque Moyses ad populum: Ne timeatis: state, & videte
redemptionem Domini, quam faciet vobis hodie: quia sicut Ægyptios vidistis hodie, non videbitis eos vltrà vsque in sempiternum.
14 Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. 15 Dixitque Dominus ad Moysen: Suscepi orationem tuam: loquere fi-
lijs Israel, vt proficiscantur. 16 Tu autem tolle virgam tuam, & leua manum tuam super mare; & diuide illud: & ingredientur fi-
lij Israel in medium maris per siccum. 17 Ego autem indurabo cor Ægyptiorum, & ingredientur post eos, & glorificabor in
Pharaone, & in omni exercitu eius, in curribus eius, & in equitibus illius. 18 Et scient Aegyptij quia ego Dominus, cùm glo-
rificatus fuero in Pharaone, in curribus suis, & in equitibus suis. 19 Et recessit angelus Domini qui gradiebatur coram castris Is-
rael, & abiit post eos: & recessit columna nubis à facie eorum, & stetit post tergum eorum. 20 Et ingressa est inter castra Æ-
gyptiorum, & inter castra Israel: & erat nubes & obscuritas Ægyptiis, Israeli autem erat lux tota nocte: & non accesserunt ad se inuicem tota nocte.
21 Et leuauit Moyses manum suam super mare, & Dominus abstulit mare vento Orientali vehementi tota nocte: & posuit mare in siccum,
& diuisæ sunt aquæ. 22 Ingressique sunt filij Israel in medium maris per siccum, & aquæ erant eis muri à dextris & à si-
nistris eorum. 23 Et persecuti sunt Ægyptij, & ingressi sunt post eos omnes equi Pharaonis, currus eius, & equites eius per me-
dium maris. 24 Factumque est in custodia matutina, & respexit Dominus castra Ægyptiorum in columna ignis & nubis, &
conturbauit castra Ægyptiorum. 25 Et abstulit rotas curruum eorum, & ducebant eos grauiter. Dixeruntque Ægyptij: Fugiamus
à facie Israel; quia hæc est potentia Domini quæ pugnabat pro eis in Ægypto.

26 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם
וְיָשֻׁבוּ הַמַּיִם עַל־מִצְרַיִם עַל־רִכְבּוֹ וְעַל־פָּרָשָׁיו׃
27 * וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר
לְאֵיתָנוֹ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ וַיְנַעֵר יְהוָה אֶת־מִצְרַיִם
28 בְּתוֹךְ הַיָּם׃ * וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ אֶת־הָרֶכֶב וְאֶת־
הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא־
29 נִשְׁאַר בָּהֶם עַד־אֶחָד׃ * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה
בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם׃
30 * וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם
31 וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם׃ * וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם
וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יְהוָה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

טו

1 * אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־
2 גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃ * עָזִּי וְזִמְרָת
יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי
3 אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃ * יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ׃
4 * מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר שָׁלִשָׁיו
5 טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃ * תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת
6 כְּמוֹ־אָבֶן׃ * יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ
7 יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃ * וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ
8 תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃ * וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ
9 תְהֹמֹת בְּלֶב־יָם׃ * אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף
אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי
10 תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ * נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ
11 יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים׃ * מִי־כָמֹכָה
בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא
תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא׃

26 * Et ait Dominus ad Moysen: Extende ma-
num tuam super mare, vt reuertantur aquę ad
27 Ægyptios super currus & equites eorũ. * Cũq;
extendisset Moyses manũ contra mare, reuer-
sum est primo diluculo ad priorẽ locum. Fu-
gientibusq; Ægyptiis, occurrerunt aquæ: &
inuoluit eos Dominus in mediis fluctibus.
28 * Reuersęque sunt aquæ, & operuerunt currus
G & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui se-
quentes ingressi fuerant mare; nec vnus qui-
29 dem superfuit ex eis. * Filij autem Israel perre-
xerunt per medium sicci maris: & aquæ eis e-
rant quasi pro muro à dextris & à sinistris.
30 * Liberauítque Dominus in die illo Israel de
manu Ægyptiorum, & viderunt Ægyptios
31 mortuos super littus maris. * Et manum mag-
nam quã exercuerat Dñs contra eos. timuitq;
populus Dominum: & crediderunt Domino,
& Moysi seruo eius. CAP. XV.
1 TVnc cecinit Moyses & filij Israel carmen
A hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Do-
mino, gloriosè enim magnificatus est, equum
2 & ascensorem deiecit in mare. * Fortitudo mea
& laus mea Dominus, & factus est mihi in sa-
lutẽ. iste Deus meus, & glorificabo eũ: Deus pa-
3 tris mei, & exaltabo eum. * Dñs quasi vir pu-
4 gnator: oĩpotens nomẽ eius. * Currus Pharao-
nis, & exercitum eius proiecit in mare. electi
5 pĩcipes eius submersi sunt in mari rubro. * A-
byssi opuerũt eos: descẽderũt in pfundũ quasi
6 lapis. * Dextera tua, Dñe, magnificata est in for
titudine: dextera tua, Dñe, pcussit inimicum.
7 * Et ĩ multitudine glorię tuę deposuisti aduer
sarios tuos. misisti irã tuã, quæ deuorauit eos
8 sicut stipulã. * Et ĩ spiritu furoris tui cõgregatę
sũt aquę. stetit vnda fluẽs, cõgregati sũt abyssi
9 in medio mari. * Dixit inimicus: Persequar & cõ
prehẽdã, diuidã spolia, implebitur aĩa mea. e-
uaginabo gladiũ meum, interficiet eos manus
10 mea. * Flauit spiritus tuus, & operuit eos ma-
re: submersi sunt quasi plumbũ in aquis ve-
11 hemẽtibus. * Quis similis tui in fortibus, Do-
mine? quis similis tui? magnificus in sanctita-
te terribilis atq; laudabilis, & faciẽs mirabilia.

תרגום אונקלוס

26 ואמר ייי למשה ארים ית ידך על ימא ויתובון מיא על מצראי על רתיכיהון ועל פרשיהון׃ 27 וארים משה ית ידיה על ימא ותב
[illegible] לעידן צפרא לתוקפיה ומצראי ערקין לקדמותיה ושניק ייי ית מצראי בגו ימא׃ 28 ותבו מיא וחפו ית רתיכיא וית פרשיא לכל משרית
[illegible] דעלו בתריהון בימא לא אשתאר בהון עד חד׃ 29 ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו ימא ומיא להון שורין מימיניהון ומשמאליהון׃
30 ופריק ייי ביומא ההוא ית ישראל מידא דמצראי וחזו ישראל ית מצראי מיתין על כיף ימא׃ 31 וחזו ישראל ית גבורתא ידא רבתא דעבד ייי
[illegible] ודחילו עמא מן קדם ייי והימינו במימרא דייי ובנביאות משה עבדיה׃

טו

1 בכן שבח משה ובני ישראל ית תשבחתא הדא קדם ייי ואמרו למימר נשבח ונודה קדם ייי ארי אתגאי על גיותנא
[illegible] דיליה היא סוסיא ורוכביה רמא בימא׃ 2 תוקפי ותשבחתי דחילא ייי אמר במימריה והוה לי לפריק דין אלהי ואבנה ליה מקדשא
אלהא דאבהתי ואפלח קדמוהי׃ 3 ייי מרי נצחן קרביא ייי שמיה׃ 4 רתיכי פרעה ומשריתיה שדי בימא ושפר גברוהי אטבעו בימא
[illegible] 5 תהומיא חפו עליהון נחתו לעמקיא כאבנא׃ 6 ימינך ייי אדירא בחילא ימינך ייי תברת סנאה׃ 7 ובסגיות תוקפך תברתינון
[illegible] על עמך שלחת רגזך תשיצינון כנורא לקשא׃ 8 ובמימר פומך חכימו מיא קמו כשור אזליא קפו תהומין בלבא דימא׃ 9 דהוה אמר
[illegible] ארדף אדביק אפליג ביזתא תשבע מנהון נפשי אשלוף חרבי תשיצינון ידי׃ 10 אמרת במימרך חפא עליהון ימא אשתקעו כאברא במיין
[illegible] 11 לית בר מנך דאת הוא אלהא ייי לית בר מנך אלהא אדיר בקודשא דחיל תשבחן עביד פרישן׃

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende 26
manum tuam super mare, & reuertatur aqua, &
cooperiat Ægyptios, superque currus, & super as-
censores. * Extendit autem Moyses manum 27
super mare, & reuersa est aqua ad diem ad locum.
at Ægyptij fugerunt ad aquam : & excussit Do-
minus Ægyptios in medium maris.
* Et reuersa aqua, cooperuit currus & ascen- 28
sores, & omnem exercitum Pharaonis, qui ingres-
si fuerunt post eos in mare : & non relictus est ex
eis vllus. * At filij Israel perrexerunt per sic- 29
cum in medio maris. at aqua eius murus à dextris,
& murus à sinistris.
* Et liberauit Dominus Israel in die illa de ma- 30
nu Ægyptiorum. & vidit Israel Ægyptios mor-
tuos apud littus maris.
* Et vidit Israel manum magnam, quæ fecit 31
Dominus Ægyptiis. timuit autem populus Dominũ.
& crediderunt Deo, & Moysi seruo eius.

CAP. XV.

Tunc cecinerunt Moyses & filij Israel canticum 1
hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino:
gloriosè enim glorificatus est. equum & ascensorem
deiecit in mare. * Auxiliator et protector fa- 2
ctus est mihi in salutem. hic meus Dominus, & glo-
rificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum.
* Dominus confringens bella: Dominus nomen 3
illi. * Currus Pharaonis, & exercitũ eius deiecit in 4
mare. electos ascensores duces submersit in rubro
mari. * Ponto cooperuit eos. descenderunt in 5
profundum quasi lapis. * Dextera tua, Domine, glo 6
rificata est in fortitudine: dextera tua manus, Dñe,
fregit inimicos. * Et multitudine gloriæ tuæ con- 7
triuisti aduersarios. misisti iram tuam, & deuora-
uit eos tanquam stipulam. * Et per spiritum iræ 8
tuæ diuisa est aqua. conglutinatæ sunt quasi murus
aquæ: conglutinatæ sunt & vndæ in medio maris.
* Dixit inimicus: Persequens comprehendam, di- 9
uidam spolia, saturabo animam meam, interficiam
gladio meo, dominabitur manus mea. * Misisti spi- 10
ritum tuum, cooperuit eos mare: submersi sunt tan-
quam plumbum in aqua vehementi. * Quis si- 11
milis tibi in diis, Dñe? quis similis tibi, glorificatus
in sanctis, mirabiliter gloriosè faciens miracula?

26 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ
τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκαταστήτω τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπικαλυψά-
τω τοὺς αἰγυπτίους, ἐπί τε τὰ ἅρματα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀναβάτας.
27 * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ
ἀπεκατεστάθη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας. οἱ δὲ αἰγύ-
πτιοι ἔφυγον ἐπὶ τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξετίναξε κύριος τοὺς αἰγυπ-
28 τίους εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. * καὶ ἐπαναστραφὲν τὸ ὕ-
δωρ ἐκάλυψε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν τὴν
δύναμιν φαραὼ, τοὺς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν εἰς τὴν θά-
29 λασσαν. καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδείς. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσρα-
ὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ
ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων.
30 * καὶ ἐρρύσατο κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ
χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. καὶ ἴδεν ἰσραὴλ τοὺς αἰγυπτίους τεθνηκό-
31 τας παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. * καὶ ἴδεν ἰσραὴλ
τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἃ ἐποίησε κύριος τοῖς αἰγυπτίοις.
ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν κύριον, καὶ ἐπίστευσαν τῷ θεῷ, καὶ μωυ-
σῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ. ιέ.
1 * Τότε ᾖσαν μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην
τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπαν, ᾄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξα-
2 σται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. * βοηθὸς
καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. οὗτός μου θεὸς καὶ δοξάσω
3 αὐτὸν, θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. * κύριος συν-
4 τρίβων πολέμους, κύριος ὄνομα αὐτῷ. * ἅρματα φαραὼ, καὶ
τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. ἐπιλέκτους ἀνα-
βάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ.
5 * πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς· κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λί-
6 θος. * ἡ δεξιά σου κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ. ἡ δεξιά σου
7 χείρ κύριε ἔθραυσεν ἐχθρούς· * καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης
σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους. ἀπέστειλας τὴν ὀργήν σου
8 καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ καλάμην. * καὶ διὰ πνεύ-
ματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ. ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕ-
δατα, ἐπάγη καὶ τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης.
9 * εἶπεν ὁ ἐχθρός, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκύλα, ἐμ-
πλήσω ψυχήν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χείρ
10 μου. * ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θά-
λασσα, ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβδος ἐν ὕδατι σφοδρῷ.
11 * τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε; τίς ὅμοιός σοι δεδοξασμέ-
νος ἐν ἁγίοις, θαυμαστῶς ἐνδόξως ποιῶν τέρατα;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et dixit Dominus ad Moysen: Leua manum tuam super mare, & reuertentur aquæ super Ægyptios, & super currus eorum, & super equites eorum. 27 Et leuauit Moyses manum suam super mare, & reuersum est mare in tempore matutino ad vigorem suum. Ægyptij autem fugiebant in occursum eius: & suffocauit Dominus Ægyptios in medio maris. 28 Et reuersæ sunt aquæ, & operuerunt currus & equites, & omnes exercitus Pharaonis, qui ingressi fuerant post eos in mare, non remansit in eis vsque ad vnum. 29 Filij autem Israel ambulabant per siccum in medio maris; & aquæ erant eis muri à dextris & à sinistris eorum. 30 Liberauitque Dominus in die illo Israel de manu Ægyptiorum: & viderunt Israelitæ Ægyptios mortuos in littore maris. 31 Viditque Israel potentiam manus magnæ quam fecit Dominus in Ægyptios. & timuit populus à facie Domini: & crediderunt in verbum Domini, & prophetiæ Moysi serui eius.

CAP. XV.

Tunc cecinit Moyses & filij Israel carmen hoc corã Dño, & dixerunt: Cantemus & laudemus corã Dño: quia magnificatus est super magnificos, & magnificentia illius est: equũ & ascensorẽ eius proiecit in mare. 2 Fortitudo mea & canticũ meum Dominus terribilis: dixit in verbo suo, & fuit mihi in redẽptorẽ. hic est Deus meus: & ædificabo ei sanctuariũ. Deus patrũ meorũ; & seruiam coram eo. 3 Dñs est victor bellorũ, Dñs nomẽ eius. 4 Curr⁹ Pharaonis & exercitus eius ꝓiecit in mare, & electi fortes eius submersi sunt in mari rubro. 5 Abyssi cooperuerũt eos: descẽderũt in ꝓfundũ quasi lapis. 6 Dextera tua, Dñe, fortissima est in virtute: dextera tua, Dñe, cõfregit inimicũ. 7 Et in multitudine fortitudinis tuæ cõfregisti eos q cõsurrexerũt cõtra populũ tuũ: misisti irã tuã, & cõsumpsit eos sicut ignis stipulã. 8 Et in verbo oris tui sapiẽter cõgregatæ sunt aquæ: steterunt fluẽtes sicut murus; coagulati sunt abyssi in corde maris. 9 Dicebat enim inimicus, Persequar, comprehendã, diuidã spolia, saturabitur ex eis anima mea: euaginabo gladium meum, consumet eos manus mea. 10 Dixisti in verbo tuo, & cooperuit eos mare: submersi sunt sicut plumbum in aquis validis. 11 Non est absque te, quoniam tu es Deus dominus: nullus est præter te Deus fortis in sanctitate: terribilis laudabilis, faciens mirabtlia.

12 * נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃
13 * נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ
נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־ נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃
14 * שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי
15 פְּלָשֶׁת׃ * אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי
מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃
16 * תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל
זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה
17 עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ׃ * תְּבִאֵמוֹ
וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ
פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ׃
18 * יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ * כִּי בָא סוּס
19 פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב
יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת־מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃
20 * וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת־הַתֹּף
בְּיָדָהּ וַתֵּצֶאןָ כָל־הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלֹת׃
21 * וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוּ לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ
22 רָמָה בַיָּם׃ * וַיַּסַּע מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־סוּף
וַיֵּצְאוּ אֶל־מִדְבַּר־שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת־יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־
23 מָצְאוּ מָיִם׃ * וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם
24 מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמָהּ מָרָה׃ * וַיִּלֹּנוּ
25 הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה־נִּשְׁתֶּה׃ * וַיִּצְעַק אֶל־יְהוָה
וַיּוֹרֵהוּ יְהוָה עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם שָׁם
26 שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ׃ * וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה
וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־
שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רֹפְאֶךָ׃
27 * וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים
תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם עַל־הַמָּיִם׃

12 *Extendisti manum tuam, & deuorauit eos
13 terra. *Dux fuisti in misericordia tua populo,
quē redemisti. & portasti eum in fortitudine
14 tua ad habitaculū sanctū tuum. *Ascenderunt
populi & irati sunt, dolores obtinuerūt habi-
15 tatores Philistiim. *Tunc cōturbati sunt prin
cipes Edō, robustos Moab obtinuit tremor:
16 obriguerunt omnes habitatores Chanaā. *Ir-
ruat super eos formido, & pauor in magnitu-
dine brachij tui. fiāt immobiles quasi lapis, do
nec pertrāseat populus tuus, Dñe; donec per-
17 trāseat populus tuus iste quē possedisti. *Intro
duces eos, & plātabis in mōte hæreditatis tuæ
C firmissimo habitaculo tuo, quod operatus es
Dñe. sanctuariū tuum, Dñe, quod firmauerūt
18 man⁹ tuę. *Dñs regnabit in æternum & vltrà.
19 *Ingressus est enim eques Pharao cū curribus
& equitibus eius in mare, & reduxit super eos
Dñs aquas maris. filij autē Israel ambulauerūt
20 per siccum in medio eius. *Sumpsit ergo Ma-
ria prophetissa soror Aaron tympanum in ma-
nu sua, egressæque sunt omnes mulieres post
21 eam cum tympanis & choris. *Quibus pręci-
nebat, dicens: Cantemus Dño: gloriosè enim
magnificatus est; equū & ascēsorē eius deiecit
22 in mare. *Tulit autē Moyses Israel de mari ru
bro, & egressi sunt in desertū Sur. ambulaue-
rūtq; tribus diebus per solitudinē, & nō inue-
23 niebāt aquā. *Et venerūt in Marath; nec pote-
rāt bibere aquas de Marath, eo q̄ essēt amarę.
Vñ & cōgruū loco nomē imposuit, vocās illū
24 Marath, i. amaritudinē. *Et murmurauit po-
25 pul⁹ cōtra Moysē, dicēs: Quid bibemus? *At
D ille clamauit ad Dñm: q̄ ostēdit ei lignū; quod
cū misisset in aquas, in dulcedinē versę sūt. Ibi
cōstituit ei pręcepta atq; iudicia; & ibi tētauit
26 eū, *Dicēs: Si audieris vocē dñi Dei tui; & quod
rectū est corā eo feceris, & obedieris mādatis
eius, custodierisq; oīa pręcepta illius, cūctum
languorē quem posui in Ægypto, non indu-
cā super te. ego enim sum dominus Deus sal-
27 uator tuus. *Venerūt autem in Helim filij Is-
rael, vbi erāt duodecim fōtes aquarū, & septua
ginta palmę, & castrametati sunt iuxta aquas.

תרגום אונקלוס

11 אֲרֵימְתָּ יַמִּינָךְ בְּלַעְתִּנוּן אַרְעָא׃ 13 דַּבַּרְתְּהִי בְּטֵיבוּתָךְ לְעַמָּא דְנָן דִּפְרַקְתָּ סוֹבַרְתְּהִי בְתוּקְפָּךְ לְדִירָא דְקוּדְשָׁךְ׃ 14 שְׁמַעוּ עַמְמַיָּא זָעוּ
דְּחָלָא אַחֲדַתִּינוּן כָּל דַּהֲווֹ יָתְבִין בִּפְלֶשֶׁת׃ 15 בְּכֵן אִתְבְּהִילוּ רַבְרְבֵי אֱדוֹם תַּקִּיפֵי מוֹאָב אַחֲדְתִּינוּן רְתֵיתָא אִתְּבָרוּ כָּל דַּהֲווֹ יָתְבִין בִּכְנָעַן׃
16 תִּפֵּיל עֲלֵיהוֹן אֵימְתָא וְדַחַלְתָּא בִּסְגִיּוּת תּוּקְפָּךְ יִשְׁתְּקוּן כְּאַבְנָא עַד דְּיֶעְבַּר עַמָּךְ יְיָ עַד דְּיֶעְבַּר עַמָּא דְנָן דִּפְרַקְתָּ׃ 17 תַּעֵילִינוּן וְתַשְׁרֵינוּן
בְּטוּרָא דְאַחְסַנְתָּךְ אֲתַר בֵּית שְׁכִינְתָּךְ אַתְקֵינְתָּא יְיָ מַקְדְּשָׁא יְיָ אַתְקְנוּהִי יְדָךְ׃ 18 יְיָ מַלְכוּתֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ 19 כַּד עָל סוּסָוָת פַּרְעֹה
בִּרְתִיכוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי בְּיַמָּא וַאֲתִיב יְיָ עֲלֵיהוֹן יָת מֵי יַמָּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַלִּיכוּ בְּיַבֶּשְׁתָּא בְּגוֹ יַמָּא׃ 20 וּנְסֵיבַת מִרְיָם נְבִיאֲתָא אֲחָתֵיהּ דְּאַהֲרֹן יָת
תּוּפָּא בִּידַהָא וּנְפַקָא כָל נְשַׁיָּא בַּתְרַהָא בְּתוּפִּין וּבְחִינְגִּין׃ 21 וּמְעַנְיָא לְהֵן מִרְיָם שַׁבַּחוּ וְאוֹדוּ קֳדָם יְיָ אֲרֵי אִתְגָּאִי עַל גֵּיוְתָנָא וְגֵאוּתָא דִּילֵיהּ
הִיא סוּסְיָא וְרוֹכְבֵיהּ רְמָא בְיַמָּא׃ 22 וְאַטֵּיל מֹשֶׁה יָת יִשְׂרָאֵל מִיַּמָּא דְסוּף וּנְפַקוּ לְמַדְבְּרָא דְחָגְרָא וַאֲזַלוּ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא וְלָא אַשְׁכַּחוּ
מַיָּא׃ 23 וַאֲתוֹ לְמָרָה וְלָא יְכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִמָּרָה אֲרֵי מְרִירִין אִינּוּן עַל כֵּן קְרָא שְׁמַהּ מָרָה׃ 24 וְאִתְרַעֲמוּ עַמָּא עַל
מֹשֶׁה לְמֵימַר מַה נִשְׁתֵּה׃ 25 וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וְאַלְפֵיהּ יְיָ אָעָא וּרְמָא לְמַיָּא וּבְסִימוּ מַיָּא תַּמָּן גְּזַר לֵיהּ קְיָם וְדִין וְתַמָּן נַסְּיֵהּ׃
26 וַאֲמַר אִם קַבָּלָא תְקַבֵּיל בְּמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וּדְכָשַׁר קֳדָמוֹהִי תַּעְבֵּיד וְתַצֵּית לְפִקּוּדוֹהִי וְתִטַּר כָּל קְיָמוֹהִי כָּל מַרְעִין דְּשַׁוֵּיתִי בְמִצְרָאֵי
לָא אֲשַׁוֵּינוּן עֲלָךְ אֲרֵי אֲנָא יְיָ אָסָךְ׃ 27 וַאֲתוֹ לְאֵילִים וְתַמָּן תַּרְתָּא עֶשְׂרֵה מַבּוּעִין דְּמַיִּין וְשִׁבְעִין דִּקְלִין וּשְׁרוֹ
תַמָּן עַל מַיָּא׃

‡ Extendisti dexteram tuam, absorbuit eos terra. 12
‡ Deduxisti iustitia tua populum tuum hunc, quē 13
redemisti. aduocasti fortitudine tua in diuersorium
sanctum tuum. ‡ Audiuerunt gentes, & iratæ 14
sunt; dolores ceperunt habitantes Philistiim.
‡ Tunc festinauerunt duces Edom, & principes 15
Moabitarum; accepit eos tremor. liquefacti sunt o-
mnes habitantes Chanaan. ‡ Irruat super eos ti- 16
mor & tremor. magnitudine brachij tui fiant vt la
pides, donec pertranseat populus tuus, Domine; do-
nec pertranseat populus tuus hic, quem possedisti.
‡ Introducens planta eos in monte hæreditatis 17
tuæ in paratum habitaculum tuum. quod operatus
es Domine, sanctuarium Domine, quod parauerunt
manus tuæ. ‡ Dominus regnans in sæculum, & 18
in sæculum, & vltrà. ‡ Quòd ingressus est equus 19
Pharaonis cū curribus & ascensoribus in mare, &
superduxit super eos Dominus aquam maris. at filij
Israel ambulauerunt per siccum in medio maris.
‡ Accepit autem Maria prophetissa soror Aaron 20
tympanum in manu sua, & egressæ sunt omnes mu
lieres post ipsam cum tympanis & choris. ‡ Ince- 21
pit autē illis Maria dicens: Cantemus Dño: gloriosè
enim glorificatus est: equum & ascensorem deiecit
in mare. ‡ Eduxit autem Moyses filios Israel de 22
mari rubro, & duxit eos in desertum Sur. & am-
bulauerunt tres dies in deserto, & non inueniebāt
aquam ad bibendum. ‡ Venerunt autem in Marath, 23
& non potuerunt bibere aquam de Marath: amara
enim erat. propter hoc vocatum est nomen loci illius,
Amaritudo. ‡ Et murmurauit populus contra 24
Moysen, dicentes, Quid bibemus? ‡ Clamauit au- 25
tem Moyses ad Dominum: & ostendit ei Dominus
lignum; & coniecit in aquam, & dulcis facta est a-
qua. Illic constituit ei iustificationes & iudicia: &
ibi eum tentauit. ‡ Et dixit: Si audiueris vocem 26
Domini Dei tui, & placita coram eo feceris, & au-
ribus perceperis mandata eius, & seruaueris omnes
iustitias eius, omnem morbum quem induxi Ægyp-
tiis, non inducam super te. ego enim sum Dominus
sanans te. ‡ Et enim venerunt in Elim, & 27
erant illic duodecim fontes aquarum, & septuagin-
ta trunci palmarum. castrametati sunt autem illic
apud aquas.

12 ‡ ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῆ.
13 ‡ ὡδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον, ὃν ἐλυ-
τρώσω. παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς κατάλυμα ἅγιόν σου.
14 ‡ ἤκουσαν ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν, ὠδῖνες ἔλαβον κατοικοῦν-
15 τας φιλιστιείμ. ‡ τότε ἔσπευσαν ἡγεμόνες ἐδώμ, καὶ ἄρ-
χοντες μωαβιτῶν, ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος. ἐτάκησαν πάν-
16 τες οἱ κατοικοῦντες χαναάν. ‡ ἐπιπέσοι ἐπ᾽ αὐτοὺς
φόβος καὶ τρόμος. μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθωθή-
τωσαν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου κύριε, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ
17 λαός σου οὗτος, ὃν ἐκτήσω. ‡ εἰσαγαγὼν καταφύτευσον
αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου εἰς ἕτοιμον κατοικητήριόν σου.
ὃ κατειργάσω κύριε, ἁγίασμα κύριε, ὃ ἡτοίμασαν αἱ χεῖρές
18 σου. ‡ κύριος βασιλεύων εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπ᾽ αἰῶνα, καὶ
19 ἔτι. ‡ ὅτι εἰσῆλθεν ἵππος φαραὼ σὺν ἅρμασι καὶ ἀ-
ναβάταις εἰς θάλασσαν, καὶ ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς κύριος τὸ ὕ-
δωρ τῆς θαλάσσης. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς
20 ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. ‡ ἔλαβε δὲ μαριὰμ ἡ προφῆ-
τις ἡ ἀδελφὴ ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς· καὶ ἐξήλ-
θοσαν πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν.
21 ‡ ἐξῆρχε δὲ αὐτῶν μαριάμ, λέγουσα, ᾄσωμεν τῷ κυρίῳ,
ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θά-
22 λασσαν. ‡ ἐξῆρε δὲ μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ θαλάσ-
σης ἐρυθρᾶς, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον σοὺρ. καὶ ἐπο-
ρεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐχ εὕρισκον ὕδωρ, ὥστε
23 πιεῖν. ‡ ἦλθον δὲ εἰς μερρὰν, καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἐκ
μερρᾶς· πικρὸν γὰρ ἦν. διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη τὸ ὄνομα τοῦ τό-
24 που ἐκείνου, πικρία. ‡ καὶ διεγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυ-
25 σῆν, λέγοντες, τί πιώμεθα; ‡ ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς
κύριον. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ὁ κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ
ὕδωρ, καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ. ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα
καὶ κρίσεις, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐπείρασεν.
26 ‡ καὶ εἶπεν, ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ
τὰ ἀρεστὰ ἐναντίον αὐτοῦ ποιήσῃς, καὶ ἐνωτίσῃς ταῖς ἐντολαῖς
αὐτοῦ, καὶ φυλάξῃς πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νό-
σον ἣν ἐπήγαγον τοῖς αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ. ἐγὼ γάρ
εἰμι κύριος ὁ ἰώμενός σε.
27 ‡ καὶ γὰρ ἦλθον εἰς ἐλείμ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα πηγαὶ ὑ-
δάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων. παρενέβαλον δὲ ἐ-
κεῖ παρὰ τὰ ὕδατα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Leuasti dexteram tuam, deuorauit eos terra. [13] Deduxisti in bonitate tua populum tuum hunc quem redemisti. portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctitatis tuæ. [14] Audierunt populi, commoti sunt: terror apprehendit omnes qui habitant in Palæstina. [15] Tunc conturbati sunt principes Edom, robusti Moab: apprehendit eos tremor: contriti sunt omnes qui habitabant in Chanaan. [16] Irruat super eos terror & timor: in multitudine fortitudinis tuæ taceant sicut lapis, donec transeat populus tuus, Domine; donec transeat populus hic quem redemisti. [17] Introduces eos & collocabis eos in monte hæreditatis tuæ. locum domus maiestatis tuæ præparasti, Domine: sanctuarium Domini præparauerunt manus tuæ. [18] Regnum Domini in seculum, & in secula seculorum. [19] Quando ingressus est equitatus Pharaonis cum curribus suis & equitibus suis in mare, reduxit Dominus super eos aquas maris. filij autem Israel ambulauerunt per siccum in medio maris. [20] Et tulit Maria prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua, & egressæ sunt omnes mulieres post eam cum tympanis & choris. [21] Et respondebat eis Maria: Cantate & laudate coram Domino, quoniam magnificatus est super magnificos, & magnificentia eius est, equum & ascensorem eius proiecit in mare. [22] Tulit autem Moyses Israel de mari rubro, & egressi sunt per desertum Agra. & ambulauerunt tribus diebus per desertum, & non inuenerunt aquas. [23] Et venerunt in Mara, & non potuerunt bibere aquas de Mara, eo quòd amaræ essent. propterea vocauit nomen eiusdem loci, Mara. [24] Et conquestus est populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus? [25] Et orauit coram Domino: & ostendit ei Dominus lignum, & proiecit in aquam, & dulces factæ sunt aquæ. Ibi constituit ei pactum & iudicium, & ibi tentauit eum. [26] Et ait: Si obediens obedieris verbo domini Dei tui, & quod rectum est coram eo feceris, & audieris præcepta eius, & custodieris omnia pacta eius, omnes languores quos posui in Ægypto, non ponam eos subter te: quia ego Dominus medicus tuus. [27] Veneruntque in Elim, vbi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ: & castrametati sunt ibi iuxta aquas.

יז

1 ויסעו מאילם ויבאו כל־עדת בני־ישראל
אל־מדבר־סין אשר בין־אילם ובין סיני בחמשה עשר
2 יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים : וילינו
כל־עדת בני־ישראל על־משה ועל־אהרן במדבר :
3 ויאמרו אלהם בני ישראל מי־יתן מותנו ביד־יהוה
בארץ מצרים בשבתנו על־סיר הבשר באכלנו לחם
לשבע כי־הוצאתם אתנו אל־המדבר הזה להמית
4 את־כל־הקהל הזה ברעב : ויאמר יהוה אל־
משה הנני ממטיר לכם לחם מן־השמים ויצא העם
ולקטו דבר־יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם־
5 לא : והיה ביום הששי והכינו את אשר־יביאו
6 והיה משנה על אשר־ילקטו יום יום : ויאמר
משה ואהרן אל־כל־בני ישראל ערב וידעתם כי
7 יהוה הוציא אתכם מארץ מצרים : ובקר וראיתם
את־כבוד יהוה בשמעו את־תלנתיכם על־יהוה
8 ונחנו מה כי תלונו עלינו : ויאמר משה בתת יהוה
לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע
יהוה את־תלנתיכם אשר־אתם מלינם עליו
ונחנו מה לא־עלינו תלנתיכם כי על־יהוה :
9 ויאמר משה אל־אהרן אמר אל־כל־עדת בני
ישראל קרבו לפני יהוה כי שמע את תלנתיכם :
10 ויהי כדבר אהרן אל־כל־עדת בני־ישראל ויפנו
אל־המדבר והנה כבוד יהוה נראה בענן :
11 וידבר יהוה אל־משה לאמר : שמעתי את־
12 תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים
תאכלו בשר ובבקר תשבעו־לחם וידעתם כי אני
13 יהוה אלהיכם : ויהי בערב ותעל השלו ותכס
את־המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב
למחנה :

CAP. XVI.

1 A PRofectique de Helim, venit omnis multitudo filiorum Iſrael in deſertum Sin, quod
eſt inter Heli & Sinai quintadecima die men-
ſis ſecundi, poſtquam egreſſi ſunt de terra Æ-
2 gypti. * Et murmurauit omnis congregatio
filiorum Iſrael contra Moyſen & Aaron in ſo-
3 litudine. * Dixeruntque filij Iſrael ad eos:
Vtinam mortui eſſemus per manum Domini
in terra Ægypti, quando ſedebamus ſuper ol-
las carnium, & comedebamus panem in ſatu-
ritate. Cur induxiſtis nos in deſertum iſtud,
vt occideretis omnem multitudinem fame?
4 * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ecce e-
go pluam vobis panes de cælo. egrediatur po-
B pulus, & colligat quæ ſufficiunt per ſingu-
los dies, vt tentem eum, vtrùm ambulet in le-
5 ge mea, an non. * Die autẽ ſexto parent quod
inferant, & ſit duplum quàm colligere ſole-
6 bant per ſingulos dies. * Dixeruntq; Moyſes
& Aaron ad omnes filios Iſrael: Veſperè ſcie-
tis quòd Dominus eduxerit vos de terra Æ-
7 gypti: * Et manè videbitis gloriam Domini.
Audiuit enim murmur veſtrũ cõtra Dominũ.
Nos verò quid ſumus, quia muſſitaſtis contra
8 nos? * Et ait Moyſes: Dabit vobis Dominus
veſperè carnes edere: & manè panes in ſaturi-
tate, eo ꝙ audierit murmurationes veſtras,
quibus murmurati eſtis cõtra eum. Nos enim
quid ſumus? nec contra nos eſt murmur ve-
9 ſtrum, ſed contra Dominum. *Dixit quoque
Moyſes ad Aaron: Dic vniuerſæ congregatio-
ni filiorum Iſrael: Accedite corã Domino. au-
10 diuit enim murmur veſtrum. *Cumq; loque-
retur Aaron ad omnem cœtũ filiorum Iſrael,
reſpexerũt ad ſolitudinem. & ecce gloria Dñi
11 apparuit in nube. * Locutus eſt autem Do-
12 minus ad Moyſen, dicens: *Audiui murmu-
C rationes filiorum Iſrael: loquere ad eos: Ve-
ſperè comedetis carnes, & manè ſaturabimini
panibus. ſcietiſque quòd ego ſum Dominus
13 Deus veſter. * Factum eſt ergo veſperè, & aſ-
cendẽs coturnix, cooperuit caſtra: manè quo-
que ros iacuit per circuitum caſtrorum.

תרגום אונקלוס

יז
1 ונטלו מאילים ואתו כל כנישתא דבני ישראל למדברא
דסין דבין אילים ובין סיני בחמשא עשרא יומא לירחא תנינא למפקהון מארעא דמצרים : 2 ואתרעמו כל כנישתא דבני ישראל על משה
ועל אהרן במדברא : 3 ואמרו להון בני ישראל לוי דמיתנא על מימרא דיי בארעא דמצרים כד הוינא יתבין על דודי בשרא כד הוינא
אכלין לחמא ושבעין ארי אפקתון יתנא למדברא הדין לקטלא ית כל קהלא הדין בכפנא : 4 ואמר יי למשה הא אנא מחית לכון לחמא
מן שמיא ויפקון עמא וילקטון פתגם יום ביומיה בדיל דאנסינון היהכון באוריתי אם לא : 5 ויהי ביומא שתיתאה ויתקנון ית דייתון
ויהי על חד תרין על דילקטון יום יום : 6 ואמר משה ואהרן לכל בני ישראל ברמשא ותדעון ארי יי אפיק יתכון מארעא דמצרים :
7 ובצפרא ותחזון ית יקרא דיי כד שמיע ית תורעמותכון קדם יי ונחנא מה ארי אתרעמתון עלנא : 8 ואמר משה בדיתן יי לכון ברמשא
בשרא למיכל ולחמא בצפרא למסבע כד שמיע קדם יי ית תורעמותכון דאתון מתרעמין עלוהי ונחנא מה לא עלנא תורעמותכון אלהין על מימרא
דיי : 9 ואמר משה לאהרן אמר לכל כנישתא דבני ישראל קריבו קדם יי ארי שמיע קדמוהי תורעמותכון : 10 והוה כד מליל
אהרן לכל כנישתא דבני ישראל ואתפניאו למדברא והא יקרא דיי אתגלי בעננא : 11 ומליל יי עם משה למימר : 12 שמיע קדמי
ית תורעמות בני ישראל מליל עמהון למימר בין שמשיא תיכלון בשרא ובצפרא תשבעון לחמא ותדעון ארי אנא יי אלהכון : 13 והוה
ברמשא וסליקת שלו וחפאת ית משריתא ובצפרא הות נחתת טלא סחור סחור למשריתא :

CAP. XVI.

PRofecti sunt autem ex Elim, & venit omnis con 1
gregatio filiorum Israel in desertum Sin, quod est
inter Elim & inter Sina. At quinta & decima die
mense secundo, egressis ipsis ex terra Ægypti,
‡ *Murmurauit omnis congregatio filiorum Is-* 2
rael contra Moysen & Aaron:
‡ *Et dixerunt ad eos filij Israel: Vtinam mortui* 3
essemus percussi à Domino in terra Ægypti, quando
sedimus super ollas carnium, & comedebamus
panes ad satietatem, quòd eduxistis nos in desertum
hoc, vt occideretis omnem congregationem hanc in
fame!
‡ *Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce ego* 4
pluam vobis panes ex cælo: & egredietur populus,
& colligent quod diei in diem; vt tentem eos, si am-
bulabunt in lege mea, vel non.
‡ *Et erit die sexta, & præparabunt quod in-* 5
ferant. & erit duplum quod congregauerint quod
per diem in diem.
‡ *Dixit autem Moyses & Aaron ad omnem cœ-* 6
tum filiorum Israel: Vesperè scietis, quòd Dominus
eduxit vos de terra Ægypti:
‡ *Et manè videbitis gloriam Domini, quoniam* 7
audiuit murmur vestrum contra Deum. nos autem
quid sumus, quòd murmuratis contra nos?
‡ *Et dixit Moyses, Cùm dederit Dominus vo-* 8
bis vesperè carnes comedere, & panes manè in sa-
turitatem: quoniam audiuit Dominus murmur ve-
strum, quod vos murmuratis contra nos: nos autem
quid sumus? non enim contra nos murmur vestrum
est, sed contra Deum. ‡ *Dixit autem Moyses ad* 9
Aaron: Dic omni cœtui filiorum Israel, Accedite co-
ram Deo. audiuit enim vestrum murmur.
‡ *Quando autem locutus est Aaron omni congre-* 10
gationi filiorum Israel, & conuersi sunt in desertũ,
& gloria Domini apparuit in nube. ‡ *Et locutus* 11
est Dominus ad Moysen, dicens: ‡ *Audiui murmur* 12
filiorum Israel: loquere ad eos, dicens: Ad vesperam
comedetis carnes, & manè saturabimini panibus. et
scietis, quòd ego sum dominus Deus vester.
‡ *Factum est autem vesperè, & ascendit cotur-* 13
nix, & cooperuit castra. manè autem factum est,
cùm cessasset ros in circuitu castrorum:

ις´.

1 ‡ Ἀπῆραν δὲ ἐξ Ἐλείμ, καὶ ἦλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν
Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον Σίν, ὅ ἐστιν ἀναμέσον Ἐλείμ, καὶ ἀναμέ-
σον Σινά. τῇ δὲ πέντε καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ, τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ
ἐξεληλυθότων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου·
2 ‡ διεγόγγυζε πᾶσα ἡ συναγωγὴ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ
3 Μωυσῆν καὶ Ἀαρών. ‡ καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς οἱ υἱοὶ Ἰσρα-
ήλ, ὄφελον ἀπεθάνομεν πληγέντες ὑπὸ κυρίου ἐν γῇ Αἰγύ-
πτου, ὅταν ἐκαθίσαμεν ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἠσθίο-
μεν ἄρτους εἰς πλησμονήν, ὅτι ἐξηγάγετε ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρη-
μον ταύτην, ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ταύτην ἐν
4 λιμῷ. ‡ εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑ-
μῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαός, καὶ συλ-
λέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅπως πειράσω αὐτοὺς εἰ
5 πορεύσονται τῷ νόμῳ μου ἢ οὔ. ‡ καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ἕκτῃ, καὶ ἑτοιμάσουσιν ὃ ἂν εἰσενέγκωσιν. καὶ ἔσται διπλοῦν
ὃ ἂν συναγάγωσι τὸ καθ᾽ ἡμέραν εἰς ἡμέραν.
6 ‡ εἶπε δὲ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσ-
ραήλ, ἑσπέρας γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ γῆς
7 Αἰγύπτου· ‡ καὶ πρωῒ ὄψεσθε τὴν δόξαν κυρίου ἐν τῷ
εἰσακοῦσαι τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν ἐπὶ τῷ θεῷ. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν,
8 ὅτι διαγογγύζετε καθ᾽ ἡμῶν; ‡ καὶ εἶπε Μωυσῆς ἐν τῷ
διδόναι κύριον ὑμῖν ἑσπέρας κρέα φαγεῖν, καὶ ἄρτους τὸ πρωῒ
εἰς πλησμονήν, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι κύριον τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν,
ὃν ὑμεῖς διαγογγύζετε καθ᾽ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν; οὐ γὰρ καθ᾽
ἡμῶν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἢ κατὰ τοῦ θεοῦ.
9 ‡ εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς Ἀαρών, εἶπον πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν
Ἰσραήλ, προσέλθετε ἐναντίον τοῦ θεοῦ. εἰσακήκοε γὰρ ὑμῶν
10 τὸν γογγυσμόν. ‡ ἡνίκα δὲ ἐλάλει Ἀαρὼν πάσῃ συναγω-
γῇ υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἡ δόξα
κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ.
11 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·
12 ‡ εἰσακήκοα τὸν γογγυσμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· λάλησον
πρὸς αὐτούς, λέγων, τὸ πρὸς ἑσπέραν ἔδεσθε κρέα, καὶ τὸ
πρωῒ πλησθήσεσθε ἄρτων. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος
ὁ θεὸς ὑμῶν.
13 ‡ ἐγένετο δὲ ἑσπέρα· καὶ ἀνέβη ἡ ὀρτυγομήτρα, καὶ ἐκάλυ-
ψε τὴν παρεμβολήν. τὸ πρωῒ δὲ ἐγένετο καταπαυομένης τῆς δρό-
σου κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XVI.

PRofectique sunt de Elim, & venit omnis cœtus filiorum Israel in desertum Sin, quod est inter Elim & inter Sinai, quintadecima die mensis se-
cundi, postquam egressi sunt de terra Ægypti. 2 Murmurauitque omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen & contra Aaron in so-
litudine: 3 Et dixerunt eis filij Israel: Vtinam mortui essemus per verbum Domini in terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carnis, quan-
do comedebamus panem & saturabamur. quare eduxistis nos in desertum istud, vt occideretis omnem populum hunc fame? 4 Dixitque
Dominus ad Moysen: Ecce ego descendere faciam vobis panem de cælo: & egredietur populus, & colliget per singulos dies: vt tentem eum, vtrùm
ambulent in lege mea, an non. 5 Et erit in die sexto, & præparabunt quæ attulerint; & erit duplum ad illud quod collegerint per singulos dies.
6 Dixitque Moyses & Aaron ad omnes filios Israel: Vesperè scietis, quòd Dominus eduxerit vos de terra Ægypti: 7 Et manè videbitis
gloriam Domini, eo quòd auditum sit murmur vestrum coram Domino. nos enim quid sumus, quia murmurastis contra nos? 8 Dixitque Moy-
ses, Cùm dederit vobis Dominus vesperè carnem ad comedendum, & manè panem in saturitatem: cùm auditum sit coram Domino murmur ve-
strum, quod vos murmurastis contra eum. nos enim quid sumus? non est contra nos murmur vestrum, sed contra verbum Domini. 9 Dixitque
Moyses ad Aaron: Dic vniuersæ congregationi filiorum Israel: Accedite coram Domino; quia auditum est coram eo murmur vestrum. 10 Et
factum est cùm loqueretur Aaron ad omnem congregationem filiorum Israel, & respexerunt ad solitudinem; & ecce gloria Domini reuelata erat in
nube. 11 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 12 Auditum est coram me murmur filiorum Israel. loquere cum eis, dicens: Vesperè
comedetis carnem, & manè saturabimini pane: & scietis quia ego dominus Deus vester. 13 Factumque est vesperè; & ascendit coturnix, &
operuit castra: & manè ros descendit per circuitum castrorum.

14 * וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק
15 מְחֻסְפָּס דַּק כַּכְּפֹר עַל־הָאָרֶץ׃ * וַיִּרְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו מָן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מַה־הוּא
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם הוּא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם
16 לְאָכְלָה׃ * זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לִקְטוּ מִמֶּנּוּ
אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ
17 לַאֲשֶׁר בְּאָהֳלוֹ תִּקָּחוּ׃ * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ
18 הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט׃ * וַיָּמֹדּוּ בָעֹמֶר וְלֹא הֶעְדִּיף
הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר אִישׁ לְפִי־אָכְלוֹ לָקָטוּ׃
19 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אַל־יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר׃
20 * וְלֹא־שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה וַיּוֹתִרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד־
בֹּקֶר וַיָּרֻם תּוֹלָעִים וַיִּבְאַשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה׃
21 * וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כְּפִי אָכְלוֹ וְחַם
22 הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס׃ * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם
מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֹמֶר לָאֶחָד וַיָּבֹאוּ כָּל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
23 וַיַּגִּידוּ לְמֹשֶׁה׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת־קֹדֶשׁ לַיהוָה מָחָר אֵת אֲשֶׁר־תֹּאפוּ אֵפוּ
וְאֵת אֲשֶׁר־תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל־הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם
24 לְמִשְׁמֶרֶת עַד־הַבֹּקֶר׃ * וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ עַד־הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר
25 צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרִמָּה לֹא־הָיְתָה בּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ הַיּוֹם כִּי־שַׁבָּת הַיּוֹם לַיהוָה הַיּוֹם לֹא
26 תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה׃ * שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטֻהוּ וּבַיּוֹם
27 הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לֹא יִהְיֶה־בּוֹ׃ * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
28 יָצְאוּ מִן־הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
29 מֹשֶׁה עַד־אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֺתַי וְתוֹרֹתָי׃ * רְאוּ
כִּי־יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל־כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם
הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל־יֵצֵא אִישׁ
30 מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃ * וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִעִי׃
31 * וַיִּקְרְאוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מָן וְהוּא כְּזֶרַע גַּד לָבָן
וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחִת בִּדְבָשׁ׃

14 *Cũq; operuiſſet ſuperficiẽ terræ, apparuit in
ſolitudine minutũ & quaſi pilo tuſum in ſimi
15 litudinẽ pruinę ſuper terrã. *Quod cũ vidiſſẽt
filij Iſrael, dixerũt ad inuicẽ Manhu: quod ſi-
gnificat, quid eſt hoc? ignorabãt enim quid eſ
ſet. Quibus ait Moyſes: Iſte eſt panis quẽ Dñs
16 dedit vobis ad veſcẽdum. * Hic eſt ſermo quẽ
pręcepit vobis Dñs. colligat vnuſquiſq; ex eo
quãtũ ſufficit ad veſcẽdũ, Gomor per ſingula
capita. iuxta numerũ animarũ veſtrarum quæ
17 habitãt in tabernaculo ſic tolletis. *Feceruntq;
D ita filij Iſrael: & collegerũt alius plus, alius mi
18 nus: *Et mẽſi ſũt ad mẽſurã Gomor. Nec qui
plus collegerat, habuit amplius; nec qui mi-
nus parauerat, reperit minus: ſed ſinguli iu-
19 xta id quod edere poterãt, cõgregauerũt. *Di-
xítq; Moyſes ad eos, Nullus relinquat ex eo in
20 mane. * Qui nõ audierũt eum, ſed dimiſerunt
quidã ex eis vſq; manè: & ſcatere cœpit vermi
bus atq; computruit. Et iratus eſt contra eos
21 Moyſes. *Colligebãt autẽ manè ſinguli quãtũ
ſufficere poterat ad veſcendũ. Cũq; incaluiſſet
22 ſol, liquefiebat. *In die autẽ ſexta collegerunt
cibos duplices. i. duo gomor per ſingulos ho-
mines. Venerũt autẽ oẽs principes multitudi-
23 nis, & narrauerũt Moyſi. *Qui ait eis: Hoc eſt
quod locutus eſt Dñs: Requies ſabbati ſancti-
E ficata eſt Dño. Cras quodcũq; operãdũ eſt, fa
cite; & quę coquẽda ſũt, coquite. quicquid au
24 tẽ reliquũ fuerit, reponite vſq; in mane. *Fece
runtq; ita vt pręceperat Moyſes: & nõ cõpu-
25 truit neq; vermis inuentus eſt in eo. *Dixitq;
Moyſes: Comedite illud hodie, quia ſabbatũ
26 eſt Dño: non inuenietur hodie in agro. *Sex
diebus colligite, in die aũt ſeptimo ſabbatũ eſt
27 Dño: idcirco nõ inuenietur. *Venítq; ſeptima
dies, & egreſſi de populo vt colligerẽt, nõ in-
28 uenerũt. *Dixit autẽ Dñs ad Moyſen: Vſque-
quo nõ vultis cuſtodire mandata mea, & legẽ
29 meã? *Videte q Dñs dederit vobis ſabbatũ, &
F propter hoc die ſexta tribuit vobis cibos du-
plices. Maneat vnuſquiſq; apud ſemetipſum,
30 & nullus egrediatur de loco ſuo die ſeptimo.
31 *Et ſabbatizauit populus die ſeptimo. *Appel
lauitq; domus Iſrael nomẽ eius Man: quod erat quaſi ſemẽ coriãdri albũ, guſtúſq; eius quaſi ſimilæ cũ melle.

תרגום אונקלוס

14 וּסְלִיקַת נַחְתַּת טַלָּא וְהָא עַל אַפֵּי מַדְבְּרָא דְּעַדְק מְקַלַּף דַּעְדַק דְּגִיר כִּגְלִידָא עַל אַרְעָא׃ 15 וַחֲזוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ גְּבַר לְאָחוּהִי
מַנָּא הוּא אֲרֵי לָא יָדְעוּ מָה הוּא וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן הוּא לַחְמָא דִּיהַב יְיָ לְכוֹן לְמֵיכַל׃ 16 דֵּין פִּתְגָּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ לְקוּטוּ מִנֵּיהּ גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ
עוּמְרָא לְגֻלְגַּלְתָּא מִנְיַן נַפְשָׁתֵיכוֹן גְּבַר לְדִי בְּמַשְׁכְּנֵיהּ תִּסְּבוּן׃ 17 וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְקַטוּ דְּאַסְגֵּי וּדְאַזְעַר׃ 18 וְכָלוּ בְעוּמְרָא וְלָא
אוֹתַר דְּאַסְגֵּי וּדְאַזְעַר לָא חֲסַר גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ לְקָטוּ׃ 19 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן גְּבַר לָא יַצְנַע מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא׃ 20 וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה
וְאַשְׁאַרוּ גֻּבְרִין מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא וּרְחֵישׁ רַחֲשָׁא וּסְרִי וּרְגִיז עֲלֵיהוֹן מֹשֶׁה׃ 21 וּלְקַטוּ יָתֵיהּ בִּצְפַר בִּצְפַר גְּבַר כְּפוּם מֵיכְלֵיהּ וּדְאִשְׁתְּאַר מִנֵּיהּ
עַל אַפֵּי חַקְלָא כַּד חֲמָא עֲלוֹהִי שִׁמְשָׁא פָּשָׁר׃ 22 וַהֲוָה בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה לְקַטוּ לַחְמָא עַל חַד תְּרֵין תְּרֵין עוּמְרִין לְחַד וַאֲתוֹ כָּל רַבְרְבֵי כְנִשְׁתָּא
וְחַוִּיאוּ לְמֹשֶׁה׃ 23 וַאֲמַר לְהוֹן הוּא דְמַלֵּיל יְיָ נְיָח שַׁבְּתָא קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ מְחַר יָת דְּאַתּוּן עֲתִידִין לְמֵיפָא אֵפוֹ וְיָת דְּאַתּוּן עֲתִידִין לְבַשָּׁלָא
בַּשִּׁילוּ וְיָת כָּל מוֹתָרָא אַצְנַעוּ לְכוֹן לְמַטְּרָא עַד צַפְרָא׃ 24 וְאַצְנַעוּ יָתֵיהּ עַד צַפְרָא כְּמָא דְּפַקֵּיד מֹשֶׁה וְלָא סְרִי וְרַחֲשָׁא לָא הֲוָה בֵּיהּ׃
25 וַאֲמַר מֹשֶׁה אַכְלוּהִי יוֹמָא דֵין אֲרֵי שַׁבְּתָא יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ יוֹמָא דֵין לָא תַשְׁכְּחוּנֵּיהּ בְּחַקְלָא׃ 26 שִׁיתָּא יוֹמִין תִּלְקְטוּנֵּיהּ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
שַׁבְּתָא לָא יְהֵא בֵיהּ׃ 27 וַהֲוָה בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה נְפַקוּ מִן עַמָּא לְמִלְקַט וְלָא אַשְׁכַּחוּ׃ 28 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימָתַי אַתּוּן מְסָרְבִין לְמִטַּר
פִּקּוּדַי וְאוֹרָיְתִי׃ 29 חֲזוֹ אֲרֵי יְיָ יְהַב לְכוֹן שַׁבְּתָא עַל כֵּן הוּא יָהֵיב לְכוֹן בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה לְחֵם תְּרֵין יוֹמִין תִּיבוּ אֱנָשׁ תְּחוֹתוֹהִי לָא יִפּוֹק גְּבַר מֵאַתְרֵיהּ
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה׃ 30 וְנָחוּ עַמָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה׃ 31 וּקְרוֹ בֵית יִשְׂרָאֵל יָת שְׁמֵיהּ מַנָּא וְהוּא כְּבַר זְרַע גִּידָא חִיוָּר וְטַעְמֵיהּ כְּאִסְקְרִיטָוָן בִּדְבָשׁ׃

* Et ecce super superficiem deserti subtile vt co- 14
riandrum album, vt pruina super terram. * Vi- 15
dentes autem filij Israel, dixerũt alter alteri: Quid
est hoc? non enim sciebant quid erat. Dixit autem
Moyses ad eos: Hic panis, quem dedit Dominus vo-
bis ad comedendum. * Hoc verbum quod constituit 16
Dominus: Congregate ex eo vnusquisque ad proxi-
mos gomor, secũdum caput, iuxta numerum anima-
rum vestrarum: vnusquisque in tabernaculis ve-
stris colligite. * Fecerunt autem sic filij Israel: & 17
collegerunt, qui multum & qui minus. * Et me- 18
tientes gomor, non abundauit qui multum & qui
minus. non minus habuit vnusquisque, ad proxi-
mos apud se collegerunt. * Dixit autem Moyses 19
ad eos: Nullus relinquat ex eo in mane. * Et 20
non audiuerunt Moysen: sed reliquerunt quidam
ex eo in manè. & efferbuit vermes, & compu-
truit. & indignatus est contra eos Moyses.
* Et collegerunt illud manè manè, vnusquisque 21
sufficiens sibi. quando autem incaluisset sol, lique-
fiebat. * Factum est autem die sexta, collegerunt ne- 22
cessaria dupla, duo gomor vni. ingreßi sunt autem
omnes principes cõgregationis, & narrauerũt Moy-
si. * Dixit autem ad eos: Hoc verbũ est quod locutus 23
est Dominus: Sabbata requies sancta Domino. cras
quæcũq; coxeritis, coquite: et quæcunq; elixaueritis
elixate: et omne superfluũ relinquite illud in reposi-
tionẽ in manè. * Et reliquerunt ex eo in manè, sicut 24
præcepit eis Moyses. et nõ cõputruit, neq; vermis fa
ctus est in eo. * Dixit aũt Moyses: Comedite hodie illud. 25
est enim sabbatũ Dño: hodie nõ inuenietur in agro.
* Sex dies colligetis, at die septima sabbatũ, quod nõ erit 26
in eo. * Factũ est autẽ in die septima, egreßi sunt qdã 27
ex populo ad colligẽdũ, & non inuenerũt. * Dixit au 28
tem Dominus ad Moysen: Vsquequo non vultis au-
dire mandata mea, & legẽ meam? * Videte, et enim 29
Dominus dedit vobis diem hanc sabbata: propter
hoc ipse dedit vobis die sexto panes duorum dierum.
sedete vnusquisq; in domibus vestris apud semet-
ipsum: nullus vestrum egrediatur ex loco suo die se-
ptima. * Et sabbatizauit populus die septima. 30
* Et vocauerunt illud filij Israel nomen eius, 31
Man. erat autem quasi semen coriandri album: at
gustus eius vt simila in melle.

14 * καὶ ἰδοὺ ἐπὶ πρόσωπον τῆς ἐρήμου λεπτὸν ὡσεὶ κόριον λευ-
15 κὸν, ὡσεὶ πάγος ἐπὶ τῆς γῆς. * ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, εἶπαν
ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, τί ἐστι τοῦτο; οὐ γὰρ εἴδεισαν τί ἦν. εἶπε δὲ μωυ-
σῆς πρὸς αὐτοὺς, οὗτος ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκε κύριος ὑμῖν φαγεῖν.
16 * τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. συναγάγετε ἀπ᾽ αὐτοῦ
ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας γόμορ, κατὰ κεφαλὴν κατὰ ἀριθμὸν
17 ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν συλλέξατε. * ἐποί-
ησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ συνέλεξαν, ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ τὸ
18 ἔλαττον. * καὶ μετρήσαντες τὸ γόμορ, οὐκ ἐπλεόνασεν ὁ τὸ
πολὺ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον. οὐκ ἠλαττόνησεν ἕκαστος, εἰς τοὺς κα-
19 θήκοντας παρ᾽ ἑαυτῷ συνέλεξαν. * εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς αὐ-
20 τοὺς, μηδεὶς καταλιπέτω ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. * καὶ οὐκ ἤκου-
σαν μωυσῆν, ἀλλὰ κατέλιπόν τινες ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. καὶ
ἐξέζεσεν σκώληκας, καὶ ἐπώζεσεν. καὶ ἐπικράνθη ἐπ᾽ αὐτοῖς
21 μωυσῆς. * καὶ συνέλεξαν αὐτὸ πρωῒ πρωῒ, ἕκαστος τὸ καθῆκον
22 αὐτῷ. ἡνίκα δὲ διεθέρμανεν ὁ ἥλιος, ἐτήκετο. * ἐγένετο δὲ τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, συνέλεξαν τὰ δέοντα διπλᾶ, δύο γόμορ τῷ ἑνί.
εἰσήλθοσαν δὲ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀνήγ-
23 γειλαν μωυσῇ. * εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, τοῦτο τὸ ῥῆμά ἐστιν,
ὃ ἐλάλησε κύριος. σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. αὔ-
ριον ὅσα ἐὰν πέσσητε, πέσσετε. καὶ ὅσα ἐὰν ἕψητε, ἕψετε. καὶ
πᾶν πλεονάζον καταλείπετε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην εἰς τὸ πρωΐ.
24 * καὶ κατέλιπον ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωῒ, καθάπερ συνέταξεν
αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ οὐκ ἐπώζεσεν, οὐδὲ σκώληξ ἐγένετο αὐ-
25 τῷ. * εἶπε δὲ μωυσῆς, φάγετε σήμερον αὐτὸ, ἔστι γὰρ
σάββατον τῷ κυρίῳ, σήμερον οὐχ εὑρεθήσεται ἐν πεδίῳ.
26 * ἓξ ἡμέρας συλλέξετε. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββα-
27 τον, ὅτι οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδό-
μῃ, ἐξήλθοσάν τινες ἐκ τοῦ λαοῦ συλλέξαι, καὶ οὐχ εὗρον.
28 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἕως τίνος οὐ βούλεσθε
εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὸν νόμον μου;
29 * ἴδετε, ὁ γὰρ κύριος ἔδωκεν ὑμῖν τὴν ἡμέραν ταύτην
σάββατα, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρ-
τους δύο ἡμερῶν. καθίσασθε ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν παρ᾽ ἑ-
αυτῷ, μήτις ὑμῶν ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ
30 τῇ ἑβδόμῃ. * καὶ ἐσαββάτισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ
31 ἑβδόμῃ. * καὶ ἐπωνόμασαν αὐτὸ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ ὄ-
νομα αὐτοῦ, μαν. ἦν δὲ ὡς σπέρμα κορίου λευκόν. τὸ δὲ γεῦ-
μα αὐτοῦ ὡς ἐγκρὶς ἐν μέλιτι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et sublatus est ros qui descenderat, & ecce super faciem deserti minutum quasi decorticatum, minutum aceruatum, quasi pruina super terram.
15 Et viderunt filij Israel, & dixerunt vnusquisque fratri suo: Quid est hoc? nesciebant enim quid esset. Dixitque eis Moyses: Hic est panis quem dedit vobis Dominus ad vescendum. 16 Hoc est verbum quod præcepit Dominus. Colligite ex eo vnusquisque quantum sufficit ad vescendum, gomor per singula capita, iuxta numerũ animarum vestrarum, vnusquisque pro his qui habitant in tabernaculo suo tollat. 17 Feceruntque ita filij Israel, & collegerunt quidam plus, & quidã minus. 18 Et mensi sunt ad mẽsurã gomor, & nihil superfuit ei qui plus collegit, nec defuit ei qui minus collegerat. vnusquisq; iuxta id quod poterat comedere, collegerũt. 19 Dixitq; eis Moyses: Nullus reponat ex eo vsque manè. 20 Et non acquieuerunt Moysi: & dimiserunt quidã viri ex eo vsq; manè: & scaturiuit vermibus, & cõputruit: & iratus est contra eos Moyses. 21 Colligebant illud manè, singuli quantũ sufficere poterant ad vescendũ. & quod remanebat ex eo super faciem agri, cùm incaluisset sol, liquefiebat. 22 Et factum est in die sexto, collegerunt panem duplicem, duo gomor vnicuique: & venerunt omnes principes congregationis, & narrauerunt Moysi. 23 Et ait eis: Hoc est quod locutus est Dominus: Requies sabbati sanctificati est coram Domino: cras quod cocturi estis, coquite: & quod condituri estis, condite. & quod reliquum fuerit, reponite vobis in custodiam vsque manè. 24 Et reposuerũt illud vsq; in manè, sicut præceperat Moyses: & non cõputruit, neque vermis fuit in eo. 25 Dixitque Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatũ est hodie corã Domino: hodie non inuenietis illud in agro. 26 Sex diebus colligetis illud, & in die septimo sabbatum est: non erit in eo. 27 Et factum est in die septimo, egressi sunt de populo vt colligerent, & non inuenerunt. 28 Dixitq; Dominus ad Moysen: Vsquequo non vultis custodire mãdata mea, & leges meas? 29 Videte quòd Dominus dederit vobis sabbatũ: propterea dat vobis in die sexto panẽ duorum dierum. Sedete vnusquisque in loco suo, nullus egrediatur de loco suo in die septimo. 30 Quieuitque populus in die septimo. 31 Appellauitque domus Israel nomen eius Manna: & erat quasi semen coriandri album, gustusque eius quasi lagana frixa cum melle.

32 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה מְלֹא הָעֹמֶר
מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יִרְאוּ אֶת־הַלֶּחֶם
אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
33 מִצְרָיִם׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח צִנְצֶנֶת אַחַת
וְתֶן־שָׁמָּה מְלֹא־הָעֹמֶר מָן וְהַנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה
34 לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם׃ * כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
35 וַיַּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמָרֶת׃ * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אָכְלוּ אֶת־הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־בֹּאָם אֶל־אֶרֶץ
נוֹשָׁבֶת אֶת־הַמָּן אָכְלוּ עַד־בֹּאָם אֶל־קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן׃
36 * וְהָעֹמֶר עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא׃

יז

1 * וַיִּסְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר־סִין לְמַסְעֵיהֶם
עַל־פִּי יְהוָה וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִים וְאֵין מַיִם לִשְׁתֹּת הָעָם׃
2 * וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תְּנוּ־לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה
וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מַה־תְּרִיבוּן עִמָּדִי מַה־תְּנַסּוּן אֶת־
3 יְהוָה׃ * וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמַּיִם וַיָּלֶן הָעָם עַל־מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אֹתִי וְאֶת־
4 בָּנַי וְאֶת־מִקְנַי בַּצָּמָא׃ * וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר
5 מָה אֶעֱשֶׂה לָעָם הַזֶּה עוֹד מְעַט וּסְקָלֻנִי׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אִתְּךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת־הַיְאֹר קַח בְּיָדְךָ וְהָלָכְתָּ׃
6 * הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָּׁם עַל־הַצּוּר בְּחֹרֵב וְהִכִּיתָ בַצּוּר
וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי
7 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מַסָּה וּמְרִיבָה עַל־
רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נַסֹּתָם אֶת־יְהוָה לֵאמֹר
8 הֲיֵשׁ יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ אִם־אָיִן׃ * וַיָּבֹא
9 עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם׃ * וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר־לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֵם
בַּעֲמָלֵק מָחָר אָנֹכִי נִצָּב עַל־רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמַטֵּה
הָאֱלֹהִים בְּיָדִי׃

32 * Dixit autem Moyſes: Iſte eſt ſermo quē præ-
cepit Dominus: Imple gomor ex eo, & cuſto-
diatur in futuras retrò generationes; vt noue-
rint panē, quo alui vos in ſolitudine, quando
33 educti eſtis de terra Ægypti. * Dixitq; Moyſes
ad Aarō: Sume vas vnū, & mitte ibi Mā, quan
G tū poteſt capere gomor, & repone corā Dño
34 ad ſeruādū in generationes veſtras: * Sicut pręce-
ceperat Dominus Moyſi. Poſuitq; illud Aarō
35 in tabernaculo reſeruādū. * Filij autem Iſrael
comederūt Man quadraginta annis, donec ve-
nirēt in terram habitabilē. Hoc cibo aliti ſunt
vſquequo tangerent fines terræ Chanaan.
36 * Gomor autem decima pars eſt ephi.

CAP. XVII.

1 IGitur profecta omnis multitudo filiorum
A Iſrael de deſerto Sin per māſiones ſuas iuxta
ſermonem Domini, caſtrametati ſunt in Ra-
phidim, vbi nō erat aqua ad bibendū populo.
2 * Qui iurgatus contra Moyſen, ait: Da nobis
aquā vt bibamus. Quibus reſpondit Moyſes:
Quid iurgamini contra me? cur tentatis Do-
3 minum? * Sitiuit ergo ibi populus præ aquę pe-
nuria, & murmurauit contra Moyſen, dicens:
Cur feciſti nos exire de Ægypto, vt occideres
4 nos & liberos noſtros ac iumēta ſiti? * Clama-
uit autem Moyſes ad Dominū, dicens: Quid
B faciā populo huic? adhuc paululum, & lapi-
5 dabit me. * Et ait Dominus ad Moyſen: Ante-
cede populum, & ſume tecum de ſenioribus
Iſrael, & virgam qua percuſsiſti fluuium, tol-
6 le in manu tua, & vade. * En ego ſtabo ibi co-
ram te ſupra petram Oreb; percutieſque pe-
tram, & exibit ex ea aqua, vt bibat populus.
7 Fecit Moyſes ita coram ſenioribus Iſrael. * Et
vocauit nomen loci illius, Tentatio; propter
iurgium filiorum Iſrael: & quia tentauerunt
Dominum, dicentes: Eſt ne Dominus in
8 nobis, an non? * Venit autem Amalech, &
pugnabat contra filios Iſrael in Raphidim.
9 * Dixitque Moyſes ad Ioſue: Elige viros,
C & egreſſus pugna contra Amalech cras. Ego
ſtabo in vertice collis, habens virgam Dei in
manu mea.

תרגום אונקלוס

32 ואמר משה דין פתגמא דפקיד ייי מלי עומרא מניה למטרא לדריכון בדיל דיחזון ית לחמא דאוכלית יתכון במדברא באפקותי יתכון
מארעא דמצרים ׃ 33 ואמר משה לאהרן סב צלוחית חדא והב תמן מלי עומרא מנא ואצנע יתיה קדם ייי למטרא לדריכון ׃ 34 כמא
דפקיד ייי ית משה ואצנעיה אהרן קדם סהדותא למטרא ׃ 35 ובני ישראל אכלו ית מנא ארבעין שנין עד מיתיהון לארעא יתיבתא ית מנא
אכלו עד מיתיהון לסיפי ארעא דכנען ׃ 36 ועומרא חד מן עשרא בתלת סאין הוא ׃

יז

1 ונטלו כל כנשתא דבני ישראל ממדברא דסין למטלניהון על מימרא דייי ושרו ברפידים ולית מיא
למשתי לעמא ׃ 2 ונצא עמא עם משה ואמרו הבו לנא מיא ונשתי ואמר להון משה מה נצן אתון עמי מה מנסן אתון קדם ייי ׃ 3 וצחי
תמן עמא למיא ואתרעם עמא על משה ואמר למה דנן אסקתנא ממצרים לקטלא יתי וית בני וית בעירי בצחותא ׃ 4 וצלי משה קדם ייי
למימר מה אעביד לעמא הדין עוד זעיר פון וירגמונני ׃ 5 ואמר ייי למשה עיבר קדם עמא ודבר עמך מסבי ישראל וחטרך דמחית ביה ית
נהרא טול בידך ותיזיל ׃ 6 הא אנא קאים קדמך תמן על טינרא בחרב ותמחי בטינרא ויפקון מניה מיא וישתי עמא ועבד כן משה לעיני סבי
ישראל ׃ 7 וקרא שמא דאתרא נסיתא ומצותא על דנצו בני ישראל ועל דנסיאו קדם ייי למימר האית שכינתא דייי שריא ביננא אם לא ׃
8 ואתא עמלק ואגח קרבא עם ישראל ברפידים ׃ 9 ואמר משה ליהושע בחר לנא גברין ופוק אגח קרבא בעמלק מחר אנא קאים על
ריש רמתא וחטרא דאתעבידו ביה ניסין מן קדם ייי בידי ׃

* Dixit autem Moyses: Hoc verbum, quod præ- 32
cepit Dominus : Implete gomor Man, ad repositio-
nem in generationes vestras , vt videant panem,
quem comedistis vos in deserto, quando eduxit vos
Dominus de terra Ægypti. * Et dixit Moyses 33
Aaron : Accipe vas aureum vnum , & immitte
in illud plenum gomor Man, & repones illud coram
Deo in custodiam in generationes vestras;* Quem- 34
admodum præcepit Dominus Moysi. Et reposuit il-
lud Aaron coram testimonio in custodiam. * At filij 35
Israel comederunt Man annos quadraginta , donec
venerunt in terram habitabilem. Man comederũt,
donec venerunt in partem Phœniciæ. * At gomor 36
decima trium mensurarum erat.

CAP. XVII.

ET profecta est omnis congregatio filiorum Israel 1
ex deserto Sin per castra sua, secundùm verbum
Domini. & castrametati sunt in Raphidin . non e-
rat autem aqua populo ad bibendum. * Et con- 2
uiciabatur populus ad Moysen, dicentes : Da nobis
aquam, vt bibamus . & dixit eis Moyses : Quid
conuiciamini me, & quid tentatis Dominum?
* Sitiuit autem illic populus aquam: & murmu 3
rauit populus contra Moysen, dicentes : Quid hoc,
quòd eduxisti nos ex Ægypto, vt occideres nos, &
filios nostros, & iumenta siti? * Clamauit autẽ Moy 4
ses ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic?
adhuc paululum, & lapidabunt me. * Et dixit Dñs 5
ad Moysen: Antecede populum istum: accipe autẽ
tecum à senioribus populi, & virgam in qua per-
cussisti flumen, accipe in manu tua, & vade.
* Ecce ego stabo illic, antequàm tu accedas super 6
petram in Oreb. & percuties petram, & exibit ex
ea aqua, & bibet populus . fecit autem Moyses sic
coram filiis Israel.
* Et vocauit nomen loci illius, Tentatio & Jur- 7
gium, propter obiurgationem filiorum Israel: et pro-
pterea quòd tentant Dominum, dicentes, Si est Do-
minus in nobis, an non. * Venit autem Ama- 8
lech, & oppugnabat Israel in Raphidim. * Di- 9
xit autem Moyses Josue: Elige tibi viros potentes,
& egressus congredere cum Amalech cras. & ecce
ego stabo in vertice collis , & virga Dei in manu
mea.

32 * εἶπε δὲ μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, πλή-
σατε τὸ γόμορ τοῦ μὰν, εἰς ἀποθήκην εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
ἵνα εἴδωσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξή-
γαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου.
33 * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρὼν, λάβε στάμνον χρυσοῦν ἕνα, καὶ
ἔμβαλε εἰς αὐτὸν πλῆρες τὸ γόμορ τοῦ μὰν, καὶ ἀποθήσεις αὐ-
τὸ ἐναντίον τοῦ θεοῦ εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν·
34 * ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ· καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ
ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν.
35 * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔφαγον τὸ μὰν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως
ἦλθον εἰς τὴν οἰκουμένην. τὸ μὰν ἔφαγον ἕως παρεγένοντο εἰς
36 μέρος τῆς φοινίκης. * τὸ δὲ γόμορ τὸ δέκατον τῶν τριῶν
μέτρων ἦν.

ιζ.

1 * Καὶ ἀπῆρε πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἐρή
μου σὶν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥήματος κυρίου· καὶ
παρενέβαλον ἐν ῥαφιδείν. οὐκ ἦν δὲ ὕδωρ τῷ λαῷ ὥστε πιεῖν.
2 * καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, δὸς ἡ-
μῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, τί λοιδο-
ρεῖσθέ με; καὶ τί πειράζετε κύριον;
3 * ἐδίψησε δὲ ἐκεῖ ὁ λαὸς ὕδατι, καὶ ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυ-
σῆν, λέγοντες, τί τοῦτο, ὅτι ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου
τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τὰ κτήνη τῷ δίψει;
4 * ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, τί ποιήσω τῷ λαῷ
5 τούτῳ; ἔτι μικρὸν, καὶ καταλιθοβολήσουσί με. * καὶ εἶπε
κύριος πρὸς μωυσῆν, προπορεύου τοῦ λαοῦ τούτου, λάβε δὲ
μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον,
ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμὸν, λάβε ἐν τῇ χειρί σου καὶ πορεύου.
6 * ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ, πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν
χωρήβ· καὶ πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐ-
τῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός· ἐποίησε δὲ μωυσῆς οὕτως ἐναντίον
τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
7 * καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου πειρασμὸς
καὶ λοιδόρησις διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ διὰ τὸ
πειράζειν κύριον, λέγοντας, εἰ ἔστι κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὔ.
8 * ἦλθε δὲ ἀμαλὴκ καὶ ἐπολέμει τὸν ἰσραὴλ ἐν ῥαφιδίν.
9 * εἶπε δὲ μωυσῆς τῷ ἰησοῦ, ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας δυνα-
τοὺς, καὶ ἐξελθὼν παράταξαι τῷ ἀμαλὴκ αὔριον· καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ θεοῦ
ἐν τῇ χειρί μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Dixitque Moyses:Hic est sermo quem præcepit Dominus:plenum gomor ex eo seruate in generationes vestras, vt videant panem quem
comedere feci vos in deserto:quando eduxi vos de terra Ægypti. 33 Dixitque Moyses ad Aaron: Tolle lagunculam vnam, & mitte ibi manna ple-
num gomor,& repone illam corã Domino:vt seruetur in generationes vestras. 34 Sicut præcepit Dominus Moysi,ita reposuit illud Aaron coram
testamento in custodiam. 35 Filij autem Israel comederunt manna quadraginta annis:donec venerunt in terram habitabilem;manna comederunt,
donec venirent ad confinia terræ Chanaan. 36 Gomor autem erat decima pars trium satorum. CAP. XVII.
ET profecta est omnis congregatio filiorum Israel à deserto Sin,per mansiones suas iuxta verbum Domini : & castrametati sunt in Raphidim. Et
non erant aquæ vt populus biberet. 2 Et obiurgatus est populus contra Moysen , atque dixerunt: Date nobis aquas vt bibamus. Di-
xitque eis Moyses : Quid iurgamini contra me? quid tentatis coram Domino ? 3 Sitiuitque ibi populus propter aquarum penuriam : &
murmurauit populus contra Moysen:& ait:Cur fecisti nos ascendere de Ægypto, vt interficeres me,& filios meos,& pecora mea siti ?
4 Orauitque Moyses coram Domino:dicens; Quid faciam populo huic?adhuc paululum & lapidabunt me. 5 Dixitque Dominus ad
Moysen:Transi coram populo,& tolle tecum de senioribus Israel, & virgam tuam qua percussisti fluuium tolle in manu tua:& vade.
6 Ecce ego stabo ante te ibi,iuxta petram in Oreb: & percuties petram, & exibunt ex ea aquæ , vt bibat populus. Fecitque Moyses ita coram senio-
ribus Israel. 7 Vocauitque nomen loci Tentatio,& Iurgium:eo quòd obiurgati sunt filij Israel,& quia tentauerunt coram Domino:
dicentes, Vtrum maiestas Domini in medio nostrum habitat, an non? 8 Venit autem Amalech,& iniit prælium contra Israel in
Raphidim. 9 Dixitque Moyses ad Iosue,Elige nobis viros: & egredere,pugna contra Amalech cras. Ego stabo in vertice collis, &
virga qua facta sunt miracula à facie Dei, erit in manu mea.

10 וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם
בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה׃
11 וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר
12 יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק׃ וִידֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים וַיִּקְחוּ־
אֶבֶן וַיָּשִׂימוּ תַחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחוּר תָּמְכוּ בְיָדָיו
מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה עַד־בֹּא הַשָּׁמֶשׁ׃
13 וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עֲמָלֵק וְאֶת־עַמּוֹ לְפִי־חָרֶב׃
14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים
בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי־מָחֹה אֶמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת
15 הַשָּׁמָיִם׃ וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְהוָה
16 נִסִּי׃ וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיהוָה
בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר׃

יח

1 וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹהֵן מִדְיָן חֹתֵן
מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל
עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיא יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃
2 וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת־צִפֹּרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה אַחַר
3 שִׁלּוּחֶיהָ׃ וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם
4 כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃ וְשֵׁם הָאֶחָד
אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיַּצִּלֵנִי מֵחֶרֶב פַּרְעֹה׃
5 וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־
6 הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֹנֶה שָׁם הַר הָאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר
אֶל־מֹשֶׁה אֲנִי חֹתֶנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֵלֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי
7 בָנֶיהָ עִמָּהּ׃ וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לִקְרַאת חֹתְנוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ
וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ־לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֹהֱלָה׃
8 וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
לְפַרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אוֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַתְּלָאָה
9 אֲשֶׁר מְצָאָתַם בַּדֶּרֶךְ וַיַּצִּלֵם יְהוָה׃ וַיִּחַדְּ יִתְרוֹ
עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ
מִיַּד מִצְרָיִם׃

10 * Fecit Ioſue vt locutus erat Moyſes,& pu
gnauit contra Amalech.Moyſes autem & Aa-
ron & Hur aſcenderunt ſuper verticem collis.
11 *Cumque leuaret Moyſes manus,vincebat Iſ-
rael:ſin autem paululum remiſiſſet,ſuperabat
12 Amalech.*Manus autem Moyſi erant graues.
ſumentes igitur lapidẽ, poſuerunt ſubter eũ;
in quo ſedit: Aaron autem & Hur ſuſtenta-
D bant manus eius ex vtraque parte.& factũ eſt
vt manus illius non laſſarentur vſque ad oc-
13 caſum ſolis.*Fugauitq; Ioſue Amalech,& po-
14 pulum eius in ore gladij.*Dixit autem Domi
nus ad Moyſen:Scribe hoc ob monimentum
in libro,& trade auribus Ioſue. delebo enim
15 memoriam Amalech ſub cælo. *Ædificauitq;
Moyſes altare,& vocauit nomen eius,Domi-
16 nus exaltatio mea. *Dicens:Quia manus ſolij
Dñi & bellum Dñi erit contra Amalech,à ge-
neratione in generationem. CAP. XVIII.
1 A CVmque audiſſet Iethro ſacerdos Madian,
cognatus Moyſi,omnia quę fecerat Deus
Moyſi & Iſrael populo ſuo, & quòd eduxiſſet
2 Dñs Iſrael de Ægypto,*Tulit Sephoram vxo-
3 rem Moyſi quam remiſerat, *Et duos filios e-
ius,quorum vnus vocabatur Gerſan: dicente
4 patre,Aduena fui in terra aliena: *Alter verò
Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adiutor
meus, & eruit me de gladio Pharaonis.
5 * Venit ergo Iethro cognatus Moyſi,& fi-
lij eius & vxor eius ad Moyſen in deſertum,
vbi erat caſtrametatus iuxta montem Dei.
6 * Et mandauit Moyſi, dicens: Ego Iethro
B cognatus tuus venio ad te,& vxor tua,& duo
7 filij tui cum ea. * Qui egreſſus in occurſum
cognati ſui,adorauit, & oſculatus eſt eum: ſa-
lutaueruntque ſe mutuò verbis pacificis.Cũ-
8 que intraſſet tabernaculum, *Narrauit Moy-
ſes cognato ſuo cuncta quæ fecerat Domi-
nus Pharaoni & Ægyptiis propter Iſrael: v-
niuerſumque laborem qui accidiſſet eis in iti-
9 nere, & quòd liberauerat eos Dominus. *Læ-
tatúſque eſt Iethro ſuper omnibus bonis quę
fecerat Dominus Iſraeli, eo quòd eruiſſet eũ
de manu Ægyptiorum.

תרגום אונקלוס

10 וַעֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כְּמָא דַאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה לְאַגָּחָא קְרָבָא בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר סְלִיקוּ לְרֵישׁ רָמְתָא׃ 11 וַהֲוָה כַּד אָרֵים מֹשֶׁה יְדוֹהִי
וּמִתְגַּבְּרִין דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְכַד מַנַּח יְדוֹהִי וּמִתְגַּבְּרִין דְּבֵית עֲמָלֵק׃ 12 וִידֵי מֹשֶׁה יְקָרָן וּנְסִיבוּ אַבְנָא וְשַׁוִּיאוּ תְחוֹתוֹהִי וִיתֵיב עֲלַהּ וְאַהֲרֹן וְחוּר סְעִידִין
בִּידוֹהִי מִכָּא חַד וּמִכָּא חַד וַהֲווֹ יְדוֹהִי פְּרִישָׁן בִּצְלוֹ עַד דְּעַל שִׁמְשָׁא׃ 13 וְתַבַּר יְהוֹשֻׁעַ יַת עֲמָלֵק וְיַת עַמֵּיהּ לְפִתְגָם דְּחָרֶב׃ 14 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
כְּתוֹב דָּא דּוּכְרָנָא בְּסִפְרָא וְשַׁוִּי קֳדָם יְהוֹשֻׁעַ אֲרֵי מִמְחָא אֶמְחֵי יַת דּוּכְרָנָא דַעֲמָלֵק מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא׃ 15 וּבְנָא מֹשֶׁה מַדְבְּחָא וּפְלַח עֲלוֹהִי קֳדָם
יְיָ דַּעֲבַד לֵיהּ נִסִּין׃ 16 וַאֲמַר בִּשְׁבוּעָה אֲמִירָא דָא מִן קֳדָם דְּחִילָא דִּשְׁכִינְתֵּיהּ עַל כּוּרְסֵי יְקָרָא לְאַגָּחָא קְרָבָא מִן קֳדָם יְיָ בִּדְבֵית עֲמָלֵק
לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן מִדָּרֵי עָלְמָא׃ יח 1 וּשְׁמַע יִתְרוֹ רַבָּא דְמִדְיָן חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה יַת
כָּל דַּעֲבַד יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמֵּיהּ אֲרֵי אַפֵּיק יְיָ יַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃ 2 וּדְבַר יִתְרוֹ חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה יַת צִפּוֹרָה אִתַּת מֹשֶׁה בָּתַר דְּפַטְרַהּ׃
3 וְיַת תְּרֵין בְּנַהָא דְּשׁוּם חַד גֵּרְשֹׁם אֲרֵי אֲמַר דַּיָּיר הֲוֵיתִי בְּאַרְעָא נֻכְרָאָה׃ 4 וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אֲרֵי אֱלָהָא דְאַבָּא מֵימְרֵיהּ הֲוָה בְּסַעְדִּי וְשֵׁזְבַנִי
מֵחַרְבָּא דְפַרְעֹה׃ 5 וַאֲתָא יִתְרוֹ חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה וּבְנוֹהִי וְאִתְּתֵיהּ לְוַת מֹשֶׁה לְמַדְבְּרָא דְּהוּא שָׁרֵי תַמָּן לְטוּרָא דְּאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַיְיָ׃
6 וַאֲמַר לְמֹשֶׁה אֲנָא חֲמוּךְ יִתְרוֹ אָתֵי לְוָתָךְ וְאִתְּתָךְ וּתְרֵין בְּנַהָא עִמַּהּ׃ 7 וּנְפַק מֹשֶׁה לִקְדָמוּת חֲמוּהִי וּסְגִיד וְנַשֵּׁיק לֵיהּ וּשְׁאִילוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ
לִשְׁלָם וַאֲתוֹ לְמַשְׁכְּנָא׃ 8 וְאִשְׁתָּעִי מֹשֶׁה לַחֲמוּהִי יַת כָּל דַּעֲבַד יְיָ לְפַרְעֹה וּלְמִצְרָאֵי עַל עֵיסַק יִשְׂרָאֵל יַת כָּל עַקְתָּא דְּאַשְׁכַּחְתִּנּוּן בְּאָרְחָא וְשֵׁיזְבִינוּן
יְיָ׃ 9 וַחֲדִי יִתְרוֹ עַל כָּל טָבְתָא דַּעֲבַד יְיָ לְיִשְׂרָאֵל דְּשֵׁיזְבִינוּן מִידָא דְמִצְרָאֵי׃

‡ Et fecit Iosue sicut dixit ei Moyses; & egres- 10
sus congressus est cum Amalech. & Moyses, &
Aaron & Hur ascenderunt in verticem collis.
‡ Et factum est quando eleuabat Moyses manus, 11
præualebat Israel: quando autem remittebat ma-
nus, præualebat Amalech.
‡ At manus Moysi graues: & accipientes lapi- 12
dem, supposuerunt sub eum, & sedit super eum. &
Aaron & Hur sustentabant manus eius, hinc vnus
& hinc vnus. & fuerunt manus Moysi sustenta-
tæ vsque ad occasum solis.
‡ Et fugauit Israel Amalech, & omnem popu- 13
lum eius in occisione gladij.
‡ Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe 14
hoc ad memoriam in libro: & dabis in aures Iosue,
quoniã deletione delebo memoriam Amalech de illa
quæ sub cælo. ‡ Et ædificauit Moyses altare 15
Domino, et vocauit nomen eius, Dominus refugium
meum. ‡ Quoniam in manu occulta pugnat Do- 16
minus contra Amalech à generationibus in genera-
tiones.

CAP. XVIII.

Audiuit autẽ Iethro sacerdos Madian socer Moy- 1
si omnia quæcunque fecit Dominus Israel suo
populo: eduxit enim Dominus Israel ex Ægypto.
‡ Accepit autem Iethro socer Moysi Sephoram 2
vxorem Moysi, post dimissionem eius: ‡ Et duos 3
filios eius, nomen vni eorum Gersam, dicens: Ad-
uena fui in terra aliena: ‡ Et nomen secundi 4
Eliezer, dicens. Et enim Deus patris mei auxiliator
meus, & eruit me de manu Pharaonis.
‡ Et venit Iethro socer Moysi, & filij, & vxor 5
ad Moysen in desertum, vbi castrametatus est in
monte Dei. ‡ Nunciatum est autem Moysi, dicen- 6
tes: Ecce socer tuus Iethro venit ad te, et vxor tua,
et filij tui cum eo. ‡ Egressus est autẽ Moyses in oc- 7
cursum socero suo, & adorauit eum, et osculatus est
eum: & amplexi sunt adinuicem, et introduxit eos
in tabernaculum. ‡ Et narrauit Moyses socero suo 8
omnia quæcunque fecit Dñs Pharaoni et Ægyptiis
propter Israel: et omnem laborem qui accidit eis in
via, & quòd eruit eos Dñs de manu Pharaonis, et
de manu Ægyptiorum. ‡ Obstupuit autẽ Iethro super 9
omnibus bonis quæ fecit eis Dñs: & quòd eruit eos
Dñs de manu Ægyptiorum, et de manu Pharaonis.

10 ‡ καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς καθάπερ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, καὶ ἐξ-
ελθὼν παρετάξατο τῷ ἀμαλήκ. καὶ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ,
11 ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. ‡ καὶ ἐγένετο ὅ-
ταν ἐπῆρε μωυσῆς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἰσραήλ· ὅταν δὲ κα-
12 θῆκεν τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἀμαλήκ. ‡ αἱ δὲ χεῖρες
μωυσῆ βαρεῖαι. καὶ λαβόντες λίθον ὑπέθηκαν ὑπ' αὐτόν.
καὶ ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ· καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ ἐστήριζον τὰς χεῖρας
αὐτοῦ ἐντεῦθεν εἷς καὶ ἐντεῦθεν εἷς· καὶ ἐγένοντο αἱ χεῖρες μωυ-
13 σῆ ἐστηριγμέναι ἕως δυσμῶν τοῦ ἡλίου. ‡ καὶ ἐτρέψατο
ἰσραὴλ τὸν ἀμαλήκ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν φόνῳ μα-
14 χαίρας. ‡ εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, κατάγρα-
ψον τοῦτο εἰς μνημόσυνον ἐν βιβλίῳ. καὶ δώσεις εἰς τὰ ὦτα
ἰησοῦ, ὅτι ἀλοιφῇ ἐξαλείψω τὸ μνημόσυνον ἀμαλὴκ ἐκ τῆς
15 ὑπὸ τὸν οὐρανόν. ‡ καὶ ᾠκοδόμησε μωυσῆς θυσιαστή-
ριον κυρίῳ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ κύριος καταφυ-
16 γή μου· ‡ ὅτι ἐν χειρὶ κρυφαίᾳ πολεμεῖ κύριος ἐπὶ ἀ-
μαλὴκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς.

ιη.

1 ‡ Ἤκουσε δὲ ἰοθὼρ ὁ ἱερεὺς μαδιὰμ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ πάν-
τα ὅσα ἐποίησε κύριος ἰσραὴλ τῷ ἑαυτοῦ λαῷ. ἐξήγαγε γὰρ κύ-
2 ριος τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. ‡ ἔλαβε δὲ ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς
μωυσῆ σεπφώραν τὴν γυναῖκα μωυσῆ μετὰ τὴν ἄφεσιν αὐτῆς.
3 ‡ καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, ὄνομα τῷ ἑνὶ αὐτῶν γηρσάμ, λέγων,
4 πάροικος ἤμην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. ‡ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου
ἐλιέζερ, λέγων, ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐξείλα-
5 τό με ἐκ χειρὸς φαραώ. ‡ καὶ ἦλθεν ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυ-
σῆ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ ἡ γυνὴ πρὸς μωυσῆν εἰς τὴν ἔρημον οὗ παρενέβα-
6 λεν ἐπ' ὄρους τοῦ θεοῦ. ‡ ἀνηγγέλη δὲ μωυσῇ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ γαμ-
βρός σου ἰοθὼρ παραγίνεται πρὸς σὲ καὶ ἡ γυνή σου καὶ οἱ υἱοί σου
7 μετ' αὐτοῦ. ‡ ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς εἰς συνάντησιν τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ,
καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν, καὶ ἠσπάσαν-
το ἀλλήλους, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνήν.
8 ‡ καὶ διηγήσατο μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ πάντα ὅσα ἐ-
ποίησε κύριος τῷ φαραὼ καὶ τοῖς αἰγυπτίοις ἕνεκεν τοῦ ἰσρα-
ήλ, καὶ πάντα τὸν μόχθον τὸν γενόμενον αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ
ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς φαραώ, καὶ ἐκ χειρὸς
9 τῶν αἰγυπτίων. ‡ ἐξέστη δὲ ἰοθὼρ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς
οἷς ἐποίησεν αὐτοῖς κύριος, καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ
χειρὸς αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Fecitque Iosue sicut dixerat ei Moyses, vt pugnaret contra Amalech. Moyses autem, Aaron, & Hur, ascenderunt ad verticem collis. 11 Et fa-
ctum est cùm eleuaret Moyses manus suas, præualebant viri domus Israel: & cùm demittebat manus suas, præualebant viri domus Amalech.
12 Manus autem Moysi erant graues; & tulerunt lapidem, & posuerunt sub eo, seditque super eum: Aaron autem & Hur sustentabant manus e-
ius, hinc vnus, & inde alter. Fueruntque manus Moysi extentæ in oratione vsque ad occasum solis. 13 Et contriuit Iosue Amalech & populum
eius in ore gladij. 14 Dixitque Dominus ad Moysen: Scribe hoc memoriale in libro, & pone coram Iosue; quoniam delens delebo memoriam
Amalech sub cælo. 15 Ædificauitque Moyses altare, & immolauit super eo coram Deo, qui fecit sibi miracula. 16 Et ait: Cum iuramento
dictum est hoc à facie terribilis, cuius maiestas est super solium gloriæ, vt committatur prælium à facie Domini contra viros domus Amalech, vt cō-
sumat eos à generationibus seculi.

CAP. XVIII.

ET audiuit Iethro princeps Madian socer Moysi omnia quæ fecerat Dominus Moysi, & Israel populo suo; & quòd eduxisset Dominus Israel de
Ægypto. 2 Tulitque Iethro socer Moysi Sephoram vxorem Moysi, postquam remiserat eam: 3 Et duos filios eius, quorum nomen vnius e-
rat Gerson; quia dixit, Aduena fui in terra aliena: 4 Et nomen alterius Eliezer: quia verbum Dei patris mei fuit in adiutorium meum, & eruit me
de gladio Pharaonis. 5 Venitque Iethro socer Moysi, & filij eius, & vxor eius ad Moysen in desertum, in quo ipse manebat, in montem super quem
reuelata est gloria Domini. 6 Dixitque ad Moysen: Ego socer tuus Iethro venio ad te, & vxor tua, & duo filij sui cum ea. 7 Egressusque est Moy-
ses in occursum soceri sui, & adorauit, & osculatus est eum: & salutauerunt se mutuò pacificè, & venerunt in tabernaculum. 8 Et narrauit Moyses
socero suo omnia quæ fecerat Dominus Pharaoni & Ægyptiis propter Israel; omnem tribulationem quæ inuenit eos in via, & quomodo liberasset
eos Dominus. 9 Lætatusque est Iethro super omnibus bonis quæ fecerat Dominus Israeli, quòd eruisset eos de manu Ægyptiorum.

10 ויאמר יתרו ברוך יהוה אשר הציל אתכם מיד
מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד
11 מצרים: עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל
12 האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם: ויקח יתרו
חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני
ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים:
13 ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם ויעמד
14 העם על משה מן הבקר עד הערב: וירא חתן
משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר
הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך
15 וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב: ויאמר
16 משה לחתנו כי יבא אלי העם לדרש אלהים: כי
יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו
17 והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו: ויאמר
חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה:
18 נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך כי כבד
19 ממך הדבר לא תוכל עשהו לבדך: עתה שמע
בקלי איעצך ויהי אלהים עמך היה אתה לעם מול
האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים:
20 והזהרתה אתהם את החקים ואת התורת והודעת
להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון:
21 ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים
אנשי אמת שנאי בצע ושמת עלהם שרי אלפים
22 שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת: ושפטו
את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדל יביאו
אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך
23 ונשאו אתך: אם את הדבר הזה תעשה וצוך
אלהים ויכלת עמד וגם כל העם הזה על
24 מקמו יבא בשלום: וישמע משה לקול חתנו ויעש
כל אשר אמר:

10 Et ait: Benedictus Dominus, qui libera-
uit vos de manu Ægyptiorum, & de manu
Pharaonis, qui eruit populum ſuum de manu
11 Ægypti. Nunc cognoui quia magnus Do-
minus ſuper omnes deos, eo quòd ſuperbè e-
12 gerint contra eos. Obtulit ergo Ietro co-
gnatus Moyſi holocauſta & hoſtias Deo. Ve-
nerúntque Aaron & omnes ſeniores filiorum
Iſrael, vt comederent panem cum eo coram
13 Deo. Altera autem die ſedit Moyſes vt iu-
dicaret populum, qui aſsiſtebat Moyſi à ma-
14 ne vſque ad veſperam. Quod cùm vidiſſet
C cognatus eius omnia ſcilicet quę agebat in po-
pulo, ait: Quid eſt quod facis in plebe? Cur ſo-
lus ſedes, & omnis populus pręſtolatur de ma-
15 ne vſque ad veſperam? Cui reſpondit Moy-
ſes: Venit ad me populus, quærens ſententiam
16 Dei. Cúmque acciderit eis aliqua diſcepta-
tio, veniunt ad me, vt iudicem inter eos, & o-
17 ſtendam præcepta Dei & leges eius. At il-
18 le: Non bonam, inquit, rem facis. Stulto la-
bore conſumeris & tu, & populus iſte qui te-
cum eſt. vltra vires tuas eſt negotium: ſolus il-
19 lud non poteris ſuſtinere. Sed audi verba
mea atque cõſilia, & erit Deus tecum: Eſto tu
populo in his quæ ad Deum pertinent, vt refe-
20 ras quæ dicuntur ad eum: Oſtendáſque po-
pulo ceremonias & ritum colendi, viámque
per quam ingredi debeant, & opus quod fa-
21 cere debeant. Prouide autem de omni
plebe viros potentes, & timentes Deum, in
quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam,
& conſtitue ex eis tribunos, & centuriones,
& quinquagenarios, & decanos:
22 Qui iudicent populum omni tempore.
D quicquid autem maius fuerit, referant ad te:
& ipſi minora tantummodo iudicent: leuiúſ-
que ſit tibi, partito in alios onere.
23 Si hoc feceris, implebis imperium Dei,
& præcepta eius poteris ſuſtentare: & om-
nis hic populus reuertetur ad loca ſua cum
pace.
24 Quibus auditis Moyſes, fecit omnia quę
ille ſuggeſſerat.

תרגום אונקלוס

10 ואמר יתרו בריך יי דשיזיב יתכון מידא דמצראי ומידא דפרעה דשיזיב ית עמא מגו דחוק מרות מצראי: 11 כען ידענא ארי רב יי ואלהא בר מניה ארי בפתגמא דחשיבו מצראי למידן ית ישראל ביה דנינון: 12 וקריב יתרו חמוהי דמשה עלון ונכסת קודשין קדם יי ואתא אהרן וכל סבי ישראל למיכל לחמא עם חמוהי דמשה קדם יי: 13 והוה ביומא דבתרוהי ויתיב משה למידן ית עמא וקם עמא עלוהי דמשה מן צפרא עד רמשא: 14 וחזא חמוהי דמשה ית כל דהוא עביד לעמא ואמר מה פתגמא הדין דאת עביד לעמא מה דין את יתיב בלחודך וכל עמא קיימין עלך מן צפרא עד רמשא: 15 ואמר משה לחמוהי ארי אתן לותי עמא למתבע אולפן מן קדם יי: 16 כד הוי להון דינא אתן לותי ודאין אנא בין גברא ובין חבריה ומהודענא להון ית קימיא דיי וית אוריתיה: 17 ואמר חמוהי דמשה ליה לא תקין פתגמא דאת עביד: 18 מלאה תלאי אף את אף עמא הדין דעמך ארי יקיר מנך פתגמא לא תיכול למעבדיה בלחודך: 19 כען קביל מני אמלכינך ויהי מימרא דיי בסעדך הוי את לעמא תבע אולפן מן קדם יי ותיתי את ית פתגמיהון קדם יי: 20 ותזהר יתהון ית קימיא וית אוריתא ותהודע להון ית ארחא דיהכון בה וית עובדא דיעבדון: 21 ואת תחזי מכל עמא גברין דחילא דחלי דיי גברין דקשוט דסנן לקבלא ממון ותמני עליהון רבני אלפי רבני מאותא רבני חמשין ורבני עשורייתא: 22 וידונון ית עמא בכל עידן ויהי כל פתגם רב ייתון לותך וכל פתגם זעיר ידונון אינון ויקילון מינך ויסוברון עמך: 23 אם ית פתגמא הדין תעביד ויפקדינך יי ותיכול למיקם ואף כל עמא הדין על אתריה יהך בשלם: 24 וקביל משה למימר חמוהי ועבד כל דאמר:

*Et dixit Iethro: Benedictus Dominus, quòd e- 10
ruit populum suum de manu Ægyptiorum, & de
manu Pharaonis. Nunc cognoui, quòd ma- 11
gnus Dominus super omnes deos, propter hoc quòd
superbè egerunt eis. Et accepit Iethro socer 12
Moysi holocausta & victimas Deo. venit autem
Aaron et omnes seniores Israel ad comedendum pa
nem cum socero Moysi coram Deo.*

*Et factum est post crastinum, consedit Moyses 13
adiudicandum populum: aßistebat autem omnis po-
pulus Moysi à manè vsque ad vesperam.*

*Et videns Iethro omnia quæcunque faciebat 14
populo, dicit ei: Quid hoc quod tu facis populo? qua-
re tu sedes solus? omnis autem populus astitit tibi à
mane vsque ad crepusculum?*

*Et dicit Moyses socero suo: Quòd venit ad me 15
populus quærere iudicium à Deo.*

*Quando enim fuerit eis disceptatio, & vene- 16
rint ad me, diiudico quemlibet, & instruo illos man
data Dei, & legem eius.*

*Dixit autem socer Moysi ad eum: Non rectè 17
tu facis verbum hoc: Corruptione consume- 18
ris intolerabili & tu, & omnis populus hic qui est
tecum. graue tibi verbum hoc: non poteris facere
tu solus.*

*Nunc igitur audi me, & consulam tibi, & e- 19
rit Deus tecum: Esto tu populo quæ ad Deum: et re-
feres sermones eorum ad Deum: Et testifica- 20
re eis præcepta Dei & legem eius: & ostendes eis
vias, in quibus ambulabunt in ipsis, & opera quæ
facient.*

*Et tu tibi prouide ab omni populo viros po- 21
tentes & pios, viros iustos, odio habentes super-
biam, & constitues eos super ipsos milenarios, &
centuriones, & quinquagenarios, & decuriones.*

*Et iudicabunt populum omni tempore. At 22
verbum graue referent ad te, at leuia iudiciorum
iudicabunt ipsi: et alleuiabunt à te, & auxiliabun-
tur tibi.*

*Si autem verbum hoc facies, & fortificabit 23
te Deus, & poteris astare, & omnis populus hic
veniet ad suum locum cum pace.*

*Audiuit autem Moyses vocem soceri sui, & 24
fecit quæcunque dixit.*

10 καὶ εἶπεν ἰοθὼρ, εὐλογητὸς κύριος, ὅτι ἐξείλατο τὸν
λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ.
11 νῦν ἔγνων, ὅτι μέγας κύριος παρὰ πάντας τοὺς θεούς ἕ-
12 νεκεν τούτου, ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς· καὶ ἔλαβεν ἰοθὼρ ὁ
γαμβρὸς μωυσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τῷ θεῷ. παρε-
γένετο δὲ ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ τοῦ συμ-
φαγεῖν ἄρτον μετὰ τοῦ γαμβροῦ μωυσῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ.
13 καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε μωυσῆς κρί-
νειν τὸν λαόν, παρειστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μωυσῇ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως
14 ἑσπέρας. καὶ ἰδὼν ἰοθὼρ πάντα ὅσα ἐποίει τῷ λαῷ,
λέγει αὐτῷ, τί τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διατί σὺ κάθησαι
μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παρέστηκέ σοι ἀπὸ πρωῒ ἕως δείλης;
15 καὶ λέγει μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, ὅτι παραγίνεται
πρός με ὁ λαὸς ἐκζητῆσαι κρίσιν παρὰ τοῦ θεοῦ.
16 ὅταν γὰρ γένηται αὐτοῖς ἀντιλογία, καὶ ἔλθωσι πρός
με, διακρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐτοὺς τὰ προστάγμα-
τα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ.
17 εἶπε δὲ ὁ γαμβρὸς τῷ μωυσῇ πρὸς αὐτόν, οὐκ ὀρθῶς σὺ
18 ποιεῖς τὸ ῥῆμα τοῦτο· φθορᾷ καταφθαρήσῃ ἀνυπο-
μονήτῳ καὶ σύ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὅς ἐστι μετὰ σοῦ. βαρύ σοι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, οὐ δυνήσῃ ποιεῖν σὺ μόνος.
19 νῦν οὖν ἄκουσόν μου καὶ συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ
θεὸς μετὰ σοῦ. γίνου σὺ τῷ λαῷ τὰ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀνοίσεις
20 τοὺς λόγους αὐτῶν πρὸς τὸν θεόν· καὶ διαμαρτύρει αὐ-
τοῖς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημα-
νεῖς αὐτοῖς τὰς ὁδούς, ἐν αἷς πορεύσονται ἐν αὐταῖς, καὶ τὰ ἔρ-
γα ἃ ποιήσουσιν.
21 καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἄνδρας δυ-
νατοὺς καὶ θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους μισοῦντας ὑπερηφανίαν,
καὶ καταστήσεις αὐτοὺς ἐπ' αὐτοῖς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους
καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους·
22 καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογ-
κον ἀνοίσουσιν ἐπί σε, τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων κρινοῦσιν
αὐτοί, καὶ κουφιοῦσιν ἀπὸ σοῦ, καὶ συναντιλήψονταί σου.
23 ἐὰν δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, καὶ κατισχύσει σε ὁ θεός, καὶ
δυνήσῃ παραστῆναι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος ἥξει εἰς τὸν ἑαυ-
τοῦ τόπον μετ' εἰρήνης.
24 ἤκουσε δὲ μωυσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐ-
ποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ait Iethro: Benedictus Dominus, qui liberauit vos de manu Ægyptiorum & de manu Pharaonis, qui liberauit populum de medio angu-
stiæ dominij Ægyptiorum. 11 Nunc cognoui quoniam magnus Dominus: neque enim est Deus præter eum: quia eadem re qua
cogitauerunt Ægyptij iudicare Israel, in ipsa iudicati sunt. 12 Obtulitque Iethro socer Moysi holocausta & sacrificia san-
ctificata coram Domino: & venit Aaron & omnes seniores Israel vt comederent panem cum socero Moysi coram Deo. 13 Factumque est
sequenti die, & sedit Moyses vt iudicaret populum. stetitque populus apud Moysen à manè vsque ad vesperam. 14 Viditque socer Moysi
omnia quæ ipse faciebat in populo, & ait: Quid est verbum hoc quod tu facis in populo? cur tu solus sedes, & omnis populus stat apud te à manè
vsque ad vesperam? 15 Et ait Moyses socero suo: Venit enim ad me populus, vt quærat doctrinam à facie Domini. 16 Cumque
est eis iudicium, veniunt ad me, & iudico inter virum & proximum suum: & doceo eos præcepta Dei & legem eius. 17 Dixitque socer
Moysi ei: Non rectam rem tu facis: 18 Fatigatione fatigaberis tam tu, quàm populus hic qui tecum est: quia grauis tibi est res ista: non
poteris facere eam tu solus. 19 Nunc acquiesce mihi, & dabo tibi consilium: & erit verbum Domini in adiutorium tui: esto tu po-
pulo quærens doctrinam à facie Dei: & tu referes verba eorum in conspectum Domini. 20 Et admonebis eos præceptis & legibus, & o-
stendes eis viam per quam ambulent, & opera quæ facturi sunt. 21 Tu autem videbis ex omni populo viros virtutis timentes Deum, vi-
ros veraces qui oderint accipere pecuniam: & constitue super eos tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos: 22 Vt iudi-
cent populum in omni tempore: & omne negotium quod fuerit magnum, referent ad te: omne autem negotium paruum ipsi iudicabunt: & alle-
uiabunt à te onus, & supportabunt tecum. 23 Si verbum hoc feceris, & præceperit tibi Dominus, poteris stare: omnis quoque populus
hic ibunt ad locum suum in pace. 24 Acquieuitque Moyses verbo soceri sui, & fecit omnia quæ dixit.

25 * וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי־חַיִל מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם
רָאשִׁים עַל־הָעָם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים
26 וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת׃ * וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת אֶת־
הַדָּבָר הַקָּשֶׁה יְבִיאוּן אֶל־מֹשֶׁה וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן
27 יִשְׁפּוּטוּ הֵם׃ * וַיְשַׁלַּח מֹשֶׁה אֶת־חֹתְנוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ
אֶל־אַרְצוֹ׃

יט

1 * בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
2 בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי׃ * וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ
מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר׃
3 * וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־
הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגֵּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
4 * אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם
5 עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי׃ * וְעַתָּה אִם־
שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וִהְיִיתֶם לִי
6 סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָּל־הָאָרֶץ׃ * וְאַתֶּם
תִּהְיוּ־לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים
7 אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא
לְזִקְנֵי הָעָם וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
8 אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה׃ * וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל
אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם
9 אֶל־יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי
בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ
וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־
10 יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם
11 וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ * וְהָיוּ נְכֹנִים
לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָל־
12 הָעָם עַל־הַר סִינָי׃ * וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר
הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהָר
מוֹת יוּמָת׃

25 * Et electis viris strenuis de cuncto Israel,
constituit eos principes populi tribunos & cẽ
26 turiones, quinquagenarios & decanos: * Qui
iudicabãt plebem omni tempore. Quicquid
autem grauius erat, referebant ad eum; faci-
27 liora tantummodo iudicantes. * Dimisitque
cognatum suum, qui reuersus abiit in terram
suam.

CAP. XIX.

1 MEnse tertio egressionis Israel de terra Æ-
A gypti, in die hac venerunt in solitudinẽ
2 Sinai. * Nam profecti de Raphidim, & per-
uenientes vsque in desertum Sinai, castrame-
tati sunt in eodem loco; ibique Israel fixit ten
3 toria è regione montis. * Moyses autem ascẽ-
dit ad Deum. vocauitque eum Dominus de
monte, & ait: Hæc dices domui Iacob, & an-
4 nunciabis filiis Israel: * Vos ipsi vidistis quæ
fecerim Ægyptiis, quomodo portauerim vos
super alas aquilarum, & assumpserim mihi.
5 * Si ergo audieritis vocem meam, & custodie-
ritis pactum meum, eritis mihi in peculium
de cunctis populis. mea est enim omnis terra.
6 * Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, &
gens sancta. Hæc sunt verba quæ loquéris ad
7 filios Israel. * Venit Moyses, & conuocatis ma
B iorib' natu populi, exposuit omnes sermones
8 quos mandauerat Dominus. * Respondítque
omnis populus simul: Cũcta quæ locutus est
Dominus, faciemus. Cumque retulisset Moy-
9 ses verba populi ad Dominum, * Ait ei Domi-
nus: Iam nunc veniam ad te in caligine nu-
bis, vt audiat me populus loquentem ad te, &
credat tibi in perpetuum. Nunciauit ergo
Moyses verba populi ad Dominum.
10 * Qui dixit ei: Vade ad populum, & sancti-
fica illos hodie & cras: lauentque vestimenta
11 sua: * Et sint parati in diem tertium. In
die enim tertio descendet Dominus coram
omni plebe super montem Sinai.
12 * Constituesque terminos populo per cir-
cuitum: & dices ad eos: Cauete ne ascendatis
in montem, nec tangatis fines illius. Omnis
qui tetigerit montem, morte morietur.

תרגום אונקלוס

25 וּבְחַר מֹשֶׁה גֻּבְרִין דְּחֵילָא מִכָּל יִשְׂרָאֵל וּמַנִּי יָתְהוֹן רֵישִׁין עַל עַמָּא רַבָּנֵי אַלְפֵי רַבָּנֵי מָאוָתָא רַבָּנֵי חַמְשִׁין רַבָּנֵי עֲשָׂרְיָתָא׃ 26 וְדָיְנִין יַת
עַמָּא בְּכָל עִידָן יַת פִּתְגָּמָא קַשְׁיָא מַיְתַן לְוַת מֹשֶׁה וְכָל פִּתְגָּם זְעֵיר דָּיְנִין אִינּוּן׃ 27 וְשַׁלַּח מֹשֶׁה יַת חַמוּהִי וַאֲזַל לֵיהּ לְאַרְעֵיהּ׃

יט

1 בְּיַרְחָא תְּלִיתָאָה לְמִפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם בְּיוֹמָא הָדֵין
אֲתוֹ לְמַדְבְּרָא דְסִינָי׃ 2 וּנְטַלוּ מֵרְפִידִים וַאֲתוֹ לְמַדְבְּרָא דְסִינַי וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא וּשְׁרָא תַמָּן יִשְׂרָאֵל לָקֳבֵיל טוּרָא׃ 3 וּמֹשֶׁה סְלֵיק לָקֳדָמוּת
יְקָרָא דַיְיָ וּקְרָא לֵיהּ יְיָ מִן טוּרָא לְמֵימַר כִּדְנַן תֵּימַר לְבֵית יַעֲקֹב וּתְחַוֵּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 4 אַתּוּן חֲזֵיתוּן דַּעֲבַדִית לְמִצְרָאֵי וְאַטֵּלִית יָתְכוֹן כִּדְעַל
גַּדְפֵי נִשְׁרִין וְקָרֵבִית יָתְכוֹן לְפָלְחָנִי׃ 5 וּכְעַן אִם קַבָּלָא תְקַבְּלוּן בְּמֵימְרִי וְתִטְּרוּן יַת קְיָמִי וּתְהוֹן קֳדָמַי חַבִּיבִין מִכָּל עַמְמַיָּא אֲרֵי דִילִי כָּל
אַרְעָא׃ 6 וְאַתּוּן תְּהוֹן קֳדָמַי מַלְכִין כָּהֲנִין וְעַם קַדִּישׁ אִלֵּין פִּתְגָמַיָּא דִּתְמַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 7 וַאֲתָא מֹשֶׁה וּקְרָא לְסָבֵי עַמָּא וְסַדַּר
קֳדָמֵיהוֹן יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דְּפַקְדֵיהּ יְיָ׃ 8 וַאֲתִיבוּ כָּל עַמָּא כַּחֲדָא וַאֲמָרוּ כָּל דְּמַלֵּיל יְיָ נַעְבֵּיד וַאֲתֵיב מֹשֶׁה יַת פִּתְגָמֵי עַמָּא קֳדָם יְיָ׃
9 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא אֲנָא מִתְגְּלֵי לָךְ בְּעֵיבָא דַעֲנָנָא בְּדִיל דְּיִשְׁמַע עַמָּא בְּמַלָּלוּתִי עִמָּךְ וְאַף בָּךְ יְהֵימְנוּן לְעָלַם וְחַוִּי מֹשֶׁה יַת פִּתְגָמֵי עַמָּא קֳדָם יְיָ׃
10 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱזֵיל לְוַת עַמָּא וּתְזַמְּנִנּוּן יוֹמָא דֵין וּמְחַר וִיחַוְּרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן׃ 11 וִיהוֹן זְמִינִין לְיוֹמָא תְלִיתָאָה אֲרֵי בְּיוֹמָא
תְלִיתָאָה יִתְגְּלֵי יְיָ לְעֵינֵי כָּל עַמָּא עַל טוּרָא דְסִינָי׃ 12 וְתַתְחֵים יַת עַמָּא סְחוֹר סְחוֹר לְמֵימַר אִסְתַּמַּרוּ לְכוֹן מִלְּמִיסַּק לְטוּרָא וּלְמִקְרַב
בְּסוֹפֵיהּ כָּל דְּיִקְרַב בְּטוּרָא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל׃

Et elegit Moyſes viros potentes ex omni Iſ- 25
rael, & fecit eos ſuper eos milenarios & centurio-
nes, & quinquagenarios, & decuriones, & ſcri-
bas: *Et iudicabant populum omni tempore.* 26
at verbum graue referebant ad Moyſen: omne au-
tem verbum leue iudicabant ipſi.
Dimiſit autem Moyſes ſuum ſocerum, & abijt 27
in terram ſuam.

CAP. XIX.

AT menſe tertio egreßionis filiorum Iſrael de 1
terra Ægypti, die hac venerunt in deſertum
Sinai: *Et profecti ſunt ex Raphidim, et ve-* 2
nerunt in deſertum Sinai, & caſtrametatus eſt illic
Iſrael è regione montis.
Et Moyſes aſcendit in montem Dei: et voca- 3
uit eum dominus Deus de monte, dicens: Hæc dices
domui Iacob, & annunciabis filiis Iſrael:
Ipſi vidiſtis quæcunque feci Ægyptiis, & por- 4
taui vos tanquam ſuper alas aquilarum, & adduxi
vos ad me.
Et nunc ſi audieritis meam vocem, & ſerua- 5
ueritis fœdus meum, eritis mihi populus peculiaris
ex omnibus gentibus. mea enim eſt omnis terra.
Vos autem eritis mihi regale ſacerdotium, & 6
gens ſancta. Hæc verba dices filiis Iſrael.
Venit autem Moyſes, & vocauit ſeniores po- 7
puli, & expoſuit eis omnes ſermones hos, quos præ-
cepit ei Deus. *Reſpondit autem omnis popu-* 8
lus vnanimiter, & dixerunt: Omnia quæcunque
dixit Deus, faciemus, & audiemus. Retulit autem
Moyſes omnes ſermones populi ad Deum. *Dixit* 9
autem Dominus ad Moyſen: Ecce ego venio ad te in
columna nubis, vt audiat populus loquentem me ad
te, & tibi credant in ſempiternum. Nunciauit
autem Moyſes verba populi ad Dominum.
Dixit autem Dominus ad Moyſen: Deſcendens 10
teſtificare populo, & ſanctifica eos hodie & cras,
& lauent veſtimenta ſua: *Et ſint parati* 11
in diem tertium. nam die tertio deſcendet Dominus
in montem Sina, coram omni populo.
Et ſegregabis populum in circuitu, dicens: Ca- 12
uete vobis ne aſcendatis in montem, & tanga-
tis quid illius. omnis qui tetigerit montem, morte
morietur.

25 καὶ ἐπέλεξεν μωυσῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς ἰσ-
ραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ' αὐτῶν χιλιάρχοις καὶ ἑκατον-
τάρχοις καὶ πεντηκοντάρχοις καὶ δεκάρχοις, καὶ γραμμα-
26 τεισαγωγεῖς· καὶ ἔκρινον τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ
ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνέφερον πρὸς μωυσῆν, πᾶν δὲ ῥῆμα
27 ἐλαφρὸν ἔκρινον αὐτοί. ἐξαπέστειλε δὲ μωυσῆς τὸν ἑ-
αυτοῦ γαμβρὸν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

ιθʹ.

1 Τοῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ
γῆς αἰγύπτου τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ σινᾶ.
2 καὶ ἐξῆραν ἐκ ῥαφιδεὶμ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον τοῦ
σινᾶ, καὶ παρενέβαλεν ἐκεῖ ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ ὄρους.
3 καὶ μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκάλεσεν
αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ ὄρους, λέγων, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰα-
κὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ·
4 αὐτοὶ ἑωράκατε ὅσα ἐποίησα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ ἀνέ-
λαβον ὑμᾶς ὡσεὶ ἐπὶ πτερύγων ἀετῶν, καὶ προσήγαγον ὑμᾶς
5 πρὸς ἐμαυτόν. καὶ νῦν ἐὰν ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φω-
νῆς, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι λαὸς πε-
ριούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γάρ ἐστι πᾶσα ἡ γῆ.
6 ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅ-
γιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
7 ἦλθε δὲ μωυσῆς, καὶ ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ
λαοῦ, καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς συ-
8 νέταξεν αὐτῷ ὁ θεός. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς ὁμο-
θυμαδὸν, καὶ εἶπαν, πάντα ὅσα εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσομεν, καὶ ἀ-
κουσόμεθα. ἀνήνεγκε δὲ μωυσῆς τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ
9 πρὸς τὸν θεόν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ πα-
ραγίνομαι πρός σε ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λα-
λοῦντός μου πρός σε, καὶ σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγ-
10 γειλε δὲ μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύριον. εἶπε
δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ,
καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ
11 ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν
τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐ-
πὶ τὸ ὄρος τὸ σινᾶ, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.
12 καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ, λέγων, προσέχετε ὑμῖν
ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος, καὶ θίγειν τι αὐτοῦ. πᾶς ὁ ἁ-
ψάμενος τοῦ ὄρους, θανάτῳ τελευτήσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Elegitque Moyſes viros virtutis ex omni Iſrael, & conſtituit eos principes ſuper populum, tribunos, centuriones, quinquagenarios, decanos.
26 Et iudicabant populum omni tempore: negotium quod erat graue, referebant ad Moyſen; & omne negotium quod erat paruum, iudicabant ipſi. 27 Dimiſitque Moyſes ſocerum ſuum, & abiit in terram ſuam.

CAP. XIX.

MEnſe tertio egreſſionis filiorum Iſrael de terra Ægypti, in die hac venerunt in ſolitudinem Sinai. 2 Profectique ſunt de Raphidim, & venerunt in deſertum Sinai, & caſtrametati ſunt in deſerto, caſtrametatuſque eſt ibi Iſrael è regione montis. 3 Moyſes autem aſcendit in conſpectum verbi Dei. Vocauitque eum Dominus de monte, dicens: Hæc dices domui Iacob, & annunciabis filiis Iſrael. 4 Vos vidiſtis quæ fecerim Ægyptiis, & portaui vos quaſi ſuper alas aquilæ, & applicaui vos ad ſeruitutem meam. 5 Et nunc ſi obedieritis verbo meo, & cuſtodieritis pactum meum, eritis coram me dilecti præ omnibus populis: quoniam mea eſt omnis terra. 6 Vos autem eritis coram me reges, & ſacerdotes, & populus ſanctus. hæc ſunt verba quæ loquêris cum filiis Iſrael. 7 Venitque Moyſes, & vocauit ſeniores populi, & expoſuit coram eis omnia verba hæc quæ præceperat ei Dominus. 8 Reſponditque omnis populus ſimul, atque dixerunt: Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus. Et retulit Moyſes verba populi coram Domino. 9 Dixitque Dominus ad Moyſen: Ecce ego apparebo tibi in caligine nubis, vt audiat populus cùm loquar tecum; tibi quoque credent in perpetuum. nunciauitque Moyſes verba populi coram Domino. 10 Dixitque Dominus ad Moyſen: Vade ad populum, & præparabis eos hodie & cras: lauentque veſtimenta ſua: 11 Et ſint parati in diem tertium: quoniam in die tertio reuelabitur Dominus in oculis omnis populi ſuper montem Sinai. 12 Conſtitueſque terminos populo per circuitum, dicens: Cauete vobis ne aſcendatis in montem, neque accedatis ad finem eius. omnis qui acceſſerit ad montem, occiſione occidetur.

13 * לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־
בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה
14 יַעֲלוּ בָהָר׃ * וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ
15 אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ * וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם
הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה׃
16 * וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים
וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם
17 אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ * וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם
לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית
18 הָהָר׃ * וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו
יְהוָה בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר
19 מְאֹד׃ * וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה
20 יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ * וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר
סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ
21 הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רֵד
הָעֵד בָּעָם פֶּן־יֶהֶרְסוּ אֶל־יְהוָה לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ
22 רָב׃ * וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ
23 פֶּן־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֹא־
יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הַר סִינָי כִּי־אַתָּה הַעֵדֹתָה בָּנוּ
24 לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו
יְהוָה לֶךְ־רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם
25 אַל־יֶהֶרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ־בָּם׃ * וַיֵּרֶד
מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃

כ

1 * וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃
2 * אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
3 מִבֵּית עֲבָדִים׃ * לֹא־יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־
4 פָּנָיַ׃ * לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר
בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם
מִתַּחַת לָאָרֶץ׃

13 *Manus non tangẽt eum: ſed lapidibus oppri-
metur, aut cõfodietur iaculis; ſiue iumentum
fuerit ſiue homo, nõ viuet. Cùm cœperit clan
14 gere buccina, tunc aſcẽdant in montẽ. *Deſcẽ-
dítq; Moyſes de monte ad populũ, & ſanctifi-
cauit eum. Cumque lauiſſent veſtimenta ſua,
15 *Ait ad eos: Eſtote parati in diem tertium, &
16 ne appropinquetis vxoribus veſtris. *Iamque
C aduenerat tertius dies, & manè inclaruerat: &
ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare ful-
gura, & nubes denſiſsima operire montẽ. clan
górq; buccinæ vehementius perſtrepebat. &
17 timuit populus qui erat in caſtris. *Cũq; edu-
xiſſet eos Moyſes in occurſum Dei de loco ca-
18 ſtrorũ, ſteterunt ad radices montis. *Totus au
tẽ mons Sinai fumabat, eo q̃ deſcẽdiſſet Do-
minus Deus ſuper eũ in igne: & aſcenderet fu
mus ex eo quaſi de fornace. erátq; omnis mõs
19 terribilis. *Et ſonitus buccinæ paulatim creſ-
cebat in maius, & prolixius tendebatur. Moy-
20 ſes loquebatur, & Deus reſpondebat ei. *De-
ſcendítq; Dominus ſuper montẽ Sinai in ipſo
mõtis vertice: & vocauit Moyſen in cacumen
21 eius. Quò cũ aſcendiſſet, * dixit ad eũ: Deſcẽ-
de & conteſtare populũ, ne fortè velit tranſ-
cendere terminos ad videndum Dominũ, &
22 pereat ex eis plurima multitudo. *Sacerdotes
D quoq; qui accedunt ad Dominum, ſanctificẽ-
23 tur, ne percutiat eos. *Dixítq; Moyſes ad Do-
minum: Non poterit vulgus aſcendere in mõ-
tem Sinai: tu enim teſtificatus es, & iuſsiſti, di-
cẽs: Pone terminos circa montẽ, & ſanctifica
24 illũ. *Cui ait Dñs: Vade deſcẽde, aſcẽdeſq; tu
& Aarõ tecũ. Sacerdotes autem & populus nõ
trãſeãt terminos, nec aſcẽdãt ad Dominũ, ne
25 fortè interficiat illos. *Deſcẽdítq; Moyſes ad
populum, & omnia narrauit eis. CAP. XX.
1 LOcutuſq; eſt Deus cunctos ſermones hos:
2 *Ego ſum dñs Deus tuus, q̃ eduxi te de ter-
3 ra Ægypti de domo ſeruitutis. *Non habebis
4 deos alienos coram me. *Non facies tibi ſcul-
ptile, neque omnem ſimilitudinem quæ eſt
in cælo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec
eorum quæ ſunt in aquis ſub terra.

תרגום אונקלוס

13 לָא תִקְרַב בֵּיהּ יְדָא אֲרֵי אִתְרְגָמָא יִתְרְגֵם אוֹ אִשְׁתְּדָאָה יִשְׁתְּדֵי אִם בְּעִירָא אִם אֱנָשָׁא לָא יִתְקַיַּם בְּמֵיגַד שׁוֹפָרָא אִינוּן מְרַשָּׁן לְמִיסַק
לְטוּרָא׃ 14 וּנְחַת מֹשֶׁה מִן טוּרָא לְוָת עַמָּא וְזַמֵּין יַת עַמָּא וְחַוַּרוּ לְבוּשֵׁיהוֹן׃ 15 וַאֲמַר לְעַמָּא הֱווֹ זְמִינִין לִתְלָתָא יוֹמִין לָא תִקְרְבוּן לְצַד
אִתְּתָא׃ 16 וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּצַפְרָא וַהֲווֹ קָלִין וּבַרְקִין וַעֲנָנָא תַקִּיף עַל טוּרָא וְקָל שׁוֹפָרָא תַּקִּיף לַחֲדָא וְזָע כָּל עַמָּא דִּי
בְמַשְׁרִיתָא׃ 17 וְאַפֵּיק מֹשֶׁה יַת עַמָּא לְקַדָּמוּת מֵימְרָא דַּייָ מִן מַשְׁרִיתָא וְאִתְעַתַּדוּ בְּשִׁפּוֹלֵי טוּרָא׃ 18 וְטוּרָא דְסִינַי תְּנַן כּוּלֵּיהּ מִן קֳדָם
דְּאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְיָ בְּאֶשָּׁתָא וּסְלֵיק תְּנָנֵיהּ כִּתְנָנָא דְאַתּוּנָא וְזָע כָּל טוּרָא לַחֲדָא׃ 19 וַהֲוָה קָל שׁוֹפָרָא אָזֵיל וְתָקֵיף לַחֲדָא מֹשֶׁה מְמַלֵּיל וּמִן
קֳדָם יְיָ מִתְעֲנֵי לֵיהּ בְּקָל׃ 20 וְאִתְגְּלִי יְיָ עַל טוּרָא דְסִינַי לְרֵישׁ טוּרָא וּקְרָא יְיָ לְמֹשֶׁה לְרֵישׁ טוּרָא וּסְלֵיק מֹשֶׁה׃ 21 וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה חוּת אַסְהֵיד בְּעַמָּא דִּלְמָא יִפַּגְרוּן קֳדָם יְיָ לְמֶחֱזֵי וְיִפֵּל מִנְּהוֹן סַגִּי׃ 22 וְאַף כַּהֲנַיָּא דְּקָרִיבִין לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ יִתְקַדְּשׁוּן דִּלְמָא יִתְקוֹף
בְּהוֹן יְיָ׃ 23 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לָא יִכּוֹל עַמָּא לְמִיסַק לְטוּרָא דְסִינַי אֲרֵי אַתְּ אַסְהֵדְתָּ בָּנָא לְמֵימַר תַּחֵים יַת טוּרָא וְקַדְּשֵׁיהּ׃ 24 וַאֲמַר
לֵיהּ יְיָ אִיזַל חוּת וְתִיסַק אַתְּ וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְכַהֲנַיָּא וְעַמָּא לָא יִפַּגְרוּן לְמִיסַק לְקֳדָם יְיָ דִּלְמָא יִתְקוֹף בְּהוֹן׃ 25 וּנְחַת מֹשֶׁה לְעַמָּא
וַאֲמַר לְהוֹן׃

כ

1 וּמַלֵּיל יְיָ יַת כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין לְמֵימַר׃
אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּיקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 3 לָא יְהֵא לָךְ אֱלָהָא אָחֳרָן בַּר מִנִּי׃ 4 לָא תַעְבֵּיד לָךְ צֵלֵם וְכָל דְּמוּ
וּבִשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וְדִי בְאַרְעָא מִלְּרַע וְדִי בְמַיָּא מִלְּרַע לְאַרְעָא׃

** Non tanget illum manus. in enim lapidibus* 13
lapidabitur, vel iaculo confodietur: siue homo, siue
iumentum, non viuet. Quando autem voces et tu-
bæ recesserint de monte, illi ascendent in montem.
** Et descendit Moyses de monte ad populum,* 14
& sanctificauit eos: & lauerunt vestimenta sua.
** Et dixit populo: Estote parati: tres dies non* 15
*accedatis vxori. * Factum est autem die ter-* 16
tio facto ad mane, & factæ sunt voces & fulgu-
ra, & nubes caliginosæ in monte Sinai. vox tubæ
sonabat valdè: & timuit omnis populus qui erat in
*castris. * Et eduxit Moyses populum in oc-* 17
cursum Dei ex castris: & astiterunt in monte Si-
*nai. * At mons Sinai fumabat totus, quia des-* 18
cenderat Deus in illum in igne. Ascendebat autem
fumus tanquam fumus fornacis. & stupuit omnis
*populus valdè. * Factæ sunt autem voces tubæ* 19
procedentes fortiores valdè. Moyses loquebatur,
at Deus respondebat ei voce.
** Descendit autem Dominus in montem Sinai,* 20
in vertice montis: & vocauit Dominus Moysen in
vertice montis. & ascendit Moyses.
** Et ait Dominus ad Moysen, dicens: Descendes* 21
contestare populum, ne fortè appropinquent ad Deũ
ad videndum, & cadant ab eis multitudo.
** Et sacerdotes appropinquantes Domino sancti-* 22
*ficentur, ne fortè recedat ab eis Dominus. * Et di-* 23
xit Moyses ad Deum: Non poterit populus ascen-
dere in montem Sinai: tu enim testificatus es nobis,
dicens: Determina montem, & sanctifica eum.
** Dixit autem ipsi Dominus: Vade, descende, et* 24
ascende tu & Aaron tecum: at sacerdotes & popu-
lus non vadant ad ascendendum ad Deum, ne fortè
*perdat ex eis Dominus. * Descendit autem Moy-* 25
ses ad populum, & dixit eis.

CAP. XX.

Et locutus est Dominus omnes sermones hos, di- 1
*cens: * Ego sum dominus Deus tuus, qui* 2
eduxi te de terra Ægypti de domo seruitutis.
** Non erunt tibi Dei alij præter me.* 3
** Non facies tibi idolum, neque vllius si-* 4
mulachrum, quæcunque in cælo sursum, & quæ-
cunque in terra deorsum, & quæcunque in aquis
sub terra.

13 * οὐχ ἅψεται αὐτοῦ χείρ. ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσε-
ται ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται, ἐάν τε ἄνθρωπος ἐάν τε
κτῆνος, οὐ ζήσεται. ὅταν δὲ αἱ φωναὶ καὶ αἱ σάλπιγγες ἀπέλ-
14 θῃ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐκεῖνοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὸ ὄρος. * κατα-
τέβη μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἡγίασεν αὐ-
15 τούς. καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. * καὶ εἶπεν τῷ λαῷ,
γίνεσθε ἕτοιμοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυναικί.
16 * ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γενηθέντος πρὸς ὄρθρον, καὶ
ἐγένοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι γνοφώδεις ἐπ' ὄρους
σινά. φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα. καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ λαὸς,
17 ὃς ἦν ἐν τῇ παρεμβολῇ. * καὶ ἐξήγαγε μωυσῆς τὸν λαὸν εἰς
τὴν συνάντησιν τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς παρεμβολῆς. καὶ παρέστησαν
18 ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά. * τὸ δὲ ὄρος τὸ σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον,
διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ' αὐτὸ ἐν πυρί. ἀνέβαινε δὲ ὁ
καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου. καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα.
19 * ἐγένοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρότε-
ραι σφόδρα. μωυσῆς ἐλάλει· ὁ δὲ θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φω-
20 νῇ. * κατέβη δὲ ὁ κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινὰ ἐπὶ τὴν κορυ-
φὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἐκάλεσεν κύριος μωυσῆν ἐπὶ τὴν κεφα-
21 λὴν τοῦ ὄρους. καὶ ἀνέβη μωυσῆς. * καὶ εἶπεν ὁ κύριος
πρὸς μωυσῆν, λέγων, καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, μή πο-
τε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἀπ' αὐτῶν
22 πλῆθος. * καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες τῷ κυρίῳ ἁγιασθή-
23 τωσαν, μήποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * καὶ εἶπεν
μωυσῆς πρὸς τὸν θεὸν, οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς ἀναβῆναι εἰς τὸ
ὄρος τὸ σινά, σὺ γὰρ διαμεμαρτύρησαι ἡμῖν, λέγων, ἀφόρισαι
24 τὸ ὄρος καὶ ἁγίασαι αὐτό. * εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, βάδιζε,
κατάβηθι, καὶ ἀνάβηθι σὺ καὶ ἀαρὼν μετὰ σοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ
ὁ λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν θεὸν, μή ποτε
25 ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * κατέβη δὲ μωυσῆς πρὸς
τὸν λαὸν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

κ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πάντας τοὺς λόγους τούτους, λέγων·
2 * ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰ-
γύπτου ἐξ οἴκου δουλείας·
3 * οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.
4 * οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν
τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι
ὑποκάτω τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Non tangat eum manus: quoniam lapidatione lapidabitur, aut iaculis confodietur: siue iumentum siue homo, non viuet. Quando tuba sub-
tracta fuerit, ipsi habebunt facultatem ascendendi in montem. 14 Descenditque Moyses de monte ad populum, & præparauit eos, & laue-
runt vestimenta sua: 15 Et ait ad populum: Estote parati in diem tertium: non appropinquetis vxoribus. 16 Et factum est in die tertio
cùm esset manè, & fuerunt voces & fulgura, & nubes grauis super montem, & vox tubæ fortis nimis: & commotus est omnis populus qui erat in ca-
stris. 17 Eduxitque Moyses populum de castris in occursum verbi Dei, & steterunt ad radices montis. 18 Mons autem Sinai fuma-
bat totus, eo quòd reuelatus erat Dominus super eum in igne. Et ascendit fumus eius quasi fumus fornacis, & contremuit omnis mons valdè.
19 Vox autem tubæ ibat, & conualescebat nimis. Moyses loquebatur, & à facie Dei respondebatur ei voce. 20 Et reuelatus est Dominus
super montem Sinai in vertice montis, & vocauit Dominus Moysen ad verticem montis, & ascendit Moyses. 21 Dixitque Dominus ad Moy-
sen: Descende, contestare populum, ne fortè transgrediantur vt videant Dominum, & cadat ex eis multitudo. 22 Sacerdotes quoque qui acce-
dunt ad ministrandum coram Domino, sanctificentur, ne fortè irascatur contra eos Dominus. 23 Dixitque Moyses coram Domino: Non po-
terit populus ascendere in montem Sinai, quoniam tu contestatus es nos, dicens: Pone terminum circa montem, & sanctifica eum. 24 Dixit-
que ei Dominus: Vade descende, ascendesque tu & Aaron tecum. sacerdotes autem & populus non transgrediantur vt ascendant in conspectum do-
mini, ne fortè irascatur contra eos. 25 Descenditque Moyses ad populum, & narrauit eis. CAP. XX.
Locutusque est Deus cunctos sermones hos, dicens: 2 Ego dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti de domo seruitutis.
3 Non erit tibi Deus alius præter me. 4 Non facies tibi imaginem neque omnem similitudinem eorum quæ in cælo sunt desu-
per, neque eorum quæ in terra sunt deorsum, neque eorum quæ in aquis sunt sub terra.

5 * לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֺן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים
6 וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃ * וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי
7 וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֺתָי׃ * לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ
8 9 לַשָּׁוְא׃ * זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ * שֵׁשֶׁת
10 יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃ * וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־
11 וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ * כִּי
שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־
הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ
12 יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃ * כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־
אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
13 14 נֹתֵן לָךְ׃ * לֹא תִרְצָח׃ * לֹא תִנְאָף׃ * לֹא תִגְנֹב׃ * לֹא־
15 16 תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ * לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא־תַחְמֹד
17 אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃
18 * וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל
הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃
19 * וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל־
20 יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
הָעָם אַל־תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ׃
21 * וַיַּעֲמֹד הָעָם מֵרָחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר־
22 שָׁם הָאֱלֹהִים׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם
23 דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם׃ * לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי
24 זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם׃ * מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה־לִּי
וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלָמֶיךָ אֶת־צֹאנְךָ וְאֶת־
בְּקָרֶךָ בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבוֹא
אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ׃

5 * Non adorabis ea neq; coles. Ego sum Dñs
Deus tuus fortis zelotes, visitãs iniquitatem
patrũ in filios in tertiam & quartã generatio-
6 nem eorum qui oderunt me: *Et faciẽs mise-
ricordiã in millia, his q diligunt me, & custo-
7 diunt pręcepta mea. *Non assumes nomẽ dñi
Dei tui in vanum. nec enim habebit insontẽ
B Dñs eum, qui assumpserit nomẽ dñi Dei sui
8 frustrà. * Memento vt diẽ Sabbati sanctifices.
9 *Sex diebus operaberis, & facies oĩa opera tua.
10 *Septimo autẽ die sabbatũ Dñi dei tui est. Nõ
facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia
tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumẽtum tuũ,
11 & aduena qui est intra portas tuas. *Sex enim
diebus fecit Dñs cęlũ & terram, & mare, & oĩa
quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. id-
circò benedixit Dominus diei sabbati, & san-
12 ctificauit eum. *Honora patrem tuum & ma-
trem tuam, vt sis longæuus super terram, quã
13 dominus Deus tuus dabit tibi. *Non occides.
14 *Non mœchaberis: *Non furtum facies: *Nõ
15 loquẽris cõtra proximum tuum falsum testi-
16 monium. *Non concupisces domum proximi
17 tui: nec desiderabis vxorem eius, non seruum,
non ancillam, non bouẽ, non asinum, nec oĩa
18 quæ illius sunt. *Cunctus autẽ populus vide-
bat voces & lampades, & sonitũ buccinę, mõ-
C témq; fumantem: & perterriti ac pauore con-
19 cussi, steterunt procul: *Dicentes Moysi: Lo-
quere tu nobis, & audiemus. non loquatur
20 nobis Deus, ne fortè moriamur. *Et ait Moy-
ses ad populum: Nolite timere. vt enim pro-
baret vos, venit Deus: & vt terror illius esset
21 in vobis, & non peccaretis. * Stetítque po-
pulus de longè; Moyses autem accessit ad ca-
22 liginem in qua erat Deus. * Dixítque præte-
D reà Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis If-
rael: Vos vidistis quòd de cælo locut' sim vo-
23 bis. *Non facietis deos argenteos, nec deos au-
24 reos facietis vobis. * Altare de terra facietis
mihi, & offeretis super eo holocausta & paci-
fica vestra, oues vestras & boues, in omni lo-
co in quo memoria fuerit nominis mei: ve-
niam ad te, & benedicam tibi.

תרגום אונקלוס

5 לָא תִסְגּוּד לְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינּוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ אֵל קַנָּא מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין מָרְדִין עַל דָּר תְּלִיתָאֵי וְעַל דָּר רְבִיעָאֵי לְשָׂנְאַי כַּד
מְשַׁלְמִין בְּנַיָּא לְמֶחְטֵי בָּתַר חוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן׃ 6 וְעָבֵיד טִיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין לְרָחֲמַי וּלְנָטְרֵי פִקּוֹדָי׃ 7 לָא תֵימֵי יַת שְׁמָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמַגָּנָא
אֲרֵי לָא יְזַכֵּי יְיָ יַת דְּיֵימֵי בִשְׁמֵיהּ לְשִׁקְרָא׃ 8 הֱוֵי דְכִיר יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדָּשׁוּתֵיהּ׃ 9 שִׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעְבֵיד כָּל עֲבִידְתָּךְ׃ 10 וְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה שַׁבְּתָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעְבֵיד כָּל עֲבִידָא אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרַתָּךְ עַבְדָּךְ וְאַמְתָךְ וּבְעִירָךְ וְגִיּוֹרָךְ דִּי בְקִרְוָךְ׃ 11 אֲרֵי שִׁתָּא יוֹמִין עֲבַד יְיָ
יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא יַת יַמָּא וְיַת כָּל דִּי בְהוֹן וְנָח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עַל כֵּן בָּרֵיךְ יְיָ יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְקַדְּשֵׁיהּ׃ 12 יַקַּר יַת אֲבוּךְ וְיַת אִמָּךְ בְּדִיל
דְּיוֹרְכוּן יוֹמָךְ עַל אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃ 13 לָא תִקְטוֹל נְפָשׁ׃ 14 לָא תְּגוּף׃ 15 לָא תִגְנוֹב׃ 16 לָא תַסְהֵיד בְּחַבְרָךְ סַהֲדוּתָא
דְשִׁקְרָא׃ 17 לָא תַחְמֵיד בֵּיתָא דְחַבְרָךְ לָא תַחְמֵיד אִיתַּת חַבְרָךְ וְעַבְדֵּיהּ וְאַמְתֵיהּ וְתוֹרֵיהּ וַחֲמָרֵיהּ וְכָל דִּי לְחַבְרָךְ׃ 18 וְכָל עַמָּא חָזַן יַת קָלַיָּא
וְיַת בָּעוּרַיָּא וְיַת קָל שׁוֹפָרָא וְיַת טוּרָא תְּנַן וַחֲזָא עַמָּא וְזָעוּ וְקָמוּ מֵרָחִיק׃ 19 וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה מַלֵּיל אַתְּ עִמָּנָא וּנְקַבֵּיל וְלָא יִתְמַלֵּיל עִמָּנָא מֵימַר מִן
קֳדָם יְיָ דִּלְמָא נְמוּת׃ 20 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא לָא תִדְחֲלוּן אֲרֵי בְּדִיל לְנַסָּאָה יָתְכוֹן אִתְגְּלִי יְקָרָא דַּייָ וּבְדִיל דִּתְהֵי דַחַלְתֵּיהּ עַל אַפֵּיכוֹן בְּדִיל דְּלָא
תְחוּבוּן׃ 21 וְקָם עַמָּא מֵרָחִיק וּמֹשֶׁה קְרֵיב לְצֵית אַמִּטְתָּא דְתַמָּן יְקָרָא דַּייָ׃ 22 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כִּדְנַן תֵּימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן חֲזֵיתוּן אֲרֵי מִן
שְׁמַיָּא מַלֵּילִית עִמְּכוֹן׃ 23 לָא תַעְבְּדוּן קֳדָמַי דַּחְלָן דִּכְסַף וְדַחְלָן דִּדְהַב לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן׃ 24 מַדְבַּח אַדְמְתָא תַּעְבֵיד קֳדָמַי וּתְהֵי דָבַח עֲלוֹהִי יַת
עֲלָוָתָךְ וְיַת נִכְסַת קוּדְשָׁךְ מִן עָנָךְ וּמִן תּוֹרָךְ בְּכָל אַתְרָא דְּאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי לְתַמָּן אֶשְׁלַח בִּרְכְתִי לָךְ וַאֲבָרְכִינָּךְ׃

‡ Non adorabis eos, neque seruies eis. ego enim 5
sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, reddēs pec
cata patrum in filios in tertiam & quartam gene-
rationem odio habentibus me.‡ Et faciens misericor- 6
diam in milliaria diligentibus me, & seruantibus
præcepta mea. ‡ Non accipies nomen domini Dei 7
tui in vano. non enim mundabit Dominus accipiē-
tem nomen eius in vano. ‡ Memento diem sabba- 8
torum sanctificare eum. ‡ Sex diebus operaberis, 9
& facies omnia opera tua.‡ At die septima sabbata 10
domino Deo tuo. non facies in ea omne opus tu, &
filius tuus, et filia tua, seruus tuus et serua tua, bos
tuus & subiugale tuum, et omne iumentum tuū, et
aduena habitans in te.‡ In enim sex diebus fecit Do 11
minus cælum & terram, & mare, & omnia quæ in
eis, & requieuit die septima: propter hoc benedixit
Dominus diē septimam, & sanctificauit eam.‡ Ho- 12
nora patrem tuum & matrem tuam, vt bene tibi
sit, & vt longæuus sis super terram bonam, quam
dńs Deus tuus dat tibi.‡ Non occides.‡ Non mœcha- 13
beris.‡ Non furaberis.‡ Nō falsò testificaberis cōtra 14
proximum tuum testimonium falsum.‡ Non concu- 15
pisces vxorem proximi tui: non concupisces domum 16
proximi tui, neque agrū eius, neque seruum eius, ne- 17
que ancillā eius, neque bouē eius, neque subiugale e-
ius, neque omnē supellectilē eius, neq; quæcūq; proxi
mi tui sunt.‡ Et omnis populus videbat vocē, et lam 18
pades, & vocē tubæ, & montē fumantē. perterriti
autē omnis populus, steterunt à longè:‡ Et dixerunt 19
ad Moysen: Loquere tu nobis, & non loquatur ad
nos Deus, ne fortè moriamur.‡ Et ait illis Moyses: 20
Confidite: causa enim tentandi vos venit Deus
ad vos, vt sit timor eius in vobis, & non pecce-
tis. ‡ Stetit autem omnis populus à longè; Moyses 21
autem venit ad caliginem, vbi erat Deus. ‡ Di- 22
xit autem Dominus ad Moysen: Hæc dices domui
Iacob, & annunciabis filiis Israel: Vos vidistis,
quòd de cælo locutus sum ad vos. ‡ Non facietis 23
vobis deos argenteos, & deos aureos, non facietis
vobis ipsis altare. ‡ De terra facietis mihi, & sa- 24
crificabitis in ipso holocausta, & salutaria ve-
stra, oues & vitulos vestros in omni loco, vbi
inuocauero nomen meum illic: & veniam ad te,
& benedicam tibi.

5 ‡ οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς. οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. ἐγὼ γάρ
εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πα
τέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί
6 με, ‡ καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς
7 φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. ‡ οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου
τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβά-
8 νοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. ‡ μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν
9 σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. ‡ ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις
10 πάντα τὰ ἔργα σου· ‡ τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα κυρίῳ
τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ
ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑπο-
ζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν
11 σοί. ‡ ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσεν τῇ ἡ-
μέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. διὰ τοῦτο ηὐλόγησε κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβ-
12 δόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. ‡ τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα
σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀ-
13 γαθῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. ‡ οὐ φονεύσεις. ‡ οὐ μοιχεύ-
14 σεις. ‡ οὐ κλέψεις. ‡ οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρ
15 τυρίαν ψευδῆ. ‡ οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. οὐκ
16 ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ
17 τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε
τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς σκεύοις αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ
18 πλησίον σού ἐστι. ‡ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνὴν, καὶ τὰς
λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ ὄρος τὸ
19 καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν. ‡ καὶ
εἶπαν πρὸς μωυσῆν, λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω
20 πρὸς ἡμᾶς ὁ θεὸς, μήποτε ἀποθάνωμεν. ‡ καὶ λέγει αὐτοῖς
μωυσῆς, θαρσεῖτε. ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειράσαι ὑμᾶς παρεγενήθη ὁ
θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν ὑμῖν, ἵνα μὴ
21 ἁμαρτάνητε. ‡ εἱστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μακρόθεν, μωυσῆς δὲ
22 ἦλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ θεός. ‡ εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ,
ὑμεῖς ἑωράκατε, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λελάληκα πρὸς ὑμᾶς.
23 ‡ οὐ ποιήσετε ἑαυτοῖς θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυσοῦς, οὐ
24 ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θυσιαστήριον. ‡ ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι, καὶ
θύσετε ἐπ᾽ αὐτοῦ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν,
τὰ πρόβατα καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν ἐπονο
μάσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἥξω πρὸς σὲ, καὶ εὐλογήσω σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Non adorabis ea, neque seruies eis: quoniam ego dominus Deus tuus Deus zelotes, visitans peccata patrum super filios transgressores in tertiam
& in quartam generationē, his qui oderunt me, quando filij sequuntur peccata patrum: 6 Et faciens misericordiam in mille generationes diligenti-
bus me, & custodientibus præcepta mea. 7 Non iurabis in nomine Dei tui frustrà: quia non iustificabit Dominus illum, qui iurauerit in nomine suo
in vanum. 8 Memento diei sabbati, vt sanctifices eum. 9 Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: 10 Die autem septimo sabbatum est coram
domino Deo tuo. non facies in eo omne opus tu, & filius tuus & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, & iumentū tuū, & peregrinus qui est in vrbe tua.
11 Quia sex diebus fecit Dominus cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. idcircò benedixit Dominus diei sab
bati, & sanctificauit eum. 12 Honora patrem tuum & matrem tuam, vt prolongentur dies tui super terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi.
13 Non occides animam: 14 Non mœchaberis: 15 Non furaberis: 16 Non testificaberis contra proximum tuum falsum testimonium. 17 Non con-
cupisces domum proximi tui: non concupisces vxorem proximi tui, neque seruum eius, neque ancillam eius, neque bouem, neque asinum eius, ne-
que omnia quæ sunt proximi tui. 18 Omnisque populus videbat voces, & lampades, & vocem tubæ, & montem fumantem. viditque populus, &
contremuerunt, & steterunt procul. 19 Dixeruntque ad Moysen: Loquere tu nobiscum, & obediemus: & non loquatur nobiscum verbum à facie
Domini, ne fortè moriamur. 20 Dixitq; Moyses ad populum: Ne timeatis; quia vt probaret vos Dominus, reuelata est gloria Dei: & vt sit timor eius
super faciem vestram, vt non peccetis. 21 Stetitque populus à longè, & Moyses accessit versus caliginem, vbi erat gloria Dei. 22 Dixitque Dominus
ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quòd de cælo locutus sim vobiscum: 23 Non facietis coram me deos argenteos, neque deos aureos
facietis vobis. 24 Altare de terra facies coram me, & immolabis super eo holocausta tua, & sacrificia sanctificata tua de ouibus tuis & de bobus. In
omni loco in quo habitare fecero gloriam meam, ibi mittam benedictionem meam, & benedicam tibi.

25 * וְאִם־מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה־לִּי לֹא־תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית
26 כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶהָ: * וְלֹא־תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת
עַל־מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא־תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ עָלָיו:

כא

1 * וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם:
2 * כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא
3 לַחָפְשִׁי חִנָּם: * אִם־בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם־בַּעַל
4 אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: * אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ
אִשָּׁה וְיָלְדָה־לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה
5 לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ: * וְאִם־אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד
אָהַבְתִּי אֶת־אֲדֹנִי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בָּנָי לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי:
6 * וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ
אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ
7 לְעֹלָם: * וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא
8 כְּצֵאת הָעֲבָדִים: * אִם־רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־
לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ
9 בְּבִגְדוֹ בָהּ: * וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת
10 יַעֲשֶׂה־לָּהּ: * אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ
11 וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: * וְאִם־שְׁלָשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ
12 וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף: * מַכֵּה אִישׁ וָמֵת
13 מוֹת יוּמָת: * וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ
14 וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: * וְכִי־יָזִד
אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ
15 לָמוּת: * וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת:
16 * וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת:
17 * וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת:
18 * וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן
19 אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב: * אִם־יָקוּם
וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ
יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא:

25 *Quod ſi altare lapideũ feceris mihi, nõ ædi-
ficabis illud de ſectis lapidibus. ſi enim leua-
26 ueris cultrum ſuper eo, polluetur. *Non aſcẽ-
des per gradus ad altare meum, ne reueletur
turpitudo tua.

CAP. XXI.

1 HÆc ſunt iudicia quæ propones eis:
2 *Si emeris ſeruum Hebræũ, ſex annis ſer-
A uiet tibi, in ſeptimo egredietur liber gratis.
3 *Cũ quali veſte intrauerit, cũ tali exeat: ſi ha-
4 bens vxorẽ, & vxor egredietur ſimul. *Sin au-
tem dñs dederit illi vxorẽ, & peperit filios &
filias, mulier & liberi eius erunt dñi ſui. ipſe ve-
5 rò exibit cũ veſtitu ſuo. *Quod ſi dixerit ſer-
uus: Diligo dominũ meũ, & vxorẽ ac liberos,
6 non egrediar liber: *Offerat eũ dñs diis; & ap-
plicabitur ad oſtium & poſtes, pforabitq; au-
7 rẽ eius ſubula, & erit ei ſeruus in ſeculum. *Si
quis vendiderit filiã ſuã in famulã, non egre-
8 dietur ſicut ancillæ exire conſueuerũt. *Si diſ-
B plicuerit oculis dñi ſui cui tradita fuerat, di-
mittet eã. populo autẽ alieno vendẽdi nõ ha-
9 bebit poteſtatẽ, ſi ſpreuerit eã. *Si autem filio
ſuo deſponderit eam, iuxta morẽ filiarum fa-
10 ciet illi. *Quod ſi alteram ei acceperit, proui-
debit puellę nuptias & veſtimẽta, & precium
11 pudicitiæ nõ negabit. *Si tria iſta non fecerit,
12 egredietur gratis abſq; pecunia. *Qui percuſ-
ſerit hominẽ volẽs occidere, morte moriatur.
13 *Qui autem non eſt inſidiatus, ſed Deus illũ
tradidit in manus eius, cõſtituam tibi locũ in
14 quo fugere debeat. *Si quis per induſtriã occi-
derit proximum ſuum & per inſidias, ab altari
15 meo euelles eum, vt moriatur. *Qui percuſſe-
rit patrem ſuum aut matrẽ, morte moriatur.
16 *Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit
17 eum, conuictus noxæ morte moriatur. *Qui
maledixerit patri ſuo vel matri, morte moria-
18 tur. *Si rixati fuerint viri, & percuſſerit al-
ter proximum ſuum lapide vel pugno, & il-
le mortuus non fuerit, ſed iacuerit in lectu-
19 lo: *Si ſurrexerit, & ambulauerit foris ſu-
per baculum ſuum, innocens erit qui percuſ-
ſerit; ita tamen vt operas eius, & impenſas in
medicos reſtituat.

תרגום אונקלוס

25 ואם מדבח אבנין תעביד קדמי לא תבני יתהן פסילן דלמא תרים חרבך עלהא והחלינה : 26 ולא תיסק בדרגין על מדבחי דלא תתגלי
ערייתך עלוהי : כא 1 ואלין דיניא דתסדר קדמיהון : 2 ארי תזבון עבדא בר ישראל שית שנין יפלח ובשתא
שביעיתא יפוק לבר חורין מגן : 3 אם בלחודוהי יעול בלחודוהי יפוק אם בעיל אתתא הוא ותפוק אתתיה עמיה : 4 אם רבוניה יתן ליה
אתתא ותליד ליה בנין או בנן אתתא ובנתהא תהי לרבונהא והוא יפוק בלחודוהי : 5 ואם מימר יימר עבדא רחמנא ית רבוני ית אתתי וית בני
לא אפוק בר חורין : 6 ויקרביניה רבוניה לקדם דייניא ויקרביניה לות דשא או לות מזוזתא וירצע רבוניה ית אודניה במרצעא ויהי ליה עביד פלח
לעלם : 7 וארי יזבין גבר ית ברתיה לאמהו לא תיפוק כמפקנות עבדיא : 8 אם בישתא בעיני רבונהא דקימה ליה ויפרקינה לגבר אחרן
לית ליה רשו לזבנה במשלטיה בה : 9 ואם לבריה יקימינה כהלכת בנת ישראל יעביד לה : 10 אם אחרנתא יסב ליה זיונה כסותה ועונתה
לא ימנע : 11 ואם תלת אלין לא יעביד לה ותפוק מגן בלא כסף : 12 דימחי גבר וימות אתקטלא יתקטיל : 13 ודלא כמן ליה ומן
קדם ייי איתמסר לידיה ואשוי לך אתרא דיערוק לתמן : 14 וארי ירשע גבר על חבריה למקטליה בנכילו מן קדם מדבחי תדבריניה למקטל :
15 ודימחי לאבוהי ולאמיה אתקטלא יתקטיל : 16 ודיגנוב נפשא מן בני ישראל ויזבניניה וישתכח בידיה אתקטלא יתקטל : 17 ודילוט
לאבוהי ולאמיה אתקטלא יתקטל : 18 וארי ינצון גברין וימחי גבר ית חבריה באבנא או בכורמיזא ולא ימות ויפול לבוטלן : 19 אם יקום
ויהלך בברא על בוריה ויהי זכאה מחיא לחוד בוטלניה יתן ואגר אסיא ישלם :

** Si autem altare de lapidibus facies mihi, non æ-* 25
dificabis eos sectos. & enim cultrum tuum iniecisti
*super eos, & polluti sunt. * Non ascendes in* 26
gradibus in altare meum, vt non reueles turpitudi-
nem tuam in eo.

CAP. XXI.

ET hæc iudicia quæ propones coram eis. 1
** Si possederis seruum Hebræum, sex annos* 2
seruiet tibi: at septimo abibit liber gratis.
** Si ipse solus intrauerit, & solus egredietur. si* 3
autem vxor simul intrauerit cum eo, & vxor egre-
*dietur cum eo. * Si autem dominus eius dederit* 4
ei vxorem, & pepererit ei filios vel filias, vxor &
liberi sint domino illius: ipse autem solus egredietur.
** Si autem respondens dixerit seruus: Dilexi* 5
dominum meum, & vxorem meam, & liberos,
*non exeo liber: * Afferet eum dominus eius* 6
ad tribunal Dei, & tunc adducet eum ad ostium
ad postem, & perforabit eius dominus aurem subu-
la, & seruiet ei in sæculum.
** Si autem aliquis vendiderit filiam suam fa-* 7
mulam, non egredietur sicut egrediuntur ancillæ.
** Si non placuerit domino suo, quam ipse despon-* 8
dit ipsam, redimet eam: genti autem alienæ non do-
minus est vendere eam, quoniam spreuit in ea.
** Si autem filio suo desponderit eam, iuxta iudi-* 9
*cium filiarum faciet illi. * Si autem aliam acceperit* 10
sibi, necessaria et vestimentū et conuersationem eius
*non defraudabit. * Si autem tria hæc non faciet ei,* 11
*egredietur gratis sine precio. * Si percusserit quis* 12
*aliquem, & mortuus fuerit, morte moriatur. * Si* 13
autem non volens, sed Dominus tradidit in manus
*eius, dabo tibi locum quò fugiet illuc homicida. * Si* 14
autem aliquis aggressus fuerit proximū vt occidat
eum dolo, et fugiat, ab altari meo accipies eum vt oc
*cidatur. * Qui percutit patrem suum vel matrē* 15
suam, morte moriatur: qui maledixerit patri suo vel
*matri suæ, morte moriatur. * Qui furatus fuerit* 16
aliquem filiorum Israel, & opprimens eum vendet,
*& inuentus fuerit in ipso, morte morietur. * Si* 18
rixati fuerint duo viri, & percusserit aliquis pro-
ximū lapide vel pugno, et nō mortuus fuerit, iacue
*rit autē in lecto: * Si exurgens homo ambulauerit* 19
foris super baculum suum, innocens erit qui percus-
sit, præter ocium eius, soluet & medicationes.

25 * ἐὰν δὲ θυσιαστήριον ἐκ λίθων ποιήσῃς μοι, οὐκ οἰκοδομή-
σεις αὐτοὺς τμητούς. τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ᾽
26 αὐτοὺς, καὶ μεμίανται. * οὐκ ἀναβήσῃ ἐν ἀναβαθμί-
σιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅπως ἂν μὴ ἀνακαλύψῃς τὴν ἀ-
σχημοσύνην σου ἐπ᾽ αὐτοῦ.

κά.

1 * Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσεις ἐνώπιον αὐ-
2 τῶν· * ἐὰν κτήσῃ παῖδα ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι, τῷ δὲ
3 ἑβδόμῳ ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. * ἐὰν αὐτὸς μό-
νος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ
4 μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ γυνὴ ἐξελεύσεται μετ᾽ αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ δῷ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ τέκῃ αὐτῷ υἱοὺς ἢ θυγατέρας,
ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἔσωσαν τῷ κυρίῳ αὐτῆς, αὐτὸς δὲ μό-
5 νος ἐξελεύσεται. * ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, ἠγάπηκα
τὸν κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ παιδία, οὐκ ἀποτρέ-
6 χω ἐλεύθερος· * προσάξει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρὸς τὸ κρι-
τήριον τοῦ θεοῦ, καὶ τότε προσάξει αὐτὸν πρὸς τὴν θύραν ἐπὶ
τὸν σταθμὸν, καὶ τρυπήσει αὐτοῦ ὁ κύριος τὸ οὖς τῷ ὀπητίῳ, καὶ δου-
7 λεύσει αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. * ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν θυγατέ-
ρα αὐτοῦ οἰκέτιν, οὐκ ἀπελεύσεται, ὥσπερ ἀποτρέχουσιν αἱ δοῦλαι.
8 * ἐὰν μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ ἑαυτῆς, ἣν αὐτὸς καθωμολογή-
σατο αὐτὴν, ἀπολυτρώσει αὐτὴν, ἔθνει δὲ ἀλλοτρίῳ οὐ κύριός
9 ἐστι πωλεῖν αὐτὴν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. * ἐὰν δὲ τῷ υἱῷ αὐτοῦ
καθομολογήσηται αὐτὴν, κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων ποι-
10 ήσει αὐτῇ. * ἐὰν δὲ ἄλλην λάβῃ ἑαυτῷ, τὰ δέοντα καὶ τὸν ἱμα-
11 τισμὸν καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς οὐκ ἀποστερήσει. * ἐὰν δὲ τὰ τρία
12 ταῦτα μὴ ποιήσῃ αὐτῇ, ἐξελεύσεται δωρεὰν ἄνευ ἀργυρίου. * ἐὰν
13 πατάξῃ τίς τινα, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. * ἐὰν δὲ οὐχ
ἑκὼν, ἀλλὰ ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι
14 τόπον οὗ φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας. * ἐὰν δέ τις ἐπιθῆται
τῷ πλησίον τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ, καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυ-
15 σιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. * ὃς τύπτει πατέρα
αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. ὁ κακολογῶν πατέρα
16 αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ τελευτάτω. * ὃς ἐὰν κλέψῃ τι-
νὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται,
18 καὶ εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτήσει. * ἐὰν διαμάχων-
ται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ
19 μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην· * ἐὰν ἐξα-
ναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδον αὐτοῦ, ἀθῷος
ἔσται ὁ πατάξας, πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ἰατρεῖα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Si autem altare ex lapidibus feceris coram me, non ædificabis sectos lapides: ne fortè leues gladium tuum super illo, & profanes eum.
26 Et non ascendes per gradus super altare meum, vt non reueletur turpitudo tua super eo.

CAP. XXI.

ET hæc sunt iudicia quæ propones coram eis: 2 Quando emeris seruum filium Israel, sex annis seruiet, & in anno septimo egredietur liber
gratis. 3 Si solus intrauerit, solus egredietur. si maritus vxoris est, egredietur vxor eius cum eo. 4 Si dominus eius dederit
ei vxorem, & pepererit ei filios aut filias, vxor & filij eius erunt domini sui; & ipse egredietur solus. 5 Si autem dicens dixerit seruus: Diligo
dominum meum, vxorem meam, & liberos meos, non egrediar liber. 6 Applicabitque eum dominus eius coram iudicibus,
& applicabit eum ad ostium aut ad postem: & perforabit dominus eius aurem eius subula, & erit ei seruus seruiens ei in seculum.
7 Si autem vir vendiderit filiam suam in ancillam, non egredietur sicut egrediuntur serui. 8 Si displicuerit in oculis domini sui, quam
sibi desponderat, liberam faciet eam. Non habebit facultatem vt vendat eam viro alij, cùm dominatus fuerit eius. 9 Si autem filio suo despon-
derit eam, iuxta consuetudinem filiarum Israel faciet ei. 10 Si alteram acceperit sibi, nutrimentum eius vestimentumque & concubitum eius non
prohibebit. 11 Et si tria hæc non fecerit ei, egredietur gratis absque argento. 12 Qui percusserit virum, & mortuus fuerit, occisione occidatur.
13 Qui autem non est insidiatus, sed à facie Dei traditus est manui eius, constituam tibi locum ad quem fugiat. 14 Et quando impiè egerit vir
contra proximum suum, vt interficiat eum per insidias, de conspectu altaris mei tolles eum, vt interficiatur. 15 Qui autem percusserit patrem suum
aut matrem suam, morte moriatur. 16 Qui furatus fuerit animam de filiis Israel, & vendiderit eam, inuentaque fuerit in manu eius, morte moriatur.
17 Qui autem maledixerit patri suo vel matri suæ, morte moriatur. 18 Et quando rixati fuerint viri, & percusserit vir proximum suum lapide aut
pugno, & non fuerit mortuus, sed ceciderit in lectulo & fuerit ociosus. 19 Si surrexerit, & ambulauerit foris super baculum suum, erit innocens
percussor: sed restituet id quod fuit ociosus ab opere, & mercedem medici soluet.

20 * וכי־יכה איש את־עבדו או את־אמתו בשבט ומת
21 תחת ידו נקם ינקם ׃ * אך אם־יום או יומים יעמד
22 לא יקם כי כספו הוא ׃ * וכי־ינצו אנשים ונגפו
אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש
23 כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים ׃ * ואם־
24 אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש ׃ * עין תחת עין
25 שן תחת שן יד תחת יד רגל תחת רגל ׃ * כויה תחת
26 כויה פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה ׃ * וכי־
יכה איש את־עין עבדו או־את־עין אמתו ושחתה
27 לחפשי ישלחנו תחת עינו ׃ * ואם־שן עבדו או־
28 שן אמתו יפיל לחפשי ישלחנו תחת שנו ׃ * וכי־יגח
שור את־איש או את־אשה ומת סקול יסקל השור
29 ולא יאכל את־בשרו ובעל השור נקי ׃ * ואם שור
נגח הוא מתמל שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו
והמית איש או אשה השור יסקל וגם־בעליו
30 יומת ׃ * אם־כפר יושת עליו ונתן פדין נפשו ככל
31 אשר־יושת עליו ׃ * או־בן יגח או־בת יגח כמשפט
32 הזה יעשה לו ׃ * אם־עבד יגח השור או אמה כסף
שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל ׃
33 * וכי־יפתח איש בור או כי־יכרה איש בר ולא יכסנו
34 ונפל־שמה שור או חמור ׃ * בעל הבור ישלם
35 כסף ישיב לבעליו והמת יהיה־לו ׃ * וכי־
יגף שור־איש את־שור רעהו ומת ומכרו את־השור
36 החי וחצו את־כספו וגם את־המת יחצון ׃ * או נודע כי
שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם
ישלם שור תחת השור והמת יהיה־לו ׃

כב

1 * כי יגנב־איש שור או־שה וטבחו או
מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן
תחת השה ׃

20 *Qui percuſſerit ſeruum ſuum vel ancillam
virga, & mortui fuerĩt in manibus eius, crimi-
21 nis reus erit. *Si autem vno die vel duobus ſu
peruixerit, nõ ſubiacebit pœnæ; quia pecunia
22 illius eſt. *Si rixati fuerint viri, & percuſſerit
quis mulierẽ prægnantẽ, & abortiuũ quidẽ fe-
cerit, ſed ipſa vixerit, ſubiacebit dãno quãtum
E maritus mulieris expetierit, & arbitri iudica-
23 uerint. *Si autẽ mors eius fuerit ſubſecuta, red
24 det animã pro anima: *Oculũ pro oculo, den
tem pro dente, manũ pro manu, pedẽ pro pe-
25 de: *Aduſtionẽ pro aduſtione, vulnus pro vul
26 nere, liuorẽ pro liuore. *Si percuſſerit quiſpiã
oculum ſerui ſui aut ancillæ, & luſcos eos fe-
cerit, dimittet eos liberos ꝓ oculo quẽ eruit.
27 *Dentem quoque ſi excuſſerit ſeruo vel ancil-
28 læ ſuæ, ſimiliter dimittet eos liberos. *Si bos
F cornupercuſſerit virũ aut mulierẽ, & mortui
fuerint, lapidibus obruetur: & non comeden-
tur carnes eius: dñs quoque bouis innocens
29 erit. *Et ſi bos cornupeta fuerit ab heri & nu-
diuſtertius, & conteſtati ſunt dominum eius,
nec recluſerit eum, occiderítq; virum aut mu
lierem, & bos lapidibus obruetur, & dominũ
30 eius occident. *Quod ſi precium fuerit ei im
poſitum, dabit pro anima ſua quicquid fuerit
31 poſtulatus. *Filium quoq; & filiã ſi cornu per-
32 cuſſerit, ſimili ſentẽtiæ ſubiacebit. *Si ſeruũ an
cillámq; inuaſerit, triginta ſiclos argenti dño
33 dabit: bos verò lapidibus opprimetur. *Si quis
G aperuerit ciſternã, & foderit, & nõ operuerit
34 eã, cecideritq; bos aut aſinus in eam, *Reddet
dñs ciſternæ preciũ iumẽtorum: quod autem
35 mortuum eſt, ipſius erit. *Si bos alienus bouẽ
alterius vulnerauit, & ille mortuus fuerit, vẽ-
dent bouem viuum, & diuidẽt precium: cada
36 uer autem mortui inter ſe diſpartient. *Si autẽ
ſciebat quòd bos cornupeta eſſet ab heri &
nudiuſtertius, & non cuſtodiuit eum domi-
nus ſuus, reddet bouem pro boue: & cadauer
integrum accipiet. CAP. XXII.
1 SI quis furatus fuerit bouẽ aut ouẽ, & occi-
A derit vel vendiderit, quinq; boues pro vno
boue reſtituet, & quatuor oues pro vna oue.

תרגום אונקלוס

20 וארי ימחי גבר ית עבדיה או ית אמתיה בשלטן וימות תחות ידיה אתדנא יתדן ׃ 21 ברם אם יומא חד או תרין יומין יתקיים לא יתדן
ארי כספיה הוא ׃ 22 וארי ינצון גברין וימחון איתתא מעדיא ויפקון ולדהא ולא יהי מותא אתגבאה יתגבי כמא דישוי עלוהי בעלא דאיתתא
ויתן על מימר דיניא ׃ 23 ואם מותא יהי ותתן נפשא חלף נפשא ׃ 24 עינא חלף עינא שינא חלף שינא ידא חלף ידא רגלא חלף רגלא ׃
25 כואה חלף כואה פידעא חלף פידעא משקופי חלף משקופי ׃ 26 וארי ימחי גבר ית עינא דעבדיה או ית עינא דאמתיה ויחבלנה לבר חורין
יפטריניה חלף עיניה ׃ 27 ואם שנא דעבדיה או שנא דאמתיה יפיל לבר חורין יפטריניה חלף שניה ׃ 28 וארי יגח תור ית גברא או ית אתתא
וימות אתרגמא יתרגם תורא ולא יתאכל ית בשריה ומריה דתורא יהי זכאה ׃ 29 ואם תור נגח הוא מאתמלי ומדקדמוהי ויתסהיד במריה ולא
נטריה ויקטול גבר או אתתא תורא יתרגם ואף מריה יתקטיל ׃ 30 אם ממון ישוון עלוהי ויתן פורקן נפשיה ככל דישוון עלוהי ׃ 31 או בר
ישראל יגח תורא או בת ישראל יגח תורא כדינא הדין יתעביד ליה ׃ 32 אם עבדא יגח תורא או אמתא כסף תלתין סלעין יתן לרבוניה ותורא
יתרגם ׃ 33 וארי יפתח גבר גוב או ארי יכרה גבר גוב ולא יכסיניה ויפול תמן תורא או חמרא ׃ 34 מריה דגובא ישלם כספא יתיב למרוהי
ומיתא יהי דיליה ׃ 35 וארי יגוף תור דגבר ית תורא דחבריה וימות ויזבנון ית תורא חיא ויפלגון ית דמיה ואף ית דמי מיתא יפלגון ׃ 36 או אתידע
ארי תור נגח הוא מאתמלי ומדקדמוהי ולא נטריה מריה שלמא ישלם תורא חלף תורא ומיתא יהי דיליה ׃

כב

1 ארי יגנוב גבר תור או אימר ויכסיניה או יזבניניה חמשא תורין ישלם חלף תורא וארבע ענא חלף אימרא ׃

‡Si autem aliquis percusserit seruū suū vel ancillā 20
suam in virga, et mortuus fuerit sub manus eius, pœ
na puniatur: ‡Si autē superuixerit diem vnum vel 21
duos, nō punietur: et enim pecunia sua est. ‡Si autē 22
pugnauerint duo viri, et percusserint mulierē in vē-
tre habentē, et egressus fuerit infans eius nō figura-
tū, dāno dānatus erit, secūdū quod imposuerit vir
mulieris, et dabit cū postulatione. ‡Si aūt figuratum 23
fuerit, dabit animā pro aīa: ‡Oculū pro oculo, dentē 24
pro dēte, manū pro manu, pedē pro pede, ‡Adustio- 25
nē pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorē pro li-
uore. ‡Si autem aliquis percusserit oculum serui sui, 26
vel oculum ancillæ suæ, & excæcauerit, liberos di-
mittet eos pro oculo illorum. ‡Si autem aliquis den- 27
tem serui sui vel dentem ancillæ suæ exciderit, libe-
ros dimittet eos pro dente illorum. ‡Si autem cornu 28
percusserit taurus virū vel mulierem, & mortuus
fuerit, lapidibus lapidabitur taurus, & non come-
dentur carnes eius: at dominus tauri innocens erit.
‡Si autem taurus cornupeta fuerit ante heri & an- 29
te tertiam diem, & contestati sunt domino eius, &
non clauserit eum, occiderit autem virum vel mu-
lierem, taurus lapidabitur, & dn̄s eius simul mo-
rietur. ‡Si autem precium redemptionis impositum 30
fuerit ei, dabit preciū redemptionis animæ suæ quæ-
cunque imposuerint ei. ‡Si autem filium cornu per- 31
cusserit vel filiam, iuxta iudicium hoc facient ei.
‡Si autem seruum cornupercusserit taurus vel an- 32
cillam, argēti triginta didrachmas dabit domino eo-
rum, & taurus lapidabitur. ‡Si autem aliquis ape- 33
ruerit cisternam vel exciderit cisternam, & nō coo-
peruerit eā, & inciderit illic vitulus vel asinus, ‡do 34
minus cisternæ soluet, pecuniam dabit domino eorū,
at mortuum ei erit. ‡Si autē cornupercusserit alicu- 35
ius taurus taurum proximi, & mortuus fuerit, vē-
dent taurum viuum, & diuident precium eius: et
taurum mortuum diuident. ‡Si autem cognoscitur 36
taurus quòd cornupeta est ante heri & ante tertiū
diem, & contestati fuerint domino eius, & non
clauserit eum, soluet taurum pro tauro; at mortuus
illi erit.

CAP. XXII.

SI autē aliquis furatus fuerit vitulum vel ouem, 1
& occiderit illam, vel vendiderit, quinque vi-
tulos soluet pro vitulo, & quatuor oues pro oue.

20 ‡ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ
ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκῃ ἐκδικηθήτω.
21 ‡ἐὰν δὲ διαβιώσῃ ἡμέραν μίαν ἢ δύο, οὐκ ἐκδικηθήσεται, τὸ γὰρ
22 ἀργύριον αὐτοῦ ἐστι. ‡ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξω
σι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ
ἐξεικονισμένον, ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται, καθ' ὅτι ἂν ἐπιβάλῃ
23 ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός, καὶ δώσει μετὰ ἀξιώματος. ‡ἐὰν δὲ ἐξεικο-
24 νισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς· ‡ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφ-
θαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ πο-
25 δός, ‡κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύματος, τραῦμα ἀντὶ τραύ-
26 ματος, μώλωπα ἀντὶ μώλωπος. ‡ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν ὀφ-
θαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ,
καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλ
27 μοῦ αὐτῶν. ‡ἐὰν δέ τις τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀδόντα
τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς
28 ἀντὶ τοῦ ὀδόντος αὐτῶν. ‡ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυ-
ναῖκα, καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρω
29 θήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ, ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῷος ἔσται. ‡ἐὰν
δὲ ὁ ταῦρος κερατιστὴς ᾖ πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ
διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀνέ-
λῃ δὲ ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται, καὶ ὁ κύ-
30 ριος αὐτοῦ προσαποθανεῖται. ‡ἐὰν δὲ λύτρα ἐπιβληθῇ
αὐτῷ, δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἂν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ.
31 ‡ἐὰν δὲ υἱὸν κερατίσῃ ἢ θυγατέρα, κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ποι-
32 ήσουσιν αὐτῷ. ‡ἐὰν δὲ παῖδα κερατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ παιδίσκην,
ἀργυρίου τριάκοντα δίδραγμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ ὁ ταῦ-
33 ρος λιθοβοληθήσεται. ‡ἐὰν δέ τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ
λάκκον, καὶ μὴ καλύψῃ αὐτόν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος ἢ ὄνος·
34 ‡ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, ἀργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐ-
35 τῶν, τὸ δὲ τετελευτηκὸς αὐτῷ ἔσται. ‡ἐὰν δὲ κερατίσῃ τινὸς ταῦ-
ρος τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ, ἀποδώσονται τὸν ταῦ-
ρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦνται τὸ ἀργύριον αὐτοῦ, καὶ τὸν ταῦ-
36 ρον τὸν τεθνηκότα διελοῦνται. ‡ἐὰν δὲ γνωρίζεται ὁ ταῦρος
ὅτι κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, καὶ διαμε
μαρτυρημένοι ὦσι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀποτί-
σει ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ δὲ τετελευτηκὼς αὐτῷ ἔσται. κβ'.
1 ‡Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον, καὶ σφάξῃ αὐ-
τό, ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ
τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et quādo percusserit vir seruū suū aut ancillā suā virga, & mortuus fuerit sub manu eius, iudicio iudicabitur. 21 Sed si die vno aut duobus diebus superuixerit, nō iudicabitur; quoniā argētū suū est. 22 Et quādo rixati fuerint viri, & percusserint mulierē prægnātē, & egressus fuerit fœtus eius, & nō fuerit mors, cōdēnatione condēnabitur, sicut posuerit super eum maritus mulieris, & dabit per sentētiā iudicū. 23 Si autē mortua fuerit, reddet aīam pro aīa: 24 Oculū pro oculo, dentē pro dēte, manū pro manu, pedē pro pede, 25 Adustionē pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorē pro liuore. 26 Et quādo percusserit vir oculū serui sui aut oculū ancillæ suæ, & corruperit eū, liberū dimittet eū pro oculo eius. 27 Et si dētē serui sui aut ancillæ suę cadere fecerit, liberum dimittet eū pro dente eius. 28 Et quādo bos viri cornu percusserit virū aut mulierem, & mortuus fuerit, lapidatione lapidabitur bos, & non comedetur caro eius: dn̄s autē bouis erit innocēs. 29 Si autē bos cornupeta fuerit ab heri & nudiustertius, & cōtestati sunt dn̄m eius, & nō seruauerit eū, & interfecerit virū aut mulierē, bos lapidabitur; dn̄s quoq; eius interficietur. 30 Si pecuniam imposuerint super eū, dabit redēptionē animæ suæ, iuxta omnia quæ imposuerint super eum. 31 Si autem filium Israel cornu percusserit bos, aut filiam Israel cornu percusserit, iuxta iudicium hoc fiet ei. 32 Si autem seruum aut ancillam cornu percusserit bos, triginta siclos argenti dabit domino suo: bos autem lapidabitur. 33 Et quando aliquis aperuerit cisternam, aut quando aliquis vir foderit cisternam, & non operuerit eam; cecideritque ibi bos aut asinus: 34 Dominus cisternæ soluet argentum, quod reddet domino eius; & quod mortuum est, ipsius erit. 35 Quando autem percusserit bos viri bouem proximi sui, & mortuus fuerit, vendant bouem viuum, & diuidant pecuniam eius; pecuniam quoque mortui diuident. 36 Si autem notum fuerit quòd bos cornupeta est ab heri & nudiustertius, & non custodiuit eum, dominus eius soluet bouem pro boue; mortuus autem ipsius erit. CAP. XXII.

QVando furatus fuerit vir bouem aut agnum, & occiderit eum, aut vendiderit, soluet quinque boues pro boue, & quatuor oues pro agno.

2 * אִם־בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְהֻכָּה וָמֵת אֵין לוֹ דָּמִים׃
3 * אִם־זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם אִם־
4 אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ׃ * אִם־הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ
הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד־חֲמוֹר עַד־שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם׃
5 * כִּי יַבְעֶר־אִישׁ שָׂדֶה אוֹ־כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת־בְּעִירֹה
וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם׃
6 * כִּי־תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה
אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִר אֶת־הַבְּעֵרָה׃
7 * כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ־כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב
8 מִבֵּית הָאִישׁ אִם־יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם׃ * אִם־
לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל־הַבַּיִת אֶל־הָאֱלֹהִים
9 אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ׃ * עַל־כָּל־דְּבַר־
פֶּשַׁע עַל־שׁוֹר עַל־חֲמוֹר עַל־שֶׂה עַל־שַׂלְמָה עַל־
כָּל־אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא
דְּבַר־שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם
10 לְרֵעֵהוּ׃ * כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־
שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וְכָל־בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ־נִשְׁבַּר אוֹ־
11 נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה׃ * שְׁבֻעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם
אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו
12 וְלֹא יְשַׁלֵּם׃ * וְאִם־גָּנֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו׃
13 * אִם־טָרֹף יִטָּרֵף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם׃
14 * וְכִי־יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ־מֵת
15 בְּעָלָיו אֵין־עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם׃ * אִם־בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא
16 יְשַׁלֵּם אִם־שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ׃ * וְכִי־
יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ
17 מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה׃ * אִם־מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ
לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת׃
18 * מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה׃ * כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה
19 20 מוֹת יוּמָת׃ * זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי
לַיהוָה לְבַדּוֹ׃

2 *Si effringẽs fur domũ, siue suffodiẽs fuerit in-
uẽtus, & accepto vulnere mortu⁹ fuerit, pcus-
3 sor nõ erit re⁹ sanguinis. *Et si orto sole hoc fe
cerit, homicidiũ ꝑpetrauit, & ipse morietur. si
nõ habuerit quod ꝓ furto reddat, ipse venun
4 dabitur. *Si inuẽtũ fuerit apud eũ quod fura-
tus est viuẽs, siue bos, siue asin⁹, siue ouis, du-
5 plũ restituet. *Si læserit quispiã agrũ vel vineã,
& dimiserit iumẽtũ suũ vt depascatur aliena,
q̃cquid optimũ habuerit in agro suo vel ĩ vi-
6 nea, ꝓ dãni æstimatione restituet. *Si egressus
ignis inuenerit spinas, & cõprehenderit acer-
uos frugũ, siue stãtes segetes ĩ agris, reddet dã
7 num q̃ ignẽ succenderit. *Si quis cõmendaue
rit amico pecuniã, aut vas in custodiam, & ab
eo qui susceperat furto ablata fuerint: si inue-
8 nitur fur, duplum reddet: *Si latet fur, domi-
nus domus applicabitur ad deos, & iurabit q
9 non extenderit manum in rẽ proximi sui, *Ad
perpetrandum fraudem, tam in boue, quàm
in asino, & oue ac vestimento: & quicq̃d dam
B num inferre potest; ad deos vtriusque causa
perueniet: & si illi iudicauerint, duplum resti
10 tuet proximo suo. *Si quis commẽdauerit ꝓ-
ximo suo bouẽ, asinũ, ouẽ, & omne iumẽtũ ad
custodiã, & mortuũ fuerit aut debilitatũ, vel
11 captũ ab hostibus: nullusq́; hoc viderit, *Iusiu
rãdũ erit in medio q nõ extẽderit manũ ad rẽ
proximi sui, suscipietq́; dñs iuramẽtum, & ille
12 reddere nõ cogetur. *Et si furto ablatũ fuerit,
13 restituet dãnũ dño. *Si comestũ à bestia, defe-
14 rat ad eũ quòd occisũ est, & nõ restituet. *Qui
à proximo suo quicq̃d horũ mutuo postulaue
rit, & debilitatũ aut mortuum fuerit dño nõ
15 præsente reddere cõpelletur: *Et si in præsẽtia-
C rũ dñs fuerit, nõ restituet; maximè si cõductũ
16 venerat ꝓ mercede operis sui. *Si seduxerit q̃s
virginẽ necdum despõsatã, dormieritq́; cũ ea,
17 dotabit eã, & habebit eam vxorem. *Si pater
virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta
modum dotis quam virgines accipere cõsue-
18 uerunt. *Maleficos non patieris viuere. *Qui
19 coierit cum iumento, morte moriatur. *Qui
20 immolat diis, occidetur, præter Domino soli.

תרגום אונקלוס

2 אם במחתרתא ישתכח גנבא ויתמחי וימות לית ליה דמא׃ 3 אם עינא דסהדיא נפלת עלוהי דמא ליה שלמא ישלם ואם לית ליה ויזדבן
בגנובתיה׃ 4 ואם אשתכחא תשתכח בידיה גנבתא מתור עד חמר עד אימר כד אינון חיין על חד תרין ישלם׃ 5 ארי יוכיל גבר חקל או
כרם וישלח ית בעיריה וייכול בחקל אחרן שפר חקליה ושפר כרמיה ישלם׃ 6 ארי תיפוק נור ותשכח כובין ותיכול גדישין או קמתא או חקלא
שלמא ישלם דאדליק ית דליקתא׃ 7 ארי יתן גבר לחבריה כסף או מנין למיטר ויתגנבון מבית גברא אם ישתכח גנבא ישלם על חד תרין׃
8 אם לא ישתכח גנבא ויתקריב מריה דביתא לקדם דייניא אם לא אושיט ידיה במא דמסר ליה חבריה׃ 9 על כל פתגם דחוב על תור על חמר
על אימר על כסו על כל אבדתא דיימר ארי הוא דין לקדם דייניא ייעול דין תרויהון דיחייבון דייניא ישלם על חד תרין לחבריה׃ 10 ארי יתן גבר
לחבריה חמר או תור או אימר וכל בעירא למיטר וימות או אתבר או אשתבי לית דחזי׃ 11 מומתא דיי תהי בין תרויהון אם לא אושיט ידיה
במא דמסר ליה חבריה ויקביל מריה מניה מומתא ולא ישלם׃ 12 אם אתגנבא יתגנב מעמיה ישלם למרוהי׃ 13 אם אתברא יתבר ייתי
סהדין דתבירא לא ישלם׃ 14 וארי ישאל גבר מן חבריה ויתבר או מית מריה לית עמיה שלמא ישלם׃ 15 אם מריה עמיה לא ישלם אם
אגירא הוא על באגריה׃ 16 וארי ישדיל גבר בתולתא דלא מארסה וישכוב עמה קיימא יקיימינה ליה לאנתו׃ 17 אם מצבא לא יצבי אבוהא
למתנה ליה כספא יתקול כמוהרי בתולתא׃ 18 חרשא לא תיחי׃ 19 כל דישכוב עם בעירא אתקטלא יתקטיל׃ 20 דידבח לטעות
עממיא יתקטיל אלהין לשמא דיי בלחודוהי׃

‡ Si autem in effossione inuentus fuerit fur, et vul 2
neratus mortuus fuerit, non est illi cædes. ‡ Si autem 3
ortus fuerit sol super eum, reus est, simul morietur.
‡ Si autem non est substantia illi, vendatur pro fur- 4
to suo. Si autem deprehensum fuerit, & inuen-
tum fuerit in manu eius furtum ab asino vsque ad
ouem viuentia, dupla ipsa soluet. ‡ Si autem de- 5
pastus fuerit quis agrum vel vineam, & dimiserit
iumentum suum vt depascatur agrum alienũ, soluet
ex agro suo iuxta fructum eius. si autem omnem a-
grum depastus fuerit, optima agri sui vel optima vi-
neæ suæ soluet. ‡ Si autem egressus ignis inuenerit spi 6
nas, & adusserit areas, vel spicas aut campum, sol-
uet qui ignem incendit. ‡ Si autem quispiam dede 7
rit proximo argentum vel vasa ad custodiendum,
& furatum fuerit de domo hominis: si inuentus fue
rit qui furatus est, soluet duplum: ‡ Si autem nõ in- 8
uentus fuerit qui furatus est, accedet dominus domus
coram deo, & iurabit profectò non ipsum maligna-
tũ fuisse in omni deposito proximi, ‡ Iuxta omne di- 9
cibile delictum, deque vitulo & subiugali, & oue,
& veste, & omni amißione accusata: quicquid igi
tur sit coram deo, ingredietur iudiciũ amborum: et
captus per deum soluet duplum proximo suo. ‡ Si au- 10
tẽ aliquis dederit proximo subiugale vel ouẽ, vel vi
tulũ, vel omne iumentũ ad custodiendũ, & debili-
tatũ fuerit, vel mortuũ fuerit, vel captiuũ fuerit,
et nullus nouerit, ‡ Iuramentũ erit dei inter ambos, 11
profectò nõ ipsum nequã fuisse in deposito ꝓximi. et
sic accipiet dñs eius, et nõ soluet. ‡ Si aũt sublatũ fue 12
rit ab eo, soluet dño eius. ‡ Si aũt à bestia comestũ fue 13
rit, ducet illud ad ostiũ, et nõ soluet. ‡ Si aũt petierit 14
quis à proximo, et debilitatũ fuerit, vel mortuũ fue
rit vel captiuum fuerit, at dñs eius non fuerit cũ eo,
soluẽs soluet. ‡ Si autem dominus eius fuerit cum eo, 15
non reddet. si autem mercenarius fuerit, erit ei pro
mercede sua. ‡ Si autem deceperit aliquis virginem 16
indesponsatam, & dormierit cum ea, dote dotabit
eam sibi vxorem. ‡ Si autem renuens renuerit, & 17
non voluerit pater eius dare eam illi vxorem, ar-
gentum soluet patri secundùm quod est dos virgi- 18
num. ‡ Veneficos non viuificabitis. ‡ Omnem dormiẽ- 19
tem cum iumento, morte occidetis eos. ‡ Sacrificans 20
diis alienis occidetur, nisi Domino soli.

2 ‡ ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγεὶς ἀ-
3 ποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος. ‡ ἐὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐ-
4 τῷ, ἔνοχός ἐστιν, ἀνταποθανεῖται. ‡ ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πρα-
θήτω ἀντὶ τοῦ κλέμματος αὐτοῦ. ἐὰν δὲ καταληφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπό τε ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα, δι-
5 πλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. ‡ ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶ-
να, καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον, ἀπο-
τίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γέννημα αὐτοῦ. ἐὰν δὲ πάντα τὸν
ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ ἢ τὰ βέλτιστα
6 τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. ‡ ἐὰν δὲ ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάν-
θας, καὶ προσεμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον, ἀποτίσει ὁ
7 τὸ πῦρ ἐκκαύσας. ‡ ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ἀργύριον ἢ σκεύη
φυλάξαι, καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέ-
8 ψας, ἀποτίσει διπλοῦν. ‡ ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσελεύ-
σεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ὀμεῖται ἦ μὴν μὴ αὐτὸν
9 πεπονηρεῦσθαι ἐφ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον. ‡ κατὰ πᾶν
ῥητὸν ἀδίκημα, περί τε μόσχου, καὶ ὑποζυγίου, καὶ προβάτου,
καὶ ἱματίου, καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐγκαλουμένης ὅτι οὖν ἂν ᾖ, ἐ-
νώπιον τοῦ θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέρων. καὶ ὁ ἁλοὺς διὰ τοῦ
10 θεοῦ ἀποτίσει διπλοῦν τῷ πλησίον αὐτοῦ. ‡ ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλη-
σίον ὑποζύγιον ἢ πρόβατον ἢ μόσχον ἢ πᾶν κτῆνος φυλά-
ξαι, καὶ συντριβῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, καὶ
11 μηδεὶς γνῷ, ‡ ὅρκος ἔσται τοῦ θεοῦ ἀναμέσον ἀμφοτέρων,
ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης τοῦ
πλησίον, καὶ οὕτως προσδέξεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀ-
12 ποτίσει. ‡ ἐὰν δὲ κλαπῇ παρ' αὐτοῦ, ἀποτίσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.
13 ‡ ἐὰν δὲ θηριάλωτον γένηται, ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θή-
14 ραν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. ‡ ἐὰν δὲ αἰτήσῃ τις παρὰ τοῦ πλη-
σίον, καὶ συντριβῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, ὁ δὲ
κύριος αὐτοῦ μὴ ᾖ μετ' αὐτοῦ, ἀποτιννύων ἀποτίσει.
15 ‡ ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ᾖ μετ' αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ
16 μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ‡ ἐὰν δὲ ἀπα-
τήσῃ τις παρθένον ἀμνήστευτον, καὶ κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, φερ-
17 νῇ φερνιεῖ αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα. ‡ ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνα-
νεύσῃ, καὶ μὴ βούληται ὁ πατὴρ αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ
γυναῖκα, ἀργύριον ἀποτίσει τῷ πατρὶ καθ' ὅσον ἐστὶν ἡ φερ-
18 νὴ τῶν παρθένων. ‡ φαρμακοὺς οὐ περιβιώσετε. ‡ πάντα
19 κοιμώμενον μετὰ κτήνους θανάτῳ ἀποκτενεῖτε αὐτούς. ‡ ὁ θυ-
20 σιάζων θεοῖς ἑτέροις ἐξολοθρευθήσεται, πλὴν κυρίῳ μόνῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Si autem suffodiens domum inuentus fuerit latro, & percussus fuerit, & mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. 3 Si oculus testium
fuerit super eum, sanguinis reus erit percussor: soluens soluet fur; & si non habuerit, vendetur pro furto suo. 4 Si autem inuentum fuerit in manu
eius quod furto sublatum fuerat, à boue vsque ad asinum & vsque ad agnum, si fuerint viui, duplum restituet. 5 Quando pastum fecerit vir agrum
aut vineam, & dimiserit iumentum suum, & pascetur in agro alieno, quod melius est in agro suo, aut quod optimum est in vinea sua restituet. 6 Quan-
do egressus fuerit ignis & inuenerit spinas, & succenderit aceruos, aut segetem, aut agrum integrum, reddet qui succenderit ignem id quod succen-
sum est. 7 Quando dederit vir proximo suo argentum aut vasa in custodiam, & furto sublata fuerint de domo viri: si inuentus fuerit fur, restituet du-
plum: 8 Si autem fur non fuerit inuentus, accedet dominus domus in conspectum iudicum, si non extendit manum suam in illud quod tradidit il-
li proximus suus. 9 Super omnem rem delicti, super bouem, super asinum, super agnum, super vestimentum, super omnem rem perditam qui dixe-
rit quòd hæc est, in conspectu iudicum veniat causa amborum: & quicunque condemnatus fuerit à iudicibus, reddet duplum proximo suo. 10 Quan-
do dederit vir proximo suo asinum, aut bouem, aut agnum, & omne iumentum in custodiam, & mortuus fuerit, aut confractus, aut ductus in prædã,
nullo vidente: 11 Iuramentum domini erit inter ambos, quòd non extendit manum suã in illud quod tradidit ei proximus suus: & suscipiet dñs ab
eo iuramentũ, & nihil restituet. 12 Si furto sublatũ fuerit ab eo, restituet dño suo. 13 Si dilaceratũ fuerit, afferat quod dilaceratũ est in testimoniũ, & nõ
restituet. 14 Et quãdo mutuo acceperit vir à proximo suo, & cõfractũ fuerit siue mortuum, dño suo non existẽte cũ eo, restituens reddet. 15 Si dñs eius
fuerit cum eo, non restituet. si conductum fuerit, cõputetur pro mercede eius. 16 Et quando seduxerit vir virginẽ quæ non est desponsata, & concu-
buerit cũ ea, despõsabit eã sibi in vxorẽ. 17 Quod si noluerit pater eius tradere ei illã, argentum in pondere reddet iuxta dotem virginum. 18 Malefica
non viuat. 19 Omnis qui concubuerit cum iumento, morte moriatur. 20 Qui immolauerit idolis populorũ, occidatur, præter nomini Domini solius.

21 * וְגֵר לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ
22 מִצְרָיִם׃ * כָּל־אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן׃
23 * אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ כִּי אִם־צָעֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ
24 אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ׃ * וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב
25 וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים׃ * אִם־
כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ
26 כְּנֹשֶׁה לֹא־תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ׃ * אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל
27 שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ * כִּי הִוא
כְסוּתֹה לְבַדָּהּ הִוא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה
28 כִּי־יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי־חַנּוּן אָנִי׃ * אֱלֹהִים לֹא
29 תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר׃ * מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא
30 תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִי׃ * כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ
שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי׃
31 * וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא
תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ׃

כג

1 * לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ
2 עִם־רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס׃ * לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים
לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת׃
3 * וְדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ׃ * כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיִבְךָ אוֹ
4
5 חֲמֹרוֹ תֹּעֶה הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ * כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר
שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב
6 עִמּוֹ׃ * לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט אֶבְיֹנְךָ בְּרִיבוֹ׃ * מִדְּבַר־
7 שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנָקִי וְצַדִּיק אַל־תַּהֲרֹג כִּי לֹא־אַצְדִּיק רָשָׁע׃
8 * וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי
9 צַדִּיקִים׃ * וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־נֶפֶשׁ
10 הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וְשֵׁשׁ שָׁנִים
11 תִּזְרַע אֶת־אַרְצֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ * וְהַשְּׁבִיעִת
תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ וְיִתְרָם תֹּאכַל
חַיַּת הַשָּׂדֶה כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזֵיתֶךָ׃

21 *Aduenã non contriſtabis, neq; affliges eum.
aduenæ enim & ipſi fuiſtis in terra Ægypti.
22 *Viduæ & pupillo non nocebitis. *Si læſeritis
23 eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam cla-
24 morẽ eorũ: *Et indignabitur furor meus, per-
cutiamq; vos gladio, & erũt vxores veſtræ vi-
25 duę, & filij veſtri pupilli. *Si pecuniã mutuam
dederis populo meo pauperi qui habitat te-
cũ, nõ vrgebis eũ quaſi exactor, nec vſuris op-
26 primes. *Si pignus à proximo tuo acceperis ve
27 ſtimentũ, ante ſolis occaſum reddes ei. *Ipſum
enim eſt ſolum quo operitur indumentũ car-
nis eius, nec habet aliud in quo dormiat. ſi cla
mauerit ad me, exaudiã eum, quia miſericors
28 ſum. *Diis nõ detrahes: & principi populi tui
29 non maledices. *Decimas & primitias tuas nõ
tardabis offerre. primogenitum filiorum tuo-
30 rum dabis mihi. *De bobus quoque & oui-
bus ſimiliter facies. ſeptem diebus ſit cum ma
31 tre ſua, die octaua reddes eum mihi. *Viri ſan
cti eritis mihi. Carnẽ quæ à beſtiis fuerit præ-
guſtata, non comedetis; ſed proiicietis cani-
bus.

CAP. XXIII.

1 A NOn ſuſcipies vocem mendacij, nec iunges
manũ tuam, vt pro impio dicas falſum te
2 ſtimoniũ. *Non ſequêris turbã ad faciẽdũ ma
lum: nec in iudicio plurimorũ acquieſces ſen-
3 tentiæ, vt à vero deuies. *Pauperis quoq; non
4 miſereberis in iudicio. *Si occurreris boui ini
5 mici tui aut aſino errãti, reduc ad eum. *Si vi-
deris aſinũ odientis te iacere ſub onere, nõ p-
6 tranſibis, ſed ſubleuabis cũ eo. *Non declina-
7 bis in iudicium pauperis. *Mẽdacium fugies.
Inſontem & iuſtum non occides, quia aduer-
8 ſor impium. *Nec accipies munera, quæ etiam
excæcant prudentes, & ſubuertunt verba iu-
9 ſtorum. *Peregrino moleſtus non eris. ſcitis
enim aduenarum animas, quia & ipſi peregri-
10 ni fuiſtis in terra Ægypti. *Sex annis ſemina-
bis terram tuam, & congregabis fruges eius.
11 B *Anno autem ſeptimo dimittes eam, & requi-
eſcere facies, vt comedant pauperes populi
tui: & quicquid reliquum fuerit, edant beſtiæ
agri. ita facies in vinea & in olivueto tuo.

תרגום אונקלוס

21 וגיורא לא תונון ולא תעיקון ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים׃ 22 כל ארמלא ויתום לא תענון׃ 23 אם ענאה תעני יתיה ארי אם
מקבל יקבל קדמי קבלא אקביל קבילתיה׃ 24 ויתקוף רגזי ואקטול יתכון בחרבא ויהוין נשיכון ארמלן ובניכון יתמין׃ 25 אם כספא
תוזיף לעמי לעניא דעמך לא תהי ליה כרשיא לא תשוון עלוהי חבוליא׃ 26 אם משכונא תיסב כסותא דחברך עד מיעל שמשא תתיביניה ליה׃
27 ארי היא כסותיה בלחודה היא תותביה למשכיה במה ישכוב ויהי ארי יקבל קדמי ואקביל קבילתיה ארי חננא אנא׃ 28 דינא לא תיקיל
ורבא בעמך לא תלוט׃ 29 מליך ודמעך לא תאחר בוכרא דבנך תפריש קדמי׃ 30 כן תעביד לתורך לענך שבעא יומין יהי עם אמיה וביומא
תמינאה תפרשיניה קדמי׃ 31 ואנשין קדישין תהון קדמי ובשר תליש מן חיות ברא לא תיכלון לכלבא תרמון יתיה׃ כג
1 לא תקביל שמע דשקרא לא תשוי ידך עם חייבא למהוי ליה סהיד שקר׃ 2 לא תהי בתר סגיאי לאבאשא ולא תתמנע מלאלפא מה
דבעינך על דינא בתר סגיאין שלם דינא׃ 3 ועל מסכנא לא תרחם בדיניה׃ 4 ארי תערע תורא דסנאך או חמריה דטען אחבא תתיביניה
ליה׃ 5 ארי תחזי חמרא דסנאך רביע תחות טעניה ותתמנע מלמשבק ליה משבק תשבוק מה די בלבך עלוהי ותפריק עמיה׃ 6 לא תצלי
דינא דמסכנך בדיניה׃ 7 מפתגמין בטלין הוי רחיק ודזכי ודיפוק זכי מן דינא לא תקטול ארי לא אזכי חייבא׃ 8 ושוחדא לא תקבל ארי שוחדא
מסמי עיני חכימין ומקלקל פתגמין תריצין׃ 9 וגיורא לא תעיקון ואתון ידעתון ית נפשא דגיורא ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים׃ 10 ושית
שנין תזרע ית ארעך ותכנוש ית עללתה׃ 11 ושביעתא תשמטינה ותרטשינה ויכלון מסכני עמך ושארהון תיכול חיות ברא כדין תעביד לכרמך לזיתך׃

‡ Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis eũ. 21
fuistis enim aduenæ in terra Ægypti. ‡ Omnem vi- 22
duam & orphanum non opprimetis eos. ‡ Si autem 23
oppresseritis eos, & vociferantes clamauerint ad
me, auditione audiam clamorem eorum: ‡ Et indi- 24
gnabor furore, & occidam vos gladio; & erunt v-
xores vestræ viduæ, & filij vestri orphani.
‡ Si autem pecuniam mutuaueris fratri pauperi, à 25
te non eris ipsum vrgens, non impones ei vsuram.
‡ Si autem pignus pigneraueris vestimentum 26
proximi, ante occasum solis reddes illud ei. ‡ Est 27
enim hoc operimentum eius solum: hoc vestimen-
tum turpitudinis eius, in quo dormiet? si igitur cla-
mauerit ad me, exaudiã eum: misericors enim sum.
‡ Diis non maledices, & principi populi tui non 28
dices malè. ‡ Primitias areæ & torcularis tui non 29
tardabis offerre. ‡ Primogenita filiorum tuorũ da-
bis mihi. ‡ Sic facies vitulum tuum, & ouem tuã, 30
& subiugale tuum. septem dies erit sub matre, at
die octauo reddes mihi illud. ‡ Et viri sancti eritis 31
mihi. & carnem in agro à bestiis captam non come-
detis; cani proiicietis eam. CAP. XXIII.

NOn suscipies auditionem vanam. non simul se- 1
deas cum iniquo, vt sis testis iniquus. ‡ Non 2
eris cum pluribus in malitia. non adijcies cum mul-
titudine ad declinandum iudicium: ‡ Et pauperis 3
non misereberis in iudicio. ‡ Si autem occurreris 4
boui inimici tui, vel subiugali eius errantibus, redu
cens restitues ei. ‡ Si autem videris subiugale 5
inimici tui cecidisse sub onere suo, non pertransibis
illud, sed subleuabis id cum illo. ‡ Non peruer- 6
tes iudicium pauperis in iudicio suo. ‡ Ab omni 7
iudicio iniquo recedes. innocentem & iustum non
occides: & nõ iustificabis impium causa munerum.
‡ Et dona non accipies. nam dona excæcant ocu- 8
los videntium, & subuertunt verba iusta.
‡ Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis: 9
vos enim scitis animam aduenæ. ipsi enim aduenæ
fuistis in terra Ægypti. ‡ Sex annos seminabis 10
terram tuam, & congregabis fructus eius: ‡ At 11
septimo remissionem facies, & dimittes eam, & co-
medent mendici gentis tuæ: at relicta eorum come-
dent bestiæ agrestes. sic facies vineæ tuæ, & oliue-
to tuo.

21 ‡ καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε αὐτόν. ἦτε
22 γὰρ προσήλυτοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ. ‡ πᾶσαν χήραν καὶ ὀρφα-
23 νὸν οὐ κακώσετε αὐτούς. ‡ ἐὰν δὲ κακώσητε αὐτοὺς, καὶ κεκρά-
ξαντες καταβοήσωσι πρός με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τῆς βοῆς αὐ-
24 τῶν. ‡ καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ, καὶ ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ,
καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ὀρφανά.
25 ‡ ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ, παρὰ σοὶ
26 οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων, οὐκ ἐπιθήσεις αὐτῷ τόκον. ‡ ἐὰν δὲ
ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς τὸ ἱμάτιον τοῦ πλησίον, πρὸ δυσμῶν
27 ἡλίου ἀποδώσεις αὐτὸ αὐτῷ. ‡ ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιον αὐτοῦ
μόνον τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἀσχημοσύνης αὐτοῦ, ἐν τίνι κοιμηθήσεται;
ἐὰν οὖν καταβοήσῃ πρός με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ. ἐλεήμων γάρ
28 εἰμι. ‡ θεοὺς οὐ κακολογήσεις, καὶ ἄρχοντας τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς
29 κακῶς. ‡ ἀπαρχὰς ἅλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ καθυστερήσεις.
30 τὰ πρωτότοκα τῶν υἱῶν σου δώσεις ἐμοί. ‡ οὕτω ποιήσεις τὸν μό-
σχον σου, καὶ τὸ πρόβατόν σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου. ἑπτὰ ἡμέρας
ἔσται ὑπὸ τὴν μητέρα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀποδώσεις μοι
31 αὐτό. ‡ καὶ ἄνδρες ἅγιοι ἔσεσθέ μοι. καὶ κρέας ἐν ἀγρῷ θη-
ριάλωτον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ ἀπορρίψετε αὐτό.

κγ΄.

1 ‡ Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαθίσῃ μετὰ ἀδί-
2 κου γενέσθαι μάρτυς ἄδικος. ‡ οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ
3 κακίᾳ. οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι κρίσιν· ‡ καὶ
4 πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει. ‡ ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ
βοὶ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀπο-
5 στρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. ‡ ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐ-
χθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό,
6 ἀλλὰ συνεγερεῖς αὐτὸ μετ᾽ αὐτοῦ. ‡ οὐ διαστρέψεις κρίμα
7 πένητος ἐν κρίσει αὐτοῦ. ‡ ἀπὸ παντὸς κρίματος ἀδίκου ἀπο-
στήσῃ. ἀθῶον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. καὶ οὐ δικαιώσεις τὸν
8 ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων. ‡ καὶ δῶρα οὐ λήψῃ. τὰ γὰρ δῶρα ἐκ-
τυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων, καὶ λυμαίνεται ῥήματα δί-
9 καια. ‡ καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε. ὑ-
μεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τοῦ προσηλύτου. αὐτοὶ γὰρ προσή-
10 λυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτῳ. ‡ ἓξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν σου, καὶ συ-
11 νάξεις τὰ γεννήματα αὐτῆς. ‡ τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἄφεσιν ποιή-
σεις, καὶ ἀνήσεις αὐτήν, καὶ ἔδονται οἱ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους σου.
τὰ δὲ ὑπολειπόμενα αὐτῶν ἔδεται τὰ θηρία τὰ ἄγρια. οὕτω
ποιήσεις τὸν ἀμπελῶνά σου, καὶ τὸν ἐλαιῶνά σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Aduenam autem non decipietis neq; affligetis: quoniã aduenæ fuistis in terra Ægypti. 22 Nullã viduam neq; pupillum affligetis. 23 Quod si af-
fligens afflixeris eum, & clamans clamauerit coram me, suscipiens suscipiã clamorẽ eius: 24 Et indignabitur furor meus, interficiamque vos gladio: &
erunt vxores vestræ viduæ, & filij vestri pupilli. 25 Si argentum commodaueris populo meo pauperi qui habitat tecum, non eris ei quasi fœnerator,
nec imponetis super eum vsuram. 26 Si pro pignore acceperis coopertorium proximi tui, ante solis occasum reddes illud ei. 27 Quoniam ipsum est
coopertorium eius, & ipsum est indumentum cutis eius, in quo cubabit? eritque quando clamauerit coram me, suscipiam clamorem eius, quia mi-
sericors ego sum. 28 Iudices non vilipendes, & principi in populo tuo non maledices. 29 Primitias frumenti tui & vini non tardabis reddere. Pri-
mogenitum filiorum tuorum reseruabis coram me. 30 Sic facies de bobus tuis & de ouibus: septem diebus erit cum matre sua, & in die octauo se-
parabis eum coram me. 31 Et viri sancti eritis coram me: & carnem dilaceratam à bestia agri non comedetis, canibus proiicietis eam. CA. XXIII.
NOn suscipies vocem mendacij, nec pones manum tuam cum iniquo, vt sis ei testis falsus. 2 Non sequêris multos ad malefaciendum, neque de-
clinas docere quod tibi videtur in iudicio. iuxta sententiam plurimorum perfice iudicium. 3 Et pauperis non miserearis in iudicio. 4 Si oc-
curreris boui inimici tui aut asino errantibus, reducens reduces eos illi. 5 Quando videris asinum odientis te iacentem sub onere suo, & desieris ad-
iuuare eum, dimittens dimittes odium quod erat in corde tuo contra eum, & subleuabis cum eo. 6 Non declinabis iudicium pauperis tui in causa
eius. 7 A verbis ociosis procul eris: & eum qui fuerit iustificatus, & exierit iustus à iudicio, non occides; quia non iustificabo impium. 8 Et mu-
nera non accipies: quia munus excæcat oculos sapientum, & peruertit verba iustorum. 9 Et aduenam non angustiabitis: vos enim scitis animam
peregrini; quia aduenæ fuistis in terra Ægypti. 10 Et sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fructum eius: 11 Septimo autem anno di-
mittes eam, & relinques eam, & comedent pauperes populi tui: & quod illi reliquerint, comedet bestia agri: sic facies vineæ tuæ & olieto tuo.

12 * שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת
לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְיִנָּפֵשׁ בֶּן־אֲמָתְךָ וְהַגֵּר׃
13 * וּבְכֹל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים
14 אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל־פִּיךָ׃ * שָׁלֹשׁ
15 רְגָלִים תָּחֹג לִי בַּשָּׁנָה׃ * אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר
שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ
הָאָבִיב כִּי־בוֹ יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃
16 * וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג
הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה׃
17 * שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן
18 יְהוָה׃ * לֹא־תִזְבַּח עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין חֵלֶב־
19 חַגִּי עַד־בֹּקֶר׃ * רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃
20 * הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ
21 וְלַהֲבִיאֲךָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הֲכִנֹתִי׃ * הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו
וּשְׁמַע בְּקֹלוֹ אַל־תַּמֵּר בּוֹ כִּי לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם
22 כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ׃ * כִּי אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקֹלוֹ וְעָשִׂיתָ
כֹּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וְאָיַבְתִּי אֶת־אֹיְבֶיךָ וְצַרְתִּי אֶת־
23 צֹרְרֶיךָ׃ * כִּי־יֵלֵךְ מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ וֶהֱבִיאֲךָ אֶל־הָאֱמֹרִי
וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וְהִכְחַדְתִּיו׃
24 * לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם וְלֹא תַעֲשֶׂה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם כִּי הָרֵס תְּהָרְסֵם וְשַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר
25 מַצֵּבֹתֵיהֶם׃ * וַעֲבַדְתֶּם אֵת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ
אֶת־לַחְמְךָ וְאֶת־מֵימֶיךָ וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ׃
26 * לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה וַעֲקָרָה בְּאַרְצֶךָ אֶת־
27 מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא׃ * אֶת־אֵימָתִי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ
וְהַמֹּתִי אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר תָּבֹא בָּהֶם וְנָתַתִּי אֶת־
28 כָּל־אֹיְבֶיךָ אֵלֶיךָ עֹרֶף׃ * וְשָׁלַחְתִּי אֶת־הַצִּרְעָה
לְפָנֶיךָ וְגֵרְשָׁה אֶת־הַחִוִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי
מִלְּפָנֶיךָ׃

12 *Sex diebus operaberis,ſeptima die ceſſabis,
vt requieſcat bos &aſinus tuus,& refrigeretur
13 filius ancillæ tuæ,& aduena.*Oĩa quę dixi vo
bis cuſtodite, & per nomen externorũ deorũ
non iurabitis,neque audietur ex ore veſtro.
14 *Tribus vicibus per ſingulos annos mihi fe-
15 ſta celebrabitis. *Solennitatẽ quoq; azymorũ
cuſtodies: Septẽ dieb⁹ comedetis azyma,ſicut
præcepi tibi tẽpore menſis nouorũ quando e-
greſſus es de Ægypto.Nõ apparebis in cõſpe-
16 ctu meo vacuus.*Et ſolennitatẽ meſſis primi-
tiuorũ operis tui quæcunque ſeminaueris in
agro,ſolennitatẽ quoq;in exitu anni,quando
17 cõgregaueris omnes fruges tuas de agro.*Ter
C in anno apparebit omne maſculinum tuũ co-
18 ram dño Deo tuo. *Non immolabis ſuper fer
mento ſanguinem victimæ tuæ, nec remane-
19 bit adeps ſolennitatis meæ vſq;manè.*Primi-
tias frugum terræ tuæ deferes in domũ domi-
ni Dei tui . Non coques hædũ in lacte matris
20 ſuæ. *Ecce ego mittam angelum meum,qui
præcedat te & cuſtodiat in via, & introducat
21 in locum quem pręparaui tibi.*Obſerua eum
& audi vocem eius; nec contemnẽdum putes,
quia non dimittet cùm peccaueris, & eſt no-
22 men meum in illo. *Quòd ſi audieris vocem
eius,&feceris omnia quę loquor,inimicus e-
23 ro inimicis tuis,& affligã affligentes te.*Præ-
cedetque te angelus meus,&introducet te ad
Amorrhæum,& Ethæũ,& Pherezæum,& Cha
nanæum & Euæum , & Iebuſæum , quos ego
24 conteram.*Non adorabis deos eorum,neque
coles eos. non facies opera eorũ, ſed deſtrues
25 eos,& confringes ſtatuas eorum. *Seruietisq;
domino Deo veſtro,vt benedicã panibus tuis
& aquis,& auferam infirmitatẽ de medio tui.
26 *Non erit infœcunda nec ſterilis in terra tua:
27 numerum dierum tuorum implebo. *Terro-
rem meum mittam in præcurſum tuum, &
D occidam omnem populum ad quem ingre-
dieris. cunctorumque inimicorum tuorum
28 coram te terga vertam : *Emittens crabro-
nes priùs, qui fugabunt Euæum & Chana-
næum & Ethæum,antequàm introeas.

תרגום אונקלוס

12 שִׁתָּא יוֹמִין תַּעְבֵּיד עוּבָדָךְ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנוּחַ בְּדִיל דִּינוּחַ תּוֹרָךְ וַחֲמָרָךְ וְיִשְׁקוֹט בַּר אַמְתָךְ וְגִיּוֹרָא׃ 13 וּבְכָל דַּאֲמָרִית לְכוֹן
תִּסְתַּמְרוּן וְשׁוּם טַעֲוַת עַמְמַיָּא לָא תִדְכְּרוּן לָא יִשְׁתְּמַע עַל פּוּמְכוֹן׃ 14 תְּלָת זִמְנִין תְּחַגּוּן קֳדָמַי בְּשַׁתָּא׃ 15 יָת חַגָּא דְפַטִּירַיָּא תִּיטַּר שִׁבְעָא
יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירָא כְּמָא דְפַקֵּדְתָּךְ לִזְמַן יַרְחָא דַאֲבִיבָא אֲרֵי בֵיהּ נְפַקְתָּא מִמִּצְרָיִם וְלָא יִתַּחֲזוֹן קֳדָמַי רֵיקָנִין׃ 16 וְחַגָּא דַחֲצָדָא בִּכּוּרֵי עוֹבָדָךְ
דְּתִזְרַע בְּחַקְלָא וְחַגָּא דִכְנָשָׁא בְּמַפְּקַת שַׁתָּא בְּמִכְנְשָׁךְ יָת עוֹבָדָךְ מִן חַקְלָא׃ 17 תְּלָת זִמְנִין בְּשַׁתָּא יִתַּחֲזוֹן כָּל דְּכוּרָךְ קֳדָם רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ׃
18 לָא תִכּוֹס עַל חֲמִיעַ דַּם פִּסְחִי וְלָא יְבִיתוּן בַּר מִן מַדְבְּחָא תַּרְבֵּי נִכְסַת חַגָּא עַד צַפְרָא׃ 19 רֵישׁ בִּכּוּרֵי אַרְעָךְ תַּיְתֵי לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ אֱלָהָךְ
לָא תֵיכוֹל בְּשַׂר בַּחֲלָב׃ 20 הָא אֲנָא שָׁלַח מַלְאֲכָא קֳדָמָךְ לְמִטְּרָךְ בְּאָרְחָא וּלְאַעָלוּתָךְ לְאַתְרָא דְאַתְקֵינִית׃ 21 אִסְתְּמַר מִן קֳדָמוֹהִי וְקַבֵּיל
לְמֵימְרֵיהּ לָא תְסָרֵיב לְקִבְלֵיהּ אֲרֵי לָא יִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיכוֹן אֲרֵי בִשְׁמִי מֵימְרֵיהּ׃ 22 אֲרֵי אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ וְתַעְבֵּיד כֹּל דַּאֲמַלֵּיל וְאַסְנֵי יָת
סָנְאָךְ וְאָעִיק לִדְמְעִיקִין לָךְ׃ 23 אֲרֵי יְהָךְ מַלְאֲכִי קֳדָמָךְ וְיַעֲלִינָּךְ לֶאֱמוֹרָאֵי וְחִתָּאֵי וּפְרִזָּאֵי וּכְנַעֲנָאֵי חִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי וַאֲשֵׁיצִינּוּן׃ 24 לָא תִסְגְּדוּן
לְטַעֲוָתְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינּוּן וְלָא תַעְבֵּיד כְּעוֹבָדֵיהוֹן אֲרֵי פַגָּרָא תְפַגְּרִינּוּן וְתַבָּרָא תְתַבַּר קָמָתְהוֹן׃ 25 וְתִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וִיבָרֵךְ יָת מֵיכְלָךְ
וְיָת מִשְׁתְּיָךְ וְאַעְדֵּי מַרְעִין בִּישִׁין מִבֵּינָךְ׃ 26 לָא תְהֵי מְתַכְּלָא וְעַקְרָא בְּאַרְעָךְ יָת מִנְיַן יוֹמָךְ אַשְׁלֵים׃ 27 יָת אֵימְתִי אֲשַׁלַּח קֳדָמָךְ וַאֲתַבַּר
יָת כָּל עַמָּא דְּאַתְּ אָתֵי לְאַגָּחָא בְהוֹן וְאֶמְסַר יָת כָּל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ קֳדָמָךְ מַחְזְרֵי קְדָל׃ 28 וְאֶשְׁלַח יָת עִרְעִיתָא קֳדָמָךְ וּתְתָרֵיךְ יָת חִוָּאֵי יָת
כְּנַעֲנָאֵי וְיָת חִתָּאֵי מִן קֳדָמָךְ׃

* *Sex dies facies opera tua, at die septima requies-* 12
ces, vt requiescat bos tuus & subiugale tuum, &
refrigeretur filius ancillæ tuæ & aduena. * *Omnia* 13
quæcunque dixi ad vos, custodietis. et nomen deo-
rum alienorum non memorabitis, neque audietur ex
ore vestro. * *Tria tempora anni celebrate mihi.* 14
* *Festum azymorum obseruabitis facere. septem* 15
dies comedetis azyma, sicut præcepi tibi iuxta tem-
pus mensis nouorum. in enim ipso egressus es ex Æ-
gypto. non apparebis coram me vacuus. * *Et fe-* 16
stum messis primitiuorum facies operum tuorum,
quæ seminaueris in agro tuo. & festum consumma-
tionis in exitu anni in congregatione operum tuo-
rum quæ ex agro tuo. * *Tria tempora anni appa-* 17
rebit omne masculinum tuum coram domino Deo
tuo. * *Quando enim eiecero gentes à conspectu* 18
tuo, & extendam terminos tuos; non sacrificabis su
per fermento sanguinem victimæ meæ, neque dor-
miet adeps festiuitatis meæ vsque manè. * *Primi-* 19
tias primitiuorum terræ tuæ inferes in domum do-
mini Dei tui. non coques agnum in lacte matris suæ.
* *Et ecce ego mitto angelum meum ante faciem* 20
tuam, vt custodiat te in via, vt introducat te in
terram quam præparaui tibi. * *Attende tibi, et* 21
exaudi eum: non incredulus sis illi: non enim dimit
tet te. & enim nomen meum est in eo. * *Si auditu* 22
audieris meam vocem, & feceris omnia quæcunque
præcipio tibi, inimicus ero inimicis tuis, & aduersa-
bor aduersariis tuis. * *Ibit enim angelus meus* 23
præcedens te, & introducet te ad Amorræum, &
Ethæum, & Pherezæum, & Chananæum, & Ger
gesæum, & Euæum, & Iebusæum, & delebo eos.
* *Non adorabis deos eorum, neque seruies eis.* 24
non facies iuxta opera eorum, sed destructione de-
strues eos, et conterens conteres statuas eorum: * *Et* 25
seruies dño Deo tuo: et benedicã panẽ tuũ et vinum
tuũ, & aquã tuam, et auertam infirmitatẽ à vobis.
* *Non erit in vobis sterilis, neque infœcũda, neque* 26
sterilis super terram tuam. numerum dierum tuorũ
implebo. * *Et terrorem meũ mittã præcedentem te:* 27
& amentes faciã omnes gentes, in quas tu exieris
in eos: & dabo omnes aduersarios tuos profugos.
* *Et immittam crabrones priores te: & eiiciam* 28
Amorræos, et Euæos, et Chananæos, et Ethæos à te.

12 * ἓξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
ἀναπαύσῃ, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ
13 ἀναψύξῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου καὶ ὁ προσήλυτος. * πάντα
ὅσα εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξεσθε. καὶ ὄνομα θεῶν ἑτέρων οὐκ
ἀναμνήσεσθε, οὐδ' οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.
14 * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάσατέ μοι. * τὴν ἑορτὴν τῶν
15 ἀζύμων φυλάξεσθε ποιεῖν. ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, κα-
θάπερ ἐνετειλάμην σοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν νέων. ἐν γὰρ
αὐτῷ ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός.
16 * καὶ ἑορτὴν τοῦ θερισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔρ-
γων σου, ὧν ἐὰν σπείρῃς ἐν τῷ ἀγρῷ σου. καὶ ἑορτὴν συντελείας
ἐπ' ἐξόδου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ τοῦ
17 ἀγροῦ σου. * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσε-
18 νικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. * ὅταν γὰρ ἐκβάλω ἔθνη
ἀπὸ προσώπου σου, καὶ πλατύνω τὰ ὅριά σου, οὐ θύσεις ἐπὶ
ζύμῃ αἷμα τοῦ θύματός μου, οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ στέαρ τῆς ἑορτῆς μου
19 ἕως πρωΐ. * τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου
εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐκ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλα-
20 κτι μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ
προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς
21 τὴν γῆν, ἣν ἡτοίμασά σοι. * πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ εἰσάκουε
αὐτοῦ, μὴ ἀπείθει αὐτῷ, οὐ γὰρ μὴ ὑποστείληταί σε. τὸ γὰρ ὄνομά
22 μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. * ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ
ποιήσῃς πάντα ὅσα ἐντέλλομαί σοι, ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς
23 σου, καὶ ἀντικείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σου. * πορεύσεται
γὰρ ὁ ἄγγελός μου ἡγούμενός σου, καὶ εἰσάξει σε πρὸς τὸν ἀμορ-
ραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ γεργε-
24 σαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ ἐκτρίψω αὐτούς. * οὐ
προσκυνήσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.
οὐ ποιήσεις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς αὐ-
25 τούς, καὶ συντρίβων συντρίψεις τὰς στήλας αὐτῶν. * καὶ λατρεύ-
σεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ εὐλογήσω τὸν ἄρτον σου καὶ τὸν οἶνόν σου,
26 καὶ τὸ ὕδωρ σου, καὶ ἀποστρέψω μαλακίαν ἀφ' ὑμῶν. * οὐκ ἔσται
ἐν ὑμῖν ἄτεκνος, οὐδὲ ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου. τὸν ἀριθμὸν
27 τῶν ἡμερῶν σου ἀναπληρώσω. * καὶ τὸν φόβον μου ἀποστελῶ ἡ-
γούμενόν σου, καὶ ἐκστήσω πάντα τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ ἐκπορεύσῃ
εἰς αὐτούς. καὶ δώσω πάντας τοὺς ὑπεναντίους σου φυγάδας.
28 * καὶ ἀποστελῶ τὰς σφηκίας προτέρας σου· καὶ ἐκβαλῶ
τοὺς ἀμορραίους, καὶ εὐαίους, καὶ χαναναίους, καὶ χετταίους ἀπὸ σοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Sex diebus facies opera tua: in die autem septimo requiesces, vt quiescat bos tuus & asinus tuus, & quiescat filius ancillæ tuæ & peregrinus.
13 Et in omnibus quæ dixi vobis, estote admoniti, & nominis idolorum populorum non recordabimini, neque audietur in ore vestro. 14 Tri-
bus vicibus in anno celebrabitis festa coram me. 15 Solennitatem azymorum custodies: septem diebus comedes azyma, sicut præcepi tibi in tem-
pore mensis nouarum frugum, quoniam in eo egressus es de Ægypto: & non appareas in conspectu meo vacuus. 16 Solennitatem quoque messis
primitiuorum operis tui quæ seminasti in agro. & solennitatem congregationis in exitu anni, quando congregaueris opera tua de agro. 17 Tribus
vicibus in anno apparebunt omnes masculi tui coram dominatore seculi Domino. 18 Non immolabis super fermento sanguinem victimæ meæ,
neque manebunt extra altare adipes sacrificij solennitatis vsque manè. 19 Principium primitiarum terræ tuæ afferes in sanctuarium domini Dei
tui. Non comedes carnem cum lacte. 20 Ecce ego mitto angelum meum ante te, vt custodiat te in via, & introducat te in locum quem præparaui.
21 Obserua te à facie eius, & acquiesce verbo eius: ne sis rebellis in conspectu eius, quia non dimittet peccata vestra, quoniam in nomine meo est
verbum eius. 22 Quod si suscipiens susceperis verbum eius, & feceris omnia quæ locutus fuero, odio habebo inimicos tuos, & tribulabo tribulan-
tes te: 23 Quia ibit angelus meus ante faciem tuam, & introducet te ad Amorræos, & Ethæos, & Pherezæos, & Chananæos, & Euæos, & Iebu-
sæos, & disperdam eos. 24 Non adorabis idola eorum, neque coles ea, neque facies secundùm opera eorum: sed destruens destrues eos, & confrin
gens confringes statuas eorum. 25 Seruietisque coram domino Deo vestro, & benedicet cibum tuum & potum tuum, & auferam infirmitates pes-
simas de medio tui. 26 Non erit orbata & sterilis in terra tua: numerum dierum tuorum perficiam. 27 Terrorem meum mittam ante te, & con-
teram omnem populum ad quem tu ingredieris vt pugnes contra eum: & ponam omnes inimicos tuos coram te terga vertentes. 28 Mittamque
vespam ante faciem tuam, & eiiciet Euæos, Chananæos, & Ethæos à facie tua.

29 לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ
30 שממה ורבה עליך חית השדה: מעט מעט אגרשנו
31 מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ: ושתי
את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד
הנהר כי אתן בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך:
32 33 לא תכרת להם ולאלהיהם ברית: לא ישבו
בארצך פן יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם
כי יהיה לך למוקש:

כד

1 ואל משה אמר עלה
אל יהוה אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים
2 מזקני ישראל והשתחויתם מרחק: ונגש משה
לבדו אל יהוה והם לא יגשו והעם לא יעלו עמו:
3 ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יהוה ואת כל
המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל
4 הדברים אשר דבר יהוה נעשה: ויכתב משה
את כל דברי יהוה וישכם בבקר ויבן מזבח תחת
ההר ושתים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי
5 ישראל: וישלח את נערי בני ישראל ויעלו
6 עלת ויזבחו זבחים שלמים ליהוה פרים: ויקח
משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על
7 המזבח: ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם
8 ויאמרו כל אשר דבר יהוה נעשה ונשמע: ויקח
משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית
אשר כרת יהוה עמכם על כל הדברים האלה:
9 ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני
10 ישראל: ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו
11 כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר: ואל
אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים
ויאכלו וישתו:

29 *Non eiiciam eos à facie tua anno vno, ne
terra in ſolitudinem redigatur, & creſcant cō
30 tra te beſtiæ. *Paulatim expellam eos de con-
ſpectu tuo, donec augearis & poſsideas terrā
31 *Ponam autem terminos tuos à mari rubro,
vſque ad mare Palæſtinorum, & à deſerto vſ-
que ad fluuium. Tradā in manibus veſtris ha-
bitatores terræ, & eiiciam eos de conſpectu
32 veſtro. *Non inibis cum eis fœdus, nec cum
33 diis eorum. *Non habitent in terra tua, ne for
tè peccare te faciant in me, ſi ſeruieris diis eo-
rum, quod tibi certè erit in ſcandalum.

CAP. XXIIII.

1 MOyſi quoque dixit: Aſcende ad Domi-
A num tu & Aaron, Nadab, & Abiu, & ſe-
ptuaginta ſenes ex Iſrael, & adorabitis procul.
2 *Soluſque Moyſes aſcendet ad Dominum, &
illi non approqinquabunt: nec populus aſ-
3 cendet cum eo. *Venit ergo Moyſes, & narra-
uit plebi omnia verba Domini atque iudicia.
Reſponditque omnis populus vna voce: Om-
nia verba Domini quæ locutus eſt, faciemus.
4 *Scripſit autē Moyſes vniuerſos ſermones Do
mini: & manè conſurgens, ædificauit altare ad
radices montis, & duodecim titulos per duo-
5 decim tribus Iſrael. *Miſitque iuuenes de fi-
liis Iſrael, & obtulerunt holocauſta, immola-
ueruntq; victimas pacificas Domino vitulos.
6 *Tulit itaque Moyſes dimidiam partē ſangui
nis, & miſit in crateras: partem autem reſiduā
7 fudit ſuper altare. *Aſſumenſque volumen fœ
deris, legit audiente populo. Qui dixerunt:
Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus,
8 & erimus obedientes. *Ille verò ſumptum ſan
B guinem reſperſit in populū: & ait, Hic eſt ſan
guis fœderis quod pepigit Dn̄s vobiſcum ſu-
9 per cunctis ſermonibus his. *Aſcenderuntq;
Moyſes & Aaron, Nadab & Abiu, & ſeptua-
10 ginta de ſenioribus Iſrael: *Et viderūt Deum
Iſrael. ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſa-
phirini, & quaſi cælum cùm ſerenum eſt.
11 *Necnon ſuper eos qui procul receſſerant de
C filiis Iſrael, miſit manum ſuam. Videruntque
Deum, & comederunt ac biberunt.

תרגום אונקלוס

29 לא אתריכנון מן קדמך בשתא חדא דלמא תהי ארעא צדיא ויסגי עלך חיות ברא: 30 זעיר זעיר אתריכנון מן קדמך עד דתפיש ותחסין ית ארעא: 31 ואשוי ית תחומך מימא דסוף עד ימא דפלשתאי וממדברא עד פרת ארי אמסר בידכון ית יתבי ארעא ותתריכנון מן קדמך: 32 לא תגזר להון ולטעותהון קיים: 33 לא יתבון בארעך דלמא יחיבון יתך קדמי ולא תפלח ית טעותהון ארי יהון לך לתקלא:

כד

1 ולמשה אמר סק לקדם יי את ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל ותסגדון מרחיק: 2 ויתקרב משה בלחודוהי קדם יי ואינון לא יתקרבון ועמא לא יסקון עמיה: 3 ואתא משה ואשתעי לעמא ית כל פתגמיא דיי וית כל דיניא ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל פתגמיא דמליל יי נעביד: 4 וכתב משה ית כל פתגמיא דיי ואקדים בצפרא ובנא מדבחא בשפולי טורא ותרתא עשרה קמא לתרי עשר שבטיא דישראל: 5 ושלח ית בכורי בני ישראל ואסיקו עלון ונכסו נכסת קודשין קדם יי תורין: 6 ונסיב משה פלגות דמא ושוי במזרקיא ופלגות דמא זרק על מדבחא: 7 ונסיב ספרא דקימא וקרא קדם עמא ואמרו כל דמליל יי נעביד ונקבל: 8 ונסיב משה ית דמא וזרק על מדבחא לכפרא על עמא ואמר הא דם קימא דגזר יי עמכון על כל פתגמיא האלין: 9 וסליק משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל: 10 וחזו ית יקר אלהא דישראל ותחות כורסי יקריה כעובד אבן טבא וכמחזי שמיא לבריו: 11 ולרברבי בני ישראל לא הות נזקא וחזו ית יקרא דיי והוו חדן בקרבניהון דאתקבלו כאלו אכלין ושתן:

** Non eiiciam eos à facie tua in anno vno, vt* 29
non fiat terra deserta, & multæ fiant contra te be-
*stiæ terræ. * Paulatim paulatim eiiciam eos à te,* 30
vsquequo crescas & hæreditate possideas terram.
** Et ponam terminos tuos à rubro mari, vsque* 31
ad mare Palæstinorum, & à deserto & vsque ad
fluuium magnum Euphratem. & tradam in ma-
nus vestras habitantes in terra, & eiiciam eos à te.
** Non habitabis cum eis: & diis eorum non po* 32
*nes fœdus. * Et non habitabunt in terra tua,* 33
vt non peccare te faciant erga me. si enim seruies
diis eorum, hi erunt tibi offendiculum.

CAP. XXIIII.

ET Moysi dixit: Ascende ad Dominum tu, & 1
Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuagin-
ta seniorum Israel, et adorabunt à longè Dominum.
** Et appropinquabit Moyses solus ad Deum:* 2
ipsi autem non appropinquabunt: at populus non si-
*mul ascendet cum eis. * Ingressus est autem* 3
Moyses, & narrauit populo omnia verba Dei &
iudicia. Respondit autem omnis populus voce vna,
dicentes: Omnes sermones quos locutus est Domi-
nus, faciemus, & audiemus.
** Et scripsit Moyses omnia verba. Surgens au-* 4
tem Moyses manè, ædificauit altare sub monte: &
duodecim lapides in duodecim tribus Israel.
** Et misit iuuenes filiorum Israel, & obtulerunt* 5
holocausta, & sacrificauerunt victimam salutaris
Deo vitulos.
** Accipiens autem Moyses dimidium sanguinis,* 6
infudit in craterem: at dimidium sanguinis infudit
*super altare. * Et accipiens librum testamenti,* 7
legit in aures populi: & dixit, Omnia quæ locutus
est Dominus, faciemus, & audiemus.
** Accipiens autem Moyses sanguinem, respersit* 8
populum. & dixit, Ecce sanguis testamenti, quod
disposuit Dominus ad vos de omnibus sermonibus
*his. * Et ascendit Moyses & Aaron, & Nadab,* 9
*& Abiud, & septuaginta seniorum Israel. * Et* 10
viderunt locum vbi stetit Deus Israel: & quæ sub
pedes eius quasi opus lateris saphiri, & sicut species
*firmamenti cæli puritate. * Et electorum Israel* 11
non dissonuit neque vnus. & apparuerunt in loco
Dei, & comederunt & biberunt.

29 * οὐκ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου ἐν ἐνιαυτῷ ἑνί,
ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ θη-
30 ρία τῆς γῆς. * κατὰ μικρὸν μικρὸν ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ,
31 ἕως ἂν αὐξηθῇς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν. * καὶ θήσω
τὰ ὅριά σου ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς
φυλιστιεὶμ. καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγά-
λου εὐφράτου. καὶ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τοὺς ἐγκα-
32 θημένους ἐν τῇ γῇ. καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ. * οὐ συγ-
καθήσῃ αὐτοῖς. καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν οὐ θήσεις διαθήκην.
33 * καὶ οὐκ ἐγκαθήσονται ἐν τῇ γῇ σου, ἵνα μὴ ἁμαρτάνειν
σε ποιήσωσι πρός με. ἐὰν γὰρ δουλεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὗ-
τοι ἔσονταί σοι πρόσκομμα. κδ΄.
1 * Καὶ μωυσῇ εἶπεν, ἀνάβηθι πρὸς κύριον σὺ καὶ ἀαρών,
καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰσ-
2 ραήλ, καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ κυρίῳ. * καὶ ἐγγιεῖ
μωυσῆς μόνος πρὸς τὸν θεόν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐγγιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς οὐ
3 συναναβήσεται μετ᾽ αὐτῶν. * εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς, καὶ διη-
γήσατο τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ δικαιώμα-
τα. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ, λέγοντες, πάντας τοὺς λό-
γους, οὓς ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα.
4 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς πάντα τὰ ῥήματα. ὀρθρίσας δὲ ὁ
μωυσῆς τὸ πρωῒ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώ-
5 δεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. * καὶ ἐξα-
πέστειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλο-
καυτώματα, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ μοσχάρια.
6 * λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος ἐνέχεεν εἰς κρα-
τῆρα, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέχεεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
7 * καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης, ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα
τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν
8 καὶ ἀκουσόμεθα. * λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ αἷμα, κατεσκέδα-
σε τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο
κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων.
9 * καὶ ἀνέβη μωυσῆς καὶ ἀαρών, καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιούδ,
10 καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ. * καὶ εἶδον τὸν
τόπον οὗ εἱστήκει ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ
ὡσεὶ ἔργον πλίνθου σαπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώ-
11 ματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι. * καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ
ἰσραὴλ οὐ διεφώνησεν οὐδὲ εἷς. καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ,
καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[29] Non eiiciam eos à facie tua in anno vno, ne terra sit deserta: & multiplicentur contra te bestiæ agri. [30] Paulatim eiiciam eos à facie tua, do-
nec augearis & possideas terram. [31] Ponamque terminum tuum à mari rubro, vsque ad mare Philistinorum, & à deserto vsque ad Euphratē: quo-
niam tradam in manibus vestris habitatores terræ, & eiiciam eos à facie tua. [32] Non inibis cum eis pactum, nec cum idolis suis. [33] Non habitent
in terra tua, ne fortè peccare te faciant coram me: neque seruias idolis eorum; quia in scandalum erunt tibi.

CAP. XXIIII.

MOysi autem dixit: Ascende in conspectum Domini, tu & Aaron, Nadab & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel, & adorabitis à longè.
[2] Et accedet Moyses solus coram Domino, & illi non accedant: & populus non ascendat cum eo. [3] Venitque Moyses, & narrauit popu-
lo omnia verba Domini, & omnia iudicia. Et responderunt omnis populus simul, atque dixerunt: Omnia verba quæ locutus est Dominus, faciemus.
[4] Scripsitque Moyses omnia verba Domini: & surrexit manè, & ædificauit altare in humiliori loco montis, & duodecim titulos per duodecim tri-
bus Israel. [5] Misitque primogenitos filiorum Israel, & obtulerunt holocausta, immolaueruntque victimas sanctificatas coram Domino boues.
[6] Tulitque Moyses dimidiam partem sanguinis, & posuit in crateras; & dimidiam partem sanguinis aspersit super altare. [7] Assumpsitque librum
fœderis, & legit coram populo: & dixerunt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus & obediemus. [8] Tulitque Moyses sanguinem, & asper-
sit super altare, vt propiciaretur pro populo: & dixit: Ecce sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super omnia verba hæc. [9] Ascendit-
que Moyses & Aaron, & Nadab, & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel: [10] Et viderunt gloriam Dei Israel, & sub throno gloriæ eius quasi o-
pus lapidis preciosi, & quasi aspectus cæli cùm serenus est. [11] Principibus autem filiorum Israel nullum incommodum fuit: & viderunt gloriam
Dei, & gauisi sunt in sacrificiis suis quæ accepta fuerunt, quasi comedissent & bibissent.

12 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה־שָׁם
וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת־לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר
13 כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם׃ * וַיָּקָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ וַיַּעַל
14 מֹשֶׁה אֶל־הַר הָאֱלֹהִים׃ * וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ
בָזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַהֲרֹן וְחוּר
15 עִמָּכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם׃ * וַיַּעַל מֹשֶׁה
16 אֶל־הָהָר וַיְכַס הֶעָנָן אֶת־הָהָר׃ * וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד־יְהוָה
עַל־הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל־
17 מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן׃ * וּמַרְאֵה כְּבוֹד
יְהוָה כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
18 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה
בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃

כה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־
3 אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי׃ * וְזֹאת
הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת׃
4 * וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים׃ * וְעֹרֹת
5 6 אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים׃ * שֶׁמֶן
לַמָּאֹר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃
7 8 * אַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן׃ * וְעָשׂוּ
9 לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם׃ * כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה
אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן
10 תַּעֲשׂוּ׃ * וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ
11 וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ * וְצִפִּיתָ אֹתוֹ
זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב
12 סָבִיב׃ * וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּה עַל
אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי
13 טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית׃ * וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים
וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב׃

12 *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Aſcende
ad me in montẽ, & eſto ibi: daboq; tibi tabu-
las lapideas, & legẽ ac mandata quæ ſcripſi, vt
13 doceas filios Iſrael. *Surrexerunt Moyſes & Io
ſue miniſter eius, aſcendenſq; Moyſes in mon
14 tem Dei, *Senioribus ait: Expectate hic, donec
reuertamur ad vos. habetis Aaron & Hur vo
biſcum: ſi quid natũ fuerit quęſtionis, refere-
15 tis ad eos. *Cũq; aſcendiſſet Moyſes, operuit nu
16 bes montẽ: *Et habitauit gloria Domini sup
D Sinai, tegens illũ nube ſex diebus. ſeptimo au
tẽ die vocauit eum Dominus de medio cali-
17 ginis. *Erat autẽ ſpecies gloriæ Domini quaſi
ignis ardens ſuper verticẽ montis, in cõſpectu
18 filiorum Iſrael. *Ingreſſuſque Moyſes mediũ
nebulæ, aſcendit in montem: & fuit ibi qua-
draginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
2 *Loquere filiis Iſrael, vt tollant mihi pri-
A mitias. ab omni homine qui offert vltroneus
3 accipietis eas. *Hæc ſunt autẽ quę accipere de-
4 betis: Aurum, & argentũ, & æs, *Et hyacin-
thum, & purpuram, coccúmque bis tinctum,
5 & byſſum, & pilos caprarum, *Et pelles arie-
tum rubricatas, pelléſque hyacinthinas, & li-
6 gna ſethim: *Oleum ad luminaria concinnan
da, aromata in vnguentũ, & thymiamata bo-
7 ni odoris: *Lapides onychinos, & gemmas ad
8 ornandum ephod & rationale. *Faciéntque
mihi ſanctuarium, & habitabo in medio co-
9 rum. *Iuxta omnem ſimilitudinem taberna-
culi quod oſtendam tibi, & omnium vaſo-
rum in cultum eius. Sícque facietis illud:
10 *Arcam de lignis ſethim compingite, cuius
B longitudo habeat duos & ſemis cubitos, lati-
tudo cubitum & dimidium, altitudo cubitũ
11 ſimiliter ac ſemiſſem. *Et deaurabis eam auro
mundiſsimo intus & foris. Facieſque ſupra co
12 ronam auream per circuitum. *Et quatuor cir
culos aureos, quos pones per quatuor arcæ
angulos. Duo circuli ſint in latere vno, & duo
13 in altero. *Facies quoque vectes de lignis ſe-
thim, & operies eos auro:

תרגום אונקלוס

12 ואמר יי למשה סק לקדמי לטורא והוי תמן ואתן לך ית לוחי אבנא ואוריתא ותפקדתא דכתבית לאלופיהון׃ 13 וקם משה ויהושע
משומשניה וסליק משה לטורא דיתגלי עלוהי יקרא דיי׃ 14 ולסביא אמר אוריכו לנא הכא עד דנתוב לותכון והא אהרן וחור עמכון מאן
דאית ליה דינא יתקרב לקדמיהון׃ 15 וסליק משה לטורא וחפא ענגא ית טורא׃ 16 ושרא יקרא דיי על טורא דסיני וחפהי ענגא
שתא יומין וקרא למשה ביומא שביעאה מגו ענגא׃ 17 וחזו יקרא דיי כחזו אשא אכלא בריש טורא לעיני בני ישראל׃ 18 ועל משה
בגו ענגא וסליק לטורא והוה משה בטורא ארבעין יממין וארבעין לילון׃

כה

1 ומליל יי עם משה למימר׃ 2 מליל עם בני ישראל ויפרשון קדמי אפרשותא מן
כל גבר דיתרעי לביה תסבון ית אפרשותי׃ 3 ודא אפרשותא דתסבון מנהון דהבא וכספא ונחשא׃ 4 ותכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ
ומעזי׃ 5 ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא ואעי שטין׃ 6 משחא לאנהורותא בושמיא למשח רבותא ולקטורת בוסמיא׃ 7 אבני
בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא׃ 8 ויעבדון קדמי מקדשא ואשרי שכינתי ביניהון׃ 9 ככל דאנא מחזי יתך ית דמות
משכנא וית דמות כל מנוהי וכן תעבדון׃ 10 ויעבדון ארונא דאעי שטין תרתין אמין ופלגא אורכיה ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה׃
11 ותחפי יתיה דהב דכי מגו ומברא תחפיניה ותעביד עלוהי זיר דדהב סחור סחור׃ 12 ותתיך ליה ארבע עזקן דדהב ותתן על ארבע זויתיה
ותרתין עזקן על סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה תנינא׃ 13 ותעביד אריחי דאעי שטין ותחפי יתהון דהבא׃

* *Et dixit Dominus ad Moysen: Ascende ad me* 12
in montem, & sta illic: & dabo tibi tabulas lapi-
deas legem & mandata, quæ scripsi vt darem legem
eis. * *Et surgens Moyses & Josue, qui astabat* 13
ei, ascenderunt in montem Dei: * *Et seniori-* 14
bus dixerunt: Manete hic, quousque reuertamur ad
vos. & ecce Aaron & Hur vobiscum: si alicui con
tigerit quæstio, accedant eis.
* *Et ascendit Moyses in montem, & cooperuit* 15
nubes montem: * *Et descendit gloria Dei in* 16
montem Sinai, & cooperuit illum nubes sex dies. et
vocauit Dominus Moysen die septima de medio nu
bis. * *At species gloriæ Domini quasi ignis ar-* 17
dens in vertice montis coram filiis Israel.
* *Et ingressus est Moyses in medium nubis, &* 18
ascendit in montem, & fuit illic in monte quadra-
ginta dies & quadraginta noctes.

CAP. XXV.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* *Dic filiis Israel, & accipiant mihi primi-* 2
tias ab omnibus, quibus visum fuerit cordi, accipie-
tis primitias meas. * *Et hæc est primitia quam* 3
accipietis ab eis, aurum, argentum, æs, * *Hyacin-* 4
thum, purpurã, coccinum duplum, & byßum retor-
tam, & pilos caprinos: * *Et pelles arietum ru-* 5
bricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna imputri-
bilia, & lapides sardios: * *Et oleum in illumi-* 6
nationem, thymiamata in oleum vnctionis, & in
compositionem thymiamatis: * *Et lapides in scul-* 7
pturam ad superhumerale, & tunicam talarem.
* *Et facies mihi sanctuarium, et videbor in vobis.* 8
* *Et facies mihi secundùm omnia quæ ego ostendo* 9
tibi in monte, exemplum tabernaculi, et exemplum
omnium vasorum eius, & sic facies. * *Et facies ar-* 10
cam testimonij de lignis imputribilibus, duorum cu-
bitorũ & dimidij longitudo, et cubiti et dimidij la-
titudo, et cubiti & dimidij altitudo. * *Et deaurabis* 11
eam auro puro, intus & extra deaurabis eam: et fa
cies ei vndulas aureas vertibiles in circuitu. * *Et* 12
immittes ei quatuor anulos aureos, & impones su-
per quatuor latera, duos anulos super latus vnum,
& duos anulos super latus secundum.
* *Faciesautem vectes de lignis imputribilibus,* 13
& deaurabis eos auro.

12 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωσῆν, ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ
ὄρος, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, καὶ δώσω σοι τὰ πυξία τὰ λίθινα τὸν νόμον
καὶ τὰς ἐντολὰς, ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς.
13 * καὶ ἀναστὰς μωσῆς καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέ-
14 βησαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ· * καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, ἡσυ-
χάζετε αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐπιστρέψωμεν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἰδοὺ ἀα-
ρὼν καὶ ὢρ μεθ' ὑμῶν. ἐάν τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθω-
15 σαν αὐτοῖς. * καὶ ἀνέβη μωσῆς εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψε
16 ἡ νεφέλη τὸ ὄρος· * καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος
τὸ σινᾶ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας. καὶ ἐκάλε-
σε κύριος τὸν μωσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νε-
17 φέλης. * τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ
18 τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ εἰ-
σῆλθε μωσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος,
καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκον-
τα νύκτας.

κέ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωσῆν, λέγων·
2 * εἶπον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν μοι ἀπαρχὰς
παρὰ πάντων, οἷς ἂν δόξῃ τῇ καρδίᾳ. λήψεσθε τὰς ἀπαρχάς
3 μου. * καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ, ἣν λήψεσθε παρ' αὐτῶν,
4 χρυσίον, ἀργύριον, χαλκὸν, * ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον
διπλοῦν, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας·
5 * καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑα-
6 κίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, καὶ λίθους σαρδίους· * καὶ ἔλαιον
εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν
7 σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος· * καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν εἰς τὴν
8 ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη. * καὶ ποιήσεις μοι ἁγίασμα, καὶ
9 ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν. * καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ
δεικνύω σοι ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ παρά-
10 δειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς, καὶ οὕτω ποιήσεις. * καὶ ποιή-
σεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων καὶ ἡ-
μίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχεος
11 καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθα-
ρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτὴν, καὶ ποιήσεις αὐτῇ κυ-
12 μάτια χρυσᾶ στρεπτὰ κύκλῳ. * καὶ ἐλάσεις αὐτῇ τέσσα-
ρας δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη,
δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ
13 κλίτος τὸ δεύτερον. * ποιήσεις δὲ ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀ-
σήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixitque Dominus ad Moysen: Ascende in conspectu meo in montem, & esto ibi: & dabo tibi tabulas lapideas, & legem, & mandata quæ
scripsi vt doceas eos. 13 Surrexitque Moyses & Iosue minister eius, & ascendit Moyses in montem in quo reuelata fuerat gloria Domini.
14 Senioribus autem dixit: Expectate nos hic, donec reuertamur ad vos. & ecce Aaron & Hur vobiscum: quicunque habuerit iudicium, accedat
coram eis. 15 Ascenditque Moyses in montem, & cooperuit nubes montem: 16 Et habitauit gloria Domini super monte Sinai: cooperuit-
que eum nubes sex diebus: & vocauit Moysen in die septimo de medio nubis. 17 Et visio gloriæ Domini erat sicut visio ignis ardentis in verti-
ce montis in oculis filiorum Israel. 18 Et ingressus est Moyses in medio nubis, ascenditque in montem, & fuit Moyses in monte quadraginta die-
bus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 1 Loquere cum filiis Israel, vt separent coram me separationem primitiarum, ab omni viro qui
voluerit ex corde suo, accipietis separationem meam. 3 Hæc est autem separatio quam tolletis ab eis: aurum, & argentum, & æs, 4 Et hya-
cinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum, & pilos caprarum: 5 Et pelles arietum rubricatas, pellesque taxonum, & ligna setim: 6 Oleum
ad luminaria, aromata in oleum vnctionis & incensum aromatum: 7 Lapides onychinos, & lapides vt impleant cælaturas ephod & rationalis.
8 Et faciant coram me sanctuarium, & habitare faciam maiestatem meam in medio eorum. 9 Iuxta omnia quæ ego ostendo tibi similitu-
dinem tabernaculi, & similitudinem omnium vasorum eius, sic facietis. 10 Facientque arcam de lignis setim, duorum cubitorum & dimidij erit
longitudo eius, & cubiti & dimidij latitudo eius, & cubiti & dimidij altitudo eius. 11 Cooperiesque eam auro mundissimo intus & foris. facies-
que super eam circulum aureum per circuitum. 12 Et effundes ei quatuor anulos aureos, & pones super quatuor angulos eius: duoque anuli in
latere vno, & duo anuli in latere altero. 13 Faciesque vectes ex lignis setim, & operies eos auro.

14 * והבאת את־הבדים בטבעת על צלעת הארן לשאת
15 את־הארן בהם: * בטבעת הארן יהיו הבדים לא
16 יסרו ממנו: * ונתת אל־הארן את העדת אשר אתן
17 אליך: * ועשית כפרת זהב טהור אמתים וחצי
18 ארכה ואמה וחצי רחבה: * ועשית שנים כרבים
זהב מקשה תעשה אתם משני קצות הכפרת:
19 * ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב־אחד מקצה
מזה מן־הכפרת תעשו את־הכרבים על־שני
20 קצותיו: * והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה
סככים בכנפיהם על־הכפרת ופניהם איש אל־אחיו
21 אל־הכפרת יהיו פני הכרבים: * ונתת את־הכפרת
על־הארן מלמעלה ואל־הארן תתן את־העדת אשר
22 אתן אליך: * ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל
הכפרת מבין שני הכרבים אשר על־ארן העדת את
23 כל־אשר אצוה אותך אל־בני ישראל: * ועשית
שלחן עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה
24 וחצי קמתו: * וצפית אתו זהב טהור ועשית לו זר זהב
25 סביב: * ועשית לו מסגרת טפח סביב ועשית זר־זהב
26 למסגרתו סביב: * ועשית לו ארבע טבעת זהב ונתת
את־הטבעת על ארבע הפאת אשר לארבע רגליו:
27 * לעמת המסגרת תהיין הטבעת לבתים לבדים
28 לשאת את־השלחן: * ועשית את־הבדים עצי שטים
29 וצפית אתם זהב ונשא־בם את־השלחן: * ועשית
קערתיו וכפתיו וקשותיו ומנקיתיו אשר יסך בהן זהב
30 טהור תעשה אתם: * ונתת על־השלחן לחם פנים
31 לפני תמיד: * ועשית מנרת זהב טהור מקשה
תיעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה
32 ממנה יהיו: * וששה קנים יצאים מצדיה שלשה
קני מנרה מצדה האחד ושלשה קני מנרה מצדה
השני:

14 * Induceſque per circulos qui ſunt in arcæ
15 lateribus, vt portetur in eis: * Qui ſemper
erunt in circulis, nec vnquam extrahentur ab
16 eis. * Poneſque in arca teſtificationem
17 quam dabo tibi. * Facies & propitiatorium
de auro mundiſsimo: duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius, & cubitum ac
18 ſemiſſem latitudo. * Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies ex vtraq; parte
19 te oraculi. * Cherub vnus ſit in latere vno,
20 & alter in altero. * Vtrumque latus propi-
C tiatorij tegant, expandentes alas, & operientes oraculum; reſpiciantque ſe mutuò verſis
21 vultibus in propitiatorium; * Quo operienda eſt arca, in qua pones teſtimonium
22 quod dabo tibi. * Indè præcipiam, & loquar ad te ſupra propitiatorium, ſcilicet ac de
medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper ar-
D cam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te
23 filiis Iſrael. * Facies & menſam de lignis
ſethim, habentem duos cubitos lõgitudinis,
& in latitudine cubitum, & in altitudine cu-
24 bitum ac ſemiſsem. * Et inaurabis eam auro puriſsimo. facieſque illi labium aureum
25 per circuitum. * Et ipſi labio coronam interraſilem altam quatuor digitis, & ſuper illa
26 alteram coronam aureolam. * Quatuor
quoque circulos aureos præparabis, & pones
eos in quatuor angulis eiuſdem menſæ per
27 ſingulos pedes. * Subter coronam erunt
E circuli aurei, vt mittantur vectes per eos, &
28 poſsit menſa portari. * Ipſos quoque vectes facies de lignis ſethim, & circundabis auro, ad ſubuehendam menſam.
29 * Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula & cyathos, in quibus offerenda ſunt libamina ex auro puriſsimo.
30 * Et pones ſuper menſam panes propoſi-
F tionis in conſpectu meo ſemper.
31 * Facies & candelabrum ductile de auro
mundiſsimo, haſtile eius & calamos, ſcyphos
& ſphærulas, ac lilia ex ipſo procedentia.
32 * Sex calami egredientur de lateribus, tres
ex vno latere, & tres ex altero.

תרגום אונקלוס

14 ותעיל ית אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא למיטל ית ארונא בהון: 15 בעזקת ארונא יהון אריחיא לא יעדון מניה: 16 ותתן
בארונא ית סהדותא דאתן לך: 17 ותעביד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכיה ואמתא ופלגא פותיה: 18 ותעביד תרין כרובין
דדהב נגיד תעביד יתהון מתרין סטרי כפורתא: 19 ועביד כרובא חד מסטרא מכא וכרובא חד מסטרא מכא מן כפורתא תעבדון ית כרוביא על
תרין סטרוהי: 20 ויהון כרוביא פרישן גדפיהון לעילא מטלין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד לקביל כפורתא יהון אפי כרוביא:
ותתן ית כפורתא על ארונא מלעילא ובארונא תתן ית סהדותא דאתן לך: 22 ואיזמן מימרי לך תמן ואמליל עמך מעלוי כפורתא מבין תרין
כרוביא דעל ארונא דסהדותא ית כל דאפקיד יתך לות בני ישראל: 23 ותעביד פתורא דאעי שטין תרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה ואמתא
ופלגא רומיה: 24 ותחפי יתיה דהב דכי ותעביד ליה זיר דדהב סחור סחור: 25 ותעביד ליה גדנפא רומיה פושכא סחור סחור ותעביד זיר
דדהב לגדנפיה סחור סחור: 26 ותעביד ליה ארבע עזקן דדהב ותתן ית עזקתא על ארבע זויתא די לארבע רגלוהי: 27 לקביל גדנפא תהוין
עזקתא לאתרא לאריחיא למיטל ית פתורא: 28 ותעביד ית אריחיא דאעי שטין ותחפי יתהון דהבא ויהון נטלין בהון ית פתורא: 29 ותעביד
מגיסוהי ובזיכוהי וקסותיה ומכילתיה דיתנסך בהון דהב דכי תעביד יתהון: 30 ותתן על פתורא לחם אפיא קדמי תדירא: 31 ותעביד מנרתא
דדהב דכי נגיד תתעביד מנרתא שידה וקנה כלידהא חיזורהא ושושנהא מינה יהון: 32 ושתא קנין נפקין מסטרהא תלתא קני מנרתא מסטרה
חד ותלתא קני מנרתא מסטרה תנינא:

* *Et induces vectes in anulos qui in lateribus* 14
arcæ, ad portandum arcam in eis. * *In anulis* 15
arcæ testamenti erunt vectes immobiles. * *Et* 16
impones in arcam testimonia, quæ dedero tibi.
* *Et facies propitiatorium superpositionem auri* 17
puri: duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo. * *Et facies duos* 18
Cherubim aureos tornatiles, & impones eos ex v-
trisque lateribus propitiatorij. * *Fient Cherubim* 19
vnus ex latere hoc, & Cherub vnus ex latere se-
cundo propitiatorij: & facies duos Cherubim super
duo latera. * *Erunt duo Cherubim, extenden-* 20
tes alas desuper, obumbrantes alis suis in propitia-
torio: & vultus eorum ad se inuicem, ad propitia-
torium erunt vultus Cherubim. * *Et superim-* 21
pones propitiatorium super arcam desuper, & in
arcam impones testimonia quæ dabo tibi.
* *Et cognoscar tibi illinc: & loquar tibi de su-* 22
periori parte propitiatorij inter duos Cherubim, exi-
stentes in arca testimonij, iuxta omnia quæ præcipio
tibi ad filios Israel. * *Et facies mensam ex lig-* 23
nis imputribilibus, duorum cubitorum longitudo,
& cubiti latitudo, & cubiti & dimidij altitudo.
* *Et deaurabis eam auro puro: & facies ei ver-* 24
tibiles vndulas aureas in circuitu. & facies ei co-
ronam pugilis in circuitu. * *Et facies vertibi-* 25
lem vndulam in circuitu coronæ. * *Et facies* 26
ei quatuor anulos aureos: & impones quatuor a-
nulos super quatuor partes pedum illius, * *Sub* 27
vertibilem coronam. & erunt anuli in positiones
vectibus, ad portandum mensam.
* *Et facies vectes de lignis imputribilibus: &* 28
deaurabis eos auro puro: & subuehetur in ipsis
mensa. * *Et facies catinos eius, & morta-* 29
riola, & libatoria, & cyathos, in quibus libabis in
ipsis, ex auro puro facies ea.
* *Et impones super mensam panes propositionis* 30
coram me semper. * *Et facies candelabrum ex* 31
auro puro: tornatile facies candelabrum: hastile e-
ius, & calami, & scyphi, & sphærulæ, & lilia ex
ipso erunt. * *Sex autem calami egredientes* 32
ex lateribus, tres calami candelabri de latere ip-
sius vnius, & tres calami candelabri de latere se-
cundo:

14 * καὶ εἰσάξεις τοὺς διαφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς
15 κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. * ἐν τοῖς δακ-
τυλίοις τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης ἔσονται οἱ διαφορεῖς ἀκί-
16 νητοι. * καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι.
17 * καὶ ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ, δύο πή-
χεων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος.
18 * καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτά, καὶ ἐπιθήσεις
19 αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. * ποιηθήσον-
ται χερουβὶμ, εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλί-
τους τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ποιήσεις τοὺς δύο χερουβὶμ
20 ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. * ἔσονται οἱ δύο χερουβὶμ, ἐκτείνοντες τὰς
πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ
ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον
21 ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ. * καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱ-
λαστήριον ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν. καὶ εἰς κιβωτὸν ἐμβαλεῖς
22 τὰ μαρτύρια ἃ δώσω σοι. * καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ
λαλήσω σοι ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο χερου-
βίμ, τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάντα ὅσα
23 ἂν ἐντέλλομαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. * καὶ ποιήσεις τράπε-
ζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖ-
24 ρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν
χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύ-
25 κλῳ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ. * καὶ ποιήσεις
26 στρεπτὸν κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. * καὶ ποιήσεις αὐτῇ τέσσα-
ρας δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς τέσσαρας δακτυλίους
27 ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς, * ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στε-
φάνην. καὶ ἔσονται οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε
28 αἴρειν τὴν τράπεζαν. * καὶ ποιήσεις τοὺς διαφορεῖς ἐκ ξύλων ἀ-
σήπτων. καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ἀρθήσεται
29 ἐν αὐτοῖς ἡ τράπεζα. * καὶ ποιήσεις τὰ τρύβλια αὐτῆς, καὶ
τὰς θυΐσκας, καὶ τὰ σπόνδια, καὶ τοὺς κυάθους, ἐν οἷς σπεί-
30 σεις ἐν αὐτοῖς, χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις αὐτά. * καὶ ἐπι-
θήσεις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους ἐνωπίους ἐνώπιόν μου δια-
31 παντός. * καὶ ποιήσεις λυχνίαν, ἐκ χρυσίου καθαροῦ τορευ-
τὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν. ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ οἱ καλαμί-
σκοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς
32 ἔσται. * ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων, τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός· καὶ τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Inducesque vectes per anulos in lateribus arcæ, vt portetur arca in eis. 15 In anulis arcæ erunt vectes: non auferantur ab ea.
16 Ponesque in arca testamentum quod dabo tibi. 17 Faciesque propitiatorium ex auro purissimo: duos cubitos & dimidium habe-
bit longitudo eius, & cubitum & dimidium latitudo eius. 18 Faciesque duos Cherubim de auro ductili, facies eos ex duobus lateribus pro-
pitiatorij: 19 Faciesque vnum Cherub ex latere eius hinc, & Cherub vnum ex latere eius inde. ex propitiatorio facietis Cherubim super duo
latera eius. 20 Eruntque Cherubim expandentes alas suas sursum obumbrantes alis suis super propitiatorium: & facies vniuscuiusque è re-
gione alterius, contra propitiatorium erunt facies Cherubim. 21 Ponesque propitiatorium super arcam desuper, & in arca pones testimo-
nium quod dabo tibi. 22 Et statuam ibi verbum meum tibi: & loquar tecum desuper propitiatorio de medio duorum Cherubim, qui sunt
super arcam testimonij, omnia quæ mandabo tibi ad filios Israel. 23 Faciesque mensam de lignis setim: duos cubitos habebit lōgitudo eius,
& cubitum vnum latitudo eius, & cubitum & dimidium altitudo eius. 24 Cooperiesque eam auro mundissimo, & facies ei circulum au-
reum per circuitum, faciesque ei coronam interrasilem altam pugillo per circuitum. 25 Et facies circulum aureum ipsi coronæ interrasili
per circuitum. 26 Faciesque ei quatuor anulos aureos, & pones eos super quatuor angulos qui sunt ad quatuor pedes eius. 27 Con-
tra coronam interrasilem erunt anuli, vt mittantur per eos vectes, vt portetur mensa. 28 Faciesque vectes ex lignis setim, & cooperies eos au-
ro, & portabunt cum eis mensam. 29 Faciesque acetabula eius, & phialas eius, & thuribula eius & cyathos, in quibus offerenda sunt liba-
mina, ex auro purissimo facies ea. 30 Et pones super mensam panem propositionis in conspectu meo semper. 31 Faciesque can-
delabrum de auro mundissimo, ductile facies candelabrum: hastile eius & calamus eius, scyphique eius, sphærulæ eius, & lilia eius ex ipso erunt.
32 Et sex calami egredientur de lateribus eius: tres calami ex vno latere candelabri, & tres calami ex secundo latere candelabri.

33 * שלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח
ושלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח כן
34 לששת הקנים היצאים מן־המנרה : * ובמנרה
35 ארבעה גבעים משקדים כפתריה ופרחיה : * וכפתר
תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה
וכפתר תחת־שני הקנים ממנה לששת הקנים
36 היצאים מן־המנרה : * כפתריהם וקנתם ממנה יהיו
37 כלה מקשה אחת זהב טהור : * ועשית את־נרתיה
שבעה והעלה את־נרתיה והאיר על־עבר פניה :
38 * ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור : * ככר זהב טהור
39 40 יעשה אתה את כל־הכלים האלה : * וראה ועשה
בתבניתם אשר־אתה מראה בהר :

כו

1 * ואת־המשכן תעשה עשר
יריעת שש משזר ותכלת וארגמן ותלעת שני כרבים
2 מעשה חשב תעשה אתם : * ארך היריעה האחת
שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה
3 האחת מדה אחת לכל־היריעת : * חמש היריעת
תהיין חברת אשה אל־אחתה וחמש יריעת חברת
4 אשה אל־אחתה : * ועשית ללאת תכלת על שפת
היריעה האחת מקצה בחברת וכן תעשה בשפת
5 היריעה הקיצונה במחברת השנית : * חמשים ללאת
תעשה ביריעה האחת וחמשים ללאת תעשה בקצה
היריעה אשר במחברת השנית מקבילת הללאת
6 אשה אל־אחתה : * ועשית חמשים קרסי זהב וחברת
את־היריעת אשה אל־אחתה בקרסים והיה המשכן
7 אחד : * ועשית יריעת עזים לאהל על־המשכן עשתי־
8 עשרה יריעת תעשה אתם : * ארך היריעה האחת
שלשים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת
מדה אחת לעשתי עשרה יריעת :

33 * Tres scyphi quasi in nucis modum per ca-
lamos singulos, sphærulæque simul & lilia: &
tres similiter scyphi instar nucis in calamo al-
tero, sphærulæque simul & lilia. hoc erit opus
sex calamorum, qui producendi sunt de ha-
34 stili. * In ipso autem candelabro erunt qua-
G tuor scyphi in nucis modum sphærulæq; per
35 singulos & lilia. * Sphærulæ sub duobus
calamis per tria loca, quæ simul sex fiunt, pro-
36 cedentes de hastili vno. * Et sphærulæ igi-
tur & calami ex ipso erunt vniuersa ductilia
37 ex auro purissimo. * Facies & lucernas se-
ptem, & pones eas super candelabrum, vt lu-
38 ceant ex aduerso. * Emunctoria quoque,
& vbi ea quę emuncta sunt extinguantur, fiat
39 de auro purissimo. * Omne pondus cande-
labri cum vniuersis vasis suis, habebit talentũ
40 auri purissimi. * Inspice & fac secundùm
exemplar quod tibi in mõte monstratum est.

CAP. XXVI.

1 TAbernaculum verò ita facies: Decem cor-
A tinas de bysso retorta, & hyacintho ac pur-
pura, coccoque bis tincto, variatas opere plu-
2 mario facies. * Longitudo cortinæ vnius
habebit viginti octo cubitos, latitudo qua-
tuor cubitorum erit. vnius mensuræ fient v-
3 niuersa tentoria. * Quinque cortinæ sibi iun-
gentur mutuò, & aliæ quinque nexu simili co-
hærebunt.
4 * Ansulas hyacinthinas in lateribus ac sum-
mitatibus facies cortinarum, vt possint inui-
cem copulari.
5 * Quinquagenas ansulas cortina habebit
in vtraque parte ita insertas, vt ansa con-
tra ansam veniat, & altera alteri possit adap-
tari.
6 * Facies & quinquaginta circulos aureos,
B quibus cortinarum vela iungenda sunt, vt v-
num tabernaculum fiat.
7 * Facies & saga cilicina vndecim, ad ope-
riendum tectum tabernaculi.
8 * Longitudo sagi vnius habebit triginta
cubitos, & latitudo quatuor. æqua erit men-
sura sagorum omnium.

תרגום אונקלוס

33 תלתא כלידין מצירין בקניא חד חיזור ושושן ותלתא כלידין מצירין בקניא חד חיזור ושושן כן לשתא קנין דנפקין מן מנרתא :
34 ובמנרתא ארבעא כלידין מצירין חיזורהא ושושנהא : 35 וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור תחות תרין
קנין דמינה כן לשתא קנין דנפקין מן מנרתא : 36 חיזוריהון וקניהון מינה יהון כולה נגידא חדא דדהב דכי : 37 ותעביד ית בוציניהא
שבעא ותדליק ית בוציניהא ויהון מנהרין לקביל אפהא : 38 וצבתהא ומחתיתהא דדהב דכי : 39 ככרא דדהב דכי יעביד יתה ית כל מניא
האלין : 40 וחזי ועביד בדמותהון דאת מתחזי בטורא :

כו

1 וית משכנא תעביד עשר יריען דבוץ שזיר ותכלא וארגונא וצבע זהורי צורת כרובין עובד אומן
תעביד יתהון : 2 אורכא דיריעתא חדא עשרין ותמני אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא חדא משחתא חדא לכל יריעתא : 3 חמש יריען
יהוין מלפפן חדא עם חדא וחמש יריען מלפפן חדא עם חדא : 4 ותעביד ענובין דתכלא על שפתא דיריעתא חדא מסטרא דבית לופי וכן
תעביד בשפתא דיריעתא דבית לופי תנינא : 5 חמשין ענובין תעביד ביריעתא חדא וחמשין ענובין תעביד בסטרא דיריעתא דבית לופי
תנינא מכוונן ענוביא חדא לקביל חדא : 6 ותעביד חמשין פורפין דדהב ותלפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא ויהי משכנא חד :
7 ותעביד יריען דמעזי לפרסא על משכנא חד עשרי יריען תעביד יתהון : 8 אורכא דיריעתא חדא תלתין אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא
חדא משחתא חדא לחד עשרה יריען :

Et tres ſcyphi figurati in modum nucis: in vno 33
calamo ſphærula & lilium: & tres ſcyphi figurati
in nucis modum: in vno calamo ſphærula et lilium.
ſic ſex calamis egredientibus de candelabro.
Et in candelabro quatuor crateres figurati in 34
modum nucis: in vno calamo ſphærulæ, et lilia eius.
Vt ſphærula ſub duobus calamis ex eo, & ſphæ- 35
rula ſub duobus calamis ex eo, ſic ſex calamis egre-
dientibus de candelabro. Et calami et ſphærulæ ex 36
eo ſint omnes tornatiles ex eodem auro puro.
Et facies lucernas eius ſeptem; et impones lu- 37
cernas eius, & lucebunt ab vna facie eius.
Et emunctorium eius, & ſuppoſitiones eius de 38
auro puro.
Talentum auri puri facies omnia vaſa hæc. 39
Vide facias iuxta figuram oſtenſam tibi in 40
monte.

CAP. XXVI.

ET tabernaculum facies: decem cortinas de byſſo 1
retorta, & hyacintho, & purpura, coccino
retorto Cherubim: opere textoris facies eas.
Longitudo cortinæ vnius octo & viginti cu- 2
bitorum, et latitudo quatuor cubitorum cortina v-
na erit. menſura eadē erit omnibus cortinis. quin-
que autem cortinæ erunt mutuò coniunctæ altera ex
altera.
Et quinque cortinæ erunt mutuò coniunctæ, 3
altera ex altera.
Et facies anſulas hyacinthinas in labio corti- 4
næ vnius, ex vna parte ad copulationem. et ſic fa-
cies in labio cortinæ exterioris, ad copulationem ſe-
cundam.
Quinquaginta autem anſulas facies cortinæ 5
vni, & quinquaginta anſulas facies ex parte cor-
tinæ iuxta copulationem ſecundæ, contrariæ contra-
cadentes ad inuicem vnicuique.
Facies fibulas quinquaginta aureas: & con- 6
iunges cortinas alteram alteri fibulis: et erit taber-
naculum vnum.
Et facies ſaga cilicina cooperimentum ſuper ta- 7
bernaculo: vndecim ſaga facies ea.
Longitudo ſagi vnius erit triginta cubitorum, 8
& quatuor cubitorum latitudo ſagi vnius. menſu-
ra eadem erit vndecim ſagis.

33 καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκοις. ἐν τῷ ἑνὶ
καλαμίσκῳ, σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον. καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτε-
τυπωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ
κρίνον. οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς
34 λυχνίας. καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυ-
πωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ
35 τὰ κρίνα αὐτῆς, ὡς σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλα-
μίσκους ἐξ αὐτῆς. καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους
ἐξ αὐτῆς, οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ
36 τῆς λυχνίας. καὶ οἱ καλαμίσκοι καὶ οἱ σφαιρωτῆρες
ἐξ αὐτῆς ἔστωσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ.
37 καὶ ποιήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς
38 λύχνους αὐτῆς, καὶ φανοῦσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς προσώπου αὐτῆς. καὶ
τὸν ἐπαρυστῆρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὑποθέματα αὐτῆς ἐκ χρυσίου κα-
39 θαροῦ. τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις πάντα τὰ
40 σκεύη ταῦτα. ὅρα ποιήσῃς κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα
σοι ἐν τῷ ὄρει.

κϛ´.

1 Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις, δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κε-
κλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσ-
μένου χερουβίμ. ἐργασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς.
2 μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ
εὖρος τεσσάρων πήχεων ἡ αὐλαία ἡ μία ἔσται. μέτρον τὸ αὐ-
τὸ ἔσται πάσαις ταῖς αὐλαίαις. πέντε δὲ αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ-
3 αλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέν-
τε αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι, ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς
4 ἑτέρας. καὶ ποιήσεις ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χεί-
λους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβο-
λήν. καὶ οὕτω ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξω-
5 τέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ. πεντήκοντα δὲ ἀγ-
κύλας ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας
ποιήσεις ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευ-
τέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστῃ.
6 ποιήσεις κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς. καὶ συνάψεις τὰς αὐ-
λαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις. καὶ ἔσται ἡ σκηνὴ μία.
7 καὶ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπην ἐπὶ τῆς σκηνῆς,
8 ἕνδεκα δέρρεις ποιήσεις αὐτάς. τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς
μιᾶς ἔσται τριάκοντα πήχεων, καὶ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος τῆς
δέρρεως τῆς μιᾶς, μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσται ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Tres ſcyphi figurati in calamo vno, ſphærula & lilium, & tres ſcyphi figurati in calamo vno, ſphærula & lilium. ſic facies in ſex calamis qui e-
grediuntur de candelabro. 34 Et in candelabro erunt quatuor ſcyphi figurati, ſphærulæ eius & lilia eius. 35 Sphærulaque ſub duo-
bus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius. ſic facies ſex calamis qui egrediuntur de candelabro.
36 Sphærulæ eorum & calami ex ipſo erunt omnia ductilia ex auro mundiſſimo. 37 Facieſque ſeptem lucernas eius: & incendes lucer-
nas, vt luceant contra faciem eius. 38 Et forcipes eius, & thuribula eius ex auro mundiſſimo. 39 Ex talento auri mundiſſimi facies il-
lud, & omnia vaſa hæc. 40 Inſpiceque, & fac iuxta ſimilitudinem eorum quæ monſtrata ſunt tibi in monte.

CAP. XXVI.

TAbernaculum verò facies decem cortinas de byſſo retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino: figuras Cherubim facies, opere artificis facies
eas. 2 Longitudo cortinæ vnius erit viginti & octo cubitorum, & latitudo eiuſdem cortinæ quatuor cubitorum. menſura vna erit om-
nium cortinarum. 3 Quinque cortinæ erunt coniunctæ vna cum alia, & quinque cortinæ erunt coniunctæ vna cum alia. 4 Facieſque
anſulas ex hyacintho ſuper ora cortinæ vnius in latere quo iungenda eſt, & ſimiliter facies in ora ſecundæ cortinæ in loco quo iungenda eſt.
5 Quinquaginta anſulas facies in cortina vna, & quinquaginta anſulas facies in latere cortinæ ſecundæ, in loco quo iungenda eſt, reſpicientibus
ſe mutuò anſulis, ita vt anſula ſit è regione alterius. 6 Facieſque quinquaginta fibulas ex auro, & coniunges vnamquamque cor-
tinam cum altera fibulis, & erit tabernaculum vnum. 7 Facieſque cortinas de pilis caprarum, vt extendantur ſuper tabernacu-
lum: vndecim cortinas facies. 8 Longitudo cortinæ vnius habebit triginta cubitos, & latitudo eiuſdem cortinæ habebit quatuor cubi-
tos: menſura vna erit vndecim cortinis.

9 וְחִבַּרְתָּ אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת
לְבָד וְכָפַלְתָּ אֶת־הַיְרִיעָה הַשִּׁשִּׁית אֶל־מוּל פְּנֵי
10 הָאֹהֶל׃ וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל שְׂפַת
הַיְרִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצֹנָה בַּחֹבָרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת
11 עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ וְעָשִׂיתָ
קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהֵבֵאתָ אֶת־הַקְּרָסִים בַּלֻּלָאֹת
12 וְחִבַּרְתָּ אֶת־הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד׃ וְסֶרַח הָעֹדֵף בִּירִיעֹת
הָאֹהֶל חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֹדֶפֶת תִּסְרַח עַל אֲחֹרֵי
13 הַמִּשְׁכָּן׃ וְהָאַמָּה מִזֶּה וְהָאַמָּה מִזֶּה בָּעֹדֵף בְּאֹרֶךְ
יְרִיעֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ עַל־צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה
14 לְכַסֹּתוֹ׃ וְעָשִׂיתָ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים
15 וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה׃ וְעָשִׂיתָ
16 אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃ עֶשֶׂר
אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ
17 הָאֶחָד׃ שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אִשָּׁה אֶל־
18 אֲחֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן׃ וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ לִפְאַת נֶגְבָּה תֵימָנָה׃
19 וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקָּרֶשׁ
שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי
20 אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו׃ וּלְצֶלַע
הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ׃
21 וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כָּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
22 הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ וּלְיַרְכְּתֵי
23 הַמִּשְׁכָּן יָמָּה תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ וּשְׁנֵי קְרָשִׁים
24 תַּעֲשֶׂה לִמְקֻצְעֹת הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם׃ וְיִהְיוּ תֹאֲמִם
מִלְּמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים עַל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת
הָאֶחָת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת יִהְיוּ׃
25 וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר
אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים
תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃

9 * E quibus quinque iunges seorsum, & sex
sibi mutuò copulabis, ita vt sextum sagum in
C fronte tecti duplices.
10 * Facies & quinquaginta ansas in ora sagi
vnius, vt coniungi cum altero queat: & quin-
quaginta ansas in ora sagi alterius, vt cum al-
tero copuletur.
11 * Facies & quinquaginta fibulas æneas, q-
bus iungantur ansæ, vt vnum ex omnibus o-
perimentum fiat.
12 * Quod autem superfuerit in sagis quę pa
rantur tecto, id est, vnum sagum quod am-
plius est, ex medietate eius operies tabernacu-
li posteriora.
13 * Et cubitus ex vna parte pendebit, & alter
ex altera qui plus est in sagorum longitudine
vtrumque latus tabernaculi protegens.
14 * Facies & operimentũ aliud tecto de pel-
libus arietum rubricatis, & super hoc rursum
D aliud operimentum de hyacinthinis pellibus.
15 * Facies & tabulas stantes tabernaculi de
lignis sethim:
16 * Quæ singulæ denos cubitos in longitu-
dine habeant, & in latitudine singulos ac se-
17 missem. * In lateribus tabulæ duæ inca-
straturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ cõ-
nectatur. atque in hunc modum cunctę tabu
18 læ parabuntur. * Quarum viginti erunt in la-
19 tere meridiano, quod vergit ad Austrũ, * Qui-
bus quadraginta bases argenteas fundes, vt bi
nę bases singulis tabulis per duos ãgulos sub-
20 iiciantur. * In latere quoq; secundo taberna-
culi quod vergit ad Aquilonẽ, viginti tabulæ
21 erunt: * Quadraginta habentes bases argen-
teas. binæ bases singulis tabulis supponẽtur.
22 * Ad occidentalem verò plagã tabernaculi fa-
23 cies sex tabulas: * Et rursum alias duas quæ in
angulis erigantur post tergum tabernaculi.
24 * Eruntq; sibi coniunctę à deorsum vsque ad
sursum, & vna omnes cõpago retinebit. dua-
E bus quoque tabulis quę in angulis ponendæ
25 sunt, similis iunctura seruabitur. * Et erunt si-
mul tabulę octo, bases earũ argenteę sedecim,
duabus basibus per vnã tabulam supportatis.

תרגום אונקלוס

9 וְתַלְפֵּיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן לְחוֹד וְיַת שִׁית יְרִיעָן לְחוֹד וְתְעִיף יַת יְרִיעֲתָא שְׁתִיתָאָה לָקֳבֵיל אַפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ 10 וְתַעְבֵּיד חַמְשִׁין עֲנוּבִין עַל
סִפְתָא דִירִיעֲתָא חֲדָא מִסִּטְרָא דְבֵית לוֹפֵי וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עַל סִפְתָּא דִירִיעֲתָא דְבֵית לוֹפֵי תִנְיָנָא׃ 11 וְתַעְבֵּיד פּוּרְפִּין דִנְחָשָׁא חַמְשִׁין וְתָעֵיל
יַת פּוּרְפַּיָא בַּעֲנוּבַיָא וּתְלַפֵּיף יַת מַשְׁכְּנָא וִיהֵי חַד׃ 12 וְסִירְחָא דְיַתִּיר בִּירִיעַת מַשְׁכְּנָא פַּלְגוּת יְרִיעֲתָא דְיַתִּירַת תִּסְרַח עַל אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא׃
13 וְאַמְתָא מִכָּא וְאַמְתָא מִכָּא בִּדְיַתִּיר בְּאוֹרֶךְ יְרִיעַת מַשְׁכְּנָא יְהֵי סְרִיחַ עַל סִטְרֵי מַשְׁכְּנָא מִכָּא וּמִכָּא לְכַסָּיוּתֵיהּ׃ 14 וְתַעְבֵּיד חוּפָאָה
לְמַשְׁכְּנָא דְמַשְׁכֵי דִדְכְרֵי מְסַמְּקֵי וְחוּפָאָה דְמַשְׁכֵי דְסַסְגוֹנָא מִלְעֵילָא׃ 15 וְתַעְבֵּיד יַת דַּפַּיָא לְמַשְׁכְּנָא דְאָעֵי שִׁטִּין קָיְמִין׃ 16 עֲשַׂר
אַמִּין אוּרְכָא דְדַפָּא וְאַמְתָא וּפַלְגוּת אַמְתָא פּוּתְיָא דְדַפָּא חַד׃ 17 תַּרְתֵּין צִירִין לְדַפָּא חַד מְשַׁלְּבִין חֲדָא עִם חֲדָא כֵּן תַּעְבֵּיד לְכָל דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא׃
18 וְתַעְבֵּיד יַת דַּפַּיָא לְמַשְׁכְּנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין לְרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא׃ 19 וְאַרְבְּעִין סַמְכִין דִּכְסַף תַּעְבֵּיד תְּחוֹת עֶשְׂרִין דַּפִּין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת
דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי׃ 20 וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא לְרוּחַ צִיפּוּנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין׃
21 וְאַרְבְּעִין סַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חֲדָא וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃ 22 וְלִסְיָפֵי מַשְׁכְּנָא מַעַרְבָא תַּעְבֵּיד שִׁתָּא
דַפִּין׃ 23 וּתְרֵין דַּפִּין תַּעְבֵּיד לְזָוְיַת מַשְׁכְּנָא בְּסוֹפֵיהוֹן׃ 24 וִיהוֹן מְכַוְּנִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא יְהוֹן מְכַוְּנִין בְּרֵישֵׁיהוֹן לְעִזְקְתָא
חֲדָא כֵּן יְהֵי לִתְרֵיהוֹן לִתְרֵין זָוְיָן יְהוֹן׃ 25 וִיהוֹן תְּמַנְיָא דַפִּין וְסַמְכֵיהוֹן כְּסַף שִׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד
וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃

‡ *Et coniunges quinque saga simul, & sex saga* 9
simul. & duplicabis sagum sextum ante faciem ta-
bernaculi. ‡ *Et facies ansulas quinquaginta in* 10
labio sagi vnius, quod in medio secundum copula-
tionem. & quinquaginta ansas facies in labio sagi,
coniungentis secundi.
‡ *Et facies fibulas æneas quinquaginta: & co-* 11
pulabis fibulas ex ansis, & copulabis saga, & erit
vnum. ‡ *Et suppones superfluum in sagis ta-* 12
bernaculi dimidium: sagi reliquum cooperies resi-
duum sagorum tabernaculi. cooperies post taberna-
culum. ‡ *Cubitum ex hoc, & cubitum ex* 13
hoc, ex supereminenti sagorum, de longitudine sa-
gorum tabernaculi. & erit cooperiens super latera
tabernaculi hinc et inde, vt cooperiat.
‡ *Et facies operimentum tabernaculi pelles arie-* 14
tum rubricatas, & superoperimenta pelles hyacin-
thinas desuper.
‡ *Et facies columnas tabernaculi de lignis impu-* 15
tribilibus. ‡ *Decem cubitorum facies colum-* 16
nam vnam, & cubiti vnius & dimidij latitudo co-
lumnæ vnius. ‡ *Duos cubitulos columnæ v-* 17
ni, concurrentes alterum alteri. sic facies omnibus co
lumnis tabernaculi.
‡ *Et facies columnas tabernaculi viginti colu-* 18
mnas ex latere quod ad Austrum.
‡ *Et quadraginta bases argenteas facies vigin-* 19
ti columnis: duas bases columnæ vni in ambas par-
tes eius, & duas bases columnæ vni in vtrasque
partes eius. ‡ *Et latus secundum ad A-* 20
quilonem, viginti columnas. ‡ *Et quadragin-* 21
ta bases earum argenteas: duas bases columnæ v-
ni in ambas partes eius, & duas bases columnæ vni
in ambas partes eius. ‡ *Et à tergo taber-* 22
naculi secundum partem quæ ad mare, facies sex co-
lumnas. ‡ *Et duas columnas facies in an-* 23
gulis tabernaculi à tergo.
‡ *Et erunt ex æquo ab infra. & in idipsum e-* 24
runt æquales à capitibus in copulationem vnam. sic
facies vtrisque angulis duobus. æquales sint.
‡ *Et erunt octo columnæ: & bases earum ar-* 25
gentea decem & sex. & duæ bases columnæ vni,
& duæ bases columnæ vni, & duæ bases columnæ
vni in ambas partes eius.

9 ‡ καὶ συνάψεις τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ τὰς ἓξ
δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπιδιπλώσεις τὴν δέρριν τὴν ἕκτην
10 κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς. ‡ καὶ ποιήσεις ἀγκύλας πεν-
τήκοντα ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ
τὴν συμβολήν. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐπὶ τοῦ
χείλους τῆς δέρρεως, τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας.
11 ‡ καὶ ποιήσεις κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα· καὶ συνάψεις
τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκύλων, καὶ συνάψεις τὰς δέρρεις, καὶ
12 ἔσται ἕν. ‡ καὶ ὑποθήσεις τὸ πλεονάζον ἐν ταῖς δέρρεσι τῆς
σκηνῆς. τὸ ἥμισυ τῆς δέρρεως τὸ ὑπολειπόμενον ὑποκαλύψεις
τὸ πλεονάζον τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. ἐπικαλύψεις ὀπίσω τῆς
13 σκηνῆς· ‡ πῆχυν ἐκ τούτου, καὶ πῆχυν ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ
ὑπερέχοντος τῶν δέρρεων, ἐκ τοῦ μήκους τῶν δέρρεων τῆς σκη-
νῆς. καὶ ἔσται συγκαλύπτων ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς σκηνῆς ἔνθεν
14 καὶ ἔνθεν, ἵνα καλύπτῃ. ‡ καὶ ποιήσεις κατακάλυμμα τῆς
σκηνῆς δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμμα-
15 τα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. ‡ καὶ ποιήσεις στύλους
16 τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων. ‡ δέκα πήχεων ποιή-
σεις τὸν στῦλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος
17 τοῦ στύλου τοῦ ἑνός· ‡ δύο ἀγκωνίσκους τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ,
ἀντιπίπτοντας ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. οὕτω ποιήσεις πᾶσι τοῖς στύ-
18 λοις τῆς σκηνῆς. ‡ καὶ ποιήσεις τοὺς στύλους τῆς σκηνῆς
19 εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον. ‡ καὶ τεσσα-
ράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ποιήσεις τοῖς εἴκοσι στύλοις. δύο βά-
σεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βά-
σεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
20 ‡ καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον πρὸς βορρᾶν, εἴκοσι στύλους·
21 ‡ καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς· δύο βάσεις
τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις
τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
22 ‡ καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θά-
23 λασσαν ποιήσεις ἓξ στύλους. ‡ καὶ δύο στύλους ποιήσεις ἐ-
24 πὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων. ‡ καὶ ἔσται ἐξ
ἴσου κάτωθεν. καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσονται ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς
σύμβλησιν μίαν. οὕτω ποιήσεις ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις
25 ταῖς δυσίν· ἴσαι ἔσωσαν. ‡ καὶ ἔσονται ὀκτὼ στύλοι· καὶ
βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ. καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ
τῷ ἑνὶ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ
τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et iunges quinque cortinas seorsum, & sex cortinas seorsum: & duplicabis cortinam sextam, quæ est super faciem tabernaculi. 10 Et facies quinquaginta ansulas in ora cortinæ vnius in latere quo iungenda est, & quinquaginta ansas in ora cortinæ secundæ, in loco quo iungenda est. 11 Faciesque quinquaginta fibulas ex ære, & induces fibulas in ansulis, & coniunges tabernaculum vt sit vnum. 12 Et quod superest ex cortinis tabernaculi, dimidium scilicet cortinæ quæ superest, extendes super posteriora tabernaculi. 13 Et cubitus hinc, & cubitus indè, qui superest in longitudine cortinarum tabernaculi, extendatur super latera tabernaculi hinc & indè, vt cooperiat illud. 14 Faciesque coopertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis, & aliud coopertorium de pellibus taxonum desuper. 15 Faciesque tabulas stantes tabernaculo de lignis setim. 16 Decem cubitos habebit longitudo tabulæ, & cubitum & dimidium latitudo tabulæ vnius. 17 Duos cardines habebit vnaquæque tabula, & duabus incastraturis erunt coniunctæ vna cum alia: sic facies in omnibus tabulis tabernaculi. 18 Faciesque viginti tabulas tabernaculo ad latus Meridianum: 19 Et quadraginta bases argenteas facies sub viginti tabulis, duæ bases erunt sub tabula vna in duobus cardinibus eius, & duæ bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius. 20 Et in latere secundo tabernaculi ad plagam Aquilonarem erunt viginti tabulæ: 21 Et quadraginta bases argenteæ, duæ bases sub vna tabula, & duæ bases sub alia tabula. 22 Et ad posteriorem partem Occidentalem tabernaculi facies sex tabulas. 23 Et duas tabulas facies ad angulos tabernaculi in extremitate eius. 24 Et erunt coniunctæ ab inferiori parte, simulque erunt coniunctæ in capite suo in anulo vno: sic erit ambobus, hoc est duobus angulis. 25 Eruntque octo tabulæ, & bases earum sedecim argenteæ: duæ bases sub vna tabula, & duæ bases sub alia tabula.

26 * וְעָשִׂיתָ בְרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־
27 הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד׃ * וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־
הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן
28 לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה׃ * וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים
29 מַבְרִחַ מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה׃ * וְאֶת־הַקְּרָשִׁים
תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם
30 וְצִפִּיתָ אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב׃ * וַהֲקֵמֹתָ אֶת־הַמִּשְׁכָּן
31 כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרְאֵיתָ בָּהָר׃ * וְעָשִׂיתָ פָרֹכֶת תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב
32 יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים׃ * וְנָתַתָּה אֹתָהּ עַל־אַרְבָּעָה
עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצֻפִּים זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב עַל־אַרְבָּעָה
33 אַדְנֵי־כָסֶף׃ * וְנָתַתָּה אֶת־הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים
וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֵת אֲרוֹן הָעֵדוּת
וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ
34 הַקֳּדָשִׁים׃ * וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת
35 בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים׃ * וְשַׂמְתָּ אֶת־הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ
לַפָּרֹכֶת וְאֶת־הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן
36 תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל־צֶלַע צָפוֹן׃ * וְעָשִׂיתָ מָסָךְ
לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר
37 מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃ * וְעָשִׂיתָ לַמָּסָךְ חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים
וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וְיָצַקְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה
אַדְנֵי־נְחֹשֶׁת׃

כז

1 * וְעָשִׂיתָ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ
וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת
2 קֹמָתוֹ׃ * וְעָשִׂיתָ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ
3 תִּהְיֶיןָ קַרְנֹתָיו וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת׃ * וְעָשִׂיתָ סִּירֹתָיו
לְדַשְּׁנוֹ וְיָעָיו וּמִזְרְקֹתָיו וּמִזְלְגֹתָיו וּמַחְתֹּתָיו לְכָל־כֵּלָיו
תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת׃

26 * Facies & vectes de lignis ſethim quinque ad continendas tabulas in vno latere tabernaculi:
27 * Et quinque alios in altero, & eiuſdem numeri ad Occidentalem plagam,
28 * Qui mittentur per medias tabulas à ſummo vſque ad ſummum.
29 * Ipſas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis anulos aureos, per quos vectes tabulata contineant,
30 quos operies laminis aureis. * Et eriges
F tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in
31 monte monſtratum eſt. * Facies & velum de hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta opere plumario, & pulchra varietate contextum:
32 * Quod appendes ante quatuor columnas de lignis ſethim, quæ ipſæ quidem deauratæ erunt: & habebunt capita aurea, & baſes argenteas.
33 * Inſeretur autem velum per circulos, intra quod pones arcam teſtimonij; quo & ſanctuarium & ſanctuarij ſanctuaria diuidentur.
34 * Pones & propitiatorium ſuper arcam teſtimonij in ſancta ſanctorum:
35 * Menſamque extra velum, & contra men-
G ſam candelabrum in latere tabernaculi meridiano. Menſa enim ſtabit in parte Aquilonis.
36 * Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byſſo retorta opere plumario:
37 * Et quinque columnas deaurabis lignorum ſethim, ante quas ducetur tentoriū; quarum erunt capita aurea, & baſes æneæ.

CAP. XXVII.

1 FAcies & altare de lignis ſethim, quod habe-
A bit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id eſt quadrum & tres cu-
2 bitos in altitudine.
* Cornua autem per quatuor angulos ex
3 ipſo erunt, & operies illud ære. * Facieſque in vſus eius lebetes ad ſuſcipiendos cineres & forcipes atque fuſcinulas, & ignium receptacula. Omnia vaſa ex ære fabricabis.

תרגום אונקלוס

16 ותעביד עברין דאעי שטין חמשא לדפי סטר משכנא חד׃ 27 וחמשא עברין לדפי סטר משכנא תנינא וחמשא עברין לדפי
סטר משכנא לסופיהון מערבא׃ 28 ועברא מציעאה בגו דפיא מעבר מן סיפי לסיפי׃ 29 וית דפיא תחפי דהבא וית עזקתהון תעביד
דהבא אתרא לעבריא ותחפי ית עבריא דהבא׃ 30 ותקים ית משכנא כהלכתיה דאת מתחזי בטורא׃ 31 ותעביד פרוכתא דתכלא וארגונא
וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן צורת כרובין׃ 32 ותתן יתה על ארבעא עמודי שטין מחפן דהבא וויהון דהבא על ארבעא סמכין דכסף׃
33 ותתן ית פרוכתא תחות פורפיא ותעיל לתמן מגיו לפרוכתא ית ארונא דסהדותא ותפריש פרוכתא לכון בין קודשא ובין קדש קודשיא׃
34 ותתן ית כפורתא על ארונא דסהדותא בקדש קודשיא׃ 35 ותשוי ית פתורא מברא לפרוכתא וית מנרתא לקביל פתורא על סטר משכנא
דרומא ופתורא תתן על סטר ציפונא׃ 36 ותעביד פרסא לתרע משכנא דתכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד צייר׃ 37 ותעביד
לפרסא חמשא עמודי שטין ותחפי יתהון דהבא וויהון דהבא ותתיך להון חמשא סמכין דנחשא׃

כז

1 ותעביד ית מדבחא דאעי שטין חמש אמין אורכא וחמש אמין פותיא מרבע יהי מדבחא ותלת אמין רומיה׃ 2 ותעביד קרנוהי
על ארבע זוייתיה מניה יהוין קרנוהי ותחפי יתיה דנחשא׃ 3 ותעביד פסכתרותיה למספי קטמיה ומגרופיתיה ומזרקוהי וצנוריתיה
ומחתיתיה לכל מנוהי תעביד נחשא׃

Et facies vectes ex lignis imputribilibus quin- 26
que columnis ex vna parte tabernaculi:
Et quinque vectes columnis lateri taberna- 27
culi secundo, & quinque vectes columnis posteriori
lateri tabernaculi quod ad mare.
Et vectis medius inter columnas perueniat 28
ab vno latere in alterum latus.
Et columnas deaurabis auro: & anulos facies 29
aureos, in quos immittes vectes: & deaurabis
vectes auro.
Et eriges tabernaculum iuxta formam osten- 30
sam tibi in monte.
Et facies velum ex hyacintho, & purpura, et 31
coccino retorto, & bysso filata. opus textum facies
illud Cherubim.
Et impones illud super quatuor columnas im- 32
putribiles deauratas auro: & capitula eorum au-
rea, & bases eorum quatuor argenteæ.
Et pones velum super columnas: & inferes 33
illic intra velum arcam testamenti: et diuidet ve-
lum vobis inter sanctuarium, & inter sanctum
sanctorum.
Et cooperies velo arcam testimonij in sancto 34
sanctorum.
Et pones mensam extra velum, & candela- 35
brum è regione mensæ, in parte tabernaculi quæ ad
Austrum: & mensam pones in parte tabernaculi
quæ ad Aquilonem.
Et facies tentorium ex hyacintho, & purpu- 36
ra, & coccino retorto, et bysso retorta, opus va-
riegatum.
Et facies velo quinque columnas, et deaura- 37
bis eas auro. et capitula earum aurea: et conflabis
eis quinque bases æneas.

CAP. XXVII.

ET facies altare ex lignis imputribilibus, quin- 1
que cubitorum longitudo, et quinque cubitorum
latitudo: quadrangulum erit altare, et trium cubi-
torum altitudo eius.
Et facies cornua supra quatuor angulos. ex eo 2
erunt cornua: et cooperies ea ære.
Et facies coronam altari, et cooperimentum e- 3
ius, et phialas eius, & fuscinulas eius, & focum e-
ius, et omnia vasa eius facies ænea.

26 καὶ ποιήσεις μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύ-
27 λοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς. καὶ πέντε μο-
χλοὺς τοῖς στύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ, καὶ πέν-
τε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς
28 θάλασσαν. καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν στύ-
λων διικνείσθω ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος.
29 καὶ τοὺς στύλους καταχρυσώσεις χρυσίῳ. καὶ τοὺς δακτυ-
λίους ποιήσεις χρυσοῦς, εἰς οὓς εἰσάξεις τοὺς μοχλούς. καὶ κατα-
30 χρυσώσεις τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. καὶ ἀναστήσεις τὴν
σκηνὴν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει.
31 καὶ ποιήσεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενησμένης. ἔργον ὑφαν-
32 τὸν ποιήσεις αὐτὸ χερουβίμ. καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐ-
πὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κε-
φαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυ-
33 ραῖ. καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα ἐπὶ τοὺς στύλους. καὶ
εἰσοίσεις ἐκεῖ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ
μαρτυρίου. καὶ διοριεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον τοῦ ἁ-
34 γίου καὶ ἀναμέσον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. καὶ κατα-
καλύψεις τῷ καταπετάσματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου
35 ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων. καὶ θήσεις τὴν τράπεζαν ἔ-
ξωθεν τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς
τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον. καὶ τὴν
τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς βορρᾶν.
36 καὶ ποιήσεις ἐπίσπαστρον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποι-
37 κιλτοῦ. καὶ ποιήσεις τῷ καταπετάσματι πέντε στύλους,
καὶ χρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυ-
σαῖ. καὶ χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς.

κζ΄.

1 Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε
πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος. τετράγωνον ἔσται
τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πήχεων τὸ ὕψος αὐτοῦ.
2 καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν. ἐξ
αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα. καὶ καλύψεις αὐτὰ χαλκῷ.
3 καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ. καὶ τὸν καλυ-
πτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐ-
τοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις
χαλκᾶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et facies quinque vectes de lignis ſetim, ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi: 27 Et quinque alios vectes ad
continendas tabulas lateris ſecundi tabernaculi, & quinque vectes ad continendas tabulas poſterioris partis tabernaculi ad Occidentem.
28 Et vectis medius qui mittetur per medias tabulas, tranſiet à ſummo vſque ad ſummum. 29 Tabulas autem cooperies
auro, & anulos earum facies aureos, vt ſint loca vectibus: vectes quoque cooperies auro. 30 Et eriges tabernaculum iuxta exem-
plar quod tibi in monte monſtratum eſt. 31 Facieſque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta, opere artificis
facies illud figuris Cherubim. 32 Et pones illud ſuper quatuor columnas de lignis ſetim coopertas auro: capita earum aurea, ſu-
per quatuor baſes argenteas. 33 Et pones velum ſub fibulis, & introduces ibi vltra velum arcam teſtimonij, vt diuidat velum vo-
bis inter ſanctum, & inter ſanctum ſanctorum. 34 Poneſque propitiatorium ſuper arcam teſtimonij in ſancto ſanctorum.
35 Poneſque menſam extra velum, & candelabrum è regione menſæ in latere Meridionali tabernaculi: & menſam pones in latere Aquilonari.
36 Facieſque velum in oſtio tabernaculi ex hyacintho & purpura, & coccino, & byſſo retorta opere polymitarij. 37 Et facies ve-
lo quinque columnas de lignis ſetim, & cooperies eas auro: capita earum erunt ex auro, & fundes eis quinque baſes æneas.

CAP. XXVII.

Facieſque altare de lignis ſetim: quinque cubitos habebit longitudo eius, & quinque cubitos latitudo: quadratum erit altare, & tres cubitos habebit altitudo eius.
2 Facieſque cornua eius ſuper angulos eius, ex ipſo erunt cornua eius, & operies illud ære.
3 Et facies lebetes vt colligatur cinis, & batilia eius, & acetabula, & fuſcinulas, & thuribula eius: omnia vaſa eius facies ex ære.

4 ועשית לו מכבר מעשה רשת נחשת ועשית על-
הרשת ארבע טבעת נחשת על ארבע קצותיו:
5 ונתתה אתה תחת כרכב המזבח מלמטה והיתה
6 הרשת עד חצי המזבח: ועשית בדים למזבח בדי
7 עצי שטים וצפית אתם נחשת: והובא את-בדיו
בטבעת והיו הבדים על-שתי צלעת המזבח בשאת
8 אתו: נבוב לחת תעשה אתו כאשר הראה אתך
9 בהר כן יעשו: ועשית את חצר המשכן לפאת
נגב-תימנה קלעים לחצר שש משזר מאה באמה
10 ארך לפאה האחת: ועמדיו עשרים ואדניהם
עשרים נחשת ווי העמדים וחשקיהם כסף:
11 וכן לפאת צפון בארך קלעים מאה ארך ועמדו
עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי העמדים
12 וחשקיהם כסף: ורחב החצר לפאת-ים קלעים
חמשים אמה עמדיהם עשרה ואדניהם עשרה:
13 ורחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים אמה:
14 וחמש עשרה אמה קלעים לכתף עמדיהם שלשה
15 ואדניהם שלשה: ולכתף השנית חמש עשרה
קלעים עמדיהם שלשה ואדניהם שלשה:
16 ולשער החצר מסך עשרים אמה תכלת וארגמן
ותולעת שני ושש משזר מעשה רקם עמדיהם ארבעה
17 ואדניהם ארבעה: כל-עמודי החצר סביב
18 מחשקים כסף וויהם כסף ואדניהם נחשת: ארך
החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים וקמה
19 חמש אמות שש משזר ואדניהם נחשת: לכל
כלי המשכן בכל עבדתו וכל-יתדתיו וכל-יתדת
החצר נחשת:
20 ואתה תצוה את-בני
ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור
להעלת נר תמיד:

4 Craticulamque in modum retis æneam,
per cuius quatuor angulos erũt quatuor annu
5 li ænei: Quos pones ſubter arulam altaris. e-
6 ritque craticula vſque ad altaris medium. Fa
B cies & vectes altaris de lignis ſethĩ duos, quos
7 operies laminis æneis: Et induces per circu-
lum: eruntq; ex vtroque latere altaris ad por
8 tandum. Non ſolidum, ſed inane & cauum
intrinſecus facies illud, ſicut tibi in mõte mõ-
9 ſtratum eſt. Facies & atrium tabernaculi, in
cuius Auſtrali plaga contra Meridiem erunt
tentoria de byſſo retorta. Centum cubitos v-
10 num latus tenebit in longitudine: Et colum
nas viginti cum baſibus totidem æneis, quæ
capita cum cęlaturis ſuis habebunt argentea.
11 Similiter & in latere Aquilonis per longum
erunt tentoria centum cubitorum; columnæ
C viginti, & baſes æneę eiuſdem numeri & capi-
12 ta earum cũ cęlaturis ſuis argentea. In latitu
dine verò atrij, quod reſpicit ad Occidentem,
erunt tentoria per quinquaginta cubitos, &
13 colũnæ decem, baſeſq; totidem. In ea quoq;
atrij latitudine, quę reſpicit ad Orientẽ, quin-
14 quaginta cubiti erunt: In quibus quindecim
cubitorum tentoria lateri vno deputabũtur,
15 columnæque tres, & baſes totidem. Et in la-
tere altero erunt tentoria, cubitos obtinentia
quindecim, columnæ tres, & baſes totidem.
16 In introitu verò atrij fiet tentorium cubito-
rum viginti ex hyacintho & purpura cocco-
que bis tincto, & byſſo retorta opere pluma-
rio. columnas habebit quatuor, cũ baſibus to
17 tidem. Omnes columnæ atrij per circuitum
veſtitæ erunt argenteis laminis, capitibus ar-
18 genteis, & baſibus æneis. In longitudine oc-
cupabit atrium cubitos centum, in latitudi-
D ne quinquaginta. altitudo quinque cubito-
rum erit; fietque de byſſo retorta, & habebit
19 baſes æneas. Cuncta vaſa tabernaculi in om-
nes vſus & ceremonias, tam pauxillos eius
20 quàm atrij, ex ære facietis. Præcipe filiis Iſ-
rael vt afferant tibi oleum de arboribus oli-
uarum puriſsimum, piloque contuſum, vt ar-
deat lucerna ſemper

תרגום אונקלוס

4 ותעביד ליה סרדא עובד מצדתא דנחשא ותעביד על מצדתא ארבע עזקן דנחשא על ארבע סטרוהי: 5 ותתן יתה תחות סובבא
דמדבחא מלרע ותהי מצדתא עד פלגות מדבחא: 6 ותעביד אריחיא למדבחא אריחי דאעי שטין ותחפי יתהון נחשא: 7 ויתעלון ית
אריחוהי בעזקתא ויהון אריחיא על תרין סטרי מדבחא במיטל יתיה: 8 חליל לוחין תעביד יתיה כמא דאחזי יתך בטורא כן יעבדון:
9 ותעביד ית דרת משכנא לרוח עיבר דרומא סרדין לדרתא דבוץ שזיר מאה אמין אורכא לרוחא חדא: 10 ועמודוהי עשרין וסמכיהון עשרין
דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף: 11 וכן לרוח ציפונא באורכא סרדין מאה באורכא ועמודוהי עשרין וסמכיהון עשרין דנחשא
ווי עמודיא וכבושיהון כסף: 12 ופותיא דדרתא לרוח מערבא סרדין חמשין אמין עמודיהון עשרא וסמכיהון עשרא: 13 ופותיא
דדרתא לרוח קדומא מדינחא חמשין אמין: 14 וחמש עשרה אמין סרדין לעיברא עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא: 15 ולעיברא
תניינא חמש עשרה סרדין עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא: 16 ולתרע דרתא פרסא עשרין אמין דתכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ
שזיר עובד צייר עמודיהון ארבעה וסמכיהון ארבעה: 17 כל עמודי דרתא מחור מחור מכבשין כסף וויהון כסף וסמכיהון דנחשא:
18 אורכא דדרתא מאה אמין ופותיא חמשין בחמשין ורומא חמש אמין דבוץ שזיר וסמכיהון דנחשא: 19 לכל מני משכנא בכל
פלחניה וכל סיכוהי וכל סיכי דרתא דנחשא: 20 ואת תפקיד ית בני ישראל ויסבון לך משח זיתא דכיא כתישא לאנהרא
לאדלקא בוציניא תדירא:

*Et facies ei craticulam opere reticulato æneam. 4
& facies craticulæ quatuor anulos æneos ad qua-
tuor latera: Et suppones eos sub craticu- 5
la altaris ab infra. erit autem craticula vsque ad
dimidium altaris.
Et facies vectes altari ex lignis imputribili- 6
bus, & inærabis eos ære.
Et immittes vectes in anulos, & sint vectes 7
secundum latera altaris in leuando illud.
Concauum tabulatum facies illud, iuxta de- 8
monstratum tibi in monte, sic facies illud.
Et facies atrium tabernaculo, ad latus quod 9
ad Austrum, vela atrij ex bysso retorta, longitudo
centum cubitorum vni lateri. Et columnæ ea- 10
rum viginti, & bases eorum viginti æneæ, & fibulæ
eorum, & forcipes earum argenteæ.
Sic lateri quod ad Aquilonem, vela centum cu 11
bitorum longitudo, & columnæ viginti, & bases
earum viginti æneæ, & fibulæ eorum, & forcipes
columnarum, & bases deargentatæ argento.
At latitudo atrij quod ad mare, vela quinqua- 12
ginta cubitorum: columnæ eorum decem, & bases
earum decem. Et latitudo atrij quod ad Orien- 13
tem vela quinquaginta cubitorum. Columnæ 14
eorum decem, & bases earum decem: & quinque
& decem cubitorum velorum altitudo lateri vni:
columnæ eorum tres, & bases earum tres.
Et latus secundum quindecim cubitorum ve- 15
lorum altitudo: columnæ eorum tres, & bases ea-
rum tres. Et ostio atrij cooperimentum vi- 16
ginti cubitorum altitudo ex hyacintho & purpu-
ra, & coccino retorto, & bysso retorta variegatio-
ne polymitarij: & columnæ eius quatuor, & ba-
ses eius quatuor. Omnes columnæ atrij in cir- 17
cuitu deargentatæ argento: & capitula earum ar-
gentea, & bases earum æneæ. At longitudo 18
atrij centum ad centum, & latitudo quinquaginta
ad quinquaginta, & altitudo quinque cubitorum
ex bysso retorta, & bases earum æneæ.
Omnis supellex, & omnia vasa & paxilli a- 19
trij ænei.
Et tu præcipe filiis Israel, & accipiant tibi o- 20
leum ex oliuis defæcatum purum contusum in lu-
men, vt ardeat lucerna semper*

4 καὶ ποιήσεις αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. καὶ
ποιήσεις τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ
5 τέσσαρα κλίτη. καὶ ὑποθήσεις αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν
τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν. ἔσται δὲ ἡ ἐσχάρα ἕως τοῦ ἡμίσεος τοῦ
6 θυσιαστηρίου. καὶ ποιήσεις ἀναφορεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ
ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιχαλκώσεις αὐτοὺς χαλκῷ.
7 καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους. καὶ ἔστω-
σαν οἱ ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴ-
8 ρειν αὐτό. κοῖλον σανιδωτὸν ποιήσεις αὐτό. κατὰ τὸ
παραδειχθέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω ποιήσεις αὐτό.
9 καὶ ποιήσεις αὐλὴν τῇ σκηνῇ. εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς λί-
βα ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. μῆκος ἑκατὸν
10 πηχῶν τῷ ἑνὶ κλίτει. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ βά-
σεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες
11 αὐτῶν ἀργυραῖ. οὕτω τῷ κλίτει τῷ πρὸς βορρᾶν ἱστία
ἑκατὸν πήχεων τὸ μῆκος. καὶ οἱ στῦλοι εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐ-
τῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες τῶν στύ-
12 λων, καὶ αἱ βάσεις περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. τὸ δὲ
εὖρος τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ θάλασσαν ἱστία πεντήκοντα πήχεων.
13 στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ εὖρος
τῆς αὐλῆς τῆς πρὸς ἀνατολάς ἱστία πεντήκοντα πήχεων.
14 στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ πέντε
καὶ δέκα πήχεων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος κλίτει τῷ ἑνί. στῦλοι αὐ-
15 τῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύ-
τερον δεκαπέντε πήχεων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος. στῦλοι αὐτῶν
16 τρεῖς, καὶ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς
κάλυμμα εἴκοσι πήχεων τὸ ὕψος ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύ-
ρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης τῇ
ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδευτοῦ. καὶ στῦλοι αὐτοῦ τέσσαρες, καὶ αἱ βά-
17 σεις αὐτοῦ τέσσαρες. πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς κύ-
κλῳ κατηργυρωμένοι ἀργυρίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν ἀρ-
18 γυραῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. τὸ δὲ μῆκος τῆς
αὐλῆς ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν· καὶ τὸ εὖρος πεντήκοντα ἐπὶ πεντή-
κοντα. καὶ ὕψος πέντε πήχεων ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ
19 αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. πᾶσα ἡ κατασκευὴ καὶ πάν-
τα τὰ ἐργαλεῖα καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ.
20 καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔ-
λαιον ἐξ ἐλαιῶν ἄτρυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, ἵνα
καίηται λύχνος διαπαντός,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et facies ei craticulam opere retis ex ære. & facies super rete quatuor anulos ex ære super quatuor lateribus eius:
5 Et pones eam sub circulo altaris deorsum, & erit rete vsque ad dimidium altaris.
6 Et facies vectes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.
7 Et inducentur vectes per anulos, & erunt vectes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud.
8 Concauum ex tabulis facies illud, sicut ostensum est tibi in monte, sic facient.
9 Faciesque atrium tabernaculi, in cuius Australi plaga erunt cortinæ de bysso retorta centum cubitorum longitudinis in plaga vna.
10 Et columnæ eius viginti, & bases earum viginti ex ære: capita columnarum & cælaturæ earum erunt de argento.
11 Et similiter in latere Aquilonis erunt cortinæ longitudinis centum cubitorum, & bases earum viginti ex ære: capita columnarum & cælaturæ earum erunt de argento.
12 Et in latitudine atrij ad latus Occidentale erunt cortinæ longitudinis quinquaginta cubitorum: columnæ earum decem, & bases earum decem.
13 Et latitudo atrij ad latus Orientale erit quinquaginta cubitorum:
14 Et cortinæ quindecim cubitorum erunt in vno latere, columnæ earum tres, & bases earum tres.
15 Et in secundo latere cortinæ quindecim cubitorum erunt, columnæ earum tres, & bases earum tres.
16 Et in ostio atrij erit tentorium viginti cubitorum ex hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta opere polymitario: columnæ eius quatuor, & bases eius quatuor.
17 Omnes columnæ atrij per circuitum cęlatæ erunt argento: capita earum erunt argentea, & bases earum erunt ex ære.
18 Longitudo autem atrij erit centum cubitorum, & latitudo quinquaginta. & altitudo cortinarum quinque cubitorum, ex bysso retorta, & bases earum ex ære.
19 Omnia vasa tabernaculi in omne ministerium eius, & omnes paxilli eius, & omnes paxilli atrij erunt ex ære.
20 Tu autem præcipe filiis Israel, vt afferant tibi oleum mundissimum de oliuis contusis, vt luceat, vt incendantur lucernæ semper.

21 * בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ
אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כח

1 * וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ
וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ־לִי אַהֲרֹן
2 נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃ * וְעָשִׂיתָ
בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃
3 * וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ
חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי אַהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ־לִי׃
4 * וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וּכְתֹנֶת
תַּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ
5 וּלְבָנָיו לְכַהֲנוֹ־לִי׃ * וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב
וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־
6 הַשֵּׁשׁ׃ * וְעָשׂוּ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת
7 שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב׃ * שְׁתֵּי כְתֵפֹת חֹבְרֹת
8 יִהְיֶה־לּוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחֻבָּר׃ * וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ
אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
9 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * וְלָקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־
10 שֹׁהַם וּפִתַּחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * שִׁשָּׁה
מִשְּׁמֹתָם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמוֹת הַשִּׁשָּׁה
11 הַנּוֹתָרִים עַל־הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית כְּתוֹלְדֹתָם׃ * מַעֲשֵׂה
חָרַשׁ אֶבֶן פִּתּוּחֵי חֹתָם תְּפַתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים
עַל־שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה
12 אֹתָם׃ * וְשַׂמְתָּ אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד
אַבְנֵי זִכָּרֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹתָם
13 לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו לְזִכָּרֹן׃ * וְעָשִׂיתָ
14 מִשְׁבְּצֹת זָהָב׃ * וּשְׁתֵּי שַׁרְשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר מִגְבָּלֹת
תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֲבֹת וְנָתַתָּה אֶת־שַׁרְשְׁרֹת
הָעֲבֹתֹת עַל־הַמִּשְׁבְּצֹת׃

21 * In tabernaculo testimonij extra velum, quod oppansum est testimonio: & collocabunt eam Aaron & filij eius, & vsque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum coram filiis Israel.

CAP. XXVIII.

1 APplica quoque ad te Aaron fratrem tuum
A cum filiis suis de medio filiorum Israel, vt sacerdotio fungantur mihi Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.
2 * Faciésque vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.
3 * Et loquêris cunctis sapientibus corde quos repleui spiritu prudentiæ, vt faciant vestes Aaron fratri tuo, in quibus sanctificatus ministret mihi.
4 * Hæc autem erunt vestimenta quæ facient: Rationale, & superhumerale, tunicam & lineam strictam, cidarim & balteum. Facient fratri tuo Aaron & filiis eius vestimenta sancta, vt sacerdotio fungantur mihi.
5 * Accipientque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccumq; bis tinctum, & byssum.
6 * Facient autē superhumerale de auro, & hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto,
B & bysso retorta opere polymito.
7 * Duas oras iunctas habebit in vtroque latere summitatum, vt in vnum redeant.
8 * Ipsa quoque textura, & cuncta operis varietas erit ex auro, & hyacintho, & purpura,
9 coccóque bis tincto, & bysso retorta. * Sumésque duos lapides onychinos, & sculpes in
10 eis nomina filiorum Israel. * Sex nomina in lapide vno, & sex reliqua in altero, iuxta ordi-
11 nem natiuitatis eorum. * Opere sculptoris & cælatura gemmarij sculpes eos nominibus filiorum Israel inclusos auro atque circunda-
12 tos. * Et pones in vtroque latere superhu-
C meralis, memoriale filiis Israel: portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super vtrumque humerum ob recordationem.
13 * Facies & vncinos ex auro:
14 * Et duas catenulas auri purissimi sibimet uicem cohærentes, quas inseres vncinis.

תרגום אונקלוס

21 בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא מִבָּרָא לְפָרוֹכְתָּא דְּעַל סַהֲדוּתָא יַסְדַּר יָתֵיהּ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ קְיָם עָלַם לְדָרֵיהוֹן מֵעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כח

1 וְאַתְּ קָרֵיב לְוָתָךְ יָת אַהֲרֹן אֲחוּךְ וְיָת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃
2 וְתַעְבֵּיד לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן אֲחוּךְ לִיקָר וּלְתֻשְׁבְּחָא׃ 3 וְאַתְּ תְּמַלֵּיל עִם כָּל חַכִּימֵי לִבָּא דְּאַשְׁלֵמִית עִמְּהוֹן רוּחַ חָכְמְתָא וְיַעְבְּדוּן יָת לְבוּשֵׁי
אַהֲרֹן לְקַדָּשׁוּתֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ 4 וְאִלֵּין לְבוּשַׁיָּא דְּיַעְבְּדוּן חוּשְׁנָא וְאֵפוֹדָא וּמְעִילָא וְכִתּוּנִין מְרַמְּצָן מִצְנְפָן וְהֶמְיָנִין וְיַעְבְּדוּן לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא
לְאַהֲרֹן אֲחוּךְ וְלִבְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ 5 וְאִנּוּן יִסְּבוּן יָת דַּהֲבָא וְיָת תִּכְלָא וְיָת אַרְגְּוָנָא וְיָת צְבַע זְהוֹרִי וְיָת בּוּצָא׃ 6 וְיַעְבְּדוּן יָת אֵפוֹדָא
דִּדְהַב תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָּן׃ 7 תַּרְתֵּין כִּתְפִין מְלַפְּפָן יְהוֹן לֵיהּ עַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי וְיִתְלַפַּף׃ 8 וְהֶמְיָן תִּקּוּנֵיהּ
דַּעֲלוֹהִי כְּעוֹבָדֵיהּ מִנֵּיהּ יְהֵי דַּהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר׃ 9 וְתִיסַּב יָת תַּרְתֵּין אַבְנֵי בּוּרְלָא וְתִגְלוֹף עֲלֵיהוֹן שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 שִׁיתָּא מִשְּׁמָהַתְהוֹן עַל אַבְנָא חֲדָא וְיָת שְׁמָהַת שִׁיתָּא דְּיִשְׁתַּאֲרוּן עַל אַבְנָא תִּנְיֵיתָא כְּתוּלְדָתְהוֹן׃ 11 עוֹבַד אוּמָּן דְּאֶבֶן טָבָא כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוֹף
עִזְקָן תִּגְלוֹף יָת תַּרְתֵּין אַבְנַיָּא עַל שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשַׁקְּעָן מְרַמְּצָן בִּדְהַב תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן׃ 12 וּתְשַׁוֵּי יָת תַּרְתֵּין אַבְנַיָּא עַל כִּתְפֵי אֵפוֹדָא אַבְנֵי
דּוּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יָת שְׁמָהַתְהוֹן קֳדָם יְיָ עַל תְּרֵין כִּתְפוֹהִי לְדוּכְרָנָא׃ 13 וְתַעְבֵּיד מְרַמְּצָן דִּדְהַב׃ 14 וּתְרֵין תֵּיכִין דִּדְהַב דְּכֵי
מַתְחָמָן תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן עוֹבַד גְּדִילוּ וְתִתֵּן יָת תֵּיכַיָּא גְּדִילָתָא עַל מְרַמְּצָתָא׃

* *In tabernaculo testimonij. extra velum quod* 21
super testamento incendet illud Aaron et filij eius à vespera vsque ad manè coram Domino, legitimum sempiternum in generationes vestras à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

ET tu applica ad te & Aaron fratrem tuum, & 1
filios eius de filiis Israel, vt sacerdotio fungantur mihi, Aaron, & Nadab, & Abiud, & Eleazar, & Ithamar filios Aaron.
* *Et facies vestem sanctam Aaron fratri tuo in* 2
honorem & gloriam.
* *Et tu loquere omnibus sapientibus mente, quos* 3
impleui spiritu sapientiæ & sensu: & facient vestem sanctam Aaron ad sanctuarium, in qua sacerdotio fungetur mihi.
* *Et hæ vestes quas facient, Pectorale, & su-* 4
perhumerale, & tunicam talarem, & tunicam strictam, & cidarim, & balteum. & facient vestes sanctas Aaron & filiis eius, vt sacerdotio fungantur mihi. * *Et ipsi accipient aurum, & hyacin-* 5
thum, & purpuram, & coccinum, & byssum.
* *Et facient superhumerale ex bysso retorta, opus* 6
contextum variegatoris.
* *Duo superhumeralia erunt illi continentia al-* 7
terum alterum, in duabus partibus suspensa.
* *Et contextus superhumeralium quod est in ip-* 8
so, secundum factionem ex ipso erit ex auro, et hyacintho, & purpura, & coccino filato, & bysso retorta. * *Et accipies duos lapides smaragdos, &* 9
sculpes in ipsis nomina filiorum Israel.
* *Sex nomina super lapidem vnum, & sex no-* 10
mina reliqua super lapidem secundum iuxta generationes eorum:
* *Opus lapidariæ artis. sculptura sigilli sculpes* 11
duos lapides in nominibus filiorum Israel.
* *Et pones duos lapides super humeros superhu-* 12
meralis. lapides memoriale sunt filiis Israel. & portabit Aaron nomina filiorum Israel coram Domino super duos humeros eius, memoriale de ipsis.
* *Et facies vncinos ex auro puro.* 13
* *Et facies duas catenulas ex auro puro, commi-* 14
xtas in floribus opus contexturæ. & impones catenulas cohærentes super vncinos, secundum superhumeralia eorum ex anterioribus.

21 * ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωῒ, ἐναντίον κυρίου, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

κη.

1 * Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς ἑαυτὸν, τόντε ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἱερατεύειν μοι, ἀαρὼν καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ,
2 υἱοὺς ἀαρών. * καὶ ποιήσεις στολὴν ἁγίαν ἀαρὼν τῷ ἀ-
3 δελφῷ σου εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. * καὶ σὺ λάλησον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως. καὶ ποιήσουσι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν ἀαρὼν εἰς τὸ ἅ-
4 γιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει μοι. * καὶ αὗται αἱ στολαὶ, ἃς ποιήσουσι. περιστήθιον, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ χιτῶνα κοσυμβωτὸν, καὶ κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι στολὰς ἁγίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι.
5 * καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν
6 πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. * καὶ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν
7 ποικιλτοῦ. * δύο ἐπωμίδες ἔσονται αὐτῷ συνέχουσαι ἑτέρα τὴν ἑτέραν, ἐπὶ τοῖς δυσὶ μέρεσιν ἐξηρτισμέναι.
8 * καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων ὅ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ, κατὰ τὴν ποίησιν ἐξ αὐτοῦ ἔσται ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
9 * καὶ λήψῃ δύο λίθους σμαράγδους, καὶ γλύψεις ἐν αὐ-
10 τοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * ἓξ ὀνόματα ἐπὶ τὸν λίθον ἕνα· καὶ ἓξ ὀνόματα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν δεύτερον
11 κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν· * ἔργον λιθουργικῆς τέχνης. γλύμμα σφραγῖδος διαγλύψεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
12 * καὶ θήσεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐπωμίδος. λίθοι μνημόσυνόν εἰσι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀναλήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐναντίον κυρίου ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον περὶ αὐτῶν.
13 * καὶ ποιήσεις ἀσπιδίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ.
14 * καὶ ποιήσεις δύο κροσσωτὰ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καταμεμιγμένα ἐν ἄνθεσιν ἔργον πλοκῆς. καὶ ἐπιθήσεις τὰ κροσσωτὰ πεπλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπιδίσκας, κατὰ τὰς παρωμίδας αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμπροσθίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] In tabernaculo fœderis extra velum quod est ante testamentum, ordinabit eas Aaron à vesperè vsque ad manè coram Domino, ritu perpetuo in generationibus suis à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

TV autem applica ad te Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo de medio filiorum Israel, vt ministrent coram me, Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar filij Aaron. [2] Faciesque vestes sanctas Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. [3] Et tu loquere cum omnibus sapientibus corde, quos impleui spiritu sapientiæ, vt faciant vestes Aaron, vt sanctificetur ad ministrandum coram me. [4] Et hæ sunt vestes quas facient: Rationale, & superhumerale, pallium & tunicas strictas, cidarim & baltea. Facientque vestes sanctas Aaron & filiis eius, vt ministrent coram me. [5] Et illi accipient aurum, & hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum. [6] Et facient superhumerale ex auro & argento, & purpura, & coccino, & bysso retorta opere artificis. [7] Duo humeruli coniuncti erunt ei, in duobus lateribus eius coniungentur. [8] Et balteus ornatus eius qui est super illud, sicut opus eius ex ipso erit, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta. [9] Tollesque duos lapides onychinos, & sculpes super eos nomina filiorum Israel. [10] Sex nomina super lapide vno, & reliqua sex nomina super lapide secundo, iuxta ordinem natiuitatis eorum. [11] Opere artificis lapidis preciosi scriptura distincta, sicut sculptura quæ fit in anulis, sculpes duos lapides per nomina filiorum Israel: circundatos & inclusos auro facies eos. [12] Ponesque duos lapides super humerulos superhumeralis, lapides memoriales filiis Israel: portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super duos humeros eius ob recordationem. [13] Faciesque vncinos ex auro; [14] Et duas catenulas auri mundissimi sibi inuicem cohęrentes: facies eas opere fimbriarum, & pones catenulas fimbriatas super vncinos.

15 וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד
תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר
16 תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ׃
17 וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֻּאַת אֶבֶן אַרְבָּעָה טוּרִים אָבֶן טוּר אֹדֶם
18 פִּטְדָה וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד׃ וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר
19 וְיָהֲלֹם׃ וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה׃
20 וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מְשֻׁבָּצִים זָהָב
21 יִהְיוּ בְּמִלּוּאֹתָם׃ וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חוֹתָם אִישׁ
22 עַל־שְׁמוֹ תִּהְיֶיןָ לִשְׁנֵי עָשָׂר שָׁבֶט׃ וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן
23 שַׁרְשֹׁת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר׃ וְעָשִׂיתָ עַל־
הַחֹשֶׁן שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעוֹת עַל־
24 שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃ וְנָתַתָּה אֶת־שְׁתֵּי עֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־
25 שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת אֶל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃ וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי
הָעֲבֹתֹת תִּתֵּן עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצוֹת וְנָתַתָּה עַל־כִּתְפוֹת
26 הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו׃ וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְשַׂמְתָּ
אֹתָם עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־עֵבֶר
27 הָאֵפוֹד בָּיְתָה׃ וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם
עַל־שְׁתֵּי כִתְפוֹת הָאֵפוֹד מִלְּמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת
28 מֶחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפוֹד׃ וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
מִטַּבְּעֹתָו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפוֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיוֹת עַל־
29 חֵשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד׃ וְנָשָׂא
אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל־לִבּוֹ
30 בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזִכָּרֹן לִפְנֵי־יְהוָה תָּמִיד׃ וְנָתַתָּ
אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים וְהָיוּ עַל־
לֵב אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּט
31 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד׃ וְעָשִׂיתָ
32 אֶת־מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה פִי־רֹאשׁוֹ
בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַחְרָא
יִהְיֶה־לּוֹ לֹא יִקָּרֵעַ׃

15 Rationale quoq; iudicij facies opere polymi-
to iuxta texturá ſuperhumeralis ex auro, hya-
cintho, & purpura, coccoq́; bis tincto, & byſ-
16 ſo retorta. Quadrangulũ erit & duplex. mé-
ſurã palmi habebit, tam in longitudine, q̃ in
17 latitudine. Poneſq́; in eo quatuor ordines la-
pidũ: In primo verſu erit lapis ſardius, & topa
18 zius, & ſmaragdus. In ſecũdo, carbũculus, &
19 ſaphirus, & iaſpis. In tertio, ligurius, achates
20 & amethyſtus. In quarto, chryſolithus, ony-
chinus & beryllus. Incluſi auro erunt per or-
21 dines ſuos: Habebuntq́; nomina filiorum Iſ
rael: duodecim nominibus cælabuntur ſingu
D li lapides nominibus ſingulorum per duode
22 cim tribus. Facies in rationali catenas ſibiin-
23 uicẽ cohærentes ex auro puriſſimo: Et duos
anulos aureos, quos pones in vtraq; rationalis
24 ſummitate. Catenaſq́; aureas iunges anulis
25 qui ſunt in marginibus eius: Et ipſarum ca-
tenarum extrema duobus copulabis vncinis,
in vtroque latere ſuperhumeralis quod ratio-
26 nale reſpicit. Facies & duos anulos aureos,
quos pones in ſummitatibus rationalis & in
oris, quæ è regione ſunt ſuperhumeralis & po
27 ſteriora eius aſpiciunt: Necnon & alios duos
anulos aureos, qui ponendi ſunt in vtroque
latere ſuperhumeralis deorſum, quod reſpicit
contra faciẽ iuncturę inferioris, vt aptari poſ-
28 ſit cũ ſuperhumerali. Et ſtringatur rationale
E anulis ſuis cũ anulis ſuperhumeralis vitta hya
cinthina, vt maneat iunctura fabrefacta, & à
ſeinuicẽ rationale & ſuperhumerale nequeat
29 ſeparari. Portabítque Aaron nomina filio-
rũ Iſrael in rationali iudicij ſuper pectus ſuũ,
quando ingredietur ſanctuariũ memoriale co
30 rã Dño in æternũ. Pones autẽ in rationali iu
dicij doctrinã & veritatẽ, quæ erunt in pecto-
re Aaron quando ingredietur corã Dño: & ge
ſtabit iudicium filiorũ Iſrael in pectore ſuo in
31 conſpectu Domini ſemper. Facies & tuni-
32 cam ſuperhumeralis totam hyacinthinã. In
cuius medio ſupra erit capitium & ora per gy
rum eius textilis, ſicut fieri ſolet in extremis
veſtium partibus, ne facilè rumpantur.

תרגום אונקלוס

15 ותעביד חשן דינא עובד אומן כעובד אפודא תעבדיניה דדהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר תעביד יתיה׃ 16 מרבע יהי עיף
דנא ארכיה וזרתא פותיה׃ 17 ותשלם ביה אשלמות אבן טבא ארבעה סדרין דאבן טבא סדרא קדמאה סמקן ירקן וברקן סדרא
חד׃ 18 וסדרא תנינא אזמרגדין ושבזיז וסבהלום׃ 19 וסדרא תליתאה קנכרי טרקיא ועין עגלא׃ 20 וסדרא רביעאה כרום ימא
ובורלא ופנתירי מרמצן בדהב יהון באשלמותהון׃ 21 ואבניא תהוין על שמהת בני ישראל תרתא עשרה על שמהתהון כתב מפרש כגלוף
עזקא גבר על שמיה תהוין לתרי עשר שבטין׃ 22 ותעביד על חושנא תיכין מתחמן עובד גדילו דדהב דכי׃ 23 ותעביד על חושנא תרתין
עזקן דדהב ותתן ית תרתין עזקתא על תרין סטרי חושנא׃ 24 ותתן ית תרתין גדילן דדהב על תרין עזקתא בסטרי חושנא׃ 25 וית תרתין
גדילן דעל תרין סטרוהי תתן על תרתין מרמצתא ותתן על כתפי אפודא לקביל אפוהי׃ 26 ותעביד תרתין עזקן דדהב ותשוי יתהון על תרין סטרי
חושנא על שפתיה די לעברא דאפודא מלגו׃ 27 ותעביד תרתין עזקן דדהב ותתן יתהון על תרין כתפי אפודא מלרע מלקביל אפוהי לקביל בית
לופי מלעיל להמין אפודא׃ 28 ויחדון ית חושנא מעזקתיה לעזקת אפודא בחוטא דתכלתא למהוי על המין אפודא ולא יתפרק חושנא מעלוי
אפודא׃ 29 ויטול אהרן ית שמהת בני ישראל בחשן דינא על לביה במיעליה לקודשא לדכרנא קדם יי תדירא׃ 30 ותתן בחשן דינא ית אוריא
וית תומיא ויהון על לבא דאהרן במיעליה לקדם יי ויטול אהרן ית דין בני ישראל על לביה קדם יי תדירא׃ 31 ותעביד ית מעיל אפודא גמיר
תכלא׃ 32 ויהי פום רישיה כפיל לגויה תורא יהי מקף לפומיה סחור סחור עובד מחי כפום שרין יהי ליה דלא יתבזע׃

** Et facies rationale iudiciorum opus variegato-* 15
ris. secundum numerum superhumeralis facies illud
ex auro, & hyacintho, & purpura, & coccino fila-
*to, & bysso retorta facies illud. * Quadrangulum* 16
erit duplum, palmi longitudo, & palmi latitudo.
** Et texes in eo texturam secundum lapidem qua-* 17
driordinem. ordo lapidum erit sardius, topazius, &
*smaragdus: ordo vnus. * Et ordo secundus, car-* 18
*bunculus, & saphirus, & iaspis. * Et ordo tertius,* 19
*ligurius, & agathes, & amethystus. * Et ordo* 20
quartus, chrysolithus, & beryllus, & onychinus,
circumtecti auro, et colligati in auro: sint secundum
*ordinem eorum. * Et lapides sint ex nominibus* 21
filiorum Israel, duodecim secundùm nomina eorum,
sculpturæ sigillorum cuiuslibet secúdùm nomen sint
*in duodecim tribus. * Et facies super rationale ca-* 22
*tenas connexas, opus catenatum ex auro puro. * Et* 23
facies super rationali duos anulos aureos: & impo-
nes duos anulos aureos super vtraque initia ratio-
*nalis. * Et impones catenas & catenata auri super* 24
*duos anulos super vtraque latera rationalis. * Et* 25
duo latera duarum catenarum impones super duas
connexiones: et impones super humeros superhume-
*ralis ex aduerso secundùm faciem. * Et facies duos* 26
anulos aureos, & impones super duas alas rationa-
lis, in summitatem à summitate posteriori superhu-
*meralis intrinsecus. * Et facies duos anulos aureos,* 27
& impones super vtrosque humeros superhume-
ralis ab infra eius, secundùm faciem secundùm co-
pulationem desuper contexturæ superhumeralis.
** Et constringes rationale ab anulis qui in eo ad* 28
anulos superhumeralis coniunctos ex hyacintho,
connexos ad contexturam superhumeralis, vt nō de
*fluat rationale à superhumerali. * Et portabit Aa-* 29
ron nomina filiorum Israel in rationali iudicij super
pectus, ingrediens in sanctuarium memoriale corā
*Deo. * Et impones in rationali iudicij manifestatio-* 30
nem & veritatem. & erit super pectus Aaron,
quando ingressus fuerit in sanctuarium coram Do-
mino. & gestabit Aaron iudicia filiorum Israel su-
*per pectus coram Dño semper. * Et facies tunicam ta* 31
*larem totam hyacinthinam. * Et erit capitium ex illo* 32
mediū, cui adiungens in circuitu capitij opus texto-
ris, copulationem textam ex ipso, vt nō rumpatur.

15 * καὶ ποιήσεις λόγιον τῶν κρίσεων ἔργον ποικιλτοῦ. κατὰ τὸν
ἀριθμὸν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου,
καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμέ-
16 νης ποιήσεις αὐτό. * τετράγωνον ἔσται διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ
17 μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. * καὶ καθυφανεῖς ἐν αὐτῷ
ὕφασμα κατὰ λίθον τετράστιχον. στίχος λίθων ἔσται σάρδιον, το-
18 πάζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος ὁ εἷς. * καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος,
19 ἄνθραξ, καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις. * καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος, λι-
20 γύριον, καὶ ἀχάτης, καὶ ἀμέθυστος. * καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος, χρυ-
σόλιθος, καὶ βήρυλλος, καὶ ὀνύχιον, περικεκαλυμμένα χρυσίῳ,
21 καὶ συνδεδεμένα ἐν χρυσίῳ. ἔστωσαν κατὰ στίχον αὐτῶν. * καὶ οἱ
λίθοι ἔστωσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, δεκαδύο κα-
τὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. γλυφαὶ σφραγίδων ἑκάστου κατ' ὄνομα
22 ἔστωσαν εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον
κροσσοὺς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἁλυσιδωτὸν ἐκ χρυσίου καθα-
23 ροῦ. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ
ἐπιθήσεις τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρας
24 τὰς ἀρχὰς τοῦ λογείου. * καὶ ἐπιθήσεις τοὺς κροσσοὺς καὶ τὰ
ἁλυσιδωτὰ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν
25 κλιτῶν τοῦ λογείου. * καὶ δύο κλίτη τῶν δύο κροσσῶν ἐπιθήσεις
ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμί-
26 δος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. * καὶ ποιήσεις δύο δακτυ-
λίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια τοῦ λογείου, ἐπὶ
27 τὸ ἄκρον ἀπ' ἄκρου τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. * καὶ ποιήσεις
δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους
τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμ-
28 βολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος. * καὶ σφίγξεις τὸ λογεῖον
ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμί-
δος συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου, συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασ-
μα τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος.
29 * καὶ λήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ λογείου τῆς
κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους, εἰσιὼν εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον ἐναντίον τοῦ
30 θεοῦ. * καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν
ἀλήθειαν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ στήθους ἀαρών, ὅταν εἰσπορεύηται εἰς τὸ ἅ-
γιον ἐναντίον κυρίου. καὶ οἴσει ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν ἰσ-
31 ραὴλ ἐπὶ τοῦ στήθους ἐναντίον κυρίου διαπαντός. * καὶ ποιήσεις
32 ὑποδύτην ποδήρη, ὅλον ὑακίνθινον. * καὶ ἔσται τὸ περιστόμιον ἐξ
αὐτοῦ μέσον, ᾤαν ἔχον κύκλῳ τοῦ περιστομίου ἔργον ὑφαντοῦ,
τὴν συμβολὴν συνυφασμένην ἐξ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ῥαγῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Faciesque rationale iudicij opere artificis: iuxta opus superhumeralis facies illud, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta facies illud. 16 Quadratum erit & duplicatum: mensuram palmi habebit in longitudine eius, & mensuram palmi habebit in latitudine eius. 17 Et implebis in eo impletionem lapidis preciosi, quatuor ordines lapidum preciosorum: In primo ordine erit sardius, topasius, & smaragdus. 18 Et in secundo ordine, carbunculus, saphirus & iaspis. 19 In tertio ordine, ligurius, achates & amethystus. 20 In quarto autem ordine, chrysolithus, onychinus & beryllus: inclusi auro erunt in cælaturis suis. 21 Lapides autem erunt duodecim iuxta nomina filiorum Israel, sculpti scriptura distincta sicut sculptura anuli, singuli lapides per nomina singulorum erunt per duodecim tribus. 22 Faciesque in rationali catenulas sibi inuicem cohærentes opere fimbriarum ex auro mundissimo. 23 Et facies super rationale duos anulos ex auro, & pones duos anulos in duobus lateribus rationalis. 24 Et pones duas fimbrias aureas in duobus anulis in lateribus rationalis: 25 Et duas fimbrias quæ sunt in duobus lateribus eius pones super duos vncinos, & pones in humerulis superhumeralis contra faciem eius. 26 Et facies duos anulos aureos, & pones eos in duobus lateribus rationalis quæ sunt in ore eius, quæ est è regione superhumeralis intrinsecus. 27 Faciesque duos anulos aureos, & pones eos in duobus humerulis superhumeralis inferius contra faciem suam è regione iuncturæ eius super balteum superhumeralis. 28 Et coniungent rationale ex anulis suis ad anulos superhumeralis vitta hyacinthina, vt sit super balteum superhumeralis, & non auferatur rationale à superhumerali. 29 Et portabit Aaron nomina filiorum Israel in rationali iudicij super cor suum, cùm ingressus fuerit in sanctuarium in memoriam coram Domino semper. 30 Ponesque in rationale iudicij Vrim & Thumim, & erunt super cor Aaron cùm ingressus fuerit coram Domino. portabitque Aaron iudicium filiorum Israel super cor suum coram Domino semper. 31 Faciesque pallium superhumeralis totum hyacinthinum. 32 Et erit capitium eius duplicatum intrinsecus. Ora erit capitio eius per gyrum opere textoris, sicut os loricæ erit ei, vt non rumpatur.

33 * וְעָשִׂיתָ עַל־שׁוּלָיו רִמֹּנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
שָׁנִי עַל־שׁוּלָיו סָבִיב וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב׃
34 * פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל
35 סָבִיב׃ * וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן לְשָׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ
אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת׃
36 * וְעָשִׂיתָ צִּיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חֹתָם
73 קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ * וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה
38 עַל־הַמִּצְנָפֶת אֶל־מוּל פְּנֵי־הַמִּצְנֶפֶת יִהְיֶה׃ * וְהָיָה
עַל־מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־עֲוֺן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר
יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־
39 מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְשִׁבַּצְתָּ
הַכְּתֹנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה
40 רֹקֵם׃ * וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת וְעָשִׂיתָ לָהֶם
אַבְנֵטִים וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃
41 * וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ
וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְכִהֲנוּ־לִי׃
42 * וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי־בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם
43 וְעַד־יְרֵכַיִם יִהְיוּ׃ * וְהָיוּ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בָּנָיו בְּבֹאָם
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת
בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא־יִשְׂאוּ עָוֺן וָמֵתוּ חֻקַּת עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ
אַחֲרָיו׃

כט

1 * וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ
אֹתָם לְכַהֵן לִי לְקַח פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם
2 תְּמִימִם׃ * וְלֶחֶם מַצּוֹת וְחַלֹּת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן
וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן סֹלֶת חִטִּים תַּעֲשֶׂה
3 אֹתָם׃ * וְנָתַתָּ אוֹתָם עַל־סַל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם
4 בַּסָּל וְאֶת־הַפָּר וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִם׃ * וְאֶת־אַהֲרֹן
וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחַצְתָּ אֹתָם
בַּמָּיִם׃

33 * Deorſum verò ad pedes eiuſdem tunicæ
per circuitum quaſi malapunica facies ex hya
cintho & purpura, & cocco bis tincto, & byſ-
34 ſo retorta, mixtis in medio tintinabulis: * Ita
vt tintinabulũ ſit aureum & malumpunicũ,
35 rurſumq́; tintinabulũ aliud aureũ & malũpu
nicum. * Et veſtietur ea Aaron in officio mini
ſterij, vt audiatur ſonitus quando ingreditur
& egreditur ſanctuarium in conſpectu Do-
36 mini, & non moriatur. * Facies & laminam de
auro puriſsimo, in qua ſculpes opere cælato-
37 ris ſanctum Domino. * Ligabíſque eam vitta
38 hyacinthina: * Et erit ſuper tiaram imminens
fronti pontificis. Portabitq́ue Aaron iniqui-
tates eorum quæ obtulerunt, & ſanctificaue-
G runt filij Iſrael in cunctis muneribus & dona-
riis ſuis. Erit autem lamina ſemper in fronte
39 eius, vt placatus ſit ei Dominus. * Stringeſq́ue
tunicam byſſo, & tiaram byſsinam facies, &
40 balteum opere plumarij. * Porrò filiis Aaron
tunicas lineas parabis, & balteos ac tiaras in
41 gloriam & decorem. * Veſtieſq́ue his omni-
bus Aaron fratrem tuum, & filios eius cum
eo: & cunctorum conſecrabis manus, ſanctifi-
cabíſque illos, vt ſacerdotio fungantur mihi.
42 * Facies & feminalia linea, vt operiant car-
nem turpitudinis ſuæ, à renibus vſque ad fe-
43 mora: * Et vtentur eis Aaron & filij eius quan
do ingredientur tabernaculum teſtimonij,
vel quando appropinquant ad altare vt mi-
niſtrent in ſanctuario, ne iniquitatis rei mo-
riantur. Legitimum ſempiternum erit Aaron
& ſemini eius poſt eum. CAP. XXIX.

1 SEd & hoc facies, vt mihi in ſacerdotio con-
A ſecrentur: Tolle vitulum de armento, &
arietes duos immaculatos:
2 * Paneſq́ue azymos, & cruſtulam abſque
fermento, quæ conſperſa ſint oleo, lagana
quoque azyma oleo lita. de ſimila triticea
cuncta facies.
3 * Et poſita in caniſtro, offeres. vitulum au-
4 tem, & duos arietes: * Et Aaron ac filios eius
applicabis ad oſtium tabernaculi teſtimonij.
Cumq́ue laueris patrem cum filiis ſuis aqua,

תרגום אונקלוס

33 וְתַעְבֵּיד עַל שִׁפּוּלוֹהִי רִמּוֹנֵי דִתְכַלָא וְאַרְגְוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי עַל שִׁפּוּלוֹהִי סְחוֹר סְחוֹר וְזַגִּין דִּדְהַב בֵּינֵיהוֹן סְחוֹר סְחוֹר׃ 34 זַגָּא דְדַהֲבָא
ורמונא זגא דדהבא וְרִמּוֹנָא עַל שִׁפּוּלֵי מְעִילָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 35 וִיהֵי עַל אַהֲרֹן לְשַׁמָּשָׁא וְיִשְׁתְּמַע קָלֵיהּ בְּמֵיעֲלֵיהּ לְקוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ וּבְמִפְּקֵיהּ
ולא ימות׃ 36 וְתַעְבֵּיד צִיצָא דִּדְהַב דְּכֵי וְתִגְלוֹף עֲלוֹהִי כְּתָב מְפָרַשׁ קֹדֶשׁ לַייָ׃ 37 וּתְשַׁוֵּי יָתֵיהּ עַל חוּטָא דִתְכֶלְתָּא וִיהֵי עַל מִצְנַפְתָּא לָקֳבֵיל
אפי מצנפתא יהי׃ 38 וִיהֵי עַל בֵּית עֵינוֹהִי דְאַהֲרֹן וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יַת עֲוָיַת קוּדְשַׁיָּא דִּיקַדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנַן קוּדְשֵׁיהוֹן וִיהֵי עַל בֵּית עֵינוֹהִי
תדירא לרעוא להון קֳדָם יְיָ׃ 39 וּתְרַמֵּץ כִּתּוּנָא דְבוּצָא וְתַעְבֵּיד מִצְנַפְתָּא דְבוּצָא וְהֶמְיָן תַּעְבֵּיד עוֹבַד צַיָּר׃ 40 וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעְבֵּיד כִּתּוּנִין
ותעביד להון הֶמְיָנִין וְקוֹבָעִין תַּעְבֵּיד לְהוֹן לִיקָר וּלְתוּשְׁבְּחָא׃ 41 וְתַלְבֵּישׁ יָתְהוֹן יָת אַהֲרֹן אָחוּךְ וְיָת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ וּתְרַבֵּי יָתְהוֹן וּתְקָרֵיב יָת קֻרְבָּנְהוֹן
ותקדיש יתהון וִישַׁמְּשׁוּן קֳדָמַי׃ 42 וַעֲבֵיד לְהוֹן מִכְנְסִין דְּבוּץ לְכַסָּאָה בְּשַׂר עֶרְיָה מֵחַרְצִין וְעַד יַרְכַּן יְהוֹן׃ 43 וִיהוֹן עַל אַהֲרֹן וְעַל בְּנוֹהִי
במיעלהון למשכן זִמְנָא אוֹ בְּמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא לְשַׁמָּשָׁא בְקוּדְשָׁא וְלָא יְקַבְּלוּן חוֹבָא וְלָא יְמוּתוּן קְיָם עָלַם לֵיהּ וְלִבְנוֹהִי בָּתְרוֹהִי׃

כט

1 וְדֵין פִּתְגָּמָא דְתַעְבֵּיד לְהוֹן לְקַדָּשָׁא
יתהון לשמשא קֳדָמַי סַב תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי וְדִכְרִין תְּרֵין שַׁלְמִין׃ 2 וּלְחֵם פַּטִּיר וּגְרִיצָן פַּטִּירָן דְּפִילָן בִּמְשַׁח וְאֶסְפּוֹגִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח
סלת חטין תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן׃ 3 וְתִתֵּן יָתְהוֹן עַל סַלָּא חֲדָא וּתְקָרֵיב יָתְהוֹן בְּסַלָּא וְיָת תּוֹרָא וְיָת תְּרֵין דִּכְרִין׃ 4 וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי תְּקָרֵיב
לתרע משכן זִמְנָא וְתַסְחֵי יָתְהוֹן בְּמַיָּא׃

** Et facies super marginem tunicæ ab infrà, quasi* 33
florentis mali punici, mala punica ex hyacintho, &
purpura, & coccino filato, & bysso retorta, in mar-
gine tunicæ in circuitu. at eadem specie mala puni-
ca aurea, & tintinabula in medio horum in circui-
*tu. * Inter malum punicum aureum tintinabu-* 34
lum, & floridum in margine tunicæ in circuitu.
** Et erit Aaron in ministrando audibilis vox* 35
eius, ingredienti in sanctuarium coram Domino, &
egredienti, vt non moriatur.
** Et facies laminam auream puram, & sculpes* 36
in ea sculpturam sigilli sanctificationem Domini.
** Et impones illud in hyacintho retorto: & erit* 37
super mitram, ante faciem mitræ erit.
** Et erit super fronte Aaron: & portabit Aa-* 38
ron peccata sanctorum, quæ sanctificauerint filij Is-
rael omnis muneris sanctorum eorum. & erit in
fronte Aaron semper acceptabile eis coram Domino.
** Et nodi tunicarum ex bysso: & facies cidarin* 39
byssinam, & zonam facies opere variegatoris.
** Et filiis Aaron facies tunicas, & zonas: &* 40
cidares facies eis in honorem & gloriam.
** Et indues eas Aaron fratrem tuum, & filios* 41
eius cum eo: & vnges eos, & implebis eorum ma-
nus: & sanctificabis eos, vt sacerdotio fungantur
*mihi. * Et facies eis feminalia linea, ad ve-* 42
landum turpitudinem corporis eorum, à lumbis vs-
*que ad femora erit. * Et habebit Aaron ea* 43
& filij eius, quando ingrediuntur in tabernaculum
testimonij, vel quando ingrediuntur ad ministran-
dum ad altare sanctuarij. & non adducent ad se-
ipsos peccatum, vt non moriantur. legitimum sem-
piternum illi, & semini eius post eum.

CAP. XXIX.

ET hæc sunt quæ facies eis, ad sanctificandum 1
eos, vt sacerdotio fungantur mihi: Accipies vi-
tulum ex bobus vnum, & arietes duos immacula-
*tos: * Et panes azymos conspersos in oleo, &* 2
lagana azyma vncta in oleo. similam ex tritico fa-
*cies ea. * Et impones ea in canistro vno, & of-* 3
feres ea in canistro, & vitulum, & duos arietes. 4
** Et Aaron & filios eius applicabis ad ia-*
nuam tabernaculi testimonij: & lauabis eos in a-
qua:

33 * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν, ὡς ἐξ-
ανθούσης ῥόας ῥοΐσκους ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου
διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ
ὑποδύτου κύκλῳ. τὸ δὲ αὐτὸ εἶδος ῥοΐσκους χρυσοῦς, καὶ κώδωνας
34 ἀναμέσον τούτων περικύκλῳ, * παρὰ ῥοΐσκον χρυσοῦν κώ-
δωνα, καὶ ἄνθινον ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ.
35 * καὶ ἔσται ἀαρὼν ἐν τῷ λειτουργεῖν ἀκουστὴ ἡ φωνὴ αὐτοῦ, εἰ-
σιόντι εἰς τὸ ἅγιον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξιόντι, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ.
36 * καὶ ποιήσεις πέταλον χρυσοῦν καθαρόν. καὶ ἐκτυπώσεις
37 ἐν αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγίασμα κυρίου. * καὶ ἐπι-
θήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθου κεκλωσμένης. καὶ ἔσται ἐπὶ τῆς μίτρας,
38 κατὰ πρόσωπον τῆς μίτρας ἔσται. * καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώ-
που ἀαρών. καὶ ἐξαρεῖ ἀαρὼν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἁγίων,
ὅσα ἂν ἁγιάσωσι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ παντὸς δόματος τῶν ἁγίων
αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρὼν διαπαντὸς δεκτὸν αὐ-
39 τοῖς ἔναντι κυρίου. * καὶ οἱ κόσυμβοι τῶν χιτώνων ἐκ βύσ-
σου. καὶ ποιήσεις κίδαριν βύσσινον· καὶ ζώνην ποιήσεις, ἔργον ποι-
40 κιλτοῦ. * καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ποιήσεις χιτῶνας καὶ ζώνας,
καὶ κιδάρεις ποιήσεις αὐτοῖς εἰς τιμὴν καὶ δόξαν.
41 * καὶ ἐνδύσεις αὐτὰ ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐ-
τοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ χρίσεις αὐτούς, καὶ ἐμπλήσεις αὐτῶν τὰς χεῖ-
ρας. καὶ ἁγιάσεις αὐτούς, ἵνα ἱερατεύωσί μοι.
42 * καὶ ποιήσεις αὐτοῖς περισκελῆ λινᾶ, καλύψαι ἀσχημοσύ-
νην χρωτὸς αὐτῶν, ἀπὸ ὀσφύος ἕως μηρῶν ἔσται.
43 * καὶ ἕξει ἀαρὼν αὐτὰ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς
τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται λειτουργεῖν
πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἁγίου. καὶ οὐκ ἐπάξονται πρὸς ἑαυ-
τοὺς ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ, καὶ
τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν.

κθ΄.

1 * Καὶ ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις αὐτοῖς, ἁγιάσαι αὐτούς, ὥστε
ἱερατεύειν μοι. λήψῃ μοσχάριον ἐκ βοῶν ἕν, καὶ κριοὺς δύο
2 ἀμώμους· * καὶ ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ,
καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ. σεμίδαλιν ἐκ
3 πυρῶν ποιήσεις αὐτά. * καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐπὶ κανοῦν
ἕν, καὶ προσοίσεις αὐτὰ ἐπὶ τῷ κανῷ, καὶ τὸ μοσχάριον, καὶ
4 τοὺς δύο κριούς. * καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσά-
ξεις ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λούσεις αὐ-
τοὺς ἐν ὕδατι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Faciesque in inferiori parte per circuitum malagranata ex hyacintho, & purpura, & coccino; & tintinabula aurea in medio eorum per circuitum. 34 Tintinabulum aureum & malumgranatum, tintinabulum aureum & malumgranatum in inferiori parte pallij per circuitum. 35 Eritque super Aaron quando ministrauerit, & audietur sonitus eius quando ingredietur in sanctuarium coram Domino, & quando egressus fuerit, & non morietur. 36 Faciesque laminam ex auro mundissimo, & sculpes super ea scriptura distincta, sanctum Domino. 37 Ponesque eam super vittam hyacinthinam, & erit super tiaram, è regione tiaræ erit. 38 Eritque super frontem Aaron imminens oculis: & portabit Aaron iniquitates eorum quæ sanctificauerunt filij Israel in cunctis muneribus sanctificationum eorum. Eritque semper super frontem eius imminens oculis, in beneplacitum eis coram Domino. 39 Stringesque tunicam bysso, & facies tiaram de bysso, & balteum facies opere polymitarij. 40 Et filiis Aaron facies tunicas, & facies eis baltea, & mitras facies eis in honorem & decorem. 41 Induesque ea Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo: & vnges eos, & offeres oblationes eorum, sanctificabisque illos vt ministrent coram me. 42 Et facies eis femoralia ex bysso, vt operiant carnem turpitudinis suæ, à lumbis vsque ad femora erunt. 43 Eruntque super Aaron & super filios eius quando ingredientur in tabernaculum fœderis, aut quando accedent ad altare vt ministrent in sanctuario, & non suscipient peccatum, ne moriantur. Legitimum sempiternum erit ei & filiis eius post eum.

CAP. XXIX.

ET hoc est verbum quod facies eis, vt sanctifices eos ad ministrandum coram me: Tolle vitulum vnum de armento, & arietes duos immaculatos. 2 Panemque azymum & placentas azymas conspersas oleo & lagana azyma lita oleo, de simila tritici facies ea. 3 Ponesque ea in canistro vno, & offeres ea in canistro, & vitulum, & duos arietes. 4 Et Aaron quoque & filios eius applicabis ad ostium tabernaculi fœderis, & lauabis eos aquis.

5 וְלָקַחְתָּ אֶת־הַבְּגָדִים וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת־אַהֲרֹן אֶת־
הַכֻּתֹּנֶת וְאֵת מְעִיל הָאֵפֹד וְאֶת־הָאֵפֹד וְאֶת־הַחֹשֶׁן
6 וְאָפַדְתָּ לוֹ בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל־
רֹאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת־נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל־הַמִּצְנָפֶת׃
7 וְלָקַחְתָּ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְיָצַקְתָּ עַל־רֹאשׁוֹ
8 וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ׃ וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם
9 כֻּתֳּנֹת׃ וְחָגַרְתָּ אֹתָם אַבְנֵט אַהֲרֹן וּבָנָיו
וְחָבַשְׁתָּ לָהֶם מִגְבָּעֹת וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֻנָּה
10 לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאתָ יַד־אַהֲרֹן וְיַד־בָּנָיו׃ וְהִקְרַבְתָּ
אֶת־הַפָּר לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־
11 יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפָּר׃ וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הַפָּר לִפְנֵי
12 יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְלָקַחְתָּ מִדַּם הַפָּר וְנָתַתָּה
עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ וְאֶת־כָּל־הַדָּם
13 תִּשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־כָּל־
הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד
וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּ
14 הַמִּזְבֵּחָה׃ וְאֶת־בְּשַׂר הַפָּר וְאֶת־עֹרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ
תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה חַטָּאת הוּא׃
15 וְאֶת־הָאַיִל הָאֶחָד תִּקָּח וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־
16 יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל׃ וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הָאָיִל וְלָקַחְתָּ
17 אֶת־דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְאֶת־הָאַיִל
תְּנַתֵּחַ לִנְתָחָיו וְרָחַצְתָּ קִרְבּוֹ וּכְרָעָיו וְנָתַתָּ עַל־נְתָחָיו
18 וְעַל־רֹאשׁוֹ׃ וְהִקְטַרְתָּ אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה
עֹלָה הוּא לַיהוָה רֵיחַ נִיחוֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה הוּא׃
19 וְלָקַחְתָּ אֵת הָאַיִל הַשֵּׁנִי וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־
20 יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל׃ וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הָאַיִל
וְלָקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן אַהֲרֹן וְעַל־תְּנוּךְ
אֹזֶן בָּנָיו הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־
בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת־הַדָּם עַל־
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃

5 * Indues Aaron veſtimentis ſuis, id eſt, li-
nea & tunica, & ſuperhumerali, & rationali
6 quod conſtringes balteo. * Et pones tia-
ram in capite eius, laminam ſanctam ſuper
tiaram:
7 * Et oleum vnctionis fundes ſuper caput
eius, atque hoc ritu conſecrabitur.
8 * Filios quoque illius applicabis, & indues
B tunicis lineis:
9 * Cingeſque balteo Aaron ſcilicet & libe-
ros eius, & impones eis mitras: eruntque ſa-
cerdotes mihi religione perpetua. Poſtquam
initiaueris manus eorum,
10 * Applicabis & vitulum coram taberna-
culo teſtimonij: imponéntque Aaron & filij
eius manus ſuper caput illius:
11 * Et mactabis eum in conſpectu Domini,
iuxta oſtium tabernaculi teſtimonij:
12 * Sumptumque de ſanguine vituli, po-
nes ſuper cornua altaris digito tuo, reliquum
autem ſanguinem fundes iuxta baſim eius.
13 * Sumes & adipem totum qui operit in-
teſtina & reticulum iecoris ac duos renes &
adipem qui ſuper eos eſt, & offeres incenſum
ſuper altare.
14 * Carnes verò vituli, & corium, & fimum,
combures foris extra caſtra, eo quòd pro pec-
cato ſit.
15 * Vnum quoque arietem ſumes, ſuper cu-
ius caput ponent Aaron & filii eius manus.
16 * Quem cùm mactaueris, tolles de ſangui-
ne eius, & fundes circa altare:
17 * Ipſum autem arietem ſecabis in fruſta, lo
taque inteſtina eius & pedes, pones ſuper con
C ciſas carnes, & ſuper caput illius.
18 * Et offeres totum arietem in incenſum ſu
per altare, oblatio eſt Domino odor ſuauiſſi-
19 mus victimæ Domini. * Tolles quoque a-
rietem alterum, ſuper cuius caput Aaron & fi-
20 lij eius ponent manus: * Quem cùm immola-
ueris, ſumes de ſanguine eius, & pones ſuper
extremum auriculę dextrę Aaron & filiorum
eius, & ſup pollices manus eorũ ac pedis dex-
tri, fundeſq; ſanguinẽ ſup altare per circuitũ.

תרגום אונקלוס

5 וְתִיסַּב יָת לְבוּשַׁיָּא וְתַלְבֵּישׁ יָת אַהֲרֹן יָת כִּתּוּנָא וְיָת מְעִילָא דְאֵפוֹדָא וְיָת אֵפוֹדָא וְיָת חוּשְׁנָא וּתְתַקֵּין לֵיהּ בְּהֶמְיַן אֵפוֹדָא׃ 6 וּתְשַׁוֵּי
מִצְנֶפְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ וְתִתֵּן יָת כְּלִילָא דְקוּדְשָׁא עַל מִצְנַפְתָּא׃ 7 וְתִיסַּב יָת מְשַׁח דִּרְבוּתָא וְתָרִיק עַל רֵישֵׁיהּ וּתְרַבֵּי יָתֵיהּ׃ 8 וְיָת בְּנוֹהִי
תְּקָרֵיב וְתַלְבֵּשִׁינוּן כִּתּוּנִין׃ 9 וּתְזָרֵיז יָתְהוֹן הֶמְיָנִין אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי וּתְתַקֵּן לְהוֹן קוֹבָעִין וּתְהֵי לְהוֹן כְּהוּנְתָא לִקְיָם עָלַם וּתְקָרֵיב קוּרְבָּנָא
דְאַהֲרֹן וְקוּרְבָּנָא דִבְנוֹהִי׃ 10 וּתְקָרֵיב יָת תּוֹרָא לִקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא׃ 11 וְתִכּוֹס יָת
תּוֹרָא קֳדָם יְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 12 וְתִיסַּב מִן דְּמָא דְתוֹרָא וְתִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא בְּאֶצְבְּעָךְ וְיָת כָּל דְּמָא תֵּשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא׃
13 וְתִיסַּב יָת כָּל תַּרְבָּא דְחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת חַצְרָא דְעַל כַּבְדָּא וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיָת תַּרְבָּא דַעֲלֵיהוֹן וְתַסֵּיק לְמַדְבְּחָא׃ 14 וְיָת בִּשְׂרָא דְתוֹרָא
וְיָת מַשְׁכֵּיהּ וְיָת אוּכְלֵיהּ תּוֹקִיד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא חַטָּאתָא הוּא׃ 15 וְיָת דִּכְרָא חַד תִּיסַּב וְיִסְמְכוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל
רֵישׁ דִּכְרָא׃ 16 וְתִכּוֹס יָת דִּכְרָא וְתִיסַּב יָת דְּמֵיהּ וְתִזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 17 וְיָת דִּכְרָא תְּפַלֵּג לְאֵיבָרוֹהִי וּתְחַלֵּיל
גַּוֵּיהּ וּכְרָעוֹהִי וְתִתֵּן עַל אֵבָרוֹהִי וְעַל רֵישֵׁיהּ׃ 18 וְתַסֵּק יָת כָּל דִּכְרָא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קֳדָם יְיָ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם
יְיָ הוּא׃ 19 וְתִיסַּב יָת דִּכְרָא תִּנְיָנָא וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דִּכְרָא׃ 20 וְתִכּוֹס יָת דִּכְרָא
וְתִיסַּב מִדְּמֵיהּ וְתִתֵּן עַל רוּם אוּדְנָא דְאַהֲרֹן וְעַל רוּם אוּדְנָא דִבְנוֹהִי דְיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהוֹן דְיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהוֹן דְיַמִּינָא וְתִזְרוֹק יָת דְּמָא
עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃

* *Et accipiens vestes indues Aaron fratrem* 5
tuum, & vestem talarem, & superhumerale, &
rationale: & copulabis ipsum rationale ad superhu-
merale. * *Et impones mitram super caput eius,* 6
& impones laminam sanctificationem super mitrā.
* *Et accipies de oleo vnctionis, & infundes il-* 7
lud super caput eius, & vnges eum.
* *Et filios eius applicabis, & indues eos vestes.* 8
* *Et cinges eos zonis, & circumpones eis cidaris,* 9
& erit eis sacerdotium mihi in seculum. Et conse-
crabis manus Aaron & manus filiorum eius.
* *Et applicabis vitulum ad ianuas tabernacu-* 10
li testimonij. & imponent Aaron & filij eius ma-
nus suas super caput vituli coram Domino, apud
ostium tabernaculi testimonij.
* *Et iugulabis vitulum coram Domino apud o-* 11
stium tabernaculi testimonij.
* *Et accipies de sanguine vituli, & pones super* 12
cornua altaris digito tuo. at reliquum totum sangui
nem infundes iuxta basim altaris.
* *Et accipies omnem adipem qui super ventrem,* 13
& reticulum iecoris, & duos renes, & adipem qui
super ipsos, & impones super altare.
* *At carnes vituli, & pellem, & fimum com-* 14
bures in igne extra castra. peccatum enim est.
* *Et arietem accipies vnum, & imponent Aa-* 15
ron & filij eius manus suas super caput arietis.
* *Et iugulabis arietem, & accipiens sanguinem* 16
effundes super altare in circuitu.
* *Et arietem secabis per membra: & lauabis* 17
intestina & pedes aqua, & impones super frusta
cum capite.
* *Et offeres totum arietem super altare holo-* 18
caustum Domino in odorem suauitatis: sacrificium
Domino est.
* *Et accipies arietem secundum, & imponent* 19
Aaron & filij eius manus suas super caput a-
rietis.
* *Et iugulabis eum, & accipies de sanguine e-* 20
ius, & impones super extremum auris Aaron dex-
træ, & super summitatem pedis dextri, & super
extremitates aurium filiorum eius dextrarum, &
super summitates manuum eorum dextrarum, &
super summitates pedum eorum dextrorum.

5 * καὶ λαβὼν τὰς στολὰς ἐνδύσεις ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου,
καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ποδήρη, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λόγιον·
καὶ συνάψεις αὐτῷ τὸ λόγιον πρὸς τὴν ἐπωμίδα·
6 * καὶ ἐπιθήσεις τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ
ἐπιθήσεις τὸ πέταλον τὸ ἁγίασμα ἐπὶ τὴν μίτραν.
7 * καὶ λήψῃ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεεῖς αὐτὸ
8 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ χρίσεις αὐτόν. * καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας.
9 * καὶ ζώσεις αὐτοὺς ταῖς ζώναις, καὶ περιθήσεις αὐτοῖς τὰς
κιδάρεις, καὶ ἔσται αὐτοῖς ἱερατεία ἐμοὶ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τε-
λειώσεις τὰς χεῖρας ἀαρὼν καὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ.
10 * καὶ προσάξεις τὸν μόσχον ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐ-
τῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου, ἔναντι κυρίου, παρὰ τὴν θύραν
11 τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ σφάξεις τὸν μόσχον ἔναντι
12 κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ
λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ θήσεις ἐπὶ τῶν κεράτων
τοῦ θυσιαστηρίου τῷ δακτύλῳ σου. τὸ δὲ λοιπὸν πᾶν αἷμα ἐγ-
13 χεεῖς παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. * καὶ λήψῃ πᾶν
τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς
δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ θυ-
14 σιαστήριον. * τὰ δὲ κρέα τοῦ μόσχου, καὶ τὸ δέρμα, καὶ τὴν
κόπρον κατακαύσεις ἐν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς· ἁμαρτία
γάρ ἐστιν.
15 * καὶ τὸν κριὸν λήψῃ τὸν ἕνα, καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ.
16 * καὶ σφάξεις τὸν κριόν, καὶ λαβὼν τὸ αἷμα προσχεεῖς
17 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ· * καὶ τὸν κριὸν διχοτομή-
σεις κατὰ μέλη. καὶ πλυνεῖς τὰ ἐνδόσθια καὶ τοὺς πόδας ὕδατι,
καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ διχοτομήματα σὺν τῇ κεφαλῇ.
18 * καὶ ἀνοίσεις ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁλοκαύ-
τωμα κυρίῳ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίασμα κυρίῳ ἐστίν.
19 * καὶ λήψῃ τὸν κριὸν τὸν δεύτερον, καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν καὶ
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ.
20 * καὶ σφάξεις αὐτόν, καὶ λήψῃ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπι-
θήσεις ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄ-
κρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν υἱῶν
αὐτοῦ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν
καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et tolles vestimenta, induesque Aaron tunica & pallio superhumeralis, & superhumerali & rationali, & ornabis eum balteo superhumeralis. 6 Et pones tiaram super caput eius, & pones coronam sanctam super tiaram. 7 Tollesque oleum vnctionis, & fundes super caput eius, & vnges eum. 8 Filios quoque eius applicabis, & indues eos tunicis. 9 Et cinges balteis Aaron & filios eius: & ornabis eos mitris, & erit eis sacerdotium in pactum perpetuum. & offeres oblationem Aaron & oblationem filiorum eius. 10 Offeresque vitulum coram tabernaculo fœderis: & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput vituli. 11 Immolabisque vitulum coram Domino in ostio tabernaculi fœderis. 12 Et tolles de sanguine vituli, & pones super cornua altaris digito tuo, & totum sanguinem effundes ad fundamentum altaris. 13 Tollesque omnem adipem qui operit intestina & reticulum quod est super iecur, & duos renes & adipem qui est super eos, & incendes super altare: 14 Et carnem vituli, & pellem eius, & fimum eius combures igni extra castra: expiatio enim est. 15 Et arietem vnum tolles, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. 16 Et immolabis arietem, & tolles sanguinem eius, & asperges super altare per circuitum: 17 Et arietem diuides per membra eius, & lauabis intestina eius & genua eius, & pones super membra eius & super caput eius. 18 Et incendes totum arietem super altare, holocaustum est coram Domino, vt suscipiatur cum beneplacito, oblatio est coram Domino. 19 Tollesque arietem secundum, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. 20 Et immolabis arietem, tollesque de sanguine eius, & pones in superiori parte auris Aaron, & in superiori parte auris dexteræ filiorum eius, & super pollicem dexteræ manus eorum, & super pollicem pedis dexteri eorum. aspergesque sanguinem super altare per circuitum.

21 * וְלָקַחְתָּ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְהִזֵּיתָ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו
אִתּוֹ וְקָדַשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבָנָיו וּבִגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃
22 * וְלָקַחְתָּ מִן־הָאַיִל הַחֵלֶב וְהָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת
וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל
23 מִלֻּאִים הוּא׃ * וְכִכַּר לֶחֶם אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת
24 וְרָקִיק אֶחָד מִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְשַׂמְתָּ
הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה
25 לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְלָקַחְתָּ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחָה
עַל־הָעֹלָה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לִפְנֵי יְהוָה אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה׃
26 * וְלָקַחְתָּ אֶת־הֶחָזֶה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן
וְהֵנַפְתָּ אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ לְמָנָה׃
27 * וְקִדַּשְׁתָּ אֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
הוּנַף וַאֲשֶׁר הוּרָם מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים מֵאֲשֶׁר לְאַהֲרֹן
28 וּמֵאֲשֶׁר לְבָנָיו׃ * וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו לְחָק־עוֹלָם מֵאֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְרוּמָה הוּא וּתְרוּמָה יִהְיֶה מֵאֵת בְּנֵי־
29 יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לַיהוָה׃ * וּבִגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו לְמָשְׁחָה
30 בָהֶם וּלְמַלֵּא־בָם אֶת־יָדָם׃ * שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשָׁם
הַכֹּהֵן תַּחְתָּיו מִבָּנָיו אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשָׁרֵת
31 בַּקֹּדֶשׁ׃ * וְאֵת אֵיל הַמִּלֻּאִים תִּקָּח וּבִשַּׁלְתָּ אֶת־
32 בְּשָׂרוֹ בְּמָקֹם קָדֹשׁ׃ * וְאָכַל אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־בְּשַׂר
הָאַיִל וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסָּל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
33 * וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת־יָדָם לְקַדֵּשׁ
34 אֹתָם וְזָר לֹא־יֹאכַל כִּי־קֹדֶשׁ הֵם׃ * וְאִם־יִוָּתֵר
מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עַד־הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת־
35 הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קֹדֶשׁ הוּא׃ * וְעָשִׂיתָ
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כָּכָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֹתָכָה שִׁבְעַת
יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם׃

21 * Cumque tuleris de ſanguine qui eſt ſuper
altare, & de oleo vnctionis, aſperges Aaron &
D veſtes eius, filios & veſtimenta eorum. Con-
22 ſecratíſque ipſis & veſtibus, * Tolles adipem
de ariete, & caudam & aruinam, quæ operit
vitalia, ac reticulum iecoris, & duos renes at-
que adipem qui ſuper eos eſt, armumque dex
23 trum, eo quòd ſit aries conſecrationis. * Tor-
támque panis vnius cruſtulam conſperſam o-
leo, laganum de caniſtro azymorum quod
24 poſitum eſt in conſpectu Domini. * Poneſ-
que omnia ſuper manus Aaron & filiorum e-
ius, & ſanctificabis eos eleuans coram Domi-
25 no. * Suſcipiéſque vniuerſa de manibus eo-
rum: & incendes ſuper altare in holocauſtum,
odorem ſuauiſsimum in conſpectu Domini,
26 quia oblatio eius eſt. * Sumes quoque pe-
ctuſculum de ariete, quo initiatus eſt Aaron,
ſanctificabíſque illud eleuatum coram Domi-
27 no, & cedet in partem tuam. * Sanctificabiſ-
que & pectuſculum conſecratum & armum,
quem de ariete ſeparaſti, quo initiatus eſt Aa-
28 ron & filij eius. * Cedentque in partem Aa-
ron & filiorum eius iure perpetuo à filiis Iſ-
E rael, quia primitiua ſunt, & initia de victimis
29 eorum pacificis quæ offerunt Domino. * Ve-
ſtem autem ſanctam qua vtetur Aaron, habe-
bunt filij eius poſt eum, vt vngantur in ea, &
30 conſecrentur manus eorum. * Septem die-
bus vtetur illa qui pontifex pro eo fuerit cō-
ſtitutus de filiis eius, & qui ingredietur taber
naculū teſtimonij, vt miniſtret in ſanctuario.
31 * Arietem autem conſecrationis tolles, & co
32 ques carnes eius in loco ſancto: * Quibus
veſcetur Aaron & filij eius. Panes quoque qui
ſunt in caniſtro in veſtibulo tabernaculi te-
33 ſtimonij * comedent, vt ſit placabile ſacrifi-
cium, & ſanctificentur offerentium manus. a-
lienigena non veſcetur ex eis, quia ſancti ſunt.
34 * Et ſi remanſerit de carnibus conſecratis, ſiue
F de panibus vſque manè, combures reliquias
igni. non comedentur, quia ſanctificata ſunt.
35 * Omnia quę præcepi tibi, facies ſuper Aarō &
filiis eius. Septē diebus cōſecrabis man⁹ corū.

תרגום אונקלוס

21 וְתִיסַּב מִן דְּמָא דְעַל מַדְבְּחָא וּמִמִּשְׁחָא דִרְבוּתָא וְתַדֵּי עַל אַהֲרֹן וְעַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי וְעַל לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ וְיִתְקַדַּשׁ הוּא וּלְבוּשׁוֹהִי
וּבְנוֹהִי וּלְבוּשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ׃ 22 וְתִיסַּב מִן דִּכְרָא תַּרְבָּא וְאַלְיְתָא וְיָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת חֲצַר כַּבְדָּא וְיָת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָין וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן וְיָת
שָׁקָא דְיַמִּינָא אֲרֵי דְּכַר קֻרְבָּנַיָּא הוּא׃ 23 וּפִתָּא דִלְחֶם חֲדָא וּגְרִיצְתָּא דִּלְחֶם מְשַׁח חֲדָא וְאֶסְפּוֹג חַד מִסַּלָּא דְפַטִּירַיָּא דִּי קֳדָם יְיָ׃
24 וּתְשַׁוֵּי כוֹלָּא עַל יְדֵי אַהֲרֹן וְעַל יְדֵי בְנוֹהִי וּתְרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ׃ 25 וְתִיסַּב יָתְהוֹן מִידֵיהוֹן וְתַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עַל עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא
קֳדָם יְיָ קֻרְבָּנָא הוּא קֳדָם יְיָ׃ 26 וְתִיסַּב יָת חֶדְיָא מִדְּכַר קֻרְבָּנַיָּא דִּי לְאַהֲרֹן וּתְרִים יָתֵיהּ אֲרָמָא קֳדָם יְיָ וִיהֵי לָךְ לַחֳלָק׃ 27 וּתְקַדֵּישׁ
יָת חֶדְיָא דַאֲרָמוּתָא וְיָת שָׁקָא דְאַפְרָשׁוּתָא דְּאִתְּרַם וּדְאִתַּפְרַשׁ מִדְּכַר קֻרְבָּנַיָּא מִדִּי לְאַהֲרֹן וּמִדִּי לִבְנוֹהִי׃ 28 וִיהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי לִקְיָם עָלַם
מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי אַפְרָשׁוּתָא הוּא וְאַפְרָשׁוּתָא יְהֵי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנִּכְסַת קוּדְשֵׁיהוֹן אַפְרָשׁוּתְהוֹן קֳדָם יְיָ׃ 29 וּלְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא דִּי לְאַהֲרֹן יְהוֹן
לִבְנוֹהִי בַּתְרוֹהִי לְרַבָּאָה בְהוֹן וּלְקָרָבָא בְהוֹן יָת קֻרְבָּנֵיהוֹן׃ 30 שִׁבְעָא יוֹמִין יִלְבְּשִׁינּוּן כַּהֲנָא דְיִתְרַבָּא תְּחוֹתוֹהִי מִבְּנוֹהִי דְּיֵיעוֹל לְמַשְׁכַּן זִמְנָא
לְשַׁמָּשָׁא בְקוּדְשָׁא׃ 31 וְיָת דְּכַר קֻרְבָּנַיָּא תִּיסַּב וּתְבַשֵּׁיל יָת בִּשְׂרֵיהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ׃ 32 וְיֵיכוּל אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת בְּשַׂר דִּכְרָא וְיָת לַחְמָא דִּי בְסַלָּא
לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 33 וְיֵיכְלוּן יָתְהוֹן דְּיִתְכַּפַּר בְּהוֹן לְקָרָבָא יָת קֻרְבָּנֵיהוֹן לְקַדָּשָׁא יָתְהוֹן וְחִילוֹנַי לָא יֵיכוּל אֲרֵי קוּדְשָׁא אִנּוּן׃ 34 וְאִם
יִשְׁתְּאַר מִבְּשַׂר קֻרְבָּנַיָּא וּמִן לַחְמָא עַד צַפְרָא וְתוֹקֵיד יָת דְּיִשְׁתְּאַר בְּנוּרָא לָא יִתְאֲכֵל אֲרֵי קוּדְשָׁא הוּא׃ 35 וְתַעְבֵּיד לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי כְּדֵין כְּכֹל
דְּפַקֵּדִית יָתָךְ שִׁבְעָא יוֹמִין תְּקָרֵיב קֻרְבָּנֵיהוֹן׃

‡ Et accipies de sanguine ab altari, et ab oleo vn- 21
ctionis, & asperges super Aaron & super vestem
eius, & super filios eius, & super vestes filiorum
eius cum eo. & sanctificabitur ipse & vestis eius,
& filij eius, & vestes filiorum eius cum eo. at san-
guinem arietis infundes ad altare in circuitu.
‡ Et accipies de ariete adipem eius, & adipem 22
cooperientem ventrem, & reticulum iecoris, et duos
renes, & adipem qui supra illos, & brachium dex-
trum. est enim consecratio hæc. ‡ Et panem vnum 23
ex oleo, & laganum vnum ex canistro azymorum
oblatorum coram Domino. ‡ Et impones omnia 24
super manus Aaron, & super manus filiorum eius,
& segregabis ea segregationem coram Domino.
‡ Et accipies ea de manibus eorum, & offeres 25
super altare holocausti in odorem suauitatis coram
Domino, oblatio est Domino. ‡ Et accipies pectus- 26
culum ab ariete consecrationis, quod est Aaron, &
segregabis illud segregationem coram Domino, &
erit tibi in parte. ‡ Et sanctificabis pectusculum 27
segregationem & brachium separationis, qui segre-
gatus est & qui separatus est ab ariete consecratio-
nis ab Aaron, & à filiis eius. ‡ Et erit Aaron & 28
filiis eius legitimum sempiternum à filiis Israel. est
enim segregatio hæc. & segregatio erit à filiis Israel
à sacrificiis salutaribus segregatio Domino.
‡ Et vestis sanctuarij, quæ est Aaron, erit filiis 29
eius post eum, vt vnguantur ipsi in ipsis, & conse-
crentur manus eorum.
‡ Septem dies induet ipsa sacerdos pro eo ex fi- 30
liis eius, qui intrabit in tabernaculum testimonij ad
seruiendum in sancto. ‡ Et arietem conse- 31
crationis accipies, & coques carnes in loco sancto.
‡ Et comedent Aaron & filij eius carnes arie- 32
tis, & panes qui in canistro apud fores tabernaculi
testimonij. ‡ Comedent ea in quibus sanctifi- 33
cati sunt in ipsis ad consecrandum manus eorum ad
sanctificandum eos. Alienigena non comedet ab eis:
sunt enim sancta. ‡ Si autem remanserit de car- 34
nibus sacrificij consecrationis & panibus vsque ad
manè, combures reliquias igne: non comedetur, san-
ctificatio enim est. ‡ Et facies Aaron & filiis e- 35
ius sic, iuxta omnia quæ præcepi tibi. Septem dies
consecrabis eorum manus.

21 ‡ καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἀπὸ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπὸ
τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ῥανεῖς ἐπὶ τὸν ἀαρὼν καὶ ἐπὶ τὴν
στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν
αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἁγιασθήσεται αὐτὸς, καὶ ἡ στολὴ αὐτοῦ, καὶ
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ στολαὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. τὸ δὲ αἷμα
22 τοῦ κριοῦ προσχεεῖς πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. ‡ καὶ λήψῃ
ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέαρ αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ τὸ καλύπτον τὴν κοι-
λίαν, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ
τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. ἔστι γὰρ τελείωσις αὕ-
23 τη. ‡ καὶ ἄρτον ἕνα ἐξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ἓν ἀπὸ τοῦ κανοῦ
24 τῶν ἀζύμων τῶν προτεθειμένων ἔναντι κυρίου. ‡ καὶ ἐπι-
θήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας
τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφοριεῖς αὐτὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου.
25 ‡ καὶ λήψῃ αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἔναντι κυ-
26 ρίου, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. ‡ καὶ λήψῃ τὸ στηθύνιον ἀπὸ τοῦ κριοῦ
τῆς τελειώσεως, ὅ ἐστιν ἀαρὼν, καὶ ἀφοριεῖς αὐτὸ ἀφόρισμα ἔναν-
27 τι κυρίου, καὶ ἔσται σοι ἐν μερίδι. ‡ καὶ ἁγιάσεις τὸ στηθύνιον ἀφόρισ-
μα, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, ὃς ἀφώρισται καὶ ὃς
ἀφῄρηται ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως ἀπὸ τοῦ ἀαρὼν, καὶ ἀπὸ
28 τῶν υἱῶν αὐτοῦ. ‡ καὶ ἔσται ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ νόμιμον
αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἔστι γὰρ ἀφαίρεμα τοῦτο. καὶ ἀ-
φαίρεμα ἔσται παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν
29 σωτηρίων ἀφαίρεμα κυρίῳ. ‡ καὶ ἡ στολὴ τοῦ ἁγίου, ἥ ἐ-
στιν ἀαρὼν, ἔσται τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτὸν, χρισθῆναι αὐτοὺς
ἐν αὐτοῖς, καὶ τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν.
30 ‡ ἑπτὰ ἡμέρας ἐνδύσεται αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἀντ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
υἱῶν αὐτοῦ, ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λει-
31 τουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ. ‡ καὶ τὸν κριὸν τῆς τελειώσεως λή-
ψῃ, καὶ ἑψήσεις τὰ κρέα ἐν τόπῳ ἁγίῳ.
32 ‡ καὶ ἔδονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῦ κριοῦ,
καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
33 μαρτυρίου. ‡ ἔδονται αὐτὰ ἐν οἷς ἡγιάσθησαν ἐν αὐτοῖς
τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἁγιάσαι αὐτούς. ἀλλογενὴς οὐκ
34 ἔδεται ἀπ' αὐτῶν, ἔστι γὰρ ἅγια. ‡ ἐὰν δὲ καταλειφθῇ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελειώσεως καὶ τῶν ἄρτων ἕως πρωῒ,
κατακαύσεις τὰ λοιπὰ πυρὶ, οὐ βρωθήσεται, ἁγίασμα γάρ ἐστι.
35 ‡ καὶ ποιήσεις ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ οὕτω κατὰ πάντα ὅσα
ἐνετειλάμην σοι. ἑπτὰ ἡμέρας τελειώσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et tolles de sanguine qui est super altare, & de oleo vnctionis, & asperges super Aaron & super vestes eius, & super filios eius, & super vestes
filiorum eius cum eo. & sanctificabitur ipse & vestes eius, & filij eius, & vestes filiorum eius cum eo. 22 Tollesque de ariete adipem &
caudam, & adipem qui operit intestina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem qui est super eos, & armum dexterum: quoniam aries oblatio-
num est. 23 Et tortam panis vnam, & placentam panis oleati vnam, & laganum vnum de canistro azymorum quod est coram Domino.
24 Ponesque omnia super manus Aaron, & super manus filiorum eius: & eleuabis omnia eleuatione coram Domino. 25 Et tolles ea de
manibus eorum, & incendes in altari super holocaustum, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino: oblatio est coram Domino. 26 Su-
mesque pectus de ariete oblationis Aaron, & eleuabis cum eleuatione coram Domino, & erit tibi in portionem. 27 Sanctificabisque pectus
eleuationis, & armum separationis, quod eleuatum est & separatum de ariete oblationis Aaron & filiorum eius. 28 Eritque Aaron & filiis
eius in statutum æternum à filiis Israel, quia separatio est, & separatio erit à filiis Israel de victimis sanctificationum suarum, separatio eorum coram
Domino. 29 Vestimenta autem sancta quæ sunt Aaron, erunt filiis eius post eum, vt vngantur in eis, & offerantur in eis oblationes eorum.
30 Septem diebus induetur eis sacerdos qui vngendus est pro eo de filiis eius, qui intrabit in tabernaculum fœderis, vt ministret in sanctuario.
31 Arietem autem oblationum tolles, & coques carnem eius in loco sancto. 32 Et comedent Aaron & filij eius carnem arietis, &
panem qui est in canistro in ostio tabernaculi fœderis. 33 Et comedent ea quibus placabiles erunt, vt offerantur oblationes eorum, vt
sanctificentur. Alienus autem non vescetur eis, quoniam sanctificata sunt. 34 Et si remanserit de carne oblationum, & de pane vsque ma-
nè, comburetur quod remanserit igni. non comedetur, quia sanctificatum est. 35 Faciesque Aaron & filiis eius iuxta omnia quæ præcepi
tibi. Septem diebus offeres oblationes eorum.

36 * וּפַר חַטָּאת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל־הַכִּפֻּרִים וְחִטֵּאתָ עַל־
37 הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֶּרְךָ עָלָיו וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃ * שִׁבְעַת
יָמִים תְּכַפֵּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ
38 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ׃ * וְזֶה אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם
39 תָּמִיד׃ * אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת
40 הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ * וְעִשָּׂרֹן סֹלֶת
בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית רֶבַע הַהִין וְנֵסֶךְ רְבִיעִת הַהִין יָיִן
41 לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃ * וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכָּהּ תַּעֲשֶׂה־לָּהּ לְרֵיחַ
42 נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * עֹלַת תָּמִיד לְדֹרֹתֵיכֶם פֶּתַח
אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר
43 אֵלֶיךָ שָׁם׃ * וְנֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ
44 בִּכְבֹדִי׃ * וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־
45 אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי׃ * וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי
46 יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים׃ * וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי
בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃

ל

1 * וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר
2 קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ * אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה
רָחְבּוֹ רָבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו׃
3 * וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב
4 וְאֶת־קַרְנֹתָיו וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃ * וּשְׁתֵּי
טַבְּעֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה־לּוֹ מִתַּחַת לְזֵרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו
תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת
5 אֹתוֹ בָּהֵמָּה׃ * וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ
6 אֹתָם זָהָב׃ * וְנָתַתָּה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־
אֲרֹן הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד
לְךָ שָׁמָּה׃

36 * Et vitulum pro peccato offeres per sin-
gulos dies ad expiandum. Mundabisque al-
tare cùm immolaueris expiationis hostiam,
37 & vnges illud in sanctificationem. * Septem
diebus expiabis altare, & sanctificabis, & erit
sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit il-
38 lud, sanctificabitur. * Hoc est quod facies in
altari: Agnos anniculos duos per singulos dies
39 iugiter: * Vnum agnum mane, & alterum ve-
40 spere. * Decimam partem similæ conspersæ
oleo tuso, quod habeat mensuram quartam
partem hin, & vinum ad libandum eiusdem
41 mensuræ in agno vno. * Alterum verò agnum
G offeres ad vesperam iuxta ritum matutinæ
oblationis, iuxta ea quæ diximus in odorem
42 suauitatis. * Sacrificium est domino Deo
oblatione perpetua in generationes vestras ad
ostium tabernaculi testimonij coram Domi-
43 no, vbi constituam vt loquar ad te. * Ibique
præcipiam filiis Israel, & sanctificabitur alta-
44 re in gloria mea. * Sanctificabo & taber-
naculum testimonij cum altari, & Aaron cum
45 filiis suis, vt sacerdotio fungantur mihi. * Et
habitabo in medio filiorum Israel: eroque eis
46 Deus: * Et scient quia ego dominus Deus
eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt ma-
nerem inter illos, ego dominus Deus ipsorũ.

CAP. XXX.

1 FAcies quoque altare ad adolendum thy-
2 miama de lignis sethim: * Habens cu-
A bitum longitudinis, & alterum latitudinis,
id est quadrangulum, & duos cubitos in alti-
3 tudine. Cornua ex ipso procedent. * Vestiés-
que illud auro purissimo, tam craticulam e-
ius, quàm parietes per circuitum & cornua. fa-
ciésque ei coronam aureolam per gyrum:
4 * Et duos anulos aureos sub corona per sin-
gula latera, vt mittantur in eos vectes, & al-
tare portetur.
5 * Ipsos quoque vectes facies de lignis se-
6 thim, & inaurabis. * Ponesque altare con-
tra velum quod ante arcam pendet testimo-
nij coram propitiatorio quo tegitur testimo-
nium, vbi loquar tibi.

תרגום אונקלוס

36 וְתוֹרָא דְחַטָּאתָא תַּעְבֵּיד לְיוֹמָא עַל כִּפּוּרַיָּא וּתְדַכֵּי יָת מַדְבְּחָא בְּכַפָּרוּתָךְ עֲלוֹהִי וּתְרַבֵּי יָתֵיהּ לְקַדָּשׁוּתֵיהּ׃ 37 שִׁבְעָא יוֹמִין תְּכַפַּר עַל
מַדְבְּחָא וּתְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ וִיהֵי מַדְבְּחָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין כָּל דְיִקְרַב בְּמַדְבְּחָא יִתְקַדָּשׁ׃ 38 וְדֵין דְתַעְבֵּיד עַל מַדְבְּחָא אִימְּרִין בְּנֵי שַׁתָּא תְּרֵין לְיוֹמָא תְּדִירָא׃
39 יָת אִימְּרָא חַד תַּעְבֵּיד בְּצַפְרָא וְיָת אִימְּרָא תִנְיָנָא תַּעְבֵּיד בֵּין שִׁמְשַׁיָּא׃ 40 וְעִשְׂרוֹנָא סוּלְתָּא דְפִילָא בִּמְשַׁח כְּתִישָׁא רַבְעוּת הִינָא וְנִיסְכָּא
רַבְעוּת הִינָא חַמְרָא לְאִימְּרָא חַד׃ 41 וְיָת אִימְּרָא תִנְיָנָא תַּעְבֵּיד בֵּין שִׁמְשַׁיָּא כְּמִנְחַת צַפְרָא וּכְנִסְכַּהּ תַּעְבֵּיד לַהּ לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֻרְבְּנָא קֳדָם
42 יְיָ׃ עֲלָתָא תְדִירָא לְדָרֵיכוֹן בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא קֳדָם יְיָ דַּאֲזַמֵּין מֵימְרִי לְכוֹן תַּמָּן לְמַלָּלָא עִמָּךְ תַּמָּן׃ 43 וַאֲזַמֵּין מֵימְרִי תַמָּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶתְקַדַּשׁ בִּיקָרִי׃ 44 וַאֲקַדֵּישׁ יָת מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיָת מַדְבְּחָא וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי אֲקַדֵּישׁ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ 45 וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָהּ׃ 46 וְיִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן דְאַפֵּיקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתִּי בֵּינֵיהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן׃

ל

1 וְתַעְבֵּיד מַדְבְּחָא לְאַסָּקָא עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין דְאָעֵי שִׁטִּין
תַּעְבֵּיד יָתֵיהּ׃ 2 אַמְּתָא אוּרְכֵּיהּ וְאַמְּתָא פּוּתְיֵהּ מְרַבַּע יְהֵי וְתַרְתֵּין אַמִּין רוּמֵיהּ מִנֵּיהּ קַרְנוֹהִי׃ 3 וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְהַב דְּכֵי יָת אִגָּרֵיהּ וְיָת כּוֹתְלוֹהִי
סְחוֹר סְחוֹר וְיָת קַרְנוֹהִי וְתַעְבֵּיד לֵיהּ זֵיר דִּדְהַב סְחוֹר סְחוֹר׃ 4 וְתַרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב תַּעְבֵּיד לֵיהּ מִלְּרַע לְזֵירֵיהּ עַל תַּרְתֵּין זָוְיָתֵיהּ תַּעְבֵּיד עַל תְּרֵין
סִטְרוֹהִי וִיהֵי לְאַתְרָא לַאֲרִיחַיָּא לְמִיטַּל יָתֵיהּ בְּהוֹן׃ 5 וְתַעְבֵּיד יָת אֲרִיחַיָּא דְאָעֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא׃ 6 וְתִתֵּן יָתֵיהּ קֳדָם פָּרוּכְתָּא
דְּעַל אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא לִקֳדָם כַּפּוּרְתָּא דְּעַל סַהֲדוּתָא דְּאֲזַמֵּין מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן׃

Et vitulum qui peccati, facies in die purifica- 36
tionis. & mundabis altare cùm sanctificaueris tu
super illud: & vnges illud, vt sanctifices illud.
Septem dies mundabis altare, & sanctificabis 37
illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui
tetigerit altare, sanctificabitur.
Et hæc sunt quæ facies super altare: Agnos an- 38
niculos immaculatos duos quotidie aßiduè oblatio-
nem aßiduitatis.
Agnum vnum facies manè, & agnum secun- 39
dum facies vesperi. Et decimam partem si- 40
milæ conspersæ in oleo contuso quartæ parti hin: &
libationem quartam partem hin vini agno vni.
Et agnum secundum facies vesperi, iuxta sa- 41
crificium matutinum, & iuxta libationem eius. fa-
cies in odorem suauitatis oblationem Domino.
Sacrificium aßiduitatis in generationes ve- 42
stras iuxta ostium tabernaculi testimonij coram Do-
mino, in quibus cognoscar tibi illic, vt loquar tibi.
Et præcipiam illic filiis Israel, & sanctifica- 43
bor in gloria mea.
Et sanctificabo tabernaculum testimonij, & 44
altare, & Aaron, & filios eius sanctificabo, vt
sacerdotio fungantur mihi.
Et vocabor in filiis Israel, & ero eorũ Deus. 45
Et cognoscent quòd ego sum dominus Deus eo- 46
rum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt inuocarer
eis, & Deus essem eorum.

CAP. XXX.

ET facies altare thymiamatis, ex lignis imputri- 1
bilibus facies illud: Cubiti longitudo, & 2
cubiti latitudo: quadrangulum erit, & duorum cu
bitorum altitudo: ex ipso erunt cornua eius.
Et deaurabis illud auro puro, craticulam eius, 3
& parietes eius in circuitu, & cornua eius. & fa-
cies ei vertibilem coronam auream in circuitu:
Et duos anulos aureos puros facies ei sub coro- 4
nam vertibilem eius, ad duo latera facies in duobus
lateribus. & erunt ansulæ vectibus, ad portandum
illud in ipsis.
Et facies vectes ex lignis imputribilibus: & 5
deaurabis eos auro.
Et pones illud coram velo, existente in arca te- 6
stimonij, in quibus cognoscar tibi illic.

36 καὶ τὸ μοσχάριον τὸ τῆς ἁμαρτίας, ποιήσεις τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
καθαρισμοῦ. καὶ καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον ἐν τῷ ἁγιάζειν σε ἐπ'
37 αὐτῷ. καὶ χρίσεις αὐτὸ ὥστε ἁγιάσαι αὐτό. ἑπτὰ ἡμέρας καθα-
ριεῖς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἁγιάσεις αὐτό. καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον
ἅγιον ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ θυσιαστηρίου ἁγιασθήσεται.
38 καὶ ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἀμνοὺς ἐνιαυ-
σίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν ἐνδελεχῶς, κάρπωμα ἐνδελε
39 χισμοῦ. τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν
40 δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν. καὶ δέκατον σεμιδάλεως
πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ κεκομμένῳ τετάρτῳ τοῦ ἴν. καὶ σπον-
δὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἳν οἴνου τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί.
41 καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινὸν, κατὰ τὴν
θυσίαν τὴν πρωϊνὴν, καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. ποιήσεις εἰς
42 ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ· θυσίαν ἐνδελε-
χισμοῦ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ, ὥστε λα-
43 λῆσαί σοι. καὶ τάξομαι ἐκεῖ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἁ-
44 γιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου. καὶ ἁγιάσω τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
45 ἁγιάσω, ἱερατεύειν μοι. καὶ ἐπικληθήσομαι ἐν τοῖς
υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός.
46 καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ὁ ἐξα-
γαγὼν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐπικληθῆναι αὐτοῖς, καὶ θεὸς
εἶναι αὐτῶν.

λ'.

1 Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον θυμιάματος, ἐκ ξύλων ἀ-
2 σήπτων ποιήσεις αὐτό· πήχεος τὸ μῆκος, καὶ πή-
χεος τὸ εὖρος, τετράγωνον ἔσται, καὶ δύο πήχεων τὸ ὕψος.
ἐξ αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα αὐτοῦ.
3 καὶ καταχρυσώσεις αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ τὴν ἐσχάραν
αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ κύκλῳ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ ποιή-
4 σεις αὐτῷ στρεπτὴν στεφάνην χρυσῆν κύκλῳ· καὶ δύο
δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ποιήσεις αὐτῷ ὑπὸ τὴν στεφά-
νην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν δυσὶ πλευ
ροῖς· καὶ ἔσονται ψαλίδες ταῖς σκυτάλαις, ὥστε αἴρειν αὐτὸ ἐν
5 αὐταῖς. καὶ ποιήσεις σκυτάλας ἐκ ξύλων ἀσήπτων. καὶ κα
6 ταχρυσώσεις αὐτὰς χρυσίῳ. καὶ θήσεις αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ
καταπετάσματος, τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου.
ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Vitulum autem quod est pro peccato, facies quotidie pro expiationibus. & mundabis altare cùm expiaueris super illud, & vnges illud vt sanctificetur.
37 Septem diebus expiabis super altare, & sanctificabis illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit altare, sanctificabitur.
38 Et hoc est quod facies in altari: Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter.
39 Agnum vnum facies manè, & agnum secundum facies in vespere:
40 Et decimam partem similæ conspersæ oleo contuso quod habeat quartam partem hin. & vinum pro libamine quartam partem hin in agnum vnum.
41 Et alterum agnum facies ad vesperam, sicut sacrificium matutinum, & sicut libamen eius facies ei, vt oblatio suscipiatur cum beneplacito coram Domino.
42 Holocaustum iuge in generationibus vestris in ostio tabernaculi fœderis coram Domino: vbi constituam verbum meum vobis, vt loquatur ibi tecum.
43 Et constituam verbum meum ibi filiis Israel, & sanctificabor in gloria mea.
44 Sanctificaboque tabernaculum fœderis, & altare. Aaron quoque & filios eius sanctificabo, vt ministrent coram me.
45 Et habitare faciam maiestatem meam in medio filiorum Israel, & ero eis in Deum.
46 Et scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt maneret maiestas mea inter illos: ego dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

ET facies altare ad adolendum super illo incensum aromatum, de lignis setim facies illud.
2 Longitudo eius erit vnius cubiti, & latitudo eius vnius cubiti: quadrangulum erit, & duos cubitos habebit in altitudine: ex ipso erunt cornua eius.
3 Cooperiesque illud auro mundissimo, tectum eius & parietes per circuitum, & cornua eius. faciesque ei circulum aureum per gyrum.
4 Et duos anulos aureos facies ei sub circulo eius in duobus angulis eius, & in duobus lateribus eius: eruntque loca vectibus, vt portetur in eis.
5 Faciesque vectes de lignis setim, & cooperies eos auro.
6 Ponesque illud ante velum quod est iuxta arcam testimonij coram propitiatorio quod est super testamentum, vbi constituam verbum meum tibi.

7 * וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר
8 בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה׃ * וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־
הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה
9 לְדֹרֹתֵיכֶם׃ * לֹא־תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה
10 וּמִנְחָה וְנֶסֶךְ לֹא תִסְּכוּ עָלָיו׃ * וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל־
קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה
יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃
11 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
12 * כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ
אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה בָהֶם
13 נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם׃ * זֶה יִתְּנוּ כָּל־הָעֹבֵר עַל־
הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים
14 גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה׃ * כֹּל
הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן
15 תְּרוּמַת יְהוָה׃ * הֶעָשִׁיר לֹא־יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט
מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל לָתֵת אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְכַפֵּר עַל־
16 נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ * וְלָקַחְתָּ אֶת־כֶּסֶף הַכִּפֻּרִים מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃
17 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר
18 נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד
19 וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ * וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו
20 מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃ * בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל
מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
21 לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם
וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ
22 לְדֹרֹתָם׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * וְאַתָּה
23 קַח־לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר־דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְּמָן־
בֶּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם וּקְנֵה־בֹשֶׂם חֲמִשִּׁים
וּמָאתָיִם׃

7 * Et adolebit incenſum ſuper eo Aaron ſua-
8 ue fragrans. * Manè quando componet lu-
cernas incendet illud, & quando collocat eas
B ad veſperum vret thymiama ſempiternum co
9 ram Domino in generationes veſtras. *Non
offeretis ſuper eo thymiama compoſitionis al
terius, nec oblationem & victimam, nec liba-
10 bitis. * Et deprecabitur Aaron ſuper cor-
nua eius ſemel per annum in ſanguine quod
oblatum eſt pro peccato, & placabit ſuper eo
in generationibus veſtris. ſanctum ſanctorum
11 erit Domino. *Locutuſque eſt Dominus ad
12 Moyſen, dicens: * Quando tuleris ſummam
filiorum Iſrael iuxta numerum, dabunt ſingu
li precium pro animabus ſuis Domino, & nõ
13 erit plaga in eis cùm fuerint recenſiti. *Hoc
autem dabit omnis qui tranſit ad nomen, di-
midium ſicli iuxta menſuram templi. ſiclus vi-
ginti obolos habet. Media pars ſicli offeretur
14 Domino. * Qui habetur in numero à vi-
15 ginti annis & ſuprà, dabit precium. *Di-
ues non addet ad medium ſicli, & pauper ni-
16 hil minuet. * Suſceptámque pecuniam
quæ collata eſt à filiis Iſrael, trades in vſus
tabernaculi teſtimonij, monimentum eorum
coram Domino, & propitietur animabus eo-
17 rum. *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen,
18 dicens: * Facies & labium æneum cum baſi
C ſua ad lauandum: ponéſque illud inter taber
naculum teſtimonij & altare. Et miſſa aqua,
19 * Lauabunt in ea Aaron & filij eius ma-
nus ſuas ac pedes,
20 * Quando ingreſſuri ſunt tabernaculum
teſtimonij, & quando acceſſuri ſunt ad altare,
21 * Vt offerant in eo thymiama Domino, ne
fortè moriantur. Legitimum ſempiternum e-
rit ipſi, & ſemini eius per ſucceſsiones.
22 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen,
dicens:
23 * Sume tibi aromata primæ myrrhæ, &
electæ quingentos ſiclos, & cinamomi me-
dium, id eſt, ducentos quinquaginta ſiclos,
calami ſimiliter ducentos quinquaginta ſi-
clos.

תרגום אונקלוס

7 וְיַסֵּיק עֲלוֹהִי אַהֲרֹן קְטוֹרֶת בּוּסְמִין בִּצְפַר בִּצְפַר בְּאַתְקָנוּתֵיהּ יָת בּוֹצִינַיָּא יַקְטְרִינַהּ׃ 8 וּבְאַדְלָקוּת אַהֲרֹן יָת בּוֹצִינַיָּא בֵּין שִׁמְשַׁיָּא
יַקְטְרִינַהּ קְטוֹרֶת בּוּסְמִין תְּדִירָא קֳדָם יְיָ לְדָרֵיכוֹן׃ 9 לָא תַסְּקוּן עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין נֻכְרָאִין וְאַף לָא עֲלָתָא וּמִנְחָתָא וְנִסְכָּא לָא תְנַסְּכוּן
עֲלוֹהִי׃ 10 וִיכַפַּר אַהֲרֹן עַל קַרְנוֹהִי חֲדָא בְּשַׁתָּא מִדַּם חַטַּאת כִּפּוּרַיָּא חֲדָא זִמְנָא בְּשַׁתָּא יְכַפַּר עֲלוֹהִי לְדָרֵיכוֹן קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין הוּא קֳדָם יְיָ׃
11 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 12 אֲרֵי תְקַבֵּיל יָת חוּשְׁבַּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִנְיָנֵיהוֹן וְיִתְּנוּן גְּבַר פּוּרְקַן נַפְשֵׁיהּ קֳדָם יְיָ כַּד תִּמְנֵי יָתְהוֹן וְלָא יְהֵי
בְהוֹן מוֹתָא כַּד תִּמְנֵי יָתְהוֹן׃ 13 דֵּין יִתְּנוּן כָּל דְּעָבַר עַל מִנְיָנַיָּא פַּלְגוּת סִלְעָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין סִלְעָא פַּלְגוּת סִלְעָא אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם
יְיָ׃ 14 כָּל דְּעָבַר עַל מִנְיָנַיָּא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא יִתֵּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃ 15 דְּעַתִּיר לָא יַסְגֵּי וּדְמִסְכֵּין לָא יַזְעַר מִפַּלְגוּת סִלְעָא לְמִתַּן
יָת אַפְרָשׁוּתָא דַּייָ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן׃ 16 וְתִיסַּב יָת כְּסַף כִּפּוּרַיָּא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתֵּן יָתֵיהּ עַל פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וִיהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְדוּכְרָנָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן׃ 17 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 18 וְתַעְבֵּיד כִּיּוֹרָא דִנְחָשָׁא וּבְסִיסֵיהּ דִּנְחָשָׁא לְקִידּוּשׁ וְתִתֵּן יָתֵיהּ
בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וְתִתֵּן תַּמָּן מַיָּא׃ 19 וִיקַדְּשׁוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מִנֵּיהּ יָת יְדֵיהוֹן וְיָת רַגְלֵיהוֹן׃ 20 בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא יְקַדְּשׁוּן
מַיָּא וְלָא יְמוּתוּן אוֹ בְּמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא לְשַׁמָּשָׁא לְאַסָּקָא קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 21 וִיקַדְּשׁוּן יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן וְלָא יְמוּתוּן וּתְהֵי לְהוֹן קְיָם עָלַם לֵיהּ
וְלִבְנוֹהִי לְדָרֵיהוֹן׃ 22 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 23 וְאַתְּ סַב לָךְ בּוּסְמִין רֵישָׁא מֹרָא דַכְיָא מַתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה וְקִנְּמָן בְּשָׂם פַּלְגּוּתֵיהּ מַתְקַל
מָאתַן וְחַמְשִׁין וּקְנֵה בוּסְמָא מַתְקַל מָאתַן וְחַמְשִׁין׃

*Et adolebit in eo Aaron incensum compositum 7
subtile manè manè. *Quando componet lucernas, 8
adolebit in eo: & quando accenderit Aaron lucernas
serò, adolebit in eo incensum aßiduitatis, semper
coram Domino in generationes vestras. *Et non of- 9
feretis in eo incensum aliud, oblationem & sacrificium,
& libationem non libabitis in eo. *Et propi- 10
tiabitur Aaron in cornibus eius semel in anno: à sanguine
purgationis peccatorũ propitiationis semel in
anno purgabit illud in generationes vestras: sanctũ
sanctorũ est Domino. *Et locutus est Dñs ad Moy- 11
sen, dicens: *Cùm accipies computationem filiorum 12
Israel in visitatione eorum, & dabunt vnusquisq;
precium redẽptionis animæ suæ Domino, & non erit
in ipsis plaga in visitatione eorum. *Et hoc est quod 13
dabunt quicunque transierint ad visitationem, dimidium
didragmatis, quod est iuxta didragma sanctum;
viginti oboli didragma, at dimidium didragmatis
oblatio Domino. *Omnis transiens ad visi- 14
tationem à vigesimo anno & suprà, dabunt oblationem
Domino. *Diues non addet, & pauper nõ 15
minuet à dimidio didragmatis in dando oblationem
Domino propitiari pro animabus vestris. *Et acci- 16
pies argentum oblationis à filiis Israel, & dabis illud
ad vsum tabernaculi testimonij. & erit filiis
Israel memoriale coram Domino ad propitiandum
pro animabus vestris. *Et locutus est Dominus 17
ad Moysen, dicens: *Fac peluim æneam, & basim 18
illi æneam ad lauandum: & pones eam inter tabernaculum
testimonij, & inter altare. & effundes
in illam aquam. *Et lauabit Aaron & filij eius 19
ex ea manus suas & pedes suos.
*Quando ingredientur in tabernaculum testi- 20
monij, lauabunt aqua, et non morientur: vel quando
accesserint ad altare ad ministrandum & offerendum
holocausta Domino: *Lauabunt ma- 21
nus & pedes suos aqua, vt non moriantur. & erit
eis legitimum sempiternum ei, & generationibus eius
post eum.
*Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 22
*Et tu cape aromata florẽ myrrhæ electæ quin- 23
gentos siclos, & cinamomi odoriferi dimidium huius,
ducentos & quinquaginta siclos, & calami odoriferi
ducentos quinquaginta:

7 *καὶ θυμιάσει ἐπ' αὐτοῦ ἀαρὼν θυμίαμα σύνθετον λεπ-
8 τὸν τὸ πρωῒ πρωΐ. *ὅταν ἐπισκευάσῃ τοὺς λύχνους, θυμιάσει ἐπ'
αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἐξάπτῃ ἀαρὼν τοὺς λύχνους ὀψέ, θυμιάσει ἐπ'
αὐτοῦ θυμίαμα ἐνδελεχισμοῦ, διαπαντὸς ἔναντι κυρίου εἰς τὰς
9 γενεὰς ὑμῶν. *καὶ οὐκ ἀνοίσετε ἐπ' αὐτοῦ θυμίαμα ἕτερον, κάρ-
10 πωμα καὶ θυσίαν, καὶ σπονδὴν οὐ σπείσετε ἐπ' αὐτοῦ. *καὶ ἐξιλά-
σεται ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀπὸ τοῦ
αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἐξιλασμοῦ ἅπαξ
τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαριεῖ αὐτὸ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἅγιον τῶν ἁ-
11 γίων ἐστὶ τῷ κυρίῳ. *καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ-
12 γων· *ἐὰν λάβῃς συλλογισμὸν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ
αὐτῶν, καὶ δώσουσιν ἕκαστος λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ
13 οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς πτῶσις ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν. *καὶ τοῦτό ἐστιν
ὃ δώσουσιν ὅσοι ἂν παραπορεύωνται ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν, τὸ ἥμισυ
τοῦ διδράχμου, ὅ ἐστι κατὰ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον, εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ
14 δίδραχμον, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ διδράχμου εἰσφορὰ κυρίῳ. *πᾶς ὁ πα-
ραπορευόμενος ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐ-
15 πάνω, δώσουσι τὴν εἰσφορὰν τῷ κυρίῳ. *ὁ πλουτῶν οὐ προσ-
θήσει, καὶ ὁ πενόμενος οὐκ ἐλαττονήσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσεως τοῦ δι-
δράχμου ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ
16 τῶν ψυχῶν ὑμῶν. *καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον τῆς εἰσφορᾶς παρὰ
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ δώσεις αὐτὸ εἰς τὸ κάτεργον τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μνημόσυνον ἔναντι
17 κυρίου ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. *καὶ ἐλάλησε
18 κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *ποίησον λουτῆρα χαλκοῦν,
καὶ βάσιν αὐτῷ χαλκῆν, ὥστε νίπτεσθαι. καὶ θήσεις αὐτὸν ἀνὰ μέσον
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ
19 ἐκχεεῖς εἰς αὐτὸν ὕδωρ. *καὶ νίψεται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐξ
20 αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν. *ὅταν εἰσπο-
ρεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου νίψονται ὕδατι, καὶ οὐ
μὴ ἀποθάνωσιν. ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον
21 λειτουργεῖν καὶ ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, *νί-
ψονται τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ὕδατι, ἵνα μὴ ἀ-
ποθάνωσιν. καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ καὶ ταῖς γε-
22 νεαῖς αὐτοῦ μετ' αὐτόν. *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
23 λέγων· *καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα τὸ ἄνθος σμύρνης ἐκλε-
κτῆς πεντακοσίους σίκλους, καὶ κινναμώμου εὐώδους τὸ ἥμισυ
τούτου διακοσίους καὶ πεντήκοντα σίκλους, καὶ καλάμου εὐώ-
δους διακοσίους πεντήκοντα·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et adolebit super eo Aaron incensum thymiamatum manè manè. 8 Quando componet lucernas, incendet illud; & quando accenderit Aaron lucernas ad vesperum, incendet illud incensum thymiamatum iugiter coram Domino in generationibus vestris. 9 Non incendetis super eo incensum aromatum exterorum, neque holocaustum, neque munus, neque libamen libabitis super eo. 10 Et propitiabitur Aaron super cornua eius semel in anno de sanguine sacrificij quod fit pro expiatione peccati. semel in anno propitiabitur super eo in generationibus vestris: sanctum sanctorum est coram Domino. 11 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 12 Quando susceperis summam filiorum Israel iuxta numerum eorum, dabunt singuli redemptionem animæ suæ coram Domino, quando numerabis eos: & non erit in eis mors, cùm recensueris eos. 13 Hoc dabunt omnes qui transibunt ad numerum, dimidium sicli iuxta siclum sanctuarij. viginti obolos habet siclus: dimidium sicli separabitur coram Domino. 14 Omnis qui transierit ad numerum à viginti annis & suprà, dabit separationem coram Domino. 15 Qui diues est, non addet, & pauper non minuet à dimidio sicli, vt det separationem Domini ad placandum pro animabus vestris. 16 Tollesque argentum propitiationum à filiis Israel, & trades illud in ministerium tabernaculi fœderis, vt sit filiis Israel in memoriale coram Domino, vt propitietur pro animabus vestris. 17 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 18 Faciesque luterem ex ære, & basim eius ex ære ad lauandum: & pones eum inter tabernaculum fœderis & altare, & pones ibi aquas. 19 Et sanctificabunt Aaron & filij eius ex eo manus suas & pedes suos. 20 Quando ingressuri sunt tabernaculum fœderis, sanctificabuntur aquis, & non morientur: aut quando accedent ad altare ad ministrandum, vt incendatur oblatio coram Dño. 21 Sanctificabuntque pedes suos & manus suas, & non morientur. Et erit pactum legitimũ ipsi & filiis eius per generationes suas. 22 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 23 Tu autem sume tibi aromata primæ myrrhæ mundissimæ quingentos siclos. Et cinamomi aromatici dimidium, id est ducentos & quinquaginta siclos, & calami aromatici ducentos & quinquaginta siclos:

24 וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית הין:
25 ועשית אתו שמן משחת־קדש רקח מרקחת מעשה
26 רקח שמן משחת־קדש יהיה: ומשחת בו את־אהל
27 מועד ואת ארון העדת: ואת־השלחן ואת־כל־כליו
28 ואת־המנרה ואת־כליה ואת מזבח הקטרת: ואת־
מזבח העלה ואת־כל־כליו ואת־הכיר ואת־כנו:
29 וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל־הנגע בהם
30 יקדש: ואת־אהרן ואת־בניו תמשח וקדשת אתם
31 לכהן לי: ואל־בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת־
32 קדש יהיה זה לי לדרתיכם: על־בשר אדם לא ייסך
ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם:
33 איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על־זר ונכרת
34 מעמיו: ויאמר יהוה אל־משה קח־לך סמים
נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה:
35 ועשית אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור
36 קדש: ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדת
באהל מועד אשר אועד לך שמה קדש קדשים תהיה
37 לכם: והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו
38 לכם קדש תהיה לך ליהוה: איש אשר־יעשה כמוה
להריח בה ונכרת מעמיו:

לא

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר:
2 ראה קראתי בשם בצלאל בן־אורי בן־חור
3 למטה יהודה: ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה
4 ובתבונה ובדעת ובכל־מלאכה: לחשב מחשבת
5 לעשות בזהב ובכסף ובנחשת: ובחרשת אבן
למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל־מלאכה:
6 ואני הנה נתתי אתו את־אהליאב בן־אחיסמך
למטה־דן ובלב כל־חכם־לב נתתי חכמה ועשו את
כל־אשר צויתך:

24 Caſiæ autem quingentos ſiclos in pondere ſanctuarij, oleum de oliuetis menſuram
25 hin. Facieſque vnctionis oleum ſanctum vnguentum compoſitum opere vnguentarij:
26 Et vnges ex eo tabernaculum teſtimonij,
27 & arcam teſtamenti: Menſamque cum vaſis ſuis, candelabrum & vtenſilia eius, altaria
28 thymiamatis, Et holocauſti, & vniuerſam ſupellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 Sanctificabiſq; omnia, & erunt ſancta ſan-
30 ctorum. qui tetigerit ea, ſanctificabitur. Aaron & filios eius vnges: ſanctificabiſque eos,
31 vt ſacerdotio fungantur mihi. Filiis quoque Iſrael dices: Hoc oleum vnctionis ſanctum e-
32 rit mihi in generationes veſtras. Caro hominis non vngetur ex eo: & iuxta compoſitionem eius non facietis aliud, quia ſanctifica-
33 tum eſt, & ſanctum erit vobis. Homo quicunque tale compoſuerit, & dederit ex eo a-
34 lieno, exterminabitur de populo ſuo. Dixitque Dominus ad Moyſen: Sume tibi aromata, ſtacten, & onycham, galbanum boni odoris, & thus lucidiſsimum: æqualis ponderis
35 erunt omnia. Facieſque thymiama compoſitum opere vnguentarij mixtum diligenter & purum, & ſanctificatione digniſsimum.
36 Cumque in tenuiſsimum puluerem vniuerſa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo teſtimonij, in quo loco apparebo tibi. ſan
37 ctum ſanctorum erit vobis thymiama. Talem compoſitionem non facietis in vſus ve-
38 ſtros, quia ſanctum eſt Domino. Homo quicunque fecerit ſimile, vt odore illius perfruatur, peribit de populis ſuis.

CAP. XXXI.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
2 Ecce vocaui ex nomine Beſeleel filium
3 Huri filij Hur de tribu Iuda: Et impleui eum ſpiritu Dei, ſapientia & intelligentia, & ſcien-
4 tia in omni opere, Ad excogitandũ quicquid fabrefieri poteſt ex auro, & argento, & ære,
5 Marmore, & gemmis, & diuerſitate lignorũ:
6 Dedique ei ſocium Ooliab filiũ Achiſamech de tribu Dan. & in corde omnis eruditi poſui ſapientiam, vt faciant cũcta quæ præcepi tibi.

תרגום אונקלוס

24 וקציעתא מתקל חמש מאה בסלעי קודשא ומשח זיתא מלי הינא: 25 ותעביד יתיה משח רבות קודשא בוסם מבסם עובד בוסמנו
משח רבות קודשא יהי: 26 ותרבי ביה ית משכן זמנא וית ארונא דסהדותא: 27 וית פתורא וית כל מנוהי וית מנרתא וית מנהא וית מדבחא
דקטורת בוסמיא: 28 וית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה: 29 ותקדיש יתהון ויהון קודש קודשין כל דיקרב בהון יתקדש:
30 וית אהרן וית בנוהי תרבי ותקדיש יתהון לשמשא קדמי: 31 ועם בני ישראל תמליל למימר משח רבות קודשא יהי דין קדמי לדריכון:
32 על בשרא דאינשא לא יתסך ובדמותיה לא תעבדון כותיה קודשא הוא קודשא יהי לכון: 33 גבר דיבסם כותיה ודיתן מיניה על חילוני
וישתצי מעמיה: 34 ואמר יי למשה סב לך בוסמין נטופא וטופרא וחלבנתא בוסמין ולבונתא דכיתא מתקל במתקל יהי: 35 ותעביד יתה
קטורת בוסמין בוסם עובד בוסמנו מערב דכי לקודשא: 36 ותשחוק מינה ותדיק ותתן מינה קדם סהדותא במשכן זמנא דאיזמין מימרי לך
תמן קודש קודשין תהי לכון: 37 וקטורת בוסמין דתעביד בדמותה לא תעבדון לכון קודשא תהי לך קדם יי: 38 גבר דיעביד דכותה
לאתאחא בה וישתצי מעמיה:
לא
1 ומליל יי עם משה
למימר: 2 חזי דרביתי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה: 3 ואשלמית עמיה רוחא מן קדם יי בחכמתא ובסכלתנו ובמדע
ובכל עיבידא: 4 לאלפא אומנון למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא: 5 ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עיבידתא:
6 ואנא הא יהבית עמיה ית אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן ובלב כל חכימי לבא יהבית חכמתא ויעבדון ית כל דפקדתך:

‡ *Et caſiæ quingentos ſiclos ſanctuarij,et oleum* 24
ex oliuis vnum. ‡ *Et facies illud oleum chriſma* 25
ſanctum vnguentum vnguẽtarij arte vnguentarij.
oleum chriſma ſanctum erit. ‡ *Et vnges ex eo* 26
tabernaculum teſtimonij, & arcam teſtimonij,
‡ *Et omnia vaſa eius, & lucernam, & vaſa e-* 27
ius, & altare thymiamatis: ‡ *Et altare holocauſto-* 28
rũ, & omnia vaſa eius, & menſam & omnia vaſa
eius, & peluim & baſim eius. ‡ *Et ſanctifica-* 29
bis ea, & erunt ſancta ſanctorum. omnis tangens
illa, ſanctificabitur. ‡ *Et Aaron & filios eius vnges,* 30
& ſanctificabis eos, vt ſacerdotio fungantur mihi.
‡ *Et filiis Iſrael loquêris, dicens: Oleum vnguen* 31
tum vnctionis ſanctum erit hoc vobis in genera-
tiones veſtras. ‡ *In carnem hominis non vn-* 32
getur. & iuxta compoſitionem hanc non facietis
vobis ipſis eodem modo: ſanctum eſt, & ſanctifica-
tio erit vobis. ‡ *Quicunque fecerit eodem mo-* 33
do, & qui dederit ex eo alienigenæ, exterminabitur
ex populo ſuo. ‡ *Et dixit Dominus ad Moyſen:* 34
Accipe tibi ipſi aromata, ſtacten, onychen, et galba-
num boni odoris, & thus lucidiſſimum: æquale æ-
quali erit: ‡ *Et facient illud thymiama vnguen-* 35
tarium opus vnguentarij, mixtum purum opus ſan-
ctum: ‡ *Et conteres ex his ſubtile, & pones coram* 36
teſtimonio in tabernaculo teſtimonij, vnde cognoſ-
car tibi illic. ſanctum ſanctorum erit vobis thymia
ma. ‡ *Iuxta compoſitionem hanc non facietis vo-* 37
bis ipſis: ſanctificatio erit vobis Domino. ‡ *Quicun-* 38
que fecerit eodem modo, vt olfaciat in eo, peribit de
populo ſuo.

CAP. XXXI.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
‡ *Ecce vocaui ex nomine Beſeleel filium Vri,* 2
filij Hur, tribus Iuda: ‡ *Et impleui eum ſpiritu* 3
diuino ſapientiæ & intellectus, & ſcientiæ in omni
opere, ‡ *Ad excogitandum, & fabricandum,* 4
ad operandum aurum, & argentum, & æs,
‡ *Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum* 5
filatum, & byſſum retortam, & ad lapidaria ope-
ra, & ad fabrilia lignorum, operari ſecundùm om-
nia opera. ‡ *Et ego dedi ipſum & Ooliab fi-* 6
lium Achiſamech de tribu Dan: & omni erudito
corde dedi intellectum: & facient omnia quæ præ-
cepi tibi.

24 ‡ καὶ ἴρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαιον ἐξ
25 ἐλαιῶν εἵν. ‡ καὶ ποιήσεις αὐτὸ ἔλαιον χρίσμα ἅγιον μύρον
μυρεψικὸν τέχνῃ μυρεψοῦ. ἔλαιον χρίσμα ἅγιον ἔσται.
26 ‡ καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν
27 κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, ‡ καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν
λυχνίαν, καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάμα-
28 τος. ‡ καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ πάντα
τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς,
29 καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. ‡ καὶ ἁγιάσεις αὐτά.
καὶ ἔσται ἅγια τῶν ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν, ἁγιασθήσεται.
30 ‡ καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις, καὶ ἁγιάσεις αὐτοὺς
31 ἱερατεύειν μοι. ‡ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων,
ἔλαιον ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσται τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς
32 ὑμῶν. ‡ ἐπὶ σάρκα ἀνθρώπου οὐ χρισθήσεται. καὶ κατὰ τὴν
σύνθεσιν ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς ὡσαύτως, ἅγιόν ἐστι
33 καὶ ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν. ‡ ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως, καὶ ὃς ἂν
δῷ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλογενεῖ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
34 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα,
στακτήν, ὄνυχα, καὶ χαλβάνην ἡδυσμοῦ, καὶ λίβανον διαφανῆ,
35 ἴσον ἴσῳ ἔσται. ‡ καὶ ποιήσουσιν αὐτὸ θυμίαμα μυρεψικὸν
36 ἔργον μυρεψοῦ, μεμιγμένον καθαρὸν ἔργον ἅγιον. ‡ καὶ συγ-
κόψεις ἐκ τούτων λεπτόν, καὶ θήσεις ἀπέναντι τοῦ μαρτυρίου
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ὅθεν γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. ἅ-
37 γιον τῶν ἁγίων ἔσται ὑμῖν θυμίαμα. ‡ κατὰ τὴν σύνθεσιν
ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν κυρίῳ.
38 ‡ ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως ὥστε ὀσφραίνεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀπολεῖ-
ται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

λα'.

1 ‡ Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 ‡ ἰδοὺ ἀνακέκλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ οὐρὶ
3 υἱοῦ ὢρ, τῆς φυλῆς ἰούδα· ‡ καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σο-
4 φίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐν παντὶ ἔργῳ ‡ διανοεῖσθαι, καὶ
ἀρχιτεκτονεῖν ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλ
5 κόν, ‡ καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον
τὸ νηστόν, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, καὶ εἰς τὰ λιθουργι-
κὰ ἔργα, καὶ εἰς τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι κατὰ πάν-
6 τα τὰ ἔργα. ‡ καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸν καὶ τὸν ἐλιὰβ τὸν τοῦ ἀχι-
σαμὰχ ἐκ φυλῆς δάν. καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύ-
νεσιν. καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et caſiæ quingentos ſiclos in ſiclis ſanctuarij, & oleum oliuarum menſuram hin plenam.
25 Facieſque illud oleum vnctionis ſanctæ aromatizans opere aromatarij, oleum vnctionis ſanctæ erit.
26 Et vnges ex eo tabernaculum fœderis, & arcam teſtamenti:
27 Et menſam & omnia vaſa eius, & candelabrum & vaſa eius, & altare incenſi aromatum:
28 Et altare holocauſti & omnia vaſa eius, & luterem & baſim eius.
29 Sanctificabiſque ea, & erunt ſanctum ſanctorum. omnis qui tetigerit ea, ſanctificabitur.
30 Aaron quoque & filios eius vnges, & ſanctificabis eos, vt miniſtrent coram me.
31 Et cum filiis Iſrael loquêris, dicens: Oleum vnctionis ſanctæ erit hoc coram me in generationes veſtras.
32 Super carnem hominis non vngetur, & iuxta ſimilitudinem eius non facietis aliud ſicut illud: ſanctum eſt, ſanctumque erit vobis.
33 Vir qui tale compoſuerit, & qui dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo ſuo
34 Dixitque Dominus ad Moyſen: Tolle tibi aromata, ſtacten, & onycham, & galbanum aromatizans, & thus mundiſſimum, æqualis ponderis erunt.
35 Facieſq; thymiama aromatum aromatizans opere aromatarij mixtum mundiſſimum in ſanctificationem:
36 Et contundes ex eo & comminues, & pones ex eo coram teſtimonio in tabernaculo fœderis, vbi conſtituam verbum meum tibi. ſanctum ſanctorum erit vobis.
37 Et thymiama aromatum quod facies, non facietis vobis ſimile ei: ſanctum erit tibi coram Domino.
38 Quicunque fecerit tale ad odorandum in eo, exterminabitur de populo ſuo.

CAP. XXXI.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:
2 Vide quòd vocaui ex nomine Beſeleel filium Huri, filij Hur, de tribu Iuda.
3 Et impleui eum ſpiritu à facie Dei in ſapientia, in intellectu, & in ſcientia, & in omni opere,
4 Ad docendum artifices, vt faciant in auro, & in argento, & in ære,
5 Et in arte lapidis precioſi ad implendum cælaturas, & in arte fabri lignarij, vt faciant in omni opere.
6 Ego autem ecce dedi cum eo Ooliab filium Achiſamech de tribu Dan. Et in corde omnium ſapientum corde dedi ſapientiam, vt faciant omnia quæ præcepi tibi.

7 * אֵת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הָאָרֹן לָעֵדֻת וְאֶת־הַכַּפֹּרֶת
8 אֲשֶׁר עָלָיו וְאֵת כָּל־כְּלֵי הָאֹהֶל ׃ * וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן
וְאֶת־כֵּלָיו וְאֶת־הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֵת
9 מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת ׃ * וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
10 וְאֶת־הַכִּיּוֹר וְאֶת־כַּנּוֹ ׃ * וְאֵת בִּגְדֵי הַשְּׂרָד וְאֶת־בִּגְדֵי
11 הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן ׃ * וְאֵת
שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים לַקֹּדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר־
12 צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃
13 * וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתֹתַי
תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִוא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי
14 אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם ׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ
הִוא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל־הָעֹשֶׂה בָהּ
15 מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ ׃ * שֵׁשֶׁת
יָמִים יֵעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן קֹדֶשׁ
לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת ׃
16 * וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־
17 הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם ׃ * בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת
18 וַיִּנָּפַשׁ ׃ * וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ
בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת לֻחֹת אֶבֶן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע
אֱלֹהִים ׃

לב

1 * וַיַּרְא הָעָם כִּי־
בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן־הָהָר וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ
כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
2 לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַהֲרֹן פָּרְקוּ
נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם
וְהָבִיאוּ אֵלָי ׃

7 * Tabernaculum fœderis, & arcam teſti-
monij, & propitiatorium quod ſuper eam eſt,
& cuncta vaſa tabernaculi:
8 * Menſamque & vaſa eius, candelabrum
puriſſimum cum vaſis ſuis:
9 * Et altare thymiamatis, & holocauſti &
omnia vaſa eorum, labium cum baſi ſua:
10 * Veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacer-
C doti & filiis eius, vt fungantur officio ſuo in
11 ſacris. * Oleum vnctionis, & thymia-
ma aromatum in ſanctuario. Omnia quę pręcepi tibi, facient.
12 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, di-
13 cens: * Loquere filiis Iſrael, & dices ad
eos: Videte vt ſabbatum meum cuſtodiatis:
quia ſignum eſt inter me & vos in generatio-
nibus veſtris: vt ſciatis quia ego Dominus,
qui ſanctifico vos.
14 * Cuſtodite ſabbatum: ſanctum eſt enim
vobis. Qui polluerit illud, morte moriatur.
qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de
D medio populi ſui.
15 * Sex diebus facietis opus; in die ſeptimo
ſabbatum eſt requies ſancta Domino. Omnis
qui fecerit opus in hac die, morietur.
16 * Cuſtodiant filij Iſrael ſabbatum, & cele-
brent illud in generationibus ſuis. Pactum
17 eſt ſempiternum, * inter me & filios Iſrael,
ſignumque perpetuum. ſex enim diebus fecit
Dominus cælum & terram, & in ſeptimo ab
omni opere ceſſauit.
18 * Dedítque Dominus Moyſi completis hu-
iuſcemodi ſermonibus in monte Sinai duas ta-
bulas teſtimonij lapideas, ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 VIdes autem populus quòd moram faceret
A Moyſes deſcendendi de monte, congrega-
tus aduerſus Aarō, dixit: Surge, fac nobis deos
qui nos pręcedant: Moyſi enim huic viro qui
nos eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid
acciderit.
2 * Dixítque ad eos Aaron: Tollite inaures
aureas de vxorum filiorúmque & filiarum ve-
ſtrarum auribus, & afferte ad me.

תרגום אונקלוס

7 יַת מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַת אֲרוֹנָא לְסַהֲדוּתָא וְיַת כַּפּוּרְתָּא דַּעֲלוֹהִי וְיַת כָּל מָנֵי מַשְׁכְּנָא ׃ 8 וְיַת פָּתוֹרָא וְיַת מָנוֹהִי וְיַת מְנָרְתָּא דַּכִיתָא וְיַת כָּל
מָנַהָא וְיַת מַדְבַּח קְטוֹרֶת בּוּסְמִין ׃ 9 וְיַת מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא וְיַת כָּל מָנוֹהִי וְיַת כִּיּוֹרָא וְיַת בְּסִיסֵיהּ ׃ 10 וְיַת לְבוּשֵׁי שִׁמּוּשָׁא וְיַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא
לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיַת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא ׃ 11 וְיַת מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא וְיַת קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא לְקוּדְשָׁא כְּכָל דְּפַקֵּדְתָּךְ יַעְבְּדוּן ׃ 12 וַאֲמַר יְיָ לְמשֶׁה
לְמֵימַר ׃ 13 וְאַתְּ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר בְּרַם יַת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִּילִי תִּטְּרוּן אֲרֵי אָת הִיא בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן לְדָרֵיכוֹן לְמִידַע אֲרֵי אֲנָא יְיָ
מְקַדִּשְׁכוֹן ׃ 14 וְתִטְּרוּן יַת שַׁבְּתָא אֲרֵי קוּדְשָׁא הִיא לְכוֹן דְּיַחֲלִינַּהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל אֲרֵי כָּל דְּיַעְבֵּיד בַּהּ עֲבִידְתָּא וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ
עַמֵּיהּ ׃ 15 שִׁתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבֵיד עֲבִידְתָּא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת שַׁבְּתָא קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ כָּל דְּיַעְבֵּיד עֲבִידְתָּא בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא אִתְקְטָלָא
יִתְקְטֵיל ׃ 16 וְיִטְּרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת שַׁבְּתָא לְמֶעְבַּד יַת שַׁבְּתָא לְדָרֵיהוֹן קְיָם עָלַם ׃ 17 בֵּין מֵימְרִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָת הִיא לְעָלַם אֲרֵי
בְּשִׁתָּא יוֹמִין עֲבַד יְיָ יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת וְנָח ׃ 18 וִיהַב לְמשֶׁה כַּד שֵׁיצִי לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ בְּטוּרָא דְּסִינַי תְּרֵין לוּחֵי סַהֲדוּתָא
לוּחֵי אַבְנָא כְּתִיבִין בְּאֶצְבְּעָא דַּייָ ׃

לב

1 וַחֲזָא עַמָּא אֲרֵי אוֹחַר משֶׁה לְמֵיחַת מִן טוּרָא וְאִתְכְּנֵישׁ עַמָּא עַל אַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לֵיהּ קוּם עֲבֵיד לָנָא
דַּחְלָן דִּיהָכוּן קֳדָמָנָא אֲרֵי דֵין משֶׁה גַּבְרָא דְּאַסְּקָנָא מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לָא יְדַעְנָא מָה הֲוָה לֵיהּ ׃ 2 וַאֲמַר לְהוֹן אַהֲרֹן פָּרִיקוּ קָדָשֵׁי דְּדַהֲבָא דִּי
בְּאוּדְנֵי נְשֵׁיכוֹן בְּנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְאַיְתִיאוּ לְוָתִי ׃

7 * Tabernaculum teſtimonij, & arcam teſta-
menti, & propitiatorium quod in ea, & inſtrumen
ta tabernaculi,
8 * Et altaria, & menſam, & omnia vaſa eius,
9 Et lucernam puram & omnia vaſa eius, & pel-
uim & baſim eius:
10 * Et veſtes miniſtratorias Aaron, & veſtes
filiorum eius vt ſacerdotio fungantur mihi:
11 * Et oleum vnctionis, & thymiama compoſi-
tionis ſancti: ſecundùm omnia quæ præcepi tibi, fa-
cient.
12 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
13 * Et tu loquere filiis Iſrael, dicens: Videte, &
ſabbata mea ſeruabitis. eſt enim ſignum apud me et
in vobis in generationes veſtras, vt cognoſcatis
quòd ego Dominus ſanctificans vos.
14 * Et ſeruabitis ſabbatum, quia ſanctum eſt vo-
bis. Qui polluerit illud, morte morietur. Omnis qui
faciet in eo opus, peribit anima illa de medio populi
ſui.
15 * Sex dies facies opera; at die ſeptima ſabbata
requies ſancta Domino. omnis qui faciet opus die
ſabbatorum, morietur.
16 * Et cuſtodient filij Iſrael ſabbata facere ipſa in
generationes ſuas. teſtamentum æternum
17 * In me et filiis Iſrael, ſignum eſt ſempiternum:
quoniam in ſex diebus fecit Dominus & cælum et
terram, & die ſeptima ceſſauit & requieuit.
18 * Et dedit Moyſi quando ceſſauit loqui ei in mon
te Sina duas tabulas teſtamenti, tabulas lapideas
ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 Et videns populus quòd tardauit Moyſes de-
ſcendere de monte, congregatus eſt populus ad
Aaron, & dicunt ei: Surge, & fac nobis deos,
qui præcedant nos. nam Moyſes hic homo, qui
eduxit nos de terra Ægypti, non ſcimus quid fa-
ctum eſt illi.
2 * Et dicit illis Aaron: Tollite inaures aureas
quæ in auribus mulierum veſtrarum & filiarum,
& afferte ad me.

7 * τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθή-
κης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ' αὐτῆς, καὶ τὴν διασκευὴν τῆς
σκηνῆς,
8 * καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ
9 σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαρὰν, καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ,
10 * καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς ἀαρὼν, καὶ στολὰς τῶν
11 υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι, * καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρί-
σεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως τοῦ ἁγίου, κατὰ πάντα ὅ-
σα ἐνετειλάμην σοι, ποιήσουσιν.
12 * καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
13 * καὶ σὺ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ὁρᾶτε, καὶ τὰ
σάββατά μου φυλάξεσθε. ἔστι γὰρ σημεῖον παρ' ἐμοὶ καὶ ἐν ὑ-
μῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων
ὑμᾶς.
14 * καὶ φυλάξεσθε τὸ σάββατον, ὅτι ἅγιόν ἐστιν ὑμῖν. ὁ βε-
βηλῶν αὐτὸ, θανάτῳ θανατωθήσεται. πᾶς ὅστις ποιήσει ἐν
αὐτῷ ἔργον, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ
λαοῦ αὐτῆς.
15 * ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάβ-
βατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶς ὅστις ποιήσει ἔργον τῇ ἡ-
μέρᾳ τῶν σαββάτων, θανατωθήσεται.
16 * καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰ σάββατα ποιεῖν αὐ-
τὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. διαθήκη αἰώνιος
17 * ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, σημεῖόν ἐστιν αἰώνιον· ὅτι ἐν
ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐπαύσατο καὶ κατέπαυσε.
18 * καὶ ἔδωκε μωυσῇ ἡνίκα κατέπαυσε λαλῶν αὐτῷ ἐν τῷ
ὄρει τῷ σινὰ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας
γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ.

λβ΄.

1 * Καὶ ἰδὼν ὁ λαὸς, ὅτι κεχρόνικε μωυσῆς καταβῆναι ἐκ τοῦ
ὄρους, συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀαρὼν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀνάστη-
θι, καὶ ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυ-
σῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου,
οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.
2 * καὶ λέγει αὐτοῖς ἀαρὼν, περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυ-
σᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἐνέγ-
κατε πρός με.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Tabernaculum fœderis, & arcam pro teſtimonio, & propitiatorium quod eſt ſuper eam, & omnia vaſa tabernaculi:
8 Et menſam & vaſa eius, & candelabrum mundiſſimum, & omnia vaſa eius, & altare incenſi aromatum:
9 Et altare holocauſti & omnia vaſa eius, & luterem & baſim eius: 10 Et veſtes miniſterij, & veſtes ſanctas Aaron ſa-
cerdotis, & veſtes filiorum eius vt miniſtrent: 11 Et oleum vnctionis, & thymiama aromatum in ſanctuario, iuxta omnia quæ præ-
cepi tibi facient. 12 Aitque Dominus ad Moyſen, dicens: 13 Et tu loquere cum filiis Iſrael, di-
cens: Veruntamen dies ſabbatorum meorum cuſtodite, quoniam ſignum eſt inter verbum meum & vos in generationes veſtras, vt ſciatis quia ego
Dominus qui ſanctifico vos. 14 Cuſtodietiſque ſabbatum: ſanctum eſt enim vobis. qui prophanauerit illud, morte moriatur:
quoniam omnis qui fecerit in eo opus, exterminabitur homo ille de medio populi ſui. 15 Sex diebus fiet opus, in die autem
ſeptimo ſabbatum eſt requies ſancta coram Domino. Quicunque fecerit opus in die ſabbati, morte moriatur. 16 Cuſtodiantque
filij Iſrael ſabbatum, vt celebrent ſabbatum in generationibus ſuis. pactum æternum eſt. 17 Inter verbum meum & inter filios
Iſrael, ſignum eſt in æternum: quoniam in ſex diebus fecit Dominus cælum & terram, & in die ſeptimo quieuit & requieuit.
18 Deditque Moyſi cùm conſumaſſet loqui cum eo in monte Sinai duas tabulas teſtimonij, tabulas lapideas ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 Viditque populus quòd moram faceret Moyſes vt deſcenderet de monte, & congregatus eſt populus ad Aaron, & dixerunt ei: Surge, fac nobis
deos qui gradiantur ante nos: Moyſi enim huic viro, qui eduxit nos de terra Ægypti, neſcimus quid acciderit. 2 Dixitque eis Aaron:
Tollite inaures aureas quæ ſunt in auribus vxorum veſtrarum, filiorum & filiarum veſtrarum, & afferte ad me.

3 * ויתפרקו כל־העם את־נזמי הזהב אשר באזניהם
4 ויביאו אל־אהרן: *ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו
עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
5 מארץ מצרים: * וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא
6 אהרן ויאמר חג ליהוה מחר: * וישכימו ממחרת
ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו
7 ויקמו לצחק: * וידבר יהוה אל־משה לך־רד כי
8 שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים: * סרו מהר
מן־הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו־
לו ויזבחו־לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
9 מארץ מצרים: * ויאמר יהוה אל־משה ראיתי את־
10 העם הזה והנה עם־קשה־ערף הוא: * ועתה הניחה
לי ויחר־אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול:
11 * ויחל משה את־פני יהוה אלהיו ויאמר למה יהוה
יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח
12 גדול וביד חזקה: * למה יאמרו מצרים לאמר ברעה
הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה
שוב מחרון אפך והנחם על־הרעה לעמך:
13 * זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר
נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את־זרעכם
ככוכבי השמים וכל־הארץ הזאת אשר אמרתי אתן
14 לזרעכם ונחלו לעלם: * וינחם יהוה על־הרעה
15 אשר דבר לעשות לעמו: * ויפן וירד משה
מן־ההר ושני לחת העדת בידו לחת כתבים משני
16 עבריהם מזה ומזה הם כתבים: * והלחת מעשה
אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על־
17 הלחת: * וישמע יהושע את־קול העם ברעה
18 ויאמר אל־משה קול מלחמה במחנה: * ויאמר
אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות
אנכי שמע:

3 *Fecit populus quæ iuſſerat, deferens inaures
4 ad Aarõ. *Quas cũ ille accepiſſet, formauit o-
pere fuſorio, & fecit ex eis vitulũ cõflatilẽ. di-
xerúntq;, Hi ſunt dij tui, Iſrael, qui te eduxe-
5 runt de terra Ægypti. *Quod cũ vidiſſet Aa-
rõ, ædificauit altare corã eo: & pconis voce cla
6 mauit, dicẽs: Cras ſolennitas Dñi eſt. *Surgẽ-
téſq; manè, obtulerunt holocauſta & hoſtias
pacificas: & ſedit populus manducare & bi-
7 bere, & ſurrexerũt ludere. *Locutus eſt autem
B Dñs ad Moyſen, dicẽs: Vade & deſcẽde; pecca
uit populus tuus, quẽ eduxiſti de terra Ægy-
8 pti. *Receſſerũt citò de via quã oſtẽdiſti eis. fe
ceruntq; ſibi vitulũ cõflatilẽ, & adorauerunt,
atq; immolãtes ei hoſtias, dixerũt: Iſti ſunt dij
9 tui Iſrael, q. te eduxerũt de terra Ægypti. *Rur
ſumq; ait Dñs ad Moyſen: Cerno q populus
10 iſte duræ ceruicis ſit. *Dimitte me, vt iraſcatur
furor meus cõtra eos, & deleã eos, faciãq; te in
11 gentẽ magnã. *Moyſes autẽ orabat dñm Deũ
ſuũ, dicẽs: Cur, Dñe, iraſcitur furor tuus cõtra
populũ tuum, quẽ eduxiſti de terra Ægypti in
12 fortitudine magna, & in manu robuſta? *Ne
queſo dicãt Ægyptij: Callidè eduxit eos, vt in
terficeret in mõtibus, & deleret è terra. quieſ-
cat ira tua, & eſto placabilis ſup nequitia po-
13 puli tui. *Recordare Abraã, & Iſaac, & Iſrael
ſeruorũ tuorũ, q.bus iuraſti per temetipſum,
dicens: Multiplicabo ſemen veſtrum ſicut
C ſtellas cæli, & vniuerſam terram hanc de qua
locutus ſum, Dabo ſemini veſtro, & poſſide-
14 bitis eam ſemper. *Placatuſque eſt Dominus
ne faceret malum, quod locutus fuerat ad-
15 uerſus populum ſuum. *Et reuerſus eſt Moy-
ſes de monte, portans duas tabulas teſtimo-
nij in manu ſua ſcriptas ex vtraque parte;
16 *Et factas opere Dei. Scriptura quoque Dei
17 erat ſculpta in tabulis. *Audiens autem Ioſue
tumultum populi vociferantis, dixit ad Moy-
ſen: Vlulatus pugnæ auditur in caſtris.
18 *Qui reſpondit: Non eſt clamor ad-
hortantium ad pugnam, neque vociferatio
compellentium ad fugam, ſed vocem can-
tantium ego audio.

תרגום אונקלוס

3 ואתפריקו כל עמא ית קדשי דדהבא די באודניהון ואיתיו לות אהרן: 4 ונסיב מידיהון וצר יתיה בזיפא ועבדיה עגל מתכא ואמרו
אלין דחלתך ישראל דאסקוך מארעא דמצרים: 5 וחזא אהרן ובנא מדבחא קדמוהי וקרא אהרן ואמר חגא קדם יי מחר: 6 ואקדימו
ביומא דבתרוהי ואסיקו עלון וקריבו נכסין ואסתחר עמא למיכל ולמשתי וקמו לחייכא: 7 ומליל יי עם משה איזיל חות ארי חבילו עמך
דאסיקתא מארעא דמצרים: 8 סטו בפריע מן אורחא דפקדתינון עבדו להון עגל מתכא וסגידו ליה ודבחו ליה ואמרו אלין דחלתך ישראל
דאסקוך מארעא דמצרים: 9 ואמר יי למשה גלי קדמי ית עמא הדין והא עם קשי קדל הוא: 10 וכען אנח בעותך מן קדמי ויתקוף רגזי
בהון ואשיצינון ואעביד יתך לעם סגי: 11 וצלי משה קדם יי אלהיה ואמר למה יי יתקוף רגזך בעמך דאפקתא מארעא דמצרים בחיל רב
ובידא תקיפא: 12 למה ימרון מצראי למימר בבישא אפקינון לקטלא יתהון בגו טוריא ולשיציותהון מעל אפי ארעא תוב מתקוף רוגזך
ואתיב מן בישא דחשיבתא למעבד לעמך: 13 הוי דכיר לאברהם ליצחק ולישראל עבדך דקיימת להון במימרך ותמלילתא עמהון אסגי ית
בניכון ככוכבי שמיא וכל ארעא הדא דאמרית אתן לבניכון ויחסנון לעלם: 14 ותב יי מן בישתא דחשיב למעבד לעמיה: 15 ואתפני
ונחת משה מן טורא ותרין לוחי סהדותא בידיה לוחין כתיבין מתרין עבריהון מכא ומכא אינון כתיבין: 16 ולוחיא עובדא דיי אינין וכתבא
כתבא מן קדם יי הוא מפרש על לוחיא: 17 ושמע יהושע ית קל עמא כד מיבבין ואמר למשה קל קרבא במשריתא: 18 ואמר לא קל
גברין דנצחין בקרבא ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמחייכין אנא שמע:

* Et abstulerunt omnis populus inaures aureas 3
quæ in auribus eorum, & attulerunt ad Aaron.
* Et accepit de manibus illorum, & formauit 4
illud in stilo. & fecit illud vitulum conflatilem. &
dixerunt: Isti dij tui, Israel, qui eduxerūt te de ter-
ra Ægypti. * Et videns Aaron, ædificauit al- 5
tare coram eo. & prædicauit Aaron, dicens: Festum
Domini cras. * Et manè surgens in crastinum, 6
deduci fecit holocausta: & obtulit sacrificium salu-
taris. & sedit populus ad comedendum & biben-
dum, & surrexerunt ludere. * Et locutus est 7
Dominus ad Moysen, dicens: Vade celeriter descen-
de: peccauit enim populus tuus, quos eduxisti de
terra Ægypti: * Transgressi sunt citò de via, 8
quam præcepi eis. fecerunt sibi ipsis vitulum, et ad-
orauerunt eum, & sacrificauerunt illi. * Et 9
dixerunt: Isti dij tui, Israel, qui eduxerunt te
de terra Ægypti. * Et nunc dimitte me, & ira- 10
tus furore contra eos, delebo eos: & faciā te in gen-
tem magnam. * Et orauit Moyses coram domino 11
Deo: & dixit, Vt quid, Domine, irasceris furore in
populū tuum, quos eduxisti de terra Ægypti in for-
titudine magna, & in brachio excelso? * Ne for- 12
tè loquantur Ægyptij, dicentes: Cum malignitate
eduxit illos ad interficiendum in montibus, & de-
lendum eos de terra. cessa ab ira furoris tui, & pla-
cabilis esto pro nequitia populi tui: * Memor A- 13
braam, et Isaac & Iacob tuorum seruorum, quibus
iurasti eis per temetipsum, & locutus es ad eos, di-
cens: Multum multiplicabo semen vestrum sicut
stellas cæli multitudine. & omnem terram hanc
quam dixisti dare semini eorum, & possidebunt
eam in seculum. * Et placatus est Dominus de 14
malo, quod dixit facturum contra populum suum.
* Et reuersus Moyses, descendit de monte: & 15
duæ tabulæ testimonij in manibus eius, tabulæ lapi-
deæ scriptæ ex vtrisque partibus earum, hinc &
hinc erant scriptæ. * Et tabulæ opus Dei e- 16
rant: & scriptura scriptura Dei fuit sculpta in ta-
bulis. * Et audiens Iosue vocem populi cla- 17
mantium, dicit ad Moysen: Vox belli in castris.
* Et dicit: Non est vox præcinentium pugnam, 18
neque vox præcinentium fugam, sed vocem præci-
nentium vinum ego audio.

3 * καὶ περιείλαντο πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν
4 τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἀαρών. * καὶ ἐδέξατο ἐκ
τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπλασεν αὐτὸ ἐν τῷ γραφίδι. καὶ ἐποίη-
σεν αὐτὸ μόσχον χωνευτόν· καὶ εἶπαν, οὗτοι οἱ θεοί σου ἰσραὴλ,
5 οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. * καὶ ἰδὼν ἀαρὼν
ᾠκοδόμησεν θυσιαστήριον κατέναντι αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἀα-
6 ρὼν, λέγων, ἑορτὴ κυρίου αὔριον. * καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύ-
ριον ἀνεβίβασεν ὁλοκαυτώματα· καὶ προσήνεγκεν θυσίαν
σωτηρίου, καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστη-
7 σαν παίζειν. * καὶ ἐλάλησεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ-
γων, βάδιζε τὸ τάχος κατάβηθι, ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς
8 ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. * παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ,
ἧς ἐνετειλα αὐτοῖς. ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον καὶ προσκεκυ-
9 νήκασι αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ. * καὶ εἶπαν, οὗτοι θεοί σου ἰσ-
10 ραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. * καὶ νῦν
ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτοὺς, ἐκτρίψω αὐτούς· καὶ
11 ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. * καὶ ἐδεήθη μωυσῆς ἐναντίον
κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, ἱνατί κύριε θυμῇ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν
σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν
12 τῷ βραχίονι τῷ ὑψηλῷ; * μήποτε εἴπωσι οἱ αἰγύπτιοι,
λέγοντες, μετὰ πονηρίας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς
ὄρεσιν, καὶ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀρ-
γῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἵλεως γίνου ἐπὶ τῇ κακίᾳ τοῦ λαοῦ σου·
13 * μνησθεὶς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν σῶν οἰκετῶν,
οἷς ὤμοσας αὐτοῖς κατὰ σεαυτοῦ. καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς,
λέγων, πολυπληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐ-
ρανοῦ τῷ πλήθει. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην ἣν εἶπας δοῦναι
τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα.
14 * καὶ ἱλάσθη κύριος περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπεν ποιῆσαι
15 πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. * καὶ ἀποστρέψας μωυσῆς, κατέ-
βη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερ-
σὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι ἐγγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων
τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἦσαν γεγραμμέναι·
16 * καὶ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ θεοῦ
17 ἐστι κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξίν. * καὶ ἀκούσας ἰησοῦς
τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς μωυσῆν, φωνὴ
18 πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ. * καὶ λέγει, οὐκ ἔστι φωνὴ
ἐξαρχόντων κατ' ἰσχὺν, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τροπῆς, ἀλ-
λὰ φωνὴν ἐξαρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Tuleruntque omnis populus inaures aureas quæ erant in auribus suis, & detulerunt ad Aaron. 4 Et tulit de manibus eorum, & formauit illud circino, & fecit vitulum conflatilem. & dixerunt: Isti sunt dij tui, Israel, qui ascendere te fecerunt de terra Ægypti. 5 Viditque Aaron, & ædificauit altare coram eo: clamauitq; & ait: Solennitas coram Dño erit cras. 6 Et surrexerunt manè sequenti die: & immolauerunt holocausta, & obtulerūt hostias. seditque populus vt manducaret & biberet: & surrexerunt ad ludendum. 7 Locutusque est Dñs ad Moysen: Vade descende, quia corruptus est populus tuus, quem ascendere fecisti de terra Ægypti. 8 Recesserunt citò à via quam præcepisti eis. fecerunt sibi vitulum conflatilem, & adorauerunt eum, & sacrificauerunt ei, atque dixerunt: Isti sunt dij tui, Israel, qui te ascendere fecerunt de terra Ægypti. 9 Dixitque Dominus ad Moysen: Notum est coram me quòd populus iste sit duræ ceruicis. 10 Et nunc dimitte deprecationem tuam à facie mea, & irascetur furor meus contra eos, & consumam eos, faciamque te in gentem magnam. 11 Et orauit Moyses coram domino Deo suo, & ait: Cur, Domine, irascitur furor tuus contra populū tuum, quem eduxisti de terra Ægypti in fortitudine magna, & in manu valida? 12 Quare loquentur Ægyptij, dicentes, Cum malignitate eduxit eos, vt interficeret eos in montibus, & vt consumeret eos de superficie terræ. Reuertere ab ira furoris tui, & conuertere à malo quod cogitasti facere populo tuo. 13 Memor esto Abraham, Isaac & Israel seruorum tuorum, quibus iurasti in verbum tuum, & cum quibus locutus es, dicens: Multiplicabo filios vestros sicut stellas cæli: & vniuersam terram hanc, quam dixi, Dabo filiis vestris, & possidebunt eam in æternum. 14 Reuersusque est Dominus à malo quod cogitauit facere populo suo. 15 Respexitque Moyses, & descendit de monte, & duas tabulas testimonij portabat in manu sua, scriptas ex vtraque parte, hinc & indè erant scriptæ. 16 Tabulæ autem erant opere Dei factæ, & scriptura erat scripta à facie Dei sculpta super tabulas. 17 Audiuitque Iosue vocem populi quando vociferabantur, & dixit ad Moysen: Vox pugnæ auditur in castris. 18 Et ait: Non est vox fortium præualentium in pugna, neque vox imbecillium qui superantur, sed vocem ludentium ego audio.

19 * ויהי כאשר קרב אל־המחנה וירא את־העגל
ומחלת ויחר־אף משה וישלך מידו את־הלחת וישבר
20 אתם תחת ההר : * ויקח את־העגל אשר עשו וישרף
באש ויטחן עד אשר־דק ויזר על־פני המים וישק את־
21 בני ישראל : * ויאמר משה אל־אהרן מה־עשה לך
22 העם הזה כי־הבאת עליו חטאה גדלה : * ויאמר
אהרן אל־יחר אף אדני אתה ידעת את־העם כי ברע
23 הוא : * ויאמרו לי עשה־לנו אלהים אשר ילכו לפנינו
כי־זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא
24 ידענו מה־היה לו : * ואמר להם למי זהב התפרקו
25 ויתנו־לי ואשלכהו באש ויצא העגל הזה : * וירא
משה את־העם כי פרע הוא כי־פרעה אהרן לשמצה
26 בקמיהם : * ויעמד משה בשער המחנה ויאמר
27 מי ליהוה אלי ויאספו אליו כל־בני לוי : * ויאמר
להם כה־אמר יהוה אלהי ישראל שימו איש־חרבו
על־ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו
איש־את־אחיו ואיש את־רעהו ואיש את־קרבו :
28 * ויעשו בני־לוי כדבר משה ויפל מן־העם ביום
29 ההוא כשלשת אלפי איש : * ויאמר משה מלאו
ידכם היום ליהוה כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם
30 היום ברכה : * ויהי ממחרת ויאמר משה אל־העם
אתם חטאתם חטאה גדלה ועתה אעלה אל־יהוה
31 אולי אכפרה בעד חטאתכם : * וישב משה אל־
יהוה ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו
32 להם אלהי זהב : * ועתה אם־תשא חטאתם
33 ואם־אין מחני נא מספרך אשר כתבת : * ויאמר
יהוה אל־משה מי אשר חטא־לי אמחנו מספרי :
34 * ועתה לך נחה את־העם אל אשר־דברתי לך הנה
מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עלהם
חטאתם :

19 *Cumq́; appropinquaſſet ad caſtra, vidit vitu-
lũ & choros: iratuſq́; valdè, proiecit de manu
D tabulas, & confregit eas ad radicem montis.
20 *Arripienſque vitulum quē fecerant, cõbuſsit
& contriuit vſque ad puluerē, quem ſparſit in
21 aquam, & dedit ex eo potũ filiis Iſrael. *Dixit-
que ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, vt
22 induceres ſuper eum peccatũ maximũ? *Cui
ille reſpondit: Ne indignetur dñs meus: tu e-
nim noſti populũ iſtum, ꝙ pronus ſit ad ma-
23 lum. *Dixerunt mihi: Fac nobis deos qui nos
pręcedãt. huic enim Moyſi qui nos eduxit de
24 terra Ægypti, neſcimus quid acciderit. *Qui-
bus ego dixi: Quis veſtrũ habet aurũ? Tule-
runt, & dederũt mihi: & ꝓieci illud in ignem,
25 egreſſuſq́; eſt hic vitulus. * Vidēs ergo Moyſes
populũ ꝙ eſſet nudatus: ſpoliauerat enim eũ
E Aarõ propter ignominiã ſordis, & inter hoſtes
26 nudũ cõnſtituerat: *Et ſtans in porta caſtro-
rũ, ait: Si quis eſt Dñi, iungatur mihi. Cõgre-
27 gatiq́; ſunt ad eum omnes filij Leui. *Quibus
ait: Hæc dicit dñs Deus Iſrael: Ponat vir gla-
dium ſuper femur ſuũ. Ite & redite de porta
vſque ad portam per medium caſtrorum, &
occidat vnuſquiſq; fratrem ſuum, & amicum
28 & proximum ſuum. *Feceruntq́; filij Leui iu-
xta ſermonem Moyſi: cecideruntq́; in die illa
29 quaſi tria millia hominũ. *Et ait Moyſes: Cõ-
ſecraſtis manus veſtras hodie Dño vnuſquiſ-
que in filio & in fratre ſuo, vt detur vobis be-
30 nedictio. *Facto autem altero die, locutus eſt
Moyſes ad populum: Peccaſtis peccatum ma-
ximum. Aſcēdam ad Dñm, ſi quo modo quã-
31 uero eum deprecari pro ſcelere veſtro. *Re-
uerſuſque ad Dominum, ait: Obſecro, pecca-
F uit populus iſte peccatum maximum: fece-
32 runtque ſibi deos aureos. *Aut dimitte eis
hanc noxam: aut ſi non facis, dele me de li-
33 bro tuo quem ſcripſiſti. *Cui reſpondit Do-
minus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de
34 libro meo. *Tu autem vade, & duc populum
iſtum quò locutus ſum tibi. Angelus meus
præcedet te. Ego autem in die vltionis viſita-
bo & hoc peccatum eorum.

תרגום אונקלוס

19 והוה כד קריב למשריתא וחזא ית עגלא וחנגין ותקיף רגזא דמשה ורמא מידוהי ית לוחיא ותבר יתהון בשפולי טורא : 20 ונסיב
ית עגלא דעבדו ואוקיד בנורא ושף עד דהוה דקיק ודרא על אפי מיא ואשקי ית בני ישראל : 21 ואמר משה לאהרן מה עבד לך עמא הדין
ארי איתיתא עלוהי חובא רבא : 22 ואמר אהרן לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא : 23 ואמרו לי עבד לנא
דחלן דיהכון קדמנא ארי דין משה גברא דאסקנא מארעא דמצרים לא ידענא מה הוה ליה : 24 ואמרית להון למן דהבא פריקו ויהבו לי
ורמיתיה בנורא ונפק עגלא הדין : 25 וחזא משה ית עמא ארי בטיל הוא ארי בטילינון אהרן לאסבותהון שום ביש לדריהון : 26 וקם
משה בתרע משריתא ואמר מן דחילא דיי ייתון לותי ואתכנשו לותיה כל בני לוי : 27 ואמר להון כדנן אמר יי אלהא דישראל שוו גבר
חרביה על ירכיה עברו ותובו מתרע לתרע במשריתא וקטלו גבר ית אחוהי וגבר ית חבריה וגבר ית קריביה : 28 ועבדו בני לוי כפתגמא
דמשה ונפל מן עמא ביומא ההוא כתלתא אלפין גברא : 29 ואמר משה קריבו קרבניכון יומא דין קדם יי ארי גבר בבריה ובאחוהי
ולאיתאה עליכון יומא דין ברכן : 30 והוה מיומא דבתרוהי ואמר משה לעמא אתון חבתון חובא רבא וכען איסק לקדם יי מאים
אכפר על חוביכון : 31 ותב משה לקדם יי ואמר בבעו חב עמא הדין חובא רבא ועבדו להון דחלן דדהב : 32 וכען אם תשבוק
לחוביהון ואם לא מחני כען מספרך דכתבת : 33 ואמר יי למשה מן דחב קדמי אמחיניה מספרי : 34 וכען אזיל דבר ית עמא לאתרא
דמלילית לך הא מלאכי יהך קדמך וביום אסערותי ואסער עליהון חוביהון :

* *Et quando appropinquauit castris, videt vi-* 19
tulum & choros. & iratus ira Moyses, proiecit de
manibus suis duas tabulas, & confregit eas sub
monte. * *Et accipiens vitulum quem fecerant,* 20
combußit illum igne, & contriuit illum minutũ, &
dispersit illum in aquam, & dedit bibere illam filiis
Israel. * *Et dixit Moyses Aaron: Quid fecit* 21
tibi populus hic, quòd induxisti super illos peccatum
magnum? * *Et dixit Aaron ad Moysen: Ne* 22
irascaris, domine: tu scis impetum populi huius.
* *Dicunt enim mihi: Fac nobis deos qui præce-* 23
dant nos: nam Moyses hic homo, qui eduxit nos ex
Ægypto, non scimus quid factum est illi.
* *Et dixi eis: Cui est aurum, auferte. & dede-* 24
runt mihi: & conieci in ignem, et exiit vitulus hic.
* *Et videns Moyses populum quòd dispersus e-* 25
rat: dispersit enim eos Aaron ludibrium aduersa-
riis suis: * *Stetit Moyses in porta castrorum,* 26
& dixit: Si quis à Domino, veniat ad me. congre-
gati sunt igitur ad eum omnes filij Leui:
* *Et dixit illis: Hæc dicit dominus Deus Israel:* 27
Ponite vnusquisque suum ensem super femur, &
transite & redite à porta in portam per castra, &
occidite vnusquisque fratrem suum, & vnusquis-
que proximum suum, & vnusquisque amicum
suum. * *Et fecerunt filij Leui secundùm quod* 28
locutus est eis Moyses: & ceciderunt ex populo in
die illa tria millia virorum. * *Et dixit eis Moy-* 29
ses: Impleuistis manus vestras hodie Domino, vnus
quisque in filio & in fratre, vt daretur super vos
benedictio. * *Et factum est post crastinum, dixit* 30
Moyses ad populum: Vos peccastis peccatum mag-
num. et nunc ascendam ad Deum, vt deprecer pro
peccato vestro. * *Reuersus est autem Moyses* 31
ad Dominum, & dixit: Rogo, Domine, peccauit po-
pulus hic peccatum magnum, & fecerunt sibi ipsis
deos aureos. * *Et nunc siquidem dimittis eis* 32
peccatum eorum, dimitte: si autem non, dele me de
libro tuo quem scripsisti. * *Et dixit Dominus ad* 33
Moysen: Si quis peccauit coram me, delebo eum de
libro meo. * *Nunc autem vade, & duc populum* 34
hunc in locum quem dixi tibi. ecce angelus meus
præibit ante faciem tuam. qua autem die visitaue-
ro, & inducam super eos peccatum eorum.

19 * καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὁρᾷ τὸν μόσχον καὶ τοὺς
χορούς. καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ μωυσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν
αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος.
20 * καὶ λαβὼν τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν
πυρὶ, καὶ κατήλασεν αὐτὸν λεπτὸν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
21 ὕδωρ, καὶ ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. * καὶ εἶπεν μωυ-
σῆς τῷ ἀαρὼν, τί ἐποίησέ σοι ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' αὐ-
22 τοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην; * καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυ-
σῆν, μὴ ὀργίζου κύριε, σὺ οἶδας τὸ ὅρμημα τοῦ λαοῦ τούτου.
23 * λέγουσι γάρ μοι, ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται
ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ
24 αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. * καὶ εἶπα αὐτοῖς,
τίνι ὑπάρχει χρυσίον, περιέλεσθε. καὶ ἔδωκάν μοι, καὶ ἔρριψα
25 εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐξῆλθεν ὁ μόσχος οὗτος. * καὶ ἰδὼν μωυσῆς
τὸν λαὸν ὅτι διεσκέδασται, διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς ἀαρὼν ἐπί-
26 χαρμα τοῖς ὑπεναντίοις αὐτῶν· * ἔστη μωυσῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς
παρεμβολῆς. καὶ εἶπεν, εἴ τις πρὸς κυρίου, ἴτω πρός με. συνῆλ-
27 θον οὖν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ λευί. * καὶ λέγει αὐτοῖς, τάδε
λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, θέτε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν
ἐπὶ τὸν μηρὸν, καὶ διέλθετε καὶ ἀνακάμψατε ἀπὸ πύλης εἰς πύ-
λην διὰ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν
28 αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἔγγιστα αὐτοῦ. * καὶ
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ λευὶ καθὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ ἔπε-
29 σον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν. * καὶ εἶ-
πεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν σήμερον κυ-
ρίῳ ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ ἀδελφῷ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐ-
30 λογίαν. * καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον, εἶπε μωυσῆς πρὸς
τὸν λαόν· ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην. καὶ νῦν
ἀναβήσομαι πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα ἐξιλάσωμαι περὶ τῆς ἁ-
31 μαρτίας ὑμῶν. * ἐπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον. καὶ εἶ-
πε, δέομαι κύριε, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην,
32 καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. * καὶ νῦν εἰ μὲν ἀ-
φίης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες. εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν
33 με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. * καὶ εἶπεν κύριος
πρὸς μωυσῆν, εἴ τις ἡμάρτηκεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐ-
34 τὸν ἐκ τῆς βίβλου μου. * νῦν δὲ βάδιζε, καὶ ὁδήγησον
τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπά σοι, ἰδοὺ ἄγγελός μου προ-
πορεύσεται πρὸ προσώπου σου. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι,
καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et factum est cùm appropinquasset ad castra, & vidisset vitulum & choros, iratus est furor Moysi: & proiecit de manibus suis tabulas, & confregit eas in humilioribus locis montis. 20 Arripuitque vitulum quem fecerant, & combussit igne, & contriuit donec fuit comminutum: & exparsit super faciem aquæ, & dedit bibere filiis Israel. 21 Dixitque Moyses ad Aaron: Quid fecit tibi hic populus, quia induxisti super eum peccatum? 22 Et ait Aaron: Ne irascatur furor domini mei: tu nosti populum, quòd pronus sit ad malum. 23 Dixeruntque mihi: Fac nobis deos qui ambulent ante nos: quoniam huic viro Moysi qui ascendere nos fecit de terra Ægypti, nescimus quid acciderit. 24 Dixique eis: Quis habet aurum, tollite & adducite mihi: & proieci illud in ignem, & egressus est vitulus iste. 25 Viditque Moyses populum quòd ociosus esset, ociosum enim fecerat eum Aaron, vt contaminaret eos nomine pessimo in generationes suas. 26 Stetitque Moyses in porta castrorum, & ait: Qui timent Dominum, veniant ad me. congregatique sunt ad eum omnes filij Leui: 27 Et ait eis: Hæc dicit dominus Deus Israel: Ponat vnusquisque gladium suum super femur suum, & pertransite & redite de porta vsque ad portam in castris, & occidat vnusquisque fratrem suum, & vnusquisque proximum suum, & vnusquisque consanguineum suum. 28 Et fecerunt filij Leui iuxta verbum Moysi: cecideruntque ex populo quasi tria millia virorum. 29 Et dixit Moyses: Obtulistis oblationes vestras hodie coram Domino, vnusquisque in filio suo & fratre suo, vt detur hodie super vos benedictio. 30 Et factum est in die sequenti, & dixit Moyses populo: Vos peccastis peccatum grande: & nunc ascendam coram Domino, si fortè placabo pro peccato vestro. 31 Reuersusque est Moyses in conspectum Domini, & ait: Obsecro, peccauit populus iste peccatum grande: feceruntque sibi deos ex auro. 32 Et nunc si dimittis peccata eorum: si autem non, dele me nunc de libro tuo quem scripsisti. 33 Dixitque Dominus ad Moysen: Qui peccauerit coram me, delebo eum de libro meo. 34 Nunc autem vade, duc populum in locum quem locutus sum tibi: ecce angelus meus ibit ante te. & in die visitationis meę visitabo super eos peccata eorum.

35 * וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר
עָשָׂה אַהֲרֹן׃
לג
1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ
עֲלֵה מִזֶּה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
2 לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה׃ * וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ
וְגֵרַשְׁתִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי
3 וְהַיְבוּסִי׃ * אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה
בְּקִרְבְּךָ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אַתָּה פֶּן־אֲכֶלְךָ בַּדָּרֶךְ׃
4 * וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה וַיִּתְאַבָּלוּ וְלֹא־
5 שָׁתוּ אִישׁ עֶדְיוֹ עָלָיו׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף רֶגַע
אֶחָד אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ וְכִלִּיתִיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עֶדְיְךָ
6 מֵעָלֶיךָ וְאֵדְעָה מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ * וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי־
7 יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב׃ * וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת־
הָאֹהֶל וְנָטָה־לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה
וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מְבַקֵּשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל־
8 אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ * וְהָיָה כְּצֵאת
מֹשֶׁה אֶל־הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָּל־הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח
9 אָהֳלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד־בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה׃ * וְהָיָה
כְּבֹא מֹשֶׁה הָאֹהֱלָה יֵרֵד עַמּוּד הֶעָנָן וְעָמַד פֶּתַח
10 הָאֹהֶל וְדִבֶּר עִם־מֹשֶׁה׃ * וְרָאָה כָל־הָעָם אֶת־עַמּוּד
הֶעָנָן עֹמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל־הָעָם וְהִשְׁתַּחֲווּ אִישׁ
11 פֶּתַח אָהֳלוֹ׃ * וְדִבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים
כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל׃
12 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי
הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת
אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־
מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃

35 * Percuſsit autem Dominus populum pro
reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

1 LOcutuſq́ue eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
A Vade, aſcende de loco iſto tu, & populus
tuus, quem eduxiſti de terra Ægypti, in terrã
quam iuraui Abraam, Iſaac & Iacob, dicens:
2 Semini tuo dabo eam. * Et mittam præcurſo-
rem tui angelum, vt eiiciam Chananæum, &
Ammorræum, & Ethæum, & Pherezæum, &
3 Euæum, & Iebuſæum: * Et intres in terram
fluentem lacte & melle. Non enim aſcendam
tecum, quia populus duræ ceruicis eſt, ne for
4 tè diſperdam te in via. * Audienſq́ue populus
ſermonem hunc peſsimum, luxit, & nullus ex
5 more indutus eſt cultu ſuo. * Dixítque Dñs ad
Moyſen: Loquere filiis Iſrael: Populus duræ
ceruicis es: ſemel aſcendã in medio tui, & de-
lebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, vt
6 ſciam quid faciam tibi. * Depoſuerunt ergo fi-
7 lij Iſrael ornatum ſuum à monte Oreb. * Moy
ſes quoque tollens tabernaculũ, tetendit extra
B caſtra procul: vocauítq; nomẽ eius Taberna-
culũ fœderis. Et omnis populus qui habebat
aliquam quęſtionẽ, egrediebatur ad taberna-
8 culum fœderis extra caſtra. * Cúmq; egredere-
tur Moyſes ad tabernaculũ, ſurgebat vniuerſa
plebs, & ſtabat vnuſquiſq; in oſtio papilionis
ſui: reſpiciebántq; tergum Moyſi, donec ingre
9 deretur tentorium. * Ingreſſo autẽ illo taber-
naculum fœderis, deſcendebat colũna nubis,
& ſtabat ad oſtiũ. loquebatúrq; Dñs cũ Moy
10 ſe, * Cernentibus vniuerſis, quòd colũna nubis
ſtaret ad oſtium tabernaculi. Stabántq; & ipſi
& adorabãt per fores tabernaculorũ ſuorum.
11 * Loquebatur autem Dñs ad Moyſen facie ad
faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicũ ſuũ.
Cúmq; ille reuerteretur in caſtra, miniſter eius
C Ioſue filius Nun puer non recedebat de taber
12 naculo. * Dixit autem Moyſes ad Dominum:
Præcipis vt educam populum iſtum, & non
indicas mihi quem miſſurus ſis mecum, præ-
ſertim cùm dixeris, Noui te ex nomine, & in-
uenisti gratiam coram me.

תרגום אונקלוס

35 וּמְחָא יְיָ יַת עַמָּא עַל דְּאִשְׁתַּעְבִּידוּ לְעֶגְלָא דַּעֲבַד אַהֲרֹן׃
לג
1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אֱזֵל סַק מִכָּא אַתְּ וְעַמָּא דְּאַסֵּקְתָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתְּנִנַּהּ׃
2 וְאֶשְׁלַח קֳדָמָךְ מַלְאֲכָא וַאֲתָרֵיךְ יַת כְּנַעֲנָאֵי אֱמוֹרָאֵי וְחִתָּאֵי וּפְרִיזָאֵי חִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי׃
3 לְאַרְעָא עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ אֲרֵי לָא אַסֵּיק שְׁכִנְתִּי בֵּינָךְ אֲרֵי עַם קְשֵׁי קְדַל אַתְּ דִּלְמָא אֲשֵׁיצִינָךְ בְּאָרְחָא׃
4 וּשְׁמַע עַמָּא יַת פִּתְגָּמָא בִּישָׁא הָדֵין וְאִתְאַבַּלוּ וְלָא שַׁוִּיאוּ גְּבַר תִּקּוּן זֵינֵיהּ עֲלוֹהִי׃
5 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן עַם קְשֵׁי קְדַל שַׁעָה חֲדָא אֲסַלֵּיק שְׁכִנְתִּי מִבֵּינָךְ וַאֲשֵׁיצִינָךְ וּכְעַן אַעְדִּי תִּקּוּן זֵינָךְ מִנָּךְ וּגְלֵי קֳדָמַי מָה אֶעְבֵּיד לָךְ׃
6 וְאַעְדִּיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת תִּקּוּן זֵינֵיהוֹן מִטּוּרָא דְחוֹרֵב׃
7 וּמֹשֶׁה נְסֵיב יַת מַשְׁכְּנָא וּפַרְסֵיהּ לֵיהּ מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא אַרְחֵיק מִן מַשְׁרִיתָא וְקָרֵי לֵיהּ מַשְׁכַּן בֵּית אֻלְפָנָא וַהֲוָה כָּל דְּתָבַע אוּלְפַן מִן קֳדָם יְיָ נָפֵיק לְמַשְׁכַּן בֵּית אֻלְפָנָא דְּמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא׃
8 וַהֲוָה כַּד נָפֵיק מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא קָיְמִין כָּל עַמָּא וּמִתְעַתְּדִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ וּמִסְתַּכְּלִין אֲחוֹרֵי מֹשֶׁה עַד דְּעָלֵיל לְמַשְׁכְּנָא׃
9 וַהֲוָה כַּד עָלֵיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא נָחֵית עַמּוּדָא דַעֲנָנָא וְקָאֵים בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּמִתְמַלֵּיל עִם מֹשֶׁה׃
10 וַחֲזַן כָּל עַמָּא יַת עַמּוּדָא דַעֲנָנָא קָאֵים בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וְקָיְמִין כָּל עַמָּא וְסָגְדִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ׃
11 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה מַמְלַל עִם מַמְלַל כְּמָא דִּמְמַלֵּיל גְּבַר עִם חַבְרֵיהּ וְתָאֵיב לְמַשְׁרִיתָא וּמְשׁוּמְשָׁנֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן עוּלֵימָא לָא עָדֵי מִגּוֹ מַשְׁכְּנָא׃
12 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ חֲזֵי דְּאַתְּ אָמַר לִי אַסֵּיק יַת עַמָּא הָדֵין וְאַתְּ לָא אוֹדַעְתַּנִי יַת דְּתִשְׁלַח עִמִּי וְאַתְּ אֲמַרְתְּ רַבִּיתָךְ בְּשׁוּם וְאַף אַשְׁכַּחְתְּ רַחֲמִין קֳדָמַי׃

[35] Et percussit Dominus populum pro factura 35
vituli, quem fecit Aaron.

CAP. XXXIII.

ET dixit Dominus ad Moysen: Vade & ascen- 1
de hinc, tu & populus tuus: quos eduxisti de
terra Ægypti, in terram, quam iuraui Abraam &
Isaac & Iacob, dicens: Semini vestro dabo eam.
[2] Et mittam angelum meum ante faciem tuam, 2
& eijciet Amorræum, & Ethæum, & Pherezæu,
& Gergesæum, et Euæum, & Iebusæum, & Cha-
nanæum:
[3] Et introducam te in terrã manantem lacte & 3
melle, nõ enim coascendam tecum, quia populus du-
ræ ceruicis tu es: vt non disperdam te in via.
[4] Et audiens populus verbum malum hoc, luxe- 4
runt in luctibus. [5] Et dixit Dominus filijs Israel, 5
Vos populus duræ ceruicis: videte ne plagam aliam
inducam super vos, & disperdam vos. Nunc igi-
tur deponite vestes gloriarum vestrarum, & orna-
tum, & ostendam tibi quæ faciam tibi.
[6] Et deposuerunt filij Israel ornatum suum, & 6
vestem à monte Oreb. [7] Et accipiens Moyses ta- 7
bernaculum, fixit extra castra procul à castris, &
vocatum est tabernaculum testimonij: & factum
est, omnis quærens Dominum, & egrediebatur in
tabernaculum extra castra. [8] Quando autem in- 8
grediebatur Moyses in tabernaculũ quod extra ca-
stra: stabat omnis populus considerãtes vnusquisq;
apud ostiũ tabernaculi sui, & aspiciebant abeun-
te Moyse quoad ingrederetur ille in tabernaculum.
[9] Vt autẽ ingressus est Moyses in tabernaculum, 9
descendebat columna nubis, & stabat ad ostium
tabernaculi, & loquebatur Moysi. [10] Et videbat 10
omnis populus columnam nubis stantem ad ostium
tabernaculi, & stabat omnis populus, & adoraue-
runt vnusquisque ab ostio tabernaculi sui.
[11] Et locutus est Dominus ad Moysen præsens 11
præsenti, vt quispiam loqueretur ad suum amicum,
et reuertebatur in castra. at seruus Iosue filius Na-
ue iuuenis non recedebat de tabernaculo.
[12] Et dixit Moyses ad Dominum, Ecce tu mihi 12
dicis, Deduc populum hunc, tu autem non indicasti
mihi, quẽ simul mittes mecum: tu autẽ mihi dixisti,
Noui te præter omnes, & gratiam habes apud me.

35 [35] καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ
μόσχου, οὗ ἐποίησεν ἀαρών. λγ.
1 [1] Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, πορεύου καὶ ἀνάβηθι ἐν-
τεῦθεν σὺ καὶ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν
γῆν, ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραάμ, καὶ τῷ ἰσαάκ, καὶ τῷ ἰακώβ· λέγων,
2 τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν. [2] καὶ συναποστελῶ τὸν ἄγ-
γελόν μου πρὸ προσώπου σου. καὶ ἐκβαλεῖ τὸν ἀμορραῖον, καὶ
χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ
3 χαναναῖον. [3] καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
οὐ γὰρ μὴ συναναβῶ μετὰ σοῦ, διὰ τὸ λαὸν σκληροτράχηλόν
4 σε εἶναι, ἵνα μὴ ἐξαναλώσω σε ἐν τῇ ὁδῷ. [4] καὶ ἀκούσας ὁ
λαὸς τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, κατεπένθησαν ἐν πενθικοῖς.
5 [5] καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ὑμεῖς λαὸς σκληροτρά-
χηλος, ὁρᾶτε μὴ πληγὴν ἄλλην ἐπαγάγω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ
ἐξαναλώσω ὑμᾶς· νῦν οὖν ἀφέλεσθε τὰς στολὰς τῶν δοξῶν
6 ὑμῶν, καὶ τὸν κόσμον, καὶ δείξω σοι ἃ ποιήσω σοι. [6] καὶ περιεί-
λαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν κόσμον αὐτῶν, καὶ τὴν στολὴν ἀπὸ τοῦ
ὄρους τοῦ χωρήβ.
7 [7] καὶ λαβὼν μωυσῆς τὴν σκηνήν, ἔπηξεν ἔξω τῆς παρεμ-
βολῆς μακρὰν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς· καὶ ἐκλήθη σκηνὴ
τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐγένετο, πᾶς ὁ ζητῶν τὸν κύριον, καὶ ἐξε-
πορεύετο εἰς τὴν σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
8 [8] ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἔξω
τῆς παρεμβολῆς, εἱστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ
τὰς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ κατενοοῦσαν ἀπιόντος μωυ-
σῆ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν σκηνήν.
9 [9] ὡς δὲ εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν σκηνήν, κατέβαινεν ὁ στῦ-
λος τῆς νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. καὶ
10 ἐλάλει μωυσῇ. [10] καὶ ἑώρα πᾶς ὁ λαὸς τὸν στῦλον τῆς νε-
φέλης ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς· καὶ ἵσταντο πᾶς ὁ
11 λαός. [11] καὶ προσεκύνησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας
τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡσεί τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον.
καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν· ὁ δὲ θεράπων ἰησοῦς ὁ υἱὸς
ναυὴ νέος οὐκ ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς.
12 [12] καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον, ἰδοὺ σύ μοι λέγεις, ἀνά-
γαγε τὸν λαὸν τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναπο-
στελεῖς μετ' ἐμοῦ· σὺ δέ μοι εἶπας, οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ
χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[35] Et percussit Dominus populum, eo quòd coluerant vitulum, quem fecerat Aaron. CAP. XXXIII.
LOcutusque est Dominus cum Moyse: Vade descende hinc tu & populus quem ascendere fecisti de terra Ægypti in terram quam iuraui Abra-
ham, Isaac, & Iacob: dicens, Filijs tuis dabo eam terram fluentem lacte & melle. [2] Mittamque angelum ante te, & eijciam Chananæos,
& Amorrhæos, & Ethæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebusæos. [3] Non enim ascendere faciam maiestatem meam in medio tui, quia populus
duræ ceruicis tu es: ne fortè disperdam te in via. [4] Audiuitque populus sermonem hunc pessimum, & luxerunt, & nullus posuit ornatum
cultus sui super se. [5] Dixitque Dominus ad Moysen, Dic filijs Israel: vos estis populus duræ ceruicis: si vna hora abstulero maiestatem
meam à te, disperdam te. Et nunc aufer ornatum cultus tui à te. notum est enim coram me quod facturus sum tibi. [6] Et depo-
suerunt filij Israel ornatum cultus sui de monte Oreb. [7] Moyses autem tulit tabernaculum, & tetendit illud extra castra procul à castris,
& vocauit illud Tabernaculum domus doctrinæ. Et omnis qui quærebat doctrinam à facie Domini egrediebatur ad tabernaculum domus doctri-
næ: quod erat extra castra. [8] Et cùm egrediebatur Moyses ad tabernaculum, surgebat omnis populus, & stabat vnusquisque in
ostio tabernaculi sui, & respiciebant post Moysen, donec ingrederetur in tabernaculum. [9] Et cùm ingrederetur tabernaculum,
descendebat columna nubis: & stabat in ostio tabernaculi, & loquebatur cum Moyse. [10] Videbatque omnis populus columnam
nubis stantem in ostio tabernaculi: surgebatque omnis populus, & adorabant vnusquisque in ostio tabernaculi sui. [11] Loquebaturque
Dominus cum Moyse verbum ad verbum, sicut loquitur vir cum proximo suo. & reuertebatur in castra. Ministerque eius Iosue filius Nun puer
non recedebat de tabernaculo. [12] Dixitque Moyses coram Domino: Vide quod tu dicis mihi, Ascendere fac populum istum, & tu non indi-
casti mihi quem missurus sis mecum: tu enim dixisti, Vocaui te ex nomine, & etiam inuenisti gratiam coram me.

13 * וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־
דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ
14 הַגּוֹי הַזֶּה׃ * וַיֹּאמַר פָּנַי יֵלֵכוּ וַהֲנִחֹתִי לָךְ׃ * וַיֹּאמֶר
15 אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה׃
16 * וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי
וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלֵינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכָּל־הָעָם
17 אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־
18 מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם׃ * וַיֹּאמַר הַרְאֵנִי נָא
19 אֶת־כְּבֹדֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־
פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר
20 אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ * וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל
21 לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי׃ * וַיֹּאמֶר
22 יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר׃ * וְהָיָה
בַּעֲבֹר כְּבֹדִי וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי עָלֶיךָ
23 עַד־עָבְרִי׃ * וַהֲסִרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי
וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ׃

לד

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת
אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃
2 * וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ
3 לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ * וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־
אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־
4 יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ * וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת
אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר
סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃
5 * וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה׃
6 * וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם
וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

13 * Si ergo inueni gratiam in conſpectu tuo,
oſtende mihi faciem tuam, vt ſciam te,& in-
ueniam gratiā ante oculos tuos.Reſpice popu
14 lum tuū gētem hanc. * Dixítq; Dominus:
Facies mea præcedet te & requiem dabo tibi.
15 *Et ait Moyſes,Si non tu ipſe præcedas,ne
16 educas nos de loco iſto. * In quo enim ſcire
poterimus ego & populus tuus inueniſſe nos
gratiam in cōſpectu tuo,niſi ambulaueris no-
D biſcum,vt glorificemur ab omnibus populis;
17 qui habitant ſuper terram. * Dixit autem
Dominus ad Moyſen:Et verbum iſtud quod
locutus es faciam. inueniſti enim gratiam co-
18 ram me:& teipſum noui ex nomine. * Qui
19 ait,Oſtende mihi gloriam tuam. Reſpon-
dit, Ego oſtendam omne bonum tibi, & vo-
cabor in nomine Domini coram te,& miſere-
bor cui voluero,& clemens ero in quem mi-
20 hi placuerit. * Rurſúmque ait, Non po-
teris videre faciem meam . Non enim videbit
21 me homo,& viuet. * Et iterum: Ecce,in-
quit,eſt locus apud me,& ſtabis ſupra petrā.
22 *Cúmque tranſibit gloria mea, ponam te
in foramine petræ,& protegā dextera mea do
23 nec tranſeam. * Tollámq; manum meam,&
videbis poſteriora mea : faciem autem meam
videre non poteris. CAP. XXXIIII.

1 A C deinceps pręcide,ait,tibi duas tabulas
A lapideas inſtar priorum,& ſcribam ſuper
eas verba quæ habuerunt tabulæ quas fregi-
2 ſti. *Eſto paratus manè, vt aſcendas ſtatim
in montem Synai, ſtabíſq; mecum ſuper ver-
3 ticem montis. * Nullus aſcendat tecum,
nec videatur quiſpiam per totum montem,
boues quoq; & oues non paſcantur econtra.
4 *Excidit ergo duas tabulas lapideas quales
antea fuerant: & de nocte conſurgens aſcen-
dit in montem Synai, ſicut præceperat ei Do-
minus, portans ſecum tabulas.
5 Cúmque deſcēdiſſet Dominus per nubem,
ſtetit Moyſes cum eo , inuocans nomen Do-
6 mini. *Quo tranſeunte coram eo: ait, Do-
minator Domine Deus miſericors & clemēs,
patiens, & multæ miſerationis ac verax.

תרגום אונקלוס

13 וּכְעַן אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ אוֹדַעְנִי כְּעַן יָת אוֹרַח טוּבָךְ וְאִדַּע רַחֲמָךְ בְּדִיל דְּאַשְׁכַּח רַחֲמִין קֳדָמָךְ וּגְלֵי קֳדָמָךְ אֲרֵי עַמָּךְ
עַמָּא הָדֵין׃ 14 וַאֲמַר שְׁכִנְתִּי יְהָךְ וְאֲנִיחַ לָךְ׃ 15 וַאֲמַר קֳדָמוֹהִי אִם לֵית שְׁכִנְתָּךְ מְהַלְּכָא בֵּינָנָא לָא תַסְקִינָנָא מִכָּא׃
16 וּבְמָה יִתְיְדַע הָכָא אֲרֵי אַשְׁכַּחְנָא רַחֲמִין קֳדָמָךְ אֲנָא וְעַמָּךְ הֲלָא בִּמְהָךְ שְׁכִנְתָּךְ עִמָּנָא וְיִתְעַבְדָן לָנָא פְּרִישָׁן לִי וּלְעַמָּךְ מִשְּׁנָין מִכָּל
עַמָּא דְּעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 17 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּרַם יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין דְּמַלֵּילְתָּא אֶעֱבֵיד אֲרֵי אַשְׁכַּחְתָּ רַחֲמִין קֳדָמַי וְרַבִּיתָךְ בְּשׁוּם׃ 18 וַאֲמַר
אַחְזֵינִי כְּעַן יָת יְקָרָךְ׃ 19 וַאֲמַר אֲנָא אַעְבַּר כָּל יְקָרִי עַל אַפָּךְ וְאֶקְרֵי בִשְׁמָא דַּייָ קֳדָמָךְ וְאֵיחוֹן עַל מַן דְּאֵיחוֹן וַאֲרַחֵים עַל מַן דַּאֲרַחֵים׃
20 וַאֲמַר לָא תִיכוּל לְמֶחֱזֵי יָת אַפֵּי יְקָרִי אֲרֵי לָא יַחְזִינַנִי אֱנָשָׁא וְיִתְקַיָּים׃ 21 וַאֲמַר יְיָ הָא אֲתַר מְתַקַּן קֳדָמַי וְתִתְעַתַּד עַל טִינָּרָא׃
22 וִיהֵי בְּמֶעְבַּר יְקָרִי וַאֲשַׁוֵּינָךְ בִּמְעָרַת טִינָּרָא וְאָגֵין בְּמֵימְרִי עֲלָךְ עַד דְּאֶעְבַּר׃ 23 וְאַעְדֵּי יָת דִּבְרַת יְקָרִי וְתֶחֱזֵי יָת דִּבַתְרַי וּדְקֳדָמַי לָא יִתְחֲזוּן׃
לד 1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה פְּסַל לָךְ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי וְאֶכְתּוֹב עַל לוּחַיָּא יָת פִּתְגָּמַיָּא דַּהֲווֹ
עַל לוּחַיָּא קַדְמָאֵי דְּתַבַּרְתָּא׃ 2 וֶהֱוֵי זְמִין לְצַפְרָא וְתִיסַּק בְּצַפְרָא לְטוּרָא דְסִינַי וְתִתְעַתַּד קֳדָמַי תַּמָּן עַל רֵישׁ טוּרָא׃ 3 וּגְבַר לָא יִסַּק
עִמָּךְ וְאַף אֱנָשׁ לָא יִתְחֲזֵי בְּכָל טוּרָא אַף עָנָא וְתוֹרֵי לָא יִרְעוֹן לָקֳבֵיל טוּרָא הַהוּא׃ 4 וּפְסַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי וְאַקְדֵּים מֹשֶׁה בְּצַפְרָא
וּסְלֵיק לְטוּרָא דְסִינַי כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ וּנְסֵיב בִּידֵיהּ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא׃ 5 וְאִתְגְּלִי יְיָ בַּעֲנָנָא וְאִתְעַתַּד עִמֵּיהּ תַּמָּן וּקְרָא בִשְׁמָא דַּייָ׃ 6 וְאַעְבַּר
יְיָ שְׁכִנְתֵּיהּ עַל אַפּוֹהִי וּקְרָא יְיָ יְיָ אֱלָהָא רַחֲמָנָא וְחַנָּנָא מַרְחֵיק רְגַז וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד טָבְוָן וְקֻשׁוֹט׃

*Si igitur inueni gratiam coram te, ostende mihi 13
teipsum manifestè, vt videam te, vt sim inueniens
gratiam coram te, & vt sciam, quòd populus tuus
gens magna hæc. *Et dicit, Ipse præcedam te, & 14
requiescere faciam te.
*Et dicit ad eum, Si nō tu ipse ieris nobiscum: 15
ne me deducas hinc.
*Et quomodo notum erit verè, quòd inueni gra- 16
tiam apud te egoque & populus tuus? sed coambu-
lante te nobiscum, & glorificabimur egoque & po-
pulus tuus super omnes gētes, quæ super terrā sunt.
*Et dixit Dominus ad Moysen, Et hunc tibi 17
sermonem, quem dixisti, faciam: inuenisti enim gra-
tiam coram me: & noui te præter omnes. *Et 18
dicit, Ostende mihi tuam gloriam. *Et dixit, Ego 19
præibo prior te gloria mea, & vocabo in nomine
meo, Dominus coram te: & miserebor, cuius mi-
sertus fuero, & clemens ero cui clemens fuero.
*Et dixit, Non poteris videre faciem meam, nō 20
enim videbit homo faciē meam, & viuet. *Et 21
dixit Dominus, Ecce locus apud me, & stabis supra
petram. *Quando autē transierit gloria mea, & 22
ponā te in foramen petræ, & protegam manu mea
super te, quoad transiero. *Et auferam manum 23
meam, & tunc videbis quæ post me: at facies mea
non videbitur tibi.

CAP. XXXIIII.

ET dixit Dominus ad Moysen, Præcide tibi ipsi 1
duas tabulas lapideas, sicut & primæ, &
ascende ad me in montē, & scribam in tabulis ver-
ba, quæ fuerunt in tabulis primis, quas contriuisti.
*Et esto paratus ad mane, & ascendes ad mon- 2
tem Synai, et stabis mihi illic in summitate montis.
*Et nullus ascendat tecum, neque videatur in 3
toto monte, & oues & boues non pascantur prope
montem illum. *Et excidit duas tabulas lapi- 4
deas, sicut & primæ: & surgens Moyses mane,
ascendit in montem Synai: sicut præcepit ei Domi-
nus, & accepit Moyses secum duas tabulas lapi-
deas. *Et descendit Dominus in nube, & ad- 5
fuit ei illic, & vocauit nomine Domini.
*Et transiuit Dominus ante faciem eius, & vo 6
cauit, Dominus Dominus Deus clemens & miseri-
cors, patiens & multæ miserationis & verus.

13 *εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν
γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐναντίον σου,
14 καὶ ἵνα γνῶ, ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. *καὶ λέγει,
15 αὐτὸς προπορεύσομαί σου, καὶ καταπαύσω σε. *καὶ λέγει
πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ σὺ αὐτὸς πορεύῃ μεθ' ἡμῶν, μή με ἀνα-
16 γάγῃς ἐντεῦθεν. *καὶ πῶς γνωστὸν ἔσται ἀληθῶς, ὅτι εὕρηκα
χάριν παρά σοι ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου; ἀλλ' ἢ συμπορευο-
μένου σου μεθ' ἡμῶν, καὶ ἐνδοξασθησόμεθα ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου
17 παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστιν. *καὶ εἶπε κύ-
ριος πρὸς μωυσῆν, καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιή-
σω· εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν μου, καὶ οἶδά σε παρὰ πάν-
18 τας. *καὶ λέγει, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. *καὶ εἶπεν,
19 ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου, καὶ καλέσω
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κύριος ἐναντίον σου· καὶ ἐλεήσω, ὃν ἂν
20 ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. *καὶ εἶπεν, οὐ δυνήσῃ
ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσω-
21 πόν μου, καὶ ζήσεται. *καὶ εἶπε κύριος, ἰδοὺ τόπος παρ'
22 ἐμοί, καὶ στήσεις ἐπὶ τῆς πέτρας. *ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ
δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ
23 χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω. *καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρά
μου, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ
ὀφθήσεταί σοι.

λδ

1 *Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάξευσον σεαυτῷ δύο
πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται, καὶ ἀνάβηθι πρός
με εἰς τὸ ὄρος, καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν
ταῖς πλαξὶν ταῖς πρώταις ἃς συνέτριψας.
2 *καὶ γίνου ἕτοιμος εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ἀναβήσεις ἐπὶ τὸ ὄρος
τὸ σινά, καὶ στήσῃ μοι ἐκεῖ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους.
3 *καὶ μηδεὶς ἀναβήτω μετὰ σοῦ, μὴ δὲ ὀφθήτω ἐν παντὶ τῷ
ὄρει· καὶ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες μὴ νεμέσθωσαν πλησίον
4 τοῦ ὄρους ἐκείνου. *καὶ ἐλάξευσε δύο πλάκας λιθίνας,
καθάπερ καὶ αἱ πρῶται· καὶ ὀρθρίσας μωυσῆς τὸ πρωΐ, ἀνέβη
εἰς τὸ ὄρος τὸ σινά, καθότι συνέταξεν αὐτῷ κύριος· καὶ ἔλαβε
μωυσῆς μεθ' ἑαυτοῦ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας.
5 *καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ, καὶ
ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι κυρίου.
6 *καὶ παρῆλθε κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλε-
σε, κύριος κύριος ὁ θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυ-
μος καὶ πολυέλεως καὶ ἀληθινός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et nunc si inueni obsecro gratiam in conspectu tuo, ostende mihi viam bonitatis tuæ, vt cognoscam misericordiam tuam: vt inueniam gratiam
in conspectu tuo, notumque est coram te quòd populus iste est populus tuus. [14] Et ait, Maiestas mea ibit & requiem dabo tibi. [15] Et di-
xit coram eo, Si non perrexerit maiestas tua nobiscum, ne ascendere facias nos hinc. [16] In quo enim scietur hic quòd inuenimus gratiam co-
ram te ego & populus tuus, nisi cùm ambulauerit maiestas tua nobiscum, vt fiant nobis miracula, & diuidamur ego & populus tuus ab omni po-
pulo qui est super faciem terræ. [17] Dixitque Dominus ad Moysen, Verbum quoque istud quod locutus es faciam, quia inuenisti gratiam
coram me, & vocaui te ex nomine. [18] Et ait, Ostende mihi obsecro gloriam tuam. [19] Et dixit, Ego transire faciam omnem glo-
riam meam super faciem tuam, & vocabo in nomine Domini coram te; & miserebor cui miserebor, & clemens ero, cui clemens ero.
[20] Et dixit, Non poteris videre faciem gloriæ meæ: non enim videbit me homo & viuet. [21] Dixitque Dominus, Ecce locus est paratus
in conspectu meo, & stabis supra petram. [22] Eritque cùm transierit gloria mea, ponam te in cauerna petræ, & protegam te verbo meo
donec transeam. [23] Et auferam verbum gloriæ meæ, & videbis id quod est post me, & quæ sunt coram me non apparebunt. CAP. XXXIIII.
Dixitque Dominus ad Moysen, Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores, & scribam super tabulas verba quæ erant super tabulas priores,
quas confregisti. [2] Et esto paratus manè, & ascendes manè in montem Synai, stabisque coram me ibi super verticem montis. [3] Nul-
lusque vir ascendat tecum, neque videatur vir per totū montem: oues quoque & boues non pascantur è regione montis illius. [4] Dolauitque
duas tabulas lapideas sicut priores, & surrexit Moyses manè, & ascendit in montem Synai, sicut præceperat ei Dominus, & tulit in manu eius duas
tabulas lapideas. [5] Et reuelatus est Dominus in nube, & stetit cum eo ibi, & inuocauit in nomine Domini. [6] Et transire fecit Do-
minus maiestatem suam super faciem eius, & inuocauit: Domine Domine Deus misericors & clemens, patiens & multa faciens bona & veritatem.

7 * נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא
ינקה פקד עון אבות על־בנים ועל־בני בנים על־
8 שלשים ועל־רבעים : * וימהר משה ויקד ארצה
9 וישתחו : * ויאמר אם־נא מצאתי חן בעיניך
אדני ילך־נא אדני בקרבנו כי עם־קשה־ערף הוא
10 וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו : * ויאמר
הנה אנכי כרת ברית נגד כל־עמך אעשה נפלאת
אשר לא־נבראו בכל־הארץ ובכל־הגוים וראה כל־
העם אשר־אתה בקרבו את־מעשה יהוה כי־
11 נורא הוא אשר אני עשה עמך : * שמר־לך את
אשר אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את־האמרי
והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסי :
12 * השמר לך פן־תכרת ברית ליושב הארץ אשר
אתה בא עליה פן־יהיה למוקש בקרבך :
13 * כי את־מזבחתם תתצון ואת־מצבתם תשברון
14 ואת־אשריו תכרתון : * כי לא תשתחוה לאל
אחר כי יהוה קנא שמו אל קנא הוא :
15 * פן־תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם
16 וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו : * ולקחת
מבנתיו לבניך וזנו בנתיו אחרי אלהיהן והזנו את־
17 בניך אחרי אלהיהן : * אלהי מסכה לא תעשה־לך :
18 * את־חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות
אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב
19 יצאת ממצרים : * כל־פטר רחם לי וכל־מקנך
20 תזכר פטר שור ושה : * ופטר חמור תפדה בשה
ואם־לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה
21 ולא־יראו פני ריקם : * ששת ימים תעבד וביום
22 השביעי תשבת בחריש ובקציר תשבת : * וחג
שבעת תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסיף
תקופת השנה :

7 *Qui cuſtodis miſericordiam in millia, qui
aufers iniquitatẽ & ſcelera atq; pctã, nullúſq;
apud te per ſe innocẽs eſt; qui reddis iniquita
tẽ patrũ filiis ac nepotibus in tertiã & quartã
8 progeniem. *Feſtinúſq; Moyſes curuatus eſt
9 pronus in terram, et adorans, *Ait, Si inueni
C gratiã in conſpectu tuo Dñe, obſecro vt gra-
diaris nobiſcũ: popul⁹ enim durę ceruicis eſt,
vt auferas iniquitates noſtras atq; pctã, nóſq;
10 poſſideas. *Reſpõdit Dñs, Ego inibo pactũ
videntibus cũctis: ſigna faciã quæ nunq̃ viſa
ſunt ſuper terrã nec in vllis gẽtibus, vt cernat
populus iſte, in cuius es medio, opus Domini
11 terribile quod facturus ſum. *Obſerua cũcta
quæ hodie mandaui tibi: Ego ipſe eijciã ante
D faciẽ tuã Ammorræũ, & Chananæũ,, et Etheũ
12 Phereſęũ quoq; & Euęum et Iebuſæũ. *Caue
ne vnq̃ cũ habitatorib. terrę illius iungas ami
13 citias, quæ ſint tibi in ruinã. *Sed & aras eo-
rum deſtrue, cõfringe ſtatuas, lucóſq; ſuccide.
14 *Noli adorare Deũ alienũ, Domin⁹ zelotes
15 nomẽ eius, Deus eſt æmulator. *Ne ineas pa
ctũ cũ hoĩbus illarũ regionũ, ne cũ fornicati
fuerint cũ diis ſuis, & adorauerint ſimulachra
eorum, vocet te quiſpiã vt comedas de immo
16 latis. *Nec vxorem de filiabus eorũ accipies
filiis tuis, ne poſtquã ipſe fuerint fornicatæ,
fornicari faciant & filios tuos in Deos ſuos.
17 *Deos conflatiles non facies tibi. *Solem-
18 nitatem azymorum cuſtodies. Septem die-
bus veſcẽris azymis, ſicut præcepi tibi in tem
E pore menſis nouorum. Mẽſe enim verni tem
19 poris egreſſus es de Aegypto. *Omne quod
aperit vuluam generis maſculini, meum erit.
De cunctis animantibus, tam de bobus q̃ de
20 ouibus meũ erit. *Primogenitũ aſini redi-
mes oue. Si aũt nec preciũ ꝓ eo dederis, occi-
detur. Primogenitũ filiorum tuorũ redimes,
21 nec apparebis in cõſpectu meo vacuus. *Sex
diebus operaberis: die ſeptimo ceſſabis arare
22 & metere. *Solemnitatem hebdomada-
rum facies tibi in primitiis frugũ meſſis tuæ
triticeæ, & ſolemnitatem quando redeunte
anni tempore cuncta conduntur.

תרגום אונקלוס

7 נטיר טיבו לאלפי דרין שביק לעוין ולמרוד ולחובין סלח לדתיבין לאוריתיה ודלא תיבין לא מזכי מסעד חובי אבהן על בנין ועל בני בנין
מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעאי : 8 ואוחי משה וכרע על ארעא וסגיד : 9 ואמר אם כען אשכחית רחמין קדמך יוי תיהך כען
שכנתא דיוי בינגא ארי עם קשי קדל הוא ותשבוק לעוינגא ולחובנא ותחסיננא : 10 ואמר הא אנא גזר קים קדם כל עמך אעביד פרישן
דלא יתבריאו בכל ארעא ובכל עממיא ויחזי כל עמא דאת ביניהון ית עובדא דיוי ארי דחיל הוא דאנא עביד עמך : 11 טר לך ית דאנא מפקדך
יומא דין הא אנא מתריך מן קדמך ית אמוראי וכנענאי וחתאי ופריזאי וחיואי ויבוסאי : 12 אסתמר לך דילמא תגזר קים ליתבי ארעא דאת
עליל עלהא דילמא יהי לתקלא בינך : 13 ארי ית אגוריהון תתרעון וית קמתהון תתברון וית אשריהון תקצצון : 14 ארי לא
תסגוד לטעוות עממיא ארי יוי קנא שמיה אל קנא הוא : 15 דילמא תגזר קים ליתבי ארעא ויטעון בתר טעותהון וידבחון לטעותהון ויקרון
לך ותיכול מדבחיהון : 16 ותיסב מבנתיה לבנך ויטעון בנתיה בתר טעותהן ויטעין ית בנך בתר טעותהן : 17 דחלן דמתכא לא תעביד
לך : 18 ית חגא דפטיריא תיטר שבעא יומין תיכול פטירין כמא דפקדתך לזמן ירחא דאביבא ארי בירחא דאביבא נפקתא ממצרים :
19 כל פתח ולדא דילי וכל בעירך תקדיש דיכרין בכור תור ואימר : 20 ובוכרא דחמרא תפרוק באימרא ואם לא תפרוק ותנקפיה וכל
בוכרא דבנך תפרוק ולא יתחזון קדמי ריקנין : 21 שתא יומין תפלח וביומא שביעאה תנוח בזרועא ובחצדא תנוח : 22 וחגא דשבועיא
תעביד לך בכורי חצד חטין וחגא דכנשא במיפק שתא :

*Et iuſtitiam ſeruans, et faciens miſericordiã in 7
millia, auferens iniquitates, et peccata, & iniuſti-
tias, & reum nõ purificabit, inducẽs peccata patrũ
ſuper filios, et in filios filiorũ, in tertiã & quartã ge
nerationẽ. *Et feſtinans Moyſes curuatus in terrã 8
adorauit Dominũ. *Et dixit, Si inueni gratiã corã 9
te, ſimul eat Dominus meus nobiſcũ: populus enim
duræ ceruicis eſt, et auferes tu peccata noſtra, et de-
licta noſtra, & erimus tibi. *Et dixit Dominus 10
ad Moyſen, Ecce ego pono tibi pactũ corã omni po-
pulo tuo, & faciã glorioſa, quæ nõ facta ſunt in tota
terra, & in omni gente, & videbit omnis populus,
in quibus es tu, opera Domini, quia mirabilia ſunt,
quæ ego faciã tibi illic. *Attende tu omnia quæ ego 11
præcipio tibi: ecce ego eijciã ante faciẽ veſtrã Amor-
ræũ, et Chananæũ, et Ethæũ, et Pherezæũ, et Euæũ,
& Gergeſæum, & Jebuſæũ. *Caue tibi, ne for- 12
tè diſponas pactum habitantibus in terra, in quam
tu ingredieris in ea, ne fortè fiat offenſio in vobis.
*Aras eorũ deſtruetis, et ſtatuas eorũ confringe 13
tis, et lucos eorũ ſuccidetis, et ſculptilia Deorũ eorũ
cõburetis igne. *Nõ enim adorabitis Deũ alium. 14
Nam Dominus Deus zeloſum nomen, Deus zelo-
tes eſt. *Ne fortè ponas pactũ habitãtibus in terra, 15
et fornicentur poſt Deos eorũ, & ſacrificent dijs eo-
rum, & vocent te, et comedas de ſacrificijs eorum.
*Et accipias de filiabus eorum filijs tuis, & de 16
filiabus tuis des filiis eorũ, & fornicentur filiæ tuæ
poſt Deos eorum, & fornicari faciant filios tuos
poſt Deos eorum. *Et Deos conflatiles non 17
facies tibi ipſi. *Feſtum azymorum cuſtodies, 18
ſeptem dies comedes azyma, ſicut præcepi tibi, ad
tempus in menſe nouorum: in enim menſe nouorum
egreſſus es ex Ægypto.
*Omne aperiens vuluam, mihi maſculina, pri- 19
mogenitum vituli & ouis. *Et primogenitum 20
ſubiugalis redimes oue: ſi autẽ non redemeris, pre-
cium dabis eius; omne primogenitum filiorum tuo-
rum redimes, non apparebis coram me vacuus.
*Sex dies operaberis, at die ſeptima requieſces, 21
à ſemine & meſſe ceſſabis.
*Et feſtum hebdomadarum facies mihi, initium 22
metendi triticum, & feſtum congregationis me-
diante anno.

7 *καὶ δικαιοσύνην διατηρῶν, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας,
ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ ἀδικίας, καὶ τὸν ἔνοχον
οὐ καθαριεῖ, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἐπὶ τέκνα
8 τέκνων, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν. *καὶ σπεύσας μωυσῆς
9 κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνει τῷ κυρίῳ. *καὶ εἶπεν, εἰ
εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, συμπορευθήτω ὁ κύριός μου μεθ'
ἡμῶν. ὁ λαὸς γὰρ σκληροτράχηλός ἐστιν· καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς
ἀνομίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθά σοι·
10 *καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημί σοι διαθήκην
ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ σου, καὶ ποιήσω ἔνδοξα, ἃ οὐ γέγο-
νεν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει· καὶ ὄψεται πᾶς ὁ λαός,
ἐν οἷς εἶ σύ, τὰ ἔργα κυρίου, ὅτι θαυμαστά ἐστιν, ἃ ἐγὼ ποιήσω
11 σοι ἐκεῖ. *πρόσεχε σὺ πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι·
ἰδοὺ ἐγὼ ἐκβαλῶ πρὸ προσώπου ὑμῶν τὸν ἀμορραῖον, καὶ
τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν φερεζαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον,
12 καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον. *πρόσεχε αὐτῷ, μή
ποτε διαθῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν σὺ
εἰσπορεύῃ ἐν αὐτῇ, μήποτε γένηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν.
13 *τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συν-
τρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν
14 αὐτῶν κατακαύσετε πυρί. *οὐ γὰρ μὴ προσκυνήσετε θεῷ
ἑτέρῳ, ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ζηλωτὸν ὄνομα, θεὸς ζηλωτής ἐστιν.
15 *μήποτε θῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
ἐκπορνεύσωσιν ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ θύσωσι τοῖς θεοῖς αὐ-
16 τῶν, καὶ καλέσωσί σε, καὶ φάγῃς τῶν θυσιῶν αὐτῶν. *καὶ λάβῃς
τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοῖς υἱοῖς σου καὶ τῶν θυγατέρων σου δῷς τοῖς
υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐκπορνεύσωσιν αἱ θυγατέρες σου ὀπίσω τῶν θεῶν
17 αὐτῶν, καὶ ἐκπορνεύσωσι τοὺς υἱούς σου ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. *καὶ
18 θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσεις σεαυτῷ. *τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων
φυλάξῃ, ἑπτὰ ἡμέρας φάγῃ ἄζυμα, καθάπερ ἐντέταλμαί
σοι, εἰς τὸν καιρὸν ἐν μηνὶ τῶν νέων· ἐν γὰρ τῷ μηνὶ τῶν νέων
19 ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. *πᾶν διανοῖγον μήτραν, ἐμοὶ τὰ ἀρ-
20 σενικά, πρωτότοκον μόσχου καὶ προβάτου. *καὶ πρωτό-
τοκον ὑποζυγίου λυτρώσῃ προβάτῳ· ἐὰν δὲ μὴ λυτρώσῃ, τι-
μὴν δώσεις αὐτοῦ· πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ· οὐκ ὀφ-
21 θήσῃ ἐνώπιόν μου κενός. *ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ
ἑβδόμῃ καταπαύσεις, τῷ σπόρῳ καὶ τῷ ἀμητῷ καταπαύσεις.
22 *καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις μοι, ἀρχὴν θερισμοῦ πυ-
ρῶν, καὶ ἑορτὴν συναγωγῆς μεσοῦντος τοῦ ἐνιαυτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Cuſtodiens bonitatem in mille generationes, dimittens iniquitatem & ſcelera & peccata, parcens eis qui conuertuntur ad legem tuam, & non iuſtificans eos qui nõ conuertũtur: viſitans peccata patrũ in filios, & in filios filiorum ſceleratorũ in generationẽ tertiam & in generationẽ quartam. [8] Feſtinauitque Moyſes & incuruatus eſt ſuper terrã & adorauit. [9] Et ait, Si inueni nunc gratiam in conſpectu tuo, eat obſecro maieſtas Domini inter nos, quia populus duræ ceruicis eſt. Et dimittes delicta noſtra & peccata, & poſſidebis nos. [10] Et ait, Ecce ego inibo pactũ, corã omni populo tuo faciã mirabilia, quæ nunquã fuerũt creata in vniuerſa terra & in omnibus populis. Videbitq; omnis populus, in cuius medio tu es, opus Domini quia terribile eſt, quod ego facio tecum. [11] Obſerua tibi omnia quæ ego præcipio tibi hodie: Ecce ego eijciam à facie tua Amorræos, & Chananæos, & Ethæos, & Phereſæos, & Euæos, & Iebuſæos. [12] Caue tibi ne fortè ineas pactũ cum habitatoribus terræ ad quã tu ingredieris, ne fortè ſit in ſcandalum in medio tui. [13] Sed aras eorũ deſtruetis, & ſtatuas eorum confringetis, & lucos eorũ ſuccidetis. [14] Non enim adorabis idola populorum, quia Dñs zelotes nomen eius, Deus zelotes eſt. [15] Ne fortè ineas pactum cũ habitatoribus terræ. Et errabunt poſt idola ſua & ſacrificabũt idolis ſuis, & vocabũt te vt comedas de ſacrificijs eorũ. [16] Et tollas de filiabus ſuis filiis tuis, & errabunt filiæ ſuæ poſt idola ſua, & errare facient filios tuos poſt idola ſua. [17] Deos conflatiles non facies tibi. [18] Solemnitatem azymorum cuſtodies: Septem diebus comedes azyma ſicut præcepi tibi, in tempore menſis nouarum frugum. Quoniam in menſe nouarũ frugum egreſſus es de Ægypto. [19] Omne quod aperit vuluã meum eſt, & omnes maſculos primogenitos in pecoribus tuis ſanctificabis, primogenitum bouis & agni. [20] Primogenitum autem aſini redimes pro agno; & ſi non redemeris, truncabis caput illius, & omne primogenitum filiorum tuorum redimes, & non apparebunt coram me vacui. [21] Sex diebus operaberis, in die autem ſeptimo requieſces, in ſeminationis tempore & meſſis quieſces. [22] Solemnitatem quoque hebdomadarum facies tibi in primitiis meſſis tritici, & ſolemnitatem quando egrediente anno fructus congregantur.

23 שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־
24 פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי־אוֹרִישׁ
גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ
אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
25 שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ
דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח׃
26 רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
27 לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה כְּתָב־לְךָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־
פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל׃
28 וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־
29 הַלֻּחֹת אֵת דִּבְרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים׃ וַיְהִי
בְּרֶדֶת מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיַד־מֹשֶׁה
בְּרִדְתּוֹ מִן־הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא־יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ
30 אִתּוֹ׃ וַיַּרְא אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה
31 וְהִנֵּה קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו׃ וַיִּקְרָא
אֲלֵהֶם מֹשֶׁה וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל־הַנְּשִׂאִים בָּעֵדָה
32 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם׃ וְאַחֲרֵי־כֵן נִגְּשׁוּ כָּל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיְצַוֵּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אִתּוֹ בְּהַר
33 סִינָי׃ וַיְכַל מֹשֶׁה מִדַּבֵּר אִתָּם וַיִּתֵּן עַל־פָּנָיו מַסְוֶה׃
34 וּבְבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לְדַבֵּר אִתּוֹ יָסִיר אֶת־הַמַּסְוֶה
עַד־צֵאתוֹ וְיָצָא וְדִבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר
35 יְצֻוֶּה׃ וְרָאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרַן
עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה וְהֵשִׁיב מֹשֶׁה אֶת־הַמַּסְוֶה עַל־פָּנָיו
עַד־בֹּאוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ׃

לה

1 וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָם׃

23 * Tribus temporibus anni apparebit om-
ne maſculinum tuum in conſpectu omnipo-
24 tentis Domini Dei Iſrael. * Cùm enim tu-
lero gentes à facie tua, & dilatauero terminos
tuos, nullus inſidiabitur terræ tuę, aſcenden-
te te & apparente in conſpectu Domini Dei
F tui ter in anno.
25 * Non immolabis ſuper fermento ſangui-
nem hoſtiæ meę, neque reſidebit manè de vi-
ctimis ſolemnitatis Phaſe.
26 * Primitias frugum terræ tuæ offeres in do-
mo Domini Dei tui: Non coques hædum in
lacte matris ſuæ.
27 * Dixítque Dominus ad Moyſen, Scribe ti-
bi verba hæc, quibus & tecũ & cum Iſrael pe-
28 pigi fœdus. * Fuit ergo ibi cum Domino
Moyſes quadraginta dies & quadraginta no-
ctes, panem non comedit, & aquam non bi-
bit, & ſcripſit in tabulis verba fœderis decẽ.
29 * Cúmque deſcenderet Moyſes de monte
Sinai, tenebat duas tabulas lapideas teſtimo-
nij, & ignorabat quòd cornuta eſſet facies
ſua, ex conſortio ſermonis Domini.
30 * Videntes autem Aaron & filij Iſrael cor-
nutam Moyſi faciem, timuerunt prope acce-
31 dere. * Vocatíque ab eo reuerſi ſunt tam
G Aaron quàm Principes ſynagogæ.
32 * Et poſtquam locutus eſt ad eos, vene-
runt ad eum etiam omnes filij Iſrael. Quibus
præcepit cuncta quæ audierat à Domino in
monte Sinai.
33 * Impletíſque ſermonibus, poſuit velamen
ſuper faciem ſuam.
34 * Qui ingreſſus ad Dominum, & loquens
cum eo auferebat donec exiret, & tunc loque-
batur ad filios Iſrael omnia quæ ſibi fuerant
35 imperata. * Qui videbant faciem egredien-
tis Moyſi eſſe cornutam, ſed operiebat ille
rursus faciem ſuam, ſi quando loquebatur
ad eos.

CAP. XXXV.

1 IGitur congregata omni turba filiorum Iſ-
rael, dixit ad eos, Hæc ſunt quæ iuſſit Do-
minus fieri.

תרגום אונקלוס

23 תלת זמנין בשתא יתחזון כל דכורך קדם רבון עלמא יי אלהא דישראל׃ 24 ארי איתריך עממין מן קדמך ואפתי ית תחומך ולא
יחמיד אנש ית ארעך במיסקך לאתחזאה קדם יי אלהך תלת זמנין בשתא׃ 25 לא תיכוס על חמיע דם פסחי ולא יביתון בר
מן מדבחא תרבי נכסת חגא עד צפרא׃ 26 ריש בכורי ארעך תיתי לבית מקדשא דיי אלהך לא תיכול בשר בחלב׃ 27 ואמר יי
למשה כתב לך ית פתגמיא האלין ארי על מימר פתגמיא האלין גזרית עמך קיים ועם ישראל׃ 28 והוה תמן עם יי ארבעין
יממין וארבעין לילון לחמא לא אכל ומיא לא שתי וכתב על לוחיא ית פתגמי קימא עשרא פתגמין׃ 29 והוה כד נחית משה מן טורא
דסיני ותרין לוחי סהדותא בידא דמשה במחתיה מן טורא ומשה לא ידע ארי סגי זיו יקרא דאפוהי במללותיה עמיה׃ 30 וחזא אהרן
וכל בני ישראל ית משה והא סגי זיו יקרא דאפוהי ודחילו מלאתקרבא לותיה׃ 31 וקרא להון משה ותבו לותיה אהרן וכל רברביא
בכנשתא ומליל משה עמהון׃ 32 ובתר כן אתקריבו כל בני ישראל ופקידינון ית כל דמליל יי עמיה בטורא דסיני׃ 33 ושצי
משה ממללא עמהון ויהב על אפוהי בית אפי׃ 34 וכד עליל משה לקדם יי למללא עמיה מעדי ית בית אפיא עד מפקיה ונפיק וממליל
עם בני ישראל ית דמתפקד׃ 35 וחזן בני ישראל ית סבר אפי משה ארי סגי זיו יקרא דאפי משה ומתיב משה ית בית אפיא על אפוהי
עד דעליל למללא עמיה׃

לה

1 ואכניש משה ית כל כנשתא דבני ישראל ואמר להון אלין פתגמיא דפקיד יי למעבד יתהון׃

*Tria tempora anni apparebit omne masculi- 23
num tuum coram Domino Deo Israel.
*Quando enim eiecero gentes à facie tua, & di- 24
latauero terminos tuos, non desiderabit vllus ter-
ram tuam, quando ascenderis vt appareas coram
Domino Deo tuo: tria tempora anni
*Non immolabis super fermento sanguinem sa- 25
crificij mei, et non dormient in manè sacrificia festi
pascha. *Primitias terræ tuæ inferes in domum 26
Domini Dei tui, non coques agnum in lacte matris
suæ. *Et dixit Dominus ad Moysen, Scribe tibi 27
ipsi verba hæc, in enim sermonibus his posui tibi fæ-
dus & Israel.
*Et fuit illic Moyses coram Domino quadra- 28
ginta dies, et quadraginta noctes; panem non come-
dit, & aquam non bibit, & scripsit verba hæc in
tabulis fœderis, decem verba.
*Postquam autem descendit Moyses de monte 29
Sinai, & duæ tabulæ super manibus Moysi; descen-
dente autem eo de monte, & Moyses non sciebat,
quòd glorificatus fuerat aspectus cutis faciei suæ
cùm loqueretur ipse ei.
*Et vidit Aaron et omnes filij Israel Moysen, 30
et erat glorificatus aspectus cutis faciei eius, et ti-
muerunt appropinquare ei.
*Et vocauit eos Moyses, et conuersi sunt ad eum 31
Aaron et omnes principes Synagogæ, et locutus est
eis Moyses.
*Et post hæc accesserunt ad eum omnes filij Is- 32
rael, et præcepit eis omnia, quæ locutus est Dominus
ad eum in monte Sinai.
*Et postquam cessauit loqui ad eos, imposuit su- 33
per faciem suam velum.
*Quando autem ingrediebatur Moyses coram 34
Domino vt loqueretur ei, auferebat velamen, donec
exiret, et egrediens loquebatur omnibus filijs Israel
quæcunque præcepit illi Dominus.
*Et viderunt filij Israel faciem Moysi, quòd 35
glorificata erat, et circumposuit Moyses velamen
super faciem suam donec ingrederetur ad loquen-
dum cum eo.

CAP. XXXV.

Et congregauit Moyses omnẽ cœtum filiorum Is- 1
rael, et dixit ad eos: Hi sermones quos dixit Do
minus facere eos.

23 *τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου
ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.
24 ὅταν γὰρ ἐκβάλω τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου, καὶ πλατυ-
νῶ τὰ ὅριά σου, οὐκ ἐπιθυμήσει οὐδεὶς τῆς γῆς σου, ἡνίκα ἂν ἀ-
ναβαίνῃς ὀφθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τρεῖς και-
25 ροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ. *οὐ σφάξεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυσιάσμα-
τός μου, καὶ οὐ κοιμηθήσεται εἰς τὸ πρωῒ θυσιάσματα ἑορτῆς
26 τοῦ πάσχα. *τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς
τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι
27 μητρὸς αὐτοῦ. *καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, γράψον
σεαυτῷ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπὶ γὰρ τῶν λόγων τούτων τέθειμαί
28 σοι διαθήκην, καὶ τῷ ἰσραήλ. *καὶ ἦν ἐκεῖ μωυσῆς ἔναντι κυ-
ρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ἄρτον
οὐκ ἔφαγεν, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν, καὶ ἔγραψε τὰ ῥήματα ταῦτα
ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους.
29 *ὡς δὲ κατέβαινεν μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους σινά, καὶ αἱ δύο πλά-
κες ἐπὶ τῶν χειρῶν μωυσῆ· καταβαίνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκ τοῦ
ὄρους, καὶ μωυσῆς οὐκ ᾔδει, ὅτι δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς
τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν αὐτῷ.
30 *καὶ ἴδεν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν μωυσῆν,
καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς τοῦ προσώπου αὐ-
τοῦ καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ.
31 *καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς μωυσῆς, καὶ ἐπεστράφησαν πρὸς
αὐτὸν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς· καὶ
ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς.
32 *καὶ μετὰ ταῦτα προσῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ
ἰσραήλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς πάντα, ὅσα ἐλάλησε κύριος
πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει σινά.
33 *καὶ ἐπεὶ κατέπαυσε λαλῶν πρὸς αὐτούς, ἐπέθηκεν ἐπὶ
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κάλυμμα.
34 *ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς ἔναντι κυρίου λαλεῖν
αὐτῷ, περιῃρεῖτο τὸ κάλυμμα, ἕως τοῦ ἐκπορεύεσθαι· καὶ ἐξ-
ελθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύ-
35 ριος. *καὶ ἴδον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον μωυσῆ, ὅτι
δεδόξασται· καὶ περιέθηκε μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ ἕως ἂν εἰσέλθῃ λαλεῖν αὐτῷ.

λε.

1 *Καὶ συνήθροισε μωυσῆς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ· καὶ
εἶπε πρὸς αὐτούς, οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς εἶπε κύριος ποιῆσαι αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Tribus temporibus in anno apparebit omnis masculus tuus coram dominatore seculi Domino Deo Israel. [24] Eijciam enim populos à fa-
cie tua, & dilatabo terminum tuum, neque concupiscet homo terram tuam cùm ascenderis, vt appareas coram Domino Deo tuo tribus tẽporibus
in anno. [25] Non immolabis super fermento sanguinem phase mei, neque manebunt extra altare adipes victimæ solemnitatis vsque manè.
[26] Primitias terræ tuæ offeres in domum sanctuarij Domini Dei tui: Non comedes carnem cum lacte. [27] Dixitque Dominus ad Moysen, Scri-
be tibi verba hæc, quia per sermonem horum verborum pepigi tecum fœdus & cum Israel. [28] Fuitque ibi cum Domino quadraginta diebus, &
quadraginta noctibus, panem non comedit, & aquam non bibit: & scripsit super tabulis decem verba fœderis. [29] Et factum est cùm descendis-
set Moyses de monte Sinai, duæ tabulæ testimonij erant in manibus Moysi cùm descendisset de monte. Moyses autem nesciebat quòd multiplicatus
esset splendor gloriæ vultus sui cùm loqueretur cum eo. [30] Viditque Aaron & omnes filij Israel Moysen, & ecce multiplicatus erat splen-
dor gloriæ vultus eius, timueruntque accedere ad eum. [31] Et vocauit eos Moyses, & reuersi sunt ad eum Aaron & omnes principes
congregationis, & locutus est Moyses cum eis. [32] Et postea accesserunt omnes filij Israel, & præcepit eis omnia quæ locutus est Dominus
cum eo in monte Sinai. [33] Cumque consumasset Moyses loqui cum eis, posuit super faciem suam velamen. [34] Et cùm ingredie-
batur Moyses in conspectũ Domini vt loqueretur cum eo, auferebat velamen donec exiret, & egrediebatur & loquebatur cum filijs Israel quod præ-
ceptum erat. [35] Videbantque filij Israel aspectum vultus Moysi, quia multus erat splendor gloriæ vultus Moysi. Et reducebat Moy-
ses velamen super faciem suam, donec ingrederetur ad loquendum cum eo.

CAPVT XXXV.

Congregauitque Moyses omnem cœtum filiorum Israel, & ait eis, Hæc sunt verba quæ præcepit Dominus vt faciatis ea.

2 * ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה
3 לכם קדש שבת שבתון ליהוה כל־העשה בו מלאכה
יומת׃ * לא־תבערו אש בכל משבתיכם ביום
השבת׃
4 * ויאמר משה אל־כל־עדת בני־
ישראל לאמר זה הדבר אשר־צוה יהוה לאמר׃
5 * קחו מאתכם תרומה ליהוה כל נדיב לבו יביאה
6 את תרומת יהוה זהב וכסף ונחשת׃ * ותכלת
7 וארגמן ותולעת שני ושש ועזים׃ * וערת אילם
8 מאדמים וערת תחשים ועצי שטים׃ * ושמן
למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים׃
9 * ואבני־שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן׃ * וכל־
10 חכם־לב בכם יבאו ויעשו את כל־אשר צוה יהוה׃
11 * את־המשכן את־אהלו ואת־מכסהו את־קרסיו
ואת־קרשיו את־בריחו את־עמדיו ואת־אדניו׃
12 * את־הארן ואת־בדיו את־הכפרת ואת פרכת המסך׃
13 * את־השלחן ואת־בדיו ואת־כל־כליו ואת לחם
הפנים׃
14 * ואת־מנרת המאור ואת־כליה ואת־
15 נרתיה ואת שמן המאור׃ * ואת־מזבח הקטרת
ואת־בדיו ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים
16 ואת־מסך הפתח לפתח המשכן׃ * את מזבח העלה
ואת־מכבר הנחשת אשר־לו את־בדיו ואת־כל־
17 כליו את־הכיר ואת־כנו׃ * את קלעי החצר את־
עמדיו ואת־אדניה ואת מסך שער החצר׃
18 * את־יתדת המשכן ואת־יתדת החצר ואת־
מיתריהם׃
19 * את־בגדי השרד לשרת בקדש את־בגדי הקדש
20 לאהרן הכהן ואת־בגדי בניו לכהן׃ * ויצאו כל־עדת
בני־ישראל מלפני משה׃

2 * Sex diebus facietis opus. Septimus dies erit
vobis ſanctus, ſabbatum et requies Domini:
3 qui fecerit opus in eo, occidetur. * Non ſuc
cendetis ignē in omnibus habitaculis veſtris
per diem ſabbati.
4 * Et ait Moyſes ad omnem cateruam filio-
rum Iſrael: Iſte eſt ſermo quem præcepit Do-
minus, dicens:
5 * Separate apud vos primitias Domino.
B Omnis voluntarius & prono animo offerat
eas Domino, aurum & argentum, et æs.
6 * Hyacinthum & purpuram, coccúmque
bis tinctum & byſſum, pilos caprarum;
7 * Pelléſque arietum rubricatas & hyacin-
thinas, ligna ſethim,
8 * Et oleum ad luminaria concinnanda, et
vt conficiatur vnguentum & thymiama ſua-
uiſſimum.
9 * Lapides onychinos & gemmas ad ornatū
10 ſuperhumeralis et rationalis. * Quiſquis ve-
ſtrum ſapiens eſt, veniat et faciat quod Domi-
nus imperauerat.
11 * Tabernaculū ſcilicet & tectum eius, atq;
operimentum, anulos, et tabulata cum ve-
C ctibus, paxillos et baſes;
12 * Arcam & vectes, propitiatorium et velū,
13 quod ante illud oppanditur. * Menſam cū
vectibus et vaſis, & propoſitionis panibus.
14 * Candelabrum ad luminaria ſuſtentanda,
vaſa illius & lucernas et oleum ad nutri-
menta ignium.
15 * Altare thymiamatis, & vectes et oleum
vnctionis, et thymiama ex aromatibus, tento-
16 rium ad oſtiū tabernaculi. * Altare holocau-
ſti et craticulā eius ęneam cū vectibus et vaſis
17 ſuis. * Labrū et baſim eius, cortinas atrij cū
columnis et baſibus, tētorium in foribus ve-
18 ſtibuli. * Paxillos tabernaculi atrij cum fu
niculis ſuis, veſtimenta quorum vſus eſt in
myſterio ſanctuarij.
19 * Veſtes Aaron pontificis, ac filiorum eius
vt ſacerdotio fungantur mihi.
20 * Egreſſáque omnis multitudo filiorum
Iſrael de conſpectu Moyſi;

תרגום אונקלוס

2 שתא יומין תתעביד עבדתא וביומא שביעאה יהי לכון קודשא שבת שבתא קדם ייי כל דיעביד ביה עבדתא יתקטיל׃ 3 לא תבערון
אשתא בכל מותבניכון ביומא דשבתא׃ 4 ואמר משה לכל כנשתא דבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד ייי למימר׃ 5 סיבו מנכון
אפרשותא קדם ייי כל דיתרעי לביה ייתינה ית אפרשותא קדם ייי דהבא וכספא ונחשא׃ 6 ותכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ומעזי׃
7 ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא ואעי שטין׃ 8 ומשחא לאנהורתא בוסמיא למשח רבותא ולקטורת בוסמיא׃ 9 ואבני בורלא
ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא׃ 10 וכל חכימי לבא דבכון ייתון ויעבדון ית כל דפקיד ייי׃ 11 ית משכנא ית פרסיה וית חופאיה
ית פורפוהי וית דפוהי ית עברוהי ית עמודוהי וית סמכוהי׃ 12 ית ארונא וית אריחוהי וית כפורתא וית פרוכתא דפרסא׃ 13 ית פתורא וית
אריחוהי וית כל מנוהי וית לחם אפיא׃ 14 וית מנרתא דאנהורי וית מנהא וית בוציניהא וית משחא דאנהורתא׃ 15 וית מדבחא דקטורת
בוסמיא וית אריחוהי וית משחא דרבותא וית קטורת בוסמיא וית פרסא דתרעא לתרע משכנא׃ 16 ית מדבחא דעלתא וית סרדא דנחשא דיליה ית
אריחוהי וית כל מנוהי ית כיורא וית בסיסיה׃ 17 ית סרדי דדרתא ית עמודהא וית סמכהא וית פרסא דתרע דרתא׃ 18 ית סיכי משכנא
וית סיכי דרתא וית אטוניהון׃ 19 ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא׃
20 ונפקו כל כנשתא דבני ישראל מן קדם משה׃

‡*Sex dies facies opera, at die septima requies san-* 2
ctum sabbatum, requies Domino: omnis faciens in
ea opus, moriatur.
‡*Non ardebit ignis in omni habitatione ve-* 3
stra in die sabbatorum: ego Dominus.
‡*Et dixit Moyses ad omnē cœtum filiorū Israel,* 4
dicens: Hoc verbū, quod præcepit Dominus, dicens:
‡*Accipe à vobis ipsis separationem Domino,* 5
omnis suscipiens corde ferent primitias Domino,
aurum, argentum, æs:
‡*Hyacinthū, purpuram, coccinum duplum fila-* 6
tum, & byssum retortam, et pilos caprinos.
‡*Et pelles arietum rubricatas, et pelles hyacin-* 7
thinas, et ligna imputribilia.
‡*Et oleum ad illuminationem, et thymiama ad* 8
oleum vnctionis, et ad cōpositionem thymiamatis.
‡*Et lapides sardios, et lapides in sculpturam, ad* 9
superhumerale, et in rationale.
‡*Et omnis sapiens mente in vobis, veniens ope-* 10
retur omnia quæ præcepit Dominus.
‡*Tabernaculum, propugnacula, et operimenta,* 11
et fibulas, et columnas, et vectes, et paxillos,
et bases.
‡*Arcam, et vectes eius, et propitiatorium,* 12
et velum.
‡*Et mensam, et vectes eius, et omnia vasa* 13
eius, et panes propositionis.
‡*Et candelabrum luminis, et omnia vasa eius,* 14
et lucernas eius, et oleum luminis.
‡*Et altare thymiamatis, et vectes eius, et oleum* 15
vnctionis, et thymiama compositionis, et velum
portæ tabernaculi.
‡*Et altare holocausti, et craticulam eius æneam,* 16
et vectes eius, et omnia vasa eius, et labrum, et ba-
sim eius.
‡*Et cortinas atrij, et columnas eius, et bases* 17
eius, et velum portæ atrij.
‡*Et paxillos tabernaculi, et paxillos atrij, et* 18
funiculos earum, et vestes sanctas Aaron sacer-
dotis.
‡*Et vestes, in quibus ministrabunt in ipsis in* 19
sanctuario, et tunicas filijs Aaron sacerdotij, et oleū
vnctionis, et thymiama compositionis.
‡*Et exiit omnis multitudo filiorū Israel à Moyse.* 20

2 ‡ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κατά-
παυσις ἅγιον σάββατον, ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ. πᾶς ὁ ποιῶν ἐν
3 αὐτῇ ἔργον, τελευτάτω. ‡οὐ καύσεται πῦρ ἐν πάσῃ τῇ κα-
4 τοικίᾳ ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. ἐγὼ κύριος. ‡καὶ
εἶπε μωυσῆς πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων,
5 τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, λέγων. ‡λάβετε παρ' ὑ-
μῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρ-
δίᾳ οἴσουσι τὰς ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν.
6 ‡ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν διανενησμένον, καὶ
7 βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας. ‡καὶ δέρματα
κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα
8 ἄσηπτα. ‡καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, καὶ θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον
τῆς χρίσεως καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος,
9 ‡καὶ λίθους σαρδίους, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν, εἰς τὴν
ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λογεῖον.
10 ‡καὶ πᾶς ὁ σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν ἐργαζέσθω
πάντα ὅσα συνέταξε κύριος.
11 ‡τὴν σκηνὴν, τὰ παραρύματα, καὶ τὰ κατακαλύμματα,
καὶ τὰ διατόνια, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τοὺς μοχλοὺς, καὶ τοὺς
πασσάλους, καὶ τὰς βάσεις.
12 ‡τὴν κιβωτὸν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον,
13 καὶ τὸ καταπέτασμα. ‡καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἀνα-
φορεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
14 προθέσεως. ‡καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτὸς, καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός.
15 ‡καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς
αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ θυμίαμα τῆς συνθέσεως,
16 καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. ‡καὶ τὸ θυσια-
στήριον τοῦ ὁλοκαυτώματος, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν,
καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λου-
17 τῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. ‡καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς
στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύ-
18 ρας τῆς αὐλῆς. ‡καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς
πασσάλους τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῶν, καὶ τὰς στολὰς
τὰς ἁγίας ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.
19 ‡καὶ τὰς στολὰς, ἐν αἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ
ἁγίῳ, καὶ τοὺς χιτῶνας τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῆς ἱερατείας, καὶ
τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως.
20 ‡καὶ ἐξῆλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μωυσῆ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Sex diebus fiet opus, in die autem septimo erit vobis requies sabbati sancti coram Domino, omnis qui fecerit in eo opus, occidetur.
3 Non succendetis ignem in omnibus habitationibus vestris in die sabbati.
4 Et ait Moyses ad omnem congregationem filiorum Israel: dicens, Iste est sermo quem præcepit Dominus, dicens:
5 Tollite ex vobis primitias coram Domino. Omnis qui fuerit voluntarius ex corde suo, afferat primitias coram Domino, aurum & argentum & æs.
6 Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum, & pilos caprarum.
7 Et pelles arietum rubricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna setim.
8 Et oleum ad luminaria, aromata in vnguentum vnctionis, & in thymiama aromatum.
9 Et lapides onychinos, & lapides vt impleant cęlaturas quæ sunt in superhumerali & in rationali.
10 Omnesque sapientes corde qui sunt in vobis veniant, & faciant omnia quæ præcepit Dominus.
11 Tabernaculum & tentorium eius, & operimentum eius, fibulas eius & tabulas eius, & vectes eius, columnas eius, & bases eius.
12 Arcam & vectes eius, & propitiatorium, & velum quod extenditur.
13 Mensam & vectes eius, & omnia vasa eius, & panem propositionis.
14 Et candelabrum illuminationis, & vasa eius, & lucernas eius, & oleum ad illuminandum.
15 Altareque incensi aromatum & vectes eius, & oleum vnctionis, & thymiama aromatum. et tentorium ostij ad portam tabernaculi.
16 Altare holocausti & rete æneum eius & vectes eius & omnia vasa eius, labrum & basim eius.
17 Cortinas atrij columnasque eius, & bases eius, & tentorium portæ atrij.
18 Paxillos tabernaculi & paxillos atrij & funiculos eius.
19 Vestes ministerij vt ministrent in sanctuario, vestesque sanctas Aaron sacerdotis, & vestes filiorum eius vt ministrent.
20 Egressaque est omnis congregatio filiorum Israel de conspectu Moysi.

21 * ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר
נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת יהוה למלאכת
אהל מועד ולכל עבדתו ולבגדי הקדש:
22 * ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב
לב הביאו חח ונזם וטבעת וכומז כל כלי זהב וכל
23 איש אשר הניף תנופת זהב ליהוה: * וכל איש
אשר נמצא אתו תכלת וארגמן ותולעת שני ושש
ועזים וערת אילם מאדמים וערת תחשים הביאו:
24 * כל מרים תרומת כסף ונחשת הביאו את
תרומת יהוה וכל אשר נמצא אתו עצי שטים לכל
25 מלאכת העבדה הביאו: * וכל אשה
חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטוה את התכלת
ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש:
26 * וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה
27 בחכמה טוו את העזים: * והנשאם הביאו
את אבני השהם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן:
28 * ואת הבשם ואת השמן למאור ולשמן
29 המשחה ולקטרת הסמים: * כל איש ואשה אשר
נדב לבם אתם להביא לכל המלאכה אשר צוה יהוה
לעשות ביד משה הביאו בני ישראל נדבה ליהוה:
30 * ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא יהוה בשם
31 בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה: * וימלא אתו
רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה:
32 * ולחשב מחשבת לעשת בזהב ובכסף ובנחשת:
33 * ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל
34 מלאכת מחשבת: * ולהורת נתן בלבו הוא
35 ואהליאב בן אחיסמך למטה דן: * מלא אתם
חכמת לב לעשות כל מלאכת חרש וחשב ורקם
בתכלת ובארגמן בתולעת השני ובשש וארג עשי כל
מלאכה וחשבי מחשבת:

21 * Obtulerunt mente promptiſsima atque deuota primitias Domino, ad faciendum opus tabernaculi teſtimonij. Quicquid ad cultum &ad veſtes ſanctas neceſſarium erat:
22 * Viri cum mulieribus præbuerunt armillas & inaures, anulos & dextralia. Omne vas aureum in donaria Domini ſeparatum eſt.
23 * Si quis habebat aurum, hyacinthum &
D purpuram, coccumque bis tinctum, byſſum, et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, et hyacinthinas.
24 * Argenti ęríſque metalla obtulerunt Domino, lignáque ſethim in varios vſus.
25 * Sed & mulieres doctæ quæ neuerant de-
26 derũt hyacinthũ, purpuram, ac vermiculum ac byſſum, & pilos caprarum, ſponte propria cuncta tribuentes.
27 * Principes verò obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad ſuperhumerale et rationale.
28 * Aromatáque et oleum ad luminaria concinnanda, & ad præparandum vnguentum, ac thymiama odoris ſuauiſsimi componendum.
29 * Omnes viri & mulieres mẽte deuota obtulerunt donaria, vt fierent opera quæ iuſſerat Dominus per manum Moyſi. Cuncti filij Iſrael voluntaria Domino dedicauerunt.
30 *Dixítque Moyſes ad filios Iſrael, Ecce vocauit Dominus ex nomine Beſeleel filium Huri, filij Hur de tribu Iuda.
31 *Impleuítque eum ſpiritu Dei, ſapientia & intelligentia, et ſcientia, et omni doctrina:
32 * Ad excogitandum et faciendum opus in auro, et argento, et ære.
33 * Sculpendíſque lapidibus et opere carpentario.
34 * Quicquid fabrè adinueniri poteſt, dedit in corde eius. Ooliab quoque filium Achiſamech de tribu Dan.
35 * Ambos erudiuit ſapiẽtia, vt faciant opera abietarij, polymitarij ac plumarij, de hyacintho et purpura, coccóq; bis tincto & byſſo, et texant omnia, ac noua quæque reperiant.

תרגום אונקלוס

21 ואתו כל גבר דיתרעי לביה וכל דאשלמת רוחיה עמיה איתיו ית אפרשותא קדם יי לעבידת משכן זמנא ולכל פולחניה וללבושי קודשא:
22 ואתו גבריא עם נשיא כל דיתרעי לביה איתיו שירין ושבבין עזקן ומחוך כל מאן דדהב וכל גבר דארים ארמות דדהבא קדם יי:
23 וכל גבר דישתכח עמיה תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ושיזר ומעזי ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי דססגונא איתיו:
24 כל דארים ארמות כספא ונחשא איתיו ית אפרשותא קדם יי וכל דאשתכח עמיה אעי שטין לכל עבידת פולחנא איתיו:
25 וכל איתתא חכימת לבא בידהא עזלא ומיתן כד עזיל ית תכלא וית ארגונא וית צבע זהורי וית בוצא: 26 וכל נשיא דאתרעי לבהן יתהן בחכמתא עזלן ית מעזי: 27 ורברביא איתיו ית אבני בורלא וית אבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא:
28 וית בושמא וית משחא לאנהרותא ולמשח רבותא ולקטורת בוסמיא: 29 כל גבר ואתתא דאתרעי לבהון עמהון לאיתאה לכל עבידתא דפקיד יי למעבד בידא דמשה איתיו בני ישראל נדבתא קדם יי: 30 ואמר משה לבני ישראל חזו דרבי יי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה: 31 ואשלים עמיה רוחא מן קדם יי בחכמתא ובסכלתנו ובמדע ובכל עבידתא: 32 ולאלפא אומנון למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא: 33 ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידת אומנון: 34 ולאלפא יהב בלביה הוא ואהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן: 35 אשלים עמהון חכימות לבא למעבד כל עבידת נגר ואומן וצייר בתכלא ובארגונא בצבע זהורי ובבוצא ומחי עבדי כל עבידתא ומלפי אומנון:

*Et adduxit vnusquisque quæ tulit eorum cor, 21
& quibus visum est animæ eorum, obtulerunt se-
gregationẽ Domino ad omnia opera tabernaculi te-
stimonij, & ad omnia accessoria eius, & ad omnes
vestes sanctuarij.
*Et obtulerunt viri de vxoribus omnibus, 22
quibus visum est in mente, obtulerunt sigilla, &
inaures, & anulos, & torques, & dextralia, &
omne vas aureum. *Et omnes quæ 23
obtulerunt segregationem auri Domino, & omnis
cui inuentum est apud eũ hyacinthus, & purpura,
& coccinum, & byssus, et pelles arietum rubrica-
tæ, & pelles hyacinthinæ, obtulerunt. *Et om 24
nis separans separationẽ, argentũ & æs obtulerunt
separationes Domino: & apud quos inuẽta sunt li-
gna imputribilia in omnia opera fabricationis, obtu
lerunt. *Et omnis mulier sapiens mente manibus 25
ad filandum, obtulerunt filata, hyacinthum, et pur-
puram, & coccinum, & byssum. *Et omnes mu- 26
lieres, quibus visum est in mẽte earum in sapientia,
neuerunt pilos caprinos.
*Et Principes obtulerunt lapides smaragdi, 27
& lapides plenitudinis ad superhumerale, & ad
rationale.
*Et cõpositiones, & oleum vnctionis, & com- 28
positionem thymiamatis. *Et omnis vir & mu- 29
lier quorum tulit mens eorum, ingredientes facere
omnia opera, quæ præcepit Dominus facere ea per
Moysen, obtulerunt segregationem filij Israel Do-
mino. *Et dixit Moyses filijs Israel, Ecce vo- 30
cauit Deus ex nomine Beseleel filium Vri filij Vr,
ex tribu Iuda.
*Et impleuit eum spiritu diuino sapientiæ & 31
intellectus & scientiæ,
*Omnia fabricandi secundùm omnia opera ar- 32
chitecturæ facere aurum & argentum & æs:
*Et sculpere lapidem, & elaborare ligna, & fa- 33
cere in omni opere sapientiæ. *Et instruere de- 34
dit in mente ei quod & Ooliab filio Achisamech ex
tribu Dan.
*Et impleuit eos sapientia, & intellectu & 35
mente, sciendi facere omnia opera sanctuarij, texto-
ria variegata, texere coccino & bysso, & facere
omne opus architecturæ & variegationis.

21 *καὶ ἤνεγκεν ἕκαστος ὧν ἔφερεν αὐτῶν ἡ καρδία, καὶ οἷς
ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα
τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς πάντα τὰ κάτερ-
γα αὐτῆς, καὶ εἰς πάσας τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου.
22 καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν γυναικῶν πασῶν, ὧν ἔ-
δοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκαν σφραγῖδας, καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυ-
λίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, καὶ πᾶν σκεῦος χρυσοῦν.
23 *καὶ πάντες ὅσοι ἤνεγκαν ἀφαίρεμα χρυσίου κυρίῳ, καὶ
πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκι-
νον, καὶ βύσσος, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρ-
24 ματα ὑακίνθινα, ἤνεγκαν. *καὶ πᾶς ὁ ἀφαιρῶν τὸ ἀφαίρεμα,
ἀργύριον καὶ χαλκοῦν ἤνεγκαν τὰ ἀφαιρέματα τῷ κυρίῳ. καὶ
παρ' οἷς εὑρέθη ξύλα ἄσηπτα εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς κατα-
σκευῆς, ἤνεγκαν.
25 *καὶ πᾶσα γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶν νήθειν,
ἤνεγκαν νενησμένα τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ
κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον.
26 *καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν
σοφίᾳ, ἔνησαν τὰς τρίχας τὰς αἰγείας.
27 *καὶ οἱ ἄρχοντες ἤνεγκαν τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου, καὶ
τοὺς λίθους τῆς πληρώσεως εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λόγιον,
28 *καὶ τὰς συνθέσεις, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὴν σύνθεσιν
29 τοῦ θυμιάματος. *καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὧν ἔφερεν ἡ διά-
νοια αὐτῶν, εἰσελθόντες ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, ὅσα συνέταξε
κύριος ποιῆσαι αὐτὰ διὰ μωυσῆν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα οἱ υἱοὶ
30 ἰσραὴλ κυρίῳ. *καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ἰδοὺ
ἀνακέκληκεν ὁ θεὸς ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ οὐρὶ
31 υἱοῦ ὢρ, ἐκ φυλῆς ἰούδα. *καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα
32 θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, *πάντα ἀρ-
χιτεκτονεῖν κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονίας ποιεῖν τὸ
χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκόν.
33 *καὶ λιθουργῆσαι τὸν λίθον, καὶ κατεργάζεσθαι τὰ ξύ-
λα, καὶ ποιεῖν ἐν παντὶ ἔργῳ σοφίας.
34 *καὶ προβιβάσαι γε ἔδωκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῷ τε καὶ
ἐλιὰβ τῷ τοῦ ἀχισαμὰχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν.
35 *καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς σοφίας καὶ συνέσεως καὶ δια-
νοίας, συνιέναι ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, τὰ ὑφαν-
τὰ τὰ ποικιλτά, ὑφᾶναι τῷ κοκκίνῳ, καὶ τῇ βύσσῳ, καὶ
ποιεῖν πᾶν ἔργον ἀρχιτεκτονίας καὶ ποικιλίας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et venerunt omnes viri qui ex corde suo se obtulerunt, & omnis qui habuit spiritum perfectum obtulit primitias coram Domino in opus ta-
bernaculi fœderis & ad omnem cultum eius, & ad vestes sanctas. 22 Obtuleruntque viri cum mulieribus; omnes ex corde voluntario ob-
tulerunt armillas, & inaures, anulos & dextralia, & omne vas aureum. 23 Et omnis vir qui separauit primitias auri coram Domino, om-
nisque apud quem inuentus est hyacinthus & purpura & coccinum, & byssus retorta, & pili caprarum, & pelles arietum rubricatæ, & pelles hya-
cinthinæ, obtulerunt. 24 Omnis qui separauit primitias argenti & æris, obtulerunt primitias coram Domino: et omnis apud quem in-
uenta sunt ligna setim ad omne opus ministerij obtulerunt. 25 Omnisque mulier sapiens corde manibus suis nebat, & adducebant hya-
cinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum quæ neuerant. 26 Et omnes mulieres quæ volebant cum sapientia cordis earum, nebant
pilos caprarum. 27 Principes autem obtulerunt lapides onychinos & lapides ad implendas cęlaturas, quæ erant in superhumerali & in
rationali. 28 Et aromata & oleum ad luminaria, & ad oleum vnctionis, & ad thymiama aromatum. 29 Omnis vir & mulier qui
voluerunt ex corde suo vt offerrent ad omne opus quod præceperat Dominus fieri per manum Moysi, obtulerunt filij Israel voluntariè coram Do-
mino. 30 Dixitque Moyses filijs Israel: Videte quod vocauit Dominus ex nomine Beseleel filium Vri filij Hur de tribu Iuda.
31 Et impleuit eum spiritu à facie Domini, sapientia & intelligentia, & scientia in omni opere. 32 Et vt discat artes, vt faciat in auro &
argento, & ære, & in arte gemmaria, vt gemmis cęlaturas impleat. 33 Et in opere fabri lignarij, vt faciat in omni opere artificis.
34 Et vt doceat dedit in corde eius ipse & Ooliab filius Achisamech de tribu Dan. 35 Impleuit eos sapientia cordis, vt faciant in
omni opere carpentarij & artificis, & polymitarij in hyacintho, & purpura in coccino, & in bysso, & in omni opere textoris, & doceant artifices.

לו

1 * ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם-לב
אשר נתן יהוה חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשת
את-כל-מלאכת עבדת הקדש לכל אשר-צוה יהוה׃
2 * ויקרא משה אל-בצלאל ואל-אהליאב ואל כל-
איש חכם-לב אשר נתן יהוה חכמה בלבו כל
אשר נשאו לבו לקרבה אל-המלאכה לעשת אתה׃
3 * ויקחו מלפני משה את כל-התרומה אשר הביאו
בני ישראל למלאכת עבדת הקדש לעשת אתה
4 והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר׃ * ויבאו
כל-החכמים העשים את כל-מלאכת הקדש איש-
5 איש ממלאכתו אשר-המה עשים׃ * ויאמרו אל-
משה לאמר מרבים העם להביא מדי העבדה
6 למלאכה אשר-צוה יהוה לעשת אתה׃ * ויצו
משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל-
יעשו-עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם
7 מהביא׃ * והמלאכה היתה דים לכל-המלאכה
8 לעשות אתה והותר׃ * ויעשו כל-חכם-לב
בעשי המלאכה את-המשכן עשר יריעת שש
משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני כרבים מעשה
9 חשב עשה אתם׃ * ארך היריעה האחת שמנה
ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת
10 מדה אחת לכל-היריעת׃ * ויחבר את-חמש
היריעת אחת אל-אחת וחמש יריעת חבר אחת
11 אל-אחת׃ * ויעש ללאת תכלת על שפת היריעה
האחת מקצה במחברת כן עשה בשפת היריעה
12 הקיצונה במחברת השנית׃ * חמשים ללאת עשה
ביריעה האחת וחמשים ללאת עשה בקצה
היריעה אשר במחברת השנית מקבילת הללאת
אחת אל-אחת׃

CAP. XXXVI.

1 Fecit ergo Beſeleel & Ooliab & omnis vir ſapiens, quibus dedit Dominus ſapiẽtiam & intellectum, vt ſcirent fabrè operari, quę in vſu ſanctuarij neceſſaria ſunt, et quæ præcepit Dominus.

2 * Cúmque vocaſſet eos Moyſes, & omnem eruditum virum cui dederat Dominus ſapientiam, & qui ſponte ſua obtulerant ſe ad faciendum opus:

3 * Tradidit eis omnia donaria filiorum Iſrael. Qui cùm inſtarent operi quotidie, manè vota populus offerebat.

4 * Vnde artifices venire compulſi,

5 * Dixerunt Moyſi, Plus offert populus quàm neceſſarium eſt.

6 * Iuſſit ergo Moyſes præconis voce cantari: Nec vir nec mulier quicquam offerat vltra in opere ſanctuarij. Sicque ceſſatum eſt à muneribus offerendis.

B

7 * Eo quòd oblata ſufficerent, & ſuperabundarent.

8 * Fecerúntque omnes corde ſapientes ad explendum opus tabernaculi, cortinas decem de byſſo retorta, et hyacintho, et purpura, coccóque bis tincto, opere vario et arte polymita.

9 * Quarum vna habebat in longitudine viginti octo cubitos, et in latitudine quatuor. Vna mēſura erat omnium cortinarum.

10 * Coniunxítque cortinas quinque, alteram alteri, et alias quinque ſibi inuicem copulauit.

11 * Fecit et anſas hyacinthinas in ora cortinæ vnius ex vtroque latere, et in ora cortinæ alterius ſimiliter:

12 * Vt contra ſeinuicem venirent anſæ, et mutuo iungerentur.

תרגום אונקלוס

לו

1 ועבד בצלאל ואהליאב וכל גבר חכים לבא דיהב ייי חכמתא וסכלתנו בהון למידע למעבד ית כל
עבידת פולחן קודשא לכל דפקיד ייי׃ 2 וקרא משה לבצלאל ולאהליאב ולכל גבר חכים לבא דיהב ייי חכמתא בלביה כל דיתרעי
ליבה למקרב לעבידתא למעבד יתה׃ 3 ונסיבו מן קדם משה ית כל אפרשותא דאיתיו בני ישראל לעבידת פולחן קודשא למעבד
יתה ואינון איתיו ליתיה עוד נדבתא בצפר בצפר׃ 4 ואתו כל חכימיא דעבדין ית כל עבידת קודשא גבר גבר מעבידתיה דאינון עבדין׃
5 ואמרו למשה למימר מסגן עמא לאיתאה מיסת פולחנא לעבידתא דפקיד ייי למעבד יתה׃ 6 ופקיד משה ועברו כרוז
במשריתא למימר גבר ואתתא לא יעבדון עוד עבידתא לאפרשות קודשא ופסק עמא מלאיתאה׃ 7 ועבידתא הות מיסת לכל עבידתא
למעבד יתה ואשתאר׃ 8 ועבדו כל חכימי לבא בעבדי עבידתא ית משכנא עשר יריען דבוץ שזיר ותכלא וארגונא וצבע זהורי
כרובין עובד אומן עבד יתהון׃ 9 אורכא דיריעתא חדא עשרין ותמני אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא חדא
משחתא חדא לכל יריעתא׃ 10 ולפיף ית חמש יריען חדא עם חדא וחמש יריען לפיף חדא עם חדא׃
11 ועבד ענובין דתכלא על שפתא דיריעתא חדא מסטרא דבית לופי כן עבד בשפתא דיריעתא בסיטרא דבית לופי תניתא׃
12 חמשין ענובין עבד ביריעתא חדא וחמשין ענובין עבד בסיטרא דיריעתא דבית לופי תניתא מכוונן ענוביא חדא לקביל חדא׃

CAP. XXXVI.

ET fecit Beseleel & Ooliab & omnis sapiens 1
mente, cui data fuit sapientia & scientia in
ipsis, intelligendi facere omnia opera quæ ad san-
ctuarium pertinentia, secundum omnia quæcunque
præcepit Dominus.

Et vocauit Moyses Beseleel & Ooliab & om- 2
nes habentes sapientiam, quibus dedit Deus scien-
tiam in corde, & omnes spontaneè volentes acce-
dere ad opera, vt perficerent illa.

Et acceperunt à Moyse omnes separationes 3
quas attulerunt filij Israel ad omnia opera sanctua-
rij ad faciendum illa, & ipsi recipiebant adhuc ob-
lata à ferentibus manè manè.

Et venerunt omnes sapientes facientes omnia 4
opera sanctuarij, vnusquisque secundum suum opus,
quod ipsi operabantur.

Et dixerunt ad Moysen, Quoniam multum 5
fert populus vltra opera quæcunque præcepit Do-
minus facere.

Et præcepit Moyses & prædicauit in castris, 6
dicens, Vir & mulier non amplius laborent in pri-
mitias sanctuarij, & prohibitus est populus am-
plius offerre.

Et opera erant eis sufficientia ad fabricatio- 7
nem ad faciendum ea, & superfuerant.

Et fecit omnis sapiens mente in operantibus 8
tabernaculum decem cortinas de bysso retorta, &
hyacintho, & purpura, & coccino retorto, Che-
rubim opere textorij fecit illas.

Longitudo cortinæ vnius octo & viginti cu- 9
bitorum, & latitudo quatuor cubitorum cortina
vna erat, mensura eadem erat omnibus cortinis.

Quinque autem cortinæ erant adinuicem con- 10
iunctæ altera ex altera, & quinque cortinæ erant
adinuicem coniunctæ altera ex altera.

Et fecit ansulas hyacinthinas super labio cor- 11
tinæ vnius, ex vna parte ad copulationem: & sic
fecit in labio cortinæ exterioris ad copulationem se-
cundam.

Quinquaginta autem ansulas fecit cortinæ vni: 12
& quinquaginta ansulas fecit ex parte cortinæ iu-
xta copulationem secundæ, cōtrariæ contracadentes
adinuicem vnaquæque.

λϛʹ.

1 Καὶ ἐποίησε βεσελεὴλ καὶ ἐλιὰβ, καὶ πᾶς σοφὸς τῇ δια-
νοίᾳ, ᾧ ἐδόθη σοφία καὶ ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς, συνιέναι ποιεῖν
πάντα τὰ ἔργα τὰ κατὰ τὰ ἅγια καθήκοντα, κατὰ πάντα ὅσα συ-
2 νέταξε κύριος. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς τὸν βεσελεὴλ
καὶ ἐλιὰβ, καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν σοφίαν, οἷς ἔδωκεν ὁ
θεὸς ἐπιστήμην ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάντας τοὺς ἑκουσίως βου-
λομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, ὥστε συντελεῖν αὐτά.
3 καὶ ἔλαβον παρὰ μωυσῆ πάντα τὰ ἀφαιρέματα, ἃ ἤ-
νεγκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου ποιεῖν
αὐτά. καὶ αὐτοὶ προσεδέχοντο ἔτι τὰ προσφερόμενα παρὰ
4 τῶν φερόντων πρωῒ πρωΐ. καὶ παρεγίνοντο πάντες
οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, ἕκαστος κατὰ
τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, ὃ αὐτοὶ εἰργάζοντο.
5 καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, ὅτι πλῆθος φέρει ὁ λαὸς πα-
ρὰ τὰ ἔργα ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι.
6 καὶ προσέταξε μωυσῆς, καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ παρεμβο-
λῇ, λέγων, ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηκέτι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρ-
χὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν.
7 καὶ τὰ ἔργα ἦν αὐτοῖς ἱκανά, εἰς τὴν κατασκευὴν ποιῆ-
σαι αὐτά, καὶ προσκατέλειπον.
8 καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἐργαζομένοις
τὴν σκηνὴν δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑα-
κίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, χερουβὶμ
ἐργασίᾳ ὑφάντου ἐποίησεν αὐτάς.
9 τὸ μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχέων, καὶ
τὸ εὖρος τεσσάρων πηχέων ἡ αὐλαία ἡ μία ἦν· μέτρον τὸ αὐ-
τὸ ἦν πάσαις ταῖς αὐλαίαις.
10 πέντε δὲ αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑ-
τέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέντε αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συ-
νεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας.
11 καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐ-
λαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν. καὶ οὕτως
ἐποίησε ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ
συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ.
12 πεντήκοντα δὲ ἀγκύλας ἐποίησε τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ
πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησε ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ
τὴν συμβολὴν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι
εἰς ἀλλήλας ἑκάστη.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT XXXVI.

FEcitq; Beseleel & Ooliab & omnis vir sapiens corde quibus dedit Dominus sapientiã & intelligentiam, vt facerent omne opus miuisterij san-
ctuarij iuxta omnia quæ præcepit Dominus. 2 Vocauitque Moyses Beseleel & Ooliab & omnem virum sapientem corde, in cuius cor-
de dedit Dominus sapientiam, & omnem qui sponte se obtulit ad faciendum opus. 3 Et tulerunt de conspectu Moysi omnes primitias
quas obtulerant filij Israel ad opus ministerij sanctuarij vt facerent illud, ipsi quoque offerebant ei munera voluntaria manè manè. 4 Vene-
runtque omnes sapientes qui faciebant omne opus sanctuarij vnusquisque ab opere suo quod ipsi faciebant. 5 Et locuti sunt ad Moysen,
dicentes, Plus offert populus quàm necessarium est ad opus ministerij: quod præcepit Dominus vt facerent illud. 6 Præcepitque Moyses
& transire fecerunt præconem per castra, dicentem: Vir & mulier non faciant vltra opus ad primitias sanctuarij. Cessauitque populus à muneribus
offerendis. 7 Et quod factum erat sufficiebat ad omne opus quod faciendum erat, & superabundabat. 8 Feceruntque omnes sa-
pientes corde de his qui faciebant opus tabernaculi, decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino cum figuris Cherubim,
opere artificis fecit eas. 9 Longitudo vnius cortinæ viginti & octo cubitorum erat, & latitudo quatuor cubitorum, mensura vna erat
omnium cortinarum. 10 Coniunxitque quinque cortinas vnam cum alia, & quinque cortinas alias coniunxit vnam cum alia.
11 Fecitque ansas ex hyacintho in ora cortinæ vnius in latere quo iungenda erat, & sic fecit in ora cortinæ alterius in latere quo iungenda erat.
12 Quinquaginta ansas fecit in cortina vna, & quinquaginta ansas fecit in latere cortinæ alterius quo iungenda erat. Erant enim ansæ vna è regio-
næ alterius.

13 * וַיַּעַשׂ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וַיְחַבֵּר אֶת־הַיְרִיעֹת
אַחַת אֶל־אַחַת בַּקְּרָסִים וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד׃
14 * וַיַּעַשׂ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי־
15 עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת עָשָׂה אֹתָם׃ * אֹרֶךְ הַיְרִיעָה
הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְאַרְבַּע אַמּוֹת רֹחַב הַיְרִיעָה
16 הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת׃ * וַיְחַבֵּר
אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד׃
17 * וַיַּעַשׂ לֻלָאֹת חֲמִשִּׁים עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצֹנָה
בַּמַּחְבָּרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עָשָׂה עַל־שְׂפַת הַיְרִיעָה
18 הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ * וַיַּעַשׂ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים
19 לְחַבֵּר אֶת־הָאֹהֶל לִהְיֹת אֶחָד׃ * וַיַּעַשׂ מִכְסֶה לָאֹהֶל
עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים
20 מִלְמָעְלָה׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן
21 עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃ * עֶשֶׂר אַמֹּת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה
22 וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ * שְׁתֵּי יָדֹת לַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אַחַת אֶל־אֶחָת כֵּן עָשָׂה לְכֹל קַרְשֵׁי
23 הַמִּשְׁכָּן׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים
24 קְרָשִׁים לִפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה׃ * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־
כֶסֶף עָשָׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקְּרָשִׁים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־
הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ
25 הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו׃ * וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת
26 צָפוֹן עָשָׂה עֶשְׂרִים קְרָשִׁים׃ * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם
כָּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים
27 תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ * וּלְיַרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה עָשָׂה
28 שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ * וּשְׁנֵי קְרָשִׁים עָשָׂה לִמְקֻצְעֹת
29 הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם׃ * וְהָיוּ תוֹאֲמִם מִלְּמַטָּה וְיַחְדָּו
יִהְיוּ תַמִּים אֶל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן עָשָׂה
30 לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת׃ * וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים
וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי
אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃

13 *Vnde & quinquaginta fudit circulos au-
reos, qui morderet cortinarum anſas, & fieret
14 vnum tabernaculũ. * Fecit & ſaga vndecim
de pilis caprarum ad operiendum tectum ta-
15 bernaculi. * Vnum ſagum in longitudine
habebat cubitos triginta, & in latitudine cu-
bitos quatuor. Vnius menſuræ erant omnia
16 ſaga. * Quorum quinque iunxit ſeorſum,
17 & ſex alia ſeparatim. * Fecítque anſas quin-
quaginta in ora ſagi vnius, & quinquaginta
in ora ſagi alterius, vt ſibiinuicem iungeren-
18 tur. * Et fibulas æneas quinquaginta qui-
bus necteretur tectum vt vnum pallium ex
omnibus ſagis fieret.
19 * Fecit & opertorium tabernaculi de pelli-
C bus arietum rubricatis, aliúdque deſuper ve-
lamen de pellibus hyacinthinis.
20 * Fecit & tabulas tabernaculi de lignis ſe-
21 thim ſtantes. *Decem cubitorum erat lon-
gitudo tabulæ vnius, & vnum ac ſemis cubi-
tum latitudo retinebat.
22 * Binæ incaſtraturæ erant per ſingulas ta-
bulas, vt altera alteri iungeretur. Sic fecit in
omnibus tabernaculi tabulis.
23 *E quibus viginti ad plagam meridianam
erant contra Auſtrum.
24 * Cum quadraginta baſibus argenteis, duæ
baſes ſub vna tabula ponebantur ex vtraque
parte angulorum, vbi incaſtraturæ laterum
in angulis terminantur.
25 * Ad plagam quoque tabernaculi quæ re-
ſpicit ad Aquilonem fecit viginti tabulas:
26 * Cum quadraginta baſibus argẽteis duas
baſes per ſingulas tabulas.
27 * Contra occidentem verò, id eſt, ad eam
partem tabernaculi quæ mare reſpicit, fecit
28 ſex tabulas. * Et duas alias per ſingulos
angulos tabernaculi retrò.
29 * Quæ iunctæ erant à deorſum vſque ſur-
ſum, et in vnam compaginem pariter ferebantur.
Ita fecit ex vtraque parte per angulos.
30 * Vt octo eſſent ſimul tabulæ, et haberent
baſes argenteas ſedecim, binas ſcilicet baſes
ſub ſingulis tabulis.

תרגום אונקלוס

13 וַעֲבַד חַמְשִׁין פּוּרְפִּין דִּדְהַב וְלַפִּיף יַת יְרִיעָתָא חֲדָא עִם חֲדָא בְּפוּרְפַּיָא וַהֲוָת מַשְׁכְּנָא חַד׃ 14 וַעֲבַד יְרִיעָן דְּמַעְזֵי לִפְרָסָא עַל מַשְׁכְּנָא חַד עֲשְׂרֵי יְרִיעָן עֲבַד יַתְהוֹן׃ 15 אוּרְכָּא דִּירִיעֲתָא חֲדָא תְּלָתִין אַמִּין וְאַרְבַּע אַמִּין פּוּתְיָא דִּירִיעֲתָא חֲדָא מַשְׁחֲתָא חֲדָא לַחַד עֲשְׂרֵי יְרִיעָן׃ 16 וְלַפִּיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן לְחוּד וְיַת שִׁית יְרִיעָן לְחוּד׃ 17 וַעֲבַד עֲנוּבִין חַמְשִׁין עַל שִׂפְתָא דִּירִיעֲתָא בְּסִטְרָא דְּבֵית לוֹפֵי וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד עַל שִׂפְתָא דִּירִיעֲתָא דְּבֵית לוֹפֵי תִּנְיֵתָא׃ 18 וַעֲבַד פּוּרְפִּין דִּנְחָשָׁא חַמְשִׁין לְלַפָּפָא יַת מַשְׁכְּנָא לְמֶהֱוֵי חָד׃ 19 וַעֲבַד חוּפָאָה לְמַשְׁכְּנָא דְּמַשְׁכֵי דְּדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וְחוּפָאָה דְּמַשְׁכֵי סַסְגּוֹנָא מִלְּעֵילָא׃ 20 וַעֲבַד יַת דַּפַּיָא לְמַשְׁכְּנָא דְּאָעֵי שִׁטִּין קָיְמִין׃ 21 עֲשַׂר אַמִּין אוּרְכָּא דְּדַפָּא וְאַמְּתָא וּפַלְגוּת אַמְּתָא פּוּתְיָא דְּדַפָּא חָד׃ 22 תַּרְתֵּין צִירִין לְדַפָּא חַד מְשַׁלְּבִין חַד לָקֳבֵיל חַד כֵּן עֲבַד לְכָל דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ 23 וַעֲבַד יַת דַּפַּיָא לְמַשְׁכְּנָא עַשְׂרִין דַּפִּין לְרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא׃ 24 וְאַרְבְּעִין סַמְכִין דִּכְסַף עֲבַד תְּחוֹת עַשְׂרִין דַּפִּין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי׃ 25 וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא לְרוּחַ צִפּוּנָא עֲבַד עַשְׂרִין דַּפִּין׃ 26 וְאַרְבְּעִין סַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃ 27 וְלִסְיָפֵי מַשְׁכְּנָא מַעַרְבָא עֲבַד שִׁתָּא דַּפִּין׃ 28 וּתְרֵין דַּפִּין עֲבַד לְזָוְיָת מַשְׁכְּנָא בְּסוֹפֵיהוֹן׃ 29 וַהֲווֹ מְכַוְּנִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא הֲווֹ מְכַוְּנִין בְּרֵישֵׁיהוֹן אֶל עִזְקְתָא חֲדָא כֵּן עֲבַד לְתַרְוֵיהוֹן לְתַרְתֵּין זָוְיָין׃ 30 וַהֲווֹ תְּמַנְיָא דַּפִּין וְסַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף שִׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃

Et fecit fibulas quinquaginta aureas, & con- 13
iunxit cortinas alteram alteri fibulis, et fuit taber-
naculum vnum.
Et fecit saga cilicina ad cooperiendum super ta 14
bernaculo, vndecim saga fecit ea.
Longitudo sagi vnius erat triginta cubitorum, 15
& quatuor cubitorum latitudo sagi vnius, men-
sura eadem erat vndecim sagis.
Et coniunxit quinque saga in idipsum, & sex 16
saga in idipsum.
Et fecit ansulas quinquaginta in labio sagi 17
vnius, quod in medio secundum copulationem, &
quinquaginta ansulas fecit in labio sagi coniungen-
tis secundi. Et fecit fibulas æneas quinquagin- 18
ta, & coniunxit fibulas ex ansulis, & coniunxit
saga, & fuit vnum.
Et fecit operimentum tabernaculi pelles arie- 19
tum rubricatas, & superoperimenta pelles hyacin-
thinas desuper. Et fecit columnas tabernaculi 20
ex lignis imputribilibus.
Decem cubitorum columnam vnam, & cubiti 21
vnius & dimidij latitudo columnæ vnius.
Duo cubituli columnæ vni contracadentes al- 22
ter alteri, sic fecit omnibus columnis tabernaculi.
Et fecit columnas tabernaculi viginti colum- 23
nas ex latere quod ad Austrum.
Et quadraginta bases argenteas fecit viginti 24
columnis, duas bases columnæ vni, in ambas partes
eius, & duas bases columnæ vni, in ambas partes
eius. Et latus secundum quod ad Aquilonem 25
viginti columnas.
Et quadraginta bases earum argenteas, duas 26
bases columnæ vni, in vtrasque partes eius; &
duas bases columnæ vni, in vtrasque partes eius.
Et à tergo tabernaculi secundum partem quæ 27
ad mare, fecit sex columnas.
Et duas columnas fecit in angulis tabernaculi 28
à tergo, & erant ex æquo ab infra.
Et secundum idipsum erant æquales ex capiti- 29
bus in copulationem vnam, sic fecit vtrisque angu-
lis duobus.
Et erant octo columnæ, & bases earum argen- 30
teæ decem & sex, duæ bases columnæ vni, & duæ
bases columnæ vni, in vtrasque partes eius.

13 καὶ ἐποίησε κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς· καὶ συνῆψε τὰς
αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις, καὶ ἐγένετο ἡ σκηνὴ μία.
14 καὶ ἐποίησε δέρρεις τριχίνας σκέπειν ἐπὶ τὴν σκηνήν· ἕν-
15 δεκα δέρρεις ἐποίησεν αὐτάς. τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς
μιᾶς ἦν τριάκοντα πηχέων, καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος
τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς· μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν τοῖς ἕνδεκα δέρρεσι.
16 καὶ συνῆψε τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ
δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό.
17 καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ χείλους τῆς δέρ-
ρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ τὴν συμβολήν· καὶ πεντή-
κοντα ἀγκύλας ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς
συναπτούσης τῆς δευτέρας.
18 καὶ ἐποίησε κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα, καὶ συνῆψε τοὺς
κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνῆψε τὰς δέρρεις, καὶ ἐγένε-
19 τοἒν. καὶ ἐποίησε κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς δέρματα
κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμματα δέρματα ὑα-
20 κίνθινα ἐπάνωθεν. καὶ ἐποίησε στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύ-
21 λων ἀσήπτων. δέκα πηχέων τὸν στύλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεος
22 ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. δύο ἀγκω-
νίσκοι τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ ἀντιπίπτοντες ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, οὕτως
23 ἐποίησε πᾶσι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. καὶ ἐποίησε τοὺς στύ-
λους τῆς σκηνῆς εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον·
24 καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ἐποίησε τοῖς εἴκοσι
στύλοις, δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη
αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη
25 αὐτοῦ. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ πρὸς βορρᾶν εἴκοσι
26 στύλους. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς, δύο
βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο
βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
27 καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς
θάλασσαν, ἐποίησεν ἓξ στύλους.
28 καὶ δύο στύλους ἐποίησεν ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ
τῶν ὀπισθίων· καὶ ἦσαν ἐξ ἴσου κάτωθεν.
29 καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἦσαν ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμ-
βλησιν μίαν, οὕτως ἐποίησεν ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις
ταῖς δυσί.
30 καὶ ἦσαν ὀκτὼ στύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δε-
καέξ· δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ
ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Fecitque quinquaginta fibulas aureas, & coniunxit cortinas vnam cum alia fibulis, & factum est tabernaculum vnum.
14 Fecitque cortinas de pilis caprarum ad extendendum super tabernaculum, vndecim cortinas fecit. 15 Longitudo cortinæ
vnius triginta cubitorum erat, & quatuor cubitorum erat latitudo vnius cortinæ, vnius mensuræ erant vndecim cortinæ.
16 Et coniunxit quinque cortinas seorsum, & sex cortinas seorsum. 17 Fecitque ansas quinquaginta in ora cortinæ in latere
quo iungenda erat, & quinquaginta ansas fecit in ora cortinæ alterius in loco quo iungenda erat. 18 Fecitque fibulas
æneas quinquaginta, vt coniungeretur tabernaculum vt esset vnum. 19 Et fecit coopertorium tabernaculi de pellibus arietum
rubricatis: coopertoriumque aliud de pellibus hyacinthinis desuper. 20 Fecitque tabulas tabernaculi de lignis setim stantes.
21 Decem cubitorum erat longitudo tabulæ, & cubiti & dimidij erat latitudo tabulæ vnius. 22 Duos cardines fecit in vnaquaque
tabula & duabus incastraturis erant coniunctæ, vna cum alia; sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. 23 Et fecit tabulas tabernaculi vigin-
ti ad latus meridianum. 24 Et quadraginta bases argenteas fecit sub viginti tabulis; duæ bases sub tabula vna in duobus cardinibus eius, & duæ
bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius. 25 Et in latere secundo tabernaculi ad plagam septentrionalem fecit viginti tabulas. 26 Et
quadraginta bases de argento, duæ bases erant sub tabula vna, & duæ bases sub alia tabula. 27 Et in posteriori parte occidentali tabernaculi fe-
cit sex tabulas. 28 Et duas tabulas fecit in angulis tabernaculi extremis. 29 Et erant coniunctæ ab inferiori parte:
simulque erant coniunctæ in capite suo in annulo vno, sic fecit in duobus angulis. 30 Fueruntque octo tabulæ & bases earum
argenteæ sedecim bases erant, binæ bases sub vnaquaque tabula.

31 * ויעש בריחי עצי שטים חמשה לקרשי צלע־המשכן
32 האחת : * וחמשה בריחם לקרשי צלע־המשכן
השנית וחמשה בריחם לקרשי המשכן לירכתים
33 ימה : * ויעש את־הבריח התיכן לברח בתוך
34 הקרשים מן־הקצה אל־הקצה : * ואת־הקרשים
צפה זהב ואת־טבעתם עשה זהב בתים לבריחם ויצף
35 את־הבריחם זהב : * ויעש את־הפרכת תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב עשה
36 אתה כרבים : * ויעש לה ארבעה עמודי שטים
ויצפם זהב וויהם זהב ויצק להם ארבעה אדני־כסף :
37 * ויעש מסך לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת
38 שני ושש משזר מעשה רקם : * ואת־עמודיו חמשה
ואת־וויהם וצפה ראשיהם וחשקיהם זהב ואדניהם
חמשה נחשת :

לז

1 * ויעש בצלאל את־הארן עצי שטים אמתים
וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו :
2 * ויצפהו זהב טהור מבית ומחוץ ויעש לו זר זהב
3 סביב : * ויצק לו ארבע טבעת זהב על ארבע פעמתיו
ושתי טבעת על צלעו האחת ושתי טבעת על־צלעו
4 השנית : * ויעש בדי עצי שטים ויצף אתם זהב :
5 * ויבא את־הבדים בטבעת על צלעת הארן לשאת
6 את־הארן : * ויעש כפרת זהב טהור אמתים וחצי
7 ארכה ואמה וחצי רחבה : * ויעש שני כרבים זהב
8 מקשה עשה אתם משני קצות הכפרת : * כרוב אחד
מקצה מזה וכרוב־אחד מקצה מזה מן־הכפרת
9 עשה את־הכרבים משני קצוותיו : * ויהיו
הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם
על־הכפרת ופניהם איש אל־אחיו אל־הכפרת
היו פני הכרבים :

31 * Fecit & vectes de lignis ſethim, quinque
ad continendas tabulas vnius lateris taberna
32 culi. *Et quinq; alios ad alterius lateris co-
D aptãdas tabulas,& extra hos quinq; alios ve-
ctes ad Occidentalẽ plagam tabernaculi con-
33 tra mare. *Fecit quoq; vectem aliũ qui per
medias tabulas ab angulo vſque ad angulum
34 perueniret. * Ipſa autẽ tabulata deaurauit
fuſis baſibus earum argenteis. Et circulos eo-
rum fecit aureos, per quos vectes induci poſ-
ſent, quos & ipſos laminis aureis operuit.
35 * Fecit & velum de hyacintho & purpura,
vermiculo ac byſſo retorta, opere polymita-
rio, varium atque diſtinctum.
36 * Et quatuor columnas de lignis ſethim,
quas cum capitibus deaurauit, fuſis baſibus
37 earum argenteis. *Fecit & tentorium in in-
troitu tabernaculi ex hyacintho, purpura,
vermiculo byſſóq; retorta opere plumarij.
38 *Et columnas quinque cum capitibus ſuis
quas operuit auro, baſéſq; earum fudit ęneas,
quas & operuit auro. CAP. XXXVII.

1 FEcit autem Beſeleel & arcam de lignis ſe-
A thim habentem duos & ſemis cubitos in
lõgitudine, & cubitum ac ſemiſſem in latitu-
dine, altitudo quoq; vnius cubiti fuit & di-
2 midij. *Veſtiuitq́; eam auro puriſſimo intus
& foris. Et fecit illi coronã auream per gyrũ:
3 * Conflans quatuor anulos aureos per qua-
tuor angulos eius, duos anulos in latere vno,
4 & duos in altero. *Vectes quoq; fecit de li-
5 gnis ſethim, quos veſtiuit auro. *Et quos
miſit in anulos qui erant in lateribus arcæ ad
6 portandum eam. * Fecit & propitiatorium,
id eſt, oraculum de auro mundiſſimo duorũ
cubitorum & dimidij in lõgitudine, & cubiti
7 ac ſemis in latitudine. * Duos etiam Cheru-
bim ex auro ductili, quos poſuit ex vtraque
8 parte propitiatorij. * Cherub vnum in
ſummitate vnius partis, & Cherub alterum in
9 ſummitate partis alterius. *Duos Cherubim
B in ſingulis ſummitatibus propitiatorij exten-
dentes alas & tegentes propitiatorium, ſéque
mutuo & illud reſpicientes.

תרגום אונקלוס

31 ועבד עברי דאעי שטין חמשא לדפי סטר משכנא חד : 32 וחמשא עברין לדפי סטר משכנא תנינא וחמשא עברין לדפי סטר משכנא
לסופיהון מערבא : 33 ועבד ית עברא מציעאה לאעברא בגו דפיא מן סיפי לסיפי : 34 וית דפיא חפא דהבא וית עזקתהון עבד דהבא
אתרא לעבריא וחפא ית עבריא דהבא : 35 ועבד ית פרוכתא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן עבד יתהון צורת כרובין :
36 ועבד לה ארבעה עמודי שטין וחפנון דהבא וויהון דהבא ואתיך להון ארבעה סמכין דכסף : 37 ועבד פרסא לתרע משכנא דתכלא
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד צייר : 38 וית עמודוהי חמשא וית ווויהון וחפא רישיהון וכבושיהון דהבא וסמכיהון חמשא דנחשא :

לז

1 ועבד בצלאל ית ארונא דאעי שטין תרין אמין ופלגא
אורכיה ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה : 2 וחפהי דהב דכי מגו ומברא ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור : 3 ואתיך ליה ארבע
עזקן דדהב על ארבע זויתיה ותרתין עזקן על סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה תניתא : 4 ועבד אריחי דאעי שטין וחפא יתהון דהבא :
5 ואעיל ית אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא למיטל ית ארונא : 6 ועבד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכה ואמתא ופלגא
פותיה : 7 ועבד תרין כרובין דדהב נגיד עבד יתהון מתרין סטרי כפורתא : 8 כרוב חד מסטרא מכא וכרוב חד מסטרא מכא מן כפורתא
עבד ית כרוביא מתרין סטרוהי : 9 והוו כרוביא פרישן גדפיהון לעילא מטלין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד לקביל כפורתא
הוו אפי כרוביא :

Et fecit vectes ex lignis imputribilibus quin- 31
que columnis ex vna parte tabernaculi. Et 32
quinque vectes columnis lateri tabernaculi secūdo,
& quinque vectes columnis posteriori lateri taber-
naculi, quod ad mare.
Et vectis medius inter columnas perueniebat 33
ab vno latere in aliud latus.
Et columnas deaurauit auro, & anulos earum 34
fecit aureos in repositoria vectibus, & deaurauit
vectes auro. Et fecit velum ex hyacintho, & 35
purpura, & coccino retorto, & bysso filata, opus
textile fecit illud Cherubim. Et imposuit illud 36
super quatuor columnas imputribiles deauratas au
ro, & capita earum aurea, et bases earum quatuor
argenteæ. Et fecit tentorium portæ taberna- 37
culi ex hyacintho, & purpura, & coccino retorto,
& bysso retorta, opus variegatoris.
Et columnas eius quinque, & capita earum, 38
& deaurauit capita earum auro, & fudit eis quin-
que bases æneas.

CAP. XXXVII.

ET fecit Beseleel arcam de lignis imputribilibus, 1
duorum cubitorum et dimidij longitudo, & cu-
biti & dimidij latitudo, & cubiti & dimidij alti-
tudo. Et deaurauit eam auro puro intrinsecus, 2
et extrinsecus; et fecit ei vndulam vertibilem au-
ream in circuitu.
Et fudit ei quatuor anulos aureos super qua- 3
tuor latera eius, duos anulos super latus vnum, &
duos anulos super latus secundum.
Et fecit vectes de lignis imputribilibus, & de- 4
aurauit eos auro.
Et induxit vectes in anulos qui in lateribus 5
arcæ, ad leuandum arcam in eis.
Et fecit propitiatorium superpositionem auri 6
puri, duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo.
Et fecit duos Cherubim aureos tornatiles, & 7
imposuit eos ex vtrisque lateribus propitiatorij.
Cherub vnus ex latere hoc, et Cherub vnus 8
ex latere secundo propitiatorij, et fecit duos Cheru-
bim super duo latera eius. Et erant duo Cheru-
bim extendentes alas desuper, obumbrantes alis suis 9
super propitiatorium, et facies eorum adinuicem ad
propitiatorium erant facies Cherubim.

31 καὶ ἐποίησε μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύ-
λοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς.
32 καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ
δευτέρῳ, καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς
33 σκηνῆς, τῷ πρὸς θάλασσαν. καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀνα-
μέσον τῶν στύλων διικνεῖτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλί-
34 τος. καὶ τοὺς στύλους κατεχρύσωσεν χρυσίῳ, καὶ τοὺς δα-
κτυλίους αὐτῶν ἐποίησε χρυσοῦς εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσι·
35 καὶ κατεχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. καὶ ἐποίησε καταπέ-
τασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ
βύσσου νενησμένης. ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησεν αὐτὸ χερουβίμ.
36 καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κε-
χρυσωμένων χρυσίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ
37 βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. καὶ ἐποίησεν ἐπίσπαστρον
τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου
κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ.
38 καὶ τοὺς στύλους αὐτοῦ πέντε, καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν,
καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν χρυσίῳ, καὶ ἐχώνευσεν
αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς. λζ΄.
1 Καὶ ἐποίησε βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων,
δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους
2 τὸ πλάτος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ κατεχρύσω-
σεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν· καὶ ἐποίησεν αὐτῇ
3 κυμάτιον στρεπτὸν χρυσοῦν κύκλῳ. καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσ-
σαρας δακτυλίους χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη αὐτῆς· δύο
δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος
4 τὸ δεύτερον. καὶ ἐποίησεν ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ
5 κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς
εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν
6 κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυ-
σίου καθαροῦ δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος, καὶ
7 ἡμίσους τὸ πλάτος. καὶ ἐποίησε δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευ-
τά, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου.
8 χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους
τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου· καὶ ἐποίησε τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ
9 τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ. καὶ ἦσαν οἱ δύο χερουβὶμ ἐκτείνον-
τες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐ-
τῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα
εἰς τὸ ἱλαστήριον ἦσαν τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et fecit quinque vectes de lignis setim ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi. 32 Et quinque vectes fecit ad continendas ta-
bulas alterius lateris tabernaculi, & quinque vectes fecit ad continendas tabulas partis posterioris tabernaculi ad occidentem. 33 Et fecit
vectem medium vt mitteretur per medias tabulas à summo vsque ad summum. 34 Tabulasque cooperuit auro, & anulos earum fecit ex auro
vt essent loca vectibus, vectes quoque cooperuit auro. 35 Fecitque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta: opere ar-
tificis fecit illud cum figuris Cherubim. 36 Et fecit ei quatuor columnas de lignis setim, & cooperuit eas auro, & capita earū erant ex auro, &
effudit eis quatuor bases de argento. 37 Fecitque tentorium in ostio tabernaculi de hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta opere
polymitarij. 38 Et columnæ eius quinque cum capitibus suis, & cooperuit capita earum & cælaturas earum auro, basesque earum fecit quin-
que ex ære.

CAPVT XXXVII.

ET fecit Beseleel arcam de lignis setim, duorum cubitorum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo eius cubiti & dimidij, & altitudo cubiti, &
dimidij. 2 Et cooperuit eam auro mundissimo intus & foris, fecitque illi circulum aureum per circuitum. 3 Et effudit ei quatuor
anulos aureos super quatuor angulos eius, duo anuli in latere vno, & duo anuli in latere altero. 4 Et fecit vectes de lignis setim, & cooperuit
eos auro. 5 Et induxit vectes per anulos qui erant in lateribus arcæ. 6 Fecitque propitiatorium ex auro mundissimo, duorum cubito-
rum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo cubiti & dimidij. 7 Fecitque duos Cherubim, de auro ductili fecit eos ex duobus lateribus
propitiatorij. 8 Cherub vnum in latere vno hinc, & Cherub alterum in latere altero illinc. Ex propitiatorio fecit Cherubim ex duobus
lateribus eius. 9 Et erant Cherubim extendentes alas suas sursum, tegentes alis suis super propitiatorium, & facies vniuscuiusque co-
rum erat è regione alterius, contra propitiatorium erant facies Cherubim.

10 ויעש את השלחן עצי שטים אמתים
11 ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו: ויצף אתו
12 זהב טהור ויעש לו זר זהב סביב: ויעש לו מסגרת
13 טפח סביב ויעש זר זהב למסגרתו סביב: ויצק
לו ארבע טבעת זהב ויתן את הטבעת על ארבע
14 הפאת אשר לארבע רגליו: לעמת המסגרת היו
הטבעת בתים לבדים לשאת את השלחן:
15 ויעש את הבדים עצי שטים ויצף אתם זהב
16 לשאת את השלחן: ויעש את הכלים אשר
על השלחן את קערתיו ואת כפתיו ואת מנקיתיו
ואת הקשות אשר יסך בהן זהב טהור:
17 ויעש את המנרה זהב טהור מקשה עשה את
המנרה ירכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה
18 ממנה היו: וששה קנים יצאים מצדיה שלשה
קני מנרה מצדה האחד ושלשה קני מנרה מצדה
19 השני: שלשה גבעים משקדים בקנה האחד
כפתר ופרח ושלשה גבעים משקדים בקנה
אחד כפתר ופרח כן לששת הקנים היצאים
20 מן המנרה: ובמנרה ארבעה גבעים משקדים
21 כפתריה ופרחיה: וכפתר תחת שני הקנים
ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר
תחת שני הקנים ממנה לששת הקנים היצאים
22 ממנה: כפתריהם וקנתם ממנה היו כלה מקשה
23 אחת זהב טהור: ויעש את נרתיה שבעה ומלקחיה
24 ומחתתיה זהב טהור: ככר זהב טהור עשה אתה
25 ואת כל כליה: ויעש את מזבח הקטרת
עצי שטים אמה ארכו ואמה רחבו רבוע ואמתים
26 קמתו ממנו היו קרנתיו: ויצף אתו זהב טהור
את גגו ואת קירתיו סביב ואת קרנתיו ויעש לו
זר זהב סביב:

10 Fecit et mensam de lignis sethim in longitudine duorum cubitorum & in latitudine vnius cubiti, quæ habebat in altitudine cubi-
11 tum ac semissem. Circundeditq; eam auro mundissimo, et fecit illi labium aureum per
12 gyrum. Ipsi quoque labio coronam aureã interrasilem quatuor digitorũ, et super ean-
13 dem alteram coronam auream. Fudit et quatuor circulos aureos quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mensę contra
14 coronam. Misitque in eos vectes, vt possit
15 mensa portari. Ipsos quoq; vectes fecit de lignis sethim, et circundedit eos auro.
16 Et vasa ad diuersos vsus mensæ, acetabula, phialas et cyathos et thuribula ex auro puro,
17 in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo, de cuius vecte calami, scyphi sphærulæque ac
18 lilia procedebant. Sex in vtroque latere: tres calami ex parte vna, et tres ex altera.
19 Tres scyphi in nucis modum per calamos
C singulos sphærulæque simul et lilia. Et tres scyphi instar nucis in calamo altero, sphęrulęque simul & lilia. Æquum erat opus sex calamorum qui procedebãt de stipite candelabri.
20 In ipso autem vecte erãt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæq; per singulos et
21 lilia. Et sphærulæ sub duobus calamis per loca tria, qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte vno.
22 Et sphærulę igitur et calami ex ipso erant, vniuersa ductilia ex auro purissimo.
23 Fecit et lucernas septem cum emunctorijs suis, et vasa vbi ea quæ emuncta sunt extinguantur de auro mundissimo.
24 Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis.
25 Fecit et altare thymiamatis de lignis sethim per quadrum singulos habens cubitos, et in altitudine duos, e cuius angulis procedebant cornua.
26 Vestiuitque illud auro purissimo cum craticula ac parietibus et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum.

תרגום אונקלוס

10 ועבד ית פתורא דאעי שטין תרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה ואמתא ופלגא רומיה: 11 וחפא יתיה דהב דכי ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור: 12 ועבד ליה גדנפא רומיה פושכא סחור סחור ועבד זיר דדהב לגדנפיה סחור סחור: 13 ואתיך ליה ארבע עזקן דדהב ויהב ית עזקתא על ארבע זויתיה דלארבע רגלוהי: 14 לקביל גדנפא הוו עזקתא אתרא לאריחיא למיטל ית פתורא: 15 ועבד ית אריחיא דאעי שטין וחפא יתהון דהבא למיטל ית פתורא: 16 ועבד ית מניא דעל פתורא ית מגיסוהי וית בזיכוהי וית מכילתיה וית קסותא דיתנסך בהון דדהב דכי: 17 ועבד ית מנרתא דדהב דכי נגיד עבד ית מנרתא שידהא וקנהא כלידהא חיזורהא ושושנהא מינה הוו: 18 ושיתא קנין נפקין מסטרהא תלתא קני מנרתא מסטרה חד ותלתא קני מנרתא מסטרה תנינא: 19 תלתא כלידין מציירין בקניא חד חיזור ושושן ותלתא כלידין מציירין בקניא חד חיזור ושושן כן לשיתא קנין דנפקין מן מנרתא: 20 ובמנרתא ארבעה כלידין מציירין חיזורהא ושושנהא: 21 וחיזור תחות תרין קנין מינה וחיזור תחות תרין קנין מינה וחיזור תחות תרין קנין מינה לשיתא קנין דנפקין מינה: 22 חיזוריהון וקניהון מינה הוו כלה נגידא חדא דדהב דכי: 23 ועבד ית בוציניהא שבעא וציבתהא ומחתיתהא דדהב דכי: 24 ככרא דדהב דכי עבד יתה וית כל מנהא: 25 ועבד ית מדבח קטורת בוסמיא דאעי שטין אמתא אורכיה ואמתא פותיה מרבע ותרתין אמין רומיה מיניה הוו קרנוהי: 26 וחפא יתיה דהב דכי ית איגריה וית כותלוהי סחור סחור וית קרנוהי ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור:

‡ *Et fecit mensam ex lignis imputribilibus, duo-* 10
rum cubitorũ longitudo, & cubiti latitudo, & cu-
biti & dimidij altitudo.

‡ *Et deaurauit eam auro puro, & fecit ei ver-* 11
tibilem vndulam auream in circuitu.

‡ *Et fecit ei coronam pugilli in circuitu, & fe-* 12
cit vertibilem vndulam in circuitu coronæ.

‡ *Et fudit ei quatuor anulos aureos, & imposuit* 13
quatuor anulos super quatuor partes pedum eius

‡ *Sub vertibili corona: erant anuli in reposito-* 14
ria vectibus, ad portandum mensam.

‡ *Et fecit vectes de lignis imputribilibus, et de-* 15
aurauit eos auro, ad portandum mensam.

‡ *Et fecit vasa mensæ, catinos eius & mortario-* 16
la, & cyathos, & libatoria in quibus libabit in
eis auri puri.

‡ *Et fecit candelabrum ex auro puro, tornatile* 17
fecit candelabrum: hastile eius, & calami, et scyphi,
& sphærulæ, & lilia ex ipso erant.

‡ *Sex autem calami egredientes ex lateribus; tres* 18
calami candelabri ex latere ipsius vnius, & tres
calami candelabri ex latere secundo.

‡ *Et tres scyphi figurati in nucis modum, in vno* 19
calamo sphærula & lilium, & tres scyphi figurati
in nucis modum, in vno calamo sphærula, & liliũ:
sic sex calamis egredientibus ex candelabro.

‡ *Et in cãdelabro quatuor scyphi figurati in nu-* 20
cis modum, in vno calamo sphærulæ & lilia eius.

‡ *Sphærula sub duobus calamis ex ipsa, et sphæ-* 21
rula sub duobus calamis ex ipsa: sic sex calamis
egredientibus ex candelabro.

‡ *Et calami, & sphærulæ ex ipso erant omnes* 22
tornatiles ex vno auro puro.

‡ *Et fecit lucernas eius septem, & forcipes eius,* 23
& emunctoria eius auri puri.

‡ *Talentum auri puri fecit illam, & omnia vasa* 24
eius.

‡ *Et fecit altare incensi ex lignis imputribili-* 25
bus, cubiti longitudo eius, & cubiti latitudo eius
quadrangulum, & duorum cubitorum altitudo
eius, ex ipso erant cornua eius.

‡ *Et deaurauit illud auro puro, craticulam eius,* 26
& parietes eius, & cornua eius, & fecit illi verti-
bilem coronam auream in circuitu.

10 ‡ καὶ ἐποίησε τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχέων
τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσεος τὸ
11 ὕψος. ‡ καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ καὶ ἐποίη-
12 σεν αὐτῇ στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ. ‡ καὶ ἐποίησεν
αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ· καὶ ἐποίησε στρεπτὸν κυμά-
13 τιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. ‡ καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυ
λίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκε τοὺς τέσσαρας δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσ-
14 σαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς ‡ ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην·
ἦσαν οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε αἴρειν τὴν
15 τράπεζαν. ‡ καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ
16 κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν. ‡ καὶ
ἐποίησε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, τὰ τρυβλία αὐτῆς καὶ τὰς θυΐσ-
κας καὶ τοὺς κυάθους καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς χρυ-
17 σίου καθαροῦ. ‡ καὶ ἐποίησε τὴν λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, το-
ρευτὴν ἐποίησε τὴν λυχνίαν· ὁ καυλὸς αὐτῆς καὶ οἱ καλαμίσ-
κοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς
18 ἦσαν. ‡ ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων· τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός· καὶ τρεῖς
19 καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. ‡ καὶ τρεῖς
κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους· ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ
σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον, καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυ-
ΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ, καὶ κρίνον· οὕτω τοῖς ἓξ
20 καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. ‡ καὶ ἐν τῇ
λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ
21 ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς. ‡ ὁ
σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς, καὶ σφαιρω
τὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς· οὕτω τοῖς ἓξ καλα-
22 μίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. ‡ καὶ οἱ καλα-
μίσκοι καὶ οἱ σφαιρωτῆρες ἐξ αὐτῆς ἦσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς
23 χρυσίου καθαροῦ. ‡ καὶ ἐποίησε τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά· καὶ τὰς
λαβίδας αὐτῆς καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς χρυσίου καθαροῦ.
24 ‡ τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ἐποίησεν αὐτήν, καὶ πάντα τὰ
25 σκεύη αὐτῆς. ‡ καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον θυμιάματος ἐξ
ξύλων ἀσήπτων, πήχεος τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πήχεος τὸ εὖρος
αὐτοῦ τετράγωνον, καὶ δύο πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ· ἐξ αὐτοῦ
ἦσαν τὰ κέρατα αὐτοῦ.
26 ‡ καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ, τὴν ἐσχάραν
αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν
αὐτῷ στρεπτὴν στεφάνην χρυσῆν κύκλῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Fecitque mensam de lignis setim, duorum cubitorum longitudo eius, & cubiti vnius latitudo eius, & cubiti, & dimidij altitudo eius.
11 Et operuit eam auro mundissimo, fecitque ei circulum aureum per gyrum. 12 Et fecit ei coronam interrasilem altam pugillo
per circuitum, & fecit circulum aureum ipsi coronæ interrasili per gyrum. 13 Et fudit ei quatuor anulos aureos, & posuit anulos
super quatuor angulos eius, qui erant ad quatuor pedes eius. 14 Contra coronam interrasilem fuerunt anuli, vt per eos mitterentur
vectes vt portaretur mensa. 15 Fecitque vectes de lignis setim, & operuit eos auro, vt in eis portaretur mensa. 16 Et
fecit vasa quæ erant super mensa, acetabula eius & phialas, & thuribula, & cyathos in quibus offerenda erant libamina; de auro mundissimo fecit
ea. 17 Fecitque candelabrum de auro mundissimo, ductile fecit illud: hastile & calamum eius, scyphi eius, sphærulæ & lilia eius ex ipso
erant. 18 Et sex calami egrediebantur de lateribus eius, tres calami ex latere vno candelabri, & tres calami ex latere altero.
19 Tres scyphi figurati erant in calamo vno, sphærula & lilium, & tres scyphi figurati in calamo alio, sphærula & lilium, sic fecit in sex calamis qui
egrediebantur de candelabro. 20 Et in candelabro erant quatuor scyphi figurati, sphærulæ eius & lilia.
21 Sphærulaque sub duobus calamis eius, & sphærula sub duobus calamis eius, & sphærula sub duobus calamis eius: sic fecit in sex calamis
qui egrediebantur ex eo. 22 Sphærulæ eius & calami eius ex ipso erant, omnia simul ductilia ex auro mundissimo.
23 Fecitque septem lucernas eius & forcipes eius & thuribula eius ex auro mundissimo. 24 Ex talento auri mundissimi fecit illud &
omnia vasa eius. 25 Fecitque altare incensi aromatum de lignis setim, longitudo eius erat cubiti vnius, & latitudo eius cubiti vnius,
quadrangulum erat, & duorum cubitorum erat altitudo eius, ex ipso fuerunt cornua eius. 26 Operuitque illud auro mundissimo, tectum
eius, & parietes eius per gyrum & cornua eius, & fecit circulum aureum per circuitum.

27 * ושתי טבעת זהב עשה־לו מתחת לזרו על
שתי צלעתיו על שני צדיו לבתים לבדים לשאת
28 אתו בהם: * ויעש את־הבדים עצי שטים
29 ויצף אתם זהב: * ויעש את־שמן המשחה קדש
ואת־קטרת הסמים טהור מעשה רקח:

לח

1 * ויעש את־מזבח העלה עצי שטים חמש אמות
ארכו וחמש אמות רחבו רבוע ושלש אמות קמתו:
2 * ויעש קרנתיו על ארבע פנתיו ממנו היו קרנתיו
3 ויצף אתו נחשת: * ויעש את־כל־כלי המזבח את־
הסירת ואת־היעים ואת־המזרקת את־המזלגת
4 ואת־המחתת כל־כליו עשה נחשת: * ויעש למזבח
מכבר מעשה רשת נחשת תחת כרכבו מלמטה
5 עד־חציו: * ויצק ארבע טבעת בארבע הקצות
6 למכבר הנחשת בתים לבדים: * ויעש את־הבדים
7 עצי שטים ויצף אתם נחשת: * ויבא את־הבדים
בטבעת על צלעת המזבח לשאת אתו בהם נבוב
8 לחת עשה אתו: * ויעש את הכיור נחשת
ואת כנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פתח
9 אהל מועד: * ויעש את־החצר לפאת
נגב תימנה קלעי החצר שש משזר מאה באמה:
10 * עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי
11 העמודים וחשקיהם כסף: * ולפאת צפון מאה
באמה עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים נחשת
12 ווי העמודים וחשקיהם כסף: * ולפאת־ים קלעים
חמשים באמה עמודיהם עשרה ואדניהם
13 עשרה ווי העמדים וחשוקיהם כסף: * ולפאת
14 קדמה מזרחה חמשים אמה: * קלעים חמש־
עשרה אמה אל־הכתף עמודיהם שלשה ואדניהם
שלשה:

27 * Et duos anulos aureos sub corona per sin
gula latera, vt mittantur in eos vectes, & pos
28 sit altare portari. * Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim, & operuit laminis aureis.
29 * Composuit & oleum ad sanctificationis
vnguentum & thymiamata de aromatibus
mundissimis opere pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

1 FEcit & altare holocausti de lignis sethim,
quinque cubitorũ per quadrum, & trium
A in altitudine.
2 * Cuius cornua de angulis procedebant,
3 operuítque illud laminis æneis. * Et in vsus
eius parauit ex ære vasa diuersa, lebetes, forci-
pes, fuscinulas, vncinos, & ignium recepta-
4 cula. * Craticulámque eius in modum
retis fecit æneam.
5 * Et subter eam in altaris medio arulam fu
sis quatuor anulis per totidẽ retiaculi summi-
tates, ad immittendos vectes ad portandum.
6 * Quos & ipsos fecit de lignis sethim, &
operuit laminis æneis.
7 * Induxítque in circulos qui in lateribus
altaris eminebant. Ipsum autẽ altare non erat
solidum, sed cauum ex tabulatis & intus va-
8 cuum. * Fecit & labrum æneum cũ basi sua
de speculis mulierum, quæ excubabãt in ostio
9 tabernaculi. * Fecit & atrium in cuius au-
B strali plaga erant tentoria de bysso retorta cu
bitorum centum.
10 * Columnæ æneæ viginti cum basibus suis,
capita columnarum et tota operis cælatura
argentea.
11 * Æquè ad septentrionalem plagam tento-
ria, columnę basésque et capita columnarum
eiusdem mensuræ et operis ac metalli erant.
12 * In ea verò plaga quæ ad occidentem re-
spicit, fuerunt tentoria cubitorum quinqua-
ginta, columnę decem cum basibus suis æneis,
et capita columnarum et tota operis cælatura
13 argentea. * Porrò cõtra orientem quinqua-
ginta cubitorum parauit tentoria.
14 * E quibus quindecim cubitos colum-
narum triũ cum basibus suis vnũ tenebat latus.

תרגום אונקלוס

27 ותרתין עיזקן דדהב עבד ליה מלרע לזיריה על תרתין זויתיה על תרין סטרוהי לאתרא לאריחיא למיטל יתיה בהון: 28 ועבד ית אריחיא דאעי
שטין וחפא יתהון דהבא: 29 ועבד ית משחא דרבותא קודשא וית קטורת בוסמיא דכי עובד בוסמנו:

לח

1 ועבד ית מדבח עלתא דאעי שטין חמש אמין אורכיה וחמש אמין פותיה מרבע ותלת אמין רומיה: 2 ועבד קרנוהי על ארבע זויתיה
מניה הואה קרנוהי וחפא יתיה נחשא: 3 ועבד ית כל מאני מדבחא ית פסכתרותא וית מגרופיתא וית מזרקיא וית צנוריתא
וית מחתיתא כל מנוהי עבד נחשא: 4 ועבד למדבחא סרדא עובד מצדתא דנחשא תחות סובביה מלרע עד פלגיה: 5 ואתיך
ארבע עיזקתא בארבע זויתא לסרדא דנחשא אתרא לאריחיא: 6 ועבד ית אריחיא דאעי שטין וחפא יתהון דנחשא: 7 ואעיל
ית אריחיא בעיזקתא על סיטרי מדבחא למיטל יתיה בהון חליל לוחין עבד יתיה: 8 ועבד ית כיורא דנחשא וית בסיסיה דנחשא
במחזית נשיא דאתין לצלאה בתרע משכן זימנא: 9 ועבד ית דרתא לרוח עיבר דרומא סרדי דרתא דבוץ שזיר מאה אמין:
10 עמודיהון עשרין וסמכיהון עשרין דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף: 11 ולרוח ציפונא מאה אמין עמודיהון
עשרין וסמכיהון עשרין דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף: 12 ולרוח מערבא סרדין חמשין אמין עמודיהון עשרא
וסמכיהון עשרא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף: 13 ולרוח קידומא מדינחא חמשין אמין: 14 סרדין חמש עשרה אמין לעיברא
עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא:

* Et duos anulos aureos puros fecit illi sub 27
corona vertibili eius ad duo latera eius, in duo-
bus lateribus eius in repositoria vectibus, ad por-
tandum illud in eis.
* Et fecit vectes de lignis imputribilibus, et de- 28
aurauit eos auro. * Et fecit oleum vnctionis san- 29
ctum, & compositionem thymiamatis purum opus
pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

ET fecit altare holocausti de lignis imputribili- 1
bus, quinque cubitorum longitudine, & quin-
que cubitorum latitudine, quadrangulum erat al-
tare, & trium cubitorum altitudo eius. * Et fe- 2
cit cornua in quatuor angulis, ex ipso erant cornua.
& cooperuit ea ære. * Et fecit coronam altari, & 3
coopertmentum eius, & phialas eius, & fuscinulas
eius, & thuribulum eius, & omnia vasa eius fecit
ænea. * Et fecit ei craticulã opere retiario æneam. 4
* Et fecit craticulæ quatuor anulos æneos ad qua- 5
tuor latera, & supposuit eos sub craticula altaris
ab infra, & erat craticula vsque ad dimidium al-
taris. * Et fecit vectes altari ex lignis imputri- 6
bilibus, & obærauit eos ære. * Et induxit vectes 7
per latera altaris in eleuando illud, concauum tabu-
latum fecit illud. * Et fecit labrum æneum, & 8
basim eius æneam de speculis ieiunantium, quæ ie-
iunauerunt apud ostia tabernaculi testimonij.
* Et fecit atrium ad Austrum, cortinas atrij ex 9
bysso retorta centum ad centum.
* Et columnæ earum viginti, & bases earum vi- 10
ginti æneæ, & fibulæ earum & forcipes earum ar-
genteæ. * Et latus quod ad Aquilonem centum 11
ad centum, & columnæ earum viginti, & bases
earum viginti æneæ, & fibulæ earum & forcipes
earum argenteæ.
* Et latus quod ad mare cortinæ quinquaginta 12
cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum
decem, & fibulæ earum & forcipes earũ argenteæ.
* Et latus quod ad Orientem quinquaginta cu- 13
bitorum cortinæ. * Quinque & decem cubitorum 14
iuxta dorsum, et columnæ earum tres, & bases ea-
rum tres.

27 * καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ἐποίησεν αὐτῷ
ὑπὸ τὴν στεφάνην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ εἰς τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ ἐν
τοῖς δυσὶ πλευροῖς αὐτοῦ εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, αἴρειν αὐ-
28 τὸ ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐποίησε τοὺς μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπ-
29 των, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. * καὶ ἐποίησε τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάμα-
τος καθαρὸν ἔργον μυρεψοῦ.

λή.

1 * Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματος ἐκ ξύλων
ἀσήπτων, πέντε πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχέων τὸ εὖρος,
τετράγωνον ἦν τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ.
2 * καὶ ἐποίησε τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν, ἐξ αὐτοῦ
3 ἦσαν τὰ κέρατα· καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ χαλκῷ. * καὶ ἐποίησε
στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιά-
λας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ πάντα
4 τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐποίησε χαλκᾶ. * καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἐσχά-
5 ραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. * καὶ ἐποίησε τῇ ἐσχάρᾳ τέσσα-
ρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη· καὶ ὑπέθη-
κεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν· καὶ ἦν ἡ
6 ἐσχάρα ἕως ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. * καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφο-
ρεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιεχάλκωσεν
7 αὐτοὺς χαλκῷ. * καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευ-
ρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴρειν αὐτό· κοῖλον σανιδωτὸν ἐποίη-
8 σεν αὐτό. * καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα τὸν χαλκοῦν, καὶ τὴν
βάσιν αὐτοῦ χαλκῆν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευσασῶν, αἳ
ἐνήστευσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
9 * καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τὰ πρὸς λίβα, ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ
βύσσου κεκλωσμένης ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν.
10 * καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλ-
καῖ· καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
11 * καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν, καὶ οἱ
στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ
οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
12 * καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι πεντήκοντα
πηχέων, στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα, καὶ οἱ
κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
13 * καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς πεντήκοντα πηχέων ἱστία.
14 * πέντε καὶ δέκα πηχέων τὸ κατὰ νώτου, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν
τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et duos anulos aureos fecit ei subter circulum eius in duobus angulis eius super duo latera eius, vt per eos inducerentur vectes, vt portaretur in eis. [28] Fecitque vectes de lignis setim, & operuit eos auro. [29] Et fecit oleum sanctæ vnctionis & thymiama aromatum mundissimum opere aromatarij.

CAPVT XXXVIII.

Fecitque altare holocausti de lignis setim, quinque cubitorum erat longitudo eius, & quinque cubitorum latitudo eius: quadrangulum erat, & trium cubitorum altitudo eius. [2] Fecitque cornua eius super quatuor angulos eius, ex ipso erant cornua eius, & cooperuit illud ære. [3] Et fecit omnia vasa altaris, lebetes, & batilla, & acetabula, & fuscinulas, & thuribula; omnia vasa eius fecit ex ære. [4] Fecitque ei craticulam opere retis ex ære sub circulo eius deorsum vsque ad dimidium eius. [5] Et fudit ei quatuor anulos in quatuor angulis craticulæ æneæ, vt per eos inducerentur vectes. [6] Fecitque vectes de lignis setim, & operuit eos ære. [7] Et induxit vectes per anulos in lateribus altaris, vt portaretur cum eis, concauum ex tabulis fecit illud. [8] Et fecit labrum ex ære & basim eius ex ære de speculis mulierum qui veniebant vt orarent in ostio tabernaculi fœderis. [9] Fecitque atrium, in cuius australi plaga erant cortinæ de bysso retorta centum cubitorum. [10] Columnæ earum erant viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ earum erant ex argento. [11] Et in plaga Septentrionali erant cortinæ centum cubitorum, columnæ earum viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ erant de argento. [12] Et in plaga Occidentali fuerunt cortinæ quinquaginta cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum decem, capita columnarum & cælaturæ earum ex argento. [13] Et in plaga Orientali erat spacium quinquaginta cubitorum. [14] Quindecim cubitorum cortinæ erant in vno latere, columnæ earum tres, & bases earum tres.

15 * וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית מִזֶּה וּמִזֶּה לְשַׁעַר הֶחָצֵר קְלָעִים
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם
16 שְׁלֹשָׁה׃ * כָּל־קַלְעֵי הֶחָצֵר סָבִיב שֵׁשׁ מָשְׁזָר׃
17 * וְהָאֲדָנִים לָעַמֻּדִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמּוּדִים
וַחֲשׁוּקֵיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם כָּסֶף וְהֵם
18 מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף כֹּל עַמֻּדֵי הֶחָצֵר׃ * וּמָסַךְ שַׁעַר
הֶחָצֵר מַעֲשֵׂה רֹקֵם תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר וְעֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְקוֹמָה בְרֹחַב
19 חָמֵשׁ אַמּוֹת לְעֻמַּת קַלְעֵי הֶחָצֵר׃ * וְעַמֻּדֵיהֶם
אַרְבָּעָה וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה נְחֹשֶׁת וָוֵיהֶם כֶּסֶף
20 וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ * וְכָל־הַיְתֵדֹת
21 לַמִּשְׁכָּן וְלֶחָצֵר סָבִיב נְחֹשֶׁת׃ * אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם
22 בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ * וּבְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־
חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
23 אֶת־מֹשֶׁה׃ * וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־
דָן חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת
24 הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ׃ * כָּל־הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה בְּכֹל
מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זְהַב הַתְּנוּפָה תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים
כִּכָּר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃
25 * וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת
וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃
26 * בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל
הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
27 וַחֲמִשִּׁים׃ * וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֵת אַדְנֵי
הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר
28 כִּכָּר לָאָדֶן׃ * וְאֶת־הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה
וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם
וְחִשַּׁק אֹתָם׃

5 * Et in parte altera, quia inter vtraque in-
troitum tabernaculi fecit, quindecim æque
C cubitorum erant tentoria, columnæque tres
16 & baſes totidem. * Cuncta atrij tentoria
byſſus retorta texuerat.
17 * Baſes columnarum fuere æneæ, capita au-
tem earum cum cunctis cælaturis ſuis argen-
tea, ſed & ipſas columnas atrij veſtiuit argẽto.
18 * Et in introitu eius opere plumario fecit
tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo
ac byſſo retorta, quod habebat viginti cubi-
tos in longitudine; altitudo verò quinque cu
bitorum erat, iuxta menſuram quam cuncta
atrii tentoria habebant.
19 * Columnæ autem in ingreſſu fuere qua-
tuor cum baſibus æneis, capitáque earum &
cælaturæ argenteæ.
20 * Paxillos quoque tabernaculi & atrii per
21 gyrum fecit æneos. * Hæc ſunt inſtrumẽta
tabernaculi teſtimonii, quæ enumerata ſunt
iuxta præceptum Moyſi in ceremoniis Leui-
tarum per manum Ithamar filij Aaron ſacer-
22 dotis. * Quæ Beſeleel filius Huri filij Hur
de tribu Iuda, Domino per Moyſen iubente
compleuerat:
23 * Iuncto ſibi ſocio Ooliab filio Achiſamech
de tribu Dan, qui & ipſe artifex lignorũ egre-
gius fuit, & polymitarius atque plumarius ex
hyacintho, purpura, vermiculo & byſſo.
24 *Omne aurum quod expenſum eſt in ope-
re ſanctuarii, & quod oblatum eſt in dona-
riis, viginti & nouem talentorum fuit, et ſe-
D ptingentorum triginta ſiclorum ad menſu-
26 ram ſanctuarii. *Oblatum eſt autem ab his
qui tranſierunt ad numerum à viginti annis,
et ſupra, de ſexcentis tribus milibus et quin-
gentis quinquaginta armatorum.
27 * Fuerunt præterea centũ talenta argenti,
è quibus conflatæ ſunt baſes ſanctuarii et in-
troitus vbi velum pendet. Centum baſes fa-
ctę ſunt de talentis centũ, ſingulis talentis per
28 baſes ſingulas ſupputatis. *De mille autẽ ſe-
ptingẽtis et ſeptuaginta quinq; ſiclis fecit ca-
pita columnarũ, quas et ipſas veſtiuit argẽto.

תרגום אונקלוס

15 ולעברא תניתא מכא ומכא לתרע דרתא סרדין חמש עשרה אמין עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא׃ 16 כל סרדי דרתא
סחור סחור דבוץ שזיר׃ 17 וסמכיא לעמודיא דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף וחפא רישיהון דכסף ואינון מכבשין דכסף כל
עמודי דרתא׃ 18 ופרסא דתרע דרתא עובד צייר תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר ועשרין אמין אורכיה ורומיה בפותיה חמש אמין
לקביל סרדי דרתא׃ 19 ועמודיהון ארבעה וסמכיהון ארבעה דנחשא וויהון דכסף וחפא רישיהון וכיבושיהון דכסף׃ 20 וכל
סיכיא למשכנא ולדרתא סחור סחור דנחשא׃ 21 אלין מניני משכנא משכנא דסהדותא דאתמניא על מימרא דמשה על פולחן ליואי
בידא דאיתמר בר אהרן כהנא׃ 22 ובצלאל בר אורי בר חור לשיבטא דיהודה עבד ית כל דפקיד יי ית משה׃ 23 ועימיה אהליאב
בר אחיסמך לשבטא דדן נגר ואומן וצייר בתכלא ובארגונא ובצבע זהורי ובוצא׃ 24 כל דהבא דאיתעביד לעבדתא בכל עיבידת קודשא
והוה דהב ארמותא עשרין ותשע ככרין ושבע מאה ותלתין סלעין בסלעי קודשא׃ 25 וכסף מניני כנישתא מאת ככר ואלף ושבע מאה
ושבעין וחמש סלעין בסלעי קודשא׃ 26 תקלא לגלגלתא פלגות סלעא בסלעי קודשא לכל דעבר על מניניא מבר עשרין שנין ולעילא
לשית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין׃ 27 והוה מאת ככרא דכספא לאתכא ית סמכי קודשא וית סמכי פרוכתא מאת סמכין
למאת ככרין ככרא לסמכא׃ 28 וית אלפא ושבע מאה ושבעין וחמש עבד ווין לעמודיא וחפא רישיהון
וכבש יתהון׃

*Et in dorso secundo hinc & inde secundum 15
portam atrij, cortinæ quinque & decem cubito-
rum, & columnæ earum tres, & bases earum
tres.*
Omnes cortinæ tabernaculi ex bysso retorta. 16
*Et bases columnarum earum æneæ, & vncini 17
earum argentei, & capita earum deargentata ar-
gento, et columnæ deargentatæ argento omnes colu-
mnæ atrij.*
*Et velum ostij atrij opus variegatoris ex hya- 18
cintho, & purpura, & coccino filato, & bysso re-
torta, viginti cubitorum longitudo, & altitudo &
latitudo quinque cubitorum adæquata cortinis
atrij.*
*Et columnæ eorum quatuor, & bases eorum 19
quatuor æneæ, & vncini eorum argentei, & capita
eorum deargentata argento.*
Et omnes paxilli atrij in circuitu ænei. 20
*Et hæc constructio tabernaculi testimonij sicut 21
præceptum fuit Moysi, ministerium esse Leuitarum
per Ithamar filium Aaron sacerdotis.*
*Et Beseleel filius Vri ex tribu Iuda fecit sicut 22
præcepit Dominus Moysi.*
*Et Ooliab filius Achisamech ex tribu Dan, qui 23
fabricauit textilia & acupicta & variegata, te-
xuit hyacintho, et purpura, et coccino filato et
bysso.*
*Omne aurum quod operatum est in opera secun 24
dum omnem operationem sanctuarij, fuit auri quod
primitiarum, nouem et viginti talenta, et septin-
genti et triginta sicli secundum siclum sanctum.*
*Et argenti et separatio à recensitis viris con- 25
gregationis centum talenta, et mille septingenti se-
ptuaginta quinque sicli, drachma vna capiti dimi-
dium sicli, secundum siclum sanctum.*
*Omnis pertransiens in censum à viginti annis 26
et supra in sexaginta myriadas et tres mille et quin
gentos quinquaginta.*
*Et facta sunt centum talenta argenti in con- 27
flationem capitum tabernaculi, et in capita veli,
centum capita in centum talenta, talentum capiti.*
*Et mille septingentos septuaginta quinque 28
siclos fecit ad vncinas columnarum, et deaurauit
capita eorum, et ornauit eas.*

15 καὶ ἐπὶ τοῦ νώτου τοῦ δευτέρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν πύλην
τῆς αὐλῆς, αὐλαῖαι πέντε καὶ δέκα πηχέων· καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν
16 τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς
17 σκηνῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ αἱ βάσεις τῶν στύ-
λων αὐτῶν χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ
κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ, καὶ οἱ στύλοι
περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ πάντες οἱ στύλοι τῆς αὐλῆς.
18 καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ἔργον ποι-
κιλτοῦ ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ
βύσσου κεκλωσμένης εἴκοσι πηχέων τὸ μῆκος, καὶ τὸ ὕψος καὶ
τὸ εὖρος πέντε πηχέων ἐξισούμενον τοῖς ἱστίοις τῆς αὐλῆς.
19 καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσα-
ρες χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλί-
δες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ.
20 καὶ πάντες οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ χαλκοῖ.
21 καὶ αὕτη ἡ σύνταξις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθὰ
συνετάγη μωυσῇ, τὴν λειτουργίαν εἶναι τῶν λευιτῶν διὰ ἰθά-
22 μαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως· καὶ βεσελεὴλ ὁ τοῦ οὐρὶ ἐκ
τῆς φυλῆς ἰούδα ἐποίησε καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
23 καὶ ἐλιὰβ ὁ τοῦ ἀχισαμὲχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν, ὃς ἠρχι-
τεκτόνησεν τὰ ὑφαντὰ καὶ τὰ ῥαφιδευτὰ καὶ τὰ ποικιλτά,
ὕφανε τῷ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, καὶ κοκκίνῳ νενησμένῳ καὶ βύσσῳ.
24 πᾶν τὸ χρυσίον ὃ κατειργάσθη εἰς τὰ ἔργα κατὰ πᾶσαν
τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο χρυσίου τοῦ τῆς ἀπαρχῆς,
ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα, καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα σίκλοι κα-
25 τὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. καὶ ἀργυρίου καὶ ἀφαίρεμα παρὰ
τῶν ἐπεσκεμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα,
καὶ χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε σίκλοι· δραχμὴ μία
τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.
26 πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαε-
τοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξήκοντα μυριάδας καὶ τρισχιλίους καὶ
πεντακοσίους πεντήκοντα.
27 καὶ ἐγενήθη τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ ἀργυρίου εἰς τὴν
χώνευσιν τῶν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς, καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας
τοῦ καταπετάσματος, ἑκατὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν
τάλαντα, τάλαντον τῇ κεφαλίδι.
28 καὶ τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομηκονταπέντε σίκλους
ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν στύλων· καὶ κατεχρύσωσε τὰς
κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεκόσμησεν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et in latere secundo ostij atrij hinc & inde erant cortinæ quindecim cubitorum, columnæ earum tres & bases earum tres. 16 Omnes cortinæ atrij per circuitum erant de bysso retorta. 17 Et bases columnarum erant ex ære, capita columnarum & cælaturæ earum fuerunt de argento, & cooperuit argento capita earum. Illæ quoque omnes columnę atrij cælatæ erant argento. 18 Et tentorium ostij atrij fecit opere polymitarij ex hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta, viginti cubitorum erat longitudo eius, & altitudo eius sicut latitudo eius, quinque cubitorum erat, iuxta altitudinem cortinarum atrij. 19 Et columnæ eius quatuor & bases earum quatuor ex ære, vncini earum erant ex argento, & operuit capita earum & cælaturas earum argento. 20 Omnesque paxilli tabernaculi & atrij per circuitum erant ex ære. 21 Hæ sunt numerationes tabernaculi testimonij quæ enumeratæ sunt iuxta pręceptum Moysi per ministerium Leuitarum per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis. 22 Beseleel enim filius Vri filij Hur de tribu Iuda fecit omnia quæ præcepit Dominus ad Moysen. 23 Et cum eo Ooliab filius Achisamech de tribu Dan faber lignarius & artifex, & polymitarius in hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso. 24 Omne aurum quod factum est in omni opere sanctuarij & quod oblatum est, fuit viginti & nouem talentorum, & septingentorum, & triginta siclorum in pondere sanctuarij. 25 Argentum autem numeratorum congregationis fuit centum talentorum, & mille, & septingentorum, & septuaginta, & quinque siclorum in pondere sanctuarij. 26 Vnum pondus oblatum est per singula capita, quod est dimidium sicli in pondere sanctuarij, quod oblatum est ab omnibus qui transierunt ad numeros à viginti annis, & supra de sexcentis & tribus millibus, & quingentis & quinquaginta. 27 Fueruntque centum talenta argenti ex quo conflatæ sunt bases sanctuarij, & bases tentorij, centum talenta pro centum basibus, talentum pro base. 28 De mille autem & septingentis & septuaginta, & quinque siclis fecit vncinos columnarum, & operuit capita earum, & fecit cælaturas earum.

29 * וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־
30 מֵאוֹת שָׁקֶל׃ * וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת־אַדְנֵי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ
31 וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְאֶת־אַדְנֵי הֶחָצֵר סָבִיב
וְאֶת־אַדְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־
כָּל־יִתְדֹת הֶחָצֵר סָבִיב׃

לט

1 * וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי
עָשׂוּ בִגְדֵי־שְׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
2 * וַיַּעַשׂ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
3 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * וַיְרַקְּעוּ אֶת־פַּחֵי
הַזָּהָב וְקִצֵּץ פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ
הָאַרְגָּמָן וּבְתוֹךְ תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה
4 חֹשֵׁב׃ * כְּתֵפֹת עָשׂוּ־לוֹ חֹבְרֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָו
5 חֻבָּר׃ * וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִמֶּנּוּ הוּא
כְּמַעֲשֵׂהוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
6 מָשְׁזָר כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעֲשׂוּ
אֶת־אַבְנֵי הַשֹּׁהַם מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצֹת זָהָב מְפֻתָּחֹת
7 פִּתּוּחֵי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיָּשֶׂם
אֹתָם עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
8 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־
הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת
9 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * רָבוּעַ הָיָה כָּפוּל
עָשׂוּ אֶת־הַחֹשֶׁן זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ כָּפוּל׃
10 * וַיְמַלְאוּ־בוֹ אַרְבָּעָה טוּרֵי אָבֶן טוּר אֹדֶם פִּטְדָה
11 וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד׃ * וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר
12 וְיָהֲלֹם׃ * וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה׃
13 * וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מוּסַבֹּת
מִשְׁבְּצוֹת זָהָב בְּמִלֻּאֹתָם׃

29 * Aeris quoque oblata ſunt talenta ſeptuaginta duo milia, et quadringenti ſupra ſicli.
30 * Ex quibus fuſæ ſunt baſes in introitu tabernaculi teſtimonij, et altare æneum cum craticula ſua, omniáque vaſa quæ ad vſum eius pertinent.
31 * Et baſes atrij tam in circuitu quàm in ingreſſu eius et paxilli tabernaculi atque atrij per gyrum.

CAP. XXXIX.

1 DE hyacintho verò et purpura, vermiculo ac byſſo fecit veſtes quibus indueretur
A Aaron, quando miniſtrabat in ſanctis, ſicut præcepit Dominus Moyſi.
2 * Fecit igitur ſuperhumerale de auro, hyacintho, et purpura coccóq; bis tincto, et byſſo retorta, opere polymitario.
3 * Incidítque bracteas aureas et extenuauit in fila, vt poſſent torqueri cum priorum colorum ſubtegmine.
4 * Duáſque oras ſibiinuicem copulatas in vtroque latere ſummitatum.
5 * Et baltheum ex eiſdem coloribus, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
6 * Parauit et duos lapides onychinos aſtrictos et incluſos auro et ſculptos arte gemmaria nominibus filiorum Iſrael.
7 * Poſuítque eos in lateribus ſuperhumeralis in monimentum filiorum Iſrael, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
8 * Fecit et rationale opere polymito iuxta opus ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, purpura, coccóque bis tincto, et byſſo retorta.
9 * Quadrangulum duplex menſuræ palmi.
10 * Et poſuit in eo gemmarum ordines quatuor: In primo verſu erat ſardius, topazius, ſmaragdus.
11 * In ſecundo, carbunculus, ſaphirus, iaſpis.
12 * In tertio, ligurius, achates, et amethyſtus.
13 In quarto, chryſolithus, onychinus, & berillus, circundati & incluſi auro per ordines ſuos.

תרגום אונקלוס

29 ונחשא דארמותא שבעין ככרין ותרין אלפין וארבע מאה סלעין׃ 30 ועבד בה ית סמכי תרע משכן זימנא וית מדבחא דנחשא וית סרדא דנחשא
דיליה וית כל מאני מדבחא׃ 31 וית סמכי דרתא סחור סחור וית סמכי תרע דרתא וית כל סיכי משכנא וית כל סיכי דרתא סחור סחור׃

לט

1 ומן תכלא וארגונא וצבע זהורי עבדו לבושי שמושא לשמשא בקודשא ועבדו ית לבושי קודשא די לאהרן כמא דפקיד יי ית משה׃
2 ועבד ית אפודא דדהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃ 3 ורדידו ית טסי דדהבא וקציצו חוטין למעבד בגו תכלא ובגו ארגונא
ובגו צבע זהורי ובגו בוצא עובד אומן׃ 4 כתפין עבדו ליה מלפפן על תרין סטרוהי מלפיף׃ 5 והמיין תקוניה דעלוהי מיניה הוא
כעובדוהי דהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר כמא דפקיד יי ית משה׃ 6 ועבדו ית אבני בורלא משקען מרמצן דדהב
כתב מפרש כגלוף דעיזקא על שמהת בני ישראל׃ 7 ושוי יתהון על כתפי אפודא אבני דכרנא לבני ישראל כמא דפקיד יי ית משה׃
8 ועבד ית חושנא עובד אומן כעובד אפודא דהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃ 9 מרבע הוה עיף עבדו ית חושנא זרתא אורכיה וזרתא פותיה עיף׃
10 ואשלימו ביה ארבעה סידרין דאבן טבא סידרא קדמאה סמקן ירקן וברקן סידרא חד׃ 11 וסידרא תנינא איזמרגדין ושבזיז וסבהלום׃ 12 וסידרא תליתאה קנכירי טרקיא ועין עגלא׃ 13 וסידרא רביעאה כרום ימא ובורלא ופנתרי משקען מרמצן בדהב באשלמותהון׃

*Et æs separationis treceta septuaginta talenta, 29
& duo mille & quadringenti sicli. *Et fecerunt 30
ex ipso bases ostij tabernaculi testimonij, & altare
æneum cum craticula sua, & omnia vasa alaris.
*Et bases atrij in circuitu, & bases ostij atrij, 31
& paxillos tabernaculi, & paxillos atrij in circuitu.

CAP. XXXIX.

ET receptam hyacinthum & purpuram & coc- 1
cinum fecerunt vestes ministratorias Aaron,
ad ministrandum in eis in sanctuario, sicut præcepit
Dominus Moysi.
*Et fecerunt superhumerale ex auro, & hyacin- 2
tho, & purpura, et coccino filato, & bysso retorta.
*Et excisæ sunt laminæ auri pili, ad contexen- 3
dum cum hyacintho & purpura, & cum coccino fi-
lato, & cum bysso retorta, opus textile fecerunt
illud.
*Superhumeralia coniuncta ex vtrisque par- 4
tibus, opus textile adinuicē connexum ad seipsum.
*Ex ipso fecerunt secundum suam facturam ex 5
auro & hyacintho, & purpura, & coccino filato,
& bysso retorta, sicut præcepit Dominus Moysi.
*Et fecerunt vtrosque lapides smaragdi astri- 6
ctos & inclusos auro, sculptos & incisos incisione
sigilli de nominibus filiorum Israel.
*Et posuerunt eos in humeris superhumeralis: 7
lapides memorialis sunt filiorum Israel, sicut præce-
pit Dominus Moysi.
*Et fecerunt rationale, opus textile variegatio- 8
ne secundum opus superhumeralis, ex auro, & hya
cintho, & purpura, & coccino filato, & bysso re-
torta.
*Quadrangulum duplex fecerunt rationale, pal- 9
mi longitudo, & palmi latitudo duplex.
*Et contexta est in eo textura secundum lapi- 10
dem quatuor ordinum: ordo lapidum, sardius &
topazius & smaragdus ordo vnus.
*Et ordo secundus, carbunculus, & saphyrus, 11
& iaspis.
*Et ordo tertius, ligurius & achates & ame- 12
thystus.
*Et ordo quartus, chrysolithus, & beryllus, & 13
onychinus inclusi auro, et colligati auro.

29 *καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος τριακόσια ἑβδομήκοντα
τάλαντα, καὶ δισχίλιοι, καὶ τετρακόσιοι σίκλοι.
30 *καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τὰς βάσεις τῆς θύρας τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν σὺν τῇ ἐσχά-
31 ρᾳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου. *καὶ τὰς
βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐ-
λῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς
αὐλῆς κύκλῳ.

λθ΄.

1 Καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑάκινθον, καὶ πορφύραν, καὶ τὸ
κόκκινον ἐποίησαν στολὰς λειτουργικὰς ἀαρών, εἰς τὸ λειτουρ-
γεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
2 *καὶ ἐποίησαν τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορ-
φύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
3 *καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυσίου τρίχες, ὥστε συνυφά-
ναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ τῇ πορφύρᾳ, καὶ σὺν τῷ κοκκίνῳ τῷ δια-
νενησμένῳ, καὶ σὺν τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ, ἔργον ὑφαντὸν
4 ἐποίησαν αὐτό. *ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων
τῶν μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἄλληλα συμπεπλεγμένον καθ'
5 ἑαυτό. *ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν κατὰ τὴν αὐτοῦ ποίησιν ἐκ χρυ-
σίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου,
καὶ βύσσου κεκλωσμένης, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
6 *καὶ ἐποίησαν ἀμφοτέρους τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου
συμπεπορπημένους καὶ περισιαλωμένους χρυσίῳ, γεγλυμμένους
καὶ κεκολαμμένους ἐκκόλαμμα σφραγῖδος ἐκ τῶν ὀνομά-
7 των τῶν υἱῶν ἰσραήλ. *καὶ ἐπέθηκαν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ὤ-
μους τῆς ἐπωμίδος· λίθοι μνημοσύνου εἰσὶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
8 *καὶ ἐποίησαν λόγιον, ἔργον ὑφαντὸν τῇ ποικιλίᾳ, κατὰ τὸ
ἔργον τῆς ἐπωμίδος, ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης·
9 *τετράγωνον διπλοῦν ἐποίησαν τὸ λόγιον· σπιθαμῆς τὸ
10 μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος διπλοῦν. *καὶ συνυφάνθη
ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατάλιθον τετράστιχον· στίχος λίθων,
σάρδιον καὶ τοπάζιον καὶ σμάραγδος ὁ στίχος ὁ εἷς.
11 *καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις.
12 *καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος λιγύριον, καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος·
13 *καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος χρυσόλιθος, καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύ-
χιον περικεκυκλωμένα χρυσίῳ, καὶ συνδεδεμένα χρυσίῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Æs quoque oblationis fuit septuaginta talentorum & duo milia & quadringentorum siclorum. 30 Ex quo fecit bases ostij taberna-
culi fœderis, & altare æneum, & craticulam eius æneam, & omnia vasa altaris. 31 Et bases atrij per circuitum, & bases ostij atrij, &
omnes paxillos tabernaculi, & omnes paxillos atrij per circuitum.

CAPVT XXXIX.

DE hyacintho autem & purpura & coccino, fecerunt vestes ministerij ad ministrandum in sanctuario, feceruntque vestes sanctas Aaron, sicut
præcepit Dominus Moysi. 2 Fecitque superhumerale ex auro & hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta.
3 Extenderuntque bracteas aureas, & inciderunt fila, vt facerent in medio hyacinthi, & in medio purpuræ, & in medio coccini, & in medio byssi
opere artificis. 4 Humerulos fecerunt ei coniunctos, in duobus lateribus eius iungebantur. 5 Et baltheus ornamenti
sui qui erat iuxta illud ex ipso erat iuxta opus eius ex auro, hyacintho, & purpura, & bysso retorta, sicut præcepit Dominus Moysi. 6 Feceruntq;
duos lapides onychinos inclusos in cælaturis aureis scriptos distinctè quasi sculptura anuli per nomina filiorum Israel. 7 Et posuit eos
in humeralis superhumeralis in lapides memoriales filijs Israel, sicut præceperat Dominus Moysi. 8 Fecitque rationale opere artifi-
cis iuxta opus superhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta. 9 Quadratum erat, duplicatum fecerunt ra-
tionale: palmi vnius erat longitudo eius, & latitudo eius palmi vnius, duplicatum erat. 10 Et impleuerunt in eo quatuor ordines lapidis
pretiosi, in primo ordine erat sardius, topazius, & carbunculus. 11 Et in secundo ordine smaragdus, saphirus, & iaspis.
12 In tertio autem ordine ligurius, achates, & amethystus. 13 In quarto autem ordine chrysolithus, onychinus, & beryllus, inclusi stri-
ctique auro fuerunt in impletionibus suis.

14 וְהָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵנָּה
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חֹתָם אִישׁ
15 עַל־שְׁמוֹ לִשְׁנֵים עָשָׂר שָׁבֶט׃ וַיַּעֲשׂוּ עַל־הַחֹשֶׁן
שַׁרְשְׁרֹת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר׃
16 וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי מִשְׁבְּצֹת זָהָב וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנוּ
אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃
17 וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת
18 עַל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃ וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי
הָעֲבֹתֹת נָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצֹת וַיִּתְּנֻם עַל־כִּתְפֹת
19 הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו׃ וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב
וַיָּשִׂימוּ עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־
20 עֵבֶר הָאֵפֹד בָּיְתָה׃ וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנֻם
עַל־שְׁתֵּי כִתְפֹת הָאֵפֹד מִלְּמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת
21 מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
מִטַּבְּעֹתָיו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיֹת עַל־
חֵשֶׁב הָאֵפֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה
22 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיַּעַשׂ אֶת־מְעִיל הָאֵפֹד
23 מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּלִיל תְּכֵלֶת׃ וּפִי־הַמְּעִיל בְּתוֹכוֹ
24 כְּפִי תַחְרָא שָׂפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקָּרֵעַ׃ וַיַּעֲשׂוּ
עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
25 שָׁנִי מָשְׁזָר׃ וַיַּעֲשׂוּ פַעֲמֹנֵי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת־
הַפַּעֲמֹנִים בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל
26 סָבִיב בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים׃ פַּעֲמֹן וְרִמֹּן פַּעֲמֹן וְרִמֹּן
עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב לְשָׁרֵת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
27 אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכָּתְנֹת שֵׁשׁ
28 מַעֲשֵׂה אֹרֵג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת
שֵׁשׁ וְאֶת־פַּאֲרֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ וְאֶת־מִכְנְסֵי הַבָּד
29 שֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ וְאֶת־הָאַבְנֵט שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֹקֵם כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

14 * Ipsique lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum.
15 * Fecerunt in rationali & catenulas sibi invicem cohærentes de auro purissimo.
16 * Et duos vncinos totidem anulos aureos. Porrò anulos posuerunt in vtroque latere rationalis:
17 * Ex quibus penderent duæ catenæ aureæ.
18 * Quas inseruerunt vncinis qui in superhumeralis angulis eminebant.
19 * Hæc & antè & retro ita conueniebant sibi, vt superhumerale & rationale mutuo necterentur, stricta ad balteum;
20 * Et anulis fortius copulata.
21 * Quos iungebat vitta hyacinthina, ne laxa fluerent, & à seinuicem mouerentur, sicut præcepit Dominus Moysi.
22 * Fecerúntque tunicam superhumeralis totam hyacinthinam.
23 * Et capitium in superiori parte contra medium, orámque per gyrum capitij textilem.
24 * Deorsum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo ac bysso retorta.
25 * Et tintinabula de auro purissimo, quæ posuerunt inter malogranata in extrema parte tunicæ per gyrum.
26 * Tintinabulum autem aureum & malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut præcepit Dominus Moysi.
27 * Fecerunt tunicas byssinas opere textili Aaron & filijs eius.
28 * Et mitras cum coronulis suis ex bysso.
29 * Feminalia quoque linea byssina, cingulum verò de bysso retorta, hyacintho, purpura ac vermiculo bis tincto arte plumaria, sicut præceperat Dominus Moysi.

תרגום אונקלוס

14 וְאַבְנַיָּא עַל שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינִין תַּרְתָּא עֲשַׂרֵי עַל שְׁמָהַתְהוֹן כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוֹף דְּעִזְקָא גְּבַר עַל שְׁמֵיהּ לִתְרֵי עֲסַר שִׁבְטִין׃ 15 וַעֲבַדוּ
עַל חוּשְׁנָא תִּיכִּין מְתַחְמָן עוֹבַד גְּדִילוּ דִּדְהַב דְּכֵי׃ 16 וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין מְרַמְצָן דִּדְהַב וְתַרְתֵּין עִיזְקָן דִּדְהַב וִיהַבוּ יַת תַּרְתֵּין עִיזְקָתָא עַל תְּרֵין סִטְרֵי
חוּשְׁנָא׃ 17 וִיהַבוּ תַּרְתֵּין גְּדִילָן דִּדְהַב עַל תְּרֵין עִיזְקָן עַל סִיטְרֵי חוּשְׁנָא׃ 18 וְיַת תַּרְתֵּין גְּדִילָן דְּעַל תְּרֵין סִיטְרוֹהִי יְהַבוּ עַל תַּרְתֵּין מְרַמְצָתָא
וִיהַבִינוּן עַל כַּתְפֵּי אֵיפוֹדָא לָקֳבֵיל אַפּוֹהִי׃ 19 וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין עִיזְקָן דִּדְהַב וְשַׁוִּיוּ עַל תְּרֵין סִיטְרֵי חוּשְׁנָא עַל שִׁפְתֵיהּ דִּי לְעִבְרָא דְּאֵיפוֹדָא מִלְּגָיו׃
20 וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין עִיזְקָן דִּדְהַב וִיהַבִינוּן עַל תַּרְתֵּין כַּתְפֵּי אֵיפוֹדָא מִלְּרַע מִלָּקֳבֵיל אַפּוֹהִי לָקֳבֵיל בֵּית לוֹפֵיהּ מֵעִלָּוֵי לְהֶמְיַן אֵיפוֹדָא׃
21 וַאֲחַדוּ יַת חוּשְׁנָא מֵעִזְקָתֵיהּ לְעִיזְקַת אֵיפוֹדָא בְּחוּטָא דִּתְכֶלְתָּא לְמֶהֱוֵי עַל הֶמְיַן אֵיפוֹדָא וְלָא מִתְפְּרֵיק חוּשְׁנָא מֵעִלָּוֵי אֵיפוֹדָא כְּמָא דְּפַקֵּיד
יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 22 וַעֲבַד יַת מְעִילָא דְּאֵיפוֹדָא עוֹבַד מָחֵי גְּמִיר תִּכְלָא׃ 23 וּפוּם מְעִילָא בְּגַוֵּיהּ כְּפוּם שִׁרְיָן תּוֹרָא מַקַּף
לְשִׁפְמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר דְּלָא יִתְבְּזַע׃ 24 וַעֲבַדוּ עַל שִׁפּוּלֵי מְעִילָא רִמּוֹנֵי תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי שְׁזִיר׃ 25 וַעֲבַדוּ זַגִּין
דִּדְהַב דְּכֵי וִיהַבוּ יַת זַגַּיָּא בְּגוֹ רִמּוֹנַיָּא עַל שִׁפּוּלֵי מְעִילָא סְחוֹר סְחוֹר בְּגוֹ רִמּוֹנַיָּא׃ 26 זַגָּא וְרִמּוֹנָא זַגָּא וְרִמּוֹנָא עַל שִׁפּוּלֵי מְעִילָא
סְחוֹר סְחוֹר לְשַׁמָּשָׁא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 27 וַעֲבַדוּ יַת כִּתּוּנַיָּא דְּבוּצָא עוֹבַד מָחֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי׃ 28 וְיַת מִצְנַפְתָּא
דְּבוּצָא וְיַת שְׁבַח קוֹבְעַיָּא דְּבוּצָא וְיַת מִכְנְסִין דְּבוּץ בּוּץ שְׁזִיר׃ 29 וְיַת הֶמְיָנָא דְּבוּץ שְׁזִיר וְתִכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי עוֹבַד צַיָּר כְּמָא
דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃

Et lapides erant ex nominibus filiorum Israel 14
duodecim, ex duodecim nominibus eorum sculpti si-
gilli, vnusquisque ex suo nomine in duodecim tri-
bus. Et fecerunt super rationale catenulas con- 15
nexas, opus connexionis, ex auro puro.
Et fecerunt duos vncinos aureos, et duos anu- 16
los aureos, et imposuerunt duos anulos aureos super
vtraque principia rationalis.
Et imposuerunt innexiones ex auro super duos 17
anulos super vtrasque partes rationalis.
Et ad duas coniunctiones duas innexiones, et 18
imposuerunt super duobus vncinis humeros super-
humeralis ex aduerso secundum faciem.
Et fecerunt duos anulos aureos, et imposue- 19
runt super duas alas à summitate rationalis ad sum
mitatem posterioris partis superhumeralis ab intus.
Et fecerunt duos anulos aureos, et imposue- 20
runt super vtrosque humeros superhumeralis ab
infra eius, secundum faciem secundum connexio-
nem desuper contexturam superhumeralis.
Et constrinxit rationale ab anulis qui in eo ad 21
anulos superhumeralis, coniunctos ex hyacintho
complicatos ad contexturam superhumeralis, vt
non deflueret rationale à superhumerali, sicut præ-
cepit Dominus Moysi.
Et fecerunt tunicam sub superhumerale, opus 22
textile totum hyacinthinum.
At capitium tunicæ in medio textum adiun- 23
ctum, cui adiungens in circuitu capitium insepa-
rabile.
Et fecerunt super margine tunicæ ab infra 24
quasi florentis mali punici, mala punica ex hyacin-
tho, et purpura, et coccino filato, et bysso retorta.
Et fecerunt tintinabula aurea, et imposue- 25
runt tintinabula super margines tunicæ in circuitu
inter mala punica.
Tintinabula aurea, et mala punica super mar- 26
gine tunicæ in circuitu, ad ministrandum, sicut præ-
cepit Dominus Moysi.
Et fecerũt tunicas byssinas, opus textile Aaron 27
et filijs eius. Et cidares ex bysso, et mitrã ex bysso. 28
Et femoralia ex bysso retorta, et zonas eorum 29
ex bysso et hyacintho, et purpura, et coccino retorta,
opus variegatoris, sicut præcepit Dominus Moysi.

14 καὶ οἱ λίθοι ἦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
δώδεκα, ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάτων αὐτῶν ἐγγεγλυμμέναι
σφραγῖδες, ἕκαστος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος εἰς τὰς δώδε-
15 κα φυλάς. καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τὸ λόγιον κροσσοὺς συμπε-
πλεγμένους, ἔργον ἐμπλοκίου, ἐκ χρυσίου καθαροῦ.
16 καὶ ἐποίησαν δύο ἀσπιδίσκας χρυσᾶς, καὶ δύο δακτυ-
λίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκαν τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυ-
σοῦς ἐπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογίου.
17 καὶ ἐπέθηκαν τὰ ἐμπλόκια ἐκ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο
δακτυλίους ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ λογίου.
18 καὶ εἰς τὰς δύο συμβολὰς τὰ δύο ἐμπλόκια· καὶ ἐπέ-
θηκαν ἐπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος
19 ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους
χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ
λογίου ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν.
20 καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν
ἐπ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ,
κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς
21 τῆς ἐπωμίδος. καὶ συνέσφιξε τὸ λόγιον ἀπὸ τῶν δακτυ-
λίων τῶν ἐπ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος, συνε-
χομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου συμπεπλεγμένοις εἰς τὸ ὕφασμα
τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λόγιον ἀπὸ τῆς ἐπωμί-
22 δος, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωσῇ. καὶ ἐποίησαν τὴν
ὑποδύτην ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα, ἔργον ὑφαντόν, ὅλον ὑακίνθινον.
23 τὸ δὲ περιστόμιον τοῦ ὑποδύτου ἐν τῷ μέσῳ διυφασμένον
συμπλεκτόν, ᾧ ἀνέχον κύκλῳ τὸ περιστόμιον ἀδιάλυτον.
24 καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν
ὡσεὶ ἐξανθούσης ῥοᾶς ῥοΐσκους, ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ
25 κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ
ἐποίησαν κώδωνας χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν τοὺς κώδωνας ἐπὶ
τὰ λώματα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ ἀναμέσον τῶν ῥοΐσκων.
26 κώδωνας χρυσοῦς· καὶ ῥοΐσκους ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου
κύκλῳ, εἰς τὸ λειτουργεῖν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωσῇ.
27 καὶ ἐποίησαν χιτῶνας βυσσίνους, ἔργον ὑφαντὸν ἀαρὼν καὶ
28 τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ τὰς κιδάρεις ἐκ βύσσου, καὶ τὴν μίτραν
29 ἐκ βύσσου. καὶ τὰ περισκελῆ ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ
τὰς ζώνας αὐτῶν ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, ἔργον ποικιλτοῦ, ὃν τρόπον συνέ-
ταξε κύριος τῷ μωσῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Ipsi autem lapides duodecim erant iuxta nomina filiorum Israel, scripti scriptura distincta quasi sculptura anuli singuli lapides per nomina sin-
gulorum per duodecim tribus. [15] Feceruntque in rationali catenulas sibi inuicem cohærentes opere fimbriæ ex auro mundissimo.
[16] Et fecerunt duos vncinos aureos, & duos anulos aureos, & posuerunt duos anulos in duobus lateribus rationalis. [17] Posueruntque
duas fimbrias aureas in duobus anulis qui erant in lateribus rationalis. [18] Et duas fimbrias quæ erant in duobus lateribus eius posuerunt
in duobus vncinis, posueruntque eas in humerulis superhumeralis contra faciem eius. [19] Feceruntque duos anulos aureos, & po-
suerunt eos in duobus lateribus rationalis qui erant in ora eius quæ est è regione superhumeralis intrinsecus. [20] Feceruntque duos
anulos ex auro, & posuerunt eos in duobus humerulis superhumeralis inferius contra faciem eius è regione iuncturæ eius, supra baltheum super-
humeralis. [21] Et coniunxerunt rationale ex anulis suis ad anulos superhumeralis vitta hyacinthina, vt esset super baltheum superhu-
meralis, vt non recederet rationale à superhumerali, sicut præceperat Dominus Moysi. [22] Feceruntque pallium superhumeralis
opere textoris totum hyacinthinum. [23] Et os pallij in medio eius, sicut os loricæ. Ora erat per circuitum oris eius vt non rumperetur.
[24] Feceruntque in inferiori parte pallij malogranata ex hyacintho, & purpura, & coccino retorto. [25] Feceruntque tintinabula de auro
mundissimo, & posuerunt tintinabula in medio malorum granatorum in inferiori parte pallij per circuitum in medio malorumgranatorum.
[26] Tintinabulum & malumgranatum, tintinabulum & malum granatum, in inferiori parte pallij per circuitum, ad ministrandum, sicut præce-
perat Dominus Moysi. [27] Fecerúntque tunicam ex bysso opere textoris Aaron & filiis eius. [28] Et tiaram ex bysso & pileos in decorem
ex bysso. [29] Et femoralia ex bysso retorta, baltheum quoque ex bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino, opere polymitarij, sicut
præceperat Dominus Moysi.

30 ויעשו את ציץ נזר הקדש זהב טהור ויכתבו
31 עליו מכתב פתוחי חותם קדש ליהוה: ויתנו עליו
פתיל תכלת לתת על המצנפת מלמעלה כאשר צוה
32 יהוה את משה: ותכל כל עבדת משכן אהל
מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את
33 משה כן עשו: ויביאו את המשכן אל משה את
האהל ואת כל כליו קרסיו קרשיו בריחו ועמדיו
34 ואדניו: ואת מכסה עורת האילם המאדמים
35 ואת מכסה ערת התחשים ואת פרכת המסך: את
36 ארון העדת ואת בדיו ואת הכפרת: את השלחן
37 את כל כליו ואת לחם הפנים: את המנרה
הטהרה את נרתיה נרת המערכה ואת כל כליה ואת
38 שמן המאור: ואת מזבח הזהב ואת שמן
המשחה ואת קטרת הסמים ואת מסך פתח האהל:
39 את מזבח הנחשת ואת מכבר הנחשת אשר לו
40 את בדיו ואת כל כליו את הכיר ואת כנו: את
קלעי החצר את עמדיה ואת אדניה ואת המסך
לשער החצר את מיתריו ויתדתיה ואת כל כלי
41 עבדת המשכן לאהל מועד: את בגדי השרד
לשרת בקדש את בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת
42 בגדי בניו לכהן: ככל אשר צוה יהוה את משה
43 כן עשו בני ישראל את כל העבדה: וירא משה
את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה יהוה
כן עשו ויברך אתם משה:

מ

1 וידבר יהוה אל משה לאמר: ביום החדש
2 הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד:
3 ושמת שם את ארון העדות וסכת על הארן את
4 הפרכת: והבאת את השלחן וערכת את ערכו
והבאת את המנרה והעלית את נרתיה:

30 *Fecerunt & laminam sacræ venerationis de auro purissimo, scripserúntque in ea opere gemmario sanctum Domini.
31 *Et strinxerunt eam cum mitra vitta hyacinthina, sicut præceperat Dominus Moysi.
32 *Perfectum est igitur omne opus tabernaculi & tecti testimonij. Fecerúntque filij Israel cuncta quæ præceperat Dominus Moysi.
33 *Et obtulerunt tabernaculum & tectum, & vniuersam supellectilem, anulos, tabulas, vectes, columnas, ac bases.
34 *Opertorium de pellibus arietum rubricatis, & aliud operimentum de hyacinthinis pellibus, velum;
35 *Arcam, vectes, propitiatorium.
36 *Mensam, cum vasis suis, & propositionis
37 panibus. *Candelabrum, lucernas, & vtensilia earum cum oleo.
38 *Altare aureum & vnguentum & thymiama ex aromatibus, & tentorium in introitu tabernaculi.
39 *Altare æneum, retiaculum, vectes, & vasa eius omnia, labrum cum basi sua.
40 *Tentoria atrij & columnas cum basibus suis, tentorium in introitu atrij, funiculósque illius & paxillos. Nihil ex vasis defuit quæ in ministerium tabernaculi & in tectum fœderis iussa sunt fieri.
41 Vestes quoque quibus sacerdotes vtuntur in sanctuario Aaron scilicet & filij eius:
42 *Obtulerunt filii Israel, sicut præceperat Dominus.
43 *Quę postquam Moyses cuncta vidit completa, benedixit eis.

CAP. XL.

1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen, dicens.
2 *Mense primo prima die mensis eriges tabernaculum testimonij.
3 *Et pones in eo arcam, dimittésque ante illam velum.
4 *Et illata mensa pones super eam quæ rite præcepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis.

תרגום אונקלוס

30 ועבדו ית ציצא כלילא דקודשא דדהב דכי וכתבו עלוהי כתב מפרש קודש ליוי: 31 ויהבו עלוהי חוטא דתכלתא למיתן על מצנפתא מלעילא כמא דפקיד יוי ית משה:
32 ושלימת כל עיבידת פולחן משכן זימנא ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יוי ית משה כן עבדו:
33 ואיתיו ית משכנא לות משה ית משכנא וית כל מנוהי פורפוהי דפוהי עברוהי ועמודוהי וסמכוהי: 34 וית חופאה דמשכי דדיכרי מסמקי וית חופאה דמשכי דססגונא וית פרוכתא דפרסא:
35 ית ארונא דסהדותא וית אריחוהי וית כפורתא: 36 ית פתורא וית כל מנוהי וית לחם אפיא:
37 ית מנרתא דכיתא וית בוציניהא בוציני דסידרא וית כל מנהא וית משחא דאנהורותא: 38 וית מדבחא דדהבא וית משחא דרבותא וית קטורת בוסמיא וית פרסא דתרע משכנא:
39 ית מדבחא דנחשא וית סרדא דנחשא דיליה ית אריחוהי וית כל מנוהי ית כיורא וית בסיסיה:
40 ית סרדי דרתא ית עמודהא וית סמכהא וית פרסא לתרע דרתא ית אטונוהי וסיכהא וכל מאני פולחן משכנא למשכן זימנא:
41 ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא: 42 ככל דפקיד יוי ית משה כן עבדו בני ישראל ית כל פולחנא:
43 וחזא משה ית כל עיבידתא והא עבדו יתה כמא דפקיד יוי כן עבדו ובריך יתהון משה:

מ

1 ומליל יוי עם משה למימר: 2 ביומא דירחא קדמאה בחד לירחא תקים ית משכנא דמשכן זימנא:
3 ותשוי תמן ית ארונא דסהדותא ותחפי על ארונא ית פרוכתא:
4 ותעיל ית פתורא ותסדר ית סידריה ותעיל ית מנרתא ותדליק ית בוציניהא:

*Et fecerunt laminam auream, separationem 30
sanctuarij auri puri, et scripserunt in ea literas im-
pressas sigilli sanctificationem Domino.
Et imposuerunt in ea marginem hyacinthinam, 31
vt supercadat super mitram desuper, sicut præcepit
Dominus Moysi. Et perfectum est omne opus 32
tabernaculi testimonij, & fecerunt filij Israel secun-
dum omnia quæcunque præcepit Dominus Moysi.
Et attulerunt tabernaculum ad Moysen & 33
omnia vasa eius, & anulos eius, & columnas eius,
& vectes eius, & paxillos eius, et bases eius.
Et operimenta pelles arietum rubricatas, & 34
coopertoria pelles hyacinthinas, & velum.
Et arcam testimonij, & vectes eius, & propi- 35
tiatorium. Et mensam & omnia vasa eius, & 36
panes propositionis.
Et candelabrum purum, & lucernas eius lu- 37
cernas incendij, & omnia vasa eius, & oleum lu-
minis. Et altare aureum, & oleum vnctionis, 38
& thymiama compositionis, & velum portæ ta-
bernaculi.
Et altare æneum, & craticulam eius æneam, 39
& vectes eius, & omnia vasa eius, & labrum, et
basim eius. Et cortinas atrij, & columnas 40
& bases eius, & velum portæ atrij, & funiculos
eius, & paxillos eius, & omnia instrumenta quæ
ad opera tabernaculi testimonij.
Et vestes ministratorias ad ministrandum in 41
eis in sanctuario, vestes sanctuarij, quæ sunt Aaron
& vestes filiorum eius in sacerdotium.
Secundum omnia quæcunque præcepit Domi- 42
nus Moysi, sic fecerunt filij Israel omnem appara-
tum. Et vidit Moyses omnia opera, et fuerunt 43
facientes ea, quemadmodum præcepit Dominus
Moysi, sic fecerunt ea, & benedixit eis Moyses.*

CAP. XL.

*Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: In 1
die vna mensis primi prima die mensis, eriges 2
tabernaculum testimonij.
Et pones ibi arcam testimonij, & cooperies ar- 3
cam velo.
Et inferes mensam, & appones propositionem 4
eius, & inferes candelabrum, & impones lucer-
nas eius.*

30 καὶ ἐποίησαν τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν, ἀφόρισμα τοῦ ἁγίου
χρυσίου καθαροῦ· καὶ ἔγραψαν ἐπ' αὐτοῦ γράμματα ἐκτε-
31 τυπωμένα σφραγῖδος ἁγίασμα κυρίῳ. καὶ ἐπέθηκαν
ἐπ' αὐτῷ λῶμα τὸ ὑακίνθινον, ὥστε ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τὴν μίτραν
ἄνωθεν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
32 καὶ συνετελέσθη πᾶν ἔργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ
33 μωυσῇ. καὶ ἤνεγκαν τὴν σκηνὴν πρὸς μωυσῆν, καὶ πάντα
τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς δακτυλίους αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους
αὐτῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς, καὶ
34 τὰς βάσεις αὐτῆς· καὶ τὰς διφθέρας δέρματα κριῶν
ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ κατακαλύμματα δέρματα ὑακίν-
35 θινα, καὶ τὸ καταπέτασμα. καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυ-
36 ρίου, καὶ τοὺς διωστῆρας αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον· καὶ τὴν
τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ-
37 θέσεως· καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαράν, καὶ τοὺς λύχνους
αὐτῆς λύχνους τῆς καύσεως, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ
38 ἔλαιον τοῦ φωτός. καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἐπί-
39 σπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ
χαλκοῦν, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς
αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βά-
40 σιν αὐτοῦ. καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τὰς
βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ
τὰ σχοινία αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἐργα-
41 λεῖα τὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὰς στο-
λὰς τὰς λειτουργικὰς εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ,
στολὰς τοῦ ἁγίου, αἵ εἰσιν ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς
42 τὴν ἱερατείαν. κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ
μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν παρασκευήν.
43 καὶ ἴδε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα, καὶ ἦσαν πεποιηκότες
αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν
αὐτά, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς μωυσῆς. μ'.
1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἐν ἡμέ-
2 ρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνίᾳ, στήσεις τὴν σκηνὴν τοῦ
3 μαρτυρίου. καὶ θήσεις ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου,
4 καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ καταπετάσματι. καὶ εἰσοί-
σεις τὴν τράπεζαν, καὶ προθήσεις τὴν πρόθεσιν αὐτῆς· καὶ εἰ-
σοίσεις τὴν λυχνίαν, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[30] Et fecerunt laminam coronam sanctitatis ex auro mundissimo, & scripserunt super eam scriptura distincta, sanctum Domino. [31] Et po-
suerunt in ea vittam hyacinthinam, vt poneretur super mitram, sicut præceperat Dominus Moysi. [32] Perfectúmque est omne opus tabernacu-
li fœderis, feceruntque filij Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt. [33] Adduxeruntque tabernaculum ad Moysen &
omnia vasa eiusdem tabernaculi, fibulas eius, tabulas eius, vectes eius, & columnas eius, & bases eius. [34] Et opertorium de pellibus arie-
tum rubricatis, & opertorium de pellibus hyacinthinis, velum quoque quod extenditur. [35] Arcam testimonij & vectes eius, & pro-
pitiatorium. [36] Mensam & omnia vasa eius, & panem propositionis. [37] Candelabrum mundissimum, & lucernas quæ ordinantur & omnia va-
sa eius, & oleum ad illuminandum. [38] Altare aureum & oleum vnctionis, thymiama aromatum. tentoriumque quod erat in ostio taber-
naculi. [39] Altare æneum, & retiaculum eius æneum, vectes eius & omnia vasa eius: labrum & basim eius. [40] Cortinas atrij cum
columnis suis & cum basibus suis, velum quoque ad ostium atrij, funiculos eius, & paxillos eius, & omnia vasa ministerij tabernaculi fœderis.
[41] Vestes quoque ministerij ad ministrandum in sanctuario, vestes sanctas Aaron sacerdotis & vestes filiorum eius vt ministrent. [42] Iuxta
omnia quæ præcepit Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel omne opus. [43] Viditque Moyses omne opus, & ecce fecerant illud, sicut præ-
ceperat Dominus ita fecerunt, benedixitque eis Moyses.

CAPVT XL.

Locutusque est Dominus cum Moyse: dicens, [2] In mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum fœderis. [3] Et
pones ibi arcam testimonij. Et cooperies super arcam velamine. [4] Et inferes mensam, & ordinabis ordinem eius, & inferes candela-
brum, & incendes lucernas eius.

5 * ונתתה את־מזבח הזהב לקטרת לפני ארון העדת
6 ושמת את־מסך הפתח למשכן׃ * ונתתה את
7 מזבח העלה לפני פתח משכן אהל־מועד׃ * ונתת
את־הכיר בין־אהל מועד ובין המזבח ונתת שם מים׃
8 * ושמת את־החצר סביב ונתת את־מסך שער
9 החצר׃ * ולקחת את־שמן המשחה ומשחת את־
המשכן ואת־כל־אשר־בו וקדשת אתו ואת־כל־כליו
10 והיה קדש׃ * ומשחת את־מזבח העלה ואת־כל־
כליו וקדשת את־המזבח והיה המזבח קדש קדשים׃
11 * ומשחת את־הכיר ואת־כנו וקדשת אתו׃
12 * והקרבת את־אהרן ואת־בניו אל־פתח אהל מועד
13 ורחצת אתם במים׃ * והלבשת את־אהרן את
בגדי הקדש ומשחת אתו וקדשת אתו וכהן לי׃
14 * ואת־בניו תקריב והלבשת אתם כתנת׃
15 * ומשחת אתם כאשר משחת את־אביהם וכהנו
לי והיתה להית להם משחתם לכהנת עולם לדרתם׃
16 * ויעש משה ככל אשר צוה יהוה אתו כן עשה׃
17 * ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד
18 לחדש הוקם המשכן׃ * ויקם משה את־המשכן ויתן
את־אדניו וישם את־קרשיו ויתן את־בריחיו ויקם
19 את־עמודיו׃ * ויפרש את־האהל על־המשכן וישם
את־מכסה האהל עליו מלמעלה כאשר צוה יהוה
20 את־משה׃ * ויקח ויתן את־העדת אל־הארן
וישם את־הבדים על־הארן ויתן את־הכפרת על־
21 הארן מלמעלה׃ * ויבא את־הארן אל־המשכן וישם
את פרכת המסך ויסך על ארון העדות כאשר צוה
22 יהוה את־משה׃ * ויתן את־השלחן באהל
מועד על ירך המשכן צפנה מחוץ לפרכת׃
23 * ויערך עליו ערך לחם לפני יהוה כאשר צוה
יהוה את־משה׃

5 * Et altare aureum in quo adoletur incensum coram arca testimonij.
6 * Tentorium in introitu tabernaculi testimonii pones, & ante illud altare holocausti.
7 * Labrum inter altare & tabernaculum, quod implebis aqua.
8 * Circundabísque atrium tentoriis & ingressum eius.
9 * Et assumpto vnctionis oleo, vnges tabernaculum cum vasis suis vt sanctificentur.
10 * Altare holocausti & omnia vasa eius; la-
B brum cum basi sua.
11 * Omnia vnctionis oleo consecrabis, vt sint sancta sanctorum.
12 * Applicabísque Aaron & filios eius ad fores tabernaculi testimonii, & lotos aqua.
13 * Indues sanctis vestibus vt ministrent
14 mihi.
15 * Et vnctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat.
16 * Fecítque Moyses omnia quæ præceperat Dominus.
17 * Igitur mense primo anni secundi, prima die mensis collocatum est tabernaculum.
18 * Erexítque Moyses illud, & posuit tabulas ac bases & vectes, statuítque columnas.
19 * Et expandit tectum super tabernaculum imposito desuper operimento, sicut Dominus imperauerat.
20 * Posuit & testimonium in arca subditis infrà vectibus, & oraculum desuper.
21 * Cúmque intulisset arcam in tabernacu-
C lum testimonij, appendit ante eam velum, vt expleret Domini iussionem.
22 * Posuit & mensam in tabernaculo testimonij ad plagam Septentrionalem extra velum:
23 * Ordinatis coram propositionis panibus, sicut præceperat Dominus Moysi.

תרגום אונקלוס

5 ותתן ית מדבחא דדהבא לאסקא קטורת בוסמין קדם ארונא דסהדותא ותשוי ית פרסא דתרעא למשכנא׃ 6 ותתן ית מדבחא דעלתא
קדם תרע משכנא דמשכן זימנא׃ 7 ותתן ית כיורא בין משכן זימנא ובין מדבחא ותתן תמן מיא׃ 8 ותשוי ית דרתא סחור סחור ותתן
ית פרסא דתרע דרתא׃ 9 ותיסב ית משחא דרבותא ותרבי ית משכנא וית כל דביה ותקדיש יתיה וית כל מאנוהי ויהא קודשא׃ 10 ותרבי
ית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי ותקדיש ית מדבחא ויהא מדבחא קדש קודשין׃ 11 ותרבי ית כיורא וית בסיסיה ותקדיש יתיה׃ 12 ותקריב
ית אהרן וית בנוהי לתרע משכן זימנא ותסחי יתהון במיא׃ 13 ותלביש ית אהרן ית לבושי קודשא ותרבי יתיה ותקדיש יתיה
וישמש קדמי׃ 14 וית בנוהי תקריב ותלביש יתהון כתונין׃ 15 ותרבי יתהון כמא דרבית ית אבוהון וישמשון קדמי ותהי למהוי להון
רבותהון לכהנות עלם לדריהון׃ 16 ועבד משה ככל דפקיד יי יתיה כן עבד׃ 17 והוה בירחא קדמאה בשתא תניתא
בחד יומא לירחא אתקם משכנא׃ 18 ואקים משה ית משכנא ויהב ית סמכוהי ושוי ית דפוהי ויהב ית עברוהי ואקים ית
עמודוהי׃ 19 ופרש ית פרסא על משכנא ושוי ית חופאה דמשכנא עלוהי מלעילא כמא דפקיד יי ית משה׃ 20 ונסיב ויהב ית סהדותא
בארונא ושוי ית אריחיא על ארונא ויהב ית כפורתא על ארונא מלעילא׃ 21 ואעיל ית ארונא למשכנא ושוי ית פרוכתא דפרסא ואטיל על
ארונא דסהדותא כמא דפקיד יי ית משה׃ 22 ויהב ית פתורא במשכן זימנא על צדא דמשכנא ציפונא מברא לפרוכתא׃ 23 ואסדר עלוהי
סדרין דלחם קדם יי כמא דפקיד יי ית משה׃

‡ *Et pones altare aureum ad incensandum co-* 5
ram arca testimonij. ‡ *Et impones cooperimen-* 6
tum veli super ostium tabernaculi, & altare holo-
caustorū pones iuxta ostium tabernaculi testimonij.
‡ *Et pones labrum inter tabernaculum testimo-* 7
nij, & inter altare, & pones in eo aquam.
‡ *Et pones atrium in circuitu, & pones velum* 8
portæ atrij. ‡ *Et assumes oleum vnctionis, &* 9
vnges tabernaculum, & omnia quæ in eo, & san-
ctificabis illud & omnia vasa eius, & erūt sancta.
‡ *Et vnges altare holocaustorum, & omnia va-* 10
sa eius, & vnges labrum, & basim eius, & sancti-
ficabis illud. ‡ *Et sanctificabis altare, & erit* 11
altare sanctum sanctorum.
‡ *Et applicabis Aaron & filios eius ad ostia ta-* 12
bernaculi testimonij, & lauabis eos aqua.
‡ *Et indues Aaron vestes sanctas, & vnges* 13
eum, & sanctificabis eum, & sacerdotio fungetur
mihi. ‡ *Et filios eius applicabis & indues eos tu-* 14
nicas. ‡ *Et vnges eos sicut vnxisti patrem eo-* 15
rum, & sacerdotio fungentur mihi. & erit, vt sit
illis vnctio sacerdotij in æternum, in generationes
eorum.
‡ *Et fecit Moyses omnia quæcunque præcepit* 16
illi Dominus, sic fecit.
‡ *Et factum est in mense primo secundo anno* 15
egressorum eorum ex Ægypto prima die mensis, ere-
ctum est tabernaculum.
‡ *Et erexit Moyses tabernaculum, & imposuit* 18
capita, & immisit vectes, & erexit columnas eius.
‡ *Et extendit cortinas super tabernaculum, &* 19
imposuerunt operimentum tabernaculi super illud
desuper, sicut præcepit Dominus Moysi.
‡ *Et accipiens testimonia imposuit in arcam, &* 20
supposuit vectes sub arca, & imposuit propitiato-
rium super arcam.
‡ *Et intulit arcam in tabernaculū, & imposuit* 21
operimentum veli, & operuit arcam testimonij, si-
cut præcepit Dominus Moysi.
‡ *Et imposuit mensam in tabernaculum testimo-* 22
nij, ad latus tabernaculi testimonij quod ad Aqui-
lonem extra velum tabernaculi. ‡ *Et apposuit in* 23
ea panes propositionis coram Domino, sicut præcepit
Dominus Moysi.

5 ‡ καὶ θήσεις τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν εἰς τὸ θυμιᾶσαι ἐναν-
6 τίον τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου. ‡ καὶ ἐπιθήσεις κάλυμμα
τοῦ καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ θυ-
σιαστήριον τῶν καρπωμάτων θήσεις παρὰ τὴν θύραν τῆς
7 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ‡ καὶ θήσεις τὸν λουτῆρα ἀναμέσον
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ
8 θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ. ‡ καὶ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ, καὶ θή-
9 σεις τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. ‡ καὶ λήψῃ
τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ χρίσεις τὴν σκηνήν, καὶ πάντα τὰ
ἐν αὐτῇ, καὶ ἁγιάσεις αὐτὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἔσται
10 ἅγια. ‡ καὶ χρίσεις τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων, καὶ
πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ χρίσεις τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν
11 αὐτοῦ, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. ‡ καὶ ἁγιάσεις τὸ θυσιαστήριον, καὶ
12 ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων. ‡ καὶ προσάξεις ἀαρὼν
καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λού-
13 σεις αὐτοὺς ὕδατι. ‡ καὶ ἐνδύσεις ἀαρὼν τὰς στολὰς τὰς ἁγίας,
καὶ χρίσεις αὐτόν, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν, καὶ ἱερατεύσει μοι.
14 ‡ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶ-
15 νας. ‡ καὶ ἀλείψεις αὐτοὺς ὃν τρόπον ἤλειψας τὸν πα-
τέρα αὐτῶν, καὶ ἱερατεύσουσί μοι· καὶ ἔσται, ὥστε εἶναι αὐτοῖς
χρίσμα ἱερατείας εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.
16 ‡ καὶ ἐποίησε μωυσῆς πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος,
17 οὕτως ἐποίησε. ‡ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῷ δευ-
τέρῳ ἔτει ἐκπορευομένων αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου νουμηνίᾳ, ἐστάθη
18 ἡ σκηνή. ‡ καὶ ἔστησε μωυσῆς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὰς
κεφαλίδας, καὶ διενέβαλε τοὺς μοχλούς, καὶ ἔστησεν τοὺς στύλους
19 αὐτῆς. ‡ καὶ ἐξέτεινε τὰς αὐλαίας ἐπὶ τὴν σκηνήν, καὶ
ἐπέθηκεν τὸ κάλυμμα τῆς σκηνῆς ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καθὰ
20 συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. ‡ καὶ λαβὼν τὰ μαρτύρια
ἐνέβαλεν εἰς τὴν κιβωτόν· καὶ ὑπέθηκεν τοὺς διωστῆρας ὑπὸ
τὴν κιβωτόν, καὶ ἐπέθηκεν τὸ ἱλαστήριον ἐπάνω τῆς κιβωτοῦ.
21 ‡ καὶ εἰσήνεγκε τὴν κιβωτὸν εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὸ
κατακάλυμμα τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἐσκέπασε τὴν κι-
βωτὸν τοῦ μαρτυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
22 ‡ καὶ ἐπέθηκε τὴν τράπεζαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου,
ἐπὶ τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὸ πρὸς βορρᾶν
ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς·
23 ‡ καὶ προσέθηκεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Ponesque altare aureum, in quo adoletur thymiama aromatum coram arca testimonij.
6 Ponesque velum in ostio tabernaculi, & po-
nes altare holocausti ante ostium tabernaculi fœderis.
7 Et pones labrum inter tabernaculum fœderis & altare, & pones ibi aquam.
8 Ponesque atrium per circuitum, & pones tentorium ostij atrij.
9 Tollesque oleum vnctionis, & vnges tabernaculum & omnia quæ in
eo sunt, & sanctificabis illud & omnia vasa eius, & erit sanctum.
10 Et vnges altare holocausti & omnia vasa eius, sanctificabisque
altare, & erit altare sanctum sanctorum.
11 Et vnges labrum & basim eius, & sanctificabis illud.
12 Applicabisque Aaron
& filios eius ad ostium tabernaculi fœderis, & lauabis eos aquis.
13 Et indues Aaron vestibus sanctis, & vnges eum, sanctificabis-
que illum vt ministret coram me.
14 Filios quoque eius applicabis & indues eos tunicis.
15 Et vnges eos sicut vnxisti
patrem eorum, & ministrabunt coram me, & vt sit eis vnctio sua in sacerdotium sempiternum in generationibus suis.
16 Fecitque Moy-
ses iuxta omnia quæ præceperat ei Dominus ita fecit.
17 Factumque est in mense primo in anno secundo prima die mensis erectum
est tabernaculum.
18 Erexitque Moyses tabernaculum, & posuit bases eius, & imposuit tabulas eius, & posuit vectes eius, & ere-
xit colnmnas eius:
19 Et expandit tentorium super tabernaculum, & posuit coopertorium tabernaculi super illud desuper,
sicut præceperat Dominus Moysi.
20 Tulitque & posuit testimonium in arca, & posuit in arca vectes, & posuit propitiatorium su-
per arcam desuper.
21 Et intulit arcam in tabernaculum, & posuit velum extentum, vt protegeret super arcam testimonij
sicut præceperat Dominus Moysi.
22 Posuitque mensam in tabernaculo fœderis in latere tabernaculi ad Aquilonem extra ve-
lum.
23 Et ordinauit super ea ordines panum coram Domino, sicut præceperat Dominus Moysi.

24 * וַיָּשֶׂם אֶת־הַמְּנֹרָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד נֹכַח
25 הַשֻּׁלְחָן עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן נֶגְבָּה׃ * וַיַּעַל הַנֵּרֹת לִפְנֵי
26 יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיָּשֶׂם
אֶת־מִזְבַּח הַזָּהָב בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת׃
27 * וַיַּקְטֵר עָלָיו קְטֹרֶת סַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
28 מֹשֶׁה׃ * וַיָּשֶׂם אֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן׃
29 * וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד וַיַּעַל
עָלָיו אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
30 אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיָּשֶׂם אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל
31 מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שָׁמָּה מַיִם לְרָחְצָה׃ * וְרָחֲצוּ
מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃
32 * בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
33 יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיָּקֶם אֶת־הֶחָצֵר
סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר
34 וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמְּלָאכָה׃ * וַיְכַס הֶעָנָן
אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן׃
35 * וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו
36 הֶעָנָן וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן׃ * וּבְהֵעָלוֹת
הֶעָנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מַסְעֵיהֶם׃
37 * וְאִם־לֹא יֵעָלֶה הֶעָנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הֵעָלֹתוֹ׃
38 * כִּי עֲנַן יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה
בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מַסְעֵיהֶם׃

24 * Poſuit & candelabrū in tabernaculo te-
ſtimonij è regione menſæ in parte auſtrali:
25 * Locatis per ordinem lucernis iuxta præ-
26 ceptum Domini. * Poſuit & altare aureum
ſub tecto teſtimonij contra velum.
27 * Et adoleuit ſuper eo incēſum aromatum,
28 ſicut iuſſerat Dominus Moyſi. * Poſuit &
tentorium in introitu tabernaculi teſtimonij.
29 * Et altare holocauſti in veſtibulo teſtimo
nii offerens in eo holocauſtum & ſacrificia, vt
Dominus imperauerat.
30 * Labrum quoque ſtatuit inter tabernacu-
lum teſtimonii, & altare, implens illud aqua.
31 * Laueruntque in eo Moyſes & Aaron ac
filii eius manus ſuas & pedes, cùm ingrede-
32 rentur tectum fœderis: * Et accederent ad
altare, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
33 * Erexit & atrium per gyrum tabernaculi
& altaris, ducto in introitu eius tētorio. Poſt-
quam omnia perfecta ſunt:
34 * Operuit nubes tabernaculum teſtimo-
nij, & gloria Domini impleuit illud.
35 * Nec poterat Moyſes ingredi tectum fœ-
deris nube operiente omnia, & maieſtate Do-
mini coruſcante, quia cuncta nubes operue-
36 rat. * Si quando nubes tabernaculum deſce-
rebat, proficiſcebantur filii Iſrael per turmas
37 ſuas. * Si pendebat deſuper, manebant in
eodem loco.
38 * Nubes quippe Domini incumbebat per
diem tabernaculo & ignis in nocte, videnti-
bus cunctis populis Iſrael per cunctas man-
ſiones ſuas.

תרגום אונקלוס

14 וְשַׁוִּי יַת מְנַרְתָּא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לָקֳבֵיל פָּתוֹרָא עַל צִידָּא דְמַשְׁכְּנָא דָרוֹמָא׃ 25 וְאַדְלֵיק בּוֹצִינַיָּא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ
יַת מֹשֶׁה׃ 26 וְשַׁוִּי יַת מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם פָּרוֹכְתָּא׃ 27 וְאַסֵּיק עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת
מֹשֶׁה׃ 28 וְשַׁוִּי יַת פְּרָסָא דְתַרְעָא לְמַשְׁכְּנָא׃ 29 וְיַת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא שַׁוִּי בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא דְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְאַסֵּיק עֲלוֹהִי יַת עֲלָתָא
וְיַת מִנְחָתָא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 30 וְשַׁוִּי יַת כִּיּוֹרָא בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וִיהַב תַּמָּן מַיָּא לְקִדּוּשׁ׃ 31 וִיקַדְּשׁוּן מִנֵּיהּ
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יַת יְדֵיהוֹן וְיַת רַגְלֵיהוֹן׃ 32 בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וּבְמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא מְקַדְּשִׁין כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃
33 וַאֲקִים יַת דָּרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא וּלְמַדְבְּחָא וִיהַב יַת פְּרָסָא דִתְרַע דָּרְתָּא וְשֵׁיצִי מֹשֶׁה יַת עִיבִדְתָּא׃ 34 וַחֲפָא עֲנָנָא יַת
מַשְׁכַּן זִמְנָא וִיקָרָא דַיְיָ אִתְמְלִי יַת מַשְׁכְּנָא׃ 35 וְלָא יְכִיל מֹשֶׁה לְמֵיעַל לְמַשְׁכַּן זִמְנָא אֲרֵי שְׁרָא עֲלוֹהִי עֲנָנָא וִיקָרָא דַיְיָ אִתְמְלִי יַת מַשְׁכְּנָא׃
36 וּבְאִסְתַּלָּקוּת עֲנָנָא מֵעִילָוֵי מַשְׁכְּנָא נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְלָנֵיהוֹן׃ 37 וְאִם לָא מִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְלָא נָטְלִין עַד יוֹמָא דְאִסְתַּלָּקוּתֵיהּ׃
38 אֲרֵי עֲנָנָא דַיְיָ עַל מַשְׁכְּנָא בִּימָמָא וְאֶשָּׁתָא תְהֵי לֵילְיָא בֵיהּ לְעֵינֵי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְלָנֵיהוֹן׃

תם ונשלם ספר שמות

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב״ א״ מ״

*Et posuit candelabrum in tabernaculum testi- 24
monij è regione mensæ, ad latus tabernaculi quod ad
Austrum.
Et imposuit lucernas illius coram Domino, si- 25
cut præcepit Dominus Moysi.
Et posuit altare aureum in tabernaculo testi- 26
monij contra velum.
Et adoleuit super illud thymiama compositio- 27
nis, sicut præcepit Dominus Moysi.
Et posuit tentorium portæ tabernaculi. 28
Et altare holocaustorum posuit iuxta ostia ta- 29
bernaculi testimonij, & obtulit in eo holocaustum,
& sacrificium, sicut præcepit Dominus Moysi.
Et fecit labrum inter tabernaculũ testimonij, 30
& inter altare, & imposuit in eo aquam.
Ut lauentur ex eo Moyses & Aaron & filij 31
eius manus suas & pedes, ingredientibus illis in
tabernaculum testimonij. Aut quando acce- 32
derent ad altare ad ministrandum, lauabantur ex
eo, sicut præcepit Dominus Moysi.
Et erexit atrium in circuitu tabernaculi, & 33
testimonij, & posuit tentorium portæ atrij, & per-
fecit Moyses omnia opera. Et operuit nubes 34
tabernaculum testimonij, & gloria Domini reple-
tum est tabernaculum.
Et non potuit Moyses ingredi in tabernaculum 35
testimonij, quoniam obumbrauit super illud nubes,
& gloria Domini repletũ est tabernaculum.
Quando autem ascenderet nubes à taberna- 36
culo, proficiscebantur filij Israel cum sarcina sua.
Si autẽ nõ ascendebat nubes, non proficisceban- 37
tur vsque ad diem qua ascendebat nubes.
Nubes enim erat super tabernaculo die, & 38
ignis erat super illud nocte coram omni Israel in om
nibus profectionibus eorum.*

24 καὶ ἔθηκε τὴν λυχνίαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐναν-
τίον τῆς τραπέζης, εἰς τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον·
25 καὶ ἐπέθηκεν τοὺς λύχνους αὐτῆς ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον
συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ·
26 καὶ ἔθηκε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρ-
τυρίου ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος·
27 καὶ ἐθυμίασεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, κα-
θάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ·
28 καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς·
29 καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων ἔθηκε παρὰ τὰς θύ-
ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἀνήνεγκεν ἐν αὐτῷ ὁλοκαύ-
τωμα καὶ θυσίαν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
30 καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῷ ὕ-
31 δωρ· ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων
32 αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. ἢ ὅταν προσπο-
ρεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπτοντο ἐξ αὐτοῦ,
καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ·
33 καὶ ἔστησε τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ μαρτυ-
ρίου, καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς· καὶ συνε-
34 τέλεσε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα· καὶ ἐκάλυψε ἡ νε-
φέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ
35 σκηνή· καὶ οὐκ ἠδυνήθη μωυσῆς εἰσελθεῖν εἰς τὴν σκη-
νὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπεσκίασεν ἐπ' αὐτὴν ἡ νεφέλη, καὶ δό-
36 ξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή· ἡνίκα δ' ἂν ἀνέβη ἡ νε-
φέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἀνεζεύγνυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν τῇ
37 ἀπαρτίᾳ αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, οὐκ
ἀνεζεύγνυσαν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνέβη ἡ νεφέλη·
38 νεφέλη γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πῦρ ἦν ἐπ' αὐτῆς
νυκτὸς ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς ἀναζυγαῖς
αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Posuitque candelabrum in tabernaculo fœderis è regione mensæ, in latere australi tabernaculi. [25] Et incendit lucernas coram Domino, sicut præceperat Dominus Moysi. [26] Et posuit altare aureum in tabernaculo fœderis coram velo. [27] Et adoleuit super eo incensum aromatum, sicut præceperat Dominus Moysi. [28] Et posuit tentorium in ostio tabernaculi. [29] Et altare holocausti posuit in ostio tabernaculi fœderis, & obtulit super eo holocaustum & munus, sicut præceperat Dominus Moysi. [30] Posuitque labrum inter tabernaculum fœderis, & inter altare, & posuit ibi aquam ad lauandum. [31] Laueruntque ex eo Moyses & Aaron, & filij eius manus suas & pedes suos, cùm ingrederentur tabernaculum fœderis. [32] Et cùm accederent ad altare lauabantur, sicut præceperat Dominus Moysi. [33] Erexitque atrium per circuitum tabernaculi & altaris, & posuit velum in ostio atrij. & perfecit Moyses omne opus. [34] Et operuit nubes tabernaculum fœderis, & gloria Domini impleuit tabernaculum. [35] Et non poterat Moyses ingredi tabernaculum fœderis, eo quòd manebat super illud nubes, & gloria Domini impleuerat tabernaculum. [36] Et cùm eleuabatur nubes desuper tabernaculum, proficiscebantur filij Israel per omnes mansiones suas. [37] Et si non eleuabatur nubes, non proficiscebantur vsque in diem qua eleuabatur. [38] Nubes enim Domini erat super tabernaculum per diem, & ignis erat in eo per noctem in oculis omnis domus Israel in omnibus mansionibus suis.

Finis libri Exodi.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

א

1 וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו
2 מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם
כִּי־יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן־
הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת־קָרְבַּנְכֶם׃
3 * אִם־עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן־הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ
אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃
4 * וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו׃
5 * וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל־
6 הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וְהִפְשִׁיט
7 אֶת־הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ׃ * וְנָתְנוּ
בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־
8 הָאֵשׁ׃ * וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים
אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפָּדֶר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ
9 אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה
רֵיחַ־נִיחוֹחַ לַיהוָה׃
10 * וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׂבִים אוֹ
11 מִן־הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ * וְשָׁחַט
אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי
12 אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְנִתַּח
אֹתוֹ לִנְתָחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן
אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃
13 * וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־
הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
14 לַיהוָה׃ * וְאִם מִן־הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ
לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן־הַתֹּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה
אֶת־קָרְבָּנוֹ׃

INCIPIT VAIECHRA, ID EST, LIBER LEVITICVS.

CAP. I.

1 A VOcauit autẽ Moysen, & locu-
tus est ei Dominus de taber-
naculo testimonij, dicens:
2 * Loquere filiis Israel, & dices
ad eos, Homo qui obtulerit
ex vobis hostiã Dño de peco-
ribus, id est, de bobus & ouibus offerẽs victi-
3 mas. * Si holocaustum fuerit eius oblatio ac
de armẽto, masculum immaculatũ offeret ad
ostiũ tabernaculi testimonij ad placandũ sibi
4 Dominum. * Ponétq; super caput hostiæ ma-
nus, & acceptabilis erit, atque in expiationem
5 eius proficiens. * Immolabítq; vitulũ coram
Domino, & offerent filij Aaron sacerdotes
B sanguinem eius fundentes per altaris circui-
tum, quod est ante ostium tabernaculi.
6 * Detractáque pelle hostiæ artus in frusta
7 concident. * Et subijcient in altari ignem
strue lignorum antè composita.
8 * Et membra quæ sunt cæsa desuper ordi-
nantes, caput videlicet & cuncta quæ adhæ-
rent iecori;
9 * Intestinis & pedibus lotis aqua, adolebít-
que ea sacerdos super altare in holocaustũ &
suauem odorem Domino.
10 *Quod si de pecoribus oblatio est, de oui-
bus siue de capris holocaustum masculum
absque macula offeret.
11 *Immolabítque ad latus altaris, quod respi-
C cit ad Aquilonem coram Domino. Sanguinẽ
verò illius fundẽt super altare filij Aaron per
12 circuitum. * Diuidéntque membra, caput
& omnia quæ adhærent iecori, & imponent
super ligna quibus subijciendus est ignis.
13 *Intestina verò & pedes lauabunt aqua, &
oblata omnia adolebit sacerdos super altare
in holocaustum & odorem suauissimum Do-
mino.
14 * Si autem de auibus holocausti oblatio
fuerit Domino de turturibus & pullis co-
lumbæ:

תרגום אונקלוס

ויקרא

א

1 וקרא למשה ומליל יי עמיה ממשכן זימנא למימר׃ 2 מליל עם בני ישראל ותימר להון אנש ארי יקרב מנכון קורבנא קדם יי מן בעירא מן תורי ומן ענא תקרבון ית קורבנכון׃ 3 אם עלתא קורבניה מן תורי דכר שלים יקרבניה לתרע משכן זימנא יקרב יתיה לרעוא ליה קדם יי׃ 4 ויסמוך ידיה על ריש עלתא ויתרעי ליה לכפרא עלוהי׃ 5 ויכוס ית בר תורי קדם יי ויקרבון בני אהרן כהניא ית דמא ויזרקון ית דמא על מדבחא סחור סחור דבתרע משכן זימנא׃ 6 וישלח ית עלתא ויפלג יתה לאיברהא׃ 7 ויתנון בני אהרן כהנא אישתא על מדבחא ויסדרון אעיא על אישתא׃ 8 ויסדרון בני אהרן כהניא ית איבריא ית רישא וית תרבא על אעיא דעל אישתא דעל מדבחא׃ 9 וגויה וכרעוהי יחליל במיא ויסק כהנא ית כולא למדבחא עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ 10 ואם מן בני ענא קורבניה מן אמריא או מן בני עזיא לעלתא דכר שלים יקרבניה׃ 11 ויכוס יתיה על שידא דמדבחא ציפונא קדם יי ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמיה על מדבחא סחור סחור׃ 12 ויפלג יתיה לאיברוהי וית רישיה וית תרביה ויסדר כהנא יתהון על אעיא דעל אישתא דעל מדבחא׃ 13 וגויא וכרעיא יחליל במיא ויקרב כהנא ית כולא ויסק למדבחא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ 14 ואם מן עופא עלתא קורבניה קדם יי ויקרב מן שפניניא או מן בני יונה ית קורבניה׃

CAP. I.

ET reuocauit Moysen & locutus 1
est Dominus ei de tabernaculo te-
stimonij: dicens, * Loquere fi- 2
lijs Israel, & dices ad eos, Homo
si obtulerit ex vobis dona Domi-
no de iumentis, & de bobus, &
de ouibus offeretis dona vestra. * Si holocaustum 3
donum eius, ex bobus masculum immaculatum of-
feret illud ad ostium tabernaculi testimonij, offeret
illud acceptabile coram Domino.
* Et imponet manum super caput hostiæ accepta- 4
bile ei, ad propitiandum pro eo. * Et immola- 5
bunt vitulum coram Domino, & offerent filij Aa-
ron sacerdotes sanguinem, & effundent sanguinem
super altare in circuitu quod ante ostium taberna-
culi testimonij.
* Et excoriantes hostiam, concident illam per 6
membra.
* Et imponent filij Aaron sacerdotes ignem su- 7
per altare, & exaggerabunt ligna super ignem.
* Et imponent filij Aaron sacerdotes membra 8
scissa, & caput, & adipem super ligna, quæ super
ignem, existentia super altare.
* Quæ autē in ventre & pedes lauabunt aqua, 9
& imponet sacerdos omnia super altare, holocau-
stum est sacrificium odor suauitatis Domino.
* Si autem ab ouibus oblatio eius Domino, abs- 10
que agnis, & hœdis in holocaustum, masculum im-
maculatum offeret illud, & imponet manum super
caput eius.
* Et immolabunt illud à latere altaris, ad Aqui- 11
lonem coram Domino, & effundent filij Aaron sa-
cerdotes sanguinem eius super altare in circuitu.
* Et diuident illud per membra, & caput eius, 12
& adipem eius, & coaceruabunt sacerdotes illa
super ligna, quæ super ignem, existentia super al-
tare.
* Et quæ in ventre, & pedes lauabunt aqua, 13
& offeret sacerdos omnia, et imponet super altare:
holocaustum est sacrificij odor suauitatis Domino.
* Si autē ab auibus holocaustum offerat donum 14
suum Domino, & offerat de turturibus, vel de co-
lumbis oblationem suam.

α'.

1 ΚΑὶ ἀνεκάλεσε μωυσῆν, καὶ ἐλάλησε κύ-
ριος αὐτῷ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέ-
2 γων· * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτοὺς, ἄνθρωπος ἐὰν προσάγῃ ἐξ
ὑμῶν δῶρα τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ
τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων προσοίσετε δῶρα ὑμῶν.
3 * ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρσεν ἄ-
μωμον προσάξει αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ
4 τυρίου, προσοίσει αὐτὸ δεκτὸν ἔναντι κυρίου. * καὶ ἐπιθήσει
τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ,
5 ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. * καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι
κυρίου· καὶ προσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα· καὶ
προσχεοῦσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν
6 θυρῶν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ἐκδείραντες τὸ ὁλο-
7 καύτωμα, μελιοῦσι αὐτὸ κατὰ μέλη. * καὶ ἐπιθήσουσιν
οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ στοιβά-
8 σουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ. * καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ
ἱερεῖς τὰ διχοτομήματα, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στέαρ ἐπὶ
τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τὰ ὄντα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
9 * τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι· καὶ
ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· κάρπωμά
ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ.
10 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ· ἀπό
τε τῶν ἀρνῶν, καὶ τῶν ἐρίφων εἰς ὁλοκαύτωμα, ἄρσεν ἄμω-
μον προσάξει αὐτό· καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν αὐτοῦ.
11 * καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸς
βορρᾶν ἐναντίον κυρίου· καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱε-
ρεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
12 * καὶ διελοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ τὸ στέαρ αὐτοῦ· καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ
ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
13 * καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι· καὶ
προσοίσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
ριον, κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
14 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν ὁλοκάρπωμα προσφέρῃ δῶ-
ρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσῃ ἀπὸ τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν
περιστερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT I.

VOcauit autem Moysen & locutus est Dominus cum eo de tabernaculo fœderis: dicens,
2 Loquere cum filiis Israel, & dices eis, Homo qui obtulerit ex vobis oblationem coram Domino, de pecoribus, de bobus & de ouibus offeretis oblationes vestras.
3 Si holocaustum fuerit eius oblatio de bobus, masculum integrū offerat, ad ostium tabernaculi fœderis offerat illum, vt sit ei placabile coram Domino.
4 Imponetque manum suam super caput holocausti, & acceptabile erit ei ad propitiandum pro eo.
5 Immolabitque vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron sacerdotes sanguinem, & aspergent sanguinem super altare per circuitum quod est in ostio tabernaculi fœderis.
6 Et detrahet pellem holocausti, & diuidet illud per membra eius.
7 Et ponent filij Aaron sacerdotis ignem super altare, & ordinabunt ligna super ignem.
8 Ordinabuntque filij Aaron sacerdotes membra, caput & adipem super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare.
9 Interiora autem eius & pedes eius lauabit aqua, & incendet sacerdos omnia super altari: holocausti oblatio est, quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino.
10 Si autem de filiis ouium fuerit oblatio eius de arietibus aut de filiis caprarum in holocaustum, masculum integrum offeret.
11 Immolabitque eum ad latus Aquilonis altaris coram Domino. Et spargent filij Aaron sacerdotes sanguinem illius super altare per circuitum.
12 Diuidetque illum per membra eius, caput eius & adipem eius, & ordinabit sacerdos membra super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare.
13 Intestina autem & pedes lauabit aqua, & offeret sacerdos omnia, & adolebit in altari. holocausti oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino.
14 Si autem de auibus fuerit holocaustum oblationis eius coram Domino, offeret de turturibus aut de filiis columbæ oblationem suam.

15 * וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ
וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ׃
16 * וְהֵסִיר אֶת־מֻרְאָתוֹ בְּנֹצָתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ
17 אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֵדְמָה אֶל־מְקוֹם הַדָּשֶׁן׃ * וְשִׁסַּע
אֹתוֹ בִכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה
עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ
1 נִיחֹחַ לַיהוָה׃ ב * וְנֶפֶשׁ כִּי־תַקְרִיב קָרְבַּן
מִנְחָה לַיהוָה סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן
2 וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה׃ * וֶהֱבִיאָהּ אֶל־בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־
לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה
3 אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה׃
4 * וְכִי תַקְרִב קָרְבַּן מִנְחָה מַאֲפֵה תַנּוּר
סֹלֶת חַלּוֹת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת
5 מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן׃ * וְאִם־מִנְחָה עַל־הַמַּחֲבַת
6 קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן מַצָּה תִהְיֶה׃ * פָּתוֹת
אֹתָהּ פִּתִּים וְיָצַקְתָּ עָלֶיהָ שָׁמֶן מִנְחָה הִוא׃
7 * וְאִם־מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בַּשֶּׁמֶן
8 תֵּעָשֶׂה׃ * וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה
לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃
9 * וְהֵרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר
10 הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־
הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה׃
11 * כָּל־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ
כִּי כָל־שְׂאֹר וְכָל־דְּבַשׁ לֹא־תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה
12 לַיהוָה׃ * קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל־
13 הַמִּזְבֵּחַ לֹא־יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ׃ * וְכָל־קָרְבַּן מִנְחָתְךָ
בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל
מִנְחָתֶךָ עַל כָּל־קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח׃

15 * Offeret eam sacerdos ad altare, & retorto
ad collum capite ac rupto vulneris loco, de-
currere faciet sanguinem super crepidinem al
16 taris. * Vesiculam verò gutturis & plumas
proijciet prope altare ad orientalem plagam,
17 in loco in quo cineres effundi solent. * Con-
fringétque ascellas eius, & non secabit, neque
ferro diuidet eam, & adolebit super altare li-
gnis igne supposito. Holocaustum est & ob-
latio suauissimi odoris Domino.

CAP. II.

1 ANima cũ obtulerit oblationem sacrificij
A Domino, simila erit eius oblatio. Fũdét-
2 que super eam oleum, & ponet thus. * Ac
deferet ad filios Aaron sacerdotis. Quorum
vnus tollet pugillum plenũ similæ & olei ac
totum thus, & ponet memoriale super altare
3 in odorem suauissimum Domino. * Quod
autem reliquũ fuerit de sacrificio, erit Aaron
& filiorum eius sanctum sanctorum de obla-
4 tionibus Domini. * Cùm autẽ obtuleris sa-
B crificium coctum in clibano de simila, panes
scilicet absque fermento conspersos oleo, & la
5 gana azyma oleo lita. * Si oblatio tua fue-
rit de sartagine similę conspersæ oleo & absq;
6 fermento: * Diuides eam minutatim, & fun
7 des super eam oleum. * Si autem de craticu
la fuerit sacrificium, æquè simila oleo consper
8 getur. * Quam offerens Domino trades ma
9 nibus sacerdotis: * Qui cùm obtulerit eam,
tollet memoriale de sacrificio, & adolebit su-
C per altare in odorem suauitatis Domino.
10 * Quidquid autem reliquum est, erit Aa-
ron & filiorum eius sanctum sanctorum de
11 oblationibus Domini. * Omnis oblatio
quæ offertur Domino absque fermento fiet,
nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur
in sacrificio Domini.
12 *Primitias tantum eorum offeretis ac mu-
nera; super altare verò non imponentur in
odorem suauitatis.
13 * Quicquid obtuleris sacrificij sale condies,
nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio
tuo. In omni oblatione offeres sal.

תרגום אונקלוס

15 וִיקָרְבִינֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא וְיִמְלוֹק יָת רֵישֵׁיהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא וְיִתְמְצֵי דְמֵיהּ עַל כּוֹתֶל מַדְבְּחָא׃ 16 וְיַעְדֵּי יָת זְפָקֵיהּ בְּאוּכְלֵיהּ
וְיִרְמֵי יָתֵיהּ בִּסְטַר מַדְבְּחָא קִידּוּמָא לַאֲתַר דְּמוֹשְׁדִין קִטְמָא׃ 17 וִיפָרֵיק יָתֵיהּ בְּגַדְפּוֹהִי לָא יַפְרֵישׁ וְיַסֵּיק יָתֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא עַל אָעַיָּא דְעַל
אִישָּׁתָא עֲלָתָא הוּא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ ב 1 וֶאֱנָשׁ אֲרֵי יְקָרֵיב קוּרְבַּן מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ סוּלְתָּא יְהֵי קֻרְבָּנֵיהּ
וִירִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא וְיִתֵּן עֲלַהּ לְבוֹנְתָּא׃ 2 וְיַיְתִינַהּ לְוָת בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא וְיִקְמוֹץ מִתַּמָּן מְלֵי קוּמְצֵיהּ מִסֻּלְתַּהּ וּמִמִּשְׁחַהּ עַל כָּל לְבוֹנְתַּהּ וְיַסֵּק
כַּהֲנָא יָת אַדְכָּרְתַהּ לְמַדְבְּחָא קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 3 וּדְאִישְׁתְּאַר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין מִקֻּרְבָּנַיָּא דַּייָ׃
4 וַאֲרֵי תְקָרֵיב קוּרְבַּן מִנְחָתָא מַאֲפֵה תַנּוּרָא סֹלֶת גְּרִיצָן פַּטִּירָן דְּפִילָן בִּמְשַׁח וְאֶסְפּוֹגִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשָׁח׃
5 וְאִם מִנְחָתָא עַל מַשְׂרִיתָא קוּרְבָּנָךְ סֹלֶת דְּפִילָא בִמְשַׁח פַּטִּיר תְּהֵא׃ 6 בְּצַע יָתַהּ בִּיצוּעִין וּתְרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא מִנְחָתָא הִיא׃
7 וְאִם מִנְחָתָא דְרַדְתָּא קֻרְבָּנָךְ סוּלְתָּא בִמְשַׁח תִּתְעֲבֵד׃ 8 וְתַיְתֵי יָת מִנְחָתָא דְּיִתְעֲבֵיד מֵאִילֵּין קֳדָם יְיָ וִיקָרְבִינַהּ
לְוָת כַּהֲנָא וִיקָרְבִינַהּ לְמַדְבְּחָא׃ 9 וְיַפְרֵישׁ כַּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יָת אַדְכָּרְתַהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם
יְיָ׃ 10 וּדְאִישְׁתְּאַר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין מִקֻּרְבָּנַיָּא דַּייָ׃ 11 כָּל מִנְחָתָא דִּתְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ לָא תִתְעֲבֵד
חֲמִיעַ אֲרֵי כָל חֲמִיר וְכָל דְּבַשׁ לָא תַסְּקוּן מִינֵּיהּ קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 12 קוּרְבַּן קַדְמִי תְקָרְבוּן יָתְהוֹן קֳדָם יְיָ וּלְמַדְבְּחָא לָא
יִסְּקוּן לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא׃ 13 וְכָל קוּרְבַּן מִנְחָתָךְ בְּמִלְחָא תִמְלַח וְלָא תְבַטֵּל מְלַח קְיָם אֱלָהָךְ מֵעַל מִנְחָתָךְ עַל כָּל קֻרְבָּנָךְ תְּקָרֵיב מִלְחָא׃

*Et offeret eam sacerdos ad altare, et retorque- 15
bit caput eius, & sacrificabit sacerdos super altare,
& effundet sanguinem ad basem altaris.
*Et auferet vesiculam cum plumis, & proij- 16
ciet ea apud altare versus orientem ad locum cine-
ris. *Et confringet illam ab alis, & non diui- 17
det, & sacrificabit illud sacerdos super altare su-
per ligna quæ super ignem, holocaustum est sacrificij
odor suauitatis Domino.

CAP. II.

SI autem anima offerat oblationem sacrificiū Do- 1
mino, simila erit oblatio eius, & effundet super
illam oleum, & imponet super id incensum, sacrifi-
cium est. *Et offeret illam ad filios Aaron sacer- 2
dotes, et accipiens ab illa, implebit pugillum à simila
cum oleo, & omne thus eius, & imponet sacerdos
memoriale eius super altare, sacrificium odor suaui-
tatis Domino. *Et reliquias à sacrificio Aaron, 3
& filiis eius, sanctum sanctorum à sacrificiis Do-
mini. *Si autem obtulerit donum sacrificium 4
coctum in furno ex simila, panes azymos conspersos
in oleo, & lagana azyma vncta in oleo.
*Si autem sacrificium de sartagine donū tuum, 5
simila conspersa in oleo, azyma erunt.
*Et comminues ea in frusta, & effundes super 6
illa oleum: sacrificium est Domino.
*Si autem sacrificium de craticula donū tuum, 5
simila in oleo fiet. *Et offeres sacrificium quod 8
feceris ex his Domino, & offeres ad sacerdotem,
& accedens ad altare, *Tollet sacerdos de sa- 9
crificio memoriale eius, & imponet sacerdos super
altare holocaustum odorem suauitatis Domino.
*At relictum à sacrificio, Aaron & filiis eius, 10
sancta sanctorum ab holocaustis Domini.
*Omne sacrificium, quod obtuleritis Domino, 11
non facietis fermentatum; omne enim fermentum,
& omne mel non adijcietis in illo, sacrificare Domi-
no oblationem.
*De primitiis offeretis ipsa Domino; super au- 12
tem altare non imponetur in odorem suauitatis Do-
mino.
*Et omnis oblatio sacrificij vestri sale salietur, 13
non cessabit sal fœderis Domini à sacrificiis ve[st]ris:
in omni dono vestro offeretis Domino sal.

15 *Καὶ προσοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀπο-
κνίσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθύσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
16 ριον, καὶ στραγγιεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. *Καὶ
ἀφελεῖ τὸν πρόλοβον σὺν τοῖς πτεροῖς, καὶ ἐκβαλεῖ αὐτὰ πα-
ρὰ τὸ θυσιαστήριον κατ᾽ ἀνατολὰς εἰς τὸν τόπον τῆς σποδοῦ.
17 *καὶ ἐκκλάσει αὐτὸ ἐκ τῶν πτερύγων, καὶ οὐ διελεῖ καὶ ἐπιθύ-
σει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ
πυρός· κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

β.

1 *Ἐὰν δὲ ψυχὴ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν τῷ κυρίῳ, σεμίδαλις
ἔσται τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ ἐπιχεεῖ ἐπ᾽ αὐτὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσει
2 ἐπ᾽ αὐτὸ λίβανον, θυσία ἐστίν. *καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς
ἀαρὼν τοὺς ἱερεῖς· καὶ δραξάμενος ἀπ᾽ αὐτῆς, πλήρη τὴν δρᾶκα
ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐ-
τῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπὶ τὸ θυσια-
3 στήριον, θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. *καὶ τὸ λοιπὸν τὸ
ἀπὸ τῆς θυσίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἅγιον τῶν ἁγίων ἀπὸ
4 τῶν θυσιῶν κυρίου. *ἐὰν δὲ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν πεπεμ-
μένην ἐν κλιβάνῳ ἐκ σεμιδάλεως, ἄρτους ἀζύμους πεφυ-
ραμένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν
5 ἐλαίῳ. *ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ τηγάνου τὸ δῶρόν σου, σεμίδα-
6 λις πεφυραμένη ἐν ἐλαίῳ, ἄζυμα ἔσται. *καὶ διαθρύ-
ψεις αὐτὰ κλάσματα, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ᾽ αὐτὰ ἔλαιον, θυσία
7 ἐστὶ κυρίῳ. *ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ ἐσχάρας τὸ δῶρόν σου, σεμί-
8 δαλις ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται. *καὶ προσοίσεις τὴν θυσίαν
ἣν ἂν ποιήσῃ ἐκ τούτων τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσεις πρὸς τὸν ἱερέα·
9 καὶ προσεγγίσας πρὸς τὸ θυσιαστήριον, *ἀφελεῖ ὁ ἱερεὺς
ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
10 *τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τῆς θυσίας, ἀαρὼν, καὶ τοῖς υἱοῖς
αὐτοῦ· ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου.
11 *πᾶσαν θυσίαν, ἣν ἂν προσφέρητε τῷ κυρίῳ, οὐ ποιήσετε ζυ-
μωτόν· πᾶσαν γὰρ ζύμην, καὶ πᾶν μέλι οὐ προσοίσετε ἐπ᾽
αὐτοῦ, καρπῶσαι τῷ κυρίῳ δῶρον.
12 *ἀπαρχῆς προσοίσετε αὐτὰ τῷ κυρίῳ, ἐπὶ δὲ τὸ θυσια-
στήριον οὐκ ἀναβιβασθήσεται εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
13 *καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται· οὐ διαπαύ-
σεται ἅλας διαθήκης κυρίου ἀπὸ θυσιασμάτων ὑμῶν· ἐπὶ
παντὸς δώρου ὑμῶν προσοίσετε τῷ κυρίῳ ἅλας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Offeretque eam sacerdos ad altare, & retorquebit ad collum caput eius, & adolebit in altare, & decurrere faciet sanguinem eius super parietem altaris. [16] Et auferet vesiculam gutturis cum fimo suo, & proijciet illam ad latus altaris ad Orientalem plagam in locum in quo effundunt cinerem. [17] Confringatque illud per alas suas, non diuidat. Et adolebit eum sacerdos in altari super ligna quæ sunt super ignem: holocaustum est oblatio quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino.

CAPVT II.

HOmo autem cùm obtulerit oblationem muneris coram Domino, simila erit eius oblatio, fundetque super eam oleum, & ponet super eam thus. [2] Et afferet eam ad filios Aaron sacerdotis, & tollet inde sacerdos plenum pugillum suum de simila eius & de oleo eius cum toto thure eius. Et adolebit memoriale eius in altari: oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. [3] Quod autem reliquum fuerit de munere, erit Aaron & filijs eius, sanctum sanctorum est de oblationibus Domini. [4] Et quando obtuleris oblationem muneris cocti in clibano de simila, placentas azymas conspersas oleo, & lagana azyma quæ vncta sint oleo. [5] Si autem sacrificium de sartagine fuerit oblatio tua, simila conspersa oleo azyma erit. [6] Diuides eam minutatim, & effundes super eam oleum, munus est. [7] Si autem sacrificium de craticula fuerit oblatio tua, ex simila cum oleo fiat. [8] Et afferes sacrificium quod fit ex his coram Domino, & offeres illud ad sacerdotem, offeretque illud ad altare. [9] Et separabit sacerdos de sacrificio memoriale eius, & adolebit in altari: oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. [10] Quod autem reliquum fuerit de sacrificio, erit Aaron, & filiis eius: sanctū sanctorum erit de oblationibus Domini. [11] Omne munus quod offertur coram Domino non fiet fermentatū, quoniam omne fermentū & omne mel non adolebitis ex eo oblationē coram Domino. [12] In oblationē primitiarū offeretis ea coram Domino, & in altare nō incēdantur, vt suscipiantur cū beneplacito. [13] Omnē enim oblationē sacrificij tui sale salies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo, super omnem oblationē tuā offeres sal.

14 * וְאִם־תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיהוָה אָבִיב
קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֵת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ׃
15 * וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְשַׂמְתָּ עָלֶיהָ לְבֹנָה מִנְחָה
16 הִוא׃ * וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ מִגִּרְשָׂהּ
וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־לְבֹנָתָהּ אִשֶּׁה לַיהוָה׃

ג

1 * וְאִם־זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם
מִן־הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם־זָכָר אִם־נְקֵבָה תָּמִים
2 יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ
וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
3 אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְהִקְרִיב מִזֶּבַח
הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־
4 הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ * וְאֵת שְׁתֵּי
הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים
וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה׃
5 * וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְנֵי־אַהֲרֹן הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר
עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
6 * וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים
7 לַיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ * אִם־כֶּשֶׂב
הוּא־מַקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃
8 * וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי
אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
9 סָבִיב׃ * וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה
חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה
וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב
10 אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ * וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב
אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־
11 הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ * וְהִקְטִירוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה
12 לֶחֶם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ
וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃

14 * Si autem obtuleris munus primitiarum
frugum tuarum Domino de ſpicis adhuc vi-
rentibus, torrebis eas igni, & cõfringes in mo
rem farris, & ſic offeres primitias tuas Domi-
15 no: * Fundens ſuper ea oleum & thus im-
ponens, quia oblatio Domini eſt.
16 * De qua adolebit ſacerdos in memoriam
muneris, partem farris fracti & olei ac to-
tum thus.

CAP. III.

1 A QVod ſi hoſtia pacificorum fuerit eius ob-
latio, & de bobus voluerit offerre marem
ſiue fœminam, immaculata offeret coram Do
2 mino. * Ponet manum ſuper caput victimę
ſuæ, quę immolabitur in introitu tabernacu-
li teſtimonij. Fundéntque filij Aaron ſacerdo
tis ſanguinem per altaris circuitum.
3 * Et offerent de hoſtia pacificorum in ob-
lationem Domino adipem qui operit vitalia,
& quicquid pinguedinis eſt intrinſecus.
4 * Duos renes cum adipe quo teguntur ilia,
& reticulum iecoris cum renunculis.
5 * Adolebúntq; ea ſuper altare in holocau-
ſtum lignis igne ſuppoſito in oblationẽ ſua-
uiſſimi odoris Domino.
6 * Si verò de ouibus fuerit eius oblatio &
B pacificorum hoſtia, ſiue maſculum obtulerit
ſiue fœminam, immaculata erunt omnia.
7 * Si agnum obtulerit coram Domino:
8 * Ponet manum ſuam ſuper caput victimæ
ſuæ quæ immolabitur in veſtibulo taberna-
culi teſtimonij. Fundéntque filij Aaron ſan-
guinem eius per circuitum altaris.
9 * Et offerent de pacificorum hoſtia ſacrifi-
cium Domino, adipem & caudam totam cũ
renibus & pinguedinem quæ operit ventrem
atque vniuerſa vitalia.
10 * Et vtrumque renunculum cum adipe qui
C eſt iuxta ilia, reticulúmque iecoris cum re-
nunculis.
11 * Et adolebit ea ſacerdos ſuper altare in pa
bulum ignis & oblationis Domini.
12 * Si capra fuerit eius oblatio, & obtulerit
eam Domino:

תרגום אונקלוס

14 ואם תקריב מנחת בכורין קדם יי אביב קלי בנור פירוכן דכיכן תקריב ית מנחת בכורך ׃ 15 ותתן עלה משחא ותשוי עלה
לבונתא מנחתא היא ׃ 16 ויסק כהנא ית אדכרתה מגרשה וממשחה על כל לבונתה קורבנא קדם יי ׃

ג

1 ואם נכסת קודשיא קורבניה אם מן תורי הוא מקריב אם דכר אם נוקבא שלים יקרביניה קדם יי ׃ 2 ויסמוך ידיה על ריש
קורבניה ויכסיניה בתרע משכן זימנא ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמא על מדבחא סחור סחור ׃ 3 ויקרב מנכסת קודשיא קורבנא קדם
יי ית תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא די על גוא ׃ 4 וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהן דעל גיססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא
יעדינה ׃ 5 ויסקון יתיה בני אהרן למדבחא על עלתא דעל אעיא דעל אישתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי ׃ 6 ואם מן בני ענא קרבניה
לנכסת קודשיא קדם יי דכר או נוקבא שלים יקרביניה ׃ 7 אם אימר הוא מקריב ית קרבניה ויקריב יתיה קדם יי ׃ 8 ויסמוך
ית ידיה על ריש קרבניה ויכוס יתיה קדם משכן זימנא ויזרקון בני אהרן ית דמיה על מדבחא סחור סחור ׃ 9 ויקרב מנכסת קודשיא
קורבנא קדם יי תרביה אליתא שלמתא לקבל שזרתא יעדינה וית תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא די על גוא ׃ 10 וית תרתין כוליין וית תרבא
דעליהן דעל גיססיא וית חצרא דעל כבדא על כולייתא יעדינה ׃ 11 ויסקיניה כהנא למדבחא לחם קרבנא קדם יי ׃ 12 ואם מן
בני עזיא קורבניה ויקרביניה קדם יי ׃

Si autem obtuleris ſacrificium primitiarũ Do 14
mino, noua torrefacta farra comminuta Domino.
& offeres ſacrificium primitiarum tuarum.
Et effundes ſuper ipſum oleum, & impones 15
ſuper id thus, ſacrificium eſt.
Et offeret ſacerdos memoriale eius de farribus 16
cum oleo, & omne thus eius holocauſtũ eſt Domino.

CAP. III.

Si autem ſacrificium ſalutaris oblatio eius Domi- 1
no, ſiquidem ex bobus ipſe obtulerit, ſiue maſcu-
lum, ſiue fœminam, immaculatum adducet illud co-
ram Domino. Et imponet manus eius ſuper ca- 2
put doni, & immolabit illud apud oſtium taberna-
culi teſtimonij, & effundent filij Aaron ſacerdotes
ſanguinem ſuper altare holocauſtorum in circuitu.
Et adducent de ſacrificio ſalutaris holocauſtum 3
Domino, adipem operientem ventrem, & omnem
adipem qui ſuper ventrem: Et duos renes, 4
& adipem qui ſuper ipſos, qui ſuper femora, &
reticulum, quod ſuper iecur, cum renibus auferet.
Et referent ea filij Aaron ſacerdotes ſuper al- 5
tare, ſuper holocauſta, ſuper ligna, quæ ſuper ignem,
oblationem odorem ſuauitatis Domino.
Si autem de ouibus oblatio eius, ſacrificium ſa- 6
lutaris Domino, maſculum vel fœminam immacu-
tum offeret illud. Si agnum obtulerit munus 7
eius, offeret illud corã Domino. Et ſuperponet 8
manum ſuper caput doni ſui, & immolabit illud
apud oſtium tabernaculi teſtimonij, & infundent
filij Aaron ſacerdotes ſanguinem ſuper altare in cir-
cuitu. Et offeret à ſacrificio ſalutaris obla- 9
tionem Domino, adipem & lumbum immacula-
tum cum ilibus diuidet illud, & adipem cooperien-
tem ventrem, & omnem adipem qui ſuper ven-
trem.
Et vtroſque renes & adipem qui ſu- 10
per ipſos, qui ſuper ilia, & reticulum quod ſuper
iecur, cum renibus auferens.
Offeret ſacerdos ſuper altare. odor ſuauitatis 11
oblatio Domino.
Si autem de capris donum eius, & adducet il- 12
lud coram Domino.

14 ἐὰν δὲ προσφέρῃς θυσίαν πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ,
νέα πεφρυγμένα χίδρα ἐρικτὰ τῷ κυρίῳ· καὶ προσοίσεις τὴν
15 θυσίαν τῶν πρωτογεννημάτων σου. καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐ-
τὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὴν λίβανον, θυσία ἐστί.
16 καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ τῶν χί-
δρων σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς, κάρπωμά ἐστι
κυρίῳ. γ'.
1 Ἐὰν δὲ θυσία σωτηρίου τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἐὰν μὲν
ἐκ τῶν βοῶν αὐτὸς προσαγάγῃ, ἐάν τε ἄρσεν, ἐάν τε θῆλυ,
2 ἄμωμον προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπιθήσει τὰς
χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, καὶ σφάξει αὐτὸ
παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσχεοῦσιν
οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλο-
3 καυτωμάτων κύκλῳ. καὶ προσάξουσιν ἀπὸ τῆς θυσίας
σωτηρίου κάρπωμα κυρίῳ, τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοι-
λίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας.
4 καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ
τῶν μηρῶν, καὶ τὸν λοβὸν, τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
5 περιελεῖ. καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ
τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ
ἐπὶ τοῦ πυρὸς κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
6 ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ θυσίαν σωτη-
ρίου τῷ κυρίῳ, ἄρσεν ἢ θῆλυ, ἄμωμον προσοίσει αὐτό.
7 ἐὰν ἄρνα προσαγάγῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, προσάξει αὐτὸ
ἔναντι κυρίου.
8 καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου αὐτοῦ,
καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου,
καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον κύκλῳ.
9 καὶ προσοίσει ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου κάρπωμα τῷ κυ-
ρίῳ τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφὺν ἄμωμον σὺν ταῖς ψόαις περιε-
λεῖ αὐτό· καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν
10 τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας. καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νε-
φροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν
λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελών,
11 ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ὀσμὴ εὐωδίας κάρ-
πωμα τῷ κυρίῳ.
12 ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν αἰγῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ προσάξει αὐ-
τὸ ἐναντίον κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Si autem obtuleris munus primitiarum coram Domino, de ſpicis virentibus torrefactis igne confractis ac teneris offeres munus primitiarum tuarum. [15] Et pones ſuper illud oleum, ponesque ſuper illud thus, munus eſt. [16] Et adolebit ſacerdos memoriale eius de granis eius confractis & de oleo eius cum toto thure eius, oblatio eſt coram Domino.

CAPVT III.

Et ſi hoſtia ſanctificationum fuerit oblatio eius, ſi de bobus ipſe obtulerit ſiue maſculum ſiue fœminam, integrum offeret coram Domino. [2] Imponetque manum ſuam ſuper caput oblationis ſuæ, & immolabit eam in oſtio tabernaculi fœderis, & aſpergent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem per circuitum altaris. [3] Et offeret de hoſtia ſanctificationum oblationem coram Domino adipem, qui operit inteſtina & totum adipem qui eſt ſuper inteſtina. [4] Et duos renes & adipem qui eſt ſuper eos, & qui eſt ſuper ilia, & reticulum quod eſt ſuper iecur cum renibus auferet illud. [5] Adolebuntque ea filij Aaron ſuper altare in holocauſtum quod eſt ſuper ligna quæ ſunt ſuper ignem. Oblatio eſt quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. [6] Si autem de ouibus fuerit oblatio eius in hoſtiam ſanctificationum coram Domino: maſculum aut fœminam integrum offeret. [7] Si agnum ipſe obtulerit in oblationem ſuam, offeret eum coram Domino. [8] Et imponet manum ſuam ſuper caput oblationis ſuæ, & immolabit eam ante tabernaculum fœderis, & aſpergent filij Aaron ſanguinem eius per circuitum altaris. [9] Offeretque de hoſtia ſanctificationum oblationem coram Domino, adipem eius, caudam integram, contra dorſum auferet eam, & totum adipem qui eſt ſuper inteſtina. [10] Et duos renes, & adipem qui eſt ſuper eos, qui eſt iuxta ilia, & reticulum quod eſt ſuper iecur cum renunculis auferet illud. [11] Et adolebit ea ſacerdos in altari, pabulum oblationis eſt coram Domino. [12] Si autem de capris fuerit oblatio eius, offeret eam coram Domino.

13 * וסמך את־ידו על־ראשו ושחט אתו לפני אהל
מועד וזרקו בני אהרן את־דמו על־המזבח סביב:
14 * והקריב ממנו קרבנו אשה ליהוה את־החלב
המכסה את־הקרב ואת כל־החלב אשר על־הקרב:
15 * ואת שתי הכלית ואת־החלב אשר עלהן אשר
על־הכסלים ואת־היתרת על־הכבד על־הכלית
16 יסירנה: * והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה
17 לריח ניחח כל־חלב ליהוה: * חקת עולם לדרתיכם
בכל מושבתיכם כל־חלב וכל־דם לא תאכלו:

ד

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר: * דבר אל־בני
2 ישראל לאמר נפש כי־תחטא בשגגה מכל מצות
3 יהוה אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה: * אם־
הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על
חטאתו אשר חטא פר בן־בקר תמים ליהוה לחטאת:
4 * והביא את־הפר אל־פתח אהל־מועד לפני יהוה
וסמך את־ידו על־ראש הפר ושחט את־הפר לפני
5 יהוה: * ולקח הכהן המשיח מדם הפר והביא אתו
6 אל־אהל מועד: * וטבל הכהן את־אצבעו בדם
והזה מן־הדם שבע פעמים לפני יהוה את־פני
7 פרכת הקדש: * ונתן הכהן מן־הדם על־קרנות
מזבח קטרת הסמים לפני יהוה אשר באהל מועד
ואת כל־דם הפר ישפך אל־יסוד מזבח העלה
8 אשר־פתח אהל מועד: * ואת־כל־חלב פר החטאת
ירים ממנו את־החלב המכסה על־הקרב ואת כל־
9 החלב אשר על־הקרב: * ואת שתי הכלית ואת־
החלב אשר עליהן אשר על־הכסלים ואת־
10 היתרת על־הכבד על־הכליות יסירנה: * כאשר
יורם משור זבח השלמים והקטירם הכהן על
מזבח העלה:

13 *Ponet manum ſuam ſuper caput eius, im-
molabítque eam in introitu tabernaculi teſti
monij. Et fundent filij Aaron ſanguinem eius
per altaris circuitum.
14 *Tolléntq; ex ea in paſtum ignis dominici
adipem qui operit ventrem, & qui tegit vni-
15 uerſa vitalia. *Duos renunculos cum reti-
culo quod eſt ſuper eos iuxta ilia, & aruinam
iecoris cum renunculis.
16 *Adolebítque ea ſuper altare ſacerdos in
alimoniam ignis & ſuauiſſimi odoris.
17 *Omnis adeps Domini erit iure perpetuo
in generationibus & cunctis habitaculis ve-
ſtris, nec ſanguinem nec adipem omnino co-
medetis.

CAP. IIII.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen: di-
A cens, *Loquere filiis Iſrael, Anima quæ
2 peccauerit per ignorantiam: & de vniuerſis
mandatis Domini quæ pręcepit vt non fierét,
3 quippiam fecerit. *Si ſacerdos qui vnctus
eſt peccauerit, delinquere faciens populum,
offeret pro peccato ſuo vitulum immacula-
tum Domino.
4 *Et adducet illum ad oſtium tabernaculi
teſtimonij coram Dño, ponétq; manum ſuper
caput eius, & immolabit eum Domino.
5 *Hauriet quoq; de ſanguine vituli, inferés
illum in tabernaculum teſtimonij.
6 *Cúmque intinxerit digitum in ſanguine,
aſperget eum ſepties coram Domino contra
7 velum ſanctuarij. *Ponétque de eodem ſan
guine ſuper cornua altaris thymiamatis gra-
tiſſimi Domino, quod eſt in tabernaculo te-
ſtimonij. Omnem autem reliquum ſanguinē
fundet in baſim altaris holocauſti in introitu
8 tabernaculi. *Et adipem vituli offeret pro
B peccato, tam eum qui vitalia operit, quàm o-
mnia quæ intrinſecus ſunt.
9 *Duos renunculos & reticulum quod eſt
ſuper eos iuxta ilia, & adipem iecoris cum re-
10 nunculis. *Sicut offertur de vitulo hoſtiæ
pacificorum, & adolebit ea ſuper altare holo-
cauſti.

תרגום אונקלוס

13 ויסמוך ית ידיה על רישיה ויכוס יתיה לקדם משכן זימנא ויזרקון בני אהרן ית דמיה על מדבחא סחור סחור: 14 ויקריב מניה
קורבניה קורבנא קדם יי ית תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא דעל גוא: 15 וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהן דעל גיססיא וית חצרא
על כבדא על כוליתא יעדינה: 16 ויסקינון כהנא למדבחא לחם קורבנא לאתקבלא ברעוא כל תרבא קדם יי: 17 קיים עלם
לדריכון בכל מותבניכון כל תרבא וכל דמא לא תיכלון:

ד

1 ומליל יי עם משה למימר: 2 מליל עם בני ישראל למימר אנש ארי יחוב בשלו מכל פיקודיא דיי דלא כשרין
לאתעבדא ויעבד מן חד מנהון: 3 אם כהנא רבא יחוב לחובת עמא ויקריב על חובתיה דחב תור בר תורי שלים קדם יי לחטאתא:
4 וייתי ית תורא לתרע משכן זימנא קדם יי ויסמוך ית ידיה על ריש תורא ויכוס ית תורא קדם יי: 5 ויסב כהנא רבא מדמא
דתורא וייתי יתיה למשכן זימנא: 6 ויטבול כהנא ית אצבעיה בדמא וידי מן דמא שבע זמנין קדם יי קדם פרוכתא דקודשא: 7 ויתן כהנא
מן דמא על קרנת מדבחא דקטורת בוסמיא קדם יי די במשכן זימנא וית כל דמא דתורא ישוד ליסודא דמדבחא דעלתא דבתרע משכן זימנא: 8
וית כל תרבא דתורא דחטאתא יפריש מניה ית תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא דעל גוא: 9 וית תרתין
כוליין וית תרבא דעליהן די על גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה: 10 כמא דמתפרש מתור נכסת קודשיא ויסקינון
כהנא על מדבחא דעלתא:

*Et imponet manus super caput eius, & immo- 13
labunt illud coram Domino apud ostium tabernacu-
li testimonij, & effundent filij Aaron sacerdotes san
guinem super altare in circuitu.*
*Et offeret ex eo oblationem Domino adipem 14
operientem ventrem, & omnem adipem qui est su-
per ventrem.*
*Et duos renes, & adipem qui super illos qui 15
super ilia, & reticulum quod super iecur cum reni-
bus auferet. Et offeret sacerdos super altare ob- 16
lationem odorem suauitatis Domino: omnem adi-
pem Domino*
*Legitimum sempiternum in generationes ve- 17
stras: in omni habitatione vestra omnem adipem &
omnem sanguinem non comedetis.*

CAP. IIII.

ET *locutus est Dominus ad Moysen: dicens,* 1
*Loquere filiis Israel: dicens, Anima si pec 2
cauerit non sponte in omnibus præceptis Domini,
quæ non oportet facere, & faciet aliquid ex illis.*
*Si quidem sacerdos primus vnctus peccauerit 3
vt populus peccet, & offeret pro peccato suo, quod
peccauit, vitulum ex bobus immaculatum Domi-
no pro peccato.*
*Et adducet vitulum ad ostium tabernaculi te- 4
stimonij coram Domino, & imponet manum suam
super caput vituli coram Domino, & immolabit vi-
tulum coram Domino. Et accipiens sacerdos 5
vnctus consecratus manus, de sanguine vituli: &
inferet illum in tabernaculum testimonij.*
*Et intinget sacerdos digitum in sanguinem, & 6
asperget à sanguine septies digito coram Domino,
iuxta velum sanctum. Et imponet sacerdos de 7
sanguine vituli super cornua altaris thymiamatis
cõpositionis coram Domino, quod est in tabernaculo
testimonij, & omnem sanguinem vituli effundet in
basim altaris holocausti, quod est apud ostia taberna
culi testimonij. Et omnem adipem vituli qui 8
peccati, & auferet ab eo adipem, cooperiens intesti-
na, & omnem adipem qui super intestina. Et 9
duos renes, & adipem qui in ipsis, qui super ilia, &
reticulũ quod super iecur cũ renibus auferet illud.
Quemadmodũ aufertur à vitulo sacrificij salu- 10
taris, et offeret sacerdos super altare holocausti.*

13 καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ
σφάξουσιν αὐτὸ ἐναντίον κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα
14 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ ἀνοίσει ἀπ' αὐτοῦ κάρπω-
μα τῷ κυρίῳ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν
15 τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας· καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ
στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ
16 τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ. καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
17 πᾶν στέαρ τῷ κυρίῳ νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν πᾶν στέαρ καὶ πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε.

δ΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λάλη-
2 σον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἀπὸ
πάντων τῶν προσταγμάτων κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ ποιήσει
3 ἕν τι ἀπ' αὐτῶν. ἐὰν μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμάρτῃ
τοῦ τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν, καὶ προσάξει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ,
ἧς ἥμαρτε, μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τῷ κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρ-
4 τίας. καὶ προσάξει τὸν μόσχον παρὰ τὰς θύρας τῆς σκη-
νῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξει τὸν
μόσχον ἐνώπιον κυρίου.
5 καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ τετελεσμένος τὰς χεῖ-
ρας, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ εἰσοίσει αὐτὸ εἰς τὴν σκηνὴν
6 τοῦ μαρτυρίου. καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον εἰς τὸ
αἷμα, καὶ προσρανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἑπτάκις τῷ δακτύλῳ ἔναντι
7 κυρίου, κατὰ τὸ καταπέτασμα τὸ ἅγιον. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς
ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
θυμιάματος τῆς συνθέσεως ἔναντι κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ
μαρτυρίου· καὶ πᾶν τὸ αἷμα τοῦ μόσχου ἐκχεεῖ παρὰ τὴν
βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως, ὅ ἐστι παρὰ τὰς θύ-
8 ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ στέαρ τοῦ μό-
σχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας· καὶ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ τὸ στέαρ τὸ κα-
τακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων·
9 καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ
τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
10 περιελεῖ αὐτό. ὃν τρόπον ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ μόσχου τῆς
θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
τῆς καρπώσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et imponet manum suam super caput eius, immolabitque eam ante tabernaculum fœderis, & aspergent filij Aaron sanguinem eius per circuitum altaris. [14] Offeretque ex eo oblationem eius coram Domino, adipem qui operit intestina & totum adipem qui est super intestina. [15] Et duos renes & adipem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulum quod est super iecur cum renunculis auferet illud. [16] Adolebitque ea sacerdos in altari: pabulum oblationis est, vt suscipiatur cum beneplacito: omnis adeps coram Domino offeretur. [17] Pacto sempiterno in generationibus vestris in cunctis habitationibus vestris, omnem adipem & omnem sanguinem non comedetis.

CAPVT IIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse: dicens, [2] Loquere cum filiis Israel, dicens: Homo qui peccauerit per ignorantiam de vniuersis mandatis Domini quæ non decent fieri, & fecerit vnum ex eis. [3] Si sacerdos magnus peccauerit pro delicto populi, offeret pro peccato suo quod peccauit, vitulum integrum coram Domino pro peccato. [4] Et adducet vitulum ad ostium tabernaculi fœderis in conspectu Domini, & imponet manum eius super caput vituli, & immolabit vitulum coram Domino. [5] Et tollet sacerdos magnus de sanguine vituli, & inferet eum in tabernaculum fœderis. [6] Et tinget sacerdos digitum suum in sanguine, & asperget de sanguine septies coram Domino contra velum sanctuarij. [7] Ponetque sacerdos de sanguine super cornua altaris thymiamatis aromatum coram Domino, quod est in tabernaculo fœderis, omnem autem sanguinem vituli fundet in fundamento altaris holocausti quod est in ostio tabernaculi fœderis. [8] Et totum adipem bouis qui offertur pro peccato separabit ab eo, adipem qui operit intestina & omnem adipem qui est super intestina. [9] Et duos renes & adipem qui est super eos, & qui est super ilia, & reticulum quod est super iecur cum renibus auferat illud. [10] Sicut separatum est de vitulo hostiæ sanctificationum. & adolebit ea sacerdos super altare holocausti.

11 * ואת־עור הפר ואת־כל־בשרו על־ראשו
12 ועל־כרעיו וקרבו ופרשו: * והוציא את־כל־
הפר אל־מחוץ למחנה אל־מקום טהור אל־
שפך הדשן ושרף אתו על־עצים באש על־שפך
13 הדשן ישרף: * ואם כל־עדת ישראל
ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל־
מצות יהוה אשר לא־תעשינה ואשמו:
14 * ונודעה החטאת אשר חטאו עליה והקריבו
הקהל פר בן־בקר לחטאת והביאו אתו לפני אהל
15 מועד: * וסמכו זקני העדה את־ידיהם על־ראש
16 הפר לפני יהוה ושחט את־הפר לפני יהוה: * והביא
17 הכהן המשיח מדם הפר אל־אהל מועד: * וטבל
הכהן אצבעו מן־הדם והזה שבע פעמים לפני
18 יהוה את פני הפרכת: * ומן־הדם יתן על־קרנת
המזבח אשר לפני יהוה אשר באהל מועד ואת
כל־הדם ישפך אל־יסוד מזבח העלה אשר־פתח
19 אהל מועד: * ואת כל־חלבו ירים ממנו והקטיר
20 המזבחה: * ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת
כן יעשה־לו וכפר עלהם הכהן ונסלח להם:
21 * והוציא את־הפר אל־מחוץ למחנה ושרף
אתו כאשר שרף את הפר הראשון חטאת הקהל
22 הוא: * אשר נשיא יחטא ועשה
אחת מכל־מצות יהוה אלהיו אשר לא־תעשינה
23 בשגגה ואשם: * או־הודע אליו חטאתו אשר
חטא בה והביא את־קרבנו שעיר עזים זכר תמים:
24 * וסמך ידו על־ראש השעיר ושחט אתו במקום
אשר־ישחט את־העלה לפני יהוה חטאת הוא:
25 * ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן
על־קרנת מזבח העלה ואת־דמו ישפך אל־יסוד
מזבח העלה:

11 * Pellem verò & omnes carnes cum capite
C & pedibus & inteſtinis & fimo & reliquo cor
12 pore, * Efferet extra caſtra in locum mun-
dum, vbi cineres effundi ſolent, incendétque
ea ſuper lignorum ſtruem, quæ in loco effu-
ſorum cinerum cremabuntur.
13 * Quod ſi omnis turba filiorum Iſrael igno
rauerit, & per imperitiam fecerit, quod cõtra
mandatum Domini eſt.
14 * Et poſtea intellexerit peccatum ſuum, of-
feret pro peccato ſuo vitulum; adducétque
eum ad oſtium tabernaculi.
15 * Et ponent ſeniores populi manus ſuper
caput eius coram Domino: Immolatóq; vi-
D tulo in conſpectu Domini,
16 * Inferet ſacerdos qui vnctus eſt de ſangui-
ne eius in tabernaculum teſtimonij:
17 * Tinctóque digito aſpergens ſepties con-
tra velum.
18 * Ponétq; de eodem ſanguine in cornibus
altaris quod eſt coram Domino in tabernacu
lo teſtimonij. Reliquum autem ſanguinem
fundet iuxta baſim altaris holocauſtorum,
quod eſt in oſtio tabernaculi teſtimonij.
19 * Omnemq; eius adipem tollet & adolebit
ſuper altare.
20 * Sic faciens & de hoc vitulo quomodo fe-
cit & prius: & rogante pro eis ſacerdote pro-
pitius erit eis Dominus.
21 * Ipſum autem vitulũ efferet extra caſtra,
E atque comburet ſicut & priorem vitulum,
quia eſt pro peccato multitudinis.
22 * Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum è
pluribus per ignorantiam quod Domini lege
23 prohibetur. * Et poſtea intellexerit pecca-
tum ſuum, offeret hoſtiam coram Domino
hircum de capris immaculatum.
24 * Ponétque manũ ſuam ſuper caput eius.
Cúmque immolauerit eum in loco vbi ſolet
mactari holocauſtum coram Domino, quia p
25 peccato eſt: * Tinget ſacerdos digitum in
ſanguine hoſtiæ pro peccato, tangens cornua
altaris holocauſti, & reliquum fundens ad
baſim eius.

תרגום אונקלוס

11 וית משכא דתורא וית כל בשריה על רישיה ועל כרעוהי וגויה ואוכליה: 12 ויפק ית כל תורא למברא למשריתא לאתר דכי לאתר
דמתושד קיטמא ויוקד יתיה על אעיא בנורא על אתר בית מישד קיטמא יתוקד: 13 ואם כל כנישתא דישראל ישתלון ויהא מכסא
פתגמא מעיני קהלא ויעבדון חד מכל פקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ויחובון: 14 ותתידע חובתא דחבו עלה ויקרבון קהלא תור בר תורי
לחטאתא וייתון יתיה לקדם משכן זימנא: 15 ויסמכון סבי כנישתא ית ידיהון על ריש תורא קדם יי ויכוס ית תורא קדם יי:
16 ויעיל כהנא רבא מדמא דתורא למשכן זימנא: 17 ויטבול כהנא אצבעיה מן דמא וידי שבע זמנין קדם יי לקדם
פרוכתא: 18 ומן דמא יתן על קרנת מדבחא די קדם יי די במשכן זימנא וית כל דמא ישוד ליסודא דמדבחא דעלתא דבתרע משכן
זימנא: 19 וית כל תרביה יפריש מניה ויסק למדבחא: 20 ויעבד לתורא כמא דעבד לתורא דחטאתא כן יעביד ליה ויכפר
עליהון כהנא וישתבק להון: 21 ויפק ית תורא למברא למשריתא ויוקד יתיה כמא דאוקיד ית תורא קדמאה חטאת קהלא הוא:
22 דרבא יחוב ויעבד חד מכל פיקודיא דיי אלהיה דלא כשרין לאתעבדא בשלו ויחוב: 23 או אתידע ליה חובתיה דחב
בה וייתי ית קרבניה צפיר בר עזי דכר שלים: 24 ויסמוך ידיה על ריש צפירא ויכוס יתיה באתרא דיכוס ית עלתא קדם
יי חטאתא הוא: 25 ויסב כהנא מדמא דחטאתא באצבעיה ויתן על קרנת מדבחא דעלתא וית דמיה ישוד ליסודא
דמדבחא דעלתא:

* Et pellem vituli & omnem carnem eius cum 11
capite & extremitatibus & ventre & fimo.
* Et efferet totum vitulum extra castra ad locũ 12
mundum, vbi effundunt cinerem, & comburent
illum super ligna in igne, in effusione cineris crema-
bitur. * Si autem omnis congregatio Israel igno- 13
rauerit inuitè, & latuerit verbum ab oculis con-
gregationis, & facient vnum de omnibus mandatis
Domini, quæ non oportet facere, & peccauerint.
* Et cognitum fuerit illis peccatum, quod pecca- 14
uerũt in eo, & adducet congregatio vitulum ex bo-
bus immaculatum pro peccato, & adducet illum ad
ostia tabernaculi testimonij. * Et imponent senio- 15
res congregationis manus suas super caput vituli
coram Domino, & immolabunt vitulũ coram Do-
mino. * Et inducet princeps sacerdotum vnctus 16
de sanguine vituli in tabernaculum testimonij.
* Et tinget princeps sacerdotum digitum de san- 17
guine vituli, & asperget septies coram Domino,
eregione veli sanctuarij. * Et de sanguine impo- 18
net sacerdos super cornua altaris thymiamatũ com-
positionis, quod est coram Domino, quod est in ta-
bernaculo testimonij, & omnem sanguinem effun-
det super basim altaris holocaustorũ, existentis pro-
pe ostium tabernaculi testimonij.
* Et omnem adipem eius auferet ab eo, & offe- 19
ret super altare. * Et faciet vitulum, quemad- 20
modum fecit vitulum qui peccati, sic fiet; & propi-
tiabit pro illo sacerdos, et dimittetur illis peccatum.
* Et educent vitulum totum extra castra, & 21
cremabunt vitulum, quemadmodum combusserunt
vitulum priorem: peccatum congregationis est.
* Si autẽ princeps peccauerit, & fecerit vnũ de 22
omnibus præceptis Domini Dei sui, quod nõ fiet in-
uitè, & peccauerit & deliquerit. * Et cognitum 23
fuerit illi peccatum quod peccauit in ipso, & offeret
donum eius hircum ex capris masculum immacula-
tum. * Et imponet manum suam super caput hir- 24
ci, & immolabunt illum in loco, vbi immolabunt
holocausta coram Domino, peccatum est.
* Et imponet sacerdos de sanguine qui est peccati, 25
digito super cornua altaris holocaustorum, & om-
nem sanguinem eius effundet iuxta basim altaris
holocaustorum.

11 * καὶ τὸ δέρμα τοῦ μόσχου, καὶ πᾶσαν τὴν σάρκα αὐτοῦ σὺν τῇ κε-
12 φαλῇ καὶ τοῖς ἀκρωτηρίοις καὶ τῇ κοιλίᾳ καὶ τῇ κόπρῳ. * καὶ ἐξοί-
σει ὅλον τὸν μόσχον ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν, οὗ
ἐκχέουσι τὴν σποδιάν. καὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν
13 πυρὶ, ἐπὶ τῆς ἐκχύσεως τῆς σποδιᾶς καυθήσεται. * ἐὰν δὲ πᾶσα
συναγωγὴ Ἰσραὴλ ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, καὶ λάθῃ ῥῆμα ἐξ ὀφ-
θαλμῶν τῆς συναγωγῆς, καὶ ποιήσωσι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν
14 ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ πλημμελήσωσι. * καὶ
γνωσθῇ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτον ἐν αὐτῇ, καὶ προσάξει
ἡ συναγωγὴ μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ
προσάξει αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
15 * καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς τὰς
χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου· καὶ
16 σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου. * καὶ εἰσοίσει ὁ ἀρχιερεὺς ὁ
χριστὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου.
17 * καὶ βάψει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν δάκτυλον ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ
μόσχου, καὶ ῥανεῖ ἑπτάκις ἔναντι κυρίου, κατενώπιον τοῦ καταπε-
18 τάσματος τοῦ ἁγίου. * καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπιθήσει ὁ
ἱερεὺς ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων τῆς συν-
θέσεως, ὅ ἐστιν ἐνώπιον κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου· καὶ
τὸ πᾶν αἷμα ἐκχεεῖ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν καρ-
πώσεων, τοῦ ὄντος πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
19 * καὶ τὸ πᾶν στέαρ αὐτοῦ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀνοίσει ἐπὶ
20 τὸ θυσιαστήριον. * καὶ ποιήσει τὸν μόσχον, ὃν τρόπον ἐποίησε
τὸν μόσχον τὸν τῆς ἁμαρτίας, οὕτως ποιηθήσεται· καὶ ἐξιλάσεται
περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία.
21 * καὶ ἐξοίσουσι τὸν μόσχον ὅλον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κα-
τακαύσουσι τὸν μόσχον, ὃν τρόπον κατέκαυσαν τὸν μόσχον τὸν
22 πρότερον· ἁμαρτία συναγωγῆς ἐστιν. * ἐὰν δὲ ὁ ἄρχων ἁ-
μάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ
αὐτοῦ, ἣ οὐ ποιηθήσεται ἀκουσίως, καὶ ἁμάρτῃ καὶ πλημμελήσῃ.
23 * καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ προσ-
οίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἄρσεν ἄμωμον.
24 * καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμά-
ρου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώμα-
25 τα ἐνώπιον κυρίου, ἁμαρτία ἐστί. * καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυ-
σιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ τὸ πᾶν αἷμα αὐτοῦ ἐκχεεῖ
παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et pellem vituli & omnem carnem eius cum capite, & cum pedibus, & cum intestinis, & fimo eius. 12 Efferetque omnem vitulum ex-
tra castra in locum mundum in locum vbi cinis funditur. Incendetque eum igne super ligna, in locum vbi cinis funditur comburetur.
13 Si autem omnis congregatio Israel ignorauerit, & occultum fuerit verbum ab oculis ecclesiæ, & fecerint contra vnum de omnibus præceptis
Domini, quod non decet fieri, & peccauerint. 14 Et postea notum fuerit peccatum in quo peccauerunt, offeret ecclesia vitulum de bobus
pro peccato, & adducent eum coram tabernaculo fœderis. 15 Imponentque seniores congregationis manus suas super caput vituli coram
Domino, & immolabit vitulum coram Domino. 16 Et inferet sacerdos magnus de sanguine vituli in tabernaculum fœderis.
17 Et tinget sacerdos digitum suum in sanguine, & asperget septies coram Domino contra velum. 18 Et de sanguine ponet super cornua
altaris quod est in tabernaculo fœderis coram Domino. Et totum sanguinem fundet in fundamento altaris holocausti quod est in ostio tabernaculi
fœderis. 19 Et totum adipem separabit ex eo, & adolebit in altari. 20 Facietque de hoc vitulo sicut fecit de vitulo pro peccato, ita
faciet ei; & propitiabit pro eis sacerdos, & dimittetur eis. 21 Educetque vitulum extra castra, & comburet eum, sicut combussit vitulum
priorem, quia pro peccato congregationis est. 22 Quando Princeps peccauerit per ignorantiam & fecerit contra vnum de omnibus præ-
ceptis Domini Dei sui, quod non decet fieri, & deliquerit. 23 Si notum fuerit ei peccatum suum in quo peccauit, afferet oblationem suam
hircum de capris masculum integrum. 24 Imponetque manum suam super caput hirci, & immolabit eum in loco vbi immolatur holocaustum
coram Domino, pro peccato enim est. 25 Tolletque sacerdos de sanguine hostiæ pro peccato digito suo, & ponet super cornua altaris
holocausti, & sanguinem eius effundet ad fundamentum altaris holocausti.

26 * וְאֶת־כָּל־חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח
הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ׃
27 * וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם
הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֺת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־
28 תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם׃ * אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה
29 נְקֵבָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׃ * וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ
עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה׃
30 * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת
מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד
31 הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר הוּסַר
חֵלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה
לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ׃
32 * וְאִם־כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה
33 תְמִימָה יְבִיאֶנָּה׃ * וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ
הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט
34 אֶת־הָעֹלָה׃ * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ
וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־
35 יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר יוּסַר
חֵלֶב הַכֶּשֶׂב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם
הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ׃

ה

1 * וְנֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד
2 אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם־לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֺנוֹ׃ * אוֹ נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל־דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה
אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא
3 וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם׃ * אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת
אָדָם לְכֹל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ
וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם׃

26 * Adipem verò adolebit ſupra, ſicut in vi-
ctimis pacificorum fieri ſolet. Rogabítq; pro
eo ſacerdos & pro peccato eius, & dimittetur
27 ei. * Quod ſi peccauerit anima per ignoran
tiam de populo terræ vt faciat quicquam de
his quæ Domini lege prohibentur atque de-
linquat.
28 * Et cognouerit peccatum ſuum, offeret ca
pram immaculatam.
29 * Ponétq; manus ſuper caput hoſtiæ q̃ pro
peccato eſt, & immolabit eam in loco holo-
30 cauſti. * Tollétq; ſacerdos de ſanguine in
digito ſuo; & tangens cornua altaris holocau-
ſti, reliquum fundet ad baſim eius.
31 * Omnem autem adipem auferens ſicut au
ferri ſolet de victimis pacificorum, adolebit
ſuper altare in odorem ſuauitatis Domino;
rogabítq; pro eo, & dimittetur ei.
32 * Si autem de pecoribus obtulerit victimã
pro peccato, ouem ſcilicet immaculatam:
33 * Ponet manum ſuper caput eius, & immo
labit eam in loco vbi ſolent cædi holocauſto-
34 rum hoſtiæ. * Sumétque ſacerdos de ſan-
guine eius digito ſuo: & tangens cornua al-
taris holocauſti, reliquum fundet ad baſim
eius.
35 * Omnem quoque adipem auferens ſicut
auferri ſolet adeps arietis qui immolatur pro
pacificis, cremabit ſuper altare incenſum Do-
mini, rogabítq; pro eo & pro peccato eius, &
dimittetur ei.

CAP. V.

1 SI peccauerit anima & audierit vocem iu-
A rantis, teſtíſque fuerit quod ipſe vidit, aut
conſcius eſt, niſi indicauerit, portabit iniqui-
tatem ſuam.
2 * Anima quæ tetigerit aliquid immundũ,
ſiue quod occiſum à beſtia eſt, aut per ſe mor-
tuum, aut quodlibet aliud reptile, & oblita
fuerit immunditiæ ſuæ, rea eſt & deliquit.
3 * Et ſi tetigerit quicquam de immundicia
hominis iuxta omnem impuritatem qua pol-
lui ſolet, oblitáque cognouerit poſtea, ſubia-
cebit delicto.

תרגום אונקלוס

26 וְיָת כָּל תַּרְבֵּיהּ יַסֵּיק לְמַדְבְּחָא כִּתְרַב נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא מֵחוֹבְתֵיהּ וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ׃ 27 וְאִם אֱנָשׁ חַד יְחוּב בְּשָׁלוּ
מֵעַמָּא דְאַרְעָא בְּמֶעְבְּדֵיהּ חַד מִפִּקּוֹדַיָּא דַּייָ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיֵחוּב׃ 28 אוֹ יִתְיְדַע לֵיהּ חוֹבְתֵיהּ דְּחָב וְיַיְתֵי יָת קֻרְבָּנֵיהּ צְפִירַת
עִזִּין שַׁלְמְתָא נֻקְבְּתָא עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב׃ 29 וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס יָת חַטָּאתָא בְּאַתְרָא דַעֲלָתָא׃ 30 וְיִסַּב כָּהֲנָא
מִדְּמַהּ בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיָת כָּל דְּמַהּ יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא׃ 31 וְיָת כָּל תַּרְבַּהּ יַעְדֵּי כְּמָא דְאִתְעֲדָא תְּרַב מֵעַל
נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא וְיַסֵּיק כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ׃ 32 וְאִם אִימַּר יַיְתֵי קֻרְבָּנֵיהּ לְחַטָּאתָא
נֻקְבָּא שַׁלְמְתָא יַיְתֵינַהּ׃ 33 וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס יָתַהּ לְחַטָּאתָא בַּאֲתַר דְּיִכּוֹס יָת עֲלָתָא׃ 34 וְיִסַּב כָּהֲנָא
מִדְּמָא דְחַטָּאתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיָת כָּל דְּמַהּ יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא׃ 35 וְיָת כָּל תַּרְבַּהּ יַעְדֵּי כְּמָא דְאִתְעֲדָא
תְּרַב אִימְּרָא מִנִּכְסַת קֻדְשַׁיָּא וְיַסֵּיק כָּהֲנָא יָתְהוֹן לְמַדְבְּחָא עַל קֻרְבָּנַיָּא דַּייָ וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ׃

ה

1 וֶאֱנָשׁ אֲרֵי יְחוּב וְיִשְׁמַע קָל מוֹמֵי וְהוּא סָהִיד
אוֹ חֲזָא אוֹ יְדַע אִם לָא יְחַוֵּי וִיקַבֵּל חוֹבֵיהּ׃ 2 אוֹ אֱנָשׁ דְּיִקְרַב בְּכָל מִדַּעַם מְסָאַב אוֹ בְנִבְלַת חַיְתָא מְסָאֲבָא אוֹ בְנִבְלַת בְּעִירָא מְסָאֲבָא
אוֹ בְנִבְלַת רְחֵישׁ מְסָאַב וִיהֵא מְכַסָּא מִנֵּיהּ וְהוּא מְסָאַב וְחָב׃ 3 אוֹ אֲרֵי יִקְרַב בְּסוֹאֲבַת אֱנָשָׁא בְּכָל סוֹבְתֵיהּ דְּיִסְתָּאַב בַּהּ וִיהֵא מְכַסָּא
מִנֵּיהּ וְהוּא יְדַע וְחָב׃

Et omnem adipem eius offeret super altare, si- 26
cut adipem sacrificij salutaris, & propitiabit pro eo
sacerdos de peccato eius, & dimittetur illi. Si 27
autē anima vna peccauerit inuitè ex populo terræ,
in faciendo vnum de omnibus præceptis Domini,
quod non fiet & peccauerit: Et cognitum fue- 28
rit ei peccatum, quod peccauit in eo, et feret donum
capellam ex capris immaculatam fœminam feret pro
peccato, quod peccauit. Et imponet manum suā 29
super caput peccati sui, & immolabūt capellam quæ
peccati in loco, vbi immolabunt holocausta.
Et accipiet sacerdos de sanguine eius digito suo, 30
& imponet super cornua altaris holocaustorum, &
omnem sanguinem illius effundet iuxta basim alta-
ris. Et totum adipem auferet, quemadmodum 31
aufertur adeps de sacrificio salutaris, & tollet sacer
dos super altare in odorem suauitatis Domino, &
propitiabit pro eo sacerdos, & dimittetur ei.
Si autem ouem obtulerit donum suum pro pec- 32
cato, fœminam immaculatam offeret illud.
Et imponet manū suam super caput illius qui 33
peccati, & immolabunt illud pro peccato in loco
vbi immolabunt holocausta.
Et accipiens sacerdos de sanguine qui peccati 34
digito suo, imponet super cornua altaris holocausti,
et omnem eius sanguinem effundet iuxta basim al-
taris holocausti.
Et omnem eius adipem auferet, quemadmo- 35
dum aufertur adeps ouis de sacrificio salutaris, &
imponet illud sacerdos super altare super holocausta
Domini, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato,
quod peccauit, & dimittetur ei.

CAP. V.

SI autem anima peccauerit, & audierit vocem 1
iuramenti, & hic testis, vel vidit, vel conscius
fuit, si non indicauerit, portabit peccatum suum.
Anima quæ tetigerit omnem rem immun- 2
dam, vel morticinium vel à bestia occisam immun-
dam, vel morticinia abominationum immundarum,
vel morticinia iumentorum immundorum.
Vel tetigerit de immunditia hominis, de omni 3
immunditia eius, quam tangens pollutus fuerit, &
latuit ipsum, post autem hoc cognouit, & erra-
uerit.

26 καὶ πᾶν τὸ στέαρ αὐτοῦ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὥσπερ
τὸ στέαρ θυσίας σωτηρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς
27 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ ψυχὴ
μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν
ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελή-
28 σῃ. καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ
οἴσει τὸ δῶρον χίμαιραν ἐξ αἰγῶν ἄμωμον θήλειαν οἴσει πε-
29 ρὶ τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτεν. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁμαρτήματος αὐτοῦ, καὶ σφάξουσι τὴν χί-
μαιραν τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐν τῷ τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυ-
30 τώματα. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς τῷ δακ
τύλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁ-
λοκαυτωμάτων· καὶ πᾶν τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ παρὰ τὴν
31 βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ πᾶν τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον
περιαιρεῖται τὸ στέαρ ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου· καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ· καὶ ἐξιλάσεται
32 περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ πρόβατον προσ-
ενέγκῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας, θῆλυ ἄμωμον
33 προσοίσει αὐτό. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κε-
φαλὴν τοῦ τῆς ἁμαρτίας· καὶ σφάξουσιν αὐτὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας
34 ἐν τῷ τόπῳ οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ λαβὼν
ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ,
ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαρπώσεως.
καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστη-
35 ρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως. καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ στέαρ περιελεῖ,
ὃν τρόπον περιαιρεῖται στέαρ προβάτου ἀπὸ θυσίας σωτηρίου,
καὶ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλο-
καυτώματα κυρίου· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ
τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

έ.

1 Ἐὰν δὲ ψυχὴ ἁμάρτῃ, καὶ ἀκούσῃ φωνὴν ὁρκισμοῦ,
καὶ οὗτος μάρτυς, ἢ ἑώρακεν, ἢ συνοῖδεν, ἐὰν μὴ ἀναγγεί-
2 λῃ, λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. ἡ ψυχὴ ἥτις ἐὰν
ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ θνησιμαίου ἢ θη-
ριαλώτου ἀκαθάρτου, ἢ τῶν θνησιμαίων βδελυγμάτων τῶν
ἀκαθάρτων, ἢ τῶν θνησιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων.
3 ἢ ἅψηται ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἀπὸ πάσης ἀκα-
θαρσίας αὐτοῦ, ἧς ἂν ἁψάμενος μιανθῇ, καὶ ἔλαθεν αὐ-
τόν, μετὰ δὲ τοῦτο γνῷ, καὶ πλημμελήσῃ

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et totum adipem eius adolebit in altari sicut adipem hostiæ sanctificationum, & propitiabit pro eo sacerdos super peccato eius, & dimittetur ei.
27 Si autem vir vnus de populo terræ peccauerit per ignorantiam, vt faciat contra vnum de præceptis Domini quod non decet fieri, & deliquerit.
28 Si notum fuerit ei peccatum suum in quo peccauit, adducet oblationem suam capram fœminam integram pro peccato suo quod peccauit.
29 Imponetque manum suam super caput hostiæ quæ est pro peccato, & immolabit eam in loco holocausti. 30 Tolletque sacerdos de
sanguine eius in digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti, & totum sanguinem fundet ad fundamentum altaris. 31 Et omnem adi-
pem eius auferet, sicut aufertur adeps de hostia sanctificationum, adolebitque sacerdos in altari, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino, &
propitiabit pro eo sacerdos, & dimittetur ei. 32 Et si de ouibus adduxerit in oblationem pro peccato, fœminam integram offerat.
33 Imponetque manum suam super caput victimæ pro peccato, & immolabit eam pro expiatione in loco vbi immolatur holocaustum.
34 Tolletque sacerdos de sanguine victimæ quæ fit pro peccato in digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti: & omnem sanguinem fun-
det ad fundamentum altaris. 35 Et totum adipem eius auferet, sicut ablatus est adeps arietis hostiæ sanctificationum. Adolebitque ea sacerdos
in altari super oblationes Domini, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo quod peccauit, & dimittetur ei.

CAPVT V.

ET si homo peccauerit & audierit vocem adiurantis, & ipse fuerit testis, aut vidit, aut conscius est, si non indicauerit, portabit iniquitatem suam.
2 Aut homo qui tetigerit in omnem rem immundam aut in cadauer bestiæ immundæ, aut in cadauer iumenti immundi, aut in cadauer repti-
lis immundi, & fuerit cælatum ab eo, & postea ipse sciuit quod peccauit. 3 Aut cùm tetigerit immunditiam hominis iuxta omnem im-
munditiam eius qua immundus fit, & fuerit cælatum ab eo, & postea ipse scierit quod peccauit.

* אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע 4
אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה
וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא־יָדַע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה׃
* וְהָיָה כִי־יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה 5
אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ׃ * וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ 6
לַיהוָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן־הַצֹּאן
כִּשְׂבָּה אוֹ־שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן
מֵחַטָּאתוֹ׃ * וְאִם־לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה וְהֵבִיא אֶת־ 7
אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ־שְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה
לַיהוָה אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה׃ * וְהֵבִיא אֹתָם 8
אֶל־הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת־אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה
וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל׃ * וְהִזָּה 9
מִדַּם הַחַטָּאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֵה
אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא׃ * וְאֶת־הַשֵּׁנִי 10
יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ׃ * וְאִם־לֹא תַשִּׂיג 11
יָדוֹ לִשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ לִשְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת־
קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת
לֹא־יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת
הִיא׃ * וֶהֱבִיאָהּ אֶל־הַכֹּהֵן וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִמֶּנָּה מְלוֹא 12
קֻמְצוֹ אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְהוָה
חַטָּאת הִוא׃ * וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־ 13
חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה׃
* וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * נֶפֶשׁ 14
כִּי־תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְהוָה 15
וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן
בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף־שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל־הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם׃
* וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן־הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת־חֲמִישִׁתוֹ 16
יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל
הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ׃

4 *Anima quæ iurauerit & protulerit labiis
ſuis, vt vel malè quid faceret, vel bene, &
idipſum iuramento & ſermone firmauerit,
oblitaque poſtea intellexerit delictum ſuum,
5 * Agat pœnitentiam pro peccato:
6 * Et offerat de gregibus agnã ſiue capram;
orabitque pro ea ſacerdos, & pro peccatis
eius.
7 *Sin autem non potuerit offerre pecus, of-
ferat duos turtures vel duos pullos columba-
rum Domino; vnum pro peccato, & alterum
in holocauſtum,
8 Dabítque eos ſacerdoti. qui primùm of-
ferens pro peccato, retorquebit caput eius ad
pennulas, ita vt collo adhæreat, & non peni-
tus abrumpatur.
9 * Et aſperget de ſanguine eius parietem al-
taris. Quicquid autem reliquum fuerit, fa-
ciet diſtillare ad fundamẽtum eius, quia pro
peccato eſt.
10 * Alterum verò in holocauſtum adolebit,
vt fieri ſolet; rogabítque pro eo ſacerdos, &
pro peccato eius, & dimittetur ei.
11 *Et ſi non quiuerit manus eius duos offer-
re turtures, aut duos pullos columbarum, of-
feret pro peccato ſuo ſimilæ partem ephi de-
cimam. Non mittet in eam oleum, nec thuris
aliquid imponet, quia pro peccato eſt.
12 * Tradétque eam ſacerdoti, qui plenum ex
ea pugillum hauriens, cremabit ſuper altare
in monumentum eius qui obtulerit;
13 * Rogans pro illo & expians: reliquam ve-
rò partem ipſe habebit in munere.
14 * Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, di-
cens:
15 * Anima ſi præuaricans ceremonias per er-
rorem, in his quæ Domino ſunt ſanctificata,
peccauerit, offeret pro delicto ſuo arietem
immaculatum de gregibus. qui emi poteſt
duobus ſiclis, iuxta pondus ſanctuarij.
16 *Ipſúmque quod intulit damni, reſtituet,
& quintam partem ponet ſuprà, tradens ſa-
cerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem,
& dimittetur ei.

תרגום אונקלוס

4 אוֹ אֱנָשׁ אֲרֵי יְקַיֵּם לְפָרָשָׁא בְּסִפְוָן לְאַבְאָשָׁא אוֹ לְאוֹטָבָא לְכֹל דִּיפָרֵישׁ אֱנָשָׁא בְּקִיוּם וִיהֵא מְכַסָּא מִנֵּיהּ וְהוּא יְדַע וְחָב לַחֲדָא מֵאִילֵּין׃
5 וִיהֵי אֲרֵי יְחוּב לַחֲדָא מֵאִילֵּין וִיוַדֵּי דְּחָב עֲלַהּ׃
6 וְיַיְתֵי יָת אֲשָׁמֵיהּ לִקְדָם יְיָ עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב נוּקְבָא מִן עָנָא אִימַּרְתָּא אוֹ צְפִירַת עִזִּין לְחַטָּאתָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא מֵחוֹבְתֵיהּ׃
7 וְאִם לָא תִמְטֵי יְדֵיהּ כְּמִיסַת שֵׂיתָא וְיַיְתֵי יָת אֲשָׁמֵיהּ דְּחָב תַּרְתֵּין שַׁפְנִינִין אוֹ תְרֵין בְּנֵי יוֹנָה קֳדָם יְיָ חַד לְחַטָּאתָא וְחַד לַעֲלָתָא׃
8 וְיַיְתֵי יָתְהוֹן לְוָת כַּהֲנָא וִיקָרֵיב יָת דִּי לְחַטָּאתָא קַדְמֵיתָא וְיִמְלוֹק יָת רֵישֵׁיהּ מִקֳּבֵל קְדָלֵיהּ וְלָא יַפְרֵישׁ׃
9 וְיַדֵּי מִדְּמָא דְחַטָּאתָא עַל כּוֹתַל מַדְבְּחָא וּדְיִשְׁתְּאַר מִדְּמָא יִתְמְצֵי לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא חַטָּאתָא הוּא׃
10 וְיָת תִּנְיָנָא יַעֲבֵד עֲלָתָא כִּדְחָזֵי וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא מֵחוֹבְתֵיהּ דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ׃
11 וְאִם לָא תַדְבֵּיק יְדֵיהּ לְתַרְתֵּין שַׁפְנִינִין אוֹ לִתְרֵין בְּנֵי יוֹנָה וְיַיְתֵי יָת קֻרְבָּנֵיהּ דְּחָב חַד מִן עַשְׂרָא בִּתְלָת סְאִין סוּלְתָּא לְחַטָּאתָא לָא יְשַׁוֵּי עֲלַהּ מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלַהּ לְבוֹנְתָּא אֲרֵי חַטָּאתָא הִיא׃
12 וְיַיְתִינַּהּ לְוָת כַּהֲנָא וְיִקְמוֹץ כַּהֲנָא מִינַּהּ מְלֵי קֻמְצֵיהּ יָת אַדְכָּרְתַהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עַל קֻרְבָּנַיָּא דַּייָ חַטָּאתָא הִיא׃
13 וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב מֵחֲדָא מֵאִילֵּין וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ וּתְהֵי לְכַהֲנָא כְּמִנְחָתָא׃
14 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
15 אֱנָשׁ אֲרֵי יְשַׁקַּר שְׁקַר וְיֵחוֹב בְּשָׁלוּ מִקּוּדְשַׁיָּא דַּייָ וְיַיְתֵי יָת אֲשָׁמֵיהּ לִקְדָם יְיָ דְּכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפֻרְסָנֵיהּ כְּסַף סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא לַאֲשָׁמָא׃
16 וְיָת דְּחָב מִן קוּדְשָׁא יְשַׁלֵּים וְיָת חוּמְשֵׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי וְיִתֵּן יָתֵיהּ לְכַהֲנָא וְכַהֲנָא יְכַפַּר עֲלוֹהִי בְּדִיכְרָא דַאֲשָׁמָא וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ׃

Anima, quæ iurauerit, distinguens labijs ad 4
malefaciendum vel benefaciendum per omnia quæ
distinxerit homo cum iuramento, & latuerit eum,
& iste cognouerit, & peccauerit vnum quod de
istis. *Et dixerit peccatum in quo peccauerit* 5
in eo. *Et feret pro quibus deliquit Domino,* 6
pro peccato quod peccauit, fœminam de ouibus agnã
vel capellam ex capris pro peccato, & propitiabit
pro eo sacerdos pro peccato, & relinquetur ei pecca-
tum.

Si autem non potuerit manus eius quod satis 7
est ad ouẽ, feret pro peccato suo, quod peccauit, duas
turtures, vel duos pullos columbarum Domino,
vnum pro peccato, & vnum in holocaustum.

Et feret ea ad sacerdotem, & adducet sacer- 8
dos quod pro peccato prius, & retorquebit sacerdos
caput eius à verticulo, & non diuidet. *Et asper-* 9
get de sanguine qui pro peccato, super parietem alta-
ris: at reliquum sanguinis asperget super basim al-
taris: peccati enim est.

Et secundum faciet holocaustum, vt decet, & 10
propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo, quod pec
cauit, & relinquetur ei. *Si autem non inuenerit* 11
manus eius par turturum, vel duos pullos columba-
rum, et feret oblationem suam pro quo peccauit, de-
cimam partem ephi similam pro peccato, non effun-
det super illud oleum, neque imponet super illud in-
censum, quoniam pro peccato est.

Et feret illam ad sacerdotem, & accipiens ab 12
ea sacerdos plenum pugillum suum: memoriale eius
imponet super altare in holocaustis Domino, peccati
enim est.

Et propitiabit pro eo sacerdos pro peccato eius, 13
quod peccauit ab vno horum, & dimittetur ei; at
reliquum erit sacerdoti, vt sacrificium similæ.

Et locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 14
Anima si latuerit eam obliuione, & peccauerit 15
inuitè de sanctis Domini, & feret pro delicto suo
Domino arietem immaculatũ ex ouibus, pretij ar-
genti siclorum, siclo sancto, pro quo deliquit.
Et quod peccauit de sanctis soluet, & quin- 16
tam partem apponet super illud, & dabit illud sa-
cerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete de-
licti, & dimittetur ei.

4 ἡ ψυχὴ, ἣ ἂν ὀμόσῃ, διαστέλλουσα τοῖς χείλεσι κακοποιῆσαι
ἢ καλῶς ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα ἂν διαστείλῃ ὁ ἄνθρωπος
καθ' ὅρκου, καὶ λάθῃ αὐτόν, καὶ οὗτος γνῷ, καὶ ἁμάρτῃ ἕν τι τούτων.
5 καὶ ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν περὶ ἧς ἡμάρτηκεν κατ'
6 αὐτῆς. καὶ οἴσει περὶ ὧν ἐπλημμέλησε τῷ κυρίῳ, περὶ τῆς
ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτεν, θῆλυ ἀπὸ τῶν προβάτων ἀμνάδα
ἢ χίμαιραν ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐ-
τοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρ-
7 τία. ἐὰν δὲ μὴ ἰσχύσῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν εἰς πρόβατον,
οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν, δύο τρυγόνας, ἢ δύο
νεοσσοὺς περιστερῶν τῷ κυρίῳ, ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἕνα εἰς ὁλο-
8 καύτωμα. καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ προσάξει ὁ ἱε-
ρεὺς τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας πρότερον· καὶ ἀποκνίσει ὁ ἱερεὺς τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφονδύλου, καὶ οὐ διελεῖ.
9 καὶ ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τὸν
τοῖχον τοῦ θυσιαστηρίου· τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ αἵματος κατα-
στραγγιεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου· ἁμαρτίας γάρ ἐστι.
10 καὶ τὸν δεύτερον ποιήσει ὁλοκάρπωμα ὡς καθήκει· καὶ
ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς
11 ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει τὸ δῶ-
ρον αὐτοῦ περὶ οὗ ἥμαρτεν τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμίδαλιν πε-
ρὶ ἁμαρτίας, οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει ἐπ'
αὐτὸ λίβανον, ὅτι περὶ ἁμαρτίας ἐστί.
12 καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ δραξάμενος ἀπ'
αὐτῆς ὁ ἱερεὺς πλήρη τὴν δράκα αὐτοῦ, τὸ μνημόσυνον αὐτῆς
ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῷ
13 κυρίῳ· ἁμαρτίας γάρ ἐστι. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ
ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν ἀφ' ἑνὸς τούτων·
καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔσται τῷ ἱερεῖ, ὡς ἡ
14 θυσία τῆς σεμιδάλεως. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
15 σῆν, λέγων· ψυχὴ ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθη, καὶ ἁμάρτῃ ἀ-
κουσίως ἀπὸ τῶν ἁγίων κυρίου, καὶ οἴσει τῆς πλημμελείας αὐ-
τοῦ τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τιμῆς ἀργυ-
ρίου σίκλων, τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ, περὶ οὗ ἐπλημμέλησεν.
16 καὶ ὃ ἥμαρτεν ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποτίσει καὶ τὸ ἐπίπεμ-
πτον προσθήσει ἐπ' αὐτό· καὶ δώσει αὐτὸ τῷ ἱερεῖ. καὶ ὁ ἱερεὺς
ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας. καὶ ἀ-
φεθήσεται αὐτῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Aut homo qui iurauerit proferens labiis suis vt malè faciat aut benè, iuxta omnia quæ profert homo cũ iuramẽto, & occultatum fuerit, & postea ipse scierit quod peccauit in vno ex his: [5] Confitebitur peccatum in quo peccauit. [6] Et afferet pro peccato suo in conspectu Domini pro peccato suo quo peccauit, fœminam de ouibus aut capram de capris, & propitiabit pro eo sacerdos & pro peccato suo. [7] Si autem non sufficerit manus eius vt possit offerre agnam, adducat pro delicto suo quo peccauit, duos turtures aut duos filios columbæ coram Domino, vnum pro peccato & vnum in holocaustum. [8] Afferatque eos ad sacerdotem; & offerat primum illum qui est pro peccato, & retorquebit caput eius contra dorsum eius, & non diuidat. [9] Et asperget de sanguine hostiæ pro peccato super parietem altaris: & decurrere faciet quod reliquum est de sanguine ad fundamentum altaris, pro peccato enim est. [10] Et alterum faciet holocaustum sicut decet, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit, & dimittetur ei. [11] Et si non suffecerit manus eius ad duos turtures aut ad duos filios columbæ, offerat oblationem suam pro peccato suo quo peccauit, decimam partem trium satorum similæ pro peccato. non ponet super eam oleum, neque dabit super eam thus, quia pro peccato est. [12] Tradetque eam sacerdoti, & tollet ex ea sacerdos plenum pugillum suum in monumentum eius, & adolebit in altari super oblationes Domini, pro peccato enim est. [13] Propitiabitque pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit in vno ex his: & dimittetur ei, & erit sacerdoti sicut munus. [14] Locutusque est Dominus cum Moyse: dicens, [15] Homo qui prævaricatus fuerit præuaricationem, & peccauerit per ignorantiam in his quæ sanctificata sunt Domino, afferat pro peccato suo coram Domino arietem integrum de ouibus æstimationis duorum siclorum argenti in siclis sanctuarij pro delicto. [16] Et id quod peccauit in sancto restituet, & quintam partem addet super illud, & dabit illud sacerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete qui offertur pro delicto, dimitteturque ei.

17 וְאִם־נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא־יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֺנוֹ׃
18 וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל־
הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר־שָׁגָג וְהוּא
19 לֹא־יָדַע וְנִסְלַח לוֹ׃ אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַיהוָה׃

ו

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ נֶפֶשׁ כִּי
2 תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ־
3 בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת־עֲמִיתוֹ׃ אוֹ־
מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֶשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל־שָׁקֶר עַל־אַחַת
4 מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֵנָּה׃ וְהָיָה
כִּי־יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת־הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ
אֶת־הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת־הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד
5 אִתּוֹ אוֹ אֶת־הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא׃ אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר־
יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף
6 עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ׃ וְאֶת־
אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ
7 לְאָשָׁם אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה
וְנִסְלַח לוֹ עַל־אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לְאַשְׁמָה בָהּ׃
8 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
9 צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה
הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־
10 הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ׃ וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד
וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר
תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל
11 הַמִּזְבֵּחַ׃ וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים
וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם
12 טָהוֹר׃ וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר
עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה
וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃

17 Anima quæ peccauerit per ignorantiam, fecerítq; vnum ex his quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquita-
18 tem suam: Offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti iuxta mensuram æstimationémque peccati; qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit, & dimittetur ei.
19 Quia per errorem deliquit in Domino.

CAP. VI.

1 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
2 Anima quæ peccauerit, & contempto Domino negauerit proximo suo depositum,
A quod fidei eius creditũ fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut calumniam fecerit.
3 Siue rem perditam inuenerit, & inficians insuper peierauerit.
4 Et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus solent peccare homines:
5 Conuicta delicti reddet omnia quæ per fraudem voluit obtinere integra, & quintam insuper partẽ Domino cui damnũ intulerat.
6 Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum sacerdoti iuxta æstimationem mensurámque de-
7 licti. Qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ faciendo peccauit.
8 Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens:
9 Præcipe Aaron & filiis eius: Hæc est lex
B holocausti. Cremabitur in altari tota nocte vsque manè. Ignis ex eodem altari erit.
10 Vestietur tunica sacerdos & feminalibus lineis, tollétq; cineres quos vorans ignis exussit, & ponens iuxta altare;
11 Spoliabitur prioribus vestimentis: indutísque aliis efferet eos extra castra in loco mundissimo.
12 Ignis autẽ in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subijciens ligna manè per singulos dies, & imposito holocausto desuper adipes adolebit pacificorum.

תרגום אונקלוס

17 וְאִם אֱנָשׁ אֲרֵי יֵחוֹב וְיַעְבֵּד חֲדָא מִכָּל פִּיקוֹדַיָא דַייָ דְלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְלָא יְדַע וְחָב וִיקַבֵּיל חוֹבֵיהּ׃ 18 וְיַיְתֵי דְכַר שְׁלִים מִן
עָנָא בְּפֻרְסָנֵיהּ לַאֲשָׁמָא לְוָת כַּהֲנָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא עַל שָׁלוּתֵיהּ דְאִשְׁתְּלִי וְהוּא לָא יְדַע וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ׃ 19 אֲשָׁמָא הוּא עַל חוֹבְתֵיהּ דְהוּא חָב
אֲשָׁמָא יְקָרֵיב קֳדָם יְיָ׃ ו 1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 אֱנָשׁ אֲרֵי יֵחוֹב וִישַׁקַּר שְׁקַר קֳדָם
יְיָ וִיכַדֵּב בְּחַבְרֵיהּ בְּפוּקְדָנָא אוֹ בְשׁוּתָפוּת יְדָא אוֹ בִגְזֵילָא אוֹ עֲשַׁק יָת חַבְרֵיהּ׃ 3 אוֹ אַשְׁכַּח אֲבֵידְתָא וְכַדֵּיב בַּהּ וְאִשְׁתְּבַע עַל שִׁקְרָא עַל חֲדָא
מִכָּל דְיַעְבֵּד אֱנָשָׁא לְמֵיחַב בְּהֵן׃ 4 וִיהֵי אֲרֵי יֶחְטֵי וְיֵחוֹב וְיָתֵיב יָת גְּזֵילָא דִגְזַל אוֹ יָת עָשְׁקָא דַעֲשַׁק אוֹ יָת פִּקְדָנָא דְאִתְפַּקַּד לְוָתֵיהּ אוֹ
יָת אֲבֵדְתָא דְאַשְׁכַּח׃ 5 אוֹ מִכָּל דְאִשְׁתְּבַע עֲלוֹהִי לְשִׁקְרָא וִישַׁלֵּם יָתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחֻמְשֵׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי לִדְהוּא דִילֵיהּ יִתְּנִנֵּיהּ בְּיוֹמָא דְחוֹבְתֵיהּ׃
6 וְיָת אֲשָׁמֵיהּ יַיְתֵי לִקְדָם יְיָ דְכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפֻרְסָנֵיהּ לַאֲשָׁמָא לְוָת כַּהֲנָא׃ 7 וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ עַל חֲדָא
מִכָּל דְיַעְבֵּד לְמֵיחַב בַּהּ׃ 8 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 9 פַּקֵּיד יָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי לְמֵימַר דָא אוֹרָיְתָא דַעֲלָתָא הִיא עֲלָתָא עַל
דְמִתּוֹקְדָא עַל מַדְבְּחָא כָּל לֵילְיָא עַד צַפְרָא וְאֶשָּׁתָא דְמַדְבְּחָא תְּהֵי יָקְדָא בֵיהּ׃ 10 וְיִלְבַּשׁ כַּהֲנָא לְבוּשִׁין דְבוּץ וּמִכְנְסִין דְבוּץ יִלְבַּשׁ עַל בִּשְׂרֵיהּ
וְיַפְרֵשׁ יָת קִיטְמָא דְתֵיכוֹל אֶשָּׁתָא יָת עֲלָתָא עַל מַדְבְּחָא וִישַׁוֵּינֵיהּ בִּסְטַר מַדְבְּחָא׃ 11 וְיַשְׁלַח יָת לְבוּשׁוֹהִי וְיִלְבַּשׁ לְבוּשִׁין אָחֳרָנִין וְיַפֵּק
יָת קִיטְמָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא לַאֲתַר דְכֵי׃ 12 וְאֶשָּׁתָא עַל מַדְבְּחָא תְּהֵי יָקְדָא בֵיהּ לָא תִטְפֵּי וְיַבְעַר עֲלַהּ כַּהֲנָא אָעִין בִּצְפַר בִּצְפַר וְיַסְדַּר עֲלַהּ
עֲלָתָא וְיַסֵּק עֲלַהּ תַּרְבֵּי נִכְסַת קֻדְשַׁיָא׃

Et anima quæ peccauerit, & fecerit vnum de 17
omnibus mandatis Domini, quæ non oportet facere,
et non cognouit, et peccauerit, & acceperit peccatũ
suum. Et offeret arietem immaculatum ex oui- 18
bus, precij argenti in peccatum ad sacerdotem, &
propitiabit pro eo sacerdos pro ignorãtia eius quam
ignorauit, & ipse non nouerat, & dimittetur ei.
Peccauit enim peccatũ, iniquitatem coram Do- 19
mino.

CAP. VI.

ET locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 1
Anima quæ peccauerit, & contemnens con- 2
tempserit mandata Domini, & mentita fuerit con
tra proximum in deposito, vel de societate, vel de
rapina, vel læsit aliquid proximum. Vel inuenit 3
perditum, & mentiatur de eo, & iurauerit iniustè
de vno ex omnibus, quæ faciet homo, ita vt peccet
in his. Et erit quando peccauerit, & delique- 4
rit, & reddat rapinam quam rapuit, vel offensam,
quam offendit, vel depositum, quod creditum est ei,
vel perditionem, quam inuenit De omni re, 5
quam iurauit pro ea iniustè, et soluet ipsa, principa-
le, & quintam partem eius addet super illud, cuius
est illi reddet qua die redargutus fuerit.
Et pro peccato suo feret Domino arietem imma 6
culatum de ouibus, precij, in quod peccauit.
Et propitiabit pro eo sacerdos coram Domino, 7
& dimittetur ei circa vnum ab omnibus quæ fecit
& peccauit in illo. Et locutus est Dominus ad 8
Moysen: dicens, Præcipe Aaron & filijs eius 9
dicẽs, Hæc lex holocausti, hoc holocaustum in combu
stione eius in altari totam noctem vsque ad mane,
& ignis altaris cremabitur in ipso, & non extin-
guetur.
Et induet sacerdos tunicam lineam, et femora- 10
le lineum induet circa corpus suum, & tollet reli-
quias, quas consumpserit ignis, holocaustum ab al-
tari. Et apponet eas iuxta altare, & exuet ve- 11
stem suam, & induet vestem aliam, & educet reli-
quias extra castra in locum mundum.
Et ignis in altari accendetur super eo, non ex- 12
tinguetur, & comburet super eo sacerdos ligna ma-
ne mane, & accumulabit super eo holocaustum, &
imponet super eo adipem salutaris.

17 καὶ ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν
ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ οὐκ ἔγνω, καὶ πλημμελήσῃ,
18 καὶ λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. καὶ οἴσει κριὸν ἄμωμον ἐκ
τῶν προβάτων, τιμῆς ἀργυρίου εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν
ἱερέα· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ,
19 ἧς ἠγνόησε, καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐπλημ-
μέλησε γὰρ πλημμέλειαν, πλημμέλησιν ἔναντι κυρίου.

ϛʹ.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων· ψυχὴ
2 ἐὰν ἁμάρτῃ, καὶ παριδὼν παρίδῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου, καὶ ψεύ-
σηται πρὸς τὸν πλησίον ἐν παραθήκῃ, ἢ περὶ κοινωνίας, ἢ περὶ
3 ἁρπαγῆς, ἢ ἠδίκησέ τι τὸν πλησίον. ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, καὶ
ψεύσηται περὶ αὐτῆς, καὶ ὀμόσῃ ἀδίκως περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάν-
των, ὧν ἂν ποιήσει ἄνθρωπος, ὥστε ἁμαρτεῖν ἐν τούτοις.
4 καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἁμάρτῃ, καὶ πλημμελήσῃ, καὶ ἀποδῷ
τὸ ἅρπαγμα, ὃ ἥρπασεν, ἢ τὸ ἀδίκημα, ὃ ἠδίκησεν, ἢ τὴν παρα-
θήκην, ἥτις παρετέθη αὐτῷ, ἢ τὴν ἀπώλειαν, ἣν εὗρεν
5 ἀπὸ παντὸς πράγματος, οὗ ὤμοσε περὶ αὐτοῦ ἀδίκως,
καὶ ἀποτίσει αὐτά, τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ
προσθήσει ἐπ' αὐτό· τίνος ἐστὶν αὐτῷ ἀποδώσει ᾗ ἡμέρᾳ ἐλεγχ-
6 θῇ. καὶ τῆς πλημμελίας αὐτοῦ οἴσει τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον
7 ἀπὸ τῶν προβάτων, τιμῆς, εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν. καὶ ἐξιλά-
σεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ
περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων ὧν ἐποίησε καὶ ἐπλημμέλησεν ἐν
8 αὐτῷ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων· ἔντει-
9 λαι τῷ Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, οὗτος ὁ νόμος τῆς ὁλοκαυ-
τώσεως, αὕτη ἡ ὁλοκαύτωσις ἐπὶ τῆς καύσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ
θυσιαστηρίου ὅλην τὴν νύκτα ἕως πρωΐ, καὶ τὸ πῦρ τοῦ θυσιαστη-
10 ρίου καυθήσεται ἐπ' αὐτοῦ, καὶ οὐ σβεσθήσεται. καὶ ἐνδύσεται
ὁ ἱερεὺς χιτῶνα λινοῦν, καὶ περισκελὲς λινοῦν ἐνδύσεται περὶ
τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀφελεῖ τὴν κατακάρπωσιν, ἣν ἂν κατανα-
11 λώσῃ τὸ πῦρ, τὴν ὁλοκάρπωσιν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ
παραθήσει αὐτὴν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἐκδύσεται
τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται στολὴν ἄλλην· καὶ ἐξοίσει τὴν
κατακάρπωσιν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν.
12 καὶ πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καυθήσεται ἐπ' αὐτοῦ, οὐ σβε-
σθήσεται, καὶ καύσει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ξύλα τὸ πρωῒ πρωΐ, καὶ
στοιβάσει ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὁλοκαύτωσιν· καὶ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτοῦ
τὸ στέαρ τοῦ σωτηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Homo autem qui peccauerit & fecerit contra vnum ex omnibus præceptis Domini quod non decet fieri, & per ignorantiam peccauerit, suscipiet iniquitatem suam. [18] Et afferet masculum integrum de ouibus iuxta æstimationem delicti ad sacerdotem, & propitiabit pro eo sacerdos pro errore suo quo errauit, & ipse ignorauit, dimitteturque ei. [19] Pro delicto enim est & pro peccato suo quo ipse peccauit, pro delicto offerat coram Domino.

CAP. VI.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens, [2] Homo qui peccauerit & præuaricatus fuerit coram Domino, & mentitus fuerit contra proximum suum in deposito aut commertio manus aut in rapina, aut vim fecerit proximo suo. [3] Aut inuenit rem perditam & negauit eam, & iurauit falso super vnum ex omnibus quæ facit homo vt peccet in eis. [4] Eritque quando peccauerit & deliquerit, restituat rapinam quam rapuit, aut violentiam quam intulit, aut depositum quod commendatum fuit apud eum, aut rem perditam quam inuenit. [5] Aut quicquid ex omnibus quibus falso iurauit. reddetque illud integrum, & quintam partem addet super illud, illi cui pertinet, dabit illud in die delicti sui. [6] Pro delicto autem suo afferat coram Domino arietem integrum de ouibus iuxta æstimationem delicti, tradatque eum sacerdoti. [7] Et propitiabit pro eo sacerdos coram Domino, & dimittetur ei pro vnoquoque ex omnibus quæ faciendo peccauit in eo. [8] Locutusque est Dominus cum Moyse dicens, [9] Præcipe Aaron & filiis eius dicens, Hæc est lex holocausti, quod holocaustum cremabitur in altari tota nocte vsq; mane, & ignis altaris erit incensus in eo. [10] Vestieturque sacerdos vestimentis de bysso, & femoralibus de bysso vestietur super carnem suam, & separabit cinerem quem exussit ignis holocausti super altare, & ponet eum in latere altaris. [11] Spoliabiturq; vestimentis suis, & vestietur aliis vestibus, educetq; cinerem extra castra in loco mundissimo. [12] Ignis autem erit incensus in eodem altari, nunquam extinguetur, & incendet in eo sacerdos ligna mane mane, & ordinabit super eo holocaustum. adolebitque super eo adipes hostiæ sanctificationum.

13 * אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה׃
14 * וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי־
15 אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְהֵרִים מִמֶּנּוּ
בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל־הַלְּבֹנָה
אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ
16 אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה׃ * וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן
וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל־מוֹעֵד
17 יֹאכְלוּהָ׃ * לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי
18 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם׃ * כָּל־זָכָר
בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חָק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי
19 יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר־יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃ * וַיְדַבֵּר
20 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר־
יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת
21 מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב׃ * עַל־
מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה מֻרְבֶּכֶת תְּבִיאֶנָּה תֻּפִינֵי מִנְחַת
22 פִּתִּים תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ
תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חָק־עוֹלָם לַיהוָה כָּלִיל
23 תָּקְטָר׃ * וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל׃
24 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־
25 אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם
אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה
26 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ * הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה
27 בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד׃ * כֹּל אֲשֶׁר־
יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל־הַבֶּגֶד
28 אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ׃ * וּכְלִי־חֶרֶשׂ
אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל־בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם־בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה
29 וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם׃ * כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ
30 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ * וְכָל־חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא
מִדָּמָהּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל
בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃

3 * Ignis eſt iſte perpetuus, qui nunquam
14 deficiet in altari. * Hæc eſt lex ſacrificij &
libamentorum quæ offerẽt filij Aaron coram
15 Domino & coram altari. * Tollet ſacerdos
pugillũ ſimilæ quæ conſperſa eſt oleo,& totũ
thus quod ſuper ſimila eſt, adolebítque illud
in altari in monimentũ odoris ſuauiſſimi Do
16 mino. * Reliquam autem partem ſimilæ co
medet Aaron cum filiis ſuis abſque fermento,
et comedet in loco ſancto in atrio tabernaculi.
17 * Ideo antem non fermentabitur, quia pars
eius in Domini offertur incenſum, ſanctum
ſanctorum erit ſicut pro peccato atq; delicto.
18 * Mares tamen ſtirpis Aaron comedent il-
lud. Legitimum ac ſempiternum erit in gene
rationibus veſtris de ſacrificiis Domini. Om-
C nis qui tetigerit illa, ſanctificabitur.
19 * Locutúsq; eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
20 * Hæc eſt oblatio Aaron & filiorũ eius, quã
offerre debent Domino in die vnctionis ſuæ.
Decimam partem ephi offerent ſimilæ in ſa-
crificio ſempiterno. Medium eius mane &
21 medium eius veſpere. * Quæ in ſartagine
oleo cõſperſa frigetur. Offeret autem eam ca-
lidam in odorem ſuauiſſimum Domino
22 * Sacerdos qui iure patri ſucceſſerit. Et tota
23 cremabitur in altari. * Omne enim ſacrifi-
cium ſacerdotum igne conſumetur, nec quiſ-
24 quã comedet ex eo. * Locutus eſt autẽ Dñs
25 ad Moyſen: dicens, * Loquere Aaron & filiis
D eius: Iſta eſt lex hoſtię pro peccato. In loco vbi
offertur holocauſtũ, immolabitur corã Dño'
26 ſanctũ ſanctorum eſt. * Sacerdos qui offert
comedet eã in loco ſancto in atrio tabernacu-
27 li. * Quicquid tetigerit carnes eius, ſanctifica-
bitur; ſi de ſanguine illius veſtis fuerit aſper-
28 ſa, lauabitur in loco ſancto. * Vas aũt fictile
in quo cocta eſt cõfringetur: ꝙ ſi vas æneum
29 fuerit, defricabitur & lauabitur aqua. * Omnis
maſcul⁹ de gñe ſacerdotali veſcetur de carnib'
30 eius, quia ſanctũ ſanctorũ eſt. * Hoſtia enim
q̃ cæditur pro peccato, cuius ſanguis infertur
in tabernaculũ teſtimonij ad expiandũ in ſan
ctuario, non comedetur ſed comburetur igni.

תרגום אונקלוס

13 אִשָּׁתָא תְּדִירָא תְּהֵי יַקְדָא עַל מַדְבְּחָא לָא תִטְפֵי׃ 14 וְדָא אוֹרַיְתָא דְמִנְחָתָא דִּיקָרְבוּן יָתַהּ בְּנֵי אַהֲרֹן קֳדָם יְיָ לִקְדָם מַדְבְּחָא׃ 15 וְיַפְרֵישׁ
מִנַּהּ בְּקֻמְצֵיהּ מִסֻּלְתָּא דְמִנְחָתָא וּמִמִּשְׁחַהּ וְיָת כָּל לְבוֹנְתָא דְעַל מִנְחָתָא וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא אַדְכָּרְתַהּ קֳדָם יְיָ׃ 16 וּדְאִשְׁתְּאַר
מִנַּהּ יֵכְלוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי פַּטִּיר תִּתְאֲכֵל בַּאֲתַר קַדִּישׁ בְּדָרַת מַשְׁכַּן זִמְנָא יֵיכְלוּנַהּ׃ 17 לָא תִתְאֲפֵי חֲמִיעַ חוּלָקְהוֹן יְהַבִית יָתַהּ מִקֻּרְבָּנַי קֹדֶשׁ
קֻדְשִׁין הִיא כְּחַטָּאתָא וְכַאֲשָׁמָא׃ 18 כָּל דְּכוּרָא בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֵיכְלוּנַהּ קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן מִקֻּרְבָּנַיָּא דַיְיָ כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יִתְקַדַּשׁ׃ 19 וּמַלִּיל
יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 20 דֵּין קֻרְבָּנָא דְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי דִּיקָרְבוּן קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא דְּרַבִּי יָתֵיהּ חַד מִן עַסְרָא בִּתְלָת סְאִין סֻלְתָּא מִנְחָתָא
תְּדִירָא פַּלְגּוּתַהּ בְּצַפְרָא וּפַלְגּוּתַהּ בְּרַמְשָׁא׃ 21 עַל מַסְרֵיתָא בִּמְשַׁח תִּתְעֲבֵיד רְבִיכָא תַּיְתִינַהּ תּוּפִינֵי מִנְחַת בִּצּוּעִין תְּקָרֵב לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא
קֳדָם יְיָ׃ 22 וְכַהֲנָא דְיִתְרַבָּא תְּחוֹתוֹהִי מִבְּנוֹהִי יַעְבֵּיד יָתַהּ קְיָם עָלַם קֳדָם יְיָ גְּמִיר תִּתַּסַּק׃ 23 וְכָל מִנְחָתָא דְכַהֲנָא גְּמִיר תְּהֵי לָא
תִתְאֲכֵל׃ 24 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 25 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי לְמֵימַר דָּא אוֹרַיְתָא דְחַטָּאתָא בְּאַתְרָא דִּי תִתְנְכֵס עֲלָתָא
תִּתְנְכֵס חַטָּאתָא קֳדָם יְיָ קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין הִיא׃ 26 כַּהֲנָא דִּמְכַפַּר בִּדְמַהּ יֵיכְלִינַהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ תִּתְאֲכֵל בְּדָרַת מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 27 כֹּל דְּיִקְרַב
בְּבִשְׂרַהּ יִתְקַדַּשׁ וּדְיַדֵּי מִן דְּמַהּ עַל לְבוּשׁוֹהִי דְּיַדֵּי עֲלַהּ תְּחַוַּר בַּאֲתַר קַדִּישׁ׃ 28 וּמָאן דַּחֲסַף דְּתִתְבַּשַּׁל בֵּיהּ יִתְּבַר וְאִם בְּמָאן דִּנְחָשָׁא תִּתְבַּשַּׁל
יִתְּמְרֵיק וְיִשְׁתְּטֵיף בְּמַיָּא׃ 29 כָּל דְּכוּרָא בְּכַהֲנַיָּא יֵיכוּל יָתַהּ קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין הִיא׃ 30 וְכָל חַטָּאתָא דִּי יִתָּעַל מִדְּמַהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְכַפָּרָא
בְּקֻדְשָׁא לָא תִתְאֲכֵל בְּנוּרָא תִּתּוֹקַד׃

*Et ignis semper ardebit, super altare nõ extin- 13
guetur. *Hæc lex sacrificij, quod adducẽt ipsum 14
filij Aaron corã Domino coram altari. *Et tollet 15
ab eo pugillo de simila sacrificij cum oleo eius & cũ
omni thure eius existentia in sacrificio, & tollet su-
per altari holocaustum odorem suauitatis, memoria-
le eius Domino. *At reliquum ab ea comedet 16
Aaron, & filij eius: azyma comedentur in loco san-
cto, in atrio tabernaculi testimonij comedent eam.
*Non coquetur fermentata, partem ipsam dedi 17
ipsis de holocaustis Domini, sancta sanctorum sunt,
sicut quod peccati, & sicut quod delicti.
*Omne masculinum sacerdotum comedent ip- 18
sam: legitimum sempiternum in generationes ve-
stras de holocaustis Domini: omnis qui tetigerit ab
illis, sanctificabitur. *Et locutus est Dominus ad 19
Moysen: dicens, *Hoc donum Aaron & filiorũ 20
eius, quod offerent Domino, in die, qua vnxeris il-
lum, decima pars ephi similæ in sacrificium semper,
dimidium eius mane, & dimidium eius vesperi.
*In sartagine in oleo fiet, conspersam feret ipsam 21
circumuolutam: sacrificium ex fragmentis offeret in
odorem suauitatis Domino.
*Et sacerdos vnctus qui pro eo ex filiis eius fa- 22
ciet illud legitimum sempiternum Domino.
*Totum consumabitur, & omne sacrificium sa- 23
cerdotis holocaustum erit, & non comedetur.
*Et locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 24
*Loquere Aaron & filiis eius: dicens, Hæc lex 25
peccati, in loco vbi immolabũt holocausta, immolabi-
tur et quod peccati corã Domino, sancta sanctorum
sunt. *Sacerdos offerens illud, comedet illud: in lo 26
co sancto comedetur in atrio tabernaculi testimonij.
*Omnis qui tetigerit carnes illius, sacrificabitur, 27
& cui aspersum fuerit de sanguine illius, super ve-
stem quæ aspersa fuerit super illam, lauabitur in lo-
co sancto. *Et vas testeũ vbi cocta fuerit in ipso, 28
conteretur; si autẽ in vase æneo cocta fuerit, defrica-
bit illud, et lauabit aqua. *Omne masculũ in sacer 29
dotibus comedet illud: sancta sanctorũ sunt Domi-
no. *Et omnia quæ pro peccato quorũ illatum fue- 30
rit de sanguine eorum in tabernaculum testimonij,
ad propitiandum in sanctuario, non comedetur, in
igne comburetur.

13 *καὶ πῦρ διαπαντὸς καυθήσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, οὐ σβε-
14 σθήσεται. *οὗτος ὁ νόμος τῆς θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτὴν οἱ
15 υἱοὶ ἀαρὼν ἐνώπιον κυρίου ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. *καὶ ἀφε-
λεῖ ἀπ' αὐτοῦ τῇ δρακὶ ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως τῆς θυσίας σὺν τῷ
ἐλαίῳ αὐτῆς, καὶ σὺν παντὶ τῷ λιβάνῳ αὐτῆς τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς
θυσίας· καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐω-
16 δίας, μνημόσυνον αὐτῆς τῷ κυρίῳ· *τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπ'
αὐτῆς ἔδεται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ· ἄζυμα βρωθήσεται ἐν τόπῳ
17 ἁγίῳ, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔδονται αὐτήν. *οὐ πεφ-
θήσεται ἐζυμωμένη· μερίδα αὐτὴν δέδωκα αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου. ἅγια ἁγίων ἐστὶν, ὥσπερ τὸ τῆς ἁμαρτίας,
18 καὶ ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελείας. *πᾶν ἀρσενικὸν τῶν ἱερέων
ἔδονται αὐτήν· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου· πᾶς ὃς ἂν ἅψηται ἀπ' αὐτῶν, ἁγιασθήσε-
19 ται. *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *τοῦτο τὸ
20 δῶρον ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃ προσοίσουσι τῷ κυρίῳ· ἐν τῇ
ἡμέρᾳ, ᾗ ἂν χρίσεις αὐτόν, τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμιδάλεως εἰς
θυσίαν διαπαντός, τὸ ἥμισυ αὐτῆς τὸ πρωΐ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς
21 τὸ δειλινόν. *ἐπὶ τηγάνου ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται, πεφυραμέ-
νην οἴσει αὐτὴν ἑλικτά· θυσίαν ἐκ κλασμάτων προσοίσει εἰς
22 ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. *καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐκ
τῶν υἱῶν αὐτοῦ ποιήσει αὐτὴν νόμιμον αἰώνιον τῷ κυρίῳ.
23 *ἅπαν ἐπιτελεσθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἱερέως ὁλόκαυστος
24 ἔσται, καὶ οὐ βρωθήσεται. *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
25 λέγων· *λάλησον τῷ ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, οὗτος ὁ
νόμος τῆς ἁμαρτίας, ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώμα-
τα, σφαγήσεται καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου, ἅγια ἁγίων
26 ἐστίν. *ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων αὐτήν, ἔδεται αὐτήν, ἐν τόπῳ
ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
27 *πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν αὐτῆς, ἁγιασθήσεται· καὶ ᾧ
ἂν ἐπιρραντισθῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς, ἐπὶ τὸ ἱμάτιον ὃ ῥαν-
28 τισθῇ ἐπ' αὐτό, πλυθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. *καὶ σκεῦος
ὀστράκινον οὗ ἂν ἑψηθῇ ἐν αὐτῷ, συντριβήσεται· ἐὰν δὲ ἐν
σκεύει χαλκῷ ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτό, καὶ κλύσει ὕδατι.
29 *πᾶν ἄρσεν ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτό. ἅγια ἁγίων
ἐστὶ κυρίῳ.
30 *καὶ πάντα τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν ἂν εἰσενεχθῇ ἀπὸ
τοῦ αἵματος αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἐξι-
λάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, οὐ βρωθήσεται, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Ignis semper erit ardens super altare: nunquam extinguetur. [14] Et* hæc est lex muneris quod offerent filij Aaron in conspectu Domini coram altari. [15] Separabitque ex eo pugillo suo de simila muneris, & de oleo eius, & totum thus quod est super munus, & adolebit illud in altari, vt memoriale eius suscipiatur cum beneplacito coram Domino. [16] Quod autem reliquum fuerit ex eo, comedent Aaron & filij eius. Azymum comedetur in loco sancto, in atrio tabernaculi fœderis comedent illud. [17] Non coquetur fermentatum, partem enim eorum dedi eis de oblationibus meis. Sanctum sanctorum erit, sicut hostia quæ fit pro peccato & pro delicto. [18] Omnis masculus de filiis Aaron comedet illud: legitimum sempiternum erit in generationibus vestris de oblationibus Domini: omnis qui tetigerit illud, sanctificabitur. [19] Locutusque est Dominus cum Moyse dicens, [20] Hæc est oblatio Aaron & filiorum eius, quam offerent coram Domino in die vnctionis suæ, decimam partem trium satorum similæ in munere perpetuo, dimidiam partem eius mane & dimidiam partẽ eius vesperi. [21] In sartagine cum oleo fiet tenera, offerat eam coctã, atque in frusta concisa offeratur, vt suscipiatur munus cum beneplacito corã Domino. [22] Sacerdos aũt de filiis suis qui vngendus est pro eo faciet illud: legitimũ sempiternũ erit coram Dño: totũ cremabitur. [23] Omneq; munus sacerdotis totũ cremabitur, non comedatur. [24] Locutusq; est Dominus cum Moyse, dicens, [25] Loquere cũ Aaron & cum filiis eius, dicẽs, Hęc est lex sacrificij pro peccato, in loco vbi immolatur holocaustum, immolabitur hostia pro peccato corã Domino, sanctum sanctorũ est. [26] Sacerdos qui propitiat in sanguine eius, comedet eam: in loco sancto comedetur in atrio tabernaculi fœderis. [27] Omnis qui tetigerit carnem eius sanctificabitur, & qui asperserit de sanguine eius super vestimenta sua: illud, quod fuerit aspersum, lauabitur in loco sancto. [28] Vas autẽ fictile in quo cocta est, confringetur. Si autẽ in vase æneo fuerit cocta, defricabitur & lauabitur aqua. [29] Omnis masculus de sacerdotibus comedet illam: sanctum sanctorũ est. [30] Omnis autem hostia pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum fœderis ad expiandum in sanctuario, non comedetur, sed igni comburetur.

ז

1 * וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא׃
2 * במקום אשר ישחטו את העלה ישחטו את האשם
3 ואת דמו יזרק על המזבח סביב׃ * ואת כל חלבו
יקריב ממנו את האליה ואת החלב המכסה את
4 הקרב׃ * ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן
אשר על הכסלים ואת היתרת על הכבד על הכלית
5 יסירנה׃ * והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה ליהוה
6 אשם הוא׃ * כל זכר בכהנים יאכלנו במקום קדוש
7 יאכל קדש קדשים הוא׃ * כחטאת כאשם תורה
8 אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה׃ * והכהן
המקריב את עלת איש עור העלה אשר הקריב לכהן
9 לו יהיה׃ * וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל
נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אתה
10 לו תהיה׃ * וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל
11 בני אהרן תהיה איש כאחיו׃ * וזאת תורת
12 זבח השלמים אשר יקריב ליהוה׃ * אם על
תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות
מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן
13 וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן׃ * על חלת לחם
14 חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו׃ * והקריב
ממנו אחד מכל קרבן תרומה ליהוה לכהן הזרק
15 את דם השלמים לו יהיה׃ * ובשר זבח תודת שלמיו
16 ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר׃ * ואם
נדר או נדבה זבח קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל
17 וממחרת והנותר ממנו יאכל׃ * והנותר מבשר
18 הזבח ביום השלישי באש ישרף׃ * ואם האכל
יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה
המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת
ממנו עונה תשא׃

CAP. VII.

1 HÆc quoq; eſt lex hoſtiæ pro delicto, ſan-
A cta ſanctorum eſt. * Idcirco vbi immo-
2 labitur holocauſtum, mactabitur & victima
pro delicto: ſanguis eius per gyrũ altaris fun-
3 detur. * Offerent ex ea caudá & adipem qui
4 operit vitalia. * Duos renunculos & pingue-
dinem quæ iuxta ilia eſt, reticulumq́ue iecoris
5 cum renunculis. * Et adolebit ea ſacerdos ſu
per altare. Incenſum eſt Domini pro delicto.
6 * Omnis maſculus de ſacerdotali genere in
loco ſancto veſcetur his carnibus, quia ſanctú
ſanctorum eſt.
7 * Sicut pro peccato offertur hoſtia, ita &
pro delicto. Vtriuſque hoſtiæ lex vna erit. Ad
ſacerdotem qui eam obtulerit pertinebit.
8 * Sacerdos qui offert holocauſti victimá, ha-
9 bebit pellem eius. * Et omne ſacrificiú ſimilę
quod coquitur in clibano, & quicquid in cra
ticula vel in ſartagine præparatur, eius erit ſa-
10 cerdotis à quo offertur. * Siue oleo conſperſa
B ſiue arida fuerint. Cunctis filiis Aaron méſura
11 æqua per ſingulos diuidetur. * Hæc eſt lex
12 hoſtiæ pacificorũ quę offertur Dño. * Si pro
gratiarũ actione oblatio fuerit, offerét panes
abſq; fermento conſperſos oleo, & lagana azy
ma vncta oleo, coctámq; ſimilã & collyridas
13 olei admixtione cõſperſas. * Panes quoq; fer
mentatos cũ hoſtia gratiarũ quæ immolatur
14 pro pacificis. * Ex quibus vnus pro primitiis
offertur Dño, & erit ſacerdotis qui fundet ho
15 ſtiæ ſanguinẽ; * Cuius carnes eadem come-
dentur die, nec remanebit ex eis quicquam
vſque manè.
16 * Si voto vel ſponte quiſpiam obtulerit ho
ſtiam, eadem ſimiliter edetur die. Sed & ſi
quid in craſtinum remãſerit, veſci licitum eſt.
17 * Quicquid autem tertius inuenerit dies,
ignis abſumet.
18 * Si quis de carnibus victimæ pacificorum
die tertio comederit, irrita fiet eius oblatio,
nec proderit offerenti, quin potius quæcun-
que anima tali ſe edulio contaminauerit, præ-
uaricationis rea erit.

תרגום אונקלוס

ז 1 ודא אוריתא דאשמא קדש קודשין הוא׃ 2 באתרא דיכסון ית עלתא יכסון ית אשמא וית דמיה
יזרוק על מדבחא סחור סחור׃ 3 וית כל תרביה יקריב מיניה ית אליתא וית תרבא דחפי ית גווא׃ 4 וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהן דעל
כסליא וית חצרא דעל כבדא על כולייתא יעדינה׃ 5 ויסק יתהון כהנא למדבחא קרבנא קדם יי אשמא הוא׃ 6 כל דכורא בכהניא
ייכלוניה באתר קדיש יתאכל קדש קודשין הוא׃ 7 כחטאתא כאשמא אוריתא חדא להון כהנא דיכפר ביה דיליה יהי׃ 8 וכהנא דמקרב ית
עלת גבר משך עלתא דיקרב לכהנא דיליה יהי׃ 9 וכל מנחתא דתתאפי בתנורא וכל דיתעבד ברדתא ועל מסריתא לכהנא דמקרב יתה דיליה
תהי׃ 10 וכל מנחתא דפילא במשח ודלא פילא לכל בני אהרן תהי גבר כאחוהי׃ 11 ודא אוריתא דנכסת קודשיא דיקרב קדם יי׃
12 אם על תודתא יקרביניה ויקרב על נכסת תודתא גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח וסולתא רביכא גריצן דפילן
במשח׃ 13 על גריצן דלחם חמיע יקריב קרבניה על נכסת תודת קודשוהי׃ 14 ויקרב מיניה חד מכל קרבנא אפרשותא קדם יי לכהנא
דיזריק ית דם נכסת קודשיא דיליה יהי׃ 15 ובשר נכסת תודת קודשוהי ביום קרבניה יתאכל לא יצנע מיניה עד צפרא׃ 16 ואם נדר או
נדבתא נכסת קרבניה ביומא דיקרב ית נכסתיה יתאכל וביומא דבתרוהי ודאשתאר מיניה יתאכל׃ 17 ודאשתאר מבשר נכסתא ביומא
תליתאה בנורא יתוקד׃ 18 ואם אתאכלא יתאכל מבשר נכסת קודשוהי ביומא תליתאה לא יהי לרעוא די מקרב יתיה לא יתחשב ליה מרחק
יהי ואנש דיכול מיניה חוביה יקבל׃

CAP. VII.

ET hæc lex arietis qui pro delicto, sancta sancto- 1
rum sunt. In loco vbi immolabunt holocau 2
stum, immolabunt arietē delicti coram Domino, &
sanguinem effundet iuxta basim altaris in circuitu.
Et omnem adipem eius offeret ab eo, & lum- 3
bos & adipem operientem intestina, et omnem adi-
pem qui in intestinis. Et duos renes, & adipem 4
qui in illis qui super femora, & reticulum quod in
iecore cum renibus, auferet ea. Et offeret ea sa- 5
cerdos super altare holocaustum Domino, pro delicto
est. Omnis masculus ex sacerdotibus comedet 6
ea, in loco sancto comedetur, sancta sanctorum sunt.
Sicut quod pro peccato, sic & quod delicti, lex 7
vna illorum. sacerdos qui propitiabit in eo, illi erit:
Et sacerdos offerens holocaustum hominis, pel- 8
lis holocausti, quod offert ille, ei erit.
Et omne sacrificium quod fiet in clibano, & o- 9
mne quod fiet in craticula, vel in sartagine, sacerdo-
tis offerentis illud, illius erit.
Et omne sacrificium præparatum in oleo, & 10
non præparatum, omnibus filiis Aaron erit cuilibet
æquum. Hæc lex sacrificij pacificorum, quod 11
offerent Domino. Si quidem pro laudatione ob- 12
tulerit illud, & offeret in sacrificio laudationis pa-
nes azymos ex simila præparatos in oleo, & lagana
azyma lita in oleo, & similam conspersam in oleo.
In panibus fermentatis offeret oblationē suam 13
in sacrificium laudationis salutaris eius.
Et adducet ab eo vnum ab omnibus donis il- 14
lius, separationem Domino: sacerdoti effundenti san
guinem salutaris, illi erit.
Et carnes sacrificij laudis salutaris, illi erunt: 15
& in qua die donantur, comedētur: non relinquent
ab illa ad mane.
Et si votum fuerit, vel voluntarium sacrifica- 16
uerit donum suum, qua die obtulerit sacrificium
suum, comedetur & cras.
Et reliquū à carnibus sacrificij vsque ad diem 17
tertium, in igni comburetur.
Si autem comedens comederit de carnibus die 18
tertio, nō accipietur offerenti illud, non connumera-
bitur ei, pollutio est: at anima, quæ comederit ab eo,
peccatum portabit.

ζ.

1 Καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ κριοῦ τοῦ περὶ τῆς πλημμελείας· ἅ-
2 για ἁγίων ἐστίν. ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα,
σφάξουσι τὸν κριὸν τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου· καὶ τὸ αἷμα
3 προσχεεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. καὶ πᾶν τὸ
στέαρ αὐτοῦ προσοίσει ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀσφὺν καὶ τὸ στέαρ τὸ κα-
τακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων·
4 καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μη-
ρῶν, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς, περιελεῖ
5 αὐτά. καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρ-
6 πωμα τῷ κυρίῳ, περὶ πλημμελείας ἐστί. πᾶς ἄρσην ἐκ
τῶν ἱερέων ἔδεται αὐτά, ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται· ἅγια ἁγίων
7 ἐστίν. ὥσπερ τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας· οὕτως καὶ τὸ τῆς πλημ-
μελείας· νόμος εἷς αὐτῶν· ὁ ἱερεὺς ὅστις ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ, αὐτῷ
8 ἔσται. καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ προσάγων ὁλοκαύτωμα ἀνθρώπου,
τὸ δέρμα τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἧς προσφέρει αὐτός, αὐτῷ ἔσται.
9 καὶ πᾶσα θυσία ἥτις ποιηθήσεται ἐν κλιβάνῳ, καὶ πᾶσα ἥτις
ποιηθήσεται ἐπ᾽ ἐσχάρας, ἢ ἐπὶ τηγάνου, τοῦ ἱερέως τοῦ προσφέ-
10 ροντος αὐτήν, αὐτοῦ ἔσται. καὶ πᾶσα θυσία ἀναπεποιη-
μένη ἐν ἐλαίῳ, καὶ μὴ ἀναπεποιημένη, πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν
11 ἔσται ἑκάστῳ τὸ ἴσον. οὗτος ὁ νόμος τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν,
12 ἣν προσοίσουσι τῷ κυρίῳ. ἐὰν μὲν περὶ αἰνέσεως προσφέρῃ
αὐτήν, καὶ προσοίσει ἐπὶ τῆς θυσίας τῆς αἰνέσεως ἄρτους ἀζύμους
ἐκ σεμιδάλεως ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυ-
μα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν
13 ἐλαίῳ· ἐπ᾽ ἄρτοις ζυμίταις προσοίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐπὶ
14 θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου αὐτοῦ. καὶ προσάξει ἀπ᾽ αὐτοῦ
ἓν ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτοῦ, ἀφαίρεμα κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ τῷ
προσχέοντι τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται.
15 καὶ τὰ κρέα θυσίας αἰνέσεως σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται· καὶ ἐν
ᾗ ἡμέρᾳ δωρεῖται, βρωθήσεται· οὐ καταλείψουσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ
16 εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ἐὰν εὐχὴ ᾖ, ἢ ἑκούσιον θυσιάζῃ τὸ δῶρον αὐ-
τοῦ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσαγάγῃ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται καὶ
τῇ αὔριον.
17 καὶ τὸ καταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας ἕως ἡμέρας
18 τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ φαγὼν φάγῃ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, οὐ δεχθήσεται τῷ προσφέροντι
αὐτό· οὐ λογισθήσεται αὐτῷ, μίασμά ἐστιν. ἡ δὲ ψυχή, ἥτις ἂν
φάγῃ ἀπ᾽ αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λήψεται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

ET hæc est lex hostiæ pro delicto, sanctum sanctorum est. 2 In loco vbi immolant holocaustum, immolabunt hostiam pro delicto; sanguinem autē eius sparget per circuitum altaris. 2 Et totum adipem eius offeret ex ea, caudā & adipem qui operit intestina. 4 Et duos renes & adipem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulū quod est super iecur cū renibus auferat eum. 5 Et adolebit ea sacerdos in altari in oblationem coram Domino, pro delicto enim est. 6 Omnis masculus ex sacerdotibus comedet eam, in loco sancto comedetur, sanctum sanctorū est. 7 Sicut hostia quæ offertur pro peccato, sic erit hostia quæ offertur pro delicto, lex vna erit eis: sacerdos qui propitiat cum ea, eius erit. 8 Sacerdos autē qui offert holocaustum viri, pellis holocausti erit eius qui offert illud. 9 Et omne munus quod coquitur in clibano, & omne quod fit in craticula & in sartagine, ad sacerdotē qui offert illud pertinebit. 10 Et omne munus consperſum oleo & quod nō est conspersum, omnibus filiis Aaron erit, æqualiter diuidatur inter fratres. 11 Et hæc est lex hostiæ sanctificationū quæ offertur coram Domino. 12 Si pro gratiarum actione obtulerit eam, offeret pro hostia gratiarum actionis placentas azymas conspersas oleo, & lagana azyma vncta oleo, & collyridas similæ conspersas oleo. 13 Cum placentis panis fermentati offeret oblationem suam pro hostia gratiarum actionis sanctificationum eius. 14 Offeretque ex ea vnum ex omni oblatione separatum coram Domino, & illius sacerdotis erit qui aspersit sanguinem hostiæ sanctificationum. 15 Caro autem hostiæ gratiarum actionis sanctificationum eius eadem die qua offertur comedetur: non remanebit ex ea quicquam vsque mane. 16 Si autem voto vel spōte obtulerit hostiam, eadem die qua offertur hostia comedetur: & in die quoque crastina si quid remanserit ex ea comedetur. 17 Et quod remanserit de carne hostiæ in diem tertiam, igni comburetur. 18 Si autem comestum fuerit quicquam de carne hostiæ sanctificationum in die tertia, non erit in beneplacito, neque existimabitur ei qui offeret eam, abominabile erit; & homo qui comederit ex ea, peccatum suscipiet.

19 וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר־יִגַּע בְּכָל־טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף
20 וְהַבָּשָׂר כָּל־טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר׃ וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל
בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו
21 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ וְנֶפֶשׁ כִּי־תִגַּע בְּכָל־
טָמֵא בְּטֻמְאַת אָדָם אוֹ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּכָל־שֶׁקֶץ
טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר־זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה
22 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
23 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל־חֵלֶב
24 שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ׃ וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב
25 טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל־מְלָאכָה וְאָכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ׃ כִּי
כָּל־אֹכֵל חֵלֶב מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה
26 לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ׃ וְכָל־דָּם
27 לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה׃ כָּל־
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל כָּל־דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
28 מֵעַמֶּיהָ׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
29 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמַּקְרִיב אֶת־זֶבַח
שְׁלָמָיו לַיהוָה יָבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִזֶּבַח שְׁלָמָיו׃
30 יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֵת אִשֵּׁי יְהוָה אֶת־הַחֵלֶב עַל־הֶחָזֶה
יְבִיאֶנּוּ אֵת הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃
31 וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַחֵלֶב הַמִּזְבֵּחָה וְהָיָה הֶחָזֶה
32 לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן
33 מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם׃ הַמַּקְרִיב אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים
וְאֶת־הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה׃
34 כִּי אֶת־חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לָקַחְתִּי
מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם וָאֶתֵּן אֹתָם
לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחָק־עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
35 זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו מֵאִשֵּׁי יְהוָה בְּיוֹם
36 הִקְרִיב אֹתָם לְכַהֵן לַיהוָה׃ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת
לָהֶם בְּיוֹם מָשְׁחוֹ אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתָם׃

19 * Caro quæ aliquid tetigerit immundum,
C non comedetur, ſed cōburetur igni. Qui fue-
20 rit mundus veſcetur ex ea. * Anima polluta
quæ ederit de carnibus hoſtiæ pacificorū, quæ
oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis.
21 * Et quæ tetigerit immunditiam hominis
vel iumenti ſiue omnis rei quæ pollucre po-
teſt, & comederit de huiuſcemodi carnibus,
22 interibit de populis ſuis. * Locutúſq; eſt Do-
23 minus ad Moyſen, dicens: * Loquere filiis
Iſrael, Adipem ouis & bouis, & capræ non co
24 medetis. * Adipem cadaueris morticini &
eius animalis quod à beſtia captū eſt, habebi-
25 tis in varios vſus. * Si quis adipem qui of-
ferri debet in incenſum Domini comederit,
26 peribit de populo ſuo. * Sanguinem quoq;
omnis animalis non ſumetis in cibo tam de
auibus, quàm de pecoribus.
27 * Omnis anima quę ederit ſanguinem, per-
ibit de populis ſuis.
28 * Locutusque eſt Dn̄s ad Moyſen, dicens:
29 * Loquere filiis Iſrael, dicens: Qui offert
victimam pacificorum Domino, offerat ſimul
& ſacrificium, id eſt, libamenta eius.
30 * Tenebit manibus adipem hoſtiæ & pe-
ctuſculum. Cúmque ambo oblata Domino
D conſecrauerit, tradet ſacerdoti.
31 *Qui adolebit adipem ſuper altare, pectu-
ſculum autem erit Aaron & filiorum eius.
32 * Armus quoque dexter de pacificorū ho-
ſtiis cedet in primitias ſacerdotis.
33 * Qui obtulerit ſanguinem & adipem fi-
liorum Aaron, ipſe habebit & armum de-
xtrum in portione ſua.
34 * Pectuſculum enim eleuationis & armū
ſeparationis tuli à filiis Iſrael de hoſtiis eo-
rum pacificis, & dedi Aaron ſacerdoti & filiis
eius in lege perpetua ab omni populo Iſrael.
35 * Hæc eſt vnctio Aaron & filiorum eius in
ceremoniis Domini, die quo obtulit eos Moy-
ſes vt ſacerdotio fungerentur.
36 * Et quæ præcepit eis dari Dominus à filiis
Iſrael religione perpetua in generationibus
ſuis.

תרגום אונקלוס

19 וּבְשַׂר קֻדְשָׁא דְּיִקְרַב בְּכָל מְסָאַב לָא יִתְאֲכֵל בְּנוּרָא יִתּוֹקַד וּבְשַׂר קֻדְשָׁא כָּל דְּיִדְכֵּי לְקֻדְשָׁא יֵיכוּל בְּשַׂר קֻדְשָׁא׃ 20 וֶאֱנָשׁ דְּיֵיכוּל בִּשְׂרָא
מִנִּכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּי קֳדָם יְיָ וְסוֹבְתֵיהּ עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ׃ 21 וֶאֱנָשׁ אֲרֵי יִקְרַב בְּכָל מְסָאַב בְּסָאֲבַת אֱנָשָׁא אוֹ בִּבְעִירָא
מְסָאֲבָא אוֹ בְּכָל שְׁקַץ מְסָאַב וְיֵיכוּל מִבְּשַׂר נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּי קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ׃ 22 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
23 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר כָּל תְּרַב תּוֹר וְאִימַּר וְעֵז לָא תֵיכְלוּן׃ 24 וּתְרַב נְבִילָא וּתְרַב תְּבִירָא יִתְעֲבֵד לְכָל עֲבִידְתָּא וּמֵיכַל לָא תֵיכְלוּנֵיהּ׃
25 אֲרֵי כָּל דְּיֵיכוּל תַּרְבָּא מִן בְּעִירָא דִּיקָרֵב מִינַּהּ קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא דְּיֵיכוּל מֵעַמֵּיהּ׃ 26 וְכָל דְּמָא לָא תֵיכְלוּן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן
לְעוֹפָא וְלִבְעִירָא׃ 27 כָּל אֱנָשׁ דְּיֵיכוּל כָּל דְּמָא וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ׃ 28 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 29 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמֵימַר דִּמְקָרֵיב יָת נִכְסַת קֻדְשׁוֹהִי קֳדָם יְיָ יַיְתֵי יָת קֻרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ מִנִּכְסַת קֻדְשׁוֹהִי׃ 30 יְדוֹהִי יַיְתְיָן יָת קֻרְבָּנַיָּא דַּיְיָ יָת תַּרְבָּא עַל חַדְיָא
יַיְתֵינֵיהּ יָת חַדְיָא לַאֲרָמָא יָתֵיהּ אֲרָמָא קֳדָם יְיָ׃ 31 וְיַסֵּק כַּהֲנָא יָת תַּרְבָּא לְמַדְבְּחָא וִיהֵא חַדְיָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי׃ 32 וְיָת שׁוֹקָא דִּימִינָא
תִּתְּנוּן אַפְרָשׁוּתָא לְכַהֲנָא מִנִּכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן׃ 33 דִּמְקָרֵיב יָת דַּם נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא וְיָת תַּרְבָּא מִבְּנֵי אַהֲרֹן דִּילֵיהּ תְּהֵי שׁוֹקָא דִּימִינָא לְחוּלָק׃
34 אֲרֵי יָת חַדְיָא דַּאֲרָמוּתָא וְיָת שׁוֹקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא נְסֵיבִית מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנִּכְסַת קֻדְשֵׁיהוֹן וִיהַבִית יָתְהוֹן לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְלִבְנוֹהִי לִקְיַם עָלַם מִן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 35 דָּא רְבוּת אַהֲרֹן וּרְבוּת בְּנוֹהִי מִקֻּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ בְּיוֹמָא דִּיקָרְבוּן יָתְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ׃ 36 דְּפַקֵּיד יְיָ לְמִתַּן לְהוֹן בְּיוֹמָא
דְּרַבִּי יָתְהוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְיָם עָלַם לְדָרֵיהוֹן׃

Et carnes quascunque tetigerit omnis immun- 15
di,non comedentur, in igne cōburentur,omnis mun
*dus cōmedet carnes. *At anima quæ comederit de* 20
carnibus sacrificij salutaris , quod est Domino , &
immunditia eius in eo,exterminabitur anima illa de
*populo suo. *Et anima quæ tetigerit omnem rem* 21
immundā,vel de immunditia hominis, vel quadru-
pedum immundorum,vel omnis abominationis im-
mundæ, & comederit de carnibus sacrificij pacifico
rum, quod est Domini, peribit anima illa de populo
*suo. *Et locutus est Dominus ad Moysen,dicens:* 22
Loquere filiis Israel,dicens: Omnē adipem boū 23
& ouium,& caprarum non comedetis.
Et adeps morticiniorum,& à bestia occisorum 24
fiet in omne opus,& comestione non comedetur.
Quia omnis comedens adipem de iumētis,quo- 25
rum offeret ab illis holocaustū Domino;peribit ani-
*ma illa de populo suo. *Omnem sanguinem non* 26
comedetis in omni habitatione vestra deque iumen-
*tis & de auibus. *Omnis anima quæ comederit* 28
sanguinē,peribit anima illa de populo suo.
Et locutus est Dominus ad Moysen,dicens: 28
Loquere filiis Israel,dicēs: Qui obtulerit sacri- 29
ficium pacificorum suorum Domino, feret donum
*suum Domino,de sacrificio salutaris eius. *Ma-* 30
nus eius offerent oblationes Domino:adipem qui in
pectusculo; & reticulum quod in iecore offeret ipsa,
*vt imponat donum coram Domino. *Et tollet* 31
sacerdos adipem super altare, et erit pectusculū Aa-
*ron & filijs eius. *Et brachium dextrum dabi-* 32
tur separationem sacerdoti de sacrificijs salutaris ve-
*stri. *Qui obtulerit sanguinem salutaris & adi-* 33
pem de filijs Aaron , illi erit brachium dextrum
in parte.
Nam pectusculum impositionis & brachium 34
separationis,accepi à filijs Israel de sacrificijs salu-
taris vestri, & dedi illa Aaron sacerdoti, & filijs
eius,legitimum sempiternum à filijs Israel.
Hæc vnctio Aaron,& vnctio filiorum eius de 35
oblationibus Domini, in qua die applicauit illos vt
sacerdotio fungerentur Domino.
Sicut præcepit Dominus dare illis qua die vn- 36
xit illos de filijs Israel, legitimum sempiternum in
generationes eorum.

19 *καὶ κρέα ὅσα ἂν ἅψηται παντὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται, ἐν
20 πυρὶ κατακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα. *ἡ δὲ ψυ-
χὴ ἥτις ἐὰν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυ-
ρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ
21 ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. *καὶ ἡ ψυχὴ, ἣ ἂν ἅψηται παντὸς
πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἢ τῶν
τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ παντὸς βδελύγματος ἀκα-
θάρτου, καὶ φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν, ὅ ἐστι τοῦ
κυρίου, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
22 *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, *λάλησον
23 τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, πᾶν στέαρ βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ
24 αἰγῶν οὐκ ἔδεσθε. *καὶ στέαρ θνησιμαίων, καὶ θηριαλώ-
των ποιηθήσεται εἰς πᾶν ἔργον, καὶ βρώσει οὐ βρωθήσεται.
25 *ὅτι πᾶς ὁ ἐσθίων στέαρ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ὧν προσάξει ἀπ'
αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ
26 λαοῦ αὐτῆς. *πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν
27 ἀπό τε τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν. *πᾶσα ψυχὴ ἣ
ἂν φάγῃ αἷμα, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
28 *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, *λάλησον
29 τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ὁ προσφέρων θυσίαν τῶν εἰρηνικῶν
αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῆς θυσίας
30 τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ. *αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσοίσουσι τὰ καρπώ-
ματα τῷ κυρίῳ· τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου, καὶ τὸν λοβὸν τὸν
ἐπὶ τοῦ ἥπατος προσάξει αὐτά, ὥστε ἐπιθεῖναι δόμα ἔναν-
τι κυρίου.
31 *καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ ἔσται
τὸ στηθύνιον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ.
32 *καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ ἀπὸ
33 τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν. *ὁ προσφέρων τὸ αἷμα τοῦ σω-
τηρίου καὶ τὸ στέαρ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀαρὼν, αὐτῷ ἔσται ὁ βραχίων ὁ
34 δεξιὸς ἐν μερίδι. *τὸ γὰρ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος καὶ τὸν
βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, εἴληφα παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὰ ἀαρὼν τῷ ἱε-
ρεῖ, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
35 *αὕτη ἡ χρίσις ἀαρὼν, καὶ ἡ χρίσις τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ προσηγάγετο αὐτοὺς εἰς τὸ
36 ἱερατεύειν κυρίῳ. *καθότι ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐ-
τοῖς ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτοὺς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, νόμιμον
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Caro autem sanctificata quæ tetigerit omne immundum,non comedetur,sed igni comburetur. Et quicunque fuerit mundus ad comedendum carnem sanctificatam,comedat carnem sanctificatam. [20] Homo autem qui comederit carnem hostiæ sanctificationum quæ est coram Domino: & immunditia eius fuerit in eo,exterminabitur homo ille de populo suo. [21] Et homo qui tetigerit omne immundum siue immunditiam hominis,aut iumentum immundum,aut omnem abominationem immundam:& comederit de carne hostiæ sanctificationum quę est coram Domino, exterminabitur homo ille de populo suo. [22] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [23] Loquere cum filiis Israel , dicens : Omnem adipem bouis & agni,& capræ non comedetis. [24] Adeps autem cadaueris morticini & adeps animalis confracti à bestia fiet in omne opus,& nequaquam comedetis eum. [25] Quia omnis qui comederit adipem pecoris, ex quo offertur oblatio coram Domino; exterminabitur homo qui comederit de populo suo. [26] Et omnem sanguinem non comedetis in omnibus habitationibus vestris tam de auibus quàm de pecoribus. [27] Omnis homo qui comederit omnem sanguinem,exterminabitur homo ille de populo suo. [28] Locutusque est Dominus cū Moyse, dicens: [29] Loquere cum filiis Israel, dicens: Qui offert victimam sanctificationum eius coram Domino, afferat oblationem suam coram Domino de hostia sanctificationum eius. [30] Manus eius afferant oblationes Domini,adipem cum pectusculo afferat, vt eleuetur pectusculum eleuatione coram Domino. [31] Et adolebit sacerdos adipem in altari,eritque pectusculum Aaron & filiis eius. [32] Armum quoque dexterum dabitis pro primitiis sacerdoti de hostia sanctificationū vestrarum. [33] Qui obtulerit sanguinem hostiæ sanctificationū & adipem de filiis Aaron, ipsius erit armus dexter in portionem suam. [34] Quia pectusculū eleuationis & armum separationis tuli à filiis Israel de hostia pacificorū suorū,& dedi ea Aaron sacerdoti & filiis eius pacto sempiterno à filiis Israel. [35] Hæc est vnctio Aarō & vnctio filiorū eius de oblationibus Domini, in die qua obtulerūt eos vt ministrarēt corā Dño. [36] Quæ præcepit Dn̄s dari eis à filiis Israel in die qua vnxerūt eos fœdere sempiterno in generationibus suis.

37 זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת
ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים׃
38 אשר צוה יהוה את משה בהר סיני ביום צותו
את בני ישראל להקריב את קרבניהם ליהוה
במדבר סיני׃

ח

1 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
2 קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים ואת
שמן המשחה ואת פר החטאת ואת שני האילים
3 ואת סל המצות׃ ואת כל העדה הקהל
4 אל פתח אהל מועד׃ ויעש משה כאשר צוה
יהוה אתו ותקהל העדה אל פתח אהל מועד׃
5 ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה
6 יהוה לעשות׃ ויקרב משה את אהרן ואת בניו
7 וירחץ אתם במים׃ ויתן עליו את הכתנת ויחגר
אתו באבנט וילבש אתו את המעיל ויתן עליו
את האפד ויחגר אתו בחשב האפד ויאפד לו בו׃
8 וישם עליו את החשן ויתן אל החשן את
9 האורים ואת התמים׃ וישם את המצנפת על
ראשו וישם על המצנפת אל מול פניו את ציץ הזהב
10 נזר הקדש כאשר צוה יהוה את משה׃ ויקח
משה את שמן המשחה וימשח את המשכן ואת
11 כל אשר בו ויקדש אתם׃ ויז ממנו על המזבח
שבע פעמים וימשח את המזבח ואת כל כליו ואת
12 הכיר ואת כנו לקדשם׃ ויצק משמן המשחה
13 על ראש אהרן וימשח אתו לקדשו׃ ויקרב משה
את בני אהרן וילבשם כתנת ויחגר אתם אבנט
ויחבש להם מגבעות כאשר צוה יהוה את משה׃
14 ויגש את פר החטאת ויסמך אהרן ובניו את ידיהם
על ראש פר החטאת׃

37 Iſta eſt lex holocauſti & ſacrificij pro pec
cato atque delicto, & pro conſecratione & pa
38 cificorum victimis. Quam conſtituit Do
minus Moyſi in monte Sinai, quãdo manda-
uit filiis Iſrael vt offerrẽt oblationes ſuas Do-
mino in deſerto Synai.

CAP. VIII.

1 Locutúsq; eſt Dominus ad Moyſen: dicẽs,
A 2 Tolle Aaron cum filiis ſuis, veſteſque
eorum & vnctionis oleum, vitulum pro pec-
cato, duos arietes, caniſtrum cum azymis.
3 Et congregabis omnem cœtum Iſrael ad
oſtium tabernaculi.
4 Fecítque Moyſes vt Dominus imperaue-
rat: congregatáque omni turba ante fores ta-
5 bernaculi; Ait, Iſte eſt ſermo quem iuſſit
Dominus fieri.
6 Statímque obtulit Aaron & filios eius.
Cúmque lauiſſet eos,
7 Veſtiuit Pontificem ſubucula linea, accin
gens eum baltheo, & induens eũ tunica hya-
cinthina, & deſuper humerale impoſuit.
quod aſtringens cingulo,
8 Aptauit rationali, in quo erat Doctrina
& Veritas.
9 Cidari quoque texit caput, & ſuper eam
B contra frontem poſuit laminam auream con
ſecratam in ſanctificatione, ſicut præceperat
ei Dominus.
10 Tulit & vnctionis oleum, quo liniuit ta-
bernaculum cũ omni ſupellectili ſua. Cum-
que ſanctificans
11 Aſperſiſſet altare ſeptem vicibus vnxit il-
lud & omnia vaſa eius, labrúmque cum baſi
ſua ſanctificauit oleo.
12 Quod fundens ſuper caput Aaron, vnxit
eum & conſecrauit.
13 Filios quoque eius oblatos veſtiuit tuni-
cis lineis, & cinxit balteis, impoſuítque mi-
tras vt iuſſerat Dominus.
14 Obtulit & vitulum pro peccato. Cum-
que ſuper caput eius poſuiſſet Aaron & filij
eius manus ſuas:

תרגום אונקלוס

37 דא אוריתא לעלתא ולמנחתא ולחטאתא ולאשמא ולקורבניא ולנכסת קודשיא׃ 38 דפקיד יי ית משה בטורא
דסיני ביומא דפקדותיה ית בני ישראל לקרבא ית קורבניהון קדם יי במדברא דסיני׃

ח

1 ומליל יי עם משה למימר׃ 2 קריב ית
אהרן וית בנוהי עמיה וית לבושיא וית משחא דרבותא וית תורא דחטאתא וית תרין דכרין וית סלא דפטיריא׃ 3 וית כל כנישתא
כנוש לתרע משכן זימנא׃ 4 ועבד משה כמא דפקיד יי יתיה ואתכנשת כנישתא לתרע משכן זימנא׃ 5 ואמר משה
לכנישתא דין פתגמא דפקיד יי למעבד׃ 6 וקריב משה ית אהרן וית בנוהי ואסחי יתהון במיא׃ 7 ויהב עלוהי ית כיתונא וזריז
יתיה בהמינא ואלביש יתיה ית מעילא ויהב עלוהי ית אפודא וזריז יתיה בהמין אפודא ואתקין ליה ביה׃ 8 ושוי עלוהי ית חושנא
ויהב בחושנא ית אוריא וית תומיא׃ 9 ושוי ית מצנפתא על רישיה ושוי על מצנפתא לקבל אפוהי ית ציצא דדהבא כלילא דקודשא
כמא דפקיד יי ית משה׃ 10 ונסיב משה ית משחא דרבותא ורבי ית משכנא וית כל דביה וקדיש יתהון׃ 11 ואדי מיניה על מדבחא
שבע זמנין ורבי ית מדבחא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה לקדשותהון׃ 12 ואריק ממשחא דרבותא על ריש אהרן ורבי יתיה לקדשותיה׃
13 וקריב משה ית בני אהרן ואלבשינון כיתונין וזריז יתהון המיינין ואתקין להון קובעין כמא דפקיד יי ית משה׃ 14 וקריב ית תורא דחטאתא
וסמך אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש תורא דחטאתא׃

Hæc lex holocaustorum, & sacrificij, & pro 37
peccato, & delicto, & consecratione, & sacrificio
salutaris.
Sicut præcepit Dominus Moysi in monte Si- 38
nai, qua die præcepit filiis Israel, offerre dona sua
coram Domino, in deserto Sinai.

CAP. VIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Accipe Aaron & filios eius, & vestes, & 2
oleum vnctionis, & vitulum qui pro peccato, &
duos arietes, & canistrum azymorum.
Et omnem cœtum congrega ad ostium taber- 3
naculi testimonij.
Et fecit Moyses sicut præcepit ei Dominus, 4
& congregauit cœtum ad ostium tabernaculi testi-
monij.
Et dixit Moyses cœtui, Hoc est verbum, quod 5
præcepit Dominus facere.
Et adduxit Moyses Aaron, & filios eius, & 6
lauit eos aqua.
Et induit eum tunicam, et cinxit eum zonam, 7
& vestiuit eum tunicam, & imposuit super eum
superhumerale, & præcinxit illum secundum fa-
cturam superhumeralis, & astrinxit illud in eo.
Et imposuit super eum rationale, & imposuit 8
super rationale manifestationem & veritatem.
Et imposuit mitram super caput eius, & im- 9
posuit super mitram secundum faciem eius lami-
nam auream consecratam sanctam, quemadmodum
præcepit Dominus Moysi.
Et accepit Moyses de oleo vnctionis, & vnxit 10
tabernaculum & omnia vasa eius, & sanctificauit
illud. Et aspersit de eo super altare septies, & 11
vnxit altare, & sanctificauit illud, & omnia va-
sa eius, & peluim, & basim eius sanctificare illa.
Et effudit Moyses de oleo vnctionis super ca 12
put Aaron, & vnxit illum, & sanctificauit illum.
Et adduxit Moyses filios Aaron, & vestiuit 13
eos tunicas, & cinxit eos zonis, & circumposuit
illis cidares, sicut præcepit Dominus Moysi.
Et attulit vitulum qui pro peccato, & impo- 14
suit Aaron & filij eius manus suas super caput vi-
tuli peccati.

37 οὗτος ὁ νόμος τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ θυσίας, καὶ περὶ
ἁμαρτίας, καὶ τῆς πλημμελείας, καὶ τῆς τελειώσεως, καὶ τῆς θυσίας
38 σωτηρίου· ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ ἐν τῷ
ὄρει σινᾶ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, προσφέρειν
τὰ δῶρα αὐτῶν ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.

η΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 λάβε τὸν ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολάς, καὶ τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοὺς
3 δύο κριούς, καὶ τὸ κανοῦν τῶν ἀζύμων· καὶ πᾶσαν τὴν συνα-
γωγὴν ἐκκλησίασον ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
4 καὶ ἐποίησε μωυσῆς ὃν τρόπον συνέταξεν αὐτῷ κύριος·
καὶ ἐξεκκλησίασεν τὴν συναγωγὴν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ
5 μαρτυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς τῇ συναγωγῇ, τοῦτό ἐστι τὸ
6 ῥῆμα, ὃ ἐνετείλατο κύριος ποιῆσαι. καὶ προσήγαγε μωυ-
σῆς τὸν ἀαρών, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι.
7 καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν χιτῶνα, καὶ ἔζωσεν αὐτὸν τὴν
ζώνην, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν ὑποδύτην, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ'
αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα, καὶ συνέζωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν ποίησιν
τῆς ἐπωμίδος, καὶ συνέσφιγξεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ.
8 καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λόγιον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ
λόγιον τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἐπέθηκε τὴν
9 μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῆς μί-
τρας κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν τὸ κα-
θηγιασμένον ἅγιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
10 καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἔχρισε
τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.
11 καὶ ἔρρανεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἑπτάκις· καὶ
ἔχρισε τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡγίασεν αὐτό, καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ ἁγιάσαι
αὐτά.
12 καὶ ἐπέχεεν μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν ἀαρών· καὶ ἔχρισεν αὐτόν, καὶ ἡγίασεν αὐτόν.
13 καὶ προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών, καὶ ἐνέδυσεν
αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ἔζωσεν αὐτοὺς ζώνας, καὶ περιέθηκεν
αὐτοῖς κιδάρεις, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
14 καὶ προσήγαγε τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ
ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν τοῦ μόσχου τῆς ἁμαρτίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Hæc est lex holocausti & muneris & sacrificij pro peccato & pro delicto, & oblationum & hostiæ sanctificationum. 38 Quam præcepit
Dominus Moysi in monte Sinai, in die qua mandauit filijs Israel vt offerrent oblationes suas coram Domino in deserto Sinai.

CAPVT VIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Applica Aaron & filios eius cum eo, & vestes, & oleum vnctionis, & vitulum pro pec-
cato & duos arietes & canistrum azymorum. 3 Omnemque cœtum congrega ad ostium tabernaculi fœderis.
4 Fecitque Moyses sicut præceperat ei Dominus. Et congregatus est cœtus ad ostium tabernaculi fœderis. 5 Dixitque Moyses congre-
gationi, Iste est sermo quem iussit Dominus fieri. 6 Applicauitque Moyses Aaron & filios eius, & lauauit eos aqua.
7 Et posuit super eum tunicam, & accinxit eum balteo, & induit eum pallio, & posuit super eum superhumerale, & accinxit eum balteo super-
humeralis, ornauitque eum in eo. 8 Et posuit super eum rationale. & posuit in rationale Vrim & Thumim. 9 Et posuit cidarim super
caput eius, & super cidarim contra faciem eius posuit laminam auream coronam sanctitatis, sicut præceperat Dominus Moysi. 10 Tulitque Moyses
oleum vnctionis, & vnxit tabernaculum, & omnia quæ in eo erant, & sanctificauit ea. 11 Aspersitque ex eo super altari septies: & vnxit altare,
& omnia vasa eius, & labrum, & basim eius, vt sanctificaret ea. 12 Effuditque de oleo vnctionis super caput Aaron, & vnxit eum vt sanctifi-
caret eum. 13 Applicauitque Moyses filios Aaron, & vestiuit eos tunicis, & cinxit eos balteis, & ornauit eos mitris, sicut præceperat Do-
minus Moysi. 14 Et obtulit vitulum pro peccato, & imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput vituli qui offerebatur pro peccato.

15 * וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּתֵּן עַל־
קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיְחַטֵּא אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר
16 עָלָיו׃ * וַיִּקַּח אֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב
וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן
17 וַיַּקְטֵר מֹשֶׁה הַמִּזְבֵּחָה׃ * וְאֶת־הַפָּר וְאֶת־עֹרוֹ
וְאֶת־בְּשָׂרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
18 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּקְרֵב אֵת
אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־
19 רֹאשׁ הָאָיִל׃ * וַיִּשְׁחָט וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־
20 הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְאֶת־הָאַיִל נִתַּח לִנְתָחָיו וַיַּקְטֵר
מֹשֶׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַנְּתָחִים וְאֶת־הַפָּדֶר׃
21 * וְאֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעַיִם רָחַץ בַּמָּיִם וַיַּקְטֵר
מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא לְרֵיחַ־נִיחֹחַ
אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
22 * וַיַּקְרֵב אֶת־הָאַיִל הַשֵּׁנִי אֵיל הַמִּלֻּאִים וַיִּסְמְכוּ
אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל׃
23 * וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִדָּמוֹ וַיִּתֵּן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן־
אַהֲרֹן הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ
24 הַיְמָנִית׃ * וַיַּקְרֵב אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה
מִן־הַדָּם עַל־תְּנוּךְ אָזְנָם הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדָם
הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־
25 הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וַיִּקַּח אֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־
הָאַלְיָה וְאֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת
הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין׃
26 * וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה לָקַח חַלַּת
מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד וַיָּשֶׂם
27 עַל־הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיָּמִין׃ * וַיִּתֵּן אֶת־
הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיָּנֶף אֹתָם תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה׃

15 * Immolauit eum hauriens ſanguinem, &
tincto digito tetigit cornua altaris per gyrũ.
Quo expiato & ſanctificato, fudit reliquum
ſanguinem ad fundamenta eius.
16 * Adipem verò qui erat ſuper vitalia & re-
ticulum iecoris duóſque renunculos cum ar-
uinulis ſuis adoleuit ſuper altare.
17 * Vitulum cum pelle & carnibus & fimo
cremans extra caſtra, ſicut præceperat Do-
minus.
18 * Obtulit & arietem in holocauſtum. Su-
per cuius caput cùm impoſuiſſent Aaron &
filij eius, manus ſuas:
19 * Immolauit eum, & fudit ſanguinem eius
20 per circuitum altaris. * Ipſúmq; arietem in
D fruſta concidens, caput eius & artus & adi-
pem adoleuit igni;
21 * Lotis prius inteſtinis & pedibus: totúmq;
ſimul arietem incendit ſuper altare, eo quòd
eſſet holocauſtum ſuauiſſimi odoris Domino
ſicut præceperat ei.
22 * Obtulit & arietem ſecundum conſecra-
tionem ſacerdotum, poſuerúntq; ſuper caput
eius Aaron & filij eius manus ſuas.
23 * Quem cùm immolaſſet Moyſes ſumens
de ſanguine, eius tetigit extremum auriculæ
dextrę Aaron, & pollicem manus eius dextræ,
ſimiliter & pedis.
24 * Obtulit & filios Aaron. Cúmque de ſan-
guine arietis immolati tetigiſſet extremum au
E riculæ ſingulorum dextræ, pollices manus ac
dextri pedis, reliquum fudit ſuper altare per
25 circuitum. * Adipem verò & caudam om-
némque piguedinem quæ operit inteſtina,
reticulúmq; iecoris & duos renes cum adipi-
bus ſuis & armo dextro ſeparauit.
26 * Tollens autem de caniſtro azymorum
quod erat coram Domino panem abſque fer-
mento vnum, & collyridam cõſperſam oleo,
laganúmque poſuit ſuper adipes & armum
dextrum:
27 * Tradens ſimul omnia Aaron & filiis eius.
Qui poſtquam leuauerunt ea coram Do-
mino:

תרגום אונקלוס

15 וּנְכֵים וּנְסֵיב מֹשֶׁה יַת דְּמָא וִיהַב עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְדַכִּי יַת מַדְבְּחָא וְיַת דְּמָא אֲרֵיק לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא וְקַדְּשֵׁיהּ
לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי׃ 16 וּנְסֵיב יַת כָּל תַּרְבָּא דְעַל גַּוָּא וְיַת חֲצַר כַּבְדָּא וְיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיַת תַּרְבֵּיהֶן וְאַסֵּק מֹשֶׁה לְמַדְבְּחָא׃
17 וְיַת תּוֹרָא וְיַת מַשְׁכֵּיהּ וְיַת בִּשְׂרֵיהּ וְיַת אוּכְלֵיהּ אוֹקֵיד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 18 וְקָרֵיב יַת דְּכַר עֲלָתָא
וּסְמַכוּ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דִּיכְרָא׃ 19 וּנְכֵים וּזְרַק מֹשֶׁה יַת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 20 וְיַת דִּיכְרָא פַּלֵּג
לְאֵבָרוֹהִי וְאַסֵּיק מֹשֶׁה יַת רֵישָׁא וְיַת אֵבָרַיָּא וְיַת תַּרְבָּא׃ 21 וְיַת גַּוָּא וְיַת כְּרָעַיָּא חַלֵּל בְּמַיָּא וְאַסֵּיק מֹשֶׁה יַת כָּל דִּיכְרָא לְמַדְבְּחָא
עֲלָתָא הוּא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֻרְבְּנָא הוּא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 22 וְקָרֵב יַת דִּיכְרָא תִּנְיָנָא דְּכַר קֻרְבְּנַיָּא וּסְמַכוּ
אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דִּיכְרָא׃ 23 וּנְכֵים וּנְסֵיב מֹשֶׁה מִדְּמֵיהּ וִיהַב עַל רוּם אוּדְנָא דְאַהֲרֹן דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהּ
דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהּ דְּיַמִּינָא׃ 24 וְקָרֵב יַת בְּנֵי אַהֲרֹן וִיהַב מֹשֶׁה מִן דְּמָא עַל רוּם אוּדְנֵיהוֹן דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהוֹן דְּיַמִּינָא
וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהוֹן דְּיַמִּינָא וּזְרַק מֹשֶׁה יַת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 25 וּנְסֵיב יַת תַּרְבָּא וְיַת אַלְיְתָא וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל
גַּוָּא וְיַת חֲצַר כַּבְדָּא וְיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיַת תַּרְבְּהֶן וְיַת שָׁקָא דְיַמִּינָא׃ 26 וּמִסַּלָּא דְפַטִּירַיָּא דִּי קֳדָם יְיָ נְסֵיב גְּרִיצְתָּא פַּטִּירְתָּא חֲדָא
וּגְרִיצְתָּא דִלְחֵם מְשַׁח חֲדָא וְאֶסְפּוֹג חַד וְשַׁוִּי עַל תַּרְבַּיָּא וְעַל שָׁקָא דְיַמִּינָא׃ 27 וִיהַב יַת כּוּלָּא עַל יְדֵי אַהֲרֹן וְעַל יְדֵי בְנוֹהִי
וַאֲרֵים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ׃

Et immolauit eum; & accepit Moyses de san- 15
guine, & imposuit super cornua altaris in circuitu
digito suo, & mundauit altare, & sanguinem effu-
dit super basim altaris, et sanctificauit illud ad pro-
pitiandum super eo. Et accepit Moyses omnem 16
adipem qui in intestinis, & reticulū quod in iecore,
& vtrosque renes, & adipem qui in ipsis, & ob-
tulit Moyses super altare.
Et vitulum, & pellem eius, & carnes eius, & 17
fimum eius combussit igne extra castra, sicut præce-
pit Dominus Moysi.
Et attulit Moyses arietem qui ad holocaustum, 18
& imposuit Aaron & filij eius manus suas super
caput arietis.
Et immolauit Moyses arietem, & effudit Moy 19
ses sanguinem super altare in circuitu.
Et arietem in frusta concîdit & membra eius; 20
& obtulit Moyses caput & membra, & adipem.
Et ventrem & pedes lauit aqua, & obtulit 21
Moyses totum arietem super altare, holocaustum
est in odorem suauitatis, oblatio est Domino, sicut
præcepit Dominus Moysi.
Et adduxit Moyses arietem secundum conse- 22
crationis, & imposuit Aaron & filij eius manus
suas super caput arietis.
Et immolauit eum, & accepit Moyses de san- 23
guine eius, & imposuit super extremū auris Aaron
dextræ, & super summitatem manus eius dextræ,
& super summitatem pedis eius dextri.
Et adduxit Moyses filios Aaron, & imposuit 24
Moyses de sanguine super extremum auris eorum
dextræ, & super summitatē manus eorum dextræ,
& super summitatem pedis eorum dextri, & effu-
dit Moyses sanguinem super altare in circuitu.
Et accepit adipem & lumbos, & omnem adi- 25
pem qui in ventre, & reticulum iecoris, & duos
renes, & adipem qui in illis, & brachium dextrū.
Et de canistro consecrationis existente coram 26
Domino, accepit collyram azymam vnam & colly-
ram panis ex oleo vnam, & laganum vnum, &
imposuit super adipes & super brachium dextrum.
Et imposuit omnia super manus Aaron, & su- 27
per manus filiorum eius: & obtulit ipsa separatio-
nem coram Domino.

15 καὶ ἔσφαξεν αὐτόν· καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος,
καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ τῷ δακ-
τύλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον· καὶ τὸ αἷμα ἐξ-
έχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἡγίασεν αὐτό, τοῦ
16 ἐξιλάσασθαι ἐπ᾿ αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς πᾶν τὸ στέαρ
τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, καὶ ἀμ-
φοτέρους τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾿ αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκε
17 μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸν μόσχον, καὶ τὴν βύρ-
σαν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ κατέκαυσεν
πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυ-
18 σῇ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν εἰς ὁλοκαύτω-
μα· καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ
19 τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ ἔσφαξε μωυσῆς τὸν κριόν·
καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
20 καὶ τὸν κριὸν ἐκρεοτόμησε καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκε
21 μωυσῆς τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ μέλη, καὶ τὸ στέαρ. καὶ τὴν κοιλίαν
καὶ τοὺς πόδας ἔπλυνεν ὕδατι· καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς ὅλον τὸν
κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ὁλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας·
κάρπωμά ἐστι κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.
22 καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν δεύτερον τῆς τελειώ-
σεως· καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν
23 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ ἔσφαξεν αὐτόν· καὶ ἔλα-
βε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν
τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς
24 δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ. καὶ προ-
σήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών· καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς ἀπὸ
τοῦ αἵματος ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ
τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον
25 τοῦ ποδὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ· καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ ἔλαβε τὸ στέαρ καὶ
τὴν ὀσφὺν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν
τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾿ αὐτῶν, καὶ
26 τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.
καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελειώσεως, τοῦ ὄντος ἐναντίον κυρίου,
ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου
μίαν, καὶ λάγανον ἕν· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ στέατα, καὶ ἐπὶ
27 τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ
τὰς χεῖρας ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ
ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Immolauitque eum. Et tulit Moyses sanguinem, & posuit super cornua altaris per circuitum digito suo, & mundauit altare. Reliquum autem
sanguinem fudit ad fundamentum altaris, & sanctificauit illud vt expiaret illud. 16 Tulitque omnem adipem qui erat super intestina & reti-
culum iecoris, & duos renes & adipem eorum: & adoleuit Moyses in altari. 17 Vitulum autem & pellem eius & carnem eius, & fimum eius,
combussit igni extra castra, sicut præceperat Dominus Moysi. 18 Et obtulit arietem holocausti, & imposuerunt Aaron & filij eius manus suas
super caput arietis. 19 Immolauitque eum, & aspersit Moyses sanguinem eius per circuitum altaris. 20 Arietem quoque diuisit per
membra eius, & adoleuit Moyses caput & membra & adipem. 21 Et intestina & genua lauit aqua, adoleuitque Moyses totum arietem in al-
tari: holocaustum est vt suscipiatur cum beneplacito: oblatio est coram Domino, sicut præceperat Dominus Moysi. 22 Obtulitque arie-
tem secundum oblationum, & imposuerunt Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. 23 Immolauitque eum. Et tulit Moyses de
sanguine eius, & posuit super extremum auriculæ dextræ Aaron & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextri.
24 Obtulitque filios Aaron, & posuit Moyses de sanguine super extremum auriculæ eorum dextræ, & super pollicem manus eorum dextræ, & su-
per pollicem pedis eorum dextri. Aspersitque Moyses sanguinem per circuitum altaris. 25 Tulitque adipem & caudam &
totum adipem qui est super intestina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem eorum & armum dextrum.
26 De canistro quoque azymorum quod erat coram Domino tulit placentam azymam vnam & collyridam panis oleati vnam & laganum
vnum, & posuit super adipes & super armum dextrum. 27 Posuitque omnia in manibus Aaron & in manibus filiorum eius,
& eleuauit ea eleuatione coram Domino.

* ויקח משה אתם מעל כפיהם ויקטר המזבחה 28
על־העלה מלאים הם לריח ניחח אשה הוא
ליהוה׃ * ויקח משה את־החזה ויניפהו תנופה 29
לפני יהוה מאיל המלאים למשה היה למנה
כאשר צוה יהוה את־משה׃ * ויקח משה משמן 30
המשחה ומן־הדם אשר על־המזבח ויז על־אהרן
על־בגדיו ועל בניו ועל־בגדי בניו אתו ויקדש את־
אהרן את־בגדיו ואת־בניו ואת־בגדי בניו אתו׃
* ויאמר משה אל־אהרן ואל־בניו בשלו את־ 31
הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אתו ואת־
הלחם אשר בסל המלאים כאשר צויתי לאמר
אהרן ובניו יאכלהו׃ * והנותר בבשר ובלחם 32
באש תשרפו׃ * ומפתח אהל מועד לא תצאו 33
שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלאיכם כי שבעת
ימים ימלא את־ידכם׃ * כאשר עשה ביום 34
הזה צוה יהוה לעשת לכפר עליכם׃ * ופתח 35
אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים
ושמרתם את־משמרת יהוה ולא תמותו כי־כן
צויתי׃ * ויעש אהרן ובניו את כל־הדברים אשר־ 36
צוה יהוה ביד־משה׃

ט

* ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן 1
ולבניו ולזקני ישראל׃ * ויאמר אל־אהרן קח־לך 2
עגל בן־בקר לחטאת ואיל לעלה תמימם והקרב לפני
יהוה׃ * ואל־בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר־ 3
עזים לחטאת ועגל וכבש בני־שנה תמימם לעלה׃
* ושור ואיל לשלמים לזבח לפני יהוה ומנחה 4
בלולה בשמן כי היום יהוה נראה אליכם׃ * ויקחו 5
את אשר צוה משה אל־פני אהל מועד ויקרבו כל־
העדה ויעמדו לפני יהוה׃

28 * Rurſum ſuſcepta de manibus eorum ado
leuit ſuper altare holocauſti, eo quòd conſe-
crationis eſſet oblatio in odorem ſuauitatis ſa
29 crificij Domino. * Tulítque ſpectuſculum,
eleuans illud coram Domino de ariete conſe
crationis in partem ſuam, ſicut præceperat ei
30 Dominus. * Aſſuménsque vnguentum &
ſanguinẽ qui erat in altari, aſperſit ſuper Aa-
ron & veſtimenta eius & ſuper filios illius ac
veſtes eorum. Cúmq; ſanctificaſſet eos in ve-
31 ſtitu ſuo, * Præcepit eis dicens, Coquite car-
nes ante fores tabernaculi, & ibi comedite
eas. Panes quoq; conſecrationis edite qui po
ſiti ſunt in caniſtro, ſicut pręcepit mihi Domi
nus dicens, Aaron & filij eius comedẽt eos.
32 * Quicquid autem reliquum fuerit de car-
G ne & panibus, ignis abſumet.
33 * De oſtio quoq; tabernaculi non exibitis
ſeptem diebus vſque ad diem quo complebi-
tur tempus conſecrationis veſtræ. Septem
enim diebus finitur conſecratio:
34 *Sicut in præſentiarum factum eſt, vt ritus
ſacrificij compleretur.
35 * Die ac nocte manebitis in tabernaculo,
obſeruantes cuſtodias Domini, ne moriami-
ni. Sic enim mihi præceptum eſt.
36 *Fecerúntq; Aaron & filij eius cuncta quę
locutus eſt Dominus per manum Moyſi.

CAP. IX.

1 FActo autem octauo die vocauit Moyſes
A Aaron & filiōs eius, ac maiores natu Iſrael.
2 * Dixítque ad Aaron, Tolle de armento vi-
tulum pro peccato & arietem in holocauſtum
vtrunque immaculatum, & offer illos coram
3 Dño. * Et ad filios Iſrael loquêris: Tollite
hircum pro peccato & vitulum atque agnum
anniculum & ſine macula in holocauſtum;
4 * Bouem & arietem pro pacificis, & immo
late eos coram Domino: in ſacrificio ſingulo-
rum ſimilam conſperſam oleo offerentes. Ho-
die enim Dominus apparebit vobis.
5 * Tulerunt ergo cuncta quæ iuſſerat Moy-
ſes ad oſtium tabernaculi: vbi cùm omnis
multitudo aſtaret,

תרגום אונקלוס

28 ונסיב משה יתהון מעל ידיהון ואסיק למדבחא על עלתא קרבניא אינון לאתקבלא ברעוא קרבנא הוא קדם ייי׃ 29 ונסיב
משה ית חדיא וארמיה ארמא קדם ייי מדכר קרבניא למשה הוה לחולק כמא דפקיד ייי ית משה׃ 30 ונסיב משה ממשחא
דרבותא ומן דמא דעל מדבחא ואדי על אהרן ועל לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה וקדיש ית אהרן ית לבושוהי וית בנוהי וית לבושי בנוהי
עמיה׃ 31 ואמר משה לאהרן ולבנוהי בשילו ית בישרא בתרע משכן זימנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא די בסל קרבניא
כמא דפקידית למימר אהרן ובנוהי יכלוניה׃ 32 ודאשתאר בבישרא ובלחמא בנורא תוקדון׃ 33 ומתרע משכן זימנא
לא תפקון שבעא יומין עד יום מישלם יומי קרבניכון ארי שבעא יומין יקריב ית קרבניכון׃ 34 כמא דעבד ביומא הדין פקיד
ייי למעבד לכפרא עליכון׃ 35 ובתרע משכן זימנא תתבון יממם וליליא שבעא יומין ותטרון ית מטרת מימרא דייי ולא תמותון ארי כן
אתפקדית׃ 36 ועבד אהרן ובנוהי ית כל פתגמיא דפקיד ייי בידא דמשה׃ ט
1 והוה ביומא תמינאה קרא משה לאהרן ולבנוהי ולסבי ישראל׃ 2 ואמר לאהרן סב לך עגל בר תורי לחטאתא ודכר לעלתא שלמין
וקריב קדם ייי׃ 3 ועם בני ישראל תמליל למימר סבו צפיר בר עיזין לחטאתא ועגל ואימר בני שנה שלמין לעלתא׃ 4 ותור ודכר
לנכסת קודשיא לדבחא קדם ייי ומנחתא דפילא במשח ארי יומא דין יקרא דייי מתגלי לכון׃ 5 וקריבו ית דפקיד משה לקדם משכן זימנא
וקריבו כל כנישתא וקמו קדם ייי׃

Et accepit Moyſes de manibus eorum, & ob- 28
tulit ipſa ſuper altare, ſuper holocauſtum conſecra-
tionis, quod eſt odor ſuauitatis, oblatio eſt Domino.
Et accipiens Moyſes pectuſculum, abſtulit illud 29
impoſitionem coram Domino, de ariete conſecratio-
nis, & factum eſt Moyſi in parte, ſicut præcepit Do
minus Moyſi. Et accepit Moyſes de oleo vn- 30
ctionis, & de ſanguine qui ſuper altare: & ſparſit
ſuper Aaron, & ſuper veſtes eius, & ſuper filios
eius, & ſuper veſtes filiorum eius cum eo, & ſan-
ctificauit Aaron, & veſtes eius, & filios eius, &
veſtes filiorum eius cum eo. Et dixit Moyſes 31
ad Aaron & filios eius, Coquite carnes apud oſtium
tabernaculi teſtimonij in loco ſancto, & illic come-
detis eas, & panes qui ſunt in caniſtro conſecratio-
nis, ſicut præceptum eſt mihi, dicens: Aaron & fi-
lij eius comedent eas.
Et quod reliquum fuerit carnium & panum, 32
in igne comburetur. Et ab oſtio tabernaculi 33
teſtimonij non egrediemini ſeptem diebus, vſque ad
diem plenitudinis dierum conſecrationis veſtræ: ſe-
ptem enim dies conſecrabit manus veſtras.
Sicut fecit in die hac, qua præcepit Dominus 34
facere ad propitiandum pro vobis.
Et ad oſtium tabernaculi teſtimonij ſedebitis 35
ſeptem dies, die & nocte, & cuſtodietis cuſtodias
Domini, & non moriemini: ſic enim præcepit mihi
Dominus. Et fecit Aaron & filij eius omnes 36
ſermones, quos præcepit Dominus in manu Moyſi.

CAP. IX.

ET factum eſt die octaua, vocauit Moyſes Aa- 1
ron, & filios eius, & ſeniores Iſrael.
Et dixit Moyſes ad Aaron, Accipe tibi vitu- 2
lum de bobus pro peccato, & arietem in holocau-
ſtum immaculatum, & offer ea coram Domino.
Et ſenioribus Iſrael loquêris, dicens: Accipite 3
hædum ex capris vnum pro peccato, & vitulum,
& agnum anniculum ad holocauſtum immaculata.
Et vitulum, & arietem in ſacrificiũ ſalutaris, 4
coram Domino, & ſimilam conſperſam in oleo, quo-
niam hodie Dominus apparebit in vobis.
Et acceperunt ſicut præcepit Moyſes contra 5
tabernaculum teſtimonij, & acceſſit omnis congre-
gatio, & ſteterunt coram Domino.

28 Καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐ-
τὰ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς τελειώσεως, ὅ
29 ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. Καὶ λαβὼν μωυσῆς τὸ
στηθύνιον ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου, ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τε-
λειώσεως· καὶ ἐγένετο μωυσῇ ἐν μερίδι, καθὰ ἐνετείλατο κύριος
30 τῷ μωυσῇ. Καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἀπὸ
τοῦ αἵματος τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ προσέρρανεν ἐπὶ ἀαρὼν,
καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς
στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ ἡγίασεν ἀαρὼν, καὶ τὰς
στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽
31 αὐτοῦ. Καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἑψή-
σατε τὰ κρέα παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν
τόπῳ ἁγίῳ· καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτά, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ
κανῷ τῆς τελειώσεως, ὃν τρόπον συντέτακταί μοι, λέγων· ἀα-
32 ρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ φάγονται αὐτά. Καὶ τὸ καταλειφθὲν
33 τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. Καὶ ἀπὸ τῆς
θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέ-
ρας, ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν, ἑπτὰ
γὰρ ἡμέρας τελειώσει τὰς χεῖρας ὑμῶν.
34 καθάπερ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ᾗ ἐνετείλατο κύ-
ριος τοῦ ποιῆσαι, ὥστε ἱλάσασθαι περὶ ὑμῶν.
35 καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθήσεσθε
ἑπτὰ ἡμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ φυλάξετε τὰ φυλάγ-
ματα κυρίου, καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε, οὕτως γὰρ ἐνετείλατό μοι κύ-
36 ριος. καὶ ἐποίησεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς
λόγους, οὓς συνέταξε κύριος ἐν χειρὶ μωυσῇ.

θ΄.

1 Καὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκάλεσε μωυσῆς ἀα-
ρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν γερουσίαν ἰσραήλ.
2 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, λάβε σεαυτῷ μοσχάριον
ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς ὁλοκαύτωμα ἄμω-
3 μον, καὶ προσένεγκε αὐτὰ ἔναντι κυρίου. Καὶ τῇ γερουσίᾳ
ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων· λάβετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα
περὶ ἁμαρτίας, καὶ μοσχάριον, καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὁλο-
4 κάρπωσιν, ἄμωμα. καὶ μόσχον, καὶ κριὸν εἰς θυσίαν σωτη-
ρίου, ἔναντι κυρίου, καὶ σεμίδαλιν ἀναπεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ.
5 ὅτι σήμερον κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. Καὶ ἔλαβον καθότι
ἐνετείλατο μωυσῆς ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσ-
ῆλθε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καὶ ἔστησαν ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Tulitque ea Moyſes de manibus eorum & adoleuit in altari ſuper holocauſtum, oblationes enim ſunt vt ſuſcipiantur cum beneplacito: oblatio eſt coram Domino.
29 Tulitque Moyſes pectuſculum, & eleuauit illud eleuatione coram Domino de ariete oblationum, fuitque in portionem Moyſi ſicut præceperat ei Dominus.
30 Et tulit Moyſes de oleo vnctionis & de ſanguine qui erat ſuper altare, & aſperſit ſuper Aaron, & ſuper veſtimenta eius, & ſuper filios eius, & ſuper veſtes filiorum eius cum eo. Sanctificauitque Aaron, & veſtimenta eius, & filios eius, & veſtes filiorum eius cum eo.
31 Dixitque Moyſes ad Aaron, & ad filios eius, Coquite carnem in oſtio tabernaculi fœderis, & ibi comedetis eam & panem qui eſt in caniſtro oblationum, ſicut præcepi, dicens: Aaron & filij eius comedent ea.
32 Quod autem reliquum fuerit de carne & pane igni comburetis.
33 Et de oſtio tabernaculi fœderis non exibitis ſeptem diebus, vſquequo compleantur dies oblationis veſtræ, quia ſeptem diebus offeretur oblatio veſtra.
34 Sicut factum eſt hodie, præcepit Dominus fieri ad propitiandum pro vobis.
35 Et in oſtio tabernaculi fœderis manebitis die ac nocte ſeptem diebus, & cuſtodietis cuſtodiam verbi Domini, & non moriemini, ſic enim præceptum eſt mihi.
36 Fecitque Aaron & filij eius iuxta omnia verba quæ præcepit Dominus per manum Moyſi.

CAP. IX.

ET factum eſt in die octauo, vocauit Moyſes Aaron & filios eius & ſeniores Iſrael.
2 Dixitque ad Aaron, Tolle tibi vitulum de bobus pro peccato, & arietem in holocauſtum integros, & offer coram Domino.
3 Et cum filiis Iſrael loquêris dicens, Tollite hircum de capris pro peccato, & vitulum, & agnum anniculos integros in holocauſtum.
4 Et bouem & arietem pro hoſtia ſanctificationum ad ſacrificandum coram Domino, & munus ſimilæ conſperſæ oleo, quoniam hodie reuelabitur vobis gloria Domini.
5 Obtuleruntque ea quæ iuſſerat Moyſes ante tabernaculum fœderis, acceſſitque omnis congregatio, & ſtetit coram Domino.

6 ויאמר משה זה הדבר אשר־צוה יהוה תעשו וירא
7 אליכם כבוד יהוה׃ ויאמר משה אל־אהרן
קרב אל־המזבח ועשה את־חטאתך ואת־עלתך וכפר
בעדך ובעד העם ועשה את־קרבן העם וכפר בעדם
8 כאשר צוה יהוה׃ ויקרב אהרן אל־המזבח
9 וישחט את־עגל החטאת אשר־לו׃ ויקרבו בני
אהרן את־הדם אליו ויטבל אצבעו בדם ויתן על־
קרנות המזבח ואת־הדם יצק אל־יסוד המזבח׃
10 ואת־החלב ואת־הכלית ואת־היתרת מן־הכבד
מן־החטאת הקטיר המזבחה כאשר צוה יהוה את־
11 משה׃ ואת־הבשר ואת־העור שרף באש מחוץ
12 למחנה׃ וישחט את־העלה וימצאו בני אהרן
13 אליו את־הדם ויזרקהו על־המזבח סביב׃ ואת־
העלה המציאו אליו לנתחיה ואת־הראש ויקטר על־
14 המזבח׃ וירחץ את־הקרב ואת־הכרעים ויקטר
15 על־העלה המזבחה׃ ויקרב את קרבן העם ויקח
את־שעיר החטאת אשר לעם וישחטהו ויחטאהו
16 כראשון׃ ויקרב את־העלה ויעשה כמשפט׃
17 ויקרב את־המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר על־
18 המזבח מלבד עלת הבקר׃ וישחט את־השור
ואת־האיל זבח השלמים אשר לעם וימצאו בני
אהרן את־הדם אליו ויזרקהו על־המזבח סביב׃
19 ואת־החלבים מן־השור ומן־האיל האליה
20 והמכסה והכלית ויתרת הכבד׃ וישימו את־
21 החלבים על־החזות ויקטר החלבים המזבחה׃ ואת
החזות ואת שוק הימין הניף אהרן תנופה לפני יהוה
22 כאשר צוה משה׃ וישא אהרן את־ידו אל־העם
ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים׃
23 ויבא משה ואהרן אל־אהל מועד ויצאו ויברכו
את־העם וירא כבוד־יהוה אל־כל־העם׃

6 * Ait Moyſes, Iſte eſt ſermo quem pręcepit
B Dominus, facite, & apparebit vobis gloria
7 eius. * Et dixit ad Aaron, Accede ad altare, &
immola pro peccato tuo: offer holocauſtum
& deprecare pro te & ꝓ populo. Cúmq; ma-
ctaueris hoſtiã populi, ora pro eis, ſicut præ-
8 cepit Dominus. * Statímq; Aaron accedens
ad altare, immolauit vitulũ pro peccato ſuo.
9 * Cuius ſanguinem obtulerunt ei filij ſui. In
quo tingens digitum tetigit cornua altaris,
10 & fudit reſiduum ad baſim eius. * Adipémq;
& renunculos ac reticulum iecoris quæ ſunt
pro peccato, adoleuit ſuper altare, ſicut præce
11 perat Dominus Moyſi. * Carnes verò & pel-
12 lem eius extra caſtra combuſſit igni. * Immo
C lauit & holocauſti victimam. Obtulerúntq;
ei filij ſui ſanguinẽ eius quem fudit per alta-
13 ris circuitum. * Ipſam etiam hoſtiam in fru-
ſta conciſam cum capite & membris ſingulis
obtulerunt, quæ omnia ſuper altare cremauit
14 igni: * Lotis aqua prius inteſtinis & pedibus.
15 * Et pro peccato populi offerens mactauit
16 hircum, expiatóq; altari, * Fecit holocauſtũ,
addens in ſacrificio libamenta quę pariter of-
17 feruntur. * Et adolens ea ſuper altare abſq;
18 ceremoniis holocauſti matutini. * Immo-
lauit & bouem atque arietem hoſtias pacifi-
cas populi. obtulerúntque & filij ſui ſangui-
nem quem fudit ſuper altare in circuitu.
19 * Adipem autem bouis & caudam arietis
D renunculósque,
20 * Cum adipibus ſuis & reticulum iecoris
poſuerunt ſuper pectora. Cúmque cremati
eſſent adipes ſuper altare;
21 * Pectora eorum & armos dextros ſepara-
uit Aaron eleuans coram Domino, ſicut præ-
ceperat Moyſes.
22 * Et extendens manum ad populum bene-
dixit ei: ſicque completis hoſtiis pro peccato
& holocauſtis & pacificis deſcendit.
23 * Ingreſſi autem Moyſes & Aaron in taber-
naculum teſtimonij, & deinceps egreſſi bene-
dixerunt populo. apparuítque gloria Domi-
ni omni multitudini.

תרגום אונקלוס

6 ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי תעבדון ויתגלי לכון יקרא דיי׃ 7 ואמר משה לאהרן קרב למדבחא ועביד ית חטאתך וית עלתך
וכפר עלך ועל עמא ועביד ית קורבן עמא וכפר עליהון כמא דפקיד יי׃ 8 וקריב אהרן למדבחא ונכס ית עגלא דחטאתא דיליה׃
וקריבו בני אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה בדמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא׃ 10 וית תרבא וית כלייתא
וית חצרא מן כבדא מן חטאתא אסיק למדבחא כמא דפקיד יי ית משה׃ 11 וית בשרא וית משכא אוקיד בנורא מברא למשריתא׃
ונכס ית עלתא ואמטיו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור סחור׃ 13 וית עלתא אמטיו ליה לאברהא וית רישא
ואסיק על מדבחא׃ 14 וחליל ית גוא וית כרעיא ואסיק על עלתא למדבחא׃ 15 וקריב ית קורבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאתא די לעמא
ונכסיה וכפר בדמיה כקדמאה׃ 16 וקריב ית עלתא ועבדה כדחזי׃ 17 וקריב ית מנחתא ומלא ידיה מינה ואסיק על מדבחא בר
מעלת צפרא׃ 18 ונכס ית תורא וית דיכרא נכסת קודשיא די לעמא ואמטיו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור
סחור׃ 19 וית תרביא מן תורא ומן דיכרא אליתא וחפי גוא וכולייתא וחצר כבדא׃ 20 ושויאו ית תרביא על חדייתא
ואסיק תרביא למדבחא׃ 21 וית חדיתא וית שוקא דימינא ארים אהרן ארמא קדם יי כמא דפקיד משה׃ 22 וארים אהרן
ית ידוהי לעמא ובריכנון ונחת מלמעבד חטאתא ועלתא ונכסת קודשיא׃ 23 ועל משה ואהרן למשכן זימנא ונפקו ובריכו ית עמא
ואתגלי יקרא דיי לכל עמא׃

Et dixit Moyses, Hoc verbum quod præcepit 6
Dominus, facite, & apparebit in vobis gloria Do-
mini. Et dixit Moyses Aaron, Accede ad altare 7
& fac quod pro peccato tuo, & holocaustum tuũ,
& propitiare pro te, & pro domo tua, & fac donũ
populi, & propitia pro eis, sicut præcepit Dominus
Moysi. Et accessit Aaron ad altare, & immo- 8
lauit vitulum qui pro peccato suo.
Et obtulerunt filij Aaron sanguinem ad ipsum, 9
& tinxit digitum suum in sanguine, & imposuit
super cornua altaris, & sanguinem effudit iuxta
basim altaris. Et adipem & renes & reticulũ 10
iecoris pro peccato leuauit in altare, sicut præcepit
Dominus Moysi. Et carnes & coriũ combussit 11
in igne, extra castra.
Et immolauit holocaustum, & attulerunt filij 12
Aaron sanguinem ad eum, & effudit illum ad al-
tare in circuitu. Et holocaustum obtulerunt il- 13
lud per membra, et caput, & imposuit super altare.
Et lauit ventrem & pedes aqua, & imposuit 14
super holocaustum super altare.
Et attulit donum populi, & accepit hircum 15
qui pro peccato populi, & immolauit illum, & pu-
rificauit illum, sicut & primum.
Et obtulit holocaustum, & fecit illud vt decet. 16
Et obtulit sacrificium, & impleuit manum 17
ab eo, & imposuit super altare absque holocausto
matutino. Et immolauit vitulum & arietem 18
sacrificij salutaris quod populi, & obtulerunt filij
Aaron sanguinem ad ipsum, & effudit illum super
altare in circuitu. Et adipem qui à vitulo, & 19
ab ariete, & lumbos, & adipem qui cooperit in
ventre, & duos renes, et adipem qui in ipsis, et re-
ticulum quod in iecore.
Et imposuit adipes super pectuscula, & obtu- 20
lit adipes super altare.
Et pectusculum, & brachium dextrum abstu- 21
lit Aaron separationem coram Domino, sicut præ-
cepit Moyses. Et eleuans Aaron manus suas 22
ad populum, benedixit eis, & descendit cùm fecisset
quod pro peccato, & holocausta, & quod salutaris.
Et ingressus est Moyses & Aaron in taber- 23
naculum testimonij, & egressi benedixerunt popu-
lo, & apparuit gloria Domini omni populo.

6 Καὶ εἶπε μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, ποιήσατε· καὶ
7 ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου. Καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών,
πρόσελθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ποίησον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας
σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου· καὶ ἐξίλασαι περὶ σεαυτοῦ, καὶ περὶ
τοῦ οἴκου σου· καὶ ποίησον τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν,
8 καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. Καὶ προσῆλθεν ἀα-
ρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσφαξε τὸ μοσχάριον τὸ περὶ τῆς ἁ-
9 μαρτίας αὐτοῦ. Καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς
αὐτόν· καὶ ἔβαψε τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ
τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ
10 θυσιαστηρίου. Καὶ τὸ στέαρ καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος
τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρόπον
11 ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. Καὶ τὰ κρέα καὶ τὴν βύρσαν κα-
12 τέκαυσεν ἐν πυρί, ἔξω τῆς παρεμβολῆς. Καὶ ἔσφαξε τὸ ὁλο-
καύτωμα, καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐ-
13 τόν· καὶ προσέχεεν αὐτὸ πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. Καὶ τὸ
ὁλοκαύτωμα προσήνεγκαν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλήν·
14 καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Καὶ ἔπλυνε τὴν κοιλίαν καὶ
τοὺς πόδας ὕδατι· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ
15 θυσιαστήριον. Καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ· καὶ ἔλαβε
τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· καὶ ἔσφαξεν αὐ-
16 τόν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτόν, καθὰ καὶ τὸν πρῶτον. Καὶ
προσήνεγκε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει.
17 Καὶ προσήνεγκε τὴν θυσίαν, καὶ ἔπλησε τὴν χεῖρα ἀπ᾽
αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον χωρὶς τοῦ ὁλοκαυτώμα-
18 τος τοῦ πρωϊνοῦ. Καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον καὶ τὸν κριὸν τῆς θυσίας
σωτηρίου τῆς τοῦ λαοῦ· καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα
πρὸς αὐτόν, καὶ προσέχεεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
19 Καὶ τὸ στέαρ τὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ τὴν ὀσφύν,
καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφρούς,
καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος.
20 Καὶ ἐπέθηκε τὰ στέατα ἐπὶ τὰ στηθύνια· καὶ ἀνήνεγκεν τὰ
21 στέατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Καὶ τὸ στηθύνιον, καὶ τὸν βραχίονα
τὸν δεξιὸν ἀφεῖλεν ἀαρὼν ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον
22 συνέταξε μωυσῆς. Καὶ ἐξάρας ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ
ἐπὶ τὸν λαόν, εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ κατέβη ποιήσας τὸ περὶ τῆς
23 ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὸ τοῦ σωτηρίου. Καὶ εἰσῆλ-
θε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐξελθόν-
τες ηὐλόγησαν τὸν λαόν, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου παντὶ τῷ λαῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et ait Moyses, Hoc verbum quod præcepit Dominus, facite, & reuelabitur vobis gloria Domini. 7 Dixitque Moyses ad Aaron, Accede ad
altare, & fac sacrificium tuum pro peccato & holocaustum tuum, & propitia pro te & pro populo, & fac oblationem populi, & propitia pro eis si-
cut præcepit Dominus. 8 Accessitque Aaron ad altare, & immolauit vitulum pro peccato suo. 9 Obtuleruntque filij Aaron ei san-
guinem, & tinxit digitum suum in sanguine, & posuit super cornua altaris, & reliquum sanguinem fudit ad fundamentum altaris. 10 Adipem
autem & renes & reticulum iecoris de sacrificio pro peccato adoleuit in altari, sicut præceperat Dominus Moysi. 11 Carnem autem & pellem
combussit igni extra castra. 12 Immolauitque holocaustum, & applicauerunt filij Aaron ei sanguinem, & aspersit eum per circuitum altaris.
13 Holocaustum autem applicauerunt ei per membra eius diuisum, & caput, & adoleuit super altare. 14 Lauauitque intestina & pedes, &
adoleuit in altari super holocaustum. 15 Et obtulit oblationem populi. & tulit hircum pro peccato populi, & immolauit eum, & expiauit
in sanguine eius, sicut antè fecerat. 16 Et obtulit holocaustum, & fecit illud sicut decebat. 17 Obtulitque munus, & impleuit ma-
num suam ex eo, & adoleuit super altare, absque holocausto matutino. 18 Immolauitque bouem & arietem hostiæ sanctificationum popu-
li, & applicauerunt filij Aaron sanguinem, & aspersit eum per altaris circuitum. 19 Adipes quoque de boue & ariete, caudam & quod operit
intestina & renes & reticulum iecoris. 20 Et posuerunt adipes super pectora, adoleuitque adipes in altari. 21 Pectora autem &
femur dextrum eleuauit Aaron eleuatione coram Domino, sicut præceperat Moyses. 22 Leuauitque Aaron manus suas ad popu-
lum, & benedixit eis, & descendit postquam fecerat hostiam pro peccato & holocaustum, & victimam sanctificationum.
23 Et ingressus est Moyses & Aaron in tabernaculum fœderis, & egressi sunt & benedixerunt populo, & reuelata est gloria Domini omni
populo.

24 * ותצא אש מלפני יהוה ותאכל על־המזבח את־
העלה ואת־החלבים וירא כל־העם וירנו ויפלו על־
פניהם :
יוד
1 * ויקחו בני־אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו
ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני
2 יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם : * ותצא אש
מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה :
3 * ויאמר משה אל־אהרן הוא אשר־דבר יהוה
לאמר בקרבי אקדש ועל־פני כל־העם אכבד וידם
4 אהרן : * ויקרא משה אל־מישאל ואל אלצפן בני
עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם קרבו שאו את־אחיכם
5 מאת פני־הקדש אל־מחוץ למחנה : * ויקרבו
וישאם בכתנתם אל־מחוץ למחנה כאשר דבר משה :
6 * ויאמר משה אל־אהרן ולאלעזר ולאיתמר בניו
ראשיכם אל־תפרעו ובגדיכם לא־תפרמו ולא תמתו
ועל כל־העדה יקצף ואחיכם כל־בית ישראל יבכו
7 את־השרפה אשר שרף יהוה : * ומפתח אהל מועד
לא תצאו פן־תמתו כי־שמן משחת יהוה עליכם
8 ויעשו כדבר משה : * וידבר יהוה אל־אהרן
9 לאמר : * יין ושכר אל־תשת אתה ובניך אתך
בבאכם אל־אהל מועד ולא תמתו חקת עולם
10 לדרתיכם : * ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין
11 הטמא ובין הטהור : * ולהורת את־בני ישראל
את כל־החקים אשר דבר יהוה אליהם ביד־
12 משה : * וידבר משה אל־אהרן ואל־
אלעזר ואל־איתמר בניו הנותרים קחו את־
המנחה הנותרת מאשי יהוה ואכלוה מצות אצל
13 המזבח כי קדש קדשים הוא : * ואכלתם אתה
במקום קדוש כי חקך וחק־בניך הוא מאשי יהוה
כי־כן צויתי :

24 * Et ecce egreſſus ignis à Domino deuorauit holocauſtum & adipes qui erant ſuper altare: quod cùm vidiſſent turbæ, laudauerunt Dominũ ruentes in facies ſuas. CAP. X.
1 ARreptíſq; Nadab & Abiu filij Aaron, thu-
A ribulis impoſuerunt ignem & incenſum,
deſuper offerẽtes corã Dño ignẽ alienũ quod
2 eis præceptũ nó erat. *Egreſſúsq; ignis à Dño
3 deuorauit eos, & mortui ſunt corã Dño. *Dixítq; Moyſes ad Aarõ, Hoc eſt quod locutus
eſt Dñs : Sanctificabor in his, qui appropinquant mihi & in conſpectu omnis populi glo
4 rificabor. quod audiens tacuit Aaron. *Vocatis aũt Moyſes Miſahele, & Eliſaphan filiis
Oziel patrui Aaron, ait ad eos, Ite & tollite
fratres veſtros de cõſpectu ſanctuarij, & aſpor
5 tate extra caſtra. * Confeſtímque pergentes
tulerunt eos ſicut iacebant veſtitos lineis tu-
B nicis, & eiecerunt foras vt ſibi fuerat impera-
6 tum. *Locutúsque eſt Moyſes ad Aaron & ad Eleazar, & Ithamar filios eius : Capita veſtra nolite nudare, & veſtimenta nolite ſcindere, ne fortè moriamini, & ſuper omnẽ cœtum oriatur indignatio. Fratres veſtri & om-
nis domus Iſrael plangãt incendiũ quod Dñs
7 ſuſcitauit. *Vos aũt nõ egrediamini fores tabernaculi, alioquin peribitis. Oleum quippe ſanctæ vnctionis eſt ſuper vos: qui fecerũt om
8 nia iuxta præceptũ Moyſi. *Dixítq; Dñs ad
9 Aaron, * Vinũ & omne quod inebriare poteſt, nõ bibetis tu & filij tui, quãdo intrabitis in tabernaculũ teſtimonij, ne moriamini, quia pceptũ ſempiternũ eſt in generatiões veſtras.
10 *Et vt habeatis ſciẽtiã diſcernẽdi inter ſanctũ
11 & pphanum, inter pollutũ & mundũ. *Doceatíſq; filios Iſrael omnia legitima mea q̃ lo-
12 cutus ſum ad eos per manũ Moyſi. *Locu-
C túſq; eſt Moyſes ad Aarõ, & ad Eleazar, & Ithamar filios eius qui erãt reſidui. Tollite ſacrificiũ qđ remãſit de oblatione Dñi, & comedite
illud abſq; fermento, iuxta altare, quia ſanctũ
13 ſanctorum eſt. *Comedetis aũt in loco ſancto
quod datum eſt tibi & filiis tuis de oblationibus Domini, ſicut præceptum eſt mihi.

תרגום אונקלוס
14 ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת על מדבחא ית עלתא וית תרביא וחזו כל עמא ושבחו ונפלו על אפיהון :
יוד
1 ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישתא ושויו עלה קטרת
בוסמין וקריבו קדם יי אישתא נוכריתא דלא פקיד יתהון : 2 ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת יתהון ומיתו קדם יי : 3 ואמר משה
לאהרן הוא דמליל יי למימר בקריבי אתקדש ועל אפי כל עמא אתיקר ושתיק אהרן : 4 וקרא משה למישאל ולאלצפן בני עזיאל אחבוהי
דאהרן ואמר להון קריבו טולו ית אחיכון מן קדם אפי קודשא למברא למשריתא : 5 וקריבו ונטלונון בכתונהון למברא למשריתא
כמא דמליל משה : 6 ואמר משה לאהרן ולאלעזר ולאיתמר בנוהי רישיכון לא תרבון פרוע ולבושיכון לא תבזעון ולא תמותון ועל כל
כנשתא יהי רגזא ואחיכון כל בית ישראל יבכון ית יקידתא דאוקיד יי : 7 ומתרע משכן זימנא לא תפקון דילמא תמותון ארי משח רבות
קודשא דיי עליכון ועבדו כפתגמא דמשה : 8 ומליל יי עם אהרן למימר : 9 חמר ומרוי לא תשתי את ובנך עמך במיעלכון
למשכן זימנא ולא תמותון קיים עלם לדריכון : 10 ולאפרשא בין קודשא ובין חולא ובין מסאבא ובין דכיא : 11 ולאלפא ית בני ישראל
ית כל קימיא דמליל יי להון בידא דמשה : 12 ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנוהי דאשתארו סבו ית מנחתא דאשתארת
מקורבניא דיי ואכלוה פטיר בסטר מדבחא ארי קודש קודשין הוא : 13 ותיכלון יתה באתר קדיש ארי חולקך וחולק בנך הוא מקורבניא
דיי ארי כן אתפקדית :

*Et egressus est ignis à Domino, & deuorauit 24
quæ in altari, & holocausta, & adipes; & vidit
omnis populus, & obstupuit, & ceciderunt in fa-
ciem suam.*

CAP. X.

*ET accipientes duo filij Aaron Nadab & Abiud, 1
vnusquisq; thuribulum suũ, imposuerunt in eis
ignem, & iniecerunt super ea thymiama, & obtu
lerunt coram Domino ignem alienũ, quod non præce
perat Dominus eis. Et egressus est ignis à Domi- 2
no, & deuorauit eos, & mortui sunt corã Domino.
Et dixit Moyses ad Aaron, Hoc est quod locutus 3
est Dominus, dicens: In appropinquantibus mihi
sanctificabor, & in omni cõgregatione glorificabor,
& cõpunctus est Aaron. Et vocauit Moyses Mi- 4
sael & Elisapha, filios Oziel fratris patris Aaron,
& dixit eis, Accedite & tollite fratres vestros de
facie sanctuarij extra castra. Et accesserunt & 5
tulerunt eos in tunicis suis extra castra, quemad-
modum locutus est Moyses. Et dixit Moyses ad 6
Aaron, & Eleazar, & Ithamar filios eius relictos,
Capita vestra cidara nõ denudabitis, & vestes ve-
stras non scindetis, vt non moriamini, & super o-
mnem cœtum erit furor: fratres vestri omnis do-
mus Israel lugebunt incendium, quod incendit Do-
minus. Et ab ostio tabernaculi testimonij non 7
egrediemini, vt nõ moriamini; oleum enim vnctio-
nis quod à Domino in vobis est, & fecerunt secun-
dum verbum Moysi. Et locutus est Dominus 8
Aaron, dicens: Vinum & siceram non bibetis 9
tu, & filij tui tecum, quando ingressi fueritis in ta-
bernaculum testimonij, vel accedentibus vobis ad
altare, & non pereatis: legitimum sempiternum in
generationes vestras,
Ad discernendũ inter sancta & prophana, & 10
inter immunda & munda. Et ad docendum 11
filios Israel omnia legitima, quæ locutus est Domi-
nus ad eos per manum Moysi. Et dixit Moyses 12
ad Aaron, & ad Eleazar & ad Ithamar filios eius
relictos, Accipite sacrificium relictum ab oblationi-
bus Domini, & comedite illud azyma iuxta altare,
quoniam sancta sanctorum est. Et comedite il- 13
lud in loco sancto, legitimum enim tibi est, & legiti-
mũ filijs tuis hoc ab oblationibus Domini, sic enim
præceptum est mihi.*

24 καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσια-
στηρίου, τά τε ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ στέατα· καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαός,
καὶ ἐξέστη· καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.

ι.

1 Καὶ λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἀαρὼν ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ, ἕκα-
στος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον
ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσήνεγκαν ἔναντι κυρίου πῦρ ἀλ-
2 λότριον, ὃ οὐ προσέταξε κύριος αὐτοῖς. καὶ ἐξῆλθε πῦρ
παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, καὶ ἀπεθάνοσαν ἔναντι κυ-
3 ρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, τοῦτό ἐστιν ὃ ἐλάλησε
κύριος, λέγων· ἐν τοῖς ἐγγίζουσί μοι ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐν πάσῃ
4 συναγωγῇ δοξασθήσομαι, καὶ κατενύχθη ἀαρών. καὶ ἐκά-
λεσε μωυσῆς τὸν μισαὴλ, καὶ τὸν ἐλισαφάν, υἱοὺς ὀζιὴλ ἀδελ-
φοῦ τοῦ πατρὸς ἀαρών, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, προσέλθατε καὶ ἄρατε
τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἔξω τῆς παρεμβο-
5 λῆς· καὶ προσῆλθον, καὶ ἦραν αὐτοὺς ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν
6 ἔξωθεν τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε μωυσῆς. καὶ εἶπε
μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
τοὺς καταλελειμμένους, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν οὐκ ἀποκιδαρώ-
σετε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν οὐ διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμός· οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πᾶς ὁ
οἶκος ἰσραὴλ κλαύσονται τὸν ἐμπυρισμόν, ὃν ἐνεπύρισεν κύ-
7 ριος. καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξε-
λεύσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε· τὸ ἔλαιον γὰρ τῆς χρίσεως τὸ παρὰ
8 τοῦ κυρίου ἐφ' ὑμῖν ἐστίν· καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα μωυσῆ. καὶ
9 ἐλάλησε κύριος τῷ ἀαρών, λέγων· οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε
σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ἡνίκα ἂν εἰσπορεύησθε εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον,
καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
10 διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ τῶν βεβήλων, καὶ ἀναμέ-
11 σον τῶν ἀκαθάρτων καὶ τῶν καθαρῶν. καὶ συμβιβάζειν τοὺς
υἱοὺς ἰσραὴλ πάντα τὰ νόμιμα, ἃ ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐ-
12 τοὺς διὰ χειρὸς μωυσῆ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, καὶ
πρὸς ἐλεάζαρ, καὶ πρὸς ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλειφ-
θέντας, λάβετε τὴν θυσίαν τὴν καταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῶν καρ-
πωμάτων κυρίου, καὶ φάγετε αὐτὴν ἄζυμα παρὰ τὸ θυσιαστή-
13 ριον, ὅτι ἅγια ἁγίων ἐστίν. καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν τόπῳ ἁ-
γίῳ· νόμιμον γάρ σοι ἐστί, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου τοῦτο ἀπὸ
τῶν καρπωμάτων κυρίου· οὕτως γὰρ ἐντέταλταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Egressusque est ignis à facie Domini, & consumpsit holocaustum & adipes qui erant super altare. Viditque omnis populus & laudauerunt, &
ceciderunt super facies suas.

CAP. X.

TVleruntque filij Aaron Nadab & Abiu vnusquisque thuribulum suum, & dederunt in eis ignem, & posuerunt super eum incensum aromatũ,
& obtulerunt coram Domino ignem alienum, quod non præceperat eis. [2] Egressusque est ignis à facie Domini, & deuorauit eos, & mor-
tui sunt coram Domino. [3] Dixitque Moyses ad Aaron, Hoc est quod locutus est Dominus, dicens: In his qui appropinquant mihi sanctifica-
bor, & in conspectu omnis populi glorificabor, & tacuit Aaron. [4] Vocauitque Moyses Misael & Elisaphan filios Oziel patrui Aaron, & ait ad
eos, Accedite & tollite fratres vestros de conspectu sanctuarij, & asportate extra castra. [5] Accesseruntque & asportauerunt eos cum tunicis suis
extra castra, sicut locutus fuerat Moyses. [6] Dixitque Moyses ad Aaron & ad Eleazar & Ithamar filios eius: Nolite nutrire comam capitis vestri,
nec scindatis vestimenta vestra vt non moriamini, & super omnem cœtum sit indignatio, & fratres vestri & omnis domus Israel plangent incendium
quod succendit Dominus. [7] Et de ostio tabernaculi fœderis non egrediamini, ne fortè moriamini, quoniam oleum vnctionis sanctæ Domini
est super vos: feceruntque iuxta verbum Moysi. [8] Locutusque est Dominus cum Aaron dicens, [9] Vinum & quicquid inebriare potest,
non bibas tu & filij tui tecum quando ingredimini in tabernaculum fœderis, vt non moriamini. Præceptum sempiternum erit in generationes ve-
stras. [10] Et ad diuidendum inter sanctum & prophanum & inter pollutum & mundum. [11] Et vt doceatis filios Israel omnia legitima
quæ locutus est eis Dominus per manum Moysi. [12] Locutusque est Moyses cum Aaron & cum Eleazar, & cum Ithamar filiis eius qui residui
fuerant. Tollite munus quod remansit de oblationibus Domini, & comedite illud azymum in latere altaris, quia sanctum sanctorum est.
[13] Comedetisque illud in loco sancto, quia portio tua & portio filiorum tuorum est de oblationibus Domini, sic enim mihi præceptum est.

14 וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה
תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אִתָּךְ כִּי־
חָקְךָ וְחָק־בָּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 שׁוֹק הַתְּרוּמָה וַחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי הַחֲלָבִים
יָבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ
16 אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ וְאֵת שְׂעִיר
הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שֹׂרָף וַיִּקְצֹף עַל־
אֶלְעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר׃
17 מַדּוּעַ לֹא־אֲכַלְתֶּם אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ
כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת
18 אֶת־עֲוֺן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה׃ הֵן
לֹא־הוּבָא אֶת־דָּמָהּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ
19 אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוֵּיתִי׃ וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה
הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת־חַטָּאתָם וְאֶת־עֹלָתָם לִפְנֵי
יְהוָה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם
20 הַיִּיטַב בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו׃

יא

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר
2 אֲלֵהֶם׃ דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה
3 אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃ כֹּל
מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע פְּרָסֹת מַעֲלַת גֵּרָה
4 בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ
מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִסֵי הַפַּרְסָה אֶת־הַגָּמָל כִּי־
מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא
5 לָכֶם׃ וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה
6 לֹא יַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם׃ וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת
כִּי־מַעֲלַת גֵּרָה הִוא וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסָה טְמֵאָה
7 הִוא לָכֶם׃ וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה
הוּא וְשֹׁסַע שֶׁסַע פַּרְסָה וְהוּא גֵּרָה לֹא־יִגָּר טָמֵא
הוּא לָכֶם׃

14 * Pectuſculum quoque quod oblatum eſt, & armū qui ſeparatus eſt, edetis in loco mundiſſimo, tu & filij tui & filiæ tuæ tecum. Tibi enim ac liberis tuis repoſita ſunt de hoſtiis ſa-
15 lutaribus filiorum Iſrael. * Eo quòd armum & pectus & adipes qui cremantur in altari, eleuauerunt coram Domino, & pertineant ad te & ad filios tuos lege perpetua, ſicut præcepit Dominus.
16 * Inter hæc hircum qui oblatus fuerat pro peccato cùm quæreret Moyſes aduſtum reperit; iratúſque contra Eleazar, & Ithamar filios Aaron qui remanſerant, ait:
17 * Cur non comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſancto quæ ſancta ſanctorū eſt, & data vobis vt portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conſpectu Domini.
18 * Præſertim cùm de ſanguine illius non ſit illatum intra ſancta, & comedere debueratis eam in ſanctuario, ſicut præceptum eſt mihi.
19 * Reſpondit Aaron; Oblata eſt hodie victima pro peccato, & holocauſtum coram Domino: mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in ceremoniis mente lugubri?
20 * Quod cùm audiſſet Moyſes, recepit ſatisfactionem.

CAP. XI.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen &
A Aaron, dicens:
2 *Dicite filiis Iſrael: Hæc ſunt animalia quæ comedere debetis de cūctis animántibus terræ.
3 * Omne quod habet diuiſam vngulam, & ruminat in pecoribus, comedetis.
4 * Quicquid autem ruminat & habet vngulam, ſed non diuidit eam, ſicut camelus & cætera, non comedetis illud, & inter immunda reputabitis.
5 * Chirogryllus qui ruminat vngulámque non diuidit, immundus eſt.
6 * Lepus quoque, nam & ipſe ruminat, ſed vngulam non diuidit.
7 * Et ſus quæ cùm vngulam diuidat, non ruminat.

תרגום אונקלוס

14 וית חדיא דארמותא וית שוקא דאפרשותא תיכלון באתר דכי את ובנך ובנתך עמך ארי חולקך וחולק בנך איתיהיבו מנכסת קודשיא דבני ישראל׃
15 שוקא דאפרשותא וחדיא דארמותא על קורבני תרביא ייתון לארמא ארמא קדם יי ויהי לך ולבנך עמך לקים עלם כמא דפקיד יי׃
16 וית צפירא דחטאתא מבעא תבעיה משה והא אתוקד ורגיז על אלעזר ועל איתמר בני אהרן דאשתארו למימר׃
17 מדין לא אכלתון ית חטאתא באתר קדיש ארי קדש קודשין הוא ויתה יהב לכון לסלחא על חובי כנישתא לכפרא עליהון קדם יי׃
18 הא לא אתעל מדמה לבית קודשא גואה מיכל תיכלון יתה בקודשא כמא דפקדית׃
19 ומליל אהרן עם משה הא יומא דין קריבו ית חטאתהון וית עלתהון קדם יי וערען יתי עקן כאילין ואלו אכלית חטאתא יומא דין התקין קדם יי׃
20 ושמע משה ושפר בעינוהי׃

יא

1 ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר להון׃
2 מלילו עם בני ישראל למימר דא חיתא דתיכלון מכל בעירא דעל ארעא׃
3 כל דסדיקא פרסתא ומטלפא טלפין פרסתא מסקא פשרא בבעירא יתה תיכלון׃
4 ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא וממסדיקי פרסתא ית גמלא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא לכון׃
5 וית טפזא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא לכון׃
6 וית ארנבא ארי מסקא פשרא היא ופרסתא לא סדיקא מסאבא היא לכון׃
7 וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומטלפא טלפין והוא פשרא לא פשר מסאב הוא לכון׃

*Et pectuſculum ſegregationis, & brachium ſe- 14
parationis comedetis in loco ſancto, tu & filij tui et
domus tua tecum: legitimum tibi, & legitimum fi-
lijs tuis datum eſt de ſacrificijs ſalutaribus filiorum
Iſrael. Brachium ſeparationis & pectuſculum 15
ſegregationis in oblationibus adipum offerent ſegre-
gare ſegregationem coram Domino, & erit tibi &
filijs tuis et filiabus tuis tecum legitimum æternum,
quemadmodum præcepit Dominus Moyſi.*

*Et hircum qui pro peccato quærens quæſiuit 16
Moyſes, & hic cōbuſtus fuerat, et iratus eſt Moy-
ſes contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, re-
lictos, dicens: Cur non comediſtis quod pro pec- 17
cato in loco ſancto, quia enim ſancta ſanctorum eſt,
hoc dedit vobis comedere, vt auferatis peccatū cœ-
tus, & propitietis pro eis coram Domino.*

*Non enim illatū eſt de ſanguine eius in ſanctua- 18
rium, iuxta faciem intra comedite illud in loco ſan-
cto, quemadmodum præceptum eſt mihi.*

*Et locutus eſt Aaron ad Moyſen, dicens: Si ho- 19
die obtulerunt quæ pro peccato ſuo, & holocauſta
ſua coram Domino, & contigerunt mihi hæc, &
comedam quod pro peccato hodie, nunquid placitum
erit Domino? Et audiuit Moyſes, & placuit illi. 20*

CAP. XI.

*ET locutus eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, 1
dicens: Loquimini filijs Iſrael, dicentes: 2
Hæc animalia, quæ comedetis de omnibus animali-
bus quæ ſuper terram.*

*Omne animal diuidens vngulam & vngues 3
diuidens duarum vngularum, & reducens rumi-
nationem in animalibus, hæc comedetis.*

*Sed ab his non comedetis ab reducentibus ru- 4
minationem & à diuiſas habentibus vngulas &
diuidentibus vngues, camelum, quoniam reducit ru
minationem hoc, & vngulam non diuidit, immun-
dum hoc vobis.*

*Et chirogryllum, quoniam reducit ruminatio- 5
nem hoc & vngulam non diuidit, immundum hoc
vobis. Et leporem, quoniam reducit ruminatio- 6
nem hoc et vngulam non diuidit, immundum hoc
vobis. Et ſuem, quoniam diuidit vngulā hoc, 7
& diuidit vngues vngulæ, & hoc non reducit ru-
minationem, immundum hoc vobis.*

14 καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ
ἀφαιρέματος φάγεσθε ἐν τόπῳ ἁγίῳ, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ ὁ
οἶκός σου μετὰ σοῦ· νόμιμόν σοι, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου ἐδόθη ἀπὸ
15 τῶν θυσιῶν τῶν σωτηρίων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. τὸν βραχίονα
τοῦ ἀφαιρέματος καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν
καρπωμάτων τῶν στεάτων προσοίσουσιν ἀφορίσαι ἀφόρισμα
ἔναντι κυρίου· καὶ ἔσαι σοι καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι
σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ
16 μωσῇ. καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν
ἐξεζήτησε μωσῆς· καὶ ὁ δὲ ἐμπεπύριστο· καὶ ἐθυμώθη μωυ-
σῆς ἐπὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς ἀαρών, τοὺς καταλε-
17 λειμμένους· λέγων, διατί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς
ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ; ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστίν· τοῦτο
ἔδωκεν ὑμῖν φαγεῖν, ἵνα ἀφέλητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συνα-
γωγῆς, καὶ ἐξιλάσησθε περὶ αὐτῶν ἔναντι κυρίου.
18 οὐ γὰρ εἰσηνέχθη ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον· κατὰ
πρόσωπον ἔσω φάγεσθε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃν τρόπον συνε-
19 τάγη μοι. καὶ ἐλάλησε ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, λέγων· εἰ
σήμερον προσαγηόχασι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ τὰ
ὁλοκαυτώματα αὐτῶν ἔναντι κυρίου, καὶ συμβέβηκέ μοι
ταῦτα, καὶ φάγομαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας σήμερον, μὴ ἀρε-
20 στὸν ἔσαι τῷ κυρίῳ; καὶ ἤκουσε μωυσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ.

ια΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
2 λαλήσατε τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγοντες· ταῦτα τὰ κτήνη,
ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.
3 πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον
δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγων μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα
φάγεσθε.
4 πλὴν ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυ-
κισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς καὶ ὀνυχιζόντων
ὀνυχιστῆρας· τὸν κάμηλον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ
ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.
5 καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ
ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.
6 καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὁπλὴν
7 οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχη-
λεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο οὐκ
ἀνάγει μηρυκισμόν· ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Pectuſculum quoque eleuationis & femur quod ſeparatum eſt, edetis in loco mundo tu & filij tui, & filiæ tuæ tecum, quoniam portio tua & portio filiorum tuorum eſt, quæ data ſunt de hoſtia ſanctificationum filiorum Iſrael. [15] Femur quod ſeparatum eſt & pectus eleuationis cum oblationibus adipum offerent, vt eleuentur eleuatione coram Domino, eritque tibi & filiis tuis tecum in pactum ſempiternum, ſicut præcepit Dominus. [16] Hircum autem qui oblatus fuerat pro peccato requirens requiſiuit Moyſes: & ecce exuſtus erat. Et iratus eſt contra Eleazar & contra Ithamar filios Aaron qui remanſerant, dicens: [17] Quare non comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſancto? ſanctum enim ſanctorum eſt, & eam tradidit vobis ad parcendum ſuper peccata congregationis, ad propitiandum pro eis coram Domino. [18] Ecce non eſt illatum de ſanguine illius in domum ſanctuarij intrinſecus, & ideo debueratis eam comedere in ſanctuario, ſicut præceptum eſt mihi. [19] Locutuſque eſt Aaron cum Moyſe: Ecce hodie obtulerunt hoſtias pro peccatis ſuis & holocauſta ſua coram Domino, & acciderunt mihi tales tribulationes, & ſi comediſſem hodie hoſtiam pro peccato, nunquid rectum eſſet coram Domino? [20] Audiuitque Moyſes, & placuit in oculis eius.

CAP. XI.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe & cum Aaron, dicens eis: [2] Loquimini cum filiis Iſrael dicentes: Hæc ſunt animalia quæ comedere debetis de cunctis animalibus quæ ſunt ſuper terram. [3] Omne quod diuidit plantam in duas vngulas & ruminat in animalibus, illud comedetis. [4] Veruntamen hæc non comedetis de ruminantibus & de diuidentibus vngulam, camelum qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [5] Chirogryllus quoque qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [6] Et lepus qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [7] Et ſus qui diuidit vngulam & in duas vngulas plantam diuidit, ſed ipſe non ruminat, immundus erit vobis.

8 מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו טמאים
9 הם לכם: את־זה תאכלו מכל אשר במים כל
אשר־לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים
10 אתם תאכלו: וכל אשר אין־לו סנפיר וקשקשת
בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה
11 אשר במים שקץ הם לכם: ושקץ יהיו לכם
12 מבשרם לא תאכלו ואת־נבלתם תשקצו: כל
אשר אין־לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם:
13 ואת־אלה תשקצו מן־העוף לא יאכלו שקץ הם
14 את־הנשר ואת־הפרס ואת העזניה: ואת־
15 הדאה ואת־האיה למינה: את כל־ערב למינו:
16 ואת בת היענה ואת התחמס ואת־השחף ואת־הנץ
17 למינהו: ואת־הכוס ואת־השלך ואת־הינשוף:
18 19 ואת־התנשמת ואת־הקאת ואת־הרחם: ואת
החסידה האנפה למינה ואת־הדוכיפת ואת־העטלף:
20 כל שרץ העוף ההלך על־ארבע שקץ הוא לכם:
21 אך את־זה תאכלו מכל שרץ העוף ההלך על־
ארבע אשר־לא כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על־
22 הארץ: את־אלה מהם תאכלו את־הארבה למינו
ואת־הסלעם למינהו ואת־החרגל למינהו ואת־החגב
23 למינהו: וכל שרץ העוף אשר־לו ארבע רגלים
24 שקץ הוא לכם: ולאלה תטמאו כל־הנגע
25 בנבלתם יטמא עד־הערב: וכל־הנשא מנבלתם
26 יכבס בגדיו וטמא עד־הערב: לכל־הבהמה אשר
הוא מפרסת פרסה ושסע איננה שסעת וגרה איננה
מעלה טמאים הם לכם כל־הנגע בהם יטמא:
27 וכל הולך על־כפיו בכל־החיה ההלכת על־
ארבע טמאים הם לכם כל־הנגע בנבלתם יטמא עד־
28 הערב: והנשא את־נבלתם יכבס בגדיו וטמא
עד־הערב טמאים המה לכם:

8 * Horum carnibus non vescemini, nec ca-
B dauera cõtingetis, quia immunda sunt vobis.
9 *Hæc etiam sunt quæ gignuntur in aquis:
& vesci licitum est. Omne quod habet pennu
las & squamas, tam in mari quàm in flumini-
10 bus & stagnis, comedetis. * Quicquid autẽ
pennulas & squamas non habet eorum quæ
in aquis mouentur & viuunt; abominabile
11 vobis execrandúmq; erit. * Carnes eorum
C non comedetis, & morticina vitabitis.
12 *Cuncta quæ non habẽt pennulas & squa
13 mas in aquis, polluta erũt. * Hæc sunt quæ
de auibus comedere non debetis, & vitanda
sunt vobis. Aquilam & gryphum & halietũ,
14 *Et miluum ac vulturẽ iuxta genus suum.
15 *Et omne coruini generis in similitudinẽ
16 suã. * Struthionẽ & noctuã & larũ & accipi-
17 trẽ iuxta genus suũ. *Bubonẽ & mergulũ &
18 ibin; *Et cygnũ & onocrotalũ & porphyrio-
19 nem: *Herodionẽ & caradrion iuxta genus
suum. Vpupam quoque & vespertilionem.
20 * Omne de volucribus quod graditur su-
per quatuor pedes, abominabile erit vobis.
21 *Quicquid autem ambulat quidem super
D quatuor pedes: sed habet longiora retro cru-
22 ra per quę salit super terram, *Comedere de-
betis: vt est bruchus in genere suo, & attacus
atque ophimachus atq; locusta, singula iuxta
23 genus suum. * Quicquid autẽ ex volucri-
bus quatuor tantum habet pedes, execrabile
24 erit vobis. * Et quicunque morticina eorũ
tetigerit, polluetur, & erit immundus vsq; ad
25 vesperũ. *Et si necesse fuerit vt portetur quid-
piam horũ mortuũ, lauabit vestimẽta sua, &
26 immũdus erit vsq; ad occasum solis. *Omne
animal quod habet quidẽ vngulã, sed nõ diui
dit eã, nec ruminat, immũdũ erit, & quicquid
27 tetigerit illud, cõtaminabitur. *Quod ambu
lat super manus ex cũctis animãtibus q̃ incẽ-
dũt quadrupedia immũdũ erit. Qui tetigerit
morticina eorum, polluetur vsq; ad vesperũ.
28 * Et qui portauerit huiusmodi cadauera, la-
E uabit vestimẽta sua, & immũdus erit vsq; ad
vesperũ, quia omnia hęc immũda sunt vobis.

תרגום אונקלוס

8 מבשריהון לא תיכלון ובנבלתהון לא תקרבון מסאבין אנון לכון: 9 ית דין תיכלון מכל די במיא כל דליה ציצין וקלפין במיא בימיא
ובנחליא יתהון תיכלון: 10 וכל דלית ליה ציצין וקלפין בימיא ובנחליא מכל רחשא דמיא ומכל נפשא חיתא די במיא שקצא אינון לכון:
11 ושקצא יהון לכון מבשריהון לא תיכלון וית נבלתהון תשקצון: 12 כל דלית ליה ציצין וקלפין במיא שקצא הוא לכון: 13 וית אלין
תשקצון מן עופא לא יתאכלון שקצא אנון נשרא וער ועזיא: 14 ודיתא וטרפיתא לזנה: 15 ית כל עורבא לזניה: 16 וית בת נעמיתא
וציצא וצפר שחפא ונצא לזנוהי: 17 וקדיא ושלינונא וקיפופא: 18 ובותא וקתא וירקרקא: 19 וחוריתא ואיבו לזנה ונגר טורא
ועטלפא: 20 כל רחשא דעופא דמהלך על ארבע שקצא הוא לכון: 21 ברם ית דין תיכלון מכל רחשא דעופא דמהליך על ארבע דליה
קרסולין מעלוי רגלוהי לקפצא בהון על ארעא: 22 ית אלין מנהון תיכלון ית גובא לזניה וית רשונא לזנוהי וית חרגלא לזנוהי וית חגבא לזנוהי:
23 וכל רחשא דעופא דליה ארבע רגלין שקצא הוא לכון: 24 ולאלין תסתאבון כל דיקרב בנבלתהון יהי מסאב עד רמשא: 25 וכל
דישול מנבלתהון יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא: 26 לכל בעירא דהיא סדיקא פרסתא וטלפין לא איתהא ופשרא לא איתהא
מסקא מסאבין אינון לכון כל דיקרב בהון יהי מסאב: 27 וכל דמהלך על ידוהי בכל חיתא דמהלכא על ארבע מסאבין
אינון לכון כל דיקרב בנבלתהון יהי מסאב עד רמשא: 28 ודישול ית נבלתהון יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא מסאבין
אינון לכון:

*A carnibus ipſorũ non comedetis, et per ſe mor- 8
tua ipſa nõ tangetis: immunda hæc vobis. Et hæc 9
comedetis ab omnibus quæ in aquis, omnia quæ ſunt
in eis alæ & ſquamæ in aquis, et in maribus, & in
torrentibus: hæc comedetis. Et omnia quæ nõ ſunt 10
illis alæ, neq; ſquamæ in aquis & in maribus & in
torrentibus, ab omnibus quæ eructant aquæ, & ab
omni anima viuente quæ in aqua, abominatio eſt, et
abominatio erunt vobis. De carnibus eorum nõ 11
comedetis, & morticinia eorum abominabimini.
Et omnia quæcunque non ſunt in eis pennulæ, 12
neq; ſquamæ ex his quæ in aquis, abominatio hoc eſt
vobis. Et hæc abominabimini ab auibus, & nõ 13
comedentur, abominatio eſt: aquilam & gryphum,
& haliæetum. Et vulturem, & miluum, & ſi- 14
milia illi. Et omnia corui genera, & ſimilia illi. 15
Et ſtruthionẽ, & noctuã, et larũ, & ſimilia illis, 16
& accipitrem, & ſimilia illi. Et nycticoracẽ, & 17
mergulũ, & ibin. Et porphyrionẽ, & pelicanũ, 18
& cygnum. Et herodionem, & chalandrion, & 19
ſimilia illis; & vpupã, & veſpertilionẽ. Et om- 20
nia reptilia auium, quæ ambulãt ſuper quatuor, abo
minatio eſt vobis. Sed hæc comedetis à reptilibus 21
auium, quæ ambulãt ſuper quatuor, quæ habẽt cru-
ra ſuperius pedibus eorũ, ad ſaltãdum in ipſis ſuper
terram. Et hæc comedetis ab ipſis, bruchum, & 22
ſimilia illi, & attacum, & ſimilia illi, & ophioma-
chum, & ſimilia illi: & locuſtam, & ſimilia illi.
Et omne reptile ab auibus, quibus ſunt quatuor 23
pedes, abominatio vobis eſt, & in his polluemini.
Omnis tangens morticinia eorum, immundus 24
erit vſq; ad veſperã. Et omnis tollens morticinia 25
illorũ, lauabit veſtes ſuas, & immundus erit vſq;
ad veſperam. Et in omnibus animalibus quod 26
eſt diuiſam habens vngulam, & vngues diuidit,
& ruminationem non ruminat, immunda erunt
vobis: omnis tangens morticinia illorum, immun-
dus erit vſque ad veſperam.
Et omne quod ambulat ſuper manus ſuas in o- 27
mnibus animalibus, quæ ambulant ſuper quatuor,
immunda erunt vobis: omnis tangens morticinia
illorũ, immundus erit vſq; ad veſperam. Et tol- 28
lens morticinia illorũ, lauabit veſtes ſuas, et immun
dus erit vſq; ad veſperã: immunda hæc erũt vobis.

8 ἀπὸ κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε· καὶ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ
9 ἅψεσθε· ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν. καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ
πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν, πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πτερύγια
καὶ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν τοῖς χει-
10 μάῤῥοις, ταῦτα φάγεσθε. καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτε-
ρύγια, οὐδὲ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν
τοῖς χειμάῤῥοις, ἀπὸ πάντων ὧν ἐρεύγεται τὰ ὕδατα, καὶ ἀπὸ
πάσης ψυχῆς ζώσης τῆς ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμά ἐστι, καὶ βδέ-
11 λυγμα ἔσονται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐκ ἔδεσθε· καὶ
12 τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βδελύξεσθε. καὶ πάντα ὅσα οὐκ
ἔστιν ἐν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, βδέλυ-
13 γμα τοῦτό ἐστιν ὑμῖν. καὶ ταῦτα βδελύξεσθε ἀπὸ τῶν πε-
τεινῶν, καὶ οὐ βρωθήσεται, βδέλυγμά ἐστι· τὸν ἀετόν, καὶ τὸν γρύ-
14 πα, καὶ τὸν ἁλιάετον. καὶ τὸν γύπα, καὶ ἰκτῖνα, καὶ τὰ
15 ὅμοια αὐτῷ. καὶ πάντα τὰ κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ.
16 καὶ στρουθόν, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶν· καὶ ἱέ-
17 ρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ νυκτικόρακα, καὶ καταῤῥάκτην,
18 καὶ ἶβιν. καὶ πορφυρίωνα, καὶ πελεκάνα, καὶ κύκνον. καὶ ἐρωδιόν,
19 καὶ χαλάδριον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶν, καὶ ἔποπα, καὶ νυκτερίδα.
20 καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τεσσά-
21 ρων, βδέλυγμά ἐστιν ὑμῖν. ἀλλ' ἢ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ τῶν
ἑρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τεσσάρων, ἃ ἔχει σκέλη
22 ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτῶν, πηδᾷν ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ
ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν, τὸν βροῦχον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ
τὸν ἀττακόν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ τὸν ὀφιομάχην, καὶ τὰ ὅ-
23 μοια αὐτῷ, καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ. καὶ πᾶν ἑρ-
πετὸν ἀπὸ τῶν πετεινῶν, οἷς εἰσὶ τέσσαρες πόδες, βδέλυγμα
24 ὑμῖν ἐστίν, καὶ ἐν τούτοις μιανθήσεσθε. πᾶς ὁ ἁπτόμενος
25 τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ
πᾶς ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
26 καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κτή-
νεσιν ὅ ἐστι διχηλοῦν ὁπλήν, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζει, καὶ μηρυ-
κισμὸν οὐ μαρυκᾶται, ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἁπτόμε-
νος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
27 καὶ πᾶν ὃ πορεύεται ἐπὶ χειρῶν αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις,
ἃ πορεύεται ἐπὶ τεσσάρων, ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἁπτό-
μενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
28 καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum non tangetis, immunda erunt vobis. 9 Hæc autem comedetis de omnibus quæ ſunt in aquis, omnia quæ habent pennulas & ſquamas in aquis in mari & in torrentibus ea comedetis. 10 Et quod non habet pennulas & ſquamas in mari, & in torrentibus de omni reptili aquarum, & omni anima viuenti eorum quæ ſunt in aquis, abominabile erit vobis. 11 De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum vitabitis. 12 Omne quod non habet, pennulas & ſquamas in aquis abominabile erit vobis. 13 Hæc quoque vitabitis de auibus, non comedentur, quia vitanda ſunt: aquilam & gryphum, & haliæetum. 14 Et miluum ac vulturem iuxta genus ſuum. 15 Et omnem coruum in genere ſuo. 16 Et filiam ſtruthionis, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus ſuum. 17 Bubonem & mergulum, & ibin. 18 Et cygnum & onocrotalum, & porphyrionem. 19 Et herodionem & caradrion iuxta genus ſuum: & vpupam, & veſpertilionem. 20 Omne reptile de volucribus quod graditur ſuper quatuor pedes, abominabile erit vobis. 21 Veruntamen hæc comedetis de omnibus reptilibus auium gradientium ſuper quatuor pedes, quicquid habet genua deſuper pedes eius per quæ ſalit ſuper terram. 22 Hæc ſunt quæ ex eis comedetis, locuſtam iuxta genus ſuum, & attacum atque ophimachum in genere ſuo, & bruchum in genere ſuo. 23 Omne autem reptile auium quod habet quatuor pedes, abominabile erit vobis. 24 Propter hæc quoque immundi eritis, omnis qui tetigerit morticinia eorum, erit immundus vſque ad veſperam. 25 Et qui portauerit de morticiniis eorum, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſque ad veſperam. 26 Omne animal quod diuidit vngulam, & plantam non diuidit nec ruminat, immundum eſt vobis. omnis qui tetigerit morticinia eorum, erit immundus. 27 Et omne quod ambulat ſuper manus ſuas ex omnibus animantibus quæ gradiuntur ſuper quatuor pedes, immundum erit vobis: omnis qui tetigerit cadauera eorum, erit immundus vſque ad veſperam. 28 Et qui portauerit cadauera eorum, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſque ad veſperam, immunda enim erunt vobis.

29 וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹלֶד
30 וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ׃ וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְּטָאָה
31 וְהַחֹמֶט וְהַתִּנְשָׁמֶת׃ אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־
הַשָּׁרֶץ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
32 וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל־כְּלִי־
עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ־עוֹר אוֹ שָׂק כָּל־כְּלִי אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה
מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהֵר׃
33 וְכָל־כְּלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִפֹּל מֵהֶם אֶל־תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר
34 בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ׃ מִכָּל־הָאֹכֶל אֲשֶׁר
יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל־מַשְׁקֶה אֲשֶׁר
35 יִשָּׁתֶה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל מִנִּבְלָתָם
עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ
36 לָכֶם׃ אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה־מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ
37 בְּנִבְלָתָם יִטְמָא׃ וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל־כָּל־זֶרַע
38 זֵרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא׃ וְכִי יֻתַּן־מַיִם עַל־זֶרַע
39 וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם׃ וְכִי
יָמוּת מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ
40 בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָהּ
41 יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
42 עַל־הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל׃ כֹּל הוֹלֵךְ עַל־גָּחוֹן
וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע עַד כָּל־מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכָל־
הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי־שֶׁקֶץ הֵם׃
43 אַל־תְּשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
44 וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם׃ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ
אָנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ
45 עַל־הָאָרֶץ׃ כִּי אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לִהְיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
כִּי קָדוֹשׁ אָנִי׃

29 * Hæc quoq; inter polluta reputabuntur
de his quæ mouentur in terra, mustela & mus
& crocodilus: singula iuxta genus suum.
30 *Mygale, chameleon, & stellio, & lacerta &
31 talpa. *Omnia hæc immunda sunt. Qui te-
tigerit morticina eorum, immundus erit vsq;
32 ad vesperũ. *Et super quod ceciderit quic-
quã de morticinis eorum, polluetur tam vas
ligneum & vestimentum quàm pelles & cili-
cia, & in quocunq; fit opus, tingẽtur aqua &
F polluta erunt vsq; ad vesperum, & sic postea
33 mundabuntur. *Vas autẽ fictile in quod ho
rum quicquã intrò ceciderit, polluetur, & id-
34 circo frangẽdum est. * Omnis cibus quem
comedetis, si fusa fuerit super eum aqua, im-
mundus erit, & omne liquẽs quod bibitur de
35 vniuerso vase, immundũ erit. *Et quicquid
de morticinis huiuscemodi ceciderit super il-
lud, immundum erit, siue clibani, siue chytro
podes destruentur, & immundi erunt.
36 *Fontes verò & cisternæ & omnis aquarum
cõgregatio munda erit. Qui morticina eorũ
37 tetigerit, polluetur. * Si ceciderit super se-
38 mentem, non polluet eam. * Si autẽ quispiã
G aqua sementem perfuderit, & postea mortici-
39 nis tacta fuerit, ilico polluetur. *Si mortuũ
fuerit animal quod licet vobis comedere, qui
cadauer eius tetigerit immundus erit vsq; ad
40 vesperum. * Et qui comederit ex eo quip-
piam siue portauerit, lauabit vestimẽta sua, &
41 immundus erit vsq; ad vesperum. * Omne
quod reptat super terrã, abominabile erit, nec
42 assumetur in cibum. * Quicquid super pe-
ctus quadrupes graditur, & multos habet pe-
des, siue per humum trahitur, nõ comedetis:
43 quia abominabile est. *Nolite contamina-
re animas vestras, nec tangatis quicquã eorũ,
44 ne immũdi sitis. *Ego sum enim Dominus
Deus vester: sancti estote, quia ego sanctus
sum. ne polluatis animas vestras in omni re-
45 ptili quod mouetur super terrã. * Ego enim
sum Dominus qui eduxi vos de terra Ægy-
pti, vt essem vobis in Deum. Sancti eritis,
quia ego sanctus sum.

תרגום אונקלוס

29 וְדֵין לְכוֹן דִּמְסָאַב בְּרִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא חוּלְדָּא וְעַכְבְּרָא וְצָבָא לִזְנוֹהִי׃ 30 וְיַלָּא וְכוֹחָא וְחַלְטָתָא וְחוּמְטָא וְאָשׁוּתָא׃ 31 אִילֵּין
דִּמְסָאֲבִין לְכוֹן בְּכָל רִחְשָׁא כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 32 וְכֹל דְּיִפֵּל עֲלוֹהִי מִנְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב מִכָּל מָאן דְּאָע אוֹ לְבוּשׁ
אוֹ מְשַׁךְ אוֹ שַׂק כָּל מָאן דְּיִתְעֲבֵיד עִיבִידְתָּא בְּהוֹן בְּמַיָּא יִתָּעַל וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי׃ 33 וְכָל מָאן דַּחֲסַף דְּיִפֵּל מִנְּהוֹן לְגַוֵּיהּ כָּל דִּי בְגַוֵּיהּ יִסְתָּאַב
וְיָתֵיהּ תְּתַבְּרוּן׃ 34 מִכָּל מֵיכַל דְּמִתְאֲכֵיל דְּיֵעֲלוּן עֲלוֹהִי מַיָּא יְהֵי מְסָאַב וְכָל מַשְׁקֵי דְּיִשְׁתְּתֵי בְּכָל מָאן יְהֵי מְסָאַב׃ 35 וְכֹל דְּיִפֵּיל מִנְּבִלְתְּהוֹן
עֲלוֹהִי יְהֵי מְסָאַב תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתָּרְעוּן מְסָאֲבִין אִינּוּן וּמְסָאֲבִין יְהוֹן לְכוֹן׃ 36 בְּרַם מַעְיָן וְגוּב בֵּית כְּנִישׁוּת מַיָּא יְהֵי דְכֵי וּדְיִקְרַב בִּנְבִלְתְּהוֹן
יְהֵי מְסָאַב׃ 37 וַאֲרֵי יִפֵּל מִנְּבִלְתְּהוֹן עַל כָּל בַּר זְרַע זֵרוּעַ דְּיִזְדְּרַע דְּכֵי הוּא׃ 38 וַאֲרֵי יִתְיְהֲבוּן מַיָּא עַל בַּר זַרְעָא וְיִפֵּל מִנְּבִלְתְּהוֹן עֲלוֹהִי מְסָאַב
הוּא לְכוֹן׃ 39 וַאֲרֵי יְמוּת מִן בְּעִירָא דְּהִיא לְכוֹן לְמֵיכַל דְּיִקְרַב בִּנְבִילְתַּהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 40 וּדְיֵיכוּל מִנְּבִלְתַּהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי
מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּדְיִטּוֹל יָת נְבִלְתַּהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 41 וְכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא שִׁקְצָא הוּא לָא יִתְאֲכַל׃ 42 כָּל
דִּמְהַלֵּךְ עַל מְעוֹהִי וְכֹל דִּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע עַד כָּל מַסְגִּיאוּת רַגְלִין לְכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא לָא תֵיכְלוּנּוּן אֲרֵי שִׁקְצָא אִנּוּן׃ 43 לָא
תְשַׁקְּצוּן יָת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ וְלָא תִסְתַּאֲבוּן בְּהוֹן וְתִסְתַּאֲבוּן בְּהוֹן׃ 44 אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִתְקַדְּשׁוּן וּתְהוֹן קַדִּישִׁין
אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא וְלָא תְסָאֲבוּן יָת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא׃ 45 אֲרֵי אֲנָא יְיָ דְּאַסֵּיקִית יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לְכוֹן
לֶאֱלָהּ וּתְהוֹן קַדִּישִׁין אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא׃

‡ Et hæc vobis immunda ex reptilibus quæ re- 29
ptant ſuper terram, muſtella & mus, & crocodilus
terreſtis, & ſimilia illi. ‡ Mygale & chamæleon, 30
& ſtellio, & lacerta, & talpa. ‡ Hæc immunda 31
erunt vobis ab omnibus reptilibus quæ ſerpũt ſuper
terram: omnis tangens morticinia illorũ, immundus
erit vſq; ad veſperã. ‡ Et omne in quod inciderit 32
ſuper illud de mortuis ipſorũ, immundũ erit ab omni
vaſe ligneo, vel veſte, vel pelle, vel ſacco: omne vas
in quo factum fuerit opus in ipſo in aquã tingetur,
& immundũ erit vſq; ad veſperã, & purum erit.
‡ Et omne vas fictile, in quod inciderit ab ipſis in- 33
tus, quæ intus fuerint, immũda erũt, & ipſum con-
teretur. ‡ Et omnis cibus qui comeditur, in quod ſu- 34
perinciderit in ipſum aqua, immũdus erit vobis, et
omne potum quod bibitur in omni vaſe, immundum
erit. ‡ Et omne in quo inciderit à morticinijs ipſorũ 35
ſuper illud, immundum erit: clibani & chytropodes
deſtruentur; immũda hæc erunt, et immunda erunt
vobis. ‡ Præter fontes aquarum, & lacũ, & con 36
gregationẽ aquæ, erit mundũ: qui tetigerit mortici-
nia illorũ, immundus erit. ‡ Si autem ceciderit ex 37
morticinijs illorũ ſuper omne ſemẽ ſeminabile, quod
ſeminabitur, mundum eſt. ‡ Si aũt effuſa fuerit 38
aqua ſuper omne ſemen, & ceciderit ex morticinijs
illorũ ſuper illud, immũdũ eſt vobis. ‡ Si aũt mortuũ 39
fuerit ex animalibus, quod eſt vobis comedere hoc,
tangens morticinia illorũ, immũdus erit vſq; ad ve-
ſperã. ‡ Et comedẽs à morticinijs eorũ, lauabit veſtes 40
ſuas, et immũdus erit vſq; ad veſperã, et tollẽs mor-
ticinia eorũ, lauabit veſtimẽta ſua, et lauabitur aqua
et immũdus erit vſq; ad veſperã: ‡ Et omne reptile, 41
quod ſerpit ſuper terrã, abominatio eſt hoc vobis, nõ
comedetur. ‡ Et omne ambulans ſuper ventrẽ, & 42
omne ambulans ſuper quatuor ſemper, quod multi-
plicat pedibus in omnibus reptilibus reptãtibus ſu-
per terrã, nõ comedetis illud, qm̃ abominatio hoc eſt.
‡ Et nõ cõtaminetis animas veſtras in omnibus re- 43
ptilibus reptãtibus ſuper terrã, et nõ polluemini in
his, et nõ immũdi eritis in ipſis. ‡ Quoniã ego ſum Do 44
minus Deus veſter, et ſanctificabimini, et eritis ſan
cti, quoniã ſanctus ſum ego Dominus Deus veſter,
et non polluetis animas veſtras in omnibus reptili-
bus quæ mouentur ſuper terram. ‡ Quoniã ego ſum 45
Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt eſſem veſter Deus; & eritis ſancti, quoniam ſanctus ſum ego Dominus.

29 ‡ καὶ ταῦτα ὑμῖν ἀκάθαρτα τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς
γῆς· ἡ γαλῆ, καὶ ὁ μῦς, καὶ ὁ κροκόδειλος ὁ χερσαῖος· καὶ τὰ ὅμοια
30 αὐτῷ. ‡ μυγαλῆ, καὶ χαμαιλέων, καὶ ἀσκαλαβώτης, καὶ σαῦρα,
31 καὶ ἀσπάλαξ. ‡ ταῦτα ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν ἀπὸ πάντων τῶν
ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τὴν γῆν· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνη-
32 σιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν
ἐπιπέσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ἐπὶ τεθνηκότων αὐτῶν, ἀκάθαρτον ἔσται ἀπὸ
παντὸς σκεύους ξυλίνου, ἢ ἱματίου, ἢ δέρματος, ἢ σάκκου· πᾶν
σκεῦος ᾧ ἐὰν ποιηθῇ ἔργον ἐν αὐτῷ εἰς ὕδωρ βαφήσεται, καὶ ἀκά-
33 θαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ καθαρὸν ἔσται. ‡ καὶ πᾶν σκεῦος ὀστρά-
κινον, εἰς ὃ ἂν ἐμπέσῃ ἀπ᾽ αὐτῶν ἔνδον, ὅσα ἂν ἔνδον ᾖ, ἀκάθαρτα
34 ἔσται, καὶ αὐτὸ συντριβήσεται. ‡ καὶ πᾶν βρῶμα, ὃ ἐσθίεται, εἰς ὃ ἐὰν
ἐπέλθῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὕδωρ, ἀκάθαρτον ἔσται ὑμῖν· καὶ πᾶν ποτόν, ὃ
35 πίνεται ἐν παντὶ ἀγγείῳ, ἀκάθαρτον ἔσται. ‡ καὶ πᾶν ἐφ᾽ ᾧ ἂν ἐπι-
πέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται·
κλίβανοι καὶ χυτρόποδες καθαιρεθήσονται· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται·
36 καὶ ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν. ‡ πλὴν πηγῶν ὑδάτων, καὶ λάκκου, καὶ
συναγωγῆς ὕδατος, ἔσται καθαρόν· ὁ δὲ ἁπτόμενος τῶν θνησι-
37 μαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται. ‡ ἐὰν δὲ ἐπιπέσῃ τῶν θνησι-
μαίων αὐτῶν ἐπὶ πᾶν σπέρμα σπόριμον, ὃ σπαρήσεται, καθα-
38 ρόν ἐστιν. ‡ ἐὰν δὲ ἐπιχυθῇ ὕδωρ ἐπὶ πᾶν σπέρμα, καὶ ἐπιπέ-
σῃ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτόν ἐστιν ὑμῖν.
39 ‡ ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ τῶν κτηνῶν, ὅ ἐστιν ὑμῖν φαγεῖν τοῦτο, ὁ ἁπτό-
μενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
40 ‡ καὶ ὁ ἐσθίων ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησι-
μαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκά-
41 θαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ καὶ πᾶν ἑρπετόν, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς,
42 βδέλυγμά ἐστι τοῦτο ὑμῖν, οὐ βρωθήσεται. ‡ καὶ πᾶν πορευόμε-
νον ἐπὶ κοιλίας, καὶ πᾶν πορευόμενον ἐπὶ τεσσάρων διαπαντός,
ὃ πολυπληθεῖ ποσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς
43 γῆς, οὐ φάγεσθε αὐτό, ὅτι βδέλυγμα τοῦτό ἐστιν. ‡ καὶ οὐ μὴ βδε-
λύξητε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν τούτοις, καὶ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν
44 αὐτοῖς· ‡ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· καὶ ἁγιασθήσεσθε,
καὶ ἔσεσθε ἅγιοι· ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· καὶ οὐ μια-
νεῖτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς κινουμένοις
45 ἐπὶ τῆς γῆς. ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἀναγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰ-
γύπτου, εἶναι ὑμῶν θεός· καὶ ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Hæc quoque erunt vobis polluta in reptilibus quæ reptant ſuper terram. Muſtela & mus & crocodylus iuxta genus ſuum. 30 Et mygale, & chamæleon, & ſtellio, & lacerta, & talpa. 31 Hæc immunda ſunt vobis ex omnibus reptilibus. Omnis qui tetigerit morticinia eorum, erit immundus vſque ad veſperam. 32 Et omnis ſuper quem ceciderit de morticinis eorum, erit immundus: vas autem ligneum, & veſtis, aut pellis, aut ſaccus, omne vas in quo fit opus immittetur in aquis, & erit immundum vſque ad veſperam, & poſtea erit mundum. 33 Omne autem vas fictile in quo aliquid horum intro ceciderit, omnia quæ ſunt in eo polluta erunt, illud autem frangetis. 34 Et omnis cibus qui comeditur ſuper quo effuſa fuerit aqua & aliquid horum tetigerit, immundus erit; & omnis potus qui bibitur in omni vaſe erit immundus. 35 Et omnia ſuper quæ de his morticiniis aliquid ceciderit, erunt immunda: clibanus & chytropodes frangentur. Immunda ſunt, & immunda erunt vobis. 36 Veruntamẽ fons & ciſterna vbi aquæ congregantur erunt munda: qui autem tetigerit morticinia eorũ, erit immundus. 37 Et ſi ceciderit de morticiniis eorũ ſuper omnẽ ſementem ſeminatã quæ ſeminatur, munda erit. 38 Et ſi effuſa fuerit aqua ſuper ſementẽ, & ceciderit de morticiniis eorũ ſuper eam, immunda erit vobis. 39 Et quando mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui tetigerit cadauer eius, erit immundus vſque ad veſperam. 40 Et qui comederit de eius cadauere, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſq; ad veſperam: & qui portauerit cadauer eius, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſque ad veſperam. 41 Et omne reptile quod reptat ſuper terram, abominabile eſt, non comedatur. 42 Omne quod graditur ſuper ventrem ſuũ, & omne quod graditur ſuper quatuor pedes, omne quoq; quod habet multos pedes ex omni reptili quod reptat ſuper terrã, non comedentur, quia abominabilia ſunt. 43 Non contaminabitis animas veſtras in omni reptili quod reptat, nec polluamini in eis, ne ſitis immundi in eis. 44 Quoniam ego Dominus Deus veſter, ſanctificamini & eritis ſancti, quia ego ſanctus ſum. Et non polluatis animas veſtras in omni reptili quod reptat ſuper terram. 45 Quia ego Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt ſim vobis in Deum, eritisque ſancti, quia ego ſanctus ſum.

47 * זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכָל־נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל־הָאָרֶץ ׃
47 * לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה
הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל ׃

יב

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ
וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֺתָהּ
3 תִּטְמָא ׃ * וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ ׃
4 * וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי
טָהֳרָה בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא־תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא
5 תָבֹא עַד־מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ ׃ * וְאִם־נְקֵבָה
תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת
6 יָמִים תֵּשֵׁב עַל־דְּמֵי טָהֳרָה ׃ * וּבִמְלֹאת יְמֵי
טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה
וּבֶן־יוֹנָה אוֹ־תֹר לְחַטָּאת אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד אֶל־
7 הַכֹּהֵן ׃ * וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה
מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה ׃
8 * וְאִם־לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי־תֹרִים
אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר
עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה ׃

יג

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר ׃
2 * אָדָם כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ־סַפַּחַת אוֹ
בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל־אַהֲרֹן
3 הַכֹּהֵן אוֹ אֶל־אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים ׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן
אֶת־הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ לָבָן וּמַרְאֵה
הַנֶּגַע עָמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
4 וְטִמֵּא אֹתוֹ ׃ * וְאִם־בַּהֶרֶת לְבָנָה הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ
וְעָמֹק אֵין־מַרְאֶהָ מִן־הָעוֹר וּשְׂעָרָה לֹא־הָפַךְ לָבָן
וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים ׃

46 *Iſta eſt lex animantiũ ac volucrum & om
nis animæ viuentis, quæ mouetur in aqua &
47 reptat in terra. *Vt differentias noueritis
mundi & immundi; & ſciatis quid comedere
& reſpuere debeatis.

CAP. XII.

1 LOcutúsq; eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
A *Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, Mu
2 lier ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculũ, im-
munda erit ſeptem diebus iuxta dies ſepara-
3 tionis menſtruæ. *Et die octauo circunci-
4 detur infantulus. *Ipſa verò triginta tribus
diebus manebit in ſanguine purificatiõis ſuę:
B Omne ſanctum non tanget, nec ingredietur
in ſanctuarium donec impleatur dies purga-
5 tionis ſuæ. *Si autẽ fœminã pepererit: im-
mũda erit duabus hebdomadibus iuxta ritũ
fluxus mẽſtrui, & ſexaginta ſex diebus mane-
6 bit in ſanguine purificationis ſuæ. *Cúmq;
C expleti fuerint dies purificationis ſuæ, pro fi-
lio, ſiue pro filia deferet agnum anniculum in
holocauſtum, & pullum columbę ſiue turtu-
rem pro peccato ad oſtium tabernaculi teſti-
7 monij, & tradet ſacerdoti: *Qui offeret illa
coram Domino, & orabit pro ea, & ſic mũda-
bitur à profluuio ſanguinis ſui. Iſta eſt lex pa-
D rientis maſculum aut fœminam.
8 *Quod ſi non inuenerit manus eius, nec
potuerit offerre agnum, ſumet duos turtures
vel duos pullos columbarum, vnum in holo
cauſtum, & alterum pro peccato. Orabítque
pro ea ſacerdos, & ſic mundabitur.

CAP. XIII.

1 LOcutúsq; eſt Dñs ad Moyſen & Aaron, di-
A cens: *Homo in cuius cute & carne ortus
fuerit diuerſus color ſiue puſtula, aut quaſi lu
cẽs quippiã.i. plaga lepræ, adducetur ad Aarõ
ſacerdotẽ vel ad vnũ quemlibet filiorũ eius.
3 *Qui cũ viderit leprã in cute & pilos in al-
bum mutatos colorẽ, ipſámq; ſpeciẽ lepræ hu
miliorẽ cute & carne reliqua, plaga lepræ eſt,
4 & ad arbitriũ eius ſeparabitur. *Si aũt lucis
candor fuerit in cute, nec humilior carne reli
qua & pili coloris priſtini, recludet eũ ſacer-
dos ſeptẽ diebus, & conſiderabit die ſeptimo.

תרגום אונקלוס

46 דָּא אוֹרַיְתָא דִבְעִירָא וּדְעוֹפָא וּדְכָל נַפְשָׁא חַיְתָא דְּרָחֲשָׁא בְּמַיָּא וּלְכָל נַפְשָׁא דְּרָחֲשָׁא עַל אַרְעָא ׃ 47 לְאַפְרָשָׁא בֵּין מְסָאֲבָא וּבֵין דַּכְיָא וּבֵין חַיְתָא
דְּמִתְאַכְלָא וּבֵין חַיְתָא דְּלָא מִתְאַכְלָא ׃

יב

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר ׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אִתְּתָא אֲרֵי תַעְדֵּי וְתֵלֵיד דְּכַר וּתְהֵי מְסָאֲבָא שִׁבְעָא יוֹמִין כְּיוֹמֵי רִיחוּק סוֹבְתַהּ תְּהֵי מְסָאֲבָא ׃
3 וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה יִתְגְּזַר בְּשַׂר עָרְלְתֵיהּ ׃ 4 וּתְלָתִין וּתְלָתָא יוֹמִין תְּתֵיב בְּדַם דְּכֵי בְּכָל קֻדְשָׁא לָא תִקְרַב וּלְמַקְדְּשָׁא לָא תֵעוֹל עַד מִשְׁלַם יוֹמֵי דְכוּתַהּ ׃
5 וְאִם נֻקְבָּא תְלֵיד וּתְהֵי מְסָאֲבָא אַרְבְּעַת עֲשַׂר יוֹמִין כְּרִיחוּקַהּ וְשִׁתִּין וְשִׁתָּא יוֹמִין תְּתֵיב עַל דַּם דְּכוּ ׃ 6 וּבְמִשְׁלַם יוֹמֵי דְכוּתַהּ לִבְרָא
אוֹ לִבְרַתָּא תַּיְתֵי אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא וּבַר יוֹנָה אוֹ שַׁפְנִינָא לְחַטָּאתָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְוָת כַּהֲנָא ׃ 7 וִיקָרְבִנֵּיהּ קֳדָם יְיָ וִיכַפַּר עֲלַהּ
וְתִדְכֵּי מִסּוֹאֲבַת דְּמַהָא דָּא אוֹרַיְתָא דְּיָלֶדְתָּא לִדְכַר אוֹ לְנֻקְבָּא ׃ 8 וְאִם לָא תַשְׁכַּח יְדַהּ כְּמִיסַת אִמְּרָא וְתִסַּב תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ תְרֵין בְּנֵי יוֹנָה
חַד לַעֲלָתָא וְחַד לְחַטָּאתָא וִיכַפַּר עֲלַהּ כַּהֲנָא וְתִדְכֵּי ׃

יג

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר ׃
2 אֱנָשׁ אֲרֵי יְהֵי בְמַשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ עַמְקָא אוֹ עַדְיָא אוֹ בַהְרָא וִיהֵי בְמַשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ לְמַכְתַּשׁ סְגִירוּ וְיִתְיְתֵי לְוָת אַהֲרֹן כַּהֲנָא אוֹ לְוָת חַד מִבְּנוֹהִי כַּהֲנַיָּא ׃
3 וְיֶחֱזֵי כַהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא בִּמְשַׁךְ בִּשְׂרָא וְשַׂעְרָא בְמַכְתָּשָׁא אִתְהֲפֵךְ לְמִחְוַר וּמֶחֱזֵי מַכְתָּשָׁא עַמִּיק מִמְּשַׁךְ בִּסְרֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא וְיִחְזְנֵיהּ כַּהֲנָא וִיסָאֵיב יָתֵיהּ ׃
4 וְאִם בַּהְרָא חִוְּרָא הִיא בִּמְשַׁךְ בִּסְרֵיהּ וַעֲמִיק לֵית מֶחֱזָהָא מִן מַשְׁכָּא וְשַׂעְרַהּ לָא אִתְהֲפֵךְ לְמִחְוַר וְיַסְגַּר כַּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא שִׁבְעָא יוֹמִין ׃

*Hæc lex de animalibus, & volucribus, & om- 46
ni anima viuente quæ mouetur in aqua, & omni
anima quæ reptat ſuper terram: Vt diſtinguatis 47
inter immunda & inter munda, & inter animalia
generantia quæ comedũtur, & inter animalia gene-
rantia quæ non comeduntur.* CAP. XII.

*ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, dicẽs: 2
Mulier quæ ſemẽ ſuſceperit, & pepererit maſculũ,
immunda erit ſeptem dies, iuxta dies ſeparationis
menſtrui eius, immunda erit. Et die octaua cir- 3
cuncidet carnem præputij eius. Et triginta & 4
tres dies ſedebit in ſanguine purificationis ſuæ: om-
ne ſanctum non tanget, & in ſanctuarium non in-
gredietur vſquequo impleantur dies purgationis
eius. Si autem fœminam pepererit, & immun- 5
da erit bis ſeptem dies, ſecundum menſtruum eius,
& ſexaginta dies & ſex manebit in ſanguine im-
mundo eius. Et quãdo impleti fuerint dies pur- 6
gationis eius in filio vel in filia, offeret agnum anni-
culum in holocauſtum, & pullum columbæ, vel tur-
turẽ pro peccato ad oſtium tabernaculi teſtimonij ad
ſacerdotem. Et offeret illum coram Domino, 7
& propitiabit pro ea ſacerdos, & purgabit eam à
fonte ſanguinis eius. Hæc lex parientis maſcu-
lum vel fœminam. Si autem non inuenerit ma- 8
nus eius quod ſatis eſt ad agnum, & accipiet duos
turtures, vel duos pullos columbarum, vnam in ho
locauſtum, & vnam pro peccato; & propitiabit pro
ea ſacerdos, & purgabitur.*

CAP. XIII.

*ET locutus eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, 1
dicens: Homini ſi alicui fiat in cute corporis 2
eius cicatrix ſignificationis vel lucens, & fiat in cu-
te corporis eius tactus lepræ, ducetur ad Aaron ſa-
cerdotem, vel vnum filiorum eius ſacerdotum.
Et videbit ſacerdos tactum in cute corporis 3
eius: & ſi capillus in tactu mutauerit album, &
aſpectus tactus humilis à cute corporis eius, tactus
lepræ eſt: & videbit ſacerdos, & polluet illum.
Si autem clara alba fuerit in cute corporis eius, 4
& humilis non fuerit aſpectus eius à cute, & ca-
pillus eius non mutauit pilum album, ipſa autem eſt
obſcura, & ſegregabit ſacerdos tactum ſeptem dies.*

46 οὗτος ὁ νόμος περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν πετεινῶν, καὶ πάσης
ψυχῆς ζώσης τῆς κινουμένης ἐν τῷ ὕδατι, καὶ πάσης ψυχῆς ἑρ-
47 πούσης ἐπὶ τῆς γῆς, διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων
καὶ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ
ἐσθιόμενα, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ μὴ ἐσθιόμενα.

ιβ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λάλησον
2 τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων, γυνὴ ἥτις ἐὰν
σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ ἄρσενα, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας,
κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἀκάθαρτος
3 ἔσται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιτεμεῖ τὴν σάρκα τῆς ἀκρο
4 βυστίας αὐτοῦ. καὶ τριάκοντα καὶ τρεῖς ἡμέρας καθήσεται ἐν
αἵματι καθαρισμοῦ αὐτῆς· παντὸς ἁγίου οὐχ ἅψεται, καὶ εἰς τὸ
ἁγιαστήριον οὐκ εἰσελεύσεται, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι
5 καθαρίσεως αὐτῆς. ἐὰν δὲ θῆλυ τέκῃ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται δὶς
ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς· καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας καὶ
6 ἓξ καθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς. καὶ ὅταν ἀνα-
πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς ἐφ' υἱῷ ἢ ἐπὶ θυ-
γατρί, προσοίσει ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ νε-
οσσὸν περιστερᾶς, ἢ τρυγόνα περὶ ἁμαρτίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
7 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ προσοίσει αὐτὸν
ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαριεῖ
αὐτὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος αὐτῆς· οὗτος ὁ νόμος τῆς τικτού-
8 σης ἄρσεν ἢ θῆλυ. ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκα-
νὸν εἰς ἀμνόν, καὶ λήψεται δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν,
μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλά-
σεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται.

ιγ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
2 ἀνθρώπῳ ἐάν τινι γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτοῦ οὐλὴ ση-
μασίας ἢ τηλαυγής, καὶ γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτοῦ ἁφὴ
λέπρας, ἀχθήσεται πρὸς ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἢ ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ
3 τῶν ἱερέων. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἐν δέρματι τοῦ χρω-
τὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ θρὶξ ἐν τῇ ἁφῇ μεταβάλῃ λευκήν, καὶ ἡ ὄψις
τῆς ἁφῆς ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, ἁφὴ λέ-
4 πρας ἐστίν· καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ μιανεῖ αὐτόν. ἐὰν δὲ τη-
λαυγὴς λευκὴ ᾖ ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ καὶ ταπεινὴ
μὴ ᾖ ἡ ὄψις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτοῦ οὐ μετέ-
βαλεν τρίχα λευκήν, αὕτη δέ ἐστιν ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ ὁ
ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

46 Iſta eſt lex animantium & volucrum & omnis animæ viuentis quæ mouetur in aquis & omnis animantis quod reptat ſuper terram. 47 Ad di-
uidendum inter immundum & mundum & inter animal quod comeditur & inter animal quod non comeditur. CAP. XII.
1 LOcutusque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Loquere cum filijs Iſrael, dicens: Mulier quando conceperit & pepererit maſculum, erit im-
munda ſeptem diebus, iuxta dies ſeparationis menſtrui eius erit immunda. 3 Et in die octauo circuncidetur caro præputij eius. 4 Et
triginta & tribus diebus manebit in ſanguine purificationis: omne ſanctum non tanget, & in ſanctuarium non ingredietur, donec compleantur dies
purificationis eius. 5 Si autem fœminam pepererit, erit im̃munda quatuordecim diebus iuxta ritum ſeparationis menſtrui. & ſexaginta & ſex
diebus manebit in ſanguine purificationis. 6 Et cum completi fuerint dies purificationis ſuę pro filio ſiue pro filia, afferet agnum anniculum in
holocauſtum, & filium columbæ aut turturem pro peccato ad oſtium tabernaculi fœderis ad ſacerdotem. 7 Offeretque illum coram Domino, &
propitiabit pro ea, & mundabitur ab immunditia ſanguinis ſui. Hæc eſt lex parientis maſculum aut fœminã. 8 Si autem non inuenerit manus eius
pretium quod poſſit ſufficere ad emendum agnum, ſumet duos turtures aut duos filios columbæ, vnum in holocauſtum & vnum pro peccato, &
propitiabit pro ea ſacerdos, & munda erit. CAP. XIII.
1 LOcutusque eſt Dominus cum Moyſe & Aaron, dicens: 2 Homo in cuius cute carnis fuerit diuerſus color aut puſtula aut lucens aliquid, &
fuerit in cute carnis eius in plagam lepræ, adducetur ad Aaron ſacerdotem, aut ad vnum de filiis ſuis ſacerdotibus. 3 Et videbit ſacerdos
plagam in cute carnis: & ſi capillus plagæ verſus eſt in albedinem & aſpectus plagæ profundior eſt cute carnis eius, plaga lepræ eſt, videbitque eam
ſacerdos, & immundum iudicabit eum. 4 Si autem macula alba eſt in cute carnis eius, & aſpectus eius non eſt profundior cute, & capillus non eſt
verſus in album, recludet ſacerdos eum qui habet plagam ſeptem diebus.

5 * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו
לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים
6 שֵׁנִית׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית
וְהִנֵּה כֵּהָה הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְטִהֲרוֹ
7 הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הִוא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ * וְאִם־פָּשֹׂה
תִפְשֶׂה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר אַחֲרֵי הֵרָאֹתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן
8 לְטָהֳרָתוֹ וְנִרְאָה שֵׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה פָּשְׂתָה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן צָרַעַת הִוא׃
9 * נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל־
10 הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת־לְבָנָה בָּעוֹר וְהִיא
11 הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיַת בָּשָׂר חַי בַּשְׂאֵת׃ * צָרַעַת
נוֹשֶׁנֶת הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן לֹא יַסְגִּרֶנּוּ כִּי
12 טָמֵא הוּא׃ * וְאִם־פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה
הַצָּרַעַת אֵת כָּל־עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד־רַגְלָיו לְכָל־
13 מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִסְּתָה
הַצָּרַעַת אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת־הַנֶּגַע כֻּלּוֹ הָפַךְ
14 לָבָן טָהוֹר הוּא׃ * וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא׃
15 * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַבָּשָׂר הַחַי וְטִמְּאוֹ הַבָּשָׂר הַחַי
16 טָמֵא הוּא צָרַעַת הוּא׃ * אוֹ כִי־יָשׁוּב הַבָּשָׂר הַחַי
17 וְנֶהְפַּךְ לְלָבָן וּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
נֶהְפַּךְ הַנֶּגַע לְלָבָן וְטִהַר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע טָהוֹר הוּא׃
18 * וּבָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בוֹ־בְעֹרוֹ שְׁחִין וְנִרְפָּא׃
19 * וְהָיָה בִּמְקוֹם הַשְּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה אוֹ בַהֶרֶת
20 לְבָנָה אֲדַמְדָּמֶת וְנִרְאָה אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה מַרְאֶהָ שָׁפָל מִן־הָעוֹר וּשְׂעָרָהּ הָפַךְ לָבָן
21 וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן נֶגַע־צָרַעַת הִוא בַּשְּׁחִין פָּרָחָה׃ * וְאִם
יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בָּהּ שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה
אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִוא כֵהָה וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
22 יָמִים׃ * וְאִם־פָּשֹׂה תִפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן
אֹתוֹ נֶגַע הוּא׃

5 *Et ſiquidem lepra vltra non creuerit, nec
tranſierit in cute priores terminos, rurſum re-
cludet eum ſeptem diebus aliis, & die ſepti-
6 mo contemplabitur. *Si obſcurior fuerit le
pra, & non creuerit in cute, mundabit eam,
quia ſcabies eſt, lauabítque homo veſtimenta
7 ſua, & mundus erit. *Quod ſi poſtquam à
B ſacerdote viſus eſt & redditus munditiæ, ite-
rum lepra creuerit, adducetur ad eum;
8 *Et immunditiæ condemnabitur.
9 *Plaga lepræ ſi fuerit in homine, adduce-
10 tur ad ſacerdotẽ. *& videbit eum. Cúmq;
color albus in cute fuerit, & capillorum mu-
tauerit aſpectum, ipſa quoque caro viua appa
11 ruerit: *Lepra vetuſtiſſima iudicabitur at-
que inolita cuti. Contaminabit itaq; eum ſa-
cerdos & nõ recludet, quia perſpicuę immun
12 ditiæ eſt. *Sin autem effloruerit diſcurrens
lepra in cute, & operuerit omnem carnem à
capite vſque ad pedes, quicquid ſub aſpectu
oculorum cadit:
13 *Conſiderabit eum ſacerdos, & teneri lepra
mundiſſima iudicabit, eo quòd omnis in can
dorem verſa ſit, & idcirco homo mũdus erit.
14 *Quando verò caro viuens in ea apparue-
rit, tunc ſacerdotis iudicio polluetur;
15 *Et inter immundos reputabitur. caro
C enim viua ſi lepra aſpergitur, immunda eſt.
16 *Quod ſi rurſum verſa fuerit in alborem,
& totum hominem operuerit:
17 *Conſiderabit eum ſacerdos, & mundum
eſſe decernet.
18 *Caro autem & cutis in qua vlcus natum
eſt & ſanatum;
19 *Et in loco vlceris cicatrix alba apparuerit
ſiue ſubruffa, adducetur homo ad ſacerdotẽ.
20 *Qui cùm viderit locum lepræ humilio-
rem carne reliqua & pilos verſos in candorẽ,
contaminabit eum. Plaga enim lepræ orta eſt
in vlcere.
21 *Quod ſi pilus coloris eſt priſtini, & cica-
trix ſubobſcura & vicina carne non eſt humi-
22 lior, recludet eum ſeptẽ diebus. *Et ſiquidẽ
creuerit, adiudicabit eum lepræ.

תרגום אונקלוס

5 וְיֶחְזִינֵיהּ כַּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא מַכְתָּשָׁא קָם כַּד הֲוָה לָא אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָא וְיַסְגְּרִינֵּיהּ כַּהֲנָא שִׁבְעָא יוֹמִין תִּנְיָנוּת׃
6 וְיֶחֱזֵי כַהֲנָא יָתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּנְיָנוּת וְהָא עַמָּא מַכְתָּשָׁא וְלָא אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָא וִידַכִּינֵּיהּ כַּהֲנָא עֲדִי זָא הִיא וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִדְכֵּי׃
7 וְאִם אוֹסָפָא תוֹסֵיף עֲדִיתָא בְּמַשְׁכָא בָּתַר דְּאִתְחֲזֵי לְכַהֲנָא לְדַכָּיוּתֵיהּ וְיִתְחֲזֵי תִּנְיָנוּת לְכַהֲנָא׃ 8 וְיֶחֱזֵי כַהֲנָא וְהָא אוֹסֵיפַת עֲדִיתָא
בְּמַשְׁכָא וִיסָאֵיבִנֵּיהּ כַּהֲנָא סְגִירוּתָא הוּא׃ 9 מַכְתַּשׁ סְגִירוּ אֲרֵי תְהֵי בֶּאֱנָשָׁא וְיִתֵּיתֵי לְוַת כַּהֲנָא׃ 10 וְיֶחֱזֵי כַהֲנָא וְהָא עֲמִיק חִוָּרָא בְּמַשְׁכָא
וְהִיא הֲפָכַת שַׂעֲרָא לְמֶחְוַר וְרוֹשֶׁם בִּשְׂרָא חַיָּא בַּעֲמִיקְתָּא׃ 11 סְגִירוּת עַתִּיקָא הִיא בְּמַשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ וִיסָאֵיבִנֵּיהּ כַּהֲנָא לָא יַסְגְּרִנֵּיהּ אֲרֵי
מְסָאַב הוּא׃ 12 וְאִם מִסְגָּא תִסְגֵּי סְגִירוּתָא בְּמַשְׁכָא וּתְחַפֵּי סְגִירוּתָא יָת כָּל מְשַׁךְ מַכְתָּשָׁא מֵרֵישֵׁיהּ וְעַד רַגְלוֹהִי לְכָל חֵיזוּ עֵינֵי כַהֲנָא׃
13 וְיֶחֱזֵי כַהֲנָא וְהָא חֲפָּת סְגִירוּתָא יָת כָּל בִּשְׂרֵיהּ וְיִדְכֵּי יָת מַכְתָּשָׁא כֻּלֵּיהּ אִתְהֲפֵיךְ לְמֶחְוַר דְּכֵי הוּא׃ 14 וּבְיוֹמָא דְּאִתְחֲזֵי בֵיהּ בִּשְׂרָא
חַיָּא יְהֵי מְסָאַב׃ 15 וְיֶחֱזֵי כַהֲנָא יָת בִּשְׂרָא חַיָּא וִיסָאֵיבִנֵּיהּ בִּשְׂרָא חַיָּא מְסָאַב הוּא סְגִירוּתָא הוּא׃ 16 אוֹ אֲרֵי יְתוּב בִּשְׂרָא
חַיָּא וְיִתְהֲפֵיךְ לְמֶחְוַר וְיֵיתֵי לְוַת כַּהֲנָא׃ 17 וְיֶחְזְנֵיהּ כַּהֲנָא וְהָא אִתְהֲפֵיךְ מַכְתָּשָׁא לְמֶחְוַר וִידַכֵּי כַהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא דְּכֵי הוּא׃ 18 וֶאֱנָשׁ אֲרֵי
יְהֵי בֵיהּ בְמַשְׁכֵיהּ שִׁחְנָא וְיִתַּסֵּי׃ 19 וִיהֵי בַּאֲתַר שִׁחְנָא עַמְקָא חִוָּרָא אוֹ בַהֲרָא חִוָּרָא סַמְקָא וְיִתַּחֲזֵי לְכַהֲנָא׃ 20 וְיֶחֱזֵי כַהֲנָא וְהָא מֶחֱזָהָא
מַכִּיךְ מִן מַשְׁכָא וְשַׂעֲרַהּ אִתְהֲפֵיךְ לְמֶחְוַר וִיסָאֵיבִנֵּיהּ כַּהֲנָא מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא בְּשִׁחְנָא סְגִיאַת׃ 21 וְאִם יֶחְזִנַּהּ כַּהֲנָא וְהָא לֵית בַּהּ שַׂעֲרָא
לְמֶחְוַר וּמַכִּיכָא לֵיתָהָא מִן מַשְׁכָא וְהִיא עַמְיָא וְיַסְגְּרִנֵּיהּ כַּהֲנָא שִׁבְעָא יוֹמִין׃ 22 וְאִם אוֹסָפָא תוֹסֵיף בְּמַשְׁכָא וִיסָאֵיב כַּהֲנָא יָתֵיהּ מַכְתָּשָׁא הוּא׃

‡ Et videbit sacerdos tactum die septima, et ecce 5
tactus manet coram eo, non creuit tactus in cute,
& segregabit sacerdos eum septem dies secundo, &
videbit sacerdos eum die septima secundo.
‡ Et ecce obscurus tactus, nō creuit tactus in cu- 6
te, & mundabit eum sacerdos, significatio enim est:
& cùm lauauerit vestimenta sua, mundus erit.
‡ Si autem commutata creuerit significatio in cu 7
te, postquam vidit eum sacerdos vt mundaret eum,
& visus fuerit secundo à sacerdote.
‡ Et videbit sacerdos, & ecce creuit significatio 8
in cute, & polluet eum sacerdos, lepra est.
‡ Et tactus lepræ si fiat in homine, & veniet ad 9
sacerdotem. ‡ Et videbit sacerdos, & ecce cica- 10
trix alba in cute, & ipsa mutauit pilum album, &
à sano carnis viuæ in cicatrice: ‡ Lepra antiqua est 11
in cute corporis eius, & polluet eum sacerdos, non
segregabit eum, quoniam immundus est. ‡ Si 12
autem florens floruerit lepra in cute, & cooperuerit
lepra omnem cutē tactus, à capite eius vsque ad pe
des eius, secundum totam visionem sacerdotis.
‡ Et videbit sacerdos, & ecce cooperuit lepra o- 13
mnem cutem corporis eius, & mundabit tactum;
quoniam totum commutauit album, mundus est.
‡ Et qua die visum fuerit in eo corpus viuens, 14
contaminabitur. ‡ Et videbit sacerdos corpus sa- 15
num, & contaminabit eum corpus sanum, immun-
dus est, lepra est. ‡ Si autem conuersum fuerit 16
corpus sanum, & mutatum fuerit album, & ve-
niet ad sacerdotem. ‡ Et videbit eum sacerdos, & 17
ecce mutauit tactus in album, & mundabit sacer-
dos tactum, mundus est. ‡ Et caro si fiat in cute 18
eius cicatrix, & sanauerit.
‡ Et fiat in loco vlceris cicatrix alba, vel clara 19
albescens, vel rubescens, & videbitur à sacerdote.
‡ Et videbit sacerdos, & ecce aspectus eius hu- 20
milior cute, & pilus eius versus est in album, &
polluet eum sacerdos, quoniam lepra est, in vlcere
effloruit. ‡ Si autē viderit ipsum sacerdos, & ecce 21
non est in ipso pilus albus, & humile non sit à cute
corporis, et ipsa sit obscura, & segregabit illū sacer-
dos septem dies. ‡ Si autē diffusione diffundetur in 22
cute & polluet ipsum sacerdos, tactus lepræ est; in
vlcere effloruit.

5 ‡ καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ
ἡ ἁφὴ μένει ἐναντίον αὐτοῦ, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι,
6 καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς αὐτὸν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. ‡ καὶ ὄψεται
ὁ ἱερεὺς αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ τὸ δεύτερον· καὶ ἰδοὺ ἀμαυ-
ρὰ ἡ ἁφή, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ καθαριεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεύς, σημασία γάρ ἐστιν· καὶ πλυνάμενος τὰ ἱμάτια
7 αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται. ‡ ἐὰν δὲ μεταβαλοῦσα μεταπέσῃ ἡ ση-
μασία ἐν τῷ δέρματι, μετὰ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἱερέα τοῦ καθαρί-
8 σαι αὐτόν, καὶ ὀφθήσεται τὸ δεύτερον τῷ ἱερεῖ. ‡ καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς,
καὶ ἰδοὺ μετέπεσεν ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν
9 ὁ ἱερεύς· λέπρα ἐστίν. ‡ καὶ ἁφὴ λέπρας ἐὰν γένηται ἐν ἀν-
10 θρώπῳ, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα. ‡ καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ
ἰδοὺ οὐλὴ λευκὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ αὐτὴ μετέβαλε τρίχα λευ-
11 κήν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς τῆς σαρκὸς τῆς ζώσης ἐν τῇ οὐλῇ· ‡ λέπρα
παλαιουμένη ἐστὶν ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ μιανεῖ
12 αὐτὸν ὁ ἱερεύς, οὐκ ἀφοριεῖ αὐτόν, ὅτι ἀκάθαρτός ἐστιν. ‡ ἐὰν
δὲ ἐξανθοῦσα ἐξανθήσῃ λέπρα ἐν τῷ δέρματι, καὶ καλύψει
ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τῆς ἁφῆς, ἀπὸ κεφαλῆς αὐτοῦ ἕως πο-
13 δῶν αὐτοῦ, καθ' ὅλην τὴν ὅρασιν τοῦ ἱερέως. ‡ καὶ ὄψεται ὁ ἱε-
ρεύς, καὶ ἰδοὺ ἐκάλυψεν ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ,
καὶ καθαριεῖ τὴν ἁφήν, ὅτι πᾶν μετέβαλεν λευκόν, καθαρός
14 ἐστιν. ‡ καὶ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇ ἐν αὐτῷ χρὼς ζῶν, μιανθήσεται.
15 ‡ καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸν χρῶτα τὸν ὑγιῆ, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ χρὼς
ὁ ὑγιής, ἀκάθαρτός ἐστιν, λέπρα ἐστίν.
16 ‡ ἐὰν δὲ ἀποκαταστῇ ὁ χρὼς ὁ ὑγιής, καὶ μεταβάλῃ λευ-
κόν, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα.
17 ‡ καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ
εἰς τὸ λευκόν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καθαρός ἐστιν.
18 ‡ καὶ σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ ἕλκος, καὶ ὑγιασθῇ.
19 ‡ καὶ γένηται ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἕλκους οὐλὴ λευκή, ἢ τηλαυγὴς
λευκαίνουσα, ἢ πυρρίζουσα, καὶ ὀφθήσεται τῷ ἱερεῖ·
20 ‡ καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς ταπεινοτέρα
τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτῆς μετέβαλεν εἰς λευκήν, καὶ
μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ὅτι λέπρα ἐστίν, ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν.
21 ‡ ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ θρὶξ
λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτός, καὶ
αὐτὴ ᾖ ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας.
22 ‡ ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἁφὴ λέπρας ἐστίν· ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Videbitque eam sacerdos in die septimo: & si plaga stetit sicut erat, & non creuit plaga in cute, recludet eum sacerdos septem diebus alijs. 6 Videbitque eum sacerdos iterum in die septimo; & si obscura fuerit plaga & non creuit plaga in cute, mundum iudicabit eum sacerdos, pustula enim est. & lauabit vestimenta sua & mundabitur. 7 Si autem rursus creuerit pustula in cute, postquam visa est à sacerdote vt mundaret eum, ostendetur iterum sacerdoti. 8 Et videbit sacerdos: & si creuit pustula in cute, immundum iudicabit eum sacerdos, lepra enim est. 9 Plaga lepræ si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem. 10 Et videbit sacerdos. & si macula alba est in cute, & capillus eius versus est in albedinem, & signum viuę carnis fuerit in macula; 11 Lepra vetustissima est in cute carnis suæ, & contaminabit eum sacerdos, non recludet eum, quia immundus est. 12 Et si crescens creuerit lepra in cute, & operuerit lepra omnem cutem plagæ à capite eius vsque ad pedes eius omnia quæ oculi sacerdotis possunt videre; 13 Videbit sacerdos. & si operuit lepra omnem carnem eius, mundam iudicabit plagam: tota enim versa est in albedinem, & ideo mundus est homo. 14 In die autem quo apparuerit in ea caro viua, erit immundus. 15 Videbitque sacerdos carnem viuam, & contaminabit eam: caro enim viua leprosa immunda est. 16 Si enim caro viua versa fuerit in albedinem, adducetur ad sacerdotem, 17 Videbitque eam sacerdos: & si versa est plaga in albedinem, mundam iudicabit plagam sacerdos, mundus enim est. 18 Homo autem in cuius cute fuerit scabies, & sanata est. 19 Et in loco vlceris fuerit macula alba aut macula subrussa, videbitur à sacerdote. 20 Videbitque sacerdos, & si aspectus eius humilior est cute, & capilli eius versi sunt in albedinem, contaminabit eum sacerdos, quia plaga lepræ est crescens in vlcere. 21 Si autem viderit eam sacerdos, & si non est in ea capillus albus neque est humilior cute, & ipsa est obscura, recludet eum sacerdos septem diebus. 22 Si autem rursus creuerit in cute, contaminabit eum sacerdos, quia plaga lepræ est.

23 * וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא פָשָׂתָה
צָרֶבֶת הַשְּׁחִין הִוא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃
24 * אוֹ בָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בְעֹרוֹ מִכְוַת־אֵשׁ וְהָיְתָה
מִחְיַת הַמִּכְוָה בַּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת אוֹ לְבָנָה׃
25 * וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ שֵׂעָר לָבָן בַּבַּהֶרֶת
וּמַרְאֶהָ עָמֹק מִן־הָעוֹר צָרַעַת הִוא בַּמִּכְוָה פָּרָחָה
26 וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶגַע צָרַעַת הִוא׃ * וְאִם
יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בַּבַּהֶרֶת שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה
אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִוא כֵהָה וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
27 יָמִים׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִם־פָּשֹׂה
תִפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נֶגַע צָרַעַת הִוא׃
28 * וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא־פָשְׂתָה בָעוֹר
וְהִוא כֵהָה שְׂאֵת הַמִּכְוָה הִוא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן כִּי־צָרֶבֶת
29 הַמִּכְוָה הִוא׃ * וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה
30 בוֹ נָגַע בְּרֹאשׁ אוֹ בְזָקָן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע
וְהִנֵּה מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר וּבוֹ שֵׂעָר צָהֹב דָּק וְטִמֵּא
אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶתֶק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן הוּא׃
31 * וְכִי־יִרְאֶה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהִנֵּה אֵין־
מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר וְשֵׂעָר שָׁחֹר אֵין בּוֹ וְהִסְגִּיר
32 הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים׃ * וְרָאָה
הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה
הַנֶּתֶק וְלֹא־הָיָה בוֹ שֵׂעָר צָהֹב וּמַרְאֵה הַנֶּתֶק אֵין
33 עָמֹק מִן־הָעוֹר׃ * וְהִתְגַּלָּח וְאֶת־הַנֶּתֶק לֹא יְגַלֵּחַ
וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃
34 * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה
לֹא־פָשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר וּמַרְאֵהוּ אֵינֶנּוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר
35 וְטִהַר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ * וְאִם־פָּשֹׂה
36 יִפְשֶׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר אַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר לֹא־יְבַקֵּר הַכֹּהֵן לַשֵּׂעָר הַצָּהֹב
טָמֵא הוּא׃

23 * Sinautem ſteterit in loco ſuo, vlceris eſt
cicatrix, & homo mundus erit.
24 *Caro autem & cutis quam ignis exuſſerit,
& ſanata albam ſiue ruffam habuerit cicatri-
D cem:
25 * Conſiderabit eam ſacerdos. Et ecce ſi ver-
ſa eſt in alborem, locus eius reliqua cute eſt
humilior, contaminabit eum, quia plaga le-
præ in cicatrice orta eſt.
26 * Quod ſi pilorum color non fuerit im-
mutatus, nec humilior plaga carne reliqua, &
ipſa lepræ ſpecies fuerit ſubobſcura, recludet
eum ſeptem diebus.
27 * Et die ſeptimo contemplabitur. Si cre-
uerit in cute lepra, contaminabit eum.
28 * Sin autem in loco ſuo candor ſteterit nõ
ſatis clarus, plaga combuſtionis eſt, & idcir-
co mundabitur, quia cicatrix eſt combu-
ſturæ.
29 * Vir ſiue mulier in cuius capite vel barba
germinauerit lepra:
30 * Videbit eos ſacerdos. Et ſiquidem humi-
lior fuit locus carne reliqua, & capillus flauus
ſolitóque ſubtilior, contaminabit eos, quia
lepra capitis ac barbæ eſt.
31 * Sin autem viderit locum maculæ æqua-
E lem vicinæ carni & capillum nigrum, reclu-
det eum ſeptem diebus.
32 * Et die ſeptimo intuebitur. Si non creue-
rit macula & capillus ſui coloris eſt, & locus
plagæ carni reliqua æqualis:
33 * Radetur homo abſq; loco maculæ, & re-
cludetur ſeptem diebus aliis.
34 * Si die ſeptimo viſa fuerit ſtetiſſe plaga in
loco ſuo, nec humilior carne reliqua, mun-
dabit eum, lotíſque veſtibus ſuis mundus
erit.
35 * Sin autem poſt emundationem rurſus
creuerit macula in cute:
36 * Non quæret amplius vtrum capillus in
flauum colorem ſit commutatus, quia aperte
immundus eſt.

תרגום אונקלוס

23 ואם באתרהא קמת בהרתא לא אוסיפת רושם שחנא הוא וידכיניה כהנא׃ 24 או אנש ארי יהי במשכיה כואה
ותהי רושם כואה בהרא חורא סמקא או חורא׃ 25 ויחזי יתה כהנא והא אתהפך שערא למחור בבהרתא ומחזהא עמיק מן
משכא סגירותא היא בכואה סגיאת ויסאיב יתיה כהנא מכתש סגירותא הוא׃ 26 ואם יחזינה כהנא והא לית בבהרתא שערא
למחור ומכיכא ליתהא מן משכא והיא עמיא ויסגריניה כהנא שבעא יומין׃ 27 ויחזיניה כהנא ביומא שביעאה אם אוספא הוסיף
במשכא ויסאיב כהנא יתיה מכתש סגירותא הוא׃ 28 ואם באתרהא קמת בהרתא לא אוסיפה במשכא והיא עמיא עומק כואה
היא וידכיניה כהנא ארי רושם כואה הוא׃ 29 וגבר או אתתא ארי יהי ביה מכתשא בריש או בדקן׃ 30 ויחזי כהנא ית מכתשא
והא מחזוהי עמיק מן משכא וביה שער סומק דעדק ויסאיב יתיה כהנא נתקא הוא סגירות רישא או דקנא הוא׃ 31 וארי יחזי
כהנא ית מכתש נתקא והא לית מחזוהי עמיק מן משכא ושער אוכם לית ביה ויסגר כהנא ית מכתש ניתקא שבעא יומין׃
32 ויחזי כהנא ית מכתשא ביומא שביעאה והא לא אוסיף נתקא ולא הוה ביה שער סומק ומחזי נתקא לית עמיק מן משכא׃
33 ויגלח סחרני נתקא ודעם נתקא לא יגלח ויסגר כהנא ית נתקא שבעא יומין תנינות׃ 34 ויחזי כהנא ית נתקא ביומא שביעאה
והא לא אוסיף נתקא במשכא ומחזוהי ליתוהי עמיק מן משכא וידכי יתיה כהנא ויצבע לבושוהי וידכי׃ 35 ואם אוספא יוסיף ניתקא
במשכא בתר דכותיה׃ 36 ויחזיניה כהנא והא אוסיף נתקא במשכא לא יבקר כהנא לשער סומק מסאב הוא׃

*Si autem in loco suo manserit claritas, & non 23
diffundatur, liuor vlceris est, & mundabit eum
sacerdos. *Et caro si fuerit in cute sua, combustio 24
ignis, & fuerit in cute eius sanatum combustionis
lucens clarum vel peralbum rubescens.
*Et videbit ipsum sacerdos, & ecce mutauit 25
pilum album in clarum, & aspectus eius humilis à
cute, lepra est, in combustione effloruit, & polluet
ipsum sacerdos, tactus lepræ est.
*Si autem viderit ipsum sacerdos, & ecce non 26
est in splendente pilus albus, & humile non sit à cu-
te, & ipsum autem obscurum, & segregabit ipsum
sacerdos septem dies.
*Et videbit eum sacerdos in die septimo: si au- 27
tem effusione diffusum fuerit in cute, & polluet sa-
cerdos eum, tactus lepræ est, in vlcere effloruit.
*Si autem in loco manserit splendens, & non dif 28
fundatur in cute, ipse autem obscurus sit, cicatrix
combustionis est, & mundabit ipsum sacerdos: &
enim figura combustionis est. *Et viro vel mulie- 29
ri cui fuerit in ipsis tactus lepræ in capite vel in
barba. *Et videbit sacerdos tactum, & ecce 30
aspectus eius depressior cute, in ipsa autem pilus fla
uus subtilis, & polluet eum sacerdos, plaga est, le-
pra capitis vel lepra barbæ est.
*Et si viderit sacerdos tactum plagæ, & ecce 31
non aspectus humilior cute, & capillus flauus non
est in ipsa, & segregabit sacerdos tactum plagæ se-
ptem dies. *Et videbit sacerdos tactum die septi- 32
ma, & ecce non effusa est plaga, & capillus flauus
non est in ipsa, & aspectus plagæ non est humilis à
cute.
*Et radetur cutis, at plaga non radetur, & se- 33
gregabit sacerdos plagam septem dies secundo.
*Et videbit sacerdos plagam die septima, & ecce 34
non diffusa est plaga in cute, postquam rasus fuerit
ille, & aspectus plagæ non est humilis à cute, &
mundabit eũ sacerdos, & lauans vestimenta sua,
mundus erit.
*Si autem diffusione diffusa fuerit plaga in cute, 35
postquam mundatus fuerit ille.
*Et videbit eum sacerdos, & ecce diffusa est 36
plaga in cute, non considerabit sacerdos de pilo fla-
uescente, immundus est.

23 *ἐὰν δὲ κατὰ χώραν αὐτοῦ μείνῃ τὸ τηλαύγημα, καὶ μὴ δια-
24 χέηται, οὐλὴ τοῦ ἕλκους ἐστίν, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. *καὶ
σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ, κατάκαυμα πυρός, καὶ
γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ τὸ ὑγιασθὲν τοῦ κατακαύματος
25 αὐγάζον τηλαυγὲς ἢ ἔκλευκον πυρρίζον. *καὶ ὄψεται αὐ-
τὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν τρίχα λευκὴν εἰς τὸ αὐγάζον,
καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος, λέπρα ἐστίν, ἐν τῷ
κατακαύματι ἐξήνθησεν, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἁφὴ λέ-
26 πρας ἐστίν. *ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὴν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ
αὐγάζοντι θρὶξ λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρματος,
καὶ αὐτὸ δὲ ἀμαυρόν, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας.
27 *καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· ἐὰν δὲ
διαχύσει διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ ὁ ἱερεὺς αὐτόν,
28 ἁφὴ λέπρας ἐστίν· ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν. *ἐὰν δὲ κατὰ χώ-
ραν μείνῃ τὸ αὐγάζον, καὶ μὴ διαχυθῇ ἐν τῷ δέρματι, αὐτὴ
δὲ ἀμαυρὰ ᾖ, οὐλὴ τοῦ κατακαύματός ἐστιν, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν
ὁ ἱερεύς· ὁ γὰρ χαρακτὴρ τοῦ κατακαύματός ἐστιν.
29 *καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ᾧ ἐὰν γένηται ἐν αὐτοῖς ἁφὴ λέπρας
30 ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ πώγωνι. *καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁ-
φήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς κοιλοτέρα τοῦ δέρματος, ἐν αὐτῇ δὲ
θρὶξ ξανθίζουσα λεπτή, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, θραῦσμά ἐστιν,
31 λέπρα τῆς κεφαλῆς ἢ λέπρα τοῦ πώγωνός ἐστιν. *καὶ ἐὰν ἴδῃ
ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ θραύσματος, καὶ ἰδοὺ οὐχ ἡ ὄψις ἐγκοιλοτέ-
ρα τοῦ δέρματος, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ, καὶ
ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ θραύσματος ἑπτὰ ἡμέρας.
32 *καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ
οὐ διεχύθη τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ,
καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος.
33 *καὶ ξυρηθήσεται τὸ δέρμα, τὸ δὲ θραῦσμα οὐ ξυρηθήσεται, καὶ
ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον.
34 *καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ,
καὶ ἰδοὺ οὐ διεχύθη τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι μετὰ τὸ ξυρηθῆ-
ναι αὐτόν, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ
δέρματος, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ πλυνάμενος
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται.
35 *ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι
36 μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτόν· *καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ
ἰδοὺ διακέχυται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι, οὐκ ἐπισκέψεται
ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς τριχὸς τῆς ξανθιζούσης, ἀκάθαρτός ἐστιν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et si in loco suo steterit macula nec creuit, cicatrix vlceris est, & mundabit eum sacerdos. 24 Homo autem in cuius cute fuerit exustio
ignis, & fuerit cicatrix combustionis macula alba subruffa aut totaliter alba: 25 Videbit eam sacerdos. & si pilus eiusdem maculæ versus est
in albedinem, & aspectus eius profundior est cute, lepra est crescens in combustione. & contaminabit eum sacerdos quia plaga lepræ est.
26 Si autem viderit eam sacerdos & non est pilus albus in macula illa, neque est humilior cute, & est subobscura, recludet eum sacerdos septem die-
bus. 27 Et videbit eum sacerdos in die septimo: si crescens creuerit in cute, contaminabit eum sacerdos, quia plaga lepræ est.
28 Si autẽ in loco suo stetit macula nec creuit in cute, & ipsa est obscura, macula combustionis est. Et mundabit eum sacerdos, quia cicatrix com-
bustionis est. 29 Vir autem siue mulier in cuius capite aut barba fuerit plaga: 30 Videbit sacerdos plagam. & si aspe-
ctus eius fuerit profundior cute, & in ipsa fuerit capillus flauus tenuissimus, contaminabit eum sacerdos, quia lepra capitis siue barbæ est.
31 Et si viderit sacerdos plagam lepræ, & aspectus eius non est profundior cute, & capillus niger non est in eo, recludet sacerdos plagam lepræ
septem diebus. 32 Et videbit sacerdos plagam in die septimo. & si non creuit lepra nec est in ea capillus flauus, & aspectus lepræ non est
profundior cute: 33 Tondebit in circuitu lepræ, & lepram ipsam non tondebit, & recludet sacerdos lepram septem diebus aliis.
34 Et videbit sacerdos lepram in die septimo: & si non creuit lepra in cute, & aspectus eius non est profundior cute, mundum iudicabit eum sa-
cerdos: & lauabit vestimenta sua, & mundabitur. 35 Si autem rursus creuerit lepra in cute post emundationem suam:
36 Videbit eum sacerdos. & si creuit lepra in cute, non curabit sacerdos de capillo flauo, quia immundus est.

37 ואם־בעיניו עמד הנתק ושער שחר צמח־בו נרפא
38 הנתק טהור הוא וטהרו הכהן׃ ואיש או־
אשה כי־יהיה בעור־בשרם בהרת בהרת לבנת׃
39 וראה הכהן והנה בעור־בשרם בהרת כהות לבנת
40 בהק הוא פרח בעור טהור הוא׃ ואיש כי
41 ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא׃ ואם מפאת
42 פניו ימרט ראשו גבח הוא טהור הוא׃ וכי־יהיה
בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם צרעת פרחת
43 הוא בקרחתו או בגבחתו׃ וראה אתו הכהן והנה
שאת־הנגע לבנה אדמדמת בקרחתו או בגבחתו
44 כמראה צרעת עור בשר׃ איש־צרוע הוא טמא
45 הוא טמא יטמאנו הכהן בראשו נגעו׃ והצרוע
אשר־בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה
46 פרוע ועל־שפם יעטה וטמא טמא יקרא׃ כל־
ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדד ישב מחוץ
47 למחנה מושבו׃ והבגד כי־יהיה בו
48 נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים׃ או בשתי
או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל־מלאכת
49 עור׃ והיה הנגע ירקרק או אדמדם בבגד או
בעור או־בשתי או־בערב או בכל־כלי־עור נגע
50 צרעת הוא והראה את־הכהן׃ וראה הכהן את־
51 הנגע והסגיר את־הנגע שבעת ימים׃ וראה
את־הנגע ביום השביעי כי־פשה הנגע בבגד או־
בשתי או־בערב או בעור לכל אשר־יעשה העור
52 למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא הוא׃ ושרף
את־הבגד או את־השתי או את־הערב בצמר או
בפשתים או את־כל־כלי העור אשר־יהיה בו
53 הנגע כי־צרעת ממארת הוא באש תשרף׃ ואם
יראה הכהן והנה לא־פשה הנגע בבגד או בשתי או
בערב או בכל־כלי־עור׃

37 Porro si steterit macula, & capilli nigri fuerint, nouerit hominem sanatum esse, & confidenter eum pronuntiet mundum.
38 Vir siue mulier in cuius cute candor apparuerit;
39 Intuebitur eos sacerdos: si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute, sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi & hominem mundum.
40 Vir de cuius capite capilli fluunt, caluus & mundus est.
41 Et si à fronte ceciderint, pili recaluaster & F mundus est.
42 Sin autem in caluitio siue in recaluatione albus vel ruffus color fuerit exortus;
43 Et hoc sacerdos viderit; cōdemnabit eum haud dubiæ lepræ, quæ orta est in caluitio.
44 Quicunque ergo maculatus fuerit lepra,
45 & separatus est ad arbitrium sacerdotis, habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit,
46 Omni tempore quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra.
47 Vestis lanea siue linea, quæ lepram habuerit.
48 In stamine atque subtegmine aut certe pellis, vel quicquid ex pelle confectum est.
49 Si alba vel ruffa macula fuerit infecta, lepra reputabitur.
50 Ostendetúrque sacerdoti. qui consideratam recludet septem diebus.
51 Et die septimo rursus aspiciens si deprehenderit creuisse, lepra perseuerans est; pollu- G tum iudicabit vestimentum, & omne in quo fuerit inuenta.
52 Et idcirco comburetur flammis.
53 Quod si eam viderit non creuisse:

תרגום אונקלוס

37 ואם כד הוה קם נתקא ושער אוכם צמח ביה אתסי נתקא דכי הוא וידכיניה כהנא׃ 37 וגבר או אתתא ארי יהי במשך בשריהון בהרן
חוורן חוורן׃ 39 ויחזי כהנא והא במשך בשריהון בהרן עמין חורן בוהקא הוא סגי במשכא דכי הוא׃ 40 וגבר ארי יתר שער רישיה קרח
הוא דכי הוא׃ 41 ואם מלקביל אפוהי יתר שער רישיה גלוש הוא דכי הוא׃ 42 וארי יהי בקרחותא או בגלושותא מכתש חיור סמוק סגירות
סגיא היא בקרחותיה או בגלושותיה׃ 43 ויחזי יתיה כהנא והא עמקא מכתשא חיור סמוק בקרחותיה או בגלושותיה כמחזי סגירותא משך
בסרא׃ 44 גבר סגיר הוא מסאב הוא סאבא יסאביניה כהנא ברישיה מכתשיה׃ 45 וסגירא דביה מכתשא לבושוהי יהון מבזעין ורישיה
יהי פריע ועל שפם כאבילא יתעטף ולא תסתאבון לא תסתאבון יקרי׃ 46 כל יומין דמכתשא ביה יהי מסאב מסאב הוא בלחודוהי יתב מברא
למשריתא יהי מותביה׃ 47 ולבושא ארי יהי ביה מכתש סגירו בלבוש עמר או בלבוש כיתן׃ 48 או בשתיא או בערבא לכיתנא ולעמרא
או במשכא או בכל עיבידת משך׃ 49 ויהי מכתשא ירוק או סמוק בלבושא או במשכא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך מכתש סגירותא
הוא ויתחזי לכהנא׃ 50 ויחזי כהנא ית מכתשא ויסגר ית מכתשא שבעא יומין׃ 51 ויחזי ית מכתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף מכתשא
בלבושא או בשתיא או בערבא או במשכא לכל דיתעבד משכא לעיבידתא סגירות מחסרא מכתשא מסאב הוא׃ 52 ויוקיד ית לבושא או ית
שתיא או ית ערבא בעמרא או בכיתנא או ית כל מאן דמשך דיהי ביה מכתשא ארי סגירות מחסרא הוא בנורא תתוקד׃ 53 ואם יחזי כהנא
והא לא אוסיף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך׃

* Si autem coram eo manserit in loco plaga, & 37
capillus niger renatus fuerit in eo, sanauit plaga,
mundus est, et mundabit eum sacerdos. * Et vi- 38
ro vel mulieri cui fuerint in cute carnis suæ cando-
res splendẽtes albescentes. * Et videbit sacerdos, 39
& ecce in cute carnis suæ candores splendentes al-
bescentes, impetigo est, floret in cute, mundus est.
* Si autẽ alicui caluum fuerit caput eius, caluus 40
est, mundus est. * Si autem ante faciem eius caluũ 41
fuerit caput eius, recaluaster est, mundus est.
* Si autem fuerit in caluitie eius, vel in recalua- 42
tione eius tactus albus vel flauescens, lepra florens
est in caluitie eius, vel in recaluatione eius.
* Et videbit eum sacerdos, & ecce aspectus ta- 43
ctus albus vel flauescens in caluitie eius, vel in re-
caluatione eius sicut species lepræ in cute carnis
suæ. * Homo leprosus est, immundus est: pollutio- 44
ne polluet eum sacerdos, in capite suo tactus eius.
* Et leprosus in quo est tactus, vestimenta eius 45
erunt soluta, & caput eius nudum, & circa os eius
contegatur, & immundus vocabitur
* Omnes dies, quamdiu fuerit in eo tactus, im- 46
mundus existens immundus erit, segregatus sede-
bit, extra castra erit eius conuersatio. * Et vestis 47
in qua fuerit in ipsa tactus lepræ in veste lanea, vel
veste stupea, * Vel in stamine, vel in subteg- 48
mine, vel in lineis, vel in laneis, vel in pelle, vel in
omni operaria pelle. * Et fuerit tactus virescens 49
vel flauescens in pelle, vel in veste, vel in stamine,
vel in subtegmine, vel in omni vase operario pellis,
tactus lepræ est: & ostendet sacerdoti.
* Et videbit sacerdos tactum, & segregabit sa- 50
cerdos tactum septem dies. * Et videbit tactum 51
die septima: si autem diffusus fuerit tactus in veste,
vel in stamine, vel in subtegmine vel in pelle, iuxta
omnia quæcũque facta fuerint pelles in operatione,
lepra perseuerans est tactus, immundus est.
* Comburet vestem, vel stamen, vel subtegmen, 52
vel in laneis, vel in lineis, vel in omni vase pelliceo,
in quo fuerit in ipso tactus, quia lepra perseuerans
est; in igne comburetur.
* Si autem viderit sacerdos, et non diffusus fue- 53
rit tactus in veste, vel in stamine, vel in subtegmi-
ne, vel in omni vase pelliceo.

37 * ἐὰν δὲ ἐνώπιον αὐτοῦ μείνῃ ἐπὶ χώρας τὸ θραῦσμα, καὶ
θρὶξ μέλαινα ἀνατείλῃ ἐν αὐτῷ, ὑγίακεν τὸ θραῦσμα, κα-
38 θαρός ἐστιν· καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. * καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ᾧ
ἐὰν γένηται ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγά-
39 ζοντα λευκαθίζοντα. * καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἐν δέρματι
τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκαθίζοντα ἀλ-
40 φός ἐστιν, ἐξανθεῖ ἐν τῷ δέρματι, καθαρός ἐστιν. * ἐὰν δέ
τινι μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ φαλακρός ἐστι, καθαρός ἐστιν.
41 * ἐὰν δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀνα-
42 φάλαντός ἐστι, καθαρός ἐστιν. * ἐὰν δὲ γένηται ἐν τῷ φαλα-
κρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ ἁφὴ λευκὴ
ἢ πυρρίζουσα, λέπρα ἐξανθίζουσά ἐστιν ἐν τῷ φαλακρώ-
43 ματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ. * καὶ ὄψεται
αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς λευκὴ ἢ πυρρίζουσα
ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ
44 ὡς εἶδος λέπρας ἐν τῷ δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· * ἄνθρωπος
λεπρός ἐστιν, ἀκάθαρτός ἐστιν· μιάνσει μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς,
45 ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἡ ἁφὴ αὐτοῦ. * καὶ ὁ λεπρὸς ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἁ-
φή, τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔσται παραλελυμένα, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ
ἀκατακάλυπτος, καὶ περὶ τὸ στόμα αὐτοῦ περιβαλέσθω, καὶ ἀκά-
46 θαρτος κεκλήσεται. * πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἐὰν ᾖ ἐπ᾽ αὐτῷ
ἡ ἁφή, ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται, κεχωρισμένος καθήσεται,
47 ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔσται αὐτοῦ ἡ διατριβή. * καὶ ἱμάτιον ᾧ ἐὰν
γένηται ἐν αὐτῷ ἁφὴ λέπρας ἐν ἱματίῳ ἐρέῳ, ἢ ἐν ἱματίῳ
48 στυππίῳ. * ἢ ἐν στήμονι, ἢ ἐν κρόκῃ, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν τοῖς
49 ἐρέοις, ἢ ἐν δέρματι, ἢ ἐν παντὶ ἐργασίμῳ δέρματι. * καὶ γένηται
ἡ ἁφὴ χλωρίζουσα ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱμα-
τίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐργα-
50 σίμῳ δέρματος, ἁφὴ λέπρας ἐστίν· καὶ δείξει τῷ ἱερεῖ. * καὶ
ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡ-
51 μέρας. * καὶ ὄψεται τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· ἐὰν δὲ δια-
χέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν
τῷ δέρματι, κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ποιηθῇ δέρματα ἐν τῇ ἐργα-
52 σίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἡ ἁφή, ἀκάθαρτός ἐστι. * κατακαύ-
σει τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸν στήμονα, ἢ τὴν κρόκην, ἢ ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν
τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ἡ
53 ἁφή, ὅτι λέπρα ἔμμονός ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. * ἐὰν
δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ μὴ διαχέηται ἡ ἁφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στή-
μονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Si autem lepra stetit sicut antea erat: & capillus niger ortus est in ea, sanata est lepra, mundus est, & mundum iudicabit eum sacerdos.
38 Vir autem siue mulier in quorum cute carnis fuerint maculæ albæ:
39 Videbit sacerdos. & si in cute carnis eorum sunt maculæ subobscuræ albæ, macula coloris candidi est crescens in cute, mundusque est.
40 Vir autem cuius capilli capitis fluunt, caluus & mundus est.
41 Si autem contra faciem suam fluerint capilli capitis eius, recaluaster est, mundusque est.
42 Et si fuerit in caluitio aut in recaluatione plaga alba subruffa, lepra est crescens in caluitio eius aut in recaluatione eius.
43 Videbitque eum sacerdos. & si macula plagæ alba fuerit & subruffa in caluitio eius aut in recaluatione eius sicut aspectus lepræ cutis carnis:
44 Vir leprosus est, immundus est: contaminans contaminabit eum sacerdos, in capite eius est plaga eius.
45 Leprosus autem in quo fuerit plaga, vestimenta eius erunt scissa, & caput eius erit nudum, & os eius inuoluetur panno sicut lugens. Et non contaminemini neque immundi sitis, clamabit.
46 Cunctis diebus quibus habuerit plagam, erit immundus, immundus enim est, solus habitabit, extra castra erit habitatio eius.
47 Et vestis in qua fuerit plaga lepræ in veste lanea aut in veste linea.
48 Aut in stamine vel in subtegmine de lino aut de lana aut in pelle, vel in quocunque quod factum est ex pelle.
49 Si fuerit plaga pallida aut ruffa in veste aut in pelle vel in stamine aut in subtegmine aut in quacunque veste pellicea, plaga lepræ est, ostendeturq; sacerdoti.
50 Et videbit sacerdos plagam, & recludet eam septem diebus.
51 Videbitque plagam in die septimo: & si creuit in veste vel in stamine aut in pelle aut in quocunq; quod ex pelle fit, lepræ corrodentis est plaga: immundus erit.
52 Et comburet vestem aut stamen aut subtegmen laneum aut lineum aut quancunque vestem pelliceam in quibus fuerit plaga, quia lepra corrodens est, igne comburetur.
53 Et si viderit sacerdos quòd non creuit plaga in vestimento aut in stamine vel subtegmine aut in omni veste pellicea:

54 וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו
55 שבעת ימים שנית׃ וראה הכהן אחרי
הכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע
לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוא
56 בקרחתו או בגבחתו׃ ואם ראה הכהן והנה כהה
הנגע אחרי הכבס אתו וקרע אתו מן הבגד או מן
57 העור או מן השתי או מן הערב׃ ואם תראה
עוד בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור
פרחת הוא באש תשרפנו את אשר בו הנגע׃
58 והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר
59 תכבס וסר מהם הנגע וכבס שנית וטהר׃ זאת
תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי
או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו׃

יד

1 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
2 זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו
3 והובא אל הכהן׃ ויצא הכהן אל מחוץ
למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת
4 מן הצרוע׃ וצוה הכהן ולקח למטהר שתי
צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב׃
5 וצוה הכהן ושחט את הצפור האחת אל
6 כלי חרש על מים חיים׃ את הצפר החיה
יקח אתה ואת עץ הארז ואת שני התולעת
ואת האזב וטבל אותם ואת הצפר החיה בדם
7 הצפר השחטה על המים החיים׃ והזה על
המטהר מן הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח
8 את הצפר החיה על פני השדה׃ וכבס
המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים
וטהר ואחר יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו
שבעת ימים׃

54 * Præcipiet, & lauabunt id in quo lepra eſt, recludétque illud ſeptem diebus aliis.
55 * Et cùm viderit faciem quidem priſtinam non reuerſam, nec tamen creuiſſe lepram, immundum iudicabit, & igne comburet, eo quòd infuſa ſit in ſuperficie veſtimēti vel per totum lepra.
56 * Sin autē obſcurior fuerit locus lepræ poſtquam veſtis eſt lota, abrumpet eum & à ſolido diuidet.
57 * Quod ſi vltra apparuerit in his locis quæ prius immaculata erant, lepra volatilis & vaga debet igni comburi.
58 * Si ceſſauerit, lauabit aqua ea quæ pura ſunt ſecundo, & munda erunt.
59 * Iſta eſt lex lepræ veſtimenti lanei & linei ſtaminis atque ſubtegminis, omniſque ſupellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat vel contaminari.

CAP. XIIII.

1 LOcutúsq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
A 2 * Hic eſt ritus leproſi quando mundandus eſt. Adducetur ad ſacerdotem.
3 * Qui egreſſus de caſtris, cùm inuenerit lepram eſſe mundatam:
4 * Præcipiet ei qui purificatur, vt offerat duos paſſeres viuos pro ſe, quos veſci licitum eſt, & lignum cedrinum vermiculúmque & hyſſopum.
5 * Et vnum ex paſſeribus immolari iubebit in vaſe fictili ſuper aquas viuentes.
6 * Alium autem viuum cum ligno cedrino, & cocco, & hyſſopo, tinget in ſanguine paſſeris immolati.
7 * Quo aſperget illum qui mundandus eſt ſepties vt iure purgetur, & dimittet paſſerem viuum, vt in agrum auolet.
8 * Cúmque lauerit homo veſtimenta ſua, radet omnes pilos corporis, & lauabitur aqua:
B purificatúſque ingredietur caſtra, ita dumtaxat vt maneat extra tabernaculum ſuum ſeptem diebus.

תרגום אונקלוס

54 ויפקיד כהנא ויחורון ית דביה מכתשא ויסגריניה שבעא יומין תנינות׃ 55 ויחזי כהנא בתר דחורו ית מכתשא והא לא שנא
מכתשא מן כד הוה ומכתשא לא אוסיף מסאב הוא בנורא תוקדוניה תברא הוא בשחיקותיה או בחדתותיה׃ 56 ואם חזא כהנא
והא עמא מכתשא בתר דחורו יתיה ויבזע יתיה מן לבושא או מן משכא או מן שתיא או מן ערבא׃ 57 ואם תתחזי עוד בלבושא או בשתיא
או בערבא או בכל מן דמשך סגיא הוא בנורא תוקדוניה ית דביה מכתשא׃ 58 ולבושא או שתיא או ערבא או כל מאן דמשך דתתחור
ויעדי מנהון מכתשא ויצטבע תנינות וידכי׃ 59 דא אוריתא דמכתש סגירו לבוש עמר או כיתנא או שתיא או ערבא או כל מאן
דמשך לדכאותיה או לסאבותיה׃

יד

1 ומליל יי עם משה למימר׃ 2 דא תהי אוריתא דסגירא ביומא דדכותיה ויתיתי לות כהנא׃ 3 ויפוק כהנא למברא למשריתא ויחזי
כהנא והא אתסי מכתש סגירותא מן סגירא׃ 4 ויפקיד כהנא ויסב למדכי תרתין צפרין חיין דכין ואעא דארזא וצבע זהורי ואיזובא׃
5 ויפקיד כהנא ויכוס ית צפרא חדא למאן דחסף על מי מבוע׃ 6 ית צפרא חיתא יסב יתה וית אעא דארזא וית צבע זהורי וית איזובא
ויטבול יתהון וית צפרא חיתא בדמא דצפרא דנכיסתא על מי מבוע׃ 7 וידי על דמדכי מן סגירותא שבע זימנין וידכיניה וישלח
ית צפרא חיתא על אפי חקלא׃ 8 ויצבע דמדכי ית לבושוהי ויגלח ית כל שעריה ויסחי במיא וידכי ובתר כן יעול למשריתא ויתב
מברא למשכניה שבעא יומין׃

Et præcipiet ſacerdos, & lauabit in quo fuerit 54
in ipſo tactus, & ſegregabit ſacerdos tactum ſeptē
dies ſecundo.
Et videbit ſacerdos poſtquam lotus fuerit ta- 55
ctus: & ſi autem non mutauerit tactus aſpectum
ſuum, & tactus non diffunditur, immundum eſt, in
igne comburetur: firmatus eſt in veſte, vel in ſta-
mine, vel in ſubtegmine.
Et ſi viderit ſacerdos, & fuerit obſcurus ta- 56
ctus poſtquam lotum fuerit ipſum, rumpet illud à
veſte, vel à ſtamine, vel à ſubtegmine, vel à pelle.
Si autem apparuerit amplius in veſte, vel in 57
ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe pelli-
ceo, lepra florens eſt, in igne comburetur in quo eſt
tactus. Et veſtis, vel ſtamen, vel ſubtegmen, 58
vel omne vas pelliceum, quod lauabitur, & recedet
ab ipſo tactus, & lauabitur ſecundo, & mundum
erit. Hæc lex tactus lepræ veſtis laneæ, vel ſtup- 59
peæ, vel ſtaminis, vel ſubtegminis, vel omnis vaſis
pellicei, ad mundandum illud vel polluendum.

CAP. XIIII.

Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
Hæc lex leproſi, qua die mundatus fuerit, 2
& adducetur ad ſacerdotem.
Et egredietur ſacerdos extra caſtra, & vide- 3
bit ſacerdos, & ecce ſanatur tactus lepræ à leproſo.
Et iubebit ſacerdos, et accipient mundato duas 4
auiculas viuas puras, & lignum cedrinum, & re-
tortum coccinum, & hyſſopum.
Et iubebit ſacerdos, & immolabunt auiculam 5
vnam in vaſe fictili in aqua viuente.
Et auiculam viuentem accipiet eam, & lignū 6
cedrinum, & retortum coccinum, & hyſſopum, &
tinget ea, & auiculam viuentem in ſanguine auicu-
læ immolatæ in aqua viuente.
Et aſperget ſuper mundatum à lepra ſepties, 7
& mundus erit, & dimittet auiculam viuam in
campum.
Et lauabit mundatus veſtes ſuas, & radet 8
omnem pilum ſuum, & lauabitur in aqua, & mun-
dus erit; & poſt hæc ingredietur in caſtra, & ma-
nebit extra domum ſuam ſeptem dies.

54 καὶ συντάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ πλυνεῖ ἐφ' οὗ ἐὰν ᾖ ἐπ' αὐτῷ ἡ
ἁφή, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον.
55 καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸ πλυθῆναι τὴν ἁφήν, καὶ εἰ δὲ μὴ
μετέβαλεν ἡ ἁφὴ τὴν ὄψιν αὐτῆς, καὶ ἡ ἁφὴ οὐ διαχεῖται, ἀκά-
θαρτόν ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ἐστήρικται ἐν τῷ ἱματίῳ,
56 ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ ᾖ
ἀμαυρὰ ἡ ἁφὴ μετὰ τὸ πλυθῆναι αὐτό, ἀπορρήξει αὐτὸ ἀπὸ
τοῦ ἱματίου, ἢ ἀπὸ τοῦ στήμονος, ἢ ἀπὸ τῆς κρόκης, ἢ ἀπὸ τοῦ δέρ-
57 ματος. ἐὰν δὲ ὀφθῇ ἔτι ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι,
ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, λέπρα ξανθίζου-
σά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ἁφή.
58 καὶ τὸ ἱμάτιον, ἢ ὁ στήμων, ἢ ἡ κρόκη, ἢ πᾶν σκεῦος δερ-
μάτινον, ὃ πλυθήσεται, καὶ ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἁφή, καὶ
πλυθήσεται τὸ δεύτερον, καὶ καθαρὸν ἔσται.
59 οὗτος ὁ νόμος ἁφῆς λέπρας ἱματίου ἐρέου, ἢ στυππείνου,
ἢ στήμονος, ἢ κρόκης, ἢ παντὸς σκεύους δερματίνου, εἰς τὸ κα-
θαρίσαι αὐτὸ ἢ μιᾶναι.

ιδ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·
2 οὗτος ὁ νόμος τοῦ λεπροῦ· ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ, καὶ
προσαχθήσεται πρὸς τὸν ἱερέα·
3 καὶ ἐξελεύσεται ὁ ἱερεὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ὄψεται ὁ
ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἰᾶται ἡ ἁφὴ τῆς λέπρας ἀπὸ τοῦ λεπροῦ.
4 καὶ προστάξει ὁ ἱερεύς, καὶ λήψονται τῷ κεκαθαρισμέ-
νῳ δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρά, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κε-
κλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον.
5 καὶ προστάξει ὁ ἱερεύς, καὶ σφάξουσι τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς
ἀγγεῖον ὀστράκινον ἐφ' ὕδατι ζῶντι.
6 καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν λήψεται αὐτό, καὶ τὸ ξύλον τὸ
κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ τὴν ὕσσωπον, καὶ
βάψει αὐτὰ καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ
σφαγέντος ἐφ' ὕδατι ζῶντι.
7 καὶ περιρρανεῖ ἐπὶ τὸν καθαρισθέντα ἀπὸ τῆς λέπρας
ἑπτάκις, καὶ καθαρὸς ἔσται· καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν
εἰς πεδίον.
8 καὶ πλυνεῖ ὁ καθαρισθεὶς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ξυρήσεται
πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ, καὶ λούσεται ἐν ὕδατι, καὶ καθαρὸς
ἔσται· καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ δια-
τρίψει ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[54] Iubebit ſacerdos, & lauabunt illud in quo fuerit plaga, & recludet illud ſeptem diebus aliis. [55] Videbitque ſacerdos poſtquam lauerunt locum plagæ, & ſi non eſt mutata plaga ab eo quod erat, neque creuit plaga, immundum erit, igni combures illud, corroſio enim eſt in vetuſtate ſua, vel in nouitate ſua. [56] Et ſi viderit ſacerdos quod plaga eſt ſubobſcura poſtquam lauerunt eam, abrumpet eam à veſtimento, aut de pelle, aut de ſtamine, aut de ſubtegmine. [57] Et ſi vltra apparuerit in veſtimento, aut in ſtamine, vel in ſubtegmine, aut in quacunque veſte pellicea multiplicata eſt, igni combures illud in quo eſt plaga. [58] Veſtis autem aut ſtamen, aut ſubtegmen aut omnis veſtis pellicea quæ lota fuerit & receſſerit ab eis plaga, lauabitur ſecundo, & ſic mundabitur. [59] Hæc eſt lex plagæ lepræ veſtis laneæ, aut lineæ, aut ſtaminis vel ſubtegminis aut omnis ſupellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat vel contaminari.

CAPVT XIIII.

Locutusque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: [2] Hæc eſt lex leproſi, in die emundationis ſuæ adducetur ad ſacerdotem. [3] Et egredietur ſacerdos extra caſtra, & videbit ſacerdos. & ſi ſanata fuerit lepra leproſi: [4] Præcipiet ſacerdos, vt tollant ei qui mundandus eſt duos paſſeres viuos mundos, & lignum cedri, & coccinum, & hyſſopum. [5] Præcipietque ſacerdos vt immolent paſſerem vnum in vaſe fictili ſuper aquas fontis. [6] Paſſerem autem viuum toller & lignum cedrinum, & coccinum, & hyſſopum. & tinget ea & paſſerem viuum in ſanguine paſſeris immolati ſuper aquas fontis. [7] Et aſperget ſepties ſuper illum qui mundandus eſt à lepra, & mundabit eum, & dimittet paſſerem viuum ſuper faciem agri. [8] Lauabitque ille qui mundandus eſt veſtimenta ſua, & tondebit omnes pilos ſuos, & lauabitur aqua, & ſic mundabitur. Et poſtea ingredietur in caſtra, & manebit extra tabernaculum ſuum ſeptem diebus.

9 * והיה ביום השביעי יגלח את־כל־שערו את־ראשו
ואת־זקנו ואת גבת עיניו ואת־כל־שערו יגלח וכבס
10 את־בגדיו ורחץ את־בשרו במים וטהר: * וביום
השמיני יקח שני־כבשים תמימם וכבשה אחת בת־
שנתה תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה
11 בשמן ולג אחד שמן: * והעמיד הכהן המטהר את
האיש המטהר ואתם לפני יהוה פתח אהל מועד:
12 * ולקח הכהן את־הכבש האחד והקריב אתו
לאשם ואת־לג השמן והניף אתם תנופה לפני יהוה:
13 * ושחט את־הכבש במקום אשר ישחט את־
החטאת ואת־העלה במקום הקדש כי כחטאת האשם
14 הוא לכהן קדש קדשים הוא: * ולקח הכהן מדם
האשם ונתן הכהן על־תנוך אזן המטהר הימנית ועל־
15 בהן ידו הימנית ועל־בהן רגלו הימנית: * ולקח
הכהן מלג השמן ויצק על־כף הכהן השמאלית:
16 * וטבל הכהן את־אצבעו הימנית מן־השמן אשר
על־כפו השמאלית והזה מן־השמן באצבעו שבע
17 פעמים לפני יהוה: * ומיתר השמן אשר על־כפו
יתן הכהן על־תנוך אזן המטהר הימנית ועל־בהן ידו
הימנית ועל־בהן רגלו הימנית על דם האשם:
18 * והנותר בשמן אשר על־כף הכהן יתן על־ראש
19 המטהר וכפר עליו הכהן לפני יהוה: * ועשה
הכהן את־החטאת וכפר על־המטהר מטמאתו ואחר
20 ישחט את־העלה: * והעלה הכהן את־העלה
ואת־המנחה המזבחה וכפר עליו הכהן וטהר:
21 * ואם־דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש
אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת
22 אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן: * ושתי
תרים או שני בני יונה אשר תשיג ידו והיה אחד
חטאת והאחד עלה:

9 * Et die ſeptima radet capillos capitis barbámq; & ſupercilia ac totius corporis pilos. Et lotis rurſum veſtibus & corpore:
10 * Die octauo ſumet duos agnos immaculatos, & ouem anniculam abſq; macula, & tres decimas ſimilæ in ſacrificium quę conſperſa
B ſit oleo, & ſeorſum olei ſextarium.
11 * Cúmque ſacerdos purificans hominem ſtatuerit eum & hæc omnia coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij:
12 * Tollet agnum, & offeret eum pro delicto oleíque ſextarium. Et oblatis ante Dominum
13 omnibus; * Immolabit agnum, vbi ſolet immolari hoſtia pro peccato, & holocauſtū, id eſt, in loco ſancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro delicto ad ſacerdotem pertinet hoſtia. Sancta ſanctorum eſt.
14 * Aſſuménſque ſacerdos de ſanguine hoſtię quę immolata eſt pro delicto, ponet ſuper extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & ſuper pollices manus dextræ & pedis.
15 * Et de olei ſextario mittet in manum ſuam ſiniſtram.
16 * Tingétq; digitum dextrum in eo, & aſperget coram Domino ſepties.
17 * Quod autē reliquum eſt olei in læua manu, fundet ſuper extremum auriculæ dextræ
C eius qui mundatur, & ſuper pollices manus ac pedis dextri, & ſuper ſanguinem qui effuſus eſt pro delicto.
18 * Et ſuper caput eius. Rogabítque pro eo coram Domino.
19 * Et faciet ſacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocauſtum.
20 * Et ponet illud in altari cum libamentis ſuis, & homo ritè mundabitur.
21 * Quod ſi pauper eſt, & non poteſt manus eius inuenire quæ dicta ſunt pro delicto, aſſumet agnum ad oblationem, vt roget pro eo ſacerdos, decimámque partem ſimilæ conſperſæ oleo in ſacrificium, & olei ſextarium.
22 * Duóſque turtures ſiue duos pullos columbæ, quorum vnus ſit pro peccato, & alter in holocauſtum.

תרגום אונקלוס

9 ויהי ביומא שביעאה יגלח ית כל שעריה ית רישיה וית דקניה וית גביני עינוהי וית כל שעריה יגלח ויצבע ית לבושוהי ויסחי ית
בסריה במיא וידכי: 10 וביומא תמינאה יסב תרין אמרין שלמין ואמרתא חדא בת שתה שלמתא ותלתא עשרונין סלתא מנחתא דפילא
במשח ולוגא חד משחא: 11 ויקים כהנא דמדכי ית גברא דמידכי ויתהון קדם יי בתרע משכן זימנא: 12 ויסב כהנא ית אימרא חד
ויקריב יתיה לאשמא וית לוגא דמשחא וירים יתהון ארמא קדם יי: 13 ויכוס ית אימרא באתרא דיכוס ית חטאתא וית עלתא באתר קדיש
ארי כחטאתא אשמא הוא לכהנא קדש קודשין הוא: 14 ויסב כהנא מדמא דאשמא ויתן כהנא על רום אדנא דמדכי דימינא ועל
אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא: 15 ויסב כהנא מלוגא דמשחא ויריק על ידא דכהנא דשמאלא: 16 ויטבול כהנא ית
אצבעיה דימינא מן משחא דעל ידיה שמאליתא וידי מן משחא באצבעיה שבע זמנין קדם יי: 17 ומשאר משחא דעל ידיה יתן כהנא על
רום אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על דמא דאשמא: 18 ודאשתאר במשחא דעל ידא דכהנא
יתן על רישא דמדכי ויכפר עלוהי כהנא קדם יי: 19 ויעבד כהנא ית חטאתא ויכפר על דמדכי מסובתיה ובתר כן יכוס ית עלתא:
20 ויסק כהנא ית עלתא וית מנחתא למדבחא ויכפר עלוהי כהנא וידכי: 21 ואם מסכן הוא ולית ידיה מדבקא ויסב אימר חד אשמא
לארמא לכפרא עלוהי ועשרונא סלתא חד דפיל במשח למנחתא ולוגא דמשחא: 22 ותרין שפנינין או תרין בני יונה
דתדביק ידיה ויהי חד חטאתא וחד עלתא:

Et erit die septima, radet omnem pilum suum, 9
caput suum, & barbam, & supercilia, & omnem
pilum suum radet, & lauabit vestes suas, & laua-
bit corpus suum aqua, & mundabitur. Et die 10
octaua accipiet duos agnos immaculatos anniculos,
& ouem vnã immaculatã anniculam, & tres deci-
mas similæ ad sacrificium conspersum in oleo, & se-
xtarium olei vnum. Et stabit sacerdos mũdans 11
hominẽ qui mundatur, & hæc corã Domino, super
ostium tabernaculi testimonij. Et accipiet sacer- 12
dos agnum vnũ, & offeret eum pro delicto, & se-
xtarium olei, & separabit illa separationem coram
Domino. Et immolabunt agnũ in loco, vbi immo- 13
labunt holocausta, & quæ pro peccato, in loco san-
cto, est enim quod pro peccato, sicut quod pro delicto
est sacerdoti: sancta sanctorũ est. Et accipiet sacer 14
dos à sanguine qui pro delicto, & imponet sacerdos
super extremum auriculæ qui mundatur dextræ, et
super extremitatẽ manus eius dextræ, & super ex-
tremitatẽ pedis eius dextri. Et accipiens sacerdos 15
à sextario olei infundet super manum sacerdotis si-
nistram. Et tinget sacerdos digitum suum dextrũ 16
ab oleo existenti in manu eius sinistra, & asperget
septies ab oleo digito suo coram Domino.
At reliquum oleum quod est in manu eius, im- 17
ponet sacerdos super extremum auriculæ eius qui
mundatur dextræ, & super extremum manus eius
dextræ, & super extremum pedis eius dextri, su-
per locum sanguinis qui pro delicto. At reliquum 18
oleum quod super manum sacerdotis, imponet sacer-
dos super caput mundati, & propitiabit pro eo sa-
cerdos coram Domino.
Et faciet sacerdos quod pro peccato, & propi- 19
tiabit sacerdos pro eo qui mundatur à peccato suo,
& post hoc immolabit sacerdos holocaustum.
Et sacrificium offeret super altari coram Domi- 20
no, & propitiabit pro eo sacerdos, & mundabitur.
Si autem pauper fuerit, & manus eius non in- 21
uenerit, accipiet agnum vnum in quod deliquit in
segregationem, vt propitiet pro eo, & decimam si-
milæ vnam cõspersæ in oleo in sacrificiũ, & sextariũ
olei vnum. Et duos turtures, vel duos pullos 22
columbarum, quæcunque inuenerit manus eius, &
erit vnus pro peccato, et vnus in holocaustum.

9 Καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ξυρήσεται πᾶσαν τὴν τρίχα
αὐτοῦ, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρῦς, καὶ πᾶ-
σαν τὴν τρίχα αὐτοῦ ξυρήσεται· καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
10 λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ καθαρισθήσεται. Καὶ τῇ ἡ-
μέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται δύο ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ
πρόβατον ἓν ἄμωμον ἐνιαύσιον, καὶ τρία δέκατα σεμιδάλεως
εἰς θυσίαν πεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν.
11 Καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς ὁ καθαρίζων τὸν ἄνθρωπον τὸν καθαριζό-
μενον, καὶ ταῦτα ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ
12 τυρίου. Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα. καὶ προσάξει
αὐτὸν τῆς πλημμελείας, καὶ τὴν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, καὶ ἀφοριεῖ αὐ-
13 τὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου. Καὶ σφάξουσι τὸν ἀμνὸν ἐν
τόπῳ, οὗ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας,
ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ἔστι γὰρ τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, ὥσπερ τὸ τῆς πλημ-
14 μελείας ἐστὶ τῷ ἱερεῖ· ἅγια ἁγίων ἐστίν. Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς
ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ
τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον
τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δε-
15 ξιοῦ. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς κοτύλης τοῦ ἐλαίου ἐπιχεεῖ
16 ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν. Καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς
τὸν δάκτυλον αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς
χειρὸς αὐτοῦ τῆς ἀριστερᾶς· καὶ ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῷ δα-
17 κτύλῳ αὐτοῦ ἔναντι κυρίου. Τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ὂν ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθα-
ριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς,
καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵ-
18 ματος τοῦ τῆς πλημμελείας. Τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ἐπὶ
τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθα-
19 ρισθέντος, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. Καὶ
ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς
περὶ τοῦ καθαριζομένου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ· καὶ μετὰ τοῦτο
20 σφάξει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα. Καὶ τὴν θυσίαν ἀνοίσει
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔναντι κυρίου· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ
21 ἱερεὺς, καὶ καθαρισθήσεται. Ἐὰν δὲ πένηται, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ μὴ εὑ-
ρίσκῃ, λήψεται ἀμνὸν ἕνα εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν εἰς ἀφαίρεμα,
ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ δέκατον σεμιδάλεως ἐν πε-
22 φυραμένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν. Καὶ
δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐ-
τοῦ, καὶ ἔσται ἡ μία περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἡ μία εἰς ὁλοκαύτωμα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Eritque in die septimo tondebit omnes capillos capitis sui, & barbæ suæ, & palpebras oculorum eius, omnesque pilos suos tondebit, & laua-
bit vestimenta sua, lauabitque carnem suam aquis, & sic mundabitur. 10 In die autem octauo sumet duos agnos integros, & agnam vnam an-
niculam integram, & tres decimas similæ in munus, quæ conspersa sit oleo, & sextarium vnum olei. 11 Et statuet sacerdos qui emundat virum,
qui mundandus est, & ea coram Domino in ostio tabernaculi fœderis. 12 Et tollet sacerdos agnum vnum & offeret illum pro delicto, & olei se-
xtarium, & eleuabit ea eleuatione coram Domino. 13 Immolabitque agnum in loco in quo immolatur hostia pro peccato & holocaustum in
loco sancto, quia sicut pro peccato ita est pro delicto, ad sacerdotem pertinet, sanctum sanctorum est. 14 Tolletque sacerdos de sanguine hostiæ
pro delicto, & ponet sacerdos super extremũ auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius
dextri. 15 Tolletque sacerdos de sextario olei, & fundet super manum sacerdotis sinistram. 16 Et tinget sacerdos digitum manus suæ dextræ in
oleo qui est in manu eius sinistra, & asperget de oleo digito suo septies coram Domino. 17 Et de reliquo oleo quod est in manu eius ponet sa-
cerdos super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextri, super sangui-
nem hostiæ quæ offertur pro delicto. 18 Et quod reliquum est de oleo quod est super manum sacerdotis, ponet super caput eius qui mundatur.
& propitiabit pro eo sacerdos coram Domino. 19 Facietque sacerdos hostiam pro peccato, & propitiabit pro eo qui mundatur ab immun-
ditia sua, & postea immolabit holocaustum. 20 Et adolebit sacerdos holocaustum, & munus in altari, & propitiabit pro eo sacerdos, & sic
mundabitur. 21 Et si pauper est & manus eius non sufficit, tollet agnum vnum pro delicto, vt eleuetur ad propitiandum pro eo, & deci-
mam vnam similæ conspersæ oleo pro munere, & sextarium olei. 22 Et duos turtures aut duos filios columbæ quos inuenerit manus eius.
& erit vnus pro peccato & vnus in holocaustum.

23 * והביא אתם ביום השמיני לטהרתו אל־הכהן
24 אל־פתח אהל מועד לפני יהוה: * ולקח הכהן את־
כבש האשם ואת־לג השמן והניף אתם הכהן
25 תנופה לפני יהוה: * ושחט את־כבש האשם ולקח
הכהן מדם האשם ונתן על־תנוך אזן־המטהר
הימנית ועל־בהן ידו הימנית ועל־בהן רגלו
26 הימנית: * ומן־השמן יצק הכהן על־כף הכהן
27 השמאלית: * והזה הכהן באצבעו הימנית
מן־השמן אשר על־כפו השמאלית שבע פעמים
28 לפני יהוה: * ונתן הכהן מן־השמן אשר על־כפו
על־תנוך אזן המטהר הימנית ועל־בהן ידו הימנית
ועל־בהן רגלו הימנית על־מקום דם האשם:
29 * והנותר מן־השמן אשר על־כף הכהן יתן על־
30 ראש המטהר לכפר עליו לפני יהוה: * ועשה
את־האחד מן־התרים או מן־בני היונה מאשר
31 תשיג ידו: * את אשר־תשיג ידו את־האחד חטאת
ואת־האחד עלה על־המנחה וכפר הכהן על המטהר
32 לפני יהוה: * זאת תורת אשר־בו נגע צרעת אשר
33 לא־תשיג ידו בטהרתו: * וידבר יהוה אל־
34 משה ואל־אהרן לאמר: * כי תבאו אל־
ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי
35 נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם: * ובא אשר־
לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית:
36 * וצוה הכהן ופנו את־הבית בטרם יבא הכהן
לראות את־הנגע ולא יטמא כל־אשר בבית ואחר
37 כן יבא הכהן לראות את־הבית: * וראה
את־הנגע והנה הנגע בקירת הבית שקערורת
ירקרקת או אדמדמת ומראיהן שפל מן־הקיר:
38 * ויצא הכהן מן־הבית אל־פתח הבית והסגיר את־
הבית שבעת ימים:

23 * Offerétque ea die octauo purificationis
ſuæ ſacerdoti ad oſtium tabernaculi teſtimo-
nij coram Domino.
24 *Qui ſuſcipiens agnum pro delicto & ſex-
tarium olei, leuabit ſimul.
25 * Immolatóq; agno de ſanguine eius po-
net ſuper extremum auriculæ dextræ eius qui
mundatur, & ſuper pollices manus eius ac pe-
dis dextri.
26 * Olei verò partem mittet in manum ſuam
ſiniſtram.
27 * In quo tingens digitum dextræ manus
aſperget ſepties contra Dominum.
28 * Tangétque extremum dextræ auriculæ
illius qui mundatur, & pollices manus ac pe-
dis dextri in loco ſanguinis qui effuſus eſt pro
delicto.
29 * Reliquam autem partem olei quæ eſt in
ſiniſtra manu, mittet ſuper caput purificati,
vt placet pro eo Dominum.
30 * Et turturem ſiue pullum columbæ offe-
ret;
31 * Vnum pro delicto, & alterum in holo-
cauſtum cum libamentis ſuis.
32 * Hoc eſt ſacrificium leproſi qui habere nó
E poteſt omnia in emundationem ſui.
33 * Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen &
Aaron, dicens:
34 * Cúmq; ingreſſi fueritis terram Chanaan,
quam ego dabo vobis in poſſeſſionem, ſi fue-
rit plaga lepræ in ædibus;
35 * Ibit cuius eſt domus, nuntians ſacerdoti;
& dicet: Quaſi plaga lepræ videtur mihi eſſe
in domo mea.
36 * At ille præcipiet vt efferátur vniuerſa de
domo priuſquam ingrediatur eam, & videat
vtrum leproſa ſit, ne immunda fiant omnia
quæ in domo ſunt. Intrabítque poſtea;
37 * Vt conſideret lepram domus: & cùm vi-
derit in parietibus illius quaſi valliculas pal-
lore ſiue rubore deformes, & humiliores ſu-
perficie reliqua;
38 * Egredietur oſtium domus, & ſtatim clau-
det illam ſeptem diebus.

תרגום אונקלוס

23 ויתי יתהון ביומא תמינאה לדכותיה לות כהנא לתרע משכן זימנא קדם ייי: 24 ויסב כהנא ית אימרא דאשמא וית לוגא
דמשחא וירים יתהון כהנא ארמא קדם ייי: 25 ויכוס ית אימרא דאשמא ויסב כהנא מדמא דאשמא ויתן על רום אודנא דמדכי
דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא: 26 ומן משחא יריק כהנא על ידא דכהנא שמאליתא: 27 וידי כהנא באצבעיה
דימינא מן משחא דעל ידיה שמאליתא שבע זמנין קדם ייי: 28 ויתן כהנא מן משחא דעל ידיה על רום אודנא דמדכי דימינא
ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אתר דמא דאשמא: 29 ודישתאר מן משחא דעל ידא דכהנא יתן על רישא
דמדכי לכפרא עלוהי קדם ייי: 30 ויעביד ית חד מן שפניניא או מן בני יונה מדתדביק ידיה: 31 ית דתדביק ידיה ית חד
חטאתא וית חד עלתא על מנחתא ויכפר כהנא על דמדכי קדם ייי: 32 דא אוריתא דביה מכתש סגירו דלא תדביק ידיה בדכותיה:
33 ומליל ייי עם משה ועם אהרן למימר: 34 ארי תעלון לארעא דכנען דאנא יהיב לכון לאחסנא ואתן מכתש סגירו בבית ארע
אחסנתכון: 35 וייתי דדיליה ביתא ויחוי לכהנא למימר כמכתשא אתחזי לי בביתא: 36 ויפקיד כהנא ויפנון ית ביתא עד לא יעול כהנא
למחזי ית מכתשא ולא יסתאב כל די בביתא ובתר כן יעול כהנא למחזי ית ביתא: 37 ויחזי ית מכתשא והא מכתשא
בכותלי ביתא פחתין ירקן או סמקן ומחזיהן מכיך מן כותלא: 38 ויפוק כהנא מן ביתא לתרע ביתא ויסגר ית ביתא
שבעא יומין:

*Et offeret hæc die octaua, ad mundandum se 23
ad sacerdotem, iuxta portam tabernaculi testimonij
coram Domino. Et accipiens sacerdos agnum 24
qui pro delicto, & sextarium olei imponet hæc im-
positionem coram Domino. Et immolabit agnũ 25
qui delicti, & accipiet sacerdos de sanguine eius qui
pro delicto, & imponet super extremum auriculæ
eius qui mundatur dextræ, & super extremum ma
nus eius dextræ, & super extremum pedis eius de-
xtri. Et ab oleo effundet sacerdos super manum 26
sacerdotis sinistram.
Et asperget sacerdos digito suo dextro ab oleo 28
quod in manu eius sinistra septies coram Domino.
Et imponet sacerdos ab oleo quod est in manu 28
sua super extremum auriculæ eius qui mũdatur de-
xtræ, & super extremũ manus eius dextræ, & su-
per extremum pedis eius dextri, in loco sanguinis
qui pro delicto.
At reliquum oleum quod est in manu sacerdo- 29
tis, imponet super caput mundati, & propitiabit
pro eo sacerdos coram Domino.
Et faciet vnum de turturibus vel de pullis co 30
lumbarum, secundum quod inuenit eius manus:
Vnum pro peccato, & vnum in holocaustum 31
cum sacrificio; & propitiabit sacerdos pro eo qui
mundatur coram Domino.
Hæc lex in quo est tactus lepræ, et non inuenien- 32
tis manu sua in mundationem eius.
Et locutus est Dominus ad Moysen & Aa- 33
ron, dicens:
Cùm ingressi fueritis in terra Chananæorum, 34
quam ego do vobis in sorte, & dabo tactum lepræ in
domibus terræ possessæ vestræ.
Et ibit cuius ipsius domus, & nuntiabit sacer- 35
doti, dicens: Quasi tactus visus est mihi in domo.
Et iubebit sacerdos euacuare domum, antequã 36
ingrediatur sacerdos ad videndum tactum, & non
immunda sint quæcunque fuerint in domo, & post
hæc ingredietur sacerdos ad considerãdum domum.
Et videbit tactum, & ecce tactus in parieti- 37
bus domus concauitates viridantes vel rubescen-
tes, & aspectus earum humilior parietibus.
Et egrediens sacerdos de domo in ostium do- 38
mus, & segregabit sacerdos domum septem dies.

23 καὶ προσοίσει αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, εἰς τὸ καθαρί-
σαι αὐτὸν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυ-
24 ρίου, ἔναντι κυρίου. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν τῆς πλημ-
μελείας, καὶ τὴν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπίθεμα
25 ἔναντι κυρίου. καὶ σφάξει τὸν ἀμνὸν τὸν τῆς πλημμελείας, καὶ
λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐπι-
θήσει ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ
ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ
26 τοῦ δεξιοῦ. καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου ἐπιχεεῖ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν χεῖ-
27 ρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν. καὶ ῥανεῖ ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ
αὐτοῦ τῷ δεξιῷ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τῇ ἀρι-
28 στερᾷ ἑπτάκις ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ
τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς
τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς
αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ,
ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας.
29 τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ὂν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως,
ἐπιθήσει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέντος, καὶ ἐξιλά-
σεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου.
30 καὶ ποιήσει μίαν ἀπὸ τῶν τρυγόνων ἢ ἀπὸ τῶν νεοσσῶν
τῶν περιστερῶν, καθ' ὅτι εὗρεν αὐτοῦ ἡ χείρ·
31 τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα
σὺν τῇ θυσίᾳ· καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομέ-
32 νου ἔναντι κυρίου. οὗτος ὁ νόμος ἐν ᾧ ἐστιν ἁφὴ τῆς λέ-
πρας, καὶ τοῦ μὴ εὑρίσκοντος τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἰς τὸν καθα-
33 ρισμὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ
34 ἀαρών, λέγων· ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῶν χανα-
ναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν ἐν κλήρῳ, καὶ δώσω ἁφὴν λέπρας
35 ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς γῆς τῆς ἐγκτήτου ὑμῶν. καὶ ἥξει τίνος
αὐτοῦ ἡ οἰκία, καὶ ἀναγγελεῖ τῷ ἱερεῖ, λέγων· ὥσπερ ἁφὴ ἑώ-
36 ραταί μοι ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς ἀποσκευά-
σαι τὴν οἰκίαν, πρὸ τοῦ εἰσελθόντα τὸν ἱερέα ἰδεῖν τὴν ἁφήν,
καὶ οὐ μὴ ἀκάθαρτα γένηται ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ· καὶ μετὰ ταῦ-
τα εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς καταμαθεῖν τὴν οἰκίαν.
37 καὶ ὄψεται τὴν ἁφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς
οἰκίας κοιλάδας χλωριζούσας, ἢ πυρριζούσας, καὶ ἡ ὄψις
αὐτῶν ταπεινοτέρα τῶν τοίχων.
38 καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς οἰκίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς οἰ-
κίας, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et adducet eos in die octauo emundationis suæ ad sacerdotem ad ostium tabernaculi fœderis coram Domino. 24 Et tollet sacerdos agnum qui offertur pro delicto & sextarium olei, & eleuabit ea sacerdos eleuatione coram Domino. 25 Immolabitque agnum pro delicto. & tollet sacerdos de sanguine hostiæ pro delicto, & ponet super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextri. 26 Et de oleo fundet sacerdos super manum sinistram suam. 27 Et asperget sacerdos digito suo manus dextræ de oleo quod est in manu sinistra eius septies coram Domino. 28 Ponetque sacerdos de oleo quod est in manu eius, super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextri, in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. 29 Quod autem reliquum est de oleo quod est super manum sacerdotis ponet super caput eius qui mundatur, ad propitiandum pro eo coram Domino. 30 Facietque vnum de turturibus aut de filijs columbæ quem inuenerit manus eius. 31 Vnum pro peccato, & vnum in holocaustum super munus. Propitiabitque sacerdos pro eo qui mundatur coram Domino. 32 Hæc est lex eius in quo est plaga lepræ cuius manus non inuenit ad mundationem suam. 33 Locutusque est Dominus cum Moyse & Aaron, dicens: 34 Quando ingressi fueritis terram Chanaan quam ego dabo vobis in possessionem, & dedero plagam lepræ in domo terrę possessionis vestræ: 35 Veniet ille cuius est domus, & nuntiabit sacerdoti dicens, Quasi plaga visa est mihi in domo. 36 Præcipietque sacerdos vt efferantur omnia quæ sunt in domo, antequam ingrediatur sacerdos ad videndam plagam vt non contaminentur omnia quæ in domo sunt, & postea intrabit sacerdos ad videndam domum. 37 Videbitque plagam, & siquidem plaga fuerit in parietibus domus, quasi valliculæ pallidæ aut subruffæ & aspectus earum fuerit humilior pariete: 38 Egredietur sacerdos de domo ad ostium domus, & claudet domum septem diebus.

39 * וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע
40 בְּקִירֹת הַבָּיִת׃ * וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ אֶת־הָאֲבָנִים
אֲשֶׁר בָּהֵן הַנָּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֶתְהֶן אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־
41 מָקוֹם טָמֵא׃ * וְאֶת־הַבַּיִת יַקְצִעַ מִבַּיִת סָבִיב וְשָׁפְכוּ
אֶת־הֶעָפָר אֲשֶׁר הִקְצוּ אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם
42 טָמֵא׃ * וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת וְהֵבִיאוּ אֶל־תַּחַת
הָאֲבָנִים וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת־הַבָּיִת׃
43 * וְאִם־יָשׁוּב הַנֶּגַע וּפָרַח בַּבַּיִת אַחַר חִלֵּץ אֶת־
הָאֲבָנִים וְאַחֲרֵי הִקְצוֹת אֶת־הַבַּיִת וְאַחֲרֵי הִטּוֹחַ׃
44 * וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבָּיִת צָרַעַת
45 מַמְאֶרֶת הִוא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא׃ * וְנָתַץ אֶת־הַבַּיִת
אֶת־אֲבָנָיו וְאֶת־עֵצָיו וְאֵת כָּל־עֲפַר הַבָּיִת וְהוֹצִיא
46 אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא׃ * וְהַבָּא אֶל־
הַבַּיִת כָּל־יְמֵי הִסְגִּיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
47 * וְהַשֹּׁכֵב בַּבַּיִת יְכַבֵּס אֶת־בְּגָדָיו וְהָאֹכֵל בַּבַּיִת יְכַבֵּס
48 אֶת־בְּגָדָיו׃ * וְאִם־בֹּא יָבֹא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה לֹא־
פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת אַחֲרֵי הִטֹּחַ אֶת־הַבָּיִת וְטִהַר הַכֹּהֵן
49 אֶת־הַבַּיִת כִּי נִרְפָּא הַנָּגַע׃ * וְלָקַח לְחַטֵּא אֶת־הַבַּיִת
50 שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב׃ * וְשָׁחַט
אֶת־הַצִּפֹּר הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־חֶרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים׃
51 * וְלָקַח אֶת־עֵץ־הָאֶרֶז וְאֶת־הָאֵזֹב וְאֵת שְׁנִי הַתּוֹלַעַת
וְאֵת הַצִּפֹּר הַחַיָּה וְטָבַל אֹתָם בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחוּטָה
וּבַמַּיִם הַחַיִּים וְהִזָּה אֶל־הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים׃
52 * וְחִטֵּא אֶת־הַבַּיִת בְּדַם הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים
וּבַצִּפֹּר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֶרֶז וּבָאֵזֹב וּבִשְׁנִי הַתּוֹלָעַת׃
53 * וְשִׁלַּח אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־פְּנֵי
54 הַשָּׂדֶה וְכִפֶּר עַל־הַבַּיִת וְטָהֵר׃ * זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל־
55 נֶגַע הַצָּרַעַת וְלַנָּתֶק׃ * וּלְצָרַעַת הַבֶּגֶד וְלַבָּיִת׃
56 * וְלַשְׂאֵת וְלַסַּפַּחַת וְלַבֶּהָרֶת׃ * לְהוֹרֹת בְּיוֹם
57 הַטָּמֵא וּבְיוֹם הַטָּהֹר זֹאת תּוֹרַת הַצָּרָעַת׃

39 * Reuerſúsq; die ſeptimo cõſiderabit eam.
40 Si inuenerit creuiſſe lepram: * Iubebit erui
F lapides in quibus lepra eſt & proijci eos extra
ciuitatem in locum immundum.
41 * Domum autẽ ipſam radi intrinſecus per
circuitum & ſpargi puluerem raſurę extra vr-
42 bem in locum immundum. * Lapidésque
alios reponi pro his qui ablati fuerant, & lu-
43 to alio liniri domum. * Sin autẽ poſtquam
eruti ſunt lapides & puluis elatus & alia terra
44 lita. * Ingreſſus ſacerdos viderit reuerſam le-
pram & parietes reſperſos maculis, lepra eſt
perſeuerans & immunda domus.
45 * Quam ſtatim deſtruent, & lapides eius
ac ligna atque vniuerſum puluerem proij-
cient extra oppidum in locum immundum.
46 * Qui intrauerit domum quãdo clauſa eſt,
immundus erit vſque ad veſperum.
47 * Et qui dormierit in ea & comederit quip-
G piam, lauabit veſtimenta ſua.
48 * Quod ſi introiẽs ſacerdos viderit lepram
non creuiſſe in domo, poſtquam denuo lita
fuerit, purificabit eam reddita ſanitate.
49 * Et in purificatione eius ſumet duos paſſe-
res lignúmq; cedrinum & vermiculum, atque
50 hyſſopum. * Et immolato vno paſſere in va
ſe fictili ſuper aquas viuas:
51 * Tollet lignum cedrinum, & hyſſopum, &
coccum, & paſſerem viuum, & tinget omnia
in ſanguine paſſeris immolati atque in aquis
viuentibus.
52 * Et aſperget domum ſepties, purificabítq;
eam tam in ſanguine paſſeris, quàm in aquis
viuentibus, & in paſſere viuo lignóq; cedri-
no & hyſſopo atque vermiculo.
53 * Cúmque dimiſerit paſſerem auolare in
agrum liberè, orabit pro domo & iure mun-
54 dabitur. * Iſta eſt lex omnis lepræ & percuſ-
55 ſuræ; * Lepræ veſtium & domorum;
56 * Cicatricis & erumpentium papularum lu-
centis maculæ & in varias ſpecies coloribus
immutatis:
57 * Vt poſſit ſcire quo tempore mundum
quid vel immundum ſit.

תרגום אונקלוס

39 וִיתוּב כָּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְיֶחֱזֵי וְהָא אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא בְּכוֹתְלֵי בֵיתָא׃ 40 וִיפַקֵּיד כָּהֲנָא וִישַׁלְּפוּן יָת אַבְנַיָּא דִּי בְהֵן מַכְתָּשָׁא וְיִרְמוּן
יָתְהוֹן לְמִבְּרָא לְקַרְתָּא לַאֲתַר מְסָאַב׃ 41 וְיָת בֵּיתָא יְקַלְּפוּן מִגָּיו סְחוֹר סְחוֹר וְיִרְמוּן יָת עַפְרָא דְּקַלִּיפוּ לְמִבְּרָא לְקַרְתָּא לַאֲתַר מְסָאַב׃
42 וְיִסְּבוּן אַבְנִין אָחֳרָנִין וְיַעֲלוּן בַּאֲתַר אַבְנַיָּא וְעָפָר אוֹחֲרָן יִסַּב וְישׁוּעַ יָת בֵּיתָא׃ 43 וְאִם יְתוּב מַכְתָּשָׁא וְיִסְגֵּי בְּבֵיתָא בָּתַר דְּשַׁלִּיפוּ יָת אַבְנַיָּא
וּבָתַר דְּקַלִּיפוּ יָת בֵּיתָא וּבָתַר דְּאִתְּשַׁע׃ 44 וְיֵיעוֹל כָּהֲנָא וְיֶחֱזֵי וְהָא אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא בְּבֵיתָא סְגִירוּת מְחַסְרָא הוּא בְּבֵיתָא מְסָאַב הוּא׃
45 וְיִתְרְעוּן יָת בֵּיתָא יָת אַבְנוֹהִי וְיָת אָעוֹהִי וְיָת כָּל עֲפַר בֵּיתָא וְיַפֵּיק לְמִבְּרָא לְקַרְתָּא לַאֲתַר מְסָאַב׃ 46 וּדְיֵיעוֹל לְבֵיתָא כָּל יוֹמִין דְּיִסְגַּר יָתֵיהּ
יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 47 וּדְיִשְׁכַּב בְּבֵיתָא יְצַבַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי וּדְיֵיכוֹל בְּבֵיתָא יְצַבַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי׃ 48 וְאִם מֵיעַל יֵעוֹל כָּהֲנָא וְיֶחֱזֵי וְהָא לָא
אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא בְּבֵיתָא בָּתַר דְּאִתְּשַׁע יָת בֵּיתָא וִידַכֵּי כָּהֲנָא יָת בֵּיתָא אֲרֵי אִתַּסִּי מַכְתָּשָׁא׃ 49 וְיִסַּב לְדַכָּאָה יָת בֵּיתָא תְּרֵין צִפְּרִין וְאָעָא
דְּאַרְזָא וּצְבַע זְהוֹרִי וְאֵזוֹבָא׃ 50 וְיִכּוֹס יָת צִפְּרָא חֲדָא לְמָאן דַּחֲסַף עַל מֵי מַבּוּעַ׃ 51 וְיִסַּב יָת אָעָא דְּאַרְזָא וְיָת אֵזוֹבָא וְיָת צְבַע זְהוֹרִי וְיָת
צִפְּרָא חַיְתָא וְיִטְבּוֹל יָתְהוֹן בִּדְמָא דְצִפְּרָא דִּנְכִיסְתָּא וּבְמֵי מַבּוּעַ וְיַדֵּי לְבֵיתָא שְׁבַע זִמְנִין׃ 52 וִידַכֵּי יָת בֵּיתָא בִּדְמָא דְּצִפְּרָא וּבְמֵי מַבּוּעַ וּבְצִפְּרָא
חַיְתָא וּבְאָעָא דְּאַרְזָא וּבְאֵזוֹבָא וּבִצְבַע זְהוֹרִי׃ 53 וִישַׁלַּח יָת צִפְּרָא חַיְתָא לְמִבְּרָא לְקַרְתָּא לְאַפֵּי חַקְלָא וִיכַפַּר עַל בֵּיתָא וְיִדְכֵּי׃
54 דָּא אוֹרַיְתָא לְכָל מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא וּלְנִתְקָא׃ 55 וּלְסְגִירוּת לְבוּשָׁא וּלְבֵיתָא׃ 56 וּלְעַמְקָא וּלְעַדְיָא וּלְבַהְרָא׃ 57 לְאַלָּפָא בְּיוֹמָא מְסָאֲבָא
וּבְיוֹמָא דְּכְיָא דָּא אוֹרַיְתָא דִּסְגִירוּתָא׃

**Et redibit sacerdos die septima, et videbit do- 39*
mum, & ecce diffusus est tactus in parietibus do-
mus.
**Et iubebit sacerdos, & eruent lapides, in qui- 40*
bus est tactus, & eijcient ipsos extra ciuitatem in lo
*cum immundum. *Et domum radent intrinse- 41*
cus in circuitu, & effundent puluerem rasum extra
ciuitatem in locum immundum.
**Et accipient lapides politos alios, et ponent pro 42*
lapidibus, & puluerem alium accipient, & linient
*domum. *Si autem superuenerit iterum tactus, 43*
& ortus fuerit in domo postquam eruerũt lapides,
& postquam rasa fuit domus, & postquam linita
*fuerit. *Et ingredietur sacerdos, & videbit si 44*
diffusus est tactus in domo, lepra perseuerans est in
domo, immunda est.
**Et destruent domum, & ligna eius, & lapides 45*
eius, & omnem puluerem domus efferent extra ci-
uitatem in locum immundum.
**Et ingressus in domum omnes dies, quibus se- 46*
gregata est, immundus erit vsque ad vesperam.
**Et dormiens in domo, lauabit vestes suas, & 47*
immundus erit vsque ad vesperam, & comedens
*in domo, lauabit vestes suas. *Si autem veniens 48*
ingressus fuerit sacerdos, & viderit, & ecce non
diffusus est tactus in domo postquã linita fuerit do-
mus, & mundabit sacerdos domum, quoniã sanatus
*est tactus. *Et accipiet ad purificandum domum, 49*
duas auiculas viuas, & lignum cedrinum, & re-
*tortum coccinũ, & hyssopum. *Et immolabit aui- 50*
*culam vnã in vase fictili in aqua viuenti. *Et ac- 51*
cipiet lignum cedrinum, & retortum coccinum, &
*hyssopum, et auiculã viuentẽ. *Et tinget ea in san- 52*
guine auiculæ immolatæ in aqua viua, et asperget in
ipsis super domũ septies, & purificabit domũ in san
guine auiculæ, et in aqua viua, & in auicula viuen-
te, & in ligno cedrino, & in hyssopo, & in retorto
*coccino. *Et dimittet auiculã viuentem extra ci- 53*
uitatem in campum, & propitiabit pro domo, &
*mundabitur. *Hæc lex iuxta omnem tactum le- 54*
*præ, & fractionis; *Et lepræ vestis, & domus; 55*
**Et cicatricis, & significationis, & splendoris. 56*
**Vt declaretur qua die immundum, & qua die 57*
mundum erit. Hæc lex lepræ.

39 * καὶ ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ὄψεται τὴν
40 οἰκίαν, καὶ ἰδοὺ διεχύθη ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας. * καὶ
προστάξει ὁ ἱερεύς, καὶ ἐξελοῦσι τοὺς λίθους, ἐν οἷς ἐστιν ἡ ἁφή.
καὶ ἐκβαλοῦσιν αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον.
41 * καὶ τὴν οἰκίαν ἀποξύσουσιν ἔσωθεν κύκλῳ, καὶ ἐκχεοῦσι τὸν χοῦν
42 τὸν ἀπεξυσμένον ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. * καὶ
λήψονται λίθους ἀπεξυσμένους ἑτέρους, καὶ ἀντιθήσουσιν ἀντὶ
τῶν λίθων· καὶ χοῦν ἕτερον λήψονται, καὶ ἐξαλείψουσι τὴν οἰ-
43 κίαν. * ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ πάλιν ἡ ἁφή, καὶ ἀνατείλῃ ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ μετὰ τὸ ἐξελεῖν τοὺς λίθους, καὶ μετὰ τὸ ἀποξυσθῆναι τὴν οἰκί-
44 αν, καὶ μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι. * καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεύς, καὶ
ὄψεται εἰ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἐν
45 τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτός ἐστιν. * καὶ καθελοῦσι τὴν οἰκίαν, καὶ τὰ ξύ-
λα αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ πάντα τὸν χοῦν τῆς οἰκίας
46 ἐξοίσουσιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. * καὶ ὁ εἰσπο-
ρευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἀφωρισμέ-
47 νη ἐστίν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ ὁ κοιμώμενος
ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
ἑσπέρας· καὶ ὁ ἐσθίων ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.
48 * ἐὰν δὲ παραγινόμενος εἰσέλθῃ ὁ ἱερεύς, καὶ ἴδῃ, καὶ ἰδοὺ οὐ
διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι τὴν οἰ-
κίαν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν, ὅτι ἰάθη ἡ ἁφή.
49 * καὶ λήψεται ἀφαγνίσαι τὴν οἰκίαν, δύο ὀρνίθια ζῶντα, καὶ
ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον.
50 * καὶ σφάξει τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς σκεῦος ὀστράκινον ἐφ' ὕ-
51 δατι ζῶντι. * καὶ λήψεται τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλω-
52 σμένον κόκκινον, καὶ τὴν ὕσσωπον, καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν. * καὶ
βάψει αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφαγμένου ἐφ' ὕδα-
τος ζῶντος· καὶ περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἑπτάκις,
καὶ ἀφαγνιεῖ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου, καὶ ἐν τῷ
ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ὀρνιθίῳ τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ
κεδρίνῳ, καὶ ἐν τῇ ὑσσώπῳ, καὶ ἐν τῷ κεκλωσμένῳ κοκκίνῳ.
53 * καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ
πεδίον· καὶ ἐξιλάσεται περὶ τῆς οἰκίας, καὶ καθαρισθήσεται.
54 * οὗτος ὁ νόμος κατὰ πᾶσαν ἁφὴν λέπρας, καὶ θραύσμα-
55 τος. * καὶ τῆς λέπρας ἱματίου, καὶ τῆς οἰκίας.
56 * καὶ οὐλῆς, καὶ σημασίας, καὶ τοῦ αὐγάσματος.
57 * τοῦ ἐξηγήσασθαι ᾗ ἡμέρᾳ ἀκάθαρτον, καὶ ᾗ ἡμέρᾳ κα-
θαρισθήσεται· οὗτος ὁ νόμος τῆς λέπρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[39] Reuerteturque sacerdos in die septimo. & si viderit creuisse plagam in parietibus domus: [40] Iubebit sacerdos & eruent lapides in quibus fuerit plaga, & proijcient eos extra castra in locum immundum. [41] Domum autem radent intrinsecus per circuitum, & proijcient puluerem quem raserunt extra ciuitatem in locum immundum. [42] Tollentque alios lapides, & inducent eos in locum lapidum priorum, & alius puluis sumatur vt liniatur domus. [43] Et si reuersa fuerit plaga & creuerit in domo, postquam eruerunt lapides, & postquam raserunt domum, & postquam linita est: [44] Ingredietur sacerdos. & si viderit creuisse plagam in domo, lepra corrosiua est in domo, immunda erit. [45] Et diruent domum, lapides eius & ligna eius, & omnem puluerem domus educent extra ciuitatem in locum immundum. [46] Et quicunque intrauerit domum omnibus diebus quibus clausa est, erit immundus vsque ad vesperam. [47] Et qui dormierit in domo, lauabit vestimenta sua: & qui comederit in domo, lauabit vestimenta sua. [48] Et si introiens intrauerit sacerdos & viderit, & ecce non creuit plaga in domo postquam linita fuerit domus, mundabit sacerdos domum, quia sanata est plaga. [49] Tollanturque in emundatione domus duo passeres, & lignum cedrinum, & coccinum, & hyssopum. [50] Immolabitque passerem vnum in vase fictili super aquas fontis. [51] Et tollet lignum cedrinum & hyssopum, & coccinum, & passerem viuum, & tinget ea in sanguine passeris immolati & in aquis fontis, & asperget domum septies. [52] Purificabitque domum in sanguine passeris, & in aquis fontis, & in passere viuo, & in ligno cedrino, & in hyssopo, & in coccino. [53] Et dimittet passerem viuum extra vrbem super faciem agri, & expiabit domum, & mundabitur. [54] Ista est lex omnis plagæ lepræ & lepræ capitis; [55] Et vestis & domus; [56] Et maculæ diuersi coloris & pustulæ, & lucentis maculæ. [57] Et ad docendum qua die contaminanda est, & qua die mundanda est. Ista est lex lepræ.

טו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
2 * דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ
3 כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא׃ * וְזֹאת תִּהְיֶה
טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ רָר בְּשָׂרוֹ אֶת־זוֹבוֹ אוֹ־הֶחְתִּים בְּשָׂרוֹ
4 מִזּוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הִוא׃ * כָּל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו
הַזָּב יִטְמָא וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא׃
5 * וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם
6 וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וְהַיֹּשֵׁב עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב
עָלָיו הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃
7 * וְהַנֹּגֵעַ בִּבְשַׂר הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא
8 עַד־הָעָרֶב׃ * וְכִי־יָרֹק הַזָּב בַּטָּהוֹר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
9 בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וְכָל־הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב
10 עָלָיו הַזָּב יִטְמָא׃ * וְכָל־הַנֹּגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה
תַחְתָּיו יִטְמָא עַד־הָעָרֶב וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו
11 וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע־בּוֹ
הַזָּב וְיָדָיו לֹא־שָׁטַף בַּמָּיִם וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם
12 וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וּכְלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִגַּע־בּוֹ הַזָּב
13 יִשָּׁבֵר וְכָל־כְּלִי־עֵץ יִשָּׁטֵף בַּמָּיִם׃ * וְכִי־יִטְהַר הַזָּב
מִזּוֹבוֹ וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ וְכִבֶּס בְּגָדָיו
14 וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר׃ * וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי
יִקַּח־לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וּבָא לִפְנֵי יְהוָה
15 אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּנְתָנָם אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְעָשָׂה
אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו
16 הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזּוֹבוֹ׃ * וְאִישׁ כִּי־תֵצֵא מִמֶּנּוּ
שִׁכְבַת־זָרַע וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד־
17 הָעָרֶב׃ * וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־עוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה עָלָיו
18 שִׁכְבַת־זָרַע וְכֻבַּס בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וְאִשָּׁה
אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זָרַע וְרָחֲצוּ בַמַּיִם
וְטָמְאוּ עַד־הָעָרֶב׃

1 LOcutúsq; est Dominus ad Moysen & Aa-
2 ron, dicens: * Loquimini filiis Israel, &
A dicite eis, Vir qui patitur fluxum seminis, im-
3 mundus erit. * Et tunc iudicabitur huic vi-
tio subiacere, cũ per singula momenta adhæ-
serit carni eius, atq; cõcreuerit fœdus humor.
4 * Omne stratum in quo dormierit immun
5 dum erit, & vbicunq; sederit. * Si quis ho-
minum tetigerit lectum eius, lauabit vesti-
menta sua, & ipse lotus aqua immundus erit
6 vsque ad vesperum. * Si sederit vbi ille sede-
rat, & ipse lauabit vestimẽta sua, & lotus aqua
7 immundus erit vsque ad vesperam. * Qui
tetigerit carnem eius, lauabit vestimenta sua,
& ipse lotus aqua immundus erit vsque ad ve
8 speram. * Si saliuam huiuscemodi homo ie-
cerit super eum qui mundus est, lauabit vesti-
menta sua, & lotus aqua immundus erit vsq;
9 ad vesperum. * Sagma super quod sederit,
B immũdum erit & quicquid sub eo fuerit qui
fluxum seminis patitur, pollutum erit vsque
10 ad vesperum. * Qui portauerit horum ali-
quid, lauabit vestimẽta sua, & ipse lotus aqua
11 immundus erit vsque ad vesperum. * Omnis
quẽ tetigerit qui talis est non lotis ante mani-
bus, lauabit vestimenta sua & lotus aqua im-
12 mundus erit vsque ad vesperum. * Vas ficti-
le quod tetigerit confringetur, vas aũt ligneũ
13 lauabitur aqua. * Si sanatus fuerit qui huius-
cemodi sustinet passionẽ, numerabit septem
dies post emundationem sui, & lotis vestibus
& toto corpore in aquis viuentibus erit mun
14 dus. * Die aũt octauo sumet duos turtures aut
duos pullos colũbę, & veniet in cõspectu Dñi
ad ostiũ tabernaculi testimonij, dabítq; eos sa
15 cerdoti. * Qui faciet vnũ ꝑ peccato & alterũ
in holocaustũ, rogabítq; pro eo corã Dño vt
16 emundetur à fluxu seminis sui. * Vir de quo
C egredietur semen coitus, lauabit aqua omne
corpus suũ, & immũdus erit vsq; ad vesperũ.
17 * Vestem & pellem quam habuerit, lauabit
aqua, & immunda erit vsq; ad vesperum.
18 * Mulier cum qua coierit, lauabitur aqua,
& immunda erit vsque ad vesperum.

תרגום אונקלוס

וט
1 ומליל ייי עם משה ועם אהרן למימר: 2 מלילו
עם בני ישראל ותימרון להון גבר גבר ארי יהי דאיב מבשריה דוביה מסאב הוא: 3 ודא תהי סובתיה בדוביה ריר בשריה ית דוביה או
חתים בשריה מדוביה סובתיה הוא: 4 כל משכבא דישכב עלוהי דובנא יהי מסאב וכל מנא דיתב עלוהי יהי מסאב: 5 וגבר דיקרב
במשכביה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: 6 ודיתב על מנא דיתיב עלוהי דובנא יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד
רמשא: 7 ודיקרב בבשר דובנא יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: 8 וארי ירוק דובנא בדכיא ויצבע לבושוהי ויסחי
במיא ויהי מסאב עד רמשא: 9 וכל מרכבא דירכוב עלוהי דובנא יהי מסאב: 10 וכל דיקרב בכל דיהי תחותוהי יהי מסאב עד רמשא ודיטול
יתהון יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: 11 וכל דיקרב ביה דובנא וידוהי לא שטף במיא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא
ויהי מסאב עד רמשא: 12 ומאן דחסף דיקרב ביה דובנא יתבר וכל מאן דאע ישתטיף במיא: 13 וארי ידכי דובנא מדוביה וימני ליה
שבעה יומין לדכותיה ויצבע לבושוהי ויסחי בשריה במי מבוע וידכי: 14 וביומא תמינאה יסב ליה תרין שפנינין או תרין בני יונה וייתי לקדם
ייי לתרע משכן זמנא ויתנינון לכהנא: 15 ויעביד יתהון כהנא חד חטאתא וחד עלתא ויכפר עלוהי כהנא קדם ייי מדוביה: 16 וגבר ארי
יפוק מניה שכבת זרעא ויסחי במיא ית כל בשריה ויהי מסאב עד רמשא: 17 וכל לבוש וכל משך דיהי עלוהי שכבת זרעא
ויצטבע במיא ויהי מסאב עד רמשא: 18 ואתתא דישכב גבר יתה שכבת זרעא ויסחון במיא ויהון מסאבין עד רמשא:

Et locutus est Dñs ad Moysen et Aaron, dicens: 1
* Loquere filijs Israel, & dices ad illos, Viro vi- 2
ro cui fuerit fluxus ex corpore eius, fluxus eius im-
mũdus est. * Et hæc lex immũditiei eius, fluẽs semen 3
ex corpore suo, ex fluxu, qui cõstitit in corpore illius,
per fluxũ suũ hæc immunditia eius in eo. * Omnis le 4
ctus in quo dormierit super eũ seminifluus immũdus
est, et oẽ vas in quo sederit super illud seminifluus,
immundũ est. * Et homo qui tetigerit cubile eius, la 5
uabit vestes suas, et lauabitur aqua, & immundus
erit vsq; ad vesperã. * Et sedens super vas, in quo 6
sederit super illud seminifluus, lauabit vestimenta
sua, et lauabitur aqua, et immũdus erit vsq; ad ve-
speram. * Et qui tetigerit corpus seminiflui, lauabit 7
vestes suas, & lauabitur aqua, & immundus erit
vsq; ad vesperã. * Si autẽ spuerit seminifluus super 8
mundũ, lauabit vestes suas, & lauabitur aqua, &
immundus erit vsq; ad vesperã. * Et omne stragulũ 9
asini in quo ascenderit super illud seminifluus, im-
mundũ erit vsq; ad vesperã: & omnis tangẽs ab o-
mnibus quæcũq; fuerint sub eo, immũdus erit vsq;
ad vesperam. * Et tollens ea, lauabit vestes suas, 10
& lauabitur aqua, & immundus erit vsq; ad ve-
sperã. * Et quicquid tetigerit seminifluus, & ma- 11
nus eius nõ lotus est aqua, lauabit vestes, & lauabi-
tur aqua, et immũdus erit vsq; ad vesperam. * Et 12
vas fictile quod tetigerit seminifluus, confringetur,
& omne vas ligneũ lauabitur aqua, et mundũ erit.
* Si autem mundatus fuerit seminifluus ex fluxu 13
eius, & numerabit sibi septem dies ad purgatio-
nem sui, et lauabit vestes eius, et lauabit corpus suũ
aqua viua, & mũdus erit. * Et die octaua accipiet 14
sibi duos turtures, vel duos pullos columbarũ, et of-
feret ea coram Dño, ad ostia tabernaculi testimonij,
& dabit ea sacerdoti. * Et faciet ea sacerdos vnũ pro 15
peccato, et vnũ in holocaustũ, et propitiabit pro eo sa
cerdos corã Dño à fluxu eius. * Et homo cui egressus 16
fuerit ex eo cõcubitus seminis, et lauabit aqua omne
corpus suũ, et immũdus erit vsq; ad vesperã. * Et o- 17
mnis vestis, et omnis pellis, in qua fuerit super eam
concubitus seminis, & lauabitur aqua, & immun-
da erit vsque ad vesperam. * Et mulier si dor- 18
mierit vir cum ea concubitu seminis, & lauabun-
tur aqua, & immundi erunt vsq; ad vesperam.

ιε´.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· ἀνδρὶ
ἀνδρὶ ᾧ ἐὰν γένηται ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ῥύσις αὐτοῦ ἀ-
3 κάθαρτός ἐστιν. * καὶ οὗτος ὁ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ· ῥέων
γόνον ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς ῥύσεως, ἧς συνέστηκεν ἐν τῷ σώ-
ματι αὐτοῦ, διὰ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ αὕτη ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐ-
4 τῷ. * πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ἣ ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῇ ὁ γονορρυής, ἀκά-
θαρτός ἐστιν, καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ᾧ ἂν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονορρυής,
5 ἀκάθαρτόν ἐστιν. * καὶ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτοῦ,
πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται
6 ἕως ἑσπέρας· * καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ σκεύους, ἐφ᾽ ᾧ ἂν καθί-
σῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονορρυής, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται
7 ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ
χρωτὸς τοῦ γονορρυοῦς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδα-
8 τι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * ἐὰν δὲ προσσιαλίσῃ ὁ
γονορρυὴς ἐπὶ τὸν καθαρὸν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται
9 ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ πᾶν ἐπίσαγμα
ὄνου ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπιβῇ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονορρυής, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως
ἑσπέρας· καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος ἀπὸ πάντων ὅσα ἂν ᾖ ὑποκάτω
10 αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ ὁ αἴρων αὐτά, πλυνεῖ
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
11 ἑσπέρας. * καὶ ὅσων ἂν ἅψηται ὁ γονορρυής, καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ
οὐ νένιπται ὕδατι, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀ-
12 κάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ σκεῦος ὀστράκινον οὗ ἂν ἅψηται
ὁ γονορρυής, συντριβήσεται· καὶ πᾶν σκεῦος ξύλινον πλυθήσεται
13 ὕδατι, καὶ καθαρὸν ἔσται. * ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ὁ γονορρυὴς ἐκ τῆς
ῥύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐξαριθμήσεται ἑαυτῷ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὸν κα-
θαρισμὸν αὐτοῦ, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶ-
14 μα αὐτοῦ ὕδατι ζῶντι, καὶ καθαρὸς ἔσται. * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ
λήψεται ἑαυτῷ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει
αὐτὰ ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ
15 δώσει αὐτὰ τῷ ἱερεῖ. * καὶ ποιήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρ-
τίας, καὶ μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱε-
16 ρεὺς ἔναντι κυρίου ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ. * καὶ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν
ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶ-
17 μα αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ πᾶν ἱμάτιον,
καὶ πᾶν δέρμα, ἐφ᾽ ᾧ ἂν ᾖ ἐπ᾽ αὐτῷ κοίτη σπέρματος, καὶ πλυ-
18 θήσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ γυνὴ ἐὰν
κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ᾽ αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ λούσονται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO. CAP. XV.

Locutusque est Dominus cum Moyse & Aaron, dicens: [2] Loquimini cum filijs Israel & dicetis eis: Vir vir quando fluxerit de carne eius fluxus seminis: immundus erit. [3] Et hęc erit immunditia eius in fluxu suo: quando liquens humor fluit de carne eius aut quando densus adhæret carni eius, immunditia eius est. [4] Omne stratum in quo cubuerit qui fluxum seminis patitur, erit immundum, & omne vas in quo sederit, erit immundum. [5] Et vir qui tetigerit stratum eius, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [6] Et quicunque sederit super vas super quo sederit ille qui fluxum patitur, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [7] Et qui tetigerit carnem illius qui fluxum patitur, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis: & erit immundus vsque ad vesperam. [8] Et quando spuerit ille qui fluxum patitur super eum qui mundus est, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [9] Et omnis equitatura super quã equitauerit ille qui fluxum patitur, erit immunda. [10] Et omnis qui tetigerit omne quod sub eo fuerit, erit immundus vsque ad vesperã. & qui portauerit illud, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperã. [11] Et omnis quẽ tetigerit ille qui fluxum patitur, & manus suas non abluerat aquis, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [12] Vas autẽ fictile quod tetigerit ille qui patitur fluxũ, confringetur; & omne vas ligneum abluetur aquis. [13] Et quando ille qui fluxum patitur, mundatus fuerit à fluxu suo, numerabuntur ei septem dies ab emundatione sua: & lauabit vestimẽta sua, lauabitq; carnẽ suam aquis fontis, & sic mũdabitur. [14] In die autẽ octauo sumet sibi duos turtures aut duos filios colũbæ, & adducet in cõspectu Dñi ad ostiũ tabernaculi fœderis, dabitq; eos sacerdoti. [15] Et faciet sacerdos vnũ ex eis pro peccato, & vnũ in holocaustũ, & ꝓpitiabit ꝑ eo sacerdos corã Dño à fluxu suo. [16] Vir aũt de quo egreditur semẽ coit', lauabit aquis omnẽ carnẽ suã; & erit immũd' vsq; ad vesperã. [17] Omnis aũt vestis & omnis pellis super qua fuerit semẽ coitus, lauabitur aquis, & erit immũda vsq; ad vesperã. [18] Mulier aũt cũ qua vir cubuerit coitu seminis, vterq; lauabitur aquis, & erũt immũdi vsq; ad vesperã.

19 * וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ
שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ וְכָל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ יִטְמָא עַד־
20 הָעָרֶב׃ * וְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּנִדָּתָהּ יִטְמָא
21 וְכֹל אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלָיו יִטְמָא׃ * וְכָל־הַנֹּגֵעַ בְּמִשְׁכָּבָהּ
22 יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וְכָל־
הַנֹּגֵעַ בְּכָל־כְּלִי אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלָיו יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
23 בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וְאִם עַל־הַמִּשְׁכָּב הוּא
אוֹ עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־הִוא יֹשֶׁבֶת־עָלָיו בְּנָגְעוֹ־בוֹ יִטְמָא
24 עַד־הָעָרֶב׃ * וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ וּתְהִי
נִדָּתָהּ עָלָיו וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־
25 יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא׃ * וְאִשָּׁה כִּי־יָזוּב זוֹב דָּמָהּ
יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֶת־נִדָּתָהּ אוֹ כִי־תָזוּב עַל־נִדָּתָהּ
כָּל־יְמֵי זוֹב טֻמְאָתָהּ כִּימֵי נִדָּתָהּ תִּהְיֶה טְמֵאָה הִוא׃
26 * כָּל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל־יְמֵי זוֹבָהּ
כְּמִשְׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה־לָּהּ וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו
27 טָמֵא יִהְיֶה כְּטֻמְאַת נִדָּתָהּ׃ * וְכָל־הַנּוֹגֵעַ בָּם יִטְמָא
28 וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * וְאִם־
טָהֲרָה מִזּוֹבָהּ וְסָפְרָה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהָר׃
29 * וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּקַּח־לָהּ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי
יוֹנָה וְהֵבִיאָה אוֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
30 * וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד
עֹלָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזּוֹב טֻמְאָתָהּ׃
31 * וְהִזַּרְתֶּם אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאָתָם וְלֹא יָמֻתוּ
בְּטֻמְאָתָם בְּטַמְּאָם אֶת־מִשְׁכָּנִי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם׃
32 * זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת־זֶרַע
33 לְטָמְאָה־בָהּ׃ * וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת־זוֹבוֹ
לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם־טְמֵאָה׃

יו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן
בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיָּמֻתוּ׃

19 * Mulier quæ redeunte menſe patitur fluxum ſanguinis, ſeptem diebus ſeparabitur.
20 * Omnis qui tetigerit eam immundus erit vſque ad veſperum, & locus in quo dormierit vel ſederit diebus ſeparationis ſuæ, polluetur.
21 * Qui tetigerit lectum ſuum lauabit veſtimenta ſua & ipſe lotus aqua, immundus erit vſque ad veſperum.
22 * Omne vas ſuper quod illa ſederit quiſquis attigerit, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus aqua pollutus erit vſque ad veſperum.
23 * Si coierit cum ea vir tempore ſanguinis
24 menſtrualis immundus erit ſeptem diebus, & omne ſtratum in quo dormierit, polluetur.
25 * Mulier quę patitur multis diebus fluxum ſanguinis non in tempore mẽſtruali, vel quæ
D poſt mẽſtruum ſanguinem fluere non ceſſat, quàm diu ſubiacet huic paſſioni, immunda erit quaſi ſit in tempore menſtruo.
26 * Omne ſtratum in quo dormierit, & vas in quo ſederit, pollutum erit.
27 * Quicunq; tetigerit ea, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus aqua immundus erit vſq; ad veſperum.
28 * Si ſteterit ſanguis & fluere ceſſauerit, numerabit ſeptem dies purificationis ſuæ.
29 * Et die octauo offeret pro ſe ſacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum ad oſtium tabernaculi teſtimonij.
30 * Qui vnum faciet pro peccato & alterum in holocauſtum, rogabítque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ eius.
31 * Docebitis ergo filios Iſrael vt caueant immunditias, & non moriãtur in ſordibus ſuis, cùm polluerint tabernaculum meum quod eſt inter eos.
32 * Iſta eſt lex eius qui patitur fluxum ſeminis, & qui polluitur coitu.
33 * Et quæ menſtruis temporibus ſeparatur, vel quæ iugi fluit ſanguine, & hominis qui dormierit cum ea. CAP. XVI.
1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen poſt
A mortem duorum filiorum Aaron, quando offerentes ignem alienum interfecti ſunt.

תרגום אונקלוס

19 ואתתא ארי תהי דיבא דם יהי דובה בבסרה שבעה יומין תהי בריחוקה וכל דיקרב בה יהי מסאב עד רמשא: 20 וכל דתשכב עלוהי
בריחוקה יהי מסאב וכל דתיתיב עלוהי יהי מסאב: 21 וכל דיקרב במשכבה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
22 וכל דיקרב בכל מנא דתיתיב עלוהי יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: 23 ואם על משכבא הוא או על מנא דהיא יתבא עלוהי
במקרביה ביה יהי מסאב עד רמשא: 24 ואם משכב ישכב גבר יתה ותהי ריחוקה עלוהי ויהי מסאב שבעא יומין וכל משכבא דישכב עלוהי
יהי מסאב: 25 ואתתא ארי ידוב דוב דמה יומין סגיאין בלא עידן ריחוקה או ארי תדוב על ריחוקה כל יומי דוב סובתה כיומי ריחוקה תהי
מסאבא היא: 26 כל משכבא דתשכב עלוהי כל יומי דובה כמשכב ריחוקה יהי לה וכל מנא דתתיב עלוהי מסאב יהי כסואבת ריחוקה:
27 וכל דיקרב בהון יהי מסאב ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: 28 ואם דכיאת מדובה ותמני לה שבעה יומין ובתר
תדכי: 29 וביומא תמינאה תיסב לה תרין שפנינין או תרין בני יונה ותיתי יתהון לות כהנא לתרע משכן זימנא: 30 ויעביד כהנא ית חד
חטאתא וית חד עלתא ויכפר עלה כהנא קדם יי מדוב סובתה: 31 ותפרשון ית בני ישראל מסובתהון ולא ימותון בסואבתהון
בסאבותהון ית משכני דביניהון: 32 דא אוריתא דדובנא ודתפוק מיניה שכבת זרעא לאסתאבא בה: 33 ולדסובתא בריחוקה ולדדאיב
ית דוביה לדכר ולנקבא ולגבר דישכב עם מסאבא:

יו

1 ומליל יי עם משה בתר דמיתו תרין בני אהרן בקרוביהון אשתא נכריתא קדם יי ומיתו:

‡ Et mulier quæ fuerit fluens ſanguine, & erit 19
fluxus eius in corpore eius, ſeptem dies erit im men-
ſtruo ſuo. ‡ Omnis tangens eam, immundus erit 20
vſque ad veſperam: & omne ſuper quod dormierit
ſuper illud in menſtruo eius, immundum erit: & o-
mne ſuper quod inſederit ſuper illud, immūdū erit.
‡ Et omnis qui tetigerit cubile eius, lauabit ve- 21
ſtes ſuas, & lauabit corpus aqua, & immūdus erit
vſque ad veſperam. ‡ Et omnis tangēs omne vas 22
in quo ſederit ſuper illud, lauabit veſtes ſuas, & la
uabitur aqua, & immundus erit vſque ad veſpe-
ram. ‡ Si autem in lecto ea exiſtente, vel ſuper vas, 23
vbi ea ſederit ſuper illud, cùm tangit ipſe illam, im-
mundus erit vſq; ad veſperam. ‡ Si autem cu- 24
batione dormiuerit quis cum ea, & fuerit immun-
ditia eius ſuper eū, immundus erit ſeptem dies: &
omnis lectus in quo dormiuerit in eo, immundus
erit.
‡ Et mulier ſi fluxerit fluxum ſanguinis ſui dies 25
plures, nō in tempore mēſtrui ſui, ſi & fluxerit poſt
menſtruum ſuum, omnes dies fluxus immunditiæ
eius, ſicut dies menſtrui ſui, erit immūda. ‡ Et omnis 26
lectus in quo dormierit in eo omnes dies fluxus eius,
iuxta lectū mēſtrui eius erit illi, & omne vas in quo
ſederit ſuper illud, immundū erit iuxta immunditiā
menſtrui ſui.
‡ Et omnis tangens eam, immundus erit, & 27
lauabit veſtes ſuas, & lauabitur aqua, & immū-
dus erit vſque ad veſperam. ‡ Si autem purgatus 28
fuerit à fluxu ſuo, & numerabit ſibi ſeptem dies,
& poſt hæc mundabitur. ‡ Et die octaua accipiet 29
ſibi duos turtures, vel duos pullos columbarum,
‡ Et feret ea ad ſacerdotem ad hoſtium taberna- 30
culi teſtimonij, & faciet ſacerdos vnum pro pecca-
to, & vnum in holocauſtum, & propitiabit pro ea
ſacerdos coram Domino à fluxu immunditiæ eius.
‡ Et cauentes facietis filios Iſrael ab immundi- 31
tijs ſuis, & non morientur ob immunditiam ſuam,
cùm polluerint ipſi tabernaculū meum quod in ipſis.
‡ Hæc lex ſeminiflui, & ſi alicui exiuerit ex ipſo 32
cubatio ſeminis, vt polluatur in ipſo.
‡ Et ſanguinifluæ in mēſtruo eius, & ſeminifluus 33
in fluxu eius maſculo vel feminæ, & viro, ſi dormi-
uerit cum menſtruata.

19 ‡ καὶ γυνὴ ἥτις ἂν ᾖ ῥέουσα αἵματι, καὶ ἔσται ἡ ῥύσις αὐτῆς ἐν
τῷ σώματι αὐτῆς, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς.
20 ‡ πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ
πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν κοιτάζηται ἐπ᾽ αὐτὸ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτοῦ, ἀκάθαρ-
τον ἔσται· καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπικαθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ, ἀκάθαρτον ἔσται.
21 ‡ καὶ πᾶς ὃς ἂν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέ-
22 ρας. ‡ καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος παντὸς σκεύους ἐφ᾽ ὃ ἂν καθίσῃ
ἐπ᾽ αὐτὸ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκά-
23 θαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ ἐὰν δὲ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτῆς οὔσης, ἢ
ἐπὶ τοῦ σκεύους, οὗ ἂν αὐτὴ κάθηται ἐπ᾽ αὐτῷ. ‡ ἐν τῷ ἅπτεσθαι
24 αὐτὸν αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ ἐὰν δὲ κοίτῃ κοι-
μηθῇ τις μετ᾽ αὐτῆς, καὶ γένηται ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτῷ,
ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ᾗ ἂν κοι-
25 μηθῇ ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται. ‡ καὶ γυνὴ ἐὰν ῥέῃ ῥύσιν αἵμα-
τος αὐτοῦ ἡμέρας πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφέδρου αὐτοῦ, ἐὰν καὶ
ῥέῃ μετὰ τὴν ἄφεδρον αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ ἡμέραι ῥύσεως ἀκαθαρ-
σίας αὐτοῦ, καθάπερ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἔσται ἀκά-
26 θαρτος. ‡ καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ἣν ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτοῦ πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς ῥύσεως αὐτῆς, κατὰ τὴν κοίτην τῆς ἀφέδρου αὐτῆς
ἔσται αὐτῇ· καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ὃ ἂν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ, ἀκάθαρτον
27 ἔσται, κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀφέδρου αὐτοῦ. ‡ καὶ πᾶς ὁ ἁπτό-
μενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
28 καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ ἐὰν δὲ
καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτῆς, καὶ ἐξαριθμήσεται αὐτῇ
29 ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα καθαρισθήσεται. ‡ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ὀγδόῃ λήψεται ἑαυτῇ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστε-
30 ρῶν. ‡ καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ ἁ-
μαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωσιν· καὶ ἐξιλάσεται περὶ
αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου ἀπὸ ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς.
31 ‡ καὶ εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκα-
θαρσιῶν αὐτῶν· καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν
αὐτῶν, ἐν τῷ μιαίνειν αὐτοὺς τὴν σκηνήν μου τὴν ἐν αὐτοῖς.
32 ‡ οὗτος ὁ νόμος τοῦ γονορρυοῦς· καὶ ἐάν τινι ἐξέλθῃ ἐξ
αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ὥστε μιανθῆναι ἐν αὐτῇ. ‡ καὶ τῇ
33 αἱμορροούσῃ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, καὶ ὁ γονορρυὴς ἐν τῇ ῥύσει
αὐτοῦ τῷ ἄρσενι ἢ τῇ θηλείᾳ· καὶ τῷ ἀνδρὶ, ἐὰν κοιμηθῇ μετὰ
ἀποκαθημένης.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Mulier autem quæ patitur fluxum ſanguinis in carne ſua, ſeptem diebus erit quaſi menſtruata. & omnis qui tetigerit eam erit immundus vſque ad veſperam. [20] Et omnis qui cubuerit cum ea in menſtruo ſuo erit immundus. & omne ſuper quod ſederit erit immundum. [21] Et omnis qui tetigerit ſtratum eius lauabit veſtimenta ſua, & lauabitur aquis, & erit immundus vſque ad veſperam. [22] Et omnis qui tetigerit omne vas ſuper quod ſederit, lauabit veſtimenta ſua, & lauabitur aquis, & erit immundus vſque ad veſperam. [23] Et ſi cubuerit ille in ſtrato vel in vaſe in quo ipſa ſedit, cùm tetigerit illud immundus erit vſque ad veſperam. [24] Et ſi cubans cubuerit vir cum ea & menſtruum eius fuerit in ea, erit immundus ſeptem diebus. & omne ſtratum ſuper quod cubuerit erit immundum. [25] Et mulier cuius ſanguis fluxerit diebus multis præter tempus menſtrui ſui, vel quando fluxerit poſt menſtruum ſuum, cunctis diebus quibus fluxerit immunditia eius, ſicut in diebus menſtrui ſui erit immunda. [26] Omne ſtratum in quo cubuerit omnibus diebus fluxus ſui, quaſi ſtratum menſtrui ſui erit. & omne vas in quo ſederit immundum erit quaſi immunditia menſtrui ſui. [27] Et omnis qui tetigerit illud erit immundus, & lauabit veſtimenta ſua, lauabiturque aquis, & erit immundus vſque ad veſperam. [28] Si autem mundata fuerit à fluxu ſuo, numerabit ſibi ſeptem dies, & poſtea mundabitur. [29] In die autem octauo tollet ſibi duos turtures aut duos filios columbæ, & adducet eos ad ſacerdotem ad oſtium tabernaculi fœderis. [30] Facietque ſacerdos vnum pro peccato & vnum in holocauſtum, & propitiabit pro ea ſacerdos coram Domino à fluxu immunditiæ ſuæ. [31] Et ſeparabitis filios Iſrael ab immunditijs ſuis, vt non moriantur in immunditiis ſuis, cùm polluerint tabernaculum meum quod eſt inter eos. [32] Iſta eſt lex eius qui patitur fluxum ſeminis, & à quo egreditur ſemen coitus vt polluatur in eo. [33] Et eius quæ eſt polluta menſtruo, & illius à quo fluxus fluit tam maſculi quàm feminæ & viri qui cubuerit cum immunda.

2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן
אָחִיךָ וְאַל־יָבֹא בְכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת
אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן
3 אֵרָאֶה עַל־הַכַּפֹּרֶת׃ * בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ
4 בְּפַר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה׃ * כְּתֹנֶת־בַּד
קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי־בַד יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד
יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ
5 בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם׃ * וּמֵאֵת עֲדַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל
6 אֶחָד לְעֹלָה׃ * וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת
7 אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ׃ * וְלָקַח אֶת־
שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
8 מוֹעֵד׃ * וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת
גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָה וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל׃
9 * וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו
10 הַגּוֹרָל לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת׃ * וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה
עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו
11 לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה׃ * וְהִקְרִיב אַהֲרֹן
אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ
12 וְשָׁחַט אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃ * וְלָקַח מְלֹא־
הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמְלֹא
חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת׃
13 * וְנָתַן אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִסָּה ׀ עֲנַן
הַקְּטֹרֶת אֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת׃
14 * וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת
קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם
15 בְּאֶצְבָּעוֹ׃ * וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם
וְהֵבִיא אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל־הַכַּפֹּרֶת
וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת׃

2 *Et præcepit ei dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur ſanctuarium, quod eſt intra velũ coram propitiatorio, quo tegitur arca, vt non moriatur, quia in nube apparebo ſuper oraculum, niſi hæc antè fecerit.
3 *Vitulum pro peccato offeret & arietem in holocauſtum, tunica linea veſtietur, feminalibus lineis verenda cęlabit.
4 *Accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hæc enim veſtimenta ſunt ſancta; quibus cunctis cùm lotus fuerit, induetur.
5 *Suſcipiétque ab vniuerſa multitudine filiorum Iſrael duos hircos pro peccato, & vnũ arietem in holocauſtum.
6 *Cúmque obtulerit vitulum, & orauerit pro ſe & pro domo ſua;
7 *Duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij.
8 *Mitténsque ſuper vtrumque ſortem, vná Domino, & alteram capro emiſſario.
9 *Cuius exierit ſors Domino, offeret illum
B pro peccato.
10 *Cuius autem in caprum emiſſarium ſtatuet eum viuum coram Domino vt fundat preces ſuper eũ, & emittat eum in ſolitudiné.
11 *His ritè celebratis offeret vitulum; & rogans pro ſe & domo ſua, immolabit eum.
12 *Aſſumptóque thuribulo quod de pruinis altaris impleuerit, & hauriens manu compoſitum thymiama in incẽſum, vltra velum intrabit in ſancta:
13 *Vt poſitis ſuper ignem aromatibus nebula eorum & vapor operiat oraculum quod eſt ſupra teſtimonium, & non moriatur.
14 *Tollet quoq; de ſanguine vituli, & aſperget digito ſepties contra propitiatorium ad orientem.
15 *Cúmque mactauerit hircum pro peccato populi, inferet ſanguinem eius intra velum ſicut præceptum eſt de ſanguine vituli, vt aſpergat è regione oraculi.

תרגום אונקלוס

2 ואמר יי למשה מליל עם אהרן אחוך ולא יהי עליל בכל עידן לקודשא מגו לפרוכתא לקדם כפורתא דעל ארונא ולא ימות ארי בעננא אנא
מתגלי על בית כפורתא׃ 3 בדא יעול אהרן לקודשא בתור בר תורי לחטאתא ודכר לעלתא׃ 4 כתונא דבוצא דקודשא ילבש ומכנסין
דבוצא יהון על בשריה ובהמינא דבוצא יסר ובמצנפתא דבוצא יחית ברישיה לבושי קודשא אינון ויסחי במיא ית בשריה וילבישינון׃
5 ומן כנשתא דבני ישראל יסב תרין צפירי עזין לחטאתא ודכר חד לעלתא׃ 6 ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא דיליה ויכפר עלוהי ועל
אנש ביתיה׃ 7 ויסב ית תרין צפירין ויקים יתהון קדם יי בתרע משכן זמנא׃ 8 ויתן אהרן על תרין צפירין עדבין עדבא חד לשמא
דיי ועדבא חד לעזאזל׃ 9 ויקריב אהרן ית צפירא דסליק עלוהי עדבא לשמא דיי ויעבדיניה חטאתא׃ 10 וצפירא דסליק עלוהי
עדבא לעזאזל יתקם כד חי קדם יי לכפרא עלוהי לשלחא יתיה לעזאזל למדברא׃ 11 ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא דיליה ויכפר עלוהי
ועל אנש ביתיה ויכוס ית תורא דחטאתא דיליה׃ 12 ויסב מלי מחתיתא גומרין דאשא מעלוי מדבחא מקדם יי ומלי חפנוהי קטורת בסמין
דקיקין ויעיל מגו לפרוכתא׃ 13 ויתן ית קטורת בסמיא על אשתא קדם יי ויחפי ענן קטרתא ית כפורתא דעל סהדותא ולא ימות׃
14 ויסב מדמא דתורא וידי באצבעיה על אפי כפורתא קדומא וקדם כפורתא ידי שבע זמנין מן דמא באצבעיה׃
15 ויכוס ית צפירא דחטאתא די לעמא ויעיל ית דמיה למגיו לפרוכתא ויעביד ית דמיה כמא דעבד לדמא דתורא וידי יתיה על כפורתא
וקדם כפורתא׃

CAP. XVI.

ET locutus est Dñs ad Moysen, postquam mortui 1
sunt duo filij Aaron, quando obtulerunt ipsi ignẽ
alienum corã Domino, & mortui fuerunt. ‡Et di- 2
xit Dominus ad Moysen: Loquere ad Aaron fratrẽ
tuum, et non intret omnẽ horam in sanctuariũ quod
interius velo in faciẽ propitiatorij, quod est super ar-
cã testimonij, et nõ moriemini, in enim nube appare-
bo in propitiatorio. ‡Sic ingredietur Aaron in san- 3
ctuariũ, in vitulo ex bobus pro peccato, & ariete in
holocaustum, & tunicã lineam sanctificatã induet,
& feminale lineum erit in corpore eius. ‡Et zona 4
linea cingetur, et cidarim lineam circũponet, vestes
sanctæ sunt, & lauabit aqua omne corpus suum, et
vestiet eas. ‡Et à multitudine filiorũ Israel acci- 5
piet duos hircos, ex capris pro peccato, & arietem
vnum in holocaustum. ‡Et adducet Aaron vi- 6
tulum qui pro peccato suũ, & propitiabit pro se &
domo sua. ‡Et accipiet duos hircos, & constituet 7
eos coram Domino iuxta hostiũ tabernaculi testimo
nij. ‡Et imponet Aaron super duos hircos sortes, 8
sortem vnam Domino, & sortem vnam emissario.
‡Et adducet Aaron hircum super quẽ superuenit 9
super eum sors Domino, & faciet pro peccato. ‡Et 10
hircum, super quẽ superuenit super eũ sors emissarij,
statuet eũ viuentẽ corã Domino, vt propitiet super
eum, vt dimittat eũ in emissionẽ, et dimittet eum in
eremum. ‡Et adducet Aaron vitulum qui pro 11
peccato qui suus, & propitiabit pro se, et domo sua,
& immolabit vitulum qui pro peccato suũ. ‡Et 12
accipiet plenum thuribulum carbonũ ignis ab alta-
ri, quod est corã Domino, & implebit manus suas
thymiamate cõpositionis subtilis, & inducet inte-
rius velo. ‡Et imponet thymiama super ignem co 13
ram Domino, & cooperiet vapor thymiamatis pro-
pitiatorium quod est in testimonijs, & non morie-
mini. ‡Et accipiet à sanguine vituli, & asperget 14
digito super propitiatoriũ ad orientẽ in faciem propi
tiatorij asperget septies à sanguine digito suo. ‡Et 15
immolabit hircum qui pro peccato, qui est pro populo
coram Domino, & inferet de sanguine eius interius
velo, & faciet sanguinem eius, quemadmodum fe-
cit sanguinem vituli, & asperget sanguinem eius
super propitiatoriũ, in faciem propitiatorij.

1 ιϛ΄. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν μετὰ τὸ τελευτῆ-
σαι τοὺς δύο υἱοὺς ἀαρὼν ἐν τῷ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότρι-
2 ον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐτελεύτησαν. ‡καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν,
λάλησον πρὸς ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ μὴ εἰσπορευέσθω πᾶ-
σαν ὥραν εἰς τὸ ἅγιον τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς τὸ
πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ
3 ἀποθανεῖτε· ἐν γὰρ νεφέλῃ ὀφθήσομαι ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου. ‡οὕτως
εἰσελεύσεται ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρ-
τίας καὶ κριῷ εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ χιτῶνα λινοῦν ἡγιασμένον
4 ἐνδύσεται, καὶ περισκέλιον λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ. ‡καὶ
ζώνῃ λινῇ ζώσεται, καὶ κίδαριν λινὴν περιθήσεται, ἱμάτια ἅγιά
ἐστι· καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται αὐτά.
5 ‡καὶ παρὰ τῆς συναγωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψεται δύο χιμά-
ρους ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα.
6 ‡καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας, τὸν ἑαυ-
7 τοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. ‡καὶ λήψεται τοὺς
δύο χιμάρους, καὶ παραστήσει αὐτοὺς ἔναντι κυρίου παρὰ τὴν θύ-
8 ραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ‡καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν ἐπὶ τοὺς δύο
χιμάρους κλήρους, κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον ἕνα τῷ ἀπο
9 πομπαίῳ. ‡καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν
10 ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρος τῷ κυρίῳ· καὶ ποιήσει περὶ ἁμαρτίας. ‡καὶ
τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρος τοῦ ἀποπομ-
παίου, στήσει αὐτὸν ζῶντα ἔναντι κυρίου, ὥστε ἐξιλάσασθαι ἐπ'
αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπήν, καὶ ἀφήσει
11 αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον. ‡καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ
τῆς ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ,
12 καὶ σφάξει τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ. ‡καὶ λή-
ψεται πλῆρες τὸ πυρεῖον ἀνθράκων πυρὸς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ
ἀπέναντι κυρίου· καὶ πληρώσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ θυμιάματος
συνθέσεως λεπτῆς· καὶ εἰσοίσει ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος.
13 ‡καὶ ἐπιθήσει τὸ θυμίαμα ἐπὶ τὸ πῦρ ἔναντι κυρίου· καὶ καλύψει
ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρτυρίων,
14 καὶ οὐκ ἀποθανεῖτε. ‡καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ
τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον κατὰ ἀνατολάς, κατὰ πρόσωπον τοῦ
15 ἱλαστηρίου ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ. ‡καὶ
σφάξει τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, τὸν περὶ τοῦ λαοῦ ἔναν-
τι κυρίου· καὶ εἰσοίσει τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσμα-
τος, καὶ ποιήσει τὸ αἷμα αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τοῦ μό-
σχου· καὶ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, κατὰ πρόσωπον
τοῦ ἱλαστηρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO. CAP. XVI.

Locutusque est Dominus cum Moyse: postquam mortui sunt duo filij Aaron, quando obtulerunt ignem alienum corã Domino & mortui sunt.
2 Dixitque Dominus ad Moysen: Loquere cum Aaron fratre tuo vt non ingrediatur omni tempore ad sanctuarium intra velum corã propi-
tiatorio quod est super arcam, vt non moriatur, quoniam in nube ego apparebo super propitiatorium. 3 Cùm hoc ingredietur Aaron in sanctua-
rium, cum vitulo de bobus pro peccato, & ariete in holocaustum. 4 Tunica linea sancta vestietur, & feminalia linea erunt super carnem eius, &
balteo lineo accingetur, & cidarim lineam ponet in capite suo, vestimenta sancta sunt. & lauabit aquis carnem suam, & sic vestietur eis. 5 Et tolles
à congregatione filiorum Israel duos hircos caprarum pro peccato, & arietem vnum in holocaustum. 6 Offeretque Aaron vitulum suum quod est
pro peccato, & propitiabit pro se & pro hominibus domus suæ. 7 Tolletque duos hircos, & stare faciet eos coram Domino in ostio tabernaculi
fœderis. 8 Et mittet Aaron super duos hircos sortes, sortem vnam nomini Domini, & sortem vnam Azazel. 9 Offeretque Aaron hircum cuius
sors exierit in nomine Domini, & faciet eum pro peccato. 10 Hircum autem cuius sors exierit Azazel, statuet viuum coram Domino, vt propitiet
in eo, & vt mittat eum ad Azazel in desertum. 11 Et offeret Aaron vitulum pro peccato suo, & propitiabit pro se & pro hominibus domus suæ.
Immolabitque vitulum pro peccato suo. 12 Et tollet thuribulum plenum prunis ignis desuper altare de conspectu Domini, & plenum pugillum
suum thymiamatis aromatum minutarum, & ingredietur intra velum. 13 Et ponet thymiama aromatum super ignem coram Domino, & cooperiet
nebula incensi propitiatorium quod est supra testimonium, vt non moriatur. 14 Tolletque de sanguine vituli & asperget digito suo super faciem
propitiatorij ad orientẽ, & corã propitiatorio asperget septies de sanguine digito suo. 15 Immolabitq; hircũ quod est pro peccato populi, & inferet
sanguinẽ eius intra velum. & faciet de sanguine eius sicut fecit de sanguine vituli, & asperget eum super propitiatorium & coram propitiatorio.

16 * וכפר על־הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם
לכל־חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך
17 טמאתם: * וכל־אדם לא־יהיה באהל מועד בבאו
לכפר בקדש עד־צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד
18 כל־קהל ישראל: * ויצא אל־המזבח אשר לפני־
יהוה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן
19 על־קרנות המזבח סביב: * והזה עליו מן־הדם
באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני
20 ישראל: * וכלה מכפר את־הקדש ואת־אהל
21 מועד ואת־המזבח והקריב את־השעיר החי: * וסמך
אהרן את־שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה
עליו את־כל־עונת בני ישראל ואת־כל־פשעיהם
לכל־חטאתם ונתן אתם על־ראש השעיר ושלח
22 ביד־איש עתי המדברה: * ונשא השעיר עליו את־
כל־עונתם אל־ארץ גזרה ושלח את־השעיר
23 במדבר: * ובא אהרן אל־אהל מועד ופשט את־
בגדי הבד אשר לבש בבאו אל־הקדש והניחם שם:
24 * ורחץ את־בשרו במים במקום קדוש ולבש את־
בגדיו ויצא ועשה את־עלתו ואת־עלת העם וכפר
25 בעדו ובעד העם: * ואת חלב החטאת יקטיר
26 המזבחה: * והמשלח את־השעיר לעזאזל יכבס
בגדיו ורחץ את־בשרו במים ואחרי־כן יבוא אל־
27 המחנה: * ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת
אשר הובא את־דמם לכפר בקדש יוציא אל־
מחוץ למחנה ושרפו באש את־ערתם ואת־בשרם
28 ואת־פרשם: * והשרף אתם יכבס בגדיו ורחץ
את־בשרו במים ואחרי־כן יבוא אל־המחנה:
29 * והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור
לחדש תענו את־נפשתיכם וכל־מלאכה לא תעשו
האזרח והגר הגר בתוככם:

16 * Et expiet ſanctuarium ab immunditiis fi-
liorũ Iſrael, & à præuaricationibus eorũ, cun-
ctíſq; peccatis. Iuxta hunc ritum faciet taber-
naculo teſtimonij quod fixum eſt inter eos in
17 medio ſordiũ habitationis eorum. * Nullus
hominum ſit in tabernaculo quãdo pontifex
ſanctuarium ingreditur, vt roget pro ſe, & p
18 domo ſua & pro vniuerſo cœtu Iſrael: * Do-
nec egrediatur tabernaculũ. Cùm aũt exierit
ad altare quod coram Dño eſt, oret pro ſe: &
ſumptũ ſanguinẽ vituli atq; hirci fundat ſu-
19 per cornua eius per gyrũ. * Aſpergénsq; di-
gito ſepties, expiet & ſanctificet illud ab im-
20 munditiis filiorũ Iſrael. * Poſtquã emunda-
uerit ſanctuariũ & tabernaculũ & altare, tũc
21 offerat hircum viuentẽ; * Et poſita vtraque
E manu ſuper caput eius, cõfiteatur omnes ini-
quitates filiorũ Iſrael & vniuerſa delicta atq;
peccata eorũ, q̃ imprecans capiti eius emittet
22 illũ per hominẽ paratũ in deſertũ. * Cúmq;
portauerit hircus omnes iniquitates eorũ in
terrã ſolitariam, & dimiſſus fuerit in deſerto:
23 * Reuertetur in tabernaculum teſtimonij. &
depoſitis veſtibus quibus prius indutus erat,
24 cùm intraret ſanctuariũ, relictíſq; ibi, * Laua
bit carnẽ ſuam in loco ſancto, induetúrq; ve-
ſtibus ſuis. & poſtq̃ egreſſus obtulerit holo-
cauſtũ ſuũ ac plebis, rogabit tam pro ſe quàm
25 pro populo. * Et adipem qui oblatus eſt pro
26 peccatis adolebit ſuper altare. * Ille verò qui
dimiſerit caprũ emiſſarium, lauauit veſtimẽ-
ta ſua & corpus aqua, & ſic ingredietur in ca-
27 ſtra. * Vitulum autẽ & hircum qui pro pec-
cato fuerant immolati, & quorũ ſanguis illa-
tus eſt in ſanctuarium vt expiatio cõpleretur,
aſportabunt foras caſtra, & cõburẽt igni tam
28 pelles quàm carnes eorũ ac fimum. * Et qui-
cunque combuſſerit ea, lauabit veſtiméta ſua
& carnem aqua, & ſic ingredietur caſtra.
29 * Erítque vobis hoc legitimum ſempiter-
num. Menſe autem ſeptimo, decima die men-
ſis affligetis animas veſtras, nullúmque opus
facietis ſiue indigena ſiue aduena qui pere-
grinatur inter vos.

תרגום אונקלוס

16 ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממרדיהון לכל חטאיהון וכן יעביד למשכן זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון: 17 וכל אנש
לא יהי במשכן זמנא במיעליה לכפרא בקודשא עד מפקיה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ועל כל קהלא דישראל: 18 ויפוק למדבחא די קדם
יי ויכפר עלוהי ויסב מדמא דתורא ומדמא דצפירא ויתן על קרנת מדבחא סחור סחור: 19 וידי עלוהי מן דמא באצבעיה שבע זמנין וידכיניה
ויקדשיניה מסואבת בני ישראל: 20 וישיצי מלכפרא על קודשא ועל משכן זמנא ועל מדבחא ויקריב ית צפירא חיא: 21 ויסמוך
אהרן ית תרתין ידוהי על ריש צפירא חיא ויודי עלוהי ית כל עוית בני ישראל וית כל מרדיהון לכל חטאיהון ויתן יתהון על ריש צפירא וישלח ביד
גבר דזמין למהך למדברא: 22 ויטול צפירא עלוהי ית כל עויתהון לארע דלא יתבא וישלח ית צפירא במדברא: 23 ויעול
אהרן למשכן זמנא וישלח ית לבושי בוצא דילבש במיעליה לקודשא ויצנעינון תמן: 24 ויסחי ית בשריה במיא באתר קדיש וילבש ית לבושוהי
ויפוק ויעביד ית עלתיה וית עלת עמא ויכפר עלוהי ועל עמא: 25 וית תרבא דחטאתא יסיק למדבחא: 26 ודמוביל ית צפירא לעזאזל
יצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה במיא ובתר כן יעול למשריתא: 27 וית תורא דחטאתא וית צפירא דחטאתא דאתעל מדמהון לכפרא בקודשא
יפקון למברא למשריתא ויוקדון בנורא ית משכיהון וית בשריהון וית אוכליהון: 28 ודמוקיד יתהון יצבע לבושוהי ויסחי ית
בשריה במיא ובתר כן יעול למשריתא: 29 ותהי לכון לקים עלם בירחא שביעאה בעשרא לירחא תענון ית נפשתיכון וכל עבידא לא
תעבדון יציבא וגיורא דיתגירון ביניכון:

‡Et propitiabit sanctuariū ab immunditijs filio- 16
rum Israel, et ab iniquitatibus eorū de omnibus pec
catis eorū, & sic faciet tabernaculo testimonij quod
ędificatū est in his quæ in medio immūditiei eorum.
‡Et omnis homo nō erit in tabernaculo testimonij, 17
ingrediēte ipso ad propitiandū in sanctuario, quo ad
exiuerit, & propitiabit pro se & domo sua, & pro
omni cœtu Israel. ‡Et egredietur super altare quod 18
est coram Dn̄o, & propitiabit super illud, et accipiet
de sanguine vituli, et de sanguine hirci, & imponet
super cornua altaris in circuitu. ‡ Et asperget su- 19
per illud de sanguine digito suo septies, & mūdabit
illud, et sanctificabit illud de immunditijs filiorū Is-
rael. ‡Et sacrificabit propitians sanctuariū, & ta- 20
bernaculū testimonij, et altare, & de sacerdotibus,
& mundabit, & adducet hircū viuum. ‡ Et im- 21
ponet Aaron duas manus suas super caput hirci vi-
uentis, & cōfitebitur super eum omnes iniquitates
filiorū Israel, & omnes nequitias eorū, et omnia pec
cata eorum, & imponet ea super caput hirci viuen-
tis, et dimittet in manu hominis parati in eremum.
‡Et accipiet hircus in seipso peccata eorum in ter- 22
ram inaccessibilē, et dimittet hircū in terrā inacces-
sibilem. ‡Et reuertetur Aaron in tabernaculū testi- 23
monij, & exuet vestē lineam, quā induerat ingre-
diens ipse in sanctuarium, et deponet eam illic. ‡Et 24
lauabit corpus suum aqua in loco sancto, & induet
vestem suā, & egrediens faciet holocaustum suum et
holocaustum populi, & propitiabit pro se, & domo
sua, & pro populo: vt pro sacerdotibus. ‡Et adipē 25
qui pro peccatis offeret super altare. ‡Et dimittens 26
hircum segregatum in emissionē, lauabit vestes suas,
& lauabit corpus suum aqua, & post hæc ingre-
dietur in castra. ‡Et vitulum qui est pro peccato, 27
& hircum qui est pro peccato, quorum sanguis eo-
rum inductus est ad propitiandū in sanctuario edu-
cent ea extra castra, & cōburent ea in igne, & pel-
les eorum, & carnes eorū, & fimum eorum. ‡At 28
qui combusserit ea, lauabit vestes suas, & lauabit
corpus suum aqua, & post hæc ingredietur ad ca-
stra. ‡Et erit hoc vobis legitimū sempiternum, in 29
mense septimo, decima mensis humiliabitis animas
vestras, & omne opus nō facietis indigena & ad-
uena additus in vobis.

16 ‡καὶ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραή-
λ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν
αὐτῶν· καὶ οὕτω ποιήσει τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου τῇ ἐκτισμένῃ ἐν
17 τοῖς ἐν μέσῳ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν. ‡καὶ πᾶς ἄνθρωπος οὐκ
ἔσται ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, εἰσπορευομένου αὐτοῦ ἐξιλάσα-
σθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἕως ἂν ἐξέλθῃ· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ καὶ
18 τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς ἰσραήλ. ‡καὶ ἐξε-
λεύσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀπέναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσεται
ἐπ᾽ αὐτό· καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵμα-
τος τοῦ χιμάρου, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύ-
19 κλῳ. ‡καὶ ῥανεῖ ἐπ᾽ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ
ἑπτάκις, καὶ καθαριεῖ αὐτό, καὶ ἁγιάσει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν
20 τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ‡καὶ συντελέσει ἐξιλασκόμενος τὸ ἅγιον, καὶ
τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ περὶ τῶν ἱερέων,
21 καὶ καθαριεῖ· καὶ προσάξει τὸν χίμαρον τὸν ζῶντα· ‡καὶ ἐπιθή-
σει ἀαρὼν τὰς δύο χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου
τοῦ ζῶντος, καὶ ἐξαγορεύσει ἐπ᾽ αὐτοῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῶν
υἱῶν ἰσραήλ, καὶ πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς ἁ-
μαρτίας αὐτῶν· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμά-
ρου τοῦ ζῶντος· καὶ ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ ἀνθρώπου ἑτοίμου εἰς τὴν
22 ἔρημον. ‡καὶ λήψεται ὁ χίμαρος ἐφ᾽ ἑαυτῷ τὰς ἀνομίας αὐ-
τῶν εἰς γῆν ἄβατον· καὶ ἐξαποστελεῖ τὸν χίμαρον εἰς γῆν ἄβα-
23 τον. καὶ εἰσελεύσεται ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκ-
δύσεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν, ἣν δεδύκει εἰσπορευόμενος αὐτὸς
24 εἰς τὸ ἅγιον· καὶ ἀποθήσει αὐτὴν ἐκεῖ. ‡καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ
ὕδατι ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν
ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ λαοῦ, καὶ
ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ· ὡς περὶ
25 τῶν ἱερέων. ‡καὶ τὸ στέαρ τὸ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυ-
26 σιαστήριον. ‡καὶ ὁ ἐξαποστέλλων τὸν χίμαρον τὸν διεσταλμένον
εἰς ἄφεσιν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ
27 ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. ‡καὶ τὸν
μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρ
τίας ὧν τὸ αἷμα αὐτῶν εἰσενέχθη ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ,
ἐξοίσουσιν αὐτὰ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσιν αὐτὰ ἐν
πυρί, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν καὶ τὰ κρέατα αὐτῶν καὶ τὴν κόπρον
28 αὐτῶν. ‡ὁ δὲ κατακαίων αὐτά, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται
τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβο
29 λήν. ‡καὶ ἔσται τοῦτο ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον· ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ
δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ὁ αὐτόχθων, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et expiabit super sanctuariū ab immunditijs filiorū Israel & à præuaricationibus eorum cunctisq; peccatis eorū. Et sic faciet tabernaculo fœderis quod collocatur cum eis in medio cōtaminationū eorum. 17 Nullusque vir sit in tabernaculo fœderis quādo ingreditur vt propitiet in sanctuario donec egrediatur, & propitiabit pro se & pro hominibus domus suę & pro omni ecclesia Israel. 18 Egredieturque ad altare quod est corā Domino, & expiabit illud, & tollet de sanguine vituli & de sanguine hirci, & ponet super cornua altaris per circuitum: 19 Et asperget super eum septies de sanguine cum digito suo, & mūdabit illud & sanctificabit illud ab immunditiis filiorum Israel. 20 Et postquam cessauerit expiare super sanctuarium & super tabernaculum fœderis, & super altare, offeret hircum viuum: 21 Ponetque Aaron ambas manus suas super caput hirci viui, & confitebitur super eū omnes iniquitates filiorū Israel, & omnes præuaricationes eorum, omniaque peccata eorum, & dabit ea super caput hirci, & mittet eum per manum viri parati, vt eat in solitudinem. 22 Portabitque hircus super se omnes iniquitates eorum ad terram inhabitabilem, & dimittet hircū per solitudinē. 23 Et ingredietur Aaron tabernaculū fœderis, & exuet vestimenta linea, quibus vestitus fuerat quando ingressus est in sanctuarium, & reponet ea ibi. 24 Lauabitque carnem suam aquis in loco sancto, vestieturque vestibus suis, & egredietur, & faciet holocaustum suum & holocaustum populi. & propitiabit pro se & pro populo. 25 Adipem autē sacrificij pro peccato adolebit super altare. 26 Et qui duxerit hircum Azazel, lauabit vestimenta sua, & lauabit carnem suam aquis, & postea ingredietur in castra. 27 Vitulum autem pro peccato & hircum qui offertur pro peccato quorum sanguis illatus est ad expiandum in sanctuario, efferent extra castra, & comburent igni pelles eorum, & carnes, & fimum eorum. 28 Et qui combusserit, ea lauabit vestimenta sua, lauabitque carnem suam aquis, & postea ingredietur in castra. 29 Eritque vobis in legitimum sempiternum. In mense septimo in decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque opus facietis, tam indigenæ quàm aduenæ qui peregrinantur inter vos.

30 כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם
31 מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו׃ שבת שבתון
היא לכם ועניתם את נפשתיכם חקת עולם׃
32 וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא את ידו
לכהן תחת אביו ולבש את בגדי הבד בגדי הקדש׃
33 וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת
המזבח יכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר׃
34 והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על
בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר
צוה יהוה את משה׃

יז

1 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
2 דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל
ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה יהוה לאמר׃
3 איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב
או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה׃
4 ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן
ליהוה לפני משכן יהוה דם יחשב לאיש ההוא
5 דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו׃ למען
אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם
זבחים על פני השדה והביאם ליהוה אל פתח
אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים ליהוה
6 אותם׃ וזרק הכהן את הדם על מזבח יהוה
פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחח ליהוה׃
7 ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירם אשר הם
זנים אחריהם חקת עולם תהיה זאת להם לדרתם׃
8 ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר
9 אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה או זבח׃ ואל
פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת
האיש ההוא מעמיו׃

30 In hac die expiatio erit veſtri, atque mun-
datio ab omnibus peccatis veſtris. coram Do-
31 mino mundabimini; Sabbatum enim re-
quietionis eſt, & affligetis animas veſtras re-
32 ligione perpetua. Expiabit autem ſacer-
dos qui vnctus fuerit, & cuius manus initia-
tæ ſunt, vt ſacerdotio fungatur pro patre ſuo;
inductúrque ſtola linea & veſtibus ſanctis:
33 Et expiabit ſanctuarium, & tabernaculi
teſtimonij atque altare; ſacerdotes quoque et
34 vniuerſum populum. Erítq; vobis hoc le-
gitimum ſempiternum, vt oretis pro filiis Iſ-
rael & pro cunctis peccatis eorum ſemel in
anno. fecit igitur ſicut præceperat Dominus
Moyſi.

CAP. XVII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicés:
2 Loquere Aaron & filiis eius, & cunctis
A filiis Iſrael, dicens ad eos, Iſte eſt ſermo quem
3 mandauit Dominus, dicens, Homo qui-
libet de domo Iſrael ſi occiderit bouem aut
ouem, ſiue capram in caſtris vel extra caſtra:
4 Et non obtulerit ad oſtium tabernaculi
oblationẽ Domino, ſanguinis reus erit, quaſi
ſi ſanguinem fuderit, ſic peribit de medio
5 populi ſui. Ideo ſacerdoti offerre debent
filij Iſrael hoſtias ſuas quas occidunt in agro,
vt ſanctificentur Domino ante oſtium taber-
naculi teſtimonij, & immolent eas hoſtias
pacificas Domino.
6 Fundétque ſacerdos ſanguinem ſuper al-
B tare Domini ad oſtium tabernaculi teſtimo-
nij, & adolebit adipem in odorem ſuauitatis
Domino.
7 Et nequaquam vltra immolabunt ho-
ſtias ſuas dæmonibus, cum quibus fornicati
ſunt. legitimum ſempiternum erit illis & po-
ſteris eorum.
8 Et ad ipſos dices, Homo de filiis Iſrael, &
de aduenis, qui peregrinantur apud vos, qui
obtulerit holocauſtum ſiue victimam:
9 Et ad oſtium tabernaculi teſtimonij non
adduxerit eam, vt offerat Domino, interibit
de populo ſuo.

תרגום אונקלוס

30 ארי ביומא הדין יכפר עליכון לדכאה יתכון מכל חוביכון קדם יי תדכון׃ 31 שבת שבתא היא לכון ותענון ית נפשתיכון קים עלם׃ 32 ויכפר כהנא דרבי יתיה ודיקריב ית קרבניה לשמשא תחות אבוהי וילבש ית לבושי בוצא לבושי קדשא׃ 33 ויכפר על מקדש קדשא ועל משכן זימנא ועל מדבחא יכפר ועל כהניא ועל כל עמא דקהלא יכפר׃ 34 ותהי דא לכון לקים עלם לכפרא על בני ישראל מכל חוביהון חדא בשתא ועבד כמא דפקיד יי ית משה׃

יז

1 ומליל יי עם משה למימר׃ 2 מליל עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון דין פתגמא דפקיד יי למימר׃ 3 גבר גבר מבית ישראל דיכוס תור או אימר או עזא במשריתא או דיכוס מברא למשריתא׃ 4 ולתרע משכן זמנא לא איתיניה לקרבא קרבנא קדם יי קדם משכנא דיי דמא יתחשיב לגברא ההוא דמא אשד וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה׃ 5 בדיל דייתון בני ישראל ית דבחיהון דאינון דבחין על אפי חקלא וייתנון לקדם יי לתרע משכן זמנא לות כהנא ויכסון נכסת קודשין קדם יי יתהון׃ 6 ויזרוק כהנא ית דמא על מדבחא דיי בתרע משכן זמנא ויסיק תרבא לאתקבלא ברעוא קדם יי׃ 7 ולא ידבחון עוד ית דבחיהון לשדין דאינון טען בתריהון קים עלם תהי דא להון לדריהון׃ 8 ולהון תימר גבר גבר מבית ישראל ומן גיוריא דיתגיירון ביניהון דיסיק עלתא או נכסת קודשיא׃ 9 ולתרע משכן זמנא לא ייתיניה למעבד יתיה קדם יי וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה׃

* In enim die hac propitiabitur pro vobis, ad 30
mundandum vos ab omnibus peccatis vestris co-
ram Domino mundabimini. * Sabbata sabbatorũ 31
erit hæc vobis, & humiliabitis animas vestras, le-
gitimum sempiternum. * Et propitiabit sacerdos 32
quem vnxerint eum, & quem consecrauerint ma-
nus eius, vt sacerdotio fungatur post patrem suum,
& induet vestem lineã vestem sanctam. * Et pro- 33
pitiabit sanctum sanctorum, et tabernaculum testi-
monij, & altare propitiabit, & pro sacerdotibus
& pro omni congregatione propitiabit. * Et erit 34
vobis legitimum hoc sempiternum ad propitiandũ
pro filijs Israel ab omnibus peccatis eorum, semel in
anno fiet, sicut præcepit Dominus Moysi.

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Loquere ad Aaron & ad filios eius, & ad 2
omnes filios Israel, et dices ad eos, Hoc verbũ quod
præcepit Dominus, dicens:
* Homo homo filiorum Israel qui immolauerit 3
vitulum, vel ouem, vel capram in castris, & qui
occiderit extra castra.
* Et ad ostium tabernaculi testimonij non ferat, 4
vt offerat donum Domino coram tabernaculo testi-
monij, sanguis computabitur homini illi, sanguinem
effudit, peribit anima illa de populo suo.
* Vt ferant filij Israel sacrificia sua, quæcunque 5
ipsi iugulauerint in campis, & ferent ea Domino
ad ostium tabernaculi testimonij ad sacerdotem, &
sacrificabunt sacrificia salutaris Domino ipsa.
* Et effundet sacerdos sanguinem super altare 6
coram Domino ad ostia tabernaculi testimonij, &
tollet adipem in odorem suauitatis Domino.
* Et non sacrificabunt vltra sacrificia ipsorum 7
vanis in quibus ipsi fornicabuntur post eos. legiti-
mum sempiternum erit vobis in generationes ve-
stras.
* Et dices ad eos, Homo homo de filijs Israel, & 8
de aduenis peregrinantibus in vobis, qui fecerit ho
locaustum vel sacrificium.
* Et ad ostium tabernaculi testimonij non tule- 9
rit, ad faciẽdum ipsum Domino, peribit homo ille de
populo suo.

30 * ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλάσεται περὶ ὑμῶν, καθαρίσαι
ὑμᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, ἔναντι κυρίου καθαρι-
31 σθήσεσθε. * σάββατα σαββάτων ἔσται αὕτη ὑμῖν· καὶ τα-
πεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον.
32 * καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς ὃν ἂν χρίσωσιν αὐτόν, καὶ ὃν ἂν τε-
λειώσωσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, τοῦ ἱερατεύειν μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ
33 ἐνδύσεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν στολὴν ἁγίαν. * καὶ ἐξιλάσεται
τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστή-
ριον ἐξιλάσεται, καὶ περὶ τῶν ἱερέων καὶ περὶ πάσης τῆς συναγωγῆς
34 ἐξιλάσεται. * καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον τοῦτο αἰώνιον ἐξιλάσεσθαι
περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· ἅπαξ
τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιηθήσεται, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

ιζ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 * λάλησον πρὸς ἀαρὼν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πρὸς
πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ῥῆμα
ὃ ἐνετείλατο κύριος, λέγων.
3 * ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὃς ἂν σφάξῃ μό-
σχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὃς ἂν σφάξῃ
4 ἔξω τῆς παρεμβολῆς. * καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ὥστε προσενέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναν-
τι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, αἷμα λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ
ἐκείνῳ, αἷμα ἐξέχεεν· ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ
5 λαοῦ αὐτῆς. * ὅπως ἂν φέρωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς θυσίας
αὐτῶν, ὅσα ἂν αὐτοὶ σφάξωσιν ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ οἴσουσιν αὐ-
τὰ τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, πρὸς
τὸν ἱερέα· καὶ θύσουσι θυσίας σωτηρίου τῷ κυρίῳ αὐτά.
6 * καὶ προσχεεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἀπέ-
ναντι κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ
ἀνοίσει τὸ στέαρ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
7 * καὶ οὐ θύσουσιν ἔτι τὰς θυσίας αὐτῶν τοῖς ματαίοις ἐν
οἷς αὐτοὶ ἐκπορνεύουσιν ὀπίσω αὐτῶν· νόμιμον αἰώνιον ἔσται
ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.
8 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν
υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν
ὑμῖν, ὃς ἂν ποιήσῃ ὁλοκαύτωμα ἢ θυσίαν.
9 * καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ,
ποιῆσαι αὐτὸ τῷ κυρίῳ, ἐξολοθρευθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος
ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* QVia in hac die expiatio erit vestri, vt mundemini ab omnibus peccatis vestris, coram Domino mundabimini. ³¹ Sabbatum re-
quietionis erit vobis, affligetisque animas vestras. Legitimum sempiternum erit. ³² Propitiabitque sacerdos qui vnctus fuerit &
cuius oblatio oblata est vt ministret pro patre suo, indueturque vestibus lineis vestibus sanctis. ³³ Et expiabit super sanctuarium san-
ctitatis & super tabernaculum fœderis, & super altare quoque expiabit, & super omnem populum ecclesiæ expiabit. ³⁴ Eritque vobis hoc
legitimum sempiternum ad propitiandum pro filiis Israel ab omnibus peccatis eorum semel in anno, fecitque sicut præceperat Dominus Moysi.

CAPVT XVII.

LOcutusque Dominus cum Moyse, dicens: ² Loquere cum Aaron & cum filijs eius & cum omnibus filijs Israel, & dices eis: Iste est sermo
quem præcepit Dominus dicens. ³ Vir vir de domo Israel qui occiderit bouem, aut agnum, siue capram in castris, aut qui occiderit extra
castra. ⁴ Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit illud vt offeratur in oblationem coram Domino coram tabernaculo Domini, san-
guis reputabitur illi viro, sanguinem fudit, & peribit homo ille de medio populi sui. ⁵ Vt afferant filij Israel sacrificia sua quæ sacrificant super
faciem agri, afferantque ea Domino ad ostium tabernaculi fœderis ad sacerdotem, & immolent hostias sanctas coram Domino. ⁶ Aspergetque
sacerdos sanguinem super altare Domini in ostio tabernaculi fœderis, & adolebit adipem, vt suscipiatur voluntarie coram Domino. ⁷ Et
non sacrificabunt vltra sacrificia sua dæmonibus post quos ipsi errant. Legitimum sempiternum erit hoc illis in generationibus suis.
⁸ Et ad ipsos dices: Vir vir de domo Israel & de aduenis qui peregrinantur inter vos qui obtulerit holocaustum siue victimam sanctificatam.
⁹ Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit eam, vt faciat eam coram Domino, exterminabitur homo ille de medio populi sui.

10 וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם
אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם
11 וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃ כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם
הִוא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם
12 כִּי־הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר׃ עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגָּר
13 בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם׃ וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר
14 יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר׃ כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־
בָּשָׂר דָּמוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא וָאֹמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל־
בָּשָׂר לֹא תֹאכֵלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ הִוא כָּל־אֹכְלָיו
15 יִכָּרֵת׃ וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח
וּבַגֵּר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהֵר׃
16 וְאִם לֹא יְכַבֵּס וּבְשָׂרוֹ לֹא יִרְחָץ וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׃

יח

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה
3 אֱלֹהֵיכֶם׃ כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם־
בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא
4 אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ׃ אֶת־
מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי
5 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־
מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי
6 יְהוָה׃ אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ
7 לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְהוָה׃ עֶרְוַת
אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה
8 עֶרְוָתָהּ׃ עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה
9 עֶרְוַת אָבִיךָ הִוא׃ עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַת־
אָבִיךָ אוֹ בַת־אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא
תְגַלֶּה עֶרְוָתָן׃

10 Homo quilibet de domo Iſrael & de ad-
uenis qui peregrinantur inter vos, ſi comede-
rit ſanguiné, obfirmabo faciem meam contra
animá illius, & diſperdá eam de populo ſuo.
11 Quia anima carnis in ſanguine eſt, & ego
dedi illum vobis vt ſuper altare in eo expietis
ꝓ animabus veſtris, & ſanguis pro animæ pia-
12 culo ſit. Idcirco dixi filijs Iſrael: Omnis ani
ma ex vobis non comedet ſanguinem, nec ex
aduenis qui peregrinantur apud vos.
13 Homo quicunque de filiis Iſrael & de ad-
uenis qui peregrinantur apud vos, ſi venatio-
D ne atq; aucupio ceperit feram vel aué quibus
veſci licitum eſt, fundat ſanguiné eius, & ope-
14 riat illum terra. Anima enim omnis carnis
in ſanguine eſt. Vnde dixi filiis Iſrael: Sangui-
nem vniuerſæ carnis nõ comedetis, quia ani-
ma carnis in ſanguine eſt, & quicunq; come-
15 derit illum, interibit. Anima quę comede-
rit morticinum vel captum à beſtia tam de
indigenis quàm de aduenis, lauabit veſtimen
ta ſua & ſemetipſum aqua, & contaminatus
erit vſq; ad veſperũ, et hoc ordine mũdus fiet.
16 Quod ſi nõ lauerit veſtiméta ſua vel corpus,
portabit iniquitaté ſuam. CAP. XVIII.
1 Locutúsq; eſt Dominus ad Moyſen, dicés:
2 Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, Ego
3 ſum Dñs Deus veſter. Iuxta conſuetudiné
A terræ Ægypti in qua habitaſtis nõ facietis, &
iuxta moré regionis Chanaan ad quá ego in-
troducturus ſum vos, non agetis, nec in legi-
4 timis eorũ ambulabitis. Facietis iudicia mea
& præcepta mea ſeruabitis, & ambulabitis in
5 eis, Ego Dñs Deus veſter. Cuſtodite leges
meas atq; iudicia, quæ faciens homo viuet in
6 eis, Ego Dñs. Omnis homo ad proximá ſan-
guinis ſui non accedet vt reuelet turpitudiné
7 eius, Ego Dñs. Turpitudiné patris tui, & tur
B pitudiné matris tuæ non diſcooperies. mater
8 tua eſt: nõ reuelabis turpitudiné eius. Tur-
pitudinem vxoris patris tui non diſcooperies
9 turpitudo enim patris tui eſt. Turpitudi-
nem ſororis tuę ex patre ſiue ex matre quę do
mi vel foris genita eſt, non reuelabis.

תרגום אונקלוס

10 וּגְבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן דְּיֵיכוּל כָּל דְּמָא וְאֶתֵּן רֻגְזִי בֶּאֱנָשָׁא דְּיֵיכוּל יַת דְּמָא וְאֵשֵׁיצֵי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃
11 אֲרֵי נְפַשׁ בִּשְׂרָא בִּדְמָא הוּא וַאֲנָא יְהַבְתֵּיהּ לְכוֹן עַל מַדְבְּחָא לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן אֲרֵי דְמָא הוּא עַל נַפְשָׁא מְכַפַּר׃ 12 עַל כֵּן אֲמָרִית לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל כָּל אֱנָשׁ מִנְּכוֹן לָא יֵיכוּל דְּמָא וְגִיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן לָא יֵיכְלוּן דְּמָא׃ 13 וּגְבַר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן דִּיצוּד
צֵיד חַיְתָא אוֹ עוֹפָא דְּמִתְאֲכִיל וְיֵשׁוֹד יַת דְּמֵיהּ וִיכַסִּינֵיהּ בְּעַפְרָא׃ 14 אֲרֵי נְפַשׁ כָּל בִּשְׂרָא דְּמֵיהּ בְּנַפְשֵׁיהּ הוּא וַאֲמָרִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל
בִּשְׂרָא לָא תֵיכְלוּן אֲרֵי נְפַשׁ כָּל בִּשְׂרָא דְּמֵיהּ הוּא כָּל דְּיֵיכְלִינֵיהּ יִשְׁתֵּיצֵי׃ 15 וְכָל אֱנָשׁ דְּיֵיכוּל נְבִילָא וּתְבִירָא בְּיַצִּיבַיָּא וּבְגִיּוֹרַיָּא וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי
וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי׃ 16 וְאִם לָא יְצַבַּע וּבִשְׂרֵיהּ לָא יַסְחֵי וִיקַבֵּל חוֹבֵיהּ׃

יח

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 3 כְּעוֹבָדֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם דִּיתֵבְתּוּן
בַּהּ לָא תַעְבְּדוּן וּכְעוֹבָדֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דִּכְנַעַן דַּאֲנָא מַעֵיל יַתְכוֹן לְתַמָּן לָא תַעְבְּדוּן וּבְנִימוֹסֵיהוֹן לָא תְהָכוּן׃ 4 יַת דִּינַי תַּעְבְּדוּן וְיַת קְיָמַי תִּטְּרוּן
לְהַלָּכָא בְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 5 וְתִטְּרוּן יַת קְיָמַי וְיַת דִּינַי דְּיַעֲבֵיד יַתְהוֹן אֱנָשָׁא וְיֵחֵי בְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא אֲנָא יְיָ׃ 6 גְּבַר גְּבַר לְכָל
קָרִיב בִּשְׂרֵיהּ לָא תִקְרְבוּן לְגַלָּאָה עֶרְיָא אֲנָא יְיָ׃ 7 עֶרְיַת אֲבוּךְ וְעֶרְיַת אִמָּךְ לָא תְגַלֵּי אִמָּךְ הִיא לָא תְגַלֵּי עֶרְיְתַהּ׃ 8 עֶרְיַת אִתַּת
אֲבוּךְ לָא תְגַלֵּי עֶרְיְתָא דַּאֲבוּךְ הוּא׃ 9 עֶרְיַת אֲחָתָךְ בַּת אֲבוּךְ אוֹ בַת אִמָּךְ דִּילִידָא מִן אֲבוּךְ מִן אִתְּתָא אוֹחֲרִי אוֹ מִן אִמָּךְ מִן גְּבַר אוֹחֲרָן
לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתְהֵן׃

*Et homo homo filiorũ Iſrael vel aduenarum ad- 10
ditorum in vobis, qui comederit omnẽ ſanguinẽ, &
obfirmabo faciẽ meã cõtra animã comedentẽ ſangui-
nem, & perdã eã de populo ſuo. *Et enim anima o- 11
mnis carnis ſanguis eius eſt, & ego dedi vobis illũ
ſuper altare ad propitiandum pro animabus veſtris,
& enim ſanguis eius pro anima propitiabit. *Pro- 12
pter hoc dixi filijs Iſrael, Omnis anima ex vobis non
comedet ſanguinẽ, & aduena qui additus in vobis
nõ comedet ſanguinẽ. *Et homo homo filiorũ Iſrael, 13
vel aduenarũ additorũ in vobis, qui venabitur ve-
natione ferã, vel auem, quæ comeditur, effundet ſan
guinem ſuũ, et cooperiet illũ terra. *Et enim anima 14
omnis carnis ſanguis eius eſt, et dixi filijs Iſrael, San
guinẽ omnis carnis nõ comedetis, quoniã anima om-
nis carnis ſanguis eius eſt, omnis comedens illũ peri-
bit. *Et omnis anima, quæ comederit morticinium, 15
vel a fera captũ in indigenis, vel in aduenis, lauabit
veſtes ſuas, & lauabitur aqua, & immundus erit
vſque ad veſperam, & mundus erit. *Si autẽ nõ 16
lauabit veſtes ſuas, & corpus ſuum non lauabit
aqua, & accipiet iniquitatem ſuam.

CAP. XVIII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen: dicens, 1
*Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, Ego 2
Dominus Deus veſter. *Secundum conſuetudi- 3
nes terræ Ægypti, in qua habitaſtis in ipſa, non fa-
cietis, & ſecundum mores terræ Chanaan, in qua
ego induco vos illuc non facietis, & in legibus illo-
rum non ambulate. *Iudicia mea facietis, & 4
præcepta mea cuſtodietis, & ambulate in illis, Ego
Dominus Deus veſter. *Et cuſtodietis præcepta 5
mea, & omnia iudicia mea, & facietis illa: qui fe-
cerit illa homo, viuet in ipſis, ego Dominus Deus
veſter. *Homo homo ad omnem proximum car- 6
nis eius non accedet ad reuelandum turpitudinem,
ego Dominus. *Turpitudinem patris tui, & 7
turpitudinem matris tuæ nõ reuelabis, mater enim
tua eſt, turpitudinem eius non reuelabis.
*Turpitudinem vxoris patris tui non reuelabis, 8
turpitudo patris tui eſt.
*Turpitudinem ſororis tuæ ex patre tuo, vel ex 9
matre tua introgenitæ vel genitæ extra, nõ reuela-
bis turpitudinem earum.

10 *καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προση-
λύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν φάγῃ πᾶν αἷμα, καὶ
ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἐσθίουσαν τὸ
11 αἷμα, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. *ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης
σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· καὶ ἐγὼ ἔδωκα ὑμῖν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ θυ-
σιαστηρίου ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. τὸ γὰρ αἷμα
12 αὐτοῦ ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται. *διὰ τοῦτο εἴρηκα τοῖς υἱοῖς ἰσ-
ραὴλ, πᾶσα ψυχὴ ἐξ ὑμῶν οὐ φάγεται αἷμα· καὶ ὁ προσήλυ-
13 τος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν οὐ φάγεται αἷμα. *καὶ ἄνθρωπος
ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκει-
μένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν θηρεύσει θήρευμα θηρίον, ἢ πετεινὸν, ὃ
14 ἐσθίεται, ἐκχεεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ, καὶ καλύψει αὐτὸ τῇ γῇ. *ἡ γὰρ
ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· καὶ εἶπα τοῖς υἱοῖς ἰσρα-
ὴλ, αἷμα πάσης σαρκὸς οὐ φάγεσθε, ὅτι ψυχὴ πάσης σαρ-
κὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· πᾶς ὁ ἐσθίων αὐτὸ ἐξολοθρευθήσεται.
15 *καὶ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις φάγεται θνησιμαῖον, ἢ θηριάλωτον ἐν
τοῖς αὐτόχθοσιν, ἢ ἐν τοῖς προσηλύτοις, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ καθα-
16 ρὸς ἔσται. *ἐὰν δὲ μὴ πλύνῃ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα
αὐτοῦ μὴ λούσηται ὕδατι, καὶ λήψεται ἀνόμημα αὐτοῦ.

ιη'.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *λάλησον
2 τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν,
3 *κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς γῆς αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρῳκήσατε ἐν
αὐτῇ, οὐ ποιήσετε, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς γῆς χαναὰν, εἰς
ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ οὐ ποιήσετε, καὶ ἐν τοῖς νόμοις αὐ-
4 τῶν οὐ πορεύεσθε. *τὰ κρίματά μου ποιήσετε, καὶ τὰ προστάγ-
ματά μου φυλάξεσθε, καὶ πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ
5 θεὸς ὑμῶν. *καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου, καὶ πάν-
τα τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά· ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄν-
6 θρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. *ἄνθρωπος
ἄνθρωπος πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται
7 ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην, ἐγὼ κύριος. *ἀσχημοσύνην τοῦ
πατρός σου, καὶ ἀσχημοσύνην τῆς μητέρος σου οὐκ ἀποκαλύψεις
μήτηρ γάρ σου ἐστίν· τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐκ ἀποκαλύ-
8 ψεις. *ἀσχημοσύνην γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύ-
9 ψεις, ἀσχημοσύνη πατρός σου ἐστίν. *ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελ-
φῆς σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητέρος σου ἐνδογενοῦς ἢ γεγεννη-
μένης ἔξω, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et vir vir de domo Iſrael & de peregrinis qui peregrinantur inter eos qui comederit omnem ſanguinem, ponam furorem meum in homine qui comederit ſanguinem, & diſperdam eum de medio populi ſui. [11] Quoniam anima carnis in ſanguine eſt, & ego dedi eum vobis ad expiãdum ſuper altare pro animabus veſtris, quia ſanguis pro anima expiat. [12] Idcirco dixi filiis Iſrael: Omnis homo ex vobis non comedet ſanguinem: & peregrini qui peregrinantur inter vos, non comedent ſanguinem. [13] Et vir vir de filijs Iſrael & de peregrinis qui peregrinantur inter eos, qui venatus fuerit venationem beſtiæ, aut auis quibus veſci licitum eſt, fundet ſanguinem eius & operiet eum terra. [14] Anima enim omnis carnis in ſanguine eius eſt. & ego dixi filijs Iſrael, Sanguinem omnis carnis non comedetis, quoniam anima omnis carnis in ſanguine eius eſt, omnis qui comederit eum peribit. [15] Et omnis qui comederit morticinium vel confractum à beſtia de indigenis vel aduenis, lauabit veſtimenta ſua, & lauabitur aqua, & erit immundus vſque ad veſperam, & erit mundus. [16] Si autem non lauauerit veſtimenta neque carnem ſuam lauauerit, ſuſcipiet iniquitatem ſuam.

CAP. XVIII.

LOcutuſque eſt Dñs cum Moyſe dicens: [2] Loquere cum filiis Iſrael & dices ad eos: Ego ſum Dñs Deus veſter. [3] Iuxta opera populi terræ Ægypti in qua habitaſtis non facietis, & iuxta opera populi terræ Chanaan ad quam vos introducturus ſum, non facietis, neque in legitimis eorum ambuletis. [4] Iudicia enim mea facietis, & pacta mea ſeruabitis vt ambuletis in eis, ego Dominus Deus veſter. [5] Cuſtodietiſque pacta mea & iudicia mea, quæ faciens homo viuet in eis vita ſempiterna, ego Dominus. [6] Vir vir ad omnem proximam carnis ſuæ non accedet vt reuelet turpitudinem, ego Dominus. [7] Turpitudinem patris tui & turpitudinem matris tuæ non diſcooperies, mater tua eſt, non reuelabis turpitudinem eius. [8] Turpitudinem vxoris patris tui non diſcooperies, turpitudo enim patris tui eſt. [9] Turpitudinem ſororis tuæ filiæ patris tui aut filiæ matris tuæ, quæ genita eſt à patre tuo ex alia vxore aut à matre tua ex alio viro, non diſcooperies turpitudinem earum.

10 עֶרְוַת בַּת־בִּנְךָ או בַת־־בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי
11 עֶרְוָתְךָ הֵנָּה׃ עֶרְוַת בַּת־אֵשֶׁת אָבִיךָ
מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ׃
12 עֶרְוַת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה שְׁאֵר אָבִיךָ הִוא׃
13 עֶרְוַת אֲחוֹת־אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה כִּי־שְׁאֵר אִמְּךָ
14 הִוא׃ עֶרְוַת אֲחִי־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה אֶל־אִשְׁתּוֹ
15 לֹא תִקְרָב דֹּדָתְךָ הִוא׃ עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֵּה
16 אֵשֶׁת בִּנְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ׃ עֶרְוַת אֵשֶׁת־
17 אָחִיךָ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוַת אָחִיךָ הִוא׃ עֶרְוַת
אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֵּה אֶת־בַּת־בְּנָהּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּהּ
לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא׃
18 וְאִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ
19 עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ׃ וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא
20 תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ׃ וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־
21 תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזָרַע לְטָמְאָה־בָהּ׃ וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־
תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי
22 יְהוָה׃ אֶת־זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה
23 הִוא׃ וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה־
בָהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לְרִבְעָהּ תֶּבֶל
24 הוּא׃ אַל־תִּטַּמְּאוּ בְּכָל־אֵלֶּה כִּי בְכָל־אֵלֶּה
25 נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם׃ וַתִּטְמָא
הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֺנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֶיהָ׃
26 וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם אֶת־־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא
תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר
27 בְּתוֹכְכֶם׃ כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־
28 הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ׃ וְלֹא־־
תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה
29 אֶת־־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם׃ כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת
מִקֶּרֶב עַמָּם׃

10 Turpitudinem filiæ filij tui vel neptis ex
filia non reuelabis, quia turpitudo tua eſt.
11 Turpitudinē filiæ vxoris patris tui quam
peperit patri tuo, & eſt ſoror tua, nō reuelabis.
12 Turpitudinē ſororis patris tui non diſco-
13 operies, quia caro eſt patris tui. Turpitudinē
ſororis matris tuæ non reuelabis, eo q caro ſit
14 matris tuæ. Turpitudinem patrui tui non
C reuelabis, nec accedes ad vxorē eius, quæ tibi
15 affinitate coniungitur. Turpitudinē nu-
rus tuæ nō reuelabis quia vxor filij tui eſt, nec
16 diſcooperies ignominiā eius. Turpitudinē
vxoris fratris tui nō reuelabis, quia turpitu-
17 do fratris tui eſt. Turpitudinem vxoris tuæ
& filiæ eius non reuelabis. Filiam filij eius & fi
liam filiæ illius non ſumes vt reueles ignomi-
niam eius, quia caro illius ſunt, & talis coitus
18 inceſtus eſt. Sororē vxoris tuæ in pellica-
tum illius nō accipies, nec reuelabis turpitu-
19 dinē eius adhuc illa viuente. Ad mulierem
quæ patitur menſtrua nō accedes, nec reuela-
20 bis fœditatem eius. Cū vxore proximi tui
nō coibis, nec ſeminis cōmixtione maculabe-
21 ris. De ſemine tuo non dabis vt conſecretur
idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui.
22 Ego Dominus. Cū maſculo non commi-
ſcearis coitu fœmineo, quia abominatio eſt.
23 Cum omni pecore non coibis, nec macu-
D laberis cū eo. Mulier nō ſuccūbet iumēto, nec
24 miſcebitur ei, quia ſcelus eſt. Nec polluami-
ni in omnibus his quibus contaminatæ ſunt
vniuerſæ gentes, quas ego eijciam ante cōſpe
25 ctū veſtrū. Et quib9 polluta eſt terra, cui9 ego
ſcelera viſitabo vt euomat habitatores ſuos.
26 Cuſtodite legitima mea atq; iudicia vt nō
faciatis ex omnibus abominationibus iſtis tā
indigena q̃ colonus qui peregrinatur apud
27 vos. Omnes enim execrationes iſtas fece-
runt accolæ terræ qui fuerunt ante vos, & pol
28 luerūt eam. Cauete ergo ne & vos ſimiliter
euomat cùm paria feceritis, ſicut euomuit
29 gentem quæ fuit ante vos. Omnis anima
quæ fecerit de abominationibus his quip-
piam, peribit de medio populi ſui.

תרגום אונקלוס

10 עריַת בת ברך או בת ברתך לא תגלי עריתהן ארי עריתך אינין׃ 11 עריַת בת איתת אבוך דלידא מן אבוך
אחתך היא לא תגלי עריתה׃ 12 עריַת אחת אבוך לא תגלי קריבא דאבוך הוא׃ 13 עריַת אחת אמך לא תגלי ארי קריבא דאמך הוא׃
14 עריַת אחבוך לא תגלי לאיתתיה לא תקרב איתת אחבוך הוא׃ 15 עריַת כלתך לא תגלי איתת ברך היא לא תגלי עריתה׃ 16 עריַת
איתת אחוך לא תגלי עריתא דאחוך הוא׃ 17 עריַת איתתא וברתה לא תגלי ית בת ברה וית בת ברתה לא תסב לגלאה עריתה קריבן
אינין עצת חטאין היא׃ 18 ואיתתא עם אחתה לא תיסב לאעקא לה לגלאה עריתה עלה בחייה׃ 19 ולאיתתא בריחוק סובתה לא
תקרב לגלאה עריתה׃ 20 ולאיתת חברך לא תתן שכבתך לזרעא לאיסתאבא בה׃ 21 ומזרעך לא תתן לאעברא למלך ולא תחיל ית שמא
דאלהך אנא ייי׃ 22 וית דכורא לא תשכוב משכבי איתתא תועבתא היא׃ 23 ובכל בעירא לא תתן שכבתך לאיסתאבא בה ואיתתא לא
תקום קדם בעירא למשלט בה תבלא הוא׃ 24 לא תסתאבון בכל אילין ארי בכל אילין איסתאבו עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון׃
25 ואסתאבת ארעא ואסעירית חובה עלה ורוקינת ארעא ית יתבהא׃ 26 ותטרון אתון ית קימי וית דיני ולא תעבדון מכל תועבתא
האלין יציביא וגיוריא דיתגיירון ביניכון׃ 27 ארי ית כל תועבתא האלין עבדו אנשי ארעא די קדמיכון ואיסתאבת ארעא׃ 28 ולא
תרוקין ארעא יתכון בסאוביכון יתה כמא דרוקינת ית עממיא די קדמיכון׃ 29 ארי כל דיעבד מכל תועבתא האילין וישתיצין נפשתא
דיעבדון מגו עמהון׃

‡Turpitudinem filiæ filij tui vel filiæ filiæ tuæ nõ 10
reuelabis turpitudinem earum, quoniam tua turpi-
tudo est. ‡Turpitudinem filiæ vxoris patris tui 11
non reuelabis, ex eodem patre soror tua est, non re-
uelabis turpitudinem eius. ‡Turpitudinem soro- 12
ris patris tui non reuelabis, consanguinea enim pa-
tris tui est. ‡Turpitudinem sororis matris tuæ nõ 13
reuelabis, consanguinea enim matris tuæ est.
‡Turpitudinem fratris patris tui non reuelabis, 14
& ad vxorem illius non ingredieris, cognata enim
tua est. ‡Turpitudinem nurus tuæ non reuelabis, 15
vxor enim filij tui est, non reuelabis turpitudinem
eius. ‡Turpitudinem vxoris fratris tui non re- 16
uelabis, turpitudo fratris tui est. ‡Turpitudinem 17
vxoris & filiæ eius non reuelabis: filiam filij eius
& filiam filiæ eius non accipies ad reuelandum tur-
pitudinem earum, consanguineæ tuæ sunt, impietas
est. ‡Vxorem super sorore eius non accipies pelli- 18
cem, vt reueles turpitudinem eius super ipsa, adhuc
viuente illa. ‡Et ad mulierem in secessu immun- 19
ditiæ eius non accedes, vt reueles turpitudinẽ eius.
‡Et ad vxorem proximi tui non dabis cubatio- 20
nem seminis tui, vt polluaris cum ea. ‡Et de se- 21
mine tuo non dabis seruire principi, & non profa-
nabis nomen sanctum, Ego Dominus. ‡Et cum 22
masculo non dormies coitum fœmineum, abominatio
enim est. ‡Et cum omni quadrupede non dabis 23
coitum tuum in seminationem vt polluaris cum illo:
& mulier non astabit ad omne quadrupes vt ascen
datur, scelestum enim est. ‡Non polluamini in om 24
nibus his; in omnibus enim his pollutæ sunt gentes,
quas ego eijciam ante conspectum vestrum.
‡Polluta est terra, et retribui iniquitatẽ illis pro- 25
pter illam, & aggrauata est terra sedentibus in illa.
‡Et custodietis omnia legitima mea, & præcepta 26
mea, & non facietis ab omnibus abominationibus
his, indigena et qui aliunde venit aduena in vobis.
‡Omnes enim abominationes has fecerunt ho- 27
mines terræ existentes priores vobis, & polluta est
terra. ‡Et vt non aggrauetur vobis terra cùm 28
pollueritis vos eam quemadmodum aggrauata est
gentibus quæ ante vos. ‡Quoniam omnis qui fe 29
cerit ab omnibus abominationibus his, peribunt ani
mæ quæ fecerint ex medio populi earum.

10 ‡ἀσχημοσύνην θυγατρὸς υἱοῦ σου ἢ θυγατρὸς θυγατρός σου
οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ὅτι σὴ ἀσχημο-
11 σύνη ἐστίν. ‡ἀσχημοσύνην θυγατρὸς γυναικὸς πατρός σου οὐκ
ἀποκαλύψεις, ὁμοπατρία ἀδελφή σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις
12 τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ‡ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός
13 σου οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ πατρός σου ἐστίν. ‡ἀσχημοσύ-
νην ἀδελφῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ μητρός
14 σου ἐστίν. ‡ἀσχημοσύνην ἀδελφοῦ τοῦ πατρός σου οὐκ ἀποκα-
λύψεις, καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ, συγγενὴς
15 γάρ σου ἐστίν. ‡ἀσχημοσύνην νύμφης σου οὐκ ἀποκαλύψεις,
γυνὴ σου υἱοῦ σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς.
16 ‡ἀσχημοσύνην γυναικὸς ἀδελφοῦ σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ἀ-
17 σχημοσύνη ἀδελφοῦ σου ἐστίν. ‡ἀσχημοσύνην γυναικὸς καὶ θυ-
γατρὸς αὐτῆς οὐκ ἀποκαλύψεις· τὴν θυγατέρα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς,
καὶ τὴν θυγατέρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀποκαλύψαι
18 τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, οἰκεῖαί σου εἰσίν, ἀσέβημά ἐστι. ‡γυ-
ναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀντίζηλον, ἀποκαλύψαι τὴν
19 ἀσχημοσύνην αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτῆς. ‡καὶ πρὸς γυ-
ναῖκα ἐν χωρισμῷ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῆς οὐ προσελεύσῃ, ἀπο-
20 καλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ‡καὶ πρὸς γυναῖκα τοῦ πλη-
σίον σου οὐ δώσεις κοίτην σπέρματός σου, τοῦ ἐκμιανθῆναι πρὸς
21 αὐτήν. ‡καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματός σου οὐ δώσεις λατρεύειν ἄρχοντι,
22 καὶ οὐ βεβηλώσεις τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον, ἐγὼ κύριος. ‡καὶ μετὰ ἄρσενος
23 οὐ κοιμηθήσῃ κοίτην γυναικείαν, βδέλυγμα γάρ ἐστι. ‡καὶ πρὸς
πᾶν τετράποδον, οὐ δώσεις κοίτην σου εἰς σπερματισμὸν ἐκμι-
ανθῆναι πρὸς αὐτό. καὶ γυνὴ οὐ στήσεται πρὸς πᾶν τετράπουν
24 βιβασθῆναι, μυσαρὸν γάρ ἐστι. ‡μὴ μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τού-
τοις, ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἐμιάνθησαν τὰ ἔθνη, ἃ ἐγὼ ἐξαποστε-
25 λῶ πρὸ προσώπου ὑμῶν, ‡ἐξεμιάνθη ἡ γῆ, καὶ ἀνταπέδωκα
ἀδικίαν αὐτοῖς δι' αὐτήν, καὶ προσώχθισεν ἡ γῆ τοῖς ἐγκαθη-
26 μένοις ἐπ' αὐτῆς. ‡καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ νόμιμά μου, καὶ
τὰ προστάγματά μου, καὶ οὐ ποιήσετε ἀπὸ πάντων τῶν βδε-
λυγμάτων τούτων, ὁ ἐγχώριος καὶ ὁ προσγενόμενος προσήλυ-
27 τος ἐν ὑμῖν. ‡πάντα γὰρ τὰ βδελύγματα ταῦτα ἐποίησαν οἱ
28 ἄνθρωποι τῆς γῆς οἱ ὄντες πρότεροι ὑμῶν, καὶ ἐμιάνθη ἡ γῆ. ‡καὶ
ἵνα μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ ἐν τῷ μιαίνειν ὑμᾶς αὐτὴν ὃν
29 τρόπον προσώχθισε τοῖς ἔθνεσι τοῖς πρὸ ὑμῶν. ‡ὅτι πᾶς ὃς
ἂν ποιήσει ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τούτων, ἐξολοθρευ-
θήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ποιοῦσαι ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Turpitudinem filiæ filij tui aut filiæ filiæ tuæ, non reuelabis turpitudinem earum, quia turpitudo tua est. [11] Turpitudinem filiæ vxoris patris
tui quæ genita est à patre tuo non reuelabis, quia soror tua est, non reuelabis turpitudinem eius. [12] Turpitudinem sororis patris tui non disco-
operies, consanguinea enim patris tui est. [13] Turpitudinem sororis matris tuæ non reuelabis, quia consanguinea matris tuæ est. [14] Turpi-
tudinem patrui tui non reuelabis; ad vxorem eius non accedes, vxor enim patrui tui est. [15] Turpitudinem nurus tuæ non reuelabis, vxor enim
filij tui est, non discooperies turpitudinem eius. [16] Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis, quia turpitudo fratris tui est. [17] Turpi-
tudinem mulieris & filiæ eius non reuelabis: filiam filij eius, aut filiam filiæ eius non accipies vt reueles turpitudinem eius, cõsanguineæ enim sunt,
consilium peccatorum est. [18] Et vxorem cum sorore sua non accipies vt sit ei in tribulationem, nec discooperies turpitudinẽ illius, illa viuente.
[19] Et ad mulierem in menstruo immunditiæ suæ non accedes ne reueles turpitudinem eius. [20] Et cum vxore proximi tui non cubabis vt se-
minis commixtione contamineris in ea. [21] Et de semine tuo non dabis vt transferatur ad Moloch, & non violabis nomen Domini Dei tui,
ego Dominus. [22] Et cum masculo non coibis coitu muliebri, abominatio enim est. [23] Et cum omni iumento non coibis vt contami-
neris cum eo, neque mulier stabit coram iumento vt succumbat ei, scelus enim est. [24] Ne polluamini in omnibus his, quia in omnibus his con
taminati sunt populi quos ego eijciam ante conspectum vestrum. [25] Et contaminata est terra, & visitaui scelus eius super eam & euomuit
terra habitatores suos. [26] Vos autem custodietis legitima mea & iudicia mea, & non facietis ex omnibus abominationibus istis, nec indigenæ
nec peregrini qui peregrinantur inter vos. [27] Omnes enim abominationes istas fecerunt viri terræ qui fuerunt ante vos, & polluta est terra.
[28] Et non euomet vos terra cùm contaminaueritis eam, sicut euomuit populos qui fuerunt ante vos. [29] Quia omnis qui fecerit ex omnibus
abominationibus istis, exterminabuntur animæ quæ fecerint talia de medio populi sui.

30 * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת
הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

יט

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
3 * אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי
4 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי
5 מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וְכִי
תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ׃
6 * בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם
7 הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׃ * וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם
8 הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה׃ * וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא
כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
9 מֵעַמֶּיהָ׃ * וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה
10 פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט׃ * וְכַרְמְךָ
לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב
11 אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * לֹא תִּגְנֹבוּ וְלֹא־תְכַחֲשׁוּ
12 וְלֹא־תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ׃ * וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי
13 לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ * לֹא־
תַעֲשֹׁק אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר
14 אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר׃ * לֹא־תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן
15 מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵּאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ * לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל
בַּמִּשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְנֵי־דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל
16 בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ׃ * לֹא־תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא
17 תַעֲמֹד עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה׃ * לֹא־תִשְׂנָא אֶת־
אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתֶךָ וְלֹא־תִשָּׂא
18 עָלָיו חֵטְא׃ * לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטֹּר אֶת־בְּנֵי עַמֶּךָ
וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה׃

30 *Custodite mandata mea: Nolite facere
quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos, & ne
polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens:
A *Loquere ad omnẽ cœtum filiorũ Israel,
2 & dices ad eos, Sãcti estote, quia ego sanctus
3 sum Dominus Deus vester. *Vnusquisque
matrem suam & patrem suum timeat. Sabba-
ta mea custodite. Ego Dñs Deus vester.
4 *Nolite conuerti ad idola, nec Deos confla-
tiles facietis vobis. Ego Dominus Deus ve-
5 ster. *Si immolaueritis hostiam pacificorũ
Domino vt sit placabilis, eo die quo fuerit im-
B molata, comedetis eam & die altero.
6 *Quicquid autem residuum fuerit in diem
7 tertium, igne comburetis. *Si quis post bi-
duũ comederit ex ea, ꝓphanus erit & impie-
8 tatis reus. *Portabitq; iniquitatẽ suam, quia
sanctum Domini polluit, & peribit anima il-
9 lius de populo suo. *Cumq; messueris sege-
tes terræ tuæ, non tondebis vsq; ad solum su-
C perficiem terræ, nec remanẽtes spicas colliges.
10 *Neq; in vinea tua racemos & grana deci-
dentia cõgregabis, sed pauperibus & peregri-
nis carpenda dimittes. Ego Dñs Deus vester.
11 *Non facietis furtum. Non mẽtiemini, nec
decipiet vnusquisq; proximum suum.
12 *Non periurabis in nomine meo, nec pol-
13 lues nomen Dei tui. Ego Dñs. *Non facies
calumniã proximo tuo, nec vi opprimes eu.
Non morabitur opus mercenarij tui apud te
14 vsq; manè. *Non maledices surdo, nec co-
D rã cæco pones offendiculũ, sed timebis Dñm
15 Deũ tuũ, quia ego sum Dñs. *Nõ facies quod
iniquũ est, nec iniustè iudicabis. Non conside-
rẽs personã pauperis, nec honores vultum po-
16 tẽtis. Iustè iudica proximo tuo. *Nõ eris cri-
minator, nec susurro in populis. Nõ stabis co-
17 tra sanguinem proximi tui. Ego Dñs. *Non
oderis fratrẽ tuũ in corde tuo, sed publicè ar-
18 gue eũ, ne habeas super illo pctũm. *Nõ quæras
vltionẽ, nec memor eris iniuriæ ciuiũ tuorũ.
Diliges amicũ tuum sicut teipsum. Ego Dñs.

תרגום אונקלוס

30 וְתִטְּרוּן יָת מַטְּרַת מֵימְרִי בְּדִיל דְּלָא לְמֶעְבַּד מִנִּימוֹסֵי תּוֹעֵבָתָא דְּאִתְעֲבִידָא קֳדָמֵיכוֹן וְלָא תִסְתַּאֲבוּן בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ יט
1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 מַלֵּיל עִם כָּל כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן קַדִּישִׁין תְּהוֹן אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃
3 גְּבַר מִן אִמֵּיהּ וּמִן אֲבוּהִי תְּהוֹן דָּחֲלִין וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִּילִי תִּטְּרוּן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 4 לָא תִתְפְּנוּן בָּתַר טַעֲוָן וְדַחֲלָן דְּמַתְּכָא לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן
אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 5 וַאֲרֵי תִכְּסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ לְרַעֲוָא לְכוֹן תִּכְּסוּנֵּיהּ׃ 6 בְּיוֹמָא דְּיִתְנְכֵס יִתְאֲכֵל וּמִיּוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וּדְיִשְׁתְּאַר עַד יוֹמָא
תְּלִיתָאָה בְּנוּרָא יִתּוֹקַד׃ 7 וְאִם אִתְאֲכָלָא יִתְאֲכֵיל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מְרַחַק הוּא לָא יְהֵא לְרַעֲוָא׃ 8 וּדְיֵכְלִינֵּיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל אֲרֵי יָת קוּדְשָׁא
דַּיְיָ אַחֵיל וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ׃ 9 וּבְמֶחְצַדְכוֹן יָת חַצָּדָא דְּאַרְעֲכוֹן לָא תְשֵׁיצֵי פָּאתָא דְּחַקְלָךְ לְמֶחְצַד וּלְקָטָא דַּחֲצָדָךְ לָא תְלַקֵּט׃
10 וְכַרְמָךְ לָא תְעַלֵּיל וְנִתְרָא דְּכַרְמָךְ לָא תְלַקֵּט לַעֲנִיֵּי וּלְגִיּוֹרֵי תִּשְׁבּוֹק יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 11 לָא תִּגְנְבוּן וְלָא תְכַדְּבוּן וְלָא תְשַׁקְּרוּן אֱנָשׁ
בְּחַבְרֵיהּ׃ 12 וְלָא תִשְׁתַּבְעוּן בִּשְׁמִי לְשִׁקְרָא וְתַחֵיל יָת שְׁמָא דֶּאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ׃ 13 לָא תַעְשׁוֹק יָת חַבְרָךְ וְלָא תֵינוּס לָא תְבִית אַגְרָא
דַּאֲגִירָא לְוָתָךְ עַד צַפְרָא׃ 14 לָא תְלוּט דְּלָא שָׁמַע וּקְדָם דְּלָא חָזֵי לָא תְשִׂים תַּקְלָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ׃ 15 לָא תַעְבְּדוּן שְׁקַר
בְּדִינָא לָא תִיסַּב אַפֵּי מִסְכְּנָא וְלָא תְהַדַּר אַפֵּי רַבָּא בְּקוּשְׁטָא תְּדִינֵיהּ לְחַבְרָךְ׃ 16 לָא תֵיכוֹל קֻרְצִין בְּעַמָּךְ לָא תְקוּם עַל דְּמָא
דְּחַבְרָךְ אֲנָא יְיָ׃ 17 לָא תִסְנֵי יָת אֲחוּךְ בְּלִבָּךְ אוֹכָחָא תוֹכַח יָת חַבְרָךְ וְלָא תְקַבֵּל עַל דִּילֵיהּ חוֹבָא׃ 18 לָא תִקּוּם וְלָא תִטַּר דְּבָבוּ
לִבְנֵי עַמָּךְ וְתִרְחַם לְחַבְרָךְ כְּוָתָךְ אֲנָא יְיָ׃

Et seruate custodias meas, vt non faciatis de 30
omnibus legitimis abominatis, quæ facta sunt ante
vos, & non polluemini in ipsis, quoniam ego Domi-
nus Deus vester.

CAP. XIX.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Loquere vniuersæ multitudini filiorū Israel, 2
& dices ad illos, Sancti eritis, quoniam ego sanctus
Dominus Deus vester. Vnusquisq; patrem suum 3
& matrem suam timeat, & sabbata mea custodie-
tis, Ego Dominus Deus vester. Non sequimini 4
idola, & Deos cōflatiles non facietis vobis: Ego Do
minus Deus vester. Et si sacrificaueritis sacrifi- 5
cium salutaris Domino, acceptabile vestrū sacrifica-
bitis, qua die sacrificabitur, comedetur et crastino.
Et si relictū fuerit vsq; ad diem tertiā, in igne 6
comburetur. Si aūt comestione comedetur die ter- 7
tia, insacrificabile est, non acceptabitur. Qui autē 8
comederint illud, peccatum accipient, quoniā sancta
Domini prophanauit, & peribunt animæ quæ come
derint de populo suo. Et metentibus vobis messem 9
terræ vestræ non perficietis messionem vestram agri
tui vt metatis, & quæ ciciderint ex messione tua
non colliges. Et vinetum tuum nō reuindemia- 10
bis, neque grana vineti tui colliges, mendico & ad-
uenæ relinques ea. Ego Dominus Deus vester.
Non furabimini, neq; mentiemini, neq; calum- 11
niabit quis proximum suum. Et non iurabitis 12
nomine meo in iniusto: et non prophanabitis nomen
Dei vestri: Ego Dominus Deus vester. Non 13
lædes proximum tuum, & non rapies, & non dor-
miet merces mercenarij apud te vsque ad mane.
Non maledices surdo, & coram cæco non appo 14
nes offendiculum, & timebis Deum tuum, Ego Do
minus Deus vester. Non facietis iniquitatem 15
in iudicio, non accipies personam mendici, neq; ad-
miraberis personam potentis: in iustitia iudicabis
proximum tuum. Non ambulabis dolo in gente 16
tua: non conspirabis contra sanguinem proximi tui:
Ego Dominus Deus vester. Non oderis fratrem 17
tuum mente tua, correptione corripies proximum
tuum, & non accipies propter eum peccatum. Et 18
non vlciscatur tua manus, & non irascaris filijs
populi tui, et diliges proximum tuum sicut teipsum:
Ego Dominus Deus vester.

30 καὶ φυλάξεσθε τὰ φυλάγματά μου, ὅπως μὴ ποιῆτε
ἀπὸ πάντων τῶν νομίμων τῶν ἐβδελυγμένων, ἃ γέγονε πρὸ
τοῦ ὑμᾶς· καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν. ιθ΄.
1 Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 λάλησον πάσῃ τῇ συναγωγῇ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτούς, ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
3 ἕκαστος πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα αὐτοῦ φοβείσθω· καὶ τὰ
4 σάββατά μου φυλάξεσθε, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐκ
ἀκολουθήσετε εἰδώλοις, καὶ θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσετε ὑμῖν,
5 ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐὰν θύσητε θυσίαν σωτη-
ρίου τῷ κυρίῳ, δεκτὴν ὑμῶν θύσετε, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θύσεται, βρω-
6 θήσεται καὶ τῇ αὔριον. καὶ ἐὰν καταλειφθῇ ἕως ἡμέρας τρί-
7 της, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ βρώσει βρωθῇ τῇ ἡμέ-
8 ρᾳ τῇ τρίτῃ ἄθυτόν ἐστι, οὐ δεχθήσεται. ὁ δὲ ἐσθίων αὐτὸ ἁ-
μαρτίαν λήψονται, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐβεβήλωσεν· καὶ ἐξο-
λοθρευθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ἐσθίουσαι ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν.
9 καὶ ἐκθεριζόντων ὑμῶν τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν οὐ
συντελέσετε τὸν θερισμὸν ὑμῶν τοῦ ἀγροῦ σου ἐκθερίσαι, καὶ
τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις.
10 καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐκ ἐπανατρυγήσεις, οὐδὲ τὰς ῥῶ-
γας τοῦ ἀμπελῶνός σου συλλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προση-
λύτῳ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
11 οὐ κλέψετε, οὐδὲ ψεύσεσθε, οὐδὲ συκοφαντήσει τις τὸν
12 πλησίον αὐτοῦ. καὶ οὐχ ὀμεῖσθε τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ·
καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ὑμῶν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
13 ὑμῶν. οὐκ ἀδικήσεις τὸν πλησίον σου· καὶ οὐχ ἁρπάξεις· καὶ
οὐ κοιμηθήσεται ὁ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ παρὰ σοὶ ἕως πρωΐ.
14 οὐ κακῶς ἐρεῖς κωφόν, καὶ ἀπέναντι τυφλοῦ οὐ προσθή-
σεις σκάνδαλον, καὶ φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
15 ὑμῶν. οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει. οὐ λήψῃ πρόσωπον
πτωχοῦ, οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου· ἐν δικαιο-
σύνῃ κρινεῖς τὸν πλησίον σου.
16 οὐ πορεύσῃ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει σου· οὐκ ἐπισυστήσῃ ἐφ' αἵ-
17 ματι τοῦ πλησίον σου· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ μισή-
σεις τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου· ἐλεγμῷ ἐλέγξεις τὸν πλη-
18 σίον σου, καὶ οὐ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν. καὶ οὐκ ἐκδικᾶ-
ταί σου ἡ χείρ· καὶ οὐ μηνιεῖς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἀγα-
πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Custodietisque custodiam verbi mei, vt non faciatis de moribus abominabilibus qui facti sunt ante vos, & polluamini in eis. Ego Dominus
Deus vester.

CAP. XIX.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum omni cœtu filiorum Israel, & dices eis: Sancti eritis, quia ego sanctus
sum Dominus Deus vester. 3 Vnusquisque matrem suam & patrem suum timebit, & dies sabbatorum meorum custodietis: Ego Dominus
Deus vester. 4 Nolite respicere ad idola, neque Deos conflatiles facietis vobis: Ego Dominus Deus vester. 5 Et si immolaueritis hostiam san-
ctificatam coram Domino, voluntariè immolabitis eam. 6 In die qua immolabitur comedetur & sequēti die: quod autem reliquum fuerit vsq;
in diem tertium, igni comburetur. 7 Et si comestum fuerit in die tertio, abominatio erit, non erit placabile. 8 Et qui comederit ex eo suscipiet
iniquitatem suam, quoniam sanctum Domini prophanabit, & exterminabitur homo ille de populo suo. 9 Cumque messueritis messem terrę ve-
stræ, non consumabis metere angulum agri tui, neque recolliges remanentes spicas messis tuæ. 10 Neque in vinea tua colliges racemos post vin-
demiam remanentes. Neque grana decidentia vineæ tuæ congregabis, sed pauperibus & peregrinis dimittes ea: Ego Dominus Deus vester.
11 Non facietis furtum, & non negabitis, neque mentiemini vnusquisque contra proximum suum. 12 Nec iurabitis in nomine meo falsè, neq;
prophanabis nomen Domini Dei tui, Ego Dominus. 13 Non facies calumniam proximo tuo, neque vi aliquid suorum accipies: non manebit
merces mercenarij apud te vsq; manè. 14 Nō maledicas ei qui nō audit, & corā nō vidente nō ponas offendiculū, & timebis Dn̄m Deū tuū, Ego
Dn̄s. 15 Non facietis falsitatem in iudicio, neq, accipies faciē pauperis, nec honorabis faciē principis, in veritate iudicabis proximū tuū. 16 Non
eris criminator in populo tuo, neque stabis cōtra sanguinem proximi tui, Ego Dn̄s. 17 Nō oderis fratrē tuū in corde tuo: arguēs argues proximū
tuū, & nō suscipies ꝓ eo peccatū. 18 Nō quæras vltionē, neq; obseruabis inimicitias filiis populi tui. Diligesq; ꝓximū tuū sicut teipsum: Ego Dn̄s.

19 את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים
שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא
20 יעלה עליך׃ ואיש כי ישכב את אשה שכבת
זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה
או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי
21 לא חפשה׃ והביא את אשמו ליהוה אל פתח
22 אהל מועד איל אשם׃ וכפר עליו הכהן באיל
האשם לפני יהוה על חטאתו אשר חטא ונסלח
23 לו מחטאתו אשר חטא׃ וכי תבאו אל
הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את
פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל׃
24 ובשנה הרביעת יהיה כל פריו קדש הלולים
25 ליהוה׃ ובשנה החמישת תאכלו את פריו
26 להוסיף לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם׃ לא
27 תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו׃ לא
תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך׃
28 ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא
29 תתנו בכם אני יהוה׃ אל תחלל את בתך להזנותה
30 ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה׃ את שבתתי
31 תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה׃ אל תפנו אל
האבת ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם
32 אני יהוה אלהיכם׃ מפני שיבה תקום והדרת פני
33 זקן ויראת מאלהיך אני יהוה׃ וכי יגור
34 אתך גר בארצכם לא תונו אתו׃ כאזרח מכם יהיה
לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים
35 הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם׃ לא
תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה׃
36 מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה
לכם אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים׃

19 *Leges meas custodite. Iumenta tua nō facies coire cū alterius gñeris animātibus. Agrū tuū non feres diuerso semine: Vestem quæ ex
20 duobus texta est, non indueris. *Homo si dormierit cum muliere coitu seminis quæ sit
E ancilla, etiā nobilis, & tamen precio non redempta, nec libertati donata, vapulabūt ambo, & non morientur, quia non fuit libera.
21 *Pro delicto autem suo offeret Domino ad ostium tabernaculi testimonij arietem.
22 *Orabítque pro eo sacerdos & pro peccato eius coram Domino, & repropitiabitur ei, di-
23 mittetúrque peccatum. *Quando ingressi fueritis terram, & plantaueritis in ea ligna pomifera, auferetis præputia eorum. Poma quæ germinant immunda erunt vobis, nec edetis
24 ex eis. *Quarto autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino.
25 *Quinto autem anno comedetis fructus, congregantes poma quæ proferunt. Ego Dñs
26 Deus vester. *Non comedetis cum sangui-
F ne: non augurabimini, nec obseruabitis som-
27 nia. *Neque in rotundum attondebitis co-
28 mam, nec radetis barbā. *Et super mortuo non incidetis carnes vestras, neq; figuras aliquas aut stigmata facietis vobis. Ego Dñs.
29 *Ne prostituas filiam tuam, ne contamine-
30 tur terra, & impleatur piaculo. *Sabbata mea custodite, & sanctuariū meum metuite.
31 Ego Dñs. *Non declinetis ad magos, neq; ab hariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini
32 per eos. Ego Dñs Deus vester. *Corā cano
G capite consurge, & honora personam senis, & time Dominum Deum tuum. Ego sum Dñs.
33 *Si habitauerit aduena in terra vestra & moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei.
34 *Sed sit inter vos quasi indigena, & diligetis eum quasi vosmetipsos. fuistis enim & vos aduenæ in terra Ægypti. Ego Dñs Deus
35 vester. *Nolite facere iniquū aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura.
36 *Statera iusta, & æqua sint pondera, iustus modius, æquúsque sextarius. Ego Dominus Deus vester qui eduxi vos de terra Ægypti.

תרגום אונקלוס

19 ית קימי תטרון בעירך לא תרכיב עירובין חקלך לא תזרע עירובין ולבוש עירובין שעטנזא לא יסק עלך׃ 20 וגבר ארי ישכוב ית אתתא
שכבת זרעא והיא אמתא אחידא לגבר ואתפרקא לא אתפרקא בכספא או חירותא לא אתיהיבת לה בשטר בקורתא תהי בה לא יתמותון ארי לא
אתחררת׃ 21 וייתי ית אשמיה לקדם יי לתרע משכן זמנא דכרא לאשמא׃ 22 ויכפר עלוהי כהנא בדכרא דאשמא קדם יי על חובתיה
דחב וישתבק ליה מחובתיה דחב׃ 23 וארי תעלון לארעא ותצבון כל אילן דמיכל ותרחקון רחקא ית איביה תלת שנין יהי לכון מרחק לאבדא
לא יתאכל׃ 24 ובשתא רביעתא יהי כל איביה קדש תושבחן קדם יי׃ 25 ובשתא חמישתא תיכלון ית איביה לאוספא לכון עללתיה אנא
יי אלהכון׃ 26 לא תיכלון על דמא לא תנחשון ולא תענון׃ 27 לא תקפון פאתא דרישכון ולא תחבל ית פאתא דדיקנך׃ 28 וחיבול על
מית לא תתנון בבשרכון ורושמין חריתין לא תתנון בכון אנא יי׃ 29 לא תחיל ית ברתך לאטעיותה ולא תטעי ארעא ותתמלי ארעא עצת
זנו׃ 30 ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנא יי׃ 31 לא תתפנון בתר בידין וזכורו לא תתבעון לאסתאבא בהון אנא
יי אלהכון׃ 32 מן קדם דסבר באוריתא תקום ותהדר אפי סבא ותדחל מאלהך אנא יי׃ 33 וארי יתגייר עמכון גיורא בארעכון לא תונון
יתיה׃ 34 כיציבא מנכון יהי לכון גיורא דיתגייר עמכון ותרחם ליה כותך ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים אנא יי אלהכון׃ 35 לא
תעבדון שקר בדין במשחתא במתקלא ובמכילתא׃ 36 מאזנון דקשוט מתקלין דקשוט מכילן דקשוט והינין דקשוט יהון לכון אנא יי
אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים׃

‡*Legem meam cuſtodietis: iumenta tua non ad- 19*
mittes diuerſo animali, & vineam tuam non ſemi-
nabis diuerſo ſemine: & veſtem ex duobus textam
adulteratam non veſties teipſum. ‡Et ſi aliquis 20
dormierit cum muliere concubitu ſeminis, & ipſa
fuerit ſerua ſeruata homini, & ipſa redemptione nõ
redempta eſt, vel libertas non data eſt ei, conſidera-
tio erit illis, non morientur, quoniã non liberata eſt.
‡*Et adducet pro delicto ſuo Domino ad oſtium ta 21*
bernaculi teſtimonij, arietem delicti.
‡*Et propitiabit pro ipſo ſacerdos in ariete delicti 22*
coram Domino, & pro peccato ſuo, quod peccauit,
& remittetur ei peccatum, quod peccauit.
‡*Quando autem ingreſſi fueritis in terram, quã 23*
Dominus Deus veſter dat vobis, & plantaueritis
omnem arborem comeſtibilem, & mundabitis im-
munditiam eius. fructus eius tres annos erit vobis
immundus, non comedetur. ‡Et anno quarto 24
erit omnis fructus eius ſanctus laudabilis Domino.
‡*In autem anno quinto comedetis fructum eius, 25*
additio vobis fructus illius, Ego Dominus Deus ve
ſter. ‡Non comedetis in montibus, et non augu- 26
rabimini, neque auſpicabimini. ‡Neque facietis 27
rotunditatẽ ex coma capitis veſtri, neque corrum-
petis ſuperficiem barbæ veſtræ. ‡Et inciſiones ſu 28
per anima non facietis in corpore veſtro, & literas
impreſſas non facietis vobis, Ego Dominus Deus
veſter. ‡Non contaminabis filiam tuam vt pro- 29
ſtituas illam, & non fornicabitur terra, & imple-
bitur terra iniquitate. ‡Et ſabbata mea cuſto- 30
dietis, et à ſanctuario meo timebitis, Ego Dominus.
‡*Non ſequemini ventriloquos, & incantatoribus 31*
non adhærebitis, vt polluamini in illis, Ego Domi-
nus Deus veſter. ‡A facie cani conſurges, & ho- 32
norabis aſpectum ſenioris, & timebis Deum tuum:
Ego Dñs Deus veſter. ‡Si autẽ aliquis acceſſerit 33
vobis aduena in terra veſtra, nõ affligetis eũ. ‡Si- 34
cut indigena in vobis erit aduena qui acceſſerit ad
vos, & diliges eũ ſicut teipſum, quoniã aduenæ fui-
ſtis in terra Ægypti, Ego Dñs Deus veſter. ‡Nõ fa- 35
cietis iniquitatẽ in iudicio, in mẽſuris et põderibus,
et in ſtateris. ‡Stateræ iuſtæ et pondera iuſta et men 36
ſuræ iuſtæ & ſextarius iuſtus erit vobis: Ego Dñs
Deus veſter qui eduxi vos de terra Ægypti.

19 ‡τὸν νόμον μου φυλάξεσθε· τὰ κτήνη σου οὐκ ἀποχεύσεις
ἑτεροζύγῳ· καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐ κατασπερεῖς διάφορον,
καὶ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον κίβδηλον οὐκ ἐπιβαλεῖς σεαυ-
20 τῷ. ‡καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς κοίτην σπέρματος,
καὶ αὐτὴ ᾖ οἰκέτις διαπεφυλαγμένη ἀνθρώπῳ, καὶ αὐτὴ λύ-
τροις οὐ λελύτρωται, ἢ ἐλευθερία οὐκ ἐδόθη αὐτῇ, ἐπισκοπὴ
21 ἔσται αὐτοῖς, οὐκ ἀποθανοῦνται, ὅτι οὐκ ἠλευθερώθη. ‡καὶ προ-
σάξει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς
22 τοῦ μαρτυρίου, κριὸν πλημμελείας. ‡καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ
ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου, καὶ περὶ τῆς
ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία,
23 ἣν ἥμαρτεν. ‡ὅταν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ
θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν, καὶ καταφυτεύσητε πᾶν ξύλον βρώσι-
μον, καὶ περικαθαριεῖτε τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ· ὁ καρπὸς αὐτοῦ
24 τρία ἔτη ἔσται ὑμῖν ἀπερικάθαρτος, οὐ βρωθήσεται. ‡καὶ τῷ ἔτει
τῷ τετάρτῳ ἔσται πᾶς ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ.
25 ‡ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, πρόσθε-
26 μα ὑμῖν τὰ γενήματα αὐτοῦ· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ‡μὴ
ἔσθετε ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ οὐκ οἰωνιεῖσθε, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε.
27 ‡οὐδὲ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν· οὐδὲ φθε-
28 ρεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν. ‡καὶ ἐντομίδας ἐπὶ ψυχῇ
οὐ ποιήσετε ἐν τῷ σώματι ὑμῶν· καὶ γράμματα στικτὰ οὐ ποιή-
29 σετε ὑμῖν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ‡οὐ βεβηλώσεις τὴν θυ-
γατέρα σου ἐκπορνεῦσαι αὐτήν· καὶ οὐκ ἐκπορνεύσει ἡ γῆ, καὶ
30 πλησθήσεται ἡ γῆ ἀνομίας. ‡καὶ σάββατά μου φυλάξεσθε· καὶ
31 ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε· ἐγὼ κύριος. ‡οὐκ ἐπακο-
λουθήσετε ἐγγαστριμύθοις, καὶ τοῖς ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθή-
32 σεσθε, ἐκμιανθῆναι ἐν αὐτοῖς· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ‡ἀπὸ
προσώπου πολιοῦ ἐξαναστήσῃ, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυ-
33 τέρου, καὶ φοβήσῃ τὸν θεόν σου· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ‡ἐὰν
δέ τις προσέλθῃ ὑμῖν προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, οὐ θλίψε-
34 τε αὐτόν. ‡ὡς αὐτόχθων ἐν ὑμῖν ἔσται ὁ προσήλυτος ὁ προσ-
πορευόμενος πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἀγαπήσεις αὐτὸν ὡς σεαυτόν,
ὅτι προσήλυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτου· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
35 ‡οὐ ποιήσετε ἀδικίαν ἐν κρίσει, ἐν μέτροις καὶ σταθμοῖς καὶ
ἐν ζυγοῖς.
36 ‡ζύγια δίκαια καὶ στάθμια δίκαια καὶ μέτρα δίκαια
καὶ χοῦς δίκαιος ἔσται ὑμῖν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐξα-
γαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Pacta mea ſeruabitis, iumenta tua non facias coire cum alterius generis animantibus. Agrum tuum non ſeres commixtione ſeminum, & veſti-
mentum quod ex commixtione lanæ & lini contextum eſt non aſcendat ſuper te. 20 Et ſi vir cubuerit cum muliere coitu ſeminis, & ipſa eſt an-
cilla deſponſata viro & redemptione non eſt redempta argento, neque libellus libertatis datus eſt ei, vapulabit ipſa, non morietur quia non eſt re-
dempta. 21 Adducetque pro delicto ſuo coram Domino ad oſtium tabernaculi fœderis arietem pro delicto. 22 Propitiabitque pro eo ſacerdos
in ariete qui offertur pro delicto coram Domino pro peccato ſuo, quo peccauit. Et dimittetur ei peccatũ eius quo peccauit. 23 Et quando ingreſſi
fueritis terram, & plantaueritis omnẽ arborem pomiferam, fructus eius erit vobis prohibitus, tribus annis non comedatur. 24 Anno autem quarto
erit omnis fructus eius ſanctificatus laudãtibus coram Domino. 25 In anno autem quinto comedetis fructum eius, vt addatur vobis fructus eius:
Ego Dominus Deus veſter. 26 Non comedetis ſuper ſanguinem, non augurabimini, neque obſeruabitis horas. 27 Neque in rotundum attonde-
bitis comam capitis veſtri. Neque lædes comam barbæ tuæ. 28 Et læſionem ſuper mortuum non dabitis in carne veſtra, & ſtigmata ſculpta
non facietis in vobis, Ego Dominus. 29 Non prophanabis filiam tuam vt facias eam fornicari, & non fornicabitur terra, ne impleatur terra
ſcelere. 30 Dies autem ſabbatorum meorum obſeruabitis, & domum ſanctuarij mei metuite, Ego Dominus. 31 Nolite declinare ad ma-
gos, & hariolos nolite ſciſcitari vt polluamini in eis, Ego Dominus Deus veſter. 32 Coram eo qui eſt doctus in lege conſurges, & honorabis fa-
ciem ſenis, & timebis Deum tuum, Ego Dominus. 33 Si peregrinatus fuerit vobiſcum peregrinus in terra veſtra, non decipiatis eum.
34 Sicut indigena ex vobis erit vobis peregrinus qui peregrinabitur apud vos, & diliges eum ſicut teipſum, quia peregrini fuiſtis in terra Ægypti:
Ego Dominus Deus veſter. 35 Non facietis falſitatem in iudicio, in regula, in pondere & in menſura. 36 Statera recta, pondera recta,
menſura recta, & modius rectus erunt vobis: Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de terra Ægypti.

37 * ושמרתם את־כל־חקתי ואת־כל־משפטי
ועשיתם אתם אני יהוה׃

כ

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
2 * ואל־בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל
ומן־הגר הגר בישראל אשר יתן מזרעו למלך מות
3 יומת עם הארץ ירגמהו באבן׃ * ואני אתן את־
פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן
למלך למען טמא את־מקדשי ולחלל את־שם קדשי׃
4 * ואם העלם יעלימו עם הארץ את־עיניהם מן־
האיש ההוא בתתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו׃
5 * ושמתי אני את־פני באיש ההוא ובמשפחתו
והכרתי אתו ואת כל־הזנים אחריו לזנות אחרי
6 המלך מקרב עמם׃ * והנפש אשר תפנה אל־
האבת ואל־הידענים לזנת אחריהם ונתתי את־פני
7 בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו׃ * והתקדשתם
8 והייתם קדשים כי אני יהוה אלהיכם׃ * ושמרתם
את־חקתי ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם׃
9 * כי־איש איש אשר יקלל את־אביו ואת־אמו
10 מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו׃ * ואיש אשר
ינאף את־אשת איש אשר ינאף את־אשת רעהו
11 מות־יומת הנאף והנאפת׃ * ואיש אשר ישכב
את־אשת אביו ערות אביו גלה מות־יומתו שניהם
12 דמיהם בם׃ * ואיש אשר ישכב את־כלתו מות
13 יומתו שניהם תבל עשו דמיהם בם׃ * ואיש אשר
ישכב את־זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם מות
14 יומתו דמיהם בם׃ * ואיש אשר יקח את־אשה ואת־
אמה זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהן ולא־תהיה
15 זמה בתוככם׃ * ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה
מות יומת ואת־הבהמה תהרגו׃

37 *Cuſtodite omnia præcepta mea,& vniuerſa iudicia, & facite ea,ego Dominus.

CAP. XX.

1 LOcutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
A *Hæc loqueris filiis Iſrael,Homo de fi-
2 lijs Iſrael & de aduenis, qui habitãt in Iſrael,
ſi quis dederit de ſemine ſuo idolo Moloch,
morte moriatur, populus terræ lapidabit eũ.
3 *Et ego ponã faciem meã contra illũ ſuccidámq; eum de medio populi ſui,eo ꝙ dederit de ſemine ſuo Moloch, & cõtaminauerit ſanctuariũ meũ,ac polluerit nomen ſanctũ meũ.
4 *Et ſi negligens populus terrę,& quaſi paruipendens imperiũ meũ, dimiſerit hominem qui dedit de ſemine ſuo Moloch,nec voluerit
5 eum occidere. *Ponam faciẽ meam ſuper hominẽ illum & cognationẽ eius, ſuccidámq; & ipſum & omnes qui cõſenſerunt ei vt fornicaretur cum Moloch de medio populi ſui.
6 *Anima quę declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cũ eis, ponam faciem
B meã contra eã,& interficiã illam de medio po-
7 puli ſui. *Sanctificamini & eſtote ſancti,quia & ego ſanctus ſum Dominus Deus veſter.
8 *Cuſtodite præcepta mea,& facite ea. Ego
9 Dominus qui ſanctifico vos. *Qui maledixerit patri ſuo aut matri, morte moriatur. Patri matríq; qui maledixerit, ſanguis eius ſit
10 ſuper eum. *Si mœchatus quis fuerit cum vxore alterius, & adulteriũ perpetrauerit cũ coniuge proximi ſui, morte moriatur & mœ-
11 chus & adultera. *Qui dormierit cum nouerca ſua, & reuelauerit ignominiam patris ſui, morte moriantur ambo. Sanguis eorum
12 ſit ſuper eos. *Si quis dormierit cum nuru ſua, vterq; moriatur quia ſcelus operati ſunt.
13 Sanguis eorum ſit ſuper eos. *Qui dormierit cum maſculo coitu fœmineo,vterque operatus eſt nefas, morte moriantur. Sit ſanguis
14 eorum ſuper eos. *Qui ſupra vxorem filiam, duxerit matrẽ eius,ſcelus operatus eſt. Viuus
C ardebit cum eis, nec permanebit tantũ nefas
15 in medio veſtri. *Qui cum iumento & pecore coierit, morte moriatur,pecus quoq; occidite.

תרגום אונקלוס

37 ותטרון ית כל קימי וית כל דיני ותעבדון יתהון אנא יי׃

כ

1 ומליל יי עם משה למימר׃ 2 ולבני ישראל תימר גבר גבר מבני ישראל ומן גיורא דיתגיירון בישראל דיתן מזרעיה למלך אתקטלא
יתקטל עמא דבית ישראל ירגמוניה באבנא׃ 3 ואנא אתן ית רוגזי בגברא ההוא ואשיצי יתיה מגו עמיה ארי מזרעיה יהב למלך
בדיל לסאבא ית מקדשי ולאחלא ית שמא דקודשי׃ 4 ואם מכבש יכבשון עמא בית ישראל ית עיניהון מן גברא ההוא בדיהביה מזרעיה
למלך בדיל דלא למקטל יתיה׃ 5 ואשוי אנא ית רוגזי בגברא ההוא ובסעדוהי ואשיצי יתיה וית כל דטען בתרוהי למטעי בתר מולך מגו עמהון׃
6 ואנש דיתפני בתר בידין וזכורו למטעי בתריהון ואתן ית רוגזי באנשא ההוא ואשיצי יתיה מגו עמיה׃ 7 ותתקדשון ותהון קדישין
ארי אנא יי אלהכון׃ 8 ותטרון ית קימי ותעבדון יתהון אנא יי מקדשכון׃ 9 ארי גבר גבר דילוט ית אבוהי וית אמיה איתקטלא
יתקטל אבוהי ואמיה לט קטלא חייב׃ 10 וגבר דיגוף ית איתת גבר דיגוף ית איתת חבריה איתקטלא יתקטיל גיפא וגיפתא׃ 11 וגבר
דישכוב ית איתת אבוהי ערית דאבוהי גלי איתקטלא יתקטלון תרויהון קטלא חייבין׃ 12 וגבר דישכוב ית כלתיה איתקטלא יתקטלון תרויהון
תבלא עבדו קטלא חייבין׃ 13 וגבר דישכוב ית דכורא משכבי איתתא תועבתא עבדו תרויהון איתקטלא יתקטלון קטלא חייבין׃ 14 וגבר
דיסב ית איתתא וית אמה עיצת חטאין היא בנורא יוקדון יתיה ויתהן ולא תהי עיצת חטאין ביניכון׃ 15 וגבר דיתן שכובתיה
בבעירא איתקטלא יתקטל וית בעירא תקטלון׃

*Et custodite omnia legitima mea & præcepta 37
mea,& facietis ea,Ego Dominus.

CAP. XX.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
*Loquere filijs Israel,dicens: Si aliquis de filijs 2
Israel,vel aduenientibus aduenis in Israel, qui de-
derit de semine suo principi, morte moriatur, gens
quæ in terra, lapidabunt eum in lapidibus.
*Et ego obfirmabo faciem meam cõtra hominem 3
illum, & perdam eum de populo suo, quoniam de
semine suo dedit principi,vt polluat sancta mea, &
prophanet nomen sanctum mihi. *Si autem con- 4
temptu contempserint indigenæ terræ oculis suis ab
homine illo,cùm dederit ipse de semine suo principi,
vt non occidant eum.
*Et obfirmabo faciem meam contra hominem il- 5
lum, & contra cognationem eius, & perdam eum,
& omnes consentientes ei, vt fornicarent ipsi in
principes de populo eorum. *Et anima quæ secu- 6
ta fuerit ventriloquos vel incantatores, vt forni-
centur post eos: obfirmabo faciem meam contra ani
mam illam, & perdam eam de populo suo.
*Et sanctificabimini,& eritis mihi sancti,quo- 7
niam sanctus ego Dominus Deus vester.
*Et custodietis præcepta mea, & facietis ea: 8
Ego Dominus sanctificans vos.
*Homo homo,qui maledixerit patri suo vel ma- 9
tri suæ,morte moriatur,patri suo vel matri suæ ma-
ledixit,reus erit.
*Et homo homo qui adulterauerit cum vxore vi- 10
ri,vel quæ adulterauerit cum muliere proximi sui,
morte moriatur mœchus & adultera.
*Et si aliquis dormierit cum vxore patris sui, 11
turpitudinem patris sui reuelauit,morte moriantur
ambo, rei sunt. *Et si aliquis dormierit cum nu- 12
ru sua, morte moriantur, ambo impietatẽ fecerunt,
rei sunt. *Et qui dormierit cum masculo coitu fœ- 13
mineo,abominationem fecerũt ambo, morte morian-
tur,rei sunt. *Quicunque acceperit vxorem & 14
matrem eius, scelus est; in igne comburant eum &
eas, & non erit iniquitas in vobis.
*Et quicunque dederit concubitum suum in 15
quadrupede,morte moriatur,& quadrupedem oc-
cidetis.

37 *καὶ φυλάττετε πάντα τὰ νόμιμά μου καὶ τὰ προστάγ-
ματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά, ἐγὼ κύριος.

κ'.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *λάλη-
2 σον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων· ἐάν τις ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἢ τῶν
προσγεγενημένων προσηλύτων ἐν ἰσραήλ, ὃς ἂν δῷ τοῦ σπέρ
ματος αὐτοῦ ἄρχοντι, θανάτῳ θανατούσθω· τὸ ἔθνος τὸ ἐπὶ τῆς
3 γῆς λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις. *καὶ ἐγὼ ἐπιστήσω τὸ πρό
σωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ ἀπολῶ αὐτὸν ἐκ τοῦ
λαοῦ αὐτοῦ, ὅτι τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἔδωκεν ἄρχοντι, ἵνα μιάνῃ
τὰ ἅγιά μου, καὶ βεβηλώσῃ τὸ ὄνομα τὸ ἡγιασμένον μοι.
4 *ἐὰν δὲ ὑπερόψει ὑπερίδωσιν οἱ αὐτόχθονες τῆς γῆς τοῖς
ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐν τῷ δοῦναι αὐτὸν τοῦ
5 σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντι, τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτόν. *καὶ ἐπι-
στήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ ἐπὶ τὴν
συγγένειαν αὐτοῦ, καὶ ἀπολῶ αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ὁμονοοῦντας
αὐτῷ, ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτοὺς εἰς τοὺς ἄρχοντας ἐκ τοῦ λαοῦ αὐ-
6 τῶν. *καὶ ψυχὴ ἣ ἂν ἐπακολουθήσῃ ἐγγαστριμύθοις ἢ ἐπα-
οιδοῖς, ὥστε ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου
ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνην, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
7 *καὶ ἁγιασθήσεσθε, καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύ-
8 ριος ὁ θεὸς ὑμῶν. *καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου,
9 καὶ ποιήσετε αὐτά· ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς. *ἄνθρω-
πος ἄνθρωπος, ὃς ἂν κακῶς εἴπῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μη-
τέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω· πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα
10 αὐτοῦ κακῶς εἶπεν, ἔνοχος ἔσται. *καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος
ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα ἀνδρός, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσηται γυ-
ναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθωσαν ὁ μοιχεύων
11 καὶ ἡ μοιχευομένη. *καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, θα-
12 νάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι, ἔνοχοί εἰσι. *καὶ ἐάν τις
κοιμηθῇ μετὰ νύμφης αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἀμφό-
13 τεροι ἠσέβησαν, ἔνοχοί εἰσι. *καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος
κοίτην γυναικός, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι, θανάτῳ
14 θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. *ὃς ἂν λάβῃ γυναῖκα καὶ τὴν
μητέρα αὐτῆς, ἀνόμημά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν καὶ
15 αὐτάς, καὶ οὐκ ἔσται ἀνόμημα ἐν ὑμῖν. *καὶ ὃς ἂν δῷ κοι-
τασίαν αὐτοῦ ἐν τετράποδι, θανάτῳ θανατούσθω, καὶ τὸ τε-
τράπουν ἀποκτενεῖτε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

*Custodietisque omnia legitima mea & omnia iudicia mea,& facietis ea:Ego Dominus. CAP. XX.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: ² Ad filios autem Israel dices, Vir vir de filiis Israel & de aduenis qui peregrinantur in Israel,
qui dederit de semine suo idolo Moloch,occisione occidetur. Populus domus Israel lapidabit eum lapidibus. ³ Ego quoque ponam iram
meam in viro illo,& disperdam illum de medio populi sui,quoniam de semine suo dedit Moloch vt contaminaret sanctuarium meum, & vt viola-
ret nomen sanctum meum. ⁴ Si autem auertentes auerterint populus domus Israel oculos suos à viro illo cùm dederit de semine suo Moloch
vt non interficiant eum: ⁵ Ponam ego furorem meum contra illum virum & contra fautores eius,& disperdam eum de medio populi sui, &
omnes qui errant post eum vt errarent post Moloch. ⁶ Homo autem qui declinauerit ad magos & ariolos vt erret post eos,dabo furorem
meum in homine illo,& disperdam eum de medio populi sui. ⁷ Et sanctificabimini,& eritis sancti,quia ego Dominus Deus vester.
⁸ Custodietisque legitima mea,& facietis ea,ego Dominus qui sanctifico vos. ⁹ Vir enim qui maledixerit patri suo & ma-
tri suæ, occisione occidatur. Patri enim suo & matri suæ maledixit, reus est mortis. ¹⁰ Et vir qui fornicatus fuerit cum vxo-
re viri, & qui mœchatus fuerit cum vxore proximi sui,interfectione interficientur adulter & adultera. ¹¹ Et vir qui coierit cum
vxore patris sui,turpituditudinem patris sui reuelauit,occisione occidentur ambo,rei sunt mortis. ¹² Vir autem qui concubuerit
cum nuru sua,occisione occidentur ambo,scelus operati sunt,rei sunt mortis. ¹³ Et vir qui concubuerit cum masculo coitu mu-
liebri, abominationem fecerunt ambo, occisione occidentur, rei sunt mortis. ¹⁴ Et vir qui acceperit vxorem cum matre
sua, scelus est, igni comburent eum & illas,& non erit scelus inter vos. ¹⁵ Vir autem qui coierit cum iumento,occisione occidatur,
iumentum quoque occidite.

16 * ואשה אשר תקרב אל־כל־בהמה לרבעה אתה
והרגת את־האשה ואת־הבהמה מות יומתו
17 דמיהם בם: * ואיש אשר־יקח את־אחתו בת־
אביו או־בת־אמו וראה את־ערותה והיא תראה
את־ערותו חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם ערות
18 אחתו גלה עונו ישא: * ואיש אשר־ישכב את־
אשה דוה וגלה את־ערותה את־מקרה הערה
והוא גלתה את־מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב
19 עמם: * וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה
20 כי את־שארו הערה עונם ישאו: * ואיש אשר
ישכב את־דדתו ערות דדו גלה חטאם ישאו ערירים
21 ימתו: * ואיש אשר יקח את־אשת אחיו נדה הוא
22 ערות אחיו גלה ערירים יהיו: * ושמרתם את־כל־
חקתי ואת־כל־משפטי ועשיתם אתם ולא־תקיא
אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת
23 בה: * ולא תלכו בחקת הגוי אשר־אני משלח
24 מפניכם כי את־כל־אלה עשו ואקץ בם: * ואמר
לכם אתם תירשו את־אדמתם ואני אתננה לכם
לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני יהוה אלהיכם
25 אשר־הבדלתי אתכם מן־העמים: * והבדלתם
בין־הבהמה הטהרה לטמאה ובין־העוף הטמא
לטהר ולא־תשקצו את־נפשתיכם בבהמה ובעוף
ובכל אשר תרמש האדמה אשר־הבדלתי לכם
26 לטמא: * והייתם לי קדשים כי קדוש אני יהוה
27 ואבדל אתכם מן־העמים להיות לי: * ואיש
או־אשה כי־יהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו
באבן ירגמו אתם דמיהם בם:

כא

1 * ויאמר יהוה אל־משה אמר אל־הכהנים בני
אהרן ואמרת אלהם לנפש לא־יטמא בעמיו:

16 *Mulier quæ ſuccubuerit cuilibet iumento,
C ſimul interficietur cũ eo. Sanguis eorũ ſit ſu-
17 per eos. *Qui acceperit ſororẽ ſuam filiam
patris ſui vel filiam matris ſuæ, & viderit tur-
pitudinem eius, illáq; cõſpexerit fratris igno-
miniam, nefariá rem operati ſunt, occidentur
in cõſpectu populi, eo ꝙ turpitudinẽ ſuá mu-
tuo reuelauerint, & portabũt iniquitatẽ ſuá.
18 *Qui coierit cum muliere in fluxu mẽſtruo,
& reuelauerit turpitudinẽ eius, ipſáq; aperue-
rit fontem ſanguinis ſui, interficientur ambo
19 de medio populi ſui. *Turpitudinẽ mater-
teræ & amitæ tuæ nõ diſcooperies. Qui hoc fe-
cerit ignominiã carnis ſuæ nudauit, portabũt
20 ambo iniquitatẽ ſuã. *Qui coierit cũ vxo-
re patrui vel auunculi ſui, & reuelauerit igno
miniã cognationis ſuæ, portabunt ambo pec
21 catũ ſuum. Abſq; liberis morientur. *Qui du
D xerit vxorẽ fratris ſui, rem facit illicitã, turpi-
tudinẽ fratris ſui reuelauit, abſque filijs erit.
22 *Cuſtodite leges meas atq; iudicia & facite
ea, ne & vos euomat terra quã intraturi eſtis
23 & habitaturi. *Nolite ambulare in legiti-
mis nationum, quas ego expulſurus ſum ante
vos: omnia enim hæc fecerũt, & abominatus
24 ſum eas. *Vobis autẽ loquor, Poſſidete ter-
ram eorũ quã dabo vobis in hæreditatẽ, ter-
ram fluentẽ lacte & melle. Ego Dñs Deus ve-
25 ſter qui ſeparaui vos à ceteris populis. *Se-
parate ergo & vos iumentũ mundum ab im-
mundo, & auẽ mundá ab immunda, nec pol-
luetis animas veſtras in pecore & auibus &
cunctis quæ mouentur in terra, & quæ vo-
26 bis oſtendi eſſe polluta. *Eritis ſancti mihi,
quia ſanctus ego ſum Dominus, & ſeparaui
vos à ceteris populis, vt eſſetis mei.
27 *Vir ſiue mulier in quibus phythonicus
vel diuinationis fuerit ſpiritus, morte morian
tur, lapidibus obruent eos. Sanguis eorum
ſit ſuper illos. CAP. XXI.
1 DIxítque quoque Dominus ad Moyſen,
A Loquere ad ſacerdotes filios Aaron, & di
ces ad eos: Ne cõtaminetur ſacerdos in mor-
tibus ciuium ſuorum.

תרגום אונקלוס

16 ואיתתא דתקרב לכל בעירא למשלט בה ותקטול ית איתתא וית בעירא איתקטלא יתקטלון קטלא חייבין: 17 וגבר
דיסב ית אחתיה בת אבוהי או בת אמיה ויחזי ית עריתה והיא תחזי ית עריתה קלנא הוא וישתיצון לעיני בני עמהון ערית אחתיה גלי חוביה
יקבל: 18 וגבר דישכב ית איתתא מסאבא ויגלי ית עריתה ית קלנה גלי והיא תגלי ית סואבת דמהא וישתיצון תרויהון מגו עמהון:
19 וערית אחת אימך ואחת אבוך לא תגלי ארי ית קריבתיה גלי חוביהון יקבלון: 20 וגבר דישכב ית איתת אחבוהי עריתא דאחבוהי
גלי חוביהון יקבלון בלא ולד ימותון: 21 וגבר דיסב ית איתת אחוהי מרחקא היא עריתא דאחוהי גלי בלא ולד יהון: 22 ותטרון ית כל קימי
וית כל דיני ותעבדון יתהון ולא תרחק יתכון ארעא דאנא מעיל יתכון לתמן למיתב בה: 23 ולא תהכון בנימוסי עממיא דאנא מגלי
מן קדמיכון ארי ית כל אלין עבדו ורחיק מימרי יתהון: 24 ואמרית לכון אתון תירתון ית ארעהון ואנא אתנינה לכון למירת יתה ארע
עבדא חלב ודבש אנא ייי אלהכון דאפרשית יתכון מן עממיא: 25 ותפרשון בין בעירא דכיא למסאבא ובין עופא מסאב לדכי
ולא תשקצון ית נפשתכון בבעירא ובעופא ובכל דתרחש ארעא דאפרישית לכון לסאבא: 26 ותהון קדמי קדישין ארי קדיש אנא ייי
ואפרשית יתכון מן עממיא למהוי פלחין קדמי: 27 וגבר או איתתא ארי יהי בהון בידין או זכורו איתקטלא יתקטלון באבנא
ירגמון יתהון קטלא חייבין:

כא

1 ואמר ייי למשה אמר לכהניא בני אהרן ותימר להון על מית לא יסתאב בעמיה:

*Et mulier quæ accedet ad omne iumentum vt 16
ascendatur ipsa ab eo, & occidetis mulierem & iu-
mentum, morte moriantur, rei sunt. 17
*Qui accepit sororem suam ex patre vel ex ma-
tre sua, & viderit turpitudinem illius, & ipsa vi-
derit turpitudinem illius, contumelia est, peribunt
corã filijs generis sui, turpitudinem sororis suæ re- 18
uelauit, peccatum suum accipiet. *Et vir qui dor-
mierit cum muliere menstruata, & reuelabit tur-
pitudinem eius, fontem eius reuelauit, & illa reue-
lauit fluxum sanguinis sui, peribunt ambo ex gene-
ratione sua.
*Et turpitudinem sororis patris tui, & sororis 19
matris tuæ non reuelabis: & enim consanguinita-
tem reuelauerunt, peccatum suum ferent.
*Et qui dormierit cum cognata sua, turpitudi- 20
nem cognationis eius reuelauit, absque liberis mo-
rientur. *Et vir qui acceperit mulierem fratris 21
sui, immunditia est, turpitudinem fratris sui reue-
lauit; absque liberis morientur.
*Et seruabitis præcepta mea, & omnia iudicia 22
mea, & facietis ea, & non erit grauis vobis terra,
in quam ego induco vos illuc vt habitetis in ea.
*Et non ambulabitis in legitimis gentium, quos 23
expellam à vobis, quoniam hæc omnia fecerunt, &
abominatus sum eos.
*Et dixi vobis, Vos possidebitis terram eorum, 24
& ego dabo vobis eam in possessione, terram fluen-
tem lacte & melle: Ego Dominus Deus vester, qui
segregaui vos ab omnibus gentibus. *Et segre- 25
gabitis vos in medio iumentorum mundorum &
immundorum, & in medio volatilium mundorum
& immundorum, & non polluetis animas vestras
in iumentis, & in volatilibus, et in omnibus repti-
libus terræ, quæ segregaui vobis in immunditia.
*Et eritis mihi sancti, quoniam sanctus ego Do- 26
minus Deus vester, qui segregaui vos ab omnibus
gentibus, vt essetis mihi. *Et vir vel mulier qui 27
fuerit ex ipsis ventriloquus vel incantator, morte
moriantur ambo: lapidibus lapidabitis eos, rei sunt.

CAP. XXI.

Et dixit Dominus ad Moysen, dicens: Dic sacer 1
dotibus filijs Aaron, & dices ad eos, In anima-
bus non contaminabuntur in gente sua.

16 *καὶ γυνὴ, ἥτις προσελεύσεται πρὸς πᾶν κτῆνος βιβα-
σθῆναι αὐτὴν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἀποκτενεῖτε τὴν γυναῖκα καὶ τὸ
17 κτῆνος, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. *ὃς ἂν λάβῃ
τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἴδῃ τὴν
ἀσχημοσύνην αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὄ-
νειδός ἐστιν, ἐξολοθρευθήσονται ἐνώπιον υἱῶν γένους αὐτῶν, ἀσχημο
σύνην ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψεται.
18 *καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθημένης,
καὶ ἀποκαλύψει τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, τὴν πηγὴν αὐτῆς
ἀπεκάλυψε, καὶ αὐτὴ ἀπεκάλυψε τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος αὐ-
τῆς, ἐξολοθρευθήσονται ἀμφότεροι ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν.
19 *καὶ ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς τοῦ πατρός σου, καὶ ἀδελφῆς
τῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· τὴν γὰρ οἰκειότητα ἀπεκά-
20 λυψαν, ἁμαρτίαν αὐτῶν ἀποίσονται. *καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ
τῆς συγγενοῦς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τῆς συγγενείας αὐτοῦ ἀπεκά-
21 λυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. *καὶ ἀνὴρ, ὃς ἂν λάβῃ γυναῖ-
κα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία ἐστί· ἀσχημοσύνην τοῦ ἀδελ-
22 φοῦ αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι θανοῦνται. *καὶ φυλάξεσθε
τὰ προστάγματά μου, καὶ πάντα τὰ κρίματά μου, καὶ
ποιήσετε αὐτά, καὶ οὐ μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ, εἰς ἣν ἐγὼ
23 εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ κατοικεῖν ἐπ' αὐτῆς. *καὶ οὐχὶ πορεύσε-
σθε ἐν τοῖς νομίμοις τῶν ἐθνῶν, οὓς ἐξαποστελῶ ἀφ' ὑμῶν, ὅτι
24 ταῦτα πάντα ἐποίησαν, καὶ ἐβδελυξάμην αὐτούς. *καὶ εἶπα
ὑμῖν, ὑμεῖς κληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν· καὶ ἐγὼ δώσω ὑ-
μῖν αὐτὴν ἐν κτήσει, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· ἐγὼ κύ-
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὃς διώρισα ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν.
25 *καὶ ἀφοριεῖτε ἑαυτοὺς ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀ-
καθάρτων, καὶ ἀναμέσον τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ τῶν ἀκα
θάρτων· καὶ οὐ βδελύξετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν τοῖς κτήνεσι,
καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τῆς γῆς, ἃ ἀφώ-
26 ρισα ὑμῖν ἐν ἀκαθαρσίᾳ. *καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἅγιος
ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἀφορίσας ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν
27 ἐθνῶν, εἶναί μοι. *καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν γένηται αὐτῶν
ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδὸς, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφό-
τεροι, λίθοις λιθοβολήσετε αὐτούς, ἔνοχοί εἰσι.

κα'.

1 *Καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· εἶπον τοῖς ἱερεῦ-
σιν υἱοῖς ἀαρὼν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐν ταῖς ψυχαῖς οὐ μιαν-
θήσονται ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Et mulier quæ accesserit ad omne iumentum vt succumbat ei, occides mulierem, iumentum quoq; occisione occidatur, rei occisionis sunt.
[17] Et vir qui acceperit sororem suam filiam patris sui aut filiam matris suæ, & viderit turpitudinem eius, illa quoque conspexerit turpitudinem illius, ignominia est, & exterminabuntur coram oculis filiorum populi sui. turpitudinem sororis suæ discooperuit, iniquitatem suam suscipiet.
[18] Vir aũt qui coierit cum muliere immunda, & discooperuit turpitudinem eius, ignominiam eius reuelauit, ipsa quoque discooperuit immunditiam sanguinis sui, & exterminabuntur ambo de medio populi sui.
[19] Turpitudinem sororis matris tuæ & sororis patris tui non discooperies, quoniam cognatam suã discooperuit, peccatũ suum suscipient.
[20] Vir aũt qui coierit cum vxore patrui sui, turpitudinem patrui sui discooperuit: iniquitatem suam suscipient, absq; liberis morientur.
[21] Vir autem qui acceperit vxorem fratris sui, quasi menstruata est, turpitudinem fratris sui discooperuit; absq; filijs erunt.
[22] Custodietisque omnia legitima mea, & omnia iudicia mea, & facietis ea, vt non eijciat vos terra ad quam ego introduco vos vt habitetis in ea.
[23] Et non ambuletis in legitimis populorum, quos ego transmigrare faciam ante vos. Quia omnia hæc fecerunt, & abominatum est eos verbum meum.
[24] Vobis autem dixi, Vos possidebitis terram eorum, & ego dabo eam vobis vt possideatis eam, terram fluentem lacte & melle: Ego Dominus Deus vester, qui separaui vos de populis.
[25] Et separabitis inter animale mundum & immundum, & inter auem immundam & mundam, & non contaminabitis animas vestras in animalibus & in auibus, & in omni quod reptat in terra, quæ separaui vt essent vobis immunda.
[26] Eritisque coram me sancti, quia sanctus ego Dominus; & separaui vos de populis vt seruiatis coram me.
[27] Vir autem aut mulier in quibus fuerint phytones vel diuinationes, occisione occidentur, lapidibus obruent eos, rei mortis sunt.

CAP. XXI.

Dixitque Dominus ad Moysen, Loquere ad sacerdotes filios Aaron, dicesq; eis, Nullus contaminetur super mortuum in populo suo.

2 * כִּי אִם־לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ
3 וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו׃ * וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו
4 אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא׃ * לֹא יִטַּמָּא בַּעַל
5 בְּעַמָּיו לְהֵחַלּוֹ׃ * לֹא־יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת
6 זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת׃ * קְדֹשִׁים
יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשֵּׁי
יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ׃
7 * אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ
8 לֹא יִקָּחוּ כִּי־קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו׃ * וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת־
לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה־לָּךְ כִּי קָדוֹשׁ
9 אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ * וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תֵחֵל לִזְנוֹת
10 אֶת־אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃ * וְהַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר־יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא
11 יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם׃ * וְעַל כָּל־נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא
12 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא׃ * וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא
וְלֹא יְחַלֵּל אֵת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת
13 אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃ * וְהוּא אִשָּׁה בִבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃
14 * אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי
15 אִם־בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ * וְלֹא־יְחַלֵּל זַרְעוֹ
16 בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה
17 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ
מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם לֹא יִקְרַב
18 לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו׃ * כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם
לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֻם אוֹ שָׂרוּעַ׃
19 * אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה בוֹ שֶׁבֶר רָגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד׃ * אוֹ־
20 גִבֵּן אוֹ־דַק אוֹ תְּבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ
21 מְרוֹחַ אָשֶׁךְ׃ * כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ אֵת
לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב׃

2 *Nisi tantũ in cõsanguineis ac propinquis,
id est, supra patrẽ & matrem & filium & filia,
3 fratrem quoque; * Et sororem virginem quæ
4 non est nupta viro. * Sed nec in principe
5 populi sui contaminabitur. * Nec radent
caput nec barbam, neque in carnibus suis fa-
6 cient incisuras. * Sancti erunt Deo suo, &
B non polluent nomen eius. Incẽsum enim Do
mini & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti
7 erunt. *Scortum & vile prostibulum nõ du
cet vxorem, nec eam quæ repudiata est à ma-
rito, quia consecratus est Deo suo.
8 *Et panes propositionis offert. Sit ergo san-
ctus, quia & ego sanctus sum Dominus qui
9 sanctifico vos. *Sacerdotis filia si deprehen
sa fuerit in stupro, & violauerit nomen patris
sui, flammis exuretur.
10 * Pontifex, id est, sacerdos maximus inter
fratres super cuius caput fusum est vnctionis
oleum, & cuius manus in sacerdotio conse-
cratæ sunt, vestitúsque est sanctis vestibus, ca-
put suum non discooperiet, vestimenta non
11 scindet. *Et ad omnem mortuum non in-
C gredietur omnino. Super patre quoque suo
12 & matre nõ cõtaminabitur. *Nec egredietur
de sanctis ne polluat sanctuarium Dei: quia
oleũ sanctæ vnctionis Dei sui super eum est:
13 Ego Dñs. *Virginem ducet vxorem.
14 *Viduam autem & repudiatam & sordi-
dam atque meretricem non accipiet, sed puel-
15 lam de populo suo. * Ne cõmisceat stirpem
generis sui vulgo gentis suæ, quia ego Domi-
16 nus qui sanctifico eum. *Locutúsq; est Dñs
17 ad Moysen, dicens: *Loquere ad Aaron, Ho
mo de semine tuo per familias qui habuerit
maculam, non offeret panes Deo suo, nec ac-
18 cedet ad ministerium eius. * Si cæcus fuerit,
D si claudus, si vel paruo vel grandi vel torto na
19 so: *Si fracto pede, si manu. *Si gibbus, si
20 lippus, si albuginem habẽs in oculo, si iugem
scabiem, si impetiginem in corpore, vel her-
21 niosus. * Omnis qui habuerit maculã de se-
mine Aaron sacerdotis, non accedet offerre
hostias Domino.

תרגום אונקלוס

2 אֱלָהֵן לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ לְאִימֵּיהּ לְאָבוּהִי וְלִבְרֵיהּ וְלִבְרַתֵּיהּ וּלְאַחוּהִי׃ 3 וְלַאֲחָתֵיהּ בְּתוּלְתָּא דִּקְרִיבָא לֵיהּ דְּלָא הֲוָת לִגְבַר לַהּ יִסְתָּאַב׃
4 לָא יִסְתָּאַב רַבָּא בְּעַמֵּיהּ לְאַחֲלוּתֵיהּ׃ 5 לָא יִמְרְטוּן מְרַט בְּרֵישְׁהוֹן וּפָאתָא דְּדִיקְנְהוֹן לָא יְגַלְּחוּן וּבִבְשַׂרְהוֹן לָא יְחַבְּלוּן חִבּוּל׃ 6 קַדִּישִׁין
יְהוֹן קֳדָם אֱלָהֲהוֹן וְלָא יְחַלְּלוּן שְׁמָא דֶּאֱלָהֲהוֹן אֲרֵי יָת קוּרְבָּנַיָּא דַּייָ קוּרְבַּן אֱלָהֲהוֹן אִינוּן מְקָרְבִין וִיהוֹן קַדִּישִׁין׃ 7 אִתְּתָא מְטַעְיָא וּמְחַלָּא לָא
יִסְּבוּן וְאִתְּתָא דִּמְתָרְכָא מִבַּעְלַהּ לָא יִסְּבוּן אֲרֵי קַדִּישׁ הוּא קֳדָם אֱלָהֵיהּ׃ 8 וּתְקַדְּשִׁינֵּיהּ אֲרֵי יָת קוּרְבַּן אֱלָהָךְ הוּא מְקָרֵב קַדִּישׁ יְהֵי לָךְ אֲרֵי
קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן׃ 9 וּבַת גְּבַר כָּהֵין אֲרֵי תַחֵל לְמִטְעֵי מְקַדּוּשַׁת אֲבוּהָא הִיא מַתְחֲלָא בְּנוּרָא תִּתּוֹקַד׃ 10 וְכַהֲנָא דְּיִתְרַבָּא מֵאֲחוֹהִי
דְּיִתְרַק עַל רֵישֵׁיהּ מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא וְדִיקָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ לְמִלְבַּשׁ יָת לְבוּשַׁיָּא יָת רֵישֵׁיהּ לָא יְרַבֵּי פֵירוּעַ וּלְבוּשׁוֹהִי לָא יְבַזַּע׃ 11 וְעַל כָּל נַפְשָׁת
מִיתָא לָא יֵעוֹל לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לָא יִסְתָּאַב׃ 12 וּמִן מַקְדְּשָׁא לָא יִפּוֹק וְלָא יַחֵל יָת מַקְדְּשָׁא דֶּאֱלָהֵיהּ אֲרֵי כְּלִיל מְשַׁח רְבוּת אֱלָהֵיהּ עֲלוֹהִי אֲנָא יְיָ׃
13 וְהוּא אִתְּתָא בִּבְתוּלָהָא יִסַּב׃ 14 אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא וַחֲלִילָא מְטַעְיָא יָת אִלֵּין לָא יִסַּב אֱלָהֵן בְּתוּלְתָּא מֵעַמֵּיהּ יִסַּב אִתְּתָא׃ 15 וְלָא יַחֵיל
זַרְעֵיהּ בְּעַמֵּיהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהּ׃ 16 וּמַלֵּיל יְהוָה עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 17 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן לְמֵימַר גְּבַר מִבְּנָךְ לְדָרֵיהוֹן דִּיהֵי בֵיהּ מוּמָא לָא
יִקְרַב לְקָרָבָא קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ׃ 18 אֲרֵי כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב גְּבַר עֲוִיר אוֹ חֲגִיר אוֹ חֲרִים אוֹ שְׂרִיעַ׃ 19 אוֹ גְבַר דִּיהֵי בֵיהּ תְּבַר רַגְלָא
אוֹ תְבַר יְדָא׃ 20 אוֹ גְבִין אוֹ דוּקָא אוֹ חִילִיז בְּעֵינֵיהּ אוֹ גַרְבָן אוֹ חֲזָזָן אוֹ מְרִיס פַּחֲדִין׃ 21 כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא לָא יִקְרַב
לְקָרָבָא יָת קֻרְבָּנַיָּא דַּייָ מוּמָא בֵיהּ יָת קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ לָא יִקְרַב לְקָרָבָא׃

‡Sed in propinquo proximè ipſos ſuper patre & 2
ſuper matre ſua, & ſuper filijs, & ſuper filiabus, et
ſuper fratre. ‡Et ſuper ſorore ſua virgine quæ pro- 3
xima eſt illi quæ nō collocata viro: ‡ſuper his nō cōta 4
minabitur repentè in populo ſuo in prophanationem
eius, & caluitium nō rademini caput ſuper mortuo.
‡Et ſuperficiem barbæ non radent, & ſuper car 5
nes ſuas non incidēt inciſiones. ‡Sancti erunt Deo 6
ſuo, & non prophanabunt nomen Dei ſui, & enim
ſacrificia Domini dona Deo ſuo, ipſi offerent, &
erunt ſancti. ‡Mulierē meretricē et prophanā non 7
accipient, & mulierē repudiatā à viro ſuo non acci-
pient, quoniā ſanctus eſt Domino Deo ſuo. ‡Et ſan 8
ctificabis eū. & enim dona Dñi Dei veſtri hic offe-
ret; ſanctus erit, ſanctus ego Dñs ſanctificans eos.
‡Et filia hominis ſacerdotis ſi prophanata fuerit vt 9
fornicetur nomen patris ſui ipſa prophanat, in igne
cōburetur. ‡Et ſacerdos magnus de fratribus ſuis 10
infuſo ſuper caput ſuum oleo vnctionis & conſecra-
to manus ſuas vt induat ſancta, caput non cidara
nudabit, & veſtes ſuas non ſcindet. ‡Et ſuper 11
omni anima mortua nō ingredietur: ſuper patre ſuo
& ſuper matre ſua non polluetur. ‡Et ex ſanctis 12
non egredietur, & non prophanabit ſanctificatum
Dei ſui, quoniā ſanctum oleum vnctū Dei ſui ſuper
eo: Ego Dominus. ‡Hic mulierē virginē de genere 13
ſuo accipiet. ‡Viduam autē et repudiatam & pol- 14
lutam & meretricē, has non accipiet, ſed virginem
de genere ſuo accipiet vxorem. ‡Et non polluet ſe- 15
men ſuum in populo ſuo: Ego Dominus ſanctificans
ipſum. ‡Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicēs: 16
‡Loquere Aaron, dicens: Homo de genere tuo in 17
generationes veſtras, cui fuerit in ipſo macula, non
accedet offerre dona Dei ſui. ‡Omnis homo cui fue 18
rit in ipſo macula, non accedet homo cæcus, vel clau-
dus, vel mancus, vel aure truncatus. ‡Vel homo 19
cui fuerit in ipſo fractio manus, vel fractio pedis.
‡Vel gibboſus, vel lippus oculos, vel depalpebra- 20
tus oculos, vel homo cui fuerit in ipſo ſcabies agre-
ſtis, vel impetigo, vel vnius teſticuli. ‡Omnis 21
homo cui eſt in ipſo macula de ſemine Aaron ſacer-
dotis, non appropinquabit vt offerat ſacrificia
Domino; quoniam macula in ipſo, dona Dei ſui non
accedet vt offerat.

2 ‡ἀλλ' ἢ ἐν τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγιστα αὐτῶν ἐπὶ πατρὶ καὶ ἐπὶ μητρὶ
3 αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ υἱοῖς, καὶ ἐπὶ θυγατράσι, καὶ ἐπ' ἀδελφῷ. ‡καὶ ἐπ' ἀ-
δελφῇ αὐτοῦ παρθένῳ τῇ ἐγγιζούσῃ αὐτῷ τῇ μὴ ἐκδεδομένῃ ἀν-
4 δρί· ‡ἐπὶ τούτοις οὐ μιανθήσεται ἐξάπινα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ εἰς
βεβήλωσιν αὐτοῦ· καὶ φαλάκρωμα οὐ ξυρηθήσεσθε τὴν κεφαλὴν
5 ἐπὶ νεκρῷ. ‡καὶ τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος οὐ ξυρήσονται, καὶ ἐπὶ τὰς σάρ
6 κας αὐτῶν οὐ κατατεμοῦσιν ἐντομίδας. ‡ἅγιοι ἔσονται τῷ θεῷ
αὐτῶν, καὶ οὐ βεβηλώσουσιν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν· τὰς γὰρ θυσίας
κυρίου δῶρα τῷ θεῷ αὐτῶν, αὐτοὶ προσφέρουσι, καὶ ἔσονται ἅγιοι.
7 ‡γυναῖκα πόρνην καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψονται, καὶ γυναῖκα
ἐκβεβλημένην ἀπὸ ἀνδρὸς αὐτῆς οὐ λήψονται, ὅτι ἅγιός ἐστι τῷ
8 κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ. ‡καὶ ἁγιάσεις αὐτόν· τὰ γὰρ δῶρα κυρίου τοῦ
θεοῦ ὑμῶν οὗτος προσφέρει, ἅγιος ἔσται· ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ ἁ-
9 γιάζων αὐτούς· ‡καὶ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν βεβηλωθῇ τοῦ
ἐκπορνεῦσαι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὕτη βεβηλοῖ, ἐπὶ πυρὸς
10 κατακαυθήσεται. ‡καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ
ἐπικεχυμένου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος
καὶ τετελειωμένου τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐνδύσασθαι τὰ ἅγια, τὴν κε-
11 φαλὴν οὐκ ἀποκιδαρώσει, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐ διαρρήξει. ‡καὶ
ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται· ἐπὶ πατρὶ
12 αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ οὐ μιανθήσεται. ‡καὶ ἐκ τῶν ἁγίων οὐκ
ἐξελεύσεται, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἡγιασμένον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ
13 ἅγιον ἔλαιον τὸ χριστὸν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ· ἐγὼ κύριος. ‡οὗτος
14 γυναῖκα παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται. ‡χήραν δὲ καὶ
ἐκβεβλημένην καὶ βεβηλωμένην καὶ πόρνην, ταύτας οὐ λήψεται,
15 ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται γυναῖκα. ‡καὶ οὐ βε-
βηλώσει τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ· ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιά-
16 ζων αὐτόν. ‡καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ‡εἶπον
17 ἀαρών, λέγων, ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους σου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
τίνι ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται προσφέρειν τὰ δῶ-
18 ρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. ‡πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσ-
ελεύσεται· ἄνθρωπος τυφλός, ἢ χωλός, ἢ κολοβόχειρ, ἢ ὠτό-
19 τμητος· ‡ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ σύντριμμα χειρός, ἢ
20 σύντριμμα ποδός. ‡ἢ κυρτός, ἢ ἔφηλος τοὺς ὀφθαλμούς,
ἢ πτίλλος τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ ψώ-
21 ρα ἀγρία, ἢ λιχήν, ἢ μονόρχις. ‡πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ
μῶμος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, οὐκ ἐγγιεῖ τοῦ
προσενεγκεῖν τὰς θυσίας κυρίῳ, ὅτι μῶμος ἐν αὐτῷ, τὰ δῶ-
ρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται προσενεγκεῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Niſi pro conſanguineis ſuis qui propinqui ſunt ei. Pro matre ſua & pro patre ſuo, & pro filio ſuo, & pro filia ſua, & pro fratre ſuo. [3] Et pro ſorore ſua virgine quæ propinqua eſt ei quæ non eſt nupta viro, pro his contaminabitur. [4] Non contaminetur princeps in populo ſuo, vt non prophanet ſe. [5] Non depilabunt capita ſua, & comam barbæ ſuæ non tondebūt, & in carne ſua non incidant inciſionem. [6] Sancti erunt in conſpectu Dei ſui. & non violabunt nomen Dei ſui, quia oblationes Domini Dei ſui ipſi offerunt, eruntq; ſancti. [7] Mulierem meretricem & violatam non accipient in vxorem, & mulierem quæ repulſa eſt à viro ſuo non accipient, quoniam ſanctus eſt coram Deo ſuo. [8] Sanctificabiſque eum, quia oblationem Dei tui ipſe offert: ſanctus erit tibi, quia ſanctus ſum ego Dominus qui ſanctifico vos. [9] Filia autem viri ſacerdotis quæ violata fuerit fornicatione, ſanctificationem patris ſui ipſa violauit, igni comburetur. [10] Sacerdos autem maximus qui vnctus eſt de fratribus ſuis, ſuper cuius caput effuſum eſt oleū vnctionis, & cuius oblatio oblata eſt vt induatur veſtimentis, in capite ſuo non nutriat comā, & veſtimenta ſua non ſcindat. [11] Et ſuper omnem animam mortui non ingrediatur, pro patre ſuo & pro matre ſua non contaminetur. [12] Et de ſanctuario non egrediatur, neque prophanet ſanctuarium Dei ſui, quia corona olei vnctionis Dei ſui eſt ſuper eum, Ego Dominus. [13] Ipſe autē vxorem virginem accipiet: [14] Viduam autem & repudiatam & prophanatam meretricem non accipiet, niſi virginē de populo ſuo accipiet vxorem. [15] Et non prophanabit ſemen ſuum in populo ſuo, quia ego Dominus ſanctifico eum. [16] Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe dicens: [17] Loquere cum Aaron, dicens, Vir de filijs tuis in generationibus ſuis in quo fuerit macula, non accedet vt offerat oblationē Dei ſui. [18] Omnis enim vir in quo fuerit macula, non accedet, vir cæcus aut claudus, aut diminutus, aut ſuperfluus. [19] Aut vir in quo fuerit fractura pedis aut fractura manus. [20] Aut gibbus, aut lippus, aut albuginem habens in oculo, aut ſcabiem habenſvel impetiginem, aut habens contritos teſticulos. [21] Omnis vir de ſemine Aaron ſacerdotis in quo eſt macula, non accedat vt offerat oblationes Domini. macula enim eſt in eo, non accedat vt offerat.

22 * לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וּמִן־הַקֳּדָשִׁים
23 יֹאכֵל׃ * אַךְ אֶל־הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא
יִגַּשׁ כִּי־מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשַׁי כִּי אֲנִי יְהוָה
24 מְקַדְּשָׁם׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל־
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כב

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּשִׁים
3 לִי אֲנִי יְהוָה׃ * אֱמֹר אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־
יִקְרַב מִכָּל־זַרְעֲכֶם אֶל־הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
4 הַהִוא מִלְּפָנַי אֲנִי יְהוָה׃ * אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן
וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר
וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל־טְמֵא־נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־תֵּצֵא מִמֶּנּוּ
5 שִׁכְבַת־זָרַע׃ * אוֹ־אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־שֶׁרֶץ אֲשֶׁר
יִטְמָא־לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ לְכֹל טֻמְאָתוֹ׃
6 * נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע־בּוֹ וְטָמְאָה עַד־הָעָרֶב וְלֹא יֹאכַל
7 מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם־רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם׃ * וּבָא
הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ
8 הוּא׃ * נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה־בָהּ אֲנִי
9 יְהוָה׃ * וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא־יִשְׂאוּ עָלָיו
10 חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ * וְכָל־
זָר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ׃
11 * וְכֹהֵן כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וִילִיד
12 בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ׃ * וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ
13 זָר הִוא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל׃ * וּבַת־כֹּהֵן
כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה
אֶל־בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל־זָר
לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃

22 *Nec panes Deo ſuo. veſcetur tamen pani-
23 bus qui offerũtur in ſanctuario; *Ita dum-
taxat vt intra velum non ingrediatur: nec ac-
cedet ad altare qui maculam habet, & conta-
minare non debet ſanctuarium meum: Ego
24 Dñs qui ſanctifico eos. *Locutus eſt ergo
Moyſes ad Aaron & ad filios eius & ad omnẽ
Iſrael cuncta quæ ſibi fuerant imperata.

CAP. XXII.

1 LOcutus quoq; eſt Dñs ad Moyſen dicens:
A *Loquere ad Aarõ & ad filios eius, vt ca-
2 ueant ab his q̃ conſecrata ſunt filiorũ Iſrael, &
non contaminẽt nomẽ ſanctificatorum mihi
3 quæ ipſi offerunt: Ego Dñs. *Dic ad eos &
ad poſteros eorum: Omnis homo qui acceſſe-
rit de ſtirpe veſtra ad ea quæ cõſecrata ſunt &
quæ obtulerunt filij Iſrael Dño in quo eſt im-
munditia, peribit coram Dño: Ego ſum Dñs.
4 *Homo de ſemine Aaron qui fuerit lepro-
ſus aut patiens fluxũ ſeminis, non veſcetur de
his quæ ſanctificata ſunt mihi, donec ſanetur.
Qui tetigerit immundũ ſuper mortuo, & ex
5 quo egreditur ſemen quaſi coitus. *Et qui
tãgit reptile & quodlibet immundũ, cuius ta-
6 ctus eſt ſordidus: *Immũdus erit vſq; ad ve-
ſperũ, & non veſcetur de his quæ ſanctificata
7 ſunt, ſed cùm lauerit carnẽ ſuã aqua; *Et oc-
cubuerit Sol, tũc mũdatus veſcetur de ſancti-
8 ficatis, quia cibus illius eſt. *Morticinium &
B captũ à beſtia non comedẽt, nec polluẽtur in
9 eis: Ego ſum Dñs. *Cuſtodiãt præcepta mea
vt non ſubiaceant peccato, & moriãtur in ſan-
ctuario cùm polluerint illud: Ego Dñs qui
10 ſanctifico eos. *Omnis alienigena nõ come-
det de ſanctificatis. Inquilinus ſacerdotis &
11 mercenarius nõ veſcentur ex eis. *Quẽ autẽ
ſacerdos emerit, & qui vernaculus dom⁹ eius
12 fuerit, hi comedẽt ex eis. *Si filia ſacerdotis
cuilibet ex populo nupta fuerit, de his q̃ ſan-
13 ctificata ſunt & de primitiis nõ veſcetur. *Sin
aũt vidua vel repudiata & abſq; liberis reuer-
ſa fuerit ad domũ patris ſui, ſicut puella con-
ſueuerat, aletur cibis patris ſui. Omnis alenige-
na comedendi ex eis non habet poteſtatem.

תרגום אונקלוס

22 קורבן אלהיה מקדשי קודשיא ומן קודשיא ייכול: 23 ברם לפרוכתא לא ייעול ולמדבחא לא יקרב ארי מומא ביה ולא יחיל ית מקדשי
ארי אנא יי מקדשהון: 24 ומליל משה עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל:
כב
1 ומליל יי עם משה למימר: 2 מליל עם אהרן ועם בנוהי ויפרשון מוקדשיא דבני ישראל ולא יחלון ית שמא
קודשי דאינון מקדשין קדמי אנא יי: 3 אמר להון לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכון לקודשיא דיקדשון בני ישראל קדם
יי וסובתיה עלוהי וישתיצי אנשא ההוא מקדמי אנא יי: 4 גבר גבר מזרעא דאהרן והוא סגיר או דאיב בקודשיא לא
ייכול עד דידכי ודיקרב בכל טמא נפשא או גבר דתפוק מיניה שכבת זרעא: 5 או גבר דיקרב בכל רחשא דיסתאב ליה או
באנשא דיסתאב ליה לכל סובתיה: 6 אנש דיקרב ביה ויהי מסאב עד רמשא ולא ייכול מן קודשיא אלהין אסחי בשריה במיא:
7 ובמיעל שמשא וידכי ובתר כן ייכול מן קודשיא ארי לחמיה הוא: 8 נבילא ותבירא לא ייכול לאסתאבא בה אנא יי: 9 ויטרון ית מטרת
מימרי ולא יקבלון עלוהי חובא וימותון ביה ארי יחלוניה אנא יי מקדשהון: 10 וכל חלוני לא ייכול קודשא תותבא דכהנא
ואגירא לא ייכול קודשא: 11 וכהין ארי יקנה נפש קנין כספיה הוא ייכול ביה וילידי ביתיה אינון ייכלון בלחמיה: 12 ובת כהין ארי
תהי לגבר חלוני היא באפרשות קודשיא לא תיכול: 13 ובת כהין ארי תהי ארמלא ומתרכא ובר לית לה ותתוב לבית אבוהא
כרביתהא מלחמא דאבוהא תיכול וכל חלוני לא ייכול ביה:

*Sancta ſanctorũ & à ſanctis comedet. *Sed 22
ad velum non accedet, & ad altare non appropin- 23
quabit, quoniam maculam habet, et non prophana-
bit ſanctum Dei ſui, quoniam ego Dñs ſanctificans
eos. *Et locutus eſt Moyſes ad Aaron & filios 24
eius, & ad omnes filios Iſrael.

CAP. XXII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
*Loquere Aaron & filijs eius, & caueant à 2
ſanctis filiorum Iſrael, et non prophanabunt nomen
ſanctum meum, quæcunque ipſi ſanctificant mihi:
Ego Dominus. *Dic ipſis, in generationes veſtras 3
omnis homo qui acceſſerit ab omni ſemine veſtro ad
ſancta, quæcunque ſanctificant filij Iſrael Domino,
& immunditia eius in ipſo, peribit anima illa à me:
Ego Dominus. *Et homo de ſemine Aaron ſacer- 4
dotis, & hic leproſus vel ſeminifluus, de ſanctis
non comedet, vſque quo mundetur; & qui tetige-
rit omnem immunditiam animæ, vel homo cui e-
greſſus fuerit ex ipſo concubitus ſeminis.
*Vel quiſquis tetigerit omne reptile immũdum, 5
quod polluet ipſum, vel ſuper hominem in quo pol-
luet illum iuxta omnem immunditiam eius.
*Anima quæcunque tetigerit eum, immunda 6
erit vſque ad veſperam: non comedet de ſanctis, ſi
non lauerit corpus ſuum aqua.
*Et occiderit Sol & mundus erit, & tunc co- 7
medet de ſanctis, quoniam panis eius eſt:
*Morticinium & à fera captum non comedet, 8
vt polluatur in ipſo: Ego Dominus. *Et cuſto- 9
dient meas cuſtodias vt non accipiãt propter ea pec-
catum, et moriantur propter ea, ſi prophanabunt ea:
Ego Dominus ſanctificans eos. *Et omnis alieni- 10
gena non comedet ſancta, inquilinus ſacerdotis, &
mercenarius nõ comedet ſancta. *Si autẽ ſacerdos 11
poſſederit animam emptã pecunia, ipſe comedet pa-
nem eius & vernaculi eius, & ipſi comedẽt panem
eius. *Et filia hominis ſacerdotis ſi iuncta fuerit 12
viro alienigenæ, ipſa de primitijs ſanctorum non co-
medet. *Et filia ſacerdotis ſi fuerit vidua vel re- 13
pudiata, ſemen autem non fuerit illi, & reuertatur
ad domum patris ſui vt in iuuentute ſua, de pani-
bus patris ſui comedet, & omnis alienigena non co-
medet ab illis.

22 *τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων φάγεται, *πλὴν
23 πρὸς τὸ καταπέτασμα οὐ προσελεύσεται, καὶ πρὸς τὸ θυσιαστή-
ριον οὐκ ἐγγιεῖ, ὅτι μῶμον ἔχει, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ
24 θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. *καὶ ἐλάλησε
μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πρὸς πάντας τοὺς
υἱοὺς ἰσραήλ. κβ'.
1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *εἶπον ἀαρὼν
2 καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ προσεχέτωσαν ἀπὸ τῶν ἁγίων τῶν υἱῶν
ἰσραήλ, καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, ὅσα αὐτοὶ
3 ἁγιάζουσίν μοι· ἐγὼ κύριος. *εἶπον αὐτοῖς, εἰς τὰς γενεὰς
ὑμῶν πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν προσέλθῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ σπέρ-
ματος ὑμῶν πρὸς τὰ ἅγια, ὅσα ἂν ἁγιάζουσιν οἱ υἱοὶ ἰσ-
ραὴλ τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολο-
θρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπ' ἐμοῦ· ἐγὼ κύριος.
4 *καὶ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ
οὗτος λεπρὸς ἢ γονορρυής, τῶν ἁγίων οὐκ ἔδεται, ἕως ἂν κα-
θαρισθῇ· καὶ ὁ ἁπτόμενος πάσης ἀκαθαρσίας ψυχῆς, ἢ ἄν-
θρωπος ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος.
5 *ἢ ὅστις ἂν ἅψηται παντὸς ἑρπετοῦ ἀκαθάρτου, ὃ μιανεῖ αὐ-
τόν, ἢ ἐπ' ἀνθρώπῳ ἐν ᾧ μιανεῖ αὐτὸν κατὰ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν
6 αὐτοῦ· *ψυχὴ ἥτις ἂν ἅψηται αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
ἑσπέρας, οὐκ ἔδεται ἀπὸ τῶν ἁγίων, ἐὰν μὴ λούσηται τὸ σῶμα
7 αὐτοῦ ὕδατι. *καὶ δύῃ ὁ ἥλιος καὶ καθαρὸς ἔσται, καὶ τότε
φάγεται ἀπὸ τῶν ἁγίων, ὅτι ἄρτος αὐτοῦ ἐστίν.
8 *θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον οὐ φάγεται, μιανθῆναι ἐν
αὐτοῖς· ἐγὼ κύριος.
9 *καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματά μου, ἵνα μὴ λάβωσι
δι' αὐτὰ ἁμαρτίαν, καὶ ἀποθάνωσιν δι' αὐτά, ἐὰν βεβηλώσου-
10 σιν αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. *καὶ πᾶς ἀλλογε-
νὴς οὐκ ἔδεται ἅγια, πάροικος ἱερέως, καὶ μισθωτὸς οὐκ ἔδεται
11 ἅγια. *ἐὰν δὲ ἱερεὺς κτήσηται ψυχὴν ἔγκτητον ἀργυρίου,
οὗτος φάγεται τὸν ἄρτον αὐτοῦ· καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ
φάγονται τὸν ἄρτον αὐτοῦ.
12 *καὶ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ,
αὐτὴ τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων οὐ φάγεται.
13 *καὶ θυγάτηρ ἱερέως ἐὰν γένηται χήρα ἢ ἐκβεβλημένη,
σπέρμα δὲ μὴ ἦν αὐτῇ, καὶ ἐπαναστρέψῃ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν πατρι-
κὸν αὐτῆς κατὰ τὴν νεότητα αὐτῆς, ἀπὸ τῶν ἄρτων τοῦ πατρὸς αὐ-
τῆς φάγεται· καὶ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγεται ἀπ' αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Oblationem Dei ſui. De ſanctificatis autem quæ offeruntur Deo ſuo veſcetur de ſanctis ſanctorum. 22 Veruntamen intra velum non ingrediatur neque ad altare accedat, quia macula eſt in eo, nec violet ſanctuaria mea, quia ego Dominus ſanctifico eos. 24 Locutuſque eſt Moyſes cum Aaron & cum filijs eius & cum omnibus filijs Iſrael.

CAPVT XXII.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Loquere cum Aaron & cum filijs eius, vt ſeparentur ab his quæ ſanctificata ſunt à filijs Iſrael quæ ipſi ſanctificant in conſpectu meo, & non violabunt nomẽ ſanctum meum: Ego Dominus. 3 Dic eis: Omnis vir de omni ſemine veſtro in generationibus veſtris qui tetigerit ea quæ ſanctificata ſunt coram Domino à filijs Iſrael, & immunditia eius eſt in eo, peribit homo ille à conſpectu meo: Ego Dominus. 4 Vir vir de ſemine Aaron qui fuerit leproſus, aut patiens fluxum ſeminis, non veſcetur de his quæ ſanctificata ſunt, donec mundetur. & qui tetigerit omne immundum animæ, aut vir ex quo egreditur ſemen coitus. 5 Aut vir qui tetigerit omne reptile quo immundus fit, aut hominem quo immundus fit iuxta omnem immunditiam eius. 6 Homo qui tetigerit eum, erit immundus vſq; ad veſperam: & non comedet de ſanctificatis, niſi lauerit carnem ſuam aquis. 7 Et cùm occubuerit ſol & mundatus fuerit, comedet de his quæ ſanctificata ſunt, quoniam cibus illius eſt. 8 Morticinium autem & quod confractum eſt à beſtia, non comedet, ne immundus fiat in eo: Ego Dominus. 9 Cuſtodientque cuſtodiam verbi mei, vt non ſuſcipiant pro eo peccatum, & moriantur in eo quando prophanauerint illud: Ego Dominus qui ſanctifico eos. 10 Omnis autem extraneus non comedet id quod ſanctificatum eſt, inquilinus ſacerdotis & mercenarius eius non comedet illud quod ſanctificatum eſt. 11 Sacerdos autem ſi emerit animam precio pecuniȩ ſuæ, ipſa comedet ex eo. Vernaculi autem domus eius ipſi veſcentur pane ſuo. 12 Filia autem ſacerdotis ſi fuerit nupta viro alieno, ipſa non comedet de his quæ ſanctificata & ſeparata ſunt. 13 Et filia ſacerdotis ſi fuerit vidua vel repudiata, & filius non fuerit ei, & reuerſa fuerit in domum patris ſui, ſicut erat in pueritia ſua, de pane patris ſui comedet. Omnis autem extraneus non comedet ex eo.

14 ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמשיתו עליו
15 ונתן לכהן את הקדש׃ ולא יחללו את קדשי
16 בני ישראל את אשר ירימו ליהוה׃ והשיאו אותם
עון אשמה באכלם את קדשיהם כי אני יהוה
17 מקדשם׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר
18 אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת
אלהם איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל
אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם
19 אשר יקריבו ליהוה לעלה׃ לרצנכם תמים זכר
20 בבקר בכשבים ובעזים׃ כל אשר בו מום לא
21 תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם׃ ואיש כי יקריב
זבח שלמים ליהוה לפלא נדר או לנדבה בבקר או
בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו׃
22 עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או
ילפת לא תקריבו אלה ליהוה ואשה לא תתנו מהם
23 על המזבח ליהוה׃ ושור ושה שרוע וקלוט
24 נדבה תעשה אתו ולנדר לא ירצה׃ ומעוך
וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו ליהוה ובארצכם
25 לא תעשו׃ ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם
אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם
26 לא ירצו לכם׃ וידבר יהוה אל משה
27 לאמר׃ שור או כשב או עז כי יולד והיה
שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה
28 לקרבן אשה ליהוה׃ ושור או שה אתו ואת בנו
29 לא תשחטו ביום אחד׃ וכי תזבחו זבח תודה
30 ליהוה לרצנכם תזבחו׃ ביום ההוא יאכל לא
31 תותירו ממנו עד בקר אני יהוה׃ ושמרתם מצותי
32 ועשיתם אתם אני יהוה׃ ולא תחללו את
שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יהוה
מקדשכם׃

14 *Qui comederit de ſanctificatis p ignoran
tiá, addet quintá parté cũ eo quod comedit et
15 dabit ſacerdoti in ſanctuariũ. *Nec cõtamina
bũt ſanctificata filiorũ Iſrael q̃ offerũtur Dño.
16 *Ne fortè ſuſtineant iniquitaté delicti ſui cũ
ſanctificata comederint: Ego Dñs qui ſanctifi
17 co eos. *Locutúſq; eſt Dñs ad Moyſen, di-
18 cens: *Loquere ad Aaron & filios eius, & ad
omnes filios Iſrael, dicéſq; ad eos, Homo de
C domo Iſrael, & de aduenis qui habitant apud
vos, qui obtulerit oblationé ſuá, vel vota ſol-
uens vel ſpõte offerens, quicquid illud obtule
19 rit in holocauſtũ Dñi; *Vt offeratur p vos, ma
ſculus immaculatus erit ex bobus & ouib⁹ &
20 ex capris. *Si maculá habuerit, non offeretis,
21 neq; erit acceptabile. *Homo qui obtulerit
victimá pacificorũ Dño, vel vota ſoluens, vel
ſponte offerẽs tá de bobus q̃ de ouibus imma
culatũ offeret, vt acceptabile ſit. Omnis macu
22 la nõ erit in eo. *Si cæcũ fuerit, ſi fractũ, ſici-
catricé habẽs, ſi papulas aut ſcabié, aut impe-
tiginé, non offeretis ea Dño, nec adolebitis ex
23 eis ſuper altare Dñi. *Boué & oué aure & cau
D da amputatis volũtariè offerre poteſt. votum
24 aũt ex his ſolui nõ poteſt. *Omne animal q̃d
vel cõtritis vel tunſis vel ſectis, ablatíſq; teſti-
culis eſt, non offeretis Dño, & in terra veſtra
25 hoc omnino ne faciatis. *De manu alienige-
næ nõ offeretis panes Deo veſtro, & quicquid
aliud dare voluerit quia corrupta & maculata
26 ſunt omnia, nõ ſuſcipietis ea. *Locutúſq; eſt
27 Dñs ad Moyſen, dicens: *Bos, ouis, & capra
cùm genita fuerint, ſeptem diebus erunt ſub
vbere matris ſuæ; die auté octauo & deinceps
28 offerri poterunt Dño. *Siue illa bos ſiue ouis
non immolabũtur vna die cum fœtibus ſuis.
29 *Si immolaueritis hoſtiam pro gratiarum
actione Domino, vt poſſit eſſe placabilis:
30 *Eodem die comedetis eam. Nõ remanebit
quicquam in mane alterius diei: Ego Dñs.
31 *Cuſtodite mandata mea & facite ea: Ego
32 Dominus. *Ne polluatis nomen meum
ſanctum, vt ſanctificer in medio filiorũ Iſrael:
Ego Dominus qui ſanctifico vos.

תרגום אונקלוס

14 וגבר ארי ייכול קודשא בשלו ויוסף חומשיה עלוהי ויתן לכהנא ית קודשא׃ 15 ולא יחלון ית קודשיא דבני ישראל ית דיפרשון קדם יוי׃
16 ויקבלון עליהון עוין וחובין במיכליהון בסואבא ית קודשיהון ארי אנא יוי מקדשהון׃ 17 ומליל יוי עם משה למימר׃ 18 מליל עם אהרן
ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון גבר גבר מבית ישראל ומן גיוריא בישראל דיקריב קרבניה לכל נדריהון ולכל נדבתהון דיקרבון קדם
יוי לעלתא׃ 19 לרעוא לכון שלים דכר בתורי באמריא ובעזיא׃ 20 כל דביה מומא לא תקרבון ארי לא לרעוא יהי לכון׃
21 וגבר ארי יקריב נכסת קודשיא קדם יוי לפרשא נדרא או לנדבתא בתורי או בענא שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי ביה׃ 22 עויר או תביר
או פסיק או יבלן או גרבן או חזזן לא תקרבון אילין קדם יוי וקרבנא לא תתנון מנהון על מדבחא קדם יוי׃ 23 ותור ואימר יתיר
וחסיר נדבתא תעביד יתיה ולנדרא לא יתרעי׃ 24 ודמריס ודרסים ודשליף ודגזיר לא תקרבון קדם יוי ובארעכון לא תעבדון׃
25 ומיד בר עממין לא תקרבון ית קורבן אלהכון מכל אלין ארי חבולהון בהון מומא בהון לא לרעוא יהון לכון׃ 26 ומליל יהוה עם משה
למימר׃ 27 תור או אמר או עז ארי יתיליד ויהי שבעא יומין בתר אמיה ומיומא תמינאה ולהלא יתרעי לקרבא קורבנא קדם יוי׃
28 ותורתא או שיתא לה ולברה לא תכסון ביומא חד׃ 29 וארי תכסון נכסת תודתא קדם יוי לרעוא לכון תכסון׃ 30 ביומא ההוא
יתאכיל לא תשארון מניה עד צפרא אנא יוי׃ 31 ותטרון פקודי ותעבדון יתהון אנא יוי׃ 32 ולא תחלון ית שמא דקודשי ואתקדש
בגו בני ישראל אנא יוי מקדשכון׃

Et homo qui comederit sancta per ignorantiam, 14
& addet quintã partem eius super illud, & dabit
sacerdoti sanctũ. Et nõ polluent sancta filiorum 15
Israel, quæ ipsi offerunt Domino. Et adducent su 16
per ipsos scelus delicti cùm comederint ipsi sancta
eorũ, quoniã ego Dominus sanctificans eos. Et lo- 17
cutus est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere 18
Aaron & filijs eius, & omni multitudini filiorum
Israel, & dices ad eos, Homo homo de filijs Israel,
& de aduenis in Israel, qui obtulerit dona sua se-
cundum omnẽ confessionẽ suam, vel secundum omnẽ
electionem suam quæcunq; obtulerint Dño in holo-
caustũ: Accepta vobis masculũ immaculatũ ex bo 19
bus & ex ouibus & ex capris. Omnia quæ ha- 20
buerint maculã in se non offerent Domino, quoniam
non acceptabile erit vobis. Et homo qui obtulerit 21
sacrificiũ salutaris Dño, soluens votũ vel per ele-
ctionẽ vel in festis vestris, exque bobus vel ex oui-
bus, immaculatũ erit acceptabile: omnis macula non
erit in ipso. Cæcum vel confractũ, vel lingua scis- 22
sum, vel prurientia, vel scabiosa, vel impetigines
habentia, non adducent ea Deo, & in oblationem
non dabitis de eis super altare Dño. Et vitulum 23
vel ouem aure scissum, vel cauda amputatũ victi-
mas immolabis ea tibi ipsi, in autẽ votũ tuũ non ac-
cipientur. Contritũ, & confractũ, & exscissum, 24
& auulsum nõ offeretis ea Dño: & in terra vestra
non facietis. Et ex manu filij alienigenæ non offe 25
retis dona Dei vestri ab omnibus his, quoniam cor-
ruptiones sunt in eis, macula in eis, non accipientur
hæc vobis. Et locutus est Dominus ad Moysen, 26
dicens: Vitulum vel ouem vel capram, vt geni- 27
ta fuerit, & erit septem dies sub matre sua, at die
octaua & vltra accipientur ad oblationem sacrifi-
cium Domino. Et vitulum vel ouem ipsam & 28
filium eius non iugulabitis die vna. Si autem 29
sacrificaueris sacrificium votum gratiarum Domi-
no acceptabile vobis sacrificabitis illud.
Die illa comedetur; non relinquetis de carni- 30
bus ad mane: Ego Dominus.
Seruate præcepta mea & facietis ea: Ego Do- 31
minus. Et non polluatis nomen sancti mei, & 32
sanctificabor in medio filiorum Israel: Ego Domi-
nus sanctificans vos.

14 καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν φάγῃ ἅγια κατὰ ἄγνοιαν, καὶ προσθή-
σει τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ ἐπ' αὐτό, καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸ ἅγιον.
15 καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὰ ἅγια τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἃ αὐτοὶ ἀνα
16 φέρουσι τῷ κυρίῳ. καὶ ἐπάξουσιν ἐπ' αὐτοὺς ἀνομίαν πλημμε-
λίας ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς τὰ ἅγια αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁ-
17 γιάζων αὐτούς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
18 λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν
ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν
υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ τῶν προσκειμένων ἐν ἰσραήλ, ὃς ἂν προσ-
ενέγκῃ τὰ δῶρα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ὁμολογίαν αὐτῶν, ἢ κατὰ πᾶ-
σαν αἵρεσιν αὐτῶν ὅσα ἂν προσενέγκωσι τῷ κυρίῳ εἰς ὁλοκαύ-
19 τωμα· δεκτὰ ὑμῖν ἄρσεν ἄμωμον ἐκ τῶν βουκολίων καὶ ἐκ
20 τῶν προβάτων καὶ ἐκ τῶν αἰγῶν. πάντα ὅσα ἂν ἔχῃ μῶμον
21 ἐν αὐτοῖς οὐ προσοίσουσι κυρίῳ, διότι οὐ δεκτὸν ἔσται ὑμῖν. καὶ
ἄνθρωπος ὃς ἂν προσενέγκῃ θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, διαστεί-
λας εὐχὴν ἢ κατὰ αἵρεσιν ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, ἔκ τε τῶν βου-
κολίων ἢ ἐκ τῶν προβάτων, ἄμωμον ἔσται εἰσδεκτόν, πᾶς μῶ-
22 μος οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτῷ. τυφλόν, ἢ συντετριμμένον, ἢ γλωσ-
σότμητον, ἢ μυρμηκιῶντα, ἢ ψωραγριῶντα ἢ λιχῆνας ἔχοντα,
οὐ προσάξουσιν αὐτὰ τῷ θεῷ, καὶ εἰς κάρπωσιν οὐ δώσετε ἀπ'
23 αὐτῶν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. καὶ μόσχον ἢ πρόβατον
ὠτότμητον, ἢ κολοβόκερκον σφάγια ποιήσεις αὐτὰ ἑαυτῷ, εἰς
δὲ εὐχήν σου οὐ δεχθήσεται.
24 θλαδίαν, καὶ ἐκτεθλιμμένον, καὶ ἐκτομίαν, καὶ ἀπεσπασμένον
οὐ προσάξετε αὐτὰ τῷ κυρίῳ· καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν οὐ ποιήσετε·
25 καὶ ἐκ χειρὸς υἱοῦ ἀλλογενοῦς οὐ προσοίσετε δῶρα τοῦ θεοῦ
ὑμῶν ἀπὸ πάντων τούτων· ὅτι φθάρματά ἐστιν ἐν αὐτοῖς, μῶ-
26 μος ἐν αὐτοῖς, οὐ δεχθήσεται ταῦτα ὑμῖν. καὶ ἐλάλησεν κύ-
27 ριος πρὸς μωυσῆν λέγων· μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα, ὡς
ἂν τεχθῇ, καὶ ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ τὴν μητέρα αὐτοῦ, τῇ δὲ
ἡμέρᾳ ὀγδόῃ καὶ ἐπέκεινα δεχθήσεται εἰς δῶρον κάρπωμα τῷ
28 κυρίῳ. καὶ μόσχον ἢ πρόβατον αὐτὴν καὶ τὸ παιδίον αὐτῆς οὐ
29 σφάξετε ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐὰν δὲ θύσῃς θυσίαν εὐχὴν χαρ-
30 μοσύνης τῷ κυρίῳ εἰσδεκτὸν ὑμῖν θύσετε αὐτό· τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ βρωθήσεται, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τὸ πρωΐ,
31 ἐγὼ κύριος. φυλάξεσθε τὰς ἐντολάς μου καὶ ποιήσετε
32 αὐτάς, ἐγὼ κύριος. καὶ οὐ μὴ βεβηλώσητε τὸ ὄνομα τοῦ
ἁγίου μου, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐγὼ
κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Vir autem qui comederit id quod sanctificatum est per ignorantiam, addet quintam partem super illud quod sanctificatum est, & dabit sacer-
doti. 15 Et non violabunt ea quæ sanctificata sunt à filijs Israel quæ separata sunt coram Domino. 16 Et suscipient super ea iniquitates & peccata
cùm comederint ea, & cùm contaminauerint ea quæ sanctificata sunt: quia ego Dominus sanctifico eos. 17 Locutusq; est Dominus cum Moyse,
dicens: 18 Loquere cum Aaron & cum filijs eius, & cum omnibus filijs Israel, & dices eis, Vir vir de domo Israel, & de peregrinis qui habitant in
Israel, qui obtulerit oblationem suam omnibus votis suis & omnibus oblationibus spontaneis suis quæ obtulerint corã Domino in holocaustum:
19 Vt placabile sit pro nobis, masculus integer erit ex bobus aut ex agnis vel capris. 20 Omne in quo fuerit macula, non offeretis, quia non erit
pro vobis placabile. 21 Vir autem qui obtulerit victimam sanctificationum coram Domino vota soluens aut sponte offerẽs de bobus aut de oui-
bus, integrum erit, vt sit placabile; omnis macula non erit in eo. 22 Si cæcum fuerit aut confractum aut succisum, aut papulas habens aut scabiem
aut impetiginem, non offeretis ea coram Domino, neque oblationem ponetis ex eis super altare coram Domino. 23 Bos & agnus si fuerit super-
fluus vel diminutus, voluntariè facies eum, & pro voto non erit placabilis. 24 Animal autem quod habet contritos vel tusos, aut sectos testiculos,
non offeretis illud coram Domino, neque in terra vestra hoc facietis. 25 Et de manu filij populorũ non offeretis oblationẽ Deo vestro ex omnibus
his, quia corruptio eorũ in eis est, macula est in eis, non erit placabile vobis. 26 Locutusq; est Dñs cum Moyse, dicens, 27 Bos aut agnus aut ca-
pra cùm nati fuerint, septem diebus erunt cum matre sua; à die aũt octauo & deinceps erunt acceptabiles vt offerantur in oblationẽ corã Domino.
28 Bouem aut ouem non immolabitis vna die cum filio suo. 29 Cùm autem immolaueritis hostiam gratiarũ actionis coram Domino, vt sit pro
vobis placabilis, immolabitis eam. 30 Eadem die comedatur, non relinquatis ex ea vsq; mane: Ego Dominus. 31 Custodietisq; præcepta mea, &
facietis ea: Ego Dominus. 32 Et non violabitis nomen sanctũ meum, & sanctificabor in medio filiorum Israel: Ego Dominus qui sanctifico vos.

33 * הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם
לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃

כג

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה
אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי׃
3 * שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת
שַׁבָּתוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבָּת הִוא
4 לַיהוָה בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ * אֵלֶּה מוֹעֲדֵי
יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם׃
5 * בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין
6 הָעַרְבָּיִם פֶּסַח לַיהוָה׃ * וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃
7 * בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
8 מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ * וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה
לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־
9 מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
10 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־
קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל־הַכֹּהֵן׃
11 * וְהֵנִיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לִרְצֹנְכֶם מִמָּחֳרַת
12 הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן׃ * וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם
אֶת־הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה׃
13 * וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשֶּׁה
14 לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכֹּה יַיִן רְבִיעִת הַהִין׃ * וְלֶחֶם
וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד
הֲבִיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
15 בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ * וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת
הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת
תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃

33 * Et eduxi de terra Ægypti, vt eſſem vobis
in Deum: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

1 LOcutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
A *Loquere filijs Iſrael, & dices ad eós: Hę
2 ſunt feriæ Domini quas vocabitis ſanctas.
3 * Sex diebus facietis opus; dies ſeptimus,
quia ſabbati requies eſt, vocabitur ſanctus.
Omne opus non facietis in eo. Sabbatum Do
mini eſt in cunctis habitationibus veſtris.
4 * Hæ ſunt ergo feriæ Domini ſanctæ quas
celebrare debetis temporibus ſuis.
5 * Menſe primo quarta decima die menſis
ad veſperum phaſe Domini eſt.
6 * Et quinta decima die menſis huius ſole-
mnitas azymorũ Domini eſt. Septem diebus
7 azyma comedetis. * Dies primus erit vobis
celeberrimus ſanctúſque. Omne opus ſeruile
8 non facietis in eo. * Sed offeretis ſacrificium
in igne Domino ſeptem diebus. Dies autem
B ſeptimus erit celebrior & ſanctior, nullúmq;
ſeruile opus facietis in eo.
9 * Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, di-
10 cens. *Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos,
Cùm ingreſſi fueritis terram quam ego dabo
vobis, & meſſueritis ſegetem, feretis manipu-
los ſpicarum primitias meſſis veſtræ ad ſacer-
dotem.
11 *Qui eleuabit faſciculum coram Domino
vt acceptabile ſit pro vobis altero die ſabba-
ti, & ſanctificabit illum.
12 * Atque in eodem die quo manipulus con
ſecratur cędetur agnus immaculatus annicu-
lus in holocauſtum Domini.
13 * Et libamenta offerentur cum eo duæ de-
cimæ ſimilæ conſperſæ oleo in incenſum Do-
mini, odorémq; ſuauiſſimum. liba quoq; vi-
14 ni quarta pars Hin. * Panem & polentam
& pultes non comedetis ex ſegete, vſq; ad diẽ
C qua offeretis ex ea Deo veſtro. Præceptum eſt
ſempiternum in generationibus cunctiſq; ha
15 bitaculis veſtris. *Numerabitis ergo ab alte-
ro die ſabbati in quo obtuliſtis manipulũ pri
mitiarum ſeptem hebdomadas plenas:

תרגום אונקלוס

33 דְּאַפֵּיק יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהּ אֲנָא יְיָ׃ כג
1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן מוֹעֲדַיָּא דַייָ דִּתְעָרְעוּן יָתְהוֹן מְעָרַע קַדִּישׁ אִלֵּין אִינּוּן מוֹעֲדָי׃
3 שִׁתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבֵד עִיבִידְתָּא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת שְׁבָתָא מְעָרַע קַדִּישׁ כָּל עִיבִידָא לָא תַעְבְּדוּן שַׁבְּתָא הִיא קֳדָם יְיָ בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן׃
4 אִלֵּין מוֹעֲדַיָּא דַייָ מְעָרַע קַדִּישׁ דִּיתְעָרְעוּן יָתְהוֹן בִּזְמָנֵיהוֹן׃ 5 בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא לְיַרְחָא בֵּין שִׁמְשַׁיָּא פִּסְחָא קֳדָם יְיָ׃
6 וּבַחֲמֵשַׁת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא הָדֵין חַגָּא דְפַטִּירַיָּא קֳדָם יְיָ שִׁבְעָא יוֹמִין פַּטִּירָא תֵּיכְלוּן׃ 7 בְּיוֹמָא קַדְמָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן׃
8 וּתְקָרְבוּן קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ שִׁבְעָא יוֹמִין בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן׃
9 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 10 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תֵעֲלוּן לְאַרְעָא דַּאֲנָא יָהֵיב לְכוֹן וְתִחְצְדוּן יָת חֲצָדַהּ
וְתַיְתוּן יָת עוּמְרָא רֵישׁ חֲצָדְכוֹן לְוָת כַּהֲנָא׃ 11 וִירִים יָת עוּמְרָא קֳדָם יְיָ לְרַעֲוָא לְכוֹן מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא יְרִימִנֵּיהּ כַּהֲנָא׃
12 וְתַעְבְּדוּן בְּיוֹם אֲרָמוּתְכוֹן יָת עוּמְרָא אִימַּר שְׁלִים בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא קֳדָם יְיָ׃ 13 וּמִנְחָתֵיהּ תְּרֵי עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָּא דְּפִילָא בִמְשַׁח
קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא וְנִסְכֵּיהּ חַמְרָא רַבְעוּת הִינָא׃ 14 וּלְחֵם וּקְלֵי וּפֵירוּכָן לָא תֵיכְלוּן עַד כְּרַן יוֹמָא הָדֵין
עַד אַיְתוֹאֵיכוֹן יָת קוּרְבַּן אֱלָהֲכוֹן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן׃ 15 וְתִמְנוּן לְכוֹן מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא מִיּוֹם אַיְתוֹאֵיכוֹן
יָת עוּמְרָא דַּאֲרָמוּתָא שְׁבַע שָׁבוּעָן שַׁלְמָן תֶּהֶוְיָין׃

33 *Qui eduxi vos de terra Ægypti, vt essem vester Deus: Ego Dominus.*

CAP. XXIII.

1 *ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

2 *Loquere filijs Israel, & dices ad eos, Festa Domini quæ vocabitis ipsa vocata sancta, hæc sunt festa mea.*

3 *Sex dies facies opera; at die septima sabbata requies vocata sancta Domino, omne opus non facietis, sabbata sunt Domino: in omni habitatione vestra.*

4 *Hæc festa Domino vocata sancta, quæ vocabitis ipsa in temporibus suis.*

5 *In primo mense in quarta decima die mensis, inter vespertina Phase Domino.*

6 *Et in quinta decima die mensis huius festum azymorum Domino, septem dies comedetis azyma.*

7 *Et dies prima vocata sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis.*

8 *Et offeretis holocaustum Domino septem dies, & dies septima vocata sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis.*

9 *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

10 *Loquere filijs Israel, & dices ad eos, Quando ingressi fueritis in terram, quam ego do vobis, & messueritis messem ipsius, & feretis manipulos primitias messis vestræ ad sacerdotem.*

11 *Et offeret manipulum coram Domino acceptabile vobis, crastina die à primo offeret illum sacerdos.*

12 *Et facietis in die qua tuleritis manipulum, ouem immaculatam anniculam in holocaustum Domino.*

13 *Et sacrificium eius duæ decimæ similæ conspersæ in oleo, sacrificium Domino: in odorem suauitatis Domino, & libationem eius quartam partem hin vini.*

14 *Et panem, & tosta farra noua non comedetis vsque ad ipsam diem hanc, quoad obtuleritis dona Dei vestri: legitimum sempiternum in generationes vestras in omni habitatione vestra.*

15 *Et numerabitis vobis à postero die sabbatorum à die qua obtuleritis manipulum impositionis: septem hebdomadas integras numerabis,*

33 ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός, ἐγὼ κύριος.

κγ΄.

1 Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λά-
2 λησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἑορταὶ κυρίου ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁγίας, αὗταί εἰσιν αἱ ἑορταί μου.

3 ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ, πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε, σάββατά ἐστιν τῷ κυρίῳ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν.

4 αὗται αἱ ἑορταὶ τῷ κυρίῳ κληταὶ ἅγιαι, ἃς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.

5 ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός, ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν πάσχα τῷ κυρίῳ.

6 καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτὴ τῶν ἀζύμων τῷ κυρίῳ· ἑπτὰ ἡμέρας φάγεσθε ἄζυμα.

7 καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

8 καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

9 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

10 εἰπὸν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ θερίσητε τὸν θερισμὸν αὐτῆς, καὶ οἴσετε δράγματα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν πρὸς τὸν ἱερέα.

11 καὶ ἀνοίσει τὸ δράγμα ἔναντι κυρίου δεκτὸν ὑμῖν, τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης ἀνοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεύς.

12 καὶ ποιήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἂν φέρητε τὸ δράγμα, πρόβατον ἄμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ.

13 καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ, θυσίαν τῷ κυρίῳ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τέταρτον τοῦ ἲν οἴνου.

14 καὶ ἄρτον, καὶ πεφρυγμένα χίδρα νέα οὐ φάγεσθε ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἕως ἂν προσενέγκητε τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν.

15 καὶ ἀριθμήσετε ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ δράγμα τοῦ ἐπιθέματος, ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἀριθμήσεις,

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[33] Qui eduxi vos de terra Ægypti vt sim vobis in Deum: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [2] Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, Solemnitates Domini quas vocabitis inuocatione sancta, hæc sunt solemnitates meæ. [3] Sex diebus facies opus, die autem septimo sabbatum requiei est vocatione sancta. omne opus non facietis in eo, sabbatum est coram Domino in cunctis habitationibus vestris. [4] Hæ sunt solemnitates Domini quas vocabitis vocatione sancta in temporibus suis. [5] Mense primo quartadecima mensis ad vesperam Phase coram Domino est. [6] Quintadecima autem die mensis huius solemnitas azymorum est coram Domino, septem diebus azyma comedetis. [7] In die primo erit vobis vocatio sancta, omne opus seruile non facietis. [8] Et offeretis oblationem coram Domino septem diebus: in die septimo vocatio sancta erit vobis, omne opus seruile non facietis. [9] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [10] Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, Cùm ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, & messueritis messem eius, afferetis manipulum primitiarum messis vestræ ad sacerdotem. [11] Et eleuabit sacerdos manipulum coram Domino, vt acceptabile sit pro vobis. Post diem festiuitatis eleuabit eum sacerdos. [12] Facietisque in die quo eleuatur manipulus agnum integrum anniculum in holocaustum coram Domino. [13] Munus autem eius erit duæ decimæ similæ conspersæ oleo in oblationem coram Domino, vt suscipiatur cum beneplacito, & libamentum eius quarta pars hin vini. [14] Panem autem & grana torrefacta & polentam non comedetis vsque ad diem hanc, donec offeratis oblationem Dei vestri: legitimum sempiternum erit generationibus vestris in cunctis habitationibus vestris. [15] Et numerabitis vobis ab altero die festiuitatis à die in quo offeretis manipulum eleuationis septem hebdomadas integras:

16 עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים
17 יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה׃ מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם
תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
18 תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים לַיהוָה׃ וְהִקְרַבְתֶּם
עַל־הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפַר
בֶּן־בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנָיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃
19 וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים
20 בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים׃ וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם
עַל לֶחֶם הַבִּכֻּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁנֵי
21 כְּבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה לַכֹּהֵן׃ וּקְרָאתֶם בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם
22 לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא־
תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט
23 לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר
24 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן
25 זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא־קֹדֶשׁ׃ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
26 תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
27 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם
הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־
28 נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְכָל־מְלָאכָה
לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא
29 לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר לֹא־תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ׃
30 וְכָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל־מְלָאכָה בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃
31 כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃

16 * Vſque ad alteram diem expletionis heb-
domadæ ſeptimę, id eſt, quinquaginta dies: &
ſic offeretis ſacrificium nouum Domino.
17 *Ex omnibus habitaculis veſtris, panes pri-
mitiarum duos de duabus decimis ſimilę fer-
mẽtatæ, quos coquetis in primitias Domini.
18 * Offeretíſque cum panibus ſeptem agnos
immaculatos anniculos, & vitulum de armen
to vnum, & arietes duos, & erunt in holocau
ſtum cum libamentis ſuis in odorem ſuauiſſi-
19 mum Domino. *Facietis & hircũ pro pec-
D cato: duóſque agnos anniculos hoſtias paci-
20 ficorum. *Cúmque eleuauerit eos ſacerdos
cum panibus primitiarum coram Domino,
21 cedent in vſum eius. *Et vocabitis hunc
diem celeberrimum atq; ſanctiſſimum. Om-
ne opus ſeruile non facietis in eo. Legitimum
ſempiternum erit in cunctis habitaculis & ge
nerationibus veſtris.
22 *Poſtquam autem meſſueritis ſegetem ter-
ræ veſtræ, non ſecabitis eam vſque ad ſolum,
nec remanentes ſpicas colligetis. ſed paupe-
ribus & peregrinis dimittetis eas: Ego ſum
23 Dominus Deus veſter. *Locutúſq; eſt Do-
minus ad Moyſen, dicens:
24 *Loquere filiis Iſrael, Menſe ſeptimo, pri-
ma die menſis erit vobis ſabbatum memo-
riale clangentibus tubis, & vocabitur ſanctũ.
25 * Omne opus ſeruile non facietis in eo, &
26 offeretis holocauſtum Dño. *Locutúſque
eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
27 * Decimo die mẽſis huius ſeptimi dies ex-
E piationũ erit celeberrimus, & vocabitur ſan-
ctus. affligetíſque animas veſtras in eo, & of-
28 feretis holocauſtũ Domino. *Omne opus
ſeruile nõ facietis in tempore diei huius: quia
dies propitiationis eſt, vt propitietur vobis
29 Dominus Deus veſter. *Omnis anima quæ
afflicta non fuerit die hac, peribit de populis
30 ſuis. * Et quæ operis quippiam fecerit, de-
lebo eam de populo ſuo.
31 * Nihil ergo operis facietis in eo. Legitimũ
ſempiternum erit vobis in cunctis generatio-
nibus & habitationibus veſtris.

תרגום אונקלוס

16 עד מבתר שבועתא שביעיתא תמנון חמשין יומין ותקרבון מנחתא חדתא קדם יי׃ 17 ממותבניכון תיתון לחם ארמותא תרתין גריצן תרין
עשרונין סולתא יהוין חמיע יתאפין בכורין קדם יי׃ 18 ותקרבון על לחמא שבעא אמרין שלמין בני שנה ותור בר תורי חד ודכרין
תרין יהון עלתא קדם יי ומנחתהון ונסכיהון קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ 19 ותעבדון צפיר בר עיזין חד לחטאתא ותרין אמרין
בני שנה לנכסת קודשיא׃ 20 ויריס כהנא יתהון על לחם בכוריא ארמא קדם יי על תרין אמרין קודשא יהון קדם יי לכהנא׃
21 ותערעון בכרן יומא הדין מערע קדיש יהי לכון כל עיבידת פולחנא לא תעבדון קים עלם בכל מתבניכון לדריכון׃ 22 ובמחצדכון
ית חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא דחקלך במחצדך ולקטא דחצדך לא תלקט לעניי ולגיורי תשבוק יתהון אנא יי אלהכון׃ 23 ומליל
יי עם משה למימר׃ 24 מליל עם בני ישראל למימר בירחא שביעאה בחד לירחא יהי לכון ניחא דוכרן יבבא מערע קדיש׃ 25 כל
עיבידת פולחנא לא תעבדון ותקרבון קורבנא קדם יי׃ 26 ומליל יי עם משה למימר׃ 27 ברם בעשרא לירחא שביעאה הדין
יומא דכיפוריא הוא מערע קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתכון ותקרבון קורבנא קדם יי׃ 28 וכל עיבידא לא תעבדון בכרן יומא הדין
ארי יומא דכפוריא הוא לכפרא עליכון קדם יי אלהכון׃ 29 ארי כל אנש דלא מתעני בכרן יומא הדין וישתצי מעמיה׃ 30 וכל אנש
דיעבד כל עיבידא בכרן יומא הדין ואוביד ית אנשא ההוא מגו עמיה׃ 31 כל עיבידא לא תעבדון קים עלם לדריכון
בכל מתבניכון׃

Vſque ad craſtinum vltimæ hebdomadis nume 16
rabitis quinquaginta dies, & offeretis ſacrificium
nouum Domino. *Ab habitatione veſtra offere-* 17
tis panes impoſitionem, duos panes. ex duabus de-
cimis ſimilæ erunt, fermentati coquentur primitia-
rum Domino. *Et offeretis cum panibus ſeptem* 18
agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum ex
bobus, & arietes duos immaculatos, & erunt ho-
locauſtum Domino, & ſacrificia eorum & libatio-
nes eorum ſacrificium odor ſuauitatis Domino.
Et facietis hircum ex capris vnum pro peccato, 19
duos agnos anniculos in ſacrificium ſalutaris cum pa-
nibus primitiarum. *Et imponet ea ſacerdos cum* 20
panibus primitiarum impoſitionem coram Domino
cum duobus agnis, ſancta erunt Domino. ſacerdoti
offerenti ea ipſi erunt. *Et vocabitis hanc diem,* 21
vocata ſancta erit vobis: omne opus ſeruile non fa-
cietis in ea: legitimum ſempiternum in generatio-
nes veſtras in omni habitatione veſtra.
Et quando meſſueritis meſſem terræ veſtræ, non 22
perficietis reliquum meſſis agri tui, cùm meſſueris
tu. & quæ ceciderint meſſis tuæ non colliges: men-
dico & aduenæ relinques ea: Ego Dominus Deus
veſter.
Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 23
Loquere filijs Iſrael, dicens: Menſis ſeptimi 24
vna menſis erit vobis requies, memoriale tubarum
vocata ſancta Domino.
Omne opus ſeruile non facietis, & offeretis ho 25
locauſtum Domino. *Et locutus eſt Dominus ad* 26
Moyſen, dicens:
Et decima menſis ſeptimi huius dies expiatio- 27
nis, vocata ſancta erit vobis: & humiliabitis ani-
mas veſtras, & offeretis holocauſtum Domino.
Omne opus non facietis in ipſa die hac, eſt enim 28
dies expiationis hæc vobis, propitiare pro vobis co-
ram Domino Deo veſtro.
Omnis anima, quæ non humiliabitur in ipſa 29
die hac, exterminabitur ex populo ſuo.
Et omnis anima, quæ faciet opus in ipſa die 30
hac, peribit anima illa de populo ſuo.
Omne opus non facietis: legitimum ſempiter- 31
num in generationes veſtras in omnibus habitatio-
nibus veſtris.

16 ἕως τῆς ἐπαύριον τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος ἀριθμήσετε πεν-
17 τήκοντα ἡμέρας, καὶ προσοίσετε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ. ἀπὸ
τῆς κατοικίας ὑμῶν προσοίσετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους· ἐκ
δύο δεκάτων σεμιδάλεως ἔσονται, ἐζυμωμένοι πεφθήσονται πρω-
18 τογεννημάτων τῷ κυρίῳ. καὶ προσάξετε μετὰ τῶν ἄρτων
ἑπτὰ ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ μόσχον ἕνα ἐκ βουκολίου,
καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἔσονται ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ· καὶ
αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ
κυρίῳ.
19 καὶ ποιήσετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ-
τίας, καὶ δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετὰ τῶν ἀρ-
20 των τῶν πρωτογεννημάτων. καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς
μετὰ τῶν ἄρτων τῶν πρωτογεννημάτων ἐπίθεμα ἐναντίον κυ-
ρίου μετὰ τῶν δύο ἀμνῶν, ἅγια ἔσονται τῷ κυρίῳ· τῷ ἱερεῖ τῷ
προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται.
21 καὶ καλέσετε ταύτην τὴν ἡμέραν, κλητὴ ἁγία ἔσται ὑ-
μῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ· νόμιμον αἰώ-
νιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν.
22 καὶ ὅταν θερίζητε τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέ-
σετε τὸ λοιπὸν τοῦ θερισμοῦ τοῦ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε, καὶ
τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ
τῷ προσηλύτῳ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
23 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
24 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου
μιᾷ τοῦ μηνὸς ἔσται ὑμῖν ἀνάπαυσις, μνημόσυνον σαλπίγ-
γων κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ.
25 πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε· καὶ προσάξετε ὁλο-
26 καύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
27 λέγων· καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἡμέ-
ρα ἐξιλασμοῦ, κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· καὶ ταπεινώσετε τὰς
ψυχὰς ὑμῶν, καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ.
28 πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἔστι γὰρ
ἡμέρα ἐξιλασμοῦ αὕτη ὑμῖν, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν ἔναντι
29 κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. πᾶσα ψυχή, ἥτις μὴ ταπεινωθή-
σεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ
λαοῦ αὐτῆς. καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις ποιήσει ἔργον ἐν αὐτῇ
30 τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
31 πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς
ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Vſque ad alteram diem expletionis hebdomadæ ſeptimæ numerabitis quinquaginta dies, & offeretis munus nouum coram Domino. 17 De
habitationibus veſtris afferetis panem eleuationis, duæ placentæ ex duabus decimis ſimilæ erunt, fermentatæ coquẽtur in primitias coram Domino.
18 Offeretiſque cum pane ſeptem agnos integros anniculos & vitulum de bobus vnum, & arietes duo erunt in holocauſtum coram Domino, &
munera eorum & libamenta eorum, vt ſuſcipiatur oblatio voluntariè coram Domino. 19 Facietiſque hircum vnum de capris pro peccato & duos
agnos anniculos in hoſtiam ſanctificationum. 20 Et eleuabit eos ſacerdos cum pane primitiarum eleuatione coram Domino cum duobus agnis,
ſanctificata erunt coram Domino, & ſacerdoti pertinebunt. 21 Et vocabitis hunc eundem diem vocatione ſancta, ſanctus erit vobis, omne opus
ſeruile non facietis, legitimum ſempiternum erit in cunctis habitationibus veſtris & generationibus veſtris. 22 Et quando meſſueritis ſegetem
terræ veſtræ, non conſumabis metere angulum agri tui cùm meſſueris, neque colliges decidentes ſpicas meſſis tuæ, ſed pauperi & peregrino dimit-
tes eas: Ego Dominus Deus veſter. 23 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 24 Loquere cum filijs Iſrael, dicens, In menſe ſepti-
mo prima die menſis erit vobis requies, memoriale clangoris & vocatio ſancta. 25 Omne opus ſeruile non facietis, & offeretis oblationem co-
ram Domino. 26 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 27 Veruntamen in decima die menſis huius ſeptimi dies
expiationum erit, vocatio ſancta erit vobis, & affligetis animas veſtras, & offeretis oblationem coram Domino.
28 Et omne opus non facietis in hac eadem die, quia dies expiationum eſt ad propitiandum pro vobis coram Domino Deo veſtro.
29 Omnis enim homo qui non afflixerit ſe in hac eadem die, exterminabitur de populo ſuo. 30 Et omnis homo qui fecerit omne
opus in hac eadem die, diſperdam hominem illum de medio populi ſui. 31 Nullum opus facietis in eo, legitimum ſempiternum
erit generationibus veſtris in cunctis habitationibus veſtris.

32 * שבת שבתון הוא לכם ועניתם את־נפשתיכם
בתשעה לחדש בערב מערב עד־ערב תשבתו שבתכם:
33 * וידבר יהוה אל־משה לאמר:
34 * דבר אל־בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום
לחדש השביעי הזה חג הסכת שבעת ימים ליהוה:
35 * ביום הראשון מקרא־קדש כל־מלאכת
36 עבדה לא תעשו: * שבעת ימים תקריבו אשה
ליהוה ביום השמיני מקרא־קדש יהיה לכם
והקרבתם אשה ליהוה עצרת הוא כל־מלאכת
37 עבדה לא תעשו: * אלה מועדי יהוה אשר־תקראו
אתם מקראי קדש להקריב אשה ליהוה עלה
38 ומנחה זבח ונסכים דבר־יום ביומו: * מלבד שבתת
יהוה ומלבד מתנותיכם ומלבד כל־נדריכם ומלבד
39 כל־נדבתיכם אשר תתנו ליהוה: * אך בחמשה
עשר יום לחדש השביעי באספכם את־תבואת
הארץ תחגו את־חג־יהוה שבעת ימים ביום
40 הראשון שבתון וביום השמיני שבתון: * ולקחתם
לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים
וענף עץ־עבת וערבי־נחל ושמחתם לפני יהוה
41 אלהיכם שבעת ימים: * וחגתם אתו חג ליהוה
שבעת ימים בשנה חקת עולם לדרתיכם בחדש
42 השביעי תחגו אתו: * בסכת תשבו שבעת ימים
43 כל־האזרח בישראל ישבו בסכת: * למען ידעו
דרתיכם כי בסכות הושבתי את־בני ישראל
בהוציאי אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם:
44 * וידבר משה את־מעדי יהוה אל־בני ישראל:

כד

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר:
2 * צו את־בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית
למאור להעלת נר תמיד:

32 * Sabbatum requietionis eſt, & affligetis
animas veſtras. Die nono menſis ſeptimi à ve
ſpere vſq; ad veſperũ celebrabitis ſabbata ve-
33 ſtra. * Et locutus eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
34 * Loquere filiis Iſrael, A quinto decimo die
F menſis huius ſeptimi erũt feriæ tabernaculo-
35 rum ſeptem diebus Domino. * Dies primus
vocabitur celeberrimus atque ſanctiſſimus.
36 Omne opus ſeruile non facietis in eo. * Et
ſeptem diebus offeretis holocauſta Domino.
Dies quoq; octauus erit celeberrimus atque
ſanctiſſimus, & offeretis holocauſtum Domi-
no. eſt enim cœtus atq; collectæ. Omne opus
37 ſeruile non facietis in ea. * Hæ ſunt feriæ
Domini quas vocabitis celeberrimas atq; ſan
ctiſſimas, offeretíſq; in eis oblationes Domi-
no holocauſta & libamenta iuxta ritũ vniuſ-
38 cuiuſque diei. * Exceptis ſabbatis Domini,
doníſque veſtris, & quæ offeretis ex voto vel
39 quæ ſponte tribuetis Domino. * A quinto
decimo ergo die menſis ſeptimi quando con
gregaueritis omnes fructus terræ veſtræ, cele-
G brabitis ferias Domini ſeptem diebus. Die pri
mo & die octauo erit ſabbatũ, id eſt, requies.
40 * Sumetíſq; vobis die primo fructus arbo-
ris pulcherrimæ, ſpatuláſque palmarum, & ra-
mos ligni denſarũ frondium & ſalices de tor-
rente, & lætabimini coram Domino Deo ve-
41 ſtro. * Celebrabitíſque ſolemnitatẽ eius ſe-
ptem diebus per annum. Legitimum ſempi-
ternum erit in generationibus veſtris. Menſe
42 ſeptimo feſta celebrabitis. * Et habitabitis
in vmbraculis ſeptem diebus. Omnis qui de
genere eſt Iſrael, manebit in tabernaculis:
43 * Vt diſcant poſteri veſtri quòd in taberna
culis habitare fecerim filios Iſrael, cũ educerẽ
eos de terra Ægypti: Ego Dñs Deus veſter.
44 * Locutúſq; eſt Moyſes ſuper ſolẽnitatibus
Domini ad filios Iſrael.

CAP. XXIIII.

1 ET locutus eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
A * Præcipe filiis Iſrael vt afferant tibi oleũ
2 de oliuis puriſſimum ac lucidum ad concin-
nandas lucernas iugiter,

תרגום אונקלוס

32 שבת שבתא היא לכון ותענון ית נפשתיכון בתשעא לירחא ברמשא מרמשא עד רמשא תנוחון ניחכון: 33 ומליל יי עם משה למימר:
34 מליל עם בני ישראל למימר בחמשת עשרא יומא לירחא שביעאה הדין חגא דמטליא שבעא יומין קדם יי: 35 ביומא קדמאה מערע
קדיש כל עיבידת פלחנא לא תעבדון: 36 שבעא יומין תקרבון קרבנא קדם יי ביומא תמינאה מערע קדיש יהי לכון ותקרבון
קרבנא קדם יי כנישין תהון כל עיבידת פלחנא לא תעבדון: 37 אלין מועדיא דיי דתערעון יתהון מערע קדיש לקרבא קרבנא קדם
יי עלתא ומנחתא נכסת קודשין ונסוכין פתגם יום ביומיה: 38 בר משביא דיי ובר ממתנתכון ובר מכל נדריכון ובר מכל נדבתכון
דתתנון קדם יי: 39 ברם בחמשת עשרא יומא לירחא שביעאה במכנשכון ית עללתא דארעא תחגון ית חגא קדם יי שבעא יומין
ביומא קדמאה ניחא וביומא תמינאה ניחא: 40 ותסבון לכון ביומא קדמאה פירי אילנא אתרוגין ולולבין והדסין וערבין דנחל
ותחדון קדם יי אלהכון שבעא יומין: 41 ותחגון יתיה חגא קדם יי שבעא יומין בשתא קים עלם לדריכון בירחא שביעאה תחגון יתיה:
42 במטליא תתבון שבעה יומין כל יציביא בישראל יתבון במטליא: 43 בדיל דידעון דריכון ארי במטלת ענני אותיבית ית בני ישראל
באפקותי יתהון מארעא דמצרים אנא יי אלהכון: 44 ומליל משה ית סדר מועדיא דיי ואליפינון לבני ישראל:

יד

1 ומליל יי עם משה למימר: 2 פקיד ית בני ישראל
ויסבון לך משח זיתא דכיא כתישא לאנהרא לאדלקא בוציניא תדירא:

Sabbata sabbatorum erunt vobis. & humi- 32
liabitis animas vestras à nono mensis.à vespera vs-
que ad vesperam sabbatizabitis sabbata vestra.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 33
Loquere filiis Israel, dicens: Quinta decima 34
mensis septimi huius festum tabernaculorum septem
dies Domino.
Et dies prima vocata sancta erit vobis: om- 35
ne opus seruile non facietis.
Septem dies offeretis holocaustum Domino: 36
& dies octaua vocata sancta erit vobis. & offe-
retis holocaustum Domino: exodion est. omne opus
seruile non facietis.
Hæc festa Domini, qua vocabitis ipsa vocata 37
sancta, vt offeratis oblationem Domino, holocau-
stum & sacrificia ipsorum, & libationes de die in
diem: Præter sabbata Domini, & præ- 38
ter dona vestra, & præter omnia vota vestra, &
præter omnia voluntaria vestra, quæ dederitis
Domino.
Et in quintadecima die mensis septimi, quando 39
consumaueritis omnes fructus terræ, celebrate Do-
mino septem dies. die prima requies, & die octaua
requies.
Et accipietis vobis die prima fructum arboris 40
pulchrum, & spatulas palmarum, & ramos arbo-
ris densos, & salices, et agni casti ramos ex torren-
te: & lætabimini coram domino Deo vestro sep-
tem dies.
Et celebrabitis ipsam festiuitatem Domino se- 41
ptem dies anni, legitimum sempiternum in genera-
tiones vestras.
In mense septimo celebrate ipsam: in taberna- 42
culis habitate septem dies. omnis indigena in Israel
habitabunt in tabernaculis:
Vt videant generationes vestræ, quòd in ta- 43
bernaculis habitare feci filios Israel, cùm educe-
rem ego illos de terra Ægypti, ego dñs Deus vester.
Et locutus est Moyses festa Domini filiis Israel. 44

CAP. XXIIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Præcipe filiis Israel, & accipiant tibi o- 2
leum oliuarum purum contusum in lumen, vt ar-
deant lucernam semper

32 Σάββατα σαββάτων ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς
ψυχὰς ὑμῶν ἀπὸ ἐννάτης τοῦ μηνός. ἀπὸ ἑσπέρας ἕως ἑσπέ-
ρας σαββατιεῖτε τὰ σάββατα ὑμῶν.
33 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
34 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ
τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἑορτὴ σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ
35 κυρίῳ. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν,
πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.
36 ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ· καὶ
ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. καὶ προσάξετε ὁ-
λοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, ἐξόδιόν ἐστι. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ
ποιήσετε.
37 αὗται αἱ ἑορταὶ κυρίου, ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁ-
γίας, ὥστε προσενέγκαι κάρπωμα τῷ κυρίῳ, ὁλοκαύτωμα
καὶ θυσίας αὐτῶν, καὶ σπονδὰς τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν,
38 πλὴν τῶν σαββάτων κυρίου, καὶ πλὴν τῶν δομάτων ὑ-
μῶν, καὶ πλὴν πασῶν τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ πλὴν πάντων τῶν
ἑκουσίων ὑμῶν, ἃ ἂν δῶτε τῷ κυρίῳ.
39 καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδό-
μου, ὅταν συντελέσητε πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς, ἑορτά-
σατε τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυ-
σις, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις.
40 καὶ λήψεσθε ἑαυτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλου
ὡραῖον, καὶ κάλλυνθρας φοινίκων, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς,
καὶ ἰτέας, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, καὶ εὐφρανθήσε-
σθε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας.
41 καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέ-
ρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.
42 ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσατε αὐτὴν, ἐν σκηναῖς
κατοικήσατε ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν ἰσραὴλ κατοι-
43 κήσουσιν ἐν σκηναῖς, ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν
σκηναῖς κατῴκισα τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με
αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
44 καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τὰς ἑορτὰς κυρίου τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

κδ΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔ-
λαιον ἐλάϊνον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, καῦσαι λύ-
χνον διαπαντὸς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Sabbatum requietionis erit vobis, & affligetis animas vestras in die nono mensis ad vesperam, à vespere vsque ad vesperum requiescetis in requie vestra. 33 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 34 Loquere cum filiis Israel, dicens: In quintadecima die mensis septimi huius festiuitas vmbraculorum erit septem diebus coram Domino. 35 In die primo vocatio sancta erit: omne opus seruile non facietis. 36 Septem diebus offeretis oblationes coram Domino: in die octaua vocatio sancta erit vobis, & offeretis oblationem coram Domino: collecti enim eritis: omne opus seruile non facietis. 37 Hæ sunt solennitates Domini, quas vocabitis vocatione sancta, vt offeratur oblatio coram Domino holocaustum, & munus, & hostia sanctificationum, & libamenta iuxta ritum vniuscuiusque diei: 38 Exceptis sabbatis Domini, & exceptis donis vestris, & exceptis omnibus votis vestris, & exceptis his quæ sponte offeretis coram Domino. 39 Veruntamen in quintadecima die mensis septimi, quãdo congregaueritis fructus terræ, solennizabitis solennitatem coram Domino septem diebus: in die primo erit requies, & in die octauo erit requies. 40 Sumetisque vobis in die primo fructum arboris citrei, & spatulas palmarum, & myrtum, & salices torrentis, & lætabimini coram domino Deo vestro septem diebus. 41 Et solennizabitis hanc solennitatem coram Domino septem diebus per annum: legitimum sempiternum erit generationibus vestris, in mense septimo celebrabitis eam. 42 In vmbraculis habitabitis septem diebus: omnes indigenæ in Israel habitabunt in vmbraculis: 43 Vt sciant generationes vestræ quia in vmbraculo nubis meæ habitare feci filios Israel, quando eduxi eos de terra Ægypti, ego dominus Deus vester. 44 Locutusque est Moyses ordinem solennitatum Domini, & docuit eas filios Israel.

CAP. XXIIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Præcipe filiis Israel vt tollant tibi oleum de oliuis contusis purissimum, vt luceat, vt incendantur lucernæ iugiter

3 * מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ
אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם
4 לְדֹרֹתֵיכֶם ׃ * עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת־
5 הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד ׃ * וְלָקַחְתָּ סֹלֶת
וְאָפִיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה
6 הַחַלָּה הָאֶחָת ׃ * וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרָכוֹת
7 שֵׁשׁ הַמַּעֲרָכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְהוָה ׃ * וְנָתַתָּ
עַל־הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה
8 אִשֶּׁה לַיהוָה ׃ * בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ
לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם ׃
9 * וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וַאֲכָלֻהוּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים הוּא לוֹ מֵאִשֵּׁי יְהוָה חָק־עוֹלָם ׃
10 * וַיֵּצֵא בֶּן־אִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִית וְהוּא בֶּן־אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה בֶּן הַיִּשְׂרְאֵלִית וְאִישׁ
11 הַיִּשְׂרְאֵלִי ׃ * וַיִּקֹּב בֶּן־הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת־
הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ
12 שְׁלֹמִית בַּת־דִּבְרִי לְמַטֵּה־דָן ׃ * וַיַּנִּיחֻהוּ בַּמִּשְׁמָר
13 לִפְרֹשׁ לָהֶם עַל־פִּי יְהוָה ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה
14 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃ * הוֹצֵא אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל־הַשֹּׁמְעִים אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁוֹ
15 וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה ׃ * וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר
לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ ׃
16 * וְנֹקֵב שֵׁם־יְהוָה מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ־
בוֹ כָּל־הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת ׃
17 * וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל־נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוּמָת ׃
18 * וּמַכֵּה נֶפֶשׁ־בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ ׃
19 * וְאִישׁ כִּי־יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לּוֹ ׃
20 * שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר
21 יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֶן בּוֹ ׃ * וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה
וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת ׃

3 * Extra velum teſtimonij in tabernaculo
fœderis. ponetq́ue eas Aaron à veſpere vſque
in manè coram Domino cultu rituq́ue perpe-
4 tuo in generationibus veſtris. *Super cande-
labrum mundiſsimum ponentur ſemper in
5 conſpectu Domini. *Accipies quoque ſimi-
6 lam, & coques ex ea duodecim panes: *Qui
ſinguli habebunt duas decimas. quorum ſe-
nos altrinſecus ſuper menſam puriſsimam co-
7 rã Domino ſtatues. * Et pones ſuper eos thus
lucidiſsimum, vt ſit panis in monimentum
8 oblationis Domini. *Per ſingula ſabbata mu
B tabuntur coram Domino ſuſcepti à filiis Iſ-
9 rael fœdere ſempiterno. *Eruntq; Aaron & fi-
liorum eius, vt comedant eos in loco ſancto:
quia ſanctum ſanctorum eſt de ſacrificiis Do-
10 mini iure perpetuo. *Ecce autem egreſſus fi-
lius mulieris Iſraelitidis, quem pepererat de
viro Ægyptio inter filios Iſrael, iurgatus eſt in
11 caſtris cum viro Iſraelita. *Cumq́ue blaſphe-
maſſet nomen Domini, & maledixiſſet ei, ad-
ductus eſt ad Moyſen. Vocabatur autem ma-
C ter eius Salumith, filia Dabri de tribu Dan.
12 * Miſeruntq́; eum in carcerem, donec noſſent
13 quid iuberet Dominus. *Qui locutus eſt ad
14 Moyſen, dicens: *Educ blaſphemum extra ca-
ſtra, & ponant omnes qui audierunt, manus
ſuas ſuper caput eius, & lapidet eum popu-
15 lus vniuerſus.* Et ad filios Iſrael loquêris, Ho
mo qui maledixerit Deo ſuo, portabit pecca-
16 tũ ſuum. *Et qui blaſphemauerit nomen Do-
mini, morte moriatur. lapidibus opprimet
D eum omnis multitudo populi. ſiue ille ciuis
ſiue peregrinus fuerit. Qui blaſphemauerit
17 nomen Domini, morte moriatur. *Qui per-
cuſſerit & occiderit hominem, morte moria-
18 tur. *Qui percuſſerit animal, reddet vica-
19 rium, id eſt, animam pro anima. *Qui irro-
gauerit maculam cuilibet ciuium ſuorum: ſi-
20 cut fecit, ſic fiet ei. *Fracturam pro fractura,
oculum pro oculo, dentem pro dente reſti-
tuet. qualem inflixerit maculam, talem ſuſti-
21 nere cogetur. *Qui percuſſerit iumentum, red
det aliud: qui percuſſerit hominem, punietur.

תרגום אונקלוס

3 מִבָּרָא לְפָרוּכְתָּא דְסַהֲדוּתָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא יְסַדַּר יָתֵיהּ אַהֲרֹן מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ תְּדִירָא קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן ׃ 4 עַל מְנַרְתָּא
דַּכְיְתָא יְסַדַּר יָת בּוֹצִינַיָּא קֳדָם יְיָ תְּדִירָא ׃ 5 וְתִסַּב סוֹלְתָּא וְתֵיפֵי יָתַהּ תַּרְתָּא עֶשְׂרֵי גְרִיצָן תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין תְּהֵי גְרִיצְתָּא חֲדָא ׃ 6 וּתְשַׁוֵּי יָתְהוֹן
תַּרְתֵּין סִדְרִין שִׁית בְּסִדְרָא עַל פָּתוֹרָא דַכְיָא קֳדָם יְיָ ׃ 7 וְתִתֵּן עַל סִדְרָא לְבוֹנְתָא דַכְיְתָא וּתְהֵי לִלְחֵם לְאַדְכָּרְתָּא קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ ׃ 8 בְּיוֹמָא
דְשַׁבְּתָא בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא יְסַדְּרִינֵּיהּ קֳדָם יְיָ תְּדִירָא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְיָם עָלַם ׃ 9 וּתְהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי וְיֵכְלוּנֵּיהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרֵי קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין
הוּא לֵיהּ מִקֻּרְבָּנַיָּא דַיְיָ קְיָם עָלַם ׃ 10 וּנְפַק בַּר אִתְּתָא בַת יִשְׂרָאֵל וְהוּא בַּר גְּבַר מִצְרַאי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְנְצִיו בְּמַשְׁרִיתָא בַּר אִתְּתָא בַת
יִשְׂרָאֵל וְגַבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל ׃ 11 וּפָרֵישׁ בַּר אִתְּתָא בַת יִשְׂרָאֵל יָת שְׁמָא וְאַרְגֵּיז וְאַיְתִיאוּ יָתֵיהּ לְוָת מֹשֶׁה וְשׁוּם אִמֵּיהּ שְׁלוֹמִית בַּת דִּבְרִי לְשִׁבְטָא
12 דְדָן ׃ וְאַסְרוּהִי בְּבֵית מַטְרָא עַד דְּיִתְפָּרַשׁ לְהוֹן עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַיְיָ ׃ 13 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר ׃ 14 אַפֵּיק יָת דְּאַרְגֵּיז לְמִבָּרָא
לְמַשְׁרִיתָא וְיִסְמְכוּן כָּל דִּשְׁמַעוּ יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישֵׁיהּ וְיִרְגְּמוּן יָתֵיהּ כָּל כְּנִשְׁתָּא ׃ 15 וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימָר גְּבַר גְּבַר אֲרֵי יַרְגֵּיז קֳדָם
אֱלָהֵיהּ וִיקַבֵּל חוֹבֵיהּ ׃ 16 וְדִיפָרֵישׁ שְׁמָא דַיְיָ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל מִרְגַּם יִרְגְּמוּן בֵּיהּ כָּל כְּנִשְׁתָּא כְּגִיּוֹרָא כְּיַצִּיבָא בְּפָרָשׁוּתֵיהּ שְׁמָא יִתְקְטֵל ׃
17 וּגְבַר אֲרֵי יִקְטוֹל כָּל נַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל ׃ 18 וְדִיִקְטוֹל נְפַשׁ בְּעִירָא יְשַׁלְּמִינַּהּ נַפְשָׁא חֲלָף נַפְשָׁא ׃ 19 וּגְבַר אֲרֵי יִתֵּן מוּמָא
בְּחַבְרֵיהּ כְּמָא דַעֲבַד כֵּן יִתְעֲבֵד לֵיהּ ׃ 20 תַּבְרָא חֲלָף תַּבְרָא עֵינָא חֲלָף עֵינָא שִׁנָּא חֲלָף שִׁנָּא כְּמָא דְיִתֵּן מוּמָא בֶּאֱנָשָׁא כֵּן יִתְיְהֵב בֵּיהּ ׃
21 וְדִיִקְטוֹל בְּעִירָא יְשַׁלְּמִינַּהּ וּדְיִקְטוֹל אֱנָשָׁא יִתְקְטֵיל ׃

*Extra velum, in tabernaculo testimonij incen- 3
dent ipsum Aaron & filij eius à vespera vsque
ad manè coram Domino assiduè, legitimum sempi-
ternum in generationes vestras.*
*In candelabro mundo incendent lucernas co- 4
ram Domino vsque ad manè. Et accipietis 5
similam, & facietis eam duodecim panes, duarum
decimarum erit panis vnus. Et impones eos 6
duas positiones, sex panes vna positio super men-
sam puram coram Domino. Et imponetis 7
super positionem thus purum & salem, & erunt
panes in memoriam propositi Domino.*
*Die sabbatorum proponetis coram Domino 8
semper à filiis Israel, fœdus sempiternum.*
*Et erunt Aaron & filiis eius. & comedent 9
ea in loco sancto: est enim sancta sanctorum hoc ipsi
à sanctificatis Domino, legitimum sempiternum.*
*Et egressus est filius mulieris Israelitidis, & 10
hic erat filius Ægyptij in filiis Israel: & pugnauit
in castris qui ex Israelitide, & homo Israelita.*
*Et cognominans filius mulieris Israelitidis no- 11
men maledixit: & duxerunt eum ad Moysen. &
nomen matris eius Salomith filia Labri de tribu Dã.*
*Et posuerunt eum in carcerem, vt iudicarent 12
eum per præceptum Domini.*
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 13
*Educ eum qui maledixit extra castra, & im- 14
ponent omnes qui audierunt manus suas super ca-
put illius, & lapidabunt eum omnis multitudo.*
*Et filiis Israel loquere, & dices ad eos: Homo 15
homo si maledixerit Deo suo, peccatum accipiet.*
*Nominans autem nomen Domini, morte mo- 16
riatur: lapidibus lapident eum omnis multitudo. si-
ue aduena siue indigena cùm nominauerit ipse no-
men Domini, moriatur. Et homo qui percusse- 17
rit animam hominis, & mortuus fuerit, morte mo-
riatur. Et qui percusserit animam iumenti, & 18
mortuum fuerit, soluat animam pro animà.*
*Et si aliquis dabit maculam proximo suo, sicut 19
fecit illi, sic econtrà fiet ei.*
*Fracturam pro fractura, oculum pro oculo, den- 20
tem pro dente: sicut dederit maculam homini, sic
dabitur ei. Quicunque percusserit hominem, 21
& mortuus fuerit, morte moriatur.*

3 ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυ-
ρίου καύσουσιν αὐτὸν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως
πρωῒ ἔναντι κυρίου ἐνδελεχῶς, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς
4 ὑμῶν. ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς καύσουσι τοὺς λύ-
5 χνους ἔναντι κυρίου ἕως εἰς τὸ πρωΐ. καὶ λήψεσθε σεμίδα-
λιν, καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα ἄρτους, δύο δεκάτων ἔσται ὁ ἄρ-
6 τος ὁ εἷς. καὶ ἐπιθήσεις αὐτοὺς δύο θέματα, ἓξ ἄρτους τὸ ἓν
θέμα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν καθαρὰν ἔναντι κυρίου.
7 καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα λίβανον καθαρὸν καὶ ἅλας,
καὶ ἔσονται οἱ ἄρτοι εἰς ἀνάμνησιν προκείμενοι τῷ κυρίῳ.
8 τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προθήσετε ἔναντι κυρίου δια-
9 παντὸς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, διαθήκη αἰώνιος. καὶ ἔσται
ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ φάγονται αὐτὰ ἐν τόπῳ ἁγίῳ,
ἔστι γὰρ ἅγια ἁγίων τοῦτο αὐτῷ ἀπὸ τῶν θυσιαζομένων τῷ κυ-
10 ρίῳ, νόμιμον αἰώνιον. καὶ ἐξῆλθεν υἱὸς γυναικὸς ἰσραηλί-
τιδος, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς αἰγυπτίου ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐμα-
χέσαντο ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ ἐκ τῆς ἰσραηλίτιδος, καὶ ὁ ἄν-
11 θρωπος ὁ ἰσραηλίτης. καὶ ἐπονομάσας ὁ υἱὸς τῆς γυναι-
κὸς τῆς ἰσραηλίτιδος τὸ ὄνομα κατηράσατο, καὶ ἤγαγον αὐτὸν
πρὸς μωυσῆν. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ σαλωμὶθ θυ-
12 γάτηρ λαβὶρ ἐκ τῆς φυλῆς δάν. καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς
φυλακὴν διακρῖναι αὐτὸν διὰ προστάγματος κυρίου.
13 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
14 ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς,
καὶ ἐπιθήσουσι πάντες οἱ ἀκούσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν πᾶσα ἡ συνα-
15 γωγή. καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λάλησον, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς.
ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐὰν καταράσηται θεὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν λή-
16 ψεται. ὁ ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα κυρίου, θανάτῳ θανατούσθω.
λίθοις λιθοβολησάτωσαν αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγή. ἐάν τε
προσήλυτος ἐάν τε αὐτόχθων ἐν τῷ ὀνομάσαι αὐτὸν τὸ ὄνομα
17 κυρίου, τελευτάτω. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν πατάξῃ ψυχὴν ἀν-
18 θρώπου, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. καὶ ὃς ἂν πατάξῃ
ψυχὴν κτήνους, καὶ ἀποθάνῃ, ἀποτισάτω ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς.
19 καὶ ἐάν τις δῷ μῶμον τῷ πλησίον αὐτοῦ, ὡς ἐποίησεν αὐ-
20 τῷ, ὡσαύτως ἀντιποιηθήσεται αὐτῷ. σύντριμμα ἀντὶ συν-
τρίμματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος,
καθότι ἂν δῷ μῶμον ἀνθρώπῳ, οὕτως δοθήσεται αὐτῷ.
21 ὃς ἂν πατάξῃ ἄνθρωπον, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Extra velum testimonij in tabernaculo fœderis ordinabit eas Aaron à vespere vsque manè coram Domino iugiter, legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. [4] Super candelabrum mundissimum disponet lucernas coram Domino semper. [5] Tollesque similam, & coques ex ea duodecim placentas: ex duabus decimis erit vnaquæque placenta. [6] Ponesque eas duobus ordinibus, sex in ordine vno super mensam mundissimam coram Domino: [7] Et pones super ordinem panis thus purissimum, & erit in monimentum panis oblationis coram Domino. [8] Per singula sabbata ordinabit eum coram Domino iugiter à filiis Israel pacto sempiterno.
[9] Eritque Aaron & filiis eius, vt comedant eum in loco sancto: quia sanctum sanctorum est ei de oblationibus Domini pacto sempiterno.
[10] Egressusque est filius mulieris Israelitidis; ipse autem erat filius viri Ægyptij in medio filiorum Israel, & rixati sunt in castris, filius mulieris Israelitidis, & vir Israelita. [11] Et explanauit filius mulieris Israelitidis nomen, & blasphemauit: & adduxerunt eum ad Moysen. Nomen autem matris eius erat Selomith filia Dabri de tribu Dan. [12] Ligaueruntque eum in carcere, donec exponeretur eis per sententiam verbi Domini. [13] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [14] Educ blasphemum extra castra, & imponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius, & lapidabunt eum omnis congregatio. [15] Et cum filiis Israel loquêris, dicens: Vir vir qui blasphemauerit coram Deo suo, suscipiet iniquitatem suam. [16] Et qui explanauerit nomen Domini, occisione occidetur: lapidatione lapidabunt eum omnis congregatio. tam aduena quàm indigena cùm explanauerit nomen, interficiatur. [17] Vir autem qui occiderit omnem animam hominis, occisione occidatur. [18] Et qui occiderit animam animalis, soluet eam, animam pro anima. [19] Vir autem qui posuerit maculam in proximo; sicut fecit, sic fiet ei: [20] Fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente. qualem maculam posuerit in homine, talis fiet in eo. [21] Et qui occiderit animal, restituet illud: & qui occiderit hominem, occidatur.

22 * מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי
23 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיּוֹצִיאוּ אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ
אֹתוֹ אָבֶן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה׃

כה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי
2 לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה
3 הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה׃ * שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ
וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃
4 * וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת
5 לַיהוָה שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר׃ * אֵת סְפִיחַ
קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר וְאֶת־עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת
6 שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ׃ * וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם
לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ
7 הַגָּרִים עִמָּךְ׃ * וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה
8 כָל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל׃ * וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע
שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יְמֵי
שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה׃
9 * וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אַרְצְכֶם׃
10 * וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר
בָּאָרֶץ לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם
11 אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ׃ * יוֹבֵל
הִוא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרָעוּ
וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נְזִרֶיהָ׃
12 * כִּי יוֹבֵל הִוא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ
13 אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ * בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ
אֶל־אֲחֻזָּתוֹ׃

22 * Æquum iudicium ſit inter vos, ſiue pe-
regrinus ſiue ciuis peccauerit: quia ego ſum
dominus Deus veſter.
23 * Locutuſque eſt Moyſes ad filios Iſrael, &
eduxerunt eum qui blaſphemauerat extra ca-
ſtra, ac lapidibus oppreſſerunt. Feceruntque
filij Iſrael ſicut præceperat Dominus Moyſi.

CAP. XXV.

1 A Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen in
monte Sinai, dicens:
2 * Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Quã-
do ingreſsi fueritis terram quam ego dabo vo-
bis, ſabbatizetis ſabbatum Domino.
3 * Sex annis ſeres agrum tuum, & ſex annis
putabis vineam tuam, colligeſque fructus e-
4 ius. * Septimo autem anno ſabbatum e-
rit terræ requietionis Domini. agrum non ſe-
res, & vineam non putabis.
5 * Quæ ſponte gignet humus, non metes:
& vuas primitiarum tuarum non colliges
quaſi vindemiam. Annus enim requietionis
terræ eſt.
6 * Sed erunt vobis in cibum, tibi & ſeruo
tuo, ancillæ & mercenario tuo, & aduenæ
qui peregrinantur apud te.
7 * Iumentis tuis & pecoribus omnia quæ
8 naſcuntur prębebunt cibum. * Numerabis
B quoque tibi ſeptem hebdomadas annorum,
id eſt, ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt qua-
draginta nouem.
9 * Et clanges buccina menſe ſeptimo, deci-
ma die menſis propitiationis tempore in vni-
uerſa terra veſtra.
10 * Sanctificabiſque annum quinquageſi-
mum, & vocabis remiſsionem cunctis ha-
bitatoribus terræ tuæ. ipſe eſt enim iubileus.
Reuertetur homo ad poſſeſsionem ſuam, & v-
nuſquiſque rediet ad familiam priſtinam:
11 * Quia iubileus eſt, & quinquageſimus an-
nus. Non ſeretis atque metetis ſponte in agro
naſcentia: & primitias vindemię non collige-
12 tis, * ob ſanctificationem iubilei: ſed ſta-
13 tim ablata comedetis. * Anno iubilei re-
dient omnes ad poſſeſsiones ſuas.

תרגום אונקלוס

22 דינא חד יהי לכון כגיורא כיציבא יהי ארי אנא יי אלהכון׃ 23 ומליל משה עם בני ישראל ואפיקו ית דארגיז למברא למשריתא
ורגמו יתיה באבניא ובני ישראל עבדו כמא דפקיד יי ית משה׃

כה

1 ומליל יי עם משה בטורא דסיני למימר׃
2 מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותשמיט ארעא שמטתא קדם יי׃ 3 שית שנין תזרע חקלך ושית
שנין תכסח כרמך ותכנוש ית עללתה׃ 4 ובשתא שביעתא נייח שמטתא יהי לארעא שמטתא קדם יי חקלך לא תזרע וכרמך לא
תכסח׃ 5 ית כתי חצדך לא תחצד וית ענבי שבקך לא תקטוף שנת שמיטתא יהי לארעא׃ 6 ותהי שמיטת ארעא לכון למיכל לך
ולעבדך ולאמתך ולאגירך ולתותבך דדירין עמך׃ 7 ולבעירך ולחיתא דבארעך תהי כל עללתה למיכל׃ 8 ותמני לך שבע שמטין
דשנין שבע שנין שבע זמנין ויהון לך יומי שבע שמטין דשנין ארבעין ותשע שנין׃ 9 ותעבר שופר יבבא בירחא שביעאה בעשרא
לירחא ביומא דכפוריא תעברון שופרא בכל ארעכון׃ 10 ותקדשון ית שנת חמשין שנין ותקרון חירותא בארעא לכל יתבהא יובלא
היא תהי לכון ותתובון גבר לאחסנתיה וגבר לזרעיתיה תתובון׃ 11 יובלא היא שנת חמשין שנין תהי לכון לא תזרעון ולא תחצדון
ית כתהא ולא תקטפון ית שבקהא׃ 12 ארי יובלא היא קדשא תהי לכון מן חקלא תיכלון ית עללתה׃ 13 בשתא
דיובלא הדא תתובון גבר לאחסנתיה׃

Iudicium vnum erit aduenæ & indigenæ: 22
quoniam ego dominus Deus vester.
Et locutus est Moyses filiis Israel, & eduxe- 23
runt eum qui maledixerat extra castra, & lapida-
uerunt eum lapidibus. & filij Israel fecerunt sicut
præcepit Dominus Moysi.

CAP. XXV.

ET locutus est Dominus Moysi in monte Sinai, 1
dicens:
Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quando 2
intraueritis in terram quam ego do vobis, & re-
quiescet terra sabbata Domino.
Sex annis seminabis agrum tuum, & sex an- 3
nis putabis vineam tuam, & congregabis fructum
eius.
In autem anno septimo sabbata requies erit ter- 4
ræ sabbata Domino. agrum tuum non seminabis, et
vineam tuam non putabis:
Et spontanea ascendentia agri tui non metes, 5
& vuas sanctificationis tuæ non vindemiabis: an-
nus requiei erit terræ.
Et erunt sabbata terræ esca tibi, & filio tuo, 6
& ancillæ tuæ, & mercenario tuo, et peregrino ad-
iacenti apud te: Et iumentis tuis, & bestiis quæ 7
in terra tua erit omne germen eius in cibum.
Et numerabis tibi ipsi septem requies annorum 8
septem annos septies. & erunt tibi septem hebdo-
mades, annorum nouem & quadraginta anni.
Et annunciabitis tubæ vocem in omni terra 9
vestra mense septimo decima mensis. die propitia-
tionis annunciabitis tuba in omni terra vestra:
Et sanctificabitis annum quinquagesimum an- 10
num: & clamabitis remissionē in terra omnibus ha-
bitantibus eam. annus remissionis significatio hæc
erit vobis. & redibitis vnusquisque in possessionē
suam, & quilibet in familiam suam redibitis:
Remissionis significatio hæc annus quinquage- 11
simus annus erit vobis. non seminabitis, neque me-
tetis spontanea ascendentia eius, & non vindemia-
bitis sanctificata eius:
Quoniam remissionis significatio est: sanctum 12
erit vobis. de agris comedetis fructus illius.
In anno remissionis significationis ipsius redi- 13
bitis vnusquisque in possessionem suam.

22 δικαίωσις μία ἔσται τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ἐγχωρίῳ,
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
23 καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐξήγαγον τὸν
καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατελιθοβόλησαν
αὐτὸν λίθοις. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθάπερ συνέταξε
κύριος τῷ μωυσῇ.

κε΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ ἐν τῷ ὄρει σινὰ, λέγων·
2 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ὅταν εἰ-
σέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀναπαύσεται
ἡ γῆ σάββατα τῷ κυρίῳ.
3 ἓξ ἔτη σπερεῖς τὸν ἀγρόν σου, καὶ ἓξ ἔτη τεμεῖς τὴν ἄμπε
λόν σου, καὶ συνάξεις τὸν καρπὸν αὐτῆς.
4 ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ σάββατα ἀνάπαυσις ἔσται τῇ γῇ
σάββατα τῷ κυρίῳ. τὸν ἀγρόν σου οὐ σπερεῖς, καὶ τὴν ἄμπε-
5 λόν σου οὐ τεμεῖς· καὶ τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα τοῦ ἀ-
γροῦ σου οὐκ ἐκθερίσεις, καὶ τὴν σταφυλὴν τοῦ ἁγιάσματός σου
οὐκ ἐκτρυγήσεις. ἐνιαυτὸς ἀναπαύσεως ἔσται τῇ γῇ.
6 καὶ ἔσται τὰ σάββατα τῆς γῆς βρώματά σοι, καὶ τῷ παι-
δί σου, καὶ τῇ παιδίσκῃ σου, καὶ τῷ μισθωτῷ σου, καὶ τῷ παροίκῳ
7 τῷ προσκειμένῳ πρός σε· καὶ τοῖς κτήνεσί σου, καὶ τοῖς
θηρίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ σου ἔσται πᾶν τὸ γένημα αὐτοῦ εἰς βρῶσιν.
8 καὶ ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἀναπαύσεις ἐτῶν ἑπτὰ
ἔτη ἑπτάκις. καὶ ἔσονταί σοι ἑπτὰ ἑβδομάδες, ἐτῶν ἐννέα καὶ
9 τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ διαγγελεῖτε σάλπιγγος φωνὴν ἐν
πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνός.
τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἐξιλασμοῦ διαγγελεῖτε σάλπιγγι ἐν πάσῃ τῇ γῇ
10 ὑμῶν. καὶ ἁγιάσετε τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτὸν, καὶ
διαβοήσετε ἄφεσιν ἐπὶ τῆς γῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν.
ἐνιαυτὸς ἀφέσεως σημασία αὕτη ἔσται ὑμῖν. καὶ ἀπελεύσεσθε
ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν πατριὰν
11 αὐτοῦ ἀπελεύσεσθε. ἀφέσεως σημασία αὕτη τὸ ἔτος
τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτὸς ἔσται ὑμῖν. οὐ σπερεῖτε, οὐδὲ μὴ ἀμή-
σητε αὐτόματα ἀναβαίνοντα αὐτῆς, καὶ οὐ τρυγήσετε τὰ ἡ-
γιασμένα αὐτῆς·
12 ὅτι ἀφέσεως σημασία ἐστὶν. ἅγιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν πε-
δίων φάγεσθε τὰ γενήματα αὐτῆς,
13 ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς ἐπανελεύσετε
ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Iudicium vnum erit vobis, tam peregrino quàm indigenæ: quia ego dominus Deus vester. 23 Locutusque est Moyses cum filiis Israel,
& eduxerunt eum qui blasphemauerat extra castra, & lapidauerunt eum lapidibus. filij autem Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse in monte Sinai, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Quando ingressi fue-
ritis in terram quam ego dabo vobis, dimittetur terra quiescere coram Domino. 3 Sex annis seminabis agrum tuum, & sex
annis putabis vineam tuam, & colliges fructus eius: 4 Anno autem septimo requies remissionis erit terræ, remissio erit coram
Domino: agrum tuum non seres, & vineam tuam non putabis. 5 Quæ sponte nascuntur messis tuæ non metes, & vuas quas tibi
reliquisti non vindemiabis: annus enim remissionis erit terræ. 6 Eritque remissio terræ vobis in cibum tibi & seruo tuo, & an-
cillæ tuæ, & mercenario tuo, & inquilino tuo qui habitant tecum: 7 Iumentis quoque tuis, & bestiis quæ sunt in terra tua erit
omnis fructus eius in cibum. 8 Numerabisque tibi septem hebdomadas annorum septies septem annos, eruntque tibi dies se-
ptem hebdomadarum annorum quadraginta & nouem anni. 9 Et transire facies clangorem buccinæ per vniuersam terram
tuam in mense septimo in decima die mensis, in die expiationum. 10 Et sanctificabitis annum quinquagesimum, & voca-
bitis libertatem in terra cunctis habitatoribus eius. Iubileus erit vobis, & reuertetur vnusquisque homo ad hæreditatem suam, & vnusquisque re-
uertetur ad familiam suam. 11 Iubileus est: annus quinquagesimus erit vobis. Non seminabitis neque metetis quæ sponte nas-
cuntur in terra, neque putabitis reliquias eius. 12 Quia iubileus est, sanctus erit vobis: de agro comedetis fructus eius.
13 In anno iubilei huius reuertemini vnusquisque ad possessionem suam.

14 * וכי־תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך
15 אל־תונו איש את־אחיו: * במספר שנים אחר
היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני־תבואת ימכר־
16 לך: * לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט
השנים תמעיט מקנתו כי מספר תבואת הוא
17 מכר לך: * ולא תונו איש את־עמיתו ויראת
18 מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם: * ועשיתם את־
חקתי ואת־משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם
19 על־הארץ לבטח: * ונתנה הארץ פריה ואכלתם
20 לשבע וישבתם לבטח עליה: * וכי תאמרו מה־
נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את־
21 תבואתנו: * וצויתי את־ברכתי לכם בשנה
הששית ועשת את־התבואה לשלש השנים:
22 * וזרעתם את השנה השמינת ואכלתם מן־
התבואה ישן עד השנה התשיעת עד־בוא תבואתה
23 תאכלו ישן: * והארץ לא תמכר לצמתת כי־לי
24 הארץ כי־גרים ותושבים אתם עמדי: * ובכל
25 ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ: * כי־ימוך
אחיך ומכר מאחזתו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את
26 ממכר אחיו: * ואיש כי לא יהיה־לו גאל והשיגה
27 ידו ומצא כדי גאלתו: * וחשב את־שני ממכרו
והשיב את־העדף לאיש אשר מכר־לו ושב לאחזתו:
28 * ואם־לא מצאה ידו די השיב לו והיה ממכרו
ביד הקנה אתו עד שנת היובל ויצא ביבל ושב
29 לאחזתו: * ואיש כי־ימכר בית־
מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד־תם שנת
30 ממכרו ימים תהיה גאלתו: * ואם לא־יגאל
עד־מלאת לו שנה תמימה וקם הבית אשר־
בעיר אשר־לא חמה לצמיתת לקנה אתו לדרתיו
לא יצא ביבל:

14 * Quando vendes quippiam ciui tuo, vel
15 emes ab eo, ne contristes fratrem tuum: * Sed
iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo,
& iuxta supputationem frugum vendet tibi.
16 * Quanto plus anni remãserit post iubileum,
C tanto crescet & precium: quanto minus tem-
poris numeraueris, tanto minoris & emptio
constabit. Tempus enim frugum vẽdet tibi.
17 * Nolite affligere contribulos vestros, sed ti-
meat vnusquisq; Deum suũ: quia ego domi-
18 nus Deus vester. * Facite præcepta mea, & iu-
dicia custodite: & implete ea, vt habitare pos-
19 sitis in terra absque vllo pauore: * Et gignat
vobis humus fructus suos, quibus vescamini
vsque ad saturitatem, nullius impetum formi
20 dantes. * Quod si dixeritis, Quid comedemus
anno septimo, si non seuerimus, neque colle-
21 gerimus fruges nostras? * Dabo benedictionẽ
meam vobis anno sexto, & faciet fructus triũ
22 annorum: * Seretisque anno octauo, & come-
detis veteres fruges vsque ad nonum annum:
23 donec noua nascantur, edetis vetera. * Terra
D quoque non vendetur in perpetuum, quia
mea est, & vos aduenæ & coloni mei estis.
24 * Vnde cuncta regio possessionis vestrę sub
25 redemptionis conditione vendetur. * Si at-
tenuatus frater tuus vendiderit possessiuncu-
lam suam, & voluerit propinquus eius, potest
26 redimere quod ille vendiderat. * Sin autem
non habuerit proximum, & ipse precium ad
27 redimendum potuerit inuenire: * Compu-
tabuntur fructus ex eo tempore quo vendi-
dit, & quod reliquum est reddet emptori: sic-
28 que recipiet possessionem suam. * Quod si
non inuenerit manus eius vt reddat precium,
habebit emptor quod emerat vsque ad annũ
iubileum. In ipso enim omnis venditio redi-
bit ad dominum & ad possessorem pristi-
29 num. * Qui vendiderit domum intra vr-
bis muros, habebit licentiam redimendi, do-
30 nec vnus impleatur annus. * Si non rede-
E merit, & anni circulus fuerit reuolutus, em-
ptor possidebit eam, & posteri eius in perpe-
tuum, & redimi etiam non poterit in iubileo.

תרגום אונקלוס

14 וארי תזבנון זבינין לחברך או תזבנון מן יד חברך לא תונון גבר ית אחוהי: 15 במנין שניא בתר יובלא תזבנון מן חברך במנין שני
עללתא יזבן לך: 16 לפום סגיות שניא תסגי זבינוהי ולפום זעירות שניא תזער זבינוהי ארי מנין עללתא הוא מזבן לך: 17 ולא
תונון גבר ית חבריה ותדחל מאלהך ארי אנא יי אלהכון: 18 ותעבדון ית קימי וית דיני תטרון ותעבדון יתהון ותתבון על ארעא לרוחצן:
19 ותתן ארעא איבה ותיכלון למשבע ותתבון לרוחצן עלה: 20 וארי תימרון מה ניכול בשתא שביעתא הא לא נזרע ולא נכנוש ית
עללתנא: 21 ואיפקד ית ברכתי לכון בשתא שתיתאה ותעבד ית עללתא לתלת שנין: 22 ותזרעון ית שתא תמינתא ותיכלון מן עללתא
עתיקא עד שתא תשיעתא עד מיעל עללתה תיכלון עתיקא: 23 וארעא לא תזדבן לחלוטין ארי דילי ארעא ארי דיירין ותותבין אתון קדמי:
24 ובכל ארע אחסנתכון פרקנא תתנון לארעא: 25 ארי יתמסכן אחוך ויזבן מאחסנתיה וייתי פריקיה דקריב ליה ויפרוק ית זביני
אחוהי: 26 וגבר ארי לא יהי ליה פריק ותדבק ידיה וישכח כמסת פרקניה: 27 ויחשב ית שני זבינוהי ויתיב ית מותרא לגבר
דזבן ליה ויתוב לאחסנתיה: 28 ואם לא אשכחת ידיה כמיסת דיתיב ליה ויהון זבינוהי ביד דזבן יתיה עד שתא דיובלא ויפוק ביובלא
ויתוב לאחסנתיה: 29 וגבר ארי יזבן בית מותב קרתא מקפא שור ויהי פרקניה עד משלם שתא דזבינוהי עידן בעידן יהי
פרקניה: 30 ואם לא יתפריק עד משלם ליה שתא שלמתא ויקום ביתא די בקרתא דליה שורא לחלוטין לדזבן יתיה
לדרוהי לא יפוק ביובלא:

* Si autem vendideris venditionem proximo tuo, 14
siue emeris à proximo tuo, non affligat homo proxi-
mum. * Secundùm numerum annorum post sig- 15
nificationem emes à proximo, iuxta numerum anno-
rum fructuum vendet tibi: * Secundùm quod 16
plus annorum multiplicat emptionem suam, & se-
cundùm quod minus annorum diminuet emptionem
suam: quoniam numerum fructuum hic vendet ti-
bi. * Non affligat homo proximum suum: & ti- 17
mebis dominum Deum tuum, ego dominus Deus ve-
ster. * Et facietis omnia præcepta mea, et omnia iu- 18
dicia mea, & seruabitis, & facietis ea, & habita-
bitis in terra confidentes. * Et dabit terra fructus 19
suos, & comedetis ad saturitatem, & habitabitis
confidentes in ipsa. * Si autem dixeritis, Quid come- 20
demus in anno septimo hoc, si non seminauerimus, et
non congregauerimus fructus nostros? * Et mittam 21
benedictionem meam vobis in anno sexto, & faciet
fructus eius in tres annos: * Et seminabitis anno o- 22
ctauo, & comedetis de fructibus antiqua vsque ad
annum nonum. vsquequo veniant fructus eius,
comedetis vetera veterum. * Et terra non vende- 23
tur in confirmationem: mea enim est terra, quoniam
aduenæ & peregrini vos estis coram me. * Et per 24
omnem terram possessionis vestræ redemptionē da-
bitis terræ. * Si autem pauper fuerit frater tuus qui 25
tecum, & vendiderit de possessione sua, & accedat
propinquus vel proximus ei, & redimet venditio-
nem fratris sui. * Si autem alicui non fuerit propin- 26
quus, & abundauerit manu, et inuentum fuerit ei
quod sufficit redēptio eius: * & connumerabit an- 27
nos venditionis eius, & reddet quod superest ho-
mini cui venditum fuerit illud, & redibit in pos-
sessionem suam. * Si autem nō abundauerit manus 28
eius quod sufficit vt reddat ei, & erit venditio e-
ius ei qui emit eam vsque ad annum remissionis: et
egredietur in remissione, & redibit in possessionem
suam. * Et si aliquis vendiderit domum habitabi- 29
lem in ciuitate murata, & erit redemptio eius vs-
quequo compleatur: annus dierum erit redemptio
eius. * Si autem non redempta fuerit donec cōplea- 30
tur annus totus, confirmabitur domus existens in
vrbe habente murum firmiter, ei qui emit eam in
generationes eius, & non egredietur in remissione.

14 * ἐὰν δὲ ἀποδῷ πρᾶσιν τῷ πλησίον σου, ἐὰν τε κτήσῃ παρὰ τοῦ
15 πλησίον σου, μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν πλησίον. * κατὰ ἀριθ-
μὸν ἐτῶν μετὰ τὴν σημασίαν κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον, κατὰ ἀριθ-
16 μὸν ἐνιαυτῶν γεννημάτων ἀποδώσεταί σοι. * καθότι ἂν
πλεῖον τῶν ἐτῶν πληθυνεῖ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ καθότι ἂν ἔλατ-
τον τῶν ἐτῶν ἐλαττονώσει τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, ὅτι ἀριθμὸν γεννη-
17 μάτων οὗτος ἀποδώσεταί σοι. * μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν
πλησίον αὐτοῦ. καὶ φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου, ἐγώ κύριος ὁ θεὸς ὑ-
18 μῶν. * καὶ ποιήσετε πάντα τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάσας
τὰς κρίσεις μου, καὶ φυλάξετε, καὶ ποιήσετε αὐτὰ, καὶ κατοική-
19 σετε ἐπὶ τῆς γῆς πεποιθότες. * καὶ δώσει ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια
αὐτῆς, καὶ φάγεσθε εἰς πλησμονὴν, καὶ κατοικήσετε πεποι-
20 θότες ἐπ᾽ αὐτῆς. * ἐὰν δὲ λέγητε, τί φαγόμεθα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβ-
δόμῳ τούτῳ, ἐὰν μὴ σπείρωμεν, καὶ μὴ συναγάγωμεν τὰ γεν-
21 νήματα ἡμῶν; * καὶ ἀποστελῶ τὴν εὐλογίαν μου ὑμῖν ἐν τῷ
ἔτει τῷ ἕκτῳ, καὶ ποιήσει τὰ γεννήματα αὐτῆς εἰς τὰ τρία ἔτη.
22 * καὶ σπερεῖτε τὸ ἔτος τὸ ὄγδοον, καὶ φάγεσθε ἀπὸ τῶν γεν-
νημάτων παλαιὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ ἐννάτου. ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ
23 γεννήματα αὐτῆς, φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν. * καὶ ἡ γῆ
οὐ πραθήσεται εἰς βεβαίωσιν, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ γῆ, διότι προσή-
24 λυτοι καὶ πάροικοι ὑμεῖς ἐστὲ ἐναντίον ἐμοῦ. * καὶ κατὰ πᾶσαν
25 γῆν κατασχέσεως ὑμῶν λύτρα δώσετε τῆς γῆς. * ἐὰν δὲ
πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἀποδῶται ἀπὸ τῆς κα-
τασχέσεως αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ ὁ ἀγχιστεύων ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, καὶ
26 λυτρώσεται τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * ἐὰν δέ τινι μὴ
ᾖ ὁ ἀγχιστεύων καὶ εὐπορηθῇ τῇ χειρὶ καὶ εὑρεθῇ αὐτῷ τὸ ἱ-
27 κανὸν λύτρα αὐτοῦ, * καὶ συλλογιεῖται τὰ ἔτη τῆς πράσεως
αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει ὃ ὑπερέχει τῷ ἀνθρώπῳ, ᾧ ἀπέδοτο αὐτὸ
28 καὶ ἐπανελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ μὴ
εὐπορήσῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἔσται ἡ
πρᾶσις αὐτοῦ τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως,
καὶ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει, καὶ ἐπανελεύσεται εἰς τὴν κα-
29 τάσχεσιν αὐτοῦ. * ἐὰν δέ τις ἀποδῶται οἰκίαν οἰκητὴν ἐν
πόλει τετειχισμένῃ, καὶ ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς, ἕως πληρωθῇ.
ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς.
30 * ἐὰν δὲ μὴ λυτρωθῇ ἕως πληρωθῇ ἐνιαυτὸς ὅλος, κυ-
ρωθήσεται ἡ οἰκία ἡ οὖσα ἐν τῇ πόλει τῇ ἐχούσῃ τεῖχος βε-
βαίως τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν εἰς τὰς γενεὰς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξε-
λεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et quando vendideris venditionem proximo tuo, aut quando emeris de manu proximi tui, non decipiat vir fratrem suum.
15 Iuxta numerum annorum post iubileum emes à proximo tuo, iuxta numerum annorum frugum vendet tibi.
16 Secundùm multitudinem annorum multiplicabis emptionem, & secundùm paucitatem annorum minues emptionem: quia numerum frugum vendit tibi.
17 Et non decipiet vir proximum suum. timebisque Deum tuum, quia ego dominus Deus vester.
18 Et facietis legitima mea, & iudicia mea custodietis: facietisque ea, & habitabitis confidenter in terra.
19 Dabitque terra fructum suum, & comedetis in saturitatem, & habitabitis confidenter in ea.
20 Et si dixeritis: Quid manducabimus in anno septimo? ecce non seminabimus nec colligemus fructus nostros.
21 Mandabo benedictionem meam vobis in anno sexto, & faciet fructus pro tribus annis.
22 Seretisque anno octauo, & comedetis de fructu veteri vsque ad annum nonum: donec veniant fructus eius edetis vetera.
23 Terra autem non vendetur in perpetuum, quia mea est terra: aduenæ enim & coloni estis vos coram me.
24 Et in omni terra possessionis vestræ dabitis redemptionem terræ.
25 Quando pauper factus fuerit frater tuus, & vendiderit de possessione sua, veniet redemptor eius qui propinquus est ei, & redimet quod frater suus vendidit.
26 Vir autem cui non fuerit redemptor, & attigerit manus eius, & inuenerit quantum sufficit ad redemptionem eius:
27 Computabit annos venditionis, & reddet quod amplius fuerit viro cui vendidit, & reuertetur ad possessionem suam.
28 Et si non inuenerit manus eius quantum sufficit vt reddat ei, erit illud quod vendidit in manu emptoris eius vsque ad annum iubilei: & egredietur in iubileo, & reuertetur ad possessionem suam.
29 Vir autem qui vendiderit domum habitationis intra vrbis murum, erit redemptio eius donec impleatur annus venditionis, tanto tempore erit redemptio eius.
30 Et si non fuerit redempta donec compleatur annus integer, erit domus quæ est in vrbe murata illius qui emit eam in perpetuum in generationibus suis: non egredietur in iubileo.

31 וּבָתֵּי הַחֲצֵרִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם חֹמָה סָבִיב
עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ וּבַיֹּבֵל
32 יֵצֵא׃ וְעָרֵי הַלְוִיִּם בָּתֵּי עָרֵי אֲחֻזָּתָם גְּאֻלַּת
33 עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם׃ וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן־הַלְוִיִּם
וְיָצָא מִמְכַּר־בַּיִת וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיֹּבֵל כִּי בָתֵּי עָרֵי
הַלְוִיִּם הִוא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
34 וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר כִּי־אֲחֻזַּת עוֹלָם
35 הוּא לָהֶם׃ וְכִי־יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ
36 עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ׃ אַל־תִּקַּח
מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ׃
37 אֶת־כַּסְפְּךָ לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא־תִתֵּן
38 אָכְלֶךָ׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לָתֵת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן
39 לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים׃ וְכִי־יָמוּךְ אָחִיךָ
40 עִמָּךְ וְנִמְכַּר־לָךְ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד׃ כְּשָׂכִיר
41 כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ׃ וְיָצָא
מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֻזַּת
42 אֲבֹתָיו יָשׁוּב׃ כִּי־עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֹתָם
43 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת עָבֶד׃ לֹא־תִרְדֶּה
44 בוֹ בְּפָרֶךְ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ׃ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ אֲשֶׁר
יִהְיוּ־לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ
45 עֶבֶד וְאָמָה׃ וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגָּרִים עִמָּכֶם
מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ
46 בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לַאֲחֻזָּה׃ וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם
לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ
וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא־תִרְדֶּה בּוֹ
47 בְּפָרֶךְ׃ וְכִי תַשִּׂיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ
אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת
48 גֵּר׃ אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו
יִגְאָלֶנּוּ׃

31 * Sin autem in villa fuerit domus quæ mu
ros non habet, agrorum iure vendetur. Si an
te redempta non fuerit, in iubileo reuertetur
32 ad dominum suum. * Ædes Leuitarum quæ
in vrbibus sunt, semper possunt redimi.
33 * Si redempti non fuerint, in iubileo re
uertentur ad dominos: quia domus vrbium
Leuitarum pro possessionibus sunt inter fi-
34 lios Israel. * Suburbana autem eorum non
veneant, quia possessio sempiterna est.
35 * Si attenuatus fuerit frater tuus & infir-
mus manu, susceperis eum quasi aduenam &
36 peregrinum, & vixerit tecum: * Ne accipias
vsuras ab eo, nec amplius quàm dedisti. Time
Deum, vt viuere possit frater tuus apud te.
37 * Pecuniam tuam non dabis ei ad vsuram,
F & frugum superabundantiam non exiges.
38 * Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos
de terra Ægypti, vt darem vobis terram Cha
39 naan, vt essem vester Deus. * Si pauperta-
tate cōpulsus vendiderit se tibi frater tuus,
non eum opprimes seruitute famulorum:
40 * Sed quasi mercenarius & colonus erit: vs-
que ad annum iubileum operabitur apud te:
41 * Et posteà egredietur cum liberis suis, &
reuertetur ad cognationem & ad possessio-
nem patrum suorum.
42 * Mei enim serui sunt, & ego eduxi eos de
terra Ægypti. non veneant conditione ser-
43 uorum. * Ne affligas eum per potentiam,
sed metuito Deum tuum.
44 * Seruus & ancilla sint vobis de nationi-
bus quæ in circuitu vestro sunt,
45 * Et de aduenis qui peregrinantur apud
vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra.
Hos habebitis famulos, & hæreditario iure
transmittetis ad posteros,
46 * Ac possidebitis in æternum. fratres au-
tem vestros filios Israel ne opprimatis per po
47 tentiam. * Si inualuerit apud vos manus ad-
G uenæ atq; peregrini, & attenuatus frater tuus
vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe eius:
48 * Post venditionem potest redimi. qui vo-
luerit ex fratribus suis, redimet eum:

תרגום אונקלוס

31 ובתי פצחיא דלית להון שור מקף סחור סחור על חקל ארעא יתחשבון פרקנא יהי להון וביובלא יפקון׃ 32 וקרוי ליואי בתי
קרוי אחסנתהון פרקן עלם יהי לליואי׃ 33 ודיפרוק מן ליואי ויפקון זבין ביתא וקרוי אחסנתיה ביובלא ארי בתי קרוי ליואי היא
אחסנתהון בגו בני ישראל׃ 34 וחקל רוח קרויהון לא יזדבן ארי אחסנת עלם הוא להון׃ 35 וארי יתמסכן אחוך ותמוט ידיה עמך
ותתקף ביה דייר ותותב ויחי עמך׃ 36 לא תיסב מיניה חבוליא ורביתא ותדחל מאלהך ויחי אחוך עמך׃ 37 ית כספך לא תתן ליה
בחבוליא וברביתא לא תתן מיכלך׃ 38 אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים למתן לכון ית ארעא דכנען למהוי לכון לאלה׃
39 וארי יתמסכן אחוך עמך ויזדבן לך לא תפלח ביה פלחן עבדין׃ 40 כאגירא כתותבא יהי עמך עד שתא דיובלא יפלח עמך׃ 41 ויפוק
מעמך הוא ובנוהי עמיה ויתוב לזרעיתיה ולאחסנת אבהתוהי יתוב׃ 42 ארי עבדי אינון דאפיקית יתהון מארעא דמצרים לא יזדבנון זבין
עבדין׃ 43 לא תפלח ביה בקשיו ותדחל מאלהך׃ 44 ועבדך ואמתך דיהון לך מן בני עממיא די בסחרניכון מנהון תקנון עבדין
ואמהן׃ 45 ואף מבני תותביא ערליא דדיירין עמכון מנהון תקנון ומזרעיתהון דעמכון דאתילידו בארעכון ויהון לכון לאחסנא׃
46 ותחסנון יתהון לבניכון בתרכון למירת אחסנא לעלם בהון תפלחון ובאחיכון בני ישראל גבר באחוהי לא תפלח ביה בקשיו׃ 47 וארי
תדביק יד ערל ותותב עמך ויתמסכן אחוך עימיה ויזדבן לערל תותב דעמך או לארמאי מזרעית גיורא׃ 48 בתר דאזדבן פרקנא יהי
ליה חד מאחוהי יפרקיניה׃

*At domus quæ in villis, quibus non est in ipsis 31
murus in circuitu, ad agrum terræ computabuntur
redimibiles semper. istæ erunt & in remissione egre-
dientur. * Et vrbes Leuitarum domus vrbium 32
possessionis eorum redimibiles semper erunt Leui-
tis. * Et qui redemerit à Leuitis, & exibit 33
venditio domorum vrbis possessionis eorum in re-
missione: quoniam domus vrbium Leuitarum hæc
possessio eorum in medio filiorum Israel. * Et agri 34
segregati in vrbibus eorum non vendentur: quo-
niam possessio sempiterna hoc eorum est. * Si autem 35
pauper fuerit frater tuus, & impotens erit mani-
bus suis apud te, auxiliaberis ei vt aduenæ & pe-
regrino, & viuet tecum. * Non accipies ab eo 36
vsuram, neque in multitudine. & timebis Deum
tuum, & viuet frater tuus tecum. * Argentum 37
tuum non dabis ei in vsura, & in superabundantia
non dabis ei escas tuas: * Ego dominus Deus ve- 38
ster, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt darem vo-
bis terram Chanaan, vt essem vester Deus. * Si 39
autem humiliatus fuerit frater tuus apud te, & ven
ditus fuerit tibi, non seruiet tibi seruitutem serui,
*Vt mercenarius vel colonus erit tibi: vsque ad 40
annum remissionis operabitur apud te: * Et egredie- 41
tur in remissione à te ipse, & filij eius secum: & re-
dibit in generationem eius, & in possessionem pa-
ternam eius reuertetur. * Quoniam serui mei sunt 42
hi, quos eduxi de terra Ægypti. non vendentur in
venditione serui. * Non affliges eum in labore: et 43
timebis Deum tuum. * Et seruus & ancilla qui- 44
cunque fuerint tibi ex gentibus, quicunque in cir-
cuitu tuo sunt, ab eis poßidebitis seruum & ancil-
lam: * Et à filiis colonorum existentium in vobis, 45
ab his poßidebitis, et à cognationibus eorum qui vo
biscum quicunque fuerint in terra vestra, sint vobis
in possessionem. * Et participabitis eos filiis vestris 46
post vos. & erunt vobis possessi in æternum; ipsos in
seruitutem redigetis. at ex fratribus vestris filiorũ
Israel, vnusquisque fratrem suum non affliget eum
in laboribus. * Si autem inuenerit manus aduenæ 47
vel coloni qui apud te, & inops frater tuus venda-
tur aduenæ vel colono qui apud te, vel ex stirpe ad-
uenæ, * Postquam venditus fuerit ipse, redemptio 48
erit ei. vnus de fratribus eius redimet illum.

31 * αἱ δὲ οἰκίαι αἱ ἐν ἐπαύλεσιν, αἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς τεῖχος
κύκλῳ, πρὸς τὸν ἀγρὸν τῆς γῆς λογισθήσονται· λυτρωταὶ δια-
32 παντὸς. αὗται ἔσονται καὶ ἐν τῇ ἀφέσει ἐξελεύσονται. * καὶ
αἱ πόλεις τῶν λευιτῶν οἰκίαι τῶν πόλεων κατασχέσεως αὐτῶν
33 λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται τοῖς λευίταις. * καὶ ὃς ἂν λυ-
τρώσηται παρὰ τῶν λευιτῶν· * καὶ ἐξελεύσεται ἡ διάπρασις
οἰκιῶν πόλεως κατασχέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀφέσει, ὅτι οἰκίαι τῶν
πόλεων τῶν λευιτῶν αὕτη ἡ κατάσχεσις αὐτῶν ἐν μέσῳ υἱῶν
34 ἰσραήλ· * καὶ οἱ ἀγροὶ οἱ ἀφωρισμένοι ἐν ταῖς πόλεσιν αὐ-
τῶν οὐ πραθήσονται, ὅτι κατάσχεσις αἰώνιος τοῦτο αὐτῶν ἐστίν.
35 * ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου καὶ ἀδυνατήσει ταῖς χερσὶν
αὐτοῦ παρὰ σοί, ἀντιλήψῃ αὐτοῦ ὡς προσηλύτου καὶ παροίκου, καὶ
36 ζήσεται μετὰ σοῦ. * οὐ λήψῃ παρ' αὐτοῦ τόκον, οὐδὲ ἐπὶ τῷ πλήθει. καὶ
φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου, καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετὰ σοῦ.
37 * τὸ ἀργύριόν σου οὐ δώσεις αὐτῷ ἐν τόκῳ, καὶ ἐπὶ πλεονασ-
38 μῷ οὐ δώσεις αὐτῷ τὰ βρώματά σου· * ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν,
ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, τοῦ δοῦναι ὑμῖν τὴν γῆν
39 χαναάν, ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός. * ἐὰν δὲ ταπεινωθῇ ὁ ἀδελφός
σου παρὰ σοί, καὶ πραθῇ σοι, οὐ δουλεύσει σοι δουλείαν οἰκέτου·
40 * ὡς μισθωτὸς ἢ πάροικος ἔσται σοι, ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέ-
41 σεως ἐργάσεται παρὰ σοί. * καὶ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει ἀπὸ
σοῦ αὐτὸς, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν
γενεὰν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἀπο-
42 δραμεῖται. * διότι οἰκέται μου εἰσὶν οὗτοι, οὓς ἐξήγαγον ἐκ
43 γῆς αἰγύπτου. οὐ πραθήσονται ἐν πράσει οἰκέτου. * οὐ κατα-
44 τενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ, καὶ φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. * καὶ παῖς
καὶ παιδίσκη ὅσοι ἂν γένωνταί σοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὅσοι κύκλῳ σου
45 εἰσὶν ἀπ' αὐτῶν κτήσεσθε δοῦλον καὶ δούλην. * καὶ ἀπὸ
τῶν υἱῶν τῶν παροικούντων ὄντων ἐν ὑμῖν ἀπὸ τούτων κτήσεσθε,
καὶ ἀπὸ τῶν συγγενειῶν αὐτῶν τῶν μεθ' ὑμῶν ὅσοι ἂν γένωνται
46 ἐν τῇ γῇ ὑμῶν ἔστωσαν ὑμῖν εἰς κατάσχεσιν· * καὶ καταμε-
ριεῖτε αὐτοὺς τοῖς τέκνοις ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς. καὶ ἔσονται ὑμῖν
κάτοχοι, εἰς τὸν αἰῶνα αὐτοὺς καταδουλώσεσθε. τῶν δὲ ἀδελ-
φῶν ὑμῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ κατα-
47 τενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις. * ἐὰν δὲ εὕρῃ ἡ χεὶρ τοῦ προσηλύ-
του ἢ τοῦ παροίκου τοῦ παρὰ σοί, καὶ ἀπορηθεὶς ὁ ἀδελφός σου
πραθῇ τῷ προσηλύτῳ ἢ τῷ παροίκῳ τῷ παρὰ σοί, ἢ ἐκ γενε-
48 τῆς προσηλύτῳ· * μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτὸν, λύτρωσις ἔσται
αὐτῷ. εἷς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Ædes autem ruris quod non habet murum per circuitum, sicut ager terræ existimabuntur: redemptio erit eis, & in iubileo egredientur.
32 Et vrbes Leuitarum, & domus vrbium possessionum suarum in æternum possunt redimi: redemptio enim sempiterna erit Leuitis. 33 Et qui
de Leuitis redemerit, egredietur venditio domus & vrbis possessionis eius in iubileo: quia domus vrbium Leuitarum sunt possessio eorum in medio
filiorum Israel. 34 Ager autem spacij vrbium suarum non vendetur, quia possessio sempiterna est eis. 35 Et quando pauper factus fuerit fra-
ter tuus, & declinauerit manus eius ad te, suscipies eum quasi aduenam & inquilinum, & viuet tecum. 36 Non accipies ab eo vsuram neq; fœnus:
& timebis Deum tuum, & viuet frater tuus tecum. 37 Argentum tuum non dabis ei ad vsuram, & pro fœnore non dabis cibum tuum. 38 Ego
dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt darem vobis terram Chanaan, vt essem vobis in Deum. 39 Si autem pauper factus fue-
rit frater tuus tecum, & vendiderit se tibi, non seruiat tibi seruitute famulorum: 40 Quasi mercenarius & quasi colonus erit tecum: vsque ad an-
num iubilei seruiet tibi. 41 Egredieturque à te ipse & filij eius cum eo, & reuertetur ad cognationem suam, & ad possessionem patrum suorum
reuertetur: 42 Quia serui mei sunt, quos eduxi de terra Ægypti: non vendantur venditione seruorum. 43 Non seruiat tibi seruitute dura: &
timebis Deum tuum. 44 Seruus autem tuus & ancilla tua sint tibi de filiis populorum qui sunt in circuitu vestro: ex eis possidebitis seruos & ancil-
las. 45 De filiis quoque incolarum incircuncisorum qui habitant vobiscum ex eis possidebitis, & de cognationibus suis quæ sunt vobiscum quæ na-
tæ sunt in terra vestra, eruntque vobis in possessionem. 46 Et dimittetis eos in possessionem filiis vestris post vos, vt possideant eos in æternum,
& seruiant eis. Fratres autem vestri filij Israel non seruiant seruitute dura: neque vir dominetur fratris sui grauiter. 47 Et quando inualuerit ma-
nus incircuncisi incolæ qui habitat apud te; & pauper factus fuerit frater tuus apud illum, & vendiderit se incircunciso incolæ qui est apud te, aut
cuiquam de cognatione peregrini: 48 Postquam venditus fuerit, redemptio erit ei: vnus de fratribus suis redimet eum.

49 * אֽוֹ־דֹדוֹ אוֹ בֶן־דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אֽוֹ־מִשְּׁאֵר בְּשָׂרוֹ
מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלֶנּוּ אֽוֹ־הִשִּׂיגָה יָדוֹ וְנִגְאָל׃
50 * וְחִשַּׁב עִם־קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל
וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּֽוֹ׃
51 * אִם־עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף
52 מִקְנָתֽוֹ׃ * וְאִם־מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל
53 וְחִשַּׁב־לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת־גְּאֻלָּתֽוֹ׃ * כִּשְׂכִיר שָׁנָה
54 בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹֽא־יִרְדֶּנּוּ בְּפֶרֶךְ לְעֵינֶֽיךָ׃ * וְאִם־
לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה וְיָצָא בִּשְׁנַת הַיֹּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּֽוֹ׃
55 * כִּֽי־לִי בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי
אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָֽיִם

כו

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶֽם׃
1 * לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִם וּפֶסֶל וּמַצֵּבָה לֹֽא־תָקִימוּ
לָכֶם וְאֶבֶן מַשְׂכִּית לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִֽשְׁתַּחֲוֺת
2 עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ * אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ
וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָֽה׃
3 * אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת־
4 מִצְוֺתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָֽם׃ * וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם
בְּעִתָּם וְנָתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיֽוֹ׃
5 * וְהִשִּׂיג לָכֶם דַּיִשׁ אֶת־בָּצִיר וּבָצִיר יַשִּׂיג אֶת־זָרַע
וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶֽם׃
6 * וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד וְהִשְׁבַּתִּי
חַיָּה רָעָה מִן־הָאָרֶץ וְחֶרֶב לֹא־תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶֽם׃
7 * וּרְדַפְתֶּם אֶת־אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לֶחָֽרֶב׃
8 * וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבָבָה
9 יִרְדֹּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לֶחָֽרֶב׃ * וּפָנִיתִי
אֲלֵיכֶם וְהִפְרֵיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם וַהֲקִימֹתִי
10 אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶֽם׃ * וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי
חָדָשׁ תּוֹצִֽיאוּ׃

49 * Et patruus, & patruelis, & conſanguineus
& affinis. Sin autem & ipſe potuerit, redimet
50 ſe; * Supputatis dumtaxat annis à tempore
venditionis ſuæ, vſque in annum iubileum:
& pecunia qua venditus fuerat iuxta annorum numerum, & ratione mercenarij ſupputata.
51 tata. * Si plures fuerint anni qui remanent
vſque ad iubileum, ſecundùm hos reddet &
52 precium. * Si pauci, ponet rationem cum
eo iuxta annorum numerum, & reddet emp-
53 tori quod reliquum eſt annorum: * Quibus antè ſeruiuit mercedibus imputatis. Non
affliget eum violenter in conſpectu tuo.
54 * Quod ſi per hæc redimi non potuerit, an-
55 no iubileo egredietur cum liberis ſuis. * Mei
enim ſunt ſerui filij Iſrael, quos eduxi de terra
Ægypti.

CAP. XXVI.

A EGo Dominus Deus veſter:
1 * Non facietis vobis idolum & ſculptile, nec titulos erigetis, nec inſignem lapidem
ponetis in terra veſtra, vt adoretis eum. Ego
2 enim ſum dominus Deus veſter. * Cuſtodite
ſabbata mea, & pauete ad ſanctuarium meũ.
3 Ego Dominus. * Si in præceptis meis ambu-
laueritis, & mandata mea cuſtodieritis, & fece-
4 ritis ea: * Dabo vobis pluuias temporibus
ſuis, & terra gignet germen ſuum, & pomis ar-
5 bores replebuntur. * Apprehendet meſsium
tritura vindemiam, & vindemia occupabit ſementem: & comedetis panem veſtrum in ſaturitate, & abſque pauore habitabitis in terra
6 veſtra. * Dabo pacem in finibus veſtris:
dormietis, & non erit qui exterreat. auferam
malas beſtias, & gladius non tranſibit termi-
7 nos veſtros. * Perſequemini inimicos veſtros, & corruent coram vobis.
8 * Perſequentur quinque de veſtris centum
alienos, & centum de vobis decem millia. ca-
dent inimici veſtri gladio in conſpectu veſtro.
9 * Reſpiciam vos, & creſcere faciam: multi-
plicabimini, & firmabo pactum meum vobiſ-
10 cum. * Comedetis vetuſtiſsima veterum,
& vetera nouis ſuperuenientibus proiicietis.

תרגום אונקלוס

49 או אַחבוּהִי או בַר אַחבוּהִי יִפְרְקִינֵיה או מִקָּרִיב בִּשְׂרֵיה מִזַּרְעִיתֵיה יִפְרְקִינֵיה או דְהַדְבֵּק יְדֵיה וְיִתְפְּרֵק׃ 50 וְיִחַשֵּׁב עִם זָבְנֵיה מִשַּׁתָּא
דְאִזְדְּבַן לֵיה עַד שַׁתָּא דְיוֹבֵלָא וִיהֵי כְסַף זְבִינוֹהִי בְּמִנְיַן שְׁנַיָּא כְּיוֹמֵי אֲגִירָא יְהֵי עִימֵּיה׃ 51 אִם עוֹד סְגִיאוּת בִּשְׁנַיָּא לְפוּמְהֵן יָתֵיב פֻּרְקָנֵיה מִכְּסַף
52 זְבִינוֹהִי׃ וְאִם זְעֵיר אִשְׁתְּאַר בִּשְׁנַיָּא עַד שַׁתָּא דְיוֹבֵילָא וִיחַשֵּׁיב לֵיה כְּפוּם שְׁנוֹהִי יָתֵיב יַת פֻּרְקָנֵיה׃ 53 כַּאֲגִיר שְׁנָה בִּשְׁנָה יְהֵי עִימֵּיה
54 לָא יִפְלַח בֵּיה בְּקַשְׁיוּ לְעֵינָךְ׃ וְאִם לָא יִתְפְּרֵיק בְּאִלֵּין וְיִפּוֹק בְּשַׁתָּא דְיוֹבֵילָא הוּא וּבְנוֹהִי עִימֵּיה׃ 55 אֲרֵי דִילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַבְדִּין
עַבְדַּי אִנּוּן דְאַפֵּיקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם

כו

אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 1 לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן טַעֲוָן וְצֵלֵם וְקָמָא לָא תְקִימוּן לְכוֹן וְאֶבֶן סִגְדָּא
2 לָא תִתְּנוּן בְּאַרְעֲכוֹן לְמִסְגַּד עֲלַהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ יַת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִילִי תִּטְּרוּן וּלְבֵית מַקְדְּשִׁי תְּהוֹן דָּחֲלִין אֲנָא יְהוָה׃ 3 אִם בִּקְיָמַי
4 תְּהָכוּן וְיַת פִּקּוֹדַי תִּטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן׃ וְאֶתֵּן מִטְרֵיכוֹן בְּעִידָּנְהוֹן וְתִתֵּן אַרְעָא עֲלַלְתַּהּ וְאִילַן חַקְלָא יִתֵּן אִיבֵּיהּ׃ 5 וִיעָרַע לְכוֹן דִּיָּשָׁא
6 לִקְטָפָא וּקְטָפָא יְעָרַע לְאַפּוֹקֵי בַר זַרְעָא וְתֵיכְלוּן לַחְמְכוֹן לְמִשְׂבַּע וְתִתְּבוּן לְרוּחְצָן בְּאַרְעֲכוֹן׃ וְאֶתֵּן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא וְתִשְׁרוּן וְלֵית דְּמָנִיד וַאֲבַטֵּל
7 חֵיוְתָא בִישְׁתָּא מִן אַרְעָא וּדְקָטְלִין בְּחַרְבָּא לָא יְעִידוּן בְּאַרְעֲכוֹן׃ וְתִרְדְּפוּן יַת בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן וְיִפְּלוּן קֳדָמֵיכוֹן לְחַרְבָּא׃ 8 וְיִרְדְּפוּן מִנְּכוֹן חַמְשָׁא
9 לְמְאָה וּמְאָה מִנְּכוֹן לְרִבּוֹתָא יְעָרְקוּן וְיִפְּלוּן בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן קֳדָמֵיכוֹן לְחַרְבָּא׃ וְאֶתְפְּנֵי בְמֵימְרִי לְאוֹטָבָא לְכוֹן וְאַפֵּישׁ יָתְכוֹן וְאַסְגֵּי יָתְכוֹן וְאָקֵים
10 יַת קְיָמִי עִמְּכוֹן׃ וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא דְעַתִּיק וְעַתִּיקָא מִן קֳדָם חַדְתָּא תְּפַנּוּן׃

Frater patris eius, vel filius fratris patris e- 49
ius redimet illum, vel de propinquis carnium eius
ex tribu eius redimet eum. ſi autem abundans ma-
*nibus ſuis redemerit ſeipſum, * Et computabit 50*
erga eum qui emit illum ab anno quo vendidit ſe-
ipſum ei, vſque ad annum remiſsionis. & erit ar-
gentum venditionis eius, vt dies mercenarij: annũ
*ex anno erit cum eo. * Si autem alicui plus an- 51*
norum ſit, ad hæc reddet redemptionem eius ab ar-
*gento venditionis eius. * Si autem parum reli- 52*
quum fuerit ab annis in annum remiſsionis, & com
putabit ei iuxta annos eius, & reddet redemptio-
*nem eius * vt mercenarius: annum ex anno erit 53*
*cum eo. non affliges eum in labore coram te. * Si 54*
autem non redemptus fuerit iuxta hæc, & exibit in
*anno remiſsionis ipſe, & filij eius cum eo: * Quo- 55*
niam mei filij Iſrael ſerui famuli mei hi ſunt, quos e-
duxi de terra Ægypti.

CAP. XXVI.

EGo dominus Deus veſter:
** Non facietis vobis ipſis manu facta, neque 1*
ſculptilia, neque ſtatuam erigetis vobis, neque la-
pidem inſignem erigetis in terra veſtra ad adoran-
*dum eum: ego dñs Deus veſter. * Sabbata mea ſer- 2*
uabitis, & à ſanctuario meo timebitis: ego Dñs.
** Si in præceptis meis ambulaueritis, & man- 3*
data mea obſeruaueritis, & feceritis ea:
** Et dabo pluuiam vobis in tempore ſuo, et ter- 4*
ra dabit germina ſua, & ligna camporum reddent
*fructum ſuum. * Et apprehendet vobis tritu- 5*
ra vindemiam, & vindemia apprehendet ſemen-
tem. & comedetis panem veſtrum ad ſaturitatem.
& habitabitis cum ſecuritate in terra veſtra:
** Et dabo pacem in terra veſtra: & dormietis, 6*
& non erit vos exterrens. & perdam beſtias ma-
las ex terra veſtra; et bellum non tranſibit per ter-
*ram veſtram. * Et perſequemini inimicos ve- 7*
*ſtros, & cadent coram vobis in cæde. * Et per- 8*
ſequentur ex vobis quinque centum, & centum ex
vobis perſequentur decem millia. et cadent inimici
*veſtri coram vobis gladio. * Et reſpiciam ſuper vos, 9*
& creſcere faciã vos, & multiplicabo vos: et ſta-
*tuã pactũ meum vobiſcũ. * Et comedetis et antiqua 10*
antiquorũ, et antiqua ex cõſpectu nouorũ efferetis.

49 * ἀδελφὸς πατρὸς αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ λυ-
τρώσεται αὐτὸν, ἢ ἀπὸ τῶν οἰκείων τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς
αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν. ἐὰν δὲ εὐπορηθεὶς ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, λυ
50 τρώσηται ἑαυτόν· * καὶ συλλογιεῖται πρὸς τὸν κεκτημένον αὐτὸν
ἀπὸ τοῦ ἔτους οὗ ἐπέδοτο ἑαυτὸν αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως.
καὶ ἔσται τὸ ἀργύριον τῆς πράσεως αὐτοῦ ὡς ἡμέρα μισθίου.
51 ἔτος ἐξ ἔτους ἔσται μετ' αὐτοῦ. * ἐὰν δέ τινι πλεῖον τῶν ἐτῶν ᾖ,
πρὸς ταῦτα ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς
52 πράσεως αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ ὀλίγον καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς
τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ συλλογιεῖται αὐτῷ κατὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ,
53 καὶ ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ * ὡς μισθωτὸς, ἐνιαυτὸν ἐξ ἐ-
νιαυτοῦ ἔσται μετ' αὐτοῦ. οὐ κατατενεῖς αὐτὸν ἐν μόχθῳ ἐνώ-
54 πιόν σου. * ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται κατὰ ταῦτα, καὶ ἐξελεύσεται ἐν
τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως αὐτὸς, καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ·
55 * ὅτι ἐμοὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἰκέται παῖδές μου οὗτοί εἰσιν, οὓς
ἐξήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου.

κϛ'.

1 Ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς
χειροποίητα, οὐδὲ γλυπτὰ, οὐδὲ στήλην ἀναστήσετε ὑμῖν, οὐδὲ λί-
θον σκοπὸν στήσετε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν προσκυνῆσαι αὐτῷ· ἐγὼ
2 κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, καὶ
3 ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε, ἐγὼ κύριος. * ἐὰν ἐν
τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυ-
4 λάξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτάς· * καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν
καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα
5 τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν. * καὶ καταλήψε-
ται ὑμῖν ὁ ἀλωητὸς τὸν τρυγητὸν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψεται
τὸν σπόρον, καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν. καὶ κα-
6 τοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν· * καὶ δώσω
εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ κοιμηθήσεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὑμᾶς ὁ
ἐκφοβῶν. καὶ ἀπολῶ θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ πό-
7 λεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν. * καὶ διώξετε
τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται ἐνώπιον ὑμῶν ἐν φόνῳ.
8 * καὶ διώξονται ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατὸν, καὶ ἑκατὸν ἐξ ὑμῶν
διώξονται μυριάδας. καὶ πεσοῦνται οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν ἐνώπιον
9 ὑμῶν μαχαίρᾳ. * καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ αὐξανῶ
ὑμᾶς, καὶ πληθυνῶ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ' ὑ-
10 μῶν· * καὶ φάγεσθε καὶ παλαιὰ παλαιῶν, καὶ παλαιὰ ἐκ
προσώπου νέων ἐξοίσετε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Aut patruus eius, aut filius patrui ſui, aut conſanguineus carnis ſuæ de cognatione ſua redimet eum: aut ſi valuerit manus eius, redimet ſe.
50 Et computabit cum emptore ſuo ab anno quo vendidit ſe ei, vſque ad annum iubilei. & erit argentum venditionis ſuæ iuxta numerum annorum, iuxta dies mercenarij erit cum eo.
51 Si plures fuerint anni, iuxta eos reddet redemptionem ſuam de argento emptionis ſuæ.
52 Et ſi pauci anni remanſerint vſque ad annum iubilei, computabitur ei, iuxta annos eius reddet redemptionem ſuam.
53 Sic mercenarius ſingulorum annorum erit apud eum: non ſeruiet ei violenter ante oculos tuos.
54 Si autem per hæc non fuerit redemptus, egredietur in anno iubilei ipſe & filij eius cum eo:
55 Quia ſerui mei ſunt filij Iſrael, quos eduxi de terra Ægypti.

CAP. XXVI.

EGo Dominus Deus veſter. 1 Non facietis vobis idola, nec imaginem, & ſtatuam non erigetis vobis: & lapidem adorationis non facietis in terra veſtra, vt adoretis ſuper eum: quia ego Dominus Deus veſter. 2 Dies ſabbatorum meorum cuſtodite, & domum ſanctuarij mei metuite, ego Dominus. 3 Si in legitimis meis ambulaueritis, & præcepta mea cuſtodieritis, & feceritis ea: 4 Dabo pluuiam veſtram in temporibus ſuis, & dabit terra fructum ſuum, & arbor agri dabit poma ſua. 5 Et apprehendet vobis tritura vindemiam, & vindemia apprehendet pullulationem ſementis: & comedetis panem veſtrum in ſaturitate, & habitabitis confidenter in terra veſtra. 6 Daboque pacem in terra: & & manebitis, & non erit qui commoueat vos. & ceſſare faciam beſtiam malam de terra: & occidentes gladio non tranſibunt per terram veſtram. 7 Et perſequemini inimicos veſtros, & corruent coram vobis in gladio. 8 Perſequenturque quinque ex vobis centum, & centum ex vobis fugabunt decem millia. & cadent inimici veſtri coram vobis in gladio. 9 Et aſpiciam vos in verbo meo, vt benefaciam vobis, & creſcere vos faciam, & multiplicabo vos, & ſtatuam pactum meum vobiſcum. 10 Comedetiſque vetera veterum, & vetera propter noua efferetis.

11 * ונתתי משכני בתוככם ולא־תגעל נפשי אתכם:
12 * והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם
13 תהיו־לי לעם: * אני יהוה אלהיכם אשר
הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים
ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות:
14 * ואם־לא תשמעו לי ולא תעשו את כל־
15 המצות האלה: * ואם־בחקתי תמאסו ואם את־
משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את־כל־מצותי
16 להפרכם את־בריתי: * אף־אני אעשה־זאת לכם
והפקדתי עליכם בהלה את־השחפת ואת־הקדחת
מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם לריק זרעכם
17 ואכלהו איביכם: * ונתתי פני בכם ונגפתם לפני
איביכם ורדו בכם שנאיכם ונסתם ואין־רדף אתכם:
18 * ואם־עד־אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם
19 שבע על־חטאתיכם: * ושברתי את־גאון עזכם
ונתתי את־שמיכם כברזל ואת־ארצכם כנחשה:
20 * ותם לריק כחכם ולא־תתן ארצכם את־יבולה
21 ועץ הארץ לא יתן פריו: * ואם־תלכו עמי קרי
ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע
22 כחטאתיכם: * והשלחתי בכם את־חית השדה
ושכלה אתכם והכריתה את־בהמתכם והמעיטה
23 אתכם ונשמו דרכיכם: * ואם־באלה לא תוסרו
24 לי והלכתם עמי קרי: * והלכתי אף־אני עמכם
בקרי והכיתי אתכם גם־אני שבע על־חטאתיכם:
25 * והבאתי עליכם חרב נקמת נקם־ברית ונאספתם
אל־עריכם ושלחתי דבר בתוככם ונתתם ביד־אויב:
26 * בשברי לכם מטה־לחם ואפו עשר נשים לחמכם
בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם ולא
27 תשבעו: * ואם־בזאת לא תשמעו לי והלכתם
עמי בקרי:

11 * Ponam tabernaculum meum in medio ve-
12 ſtri, & non abiiciet vos anima mea. *Ambula-
bo inter vos, & ero Deus veſter, voſqúe eritis
13 populus meus. * Ego dominus Deus veſter,
qui eduxi vos de terra Ægyptiorum, ne ſer-
uiretis eis: & qui confregi catenas ceruicum
14 veſtrarum, vt incederetis erecti. *Quod ſi non
audieritis me, nec feceritis omnia mandata
15 mea, * Sed ſpreueritis leges meas, & iudicia
mea contempſeritis, vt non faciatis ea quæ à
me conſtituta ſunt, & ad irritum perducatis
16 pactum meum, *Ego quoque hæc faciam vo-
bis: Viſitabo vos velociter in egeſtate & ar-
C dore, qui conficiat oculos veſtros, & conſu-
mat animas veſtras. Fruſtrà ſeretis ſementem,
17 quæ ab hoſtibus deuorabitur. * Ponam fa-
ciem meam contra vos, & corruetis coram
hoſtibus veſtris, & ſubiiciemini his qui ode-
18 runt vos. fugietis nemine perſequente. *Sin
autem nec ſic obedieritis mihi, addam corre-
ptiones veſtras ſeptuplum propter peccata ve-
19 ſtra: *Et conteram ſuperbiam duritiæ veſtræ.
Dabóque vobis cælum deſuper ſicut ferrum,
20 & terram æneam. *Conſumetur in caſſum la-
bor veſter. non proferet terra germen, nec ar-
21 bores poma præbebunt. *Si ambulaueritis ex
aduerſò mihi, nec volueritis audire me, addá
plagas veſtras vſq; in ſeptuplum propter pec-
22 cata veſtra. *Emittámque in vos beſtias agri,
D quæ conſumant vos & pecora veſtra, & ad
paucitatem cuncta redeant: deſertæque fient
23 viæ veſtræ. * Quod ſi nec ſic volueritis recipe-
re diſciplinam, ſed ambulaueritis ex aduerſo
24 mihi, *Ego quoque contra vos aduerſus ince-
dam, & percutiam vos ſepties propter peccata
25 veſtra. *Inducámq; ſuper vos gladium vltoré
fœderis mei: cúmque confugeritis in vrbes,
mittam peſtilentiam in medio veſtri, & trade-
26 mini in manibus hoſtium. *Poſtquam confre-
gero baculum panis veſtri, ita vt decem mu-
lieres in vno clibano coquant panes: & red-
E dant eos ad pondus: & comedetis, & non ſa-
27 turabimini. * Sin autem nec per hæc audieri-
tis me, ſed ambulaueritis contra me:

תרגום אונקלוס

11 ואתן משכני ביניכון ולא ירחק מימרי יתכון: 12 ואשרי שכינתי ביניכון ואהוי לכון לאלה ואתון תהון קדמי לעם: 13 אנא יוי
אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים מלמהוי להון עבדין ותברית ניר עממיא מנכון ודברית יתכון בחירותא: 14 ואם לא תקבלון למימרי
ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין: 15 ואם בקימי תקוצון ואם ית דיני תרחיק נפשכון בדיל דלא למעבד ית כל פקודי לאשניותכון ית קיימי:
16 אף אנא אעבד דא לכון ואסער עליכון ביהולתא שחפתא וקדחתא מחשכן עינין ומפחן נפש ותזרעון לריקנו זרעכון ויכלוניה שנאיכון:
17 ואתן רגזי בכון ותתברון קדם בעלי דבביכון וירדון בכון סנאיכון ותערקון ולית דרדיף יתכון: 18 ואם עד אלין לא תקבלון למימרי ואוסף
למרדי יתכון שבע על חוביכון: 19 ואתבר ית יקר תקפכון ואתן ית שמיא דעליכון תקיפין כפרזלא מלאחתא מטרא וארעא די תחותיכון
חסינא כנחשא מלמעבד פירין: 20 ויסוף לריקנו חילכון ולא תתן ארעכון ית עללתה ואילן ארעא לא יתן איביה: 21 ואם תהכון קדמי
בקשיו ולא תבו לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאה עליכון מחא שבע כחוביכון: 22 ואיגרי בכון ית חית ברא ותתכל יתכון ותשצי ית בעירכון
ותזער יתכון ויצדין אורחתכון: 23 ואם באלין לא תתרדון למימרי ותהכון קדמי בקשיו: 24 ואיהך אף אנא עמכון בקשיו ואלקי יתכון אף
אנא שבע על חוביכון: 25 ואיתי עליכון דקטלין בחרבא ויתפרעון מנכון פורענותא על דעברתון על פתגמי אוריתא ותתכנשון לקרויכון ואיגרי
מותנא ביניכון ותתמסרון ביד סנאה: 26 בדאתבר לכון סעיד מיכלא ויפיין עשר נשין לחמכון בתנורא חד ויתיבן לחמכון במתקלא ותיכלון
ולא תשבעון: 27 ואם בדא לא תקבלון למימרי ותהכון קדמי בקשיו:

** Et ponam tabernaculum meum in vobis, & 11*
*non abominabitur anima mea vos. * Et ambu- 12*
labo inter vos, & ero vester Deus, & vos eritis
*mihi in populum. * Ego sum dominus Deus ve- 13*
ster, qui eduxi vos ex terra Ægypti, cùm essetis vos
serui. & confregi vinculum iugi vestri, & duxi
*vos cum fiducia. * Si autem non obedieritis 14*
*mihi, neque feceritis præcepta mea hæc: * Sed 15*
inobedientes fueritis ipsis, & iudicia mea spreuerit
anima vestra, ita vt vos non faciatis omnia man-
data mea, ita vt dissipetis vos pactum meum:
** Et ego faciam sic vobis. & obfirmabo super 16*
vos festinationem, & egestatem, & scabiem, &
icterum, consumentes oculos vestros, & animam
vestram liquescentem. & seminabitis in vanum
semina vestra, & comedent ea aduersarij vestri.
** Et obfirmabo faciem meam contra vos, et ca- 17*
detis coram inimicis vestris: & persequentur vos
odientes vos, & fugietis nullo persequente vos.
** Et si vsque ad hoc non obedieritis mihi, & ad- 18*
dam castigare vos plagis septies pro peccatis vestris:
** Et confringam superbiam arrogantiæ vestræ: 19*
& ponam cælum vobis sicut ferreum, & terram
*vestram sicut æneam. * Et erit in vanum vis ve- 20*
stra: & non dabit terra vestra semen suum, & lig-
*num agri non dabit fructum suum. * Et si post hæc 21*
ambulaueritis obliqui, & non volueritis obedire
mihi, addam vobis plagas septem iuxta peccata ve-
*stra. * Et mittam super vos agrestes bestias ter- 22*
ræ, & comedent vos, & consument iumēta vestra,
& paucos facient vos, & solitariæ erunt viæ
*vestræ. * Et si post hæc non correcti fueritis, 23*
*sed ambulaueritis contra me obliqui, * Ambu- 24*
labo & ego vobiscum furore obliquo, & percutiā
*vos & ego septies pro peccatis vestris: * Et in- 25*
ducam super vos gladium vlciscentem vltionem
pacti. & confugietis in vrbes vestras, & mit-
tam mortem contra vos, & trademini in manus
*inimicorum. * Cùm tribulauero vos penuria 26*
panum, coquent decem mulieres panes vestros in
clibano vno, & reddent panes vobis in pondere:
*& comedetis, et non saturabimini. * Si autem 27*
post hæc non obedieritis mihi, sed ambulaueritis con
tra me obliqui:

11 * καὶ θήσω τὴν σκηνήν μου ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυ-
12 χή μου ὑμᾶς. * καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσομαι ὑ-
13 μῶν θεὸς, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν. * ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν δούλων.
καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυγοῦ ὑμῶν, καὶ ἤγαγον ὑμᾶς
14 μετὰ παρρησίας. * ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσητέ μου, μηδὲ ποιή-
15 σητε τὰ προστάγματά μου ταῦτα· * ἀλλὰ ἀπειθήσητε
αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασί μου προσοχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑ-
μᾶς μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκεδάσαι ὑ-
16 μᾶς τὴν διαθήκην μου· * καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕτως ὑμῖν. καὶ
ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς σπουδὴν, τήν τε ἀπορίαν, τήν τε ψώραν,
καὶ τὸν ἴκτερον, σφακελίζοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ τὴν
ψυχὴν ὑμῶν ἐκτήκουσαν. καὶ σπερεῖτε διὰ κενῆς τὰ σπέρμα-
17 τα ὑμῶν, καὶ ἔδονται αὐτὰ οἱ ὑπεναντίοι ὑμῶν· * καὶ ἐπι-
στήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πεσεῖσθε ἐναντίον τῶν ἐχ-
θρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται ὑμᾶς οἱ μισοῦντες ὑμᾶς, καὶ φεύξε-
18 σθε οὐδενὸς διώκοντος ὑμᾶς. * καὶ ἐὰν ἕως τούτου μὴ ὑπα-
κούσητέ μου, καὶ προσθήσω παιδεῦσαι ὑμᾶς πληγαῖς ἑπτά-
19 κις ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· * καὶ συντρίψω τὴν ὕβριν
τῆς ὑπερηφανίας ὑμῶν, καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν ὡς σιδη-
20 ροῦν, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλκῆν· * καὶ ἔσται εἰς
κενὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν. καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον αὐτῆς,
καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτοῦ.
21 * καὶ ἐὰν μετὰ ταῦτα πορεύησθε πλάγιοι, καὶ μὴ βούλησθε ὑ-
πακούειν μου, προσθήσω ὑμῖν πληγὰς ἑπτὰ κατὰ τὰς ἁμαρτίας
22 ὑμῶν. * καὶ ἀποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὰ ἄγρια θηρία τῆς γῆς, καὶ
κατέδεται ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσει τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ὀλιγο-
στοὺς ποιήσει ὑμᾶς· καὶ ἔρημοι ἔσονται αἱ ὁδοὶ ὑμῶν.
23 * καὶ ἐὰν ἐπὶ τούτοις μὴ παιδευθῆτε, ἀλλὰ πορεύησθε πρός
24 με πλάγιοι, * πορεύσομαι κἀγὼ μεθ' ὑμῶν θυμῷ πλαγίῳ,
καὶ πατάξω ὑμᾶς καὶ ἐγὼ ἑπτάκις ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν·
25 * καὶ ἐπάξω ἐφ' ὑμᾶς μάχαιραν ἐκδικοῦσαν δίκην δια-
θήκης. καὶ καταφεύξεσθε εἰς τὰς πόλεις ὑμῶν, καὶ ἐξαποστελῶ
θάνατον ἐφ' ὑμᾶς, καὶ παραδοθήσεσθε εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν.
26 * ἐν τῷ θλίψαι ὑμᾶς σιτοδείᾳ ἄρτων. πέψουσι δέκα γυ-
ναῖκες τοὺς ἄρτους ὑμῶν ἐν κλιβάνῳ ἑνὶ, καὶ ἀποδώσουσι τοὺς
ἄρτους ὑμῖν ἐν σταθμῷ, καὶ φάγεσθε, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῆτε.
27 * ἐὰν δὲ ἐπὶ τούτοις μὴ ἐπακούσητέ μου, ἀλλὰ πορεύση-
σθε πρός με πλάγιοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Daboque tabernaculum meum inter vos, & non abiiciet vos verbum meum: 12 Et habitare faciam maiestatem meam inter vos, &
ero vobis in Deum, & vos eritis coram me in populum. 13 Ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ne seruiretis eis. & con
fregi iugum populorum ex vobis, & duxi vos in libertate. 14 Si autem non obedieritis verbo meo, nec feceritis omnia præcepta hæc: 15 Et si
legitima mea spreueritis, & iudicia mea abominata fuerit anima vestra, vt non faciatis omnia præcepta mea, vt immutetis pactum meum, 16 Ego
quoque hæc faciam vobis: visitaboque vos in conturbatione, egestate & ardore, obscurantibus oculos, & exspirare facientibus animam. seminabitis-
que in vanum semen vestrum, & comedent illud inimici vestri. 17 Ponamque iram meam contra vos, & conteremini coram inimicis vestris· &
dominabuntur vestri qui oderunt vos. & fugietis nemine persequente vos. 18 Et si in his non obedieritis verbo meo, addam corripere vos sep-
ties super peccata vestra: 19 Et conteram gloriam fortitudinis vestræ: daboque cælos qui sunt super vos fortes sicut ferrum, vt non deferant plu-
uiam; & terram quæ est subter vos fortem sicut æs, nec faciet fructus. 20 Consumeturque in cassum fortitudo vestra: & non dabit terra germen suū,
neque arbor terræ dabit fructum suum. 21 Et si ambulaueritis coram me in duritia, & nolueritis obedire verbo meo, addam inducere super vos per-
cussionem septuplum iuxta peccata vestra. 22 Immittamque in vos bestias agri, & absque liberis facient vos, & consumabunt pecora vestra, & dimi-
nuent vos, & desertæ erunt viæ vestræ. 23 Et si in his non fueritis correpti verbo meo, & ambulaueritis coram me in duritia; 24 Ambulabo
ego durè vobiscum, & ego quoque percutiam vos septies propter peccata vestra. 25 Et inducam super vos occisores gladio, & vlciscentur in vos
vltionem pro eo quòd transgressi fuistis verba legis: & congregabimini in vrbibus vestris, & immittam pestilentiam in medio vestri; & trademini in
manu hostis. 26 Cùm confregero vobis sustentationem cibi, & coquent decem mulieres panem vestrum in vno clibano, & reducent panem ve-
strum in pondere: & comedetis, & non saturabimini. 27 Et si in hoc non obedieritis verbo meo, & ambulaueritis coram me in duritia:

28 * וְהָלַכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת־קֶרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף־
29 אָנִי שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם׃ * וַאֲכַלְתֶּם בְּשַׂר
30 בְּנֵיכֶם וּבְשַׂר בְּנֹתֵיכֶם תֹּאכֵלוּ׃ * וְהִשְׁמַדְתִּי
אֶת־בָּמֹתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמָּנֵיכֶם וְנָתַתִּי אֶת־
פִּגְרֵיכֶם עַל־פִּגְרֵי גִּלּוּלֵיכֶם וְגָעֲלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם׃
31 * וְנָתַתִּי אֶת־עָרֵיכֶם חָרְבָּה וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת־
32 מִקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם׃ * וַהֲשִׁמֹּתִי
אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים
33 בָּהּ׃ * וְאֶתְכֶם אֱזָרֶה בַגּוֹיִם וַהֲרִיקֹתִי אַחֲרֵיכֶם
חָרֶב וְהָיְתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָּה׃
34 * אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ כֹּל יְמֵי הָשַּׁמָּה
וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם אָז תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצָת
35 אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ׃ * כָּל־יְמֵי הָשַּׁמָּה תִּשְׁבֹּת אֵת
אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ׃
36 * וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם וְהֵבֵאתִי מֹרֶךְ בִּלְבָבָם בְּאַרְצֹת
אֹיְבֵיהֶם וְרָדַף אֹתָם קוֹל עָלֶה נִדָּף וְנָסוּ מְנֻסַת־
37 חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאֵין רֹדֵף׃ * וְכָשְׁלוּ אִישׁ־בְּאָחִיו כְּמִפְּנֵי־
חֶרֶב וְרֹדֵף אָיִן וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃
38 * וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם׃
39 * וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם יִמַּקּוּ בַּעֲוֹנָם בְּאַרְצֹת
אֹיְבֵיכֶם וְאַף בַּעֲוֹנֹת אֲבֹתָם אִתָּם יִמָּקּוּ׃
40 * וְהִתְוַדּוּ אֶת־עֲוֹנָם וְאֶת־עֲוֹן אֲבֹתָם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר
41 מָעֲלוּ־בִי וְאַף אֲשֶׁר־הָלְכוּ עִמִּי בְּקֶרִי׃ * אַף־אֲנִי
אֵלֵךְ עִמָּם בְּקֶרִי וְהֵבֵאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אוֹ־אָז
42 יִכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל וְאָז יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם׃ * וְזָכַרְתִּי
אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי
43 אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃ * וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם
וְתִרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ בָּהְשַׁמָּה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ
אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי
גָּעֲלָה נַפְשָׁם׃

28 * Et ego incedam aduerſus vos in furore
contrario, & corripiam vos ſeptem plagis pro-
29 pter peccata veſtra: *Ita vt comedatis carnes
filiorum veſtrorum & filiarum veſtrarum.
30 * Deſtruam excelſa veſtra, & ſimulacra con-
fringam. cadetis inter ruinas idolorum ve-
31 ſtrorū: & abominabitur vos anima mea: *In
tantum vt vrbes veſtras redigam in ſolitudi-
nem; & deſerta faciam ſanctuaria veſtra; nec
32 recipiam vltrà odorem ſuauiſsimum. *Diſper-
damq́; terrā veſtrā, & ſtupebunt ſuper ea ini-
33 mici veſtri cū habitatores illius fuerint. *Vos
autem diſpergam in gentes, & euaginabo poſt
vos gladium: eritque terra veſtra deſerta, & ci-
34 uitates veſtræ dirutæ. *Tunc placebunt terræ
ſabbata ſua cunctis diebus ſolitudinis ſuæ.
Quando fueritis in terra hoſtili, ſabbatizabit
35 & requieſcet in ſabbatis ſolitudinis ſuæ: * Eo
quòd non requieuerit in ſabbatis veſtris, quá-
36 do habitabatis in ea. *Et qui de vobis reman-
ſerint, dabo pauorem in cordibus eorum in
regionibus hoſtium. terrebit eos ſonitus fo-
lij volantis, & ita fugient quaſi gladium. Ca-
37 dent nullo perſequente: *Et corruent ſinguli
ſuper fratres ſuos quaſi bella fugientes. nemo
38 veſtrum inimicis audebit reſiſtere. *Peribitis
inter gentes, & hoſtilis vos terra conſumet.
39 *Quod ſi & de his aliqui remanſerint, tabeſ-
cent in iniquitatibus ſuis in terra inimicorum
ſuorum. & propter peccata patrum ſuorum &
40 ſua affligentur, *Donec confiteantur iniqui-
tates ſuas & maiorum ſuorum quibus præuā-
ricati ſunt in me, & ambulauerunt ex aduer-
41 ſo mihi. * Ambulabo igitur & ego contra eos,
& inducam illos in terram hoſtilem, donec e-
rubeſcat incircunciſa mens eorum. Tunc ora-
bunt pro impietatibus ſuis:
42 * Et recordabor fœderis mei, quod pepigi
cum Iacob, & Iſaac, & Abraam.
43 * Terræ quoque memor ero: quæ cùm re-
licta fuerit ab eis, complacebit ſibi in ſabbatis
ſuis, patiens ſolitudinem propter illos. Ipſi ve-
rò rogabunt pro peccatis ſuis, eo quòd abie-
cerint iudicia mea, & leges meas deſpexerint.

תרגום אונקלוס

28 ואהך עמכון בתקוף רגז ואמרדי יתכון אף אנא שבע על חוביכון׃ 29 ותיכלון בשר בניכון ובשר בנתיכון תיכלון׃ 30 ואשיצי
ית במתכון ואיקצץ ית חניסנסיכון ואתן ית פגריכון על פגרי טעותכון וירחיק מימרי יתכון׃ 31 ואתן ית קרויכון חרבה ואצדי ית מקדשיכון
ולא איקבל ברעוא קרבן כנישתכון׃ 32 ואצדי אנא ית ארעא ויצדון עלה בעלי דבביכון דיתבין בה׃ 33 ויתכון איבדר בני עממיא ואיגרי
בתריכון דקטלין בחרבא ותהי ארעכון צדיא וקרויכון יהון חרבה׃ 34 בכן תרעי ארעא ית שמטהא כל יומין דצדיאת ואתון בארע בעלי
דבביכון בכן תשמט ארעא ותרעי ית שמטהא׃ 35 כל יומין דצדיאת תשמיט ית דלא שמיטת בשמטיכון כד הויתון יתבין בה׃ 36 ודישתארון
בכון ואעיל תברא בלבהון בארעתא דסנאיהון וירדוף יתהון קל טרפא דשקיף ויערקון כמיערק מן קדם דקטלין בחרבא ויפלון ולית דרדיף׃
37 ויתקלון גבר באחוהי כמקדם דקטלין בחרבא ורדיף לית ולא תהי לכון תקומה קדם בעלי דבבכון׃ 38 ותיבדון ביני עממיא ותגמר יתכון
ארע בעלי דבביכון׃ 39 ודישתארון בכון יתמסון בחוביהון בארעתא דסנאיכון ואף בחובי אבהתהון בישיא דאחדו בידיהון עמהון יתמסון׃
40 ויודון ית חוביהון וית חובי אבהתהון בשקריהון דשקרו במימרי ואף דהליכו קדמי בקשיו׃ 41 אף אנא איהך עמהון בקשיו ואעיל יתהון
בארע בעלי דבביהון או בכן יתבר לבהון טפשא ובכן ירעון ית חוביהון׃ 42 ודכירנא ית קימי דעם יעקוב ואף ית קימי דעם יצחק ואף ית
קימי דעם אברהם אנא דכיר וארעא אנא דכיר׃ 43 וארעא תתרטיש מנהון ותרעי ית שמטהא בדצדיאת מנהון ואינון ירעון ית חוביהון
לווטין חלף ברכן איתי עליהון די בדיני קצו וית קימי רחיקת נפשהון׃

* Et ego ambulabo vobiscum in furore obliquo. 28
& corripiam vos ego septies, iuxta peccata vestra.
* Et comedetis carnes filiorum vestrorum, & 29
carnes filiarum vestrarum comedetis. * Et de- 30
solabo statuas vestras, & destruam lignea simula-
chra vestra, & ponam cadauera vestra super cada
uera idolorum vestrorum: et grauis erit anima mea
vobis. * Et ponam vrbes vestras solitarias, & 31
desolabo sancta vestra, & non olfaciam odorem sa-
crificiorum vestrorum. * Et desolabo ego terram 32
vestram: & admirabuntur super illam inimici ve-
stri habitantes in illa. * Et dispergam vos in gen- 33
tes, & consumet vos penetrans gladius: & erit
terra vestra deserta, & vrbes vestræ erunt soli-
tariæ. * Tunc complacebunt terræ sabbata sua o- 34
mnibus diebus desolationis suæ: et vos eritis in ter-
ra inimicorum vestrorum. tunc sabbatizabit ter-
ra, & complacebunt sabbata sua * omnibus diebus 35
desolationis suæ. sabbatizabit qui non sabbatizauit
in sabbatis vestris, quando habitabatis ipsam.
* Et relictis ex vobis inducam pauorem in corde 36
illorum in terra inimicorum suorum. & perseque-
tur eos sonitus folij volantis, & fugient vt fugien-
tes à bello, & cadent nullo persequente. * Et con- 37
temnet frater fratrem suum sicut in bello, nullo in-
currente. & non poteritis resistere inimicis vestris.
* Et peribitis in gentibus, & comedet vos ter- 38
ra inimicorum vestrorum. * Et relicti ex vo- 39
bis tabescent propter peccata sua in terra inimico-
rum suorum, & propter peccata patrum suorum ta
bescent. * Et confitebuntur peccata sua, et pec- 40
cata patrum suorum, quoniã transgressi sunt et con
tempserunt me, et quoniã ambulauerunt coram me
obliqui: * Et ego ambulaui cum illis in furore 41
obliquo. & perdam illos in terra inimicorum suo-
rum. tunc erubescet cor illorum incircuncisum, &
tunc complacebunt scelera sua. * Et recorda- 42
bor fœderis Iacob, & fœderis Isaac, & fœderis A-
braam recordabor. * Et terræ recordabor: 43
& derelinquetur terra ab eis. Tunc expectabit
terra sabbata sua, cùm deserta fuerit illa propter
eos. & ipsi expectabunt sua peccata, eo quòd iudi-
cia mea spreuerunt, & præcepta mea despexerunt
anima sua.

28 * καὶ αὐτὸς πορεύσομαι μεθ' ὑμῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ. καὶ
παιδεύσω ὑμᾶς ἐγὼ ἑπτάκις, κατὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν·
29 * καὶ φάγεσθε τὰς σάρκας τῶν υἱῶν ὑμῶν, καὶ τὰς σάρκας
30 τῶν θυγατέρων ὑμῶν φάγεσθε. * καὶ ἐρημώσω τὰς στήλας ὑ-
μῶν, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ ξύλινα χειροποίητα ὑμῶν, καὶ θήσω τὰ
κῶλα ὑμῶν ἐπὶ τὰ κῶλα τῶν εἰδώλων ὑμῶν. καὶ προσοχθιεῖ
31 ἡ ψυχή μου ὑμῖν. * καὶ θήσω τὰς πόλεις ὑμῶν ἐρήμους, καὶ
ἐξερημώσω τὰ ἅγια ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ τῆς ὀσμῆς τῶν θυ-
32 σιῶν ὑμῶν. * καὶ ἐξερημώσω ἐγὼ τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ θαυμάσονται
33 ἐπ' αὐτῇ οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν, οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ. * καὶ δια-
σπερῶ ὑμᾶς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐξαναλώσει ὑμᾶς ἐπιπορευομέ-
νη μάχαιρα, καὶ ἔσται ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, καὶ αἱ πόλεις ὑμῶν
34 ἔσονται ἔρημοι. * τότε εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε ἐν τῇ γῇ
τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. τότε σαββατιεῖ ἡ γῆ, καὶ εὐδοκήσει τὰ σάβ-
35 βατα αὐτῆς * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς. σαββα-
τιεῖ ἃ οὐκ ἐσαββάτιζεν ἐν τοῖς σαββάτοις ὑμῶν, ἡνίκα κατῳ-
36 κεῖτε αὐτήν. * καὶ τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐξ ὑμῶν ἐπάξω δειλίαν
εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ διώξεται
αὐτοὺς φωνὴ φύλλου φερομένου, καὶ φεύξονται ὡς φεύγοντες
37 ἀπὸ πολέμου, καὶ πεσοῦνται οὐδενὸς διώκοντος. * καὶ ὑπερό-
ψεται ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὡσεὶ ἐν πολέμῳ, οὐδενὸς κα-
τατρέχοντος. καὶ οὐ δυνήσεσθε ἀντιστῆναι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν.
38 * καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ κατέδεται ὑμᾶς ἡ γῆ τῶν ἐχ-
39 θρῶν ὑμῶν. * καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀφ' ὑμῶν καταφθαρήσονται
διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ διὰ
40 τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν τακήσονται. * καὶ ἐξαγορεύσουσι
τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι
παρέβησαν καὶ ὑπερεῖδόν με, καὶ ὅτι ἐπορεύθησαν ἐναντίον μου
41 πλάγιοι, * καὶ ἐγὼ ἐπορεύθην μετ' αὐτῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ.
καὶ ἀπολῶ αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. τότε ἐντραπήσεται
ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπερίτμητος, καὶ τότε εὐδοκήσουσι τὰς ἁμαρ-
42 τίας αὐτῶν. * καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης ἰακώβ, καὶ τῆς δια-
43 θήκης ἰσαὰκ, καὶ τῆς διαθήκης ἀβραὰμ μνησθήσομαι. * καὶ
τῆς γῆς μνησθήσομαι. καὶ ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ἀπ' αὐ-
τῶν. τότε προσδέξεται ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς, ἐν τῷ ἐρημω-
θῆναι αὐτὴν δι' αὐτούς. καὶ αὐτοὶ προσδέξονται τὰς ἑαυ-
τῶν ἀνομίας, ἀνθ' ὧν τὰ κρίματά μου ὑπερεῖδον, καὶ τοῖς προ-
στάγμασί μου προσώχθισαν τῇ ψυχῇ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Ambulabo vobiscum in ira furoris, corripiamque ego quoque vos septies propter peccata vestra. 29 Et comedetis carnem filiorum vestrorũ,
& carnem filiarũ vestrarum comedetis: 30 Et destruam excelsa vestra, & succidam simulachra vestra: & dabo cadauera vestra super cadauera idolorũ
vestrorum, & abominabitur vos verbum meum: 31 Et dabo ciuitates vestras in solitudinem, & deserta faciam sanctuaria vestra, & non suscipiam vo-
luntariè oblationẽ congregationis vestræ. 32 Et desertam ego faciam terram, & deserti erunt super ea inimici vestri qui habitãt in ea. 33 Vos autem
dispergã inter populos, & immittã post vos occisores gladio: & erit terra vestra deserta, & ciuitates vestræ erunt in solitudinẽ. 34 Tunc cõplacebunt
terræ requietiones eius cũctis diebus quibus fuerit deserta, & vos in terra inimicorũ vestrorũ. Tunc dimittetur terra quiescere, & cõplacebunt ei re-
quietiones suæ. 35 Cunctis diebus quibus fuerit deserta dimittetur quiescere, eo quòd non dimittebatur in annis requietionis vestræ quãdo habi-
tabatis in ea. 36 Et qui de vobis remanserint, inducã pauorem in cordibus eorũ in terra hostium suorum. & persequetur eos sonitus folij decidẽtis, &
fugiẽt sicut fugiũt à facie occisorũ gladio: 37 Et corruẽt vnusquisq; in fratrẽ suũ, quasi fugiẽtes à facie occisorũ gladio, nemine persequente. & nõ erit
vobis resistentia ante inimicos vestros. 38 Et peribitis inter populos, & consumet vos terra inimicorũ vestrorũ. 39 Et qui reliqui fuerint ex vobis, ta-
bescẽt iniquitatibus suis in terra inimicorũ vestrorũ, propter peccata quoq, pessima patrũ suorum quæ apprehenderũt manibus suis tabescent. 40 Et
confitebuntur peccata sua & peccata patrum suorum propter præuaricationem qua præuaricati sunt in verbum meum, & quòd ambulauerunt corã
me in duritia: 41 Ego quoq; incedam cũ eis in duritia, & inducã eos in terram inimicorũ suorũ: aut tũc conteretur insipiẽs cor eorũ, & tunc placabunt
pro iniquitatibus suis. 42 Recordaborq; fœderis mei quod pepigi cũ Iacob, & pacti mei quod pepigi cũ Isaac, & etiam pacti mei quod pepigi cũ A-
brahã ego recordabor. 43 Terræ quoq; ego recordabor. & terra relicta erit ab eis, & cõplacebit sibi requietionib' suis cũ deserta fuerit ab eis. Illi quoq;
placabũt pro iniqtatibus suis. maledictiones pro benedictionib' inducã super eos, eo quòd abiecerit legitima mea, & iudicia mea abominata sit aĩa eorũ.

44 ואף גם־זאת בהיותם בארץ איביהם לא־מאסתים
ולא־געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני יהוה
45 אלהיהם: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר
הוצאתי־אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם
46 לאלהים אני יהוה: אלה החקים והמשפטים
והתורת אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל בהר סיני
ביד־משה:

כז

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר:
2 דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם איש כי יפלא
3 נדר בערכך נפשת ליהוה: והיה ערכך הזכר מבן
עשרים שנה ועד בן־ששים שנה והיה ערכך חמשים
4 שקל כסף בשקל הקדש: ואם־נקבה הוא והיה
5 ערכך שלשים שקל: ואם מבן־חמש שנים ועד בן־
עשרים שנה והיה ערכך הזכר עשרים שקלים ולנקבה
6 עשרת שקלים: ואם מבן־חדש ועד בן־חמש שנים
והיה ערכך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערכך
7 שלשת שקלים כסף: ואם מבן־ששים שנה ומעלה
אם־זכר והיה ערכך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה
8 שקלים: ואם־מך הוא מערכך והעמידו לפני הכהן
והעריך אתו הכהן על־פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו
9 הכהן: ואם־בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן
10 ליהוה כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה־קדש: לא
יחליפנו ולא־ימיר אתו טוב ברע או־רע בטוב ואם־
המר ימיר בהמה בבהמה והיה־הוא ותמורתו יהיה־
11 קדש: ואם כל־בהמה טמאה אשר לא־יקריבו
ממנה קרבן ליהוה והעמיד את־הבהמה לפני הכהן:
12 והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע כערכך הכהן
כן יהיה:

44 Attamen etiam cùm essent in terra hostili, non penitus abieci eos: neque sic despexi vt consumerentur, & irritum facerem pactum meum cum eis. ego enim sum dominus Deus eorum:
45 Et recordabor fœderis mei pristini, quádo eduxi eos de terra Ægypti in conspectu gétium, vt essem Deus eorum. Ego dñs Deus.
46 Hæc sunt iudicia atque præcepta & leges quas dedit Dominus inter se & inter filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

CAP. XXVII.

1 A LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Homo qui votum fecerit & spoponderit Domino animam suam, sub æstimatione dabit precium.
3 Si fuerit masculus à vicesimo anno vsque ad sexagesimum annum, dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram sanctuarij.
4 Si mulier, triginta.
5 A quinto autem anno vsque ad vicesimum, masculus dabit viginti siclos, fœmina decem.
6 Ab vno mense vsque ad annum quintum, pro masculo dabuntur quinque sicli, pro fœmina tres.
7 Sexagenarius & vltra masculus dabit quindecim siclos, fœmina decem.
8 Si pauper fuerit, & æstimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote, & quátum ille æstimauerit & viderit eum posse reddere, tantum dabit.
9 Animal autem quod immolari potest Do-
10 mino si quis vouerit, sanctum erit: Et mutari
B non poterit, id est, nec melius malo, nec peius bono. quod si mutauerit, & ipsum quod mutatum est, & illud pro quo mutatum est, con-
11 secratum erit Domino. Animal immundum quod immolari Domino non potest, si quis vouerit, adducetur ante sacerdotem:
12 Qui diiudicans vtrùm bonum an malum sit, statuet precium.

תרגום אונקלוס

44 ואף ברם דא במהויהון בארע בעלי דבביהון לא ארטשנון ולא ארחיקנון לשיציותהון לאשנאה קימי עמהון ארי אנא יוי אלההון: 45 ודכירנא להון קים קדמאי דאפיקית יתהון מארעא דמצרים לעיני עממיא למהוי להון לאלה אנא יוי: 46 אלין קימיא ודיניא ואוריתא דיהב יוי בין מימריה ובין בני ישראל בטורא דסיני בידא דמשה:

כז

1 ומליל יוי עם משה למימר: 2 מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר ארי יפרש נדר בפורסן נפשתא קדם יוי: 3 ויהי פרסניה דדכרא מבר עשרין שנין ועד בר שתין שנין ויהי פרסניה חמשין סלעין דכסף בסלעי קודשא: 4 ואם נוקבא היא ויהי פרסנה תלתין סלעין: 5 ואם מבר חמש שנין ועד בר עשרין שנין ויהי פרסניה דדכרא עשרין סלעין ולנוקבתא עשר סלעין: 6 ואם מבר ירחא ועד בר חמש שנין ויהי פרסניה דדכרא חמש סלעין דכסף ולנוקבתא פרסנה תלת סלעין דכסף: 7 ואם מבר שתין שנין ולעילא אם דכרא ויהי פרסניה חמש עשרה סלעין ולנוקבתא עשר סלעין: 8 ואם מסכן הוא מפרסניה ויקימניה קדם כהנא ויפרוס יתיה כהנא על מימר דתדבק יד נדרא יפרסניה כהנא: 9 ואם בעירא דיקרבון מינה קרבנא קדם יהוה כל דיתן מיניה קדם יהוה יהי קודשא: 10 לא יחלפניה ולא יעבר יתיה טב בביש או ביש בטב ואם חלפא יחלף בעירא בבעירא ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא: 11 ואם כל בעירא מסאבא דלא יקרבון מינה קרבנא קדם יוי ויקים ית בעירא קדם כהנא: 12 ויפרוס כהנא יתה בין טב ובין ביש כפורסן כהנא כן יהי:

*Et sic existentibus ipsis in terra inimicorum suo- 44
rum, non contempsi eos, neque despexi eos ita vt
perderem illos, vt anihilarem pactum meum quod
ad eos. ego enim sum Dominus Deus illorum.*
*Et recordabor pacti illorum prioris, quando 45
eduxi illos de terra Ægypti, de domo seruitutis co-
ram gentibus, vt essem illorum Deus, ego Dominus.*
*Hæc iudicia & præcepta & lex, quam dedit 46
Dominus inter se & inter filios Jsrael in monte Si-
nai in manu Moysi.*

CAP. XXVII.

*ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Loquere filiis Jsrael, & dices ad eos: Ho- 2
mo qui vouerit votum in precium animæ suæ Do-
mino:
Erit precium masculi à viginti annis vsque 3
ad sexaginta annos, erit eius precium quinquagin-
ta didrachma argenti mensura sancta.
At fœminæ erit precium triginta didrachma. 4
Si autem à quinque annis vsque ad viginti an- 5
nos, erit precium masculi viginti didrachma, at fœ-
minæ decem.
Ab autem vno mense vsque ad quinque an- 6
nos, erit precium masculi quinque didrachma argen-
ti, at fœminæ tria didrachma argenti.
Si autem à sexaginta annis & suprà, si qui- 7
dem masculus fuerit, erit precium eius quinque &
decem didrachma argenti, at fœminæ decē didrach-
ma. Si autem pauper fuerit ad æstimationem, 8
stabit coram sacerdote: & appreciabit illum sacer-
dos, quemadmodum potest manus eius qui votum
fecit, sic appreciabit illum sacerdos.
Si autem ab animalibus oblatis ab ipsis do- 9
num Domino. qui dederit ab his Domino, erit san-
ctum.
Non mutabit ipsum bonum malo, neque ma- 10
lum bono. si autem mutans mutauerit illud animal
animali, erit ipsum & commutatio sanctum.
Si autem omne animal immundum, à quibus 11
non offertur ab ipsis donum Domino, statuet iumen-
tum coram sacerdote:
Et appreciabit illud sacerdos inter bonum & 12
inter malum: secundùm quod appreciabit illud sa-
cerdos, sic statuetur.*

44 καὶ οὕτως ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οὐχ
ὑπερεῖδον αὐτοὺς, οὐδὲ προσώχθισα αὐτοῖς ὥστε ἐξαναλῶσαι
αὐτοὺς τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου τὴν πρὸς αὐ-
τούς. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν.
45 καὶ μνησθήσομαι διαθήκης αὐτῶν προτέρας, ὅτε ἐξή-
γαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας ἐναντίον
τῶν ἐθνῶν, τοῦ εἶναι αὐτῶν θεός, ἐγὼ κύριος.
46 ταῦτα τὰ κρίματα καὶ τὰ προστάγματα καὶ ὁ νόμος,
ὃν ἔδωκε κύριος ἀναμέσον αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν υἱῶν ἰσρα-
ὴλ, ἐν τῷ ὄρει σινᾶ ἐν χειρὶ μωυσῆ.

κζ΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἄνθρω-
πος ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν εἰς τιμὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ·
3 ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος ἀπὸ εἰκοσαέτους ἕως ἑξηκον-
ταέτους, ἔσται αὐτοῦ ἡ τιμὴ, πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου
τῷ σταθμῷ τῷ ἁγίῳ·
4 τῆς δὲ θηλείας ἔσται ἡ συντίμησις τριάκοντα δίδραχμα.
5 ἐὰν δὲ ἀπὸ πενταέτους ἕως εἰκοσαέτους, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρ-
σενος εἴκοσι δίδραχμα· τῆς δὲ θηλείας, δέκα.
6 ἀπὸ δὲ μηνιαίου ἕως πενταέτους ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος,
πέντε δίδραχμα ἀργυρίου. τῆς δὲ θηλείας, τρία δίδραχμα ἀρ-
7 γυρίου. ἐὰν δὲ ἀπὸ ἑξηκονταετῶν καὶ ἐπάνω, ἐὰν μὲν
ἄρσεν ᾖ, ἔσται ἡ τιμὴ αὐτοῦ, πέντε καὶ δέκα δίδραχμα ἀργυ-
ρίου· τῆς δὲ θηλείας, δέκα δίδραχμα.
8 ἐὰν δὲ ταπεινὸς ᾖ τῇ τιμῇ, στήσεται ἔναντι τοῦ ἱερέως. καὶ τι-
μήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, καθάπερ ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐτοῦ εὐξαμένου,
οὕτως τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς.
9 ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν προσφερομένων ἀπ᾽
αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ. ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τούτων τῷ κυρίῳ, ἔσται
ἅγιον.
10 οὐκ ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν
δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃ αὐτὸ κτῆνος κτήνει, ἔσται αὐτὸ καὶ τὸ ἄλ-
λαγμα ἅγιον.
11 ἐὰν δὲ πᾶν κτῆνος ἀκάθαρτον, ἀφ᾽ ὧν οὐ προσφέρεται ἀπ᾽
αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, στήσει τὸ κτῆνος ἐναντίον τοῦ ἱερέως.
12 καὶ τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἀναμέσον καλοῦ καὶ ἀ-
ναμέσον πονηροῦ· καθ᾽ ὅτι ἂν τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς, οὕτως
στήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

44 Attamen etiam cùm essent in terra inimicorum suorum, non reliqui eos, neque abieci vt consumerem eos vt immutem pactum meum
cum eis: quia ego Dominus Deus eorum. 45 Et recordabor eis pacti priorum quos eduxi de terra Ægypti ante oculos populorum,
vt essem eis in Deum, ego Dominus. 46 Hæc sunt pacta & iudicia & leges, quæ dedit Dominus inter verbum eius, & inter filios Is-
rael in monte Sinai per manum Moysi.

CAP. XXVII.

Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Vir qui vouerit votum in æstimatione
animarum coram Domino: 3 Si fuerit æstimatio à viginti annis vsque ad sexaginta annos, erit precium eius quinquaginta sicli ar-
genti in siclis sanctuarij. 4 Et si fœmina fuerit, erit precium eius triginta sicli. 5 Et ab ætate quinque annorum vs-
que ad viginti annos, erit precium masculi viginti sicli, & fœminæ decem sicli. 6 Et si fuerit ab ætate mensis vsque ad ætatem quin-
que annorum, erit precium masculi quinque sicli, & fœminæ tres sicli argenti. 7 Si fuerit ab ætate sexaginta annorum & deinceps,
erit precium masculi quindecim sicli, & fœminæ decem sicli. 8 Et si fuerit pauper & non potest reddere æstimationem suam, stabit
coram sacerdote, & æstimabit eum sacerdos: quantum valuerit manus vouentis, æstimabit eum sacerdos. 9 Animal autem quod of-
ferri potest in oblatione coram Domino: si quis obtulerit illud coram Domino, erit sanctum. 10 Non immutabit eum, neque per-
mutabit bonum pro malo, aut malum pro bono, & si permutans permutauerit animal pro animali, ipsum & illud pro quo mutatum est erit sanctum.
11 Et si omne animal immundum fuerit quod offerri non potest coram Domino, statuet animal coram sacerdote: 12 Et appreciabit
eum sacerdos siue sit bonum siue malum, iuxta æstimationem sacerdotis ita erit.

O 3

13 * וְאִם־גָּאֹל יִגְאָלֶנָּה וְיָסַף חֲמִישִׁתוֹ עַל־עֶרְכֶּךָ ׃
14 * וְאִישׁ כִּי־יַקְדִּשׁ אֶת־בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה
וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ
15 הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם ׃ * וְאִם־הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת־
בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף־עֶרְכְּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ ׃
16 * וְאִם מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה
עֶרְכְּךָ לְפִי זַרְעוֹ זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף ׃
17 * אִם־מִשְּׁנַת הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ כְּעֶרְכְּךָ יָקוּם ׃
18 * וְאִם־אַחַר הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וְחִשַּׁב־לוֹ
הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת עַד
19 שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ ׃ * וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל
אֶת־הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף־
20 עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ ׃ * וְאִם־לֹא יִגְאַל אֶת־הַשָּׂדֶה
וְאִם־מָכַר אֶת־הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד ׃
21 * וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה כִּשְׂדֵה
22 הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ ׃ * וְאִם אֶת־שְׂדֵה מִקְנָתוֹ
23 אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ לַיהוָה ׃ * וְחִשַּׁב־לוֹ
הַכֹּהֵן אֵת מִכְסַת הָעֶרְכְּךָ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנָתַן אֶת־
24 הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה ׃ * בִּשְׁנַת
הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לַאֲשֶׁר קָנָהוּ מֵאִתּוֹ לַאֲשֶׁר־לוֹ
25 אֲחֻזַּת הָאָרֶץ ׃ * וְכָל־עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
26 עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשָּׁקֶל ׃ * אַךְ־בְּכוֹר אֲשֶׁר יְבֻכַּר
לַיהוָה בִּבְהֵמָה לֹא־יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־
27 שֶׂה לַיהוָה הוּא ׃ * וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה
בְעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר
28 בְּעֶרְכֶּךָ ׃ * אַךְ כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיהוָה
מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא
יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה ׃
29 * כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן־הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה
מוֹת יוּמָת ׃

13 *Quod ſi dare voluerit is qui offert, addet ſu-
14 per æſtimationem quintã partẽ. *Homo ſi vo-
uerit domũ ſuam, & ſanctificauerit Dño, con-
ſiderabit eã ſacerdos, vtrũ bona aut mala ſit:
& iuxta preciũ quod ab eo fuerit conſtitutũ,
15 venundabitur. *Sin autẽ ille qui vouerat vo-
luerit redimere eã, dabit quintã partẽ ęſtima-
16 tionis ſupra, & habebit domũ. *Quod ſi agrũ
poſſeſsionis ſuæ vouerit & cõſecrauerit Dño,
C iuxta menſuram ſementis æſtimabitur preciũ;
ſi triginta modiis ordei ſeritur terra, quinqua-
17 ginta ſiclis venũdetur argẽti. *Si ſtatim ab an-
no incipiẽtis iubilei vouerit agrũ, quãto vale-
18 re poteſt, tãto æſtimabitur. *Sin autẽ poſt ali-
quantulum tẽporis ſupputabit ſacerdos pecu-
niã iuxta annorũ qui reliqui ſunt numerũ vſq;
19 ad iubileum, & detrahetur ex precio. *Quod
ſi voluerit redimere agrũ ille qui vouerat, ad-
det quintã partẽ æſtimatæ pecuniæ, & poſsi-
20 debit eã. *Sin autẽ noluerit redimere, ſed alte-
ri cuilibet fuerit venũdatus, vltra eũ qui voue-
21 rat, redimere non poterit: *Quia cũ iubilei ve-
nerit dies, ſanctificatus erit Dño: & poſſeſsio
22 conſecrata ad ius pertinet ſacerdotũ. *Si ager
emptus eſt & nõ de poſſeſsione maiorũ ſancti-
23 ficatus fuerit Dño, *Supputabit ſacerdos iux-
ta annorũ numerũ vſq; ad iubileũ preciũ: &
24 dabit ille qui vouerat eũ Dño. *In iubileo au-
tem reuertetur ad priorem dñm qui vendide-
rat eum, & habuerat in ſortẽ poſſeſsionis ſuæ.
25 *Omnis æſtimatio ſiclo ſanctuarij ponderabi-
26 tur. ſiclus viginti obolos habet. *Primogeni-
ta quę ad Dñm pertinẽt, nemo ſanctificare po-
terit & vouere; ſiue bos ſiue ouis fuerit, Dñi
27 ſunt. *Quod ſi immundum eſt animal, redi-
met qui obtulit iuxta æſtimationem ſuam, &
addet quintam partem precij. ſi redimere no-
luerit, vendetur alteri quantumcunq; fuerit
28 antè ęſtimatũ. *Omne quod Dño conſecratur
D ſiue homo fuerit ſiue animal, ſiue ager, nõ ve-
neat nec redimi poterit. Quicquid ſemel fue-
rit conſecratum, ſanctum ſanctorum erit Do-
29 mino. *Et omnis conſecratio quæ offertur ab
homine, non redimetur, ſed morte morietur.

תרגום אונקלוס

13 וְאִם מִפְרַק יִפְרְקִנֵּהּ וְיוֹסֵף חֻמְשֵׁיהּ עַל פֻּרְסָנֵיהּ ׃ 14 וּגְבַר אֲרֵי יַקְדֵּשׁ יַת בֵּיתֵיהּ קֻדְשָׁא קֳדָם יְהוָה וְיִפְרְסִנֵּיהּ כַּהֲנָא בֵּין טָב
וּבֵין בִּישׁ כְּמָא דְיִפְרוֹס יָתֵיהּ כַּהֲנָא כֵּן יְקוּם ׃ 15 וְאִם דְּאַקְדֵּשׁ יִפְרוֹק יַת בֵּיתֵיהּ וְיוֹסֵף חוֹמֶשׁ כְּסַף פֻּרְסָנֵיהּ עֲלוֹהִי וִיהֵי לֵיהּ ׃ 16 וְאִם
מֵחֲקַל אַחְסַנְתֵּיהּ יַקְדֵּשׁ גְּבַר קֳדָם יְיָ וִיהֵי פֻּרְסָנֵיהּ לְפוּם זַרְעֵיהּ בֵּית זְרַע כּוֹר שַׂעֲרִין בְּחַמְשִׁין סִלְעִין דִּכְסַף ׃ 17 אִם מִשַּׁתָּא דְיוֹבֵלָא יַקְדֵּשׁ
חַקְלֵיהּ כְּפֻרְסָנֵיהּ יְקוּם ׃ 18 וְאִם בָּתַר יוֹבֵלָא יַקְדֵּשׁ חַקְלֵיהּ וִיחַשֵּׁב לֵיהּ כַּהֲנָא יַת כַּסְפָּא עַל פּוּם שְׁנַיָּא דְּאִשְׁתְּאַרָא עַד שַׁתָּא דְיוֹבֵלָא וְיִתְמְנַע
מִפֻּרְסָנֵיהּ ׃ 19 וְאִם מִפְרַק יִפְרוֹק יַת חַקְלָא דְּאַקְדֵּשׁ יָתֵיהּ וְיוֹסֵף חוֹמֶשׁ כְּסַף פֻּרְסָנֵיהּ עֲלוֹהִי וִיקוּם לֵיהּ ׃ 20 וְאִם לָא יִפְרוֹק יַת חַקְלָא
וְאִם זַבִּין יַת חַקְלָא לִגְבַר אָחֳרָן לָא יִתְפְּרֵיק עוֹד ׃ 21 וִיהֵי חַקְלָא בְּמִפְקֵיהּ בְּיוֹבֵלָא קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ כַּחֲקַל חֶרְמָא לְכַהֲנָא תְּהֵי אַחְסַנְתֵּיהּ ׃
22 וְאִם יַת חֲקַל זְבִנוֹהִי דְּלָא מֵחֲקַל אַחְסַנְתֵּיהּ יַקְדֵּישׁ קֳדָם יְהוָה ׃ 23 וִיחַשֵּׁיב לֵיהּ כַּהֲנָא יַת נְסֵיב פֻּרְסָנֵיהּ עַד שַׁתָּא דְיוֹבֵלָא וְיִתֵּן יַת פֻּרְסָנֵיהּ
בְּיוֹמָא הַהוּא קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ ׃ 24 בְּשַׁתָּא דְיוֹבֵילָא יְתוּב חַקְלָא לִדְזַבְנֵיהּ מִינֵּיהּ לִדְדִילֵיהּ אַחְסָנַת אַרְעָא ׃ 25 וְכָל פֻּרְסָנֵיהּ יְהֵי בְּסִלְעֵי
קֻדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין הַוְיָא סִלְעָא ׃ 26 בְּרַם בְּכֻרָא דְיִתְבַּכַּר קֳדָם יְיָ בִּבְעִירָא לָא יַקְדֵּשׁ גְּבַר יָתֵיהּ אִם תּוֹר אִם אִמַּר דַּייָ הוּא ׃ 27 וְאִם
בִּבְעִירָא מְסָאֲבָא וְיִפְרוֹק בְּפֻרְסָנֵיהּ וְיוֹסֵף חֻמְשֵׁיהּ עֲלוֹהִי וְאִם לָא יִתְפְּרֵיק וְיִזְדַּבַּן בְּפֻרְסָנֵיהּ ׃ 28 בְּרַם כָּל חֶרְמָא דְיַחֲרֵים גְּבַר קֳדָם יְיָ
מִכָּל דִּילֵיהּ מֵאֱנָשָׁא וּבְעִירָא וּמֵחֲקַל אַחְסַנְתֵּיהּ לָא יִזְדַּבַּן וְלָא יִתְפְּרֵיק כָּל חֶרְמָא קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין הוּא קֳדָם יְהוָה ׃ 29 כָּל חֶרְמָא דְיִתַּחְרַם מִן
אֱנָשָׁא לָא יִתְפְּרֵיק אִיתְקְטָלָא יִתְקְטֵל ׃

*Si autem redimens redemerit illud, reddet quin- 13
tam partem ad precium eius. * Et homo qui ſan- 14
ctificauerit domum ſuam ſanctam Domino, & ap-
preciabit illam ſacerdos inter bonam & inter ma-
lam: vt appreciauerit ſacerdos illam, ſic ſtatuetur.
* Si autem ſanctificans illam redemerit domum 15
ſuam, addet ſuper illud quintam partem argẽti pre-
cij, & erit illi. * Si autem ab agro poſſeſſionis 16
ſuæ ſanctificauerit homo Domino, & erit precium
ſecundùm ſementem ſuam, pro coro ordei quinqua-
ginta didrachma argenti. * Si autem ab anno re- 17
miſſionis ſanctificauerit agrum ſuum, ſecundùm pre
cium eius ſtatuetur. * Si autem vltimo poſt re- 18
miſſionem ſanctificauerit agrum ſuum, ſupputabit
illud ſacerdos argentum ad annos reliquos, vſque
ad annum remiſſionis, & ſubducetur ab æſtimatio-
ne illius. * Si autem redimens redemerit agrum 19
ſanctificans illum, addet quintam partem argenti
ad precium eius, & erit ei. * Si autem non re- 20
demerit agrum, & vendiderit agrum homini alte-
ri, non amplius non redimat: * Sed erit ager ex- 21
eunte remiſſione ſanctus Domino, ſicut terra ſepara-
ta ſacerdoti erit poſſeſſio illius. * Si autem ab a- 22
gro quem poſſedit, qui non eſt ab agro poſſeſſionis e-
ius ſanctificabit Domino. * Supputabit ad 23
eum ſacerdos finem precij ex anno remiſſionis, &
reddet precium in die illa ſanctum Domino. * Et 24
in anno remiſſionis reddetur ager homini à quo poſ-
ſedit illum ab eo cuius fuit poſſeſſio terræ. * Et o- 25
mne precium erit menſuris ſanctis, viginti obolis e-
rit didrachma. * Omne primogenitum quod fue- 26
rit in animalibus tuis eſt Domino. & non ſanctifi-
cabit vllus illud: ſiue vitulum, ſiue ouem, Domino
eſt.
* Si autem quadrupedum immundorum, 27
commutabit ſecundùm precium illius, & addet
quintam partem eius ad illud, & erit illi. ſi autem
non redimet, vendetur ſecundùm æſtimationem
illius. * Omnis autem conſecratio, quam con- 28
ſecrauerit homo Domino ab omnibus quæcunque
ſibi ſunt, ab homine vſque ad pecus, & ab agro
poſſeſſionis ſuæ, non vendetur, neque redimetur.
omnis conſecratio ſancta ſanctorum erit Domino.
* Et omnis conſecratio quæ conſecrata fuerit ab 29
hominibus, non redimetur, ſed morte morietur.

13 ‡ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται αὐτὸ, προσθήσει τὸ ἐπί-
14 πεμπτον πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ. ‡ καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν ἁγι-
άσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἁγίαν τῷ κυρίῳ, καὶ τιμήσεται αὐτὴν ὁ
ἱερεὺς ἀναμέσον καλῆς καὶ ἀναμέσον πονηρᾶς, ὡς ἂν τιμήση-
15 ται ὁ ἱερεὺς αὐτὴν, οὕτως σταθήσεται. ‡ ἐὰν δὲ ὁ ἁγιάσας
αὐτὴν λυτρώσηται τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, προσθήσει ἐπ' αὐτὸ τὸ ἐπί-
16 πεμπτον τοῦ ἀργυρίου τῆς τιμῆς, καὶ ἔσται αὐτῷ. ‡ ἐὰν δὲ ἀπὸ
τοῦ ἀγροῦ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσῃ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ, καὶ
ἔσται ἡ τιμὴ κατὰ τὸν σπόρον αὐτοῦ, κόρου κριθῶν πεντήκοντα
17 δίδραχμα ἀργυρίου. ‡ ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως ἁ-
18 γιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ στήσεται. ‡ ἐὰν δὲ
ἔσχατον μετὰ τὴν ἄφεσιν ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, προσλογιεῖ-
ται αὐτῷ ὁ ἱερεὺς τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, ἕως εἰς
τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀνθυφαιρεθήσεται ἀπὸ τῆς συντιμή-
19 σεως αὐτοῦ. ‡ ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρῶται τὸν ἀγρὸν ὁ ἁγιά-
σας αὐτὸν, προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον τοῦ ἀργυρίου πρὸς τὴν τι-
20 μὴν αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐτῷ. ‡ ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται τὸν ἀγρὸν, καὶ
ἀποδῶται τὸν ἀγρὸν ἀνθρώπῳ ἑτέρῳ, οὐκ ἔτι μὴ λυτρώσηται.
21 ‡ ἀλλ' ἔσται ὁ ἀγρὸς ἐξεληλυθυίας τῆς ἀφέσεως ἅγιος τῷ κυ-
ρίῳ, ὥσπερ ἡ γῆ ἀφωρισμένη τῷ ἱερεῖ ἔσται κατάσχεσις αὐτοῦ.
22 ‡ ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ οὗ κέκτηται, ὃς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ
23 τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσει τῷ κυρίῳ, ‡ λογιεῖται
πρὸς αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὸ τέλος τῆς τιμῆς ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀ-
φέσεως, καὶ ἀποδώσει τὴν τιμὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἅγιον τῷ
24 κυρίῳ. ‡ καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς ἀφέσεως ἀποδοθήσεται ὁ
ἀγρὸς τῷ ἀνθρώπῳ παρ' οὗ κέκτηται αὐτὸν παρ' αὐτοῦ οὗ ἦν ἡ κα-
25 τάσχεσις τῆς γῆς. ‡ καὶ πᾶσα τιμὴ ἔσται σταθμοῖς ἁγίοις,
26 εἴκοσι ὀβολοῖς ἔσται τὸ δίδραχμον. ‡ πᾶν πρωτότοκον ὃ
ἐὰν γένηται ἐν τοῖς κτήνεσί σου ἐστὶ τῷ κυρίῳ. καὶ οὐχ ἁγιάζει
οὐδεὶς αὐτό. ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε πρόβατον τῷ κυρίῳ ἐστίν.
27 ‡ ἐὰν δὲ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἀλλάξει κατὰ τὴν
τιμὴν αὐτοῦ, καὶ προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ πρὸς αὐτὸ,
καὶ ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται, πραθήσεται κατὰ τὸ τίμη-
28 μα αὐτοῦ. ‡ πᾶν δὲ ἀνάθημα, ὃ ἐὰν ἀναθῇ ὁ ἄνθρωπος τῷ
κυρίῳ ἀπὸ πάντων ὅσα αὐτῷ ἐστὶν, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους,
καὶ ἀπὸ ἀγροῦ κατασχέσεως αὐτοῦ, οὐκ ἀποδώσεται, οὐδὲ λυτρώ-
29 σεται. πᾶν ἀνάθημα ἅγιον ἁγίων ἔσται τῷ κυρίῳ. ‡ καὶ πᾶν
ἀνάθημα ὃ ἂν ἀνατεθῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐ λυτρωθήσεται,
ἀλλὰ θανάτῳ θανατωθήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et ſi redimens redemerit illud, addet quintam partem ſuper æſtimationem eius. 14 Vir autem qui ſanctificauerit domum ſuam ſanctifica-
tione coram Domino, æſtimabit eam ſacerdos, ſiue ſit mala ſiue bona, iuxta æſtimationem ſacerdotis ſic ſtatuetur. 15 Et ſi ille qui ſanctificauit rede-
merit domum ſuam, addet quintam partem ſuper æſtimationem eius, & habebit eam. 16 Et ſi de agro poſſeſſionis ſuæ ſanctificauerit vir coram
Domino, erit precium eius iuxta menſuram ſementis eius. Si coro ordei ſeminatur, æſtimabitur quinquaginta ſiclis argenti. 17 Si ab anno iu-
bilei conſecrauerit agrum ſuum, iuxta æſtimationem eius ſtabit. 18 Et ſi poſt iubileum conſecrauerit agrum ſuum, ſupputabit ei ſacerdos argentum
iuxta numerum annorum qui reliqui ſunt vſque ad annum iubilei, & diminuetur ex precio eius. 19 Si autem redimens redemerit agrum ille qui
conſecrauit illum, addet quintam partem argenti ſuper æſtimationem eius, & habebit eum. 20 Et ſi non redemerit agrum, & vendiderit agrum
viro alteri, non redimetur amplius. 21 Et cùm egreſſus fuerit ager in iubileo, erit conſecratus coram Domino, ſicut ager anathematis in poſſeſſio-
nem ſacerdotis erit. 22 Et ſi agrum aliquis conſecrauerit coram Domino, quem emerat, qui non eſt de agro poſſeſſionis ſuæ, 23 Æſtimabit
ſacerdos ſummam precij eius vſque ad annum iubilei, & dabit precium eius in die illa: ſanctum erit coram Domino. 24 In anno autem iubilei
reuertetur ager ei à quo emit eum, cuius eſt poſſeſſio terræ. 25 Omnis autem æſtimatio erit in ſiclis ſanctuarij: viginti obolos habet ſiclus.
26 Veruntamen primogenitum quod ad Dominum pertinet in pecoribus, nemo ſanctificabit illud: ſiue bos fuerit ſiue agnus, Domini enim eſt.
27 Et ſi de animalibus immundis eſt, redimetur iuxta æſtimationem eius, & addet quintam partem ſuper illud. & ſi non fuerit redemptum, vende-
tur iuxta æſtimationem ſuam. 28 Veruntamen omne anathema quod anathematizauerit vir coram Domino, de omnibus quæ ad eum pertinent, ab
homine, & iumento, & ab agro poſſeſſionis ſuæ, non vendetur nec redimetur: omne anathema ſanctum ſanctorum eſt coram Domino.
29 Omne anathema quod anathematizatum eſt ab homine, non redimetur; ſed occiſione occidetur.

30 * וְכָל־מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיהוָה
31 הוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ * וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ
32 מִמַּעַשְׂרוֹ חֲמִשִׁיתוֹ יֹסֵף עָלָיו׃ * וְכָל־מַעְשַׂר בָּקָר
וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה־
33 קֹּדֶשׁ לַיהוָה׃ * לֹא יְבַקֵּר בֵּין־טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ
וְאִם־הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה־הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה־קֹּדֶשׁ לֹא
34 יִגָּאֵל׃ * אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי׃

30 * Omnes decimæ terræ, siue de pomis arbo-
rum, siue de frugibus, Domini sunt, & illi san-
31 ctificantur. * Si quis autem voluerit redimere
decimas suas, addet quintam partem earum.
32 * Omnium decimarum bouis & ouis quæ
sub pastoris virga transeunt; quicquid deci-
mum venerit, sanctificabitur Domino.
33 * Non eligetur nec bonum nec malum, nec
altero commutabitur. Si quis mutauerit, &
quod mutatum est, & pro quo mutatum est
sanctificabitur Domino, & non redimetur.
34 * Hæc sunt præcepta quæ mandauit Do-
minus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.

תרגום אונקלוס

30 וְכָל מַעְשַׂר אַרְעָא מִזַּרְעָא דְאַרְעָא מִפֵּרֵי אִילָנָא דַייָ הוּא קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ׃
31 וְאִם מִפְרַק יִפְרוֹק גְּבַר מִמַּעְשְׂרֵיהּ חֻמְשֵׁיהּ יוֹסֵיף עֲלוֹהִי׃
32 וְכָל מַעְשַׂר תּוֹרִין וְעָאן כֹּל דְּיֶעְבַּר תְּחוֹת חֻטְרָא עַשְׂרָאָה יְהֵי קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ׃
33 לָא יְבַקַּר בֵּין טָב לְבִישׁ וְלָא יְחַלְּפִינֵּיהּ וְאִם חַלָּפָא יְחַלְּפִינֵּיהּ וִיהֵי הוּא וְחִלּוּפֵיהּ יְהֵי קֻדְשָׁא לָא יִתְפְּרֵיק׃
34 אִלֵּין פִּקּוּדַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינָי׃

תם ונשלם ספר ויקרא

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

בֿ אֿ מֿ

30 *Omnis decima terræ, à semine terræ & à fructu ligneo Domino sanctum, Domino est.*
31 *Si autem redimens redemerit homo decimam suam, quintam partem eius addet super illud, & erit illi.*
32 *Et omnis decima boum & ouium, & omne quod venerit in numero sub virga, decima erit sancta Domino.*
33 *Non commutabis illam bonã malã, neque malam bona. si autem commutans commutaueris illam, erit illa & commutatio eius sancta: non redimetur.*
34 *Hæc præcepta quæ præcepit Dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.*

30 πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τῷ κυρίῳ ἅγιον, τῷ κυρίῳ ἐστίν.
31 ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται ἄνθρωπος τὴν δεκάτην αὐτοῦ, τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ' αὐτό, καὶ ἔσται αὐτῷ.
32 καὶ πᾶσα δεκάτη βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ πᾶν ὃ ἂν διέλθῃ ἐν τῷ ἀριθμῷ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέκατον ἔσται ἅγιον τῷ κυρίῳ.
33 οὐκ ἀλλάξεις αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃς αὐτό, ἔσται αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλαγμα αὐτοῦ ἅγιον, οὐ λυτρωθήσεται.
34 αὗται αἱ ἐντολαὶ ἃς ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ὄρει σινά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et omnes decimæ terræ de semine terræ & de fructu arboris Domini sunt, sanctæ sunt coram Domino.
31 Et si redimens redemerit vir de decimis suis, addet quintam partem super eas.
32 Omnisque decimatio boum & ouium, omne decimum quod transierit sub virga, erit sanctificatum coram Domino.
33 Non requirat inter bonum & malum, neque commutet illud. Si autem commutans commutauerit illud, illud & id pro quo commutatum est, erit sanctificatum, non redimetur.
34 Hæc sunt præcepta quæ mandauit Dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.

Finis Leuitici.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

1 וידבר יהוה אל-משה במדבר
סיני באהל מועד באחד לחדש השני
בשנה השנית לצאתם מארץ
2 מצרים לאמר: * שאו את-
ראש כל-עדת בני-ישראל למשפחתם לבית
אבתם במספר שמות כל-זכר לגלגלתם:
3 * מבן עשרים שנה ומעלה כל-יצא צבא בישראל
תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן:
4 * ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית-
5 אבתיו הוא: * ואלה שמות האנשים אשר
יעמדו אתכם לראובן אליצור בן-שדיאור:
6 * לשמעון שלמיאל בן-צורישדי: * ליהודה
7 8 נחשון בן-עמינדב: * ליששכר נתנאל בן-צוער:
9 * לזבולן אליאב בן-חלן: * לבני יוסף לאפרים
10 אלישמע בן-עמיהוד למנשה גמליאל בן-פדהצור:
11 * לבנימן אבידן בן-גדעני: * לדן אחיעזר בן-
12 13 עמישדי: * לאשר פגעיאל בן-עכרן: * לגד
14 15 אליסף בן-דעואל: * לנפתלי אחירע בן-עינן:
16 * אלה קריאי העדה נשיאי מטות אבותם
17 ראשי אלפי ישראל הם: * ויקח משה ואהרן
את האנשים האלה אשר נקבו בשמות:
18 * ואת כל-העדה הקהילו באחד לחדש השני
ויתילדו על-משפחתם לבית אבתם במספר שמות
מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם:
19 * כאשר צוה יהוה את-משה ויפקדם במדבר
20 סיני: * ויהיו בני-ראובן בכר ישראל
תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות
לגלגלתם כל-זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל
יצא צבא:

INCIPIT VAIDABER, ID EST, LIBER NVMERI.

CAP. I.

1 Locutuſque eſt Dominus ad
Moyſen in deſerto Sinai in ta-
bernaculo fœderis prima die
menſis ſecundi, anno altero
egreſsionis eorum ex Ægyp-
2 to, dicens: * Tollite ſummam
vniuerſæ congregationis filiorum Iſrael per
cognationes & domos ſuas, & nomina ſingu-
3 lorum quicquid ſexus eſt maſculini * à viceſi-
mo anno & ſuprà, omnium virorum fortium
ex Iſrael, & numerabitis eas per turmas ſuas
4 tu & Aaron: * Eruntque vobiſcum princi-
pes tribuum ac domorum in cognationibus
5 ſuis: * Quorum iſta ſunt nomina: De tribu
6 Ruben, Eliſur filius Sedeur. * De tribu Sy-
meon, Salamihel filius Suriſaddai.
7 * De tribu Iuda, Naaſon filius Aminadab.
8 * De tribu Iſachar, Nathanael filius Suar.
9 * De tribu Zabulon, Eliab filius Helon.
10 * Filiorum autem Ioſeph de tribu Ephraï,
Eliſama filius Amiud. De tribu Manaſſe, Ga-
11 maliel filius Phadaſſur. *De tribu Beniamin,
12 Abidan filius Gedeonis. *De tribu Dan, Abie-
13 zer filius Amiſaddai. *De tribu Aſer, Phegiel
14 filius Ochran. * De tribu Gad, Heliaſaph fi-
15 lius Duel. * De tribu Neptalim, Ahira filius
16 Enan. *Hi nobiliſsimi principes multitudinis
B per tribus & cognationes ſuas & capita exer-
17 citus Iſrael, * Quos tulerunt Moyſes & Aa-
ron cum omni vulgi multitudine.
18 * Et congregauerunt primo die menſis ſe-
cundi, recenſentes eos per cognationes & do-
mos ac familias, & capita, & nomina ſingulo-
rum, à viceſimo anno & ſuprà,
19 * Sicut præceperat Dominus Moyſi. Nu-
meratique ſunt in deſerto Sinai:
20 * De Ruben primogenito Iſraelis per ge-
nerationes & familias ac domos ſuas, & nomi-
na capitum ſingulorum, omne quod ſexus eſt
maſculini à viceſimo anno & ſuprà, proce-
dentium ad bellum,

תרגום אונקלוס

א

1 ומליל ייי עם משה במדברא דסיני במשכן זמנא בחד לירחא תנינא בשתא תניתא למפקהון מארעא דמצרים למימר:
2 קבילו ית חשבן כל כנשתא דבני ישראל לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן כל דכורא לגלגלתהון:
3 מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא בישראל תמנון יתהון לחיליהון את ואהרן: 4 ועמכון יהון גברא גברא לשבטא גבר ריש
לבית אבהתוהי הוא: 5 ואלין שמהת גבריא דיקומון עמכון לראובן אליצור בר שדיאור: 6 לשמעון שלמיאל בר צורישדי:
7 ליהודה נחשון בר עמינדב: 8 ליששכר נתנאל בר צוער: 9 לזבולן אליאב בר חילן: 10 לבני יוסף לאפרים אלישמע בר עמיהוד
למנשה גמליאל בר פדה צור: 11 לבנימין אבידן בר גדעוני: 12 לדן אחיעזר בר עמישדי: 13 לאשר פגעיאל בר עכרן: 14 לגד
אליסף בר דעואל: 15 לנפתלי אחירע בר עינן: 16 אלין מערעי כנשתא רברבי שבטי אבהתהון רישי אלפיא דישראל אינון: 17 ודבר
משה ואהרן ית גבריא האלין דאתפרשו בשמהן: 18 וית כל כנשתא כנשו בחד לירחא תנינא ואתיחסו על זרעיתהון לבית
אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא לגלגלתהון: 19 כמא דפקיד ייי ית משה ומננון במדברא דסיני:
20 והוו בני ראובן בכרא דישראל תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן לגלגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין
ולעילא כל נפיק חילא:

CAP. I.

Et locutus est Dominus ad Moy 1
sen in deserto Sinai, in taberna-
culo testimonij, in vna mensis
secundi, anno secundo egresso-
rum ipsorum de terra Ægypti,
dicens:
Accipite summam omnis congregationis filio- 2
rum Israel per cognationes suas, per domos familia-
rum suarum, per numerum nominum ipsorum. Om
ne masculum secundùm caput eorum, *à vi-* 3
ginti annis & suprà, omnis egrediens in exercitu
Israel, numerate eos cum exercitu eorum, tu et Aa-
ron.
Et vobiscum erunt quilibet per tribum vnius- 4
cuiusque principum, per domos familiarum erunt.
Et hæc nomina virorum qui aderunt vobis- 5
cum: ex Ruben, Elisur, filius Sedeur.
Ex Symeon, Salamiel, filius Surisadai. 6
Ex Iuda, Naasson, filius Aminadab. 7
Ex Issachar, Nathanael, filius Suar. 8
Ex Zabulon, Eliab, filius Helon. 9
Ex filiis Ioseph, ex Ephraim, Elisama, filius 10
Amiud: ex Manasse, Gamaliel, filius Phadassur.
Ex Beniamin, Amidan, filius Gedeonis. 11
Ex Dan, Abiezer, filius Amisadai. 12
Ex Asser, Phegiel, filius Ochran. 13
Ex Gad, Elisaph, filius Rhaguel. 14
Ex Neptalim, Ahira, filius Enan. 15
Hi nobiles congregationis, principes tribuum 16
per familias suas, principes Israel sunt.
Et accepit Moyses & Aaron viros hos vo- 17
catos ex nomine: *Et omnem congregationem* 18
congregauerunt in vna mensis secundi anni. et nu-
merauerunt per generationes suas, per familias
suas, secundùm numerum nominum eorum, à vi-
ginti annis & suprà, omne masculinum secundùm
caput ipsorum, *Quemadmodum præcepit Do-* 19
minus Moysi. & numerati sunt in deserto Sinai.
Et fuerunt filij Ruben primogeniti Israel per 20
cognationes suas, per populos eorum, per domos fa-
miliarum suarum, secundùm numerum nominum,
secundùm caput eorum, omne masculinum à viginti
annis & suprà, omnis egrediens in exercitu,

α'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ
ἐρήμῳ τῷ σινᾶ, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου,
ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου, ἔτους δευ-
τέρου ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου,
2 λέγων· λάβετε ἀρχὴν πάσης συνα-
γωγῆς υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ τὰς συγγενείας αὐτῶν, κατ' οἴκους πα-
τριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πᾶν ἄρσεν κατὰ
3 κεφαλὴν αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω πᾶς ὁ ἐκπορευό-
μενος ἐν τῇ δυνάμει ἰσραὴλ ἐπισκέψασθε αὐτοὺς σὺν τῇ
δυνάμει αὐτῶν, σὺ καὶ ἀαρών.
4 καὶ μεθ' ὑμῶν ἔσονται ἕκαστος κατὰ φυλὴν ἑκάστου ἀρχόν-
των, κατ' οἴκους πατριῶν ἔσονται.
5 καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες παραστήσονται
μεθ' ὑμῶν. τῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ, υἱὸς σεδειούρ.
6 τῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ.
7 τῶν ἰούδα, ναασὼν, υἱὸς ἀμιναδάβ.
8 τῶν ἰσάχαρ, ναθαναὴλ, υἱὸς σωγάρ.
9 τῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ, υἱὸς χελών.
10 τῶν υἱῶν ἰωσὴφ, τῶν ἐφραΐμ, ἐλισαμὰ, υἱὸς σεμιούδ. τῶν
μανασσῆ γαμαλιὴλ, υἱὸς φαδασσούρ.
11 τῶν βενιαμὶν, ἀμιδὰν, υἱὸς γαδεωνί.
12 τῶν δὰν, ἀχιέζερ, υἱὸς ἀμισαδαΐ.
13 τῶν ἀσὴρ, φαγεὴλ, υἱὸς ἐχθράν.
14 τῶν γὰδ, ἐλισὰφ, υἱὸς ῥαγουήλ.
15 τῶν νεφθαλὶμ, ἀχειρὰ υἱὸς ἐνάν.
16 οὗτοι ἐπίκλητοι τῆς συναγωγῆς, ἄρχοντες τῶν φυλῶν
17 κατὰ πατριὰς αὐτῶν, χιλίαρχοι ἰσραήλ εἰσιν. καὶ ἔλαβε
μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τοὺς ἄνδρας τούτους τοὺς ἀνακληθέντας ἐξ
18 ὀνόματος· καὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν συνήγαγον ἐν μιᾷ
τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους. καὶ ἐπεσκέπτοντο κατὰ γενέσεις αὐ-
τῶν, κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν,
ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶν ἀρσενικὸν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν,
19 ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐπεσκέπη-
σαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινᾶ.
20 καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ κατὰ συγ-
γενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κα-
τὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀ-
πὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

Locutusque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai in tabernaculo fœderis in prima die mensis secundi, in anno secundo egressionis eo-
rum de terra Ægypti, dicens: 2 Suscipe summam omnis cœtus filiorum Israel per cognationes suas, & per domos patrum
suorum, iuxta numerum nominum eorum, omnium masculini sexus per capita eorum, 3 à viginti annis & suprà, omnium egredien-
tium ad exercitum in Israel, numerabitis eos per turmas suas tu & Aaron: 4 Et vobiscum erunt vnus vir
de vno quoque tribu, qui princeps sit domus patrum suorum. 5 Et hæc sunt nomina virorum qui
stabunt vobiscum: De Ruben, Elisur, filius Sedeur. 6 De Symeon, Selumiel, filius Surisaddai.
7 De Iuda, Naason, filiud Aminadab. 8 De Isachar, Nathanael, filius Suar. 9 De Zabu-
lon, Eliab, filius Helon. 10 Filiorum autem Ioseph, de Ephraim, Elisama filius Amihud: de Manasse, Gamaliel, filius
Phadasur. 11 De Beniamin, Abidan filius Gedeonis. 12 De Dan, Ahiezer filius Amisaddai.
13 De Aser, Phegiel filius Ochran. 14 De Gad, Eliasaph, filius Dehuel. 15 De Neptali, Aira, filius Enan.
16 Hi sunt nuncupati congregationis principes tribuum patrum suorum, capita sunt milium Israel. 17 Tulitque Moyses & Aaron vi-
ros istos, quorum nomina exposita sunt: 18 Et omnem cœtum congregauerunt in prima die mensis secundi, & numerati sunt per genealo-
gias & familias suas, ac domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum à viginti annis & suprà, per capita eorum; 19 Sicut præ-
cepit Dominus Moysi: numerauitque eos in deserto Sinai. 20 Fueruntque filij Ruben per generationes suas & familias suas, per domos
patrum suorum, per numerum nominum eorum, per capita eorum, omnes masculi à viginti annis & suprà, omnes egredientes ad exercitum:

21 * פקדיהם למטה ראובן ששה וארבעים אלף
22 וחמש מאות : * לבני שמעון תולדתם
למשפחתם לבית אבתם פקדיו במספר שמות
לגלגלתם כל־זכר מבן עשרים שנה ומעלה
23 כל יצא צבא : * פקדיהם למטה שמעון
24 תשעה וחמשים אלף ושלש מאות : * לבני
גד תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר
שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא :
25 * פקדיהם למטה גד חמשה וארבעים אלף
26 ושש מאות וחמשים : * לבני יהודה
תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת
מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא :
27 * פקדיהם למטה יהודה ארבעה ושבעים אלף
28 ושש מאות : * לבני יששכר תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא :
29 * פקדיהם למטה יששכר ארבעה וחמשים
30 אלף וארבע מאות : * לבני זבולן תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן
31 עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא : * פקדיהם
למטה זבולן שבעה וחמשים אלף וארבע מאות :
32 * לבני יוסף לבני אפרים תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים
33 שנה ומעלה כל יצא צבא : * פקדיהם למטה
34 אפרים ארבעים אלף וחמש מאות : * לבני
מנשה תולדתם למשפחתם לבית אבותם
במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל
יצא צבא :
35 * פקדיהם למטה מנשה שנים ושלשים אלף
ומאתים :

21 * Quadraginta fex milia quingenti.
22 * De filiis Symeon,per generationes & fa-
C milias ac domos cognationum fuarum, recen
fiti funt per nomina & capita fingulorum, o-
mne quod fexus eft mafculini,à vicefimo an-
no & fuprà,procedentium ad bellum,
23 * Quinquaginta nouem milia trecenti.
24 * De filiis Gad,per generationes, & fami-
lias ac domos cognationum fuarum recenfiti
funt per nomina fingulorum à viginti annis
& fuprà, omnes qui ad bella procederent,
25 * Quadraginta quinque milia fexcenti
quinquaginta.
26 * De filiis Iuda , per generationes & fami-
lias ac domos cognationum fuarum, per no-
D mina fingulorum à vicefimo anno & fuprà,
omnes qui poterant ad bella procedere,
27 * Recenfiti funt feptuaginta quatuor mi-
lia fexcenti.
28 * De filiis Iffachar per generationes & fa-
milias ac domos cognationum fuarum, per
nomina fingulorum à vicefimo anno & fu-
prà,omnes qui ad bella procederent,
29 * Recẽfiti funt quinquaginta quatuor mi-
lia quadringenti.
30 * De filiis Zabulon,per generationes & fa-
milias ac domos cognationum fuarum, recen
fiti funt per nomina fingulorum à vicefimo
anno & fuprà , omnes qui poterant ad bella
procedere,
31 *Quinquaginta feptẽ milia quadringenti.
32 *De filiis Iofeph filiorum Ephraim per ge
nerationes & familias ac domos cognationũ
fuarum,recẽfiti funt per nomina fingulorum
à vicefimo anno & fuprà,omnes qui poterant
ad bella procedere,
33 * Quadraginta milia quingenti.
34 * Porrò filiorum Manaffe, per generatio-
E nes & familias ac domos cognationum fua-
rum,recenfiti funt per nomina fingulorum à
viginti annis & fuprà , omnes qui poterant
ad bella procedere,
35 * Triginta duo milia ducenti.

תרגום אונקלוס

21 מניניהון לשבטא דראובן ארבעין ושתא אלפין וחמש מאה : 22 לבני שמעון תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון
מנינהי במנין שמהן לגלגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא : 23 מניניהון לשבטא דשמעון חמשין ותשעה
אלפין ותלת מאה : 24 לבני גד תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק
חילא : 25 מניניהון לשבטא דגד ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה וחמשין : 26 לבני יהודה תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא : 27 מניניהון לשבטא דיהודה שבעין
וארבעה אלפין ושית מאה : 28 לבני יששכר תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא
כל נפיק חילא : 29 מניניהון לשבטא דיששכר חמשין וארבעת אלפין וארבע מאה : 30 לבני זבולן תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא : 31 מניניהון לשבטא דזבולן חמשין
ושבעה אלפין וארבע מאה : 32 לבני יוסף לבני אפרים תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין
שנין ולעילא כל נפיק חילא : 33 מניניהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין וחמש מאה : 34 לבני
מנשה תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא : 35 מניניהון לשבטא
דמנשה תלתין ותרין אלפין ומאתן :

* Numeratio eorum de tribu Ruben, ſex & 21
quadraginta milia & quingenti. * Filiis Sy- 22
meon, per cognationes eorum, per populos eorum, per
domos familiarum ſuarum, ſecundum numerum no
minum, ſecundum caput eorum, omnes maſculini à
viginti annis et ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* Numeratio eorum de tribu Symeon, nouem et 23
quinquaginta milia & trecenti. * Filiis Gad 24
ſecũdum cognationes eorum, ſecundum populos eo-
rum, ſecundum domos familiarum eorum, ſecun-
dum numerum nominum, omnia maſculina à vigin-
ti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* Numeratio eorum de tribu Gad, quinque & 25
quadraginta milia & ſexcenti & quinquaginta.
* Filiis Iuda, per cognationes eorum, per populos 26
eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum
numerum nominum eorum, omnes maſculini à vi-
ginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu,
* Numeratio eorum de tribu Iuda, quatuor & 27
ſeptuaginta milia & ſexcenti.
* Filiis Iſſachar, per cognationes ſuas, per populos 28
eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum nu
merum nominum eorum, omnes maſculini à vigin-
ti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* Numeratio eorum de tribu Iſſachar, quatuor 29
& quinquaginta milia & quadringinta.
* Filiis Zabulon, per cognationes ſuas, per popu- 30
los eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum
numerum nominum, omnes maſculini à viginti an-
nis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* Numeratio eorum ex tribu Zabulon, ſeptem 31
& quinquaginta milia & quadringenti.
* Filiis Ioſeph filij Ephraim, per cognationes ſuas, 32
per populos eorum, per domos familiarum ſuarum,
ſecundum numerum nominum, omnes maſculini à
viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exerci-
tu; * Numeratio eorum de tribu Ephraim, 33
quadraginta milia & quingenti.
* Filiis Manaſſe, per cognationes eorum, per po- 34
pulos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecun-
dum numerum nominum, omnes maſculini à vigin-
ti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* Numeratio eorum de tribu Manaſſe, duo & 35
triginta milia & ducenti.

21 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ῥουβὴν ἓξ καὶ τεσσα-
22 ράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς συμεών, κατὰ
συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐ-
τῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρ-
σενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν
23 τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς συμεών,
24 ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς
γάδ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πα-
τριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ
εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
25 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς γάδ, πέντε καὶ τεσ-
26 σαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. * τοῖς
υἱοῖς ἰούδα, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσε
νικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
27 δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα, τέσ-
28 σαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς
ἰσάχαρ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσενι-
κὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
29 δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰσάχαρ,
τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
30 * τοῖς υἱοῖς ζαβουλών, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους
αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων,
πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευ
όμενος ἐν τῇ δυνάμει,
31 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ζαβουλών, ἑπτὰ καὶ
πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
32 * τοῖς υἱοῖς ἰωσὴφ υἱοὶ ἐφραΐμ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κα-
τὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν
ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς
33 ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις
αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἐφραΐμ, τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ
34 πεντακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς μανασσῆ κατὰ συγγενείας
αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ
ἀριθμὸν τῶν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ
ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
35 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ, δύο καὶ τριά-
κοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Numeratique ſunt de tribu Ruben quadraginta & ſex milia & quingenti. 22 De filiis Symeon per generationes ſuas, &
familias ſuas, & per domos patrum ſuorum recenſiti ſunt iuxta numerum eorum per capita eorum, omnes maſculi à viceſimo anno & ſuprà, omnes
egredientes in exercitum: 23 Recenſitique ſunt de tribu Symeon, quinquaginta & nouem milia & trecenti.
24 De filiis Gad per generationes ſuas, per familias ſuas, per domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum, à viceſimo anno & ſu-
prà, omnes egredientes in exercitum. 25 Numeratique ſunt de tribu Gad, quadraginta quinque milia & ſexcenti & quinquaginta.
26 De filiis Iuda per generationes ſuas, per familias ſuas, per domos patrum ſuorum iuxta numerum nominum eorum, à viceſimo anno & ſuprà,
omnes egredientes in exercitum: 27 Recenſitique ſunt de tribu Iuda, ſeptuaginta quatuor milia & ſexcenti.
28 De filiis Iſachar per generationes ſuas, & familias ſuas; & domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà,
omnes egredientes in exercitum. 29 Numeratique ſunt de tribu Iſachar quinquaginta quatuor milia & quadringenti.
30 De filiis Zabulon per generationes ſuas, & per familias ſuas, & domos patrum ſuorum, per numerum nominum eorum à viceſimo anno &
ſuprà, omnes egredientes in exercitum, 31 Numerati ſunt de tribu Zabulon, quinquaginta ſeptem milia & quadringenti.
32 De filiis Ioſeph de filiis Ephraim per generationes ſuas, per familias ſuas, per domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum, à vi-
ceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum; 33 Numerati ſunt de tribu Ephraim quadraginta milia &
quingenti. 34 De filiis Manaſſe per generationes ſuas, & familias ſuas, & domos patrum ſuorum, iuxta nu-
merum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum, 35 Numerati ſunt de tribu Manaſſe tri-
ginta duo milia & ducenti.

36 לבני בנימן תולדתם למשפחתם לבית
אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה
37 כל יצא צבא: פקדיהם למטה בנימן
חמשה ושלשים אלף וארבע מאות:
38 לבני דן תולדתם למשפחתם לבית אבתם
במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא
39 צבא: פקדיהם למטה דן שנים וששים
40 אלף ושבע מאות: לבני אשר תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן
41 עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם
למטה אשר אחד וארבעים אלף וחמש מאות:
42 בני נפתלי תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה
43 ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם למטה נפתלי
שלשה וחמשים אלף וארבע מאות:
44 אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן
ונשיאי ישראל שנים עשר איש איש אחד לבית
45 אבתיו היו: ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית
אבתם מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא
46 בישראל: ויהיו כל הפקדים שש מאות אלף
ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים:
47 והלוים למטה אבתם לא התפקדו בתוכם:
48 וידבר יהוה אל משה לאמר:
49 אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא
50 בתוך בני ישראל: ואתה הפקד את הלוים על
משכן העדת ועל כל כליו ועל כל אשר לו המה
ישאו את המשכן ואת כל כליו והם ישרתהו
51 וסביב למשכן יחנו: ובנסע המשכן יורידו אתו
הלוים ובחנת המשכן יקימו אתו הלוים והזר
הקרב יומת:

36 De filiis Beniamin, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, recenſiti ſunt nominibus ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
37 Triginta quinque milia quadringenti.
38 De filiis Dan, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, recenſiti ſunt nominibus ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
39 Sexaginta duo milia ſeptingenti.
40 De filiis Aſer, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
41 Quadraginta milia & mille quingenti.
42 De filiis Neptalim, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, recenſiti ſunt nominibus ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella
43 procedere, Quinquaginta tria milia quadrin-
44 genti. Hi ſunt quos numerauerunt Moyſes & Aaron & duodecim principes Iſrael, ſingulos per domos cognationum ſuarum.
45 Fueruntque omnes filij Iſrael per domos & familias ſuas, à viceſimo anno & ſuprà, qui
46 poterant ad bella procedere, Sexcenta tria milia virorum quingenti quinquaginta.
47 Leuitæ autem in tribubus familiarum ſuarum non ſunt numerati cum eis.
48 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
49 Tribum Leui noli numerare, neque pones ſummam eorum cum filiis Iſrael:
50 Sed conſtitues eos ſuper tabernaculũ teſtimonij & cũcta vaſa eius, & quicquid ad ceremonias pertinet. Ipſi portabunt tabernaculum & omnia vtenſilia eius, & erunt in miniſterio ac per gyrum tabernaculi metabuntur.
51 Cùm proficiſcendũ fuerit, deponent Leuitæ tabernaculum; cùm caſtrametanda, erigent. quiſquis externorũ acceſſerit, occidetur.

תרגום אונקלוס

36 לבני בנימן תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: 37 מניניהון
לשבטא דבנימן תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה: 38 לבני דן תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין
שנין ולעילא כל נפיק חילא: 39 מניניהון לשבטא דדן שתין ותרין אלפין ושבע מאה: 40 לבני אשר תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: 41 מניניהון לשבטא דאשר ארבעין וחד אלפין
וחמש מאה: 42 בני נפתלי תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
43 מניניהון לשבטא דנפתלי חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה: 44 אלין מניניא דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל תרי עשר
גברין גברא חד לבית אבהתוהי הוו: 45 והוו כל מניני בני ישראל לבית אבהתהון מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא
בישראל: 46 והוו כל מניניא שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין: 47 וליואי לשבטא דאבהתהון לא
אתמניאו ביניהון: 48 ומליל יי עם משה למימר: 49 ברם ית שבטא דלוי לא תמני וית חושבנהון לא תקבל בגו
בני ישראל: 50 ואת מני ית ליואי על משכנא דסהדותא ועל כל מנוהי ועל כל דליה אינון יטלון ית משכנא וית כל מנוהי
ואנון ישמשוניה וסחור סחור למשכנא ישרון: 51 ובמיטל משכנא יפרקון יתיה ליואי ובמישרי משכנא יקימון יתיה
ליואי וחלוני דיקרב יתקטל:

*Filiis Beniamin, per cognationes suas, per po- 36
pulos eorum, per domos familiarum suarum, secun-
dum numerum nominum, omnes masculini à vigin-
ti annis & suprà, omnis egrediens in exercitu;
Numeratio eorum de tribu Beniamin, quin- 37
que & triginta milia & quadringenti.
Filiis Dan, per cognationes eorum, per popu- 38
los eorum, per domos familiarum suarum, secũdum
numerum nominum, omnes masculini à viginti
annis & suprà, omnis egrediens in exercitu;
Numeratio eorum de tribu Dan, duo & sex- 39
aginta milia & septingenti.
Filiis Aser, per cognationes eorum, per popu- 40
los eorum, per domos familiarum suarum, secũdum
numerum nominum, omnes masculini à viginti an-
nis & suprà, omnis egrediens in exercitu;
Numeratio eorum de tribu Aser, vnum & 41
quadraginta milia & quingenti.
Filiis Neptalim per cognationes eorum, per po 42
pulos eorum, per domos familiarum suarum, secun-
dum numerum nominum, omnes masculini à vigin-
ti annis & suprà, omnis egrediens in exercitu;
Numeratio eorum de tribu Neptalim, tria et 43
quinquaginta milia & quadringenti.
Hæc numeratio quã numerauerit Moyses & 44
Aaron & principes Israel, duodecim viri, vir v-
nus per tribum vnam, per tribum domorum fami-
liæ eorum erant.
Et fuit omnis numeratio filiorum Israel cum 45
exercitu eorum à viginti annis & suprà, omnis e-
grediens ad prælandum in Israel, Sexcenta 46
milia & tria milia & quingenti & quinquaginta.
At Leuitæ de tribu familiæ ipsorum, non sunt 47
numerati in filiis Israel. Et locutus est Domi- 48
nus ad Moysen, dicens: Vide tribum Leui non 49
simul numerabis, & numerum eorum non accipies
in medio filiorum Israel. Et tu constitue Leui- 50
tas in tabernaculum testimonij, et super omnia vasa
eius, & super omnia quæcunq; in ipso. ipsi portabũt
tabernaculum et omnia vasa eius, & ipsi ministra
bũt in eo, et in circuitu tabernaculi castrametabũtur.
Et cùm eleuatum fuerit tabernaculum, deponent 51
illud Leuitæ: & cùm depositum fuerit tabernacu-
lu, erigent illud. & alienigena accedens, moriatur.*

36 τοῖς υἱοῖς βενιαμὶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐ-
τῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος
37 ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς βενια-
μὶν, πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
38 τοῖς υἱοῖς δὰν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν,
κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος
39 ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς
δὰν, δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι.
40 τοῖς υἱοῖς ἀσὴρ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν,
κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος
41 ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἀ-
σὴρ, μία καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
42 τοῖς υἱοῖς νεφθαλὶμ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐ-
τῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάν-
τα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
43 νος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς
νεφθαλὶμ, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
44 αὕτη ἡ ἐπίσκεψις, ἣν ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ
οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ, δώδεκα ἄνδρες. ἀνὴρ εἷς κατὰ φυλὴν
μίαν, κατὰ φυλὴν οἴκων πατριᾶς αὐτῶν ἦσαν.
45 καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ σὺν δυ-
νάμει αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
46 νος παρατάξασθαι ἐν ἰσραὴλ, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ
τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα.
47 οἱ δὲ λευῖται ἐκ τῆς φυλῆς πατριᾶς αὐτῶν, οὐ συνε-
πεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
48 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
49 ὅρα τὴν φυλὴν τὴν λευὶ οὐ συνεπισκέψῃ, καὶ τὸν ἀριθ-
μὸν αὐτῶν οὐ λήψῃ ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
50 καὶ σὺ ἐπίστησον τοὺς λευίτας ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυ-
ρίου, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐν αὐτῇ.
αὐτοὶ ἀροῦσι τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτ. καὶ αὐτοὶ
λειτουργήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ κύκλῳ τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι·
51 καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν σκηνὴν, καθελοῦσιν αὐτὴν οἱ
λευῖται. καὶ ἐν τῷ παρεμβάλλειν τὴν σκηνὴν, ἀναστήσουσιν
αὐτήν. καὶ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανέτω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 De filiis Beniamin per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, & numerum nominum eorum à vicesimo anno & su-
prà, omnes egredientes in exercitum, 37 Recensiti sunt de tribu Beniamin, triginta quinque milia & quadringenti.
38 De filiis Dan per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & suprà, o-
mnes egredientes in exercitum, 39 Recensiti sunt de tribu Dan, sexaginta duo milia & septingenti.
40 De filiis Aser per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & suprà,
omnes egredientes in exercitum, 41 Numerati sunt de tribu Aser, quadraginta milia & mille & quingenti.
42 Filij Neptali per generationes suas, per familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à viginti annis & suprà, o-
mnes egredientes in exercitum, 43 Numerati sunt de tribu Neptalim, quinquaginta tria milia & quadringenti.
44 Hi sunt numerati quos numerauit Moyses & Aaron & duodecim principes Israel, singuli per domos patrum suorum.
45 Fueruntque omnes qui numerati sunt de filiis Israel per domos patrum suorum à vicesimo anno & suprà, omnes egredientes in exercitum in
Israel: 46 Fuerunt omnes qui numerati sunt sexcenta tria milia & quingenti & quinquaginta. 47 Leuitæ autem in tribu pa-
trum suorum non sunt numerati inter eos. 48 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 49 Veruntamen tribum
Leui non numerabis, & summam eorum non suscipies in medio filiorum Israel. 50 Tu autem constitue Leuitas super tabernaculum testi-
monij, & super omnia vasa eius, & super omnia quæ ad illud pertinent. ipsi portabunt tabernaculum & omnia vasa eius, & ipsi ministrabunt in eo, &
per gyrum tabernaculi metabuntur. 51 Et cùm proficisceretur tabernaculum, deponent illud Leuitæ; & quando collocabitur tabernaculum,
erigent illud Leuitæ. Extraneus autem qui accesserit, interficiatur.

52 * וְחָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דִּגְלוֹ
53 לְצִבְאֹתָם׃ * וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת
וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם
54 אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדוּת׃ * וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ׃

ב

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
2 מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ * אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְאֹתֹת
לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל־
3 מוֹעֵד יַחֲנוּ׃ * וְהַחֹנִים קֵדְמָה מִזְרָחָה דֶּגֶל מַחֲנֵה
יְהוּדָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן־
4 עַמִּינָדָב׃ * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף
5 וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ * וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה יִשָּׂשכָר וְנָשִׂיא
6 לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃ * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו
7 אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * מַטֵּה זְבוּלֻן
8 וְנָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו
9 שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * כָּל־הַפְּקֻדִים
לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וְשֵׁשֶׁת־
אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאֹתָם רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ׃
10 * דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי
11 רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו שִׁשָּׁה
12 וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ * וְהַחוֹנִם עָלָיו מַטֵּה
שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִי שַׁדָּי׃
13 * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃
14 * וּמַטֵּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־רְעוּאֵל׃
15 * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
16 וַחֲמִשִּׁים׃ * כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מְאַת אֶלֶף
וְאֶחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לְצִבְאֹתָם
וּשְׁנִיִּם יִסָּעוּ׃

52 * Metabuntur autem castra filij Israel v-
nusquisque per turmas & cuneos atq; exerci-
53 tum suum. * Porrò Leuitæ per gyrum taber-
naculi figēt tentoria, ne fiat indignatio super
multitudinem filiorum Israel, & excubabunt
54 in custodiis tabernaculi testimonij. * Fecerunt
ergo filij Israel iuxta omnia quæ præceperat
Dominus Moysi.

CAP. II.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, &
2 Aaron, dicens: * Singuli per turmas sig-
A na atque vexilla & domos cognationum sua-
rū castrametabuntur filij Israel per gyrum ta-
3 bernaculi fœderis. * Ad Orientem Iudas figet
tentoria per turmas exercitus sui. eritq; prin-
4 ceps filiorū eius Naason filius Aminadab. * Et
omnis de stirpe eius summa pugnantiū, sep-
5 tuaginta quatuor milia sexcenti. * Iuxta eum
castrametati sunt de tribu Isachar, quorū pri-
6 ceps fuit Nathanael filius Suar. * Et omnis nu-
merus pugnatorum eius, quinquaginta qua-
7 tuor milia quadringenti. * In tribu Zabulon
8 princeps fuit Heliab filius Helon: * Omnisq;
de stirpe eius exercitus pugnatorū, quinqua-
9 ginta septem milia quadringenti. * Vniuersi
qui in castris Iudæ annumerati sunt, fuerunt
centum octoginta sex milia quadringenti: &
10 per turmas suas primi egredientur. * In castris
B filiorum Ruben ad Meridianam plagam erit
11 princeps Elisur filius Sedeur. * Et cunctus ex-
ercitus pugnatorum eius qui numerati sunt,
12 quadraginta sex milia quingenti. * Iuxta eum
castramerati sunt de tribu Symeon, quorum
princeps fuit Salamihel filius Suriddai.
13 * Et cunctus exercitus pugnatorum eius qui
numerati sunt, quinquaginta nouem milia
14 trecenti. * In tribu Gad princeps fuit Helia-
15 saph filius Duel: * Et cunctus exercitus pu-
gnatorum eius qui numerati sunt, quadra-
ginta quinque milia sexcenti quinquaginta.
16 * Omnes qui recensiti sunt in castris Ru-
ben centū quinquaginta milia & mille qua-
dringenti quinquaginta: per turmas suas in
secundo loco proficiscentur.

תרגום אונקלוס

52 וישרון בני ישראל גבר על משרוהי וגבר על טקסיה לחיליהון׃ 53 וליואי ישרון סחור סחור למשכנא דסהדותא ולא יהי רגזא על
כנשתא דבני ישראל ויטרון ליואי ית מטרת משכנא דסהדותא׃ 54 ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יי ית משה כן עבדו׃

ב

1 ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר׃
2 גבר על טקסיה באתין לבית אבהתהון ישרון בני ישראל מקבל סחור סחור למשכן זמנא ישרון׃ 3 ודשרן קידומא מדינחא טקס
משרית יהודה לחיליהון ורבא לבני יהודה נחשון בר עמינדב׃ 4 וחיליה ומניניהון שבעין וארבעה אלפין ושית מאה׃ 5 ודשרן
סמיכין עלוהי שבטא דיששכר ורבא לבני יששכר נתנאל בר צוער׃ 6 וחיליה ומנינוהי חמשין וארבעה אלפין וארבע מאה׃ 7 שבטא
זבולן ורבא לבני זבולן אליאב בר חלון׃ 8 וחיליה ומנינוהי חמשין ושבעה אלפין וארבע מאה׃ 9 כל מניניא למשרית יהודה מאה
ותמנן ושיתא אלפין וארבע מאה לחיליהון בקדמיתא נטלין׃ 10 טקס משרית ראובן דרומא לחיליהון ורבא לבני ראובן אליצור בר
שדיאור׃ 11 וחיליה ומנינוהי ארבעין ושיתא אלפין וחמש מאה׃ 12 ודשרן סמיכין עלוהי שבטא דשמעון ורבא לבני שמעון
שלמיאל בר צורי שדי׃ 13 וחיליה ומניניהון חמשין ותשעה אלפין ותלת מאה׃ 14 ושבטא דגד ורבא לבני גד אליסף בר
רעואל׃ 15 וחיליה ומניניהון ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה וחמשין׃ 16 כל מנייניא למשרית ראובן מאה וחמשין וחד אלפין
וארבע מאה וחמשין לחיליהון בתנייתא נטלין׃

** Et castrametabuntur filij Israel, vir in suo or-* 52
dine, & vir secundum suum principatum, cum ex-
*ercitu suo. * At Leuitæ castrametentur è re-* 53
gione in circuitu tabernaculi testimonij, & non erit
peccatum in filiis Israel. & custodient Leuitæ ipsi
*custodiam tabernaculi testimonij. * Et fecerunt* 54
filij Israel secundùm omnia quæcunque præcepit
Dominus Moysi & Aaron, sic fecerunt.

CAP. II.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, 1
*dicens: * Homo coniunctus secundùm ordi-* 2
nem suum, secundum signa, secundum domos fami-
liarum suarum, castrametentur filij Israel è regione,
in circuitu tabernaculi testimonij castrametabuntur
*filij Israel. * Et castrametantes primi versus* 3
Orientem, ordo castrorum Iuda cum exercitu suo, et
princeps filiorum Iuda, Naasson, filius Aminadab.
** Exercitus eius qui numerati sunt, quatuor &* 4
*septuaginta milia & sexcenti. * Et castrametan-* 5
tes contigui ex tribu Isachar, & princeps filiorum
*Isachar, Nathanael, filius Suar. * Exercitus e-* 6
ius qui numerati sunt, quatuor & quinquaginta
*milia & quadringenti. * Et castrametantes con-* 7
tigui eius ex tribu Zabulon, & princeps filiorum
*Zabulon, Eliab, filius Chelon. * Exercitus e-* 8
ius qui numerati sunt, septem et quinquaginta mi-
*lia & quadringenti. * Omnes qui numerati sunt* 9
de castris Iuda, centum & octoginta milia & sex
milia & quadringenti, cum exercitu suo primi pro-
*ficiscentur. * Ordo castrorum filiorum Ruben* 10
ad Aphricum cum exercitu suo, & princeps filio-
*rum Ruben, Elisur, filius Sedeur. * Exercitus* 11
eius qui numerati sunt sex & quadraginta milia
*& quingenti. * Et castrametantes contigui* 12
eius ex tribu Symeon, & princeps filiorum Symeō,
*Salamiel, filius Surisadai. * Exercitus eius qui* 13
numerati sunt nouem & quinquaginta milia &
*trecenti. * Et castrametantes contigui eius tribus* 14
Gad, & princeps filiorum Gad, Eliasaph filius Ra-
*guel. * Et exercitus eius qui numerati sunt, quinque* 15
& quadraginta milia et sexcenti quinquaginta.
** Omnes qui numerati sunt castrorum Ruben, cen* 16
tū et quinquaginta et vnū milia et quadringenti et
quinquaginta cū exercitu suo: et secūdi ꝓficiscētur.

52 * καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἀνὴρ ἐν τῇ ἑαυτοῦ
τάξει, καὶ ἀνὴρ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἡγεμονίαν, σὺν δυνάμει αὐτῶν.
53 * οἱ δὲ λευῖται παρεμβαλλέτωσαν ἐναντίον κύκλῳ τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ἁμάρτημα ἐν υἱοῖς ἰσρα-
ήλ. καὶ φυλάξουσιν οἱ λευῖται αὐτοὶ τὴν φυλακὴν τῆς σκη-
54 νῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, κα-
τὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀαρὼν, οὕ-
τως ἐποίησαν.

β′.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·
2 * ἄνθρωπος ἐχόμενος κατὰ τάγμα αὐτοῦ, κατὰ σημασίας,
κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, παρεμβαλλέτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
ἐναντίον, κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ
3 υἱοὶ ἰσραήλ. * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες πρῶτοι κατ᾽ ἀνα-
τολὰς, τάγμα παρεμβολῆς ἰούδα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ
4 ἄρχων τῶν υἱῶν ἰούδα, ναασσὼν, υἱὸς ἀμιναδάβ. * δύναμις
αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες
5 καὶ ἑξακόσιοι. * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυ-
λῆς ἰσσάχαρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἰσσάχαρ, ναθαναὴλ υἱὸς
6 σωγάρ. * δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ
7 πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. * καὶ οἱ παρεμ-
βάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς ζαβουλὼν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν
8 υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ υἱὸς χελών. * δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐ-
πεσκεμμένοι, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
9 * πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἰούδα, ἑ-
κατὸν καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακό-
10 σιοι, σὺν δυνάμει αὐτῶν πρῶτοι ἐξαροῦσιν. * τάγμα πα-
ρεμβολῆς υἱῶν ῥουβὴν πρὸς λίβα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρ-
11 χων τῶν υἱῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ υἱὸς σεδιούρ· * δύναμις αὐτοῦ οἱ
ἐπεσκεμμένοι ἓξ καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
12 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς συμεὼν,
καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ·
13 * δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐννέα καὶ πεντήκοντα
14 χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχό-
μενοι αὐτοῦ φυλὴ γὰδ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν γὰδ, ἐλιασὰφ υἱὸς
15 ῥαγουήλ· * καὶ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, πέντε καὶ
16 τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι πεντήκοντα. * πάντες
οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ῥουβὴν, ἑκατὸν καὶ πεν-
τήκοντα καὶ μία χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα σὺν
δυνάμει αὐτῶν. καὶ δεύτεροι ἐξαροῦσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

52 Castrametabuntur autem filij Israel vnusquisque per mansionem suam, & vnusquisque iuxta vexillum suum per turmas eorum.
53 Leuitæ autem metabuntur per gyrum tabernaculi testimonij, & non erit indignatio super congregationem filiorum Israel: & custodient Le-
uitæ custodiam tabernaculi testimonij. 54 Feceruntque filij Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt.

CAP. II.

LOcutusque est Dominus cum Moyse & Aaron, dicens: 2 Singuli iuxta vexillum suum per signa & per domos patrum suorum castrametabun-
tur filij Israel, per gyrum contra tabernaculum fœderis castrametabuntur. 3 Vexilium castrorum Iuda erit ad Orientem per exercitus suos, &
princeps filiorum Iuda, Naason, filius Aminadab. 4 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo fuerunt septuaginta quatuor milia & sexcenti.
5 Et qui castrametatur iuxta eum, erit tribus Isachar, & princeps filiorum Isachar, Nathanael, filius Suar. 6 Et exercitus eius & qui numerati sunt
ex eo fuerunt quinquaginta quatuor milia & quadringenti. 7 De tribu filiorum Zabulon princeps fuit, Eliab, filius Helon: 8 Et exercitus eius &
qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquaginta septem milia & quadringenti. 9 Omnes qui numerati sunt de castris Iuda, fuerunt centum & octo-
ginta sex milia & quadringenti per turmas suas, primo proficiscantur. 10 Vexillum castrorum Ruben erit ad Meridiem per turmas suas, & princeps
filiorum Ruben Elisur filius Sedeur. 11 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quadraginta sex milia & quingenti. 12 Et qui castrametantur
iuxta eum, sunt viri tribus Symeon, & princeps filiorum Symeon Salamiel filius Surisaddai: 13 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt
quinquaginta nouem milia & trecenti. 14 Et in tribu filiorum Gad princeps fuit Eliasaph filius Dehuel. 15 Et exercitus eius & qui numerati sunt
ex eo, fuerunt quadraginta quinque milia & sexcenti & quinquaginta. 16 Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, fuerunt centum quinquagin-
ta milia & mille & quadringenti & quinquaginta per turmas suas, secundò proficiscantur.

17 * ונסע אהל מועד מחנה הלוים בתוך
המחנת כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם׃
18 * דגל מחנה אפרים לצבאתם ימה ונשיא
לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד׃
19 * וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף וחמש
20 מאות׃ * ועליו מטה מנשה ונשיא לבני
21 מנשה גמליאל בן פדהצור׃ * וצבאו ופקדיהם
22 שנים ושלשים אלף ומאתים׃ * ומטה בנימן
23 ונשיא לבני בנימן אבידן בן גדעני׃ * וצבאו
ופקדיהם חמשה ושלשים אלף וארבע מאות׃
24 * כל הפקדים למחנה אפרים מאת אלף ושמנת
אלפים ומאה לצבאתם ושלשים יסעו׃
25 * דגל מחנה דן צפנה לצבאתם ונשיא
26 לבני דן אחיעזר בן עמי שדי׃ * וצבאו ופקדיהם
שנים וששים אלף ושבע מאות׃
27 * והחנים עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר
28 פגעיאל בן עכרן׃ * וצבאו ופקדיהם אחד
29 וארבעים אלף וחמש מאות׃ * ומטה נפתלי
ונשיא לבני נפתלי אחירע בן עינן׃
30 * וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע
31 מאות׃ * כל הפקדים למחנה דן מאת אלף
ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחרנה יסעו
32 לדגליהם׃ * אלה פקודי בני ישראל
לבית אבתם כל פקודי המחנת לצבאתם שש
מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
33 וחמשים׃ * והלוים לא התפקדו בתוך בני
ישראל כאשר צוה יהוה את משה׃
34 * ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את משה
כן חנו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתיו על בית
אבתיו׃

17 * Leuabitur autem tabernaculum teſtimo-
nij per officia Leuitarum & turmas eorum.
quomodo erigetur, ita & deponetur. ſinguli
18 per loca & ordines ſuos proficiſcētur. * Ad Oc
C cidentalem plagam erunt caſtra filiorum E-
phraim, quorum prĩceps fuit Heliſama filius
19 Ammiud. * Cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati ſunt, quadraginta milia
20 quingenti. * Et cum eis tribus filiorum Ma-
naſſe, quorum princeps fuit Gamaliel filius
21 Phadaſſur: * Cunctuſque exercitus pugnato-
rum eius qui numerati ſunt triginta duo mi-
22 lia ducenti. * In tribu filiorum Beniamin
23 princeps fuit Abidan filius Gedeonis: * Et cũ-
ctus exercitus pugnatorum eius qui recenſiti
ſunt, trigintaquinque milia quadringenti.
24 * Omnes qui numerati ſunt in caſtris Ephraim,
centum octo milia centum per turmas ſuas:
25 tertij proficiſcentur. * Ad Aquilonis partem
caſtrametati ſunt filij Dan, quorum princeps
26 fuit Abiezer filius Amiſaddai. * Cunctuſque
D exercitus pugnatorũ eius qui numerati ſunt,
27 ſexaginta duo milia ſeptingenti. * Iuxta eum
fixere tẽtoria de tribu Aſer, quorum princeps
28 fuit Phegiel filius Ochran: * Cunctus exerci-
tus pugnatorum eius qui numerati ſunt, qua
29 draginta milia & mille quingenti. * De tribu
filiorũ Neptalim princeps fuit Ahira filius E-
30 nan: * Cunctus exercitus pugnatorum eius,
quinquaginta tria milia quadringenti.
31 * Omnes qui numerati ſunt in caſtris Dan,
fuerunt centum quinquaginta ſeptem milia
ſexcenti; & nouiſsimi proficiſcentur.
32 * Hic numerus filiorum Iſrael per do-
mos cognationum ſuarum & turmas diuiſi e-
xercitus, ſexcenta tria milia quingenti quin-
quaginta.
33 * Leuitæ autem non ſunt numerati inter
filios Iſrael. ſic enim præceperat Dominus
Moyſi.
34 * Feceruntque filij Iſrael iuxta omnia quæ
mandauerat Dominus. caſtrametati ſunt per
turmas ſuas, & profecti per familias ac domos
patrum ſuorum.

תרגום אונקלוס

17 ונטל משכן זמנא משרית ליואי בגו משריתא כמא דשרן כן נטלין גבר על אתריה לטקסיהון׃ 18 טקס משרית אפרים
לחיליהון מערבא ורבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד׃ 19 וחיליה ומניניהון ארבעין אלפין וחמש מאה׃ 20 ודסמיכין
עלוהי שבטא דמנשה ורבא לבני מנשה גמליאל בר פדה צור׃ 21 וחיליה ומניניהון תלתין ותרין אלפין ומאתן׃ 22 ושבטא
דבנימן ורבא לבני בנימין אבידן בר גדעוני׃ 23 וחיליה ומניניהון תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה׃ 24 כל מניניא
למשריתא אפרים מאה ותמניא אלפין ומאה לחיליהון בתליתיתא נטלין׃ 25 טקס משרית דן ציפונא לחיליהון ורבא לבני דן
אחיעזר בר עמי שדי׃ 26 וחיליה ומניניהון שתין ותרין אלפין ושבע מאה׃ 27 ודשרן סמיכין עלוהי שבטא
דאשר ורבא לבני אשר פגעיאל בר עכרן׃ 28 וחיליה ומניניהון ארבעין וחד אלפין וחמש מאה׃ 29 ושבטא דנפתלי ורבא
לבני נפתלי אחירע בר עינן׃ 30 וחיליה ומניניהון חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה׃ 31 כל מניניא למשריתא דדן מאה וחמשין
ושבעא אלפין ושית מאה בבתריתא נטלין לטקסיהון׃ 32 אלין מניני בני ישראל לבית אבהתהון כל מניני משריתא לחיליהון
שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין׃ 33 וליואי לא איתמניאו בגו בני ישראל כמא דפקיד יוי ית
משה׃ 34 ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יהוה ית משה כן שרן לטקסיהון וכן נטלין גבר לזרעיתיה על
בית אבהתוהי׃

‡ *Et leuabitur tabernaculum testimonij & ca-* 17
stra Leuitarum in medio castrorum, vt castrameta-
buntur sic, & proficiscentur quilibet consequens
iuxta principatum suum, ‡ *Ordines castrorum E-* 18
phraim iuxta mare cum exercitu suo, & princeps
filiorum Ephraim, Elisama filius Amiud: ‡ *Exer-* 19
citus eius qui numerati sunt, quadraginta milia &
quingenti. ‡ *Et castrametantes contigui eius* 20
tribus Manasse, & princeps filiorum Manasse,
Gamaliel filius Phadasur: ‡ *Exercitus eius qui* 21
numerati sunt, duo & triginta milia & ducenti.
‡ *Et castrametantes contigui eius tribus Ben-* 22
iamin, & princeps filiorum Beniamin, Auidan,
filius Gedeonis: ‡ *Exercitus eius qui nume-* 23
rati sunt, quinque & triginta milia & quadrin-
genti. ‡ *Omnes qui numerati sunt castrorum* 24
Ephraim, centum milia & octo milia & centum
cum potentia eorum. tertij proficiscentur, ‡ *Or-* 25
dines castrorum Dan ad Aquilonem cum exercitu
eorum, & princeps filiorum Dan, Abiezer filius
Amisadai: ‡ *Exercitus eius qui numerati sunt,* 26
duo & sexaginta milia & septingenti.
‡ *Et castrametantes contigui eius tribus Asser,* 27
et princeps filiorum Asser, Phegiel filius Ochran.
‡ *Exercitus eius qui numerati sunt, vnum &* 28
quadraginta milia & quingenti.
‡ *Et castrametantes contigui eius tribus Nep-* 29
talim, & princeps filiorum Neptalim, Abira filius
Enan: ‡ *Exercitus eius qui numerati sunt, tria* 30
& quinquaginta milia & quadringenti.
‡ *Omnes qui numerati sunt castrorum Dan, cen-* 31
tum & quinquaginta milia & septem et sexcenti:
vltimi proficiscentur secundùm ordinem eorum.
‡ *Hæc numeratio filiorum Israel per domos fa-* 32
miliarum suarum. omnis numeratio castrorum cum
exercitibus suis, sexcenta milia & tria milia &
quingenti & quinquaginta.
‡ *At Leuitæ non connumerati sunt inter filios* 33
Israel, sicut præcepit Dominus Moysi.
‡ *Et fecerunt filij Israel iuxta omnia quæ* 34
præcepit Dominus Moysi, sic castrametati sunt per
aciem eorum, & sic profecti sunt vnusquisque
consequentes per populos suos per domos familia-
rum suarum.

17 ‡ καὶ ἀρθήσεται ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἡ παρεμβολὴ
τῶν λευϊτῶν μέσον τῶν παρεμβολῶν, ὡς παρεμβαλοῦσιν οὕ-
τως, καὶ ἐξαροῦσιν ἕκαστος ἐχόμενος καθ᾽ ἡγεμονίαν αὐτῶν.
18 ‡ τάγματα παρεμβολῆς ἐφραΐμ, παρὰ θάλασσαν σὺν δυνά-
μει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, ἐλισαμὰ υἱὸς ἀμιούδ.
19 ‡ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι τεσσαράκοντα χιλιά-
20 δες καὶ πεντακόσιοι. ‡ καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι
αὐτοῦ φυλὴ μανασσῆ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμα-
21 λιὴλ, υἱὸς φαδασσούρ· ‡ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμέ-
νοι δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι.
22 ‡ καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ βενια-
μὶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμὶν, ἀβιδὰν υἱὸς γαδεωνί·
23 ‡ ἡ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι πέντε καὶ τριάκον-
24 τα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. ‡ πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι
τῆς παρεμβολῆς ἐφραΐμ, ἑκατὸν χιλιάδες καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ
25 ἑκατὸν σὺν δυνάμει αὐτῶν· τρίτοι ἐξαροῦσιν, ‡ τάγμα-
τα παρεμβολῆς δὰν πρὸς βορρᾶν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ
26 ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν δὰν, ἀχιέζερ υἱὸς ἀμισαδαΐ· ‡ δύναμις
αὐτοῦ, οἱ ἐπεσκεμμένοι δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτα-
27 κόσιοι. ‡ καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ
ἀσὴρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ φαγαιὴλ υἱὸς ἐχράν·
28 ‡ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι μία καὶ τεσσαράκον-
τα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
29 ‡ καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ νεφθαλὶ,
καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν νεφθαλὶ, ἀχιρὲ, υἱὸς αἰνάν·
30 ‡ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι τρεῖς καὶ πεντήκοντα
31 χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. ‡ πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς
παρεμβολῆς δὰν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτὰ
καὶ ἑξακόσιοι, ἔσχατοι ἐξαροῦσιν κατὰ τάγμα αὐτῶν.
32 ‡ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατ᾽ οἴκους πατριῶν
αὐτῶν. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν παρεμβολῶν σὺν ταῖς δυνά-
μεσιν αὐτῶν, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι καὶ πεντακό-
σιοι καὶ πεντήκοντα.
33 ‡ οἱ δὲ λευῖται οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, κα-
θὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.
34 ‡ καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ἃ συνέταξε κύ-
ριος τῷ μωυσῇ, οὕτως παρενέβαλον κατὰ τάγμα αὐτῶν, καὶ
οὕτως ἐξῆραν ἕκαστος ἐχόμενοι κατὰ δήμους αὐτῶν κατ᾽ οἴκους
πατριῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et proficiscatur tabernaculum fœderis & castra Leuitarum in medio castrorum. quomodo castrametentur, ita proficiscantur, singuli in lo-
co suo per vexilla sua. 18 Vexillum castrorum Ephraim per exercitum suum erit ad Occidentem, & princeps filiorum Ephraim
Elisama filius Amiud: 19 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quadraginta milia & quingenti.
20 Et iuxta eum tribus Manasse, & princeps filiorum Manasse, Gamaliel filius Phadasur: 21 Et exercitus eius & qui
numerati sunt ex eo, triginta duo milia & ducenti. 22 In tribu filiorum Beniamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis:
23 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, triginta quinque milia & quadringenti.
24 Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, fuerunt centum octoginta milia & centum, per turmas suas, tertiò proficiscantur.
25 Vexillum castrorum Dan erit ad Aquilonem per turmas suas, & princeps filiorum Dan, Ahiezer filius Ammisaddai. 26 Et exercitus
eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt sexaginta duo milia & septingenti. 27 Et qui castrametantur iuxta eum tribus Aser, & princeps fi-
liorum Aser, Phegiel filius Ochran: 28 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quadraginta milia & mille & quingenti.
29 Et iuxta eum tribus Neptali, & princeps filiorum Neptali, Haira filius Enan: 30 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quin-
quaginta tria milia & quadringenti. 31 Omnes qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem milia & sex-
centi: nouissimè proficiscantur. 32 Hi sunt qui numerati sunt de filiis Israel per domos patrum suorum. omnes qui numerati sunt in
castris per exercitum suum, sexcenta tria milia & quingenti & quinquaginta. 33 Leuitæ autem non sunt numerati inter filios Israel,
sicut præceperat Dominus Moysi. 34 Feceruntque filij Israel iuxta omnia quę præcepit Dominus Moysi, ita castrametabantur per vexil-
la sua, & ita proficiscebantur singuli per familias suas & per domum patrum suorum.

ג

1 * ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר
2 יהוה את־משה בהר סיני: * ואלה שמות בני־אהרן
3 הבכר נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: * אלה שמות
בני אהרן הכהנים המשחים אשר־מלא ידם לכהן:
4 * וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בהקרבם אש זרה
לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא־היו להם ויכהן
אלעזר ואיתמר על־פני אהרן אביהם:
5 * וידבר יהוה אל־משה לאמר: * הקרב את־
6 מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו:
7 * ושמרו את־משמרתו ואת־משמרת כל־העדה
לפני אהל מועד לעבד את־עבדת המשכן:
8 * ושמרו את־כל־כלי אהל מועד ואת־משמרת בני
9 ישראל לעבד את־עבדת המשכן: * ונתתה את־
הלוים לאהרן ולבניו נתונם נתונם המה לו מאת בני
10 ישראל: * ואת־אהרן ואת־בניו תפקד ושמרו
11 את־כהנתם והזר הקרב יומת: * וידבר
12 יהוה אל־משה לאמר: * ואני הנה לקחתי את־
הלוים מתוך בני ישראל תחת כל־בכור פטר רחם
13 מבני ישראל והיו לי הלוים: * כי לי כל־בכור ביום
הכתי כל־בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל־בכור
בישראל מאדם עד־בהמה לי יהיו אני יהוה:
14 * וידבר יהוה אל־משה במדבר סיני
15 לאמר: * פקד את־בני לוי לבית אבתם
למשפחתם כל־זכר מבן־חדש ומעלה תפקדם:
16 * ויפקד אתם משה על־פי יהוה כאשר צוה:
17 * ויהיו־אלה בני־לוי בשמתם גרשון וקהת ומררי:
18 * ואלה שמות בני־גרשון למשפחתם לבני
19 ושמעי: * ובני קהת למשפחתם עמרם ויצהר
חברון ועזיאל:

CAP. III.

1 A HÆ ſunt generationes Aaron & Moyſi in
die qua locutus eſt Dominus ad Moyſen
in monte Sinai.
2 * Et hæc nomina filiorum Aaron: Primogenitus eius Nadab, deinde Abiu, & Eleazar,
& Ithamar.
3 * Hæc nomina filiorum Aaron ſacerdotũ
qui vncti ſunt, & quorum repletæ & conſecratæ manus, vt ſacerdotio fungerentur.
4 * Mortui ſunt enim Nadab & Abiu cùm
offerrent ignem alienum in conſpectu Domini in deſerto Sinai abſque liberis. functique
ſunt ſacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre ſuo.
5 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, di
6 cens: * Applica tribum Leui, & fac ſtare
B in conſpectu Aaron ſacerdotis, vt miniſtrent
7 ei: * Et excubent & obſeruent quicquid
ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo teſtimonij:
8 * Et cuſtodiant vaſa tabernaculi, ſeruientes in miniſterio eius.
9 * Dabiſque dono Leuitas Aaron & filiis eius, quibus traditi ſunt à filiis Iſrael.
10 * Aaron autem & filios eius conſtitues ſuper cultum ſacerdotij. Externus qui ad miniſtrandum acceſſerit, morietur.
11 * Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
12 * Ego tuli Leuitas à filiis Iſrael pro omni primogenito qui aperit vuluam in filiis Iſrael, e-
13 runtque Leuitæ mei. * Meum eſt enim omne primogenitum, ex quo percuſsi primogenitos in terra Ægypti, ſanctificaui mihi quicquid primum naſcitur in Iſrael. ab homine
14 vſq; ad pecus mei ſunt. ego Dñs. * Locutuſque
eſt Dñs ad Moyſen in deſerto Sinai, dicens:
15 * Numera filios Leui per domos patrũ ſuo-
C rum & familias, omnẽ maſculum ab vno men
16 ſe & ſuprà. * Numerauit Moyſes vt præ-
17 ceperat Dominus: * Et inuenti ſunt filij
Leui per nomina ſua, Gerſon, & Caath, & Me-
18 rari. * Filij Gerſon, Lebni, & Semei. * Filij
19 Caath, Amram & Ieſſaar, Hebron & Ozihel.

תרגום אונקלוס

ג

¹ ואלין תלדת אהרן ומשה ביומא דמליל ייי ית משה
בטורא דסיני: ² ואלין שמהת בני אהרן בכרא נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: ³ אלין שמהת בני אהרן כהניא דאתרביאו דאתקרב
קרבנהון לשמשא: ⁴ ומית נדב ואביהוא קדם ייי בקרביהון אישתא נכריתא קדם יהוה במדברא דסיני ובנין לא הוו להון ושמיש אלעזר
ואיתמר על אהרן אבוהון: ⁵ ומליל ייי עם משה למימר: ⁶ קריב ית שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן כהנא וישמשון יתיה:
⁷ ויטרון ית מטרתיה וית מטרת כל כנישתא קדם משכן זמנא למפלח ית פלחן משכנא: ⁸ ויטרון ית כל מני משכן זמנא וית מטרת בני
ישראל למפלח ית פלחן משכנא: ⁹ ותתן ית ליואי לאהרן ולבנוהי מסירין יהיבין אינון ליה מן בני ישראל: ¹⁰ וית אהרן וית בנוהי
תמני ויטרון ית כהנותהון וחילוני דיקרב יתקטל: ¹¹ ומליל יהוה עם משה למימר: ¹² ואנא הא קריבית ית ליואי מגו בני ישראל
חלף כל בכרא פתח ולדא מבני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ¹³ ארי דילי כל בכרא ביומא דקטליית כל בכרא בארעא דמצרים
אקדישית קדמי כל בכרא בישראל מאנשא עד בעירא דילי יהון אנא ייי: ¹⁴ ומליל ייי עם משה במדברא דסיני למימר: ¹⁵ מני
ית בני לוי לבית אבהתהון לזרעיתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמנינון: ¹⁶ ומנא יתהון משה על מימרא דייי כמא דאתפקד:
¹⁷ והוו אלין בני לוי בשמהתהון גרשון וקהת ומררי: ¹⁸ ואלין שמהת בני גרשון לזרעיתהון לבני ושמעי: ¹⁹ ובני קהת
לזרעיתהון עמרם ויצהר וחברון ועזיאל:

CAP. III.

ET hæ generationes Aaron & Moysi, in die qua 1
locutus est Dominus Moysi in monte Sinai.
** Et hæc nomina filiorum Aaron: Primogenitus* 2
Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.
** Et hæc nomina filiorum Aaron sacerdotes vn-* 3
cti, quos consecrauerũt manus eorum vt sacerdotio
*fungerentur. * Et mortuus est Nadab & A-* 4
biu coram Domino, offerentibus ipsis ignem alienum
coram Domino in deserto Sinai; & filij non erant
eis. & sacerdotio functi sunt Eleazar & Ithamar
cum Aaron patre suo.
** Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 5
** Accipe tribum Leui, & statues eos coram Aa-* 6
*ron sacerdote: & ministrabunt ei, * Et custo-* 7
dient custodias eius, & custodias filiorum Israel
coram tabernaculo testimonij, ad operandum opera
*tabernaculi. * Et custodient omnia vasa taber-* 8
naculi testimonij, et custodias filiorum Israel, iuxta
omnia opera tabernaculi.
** Et dabis Leuitas Aaron fratri tuo, & filiis e-* 9
ius sacerdotibus, donum dati, hi mihi sunt à filiis
*Israel. * Et Aaron & filios eius statues super* 10
tabernaculum testimonij, & custodient sacerdotiũ
eorum. & alienigena tangens, morietur.
** Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 11
** Et ego ecce accepi Leuitas de medio filiorũ Is-* 12
rael pro omni primogenito aperiente vuluam à fi-
liis Israel, redemptio eorum erunt, et erunt mihi Le
*uitæ. * Mihi enim omne primogenitum. in qua* 13
die percussi omne primogenitum in terra Ægypti,
sanctificaui mihi omne primogenitum in Israel: ab
homine vsque ad pecus mihi erunt. ego Dominus.
** Et locutus est Dominus ad Moysen in deserto* 14
*Sinai, dicens: * Numera filios Leui per domos fa-* 15
miliarum suarum, per cognationes suas, omne maf-
culinum ab vno mense & suprà numerate eos.
** Et numerauit eos Moyses & Aaron per vo-* 16
cem Domini, quemadmodũ præcepit Dominus eis.
** Et fuerunt filij Leui ex nominibus suis, Ger-* 17
*son, Caath & Merari. * Et hæc nomina filio-* 18
rum Gerson per populos suos, Lebni & Semei.
** Et filij Caath per populos suos, Amram, et Es-* 19
saar, Hebron & Oziel.

γ'.

1 * Καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἀαρὼν καὶ μωυσῆ, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐ-
2 λάλησε κύριος τῷ μωυσῇ ἐν ὄρει σινά· * καὶ ταῦτα τὰ ὀ-
νόματα τῶν υἱῶν ἀαρών, πρωτότοκος ναδὰβ καὶ ἀβιοὺ καὶ ἐλεά-
3 ζαρ καὶ ἰθάμαρ. * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἀαρών,
οἱ ἱερεῖς οἱ ἠλειμμένοι, οὓς ἐτελείωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἱε-
4 ρατεύειν. * καὶ ἐτελεύτησε ναδὰβ καὶ ἀβιοὺ ἔναντι κυρίου,
προσφερόντων αὐτῶν πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ σινά, καὶ παιδία οὐκ ἦν αὐτοῖς. καὶ ἱεράτευσαν ἐλεά-
ζαρ καὶ ἰθάμαρ μετὰ ἀαρὼν τοῦ πατρὸς αὐτῶν.
5 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
6 * λάβε τὴν φυλὴν λευὶ, καὶ στήσεις αὐτοὺς ἐναντίον ἀαρὼν
7 τοῦ ἱερέως· καὶ λειτουργήσουσιν αὐτῷ, * καὶ φυλάξουσι τὰς φυ-
λακὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔναντι τῆς σκη-
νῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς.
8 * καὶ φυλάξουσι πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ
τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς.
9 * καὶ δώσεις τοὺς λευίτας ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τοῖς υἱοῖς
αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσιν, δόμα δεδομένοι, οὗτοί μοι εἰσὶν ἀπὸ τῶν υἱῶν
10 ἰσραήλ. * καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καταστήσεις ἐπὶ τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ φυλάξουσιν τὴν ἱερατείαν αὐτῶν. καὶ
ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος, ἀποθανεῖται.
11 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
12 * καὶ ἐγὼ ἰδοὺ εἴληφα τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου διανοίγοντος μήτραν παρὰ τῶν υἱῶν ἰσ-
ραὴλ, λύτρα αὐτῶν ἔσονται, καὶ ἔσονται ἐμοὶ οἱ λευῖται.
13 * ἐμοὶ γὰρ πᾶν πρωτότοκον. ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρω-
τότοκον ἐν τῇ γῇ αἰγύπτου, ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν
ἰσραὴλ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐμοὶ ἔσονται. ἐγὼ κύριος.
14 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινὰ,
15 λέγων· * ἐπίσκεψαι τοὺς υἱοὺς λευὶ κατ' οἴκους πατριῶν
αὐτῶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου
16 καὶ ἐπάνω ἐπισκέψασθε αὐτούς. * καὶ ἐπεσκέψατο αὐ-
τοὺς μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέ-
17 ταξε κύριος αὐτοῖς. * καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ λευὶ ἐξ ὀνομά-
18 των αὐτῶν, γερσών, καὰθ, καὶ μεραρί. * καὶ ταῦτα τὰ ὀ-
νόματα τῶν υἱῶν Γερσών, κατὰ δήμους αὐτῶν, λοβενὶ καὶ σεμεΐ.
19 * καὶ υἱοὶ καὰθ, κατὰ δήμους αὐτῶν, ἀμρὰμ καὶ ἰσσαάρ, χε-
βρὼν καὶ ὀζιήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. III.

ET hæ sunt generationes Aaron & Moysi, in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte Sinai. 2 Et hæc sunt nomina filio-
rum Aaron: Primogenitus eius Nadab, & Abiu, Eleazar & Ithamar. 3 Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum, qui vncti sunt, &
quorum oblatio oblata est vt ministrarent. 4 Mortuusque est Nadab & Abiu coram Domino, quando obtulerunt ignem alienum coram
Domino in deserto Sinai: & filij non fuerunt eis. & ministrauit Eleazar & Ithamar in conspectu Aaron patris sui. 5 Locutusque est Dominus
cum Moyse, dicens: 6 Applica tribum Leui, & statue eum coram Aaron sacerdote, & ministrabunt ei: 7 Et custodient custodiam eius,
& custodiam omnis congregationis ante tabernaculum fœderis, vt seruiant in ministerio tabernaculi: 8 Et custodiant omnia vasa taber-
naculi fœderis & custodiam filiorum Israel, & vt seruiant in ministerio tabernaculi fœderis. 9 Dabisque Leuitas Aaron & filiis eius, cui
dati traditique sunt à filiis Israel. 10 Aaron autem & filios eius constitues vt custodiant sacerdotium suum. alienus autem qui accesse-
rit, occidetur. 11 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 12 Ego autem ecce applicaui Leuitas ad me de medio fi-
liorum Israel pro omni primogenito qui aperit vuluam de filiis Israel, ministrabuntque Leuitæ in conspectu meo. 13 Meum est enim
omne primogenitum: in die quo occidi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui coram me omne primogenitum in Israel: ab homine vs-
que ad pecus mei sunt: ego Dominus. 14 Locutusque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai, dicens: 15 Numera filios
Leui per domos patrum suorum & familias suas, omnes masculos ab vno mense & suprà numerabitis eos. 16 Numerauitque eos Moyses iuxta
verbum Domini, sicut mandatum fuerat ei. 17 Fuerunt autem hi filij Leui per nomina sua, Gerson, & Caath, & Merari. 18 Et hæc
sunt nomina filiorum Gerson per familias suas, Lobni & Semei. 19 Et filij Caath per familias suas, Amram, & Isaar, & Hebron, & Oziel.

20 * וּבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם
21 מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם ׃ * לְגֵרְשׁוֹן
מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם
22 מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי ׃ * פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־
זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים
23 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת ׃ * מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן
24 יַחֲנוּ יָמָּה ׃ * וּנְשִׂיא בֵית־אָב לַגֵּרְשֻׁנִּי אֶלְיָסָף
25 בֶּן־לָאֵל ׃ * וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד
הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֵהוּ וּמָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד ׃
26 * וְקַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־
הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתָרָיו לְכֹל
27 עֲבֹדָתוֹ ׃ * וְלִקְהָת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת
הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעָזִּיאֵלִי
28 אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי ׃ * בְּמִסְפַּר כָּל־
זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ
29 מֵאוֹת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ ׃ * מִשְׁפְּחֹת
בְּנֵי־קְהָת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה ׃
30 * וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי אֱלִיצָפָן בֶּן־
31 עֻזִּיאֵל ׃ * וּמִשְׁמַרְתָּם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנֹרָה
וְהַמִּזְבְּחֹת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ
32 וְכֹל עֲבֹדָתוֹ ׃ * וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן
33 הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ ׃ * לִמְרָרִי
מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת
34 מְרָרִי ׃ * וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ
35 וָמָעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם ׃ * וּנְשִׂיא בֵית־
אָב לְמִשְׁפְּחֹת מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחָיִל עַל יֶרֶךְ
36 הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צָפֹנָה ׃ * וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי
קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וַאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכֹל
37 עֲבֹדָתוֹ ׃ * וְעַמֻּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם
וּמֵיתְרֵיהֶם ׃

20 * Filij Merari, Mooli & Musi.
21 * De Gerson fuere familiæ duæ, Lebnitica
& Semeitica.
22 * Quarum numeratus est populus sexus
masculini ab vno mense & suprà, septem milia quingenti.
23 * Hi post tabernaculum metabuntur ad
D Occidentem,
24 * Sub principe Heliasaph filio Iahel.
25 * Et habebũt excubias in tabernaculo fœderis, ipsum tabernaculum & operimentum
eius, tentorium quod trahitur ante fores tecti
26 fœderis, * Et cortinas atrij, tentorium
quoque quod appenditur in introitu atrij tabernaculi, & quicquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi, & omnia vtẽsilia eius.
27 * Cognatio Caath habebit populos Amramitas, & Iessaaritas, & Hebronitas, & Ozielitas. hæ sunt familiæ Caathitarum;
28 * Recensiti per nomina sua omnes generis
masculini ab vno mense & suprà, octo milia
sexcenti. habebunt excubias sanctuarij,
29 * Et castrametabuntur ad Meridianam pla-
30 gam. * Princepsque eorum erit Elisaphan filius Oziel.
31 * Et custodiant arcam, mensamque, & candelabrum, altaria & vasa sanctuarij in quibus
ministratur, & velum, cunctamque huiuscemodi supellectilem.
32 * Princeps autem principum Leuitarum
E Eleazar filius Aaron sacerdotis erit super excubitores custodiæ sanctuarij.
33 * At verò de Merari erunt populi Moolitæ & Musitæ.
34 * Recensiti per nomina sua omnes generis
masculini ab vno mense & suprà, sex milia ducenti.
35 * Princeps eorum Suriel filius Abiaiel in
plaga Septentrionali castrametabuntur.
36 * Erunt sub custodia eorum tabulæ tabernaculi, & vectes, & columnæ ac bases earum,
& omnia quæ ad cultum huiuscemodi per-
37 tinent: * columnæque atrij per circuitum
cum basibus suis, & paxilli cum funibus.

תרגום אונקלוס

20 וּבְנֵי מְרָרִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין אִינּוּן זַרְעֲיַת לֵיוָאֵי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן ׃ 21 לְגֵרְשׁוֹן זַרְעֲיַת לִבְנִי וְזַרְעִית שִׁמְעִי אִלֵּין
אִנּוּן זַרְעֲיַת גֵּרְשׁוֹן ׃ 22 מִנְיָנֵיהוֹן בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא מִנְיָנֵיהוֹן שִׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה ׃ 23 זַרְעֲיָת גֵּרְשׁוֹן
אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא יִשְׁרוּן מַעַרְבָא ׃ 24 וְרַב בֵּית אֲבָא לְבֵית גֵּרְשׁוֹן אֶלְיָסָף בַּר לָאֵל ׃ 25 וּמַטְּרַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא
מַשְׁכְּנָא וּפְרָסָא חוֹפָאֵיהּ וּפְרָסָא דִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא ׃ 26 וּסְרָדֵי דַּרְתָּא וְיָת פְּרָסָא דִּתְרַע דַּרְתָּא דְּעַל מַשְׁכְּנָא וְעַל מַדְבְּחָא סְחוֹר
סְחוֹר וְיָת אַטּוּנוֹהִי לְכֹל פָּלְחָנֵיהּ ׃ 27 וְלִקְהָת זַרְעִית עַמְרָם וְזַרְעִית יִצְהָר וְזַרְעִית חֶבְרוֹן וְזַרְעִית עֻזִּיאֵל אִלֵּין אִינּוּן זַרְעֲיָת קְהָת ׃
28 בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא תְּמַנְיָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה נָטְרֵי מַטְּרַת קֻדְשָׁא ׃ 29 זַרְעֲיַת בְּנֵי קְהָת יִשְׁרוּן עַל שִׁדָּא
דְּמַשְׁכְּנָא דָּרוֹמָא ׃ 30 וְרַב בֵּית אֲבָא לְזַרְעֲיַת קְהָת אֱלִיצָפָן בַּר עֻזִּיאֵל ׃ 31 וּמַטַּרְתְּהוֹן אֲרוֹנָא וּפָתוֹרָא וּמְנָרְתָא
וּמַדְבְּחַיָּא וּמָאנֵי קֻדְשָׁא דִּישַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכֹל פָּלְחָנֵיהּ ׃ 32 וַאֲמַרְכְּלָא דִּמְמַנָּא עַל רַבְרְבֵי לֵיוָאֵי אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא
בִּסְחוֹרַת יְדוֹהִי מְמַנַּן נָטְרֵי מַטְּרַת קֻדְשָׁא ׃ 33 לִמְרָרִי זַרְעִית מַחְלִי וְזַרְעִית מוּשִׁי אִלֵּין אִינּוּן זַרְעֲיַת מְרָרִי ׃ 34 וּמִנְיָנֵיהוֹן
בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא שִׁיתָא אַלְפִין וּמָאתָן ׃ 35 וְרַב בֵּית אֲבָא לְזַרְעֲיַת מְרָרִי צוּרִיאֵל בַּר אֲבִיחָיִל עַל שִׁדָּא
דְּמַשְׁכְּנָא יִשְׁרוּן צִיפּוּנָא ׃ 36 וּדְמְסִיר לְמִטַּר בְּנֵי מְרָרִי דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא עַבְרוֹהִי עַמּוּדוֹהִי וְסַמְכוֹהִי וְכָל מָנוֹהִי וְכָל פָּלְחָנֵיהּ ׃
37 וְעַמּוּדֵי דַּרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר וְסַמְכֵיהוֹן וְסִיכֵּיהוֹן וְאַטּוּנֵיהוֹן ׃

‡ *Et filij Merari per populos suos, Mooli & 20
Musi. hi sunt populi Leuitarum per domos fami-
liarum suarum.*
‡ *Gerson populus Lebni, & populus Semei. hi 21
populi Gerson.*
‡ *Numeratio eorum secundum numerum omnis 22
masculini, ab vno mense & suprà, numeratio eo-
rum septem milia & quingenti.*
‡ *Et filij Gerson post tabernaculum castrameta- 23
buntur iuxta mare.*
‡ *Et princeps domus familiæ populi Gerson, Eli- 24
saph filius Iael.*
‡ *Et custodia filiorum Gerson in tabernaculo te- 25
stimonij, tabernaculum, & operimentum ostij ta-
bernaculi testimonij,* ‡ *Et vela atrij, & velum 26
portæ atrij existentis in tabernaculo,* ‡ *Et reli- 27
qua omnium operum eius Caath. populus Amram
vnus, & populus Iessar vnus, & populus He-
bron vnus, & populus Oziel vnus. Hi sunt po-
puli Caath* ‡ *secundum numerum, omne masculi- 28
num à mense vno & suprà, octo milia & sexcenti
custodientes custodias sanctorum.*
‡ *Populi filiorum Caath castrametabuntur ex 29
obliquo tabernaculi versus Aphricum.* ‡ *Et prin- 30
ceps domus familiarum populorum Caath, Elisaphã
filius Oziel.* ‡ *Et custodia eorum arca, et men- 31
sa, & candelabrum, & altaria, et vasa sanctuarij,
quæcunque ministrabunt in ipsis, & velum, & o-
mnia opera eorum.*
‡ *Et princeps in principibus Leuitarum, Elea- 32
zar filius Aaron sacerdotis constitutus ad custo-
diendum custodias sanctorum.* ‡ *Merari popu- 33
lus Mooli & populus Musi. hi sunt populi Merari.*
‡ *Numeratio eorum secundum numerum, omne 34
masculinum ab vno mense & suprà, sex milia &
ducenti.* ‡ *Et princeps domus familiarum po- 35
puli Merari, Suriel filius Abiaiel, ex obliquo ta-
bernaculi castrametabuntur ad Aquilonem.*
‡ *Numeratio tribus filiorum Merari, capitu- 36
la tabernaculi, & vectes eius, & columnas eius,
& bases eius, & omnia vasa eorum, & opera eo-
rum:*
‡ *& columnas atrij in circuitu, & bases earum, 37
& paxillos earum, & funes earum.*

20 ‡ καὶ υἱοὶ μεραρί, κατὰ δήμους αὐτῶν, μοολὶ καὶ μουσί. οὗ-
τοί εἰσι δῆμοι τῶν λευιτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν.
21 ‡ τῷ γερσὼν δῆμος τοῦ λοβενί, καὶ δῆμος τοῦ σεμεΐ. οὗ-
22 τοι δῆμοι τοῦ γερσών· ‡ ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν
παντὸς ἀρσενικοῦ, ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ἡ ἐπίσκεψις αὐ-
23 τῶν ἑπτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. ‡ καὶ υἱοὶ γερσὼν ὀπί-
σω τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσιν παρὰ θάλασσαν.
24 ‡ καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριᾶς τοῦ δήμου τοῦ γερσών, ἐλει-
25 σὰφ υἱὸς δαήλ. ‡ καὶ ἡ φυλακὴ υἱῶν γερσὼν ἐν τῇ σκηνῇ
τοῦ μαρτυρίου, ἡ σκηνή, καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς
26 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ‡ καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ κα-
ταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τῆς σκηνῆς,
27 ‡ καὶ τὰ κατάλοιπα πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ τῷ καάθ.
δῆμος ἀμραμ εἷς, καὶ δῆμος τῷ ἰσααρ εἷς, καὶ δῆμος χεβρὼν
28 εἷς, καὶ δῆμος ὀζιὴλ εἷς. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ καὰθ, ‡ κατὰ
ἀριθμόν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ὀκτακισχί-
λιοι καὶ ἑξακόσιοι, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων.
29 ‡ οἱ δῆμοι τῶν υἱῶν καὰθ παρεμβαλοῦσιν ἐκ πλαγίων
τῆς σκηνῆς κατὰ λίβα.
30 ‡ καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τῶν δήμων τοῦ καὰθ ἐλεισα-
31 φάν, υἱὸς ὀζιήλ· ‡ καὶ φυλακὴ αὐτῶν ἡ κιβωτός, καὶ ἡ
τράπεζα, καὶ ἡ λυχνία, καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὰ σκεύη τοῦ ἁ-
γίου, ὅσα λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὸ κατακάλυμμα, καὶ
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν.
32 ‡ καὶ ὁ ἄρχων ὁ ἐπὶ τῶν ἀρχόντων τῶν λευιτῶν, ἐλεά-
ζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως καθεσταμένος, φυλάσσειν τὰς φυ-
λακὰς τῶν ἁγίων.
33 ‡ τῷ μεραρὶ δῆμος ὁ μολί, καὶ δῆμος ὁ μουσί. οὗτοί
εἰσι δῆμοι τοῦ μεραρί·
34 ‡ ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμόν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μη-
νιαίου καὶ ἐπάνω, ἑξακισχίλιοι καὶ διακόσιοι.
35 ‡ καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τοῦ δήμου τοῦ μεραρί, σου-
ριὴλ υἱὸς ἀβιχαΐα, ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι
πρὸς βορρᾶν.
36 ‡ ἡ ἐπίσκεψις τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν μεραρί, τὰς κεφαλίδας
τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς
βάσεις αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν·
37 ‡ καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ
τοὺς πασσάλους αὐτῶν, καὶ τοὺς κάλους αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Filij autem Merari per familias suas, Mooli & Musi. hæ sunt familiæ Leuitarum per domos patrum suorum.
21 De Gerson fuit familia Lobni & familia Semei. hæ sunt familiæ Gerson. 22 Numeratique sunt ex eis iuxta numerum
omnium masculorum ab vno mense & suprà. fuitque numerus eorum septem milia & quingenti. 23 Familiæ Gerson castra-
metabuntur post tabernaculum ad Occidentem. 24 Et princeps domus patrum Gersonitarum Eliasaph filius Iael.
25 Sub custodia autem filiorum Gerson in tabernaculo fœderis erit tabernaculum & operimentum quo tegitur, tentoriumque quod est in ostio
tabernaculi fœderis; 26 Et cortinæ atrij, & tentorium quod est in ostio atrij quod circuit altare & tabernaculum, & funiculi eius iux-
ta omnem cultum eius. 27 De Caath autem fuit familia Amram, & familia Isaar, & familia Hebron, & familia Oziel. Hæ sunt
familiæ Caath, 28 Iuxta numerum omnium masculorum ab vno mense & suprà, octo milia & sexcenti custodientium custo-
diam sanctuarij. 29 Familiæ filiorum Caath castrametabuntur ad Meridianum latus tabernaculi. 30 Et princeps
domus patrum familiarum Caath, Elisaphan filius Oziel. 31 Eruntque sub custodia eorum arca, & mensa, & candelabrum, & altaria,
& vasa quibus ministratur in sanctuario, & tentorium, & omne quod ad eius cultum pertinet. 32 Præpositus autem qui constitutus est su-
per principes Leuitarum, Eleazar filius Aaron sacerdotis, & sub manu eius erunt constituti illi qui custodiunt custodiam sanctuarij. 33 De Me-
rari fuit familia Mooli & familia Musi. hæ sunt familiæ Merari: 34 Omnesque masculi qui numerati sunt ex eo ab vno mense & suprà,
sex milia & ducenti. 35 Et princeps domus patris familiarum Merari, Suriel filius Abihail, castrametabunturque ad latus Aquilonare
tabernaculi. 36 Hæc autem tradita sunt in custodiam filiorum Merari, tabulæ tabernaculi, & vectes eius, & columnæ eius, & bases eius,
& omnia vasa eius, & omnia quæ ad cultum eius pertinent: 37 & columnæ atrij per circuitum, & bases earum, & paxilli, & funes earum.

38 וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד
מִזְרָחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת
הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃
39 כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־
פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה
40 שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל־בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה וְשָׂא אֵת מִסְפַּר שְׁמֹתָם׃
41 וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת
כָּל־בְּכֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בֶּהֱמַת הַלְוִיִּם תַּחַת
42 כָּל־בְּכוֹר בְּבֶהֱמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּפְקֹד
מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר
43 בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר
שֵׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמָאתָיִם׃
44 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
45 קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶת־בֶּהֱמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ־לִי
46 הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃ וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה
וְהַשִּׁבְעִים וְהַמָּאתָיִם הָעֹדְפִים עַל־הַלְוִיִּם
מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
47 וְלָקַחְתָּ חֲמֵשֶׁת חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשָּׁקֶל׃
48 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֹדְפִים בָּהֶם׃
49 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֵת כֶּסֶף הַפִּדְיוֹם מֵאֵת הָעֹדְפִים
50 עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם׃ מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח
אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף
51 בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדֻיִם
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה׃

38 * Caſtrametabuntur ante tabernaculum fœderis,id eſt,ad Orientalem plagam,Moyſes & Aaron cum filiis ſuis, habentes cuſtodiam ſanctuarij in medio filiorum Iſrael. Quiſquis alienus acceſſerit,morietur.

39 * Omnes Leuitæ quos numerauerunt Moyſes & Aaron iuxta præceptum Domini per familias ſuas in genere maſculino à menſe vno & ſuprà,fuerunt viginti duo milia.

40 * Et ait Dominus ad Moyſen: Numera primogenitos ſexus maſculini de filiis Iſrael, ab vno menſe & ſuprà, & habebis ſummam eorum.

41 * Tolleſque Leuitas mihi pro omni primogenito filiorum Iſrael. Ego ſum Dominus. Et pecora eorum pro vniuerſis primogenitis pecorum filiorum Iſrael.

42 * Recenſuit Moyſes ſicut præceperat Dominus primogenitos filiorum Iſrael:

43 * Et fuerunt maſculi per nomina ſua à menſe vno & ſuprà, viginti duo milia ducenti ſeptuaginta tres.

44 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

45 * Tolle Leuitas pro primogenitis filiorum G Iſrael,& pecora Leuitarum pro pecoribus eorum; eruntque Leuitæ mei. Ego ſum Dominus.

46 * In precio autem ducentorum ſeptuagintatrium qui extendunt numerum Leuitarum de primogenitis filiorum Iſrael,

47 * Accipies quinque ſiclos per ſingula capita ad menſuram ſanctuarij. ſiclus habet viginti obolos.

48 * Dabiſque pecuniam Aaron & filiis eius precium eorum qui ſupra ſunt.

49 * Tulit igitur Moyſes pecuniam eorum qui fuerant amplius, & quos redemerat à Leuitis.

50 * Pro primogenitis filiorum Iſrael, mille trecentorum ſexagintaquinque ſiclorum iuxta pondus ſanctuarij.

51 * Et dedit eā Aaron & filiis eius iuxta verbum quod præceperat ſibi Dominus.

תרגום אונקלוס

38 וְדִשְׁרַן קֳדָם מַשְׁכְּנָא קִידוּמָא קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא מַדִינְחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי נָטְרִין מַטְרַת מַקְדְּשָׁא לְמַטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִלּוֹנַי דְיִקְרַב יִתְקְטֵל׃
39 כָּל מִנְיָנֵי לֵיוָאֵי דִמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַייָ לְזַרְעֲיָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַלְפִין׃
40 וַאֲמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה מְנִי כָּל בֻּכְרַיָּא דִכְרַיָּא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא וְקַבֵּל יַת חֻשְׁבַּן שְׁמָהָתְהוֹן׃
41 וּתְקָרֵב יַת לֵיוָאֵי קֳדָמַי אֲנָא יְיָ חֲלַף כָּל בֻּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת בְּעִירָא דְלֵיוָאֵי חֲלַף כָּל בֻּכְרָא בִּבְעִירָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
42 וּמְנָא מֹשֶׁה כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָתֵיהּ יַת כָּל בֻּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
43 וַהֲווֹ כָּל בֻּכְרַיָּא דִכְרַיָּא בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא לְמִנְיָנֵיהוֹן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַלְפִין מָאתָן וְשִׁבְעִין וּתְלָתָא׃
44 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
45 קָרֵיב יַת לֵיוָאֵי חֲלַף כָּל בֻּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת בְּעִירָא דְלֵיוָאֵי חֲלַף בְּעִירְהוֹן וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי אֲנָא יְיָ׃
46 וְיַת פֻּרְקַי מָאתָן וְשִׁבְעִין וּתְלָתָא דְיַתִּירִין עַל לֵיוָאֵי מִבֻּכְרַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
47 וְתִיסַּב חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ סִלְעִין לְגֻלְגַּלְתָּא בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא תִּסַּב עֶשְׂרִין מָעִין סִלְעָא׃
48 וְתִתֵּן כַּסְפָּא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי פֻּרְקַי דְיַתִּירִין בְּהוֹן׃
49 וּנְסֵיב מֹשֶׁה יַת כְּסַף פֻּרְקָנְהוֹן מִן דְיַתִּירִין עַל פֻּרְקַי לֵיוָאֵי׃
50 מִן בֻּכְרַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְסֵיב יַת כַּסְפָּא אֲלַף וּתְלָת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמֵשׁ סִלְעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא׃
51 וִיהַב מֹשֶׁה יַת כְּסַף פֻּרְקָנַיָּא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי עַל מֵימְרָא דַייָ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃

‡ Et caſtrametantes verſus faciem tabernaculi 38
teſtimonij ab Oriente, Moyſes & Aaron & filij
eius, cuſtodientes cuſtodias ſanctuarij ad cuſtodias
filiorum Iſrael.
‡ Et alienigena tangens, morietur. Omnis nume- 39
ratio Leuitarum, quos numerauit Moyſes & Aa-
ron per vocem Domini, per populos eorum, omne
maſculinum ab vno menſe & ſuprà, duo & vigin-
ti milia.
‡ Et dixit Dominus ad Moyſen, dicens: Nume- 40
ra omne primogenitum maſculinum filiorum Iſrael
ab vno menſe & ſuprà: & accipe numerum eo-
rum ex nomine.
‡ Et accipies Leuitas mihi, ego Dominus, pro o- 41
mnibus primogenitis filiorum Iſrael, & iumenta
Leuitarum pro omnibus iumentis primogenitis in
iumentis filiorum Iſrael.
‡ Et numerauit Moyſes quemadmodum præce- 42
pit Dominus ei, omne primogenitum in filiis Iſrael.
‡ Et fuerunt omnia primogenita maſculina ſe- 43
cundum numerum, & ex nomine ab vno menſe &
ſuprà ex numeratione eorum, duo & viginti milia
et tres & ſeptuaginta & ducenti.
‡ Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 44
‡ Accipe Leuitas pro omnibus primogenitis fi- 45
liorum Iſrael, et iumenta Leuitarum pro iumentis
eorum. & erunt mihi Leuitæ, ego Dominus.
‡ Redemptiones trium & ſeptuaginta et ducen- 46
torum qui ſuperſunt à Leuitis à primogenitis filio-
rum Iſrael.
‡ Et accipies quinque ſiclos per caput, per di- 47
drachmum ſanctum accipies: viginti obolis ſiclus.
‡ Et dabis argentum Aaron & filiis eius, re- 48
demptiones ſuperabundantium in eis.
‡ Et accepit Moyſes argentum redemptiones à 49
ſuperabundantibus in redemptionem Leuitarum
‡ A primogenitis filiorum Iſrael accepit argen- 50
tum, quinque et ſexaginta & mille trecentos ſiclos,
ſecundum ſiclum ſanctum.
‡ Et dedit Moyſes argentum redemptiones ſu- 51
perabundantium Aaron & filiis eius, per vo-
cem Domini, quemadmodum præcepit Dominus
Moyſi.

38 ‡ καὶ οἱ παρεμβάλλοντες κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου ἀπὸ ἀνατολῶν, μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, φυ-
λάσσοντες τὰς φυλακὰς τοῦ ἁγίου εἰς τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν
ἰσραήλ.
39 ‡ καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος, ἀποθανεῖται. πᾶσα ἡ
ἐπίσκεψις τῶν λευιτῶν, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν
διὰ φωνῆς κυρίου κατὰ δήμους αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μη-
νιαίου καὶ ἐπάνω, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες.
40 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἐπίσκεψαι πᾶν
πρωτότοκον ἄρσεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω.
καὶ λάβε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐξ ὀνόματος.
41 ‡ καὶ λήψῃ τοὺς λευίτας ἐμοί, ἐγὼ κύριος, ἀντὶ πάντων
τῶν πρωτοτόκων υἱῶν ἰσραήλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ
πάντων τῶν κτηνῶν τῶν πρωτοτόκων ἐν τοῖς κτήνεσι τῶν υἱῶν
ἰσραήλ.
42 ‡ καὶ ἐπεσκέψατο μωυσῆς ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος
αὐτῷ, πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
43 ‡ καὶ ἐγένοντο πάντα τὰ πρωτότοκα ἀρσενικὰ κατὰ ἀριθ-
μὸν καὶ ἐξ ὀνόματος ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἐκ τῆς ἐπι-
σκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες καὶ τρεῖς καὶ ἑβδομήκον-
τα καὶ διακόσιοι.
44 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
45 ‡ λάβε τοὺς λευίτας ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων τῶν
υἱῶν ἰσραήλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν.
καὶ ἔσονταί μοι οἱ λευῖται, ἐγὼ κύριος.
46 ‡ τὰ λύτρα τῶν τριῶν καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίων οἱ πλεο-
νάζοντες παρὰ τοὺς λευίτας ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσ-
47 ραήλ. ‡ καὶ λήψῃ πέντε σίκλους κατὰ κεφαλήν, κατὰ τὸ
δίδραχμον τὸ ἅγιον λήψῃ, εἴκοσι ὀβολοῖς σίκλος.
48 ‡ καὶ δώσεις τὸ ἀργύριον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λύτρα
τῶν πλεοναζόντων ἐν αὐτοῖς.
49 ‡ καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὸ ἀργύριον τὰ λύτρα παρὰ τῶν
πλεοναζόντων εἰς τὴν ἐκλύτρωσιν τῶν λευιτῶν
50 ‡ παρὰ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔλαβε τὸ ἀργύριον,
πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ χιλίους τριακοσίους σίκλους, κατὰ τὸν
σίκλον τὸν ἅγιον.
51 ‡ καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ ἀργύριον τὰ λύτρα τῶν πλεονα-
ζόντων ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ φωνῆς κυρίου ὃν τρόπον
ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Et qui caſtrametabuntur ante tabernaculum ad Orientalem plagam ante tabernaculum fœderis erunt Moyſes & Aaron & filij ſui cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarij in cuſtodiam filiorum Iſrael. Extraneus autem qui acceſſerit, occidetur.
39 Omnes qui numerati ſunt de Leuitis, quos numerauit Moyſes & Aaron iuxta verbum Domini, per familias ſuas, omnes maſculi ab vno menſe & ſuprà, fuerunt viginti duo milia. 40 Dixitque Dominus ad Moyſen: Numera omnes primogenitos maſculos de filiis Iſrael ab vno menſe & ſuprà, & ſuſcipe ſummam nominum eorum. 41 Et applicabis Leuitas in conſpectu meo, ego Dominus, pro omni primogenito filiorum Iſrael, & pecora Leuitarum pro vniuerſis primogenitis pecorum filiorum Iſrael.
42 Numerauitque Moyſes omnes primogenitos filiorum Iſrael, ſicut præceperat ei Dominus.
43 Fueruntque omnes maſculi primogeniti iuxta numerum nominum eorum qui numerati ſunt ab vno menſe & ſuprà, viginti duo milia & ducenti & ſeptuaginta & tres. 44 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:
45 Applica Leuitas pro omni primogenito filiorum Iſrael, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum: & miniſtrabunt Leuitæ coram me, ego Dominus. 46 Et à ducentis & ſeptuaginta & tribus qui excedunt numerum Leuitarum qui redimendi ſunt de primogenitis filiorum Iſrael: 47 Tolles quinque ſiclos per ſingula capita in ſiclis ſanctuarij, viginti obolos habens ſiclus.
48 Dabiſque argentum eorum qui redimendi ſunt qui excedunt Leuitas Aaron & filiis eius.
49 Tulitque Moyſes argentum eorum qui fuerunt amplius, quos redemerat à Leuitis:
50 Pro primogenitis filiorum Iſrael tulit argenti mille & trecentos & ſexaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij.
51 Deditque Moyſes argentum redemptorum Aaron & filiis eius iuxta verbum Domini, ſicut præceperat Dominus Moyſi.

ד

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
2 נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי
3 לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא
לַצָּבָא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
4 זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים׃
5 וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֵת
פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֵת אֲרֹן הָעֵדֻת׃
6 וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת
7 מִלְמָעְלָה וְשָׂמוּ בַּדָּיו׃ וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ
בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת
וְאֶת־הַמְּנַקִּיֹּת וְאֵת קְשׂוֹת הַנָּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד
8 עָלָיו יִהְיֶה׃ וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי
וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃
9 וְלָקְחוּ בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר
וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־מַלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֹּתֶיהָ וְאֵת
כָּל־כְּלֵי שַׁמְנָהּ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם׃
10 וְנָתְנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ אֶל־מִכְסֵה עוֹר
11 תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃ וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ
בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־
12 בַּדָּיו׃ וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־
בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם
בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃
13 וְדִשְּׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו בֶּגֶד אַרְגָּמָן׃
14 וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כֵּלָיו אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם
אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
הַמִּזְרָקֹת כֹּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ
וְשָׂמוּ בַדָּיו׃

CAP. IIII.

1 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen & A-
2 aron, dicens: Tolle ſummam filiorũ Caath
de medio Leuitarum per domos & familias
3 ſuas, *à triceſimo anno & ſuprà, vſq; ad quin-
quageſimum annum omnium qui ingrediun
tur vt ſtent & miniſtrent in tabernaculo fœ-
4 deris. *Hic eſt cultus filiorum Caath: Taber-
5 naculum fœderis & ſanctum ſanctorum *In-
gredientur Aaron & filij eius, quando mo-
uenda ſunt caſtra: & deponent velum quod
pendet ante fores, inuoluentq́ue eo arcam te-
6 ſtimonij: *Et operient rurſum velamine hya-
cinthinarum pellium, extendentq́ue deſuper
pallium totum hyacinthinum, & inducent
7 vectes. *Menſam quoque propoſitionis in-
uoluent hyacinthino pallio, & ponent cum
eo thuribula ac mortariola, cyathos & crate-
ras ad liba fundenda. panes ſemper in ea e-
8 runt. *Extendentq́ue deſuper pallium cocci-
neum, quod rurſum operient velamento hya
cinthinarum pellium, & inducent vectes.
9 *Sument & pallium hyacinthinum, quo ope-
B rient candelabrum cum lucernis & forcipi-
bus ſuis, & emũctoriis & cũctis vaſis olei, quę
ad concinnandas lucernas neceſſaria ſunt.
10 *Et ſuper omnia ponent operimentum hya-
cinthinarum pellium, & inducent vectes.
11 *Nec non & altare aureum inuoluent hya-
cinthino veſtimento, & extendent deſuper
operimentum hyacinthinarum pellium, in-
ducéntque vectes.
12 *Omnia vaſa quibus miniſtratur in ſan-
ctuario inuoluent hyacinthino pallio, & ex-
tendent deſuper operimentum hyacinthina-
rum pellium, inducentq́ue vectes.
13 *Sed & altare mundabunt cinere, & in-
uoluent illud purpureo veſtimento:
14 *Ponentq́ue cum eo omnia vaſa quibus
in miniſterio eius vtuntur, id eſt, ignium re-
ceptacula, fuſcinulas ac tridentes vncinos, &
batilla. Cuncta vaſa altaris operient ſimul ve-
lamine hyacinthinarum pellium, & inducent
vectes.

תרגום אונקלוס

ד

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמֵימַר׃
2 קַבִּילוּ יָת חֻשְׁבַּן בְּנֵי קְהָת מִגּוֹ בְּנֵי לֵוִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃ 3 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא
לְמִפְלַח פָּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא׃ 4 דֵּין פָּלְחַן בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא קֹדֶשׁ קֻדְשַׁיָּא׃ 5 וְיֵיעוֹל אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי בְּמִטַּל מַשְׁרִיתָא
וְיִפְרְקוּן יָת פָּרוֹכְתָּא דִפְרָסָא וִיכַסּוּן בַּהּ יָת אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא׃ 6 וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי חוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִפְרְסוּן לְבוּשׁ גְּמִיר תִּכְלָא
מִלְּעֵילָּא וִישַׁוּוֹן אֲרִיחוֹהִי׃ 7 וְעַל פָּתוֹרָא דִלְחֵים אַפַּיָּא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תִּכְלָא וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת מְגִיסַיָּא וְיָת בָּזִיכַיָּא וְיָת מְכִילָתָא וְיָת קְסְוַת
נִסּוּכָא וּלְחֵים תְּדִירָא עֲלוֹהִי יְהֵי׃ 8 וְיִפְרְסוּן עֲלֵיהוֹן לְבוּשׁ צְבַע זְהוֹרִי וִיכַסּוּן יָתֵיהּ בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוֹן יָת אֲרִיחוֹהִי׃
9 וְיִסְּבוּן לְבוּשׁ תִּכְלָא וִיכַסּוּן יָת מְנָרְתָּא דְאַנְהוֹרֵי וְיָת בּוֹצִינָהָא וְיָת צִבְתָהָא וְיָת מַחְתְּיָתָהָא וְיָת כָּל מָנֵי שִׁמּוּשַׁהּ דִּישַׁמְּשׁוּן לַהּ בְּהוֹן׃
10 וְיִתְּנוּן יָתַהּ וְיָת כָּל מָנָהָא לְחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אֲרִיחָא׃ 11 וְעַל מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תִּכְלָא וִיכַסּוּן יָתֵיהּ בְּחוֹפָאָה
דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוֹן יָת אֲרִיחוֹהִי׃ 12 וְיִסְּבוּן יָת כָּל מָנֵי שִׁמּוּשָׁא דִּישַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן בְּקֻדְשָׁא וְיִתְּנוּן לִלְבוּשׁ תִּכְלָא וִיכַסּוּן יָתְהוֹן
בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אֲרִיחָא׃ 13 וְיִסְפּוּן יָת קִטְמָא דְמַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹהִי לְבוּשׁ אַרְגְּוָנָא׃
14 וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת כָּל מָנוֹהִי דִּישַׁמְּשׁוּן עֲלוֹהִי בְּהוֹן יָת מַחְתְּיָתָא וְיָת מַגְרוֹפְיָתָא וְיָת צִנּוֹרְיָתָא וְיָת מִזְרְקַיָּא כֹּל מָנֵי מַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹהִי חוֹפָאָה
דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוֹן אֲרִיחוֹהִי׃

CAP. IIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, 1
dicens: * Accipe summam filiorum Caath de 2
medio filiorum Leui, per populos eorum, per domos
familiarum suarum, * A viginti annis & 3
quinque annis et supra, vsque ad quinquaginta an-
nos, omnis ingrediens ad ministrandum, vt faciat o-
mnia opera in tabernaculo testimonij.
* Et hæc opera filiorum Caath in tabernaculo te- 4
stimonij sanctum sanctorum.
* Et introibunt Aaron & filij eius, quando le- 5
uanda fuerint castra, & deponent velum obum-
brans, & contegent in eo arcam testimonij.
* Et imponent super illud velamen pelliceum 6
hyacinthinum, & iniicient super illam pallium to-
tum hyacinthinum desuper. & immittent vectes
eius. * Et super mensam propositam immittent 7
super eam pallium purpureum, & discos, & mor-
tariola, & cyathos, & libatoria in quibus libat, et
panes sempiterni in ea erunt.
* Et immittent in eam pallium coccinum, et coo- 8
perient eam cooperculo pelliceo hyacinthino: & im-
mittent vectes eius: * Et accipient pallium 9
hyacinthinum, & cooperient candelabrum lucen-
tem, & lucernas eius, et emunctoria eius, & forci-
pes eius, & omnia vasa olei eius, quæcunque mini-
strabunt in ipsis. * Et immittent eam & om- 10
nia vasa eius, in cooperimentum pelliceum hyacin-
thinum, & imponent eam super vectes:
* Et super altare aureum imponent pallium hya- 11
cinthinum, et cooperient illud cooperimento pelliceo
hyacinthino, & immittent vectes eius:
* Et sument omnia vasa ministratoria, quæcun- 12
que ministrabunt in eis in sanctuariis. & immit-
tent in pallium hyacinthinum, & cooperient ea coo-
perimento pelliceo hyacinthino, & imponent super
vectes:
* Et coopertorium imponent super altare. et coo- 13
perient super illud pallium totum purpureum,
* Et imponent super illud omnia vasa eius, in qui- 14
bus ministrabunt in eis, & thuribula, & fuscinu-
las, & phialas, & omnia vasa altaris, & immit-
tent super illud cooperimentum pelliceum hyacin-
thinum. & immittent vectes eius,

Δ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·
2 * λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν υἱῶν καὰθ ἐκ μέσου υἱῶν λευὶ, κα-
3 τὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, * ἀπὸ εἰκο-
σαέτους καὶ πέντε ἐτῶν καὶ ἐπάνω ἕως πεντήκοντα ἐτῶν, πᾶς
ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ἐν τῇ
σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
4 * καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρ-
τυρίου ἅγιον τῶν ἁγίων.
5 * καὶ εἰσελεύσονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν ἐξαίρῃ ἡ πα-
ρεμβολὴ, καὶ καθελοῦσι τὸ καταπέτασμα τὸ συσκιάζον, καὶ
κατακαλύψουσιν ἐν αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου.
6 * καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ κατακάλυμμα δερμάτινον ὑα-
κίνθινον, καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὅλον ὑακίνθινον
7 ἄνωθεν. καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς. * καὶ ἐπὶ τὴν
τράπεζαν τὴν προκειμένην ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμά-
τιον πορφυροῦν, καὶ τὰ τρυβλία, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυά-
θους, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπένδει, καὶ οἱ ἄρτοι οἱ διαπαντὸς
8 ἐπ' αὐτῆς ἔσονται. * καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον κόκκι-
νον, καὶ καλύψουσιν αὐτὴν καλύμματι δερματίνῳ ὑακινθί-
9 νῳ, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, * καὶ λήψονται ἱμάτιον
ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσι τὴν λυχνίαν τὴν φωτίζουσαν, καὶ τοὺς
λύχνους αὐτῆς, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς, καὶ τὰς λαβίδας
αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐλαίου αὐτῆς, ὅσα λειτουργήσου-
10 σιν ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη
αὐτῆς, εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν
11 αὐτὴν ἐπ' ἀναφορέων, * καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν
ἐπιθήσουσιν ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ ἐπικαλύψουσιν αὐτὸ κα-
λύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφο-
12 ρεῖς αὐτοῦ, * καὶ λήψονται πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ, ὅσα
λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἁγίοις. καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς ἱμά-
τιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὰ καλύμματι δερματί-
13 νῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' ἀναφορεῖς. * καὶ τὸν καλυπ-
τῆρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐπικαλύψουσιν ἐπ'
14 αὐτὸ ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον. * καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα
τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἐν οἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ πυρεῖα,
καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰς φιάλας, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυ-
σιαστηρίου. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὸ κάλυμμα δερμάτινον
ὑακίνθινον. καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens: 2 Suscipe summam filiorum Caath de medio filiorum Leui per familias
suas, per domos patrum suorum, 3 A triginta annis & suprà & vsque ad quinquaginta annos omnium qui veniunt vt per turmas mi-
nistrent ministerium in tabernaculo fœderis. 4 Hic est cultus filiorum Caath in tabernaculo fœderis, sanctum sanctorum.
5 Ingredienturque Aaron & filij eius quando mouenda sunt castra, & deponent velum quod pendet, & cooperient eo arcam testimonij:
6 Et ponent super illud velamen ex pellibus hyacinthinis, & expandent desuper pallium totum hyacinthinum, & ponent vectes eius.
7 Et super mensam panis propositionis expandent pallium hyacinthinum, & ponent super eam thuribula & mortariola, & cyathos, & crateras
libamentorum. & panes erunt super ea semper. 8 Et expandent super eam pallium coccineum, & cooperient eam coopertorio de pellibus
hyacinthinis, & ponent vectes eius. 9 Tollentque pallium hyacinthinum, & cooperient candelabrum luminaris, & lucernas eius, & forci-
pes eius, & thuribula eius, & omnia vasa ministerij eius quibus vtuntur in ministerio eius. 10 Et ponent super illud & super omnia vasa
eius coopertorium de pellibus hyacinthinis, & ponent super vectem. 11 Et super altare aureum extendent pallium hyacinthinum, & coo-
perient illud operimento de pellibus hyacinthinis, & ponent vectes eius. 12 Et tollent omnia vasa ministerij eius, quibus ministrant in
sanctuario, & ponent ea in pallio hyacinthino. & cooperient illud coopertorio pellium hyacinthinarum, & ponent super vectem.
13 Colligentque cinerem de altari, & expandent super illud pallium purpureum: 14 Et ponent super illud omnia vasa eius quibus
ministrant super illud, thuribula, & fuscinulas, & batilla, & phialas, omniaque vasa altaris. & extendent super ea opertorium hyacinthinarum pel-
lium, & ponent vectes eius.

15 * וְכִלָּה אַהֲרֹן־וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־
כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־
קְהָת לָשֵׂאת וְלֹא־יִגְּעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ אֵלֶּה
16 מַשָּׂא בְנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ * וּפְקֻדַּת
אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאוֹר וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים
וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן
17 וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכֵלָיו׃ * וַיְדַבֵּר
18 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ * אַל־תַּכְרִיתוּ
19 אֶת־שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם׃ * וְזֹאת
עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים
אַהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ
20 וְאֶל־מַשָּׂאוֹ׃ * וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבַלַּע אֶת־
הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ׃

21 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
22 * נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית
23 אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וָמַעְלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־
הַבָּא לִצְבֹא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
24 * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא׃
25 * וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד
מִכְסֵהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמָעְלָה
26 וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וְאֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר
וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן
וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי
עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לָהֶם וְעָבָדוּ׃
27 * עַל־פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי
לְכָל־מַשָּׂאָם וּלְכֹל עֲבֹדָתָם וּפְקַדְתֶּם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת
28 אֵת כָּל־מַשָּׂאָם׃ * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי
הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־
אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃

15 * Cumque inuoluerit Aaron & filij eius
ſanctuarium & omnia vaſa eius in commotio-
ne caſtrorum, tunc intrabunt filij Caath, vt
portent inuoluta, & non tangẽt vaſa ſanctua-
rij, ne moriantur. Iſta ſunt onera filiorum Ca-
16 ath in tabernaculo fœderis, * Super quos erit
Eleazar filius Aaron ſacerdotis, ad cuius per-
tinet curam oleum ad concinnãdas lucernas
& compoſitionis incẽſum, & ſacrificiũ quod
ſemper offertur, & oleum vnctionis, & quic-
quid ad cultum tabernaculi pertinet, omniũ-
que vaſorum quæ in ſanctuario ſunt.
17 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen &
Aaron, dicens:
18 * Nolite perdere populum Caath de me-
19 dio Leuitarum: * Sed hoc facite
eis, vt viuant & non moriantur ſi tetigerint
ſancta ſanctorum. Aaron & filij eius intra-
bunt, ipſique diſponent onera ſingulorum,
20 & diuident quid portare quis debeat. * Alij
C nulla curioſitate videant quæ ſunt in ſanctua-
rio, priuſquam inuoluantur, alioquin mo-
rientur.
21 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen,
dicens:
22 * Tolle ſummam etiam filiorum Gerſon
per domos ac familias & cognationes ſuas,
23 * A triginta annis & ſupra, vſque ad annos
quinquaginta. Numera omnes qui ingre-
diuntur, & miniſtrãt in tabernaculo fœderis.
24 * Hoc eſt officium familiæ Gerſonitarum,
25 * Vt portent cortinas tabernaculi, & tectũ
fœderis operimentum aliud, & ſuper omnia
velamen hyacinthinum, tentoriumque quod
pendet in introitu tabernaculi fœderis:
26 * Cortinas atrij, & velum in introitu quod
eſt ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare
pertinent, funiculos & vaſa miniſterij.
27 * Iubente Aaron & filiis eius portabunt fi-
lij Gerſon, & ſcient ſinguli cui debeant oneri
mancipari.
28 * Hic eſt cultus familiæ Gerſonitarum in
tabernaculo fœderis. Eruntque ſub manu I-
thamar filij Aaron ſacerdotis.

תרגום אונקלוס

15 וישצי אהרן ובנוהי לכסאה ית קודשא וית כל מני קודשא במטל משריתא ובתר כן יעלון בני קהת למטל ולא יקרבון לקודשא
לא ימותון אלין מטול בני קהת במשכן זמנא׃ 16 ודמסיר למטר אלעזר בר אהרן כהנא משחא דאנהורתא וקטרת
בוסמיא ומנחתא תדירא ומשחא דרבותא מסרת כל משכנא וכל דביה בקודשא ובמנוהי׃ 17 ומליל יי עם משה ועם אהרן
למימר׃ 18 לא תשיצון ית שבטא זרעית קהת מגו ליואי׃ 19 ודא עבידו להון ויחון ולא ימותון במקרבהון לקדש
קודשיא אהרן ובנוהי יעלון וימנון יתהון גבר גבר על פלחניה ולמטוליה׃ 20 ולא יעלון למחזי כד מכסן ית מני קודשא ולא
ימותון׃ 21 ומליל יי עם משה למימר׃ 22 קבל ית חושבן בני גרשון אף אינון לבית אבהתהון לזרעיתהון׃ 23 מבר
תלתין שנין ולעילא עד בר חמשין שנין תמנון יתהון כל דאתי לחילא חילא למפלח פלחנא במשכן זמנא׃ 24 דין פלחן זרעית
גרשון למפלח ולמטל׃ 25 ויטלון ית יריעת משכנא וית משכן זמנא חופאיה וחופאה דססגונא דעלוהי מלעילא וית פרסא
דתרע משכן זמנא׃ 26 וית סרדי דרתא וית פרסא דמעלנא דתרע דרתא דעל משכנא ועל מדבחא סחור סחור וית אטוניהון וית
כל מני פלחנהון וית כל דיתמסר להון ויפלחון׃ 27 על מימר אהרן ובנוהי תהי כל פלחן בני גרשון לכל מטולהון ולכל
פלחנהון ותמנון עליהון במטרת ית כל מטולהון׃ 28 דין פלחן זרעית בני גרשון במשכן זמנא ומטרתהון בידא
דאיתמר בר אהרן כהנא׃

‡ Et consumabunt Aaron & filij eius, coope- 15
rientes sanctuaria, & omnia vasa sancta, cum tol-
lentur castra, & post hæc introibunt filij Caath ad
tollendum, & non tangent sancta, vt non morian-
tur: hæc tollent filij Caath in tabernaculo testimonij.
‡ Episcopus Eleazar filius Aaron sacerdotis, 16
oleum luminis & incensum compositionis, & sa-
crificium quotidianum: & oleum vnctionis, cura
tota tabernaculi, & quicunque sunt in eo in san-
ctuario, & in omnibus operibus.
‡ Et locutus est Dominus ad Moysen & Aa- 17
ron, dicens:
‡ Non perdatis de tribu populum Caath de me- 18
dio Leuitarum. ‡ Et hoc facite illis, & vi- 19
uent & non morientur, accedentibus illis ad san-
cta sanctorum. Aaron & filij eius ingrediantur,
& constituent eos quilibet ad portationem suam.
‡ Et non intrent videre confestim sanctua- 20
rium, & morientur.
‡ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 21
‡ Accipe summam filiorum Gerson, & dome- 22
sticos familiarum suarum, per populos eorum.
‡ A quinque & viginti annis & supra vsque 23
ad quinquaginta annos numerate eos: omnis ingre-
diens ad ministrandum, & faciendum opera sua in
tabernaculo testimonij.
‡ Hoc ministerium populi Gerson, ad ministran- 24
dum & portandum. ‡ Et portabit pelles ta- 25
bernaculi, & tabernaculū testimonij: & cooperi-
mentum eius, & cooperimentum hyacinthinum
existens super illud desuper: & cooperimentum o-
stij tabernaculi testimonij.
‡ Et vela atrij: & cooperimentum ostij atrij, 26
quæcunque super tabernaculum & super altare
& superflua illorum: & omnia vasa ministratoria
eorum, & quæcunq; ministrabunt in ipsis facient.
‡ Iuxta os Aaron & filiorum eius erit mini- 27
sterium filiorum Gerson iuxta omnia ministeria eo-
rum, & iuxta omnia opera eorum, & numera-
bis eos ex nominibus, & omnia quæ portantur ab
ipsis.
‡ Hoc ministerium filiorum Gerson in taberna- 28
culo testimonij, & custodia eorum in manu Itha-
mar filij Aaron sacerdotis.

15 ‡ καὶ συντελέσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καλύπτοντες
τὰ ἅγια, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν
παρεμβολήν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται υἱοὶ καὰθ αἴ-
ρειν. καὶ οὐχ ἅψονται τῶν ἁγίων, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν. ταῦ-
τα ἀροῦσιν υἱοὶ καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
16 ‡ ἐπίσκοπος ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, τὸ ἔλαιον τοῦ
φωτὸς καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ ἡ θυσία ἡ καθ' ἡ-
μέραν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλη τῆς σκηνῆς
καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις.
17 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων.
18 ‡ μὴ ὀλοθρεύσητε τῆς φυλῆς τὸν δῆμον τὸν καὰθ ἐκ μέ-
19 σου τῶν λευϊτῶν. ‡ καὶ τοῦτο ποιήσατε αὐτοῖς, καὶ ζήσονται
καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσιν, προσπορευομένων αὐτῶν πρὸς τὰ ἅγια
τῶν ἁγίων. ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰσπορευέσθωσαν, καὶ κα-
τατήσουσιν αὐτοὺς ἕκαστον εἰς τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ,
20 ‡ καὶ οὐ μὴ εἰσέλθωσιν ἰδεῖν ἐξάπινα τὸ ἅγιον, καὶ
ἀποθανοῦνται.
21 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων.
22 ‡ λάβε τὴν ἀρχὴν τῶν υἱῶν γερσών, καὶ τοὺς κατ' οἴκους πα-
τριῶν αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν,
23 ‡ ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέ-
τους ἐπισκέψασθε αὐτούς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν,
καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
24 ‡ αὕτη ἡ λειτουργία τοῦ δήμου γερσών, λειτουργεῖν καὶ αἴ-
25 ρειν. ‡ καὶ ἀρεῖ τὰς δέρρεις τῆς σκηνῆς, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ
μαρτυρίου, καὶ τὸ κατακάλυμμα αὐτῆς, καὶ τὸ κατακάλυμ-
μα τὸ ὑακίνθινον τὸ ὂν ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καὶ τὸ κατακάλυμ-
μα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
26 ‡ καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας
τῆς αὐλῆς, ὅσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὰ
περισσὰ αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ αὐτῶν. καὶ
ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς ποιήσουσι.
27 ‡ κατὰ στόμα ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔσται ἡ λειτουργία
τῶν υἱῶν γερσὼν κατὰ πάσας τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ κατὰ
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐπισκέψῃ αὐτοὺς ἐξ ὀνομάτων,
καὶ πάντα τὰ ἀρτὰ ὑπ' αὐτῶν.
28 ‡ αὕτη ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γερσὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ
μαρτυρίου. καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἐν χειρὶ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀα-
ρὼν τοῦ ἱερέως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et consumabit Aaron & filij eius cooperire sanctuarium & omnia vasa sanctuarij quando mouenda sunt castra, & posteà ingredientur fi-
lij Caath vt portent ea, & non tangant sancta vt non moriantur. Hæc sunt onera filiorum Caath in tabernaculo fœderis,
16 Et quæ tradita sunt Eleazar filio Aaron sacerdotis, hæc sunt: Oleum ad luminaria & incensum aromatum & iuge sacrificium, & oleum vn-
ctionis, & ad curam eius pertinet totum tabernaculum, & omnia quæ sunt in sanctuario & vasa eius.
17 Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens: 18 Nolite consumere tribum cognationum Caath de medio Leuitarum:
19 Et hoc facite eis vt viuant, & non moriantur quando accedent ad sancta sanctorum. Aaron & filij eius intrabunt, & constituent eos vnum-
quemque super ministerium suum & super onus suum. 20 Et non ingrediantur ad videndum quando operiuntur vasa sanctuarij,
vt non moriantur.
21 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
22 Accipe quoque summam filiorum Gerson per domos patrum suorum per cognationes suas 23 à triginta annis & suprà, vsque ad
quinquaginta annos numerabis eos. Omnes qui veniunt ad ministrandum per turmas suas in ministerio tabernaculi fœderis.
24 Hoc est ministerium cognationum Gerson, vt ministrent & portent. 25 Portabuntque cortinas tabernaculi & tentorium
tabernaculi fœderis, & opertorium hyacinthinum quod est super illud, & tentorium ostij tabernaculi fœderis, 26 Et cortinas atrij, & tento-
rium quod est in introitu ostij atrij quod est super tabernaculum & super altare per circuitum, & funiculos eorum, & omnia vasa ministerij eorum,
& omnia quæ eis tradita sunt vt ministrent. 27 Iuxta verbum Aaron & filiorum eius erit omne ministerium filiorum Gerson per omnia o-
nera sua, & per omnia ministeria sua, & constituetis super eos in custodia omnia onera eorum. 28 Hoc est ministerium cognationum filio-
rum Gerson in tabernaculo fœderis, quorum custodia erit in manu Ithamar filij Aaron sacerdotis.

29 בני מררי למשפחתם לבית־אבתם תפקד
30 אתם: מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן־
חמשים שנה תפקדם כל־הבא לצבא לעבד את־
31 עבדת אהל מועד: וזאת משמרת משאם
לכל־עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו
32 ועמודיו ואדניו: ועמודי החצר סביב ואדניהם
ויתדתם ומיתריהם לכל־כליהם ולכל עבדתם
33 ובשמת תפקדו את־כלי משמרת משאם: זאת
עבדת משפחת בני מררי לכל־עבדתם באהל
34 מועד ביד איתמר בן־אהרן הכהן: ויפקד משה
ואהרן ונשיאי העדה את־בני הקהתי למשפחתם
35 ולבית אבתם: מבן שלשים שנה ומעלה ועד
בן־חמשים שנה כל־הבא לצבא לעבדה באהל
36 מועד: ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע
37 מאות וחמשים: אלה פקודי משפחת הקהתי
כל־העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על־
38 פי יהוה ביד־משה: ופקודי בני
39 גרשון למשפחותם ולבית אבתם: מבן שלשים
שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה כל־הבא
40 לצבא לעבדה באהל מועד: ויהיו פקדיהם
למשפחתם לבית אבתם אלפים ושש מאות
41 ושלשים: אלה פקודי משפחת בני גרשון כל־
העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על־פי
42 יהוה: ופקודי משפחת בני מררי למשפחתם
43 לבית אבתם: מבן שלשים שנה ומעלה
ועד בן־חמשים שנה כל־הבא לצבא לעבדה
44 באהל מועד: ויהיו פקדיהם למשפחתם שלשת
45 אלפים ומאתים: אלה פקודי משפחת בני
מררי אשר פקד משה ואהרן על־פי יהוה ביד־
משה:

29 * Filios quoque Merari per familias & do-
30 mos patrum ſuorum recenſebis, * A trigin-
ta annis & ſuprà vſque ad annos quinqua-
ginta, omnes qui ingrediuntur ad officium
miniſterij ſui, & cultum fœderis teſtimonij.
31 * Hæc ſunt onera eorum: Portabunt ta-
bulas tabernaculi & vectes eius, columnas ac
32 baſes earum: * Columnas quoque atrij
per circuitum cum baſibus & paxillis & fu-
nibus ſuis. Omnia vaſa & ſupellectilem ad nu
merum accipient, ſicque portabunt.
33 * Hoc eſt officium familiæ Meraritarum,
& miniſterium in tabernaculo fœderis, erunt
que ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.
34 * Recenſuerunt igitur Moyſes & Aaron &
D principes ſynagogæ filios Caath per cogna-
35 tiones & domos patrum ſuorum, * A tri-
ginta annis & ſuprà, vſque ad annum quin-
quageſimum, omnes qui ingrediuntur ad mi
36 niſterium tabernaculi fœderis, * Et in-
uenti ſunt duo milia ſeptingenti quinqua-
ginta.
37 * Hic eſt numerus populi Caath qui in-
trant tabernaculum fœderis. hos numerauit
Moyſes & Aaron iuxta ſermonem Domini
38 per manum Moyſi. * Numerati ſunt &
filij Gerſon per cognationes & domos patrũ
39 ſuorum, * A triginta annis & ſuprà vſque
ad quinquageſimum annum, omnes qui in-
grediuntur vt miniſtrent in tabernaculo fœ-
deris,
40 * Et inuenti ſunt duo milia ſexcenti tri-
ginta.
41 * Hic eſt populus Gerſonitarum, quos nu
merauerunt Moyſes & Aaron iuxta verbum
42 Domini. * Numerati ſunt & filij Merari
per cognationes & domos patrum ſuorum,
43 * A triginta annis & ſuprà, vſq; ad annum
quinquageſimum, omnes qui ingrediuntur
ad explendos ritus tabernaculi foederis,
44 * Et inuenti ſunt tria milia ducenti.
45 * Hic eſt numerus filiorum Merari quos
recenſuerunt Moyſes & Aaron, iuxta impe-
rium Domini per manum Moyſi.

תרגום אונקלוס

29 בני מררי לזרעיתהון לבית אבהתהון תמני יתהון: 30 מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין תמנינון כל דאתי לחילא
למפלח ית פלחן משכן זמנא: 31 ודא מטרת מטולהון לכל פלחנהון במשכן זמנא דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי:
32 ועמודי דרתא סחור סחור וסמכיהון וסיכיהון ואטוניהון לכל מניהון ולכל פלחנהון ובשמהן תמנון ית מני מטרת מטולהון: 33 דין
פלחן זרעית בני מררי לכל פלחנהון במשכן זמנא בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: 34 ומנא משה ואהרן ורברבי כנשתא
ית בני קהת לזרעיתהון ולבית אבהתהון: 35 מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפלחנא
במשכן זמנא: 36 והוו מניניהון לזרעיתהון תרין אלפין שבע מאה וחמשין: 37 אלין מניני זרעית קהת כל
דפלח במשכן זמנא דמנא משה ואהרן על מימרא דיהוה בידא דמשה: 38 ומניני בני גרשון לזרעיתהון לבית אבהתהון:
39 מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן זמנא: 40 והוו מניניהון לזרעיתהון לבית
אבהתהון תרין אלפין ושית מאה ותלתין: 41 אלין מניני זרעית בני גרשון כל דפלח במשכן זמנא דמנא משה ואהרן על מימרא
דיהוה: 42 ומניני זרעית בני מררי לזרעיתהון ולבית אבהתהון: 43 מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין
כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן זמנא: 44 והוו מניניהון לזרעיתהון תלתא אלפין ומאתן: 45 אלין מניני זרעית בני
מררי דמנא משה ואהרן על מימרא דיוי בידא דמשה:

‡ Filij Merari per populos suos, per domos fami- 29
liarum suarum numerate eos, ‡ à quinque & viginti 30
annis et suprà vsque ad quinquaginta annos nume-
rate eos. Omnis ingrediens ad ministrandum, ad fa-
ciendum opera tabernaculi testimonij. ‡ Et hæ obser- 31
uationes eorum quæ portantur ab ipsis, iuxta omnia
opera eorum in tabernaculo testimonij, capitula ta-
bernaculi, & vectes eius, & columnas eius et ba-
ses eius: ‡ Et columnas atrij in circuitu, et bases ea- 32
rum, et columnas cooperimenti ostij atrij, et bases
earum, et paxillos earum, et funes earum, et omnia
vasa earum: & omnia ministratoria earum, ex no-
minibus numerate eos, et omnia vasa custodiæ eorũ
quæ portantur ab illis. ‡ Hoc ministerium populi Me 33
rari in omnibus operibus eorum in tabernaculo te-
stimonij, in manu Jthamar filij Aaron sacerdotis. ‡ Et 34
numerauit Moyses & Aaron & principes Israel
filios Caath, per populos suos, per domos familiarum
suarum, ‡ A quinque & viginti annis & suprà vs- 35
que ad quinquaginta annos, omnis ingrediẽs ad mi-
nistrandum & faciendum opera in tabernaculo te-
stimonij. ‡ Et fuit numeratio eorum per populos eo- 36
rum, duo milia septingenti quinquaginta. ‡ Hæc nu- 37
meratio populi Caath, omnis ministrans in taberna-
culo testimonij, sicut numerauit Moyses & Aaron
per vocem Dñi, in manu Moysi. ‡ Et numerati sunt 38
filij Gerson per populos eorum, per domos familiarũ
suarum, ‡ à quinque & viginti annis & suprà vs- 39
que ad quinquaginta annos, omnis ingrediẽs ad mi-
nistrandũ & faciendum opera in tabernaculo testi-
monij. ‡ Et fuit numeratio eorum per populos eorum 40
per domos familiarum suarum, duo milia sexcenti
triginta. ‡ Hæc numeratio populi filiorum Gerson, o- 41
mnis ministrans in tabernaculo testimonij, quos nu
merauit Moyses et Aaron per vocẽ Domini in ma-
nu Moysi. ‡ Numerati sunt autem et populus filiorũ 42
Merari per populos eorũ, per domos familiarũ sua-
rum, ‡ à quinque et viginti annis et suprà vsque ad 43
quinquaginta annos, omnis ingrediẽs ad ministran-
dum et faciẽdũ ad opera tabernaculi testimonij. ‡ Et 44
fuit numeratio eorum per populos eorum, per domos
familiarum suarum, tria milia et ducẽti. ‡ Hæc nume 45
ratio populi filiorũ Merari, quos numerauit Moyses
& Aaron propter vocem Domini in manu Moysi.

29 ‡ υἱοὶ μεραρὶ κατὰ δήμους αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν
30 ἐπισκέψασθε αὐτούς, ‡ ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω
ἕως πεντηκονταέτους ἐπισκέψασθε αὐτούς. πᾶς ὁ εἰσπορευόμε-
νος λειτουργεῖν ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
31 ‡ καὶ ταῦτα τὰ φυλάγματα τῶν αἰρομένων ὑπ' αὐτῶν κατὰ
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, τὰς κεφα-
λίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ
32 τὰς βάσεις αὐτῆς, ‡ καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βά-
σεις αὐτῶν, καὶ τοὺς στύλους τοῦ καταπετάσματος τῆς πύλης τῆς αὐ-
λῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῶν, καὶ τοὺς κά-
λους αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ λειτουρ-
γήματα αὐτῶν, ἐξ ὀνομάτων ἐπισκέψασθε αὐτούς, καὶ πάντα
33 τὰ σκεύη τῆς φυλακῆς τῶν αἰρομένων ὑπ' αὐτῶν. ‡ αὕτη ἡ λει-
τουργία δήμου μεραρὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ
34 τοῦ μαρτυρίου, ἐν χειρὶ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. ‡ καὶ ἐπε-
σκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς
35 καὰθ, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ‡ ἀπὸ πέν-
τε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπο-
ρευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρ-
36 τυρίου. ‡ καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, δισχί-
37 λιοι ἑπτακόσιοι πεντήκοντα. ‡ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου καὰθ,
πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καθὰ ἐπεσκέψα-
38 το μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ μωυσῆ. ‡ καὶ
ἐπεσκέπησαν υἱοὶ γερσὼν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πα-
39 τριῶν αὐτῶν, ‡ ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεν-
τηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ
40 ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ‡ καὶ ἐγένετο ἡ ἐπί-
σκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐ-
41 τῶν, δισχίλιοι ἑξακόσιοι τριάκοντα. ‡ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δή-
μου υἱῶν γερσὼν, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου,
οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χει-
42 ρὶ μωυσῆ. ‡ ἐπεσκέπησαν δὲ καὶ δῆμος υἱῶν μεραρὶ κατὰ
43 δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ‡ ἀπὸ πέντε καὶ
εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπορευόμε-
νος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν πρὸς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
44 τυρίου. ‡ καὶ ἐγενήθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐ-
τῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, τρισχίλιοι καὶ διακόσιοι.
45 ‡ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν μεραρὶ, οὓς ἐπεσκέψατο
μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Filios Merari per familias suas, & per domos patrum suorum numerabis, 30 à triginta annis & suprà, vsque ad quinquaginta annos nu-
merabis eos, omnes qui veniunt per turmas vt ministrent ministerium tabernaculi fœderis. 31 Et hæc est custodia oneris eorum iuxta omne
ministerium suum in tabernaculo fœderis, tabulæ tabernaculi, & vectes, & columnæ eius & bases eius; 32 Et columnæ atrij per circuitum, &
bases earum, & paxilli, & funiculi earum, omniaque vasa earum omnis ministerij sui, & per nomina constituetis vasa custodiæ oneris eorum.
33 Hoc est ministerium cognationis filiorum Merari iuxta omne ministerium eorum in tabernaculo fœderis per manum Ithamar filij Aaron sa-
cerdotis. 34 Numerauitque Moyses & Aaron, & princeps congregationis filios Caath per familias suas & domos patrum suorum,
35 A triginta annis & suprà vsque ad quinquaginta annos omnes qui veniunt per turmas ad ministrandum in tabernaculo fœderis.
36 Fueruntque qui numerati sunt ex eis per familias suas, duo milia septingenti & quinque. 37 Hi sunt qui numerati sunt de cognatio-
ne Caath omnes qui ministrabant in tabernaculo fœderis, quos numerauit Moyses & Aaron iuxta verbum Domini per manum Moysi.
38 Numeratique sunt filij Gerson per cognationes suas, & per domos patrum suorum, 39 A triginta annis & suprà vsque ad quinquaginta
annos, omnes qui veniunt per turmas ad ministrandum in tabernaculo fœderis. 40 Fueruntque qui numerati sunt ex eis per familias suas
& domos patrum suorum, duo milia sexcenti & triginta. 41 Hi sunt qui numerati sunt de familiis filiorum Gerson, omnes ministrantes in ta-
bernaculo fœderis, quos numerauit Moyses & Aaron iuxta verbum Domini. 42 Et qui numerati sunt de familiis filiorum Merari per fami-
lias suas, & per domos patrum suorum, 43 à triginta annis & suprà vsque ad quinquaginta annos, omnes qui veniunt per turmas ad ministran-
dum in tabernaculo fœderis. 44 Fueruntque qui numerati sunt ex eis per familias suas, tria milia & ducenti. 45 Hi sunt qui numerati
sunt de familiis filiorum Merari, quos numerauit Moyses & Aaron iuxta verbum Domini per manum Moysi.

46 * כָּל־הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃
47 * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים
שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא
48 בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ * וַיִּהְיוּ פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנַת אֲלָפִים
49 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים׃ * עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם
בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מַשָּׂאוֹ וּפְקֻדָיו
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

ה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
2 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִישַׁלְּחוּ מִן־
הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ׃
3 * מִזָּכָר עַד־נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי
4 שֹׁכֵן בְּתוֹכָם׃ * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְשַׁלְּחוּ
אוֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
5 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־
6 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטֹּאת
הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּיהוָה וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא׃
7 * וְהִתְוַדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת־
אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישִׁתוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם
8 לוֹ׃ * וְאִם־אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם
אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל
9 הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ עָלָיו׃ * וְכָל־תְּרוּמָה
לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ
10 יִהְיֶה׃ * וְאִישׁ אֶת־קֳדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר־
11 יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃

46 * Omnes qui recenſiti ſunt de Leuitis, &
quos recenſeri fecit ad nomen Moyſes & Aa-
ron & principes Iſrael per cognationes & do-
mos patrum ſuorum.
47 * A triginta annis, & ſupra vſque ad an-
num quinquageſimum ingredientes ad mi-
niſterium tabernaculi: & onera portanda.
48 * Fuerunt ſimul octo milia quingenti o-
ctoginta.
49 * Iuxta verbum Domini recenſuit eos Moy-
ſes vnumquemque iuxta officium & onera
ſua, ſicut præceperat ei Dominus.

CAP. V.

1 LOcutuſqúe eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens: * Præcipe filiis Iſrael, vt eiiciant
de caſtris omnem leproſum, & qui ſemine
fluit, pollutuſqúe eſt ſuper mortuo.
3 * Tam maſculum, quàm fœminam eiicite
de caſtris: ne contaminent ea cùm habitaue-
rint vobiſcum.
4 * Feceruntqúe ita filij Iſrael, & eiecerunt
eos extra caſtra, ſicut locutus erat Dominus
Moyſi.
5 * Locutuſqúe eſt Dominus ad Moyſen,
dicens:
6 * Loquere ad filios Iſrael. Vir ſiue mulier,
cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent
hominibus accidere: & per negligentiam
tranſgreſſi fuerint mandatum Domini: at-
que deliquerint.
7 * Confitebuntur peccatum ſuum, & red-
dent ipſum caput, quintamqúe partem de-
ſuper ei in quem peccauerint.
8 * Sin autem non fuerit qui recipiat, da-
bunt Domino, & erit ſacerdotis: excepto a-
riete qui offertur pro expiatione, vt ſit placa-
bilis hoſtia.
9 * Omnes quoque primitiæ quas offerunt
filij Iſrael ad ſacerdotem pertinent.
10 * Et quicquid in ſanctuarium offertur à
ſingulis, & traditur manibus ſacerdotis: ip-
ſius erit.
11 * Locutuſqúe eſt Dominus ad Moyſen,
dicens.

תרגום אונקלוס

46 כָּל מִנְיָנַיָּא דִמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל יָת לֵיוָאֵי לְזַרְעִיָתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃ 47 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא וְעַד בַּר חַמְשִׁין
שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְמִפְלַח פֻּלְחַן פֻּלְחָנָא וּפֻלְחַן מַטּוֹל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 48 וַהֲווֹ מִנְיָנֵיהוֹן תְּמַנְיָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וּתְמָנַן׃ 49 עַל מֵימְרָא
דַיהוָה מְנָא יָתְהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה גְּבַר גְּבַר עַל פֻּלְחָנֵיהּ וְעַל מַטּוּלֵיהּ וּמִנְיָנוֹהִי דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

ה

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִישַׁלְּחוּן מִן מַשְׁרִיתָא כָּל דִּסְגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל
דִּמְסָאַב לִטְמֵי נַפְשָׁא׃ 3 מִדְּכַר עַד נֻקְבָּא תְּשַׁלְּחוּן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא תְּשַׁלְּחוּנוּן וְלָא יְסָאֲבוּן יָת מַשְׁרְיָתְהוֹן דִּשְׁכִנְתִּי שַׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן׃
4 וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשַׁלַּחוּ יָתְהוֹן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 5 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
6 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יַעְבְּדוּן מִכָּל חוֹבֵי אֱנָשָׁא לְשַׁקָּרָא שְׁקַר קֳדָם יְיָ וְיֵחוֹב אֱנָשָׁא הַהוּא׃ 7 וִיוַדּוּן יָת
חוֹבֵיהוֹן דַּעֲבַדוּ וְיָתִיב יָת חוֹבְתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחֻמְשֵׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי וְיִתֵּן לִדְחָב לֵיהּ׃ 8 וְאִם לֵית לְגַבְרָא פָּרִיק לַאֲתָבָא
חוֹבְתָא לֵיהּ חוֹבְתָא דִּמְתִיב קֳדָם יְיָ לְכַהֲנָא בַּר מִדְּכַר כִּפּוּרַיָּא דִּיכַפַּר בֵּיהּ עֲלוֹהִי׃ 9 וְכָל אַפְרָשׁוּתָא לְכָל קֻדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
דִּיקָרְבוּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי׃ 10 וּגְבַר יָת מַעֲשַׂר קֻדְשׁוֹהִי דִּילֵיהּ יְהוֹן גְּבַר דְּיִתֵּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי׃
11 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

46 * Omnes numerati, quos numerauit Moyses & Aaron, & principes Israel Leuitas, per populos eorum, per domos familiarum suarum,

47 * A quinque & viginti annis & suprà vsque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad opera operum, et opera quæ portantur in tabernaculo testimonij.

48 * Et fuerunt qui numerati sunt, octo milia quingenti octoginta. per vocem Domini

49 * Numerauit Moyses eos virum per virum, in operibus eorum, & in quibus portabunt ipsi. et numerati sunt, quemadmodum præcepit Dominus Moysi.

46 * πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς, καὶ ἀαρὼν, καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ τοὺς λευίτας, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν,

47 * ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς τὰ ἔργα τῶν ἔργων, καὶ τὰ ἔργα τὰ αἰρόμενα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

48 * καὶ ἐγενήθησαν οἱ ἐπισκεφθέντες ὀκτακισχίλιοι πεντακόσιοι ὀγδοήκοντα. διὰ φωνῆς κυρίου

49 * ἐπεσκέψατο μωυσῆς αὐτοὺς ἄνδρα κατὰ ἄνδρα, ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ ὧν αἴρουσιν αὐτοί. καὶ ἐπεσκέπησαν ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

CAP. V.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

2 * Præcipe filiis Israel, & eijciant ex castris omnem leprosum, & omnem seminifluum, & omnem immundum super anima,

3 * A masculo vsque ad fœminam, mittite extra castra, & non polluent castra sua, in quibus ego conuersor in ipsis.

4 * Et fecerunt sic filij Israel. & miserunt eos extra castra, sicut locutus est Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel.

5 * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

6 * Loquere filiis Israel, dicens: Vir aut mulier, quicunque fecerit de omnibus peccatis humanis, & contemnens contempserit, & deliquerit anima illa,

7 * Confitebitur peccatum quod fecit, & reddet delictum. principale, & quintam partem eius addet super illud, & reddet cui deliquit eidem.

8 * Si verò non fuerit homini appropinquans, ita vt reddat illi delictum, delictum redditum Domino, sacerdoti erit, præter arietem propitiationis, per quem placabit pro eo in ipso.

9 * Et omnes primitiæ iuxta omnia sanctificata in filiis Israel,

10 * Quæcunque obtulerint Domino, sacerdoti ipsi erunt, & vniuscuiusque sanctificata ipsius erunt. & vir, qui dederit sacerdoti, ipsi erit.

11 * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

ε.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

2 * πρόσταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐξαποστειλάτωσαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς πάντα λεπρὸν, καὶ πάντα γονορρυῆ, καὶ πάντα ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ,

3 * ἀπὸ ἀρσενικοῦ ἕως θηλυκοῦ, ἐξαποστείλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐ μιανοῦσι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγὼ καταγίνομαι ἐν αὐτοῖς.

4 * καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καθὰ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.

5 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

6 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ἀνὴρ ἢ γυνὴ, ὅστις ἂν ποιήσῃ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ παριδὼν παρίδῃ, καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχὴ ἐκείνη,

7 * ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἐποίησεν, καὶ ἀποδώσει τὴν πλημμέλειαν. τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ' αὐτὸ, καὶ ἀποδώσει τίνι ἐπλημμέλησεν αὐτῷ.

8 * ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ ἀγχιστεύων, ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸ πλημμέλημα, τὸ πλημμέλημα τὸ ἀποδιδόμενον τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ ἔσται, πλὴν τοῦ κριοῦ τοῦ ἱλασμοῦ, δι' οὗ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ.

9 * καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ κατὰ πάντα τὰ ἁγιαζόμενα ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ·

10 * ὅσα ἂν προσφέρωσι τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ αὐτῷ ἔσται, καὶ ἑκάστου τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ ἔσται. καὶ ἀνὴρ, ὃς ἂν δῷ τῷ ἱερεῖ, αὐτῷ ἔσται.

11 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

46 Omnes Leuitæ numerati sunt quos numerauit Moyses & Aaron, & principes Israel per familias & per domos patrum suorum,
47 A triginta annis & suprà vsque ad quinquaginta annos, omnes qui ingrediuntur ad ministrandum ministerium cultus & ministerium oneris in tabernaculo fœderis,
48 Fuerunt qui numerati sunt ex eis octo milia & quingenti & octoginta iuxta verbum Domini.
49 Constituitque eos per manum Moysi vnumquemque super ministerium suum & super onus suum, & numerati sunt sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. V.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Præcipe filiis Israel vt eiiciant de castris omnem leprosum, & omnem qui patitur fluxum seminis, & omnem qui pollutus est pollutione animæ: 3 A masculo vsque ad fœminam eiicietis, extra castra eiicietis eos, vt non contaminent castra eorum, quia maiestas mea habitat inter eos. 4 Feceruntque ita filij Israel, & eiecerunt eos extra castra, sicut locutus fuerat Dominus cum Moyse, ita fecerunt filij Israel. 5 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 6 Loquere cum filiis Israel: Vir aut mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis hominis vt præuaricentur præuaricationem coram Domino, & deliquerit homo ille: 7 Confitebuntur peccata sua quæ fecerunt, & reddent ipsum caput quo peccauerunt, & quintam partem addent super illud, & dabitur ei cui peccauerunt. 8 Et si non vixerit homo ille, neque habuerit propinquum cui reddatur illud in quo peccauerunt: illud quod redditur pro peccato coram Domino, ad sacerdotem pertinet, excepto ariete expiationum qui offertur vt expiet super eum. 9 Et omnes primitiæ omnium sanctificatorum filiorum Israel quæ offerunt sacerdoti, ipsius erunt. 10 Et decimæ sanctificatæ vniuscuiusque, ipsius erunt: & vir qui dederit sacerdoti, ipsius erit. 11 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

12 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ
כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בוֹ מָעַל ׃
13 * וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ
וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא
14 נִתְפָּשָׂה ׃ * וְעָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־
אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה אוֹ־עָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה
וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה ׃
15 * וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהֵבִיא
אֶת־קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים
לֹא־יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי־מִנְחַת
קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֺן ׃
16 * וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמִדָהּ לִפְנֵי יְהוָה ׃
17 * וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי־חָרֶשׂ וּמִן־הֶעָפָר
אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם ׃
18 * וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע
אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֵת מִנְחַת
הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי
19 הַמָּרִים הַמְאָרְרִים ׃ * וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ
הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ
וְאִם־לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי
20 הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה ׃ * וְאַתְּ כִּי
שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ
21 אֶת־שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ ׃ * וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן
אֶת־הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן
לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ
עַמֵּךְ בְּתֵת יְהוָה אֶת־יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנֵךְ
22 צָבָה ׃ * וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ
לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן ׃
23 * וְכָתַב אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי
הַמָּרִים ׃

12 * Loquere ad filios Iſrael, & dices ad eos: Vir cuius vxor errauerit, maritumque contemnens dormierit cum altero viro,
13 * Et hoc maritus deprehendere non quiuerit, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, quia non eſt inuenta in ſtupro:
14 * Si ſpiritus zelotypiæ concitauerit virum contra vxorem ſuam quæ polluta eſt, vel falſa ſuſpitione appetitur,
15 * Adducet eam ad ſacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem ſati farinæ ordeaceæ. Non fundet ſuper eam oleum, nec imponet thus, quia ſacrificium zelotypiæ eſt, & oblatio inueſtigans adulterium.
16 * Offeret igitur eam ſacerdos, & ſtatuet coram Domino,
17 * Aſſumetque aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam.
18 * Cumque ſteterit mulier in conſpectu Domini, diſcooperiet caput eius, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis & oblationem zelotypiæ. Ipſe autem tenebit aquas amariſsimas,
19 * In quibus cum execratione maledicta congeſsit, adiurabitque eam & dicet: Si non dormiuit vir alienus tecum, & ſi non polluta es
C deſerto mariti toro, non te nocebunt aquæ iſtæ amariſsimæ, in quas maledicta congeſsi.
20 * Sin autem declinaſti à viro tuo, atq; polluta es, & concubuiſti cum altero,
21 * His maledictionibus ſubiacebis: Det te Dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo ſuo. putreſcere faciat femur tuum, & tumens vterus tuus dirumpatur.
22 * Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & vtero tumeſcente putreſcat femur. Et reſpondebit mulier: Amen, amen.
23 * Scribetque ſacerdos in libello iſta maledicta, & delebit ea aquis amariſsimis, in quas maledicta congeſsit.

תרגום אונקלוס

12 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרֵי תִסְטֵי אִתְּתֵיהּ וּתְשַׁקַּר בֵּיהּ שְׁקַר ׃ 13 וְיִשְׁכּוּב גְּבַר יָתַהּ שְׁכְבַת זַרְעָא וִיהֵא מְכַסָּא
מֵעֵינֵי בַעְלַהּ וּמִטַּמְּרָא וְהִיא מְסָאֲבָא וְסָהִיד לֵית בַּהּ וְהִיא לָא אִתְאַחֲדַת ׃ 14 וְיֶעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וִיקַנֵּי יָת אִתְּתֵיהּ וְהִיא מְסָאֲבָא אוֹ
עֲבַר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וִיקַנֵּי יָת אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא מְסָאֲבָא ׃ 15 וְיַיְתֵי גֻבְרָא יָת אִתְּתֵיהּ לְוָת כַּהֲנָא וְיַיְתֵי יָת קֻרְבָּנַהּ עֲלַהּ חַד מִן עַשְׂרָא
בִּתְלָת סְאִין קְמַח שַׂעֲרִין לָא יְרִיק עֲלוֹהִי מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלוֹהִי לְבוֹנְתָא אֲרֵי מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת דֻּכְרָנָא מַדְכְּרַת חוֹבִין ׃
16 וִיקָרֵיב יָתַהּ כַּהֲנָא וִיקִימִנַּהּ קֳדָם יְיָ ׃ 17 וְיִסַּב כַּהֲנָא מֵי כִיּוֹר בְּמָאן דַּחֲסַף וּמִן עַפְרָא דִּיהֵי בִּיסוֹדֵי מַשְׁכְּנָא יִסַּב כַּהֲנָא וְיִתֵּן
לְמַיָּא ׃ 18 וִיקִים כַּהֲנָא יָת אִתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיִפְרַע יָת רֵישָׁא דְאִתְּתָא וְיִתֵּן עַל יְדַהָא יָת מִנְחַת דֻּכְרָנָא מִנְחַת קִנְאָתָא הִיא
וּבִידָא דְכַהֲנָא יְהוֹן מַיָּא מְרִירַיָּא מְלַטְטַיָּא ׃ 19 וְיֵימֵי יָתַהּ כַּהֲנָא וְיֵימַר לְאִתְּתָא אִם לָא שְׁכִיב גְּבַר יָתִיךְ וְאִם לָא
סְטֵית לְאִסְתָּאָבָא בַּר מִבַּעְלִיךְ הֲוַי זַכָּאָה מִמַּיָּא מְרִירַיָּא מְלַטְטַיָּא הָאִלֵּין ׃ 20 וְאַתְּ אֲרֵי סְטֵית בַּר מִבַּעְלִיךְ וַאֲרֵי
אִסְתָּאַבְתְּ וִיהַב גְּבַר בִּיךְ יָת שְׁכוּבְתֵּיהּ בַּר מִבַּעְלִיךְ ׃ 21 וְיֵימֵי כַּהֲנָא יָת אִתְּתָא בְּמוֹמָתָא דִּלְוָטָא וְיֵימַר כַּהֲנָא לְאִתְּתָא
יִתֵּן יְיָ יָתִיךְ לִלְוָט וּלְמוֹמֵי בְּגוֹ עַמִּיךְ בְּדִיִתֵּן יְיָ יָת יִרְכִּיךְ מַסְיָא וְיָת מְעַיְכִי נְפִיחִין ׃ 22 וְיֵעֲלוּן מַיָּא מְלַטְטַיָּא
הָאִלֵּין בִּמְעַיְכִי לְאַפָּחָא מְעִין וּלְאַמְסָאָה יְרַךְ וְתֵימַר אִתְּתָא אָמֵן אָמֵן ׃ 23 וְיִכְתּוֹב יָת לְוָטַיָּא הָאִלֵּין כַּהֲנָא בְּסִפְרָא
וְיִמְחוֹק לְמַיָּא מְרִירַיָּא ׃

* Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Viri vi- 12
ri si transgressa fuerit uxor eius, & contempserit
eum contemnens, * Et dormierit quis cum ea 13
coitu seminis, & latuerit ab oculis viri sui, et cela-
uerit, ipsa autem fuerit polluta, & testis non fuerit
contra eam, & ipsa non fuerit comprehensa,
* Et superuenerit ei spiritus zelotypiæ, & zela- 14
uerit uxorem suam, ipsa autem polluta est, vel ve-
nerit super eum spiritus zelotypiæ, & zelauit uxo-
rem suam, ipsa verò non fuerit polluta:
* Et ducet homo uxorem suam ad sacerdotem, 15
& offeret donum pro ea, decimam partem œphi fa-
rinam ordeaceam: non effundet super eam oleum,
neque imponet super eam thus. est enim zelotypiæ
sacrificium memorationis, commemorans peccatum.
* Et adducet eam sacerdos, & statuet eam co- 16
ram Domino: * Et sumet sacerdos aquam pu- 17
ram viuentem in vase fictili, & de terra existente
super pauimento tabernaculi testimonij: & acci-
piens sacerdos immittet in aquam:
* Et statuet sacerdos mulierem coram Domino, 18
& discooperiet caput mulieris, et dabit super ma-
nus eius sacrificium memorationis, sacrificium ze-
lotypiæ: in autem manu sacerdotis erit aqua repre-
hensionis execrata hæc.
* Et adiurabit eam sacerdos, & dicet mulieri, 19
Si non dormiuerit aliquis tecum, si non transgressa
es ut pollueretis sub viro tuo, innocens esto ab a-
qua redargutionis execrata hac.
* Si verò tu transgressa es maritata existens, aut 20
polluta es, & dedit quis concubitum suum in te,
præter virum tuum,
* Et adiurabit sacerdos mulierem in iuramen- 21
tis execrationis huius. & dicet sacerdos mulieri:
Det Dominus te in execratione & in iuramento in
medio populi tui, cùm dederit Dominus fe-
mur tuum decidens, & uterum tuum dirup-
tum:
* Et introibit aqua execrata hæc in uterum 22
tuum ut dirumpat ventrem, & decidat femur
tuum. et dicet mulier, Fiat, fiat.
* Et scribet sacerdos execrationes has in li- 23
bro: & delebit in aqua redargutionis exe-
crata.

12 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἀνδρὸς
ἀνδρὸς ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ παρίδῃ αὐτὸν ὑπερι-
13 δοῦσα. * καὶ κοιμηθῇ τις μετ' αὐτῆς κοίτην σπέρματος,
καὶ λάθῃ ἐξ ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ κρύψῃ, αὐτὴ
δὲ ᾖ μεμιασμένη, καὶ μάρτυς μὴ ᾖ κατ' αὐτῆς, καὶ αὐτὴ μὴ ᾖ
14 συνειλημμένη, * ἢ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ
ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μεμίανται, ἢ ἐπέλθῃ
ἐπ' αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ἐζήλωσε τὴν γυναῖκα αὐ-
15 τοῦ, αὐτὴ δὲ μὴ ᾖ μεμιασμένη, * καὶ ἄξει ὁ ἄνθρωπος
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον πε-
ρὶ αὐτῆς, τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ ἄλευρον κρίθινον, οὐκ ἐπιχεεῖ
ἐπ' αὐτῷ ἔλαιον, οὐδ' ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ λίβανον. ἔστι γὰρ ζηλω-
τυπίας θυσία μνημοσύνου, ἀναμιμνήσκουσα ἁμαρτίαν.
16 * καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ στήσει αὐτὴν ἔναντι κυ-
ρίου.
17 * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγγείῳ ὀστρακί-
νῳ, καὶ τῆς γῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ.
18 * καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἔναντι κυρίου, καὶ ἀπο-
καλύψει τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικὸς, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς
χεῖρας αὐτῆς τὴν θυσίαν τοῦ μνημοσύνου, τὴν θυσίαν τῆς ζη-
λοτυπίας, ἐν δὲ τῇ χειρὶ τοῦ ἱερέως ἔσται τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ
τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο.
19 * καὶ ὁρκιεῖ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἐρεῖ τῇ γυναικὶ, εἰ μὴ κε-
κοίμηταί τις μετὰ σοῦ, εἰ μὴ παραβέβηκας μιανθῆναι ὑπὸ τὸν
ἄνδρα τὸν σεαυτῆς, ἀθῶα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ
ἐπικαταρωμένου τούτου.
20 * εἰ δὲ σὺ παραβέβηκας ὕπανδρος οὖσα ἢ μεμίανσαι, καὶ
ἔδωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν σοὶ, πλὴν τοῦ ἀνδρός σου,
21 * καὶ ὁρκιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἐν τοῖς ὅρκοις τῆς ἀρᾶς
ταύτης. καὶ ἐρεῖ ὁ ἱερεὺς τῇ γυναικὶ, δῴη κύριός σε ἐν ἀρᾷ καὶ
ἐν ὅρκῳ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν μηρόν
σου διαπεπτωκότα καὶ τὴν κοιλίαν σου πεπρησμένην.
22 * καὶ εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο εἰς
τὴν κοιλίαν σου πρῆσαι γαστέρα, καὶ διαπεσεῖν μηρόν σου. καὶ
ἐρεῖ ἡ γυνὴ, γένοιτο γένοιτο.
23 * καὶ γράψει ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρὰς ταύτας εἰς βι-
βλίον, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικατα-
ρωμένου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Vir cuius uxor errauerit, & præuaricata fuerit in eum præuaricationem:
13 Et concubuerit vir cum ea coitu seminis, & occultum atque absconditum fuerit ab oculis viri sui, & ipsa est contaminata, & nullus testis est
contra eam, neque ipsa est deprehensa. 14 Aut spiritus zelotypiæ transierit super eum, & zelauerit uxorem suam, & ipsa polluta fuerit.
vel spiritus zelotypiæ transierit super eum & zelauerit uxorem suam, & ipsa non fuerit contaminata: 15 Adducet vir uxorem suam
ad sacerdotem, & adducet cum ea oblationem suam decimam partem trium satorum farinæ ordeaceæ: non effundet super eam oleum, nec ponet su-
per eam thus, quia munus zelotypiæ est, munus recordationis commemorans peccata. 16 Offeretque eam sacerdos, & statuet
eam coram Domino. 17 Et tollet sacerdos aquas luteris in vase fictili, & de puluere qui est in fundamento tabernaculi tollet sa-
cerdos, & mittet eum in aquas. 18 Et statuet sacerdos mulierem coram Domino, & discooperiet caput mulieris, & ponet in ma-
nibus eius munus recordationis, munus zelotypiæ est. & in manu sacerdotis erunt aquæ amaræ maledictæ.
19 Adiurabitque eam sacerdos, & dicet mulieri: Si non concubuit vir tecum, & si non declinasti ut contaminata esses, excepto viro tuo, eris in-
noxia ab aquis istis amarissimis maledictis.
20 Et si tu declinasti à viro tuo & polluta es, & concubuit vir tecum, excepto viro tuo:
21 Adiurabitque sacerdos mulierem iuramento maledictionis, & dicet sacerdos mulieri: Dabit te Dominus in maledictionem & iuramentum
in medio populi tui, cùm dederit Dominus femur tuum putridum & viscera tua tumentia.
22 Ingredienturque aquæ istæ maledictæ in utero tuo, & tumere facient viscera & computrescere femur. & dicet mulier, Amen, amen.
23 Scribetque sacerdos maledictiones has in libello, & delebit eas in aquis amarissimis.

24 * וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים
25 וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים׃ * וְלָקַח הַכֹּהֵן
מִיַּד הָאִשָּׁה אֵת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת־הַמִּנְחָה
26 לִפְנֵי יְהוָֹה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְקָמַץ הַכֹּהֵן
מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר
27 יַשְׁקֶה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמָּיִם׃ * וְהִשְׁקָהּ אֶת־
הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם־נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ
וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ
וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ׃
28 * וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה
29 וְנִזְרְעָה זָרַע׃ * זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה
30 אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה׃ * אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר
עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת־
הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָֹה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל־הַתּוֹרָה
31 הַזֹּאת׃ * וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא
אֶת־עֲוֹנָהּ׃

ו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה
3 כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָֹה׃ * מִיַּיִן וְשֵׁכָר
יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת
עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל׃
4 * כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים
5 וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל׃ * כָּל־יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־
יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר
6 לַיהוָֹה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ׃ * כָּל־יְמֵי
7 הַזִּירוֹ לַיהוָֹה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא׃ * לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא־יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר
אֱלֹהָיו עַל־רֹאשׁוֹ׃

24 * Et dabit ei bibere. Quas cùm exhauſerit,
25 * Tollet ſacerdos de manu eius ſacrificium
D zelotypiæ, & eleuabit illud coram Domino, imponetq́ue illud ſuper altare.
26 * Ita duntaxat vt prius pugillum ſacrificij tollat de eo quod offertur, & incendat ſuper altare. & ſic potum det mulieri aquas amariſſimas.
27 * Quas cùm biberit ſi polluta eſt, & contempto viro adulterij rea eſt, pertranſibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre cõputreſcet femur: eritque mulier in maledictionem & in exemplum omni populo.
28 * Quod ſi polluta non fuerit, erit innoxia, & faciet liberos.
29 * Iſta eſt lex zelotypiæ: Si declinauerit mulier à viro ſuo, & ſi polluta fuerit,
30 * Marituſque zelotypiæ ſpiritu concitatus adduxerit eam in conſpectu Domini:
31 * Et fecerit ei ſacerdos iuxta omnia quæ ſcripta ſunt: maritus abſque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem ſuam.

CAP. VI.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
2 * Loquere ad filios Iſrael, & dices ad eos:
A Vir ſiue mulier cùm fecerint votum vt ſanctificentur, & ſe voluerit Domino conſecrare,
3 * A vino & omne quod inebriare poteſt, abſtinebunt. Acetum ex vino & ex qualibet alia potione, & quicquid de vua exprimitur, non bibent. vuas recentes ſiccaſque non comedent
4 * Cunctis diebus quibus ex voto Dño conſecrantur. quicquid ex vinea eſſe poteſt, ab vua paſſa vſq; ad acinũ, non comedet.
5 * Omni tempore ſeparationis ſuæ nouacula non tranſibit per caput eius vſque ad completum diem quo Domino conſecratur. Sanctus erit creſcente cæſarie capitis eius.
6 * Omni tempore conſecrationis ſuæ ſuper mortuum non ingredietur.
7 * Nec ſuper patris quidem & matris, & fratris ſororiſque funere contaminabitur, quia conſecratio Dei ſui ſuper caput eius eſt.

תרגום אונקלוס

24 וְיַשְׁקֵי יַת אִתְּתָא יַת מַיָּא מְרִירַיָּא מְלַטְטַיָּא וְיֵעֲלוּן בַּהּ מַיָּא מְלַטְטַיָּא לִלְוָט ׃ 25 וְיִסַּב כַּהֲנָא מִידָא דְאִתְּתָא יַת מִנְחַת קִנְאָתָא וִירִים
יַת מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ וִיקָרֵב יָתַהּ לְמַדְבְּחָא ׃ 26 וְיִקְמוֹץ כַּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יַת אַדְכָּרְתַהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא וּבָתַר כֵּן יַשְׁקֵי יַת אִתְּתָא יַת מַיָּא ׃
27 וְיַשְׁקִינַהּ יַת מַיָּא וּתְהֵי אִם אִסְתְּאָבַת וְשַׁקָּרַת שְׁקַר בְּבַעְלַהּ וְיֵעֲלוּן בַּהּ מַיָּא מְלַטְטַיָּא לִלְוָט וְיִפְּחוּן מְעַהָא וְתִתְמְסֵי יַרְכַּהּ וּתְהֵי אִתְּתָא לִלְוָט בְּגוֹ
עַמַּהּ ׃ 28 וְאִם לָא אִסְתְּאָבַת אִתְּתָא וְדַכְיָא הִיא וְתִפּוֹק זַכָּאָה וְתַעְדֵּי עִדּוּי ׃ 29 דָּא אוֹרַיְתָא דְקִנְאָתָא דְּתִסְטֵי אִתְּתָא בַּר מִבַּעְלַהּ
וְתִסְתָּאַב ׃ 30 אוֹ גְבַר דְּיֶעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וִיקַנֵּי יַת אִתְּתֵיהּ וִיקִים יַת אִתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיַעְבֵּד לַהּ כַּהֲנָא יַת כָּל אוֹרַיְתָא הָדָא ׃
31 וִיהֵא זַכָּא גַבְרָא מֵחוֹבִין וְאִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּל יַת חוֹבַהּ ׃

ו

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר ׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יַפְרֵישׁ לְמִידַּר נְדַר נְזִירָא לְמִיזַּר קֳדָם יְיָ ׃ 3 מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יַזַּר חַל דַּחֲמַר חֲדַת
וְחַל דַּחֲמַר עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי וְכָל מַתְרוּת עִנְבִין לָא יִשְׁתֵּה וְעִנְבִין רַטִּיבִין וִיבִישִׁין לָא יֵיכוּל ׃ 4 כֹּל יוֹמֵי נִזְרֵיהּ מִכֹּל דְּיִתְעֲבֵד מִגֻּפְנָא דְחַמְרָא
מִפּוּרְצְנִין וְעַד עִיצוּרִין לָא יֵיכוּל ׃ 5 כָּל יוֹמֵי נְדַר נִזְרֵיהּ מַסְפַּר לָא יֶעְבַּר עַל רֵישֵׁיהּ עַד מִשְׁלַם יוֹמַיָּא דְּיִנְזַר קֳדָם יְיָ קַדִּישׁ יְהֵי יְרַבֵּי פֵּרוּעַ
שְׂעַר רֵישֵׁיהּ ׃ 6 כָּל יוֹמִין דְּיִנְזַר קֳדָם יְיָ עַל נַפְשָׁא דְמִיתָא לָא יֵיעוֹל ׃ 7 לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לַאֲחוּהִי וּלְאַחְתֵיהּ לָא
יִסְתָּאַב לְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן אֲרֵי כְלִילָא דֶאֱלָהֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ ׃

* Et potabit mulierem aqua redargutionis ma- 24
ledicta. & introibit in eam aqua redargutionis ma
ledicta. * Et accipiet sacerdos de manu mu- 25
lieris sacrificium zelotypiæ, & imponet sacrificium
coram Domino, & offeret illud super altare.
* Et apprehendet sacerdos de sacrificio recor- 26
dationem eius, & offeret illam super altare: & post
hæc potabit mulierem aqua.
* Et erit si fuerit polluta, & latuerit virum 27
suum, & introibit in eam aqua redargutionis exe-
crata, & rumpet vterum, & decidet femur eius.
& erit mulier in execrationem in populo suo.
* Si verò non fuerit polluta mulier, & munda 28
fuerit, & innocens erit, & seminabit semen.
* Hæc lex zelotypiæ, quam si transierit mulier 29
maritata existens, & polluta fuerit:
* Aut homo cui euenerit super eum spiritus ze- 30
lotypiæ, & zelauerit vxorem suam, & statuet eam
coram Domino:
* Et faciet ei sacerdos omnem legem hanc, et in- 31
nocens erit homo à peccato. & mulier illa recipiet
peccatum suum.

CAP. VI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Vir 2
aut mulier qui magnè vouerit votum vt sanctifi-
cetur sanctificationem Domino,
* A vino & sicera sanctificabitur. acetum ex 3
vino, & acetum è sicera non bibet: & quæcunque
operantur ex vua non bibet: & vuam recentem,
& vuas passas non comedet
* Omnibus diebus voti sui. ab omnibus quæ- 4
cunque fiunt ex vitibus vinum, è corticibus v-
uæ vsque ad acinum non comedet,
* Omnibus diebus voti sanctificationis suæ: no- 5
uacula non transibit super caput eius, vsquequo im
pleantur dies quos vouit. sanctus erit, nutriens co-
mam capillum capitis sui.
* Omnibus diebus voti Domino super omnem a- 6
nimam mortuam non introibit,
* Super patrem & matrem, & super fratrem 7
& super sororem, non polluetur in eis, mortuis il-
lis; quia votum Dei sui super eum, & super ca-
put eius,

24 * καὶ ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπι-
καταρωμένου. καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ
τοῦ ἐπικαταρωμένου.
25 * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἐκ χειρὸς τῆς γυναικὸς τὴν θυ-
σίαν τῆς ζηλοτυπίας, καὶ ἐπιθήσει τὴν θυσίαν ἔναντι κυ-
ρίου· καὶ προσοίσει αὐτὴν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
26 * καὶ δράξεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐ-
τῆς, καὶ ἀνοίσει αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα ποτιεῖ τὴν
γυναῖκα τὸ ὕδωρ.
27 * καὶ ἔσται ἐὰν ᾖ μεμιασμένη καὶ λήθῃ λάθῃ τὸν ἄνδρα
αὐτῆς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τὸ ἐπικατα-
ρώμενον, καὶ πρησθήσεται τὴν κοιλίαν, καὶ διαπεσεῖται ὁ μηρὸς
αὐτῆς. καὶ ἔσται ἡ γυνὴ εἰς ἀρὰν ἐν τῷ λαῷ αὐτῆς.
28 * ἐὰν δὲ μὴ μιανθῇ ἡ γυνὴ, καὶ καθαρὰ ᾖ, καὶ ἀθῶα
ἔσται, καὶ ἐκσπερματιεῖ σπέρμα.
29 * οὗτος ὁ νόμος τῆς ζηλοτυπίας, οὗ ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ ὑ-
30 πανδρος οὖσα, καὶ μιανθῇ, * ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐπέλθῃ ἐπ'
αὐτὸν πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
31 στήσει αὐτὴν κατέναντι κυρίου, * καὶ ποιήσει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς
πάντα τὸν νόμον τοῦτον, καὶ ἀθῶος ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἁμαρ-
τίας. καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτῆς.

ϛ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἀνὴρ
ἢ γυνὴ ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν
3 κυρίῳ, * ἀπὸ οἴνου καὶ σίκερα ἁγνισθήσεται. ὄξος ἐξ οἴνου
καὶ ὄξος ἐκ σίκερα οὐ πίεται. καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ στα-
φυλῆς οὐ πίεται, καὶ σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδας οὐ
4 φάγεται * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ. ἀπὸ
πάντων ὅσα γίνεται ἐξ ἀμπέλων οἶνον, ἀπὸ στεμφύλων ἕως γι-
5 γάρτου οὐ φάγεται * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς τοῦ
ἁγνισμοῦ αὐτοῦ. ξυρὸν οὐκ ἐπελεύσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι, ὅσας ηὔξατο. ἅγιος ἔ-
σται, τρέφων κόμην τρίχα κεφαλῆς αὐτοῦ.
6 * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς κυρίῳ ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ
τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται
7 * ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ, καὶ ἐπ' ἀδελφῷ καὶ ἐπ' ἀδελφῇ,
οὐ μιανθήσεται ἐπ' αὐτοῖς, ἀποθανόντων αὐτῶν, ὅτι εὐχὴ θεοῦ
αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et dabit bibere mulieri aquas amarissimas & maledictas. ingredienturque in eam aquæ maledictæ in maledictionem.
25 Tolletque sacerdos de manu mulieris sacrificium zelotypiæ, & eleuabit munus coram Domino, & offeret illud in altari.
26 Et tollet sacerdos de munere plenum pugillum, & adolebit in altari: & posteà dabit bibere mulieri aquas. 27 Et cùm propinauerit ei aquas, si illa polluta est, & præuaricauit præuaricationem contra maritum suum, ingredientur in eam aquæ maledictæ in maledictionem: & tumescent viscera eius, & computrescet femur eius: & erit mulier in maledictionem in medio populi sui. 28 Si autem mulier non est polluta, sed munda est, egredietur innoxia, & concipiet conceptionem. 29 Ista est lex zelotypiæ, quando declinauerit mulier à viro suo, & contaminata fuerit: 30 Aut viri super quem transierit spiritus zelotypiæ & zelauerit vxorem suam. statuetque vxorem coram Domino.
31 Facietque ei sacerdos iuxta omnem legem hanc. & erit vir innocens à peccatis, & mulier illa recipiet iniquitatem suam.

CAP. VI.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, & dices eis: Vir siue mulier cùm fecerint votum nazaræi, vt separetur coram Domino, 3 A vino nouo & veteri separetur: acetum ex vino nouo, & acetum ex vino veteri non bibat: & quicquid de vuis exprimitur non bibat: vuas quoque virides & siccas non comedet. 4 Cunctis diebus quibus fuerit nazaræus, de omnibus quæ fiunt de vite vini, à granulis vsque ad folliculos, non comedat. 5 Cunctis diebus quibus ex voto fuerit nazaræus, nouacula non transibit super caput eius, vsque ad complementum dierum quibus fuerit nazaræus coram Domino, sanctus erit: crescere dimittet cæsariem capillorum capitis sui.
6 Cunctis diebus quibus fuerit nazaræus coram Domino, super animam mortui non ingredietur: 7 Neque contaminabitur pro patre vel pro matre sua, aut pro fratre vel sorore sua si mortui fuerint, quia corona Dei sui est super caput eius.

8 * כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא לַיהוָה׃ * וְכִי־יָמוּת
9 מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח
10 רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ׃ * וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי יָבִא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶל־
11 הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וְעָשָׂה הַכֹּהֵן
אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא
עַל־הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא׃
12 * וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־
שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא
13 נִזְרוֹ׃ * וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי
14 נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וְהִקְרִיב
אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָמִים אֶחָד
לְעֹלָה וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת
15 וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לִשְׁלָמִים׃ * וְסַל מַצּוֹת
סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים
16 בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם׃ * וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן
לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ׃
17 * וְאֶת־הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל
סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־
18 נִסְכּוֹ׃ * וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־
רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־
19 הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים׃ * וְלָקַח הַכֹּהֵן
אֶת־הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן־הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת
מִן־הַסַּל וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחַר
20 הִתְגַּלְּחוֹ אֶת־נִזְרוֹ׃ * וְהֵנִיף אוֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה
21 וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן׃ * זֹאת
תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדֹּר קָרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלְּבַד
אֲשֶׁר־תַּשִּׂיג יָדוֹ כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹּר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל
22 תּוֹרַת נִזְרוֹ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃

8 *Omnibus diebus ſeparationis ſuę ſanctus e-
9 rit Domino. *Sin autem mortuus fuerit ſubi
B tò quiſpiam coram eo, polluetur caput con-
ſecrationis eius, quod radet illico in eadē die
10 purgationis ſuæ, & rurſum ſeptima. *In octa-
ua autem die offeret duos turtures, vel duos
pullos columbæ ſacerdoti in introitu fœderis
11 teſtimonij: *Facietque ſacerdos vnū pro pec-
cato, & alterum in holocauſtum, & depreca-
bitur pro eo, quia peccauit ſuper mortuo.
12 *Sanctificabitque caput eius in die illo, & cō-
ſecrabit Domino die ſeparationis illius offe-
rens agnum anniculum pro peccato, ita tamē
vt dies priores irriti fiant, quoniā polluta eſt
13 ſanctificatio eius. *Iſta eſt lex conſecrationis:
C Cùm dies quos ex voto decreuerat complebū
tur, adducet eum ad oſtium tabernaculi fœ-
14 deris, *vt offerat oblationem eius Domino a-
gnum anniculum immaculatum in holocau
ſtum, & ouem anniculā immaculatā pro pec-
cato, & arietē immaculatū hoſtiam pacificā.
15 *Caniſtrū quoq; panū azymorū, qui conſper-
ſi ſunt oleo, & lagana abſq; fermēto vncta o-
16 leo ac libamina ſingulorū, *Quæ offeret ſacer
dos corā Dño, & faciet tā ꝓ peccato, q̃ in ho-
17 locauſtū. *Arietē verò immolabit hoſtiā paci-
ficam Dño, offerens ſimul caniſtrū azymorū,
18 & libamēta quę ex more debentur. *Tunc ra-
detur Nazaræus ad oſtiū tabernaculi fœderis
D cæſariæ conſecrationis ſuę: tolletq; capillos e-
ius, & ponet ſuꝑ ignē q̃ eſt ſuppoſitus ſacrifi-
19 cio pacificorum. *Et armū coctum arietis tor-
tāq; abſq; fermento vnā de caniſtro. & laganū
azymū vnū, & tradet in manus Nazarę i, poſt-
20 quā raſum fuerit caput eius. *Suſceptaq; vni-
uerſa ab eo, eleuabit in cōſpectu Dñi, & ſancti
ficata ſacerdotis erūt, ſicut pectuſculum quod
ſeparari iuſſum eſt & femur. Poſt hæc poteſt
21 bibere Nazaręus vinum. *Iſta eſt lex Nazarę i:
Cùm vouerit oblationē ſuam Dño tempore
conſecrationis ſuæ, exceptis his quæ inuenerit
manus eius. Iuxta quod mente deuouerat, ita
faciet ad perfectionem ſanctificationis ſuæ.
22 *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicēs:

תרגום אונקלוס

8 כָּל יוֹמֵי נִיזְרֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם יְיָ׃ 9 וַאֲרֵי יְמוּת מִיתָא עֲלוֹהִי בִּתְכֵף שָׁלוּ וִיסָאֵב רֵישׁ נִזְרֵיהּ וִיגַלַּח רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא דִדְכוּתֵיהּ
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְגַלְּחִינֵּיהּ׃ 10 וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה יַיְתֵי תַּרְתֵּין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה לְוָת כַּהֲנָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא׃ 11 וְיַעְבֵּד כַּהֲנָא
חַד לְחַטָּאתָא וְחַד לַעֲלָתָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי מִדְּחָב עַל מִיתָא וִיקַדֵּשׁ יָת רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא׃ 12 וְיַזֵּר קֳדָם יְיָ יָת יוֹמֵי נִזְרֵיהּ וְיַיְתֵי אִמַּר בַּר
שַׁתֵּיהּ לַאֲשָׁמָא וְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרֵי מְסָאַב נִזְרֵיהּ׃ 13 וְדָא אוֹרַיְתָא דִנְזִירָא בְּיוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי נִזְרֵיהּ יַיְתֵי יָתֵיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן
זִמְנָא׃ 14 וִיקָרֵיב יָת קֻרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְהוָה אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ שְׁלִים חַד לַעֲלָתָא וְאִמַּרְתָּא חֲדָא בַּת שַׁתַּהּ שַׁלְמְתָא לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד
שְׁלִים לְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא׃ 15 וְסַל פַּטִּיר סֹלֶת גְּרִיצָן דְּפִילָן בִּמְשַׁח וְאֶסְפּוֹגִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן׃
16 וִיקָרֵב כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיַעְבֵּיד יָת חַטָּאתֵיהּ וְיָת עֲלָתֵיהּ׃ 17 וְיָת דִּכְרָא יַעְבֵּיד נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ עַל סַלָּא דְפַטִּירַיָּא וְיַעְבֵּיד כַּהֲנָא
יָת מִנְחָתֵיהּ וְיָת נִסְכֵּיהּ׃ 18 וִיגַלַּח נְזִירָא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא יָת רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִסַּב יָת שְׂעַר רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִתֵּן עַל אֶשָּׁתָא דִּתְחוֹת
נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא׃ 19 וְיִסַּב כַּהֲנָא יָת דְּרוֹעָא בְּשֵׁילָא מִן דִּכְרָא וּגְרִיצְתָּא פַּטִּירְתָּא חֲדָא מִן סַלָּא וְאֶסְפּוֹג פַּטִּיר חַד וְיִתֵּן עַל
יְדֵי נְזִירָא בָּתַר דִּיגַלַּח יָת נִזְרֵיהּ׃ 20 וִירִים יָתְהוֹן כַּהֲנָא אֲרָמָא קֳדָם יְיָ קֻדְשָׁא הוּא לְכַהֲנָא עַל חֶדְיָא דַאֲרָמוּתָא וְעַל שָׁקָא דְאַפְרָשׁוּתָא
וּבָתַר כֵּן יִשְׁתֵּי נְזִירָא חַמְרָא׃ 21 דָּא אוֹרַיְתָא דִנְזִירָא דְּיִדַּר קֻרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ עַל נִזְרֵיהּ בַּר מִדְּתַדְבֵּיק יְדֵיהּ כְּפוּם נִדְרֵיהּ דְּיִדַּר כֵּן
יַעְבֵּד עַל אוֹרַיְתָא דִנְזִרֵיהּ׃ 22 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃

** Omnibus diebus voti ſui ſanctus erit Domino.* 8
** Si autem quis morte moriatur ſubito ſuper eū,* 9
ſtatim polluetur caput voti ſui, & radet caput ſuū
in qua die mundatus fuerit. Die ſeptimo radetur,
** Et die octaua offeret duos turtures, aut duos* 10
pullos columbarum ad ſacerdotem, ſuper oſtia ta-
*bernaculi teſtimonij. * Et faciet ſacerdos v-* 11
nam pro peccato, & vnam in holocauſtum, & pro-
pitiabit pro eo ſacerdos pro quibus peccauit pro ani-
*ma: * Et ſanctificabit caput eius: in illa die* 12
ſanctificatus eſt Domino omnibus diebus voti. &
adducet agnum anniculum in delictum. & dies
priores innumerati erunt, quia pollutum fuit caput
voti ſui.
** Et hæc lex vouentis, quacunque die compleue-* 13
rit dies voti ſui, offeret ipſe iuxta oſtia tabernacu-
*li teſtimonij: * Et adducent donum ſuum Do-* 14
mino, agnum anniculum immaculatum vnum in
holocauſtum, & agnam anniculam immaculatam
vnam in peccatum, et arietem vnum immaculatum
*in ſalutare: * Et caniſtrum azymorum ſimilæ* 15
panes confectos in oleo, & lagana azyma vncta in
oleo, & ſacrificium eorum, & libationem eorum.
** Et offeret ſacerdos coram Domino, & faciet* 16
quod pro peccato ſuo, & holocauſtum ſuum.
** Et arietem faciet ſacrificium Domino in cani-* 17
ſtro azymorum. & faciet ſacerdos ſacrificium eius,
*& libationem eius. * Et radet qui votum fe-* 18
cit iuxta oſtia tabernaculi teſtimonij caput voti
ſui, & imponet capillos ſuper ignem, qui eſt ſuper
ſacrificium ſalutaris.
** Et accipiet ſacerdos brachium coctum ab arie-* 19
te, & panem vnum azymum de caniſtro, & la-
ganum azymum vnum, & imponet ſuper manus
illius qui vouit, poſtquam raſerit ipſe caput ſuum.
** Et offeret ea ſacerdos impoſitionem corā Do-* 20
mino. ſanctum erit ſacerdoti ſuper pectuſculum im-
poſitionis, & ſuper brachium ſeparationis. & poſt
hæc bibet qui vouit vinum.
** Hæc lex vouentis, quicunque vouerit Domi-* 21
no donum ſuum Domino pro voto ſuo, præter ea quæ
inuenerit manus eius ſecundùm potentiam voti ſui,
quod vouerit ſecundùm legem ſanctificationis eius.
** Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 22

8 * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ ἅγιος ἔσται τῷ κυρίῳ.
9 * ἐὰν δέ τις θανάτῳ ἀποθάνῃ ἐξάπινα ἐπ' αὐτῷ, παρα-
χρῆμα μιανθήσεται ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ, καὶ ξυρήσεται τὴν κε-
φαλὴν αὐτοῦ ἐν ᾗ ἡμέρᾳ καθαρισθῇ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
10 ξυρηθήσεται, * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει δύο τρυγόνας, ἢ
δύο νεοσσοὺς περιστερῶν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκη-
11 νῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ
ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐξιλάσεται
περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ ὧν ἥμαρται περὶ τῆς ψυχῆς·
12 * καὶ ἁγιάσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡ-
γιάσθη κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς. καὶ προσάξει
ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς πλημμελίαν. καὶ αἱ ἡμέραι αἱ πρότε-
13 ραι ἄλογοι ἔσονται, ὅτι ἐμιάνθη ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ. * καὶ
οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πληρώσει ἡμέρας εὐ-
χῆς αὐτοῦ, προσοίσει αὐτὸς παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
14 τυρίου, * καὶ προσάξει τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀμνὸν ἐνι-
αύσιον ἄμωμον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ ἀμνάδα ἐνιαυσίαν
ἄμωμον μίαν εἰς ἁμαρτίαν, καὶ κριὸν ἕνα ἄμωμον εἰς σωτή-
15 ριον, * καὶ κανοῦν ἀζύμων σεμιδάλεως ἄρτους ἀναπεποιη-
μένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ
16 θυσίαν αὐτῶν, καὶ σπονδὴν αὐτῶν. * καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς
ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσει τὸ περὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁλο-
17 καύτωμα αὐτοῦ. * καὶ τὸν κριὸν ποιήσει θυσίαν κυρίῳ ἐ-
πὶ τῷ κανῷ τῶν ἀζύμων. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν θυσίαν αὐτοῦ,
18 καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. * καὶ ξυρήσεται ὁ ηὐγμένος παρὰ
τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὴν κεφαλὴν τῆς εὐ-
χῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ, ὅ ἐστιν ἐπὶ τὴν
19 θυσίαν τοῦ σωτηρίου. * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν βρα-
χίονα ἑφθὸν ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ ἄρτον ἕνα ἄζυμον ἀπὸ τοῦ κα-
νοῦ, καὶ λάγανον ἄζυμον ἕν, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ
ηὐγμένου μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
20 * καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. ἅγιον
ἔσται τῷ ἱερεῖ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ἐπὶ τοῦ
βραχίονος τοῦ ἀφαιρέματος. καὶ μετὰ ταῦτα πίεται ὁ ηὐ-
21 γμένος οἶνον. * οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου, ὃς ἂν εὔξηται
κυρίῳ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ περὶ τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, χωρὶς ὧν ἂν εὕ-
ρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ κατὰ δύναμιν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, ἧς ἂν εὔξηται κα-
22 τὰ τὸν νόμον ἁγνείας αὐτοῦ. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
μωυσῆν, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Cunctis diebus quibus fuerit nazaræus, ſanctus erit coram Domino. 9 Et ſi quiſpiam mortuus fuerit coram eo ſubito ipſo ignorante
polluetur caput conſecrationis eius, & tondebit caput ſuum in die emundationis ſuæ, in die ſeptima tondebit illud. 10 In die autem octaua adducet
duos turtures vel duos filios columbæ ad ſacerdotem ad oſtium tabernaculi fœderis. 11 Facietque ſacerdos vnum pro peccato, & vnum in ho-
locauſtum: & propiciabit pro eo qui peccauit ſuper mortuo. & ſanctificabit caput eius in die illa. 12 Et conſecrabit coram Domino dies ſepara-
tionis illius. & adducet agnum anniculum pro delicto, & dies priores fiant irriti, eo quòd polluta eſt ſanctificatio eius. 13 Iſta eſt lex nazaræi
in die quo expleti fuerint dies ſanctificationis eius, adduceturque ad oſtium tabernaculi fœderis: 14 Et offeret oblationem ſuam coram Do-
mino agnum vnum anniculum integrum in holocauſtum, & agnam vnam integram pro peccato, & arietem vnum integrum in hoſtiam ſanctificatio-
num: 15 Et caniſtrum azymorum, & placentas ex ſimila conſperſas oleo, & lagana azyma vncta oleo, & munera ſua & libamina ſua. 16 Et offeret ea
ſacerdos coram Domino, & faciet ſacrificium pro peccato & holocauſtum eius. 17 Et offeret arietem hoſtiæ ſanctificationum coram Domino cum
caniſtro azymorum. offeretque ſacerdos munus & libamentum eius. 18 Et tondebit in oſtio tabernaculi fœderis caput conſecrationis ſuæ, & tollet
capillos capitis conſecrationis ſuæ, & ponet ſuper ignem qui eſt ſub lebete, in quo coquuntur carnes hoſtiæ ſanctificationum. 19 Tolletque ſa-
cerdos brachium coctum arietis, & placentam azymam vnam de caniſtro, & laganum azymum vnum, & ponet ſuper manus nazaræi poſtquam to-
tondit caput conſecrationis ſuæ. 20 Eleuabitque ea ſacerdos eleuatione coram Domino: & quod ſanctificatum eſt, erit ſacerdotis cum pectuſ-
culo eleuationis, & cum femore quod ſeparatum eſt, & poſteà bibet Nazaræus vinum. 21 Iſta eſt lex nazaræi qui vouerit oblationem ſuam
coram Domino ſuper conſecratione ſua, exceptis his quæ inuenerit manus eius iuxta votum ſuum quod vouit, ita faciet iuxta legem conſecrationis
ſuæ. 22 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:

23 * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם ׃
24 * יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ ׃
25 * יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ ׃
26 * יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם ׃
27 * וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם ׃

ז

1 * וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה
לְהָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ
וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם ׃
2 * וַיַּקְרִיבוּ נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם
הֵם נְשִׂיאֵי הַמַּטֹּת הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקֻדִים ׃
3 * וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלֹת
צָב וּשְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר עֲגָלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר
לְאֶחָד וַיַּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן ׃
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃
5 * קַח מֵאִתָּם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה
6 אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ ׃ * וַיִּקַּח מֹשֶׁה
7 אֶת־הָעֲגָלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם ׃ * אֵת
שְׁתֵּי הָעֲגָלוֹת וְאֵת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי
8 עֲבֹדָתָם ׃ * וְאֵת אַרְבַּע הָעֲגָלֹת וְאֵת שְׁמֹנַת
הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־
9 אַהֲרֹן הַכֹּהֵן ׃ * וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ
10 עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ ׃ * וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֵת חֲנֻכַּת
הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִם אֶת־
11 קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יַקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם
לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ ׃

23 * Loquere Aaron & filiis eius: Sic bene-
dicetis filiis Iſrael, & dicetis eis:
24 * Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te.
25 * Oſtendat Dominus faciem ſuam tibi, &
miſereatur tui.
26 * Conuertat Dominus vultum ſuum ad
te, & det tibi pacem.
27 * Inuocabuntque nomen meum ſuper fi-
lios Iſrael, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

1 FActum eſt autem in die qua compleuit
A Moyſes tabernaculum, & erexit illud: vn-
xitq; & ſanctificauit cum omnibus vaſis ſuis,
altare ſimiliter & omnia vaſa eius:
2 * Obtulerunt principes Iſrael capita fami-
liarum quæ erant per ſingulas tribus præfecti
eorum qui numerati fuerant,
3 * Munera coram Domino ſex plauſtra te-
cta cum duodecim bobus. Vnum plauſtrum
obtulêre duo duces, & vnum bouem ſinguli.
obtuleruntque ea in conſpectu tabernaculi.
4 * Ait autem Dominus ad Moyſen:
5 * Suſcipe ab eis vt ſeruiant in miniſterio ta
bernaculi, & trades ea Leuitis iuxta ordinem
miniſterij ſui.
6 * Itaque cùm ſuſcepiſſet Moyſes plauſtra &
boues, tradidit ea Leuitis.
7 * Duo plauſtra & quatuor boues dedit fi-
liis Gerſon, iuxta id quod habebant neceſſa-
rium:
8 * Quatuor alia plauſtra & octo boues de-
dit filiis Merari, ſecundùm officia & cultum
ſuum ſub manu Ithamar filij Aarō ſacerdotis.
9 * Filiis autem Caath non dedit plauſtra &
boues, quia in ſanctuario ſeruiunt, & onera
propriis portant humeris.
10 * Igitur obtulerunt duces in dedicationem
altaris die qua vnctum eſt oblationem ſuam
ante altare.
11 * Dixitque Dominus ad Moyſen: Singuli
duces per ſingulos dies offerant munera in
dedic ationem altaris.

תרגום אונקלוס

23 מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר כדין תברכון ית בני ישראל כד תימרון להון ׃ 24 יברכינך יי ויטרינך ׃ 25 ינהר יי
שכינתיה לותך וירחם עלך ׃ 26 יעדי יי רגזיה מינך וישוי לך שלם ׃ 27 וישוון ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא אברכינון ׃

ז

1 והוה ביומא דשיצי משה לאקמא ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוהי וית מדבחא וית
כל מנוהי ורבינון וקדיש יתהון ׃ 2 וקריבו רברבי ישראל רישי בית אבהתהון אנון רברבי שבטיא אנון דקימין על מניניא ׃
3 ואיתיו ית קרבנהון לקדם יי שית עגלן כיד מחפין ותרי עשר תורין עגלתא על תרין רברביא ותורא לחד וקריבו יתהון קדם משכנא ׃
4 ואמר יהוה למשה למימר ׃ 5 קביל מנהון ויהון למפלח ית פלחן משכן זמנא ותתן יתהון לליואי גבר כמיסת פלחניה ׃
6 ונסיב משה ית עגלתא וית תורי ויהב יתהון לליואי ׃ 7 ית תרתין עגלתא וית ארבעת תורי יהב לבני גרשון כמסת פלחנהון ׃
8 וית ארבע עגלן וית תמניא תורי יהב לבני מררי כמסת פלחנהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא ׃ 9 ולבני קהת
לא יהב ארי פלחן קודשא עליהון בכתפא נטלין ׃ 10 וקריבו רברביא ית חנכת מדבחא ביומא דרביאו יתיה
וקריבו רברביא ית קרבנהון קדם מדבחא ׃ 11 ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא חד ליומא יקרבון ית קרבנהון
לחנכת מדבחא ׃

** Loquere Aaron & filiis eius, dicens: Sic be- 23*
nedicetis filiis Iſrael, dicentes eis:
** Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te: 24*
** Illuminet Dominus vultum ſuum ſuper te, 25*
& miſereatur tui:
** Eleuet Dominus vultum ſuum ſuper te, & 26*
det tibi pacem.
** Et imponent nomen meum ſuper filios Iſrael, 27*
& ego benedicam eis.

CAP. VII.

ET factum eſt die qua conſummauit Moyſes, vt 1
erigeret tabernaculum: & vnxit illud, & ſanctificauit illud, & omnia vaſa eius, & altare, & omnia vaſa eius, & vnxit ea & ſanctificauit ea.
** Et obtulerunt principes Iſrael principes do- 2*
morum familiarum ſuarum. hi principes tribuum, hi præfecti ſuper gubernatione.
** Et obtulerunt dona ſua coram Domino, ſex 3*
plauſtra tecta, et duodecim boues, plauſtrum à duobus principibus, & vitulum ab vnoquoque: & obtulerunt coram tabernaculo.
** Et ait Dominus ad Moyſen, dicens: 4*
** Accipe ab eis, & erunt ad opera miniſtrato- 5*
ria tabernaculi teſtimonij: & dabis ea Leuitis, vnicuique iuxta miniſterium eius.
** Et accipiens Moyſes plauſtra & boues, dedit 6*
ea Leuitis.
** Duo plauſtra & quatuor boues dedit filiis 7*
Gerſon iuxta miniſteria ipſorum.
** Et quatuor plauſtra & octo boues dedit filiis 8*
Merari iuxta miniſteria ipſorum, per Ithamar filium Aaron ſacerdotis.
** Et filiis Caath non dedit, quia miniſteria ſan- 9*
ctuarij habent, ſuper humeris portabunt.
** Et obtulerunt principes ad dedicationem al- 10*
taris in die in qua vnxit illud, & obtulerunt principes dona ſua coram altari.
** Et dixit Dominus ad Moyſen, Princeps v- 11*
nus per diem, princeps per diem offerent dona ſua ad dedicationem altaris.

23 * λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων· οὕτως εὐλο-
γήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγοντες αὐτοῖς·
24 * εὐλογήσαι σε κύριος, καὶ φυλάξαι σε·
25 * ἐπιφάναι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ ἐλεή-
26 σαι σε· * ἐπάραι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σὲ, καὶ
δώη σοι εἰρήνην.
27 * καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ
ἐγὼ εὐλογήσω αὐτούς.

ζ.

1 * Καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ ᾗ συνετέλεσε μωυσῆς, ὥστε ἐξα-
ναστῆσαι τὴν σκηνήν. καὶ ἔχρισεν αὐτὴν, καὶ ἡγίασεν αὐ-
τὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάν-
τα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν αὐτὰ καὶ ἡγίασεν αὐτά.
2 * καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ ἄρχοντες οἴκων
πατριῶν αὐτῶν. οὗτοι οἱ ἄρχοντες φυλῶν, οὗτοι οἱ παρεστη-
3 κότες ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς. * καὶ ἤνεγκαν τὰ δῶρα αὐτῶν
ἔναντι κυρίου, ἓξ ἁμάξας λαμπηνικὰς, καὶ δώδεκα βόας,
ἅμαξαν παρὰ δύο ἀρχόντων, καὶ μόσχον παρὰ ἑκάστου. καὶ
προσήνεγκαν ἐναντίον τῆς σκηνῆς.
4 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
5 * λάβε παρ' αὐτῶν, καὶ ἔσονται πρὸς τὰ ἔργα τὰ λειτουργι-
κὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς λευίταις,
ἑκάστῳ κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ.
6 * καὶ λαβὼν μωυσῆς τὰς ἁμάξας καὶ τοὺς βόας, ἔδωκεν
αὐτὰ τοῖς λευίταις.
7 * τὰς δύο ἁμάξας καὶ τοὺς τέσσαρας βόας ἔδωκεν τοῖς
υἱοῖς γερσὼν κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν.
8 * καὶ τὰς τέσσαρας ἁμάξας καὶ τοὺς ὀκτὼ βόας ἔδωκεν
τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ ἰθάμαρ τοῦ
υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.
9 καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ οὐκ ἔδωκεν, ὅτι τὰ λειτουργήματα τοῦ
ἁγίου ἔχουσιν, ἐπ' ὤμων ἀροῦσι.
10 * καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν
τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἔχρισεν αὐτὸ, καὶ προσ-
ήνεγκαν οἱ ἄρχοντες τὰ δῶρα αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ θυσια-
στηρίου.
11 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἄρχων εἷς καθ' ἡμέ-
ραν, ἄρχων καθ' ἡμέραν προσοίσουσι τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸν
ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Loquere cum Aaron & cum filiis eius, dicens: Sic benedicetis filiis Iſrael, diceti ſque eis: 24 Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te. 25 Oſtendat Dominus maieſtatem ſuam tibi, & miſereatur tui. 26 Auferat Dominus iram ſuam à te, & ponat tibi pacem. 27 Ponentque benedictionem nominis mei ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

FActumque eſt in die quo compleuit Moyſes erigere tabernaculum, vnxit illud, & ſanctificauit illud & omnia vaſa eius, altare quoque & omnia vaſa eius, & vnxit ea, & ſanctificauit ea. 2 Obtuleruntque principes Iſrael capita domus patrum ſuorum, ipſi ſunt principes tribuum qui ſteterunt ſuper eos qui numerati ſunt. 3 Obtuleruntque oblationes ſuas coram Domino, ſex plauſtra tecta & duodecim boues: vnum plauſtrum pro duobus principibus & bouem pro vno, obtuleruntque coram tabernaculo.
4 Et dixit Dominus ad Moyſen, dicens: 5 Suſcipe ab eis, vt ſint ad miniſtrandum miniſterium tabernaculi fœderis: & trades ea Leuitis, iuxta id quod vnicuique opus eſt ad miniſterium ſuum.
6 Tulitque Moyſes plauſtra & boues, & tradidit Leuitis.
7 Duo plauſtra & quatuor boues dedit filiis Gerſon, iuxta neceſſitatem miniſterij ſui:
8 Et quatuor plauſtra & octo boues dedit filiis Merari iuxta neceſſitatem miniſterij ſui, per manum Ithamar filij Aaron ſacerdotis.
9 Filiis autem Caath nihil dedit, quia miniſterium ſanctuarij erat ſuper eos, & humeris portabant.
10 Obtuleruntque principes in dedicationem altaris in die quo vnxerunt illud, obtuleruntque principes oblationes ſuas ante altare.
11 Dixitque Dominus ad Moyſen: Singuli principes per ſingulos dies offerant oblationes ſuas in dedicationem altaris.

12 * ויהי המקריב ביום הראשון את־קרבנו נחשון
13 בן־עמינדב למטה יהודה ׃ * וקרבנו קערת־
כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה ׃
14 * כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת ׃
15 * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
16 לעלה ׃ * שעיר־עזים אחד לחטאת ׃
17 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
18 קרבן נחשון בן־עמינדב ׃ * ביום השני
הקריב נתנאל בן־צוער נשיא יששכר ׃
19 * הקרב את־קרבנו קערת־כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
20 בשמן למנחה ׃ * כף אחת עשרה זהב מלאה
21 קטרת ׃ * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
22 בן־שנתו לעלה ׃ * שעיר־עזים אחד לחטאת ׃
23 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן
24 נתנאל בן־צוער ׃ * ביום השלישי נשיא
25 לבני זבולן אליאב בן־חלן ׃ * קרבנו קערת־כסף
אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
26 בלולה בשמן למנחה ׃ * כף אחת עשרה זהב מלאה
27 קטרת ׃ * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
28 בן־שנתו לעלה ׃ * שעיר־עזים אחד לחטאת ׃
29 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן אליאב
בן־חלן ׃

12 * Primo die obtulit oblationem suam Naa-
son filius Aminadab de tribu Iuda:
13 * Fueruntque in ea acetabulum argenteũ
pondo centum triginta siclorum, phiala ar-
B gentea habens septuaginta siclos iuxta pon-
dus sanctuarij, vtrumque plenum simila con-
spersa oleo in sacrificium.
14 * Mortariolum ex decem siclis aureis ple-
15 num incenso. * Bouem de armento, & a-
rietem, & agnum anniculum in holocaustũ,
16 * Hircumque pro peccato:
17 * Et in sacrificio pacificorum, boues duos,
arietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
culos quinque. Hæc est oblatio Naason filij
Aminadab.
18 * Secundo die obtulit Nathanael filius
19 Suar, dux de tribu Isachar, * acetabulum
argenteum appẽdens centum triginta siclos,
phialam argenteam habentem septuaginta
siclos iuxta põdus sanctuarij, vtrumq; plenũ
simila conspersa oleo in sacrificium.
20 * Mortariolum aureum habens decem si-
21 clos plenum incenso: * Bouem de armen-
to, & arietem, & agnum anniculum in holo-
22 caustum, * Hircumque pro peccato.
23 * Et in sacrificio pacificorum boues duos,
arietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
culos quinque. Hæc fuit oblatio Nathanael
filij Suar.
24 * Tertio die princeps filiorum Zabulon,
Eliab filius Helon
25 * Obtulit acetabulum argenteum appen-
dens centum triginta siclos, phialam argen-
team habentem septuaginta siclos ad pondus
sanctuarij, vtrumque plenum simila con-
spersa oleo in sacrificium.
26 * Mortariolum aureum appendens decem
27 siclos, plenum incenso. * Bouem de armen-
to, & arietem, & agnum anniculum in holo-
28 caustum, * Hircumque pro peccato.
29 * Et in sacrificio pacificorum boues duos,
arietes quinque, hircos quinque, agnos an-
niculos quinque. Hæc est oblatio Heliab
filij Helon.

תרגום אונקלוס

12 והוה דמקרב ביומא קדמאה ית קרבניה נחשון בר עמינדב לשבטא דיהודה ׃ 13 וקרבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא ׃ 14 בזכא חדא
מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בסמין ׃ 15 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא ׃ 16 צפיר בר עזין חד לחטאתא ׃
17 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן נחשון בר עמינדב ׃ 18 ביומא תנינא קריב
נתנאל בר צוער רבא דיששכר ׃ 19 קריב ית קרבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא ׃ 20 בזכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בסמין ׃
21 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא ׃ 22 צפיר בר עזין חד לחטאתא ׃ 23 ולנכסת קדשיא תורין תרין
דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן נתנאל בר צוער ׃ 24 ביומא תליתאה רבא לבני זבולן אליאב בר חלון ׃
25 קרבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלתא דפילא
במשח למנחתא ׃ 26 בזכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בסמין ׃ 27 תור חד בר תורי דכר
חד אמר חד בר שתיה לעלתא ׃ 28 צפיר בר עזין חד לחטאתא ׃ 29 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשה גדיי חמשא
אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אליאב בר חלון ׃

12 *Et fuit offerens die primo donum suum Naasson filius Aminadab princeps tribus Iuda:*

13 *Et obtulit donum eius discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius: phialam vnam argenteam septuaginta siclorum secundùm siclum sanctum, vtraque similæ plena confectæ in oleo ad sacrificium.*

14 *Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incensi.*

15 *Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnũ vnum anniculum in holocaustum.*

16 *Et hircum ex capris vnum pro peccato:*

17 *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Naasson filij Aminadab.*

18 *Die secundo obtulit Nathanael filius Sogar, princeps tribus Issachar:*

19 *Et obtulit donum suum discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacrificium.*

20 *Mortariolum vnum decem aureorum plenum incensi.*

21 *Vitulum vnum è bobus, agnum vnum anniculum in holocaustum.*

22 *Et hircum ex capris vnum pro peccato:*

23 *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Nathanael filij Soar.*

24 *Die tertio princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Chelon,*

25 *Donum eius, discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacrificium.*

26 *Mortariolum vnum decem aureorum plenum incensi.*

27 *Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum ad holocaustum.*

28 *Et hircum ex capris vnum pro peccato:*

29 *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. Hoc donum Eliab filij Chelon.*

12 καὶ ἦν ὁ προσφέρων τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ ναασσών, υἱὸς ἀμιναδάβ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰούδα.

13 καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα σεμιδάλεως πλήρη ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

14 θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

15 μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

16 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.

17 καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ναασσὼν υἱοῦ ἀμιναδάβ.

18 τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ προσήνεγκε ναθαναήλ, υἱὸς σωγάρ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ.

19 καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

20 θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

21 μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

22 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.

23 καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ναθαναὴλ υἱοῦ σωγάρ.

24 τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλών, ἐλιάβ υἱὸς χελών,

25 τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

26 θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

27 μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

28 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.

29 καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλιάβ υἱοῦ χελών.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Qui autem obtulit primo die oblationem suam, fuit Naason filius Aminadab de tribu Iuda:
13 Et oblatio eius fuit acetabulum argenteum vnum, centum & triginta siclos appendebat, phiala vna argentea appendens septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:
14 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum.
15 Vitulus vnus de bobus, aries vnus, agnus anniculus vnus in holocaustum:
16 Hircus de capris vnus pro peccato.
17 Et in sacrificio sanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Naason filij Aminadab.
18 In die secundo obtulit Nathanael filius Suar princeps Issachar:
19 Obtulitque oblationem suam acetabulum argenteum vnum, centum & triginta siclos appendebat, phialam vnam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:
20 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum:
21 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum.
22 Hircum de capris vnum pro peccato.
23 Et in victimam sanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Nathanael filij Suar.
24 In die tertio princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon,
25 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam vnam auream appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:
26 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum:
27 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum.
28 Hircum vnum de capris pro peccato:
29 Et in hostiam sanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Eliab filij Helon.

30 * בַּיּוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־
31 שְׁדֵיאוּר : * קרבנו קערת־כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
32 למנחה : * כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת :
33 * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
34 לעלה : * שעיר־עזים אחד לחטאת :
35 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן אליצור
36 בֶּן־שְׁדֵיאוּר : * בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא
לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי :
37 * קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם
מלאים סלת בלולה בשמן למנחה :
38 * כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת :
39 * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש אחד בן־שנתו
40 לעלה : * שעיר־עזים אחד לחטאת : * ולזבח
41 השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־
42 צוּרִישַׁדָּי : * בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי
43 גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל : * קרבנו קערת־כסף
אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
44 בשמן למנחה : * כף אחת עשרה זהב מלאה
45 קטרת : * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
46 בן־שנתו לעלה : * שעיר־עזים אחד לחטאת :
47 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן אֶלְיָסָף בֶּן־
48 דְּעוּאֵל : * בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרָיִם
אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד :

30 * Die quarto princeps filiorum Ruben E-
31 liſur filius Sedeur * Obtulit acetabulum
C argenteum appendẽs centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſi-
clos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum
ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
32 * Mortariolum aureum appendens decem
33 ſiclos plenum incenſo. * Bouem de armen-
to, & arietem, & agnum anniculum in holo-
34 cauſtum, * Hircumque pro peccato.
35 * Et in ſacrificio pacificorum, boues duos,
arietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
culos quinque. Hæc fuit oblatio Eliſur filij
36 Sedeur. * Die quinto princeps filiorum
Symeon, Salamihel filius Suriſaddai
37 * Obtulit acetabulum argenteum appen-
dens centum triginta ſiclos, phialam argen-
team habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus
ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſper-
38 ſa oleo in ſacrificium. * Mortariolum de-
cem ſiclos aureum appendens plenum incen-
39 ſo. * Bouem de armento, & arietem, & ag-
40 num anniculum in holocauſtum, * Hircum-
41 que pro peccato. * Et in hoſtias pacifico-
rum boues duos, arietes quinque, hircos quin
que, agnos anniculos quinque. Hæc fuit ob-
D latio Salamihel filij Suriſaddai.
42 * Die ſexto princeps filiorum Gad, Helia-
43 ſaph filius Duel * Obtulit acetabulum ar-
genteum appendens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſeptuaginta
ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque ple-
num ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
44 * Mortariolum aureum appendens decem
ſiclos plenum incenſo:
45 * Bouem de armento, & arietem, & ag-
num anniculum in holocauſtum:
46 * Hircumque pro peccato.
47 * Et in hoſtias pacificorum, boues duos, a-
rietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
culos quinque. Hæc fuit oblatio Heliaſaph
filij Duel.
48 * Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim
Eliſama filius Amiud

תרגום אונקלוס

30 בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר : 31 קָרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִּכְסַף חַד מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלַהּ מִזְרְקָא
חַד דִּכְסַף מַתְקְלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֻלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְמִנְחָתָא : 32 בָּזְכָא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא
קְטֹרֶת בֻּסְמִין : 33 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא : 34 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא : 35 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין
תְּרֵין דִּכְרֵי חַמְשָׁה גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר : 36 בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה רַבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר
צוּרִישַׁדָּי : 37 קָרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִּכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקְלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא
תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֻלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְמִנְחָתָא : 38 בָּזִיכָא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בֻּסְמִין : 39 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר
חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא : 40 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא : 41 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה
חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי : 42 בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה רַבָּא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל : 43 קָרְבָּנֵיהּ מְגִיסְתָּא דִּכְסַף חֲדָא מְאָה
וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקְלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֻלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְמִנְחָתָא : 44 בָּזְכָא
חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בֻּסְמִין : 45 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא : 46 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד
לְחַטָּאתָא : 47 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל : 48 בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי אֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד :

‡ Die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur 30
filius Sedeur,
‡ Donum eius, diſcum argenteum vnum, tri- 31
ginta & centum pondus eius, phialam vnam ar-
genteam ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclum ſan
ctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo in ſa-
crificium.
‡ Mortariolum vnum decem aureorum ple- 32
num incenſo.
‡ Vitulum vnum ex bobus, arietem vnum, ag- 33
num vnum anniculum in holocauſtum.
‡ Et hircum ex capris vnum pro peccato: 34
‡ Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arie- 35
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Eliſur filij Sedeur.
‡ Die quinto princeps filiorum Symeõ, Salamiel 36
filius Suriſadai:
‡ Donum eius, diſcum argenteum vnum, trigin- 37
ta & centum pondus eius, phialam vnam argen-
team ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclum ſan-
ctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo ad ſacri-
ficium.
‡ Mortariolum vnum decem aureorum plenum 38
incenſi.
‡ Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnũ 39
vnum anniculum in holocauſtum.
‡ Et hircum ex capris vnum pro peccato: 40
‡ Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arie- 41
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Salamiel filij Suriſadai.
‡ Die ſexto princeps filiorum Gad, Eliſaph filius 42
Raguel, ‡ Donum eius, diſcum argenteum vnũ, 43
triginta & centum pondus eius, phialam vnam ar-
genteam ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclũ ſan-
ctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo in ſa-
crificium. ‡ Mortariolum vnum decem 44
aureorum, plenum incenſi. ‡ Vitulum vnum 45
è bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum
in holocauſtum. ‡ Et hircum ex capris vnum 46
pro peccato: ‡ Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas 47
duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anni-
culas quinque. hoc donum Eliſaph filij Raguel.
‡ Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim, Eliſa- 48
ma filius Ammiud.

30 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ,
31 υἱὸς σεδιούρ, ‡ τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν,
τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβ-
δομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλή-
ρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
32 ‡ θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιάματος.
33 ‡ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
34 ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·
35 ‡ καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
ἐλισοὺρ, υἱοῦ σεδιούρ.
36 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμι-
37 ὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ, ‡ τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυ-
ροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀρ-
γυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότε-
ρα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
38 ‡ θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
39 ‡ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
40 ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·
41 ‡ καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
σαλαμιὴλ υἱοῦ σουρισαδαΐ.
42 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν γὰδ, ἐλισὰφ υἱὸς
43 ῥαγουὴλ, ‡ τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἓν,
τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν
ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα
πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυ-
σίαν.
44 ‡ θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
45 ‡ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
46 ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.
47 ‡ καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
ἐλισὰφ υἱοῦ ῥαγουήλ.
48 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ
υἱὸς ἀμμιούδ,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 In die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur, 31 Obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta ſiclos, phialam argenteam vnam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: 32 Mortariolum vnum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatum: 33 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocauſtum: 34 Hircum de capris vnum pro peccato. 35 Et in hoſtiam ſanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Eliſur filij Sedeur. 36 In die quinto princeps filiorum Symeon, Selumiel filius Suriſaddai, 37 Obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta ſiclos, phialam vnam argenteam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere. 38 Mortariolum vnum aureum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatum: 39 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocauſtum, 40 Hircum de capris vnum pro peccato. 41 Et in ſacrificio ſanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Selumiel filij Suriſaddai. 42 In die ſexto princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Deuel, 43 Obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum, centum & triginta ſiclos appendebat, phialam vnam argenteam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: 44 Mortariolum vnum aureum appendens decem ſiclos auri, plenum incenſo aromatum: 45 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocauſtum: 46 Hircum de capris vnum pro peccato. 47 Et in victimam ſanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Eliaſaph filij Deuel. 48 In die ſeptimo princeps filiorum Ephraim Eliaſama filius Amiud.

49 * קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
50 למנחה : * כף אחת עשרה זהב מלאה
51 קטרת : * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
52 אחד בן־שנתו לעלה : * שעיר־עזים אחד
53 לחטאת : * ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה
חמשה זה קרבן אלישמע בן־עמיהוד :
54 * ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל
55 בן־פדהצור : * קרבנו קערת־כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
56 בלולה בשמן למנחה : * כף אחת עשרה
57 זהב מלאה קטרת : * פר אחד בן־בקר איל
58 אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה : * שעיר־עזים
59 אחד לחטאת : * ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־
שנה חמשה זה קרבן גמליאל בן־פדהצור :
60 * ביום התשיעי נשיא לבני בנימן אבידן
61 בן־גדעני : * קרבנו קערת־כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
62 בשמן למנחה : * כף אחת עשרה זהב מלאה
63 קטרת : * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
64 בן־שנתו לעלה : * שעיר־עזים אחד לחטאת :
65 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה
זה קרבן אבידן בן־גדעני :
66 * ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן־עמישדי :

49 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſper-
50 ſa oleo in ſacrificium. * Mortariolum au-
Ereum appendens decem ſiclos plenum incen-
51 ſo: * Bouem de armento, & arietem, & ag-
52 num anniculum in holocauſtum, * Hir-
53 cumque pro peccato: * Et in hoſtias pacificorum, boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hęc fuit oblatio Eliſama filij Ammiud.
54 * Die octauo princeps filiorum Manaſſe Ga-
55 maliel filius Phadaſſur * obtulit acetabulum argenteum appēdens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenū ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
56 * Mortariolum aureum appendens decem
77 ſiclos plenum incenſo: * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holo-
58 cauſtum, * Hircumque pro peccato.
59 * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Gamaliel filij Phadaſſur.
60 * Die nono princeps filiorum Beniamin Abidan filius Gedeonis
61 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
62 * Mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo.
63 * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum,
64 * Hircumque pro peccato.
65 * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis.
66 * Die decimo princeps filiorum Dan, Abiezer filius Amiſaddai

תרגום אונקלוס

49 קרבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן
סלתא דפילא במשח למנחתא : 50 בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בסמין : 51 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד
בר שתיה לעלתא : 52 צפיר בר עזין חד לחטאתא : 53 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא
דין קרבן אלישמע בר עמיהוד : 54 ביומא תמינאה רבא לבני מנשה גמליאל בר פדה צור : 55 קרבניה מגסתא דכסף חד מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא : 56 בזיכא חדא
מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בסמין : 57 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא : 58 צפיר בר עזין חד לחטאתא :
59 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן גמליאל בר פדה צור : 60 ביומא תשיעאה
רבא לבני בנימן אבידן בר גדעוני : 61 קרבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה
שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא : 62 בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטורת
בסמין : 63 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא : 64 צפיר בר עזין חד לחטאתא :
65 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אבידן בר גדעוני : 66 ביומא עשיראה
רבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי :

*Donum eius, discum argenteum vnum, tri- 49
ginta & centum pondus eius: phialam vnam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundùm siclum
sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in
sacrificium.*
*Mortariolum vnum decem aureorum, plenum 50
incensi.*
*Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, ag- 51
num anniculum vnum ad holocaustum.*
Et hircum ex capris vnum pro peccato: 52
*Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie- 53
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Elisama filij Ammiud.*
*Die octauo princeps filiorum Manasse, Gama- 54
liel filius Phadassur.*
*Donum eius, discum argenteum vnum, tri- 55
ginta & centum pondus eius, phialam vnam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundùm siclum san
ctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacri-
ficium.*
*Mortariolum vnum decem aureorum ple- 56
num incenso.*
*Vitulum vnum ex bobus, arietem vnum, ag- 57
num vnum anniculum in holocaustum.*
Et hircum ex capris vnum pro peccato: 58
*Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie- 59
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Gamaliel filij Phadassur.*
*Die nono princeps filiorum Beniamin, Abidan 60
filius Gedeonis.*
*Donum eius discum argenteum vnum, trigin- 61
ta & centum pondus eius, phialam vnam argen-
team septuaginta siclorum, secundùm siclum san-
ctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo ad sa-
crificium.* *Mortariolum vnum decem 62
aureorum, plenum incensi.*
*Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, ag- 63
num vnum anniculum in holocaustum.*
Et hircum ex capris vnum pro peccato. 64
*Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie- 65
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Abidan filij Gedeonis.*
*Die sexto princeps filiorum Dan, Abiezer fi- 66
lius Amisadai.*

49 τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σί-
κλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδά-
λεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
50 θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
51 μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἕνα
εἰς ὁλοκαύτωμα.
52 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας,
53 καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
ἐλισαμὰ υἱοῦ ἀμμιούδ.
54 τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμα-
λιὴλ υἱὸς φαδασσούρ,
55 τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σί-
κλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδά-
λεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
56 θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιάματος.
57 μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
58 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·
59 καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον γα-
μαλιὴλ υἱοῦ φαδασσούρ.
60 τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐννάτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμὶν, ἀβι-
δὰν, υἱὸς γεδεωνί,
61 τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σί-
κλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως
ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
62 θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
63 μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
64 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας,
65 καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀ-
βιδὰν υἱοῦ γεδεωνί.
66 τῇ ἡμέρᾳ τῇ δεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν δὰν, ἀβιέζερ, υἱὸς
ἀμισαδαΐ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam vnam auream appendentem septua-
ginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 50 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri
plenum incenso aromatum: 51 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum:
52 Hircum vnum de capris pro peccato: 53 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos
anniculos quinque. hæc est oblatio Elisama filij Amiud. 54 In die octauo princeps filiorum Manasse Gamaliel filius Phadasur
55 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam argenteam vnam appendentem septua
ginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 56 Mortariolum vnum appendens decem
siclos auri plenum incenso aromatum: 57 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum.
58 Hircum de capris vnum pro peccato. 59 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hœdos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Gamaliel filij Phadasur. 60 In die nono princeps filiorum Benia-
min, Abidan filius Gedeonis, 61 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta si-
clos, phialam vnam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:
62 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos plenum incenso aromatum, 63 Vitulum vnum de bobus, a-
rietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum: 64 Hircum de capris vnum pro peccato. 65 Et in sacri-
ficio sanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Abidan filij Gedeonis.
66 In die decimo princeps filiorum Dan Ahiezer filius Amisaddai.

67 * קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם
68 מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ * כַּף אַחַת
69 עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל
70 אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים
71 אֶחָד לְחַטָּאת׃ * וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה
72 זֶה קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃ * בְּיוֹם
עַשְׁתֵּי־עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־
73 עָכְרָן׃ * קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה
מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃
74 * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
75 * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
76 לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ * וּלְזֶבַח
77 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פַּגְעִיאֵל בֶּן־
78 עָכְרָן׃ * בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא
79 לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃ * קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת
80 בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
81 קְטֹרֶת׃ * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־
82 שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
83 * וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים
חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע
84 בֶּן־עֵינָן׃ * זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם
הִמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה מִזְרְקֵי־כֶסֶף שְׁנֵים עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה׃

67 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſper-
68 ſa oleo in ſacrificium: * Mortariolum aureũ appendens decem ſiclos plenum incenſo:
69 * Bouem de armento, & arietem & agnum
70 anniculum in holocauſtum; * Hircumque
71 pro peccato. * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio
72 Abiezer filij Amiſaddai. * Die vndecimo princeps filiorum Aſer Phegiel filius O-
73 chran * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila con-
74 ſperſa oleo in ſacrificium. * Mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum in-
75 cenſo: * Bouem de armento, & arietem,
76 & agnum anniculum in holocauſtum; * Hir-
77 cumque pro peccato. * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Phegiel filij Ochran.
78 * Die duodecimo princeps filiorum Neptalim Ahira filius Henan,
79 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
80 * Mortariolum aureum appendens decem
81 ſiclos plenum incenſo: * Bouem de armen-
G to & arietem, & agnum anniculum in holo-
82 cauſtum: * Hircumque pro peccato.
83 * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Ahira filij
84 Henan. * Hæc in dedicatione altaris oblata ſunt à principibus Iſrael in die qua conſecratum eſt: Acetabula argentea duodecim: phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duodecim.

תרגום אונקלוס

67 קָרְבְּנֵיהּ מְגִיסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקְלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן
סֻלְתָּא דְּפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ 68 בָּזִכָּא חֲדָא מַתְקַל עֲסַר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בֻּסְמִין׃ 69 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד
בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ 70 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ 71 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרֵי חַמְשָׁא גַדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא
דֵּין קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי׃ 72 בְּיוֹמָא חַד עֲסַר יוֹמִין רַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃ 73 קָרְבְּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין
סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלַהּ מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף מַתְקְלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֻלְתָּא דְּפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ 74 בָּזִכָּא חֲדָא
מַתְקַל עֲסַר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בֻּסְמִין׃ 75 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ 76 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד
לְחַטָּאתָא׃ 77 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דִּכְרֵי חַמְשָׁא גַדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃
78 בְּיוֹמָא תְּרֵי עֲסַר יוֹמִין רַבָּא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃ 79 קָרְבְּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חַד מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלַהּ מִזְרְקָא חַד
דִּכְסַף מַתְקְלֵיהּ שִׁבְעִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֻלְתָּא דְּפִילָא בִמְשַׁח לְמִנְחָתָא׃ 80 בָּזִכָּא חֲדָא מַתְקַל עֲסַר סִלְעִין דִּדְהַב מַלְיָא קְטֹרֶת
בֻּסְמִין׃ 81 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃ 82 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ 83 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין
דִּכְרֵי חַמְשָׁה גַדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃ 84 דָּא חֲנֻכַּת מַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּיאוּ יָתֵיהּ מִן רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל
מְגִיסֵי כְסַף תַּרְתָּא עֶשְׂרֵי מִזְרְקֵי כְסַף תְּרֵי עֲסַר בָּזִכֵּי דַהֲבָא תַּרְתָּא עֶשְׂרֵי׃

* *Donum eius, discum argenteum vnum, tri-* 67
ginta & centum pondus eius: phialam vnam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundùm siclum
sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in
sacrificium. * *Mortariolum vnum decem* 68
aureorum, plenum incensi.
* *Vitulum vnum e bobus, arietem vnum, ag-* 69
num vnum anniculum in holocaustum.
* *Et hircum ex capris vnum pro peccato:* 70
* *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-* 71
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Abiezer filij Amisaddai.
* *Die vndecimo princeps filiorum Aser, Phegiel* 72
filius Ochran.
* *Donum eius, discum argenteum vnum, tri-* 73
ginta & centum pondus eius, phialam vnam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundùm siclum san
ctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacri-
ficium. * *Mortariolum vnum decem au-* 74
reorum, plenum incensi.
* *Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, ag-* 75
num vnum anniculum ad holocaustum.
* *Et hircum ex capris vnum pro peccato:* 76
* *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-* 77
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Phegiel filij Ochran.
* *Die duodecimo princeps filiorum Neptalim, A-* 78
hira filius Henan.
* *Donum eius, discum argenteum vnum, trigin-* 79
ta & centum pondus eius, phialam vnam argen-
team septuaginta siclorum, secundùm siclum san-
ctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sa-
crificium. * *Mortariolum vnum decem* 80
aureorum, plenum incenso.
* *Vitulum vnum ex bobus, arietem vnum, ag-* 81
num vnum anniculum in holocaustum.
* *Et hircum ex capris vnum pro peccato.* 82
* *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-* 83
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Ahira filij Henan.
* *Hæc dedicatio altaris qua die vnxit illud à* 84
principibus filiorum Israel, disci argentei duodecim,
phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duo-
decim.

67 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σί-
κλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδά-
λεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
68 * θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
69 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον
εἰς ὁλοκαύτωμα.
70 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·
71 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
ἀβιέζερ υἱοῦ ἀμισαδαί.
72 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ, φαγαιὴλ,
υἱὸς ἐχράν.
73 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σί-
κλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδα-
λεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
74 * θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
75 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
76 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·
77 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον φα
78 γαιὴλ υἱοῦ ἐχράν. * τῇ ἡμέρᾳ τῇ δωδεκάτῃ, ἄρ-
χων τῶν υἱῶν νεφθαλὶμ, ἀχιρὲ, υἱὸς αἰνάν.
79 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σί-
κλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως
ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
80 * θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
81 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
82 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.
83 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀ-
84 χιρὲ υἱοῦ αἰνάν. * οὗτος ὁ ἐγκαινισμὸς τοῦ θυσιαστηρίου
ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτὸ παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ,
τρυβλία ἀργυρᾶ δώδεκα, φιάλαι ἀργυραῖ δώδεκα, θυΐσ-
και χρυσαῖ δώδεκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

67 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum centum & triginta siclos appendebat, phialam vnam argenteam appendentem sep-
tuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 68 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos
plenum incenso aromatum: 69 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum:
70 Hircum de capris vnum pro peccato: 71 Et in victimam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos
anniculos quinque. hæc est oblatio Ahiezer filij Amisaddai. 72 In die vndecimo princeps filiorum Aser Phegiel filius Ochran
73 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam vnam argenteam appendentem septua
ginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 74 Mortariolum vnum appendens decem
siclos auri, plenum incenso aromatum: 75 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum.
76 Hircum vnum de capris pro peccato. 77 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hædos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Phegiel filij Ochran. 78 In die duodecimo princeps filiorum Nepta-
lim, Ahira filius Enan, 79 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta si-
clos, phialam argenteam vnam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:
80 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum: 81 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, ag-
num anniculum vnum in holocaustum: 82 Hircum de capris vnum pro peccato. 83 Et in hostiam sanctificationum boues
duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Ahira filij Enan. 84 Ista est dedicatio altaris in die qua vnxe-
runt illud, à principibus Israel oblata sunt acetabula argentea duodecim, phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duodecim.

85 * שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאַחַת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים
הַמִּזְרָק הָאֶחָד כֹּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־
86 מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ * כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים־
עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ כָּל־זְהַב הַכַּפּוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה׃
87 * כָּל־הַבָּקָר לָעֹלָה שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים אֵילִם
שְׁנֵים־עָשָׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנֵים עָשָׂר
וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנֵים עָשָׂר לְחַטָּאת׃
88 * וְכֹל בְּקַר זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים
אֵילִם שִׁשִּׁים עַתֻּדִים שִׁשִּׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שִׁשִּׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הִמָּשַׁח אֹתוֹ׃
89 * וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע
אֶת־הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן
הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו׃

ח

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־
הַנֵּרֹת אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת׃
3 * וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה
4 נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וְזֶה
מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ
מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
5 כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
6 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
7 וְטִהַרְתָּ אֹתָם׃ * וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה
עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם
8 וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטֶּהָרוּ׃ * וְלָקְחוּ פַּר בֶּן־בָּקָר
וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶן־בָּקָר תִּקַּח
לְחַטָּאת׃

85 * Ita vt centum triginta ſiclos haberet v-
num acetabulum & ſeptuaginta ſiclos vna
phiala,id eſt,in commune vaſorum omnium
ex argento ſicli duo milia quadringenti pon
dere ſanctuarij:
86 * Mortariola aurea duodecim plena in-
cenſo,denos ſiclos appendentia pondere ſan-
ctuarij,id eſt,ſimul auri ſicli centum viginti.
87 * Boues de armento in holocauſtum duo-
decim,arietes duodecim , agni anniculi duo-
decim , & libamenta eorum. hirci duodecim
pro peccato.
88 * In hoſtias pacificorũ boues vigintiqua-
tuor,arietes ſexaginta , hirci ſexaginta, agni
anniculi ſexaginta. Hæc oblata ſunt in dedi-
catione altaris,quando vnctum eſt.
89 * Cumque ingrederetur Moyſes taberna-
culum fœderis,vt conſuleret oraculum,audie-
bat vocem loquentis ad ſe de propitiatorio,
quod erat ſuper arcam teſtimonij inter duos
Cherubim,vnde & loquebatur ei.

CAP. VIII.

1 Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen,dicens:
2 * Loquere Aaron,& dices ad eum:Cùm
A poſueris ſeptem lucernas,contra eam partem
quam candelabrum reſpicit,lucere debebũt.
3 * Fecítque Aaron, & impoſuit lucernas ſu-
per candelabrum , vt præceperat Dominus
Moyſi.
4 * Hæc autem erat factura candelabri ex
auro ductili tam medius ſtipes quàm cuncta
quæ ex vtroque calamorum latere naſceban-
tur. iuxta exemplum quod oſtendit Dominus
Moyſi, ita operatus eſt candelabrum.
5 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, di-
cens:
6 * Tolle Leuitas ex medio filiorum Iſrael,&
purificabis eos iuxta hunc ritum:
7 * Aſpergantur aqua luſtrationis,& radant
omnes pilos carnis ſuæ. Cumque lauerint ve-
ſtimenta ſua,& mundati fuerint;
8 * Tollent bouem de armentis & libamen-
B tum eius,ſimilam oleo conſperſam.bouẽ au-
tem alterum de armẽto accipies pro peccato.

תרגום אונקלוס

85 מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלָה דִּמְגִיסְתָּא חֲדָא דִּכְסַף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרְקָא חַד כֹּל כְּסַף מָאנַיָּא תְּרֵי אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה בְּסִלְעֵי
קֻדְשָׁא ׃ 86 בָּזִכֵּי דְּהַבָּא תַּרְתָּא עֶשְׂרֵי מַלְיָן קְטֹרֶת בֻּסְמִין מַתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין הֲוָה מַתְקְלָה דְּבָזְכָּא בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא כָּל דְּהַב בָּזִכַּיָּא מְאָה
וְעֶסְרִין ׃ 87 כָּל תּוֹרֵי לַעֲלָתָא תְּרֵי עֲשַׂר תּוֹרִין דִּכְרִין תְּרֵי עֲשַׂר אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה תְּרֵי עֲשַׂר וּמִנְחַתְהוֹן וּצְפִירֵי עִזִּין תְּרֵי עֲשַׂר לְחַטָּאתָא ׃
88 וְכֹל תּוֹרֵי לְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָה תּוֹרִין דִּכְרֵי שִׁתִּין גַּדְיֵי שִׁתִּין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שִׁתִּין דָּא חֲנֻכַּת מַדְבְּחָא בָּתַר דְּרַבִּיאוּ יָתֵיהּ ׃
89 וְכַד עָלֵיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ וְשָׁמַע יָת קָלָא דְּמִתְמַלַּל עִמֵּיהּ מֵעִלָּוֵי כַּפֻּרְתָּא דְּעַל אֲרוֹנָא דְסָהֲדוּתָא מִבֵּין תְּרֵין כְּרוּבַיָּא וּמִתְמַלַּל
עִמֵּיהּ ׃

ח

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר ׃ 2 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְתֵימַר לֵיהּ בְּאַדְלָקוּתָךְ יָת בּוֹצִינַיָּא
לָקֳבֵל אַפֵּי מְנַרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין שִׁבְעָא בוֹצִינַיָּא ׃ 3 וַעֲבַד כֵּן אַהֲרֹן לָקֳבֵל אַפֵּי מְנַרְתָּא אַדְלֵיק בּוֹצִינָהָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה ׃
4 וְדֵין עוֹבַד מְנַרְתָּא נְגִידָא דִּדְהַב עַד שִׁדָּהּ עַד שׁוֹשַׁנַּהּ נְגִידָא הִיא כְּחֵזוּ דְּאַחְזֵי יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד יָת מְנַרְתָּא ׃ 5 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימַר ׃ 6 קָרֵיב יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּתְדַכֵּי יָתְהוֹן ׃ 7 וּכְדֵין תַּעְבֵּד לְהוֹן לְדַכּוֹאֵיהוֹן אַדֵּי עֲלֵיהוֹן מַיָּא
דְּחַטָּאתָא וְיַעְבְּרוּן מַסְפַּר עַל כָּל בִּשְׂרֵיהוֹן וִיחַוְּרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן וְיִדְכּוֹן ׃ 8 וְיִסְּבוּן תּוֹר בַּר תּוֹרֵי וּמִנְחָתֵיהּ סֻלְתָּא דְּפִילָא בִמְשַׁח וְתוֹר תִּנְיָן
בַּר תּוֹרֵי תִּסַּב לְחַטָּאתָא ׃

85 ‡ *Triginta & centum siclorum discus vnus, et septuaginta siclorum phiala vna. omne argentum vasorum, duo milia & quingenti sicli, in siclo sancto.*

86 ‡ *Mortariola aurea duodecim plena incenso. omne aurum mortariolorum viginti & centum aurei.*

87 ‡ *Omnes boues in holocaustum, vituli duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & sacrificia eorum, & libamina eorum. & hirci ex capris duodecim pro peccato.*

88 ‡ *Et in sacrificium salutaris, vitulæ viginti quatuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agnæ sexaginta anniculæ immaculatæ. hæc dedicatio altaris postquàm vnxit illud,*

89 ‡ *Cùm ingrederetur Moyses in tabernaculo testimonij ad loquendum illi. & audiuit vocem Domini loquentis ad eum desuper propitiatorio, quod est super arcam testimonij, in medio duorum Cherubim: & loquebatur ad ipsum.*

CAP. VIII.

1 *ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

2 ‡ *Loquere Aaron, & dices ad eum: Quando posueris lucernas ex parte, versus faciem candelabri lucebunt septem lucernæ.*

3 ‡ *Et fecit sic Aaron: versus faciem candelabri incendit lucernas eius, sicut præcepit Dominus Moysi.*

4 ‡ *Et hæc factura candelabri, solida, aurea, stipes eius, & lilia eius, solidum totum, iuxta speciem quam ostendit Dominus Moysi sic fecit candelabrum.*

5 ‡ *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

6 ‡ *Accipe Leuitas de medio filiorum Israel, & purificabis eos:*

7 ‡ *Et sic facies eis purificationem eorum: Asperges illos aqua purificationis; & introibit nouacula in omne corpus eorum, et lauabunt vestimenta sua, & mundi erunt.*

8 ‡ *Et accipient vitulum vnum è bobus, & huius sacrificium similam confectam in oleo. & vitulum anniculum ex bobus accipies pro peccato.*

85 ‡ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν σίκλων τὸ τρυβλίον τὸ ἕν, καὶ ἑβδομήκοντα σίκλων ἡ φιάλη ἡ μία, πᾶν τὸ ἀργύριον τῶν σκευῶν, δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι σίκλοι, ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ.

86 ‡ θυίσκαι χρυσαῖ δώδεκα πλήρεις θυμιάματος. πᾶν τὸ χρυσίον τῶν θυίσκων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν χρυσοῖ.

87 ‡ πᾶσαι αἱ βόες εἰς ὁλοκαύτωσιν μόσχοι δώδεκα, κριοὶ δώδεκα, ἀμνοὶ ἐνιαύσιοι δώδεκα, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν, καὶ χίμαροι ἐξ αἰγῶν δώδεκα περὶ ἁμαρτίας.

88 ‡ καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις εἰκοσιτέσσαρες, κριοὶ ἑξήκοντα, τράγοι ἑξήκοντα, ἀμνάδες ἑξήκοντα ἐνιαύσιαι ἄμω-
89 μοι. αὕτη ἡ ἐγκαίνισις τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ τὸ χρῖσαι αὐτόν, ‡ ἐν
τῷ εἰσπορεύεσθαι μωυσῆν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου λαλῆσαι αὐτῷ. καὶ ἤκουσεν τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, ἀναμέσον τῶν δύο χερουβίμ, καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

η'.

1 ‡ Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

2 ‡ λάλησον τῷ ἀαρών, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, ὅταν ἐπιθῇς τοὺς λύχνους ἐκ μέρους, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας φωτιοῦσιν οἱ ἑπτὰ λύχνοι.

3 ‡ καὶ ἐποίησεν οὕτως ἀαρών, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας ἐξῆψεν τοὺς λύχνους αὐτῆς, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

4 ‡ καὶ αὕτη ἡ κατασκευὴ τῆς λυχνίας, στερεὰ, χρυσῆ, ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς, στερεὰ ὅλη, κατὰ τὸ εἶδος ὃ ἔδειξεν κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησε τὴν λυχνίαν.

5 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

6 ‡ λάβε τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀφαγνιεῖς αὐτούς.

7 ‡ καὶ οὕτως ποιήσεις αὐτοῖς τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν. περιρρανεῖς αὐτοὺς ὕδωρ ἁγνισμοῦ. καὶ ἐπελεύσεται ξυρὸς ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ καθαροὶ ἔσονται.

8 ‡ καὶ λήψονται μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, καὶ τούτου θυσίαν σεμίδαλιν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ. καὶ μόσχον ἐνιαύσιον ἐκ βοῶν λήψῃ περὶ ἁμαρτίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

85 Centum & triginta siclos argenti appendebat acetabulum vnum, & septuaginta appendebat phiala vna: omne argentum vasorum, duo mi-
lia & quadringenti sicli in siclis sanctuarij. 86 Mortariola aurea duodecim plena incenso aromatum, vnumquodque mor-
tariolum appendebat decem siclos auri in siclis sanctuarij: omne aurum mortariolorum fuit centum & viginti sicli. 87 Omnes
boues in holocaustum fuerunt duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & munera eorum, & hirci caprarum duodecim pro peccato.
88 Omnesque boues in hostiam sanctificationum viginti & quatuor boues fuerunt, arietes sexaginta, hœdi sexaginta, agni anniculi sexaginta.
hæc est dedicatio altaris postquàm vnxerunt illud. 89 Cumque ingrederetur Moyses in tabernaculum fœderis ad loquendum
cum eo, audiebat vocem loquentis secum desuper propitiatorio quod est super arcam testimonij. Loquebaturque cum eo de medio duorum Che-
rubim.

CAP. VIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum Aaron, & dices ad eum: Cùm accenderis lucernas, con-
tra faciem candelabri lucebunt septem lucernæ. 3 Fecitque ita Aaron, contra faciem candelabri accendit lucernas, sicut
præceperat Dominus Moysi. 4 Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili ab hastili eius vsque ad lilium eius erat du-
ctile iuxta visionem quam ostendit Dominus Moysi, ita fecit candelabrum.
5 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 6 Applica Leuitas de medio filiorum Israel, & mundabis eos:
7 Et ita facies eis vt mundentur: Asperge super eos aquas lustrationis, & transire facient nouaculam super omnem carnem suam, & lauabunt ve-
stimenta sua & mundi erunt. 8 Tollentque vitulum de bobus, & munus eius erit simila conspersa oleo. Bouem autem secundum
tolles de bobus pro peccato.

9 * וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ
10 אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ * וְהִקְרַבְתָּ אֶת־
הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם
11 עַל־הַלְוִיִּם ׃ * וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־
12 עֲבֹדַת יְהוָה ׃ * וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל
רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד
13 עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם ׃ * וְהַעֲמַדְתָּ
אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם
14 תְּנוּפָה לַיהוָה ׃ * וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ
15 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם ׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ
הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטִהַרְתָּ אֹתָם וְהֵנַפְתָּ
16 אֹתָם תְּנוּפָה ׃ * כִּי נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לִי
מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרַת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כֹּל
17 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי אֹתָם לִי ׃ * כִּי לִי כָל־בְּכוֹר
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר
18 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי ׃ * וָאֶקַּח אֶת־
הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל ׃
19 * וָאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתֻנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל
מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
נֶגֶף בְּגֶשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ ׃
20 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
לַלְוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם
21 כֵּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל ׃ * וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם
וַיְכַבְּסוּ בִּגְדֵיהֶם וַיָּנֶף אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה
22 וַיְכַפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהֲרָם ׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ
הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן
וְלִפְנֵי בָנָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן
עָשׂוּ לָהֶם ׃

9 * Et applicabis Leuitas coram tabernaculo fœderis, cõuocata omni multitudine filiorum Iſrael.
10 * Cumque Leuitæ fuerint coram Domino, ponent filij Iſrael manus ſuas ſuper eos:
11 * Et offeret Aaron Leuitas munus in conſpectu Domini à filiis Iſrael, vt ſeruiant in miniſterio eius.
12 * Leuitæ quoque ponent manus ſuas ſuper capita boum, è quibus vnum facies pro peccato, & alterum in holocauſtum Domini,
C vt depreceris pro eis.
13 * Statueſque Leuitas in conſpectu Aaron & filiorum eius, & conſecrabis oblatos Domino:
14 * Ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael, vt ſint mei:
15 * Et poſteà ingrediantur tabernaculum fœderis, vt ſeruiant mihi. Sicque purificabis & conſecrabis eos in oblationem Domini:
16 * Quoniam dono donati ſunt mihi à filiis Iſrael. Pro primogenitis qui aperiunt omnem vuluam in Iſrael accepi eos.
17 * Mea ſunt enim omnia primogenita filiorum Iſrael tam ex hominibus quàm ex iumentis. Ex die quo percuſsi omne primogenitum in terra Ægypti, ſanctificaui eos mihi:
18 * Et tuli Leuitas pro cunctis primogenitis filiorum Iſrael:
19 * Tradidique eos dono Aaron & filiis eius de medio populi, vt ſeruiant mihi pro Iſrael in tabernaculo fœderis: & orent pro eis, ne ſit in populo plaga, ſi auſi fuerint accedere ad ſanctuarium.
20 * Feceruntque Moyſes & Aaron & omnis multitudo filiorum Iſrael ſuper Leuitis quæ præceperat Dominus Moyſi.
21 * Purificatíque ſunt & lauerunt veſtimenta ſua. eleuauítq; eos Aaron in conſpectu
D Domini, & orauit pro eis, vt purificati
22 * ingrederentur ad officia ſua in tabernaculum fœderis coram Aaron & filiis eius: ſicut præceperat Dominus Moyſi de Leuitis, ita factum eſt.

תרגום אונקלוס

9 וּתְקָרֵיב יָת לֵיוָאֵי קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִכְנוֹשׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ 10 וּתְקָרֵב יָת לֵיוָאֵי קֳדָם יְיָ וְיִסְמְכוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהוֹן עַל לֵיוָאֵי ׃ 11 וִירִים אַהֲרֹן יָת לֵיוָאֵי אֲרָמָא קֳדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן לְמִפְלַח יָת פָּלְחָנָא דַּיְיָ ׃ 12 וְלֵיוָאֵי יִסְמְכוּן
יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרֵי וְעֶיבֵד יָת חַד חַטָּאתָא וְיָת חַד עֲלָתָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל לֵיוָאֵי ׃ 13 וּתְקִים יָת לֵיוָאֵי קֳדָם אַהֲרֹן וּקְדָם בְּנוֹהִי
וּתְרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ ׃ 14 וְתַפְרֵישׁ יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי ׃ 15 וּבָתַר כֵּן יֵעֲלוּן לֵיוָאֵי
לְמִפְלַח יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא וּתְדַכֵּי יָתְהוֹן וּתְרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא ׃ 16 אֲרֵי אַפְרָשָׁא מַפְרְשִׁין אִינּוּן לִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלַף פְּתַח כָּל וַלְדָּא בְּכְרָא
כֹּלָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרֵיבִית יָתְהוֹן לְפָלְחָנִי ׃ 17 אֲרֵי דִילִי כָּל בְּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא בְּיוֹמָא דְקַטְלֵית כָּל בְּכְרָא בְּאַרְעָא
דְמִצְרַיִם אַקְדֵּישִׁית יָתְהוֹן קֳדָמַי ׃ 18 וְקָרֵיבִית יָת לֵיוָאֵי חֲלַף כָּל בְּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ 19 וִיהַבִית יָת לֵיוָאֵי יְהִיבִין
לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פָּלְחַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וּלְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יְהֵא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְקֻדְשָׁא ׃ 20 וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְלֵיוָאֵי כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לְלֵיוָאֵי כֵּן עֲבַדוּ לְהוֹן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל ׃ 21 וְאִדַּכִּיאוּ לֵיוָאֵי וְחַוַּרוּ לְבוּשֵׁיהוֹן וַאֲרֵים אַהֲרֹן יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן אַהֲרֹן
לְדַכָּאוּתְהוֹן ׃ 22 וּבָתַר כֵּן עָלוּ לֵיוָאֵי לְמִפְלַח יָת פָּלְחָנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם אַהֲרֹן וּקְדָם בְּנוֹהִי כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה
עַל לֵיוָאֵי כֵּן עֲבַדוּ לְהוֹן ׃

9 *Et adduces Leuitas ante tabernaculum testimonij, & congregabis omnem congregationem filiorum Israel:*

10 *Et adduces Leuitas coram Domino, & imponent filij Israel manus suas super Leuitas:*

11 *Et segregabit Aaron Leuitas munus coram Domino à filiis Israel. & erunt vt operentur opera Domini.*

12 *At Leuitæ imponent manus suas super capita vitulorum. & facies vnum pro peccato, & vnum in holocaustum Domino ad propitiandum pro illis.*

13 *Et statues Leuitas coram Aaron, & coram filiis eius. & reddes illos munus coram Domino.*

14 *Et segregabis Leuitas ex medio filiorũ Israel, & erunt mihi.*

15 *Et post hæc intrabunt Leuitæ ad operandum opera tabernaculi testimonij. & purificabis eos, & reddes illos dona:*

16 *Quia donum donatum hi mihi sunt de medio filiorum Israel, pro aperientibus omnem vuluam primogenitorum omnium, à filiis Israel assumpsi eos mihi.*

17 *Quia mihi omne primogenitum in filiis Israel, ab homine vsque ad pecus: qua die percussi omne primogenitũ in terra Ægypti, sanctificaui eos mihi.*

18 *Et accepi Leuitas pro omni primogenito in filiis Israel.*

19 *Et reddidi Leuitas donum donatum Aaron & filiis eius de medio filiorum Israel, ad operandum opera filiorum Israel in tabernaculo testimonij, & propitiandum pro filiis Israel, & non erit in filiis Israel plaga, quando accesserint ad sancta.*

20 *Et fecit Moyses & Aaron & omnis congregatio filiorum Israel Leuitis, sicut præcepit Dominus Moysi de Leuitis, sic fecerunt eis filij Israel.*

21 *Et purificati sunt Leuitæ, & lauerunt vestimenta sua, & reddiderunt eos Aaron donum coram Domino. & propitiauit pro eis Aaron purificans eos.*

22 *Et post hæc ingressi sunt Leuitæ ad ministrandum ministerium suum in tabernaculo testimonij, coram Aaron & coram filiis eius; sicut præcepit Dominus Moysi de Leuitis, sic fecerunt eis.*

9 καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ συνάξεις πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ.

10 καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς λευίτας.

11 καὶ ἀφοριεῖ ἀαρὼν τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἔναντι κυρίου παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἔσονται ὥστε ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου.

12 οἱ δὲ λευῖται ἐπιθήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν μόσχων. καὶ ποιήσεις τὸν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωσιν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτῶν.

13 καὶ στήσεις τοὺς λευίτας ἔναντι ἀαρών, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἀπόδομα ἔναντι κυρίου.

14 καὶ διαστελεῖς τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἔσονται ἐμοί.

15 καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται οἱ λευῖται ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ καθαριεῖς αὐτούς, καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς δόματα·

16 ὅτι ἀπόδομα ἀποδεδομένον οὗτοί μοί εἰσιν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀντὶ τῶν διανοιγόντων πᾶσαν μήτραν πρωτοτόκων πάντων, ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἴληφα αὐτοὺς ἐμοί.

17 ὅτι ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ᾗ ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἡγίασα αὐτοὺς ἐμοί.

18 καὶ ἔλαβον τοὺς λευίτας ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου ἐν υἱοῖς ἰσραήλ.

19 καὶ ἀποδέδωκα τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἀποδεδομένον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ πληγή, ὅταν προσεγγίζωσι πρὸς τὰ ἅγια.

20 καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ τοῖς λευίταις καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.

21 καὶ ἡγνίσαντο οἱ λευῖται, καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἀπέδωκαν αὐτοὺς ἀαρὼν ἀπόδομα ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσατο περὶ αὐτῶν ἀαρὼν ἀφαγνίσας αὐτούς.

22 καὶ μετὰ ταῦτα εἰσήλθοσαν οἱ λευῖται τοῦ λειτουργεῖν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἔναντι ἀαρών, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Applicabisque Leuitas coram tabernaculo fœderis, & congregabis omnem cœtum filiorum Israel:
10 Et applicabis Leuitas coram Domino. & imponent filij Israel manus suas super Leuitas.
11 Eleuabitque Aaron Leuitas eleuatione coram Domino à filiis Israel, & erunt ministrantes ministerium Domini.
12 Leuitæ autem imponent manus suas super caput boum. & fac vnum pro peccato, & vnum in holocaustum coram Domino ad propitiandum super Leuitas.
13 Statuesque Leuitas in conspectu Aaron & in conspectu filiorum eius, & eleuabis eos eleuatione in conspectu Domini.
14 Et separabis Leuitas de medio filiorum Israel, vt sint ministrantes Leuitæ coram me.
15 Et posteà ingredientur Leuitæ vt ministrent in tabernaculo fœderis, & vnges eos, & eleuabis eos eleuatione.
16 Quoniam separatione separati sunt mihi de medio filiorum Israel pro omni primogenito aperiente omnem vuluam de filiis Israel, applicaui eos ad cultum meum.
17 Quia meum est omne primogenitum in filiis Israel in hominibus & in iumentis, in die quo interfeci omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui eos coram me.
18 Applicauique Leuitas pro omni primogenito filiorum Israel:
19 Dedique Leuitas datos dono Aaron & filiis eius de medio filiorum Israel, vt seruiant pro filiis Israel in tabernaculo fœderis ad propitiandum pro filiis Israel, vt non sit in filiis Israel mors, cùm accesserint ad sanctuarium.
20 Fecitque Moyses & Aaron & omnis congregatio filiorum Israel super Leuitis, iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi de Leuitis, ita fecerunt eis filij Israel.
21 Et mundati sunt Leuitæ, & lauauerunt vestimenta sua, & eleuauit eos Aaron eleuatione coram Domino. & expiauit eos Aaron vt emundarentur.
22 Et posteà ingressi sunt Leuitæ ad ministrandum ministerium suum in tabernaculo fœderis coram Aaron & coram filiis eius, sicut præceperat Dominus Moysi super Leuitas, ita fecerunt eis.

23 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ 24 זֹאת
אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃
25 וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה
26 וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד׃ וְשֵׁרֵת אֶת־אֶחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד
לִשְׁמֹר מִשְׁמֶרֶת וַעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כָּכָה תַּעֲשֶׂה לַלְוִיִּם
בְּמִשְׁמְרֹתָם׃

ט

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה בְמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם
2 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר׃ וְיַעֲשׂוּ
3 בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפָּסַח בְּמוֹעֲדוֹ׃ בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר־יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעַרְבַּיִם תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמֹעֲדוֹ
כְּכָל־חֻקֹּתָיו וּכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ׃
4 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֹׂת הַפָּסַח׃
5 וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם
לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּמִדְבַּר סִינָי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה
6 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי
אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ
לַעֲשֹׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי
7 אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה
אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע לְבִלְתִּי
הַקְרִיב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
8 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עִמְדוּ וְאֶשְׁמְעָה מַה־יְצַוֶּה
9 יְהוָה לָכֶם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
10 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה
טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם
11 וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה׃ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מַצּוֹת וּמְרֹרִים
יֹאכְלֻהוּ׃

23 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
24 Hæc eſt lex Leuitarum: A vigintiquinque annis & ſuprà ingredientur vt miniſtrent in tabernaculo fœderis.
25 Cumque quinquageſimum annum ætatis impleuerint, ſeruire ceſſabunt.
26 Eruntque miniſtri fratrum ſuorum in tabernaculo fœderis, vt cuſtodiant quæ ſibi fuerint commendata. opera autem ipſa non faciant. Sic diſpones Leuitis in cuſtodiis ſuis.

CAP. IX.

1 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sinai, anno ſecundo poſtquàm
A egreſſi ſunt de terra Ægypti, menſe primo, dicens:
2 Faciant filij Iſrael Phaſe in tempore ſuo,
3 Quartadecima die menſis huius ad veſperam, iuxta omnes ceremonias & iuſtificationes eius.
4 Præcepitque Moyſes filiis Iſrael, vt facerent Phaſe.
5 Qui fecerunt tempore ſuo quartadecima die menſis ad veſperam in monte Sinai iuxta omnia quæ mandauerat Dominus Moyſi fecerunt filij Iſrael.
6 Ecce autem quidam immundi ſuper anima hominis, qui non poterant facere Phaſe in die illo, accedentes ad Moyſen & Aaron,
7 Dixerunt eis: Immundi ſumus ſuper anima
B hominis: quare fraudamur vt non valeamus oblationem offerre Domino in tempore ſuo inter filios Iſrael?
8 Quibus reſpondit Moyſes: State vt conſulam quid præcipiat Dominus de vobis.
9 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
10 Loquere filiis Iſrael: Homo qui fuerit immundus ſuper anima, ſiue in via procul in gente veſtra, faciat Phaſe Domino
11 In menſe ſecundo quartadecima die menſis ad veſperam: cum azymis & lactucis agreſtibus comedent illud.

תרגום אונקלוס

23 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 24 דָּא דִּי לְלֵיוָאֵי מִבַּר עֶשְׂרִין וְחָמֵשׁ שְׁנִין וּלְעֵלָּא יֵיתֵי לְחַיָּלָא חֵילָא בְּפָלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא׃
25 וּמִבַּר חַמְשִׁין שְׁנִין יְתוּב מֵחֵיל פָּלְחָנָא וְלָא יִפְלַח עוֹד׃ 26 וִישַׁמֵּשׁ עִם אֲחוֹהִי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְמִיטַּר מַטְּרָא וּפָלְחַן לָא יִפְלַח כְּדֵין תַּעְבֵּיד
לְלֵיוָאֵי בְּמַטְּרַתְהוֹן׃

ט

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי בְּשַׁתָּא תִנְיֵתָא לְמִפַּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קַדְמָאָה לְמֵימַר׃
2 וְיַעְבְּדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ׃ 3 בְּאַרְבַּעַת עַשְׂרָא יוֹמָא בְּיַרְחָא הָדֵין בֵּין שִׁמְשַׁיָּא תַּעְבְּדוּן יָתֵיהּ בְּזִמְנֵיהּ כְּכָל גְּזֵירָתֵיהּ
וּכְכָל דִּחְזֵי לֵיהּ תַּעְבְּדוּן יָתֵיהּ׃ 4 וּמַלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד פִּסְחָא׃ 5 וַעֲבַדוּ יָת פִּסְחָא בְנִיסָן בְּאַרְבַּעַת עַשְׂרָא
יוֹמָא לְיַרְחָא בֵּין שִׁמְשַׁיָּא בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6 וַהֲווֹ גֻּבְרַיָּא דַּהֲווֹ מְסָאֲבִין לִטְמֵא
נַפְשָׁא דַאֲנָשָׁא וְלָא יְכִילוּ לְמֶעְבַּד פִּסְחָא בְּיוֹמָא הַהוּא וּקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא׃ 7 וַאֲמַרוּ גֻּבְרַיָּא הָאִנּוּן
לֵיהּ אֲנַחְנָא מְסָאֲבִין לִטְמֵא נַפְשָׁא דַאֲנָשָׁא לְמָה נִתְמְנַע בְּדִיל דְּלָא לְקָרָבָא יָת קֻרְבְּנָא דַּייָ בְּזִמְנֵיהּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 8 וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ
עַד דְּאֶשְׁמַע מָה דְּיִתְפַּקַּד מִן קֳדָם יְיָ עַל דִּילְכוֹן׃ 9 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 10 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר גְּבַר גְּבַר אֲרֵי יְהֵי
מְסָאַב לִטְמֵא נַפְשָׁא דַאֲנָשָׁא אוֹ בְאֹרַח רְחִיקָא לְכוֹן אוֹ לְדָרֵיכוֹן וְיַעְבֵּיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ׃ 11 בְּיַרְחָא תִנְיָנָא בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא יוֹמִין בֵּין
שִׁמְשַׁיָּא יַעְבְּדוּן יָתֵיהּ עַל פַּטִּיר וּמְרָרִין יֵיכְלוּנֵיהּ׃

23 *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

24 *Hoc est quod pro Leuitis, à quinque & viginti annis & suprà, introibunt ad ministrandum ministeria in operibus in tabernaculo testimonij.*

25 *Et à quinquaginta annis discedet à ministerio, & non operabitur amplius.*

26 *Et ministrabit cum fratribus suis in tabernaculo testimonij ad custodiendum custodias, opera autem non operabitur. sic facies Leuitis in custodiis suis.*

CAP. IX.

1 *ET locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, in anno secundo egressorum eorum de terra Ægypti, in mense primo, dicens, dic:*

2 *Et faciant filij Israel Pascha iuxta tempus suum:*

3 *Quarta & decima die mensis primi ad vesperam facietis illud, iuxta tempus suum, secundùm legem eius, & iuxta comparationem eius facies illud.*

4 *Et locutus est Moyses filiis Israel facere Pascha,*

5 *Incipiente quarta decima die mensis in deserto Sinai, sicut præcepit Dominus Moysi, sic fecerunt filij Israel.*

6 *Et venerunt viri qui erant immundi super anima hominis, & non potuerunt facere Pascha in die illa. Et accesserunt coram Moyse & Aaron in illa die.*

7 *Et dixerunt viri illi ad eos: Nos immundi super anima hominis: non igitur fraudemur ad offerendum donum Domino iuxta tempus suum, in medio filiorum Israel?*

8 *Et dixit ad eos Moyses: State ibi, & audiemus quid præcipiet de vobis Dominus.*

9 *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

10 *Loquere filiis Israel, dicens: Homo homo qui fuerit immundus super anima hominis, aut in via longè à vobis, aut in generationibus vestris, & faciet Pascha Domino*

11 *In mense secundo, in quarta & decima die ad vesperam facient illud: in azymis & herbis amaris comedent illud.*

23 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

24 τοῦτό ἐστι τὸ περὶ τῶν λευιτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω εἰσελεύσονται λειτουργεῖν λειτουργίας ἐν ἔργοις ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

25 καὶ ἀπὸ πεντηκονταετοῦς ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς λειτουργίας καὶ οὐκ ἐργᾶται ἔτι.

26 καὶ λειτουργήσει μετὰ ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου φυλάσσειν τὰς φυλακάς, ἔργα δὲ οὐκ ἐργᾶται. οὕτως ποιήσεις τοῖς λευίταις ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν.

θ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, λέγων, εἶπον,

2 καὶ ποιείτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα καθ' ὥραν αὐτοῦ,

3 τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου πρὸς ἑσπέραν ποιήσετε αὐτό, κατὰ καιρὸν αὐτοῦ. κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ κατὰ σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσεις αὐτό.

4 καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πάσχα,

5 ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινᾶ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.

6 καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες οἳ ἦσαν ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἠδύναντο ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ προσῆλθον ἐναντίον μωυσῆ καὶ ἀαρὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

7 καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πρὸς αὐτόν, ἡμεῖς ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχὴν ἀνθρώπου, μὴ οὖν ὑστερήσωμεν, ὥστε προσενέγκαι τὸ δῶρον κυρίῳ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ, ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ;

8 καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, στῆτε αὐτοῦ, καὶ ἀκούσομαι τί ἐντελεῖται περὶ ὑμῶν κύριος.

9 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

10 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἂν γένηται ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, ἢ ἐν ὁδῷ μακρὰν ὑμῖν, ἢ ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα τῷ κυρίῳ

11 ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸς ἑσπέραν ποιήσουσιν αὐτό, ἐπὶ ἀζύμων καὶ πικρίδων φάγονται αὐτό.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
24 Ista est lex Leuitarum: A viginti quinque annis & suprà ingredientur vt per turmas suas seruiant in tabernaculo fœderis:
25 Et à quinquaginta annis reuertentur ab exercitu ministrantium, & non seruient amplius.
26 Ministrabuntque cum fratribus suis in tabernaculo fœderis, vt custodiant custodiam, & seruitute non seruiant. Ita facies Leuitis in custodiis suis.

CAP. IX.

1 LOcutusque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai in anno secundo egressionis eorum de terra Ægypti in mense primo, dicens:
2 Faciant filij Israel Phase in tempore suo:
3 In quartadecima die mensis huius ad vesperam facietis illud in tempore suo: iuxta omnem ritum suum, & iuxta omnia quæ ei pertinent facietis illud.
4 Locutusque est Moyses cum filiis Israel, vt facerent Phase.
5 Feceruntque Phase in mense Nisan in quartadecima die mensis ad vesperam in deserto Sinai, iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel.
6 Fueruntque quidam viri qui erant immundi pro immunditia animæ hominis, & non potuerunt facere Phase in die illo.
7 Accesseruntque in conspectum Moysi & in conspectum Aaron in die illo, atque dixerunt ei viri illi: Nos sumus immundi pollutione animæ hominis: quare prohibemur vt non offeramus oblationem Domini in tempore suo in medio filiorum Israel?
8 Dixitque eis Moyses: Expectate donec audiam quid præcipiat Dominus super re vestra.
9 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
10 Loquere cum filiis Israel, dicens: Vir vir ex vobis aut de generationibus vestris qui fuerit immundus pollutione animæ hominis aut in via longinqua, faciet Phase coram Domino:
11 In mense secundo, in quartadecima die mensis ad vesperam facient illud: cum azymis & herbis amaris comedent illud.

12 * לא־ישאירו ממנו עד־בקר ועצם לא ישברו־
13 בו ככל־חקת הפסח יעשו אתו : * והאיש
אשר־הוא טהור ובדרך לא־היה וחדל לעשות
הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן יהוה
לא הקריב במעדו חטאו ישא האיש ההוא :
14 * וכי־יגור אתכם גר ועשה פסח ליהוה כחקת
הפסח וכמשפטו כן יעשה חקה אחת יהיה
15 לכם ולגר ולאזרח הארץ : * וביום הקים
את־המשכן כסה הענן את־המשכן לאהל העדת
ובערב יהיה על־המשכן כמראה־אש עד־בקר :
16 * כן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה־אש לילה :
17 * ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו
בני ישראל ובמקום אשר ישכן־שם הענן שם
18 יחנו בני ישראל : * על־פי יהוה יסעו בני
ישראל ועל־פי יהוה יחנו כל־ימי אשר ישכן הענן
19 על־המשכן יחנו : * ובהאריך הענן על־המשכן
ימים רבים ושמרו בני־ישראל את־משמרת יהוה
20 ולא יסעו : * ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על־
המשכן על־פי יהוה יחנו ועל־פי יהוה יסעו :
21 * ויש אשר יהיה הענן מערב עד־בקר ונעלה הענן
בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו :
22 * או־ימים או־חדש או־ימים בהאריך הענן על־
המשכן לשכן עליו יחנו בני־ישראל ולא יסעו
23 ובהעלתו יסעו : * על־פי יהוה יחנו ועל־פי יהוה
יסעו את־משמרת יהוה שמרו על־פי יהוה
ביד־משה :

י

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר : * עשה לך שתי
2 חצוצרת כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא
העדה ולמסע את־המחנות :

12 *Non relinquent ex eo quippiã vſque manè,
& os eius non confringent. omnem ritum Pha
13 ſæ obſeruabunt. *Si quis autẽ & mundus eſt,
& in itinere nõ fuit, & tamẽ non fecit Phaſe,
exterminabitur aĩa illa de populis ſuis. quia ſa
C crificiũ Dño non obtulit tempore ſuo. Pecca-
14 tũ ſuum ipſe portabit. *Peregrinus quoque &
aduena ſi fuerint apud vos, facient Phaſe Dño
iuxta ceremonias & iuſtificationes ſuas. Præ-
ceptũ idẽ erit apud vos, tã aduenæ quàm in-
15 digenæ. *Igitur die qua erectũ eſt tabernacu-
lũ operuit illud nubes. A veſpere autem ſuper
tentorium erat quaſi ſpecies ignis vſq; manè.
16 *Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud
17 nubes, & per noctẽ quaſi ſpecies ignis. *Cũq;
ablata fuiſſet nubes quæ tabernaculum pro-
tegebat, tunc proficiſcebantur filij Iſrael. & in
loco vbi ſtetiſſet nubes, ibi caſtrametabantur.
18 *Ad imperium Dñi proficiſcebantur, & ad im
D perium illius figebant tabernaculũ. Cunctis
diebus quibus ſtabat nubes ſuper tabernacu-
19 lũ, manebant in eodem loco. *Et ſi eueniſſet vt
multo tempore maneret ſuper illud, erãt filij
Iſrael in excubiis Dñi, & non proficiſcebãtur,
20 *Quotquot diebus fuiſſet nubes ſuper taber-
naculum. Ad imperium Dñi erigebant tento-
21 ria, & ad imperium illius deponebant. *Si fuiſ
ſet nubes à veſpere vſque manè, & ſtatim di-
luculo tabernaculum reliquiſſet, proficiſce-
bantur. & ſi poſt diem & noctem receſsiſſet,
22 diſsipabant tentoria. * Si verò biduo aut
vno menſe vel longiori tempore fuiſſet ſu-
per tabernaculum, manebant filij Iſrael in
eodem loco, & non proficiſcebantur.
23 * Statim autem vt receſsiſſet, mouebant
caſtra. Per verbum Domini figebant tento-
ria, & per verbum illius proficiſcebantur. e-
rantque in excubiis Domini iuxta imperium
eius per manum Moyſi.

CAP. X.

1 LOcutuſq́ue eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens: * Fac tibi duas tubas argenteas
A ductiles, quibus conuocare poſsis multitudi-
nem quando mouenda ſunt caſtra.

תרגום אונקלוס

12 לא ישארון מיניה עד צפרא וגרמא לא יתברון ביה ככל גזירת פיסחא יעבדון יתיה : 13 וגברא דהוא דכי ובארח לא הוה ויתמנע
למעבד פיסחא וישתיצי אנשא ההוא מעמיה ארי קרבנא דייי לא קריב בזמניה חוביה יקבל גברא ההוא : 14 וארי יתגיר עמכון גיורא
ויעבד פיסחא קדם ייי כגזירת פסחא וכד חזי ליה כן יעבד קיימא חד יהי לכון ולגיורא ולציבא דארעא : 15 וביומא דאתקם ית משכנא
חפא עננא ית משכנא למשכנא דסהדותא וברמשא הוי על משכנא כחיזו אשתא עד צפרא : 16 כן הוי תדירא עננא חפי ליה וחיזו אשתא
בליליא : 17 ולפום אסתלקות עננא מעלוי משכנא ובתר כן נטלין בני ישראל ובאתרא דשרי תמן עננא תמן שרן בני ישראל : 18 על
מימרא דייי נטלין בני ישראל ועל מימרא דייי שרן כל יומין דשרי עננא על משכנא שרן : 19 ובאורכות עננא על משכנא יומין סגיאין
ונטרין בני ישראל ית מטרת מימרא דייי ולא נטלין : 20 ואית דהוי עננא יומין דמנין על משכנא על מימרא דייי שרן ועל מימרא דייי
נטלין : 21 ואית דהוי עננא מרמשא עד צפרא ומסתלק עננא בצפרא ונטלין או יומם ולילי ומסתלק עננא ונטלין : 22 או תרין
יומין או ירחא או עידן בעידן באורכות עננא על משכנא למשרי עלוהי שרן בני ישראל ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין : 23 על מימרא
דייי שרן ועל מימרא דייי נטלין ית מטרת מימרא דייי נטרין על מימרא דייי בידא דמשה :

י

1 ומליל ייי עם משה למימר : 2 עבד לך תרתין
חצוצרן דכסף נגיד תעבד יתהן ויהוין לך לערעא כנשתא ולאטלא ית משריתא :

*Non relinquent ex eo in manè, & os non con- 12
fringent ex eo: iuxta legem Paschæ facient illud.*
*Et homo qui mundus fuerit, & in via lon- 13
gè non est, & fraudabitur facere Pascha, extermi-
nabitur anima illa de populo suo: quia donum Do-
mino non obtulit iuxta tempus suum: peccatum ac-
cipiet homo ille.*
*Si verò accesserit ad vos aduena in terra ve- 14
stra, & faciet Pascha Domino iuxta legem Paschæ
& iuxta ordinem eius, sic facient illud. Lex vna e-
rit vobis, & aduenæ & indigenæ terræ.*
*Et die qua erectum est tabernaculum, operuit 15
nubes tabernaculum domum testimonij. & vespe-
rè erat super tabernaculum vt species ignis vsque
ad manè.*
*Sic fuit semper: nubes cooperiebat illud die, 16
& species ignis nocte.*
*Et quando ascendit nubes à tabernaculo, & 17
post hæc profecti sunt filij Israel. & in loco quo ste-
tit nubes, ibi castrametati sunt filij Israel.*
*Per præceptum Domini castrametabuntur fi- 18
lij Israel, & per præceptum Domini proficiscentur
omnibus diebus, in quibus obumbrat nubes super
tabernaculum, castrametabuntur filij Israel.*
*Et quando attracta fuerit nubes super taber- 19
naculum diebus pluribus, & custodient filij Israel
custodiam Domini, & non proficiscentur.*
*Et erit quando fuerit nubes dies numero su- 20
per tabernaculo, per vocem Domini castrameta-
buntur, & per præceptum Domini proficiscentur.*
*Et erit quando fuerit nubes à vespere vsque 21
ad manè, & ascenderit nubes manè, & proficiscen-
tur.*
*Die aut nocte, aut mense diei multiplicantis, 22
nube obumbrante super illud, castrametabuntur fi-
lij Israel, & non proficiscentur.*
*Quia per præceptum Domini proficiscentur. 23
custodiam Domini custodiebant per præceptum Do
mini in manu Moysi.*

CAP. X.

*ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Fac tibi duas tubas ductiles, argenteas facies 2
illas. & erunt tibi ad vocandum congregationem,
& leuandum castra.*

12 οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρί-
ψουσιν ἀπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα ποιήσουσιν αὐτό.
13 καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν καθαρὸς ᾖ, καὶ ἐν ὁδῷ μακρὰν οὐκ
ἔστιν, καὶ ὑστερήσει ποιῆσαι τὸ πάσχα, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ
ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ δῶρον κυρίῳ οὐ προσήνεγ-
κεν κατὰ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν λήψεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.
14 ἐὰν δὲ προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑ-
μῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα κυρίῳ κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα, καὶ κατὰ
τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, οὕτως ποιήσουσιν αὐτό. νόμος εἷς ἔσται ὑ-
μῖν, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ αὐτόχθονι τῆς γῆς.
15 καὶ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐστάθη ἡ σκηνή, ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν
σκηνὴν τὸν οἶκον τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ ἑσπέρας ἦν ἐπὶ τῆς
σκηνῆς ὡς εἶδος πυρὸς ἕως πρωΐ.
16 οὕτως ἐγίνετο διαπαντός· ἡ νεφέλη ἐκάλυπτεν αὐτὴν ἡ-
μέρας, καὶ εἶδος πυρὸς τὴν νύκτα.
17 καὶ ἡνίκα ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ μετὰ ταῦτα
ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἂν ἔστη ἡ νεφέλη,
ἐκεῖ παρενεβάλοσαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
18 διὰ προστάγματος κυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσ-
ραήλ, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσιν πάσας τὰς
ἡμέρας ἐν αἷς σκιάζει ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, παρεμβα-
19 λοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ὅταν ἐφέλκηται ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς
σκηνῆς ἡμέρας πλείους, καὶ φυλάξονται οἱ υἱοὶ ἰσραήλ τὴν
φυλακὴν τοῦ κυρίου, καὶ οὐ μὴ ἐξαροῦσι.
20 καὶ ἔσται ὅταν γίνηται ἡ νεφέλη ἡμέρας ἀριθμῷ ἐπὶ
τῆς σκηνῆς, διὰ φωνῆς κυρίου παρεμβαλοῦσι, καὶ διὰ προσ-
τάγματος κυρίου ἀπαροῦσιν.
21 καὶ ἔσται ὅταν γένηται ἡ νεφέλη ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωΐ, καὶ
ἀνέβη ἡ νεφέλη τὸ πρωΐ, καὶ ἀπαροῦσιν
22 ἡμέρας ἢ νυκτός, ἢ μηνὸς ἡμέρας πλεοναζούσης, τῆς νε-
φέλης σκιαζούσης ἐπ' αὐτῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσ-
ραήλ, καὶ οὐ μὴ ἀπαροῦσιν.
23 ὅτι διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι. τὴν φυλακὴν
κυρίου ἐφύλαξαν διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ.

ι.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 ποίησον σεαυτῷ δύο σάλπιγγας ἐλατάς, ἀργυρᾶς ποι-
ήσεις αὐτάς. καὶ ἔσονταί σοι ἀνακαλεῖν τὴν συναγωγήν, καὶ
ἐξαίρειν τὰς παρεμβολάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[a] Non relinquent ex eo vsque manè, & os non confringent in eo, iuxta omnem ritum Phase facient illud.
[13] Vir autem qui fuerit mundus, & in itinere non fuerit, & desierit facere Phase, exterminabitur homo ille de populo suo: quia oblationem Domini non obtulit in tempore suo. peccatum suum suscipiet vir ille.
[14] Et quando peregrinatus fuerit apud vos peregrinus, & fecerit Phase coram Domino, iuxta ritum Phase & sicut ei pertinet, ita faciet. Præceptum vnum erit vobis, & peregrinis atque indigenis terræ.
[15] In die autem qua erectum est tabernaculum, cooperuit nubes tabernaculum testimonij, & in vespere erat super tabernaculum quasi visio ignis vsq; manè.
[16] Sic erat iugiter, nubes operiebat illud, & visio ignis per noctem.
[17] Et cùm eleuata fuisset nubes desuper tabernaculum, postea proficiscebantur filij Israel: & in loco vbi manebat nubes, ibi manebant filij Israel.
[18] Per verbum Domini proficiscebantur filij Israel, & per verbum Domini castrametabantur. Cunctis diebus quibus manebat nubes super tabernaculum, manebant illi.
[19] Et quando longo tempore manebat nubes super tabernaculum & diebus multis, custodiebant filij Israel custodiam verbi Domini, & non proficiscebantur.
[20] Et si erat nubes super tabernaculum diebus paucis, iuxta verbum Domini manebant, & iuxta verbum Domini proficiscebantur.
[21] Et aliquando erat nubes à vesperè vsque manè, & eleuabatur nubes manè, & proficiscebantur: aut post diem & noctem eleuabatur nubes, & proficiscebantur.
[22] Aut duobus diebus vel vno mense aut longiori tempore, tanto tempore quanto manebat nubes super tabernaculum, manebant filij Israel, & non proficiscebantur.
[23] Et quando eleuabatur, proficiscebantur. iuxta verbum Domini manebant, & iuxta verbum Domini proficiscebantur: custodiam verbi Dñi custodiebant iuxta verbum Dñi per manum Moysi.

CAP. X.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
[2] Fac tibi duas tubas, de argento ductili facies eas: & erunt tibi ad conuocandam congregationem & ad mouenda castra.

3 * ותקעו בהן ונועדו אליך כל־העדה אל־פתח אהל
4 מועד : * ואם־באחת יתקעו ונועדו אליך
5 הנשיאים ראשי אלפי ישראל : * ותקעתם
תרועה ונסעו המחנות החנים קדמה :
6 * ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החנים
7 תימנה תרועה יתקעו למסעיהם : * ובהקהיל
8 את־הקהל תתקעו ולא תריעו : * ובני אהרן
הכהנים יתקעו בחצצרות והיו לכם לחקת
9 עולם לדרתיכם : * וכי־תבאו מלחמה בארצכם
על־הצר הצרר אתכם והרעתם בחצצרת ונזכרתם
10 לפני יהוה אלהיכם ונושעתם מאיביכם : * וביום
שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשכם ותקעתם
בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו
לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יהוה אלהיכם :
11 * ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים
12 בחדש נעלה הענן מעל משכן העדת : * ויסעו בני־
ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישכן הענן במדבר
13 פארן : * ויסעו בראשנה על־פי יהוה ביד־משה :
14 * ויסע דגל מחנה בני־יהודה בראשנה לצבאתם
15 ועל־צבאו נחשון בן־עמינדב : * ועל־צבא מטה
16 בני יששכר נתנאל בן־צוער : * ועל־צבא מטה
17 בני זבולן אליאב בן־חלן : * והורד המשכן ונסעו
18 בני־גרשון ובני מררי נשאי המשכן : * ונסע דגל
מחנה ראובן לצבאתם ועל־צבאו אליצור בן־
19 שדיאור : * ועל־צבא מטה בני שמעון שלמיאל בן־
20 צורי שדי : * ועל־צבא מטה בני־גד אליסף בן־
21 דעואל : * ונסעו הקהתים נשאי המקדש והקימו
22 את־המשכן עד־באם : * ונסע דגל מחנה
בני־אפרים לצבאתם ועל־צבאו אלישמע בן־
עמיהוד :

3 *Cumq́; increpueris tubis, congregabitur ad
te omnis turba ad oſtiũ tabernaculi fœderis.
4 *Si ſemel clangueris, veniẽt ad te principes &
5 capita multitudinis Iſrael. *Si autẽ ꝓlixior at-
que conciſus clãgor increpuerit, mouebũt ca
6 ſtra primi qui ſunt ad Orientalẽ plagã. *In ſe-
cundo autẽ ſonitu & pari vlulatu tubæ leua-
bunt tentoria qui habitãt ad Meridiẽ. & iuxta
hunc modũ reliqui faciẽt vlulãtibus tubis in
7 ꝓfectionẽ. *Quãdo autẽ cõgregãdus eſt popu
lus, ſimplex tubarũ clãgor erit, & nõ conciſè
8 vlulabũt. *Filij autẽ Aaron ſacerdotis clangẽt
B tubis, eritq́; hoc legitimũ ſempiternũ in gene
9 rationibus veſtris. *Si exieritis ad bellũ de ter-
ra veſtra cõtra hoſtes qui dimicant aduerſum
vos, clãgetis vlulãtibus tubis, & erit recorda-
tio veſtri corã Dño Deo veſtro, vt eruamini
10 de manibus inimicorũ veſtrorũ. *Si quãdo ha
bebitis epulum, & dies feſtos & calẽdas, canc-
tis tubis ſuꝑ holocauſtis & pacificis victimis,
vt ſint vobis in recordationem Dei veſtri. ego
11 dñs Deus veſter. *Anno ſecundo mẽſe ſecũdo
viceſima die mẽſis eleuata eſt nubes de taber-
12 naculo fœderis. *Profectiq́; ſunt filij Iſrael per
turmas ſuas de deſerto Sinai, & recubuit nu-
13 bes in ſolitudine Pharan. *Moueruntq́; caſtra
primi iuxta imperium Dñi per manũ Moyſi.
14 *Filij Iuda per turmas ſuas, quorum princeps
15 erat Naaſon filius Aminadab. *In tribu filio-
rum Iſachar fuit princeps Nathanael filius
16 Suar. *In tribu Zabulon erat princeps Eliab,
17 filius Helon. *Depoſitumq́ue eſt tabernacu-
lum, quod portantes egreſſi ſunt filij Gerſon
18 & Merari. *Profectique ſunt & filij Ruben
per turmas & ordinem ſuum, quorum prin-
19 ceps erat Eliſur filius Sedeur. *In tribu autem
C filiorum Symeon princeps fuit Salamihel fi-
20 lius Suriſaddai. *Porrò in tribu Gad erat prin
21 ceps Heliaſaph filius Duel. *Profectiq́; ſunt
& Caathitæ, portantes ſanctuarium. Tam diu
tabernaculum portabatur, donec venirent ad
22 erectionis locum. *Mouerunt caſtra & filij E-
phraim per turmas ſuas, in quorum exercitu
princeps erat Eliſama filius Ammiud.

תרגום אונקלוס

3 ויתקעון בהון ויזדמנון לותך כל כנישתא לתרע משכן זמנא : 4 ואם בחדא יתקעון ויזדמנון לותך רברביא רישי אלפיא דישראל :
5 ותתקעון יבבתא ויטלן משריתא דשרן קדומא : 6 ותתקעון יבבתא תנינות ויטלן משריתא דשרן דרומא יבבא יתקעון למטלניהון :
7 ובמכנש ית קהלא תתקעון ולא תיבבון : 8 ובני אהרן כהניא יתקעון בחצצרת ויהון לכון לקים עלם לדריכון : 9 וארי תעלון
לאגחא קרבא בארעכון על מעיקי דמעיקין לכון ותיבבון בחצוצרתא ויעול דכרנכון לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון משנאיכון :
10 וביום חדותכון ובמועדיכון ובראשי ירחיכון ותתקעון בחצוצרתא על עלותכון ועל נכסת קדשיכון ויהון לכון לדכרנא קדם אלהכון אנא
יי אלהכון : 11 והוה בשתא תניתא בירחא תנינא בעשרין בירחא אסתלק עננא מעלוי משכנא דסהדותא : 12 ונטלו
בני ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא עננא במדברא דפארן : 13 ונטלו בקדמיתא על מימרא דיי בידא דמשה : 14 ונטל טקס
משרית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון ועל חיליה נחשון בר עמינדב : 15 ועל חילא שבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער : 16 ועל
חילא שבטא דבני זבולן אליאב בר חלון : 17 ומתפרק משכנא ונטלין בני גרשון ובני מררי נטלי משכנא : 18 ונטל טקס משרית
ראובן לחיליהון ועל חיליה אליצור בר שדיאור : 19 ועל חילא שבטא דבני שמעון שלמיאל בר צורישדי : 20 ועל חילא שבטא דבני גד
אליסף בר דעואל : 21 ונטלין בני קהת נטלי מקדשא ומקימין ית משכנא עד מיתיהון : 22 ונטל טקס משרית בני אפרים
לחיליהון ועל חיליה אלישמע בר עמיהוד :

** Et clanges in illis, & congregabitur omnis con* 3
*gregatio ad oſtium tabernaculi teſtimonij. * Si au-* 4
tem in vna clanguerint, accedent ad te omnes prin
*cipes duces Iſrael. * Et clangetis ſignum, & leua-* 5
*buntur caſtra caſtrametantia ad Orientem. * Et clan* 6
getis ſignum ſecundum, & leuabuntur caſtra caſtra
metantia ad Auſtrum. & clangetis ſignum tertiũ,
& leuabuntur caſtra caſtrametantia iuxta mare.
** Et clangetis ſignum quartum, & leuabuntur ca-* 7
ſtra caſtrametantia ad Aquilonem. Signum clan-
gent in eleuatione eorum. Et quando congregaueri-
*tis congregationem, clangetis, & non ſignum. * Et* 8
filij Aaron ſacerdotes clangent tubis. & erit vobis
*legitimum ſempiternum in generationes veſtras. * Si* 9
autem exieritis ad bellum in terra veſtra ad aduer
ſarios reſiſtentes vobis, & ſignum dabitis tubis, et
recordatio erit coram domino Deo veſtro, et ſalua-
*bimini ab inimicis veſtris. * Et in diebus lætitiæ ve-* 10
ſtræ, & in feſtiuitatibus veſtris, & in neomeniis
veſtris, clangetis tubis in holocauſtis & in ſacrifi-
ciis ſalutarium veſtrarum. & erit vobis in recor-
dationem coram Deo veſtro: ego dominus Deus ve-
*ſter. * Et factum eſt in anno ſecundo in menſe ſecun-* 11
do viceſima menſis, aſcendit nubes de tabernaculo
*teſtimonij. * Et profecti ſunt filij Iſrael cum turmis* 12
ſuis de deſerto Sinai. & ſtetit nubes in deſerto Pha
*ran. * Et profecti ſunt primi per vocem Domini* 13
*in manu Moyſi: * Et profecti ſunt ordo caſtro-* 14
rum filiorum Iuda primi cum exercitu ſuo: & ſu-
*per exercitu ſuo Naaſſon filius Aminadab. * Et* 15
ſuper exercitu tribus filiorum Iſſachar, Natha-
*nael filius Sobar. * Et ſuper exercitu tribus fi-* 16
*liorum Zabulon, Eliab filius Helon. * Et deponent* 17
tabernaculum, & proficiſcentur filij Gerſon & filij
*Merari portantes tabernaculum. * Et profecti ſunt* 18
ordo caſtrorum Ruben cum exercitu ſuo. Et ſuper
*exercitu eorum Eliſur filius Sedeur. * Et ſuper* 19
exercitu tribus filiorum Symeon, Salamiel filius
*Suriſadai. * Et ſuper exercitu tribus filiorum Gad,* 20
*Eliſaph filius Rhaguel. * Et proficiſcentur filij* 21
Caath portantes ſancta: Et ſtatuent tabernaculum
*quouſque veniant. * Et proficiſcentur ordo caſtro-* 22
rum Ephraim cum exercitu ſuo. & ſuper exercitu
ſuo Eliſama filius Emiud.

3 * καὶ σαλπιεῖς ἐν αὐταῖς, καὶ συναχθήσεται πᾶσα ἡ συναγωγὴ
4 ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ
σαλπίσωσι, προσελεύσονται πρὸς σὲ πάντες οἱ ἄρχοντες
5 ἀρχηγοὶ ἰσραήλ. * καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαροῦσιν
6 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολάς. * καὶ σαλ-
πιεῖτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ
παρεμβάλλουσαι κατὰ λίβα. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην,
καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι παρὰ θά-
7 λασσαν. * καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαροῦσιν
αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. σημασίαν
σαλπιοῦσιν ἐν τῇ ἐξάρσει αὐτῶν. καὶ ὅταν συναγάγητε τὴν
8 συναγωγήν, σαλπιεῖτε, καὶ οὐ σημασίᾳ. * καὶ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ
ἱερεῖς σαλπιοῦσι ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον
9 εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. * ἐὰν δὲ ἐξέλθητε εἰς πόλεμον ἐν τῇ γῇ
ὑμῶν πρὸς τοὺς ὑπεναντίους τοὺς ἀνθεστηκότας ὑμῖν, καὶ ση-
μανεῖτε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἀναμνησθήσεσθε ἔναντι κυρίου τοῦ
10 θεοῦ ὑμῶν, καὶ διασωθήσεσθε ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. * καὶ ἐν
ταῖς ἡμέραις τῆς εὐφροσύνης ὑμῶν καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν,
καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις ὑμῶν, σαλπιεῖτε ταῖς σάλπιγξιν ἐπὶ
τοῖς ὁλοκαυτώμασι καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ὑμῶν.
καὶ ἔσται ὑμῖν εἰς ἀνάμνησιν ἔναντι τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἐγὼ κύριος ὁ
11 θεὸς ὑμῶν. * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ
δευτέρῳ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ
12 τυρίου. * καὶ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν ἀπαρτίαις αὐτῶν ἀπὸ τῆς
13 ἐρήμου τοῦ σινά. καὶ ἔστη ἡ νεφέλη ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. * καὶ ἐξῆ-
14 ραν πρῶτοι διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. * καὶ ἐξῆραν τά-
γμα παρεμβολῆς υἱῶν ἰούδα πρῶτοι σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐ-
15 πὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ναασσὼν υἱὸς ἀμιναδάβ. * καὶ ἐπὶ τῆς
16 δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἰσσάχαρ, ναθαναὴλ, υἱὸς σωβάρ. * καὶ
ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ζαβουλών, ἐλιάβ, υἱὸς χελών.
17 * καὶ καθελοῦσι τὴν σκηνήν, καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ γερσὼν καὶ οἱ υἱοὶ
18 μεραρί, αἴροντες τὴν σκηνήν. * καὶ ἐξῆραν τάγμα παρεμβολῆς
ῥουβὴν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐλισούρ,
19 υἱὸς σεδεούρ. * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν συμεών, σαλα-
20 μιήλ, υἱὸς σουρισαδαί. * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν
21 γάδ, ἐλισὰφ ὁ τοῦ ῥαγουήλ. * καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ καὰθ αἴ-
ροντες τὰ ἅγια. καὶ στήσουσι τὴν σκηνὴν ἕως παραγένωνται.
22 * καὶ ἐξαροῦσι τάγμα παρεμβολῆς ἐφραίμ, σὺν δυνάμει
αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐλισαμά, υἱὸς ἐμιούδ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et clangent cum eis, & conueniet ad te omnis congregatio ad oſtium tabernaculi fœderis. 4 Et ſi cum vna clanguerint, conuenient ad te
principes capita milium Iſrael. 5 Clangetiſque vlulatione, & mouebunt caſtra illi qui ſunt ad Orientalem plagam. 6 Clangetiſque iterum
vlulatione, & mouebunt caſtra illi qui habitant ad Auſtralem plagam, vlulatione clangent in profectione ſua. 7 Et quando congreganda eſt eccle
ſia, clangetis & non vlulabitis. 8 Filij autem Aaron ſacerdotes clangent tubis, & erit vobis in legitimum ſempiternum in generationibus veſtris.
9 Et quando ingreſſi fueritis ad prælìandum in terra veſtra contra hoſtes qui tribulant vos, clangetis tubis, vt veniat recordatio veſtri in bonum co
ram domino Deo veſtro, vt eruamini de inimicis veſtris. 10 Et in die lætitiæ veſtræ, & in ſolennitatibus veſtris, & in kalendis veſtris clangetis tu-
bis ſuper holocauſtis veſtris, & ſuper hoſtiis ſanctificationum veſtrarum: & erunt vobis in recordationẽ coram Deo veſtro, ego dominus Deus veſter.
11 Et factum eſt in anno ſecundo, in menſe ſecundo in viceſima die menſis eleuata eſt nubes deſuper tabernaculum teſtimonij. 12 Profectiq;
ſunt filij Iſrael per manſiones ſuas à deſerto Sinai, & manſit nubes in deſerto Pharan. 13 Profectique ſunt primo iuxta verbum Domini per ma-
num Moyſi. 14 Diſceſſitque primo vexillum caſtrorum filiorum Iuda per turmas ſuas, & ſuper exercitum eius erat princeps Naaſon filius A-
minadab. 15 Et ſuper exercitum tribus filiorum Iſachar fuit Nathanael filius Suar. 16 Et ſuper exercitum tribus filiorum Zabulon;
fuit Eliab filius Helon. 17 Depoſitumque eſt tabernaculum, & profecti ſunt filij Gerſon & filij Merari portantes tabernaculum.
18 Diſceſſit vexillum caſtrorum Ruben per turmas ſuas, & ſuper exercitum eius erat princeps Eliſur filius Sedeur. 19 Et ſuper exercitum
tribus filiorum Symeon fuit princeps Selumiel filius Suriſaddai. 20 Et ſuper exercitum tribus filiorum Gad fuit Eliaſaph filius Duel.
21 Profectique ſunt filij Caath portantes ſanctuarium, & erigebatur tabernaculum donec venirent. 22 Profectumque eſt vexillum caſtro-
rum filiorum Ephraim per turmas ſuas, & ſuper exercitum eius fuit princeps Eliſama filius Amiud.

23 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃
24 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי׃
25 * וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־דָן מְאַסֵּף לְכָל־הַמַּחֲנֹת
לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃
26 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃
27 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃
28 * אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם וַיִּסָּעוּ׃
29 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן
מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֹתוֹ
אֶתֵּן לָכֶם לְכָה אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב
30 עַל־יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם־אֶל־
31 אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֵךְ׃ * וַיֹּאמֶר אַל־נָא תַּעֲזֹב
אֹתָנוּ כִּי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ
32 לְעֵינָיִם׃ * וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא
33 אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ׃ * וַיִּסְעוּ מֵהַר
יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסֵעַ
לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה׃
34 * וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנָסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה׃
35 * וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ
36 אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃ * וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה
יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃

יא

1 * וַיְהִי הָעָם
כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ
וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה׃
2 * וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
3 וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ׃ * וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְעֵרָה
4 כִּי־בָעֲרָה בָם אֵשׁ יְהוָה׃ * וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ
הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי
יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר׃

23 * In tribu autem filiorum Manaſſe princeps
24 fuit Gamaliel filius Phadaſſur. * Et in tribu Bé
25 iamin erat dux Abidan filius Gedeonis. * No-
uiſsimi caſtrorum omnium profecti ſunt filij
Dan per turmas ſuas, in quorũ exercitu prin-
26 ceps fuit Abiezer filius Amiſaddai. * In tribu
autem filiorũ Aſer erat princeps Phegiel fili'
27 Ochran. * Et in tribu filiorum Neptalim prin
28 ceps fuit Ahira filius Henan. * Hęc ſunt caſtra
& ꝓfectiones filiorum Iſrael per turmas ſuas
29 quando egrediebantur. * Dixitq́ue Moyſes O-
bab filio Raguel Madianitæ cognato ſuo:
Proficiſcimur ad locum quẽ Dominus datu-
rus eſt nobis: veni nobiſcũ, vt benè faciamus
D tibi, quia Dominus bona promiſit Iſraeli.
30 * Cui ille reſpondit: Non vadam tecũ, ſed re-
31 uertar in terrã meã in qua natus ſum. * Et ille:
Noli, inquit, nos relinquere. Tu enim noſti in
quibus locis ꝑ deſertum caſtra ponere debea-
32 mus: & eris ductor noſter. * Cumq́; nobiſcum
veneris, quicquid optimum fuerit ex opibus
quas nobis traditurus eſt Dñs, dabimus tibi.
33 * Profecti ſunt ergo de monte Dñi viam trium
dierũ, arcaq́; fœderis Dñi præcedebat eos per
34 dies tres, prouidens caſtrorum locum. * Nubes
quoq; Dñi ſuper eos erat per diẽ cùm incede-
35 rent. * Cumq́ue eleuaretur arca, dicebat Moy-
ſes: Surge, Domine, & diſsipẽtur inimici tui,
36 & fugiant qui oderunt te à facie tua. * Cùm
autem deponeretur, aiebat: Reuertere, Do-
mine, ad multitudinem exercitus Iſrael.

CAP. XI.

1 INtereà ortum eſt murmur populi quaſi do
A lentium pro labore cõtra Dominum. Quod
cùm audiſſet, iratus eſt: & accenſus in eos ig-
nis Dñi, deuorauit extremã caſtrorũ partem.
2 * Cumq́; clamaſſet populus ad Moyſen, ora-
uit Moyſes ad Dñm, & abſorptus eſt ignis.
3 * Vocauitq́ue nomen loci illius, Incenſio: eo
quòd ſuccenſus fuiſſet contra eos ignis Do-
4 mini. * Vulgus quippe promiſcuum quod aſ-
cenderat cum eis, flagrauit deſiderio carnium
ſedens & flens iunctis ſibi pariter filiis Iſrael,
& ait: Quis dabit nobis ad veſcẽdum carnes?

תרגום אונקלוס

23 ועל חילא שבטא דבני מנשה גמליאל בר פדה צור : 24 ועל חילא שבטא דבני בנימן אבידן בר גדעוני : 25 ונטל טקס משרית
בני דן מכניש לכל משריתא לחיליהון ועל חיליה אחיעזר בר עמישדי : 26 ועל חילא שבטא דבני אשר פגעיאל בר עכרן : 27 ועל חילא
שבטא דבני נפתלי אחירע בר עינן : 28 אלין מטלני בני ישראל לחיליהון ונטלו : 29 ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה חמוהי דמשה
נטלין אנחנא לאתרא דאמר יי יתיה אתן לכון אתא עמנא ונוטב לך ארי יי מליל לאיתאה טבא על ישראל : 30 ואמר ליה לא איזיל אלהן
לארעי ולילדותי איזיל : 31 ואמר לא כען תשבוק יתנא ארי על כן ידעתא כד הוינא שרן במדברא וגבורן דאתעבידא לנא חזיתא בעינך :
32 ויהי ארי תיזיל עמנא ויהי טבא ההוא דיוטב יי עמנא ונוטב לך : 33 ונטלו מטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי מהלך תלתא יומין וארון קימא
דיי נטיל קדמיהון מהלך תלתא יומין לאתקנא להון אתר בית משרא : 34 ועננא יקרא דיי מטיל עליהון בימםא במיטלהון מן משריתא :
35 והוה במיטל ארונא ואמר משה אתגלי יי ויתבדרון סנאך ויערקון בעלי דבבך מן קדמך : 36 ובמשרוהי אמר תוב יי שרי ביקרך בגו
רבבת אלפיא דישראל : יא 1 והוו עמא כד מסתקפין ביש קדם
יי ושמיע קדם יי ותקיף רגזיה ודליקת בהון אשתא מן קדם יי ושיציאת בסיפי משריתא : 2 וצוח עמא למשה וצלי משה קדם יי ואשתקעת
אשתא : 3 וקרא שמיה דאתרא ההוא דלקתא ארי דליקת בהון אשתא מן קדם יי : 4 וערברבין דביניהון שאילו שאלתא ותבו ובכו אף
בני ישראל ואמרו מן יוכלננא בישרא :

Et super exercitu tribus filiorum Manasse, Ga 23
*maliel filius Phadassur. * Et super exercitu* 24
tribus filiorum Beniamin, Abidan filius Gedeonis.
Et proficiscentur ordines castrorum filiorum 25
Dan nouissimi omnium castrorum cũ exercitu suo.
& super exercitu suo Abiezer filius Amisadai.
Et super exercitu tribus filiorum Aser, Phe- 26
giel filius Ochran.
Et super exercitu tribus filiorum Neptalim, 27
Abiran filius Henan.
Hæ militiæ filiorum Israel. & profecti sunt 28
cum exercitu suo.
Et dixit Moyses Iobab filio Rhaguel Madiani- 29
tæ socero Moysis: Proficiscimur nos in locum quem
dixit Dominus, Hunc dabo vobis. Veni nobiscum,
& bene tibi faciemus; quia Dominus locutus est bo
*na de Israel. * Et dixit ad eum: Non ibo, sed* 30
in terram meam & in generationem meam ibo.
Et dixit: Ne relinquas nos: cuius causa fuisti 31
nobiscum in deserto, & eris nobiscum senex.
Et erit si iueris nobiscum, & erunt bona illa 32
quæcumque benefaciet Dominus nobis, & bene tibi
faciemus.
Et profecti sunt de monte Domini viam triũ 33
dierum: & arca testamenti Domini præibat prior
illis viã trium dierum, vt consideraret illis requiẽ.
Et nubes Domini fuit obumbrans super eos 34
*die cum proficiscerentur ipsi de castris. * Et fa-* 35
ctum est cùm leuaretur arca, & dixit Moyses: Ex-
surge, Domine, & dispergantur inimici tui, & fu-
*giant omnes odientes te. * Et in requie dixit:* 36
Conuerte, Domine, milia miliaria in Israel.

CAP. XI.

ET erat populus murmurans mala coram Domi- 1
no. & audiuit Dominus, & iratus est ira: &
incensus est in illis ignis à Domino, & deuorauit
partem quandam castrorum.
Et clamauit populus ad Moysen: & orauit 2
Moyses ad Dominum, & cessauit ignis.
Et vocatum est nomen loci illius, Incensio: 3
quia incensus est in illis ignis à Domino.
Et vulgus quod in ipsis, desiderauerunt desi- 4
derium. & sedentes flebant & filij Israel: & di-
xerunt: Quis nos cibabit carnibus?

23 * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ
24 ὁ τοῦ φαδασσούρ. * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν
βενιαμὶν, ἀβιδὰν ὁ τοῦ γαδεωνί.
25 * καὶ ἐξαροῦσι τάγματα παρεμβολῆς υἱῶν δὰν ἔσχατοι πα-
σῶν τῶν παρεμβολῶν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνά-
μεως αὐτοῦ, ἀβιέζερ ὁ τοῦ ἀμισαδαί.
26 * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἀσὴρ, φαγαιὴλ υἱὸς ἐχράν.
27 * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν νεφθαλὶμ, ἀχιρὲ υἱὸς
28 αἰνάν. * αὗται αἱ στρατιαὶ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐξῆραν
σὺν δυνάμει αὐτῶν.
29 * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἰωβὰβ υἱῷ ῥαγουὴλ τῷ μαδιανίτῃ
γαμβρῷ μωυσῆ, ἐξαίρομεν ἡμεῖς εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπε κύριος,
τοῦτον δώσω ὑμῖν. δεῦρο μεθ' ἡμῶν, καὶ εὖ σε ποιήσομεν, ὅτι κύ-
ριος ἐλάλησε καλὰ περὶ ἰσραήλ.
30 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν· οὐ πορεύσομαι, ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν
31 μου καὶ εἰς τὴν γενεάν μου πορεύσομαι. * καὶ εἶπε, μὴ
ἐγκαταλείπῃς ἡμᾶς οὗ ἕνεκεν ἦσθα μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
32 καὶ ἔσῃ μεθ' ἡμῶν πρεσβύτης. * καὶ ἔσται ἐὰν πορευ-
θῇς μεθ' ἡμῶν, καὶ ἔσται τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ὅσα ἂν ἀγαθοποιή-
σει κύριος ἡμᾶς, καὶ εὖ σε ποιήσομεν.
33 * καὶ ἐξῆραν ἐκ τοῦ ὄρους κυρίου ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν. καὶ ἡ
κιβωτὸς διαθήκης κυρίου προεπορεύετο προτέρα αὐτῶν ὁδὸν
τριῶν ἡμερῶν κατασκέψασθαι αὐτοῖς ἀνάπαυσιν.
34 * καὶ ἡ νεφέλη κυρίου ἐγένετο σκιάζουσα ἐπ' αὐτοῖς ἡμέ-
ρας ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς.
35 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν κιβωτὸν, καὶ εἶπε μωυσῆς,
ἐξεγέρθητι κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου, καὶ φυ-
36 γέτωσαν πάντες οἱ μισοῦντές σε. * καὶ ἐν τῇ καταπαύ-
σει εἶπεν, ἐπίστρεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας ἐν τῷ ἰσραήλ.

ια.

1 * Καὶ ἦν ὁ λαὸς γογγύζων πονηρὰ ἔναντι κυρίου. καὶ ἤκου-
σε κύριος, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ, καὶ ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς πῦρ πα-
ρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε μέρος τι τῆς παρεμβολῆς.
2 * καὶ ἔκραξεν ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, καὶ ηὔξατο μωυσῆς
3 πρὸς κύριον, καὶ ἐκόπασε τὸ πῦρ. * καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνο-
μα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐμπυρισμός· ὅτι ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς
4 πῦρ παρὰ κυρίου. * καὶ ὁ ἐπίμικτος ὁ ἐν αὐτοῖς ἐπεθύ-
μησαν ἐπιθυμίαν. καὶ καθίσαντες ἔκλαιον καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
καὶ εἶπον, τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et super exercitum tribus filiorum Manasse, Gamaliel filius Phadasur. [24] Et super exercitum tribus filiorum Beniamin fuit Abidan filius Gedeonis. [25] Profectumque est vexillum castrorum filiorum Dan per turmas suas, recolligens omnia castra, & super exercitum eius fuit princeps Ahiezer, filius Amisaddai. [26] Et super exercitum tribus filiorum Aser fuit Phegiel filius Ochran. [27] Et super exercitum tribus filiorum Neptalim fuit Ahira filius Enan. [28] Hæ sunt profectiones filiorum Israel: profectique sunt per turmas suas. [29] Dixitque Moyses ad Obab filium Raguel Madianitam socerum Moysi: Proficiscimur nos ad locum de quo dixit Dominus, quòd daret eum nobis. Veni nobiscum, & benefaciemus tibi: quia Dominus locutus est vt adduceret bona super Israel. [30] Dixitque ei: Non vadam: sed ad terram meam & ad cognationem meam ibo. [31] Et ait: Ne, obsecro, derelinquas nos: tu enim nosti quomodo castrametati sumus in deserto: & magnalia quæ facta sunt nobis vidisti oculis tuis. [32] Eritque si veneris nobiscum, benefaciemus tibi de bono illo quo Dominus benefaciet nobis. [33] Profectique sunt de monte in quo reuelata est gloria Domini itinere trium dierum: & arca fœderis Domini præcedebat eos itinere trium dierum, vt præpararet eis locum mansionis. [34] Et nubes gloriæ Domini obumbrabat super eos per diem quando proficiscebantur de castris. [35] Et factum est cùm leuaretur arca, dicebat Moyses: Reuelare, Domine, vt dispergantur hostes tui, & fugiant inimici tui à facie tua. [36] Et cùm resideret, dicebat: Reuertere, Domine, habita cum gloria tua in medio multitudinis milium Israel. CAP. XI.

ERatque populus quasi murmurantes mala coram Domino. & auditum est coram Domino: & iratus est furor eius, & accensus est in eis ignis à facie Domini, & deuorauit extremam partem castrorum. [2] Clamauitque populus ad Moysen, & orauit Moyses coram Domino: & absorptus est ignis. [3] Appellauitque nomen loci illius, Incensio: eo quòd accensus fuisset in eos ignis à facie Domini. [4] Et promiscui qui erant inter eos petierunt petitionem: & reuersi sunt filij Israel, & plorauerunt atque dixerunt: Quis dabit nobis carnes ad vescendum?

5 * זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם
אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת־הֶחָצִיר
6 וְאֶת־הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִים׃ * וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ
7 יְבֵשָׁה אֵין כֹּל בִּלְתִּי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ׃ * וְהַמָּן כִּזְרַע־
8 גַּד הוּא וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח׃ * שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ
וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם אוֹ דָכוּ בַּמְּדֹכָה וּבִשְּׁלוּ בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ
אֹתוֹ עֻגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן׃
9 * וּבְרֶדֶת הַטַּל עַל־הַמַּחֲנֶה לָיְלָה יֵרֵד הַמָּן עָלָיו׃
10 * וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו
אִישׁ לְפֶתַח אָהֳלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינֵי
11 מֹשֶׁה רָע׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָה
הֲרֵעֹתָ לְעַבְדֶּךָ וְלָמָּה לֹא־מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם
12 אֶת־מַשָּׂא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלָי׃ * הֶאָנֹכִי
הָרִיתִי אֵת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אָנֹכִי יְלִדְתִּיהוּ
כִּי־תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת־
הַיֹּנֵק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו׃
13 * מֵאַיִן לִי בָּשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי
14 לֵאמֹר תְּנָה־לָּנוּ בָשָׂר וְנֹאכֵלָה׃ * לֹא־אוּכַל אָנֹכִי
לְבַדִּי לָשֵׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי׃
15 * וְאִם־כָּכָה אַתְּ־עֹשֶׂה לִּי הָרְגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מָצָאתִי
16 חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאַל־אֶרְאֶה בְּרָעָתִי׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפָה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם
17 אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ׃ * וְיָרַדְתִּי
וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי
עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא
18 אַתָּה לְבַדֶּךָ׃ * וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ
לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְּכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי
יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר
וַאֲכַלְתֶּם׃

5 * Recordamur piſcium quos comedeba-
mus in Ægypto gratis, in mentem nobis ve-
niunt cucumeres,& pepones,porrique,& ce-
6 pe,& allia. * Anima noſtra arida eſt: nihil
aliud reſpiciunt oculi noſtri niſi Man.
7 * Erat autem Man quaſi ſemen coriandri,
8 coloris bdelij. * Circuibatque populus,&
colligens illud frangebat mola, ſiue terebat
in mortario: coquens in olla, & faciens ex
B eo tortulas,ſaporis quaſi panis oleati.
9 * Cumque deſcenderet nocte ſuper caſtra
ros,deſcendebat pariter & Man.
10 * Audiuit ergo Moyſes flentem populum
per familias,ſingulos per oſtia tentorij ſui.
Iratuſque eſt furor Domini valde;ſed&Moy-
11 ſi intoleranda res viſa eſt. * Et ait ad Do-
minum:Cur afflixiſti ſeruum tuum?quare nõ
inuenio gratiam coram te? & cur impoſuiſti
pondus vniuerſi populi huius ſuper me?
12 * Nunquid ego concepi omnem hanc mul
C titudinem,vel genui eam,vt dicas mihi,Por-
ta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix
infantulũ, & defer in terram pro qua iuraſti
13 patribus eorum? * Vnde mihi carnes,
vt dem tantæ multitudini? Flent contra me,
dicentes: Da nobis carnes,vt comedamus.
14 * Non poſſum ſolus ſuſtinere omnem hunc
populum,quia grauis eſt mihi.
15 * Sin aliter tibi videtur, obſecro vt interfi-
D cias me, & inueniã gratiam in oculis tuis, ne
16 tantis afficiar malis. * Et dixit Dominus
ad Moyſen: Congrega mihi ſeptuaginta vi-
ros de ſenioribus Iſrael, quos tu noſti quòd
ſenes populi ſint ac magiſtri: & duces eos ad
oſtium tabernaculi fœderis,facieſque ibi ſta-
re tecum:
17 * Vt deſcendam & loquar tibi: & auferam
de ſpiritu tuo, tradamque eis, vt ſuſtentẽt te-
cum onus populi,& non tu ſolus graueris.
18 * Populo quoq; dices: Sanctificamini. cras
comedetis carnes. Ego enim audiui vos dice-
re: Quis dabit nobis eſcas carnium? Bene no-
bis erat in Ægypto. vt det vobis Dominus
carnes & comedatis,

תרגום אונקלוס

5 דְּכִירִין אֲנַחְנָא יָת נוּנַיָּא דַּהֲוֵינָא אָכְלִין בְּמִצְרַיִם מַגָּן יָת בּוֹצִינַיָּא וְיָת אֲבַטִּיחַיָּא וְכַרָתֵי וּבוּצְלֵי וְתוּמֵי׃ 6 וּכְעַן נַפְשָׁנָא תַּאֲבָא לֵית כָּל מִדַּעַם אֱלָהֵין לְמַנָּא עֵינַנָא׃ 7 וּמַנָּא כְּבַר זְרַע גִּדָּא הוּא וְחֶזְוֵיהּ כְּחֵיזוּ בְדוּלְחָא׃ 8 שָׁיְטִין עַמָּא וְלָקְטִין וּדְצָבֵי טָחֲנִין בְּרֵחַיָא אוֹ דָּיְכִין בִּמְדוֹכְתָא וּמְבַשְּׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא וְעָבְדִין יָתֵיהּ גְּרִיצָן וַהֲוֵי טַעְמֵיהּ כִּטְעֵים דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא׃ 9 וְכַד נָחֵית טַלָּא עַל מַשְׁרִיתָא לֵילְיָא נָחֵית מַנָּא עֲלוֹהִי׃ 10 וּשְׁמַע מֹשֶׁה יָת עַמָּא בָּכַן לְזַרְעֲיָתְהוֹן גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ וּתְקֵיף רוּגְזָא דַּייָ לַחֲדָא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בְּאִישׁ׃ 11 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמָא אַבְאֶשְׁתָּא לְעַבְדָּךְ וּלְמָא לָא אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ לְשַׁוָּאָה יָת מַטּוּל כָּל עַמָּא הָדֵין עֲלָי׃ 12 הַאֲנָא אִתְעַבַּרִית יָת כָּל עַמָּא הָדֵין אִם בְּנַי אִנּוּן דַּאֲמַרְתְּ לִי סוֹבַרְהִי בְתָקְפָךְ כְּמָא דִמְסוֹבַר תּוּרְבְּיָנָא יָת יָנְקָא עַל אַרְעָא דְּקַיֵּימְתָּא לַאֲבָהָתוֹהִי׃ 13 מְנָן לִי בִּשְׂרָא לְמִתַּן לְכָל עַמָּא הָדֵין אֲרֵי בָכַן עֲלַי לְמֵימַר הַב לָנָא בִּשְׂרָא וְנֵיכוּל׃ 14 לֵית אֲנָא יָכִיל בִּלְחוֹדַי לְסוֹבָרָא לְכָל עַמָּא הָדֵין אֲרֵי יַקִּיר מִנִּי׃ 15 וְאִם כְּדֵין אַתְּ עָבֵיד לִי קְטוּלְנִי כְעַן קְטוֹל אִם אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ וְלָא אֶחְזֵי בְּבִשְׁתִּי׃ 16 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ קֳדָמַי שַׁבְעִין גַּבְרָא מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל דִּידַעְתָּא אֲרֵי אִנּוּן סָבֵי עַמָּא וְסָרְכוֹהִי וְתִדְבַּר יָתְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן עִמָּךְ׃ 17 וְאִתְגְּלֵי וַאֲמַלֵּיל עִמָּךְ תַּמָּן וַאֲרַבֵּי מִן רוּחָא דַּעֲלָךְ וַאֲשַׁוֵּי עֲלֵיהוֹן וִיסוֹבְרוּן עִמָּךְ בְּמַטּוּל עַמָּא וְלָא תְסוֹבַר אַתְּ בִּלְחוֹדָךְ׃ 18 וּלְעַמָּא תֵּימַר אִזְדַּמְּנוּ לִמְחַר וְתֵיכְלוּן בִּשְׂרָא אֲרֵי בְּכֵיתוּן קֳדָם יְיָ לְמֵימַר מַן יוֹכְלִנָּנָא בִּשְׂרָא אֲרֵי טַב לָנָא בְּמִצְרַיִם וְיִתֵּן יְיָ לְכוֹן בִּשְׂרָא וְתֵיכְלוּן׃

Recordati sumus piscium quos comedebamus in 5
Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, et por
rorum, & ceparum, & alliorum. Nunc autem 6
anima nostra arida, nihil, præterquàm oculi nostri in
Manna. At Manna quasi semen coriandri est, 7
& species illius species crystalli. Et transibat 8
populus, & colligebant; & molebant illud in mola,
aut comminuebant in mortario, & coquebant illud
in olla, & faciebant illud subcineritios. & erat sa
por illius quasi gustus laganum ex oleo.
Et quando descendebat ros super castra nocte, 9
descendebat Manna super illum.
Et audiuit Moyses plorantes ipsos per populos 10
suos, vnusquisque in ianua sua. Et iratus est ira
Dominus valdè, & coram Moyse fuit malum.
Et dixit Moyses ad Dominum: Quare affli- 11
xisti seruum tuum, & cur non inueni gratiam co
ram te, vt poneres iram populi huius super me?
Nunquid ego in ventre concepi omnem popu- 12
lum hunc, aut ego peperi eos, quia dicis mihi, Acci
pe eos in sinum tuum, quasi tolleret nutrix lacten
tem, in terram quam iurasti patribus suis?
Unde mihi carnes ad dandum omni populo 13
huic? quia flent contra me, dicentes: Da nobis car
nes, vt manducemus.
Non potero ego solus ferre populum hunc, 14
quia graue mihi est verbum hoc.
Si autem sic tu facis mihi, interfice me morte, 15
si inueni gratiam apud te, vt non videam affli
ctionem meam.
Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi 16
septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu ipse
nosti. ipsi sunt seniores populi, & scribæ eorum. &
educes eos in tabernaculum testimonij, & stabunt
ibi tecum.
Et discedam & loquar ibi tecum: & aufe- 17
ram de spiritu qui in te, & ponam super eos. &
sustinebunt tecum impetum populi, & non feres il
los tu solus.
Et populo dices: Sanctificamini in crasti- 18
num, & comedetis carnes: quia fleuistis coram
Domino, dicentes: Quis nos cibabit carnibus? quia
bonum nobis est in Ægypto. & dabit Dominus vo
bis carnes; & manducabitis.

5 ἐμνήσθημεν τοὺς ἰχθύας, οὓς ἠσθίομεν ἐν αἰγύπτῳ δω-
ρεάν, καὶ τοὺς σικύας, καὶ τοὺς πέπονας, καὶ τὰ πράσα, καὶ
6 κρόμμυα, καὶ τὰ σκόρδα. νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κα-
τάξηρος, οὐδὲν, πλὴν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἰς τὸ μάννα.
7 τὸ δὲ μάννα ὡσεὶ σπέρμα κορίου ἐστὶ, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ
8 εἶδος κρυστάλλου. καὶ διεπορεύετο ὁ λαὸς καὶ συνέλε-
γον, καὶ ἤληθον αὐτὸ ἐν τῷ μύλῳ, ἢ ἔτριβον ἐν τῇ θυΐᾳ, καὶ ἥψουν
αὐτὸ ἐν τῇ χύτρᾳ, καὶ ἐποίουν αὐτὸ ἐγκρυφίας. καὶ ἦν ἡ ἡ-
δονὴ αὐτοῦ ὡσεὶ γεῦμα ἐγκρὶς ἐξ ἐλαίου.
9 καὶ ὅταν κατέβη ἡ δρόσος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν νυκ-
10 τὸς, κατέβαινεν τὸ μάννα ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἤκουσε μωυ-
σῆς κλαιόντων αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἕκαστος ἐπὶ τῆς θύ-
ρας αὐτοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σφόδρα, καὶ ἔναντι μωυ-
11 σῆ ἦν πονηρόν. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον· ἱνατί
ἐκάκωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διατί οὐχ εὕρηκα χάριν ἐ-
ναντίον σου, ἐπιθεῖναι τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ τούτου ἐπ' ἐμέ;
12 μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, ἢ ἐγὼ
ἔτεκον αὐτοὺς, ὅτι λέγεις μοι, λάβε αὐτοὺς εἰς τὸν κόλπον σου,
ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας τοῖς
13 πατράσιν αὐτῶν. πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ
λαῷ τούτῳ; ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμὲ, λέγοντες, δὸς ἡμῖν κρέα ἵνα
φάγωμεν·
14 οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος φέρειν τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι βα-
ρύ μοι ἐστὶν τὸ ῥῆμα τοῦτο.
15 εἰ δὲ οὕτως σὺ ποιεῖς μοι, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρη-
κα χάριν παρὰ σοὶ, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κάκωσίν μου.
16 καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, συνάγαγέ μοι ἑβδο-
μήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἰσραὴλ, οὓς σὺ αὐτὸς
οἶδας. οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ γραμματεῖς αὐ-
τῶν. καὶ ἐξάξεις αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ
στήσονται ἐκεῖ μετὰ σοῦ.
17 καὶ καταβήσομαι, καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ σοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀ-
πὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοὶ, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς. καὶ συναν-
τιλήψονται μετὰ σοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, καὶ οὐκ οἴσεις αὐτοὺς
σὺ μόνος.
18 καὶ τῷ λαῷ ἐρεῖς, ἁγνίσασθε εἰς αὔριον, καὶ φάγεσθε κρέα·
ὅτι ἐκλαύσατε ἔναντι κυρίου, λέγοντες, τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ
κρέα; ὅτι καλὸν ἡμῖν ἐστὶν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ δώσει κύριος ὑμῖν
κρέα καὶ φάγεσθε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Memores sumus piscium quos comedebamus in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, & porrorum, & ceparum, & alliorum.
6 Nunc autem anima nostra est desiderans; nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man. 7 Erat autem Man quasi semen coriandri, &
color eius quasi color bdelij. 8 Dispergebatur populus, & colligebant illud: & qui volebat, frangebat mola; & qui volebat, terebat in mor-
tario, & coquebant illud in olla, & faciebant ex eo placentas: & erat sapor eius quasi sapor panis oleati. 9 Cumque descenderet ros nocte
super castra, descendebat Man super eum. 10 Audiuitque Moyses populum flentem per familias suas singulos in ostio tabernaculi sui. Ira-
tusque est furor Domini valdè, & in oculis Moysi displicuit. 11 Dixitque Moyses coram Domino: Quare malefecisti seruo tuo, & cur
non inueni misericordiam in conspectu tuo, vt poneres onus omnis populi huius super me? 12 Nunquid pater ego sum vniuersi popu-
li huius, aut filij mei sunt illi, vt dicas mihi, Porta eum in fortitudine tua, sicut portat nutrix lactentem, super terram de qua iurasti patribus suis?
13 Vnde habeo carnem vt dem vniuerso populo huic? quia flent contra me, dicentes: Da nobis carnem vt manducemus.
14 Non possum ego solus sustinere omnem populum hunc, quia grauior me est. 15 Et si ita tu facies mihi, interfice me, obse-
cro, si inueni misericordiam in oculis tuis, & non videbo malum meum. 16 Dixitque Dominus Moysi: Congrega coram me
septuaginta viros de senioribus filiorum Israel quos tu nosti quòd sint senes populi & præfecti eius. & duces eos ad tabernaculum fœderis, & sta-
bunt ibi tecum. 17 Et reuelabor & loquar tecum ibi: & augebo de spiritu qui est super te, & ponam super eos: & sustinebunt
tecum onus populi, & non sustinebis tu solus. 18 Populo quoque dices: Præparamini in crastinum, & comedetis carnem: quia
plorastis coram Domino, dicentes: Quis dabit nobis carnem ad manducandum? benè enim erat nobis in Ægypto. Dabitque Dominus vobis car-
nem, & comedetis.

* לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמָיִם וְלֹא חֲמִשָּׁה 19
יָמִים וְלֹא עֲשָׂרָה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם׃
* עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה 20
לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר
בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ
מִמִּצְרָיִם׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת 21
אֶלֶף רַגְלִי הָעָם אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ
בָּשָׂר אֶתֵּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים׃
* הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם אִם אֶת־ 22
כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמָצָא לָהֶם׃
* וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲיַד יְהוָה 23
תִּקְצָר עַתָּה תִרְאֶה הֲיִקְרְךָ דְבָרִי אִם־לֹא׃
* וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֵת דִּבְרֵי יְהוָה 24
וַיֶּאֱסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם
סְבִיבֹת הָאֹהֶל׃ * וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיְדַבֵּר 25
אֵלָיו וַיָּאצֶל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים
אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ
וְלֹא יָסָפוּ׃ * וַיִּשָּׁאֲרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה 26
שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵידָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם
הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה וַיִּתְנַבְּאוּ
בַּמַּחֲנֶה׃ * וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמַר 27
אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה׃
* וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו 28
וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה 29
הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־
יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם׃ * וַיֵּאָסֵף מֹשֶׁה אֶל־ 30
הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת יְהוָה 31
וַיָּגָז שַׂלְוִים מִן־הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה
וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאַמָּתַיִם עַל־
פְּנֵי הָאָרֶץ׃

19 * Non vno die, nec duobus, vel quinque
aut decem, nec viginti quidem, ſed vſque ad
20 menſem dierum, * Donec exeat per nares
veſtras, & vertatur in nauſeam; eo quòd repu
leritis Dominum qui in medio veſtri eſt: &
fleueritis coram eo, dicentes: Quare egreſsi ſu
mus ex Ægypto?
21 * Et ait Moyſes ad Dominum: Sexcenta mi-
lia peditũ huius populi ſunt; & tu dicis, Da-
bo eis eſum carnium menſe integro.
22 * Nunquid ouium & boum multitudo cę-
detur, vt poſsit ſufficere ad cibum? vel omnes
E piſces maris in vnum congregabuntur, vt eos
23 ſatient? * Cui reſpondit Dominus: Nun-
quid manus Domini inualida eſt? Iam nunc
videbis, vtrùm meus ſermo opere cõpleatur.
24 * Venit igitur Moyſes, & narrauit populo
verba Domini: congregans ſeptuaginta viros
de ſenioribus Iſrael, quos ſtare fecit circa ta-
25 bernaculum. * Deſcenditque Dominus
per nubem, & locutus eſt ad eum, auferens de
ſpiritu qui erat in Moyſe, & dans ſeptuaginta
viris. Cumque requieuiſſet in eis ſpiritus, pro-
F phetauerunt, nec vltrà ceſſauerunt.
26 * Remanſerant autem in caſtris duo viri,
quorũ vnus vocabatur Heldad, & alter Me-
dad, ſuper quos requieuit ſpiritus. nam & ip-
ſi deſcripti fuerant, & non exierant ad taber-
naculum. Cùm prophetarent in caſtris,
27 * Cucurrit puer, & nunciauit Moyſi, dicẽs:
Heldad & Medad prophetant in caſtris.
28 * Statim Ioſue filius Nun, miniſter Moyſi,
& electus è pluribus, ait: Domine mi Moyſes
G prohibe eos.
29 * At ille: Quid, inquit, æmularis pro me?
quis tribuat vt omnis populus prophetet, &
det eis Dominus ſpiritum ſuum.
30 * Reuerſuſque eſt Moyſes & maiores natu
31 Iſrael in caſtra. * Ventus autem egre-
diens à Domino arreptas trans mare coturni-
ces detulit, & dimiſit in caſtra itinere quan-
tum vno die confici poteſt, ex omni parte ca-
ſtrorum per circuitum: volabantque in aëre
duobus cubitis altitudine ſuper terram.

תרגום אונקלוס

19 לא יומא חד תיכלון ולא תרין יומין ולא חמשא יומין ולא עשרא יומין ולא עשרין יומין׃ 20 עד ירח יומין עד דתקוצון ביה ויהי
לכון לתקלא חלף דקצתון במימרא דיי דשכנתיה שריא ביניכון ובכיתון קדמוהי למימר למה דנן נפקנא ממצרים׃ 21 ואמר משה שית
מאה אלפין גברא רגלאה עמא דאנא ביניהון ואת אמרת בשרא אתן להון וייכלון ירח יומין׃ 22 העאן ותורין יתנכסון להון היספקון
להון אם ית כל נוני ימא יתכנשון להון היספקון להון׃ 23 ואמר יי למשה המימרא דיי יתעכב כען תחזי היערעינך פתגמי אם
לאו׃ 24 ונפק משה ומליל עם עמא ית פתגמיא דיי וכנש שבעין גברא מסבי עמא ואקים יתהון סחור סחור למשכנא׃
25 ואתגלי יי בענגא ומליל עימיה ורבי מן רוחא דעלוהי ויהב על שבעין גברא סביא והוה כד שרת עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא פסקין׃
26 ואשתארו תרין גברין במשריתא שום חד אלדד ושום תנינא מידד ושרת עליהון רוח נבואה ואנון בכתיביא ולא נפקו למשכנא ומתנבן
במשריתא׃ 27 ורהט עולימא וחוי למשה ואמר אלדד ומידד מתנבן במשריתא׃ 28 ואתיב
יהושע בר נון משמשניה דמשה מעולמותיה ואמר רבוני משה אסרנון׃ 29 ואמר ליה משה הקנאתי את מקני רעינא פון
דיהון כל עמא דיי נביאין ארי יתן יי ית רוח נבואתיה עליהון׃ 30 ואתכנש משה למשריתא הוא וסבי ישראל׃ 31 ורוחא
נטלת מן קדם יי ואפרח שליו מן ימא ורמא על משריתא כמהלך יומא לכא וכמהלך יומא לכא סחור סחור למשריתא וכרום תרתין אמין על
אפי ארעא׃

19 Non diem vnum comedetis, neque duos, neque quinque dies, neque decem dies, neque viginti dies, vsque ad mensem dierum comedetis:

20 Vsqueque exeat per nares vestras, & erit vobis ad choleram: quia inobedientes fuistis Domino, qui est in vobis, & fleuistis coram eo, dicentes: Quare nobis egredi de terra Ægypti?

21 Et dixit Moyses: Sexcenta milia peditum populus, in quibus sum in ipsis: & tu dixisti, Carnes dabo eis, & comedent mensem dierum:

22 Nunquid oues & boues occidentur, & sufficiet eis: aut omne obsonium maris congregabitur ipsis, & sufficiet eis?

23 Et dixit Dominus ad Moysen: Nunquid manus Domini non sufficiet? iam nosces, si comprehendet te verbum meum, aut non.

24 Et exijt Moyses, & locutus est ad populum verba Domini. & congregauit septuaginta viros de senioribus populi: & statuit eos in circuitu tabernaculi.

25 Et descendit Dominus in nube, & locutus est ad eum: & abstulit de spiritu qui super eum, & posuit super septuaginta viros seniores. Vt autem quieuit spiritus super eos, & prophetauerunt, & non amplius adiecerunt.

26 Et relicti fuerunt duo viri in castris, nomen vni Heldad, & nomen secundo Medad: & requieuit super eos spiritus, & hi fuerunt ex descriptis, & non venerunt ad tabernaculum: & prophetauerunt in castris.

27 Et accurrens iuuenis narrauit Moysi, & dixit: Heldad & Medad prophetant in castris.

28 Et respondens Jesus filius Naue qui astabat Moysi, electus eius, dixit: Domine mi Moyses, prohibe illos.

29 Et dixit ei Moyses: Nunquid æmularis tu mihi? & quis det omnem populum Domini prophetas, quando dederit Dominus spiritum suum in eos.

30 Et abijt Moyses in castra, ipse & seniores Israel.

31 Et spiritus exijt à Domino, & transire fecit coturnicem à mari: & immisit in castra, viam diei hinc, & viam diei hinc, in circuitu castrorum quasi bicubitum à terra.

19 οὐχ ἡμέραν μίαν φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐδὲ πέντε ἡμέρας,
οὐδὲ δέκα ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας, ἕως μηνὸς ἡμερῶν φά-
20 γεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ διὰ τῶν μυκτήρων ὑμῶν. καὶ
ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε κυρίῳ, ὅς ἐστιν ἐν ὑμῖν.
καὶ ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ, λέγοντες, ἱνατί ἡμῖν ἐξελθεῖν
ἐκ γῆς αἰγύπτου;

21 καὶ εἶπε μωυσῆς, ἑξακόσιαι χιλιάδες πεζῶν ὁ λαός, ἐν οἷς εἰμὶ ἐν αὐτοῖς. καὶ σὺ εἶπας, κρέα δώσω αὐτοῖς, καὶ φάγονται μῆνα ἡμερῶν.

22 μὴ πρόβατα καὶ βόες σφαγήσονται, καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς, ἢ πᾶν τὸ ὄψον τῆς θαλάσσης συναχθήσεται αὐτοῖς, καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς;

23 καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, μὴ ἡ χεὶρ κυρίου οὐκ ἀρκέσει; ἤδη γνώσῃ, εἰ ἐπικαταλήψεταί σε ὁ λόγος μου, ἢ οὔ.

24 καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν λαὸν τὰ ῥήματα κυρίου. καὶ συνήγαγεν ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. καὶ ἔστησεν αὐτοὺς κύκλῳ τῆς σκηνῆς.

25 καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, καὶ παρείλατο ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοὺς πρεσβυτέρους. ὡς δὲ ἐπανεπαύσατο πνεῦμα ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπροφήτευσαν, καὶ οὐκ ἔτι προσέθεντο.

26 καὶ κατελείφθησαν δύο ἄνδρες ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνομα τῷ ἑνὶ ἐλδάδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ μωδάδ· καὶ ἐπανεπαύσατο ἐπ' αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ οὗτοι ἦσαν τῶν καταγεγραμμένων, καὶ οὐκ ἤλθοσαν πρὸς τὴν σκηνήν. καὶ ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ.

27 καὶ προσδραμὼν ὁ νεανίσκος ἀπήγγειλε μωυσῇ. καὶ εἶπεν, ἐλδὰδ καὶ μωδὰδ προφητεύουσιν ἐν τῇ παρεμβολῇ.

28 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ ὁ παρεστηκὼς μωυσῇ ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, εἶπεν, κύριέ μου μωυσῆ κώλυσον αὐτούς.

29 καὶ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμοί; καὶ τίς δῴη
πάντα τὸν λαὸν κυρίου προφήτας, ὅταν δῷ κύριος τὸ πνεῦμα
30 αὐτοῦ εἰς αὐτούς. καὶ ἀπῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν παρεμ-
βολήν, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ.

31 καὶ πνεῦμα ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ ἐξεπέρασεν ὀρτυγομήτραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς, ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, καὶ ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς ὡσεὶ δίπηχυ ἀπὸ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Non vno die, nec duobus diebus, nec quinque diebus, nec decem diebus, nec viginti diebus, sed vsque ad mensem dierum:
20 Donec in fastidium eam habeatis, & sit vobis in scandalum: eo quòd in fastidium fuit vobis verbum Domini, cuius maiestas habitat inter vos: & plorastis coram eo, dicentes: Vt quid egressi sumus de Ægypto?
21 Et ait Moyses: Sexcenta milia virorum sunt populi huius inter quos ego habito: & tu dixisti, Dabo eis carnem, vt comedant mense dierum.
22 Nunquid si oues & boues occidantur eis, sufficient eis? aut si omnes pisces maris congregentur eis, nunquid sufficient eis?
23 Dixitque Dominus ad Moysen: Nunquid verbum Domini impeditur? nunc videbis vtrùm accidat tibi verbum meum, an non.
24 Egressusque est Moyses, & locutus est cum populo verba Domini. Et congregauit septuaginta viros de senioribus populi: & statuit eos per circuitum tabernaculi.
25 Reuelatusque est Dominus in nube, & locutus est cum eo: & auxit de spiritu qui erat in eo, & dedit super septuaginta viros seniores. Factumque est cùm requieuisset in eis spiritus prophetiæ, prophetauerunt, & nequaquam cessauerunt.
26 Remanserant autem duo viri in castris, nomen vnius Eldad, & nomen secundi Medad: & requieuit super eos spiritus prophetiæ; & ipsi erant descripti: & non exierant ad tabernaculum, & prophetabant in castris.
27 Cucurrit autem puer, & narrauit Moysi, & ait: Eldad & Medad prophetant in castris.
28 Responditque Iosue filius Nun, minister Moysi à pueritia sua, & ait: Domine mi Moyses, mitte eos in carcerem.
29 Dixitque ei Moyses: Nunquid æmularis tu æmulationem meam? vellem quòd omnis populus Domini prophetarent, & quòd daret Dominus spiritum prophetiæ suæ super eos.
30 Collectusque est Moyses in castra, ipse & seniores Israel.
31 Ventus autem egressus est à facie Domini, & volare fecit coturnices de mari, & proiecit eas iuxta castra itinere vnius diei hinc, & itinere vnius diei illinc per circuitum castrorum, & quasi altitudine duorum cubitorum super faciem terræ.

32 * וַיָּקָם הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכֹל
יוֹם הַמָּחֳרָת וַיַּאַסְפוּ אֶת־הַשְּׂלָו הַמַּמְעִיט אָסַף
עֲשָׂרָה חֳמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁטוֹחַ סְבִיבוֹת
33 הַמַּחֲנֶה׃ * הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם
יִכָּרֵת וְאַף יְהוָה חָרָה בָעָם וַיַּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה
34 רַבָּה מְאֹד׃ * וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם
הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם
35 הַמִּתְאַוִּים׃ * מִקִּבְרוֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם
חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת׃

יב

1 * וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה
עַל־אֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקָח כִּי־אִשָּׁה
2 כֻשִׁית לָקָח׃ * וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אַךְ־בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר
3 יְהוָה הֲלֹא גַּם־בָּנוּ דִבֵּר וַיִּשְׁמַע יְהוָה׃ * וְהָאִישׁ
מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּתְאֹם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
וְאֶל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלָשְׁתְּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ
5 שְׁלָשְׁתָּם׃ * וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד פֶּתַח
הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃
6 * וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְבָרָי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְהוָה
בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר־בּוֹ׃
7 * לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא׃
8 * פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֶּר־בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידֹת וּתְמֻנַת
יְהוָה יַבִּיט וּמַדּוּעַ לֹא יְרֵאתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְמֹשֶׁה׃
9 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלַךְ׃ * וְהֶעָנָן סָר מֵעַל
10 הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג וַיִּפֶן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם
11 וְהִנֵּה מְצֹרָעַת׃ * וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי
אֲדֹנִי אַל־נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר
חָטָאנוּ׃

32 * Surgens ergo populus toto die illo & no-
cte ac die altero, congregauit coturnicũ mul-
titudinem qui parum decem coros, & ſicca-
uerunt eas per gyrum caſtrorum.
33 * Adhuc carnes erant in dentibus eorum,
nec defecerat huiuſcemodi cibus, & ecce fu-
ror Domini concitatus in populum, percuſſit
eum plaga magna nimis.
34 * Vocatuſqúe eſt ille locus, Sepulchra con-
cupiſcentiæ. ibi enim ſepelierunt populum
qui deſiderauerat carnes.
35 * Egreſsi autem de ſepulchris concupiſ-
centiæ, venerunt in Aſeroth, & manſerunt
ibi.

CAP. XII.

1 LOcutaque eſt Maria & Aaron contra Moy
A ſen, propter vxorem eius Æthiopiſſam:
2 * Et dixerunt: Num per ſolum Moyſen lo-
cutus eſt Dominus? nonne & nobis ſimiliter
eſt locutus? Quod cùm audiſſet Dominus,
iratus eſt.
3 * Erat enim Moyſes vir mitiſsimus ſuper
omnes homines qui morabantur in terra.
4 * Statim locutus eſt Dominus ad eum &
ad Aaron & Mariam: Egredimini vos tantùm
tres ad tabernaculum fœderis.
5 * Cumqúe fuiſſent egreſsi, deſcendit Do-
minus in columna nubis, & ſtetit in introitu
B tabernaculi, vocans Aaron & Mariam. Qui
6 cùm iſſent, * Dixit ad eos: Audite ſermo-
nes meos: Si quis fuerit inter vos propheta
Domini, in viſione apparebo ei, vel per ſom-
7 nium loquar ad illum. * At non talis ſer-
uus meus Moyſes, qui in omni domo mea fi-
8 deliſsimus eſt. * Ore enim ad os loquar
ei. palam, & non per ęnigmata & figuras Do-
minum videt. Quare ergo non timuiſtis detra
9 here ſeruo meo Moyſi? * Iratuſqúe contra
10 eos, abiit. * Nubes quoque receſsit quę erat
C ſuper tabernaculum. Et ecce Maria apparuit
candens lepra quaſi nix. Cumqúe reſpexiſſet
11 eam Aaron, & vidiſſet perfuſam lepra, * ait ad
Moyſen: Obſecro, Domine mi, ne imponas
nobis hoc peccatum quod ſtultè cõmiſimus.

תרגום אונקלוס

32 וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לֵילְיָא וְכֹל יוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וּכְנַשׁוּ יַת שְׂלָיו דְּאַזְעַר כְּנַשׁ עֲשַׂר דְּגוֹרִין וּשְׁטַחוּ לְהוֹן מַשְׁטִיחִין סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁרִיתָא׃
33 בִּשְׂרָא עַד דְּהוּא בֵּין שִׁנֵּיהוֹן עַד לָא פְּסַק וְרֻגְזָא דַייָ תְּקֵיף בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סַגִּי לַחֲדָא׃ 34 וּקְרָא שְׁמֵיהּ דְּאַתְרָא הַהוּא
קִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי אֲרֵי תַמָּן קְבַרוּ יַת עַמָּא דְשָׁאִילוּ׃ 35 מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי נְטַלוּ עַמָּא חֲצֵרוֹת וַהֲווֹ בַּחֲצֵרוֹת׃

יב

1 וּמַלֵּילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵיסַק אִתְּתָא שַׁפִּרְתָּא דִּנְסֵיב אֲרֵי אִתְּתָא שַׁפִּירְתָּא דִנְסֵיב
רַחִיק׃ 2 וַאֲמַרוּ הֲלְחוּד בְּרַם בְּמֹשֶׁה מַלֵּיל יְיָ הֲלָא אַף עִמָּנָא מַלֵּיל וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְהוָה׃ 3 וְגַבְרָא מֹשֶׁה עִנְוְתָן לַחֲדָא מִכֹּל
אֱנָשָׁא דְּעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 4 וַאֲמַר יְיָ בִּתְכֵּיף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוּקוּ תְּלָתֵיכוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפַקוּ תְּלָתֵיהוֹן׃ 5 וְאִתְגְּלִי
יְיָ בְּעַמּוּדָא דַעֲנָנָא וְקָם בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וּנְפַקוּ תַּרְוֵיהוֹן׃ 6 וַאֲמַר שְׁמַעוּ כְעַן פִּתְגָמַי אִם יְהוֹן לְכוֹן נְבִיאִין אֲנָא
יְיָ בְּחֶזְוָן אֲנָא מִתְגְּלֵי לְהוֹן בְּחֶלְמִין אֲנָא מְמַלֵּיל עִמְּהוֹן׃ 7 לָא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל עַמִּי מְהֵימַן הוּא׃ 8 מַמְלַל עִם מַמְלַל מַלֵּילְנָא
עִימֵּיהּ בְּחֶזְוּ וְלָא בְּחֶדְוָן וּדְמוּת יְקָרָא דַייָ מִסְתַּכַּל וּמָדֵין לָא דְחֵילְתּוּן לְמַלָּלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה׃ 9 וּתְקֵיף רֻגְזָא דַייָ בְּהוֹן וְאִסְתַּלַּק׃ וַעֲנָנָא
אִסְתַּלַּק מֵעִלָּוֵי מַשְׁכְּנָא וְהָא מִרְיָם חִוָּרָא כְּתַלְגָּא וְאִתְפְּנֵי אַהֲרֹן לְמִרְיָם וְהָא סְגִירָא׃ 11 וַאֲמַר אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה בְּבָעוּ רִבּוֹנִי לָא תְשַׁוֵּי
עֲלָנָא חוֹבָא דְּאִטְפַּשְׁנָא וְדִי סְרַחְנָא׃

Et surgens populus totum diem illum, et totam 32
noctem, & totum diem crastinum, & congregaue-
runt coturnicem: qui parum congregauit decem co-
ros. & refrigerauerunt sibi ipsis refrigeria in circui-
tu castrorum.
Carnes adhuc erant in dentibus eorum, ante- 33
quàm deficerent. Et Dominus iratus est ira in po-
pulum, & percussit Dominus populum plaga ma-
gna valdè.
Et vocatū est nomen loci illius, Sepulchra con- 34
cupiscentiæ: quia ibi sepelierunt populum desidera-
torem.
A sepulchris concupiscentiæ profectus est po- 35
pulus in Aseroth: & fuit populus in Aseroth.

CAP. XII.

ET locuta est Maria & Aaron contra Moysen, 1
propter vxorem Æthiopissam, quam accepit
Moyses; quia vxorem Æthiopissam accepit.
Et dixerunt: Num Moysi soli locutus est 2
Deus? nonne & nobis locutus est? & audiuit Do-
minus.
Et homo Moyses mitis valdè præter omnes 3
homines existentes super terram.
Et dixit Dominus statim ad Moysen & Aa- 4
ron & Mariam: Exite vos tres in tabernaculum
testimonij: & egressi sunt tres. & in tabernacu-
lum testimonij Et descendit Dominus in columna 5
nubis, & stetit in ostio tabernaculi testimonij. &
vocati sunt Aaron & Mariam, exierunt ambo.
Et dixit Dominus ad eos: Audite verba mea: 6
Si fuerit propheta vobis Domino, in visione illi co-
gnoscar, & in somno loquar ei.
Non sic seruus meus Moyses, in omni domo mea 7
fidelis est. Os ad os loquar ei in specie, & non 8
per ænigmata, & gloriam Domini vidit: et cur non
timuistis murmurare contra seruum meum Moy-
sen? Et ira furoris Domini super eos, & 9
abierunt.
Et nubes recessit à tabernaculo. Et ecce Ma- 10
ria leprosa velut nix. Et respexit Aar on super Ma-
riam, & ecce leprosa.
Et dixit Aaron ad Moysen: Rogo, Domine mi, 11
ne imponas nobis peccatum, quia ignorauimus quòd
peccauimus.

32 καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην
τὴν νύκτα, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν ἐπαύριον, καὶ συνέλεξον τὴν
ὀρτυγομήτραν, ὁ τὸ ὀλίγον συνήγαγε δέκα κόρους. καὶ ἔψυξαν
ἑαυτοῖς ψυγμοὺς κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς.
33 τὰ κρέα ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλίπειν. καὶ
κύριος ἐθυμώθη ὀργῇ εἰς τὸν λαόν· καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν
λαὸν πληγὴν μεγάλην σφόδρα.
34 καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, μνήματα τῆς ἐπι-
θυμίας· ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπιθυμητήν.
35 ἀπὸ μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας ἐξῆραν ὁ λαὸς εἰς ἀση-
ρώθ· καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς ἐν ἀσηρώθ.

ιβ.

1 Καὶ ἐλάλησε μαριὰμ καὶ ἀαρὼν κατὰ μωυσῆ, ἕνεκεν τῆς
γυναικὸς τῆς αἰθιοπίσσης, ἣν ἔλαβε μωυσῆς, ὅτι γυναῖκα αἰ-
2 θιόπισσαν ἔλαβε. καὶ εἶπαν, μὴ μωυσῇ μόνῳ ἐλά-
λησεν ὁ θεός; οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; καὶ ἤκουσε κύριος.
3 καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς πραῢς σφόδρα παρὰ πάντας
τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς.
4 καὶ εἶπε κύριος παραχρῆμα πρὸς μωυσῆν, καὶ ἀαρὼν,
καὶ μαριάμ· ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρ-
τυρίου. καὶ ἐξῆλθον οἱ τρεῖς, καὶ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου
5 κατέβη κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς θύρας
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐκλήθησαν ἀαρὼν καὶ μα-
ριάμ, ἐξῆλθον ἀμφότεροι.
6 καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτούς, ἀκούσατε τῶν λόγων μου·
ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθή-
σομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ.
7 οὐχ οὕτως ὁ θεράπων μου μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου
πιστός ἐστιν.
8 στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγ-
μάτων, καὶ τὴν δόξαν κυρίου ἴδεν, καὶ διατί οὐκ ἐφοβήθητε κα-
ταλαλῆσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου μωυσῆ;
9 καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀπῆλθον.
10 καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς. καὶ ἰδοὺ μαριὰμ
λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. καὶ ἐπέβλεψεν ἀαρὼν ἐπὶ μαριάμ, καὶ
ἰδοὺ λεπρῶσα.
11 καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, δέομαι κύριέ μου
μὴ συνεπιθῇ ἡμῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν καθ' ὅτι ἡ-
μάρτομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[32] Surrexitque populus toto die illo & tota nocte ac toto die sequenti, & collegerunt coturnices: qui minus collegit, congregauit decem acernos: & extenderunt eas per gyrum castrorum. [33] Adhuc erat caro in dentibus eorum, antequàm deficeret; & furor Domini iratus est contra populum, & occidit Dominus in populo occisione magna valdè. [34] Vocauitque nomen loci illius, Sepulchra desiderantium: quia ibi sepelierunt populum qui desiderauit. [35] De sepulchris desiderantium profectus est populus in Aseroth, & manserunt in Aseroth.

CAP. XII.

LOcutaque est Maria & Aaron contra Moysen, propter vxorem pulchram quam acceperat: quoniam vxorem pulchram quam accepit repulit. [2] Dixeruntque: Nunquid cum solo Moyse locutus est Dominus? nonne etiam nobiscum locutus est? Et auditum est coram Domino. [3] Vir autem Moyses erat mitis valdè præ omnibus hominibus qui erant super faciem terræ. [4] Dixitque Dominus repentè ad Moysen & Aaron & Mariam: Egredimini vos tres ad tabernaculum fœderis: & egressi sunt illi tres. [5] Et reuelatus est Dominus in columna nubis, & stetit in ostio tabernaculi: & vocauit Aaron & Mariam; & egressi sunt ambo. [6] Et ait: Audite nunc sermones meos: Si fuerint in vobis prophetæ, ego Dominus in visionibus apparebo eis, per somnia loquar eis. [7] Non est ita seruus meus Moyses; in omni populo meo fidelis est. [8] Verbo ad verbum loquor cum eo, per visionem, & non per ænigmata, & similitudinem gloriæ Domini contemplatur: & quare non timuistis loqui contra seruum meum Moysen? [9] Iratusque est furor Domini contra eos, & abiit. [10] Nubes autem eleuata est desuper tabernaculum. & ecce Maria erat alba quasi nix. Respexitque Aaron Mariam, & ecce erat leprosa. [11] Dixitque Aaron ad Moysen: Obsecro, Domine mi, ne imponas nunc nobis peccatum; quia insipienter & iniquè egimus.

12 * אַל־נָא תְהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל
13 חֲצִי בְשָׂרוֹ: * וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא
14 רְפָא נָא לָהּ: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים
תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף:
15 * וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא
נָסַע עַד־הֵאָסֵף מִרְיָם:

יג

1 * וְאַחַר נָסְעוּ הָעָם מֵחֲצֵרוֹת
וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר פָּארָן:
2 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
3 * שְׁלַח־לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר־
אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה
4 אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כֹּל נָשִׂיא בָהֶם: * וַיִּשְׁלַח אֹתָם
מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּארָן עַל־פִּי יְהוָה כֻּלָּם אֲנָשִׁים
5 רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: * וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם
6 לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן־זַכּוּר: * לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפָט
7 בֶּן־חוֹרִי: * לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה: * לְמַטֵּה
8 9 יִשָּׂשכָר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף: * לְמַטֵּה אֶפְרָיִם הוֹשֵׁעַ
10 בִּן־נוּן: * לְמַטֵּה בִנְיָמִן פַּלְטִי בֶּן־רָפוּא: * לְמַטֵּה
11 12 זְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בֶּן־סוֹדִי: * לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה
13 גַּדִּי בֶּן־סוּסִי: * לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גְּמַלִּי: * לְמַטֵּה
14 15 אָשֵׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: * לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶּן־
16 וָפְסִי: * לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: * אֵלֶּה שְׁמוֹת
17 הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא
18 מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ: * וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה
לָתוּר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב
19 וַעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר: * וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא
וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֶחָזָק הוּא הֲרָפֶה הַמְעַט
הוּא אִם־רָב:

12 * Ne fiat hæc quaſi mortua, & vt abortiuũ
quod proiicitur de vulua matris ſuæ.ecce iam
D medium carnis eius deuoratum eſt à lepra.
13 * Clamauitque Moyſes ad Dominum, di-
cens:Deus, obſecro, ſana eam.
14 * Cui reſpondit Dominus: Si pater eius
ſpuiſſet in faciem illius, nonne debuerat ſal-
tem ſeptem diebus rubore ſuffundi? Separe-
tur ſeptem diebus extra caſtra, & poſteà reuo-
15 cabitur. * Excluſa eſt itaque Maria extra ca-
ſtra ſeptem diebus: & populus non eſt motus
de loco illo, donec reuocata eſt Maria.

CAP. XIII.

1 PRofectuſque eſt populus de Aſeroth, fixis
A tentoriis in deſerto Pharan.
2 * Ibiq; locutus eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
3 * Mitte viros qui conſiderent terram Cha-
naan, quam daturus ſum filiis Iſrael, ſingulos
de ſingulis tribubus ex principibus.
4 * Fecit Moyſes quod Dominus imperarat,
de deſerto Pharan mittens principes viros,
5 * Quorum iſta ſunt nomina: De tribu Ru-
ben, Semmua filium Zechur.
6 * De tribu Symeon, Saphat filium Vri.
7 * De tribu Iuda, Caleb filium Iephone.
8 * De tribu Iſſachar, Igal filium Ioſeph.
9 * De tribu Ephraim, Oſee filium Nun.
10 * De tribu Bẽiamin, Phalti filium Raphu.
11 * De tribu Zabulõ, Geddihel filium Sodi.
12 * De tribu Ioſeph ſceptri Manaſſe, Gaddi
filium Suſi.
13 * De tribu Dan, Amihel filium Gemalli.
14 * De tribu Aſer, Sthur filium Michael.
15 * De tribu Neptalim, Naabi filium Vapſi.
16 * De tribu Gad, Guhel filium Machi.
17 * Hæc ſunt nomina virorum quos miſit
B Moyſes ad conſiderandam terram. vocauitq;
18 Oſee filium Nun, Ioſue. * Miſit ergo Moy-
ſes ad conſiderandam terram Chanaan, & di-
xit ad eos: Aſcẽdite per Meridianam plagam.
cumque veneritis ad montes,
19 * Conſiderate terram qualis ſit, & popu-
lum qui inhabitator eſt eius, vtrùm fortis ſit
an infirmus, pauci numero an plures:

תרגום אונקלוס

12 לא כען תתרחק דא מביננא ארי אחתנא היא צלי כען על בשרא מיתא הדין דבה ויתסי: 13 וצלי משה קדם יי למימר אלהא בבעו אסי כען יתה:
14 ואמר יי למשה ואילו אבוהא מנזף נזף בה הלא תתכלם שבעה יומין תסתגר שבעא יומין מברא למשריתא ובתר כן תתכנש:
15 ואסתגרת מרים מברא למשריתא שבעא יומין ועמא לא נטל עד דאתכנישת מרים:

יג

1 ובתר כן נטלו עמא מחצרות ושרו במדברא דפארן: 2 ומליל יי עם משה למימר: 3 שלח לך גברין ויאללון ית ארעא דכנען דאנא
יהיב לבני ישראל גברא חד גברא חד לשבטא דאבהתוהי תשלחון כל רבא דבהון: 4 ושלח יתהון משה ממדברא דפארן על מימרא דיי כולהון
גברין רישי בני ישראל אנון: 5 ואלין שמהתהון לשבטא דראובן שמוע בר זכור: 6 לשבטא דשמעון שפט בר חורי: 7 לשבטא דיהודה
כלב בר יפנה: 8 לשבטא דיששכר יגאל בר יוסף: 9 לשבטא דאפרים הושע בר נון: 10 לשבטא דבנימין פלטי בר רפוא:
11 לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי: 12 לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה גדי בר סוסי: 13 לשבטא דדן עמיאל בר גמלי: 14 לשבטא
דאשר סתור בר מיכאל: 15 לשבטא דנפתלי נחבי בר ופסי: 16 לשבטא דגד גאואל בר מכי: 17 אלין שמהת גבריא דשלח משה לאללא
ית ארעא וקרא משה להושע בר נון יהושע: 18 ושלח יתהון משה לאללא ית ארעא דכנען ואמר להון סקו דא בדרומא ותסקון לטורא:
19 ותחזון ית ארעא מה הוא וית עמא דיתיב עלה התקיף הוא אם חלש הזעיר הוא אם סגיא:

Non fiat vt æquale morti, tanquam abortiuum egrediens de vulua matris suæ, & absumit dimidium carnium eius. 12
Et clamauit Moyses ad Dominum, dicens: Deus, rogo te, medere illi. 13
Et dixit Dominus ad Moysen: Si pater eius spuens spuisset in faciem eius non verebitur. Septem dies segregetur extra castra, et post hæc ingredietur. 14
Et separata est Maria extra castra septem dies. & populus non profectus est, quoad mundata est Maria. 15

CAP. XIII.

ET post hæc profectus est populus de Aseroth, & castrametati sunt in deserto Pharan. 1
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 2
Mitte tibi viros, & considerent terram Chananæorum, quam ego do filiis Israel in possessionem. virum vnum per tribum, per populos familiarum suarum mittes eos, omnem principem ex ipsis. 3
Et misit eos Moyses de deserto Pharan per vocem Domini, omnes viri principes filiorum Israel hi. 4
Et hæc nomina eorum: De tribu Ruben, Samu filius Zachur. 5
De tribu Symeon, Saphat filius Suri. 6
De tribu Iuda, Chaleb filius Iephone. 7
De tribu Issachar, Igal filius Ioseph. 8
De tribu Ephraim, Osee filius Naue. 9
De tribu Beniamin, Phalti filius Raphan. 10
De tribu Zabulon, Gediel filius Sodi. 11
De tribu Ioseph filiorum Manasse, Gaddi filius Susi. 12
De tribu Dan, Amiel filius Gemali. 13
De tribu Aser, Sahur filius Michael. 14
De tribu Neptalim, Naabi filius Abi. 15
De tribu Gad, Guhel filius Machi. 16
Hæc nomina virorum quos misit Moyses ad considerandum terram. Et cognominauit Moyses Osee filium Nun, Iosue. 17
Et misit eos Moyses ad considerandum terram Chanaan. & dixit ad eos: Ascendite per hoc desertum, & ascendetis in montem: 18
Et videbitis terram, qualis est: & populum habitantem in ea, an fortis est an infirmus, an pauci sunt an multi: 19

12 μὴ γένηται ὡς ἴσον θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκτρωμα ἐκπορευόμε-
νον ἐκ μήτρας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ κατεσθίει τὸ ἥμισυ τῶν σαρ-
13 κῶν αὐτῆς. καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, ὁ θεὸς
14 δέομαί σου, ἴασαι αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, εἰ ὁ πατὴρ αὐτῆς πτύων ἐνέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς,
οὐκ ἐντραπήσεται. ἑπτὰ ἡμέρας ἀφορισθήτω ἔξω τῆς παρεμ-
βολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται.
15 καὶ ἀφωρίσθη μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέ-
ρας. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν ἕως ἐκαθαρίσθη μαριάμ.

ιγ΄.

1 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ ἀσηρὼθ, καὶ παρενέ-
2 βαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
3 μωυσῆν, λέγων· ἀπόστειλον σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ κατασκε-
ψάσθωσαν τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς
ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν. ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλὴν, κατὰ δήμους πα-
τριῶν αὐτῶν, ἀποστελεῖς αὐτοὺς, πάντα ἀρχηγὸν ἐξ αὐτῶν.
4 καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου φαρὰν διὰ
φωνῆς κυρίου, πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν ἰσραὴλ οὗτοι.
5 καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν· τῆς φυλῆς ῥουβὴν, σαμοὺ, υἱὸς
ζακχούρ.
6 τῆς φυλῆς συμεὼν, σαφὰτ υἱὸς σουρεί.
7 τῆς φυλῆς ἰούδα, χαλὲβ υἱὸς ἰεφοννή.
8 τῆς φυλῆς ἰσάχαρ, ἰγὰλ υἱὸς ἰωσήφ.
9 τῆς φυλῆς ἐφραΐμ, αὐσὴ υἱὸς ναυή.
10 τῆς φυλῆς βενιαμὶν, φαλτὶ υἱὸς ῥαφού.
11 τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, γουδιὴλ υἱὸς σουδί.
12 τῆς φυλῆς ἰωσὴφ τῶν υἱῶν μανασσὴ, γαδδὶ υἱὸς σουσί.
13 τῆς φυλῆς δὰν, ἀμιὴλ υἱὸς γαμαλί.
14 τῆς φυλῆς ἀσὴρ, σαθοὺρ υἱὸς μιχαήλ.
15 τῆς φυλῆς νεφθαλὶμ, ναβὶ υἱὸς ἀβί.
16 τῆς φυλῆς γὰδ, γουδιὴλ υἱὸς μαχί.
17 ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν οὓς ἀπέστειλε μωυσῆς
κατασκέψασθαι τὴν γῆν. καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸν αὐσὴ υἱὸν
ναυὴ, ἰησοῦν.
18 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν
χαναάν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀνάβητε ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ, καὶ
ἀναβήσεσθε εἰς τὸ ὄρος·
19 καὶ ὄψεσθε τὴν γῆν, τίς ἐστι, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐγκαθήμενον
ἐπ᾽ αὐτῆς, ἢ ἰσχυρός ἐστιν, ἢ ἀσθενὴς, ἢ ὀλίγοι εἰσὶν, ἢ πολλοί·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Ne, obsecro, separetur hæc à nobis, quia soror nostra est. ora, obsecro, super carnem mortuam hanc quæ est in ea, vt sanetur.
13 Orauitque Moyses coram Domino, dicens: Deus, obsecro, sana eâm nunc.
14 Dixitque Dominus ad Moysen: Et si pater eius increpans increpasset eam, nonne erubesceret septem diebus? Recludatur septem diebus extra castra, & posteà reuocabitur.
15 Reclusaque est Maria extra castra septem diebus. Populus autem non est profectus, donec reuocata est Maria.

CAP. XIII.

ET post hæc profectus est populus de Aseroth, & castrametati sunt in deserto Pharan.
2 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
3 Mitte tibi viros vt explorent terram Chanaan, quam ego dabo filiis Israel; singulos viros de vnoquoque tribu patrum suorum mittetis omnem principem qui in eis est.
4 Misitque eos Moyses à deserto Pharan iuxta verbum Domini: omnes hi viri capita filiorum Israel erant.
5 Et hæc sunt nomina eorum: De tribu Ruben, Samua filius Zachur.
6 De tribu Symeon, Saphat filius Hori.
7 De tribu Iuda, Caleb filius Iephone.
8 De tribu Isachar, Igal filius Ioseph.
9 De tribu Ephraim, Osee filius Nun.
10 De tribu Beniamin, Phalti filius Raphu.
11 De tribu Zabulon, Gaddiel filius Sodi.
12 De tribu Ioseph de tribu Manasse, Gaddi filius Susi.
13 De tribu Dan, Amiel filius Gemali.
14 De tribu Aser, Sethur filius Michael.
15 De tribu Neptali, Naabi filius Vapsi.
16 De tribu Gad, Geuel filius Machi.
17 Hæc sunt nomina virorum quos misit Moyses ad explorandam terram. Vocauitque Moyses Osee filium Nun, Iosue.
18 Et misit eos Moyses ad explorandam terram Chanaan, & dixit ad eos: Ascendite hac per Meridiem, & ascendetis ad montem.
19 Et videbitis terram qualis est, & populum qui habitat in ea, vtrùm fortis sit an infirmus; vtrùm pauci sint an multi:

20 * ומה הארץ אשר הוא ישב בה הטובה הוא אם־
רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים
21 אם במבצרים : * ומה הארץ השמנה הוא
אם רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם
מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים :
22 * ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא
23 חמת : * ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן
ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה
24 לפני צען מצרים : * ויבאו עד נחל אשכל ויכרתו
משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאהו במוט
בשנים ומן הרמנים ומן התאנים :
25 * למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות
האשכול אשר כרתו משם בני ישראל :
26 * וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום : * וילכו
27 ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני
ישראל אל מדבר פארן קדשה וישיבו אתם דבר
ואת כל העדה ויראום את פרי הארץ :
28 * ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו
29 וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה : * אפס כי
עז העם הישב בארץ והערים בצרות גדלת מאד
30 וגם ילדי הענק ראינו שם : * עמלק יושב בארץ
הנגב והחתי והיבוסי והאמרי יושב בהר והכנעני
31 יושב על הים ועל יד הירדן : * ויהס כלב את העם
אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי
32 יכול נוכל לה : * והאנשים אשר עלו עמו אמרו
לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו :
33 * ויציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני
ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ
אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה
אנשי מדות :

20 * Ipsa terra bona an mala, vrbes quales,
21 muratæ an absque muris: * Humus pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, & afferte nobis de fructibus terræ. Erat autem tempus quando iam
22 præcoquæ vuæ vesci possunt. * Cumque
C ascendissent, explorauerunt terram à deserto
23 Sin vsque Roob intrantibus Emath. * Ascenderuntque ad Meridiem, & venerunt in Hebron, vbi erant Achiman & Sisai, & Tolmai filij Enach. Nam Hebron septem annis ante Tapnim vrbem Ægypti condita est.
24 * Pergentesque vsque ad torrentem Botri, absciderunt palmitem cum vua sua, quę portauerunt in vecte duo viri. de malis quoque granatis, & de ficis loci illius tulerunt:
25 * Qui appellatus est Nehel-escol, id est, torrens botri, eo quòd botrum portassent inde
26 filij Israel. * Reuersique exploratores
27 terræ post quadraginta dies, * Omni regione circuita, venerunt ad Moysen & ad Aaron, & ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. locutiq; eis & omni multitudini, ostenderunt fru-
28 ctus terræ: * Et narrauerunt, dicentes: Ve-
D nimus in terram ad quam misistis nos, quæ re vera fluit lacte & melle, vt ex his fructibus co-
29 gnosci potest. * Sed cultores fortissimos habet, & vrbes grandes atque muratas. Stirpe Enach vidimus ibi.
30 * Amalech habitat in meridie: Ethæus, & Iebusæus, & Ammorræus in montanis: Chananæus verò moratur iuxta mare, & circa flue-
31 ta Iordanis. * Inter hæc Caleb compescens murmur populi qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam.
32 * Alij verò qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus as-
33 cendere, quia fortior nobis est. * Detraxeruntque terræ quam inspexerant apud filios Israel, dicentes: Terra quam lustrauimus deuorat habitatores suos. Populus quem aspeximus, proceræ staturæ est.

תרגום אונקלוס

20 ומה ארעא דהוא יתיב בה הטבא היא אם בישא ומה קרויא דהוא יתיב בהן הבפצחין אם בכרכין : 21 ומה ארעא השמינא היא אם מסכינא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאיבא דארעא ויומיא יומי בכורי ענבין : 22 וסליקו ואלילו ית ארעא ממדברא דצן עד רחוב למטי חמת : 23 וסליקו בדרומא ואתו עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני גבריא וחברון שבע שנין אתבניאת קדם טנים דמצרים : 24 ואתו עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן עוברתא ואתכל ענבין חד ונטלוהי באריחא בתרין ומן רמוניא ומן תאיניא : 25 לאתרא ההוא קרא נחלא דאתכלא על עיסק אתכלא דקצו מתמן בני ישראל : 26 ותבו מלאללא ית ארעא מסוף ארבעין יומין : 27 ואזלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא דבני ישראל למדברא דפארן לרקם ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא ואחזיאו ית אבא דארעא : 28 ואשתעיו ליה ואמרו אתינא לארעא דשלחתנא ואף עבדא חלב ודבש היא ודין איבה : 29 לחוד ארי תקיף עמא דיתיב בארעא וקרויא כריכן רברבן לחדא ואף בני גיבריא חזינא תמן : 30 עמלקאה יתיב בארע דרומא וחתאה ויבוסאה ואמוראה יתיב בטורא וכנענאה יתיב על ימא ועל כיף ירדנא : 31 ואצית כלב ית עמא לות משה ואמר מסק נסק ונירת יתה ארי מיכל ניכול לה : 32 וגבריא דסליקו עמיה אמרו לא ניכול למיסק לות עמא ארי תקיף הוא מננא : 33 ואפיקו שום ביש על ארעא דאלילו יתה לבני ישראל למימר ארעא דעברנא בה לאללא יתה ארעא מקטלא יתבהא היא וכל עמא דחזינא בגוה אנשין דמשחא :

** Et quæ terra in quam isti morantur in ea, si pul-* 20
chra est, an mala: & quæ ciuitates in quibus hi ha-
bitant in eis, an in muratis vel in non muratis.
** Et quæ terra, an pinguis vel sterilis: si sunt in* 21
ea arbores vel non. & confortati sumetis de fructi-
bus terræ. & dies dies veris, præcursores vuæ.
** Et ascendentes considerauerunt terram à de-* 22
serto Sin vsque ad Roob, intrantibus Emath.
** Et ascenderunt per desertum, & venerunt* 23
vsque ad Hebron, & ibi Achiman, & Sisai, &
Tolmai, generationes Enach. & Hebron septem an-
*nis ædificata est ante Tani Ægypti: * Et ve-* 24
nerunt vsque ad vallem botri: & absciderunt il-
linc palmitem & racemum vuæ vnum in eo: &
tulerunt eum in vectibus, & de malis punicis, &
*de ficis. * Et locum illum cognominauerunt* 25
Vallis racemi, propter racemum quem absciderunt
*illinc filij Israel. * Et reuersi sunt inde cùm* 26
considerauissent terram post quadraginta dies.
** Et euntes venerunt ad Moysen & Aaron,* 27
& ad omnem congregationem filiorum Israel in de-
sertum Pharan Cades: & responderunt eis ver-
ba & omni congregationi. & demonstrauerunt fru
*ctum terræ: * Et enarrauerunt ei & dixe-* 28
runt: Venimus in terram ad quam misisti nos, ter-
ram fluentem lacte & melle. & hic fructus eius.
** Sed quia fortis gens habitans terram, & ciui-* 29
tates munitæ muratæ & magnæ valdè. & genera-
tionem Enach vidimus ibi.
** Et Amalec habitat in terra quæ ad Austrum;* 30
& Ethæus, & Euæus, & Iebusæus & Amorræus
habitat in montana: & Chananæus habitat iuxta
mare, & iuxta Iordanem fluuium.
** Et compescuit Chaleb populum ad Moysen, et* 31
dixit ei: Non, sed ascendentes ascendamus, & pos-
sideamus eam, quia potentes poterimus aduersus
eos.
** Et homines qui ascenderunt post eum, dixerunt:* 32
Non ascendamus, quia non poterimus ascendere ad-
uersus gentem, quia fortior est nobis magis.
** Et tulerunt pauorem terræ quam considerauе-* 33
runt ipsam ad filios Israel dicentes: Terram quam
transiuimus eam ad considerandum, terra deuorãs
habitantes in ea est.

20 * καὶ τίς ἡ γῆ εἰς ἣν οὗτοι ἐγκάθηνται ἐπ' αὐτῆς, εἰ καλή
ἐστιν, ἢ πονηρά, καὶ τίνες αἱ πόλεις εἰς ἃς οὗτοι κατοικοῦσιν ἐν αὐ-
21 ταῖς, ἢ ἐν τειχήρεσιν ἢ ἐν ἀτειχίστοις. * καὶ τίς ἡ γῆ, ἢ
πίων, ἢ παρειμένη, εἰ ἔστιν ἐν αὐτῇ δένδρα, ἢ οὔ. καὶ προσκαρτε-
ρήσαντες λήψεσθε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. καὶ αἱ ἡμέραι ἡ-
μέραι ἔαρος, πρόδρομοι σταφυλῆς.
22 * καὶ ἀναβάντες κατεσκέψαντο τὴν γῆν ἀπὸ τῆς ἐρήμου
23 σὶν ἕως ῥοὼβ, εἰσπορευομένων ἐμάθ. * καὶ ἀνέβησαν κατὰ
τὴν ἔρημον. καὶ ἤλθοσαν ἕως χεβρὼν, καὶ ἐκεῖ ἀχιμὰν, καὶ σε-
σὶ, καὶ θελαμίν, γενεαὶ ἐνάχ. καὶ χεβρὼν ἑπτὰ ἔτεσιν ᾠκο-
24 δομήθη πρὸ τοῦ τανὶ αἰγύπτου. * καὶ ἤλθοσαν ἕως
φάραγγος βότρυος. καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν κλῆμα καὶ βότρυν
σταφυλῆς ἕνα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἦρον αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦσιν, καὶ ἀπὸ
25 τῶν ῥοιῶν καὶ ἀπὸ τῶν συκῶν. * καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπω-
νόμασαν, φάραγξ βότρυος, διὰ τὸν βότρυν, ὃν ἔκοψαν ἐ-
26 κεῖθεν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ· * καὶ ἐπέστρεψαν ἐκεῖθεν κα-
τασκεψάμενοι τὴν γῆν μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας.
27 * καὶ πορευθέντες ἦλθον πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν καὶ
πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, εἰς τὴν ἔρημον φα-
ρὰν κάδης· καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ῥήματα καὶ πάσῃ τῇ συν-
αγωγῇ· καὶ ἔδειξαν τὸν καρπὸν τῆς γῆς·
28 * καὶ διηγήσαντο αὐτῷ, καὶ εἶπαν, ἤλθομεν εἰς τὴν γῆν
εἰς ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ οὗ-
29 τος ὁ καρπὸς αὐτῆς. * ἀλλ' ἢ ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ κα-
τοικοῦν τὴν γῆν, καὶ αἱ πόλεις ὀχυραὶ τετειχισμέναι καὶ μεγά-
λαι σφόδρα. καὶ τὴν γενεὰν ἐνὰχ ἑωράκαμεν ἐκεῖ.
30 * καὶ ἀμαλὴκ κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον· καὶ ὁ χετ-
ταῖος, καὶ ὁ εὐαῖος, καὶ ὁ ἰεβουσαῖος, καὶ ὁ ἀμορραῖος κα-
τοικεῖ ἐν τῇ ὀρεινῇ· καὶ ὁ χαναναῖος κατοικεῖ παρὰ θάλασσαν,
31 καὶ παρὰ τὸν ἰορδάνην ποταμόν. * καὶ κατεσιώπησε χα-
λὲβ τὸν λαὸν πρὸς μωυσῆν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ ἀλλὰ ἀνα-
βάντες ἀναβησώμεθα, καὶ κατακληρονομήσωμεν αὐτήν,
ὅτι δυνάμενοι δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς.
32 * καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ συναναβάντες μετ' αὐτὸν, εἶπαν,
οὐκ ἀναβαίνωμεν, ὅτι μὴ δυνησόμεθα ἀναβῆναι πρὸς τὸ ἔ-
θνος, ὅτι ἰσχυρότερόν ἐστιν ἡμῶν μᾶλλον.
33 * καὶ ἐξήνεγκαν ἔκστασιν τῆς γῆς ἣν κατεσκέψαντο αὐτὴν πρὸς
τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγοντες, τὴν γῆν ἣν παρήλθομεν αὐτὴν κα-
τασκέψασθαι, γῆ κατεσθίουσα τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἐστίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et qualis sit terra in qua habitat, vtrùm bona sit an mala, & quales vrbes in quibus habitat, si sunt absque muris an muratæ.
21 Et qualis est terra, si est abundans an sterilis, & si sunt in ea arbores an non. & confortabimini, & tolletis de fructibus terræ. Dies autem erant quando primæ vuæ maturescunt.
22 Ascenderuntque & explorauerunt terram à deserto Sin vsque Roob ad introitum Emath.
23 Ascenderuntque ad Meridiem, & venerunt vsque ad Hebron; & ibi erant Haiman, Sesai, & Tolmai filij gigantum; & Hebron septem annis antequàm Thanes Ægypti condita est.
24 Et venerunt vsque ad torrentem botri; & absciderunt indè palmitem & botrum vnum vuarum, & portauerunt eum duo viri in vecte: de malis quoque granatis & de ficis.
25 Appellatusque est locus ille, Torrens botri, propter botrum quem absciderunt indè filij Israel.
26 Reuersique sunt ab exploratione terræ post quadraginta dies.
27 Et abierunt, & venerunt ad Moysen & ad Aaron & ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan in Cades, & retulerunt eis verba & omni cœtui, & ostenderunt eis fructum terræ.
28 Et narrauerunt eis atque dixerunt: Venimus in terram ad quam misistis nos, & fluit lacte & melle; & hic est fructus eius.
29 Sed populus qui habitat in ea fortis est, & ciuitates muratæ & grandes valdè: filios quoque gigantum vidimus ibi.
30 Amalech habitat in terra Australi; & Ethæus, & Iebusæus, & Amorræus habitant in monte; & Chananæus habitat iuxta mare, & iuxta ripam Iordanis.
31 Et silere fecit Caleb populum propter Moysen, & ait: Ascendentes ascendemus & possidebimus eam; quoniam poterimus obtinere eam.
32 Viri autem qui ascenderunt cum eo, dixerunt: Non poterimus ascendere ad populum, quia fortior nobis est.
33 Et detraxerunt terræ quam explorauerant apud filios Israel, dicentes: Terra per quam transiuimus vt exploraremus eam, terra occidens habitatores suos est; & in omni populo quem vidimus in ea, erant viri magnæ staturæ.

34 * וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וַנְּהִי
בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם ׃

יד

1 * וַתִּשָּׂא כָּל־הָעֵדָה
וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא ׃
2 * וַיִּלֹּנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵהֶם כָּל־הָעֵדָה לוּ־מַתְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ
3 בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ־מָתְנוּ ׃ * וְלָמָה יְהוָה מֵבִיא
אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ
יִהְיוּ לָבַז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיְמָה ׃
4 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה
5 מִצְרָיְמָה ׃ * וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם
6 לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ * וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ
7 בִּגְדֵיהֶם ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה
8 הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד ׃ * אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא
אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתָנָהּ לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא
9 זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ ׃ * אַךְ בַּיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ
וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחְמֵנוּ
הֵם סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אִתָּנוּ אַל־תִּירָאֻם ׃
10 * וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעֵדָה לִרְגּוֹם אֹתָם בָּאֲבָנִים
וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה
יְנַאֲצֻנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אָנָה לֹא־יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאֹתוֹת
12 אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ ׃ * אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרִשֶׁנּוּ
13 וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ ׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְכֹחֲךָ אֶת־הָעָם
הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ ׃

34 * Ibi vidimus monſtra quædam filiorum
Enach de genere giganteo,quibus comparati
quaſi locuſtæ videbamur.

CAP. XIIII.

1 IGitur vociferans omnis turba, fleuit nocte
A illa:
2 * Et murmurati ſunt contra Moyſen &
Aaron cuncti filij Iſrael,dicentes: Vtinã mor-
tui eſſemus in Ægypto, & non in hac vaſta ſo-
litudine. Vtinam pereamus,
3 * Et non inducat nos Dominus in terram
iſtam, ne cadamus gladio, & vxores ac liberi
noſtri ducantur captiui. Nónne melius eſt
reuerti in Ægyptum?
4 * Dixeruntq; alter ad alterum:Conſtitua-
mus nobis ducem,& reuertamur in Ægyptũ.
5 * Quo audito Moyſes & Aaron,ceciderunt
proni in terram coram omni multitudine fi-
liorum Iſrael.
6 * At verò Ioſue filius Nun & Caleb filius
Iephone, qui & ipſi luſtrauerunt terram, ſci-
derunt veſtimenta ſua:
7 * Et ad omnem multitudinem filiorum Iſ-
B rael locuti ſunt:Terra quam circuiuimus,val-
dè bona eſt.
8 * Si propitius fuerit Dominus,inducet nos
in eam, & tradet humum lacte & melle ma-
9 nantem. * Nolite rebelles eſſe contra Do-
minum , neque timeatis populum terræ hu-
ius: quia ſicut panem,ita eos poſſumus deuo-
rare.Receſſit ab eis omne præſidium. Domi-
10 nus nobiſcum eſt:nolite metuere. * Cumq;
clamaret omnis multitudo, & lapidibus eos
vellet opprimere,apparuit gloria Domini ſu-
per tectum fœderis, cunctis videntibus filiis
11 Iſrael. * Et dixit Dominus ad Moyſen:
Vſquequo detrahet mihi populus iſte? quouſ-
que non credent mihi in omnibus ſignis quæ
12 feci coram eis? * Feriam igitur eos pe-
ſtilentia, atque conſumam. te autem faciam
principem ſuper gentem magnam & fortio-
13 rem quàm hæc eſt. * Et ait Moyſes ad Domi-
num: Vt audiant Ægyptij, de quorum medio
eduxiſti populum iſtum,

תרגום אונקלוס

34 וְתַמָּן חֲזֵינָא יָת גִּיבָּרַיָּא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבָּרַיָּא וַהֲוֵינָא בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּקַמְצִין וְכֵן הֲוֵינָא בְּעֵינֵיהוֹן ׃

יד

1 וַאֲרִימַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וִיהַבוּ יַת קָלְהוֹן וּבְכוֹ עַמָּא בְּלֵילְיָא הַהוּא ׃ 2 וְאִתְרַעַמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כֹּל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ לְהוֹן כָּל כְּנִשְׁתָּא לְוַי דְּמִיתְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אוֹ בְּמַדְבְּרָא הָדֵין לְוַי דְּמִיתְנָא ׃ 3 וּלְמָה יְיָ מָעֵיל יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא
לְמִפַּל בְּחַרְבָּא נְשָׁנָא וְטַפְלָנָא יְהוֹן לְבִיזָא הֲלָא טָב לָנָא דְּנְתוּב לְמִצְרָיִם ׃ 4 וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי נְמַנֵּי רֵישָׁא וּנְתוּב לְמִצְרָיִם ׃
5 וּנְפַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהוֹן קֳדָם כָּל קְהַל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ 6 וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה מִן אַלָּלֵי אַרְעָא בְּזַעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן ׃
7 וַאֲמַרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דַּעֲבַרְנָא בַהּ לְאַלָּלָא יָתַהּ טָבָא אַרְעָא לַחֲדָא לַחֲדָא ׃ 8 אִם רַעְוָא בְנָא יְיָ וְיָעֵיל יָתָנָא
לְאַרְעָא הָדָא וְיִתְּנִנַּהּ לָנָא אַרְעָא דְּהִיא עָבְדָא חֲלַב וּדְבָשׁ ׃ 9 בְּרַם בְּמֵימְרָא דַּייָ לָא תִּמְרְדוּן וְאַתּוּן לָא תִּדְחֲלוּן מִן עַמָּא דְאַרְעָא אֲרֵי בִידָנָא
מְסִירִין אִנּוּן עֲדָא תָּקְפְּהוֹן מִנְּהוֹן וּמֵימְרָא דַּייָ בְּסַעְדָּנָא לָא תִּדְחֲלוּן מִנְּהוֹן ׃ 10 וַאֲמַרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמִרְגַּם יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וִיקָרָא דַּייָ אִתְגְּלִי
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימָתַי יְהוֹן מַרְגְּזִין קֳדָמַי עַמָּא הָדֵין וְעַד אֵימָתַי לָא יְהֵימְנוּן בְּמֵימְרִי בְּכֹל אָתַיָּא דַּעֲבָדִית
בֵּינֵיהוֹן ׃ 12 אֶמְחִנּוּן בְּמוֹתָא וַאֲשֵׁיצֵינּוּן וְאֶעְבֵּד יָתָךְ לְעַם סַגִּיא וְתַקִּיף מִנְּהוֹן ׃ 13 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ וְיִשְׁמְעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי
אַסֵּקְתָּא בְחֵילָךְ יַת עַמָּא הָדֵין מִבֵּינֵיהוֹן ׃

& omnis populus quē vidimus in ea, viri proceræ
*staturæ. * Et ibi vidimus gigantes; & eramus co-* 34
ram nobis velut locustæ, sed & sic eramus coram
illis.

CAP. XIIII.

ET accipiens omnis congregatio, dedit vocem, et 1
fleuit populus totam noctem illam:
** Et murmurabant contra Moysen & Aaron* 2
omnes filij Israel: & dixerunt ad eos omnis congre-
gatio: Vtinam mortui essemus in terra Ægypti, aut
in deserto hoc mortui essemus.
** Et quare Dominus inducit nos in terram hanc* 3
cadere in bello? vxores nostræ & filij erunt in ra-
pinam: nunc ergo melius nobis est reuerti in Ægy-
ptum.
** Et dixit alter alteri: Demus ducem, & reuer-* 4
tamur in Ægyptum.
** Et cecidit Moyses & Aaron super faciem co-* 5
ram omni congregatione filiorum Israel.
** Iesus autem filius Naue, & Chaleb filius Je-* 6
phone, ex his qui considerauerunt terram, sciderunt
vestimenta sua:
** Et dixerunt aduersus omnem congregationem* 7
filiorum Israel, dicentes: Terra quam consideraui-
mus eam, bona est valde valde.
** Si eligit nos Dominus, inducet nos in terram* 8
hanc, & dabit eam nobis, terra quæ est fluens lacte
& melle.
** Sed à Domino ne rebelles sitis. vos autem ne* 9
timeatis populum terræ; quia cibus vobis est. Re-
cessit enim tempus ab illis, at Dominus in nobis: ne
timeatis eos.
** Et dixit omnis congregatio, vt lapidarent eos* 10
in lapidibus. Et gloria Domini apparuit in nube su-
per tabernaculum testimonij in omnibus filiis Is-
rael.
** Et dixit Dominus ad Moysen: Vsquequo* 11
irritat me populus hic, & vsquequo non cre-
dent mihi in omnibus signis, quæ feci in eis?
** Percutiam eos morte, & perdam eos: &* 12
faciam te in gentem magnam, & multam magis
quàm hæc. Et dixit Moyses ad Dominum: Et au-
diet Ægyptus, quòd eduxisti fortitudine tua popu-
lum hunc ex ipsis:

καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ἑωράκαμεν ἐπ᾽ αὐτῆς ἄνδρες ὑπερμή-
34 κεις. * καὶ ἐκεῖ ἑωράκαμεν τοὺς γίγαντας, καὶ ἦμεν ἐνώπιον
ἡμῶν ὡσεὶ ἀκρίδες, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν.

ιδ´.

1 * Καὶ ἀναλαβοῦσα πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ἔδωκε φωνὴν,
καὶ ἔκλαιεν ὁ λαὸς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην·
2 * καὶ διεγόγγυζον ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ
ἰσραήλ. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ὄφελον
ἀπεθάνομεν ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἀπεθάνομεν.
3 * καὶ ἱνατί κύριος εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ταύτην πε-
σεῖν ἐν πολέμῳ; αἱ γυναῖκες ἡμῶν καὶ τὰ παιδία ἔσονται εἰς
διαρπαγήν· νῦν οὖν βέλτιον ἡμῖν ἐστὶν ἀποστραφῆναι εἰς αἴ-
γυπτον.
4 * καὶ εἶπεν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, δῶμεν ἀρχηγὸν, καὶ ἀποστρέψω-
μεν εἰς αἴγυπτον.
5 * καὶ ἔπεσεν μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐναντίον
πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ.
6 * ἰησοῦς δὲ ὁ τοῦ ναυῆ, καὶ χαλὲβ ὁ τοῦ ἰεφονὴ, τῶν κατασκε-
ψαμένων τὴν γῆν, διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν·
7 * καὶ εἶπαν πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ, λέγον-
τες, ἡ γῆ, ἣν κατεσκεψάμεθα αὐτὴν, ἀγαθή ἐστιν σφόδρα
σφόδρα.
8 * εἰ αἱρετίζει ἡμᾶς κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν
ταύτην· καὶ δώσει αὐτὴν ἡμῖν· γῆ ἥτις ἐστὶ ῥέουσα γάλα καὶ
μέλι.
9 * ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κυρίου μὴ ἀποστάται γίνεσθε, ὑμεῖς δὲ μὴ
φοβηθῆτε τὸν λαὸν τῆς γῆς, ὅτι κατάβρωμα ὑμῖν ἐστίν. ἀφέ-
στηκεν γὰρ ὁ καιρὸς ἀπ᾽ αὐτῶν, ὁ δὲ κύριος ἐν ἡμῖν, μὴ φοβη-
θῆτε αὐτούς.
10 * καὶ εἶπε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καταλιθοβολῆσαι αὐτοὺς ἐν
λίθοις. καὶ ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
11 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἕως τίνος παροξύνει με
ὁ λαὸς οὗτος; καὶ ἕως τίνος οὐ πιστεύουσί μοι ἐν πᾶσι τοῖς ση-
μείοις, οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς;
12 * πατάξω αὐτοὺς θανάτῳ, καὶ ἀπολῶ αὐτοὺς, καὶ ποιήσω σε
εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς
κύριον, καὶ ἀκούσεται αἴγυπτος, ὅτι ἀνήγαγες τῇ ἰσχύϊ σου τὸν
λαὸν τοῦτον ἐξ αὐτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

34 Ibique vidimus gigantes filios Enac de gigantibus: & videbamur apud nosmetipsos quasi locustæ: & sic fuimus in oculis eorum.

CAP. XIIII.

ELeuauitque omnis cœtus vocem suam, & fleuit omnis populus in nocte illa:
2 Et murmurati sunt contra Moysen & contra
Aaron omnes filij Israel, & dixerunt eis omnis congregatio: Vtinam mortui essemus in terra Ægypti, aut in deserto hoc vtinam mortui essemus.
3 Quare ergo inducit nos Dominus in terram hanc, vt cadamus gladio, & vxores nostræ & paruuli nostri erunt in prædam? nonne melius est
nobis vt reuertamur in Ægyptum?
4 Dixitque vnusquisque ad fratrem suum: Constituamus principem, & reuertamur
in Ægyptum.
5 Et cecidit Moyses & Aaron super faciem suam coram omni cœtu congregationis filiorum Israel.
6 Iosue autem filius Nun & Caleb filius Iephone de exploratoribus terræ sciderunt vestimenta sua:
7 Et dixerunt ad omnem congregationem filiorum Israel, dicentes: Terra per quam transiuimus vt exploraremus eam, bona terra est valdè ni-
mis.
8 Si voluntas Domini fuerit nobiscum, introducet nos in terram hanc, & tradet nobis terram quæ fluit lacte & melle.
9 Veruntamen nolite esse rebelles contra verbum Domini: neque vos timeatis populum terræ, quia in manu nostra traditi sunt: recessit ab eis
fortitudo eorum, & verbum Domini est in adiutorium nostrum: nolite metuere eos.
10 Dixerunt omnis congregatio, vt
lapidarent eos lapidibus. Et gloria Domini reuelata est in tabernaculo fœderis omnibus filiis Israel.
11 Dixitque Dominus ad
Moysen: Vsquequo prouocabunt me ad iracundiam populus iste? & vsquequo non credent verbo meo in omnibus signis quæ feci inter eos?
12 Feriam eos pestilentia, & consumam eos: & faciam te in populum magnum & fortiorem eis. Dixitque Moyses coram Domino: Audient Æ-
gyptij de quorum medio ascendere fecisti populum istum in virtute tua:

14 * וְאָמְרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה
יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה
אַתָּה יְהוָה וַעֲנָנְךָ עֹמֵד עֲלֵהֶם וּבְעַמֻּד עָנָן אַתָּה
הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ לָיְלָה׃
15 * וְהֵמַתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֲךָ לֵאמֹר׃
16 * מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃
17 * וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
18 * יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נֹשֵׂא עָוֺן וָפָשַׁע
וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֺן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־
19 שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃ * סְלַח־נָא לַעֲוֺן
הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה
20 מִמִּצְרַיִם וְעַד־הֵנָּה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי
21 כִּדְבָרֶךָ׃ * וְאוּלָם חַי־אָנִי וְיִמָּלֵא כְבוֹד־
22 יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ׃ * כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים
הָרֹאִים אֶת־כְּבֹדִי וְאֶת־אֹתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
בְמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא
23 שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃ * אִם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם וְכָל־מְנַאֲצַי לֹא יִרְאוּהָ׃
24 * וְעַבְדִּי כָלֵב עֵקֶב הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ וַיְמַלֵּא
אַחֲרָי וַהֲבִיאֹתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שָׁמָּה וְזַרְעוֹ
25 יוֹרִשֶׁנָּה׃ * וְהָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בָּעֵמֶק מָחָר
פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃
26 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
27 * עַד־מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הֵמָּה מַלִּינִים
עָלָי אֶת־תְּלֻנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה מַלִּינִים
28 עָלַי שָׁמָעְתִּי׃ * אֱמֹר אֲלֵהֶם חַי־אָנִי
נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנָי כֵּן אֶעֱשֶׂה
לָכֶם׃

14 * Et habitatores terræ huius qui audierũt
quòd tu, Domine, in populo isto sis, & facie
videaris ad faciem, & nubes tua protegat il-
los,& in columna nubis præcedas eos per diẽ
& in columna ignis per noctem:
15 * Quòd occideris tantam multitudinem
quasi vnum hominem: & dicant:
16 * Non poterat introducere populum in
terram pro qua iurauerat, idcircò occidit eos
in solitudine.
17 * Magnificetur ergo fortitudo Domini,si-
18 cut iurasti,dicens: * Dominus patiens &
multæ misericordiæ, auferens iniquitatem &
scelera, nullumque innoxium derelinquens:
qui visitas peccata patrum in filios,in tertiam
& quartam generationem:
19 * Dimitte,obsecro,peccatum populi huius
D secundùm magnitudinem misericordiæ tuæ,
sicut propitius fuisti egredientibus de Ægy-
pto vsque ad locum istum.
20 * Dixitque Dominus, Dimisi iuxta ver-
bum tuum.
21 * Viuo ego: & implebitur gloria Domini
vniuersa terra.
22 * Attamen omnes homines qui viderunt
maiestatem meam,& signa quæ feci in Ægy-
pto & in solitudine, & tentauerunt me iam
per decem vices,nec obedierunt voci meæ:
23 * Non videbunt terram pro qua iuraui pa-
tribus eorum: nec quisquam ex illis qui de-
traxit mihi,intuebitur eam.
24 * Seruum meum Caleb,qui plenus alio spiri-
tu secutus est me, inducã in terram hanc quã
circuiuit,& semen eius possidebit eam:
25 * Quoniam Amalechites & Chananæus
habitant in vallibus. Cras amouete castra,&
E reuertimini in solitudinẽ per viã maris rubri.
26 * Locutusque est Dominus ad Moysen &
Aaron,dicens:
27 * Vsquequo multitudo hæc pessima mur-
murat contra me? Querelas filiorum Israel
audiui.
28 * Dic ergo eis: Viuo ego, ait Dominus: si-
cuti locuti estis audiente me,sic faciam vobis.

תרגום אונקלוס

14 ויימרון לדייתב בארעא הדא דשמעו ארי את יי דשכנתך שריא בגו עמא הדין דבעיניהון חזו שכינת יקרך יי ועננך מטיל עליהון
ובעמודא דעננא את מדבר קדמיהון בימָמא ובעמודא דאשתא בליליא׃ 15 ותקטול ית עמא הדין כגברא חד ויימרון עממיא
דשמעו ית שמע גבורתך למימר׃ 16 מדלית יוכלא קדם יי לאעלא ית עמא הדין לארעא דקיים להון וקטלינון במדברא׃
17 וכען סגי כען חילא קדמך יי כמא דמלילתא למימר׃ 18 יי מרחיק רגז ומסגי למעבד טבוון שביק לעויין ולמרוד ולחובין סלח
לדתיבין לאוריתיה ולדלא תיבין לא מזכי מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעי׃ 19 שבוק כען לחובי עמא
הדין כסגיאות טיבותך וכמא דשבקתא לעמא הדין ממצרים ועד כען׃ 20 ואמר יי שבקית כפתגמך׃ 21 וברם קיים אנא
ומליא יקרא דיי ית כל ארעא׃ 22 ארי כל גבריא דחזו ית יקרי וית אתותי דעבדית במצרים ובמדברא ונסיאו קדמי דנן עשר זמנין
ולא קבילו במימרי׃ 23 אם יחזון ית ארעא דקיימית לאבהתהון וכל דארגיזו קדמי לא יחזונה׃ 24 ועבדי כלב חלף דהות
רוח אוחרי עימיה ואשלים בתר דחלתי ואעילינה לארעא דעל לתמן ובנוהי ירתונה׃ 25 ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא
מחר אתפנו וטולו לכון למדברא אורח ימא דסוף׃ 26 ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר׃ 27 עד אמתי לכנשתא בישתא
הדא דאנון מתרעמין עלי ית תרעמות בני ישראל דאינון מתרעמין עלי שמיע קדמי׃ 28 אימר להון קיים אנא אמר יי אם לא כמא
דמלילתון קדמי כן אעביד לכון׃

‡ Sed & omnes habitantes in terra hac audie- 14
runt, quòd tu Dominus in populo hoc, qui oculis ad
oculos videris tu Domine, & nubes tua præsidet
super eos, & in columna nubis tu ambulas prior eis
die, & in columna ignis nocte.
‡ Confringes populum hunc quasi hominem v- 15
num. & dicent gentes quæcunque audierunt nomen
tuum, dicentes: ‡ Eo quòd non posset Dominus 16
introducere populum hunc in terram quam iurauit
eis, strauit eos in deserto.
‡ Et nunc exaltetur manus tua, Domine, quem- 17
admodum dixisti, dicens: ‡ Dominus longanimis, 18
& multum misericors & verax, auferens iniqui-
tates, & scelera, & peccata, & expiatione non e-
mundabit noxium, reddens peccata patrum in filios
vsque ad tertiam & quartam generationem.
‡ Dimitte peccata populo huic secundùm mag- 19
nam misericordiam tuam, quemadmodum propitius
eis fuisti ab Ægypto vsque nunc.
‡ Et dixit Dominus: Propitius eis sum secun- 20
dùm verbum tuum. ‡ Sed viuo ego, & im- 21
plebit gloria Domini omnem terram:
‡ Quia omnes viri videntes gloriam meam, & 22
signa quæ feci in Ægypto, & in deserto hoc, & ten
tauerunt me hac decima vice, & non audierunt
meam vocem: ‡ Profectò non videbunt ter- 23
ram quam iuraui patribus suis: sed filij eorum qui
sunt mecum hic hodie, quotquot non sciunt bonum
aut malum, omnis iunior expers, his dabo terram.
omnes autem irritantes me non videbunt hanc.
‡ At seruus meus Chaleb, quia fuit spiritus a- 24
lius in eo, & secutus est me, & inducam eum in ter-
ram in quam intrauit illuc, & semen eius poßidebit
eam. ‡ At Amalec & Chananæus habitant 25
in valle. Cras reuertimini vos, & discedite in de-
sertum viam maris rubri.
‡ Et ait Dominus ad Moysen & Aaron, di- 26
cens: ‡ Vsquequo congregationem prauam hanc 27
quæ ipsi murmurant contra me, murmurationem fi-
liorum Israel, quam ipsi murmurant de vobis, au-
diui.
‡ Dic eis: Viuo ego, dicit Dominus: profectò 28
quemadmodum locuti estis in aures meas, sic faciam
vobis.

14 ‡ ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης
ἀκηκόασιν, ὅτι σὺ κύριος ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, ὅστις ὀφθαλμοῖς
κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ὀπτάζῃ σὺ κύριε, καὶ ἡ νεφέλη σου ἐφέστηκεν
ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐν στύλῳ νεφέλης σὺ πορεύῃ πρότερος αὐτῶν
τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα.
15 ‡ καὶ ἐκτρίψεις τὸν λαὸν τοῦτον ὡσεὶ ἄνθρωπον ἕνα. καὶ ἐ-
ροῦσιν τὰ ἔθνη ὅσοι ἀκηκόασι τὸ ὄνομά σου, λέγοντες·
16 ‡ παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν τὸν λαὸν τοῦτον
εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς, κατέστρωσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρή-
17 μῳ. ‡ καὶ νῦν ὑψωθήτω ἡ χείρ σου κύριε ὃν τρόπον εἶ-
πας, λέγων·
18 ‡ κύριος μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινός,
ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀδικίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ καθαρισ-
μῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ
τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς.
19 ‡ ἄφες τὴν ἁμαρτίαν τῷ λαῷ τούτῳ κατὰ τὸ μέγα ἔλεός
σου. καθάπερ ἵλεως αὐτοῖς ἐγένου ἀπὸ αἰγύπτου ἕως τοῦ νῦν.
20 ‡ καὶ εἶπε κύριος, ἵλεως αὐτοῖς εἰμὶ κατὰ τὸ ῥῆμά σου.
21 ‡ ἀλλὰ ζῶ ἐγὼ καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν.
22 ‡ ὅτι πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὁρῶντες τὴν δόξαν μου, καὶ τὰ
σημεῖα ἃ ἐποίησα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, καὶ ἐπεί-
ρασάν με τοῦτο δέκατον, καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου τῆς φωνῆς.
23 ‡ ἦ μὴν οὐκ ὄψονται τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατρά-
σιν αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ τέκνα αὐτῶν ἅ ἐστι μετ᾽ ἐμοῦ ὧδε σήμερον,
ὅσοι οὐκ οἴδασιν ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶς νεώτερος ἄπειρος, τού-
τοις δώσω τὴν γῆν. πάντες δὲ οἱ παροξύνοντές με οὐκ ὄ-
ψονται αὐτήν.
24 ‡ ὁ δὲ παῖς μου χαλὲβ, ὅτι ἐγενήθη πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐ-
τῷ, καὶ ἐπηκολούθησέ μοι, καὶ εἰσάξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν
εἰσῆλθεν ἐκεῖ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει αὐτήν.
25 ‡ ὁ δὲ ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος κατοικοῦσιν ἐν τῇ κοιλάδι.
αὔριον ἐπιστράφητε ὑμεῖς, καὶ ἀπάρατε εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν
θαλάσσης ἐρυθρᾶς.
26 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·
27 ‡ ἕως τίνος τὴν συναγωγὴν τὴν πονηρὰν ταύτην, ἃ αὐ-
τοὶ γογγύζουσιν ἐναντίον μου, τὴν γόγγυσιν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ,
ἣν αὐτοὶ γογγύζουσι περὶ ὑμῶν, ἀκήκοα.
28 ‡ εἶπον αὐτοῖς, ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, ἦ μὴν ὃν τρόπον λε-
λαλήκατε εἰς τὰ ὦτά μου, οὕτως ποιήσω ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dicent habitantibus in terra hac qui audierunt quòd tu Domine cum maiestate tua habitas in medio populi huius, qui oculis suis vidit maiestatem gloriæ tuæ, Domine, & nubes tua obumbrat super eos: & in columna nubis tu præcedis eos per diem, & in columna ignis per noctem.
15 Et si occideris populum hunc quasi virum vnum, dicent populi qui audierunt famam fortitudinis tuæ, dicentes:
16 Eo quòd non erat potestas coram Domino ad introducendum populum hunc in terram pro qua iurauit eis, ideò occidit eos in deserto.
17 Nunc autem magnificetur, obsecro, fortitudo coram te, Domine, sicut locutus es, dicens: 18 Dominus patiens & multum benefaciens, dimittens iniquitates & scelus, parcens eis qui conuertuntur ad legem eius, & eos qui non conuertuntur non iustificat; visitans peccata patrum in filios rebelles in generationem tertiam & in quartam. 19 Dimitte, obsecro, peccata populi huius, secundùm multitudinem bonitatis tuæ; & sicut dimisisti populo huic ab Ægypto & vsque nunc. 20 Dixitque Dominus: Dimisi iuxta verbum tuum. 21 Veruntamen viuo ego: & implebitur gloria Domini omnis terra:
22 Quia omnes viri qui viderunt gloriam meam, & signa mea quæ feci in Ægypto & in deserto, & tentauerunt coram me iam decem vicibus, & non obedierunt verbo meo: 23 Si videbunt terram pro qua iuraui patribus suis, & omnes qui irritauerunt coram me, non videbunt eam. 24 Seruum autem meum Caleb, eo quòd fuit cum eo alius spiritus, & perfectè secutus est timorem meum, introducam in terram ad quam ingressus est, & filij sui possidebunt eam. 25 Amalechites autem & Chananæus habitant in valle: cras reuertimini & mouete castra in solitudinem per viam maris rubri. 26 Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens:
27 Vsquequo congregatio hæc pessima murmurabunt contra me? murmuratio filiorum Israel, quam ipsi murmurant contra me, audita est coram me.
28 Dic eis: Viuo ego, dicit Dominus: quòd sicut locuti estis coram me, sic faciam vobis.

29 במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל
מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם
30 עלי׃ אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי
את ידי לשכן אתכם בה כי אם כלב בן יפנה
31 ויהושע בן נון׃ וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה
והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם
32 בה׃ ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה׃ 33 ובניכם
יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את
34 זנותיכם עד תם פגריכם במדבר׃ במספר
הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום
לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים
35 שנה וידעתם את תנואתי׃ אני יהוה דברתי
אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת
הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימתו׃
36 והאנשים אשר שלח משה לתור את הארץ
וישבו וילונו עליו את כל העדה להוציא דבה
37 על הארץ׃ וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ
38 רעה במגפה לפני יהוה׃ ויהושע בן נון
וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם ההלכים לתור
39 את הארץ׃ וידבר משה את הדברים האלה
אל כל בני ישראל ויתאבלו העם מאד׃
40 וישכמו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו
ועלינו אל המקום אשר אמר יהוה כי חטאנו׃
41 ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי יהוה
42 והוא לא תצלח׃ אל תעלו כי אין יהוה בקרבכם
43 ולא תנגפו לפני איביכם׃ כי העמלקי והכנעני
שם לפניכם ונפלתם בחרב כי על כן שבתם מאחרי
44 יהוה ולא יהיה יהוה עמכם׃ ויעפלו לעלות
אל ראש ההר וארון ברית יהוה ומשה לא משו
מקרב המחנה׃

29 In solitudine hac iacebunt cadauera vestra. omnes qui numerati estis à viginti annis
30 & suprà, & murmurastis contra me, Non intrabitis terram super quam leuaui manum meam, vt habitare vos facerem: præter Caleb
31 filium Iephone & Iosue filium Nun. Paruulos autem vestros de quibus dixistis, quod prædæ hostibus forent, introducam vt videant ter-
32 ram quæ vobis displicuit. Vestra cadaue-
33 ra iacebunt in solitudine. Filij vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta: & portabunt fornicationem vestram, donec consu-
34 mantur cadauera patrum in deserto. Iuxta numerum quadraginta dierum quibus considerastis terram, annus pro die imputabitur. & quadraginta annis recipietis iniquitates
35 vestras, & scietis vltionem meam. Quoniam sicut locutus sum, ita faciam omni multitudini huic pessimæ, quæ cõsurrexit aduersum me. in solitudine hac deficiet & morie-
36 tur. Igitur omnes viri quos miserat Moyses ad contemplandam terram, & qui reuersi murmurare fecerant contra eum omnẽ multitudinem, detrahentes terrę quòd esset mala,
37 Mortui sunt atque percussi in cõspectu Do-
38 mini. Iosue autem filius Nun, & Caleb filius Iephone vixerunt ex omnibus qui perre-
39 xerant ad considerandam terram. Locutusque est Moyses vniuersa verba hæc ad omnes fi-
40 lios Israel. & luxit populus nimis. Et ecce manè primo surgentes ascenderunt verticẽ montis, atque dixerũt: Parati sumus ascendere ad locum de quo Dominus locutus est, quia pec-
41 cauimus. Quibus Moyses: Cur, inquit, transgredimini verbum Domini? quod vobis non
42 cedet in prosperum. Nolite ascendere: non enim est Dominus vobiscum, ne corruatis co-
43 ram inimicis vestris. Amalechites & Chananęus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eo quòd nolueritis acquiescere Domino: nec
44 erit Dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Arca autem testamenti Domini & Moyses non recesserunt de castris.

תרגום אונקלוס

29 במדברא הדין יפלון פגריכון וכל מניניכון לכל חשבנכון מבר עשרין שנין ולעילא דאתרעמתון עלי׃ 30 אם אתון תיעלון לארעא דקיימית במימרי לאשראה יתכון בה אלהין כלב בר יפנה ויהושע בר נון׃ 31 וטפלכון דאמרתון לבזא יהי ואעיל יתהון וידעון ית ארעא דקצתון בה׃ 32 ופגריכון דלכון יפלון במדברא הדין׃ 33 ובניכון יהון מאחרין במדברא ארבעין שנין ויקבלון ית חוביכון עד דיסופון פגריכון במדברא׃ 34 במנין יומיא דאללתון ית ארעא ארבעין יומין יומא לשתא יומא לשתא תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין ותדעון ית דאתרעמתון עלי׃ 35 אנא יי גזרית במימרי אם לא דא אעביד לכל כנשתא בישתא הדא דאזדמנו עלי במדברא הדין יסופון ותמן ימותון׃ 36 וגבריא די שלח משה לאללא ית ארעא ותבו וארעימו עלוהי ית כל כנשתא לאפקא שום ביש על ארעא׃ 37 ומיתו גבריא דאפיקו שום ביש על ארעא במותנא קדם יי׃ 38 ויהושע בר נון וכלב בר יפנה אתקימו מן גבריא האינון דאזלו לאללא ית ארעא׃ 39 ומליל משה ית פתגמיא האילין עם כל בני ישראל ואתאבלו עמא לחדא׃ 40 ואקדימו בצפרא וסליקו לריש טורא למימר הא אנחנא וסלקין לאתרא דאמר יי ארי חבנא׃ 41 ואמר משה למה דנן אתון עברין על גזירת מימרא דיי והיא לא תצלח׃ 42 לא תסקון ארי לית שכינתא דיי ביניכון ולא תתברון קדם בעלי דבביכון׃ 43 ארי עמלקאה וכנענאה תמן קדמיכון ותפלון בחרבא ארי על כן תבתון מבתר פלחנא דיי ולא יהי מימרא דיי בסעדכון׃ 44 וארשעו למיסק לריש טורא וארון קימא דיי ומשה לא אעדו מגו משריתא׃

‡ *In deserto hoc cadent cadauera vestra. & om-* 29
nis visitatio vestra, & numerati vestri à viginti
annis & suprà, quotquot murmurauerunt contra
me. ‡ *Si vos introibitis in terram in quam ex-* 30
tendi manum meam, vt habitare facerem vos in ea.
sed Chaleb filius Iephone, & Iesus filius Naue,
‡ *Et pueri, quos dixistis in rapinam futuros, in-* 31
ducam eos in terram qua vos recessistis ab ea.
‡ *Et cadauera vestra cadent in deserto hoc.* 32
‡ *At filij vestri erunt vagi in deserto quadra-* 33
ginta annis. & portabunt fornicationem vestram,
vsquequo consumentur cadauera vestra in deserto,
‡ *Iuxta numerum dierum quibus considerastis* 34
terram quadraginta diebus, diem pro anno accipie-
tis peccata vestra quadraginta annis; & cognosce-
tis furorem iræ meæ.
‡ *Ego Dominus locutus sum: profectò sic faciam* 35
congregationi prauæ huic quæ insurrexit cõtra me.
in deserto hoc consumentur, & ibi morientur.
‡ *Et homines quos misit Moyses ad consideran-* 36
dum terram; & postquàm venerunt murmuraue-
runt contra eam apud congregationem, vt profer-
rent verba pessima de terra:
‡ *Et mortui sunt homines qui dixerunt aduer-* 37
sus terram mala in plaga coram Domino.
‡ *Et Iesus filius Naue & Chaleb filius Iephone* 38
vixerunt de hominibus illis qui iuerunt ad consi-
derandum terram.
‡ *Et locutus est Moyses verba hæc ad omnes fi-* 39
lios Israel: & luxit populus valdè.
‡ *Et surgentes manè, ascenderunt in verti-* 40
cem montis, dicentes: Ecce nos ascendemus in lo-
cum quem dixit Dominus, quia peccauimus.
‡ *Et dixit Moyses: Quare vos transgredi-* 41
mini verbum Domini? Non prospera erunt vo-
bis. ‡ *Ne ascendatis. non enim est Domi-* 42
nus vobiscum: & cadetis ante faciem inimicorum
vestrorum:
‡ *Quia Amalech & Chananæus ibi ante vos;* 43
& cadetis gladio, cuius causa auersi estis non obe-
dientes Domino, & non erit Dominus in vobis.
‡ *Et vim facientes ascenderunt super verticem* 44
montis. at arca testamenti Domini & Moyses non
moti sunt de castris.

29 ‡ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ πεσεῖται τὰ κῶλα ὑμῶν. καὶ πᾶσα ἡ
ἐπισκοπὴ ὑμῶν καὶ οἱ κατηριθμημένοι ὑμῶν ἀπὸ εἰκοσαέ-
30 τους καὶ ἐπάνω, ὅσοι ἐγόγγυσαν ἐπ' ἐμοί. ‡ εἰ ὑμεῖς εἰσε-
λεύσεσθε εἰς τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου κατασκη-
νῶσαι ὑμᾶς ἐπ' αὐτῆς. ἀλλ' ἢ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονὴ, καὶ ἰησοῦς ὁ
31 τοῦ ναυὴ, ‡ καὶ τὰ παιδία, ἃ εἴπατε εἰς διαρπαγὴν ἔσεσθαι,
εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὑμεῖς ἀπέστητε ἀπ' αὐτῆς.
32 ‡ καὶ τὰ κῶλα ὑμῶν πεσεῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ.
33 ‡ οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται νεμόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκον-
τα ἔτη. καὶ ἀνοίσουσι τὴν πορνείαν ὑμῶν, ἕως ἂν ἀναλωθῇ τὰ
34 κῶλα ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ‡ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν,
ὅσας κατεσκέψασθε τὴν γῆν τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν
τοῦ ἐνιαυτοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν τεσσαράκοντα ἔ-
τη. καὶ γνώσεσθε τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς μου.
35 ‡ ἐγὼ κύριος ἐλάλησα· ἦ μὴν οὕτως ποιήσω τῇ συναγω-
γῇ τῇ πονηρᾷ ταύτῃ, τῇ ἐπισυνεσταμένῃ ἐπ' ἐμέ. ἐν τῇ ἐρήμῳ
ταύτῃ ἐξαναλωθήσονται, καὶ ἐκεῖ ἀποθανοῦνται.
36 ‡ καὶ οἱ ἄνθρωποι, οὓς ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι
τὴν γῆν, καὶ παραγενηθέντες διεγόγγυσαν κατ' αὐτῆς πρὸς
τὴν συναγωγὴν, ἐξενέγκαι ῥήματα πονηρὰ περὶ τῆς γῆς·
37 ‡ καὶ ἀπέθανον οἱ ἄνθρωποι οἱ κατειπόντες κατὰ τῆς γῆς
πονηρὰ ἐν τῇ πληγῇ ἔναντι κυρίου.
38 ‡ καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ, καὶ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονὴ ἔζησαν ἀπὸ
τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν πεπορευμένων κατασκέψασθαι τὴν
39 γῆν. ‡ καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς πάν-
τας υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐπένθησεν ὁ λαὸς σφόδρα.
40 ‡ καὶ ὀρθρίσαντες τοπρωῒ ἀνέβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄ-
ρους, λέγοντες, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀναβησόμεθα εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶ-
πε κύριος, ὅτι ἡμάρτομεν.
41 ‡ καὶ εἶπε μωυσῆς, ἱνατί ὑμεῖς παραβαίνετε τὸ ῥῆμα κυ-
ρίου; οὐκ εὔοδα ἔσται ὑμῖν.
42 ‡ μὴ ἀναβαίνετε, οὐ γάρ ἐστι κύριος μεθ' ὑμῶν. καὶ πεσεῖ-
σθε πρὸ προσώπου ἐχθρῶν ὑμῶν·
43 ‡ ὅτι ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος ἐκεῖ ἔμπροσθεν ὑμῶν, καὶ
πεσεῖσθε μαχαίρᾳ, οὗ εἵνεκεν ἀπεστράφητε ἀπειθοῦντες κυ-
ρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται κύριος ἐν ὑμῖν.
44 ‡ καὶ διαβιασάμενοι ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους.
ἡ δὲ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ μωυσῆς οὐκ ἐκινήθησαν
ἐκ τῆς παρεμβολῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 In solitudine hac cadent cadauera vestra, & omnes qui numerati sunt ex vobis, iuxta omnem numerationem vestram à viginti annis & suprà,
quia murmurastis contra me. 30 Si vos intrabitis in terram pro qua iuraui in verbo meo, vt habitare facerem vos in ea; præter Caleb
filium Iephone, & Iosue filium Nun. 31 Paruulos autem vestros de quibus dixistis quòd essent in prædam, introducam, & cognos-
cent terram quæ displicuit vobis. 32 Cadauera autem vestra cadent in deserto hoc: 33 Et filij vestri morabuntur in solitudi-
ne quadraginta annis, & suscipient iniquitates vestras, donec consumantur cadauera vestra in deserto. 34 Iuxta numerum dierum quibus explorastis
terram quadraginta diebus, dies pro anno, dies pro anno supputabitur: & recipietis iniquitates vestras quadraginta annis, & scietis quòd murmura-
stis contra me. 35 Ego Dominus decreui in verbo meo, si non hoc faciam omni congregationi pessimæ, quia conuenerunt contra me: in solitudine
hac consumentur, & ibi morientur. 36 Viri autem quos misit Moyses ad explorandam terram, reuersi sunt, & fecerunt murmurare contra
eum omnem congregationem, vt detraherent terræ. 37 Et mortui sunt viri qui detraxerunt terræ peste coram Domino.
38 Iosue autem filius Nun & Caleb filius Iephone vixerunt ex viris qui abierunt ad explorandam terram. 39 Locutusque est Moyses
verba hæc cum omnibus filiis Israel: & luxit populus valdè. 40 Surrexeruntque manè, & ascenderunt ad verticem montis, dicentes: Ecce
nos ascendimus ad locum, de quo dixit Dominus; quia peccauimus. 41 Dixitque Moyses: Quare vos transgredimini decretum verbi
Domini? & hoc non proderit. 42 Non ascendatis, quia non est maiestas Domini inter vos: ne conteramini coram inimicis vestris.
43 Amalechites autem & Chananæus ibi sunt ante vos, & corruetis gladio, eo quòd reuersi estis à cultu Domini: & non erit verbum Domini
in adiutorium vestrum. 44 Et impiè egerunt vt ascenderent in verticem montis. arca autem pacti Domini & Moyses non recesse-
runt de medio castrorum.

45 * וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם
וַיַּכְּתוּם עַד־הַחָרְמָה׃

טו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ
אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם׃
3 * וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ־זֶבַח לְפַלֵּא־
נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְּמֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ
4 לַיהוָה מִן־הַבָּקָר אוֹ מִן־הַצֹּאן׃ * וְהִקְרִיב
הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן בָּלוּל
5 בִּרְבִעִית הַהִין שָׁמֶן׃ * וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִית
הַהִין תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוֹ לַזָּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃
6 * אוֹ לָאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה
7 בַשֶּׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהִין׃ * וְיַיִן לַנֶּסֶךְ שְׁלִשִׁית
8 הַהִין תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־
בָּקָר עֹלָה אוֹ זָבַח לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה׃
9 * וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה
10 עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין׃ * וְיַיִן תַּקְרִיב
לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהִין אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃
11 * כָּכָה יֵעָשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ־
12 לַשֶּׂה בַכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים׃ * כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר
13 תַּעֲשׂוּ כָּכָה תַּעֲשׂוּ לָאֶחָד כְּמִסְפָּרָם׃ * כָּל־
הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה־כָּכָה אֶת־אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֵּׁה רֵיחַ־
14 נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־
בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה
15 כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה׃ * הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם
וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה
16 לִפְנֵי יְהוָה׃ * תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם
וְלַגֵּר הַגָּר אִתְּכֶם׃

45 * Descenditque Amalechites & Chananæus qui habitabat in monte; & percutiens eos atque concidens, persecutus est eos vsque Horma.

CAP. XV.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens:
A
2 * Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: Cùm ingressi fueritis terram habitationis vestræ, quam ego dabo vobis:
3 * Et feceritis oblationem Domino in holocaustum aut victimam pacificam, vota soluentes vel sponte offerentes munera, aut in solennitatibus vestris adolentes odorem suauitatis Domino, de bobus siue de ouibus
4 * Offeret quicunque immolauerit victimam sacrificium similæ decimam partem ephi conspersam oleo, quod mensuram habebit quartam partem hin:
5 * Et vinum ad liba fundenda eiusdé mensuræ dabit in holocaustum siue in victimam: per agnos singulos,
6 * Et arietes erit sacrificium similæ duarum
B decimarum quæ conspersa sit oleo tertię partis hin:
7 * Et vinum ad libamentum tertiæ partis eiusdem mensuræ offeret in odorem suauitatis Domino.
8 * Quando verò de bobus feceris holocaustum, aut hostiam vt impleas votum vel pacificas victimas,
9 * Dabis per singulos boues similæ tres decimas conspersæ oleo quod habeat medium mensuræ hin:
10 * Et vinum ad liba fundenda eiusdem mensuræ in oblationem suauissimi odoris Domino.
11 * Sic facies per singulos boues, & arietes,
12 & agnos & hœdos.
13 * Tam indigenæ quàm peregrini eodem
14 ritu offerent sacrificia.
15 * Vnum præceptum erit atque iudicium
16 tam vobis quàm aduenis terræ.

תרגום אונקלוס

45 ונחת עמלקאה וכנענאה דיתיב בטורא ההוא ומחונון וטרדונון עד חרמה :

טו

1 ומליל ייי עם משה למימר : 2 מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תיעלון לארע מותבניכון דאנא יהיב לכון :
3 ותעבדון קורבנא קדם ייי עלתא או נכסת קודשיא לפרשא נדרא או בנדבתא או במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם ייי מן תורי או מן ענא :
4 ויקרב דמקרב קורבניה קדם ייי מנחתא סלתא עשרונא דפיל ברבעות הינא משחא : 5 וחמרא לנסכא רבעות הינא תעבד על עלתא
או לנכסת קודשיא לאמרא חד : 6 או לדכרא תעבד מנחתא סלתא תרין עשרונין דפילא במשח תלתות הינא : 7 וחמרא לנסכא
תלתות הינא תקרב לאתקבלא ברעוא קדם ייי : 8 וארי תעבד בר תורי עלתא או נכסת קודשיא לפרשא נדרא או נכסת קודשיא קדם
ייי : 9 ויקרב על בר תורי מנחתא סלתא תלתא עשרונין דפיל במשח פלגות הינא : 10 וחמרא תקריב לנסכא פלגות הינא קרבן
דמתקבל ברעוא קדם ייי : 11 כדין יתעבד לתורא חד או לדכרא חד או לאמר באמריא או בעזיא : 12 כמניינא דתעבדון כדין תעבדון
לחד כמניניהון : 13 כל יציבא יעביד כדין ית אילין לקרבא קרבן דמתקבל ברעוא קדם ייי : 14 וארי יתגייר עמכון גיורא או דביניכון
לדריכון ויעביד קרבן דמתקבל ברעוא קדם ייי כמא דתעבדון כן יעבד : 15 קהלא קימא חד לכון ולגיוריא דיתגיירון קים עלם לדריכון כותכון
גיורא יהי קדם ייי : 16 אורייתא חדא ודינא חד יהי לכון ולגיוריא דיתגיירון עמכון :

Et descendit Amalech & Chananæus habitans 45
in monte illo, & fugauerunt eos, & percusserunt
eos vsque ad Herma.

CAP. XV.

ET dixit Dominus ad Moysen, dicens: 1
Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quan- 2
do intraueritis in terram habitationis vestræ, quam
ego do vobis.
Et facietis oblationes Domino, aut holocaustum, 3
aut sacrificium ad magnificandum votum, aut vo-
luntarium, aut in festiuitatibus vestris vt faciatis
odorem suauitatis Domino, si quidem de bobus aut
de ouibus: Et offeret offerens donum suum 4
Domino, sacrificium similæ decimam partem ephi
confectæ in oleo in quarta hin: Et vinum 5
in libationem quartam partem hin facietis in holo-
caustum aut in sacrificium agno vni, Et arie- 6
ti, quando feceritis eum in oblationem aut in sacri-
ficium, facies sacrificium similæ duas decimas con-
fectæ in oleo tertiam hin: Et vinum in liba- 7
men tertiam hin offeretis in odorem suauitatis Do-
mino. Si autem de bobus feceritis in holo- 8
caustum, aut in sacrificium ad magnificandum vo-
tum in salutare Domino: Et offeret super 9
vitulum in sacrificium similæ tres decimas confe-
ctæ in oleo dimidium hin:
Et vinum in libamen dimidium hin. oblatio 10
odorem suauitatis Domino:
Sic facies vitulo vni, aut arieti vni, aut agno 11
vni, ex ouibus aut ex capris.
Iuxta numerum eorum quæ feceritis, sic facie- 12
tis vni, iuxta numerum eorum.
Omnis indigena faciet sic, tales offerat oblatio- 13
nes in odorem suauitatis Domino.
Si verò aduena in vobis fuerit in terra 14
vestra, aut quicunque fuerit inter vos in ge-
nerationibus vestris, & faciet oblationem odorem
suauitatis Domino, quemadmodum facitis vos, sic
faciet congregatio Domino. Lex vna erit 15
vobis & aduenis appositis inter vos, lex sempiter-
na in generationes vestras. vt vos & aduena erit
coram Domino.
Lex vna erit & iustificatio vna erit vobis & 16
aduenæ apposito inter vos.

45 καὶ κατέβη ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος ὁ ἐγκαθήμενος
ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ, καὶ ἐτρέψαντο αὐτοὺς, καὶ κατέκοψαν αὐ-
τοὺς ἕως ἑρμά.

ιε'.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ὅταν εἰσ-
έλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς κατοικήσεως ὑμῶν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.
3 καὶ ποιήσετε καρπώματα κυρίῳ, ἢ ὁλοκαύτωμα, ἢ θυ-
σίαν μεγαλῦναι εὐχὴν, ἢ καθεκούσιον, ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν
ποιῆσαι ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, εἰ μὲν ἀπὸ τῶν βοῶν ἢ ἀπὸ τῶν
4 προβάτων. καὶ προσοίσει ὁ προσφέρων τὸ δῶρον αὐ-
τοῦ κυρίῳ, θυσίαν σεμιδάλεως τὸ δέκατον τοῦ οἴφι ἀναπεποι-
5 ημένης ἐν ἐλαίῳ ἐν τετάρτῳ τοῦ ἰν· καὶ οἶνον εἰς σπον-
δὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἰν ποιήσετε ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως ἢ ἐπὶ
τῆς θυσίας τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί·
6 καὶ τῷ κριῷ, ὅταν ποιῆτε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωμα ἢ εἰς θυ-
σίαν, ποιήσεις θυσίαν σεμιδάλεως δύο δέκατα ἀναπεποιη-
μένης ἐν ἐλαίῳ τὸ τρίτον τοῦ ἰν·
7 καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τρίτον τοῦ ἰν προσοίσετε εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας κυρίῳ.
8 ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν βοῶν ποιῆτε εἰς ὁλοκαύτωμα, ἢ εἰς θυ-
σίαν μεγαλῦναι εὐχὴν εἰς σωτήριον κυρίῳ·
9 καὶ προσοίσει ἐπὶ τοῦ μόσχου εἰς θυσίαν σεμιδάλεως
τρία δέκατα ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ ἥμισυ τοῦ ἰν·
10 καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ ἥμισυ τοῦ ἰν. κάρπωμα ὀσμὴν
11 εὐωδίας κυρίῳ· οὕτως ποιήσεις τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, ἢ τῷ
κριῷ τῷ ἑνὶ, ἢ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, ἐκ τῶν προβάτων ἢ ἐκ τῶν αἰ-
12 γῶν. κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὧν ἂν ποιήσητε, οὕτως ποιήσετε
τῷ ἑνὶ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.
13 πᾶς ὁ αὐτόχθων ποιήσει οὕτως, τοιαῦτα προσενέγκαι
14 καρπώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. ἐὰν δὲ προσή-
λυτος ἐν ὑμῖν προσγένηται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἢ ὃς ἂν γένηται ἐν ὑ-
μῖν ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει κάρπωμα ὀσμὴν εὐω-
δίας κυρίῳ, ὃν τρόπον ποιεῖτε ὑμεῖς, οὕτως ποιήσει
15 ἡ συναγωγὴ κυρίῳ νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν καὶ τοῖς προσ-
ηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν ὑμῖν· νόμος αἰώνιος εἰς γενεὰς
ὑμῶν. ὡς ὑμεῖς καὶ ὁ προσήλυτος ἔσται ἔναντι κυρίῳ.
16 νόμος εἷς ἔσται καὶ δικαίωμα ἓν ἔσται ὑμῖν καὶ τῷ προσ-
ηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

45 Descenditque Amalechites & Chananæus qui habitabat in monte illo, & percusserunt eos, & persecuti sunt eos vsque Horma.

CAP. XV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Cùm ingressi fueritis in terram habitationis ve-
stræ, quam ego dabo vobis; 3 Et feceritis oblationem coram Domino holocaustum aut hostiam sanctificatam pro solutione voti aut
spontè aut quod fit in solennitatibus vestris, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino de bobus aut de ouibus: 4 Offeret qui obtulerit
oblationem suam coram Domino pro munere decimam similæ conspersæ quarta parte hin olei: 5 Et vinum pro libamento quartam partem
hin offerent in holocaustum aut victimam sanctificationum, per agnos singulos, 6 aut per singulos arietes facies munus, duas decimas similæ
consperſæ tertia parte hin olei: 7 Et vinum pro libamento tertiam partem hin offeres, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino.
8 Et quando feceris vitulum in holocaustum aut in hostiam sanctificatam pro solutione voti aut victimam sanctificationum coram Domino,
9 Offeret super vitulum munus, tres decimas similæ consperſæ oleo dimidiæ partis hin: 10 Et vinum offeres pro libamento dimidiam
partem hin, oblatio est quæ suscipitur voluntariè coram Domino. 11 Sic facies per singulos boues, & per singulos arietes, & per singulos
agnos, in agnis aut in capris. 12 Iuxta numerum quem facietis, sic facietis vnicuique iuxta numerum eorum. 13 Sic faciet omnis
indigena quando obtulerit ex his oblationem quæ suscipitur voluntariè coram Domino. 14 Et quando peregrinatus fuerit apud vos pere-
grinus, aut qui fuerit inter vos per generationes vestras, & fecerit oblationem quæ suscipitur voluntariè coram Domino: sicut feceritis, ita faciet.
15 Vna congregatio & vnus ritus erit vobis & peregrinis qui peregrinantur, statuto sempiterno in generationibus vestris: sicut vos, ita erit pe-
regrinus coram Domino. 16 Lex vna & iudicium vnum erit vobis & aduenis qui peregrinantur apud vos.

17 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
18 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה׃
19 וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה
20 לַיהוָה׃ רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵכֶם חַלָּה תָּרִימוּ
תְרוּמָה כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ׃
21 מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה תְּרוּמָה
22 לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת
כָּל־הַמִּצְוֺת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃
23 אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־
הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃
24 וְהָיָה אִם־מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעֶשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ
כָל־הָעֵדָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד
25 לְחַטָּת׃ וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שְׁגָגָה הִוא וְהֵם הֵבִיאוּ
אֶת־קָרְבָּנָם אִשֶּׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־
26 שִׁגְגָתָם׃ וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר
הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בִּשְׁגָגָה׃
27 וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה
28 עֵז בַּת־שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת׃ וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־
הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחֶטְאָה בִשְׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר
29 עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ׃ הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר
בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה׃
30 וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־
הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
31 מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃ כִּי־דְבַר יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוָתוֹ
הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֺנָה בָהּ׃
32 וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ
עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת׃

17 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
18 Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Cùm veneritis in terram quam dabo vobis,
19 Et comederitis de panibus regionis illius, C ſeparabitis
20 primitias Domino de cibis veſtris. Sicut de areis primitias ſeparabitis:
21 ita & de pulmentis dabitis primitiua Domino.
22 Quod ſi per ignorantiam præterieritis quicquam horum quæ locutus eſt Dominus
23 ad Moyſen; Et mandauit per eum ad vos, à die qua cœpit iubêre & vltra.
24 Oblitaque fuerit facere multitudo, offeret vitulum de armento holocauſtum in odorem ſuauiſsimum Domino. & ſacrificium eius ac liba, vt ceremoniæ poſtulant, hircúmque pro peccato.
25 Et rogabit ſacerdos pro omni multitudine filiorum Iſrael, & dimittetur eis, quoniã non ſpontè peccauerunt. Nihilominus offerentes incenſum Domino pro ſe & pro peccato atque errore ſuo:
26 Et dimittetur vniuerſæ plebi filiorum Iſrael & aduenis qui peregrinantur inter eos, quoniam culpa eſt omnis populi per ignorantiam.
27 Quod ſi anima vna neſciens peccauerit, offeret capram anniculam pro peccato ſuo:
28 Et deprecabitur pro ea ſacerdos, quòd inſcia peccauerit coram Domino, impetrabitq; ei veniam, & dimittetur illi.
29 Tam indigenis quàm aduenis, vna lex e-
D rit omnium qui peccauerint ignorantes.
30 Anima verò quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, ſiue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus, quoniam aduerſus Dominum rebellis fuit, pe-
31 ribit de populo ſuo. Verbum enim Domini contempſit, & præceptum illius fecit irritum: idcircò delebitur, & portabit iniqui-
32 tatem ſuam. Factum eſt autem cùm eſſent filij Iſrael in ſolitudine, & inueniſſent hominem colligentem ligna in die ſabbati;

תרגום אונקלוס

17 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 18 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן בְּמֵיעַלְכוֹן לְאַרְעָא דַּאֲנָא מָעֵיל יַתְכוֹן לְתַמָּן׃ 19 וִיהֵי
כְּמֵיכַלְכוֹן מִלַּחְמָא דְּאַרְעָא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃ 20 רֵישׁ אַצְוָתְכוֹן חַלְּתָא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְמַפְרְשִׁין מִן אִדְּרָא כֵּן תַּפְרְשׁוּן
יָתַהּ׃ 21 מֵרֵישׁ אַצְוָתְכוֹן תִּתְּנוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא לְדָרֵיכוֹן׃ 22 וַאֲרֵי תִשְׁתְּלוּן וְלָא תַעְבְּדוּן יַת כָּל פִּיקּוֹדַיָּא הָאִלֵּין דְּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה׃
23 יַת כָּל דְּפַקֵּיד יְהוָה יַתְכוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְפַקֵּיד יְיָ וּלְהַלָּא לְדָרֵיכוֹן׃ 24 וִיהֵי אִם מֵעֵינֵי כְנִשְׁתָּא אִתְעֲבִדַת לְשָׁלוּ וְיַעְבְּדוּן כָּל
כְּנִשְׁתָּא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד לַעֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתֵיהּ וְנִסְכֵּיהּ כִּדְחָזֵי וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְחַטָּאתָא׃ 25 וִיכַפַּר
כַּהֲנָא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתְּבֵק לְהוֹן אֲרֵי שָׁלוּתָא הוּא וְאִינוּן אַיְתִיו יַת קֻרְבַּנְהוֹן קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ וְחוֹבַתְהוֹן קֳדָם יְיָ עַל שָׁלוּתְהוֹן׃
26 וְיִשְׁתְּבֵק לְכָל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּירוּן בֵּינֵיהוֹן אֲרֵי לְכָל עַמָּא בְּשָׁלוּתָא׃ 27 וְאִם אֱנָשׁ חַד יֵחוֹב בְּשָׁלוּ
וִיקָרֵב עִיזָּא בַּת שַׁתַּהּ לְחַטָּאתָא׃ 28 וִיכַפַּר כַּהֲנָא עַל אֱנָשָׁא דְּאִשְׁתְּלִי בְּמֶחְבֵיהּ בְּשָׁלוּ קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי וְיִשְׁתְּבֵיק
לֵיהּ׃ 29 יַצִּיבָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּירוּן בֵּינֵיהוֹן אוֹרָיְתָא חֲדָא תְּהֵי לְכוֹן לִדְיַעְבֵּד בְּשָׁלוּ׃
30 וֶאֱנָשׁ דְּיַעְבֵּיד בְּרֵישׁ גְּלֵי מִן יַצִּיבַיָּא וּמִן גִּיּוֹרַיָּא קֳדָם יְיָ הוּא מַרְגִּיז וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃
31 אֲרֵי עַל פִּתְגָמָא דַיהוָה בְּסַר וְיַת פִּקּוֹדוֹהִי אַשְׁנִי אִשְׁתֵּיצָאָה יִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא חוֹבֵיהּ בֵּיהּ׃
32 וַהֲווֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא וְאַשְׁכַּחוּ גְּבַר כַּד מְגַבֵּב אָעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא׃

Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 17
Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Cùm in- 18
traueritis vos in terram in quam ego inducam vos
illuc: Et erit quando comederitis vos de pa- 19
nibus terræ, separabitis separationē segregationem
Domino: Primitias massæ vestræ panem, se- 20
parationem separabitis ei: vt separationem ab area
sic segregabitis illud Primitias massarum 21
vestrarum. & dabitis Domino segregationem in ge-
nerationes vestras.
Quando autem peccaueritis, & non feceritis 22
omnia præcepta hæc, quæ locutus est Dominus ad
Moysen:
Sicut præcepit Dominus ad vos in manu Moy- 23
si, à die qua præcepit Dominus ad vos & vltra in
generationes vestras. & erit si ex oculis congrega-
tionis fuerit inuitè.
Et faciet omnis congregatio vitulum vnum 24
de bobus immaculatum in holocaustum in odorem
suauitatis Domino: & sacrificium huius, & li-
bamen eius iuxta præceptum eius, & hircum ex ca-
pris vnum pro peccato.
Et propitiabit sacerdos pro omni congregatio- 25
ne filiorum Israel, & dimittetur eis, quoniam in-
uoluntarium est. et ipsi obtulerunt donum suum ob-
lationem Domino pro peccato suo coram Domino
pro inuoluntariis suis:
Et dimittetur omni congregationi filiorum Is- 26
rael, & aduenæ apposito ad vos, quoniam omni po-
pulo inuoluntarium. Si autem anima vna pec- 27
cauerit inuoluntariè, adducet vnam capram anni-
culam pro peccato: Et propitiabit sacerdos pro 28
anima inuoluntaria, & peccante inuoluntariè corā
Domino, propitiabit pro eo, & dimittetur ei.
Indigenæ in filiis Israel & aduenæ apposito in 29
ipsis, lex vna erit eis, qui fecerit inuoluntariè.
Et anima quæ faciet in manu superbiæ ab indi- 30
genis aut ab aduenis, Deum hic irritat; & disper-
detur anima illa de populo suo:
Quia verbum Domini contempsit, & man- 31
data eius irrita fecit: deletione delebitur anima il-
la. peccatum eius in ipsa.
Et erant filij Israel in deserto, & inuenerunt 32
virum colligentem ligna die sabbati:

17 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
18 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἐν τῷ
εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάξω ὑμᾶς ἐκεῖ.
19 καὶ ἔσται ὅταν ἔσθητε ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ἄρτων τῆς γῆς, ἀφαι-
20 ρεῖτε ἀφαίρεμα ἀφόρισμα τῷ κυρίῳ· ἀπαρχὴν
φυράματος ὑμῶν ἄρτον, ἀφαίρεμα ἀφελεῖτε αὐτοῦ. ὡς ἀ-
21 φαίρεμα ἀπὸ ἅλωνος, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτό ἀπαρ-
χὴν φυραμάτων ὑμῶν. καὶ δώσετε κυρίῳ ἀφαίρεμα εἰς τὰς
22 γενεὰς ὑμῶν. ὅταν δὲ διαμάρτητε καὶ μὴ ποιήσητε πά-
σας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν·
23 καθὰ συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χειρὶ μωυσῆ,
ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς καὶ ἐπέκει-
να εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐὰν ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συ-
24 ναγωγῆς γενηθῇ ἀκουσίως· καὶ ποιήσει πᾶσα ἡ συνα-
γωγὴ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα εἰς ὀσ-
μὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ θυσίαν τούτου καὶ σπονδὴν αὐτοῦ κατὰ
τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.
25 καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ πάσης συναγωγῆς υἱῶν
ἰσραὴλ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς, ὅτι ἀκούσιόν ἐστι. καὶ αὐτοὶ ἤ-
νεγκαν τὸ δῶρον αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ περὶ ἁμαρτίας αὐ-
τῶν ἔναντι κυρίου περὶ τῶν ἀκουσίων αὐτῶν·
26 καὶ ἀφεθήσεται πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τῷ προσ-
ηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ πρὸς ὑμᾶς, ὅτι παντὶ τῷ λαῷ ἀ-
κούσιον.
27 ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως, προσάξει μίαν αἶ-
γα ἐνιαυσίαν περὶ ἁμαρτίας.
28 καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀκουσια-
σθείσης καὶ ἁμαρτούσης ἀκουσίως ἔναντι κυρίου, ἐξιλάσεσθαι
περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.
29 τῷ ἐγχωρίῳ ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκει-
μένῳ ἐν αὐτοῖς νόμος εἷς ἔσται αὐτοῖς, ὃς ἂν ποιήσῃ ἀκουσίως.
30 καὶ ψυχὴ ἥτις ποιήσει ἐν χειρὶ ὑπερηφανίας ἀπὸ τῶν
αὐτοχθόνων ἢ ἀπὸ τῶν προσηλύτων, τὸν θεὸν οὗτος παροξυνεῖ,
καὶ ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς·
31 ὅτι τὸ ῥῆμα κυρίου ἐφαύλισεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
διεσκέδασεν, ἐκτρίψει ἐκτριβήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη. ἡ ἁμαρ-
τία αὐτῆς ἐν αὐτῇ.
32 καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ εὗρον ἄνδρα συλ-
λέγοντα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 18 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Cùm ingressi fueritis in terram in quam
ego induco vos: 19 Et comederitis de pane terræ, separabitis separationem coram Domino. 20 In primitias ciborum vestrorum
separabitis placentam: sicut separant separationem de area, sic separabitis eam. 21 De primitiis ciborum vestrorum dabitis separationem co-
ram Domino in generationibus vestris: 22 Et quando ignoraueritis, & non feceritis omnia præcepta hæc quæ locutus est Dominus cum
Moyse: 23 Omnia quæ mandauit Dominus ad vos per manum Moysi, à die qua præcepit Dominus, & deinceps per generationes vestras.
24 Eritque si ab oculis congregationis aliquid latuerit, & per ignorantiam factum fuerit, offeret omnis congregatio vitulum de bobus vnum in
holocaustum, vt suscipiatur voluntariè coram Domino: & munus eius & libamentum eius sicut decet, & hircum de capris vnum pro peccato.
25 Et propitiabit sacerdos pro omni congregatione filiorum Israel, & dimittetur eis: quia ignorantia est, & ipsi obtulerunt oblationem suam
coram Domino, & sacrificium pro peccato suo coram Domino pro ignorantia sua. 26 Dimitteturque omni congregationi filiorum Israel,
& aduenis qui peregrinantur inter eos, quia ignorantia est omnis populi. 27 Et si vir vnus peccauerit per ignorantiam, offeret capram an-
niculam pro peccato: 28 Et propitiabit sacerdos pro homine qui ignorauerit, quando peccauerit per ignorantiam coram Domino, &
dimittetur ei. 29 Lex vna erit indigenæ in filiis Israel & aduenis qui peregrinantur inter eos omni qui fecerit per ignoran-
tiam. 30 Vir autem qui fecerit aliquid per superbiam de indigenis & peregrinis, Dominum ipse irritat, & peribit homo ille
de medio populi sui: 31 Quia verbum Domini contempsit, & præcepta eius fecit irrita. consumatione consumabitur homo
ille: iniquitas eius in eo erit. 32 Erantque filij Israel in solitudine, & inuenerunt virum colligentem ligna in die
sabbati.

33 * וַיַּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמֹּצְאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים אֶל־
34 מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה׃ * וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ
בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא פֹרַשׁ מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ׃
35 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רָגוֹם
36 אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ * וַיֹּצִיאוּ
אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָּאֲבָנִים
וַיָּמֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
37 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
38 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי
בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃
39 * וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־
מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתֻרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃
40 * לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם
41 קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ * אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

יו

1 * וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־
לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי
2 רְאוּבֵן׃ * וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרִאֵי מוֹעֵד
3 אַנְשֵׁי־שֵׁם׃ * וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן
וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים
וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה׃
4 * וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו׃ * וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח
5 וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ
וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ
6 יַקְרִיב אֵלָיו׃ * זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח
וְכָל־עֲדָתוֹ׃

33 * Obtulerunt eum Moysi & Aaron, & vniuersæ multitudini.
34 * Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent.
35 * Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste; obruat eum lapidibus omnis turba extra castra.
36 * Cumque eduxissent eum foras, obruerũt eum lapidibus, & mortuus est, sicut præceperat Dominus.
37 * Dixit quoque Dominus ad Moysen:
38 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos, vt faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas.
39 * Quas cùm viderint, recordentur omnium mandatorum Dñi; nec sequantur cogitationes suas, & oculos per res varias fornicantes:
40 * Sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, sintque sancti Deo suo.
41 * Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt essem Deus vester.

CAP. XVI.

1 A ECce autem Chore filius Isuar filij Caath, filij Leui, & Dathan atque Abiron filij Eliab: Hon quoque filius Pheleth de filiis Ruben:
2 * Surrexerunt contra Moysen, aliique filiorum Israel ducenti quinquaginta viri proceres synagogæ, & qui tempore concilij per nomina vocabantur.
3 * Cumque stetissent aduersum Moysen & Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus. Cur eleuamini super populum Domini?
4 * Quod cùm audisset Moyses, cecidit pronus in faciem:
5 * Locutusque ad Chore & ad omnem multitudinem: Manè, inquit, notum faciet Dominus qui ad se pertineant, & sanctos applicabit sibi, & quos elegerit appropinquabunt ei.
6 * Hoc igitur facite: Tollat vnusquisq; thuribula sua; tu, Chore, & omne concilium tuum.

תרגום אונקלוס

33 וקריבו יתיה דאשכחו יתיה כד מגבב אעין לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא׃ 34 ואסרו יתיה בבית מטרא ארי לא איתפרש מה יתעבד ליה׃
35 ואמר ייי למשה אתקטלא יתקטל גברא רגומו יתיה באבניא כל כנשתא למברא למשריתא׃ 36 ואפיקו יתיה כל כנשתא למברא
למשריתא ורגמו יתיה באבניא ומית כמא דפקיד ייי ית משה׃ 37 ואמר ייי למשה למימר׃ 38 מליל עם בני ישראל ותימר להון
ויעבדון להון כרוספדין על גדפי כסותהון לדריהון ויתנון על כרוספדא דגדפא חוטא דתכלתא׃ 39 ויהי לכון לכרוספדין ותחזון יתיה ותדכרון
ית כל פקודיא דייי ותעבדון יתהון ולא תטעון בתר הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון דאתון טען בתריהון׃ 40 בדיל דתדכרון ותעבדון ית כל
פקודי ותהון קדישין קדם אלהכון׃ 41 אנא ייי אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון לאלה אנא ייי אלהכון׃

יו

1 ואתפליג קורח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן׃ 2 וקמו לאפי משה וגבריא מבני
ישראל מאתן וחמשין רברבי כנשתא מערעי זמן אנשין דשמא׃ 3 ואתכנשו על משה ועל אהרן ואמרו להון סגיא לכון ארי כל כנשתא כולהון
קדישין וביניהון שריא שכינתא דייי ומה דין אתון מתרברבין על קהלא דייי׃ 4 ושמע משה ונפל על אפוהי׃ 5 ומליל עם קרח
ועם כל כנשתיה למימר בצפרא ויהודע ייי ית דכשר ליה וית דקדיש ויקרב לקדמוהי וית דיתרעי ביה יקרב לשמושיה׃ 6 דא עבידו סבו
לכון מחתין קרח וכל כנשתיה׃

* Et adduxerunt eum qui inuenerant eum colli- 33
gentem ligna ad Moyſen & Aaron, & ad omnem
congregationem filiorum Iſrael:
* Et repoſuerunt eum in carcerem: non enim 34
decreuerunt quid facerent ei.
* Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 35
Morte moriatur homo; lapidabitis eum lapidibus
omnis congregatio extra caſtra.
* Et eduxerunt eum omnis congregatio extra ca 36
ſtra, & lapidauerunt eum, ſicut præcepit Dominus
Moyſi.
* Et ait Dominus ad Moyſen, dicens: 37
* Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, et faciant 38
ſibi fimbrias ſuper alas veſtium ſuarum in gene-
rationes ſuas. & imponetis ſuper fimbrias alarum
vittam hyacinthinam. * Et erit vobis in fim- 39
briis, & videbitis eas, & recordabimini omnium
mandatorum Domini. & facietis ea, & non con-
uertemini poſt cogitationes veſtras, et poſt oculos ve
ſtros, in quibus vos fornicamini poſt illos:
* Vt recordemini, & faciatis omnia mandata 40
mea, & eritis ſancti Deo veſtro.
* Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de 41
terra Ægypti, vt eſſem veſter Deus. ego Dominus
Deus veſter.

CAP. XVI.

ET locutus eſt Core filius Iſaar filij Caath filij Le- 1
ui, & Dathan & Abiron filij Eliab, & Hon
filius Phalech filij Ruben: * Et inſurrexerunt 2
contra Moyſen, & viri filiorum Iſrael quinquagin-
ta & ducenti duces congregationis, ſenatores conſi-
lij, & viri nominati, * Inſurrexerunt contra 3
Moyſen & Aaron: & dixerunt ad eos: Sufficiat
vobis, quia omnis congregatio omnes ſancti, et in eis
Dominus: & quare inſurgitis contra congregatio-
nem Domini?
* Et audiens Moyſes, cecidit ſuper faciem: 4
* Et locutus eſt ad Chore & ad omnem congre- 5
gationem, dicens: Conſiderauit & cognouit Deus
exiſtentes ſuos, & ſanctos adduxit ad ſe: & quos
non elegit ſibi, non adduxit ad ſe.
* Hoc facietis: Accipite vobis ipſis thuribula 6
Chore & omnis congregatio eius.

33 * καὶ προσήγαγον αὐτὸν οἱ εὑρόντες αὐτὸν συλλέγοντα ξύλα
πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν
34 ἰσραήλ· * καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακὴν, οὐ γὰρ συνέ-
κριναν τί ποιήσωσιν αὐτόν.
35 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, θανάτῳ θα-
νατούσθω ὁ ἄνθρωπος, λιθοβολήσετε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συ
36 ναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς. * καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν πᾶ-
σα ἡ συναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐ-
τὸν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
37 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
38 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, καὶ ποι-
ησάτωσαν ἑαυτοῖς κράσπεδα ἐπὶ τὰ πτερύγια τῶν ἱματίων
αὐτῶν εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὰ κράσπε-
39 δα τῶν πτερυγίων κλῶσμα ὑακίνθινον. * καὶ ἔσται ὑμῖν
ἐν τοῖς κρασπέδοις, καὶ ὄψεσθε αὐτὰ, καὶ μνησθήσεσθε πασῶν
τῶν ἐντολῶν κυρίου. καὶ ποιήσετε αὐτὰς, καὶ οὐ διαστραφή-
σεσθε ὀπίσω τῶν διανοιῶν ὑμῶν, καὶ ὀπίσω τῶν ὀφθαλμῶν ὑ-
μῶν, ἐν οἷς ὑμεῖς ἐκπορνεύετε ὀπίσω αὐτῶν·
40 * ὅπως ἂν μνησθῆτε καὶ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολάς μου.
καὶ ἔσεσθε ἅγιοι τῷ θεῷ ὑμῶν.
41 * ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύ-
πτου εἶναι ὑμῶν θεός· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

ιϛ´.

1 * Καὶ ἐλάλησε κορὲ υἱὸς ἰσαὰρ υἱοῦ καὰθ υἱοῦ λευὶ, καὶ δα-
θὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοὶ ἐλιὰβ, καὶ αὐνὰν υἱὸς φαλὲκ υἱοῦ ῥουβήν·
2 * καὶ ἀνέστησαν ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἄνδρες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, ἀρχηγοὶ συναγωγῆς σύγκλητοι βου-
3 λῆς, καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ, * συνέστησαν ἐπὶ μωυσῆν καὶ
ἀαρών. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς, ἐχέτω ὑμῖν, ὅτι πᾶσα ἡ συνα-
γωγὴ πάντες ἅγιοι, καὶ ἐν αὐτοῖς κύριος, καὶ διατί κατανίστα-
σθε ἐπὶ τὴν συναγωγὴν κυρίου;
4 * καὶ ἀκούσας μωυσῆς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον·
5 * καὶ ἐλάλησε πρὸς κορὲ καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν,
λέγων, ἐπέσκεπται καὶ ἔγνω ὁ θεὸς τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἁ-
γίους προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν. καὶ οὓς οὐκ ἐξελέξατο ἑαυ-
τῷ, οὐ προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν.
6 * τοῦτο ποιήσατε, λάβετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πυρεῖα κο-
ρὲ, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et adduxerunt eum qui inuenerant eum colligentem ligna, ad Moyſen & Aaron, & ad omnem congregationem. 34 Et ligauerunt eum in carcere; quia non erat decretum quid fieret de eo. 35 Dixitque Dominus ad Moyſen: Occiſione occidatur vir ille: omnis congregatio lapident eum lapidibus extra caſtra. 36 Et eduxerunt eum omnis congregatio extra caſtra, & lapidauerunt eum lapidibus, & mortuus eſt, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 37 Dixitque Dominus ad Moyſen, dicens: 38 Loquere cum filiis Iſrael, & dices ad eos, vt faciant ſibi fimbrias in angulis veſtimentorum ſuorum per generationes ſuas: & ponent in fimbriis quæ ſunt in angulis filum hyacinthinum. 39 Eruntque vobis fimbriæ, vt videatis eas, & recordemini omnium mandatorum Domini, & faciatis ea. & non fornicemini poſt cogitationem cordis veſtri, & poſt viſionem oculorum veſtrorum, poſt quæ vos erratis ſequentes ea. 40 Vt recordemini & faciatis omnia præcepta mea, & ſitis ſancti coram Deo veſtro. 41 Ego dominus Deus veſter, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt eſſem vobis in Deum, ego dominus Deus veſter.

CAP. XVI.

ET diuiſus eſt Chore filius Iſaar filij Caath filij Leui, & Dathan & Abiran filij Eliab, & On filius Pheleth filij Ruben: 2 Et ſurrexerunt in conſpectu Moyſi, & viri ex filiis Iſrael ducenti & quinquaginta principes congregationis, qui in tempore concilij per nomina vocabantur. 3 Et congregati ſunt aduerſus Moyſen & aduerſus Aaron, & dixerunt eis: Sufficiat vobis quòd vniuerſi viri congregationis omnes ſunt ſancti, & inter eos habitat maieſtas Domini: & cur vos eleuamini ſuper eccleſiam Domini? 4 Et audiuit Moyſes, & cecidit in faciem ſuam. 5 Locutuſque eſt cum Chore & cum omni congregatione eius, dicens: Manè notum faciet Dominus quis eſt qui ad ſe pertineat, & qui ſanctus ſit vt accedat in conſpectu eius; & quemcunque elegerit, applicabit ad miniſterium ſuum. 6 Hoc facite: Tollite vobis thuribula Chore & omnis congregatio eius:

7 * וּתְנוּ בָהֵן׀ אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן׀ קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה
מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ
8 רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי ׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח
9 שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי ׃ * הַמְעַט מִכֶּם כִּי־
הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל
לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן
יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם ׃
10 * וַיַּקְרֵב אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְנֵי־לֵוִי אִתָּךְ
11 וּבִקַּשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה ׃ * לָכֵן אַתָּה וְכָל־
עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי
12 תַלּוֹנוּ עָלָיו ׃ * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן
וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה ׃
13 * הַמְעַט כִּי הֶעֱלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ
לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ גַּם־הִשְׂתָּרֵר ׃
14 * אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הֲבִיאֹתָנוּ וַתִּתֶּן־
לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וָכָרֶם הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם
15 תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה ׃ * וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־
יְהוָה אַל־תֵּפֶן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם
16 נָשָׂאתִי וְלֹא הֲרֵעֹתִי אֶת־אַחַד מֵהֶם ׃ * וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה
17 וָהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר ׃ * וּקְחוּ׀ אִישׁ מַחְתָּתוֹ וּנְתַתֶּם
עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מַחְתָּתוֹ
חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם מַחְתֹּת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מַחְתָּתוֹ ׃
18 * וַיִּקְחוּ אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ
עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן ׃
19 * וַיַּקְהֵל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה ׃
20 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
21 לֵאמֹר ׃ * הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה
אֹתָם כְּרָגַע ׃

7 * Et hausto cras igne, ponite desuper thymia-
ma coram Domino: & quemcunque elegerit,
ipse erit sanctus. Multum erigimini filij Leui.
8 * Dixitque rursum ad Chore: Audite filij
9 Leui: * Num parum vobis est quòd sepa-
B rauit vos Deus Israel ab omni populo, & iun-
xit sibi vt seruiretis ei in cultu tabernaculi, &
staretis coram frequentia populi, & ministra-
10 retis ei? * Idcircò ad se fecit accedere te
& omnes fratres tuos filios Leui, vt vobis e-
11 tiam sacerdotium vendicetis: * Et omnis
globus tuus stet contra Dominum? Quid est
enim Aaron, vt murmuretis contra eum?
12 * Misit ergo Moyses vt vocaret Dathan &
Abiron filios Eliab. Qui responderunt: Non
13 venimus. * Nunquid parum est tibi
quòd eduxisti nos de terra Ægypti, quæ lacte
& melle manabat, vt occideres in deserto; nisi
& dominatus fueris nostri?
14 * Reuera induxisti nos in terram quæ fluit
riuis lactis & mellis? & dedisti nobis possessio-
nes agrorum & vinearum? An & oculos no-
C stros vis eruere? Non venimus.
15 * Iratusque Moyses valdè, ait ad Domi-
num: Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis
quòd nec asellum quidem vnquam accepe-
rim ab eis, nec afflixerim quempiam eo-
rum.
16 * Dixitque ad Chore: Tu & omnis congre-
gatio tua state seorsum coram Domino; &
Aaron die crastino separatim.
17 * Tollite singuli thuribula vestra, & poni-
te super ea incensum, offerentes Domino du-
centa quinquaginta thuribula. Aaron quo-
que teneat thuribulum suum.
18 * Quod cùm fecissent, stantibus Moyse &
Aaron;
19 * Et coaceruassent aduersum eos omnem
multitudinem ad ostium tabernaculi, appa-
ruit cunctis gloria Domini.
20 * Locutusque Dominus ad Moysen & Aa-
ron, ait:
21 * Separamini de medio congregationis hu-
ius, vt eos repentè disperdam.

תרגום אונקלוס

7 וְהַבוּ בְהֵין אֶשָּׁתָא וְשַׁווּ עֲלֵיהוֹן קְטֹרֶת בְּסָמִין קֳדָם יְיָ מְחַר וִיהֵי גַּבְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ הוּא קַדִּישׁ סַגִּי לְכוֹן בְּנֵי לֵוִי ׃ 8 וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְקֹרַח שְׁמַעוּ כְעַן בְּנֵי לֵוִי ׃ 9 הַזְעֵר לְכוֹן אֲרֵי אַפְרֵישׁ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל יָתְכוֹן מִכְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְקָרָבָא יָתְכוֹן לְקֳדָמוֹהִי לְמִפְלַח יַת פֻּלְחַן
מַשְׁכְּנָא דַייָ וּלְמֵיקַם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְשַׁמָּשׁוּתְהוֹן ׃ 10 וְקָרֵב יָתָךְ וְיַת כָּל אַחָךְ בְּנֵי לֵוִי עִמָּךְ וּבָעַן אַתּוּן אַף כְּהוּנְתָּא רַבְּתָא ׃ 11 בְּכֵן
אַתְּ וְכָל כְּנִשְׁתָּךְ דְאִזְדַּמַּנְתּוּן עַל יְיָ וְאַהֲרֹן מָה הוּא אֲרֵי אִתְרַעַמְתּוּן עֲלוֹהִי ׃ 12 וּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַאֲמַרוּ לָא
נִסַּק ׃ 13 הַזְעֵיר אֲרֵי אַסֵּקְתָּנָא מֵאֲרַע עָבְדָא חֲלָב וּדְבַשׁ לְקַטָּלוּתָנָא בְּמַדְבְּרָא אֲרֵי אִתְרַבְרַבְתְּ עֲלָנָא אַף אִתְרַבְרְבָא ׃ 14 בְּרַם
לָא לַאֲרַע עָבְדָא חֲלָב וּדְבַשׁ אַעֵלְתָּנָא וִיהַבְתְּ לָנָא אַחְסָנַת חַקְלִין וְכַרְמִין הַעֵינֵי גֻבְרַיָּא הָאִנּוּן תְּשַׁלַּח לְעַוָּרָא לָא נִסַּק ׃ 15 וּתְקֵיף לְמֹשֶׁה
לַחֲדָא וַאֲמַר קֳדָם יְיָ לָא תְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֻרְבַּנְהוֹן לָא חֲמָרָא דְחַד מִנְּהוֹן שַׁחֲרִית וְלָא אַבְאֵשִׁית לְחַד מִנְּהוֹן ׃ 16 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח אַתְּ וְכָל
כְּנִשְׁתָּךְ הֱווֹ זְמִינִין קֳדָם יְיָ אַתְּ וְאִנּוּן וְאַהֲרֹן מְחַר ׃ 17 וְסַבוּ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וְתִתְּנוּן עֲלֵיהֶן קְטוֹרֶת בְּסָמִין וּתְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ
מָאתַן וְחַמְשִׁין מַחְתְּיָן וְאַתְּ וְאַהֲרֹן גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ ׃ 18 וּנְסִיבוּ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וִיהַבוּ עֲלֵיהֶן אֶשָּׁתָא וְשַׁוִּיאוּ עֲלֵיהֶן קְטוֹרֶת בְּסָמִין וְקָמוּ בִּתְרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן ׃ 19 וּכְנַשׁ עֲלֵיהוֹן קֹרַח יַת כָּל כְּנִשְׁתָּא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַייָ לְכָל כְּנִשְׁתָּא ׃
20 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר ׃
21 אִתְפָּרַשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וַאֲשֵׁיצֵי יָתְהוֹן כְּשַׁעְתָּא ׃

Et ponite super illa ignē, & ponite super illa in- 7
censum corā Dño cras: & erit vir quemcunq; ele-
gerit Dominus, hic sanctus. sufficiat vobis, filij Leui.
Et dixit Moyses ad Core: Audite me, filij Leui: 8
Nunquid parum est hoc vobis, quòd segregauit 9
Deus Israel vos ex multitudine Israel, & adduxit
vos ad se vt ministraretis ministeria tabernaculi
Domini, & assisteretis coram congregatione ad ser-
uiendum eis: Et adduxit te & omnes fra- 10
tres tuos filios Leui tecum, & quæritis sacerdotio
fungi, Sic tu & omnis congregatio tua con- 11
gregata ad Deum. & Aaron quid est quòd mur-
muratis aduersus eum?
Et misit Moyses vocare Dathan & Abiron 12
filios Eliab. & dixerunt: Non ascendimus.
Nunquid parum hoc quòd eduxisti nos de ter- 13
ra fluente lacte & melle, vt occideres nos in de-
serto, quia dominaris nostri & princeps es?
Et in terram fluentem lacte & melle induxi- 14
sti nos, & dedisti nobis sortem agri & vineas. o-
culos hominum illorum eruisti: non ascendimus.
Et iratus est Moyses valdè, & dixit ad Do- 15
minum: Ne attendas in sacrificium eorum: non de-
siderium alicuius eorum accepi, neque malefeci ali-
cui eorum.
Et dixit Moyses ad Core: Sanctifica congre- 16
gationem tuam, & sitis parati coram Domino tu,
& ipsi, & Aaron cras.
Et accipite vnusquisque thuribulum suum: 17
& imponetis super ea incensum: & adducetis co-
ram Domino vnusquisque thuribulum suum, quin-
quaginta & ducenta thuribula; & tu & Aaron
vnusquisque thuribulum suum.
Et accepit vnusquisque thuribulum suum, 18
& imposuit super ea ignem, & iniecit in ea incen-
sum. & steterunt iuxta ostia tabernaculi testimonij
Moyses & Aaron:
Et coaceruauit super illos Core omnem suam con 19
gregationem iuxta ostia tabernaculi testimonij. et ap
paruit gloria Domini omni congregationi.
Et locutus est Dominus ad Moysen & Aa- 20
ron, dicens:
Separamini de medio congregationis huius, & 21
consumam eos semel.

7 καὶ ἐπίθετε ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπίθετε ἐπ' αὐτὰ θυμία-
μα ἔναντι κυρίου αὔριον, καὶ ἔσται ὁ ἀνὴρ ὃν ἂν ἐκλέξηται
κύριος, οὗτος ἅγιος. ἱκανούσθω ὑμῖν υἱοὶ λευί.
8 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ, εἰσακούσατέ μου υἱοὶ λευί·
9 μὴ μικρόν ἐστι τοῦτο ὑμῖν, ὅτι διέστειλεν ὁ θεὸς ἰσραὴλ
ὑμᾶς ἐκ συναγωγῆς ἰσραήλ, καὶ προσηγάγετο ὑμᾶς πρὸς ἑ-
αυτὸν λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς κυρίου, καὶ πα-
ρίστασθαι ἔναντι τῆς συναγωγῆς λατρεύειν αὐτοῖς.
10 καὶ προσηγάγετο σε καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς σου υἱοὺς
11 λευὶ μετὰ σοῦ, καὶ ζητεῖτε ἱερατεύειν. οὕτως σὺ καὶ πᾶ-
σα ἡ συναγωγή σου ἡ συνηθροισμένη πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἀα-
ρὼν τί ἐστιν ὅτι διαγογγύζετε κατ' αὐτοῦ;
12 καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς καλέσαι δαθὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοὺς
13 ἐλιάβ· καὶ εἶπον, οὐκ ἀναβαίνομεν· μὴ μικρὸν τοῦτο,
ὅτι ἀνήγαγες ἡμᾶς ἐκ γῆς ῥεούσης γάλα καὶ μέλι, ἀποκτεῖναι
ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι κατάρχεις ἡμῶν καὶ ἄρχων εἶ;
14 καὶ εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι εἰσήγαγες ἡμᾶς, καὶ
ἔδωκας ἡμῖν κλῆρον ἀγροῦ καὶ ἀμπελῶνας. τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἐξέκοψας, οὐκ ἀναβαίνομεν.
15 καὶ ἐβαρυθύμησε μωυσῆς σφόδρα, καὶ εἶπε πρὸς κύ-
ριον, μὴ πρόσχῃς εἰς τὴν θυσίαν αὐτῶν, οὐκ ἐπιθύμημα οὐ-
δενὸς αὐτῶν εἴληφα, οὐδὲ ἐκάκωσα οὐδένα αὐτῶν.
16 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ, ἁγίασον τὴν συναγωγήν
σου, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι ἔναντι κυρίου σὺ καὶ αὐτοί, καὶ ἀαρὼν
αὔριον·
17 καὶ λάβετε ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσετε ἐπ'
αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσάξετε ἔναντι κυρίου ἕκαστος τὸ πυ-
ρεῖον αὐτοῦ, πεντήκοντα καὶ διακόσια πυρεῖα, καὶ σὺ καὶ ἀαρὼν
ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ.
18 καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ πυρεῖον ἑαυτοῦ, καὶ ἐπέθη-
κεν ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα. καὶ ἔ-
στησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μωυσῆς καὶ
ἀαρών·
19 καὶ ἐπισυνέστησεν ἐπ' αὐτοὺς κορὲ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ συ-
ναγωγὴν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ὤφ-
θη ἡ δόξα κυρίου πάσῃ τῇ συναγωγῇ.
20 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
21 ἀποσχίσθητε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξανα-
λώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et ponite in eis ignem, & mittite in eis incensum aromatum coram Domino cras: & vir quem eliget Dominus, ipse erit sanctus: sufficit vo-
bis filij Leui. 8 Dixitque Moyses ad Chore: Audite nunc, filij Leui: 9 Nunquid parum vobis est quòd separauit vos Deus Israel
ab omni congregatione Israel, vt applicaret vos in conspectu suo, vt seruiretis in ministerio tabernaculi Domini, & vt staretis coram congregatione
ad ministrandum pro eis: 10 Et applicauit te & omnes fratres tuos filios Leui tecum, & quæritis vos sacerdotium magnum?
11 Propterea tu & omnis congregatio tua conuenistis contra Dominum. quid est enim Aaron quia murmurastis contra eum? 12 Misitq;
Moyses vt vocarent Dathan & Abiran filios Eliab. & dixerunt, Non ascendemus. 13 Nunquid parum est quòd ascendere nos fecisti de ter-
ra fluente lacte & melle, vt occideres nos in solitudine, nisi quòd etiam eleueris contra nos? 14 Vtique neque in terram fluentem lacte &
melle induxisti nos, nec dedisti nobis possessionem agrorum & vinearum: si oculos virorum illorum excæcaueris, non ascendemus.
15 Iratusque est Moyses valdè, & ait coram Domino: Non recipias voluntariè oblationem eorum: nullius enim ex eis asinum tuli, neque cui-
quam ex eis malefeci. 16 Dixitque Moyses ad Chore: Tu & omnis congregatio tua estote parati coram Domino, tu & illi & Aa-
ron cras: 17 Et tollat vnusquisque thuribulum suum, & ponite super ea incensum aromatum, & offerte coram Domino singuli thuribu-
lum suum ducenta & quinquaginta thuribula: tu quoque & Aaron vnusquisque teneat thuribulum suum. 18 Tuleruntque singuli thu-
ribulum suum, & posuerunt super ea ignem, & posuerunt in eis incensum aromatum, & steterunt in ostio tabernaculi fœderis, Moyses quoque &
Aaron. 19 Et congregauit contra eos Chore omnem congregationem ad ostium tabernaculi fœderis: & reuelata est gloria Do-
mini omni cœtui. 20 Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens: 21 Separamini de medio congre-
gationis huius, vt disperdam eos subitò.

22 * וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת
לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה
23 תִּקְצֹף׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
24 לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעָלוּ מִסָּבִיב
25 לְמִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם׃ * וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ
אֶל־דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
26 * וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי
הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְּעוּ בְּכָל־אֲשֶׁר
27 לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכָל־חַטֹּאתָם׃ * וַיֵּעָלוּ מֵעַל
מִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וַאֲבִירָם
יָצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אָהֳלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם
28 וְטַפָּם׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי־יְהוָה
שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא
29 מִלִּבִּי׃ * אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יְמֻתוּן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת
כָּל־הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלָחָנִי׃
30 * וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ
וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְיָרְדוּ חַיִּים
שְׁאֹלָה וִידַעְתֶּם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־
31 יְהוָה׃ * וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
32 וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם׃ * וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ
אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֵת כָּל־הָאָדָם
33 אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֵת כָּל־הָרְכוּשׁ׃ * וַיֵּרְדוּ הֵם וְכָל־
אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֹלָה וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ
34 וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל׃ * וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיהֶם
35 נָסוּ לְקֹלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלָעֵנוּ הָאָרֶץ׃ * וְאֵשׁ
יָצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֵת הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ
36 מַקְרִיבֵי הַקְּטֹרֶת׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
37 לֵּאמֹר׃ * אֱמֹר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְיָרֵם
אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשְּׂרֵפָה וְאֶת־הָאֵשׁ זְרֵה־הָלְאָה
כִּי קָדֵשׁוּ׃

22 *Qui ceciderunt proni in faciem, atque di-
D xerunt: Fortiſsime Deus ſpirituum vniuerſæ carnis; num vno peccante, contra omnes ira
23 tua deſæuiet? *Et ait Dominus ad Moyſen:
24 * Præcipe vniuerſo populo, vt ſeparetur à tabernaculis Chore, & Dathan & Abiron.
25 * Surrexitque Moyſes, & abiit ad Dathan & Abiron. & ſequentibus eum ſenioribus Iſ-
26 rael, *dixit ad turbam: Recedite à tabernaculis impiorum; & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum.
27 * Cumque receſsiſſent à tentoriis eorum per circuitum, Dathan & Abiron egreſsi ſtabant in introitu papilionum ſuorum cum vxoribus & liberis omniq́ue frequentia.
28 * Et ait Moyſes: In hoc ſcietis quòd Dominus miſerit me, vt facerem vniuerſa quę cernitis; & non ex proprio ea corde protulerim.
29 * Si conſueta hominum morte interierint, & viſitauerit eos plaga qua & cæteri viſitari ſolent, non miſit me Dominus.
30 * Sin autem nouam rem fecerit Dominus;
E & aperiēs terra os ſuum, deglutiat eos, & omnia quæ ad illos pertinent, deſcenderintq́ue viuentes in infernum, ſcietis quòd blaſphemauerint Dominum.
31 * Confeſtim igitur vt ceſſauit loqui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum:
32 * Et aperiens os ſuum deuorauit illos cum tabernaculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorũ.
33 * Deſcenderuntq́ue viui in infernum operti humo, & perierũt de medio multitudinis.
34 * At verò omnis Iſrael qui ſtabat per gyrum, fugit à clamore pereuntium, dicens: Ne forte & nos terra deglutiat.
35 * Sed & ignis egreſſus à Domino interfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incenſum.
36 * Locutuſq́ue eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
37 *Præcipe Eleazaro filio Aaron ſacerdoti, vt tollat thuribula quæ iacent in incendio: & ignem huc illucq́ue diſpergat, quoniam ſanctificata ſunt

תרגום אונקלוס

22 וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן וַאֲמַרוּ אֵל אֱלָהָא רוּחַיָּא לְכָל בִּשְׂרָא הֲגַבְרָא חַד יְחוֹב וְעַל כָּל כְּנִשְׁתָּא יְהֵי רֻגְזָא׃ 23 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
24 מַלֵּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמֵימַר אִסְתַּלַּקוּ מִסְּחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָתָן וַאֲבִירָם׃ 25 וְקָם מֹשֶׁה וַאֲזַל לְוָת דָתָן וַאֲבִירָם וַאֲזַלוּ בָתְרוֹהִי
סָבֵי יִשְׂרָאֵל׃ 26 וּמַלֵּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמֵימַר זוּרוּ כְעַן מֵעִילָוֵי מַשְׁכְּנֵי גֻבְרַיָּא חַיָּבַיָּא הָאִלֵּין וְלָא תִקְרְבוּן בְּכָל דִּילְהוֹן דִּלְמָא תִלְקוּן בְּכָל
חוֹבֵיהוֹן׃ 27 וְאִסְתַּלַּקוּ מֵעִלָּוֵי מַשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָתָן וַאֲבִירָם מִסְּחוֹר סְחוֹר וְדָתָן וַאֲבִירָם נְפַקוּ קָיְמִין בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן
וְטַפְלְהוֹן׃ 28 וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּדָא תִדְּעוּן אֲרֵי יְיָ שַׁלְחַנִי לְמֶעְבַּד יָת כָּל עוֹבָדַיָּא הָאִלֵּין אֲרֵי לָא מֵרְעוּתִי׃ 29 אִם כְּמוֹתָא דְכָל אֱנָשָׁא
יְמוּתוּן אִלֵּין וְסַעֲרָא דְכָל אֱנָשָׁא יִסְתְּעַר עֲלֵיהוֹן לָא יְיָ שַׁלְחַנִי׃ 30 וְאִם בְּרִיאָה יִבְרֵא יְיָ וְתִפְתַּח אַרְעָא יָת פּוּמַהּ וְתִבְלַע יָתְהוֹן וְיָת
כָּל דִּילְהוֹן וְיֵחֲתוּן כַּד חַיִּין לִשְׁאוֹל וְתִדְּעוּן אֲרֵי אַרְגִּיזוּ גֻבְרַיָּא הָאִלֵּין קֳדָם יְיָ׃ 31 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי לְמַלָּלָא יָת כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין וְאִתְבְּזַעַת
אַרְעָא דִּי תְחוֹתֵיהוֹן׃ 32 וּפְתַחַת אַרְעָא יָת פּוּמַהּ וּבְלַעַת יָתְהוֹן וְיָת אֱנָשׁ בָּתֵּיהוֹן וְיָת כָּל אֱנָשָׁא דִּי לְקֹרַח וְיָת כָּל קִנְיָנָא׃
33 וּנְחַתוּ אִנּוּן וְכָל דִּי לְהוֹן כַּד חַיִּין לִשְׁאוֹל וַחֲפָת עֲלֵיהוֹן אַרְעָא וַאֲבַדוּ מִגּוֹ קְהָלָא׃
34 וְכָל יִשְׂרָאֵל דִּי בִסְחָרָנֵיהוֹן עֲרַקוּ לְקָלְהוֹן אֲרֵי אֲמַרוּ דִּלְמָא תִבְלְעִינָנָא אַרְעָא׃
35 וְאִשָּׁתָא נְפַקַת מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכַלַת יָת מָאתַן וְחַמְשִׁין גַּבְרָא מְקָרְבֵי קְטֹרֶת בֻּסְמַיָּא׃ 36 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
37 אֱמַר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיַפְרֵשׁ יָת מַחְתְּיָתָא מִבֵּין יְקִידַיָּא וְיָת אֶשָּׁתָא יְרַחֵק לְהַלָּא אֲרֵי אִתְקַדָּשׁוּ׃

*Et ceciderunt super faciem suam, et dixerunt: 22
Deus Deus spirituum & omnis carnis, si homo v-
nus peccauit, super omnem congregationem ira Dñi?
*Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 23
*Loquere congregationi, dicens: Secedite in cir- 24
cuitu à congregatione Core & Dathan et Abiron.
*Et surrexit Moyses, & abijt ad Dathan et A- 25
biron, & abierunt simul cum eo omnes seniores Is-
rael. *Et locutus est ad congregationem, dicens: 26
Separamini à tabernaculis hominum durorum isto-
rum, & ne tangatis de omnibus quæ sunt illis, ne si-
mul pereatis in omni peccato eorum.
*Et absliterunt à tabernaculo Core & Dathan 27
& Abiron in circuitu: & Dathan et Abiron ex-
ierunt et steterunt iuxta ostia tabernaculorum suo-
rum, & vxores eorum, & filij eorum, & supellex
eorum.
*Et dixit Moyses: In hoc cognoscetis quòd Do- 28
minus misit me ad faciendum omnia opera hæc, quia
non à me ipso.
*Et si iuxta mortem omnium hominum mortui 29
fuerint isti, & si iuxta visitationem omnium ho-
minum visitatio fuerit eorum, non Dñs misit me.
*Sed in visione demonstrabit Dominus, & ape 30
riens terra os suum, deglutiet eos, & domos eorum,
& tabernacula eorum, & omnia quæ sunt illis: &
descendent viuentes in infernum; & cognoscetis
quòd irritauerunt homines isti Dominum.
*Vt autem cessauit loquens verba hæc, dirupta 31
est terra subtus pedes eorum: *Et aperta est 32
terra, & deuorauit eos & domos eorum, & omnes
homines existentes cum Core, & omnia iumenta eo-
rum. *Et descenderunt ipsi & omnia quæ sunt 33
eis, viuentia in infernum: & cooperuit eos terra, et
perierunt de medio congregationis.
*Et omnis Israel qui in circuitu eorum fugerunt 34
à voce eorum, dicentes, Ne fortè deglutiat nos ter-
ra. *Et ignis exiuit à Domino, & deuorauit 35
quinquaginta & ducentos viros offerentes incen-
sum. *Et locutus est Dominus ad Moysen, 36
dicens: *Loquere ad Eleazar filium Aaron 37
sacerdotem: Auferte thuribula de medio combu-
storum, & ignem alienum hunc dissemina illic, quo-
niam sanctificauerunt

22 * καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπον, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν
πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός, εἰ ἄνθρωπος εἷς ἥμαρτεν, ἐπὶ
πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἡ ὀργὴ κυρίου;
23 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
24 * λάλησον τῇ συναγωγῇ, λέγων· ἀναχωρήσατε κύκλῳ
ἀπὸ τῆς συναγωγῆς κορὲ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρών.
25 * καὶ ἀνέστη μωυσῆς καὶ ἐπορεύθη πρὸς δαθὰν καὶ ἀβειρών·
καὶ συνεπορεύθησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ.
26 * καὶ ἐλάλησε πρὸς τὴν συναγωγήν, λέγων, ἀποσχίσθητε
ἀπὸ τῶν σκηνῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν σκληρῶν τούτων, καὶ μὴ ἅ-
πτεσθε ἀπὸ πάντων ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς. μὴ συναπόλησθε ἐν πά-
27 σῃ τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν. * καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς σκηνῆς
κορὲ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν κύκλῳ· καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν ἐξῆλ-
θον, καὶ εἱστήκησαν παρὰ τὰς θύρας τῶν σκηνῶν αὐτῶν, καὶ αἱ γυ-
ναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἡ ἀποσκευὴ αὐτῶν.
28 * καὶ εἶπε μωυσῆς, ἐν τούτῳ γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἀπέσταλ-
κέ με ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, ὅτι οὐκ ἀφ' ἐμαυτοῦ.
29 * καὶ εἰ κατὰ θάνατον πάντων ἀνθρώπων ἀποθανοῦνται οὗ-
τοι, καὶ εἰ κατ' ἐπίσκεψιν πάντων ἀνθρώπων ἐπισκοπὴ ἔσται
αὐτῶν, οὐχὶ κύριος ἀπέσταλκέ με.
30 * ἀλλ' ἢ ἐν φάσματι δείξει κύριος, καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ
στόμα αὐτῆς καταπίεται αὐτούς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ τὰς
σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ καταβήσονται ζῶντες
εἰς ᾅδου, καὶ γνώσεσθε ὅτι παρώξυναν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὸν κύριον.
31 * ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, ἐρράγη ἡ γῆ
ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῶν·
32 * καὶ ἠνοίχθη ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτούς, καὶ τοὺς οἴκους αὐ-
τῶν, καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας μετὰ κορὲ, καὶ πάντα
33 τὰ κτήνη αὐτῶν. * καὶ κατέβησαν αὐτοὶ καὶ πάντα ὅσα ἐ-
στὶν αὐτοῖς ζῶντα εἰς ᾅδου, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀ-
πώλοντο ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς.
34 * καὶ πᾶς ἰσραὴλ οἱ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς φωνῆς
αὐτῶν, λέγοντες, μήποτε καταπίῃ ἡμᾶς ἡ γῆ.
35 * καὶ πῦρ ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τοὺς πεντήκοντα
καὶ διακοσίους ἄνδρας τοὺς προσφέροντας τὸ θυμίαμα.
36 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
37 * λάλησον πρὸς ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἀνέλε-
σθε τὰ πυρεῖα ἐκ μέσου τῶν κατακεκαυμένων, καὶ τὸ πῦρ τὸ
ἀλλότριον τοῦτο σπεῖρον ἐκεῖ, ὅτι ἡγίασαν

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et ceciderunt in faciem suam, & dixerunt: Deus Deus spirituum vniuersæ carnis, nunquid si vnus vir peccauerit, super omnem congrega-
tionem erit indignatio? 23 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 24 Recedite à circuitu tabernaculi
Chore, Dathan & Abiram.
25 Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan & Abiram, & abierunt post eum seniores Israel.
26 Locutusque est cum congregatione, dicens: Recedite nunc à tabernaculis virorum peccatorum istorum, & non tangatis omnia quæ eorum
sunt, ne percutiamini in omnibus peccatis eorum. 27 Et ascenderunt à tabernaculo Chore & Dathan & Abiram per circuitum. Da-
than autem & Abiram egressi stabant in ostio tabernaculorum suorum, vxores quoque eorum, & filij eorum, & familiæ eorum.
28 Dixitque Moyses: In hoc scietis quia Dominus misit me vt facerem omnia opera hæc, & non ex voluntate mea.
29 Si morte omnium hominum isti mortui fuerint, & visitatione omnium hominum visitabitur super eos, non misit me Dominus.
30 Et si rem nouam fecerit Dominus, & aperuerit terra os suum, & deglutierit eos & omnia sua, & descenderint viui in infernum, scietis quòd
ad iracundiam prouocauerunt viri isti Dominum. 31 Et factum est cùm cessasset loqui omnia verba hæc, dirupta est terra quæ erat
sub eis: 32 Et aperuit terra os suum, & deuorauit eos, & viros domus suæ, & omnes viros Chore, & vniuersam substantiam.
33 Et descenderunt illi viui in infernum & omnia sua, & operuit super eos terra; & perierunt de medio ecclesiæ.
34 Omnis autem Israel qui stabat in circuitu eorum, fugerunt à clamore eorum: quia dixerunt, Ne fortè deglutiat nos terra.
35 Ignis autem egressus est à facie Domini, & combussit ducentos & quinquaginta viros qui offerebant incensum aromatum.
36 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 37 Dic Eleazaro filio Aaron sacerdoti, vt separet thuribula de medio combusto-
rum, & ignem dispergat huc & illuc; quia sanctificata sunt

38 * את מחתות החטאים האלה בנפשתם ועשו אתם
רקעי פחים צפוי למזבח כי־הקריבם לפני־יהוה
39 ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל ׃ * ויקח אלעזר
הכהן את מחתות הנחשת אשר הקריבו השרפים
40 וירקעום צפוי למזבח ׃ * זכרון לבני ישראל למען
אשר לא־יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא
להקטיר קטרת לפני יהוה ולא־יהיה כקרח וכעדתו
41 כאשר דבר יהוה ביד־משה לו ׃ * וילנו כל־
עדת בני־ישראל ממחרת על־משה ועל־אהרן לאמר
42 אתם המתם את־עם יהוה ׃ * ויהי בהקהל העדה
על־משה ועל־אהרן ויפנו אל־אהל מועד והנה כסהו
43 הענן וירא כבוד יהוה ׃ * ויבא משה ואהרן אל־פני
44 אהל מועד ׃ * וידבר יהוה אל־משה לאמר ׃
45 * הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו
46 על־פניהם ׃ * ויאמר משה אל־אהרן קח את־המחתה
ותן־עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה
אל־העדה וכפר עליהם כי־יצא הקצף מלפני יהוה
47 החל הנגף ׃ * ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ
אל־תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את־הקטרת
48 ויכפר על־העם ׃ * ויעמד בין־המתים ובין החיים
49 ותעצר המגפה ׃ * ויהיו המתים במגפה ארבעה
עשר אלף ושבע מאות מלבד המתים על־דבר־קרח ׃
50 * וישב אהרן אל־משה אל־פתח אהל מועד
והמגפה נעצרה ׃

יז

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר ׃ * דבר אל־בני
2 ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית אב מאת כל־
נשיאהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את־שמו
תכתב על־מטהו ׃

38 * In mortibus peccatorum. producatq́; ea
F in laminas, & affigat altari: eo quòd oblatum
ſit in eis inceſum Domino, & ſanctificata ſint:
vt cernant ea pro ſigno & monimento filij Iſ-
39 rael. * Tulit ergo Eleazar ſacerdos thuribula
ænea, in quibus obtulerant hi quos incẽdium
deuorauit: & produxit ea in laminas affigens
40 altari: * Vt haberent poſteà filij Iſrael quibus
commouerentur, ne quis accedat alienigena,
& qui non eſt de ſemine Aaron ad offerẽdum
inceſum Domino; ne patiatur ſicut paſſus eſt
Chore & omnis congregatio eius, loquente
41 Domino ad Moyſen. * Murmurauit autem
omnis mnltitudo filiorum Iſrael ſequenti die
G contra Moyſen & Aaron, dicens: Vos interfe-
42 ciſtis populum Domini. * Cumq́ue oriretur
ſeditio, & tumultus increſceret, Moyſes & Aa-
43 ron fugerunt ad tabernaculũ fœderis. * Quod
poſtquã ingreſsi ſunt, operuit nubes, & appa-
44 ruit gloria Domini. * Dixitq́ue Dominus ad
45 Moyſen: * Recedite de medio huius multitu-
dinis: etiam nunc delebo eos. Cumq́ue iace-
46 rent in terra, * Dixit Moyſes ad Aaron: Tolle
thuribulum, & hauſto igne de altari, mitte in-
cenſum deſuper, pergens citò ad populum, vt
roges pro eis. Iam enim egreſſa eſt ira à Domi-
47 no, & plaga deſęuit. * Quod cùm feciſſet
Aaron, & cucurriſſet ad mediam multitudi-
nem quam iam vaſtabat incendium, obtulit
48 thymiama. * Et ſtans inter mortuos ac vi-
uentes, pro populo deprecatus eſt: & plaga
ceſſauit.
49 * Fuerunt autem qui percuſsi ſunt, quatuor-
decim milia hominum & ſeptingenti, abſque
his qui perierant in ſeditione Chore.
50 * Reuerſuſq́ue eſt Aaron ad Moyſen ad o-
ſtium tabernaculi fœderis, poſtquàm quieuit
interitus.

CAP. XVII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens: * Loquere ad filios Iſrael, & accipe
A ab eis virgas ſingulas per cognationes ſuas à
cunctis principibus tribuum virgas duode-
cim. & vniuſcuiuſq; nomen ſuperſcribes vir-
gæ ſuæ.

תרגום אונקלוס

38 ית מחתית חיביא האילין דאתחיבו בנפשתהון ויעבדון יתהון טסין רדידין חופאה למדבחא ארי קריבנון קדם יי ואתקדשו ויהוין
לאת לבני ישראל ׃ 39 ונסיב אלעזר כהנא ית מחתית נחשא דקריבו יקידיא ורדידונון חופאה למדבחא ׃ 40 דכרנא לבני ישראל בדיל
דלא יקרב גבר חלוני דלא מזרעא דאהרן הוא לאסקא קטרת בסמין קדם יי ולא יהי כקרח וככנשתיה כמא דמליל יי בידא דמשה ליה ׃
41 ואתרעמו כל כנשתא דבני ישראל מיומא דבתרוהי על משה ועל אהרן למימר אתון גרמתון דמית עמא דיי ׃ 42 והוה באתכנשות
כנשתא על משה ועל אהרן ואתפניאו למשכן זמנא והא חפהי ענגא ואתגלי יקרא דיי ׃ 43 ועל משה ואהרן לקדם משכן זמנא ׃
44 ומליל יי עם משה למימר ׃ 45 אתפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי יתהון כשעה ונפלו על אפיהון ׃ 46 ואמר משה לאהרן סב ית
מחתיתא והב עלה אשתא מעלוי מדבחא ושו קטרת בסמיא ואובל בפריע לכנשתא וכפר עליהון ארי נפק רגזא מן קדם יי שרי מותנא ׃
47 ונסיב אהרן כמא דמליל משה ורהט לגו קהלא והא שרי מותנא בעמא ויהב ית קטרת בסמיא וכפר על עמא ׃ 48 וקם בין מיתיא ובין
חייא ואתכלי מותנא ׃ 49 והוו דמיתו במותנא ארבעת עשרא אלפין ושבע מאה בר מדמיתו על פלוגתא דקרח ׃ 50 ותב אהרן למשה
לתרע משכן זמנא ומותנא אתכלי ׃

יז

1 ומליל יי עם משה למימר ׃ 2 מליל עם בני ישראל וסב מנהון חטרא חטרא לבית אבא מן
כל רברבניהון לבית אבהתהון תרי עשר חטרין גבר ית שמיה תכתוב על חטריה ׃

*Thuribula peccatorum horum in animabus ſuis, 38
& fac ea laminas ductiles circumpoſitionem altari:
quoniam oblata fuerunt coram Domino, & ſancti-
ficata ſunt; & facta ſunt in ſignum filiis Iſrael.
*Et accepit Eleazar filius Aaron ſacerdotis thu- 39
ribula ænea, quæ obtulerunt combuſti, & appoſue-
runt ea circumpoſitionem altari, *Memoriale fi- 40
liis Iſrael: vt non accedat quiſquam alienigena qui
non eſt de ſemine Aaron, ad imponendum incenſum
coram Domino, & non erit ſicut Core & congrega-
tio eius, ſicut locutus eſt Dominus in manu Moyſi ei.
*Et murmurauerunt filij Iſrael poſtridie contra 41
Moyſen & Aaron, dicentes: Vos occidiſtis popu-
lum Domini. *Et factum eſt cùm conuerte- 42
retur congregatio contra Moyſen & Aaron, &
fugerunt ad tabernaculum teſtimonij: & hoc ip-
ſum cooperuit nubes, & apparuit gloria Domini.
*Et intrauit Moyſes & Aaron verſus faciem 43
tabernaculi teſtimonij.
*Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 44
*Recedite de medio congregationis huius, et de- 45
lebo eos ſemel. & ceciderunt in faciem ſuam.
*Et dixit Moyſes ad Aaron: Accipe thuribulū, 46
& impone ſuper illud ignem de altari, & inijce ſu-
per illud incenſum, et defer citò in congregationem,
& propitiare pro eis. egreſſa eſt enim ira à facie Do
mini, incepit percutere populum. *Et accepit 47
Aaron ſicut locutus fuit ei Moyſes: & cucurrit in
congregationem; & iam inceperat plaga in populo.
& iniecit incenſum, & propitiatus eſt pro populo.
*Et ſtetit in medio mortuorum & viuentium; 48
& ceſſauit plaga.
*Et fuerunt mortui in plaga quatuor & de- 49
cem milia & ſeptingenti, abſque mortuis propter
Core.
*Et reuerſus eſt Aaron ad Moyſen ad oſtium 50
tabernaculi teſtimonij, & ceſſauit plaga.

CAP. XVII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
*Loquere filiis Iſrael, & accipe ab illis vir- 2
gam, virgam per domos familiarum ipſorum ab om
nibus principibus eorum per domos familiarum ip-
ſorum, duodecim virgas: & cuiuſlibet nomen in-
ſcribe in virga eius.

38 † τὰ πυρεῖα τῶν ἁμαρτωλῶν τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐ-
τῶν, καὶ ποίησον αὐτὰ λεπίδας ἐλατὰς περίθεμα τῷ θυσια-
στηρίῳ, ὅτι προσηνέχθησαν ἔναντι κυρίου, καὶ ἡγιάσθησαν.
καὶ ἐγένοντο εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
39 † καὶ ἔλαβεν ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τὰ πυρεῖα τὰ
χαλκᾶ, ὅσα προσήνεγκαν οἱ κατακεκαυμένοι, καὶ προσέ-
40 θηκαν αὐτὰ περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ † μνημόσυνον τοῖς
υἱοῖς ἰσραήλ· ὅπως ἂν μὴ προσέλθῃ μηδεὶς ἀλλογενής, ὃς οὐκ
ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρών, ἐπιθεῖναι θυμίαμα ἔναντι κυ-
ρίου, καὶ οὐκ ἔσται ὥσπερ κορὲ, καὶ ἡ ἐπισύστασις αὐτοῦ, καθὰ
ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ αὐτῷ.
41 † καὶ ἐγόγγυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῇ ἐπαύριον ἐπὶ μωυσῆν
καὶ ἀαρών, λέγοντες, ὑμεῖς ἀπεκτείνατε τὸν λαὸν κυρίου.
42 † καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπισυστρέφεσθαι τὴν συναγωγὴν ἐπὶ
μωυσῆν καὶ ἀαρών, καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυ-
ρίου, καὶ τήνδε αὐτὴν ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυ-
43 ρίου. † καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν κατὰ πρόσωπον τῆς
44 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. † καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
45 σῆν, λέγων· † ἐκχωρήσατε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύ-
της, καὶ ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσω-
46 πον αὐτῶν. † καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, λάβε τὸ πυ-
ρεῖον, καὶ ἐπίθες ἐπ' αὐτὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπίβα-
λε ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα, καὶ ἀπένεγκε τὸ τάχος εἰς τὴν συναγωγὴν,
καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν. ἐξῆλθε γὰρ ὀργὴ ἀπὸ προσώπου
47 κυρίου, ἦρκται θραύειν τὸν λαόν. † καὶ ἔλαβεν ἀαρὼν καθά-
περ ἐλάλησεν αὐτῷ μωυσῆς, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν συναγωγὴν,
καὶ ἤδη ἐνῆρκτο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἐπέβαλε τὸ θυμία-
48 μα, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ λαοῦ. † καὶ ἔστη ἀναμέσον τῶν
τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις.
49 † καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τέσσαρες καὶ δέκα
χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκε κορέ.
50 † καὶ ἀπέστρεψεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις.

ιζ'.

1 † Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 † λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ λάβε παρ' αὐτῶν ῥάβδον,
ῥάβδον κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων
αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους. καὶ ἑκάστου
τὸ ὄνομα ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Thuribula peccatorum horum, qui peccauerunt in animabus ſuis: & faciant ea laminas ductiles, quibus cooperiatur altare: quia obtulerunt ea coram Domino, & ſanctificata ſunt: & ſint in ſignum filiis Iſrael. 39 Tulitque Eleazar ſacerdos thuribula ænea quæ obtulerunt qui combuſti fuerant, & produxerunt ea in coopertorium altaris, 40 In memoriam filiis Iſrael, vt non accedat vir extraneus qui non eſt de ſemine Aaron ad adolendum incenſum aromatum coram Domino; vt non ſit ſicut Chore & ſicut congregatio eius, ſicut locutus eſt Dominus per manum Moyſi. 41 Murmurauerunt autem omnis congregatio filiorum Iſrael ſequenti die contra Aaron, dicentes: Vos effeciſtis vt moreretur populus Domini. 42 Et factum eſt cùm congregaretur cœtus contra Moyſen & contra Aaron, reſpexerunt ad tabernaculum fœderis, & ecce operuit illud nubes, & reuelata eſt gloria Domini. 43 Et venit Moyſes & Aaron ante tabernaculum fœderis. 44 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 45 Separamini de medio congregationis huius, & conſumabo eos nunc. & ceciderunt ſuper facies ſuas. 46 Dixitque Moyſes ad Aaron: Tolle thuribulum, & pone in eo ignem ab altari, & pone incenſum aromatum, & fer citò ad congregationem, & ora pro eis: quia egreſſa eſt ira à facie Domini; incepit peſtis. 47 Tulitque Aaron ſicut locutus fuerat Moyſes, & cucurrit ad medium congregationis; & ecce cœperat peſtis in populo. & poſuit incenſum aromatum, & orauit pro populo. 48 Et ſtetit inter mortuos & inter viuos; & ceſſauit peſtis. 49 Fuerunt autem qui mortui ſunt in peſte, quatuordecim milia & ſeptingenti, abſque his qui mortui ſunt in ſchiſmate Chore. 50 Reuerſuſque eſt Aaron ad Moyſen ad oſtium tabernaculi fœderis, & peſtis ceſſauerat.

CAP. XVII.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Loquere cum filiis Iſrael, & accipe ab eis virgas ſingulas per domos patrum ab omnibus principibus eorum duodecim virgas per domos patrum ſuorum; & nomen vniuſcuiuſque ſcribes ſuper virga eius.

3 * וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּה לֵוִי כִּי מַטֶּה
4 אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם׃ * וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל
מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה׃
5 * וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר־בּוֹ מַטֵּהוּ יִפְרָח וַהֲשִׁכֹּתִי
מֵעָלַי אֶת־תְּלֻנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִם
6 עֲלֵיכֶם׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ
אֵלָיו כָּל־נְשִׂיאֵיהֶם מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד מַטֶּה
לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת
7 וּמַטֵּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מַטּוֹתָם׃ * וַיַּנַּח מֹשֶׁה אֶת־
8 הַמַּטֹּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדֻת׃ * וַיְהִי מִמָּחֳרָת
וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מַטֵּה־אַהֲרֹן
לְבֵית לֵוִי וַיֹּצֵא פֶרַח וַיָּצֵץ צִיץ וַיִּגְמֹל שְׁקֵדִים׃
9 * וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מַטֵּהוּ׃
10 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת־מַטֵּה אַהֲרֹן
לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לִבְנֵי־מֶרִי וּתְכַל
11 תְּלוּנֹּתָם מֵעָלַי וְלֹא יָמֻתוּ׃ * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר
12 צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃ * וַיֹּאמְרוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גָּוַעְנוּ אָבַדְנוּ כֻּלָּנוּ
13 אָבָדְנוּ׃ * כֹּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת
הַאִם תַּמְנוּ לִגְוֺעַ׃

יח

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבָנֶיךָ
וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֺן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה
2 וּבָנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֺן כְּהֻנַּתְכֶם׃ * וְגַם אֶת־
אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי שֵׁבֶט אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ
וִישָׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת׃
3 * וְשָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אַךְ אֶל־כְּלֵי
הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרָבוּ וְלֹא־יָמֻתוּ גַם־הֵם
גַּם־אַתֶּם׃

3 * Nomen autẽ Aaron erit in tribu Leui: & vna virga cũctas eorum familias continebit.
4 * Poneſque eas in tabernaculo fœderis co
B ram teſtimonio vbi loquar ad te.
5 * Quem ex his elegero, germinabit virga eius, & cohibebo à me querimonias filiorum Iſrael, quibus contra vos murmurant.
6 * Locutuſque eſt Moyſes ad filios Iſrael: & dederunt ei omnes principes virgas per ſingulas tribus. fueruntque virgæ duodecim, abſq;
7 virga Aaron. * Quas cùm poſuiſſet Moyſes
C coram Domino in tabernaculo teſtimonij;
8 * Sequenti die regreſſus, inuenit germinaſſe virgam Aaron in domo Leui: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdalas deformati ſunt.
9 * Protulit ergo Moyſes omnes virgas de
D conſpectu Domini ad cunctos filios Iſrael. videruntque & receperunt ſinguli virgas ſuas.
10 * Dixitq; Dominus ad Moyſen: Refer virgam Aaron in tabernaculum teſtimonij, vt ſeruetur ibi in ſignum rebellium filiorum Iſrael: & quieſcant querelę eorum à me, ne moriantur.
11 * Fecitque Moyſes ſicut pręceperat Dominus.
12 * Dixerunt autem filij Iſrael ad Moyſen: Ecce conſumpti ſumus; omnes peribimus.
13 * Quicunque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. Num vſque ad internecionem cuncti delendi ſumus?

CAP. XVIII.

1 DIxítque Dominus ad Aaron: Tu & filij tui
A & domus patris tui tecum portabitis iniquitatem ſanctuarij: & tu & filij tui ſimul ſuſtinebitis peccata ſacerdotij veſtri.
2 * Sed & fratres tuos de tribu Leui, & ſceptrum patris tui ſume tecum: præſtoque ſint & miniſtrent tibi. Tu autem & filij tui miniſtrabitis in tabernaculo teſtimonij.
3 * Excubabuntqúe Leuitæ ad præcepta tua & ad cuncta opera tabernaculi: ita duntaxat vt ad vaſa ſanctuarij & altare non accedant, ne & illi moriantur, & vos pereatis ſimul.

תרגום אונקלוס

3 וְיַת שְׁמָא דְאַהֲרֹן תִּכְתּוֹב עַל חֻטְרָא דְלֵוִי אֲרֵי חֻטְרָא חַד לְרֵישׁ בֵּית אֲבָהָתְהוֹן׃ 4 וְתַצְנְעִינּוּן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם סַהֲדוּתָא דַּאֲזַמֵּן
מֵימְרִי לְכוֹן תַּמָּן׃ 5 וִיהֵי גֻּבְרָא דְּאִתְרְעֵי בֵיהּ חֻטְרֵיהּ יִנְעֵי וַאֲנִיחַ מִן קֳדָמַי יַת תֻּרְעֲמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן מִתְרַעֲמִין עֲלֵיכוֹן׃ 6 וּמַלֵּיל
מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהַבוּ לֵיהּ כָּל רַבְרְבָנֵיהוֹן חֻטְרָא לְרַבָּא חַד חֻטְרָא לְרַבָּא חַד לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּרֵי עֲשַׂר חֻטְרִין וְחֻטְרָא דְאַהֲרֹן בְּגוֹ חֻטְרֵיהוֹן׃
7 וְאַצְנַע מֹשֶׁה יַת חֻטְרַיָּא קֳדָם יְיָ בְּמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא׃ 8 וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְבַתְרוֹהִי וְעַל מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא וְהָא נְעָא חֻטְרָא דְאַהֲרֹן
לְבֵית לֵוִי וְאַפֵּיק לַבְלְבִין וְאָנֵיץ נֵיץ וְכַפֵּית שִׁגְדִין׃ 9 וְאַפֵּיק מֹשֶׁה יַת כָּל חֻטְרַיָּא מִן קֳדָם יְיָ לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִשְׁתְּמוֹדָעוּ וּנְסִיבוּ גְּבַר חֻטְרֵיהּ׃
10 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אָתֵיב יַת חֻטְרָא דְאַהֲרֹן קֳדָם סַהֲדוּתָא לְמַטְּרָא לְאָת לְעַמָּא סָרְבָנָא וִיסוּפַן תֻּרְעֲמוּתְהוֹן מִן קֳדָמַי וְלָא יְמוּתוּן׃ 11 וַעֲבַד
מֹשֶׁה כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ כֵּן עֲבַד׃ 12 וַאֲמַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמֵימַר הָא מִנַּנָא קְטָלַת חַרְבָּא וְהָא מִנַּנָא בְּלַעַת אַרְעָא וְהָא מִנַּנָא דְמִיתוּ
בְּמוֹתָנָא׃ 13 כָּל דְּיִקְרַב מִקְרַב לְמַשְׁכְּנָא דַייָ מָאִית הָא אֲנַחְנָא סָפִין לִמְמָת׃

יח

1 וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתְּ וּבְנָךְ וּבֵית אֲבוּךְ עִמָּךְ תְּקַבְּלוּן עַל חוֹבֵי מַקְדְּשָׁא וְאַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ תְּקַבְּלוּן עַל חוֹבֵי כְהֻנַּתְכוֹן׃
2 וְאַף יַת אֲחָךְ שִׁבְטָא דְלֵוִי שִׁבְטָא דַאֲבוּךְ קָרֵיב לְוָתָךְ וְיִתּוֹסְפוּן עֲלָךְ וִישַׁמְּשׁוּנָךְ וְאַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ קֳדָם מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא׃ 3 וְיִטְּרוּן מַטְּרָתָךְ
וּמַטְּרַת כָּל מַשְׁכְּנָא בְּרַם לְמָאנֵי קֻדְשָׁא וּלְמַדְבְּחָא לָא יִקְרְבוּן וְלָא יְמוּתוּן אַף אִנּוּן אַף אַתּוּן׃

Et nomen Aaron inſcribes in virga Leui. eſt 3
enim virga vna per tribum domus familiarum ip-
ſorum. *Et pones eas in tabernaculo teſti-* 4
monij, in quibus cognoſcar tibi ibi.
Et erit homo quemcunque eligam eum, virga e- 5
ius germinabit. & auferam à te murmur filiorum
Iſrael, quæcunque ipſi murmurant contra vos.
Et locutus eſt Moyſes filiis Iſrael, et dederunt 6
ei omnes principes eorum virgam, principi vni vir-
gam vnam, per principem, per domos familiarum ip-
ſorum, duodecim virgas: & virga Aaron inter
virgas ipſorum.
Et impoſuit Moyſes virgas coram Domino in 7
tabernaculo teſtimonij.
Et factum eſt poſtridie, & intrauit Moyſes in 8
tabernaculo teſtimonij, & ecce germinauit virga
Aaron in domum Leui, & protulit germen, & flo-
ruerunt flores, & germinauit nuces.
Et detulit Moyſes omnes virgas à facie Domi- 9
ni ad omnes filios Iſrael: & viderunt, & accepit
vnuſquiſque virgam ſuam.
Et dixit Dominus ad Moyſen: Appone vir- 10
gam Aaron coram teſtimonio in cuſtodiam, in ſignum
filiis inobedientium. & ceſſet murmur eorum à me,
& non moriantur.
Et fecit Moyſes & Aaron ſicut præcepit Do- 11
minus Moyſi, ſic fecerunt.
Et dixerunt filij Iſrael ad Moyſen, dicentes: 12
Ecce conſumpti ſumus, periimus, omnes nos con-
ſumpti ſumus.
Omnis tangens tabernaculum Domini moritur; 13
vſque in finem moriamur.

CAP. XVIII.

ET dixit Dominus ad Aaron: Tu & filij tui, 1
& domus patris tui tecum accipietis peccata
ſanctorum, & tu & filij tui tecum accipietis pec-
cata ſacerdotij veſtri.
Et fratres tuos tribum Leui populum patris 2
tui adduc ad teipſum, & addantur tibi, & mini-
ſtrent tibi & tu & filij tui tecum coram taberna-
culo teſtimonij.
Et cuſtodient cuſtodias tuas & cuſtodias taber 3
naculi: verùm ad vaſa ſancta & ad altare non ac-
cedent, & non morientur & hi & vos.

3 καὶ τὸ ὄνομα ἀαρὼν ἐπιγράψεις ἐπὶ τῆς ῥάβδου λευί.
ἔστι γὰρ ῥάβδος μία κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν.
4 καὶ θήσεις αὐτὰς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσο-
5 μαί σοι ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν ἐκλέξομαι αὐ-
τὸν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει. καὶ περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὸν γογ-
γυσμὸν υἱῶν ἰσραὴλ, ὅσα αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ᾽ ὑμῖν.
6 καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐ-
τῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον, τῷ ἄρχοντι τῷ ἑνὶ ῥάβ-
δον μίαν, κατὰ ἄρχοντα, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβ-
δους· καὶ ἡ ῥάβδος ἀαρὼν ἀναμέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν.
7 καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι κυρίου ἐν τῇ
σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
8 καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ
τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος ἀαρὼν εἰς οἶκον λευί,
καὶ ἐξήνεγκε βλαστὸν, καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη, καὶ ἐβλάστησε κάρυα.
9 καὶ ἐξήνεγκε μωυσῆς πάσας τὰς ῥάβδους ἀπὸ προσώ-
που κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶδον, καὶ ἔλαβεν
ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ.
10 καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀπόθες τὴν ῥάβδον ἀα-
ρὼν ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς
τῶν ἀνηκόων. καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ
11 οὐ μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθὰ
συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν.
12 καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, ἰδοὺ
ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, πάντες ἡμεῖς παρανηλώμεθα·
13 πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῆς σκηνῆς κυρίου ἀποθνήσκει, ἕως εἰς
τέλος ἀποθάνωμεν.

ιη΄.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀαρὼν, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ
ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου μετὰ σοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῶν
ἁγίων, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρ-
τίας τῆς ἱερατείας ὑμῶν.
2 καὶ τοὺς ἀδελφούς σου φυλὴν λευὶ δῆμον τοῦ πατρός
σου προσαγάγου πρὸς ἑαυτὸν, καὶ προστεθήτωσάν σοι, καὶ
λειτουργείτωσάν σοι καὶ σὺ καὶ υἱοί σου μετὰ σοῦ ἀπέναντι τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
3 καὶ φυλάξονται τὰς φυλακάς σου, καὶ τὰς φυλακὰς τῆς
σκηνῆς· πλὴν πρὸς τὰ σκεύη τὰ ἅγια καὶ πρὸς τὸ θυσιαστή-
ριον οὐ προσελεύσονται, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται καὶ οὗτοι καὶ ὑμεῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Nomen autem Aaron ſcribes ſuper virgam Leui; quia virga vna erit principi domus patrum ſuorum. [4] Reponeſque eas in tabernaculo fœderis coram teſtimonio, vbi conſtituam verbum meum vobis. [5] Et virum quem elegero, virga eius germinabit: & ceſſare faciam à me querimonias filiorum Iſrael, quibus ipſi murmurant contra vos. [6] Locutuſque eſt Moyſes cum filiis Iſrael, & dederunt ei omnes principes eorum ſingulas virgas per ſingulos principes per domos patrum ſuorum, duodecim virgas; & virga Aaron erat in medio virgarum eorum. [7] Et repoſuit Moyſes virgas coram Domino in tabernaculo teſtimonij. [8] Et factum eſt in ſequenti die ingreſſus eſt Moyſes in tabernaculum teſtimonij, & ecce germinauit virga Aaron in domo Leui, & produxit ramos, & eruperant flores, & formatæ ſunt amygdalæ. [9] Et protulit Moyſes omnes virgas de conſpectu Domini ad cunctos filios Iſrael: & cognouerunt & acceperunt ſinguli virgas ſuas. [10] Dixitque Dominus ad Moyſen: Refer virgam Aaron coram teſtimonio in cuſtodiam & in ſignum populo rebelli, vt ceſſet murmuratio eorum à facie mea, & non moriantur. [11] Fecitque Moyſes ſicut præceperat ei Dominus, ita fecit. [12] Dixerunt autem filij Iſrael ad Moyſen, dicentes: Ecce ex nobis interfecti ſunt gladio, & ecce aliquos ex nobis deglutiuit terra, & ecce aliqui ex nobis mortui ſunt peſte. [13] Omnis qui accedit ad tabernaculum Domini moritur. num morte conſumendi ſumus?

CAP. XVIII.

DIxitque Dominus ad Aaron: Tu & filij tui, & domus patris tui tecum propitiabitis ſuper delicta ſanctuarij: & tu & filij tui tecum expiabitis ſuper peccata ſacerdotij veſtri. [2] Fratres quoque tuos de tribu Leui patris tui applica ad te, vt adhæreant tibi, & miniſtrent tibi, & tu & filij tui tecum eritis coram tabernaculo teſtimonij. [3] Et cuſtodient cuſtodiam tuam & cuſtodiam totius tabernaculi. ſed ad vaſa ſanctuarij & ad altare non accedant, vt non moriantur tam illi quàm vos.

4 ונלוו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד
לכל עבדת האהל וזר לא יקרב אליכם:
5 ושמרתם את משמרת הקדש ואת
משמרת המזבח ולא יהיה עוד קצף על בני
6 ישראל: ואני הנה לקחתי את אחיכם
הלוים מתוך בני ישראל לכם מתנה נתנים
ליהוה לעבד את עבדת אהל מועד:
7 ואתה ובניך אתך תשמרו את כהנתכם
לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת
מתנה אתן את כהנתכם והזר הקרב יומת:
8 וידבר יהוה אל אהרן ואני הנה נתתי
לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל
לך נתתים למשחה ולבניך לחק עולם:
9 זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש כל
קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם
אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך:
10 בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אתו
11 קדש יהיה לך: וזה לך תרומת מתנם לכל
תנופת בני ישראל לך נתתים ולבניך ולבנתיך אתך
לחק עולם כל טהור בביתך יאכל אתו:
12 כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם
אשר יתנו ליהוה לך נתתים:
13 בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו ליהוה
14 לך יהיה כל טהור בביתך יאכלנו: כל חרם
15 בישראל לך יהיה: כל פטר רחם לכל בשר
אשר יקריבו ליהוה באדם ובבהמה יהיה לך
אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה
16 הטמאה תפדה: ופדויו מבן חדש תפדה
בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים
גרה הוא:

4 * Sint autem tecum, & excubent in custo-
diis tabernaculi, & in omnibus ceremoniis e-
ius. Alienigena non miscebitur vobis.
5 * Excubate in custodia sanctuarij, & in mi
nisterio altaris: ne oriatur indignatio super fi-
6 lios Israel. * Ego dedi vobis fratres vestros
Leuitas de medio filiorũ Israel, & tradidi do-
num Domino, vt seruiant in ministeriis ta-
7 bernaculi eius. * Tu autem & filij tui cu-
stodite sacerdotium vestrum, & omnia quæ
ad cultum altaris pertinent, & intra velũ sunt,
per sacerdotes administrabuntur. Si quis ex-
ternus accesserit, occidetur.
8 * Locutusque est Dominus ad Aaron: Ecce
B dedi tibi custodiam primitiarum mearum.
Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel, tibi
tradidi & filiis tuis pro officio sacerdotali le-
9 gitima sempiterna. * Hæc ergo accipies
de his quæ sanctificantur & oblata sunt Do-
mino: Omnis oblatio & sacrificium quicquid
pro peccato atq; delicto redditur mihi, & ce-
det in sancta sanctorum, tuum erit & filiorum
10 tuorum. * In sanctuario comedes illud.
mares tantùm edent ex eo; quia consecratum
11 est Domino. * Primitias autem quas vo-
uerint & obtulerint filij Israel, tibi dedi & fi-
liis tuis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui
mundus est in domo tua, vescetur eis.
12 * Omnem medullam olei, vini, ac frumen-
ti, quicquid offerunt primitiarum Domino,
13 tibi dedi. * Vniuersa frugum initia quæ
gignit humus & Domino deportantur, cedēt
in vsus tuos. Qui mundus est in domo tua,
14 vescetur eis. * Omne quod ex voto red-
diderint filij Israel, tuum erit.
15 * Quicquid primùm erumpet è vulua cun-
C ctæ carnis quam offerunt Domino, siue ex ho
minibus, siue de pecoribus fuerit, tui iuris e-
rit. ita duntaxat vt pro hominis primogenito
precium accipias: & omne animal quod im-
mundum est, redimi facias.
16 * Cuius redemptio erit post vnum men-
sem, siclis argenti quinque pondere sanctua-
rij. Siclus viginti obolos habet.

תרגום אונקלוס

4 ויתוספון עלך ויטרון ית מטרת משכן זמנא לכל פלחן משכנא וחלוני לא יקרב לותכון: 5 ותטרון ית מטרת קדשא וית מטרת
מדבחא ולא יהי עוד רגזא על בני ישראל: 6 ואנא הא קריבית ית אחיכון ליואי מגו בני ישראל לכון מתנן יהיבין קדם יי למפלח ית פלחן
משכן זמנא: 7 ואת ובנך עמך תטרון ית כהנתכון לכל פתגם מדבחא ולמגו לפרוכתא ותפלחון פלחן מתנן אתן ית כהנתכון וחילוני דיקרב
יתקטל: 8 ומליל יי עם אהרן ואנא הא יהביה לך ית מטרת אפרשותי לכל קדשיא דבני ישראל לך יהבתינון לרבו ולבנך
לקים עלם: 9 דין יהי לך מקדש קדשיא מותר מן אשתא כל קרבנהון לכל מנחתהון ולכל חטותהון וכל אשמהון
דיתיבון קדמי קדש קודשין דילך הוא ולבנך: 10 בקדש קדשיא תיכלינה כל דכורא ייכול יתיה קדשא יהי לך:
11 דין לך אפרשות מתנתהון לכל ארמות בני ישראל לך יהבתינון ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם כל דדכי בביתך ייכול יתיה:
12 כל טוב משח וכל טוב חמר ועיבור ראשהון דיתנון קדם יי לך יהבתינון: 13 בכורי כל די בארעהון
דייתון קדם יי דילך יהי כל דדכי בביתך יכלינה: 14 כל חרמא בישראל דילך יהי:
15 כל פתח ולדא לכל בשרא דיקרבון קדם יי באנשא ובבעירא יהי דילך ברם מפרק תפרוק ית בכרא דאנשא וית בכרא
ובעירא מסאבא תפרוק: 16 ופרקניה מבר ירחא תפרוק בפרסניה כסף חמש סלעין בסלעי קדשא
עשרין מעין הוא:

Et addentur ad te, & custodient custodias ta- 4
bernaculi testimonij, iuxta omnia ministeria taber-
naculi. & alienigena non accedet ad te.
Et custodietis custodias sanctorum, et custodias 5
altaris, & non erit amplius furor in filiis Israel.
Et ecce ego accepi fratres vestros Leuitas de 6
medio filiorum Israel donum datum Domino, vt
ministrent ministeria tabernaculi testimonij:
Et tu & filij tui tecum seruabitis sacerdotium 7
vestrum, per omnem modum altaris, & quod in-
tra velum. & ministrabitis ministeria donum sa-
cerdotij vestri. & alienigena accedens, morie-
tur.
Et locutus est Dominus ad Aaron: Et ecce ego 8
dedi vobis custodiam primitiarum mearum ab om-
nibus sanctificatis à filiis Israel, tibi dedi ea in do-
num, & filiis tuis legitimum sempiternum.
Et hoc sit vobis à sanctificatis sanctis oblatio- 9
nibus ab omnibus donis eorum, & ab omnibus sa-
crificiis eorum, & ab omni delicto eorum, & ab om
nibus peccatis eorum, quæcunque reddunt mihi ab
omnibus sanctis, tibi erunt & filiis tuis.
In sancto sanctorum comedetis ea. omne mas- 10
culinum comedetis ea. sancta erunt tibi.
Et hoc erit vobis primitiarum donorum eo- 11
rum, ab omnibus oblationibus filiorum Israel: tibi
dedi ea & filiis tuis & filiabus tuis tecum legiti-
mum sempiternum. Omnis mundus in domo tua co-
medet ea.
Omnis primitia olei, & omnis primitia vini, 12
& frumenti primitia eorum quæ dederint Domino,
tibi dedi ea;
Primogenita omnia quæcunque in terra eorum 13
quæcunque obtulerint Domino, tibi erunt. omnis
mundus in domo tua comedet ea.
Omne consecratum in filiis Israel, tibi erit. 14
Et omne aperiens vuluam ab omni carne quæ- 15
cunque offerunt Domino, ab homine vsque ad iu-
mentum, tibi erunt. sed redemptionibus redimen-
tur primogenita hominum, & primogenita iumen-
torum immundorum redimes.
Et redemptio ipsius ab vno mense precium 16
quinque siclorum: iuxta siclum sanctum viginti o-
boli sunt.

4 καὶ προστεθήσονται πρὸς σὲ, καὶ φυλάξονται τὰς φυλα-
κὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάσας τὰς λειτουργίας τῆς
σκηνῆς. καὶ ἀλλογενὴς οὐ προσελεύσεται πρὸς σέ.
5 καὶ φυλάξεσθε τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων, καὶ τὰς φυλα-
κὰς τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οὐκ ἔσται ἔτι θυμὸς ἐν υἱοῖς ἰσραήλ.
6 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἴληφα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς λευίτας
ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δόμα δεδομένον κυρίῳ, λειτουργεῖν
τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
7 καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ διατηρήσετε τὴν ἱερατείαν ὑ-
μῶν, κατὰ πάντα τρόπον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὸ ἔνδοθεν τοῦ κατα-
πετάσματος. καὶ λειτουργήσετε τὰς λειτουργίας δόμα τῆς
ἱερατείας ὑμῶν. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀπο-
8 θανεῖται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρὼν, καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ δέδωκα ὑμῖν τὴν διατήρησιν τῶν ἀπαρχῶν μου ἀπὸ πάν-
των τῶν ἡγιασμένων παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, σοὶ δέδωκα αὐτὰ
εἰς γέρας, καὶ τοῖς υἱοῖς σου νόμιμον αἰώνιον.
9 καὶ τοῦτο ἔστω ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἡγιασμένων ἁγίων τῶν καρ-
πωμάτων ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν
θυσιασμάτων αὐτῶν καὶ ἀπὸ πάσης τῆς πλημμελίας αὐτῶν,
καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὅσα ἀποδιδόασί μοι ἀ-
πὸ πάντων τῶν ἁγίων σοὶ ἔσονται καὶ τοῖς υἱοῖς σου.
10 ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων φάγεσθε αὐτά. πᾶν ἀρσενικὸν
φάγεσθε αὐτά· ἅγια ἔσται σοι.
11 καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἀπαρχῶν δομάτων αὐτῶν, ἀπὸ πάν-
των τῶν ἐπιθεμάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. σοὶ δέδωκα αὐτὰ
καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώ-
νιον. πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐτά.
12 πᾶσα ἀπαρχὴ ἐλαίου, καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ οἴνου, καὶ σίτου
ἀπαρχὴ αὐτῶν ὅσα ἂν δῶσι τῷ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα αὐτά.
13 τὰ πρωτογενήματα πάντα ὅσα ἂν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ὅσα
ἂν ἐνέγκωσι κυρίῳ, σοὶ ἔσται, πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔ-
δεται αὐτά.
14 πᾶν ἀνατεθεματισμένον ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, σοὶ ἔσται.
15 καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἀπὸ πάσης σαρκὸς, ὅσα προσφέ-
ρουσι κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, σοὶ ἔσται. ἀλλ' ἢ λύ-
τροις λυτρωθήσεται τὰ πρωτότοκα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρω-
τότοκα τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων λυτρώσῃ·
16 καὶ ἡ λύτρωσις αὐτοῦ ἀπὸ μηνιαίου ἡ συντίμησις πέντε
σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον εἴκοσι ὀβολοί εἰσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et adhærebunt tibi, & custodient custodiam tabernaculi fœderis iuxta omne ministerium tabernaculi. & alienus non accedat ad vos.
5 Custodietisque custodiam sanctuarij & custodiam altaris, vt non sit vltrà indignatio super filios Israel.
6 Et ecce ego applicaui fratres vestros Leuitas de medio filiorum Israel, & dedi eos dono vobis coram Domino, vt ministrent ministerium ta-
bernaculi fœderis. 7 Tu autem & filij tui tecum custodietis sacerdotium vestrum iuxta omnem ritum altaris, & intra velum
ministrabitis; ministerium doni dabo sacerdotium vestrum: & extraneus qui accesserit, occidetur.
8 Locutusque est Dominus cum Aaron: Ecce ego dedi tibi custodiam primitiarum mearum: omnia quæ sanctificata sunt à filiis Israel, tibi tra-
didi ea pro vnctione & filiis tuis in pactum sempiternum. 9 Hoc erit tibi de sancto sanctorum quod remanet de omnibus
quæ oblata sunt in igne, iuxta omnia munera eorum, & iuxta omnia quæ pro peccato offeruntur, & pro delicto eorum reddent coram me, sanctum
sanctorum erit tibi & filiis tuis. 10 In sancto sanctorum comedetis illud: omnis masculus comedet illud, sanctum erit tibi.
11 Et hæ primitiæ munerum eorum, iuxta omnia quæ obtulerint filij Israel, tibi tradidi ea & filiis tuis & filiabus tuis tecum fœdere sempiterno.
omnis qui mundus fuerit in domo tua, comedet ea. 12 Omne optimum olei, & omne optimum vini & frumenti, & primi-
tias eorum quas dabunt filij Israel coram Domino, tibi dedi eas. 13 Primitiæ omnium quæ in terra sua nascuntur, quas offerunt
coram Domino, tuæ erunt. omnis qui mundus fuerit in domo tua, vescetur eis. 14 Omne anathema in Israel tuum erit.
15 Omne quod aperit vuluam omnis carnis quam offerunt coram Domino, de homine & iumento & de pecoribus, tuum erit. sed redimens re-
dimes primogenitum hominis; primogenitum quoque animalis immundi redimes. 16 Et redemptio eius erit ab ætate vnius mensis:
redimesque precio quinque siclorum argenti in siclis sanctuarij. viginti obolos habens siclus.

17 אַךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ־בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ־בְכוֹר עֵז לֹא
תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ
וְאֶת־חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
18 וּבְשָׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין
19 לְךָ יִהְיֶה׃ כֹּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ
לְחָק־עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִוא לִפְנֵי יְהוָה
20 לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן
בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם
אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
21 וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל
לְנַחֲלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־
22 עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לָשֵׂאת חֵטְא לָמוּת׃
23 וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם
יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
24 לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה׃ כִּי אֶת־מַעְשַׂר בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם
לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
25 יִנְחֲלוּ נַחֲלָה׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
26 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם בְּנַחֲלַתְכֶם וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ
תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר׃
27 וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה
28 מִן־הַיָּקֶב׃ כֵּן תָּרִימוּ גַם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה
מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם
29 מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ מִכֹּל
מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ
אֶת־מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ׃

17 Primogenitum autem bouis & ouis & capræ non facies redimi: quia ſanctificata ſunt Domino: ſanguinem tantùm eorum fundes ſuper altare, & adipes adolebis in ſuauiſsimum odorem Domino.

18 Carnes verò in vſum tuum cedent. ſicut pectuſculum conſecratum, & armus dexter tua erunt.

19 Omnes primitias ſanctuarij quas offerũt filij Iſrael Domino, tibi dedi & filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum ſalis eſt ſempiternum coram Domino tibi ac filiis tuis.

20 Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil poſsidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Iſrael.

21 Filiis autem Leui dedi omnes decimas Iſraelis in poſſeſsionem pro miniſterio quo ſeruiunt mihi in tabernaculo fœderis:

22 Vt non accedant vltrà filij Iſrael ad tabernaculum: nec committant peccatum mortiferum.

23 Solis filiis Leui mihi in tabernaculo ſeruientibus, & portantibus peccata populi, legitimum ſempiternum erit in generationibus veſtris.

24 Nihil aliud poſsidebunt decimarum oblatione contenti, quas in vſus eorum & neceſſaria ſeparaui.

25 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

26 Præcipe Leuitis atque denuncia: Cùm acceperitis à filiis Iſrael decimas quas dedi vobis, primitias eorum offerte Domino, id eſt, decimam partem decimæ.

27 Vt reputetur vobis in oblationem primitiorum, tam de areis quàm de torcularibus,

28 Et vniuerſis quorum accipitis primitias offerte Domino, & date ea Aaron ſacerdoti.

29 Omnia quę offeretis ex decimis & in donaria Domini, ſeparabitis, optima & electa erunt cuncta.

תרגום אונקלוס

17 ברם בכרא דתורא או בכרא דאמרא או בכרא דעזא לא תפרק קודשא אנון ית דמהון תזרוק על מדבחא וית תרבהון תסיק
ותתקבל ברעוא קדם יי׃ 18 ובשרהון יהי לך כחדיא דארמותא וכשקא דימינא דילך יהי׃ 19 כל אפרשות קודשיא דיפרשון
בני ישראל קדם יי יהבית לך ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם קים מלח עלם הוא קדם יי לך ולבנך עמך׃ 20 ואמר יי לאהרן בארעהון
לא תחסין וחולק לא יהי לך ביניהון מתנן דיהבית לך אינון חולקך ואחסנתך בגו בני ישראל׃ 21 ולבני לוי הא יהבית כל מעשרא בישראל
לאחסנא חלף פלחנהון דאינון פלחין ית פלחן משכן זמנא׃ 22 ולא יקרבון עוד בני ישראל למשכן זמנא לקבלא חובא לממת׃
23 ויפלחון ליואי אינון ית פלחן משכן זמנא ואנון יקבלון חוביהון קים עלם לדריכון ובגו בני ישראל לא יחסנון אחסנא׃
24 ארי ית מעשרא דבני ישראל דיפרשון קדם יי אפרשותא יהבית לליואי לאחסנא על כן אמרית להון בגו בני ישראל לא יחסנון אחסנא׃
25 ומליל יי עם משה למימר׃ 26 ועם ליואי תמליל ותימר להון ארי תסבון מבני ישראל ית מעשרא דיהבית לכון מנהון באחסנתכון
ותפרשון מניה אפרשותא קדם יי מעשרא מן מעשרא׃ 27 ותתחשב לכון אפרשותכון כעיבורא מן אדרא וכמליתא מן
מעצרתא׃ 28 כן תפרשון אף אתון אפרשותא קדם יי מכל מעשרתכון דתסבון מן בני ישראל ותתנון מניה ית
אפרשותא קדם יי לאהרן כהנא׃ 29 מכל מתנתכון תפרשון ית כל אפרשותא קדם יי מכל שופריה ית
מקדשיה מניה׃

‡ Veruntamen primogenita vitulorum & pri- 17
mogenita ouium, & primogenita caprarum non re-
dimes; sancta sunt. & sanguinem eorum effundes
super altare, & adipem offeres oblationem in odo-
rem suauitatis Domino:
‡ Et carnes erunt tibi sicut & pectusculum im- 18
positionis. & secundùm brachium dextrum,
‡ Tibi erit omnis separatio sanctorum, quæcun- 19
que separauerint filij Israel Domino, tibi dedi, & fi-
liis tuis & filiabus tuis tecum, legitimum sempiter-
num. pactum salis sempiterni coram Domino, tibi
& semini tuo post te.
‡ Et locutus est Dominus ad Aaron: In terra eo- 20
rum non hæreditabis, & pars non erit tibi in eis:
quia ego pars tua & hæreditas tua in medio filio-
rum Israel. ‡ Et filiis Leui ecce dedi omnem de- 21
cimam in Israel in hæreditate pro ministeriis eorum
quæ ipsi ministrant ministerium in tabernaculo te-
stimonij. ‡ Et non accedent amplius filij Israel 22
in tabernaculum testimonij accipere peccatum mor-
tiferum.
‡ Et ministrabit Leuita ipse ministerium taber- 23
naculi testimonij, & ipsi accipient peccata eorum, le
gitimum sempiternum in generationes suas. & in
medio filiorum Israel non hæreditabunt hæredita-
tem:
‡ Quia decimas filiorum Israel quæcunque segre- 24
gauerint Domino, segregationem dedi Leuitis in sor
te. propter hoc dixi eis, In medio filiorum Israel non
hæreditabunt sortem.
‡ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 25
‡ Etiam Leuitis loquêris, & dices ad eos: Si ac- 26
ceperitis à filiis Israel decimam, quam dedi vobis ab
ipsis in sorte, & separabitis vos ab ea separationem
Domino decimam de decima:
‡ Et computabuntur vobis separationes vestræ, 27
vt triticum ab area, & vt separatio à torculari,
‡ Sic auferetis & vos ab omnibus separationi- 28
bus Domini ab omnibus decimis vestris quascun-
que acceperitis à filiis Israel, & dabitis ab ipsis se-
parationem Domino Aaron sacerdoti:
‡ De omnibus donis vestris separabitis sepa- 29
rationem Domino, de omnibus primitiis sanctifica-
tis ab ipso.

17 ‡ πλὴν πρωτότοκα μόσχων καὶ πρωτότοκα προβάτων, καὶ πρωτότοκα αἰγῶν οὐ λυτρώσῃ, ἅγιά ἐστι. καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν προσχεεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ στέαρ ἀνοίσεις κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.

18 ‡ καὶ τὰ κρέα ἔσται σοι καθὰ καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος· καὶ κατὰ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν,

19 ‡ σοὶ ἔσται πᾶν ἀφαίρεμα τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἀφαιρῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ, νόμιμον αἰώνιον. διαθήκη ἁλὸς αἰωνίου ἔναντι κυρίου, σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ.

20 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρὼν, ἐν τῇ γῇ αὐτῶν οὐ κληρονομήσεις, καὶ μερὶς οὐκ ἔσται σοι ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ μερίς σου καὶ κληρονομία σου ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

21 ‡ καὶ τοῖς υἱοῖς λευὶ ἰδοὺ δέδωκα πᾶν ἐπιδέκατον ἐν ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, ὅσα αὐτοὶ λειτουργοῦσι λειτουργίαν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

22 ‡ καὶ οὐ προσελεύσονται ἔτι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λαβεῖν ἁμαρτίαν θανατηφόρον.

23 ‡ καὶ λειτουργήσει ὁ λευίτης αὐτὸς τὴν λειτουργίαν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ αὐτοὶ λήψονται τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρονομήσουσι κληρονομίαν·

24 ‡ ὅτι τὰ ἐπιδέκατα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὅσα ἂν ἀφορίσωσι τῷ κυρίῳ, ἀφαίρεμα δέδωκα τοῖς λευίταις ἐν κλήρῳ. διὰ τοῦτο εἴρηκα αὐτοῖς ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρονομήσουσι κλῆρον.

25 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

26 ‡ καὶ τοῖς λευίταις λαλήσεις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἐὰν λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τὸ ἐπιδέκατον, ὃ δέδωκα ὑμῖν παρ' αὐτῶν ἐν κλήρῳ, καὶ ἀφελεῖτε ὑμεῖς ἀπ' αὐτοῦ ἀφαίρεμα κυρίῳ ἐπιδέκατον ἀπὸ τοῦ ἐπιδεκάτου·

27 ‡ καὶ λογισθήσεται ὑμῖν τὰ ἀφαιρέματα ὑμῶν ὡς σῖτος ἀπὸ ἅλωνος, καὶ ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ ληνοῦ,

28 ‡ οὕτως ἀφελεῖτε καὶ ὑμεῖς ἀπὸ πάντων τῶν ἀφαιρεμάτων κυρίου ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιδεκάτων ὑμῶν, ὅσα ἂν λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ δώσετε ἀπ' αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ ἀαρὼν τῷ ἱερεῖ·

29 ‡ ἀπὸ πάντων τῶν δομάτων ὑμῶν ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα κυρίῳ, ἀπὸ πάντων τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἡγιασμένων ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Sed primogenitum bouis & agni, aut primogenitum capræ non redimes; sancta sunt. sanguinem eorum asperges super altare, & adipes eorum adolebis, vt oblatio suscipiatur voluntariè coram Domino. 18 Carnes autem eorum erunt tibi, sicut pectusculum eleuationis & sicut armus dexter, tua erunt. 19 Omnes primitias sanctificatas quas offerunt filij Israel coram Domino, tibi dedi, & filiis tuis, & filiabus tuis tecum pacto sempiterno. Pactum æternum salis est coram Domino tibi & filiis tuis tecum. 20 Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum non possidebis, neque pars erit tibi inter eos: dona quæ dedi tibi, illa sunt pars tua & hæreditas tua in medio filiorum Israel.
21 Filiis autem Leui ecce dedi omnem decimam in Israel in possessionem pro ministerio suo quo ipsi ministrant ministeriũ tabernaculi fœderis.
22 Et non accedant vltrà filij Israel ad tabernaculum fœderis, ne suscipiant peccatum ad mortem. 23 Ministrabuntque ipsi Leuitæ ministerium tabernaculi fœderis, & ipsi suscipient peccata eorum pacto sempiterno in generationibus vestris: & in medio filiorum Israel non possidebunt hæreditatem: 24 Quia decimas filiorum Israel, quas separant coram Domino, dedi Leuitis in possessionem. ideò dixi eis: In medio filiorum Israel non possidebunt possessionem. 25 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
26 Loquere quoque cum Leuitis, & dices eis: Cùm acceperitis à filiis Israel decimas, quas ex eis dedi vobis in possessionem vestram, separabitis ex eis separationem coram Domino decimam partem decimæ. 27 Et reputabitur vobis separatio vestra quasi frumentum de area, & quasi vinum de torculari: 28 Sic separabitis & vos separationem coram Domino ex omnibus decimis vestris quas accipitis à filiis Israel: & dabitis ex eis primitias coram Domino Aaron sacerdoti.
29 Ex omnibus quæ vobis dantur, separabitis omnem separationem coram Domino ex omni quod optimum fuerit & sanctificatum ex eo.

30 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנֶחְשַׁב
לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן וְכִתְבוּאַת יָקֶב׃
31 * וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר
הוּא לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
32 * וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ
מִמֶּנּוּ וְאֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא
תָמוּתוּ׃

יט

1 * וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
2 אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ * זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהֹוָה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָרָה
אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה
3 עָלֶיהָ עֹל׃ * וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ
4 לְפָנָיו׃ * וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ
וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע
5 פְּעָמִים׃ * וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־
עֹרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף׃
6 * וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ
7 אֶל־תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה׃ * וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן
וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא
8 הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב׃ * וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו
בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃
9 * וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא׃
10 * וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־
הָעֶרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת
11 עוֹלָם׃ * הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת
יָמִים׃

10 * Dicesque ad eos: Si præclara & meliora
quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur
vobis quasi de area & torculari dederitis pri-
31 mitias; * Et comedetis eas in omnibus lo
cis vestris, tam vos quàm familiæ vestræ: quia
precium est pro ministerio quo seruitis in ta-
32 bernaculo testimonij: * Et non peccabi-
tis super hoc egregia vobis & pinguia reser-
uãtes, ne polluatis oblationes filiorum Israel,
& moriamini.

CAP. XIX.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen & A-
2 aron, dicens: * Ista est religio victimæ
A quam constituit Dominus. Præcipe filiis Is-
rael vt adducant ad te vaccam ruffam ætatis
integræ, in qua nulla sit macula; nec portaue-
3 rit iugum. * Tradesque eam Eleazaro
sacerdoti. Qui eductam extra castra, immola-
bit in conspectu omnium:
4 * Et tingens digitum in sanguine eius, as-
perget contra fores tabernaculi septem vici-
5 bus. * Comburetque eam cunctis viden-
tibus, tam pelle & carnibus eius, quàm san-
guine & fimo flammæ traditis.
6 * Lignum quoque cedrinum & hyssopum,
coccumque bis tinctum, sacerdos mittet in
flammam, quæ vaccam vorat.
7 * Et tunc demum lotis vestibus & corpore
suo ingredietur in castra, commaculatusque
B erit vsque ad vesperum.
8 * Sed & ille qui combusserit eam, lauabit
vestimenta sua & corpus, & immundus erit
vsque ad vesperum.
9 * Colliget autem vir mundus cineres vac-
cæ, & effundet eos extra castra in loco puris-
simo, vt sint multitudini filiorum Israel in cu
stodiam, & in aquã aspersionis: quia pro pec-
cato vacca combusta est.
10 * Cumq; lauerit qui vaccę portauerat cine-
res vestimenta sua, immundus erit vsq; ad ve-
sperum. Habebunt hoc filij Israel & aduenæ
qui habitant inter eos sanctum iure ppetuo.
11 * Qui tetigerit cadauer hominis, & pro-
pter hoc septem diebus fuerit immundus;

תרגום אונקלוס

30 וְתֵימַר לְהוֹן בְּאַפְרָשׁוּתְכוֹן יַת שׁוּפְרֵיהּ מִנֵּיהּ וְיִתְחַשַּׁב לְלֵיוָאֵי כַּעֲלָלַת אִדְּרָא וּכְעֲלָלַת מַעְצַרְתָּא׃ 31 וְתֵיכְלוּן יָתֵיהּ בְּכָל אֲתַר אַתּוּן אֱנַשׁ בָּתֵּיכוֹן
אֲרֵי אַגְרָא הוּא לְכוֹן חֲלָף פֻּלְחַנְכוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 32 וְלָא תְקַבְּלוּן עֲלוֹהִי חוֹבָא בְּאַפְרָשׁוּתְכוֹן יַת שׁוּפְרֵיהּ מִינֵּיהּ וְיַת קֻדְשַׁיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תַחֲלוּן וְלָא תְמוּתוּן׃

יט

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר׃ 2 דָּא גְזֵירַת אוֹרָיְתָא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמֵימַר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְּבוּן לָךְ תּוֹרְתָא סוּמַקְתָּא שַׁלְמְתָא
דְּלֵית בַּהּ מוּמָא דְּלָא סְלֵיק עֲלַהּ נִירָא׃ 3 וְתִתְּנוּן יָתַהּ לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיַפֵּק יָתַהּ לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיִכּוֹס יָתַהּ קֳדָמוֹהִי׃ 4 וְיִסַּב אֶלְעָזָר כַּהֲנָא
מִדְּמַהּ בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיַדֵּי לָקֳבֵל אַפֵּי מַשְׁכַּן זִמְנָא מִדְּמַהּ שְׁבַע זִמְנִין׃ 5 וְיוֹקֵיד יַת תּוֹרְתָא לְעֵינוֹהִי יַת מַשְׁכַּהּ וְיַת בִּשְׂרַהּ וְיַת דְּמַהּ עַל אוּכְלַהּ יוֹקֵיד׃
6 וְיִסַּב כַּהֲנָא אָעָא דְּאַרְזָא וְאֵזוֹבָא וּצְבַע זְהוֹרִי וְיִרְמֵי לְגוֹ יְקֵידַת תּוֹרְתָא׃ 7 וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי כַּהֲנָא וְיַסְחֵי בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וּבָתַר כֵּן יֵעוֹל לְמַשְׁרִיתָא וִיהֵי מְסָאַב כַּהֲנָא עַד רַמְשָׁא׃ 8 וּדְמוֹקֵד יָתַהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמַיָּא וְיַסְחֵי בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃
9 וְיִכְנוֹשׁ גְּבַר דְּכֵי יַת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא וְיַצְנַע לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא בַּאֲתַר דְּכֵי וּתְהֵי לִכְנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְרָא לְמֵי אַדָּיוּתָא חַטָּאתָא הִיא׃
10 וִיצַבַּע דִּמְכַנֵּישׁ יַת קִטְמָא דְתוֹרְתָא יַת לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן לִקְיָם עָלַם׃
11 דְּיִקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא וִיהֵי מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃

⁺ Et dices ad eos: Cùm segregaueritis primitias 30
ab ipso, & computabitur Leuitis vt fructus ex a-
rea, & vt fructus à torculari:
⁺ Et comedetis ea in omni loco vos & filij ve- 31
stri: quoniam merces hæc vobis est pro ministeriis
vestris quæ in tabernaculo testimonij.
⁺ Et non accipietis propter hoc peccatum, quo- 32
niam segregaueritis primitias eius ab eo. & sancta
filiorum Israel non contaminabitis, vt non moria-
mini.

CAP. XIX.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, 1
dicens:
⁺ Hæc distinctio legis quæcunque constituit Do- 2
minus, dicens: Loquere filiis Israel, & accipiant ad
te vaccam ruffam immaculatam, quæ non habet in
se maculam, & non impositum est super ipsam iugũ:
⁺ Et dabis eam ad Eleazar sacerdotem: & edu- 3
cent illam extra castra, et iugulabunt eam coram eo.
⁺ Et accipiet Eleazar de sanguine eius, & spar- 4
get ante conspectum tabernaculi testimonij de san-
guine eius septies.
⁺ Et comburent eam coram eo, & pellis eius; & 5
carnes eius, & sanguis eius cum fimo eius combu-
retur.
⁺ Et accipiet sacerdos lignum cedrinum & hys- 6
sopum, & coccinum, & immittent in medium in-
cendij vaccæ. ⁺ Et lauabit vestes suas sacerdos, 7
& lauabit corpus suum aqua: et post hæc ingredie-
tur in castra; & immundus erit sacerdos vsque ad
vesperam.
⁺ Et comburens eam lauabit vestes suas aqua, 8
& lauabit corpus suum aqua, & immundus erit
vsque ad vesperam.
⁺ Et congregabit homo mundus cinerem vaccæ, 9
& eijciet extra castra in locum mundum. & erit
congregationi filiorum Israel in obseruationem. a-
qua aspersionis purificatio est.
⁺ Et lauabit vestes qui congregat cinerem vitu- 10
le, & immundus erit vsque ad vesperam. & erit
filiis Israel & appositis aduenis in medio vestri le-
gitimum sempiternum.
⁺ Tangens mortuum omnis animæ hominis, im- 11
mundus erit septem dies.

30 ⁺ καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν ἀφαιρεῖτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ'
αὐτοῦ, καὶ λογισθήσεται τοῖς λευίταις ὡς γένημα ἀπὸ ἅλωνος,
31 καὶ ὡς γένημα ἀπὸ ληνοῦ. ⁺ καὶ ἔδεσθε αὐτὸ ἐν παντὶ
τόπῳ ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν, ὅτι μισθὸς οὗτος ὑμῖν ἐστιν ἀντὶ τῶν
λειτουργιῶν ὑμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
32 ⁺ καὶ οὐ λήψεσθε δι' αὐτὸ ἁμαρτίαν, ὅτι ἂν ἀφαιρῆτε τὴν
ἀπαρχὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὰ ἅγια τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐ βε-
βηλώσετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.

ιθ'.

1 ⁺ Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·
2 ⁺ αὕτη ἡ διαστολὴ τοῦ νόμου, ὅσα συνέταξε κύριος, λέγων·
λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσαν πρὸς σὲ δάμα-
λιν πυῤῥὰν ἄμωμον, ἥτις οὐκ ἔχει ἐν αὐτῇ μῶμον, καὶ οὐκ
ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός·
3 ⁺ καὶ δώσεις αὐτὴν πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἐξάξουσιν
αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ σφάξουσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτοῦ.
4 ⁺ καὶ λήψεται ἐλεάζαρ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ῥανεῖ
ἀπέναντι τοῦ προσώπου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τοῦ
αἵματος αὐτῆς ἑπτάκις.
5 ⁺ καὶ κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ τὸ δέρμα αὐτῆς,
καὶ τὰ κρέα αὐτῆς, καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς σὺν τῇ κόπρῳ αὐτῆς κα-
6 τακαυθήσεται. ⁺ καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ξύλον κέδρινον
καὶ ὕσωπον καὶ κόκκινον, καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς μέσον τοῦ κατα-
καύματος τῆς δαμάλεως.
7 ⁺ καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ λούσεται τὸ σῶ-
μα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβο-
λὴν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ὁ ἱερεὺς ἕως ἑσπέρας.
8 ⁺ καὶ ὁ κατακαίων αὐτὴν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὕδατι,
καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
9 ἑσπέρας. ⁺ καὶ συνάξει ἄνθρωπος καθαρὸς τὴν
σποδὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀποθήσει ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς
τόπον καθαρόν. καὶ ἔσται τῇ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς δια-
τήρησιν. ὕδωρ ῥαντισμοῦ ἅγνισμά ἐστι.
10 ⁺ καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια ὁ συνάγων τὴν σποδὸν τῆς δα-
μάλεως, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς
ἰσραὴλ καὶ τοῖς προσκειμένοις προσηλύτοις ἐν μέσῳ ὑμῶν νό-
μιμον αἰώνιον.
11 ⁺ ὁ ἁπτόμενος τεθνηκότος πάσης ψυχῆς ἀνθρώπου ἀκά-
θαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Dicesque eis: Quando separaueritis optimum eius ex eo, reputabitur Leuitis quasi fructus areæ & quasi fructus torcularis.
31 Comedetisque illud in omni loco vos & viri domus vestræ; quia precium est vobis pro ministerio vestro in tabernaculo fœderis.
32 Et non recipietis super illud peccatum, cùm separaueritis optimum eius ex eo: & ea quæ sanctificata sunt à filiis Israel non prophanabitis, & non moriemini.

CAP. XIX.

Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens:
2 Hoc est decretum legis quod præcepit Dominus, dicens: Loquere
cum filiis Israel, vt adducant ad te vaccam ruffam integram, in qua nulla sit macula, super quam non positum est iugum.
3 Et da-
bis eam Eleazar sacerdoti; & adducet eam extra castra, & immolabit eam in conspectu suo.
4 Et tollet Eleazar sacerdos de sanguine
eius digito suo, & asperget contra faciem tabernaculi fœderis de sanguine eius septies.
5 Et comburet vaccam ante oculos suos, tam
pellem quàm carnem eius; sanguinem quoque eius cum fimo eius comburet.
6 Et tollet sacerdos lignum cedri & hyssopum & cocci-
num, & mittet in medio combustionis vaccæ.
7 Lauabitque sacerdos vestimenta sua, & lauabit carnem suam aquis; & posteà ingredie-
tur in castra, & erit sacerdos pollutus vsque ad vesperam.
8 Et qui combusserit eam, lauabit vestimenta sua aquis, & lauabit carnem suam
aquis, & erit immundus vsque ad vesperam.
9 Colliget autem vir mundus cinerem vaccæ, & reponet extra castra in loco mundo: & erit
cœtui filiorum Israel in custodiam & in aquam aspersionis; pro peccato enim est.
10 Et qui collegerit cinerem vaccæ, lauabit vestimenta
sua, & erit immundus vsque ad vesperam. Et erit filiis Israel & peregrinis qui peregrinantur inter eos, in ritum perpetuum.
11 Qui tetigerit morticinium vniuersæ animæ hominis, erit immundus septem diebus.

12 הוּא יִתְחַטָּא־בוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יִטְהָר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
13 הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר׃ כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ
הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן
יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי
מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ׃
14 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא
אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃
15 וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא
16 הוּא׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל־
חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא
17 שִׁבְעַת יָמִים׃ וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת
הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כֶּלִי׃
18 וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל־
הָאֹהֶל וְעַל־כָּל־הַכֵּלִים וְעַל־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ־
שָׁם וְעַל־הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר׃
19 וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
20 בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב׃ וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִטְמָא וְלֹא
יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת־
מִקְדַּשׁ יְהוָה טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא
21 הוּא׃ וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמַזֵּה מֵי־הַנִּדָּה
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנֹּגֵעַ בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
22 וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע־בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת
תִּטְמָא עַד־הָעָרֶב׃

כ

1 וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְבַּר־צִן
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם
2 וַתִּקָּבֵר שָׁם׃ וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקָּהֲלוּ עַל־
מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן׃

12 * Aspergetur ex hac aqua die tertio & sep-
timo, & sic mundabitur. si die tertio aspersus
C non fuerit, septimo non poterit emundari.
13 *Omnis qui tetigerit humanæ animæ morti-
cinum, & aspersus hac commixtione non fue
rit, polluet tabernaculum Dñi: & peribit ex
Israel, quia aqua expiationis non est aspersus:
immundus erit, & manebit spurcitia eius su-
14 per eum. *Ista est lex hominis qui moritur in
tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tento
rium illius, & vniuersa vasa quæ ibi sunt, pol-
15 luta erunt septem diebus. *Vas quod non ha-
buerit operculum nec ligaturam desuper, im-
16 mundum erit. *Si quis in agro tetigerit cada-
uer occisi hominis aut per se mortui, siue os il
lius vel sepulchrum, immundus erit septem
17 diebus. *Tollentque de cineribus combustio-
nis atque peccati, & mittent aquas viuas sup
18 eos in vas: * In quibus cùm homo mundus
tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tento
D rium & cunctam supellectilẽ & homines hu-
19 iuscemodi contagione pollutos. *Atque hoc
modo mundus lustrabit immundum tertio
& septimo die: expiatusque die septimo laua-
bit & se & vestimenta sua, & immundus erit
20 vsque ad vesperum. *Si quis hoc ritu non fue
rit expiatus, peribit anima illius de medio ec-
clesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, &
non est aqua lustrationis aspersus.
21 * Erit hoc præceptum legitimum sempi-
ternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, la-
uabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit a-
quas expiationis, immundus erit vsque ad
22 vesperum. * Quicquid tetigerit im-
mundus, immundum faciet: & anima quæ
horum quippiam tetigerit, immunda erit vs-
que ad vesperum.

CAP. XX.

1 VEneruntque filij Israel & omnis multitu-
A do in desertum Sin mense primo, & man-
sit populus in Cades. Mortuaque est ibi Ma-
ria, & sepulta in eodem loco.
2 * Cumque indigeret aqua populus, con-
uenerunt aduersum Moysen & Aaron:

תרגום אונקלוס

12 הוּא יַדֵּי עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִדְכֵּי וְאִם לָא יַדֵּי עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לָא יִדְכֵּי׃ 13 כָּל דְּיִקְרַב
בְּמִיתָא בְּנַפְשָׁא דַאֲנָשָׁא דִימוּת וְלָא יַדֵּי עֲלוֹהִי יָת מַשְׁכְּנָא דַייָ סָאֵיב וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרֵי מֵי אַדָּיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב יְהֵי עוֹד
סוֹבְתֵיהּ בֵּיהּ׃ 14 דָּא אוֹרָיְתָא אֱנָשׁ אֲרֵי יְמוּת בְּמַשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלֵיל לְמַשְׁכְּנָא וְכָל דִּי בְּמַשְׁכְּנָא יְהֵי מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃ 15 וְכֹל מָאן דַּחֲסַף
פְּתִיחַ דְּלֵית מְגוּפַת שְׁיָע מַקַּף עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃ 16 וְכֹל דְּיִקְרַב עַל אַפֵּי חַקְלָא בִּקְטִיל חַרְבָּא אוֹ בְמִיתָא אוֹ בְגַרְמָא דַאֲנָשָׁא אוֹ בְקִבְרָא יְהֵי
מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃ 17 וְיִסְּבוּן לִדְמְסָאַב מֵעֲפַר יְקֵידַת חַטָּאתָא וְיִתֵּן עֲלוֹהִי מֵי מַבּוּעַ לְמָן׃ 18 וְיִסַּב אֵיזוֹבָא וְיִטְבּוֹל בְּמַיָּא גְּבַר דְּכֵי וְיַדֵּי עַל
מַשְׁכְּנָא וְעַל כָּל מָאנַיָּא וְעַל נַפְשָׁתָא דַּהֲוָאָה תַמָּן וְעַל דְּיִקְרַב בְּגַרְמָא אוֹ בִקְטִילָא אוֹ בְמִיתָא אוֹ בְקִבְרָא׃ 19 וְיַדֵּי דַכְיָא עַל מְסָאֲבָא בְּיוֹמָא
תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וִידַכֵּינֵהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיַסְחֵי בְמַיָּא וְיִדְכֵּי בְרַמְשָׁא׃ 20 וּגְבַר דְּיִסְתָּאַב וְלָא יַדֵּי עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא
הַהוּא מִגּוֹ קְהָלָא אֲרֵי יָת מַקְדְּשָׁא דַייָ סָאֵיב מֵי אַדָּיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃ 21 וּתְהֵי לְהוֹן לִקְיָם עָלַם וּדְיַדֵּי מֵי אַדָּיוּתָא יִצְבַּע
לְבוּשׁוֹהִי וּדְיִקְרַב בְּמֵי אַדָּיוּתָא יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 22 וְכֹל דְּיִקְרַב בֵּיהּ מְסָאֲבָא יְהֵי מְסָאַב וַאֲנָשׁ דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃

כ

1 וַאֲתוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִישְׁתָּא לְמַדְבְּרָא דְצִן בְּיַרְחָא קַדְמָאָה וִיתֵיב עַמָּא בִּרְקַם וּמִיתַת תַּמָּן מִרְיָם וְאִתְקְבַרַת תַּמָּן׃ 2 וְלָא
הֲווֹ מַיָּא לִכְנִישְׁתָּא וְאִתְכְּנִשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן׃

‡Hic purificabitur die tertio & die septimo, & 12
mundus erit. si autem non purificatus fuerit die
tertio vel die septimo, non mundus erit.
‡Omnis tangens mortuum ab anima hominis si 13
mortuus fuerit & non erit purificatus, tabernacu-
lum Domini inquinauit: & peribit anima illa de
Israel: quia aqua aspersionis non est aspersa super
eum, immundus est. adhuc immunditia eius in ipso
est. ‡Et hæc lex: Homo si mortuus fuerit in do- 14
mo, omnis ingrediens in domum, quæcunque sunt in
domo, immunda erunt septem dies.
‡Et omne vas apertum quæcunque non ligatura 15
ligata sunt in ipso, immunda sunt.
‡Et omnis quicunq; tetigerit in superficie campi 16
vulneratum aut mortuum, aut os humanum, aut
sepulturam, septem dies immundus erit.
‡Et accipient immundo de cinere combusto pu- 17
rificationis, & effundent super eum aquam viuam
in vas:
‡Et accipiet hyssopum, & tinget in aquam vir 18
mundus, & asperget super domum, & super va-
sa, & super animas quæcunque fuerint ibi, & su-
per eum qui tetigit os hominis, aut vulneratum, aut
mortuum, aut sepulturam.
‡Et asperget mundus super immundum in die 19
tertio, & in die septimo, & purgabitur die septimo,
& lauabit vestimenta sua, & lauabitur aqua, &
immundus erit vsque ad vesperam.
‡Et homo qui pollutus fuerit, & non purificatus 20
fuerit, peribit anima illa de medio congregationis:
quia sancta Domini polluit, quoniam aqua aspersio-
nis non fuit aspersa super eum, immundus est.
‡Et erit vobis legitimum sempiternum. & as- 21
pergens aquam aspersionis lauabit vestes suas, &
tangens aquam aspersionis, immundus erit vsque
ad vesperam:
‡Et omne quodcunque tetigerit illud immun- 22
dus, immundum erit vsque ad vesperam.

CAP. XX.

ET venerunt filij Israel omnis congregatio in de- 1
sertum Sin, in mense primo, & mansit populus
in Cades. & mortua est ibi Maria, & sepulta est
ibi. ‡Et non erat aqua congregationi: & con- 2
gregati sunt contra Moysen & Aaron.

12 ‡οὗτος ἁγνισθήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβ-
δόμῃ, καὶ καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ ἀφαγνισθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
τρίτῃ ἢ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, οὐ καθαρὸς ἔσται.
13 ‡πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ τεθνηκότος ἀπὸ ψυχῆς ἀνθρώπου
ἐὰν ἀποθάνῃ, καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου ἐμί-
ανεν, καὶ ἐκτριβήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ ἰσραὴλ, ὅτι ὕδωρ
ῥαντισμοῦ οὐ περιερραντίσθη ἐπ᾽ αὐτὸν, ἀκάθαρτός ἐστιν. ἔτι ἡ
ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν.
14 ‡καὶ οὗτος ὁ νόμος· ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ ἐν οἰκίᾳ, ἅ-
πας ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν, ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀ-
15 κάθαρτα ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας. ‡καὶ πᾶν σκεῦος ἀνεῳγμένον ὅ-
σα οὐχὶ δεσμὸν καταδέδεται ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἀκάθαρτά ἐστι.
16 ‡καὶ πᾶς ὃς ἂν ἅψηται ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τραυ-
ματίου ἢ νεκροῦ, ἢ ὀστέου ἀνθρωπίνου, ἢ μνήματος, ἑπτὰ ἡμέ-
ρας ἀκάθαρτος ἔσται.
17 ‡καὶ λήψονται τῷ ἀκαθάρτῳ ἀπὸ τῆς σποδιᾶς τῆς κατακεκαυ-
μένης τοῦ ἁγνισμοῦ, καὶ ἐκχεοῦσιν ἐπ᾽ αὐτὴν ὕδωρ ζῶν εἰς σκεῦος·
18 ‡καὶ λήψεται ὕσσωπον, καὶ βάψει εἰς τὸ ὕδωρ ἀνὴρ καθα-
ρὸς, καὶ περιρραντιεῖ ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ
τὰς ψυχὰς, ὅσαι ἂν ὦσιν ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τὸν ἡμμένον τοῦ ὀστέου
τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τοῦ τραυματίου, ἢ τοῦ τεθνηκότος ἢ τοῦ μνήματος.
19 ‡καὶ περιρρανιεῖ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸν ἀκάθαρτον ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἀφαγνισθήσεται
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λού-
σεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
20 ‡καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν μιανθῇ, καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, ἐξο-
λοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς, ὅτι τὰ
ἅγια κυρίου ἐμίανεν, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ περιερραντίσθη
ἐπ᾽ αὐτὸν, ἀκάθαρτός ἐστι.
21 ‡καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον· καὶ ὁ περιρραίνων ὕδωρ ῥαν-
τισμοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ ὕδατος
22 τοῦ ῥαντισμοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡καὶ παντὸς
οὗ ἂν ἅψηται αὐτοῦ ὁ ἀκάθαρτος, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας.

κ΄.

1 ‡Καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς τὴν
ἔρημον σὶν, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, καὶ κατέμεινεν ὁ λαὸς ἐν κά-
δης. καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ μαριὰμ, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.
2 ‡καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συναγωγῇ, καὶ ἠθροίσθησαν ἐπὶ
μωυσῆν καὶ ἀαρών.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et in die tertio aspergetur ex hac aqua, & in die septimo mundabitur. & si non fuerit aspersus in die tertio, in septimo non mundabitur.
[13] Omnis qui tetigerit morticinium animæ hominis qui mortuus fuerit, & non fuerit aspersus, tabernaculum Domini polluit, & exterminabi-
tur homo ille de Israel: quia aqua aspersionis non fuit aspersus, immundus est, adhuc immunditia eius in eo est. [14] Ista est lex hominis qui
mortuus fuerit in tabernaculo: omnis qui ingreditur in tabernaculum, & omne quod est in tabernaculo, erit immundum septem diebus.
[15] Et omne vas fictile apertum quod non habet operculum luteum per circuitum eius desuper, immundum erit. [16] Et omnis qui te-
tigerit super faciem agri occisum hominem gladio, aut mortuum siue os hominis aut sepulchrum, immundus erit septem diebus. [17] Tollent-
que pro immundo de cinere combustionis hostiæ pro peccato: & mittet super eum aquas fontis in vase: [18] Et tollet hyssopum, & tinget eum
in aquis homo mundus, & asperget super tabernaculum & super omnia vasa, & super animas quæ erunt ibi, & super omnem qui tetigerit os aut oc-
cisum siue mortuum aut sepulchrum. [19] Aspergetque homo mundus super immundum in die tertio & in die septimo, & mundabit eum in
die septimo, & lauabit vestimenta sua, & ipse lauabitur aqua, & mundabitur in vespere. [20] Et vir qui fuerit immundus & non fuerit asper-
sus, exterminabitur homo ille de medio ecclesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, aqua aspersionis non fuit aspersa super eum, immundus erit.
[21] Et erit eis in legitimum sempiternum. & qui asperserit aquam aspersionis, lauabit vestimenta sua, & qui tetigerit aquam aspersionis, erit im-
mundus vsque ad vesperam. [22] Et omne quod tetigerit immundus, erit immundum. & homo qui tetigerit illud, erit immundus vsque ad
vesperam.

CAP. XX.

VEneruntque filij Israel omnisque congregatio in desertum Sin mense primo, & habitauit populus in Cades. & mortua est ibi Maria, & sepulta
est ibi. [2] Et non erant aquæ congregationi: & congregati sunt contra Moysen & contra Aaron.

3 * וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוּ
4 גָוַעְנוּ בִּגְוַע אַחֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְלָמָה הֲבֵאתֶם
אֶת־קְהַל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם
5 אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ׃ * וְלָמָה הֶעֱלִיתֻנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה לֹא מְקוֹם
זֶרַע וּתְאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמַיִם אַיִן לִשְׁתּוֹת׃
6 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם׃
7 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
8 * קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אַתָּה
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדִבַּרְתֶּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן
מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ
9 אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם׃ * וַיִּקַּח מֹשֶׁה
אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ׃
10 * וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסָּלַע
וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַמֹּרִים הֲמִן־הַסֶּלַע הַזֶּה
11 נוֹצִיא לָכֶם מָיִם׃ * וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ
אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ
12 הָעֵדָה וּבְעִירָם׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־
13 הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם׃ * הֵמָּה מֵי מְרִיבָה
אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקָּדֵשׁ בָּם׃
14 * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקָּדֵשׁ אֶל־
מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת
15 כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתְנוּ׃ * וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ
מִצְרַיְמָה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיָּרֵעוּ לָנוּ מִצְרַיִם
16 וְלַאֲבֹתֵינוּ׃ * וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח
מַלְאָךְ וַיֹּצִאֵנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְקָדֵשׁ עִיר
קְצֵה גְבוּלֶךָ׃

3 * Et versi in seditionem, dixerunt: Vtinam
perissemus inter fratres nostros coram Domi-
4 no. * Cur eduxistis ecclesiam Domini in so
litudinem, vt & nos & nostra iumēta moria-
5 mur? * Quare nos fecistis ascendere de Æ-
gypto, & eduxistis in locum istum pessimum,
qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec
vineas nec malogranata, insuper & aquā non
6 habet ad bibendum? * Ingressusque Moy-
ses & Aaron dimissa multitudine in taberna-
culum fœderis, corruerunt proni in terram; &
7 apparuit gloria Domini super eos. * Locu-
tusque est Dominus ad Moysen, dicens:
8 * Tolle virgam, & congrega populum tu
& Aaron frater tuus, & loquimini ad petram
coram eis, & illa dabit aquas. cumque eduxe-
ris aquam de petra, bibet omnis multitudo
9 & iumenta eius. * Tulit igitur Moyses vir-
gam quæ erat in cōspectu Domini, sicut præ-
10 ceperat ei, * Congregata multitudine ante
petram, dixitque eis: Audite rebelles & incre
duli: Num de petra hac vobis aquam poteri-
mus eiicere?
11 * Cumque eleuasset Moyses manum, per-
cutiēs virga bis silicem, egressæ sunt aquę lar-
gissime; ita vt populus biberet & iumenta.
12 * Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron:
Quia non credidistis mihi vt sanctificaretis
me coram filiis Israel, non introducetis hos
populos in terram quam dabo eis.
13 * Hæc est aqua contradictionis, vbi iur-
gati sunt filij Israel contra Dominum: & san-
ctificatus est in eis.
14 * Misit intereà nuncios Moyses de Cades
C ad regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat
frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui
apprehendit nos:
15 * Quomodo descenderint patres nostri in
Ægyptum, & habitauerimus ibi multo tēpo-
re, afflixerintq; nos Ægyptij & patres nostros.
16 * Et quomodo clamauerimus ad Dñm, &
exaudierit nos: miseritque angelum qui edu-
xerit nos de Ægypto. Ecce in vrbe Cades, quę
est in extremis finibus tuis, positi,

תרגום אונקלוס

3 וּנְצָא עַמָּא עִם מֹשֶׁה וַאֲמַרוּ לְמֵימַר וּלְוַי דְמִיתְנָא בְּמוֹתָא דְאַחָנָא קֳדָם יְיָ׃ 4 וּלְמָה אַיְתֵיתוֹן יַת קְהָלָא דַייָ לְמַדְבְּרָא הָדֵין
לִמְמַת תַּמָּן אֲנַחְנָא וּבְעִירָנָא׃ 5 וּלְמָה אַסֵּקְתּוּנָא מִמִּצְרַיִם לְאַיְתָאָה יָתָנָא לְאַתְרָא בִּישָׁא הָדֵין לָא אֲתַר כְּשַׁר לְבֵית זְרַע וְאַף לָא תְאֵנִין וְגֻפְנִין
וְרִמּוֹנִין וּמַיָּא לָא אִית לְמִשְׁתֵּי׃ 6 וְעָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קֳדָם קְהָלָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַייָ
לְהוֹן׃ 7 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 8 סַב יַת חֻטְרָא וּכְנוֹשׁ יַת כְּנִשְׁתָּא אַתְּ וְאַהֲרֹן אֲחוּךְ וּתְמַלְּלוּן עִם כֵּיפָא
לְעֵינֵיהוֹן וְיִתֵּן מֵימוֹהִי וְתַפֵּיק לְהוֹן מַיָּא מִן כֵּיפָא וְתַשְׁקֵי יַת כְּנִשְׁתָּא וְיַת בְּעִירְהוֹן׃ 9 וּנְסֵיב מֹשֶׁה יַת חֻטְרָא מִן קֳדָם יְיָ כְּמָא
דְּפַקְדֵיהּ׃ 10 וּכְנַשׁוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַת קְהָלָא לִקְדָם כֵּיפָא וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ כְעַן סָרְבָנַיָּא הֲמִן כֵּיפָא הָדֵין נַפֵּיק לְכוֹן מַיָּא׃
11 וַאֲרֵים מֹשֶׁה יַת יְדֵיהּ וּמְחָא יַת כֵּיפָא בְּחֻטְרֵיהּ תַּרְתֵּין זִמְנִין וּנְפַקוּ מַיָּא סַגִּיאֵי וּשְׁתִיאַת כְּנִשְׁתָּא וּבְעִירְהוֹן׃
12 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן חֲלַף דְּלָא הֵימַנְתּוּן בְּמֵימְרִי לְקַדָּשׁוּתִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֵין לָא תַעֲלוּן יַת קְהָלָא הָדֵין לְאַרְעָא דִּיהַבִית לְהוֹן׃
13 אִנּוּן מֵי מַצּוּתָא דִּנְצוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ וְאִתְקַדַּשׁ בְּהוֹן׃ 14 וּשְׁלַח מֹשֶׁה אִזְגַּדִּין מֵרְקָם לְוָת מַלְכָּא דֶאֱדוֹם כִּדְנַן אֲמַר
אֲחוּךְ יִשְׂרָאֵל אַתְּ יְדַעַתְּ יַת כָּל עָקְתָא דְאַשְׁכַּחְתָּנָא׃ 15 וּנְחַתוּ אֲבָהָתָנָא לְמִצְרַיִם וִיתֵבְנָא בְמִצְרַיִם יוֹמִין סַגִּיאִין וְאַבְאִישׁוּ
לָנָא מִצְרָאֵי וְלַאֲבָהָתָנָא׃ 16 וְצַלֵּינָא קֳדָם יְיָ וְקַבֵּיל צְלוֹתַנָא וּשְׁלַח מַלְאָכָא וְאַפְּקָנָא מִמִּצְרַיִם וְהָא אֲנַחְנָא בִּרְקָם
קַרְתָּא דִּבְסְטַר תְּחוּמָךְ׃

Et obiurgauit populus aduersus Moysen, dicen 3
tes: Vtinam mortui essemus in interitu fratrum no-
strorum coram Domino. *Et quare adduxi-* 4
stis congregationem Domini in desertum hoc, vt oc-
cideretis nos & iumenta nostra?
Et quare hoc eduxistis nos ex Ægypto, vt ve- 5
niremus in locum prauum hunc: locus vbi non se-
minatur, neque ficus, neque vineæ, neque malogra-
nata, neque aqua est ad bibendum.
Et venit Moyses & Aaron à facie congrega- 6
tionis ad ostium tabernaculi testimonij: & cecide-
runt in faciem suam, & apparuit gloria Domini
ad illos.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 7
Accipe virgam, & congrega congregationem 8
tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram
coram eis, & dabit aquas suas, & educetis eis a-
quam ex petra, & potabitis congregationem & iu-
menta eorum.
Et accepit Moyses virgam coram Domino, si- 9
cut constituit ei Dominus.
Et congregauit Moyses & Aaron congrega- 10
tionem coram petra: & dixit ad eos: Audite me,
increduli: Nunquid ex petra hac educemus vobis
aquam?
Et tollens Moyses manum suam, percussit pe- 11
tram virga bis: & exijt aqua multa, & bibit con-
gregatio & iumenta sua.
Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: 12
Quoniam non credidistis mihi vt sanctificaretis me
coram filiis Israel, propter hoc non inducetis vos con-
gregationem hanc in terram quam dedi eis.
Hæc aqua contradictionis, quoniam conuitiati 13
sunt filij Israel coram Domino, & sanctificatus est
in eis. *Et misit Moyses nuncios ex Cades ad re-* 14
gem Edom, dicens: Hæc dicit frater tuus Israel: Tu
scis omnem laborem qui inuenit nos:
Et descenderunt patres nostri in Ægyptum, et 15
habitauimus in Ægypto dies plures: & afflixe-
runt nos Ægyptij & patres nostros.
Et clamauimus ad Dominum, & exaudiuit 16
Dominus vocem nostram: & mittens angelum e-
duxit nos de Ægypto. & nunc sumus in Cades ci-
uitate, ex parte finium tuorum.

3 καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς Μωυσῆν, λέγοντες, ὄφελον ἀπεθάνομεν ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἔναντι κυρίου.
4 καὶ ἱνατί ἀνηγάγετε τὴν συναγωγὴν κυρίου εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν;
5 καὶ ἱνατί τοῦτο ἀνηγάγετε ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου παραγενέσθαι εἰς τὸν τόπον τὸν πονηρὸν τοῦτον; τόπος οὗ οὐ σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδ' ἄμπελοι, οὐδ' ῥόαι, οὐδ' ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν.
6 καὶ ἦλθε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀπὸ προσώπου τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πρὸς αὐτούς.
7 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·
8 λάβε τὴν ῥάβδον, καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσετε αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγὴν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν.
9 καὶ ἔλαβε Μωυσῆς τὴν ῥάβδον ἀπέναντι κυρίου, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος.
10 καὶ ἐξεκκλησίασε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀκούσατέ μου οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξομεν ὑμῖν ὕδωρ;
11 καὶ ἐπάρας Μωυσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάταξε τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ δίς, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ἡ συναγωγὴ καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν.
12 καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατέ μοι ἁγιάσαι με ἐναντίον υἱῶν Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς.
13 τοῦτο τὸ ὕδωρ ἀντιλογίας, ὅτι ἐλοιδορήθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου, καὶ ἡγιάσθη ἐν αὐτοῖς.
14 καὶ ἀπέστειλε Μωυσῆς ἀγγέλους ἐκ Κάδης πρὸς βασιλέα Ἐδὼμ, λέγων· τάδε λέγει ὁ ἀδελφός σου Ἰσραὴλ, σὺ ἐπίστῃ πάντα τὸν μόχθον τὸν εὑρόντα ἡμᾶς·
15 καὶ κατέβησαν οἱ πατέρες ἡμῶν εἰς Αἴγυπτον, καὶ παρῳκήσαμεν ἐν Αἰγύπτῳ ἡμέρας πλείους, καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν.
16 καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου. καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν Κάδης πόλει, ἐκ μέρους τῶν ὁρίων σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et obiurgatus est populus contra Moysen, & dixerunt: Vtinam mortui essemus quando mortui sunt fratres nostri coram Domino. [4] Cur adduxistis ecclesiam Domini in solitudinem hanc, vt moriamur hîc nos & iumenta nostra? [5] Et quare nos fecistis ascendere de Ægypto, vt duceretis in locum hunc pessimum, vbi non est locus aptus ad seminandum, vbi non sunt ficus, & vites, & malogranata, & aqua non est ad bibendum? [6] Ingressique sunt Moyses & Aaron ostium tabernaculi fœderis à facie ecclesiæ: & corruerunt super facies suas. & reuelata est eis gloria Domini. [7] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [8] Tolle virgam, & congrega cœtum tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram ante oculos eorum, & dabit aquas suas, & educes eis aquam de petra, & potabis eos aqua, & adaquabis iumenta eorum. [9] Tulitque Moyses virgam à facie Domini sicut præceperat ei. [10] Congregaueruntque Moyses & Aaron ecclesiam ante petram: dixitque eis: Audite nunc rebelles: nunquid de petra hac educemus vobis aquam? [11] Eleuauitque Moyses manum suam, & percussit bis petram virga sua; & egressæ sunt aquæ multæ, & bibit cœtus & iumenta eorum. [12] Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Quia non credidistis verbo meo vt sanctificaretis me ante oculos filiorum Israel, ideò non introducetis congregationem hanc in terram quam dedi eis. [13] Hæ sunt aquæ iurgij, quia iurgati sunt filij Israel coram Domino, & sanctificatus est in eis. [14] Misitque Moyses nuncios de Cades ad regem Idumeæ: Hæc dicit frater tuus Israel: Tu cognouisti omnem tribulationem quæ inuenit nos: [15] Descenderuntque patres nostri in Ægyptum, & habitauimus in Ægypto diebus multis: & afflixerunt nos Ægyptij & patres nostros. [16] Et orauimus coram Domino, & suscepit orationem nostram: & misit angelum & eduxit nos de Ægypto. & ecce nos sumus in vrbe Cades, quæ est in latere termini tui.

17 * נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם וְלֹא
נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאול
18 עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר
19 בִּי פֶּן־בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל בַּמְסִלָּה נַעֲלֶה וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנַי
20 וְנָתַתִּי מִכְרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבֹרָה׃ * וַיֹּאמֶר
לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה׃
21 * וַיְמָאֵן אֱדוֹם נְתֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט
22 יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו׃ * וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־
23 יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הֹר הָהָר׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֱדוֹם
24 לֵאמֹר׃ * יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל־עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־
25 פִּי לְמֵי מְרִיבָה׃ * קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ
26 וְהַעַל אֹתָם הֹר הָהָר׃ * וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו
וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וּמֵת שָׁם׃
27 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הֹר הָהָר
28 לְעֵינֵי כָּל־הָעֵדָה׃ * וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־
בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם
29 בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃ * וַיִּרְאוּ
כָּל־הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם
כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

כא

1 * וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד
יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם
2 בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי׃ * וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר
לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־נָתֹן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי
3 וְהַחֲרַמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃ * וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֶתְהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא
שֵׁם־הַמָּקוֹם חָרְמָה׃

17 * Obſecramus vt nobis tranſire liceat per
terram tuam: nō ibimus per agros nec per vi-
neas: nō bibemus aquas de puteis tuis, ſed gra
diemur via publica· nec ad dextram nec ad ſi-
niſtram declinantes, donec tranſeamus termi
18 nos tuos. * Cui reſpondit Edom: Non pertrāſ-
ibis per me, alioquin armatus occurram tibi.
19 * Dixeruntq; filij Iſrael: Per tritam gradiemur
viam: & ſi biberimus aquas tuas nos & peco
ra noſtra, dabimus quod iuſtum eſt. nulla erit
in precio difficultas; tantùm velociter tranſea
20 mus. * At ille reſpondit: Non tranſibitis. Sta-
D timq; egreſſus eſt obuius cum infinita multi-
21 tudine & manu forti. * Nec voluit acquieſcere
deprecanti, vt concederet tranſitum per fines
22 ſuos· quamobrem diuertit ab eo Iſrael. * Cūq;
caſtra mouiſſent de Cades, venerunt in mōtē
23 Hor, qui eſt in finibus terræ Edom: * Vbi lo-
24 cutus eſt Dn̄s ad Moyſen, dicens: * Pergat, in-
quit, Aaron ad populos ſuos. non enim intra-
bit terrā quā dedi filiis Iſrael, eo ꝙ incredul'
25 fuerit ori meo ad aquas cōtradictionis. * Tolle
Aaron & filiū eius cū eo, & duces eos in mon
26 tē Hor. * Cumq; nudaueris patrē veſte ſua, in-
dues ea Eleazarū filiū eius: & Aarō colligetur
27 & morietur ibi. * Fecit Moyſes vt pcepat Dn̄s:
& aſcenderūt in montē Hor corā omni mul-
28 titudine. * Cumq; Aarō ſpoliaſſet veſtibus ſuis,
induit eis Eleazarum filium eius. Illo mortuo
in montis ſupercilio, deſcendit cum Eleaza-
29 ro. * Omnis autem multitudo videns occu-
buiſſe Aaron, fleuit ſuper eo triginta diebus
per cunctas familias ſuas. CAP. XXI.

1 QVod cùm audiſſet Chananæus rex Arad,
A qui habitabat ad Meridiem, veniſſe ſcili-
cet Iſrael per exploratorum viam, pugnauit
contra illum: & victor exiſtens, duxit ex eo
2 prædam. * At Iſrael voto ſe Domino obli-
gans, ait: Si tradideris populum iſtum in ma-
3 nu mea, delebo vrbes eius. * Exaudiuitque
Dominus preces Iſrael, & tradidit Chana-
næum; quem ille interfecit ſubuerſis vrbibus
eius. Et vocauit nomen loci illius, Horma,
id eſt, Anathema.

תרגום אונקלוס

17 נֶעְבַּר כְּעַן בְּאַרְעָךְ לָא נֶעְבַּר בַּחֲקַל וּבִכְרָם וְלָא נִשְׁתֵּי מֵי גוֹב אוֹרַח מַלְכָּא נֵיזִיל לָא נִסְטֵי לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא עַד דְּנֶעְבַּר תְּחוּמָךְ׃ 18
וַאֲמַר לֵיהּ אֱדוֹמָאָה לָא תֶעְבַּר בִּתְחוּמִי דִּילְמָא בְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא אֶפּוֹק לְקַדָּמוּתָךְ׃ 19 וַאֲמַרוּ לֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹרַח כְּבִישָׁא נִיסַּק וְאִם מַיָּךְ
נִשְׁתֵּי אֲנָא וּבְעִירַי וְאֶתֵּן דְּמֵיהוֹן לְחוֹד לֵית פִּתְגָּם דְּבִישׁ בְּרַגְלַי אֶעְבַּר׃ 20 וַאֲמַר לָא תֶעְבַּר וּנְפַק אֱדוֹמָאָה לְקַדָּמוּתֵיהּ בְּחֵיל רַב וּבִידָא תַּקִּיפָא׃ 21
וְסָרֵיב אֱדוֹמָאָה לְמִשְׁבַּק יָת יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ וּסְטָא יִשְׂרָאֵל מִלְּוָתֵיהּ׃ 22 וּנְטַלוּ מֵרְקַם וַאֲתוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִשְׁתָּא לְהוֹר טוּרָא׃ 23
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּהוֹר טוּרָא עַל תְּחוּם אַרְעָא דֶּאֱדוֹם לְמֵימַר׃ 24 יִתְכְּנֵישׁ אַהֲרֹן לְעַמֵּיהּ אֲרֵי לָא יֵעוֹל לְאַרְעָא דִּיהֵבִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עַל דְּסָרֵבְתּוּן עַל מֵימְרִי לְמֵי מַצּוּתָא׃ 25 דְּבַר יָת אַהֲרֹן וְיָת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְאַסֵּיק יָתְהוֹן לְהוֹר טוּרָא׃ 26 וְאַשְׁלַח יָת אַהֲרֹן יָת לְבוּשׁוֹהִי
וְתַלְבֵּשִׁנּוּן יָת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְאַהֲרֹן יִתְכְּנֵישׁ וִימוּת תַּמָּן׃ 27 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ וּסְלִיקוּ לְהוֹר טוּרָא לְעֵינֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא׃ 28 וְאַשְׁלַח
מֹשֶׁה יָת אַהֲרֹן יָת לְבוּשׁוֹהִי וְאַלְבֵּישׁ יָתְהוֹן יָת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּמִית אַהֲרֹן תַּמָּן בְּרֵישׁ טוּרָא וּנְחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טוּרָא׃ 29 וַחֲזוֹ כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּמִית
אַהֲרֹן וּבְכוֹ יָת אַהֲרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

כא

1 וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַּעֲרָד דְּיָתֵיב דָּרוֹמָא אֲרֵי אֲתָא יִשְׂרָאֵל אוֹרַח מְאַלְלַיָּא וְאַגַּח קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וּשְׁבָא מִנְּהוֹן שִׁבְיָא׃ 2
וְקַיֵּים יִשְׂרָאֵל קְיָים קֳדָם יְיָ וַאֲמַר אִם מִמְסַר תִּמְסַר יָת עַמָּא הָדֵין בִּידִי וְאַגְמַר יָת קִרְוֵיהוֹן׃ 3 וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל וּמְסַר יָת
כְּנַעֲנָאָה וְגַמַּר יָתְהוֹן וְיָת קִרְוֵיהוֹן וּקְרָא שְׁמָא דְּאַתְרָא חָרְמָה׃

*Præteribimus per terram tuam: non transibi- 17
mus per agros neque per vineas; neque bibemus a-
quam è lacu: via regia ibimus; non declinabimus ad
dexteram neque ad sinistram, quoad transierimus
fines tuos. * Et dixit ad eum Edom: Non per- 18
transibis per me, alioquin in bello exibo in occursum
tibi. * Et dicunt ei filij Israel: Juxta montem 19
transibimus. si autem aquam tuam biberimus egoq;
& iumenta mea, dabo precium tibi: sed res nulla est.
iuxta montem transibimus. *Ille autem dixit: 20
Non transibis per me. Et exiit Edom in occursum
eorum in turba graui, & in manu forti.
*Et non voluit Edom concedere Israel vt trans- 21
iret per fines suos. & declinauit Israel ab eo.
* Et discesserunt ex Cades. & venerunt filij 22
Israel omnis congregatio in Or montem.
*Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron in Or 23
monte in finibus terræ Edom, dicens:
* Apponatur Aaron ad populum suum, quia non 24
introibit in terram, quam dedi filiis Israel, quia ir-
ritauistis me super aquam contradictionis. *Ac- 25
cipe Aaron & Eleazar filium eius, & fac ascende-
re illos in Or montem: * Et exue Aaron stolam eius, 26
& indue Eleazar filium eius: & Aaron appositus
moriatur ibi. * Et fecit Moyses sicut constituit ei 27
Dominus: & ascendere fecit eos in Or montem co-
ram omni congregatione: * Et exuit Moyses Aa- 28
ron vestimenta eius, & induit ea Eleazar filium e-
ius: & mortuus est Aaron in vertice montis. &
descendit Moyses & Eleazar de monte.
* Et vidit omnis congregatio quòd mortuus est 29
Aaron: & planxerunt Aaron triginta diebus om
nis domus Israel.

CAP. XXI.

ET audiuit Chananæus rex Arad, habitans per 1
desertum, quòd venit Israel viam Atharem,
& pugnauit contra Israel, & ceperunt ex eis præ-
dam. * Et vouit Israel votum Domino, & 2
dixit: Si mihi tradideris populum istum subditum,
anathematizabo eum & ciuitates eius.
* Et exaudiuit Dominus vocem Israel, & tra- 3
didit Chananæum subditum eius. & anathemati-
zauit illum & ciuitates eius. & cognominauerunt
nomen loci illius, Anathema.

17 * παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου· οὐ διελευσόμεθα δι' ἀ-
γρῶν, οὐδὲ δι' ἀμπελώνων, οὐδὲ πιόμεθα ὕδωρ ἐκ λάκκου· ὁδῷ
βασιλικῇ πορευσόμεθα, οὐκ ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ οὐδὲ εὐώνυμα,
18 ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου. * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν
ἐδώμ, οὐ διελεύσῃ δι' ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ ἐν πολέμῳ ἐξελεύσομαι
19 εἰς συνάντησίν σοι. * καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ,
παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. ἐὰν δὲ τοῦ ὕδατός σου πίωμεν ἐγώ
τε καὶ τὰ κτήνη μου, δώσω τιμήν σοι. ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὐθέν
20 ἐστι· παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. * ὁ δὲ εἶπεν, οὐ διελεύ-
σῃ δι' ἐμοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ἐδὼμ εἰς συνάντησιν αὐτῶν ἐν ὄχλῳ
21 βαρεῖ, καὶ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ. * καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐδὼμ
δοῦναι τῷ ἰσραὴλ διελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλι-
22 νεν ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ. * καὶ ἀπῆραν ἐκ κάδης, καὶ παρε-
γένοντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς ὢρ τὸ ὄρος.
23 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν ὢρ τῷ ὄρει ἐ-
24 πὶ τῶν ὁρίων τῆς γῆς ἐδώμ, λέγων· * προστεθήτω ἀαρὼν πρὸς
τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα τοῖς
υἱοῖς ἰσραήλ, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλο-
25 γίας. * λάβε τὸν ἀαρὼν καὶ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ
ἀνάβιβασον αὐτοὺς εἰς ὢρ τὸ ὄρος.
26 * καὶ ἔκδυσον ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἔνδυσον ἐλεάζαρ
τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀαρὼν προστεθεὶς ἀποθνησκέτω ἐκεῖ.
27 * καὶ ἐποίησε μωυσῆς καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος, καὶ ἀνεβί-
βασεν αὐτὸν εἰς ὢρ τὸ ὄρος ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς.
28 * καὶ ἐξέδυσε μωυσῆς τὸν ἀαρὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέ-
δυσεν αὐτὰ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ ἀπέθανεν ἀαρὼν ἐπὶ τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ κατέβη μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ἐκ τοῦ ὄρους.
29 * καὶ ἴδε πᾶσα ἡ συναγωγὴ ὅτι ἀπελύθη ἀαρών· καὶ ἔκλαυ-
σαν τὸν ἀαρὼν τριάκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος ἰσραήλ.

κα.

1 * Καὶ ἤκουσε χαναναῖος βασιλεὺς ἀρὰδ ὁ κατοικῶν κατὰ
τὴν ἔρημον, ὅτι ἦλθεν ἰσραὴλ ὁδὸν ἀθαρείμ, καὶ ἐπολέμησε
πρὸς ἰσραήλ, καὶ κατεπρονόμευσαν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν.
2 * καὶ ηὔξατο ἰσραὴλ εὐχὴν κυρίῳ, καὶ εἶπεν, ἐάν μοι πα-
ραδῷς τὸν λαὸν τοῦτον ὑποχείριον, ἀναθεματιῶ αὐτὸν καὶ τὰς
3 πόλεις αὐτοῦ. * καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἰσ-
ραήλ, καὶ παρέδωκε τὸν χαναναῖον ὑποχείριον αὐτοῦ· καὶ ἀ-
νεθεμάτισεν αὐτὸν καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ ἐπεκάλεσαν
τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀνάθεμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Transeamus nunc per terram tuam: non transibimus per agrum & vineam, neque bibemus aquam cisternæ: per viam regiam ambulabimus,
non declinabimus ad dexteram neque ad sinistram, donec transeamus terminum tuum. 18 Dixitque eis Edom: Non pertransibis terminum meũ,
ne fortè cum occidentibus gladio egrediar in occursum tuum. 19 Dixeruntque ei filij Israel: Per viam tritam ascendemus: & si aquas tuas bibe-
rimus ego & iumenta mea, dabo precium earum. nihilque mali erit: tantùm transibo pedibus meis. 20 Et ait: Non pertransibis. Egressusque est
Edom in occursum eius cum exercitu multo & manu forti. 21 Et noluit Edom dimittere Israel transire per terminum suum, & diuertit ab eo
Israel. 22 Profectique sunt de Cades, & venit omnis congregatio filiorum Israel in montem Hor. 23 Dixitque Dominus ad Moysen & Aa-
ron in monte Hor iuxta terminum terræ Edom, dicens: 24 Colligatur Aaron ad populum suum, quia non ingredietur terram quam dedi filiis
Israel, eo quòd rebellastis in verbum meum ad aquas iurgij. 25 Tolle Aaron & Eleazarum filium eius, & ascendere fac eos in montem Hor.
26 Et exues Aaron vestimenta eius, & indues ea Eleazarum filium eius. Aaron autem colligatur & moriatur ibi. 27 Fecitque Moyses sicut præ-
ceperat Dominus: & ascenderunt in montem Hor ante oculos omnis congregationis. 28 Et exuit Moyses Aaron vestimenta eius, & induit ea E-
leazarum filium eius: & mortuus est ibi Aaron in vertice montis. & descendit Moyses & Eleazarus de monte. 29 Viditque omnis cœtus quòd
mortuus esset Aaron: & fleuerunt super Aaron triginta diebus omnis domus Israel.

CAP. XXI.

ET audiuit Chananæus rex Arad, qui habitabat ad Meridiem, quòd veniebat Israel per viam exploratorum: & iniuit bellũm contra Israel, &
captiuauit ex eis captiuitatem. 2 Vouitque Israel coram Domino votum, & ait: Si tradens tradideris populum istum in manu mea, de-
struam vrbes eius. 3 Et suscepit Dominus orationem Israelis, & tradidit Chananæum in manu eorum, & destruxit eos & vrbes eorum. &
appellauit nomen loci, Horma.

4 * וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר דֶּרֶךְ יַם־סוּף לִסְבֹב
אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ־הָעָם בַּדָּרֶךְ׃
5 * וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לָמָה הֶעֱלִיתֻנוּ
מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם
6 וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל׃ * וַיְשַׁלַּח יְהוָה
בָּעָם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים וַיְנַשְּׁכוּ אֶת־הָעָם
7 וַיָּמָת עַם־רָב מִיִּשְׂרָאֵל׃ * וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה
וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בַיהוָה וָבָךְ הִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה
וְיָסֵר מֵעָלֵינוּ אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם׃
8 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים
אֹתוֹ עַל־נֵס וְהָיָה כָּל־הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי׃
9 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂמֵהוּ עַל־הַנֵּס וְהָיָה
אִם־נָשַׁךְ הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת
10 וָחָי׃ * וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת׃
11 * וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר
12 עַל־פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃ * מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ
13 בְּנַחַל זָרֶד׃ * מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר
בַּמִּדְבָּר הַיֹּצֵא מִגְּבֻל הָאֱמֹרִי כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב
14 בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי׃ * עַל־כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר
מִלְחֲמֹת יְהוָה אֶת־וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים
15 אַרְנוֹן׃ * וְאֶשֶׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר
16 וְנִשְׁעַן לִגְבוּל מוֹאָב׃ * וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִוא הַבְּאֵר
אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם
17 מָיִם׃ * אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עֲלִי
18 בְאֵר עֱנוּ־לָהּ׃ * בְּאֵר חֲפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם
19 בִּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעֲנֹתָם וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה׃ * וּמִמַּתָּנָה
20 נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת׃ * וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר
בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃
21 * וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי
לֵאמֹר׃

4 *Profecti sunt autem de monte Hor per viam
B quę ducit ad mare rubrum, vt circuirent ter-
rã Edom. & tędere cœpit populũ itineris ac la
5 boris. *Locutusq́; contra Deũ & Moysen, ait:
Cur eduxisti nos de Ægypto, vt moreremur
in solitudine? Deest panis; non sunt aquę. ani-
ma nostra iam nauseat super cibo isto leuissi-
6 mo. *Quãobrem misit Dñs in populũ ignitos
serpentes: ad quorũ plagas & mortes plurimo
7 rum, *venerunt ad Moysen, atq; dixerũt: Pec
cauimus, quia locuti sumus cõtra Dñm & te.
C Ora vt tollat à nobis serpentes. Orauit Moyses
8 pro populo. *Et locutus est Dñs ad eum: Fac
serpentem, & pone eum pro signo. Qui per-
9 cussus aspexerit eum, viuet. *Fecit ergo Moy-
ses serpentem æneum, & posuit eum ꝓ signo.
Quem cùm percussi aspicerent, sanabantur.
10 * Profectique filij Israel castrametati sunt in
11 Oboth. * Vnde egressi fixere tentoria in Ie-
barim, in solitudine quæ respicit Moab con-
12 tra Orientalem plagam. * Et indè mouentes
13 venerunt ad torrentem Zareth. *Quem relin-
quentes castrametati sunt contra Arnon, quę
est in deserto, & prominet in finibus Ammor-
ræi: siquidẽ Arnon terminus est Moab, diui-
14 dens Moabitas & Ammorręos. *Vnde dicitur
D in libro bellorum Domini: Sicut fecit in ma-
ri rubro, sic faciet in torrentibus Arnon.
15 * Scopuli torrentium inclinati sunt vt re-
quiescerent in Arnon, & recumberent in fini-
16 bus Moabitarũ. *Ex eo loco apparuit puteus,
super quo locutus est Dominus ad Moysen:
Congrega populum, & dabo ei aquam.
17 * Tunc cecinit Israel carmen istud:
18 * Ascendat puteus, concinebant: puteus
quem foderunt principes, & parauerunt du-
ces multitudinis in datore legis & in bacu-
lis suis. Profectique sunt de solitudine Ma-
19 thana: * De Mathana in Nahaliel. de Na-
20 haniel in Bamoth. * Bamoth vallis est in
E regione Moab in vertice Phasga quod respi-
21 cit contra desertum. * Misit autem Is-
rael nuncios ad Seon regem Ammorræorum,
dicens:

תרגום אונקלוס

4 ונטלו מהור טורא אורח ימא דסוף לאקפא ית ארעא דאדום ועקת נפשא דעמא באורחא׃ 5 ואתרעם עמא קדם ייי ועם
משה נצו למה אסקתונא ממצרים לממת במדברא ארי לית לחמא ולית מיא ונפשנא עקת במנא הדין דמיכליה קליל׃ 6 וגרי ייי בעמא ית
חיון קלן ונכיתו ית עמא ומית עם סגיא מישראל׃ 7 ואתא עמא לות משה ואמרו חבנא ארי אתרעמנא קדם ייי ועמך נצינא צלי קדם ייי
ויעדי מננא ית חיויא וצלי משה על עמא׃ 8 ואמר ייי למשה עביד לך קליא ושוי יתיה על את ויהי כל דיתנכית ויחזי יתיה ויתקים׃ 9 ועבד
משה חויא דנחשא ושוייה על את והוי כד נכית חויא ית גברא ומסתכל בחויא דנחשא ומתקיים׃ 10 ונטלו בני ישראל ושרו באובות׃
11 ונטלו מאובות ושרו במגזת עבראי במדברא דעל אפי מואב ממדנח שמשא׃ 12 מתמן נטלו ושרו בנחלא דזרד׃ 13 מתמן נטלו
ושרו מעברא דארנון די במדברא דנפיק מתחום אמראה ארי ארנון תחום מואב בין מואב ובין אמראה׃ 14 על כן יתאמר בספרא קרבין
דעבד ייי על ימא דסוף וגבורן על נחלי ארנון׃ 15 ושפיך נחליא דמדברין לקבל לחית ומסתמך לתחום מואב׃ 16 ומתמן אתיהיבת
להון בירא הוא בירא דאמר ייי למשה כנוש ית עמא ואתן להון מיא׃ 17 בכין שבח ישראל ית תשבחתא הדא סקי בירא שבחו לה׃
18 בירא חפרוהא רברביא כרוהא רישי עמא ספריא בחטריהון ממדברא אתיהיבת להון׃ 19 ומדאתיהיבת להון נחתא עמהון לנחליא
ומנחליא סלקא עמהון לרמתא׃ 20 ומרמתא לחילתא די בחקלי מואב ריש רמתא ומסתכיא על אפי בית ישימות׃ 21 ושלח ישראל
אזגדין לות סיחון מלכא דאמוראה למימר׃

‡ Et diſcedentes ex Or monte per viam ad mare 4
rubrum, circuierunt terram Edom, & defecit popu
lus in via. ‡ Et locutus eſt populus contra Deum 5
& contra Moyſen, dicentes: Quare eduxiſti nos ex
Ægypto, vt occideres nos in deſerto? quoniam non
eſt panis neque aqua. at anima noſtra grauata eſt in
pane vacuo hoc. ‡ Et miſit Dominus in popu- 6
lum ſerpentes mortiferos, & mordebant populum,
& mortuus eſt populus multus filiorum Iſrael.
‡ Et accedens populus ad Moyſen, dixit: Quia 7
peccauimus, quia locuti ſumus contra Dominum et
contra te. ora ergo ad Dominum, & auferat à no-
bis ſerpentem. & orauit Moyſes pro populo.
‡ Et dixit Dominus ad Moyſen: Fac tibi ſer- 8
pentem æneum, & pone illum pro ſigno. & omnis
morſus videns illum, viuet.
‡ Et fecit Moyſes ſerpentem æneum, & ſtatuit 9
illum pro ſigno. & factum eſt quando ſerpens mor-
debat hominem, & aſpiciebat in ſerpentem æneum,
& viuebat. ‡ Et profecti ſunt filij Iſrael, & 10
caſtrametati ſunt in Oboth.
‡ Et diſcedentes ex Oboth, caſtrametati ſunt in 11
Iebarim in deſerto quod eſt in conſpectu Moab ad
orientem ſolis. ‡ Indè diſceſſerunt & caſtra- 12
metati ſunt in valle Zared.
‡ Indè diſcedentes caſtrametati ſunt in trans 13
Arnon in deſerto quod eminet à finibus Amorræo-
rum. eſt enim Arnon fines Moab inter Amorræũ.
‡ Propter hoc dicitur in libro, bellum Domini 14
Zoob combuſſit, & torrentes Arnon. ‡ & tor- 15
rentes ſtatuit vt habitarent Hir, & adiacet finibus
Moab. ‡ Et indè puteus. hic puteus, quem di- 16
xit Dominus ad Moyſen: Congrega populum, &
dabo eis aquam. ‡ Tunc cecinit Iſrael canticum 17
hoc ſuper puteum. præcinite ei: ‡ Puteum effo- 18
derunt illum principes: exciderunt illum reges gen-
tium in regno ſuo, cùm dominarentur eorum. & à
puteo in Manthana.
‡ Et à Manthana in Nathanael: & à Natha- 19
nael in Bamoth. ‡ Et à Bamoth in ſiluam 20
quæ eſt in campo Moab à vertice exciſi quod reſpi-
cit contra faciem deſerti.
‡ Et miſit Iſrael legatos ad Seon regem Amor- 21
reorum, dicens:

4 ‡ καὶ ἀπάραντες ἐξ ὢρ τοῦ ὄρους ὁδὸν ἐπὶ θάλασσαν ἐρυ-
θρὰν, περιεκύκλωσαν τὴν γῆν ἐδὼν, καὶ ὠλιγοψύχησαν ὁ λαὸς
5 ἐν τῇ ὁδῷ· ‡ καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν θεὸν, καὶ κατὰ
μωυσῆν, λέγοντες, ἱνατί ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου ἀπο-
κτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ; ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρτος οὐδὲ ὕδωρ. ἡ δὲ ψυ-
χὴ ἡμῶν προσώχθισεν ἐν τῷ ἄρτῳ τῷ διακένῳ τούτῳ.
6 ‡ καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς τὸν λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανα-
τοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαὸν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν
7 υἱῶν ἰσραήλ. ‡ καὶ παραγενόμενος ὁ λαὸς πρὸς μωυ-
σῆν, ἔλεγον, ὅτι ἡμάρτομεν, ὅτι κατελαλήσαμεν κατὰ τοῦ κυρίου,
καὶ κατὰ σοῦ. εὖξαι οὖν πρὸς κύριον, καὶ ἀφελέτω ἀφ' ἡμῶν
τὸν ὄφιν. καὶ ηὔξατο μωυσῆς περὶ τοῦ λαοῦ.
8 ‡ καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μωυσῆν, ποίησον σεαυτῷ ὄφιν
χαλκοῦν, καὶ θὲς αὐτὸν ἐπὶ σημείου· καὶ πᾶς ὁ δεδηγμένος ἰδὼν
9 αὐτὸν ζήσεται. ‡ καὶ ἐποίησε μωυσῆς ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ἔστη-
σεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ ἐγένετο ὅταν ὄφις ἔδακεν ἄνθρω-
πον, καὶ ἐπέβλεπεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, καὶ ἔζη.
10 ‡ καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὠβώθ.
11 ‡ καὶ ἐξάραντες ἐξ ὠβὼθ, παρενέβαλον ἐν αἰεβαρὶμ ἐν τῇ
ἐρήμῳ ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον μωὰβ κατὰ ἀνατολὰς ἡλίου.
12 ‡ ἐκεῖθεν ἀπῆραν καὶ παρενέβαλον εἰς φάραγγα ζαρέδ.
13 ‡ ἐκεῖθεν ἀπάραντες παρενέβαλον εἰς τὸ πέραν ἀρνῶν ἐν
τῇ ἐρήμῳ τὸ ἐξέχον ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. ἔστι γὰρ ἀρ-
νὼν ὅρια μωὰβ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου.
14 ‡ διὰ τοῦτο λέγεται ἐν βίβλῳ, πόλεμος τοῦ κυρίου τὴν ζοὸβ
15 ἐφλόγισε, καὶ τοὺς χειμάρρους ἀρνῶν, ‡ καὶ τοὺς χειμάρρους
κατέστησεν κατοικῆσαι ἤρ. καὶ πρόσκειται τοῖς ὁρίοις μωάβ.
16 ‡ καὶ ἐκεῖθεν τὸ φρέαρ· τοῦτο φρέαρ, ὃ εἶπε κύριος πρὸς
μωυσῆν, συνάγαγε τὸν λαὸν, καὶ δώσω αὐτοῖς ὕδωρ.
17 ‡ τότε ᾖσεν ἰσραὴλ τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τοῦ φρέατος. ἐξάρ-
18 χετε αὐτῷ· ‡ φρέαρ ὤρυξαν αὐτὸ ἄρχοντες, ἐξελα-
τόμησαν αὐτὸ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐν τῷ κυ-
ριεῦσαι αὐτῶν. καὶ ἀπὸ φρέατος, εἰς μανθαναείν·
19 ‡ καὶ ἀπὸ μανθαναεὶν, εἰς ναθαναήλ· καὶ ἀπὸ ναθαναὴλ,
20 εἰς βαμώθ. ‡ καὶ ἀπὸ βαμὼθ, εἰς νάπην ἥ ἐστιν ἐν τῷ
πεδίῳ μωὰβ ἀπὸ κορυφῆς τοῦ λελαξευμένου τὸ βλέπον κατὰ
πρόσωπον τῆς ἐρήμου.
21 ‡ καὶ ἀπέστειλεν ἰσραὴλ πρέσβεις πρὸς σηὼν βασιλέα
ἀμορραίων, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Profectique ſunt de monte Hor per viam maris rubri, vt circuirent terram Edom: & fatigata eſt anima populi in via. [5] Et murmurauit
populus coram Domino, & obiurgati ſunt cum Moyſe, dicentes: Quare aſcendere nos feciſti de Ægypto, vt moreremur in ſolitudine? non enim eſt
panis neque aqua: & anima noſtra fatigata eſt cum manna iſto cibo leuiſſimo. [6] Et miſit Dominus in populum ſerpentes ignitos, & momorderunt
populum: & mortuus eſt populus plurimus de Iſrael. [7] Venitque populus ad Moyſen & dixerunt: Peccauimus, quia murmurauimus coram Do-
mino, & obiurgati ſumus tecum. ora coram Domino, vt auferat à nobis ſerpentes. & orauit Moyſes pro populo. [8] Dixitque Dominus ad Moy-
ſen. Fac tibi ignitum ſerpentem, & pone eum pro ſigno: & omnis qui morſus fuerit & aſpexerit eum, viuet. [9] Et fecit Moyſes ſerpentem ęneum,
& poſuit eum pro ſigno: & quando mordebat ſerpens virum, aſpiciebat ſerpentem æneum, & viuebat. [10] Profectique ſunt filij Iſrael & caſtrame
tati ſunt in Oboth. [11] Et profecti ſunt de Oboth, & caſtrametati ſunt iuxta vadum tranſeuntium in deſertum quod eſt contra Moab ad orientem
Solis. [12] Indè mouerunt caſtra, & caſtrametati ſunt in torrente Zared. [13] Indè profecti ſunt, & caſtrametati ſunt trans torrentem Arnon qui
eſt in deſerto, qui egreditur à termino Amorræi, quia Arnon terminus eſt Moab inter Moab & inter Amorræum. [14] Propterea dicitur in li-
bro bellorum quæ fecit Dominus in mari rubro, & magnalia in torrentibus Arnon· [15] Effuſioque torrentium qui ducuntur contra Har,
coniungitur termino Moab. [16] Et indè datus eſt eis puteus: ipſe eſt puteus de quo dixit Dominus Moyſi: Congrega populum, & dabo eis
aquam. [17] Tunc cecinit Iſrael carmen iſtud: Aſcende puteus, canite ei: [18] Puteus quem foderunt principes, quem exciderunt principes po
puli, & ſcribæ in baculis ſuis, qui datus eſt eis ex deſerto. [19] Ex eo tempore quo datus eſt eis, deſcendit cum eis ad torrentes, & de torrentibus
aſcendit cum eis ad collem: [20] Et de colle ad vallem quæ eſt in agris Moab in verticem collis, & proſpicit contra Beth-ieſimoth. [21] Miſit
autem Iſrael nuncios ad Seon regem Amorræi, dicens:

22 * אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה
מי באר בדרך המלך נלך עד אשר־נעבר גבלך :
23 * ולא־נתן סיחן את־ישראל עבר בגבלו ויאסף
סיחן את־כל־עמו ויצא לקראת ישראל המדברה
24 ויבא יהצה וילחם בישראל : * ויכהו ישראל
לפי־חרב ויירש את־ארצו מארנן עד־יבק עד־בני
25 עמון כי עז גבול בני עמון : * ויקח ישראל את
כל־הערים האלה וישב ישראל בכל־ערי האמרי
26 בחשבון ובכל־בנתיה : * כי חשבון עיר סיחן
מלך האמרי הוא והוא נלחם במלך מואב
הראשון ויקח את־כל־ארצו מידו עד־ארנן :
27 * על־כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה
28 ותכונן עיר סיחון : * כי־אש יצאה מחשבון
להבה מקרית סיחן אכלה ער מואב בעלי במות
29 ארנן : * אוי־לך מואב אבדת עם־כמוש נתן
בניו פליטם ובנתיו בשבית למלך אמרי סיחון :
30 * ונירם אבד חשבון עד־דיבן ונשים עד־נפח
31 אשר עד־מידבא : * וישב ישראל בארץ
32 האמרי : * וישלח משה לרגל את־יעזר וילכדו
בנתיה ויירש את־האמרי אשר־שם :
33 * ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך־הבשן
לקראתם הוא וכל־עמו למלחמה אדרעי :
34 * ויאמר יהוה אל־משה אל־תירא אתו כי בידך נתתי
אתו ואת־כל־עמו ואת־ארצו ועשית לו כאשר
עשית לסיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון :
35 * ויכו אתו ואת־בניו ואת־כל־עמו עד־בלתי השאיר־
לו שריד ויירשו את־ארצו :

כב

1 * ויסעו בני ישראל ויחנו בערבות מואב מעבר
לירדן ירחו :

22 * Obsecro vt transire mihi liceat per terram
tuam. non declinabimus in agros & vineas:
non bibemus aquas ex puteis. via regia gradiemur,
donec transeamus terminos tuos.
23 * Qui concedere noluit vt transirent Israel
per fines suos: quin potius exercitu congregato,
egressus est obuiam in desertum; & ve-
24 nit in Iasa, pugnauitque contra eum. * A quo
percussus est in ore gladij: & possessa est terra
eius ab Arnon vsque Ieboc & filios Ammon:
quia forti præsidio tenebantur termini Am-
25 monitarum. * Tulit ergo Israel omnes ciuitates
eius, & habitauit in vrbibus Amorrei, in
26 Esebon scilicet & viculis eius. * Vrbs Esebon
F fuit Seon regis Amorræi, qui pugnauit contra
regem Moab, & tulit omnem terram quæ
27 ditionis illius fuerat vsque Arnon. * Idcirco
dicitur in prouerbio: Venite in Esebon, ædifi-
28 cetur & construatur ciuitas Seon. * Ignis egressus
est de Esebon, flamma de oppido Seõ:
& deuorauit Ar Moabitarum, & habitatores
29 excelsorum Arnon. * Væ tibi Moab, periisti popule
Chamos. dedi filios eius in fugam, & filias
in captiuitatem regi Ammorræorum Seõ.
30 * Iugum ipsorum disperiit ab Esebon vsque
Dibon, lassi peruenerunt in Iophe & vsque
31 Madaba. * Habitauitque Israel in terra Am-
32 morræi. * Misit itaque Moyses qui explora-
G rent Iazer; cuius ceperunt viculos, & possede-
33 runt habitatores. * Verteruntque se & ascenderunt
per viam Basan, & occurrit eis Og rex
Basan cum omni populo suo pugnaturus in
34 Edrai. * Dixitque Dominus ad Moysen:
Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum,
& omnem populum ac terram eius: faciesque
ei sicut fecisti Seon regi Ammorræorum
habitatori Esebon.
35 * Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis
& vniuersum populum eius vsque ad internecionem,
& possederunt terram illius.

CAP. XXII.

1 A * PRofectique castrametati sunt in campestribus
Moab, vbi trans Iordanem Hiericho
sita est.

תרגום אונקלוס

22 אעבר בארעך לא נסטה בחקל ובכרם לא נשתי מי גוב באורח מלכא נזיל עד דנעיבר תחומך : 23 ולא שבק סיחון ית ישראל
למעבר בתחומיה וכנש סיחון ית כל עמיה ונפק לקדמות ישראל למדברא ואתא ליהץ ואגח קרבא בישראל : 24 ומחהי ישראל לפתגם דחרב
ויריתו ית ארעיה מארנונא עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף תחום דבני עמון : 25 וכבש ישראל ית כל קרויא האלין ויתיב ישראל בכל קרוי
אמוראה בחשבון ובכל כפרנהא : 26 ארי חשבון קרתא דסיחון מלכא דאמוראה היא והוא אגח קרבא במלכא דמואב קדמאה ונסיב ית כל
ארעיה מידיה עד ארנונא : 27 על כן יאמרון מתליא עולו לחשבון תתבני ותשתכלל קרתא דסיחון : 28 ארי קידום תקיף כאשא נפק
מחשבון ועבדי קרבא כשלהוביתא מקרתא דסיחון קטילו עמא דשרו בלחית מואב כומריא דפלחין בית דחלת רמתא דארנון : 29 וי לכון מואבאי
אבדתון עמא דפלחין לכמוש מסר בנוהי צירין ובנתיה בשביה למלכא דאמוראה סיחון : 30 ומלכו פסקת מחשבון עדא שלטן מדיבון וצדיאו
עד נפח דסמיך עד מידבא : 31 ויתיב ישראל בארע אמוראה : 32 ושלח משה לאללא ית יעזר וכבשו כפרנהא ותריך ית אמוראה דתמן :
33 ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותהון הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי : 34 ואמר יי למשה לא תדחל
מניה ארי בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה כמא דעבדת לסיחון מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון : 35 ומחו יתיה וית בנוהי
וית כל עמיה עד דלא אשתאר ליה משיזיב ויריתו ית ארעיה :

כב

1 ונטלו בני ישראל ושרו במישריא דמואב מעברא לירדנא דיריחו :

*Transibimus per terram tuam: non declinabi- 22
mus neque ad agrum, neque ad vineam; neque bi-
bemus aquam de puteo: via regia transibimus,
quoad transierimus fines tuos.
*Et non concessit Seon Israel transire per fines 23
suos. & congregauit Seon omnem populum suum,
& exiuit pugnare contra Israel in desertum. &
venit in Iassa, & pugnauit contra Israel.
*Et percussit eum Israel in occisione gladij; & 24
dominati sunt terræ eius ab Arnon vsque Jeboc,
vsque ad filios Amman: quia Iazer termini filio-
rum Amman est. *Et accepit Israel omnes ci- 25
uitates has, & habitauit Israel in omnibus ciuita-
tibus Amorræorum in Esebon, & in omnibus con-
uicinis ei. *Est enim Esebon ciuitas Seon regis 26
Amorræorum. et sic debellauit regem Moab prius,
& accepit omnem terram eius de manu eius vsque
Arnon. *Ob hoc dicent ænigmatistæ: Venite in 27
Esebon, vt ædificetur & construatur ciuitas Seõ:
*Quia ignis exiit ex Esebon, flamma de ciuita- 28
te Seon, & deuorauit vsque Moab, & deuorauit
columnas Arnon. *Væ tibi Moab. periisti po- 29
pule Chamos. venditi sunt filij eorum vt saluentur,
& filiæ eorum captiuæ regi Amorræorum Seon.
*Et semen eorum peribit Esebon vsque Dibon. 30
& vxores eorum adhuc accenderunt ignem in
Moab. *Et habitauit Israel in omnibus ciui- 31
tatibus Amorræorum.
*Et misit Moyses ad considerandum Iazer, & 32
ceperunt eam, & vicos eius, & expulerũt Amor-
ræum habitantem illic. *Et reuersi ascenderunt 33
viam quæ in Basan, & exiit Og rex Basan in oc-
cursum eis, & omnis populus eius ad bellum in E-
drain. *Et dixit Dominus ad Moysen: Ne ti- 34
meas eum, quia in manus tuas tradidi eum, & om-
nem populum eius, & omnem terram eius. & fa-
cies ei sicut fecisti Seon regi Amorræorum, qui habi-
tabat in Esebon.
*Et percussit eum, & filios eius, & omnem po 35
pulum eius, donec non relinqueret ibi viuum: &
possederunt terram eorum.

CAP. XXII.

ET discedentes filij Israel, castrametati sunt ad Oc 1
cidentem Moab apud Jordanem iuxta Hiericho.

22 *παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου, οὐκ ἐκκλινοῦμεν οὔτε εἰς
ἀγρὸν, οὔτε εἰς ἀμπελῶνα, οὔτε πιόμεθα ὕδωρ ἐκ φρέατος· ὁδῷ
βασιλικῇ πορευσόμεθα, ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου.
23 *καὶ οὐκ ἔδωκεν σηὼν τῷ ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁ-
ρίων αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξ-
ῆλθε παρατάξασθαι τῷ ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦλθεν εἰς
ἰάσσα, καὶ παρετάξατο τῷ ἰσραήλ.
24 *καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰσραὴλ ἐν φόνῳ μαχαίρας, καὶ κατε-
κυρίευσαν τῆς γῆς αὐτοῦ ἀπὸ ἀρνῶν ἕως ἰαβὸκ, ἕως υἱῶν ἀμμάν·
ὅτι ἰαζὴρ ὅρια υἱῶν ἀμμάν ἐστιν.
25 *καὶ ἔλαβεν ἰσραὴλ πάσας τὰς πόλεις ταύτας, καὶ κατῴ-
κησεν ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορραίων ἐν ἐσε-
βὼν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς συγκυρούσαις αὐτῇ.
26 *ἔστι γὰρ ἐσεβὼν πόλις σηὼν τοῦ βασιλέως τῶν ἀμορραίων.
καὶ οὗτος ἐπολέμησε βασιλέα μωὰβ τὸ πρότερον. καὶ ἔλαβε
πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ ἀπὸ χειρὸς αὐτοῦ ἕως ἀρνῶν.
27 *διὰ τοῦτο ἐροῦσιν οἱ αἰνιγματισταί, ἔλθετε εἰς ἐσεβὼν, ἵνα
28 οἰκοδομηθῇ καὶ κατασκευασθῇ πόλις σηών· *ὅτι πῦρ ἐξῆλ-
θεν ἐξ ἐσεβὼν, φλὸξ ἐκ πόλεως σηὼν, καὶ κατέφαγεν ἕως
29 μωὰβ, καὶ κατέπιε στήλας ἀρνών. *οὐαί σοι μωάβ· ἀπώ-
λου λαὸς χαμώς. ἀπεδόθησαν οἱ υἱοὶ αὐτῶν διασώζεσθαι, καὶ
αἱ θυγατέρες αὐτῶν αἰχμάλωτοι τῷ βασιλεῖ τῶν ἀμορραίων
30 σηών· *καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται ἐσεβὼν ἕως δαι-
βών. καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἔτι προσεξέκαυσαν πῦρ ἐπὶ μωάβ.
31 *καὶ κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορ
32 ραίων. *καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν ἰαζὴρ,
καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐξέβαλον
33 τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐκεῖ. *καὶ ἐπιστρέψαντες
ἀνέβησαν ὁδὸν τὴν εἰς βασὰν, καὶ ἐξῆλθεν ὢγ βασιλεὺς τῆς βα-
σὰν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς
34 ἐδραείν. *καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. μὴ φοβηθῇς αὐτὸν,
ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτὸν, καὶ πάντα τὸν λαὸν
αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ καθὼς ἐποίησας
τῷ σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών.
35 *καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν
αὐτοῦ ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ ζωγρίαν, καὶ ἐκληρονόμη-
σαν τὴν γῆν αὐτῶν.

κβ'.

1 *Καὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, παρενέβαλον ἐπὶ δυσ-
μῶν μωὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἰεριχώ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Transibo per terram tuam: non declinabimus per agrum neque per vineam, nec bibemus aquam cisternæ: via regia gradiemur, donec transeamus terminum tuum. 23 Et non dimisit Seon transire Israel per terminum suum. & congregauit Seon omnem populum suum, & egressus est in occursum Israel in desertum, & venit in Iassa, & iniit bellum cum Israel. 24 Et percussit eum Israel in ore gladij, & possederunt terram eius ab Arnon vsque Ieboc vsque ad filios Amon: quia fortis erat terminus filiorum Amon. 25 Et cepit Israel omnes ciuitates istas, & habitauit Israel in omnibus ciuitatibus Amorræi in Esebon & in omnibus viculis eius. 26 Quia Esebon ciuitas erat Seon regis Amorræi: & ipse iniit prælium cum rege Moab primùm, & tulit omnem terram eius de manu eius vsque Arnon. 27 Idcircò dicebant in prouerbiis: Venite in Esebon, ædificetur & construatur ciuitas Seon: 28 Quia ventus vrens fortis sicut ignis egressus est de Esebon, & facientes prælium sicut flamma de ciuitate Seon. occiderunt populum qui habitabat in Har Moab, & sacerdotes qui ministrabant in domo deorum altarium Arnon. 29 Væ vobis Moabitæ, peristi popule qui seruiebatis Chamos. tradidit filios suos obsides, & filias suas in captiuitatem regi Amorræorum Seon. 30 Et regnum cessauit ab Esebon, ablata est potestas à Dibon, & vastauerunt vsque Nophe, quod est coniunctum ad Medaba. 31 Habitauitque Israel in terra Amorræi. 32 Et misit Moyses ad explorandum Iazar, & ceperunt viculos eius, & eiecit Amorræum qui erat ibi. 33 Et declinauerunt & ascenderunt per viam Basan, & egressus est Og rex Basan & omnis populus eius in occursum eorum, vt iniret prælium in Edrai. 34 Dixitque Dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi eum, & omnem populum eius, & terram eius. & facies ei sicut fecisti Seon regi Amorræorum qui habitabat in Esebon. 35 Percusseruntque eum & filios eius & vniuersum populum eius, donec nullus remaneret ei qui euadere posset; & possederunt terram eius.

CAP. XXII.

1 Profectique sunt filij Israel, & castrametati sunt in campestribus Moab citra Iordanem Iericho.

2 * וירא בלק בן־צפור את כל־
3 אשר־עשה ישראל לאמרי: * ויגר מואב מפני
העם מאד כי־רב־הוא ויקץ מואב מפני בני
4 ישראל: * ויאמר מואב אל־זקני מדין עתה
ילחכו הקהל את־כל־סביבתינו כלחך השור
את ירק השדה ובלק בן־צפור מלך למואב בעת
5 ההוא: * וישלח מלאכים אל־בלעם בן־
בער פתורה אשר על־הנהר ארץ בני־עמו לקרא־
לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה
6 את־עין הארץ והוא ישב ממלי: * ועתה
לכה־נא ארה־לי את־העם הזה כי־עצום הוא
ממני אולי אוכל נכה־בו ואגרשנו מן־הארץ כי
ידעתי את אשר־תברך מברך ואשר תאר יואר:
7 * וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם
8 ויבאו אל־בלעם וידברו אליו דברי בלק: * ויאמר
אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר
ידבר יהוה אלי וישבו שרי־מואב עם־בלעם:
9 * ויבא אלהים אל־בלעם ויאמר מי האנשים האלה
10 עמך: * ויאמר בלעם אל־האלהים בלק בן־צפר
11 מלך מואב שלח אלי: * הנה העם היצא ממצרים
ויכס את־עין הארץ עתה לכה קבה־לי אתו אולי
12 אוכל להלחם בו וגרשתיו: * ויאמר אלהים
אל־בלעם לא תלך עמהם לא תאר את־העם כי
13 ברוך הוא: * ויקם בלעם בבקר ויאמר אל־שרי
בלק לכו אל־ארצכם כי מאן יהוה לתתי להלך
14 עמכם: * ויקומו שרי מואב ויבאו אל־בלק ויאמרו
15 מאן בלעם הלך עמנו: * ויסף עוד בלק שלח
16 שרים רבים ונכבדים מאלה: * ויבאו אל־
בלעם ויאמרו לו כה אמר בלק בן־צפור אל־נא
תמנע מהלך אלי:

2 * Videns autem Balac filius Sephor omnia
3 quæ fecerat Iſrael Amorræo, * & quòd per-
timuiſſent eum Moabitæ, & impetum eius
4 ferre non poſſent: * Dixit ad maiores natu
Madian: Ita delebit hic populus omnes qui
in noſtris finibus commorantur, quomodo ſo
let bos herbas vſque ad radices carpere. ipſe
5 autem erat eo tempore rex in Moab. * Miſit
ergo nuncios ad Balaam filium Beor hario-
lum, qui habitabat ſuper flumen terræ filio-
rum Ammon, vt vocarent eum & dicerent: Ec
B ce egreſſus eſt populus ex Ægypto, qui ope-
6 ruit ſuperficiem terræ ſedens contra me. * Ve-
ni igitur & maledic populo huic, quia fortior
me eſt, ſi quomodo poſſim percutere & eiice-
re eum de terra. Noui enim quòd benedictus
ſit cui benedixeris, & maledictus in quem ma
7 ledicta congeſſeris. * Perrexeruntque ſe-
niores Moab & maiores natu Madian haben
tes diuinationis precium in manibus. Cumq;
veniſſent ad Balaam, & narraſſent ei omnia
8 verba Balac, * Ille reſpondit: Manete hic no-
cte, & reſpondebo quicquid mihi dixerit Do
minus. Manentibus autem illis apud Balaam,
9 * Venit Deus, & ait ad eum: Quid ſibi vo-
10 lunt homines iſti apud te? * Reſpondit
Balac filius Sephor: Rex Moabitarum miſit
11 ad me, dicens: * Ecce populus qui egreſſus
eſt de Ægypto, operuit ſuperficiem terræ: ve-
C ni & maledic ei, ſi quomodo poſſim pugnans
abigere eum.
12 * Dixitque Deus ad Balaam: Noli ire cum
eis: neque maledicas populo, quia benedi-
ctus eſt.
13 * Qui manè conſurgens, dixit ad principes:
Ite in terram veſtram; quia prohibuit me Do
minus venire vobiſcum.
14 * Reuerſi principes, dixerunt ad Balac: No
luit Balaam venire nobiſcum.
15 * Rurſum ille multò plures & nobiliores
quàm antè miſerat, miſit.
16 * Qui cùm veniſſent ad Balaam, dixerunt:
Sic dicit Balac filius Sephor, Ne cuncteris ve
nire ad me:

תרגום אונקלוס

2 וחזא בלק בר צפור ית כל דעבד ישראל לאמוראה: 3 ודחיל מואבאה מן קדם עמא לחדא ארי סגי הוא ועקת למואבאה מן קדם בני ישראל:
4 ואמר מואב לסבי מדין כען ישיצון קהלא ית כל סחרננא כמא דמלחך תורא ית ירוקא דחקלא ובלק בר צפור מלכא למואבאה בעדנא ההוא:
5 ושלח אזגדין לות בלעם בר בעור לפתור ארם דעל פרת ארע בני עמיה למקרי ליה למימר הא עמא נפק ממצרים הא חפא ית עין שמשא דארעא והוא שרי מלקבלי:
6 וכען איתא כען לוט לי ית עמא הדין ארי תקיף הוא מני מאים איכול לאגחא ביה קרב ואתרכיניה מן ארעא ארי ידענא ית דתברך מתברך ודיתלוט ליט:
7 ואזלו סבי מואב וסבי מדין וקסמיא בידהון ואתו לות בלעם ומלילו עמיה פתגמי בלק:
8 ואמר להון ביתו הכא בליליא ואתיב יתכון פתגמא כמא דימליל יהוה עמי ואוריכו רברבי מואב עם בלעם:
9 ואתא מימר מן קדם יי לות בלעם ואמר מן גבריא האלין דעמך: 10 ואמר בלעם קדם יי בלק בר צפור מלכא דמואב שלח לותי:
11 הא עמא נפק ממצרים וחפא ית עין שמשא דארעא כען אתא לוט לי יתיה מאים איכול לאגחא ביה קרב ואתרכניה:
12 ואמר יי לבלעם לא תיזיל עמהון לא תלוט ית עמא ארי בריך הוא: 13 וקם בלעם בצפרא ואמר לרברבי בלק אזילו לארעכון ארי ליתרעוא קדם יי למשבקי למיזל עמכון:
14 וקמו רברבי מואב ואתו לות בלק ואמרו סריב בלעם למיתי עמנא:
15 ואוסף עוד בלק למשלח רברבין סגיאין ויקירין מאלין: 16 ואתו לות בלעם ואמרו ליה כדנן אמר בלק בר צפור לא כען תתמנע מלמיתי לותי:

* Et videns Balaac filius Sephor omnia quæ fe- 2
cit Israel Amorræo: * Et timuit Moab popu- 3
lum valdè, quia multi erant: & aggrauatus est
Moab à facie filiorum Israel.
* Et dixit Moab senatui Madian: Nunc linget 4
congregatio hæc omnes qui in circuitu nostro, sicut
linget vitulus virentia ex campo. Et Balaac fi-
lius Sephor rex Moab erat in tempore illo.
* Et misit legatos ad Balaam filium Beor ad Pe- 5
thoram qui est in flumine terræ filiorum populi eius
vt vocarent eum, dicens: Ecce populus exiuit ex
Ægypto: & ecce cooperuit faciem terræ; & hic se-
det contiguus mihi.
* Et nunc veni, maledic mihi populum istum; 6
quia fortior me est. si possimus percutere ex ipsis, et
eiciam eos è terra. quia noui quia quibuscunque tu
benedixeris, benedicti sunt: & quibuscunque ma-
ledixeris tu, & maledicti sunt.
* Et abiit senatus Moab & senatus Madian, et 7
diuinationes in manibus eorum, & venerunt ad
Balaam, & dixerunt ei verba Balaac:
* Et dixit ad eos: Diuertite huc noctem, & re- 8
spondebo vobis verba quæ locutus fuerit Dominus
ad me. Et manserunt principes Moab apud Balaã.
* Et venit Deus ad Balaam, & dixit ei: Quid 9
homines isti apud te?
* Et dixit Balaam ad Deum: Balaac filius Se- 10
phor rex Moab misit eos ad me, dicens:
* Ecce populus exiit ex Ægypto, & cooperuit 11
faciem terræ: & nunc veni maledic mihi ei: si for-
tè potero percutere eum, & eiiciam eum.
* Et dixit Deus ad Balaam: Non ibis cũ eis, ne- 12
que maledices populo: est enim benedictus.
* Et surgens Balaam manè, dixit principibus 13
Balaac: Reuertimini ad terram vestram: non di-
mittit me Dominus ire vobiscum.
* Et surgentes principes Moab, venerunt ad 14
Balaac: & dixerunt: Non vult Balaam venire
nobiscum.
* Et apposuit adhuc Balaac mittere principes 15
plures, & honorabiliores istis.
* Et venerunt ad Balaam, & dicunt ei: Hæc 16
dicit Balaac filius Sephor: Rogo te, ne cunctêris ve-
nire ad me.

2 * καὶ ἰδὼν Βαλαὰκ υἱὸς Σεπφὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν Ἰσ-
3 ραὴλ τῷ ἀμορραίῳ· * καὶ ἐφοβήθη μωὰβ τὸν λαὸν
σφόδρα, ὅτι πολλοὶ ἦσαν. καὶ προσώχθισεν μωὰβ ἀπὸ προ-
σώπου υἱῶν ἰσραήλ.
4 * καὶ εἶπεν μωὰβ τῇ γερουσίᾳ μαδιὰμ, νῦν ἐκλείξει ἡ συ-
ναγωγὴ αὕτη πάντας τοὺς κύκλῳ ἡμῶν, ὡς ἐκλείξαι ὁ μόσχος
τὰ χλωρὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ Βαλαὰκ υἱὸς Σεπφὼρ, βασιλεὺς
μωὰβ ἦν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον.
5 * καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς Βαλαὰμ υἱὸν Βεὼρ φαθου-
ρὰ, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γῆς υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καλέσαι
αὐτὸν, λέγων· ἰδοὺ λαὸς ἐξῆλθεν ἐξ αἰγύπτου· καὶ ἰδοὺ κατε-
κάλυψεν τὴν ὄψιν τῆς γῆς. καὶ οὗτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου.
6 * καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι ἰσχυρότε-
ρός μου ἐστίν· ἐὰν δυνώμεθα πατάξαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκβα-
λῶ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς· ὅτι οἶδα ὅτι οὓς ἂν σὺ εὐλογήσῃς, εὐλό-
γηνται· καὶ οὓς ἂν καταράσῃ σὺ, κεκατήρανται.
7 * καὶ ἐπορεύθη ἡ γερουσία μωὰβ, καὶ ἡ γερουσία μα-
διὰμ, καὶ τὰ μαντεῖα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἦλθον πρὸς
Βαλαάμ· καὶ εἶπον αὐτῷ τὰ ῥήματα Βαλαάκ.
8 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, καταλύσατε αὐτοῦ τὴν νύκτα, καὶ
ἀποκριθήσομαι ὑμῖν τὰ ῥήματα ἃ ἂν λαλήσῃ κύριος πρὸς
με. καὶ κατέμειναν οἱ ἄρχοντες μωὰβ παρὰ Βαλαάμ.
9 * καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς Βαλαὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί οἱ
ἄνθρωποι οὗτοι παρὰ σοί;
10 * καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς τὸν θεόν· Βαλαὰκ υἱὸς Σεπφὼρ
βασιλεὺς μωὰβ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρός με, λέγων·
11 * ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐκάλυψεν τὴν
ὄψιν τῆς γῆς, καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι αὐτόν· εἰ ἄρα δυνή-
σομαι πατάξαι αὐτὸν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτόν.
12 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Βαλαὰμ, οὐ πορεύσῃ μετ᾽ αὐτῶν,
13 οὐδὲ καταράσῃ τὸν λαὸν, ἔστι γὰρ εὐλογημένος. * καὶ ἀνα-
στὰς Βαλαὰμ τοπρωῒ εἶπε τοῖς ἄρχουσι Βαλαὰκ, ἀποτρέχε-
τε πρὸς τὴν γῆν ὑμῶν, οὐκ ἀφίησί με κύριος πορεύεσθαι μεθ᾽
14 ὑμῶν. * καὶ ἀναστάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ, ἦλθον πρὸς
Βαλαὰκ, καὶ εἶπαν, οὐ θέλει Βαλαὰμ πορευθῆναι μεθ᾽ ἡμῶν.
15 * καὶ προσέθετο ἔτι Βαλαὰκ ἀποστεῖλαι ἄρχοντας πλείους,
16 καὶ ἐντιμοτέρους τούτων. * καὶ ἦλθον πρὸς Βαλαὰμ,
καὶ λέγουσιν αὐτῷ, τάδε λέγει Βαλαὰκ ὁ τοῦ Σεπφὼρ, ἀξιῶ
σε, μὴ ὀκνήσῃς ἐλθεῖν πρός με.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Et vidit Balac filius Sephor omnia quæ fecerat Israel Amorræo. 3 Et timuit Moab valdè à conspectu populi, quia multus erat: & angustiatus est Moab à facie filiorum Israel. 4 Dixitque Moab senioribus Madian: Nunc consumabunt cœtus hic omnia quæ in circuitu nostro sunt, sicut lambit bos herbam agri. Balac autem filius Sephor erat rex Moabitarum in illo tempore. 5 Et misit nuncios ad Balaam filium Beor in Petor Syriæ, quæ est iuxta Euphratem in terra filiorum populi sui, vt vocarent eum, dicentes: Ecce populus egressus est de Ægypto: ecce operuit terram, ita vt radij solis non possint eam pertingere. & ipse habitat contra me. 6 Et nunc veni, obsecro, maledic pro me populo huic, quia fortior me est: si fortè possim pugnare contra eum, & eiicere eum de terra. noui enim quòd benedictus sit cui benedixeris, & maledictus cui maledixeris. 7 Abieruntque senes Moab & senes Madian, & precium diuinationis in manibus eorum: & venerunt ad Balaam, & locuti sunt cum eo verba Balac. 8 Dixitque eis: Manete hic nocte hac, & respondebo vobis verbum sicut locutus fuerit Dominus mecum. Expectaueruntque principes Moab apud Balaam. 9 Et venit verbum à facie Domini ad Balaam, & ait: Qui sunt viri isti qui sunt tecum? 10 Et dixit Balaam coram Domino: Balac filius Sephor rex Moab misit ad me, dicens: 11 Ecce populus egressus est de Ægypto, & cooperuit terram, ita vt sol non possit eam pertingere: nunc veni maledic ei pro me, si fortè potero pugnare contra eum, & eiicere eum. 12 Dixitque Deus ad Balaam: Non vadas cum eis, nec maledicas populo, quia benedictus est. 13 Et surrexit Balaam manè, & dixit principibus Balac: Ite in terram vestram; quoniam non est voluntas coram Deo vt dimittat me ire vobiscum. 14 Et surrexerunt principes Moab, & venerunt ad Balac, & dixerunt: Noluit Balaam venire nobiscum. 15 Et addidit rursus Balac mittere principes plures & nobiliores istis. 16 Et venerunt ad Balaam, & dixerunt ei: Hæc dicit Balac filius Sephor: Ne desinas, obsecro, venire ad me.

17 כִּי־כַבֵּד אֲכַבֶּדְךָ מְאֹד וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה
18 וּלְכָה־נָּא קָבָה־לִּי אֵת הָעָם הַזֶּה׃ וַיַּעַן
בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדֵי בָלָק אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק
מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה
19 אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה׃ וְעַתָּה
שְׁבוּ נָא בָזֶה גַּם־אַתֶּם הַלָּיְלָה וְאֵדְעָה מַה־
20 יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי׃ וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם
לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים
קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ
21 אֹתוֹ תַעֲשֶׂה׃ וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־
22 אֲתֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב׃ וַיִּחַר־אַף אֱלֹהִים
כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשָׂטָן
לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתֹנוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ׃
23 וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נִצָּב בַּדֶּרֶךְ
וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאָתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ
בַּשָּׂדֶה וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת־הָאָתוֹן לְהַטֹּתָהּ הַדָּרֶךְ׃
24 וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גָּדֵר מִזֶּה
25 וְגָדֵר מִזֶּה׃ וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה
וַתִּלָּחֵץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחַץ אֶת־רֶגֶל בִּלְעָם אֶל־
26 הַקִּיר וַיֹּסֶף לְהַכֹּתָהּ׃ וַיּוֹסֶף מַלְאַךְ־יְהוָה עֲבוֹר
וַיַּעֲמֹד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין־דֶּרֶךְ לִנְטוֹת יָמִין
27 וּשְׂמֹאול׃ וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה
וַתִּרְבַּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיִּחַר־אַף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת־הָאָתוֹן
28 בַּמַּקֵּל׃ וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר
לְבִלְעָם מֶה־עָשִׂיתִי לְךָ כִּי הִכִּיתַנִי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים׃
29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאָתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי לוּ יֶשׁ־חֶרֶב
30 בְּיָדִי כִּי עַתָּה הֲרַגְתִּיךְ׃ וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן אֶל־
בִּלְעָם הֲלוֹא אָנֹכִי אֲתֹנְךָ אֲשֶׁר־רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד־
הַיּוֹם הַזֶּה הַהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֹּה
וַיֹּאמֶר לֹא׃

17 *Paratum habeo honorare te· & quicquid
volueris, dabo tibi. veni & maledic populo
iſti·
18 *Reſpondit Balaam: Si dederit mihi Ba-
lac plenam domum ſuam argenti & auri,
non potero immutare verbum domini Dei
mei, vt vel plus vel minus loquar.
19 *Obſecro vt hic maneatis etiam hac nocte,
vt ſcire queam quid mihi rurſum reſpondeat
Dominus.
20 *Venit ergo Deus ad Balaam nocte, & ait
ei: Si vocare te venerunt homines iſti, ſurge,
& vade cum eis: ita duntaxat, vt quod tibi
præcepero, facias.
21 *Surrexit Balaam manè, & ſtrata aſina ſua,
profectus eſt cum eis.
22 *Et iratus eſt Deus. ſtetitque angelus Do-
mini in via contra Balaam, qui ſedebat aſinæ,
& duos pueros habebat ſecum.
23 *Cernens aſina angelum ſtantem in via,
euaginato gladio, auertit ſe de itinere, & ibat
E per agrum. quam cùm verberaret Balaam, &
vellet ad ſemitam reducere,
24 *Stetit angelus in anguſtiis duarum ma-
ceriarum, quibus vineæ cingebantur.
25 *Quem videns aſina, iunxit ſe parieti, &
attriuit ſedentis pedem. At ille iterum verbe-
rabat eam.
26 *Et nihilominus angelus ad locum an-
guſtum tranſiens, vbi nec ad dexteram nec
ad ſiniſtram poterat deuiari, obuius ſtetit.
27 *Cumque vidiſſet aſina ſtantem angelum,
concidit ſub pedibus ſedentis. qui iratus, ve-
hementius cędebat fuſte latera eius.
28 *Aperuitque Dominus os aſinæ, & locu-
ta eſt: Quid feci tibi? cur percutis me ecce
iam tertiò?
29 *Reſpondit Balaam: Quia commeruiſti,
& illuſiſti mihi. Vtinam haberem gladium, vt
F te percuterem!
30 *Dixit aſina: Nonne animal tuum ſum,
cui ſemper ſedere conſueuiſti vſque in præſen-
tem diem? Dic quid ſimile vnquam fecerim
tibi? At ille ait: Nunquam.

תרגום אונקלוס

17 אֲרֵי יְקָרָא אֲיַקְּרִינָךְ לַחֲדָא וְכֹל דְּתֵימַר לִי אֶעְבֵּד וְאֵתָא כְעַן לוּט לִי יָת עַמָּא הָדֵין ׃ 18 וַאֲתֵיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְעַבְדֵי בָלָק אִם יִתֵּן לִי
בָלָק מְלֵי בֵיתֵיהּ כְּסַף וּדְהַב לֵית לִי רְשׁוּ לְמֶעְבַּר עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַייָ אֱלָהִי לְמֶעְבַּד זְעֵירְתָא אוֹ רַבְּתָא ׃ 19 וּכְעַן אוֹרִיכוּ כְעַן הָכָא אַף אַתּוּן בְּלֵילְיָא
וְאִדַּע מָה יוֹסֵף יְיָ לְמַלָּלָא עִמִּי ׃ 20 וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְוָת בִּלְעָם בְּלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ אִם לְמִקְרֵי לָךְ אֲתוֹ גֻבְרַיָּא קוּם אֱזֵיל עִמְּהוֹן וּבְרַם
יָת פִּתְגָמָא דְאֵימַלֵּיל עִמָּךְ יָתֵיהּ תַּעְבֵּד ׃ 21 וְקָם בִּלְעָם בְּצַפְרָא וְזָרֵיז יָת אֲתָנֵיהּ וַאֲזַל עִם רַבְרְבֵי מוֹאָב ׃ 22 וּתְקֵיף רֻגְזָא דַייָ אֲרֵי אָזֵיל
הוּא וְאִתְעַתַּד מַלְאֲכָא דַייָ בְּאוֹרְחָא לְשָׂטָן לֵיהּ וְהוּא רָכֵיב עַל אֲתָנֵיהּ וּתְרֵין עוּלֵימוֹהִי עִמֵּיהּ ׃ 23 וַחֲזַת אֲתָנָא יָת מַלְאֲכָא דַייָ מְעַתַּד בְּאוֹרְחָא
וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וּסְטַת אֲתָנָא מִן אוֹרְחָא וַאֲזָלַת בְּחַקְלָא וּמְחָא בִלְעָם יָת אֲתָנָא לְאַסְטָיוּתַהּ בְּאוֹרְחָא ׃ 24 וְקָם מַלְאֲכָא דַייָ בִּשְׁבִיל
כַּרְמַיָּא אַתְרָא דְגָדֵירָא מִכָּא וְאַתְרָא דְגָדֵירָא מִכָּא ׃ 25 וַחֲזַת אֲתָנָא יָת מַלְאֲכָא דַייָ וְאִדְחֲקַת עִם כּוּתְלָא וּדְחֵיקַת יָת רַגְלָא דְבִלְעָם
לְכוּתְלָא וְאוֹסֵף לְמִמְחַהּ ׃ 26 וְאוֹסֵף מַלְאֲכָא דַייָ לְמֶעְבַּר וְקָם בַּאֲתַר עָק דְּלֵית אוֹרַח לְמִסְטֵי לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא ׃
27 וַחֲזַת אֲתָנָא יָת מַלְאֲכָא דַייָ וּרְבַעַת תְּחוֹת בִּלְעָם וּתְקֵיף רֻגְזָא דְבִלְעָם וּמְחָא יָת אֲתָנָא בְּחֻטְרָא ׃ 28 וּפְתַח יְיָ יָת פּוּמָא דַאֲתָנָא וַאֲמַרַת
לְבִלְעָם מָה עֲבָדִית לָךְ אֲרֵי מְחֵיתַנִי דְּנַן תְּלָת זִמְנִין ׃ 29 וַאֲמַר בִּלְעָם לַאֲתָנָא אֲרֵי חַיֵּיכְתְּ בִי אִילּוּ אִית חַרְבָּא בִּידִי אֲרֵי
כְעַן קְטַלְתִּיךְ ׃ 30 וַאֲמַרַת אֲתָנָא לְבִלְעָם הֲלָא אֲנָא אֲתָנָךְ דִּרְכַבְתְּ עֲלַי מִדְּאִיתָךְ עַד יוֹמָא הָדֵין הֲמֵילַף אֲלֵיפְנָא לְמֶעְבַּד
לָךְ כְּדֵין וַאֲמַר לָא ׃

Honorabiliter enim honorabo te valdè: et quæ- 17
cunque dixeris mihi, faciam: & veni maledic po-
pulo isti.
Et respondit Balaam, et dixit principibus Ba- 18
lac: Si det mihi Balaac plenam domum suam argen
to & auro, non potero transgredi verbum Domini
Dei, vt faciam illud paruum aut magnum.
Et nunc manete hic et vos noctem hanc, et co- 19
gnoscam quid apponet Dominus loqui ad me.
Et venit Deus ad Balaam nocte, & dixit ei: 20
Si ad vocandum te aduenerunt homines isti, surgēs
sequere eos. sed verbum quod loquar ad te, hoc
facies.
Et surgens Balaam manè, strauit asinam suam, 21
& abiit cum principibus Moab.
Et iratus fuit furore Deus, quia abiit ipse. 22
Et surrexit angelus Dei in via vt calumniaretur
eum, & ipse insederat in asinam suam, & duo
pueri eius cum eo.
Et videns asina angelum Dei resistentem in 23
via, & gladium euaginatū in manu eius, declinauit
asina à via, & ibat ad campum, & percussit asi-
nam vt dirigeret eam in via.
Et stetit angelus Dei in sulcis vinearum, sepes 24
hinc & sepes inde.
Et videns asina angelum Dei, constrinxit seip- 25
sam ad parietem, & compressit pedem Balaam: &
apposuit adhuc verberare eam.
Et apposuit angelus Dei abiens, & substitit in 26
loco angusto, in quo non erat declinare ad dexteram
neque ad sinistram.
Et videns asina angelum Dei, subsedit sub- 27
tus Balaam. & iratus est Balaam, & verberabat
asinam in virga.
Et aperuit Deus os asinæ, & dicit Balaam: 28
Quid feci tibi, quia percussisti me hac tertia
vice?
Et dixit Balaam asinæ: Quia illusisti me: & 29
si habuissem gladium in manu mea, iam pupugis-
sem te.
Et dicit asina Balaam: Non ego asina tua, 30
in qua ascendisti à iuuentute tua vsque hodier-
num diem? num contemptu contemnens feci tibi
sic? ille autem dixit: Non.

17 ἐντίμως γὰρ τιμήσω σε σφόδρα, καὶ ὅσα ἂν εἴπῃς μοι,
ποιήσω· καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαι τὸν λαὸν τοῦτον.
18 καὶ ἀπεκρίθη βαλαάμ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσι βαλαάκ,
ἐὰν δῷ μοι βαλαὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυ-
σίου, οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ θεοῦ, ποι-
19 ῆσαι αὐτὸ μικρὸν ἢ μέγα. καὶ νῦν ὑπομείνατε αὐτοῦ
καὶ ὑμεῖς τὴν νύκτα ταύτην, καὶ γνώσομαι τί προσθήσει κύ-
ριος λαλῆσαι πρός με.
20 καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαὰμ νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
εἰ καλέσαι σε παρῆσαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀναστὰς ἀκολού-
θησον αὐτοῖς. ἀλλὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρὸς σὲ, τοῦτο ποιήσεις.
21 καὶ ἀναστὰς βαλαὰμ τοπρωῒ, ἐπέσαξεν τὴν ὄνον αὐτοῦ,
καὶ ἐπορεύθη μετὰ τῶν ἀρχόντων μωάβ.
22 καὶ ὠργίσθη θυμῷ ὁ θεὸς, ὅτι ἐπορεύθη αὐτὸς. καὶ ἀνέ-
στη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐνδιαβάλλειν αὐτόν· καὶ
αὐτὸς ἐπιβεβήκει ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτοῦ, καὶ δύο παῖδες αὐτοῦ
μετ' αὐτοῦ.
23 καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ ἀνθεστηκότα ἐν
τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐξ-
έκλινεν ἡ ὄνος ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον· καὶ ἐ-
πάταξε τὴν ὄνον τοῦ εὐθῦναι αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ.
24 καὶ ἔστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς αὔλαξι τῶν ἀμπέ-
λων· φραγμὸς ἐντεῦθεν, καὶ φραγμὸς ἐντεῦθεν.
25 καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ, προσέθλιψεν
ἑαυτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀπέθλιψεν τὸν πόδα βαλαάμ·
καὶ προσέθετο ἔτι μαστίξαι αὐτήν·
26 καὶ προσέθετο ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπελθών· καὶ ὑ-
πέστη ἐν τόπῳ στενῷ, εἰς ὃν οὐκ ἦν ἐκκλῖναι δεξιὰν οὐδὲ ἀ-
ριστεράν·
27 καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ συνεκάθισεν ὑ-
ποκάτω βαλαάμ· καὶ ἐθυμώθη βαλαάμ, καὶ ἔτυπτεν τὴν
ὄνον ἐν τῇ ῥάβδῳ.
28 καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ στόμα τῆς ὄνου, καὶ λέγει τῇ βα-
λαάμ· τί πεποίηκά σοι, ὅτι πέπαικάς με τοῦτο τρίτον;
29 καὶ εἶπε βαλαὰμ τῇ ὄνῳ, ὅτι ἐμπέπαιχάς μοι, καὶ εἰ εἶ-
χον μάχαιραν ἐν χειρί μου, ἤδη ἂν ἐξεκέντησά σε.
30 καὶ λέγει ἡ ὄνος τῷ βαλαάμ, οὐκ ἐγὼ ἡ ὄνος σου, ἐφ'
ἧς ἐπέβαινες ἀπὸ νεότητός σου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας; μὴ ὑπε-
ροράσει ὑπεριδοῦσα ἐποίησά σοι οὕτως; ὁ δὲ εἶπεν, οὐχί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Quia honore honorabo te valdè: & omnia quæ dixeris mihi faciam: & veni nunc maledic pro me populo huic. 18 Responditque
Balaam, & ait seruis Balac: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti & auri, non habeo facultatem transgrediendi decretum verbi domini
Dei mei, vt faciam rem minimam aut magnam. 19 Nunc autem expectate, obsecro, etiam vos hic nocte hac, vt sciam quid rursus Domi-
nus loquatur mecum. 20 Venitque verbum à facie Domini ad Balaam nocte, & ait ei: Si vt vocarent te, venerunt viri isti, surge, va-
de cum eis. veruntamen quodcunque verbum loquar tecum, illud facies. 21 Surrexitque Balaam manè, & strauit asinam suam, &
abiit cum principibus Moab. 22 Et iratus est furor Domini eo quòd ille abiisset: & stetit angelus Domini in via, vt aduersaretur ei; &
ipse sedebat super asinam suam, & duo pueri eius ibant cum eo. 23 Viditque asina angelum Domini stantem in via, & gladius eius
euaginatus erat in manu sua: & declinauit asina à via, & ibat per agrum. & percussit Balaam asinam, vt inclinaret eam ad viam.
24 Et stetit angelus Domini in semita vinearum vbi sepes erat ex vtraque parte.
25 Et vidit asina angelum Domini, & strinxit se cum pariete, & constrinxit pedem Balaam ad parietem; & addidit percutere eam.
26 Et addidit angelus Domini transire, & stetit in loco angusto, vbi non erat via vt declinaret ad dexteram neque ad sinistram.
27 Viditque asina angelum Domini, & concidit sub Balaam. & iratus est furor Balaam, & percussit asinam baculo.
28 Et aperuit Dominus os asinæ, & dixit ad Balaam: Quid feci tibi quia percussisti me iam tribus vicibus?
29 Et ait Balaam ad asinam: Quia illusisti mihi. vtinam esset gladius in manu mea, quia nunc occidissem te.
30 Dixitque asina ad Balaam: Nonne ego sum asina tua super quam sedisti ex quo esse cœpisti vsque in diem hanc? nunquid consuetudine con-
sueui sic facere tibi? Et ait: Non.

31 * ויגל יהוה את עיני בלעם וירא את
מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלפה בידו ויקד
32 וישתחו לאפיו: * ויאמר אליו מלאך יהוה על
מה הכית את אתנך זה שלוש רגלים הנה
אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי:
33 * ותראני האתון ותט לפני זה שלש רגלים
אולי נטתה מפני כי עתה גם אתכה הרגתי
34 ואותה החייתי: * ויאמר בלעם אל מלאך
יהוה חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי
בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי:
35 * ויאמר מלאך יהוה אל בלעם לך עם האנשים
ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר
36 וילך בלעם עם שרי בלק: * וישמע בלק כי
בא בלעם ויצא לקראתו אל עיר מואב אשר
37 על גבול ארנן אשר בקצה הגבול: * ויאמר בלק
אל בלעם הלא שלח שלחתי אליך לקרא לך
למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל כבדך:
38 * ויאמר בלעם אל בלק הנה באתי אליך עתה
היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלהים
39 בפי אתו אדבר: * וילך בלעם עם בלק ויבאו
40 קרית חצות: * ויזבח בלק בקר וצאן וישלח
41 לבלעם ולשרים אשר אתו: * ויהי בבקר
ויקח בלק את בלעם ויעלהו במות בעל וירא
משם קצה העם:

כג

1 * ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה
מזבחת והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים:
2 * ויעש בלק כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם
פר ואיל במזבח:

31 * Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit angelum ſtantem in via, euaginato gladio: adorauitque eum pronus in terram.
32 * Cui angelus: Cur, inquit, tertiò verberas aſinam tuam? Ego veni vt aduerſarer tibi, quia peruerſa eſt via tua, mihique contraria.
33 * Et niſi aſina declinaſſet de via, dans locum reſiſtenti, te occidiſſem, & illa viueret.
34 * Dixit Balaam: Peccaui; neſciens quòd tu ſtares contra me. & nunc ſi diſplicet tibi vt vadam, reuertar.
35 * Ait angelus: Vade cum iſtis, & caue ne aliud quàm præcepero tibi, loquaris. iuit igitur cum principibus.
36 * Quod cùm audiſſet Balac, egreſſus eſt in G occurſum eius in oppido Moabitarum, quod ſitum eſt in extremis finibus Arnon.
37 * Dixitque ad Balaam: Miſi nuncios vt vocarent te: cur non ſtatim veniſti ad me? An quia mercedem aduentui tuo reddere nequeo?
38 *Cui ille reſpondit: Ecce adſum. nunquid loqui potero aliud, niſi quod Deus poſuerit in ore meo?
39 * Perrexerunt ergo ſimul, & venerunt in vrbem quæ in extremis regni eius finibus erat.
40 * Cumque occidiſſet Balac boues & oues, miſit ad Balaam & principes qui cum eo erant munera.
41 * Manè autem facto, duxit eum ad excelſa Baal, & intuitus eſt extremam partem populi.

CAP. XXIII.

1 A Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic ſeptem aras, & para totidem vitulos eiuſdemque numeri arietes.
2 * Cumque feciſſet iuxta ſermonem Balaam, impoſuerunt ſimul vitulum & arietem ſuper aram.

תרגום אונקלוס

31 וגלא ייי ית עיני בלעם וחזא ית מלאכא דייי מעתד באורחא וחרביה שליפא בידיה וכרע וסגיד לאפוהי: 32 ואמר ליה מלאכא
דייי על מה מחיתא ית אתנך דנן תלת זמנין הא אנא נפקית למסטן ארי גלי קדמי דאת רעי למיזל באורחא לקבלי: 33 וחזתני אתנא וסטת מן
קדמי דנן תלת זמנין ואילופון לא סטת מן קדמי ארי כען אף יתך קטילית ויתה קיימית: 34 ואמר בלעם למלאכא דייי חבית ארי לא ידעית
ארי את מעתד לקדמותי באורחא וכען אם ביש קדמך אתוב לי: 35 ואמר מלאכא דייי לבלעם איזיל עם גבריא ולחוד ית פתגמא דאימליל
עמך יתיה תמליל ואזל בלעם עם רברבי בלק: 36 ושמע בלק ארי אתא בלעם ונפק לקדמותיה לקרתא דמואב דעל תחום ארנון דבסטר
תחומא: 37 ואמר בלק לבלעם הלא משלח שלחית לותך למקרי לך למה לא אתיתא לותי הבקשטא הויתא אמר לית אנא יכיל ליקרותך:
38 ואמר בלעם לבלק הא אתיתי לותך כען המיכל יכילנא למללא מדעם פיתגמא דישוי ייי בפומי יתיה אמליל: 39 ואזל בלעם עם
בלק ואתו לקרית מחוזוהי: 40 ונכס בלק תורין ועאן ושדר לבלעם ולרברביא דעימיה: 41 והוה בצפרא ודבר בלק ית בלעם
ואסקיה לרמת דחלתיה וחזא מתמן קצת מן עמא:

כג

1 ואמר בלעם לבלק בנה לי הכא שבעא מדבחין ואתקין לי הכא שבעא תורין ושבעה דכרין: 2 ועבד בלק כמא דמליל
בלעם ואסק בלק ובלעם תור ודכר על כל מדבח:

Reuelauit autem Deus oculos Balaam, & videt angelum Domini resistentem in via, & gladium euaginatum in manu eius. & inclinans, adorauit facie. 31

Et dixit ei angelus Dei: Quare percußisti asinam tuam hac tertia vice? & ecce ego exiui in detractionem tuam; quia non regalis via tua coram me. 32

Et videns me asina, declinauit à me hac tertia vice. et nisi declinasset à me, nunc igitur te quidem occidissem, illam autem reseruassem. 33

Et dixit Balaam angelo Domini: Peccaui; non enim sciebam quòd tu mihi restitisti in via in occursum meum. & nunc si non tibi placet, reuertar. 34

Et dixit angelus Dei ad Balaam: Vade cum hominibus. veruntamen verbum quod loquar ad te, hoc custodies ad loquendum. & abiit Balaam cum principibus Balac. 35

Et audiens Balaac quòd venit Balaam, exiuit in occursum ei in ciuitatem Moab, quæ est in finibus Arnon, quæ est ex parte terminorum. 36

Et dixit Balaac ad Balaam: Nonne mittens misi ad te vocare te? quare non venisti ad me? verè non potero honorare te? 37

Et dixit Balaam ad Balac: Ecce venio ad te nunc: potens sum loqui quod verbum quodcunque immiserit Deus in os meum, hoc custodiam ad loquendum. 38

Et abiit Balaam cum Balac, & venerunt in ciuitates diuersoriorum: 39

Et sacrificauit Balaac oues & vitulos: et misit Balaam & principibus qui cum eo. 40

Et factum est manè: & accipiens Balaac Balaam, adduxit eum ad statuam Baal, & ostendit ei indè partem quandam populi. 42

CAP. XXIII.

ET dixit Balaam Balaac: Ædifica mihi hic septē altaria, & para mihi hic septem vitulos & septem arietes. 1

Et fecit Balaac quemadmodum dixit ei Balaam, & obtulit vitulum & arietem super altare. 2

31 ἀπεκάλυψε δὲ ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς βαλαὰμ, καὶ ὁρᾷ τὸν ἄγγελον κυρίου ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν μάχαιραν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ κύψας προσεκύνησε τῷ προσώπῳ.

32 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ, διατί ἐπάταξας τὴν ὄνον σου τοῦτο τρίτον; καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξῆλθον εἰς διαβολήν σου, ὅτι οὐκ ἀστεία ἡ ὁδός σου ἐναντίον μου.

33 καὶ ἰδοῦσά με ἡ ὄνος, ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο τρίτον. καὶ εἰ μὴ ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ, νῦν οὖν σε μὲν ἂν ἀπέκτεινα, ἐκείνην δ' ἂν περιεποιησάμην.

34 καὶ εἶπε βαλαὰμ τῷ ἀγγέλῳ κυρίου, ἡμάρτηκα· οὐ γὰρ ἠπιστάμην ὅτι σύ μοι ἀνθέστηκας ἐν τῇ ὁδῷ εἰς συνάντησίν μου. καὶ νῦν εἰ μή σοι ἀρέσκει, ἀποστραφήσομαι.

35 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ πρὸς βαλαάμ, συμπορεύθητι μετὰ τῶν ἀνθρώπων. πλὴν τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρὸς σὲ, τοῦτο φυλάξῃ λαλῆσαι. καὶ ἐπορεύθη βαλαὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων βαλαάκ.

36 καὶ ἀκούσας βαλαὰκ, ὅτι ἧλθε βαλαὰμ, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, εἰς πόλιν μωὰβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀρνὼν, ἥ ἐστιν ἐκ μέρους τῶν ὁρίων·

37 καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, οὐχὶ ἀποστείλας ἀπέστειλα πρὸς σὲ, καλέσαι σε; διατί οὐκ ἤρχου πρός με; ὄντως οὐ δυνήσομαι τιμῆσαί σε;

38 καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαὰκ, ἰδοὺ ἥκω πρὸς σὲ νῦν· δυνατὸς εἰμι λαλῆσαι τί; τὸ ῥῆμα ὃ ἂν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι·

39 καὶ ἐπορεύθη βαλαὰμ μετὰ βαλαάκ· καὶ ἦλθον εἰς πόλεις ἐπαύλεων·

40 καὶ ἔθυσεν βαλαὰκ πρόβατα καὶ μόσχους· καὶ ἀπέστειλε τῷ βαλαὰμ καὶ τοῖς ἄρχουσι τοῖς μετ' αὐτοῦ.

41 καὶ ἐγενήθη πρωῒ καὶ παραλαβὼν βαλαὰκ τὸν βαλαὰμ, ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν στήλην τοῦ βαάλ, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ἐκεῖθεν μέρος τι τοῦ λαοῦ.

κγ'.

1 Καὶ εἶπε βαλαὰμ τῷ βαλαὰκ, οἰκοδόμησόν μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἑτοίμασόν μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς.

2 καὶ ἐποίησε βαλαὰκ ὃν τρόπον εἶπε αὐτῷ βαλαάμ, καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Aperuitque Dominus oculos Balaam, & vidit angelum Domini stantem in via; & gladius eius euaginatus erat in manu sua: & incuruatus est, & adorauit in faciem suam. 32 Dixitque ei angelus Domini: Cur percussisti asinam tuam iam tertia vice? ecce ego egressus sum vt aduersarer tibi; quia notum est coram me, quòd tu volebas ire per viam contra me. 33 Viditque me asina, & declinauit à facie mea iam tertia vice. & nisi declinasset à facie mea, nunc enim te quoque occidissem, & eam reseruassem.

34 Dixitque Balaam ad angelum Domini: Peccaui; quia nesciebam quòd tu stares in occursum meum in via. nunc autem si displicet coram te, reuertar. 35 Et ait angelus Domini ad Balaam: Vade cum viris: sed verbum quod locutus fuero tecum, illud loquaris. & abiit Balaam cum principibus Balac. 36 Et audiuit Balac quòd veniebat Balaam, & egressus est in occursum eius in vrbe Moab, quæ est iuxta terminum Arnon, quæ est in latere termini. 37 Dixitque Balac ad Balaam: Nonne mittens misi ad te, vt vocarem te? cur non venisti ad me? nunquid verè dicebas, quòd non poteram honorare te?

38 Dixitque Balaam ad Balac: Ecce nunc venio ad te: nunquid possum loqui aliquid? verbum enim quod Dominus posuerit in ore meo, illud loquar. 39 Abiitque Balaam cum Balac, & venerunt in vrbem prouinciæ eius.

40 Et occidit Balac oues & boues, & misit ad Balaam, & ad principes qui erant cum eo.

41 Et facto manè, tulit Balac Balaam, & duxit eum in excelsa Dei sui; & vidit indè extremam partem populi.

CAP. XXIII.

DIxitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic septem aras, & para mihi hic septem boues & septem arietes.

2 Et fecit Balac sicut locutus fuerat Balaam: & obtulerunt Balac & Balaam bouem & arietem super vnamquamque aram.

3 ויאמר בלעם לבלק התיצב על עלתך ואלכה
אולי יקרה יהוה לקראתי ודבר מה יראני והגדתי
4 לך וילך שפי: ויקר אלהים אל בלעם ויאמר
אליו את שבעת המזבחת ערכתי ואעל פר ואיל
5 במזבח: וישם יהוה דבר בפי בלעם ויאמר
6 שוב אל בלק וכה תדבר: וישב אליו והנה
7 נצב על עלתו הוא וכל שרי מואב: וישא
משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב
מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זעמה
8 ישראל: מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא
9 זעם יהוה: כי מראש צרים אראנו
ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים
10 לא יתחשב: מי מנה עפר יעקב ומספר את
רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי
11 כמהו: ויאמר בלק אל בלעם מה עשית
לי לקב איבי לקחתיך והנה ברכת ברך:
12 ויען ויאמר הלא את אשר ישים יהוה בפי אתו
13 אשמר לדבר: ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל
מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצהו תראה
14 וכלו לא תראה וקבנו לי משם: ויקחהו שדה
צפים אל ראש הפסגה ויבן שבעה מזבחת ויעל
15 פר ואיל במזבח: ויאמר אל בלק התיצב כה על
16 עלתך ואנכי אקרה כה: ויקר יהוה אל בלעם
וישם דבר בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר:
17 ויבא אליו והנו נצב על עלתו ושרי מואב אתו
18 ויאמר לו בלק מה דבר יהוה: וישא משלו ויאמר
19 קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפר: לא איש
אל ויכזב ובן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה
20 ודבר ולא יקימנה: הנה ברך לקחתי וברך ולא
אשיבנה:

3 *Dixitque Balaã ad Balac: Sta paulisper iuxta
holocaustũ tuum, donec vadã, si fortè occur-
rat mihi Dñs, & quodcunq; imperauerit, lo-
4 quar tibi. Cumq; abiisset velociter, *Occurrit
illi Deus. locutusq; ad eum Balaam, Septẽ, in-
quit, aras erexi, & imposui vitulum & arietem
5 desuper. *Dñs autem posuit verbũ in ore eius,
& ait: Reuertere ad Balac, & hæc loquêris.
6 *Reuersus inuenit stantẽ Balac iuxta holocau
7 stũ suum, & omnes principes Moabitarũ. *As
sumptaq; parabola sua, dixit: De Arã adduxit
me Balac rex Moabitarũ de mõtibus Oriẽtis.
B Veni, inquit, & maledic Iacob, ꝑpera & dete-
8 stare Israel. *Quomodo maledicã, cui non ma-
ledixit Deus? qua ratione detester, quẽ Dñs nõ
9 detestatur? *De summis silicibus videbo eum,
& de collibus cõsiderabo illũ. Populus solus
habitabit, & inter gentes non reputabitur.
10 *Quis dinumerare possit puluerem Iacob, &
nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima
mea morte iustorũ, & fiat nouissima mea ho-
11 rũ similia. *Dixitq; Balac ad Balaã: Quid est
hoc quod agis? Vt malediceres inimicis meis
12 vocaui te, & tu econtrario benedicis eis. *Cui
ille respõdit: Nũ aliud possum loq, nisi quod
13 iusserit Dñs? *Dixit ergo Balac: Veni mecũ in
alterum locũ, vnde partẽ Israel videas, & totũ
14 videre non possis, indè maledicito ei. *Cumq;
duxisset eum in locũ sublimẽ super verticem
mõtis Phasga, ædificauit Balaam septẽ aras: &
15 impositis suprà vitulis atque arietibus, *Dixit
ad Balac: Sta hic iuxta holocaustum tuum, do
16 nec ego obuius pergam. *Cui cùm Dominus
occurrisset, posuissetque verbum in ore eius,
ait: Reuertere ad Balac, & hæc loquêris ei.
17 *Reuersus inuenit eum stantẽ iuxta holocau-
stũ suum, & principes Moabitarũ cum eo. Ad
18 quẽ Balac: Quid, inquit, locutus est Dñs? *At
ille assumpta parabola sua, ait: Sta Balac, & au
19 sculta, audi fili Sephor: *Non est Deus quasi
homo, vt mentiatur; nec vt filius hominis, vt
mutetur. Dixit ergo, & non faciet? locutus est,
20 & non implebit? *Ad benedicendum addu-
ctus sum, benedictionẽ prohibere non valeo.

תרגום אונקלוס

3 ואמר בלעם לבלק אתעתד על עלתך ואיהך מאים יערע מימר מן קדם יי לקדמותי ופתגמא דיחזינני ואחוי לך ואזל יחידי: 4 וערע מימר מן קדם יי לבלעם ואמר ליה ית שבעא מדבחין סדריה ואסיקית תור ודכר על כל מדבחא: 5 ושוי יי פתגמא בפום בלעם ואמר תוב לות בלק וכדין תמליל: 6 ותב לותיה והא הוא מעתד על עלתיה הוא וכל רברבי מואב: 7 ונטל מתליה ואמר מן ארם דברני בלק מלכא דמואב מטורי מדינחא איתא לוט לי יעקב ואיתא תריך לי ית ישראל: 8 מה אלוטיה לא לטיה אל ומה אתריך דלא תרכיה יי: 9 ארי מריש טוריא חזיתיה ומרמתא סכיתיה הא עמא בלחודיהון עתידין דיחסנון עלמא ובעממיא לא יתדנון גמירא: 10 מאן יכול לממני דעדקיא דבית יעקב דאמיר עליהון יסגון כעפרא דארעא או חדא מארבע משריתא דישראל תמות נפשי מותא דקשיטין ויהי סופי כותהון: 11 ואמר בלק לבלעם מה עבדת לי למלט סנאי דברתך והא ברכא מברכת להון: 12 ואתיב ואמר הלא ית דישוי יי בפומי יתיה איטר למללא: 13 ואמר ליה בלק איתא כען עמי לאתר אוחרן דתחזיניה מתמן לחוד קצתיה תחזי וכוליה לא תחזי ותלוטיה לי מתמן: 14 ודבריה לחקל סכותא לריש רמתא ובנא שבעה מדבחין ואסיק תור ודכר על כל מדבחא: 15 ואמר לבלק אתעתד הכא על עלתך ואנא אתמטי עד כא: 16 וערע מימר מן קדם יי לבלעם ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב לות בלק וכדין תמליל: 17 ואתא לותיה והא מעתד על עלתיה ורברבי מואב עמיה ואמר ליה בלק מה מליל יי: 18 ונטל מתליה ואמר קום בלק ושמע אצית למימרי בר צפור: 19 לא כמלי בני אנשא מימר אלהא בני אנשא אמרין ומכדבין ואף לא כעובדי בני בשרא דאינון גזרין למעבד ותיבין ומתמלכין הוא אמר ועביד וכל מימריה מתקיים: 20 הא ברכן קבילית ואברכינון לישראל ולא אתיב ברכתי מנהון:

** Et dixit Balaã ad Balaac, Sta ſuper ſacrificium* 3
tuũ, & ibo ſi apparuerit mihi Deus in occurſu: &
verbũ quodcunq; mihi oſtendet, annũciabo tibi. &
abiit rectã. Et apparuit Deus Balaã, & dixit ad* 4
eũ Balaam: Septem altaria paraui, & impoſui vi-
*tulum & arietem ſuper altare. * Et immiſit Deus* 5
verbum in os Balaam, & dixit: Conuerſus ad Ba-
*laac ſic loquêris. * Et reuerſus eſt ad eum: & ille* 6
ſteterat ſuper holocauſtis ſuis, & omnes principes
*Moab cum illo. * Et aſſumens parabolam ſuam,* 7
dixit: Ex Meſopotamia accerſiuit me Balaac rex
Moab: de mõtibus Orientis, dicens: Veni maledic
mihi Iacob, & veni maledic mihi Iſrael.
** Quid maledicam, cui non maledicit Dominus?* 8
*quid maledicam, cui non maledicit Deus? * Quia* 9
de vertice montium videbo eum, et de collibus con-
ſiderabo eum: ecce populus ſolus habitabit, & in
*gentibus non reputabitur. * Quis dinumerauit* 10
ſemen Iacob, & quis numerabit populos Iſrael? mo-
riatur anima mea inter animas iuſtorum, et fiat ſe-
*men meum vt ſemen hoc. * Et dixit Balaac ad* 11
Balaam: Quid feciſti mihi? ad maledictionem ini-
micorum meorum vocaui te, & ecce benedixiſti be-
*nedictionem. * Et dixit Balaam ad Balaac:* 12
Nonne quæcunque immiſerit Deus in os meum, hoc
*cuſtodiam ad loquendum? * Et dixit ad eum* 13
Balaac: Veni adhuc mecum in locum alium, ex quo
non videbis eum indè, ſed partem aliquam eius vi-
debis, omnes autem non videbis, & maledices mihi
*ei indè. * Et aſſumpſit eum in agri ſpeculam ſu-* 14
per verticem exciſi, et ædificauit ibi ſeptem altaria,
*& impoſuit vitulum & arietem ſuper altare. * Et* 15
dixit Balaam ad Balaac: Sta ſuper ſacrificium tuũ:
ego autem ibo interrogare Deum. Et occurrit Deus* 16
Balaam, et immiſit verbum in os eius: et dixit, Re-
*uertere ad Balaac, & hæc loquêris. * Et reuerſus* 17
eſt ad eum, & ille ſteterat ſuper holocauſtum ſuum,
et principes Moab cum eo. Et dixit ei Balaac: Quid
*locutus eſt Dñs? * Et aſſumẽs parabolam ſuã, dixit:* 18
Surge Balaac, & audi, auribus percipe teſtis filius
*Sephor: * Non vt homo Deus ad mentiendum, neque* 19
vt filius hominis vt minetur. ipſe dixiſti, non faciet?
*loquetur, & non manebit? * Ecce ad benedicendum* 20
aſſumptus ſum: benedicam, & non conuertar.

3 * καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας
σου, καὶ πορεύσομαι εἰ φανεῖταί μοι ὁ θεὸς ἐν συναντήσει, καὶ ῥῆμα
4 ὃ ἄν μοι δείξῃ, ἀπαγγελῶ σοι, καὶ ἐπορεύθη εὐθεῖαν· * καὶ ἐφάνη ὁ
θεὸς τῷ βαλαάμ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλαάμ, τοὺς ἑπτὰ βω
μοὺς ἡτοίμασα, καὶ ἀνεβίβασα μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.
5 * καὶ ἐνέβαλεν ὁ θεὸς ῥῆμα εἰς τὸ στόμα βαλαάμ, καὶ εἶπεν, ἐπι-
6 στραφεὶς πρὸς βαλαὰκ οὕτως λαλήσεις· * καὶ ἀπεστράφη
πρὸς αὐτόν, καὶ ὅδε ἐφειστήκει ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων αὐ-
7 τοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ μετ' αὐτοῦ. * καὶ ἀνα-
λαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ εἶπεν, ἐκ μεσοποταμίας μετε-
πέμψατό με βαλαὰκ βασιλεὺς μωάβ· ἐξ ὀρέων ἀνατολῶν,
λέγων· δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν ἰακώβ, καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί
8 μοι τὸν ἰσραήλ. * τί ἀράσομαι ὃν μὴ ἀρᾶται κύριος; καὶ τί
9 καταράσομαι ὃν μὴ καταρᾶται ὁ θεός; * ὅτι ἀπὸ κορυφῆς
ὀρέων ὄψομαι αὐτόν, καὶ ἀπὸ βουνῶν προσνοήσω αὐτόν· ἰδοὺ
10 λαὸς μόνος κατοικήσει, καὶ ἐν ἔθνεσιν οὐ λογισθήσεται. * Τίς ἐξη-
κριβώσατο τὸ σπέρμα ἰακώβ, καὶ τίς ἐξαριθμήσεται δήμους
ἰσραήλ; ἀποθάνοι ἡ ψυχή μου ἐν ψυχαῖς δικαίων, καὶ γέ-
11 νοιτο τὸ σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα τούτων. * καὶ εἶπε βα-
λαὰκ πρὸς βαλαάμ, τί πεποίηκάς μοι; εἰς κατάρασιν ἐχ-
12 θρῶν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκας εὐλογίαν. * καὶ εἶπε
βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, οὐχὶ ὅσα ἂν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στό
13 μα μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι; * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βα-
λαάκ, δεῦρο ἔτι μετ' ἐμοῦ εἰς τόπον ἄλλον ἐξ οὗ οὐκ ὄψῃ αὐτὸν
ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἢ μέρος τι αὐτοῦ ὄψῃ, πάντας δὲ οὐ μὴ ἴδῃς, καὶ κατά
14 ρασαί μοι αὐτὸν ἐκεῖθεν. * καὶ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς ἀγροῦ σκο-
πιὰν ἐπὶ κορυφὴν λελαξευμένου, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἑπτὰ βω
15 μούς, καὶ ἀνεβίβασεν μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. * καὶ εἶπε βα
λαὰμ πρὸς βαλαάκ, παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου. ἐγὼ δὲ πορεύ
16 σομαι ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. * καὶ συνήντησεν ὁ θεὸς τῷ βαλαάμ,
καὶ ἐνέβαλεν ῥῆμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ· καὶ εἶπε, ἀποστράφητι
17 πρὸς βαλαάκ, καὶ τάδε λαλήσεις· * καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν,
καὶ ὅδε ἐφειστήκει ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες μω-
18 ὰβ μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ βαλαάκ, τί ἐλάλησε κύριος; * καὶ
ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἀνάστηθι βαλαάκ, καὶ
19 ἄκουε, ἐνώτισαι μάρτυς υἱὸς σεπφώρ· * οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ
θεὸς διαψευσθῆναι, οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἀπειληθῆναι. αὐτὸς
20 εἴπας, οὐχὶ ποιήσει; λαλήσει, καὶ οὐχὶ ἐμμενεῖ; * ἰδοὺ εὐ-
λογεῖν παρείλημμαι· εὐλογήσω, καὶ οὐ μὴ ἀποστρέψω·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Dixitq; Balaã ad Balac: Sta iuxta holocauſtum tuum: & ibo ſi fortè occurrat ſermo à facie Dñi in occurſum meũ: & verbum quod indicauerit mi-
hi, nunciabo tibi. Abiitq; ſolus, 4 Et occurrit verbum à facie Domini ad Balaã, & dixit ei: Septem aras diſpoſui, & obtuli bouem & arietem ſuper arã.
5 Poſuitq; Dominus verbum in ore Balaam, & ait: Reuertere ad Balac, & ſic loquêris. 6 Reuerſuſque eſt ad eum: & ecce ille ſtabat iuxta holocau-
ſtum ſuum, & omnes principes Moab. 7 Et aſſumpſit parabolam ſuam, & ait: De Aram duxit me Balac rex Moab, de montibus Orientis: Veni, inquit,
maledic pro me Iacob, & veni proiice à me Iſraelem. 8 Quid maledicam, cui non maledixit Deus? & quid proiiciam, quem non proiecit Dominus?
9 A vertice enim montium intueor eum, & de collibus conſidero eum: ecce populus ſolus poſſidebit ſeculũ, & in gentibus non exiſtimabunt con-
ſumptionem. 10 Quis poterit numerare paruulos domus Iacob, de quibus dictũ eſt quòd multiplicabuntur ſicut puluis terræ, aut vnum ex quatuor
caſtris Iſrael? moriatur anima mea morte rectorum eius, & ſit finis meus ſicut illorum. 11 Dixitque Balac ad Balaam: Quid hoc feciſti mihi? vt male-
diceres inimicis meis duxi te, & ecce benedictione benedixiſti eis. 12 Et reſpondit & ait: Vtique quod poſuerit Dñs in ore meo, illud obſeruabo vt
loquar. 13 Dixitq; ei Balac: Veni, obſecro, nunc mecum in alterum locum, vnde eum videre poteris: tantummodo extremam partem eius videbis, &
totũ non videbis, & maledic indè ei pro me. 14 Et adduxit eũ in agrũ ſpeculæ in verticem collis, & ædificauit ſeptem aras, & obtulit bouem & arietẽ
ſuper vnãquãq; arã. 15 Dixitq; ad Balac: Sta hic iuxta holocauſtũ tuũ: ego autẽ accedã illuc vſq;. 16 Et occurrit verbũ à facie Dñi ipſi Balaã: & poſuit
ſermonẽ in ore eius, & ait: Reuertere ad Balac. & ſic loquêris. 17 Et venit ad eũ, & ecce ipſe ſtabat iuxta holocauſtũ ſuũ, & principes Moab cum eo. &
dixit ei Balac: Quid locutus eſt Dñs? 18 Et aſſũpſit parabolã ſuã, & ait: Surge Balac & audi, auſculta ỽbũ meũ fili Sephor: 19 Nũ ſicut ỽba filiorũ hoĩm
eſt ſermo Dei: filij hoĩm dicũt & mẽtiũtur, nec iuxta opera filiorũ carnis, q decernũt facere, & inito cõſilio mutãtur ab eo: quod ipſe dixit, nõne faciet?
omne enim verbum eius confirmabitur. 20 Ecce benedictiones accepi ad benedicendum Iſrael, & non prohibebo benedictionem meam ab eis.

21 * לֹא־הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל
22 יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ׃ * אֵל מוֹצִיאָם
23 מִמִּצְרָיִם כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם לוֹ׃ * כִּי לֹא־נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב
וְלֹא־קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל
24 מַה־פָּעַל אֵל׃ * הֶן־עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי
יִתְנַשָּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֹאכַל טֶרֶף וְדַם־חֲלָלִים
25 יִשְׁתֶּה׃ * וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם גַּם־קֹב לֹא
26 תִקֳּבֶנּוּ גַּם־בָּרֵךְ לֹא תְבָרְכֶנּוּ׃ * וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר
אֶל־בָּלָק הֲלֹא דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר
27 יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה׃ * וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם
לְכָה־נָּא אֶקָּחֲךָ אֶל־מָקוֹם אַחֵר אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינֵי
28 הָאֱלֹהִים וְקַבֹּתוֹ לִי מִשָּׁם׃ * וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־
בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃
29 * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזֶה שִׁבְעָה
מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים׃
30 * וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פַּר וָאַיִל
בַּמִּזְבֵּחַ׃

כד

1 * וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי
יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הָלַךְ כְּפַעַם־בְּפַעַם
לִקְרַאת נְחָשִׁים וַיָּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו׃
2 * וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן
3 לִשְׁבָטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים׃ * וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ
וַיֹּאמַר נְאֻם בִּלְעָם בְּנוֹ בְעֹר וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם
4 הָעָיִן׃ * נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי
5 יֶחֱזֶה נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם׃ * מַה־טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב
6 מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל׃ * כִּנְחָלִים נִטָּיוּ כְּגַנֹּת עֲלֵי
7 נָהָר כַּאֲהָלִים נָטַע יְהוָה כַּאֲרָזִים עֲלֵי־מָיִם׃ * יִזַּל־
מַיִם מִדָּלְיָו וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים וְיָרֹם מֵאֲגַג מַלְכּוֹ וְתִנַּשֵּׂא
מַלְכֻתוֹ׃

21 * Non est idolum in Iacob, nec videtur si-
mulachrum in Israel. dominus Deus eius cum
eo est, & clangor victoriæ regis in illo.
22 * Deus eduxit illum de Ægypto, cuius for-
23 titudo similis est rhinocerotis. * Non est
D augurium in Iacob, nec diuinatio in Israel.
Temporibus suis dicetur Iacob & Israel, quid
operatus sit Deus.
24 * Ecce populus vt leæna consurget, & quasi
leo erigetur. non accubabit, donec deuoret
prædam, & occisorum sanguinem bibat.
25 * Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledi-
cas ei, nec benedicas.
26 * At ille: Nonne, ait, dixi tibi, quòd quicquid
mihi Dominus imperaret, hoc facerem?
27 * Et ait Balac ad eum: Veni, & ducam te ad
alium locum, si fortè placeat Deo vt indè ma
28 ledicas eis. * Cumque duxisset eum su-
per verticem montis Phogor qui respicit soli-
29 tudinem, * Dixit ei Balaam: Ædifica mihi
hic septem aras, & para totidem vitulos, eius-
demque numeri arietes.
30 * Fecit Balac vt Balaam dixerat: imposuit-
que vitulos & arietes per singulas aras.

CAP. XXIIII.

1 CVmq; vidisset Balaam quòd placeret Do-
A mino vt benediceret Israeli, nequaquam
abiit vt antè perrexerat, vt auguriũ quæreret;
sed dirigens contra desertum vultum suum,
2 * & eleuans oculos, vidit Israel in tentoriis
commorantem per tribus suas: & irruente in
3 se Spiritu Dei, * assumpta parabola, ait: Di-
xit Balaam filius Beor; dixit homo cuius obtu
4 ratus est oculus: * Dixit auditor sermo-
num Dei, qui visionem omnipotentis intu-
tus est: qui cadit, & sic aperiuntur oculi eius.
5 * Quàm pulchra tabernacula tua Iacob,
& tentoria tua Israel!
6 * Vt valles nemorosæ, vt horti iuxta flu-
uios irrigui, vt tabernacula quæ fixit Domi-
nus quasi cedri prope aquas.
7 * Fluet aqua de situla eius, & semen illius
B erit in aquas multas. Tolletur propter Agag
rex eius, & auferetur regnum illius.

תרגום אונקלוס

21 אִסְתַּכֵּלִית לֵית פָּלְחֵי גִלּוּלִין בִּדְבֵית יַעֲקֹב וְאַף לָא עָבְדֵי לֵאוּת שְׁקַר בְּיִשְׂרָאֵל מֵימְרָא דַייי אֱלָהֲהוֹן בְּסַעְדְּהוֹן וּשְׁכִינַת מַלְכְּהוֹן בֵּינֵיהוֹן׃
22 אֱלָהָא דְּאַפֵּקִינוּן מִמִּצְרַיִם תֻּקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ׃
23 אֲרֵי לָא נַחֲשַׁיָּא צָבַן דְּיֵיטַב בִּדְבֵית יַעֲקֹב וְאַף לָא קָסָמַיָּא רָעַן בִּרְבוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעִדָּן יִתְאֲמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָה עֲבַד אֱלָהָא׃
24 הָא עַמָּא כְּלֵיתָא שָׁרֵי וּכְאַרְיָא יִתְנַטַּל לָא יִשְׁרֵי בְּאַרְעֵיהּ עַד דְּיִקְטוֹל קְטוֹל וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵרַת׃
25 וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אַף מֵילַט לָא תְלוּטִינֵּיהּ אַף בָּרָכָא לָא תְבָרְכִינֵּיהּ׃
26 וַאֲתֵיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְבָלָק הֲלָא מַלֵּילִית עִמָּךְ לְמֵימַר כֹּל דִּי יְמַלֵּיל ייי יָתֵיהּ אַעְבֵּיד׃
27 וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אֱתָא כְעַן אֲדַבְּרִינָּךְ לְאַתְרָא אָחֳרִי מָאִים יְהֵי רַעֲוָא מִן קֳדָם ייי וּתְלוּטֵיהּ לִי מִתַּמָּן׃
28 וּדְבַר בָּלָק יָת בִּלְעָם רֵישׁ רָמְתָא דִּפְעוֹר דְּאִסְתַּכְיָא עַל אַפֵּי בֵּית יְשִׁימוֹן׃
29 וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵי לִי הָכָא שִׁבְעָה מַדְבְּחִין וְאַתְקֵין לִי הָכָא שִׁבְעָה תוֹרִין וְשִׁבְעָא דִּכְרִין׃
30 וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דַּאֲמַר בִּלְעָם וְאַסֵּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מַדְבְּחָא׃

כד

1 וַחֲזָא בִּלְעָם אֲרֵי טַב קֳדָם ייי לְבָרָכָא יָת יִשְׂרָאֵל וְלָא הֲלֵיךְ כִּזְמַן בִּזְמַן לָקֳדָמוּת נַחֲשַׁיָּא וְשַׁוִּי לְקָבֵיל עֶגְלָא דַּעֲבַדוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא אַפּוֹהִי׃
2 וּזְקַף בִּלְעָם יָת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת יִשְׂרָאֵל שָׁרַן לְשִׁבְטֵיהוֹן וּשְׁרַת עֲלוֹהִי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם ייי׃
3 וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר אֲמַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וַאֲמַר גַּבְרָא דְּשַׁפִּיר חָזֵי׃
4 אֲמַר דִּשְׁמַע מֵימַר מִן קֳדָם אֵל דְּחֵזוּ מִן קֳדָם שַׁדַּי חָזֵי שְׁכִיב וּמִתְגְּלֵי לֵיהּ׃
5 מָה טָבָא אַרְעָךְ יַעֲקֹב בֵּית מוֹתְבָךְ יִשְׂרָאֵל׃
6 כְּנַחְלִין דְּמִדַּבְּרִין כְּגִינַת שַׁקְיָא דְּעַל פְּרָת כְּבֻסְמַיָּא דִּנְצַב ייי כְּאַרְזִין דִּנְצִיבִין עַל מַיָּא׃
7 יִסְגֵּי מַלְכָּא דְּיִתְרַבָּא מִבְּנוֹהִי וְיִשְׁלוֹט בְּעַמְמִין סַגִּיאִין וְיִתְקוֹף מֵאֲגָג מַלְכֵּיהּ וְתִתְנַטַּל מַלְכוּתֵיהּ׃

Non erit labor in Iacob, neque apparebit do- 21
lor in Israel: Dominus Deus eius cũ eo, gloriosa prin-
cipum in eo. *Deus qui eduxit eum ex Æ-* 22
gypto. sicut gloria vnicornis eius.
Non enim est augurium in Iacob, neque diui- 23
natio in Israel: secundùm tempus dicetur Iacob, &
Israel quod perficiet Deus.
Ecce populus sicut catulus leonis consurget, et 24
sicut leo superbiet. non dormiet quoad deuoret præ-
dam, & sanguinem vulneratorum bibat.
Et dixit Balaac ad Balaam: Neque maledi- 25
ctionibus maledices ei, neque benedicens benedices
ei. *Et respondens Balaam, dixit Balaac: Non* 26
locutus sum tibi, dicens: Verbum quodcunque lo-
cutus fuerit Deus, hoc faciam?
Et dixit Balaac ad Balaam: Veni, assumam 27
te in locum alium, si placuerit Deo, & maledic mi-
hi illi indè.
Et assumpsit Balaac Balaam super verticem 28
Phogor, quæ spectat in desertum.
Et dixit Balaam ad Balaac: Ædifica mihi 29
hic septem altaria, & para mihi hic septem vitulos
& septem arietes.
Et fecit Balaac sicut dixit ei Balaam, & impo 30
suit vitulum & arietem super altare.

CAP. XXIIII.

ET videns Balaam, quòd bonum est coram Do- 1
mino benedicere Israel, non abiit secundùm con-
suetum in occursum auibus; & conuertit faciem
suam in desertum.
Et eleuans Balaam oculos suos, videt Israel 2
exercitum habentem per tribus. & factus est spiri
tus Dei super eum. *& assumens parabolam suã,* 3
dixit: Dicit Balaam filius Beor: dicit homo verax
videns: *Dicit audiens eloquia Dei: qui* 4
visionem Dei vidit in somnis; aperti oculi eius.
Quàm pulchræ tuæ domus, Iacob, taberna- 5
cula tua Israel!
Tanquam valles obumbrantes, tanquam & 6
horti super fluuium, & velut tabernacula quæ fi-
xit Dominus, sicut cedri iuxta aquas.
Exibit homo ex semine eius, & dominabitur 7
gentibus multis. & exaltabitur Psoch regnum e-
ius, & augebitur regnum eius.

21 οὐκ ἔσται μόχθος ἐν ἰακὼβ, οὐδὲ ὀφθήσεται πόνος ἐν ἰσραὴλ,
κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, τὰ ἔνδοξα ἀρχόντων ἐν αὐτῷ.
22 ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου· ὡς δόξα μονοκέρωτος
23 αὐτοῦ. οὐ γάρ ἐστιν οἰωνισμὸς ἐν ἰακὼβ, οὐδὲ μαντεία
ἐν ἰσραὴλ, κατὰ καιρὸν ῥηθήσεται ἰακὼβ, καὶ τῷ ἰσραὴλ τί ἐπι-
τελέσει ὁ θεός.
24 ἰδοὺ λαὸς ὡς σκύμνος ἀναστήσεται. καὶ ὡς λέων γαυριωθήσεται.
οὐ κοιμηθήσεται ἕως φάγῃ θήραν, καὶ αἷμα τραυματιῶν πίεται.
25 καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, οὔτε κατάραις κα-
ταράσῃ αὐτὸν, οὔτε εὐλογῶν εὐλογήσεις αὐτόν.
26 καὶ ἀποκριθεὶς βαλαάμ, εἶπε τῷ βαλαὰκ, οὐκ ἐλά-
λησά σοι λέγων, τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσῃ ὁ θεὸς, τοῦτο ποιήσω;
27 καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, δεῦρο παραλάβω
σε εἰς τόπον ἄλλον, εἰ ἀρέσῃ τῷ θεῷ, καὶ κατάρασαί μοι αὐ-
τὸν ἐκεῖθεν.
28 καὶ παρέλαβε βαλαὰκ τὸν βαλαὰμ ἐπὶ κορυφὴν τοῦ
φογὼρ, τὸ παρατεῖνον εἰς τὴν ἔρημον.
29 καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, οἰκοδόμησόν μοι ὧ-
δε ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἑτοίμασόν μοι ὧδε ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ
κριούς.
30 καὶ ἐποίησεν βαλαὰκ καθάπερ εἶπεν αὐτῷ βαλαάμ,
καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.

κδ΄.

1 Καὶ ἰδὼν βαλαάμ, ὅτι καλόν ἐστιν ἔναντι κυρίου εὐ-
λογεῖν τὸν ἰσραήλ, οὐκ ἐπορεύθη κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰς συνάν-
τησιν τοῖς οἰωνοῖς, καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν
ἔρημον.
2 καὶ ἐπάρας βαλαὰμ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καθορᾷ τὸν
ἰσραὴλ ἐστρατοπεδευκότα κατὰ φυλάς. καὶ ἐγένετο πνεῦμα θεοῦ
3 ἐπ' αὐτόν. καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπε, φησὶ
βαλαὰμ υἱὸς βεώρ· φησὶν ὁ ἄνθρωπος ἀληθινὸς ὁρῶν.
4 φησὶν ἀκούων λόγια θεοῦ, ὅστις ὅρασιν θεοῦ εἶδεν ἐν ὕπνῳ,
ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ·
5 ὡς καλοί σου οἱ οἶκοι ἰακὼβ, αἱ σκηναί σου ἰσραήλ.
6 ὡσεὶ νάπαι σκιάζουσαι, ὡσεὶ καὶ παράδεισοι ἐπὶ ποταμὸν,
καὶ ὡσεὶ σκηναὶ, ἃς ἔπηξεν κύριος, ὡσεὶ κέδροι παρ' ὕδατα.
7 ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, καὶ κυ-
ριεύσει ἐθνῶν πολλῶν. καὶ ὑψωθήσεται ἢ γὼγ βασιλεία αὐ-
τοῦ, καὶ αὐξηθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Intueor quoniam non sunt seruientes idolis in domo Iacob, neque operantes falsitatem in Israel. verbum domini Dei sui est in adiutorium
eorum, & maiestas regis sui est inter eos. 22 Deus qui eduxit eos de Ægypto, ipse fortitudo & celsitudo sua est. 23 Non enim placent au-
guria in domo Iacob, neque diuinationes volunt multitudo domus Israel. in tempore dicetur Iacob & Israeli quid operatus sit Deus.
24 Ecce populus vt leæna habitabit, & sicut leo exaltabitur: non habitabit in terra sua, donec occidat occisionem, & substantias populorum hæ-
reditabit. 25 Dixitque Balac ad Balaam: Neque maledicas ei, neque benedicas. 26 Respon ditque Balaam, & dixit ad Balac: Nonne
locutus fui tecum, dicens: Quodcunque loquetur Dominus, illud faciam? 27 Dixitque Balac ad Balaam: Veni, nunc ducam te in alterum
locum, si fortè erit voluntas coram Domino, vt maledicas ei indè pro me. 28 Et duxit Balac Balaam in verticem collis Phogor, qui respicit
contra faciem Beth-iessimon. 29 Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic septem aras, & para mihi hic septem boues & septem arietes.
30 Et fecit Balac sicut dixerat Balaam, & obtulit bouem & arietem super vnaquaque ara. CAP. XXIIII.
VIditque Balaam quòd placeret coram Domino, vt benediceret Israeli: & non abiit sicut anteà, vt auguria quæreret; sed posuit faciem suam ad
vitulum quem fecerant filij Israel in deserto. 2 Et leuauit Balaam oculos, & vidit Israel commorantem per tribus suas: &
quieuit super eum spiritus prophetiæ à facie Domini. 3 Et assumpsit parabolam suam, & ait: Dicit Balaam filius Beor: & dicit
vir qui pulchrè videt: 4 Dicit qui audit verbum à facie Dei, qui visionem à facie omnipotentis videt: cadens, & reuelatur ei.
5 Quàm bona est terra tua Iacob, & domus habitationis tuæ Israel! 6 Sicut torrentes defluentes, sicut hortus irriguus qui est
iuxta Euphratem; sicut aromata quę plantauit Dominus, sicut cedri quę plantati sunt iuxta aquas. 7 Crescet rex qui vngetur de filiis suis, &
dominabitur populorum multorum, & roborabitur magis quàm Agag rex eius, & eleuabitur regnum illius.

8 * אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם לו יאכל
גוים צריו ועצמתיהם יגרם וחציו ימחץ :
9 * כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מברכיך ברוך
10 וארריך ארור : * ויחר־אף בלק אל־בלעם
ויספק את־כפיו ויאמר בלק אל־בלעם לקב איבי
קראתיך והנה ברכת ברך זה שלש פעמים :
11 * ועתה ברח־לך אל־מקומך אמרתי כבד
אכבדך והנה מנעך יהוה מכבוד :
12 * ויאמר בלעם אל־בלק הלא גם אל־מלאכיך
13 אשר־שלחת אלי דברתי לאמר : * אם־יתן
לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את־
פי יהוה לעשות טובה או רעה מלבי אשר־
14 ידבר יהוה אתו אדבר : * ועתה הנני הולך לעמי
לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך
15 באחרית הימים : * וישא משלו ויאמר נאם
16 בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין : * נאם
שמע אמרי־אל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה
17 נפל וגלוי עינים : * אראנו ולא עתה אשורנו
ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל
18 ומחץ פאתי מואב וקרקר כל־בני־שת : * והיה
אדום ירשה והיה ירשה שעיר איביו וישראל
19 עשה חיל : * וירד מיעקב והאביד שריד מעיר :
20 * וירא את־עמלק וישא משלו ויאמר ראשית
21 גוים עמלק ואחריתו עדי אבד : * וירא את־הקיני
וישא משלו ויאמר איתן מושבך ושים בסלע קנך :
22 * כי אם־יהיה לבער קין עד־מה אשור תשבך :
23 * וישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל :
24 * וצים מיד כתים וענו אשור וענו־עבר וגם־הוא עדי
25 אבד : * ויקם בלעם וילך וישב למקמו וגם־בלק
הלך לדרכו :

8 *Deus eduxit illũ de Ægypto, cui⁹ fortitudo
ſimilis eſt rhinocerotis. Deuorabũt gẽtes ho-
ſtes illius, oſſaq; eorũ cõfringẽt, & pforabunt
9 ſagittis. *Accubãs dormiuit vt leo, & quaſi le-
ęna quã ſuſcitare nullus audebit. Qui bñdixe
rit tibi, erit & ipſe bñdict⁹. q maledixerit tibi,
10 in maledictione reputabitur. *Iratuſq; Balac
cõtra Balaã cõploſis manibus ait: Ad maledi-
cẽdũ inimicis meis vocaui te, qbus ecõtrario
11 tertiò benedixiſti. *Reuertere ad locũ tuũ. de-
C creuerã quidẽ magnificè honorare te, ſed Dñs
12 priuauit te honore diſpoſito. *Reſpõdit Balaã
ad Balac: Nõne nũciis tuis quos miſiſti ad me
13 dixi: *Si dederit mihi Balac plenã domũ ſuã
argẽti & auri, nõ potero pterire ſermonẽ dñi
Dei mei, vt vel boni vel mali qd pferã ex cor-
de meo; ſed qcquid Dñs dixerit, hoc loquar.
14 *Verũtamẽ pgẽs ad populũ meũ, dabo tibi cõ
ſilium quid populus tuus populo huic faciat
15 extremo tẽpore. *Sũpta igitur parabola, rur-
ſum ait: Dixit Balaã filius Beor, dixit homo
16 cuius obturatus eſt oculus, *dixit auditor ſer-
monũ Dei, qui nouit doctrinã altiſsimi, & vi-
ſiones omnipotẽtis videt, q cadẽs aptos habet
17 oculos. *Videbo eũ, ſed nõ modò intuebor il
lũ, ſed nõ ppè. Orietur ſtella ex Iacob, & cõſur
get virga de Iſrael, & pcutiet duces Moab, va
18 ſtabitq; omnes filios Seth. *Et erit Idumęa poſ
ſeſsio eius. Hæreditas Seir cedet inimicis ſuis:
19 Iſrael verò fortiter aget. *De Iacob erit q do-
20 minetur, & perdat reliquias ciuitatis. *Cum-
D que vidiſſet Amalech, aſſumens parabolã, ait:
Principium gentium Amalech, cuius extrema
21 perdentur. *Vidit quoque Cinæum, & aſſum-
pta parabola, ait: Robuſtum quidem eſt ha-
bitaculum tuum: ſed ſi in petra poſueris nidũ
22 tuum, *& fueris electus de ſtirpe Cin, quàm
diu poteris permanere? Aſſur enim capiet te.
23 *Aſſumptaq; parabola iterũ locutus eſt: Heu,
24 quis victurus eſt quãdo iſta faciet Deus? *Ve-
niẽt in trieribus de Italia, ſuperabũt Aſſyrios,
vaſtabũtq; Hebræos, & ad extremũ etiã ipſi
25 peribunt. *Surrexítq; Balaã, & reuerſus eſt in
locũ ſuũ: Balac quoq; via qua venerat rediit.

תרגום אונקלוס

8 אלהא דאפיקינון ממצרים תקפא ורומא דליה ייכלון בית ישראל נכסי עממיא סנאיהון ובביזת מלכיהון יתפנקון וארעהון יחסנון :
9 ינוח ישרי בתקוף כאריא וכליתא ולית מלכו דיזעזעיניה מברכך יהון ברכין ולטך יהון לטין : 10 ותקיף רגזא דבלק לבלעם וספקינון
לידוהי ואמר בלק לבלעם למילט שנאי דברתיך והא ברכא מברכת להון דנן תלה זמנין : 11 וכען איזיל לך לאתרך אמרית יקרא איקרינך והא
מנעך יי מן יקר : 12 ואמר בלעם לבלק הלא אף לאזגדך דשלחת לותי מללית למימר : 13 אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף ודהב לית לי רשו
למעבר על גזירת מימרא דיי למעבד טבא או בישא מרעותי דמליל יי יתיה אימליל : 14 וכען הא אנא אזיל לעמי איתא אמלכנך מה דתעבד ואחוי
לך דיעבד עמא הדין לעמך בסוף יומיא : 15 ונטל מתליה ואמר אמר בלעם בר בעור ואמר גברא דשפיר חזי : 16 אמר דשמע מימר מן קדם
אל וידע מדע מן קדם עילאה דחיזו מן קדם שדי חזי שכיב ומתגלי ליה : 17 חזיתיה ולא כען סכיתיה ולא איתוהי קריב כד יקום מלכא מדבית
יעקב ויתרבא משיחא מדבית ישראל ויקטול רברבי מואב וישלוט בכל בני אנשא : 18 ויהא אדומאה ירותא ויהא ירותא שעיר לבעלי דבבוהי
וישראל יצלח בנכסין : 19 ויחות חד מדבית יעקב ויאבד משזיב מקרית עממיא : 20 וחזא ית עמלקאה ונטל מתליה ואמר ריש קרביא
דישראל הוה עמלק וסופיה לעלמא יאבד : 21 וחזא ית שלמאה ונטל מתליה ואמר תקיף בית מותבך ושוי בכרך תקיף מדורך : 22 ארי אם
יהא לשצאה שלמאה אתוראה ישבינך : 23 ונטל מתליה ואמר וי לחיביא דיחון כד יעבד אלהא ית אלין : 24 וציען יצטרחן מן רומאי ויענון
לאתור וישעבדון לעבר פרת ואף אנון לעלמא יאבדון : 25 וקם בלעם ואזל ותב לאתריה ואף בלק אזל לארחיה :

*Deus duxit eum ex Ægypto, vt gloria vnicor- 8
nis ei. deuorabit gentes inimicorum suorum, & pin
guia eorum emedullabit, & sagittis suis sagittabit
inimicum. *Recubans quieuit vt leo, & sicut 9
catulus leonis, quis excitabit eum? benedicentes te,
benedicti sunt: & maledicentes te, maledicti sunt.
*Et iratus est Balaac contra Balaam, & com- 10
plosit manus suas: & dixit Balaac ad Balaam: Ad
maledicendum inimicum meum vocaui te, & ecce
benedicens benedixisti tertiò hunc. *Nunc igi- 11
tur fuge in locum tuum. dixi, honorabo te, & nunc
priuauit te Dominus gloria. *Et dixit Balaam 12
ad Balaac: Nonne & nunciis tuis quos misisti ad
me locutus sum, dicens: *Si mihi det Balaac ple- 13
nam domum suam argento et auro, non potero trans
gredi verbum Domini, vt faciam ei malum aut bo-
num à me ipso. quæcunque dixerit mihi Deus, hæc
dicam. *Et nunc ecce ego reuertor in locum 14
meum. veni, consulam tibi quid faciet populus iste
populo tuo in nouissimis diebus. *Et assumens 15
parabolam suam, dixit: Dicit Balaam filius Beor,
dicit homo verax videns: *Audiens eloquia 16
Dei, sciens scientiam ab altissimo, & visionem Dei
videns in somnio, aperti oculi eius.
*Ostendam ei, & non nunc: beatificabo, & non 17
appropinquat: orietur stella ex Iacob, & exurget
homo de Israel, & confringet duces Moab, & ca-
ptiuabit omnes filios Seth. *Et erit Edom hæ- 18
reditas, & erit hæreditas Esau inimicus eius. &
Israel fecit fortitudinem: *Et exurget ex 19
Iacob, & perdet saluatum ex ciuitate.
*Et videns Amalec, & assumens parabolam 20
suam, dixit: Principium gentium Amalec, & se-
men eius peribit. *Et videns Cinæum, & 21
assumens parabolam suam, dixit: Fortis habitatio
tua: & si posueris in petra nidum tuum, *& 22
si factus fuerit Beor nidus iniquitatis, Assyrij te ca
ptiuabunt. *Et assumens parabolam suam, 23
dixit: Heu, heu, quis viuet quando posuerit ista
Deus? *Et exibit de manu Italorum: & affli- 24
gent Assur, & affligent Hebræos: & hi vnanimiter
peribunt. *Et surgens Balaam abiit, reuersus 25
in locum suum: reuersus autem & Balaac, abiit ad
sua.

8 *ὁ θεὸς ὡδήγησεν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου, ὡς δόξα μονοκέρωτος
αὐτῷ. ἔδεται ἔθνη ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυελιεῖ, καὶ
9 ταῖς βολίσιν αὐτοῦ κατατοξεύσει ἐχθρόν. *κατακλιθεὶς ἀνε-
παύσατο ὡς λέων, καὶ ὥσπερ σκύμνος τίς ἀναστήσει αὐτόν. οἱ εὐ-
λογοῦντές σε, εὐλόγηνται· καὶ οἱ καταρώμενοί σε, κεκατή-
10 ρανται. *καὶ ἐθυμώθη βαλαὰκ ἐπὶ βαλαάμ, καὶ συνεκρό-
τησε ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, κα-
ταρᾶσθαι τὸν ἐχθρόν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλογῶν εὐ-
11 λόγηκας τρίτον τοῦτον. *νῦν οὖν φεῦγε εἰς τὸν τόπον σου. εἶ-
12 πα, τιμήσω σε, καὶ νῦν ἐστέρησέ σε κύριος τῆς δόξης. *καὶ
εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, οὐχὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις σου οὓς
13 ἀπέστειλας πρός με, ἐλάλησα, λέγων· *ἐάν μοι δῷ βα-
λαὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ δυνήσο-
μαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου ποιῆσαι αὐτὸ πονηρὸν ἢ κα-
λὸν παρ' ἐμαυτοῦ. ὅσα ἐὰν εἴπῃ μοι ὁ θεός, ταῦτα ἐρῶ.
14 *καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ ἀποτρέχω εἰς τὸν τόπον μου· δεῦρο συμ-
βουλεύσω σοι, τί ποιήσει ὁ λαὸς οὗτος τὸν λαόν σου ἐπ' ἐσχάτων
15 τῶν ἡμερῶν. *καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ εἶπε,
φησὶ βαλαὰμ υἱὸς βεώρ, φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθινὸς ὁρῶν,
16 *ἀκούων λόγια θεοῦ, ἐπιστάμενος ἐπιστήμην παρὰ ὑψί-
στου, καὶ ὅρασιν θεοῦ ἰδὼν ἐν ὕπνῳ, ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφ-
17 θαλμοὶ αὐτοῦ. *δείξω αὐτῷ καὶ οὐχὶ νῦν. μακαρίζω καὶ
οὐκ ἐγγίζει. ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄν-
θρωπος ἐξ ἰσραήλ, καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγοὺς μωάβ, καὶ
18 προνομεύσει πάντας τοὺς υἱοὺς σήθ. *καὶ ἔσται ἐδὼμ
κληρονομία, καὶ ἔσται κληρονομία ἡσαῦ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ· καὶ
19 ἰσραὴλ ἐποίησεν ἰσχύν. *καὶ ἐξεγερθήσεται ἐξ ἰακώβ, καὶ
20 ἀπολεῖ σωζόμενον ἐκ πόλεως. *καὶ ἰδὼν τὸν ἀμαλήκ, καὶ
ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἀρχὴ ἐθνῶν ἀμα-
21 λήκ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἀπολεῖται. *καὶ ἰδὼν τὸν κεναῖον,
καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἰσχυρὰ ἡ κατοι-
22 κία σου. καὶ ἐὰν θῇς ἐν πέτρᾳ τὴν νοσσιάν σου, *καὶ ἐὰν
γένηται τῷ βεὼρ νοσσιὰ πανουργίας, ἀσσύριοί σε αἰχμαλω-
23 τεύσουσι. *καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ὦ
24 ὦ, τίς ζήσεται, ὅταν θῇ ταῦτα ὁ θεός; *καὶ ἐξελεύσεται ἐκ
χειρὸς κιτιαίων, καὶ κακώσουσιν ἀσσοὺρ, καὶ κακώσουσιν ἑβραίους·
25 καὶ αὐτοὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπολοῦνται. *καὶ ἀναστὰς βα-
λαὰμ ἀπῆλθεν, ἀποστραφεὶς εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ· ἀποστρα-
φεὶς δὲ καὶ βαλαὰκ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Deus qui eduxit eos de Ægypto, fortitudo & altitudo eius sunt: deuorabit dom' Israel superbias populorũ inimicorũ suorũ, & præda regũ eorũ
delectabũtur, & terrã eorũ possidebũt. 9 Requiescet habitabitq; in fortitudine quasi leo & quasi leęna, & nõ erit regnũ quod cõmoueat eũ. benedi-
cẽtes tibi erũt benedicti, & maledicẽtes tibi erũt maledicti. 10 Iratusq; est furor Balac cõtra Balaã, & cõplosis manib' suis, dixit Balac ad Balaã: Vt ma-
lediceres inimicis meis duxi te; & ecce benedictione benedixisti eis iã tertiò. 11 Nũc autem vade in locũ tuũ. decreuerã enim honorare te, & ecce priua
uit te Dñs honore. 12 Dixitq; Balaã ad Balac: Nõne etiã nũciis quos misisti ad me locutus sum, dicens: 13 Si dederit mihi Balac domũ suam plenam
argento & auro, non est mihi facultas trãsgrediẽdi decretũ verbi Dñi, vt faciã bonũ aut malũ ex voluntate mea. quodcunque locutus fuerit Dominus,
illud loquar. 14 Et nũc ecce ego vado ad populũ meum. veni, consulam tibi quid facies; & indicabo tibi quid faciet populus hic populo tuo in fine
dierum. 15 Et assumpsit parabolam suam, & ait: Dicit Balaã filius Beor, & dicit vir qui pulchrè videt. 16 Dicit ille qui audit verbũ à facie Dei, & sciens
scientiam à conspectu excelsi: qui videt visionem à facie omnipotentis; qui cadit, & reuelatur ei. 17 Video eum, & non modò: intueor eum, sed nõ est
propè; cùm consurget rex de domo Iacob, & vngetur Christus de domo Israel, & occidet principes Moab, & dominabitur omnium filiorum homi-
num. 18 Et erit Idumæa hæreditas, & erit Seir hæreditas inimicis suis. Israel autem prosperabitur in substantia. 19 Et descendet vnus de domo Ia-
cob, & perdet eum qui euaserit de ciuitate populorum. 20 Et vidit Amalech, & assumpsit parabolam suam, & ait: Principium bellorum Israel fuit
Amalech, & extrema eius in æternum perdentur. 21 Et vidit Salamæum, & assumpsit parabolam suam, & ait: Robusta est domus habitationis tuæ,
ponéque in ciuitate fortissima habitaculum tuum. 22 Si enim fuerit Salamæus in consummationem, Assyrius captiuabit te. 23 Et assumpsit para-
bolam suam, & ait: Væ peccatoribus qui vixerint quando faciet Deus hæc. 24 Et naues venient à Romanis, & affligent Assyriam, & subiicient trans
flumen Euphratem: & illi quoque in æternum peribunt. 25 Surrexitque Balaam, & abiit, & reuersus est in locũ suũ; Balac quoque abiit in viã suam.

כה

1 * וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת
2 אֶל־בְּנוֹת מוֹאָב׃ * וַתִּקְרֶאןָ לָעָם לְזִבְחֵי
אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן׃
3 * וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר־אַף יְהוָה
4 בְּיִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח אֶת־כָּל־
רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיהוָה נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב
5 חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הִרְגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל
6 פְּעוֹר׃ * וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיַּקְרֵב
אֶל־אֶחָיו אֶת־הַמִּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל־
עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְהֵמָּה בֹכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
7 * וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם
8 מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ׃ * וַיָּבֹא אַחַר אִישׁ־
יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֻּבָּה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֵת אִישׁ
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־קֳבָתָהּ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה
9 מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה
אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃
10 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
11 * פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת־
חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם
וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי׃
12 * לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שָׁלוֹם׃
13 * וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת
14 אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וְשֵׁם
אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי
15 בֶּן־סָלוּא נְשִׂיא בֵית־אָב לַשִּׁמְעֹנִי׃ * וְשֵׁם הָאִשָּׁה
הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַת־צוּר רֹאשׁ אֻמּוֹת בֵּית־אָב
בְּמִדְיָן הוּא׃

CAP. XV.

1 A MOrabatur autem eo tempore Iſrael in Sethim, & fornicatus eſt populus cum fi-
2 liabus Moab, * Quæ vocauerunt eos ad ſacrificia ſua. At illi comederunt & adorauerũt
3 deos earum. * Initiatuſque eſt Iſrael Beel-
4 phegor. Et iratus Dominus, * ait ad Moyſen: Tolle cunctos principes populi, & ſuſpende eos contra Solem in patibulis, vt auertatur furor meus ab Iſrael.
5 * Dixitque Moyſes ad iudices Iſrael: Oc-
B cidat vnuſquiſque proximos ſuos, qui initiati ſunt Beelphegor.
6 * Et ecce vnus de filiis Iſrael intrauit coram fratribus ſuis ad ſcortum Madianiten, vidente Moyſe & omni turba filiorum Iſrael, qui flebant ante fores tabernaculi.
7 * Quod cùm vidiſſet Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis, ſurrexit de medio multitudinis: & arrepto pugione,
8 * Ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitem in lupanar, & perfodit ambos ſimul, virum ſcilicet
C & mulierem in locis genitalibus. ceſſauitque plaga à filiis Iſrael.
9 * Et occiſi ſunt viginti quatuor milia hominum.
10 * Dixitque Dominus ad Moyſen:
11 * Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis auertit iram meam à filiis Iſrael; quia zelo meo commotus eſt contra eos, vt non ipſe delerem filios Iſrael in zelo meo.
12 * Idcircò loquere ad eum: Ecce do ei pacem fœderis mei:
13 * Et erit tam ipſi quàm ſemini eius pactum ſacerdotij ſempiternum: quia zelatus
D eſt pro Deo ſuo, & expiauit ſcelus filiorum Iſrael.
14 * Erat autem nomen viri Iſraelitæ qui occiſus eſt cum Madianitide, Zambri, filius Salumi, dux de cognatione & tribu Symeonis.
15 * Porrò mulier Madianitis, quę pariter interfecta eſt, vocabatur Cozbi, filia Sur principis nobiliſsimi Madianitarum.

תרגום אונקלוס

כה

1 וִיתֵב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וְשָׁרִי עַמָּא לְמִטְעֵי בָּתַר בְּנָת מוֹאָב׃ 2 וּקְרָאָה לְעַמָּא לְדִבְחֵי טַעֲוָתְהֶן וַאֲכַל עַמָּא וּסְגִידוּ לְטַעֲוָתְהֶן׃ 3 וְאִתְחַבַּר יִשְׂרָאֵל לְפָלְחֵי בַּעְלָא פְעוֹר וּתְקֵיף רֻגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל׃ 4 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר יָת כָּל רֵישֵׁי עַמָּא וְדוּן וּקְטוֹל דְּחַיָּיב קְטוֹל קֳדָם יְיָ לָקֳבֵל שִׁמְשָׁא וִיתוּב תְּקוֹף רֻגְזָא דַיְיָ מִיִּשְׂרָאֵל׃ 5 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל קְטוּלוּ גְּבַר גֻּבְרוֹהִי דְּאִתְחַבַּרוּ לְפָלְחֵי בַּעְלָא פְעוֹר׃ 6 וְהָא גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָא וְקָרֵיב לְוָת אֲחוֹהִי יָת מִדְיָנֵיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִנּוּן בָּכַן בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 7 וַחֲזָא פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא וְקָם מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא וּנְסֵיב רוּמְחָא בִּידֵיהּ׃ 8 וְעַל בָּתַר גַּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל לְקֻבְּתָא וּבְזַע יָת תַּרְוֵיהוֹן יָת גַּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל וְיָת אִתְּתָא לִמְעָהָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 9 וַהֲווֹ דְּמִיתוּ בְּמוֹתָנָא עַשְׂרִין וְאַרְבְּעָה אַלְפִין׃ 10 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 11 פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא אֲתֵיב יָת חֵימְתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדְקַנֵּיהּ יָת קִנְאָתִי בֵּינֵיהוֹן וְלָא שֵׁיצִיתִי יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי׃ 12 בְּכֵן אֱמַר הָא אֲנָא גָּזַר לֵיהּ יָת קְיָמִי שְׁלָם׃ 13 וּתְהֵי לֵיהּ וְלִבְנוֹהִי בָתְרוֹהִי קְיָם כְּהֻנַּת עָלַם חֲלָף דְּקַנֵּי קֳדָם אֱלָהֵיהּ וְכַפַּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 14 וְשׁוּם גַּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל קְטִילָא דְּאִתְקְטֵל עִם מִדְיָנֵיתָא זִמְרִי בַּר סָלוּא רַב בֵּית אַבָּא לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן׃ 15 וְשׁוּם אִתְּתָא דְּאִתְקְטִילַת מִדְיָנֵיתָא כָּזְבִּי בַת צוּר רֵישׁ אוּמֵּי בֵּית אַבָּא בְּמִדְיָן הוּא׃

CAP. XXV.

ET mansit Israel in Sethin, & contaminatus est 1
populus vt fornicaretur in filias Moab.
Et vocauerunt ipsos ad sacrificia idolorũ suo- 2
rum, & comedit populus de sacrificijs eorum, &
adorauit idola eorum.
Et sacrificauit Israel Beelphegor, & iratus est 3
furore Dominus Israel.
Et dixit Dominus Moysi, Accipe omnes duces 4
populi et traduc eos Domino cõtra Solem, & auer-
tetur ira furoris Domini ab Israel.
Et dixit Moyses tribubus Israel, Occidite 5
vnusquisque domesticum suum qui sacrificauit
Beelphegor.
Et ecce homo ex filijs Israel veniens adduxit 6
fratrem suum ad Madianitem coram Moyse, &
coram omni congregatione filiorum Israel, ipsi verò
flebant apud ostium tabernaculi testimonij.
Et videns Phinees filius Eleazar filij Aaron 7
sacerdotis, surrexit de medio congregationis; & ac-
cipiens pugionem in manu,
Intrauit post hominem Israelitem, in cami- 8
num, & perfodit ambos hominem Israelitem, &
mulierem per vuluam eius, & cessauit plaga à filijs
Israel.
Et fuerunt mortui in plaga quatuor & vigin- 9
ti millia.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 10
Phinees filius Eleazar filij Aaron sacerdotis 11
sedauit furorem meum à filijs Israel cùm zelaret
meum zelum inter eos, & non perdidi filios Israel
in zelo meo.
Sic dic, Ecce ego do ei testamentum meum, te- 12
stamentum pacis.
Et erit ei & semini eius post eum testamen- 13
tum sacerdotij sempiterni, quia zelauit Deo suo, &
placauit pro filijs Israel.
At nomen hominis Israelitæ percussi, qui per- 14
cussus est cum Madianitide, Zambri, filius Salo,
princeps domus familiæ Symeon.
Et nomen mulieri Madianitidi percussæ, Cozbi, 15
filia Sur, principis gentis Omoth, domus familiæ est
Madianitarum.

κέ.

1 Καὶ κατέλυσεν ἰσραὴλ ἐν σαττείν, καὶ ἐβεβηλώθη ὁ
λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς θυγατέρας μωάβ.
2 καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θυσιῶν τῶν εἰδώλων αὐ-
τῶν, καὶ ἔφαγον ὁ λαὸς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ προσεκύνησε
τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν.
3 καὶ ἐτελέσθη ἰσραὴλ τῷ βεελφεγώρ, καὶ ὠργίσθη θυμῷ
4 κύριος τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος τῷ μωυσῇ, λάβε
πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ λαοῦ καὶ παραδειγμάτισον αὐ-
τοὺς κυρίῳ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου· καὶ ἀποστραφήσεται ὀργὴ θυ-
μοῦ κυρίου ἀπὸ ἰσραήλ.
5 καὶ εἶπε μωυσῆς ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ, ἀποκτείνατε ἕκα-
στος τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τὸν τετελεσμένον τῷ βεελφεγώρ.
6 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐλθὼν προσήγαγε
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μαδιανῖτιν ἐναντίον μωυσῆ, καὶ
ἐναντίον πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ· αὐτοὶ δὲ ἔκλαιον
παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
7 καὶ ἰδὼν φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, ἐξ-
ανέστη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς· καὶ λαβὼν σειρομάστην ἐν τῇ
8 χειρὶ, εἰσῆλθεν ὀπίσω τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου, εἰς
τὴν κάμινον· καὶ ἀπεκέντησεν ἀμφοτέρους τόν τε ἄνθρωπον
τὸν ἰσραηλίτην, καὶ τὴν γυναῖκα διὰ τῆς μήτρας αὐτῆς, καὶ
ἐπαύσατο ἡ πληγὴ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
9 καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ τέσσαρες καὶ εἴ-
κοσι χιλιάδες.
10 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
11 φινεὲς ὁ υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατέπαυσεν
τὸν θυμόν μου ἀπὸ υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ζηλῶσαί μου τὸν ζῆλον
ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐξανήλωσα τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ζή-
12 λῳ μου. οὕτως εἶπον, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ τὴν διαθήκην
13 μου διαθήκην εἰρήνης. καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι
αὐτοῦ μετ᾽ αὐτὸν διαθήκη ἱερατείας αἰωνίας, ἀνθ᾽ ὧν ἐζήλωσε
τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
14 τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου τοῦ πεπληγότος,
ὃς ἐπεπλήγει μετὰ τῆς μαδιανίτιδος, ζαμβρεί, υἱὸς σαλώ, ἄρ-
χων οἴκου πατριᾶς συμεών.
15 καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ τῇ μαδιανίτιδι τῇ πεπληγυίᾳ,
χασβί, θυγάτηρ σούρ, ἄρχοντος ἔθνους ὀμόθ, οἴκου πατριᾶς
ἐστὶ τῶν μαδιάν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXV.

MOrabatur autem Israel in Setim, & cœpit populus fornicari cum filiabus Moab. [2] Et vocauerunt populum ad sacrificia idolorum suorum, & comedit populus, & adorauerunt idola eorum. [3] Coniunctusque est Israel cultoribus Beelphegor, & iratus est furor Domini contra Israel. [4] Et dixit Dominus, Tolle omnes principes populi, & iudica & occide illum qui reus fuerit morte coram Domino contra Solem, vt auertatur ira furoris Domini ab Israel. [5] Dixitque Moyses iudicibus Israel, Occidat vnusquisque viros suos qui coniuncti sunt cultoribus Beelphegor. [6] Et ecce vir de filijs Israel venit, & attulit ad fratres suos Madianitem ante oculos Moysi & ante oculos omnis congregationis filiorum Israel, & illi flebant in ostio tabernaculi fœderis. [7] Et vidit Phinees filius Eleazar filij Aaron sacerdotis, & surrexit de medio congregationis, & tulit lanceam in manu sua: [8] Et venit post virum Israelitam in lupanar, & perfodit ambos, virum scilicet Israelitam & mulierem per ventrem suum, & cessauit pestis à filijs Israel. [9] Fueruntque qui mortui sunt in peste, viginti & quatuor millia. [10] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:
[11] Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis auertit iram meam à filijs Israel, cùm zelauerit zelum meum in medio eorum, vt non consumerem filios Israel zelo meo. [12] Idcirco dic ei, Ecce ego statuo illi pacem fœderis mei.
[13] Eritque ei & filijs eius post eum pactum sacerdotij sempiternum, eo quòd zelatus est coram Deo suo, & placauit pro filijs Israel.
[14] Nomen autem viri Israelitæ occisi qui occisus est cum Madianitide erat Zamri filius Salu principis domus paternæ de tribu Symeonis.
[15] Et nomen mulieris Madianitidis quæ occisa est, erat Cozbi filia Sur, qui erat princeps nationis domus paternæ in Madian.

16 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
17 * צָרוֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם׃ * כִּי
18 צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נִכְּלוּ לָכֶם עַל־
דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דְּבַר כָּזְבִּי בַת־נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם
הַמֻּכָּה בְיוֹם־הַמַּגֵּפָה עַל־דְּבַר־פְּעוֹר׃

כו

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
2 מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃ * שְׂאוּ
אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃
3 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב
4 עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃ * מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים
5 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן
חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפַלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפַּלֻּאִי׃
6 * לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת
7 הַכַּרְמִי׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הָרֻאוּבֵנִי וַיִּהְיוּ
פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת
8 וּשְׁלֹשִׁים׃ * וּבְנֵי פַלּוּא אֱלִיאָב׃ * וּבְנֵי
9 אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא־דָתָן וַאֲבִירָם
קְרוּאֵי הָעֵדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן
10 בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהַצֹּתָם עַל־יְהוָה׃ * וַתִּפְתַּח
הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמוֹת
הָעֵדָה בַּאֲכֹל הָאֵשׁ אֵת חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ
11 וַיִּהְיוּ לְנֵס׃ * וּבְנֵי קֹרַח לֹא־מֵתוּ׃
12 * בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת
הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת
13 הַיָּכִינִי׃ * לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת
14 הַשָּׁאוּלִי׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף וּמָאתָיִם׃

16 * Locutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
17 * Hoſtes vos ſentiant Madianitæ, & percu-
tite eos.
18 * Quia & ipſi hoſtiliter egerũt contra vos:
& decepere inſidiis per idolũ Phogor & Coz-
bi filiam ducis Madian ſororẽ ſuã, quæ per-
cuſſa eſt in die plagæ pro ſacrilegio Phogor.

CAP. XXVI.

1 POſtquàm noxiorum ſanguis effuſus eſt, di-
A xit Dominus ad Moyſen & Eleazarũ filiũ
2 Aaron ſacerdotem: * Numerate omnẽ ſum-
mam filiorum Iſrael à viginti annis & ſupra,
per domos & cognationes ſuas; cunctos qui
poſſunt ad bella procedere.
3 * Locuti ſunt itaq; Moyſes & Eleazar ſacer-
dos in campeſtribus Moab ſuper Iordanem
4 contra Hiericho ad eos qui erant * à viginti
annis & ſupra: ſicut dominus imperarat, quo-
rum iſte eſt numerus.
5 * Ruben primogenitus Iſrael. Huius filius
Enoch: à quo familia Enochitarum, & Phallu
à quo familia Phalluitarum.
6 * Et Eſrom à quo familia Eſromitarum, &
Charmi à quo familia Charmitarum.
7 * Hę ſunt familiæ de ſtirpe Rubẽ, quarũ nu-
merus inuentus eſt quadraginta tria milia, &
8 ſeptingenti triginta. * Filius Phallu, Eliab.
9 * Huius filij Namuhel & Dathã & Abiron.
B Iſti ſunt Dathan & Abiron principes populi,
qui ſurrexerunt cõtra Moyſen & Aaron in ſe-
ditione Chore quando aduerſus Dominũ re-
bellauerunt.
10 * Et aperiens terra os ſuum deuorauit Chore
morientibus plurimis, quando combuſſit
ignis ducentos quinquaginta viros. Et factũ
eſt grande miraculum:
11 * Vt Chore pereunte filij illius non perirent.
12 * Filij Symeon per cognationes ſuas, Namu-
hel, ab hoc familia Namuhelitarũ; & Iamin,
ab hoc familia Iaminitarum: Iachin, ab hoc
13 familia Iachinitarum. * Zare, ab hoc familia
Zareitarum; Saul, ab hoc familia Saulitarum.
14 * Hæ ſunt familiæ de ſtirpe Symeon, quarum
omnis numerus fuit viginti duo milia ducẽti.

תרגום אונקלוס

16 ומליל ייי עם משה למימר: 17 אעיק ית מדינאי ותקטלון יתהון: 18 ארי מעיקין אינון לכון בנכליהון דנכילו לכון
על עיסק פעור ועל עיסק כזבי בת רבא דמדין אחתהון דאתקטילת ביומא דמותנא על עיסק פעור:

כו

1 והוה בתר מותנא
ואמר ייי למשה ולאלעזר בר אהרן כהנא למימר: 2 קבילו ית חשבן כל כנישתא דבני ישראל מבר עשרין שנין ולעילא לבית אבהתהון כל
נפיק חילא בישראל: 3 ומליל משה ואלעזר כהנא ואמרו למימני יתהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר: 4 מבר עשרין שנין
ולעילא כמא דפקיד ייי ית משה ובני ישראל דנפקו מארעא דמצרים: 5 ראובן בוכרא דישראל בני ראובן חנוך זרעית חנוך לפלוא זרעית
פלוא: 6 לחצרן זרעית חצרן לכרמי זרעית כרמי: 7 אילין זרעית ראובן והוו מנייניהון ארבעין ותלתא אלפין ושבע מאה ותלתין:
8 ובני פלוא אליאב: 9 ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם מערעי כנישתא דאיתכנשו על משה ועל אהרן בכנישתא
דקרח באתכנושיהון על ייי: 10 ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית קרח במותא דכנישתא כד אכלת אשתא ית מאתן וחמשין
גברא והוו לאת: 11 ובני קרח לא מיתו: 12 בני שמעון לזרעיתהון לנמואל זרעית נמואל לימין זרעית ימין ליכין זרעית יכין:
13 לזרח זרעית זרח לשאול זרעית שאול: 14 אלין זרעית שמעון עשרין ותרין אלפין ומאתן:

Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Lo 16
quere filijs Israel, dicens:
** Succensete Madianitis, & percutite eos.* 17
** Quia inimici sunt ipsi vobis in dolo, quæ-* 18
cunque decipiunt vos per Phogor & per Cozbi fi-
liam principis Madian sororem eorum percussam
in die plagæ propter Phogor.

CAP. XXVI.

ET factum est post plagam, & locutus est Domi- 1
nus ad Moysen, & ad Eleazar sacerdotem, di-
cens:
** Accipe summam vniuersæ congregationis fi-* 2
liorum Israel, à viginti annis, & supra per domos
familiarum ipsorum, omnis egrediens ad prælian-
dum in Israel.
** Et locutus est Moyses & Eleazar sacerdos cũ* 3
eis in Araboth Moab super Iordanem contra Hie-
richo, dicens:
** A viginti annis & supra, quemadmodum con* 4
stituit Dominus Moysi, & filij Israel qui exierunt
ex Ægypto, Ruben, primogenitus Israel.
** Filij autem Rubẽ, Enoch populus Enoch: Phal-* 5
lu, populus Phallu.
** Esron, populus Esron: Charmi, populus Charmi.* 6
** Hi Ruben populi, et fuit numeratio eorum tria* 7
& quadraginta millia & septingenti & triginta.
** Et filij Phallu, Eliab.* 8
** Et filij Eliab, Namuel & Dathan & Abiron.* 9
hi senatores congregationis. hi sunt qui insurrexe-
runt contra Moysen & Aaron in congregatione
Core, in rebellione Domini.
** Et aperiens terra os suum, deuorauit eos, &* 10
Core in morte congregationis eius, quando deuora-
uit ignis quinquaginta & ducentos, & facti sunt
in signo.
** At filij Core non mortui sunt.* 11
** Et filij Symeon populus filiorum Symeon, Na-* 12
muel, populus Namueli, Iamin populus Iaminicus,
Iachin populus Iachinitarum.
** Zara, populus Zaranitarum; Saul, populus Sau* 13
liticus.
** Hi populi Symeon ex numeratione ipsorum,* 14
duo & viginti millia & ducenti.

16 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λάλησον
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων·
17 * ἐχθραίνετε τοῖς μαδιηναίοις, καὶ πατάξατε αὐτούς.
18 * ὅτι ἐχθραίνουσιν αὐτοὶ ὑμῖν ἐν δολιότητι, ὅσα δολιοῦσιν
ὑμᾶς διὰ φογὼρ καὶ διὰ χασβὶ θυγατέρα ἄρχοντος μα-
διὰμ ἀδελφὴν αὐτῶν τὴν πεπληγυῖαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πληγῆς
διὰ φογώρ.

κϛ´.

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν πληγήν· καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
μωυσῆν, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, λέγων·
2 * λάβε τὴν ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ, ἀπὸ
εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, πᾶς ὁ ἐκ-
πορευόμενος παρατάξασθαι ἐν ἰσραήλ.
3 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς μετ᾽ αὐτῶν ἐν
ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ, λέγων·
4 * ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος
τῷ μωυσῇ· καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ ἐξελθόντες ἐξ αἰγύπτου,
ῥουβήν, πρωτότοκος ἰσραήλ.
5 * υἱοὶ δὲ ῥουβήν, ἐνὼχ δῆμος τοῦ ἐνὼχ τοῦ φαλλοῦ, δῆ-
μος τοῦ φαλλουεί.
6 * τῷ ἑσρών· δῆμος τοῦ ἑσρωνεί, τῷ χαρμεί, δῆμος ὁ τοῦ
χαρμεί.
7 * οὗτοι ῥουβὴν οἱ δῆμοι καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν
τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, καὶ τριά-
8 κοντα. * καὶ οἱ υἱοὶ φαλλοῦ, ἐλιάβ.
9 * καὶ οἱ υἱοὶ ἐλιάβ, ναμουὴλ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρών. οὗτοι
ἐπίκλητοι τῆς συναγωγῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπισάντες ἐπὶ μωυ-
σῆν καὶ ἀαρὼν ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ἐν τῇ ἐπισυστάσει κυρίου.
10 * καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, κατέπιεν αὐτούς,
καὶ κορὲ ἐν τῷ θανάτῳ τῆς συναγωγῆς αὐτοῦ, ὅτε κατέ-
φαγε τὸ πῦρ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους, καὶ ἐγενήθησαν
ἐν σημείῳ.
11 * οἱ δὲ υἱοὶ κορὲ οὐκ ἀπέθανον.
12 * καὶ οἱ υἱοὶ συμεὼν ὁ δῆμος τῶν υἱῶν συμεὼν τῷ ναμουήλ·
δῆμος ὁ ναμουηλεί· τῷ ἰαμὶν δῆμος ὁ ἰαμεινί. τῷ ἰαχὶν
δῆμος ὁ ἰαχεινεί.
13 * τῷ ζαρὰ δῆμος ὁ ζαραΐ, τῷ σαοὺλ δῆμος ὁ σαουλί.
14 * οὗτοι οἱ δῆμοι συμεὼν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ
εἴκοσι χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 17 Affligite Madianitas, & occidite eos. 18 Quia ipsi afflixerunt vos insidijs
suis quibus insidiati sunt contra vos per idolum Phogor, & per Cozbi filiam principis Madian sororem suam, quæ occisa est in die pestis propter
Phogor.

CAP. XXVI.

ET factum est post pestem, dixit Dominus ad Moysen, & ad Eleazarum filium Aaron sacerdotis, dicens: 2 Accipe summam
omnis cœtus filiorum Israel, à viginti annis, & supra per domos patrum suorum omnium egredientium in exercitum in Israel.
3 Locutusque est Moyses & Eleazarus sacerdos, decreueruntque numerare eos in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.
4 A viginti annis & supra sicut Dominus præceperat Moysi & filijs Israel qui egressi sunt de terra Ægypti. 5 Ruben primogenitus Israel,
filij Ruben, de Enoc fuit familia Enochitarum, de Phalu familia Phaluitarum. 6 De Esron familia Esronitarum, de Charmi familia Char-
mitarum. 7 Hæ sunt familiæ Ruben, & fuit numerus earum quadraginta tria millia, & septingenti, & triginta.
8 Filij autem Phalu, Eliab: 9 Et filij Eliab Nemuel, & Datan, & Abiram: ipsi sunt Datan & Abiram qui vocabantur ad consilium,
qui congregati sunt contra Moysen & cõtra Aaron in congregatione Chore: quando congregati sunt contra Dominum. 10 Et aperuit terra
os suum, & deglutiuit eos, & Chore in morte congregationis, quando combussit ignis ducentos & quinquaginta viros, & facti sunt in signum.
11 Filij autem Chore non sunt mortui. 12 Filij Symeon per familias suas, de Namuel fuit familia Namuelitarum,
de Iamin familia Iaminitarum; de Iachin familia Iachinitarum. 13 De Zare familia Zareitarum, de Saul familia Saulitarum.
14 Hæ sunt familiæ Symeon, quarum numerus fuit viginti duo millia & ducenti.

15 בְּנֵי גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם לִצְפוֹן מִשְׁפַּחַת הַצְּפוֹנִי
לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי׃
16 לְאָזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאָזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי׃
17 לַאֲרוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת
18 הָאַרְאֵלִי׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־גָד לִפְקֻדֵיהֶם
19 אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ בְּנֵי יְהוּדָה
20 עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ וַיִּהְיוּ בְנֵי־
יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלָנִי לְפֶרֶץ
21 מִשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי׃ וַיִּהְיוּ
בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְחָמוּל מִשְׁפַּחַת
22 הֶחָמוּלִי׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשָּׁה
23 וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ בְּנֵי יִשָּׂשכָר
לְמִשְׁפְּחֹתָם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֻוָּה מִשְׁפַּחַת
24 הַפּוּנִי׃ לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשֻׁבִי לְשִׁמְרֹן מִשְׁפַּחַת
25 הַשִּׁמְרֹנִי׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יִשָּׂשכָר לִפְקֻדֵיהֶם
26 אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃ בְּנֵי
זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסַּרְדִּי לְאֵלוֹן
מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיַחְלְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְלְאֵלִי׃
27 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשִּׁים אֶלֶף
28 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם מְנַשֶּׁה
29 וְאֶפְרָיִם׃ בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר מִשְׁפַּחַת הַמָּכִירִי
וּמָכִיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי׃
30 אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק
31 מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי׃ וְאַשְׂרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׂרִאֵלִי
32 וְשֶׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי׃ וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת
33 הַשְּׁמִידָעִי וְחֵפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי׃ וּצְלָפְחָד בֶּן־
חֵפֶר לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בְּנוֹת
34 צְלָפְחָד מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃ אֵלֶּה
מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף
וּשְׁבַע מֵאוֹת׃

15 *Filij Gad per cognationes ſuas, Sephon,
ab hoc familia Sephonitarum; Aggi ab hoc fa
milia Aggitarum. Suni ab hoc familia Sunita
16 rum. *Ozni ab hoc familia Oznitarũ, Her
17 ab hoc familia Heritarum. *Arod ab hoc
familia Aroditarum, Arihel ab hoc familia
18 Arihelitarum. *Iſtę ſunt familiæ Gad, qua-
rum omnis numerus fuit quadraginta milia
19 quingenti. *Filij Iuda Her & Onan, qui
C ambo mortui ſunt in terra Chanaan.
20 *Fuerúntq; filij Iuda per cognationes ſuas,
Sela, à quo familia Selaitarum, Phares à quo
familia Phareſitarum, Zare à quo familia Za-
21 reitarum. *Porrò filij Phares Eſron, à quo
familia Eſronitarum, & Amul, à quo familia
22 Amulitarum. *Iſtæ ſunt familiæ Iuda, qua-
rum omnis numerus fuit ſeptuaginta ſex mi-
23 lia quingenti. *Filij Iſachar per cognatio-
nes ſuas: Thola à quo familia Tholaitarum,
Phua à quo familia Phuaitarum.
24 *Iaſub, à quo familia Iaſubitarum, Semram
à quo familia Semramitarum.
25 *Hæ ſunt cognationes Iſachar, quarum nu
merus fuit ſexaginta quatuor milia trecenti.
26 *Filij Zabulon per cognationes ſuas: Sa-
D red à quo familia Sareditarum, Helon à quo
familia Helonitarum, Ialel à quo familia Ia-
27 lelitarum. *Hæ ſunt cognationes Zabulõ,
quarum numerus fuit ſexaginta milia quin-
28 genti. *Filij Ioſeph per cognationes ſuas
29 Manaſſe & Ephraim. *De Manaſſe ortus eſt
Machir, à quo familia Machiritarum, Machir
genuit Galaad à quo familia Galaaditarum.
30 *Galaad habuit filios, Iezer, à quo familia
Iezeritarum, & Elech à quo familia Elechita-
31 rum. *Et Aſrihel à quo familia Aſrihelita-
rum, & Sechẽ à quo familia Sechemitarum.
32 *Et Semida à quo familia Semidaitarum, &
33 Epher à quo familia Epheritarum. *Fuit au-
tem Epher pater Salphaad, qui filios non ha-
bebat ſed tantũ filias, quarum iſta ſunt nomi-
na, Maala & Noa & Egla & Melcha & Therſa.
34 *Hæ ſunt familiæ Manaſſe, & numerus earũ
quinquaginta duo milia ſeptingenti.

תרגום אונקלוס

15 בְּנֵי גָד לְזַרְעִיתְהוֹן לִצְפוֹן זַרְעִית צְפוֹן לְחַגִּי זַרְעִית חַגִּי לְשׁוּנִי זַרְעִית שׁוּנִי׃ 16 לְאָזְנִי זַרְעִית אָזְנִי לְעֵרִי זַרְעִית עֵרִי׃ 17 לַאֲרוֹד זַרְעִית אֲרוֹד
לְאַרְאֵלִי זַרְעִית אַרְאֵלִי׃ 18 אִלֵּין זַרְעִיַת בְּנֵי גָד לְמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 19 בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וּמִית עֵר וְאוֹנָן בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃
20 וַהֲווֹ בְּנֵי יְהוּדָה לְזַרְעִיתְהוֹן לְשֵׁלָה זַרְעִית שֵׁלָה לְפֶרֶץ זַרְעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זַרְעִית זָרַח׃ 21 וַהֲווֹ בְּנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זַרְעִית חֶצְרוֹן
לְחָמוּל זַרְעִית חָמוּל׃ 22 אִלֵּין זַרְעִיַת יְהוּדָה לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁבְעִין וְשִׁיתָּא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 23 בְּנֵי יִשָּׂשכָר לְזַרְעִיתְהוֹן לְתוֹלָע
זַרְעִית תּוֹלָע לְפֻוָּה זַרְעִית פֻּוָּה׃ 24 לְיָשׁוּב זַרְעִיַת יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זַרְעִיַת שִׁמְרוֹן׃ 25 אִלֵּין זַרְעִיַת יִשָּׂשכָר לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבְּעָה
אַלְפִין וּתְלָת מְאָה׃ 26 בְּנֵי זְבוּלֻן לְזַרְעִיתְהוֹן לְסֶרֶד זַרְעִית סֶרֶד לְאֵלוֹן זַרְעִיַת אֵלוֹן לְיַחְלְאֵל זַרְעִית יַחְלְאֵל׃ 27 אִלֵּין
זַרְעִית זְבוּלֻן לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 28 בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעִיתְהוֹן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃ 29 בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר
זַרְעִית מָכִיר וּמָכִיר אוֹלִיד יַת גִּלְעָד לְגִלְעָד זַרְעִית גִּלְעָד׃ 30 אִלֵּין בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זַרְעִיַת אִיעֶזֶר לְחֵלֶק זַרְעִית חֵלֶק׃
31 וְאַשְׂרִיאֵל זַרְעִית אַשְׂרִיאֵל וְשֶׁכֶם זַרְעִית שֶׁכֶם׃ 32 וּשְׁמִידָע זַרְעִית שְׁמִידָע וְחֵפֶר זַרְעִית חֵפֶר׃ 33 וּצְלָפְחָד בֶּן חֵפֶר
לָא הֲווֹ לֵיהּ בְּנִין אֱלָהֵין בְּנָן וְשׁוּם בְּנַת צְלָפְחָד מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃ 34 אִלֵּין זַרְעִית מְנַשֶּׁה וּמִנְיָנֵיהוֹן
חַמְשִׁין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה׃

* Filij Gad, per populos suos, Saphon, populus 15
Saphoniticus; Aggi, populus Aggiticus. Suni, po-
pulus Suniticus: * Aze, populus Azeniticus; 16
Addi, populus Additarum.
* Arodi, populus Aroditarum: Ariel, populus 17
Arielitarum.
* Hi populi filiorum Gad, ex numeratione ipso- 18
rum quadraginta milia & quingenti.
* Filij Iuda, Her & Abnan, Selon, & Phares 19
& Zaran, & mortuus est Her & Abnan in terra
Chanaan. * Et facti sunt filij Iuda per populos 20
suos, Selon, populus Seloniticus; Phares, populus
Pharesiticus; Zaran, populus Zaraiticus.
* Et facti sunt filij Phares, Asron, populus As- 21
roniticus; Amul, populus Amulitarum.
* Hi populi Iudæ secundum numerationem eorum 22
sex & septuaginta milia & quingenti.
* Et filij Issachar per populos suos, Thola, popu- 23
lus Tholaitarum; Phua, populus Phuaitarum.
* Iasub, populus Iasubitarum; Semran, populus 24
Semraitarum.
* Hi populi Issachar ex numeratione ipsorũ qua- 25
tuor & sexaginta milia & trecenti.
* Filij Zabulon per populos suos: Sared, populus 26
Sareditarum; Hellon, populus Hellonitarum; Allel,
populus Allelitarum.
* Hi populi Zabulon ex numeratione ipsorum 27
sexaginta milia & quingenti.
* Filij Ioseph per populos suos, Manasses & 28
Ephraim.
* Et filij Manasse, Machir, populus Machirita- 29
rum, & Machir genuit Galaad, Galaad populus
Galaaditicus.
* Et hi filij Galaad, Iezer, populus Iezeritarum; 30
Elech, populus Elechitarum.
* Esrihel, populus Esriheliticus; Sechem, populus 31
Sechemitarum.
* Semidam, populus Semiditarum; Opher, po- 32
pulus Opheritarum.
* Et Salpaad filio Epher non fuerunt ipsi filij, 33
sed filiæ, & hæc nomina filiarum Salpaad, Maala,
& Noa, & Egla, & Melcha, & Thersa.
* Hi populi Manasse ex numeratione ipsorum, 34
duo & quinquaginta milia & septingenti.

15 * οἱ υἱοὶ γάδ, κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ σαφών, δῆμος ὁ σα-
φωνί· τῷ ἀγγί, δῆμος ὁ ἀγγί. τῷ σουνί, δῆμος ὁ σουνεί·
16 * τῷ ἀζέ, δῆμος ὁ ἀζενί· τῷ ἀδδί, δῆμος ὁ ἀδδί.
17 * τῷ ἀροαδ, δῆμος ὁ ἀροαδί· τῷ ἀριήλ, δῆμος ὁ ἀριήλ.
18 * οὗτοι οἱ δῆμοι υἱῶν γάδ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσα-
ράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
19 * υἱοὶ ἰούδα, ἢρ καὶ ἀβνάν, σηλών, καὶ φαρές καὶ ζαρά· καὶ ἀπέ-
θανεν ἢρ καὶ ἀβνὰν ἐν γῇ χαναάν.
20 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν, τῷ σηλών, δῆμος
ὁ σηλωνί· τῷ φαρές, δῆμος ὁ φαρεσί· τῷ ζαρὰ δῆμος ὁ
ζαραΐ.
21 * καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ φαρές, τῷ ἀσρών, δῆμος ὁ ἀσρω-
νί· τῷ ἀμούλ, δῆμος ὁ ἀμουλί.
22 * οὗτοι δῆμοι τῷ ἰούδα κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτῶν ἓξ καὶ
ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
23 * καὶ οἱ υἱοὶ ἰσάχαρ κατὰ δήμους αὐτῶν, τῷ θωλά, δῆμος
ὁ θωλαεί· τῷ φουᾶ, δῆμος ὁ φουαΐ.
24 * τῷ ἰασούβ, δῆμος ὁ ἰασουβί· τῷ σαμβράν, δῆμος ὁ
σαμβρανί.
25 * οὗτοι δῆμοι ἰσάχαρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τέσσαρες
καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι.
26 * υἱοὶ ζαβουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν, τῷ σαρέδ, δῆμος ὁ σα-
ρεδεί· τῷ ἀλλών, δῆμος ὁ ἀλλωνεί· τῷ ἀλλήλ, δῆμος ὁ ἀλληλί.
27 * οὗτοι οἱ δῆμοι ζαβουλὼν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, ἑξή-
κοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
28 * υἱοὶ ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν, μανασσῆ καὶ ἐφραίμ.
29 * καὶ υἱοὶ μανασσῆ, τῷ μαχείρ, δῆμος ὁ μαχειρί, καὶ μα-
χεὶρ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ, τῷ γαλαὰδ δῆμος ὁ γαλααδί.
30 * καὶ οὗτοι υἱοὶ γαλαάδ, τῷ ἀχιεζέρ, δῆμος ἀχιεζερί· τῷ
χελέγ, δῆμος ὁ χελεγί.
31 * τῷ ἐσριήλ, δῆμος ὁ ἐσριηλί· τῷ σιχέμ, δῆμος ὁ σιχεμί.
32 * τῷ σαμαέρ, δῆμος ὁ σαμαερί· τῷ ὀφέρ, δῆμος ὁ ὀφερί.
33 * καὶ τῷ σαλπαὰδ υἱῷ ὀφὲρ οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ υἱοὶ, ἀλλ' ἢ
θυγατέρες· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλ-
παάδ, μααλά, καὶ νουά, καὶ ἔγλα, καὶ μελχά, καὶ
θερσά.
34 * οὗτοι οἱ δῆμοι μανασσῆ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο
καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Filij Gad per cognationes suas: de Sephon familia Sephonitarum: de Aggi, familia Aggitarum: de Suni, familia Sunitarum: [16] de Ozni familia Oznitarum: de Heri familia Heritarum. [17] De Arod familia Aroditarum: de Areli familia Arelitarum. [18] Hæ sunt familiæ filiorum Gad: quarum numerus fuit quadraginta milia & quingenti. [19] Filij Iuda Her & Onan: & mortui sunt Her & Onan in terra Chanaan. [20] Fueruntque filij Iuda per cognationes suas: de Sela familia Selaitarum; de Phares familia Pharesitarum; de Zare familia Zareitarum. [21] Fueruntque filij Phares, de Esron familia Esronitarum; de Amul familia Amulitarum. [22] Hæ sunt familiæ Iuda, quarum numerus fuit septuaginta & sex milia & quingenti. [23] Filij Isachar per familias suas, de Thola familia Tholaitarum, de Phua familia Phuaitarum. [24] De Iasub familia Iasubitarum, de Semron familia Semronitarum. [25] Hæ sunt familiæ Isachar, quarum numerus fuit sexaginta quatuor milia & trecenti. [26] Filij Zabulon per cognationes suas, de Sared familia Sareditarum; de Elon, familia Elonitarum; de Ialeel, familia Ialeelitarum. [27] Hæ sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit sexaginta milia & quingenti. [28] Filij Ioseph per cognationes suas Manasse & Ephraim. [29] Filij Manasse, de Machir familia Machiritarum; & Machir genuit Galaad, de Galaad familia Galaaditarum. [30] Isti sunt filij Galaad, de Iezer familia Iezeritarum, de Elech familia Elechitarum. [31] De Asriel familia Asrielitarum: de Sechem familia Sechemitarum. [32] De Semida familia Semidaitarum: de Epher familia Epheritarum. [33] Salphaad autem filius Epher non habuit filios sed filias, & nomen filiarum Salphaad, Maala & Noa, Egla, Melcha & Thersa. [34] Hæ sunt familiæ Manasse, & fuit numerus earum quinquaginta duo milia & septingenti.

35 * אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת
הַשֻּׁתַלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבַּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת
36 הַתַּחֲנִי׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתָלַח לְעֵרָן מִשְׁפַּחַת
37 הָעֵרָנִי׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף
38 לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ * בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבַּלְעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי
39 לַאֲחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי׃ * לִשְׁפוּפָם
מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי׃
40 * וַיִּהְיוּ בְנֵי־בֶלַע אַרְדְּ וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאַרְדִּי לְנַעֲמָן
41 מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי׃ * אֵלֶּה בְנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם
וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
42 * אֵלֶּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת
43 הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָּן לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ * כָּל־
מִשְׁפְּחֹת הַשּׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף
44 וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * בְּנֵי אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי
45 לִבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי׃ * לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֵבֶר
מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי׃
46 * וְשֵׁם בַּת־אָשֵׁר שָׂרַח׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת
47 בְּנֵי־אָשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף
48 וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְיַחְצְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצְאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי׃
49 * לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלֵּמִי׃
50 * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם
51 חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * אֵלֶּה
פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וָאָלֶף שְׁבַע
52 מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
53 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה
בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת׃

35 * Filij autẽ Ephraim per cognationes ſuas
fuerunt hi. Suthala, à quo familia Suthalai-
tarum; Becher, à quo familia Becheritarum;
Theen, à quo familia Theenitarum.
36 * Porrò filius Suthala fuit Heran, à quo fa-
milia Herenitarum.
37 * Hæ ſunt cognationes filiorum Ephraim,
quarũ numerus fuit triginta duo milia quin-
genti. Iſti ſunt filij Ioſeph per familias ſuas.
38 * Filij Beniamin in cognationibus ſuis, Ba
E le, à quo familia Baleitarum; Aſbel, à quo fa-
milia Aſbelitarum; Achiram, à quo familia
39 Achiramitarum. * Supham, à quo familia
Suphamitarum; Vpham, à quo familia Vpha-
40 mitarum. * Filij Bale, Hered & Noeman:
de Hered familia Hereditarum; de Noeman
41 familia Noemanitarum. * Hi ſunt filij Ben
iamin per cognationes ſuas, quorum nume-
rus fuit quadraginta quinque milia ſexcenti.
42 * Filij Dan per cognationes ſuas; Suhan à
quo familia Suhanitarum. Hæ ſunt cogna-
tiones Dan per familias ſuas.
43 * Omnes fuere Suhanitæ, quorũ numerus
erat ſexaginta quatuor milia quadringenti.
44 * Filij Aſer per cognationes ſuas, Iemna, à
quo familia Iemnaitarũ; Ieſſui, à quo familia
Ieſſuitarum; Brie, à quo familia Brieitarum.
45 * Filij Brie, Haber, à quo familia Haberi-
tarum; & Melchiel, à quo familia Melchieli-
46 tarum. * Nomen autem filiæ Aſer, fuit Sara.
47 * Hæ cognationes filiorum Aſer, & nume-
rus eorum quinquaginta tria milia quadrin-
48 genti. * Filij Neptalim per cognationes
F ſuas Ieſſihel, à quo familia Ieſſihelitarum; Gu
ni, à quo familia Gunitarum.
49 * Iaſer, à quo familia Iaſeritarum; Sellem,
50 à quo familia Sellemitarũ. * Hæ ſunt cogna-
tiones filiorũ Neptalim per familias ſuas, quo-
rum numerus quadraginta quinq; milia qua-
51 dringenti. * Iſta eſt ſumma filiorũ Iſrael qui
recenſiti ſunt ſexcenta milia & mille ſeptin-
52 genti triginta. * Locutúsq; eſt Dominus ad
53 Moyſen, dicens: * Iſtis diuidetur terra iuxta
numerum vocabulorum in poſſeſsiones ſuas.

תרגום אונקלוס

35 אלין בני אפרים לזרעיתהון לשותלח זרעית שותלח לבכר זרעית בכר לתחן זרעית תחן: 36 ואלין בני שותלח לערן
זרעית ערן: 37 אלין זרעית בני אפרים למניניהון תלתין ותרין אלפין וחמש מאה אילין בני יוסף לזרעיתהון:
38 בני בנימן לזרעיתהון לבלע זרעית בלע לאשבל זרעית אשבל לאחירם זרעית אחירם: 39 לשפופם זרעית שפופם לחופם
זרעית חופם: 40 והוו בני בלע ארד ונעמן זרעית ארד לנעמן זרעית נעמן: 41 אילין בני בנימין לזרעיתהון ומניניהון
ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה: 42 אילין בני דן לזרעיתהון לשוחם זרעית שוחם אלין זרעית דן לזרעיתהון: 43 כל
זרעית שוחם למניניהון שתין וארבעה אלפין וארבע מאה: 44 בני אשר לזרעיתהון לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית
ישוי לבריעה זרעית בריעה: 45 לבני בריעה לחבר זרעית חבר למלכיאל זרעית מלכיאל: 46 ושום בת אשר שרח:
47 אלין זרעית בני אשר למניניהון חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה: 48 בני נפתלי לזרעיתהון ליחצאל זרעית יחצאל לגוני
זרעית גוני: 49 ליצר זרעית יצר לשלם זרעית שלם: 50 אלין זרעית נפתלי לזרעיתהון ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין וארבע
מאה: 51 אלין מניני בני ישראל שית מאה וחד אלפין ושבע מאה ותלתין: 52 ומליל יי עם משה למימר: 53 לאלין תתפליג
ארעא באחסנא במנין שמהן:

Hi filij Ephraim per populos suos; Suthala, po- 35
pulus Suthalaiticus; Becher, populus Bechiritarum; Theen, populus Theenitarum.
Hi filij Suthala; Eden, populus Edeitius. 36
Hi populi Ephraim, ex numeratione ipsorum 37
duo & triginta milia & quingenti: hi populi filiorum Ioseph per populos suos.
Filij Beniamin per populos suos; Bale, populus 38
Baleitarum; Asybel, populus Asybelitarum; Achiram, populus Achiramitarum.
Supha, populus Suphanitarum; Vpham, popu- 39
lus Vphamitarum.
Et fuerunt filij Bale; Hered & Noemam: 40
Hered, populus Hereditarum; Noemam, populus Noemanitarum.
Hi populi Beniamin per populos suos, ex nume- 41
ratione ipsorum quinque & quadraginta milia & sexcenti.
Et filij Dan per populos suos; Suhan, populus 42
Suhanitarum. Hi populi Dan per populos suos.
Omnes populi Suhan per censum eorum qua- 43
tuor & sexaginta milia & quadringenti.
Filij Aser per populos suos; Iamin, populus Ia 44
minitarum; Iessui, populus Iessuitarum; Barie, populus Barietarum.
Hober, populus Hoberitarum; Melchiel, popu 45
lus Melchielitarum.
Et nomen filiæ Aser, Sara. 46
Hi populi Aser ex numeratione ipsorum tria 47
& quinquaginta milia & quadringenti.
Filij Nephthalim per populos suos; Iessihel 48
populus Iessihelitarum; Guni, populus Gunitarum.
Iasser, populus Iasseritarum; Sellem, populus 49
Sellemitarum.
Hi populi Nephthalim, ex numeratione ipso- 50
rum, quadraginta quinque milia & quadringenti.
Hæc numeratio filiorum Israel, sexcenta milia, 51
& mille & septingenti & triginta.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 52
Istis diuidetur terra vt possideant ex nume- 53
ro nominum ipsorum.

35 οὗτοι δὲ υἱοὶ ἐφραίμ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ σουθαλά, δῆμος ὁ σουθαλαΐ· τῷ βεχέρ, δῆμος ὁ βεχερί· τῷ ταναί, δῆμος ὁ ταναΐ·
36 οὗτοι δὲ υἱοὶ σουθαλά· τῷ ἐδέν, δῆμος ὁ ἐδενί·
37 οὗτοι δὲ δῆμοι ἐφραίμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι· οὗτοι δὲ δῆμοι υἱῶν ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν.
38 υἱοὶ βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ βαλέ, δῆμος ὁ βαλεΐ· τῷ ἀσυβήλ, δῆμος ὁ ἀσυβηλί· τῷ ἀχειρώμ, δῆμος ὁ ἀχειρωμί·
39 τῷ σωφάν, δῆμος ὁ σωφανί· τῷ ὀφάμ, δῆμος ὁ ὀφαμί.
40 καὶ ἐγένοντο υἱοὶ βαλέ, ἄδαρ, καὶ νοεμάν· τῷ ἄδαρ, δῆμος ὁ ἀδαρί· τῷ νοεμάν, δῆμος ὁ νοεμανί.
41 οὗτοι οἱ δῆμοι βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι.
42 καὶ υἱοὶ δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ σαμεΐ, δῆμος ὁ σαμεί. οὗτοι οἱ δῆμοι δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν·
43 πάντες οἱ δῆμοι σαμεΐ κατ' ἐπισκοπὴν αὐτῶν τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
44 υἱοὶ ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ ἰαμίν, δῆμος ὁ ἰαμινί· τῷ ἰεσουί, δῆμος ὁ ἰεσουί· τῷ βαριά, δῆμος ὁ βαριαί.
45 τῷ χοβέρ, δῆμος ὁ χοβερί· τῷ μελχιήλ, δῆμος ὁ μελχιηλί.
46 καὶ τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς ἀσήρ, σάρα.
47 οὗτοι οἱ δῆμοι ἀσὴρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
48 οἱ υἱοὶ νεφθαλὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ ἀσιήλ, δῆμος ὁ ἀσιηλί· τῷ γαυνί, δῆμος ὁ γαυνί.
49 τῷ ἰεσσέρ, δῆμος ὁ ἰεσσερί· τῷ σελλήμ, δῆμος ὁ σελλημί.
50 οὗτοι οἱ δῆμοι νεφθαλίμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
51 αὕτη ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν ἰσραὴλ ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα.
52 καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
53 τούτοις μερισθήσεται ἡ γῆ κληρονομεῖν ἐξ ἀριθμοῦ ὀνομάτων αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Isti sunt filij Ephraim per familias suas; de Sutala familia Sutalaitarum, de Becher familia Becheritarum; de Theen familia Theenitarum.
36 Isti sunt autem filij Sutala, de Heran familia Heranitarum. 37 Hæ sunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit triginta duo milia quingenti. Isti sunt filij Ioseph per familias suas. 38 Filij Beniamin per cognationes suas, de Bale familia Baleitarum, de Asbel familia Asbelitarum, de Achiram familia Achiramitarum. 39 De Sephupham familia Sephuphamitarum, de Hupham familia Huphamitarum. 40 Fueruntque filij Bale, Arde & Naaman; de Arde familia Ardeitarum, de Naaman familia Naamanitarum. 41 Hi sunt filij Beniamin per cognationes suas, quarum numerus fuit quadraginta quinque milia & sexcenti.
42 Isti sunt filij Dan per cognationes suas, de Suham familia Suhamitarum. Hæ sunt familiæ Dan per cognationes suas.
43 Omnes qui numerati sunt de familia Suham fuerunt sexaginta quatuor milia & quadringenti.
44 Filij Aser per cognationes suas, de Iemna familia Iemnaitarum, de Iesui familia Iesuitarum, de Beria familia Bereitarum.
45 Filiorum Beriæ, de Heber familia Heberitarum, de Malchiel familia Malchielitarum. 46 Nomen autem filiæ Aser fuit Sara. 47 Hæ sunt familiæ filiorum Aser, quarum numerus fuit quinquaginta tria milia & quadringenti.
48 Filij Neptali per cognationes suas, de Iasiel familia Iasielitarum, de Guni familia Gunitarum. 49 De Iaser familia Iaseritarum, de Silem familia Silenitarum. 50 Istæ sunt cognationes Neptali per familias suas, & numerus earum fuit quadraginta quinque milia & quadringenti. 51 Hi sunt filij Israel qui numerati sunt sexcenta milia & mille & septingenti & triginta.
52 Locutusque est Dominus cum Moyse dicens: 53 Istis diuides terram in possessionem iuxta numerum nominum eorum.

* לָרַב תַּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ 54
לְפִי פְקֻדָיו יֻתַּן נַחֲלָתוֹ׃ * אַךְ־בְּגוֹרָל יֵחָלֵק אֶת־ 55
הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת־אֲבֹתָם יִנְחָלוּ׃ * עַל־ 56
פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט׃
* וְאֵלֶּה פְקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן 57
מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לִקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי לִמְרָרִי
מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת לֵוִי מִשְׁפַּחַת 58
הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת
הַמּוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וּקְהָת הוֹלִד אֶת־עַמְרָם׃
* וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת־לֵוִי אֲשֶׁר 59
יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת־
אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֵת מִרְיָם אֲחֹתָם׃
* וַיִּוָּלֵד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־ 60
אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר׃ * וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא 61
בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה׃ * וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם 62
שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה
כִּי לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נִתַּן לָהֶם
נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה 63
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת
מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ * וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ 64
מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינָי׃ * כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת 65
יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־
יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃

כז

* וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־ 1
גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה
וְתִרְצָה׃

54 * Pluribus maiorem partem dabis, & paucioribus minorem, singulis sicut nunc recensiti nunc, tradetur possessio.
55 * Ita duntaxat vt sors terram tribubus diuidat & familijs.
56 * Quicquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant vel pauciores.
57 * Hic quoque est numerus filiorum Leui per familias suas. Gerson, à quo familia Gersonitarum. Caath, à quo familia Caathitarum. Merari à quo familia Meraritarum.
58 * Hæ sunt familiæ Leui, familia Lobni, fa-
G milia Hebroni, familia Mooli, familia Musi, familia Chori. At verò Caath genuit Amram.
59 * Qui habuit vxorem Iochabet filiam Leui, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios Aaron & Moysen, & Mariam sororem eorum.
60 * De Aaron orti sunt Nadab & Abiu, & Eleazar & Ithamar.
61 * Quorum Nadab & Abiu mortui sunt cùm obtulissent ignem alienum coram Domino.
62 * Fuerúntque omnes qui numerati sunt viginti tria millia generis masculini ab vno mense & supra, qui non sunt recensiti inter filios Israel, nec eis cum cæteris data possessio est.
63 * Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt à Moyse & Eleazaro sacerdote in campestribus Moab supra Iordanem contra Hiericho.
64 * Inter quos nullus fuit eorum, qui antè numerati sunt à Moyse & Aaron in deserto Sinai.
65 * Prædixerat enim Dominus quòd omnes morerentur in solitudine, nullúsque remansit ex eis, nisi Caleb filius Iephone, & Iosue filius Nun.

CAP. XXVII.

1 ACcesserunt autem filiæ Salphaad, filij E-
A pher, filij Galaad, filij Machir, filij Manasse, qui fuit filius Ioseph, quarũ sunt nomina, Maala & Noa, & Egla, & Melcha, & Tersa.

תרגום אונקלוס

54 לְסַגִּיאֵי תַּסְגוּן אַחְסַנְתְּהוֹן וְלִזְעִירֵי תַּזְעֲרוּן אַחְסַנְתְּהוֹן גְּבַר לְפוּם מִנְיָנוֹהִי תִּתְיְהֵב אַחְסַנְתֵּיהּ׃ 55 בְּרַם בְּעַדְבָא תִּתְפְּלֵיג אַרְעָא לִשְׁמָהָת שִׁבְטֵי
אֲבָהָתְהוֹן יַחְסְנוּן׃ 56 עַל פּוּם עַדְבָא תִּתְפְּלֵיג אַחְסַנְתְּהוֹן בֵּין סַגִּיאֵי לִזְעִירֵי׃ 57 וְאִלֵּין מִנְיָנֵי לֵיוָאֵי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית גֵּרְשׁוֹן לִקְהָת
זַרְעִית קְהָת לִמְרָרִי זַרְעִית מְרָרִי׃ 58 אִלֵּין זַרְעֲיָת לֵיוָאֵי זַרְעִית לִבְנִי זַרְעִית חֶבְרוֹן זַרְעִית מַחְלִי זַרְעִית מוּשִׁי זַרְעִית קֹרַח וּקְהָת אוֹלִיד יָת עַמְרָם׃
59 וְשׁוּם אִתַּת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת לֵוִי דִּילֵידַת יָתַהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וִילֵידַת לְעַמְרָם יָת אַהֲרֹן וְיָת מֹשֶׁה וְיָת מִרְיָם אֲחַתְהוֹן׃
60 וְאִתְיְלִיד לְאַהֲרֹן יָת נָדָב וְיָת אֲבִיהוּא יָת אֶלְעָזָר וְיָת אִיתָמָר׃ 61 וּמִית נָדָב וַאֲבִיהוּא בְּקָרוֹבֵיהוֹן אִישָׁתָא נֻכְרֵיתָא
קֳדָם יְיָ׃ 62 וַהֲווֹ מִנְיָנֵיהוֹן עַשְׂרִין וּתְלָתָא אַלְפִין כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא אֲרֵי לָא אִתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי לָא אִתְיְהֵב
לְהוֹן אַחְסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 63 אִלֵּין מִנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא דִּמְנוֹ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירֵחוֹ׃
64 וּבְאִלֵּין לָא הֲוָה גְּבַר מִמִּנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא דִּמְנוֹ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי׃ 65 אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְהוֹן מֵימָת יְמוּתוּן בְּמַדְבְּרָא וְלָא
אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן גְּבַר אֱלָהֵן כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃

כז

1 וּקְרִיבָא בְּנָת צְלָפְחָד בַּר חֵפֶר בַּר גִּלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְזַרְעִיַּת מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנָתֵיהּ מַחְלָה נֹעָה
וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃

*Pluribus maiorem dabis hæreditatem, & pau- 54
cioribus minorem dabis hæreditatem eorum: vni-
cuique sicut numerati sunt, dabitur hæreditas
eorum.
*Per sortes diuidetur terra nominibus, per tri- 57
bus familiarum suarum hæreditabunt.
*Diuides ex sorte hæreditatem eis inter multos 56
& paucos.
*Et filij Leui per populos suos: Gerson, populus 57
Gersonitarum; Caath, populus Caathitarum; Me-
rari, populus Meraritarum.
*Hi populi filiorum Leui, populus Lobni, popu- 58
lus Hebroni, populus Mooli, & populus Musi, &
populus Chori, & Caath genuit Amram.
*At nomen vxoris eius Iochabet, filia Leui, quæ 59
peperit hos Leui in Ægypto, & peperit Amram
Aaron & Moysen, & Mariam sororem eorum.
*Et nati sunt Aaron & Nadab, & Abiu, & 60
Eleazar, & Ithamar.
*Et mortuus est Nadab, & Abiu cùm offer- 61
rent ipsi ignem alienum coram Domino in deserto
Sinai.
*Et fuerunt ex connumeratione eorum tria & 62
viginti millia: Omne masculinum ab vno mense
& supra. non enim connumerati sunt in medio fi-
liorum Israel, quia non datur eis sors in medio filio-
rum Israel.
*Et hæc numeratio Moysi & Eleazar sacerdo- 63
tis, qui numerauerunt filios Israel in Araboth Mo-
ab, in Iordane contra Hiericho.
*Et in his non erat homo eorum qui numerati 64
sunt à Moyse & Aaron, quos numerauerunt fi-
lios Israel in deserto Sina.
*Quia dixit Dominus ipsis, Morte morientur 65
in deserto: & non fuit relictus ex eis neque vnus;
præterquam Chaleb filius Iephone & Iosue filius
Nun.

CAP. XXVII.

ET accedentes filiæ Salphaad, filij Epher, filij Ga- 1
laad, filij Machir, populi Manasse, filiorum Io-
seph: & hæc nomina earum, Mala & Noa, &
Egla, & Melcha, & Thersa.

54 *τοῖς πλείοσι πλεονάσεις τὴν κληρονομίαν, καὶ τοῖς ἐλάττο-
σιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐτῶν· ἑκάστῳ καθὼς ἐπε-
σκέπησαν δοθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν.
55 *διὰ κλήρων μερισθήσεται ἡ γῆ τοῖς ὀνόμασι, κατὰ φυλὰς
πατριῶν αὐτῶν κληρονομήσουσι.
56 *μεριεῖς ἐκ τοῦ κλήρου τὴν κληρονομίαν αὐτοῖς ἀναμέ-
σον πολλῶν καὶ ὀλίγων.
57 *καὶ οἱ υἱοὶ λευὶ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ γερσὼν, δῆμος
ὁ γερσωνί· τῷ καάθ, δῆμος ὁ καθί· τῷ μεραρί, δῆμος
ὁ μεραρί.
58 *οὗτοι οἱ δῆμοι υἱῶν λευί, δῆμος ὁ λοβενί, δῆμος ὁ
χεβρωνί, δῆμος ὁ μολί, καὶ δῆμος ὁ μουσί, καὶ δῆμος ὁ
κορέ· καὶ καὰθ ἐγέννησε τὸν ἀμβράμ.
59 *τὸ δ' ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἰωχαβέδ, θυγάτηρ λευί,
ἣ ἔτεκε τούτους τῷ λευὶ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἔτεκεν τῷ ἀμβρὰμ τὸν
ἀαρὼν καὶ μωυσῆν, καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν.
60 *καὶ ἐγεννήθησαν τῷ ἀαρών, ὅτε ναδάβ, καὶ ἀβιού, καὶ ἐ-
λεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ.
61 *καὶ ἀπέθανεν ναδάβ, καὶ ἀβιοὺ ἐν τῷ προσφέρειν αὐ-
τοὺς πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.
62 *καὶ ἐγενήθησαν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τρεῖς καὶ εἴκοσι
χιλιάδες· πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, οὐ γὰρ συν-
επεσκέπησαν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅτι οὐ δίδοται αὐτοῖς
κλῆρος ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ.
63 *καὶ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις μωυσῆ καὶ ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, οἳ ἐ-
πεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ἀραβὼθ μωάβ, ἐπὶ τοῦ ἰορ-
δάνου κατὰ ἱεριχώ.
64 *καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἦν ἄνθρωπος τῶν ἐπεσκεμμένων ὑπὸ
μωυσῆ καὶ ἀαρών, οὓς ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ σινᾶ.
65 *ὅτι εἶπε κύριος αὐτοῖς, θανάτῳ ἀποθανοῦνται ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς· πλὴν χαλὲβ υἱὸς
ἰεφονὴ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναβή.

κζ.

1 *Καὶ προσελθοῦσαι αἱ θυγατέρες σαλπαὰδ υἱοῦ ὀφέ-
ρον, υἱοῦ γαλαάδ, υἱοῦ μαχείρ, τοῦ δήμου μανασσῆ, τῶν
υἱῶν ἰωσήφ· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, μαλά, καὶ νουά,
καὶ ἀγλά, καὶ μελχά, καὶ θερσά.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

54 Pluribus maiorem possessionem dabis; & paucioribus minorem possessionem dabis, vnicuique iuxta numeratos suos dabitur possessio eius.
55 Veruntamen per sortem diuidetur terra, per nomina tribuum patrum suorum possidebitur.
56 Per sortem diuidetur possessio eorum siue plures siue pauci sint.
57 Et isti sunt filij Leui per familias suas, de Gerson familia Gersonitarum, de Caath familia Caathitarum, de Merari familia Meraritarum.
58 Istæ sunt familiæ Leui, familia Lobni, familia Ebron, familia Mooli, familia Musi, familia Chore. Caath autem genuit Amram.
59 Et nomen vxoris Amram Iocabed filia Leui, quæ nata est ei in Ægypto, & peperit ex Amram Aaron & Moysen & Mariam sororem eorum.
60 De Aaron autem nati sunt Nadab & Abiu, Eleazar & Ithamar.
61 Mortuúsque est Nadab & Abiu, cùm obtulissent ignem alienum coram Domino.
62 Et fuit numerus eorum viginti tria milia omnium masculorum ab vno mense & supra, quia non fuerunt numerati in medio filiorum Israel, neque enim data est eis possessio in medio filiorum Israel.
63 Hi sunt quos numerauerunt Moyses & Eleazar sacerdos quando numerauerunt filios Israel in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.
64 Et in his non fuit vir eorum qui numerati sunt à Moyse & Aaron sacerdote, qui numerauerunt filios Israel in deserto Synai.
65 Dixerat enim Dominus, quòd morte morerentur in solitudine, & nullus vir remaneret ex eis, nisi Caleb filius Iephone, & Iosue filius Nun.

CAPVT XXVII.

ACcesserunt autem filiæ Salphaad filij Epher, filij Galaad, filij Machir, filij Manasse de cognationibus Manasse filij Ioseph. & hæc sunt nomina filiarum eius; Maala, Noa, & Egla, & Melcha & Thersa.

2 * וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד
3 לֵאמֹר׃ * אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה
בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח
4 כִּי־בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ׃ * לָמָּה יִגָּרַע
שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן תְּנָה־
5 לָּנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ׃ * וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה
6 אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר
7 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד
דֹּבְרֹת נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי
אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן׃
8 * וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־
יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ׃
9 * וְאִם־אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו׃
10 * וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי
11 אָבִיו׃ * וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־
נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ
וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
12 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים
הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
13 * וְרָאִיתָה אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־עַמֶּיךָ גַּם־אָתָּה
14 כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ׃ * כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי
בְּמִדְבַּר־צִן בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַמַּיִם
לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן׃
15 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר׃ * יִפְקֹד יְהוָה
16 17 אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה׃ * אֲשֶׁר־
יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם
וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן אֲשֶׁר
אֵין־לָהֶם רֹעֶה׃

2 * Steterúntque coram Moyſe & Eleazaro ſacerdote & cunctis principibus populi ad oſtium tabernaculi fœderis, atque dixerunt:

3 * Pater noſter mortuus eſt in deſerto, nec fuit in ſeditione quę concitata eſt contra Dominum ſub Chore, ſed in peccato ſuo mortuus eſt. hic non habuit mares filios.

4 * Cur tollitur nomen illius de familia ſua, B quia non habet filium? Date nobis poſſeſſionem inter cognatos patris noſtri.

5 * Retulítque Moyſes cauſſam earum ad iudicium Domini.

6 * Qui dixit ad eum,

7 * Iuſtam rem poſtulant filiæ Salphaad. Da eis poſſeſſionem inter cognatos patris ſui, & ei in hæreditatem ſuccedant.

8 * Ad filios autem Iſrael loqueris hæc, Homo cùm mortuus fuerit abſque filio, ad filiam eius tranſibit hæreditas.

9 * Si filiam non habuerit, habebit ſucceſſores fratres ſuos.

10 * Quòd ſi & fratres non fuerint, dabitis hæreditatem fratribus patris eius.

11 * Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hæreditas his qui ei proximi ſunt. Erítq; hoc C filijs Iſrael ſanctum lege perpetua, ſicut præcepit Dominus Moyſi.

12 * Dixit quoque Dñs ad Moyſen, Aſcende in montem iſtum Abarim, & contemplare inde terram quam daturus ſum filiis Iſrael.

13 * Cúmque videris eam, ibis & tu ad populum tuum ſicut iuit frater tuus Aaron.

14 * Quia offendiſtis me in deſerto Sin in contradictione multitudinis, nec ſanctificare me voluiſtis coram ea ſuper aquas. Hæ ſunt aquæ contradictionis in Cades deſerti Sin.

15 * Cui reſpondit Moyſes:

16 * Prouideat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis hominem qui ſit ſuper multitudinem hanc.

17 * Et poſſit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere, ne ſit populus Domini ſicut oues abſque paſtore.

תרגום אונקלוס

2 וְקָמָא קֳדָם מֹשֶׁה וּקֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּקֳדָם רַבְרְבַיָּא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְמֵימָר׃ 3 אֲבוּנָא מִית בְּמַדְבְּרָא
וְהוּא לָא הֲוָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְּאִזְדַּמַּנוּ עַל יְיָ בִּכְנִשְׁתָּא דְקֹרַח אֲרֵי בְּחוֹבֵיהּ מִית וּבְנִין לָא הֲווֹ לֵיהּ׃ 4 לְמָה יִתְמְנַע שְׁמָא דַאֲבוּנָא
מִגּוֹ זַרְעִיתֵיהּ אֲרֵי לֵית לֵיהּ בַּר הַב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבוּנָא׃ 5 וְקָרֵיב מֹשֶׁה יָת דִּינְהֶן קֳדָם יְיָ׃ 6 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימָר׃
7 יָאוּת בְּנַת צְלָפְחָד מְמַלְּלָן מִתַּן תִּתֵּן לְהוֹן אֲחוּדַת אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבוּהֶן וְתַעְבַּר יָת אַחְסָנַת אֲבוּהֶן לְהֶן׃ 8 וְעִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימָר גְּבַר אֲרֵי יְמוּת וּבַר לֵית לֵיהּ וְתַעְבְּרוּן יָת אַחְסַנְתֵּיהּ לִבְרַתֵּיהּ׃ 9 וְאִם לֵית לֵיהּ בְּרַתָּא וְתִתְּנוּן יָת
אַחְסַנְתֵּיהּ לְאַחוֹהִי׃ 10 וְאִם לֵית לֵיהּ אַחִין וְתִתְּנוּן יָת אַחְסַנְתֵּיהּ לַאֲחֵי אֲבוּהִי׃ 11 וְאִם לֵית אַחִין לַאֲבוּהִי וְתִתְּנוּן יָת
אַחְסַנְתֵּיהּ לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ וְיֵירַת יָתַהּ וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לִגְזֵירַת דִּין כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 12 וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה סַק לְטוּרָא דַעֲבָרָאֵי הָדֵין וַחֲזֵי יָת אַרְעָא דִּי יְהַבֵית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 13 וְתֶחֱזֵי יָתַהּ וְתִתְכְּנֵישׁ לְעַמָּךְ אַף אַתְּ כְּמָא דְאִתְכְּנֵישׁ
אַהֲרֹן אֲחוּךְ׃ 14 כְּמָא דְסָרֵבְתּוּן בְּמֵימְרִי בְּמַדְבְּרָא דְצִין בְּמַצּוּת כְּנִשְׁתָּא לְקַדָּשׁוּתִי בְּמַיָּא לְעֵינֵיהוֹן אִינוּן מֵי מַצּוּת רְקַם מַדְבְּרָא
דְצִין׃ 15 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם יְהוָה לְמֵימָר׃ 16 יְמַנֵּי יְיָ אֱלָהָא רוּחַיָּא לְכָל בִּשְׂרָא גַּבְרָא עַל כְּנִשְׁתָּא׃
17 דְּיִפּוֹק קֳדָמֵיהוֹן וְדְיֵיעוֹל קֳדָמֵיהוֹן וְדִיפְקִינוּן וְדִיַעֲלִינוּן וְלָא תְהֵי כְּנִשְׁתָּא דַּיְיָ כְּעָנָא דְּלֵית לְהוֹן רָעֵי׃

*Et stantes coram Moyse, & coram Eleazar sa 2
cerdote, & coram principibus, & coram omni con
gregatione in ostio tabernaculi testimonij, dicunt:
*Pater noster mortuus est in deserto, & ipse 3
non erat in medio congregationis quæ surrexit co-
ram Domino in congregatione Core, quia propter
peccatum suum mortuus est, & filij non fuerunt ei.
*Ne deleatur nomen patris nostri de medio po- 4
puli sui, quia non est ei filius, date nobis possessionem
in medio fratrum patris nostri.
*Et retulit Moyses iudicium earum coram Do- 5
mino. *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 6
*Rectè filiæ Salphaad locutæ sunt: donum dabis 7
eis possessionem hæreditatis in medio fratrum patris
sui, & adiudicabis sortem patris sui eis.
*Et filijs Israel loqueris, dicens: Homo si mor- 8
tuus fuerit, & filius non fuerit ei, apponetis hære-
ditatem eius filiæ suæ.
*Si autem non fuerit ei filia, dabitis hæredita- 9
tem suam fratri suo.
*Si autem non fuerint ei fratres, dabitis hære- 10
ditatem eius fratri patris sui.
*Si autem non fuerint fratres patris eius, da- 11
bitis hæreditatem eius cognato proximo suo de tri-
bu sua, vt possideat quæ illius, & erit hoc filijs Is-
rael iustificatio iudicij, sicut præcepit Dñs Moysi.
*Et dixit Dominus ad Moysen, Ascende in 12
montem qui in vltra Jordanem, hic mons Nabo,
& vide terrã Chanaan, quam ego do filijs Israel in
possessione.
*Et videbis eam, & adderis ad populum tuum 13
& tu, quemadmodum positus est Aaron frater tuus
in Hor monte.
*Quia transgressi estis verbum meum in deser- 14
to Sin, cùm resisteretis congregationi ne sanctifica-
ret me, non sanctificastis me in aqua coram eis: Hæc
est aqua contradictionis Cades in deserto Sin.
*Et dixit Moyses ad Dominum: *Considerat 15
Dominus Deus spirituum & omnis carnis, homi- 16
nem super congregationem hanc:
*Qui exibit ante faciem eorum, & qui introi- 17
bit ante faciem eorum, et qui educet eos, & qui in-
ducet eos, & nõ erit congregatio Domini sicut oues,
quibus non est pastor.

2 *καὶ στᾶσαι ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ
ἔναντι τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τῆς
3 θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέγουσιν· *ὁ πατὴρ ἡμῶν
ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν ἐν μέσῳ τῆς συναγω-
γῆς τῆς ἐπισυστάσης ἔναντι κυρίου ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ὅτι δι'
ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἀπέθανεν· καὶ υἱοὶ οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ.
4 *μὴ ἐξαλειφθήτω τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἐκ μέσου τοῦ
δήμου αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ υἱός· δότε ἡμῖν κατάσχεσιν ἐν
μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς ἡμῶν.
5 *καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὴν κρίσιν αὐτῶν ἔναντι κυρίου.
6 *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
7 *ὀρθῶς θυγατέρες σαλπαὰδ λελαλήκασι· δόμα δώ-
σεις αὐταῖς, κατάσχεσιν κληρονομίας ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πα-
τρὸς αὐτῶν, καὶ περιθήσεις τὸν κλῆρον τοῦ πατρὸς αὐτῶν αὐταῖς.
8 *καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων, ἄνθρωπος ἐὰν
ἀποθάνῃ, καὶ υἱὸς μὴ ᾖ αὐτῷ, περιθήσετε τὴν κληρονομίαν αὐ-
9 τοῦ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. *ἐὰν δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ θυγάτηρ, δώ-
σετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
10 *ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν αὐτῷ ἀδελφοί, δώσετε τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
11 *ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, δώσετε τὴν κλη-
ρονομίαν αὐτοῦ τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγιστα αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ,
κληρονομήσειν τὰ αὐτοῦ· καὶ ἔσται τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ δι-
καίωμα κρίσεως, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ.
12 *καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν
τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, τοῦτο ὄρος ναβαῦ, καὶ ἴδε τὴν γῆν χα-
ναὰν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει.
13 *καὶ ὄψῃ αὐτήν, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σύ,
καθάπερ ἐτέθη ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὢρ τῷ ὄρει.
14 *διότι παρέβητε τὸ ῥῆμά μου ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν, ἐν τῷ ἀν-
τιπίπτειν τῇ συναγωγῇ τοῦ ἁγιάσαι με· οὐχ ἡγιάσατέ με
ἐπὶ τῷ ὕδατι ἔναντι αὐτῶν· τοῦτό ἐστιν ὕδωρ ἀντιλογίας κάδης
ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν.
15 *καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον· *ἐπισκεψάσθω κύριος
16 ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός, ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς συ-
17 ναγωγῆς ταύτης. *ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου αὐ-
τῶν, καὶ ὅστις εἰσελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις ἐξ-
άξει αὐτούς, καὶ ὅστις εἰσάξει αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσται ἡ συναγω-
γὴ κυρίου ὡσεὶ πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Et steterunt coram Moyse & Eleazaro sacerdote & coram principibus & omni cœtu in ostio tabernaculi federis, dicentes:
3 Pater noster mortuus est in deserto, & ipse non fuit in medio congregationis eorum qui conuenerunt contra Dominum in congrega-
tione Chore: quia in peccato suo mortuus est, & non fuerunt ei filij. 4 Cur tollitur nomen patris nostri de medio
cognationis suæ quia non habet filium? da nobis possessionem inter fratres patris nostri. 5 Retulitque Moyses causam
earum coram Domino. 6 Et ait Dominus ad Moysen, dicens: 7 Rectè loquuntur filiæ Salphaad: da eis pos-
sessionem hæreditatis inter fratres patris earum, & transferes ad eas hæreditatem patris earum. 8 Et cum filijs Israel loquêris
dicens: Si mortuus fuerit vir & filius ei non fuerit, transferetis possessionem eius ad filiam suam. 9 Et si non fuerit ei filia, dabitis
possessionem eius fratribus suis. 10 Et si non habuerit fratres: dabitis possessionem eius fratribus patris sui.
11 Si autem pater eius non habuerit fratres: dabitis possessionem eius consanguineo qui propinquior est ei de cognatione sua, & hæreditabit
eam, & erit filiis Israel in decretum iudicij, sicut præcepit Dominus Moysi. 12 Dixitque Dominus ad Moysen: Ascende in mon-
tem istum Abarim, & vide terram quam dedi filiis Israel: 13 Videbisque eam & colligêris quoque tu ad populum tuum, sicut
collectus est Aaron frater tuus: 14 Quia preuaricati estis in verbum meum in deserto Sin in contradictione congregationis, nec sanctificastis me
in aquis ante oculos eorum. Hæ sunt aquæ contradictionis in Cades deserti Sin. 15 Locutúsque est Moyses coram Domino, dicens:
16 Constituat Dominus Deus spirituum omnis carnis virum super cœtum: 17 Qui egrediatur ante eos & qui ingrediatur
ante eos, & qui educat eos, & qui inducat eos, vt non sit cœtus Domini sicut oues quibus non est pastor.

18 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ
19 עָלָיו: * וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:
20 * וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי
21 יִשְׂרָאֵל: * וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ
בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו
יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה:
22 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה:
23 * וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה:

כח

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
2 * צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי
לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:
3 * וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ
לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם
4 עֹלָה תָמִיד: * אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר
וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם:
5 * וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
6 כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: * עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה
7 בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: * וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת
הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה:
8 * וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת
הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
9 * וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן
10 וְנִסְכּוֹ: * עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד
וְנִסְכָּהּ:

18 *Dixítque Dominus ad eum, Tolle Ioſue filium Nun virum in quo eſt ſpiritus, & pone manum tuam ſuper eum.
19 *Qui ſtabit coram Eleazaro ſacerdote & omni multitudine, & dabis ei præcepta cunctis videntibus.
20 *Et partem gloriæ tuæ, vt audiat eum omnis ſynagoga filiorum Iſrael:
21 *Pro hoc ſi quid agendum erit Eleazar ſacerdos conſulet Dominum. Ad verbum eius egredietur & ingredietur ipſe & omnes filij Iſrael cum eo & cetera multitudo.
22 *Fecit Moyſes vt præceperat Dominus. Cúmq; tuliſſet Ioſue, ſtatuit eum coram Eleazaro ſacerdote & omni frequentia populi.
23 *Et impoſitis capiti eius manibus cuncta replicauit quæ mandauerat Dominus.

CAP. XXVIII.

1 DIxit quoque Dominus ad Moyſen:
A *Præcipe filiis Iſrael & dices ad eos:
2 Oblationẽ meam & panes & incenſum odoris ſuauiſſimi offerte per tempora ſua.
3 *Hæc ſunt ſacrificia quæ offerre debetis. Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocauſtum ſempiternum.
4 *Vnum offeretis manè & alterum ad veſperum.
5 *Decimam partem ephi ſimilæ, quæ conſperſa ſit oleo puriſſimo, & habeat quartam partem Hin.
6 *Holocauſtum iuge eſt quod obtuliſtis in monte Sinai in odorem ſuauiſſimum incenſi Domini.
7 *Et libabitis vini quartam partem hin per agnos ſingulos in ſanctuario Domini.
8 *Alterúmque agnum ſimiliter offeretis ad veſperam iuxta omnem ritum ſacrificij matutini & libamentorum eius oblationem ſuauiſsimi odoris Domino.
9 *Die autem ſabbati offeretis duos agnos
B anniculos immaculatos, & duas decimas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio.
10 *Et liba quæ ritè funduntur per ſingula ſabbata in holocauſtum ſempiternum.

תרגום אונקלוס

18 ואמר ייי למשה דבר לך ית יהושע בר נון גבר דרוח נבואה ביה ותסמוך ית ידך עלוהי: 19 ותקים יתיה קדם אלעזר כהנא ולקדם
כל כנשתא ותפקיד יתיה לעיניהון: 20 ותתן מזיוך עלוהי בדיל דיקבלון מיניה כל כנשתא דבני ישראל: 21 ולקדם אלעזר כהנא
יקום וישאל ליה בדין אוריא קדם ייי על מימריה יהון נפקין ועל מימריה יהון עלין הוא וכל בני ישראל עימיה וכל כנשתא:
22 ועבד משה כמא דפקיד ייי יתיה ודבר ית יהושע ואקימיה קדם אלעזר כהנא וקדם כל כנשתא: 23 וסמך ית ידוהי עלוהי ופקדיה כמא
דמליל ייי בידא דמשה:

כח

1 ומליל ייי עם משה למימר: 2 פקיד ית בני ישראל ותימר להון ית קרבני לחם סדור לקרבני לאתקבלא ברעוא תטרון
לקרבא קדמי בזמניה: 3 ותימר להון דין קרבנא דתקרבון קדם ייי אמרין בני שנה שלמין תרין ליומא עלתא תדירא: 4 ית
אמרא חד תעביד בצפרא וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא: 5 וחד מן עשרא בתלת סאין סלתא למנחתא דפילא
במשח כתישא רבעות הינא: 6 עלתא תדירא דאתעבידת בטורא דסיני לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם ייי: 7 ונסכיה רבעות הינא
לאמרא חד בקודשא יתנסך ניסוך דחמר עתיק קדם ייי: 8 וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא כמנחת צפרא וכנסכיה תעביד
קרבן דמתקבל ברעוא קדם ייי: 9 וביומא דשבתא תרין אמרין בני שנה שלמין ותרין עשרונין סלתא מנחתא דפילא במשח ונסכיה:
10 עלת שבה דתתעביד בשבת על עלת תדירא ונסכה:

*Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 18
Accipe ad teipſum Ioſue filium Nun, hominem qui
habet ſpiritum in ſeipſo : & impones manus tuas
ſuper eum.
Et ſtatues eum coram Eleazar ſacerdote, & 19
coram omni congregatione, & præcipies ei corã eis.
Et dabis ex gloria tua ſuper eum, vt audiant 20
eum filij Iſrael.
Et coram Eleazar ſacerdote ſtabit, & interro- 21
gabunt eum iudicium manifeſtorum coram Domi-
no: in ore eius exibunt, & in ore eius intrabunt
ipſe & omnes filij Iſrael vnanimiter, & omnis
congregatio.*
*Et fecit Moyſes ſicut præcepit ei Dominus, & 22
aſſumens Ioſue ſtatuit eum coram Eleazar ſacerdo-
te, & coram omni congregatione.
Et impoſuit manus ſuas ſuper eum, & conſti- 23
tuit eum ſicut præcepit Dominus Moyſi.*

CAP. XXVIII.

*Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
Præcipe filijs Iſrael, & loqueris ad eos, di- 2
cens: Dona mea, oblationes meas, libationes meas in
odorem ſuauitatis ſeruabitis offerre mihi in feſtiui-
tatibus meis.
Et dices ad eos, Hæc oblationes quas adduce- 3
tis Domino, agnos anniculos immaculatos duos per
diem in holocauſtum aſſiduè:
Agnum vnum facies manè, & agnum ſecun- 4
dum facies ad veſperam.
Et facies decimam partem ephi ſimilam in ſa- 5
crificium confectam in oleo quarta parte hin.
Holocauſtum aſſiduitatis, factum in monte Si- 6
nai, in odorem ſuauitatis Domino.
Et libamen eius quartam partem hin agno vni, 7
in ſancto libabis libationem ſicera Domino.
Et agnum ſecundum facies ad veſperam, ſe- 8
cundum ſacrificium eius & ſecundum libationem
eius facietis in odorem ſuauitatis Domino.
Et die ſabbatorum adducetis duos agnos anni- 9
culos immaculatos, & duas decimas ſimilæ confe-
ctæ oleo in ſacrificium, & libationem eius
Holocauſtum ſabbatorum in ſabbatis, in holo- 10
cauſto ſempiterno & libationem eius.*

18 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λάβε πρὸς
ἑαυτὸν ἰησοῦν υἱὸν ναβῆ, ἄνθρωπον ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ, καὶ
ἐπιθήσεις τὰς χεῖράς σου ἐπ᾽ αὐτῷ.
19 καὶ στήσεις αὐτὸν ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι πάσης τῆς
συναγωγῆς, καὶ ἐντελῇ αὐτῷ ἐναντίον αὐτῶν.
20 καὶ δώσεις τῆς δόξης σου ἐπ᾽ αὐτόν, ὅπως ἂν εἰσακούσωσιν
21 αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως στήσε-
ται, καὶ ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν τὴν κρίσιν τῶν δήλων ἔναντι κυρίου·
ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ εἰσ-
ελεύσονται αὐτὸς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδόν,
22 καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή. καὶ ἐποίησε μωυσῆς, καθὰ ἐνε-
τείλατο αὐτῷ κύριος· καὶ λαβὼν τὸν ἰησοῦν ἔστησεν αὐτὸν ἔναντι
ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως καὶ ἔναντι πάσης συναγωγῆς.
23 καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ συνέστησεν
αὐτὸν καθάπερ συνέταξεν κύριος τῷ μωυσῇ.

κη΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἔντειλαι
2 τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων· τὰ δῶρά μου
δόματά μου καρπώματά μου εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διατηρή-
σετε προσφέρειν μοι ἐν ταῖς ἑορταῖς μου.
3 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ταῦτα τὰ καρπώματα ἃ προσά-
ξετε κυρίῳ, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν εἰς
ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχῶς.
4 τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ· καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύ-
τερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν.
5 καὶ ποιήσεις τὸ δέκατον τοῦ οἴφει σεμίδαλιν εἰς θυσίαν
ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ τετάρτῳ τοῦ ἵν.
6 ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ, ἡ γενομένη ἐν τῷ ὄρει σινᾶ,
7 εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον
τοῦ ἵν τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί· ἐν τῷ ἁγίῳ σπείσεις σπονδὴν σίκερα
κυρίῳ.
8 καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν κατὰ
τὴν θυσίαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ποιήσετε εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας κυρίῳ.
9 καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσάξετε δύο ἀμνοὺς ἐνι-
αυσίους ἀμώμους· καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιη-
μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ
10 ὁλοκαύτωμα σαββάτων ἐν τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς
ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Dixitque Dominus ad Moyſen, Tolle Ioſue filium Nun virum in quo eſt ſpiritus prophetiæ, & impones manum tuam ſuper eum.
19 Et ſtatues eum coram Eleazaro ſacerdote & coram omni cœtu, & præcipies ei ante oculos eorum.
20 Dabiſque de ſplendore tuo ſuper eo, vt obediant ei omnis congregatio filiorum Iſrael.
21 Et coram Eleazaro ſacerdote ſtabit, vt conſulat pro eo in iudicio illuminationis coram Domino: ad verbum eius egredientur, & ad verbum eius ingredientur ipſe & omnes filij Iſrael cum eo & omnis cœtus.
22 Fecitque Moyſes ſicut ei præceperat Dominus, & tulit Ioſue, & ſtatuit eum coram Eleazaro ſacerdote & coram omni cœtu.
23 Et impoſuit manus ſuas ſuper eum, & præcepit ei, ſicut locutus fuerat Dominus per manum Moyſi.

CAP. XXVIII.

Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:
2 Præcipe filiis Iſrael & dices ad eos; Oblationem meam panemque ſtatutum in oblationes meas vt ſuſcipiatur voluntariè obſeruabitis vt offeratis coram me in tempore ſuo.
3 Diceſque ad eos; Hæc eſt oblatio quam offeretis coram Domino, agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocauſtum ſempiternum.
4 Agnum vnum offeres manè, & agnum alterum offeres ad veſperam.
5 Et decimam partem trium ſatorum ſimilæ pro munere quæ conſperſa ſit oleo contuſo, habens quartam partem hin.
6 Holocauſtum iuge eſt quod factum eſt in monte Sinai, vt oblatio ſuſcipiatur voluntariè coram Domino.
7 Et libamen eius erit quarta pars hin per agnos ſingulos, in ſanctuario libabitur libamine vini veteris coram Domino.
8 Et alterum agnum offeres ad veſperam iuxta munus matutinum, & iuxta libamen eius facies oblationem quæ ſuſcipitur voluntariè coram Domino.
9 In die autem ſabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas ſimilæ conſperſæ oleo pro munere & libamen eius.
10 Holocauſtum eſt quod fit per ſingula ſabbata præter iuge holocauſtum & libamen eius.

11 וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה
לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים
12 בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם ׃ וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד ׃
13 וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה ׃
14 וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת
הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יָיִן זֹאת עֹלַת
15 חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה ׃ וּשְׂעִיר עִזִּים
אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה
וְנִסְכּוֹ ׃
16 וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
17 פֶּסַח לַיהוָה ׃ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה
18 חָג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל ׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ ׃
19 וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם
20 יִהְיוּ לָכֶם ׃ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה
עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל תַּעֲשׂוּ ׃
21 עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
22 הַכְּבָשִׂים ׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם ׃
23 מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ
24 אֶת־אֵלֶּה ׃ כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים
לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה
25 וְנִסְכּוֹ ׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
26 כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ ׃ וּבְיוֹם
הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה
בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ ׃

11 *In kalendis autem,id eſt, in menſium ex-
ordiis offeretis holocauſtum Domino, vitu-
los de armento duos, arietem vnum, agnos
anniculos ſeptem immaculatos.
12 * Et tres decimas ſimilæ oleo conſperſæ in
ſacrificio per ſingulos vitulos, & duas deci-
mas ſimilæ oleo cõſperſæ per ſingulos arietes.
13 * Et decimam decimæ ſimilæ ex oleo in ſa-
crificio per agnos ſingulos. Holocauſtũ ſua-
uiſſimi odoris atque incenſi eſt Domino.
14 * Libamenta autem vini quæ per ſingulas
fundẽda ſunt victimas, iſta erunt. Media pars
C hin per ſingulos vitulos : tertia per arietem;
quarta per agnum. Hoc erit holocauſtum
per omnes menſes qui ſibi anno vertẽte ſuc-
15 cedunt. *Hircus quoque offertur Domino
pro peccatis in holocauſtum ſempiternum
cum libamentis ſuis.
16 *Menſe autem primo quartadecima die
menſis Phaſe Domini erit.
17 * Et quintadecima die ſolemnitas. Septem
diebus veſcentur azymis.
18 * Quarum dies prima venerabilis & ſancta
erit. omne opus ſeruile non facietis in ea.
19 *Offeretíſque incenſum holocauſtum Do-
mino vitulos de armẽto duos, arietem vnum,
agnos anniculos immaculatos ſeptem.
20 *Et ſacrificia ſingulorũ ex ſimila quæ con-
ſperſa ſit oleo: tres decimas per ſingulos vitu-
los & duas decimas per arietem.
21 *Et decimam decimæ per agnos ſingulos,
22 id eſt, ſeptem agnos. *Et hircum pro pecca-
to vnum, vt expietur pro vobis.
23 *Præter holocauſtum matutinũ quod ſem-
24 per offeretis. *Ita facietis per ſingulos dies
ſeptem dierum in fomitem ignis & in odo-
rem ſuauiſſimum Domino, qui ſurget de ho-
locauſto & de libationibus ſingulorum.
25 *Dies quoq; ſeptimus celeberrimus & ſan-
D ctus erit vobis. Omne opus ſeruile non facie-
26 tis in eo. * Dies etiam primitiuorum quãdo
offeretis nouas fruges Domino expletis heb-
domadibus, venerabilis & ſancta erit. Omne
opus ſeruile non facietis in ea.

תרגום אונקלוס

11 וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן תְּקָרְבוּן עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שִׁבְעָה שַׁלְמִין ׃ 12 וּתְלָתָה
עֶשְׂרוֹנִין סֻלְתָּא מִנְחָתָא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סֻלְתָּא מִנְחָתָא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְדִכְרָא חַד ׃ 13 וְעֶשְׂרוֹנָא
עֶשְׂרוֹנָא סֻלְתָּא מִנְחָתָא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְאִמְּרָא חַד עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֻרְבְּנָא קֳדָם יְיָ ׃ 14 וְנִסְכֵּיהוֹן פַּלְגוּת הִינָא יְהֵי
לְתוֹרָא וּתְלָתוּת הִינָא לְדִכְרָא וְרַבְעוּת הִינָא לְאִמְּרָא חַמְרָא דָּא עֲלַת רֵישׁ יַרַח בְּאִתְחַדָּתוּתֵיהּ כֵּן לְכָל רֵישֵׁי יַרְחֵי שַׁתָּא ׃
15 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלָתָא תְּדִירָא יִתְעֲבֵד וְנִסְכֵּיהּ ׃ 16 וּבְיַרְחָא קַדְמָאָה בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא פִּסְחָא
קֳדָם יְיָ ׃ 17 וּבְחַמְשָׁא עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא הָדֵין חַגָּא שִׁבְעָה יוֹמִין פַּטִּיר יִתְאֲכֵל ׃ 18 בְּיוֹמָא קַדְמָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ כָּל עֲבִידַת פָּלְחָנָא
לָא תַעַבְדוּן ׃ 19 וּתְקָרְבוּן קֻרְבְּנָא עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד וְשִׁבְעָה אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שַׁלְמִין יְהוֹן לְכוֹן ׃ 20 וּמִנְחָתְהוֹן
סֻלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵי עֶשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא תַּעַבְדוּן ׃ 21 עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא תַּעְבֵּיד לְאִמְּרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָה
אִמְּרִין ׃ 22 וּצְפִירָא דְּחַטָּאתָא חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן ׃ 23 בַּר מֵעֲלַת צַפְרָא דִּי לַעֲלָתָא תְּדִירָא תַּעַבְדוּן יָת אִלֵּין ׃ 24 כְּאִלֵּין תַּעַבְדוּן
לְיוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לְחֵם קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלָתָא תְּדִירָא יִתְעֲבֵד וְנִסְכֵּיהּ ׃ 25 וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵא
לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פָּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן ׃ 26 וּבְיוֹמָא דְבִכּוּרַיָּא בְּקָרוֹבֵיכוֹן מִנְחָתָא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ בַּעֲצַרְתֵּיכוֹן מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵא לְכוֹן
כָּל עֲבִידַת פָּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן ׃

Et in neomenijs adducetis holocauſtum Domi- 11
no, vitulos ex bobus duos, & arietem vnum, agnos
anniculos ſeptem immaculatos.
Tres decimas ſimilæ confectæ in oleo vitulo 12
vni, & duas decimas ſimilæ confectæ oleo arieti
vni.
Et decimam ſimilæ ad ſacrificium confectæ in 13
oleo agno vni: ſacrificium odorem ſuauitatis Do-
mino.
Libatione eorum medietas hin erit vitulo vni, 14
& tertia pars hin erit arieti vni, & quarta pars
hin erit agno vni vini. Hoc holocauſtum menſem
de menſe in menſes anni.
Et hircum è capris vnum pro peccato Domino, 15
ſuper holocauſto ſempiterno fiet & libatio eius.
Et in menſe primo quarta & decima menſis 16
Paſcha Domino.
Et quinta & decima die menſis huius celebra- 17
te feſtum: ſeptem dies azyma comedetis.
Et die prima celebris ſancta erit vobis; omne 18
opus ſeruile non facietis.
Et adducetis holocauſta oblationem Domino, 19
vitulos è bobus duos, arietem vnum, ſeptem agnos
anniculos, immaculati erunt vobis.
Et ſacrificium eorum ſimila confecta in oleo, 20
tres decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni
fiet.
Decimam decimam facies agno vni, ſeptem 21
agnis.
Et hircum ex capris vnum pro peccato ad pro- 22
pitiandum pro vobis.
Præter holocauſtum ſempiternum matutinum, 23
quod eſt holocauſtum continuitatis.
Hæc ſecundum hæc facietis in ſeptem dies, do- 24
num oblationem odorem ſuauitatis Domino, in ho-
locauſto ſempiterno facies libationem eius.
Et dies ſeptima celebris ſancta erit vobis: om- 25
ne opus ſeruile non facietis in ea.
Et die nouorum, quando obtuleritis ſacrifi- 26
cium nouum Domino hebdomadarum, celebris
ſancta erit vobis: omne opus ſeruile non fa-
cietis.

11 Καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυ-
ρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ
ἀμώμους.
12 τρία δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ
τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί· καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
ἐν ἐλαίῳ τῷ κριῷ τῷ ἑνί.
13 καὶ δέκατον σεμιδάλεως εἰς θυσίαν ἀναπεποιημένης ἐν
ἐλαίῳ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί· θυσίαν ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ,
14 τῇ σπονδῇ αὐτῶν τὸ ἥμισυ τοῦ ἵν ἔσται τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί· καὶ
τὸ τρίτον τοῦ ἵν ἔσται τῷ κριῷ τῷ ἑνί· καὶ τὸ τέταρτον τοῦ ἵν ἔσται τῷ
ἀμνῷ τῷ ἑνὶ οἴνου. τοῦτο τὸ ὁλοκαύτωμα μῆνα ἐκ μηνὸς
εἰς τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ.
15 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας κυρίῳ, ἐπὶ τῆς
ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς ποιηθήσεται, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτοῦ.
16 καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ
μηνὸς πάσχα κυρίῳ.
17 καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτάσα-
τε ἑορτήν, ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε.
18 καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν·
πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.
19 καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα κάρπωμα κυρίῳ μό-
σχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα, ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους, ἄμω-
μοι ἔσονται ὑμῖν.
20 καὶ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ,
τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ
ποιηθήσεται.
21 δέκατον δέκατον ποιήσεις τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ
ἀμνοῖς.
22 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας ἐξιλάσα-
23 σθαι περὶ ὑμῶν. πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς τῆς
πρωϊνῆς, ὅ ἐστιν ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ.
24 ταῦτα κατὰ ταῦτα ποιήσετε εἰς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, δῶρον
κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ἐπὶ τοῦ ὁλοκαυτώματος
τοῦ διαπαντὸς ποιήσεις τὴν σπονδὴν αὐτοῦ.
25 καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον
λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ.
26 καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν νέων, ὅταν προσφέρητε θυσίαν νέαν τῷ
κυρίῳ τῶν ἑβδομάδων, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν
ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et in principiis menſium veſtrorum offeretis holocauſtum coram Domino, vitulos de bobus duos, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos ſeptem.
12 Et tres decimas ſimilæ conſperſæ oleo pro munere per ſingulos vitulos, & duas decimas ſimilæ conſperſæ oleo pro munere per arietem.
13 Et ſingulas decimas ſimilæ conſperſæ oleo per ſingulos agnos, holocauſtum eſt, vt oblatio ſuſcipiatur voluntariè coram Domino.
14 Et libamen eorum erit dimidia pars hin vini per ſingulos vitulos, & tertia pars hin per arietem, & quarta pars hin per ſingulos agnos, hoc eſt holocauſtum exordij menſis in neomenia eius, ſic erit per omnes kalendas menſium anni.
15 Et hircus de capris vnus pro peccato offeretur coram Domino, præter iuge holocauſtum & libamen eius.
16 Et in menſe primo quartadecima die menſis Phaſe erit coram Domino.
17 Et in quintadecima die menſis huius ſolemnitas eſt: ſeptem diebus azymum comedetur.
18 In die prima erit inuocatio ſancta: omne opus ſeruile non facietis.
19 Offeretisque oblationem holocauſti coram Domino vitulos de bobus duos & arietem vnum, & ſeptem agnos anniculos, immaculati erunt vobis.
20 Et in munus eorum tres decimas ſimilæ conſperſæ oleo per ſingulos vitulos & duas decimas per arietem offeretis.
21 Singulas decimas offeretis per ſingulos agnos, ſimiliter erit per ſeptem agnos.
22 Et hircum pro peccato vnum ad propitiandnm pro vobis.
23 Præter holocauſtum matutinum quod eſt holocauſtum iuge facietis hæc.
24 Sicut hæc facietis per ſingulos dies ſeptem diebus: panis oblationis eſt qui ſuſcipitur voluntariè coram Domino, præter holocauſtum iuge & libamen eius fiet.
25 Et in die ſeptimo inuocatio ſancta erit vobis: omne opus ſeruile non facietis.
26 In die autem primitiuorum quando offeretis munus nouum coram Domino in expletione hebdomadarum veſtrarum, inuocatio ſancta erit vobis: omne opus ſeruile non facietis.

27 והקרבתם עולה לריח ניחח ליהוה פרים בני־
בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה :
28 ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים
29 לפר האחד שני עשרנים לאיל האחד : עשרון
30 עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים : שעיר
31 עזים אחד לכפר עליכם : מלבד עלת התמיד
ומנחתו תעשו תמימם יהיו־לכם ונסכיהם :

כט

1 ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא־קדש
יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה
2 יהיה לכם : ועשיתם עלה לריח ניחח ליהוה פר
בן־בקר אחד איל אחד כבשים בני־שנה שבעה
3 תמימם : ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה
4 עשרנים לפר שני עשרנים לאיל : ועשרון אחד
5 לכבש האחד לשבעת הכבשים : ושעיר־עזים
6 אחד חטאת לכפר עליכם : מלבד עלת
החדש ומנחתה ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם
7 כמשפטם לריח ניחח אשה ליהוה : ובעשור
לחדש השביעי הזה מקרא־קדש יהיה לכם
ועניתם את־נפשתיכם כל־מלאכה לא תעשו :
8 והקרבתם עלה ליהוה ריח ניחח פר בן־בקר
אחד איל אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימם
9 יהיו לכם : ומנחתם סלת בלולה בשמן
שלשה עשרנים לפר שני עשרנים לאיל האחד :
10 עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים :
11 שעיר־עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים
12 ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם : ובחמשה
עשר יום לחדש השביעי מקרא־קדש יהיה לכם
כל־מלאכת עבדה לא תעשו וחגתם חג ליהוה
שבעת ימים :

27 Offeretísq; holocaustum in odorem suauissimum Domino vitulos de armento duos, arietem vnum, agnos anniculos immacula-
28 tos septem. Atque in sacrificiis eorum si-
milæ oleo conspersæ tres decimas per singu-
29 los vitulos per arietes duos. Per agnos de-
cimam decimæ qui simul sunt agni septem.
30 Hircum quoque qui mactatur pro expia-
31 tione: Præter holocaustum sempiternum
& liba eius. Immaculata offeretis omnia cum
libationibus suis.

CAP. XXIX.

1 Mensis etiam septimi prima dies venera-
A bilis & sancta erit vobis. Omne opus
seruile non facietis in ea, quia dies clangoris
2 est & tubarum. Offeretísq; holocaustum
in odorem suauissimum Domino, vitulum de
armento vnum, & arietem vnum, & agnos
3 anniculos immaculatos septem. Et in sacri-
ficiis eorũ similæ oleo conspersæ tres decimas
per singulos vitulos, duas decimas per arietẽ.
4 Vnam decimã per agnum, qui simul sunt
5 agni septem. Et hircũ pro peccato qui offer-
6 tur in expiatione populi. Præter holocaustũ
kalendarũ cum sacrificiis suis, & holocaustum
sempiternum cum libationibus solitis eisdem
ceremoniis offeretis in odorem suauissimum,
7 incensum Domino. Decima quoque dies
mensis huius septimi erit vobis sancta atque
venerabilis, & affligetis animas vestras. Om-
8 ne opus seruile non facietis in ea. Offere-
tísq; holocaustum Dño in odorẽ suauissimũ
B vitulum de armẽto vnũ, arietem vnũ, agnos
9 anniculos immaculatos septẽ. Et in sacrifi-
ciis eorũ similæ oleo conspersæ, tres decimas
per singulos vitulos, duas decimas per arietẽ.
10 Decimam decimæ per agnos singulos qui
11 sunt simul septem agni. Et hircum pro pec-
cato absq; his quæ offerri pro delicto solẽt in
expiationẽ & holocaustũ sempiternũ in sacri-
12 ficio & libaminibus eorũ. Quintadecima
verò die mẽsis septimi q̃ vobis sancta erit atq;
venerabilis, omne op⁹ seruile nõ facietis in ea,
sed celebrabitis solẽnitatẽ Dño septẽ diebus.

תרגום אונקלוס

27 ותקרבון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי תורין בני תורי תרין ודכר חד ושבעא אמרין בני שנה : 28 ומנחתהון סלתא דפילא במשח
תלתא עשרונין לתורא חד ותרין עשרונין לדיכרא חד : 29 עשרונא עשרונא לאמרא חד כן לשבעה אמרין : 30 צפיר בר עיזין חד
לכפרא עליכון : 31 בר מעלת תדירא ומנחתיה תעבדון שלמין יהון לכון ונסכיהון : כט
1 ובירחא שביעאה בחד לירחא מערע קדיש יהי לכון כל עיבידת פלחנא לא תעבדון יום יבבא יהי לכון :
2 ותעבדון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי תור בר תורי חד דכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין : 3 ומנחתהון סלתא דפילא
במשח תלתא עשרונין לתורא תרין עשרונין לדכרא : 4 ועשרונא חד לאימרא חד לשבעה אמרין : 5 וצפיר בר עזי חד חטאתא לכפרא
עליכון : 6 בר מעלת ירחא ומנחתה ועלתא תדירא ומנחתה ונסכיהון כד חזי להון לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם יי : 7 ובעשר יומא
לירחא שביעאה הדין מערע קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתיכון כל עיבידת פלחנא לא תעבדון : 8 ותקרבון עלתא
קדם יי לאתקבלא ברעוא תור בר תורי חד דכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין יהון לכון : 9 ומנחתהון סלתא דפילא במשח
תלתא עשרונין לתורא תרין עשרונין לדכרא חד : 10 עשרונא עשרונא לאמרא חד כן לשבעה אימרין : 11 צפיר בר עיזין חד
חטאתא בר מחטאתא דכפוריא ועלתא תדירא ומנחתה ונסכיהון : 12 ובחמשה עשרא יומא לירחא שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל
עיבידת פלחנא לא תעבדון ותחגון חגא קדם יי שבעה יומין :

27 *Et adducetis holocausta in odorem suauitatis Domino, vitulos è bobus duos, & arietem vnum, septem agnos anniculos immaculatos.*

28 *Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.*

29 *Decima decima agno vni, septem agnis.*

30 *Et hircum è capris vnum pro peccato, ad expiandum pro vobis.*

31 *Præter holocaustum sempiternum, & sacrificium eorum facietis mihi, immaculati erunt vobis & libationes eorum.*

CAP. XXIX.

1 *ET mense septimo, prima mensis, celebris sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis, dies significationis erit vobis.*

2 *Et facietis holocausta in odorem suauitatis Domino, vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnos anniculos septem immaculatos.*

3 *Sacrificium eorum similæ confecta in oleo, tres decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.*

4 *Decima agno vni, septem agnis.*

5 *Et hircum è capris vnum pro peccato, ad propitiandum pro vobis.*

6 *Præter holocausta nouilunij, & sacrificia eorum, & libationes eorum secundum consuetudinem eorum in odorem suauitatis Domino.*

7 *Et decima mensis huius, celebris sancta erit vobis, & affligetis animas vestras, & omne opus non facietis:*

8 *Et offeretis holocausta in odorem suauitatis oblationem Domino, vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnos anniculos septem, immaculati erunt vobis.*

9 *Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.*

10 *Decima decima agno vni, in septem agnos.*

11 *Et hircum è capris vnum pro peccato ad propitiandum pro vobis, præter id quod pro peccato expiationis, & holocaustum sempiternum, sacrificium eius, & libatio eius iuxta consuetudinem oblatio Domino.*

12 *Et quinta decima die mensis septimi huius celebris sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis.*

27 καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ κριὸν ἕνα, ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους.

28 ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί.

29 δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.

30 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν.

31 πλὴν τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαντός· καὶ τὴν θυσίαν αὐτῶν ποιήσετέ μοι· ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

κθ΄.

1 Καὶ τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, μιᾷ τοῦ μηνός, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε, ἡμέρα ση-
2 μασίας ἔσται ὑμῖν. καὶ ποιήσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους.

3 ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί.

4 δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.

5 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν.

6 πλὴν τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῆς νουμηνίας· καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.

7 καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν· καὶ κακώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε.

8 καὶ προσοίσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτά, ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν.

9 ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί.

10 δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, εἰς τοὺς ἑπτὰ ἀμνούς.

11 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν, πλὴν τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐξιλάσεως, καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις ἡ διαπαντός· ἡ θυσία αὐτῆς, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῆς κατὰ
12 τὴν σύγκρισιν κάρπωμα κυρίῳ. καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et offeretis holocaustum vt suscipiatur voluntariè coram Domino, vitulos de bobus duos, & arietem vnum, & septem agnos anniculos. [28] Et pro munere eorum tres decimas similæ per singulos vitulos & duas decimas per singulos arietes. [29] Et singulas decimas per singulos agnos, sic fiet per septem agnos. [30] Hircum de capris vnum, ad propitiandum pro vobis. [31] Præter holocaustum iuge & munus eius offeretis: immaculati erunt vobis, & libamina eorum.

CAP. XXIX.

ET in mense septimo in prima die mensis inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis, dies clangoris erit vobis. [2] Facietisque holocaustum vt suscipiatur voluntariè coram Domino vitulum de bobus vnum, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem. [3] Et in munere eorum similæ conspersæ oleo, tres decimas per vitulum vnum, duas decimas per arietem. [4] Et singulas decimas per singulos agnos, sic facietis per septem agnos. [5] Et hircum de capris vnum pro peccato ad propitiandum pro vobis. [6] Præter holocaustum kalendarum & munus eius & holocaustum iuge & munus eius, & libamina eorum sicut eis conuenit, vt oblatio suscipiatur voluntariè coram Domino. [7] Et in decima die mensis huius septimi inuocatio sancta erit vobis, affligetisque animas vestras, omne opus seruile non facietis. [8] Et offeretis holocaustum coram Domino, vt suscipiatur voluntariè, vitulum de bobus vnum, arietem vnum, agnos anniculos septem, immaculati erunt vobis. [9] Et in munere eorum tres decimas similæ conspersæ oleo per vitulum vnum, duas decimas per arietem vnum. [10] Et singulas decimas per singulos agnos, sic fiet per septem agnos. [11] Hircum de capris vnum pro peccato absque sacrificio quod offertur pro peccato in expiationibus, & holocaustum sempiternum & munus eius & libamina eorum. [12] Et in quintadecima die mensis septimi inuocatio sancta erit vobis, omne opus seruile non facietis, & celebrabitis solemnitatem coram Domino septem diebus.

13 וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ׃
14 וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה
עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי
15 עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם׃ וְעִשָּׂרוֹן
עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים׃
16 וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת
הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃
17 וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר
אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃
18 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים
19 בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם׃
20 וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם
שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃
21 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים
22 בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד
23 עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ וּבַיּוֹם
הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
24 אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
25 לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר־
עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃
26 וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם
27 כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
28 כַּמִּשְׁפָּט׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
29 וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים
שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה
עָשָׂר תְּמִימִם׃

13 * Offeretíſque holocauſtum in odorem ſuauiſſimum Domino vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
14 * Et in libamentis eorum ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas per vitulos ſingulos qui ſunt ſimul vituli tredecim, & duas decimas arieti vni, id eſt ſimul arietibus duobus.
15 * Et decimam decimæ agnis ſingulis qui ſunt ſimul agni quatuordecim.
16 * Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno & ſacrificio & libamine eius.
17 * In die altero offeretis vitulos de armento
C duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
18 * Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis.
19 * Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno ſacrificióque & libamine eius.
20 * Die tertio offeretis vitulos vndecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
21 * Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis.
22 * Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno ſacrificióque & libamine eius.
23 * Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
24 * Sacrificiaq; & libamina ſingulorum per vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis.
25 * Et hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificióque eius & libamine.
26 * Die quinto offeretis vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
27 * Sacrificiaq; & libamina ſingulorum per
D vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis.
28 * Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno ſacrificióq; eius & libamine.
29 * Die ſexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

תרגום אונקלוס

13 וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קָרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּלָתָא עֲשַׂר דִּכְרִין תְּרֵין אִימְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין יְהוֹן׃
14 וּמִנְחַתְהוֹן סֻלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חַד לִתְלָתָא עֲשַׂר תּוֹרִין תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא חַד לִתְרֵין דִּכְרִין׃
15 וְעִשְּׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא לְאִימְּרָא חַד לְאַרְבְּעָה עֲשַׂר אִימְּרִין׃
16 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃
17 וּבְיוֹמָא תִנְיָנָא תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵי עֲשַׂר דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין׃
18 וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִיכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד חֲזֵי׃
19 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכֵּיהוֹן׃
20 וּבְיוֹמָא תְלִיתָאָה תּוֹרִין חַד עֲשַׂר דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין׃
21 וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד חֲזֵי׃
22 וּצְפִיר חַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃
23 וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה תּוֹרִין עַשְׂרָא דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין׃
24 מִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד חֲזֵי׃
25 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃
26 וּבְיוֹמָא חֲמִשָּׁאָה תּוֹרִין תִּשְׁעָה דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין׃
27 וּמִנְחַתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִיכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד חֲזֵי׃
28 וּצְפִיר חַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃
29 וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה תּוֹרִין תְּמַנְיָא דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין׃

& festiuate eam festiuitatem Domino septem dies.
‡ Et adducetis holocausta oblationem in odorem 13
suauitatis Domino die prima vitulos è bobus tre-
decim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim;
immaculati erunt.
‡ Sacrificia eorum simila confecta in oleo tres de- 14
cimæ vitulo vni, tribus & decem vitulis, & duæ
decimæ arieti vni, super duos arietes.
‡ Et decima decima agno vni, super quatuorde 15
cim agnos. *‡ Et hircum è capris vnum pro pec-* 16
cato, præter holocaustum sempiternum: sacrificia
eorum, & libationes eorum.
‡ Et die secūda vitulos è bobus duodecim, arietes 17
duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.
‡ Sacrificium eorum & libatio eorum vitulis, et 18
arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secun-
dum consuetudinem eorum.
‡ Et hircum è capris vnum pro peccato, præter 19
holocaustum sempiternum: sacrificia eorum & li-
bamina eorum.
‡ Die tertia vitulos quatuordecim, arietes duos, 20
agnos anniculos quatuordecim immaculatos.
‡ Sacrificium eorum & libatio eorum vitulis 21
& arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum.
‡ Et hircum è capris vnum pro peccato, præter 22
holocaustum sempiternum: sacrificia eorum & li-
bationes eorum.
‡ Die quarta vitulos decem, arietes duos, agnos 23
anniculos quatuordecim immaculatos:
‡ Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis, 24
& arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum.
‡ Et hircum è capris vnum pro peccato, præter 25
holocaustum sempiternum: sacrificia eorū & liba-
tiones eorum. *‡ Die quinta vitulos nouem, arietes* 26
duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.
‡ Sacrificia eorū & libationes eorū vitulis, & 27
arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secun-
dum consuetudinem eorum. *‡ Et hircum è capris* 28
pro peccato, præter holocaustum sempiternum. sacri-
ficia eorum & libationes eorum. *‡ Die sexta* 29
vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos qua-
tuordecim immaculatos.

13 καὶ ἑορτάσατε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. ‡ καὶ προσάξετε
ὁλοκαυτώματα κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ τῇ ἡμέρᾳ
τῇ πρώτῃ μόσχους ἐκ βοῶν δεκατρεῖς, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυ-
14 σίους δεκατέσσαρας, ἄμωμοι ἔσονται. ‡ αἱ θυσίαι αὐτῶν σεμίδα-
λις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί,
τοῖς τρεισκαίδεκα μόσχοις, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, ἐπὶ
15 τοὺς δύο κριούς. ‡ καὶ δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, ἐπὶ τοὺς
16 δεκατέσσαρας ἀμνούς· ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα πε-
ρὶ ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι
αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
17 ‡ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ μόσχους ἐκ βοῶν δώδεκα, κριοὺς
δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.
18 ‡ ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς
κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν
19 αὐτῶν. ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπον-
δαὶ αὐτῶν.
20 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ μόσχους δεκατέσσαρας, κριοὺς δύο,
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.
21 ‡ ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις, καὶ τοῖς
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγ-
κρισιν αὐτῶν.
22 ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς
ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ
23 αὐτῶν. ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ μόσχους δέκα, κριοὺς δύο,
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.
24 ‡ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν
25 αὐτῶν. ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπον-
26 δαὶ αὐτῶν. ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ μόσχους ἐννέα, κριοὺς δύο,
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.
27 ‡ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις, καὶ τοῖς
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγ-
28 κρισιν αὐτῶν. ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας,
πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ
29 αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.
‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ μόσχους ὀκτώ, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυ-
σίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et offeretis holocaustum oblationis quod suscipitur voluntariè corā Domino, vitulos de bobus tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim, immaculati erunt. [14] Et in munere eorum tres decimas similæ consperſæ oleo per vnumquemque vitulum tredecim vitulorum, duas decimas per vnumquemque arietem duorum arietum. [15] Et singulas decimas per vnumquemque agnum quatuordecin agnorum.
[16] Et hircum de capris vnum pro peccato, præter holocaustum iuge, & munus eius, & libamen eius. [17] Et in die secundo offeretis vitulos de bobus duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim. [18] Et munera eorum & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos sicut decet iuxta numerum eorum. [19] Et hircum de capris vnum pro peccato, præter holocaustum sempiternum, & munus eius, & libamina eorum. [20] Et in die tertio offeretis vitulos de bobus vndecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim. [21] Et munus eorum & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.
[22] Et hircum pro peccato vnum, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius.
[23] In die autem quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
[24] Et munus eorum, & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.
[25] Et hircum de capris vnum pro peccato, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius.
[26] Et in die quinto offeretis vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
[27] Et munus eorum, & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.
[28] Et hircum vnum pro peccato, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius. [29] Et in die sexto vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

30 * וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים
31 בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט׃ * וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד
32 עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ * וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־
33 שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ * וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּהֶם
לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם׃
34 * וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ
35 וְנִסְכָּהּ׃ * בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם
36 כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ * וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה
אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים
37 בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃ * מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
38 לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃ * וּשְׂעִיר
חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃
39 אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם
וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם
וּלְשַׁלְמֵיכֶם׃

ל

1 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
2 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
3 לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ * אִישׁ כִּי־יִדֹּר
נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל־נַפְשׁוֹ
4 לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה׃ * וְאִשָּׁה כִּי־
תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית אָבִיהָ בִּנְעֻרֶיהָ׃
5 * וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וֶאֱסָרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־
נַפְשָׁהּ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר
6 אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ * וְאִם־הֵנִיא
אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר־
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ כִּי־הֵנִיא
אָבִיהָ אֹתָהּ׃

30 * Sacrificiaq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
31 * Et hircū pro peccato abſque holocauſto ſempiterno ſacrificióque eius & libamine.
32 * Die ſeptimo offeretis vitulos ſeptem, & arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
33 * Sacrificiáq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
34 * Et hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificióq; eius & libamine.
35 * Die octauo qui eſt celeberrimus; omne opus ſeruile non facietis:
36 * Offerentes holocauſtum in odorem ſuauiſſimum Domino, vitulum vnum, arietem vnū, agnos anniculos immaculatos ſeptem.
37 * Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
38 * Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno ſacrificióq; eius & libamine.
39 * Hæc offeretis Domino in ſolemnitatibus veſtris præter vota & oblationes ſpontaneas in holocauſto, in ſacrificio, in libamine & in hoſtiis pacificis.

CAP. XXX.

1 A NArrauítq; Moyſes filiis Iſrael omnia quæ ei Dominus imperarat.
2 * Et locutus eſt ad principes tribuum filiorum Iſrael. Iſte eſt ſermo quem præcepit Dn̄s.
3 * Si quis virorum votum Domino vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit implebit.
4 * Mulier ſi quippiam vouerit, & ſe conſtrinxerit iuramento quæ eſt in domo patris ſui & in ætate adhuc puellari:
5 * Si cognouerit pater votum quod pollicita eſt & iuramentum quo obligauit animam ſuam & tacuerit, voti rea erit. Quicquid pollicita eſt & iurauit, opere complebit.
6 * Sin autem ſtatim vt audierit, contradixerit pater, & vota & iuraméta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur ſponſioni, eo quòd contradixerit pater.

תרגום אונקלוס

30 וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד חָזֵי׃ 31 וּצְפִיר חַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃ 32 וּבְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה תּוֹרִין שִׁבְעָא דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שַׁלְמִין׃ 33 וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד חָזֵי לְהוֹן׃
34 וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃ 35 בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהוֹן לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פָּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן׃
36 וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹר חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שִׁבְעָה שַׁלְמִין׃ 37 מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן
לְתוֹרָא לְדִיכְרָא וּלְאִימְּרָא בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד חָזֵי׃ 38 וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃ 39 אִלֵּין תַּעְבְּדוּן קֳדָם יְיָ
בְּמוֹעֲדֵיכוֹן בַּר מִנִּדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתֵיכוֹן לַעֲלָוָתְכוֹן וּלְמִנְחָתֵיכוֹן וּלְנִסְכֵּיכוֹן וּלְנִכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן׃

ל

1 וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
2 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם רֵישֵׁי שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דֵּין פִּתְגָּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ׃ 3 גְּבַר אֲרֵי יִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ אוֹ יְקַיֵּים קְיָם
לְמֵיסַר אֵיסַר עַל נַפְשֵׁיהּ לָא יְבַטֵּל פִּתְגָּמֵיהּ כְּכָל דְּיִפּוֹק מִפּוּמֵיהּ יַעְבֵּד׃ 4 וְאִתְּתָא אֲרֵי תִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ וְתֵיסַר אֵיסָר בְּבֵית אֲבוּהָא
בְּרַבְיוּתַהָא׃ 5 וְיִשְׁמַע אֲבוּהָא יָת נִדְרַהּ וְאֶסָרַהּ דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ וְיִשְׁתּוֹק לַהּ אֲבוּהָא וִיקוּמוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אֱסָרֵי דַּאֲסָרַת
עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן׃ 6 וְאִם אַעְדֵּי אֲבוּהָא יָתַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע כָּל נִדְרָהָא וְאֶסָרָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ לָא יְקוּמוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵק
לַהּ אֲרֵי אַעְדֵּי אֲבוּהָא יָתַהּ׃

*Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis, 30
& arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum. Et hircum è ca- 31
pris vnum pro peccato, præter holocaustum sempi-
ternum, sacrificia eorum & libationes eorum.
Die septima vitulos septem, arietes duos, agnos 32
anniculos quatuordecim immaculatos.
Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis 33
& arietibus, & agnis iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum. Et hircum è ca- 34
pris vnum pro peccato, præter holocaustum sempi-
ternum: sacrificia eorum & libationes eorum.
Die octauo cantus erit vobis: omne opus serui- 35
le non facietis in eo. Et offeretis holocausta in 36
odorē suauitatis oblationes Domino, vitulū vnum,
arietem vnū, agnos anniculos septem immaculatos.
Sacrificia eorum & libationes eorum vitulo et 37
arieti, & agnis, iuxta numerum eorum secundum
consuetudinem eorum. Et hircum è capris vnum 38
pro peccato, præter holocaustum sempiternum: sa-
crificia eorum & libationes eorum. Hæc facietis 39
Domino in festiuitatibus vestris, præter vota ve-
stra, & voluntaria vestra, & holocausta vestra, &
sacrificia vestra, & libationes vestras, & saluta-
ria vestra.*

CAP. XXX.

*ET locutus est Moyses filijs Israel iuxta omnia, 1
quæcunque mandauit Dominus Moysi. Et 2
locutus est Moyses ad principes tribuum filiorum
Israel, dicens: Hoc verbū quod præcepit Dominus,
Homo homo si vouerit votū Domino, aut iura- 3
uerit iuramentū, aut determinauerit determinatio-
ne pro anima sua, non faciet irritum verbū suum:
omnia quæcunque exierint de ore eius, faciet. Si 4
autē mulier vouerit votū Dño, aut determinauerit
determinationē in domo patris sui in iuuentute sua:
Et audierit pater eius vota eius, et determina- 5
tiones eius, quas determinauit de anima sua, & ta-
cuerit pater eius, & constabūt omnia vota eius, &
omnes determinationes eius quas determinauit de
anima sua, manebunt ei. Si autem renuens re- 6
nuerit pater eius, qua die audierit vota eius, & de-
terminationes eius, quas determinauit de anima
sua, non constabunt, & Dominus mundabit eam,
quia renuit pater eius.*

30 αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις, καὶ τοῖς
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν
31 αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ
32 αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ μόσχους ἑπτά, κριοὺς δύο, ἀμ-
33 νοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐ-
τῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμ-
νοῖς, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
34 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλο-
καυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐ-
35 τῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λα-
36 τρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώ-
ματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καρπώματα κυρίῳ, μόσχον ἕνα,
37 κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. αἱ θυσίαι
αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τῷ μόσχῳ, καὶ τῷ κριῷ, καὶ τοῖς ἀμ-
νοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
38 καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλο-
καυτώσεως τῆς διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐ-
39 τῶν. ταῦτα ποιήσετε κυρίῳ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, πλὴν
τῶν εὐχῶν ὑμῶν· καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα
ὑμῶν καὶ τὰς θυσίας ὑμῶν, καὶ τὰς σπονδὰς ὑμῶν καὶ τὰ σωτήρια
ὑμῶν.

λʹ.

1 Καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα
2 ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς τοὺς
ἄρχοντας τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων· τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συ-
3 νέταξε κύριος. ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐὰν εὔξηται εὐχὴν κυ-
ρίῳ, ἢ ὀμόσῃ ὅρκον, ἢ ὁρίσηται ὁρισμῷ περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ
βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στό-
4 ματος αὐτοῦ ποιήσει. ἐὰν δὲ γυνὴ εὔξηται εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὁρί-
σηται ὁρισμὸν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς.
5 καὶ ἀκούσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς
ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ παρα-
σιωπήσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς,
καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐ-
τῆς, μενοῦσιν αὐτῇ.
6 ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ
ἀκούσῃ τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρίσα-
το κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ στήσονται· καὶ κύριος καθαριεῖ αὐ-
τήν, ὅτι ἀνένευσεν ὁ πατὴρ αὐτῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et munus eorum & libamina eorum per vitulos & per arietes & per agnos sicut decet iuxta numerum eorum.
31 Et hircum vnum pro peccato, absque iugi holocausto & munere eius, & libamine eius.
32 Et in die septimo vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
33 Et munus eorum & libamina eorum per vitulos & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.
34 Et hircum vnum pro peccato, absque iugi holocausto & munere eius, & libamine eius.
35 In die octauo collectæ erunt vobis, omne opus seruile non facietis.
36 Et offeretis holocaustum in oblationem quæ suscipitur voluntariè coram Domino, vitulum vnum, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem.
37 Et munus eorum & libamina eorum per vitulum & per arietem, & per agnum, sicut decet iuxta numerum eorum.
38 Et hircum pro peccato vnum, absque iugi holocausto & munere eius, & libamine eius.
39 Hæc offeretis coram Domino in solemnitatibus vestris, præter vota vestra & oblationes spontaneas vestras in holocaustis vestris, & in muneribus vestris, & in libaminibus vestris, & in hostiis sanctificatis vestris.

CAP. XXX.

ET dixit Moyses filiis Israel iuxta omnia quæ præcepit Dominus Moysi.
2 Locutusque est Moyses cum principibus tribuum filiorum Israel, dicens: Iste est sermo quem præcepit Dominus.
3 Si vir vouerit votum coram Domino aut iurauerit iuramentum vt constringat vinculo animam suam, non faciet irritum verbum suum, sed iuxta omnia quæ egressa sunt ab ore eius faciet.
4 Mulier autem si vouerit votum coram Domino, & constrinxerit se vinculo in domo patris sui in pueritia sua.
5 Et pater eius audierit votum eius, & vinculum eius quo obligauit animam suam, & tacuerit pater eius, confirmata erunt omnia vota eius, & omnia vincula quibus obligauit animam suam, firma erunt.
6 Si autem contradixerit ei pater eius in die qua audierit, omnia vota eius, & vincula eius quibus obligauit animam suam non erunt confirmata, & à facie Domini dimittetur ei, eo quòd pater eius contradixerit ei.

7 * וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא
8 שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ׃ * וְשָׁמַע אִישָׁהּ
בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶהָ אֲשֶׁר־
9 אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקֻמוּ׃ * וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ אִישָׁהּ
יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא
שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ׃
10 * וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
11 יָקוּם עָלֶיהָ׃ * וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ־אָסְרָה
12 אִסָּר עַל־נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה׃ * וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרִשׁ
לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר
13 אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ * וְאִם־הָפֵר יָפֵר
אֹתָם אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ
וּלְאִסַּר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם וַיהוָה יִסְלַח־
14 לָהּ׃ * כָּל־נֵדֶר וְכָל־שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ
15 יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ׃ * וְאִם־הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ
אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהֵקִים אֶת־כָּל־נְדָרֶיהָ אוֹ
אֶת־כָּל־אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ
16 לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ׃ * וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי
17 שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֺנָהּ׃ * אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ
בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃

לא

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 * נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר
3 תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר
הֵחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל־מִדְיָן לָתֵת
4 נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן׃ * אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה
5 לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא׃ * וַיִּמָּסְרוּ
מֵאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֶּה שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף
חֲלוּצֵי צָבָא׃

7 * Si maritum habuerit & vouerit aliquid,
& ſemel de ore eius verbum egrediens animá
eius obligauerit iuramento:
8 * Quo die audierit vir & non contradixe-
rit, voti rea erit, reddétque quodcunque pro-
miſerat.
9 * Sin autem audiens ſtatim contradixerit,
& irritas fecerit pollicitationes eius, verbáque
C quibus obſtrinxerat animam ſuam, propitius
erit ei Dominus.
10 * Vidua & repudiata quicquid vouerint,
11 reddent. * Vxor in domo viri cùm ſe voto
conſtrinxerit & iuramento:
12 * Si audierit vir & tacuerit, nec contradi-
xerit ſponſioni, reddet quodcunque promi-
ſerat.
13 * Sin autem extemplo contradixerit, non
tenebitur promiſſionis rea, quia maritus con
tradixit, & Dominus ei propitius erit.
14 * Si vouerit & iuramento ſe conſtrinxerit,
vt per ieiunium vel cæterarum rerum absti-
D nentiam affligat animam ſuam, in arbitrio
viri erit ſiue faciat, ſiue non faciat.
15 * Quod ſi audiens vir tacuerit, & in alte-
ram diem diſtulerit ſententiam, quicquid vo-
uerat atque promiſerat, reddet, quia ſtatim vt
audiuit tacuit.
16 * Sin autem contradixerit poſtquam reſci-
uit, portabit ipſe iniquitatem eius.
17 * Iſtæ ſunt leges quas conſtituit Dominus
Moyſi inter virum & vxorē, inter patrem &
filiam, quæ in puellari adhuc ætate eſt, vel
quæ manet in parentis domo.

CAP. XXXI.

1 LOcutúsque eſt Dn̄s ad Moyſen, dicens:
A * Vlciſcere prius filios Iſrael de Madiani-
2 tis, & ſic colligeris ad populum tuum.
3 * Statímque Moyſes, Armate, inquit, ex vo-
bis viros ad pugnam qui poſſint vltionē Do-
mini expetere de Madianitis.
4 * Mille viri de ſingulis tribubus eligantur
ex Iſrael, qui mittantur ad bellum.
5 * Dederúntq; millenos de ſingulis tribubus,
id eſt, duodecim milia expeditorū ad pugnā.

תרגום אונקלוס

7 וְאִם מֶהֱוָה תֶּהֱוֵי לִגְבַר וְנִדְרָהָא עֲלָהָא אוֹ פֵּירוּשׁ סִפְוָתָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ׃ 8 וְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ בְּיוֹמָא דְיִשְׁמַע וְיִשְׁתּוֹק לַהּ וִיקוּמוּן נִדְרָהָא וֶאֱסָרָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן׃ 9 וְאִם בְּיוֹמָא דְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ יַעְדֵּי יָתַהּ וִיבַטֵּל יַת נִדְרַהּ דַּעֲלַהּ וְיַת פֵּירוּשׁ סִפְוָתָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לַהּ׃ 10 וּנְדַר אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא כֹּל דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּם עֲלַהּ׃ 11 וְאִם בֵּית בַּעְלַהּ נִדְרַת אוֹ אֲסָרַת אִיסָּר עַל נַפְשַׁהּ בְּקִיּוּם׃ 12 וְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ וְיִשְׁתּוֹק לַהּ לָא אַעְדֵּי יָתַהּ וִיקוּמוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אֱסָרֵי דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן׃ 13 וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּיל יַתְהוֹן בַּעְלַהּ בְּיוֹמָא דִשְׁמַע כָּל אַפָּקוּת סִפְוָתָהָא לְנִדְרָהָא וּלְאִיסַּר נַפְשַׁהּ לָא יְקוּמוּן בַּעְלַהּ בַּטְּלִינוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לַהּ׃ 14 כָּל נְדַר וְכָל קְיוֹמַת אֱסָר לְסַגָּפָא נְפַשׁ בַּעְלַהּ יְקַיְּמִנּוּן וּבַעְלַהּ יְבַטְּלִינּוּן׃ 15 וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתּוֹק לַהּ בַּעְלַהּ מִיּוֹם לְיוֹם וִיקַיֵּים יַת כָּל נִדְרָהָא אוֹ יַת כָּל אֱסָרָהָא דַּעֲלָהָא קַיֵּים יַתְהוֹן אֲרֵי שְׁתֵיק לַהּ בְּיוֹמָא דִשְׁמַע׃ 16 וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּל יַתְהוֹן בָּתַר דִּשְׁמַע וִיקַבֵּל יַת חוֹבַהּ׃ 17 אִלֵּין קְיָמַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה בֵּין גַּבְרָא לְאִתְּתֵיהּ בֵּין אֲבָא לִבְרַתֵּיהּ בְּרַבְיוּתַהָא בֵּית אֲבוּהָא׃

לא

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 אִתְפְּרַע פֻּרְעֲנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָאֵי בָּתַר כֵּן תִּתְכְּנֵישׁ לְעַמָּךְ׃ 3 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמֵימַר זָרִיזוּ מִנְּכוֹן גֻּבְרִין לְחֵילָא וִיהוֹן עַל מִדְיָן לְמִתַּן פֻּרְעֲנוּת עַמָּא דַּיְיָ בְּמִדְיָן׃ 4 אַלְפָא לְשִׁבְטָא אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְכֹל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּן לְחֵילָא׃ 5 וְאִתְבְּחַרוּ מֵאַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵי עֲשַׂר אַלְפִין מְזָרְזֵי חֵילָא׃

*Si vero nupta fuerit viro, & vota eius ſuper 7
eam iuxta diſtinctionem labiorum eius, quæcunque
determinauit de anima ſua, & audierit vir eius, et
tacuerit ei: *Qua die audierit, & ſic conſtabunt 8
omnia vota eius & determinationes eius, quas de-
terminauit de anima ſua conſtabunt. *Si verò re- 9
nuens renuerit vir eius, qua die audierit, omnia vo-
ta eius, & determinationes quas determinauit de
anima ſua, nõ manebunt, quia vir eius renuit ſuper
eam, & Dominus mundabit eam. *Et votum 10
viduæ & repudiatæ quæcunque vouerit de anima
ſua, manebunt ipſi. *Si autẽ in domo viri ſui vo- 11
tum eius aut determinatio de anima ſua cum iura-
mento. *Et audierit vir eius, & tacuerit ei, & 12
non renuerit ei, & conſtabunt omnia vota eius &
omnes determinationes eius, quas determinauit de
anima ſua, conſtabunt de ea. *Si autẽ amputans 13
amputauerit vir eius, qua die audierit, omnia quæ-
cũque exierint de labijs eius, iuxta vota eius, et iu-
xta determinationes quæ de anima ſuâ, non mane-
bunt ei: vir eius amputauit, & Dominus purgabit
eam. *Omne votum & omne iuramentum vin- 14
culi ad affligendum animam, vir eius ſtatuet ei, &
vir eius amputabit ei. *Si autem tacens tacuerit 15
ei diem de die, & ſtatuet ei omnia vota eius, &
determinationes eas quæ ſuper ea ſtatuet ei, quia ta-
cuit ei die qua audiuit. *Si amputans amputa- 16
uerit ei poſt diem in qua audiuit, & ſumet pecca-
tum eius. *Hæ iuſtificationes quas præcepit Do- 17
minus Moyſi, inter virum & inter vxorem eius,
& inter patrem & filiam in iuuentute in domo
patris ſui.

CAP. XXXI.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
*Vlciſcere vltionem filiorum Iſrael de Ma- 2
dianitis, & vltimo adderis ad populum tuum.
*Et locutus eſt Moyſes ad populum, dicens: Ar- 3
mate ex vobis viros, & pugnate coram Domino
contra Madiam, vt det vindictam à Domino
Madiam.
*Mille ex tribu, & mille ex tribu, ex omnibus 4
tribubus Iſrael mittite ad pugnandum. *Et nu- 5
merauit ex milibus Iſrael mille ex tribu, duodecim
milia armatorum in pugnam.

7 *ἐὰν δὲ γινομένη γένηται ἀνδρὶ, καὶ αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ἐπ' αὐτὴν
κατὰ τὴν διαστολὴν τῶν χειλέων αὐτῆς, ὅσα ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυ-
χῆς αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ.
8 *ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, καὶ οὕτως στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ
αὐτῆς καὶ οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς
αὐτῆς στήσονται.
9 *ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀ-
κούσῃ, πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ οἱ ὁρισμοὶ οὓς ὡρίσατο κατὰ
τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ μενοῦσιν, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀνένευσεν ἐπ'
10 αὐτῆς· καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. *καὶ εὐχὴ χήρας καὶ
ἐκβεβλημένης ὅσα ἂν εὔξηται κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μενοῦσιν
11 αὐτῇ. *ἐὰν δὲ ἐν οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἡ εὐχὴ αὐτῆς ἢ ὁ
12 ὁρισμὸς κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς μεθ' ὅρκου. *καὶ ἀκούσῃ ὁ
ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ, καὶ μὴ ἀνανεύσῃ αὐτῇ,
καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ
αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, στήσονται κατ' αὐτῆς.
13 *ἐὰν δὲ περιελὼν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκού-
σῃ, πάντα ὅσα ἂν ἐξέλθῃ ἀπὸ τῶν χειλέων αὐτῆς, κατὰ τὰς
εὐχὰς αὐτῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς,
οὐ μενεῖ αὐτῇ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιεῖλε, καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν.
14 *πᾶσα εὐχὴ καὶ πᾶς ὅρκος δεσμοῦ κακῶσαι ψυχήν, ὁ
ἀνὴρ αὐτῆς στήσει αὐτῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιελεῖ αὐτῇ.
15 *ἐὰν δὲ σιωπῶν παρασιωπήσῃ αὐτῇ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας,
καὶ στήσει αὐτῇ πάσας εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς ἐπ'
αὐτῆς στήσει αὐτῇ, ὅτι ἐσιώπησεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἤκουσεν.
16 *ἐὰν περιελὼν περιέλῃ αὐτῇ μετὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἤκουσεν,
17 καὶ λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. *ταῦτα τὰ δικαιώματα
ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἀνα-
μέσον γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον πατρὸς καὶ θυγατρὸς
ἐν νεότητι ἐν οἴκῳ πατρὸς αὐτῆς. λα'.
1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *ἐκδίκει τὴν
2 ἐκδίκησιν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῶν μαδιανιτῶν, καὶ ἔσχατον προσ-
3 τεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου. *καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς τὸν
λαόν, λέγων· ἐξοπλίσατε ἐξ ὑμῶν ἄνδρας, καὶ παρατάξασθε
ἔναντι κυρίου ἐπὶ μαδιάμ, ἀποδοῦναι ἐκδίκησιν παρὰ κυρίου
4 τῇ μαδιάμ. *χιλίους ἐκ φυλῆς, καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς, ἐκ
5 πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ ἀποστείλατε παρατάξασθαι. *καὶ
ἐξηρίθμησεν ἐκ τῶν χιλιάδων ἰσραὴλ χιλίους ἐκ φυλῆς·
δώδεκα χιλιάδες ἐνωπλισμένοι εἰς παράταξιν·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et ſi fuerit nupta viro, & votum vouerit aut protulerit labijs ſuis quo obligauit animam ſuam. 8 Et audierit maritus eius, & in die quo audierit tacuerit, confirmata erunt vota eius & vincula eius quibus obligauit animam ſuam. 9 Et ſi in die quo audierit maritus eius contradixerit ei, irrita faciet vota eius quæ habet, & verbum labiorum eius quo obligauit animam ſuam, & à facie Domini dimittetur ei. 10 Omne autem votum viduæ & repudiatæ quo obligauit animam ſuam, firmum erit. 11 Et ſi in domo mariti ſui promiſit aut obligauit animam ſuam vinculo iuramenti: 12 Et audiuit vir eius & tacuit neque contradixit ei, confirmata erunt omnia vota eius, & omnia vincula quibus obligauit animam ſuam firma erunt. 13 Si autem maritus eius irrita fecerit ea in die quo audierit, omnia quæ protulit labijs ſuis in votis ſuis & in obligatione animæ ſuæ non erunt firma; maritus enim eius irrita fecit ea, & à facie Domini dimittetur ei. 14 Omne votum & omne iuramentum vinculi ad affligendam animam maritus eius confirmabit ea, & maritus eius irrita faciet ea. 15 Si autem tacens tacuerit maritus eius de die in diem, confirmabit omnia vota eius, aut omnia vincula quibus ſe obligauit, confirmabit ea, quia tacuit in die qua audiuit. 16 Si autem irrita fecit ea poſtquam audierat, recipiet ille iniquitatem eius. 17 Iſta ſunt præcepta quæ mandauit Dominus Moyſi inter virum & vxorem eius & inter patrem & filiam ſuam in pueritia eius in domo patris ſui.

CAP. XXXI.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Vlciſcere filios Iſrael de Madianitis, & poſtea colligêris ad populum tuum. 3 Locutusque eſt Moyſes cum populo, dicens: Armate ex vobis viros in exercitum vt ſint contra Madiam, vt vlciſcantur populum Domini de Madianitis. 4 Mille de ſingulis tribubus per omnes tribus Iſrael mittetis in exercitum. 5 Et electi ſunt de milibus Iſrael mille de vno quoque tribu duodecim milia armatorum ad exercitum.

6 * וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה לַצָּבָא אֹתָם
וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ
7 וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ׃ * וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר
8 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר׃ * וְאֶת־מַלְכֵי
מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חַלְלֵיהֶם אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־
צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֵת
9 בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בֶּחָרֶב׃ * וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֶמְתָּם
10 וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזָזוּ׃ * וְאֵת כָּל־
עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָּאֵשׁ׃
11 * וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם
12 וּבַבְּהֵמָה׃ * וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְאֶל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׁבִי וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ
וְאֶת־הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת מוֹאָב
אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃
13 * וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
14 לִקְרָאתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ * וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה
עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת
15 הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
16 מֹשֶׁה הַחִיִּיתֶם כָּל־נְקֵבָה׃ * הֵן הֵנָּה
הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר־מַעַל בַּיהוָה
עַל־דְּבַר פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת יְהוָה׃
17 * וְעַתָּה הִרְגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת
18 אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ׃ * וְכֹל הַטַּף בַּנָּשִׁים
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם׃
19 * וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל
הֹרֵג נֶפֶשׁ וְכֹל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֶם׃
20 * וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִי־עוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־
כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטָּאוּ׃

6 * Quos miſit Moyſes cum Phinees filio Eleazari ſacerdotis, vaſáque ſancta & tubas ad clangendum tradidit ei.
7 * Cúmque pugnaſſent contra Madianitas atque viciſſent, omnes mares occiderunt.
8 * Et reges eorum Eui & Recem, & Sur, & Vr, & Rebe, quinque principes gentis; Ba-
B laam quoque filium Beor interfecerunt gladio.
9 * Ceperúntque mulieres eorum & paruulos omniáque pecora & cunctam ſupellectilem. Quicquid habere potuerant, depopulati ſunt.
10 * Tam vrbes quàm viculos & caſtella flamma conſumpſit.
11 * Et tulerunt prædam & vniuerſa quæ ceperant tam ex hominibus quàm ex iumentis.
12 * Et adduxerunt ad Moyſen & Eleazarum ſacerdotem, & ad omnem multitudinem filiorum Iſrael. Reliqua autem vtenſilia portauerunt ad caſtra in campeſtribus Moab iuxta Iordanem contra Hiericho.
13 * Egreſſi ſunt autem Moyſes & Eleazar ſacerdos & omnes principes ſynagogæ in occurſum eorum extra caſtra.
14 * Iratúſque Moyſes principibus exercitus
C tribunis & centurionibus qui venerant de bello;
15 * Ait, Cur fœminas reſeruaſtis?
16 * Nónne iſtæ ſunt quæ deceperunt filios Iſrael ad ſuggeſtionem Balaam, & præuaricari vos fecerunt in Domino ſuper peccato Phogor, vnde & percuſſus eſt populus?
17 * Ergo cunctos interficite, quicquid eſt generis maſculini etiam in paruulis, & mulieres quæ nouerunt viros in coitu iugulate.
18 * Puellas autem & omnes fœminas virgines reſeruate vobis.
19 * Et manete extra caſtra ſeptẽ diebus. Qui occiderit hominem vel occiſum tetigerit, luſtrabitur die tertio & ſeptimo. Et de omni
20 præda, * Siue veſtimentum fuerit ſiue vas & aliquid in vtenſilia præparatum de caprarum pellibus & pilis & ligno expiabitur.

תרגום אונקלוס

6 ושלח יתהון משה אלפא לשבטא לחילא יתהון וית פינחס בר אלעזר כהנא לחילא ומני קדשא וחצוצרת יבבא בידיה׃ 7 ואתחילו על
מדין כמא דפקיד יי ית משה וקטלו כל דכורא׃ 8 וית מלכי מדין קטלו על קטיליהון ית אוי וית רקם
וית צור וית חור וית רבע חמשה מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא׃ 9 ושבו בני ישראל ית נשי מדין וית טפלהון וית כל
בעירהון וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו׃ 10 וית כל קרויהון במותבניהון וית כל בית סגדתהון אוקידו בנורא׃ 11 ושבו
ית כל עדאה וית כל דברתא באנשא ובבעירא׃ 12 ואיתיאו לות משה ולות אלעזר כהנא ולות כנשתא דבני ישראל ית
שביא וית דברתא וית עדאה למשריתא למישריא דמואב דעל ירדנא דיריחו׃ 13 ונפקו משה ואלעזר כהנא וכל רברבי
כנשתא לקדמותהון למברא למשריתא׃ 14 ורגיז משה על דממנן על חילא רבני אלפין ורבני מאותא דאתו מחיל קרבא׃ 15 ואמר
להון משה הקיימתון כל נקבא׃ 16 הא אנין הואה לבני ישראל בעצת בלעם לשקרא שקר קדם יי על עיסק פעור והות
מותנא בכנשתא דיי׃ 17 וכען קטולו כל דכורא בטפלא וכל אתתא דידעת גבר למשכבי דכורא קטולו׃ 18 וכל טפלא בנשיא דלא
ידעו משכבי דכורא קימו לכון׃ 19 ואתון שרו מברא למשריתא שבעה יומין כל דקטל נפשא וכל דיקרב בקטילא תדון
עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה אתון ושביכון׃ 20 וכל לבוש וכל מאן דמשך וכל עובד מעזי וכל מאן דאע

Et misit eos Moyses mille de tribu & mille de 6
tribu cum exercitu eorum : & Phinees filius Elea-
zar filij Aaron sacerdotis, & vasa sancta, & tubæ
in manibus eorum signorum. Et pugnauerunt 7
contra Madiam, sicut præcepit Dominus Moysi,
& occiderunt omne masculum. Et reges Ma- 8
diam occiderunt simul cum vulneratis eorum, Eui,
& Sur, & Recem, & Vr, & Rebe, quinque re-
ges Madiam, & Balaam, filium Beor, occiderunt
in gladio simul cum vulneratis eorum.
Et captiuauerunt vxores Madiam, & su- 9
pellectilem ipsorum, & iumenta eorum, & omnia
quæ possessa sunt ipsorum, & exercitum eorum ca-
ptiuauerunt.
Et omnes ciuitates eorũ, quæ in habitationibus 10
eorum, & vicos eorum combusserunt in igne.
Et acceperunt omnem prædam, & omnia spo- 11
lia eorum, ab homine vsq; ad iumentũ. Et duxerũt 12
ad Moysen & Eleazar sacerdotem, & ad omnes fi
lios Israel, captiuitatem et spolia, & supellectilem,
in castra in Araboth Moab, quæ est in Iordane con-
tra Hiericho. Et exijt Moyses & Eleazar sa- 13
cerdos & omnes principes congregationis in occur-
sum eius extra castra. Et iratus est furore Moy- 14
ses contra episcopos exercitus, millenarios & centu
riones venientes ex pugna belli.
Et dixit eis Moyses, Vt quid viuum cepistis 15
omne fœmininum?
Hæ enim fuerunt filijs Israel iuxta verbum 16
Balaam vt rebellaretis & contemneretis verbum
Domini propter Phogor, & facta est plaga in syna-
goga Domini.
Et nunc occidite omne masculinum in omni 17
summa, & omnem mulierem, quæ nouit lectum ma-
sculi, occidite.
Et omnem autem summam mulierum quæ non 18
nouit lectum masculi, viuas capite eas.
Et vos castrametamini extra castra septem 19
dies: omnis qui interfecerit animam, & omnis qui
tetigerit vulneratum, lustrabimini tertia die: &
die septimo vos & præda vestra;
Et omne indumentum & omne vas pelliceum, 20
& omnem operationem ex caprina pelle, & om-
ne vas ligneum expiabitis.

6 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς χιλίους ἐκ φυλῆς καὶ χιλίους
ἐκ φυλῆς σὺν δυνάμει αὐτῶν· καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀα-
ρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια καὶ αἱ σάλπιγγες ἐν ταῖς χερ-
7 σὶν αὐτῶν τῶν σημασιῶν. καὶ παρετάξαντο ἐπὶ μαδιάμ,
καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρ-
8 σενικόν. καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς μαδιὰμ ἀπέκτειναν ἅμα
τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, τὸν εὐίν, καὶ τὸν σούρ, καὶ τὸν ῥουκόμ, καὶ
τὸν οὔρ, καὶ τὸν ῥοβέκ, πέντε βασιλεῖς μαδιάμ, καὶ τὸν βαλαὰμ
υἱὸν βεὼρ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐ-
9 τῶν. καὶ ἐπρονόμευσαν τὰς γυναῖκας μαδιάμ, καὶ τὴν
ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἔγκτητα
αὐτῶν· καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐπρονόμευσαν.
10 καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐ-
τῶν, καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρί.
11 καὶ ἔλαβον πᾶσαν τὴν προνομήν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα
αὐτῶν, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.
12 καὶ ἤγαγον πρὸς μωυσῆν καὶ ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς
πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὰ σκῦλα,
καὶ τὴν προνομήν, εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς ἀραβὼθ μωάβ, ἥ
ἐστιν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ.
13 καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρ-
χοντες τῆς συναγωγῆς εἰς συνάντησιν αὐτῆς ἔξω τῆς παρεμβο-
14 λῆς. καὶ ὠργίσθη θυμῷ μωυσῆς ἐπὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς
δυνάμεως, χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις τοῖς ἐρχομένοις ἐκ τῆς
15 παρατάξεως τοῦ πολέμου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἱνατί
16 ἐζωγρήσατε πᾶν θῆλυ; αὗται γὰρ ἦσαν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ
κατὰ τὸ ῥῆμα βαλαὰμ τοῦ ἀποστῆσαι καὶ ὑπεριδεῖν τὸ ῥῆμα
κυρίου ἕνεκεν φογώρ· καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ
κυρίου.
17 καὶ νῦν ἀποκτείνατε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν πάσῃ τῇ ἀπαρτίᾳ,
καὶ πᾶσαν γυναῖκα, ἥτις ἔγνω κοίτην ἄρσενος ἀποκτείνατε.
18 καὶ πᾶσαν δὲ τὴν ἀπαρτίαν τῶν γυναικῶν ἥτις οὐκ ἔ-
γνω κοίτην ἄρσενος ζωγρήσατε αὐτάς.
19 καὶ ὑμεῖς παρεμβάλετε ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡ-
μέρας· πᾶς ὁ ἀνελὼν ψυχήν, καὶ πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ τε-
τρωμένου ἁγνισθήσεσθε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ἑβδόμῃ ὑμεῖς καὶ ἡ αἰχμαλωσία ὑμῶν·
20 καὶ πᾶν περίβλημα καὶ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, καὶ πᾶσαν
ἐργασίαν ἐξ αἰγίας, καὶ πᾶν σκεῦος ξύλινον ἀφαγνιεῖτε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et misit eos Moyses in exercitum mille de vnoquoque tribu, & Phinees filium Eleazari sacerdotis, & vasa sancta & tubas clangoris in manu eius. 7 Duxeruntque exercitum contra Madian, sicut præceperat Dominus Moysi, & occiderunt omnem masculum. 8 Reges quoque Madian occiderunt super interfectos eorum, Eui & Recem, & Sur, & Hur, & Rebee, quinque reges Madian. Balaam quoque filium Beor occiderunt gladio. 9 Et captiuauerunt filij Israel mulieres Madianitarum, & paruulos eorum, & omnia iumenta eorum, & omnia pecora eorum, cunctamque supellectilem eorum deprædati sunt. 10 Et omnes vrbes eorum in habitationibus suis, & omne templum adorationis eorum succenderunt igni. 11 Ceperuntque omne spolium, & omnem prædam ex hominibus & iumentis. 12 Et adduxerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem, & ad cœtum filiorum Israel, captiuitatem & prædam, & spolium in castra in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.
13 Egressique sunt Moyses & Eleazar sacerdos, & omnes principes congregationis in occursum eorum extra castra.
14 Et iratus est Moyses contra duces exercitus, tribunos, & centuriones qui venerant de militia belli. 15 Dixitque eis Moyses, Nunquid reseruastis omnem fœminam? 16 Ecce ipsæ fuerunt filiis Israel in consilio Balaam vt præuaricarentur præuaricationem coram Domino super Phogor, & fuit pestis in congregatione Domini. 17 Nunc autem occidite omnem masculum in paruulis, & omnem mulierem quæ cognouit virum coitu masculi occidite. 18 Et omnes paruulas mulieres quæ non cognouerunt coitum masculi, reseruate vobis. 19 Vos autem manete extra castra septem diebus. Omnis qui occidit animam, & qui tetigit occisum, aspergatur die tertio, & in die septimo vos & ea quæ cepistis aspersi eritis. 20 Et omne vestimentum, & omne vas pelliceum, & omne quod fit ex pilis caprarum, & omne vas ligneum aspersa erunt.

21 * ויאמר אלעזר הכהן אל־אנשי הצבא
הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר
22 צוה יהוה את־משה: * אך את־הזהב ואת־
הכסף את־הנחשת את־הברזל את־הבדיל ואת־
23 העפרת: * כל־דבר אשר־יבא באש תעבירו
באש וטהר אך במי נדה יתחטא וכל אשר
24 לא־יבא באש תעבירו במים: * וכבסתם
בגדיכם ביום השביעי וטהרתם ואחר תבאו
25 אל־המחנה: * ויאמר יהוה אל־משה
26 לאמר: * שא את ראש מלקוח השבי באדם
ובבהמה אתה ואלעזר הכהן וראשי אבות העדה:
27 * וחצית את־המלקוח בין תפשי המלחמה
28 היצאים לצבא ובין כל־העדה: * והרמת מכס
ליהוה מאת אנשי המלחמה היצאים לצבא
אחד נפש מחמש המאות מן־האדם ומן־הבקר
29 ומן־החמרים ומן־הצאן: * ממחציתם תקחו
30 ונתתה לאלעזר הכהן תרומת יהוה: * וממחצת
בני־ישראל תקח אחד אחז מן־החמשים מן־
האדם מן־הבקר מן־החמרים ומן־הצאן מכל־
הבהמה ונתתה אתם ללוים שמרי משמרת
31 משכן יהוה: * ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר
32 צוה יהוה את־משה: * ויהי המלקוח יתר
הבז אשר בזזו עם הצבא צאן שש־מאות אלף
33 ושבעים אלף וחמשת אלפים: * ובקר שנים
34 ושבעים אלף: * וחמרים אחד וששים אלף:
35 * ונפש אדם מן־הנשים אשר לא־ידעו משכב
36 זכר כל־נפש שנים ושלשים אלף: * ותהי
המחצה חלק היצאים בצבא מספר הצאן שלש־
מאות אלף ושלשים אלף ושבעת אלפים
וחמש מאות:

21 * Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnauerant sic locutus est, Hoc
D est præceptum legis quod mandauit Dominus Moysi.
22 * Aurum & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum;
23 * Et omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur: quicquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur.
24 * Et lauabitis vestimenta vestra die septimo, & purificati postea castra intrabitis.
25 * Dixit quoque Dominus ad Moysen:
26 * Tollite summam eorum quæ capta sunt ab homine vsque ad pecus, tu & Eleazar sacerdos & omnes principes vulgi.
27 * Diuidésque ex æquo prædam inter eos qui pugnauerunt; egressíque sunt ad bellum, & inter omnem reliquam multitudinem.
28 * Et separabis partem Domino ab his qui pugnauerunt, & fuerunt in bello, vnam animam de quingentis tam ex hominibus quam ex bobus & asinis, & ouibus.
29 * Et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt.
30 * Ex media quoque parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum, &
E boum, & asinorum, & ouium, cunctorúmque animantium, & dabis ea Leuitis qui excubant in custodijs tabernaculi Domini.
31 * Fecerúntque Moyses & Eleazar sicut præceperat Dominus.
32 * Fuit autem præda quam exercitus ceperat ouium sexcenta septuaginta quinque milia.
33 * Boum septuaginta duo milia.
34 * Asinorum sexaginta milia & mille.
35 * Animæ hominum sexus fœminei quæ non cognouerant viros, triginta duo milia.
36 * Dataque est media pars his qui in prœlio fuerant, ouium trecenta triginta septem milia quingentæ.

תרגום אונקלוס

21 ואמר אלעזר כהנא לגברי חילא דאתו לקרבא דא גזירת אוריתא דפקיד יי ית משה: 22 ברם ית דהבא וית כספא
ית נחשא ית ברזלא ית אבצא וית אברא: 23 כל מדעם דמתעל בנורא תעברון בנורא וידכי ברם במי אדיותא יתדי וכל דלא
מתעל בנורא תעברוניה במיא: 24 ותחורון לבושיכון ביומא שביעאה ותדכון ובתר כן תעלון למשריתא: 25 ואמר יי למשה
למימר: 26 קבל ית חשבן דברתא דשביא באנשא ובבעירא את ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנישתא: 27 ותפליג ית
ברתא בין גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנשתא: 28 ותפריש נסיבא קדם יי מן גברי מגיחי קרבא דנפקו
לחילא חד נפשא מחמש מאה מן אנשא ומן תורי ומן חמרי ומן ענא: 29 מפלגותהון תסבון ותתן לאלעזר כהנא
אפרשותא קדם יי: 30 ומפלגות בני ישראל תסב חד דאתחד מן חמשין מן אנשא מן תורי מן חמרי ומן ענא מכל בעירא ותתן
יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי: 31 ועבד משה ואלעזר כהנא כמא דפקיד יי ית משה: 32 והות
ברתא שאר ביזא דבזו עמא דנפקו לחילא מנין ענא שית מאה ושבעין וחמשה אלפין: 33 ותורי שבעין ותרין אלפין:
34 וחמרי שתין וחד אלפין: 35 ונפשא דאנשא מן נשיא דלא ידעא משכבי דכורא כל נפשתא תלתין ותרין אלפין:
36 והות פלגותא חולק גבריא דנפקו לחילא מנין ענא תלת מאה ותלתין ושבעה אלפין וחמש מאה:

Et dixit Eleazar sacerdos ad viros exercitus 21
venientes ex pugna belli: Hæc iustificatio legis quam
præcepit Dominus Moysi.
Præter aurum & argentum, & æs, & fer- 22
rum, & plumbum, & stannum;
Omnis res quæ transibit in igne perducetur in 23
igne, & purificabitur, sed aqua expiationis expia-
bitur, & omnia quæcunque nõ transeunt per ignẽ,
transibunt per aquam.
Et lauabitis vestimenta vestra die septima, 24
& mundabimini, & post hæc introibitis in ca-
stra.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 25
Accipe summam spoliorum captiuitatis ab ho- 26
mine vsque ad iumentum tu & Eleazar sacerdos,
& principes familiarum congregationis.
Et diuidetis spolia inter bellatores egressos in 27
bellum, & inter omnem congregationem.
Et separabitis tributum Domino ab homini- 28
bus bellatoribus egredientibus ad bellum, vnam
animam à quingentis, ab hominibus, & à iumen-
tis, & à bobus, & ab ouibus, & à capris, & ab
asinis.
A medietate eorum accipietis, & dabis Elea- 29
zar sacerdoti primitias Domini.
Et à medietate quæ filiorum Israel accipies 30
vnum de quinquaginta ab hominibus, & à bobus
& ab ouibus, & ab asinis, & ab omnibus iumen-
tis, & dabis ea Leuitis custodientibus custodias in
tabernaculo Domini.
Et fecit Moyses & Eleazar sacerdos sicut præ- 31
cepit Dominus Moysi.
Et fuerunt spolia abundantia prædæ quam 32
prædati sunt viri bellatores ab ouibus, sexcenta mi-
lia & septuaginta milia & quinque milia.
Et boues duo & septuaginta milia. 33
Et asinorum vnum & sexaginta milia. 34
Et animæ hominum à mulieribus quæ non co- 35
gnouerũt lectum masculi, omnes animæ duo & tri-
ginta milia.
Et fuit dimidium pars eorum qui exierunt in 36
bellum de numero ouium, trecenta milia et triginta
milia & septem milia & quingenti.

21 καὶ εἶπεν Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς δυνά-
μεως τοὺς ἐρχομένους ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου, τοῦτο
τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου, ὃ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.
22 πλὴν τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ
23 μολίβδου καὶ κασιτέρου· πᾶν πρᾶγμα ὃ διελεύσεται
ἐν πυρὶ διάξεται ἐν πυρί, καὶ καθαρισθήσεται, ἀλλ' ἢ τῷ ὕδατι τοῦ
ἁγνισμοῦ ἁγνισθήσεται, καὶ πάντα ὅσα μὴ διαπορεύεται διὰ
πυρός, διελεύσεται δι' ὕδατος.
24 καὶ πλυνεῖσθε τὰ ἱμάτια ὑμῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ
καθαρισθήσεσθε· καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν παρεμ-
25 βολήν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·
26 λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν σκύλων τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους σὺ καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες
27 τῶν πατριῶν τῆς συναγωγῆς. καὶ διελεῖτε τὰ σκῦλα ἀνα-
μέσον τῶν πολεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν παράτα-
ξιν, καὶ ἀναμέσον πάσης τῆς συναγωγῆς.
28 καὶ ἀφαιρεῖτε τὸ τέλος κυρίῳ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πο-
λεμιστῶν τῶν ἐκπορευομένων εἰς τὴν παράταξιν, μίαν ψυχὴν
ἀπὸ πεντακοσίων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν αἰγῶν, καὶ ἀπὸ
29 τῶν ὄνων· ἀπὸ τοῦ ἡμίσους αὐτῶν λήψεσθε· καὶ δώσεις Ἐ-
λεάζαρ τῷ ἱερεῖ τὰς ἀπαρχὰς κυρίου.
30 καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ λήψῃ ἕνα ἀπὸ
τῶν πεντήκοντα ἀπὸ ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ βοῶν, καὶ ἀπὸ προβά-
των, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ δώσεις αὐ-
τὰ τοῖς Λευΐταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς ἐν τῇ σκη-
νῇ κυρίου.
31 καὶ ἐποίησε Μωυσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καθὰ συνέτα-
ξε κύριος τῷ Μωυσῇ.
32 καὶ ἐγενήθη τὰ σκῦλα τὸ πλεόνασμα τῆς προνομῆς ὃ ἐπρο-
νόμευσαν οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξα-
κόσιαι χιλιάδες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακισχίλια.
33 καὶ βόες δύο καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες.
34 καὶ ὄνων μία καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες.
35 καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἀπὸ γυναικῶν αἳ οὐκ ἔγνωσαν κοί-
την ἄρσενος, πᾶσαι ψυχαὶ δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες.
36 καὶ ἐγενήθη τὸ ἡμίσευμα ἡ μερὶς τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς
τὸν πόλεμον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβάτων τριακόσιαι χιλιά-
δες καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Dixitque Eleazar sacerdos ad viros exercitus qui venerant de bello: Hoc est decretum legis quod præcepit Dominus Moysi.
22 Aurum autem & argentum, & æs, & ferrum, & stannum, & plumbum; 23 Et quicquid potest rransire per ignem, transferetis per ignem,
& mundabitur, veruntamen aqua aspersionis aspergetur, & omne quod non potest intrare in ignem, transferetis per aquam.
24 Et lauabitis vestimenta vestra in die septimo & mundabimini, & postea intrabitis in castra. 25 Dixitque Dominus ad
Moysen, dicens: 26 Tolle summam prædæ captiuitatis ab homine vsque ad pecus tu & Eleazar sacerdos, & principes patrum
congregationis. 27 Et diuides prædam inter viros bellatores qui egressi sunt in exercitum & inter omnem congregationem.
28 Et separabis partem coram Domino à viris bellatoribus qui egressi sunt ad exercitum vnam animam de quingentis de hominibus & de bo-
bus, & de asinis, & de ouibus. 29 De medietate eorum tolletis, & dabis Eleazaro sacerdoti primitias coram Domino.
30 Et de media parte filiorum Israel tolles vnum de quinquaginta ex hominibus, & ex bobus, & asinis, & ex ouibus, & ex omni iumento, &
dabis ea Leuitis custodientibus custodiam tabernaculi Domini. 31 Fecitque Moyses & Eleazar sacerdos sicut præceperat Do-
minus Moysi. 32 Fuitque præda & reliqua spolia, quæ populus qui egressi sunt in prœlium, expoliauerant, ouium
sexcenta septuaginta quinque milia. 33 Et boum septuaginta quinque milia.
34 Et asinorum sexaginta quinque milia. 35 Et animæ hominum ex mulieribus quæ non cognouerant con-
cubitum masculi, omnes animæ triginta duo milia. 36 Fuit autem numerus dimidiæ partis virorum qui egressi sunt in exer-
citum, ouium trecenta & triginta septem milia & quingentæ.

37 וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חָמֵשׁ
38 וְשִׁבְעִים׃ וְהַבָּקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסָם
39 לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים׃ וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף
40 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשִׁשִּׁים׃ וְנֶפֶשׁ
אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם
41 וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ׃ וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת
יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
42 וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־
43 הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים׃ וַתְּהִי מֶחֱצַת הָעֵדָה מִן־
הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת
44 אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ וּבָקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים
45 אָלֶף׃ וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
46 וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה
47 מִמַּחֲצִת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאָחֻז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים
מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי
מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
48 וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא
49 שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה
עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר
50 בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ׃ וַנַּקְרֵב אֶת־קָרְבַּן
יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי־זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד
טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
51 וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאִתָּם
52 כֹּל כְּלִי מַעֲשֶׂה׃ וַיְהִי כָּל־זְהַב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
הֵרִימוּ לַיהוָה שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף שְׁבַע־מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים שָׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי
53 הַמֵּאוֹת׃ אַנְשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ׃ וַיִּקַּח
54 מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים
וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה׃

37 E quibus in partem Domini supputatæ sunt oues sexcentę septuaginta quinque & de bobus triginta sex milibus.
38 Boues septuaginta & duo, de asinis triginta milibus quingentis.
39 Asini sexaginta vnus.
40 De animabus hominum sedecim milibus
F cesserunt in partem Domini triginta duę animæ.
41 Traditítque Moyses numerum primitiarum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei imperatum.
42 Ex media parte filiorum Israel, quam separauerat his qui in prœlio fuerant.
43 De media verò parte quæ contigerat reliquę multitudini, id est, de ouibus trecentis triginta septem milibus quingentis.
44 Et de bobus triginta sex milibus.
45 Et de asinis triginta milibus quingentis.
46 Et de hominibus sedecim milibus.
47 Tulit Moyses quinquagesimum caput, & dedit Leuitis qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus.
48 Cúmque accessissent principes exercitus ad Moysen & tribuni, centurionésque,
49 Dixerunt: Nos serui tui recensuimus nu-
G merum pugnatorum quos habuimus sub manu nostra, & ne vnus quidem defuit.
50 Ob hanc causam offerimus in donarijs Domini singuli quod in prȩda auri potuimus inuenire, periscelides & armillas, anulos & dextralia ac murenulas, vt depreceris pro nobis Dominum.
51 Susceperúntque Moyses & Eleazar sacerdos omne aurum in diuersis speciebus.
52 Sedecim milia septingentos quinquaginta siclos à tribunis & centurionibus.
53 Vnusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat.
54 Et susceptum intulerunt in tabernaculũ testimonij in monimentum filiorum Israel coram Domino.

תרגום אונקלוס

37 וַהֲוָה דִּנְסֵיב קֳדָם יְיָ מִן עָנָא שִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמֵשׁ׃ 38 וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁיתָּא אַלְפִין וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם יְיָ שִׁבְעִין וּתְרֵין׃ 39 וַחֲמָרֵי
תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם יְיָ שִׁתִּין וְחַד׃ 40 וְנַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא שִׁתָּא עֲשַׂר אַלְפִין וּנְסִבְהוֹן קֳדָם יְיָ תְּלָתִין וּתְרֵין נַפְשָׁן׃
41 וִיהַב מֹשֶׁה יָת דִּנְסַב אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 42 וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּפְלֵיג מֹשֶׁה מִן גֻּבְרַיָּא דִּנְפַקוּ
לְחֵילָא׃ 43 וַהֲוָת פַּלְגוּת כְּנִשְׁתָּא מִן עָנָא תְּלָת מְאָה וּתְלָתִין וְשִׁבְעָה אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 44 וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁיתָּא אַלְפִין׃ 45 וַחֲמָרֵי
תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 46 וְנַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא שִׁיתָּא עֲשַׂר אַלְפִין׃ 47 וּנְסֵיב מֹשֶׁה מִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת דְּאִתְּחָד חַד מִן חַמְשִׁין מִן
אֱנָשָׁא וּמִן בְּעִירָא וִיהַב יָתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְּרַת מַשְׁכְּנָא דַּייָ כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 48 וּקְרִיבוּ לְוָת מֹשֶׁה דִּימְמַנַּן דִּי לְאַלְפֵי
חֵילָא רַבָּנֵי אַלְפִין וְרַבָּנֵי מָאוָתָא׃ 49 וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה עַבְדָּךְ קַבִּילוּ יָת חֻשְׁבַּן גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּעִימָּנָא וְלָא שְׁגָא מִנָּנָא אֱנָשׁ׃
50 וְקָרֵבְנָא יָת קָרְבְּנָא דַּייָ גְּבַר דְּאַשְׁכַּח מָאן דִּדְהַב שֵׁירִין וְאַשְׁבְּבִין עִזְקָן קַדָּשִׁין וּמָחוֹךְ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתָנָא קֳדָם יְיָ׃ 51 וּנְסֵיב
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יָת דַּהֲבָא מִנְּהוֹן כָּל מָאן דְּעוֹבָד׃ 52 וַהֲוָה כָּל דְּהַב אַפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרִישׁוּ קֳדָם יְיָ שִׁיתָּא עֲשַׂר אַלְפִין
שְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין סִלְעִין מִן רַבָּנֵי אַלְפִין וּמִן רַבָּנֵי מָאוָתָא׃ 53 גֻּבְרִין דְּחֵילָא בָּזוּ גְּבַר לְנַפְשֵׁיהּ׃ 54 וּנְסֵיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יָת
דַּהֲבָא מִן רַבָּנֵי אַלְפִין וּמָאוָתָא וְאַיְתִיאוּ יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִימְנָא דָּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ׃

Et fuit tributum Domino ab ouibus ſexcentæ 37
& ſeptuaginta quinque.
Et boues ſex & triginta milia, & tributum 38
eorum Domino duo & ſeptuaginta.
Et aſini triginta milia & quingenti, et tribu- 39
tum eorum Domino vnus & ſexaginta.
Et animæ hominum ſex & decem milia, & 40
tributum eorum Domino duo & triginta animæ.
Et dedit Moyſes tributum Domino ſegregatio- 41
nem Dei Eleazar ſacerdoti, ſicut præcepit Domi-
nus Moyſi;
A medietate filiorum Iſrael, quos diuiſit Moy- 42
ſes à viris bellatoribus.
Et fuit dimidium de congregatione ab ouibus 43
trecenta milia, & triginta milia, & ſeptem milia,
& quingenta.
Boues ſex & triginta milia. 44
Aſini triginta milia & quingenti. 45
Et animæ hominum milia ſedecim. 46
Et accepit Moyſes de medietate filiorum Iſrael 47
vnum de quinquaginta, ab hominibus & à iu-
mentis, & dedit ea Leuitis cuſtodientibus cuſto-
dias tabernaculi Domini, quemadmodum præcepit
Dominus Moyſi.
Et acceſſerunt ad Moyſen omnes conſtituti in 48
tribunatus exercitus millenarij & centuriones.
Et dixerunt ad Moyſen, Famuli tui acceperunt 49
ſummam virorum bellatorum eorum qui apud nos,
& non defuit ab illis vllus.
Et obtulimus donum Domino vir qui tulit 50
vas aureum, murenulam & armillam, & anulum,
& dextrale, & torquem, vt propitiaretis pro no-
bis coram Domino.
Et accepit Moyſes & Eleazar ſacerdos au- 51
rum ab illis omne vas elaboratum.
Et fuit omne aurum ſegregatio quam ſegrega- 52
uerunt Domino ſex & decem milia & ſeptingenti
& quinquaginta ſicli à tribunis & à centurio-
nibus.
Et viri bellatores prædati ſunt quilibet ſibi 53
ipſi. *Et accepit Moyſes & Eleazar ſacerdos* 54
aurum à tribunis & à centurionibus, & intule-
runt ea in tabernaculum teſtimonij, memoriale fi-
liorum Iſrael coram Domino.

37 καὶ ἐγενήθη τὸ τέλος τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξα-
κόσιαι καὶ ἑβδομηκονταπέντε.
38 καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν τῷ
39 κυρίῳ δύο καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ ὄνοι τριάκοντα χιλιάδες καὶ
πεντακόσιοι, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν κυρίῳ εἷς καὶ ἑξήκοντα.
40 καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες, καὶ τὸ τέλος
αὐτῶν τῷ κυρίῳ δύο καὶ τριάκοντα ψυχαί.
41 καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ τέλος κυρίῳ τὸ ἀφαίρεμα τοῦ θεοῦ
ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ,
42 ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραήλ, οὓς διεῖλε μωυ-
σῆς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν.
43 καὶ ἐγένετο τὸ ἡμίσευμα ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῶν
προβάτων τριακόσιαι χιλιάδες καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ
ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια.
44 καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες.
45 ὄνοι τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
46 καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων χιλιάδες ἑκκαίδεκα.
47 καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
τὸ ἓν ἀπὸ τῶν πεντήκοντα, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τῶν κτη-
νῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλα-
κὰς τῆς σκηνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
48 καὶ προσῆλθον πρὸς μωυσῆν πάντες οἱ καθισάμενοι εἰς
τὰς χιλιαρχίας τῆς δυνάμεως χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι.
49 καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, οἱ παῖδές σου εἰλήφασι τὸ κε-
φάλαιον τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν παρ' ἡμῶν, καὶ οὐ δια-
πεφώνηκεν ἀπ' αὐτῶν οὐδείς.
50 καὶ προσενηνόχαμεν τὸ δῶρον κυρίῳ ἀνὴρ ὃς εὗρεν σκεῦος
χρυσοῦν χλιδῶνα, καὶ ψέλλιον, καὶ δακτύλιον, καὶ περιδέξιον, καὶ
ἐμπλόκιον, ἐξιλάσασθαι περὶ ἡμῶν ἔναντι κυρίου.
51 καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρ'
αὐτῶν πᾶν σκεῦος εἰργασμένον.
52 καὶ ἐγένετο πᾶν τὸ χρυσίον τὸ ἀφαίρεμα ὃ ἀφεῖλον κυρίῳ
ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ πεντήκοντα σίκλοι παρὰ
τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων.
53 καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐπρονόμευσαν ἕκαστος
54 ἑαυτῷ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον
παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων, καὶ εἰσήνεγ-
καν αὐτὰ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, μνημόσυνον τῶν υἱῶν
ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Et fuit pars quæ aſſumpta eſt coram Domino ex ouibus ſexcenta & ſeptuaginta & quinque. 38 Et boues fuerunt triginta ſex milia,& pars quæ aſſumpta eſt coram Domino ſeptuaginta duo. 39 Et aſini triginta milia & quingenti, & pars quæ ex eis aſſumpta eſt coram Domino fuit ſexaginta vnus. 40 Et animæ hominum ſedecim milia,& pars quæ aſſumpta eſt coram Domino,fuit triginta duo animæ. 41 Deditque Moyſes partem quæ ſeparata eſt coram Domino Eleazaro ſacerdoti,ſicut præceperat Dominus Moyſi. 42 Et de media parte filiorum Iſrael, diuiſit Moyſes à viris qui egreſſi ſunt in exercitum. 43 Fuitque dimidia pars congregationis de ouibus trecentæ & triginta& quingentæ. 44 Et boues triginta ſex milia. 45 Et aſini triginta milia & quingenti. 46 Et animæ hominum ſedecim millia. 47 Et tulit Moyſes de media parte filiorum Iſrael vnum de quinquaginta quod aſſumptum eſt de hominibus & pecoribus, & dedit ea Leuitis cuſtodientibus cuſtodiam tabernaculi Domini ſicut præceperat Dominus Moyſi. 48 Acceſſeruntque ad Moyſen illi qui conſtituti erant ſuper milia exercitus,tribuni & centuriones. 49 Et dixerunt ad Moyſen, Serui tui ſuſceperunt numerum virorum pugnatorum qui ierunt nobiſcum,& non defuit vir ex nobis. 50 Offerimuſque oblationem Domini quicunque inuenit vas aureum, periſcelides & armillas,anulos,dextralia ac murenulas ad propitiandum coram Domino pro animabus noſtris. 51 Tulitque Moyſes & Eleazar ſacerdos aurum ex eis omne vas fabrefactum. 52 Fuitque omne aurum ſeparationis quod ſeparauerunt coram Domino,ſedecim milia ſeptingenti & quinquaginta ſicli ex tribunis & centurionibus. 53 Viri autem exercitus deprædati ſunt ſinguli ſibimet. 54 Tulitque Moyſes & Eleazar ſacerdos aurum de tribunis & centurionibus,& intulerunt illud in tabernaculum fœderis in monimentum filiorum Iſrael coram Domino.

לב

1 * ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני־גד
עצום מאד ויראו את־ארץ יעזר ואת־ארץ גלעד
2 והנה המקום מקום מקנה: * ויבאו בני־
גד ובני ראובן ויאמרו אל־משה ואל־אלעזר
3 הכהן ואל־נשיאי העדה לאמר: * עטרות ודיבן
ויעזר ונמרה וחשבון ואלעלה ושבם ונבו ובען:
4 * הארץ אשר הכה יהוה לפני עדת ישראל
ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה:
5 * ויאמרו אם־מצאנו חן בעיניך יתן את־הארץ
הזאת לעבדיך לאחזה אל־תעברנו את־הירדן:
6 * ויאמר משה לבני־גד ולבני ראובן האחיכם
7 יבאו למלחמה ואתם תשבו פה: * ולמה
תנואון את־לב בני ישראל מעבר אל־הארץ
8 אשר־נתן להם יהוה: * כה עשו אבתיכם
בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את־הארץ:
9 * ויעלו עד־נחל אשכול ויראו את־הארץ
ויניאו את־לב בני ישראל לבלתי־בא אל־הארץ
10 אשר־נתן להם יהוה: * ויחר־אף יהוה
11 ביום ההוא וישבע לאמר: * אם־יראו האנשים
העלים ממצרים מבן עשרים שנה ומעלה את
האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב
12 כי לא־מלאו אחרי: * בלתי כלב בן־יפנה הקנזי
13 ויהושע בן־נון כי מלאו אחרי יהוה: * ויחר־אף
יהוה בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד־
14 תם כל־הדור העשה הרע בעיני יהוה: * והנה
קמתם תחת אבתיכם תרבות אנשים חטאים
15 לספות עוד על חרון אף־יהוה אל־ישראל: * כי
תשובן מאחריו ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם
לכל־העם הזה:

CAP. XXXII.

1 Filij autem Ruben & Gad habebant peco-
A ra multa, & erat illis in iumentis infinita
ſubſtantia. Cúmq; vidiſſent Iazer & Galaad
aptas animalibus alendis terras:
2 *Venerunt ad Moyſen & ad Eleazarum ſa-
cerdotem & principes multitudinis, atque di-
3 xerũt: *Ataroth & Dibon, & Iazer, & Nem-
ra, Eſebõ, & Eleale, & Saban, & Nebo, & Beõ.
4 *Terra quã percuſſit Dominus in conſpe-
ctu filiorum Iſrael, regionis vberrimæ eſt ad
paſtum animalium, & nos ſerui tui habemus
iumenta plurima.
5 *Precamúrq; ſi inuenimus gratiam coram
te, vt des nobis famulis tuis eam in poſſeſſio-
nem, nec facias nos tranſire Iordanem.
6 *Quibus reſpondit Moyſes, Nunquid fra-
tres veſtri ibunt ad pugnam, & vos hic ſede-
7 bitis? *Cur ſubuertitis mentes filiorũ Iſrael
ne tranſire audeant in locum quem eis datu-
8 rus eſt Dominus? *Nónne ita egerunt patres
B veſtri, quando miſi de Cades-barne ad explo-
9 randam terram? *Cùmq; veniſſent vſque ad
vallem Botri, luſtrata omni regione ſubuerte-
runt cor filiorum Iſrael vt non intrarent fines
quos eis Dominus dedit.
10 *Quibus iratus iurauit dicens:
11 *Si videbunt homines iſti qui aſcẽderunt
ex Ægypto à viginti annis & ſuprà, terram
quam ſub iuramento pollicitus ſum Abrahã,
Iſaac, & Iacob: & noluerunt ſequi me;
12 *Præter Caleb filium Iephone Cenezæum,
& Ioſue filium Nun: iſti impleuerunt volun-
tatem meam.
13 *Iratúſque Dominus aduerſum Iſrael, cir-
cunduxit eum per deſertum quadraginta an-
C nis, donec conſumeretur vniuerſa generatio
quæ fecerat malum in conſpectu eius.
14 *Et ecce, inquit, vos ſurrexiſtis pro patri-
bus veſtris incrementa & alumni hominum
peccatorum, vt augeretis furorem Domini
15 contra Iſrael. *Quòd ſi nolueritis ſequi eum,
in ſolitudine populũ derelinquet, & vos cau-
ſa eritis necis omnium.

תרגום אונקלוס

לב 1 ובעיר סגי הוה לבני ראובן ולבני גד תקיף לחדא וחזו ית ארעא דיעזר וית ארעא
דגלעד והא אתרא אתר כשר לבית בעיר: 2 ואתו בני גד ובני ראובן ואמרו למשה ולאלעזר כהנא ולרברבי כנשתא למימר:
3 שכללתא ומלבשתא שופן דבית נמרה ובית חשבני ואלעלה ושבם ונבו ובען: 4 ארעא דמחא יי ית יתבהא קדם כנשתא
דישראל ארע כשר לבית בעיר היא ולעבדך אית בעיר: 5 ואמרו אם אשכחנא רחמין בעינך תתיהב ית ארעא הדא לעבדך
לאחסנא לא תעברננא ית ירדנא: 6 ואמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכון יעלון לקרבא ואתון תתבון הכא: 7 ולמה תונון ית ליבא
דבני ישראל מלעבר לארעא דיהב להון יי: 8 כדין עבדו אבהתכון כד שלחית יתהון מרקם גיאה למחזי ית ארעא: 9 וסליקו
עד נחלא דאתכלא וחזויה ית ארעא ואוניאו ית ליבא דבני ישראל בדיל דלא למיעל לארעא דיהב להון יי: 10 ותקיף רגזא דיי
ביומא ההוא וקיים למימר: 11 אם יחזון גבריא דסליקו ממצרים מבר עשרין שנין ולעילא ית ארעא דקיימית לאברהם
ליצחק וליעקב ארי לא אשלימו בתר דחלתי: 12 אלהין כלב בר יפנה קניזאה ויהושע בר נון ארי אשלימו בתר דחלתא
דיי: 13 ותקיף רגזא דיי בישראל ואוחרינון במדברא ארבעין שנין עד דסף כל דרא דעבדו דביש קדם יי: 14 והא קמתון חלף
אבהתכון תלמידי גבריא חיביא לאוספא עוד על תקוף רגזא דיי לישראל: 15 ארי תתובון מבתר דחלתיה ויוסף עוד לאוחרותהון
במדברא ותחבלון לכל עמא הדין:

CAP. XXXII.

ET pecora multitudo fuit filijs Ruben, & filijs 1
Gad, multitudo magna valde: & viderunt re-
gionem Iazer, & regionem Galaad, & erat locus
locus iumentis.
Et accedentes filij Ruben, & filij Gad, dixe- 2
runt ad Moysen, & ad Eleazar sacerdotem, & ad
principes congregationis, dicentes:
Atāroth & Dibon, & Iazer, & Nemra, & 3
Esebon, & Eleale, & Sabam, & Namā, & Baiā.
Terram quam tradidit Dominus coram filijs 4
Israel, terra pecorifera est, & famulis tuis iumen-
ta sunt. Et dixerunt, Si inuenimus gratiā coram 5
te, detur terra hæc seruis tuis in possessione, & ne
transire facias nos Iordanem.
Et dixit Moyses filijs Gad, & filijs Ruben, 6
Fratres vestri ibunt in bellum, et vos sedebitis hic.
Et cur peruertitis mentes filiorum Israel ne 7
transeant in terram, quam Dominus dat eis?
Non sic fecerunt patres vestri, quādo misi eos 8
de Cades-Barne, considerare terram.
Et ascenderunt in vallem Botri, & explora- 9
uerunt terram, et subuerterunt cor filiorum Israel,
vt non intrarent in terram, quam dedit eis Domi-
nus.
Et iratus est furore Dominus in die illa, & iu- 10
rauit, dicens:
Si videbunt homines hi qui ascenderunt de 11
Ægypto à viginti annis & suprà, scientes bonum
& malum, terram quam iuraui Abraham, et Isaac,
& Iacob, non enim secuti sunt post me.
Nisi Chaleb filius Iephoni segregatus, & Io- 12
sue filius Nun, quia secuti sunt post Dominum.
Et iratus est furore Dominus contra Israel, et 13
circunduxit eos in deserto quadraginta annis, donec
consumpta est omnis generatio, facientes mala co-
ram Domino.
Ecce insurrexistis pro patribus vestris, alumni 14
hominum peccatorum, vt adderetis adhuc ad furo-
rem iræ Domini contra Israel.
Quia auertemini ab eo vt addatis adhuc de- 15
relinquere eum in deserto, & impiè facietis in to-
tam congregationem hanc.

λβ'.

1 Καὶ κτήνη πλῆθος ἦν τοῖς υἱοῖς ῥουβήμ, καὶ τοῖς υἱοῖς
γάδ, πλῆθος πολὺ σφόδρα· καὶ εἶδον τὴν χώραν ἰαζήρ, καὶ τὴν
χώραν γαλαάδ, καὶ ἦν ὁ τόπος τόπος κτήνεσι.
2 καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ ῥουβήμ, καὶ οἱ υἱοὶ γάδ, εἶπαν πρὸς
μωυσῆν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς
3 συναγωγῆς, λέγοντες· ἀταρὼθ καὶ δεβών, καὶ ἰαζὴρ, καὶ
ναμβρὼν, καὶ ἐσεβὼν, καὶ ἐλεαλὴ, καὶ σεβαμά, καὶ ναμβὼ, καὶ
βαιών.
4 τὴν γῆν ἣν παρέδωκε κύριος ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, γῆ
κτηνοτρόφος ἐστίν, καὶ τοῖς παισί σου κτήνη ὑπάρχει.
5 καὶ ἔλεγον, εἰ εὕρομεν χάριν ἐνώπιόν σου, δοθήτω ἡ γῆ
αὕτη τοῖς οἰκέταις σου ἐν κατασχέσει· καὶ μὴ διαβιβάσῃς ἡμᾶς
6 τὸν ἰορδάνην. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γάδ, καὶ τοῖς υἱοῖς
ῥουβήμ, οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύσονται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὑμεῖς
7 καθίσεσθε αὐτοῦ. καὶ ἵνα τί διαστρέφετε τὰς διανοίας τῶν
υἱῶν ἰσραὴλ μὴ διαβῆναι εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος δίδωσιν αὐτοῖς;
8 οὐχ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτε ἀπέστειλα αὐ-
τοὺς ἐκ κάδης βαρνή, κατανοῆσαι τὴν γῆν.
9 καὶ ἀνέβησαν εἰς φάραγγα βότρυος, καὶ κατενόησαν τὴν
γῆν, καὶ ἀπέστησαν τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅπως ἂν μὴ
εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς κύριος.
10 καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὤμο-
σε, λέγων·
11 εἰ ὄψονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ αἰγύπτου
ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, οἱ ἐπιστάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ
κακόν, τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ· οὐ
γὰρ ἐπηκολούθησαν ὀπίσω μου·
12 πλὴν χαλέβ υἱὸς ἰεφονὴ ὁ διακεχωρισμένος, καὶ ἰησοῦς
ὁ τοῦ ναυὴ, ὅτι συνεπηκολούθησαν ὀπίσω κυρίου.
13 καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ κατερέμ-
βευσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως ἐξανηλώ-
θη πᾶσα ἡ γενεά, οἱ ποιοῦντες τὰ πονηρὰ ἔναντι κυρίου.
14 ἰδοὺ ἀνέστητε ἀντὶ τῶν πατέρων ὑμῶν, σύστρεμμα ἀν-
θρώπων ἁμαρτωλῶν, προσθεῖναι ἔτι ἐπὶ τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς
κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.
15 ὅτι ἀποστραφήσεσθε ἀπ' αὐτοῦ προσθεῖναι ἔτι καταλι-
πεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνομήσετε εἰς ὅλην τὴν συναγω-
γὴν ταύτην.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXII.

PEcora autem multa erant filijs Ruben & filiis Gad plurima nimis; videruntque terram Iazer, & terram Galaad, & ecce locus erat aptus pecori-
bus. 2 Veneruntque filij Gad & filij Ruben, & dixerunt ad Moysen & ad Eleazarum sacerdotem, & ad principes cœtus, dicentes:
3 Ataroth & Dibon, & Iazer, & Nemra, & Esebon, & Eleale, & Seban, & Nabo, & Beon. 4 Terra cuius habitatores percussit Dominus in
conspectu congregationis Israel, terra apta est pecoribus, & seruis tuis sunt pecora. 5 Dixeruntque, Si inuenimus gratiam in ocu-
lis tuis detur, terra hæc seruis tuis, nec facias nos transire Iordanem. 6 Dixitque Moyses filijs Gad & filijs Ruben, Nunquid fratres
vestri ibunt ad pugnam & vos sedebitis hic? 7 Quare ergo subuertitis cor filiorum Israel, vt non transeant in terram quam dedit
eis Dominus? 8 Sic fecerunt patres vestri quando misi eos de Cades Barne ad contemplandam terram.
9 Et ascenderunt vsque ad torrentem Botri, & viderunt terram, & subuerterunt cor filiorum Israel, vt non ingrederentur in terram quam de-
dit eis Dominus. 10 Et iratus est furor Domini in die illa, & iurauit, dicens: 11 Si viderint viri qui ascenderunt de Aegypto à
viginti annis & suprà, terram pro qua iuraui vt darem eam Abraham, Isaac, & Iacob, quia non fuerunt perfecti in timore meo:
12 Præter Caleb filium Iephone Cenezęum, & Iosue filium Nun, quia perfecti fuerunt in timore Domini.
13 Et iratus est furor Domini contra Israel, & morari fecit eos in deserto quadraginta annis, donec consumeretur vniuersa generatio quæ fece-
rat malum coram Domino. 14 Et ecce surrexistis pro patribus vestris discipuli virorum peccatorum, vt augeatis rursus furorem Domini
contra Israel. 15 Si enim reuersi fueritis à timore eius, addet iterum relinquere eos in solitudine, & damnum inferetis omni
populo huic.

16 וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרֹת צֹאן נִבְנֶה
17 לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפֵּנוּ׃ וַאֲנַחְנוּ נֵחָלֵץ
חֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הֲבִיאֹנֻם
אֶל־מְקוֹמָם וְיָשַׁב טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי
18 הָאָרֶץ׃ לֹא נָשׁוּב אֶל־בָּתֵּינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי
19 יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ׃ כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם
מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר
20 הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה
אִם־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אִם־תֵּחָלְצוּ לִפְנֵי
21 יְהוָה לַמִּלְחָמָה׃ וְעָבַר לָכֶם כָּל־חָלוּץ אֶת־
הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת־אֹיְבָיו מִפָּנָיו׃
22 וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם
נְקִיִּם מֵיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת
23 לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה׃ וְאִם־לֹא
תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה וּדְעוּ חַטַּאתְכֶם
24 אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם׃ בְּנוּ־לָכֶם עָרִים
לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ׃
25 וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי מְצַוֶּה׃
26 טַפֵּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֶמְתֵּנוּ יִהְיוּ־שָׁם
27 בְּעָרֵי הַגִּלְעָד׃ וַעֲבָדֶיךָ יַעַבְרוּ כָּל־חֲלוּץ צָבָא
28 לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי דֹּבֵר׃ וַיְצַו
לָהֶם מֹשֶׁה אֵת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעַבְרוּ בְנֵי־גָד
וּבְנֵי־רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חָלוּץ לַמִּלְחָמָה
לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם
לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאֲחֻזָּה׃
30 וְאִם־לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְתֹכְכֶם
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

16 * At illi prope accedentes dixerunt, Caulas
ouium fabricabimus & stabula iumentorum,
paruulis quoque nostris vrbes munitas.
17 * Nos autem ipsi armati & accincti pergemus ad prœlium ante filios Israel, donec in-
D troducamus eos ad loca sua. Paruuli nostri &
quicquid habere possumus, erunt in vrbibus
munitis propter habitatorum insidias.
18 * Non reuertemur in domos nostras, vsq;
dum possideant filij Israel hæreditatem suam.
19 * Nec quicquam quæremus trans Iordanem, quia iam habemus possessionem nostrá
20 in orientali eius plaga. * Quibus Moyses
ait, Si facitis quod promittitis, expediti pergite coram Domino ad pugnam.
21 * Et omnis vir bellator armatus Iordanem
transeat, donec subuertat Dominus inimicos
22 suos; * Et subijciatur ei omnis terra: tunc eritis inculpabiles apud Dñm & apud Israel, &
obtinebitis regiones quas vultis coram Dño.
23 * Sin autem quod dicitis non feceritis, nulli dubium est quin peccetis in Dominum, &
scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos.
24 * Ædificate ergo vrbes paruulis vestris &
E caulas & stabula ouibus ac iumentis, & quod
polliciti estis implete.
25 * Dixeruntq; filij Gad & Ruben ad Moysen; Serui tui sumus: faciemus quod iubet
26 Dñs noster. * Paruulos nostros & mulieres
& pecora ac iumenta relinquemus in vrbibus
27 Galaad. * Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut tu Domine
28 loqueris. * Præcepítq; Moyses Eleazaro sacerdoti & Iosue filio Nun, & principibus familiarum tribus Israel.
29 * Et dixit ad eos, Si transierint filij Gad &
filij Ruben vobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram Domino, & vobis fuerit terra subiecta, date eis Galaad in possessionem.
30 * Sin autem noluerint transire vobiscum
in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca.

תרגום אונקלוס

16 וּקְרִיבוּ לְוָתֵיהּ וַאֲמַרִין חַטְרִין דְּעָאן נִבְנֵי לִבְעִירָנָא הָכָא וְקִרְוִין לְטַפְלָנָא׃
17 וַאֲנַחְנָא נִזְדָּרֵיז מַבְעִין קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנָעֵילִנּוּן לְאַתְרְהוֹן וְיִתֵּבוּן טַפְלָנָא בְּקִרְוִין כְּרִיכָן מִן קֳדָם יָתְבֵי אַרְעָא׃
18 לָא נְתוּב לְבָתָּנָא עַד דְּיַחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסַנְתֵּיהּ׃
19 אֲרֵי לָא נַחְסִין עִמְּהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וּלְהָלָּא אֲרֵי קַבֵּילְנָא אַחְסַנְתָּנָא לָנָא מֵעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדִּינְחָא׃
20 וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעְבְּדוּן יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין אִם תִּזְדָּרְזוּן קֳדָם עַמָּא דַיְיָ לִקְרָבָא׃
21 וְיִעְבַּר לְכוֹן כָּל דִּמְזָרֵיז יָת יַרְדְּנָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ עַד דִּיתָרֵיךְ יָת בַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי מִן קֳדָמוֹהִי׃
22 וְתִתְכְּבֵישׁ אַרְעָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ וּבָתַר כֵּן תְּתוּבוּן וּתְהוֹן זַכָּאִין מִן קֳדָם יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וּתְהֵי אַרְעָא הָדָא לְכוֹן לְאַחְסָנָא קֳדָם יְיָ׃
23 וְאִם לָא תַעְבְּדוּן כֵּן הָא חַבְתּוּן קֳדָם יְיָ וּדְעוּ חוֹבַתְכוֹן דְּתַשְׁכַּח יָתְכוֹן׃
24 בְּנוֹ לְכוֹן קִרְוִין לְטַפְלְכוֹן וְחַטְרִין לְעָנְכוֹן וּדְיִפּוֹק מִפּוּמְכוֹן תַּעְבְּדוּן׃
25 וַאֲמַרוּ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמֵימַר עַבְדָּךְ יַעְבְּדוּן כְּמָא דְרִבּוֹנִי מְפַקֵּד׃
26 טַפְלָנָא נְשָׁנָא גֵּיתָנָא וְכָל בְּעִירָנָא יְהוֹן תַּמָּן בְּקִרְוֵי גִלְעָד׃
27 וְעַבְדָּךְ יַעְבְּרוּן כָּל דִּמְזָרֵיז לְחֵילָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ לִקְרָבָא כְּמָא דְרִבּוֹנִי מְמַלֵּיל׃
28 וּפַקֵּיד לְהוֹן מֹשֶׁה יָת אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיָת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְיָת רֵישֵׁי אֲבָהָת שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
29 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם יַעְבְּרוּן בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְּכוֹן יָת יַרְדְּנָא כָּל דִּמְזָרֵיז לִקְרָבָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ וְתִתְכְּבֵישׁ אַרְעָא קֳדָמֵיכוֹן וְתִתְּנוּן לְהוֹן יָת אַרְעָא דְגִלְעָד לְאַחְסָנָא׃
30 וְאִם לָא יַעְבְּרוּן מְזָרְזִין עִמְּכוֹן וְיַחְסְנוּן בֵּינֵיכוֹן בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃

*Et accesserunt ei, et dicebāt, Caulas ouium ædi- 16
ficabimus hic iumentis nostris, & ciuitates supelle-
ctilibus nostris. *Et nos armati in ante custo- 17
dia priores filiorum Israel, donec adducamus eos in
suum locum, & habitabit supellex nostra in ciuita-
tibus munitis propter habitantes terram.
*Non reuertemur in domos nostras quoad diui- 18
dantur filij Israel, vnusquisque in hæreditatem suā.
*Et non amplius possidebimus inter eos ab trans 19
Iordanem & vlterius, quia habemus possessiones
nostras in eo qui trans Iordanem in Oriente.
*Et dixit ad illos Moyses, Si feceritis iuxta ver 20
bum hoc, si armati fueritis corā Domino in bellum;
*Et transierit ex vobis omnis armatus Iorda- 21
nem coram Domino, quoad subuertatur inimicus
eius à facie eius;
*Et subijciatur terra coram Domino; & post 22
hæc reuertemini, & eritis innocentes coram Domi-
no, & ab Israel, et erit terra hæc vobis in possessio-
ne coram Domino.
*Si autem non feceritis sic, peccabitis coram Do 23
mino, & cognoscetis peccatum vestrum, quando
vos comprehenderint mala.
*Et ædificabitis vobis ipsis vrbes supellectili ve 24
stræ, & caulas iumentis vestris, & quod egreditur
de ore vestro facietis. *Et dixerunt filij Ru- 25
ben, & filij Gad ad Moysen, dicentes: Serui tui fa
cient, sicut Dominus noster præcipit. *Supellex 26
nostra, & vxores nostræ, & possessiones nostræ, et
omnia iumenta nostra erunt illic in ciuitatibus Ga-
laad. *At serui tui exibunt omnes armati, & ac- 27
cincti coram Domino ad bellum, queadmodum Do-
minus dicit. *Et constituit eis Moyses Eleazar sa- 28
cerdotem, & Iosue filium Nun, & principes fami-
liarum tribuum filiorum Israel. *Et dixit ad eos 29
Moyses, Si transierint filij Ruben & filij Gad vo-
biscum Iordanem, omnis armatus in bellum coram
Domino, & dominati fueritis terræ coram vobis,
& dabitis eis terram Galaad in possessione.
*Si autem non transierint armati vobiscum in 30
bellum coram Domino; & traducite supellectilem
eorum, & vxores eorum, & iumenta eorum ante
vos, in terram Chanaan, & simul possidebuntur
inter vos in terra Chanaan.

16 καὶ προσῆλθον αὐτῷ, καὶ ἔλεγον, ἐπαύλεις προβάτων οἰκο-
δομήσωμεν ὧδε τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν, καὶ πόλεις ταῖς ἀποσκευαῖς
17 ἡμῶν. καὶ ἡμεῖς ἐνοπλισάμενοι προφυλακὴ πρότεροι τῶν
υἱῶν ἰσραήλ, ἕως ἂν ἀγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἑαυτῶν τόπον· καὶ
κατοικήσει ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν ἐν πόλεσι τετειχισμέναις διὰ τοὺς
18 κατοικοῦντας τὴν γῆν. οὐ μὴ ἀποστραφῶμεν εἰς τὰς οἰκίας
ἡμῶν ἕως ἂν καταμερισθῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ἕκαστος εἰς τὴν
19 κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ οὐκέτι κληρονομήσωμεν ἐν αὐτοῖς
ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου καὶ ἐπέκεινα, ὅτι ἀπέχομεν τοὺς κλή-
20 ρους ἡμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν ἀνατολαῖς. καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, ἐὰν ποιήσητε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐὰν
ἐξοπλισθῆτε ἐναντίον κυρίου εἰς πόλεμον.
21 καὶ παρελεύσεται ὑμῶν πᾶς ὁπλίτης τὸν ἰορδάνην ἔναντι
κυρίου, ἕως ἂν ἐκτριβῇ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.
22 καὶ κατακυριευθῇ ἡ γῆ ἔναντι κυρίου, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπο-
στραφήσεσθε καὶ ἔσεσθε ἀθῷοι ἔναντι κυρίου, καὶ ἀπὸ ἰσραήλ· καὶ
ἔσται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κατασχέσει ἔναντι κυρίου.
23 ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε οὕτως, ἁμαρτήσεσθε ἔναντι κυρίου, καὶ
γνώσεσθε τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν, ὅταν ὑμᾶς καταλάβῃ τὰ κα-
24 κά. καὶ οἰκοδομήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πόλεις τῇ ἀποσκευῇ
ὑμῶν, καὶ ἐπαύλεις τοῖς κτήνεσιν ὑμῶν, καὶ τὸ ἐκπορευόμενον
ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν ποιήσετε.
25 καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴμ, καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ πρὸς μωυσῆν, λέ-
γοντες, οἱ παῖδές σου ποιήσουσιν καθὰ ὁ κύριος ἡμῶν ἐντέλλεται.
26 ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ αἱ κτήσεις ἡ-
μῶν, καὶ πάντα τὰ κτήνη ἡμῶν ἔσονται ἐκεῖ ἐν ταῖς πόλεσι γα-
27 λαάδ. οἱ δὲ παῖδές σου παρελεύσονται πάντες ἐνωπλισμέ-
νοι καὶ ἐκτεταγμένοι ἔναντι κυρίου εἰς τὸν πόλεμον, ὃν τρόπον ὁ
28 κύριος λέγει. καὶ συνέστησεν αὐτοῖς μωυσῆς ἐλεάζαρ
τὸν ἱερέα, καὶ ἰησοῦν υἱὸν ναυῆ, καὶ τοὺς ἄρχοντας πατριῶν τῶν
29 φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, ἐὰν
διαβῶσιν οἱ υἱοὶ ῥουβὴμ καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ μεθ' ὑμῶν τὸν ἰορδάνην,
πᾶς ἐνωπλισμένος εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ κατακυ-
ριεύσητε τῆς γῆς ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ δώσετε αὐτοῖς τὴν γῆν γα-
30 λαὰδ ἐν κατασχέσει. ἐὰν δὲ μὴ διαβῶσιν ἐνωπλισμένοι
μεθ' ὑμῶν εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ διαβιβάσατε τὴν ἀπο-
σκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν
πρότερα ὑμῶν, εἰς γῆν χαναάν, καὶ συγκατακληρονομη-
θήσονται ἐν ὑμῖν ἐν τῇ γῇ χαναάν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Accesseruntque ad eum & dixerunt, Caulas ouium ædificabimus hic pecoribus nostris, & vrbes familiæ nostræ. 17 Nos autem armabimur expediti ante fratres nostros, donec introducamus eos in locum suum, & habitabunt paruuli nostri in ciuitatibus munitis propter habitatores terræ. 18 Non enim reuertemur in domos nostras donec singuli filiorum Israel possideant hæreditatem suam.
19 Non enim possidebimus cum eis trans Iordanem & vltra, quia suscepimus hæreditatem nostram citra Iordanem ad Orientem.
20 Dixitque eis Moyses, Si feceritis verbum hoc, & si armati ieritis ante populum Domini ad pugnam; 21 Et transierit omnis armatus ex vobis Iordanem ante populum Domini, donec eijciat inimicos suos à conspectu eius; 22 Et subijciatur terra coram populo Domini: postea reuertemini & eritis innoxij in conspectu Domini & apud Israel, eritque terra hæc vobis in possessionem coram Domino.
23 Si autem non feceritis sic, ecce peccastis coram Domino, & scitote peccatum vestrum quod inueniet vos. 24 Ædificate vobis vrbes paruulis vestris, & caulas ouibus vestris, & facietis iuxta id quod egressum est de ore vestro. 25 Dixeruntque filij Gad & filij Ruben ad Moysen, dicentes: Serui tui facient sicut Dominus noster iubet. 26 Paruuli nostri & vxores nostræ, & pecora nostra, & omnia iumenta nostra erunt ibi in vrbibus Galaad. 27 Et omnes serui tui transibunt armati in exercitum ante populum Domini ad bellum, sicut loquitur Dominus noster. 28 Præcepitque de eis Moyses Eleazaro sacerdoti & Iosue filio Nun, & principibus patrum tribuum filiorum Israel.
29 Et dixit Moyses ad eos, Si transierint filij Gad & filij Ruben vobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram populo Domini, subiectaque fuerit terra in conspectu vestro; dabitis eis terram Galaad in possessionem.
30 Et si non transierint armati vobiscum, suscipient possessionem inter vos in terra Chanaan.

31 * וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר
32 יְהוָה אֶל־עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה׃ * נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים
לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתָּנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר
33 לַיַּרְדֵּן׃ * וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן
וְלַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלֶכֶת סִיחֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת־מַמְלֶכֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ
34 לְעָרֶיהָ בִּגְבֻלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃ * וַיִּבְנוּ בְנֵי־
35 גָד אֶת־דִּיבֹן וְאֶת־עֲטָרֹת וְאֵת עֲרֹעֵר׃ * וְאֶת־
36 עַטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֵר וְיָגְבְּהָה׃ * וְאֶת־בֵּית נִמְרָה
37 וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן׃ * וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ
38 אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלֵא וְאֵת קִרְיָתָיִם׃ * וְאֶת־
נְבוֹ וְאֶת־בַּעַל מְעוֹן מוּסַבֹּת שֵׁם וְאֶת־שִׂבְמָה
וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃
39 * וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדֻהָ
40 וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ׃ * וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־
41 הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃ * וְיָאִיר בֶּן־
מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חַוֹּתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן
42 חַוֹּת יָאִיר׃ * וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קְנָת וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ
וַיִּקְרָא לָה נֹבַח בִּשְׁמוֹ׃

לג

1 * אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ
2 מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ * וַיִּכְתֹּב
מֹשֶׁה אֶת־מוֹצָאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה
3 וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם׃ * וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי
4 כָּל־מִצְרָיִם׃ * וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה
יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה
5 שְׁפָטִים׃ * וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ
בְּסֻכֹּת׃

31 * Reſpondetúntq; filij Gad & filij Ruben:
Sicut locutus eſt Dominus ſeruis ſuis, ita fa-
32 ciemus. * Ipſi armati pergemus coram Do-
mino in terram Chanaan, & poſſeſsioné iam
ſuſcepiſſe nos confitemur trans Iordanem.
33 * Dedit itaque Moyſes, filijs Gad & Ruben
& dimidiæ tribui Manaſſe filij Ioſeph regnũ
G Seon regis Ammorræi, & regnum Og regis
Baſan, & terram eorum cum vrbibus ſuis per
34 circuitum. * Igitur extruxerunt filij Gad,
Dibon, & Aſtaroth, & Aroer.
35 * Et Roth, & Sopham, & Iazer, Iechaa.
36 * Et Bethnemra, & Betharam vrbes muni-
tas & caulas pecoribus ſuis.
37 * Filij verò Ruben ædificauerunt Eſebon,
& Eleale, & Cariathaim.
38 * Et Nabo, & Baalmeon verſis nominibus,
Sabama quoque, imponentes vocabula vrbi-
bus quas extruxerant.
39 * Porrò filij Machir filij Manaſſe perrexe-
runt in Galaad, & vaſtauerunt eam interfe-
cto Ammorræo habitatore eius.
40 * Dedit ergo Moyſes terram Galaad Ma-
chir filio Manaſſe, qui habitauit in ea.
41 * Iair autem filius Manaſſe abijt, & occu-
pauit vicos eius, quos appellauit Auoth-iair,
id eſt, villas Iair.
42 * Nobe quoque perrexit & apprehendit
Canath cum viculis ſuis, vocauítque eam ex
nomine ſuo Nobe.

CAP. XXXIII.

1 HÆ ſunt manſiones filiorum Iſrael qui
A egreſsi ſunt de Ægypto per turmas ſuas
in manu Moyſi & Aaron.
2 * Quas deſcripſit Moyſes iuxta caſtrorum
loca quæ Domini iuſſione mutabant.
3 * Profecti igitur de Rameſſe menſe primo,
quintadecima die mẽſis primi, altera die Pha-
ſe, filij Iſrael in manũ excelſa, videtibus cun-
ctis Ægyptijs;
4 * Et ſepelientibus primogenitos quos per-
cuſſerat Dominus; nam & in diis eorum exer-
cuerat vltionem.
5 * Caſtrametati ſunt in Sochoth.

תרגום אונקלוס

31 וַאֲתִיבוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֵימַר יָת דְּמַלֵּיל יְיָ לְעַבְדָּךְ כֵּן נַעְבֵּד׃ 32 נַחְנָא נֶעְבַּר מְזָרְזִין קֳדָם עַמָּא דַייָ לְאַרְעָא דִכְנַעַן וְעִמָּנָא אֲחִידַת אַחְסָנְתָּנָא מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא׃ 33 וִיהַב לְהוֹן מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה בַר יוֹסֵף יָת מַלְכְוָת סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה וְיָת מַלְכְוָת עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן אַרְעָא לְקִרְוַהָא בִּתְחוּמִין קִרְוֵי אַרְעָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 34 וּבְנוֹ בְנֵי גָד יָת דִּיבוֹן וְיָת עֲטָרוֹת וְיָת עֲרוֹעֵר׃ 35 וְיָת עַטְרוֹת שׁוֹפָן וְיָת יַעְזֵר וְיָגְבְּהָה׃ 36 וְיָת בֵּית נִמְרָה וְיָת בֵּית הָרָן קִרְוִין כְּרִיכָן וְחוּטְרִין דְּעָאן׃ 37 וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנוֹ יָת חֶשְׁבּוֹן וְיָת אֶלְעָלֵא וְיָת קִרְיָתָיִם׃ 38 וְיָת נְבוֹ וְיָת בַּעַל מְעוֹן מַקְּפָן שְׁמָהָן וְיָת שִׂבְמָה וּקְרוֹ בִשְׁמָהָן יָת שְׁמָהַת קִרְוַיָּא דִּבְנוֹ׃ 39 וַאֲזַלוּ בְּנֵי מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וּכְבַשׁוּהָא וְתָרֵיךְ יָת אֱמוֹרָאָה דְּבַהּ׃ 40 וִיהַב מֹשֶׁה יָת גִּלְעָד לְמָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה וִיתֵיב בַּהּ׃ 41 וְיָאִיר בַּר מְנַשֶּׁה אֲזַל וּכְבַשׁ יָת כַּפְרָנֵיהוֹן וּקְרָא יָתְהֵן כַּפְרָנֵי יָאִיר׃ 42 וְנֹבַח אֲזַל וּכְבַשׁ יָת קְנָת וְיָת כַּפְרָנָהָא וּקְרָא לַהּ נֹבַח בִּשְׁמֵיהּ׃

לג

1 אִלֵּין מַטְלָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּנְפַקוּ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ 2 וּכְתַב מֹשֶׁה יָת מַפְּקָנֵיהוֹן לְמַטְלָנֵיהוֹן עַל מֵימְרָא דַייָ וְאִלֵּין מַטְלָנֵיהוֹן לְמַפְּקָנֵיהוֹן׃ 3 וּנְטַלוּ מֵרַעְמְסֵס בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַמְשָׁה עַסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה מִבָּתַר פִּסְחָא נְפַקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵישׁ גְּלֵי לְעֵינֵי כָּל מִצְרָאֵי׃ 4 וּמִצְרָאֵי מְקַבְּרִין יָת דִּקְטַל יְיָ בְּהוֹן כָּל בֻּכְרָא וּבְטָעֲוָתְהוֹן עֲבַד יְיָ דִּינִין׃ 5 וּנְטַלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וּשְׁרוֹ בְּסֻכּוֹת׃

* *Et responderunt filij Ruben, & filij Gad, di-* 31
centes, Quæcũque Dominus dicit seruis suis, sic fa-
ciemus. * *Nos transibimus armati coram Do-* 31
mino in terram Chanaan, & dabitis possessionem
nostram in eo qui vltra Jordanem.
* *Et dedit eis Moyses filijs Gad, & filijs Ru-* 33
ben, & dimidiæ tribus Manasse filiorũ Joseph, re-
gnum Sion, regis Amorræorum, & regnum Og, re-
gis Basan, terram & ciuitates cum terminis eius,
ciuitates terræ in circuitu.
* *Et ædificauerunt filij Gad Dibon.* * *Et Asta-* 34
roth, & Aroer, & Sopham, & Jazer, & exalta- 35
uerunt illas. * *Et Bethnemra & Betharam ci-* 36
uitates munitas, & caulas ouium.
* *Et filij Ruben ædificauerũt Esebon, & Eleale,* 37
& Cariathaim. * *Et Naboth, & Baalmeon,* 38
circundatas, & Sabama: & cognominauerunt iu-
xta nomina eorũ nomina vrbiũ, quas ædificauerũt.
* *Et perrexit filius Machir filij Manasse in Ga-* 39
laad, & accepit eam, & perdidit Amorræum ha-
bitantem in ea.
* *Et dedit Moyses Galaad Machir filio Manasse,* 40
& habitauit illic.
* *Et Jair filius Manasse perrexit, & accepit cau-* 41
las eorum, & cognominauit eas caulas Jair.
* *Et Nobe perrexit, & accepit Canath, & vi-* 42
cos eius, & cognominauit eos Nobe ex nomine suo.

CAP. XXXIII.

ET hæ mansiones filiorum Jsrael, vt exierunt de 1
Ægypto cum exercitu suo in manu Moysi &
Aaron.
* *Et scripsit Moyses profectiones eorum, & man-* 2
siones eorum per verbum Domini: & hæ mansio-
nes itineris eorum.
* *Profecti sunt ex Ramesse mense primo quinta* 3
& decima die mensis primi, postridie Paschæ, egres-
si sunt filij Jsrael in manu excelsa coram omnibus
Ægyptijs.
* *Et Ægyptij sepeliebant ex ipsis mortuos om-* 4
nes quotquot percussit Dominus omne primogeni-
tum in terra Ægypti; & in dijs eorum fecit vl-
tionem Dominus.
* *Profecti autem filij Jsrael ex Ramesse, castra-* 5
metati sunt in Sochoth.

31 * καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γάδ, λέγοντες,
ὅσα ὁ κύριος λέγει τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, οὕτως ποιήσομεν.
32 * ἡμεῖς διαβησόμεθα ἐνωπλισμένοι ἔναντι κυρίου εἰς γῆν
χαναάν, καὶ δώσετε τὴν κατάσχεσιν ἡμῖν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορ-
33 δάνου. * καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γάδ, καὶ τοῖς υἱοῖς
ῥουβήμ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ, τὴν βασι-
λείαν σιών, βασιλέως τῶν ἀμορραίων, καὶ τὴν βασιλείαν ὢγ
βασιλέως τῆς βασάν, τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις σὺν τοῖς ὁρίοις
34 αὐτῆς, πόλεις τῆς γῆς κύκλῳ. * καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ γὰδ
35 τὴν δεβών· * καὶ τὴν ἀσαρώθ, καὶ τὴν ἀροήρ, καὶ τὴν σοφάρ,
καὶ τὴν ἰαζήρ, καὶ ὕψωσαν αὐτάς.
36 * καὶ τὴν βηθναμρὰμ καὶ τὴν βαιθαρρὰν πόλεις ὀχυράς,
καὶ ἐπαύλεις προβάτων.
37 * καὶ οἱ υἱοὶ ῥουβὴμ ᾠκοδόμησαν τὴν ἐσεβών, καὶ τὴν ἐλεα-
λή, καὶ τὴν καριαθαΐμ·
38 * καὶ τὴν ναβώθ, καὶ τὴν βεελμεών, περικυκλωμένας, καὶ
τὴν σεβαμά· καὶ ἐπωνόμασαν κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὰ ὀ-
νόματα τῶν πόλεων, ἃς ᾠκοδόμησαν.
39 * καὶ ἐπορεύθη υἱὸς μαχεὶρ υἱοῦ μανασσῆ εἰς γαλαάδ, καὶ
ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπώλεσε τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν
40 αὐτῇ. * καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὴν γαλαὰδ τῷ μαχεὶρ υἱῷ μα-
νασσῆ, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ.
41 * καὶ ἰαὶρ ὁ τοῦ μανασσῆ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπαύλεις
αὐτῶν, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπαύλεις ἰαίρ.
42 * καὶ ναβαὺ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὴν καάθ, καὶ τὰς κώμας
αὐτῆς, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ναβὼθ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

λγ΄.

1 * Καὶ οὗτοι οἱ σταθμοὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὡς ἐξῆλθον ἐκ τῆς
αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν ἐν χειρὶ μωυσῆ καὶ ἀαρών.
2 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὰς ἀπάρσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς σταθ-
μοὺς αὐτῶν διὰ ῥήματος κυρίου, καὶ οὗτοι οἱ σταθμοὶ τῆς πορείας
3 αὐτῶν. * ἀπῆραν ἐκ ῥαμεσσῆ τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ πεν-
τεκαιδεκάτῃ ἡμέρα τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, τῇ ἐπαύριον τοῦ
πάσχα ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ὑψηλῇ ἐναντίον
4 πάντων τῶν αἰγυπτίων. * καὶ οἱ αἰγύπτιοι ἔθαπτον ἐξ αὐτῶν τοὺς
τεθνηκότας πάντας ὅσους ἐπάταξε κύριος πᾶν πρωτότοκον
ἐν γῇ αἰγύπτου· καὶ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐποίησε τὴν ἐκδίκησιν
5 κύριος. * ἀπάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσσῆ, πα-
ρενέβαλον εἰς σοκχώθ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Responderuntque filij Gad & filij Ruben, dicentes: Sicut locutus est Dominus seruis tuis, ita faciemus. 32 Nos transibimus armati ante populum Domini in terram Chanaan, & nobiscum manet possessio nostra trans Iordanem. 33 Deditque eis Moyses, filiis videlicet Gad & filiis Ruben, & dimidiæ tribui Manasse filij Ioseph regnum Seon regis Amorræi, & regnum Og regis Basan, terram cum vrbibus suis per terminos vrbium terræ per circuitum. 34 Ædificaueruntque filij Gad Dibon & Ataroth, & Aroer. 35 Et Ataroth Sophan & Iazer & Iagbeha. 36 Et Bethnemra & Betharan vrbes munitas, & caulas ouium. 37 Filij autem Ruben ædificauerunt Esebon & Eleale, & Cariathaim. 38 Et Nebo & Baalmeon versis nominibus, & Sabama, & vocauerunt nominibus vrbes quas ædificauerant. 39 Et abierunt filij Machir filij Manasse in Galaad, & subiecerunt eam, & eiecerunt Amorræum qui ibi erat. 40 Deditque Moyses Galaad Machir filio Manasse, & habitauit in ea. 41 Iair quoque filius Manasse abijt & subiecit vicos eius, & vocauit eos vicos Iair. 42 Nobe autem abijt & subiecit Chanath, & vicos eius, & vocauit eam ex nomine suo Nobe.

CAP. XXXIII.

HÆ sunt mansiones filiorum Israel qui egressi sunt de terra Ægypti per turmas suas in manu Moysi & Aaron. 2 Descripsitque Moyses exitus eorum per profectiones eorum iuxta verbũ Domini, & hæ sunt profectiones eorum iuxta exitus eorum. 3 Profectique sunt de Rameses in mense primo quintadecima die mensis primi altera die Phase: egressi sunt filij Israel palam ante oculos omnium Ægyptiorum. 4 Ægyptij autem sepeliebant omnes primogenitos quos occiderat Dominus in eis; & in idolis eorum fecit Dominus iudicia. 5 Profectique sunt filij Israel de Rameses, & castrametati sunt in Socoth.

6 * ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר:
7 * ויסעו מאתם וישב על־פי החירת אשר על־פני
8 בעל צפון ויחנו לפני מגדל: * ויסעו מפני החירת
ויעברו בתוך־הים המדברה וילכו דרך שלשת
9 ימים במדבר אתם ויחנו במרה: * ויסעו
ממרה ויבאו אילמה ובאילם שתים עשרה עינת
10 מים ושבעים תמרים ויחנו־שם: * ויסעו
11 מאילם ויחנו על־ים־סוף: * ויסעו מים־סוף
12 ויחנו במדבר־סין: * ויסעו ממדבר־סין ויחנו
13 בדפקה: * ויסעו מדפקה ויחנו באלוש: * ויסעו
14 מאלוש ויחנו ברפידם ולא־היה שם מים לעם
15 לשתות: * ויסעו מרפידם ויחנו במדבר סיני:
16 * ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברת התאוה:
17 * ויסעו מקברת התאוה ויחנו בחצרת:
18 * ויסעו מחצרת ויחנו ברתמה: * ויסעו מרתמה
19
20 ויחנו ברמן פרץ: * ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה:
21 * ויסעו מלבנה ויחנו ברסה: * ויסעו מרסה
22
23 ויחנו בקהלתה: * ויסעו מקהלתה ויחנו בהר־
24 שפר: * ויסעו מהר־שפר ויחנו בחרדה: * ויסעו
25
26 מחרדה ויחנו במקהלת: * ויסעו ממקהלת
27 ויחנו בתחת: * ויסעו מתחת ויחנו בתרח:
28 * ויסעו מתרח ויחנו במתקה: * ויסעו ממתקה
29
30 ויחנו בחשמנה: * ויסעו מחשמנה ויחנו
31 במסרות: * ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן:
32 * ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד: * ויסעו
33
34 מחר הגדגד ויחנו ביטבתה: * ויסעו מיטבתה
35 ויחנו בעברנה: * ויסעו מעברנה ויחנו בעצין
36 גבר: * ויסעו מעצין גבר ויחנו במדבר־צן הוא
37 קדש: * ויסעו מקדש ויחנו בהר ההר בקצה
ארץ אדום:

6 * De Sochoth venerũt in Ethan, quæ est in
7 extremis finibus solitudinis. * Inde egressi ve-
B nerunt contra Phiairoth, quę respicit Beelse-
phon, & castrametati sunt ante Magdalum.
8 * Profectíq; de Phiairoth trãsierũt per mediũ
mare in solitudinẽ, & ambulantes tribus die-
bus per desertum Ethan castrametati sunt in
9 Mara. * Profectíq; de Mara venerũt in Helim
vbi erant duodecim fontes aquarũ & palmę
10 septuaginta, ibíq; castrametati sunt. * Sed &
inde egressi fixerũt tẽtoria super mare rubrũ.
11 * Profectíq; de mari rubro castrametati sunt
12 in deserto Sin. * Vnde egressi venerunt in
13 Dephcha. * Profectíq; de Dephcha castrame-
14 tati sunt in Halus. * Egreßíq; de Halus Ra-
phidim fixere tẽtoria, vbi populo defuit aqua
15 ad bibendũ. * Profectíq; de Raphidim, castra-
16 metati sunt in deserto Sinai. * Sed & de solitu-
C dine Sinai egreßi, venerũt ad sepulchra cõcu-
17 piscẽtię. * Profectíq; de sepulchris concupiscẽ-
18 tiæ, castrametati sunt in Asseroth. * Et de
19 Asseroth venerunt in Rethma. * Profectíq;
de Rethma, castrametati sunt in Remonpha-
20 res. * Vnde egreßi venerunt in Lebna.
21 * De Lebna castrametati sunt in Ressa.
22 * Egreßíq; de Ressa venerunt in Ceeletha.
23 * Vnde profecti castrametati sunt in mon-
24 te Sepher. * Egreßi de monte Sepher vene-
25 runt in Arada. * Inde proficiscentes castra-
26 metati sunt in Maceloth. * Profectíque de
27 Maceloth, venerunt in Taath. * De Taath
28 castrametati sunt in Thare. * Vnde egreßi
29 fixere tentoria in Metcha. * Et de Metcha
30 castrametati sunt in Eßmona. * Profectíque
de Eßmona venerunt in Moseroth.
31 * Et de Moseroth castrametati sunt in Ba-
32 neiachan. * Profectíque de Baneiachan, ve-
33 nerunt in montem Gadgad. * Vnde profe-
34 cti castrametati sunt in Iethebatha. * Et de
35 Iethebatha venerũt in Hebrona. * Egreßíq;
de Hebrona castrametati sunt in Aßiongaber.
36 * Inde profecti venerũt in desertũ Sin: hæc
37 est Cades. * Egreßíq; de Cades castrametati
sunt in mõte Hor in extremis finib⁹ terrę Edõ.

תרגום אונקלוס

6 ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר מדברא: 7 ונטלו מאיתם ותב על פום חירתא די קדם בעיל צפון ושרו קדם מגדול: 8 ונטלו מן קדם חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין במדברא דאיתם ושרו במרה: 9 ונטלו ממרה ואתו לאילם ובאילם תרי עשר מבועין דמיין ושבעין דקלין ושרו תמן: 10 ונטלו מאילם ושרו על ימא דסוף: 11 ונטלו מימא דסוף ושרו במדברא דסין: 12 ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה: 13 ונטלו מדפקה ושרו באלוש: 14 ונטלו מאלוש ושרו ברפידם ולא הוו תמן מיא לעמא למשתי: 15 ונטלו מרפידים ושרו במדברא דסיני: 16 ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקברי דמשאלי: 17 ונטלו מקברי דמשאלי ושרו בחצרת: 18 ונטלו מחצרת ושרו ברתמה: 19 ונטלו מרתמה ושרו ברמן פרץ: 20 ונטלו מרמן פרץ ושרו בלבנה: 21 ונטלו מלבנה ושרו ברסה: 22 ונטלו מרסה ושרו בקהלתה: 23 ונטלו מקהלתה ושרו בטורא דשפר: 24 ונטלו מטורא דשפר ושרו בחרדה: 25 ונטלו מחרדה ושרו במקהלת: 26 ונטלו ממקהלת ושרו בתחת: 27 ונטלו מתחת ושרו בתרח: 28 ונטלו מתרח ושרו במתקה: 29 ונטלו ממתקה ושרו בחשמנה: 30 ונטלו מחשמנה ושרו במסרת: 31 ונטלו ממסרת ושרו בבני יעקן: 32 ונטלו מבני יעקן ושרו בחור הגדגד: 33 ונטלו מחור הגדגד ושרו ביטבתה: 34 ונטלו מיטבתה ושרו בעברנה: 35 ונטלו מעברונה ושרו בעציון גבר: 36 ונטלו מעציון גבר ושרו במדברא דצין הוא רקם: 37 ונטלו מרקם ושרו בהור טורא בסיפי ארעא דאדום:

‡ *Et profecti ſunt ex Sochoth, & caſtrametati* 6
ſunt in Ethan, quæ eſt pars deſerti. ‡ *Et profecti* 7
ſunt ex Ethã, et caſtrametati ſunt ad os Eroth, quæ
eſt contra Beelſephon, & caſtrametati ſunt contra
Magdalo. ‡ *Et profecti ſunt contra Eroth, & trãſi-* 8
erunt per medium maris in deſertũ, & ambulaue-
runt viã trium dierũ per deſertũ ipſi, & caſtrame-
tati ſunt in Mara. ‡ *Et profecti ſunt ex Mara, et* 9
venerũt in Heli, & in Heli duodecim fontes aqua-
rum, & ſeptuaginta trunci palmarũ, & caſtrame-
tati ſunt illic apud aquã. ‡ *Et profecti ſunt ex Heli, et* 10
caſtrametati ſunt ſuper mare rubrũ. ‡ *Et profecti ſunt* 11
à mari rubro, & caſtrametati ſunt in deſertũ Sin.
‡ *Et profecti ſunt de deſerto Sin, & caſtrametati* 12
ſunt in Dephcha. ‡ *Et profecti ſunt Dephcha, &* 13
caſtrametati ſunt in Halus. ‡ *Et profecti ſunt ex Ha* 14
lus, et caſtrametati ſunt in Raphidim, et non erat il-
lic aqua ad bibendum. ‡ *Et profecti ſunt ex Raphi-* 15
dim, et caſtrametati ſunt in deſerto Sinai. ‡ *Et pro-* 16
fecti ſunt de deſerto Sinai, et caſtrametati ſunt in ſe-
pulchris cõcupiſcẽtiæ. ‡ *Et profecti ſunt ex ſepulchris* 17
concupiſcẽtiæ, et caſtrametati ſunt in Aſſeroth. ‡ *Et* 18
profecti ſunt ex Aſſeroth, et caſtrametati ſunt in Reth
ma. ‡ *Et profecti ſunt ex Rethma, et caſtrametati* 19
ſunt in Remõ-Phares. ‡ *Et profecti ſunt ex Remõ-* 20
Phares, et caſtrametati ſunt in Lebna. ‡ *Et profecti* 21
ſunt de Lebna, et caſtrametati ſunt in Reſſa. ‡ *Et* 22
profecti ſunt de Reſſa, et caſtrametati ſunt in Cala-
tha. ‡ *Et profecti ſunt de Calatha, et caſtrametati* 23
ſunt in Arſaphar. ‡ *Et profecti ſunt ex Arſaphar, et* 24
caſtrametati ſunt in Arada. ‡ *Et profecti ſunt de A-* 25
rada, et caſtrametati ſunt in Maceloth. ‡ *Et profecti* 26
ſunt de Maceloth, & caſtrametati ſunt in Thaath.
‡ *Et profecti ſunt de Thaath, & caſtrametati ſunt* 27
in Thare. ‡ *Et profecti ſunt de Thare, et caſtrametati* 28
ſunt in Metcha. ‡ *Et profecti ſunt ex Metcha, et ca* 29
ſtrametati ſunt in Eſmona. ‡ *Et profecti ſunt ex Eſ-* 30
mona, et caſtrametati ſunt in Moſeroth. ‡ *Et profe-* 31
cti ſunt de Moſeroth, & caſtrametati ſunt in Ba-
neiachan. ‡ *Et profecti ſunt de Baneiachã, et caſtra-* 32
metati ſunt in montẽ Gadgad. ‡ *Et profecti ſunt de* 33
monte Gadgad, et caſtrametati ſunt in Jethebatha.

6 ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ σοκχώθ, καὶ παρενέβαλον εἰς βουθάν, ὅ ἐστι μέ-
7 ρος τοῦ ἐρήμου. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ βουθάν, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ στόμα
ἐρώθ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι βεελσεπφών, καὶ παρενέβαλον ἀπέναντι
8 μαγδωλοῦ. καὶ ἀπῆραν ἀπέναντι ἐρώθ, καὶ διέβησαν μέσον τῆς
θαλάσσης εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν διὰ
9 τῆς ἐρήμου αὐτοί· καὶ παρενέβαλον ἐν πικρίαις. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ
πικριῶν, καὶ ἦλθον εἰς αἰλίμ, καὶ ἐν αἰλὶμ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων,
καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ παρὰ
10 τὸ ὕδωρ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐλίμ· καὶ παρενέβαλον ἐπὶ θάλασσαν
11 ἐρυθράν. ‡ καὶ ἀπῆραν ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ παρενέβα-
12 λον εἰς τὴν ἔρημον σίν. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, καὶ παρε-
13 νέβαλον εἰς ῥαφακά. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφακά, καὶ παρενέ-
14 βαλον ἐν αἰλοὺς. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλοὺς, καὶ παρενέβαλον ἐν
15 ῥαφιδίν, καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ ὕδωρ πιεῖν. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφιδίν, καὶ
16 παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ σινά. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σι-
17 νά, καὶ παρενέβαλον ἐν μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας. ‡ καὶ ἀπῆραν
18 ἐκ μνημάτων ἐπιθυμίας, καὶ παρενέβαλον εἰς ἀσηρώθ. ‡ καὶ
19 ἀπῆραν ἐξ ἀσηρώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥαθαμά. ‡ καὶ ἀπῆ-
20 ραν ἐκ ῥαθαμά, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥεμμὼν φάρες. ‡ καὶ ἀπῆ-
21 ραν ἐκ ῥεμμὼν φάρες, καὶ παρενέβαλον ἐν λεβωνά. ‡ καὶ ἀπῆ-
22 ραν ἐκ λεβωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς ῥεσσά. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ
23 ῥεσσά, καὶ παρενέβαλον ἐν μακελάθ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ μα-
24 κελάθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀρσαφάρ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀρ-
25 σαφάρ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ χαραδαί. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ χα-
26 ραδαί, καὶ παρενέβαλον εἰς μακηδών. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ μακη-
27 δών, καὶ παρενέβαλον εἰς κατθαάθ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ κατθαάθ,
28 καὶ παρενέβαλον εἰς θαράθ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ θαράθ, καὶ παρενέ-
29 βαλον εἰς μαθεκκά. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ μαθεκκά, καὶ παρενέ-
30 βαλον εἰς ἀσσελμωνά. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀσσελμωνά, καὶ παρενέ-
31 βαλον εἰς μασουρούθ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ μασουρούθ, καὶ παρενέ-
32 βαλον εἰς βανιακάν. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ βανιακάν, καὶ παρενέβα-
33 λον εἰς τὸ ὄρος γαδιγάδ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ τοῦ ὄρους γαδιγάδ, καὶ
34 παρενέβαλον εἰς ἐτεμαθά. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐτεμαθά, καὶ παρενέ
35 βαλον εἰς ἐβρωνά. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐβρωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς
36 γεσιὼν γαβέρ. ‡ καὶ ἀπῆραν ἐκ σιὼν γαβέρ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ
37 ἐρήμῳ σίν, καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, αὕτη ἐστὶ κάδης. ‡ καὶ ἀπῆ-
ραν ἐκ κάδης, καὶ παρενέβαλον εἰς ὢρ τὸ ὄρος πλησίον γῆς ἐδώμ.

34 ‡ *Et profecti ſunt de Jethebatha, et caſtrametati ſunt in Ebrona.* 35 ‡ *Et profecti ſunt de Ebrona, et caſtrametati ſunt in Aſion Gaber.* 36 ‡ *Et profecti ſunt de Aſion Gaber, et caſtrametati ſunt in deſerto Sin. & profecti ſunt de deſerto Sin: hæc eſt Cades.* 37 ‡ *Et profecti ſunt de Cades, & caſtrametati ſunt in Hor monte prope terram Edom.*

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et profecti ſunt de Sochoth, & caſtrametati ſunt in Ethan, quę eſt in latere deſerti. 7 Et profecti ſunt de Ethan, & reuerſi ſunt cõtra Phiahiroth, quæ eſt ante Beelſephon, & caſtrametati ſunt ante Magdalum. 8 Et profecti ſunt de conſpectu Hiroth, & tranſierunt per medium maris in deſertum, & abierunt itinere trium dierum per ſolitudinem, & caſtrametati ſunt in Mara. 9 Et profecti ſunt de Mara, & venerunt in Elim, & in Elim erant duodecim fontes aquarum & ſeptuaginta palmæ, & manſerunt ibi. 10 Et profecti ſunt de Elim, & caſtrametati ſunt iuxta mare rubrum. 11 Et profecti ſunt de mari rubro, & caſtrametati ſunt in deſerto Sin. 12 Et profecti ſunt de deſerto Sin, & caſtrametati ſunt in Dephca. 13 Profectique ſunt de Dephca, & caſtrametati ſunt in Alus. 14 Et profecti ſunt de Alus, & caſtrametati ſunt in Raphidim, & non erant ibi aquæ vt biberet populus. 15 Profectiq; ſunt de Raphidim, & caſtrametati ſunt in deſerto Sinai. 16 Profectiq; ſunt de deſerto Sinai, & caſtrametati ſunt in ſepulchris cõcupiſcentiũ. 17 Et profecti ſunt de ſepulchris cõcupiſcentiũ, & caſtrametati ſunt in Aſeroth. 18 Et profecti ſunt de Aſeroth, & caſtrametati ſunt in Rethma. 19 Et profecti ſunt de Rethma, & caſtrametati ſunt in Remonphares. 20 Profectique ſunt de Remonphares, & caſtrametati ſunt in Lebna. 21 Et profecti ſunt de Lebna, & caſtrametati ſunt in Reſa. 22 Et profecti ſunt de Reſa, & caſtrametati ſunt in Cehalata. 23 Profectiq; ſunt de Cehalata, & caſtrametati ſunt in mõte Sapher. 24 Et profecti ſunt de mõte Sapher, & caſtrametati ſunt in Harada. 25 Profectiq; ſunt de Harada, & caſtrametati ſunt in Maceloth. 26 Et profecti ſunt de Maceloth, & caſtrametati ſunt in Taath. 27 Profectiq; ſunt de Taath, & caſtrametati ſunt in Thare. 28 Profectiq; ſunt de Thare, & caſtrametati ſunt in Metcha. 29 Et profecti ſunt de Metcha, & caſtrametati ſunt in Aſemona. 30 Et profecti ſunt de Aſemona, & caſtrametati ſunt in Moſeroth. 31 Profectiq; ſunt de Moſeroth, & caſtrametati ſunt in Beneiacan. 32 Profectiq; ſunt de Beneiacan, & caſtrametati ſunt in mõte Gadgad. 33 Profectiq; ſunt de monte Gadgad, & caſtrametati ſunt in Ietbatha. 34 Et profecti ſunt de Ietbatha, & caſtrametati ſunt in Ebrona. 35 Et profecti ſunt de Ebrona, & caſtrametati ſunt in Aſiongaber. 36 Et profecti ſunt de Aſiongaber, & caſtrametati ſunt in deſertum Sin: hæc eſt Cades. 37 Et profecti ſunt de Cades, & caſtrametati ſunt in monte Hor in finibus terræ Edom.

38 * וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הֹר הָהָר עַל־פִּי יְהוָה
וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ׃
39 * וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמְאַת שָׁנָה בְּמֹתוֹ
40 בְּהֹר הָהָר׃ * וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד
וְהוּא־יֹשֵׁב בַּנֶּגֶב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
41 * וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמֹנָה׃ * וַיִּסְעוּ
42 43 מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוּנֹן׃ * וַיִּסְעוּ מִפּוּנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת׃
44 * וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בִּגְבוּל מוֹאָב׃
45 * וַיִּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד׃ * וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן
46 47 גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה׃ * וַיִּסְעוּ מֵעַלְמֹן
דִּבְלָתָיְמָה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נְבוֹ׃
48 * וַיִּסְעוּ מֵהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב
49 עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ * וַיַּחֲנוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשִׁמֹת עַד
50 אָבֵל הַשִּׁטִּים בְּעַרְבֹת מוֹאָב׃ * וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ
51 לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם
52 עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן׃ * וְהוֹרַשְׁתֶּם
אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֵת כָּל־
מַשְׂכִּיֹּתָם וְאֵת כָּל־צַלְמֵי מַסֵּכֹתָם תְּאַבֵּדוּ וְאֵת כָּל־
53 בָּמוֹתָם תַּשְׁמִידוּ׃ * וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וִישַׁבְתֶּם־
בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לָרֶשֶׁת אֹתָהּ׃
54 * וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לָרַב
תַּרְבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל
אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמַטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם
55 תִּתְנֶחָלוּ׃ * וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכִּים בְּעֵינֵיכֶם
וְלִצְנִינִם בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
56 אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ׃ * וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם
אֶעֱשֶׂה לָכֶם׃

38 * Aſcendítque Aaron ſacerdos in montem
Hor iubente Domino, & ibi mortuus eſt anno
quadrageſimo egreſsionis filiorum Iſrael
ex Ægypto menſe quinto primo die menſis:
39 * Cùm eſſet annorum centum viginti triũ.
40 * Audiuítque Chananæus rex Arad qui habitabat
ad meridiem, in terram Chanaan veniſſe filios Iſrael.
41 * Et profecti de monte Hor caſtrametati
42 ſunt in Salmona. * Vnde egreſsi venerunt
43 in Phinon. * Profectíque de Phinon caſtrametati
ſunt in Oboth.
44 * Et de Oboth venerunt in Ieabarim quæ
eſt in finibus Moabitarum.
45 * Profectíque de Ieabarim, fixere tentoria in
46 Dibon-Gad. * Vnde egreſsi caſtrametati
F ſunt in Elmon-deblathaim.
47 * Egreſsíq; de Elmon-deblathaim, venerunt
ad montem Abarim contra Nabo.
48 * Profectíque de mõtibus Abarim tranſierunt
ad campeſtria Moab ſupra Iordanẽ contra
Hiericho.
49 * Ibíque caſtrametati ſunt de Bethſimon
vſque ad Belſathim planioribus locis Moabitarum.
50 * Vbi locutus eſt Dominus ad Moyſen.
51 * Præcipe filiis Iſrael & dic ad eos, Quando
tranſieritis Iordanem, intrantes terram Chanaan:
52 * Diſperdite cunctos habitatores terræ il-
G lius, confringite titulos, & ſtatuas comminuite,
atque omnia excelſa vaſtate;
53 * Mundantes terram & habitantes in ea.
ego enim dedi vobis illam in poſſeſsionem,
54 Quam diuidetis vobis ſorte. Pluribus dabitis
latiorem, & paucioribus anguſtiorem,
ſingulis vt ſors ceciderit, ita tribuetur hæreditas.
Per tribus & familias poſſeſsio diuide-
55 tur. * Sin autem nolueritis interficere habitatores
terræ qui remanſerint, erunt vobis
quaſi claui in oculis, & lanceæ in lateribus, &
aduerſabuntur vobis in terra habitationis ve-
56 ſtræ. * Et quicquid illis cogitaueram facere,
vobis faciam.

תרגום אונקלוס

38 וּסְלֵיק אַהֲרֹן כַּהֲנָא לְהֹר טוּרָא עַל מֵימְרָא דַיָיָ וּמִית תַּמָן בִּשְׁנַת אַרְבְּעִין לְמִיפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיַרְחָא חֲמִישָׁאָה בְּחַד לְיַרְחָא׃ 39 וְאַהֲרֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין וּתְלָת שְׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוּרָא׃ 40 וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא
דַעֲרָד וְהוּא יָתֵיב בְּדָרוֹמָא בְּאַרְעָא דִכְנַעַן בְּמֵיתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 41 וּנְטַלוּ מֵהֹר טוּרָא וּשְׁרוֹ בְּצַלְמֹנָה׃ 42 וּנְטַלוּ מִצַּלְמֹנָה וּשְׁרוֹ בְּפוּנֹן׃
43 וּנְטַלוּ מִפּוּנֹן וּשְׁרוֹ בְּאֹבֹת׃ 44 וּנְטַלוּ מֵאֹבֹת וּשְׁרוֹ בִּמְגִזַּת עֲבָרָאֵי בִּתְחוּם מוֹאָב׃ 45 וּנְטַלוּ מֵעִיִּים וּשְׁרוֹ בְּדִיבֹן גָּד׃ 46 וּנְטַלוּ
מִדִּיבֹן גָּד וּשְׁרוֹ בְּעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה׃ 47 וּנְטַלוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה וּשְׁרוֹ בְּטוּרֵי דַעֲבָרָאֵי קֳדָם נְבוֹ׃ 48 וּנְטַלוּ מִטּוּרֵי דַעֲבָרָאֵי וּשְׁרוֹ בְּמֵישְׁרַיָּא
דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירֵחוֹ׃ 49 וּשְׁרוֹ עַל יַרְדְּנָא מִבֵּית יְשִׁימוֹת עַד מֵישַׁר שִׁטִּין בְּמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאָב׃ 50 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרַיָּא
דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירֵחוֹ לְמֵימַר׃ 51 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דִכְנָעַן׃ 52 וּתְתָרְכוּן יָת יָתְבֵי
אַרְעָא מִקֳּדָמֵיכוֹן וּתְאַבְּדוּן יָת כָּל בֵּית סִגְדַּתְהוֹן וְיָת כָּל צַלְמֵי מַתְּכַתְהוֹן תְּאַבְּדוּן וְיָת כָּל בָּמָתְהוֹן תְּשֵׁיצוֹן׃ 53 וְתֵירְתוּן יָת
אַרְעָא וְתִיתְּבוּן בָּהּ אֲרֵי לְכוֹן יְהַבִית יָת אַרְעָא לְמֵירַת יָתַהּ׃ 54 וְתַחְסְנוּן יָת אַרְעָא בְּעַדְבָא לְזַרְעֲיָתְכוֹן לְסַגִּיאֵי תַּסְגּוּן יָת אַחְסַנְתְּהוֹן
וְלִזְעִירֵי תַּזְעֲרוּן יָת אַחְסַנְתְּהוֹן לִדְיִפּוֹק לֵיהּ תַּמָּן עַדְבָא דִילֵיהּ יְהֵי לְשִׁבְטָא דַאֲבָהָתְכוֹן תַּחְסְנוּן׃ 55 וְאִם לָא תְתָרְכוּן יָת יָתְבֵי אַרְעָא
מִן קֳדָמֵיכוֹן וִיהֵי דְתַשְׁאֲרוּן מִנְּהוֹן לְסִיעָן נָטְלָן זֵין לְקִבְלֵיכוֹן וּלְמַשְׁרְיָן מַפְקְנֵיכוֹן וִיעִיקוּן לְכוֹן עַל אַרְעָא דְאַתּוּן יָתְבִין בַּהּ׃
56 וִיהֵי כְּמָא דְחַשְׁבִית לְמֶעְבַּד לְהוֹן אֶעְבֵּד לְכוֹן׃

*Et ascendit Aaron sacerdos in montem propter 38
iussum Domini, & mortuus est illic in quadragesi-
mo anno exitus filiorū Israel de terra Ægypti men
se quinto vna mensis. * Et Aaron erat trium 39
& viginti & centum annorum, quando mortuus
fuit in Or monte. * Et audiens Chananæus rex 40
Arad, & hic habitabat in terra Chanaan, quando
ingrediebantur filij Israel. * Et profecti sunt ex 41
Or monte, & castrametati sunt in Salmona.
*Et profecti sunt de Salmona, & castrametati 42
sunt in Phinon. * Et profecti sunt de Phinon, & 43
castrametati sunt in Oboth. * Et profecti sunt ex 44
Oboth, & castrametati sunt in Gai, in eo quod vl-
tra in finibus Moab. * Et profecti sunt ex Gai, 45
& castrametati sunt in Dibon Gad.
*Et profecti sunt ex Dibon Gad, & castrame- 46
tati sunt in Elmon Deblathaim. * Et profecti sunt 47
ex Elmon Deblathaim, & castrametati sunt super
montes Abarim contra Nabo. * Et profecti sunt 48
de finibus Abarim, & castrametati sunt in occiden-
te Moab, supra Iordanem iuxta Hiericho.
*Et castrametati sunt apud Iordanē inter Beth- 49
simon, vsque ad Belsathim in occidente Moab.
*Et locutus est Dominus ad Moysen, in occiden 50
te Moab apud Iordanem, contra Hiericho, dicens:
*Loquere filijs Israel, et dices ad illos, Vos tran- 51
site Iordanem in terram Chanaan.
*Et perdetis omnes habitantes in terra ante fa- 52
ciem vestram, & auferetis speculas eorum, & om-
nia idola conflata eorum perdetis ea, & omnes sta-
tuas eorum auferetis.
*Et perdetis habitantes terram, & habitabitis 53
in ea, vobis enim dedi terram eorum in sorte.
*Et possidebitis terram in sorte per tribus ve- 54
stras, pluribus multiplicabitis possessionem eorum,
& paucioribus minuetis possessionem eorū, in quod
exierit nomen eius, illic eius erit, per tribus fami-
liarum vestrarum possidebitis.
*Si verò non perdideritis habitantes in terra de 55
facie vestra, & erit quoscunque reliqueritis ex eis,
aculei in oculis vestris, & iacula in lateribus ve-
stris, & aduersabuntur vobis in terra, in quam
vos habitabitis: *Et erit quemadmodum decreue- 56
ram facere eis, faciam vobis.

38 *Καὶ ἀνέβη ἀαρὼν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ὄρος διὰ προστάγματος
κυρίου, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν
υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ μιᾷ τοῦ μη-
39 νός. *Καὶ ἀαρὼν ἦν τριῶν καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἀπέ-
θνηκεν ἐν ὢρ τῷ ὄρει.
40 *Καὶ ἀκούσας ὁ χαναανὶς βασιλεὺς ἀράδ, καὶ οὗτος κατῴκει
ἐν γῇ χαναάν, ὅτε εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
41 *Καὶ ἀπῆραν ἐξ ὢρ τοῦ ὄρους, καὶ παρενέβαλον ἐν σαλμωνά.
42 *Καὶ ἀπῆραν ἐκ σαλμωνά, καὶ παρενέβαλον ἐν φινώ.
43 *Καὶ ἀπῆραν ἐκ φινώ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὀβώθ.
44 *Καὶ ἀπῆραν ἐξ ὀβώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν γαί, ἐν τῷ πέ-
ραν ἐπὶ τῶν ὁρίων μωάβ.
45 *Καὶ ἀπῆραν ἐκ γαί, καὶ παρενέβαλον εἰς δαιβὼν γάδ.
46 *Καὶ ἀπῆραν ἐκ δαιβὼν γάδ, καὶ παρενέβαλον εἰς γελ-
47 μὼν δεβλαθαΐμ. *Καὶ ἀπῆραν ἐκ γελμὼν δεβλαα-
θαΐμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀβαρὶμ, ἀπέναντι
48 ναβαύ. *Καὶ ἀπῆραν ἀπὸ ὀρέων ἀβαρὶμ, καὶ παρενέβα-
λον ἐπὶ δυσμῶν μωάβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ.
49 *Καὶ παρενέβαλον παρὰ τὸν ἰορδάνην ἀναμέσον αἰσιμώθ,
ἕως ἀβελσαττὶμ κατὰ δυσμὰς μωάβ.
50 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν μωάβ
παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχώ, λέγων·
51 *Λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς
52 διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν. *Καὶ ἀπολεῖτε
πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ πρὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ
ἐξαρεῖτε τὰς σκοπιὰς αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τὰ χω-
νευτὰ αὐτῶν ἀπολεῖτε αὐτά, καὶ πάσας τὰς στήλας αὐτῶν
53 ἐξαρεῖτε. *Καὶ ἀπολεῖτε τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ κα-
τοικήσετε ἐν αὐτῇ, ὑμῖν γὰρ δέδωκα τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ.
54 *Καὶ κατακληρονομήσετε τὴν γῆν ἐν κλήρῳ κατὰ φυλὰς
ὑμῶν, τοῖς πλείοσι πληθυνεῖτε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, καὶ τοῖς
ἐλάττοσιν ἐλαττώσετε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, εἰς ὃ ἂν ἐξέλθῃ
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐκεῖ αὐτοῦ ἔσται, κατὰ φυλὰς πατριῶν ὑμῶν κλη
55 ρονομήσετε. *Ἐὰν δὲ μὴ ἀπολέσητε τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ
τῆς γῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσται οὓς ἂν καταλίπητε ἐξ αὐ-
τῶν, σκόλοπες ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ βολίδες ἐν ταῖς
πλευραῖς ὑμῶν, καὶ ἐχθρεύσουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἣν
56 ὑμεῖς κατοικήσετε. *Καὶ ἔσται καθ᾽ ὅτι διεγνώκειν ποιῆσαι
αὐτούς, ποιήσω ὑμῖν.

CHALDAICÆ ARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Ascenditq; Aaron sacerdos in montem Hor, iuxta verbum Domini, & mortuus est ibi in anno quadragesimo egressionis filiorū Israel de terra Ægypti in mense quinto in prima die mensis. 39 Aaron autē centum viginti triū annorū ætatis erat, quando mortuus est in mōte Hor. 40 Et audiuit Chananæus rex Arad, & ipse habitabat ad meridiē in terra Chanaan quando veniebant filij Israel. 41 Profectiq; sunt de mōte Hor, & castrametati sunt in Salmona. 42 Et ꝓfecti sunt de Salmona, & castrametati sunt in Phunon. 43 Et profecti sunt de Phunon, & castrametati sunt in Oboth. 44 Et profecti sunt de Oboth, & castrametati sunt iuxta vada transeuntium in termino Moab. 45 Profectique sunt de Hijm, & castrametati sunt in Dibon gad. 46 Profectique sunt de Dibon-gad, & castrametati sunt in Elmon Deblathaim. 47 Et profecti sunt de Elmon Deblathaim, & castrametati sunt in monte Abarim contra Nabo. 48 Profectiq; sunt de monte Abarim, & castrametati sunt in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho. 49 Castrametatique sunt iuxta Iordanem de Beth-iesimoth vsque ad conuallem Setim in campestribus Moab.

50 Locutusque est Dominus cum Moyse in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho, dicens: 51 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, Quando transieritis Iordanem ad terram Chanaan: 52 Eijcietis habitatores terræ à conspectu vestro, & disperdetis omne templum adorationis eorum, & omnes statuas conflatiles eorum disperdetis, & omnia excelsa eorum vastabitis. 53 Et possidebitis terram, & habitabitis in ea, quia vobis dedi terram vt possideatis eam. 54 Possidebitisque terram sorte per cognationes vestras; pluribus augebitis possessionem suam, & paucioribus diminuetis possessionem suam, vnicuique vbi sors ei exierit, ibi dabitur possessio eius, per tribus patrum vestrorum possidebitis. 55 Si autem non eieceritis habitatores terræ à conspectu vestro, qui remanserint ex eis, erunt in turmas assumentes arma contra vos, & in castra circundantia vos, & angustiabunt vos in terra in qua vos habitabitis.

56 Et erit sicut cogitaui facere illis, sic vobis faciam.

לד

1 וידבר יהוה אל משה לאמר׃
2 צו את בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם
באים אל הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל
3 לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה׃ והיה
לכם פאת נגב ממדבר צן על ידי אדום והיה
לכם גבול נגב מקצה ים המלח קדמה׃
4 ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים
ועבר צנה והיה תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא
5 חצר אדר ועבר עצמנה׃ ונסב הגבול מעצמון
6 נחלה מצרים והיו תוצאתיו הימה׃ וגבול
ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה
7 לכם גבול ים׃ וזה יהיה לכם גבול צפון
8 מן הים הגדל תתאו לכם הר ההר׃ מהר
ההר תתאו לבא חמת והיו תוצאת הגבל צדדה׃
9 ויצא הגבל זפרנה והיו תוצאתיו חצר עינן
10 זה יהיה לכם גבול צפון׃ והתאויתם לכם
11 לגבול קדמה מחצר עינן שפמה׃ וירד הגבל
משפם הרבלה מקדם לעין וירד הגבל ומחה
12 על כתף ים כנרת קדמה׃ וירד הגבול
הירדנה והיו תוצאתיו ים המלח זאת תהיה
13 לכם הארץ לגבלתיה סביב׃ ויצו משה את
בני ישראל לאמר זאת הארץ אשר תתנחלו
אתה בגורל אשר צוה יהוה לתת לתשעת
14 המטות וחצי המטה׃ כי לקחו מטה בני הראובני
לבית אבתם ומטה בני הגדי לבית אבתם וחצי
15 מטה מנשה לקחו נחלתם׃ שני המטות
וחצי המטה לקחו נחלתם מעבר לירדן ירחו
16 קדמה מזרחה׃ וידבר יהוה אל
משה לאמר׃

CAP. XXXIIII.

1 Locutúsq; est Dominus ad Moysen dicens,
A 2 Præcipe filiis Israel & dices ad eos, Cùm
2 ingressi fueritis terram Chanaan & in posses-
sionem vobis sorte ceciderit, his finibus ter-
3 minabitur. 3 Pars Meridiana incipiet à so-
litudine Sin, quæ est iuxta Edom, & habebit
terminos contra Orientem mare salsissimum.
4 Qui circuibunt Australem plagam per as-
censum Scorpionum, ita vt transeant in Sen-
na, & peruenient ad Meridiem vsque ad Ca-
des-barne, vnde egredientur cõfinia ad villam
nomine Adar, & tendent vsque Asemona.
5 Ibitque per gyrum terminus ab Asemona
vsque ad Torrentem Ægypti, & magni maris
litore finietur.
6 Plaga autem Occidentalis à mari magno
B incipiet, & ipso fine claudetur.
7 Porro ad Septentrionalem plagam à ma-
ri magno termini incipient peruenientes vs-
que ad montem altissimum.
8 A quo venient in Emath vsque ad termi-
nos Sedada.
9 Ibuntque confinia vsque ad Hebrona &
villam Henan. hi erunt termini in parte A-
quilonis.
10 Inde metabuntur fines contra Orienta-
lem plagam de villa Henan vsque Sephama.
11 Et de Sephama descẽdẽt termini in Re-
blata contra fontem Daphnin. Inde perue-
C nient contra Orientem ad mare Cenereth.
12 Et tendent vsque Iordanem, & ad vlti-
mum salsissimo claudentur mari. Hanc habe-
bitis terram per fines suos in circuitu.
13 Præcepitque Moyses filiis Israel dicens:
Hæc erit terra quam possidebitis sorte, & quã
iussit Dominus dari nouem tribubus & dimi-
diæ tribui.
14 Tribus enim filiorum Ruben per fami-
lias suas, & tribus filiorum Gad iuxta cogna-
tionum numerum. media quoque tribus Ma-
15 nasse, Id est duæ semis tribus acceperũt par-
tẽ suam trans Iordanem contra Hiericho ad
16 Orientalẽ plagã. Et ait Dñs ad Moysen:

תרגום אונקלוס

לד

1 ומליל יוי עם משה למימר׃
2 פקיד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עלין לארעא דכנען דא ארעא דתפל לכון באחסנא ארעא דכנען לתחומהא׃
3 ויהי לכון רוח דרומא ממדברא דצין על ידי אדומאה ויהי לכון תחום דרומא מסיפי ימא דמלחא קידומא׃
4 ויסחר לכון תחומא מדרומא למסקני עקרבים ויעבר לצין ויהון מפקנוהי מדרומא לרקם גיאה ויפוק לחצר אדר ויעיבר לעצמון׃
5 ויסחר תחומא מעצמון לנחלה דמצרים ויהון מפקנוהי לימא מערבא׃
6 ותחום מערבא ויהי לכון ימא רבא ותחומיה דין יהי לכון תחום מערבא׃
7 ודין יהי לכון תחום ציפונא מן ימא רבא תכוונון לכון להר טורא׃
8 מהר טורא תכוונון למטי חמת ויהון מפקני תחומא לצדד׃
9 ויפוק תחומא לזיפרן ויהון מפקנוהי לחצר עינן דין יהי לכון תחום ציפונא׃
10 ותכוונון לכון לתחום קידומא מחצר עינן לשפם׃
11 ויחות תחומא משפם לרבלה ממדנח לעין ויחות תחומא ויִמטי על כתף ים גינוסר קידומא׃
12 ויחות תחומא לירדנא ויהון מפקנוהי לימא דמלחא דא תהי לכון ארעא לתחומהא סחור סחור׃
13 ופקיד משה ית בני ישראל למימר דא ארעא דתחסנון יתה בעדבא דפקיד יוי למיתן לתשעה שבטין ופלגות שבטא׃
14 ארי קבילו שבטא דבני ראובן לבית אבהתהון ושבטא דבני גד לבית אבהתהון ופלגות שבטא דמנשה קבילו אחסנתהון׃
15 תרי שבטין ופלגות שבטא קבילו אחסנתהון מעברא לירדנא דיריחו קידומא מדנחא׃
16 ומליל יוי עם משה למימר׃

CAP. XXXIIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Præcipe filijs Israel, & dices ad eos, Vos in- 2
grediemini in terram Chanaan, hæc erit vobis in
possessionem, terra Chanaan cum terminis suis.
Et erit vobis latus quod ad meridiem à deser- 3
to Sin vsque ad contiguum Edon; & erunt vobis
termini qui ad meridiem à parte maris salsi ab
Oriente.
Et circundabunt vos termini ab Austro ad 4
ascensum scorpionis, & pertransibit Senna, & erit
transitus eius ad austrum Cades-Barne, & exi-
bit ad villam Adar, & præteribit Asemona.
Et circuibunt termini ab Asemona torrentem 5
Ægypti, & erit exitus mare.
Et termini maris erunt vobis, mare magnum 6
terminabit: hoc erit vobis termini maris.
Et hoc erit vobis termini ad Aquilonem, à 7
mari magno metietur vobis ipsis apud montem.
Et à monte mons metietur vobis ipsis ingre- 8
dientibus in Emath, & erit exitus eius fines Se-
dada.
Et exibunt termini Sephrona, & erit exitus 9
eius Asernaan: hoc erit vobis termini ab Aquilone.
Et metientur vobismetipsis termini Orientis 10
ab Henam Sephama.
Et descendent termini à Sephama Reblatha 11
ab Oriente in fontes, & descendent termini Bel,
& tangent in dorso maris Cenereth ab Oriente.
Et descendent termini in Iordanem, & erit 12
exitus mare salsum: hæc erit vobis terra & termi-
ni eius in circuitu.
Et præcepit Moyses filijs Israel, dicens: Hæc 13
terra quam possidebitis eam cum sorte, quemadmo-
dum præcepit Dominus dare eam nouem tribubus,
& dimidio tribus Manasses.
Quia accepit tribus filiorum Ruben per domos 14
familiarum suarum, & tribus filiorum Gad per do-
mos familiarum suarum; & dimidium tribus Ma-
nasses acceperunt sortes suas:
Duæ tribus et dimidium tribus acceperunt 15
sortes suas trans Iordanē iuxta Hiericho ab austro
ad Orientem.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 16

λδ΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς εἰ-
σπορεύεσθε εἰς τὴν γῆν χαναάν, αὕτη ἔσται ὑμῖν εἰς κληρο-
νομίαν, γῆ χαναὰν σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς.
3 καὶ ἔσται ὑμῖν τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν
ἕως ἐχόμενον ἐδών· καὶ ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τὰ πρὸς λίβα ἀπὸ
μέρους τῆς θαλάσσης τῆς ἁλυκῆς ἀπὸ ἀνατολῶν.
4 καὶ κυκλώσει ὑμᾶς τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς πρὸς ἀνάβασιν
ἀκραβίν, καὶ παρελεύσεται ἐννάκ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ πρὸς
λίβα κάδης τοῦ βαρνή· καὶ ἐξελεύσεται εἰς ἔπαυλιν ἀράδ, καὶ
παρελεύσεται ἀσεμωνά.
5 καὶ κυκλώσει τὰ ὅρια ἀπὸ ἀσεμωνὰ χείμαρρον αἰγύ-
πτου, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος ἡ θάλασσα.
6 καὶ τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης ἔσται ὑμῖν· ἡ θάλασσα ἡ με-
γάλη ὁριεῖ· τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης.
7 καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς θα-
λάσσης τῆς μεγάλης καταμετρήσετε ὑμῖν αὐτοῖς παρὰ τὸ ὄρος.
8 καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τὸ ὄρος καταμετρήσετε ἑαυτοῖς εἰσπο-
ρευομένων εἰς ἐμάθ, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος αὐτοῦ τὰ ὅρια σαδαδά.
9 καὶ ἐξελεύσεται τὰ ὅρια ζεφρωνά, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος αὐτοῦ
ἀσερναάν· τοῦτο ἔσται ὑμῖν ὅρια ἀπὸ βορρᾶ.
10 καὶ καταμετρήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς τὰ ὅρια ἀνατολῶν ἀπὸ
ἀσερναὶμ σεπφαμά.
11 καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἀπὸ σεπφὰμ ἀρβηλὰ ἀπὸ ἀνα-
τολῶν ἐπὶ πηγάς· καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια βήλ, καὶ συγκρού-
σει ἐπὶ νώτου θαλάσσης χενερὲθ ἀπὸ ἀνατολῶν.
12 καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος
θάλασσα ἡ ἁλυκή, αὕτη ἔσται ὑμῖν ἡ γῆ καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς κύ-
13 κλῳ. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων·
αὕτη ἡ γῆ ἣν κατακληρονομήσετε αὐτὴν μετὰ κλήρου ὃν τρό-
πον συνέταξε κύριος δοῦναι αὐτὴν ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ
τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ.
14 ὅτι ἔλαβε φυλὴ υἱῶν ῥουβὴμ κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐ-
τῶν, καὶ φυλὴ υἱῶν γὰδ κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ τὸ ἥμισυ
φυλῆς μανασσῆ ἀπέλαβον τοὺς κλήρους αὐτῶν·
15 δύο φυλαὶ καὶ ἥμισυ φυλῆς ἔλαβον τοὺς κλήρους αὐτῶν
πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ ἀπὸ νότου πρὸς ἀνατολάς.
16 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [2] Præcipe filiis Israel & dices ad eos, quando ingressi fueritis in terram Chanaan, Hæc est
terra quæ sorte cadet vobis in possessionem terræ Chanaan per terminos eius. [3] Eritque vobis plaga australis à deserto Sin iuxta Edom, &
erit vobis terminus australis à finibus maris salis ad Orientem. [4] Et circuibit vos terminus ab austro per ascensum scorpionum, & transibit in
Sin, & erunt exitus eius ab austro in Cades-Barne, & egredietur in Asaradar, & pertransibit in Semon. [5] Et circuibit terminus ab
Asemon ad torrentem Ægypti, & erunt exitus eius ad mare Occidentis. [6] Terminus autem occidentalis erit vobis
mare magnum, & terminus eius, hic erit vobis terminus Occidentalis. [7] Hic autem erit vobis terminus Septentrionalis, à
mari magno contra montem Hor. [8] Et à monte Hor vsque ad introitum Hemath, & erunt exitus termini in Sedada.
[9] Et egredietur terminus in Zephron, & erunt exitus eius vsque ad Asarenan. Iste erit vobis terminus Aquilonis.
[10] Describetisque vobis terminum Orientalem ab Asarenan in Sephan. [11] Et descendet terminus à Sephan in
Rebla ab Oriente fontis, & descendet terminus & pertinget ad littus maris Genesar ad Orientem.
[12] Et descendet terminus ad Iordanem, & erunt exitus eius in mare salis: Hæc erit vobis terra per terminos eius in circuitu.
[13] Præcepitque Moyses filiis Israel, dicens: Hæc erit terra quam possidebitis sorte, quam iussit Dominus dari nouem tribubus & dimidiæ tri-
bui. [14] Tribus enim filiorum Ruben, & tribus filiorum Gad, & dimidia tribus Manasse, susceperunt possessionem suam iuxta
cognationes suas per domos patrum suorum. [15] Duo tribus & dimidia acceperunt hæreditatem suam trans Iordanem ad
Orientalem plagam. [16] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

17 * אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־
18 הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃ * וְנָשִׂיא אֶחָד
נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֶּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ׃
19 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־
20 יְפֻנֶּה׃ * וּלְמַטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד׃
21 * לְמַטֵּה בִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּן־כִּסְלוֹן׃ * וּלְמַטֵּה בְנֵי־
22
23 דָן נָשִׂיא בֻּקִּי בֶּן־יָגְלִי׃ * לִבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה בְנֵי־
24 מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֵפֹד׃ * וּלְמַטֵּה בְנֵי־
25 אֶפְרַיִם נָשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן׃ * וּלְמַטֵּה
26 בְנֵי־זְבוּלֻן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן־פַּרְנָךְ׃ * וּלְמַטֵּה בְנֵי־
27 יִשָּׂשכָר נָשִׂיא פַּלְטִיאֵל בֶּן־עַזָּן׃ * וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר
28 נָשִׂיא אֲחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי׃ * וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי
29 נָשִׂיא פְּדַהְאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד׃ * אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

לה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב
עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃ * צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתְנוּ
2 לַלְוִיִּם מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרָשׁ לֶעָרִים
3 סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם׃ * וְהָיוּ הֶעָרִים לָהֶם
לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכֻשָׁם
4 וּלְכֹל חַיָּתָם׃ * וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם
5 מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב׃ * וּמַדֹּתֶם
מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־
פְּאַת־נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־יָם אַלְפַּיִם
בָּאַמָּה וְאֵת פְּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר
6 בַּתָּוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים׃ * וְאֵת
הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט
אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֻס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וַעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים
וּשְׁתַּיִם עִיר׃

17 * Hæc sunt nomina virorum qui terram
vobis diuident, Eleazar sacerdos & Iosue filius Nun.
18 * Et singuli principes de tribubus singulis.
19 * Quorum ista sunt vocabula: de tribu Iuda, Caleb filius Iephone.
20 * De tribu Simeon, Samuel filius Amiud.
21 * De tribu Beniamin, Helidad filius Caselon.
22 * De tribu filiorum Dan, Bocci filius Iogli.
23 * Filiorum Ioseph de tribu Manasse, Bannihel filius Ephot.
24 * De tribu Ephraim, Camuhel filius Septhā.
25 * De tribu Zabulon, Helisaphan filius Pharnath.
26 * De tribu Isachar, dux Phaltihel filius Ozan.
27 * De tribu Aser, Abiud filius Salomi.
28 * De tribu Neptalim, Phedahel filius Amiud.
29 * Hi sunt quibus præceperat Dominus vt diuiderent filiis Israel terram Chanaan.

CAP. XXXV.

1 HÆc quoq; locutus est Dominus ad Moysen in campestribus Moab supra Iordanem contra Hiericho:
A
2 * Pręcipe filiis Israel vt dent Leuitis de possessionibus suis vrbes ad habitandum & suburbana earum per circuitum:
3 * Vt ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac iumentis:
4 * Quæ à muris ciuitatum forinsecus per circuitum mille passuum spacio tendentur.
5 * Contra Orientem duo milia erunt cubiti, & contra Meridiem similiter erunt duo milia, ad mare quoq; quod respicit ad Occidentem eadem mensura erit, & Septentrionalis plaga æquali termino finietur. Eruntq; vrbes in medio & foris suburbana.
6 * De ipsis autem oppidis quæ Leuitis dabitis, sex erunt in fugitiuorum auxilio separata, vt fugiat ad ea qui fuderit sanguinem, & exceptis his alia quadraginta duo oppida.

תרגום אונקלוס

17 אִלֵּין שְׁמָהַת גֻּבְרַיָּא דְיַחְסְנוּן לְכוֹן יַת אַרְעָא אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃ 18 וְרַבָּא חַד רַבָּא חַד מִשִּׁבְטָא תְּדַבְּרוּן לְאַחְסָנָא יַת אַרְעָא׃
19 וְאִלֵּין שְׁמָהַת גֻּבְרַיָּא לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה׃ 20 וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בַּר עַמִּיהוּד׃ 21 לְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִן אֱלִידָד בַּר כִּסְלוֹן׃
22 וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי דָן רַבָּא בֻּקִּי בַּר יָגְלִי׃ 23 לִבְנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִּבְנֵי מְנַשֶּׁה רַבָּא חַנִּיאֵל בַּר אֵפוֹד׃ 24 וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי אֶפְרַיִם רַבָּא קְמוּאֵל בַּר
שִׁפְטָן׃ 25 וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי זְבוּלֻן רַבָּא אֱלִיצָפָן בַּר פַּרְנָךְ׃ 26 וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי יִשָּׂשכָר רַבָּא פַּלְטִיאֵל בַּר עַזָּן׃ 27 וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי אָשֵׁר רַבָּא
אֲחִיהוּד בַּר שְׁלוֹמִי׃ 28 וּלְשִׁבְטָא דִּבְנֵי נַפְתָּלִי רַבָּא פְּדַהְאֵל בַּר עַמִּיהוּד׃ 29 אִלֵּין דְּפַקֵּיד יְיָ לְאַחְסָנָא יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃

לה

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרַיָּא
דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירֵיחוֹ לְמֵימַר׃ 2 פַּקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי מֵאַחְסָנַת אֲחוּדַתְהוֹן קִרְוִין לְמִיתַּב וּרְוַח לְקִרְוַיָּא דִּי בְסַחְרָנֵיהוֹן
תִּתְּנוּן לְלֵיוָאֵי׃ 3 וִיהוֹן קִרְוַיָּא לְהוֹן לְמִיתַּב וּרְוָחֵיהוֹן יְהוֹן לִבְעִירְהוֹן וּלְקִנְיָנְהוֹן וּלְכֹל חֵיוַתְהוֹן׃ 4 וּרְוָחֵי קִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן
לְלֵיוָאֵי מִכּוֹתֶל קַרְתָּא וּלְבָרָא אֲלַף אַמִּין סְחוֹר סְחוֹר׃ 5 וְתִמְשְׁחוּן מִבָּרָא לְקַרְתָּא לְרוּחַ קִידוּמָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וּלְרוּחַ דָּרוֹמָא
תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וּלְרוּחַ מַעַרְבָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וּלְרוּחַ צִיפּוּנָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וְקַרְתָּא בִּמְצִיעֲתָא דֵין יְהֵי לְכוֹן רְוָחֵי קִרְוַיָּא׃
6 וְיַת קִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי יַת שִׁית קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא דְּתִתְּנוּן לְמֵעָרוֹק תַּמָּן קָטוֹלָא וַעֲלֵיהוֹן תִּתְּנוּן אַרְבְּעִין
וּתְרֵין קִרְוִין׃

*Hæc nomina virorum, qui sortientur vobis ter- 17
ram, Eleazar sacerdos, & Iosue filius Nun.*
*Et principem vnum de tribu sumetis ad sor- 18
tiendum vobis terram.*
*Et hæc nomina virorum: de tribu Iuda, Cha- 19
leb filius Iephone.*
De tribu Simeon, Samuel filius Amiud. 20
De tribu Beniamin, Helidab filius Chaselon. 21
De tribu Dan, princeps Bocci filius Iogli. 22
*Filiorum Ioseph de tribu filiorum Manasse, 23
princeps Bannihel filius Ephod.*
*De tribu filiorum Ephraim, princeps Camuel 24
filius Septhan.*
*De tribu Zabulon, princeps Elisaphan filius 25
Pharnath.*
*De tribu filiorum Issachar, princeps Phaltiel 26
filius Ozan.*
*De tribu filiorum Aser, princeps Achior filius 27
Selomi.*
*De tribu Nephthalim, princeps Phadael filius 28
Amiud.*
*Hi quibus præcepit Dominus diuidere filios 29
Israel in terra Chanaan.*

CAP. XXXV.

*ET locutus est Dominus ad Moysen in Occiden- 1
te Moab iuxta Iordanē contra Hiericho, dicens:*
*Præcipe filijs Israel, & dabunt Leuitis de sor- 2
tibus possessionis suæ ciuitates ad habitandum, &
suburbia ciuitatum in circuitu suo dabunt Leuitis.*
*Et erunt ciuitates eis ad habitandum, & segre 3
gationes earum erunt iumentis eorum & quadru-
pedibus eorum.*
*Et subiecta ciuitatum, quas dabitis Leuitis, 4
à muro ciuitatis & extra, mille cubiti in circuitu.*
*Et metieris extra ciuitatē latus quod ad Orien- 5
tem, duo milia cubitorum, & latus quod ad Meri-
diem, duo milia cubitorū, & latus quod ad mare,
duo milia cubitorum, & latus quod ad Aquilonem,
duo milia cubitorum: & ciuitas in medio horum
erit vobis, & confinia ciuitatum.*
*Et ciuitates dabitis Leuitis, sex ciuitates fugi- 6
tiuorum quas dabitis ad fugiendum illuc homici-
dæ, & præter has quadraginta & duas ciui-
tates.*

17 ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἳ κληρονομήσουσιν ὑμῖν
τὴν γῆν, ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ.
18 καὶ ἄρχοντα ἕνα ἐκ φυλῆς λήψεσθε καταклηρονομῆ-
σαι ὑμῖν τὴν γῆν.
19 καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν. τῆς φυλῆς ἰούδα, χα-
λὲβ υἱὸς ἰεφονή.
20 τῆς φυλῆς συμεών, σαμουὴλ υἱὸς ἐμιούδ.
21 τῆς φυλῆς βενιαμίν, ἐνδάδ υἱὸς χασελών.
22 τῆς φυλῆς δάν, ἄρχων βοκκὶ υἱὸς ἰοκλί.
23 τῶν υἱῶν ἰωσὴφ φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, ἄρχων ἀνιὴλ υἱὸς
οὐφίδ.
24 τῆς φυλῆς υἱῶν ἐφραΐμ, ἄρχων καμουὴλ υἱὸς σαφτάν.
25 τῆς φυλῆς ζαβουλών, ἄρχων ἐλισαφὰν υἱὸς φαρνάχ.
26 τῆς φυλῆς υἱῶν ἰσάχαρ, ἄρχων φαλτιὴλ υἱὸς ὀζά.
27 τῆς φυλῆς υἱῶν ἀσήρ, ἄρχων ἀχιὼρ υἱὸς σελεμί.
28 τῆς φυλῆς νεφθαλί, ἄρχων φαδαὴλ υἱὸς ἀμιούδ.
29 οὗτοι οἷς ἐνετείλατο κύριος καταμερίσαι τοὺς υἱοὺς ἰσ-
ραὴλ ἐν γῇ χαναάν.

λέ.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν μω-
ὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχώ, λέγων·
2 σύνταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ δώσουσι τοῖς λευίταις ἀπὸ
τῶν κλήρων κατασχέσεως αὐτῶν πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ προ-
άστεια τῶν πόλεων κύκλῳ αὐτῶν δώσουσι τοῖς λευίταις.
3 καὶ ἔσονται αἱ πόλεις αὐτοῖς κατοικεῖν, καὶ τὰ ἀφορίσματα
αὐτῶν ἔσται τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν καὶ τοῖς τετράποσιν αὐτῶν.
4 καὶ τὰ συγκυροῦντα τῶν πόλεων, ἃς δώσετε τοῖς λευί-
ταις, ἀπὸ τείχους τῆς πόλεως καὶ ἔξω χίλιοι πήχεις κύκλῳ.
5 καὶ μετρήσεις ἔξω τῆς πόλεως τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνα-
τολὰς δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα δισχι-
λίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν δισχιλίους
πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν δισχιλίους πήχεις·
καὶ ἡ πόλις μέσον τούτων ἔσται ὑμῖν, καὶ τὰ ὅμορα τῶν πό-
λεων.
6 καὶ τὰς πόλεις δώσετε τοῖς λευίταις, τὰς ἓξ πόλεις τῶν
φυγαδευτηρίων ἃς δώσετε φυγεῖν ἐκεῖ τῷ φονεύσαντι· καὶ
πρὸς ταύταις τεσσαράκοντα καὶ δύο πόλεις.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Hæc sunt nomina virorum qui diuident vobis possessiones terræ, Eleazar sacerdos & Iosue filius Nun. [18] Et principem vnum de vnaquaque tribu tolletis ad diuidendas possessiones terræ. [19] Et hæc sunt nomina virorum: de tribu Iuda, Caleb filius Iephone. [20] De tribu filiorum Simeon, Samuel filius Amiud. [21] De tribu Beniamin, Elidad filius Caselon. [22] De tribu filiorum Dan, princeps Bocci filius Iogli. [23] Filiorum Ioseph de tribu filiorum Manasse princeps, Hanniel filius Ephod. [24] De tribu filiorum Ephraim princeps, Camuel filius Septan. [25] De tribu filiorum Zabulon princeps, Elisaphan filius Parnach. [26] Et de tribu filiorum Isachar princeps, Paltiel filius Azan. [27] Et de tribu filiorum Aser princeps, Ahiud filius Selomi. [28] Et de tribu filiorum Neptali princeps, Phadael filius Amiud. [29] Isti sunt quibus præcepit Dominus vt diuiderent possessiones filiis Israel in terra Chanaan.

CAP. XXXV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse in campestribus Moab supra Iordanem Hiericho, dicens: [2] Præcipe filiis Israel, vt dent Leuitis de hæreditate possessionum suarum vrbes ad habitandum, & suburbana vrbium quæ sunt per circuitum earum dabitis Leuitis. [3] Eruntque vrbes eis ad habitandum, & suburbana earum erunt iumentis suis & pecoribus suis & omnibus animalibus suis. [4] Et suburbana vrbium quæ dabitis Leuitis à muro ciuitatis & forinsecus, erunt mille cubitorum per circuitum. [5] Et metiemini extra vrbem ad plagam Orientalem duo milia cubitorum, & ad plagam Australem duo milia cubitorum, & ad plagam Occidentalem duo milia cubitorum, & ad plagam Septentrionalem duo milia cubitorum: & vrbs erit sita in medio. Hæc erunt vobis suburbana vrbium. [6] Et de vrbibus quas dabitis Leuitis: sex erunt vrbes refugij, quas dabitis vt fugiat illuc homicida, & exceptis his dabitis alias quadraginta duas vrbes.

7 * כָּל־הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אַרְבָּעִים
8 וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְהֶן וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן׃ * וְהֶעָרִים
אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרַב
תַּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תַּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נַחֲלָתוֹ
אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לַלְוִיִּם׃
9 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
10 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם
11 עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אַרְצָה כְּנָעַן׃ * וְהִקְרִיתֶם
לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה
12 רֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה׃ * וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים
לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי
13 הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט׃ * וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי
14 מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם׃ * אֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ
מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
15 עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה׃ * לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשָׁב
בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הֶעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט
16 לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה׃ * וְאִם־
בִּכְלִי בַרְזֶל הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת
17 הָרֹצֵחַ׃ * וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ
18 וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ׃ * אוֹ בִּכְלִי עֵץ־
יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת
19 יוּמַת הָרֹצֵחַ׃ * גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ
20 בְּפִגְעוֹ־בוֹ הוּא יְמִתֶנּוּ׃ * וְאִם־בְּשִׂנְאָה יֶהְדָּפֶנּוּ
21 אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו בִּצְדִיָּה וַיָּמֹת׃ * אוֹ בְאֵיבָה
הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמֹת מוֹת־יוּמַת הַמַּכֶּה רֹצֵחַ הוּא
22 גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ׃ * וְאִם־
בְּפֶתַע בְּלֹא־אֵיבָה הֲדָפוֹ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי
23 בְּלֹא צְדִיָּה׃ * אוֹ בְכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא
רְאוֹת וַיַּפֵּל עָלָיו וַיָּמֹת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא
מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ׃

7 * Id est simul quadraginta octo cum suburbanis suis.
8 *Ipsæq; vrbes quæ dabuntur de possessionibus filiorum Israel, ab his qui plus habent
B plures auferentur; & qui minus, pauciores. Singuli iuxta mensuram hæreditatis suæ dabunt oppida Leuitis.
9 * Ait Dominus ad Moysen:
10 * Loquere filiis Israel & dices ad eos: Quãdo transgressi fueritis Iordanem in terram Chanaan;
11 *Decernite quæ vrbes esse debeant in præsidia fugitiuorum, qui nolentes sanguinem fuderint.
12 * In quibus cùm fugerit profugus cognatus occisi, non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis, & causa illius iudicetur.
13 * De ipsis autem vrbibus quę ad fugitiuorum subsidia separantur;
14 * Tres erunt trans Iordanem, & tres in terra Chanaan.
15 * Tam filiis Israel quàm aduenis atque peregrinis, vt confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit.
16 * Si quis ferro percusserit, & mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidij, & ipse morietur.
17 * Si lapidem iecerit & ictus occubuerit, similiter punietur.
18 * Si ligno percussus interierit, percussoris
C sanguine vindicabitur.
19 * Propinquus occisi homicidam interficiet; statim vt apprehenderit eum, interficietur.
20 * Si per odium quis hominem impulerit, vel iecerit quippiam in eum per insidias:
21 *Aut cùm esset inimicus manu percusserit, & ille mortuus fuerit, percussor homicidij reus erit; cognatus occisi statim vt inuenerit eum, iugulabit.
22 * Quod si fortuitu & absque odio & inimicitijs quicquam horum fecerit:
23 * Et hoc audiente populo fuerit comprobatum:

תרגום אונקלוס

⁷ כָּל קִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי אַרְבְּעִין וְתַמְנֵי קִרְוִין יָתְהֵן וְיָת רְוָחֵיהֶן ׃ ⁸ וְקִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן מֵאַחוּדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סַגִּיאֵי תַּסְגּוּן
וּמִן זְעִירֵי תַּזְעֲרוּן גְּבַר כְּפוּם אַחְסַנְתֵּיהּ דְּיַחְסְנוּן יִתֵּן מִקִּרְווֹהִי לְלֵיוָאֵי ׃ ⁹ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר ׃ ¹⁰ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר
לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דִּכְנַעַן ׃ ¹¹ וּתְזַמְּנוּן לְכוֹן קִרְוִין קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יֶהֶוְיָן לְכוֹן וְיֵעֲרוֹק לְתַמָּן קָטוֹלָא דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ ׃
¹² וִיהֶוְיָן לְכוֹן קִרְוַיָּא לְשֵׁיזָבָא מִגָּאֵל דְּמָא וְלָא יְמוּת קָטוֹלָא עַד דִּיקוּם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא ׃ ¹³ וְקִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן שִׁית קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יֶהֶוְיָן לְכוֹן ׃
¹⁴ יָת תְּלָת קִרְוַיָּא תִּתְּנוּן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וְיָת תְּלָת קִרְוַיָּא תִּתְּנוּן בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יֶהֶוְיָן ׃ ¹⁵ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָא
וּלְתוֹתָבָא דְּבֵינֵיהוֹן יֶהֶוְיָן שִׁית קִרְוַיָּא הָאִלֵּין לְשֵׁיזָבָא לְמֵעֲרוֹק לְתַמָּן כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ ׃ ¹⁶ וְאִם בְּמָאנָא דְּפַרְזְלָא
מְחָהִי וְקַטְלֵיהּ קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא ׃ ¹⁷ וְאִם בְּאַבְנָא דְּמִתְנַסְבָא בְּיַד דְּהִיא כְּמִיסַת דִּימוּת בַּהּ מְחָהִי וְקַטְלֵיהּ
קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא ׃ ¹⁸ אוֹ בְּמָאן דְּאָע דְּמִתְנְסֵב בְּיַד דְּהוּא כְּמִיסַת דִּימוּת בֵּיהּ מְחָהִי וְקַטְלֵיהּ קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא
יִתְקְטֵל קָטוֹלָא ׃ ¹⁹ גָּאֵל דְּמָא הוּא יִקְטוֹל יָת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּב לֵיהּ מִן דִּינָא הוּא יִקְטְלִינֵּיהּ ׃ ²⁰ וְאִם בְּסִנְאָה דְּחָהִי אוֹ רְמָא
עֲלוֹהִי בְּכִמְנָא וְקַטְלֵיהּ ׃ ²¹ אוֹ בִּדְבָבוּ מְחָהִי בִּידֵיהּ וְקַטְלֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל מָחְיָא קָטוֹלָא הוּא גָּאֵל דְּמָא יִקְטוֹל יָת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּב
לֵיהּ ׃ ²² וְאִם בִּתְכֵיף בְּלָא דְבָבוּ מְחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוֹהִי כָּל מָאן בְּלָא כְמַן לֵיהּ ׃ ²³ אוֹ בְּכָל אַבְנָא דְּהִיא כְּמִיסַת דִּימוּת בַּהּ בְּלָא חֲזֵי וּרְמָא
עֲלוֹהִי וְקַטְלֵיהּ וְהוּא לָא שָׂנֵי לֵיהּ וְלָא תָבַע בִּשְׁתֵּיהּ ׃

*Omnes ciuitates quas dabitis Leuitis, quadra- 7
ginta & octo ciuitates has, & suburbia earum.
*Et ciuitates quas dabitis à possessione filiorum 8
Israel, ab his qui multa, multa; & à paucioribus,
minus, vnusquisque secundum hæreditatem suam
quam possidebunt, dabunt à ciuitatibus Leuitis.
*Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 9
*Loquere filijs Israel, & dices ad eos, Quia vos 10
transitis Iordanem in terram Chanaan:
*Et decernetis vobis ipsis ciuitates, confugia 11
erunt vobis vt fugiat illuc homicida, omnis percutiens animam inuoluntariè.
*Et erunt ciuitates vobis confugia ab appropin 12
quante sanguine, et non morietur homicida quousq; stet coram congregatione in iudicium.
*Et ciuitates quas dabitis sex ciuitates, cõfugia 13
erunt vobis.
*Tres ciuitates dabitis in eo quod vltra Jorda- 14
nem, & tres ciuitates dabitis in terra Chanaan, confugium erit
*Filijs Israel; & aduenæ, & co- 15
lono qui inter vos erunt ciuitates hæ in confugium ad fugiendum illuc omni qui percussit animam inuoluntariè.
*Si verò in vase ferri percusserit eum, 16
& mortuus fuerit, homicida est, morte moriatur homicida.
*Si autem in lapide ex manu in quo 17
morietur, in eodem percusserit eum, et moriatur, homicida est, morte moriatur homicida.
*Si verò in vase ligneo ex manu ex quo morie- 18
tur percusserit eum, et moriatur, homicida est, morte morietur homicida.
*Propinquus sanguine hic occidet homicidam, 19
cùm obuius fuerit illi hic occidet illum.
*Si autẽ ob inimicitiam impulerit eum, & proiecerit super 20
eum omne vas ex insidijs, & mortuus fuerit.
*Aut per iram percussit eum in manu, & mor- 21
tuus fuerit, morte moriatur qui percussit, homicida est, propinquus sanguine occidet homicidam cùm obuius fuerit ei.
*Si autem subito non per inimicitiam impulerit 22
eum, aut proiecerit in eum omne vas non ex insidijs.
*Aut omni lapide in quo morietur in ipso 23
non sciens, & inciderit in illum & mortuus fuerit, ipse verò non inimicus eius fuit neque quærens malefacere ei:

7 *πάσας τὰς πόλεις ἃς δώσετε τοῖς λευίταις τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεις ταύτας, καὶ τὰ προάστεια αὐτῶν.
8 *καὶ τὰς πόλεις ἃς δώσετε ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἀπὸ τῶν τὰ πολλά, πολλά· καὶ ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων, ἔλαττον, ἕκαστος κατὰ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἣν κατακληρονομήσουσι, δώσουσιν ἀπὸ τῶν πόλεων τοῖς λευίταις.
9 *καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
10 *λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅτι ὑμεῖς
11 διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν. *καὶ διαστελεῖτε ὑμῖν αὐτοῖς πόλεις, φυγαδευτήρια ἔσται ὑμῖν φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτήν, πᾶς ὁ πατάξας ψυχὴν ἀκουσίως.
12 *καὶ ἔσονται αἱ πόλεις ὑμῖν φυγαδευτήρια ἀπὸ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ ὁ φονεύων ἕως ἂν στῇ ἐναντίον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν.
13 *καὶ αἱ πόλεις ἃς δώσετε τὰς ἓξ πόλεις, φυγαδευτήρια
14 ἔσονται ὑμῖν. *τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν γῇ χαναάν· φυγαδεῖον ἔσται
15 *τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ὑμῖν ἔσονται αἱ πόλεις αὗται εἰς φυγαδευτήριον φυγεῖν ἐκεῖ παντὶ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως.
16 *ἐὰν δὲ ἐν σκεύει σιδήρου πατάξῃ αὐτόν, καὶ τελευτήσῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής.
17 *ἐὰν δὲ ἐν λίθῳ ἐκ χειρὸς ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ
18 φονευτής. *ἐὰν δὲ ἐν σκεύει ξυλίνῳ ἐκ χειρὸς ἐξ οὗ ἀποθανεῖται πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ ἀποθανεῖται ὁ φονευτής.
19 *ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα οὗτος ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα, ὅταν συναντήσῃ αὐτῷ οὗτος ἀποκτενεῖ αὐτόν.
20 *ἐὰν δὲ δι' ἔχθραν ὤσῃ αὐτόν, καὶ ἐπιρρίψῃ ἐπ' αὐτὸν πᾶν σκεῦος ἐξ ἐνέδρου, καὶ ἀποθάνῃ.
21 *ἢ διὰ μῆνιν ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν τῇ χειρί, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω ὁ πατάξας, φονευτής ἐστιν· ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα ἐν τῷ συναντῆσαι αὐτῷ.
22 *ἐὰν δὲ ἐξαπίνης οὐ δι' ἔχθραν ὤσῃ αὐτόν, ἢ ἐπιρρίψῃ ἐπ' αὐτὸν πᾶν σκεῦος οὐκ ἐξ ἐνέδρου·
23 *ἢ παντὶ λίθῳ ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ οὐκ εἰδώς, καὶ ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀποθάνῃ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἦν, οὐδὲ ζητῶν κακοποιῆσαι αὐτόν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Omnes vrbes quas dabitis Leuitis erunt quadraginta & octo cum suburbanis earum. 8 Vrbes autem quas dabitis de possessione filiorum Israel, ab his qui plures habent, plures auferetis, & ab his qui minus habent, pauciores auferetis: vnusquisque iuxta hæreditatẽ suam quam possidebunt, dabunt de vrbibus suis Leuitis. 9 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 10 Loquere cum filijs Israel, & dices ad eos: Quando vos transgressi fueritis Iordanem in terram Chanaan: 11 Constituetis vobis vrbes, vrbes refugij erunt vobis, vt fugiat illuc homicida qui occiderit animam per ignorantiam. 12 Eruntque vobis vrbes in refugium propter consanguineum occisi, vt non moriatur homicida, donec stet in conspectu cœtus in iudicio. 13 Et de vrbibus quas dabitis, sex vrbes refugij erunt vobis. 14 Tres vrbes dabitis trans Iordanem, & tres vrbes dabitis in terra Chanaan, vrbes refugij erunt 15 Filijs Israel & peregrinis & aduenis qui sunt inter eos. Eruntque sex vrbes istæ in refugium, vt fugiat illuc omnis qui occiderit animam per ignorantiam. 16 Si autem ferro percussit eum & occidit eum, homicida est, occisione occidetur occisor. 17 Et si lapide qui manu tollitur percussit eũ, & occidit eũ, & ipse lapis sufficiens est vt moriatur, qui eo percussus fuerit, homicida est percussor, occisione occidetur occisor. 18 Si autẽ lignũ quod manu tollitur, est sufficiens vt moriatur qui eo percussus fuerit; qui occidit eo, homicida est, occisione occidetur occisor. 19 Propinquus occisi occidet homicidam, quando condemnatus fuerit in iudicio, ipse interficiet eum. 20 Et si per odium impulerit eum aut per insidias iaculatus fuerit quippiam in eum & occiderit eum; 21 Aut per inimicitias percusserit eum manu sua & occiderit eum, occisione occidetur percussor, homicida est, consanguineus occisi occidet homicidam, quando condemnatus fuerit.
22 Et si fortuitu & absque odio percussit eum aut proiecit in eum omne telum absque insidijs;
23 Aut percussit eum omni lapide qui sufficiens est ad occidendum in eo, & proiecit in eum, percussore non vidente, & occidit eum, & ille non erat inimicus eius nec quærebat malum illi:

24 וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם
25 עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה׃ וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־
הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־
עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד־מוֹת
הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ׃
26 וְאִם־יָצֹא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר
27 יָנוּס שָׁמָּה׃ וּמָצָא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לִגְבוּל
עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם׃
28 כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל
וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ
29 אֲחֻזָּתוֹ׃ וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם
30 בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים
יִרְצַח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת׃
31 וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע
32 לָמוּת כִּי־מוֹת יוּמָת׃ וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס
אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן׃
33 וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם
הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא־יְכֻפַּר לַדָּם
34 אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ׃ וְלֹא
תְטַמֵּא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ
אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

לו

1 וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־
גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי יוֹסֵף
וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת
2 לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִוָּה יְהוָה
לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַאדֹנִי צֻוָּה בַיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלָפְחָד אָחִינוּ
לִבְנֹתָיו׃

24 * Atque inter percussorem & propinquum sanguinis quæstio ventilata.

25 * Liberabitur innocens de vltoris manu, & reducetur per sententiam in vrbem ad quam confugerat, manebítque ibi, donec sacerdos magnus qui oleo sancto vnctus est, moriatur.

26 * Si interfector extra fines vrbium quæ exulibus deputatæ sunt, fuerit inuentus,

27 * Et percussus ab eo qui vltor est sanguinis, absque noxa erit qui eum occiderit.

28 * Debuerat enim profugus vsque ad mortem pontificis in vrbe residere. Postquam
D autem ille obierit, homicida reuertetur in terram suam.

29 * Hæc sempiterna erunt & legitima in cunctis habitationibus vestris.

30 * Homicida sub testibus punietur: At vnius testimonium nullus condemnabitur.

31 * Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis, statim & ipse morietur.

32 * Exules & profugi ante mortem pontificis nullo modo in vrbes suas reuerti poterunt.

33 * Ne polluatis terram habitationis vestræ quæ insontium cruore maculatur, nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit.

34 * Atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israel.

CAP. XXXVI.

1 A Ccesserunt autem & principes familia-
A rum Galaad, filij Machir, filij Manasse de stirpe filiorum Ioseph, locutíque sunt Moysi coram principibus Israel.

2 * Atque dixerunt, Tibi domino nostro præcepit Dominus vt terram sorte diuideres filiis Israel, & vt filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri.

תרגום אונקלוס

24 וידונון כנשתא בין מחיא ובין גאל דמא על דיניא האלין׃ 25 וישזבון כנשתא ית קטולא מיד גאל דמא ויתיבון יתיה כנשתא לקרית
שיזבותיה דערק לתמן ויתיב בה עד דימות כהנא רבא דרבי יתיה במשח קודשא׃ 26 ואם מיפק יפוק קטולא מן תחום קרית שיזבותיה דייערוק
לתמן׃ 27 וישכח יתיה גאל דמא מברא לתחום קרית שיזבותיה ויקטול גאל דמא ית קטולא לית ליה דמא׃ 28 ארי בקרית
שיזבותיה יתיב עד דימות כהנא רבא ובתר דימות כהנא רבא יתוב קטולא לארע אחסנתיה׃ 29 ויהוין אלין לכון לגזירת דין לדריכון בכל
מתבניכון׃ 30 כל דיקטול נפש לפום סהדין יקטול ית קטולא וסהיד חד לא יסהיד באנש למקטל׃ 31 ולא תקבלון ממון על
אנש קטול דהוא חייב למקטל ארי אתקטלא יתקטל׃ 32 ולא תקבלון ממון למערוק לקרית שיזבותיה למיתוב למיתב בארעא עד
דימות כהנא׃ 33 ולא תחיבון ית ארעא דאתון יתבין בה ארי דמא הוא יחייב ית ארעא ולארעא לא יתכפר על דם
זכאי דאתשד בה אלהין בדם אשדיה׃ 34 ולא תסאב ית ארעא דאתון יתבין בה דשכינתי שריא בגוה ארי אנא יי שכינתי שריא
בגו בני ישראל׃

לו

1 וקרבו רישי אבהתא לזרעית בני גלעד בר מכיר בר מנשה מזרעית בני יוסף ומלילו קדם משה וקדם רברביא רישי אבהתא
לבני ישראל׃ 2 ואמרו ית ריבוני פקיד יי למיתן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישראל ורבוני אתפקד במימרא דיי למיתן
ית אחסנת צלפחד אחונא לבנתיה׃

Et iudicabit congregatio inter eum qui percuſ- 24
ſit & inter propinquum ſanguine ſecundum iudi-
cia hæc. Et auferet congregatio homicidam à 25
propinquo ſanguine, & reſtituent eum congregatio
in ciuitatem confugij eius, quò confugit, & habita-
bit ibi quouſque moriatur ſacerdos magnus, quem
vnxerunt eum oleo ſancto.
Si autem exitu exierit homicida terminos ciui- 26
tatis, in quam confugit illuc.
Et inuenerit eum propinquus ſanguine extra 27
terminos ciuitatis confugij eius, & occiderit propin
quus ſanguine homicidam, non reus eſt.
In enim ciuitate confugij eius habitet quouſq; 28
moriatur ſacerdos magnus; & poſtquam mortuus
fuerit ſacerdos magnus, reuertetur homicida in ter-
ram poſſeſſionis ſuæ.
Et erunt hæc vobis in iuſtificationem iudicij in 29
generationes veſtras in omnibus habitationibus ve-
ſtris.
Omnis qui occiderit animam, per teſtes occidet 30
homicidam, & teſtis vnus non teſtificabitur in
animam vt moriatur.
Et non accipietis redemptionem pro anima ab 31
homicida reo exiſtente vt interficiatur, morte enim
morietur.
Et non accipietis redemptionem vt fugiat in 32
ciuitatem confugiorum, vt rurſus habitet in terra,
quouſque moriatur ſacerdos magnus.
Et non polluatis terram in qua vos habitatis 33
in ea, nam ſanguis hic polluit terram, & non expia-
bitur terra à ſanguine effuſo ſuper eam, ſed in ſan-
guine effundentis.
Et non polluetis terram in qua habitatis in ea, 34
in qua ego commoror inter vos: ego enim ſum Do-
minus habitans in medio filiorum Iſrael.

CAP. XXXVI.

ET *acceſſerunt principes familiarum tribus filio-* 1
rum Galaad filij Machir, filij Manaſſe ex tribu
filiorū Ioſeph, & locuti ſunt coram Moyſe, et corā
Eleazar ſacerdote, & coram principibus domorum
familiarum filiorum Iſrael. Et dixerunt, Domi- 2
no noſtro præcepit Dominus reddere terram hæredi-
tatis in ſorte filijs Iſrael, & Dño præcepit Dñs da-
re hæreditatē Salphaad fratris noſtri filiabus eius.

24 καὶ κρινεῖ ἡ συναγωγὴ ἀναμέσον τοῦ πατάξαντος καὶ
ἀναμέσον τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα κατὰ τὰ κρίματα ταῦτα.
25 καὶ ἐξελεῖται ἡ συναγωγὴ τὸν φονεύσαντα ἀπὸ τοῦ ἀγ-
χιστεύοντος τὸ αἷμα, καὶ ἀποκαταστήσουσιν αὐτὸν ἡ συναγωγὴ
εἰς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτηρίου αὐτοῦ, οὗ κατέφυγεν, καὶ κατοι-
κήσει ἐκεῖ ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃν ἔχρισαν αὐτὸν
26 τῷ ἐλαίῳ τῷ ἁγίῳ. ἐὰν δὲ ἐξόδῳ ἐξέλθῃ ὁ φονεύσας τὰ
ὅρια τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέφυγεν ἐκεῖ.
27 καὶ εὕρῃ αὐτὸν ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πό-
λεως καταφυγῆς αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα τὸν
28 φονεύσαντα, οὐκ ἔνοχός ἐστιν. ἐν γὰρ τῇ πόλει τῆς καταφυ-
γῆς αὐτοῦ κατοικείτω ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας· καὶ μετὰ
τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἐπαναστραφήσεται ὁ φονεύ-
σας εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ.
29 καὶ ἔσται ταῦτα ὑμῖν εἰς δικαίωμα κρίματος εἰς τὰς
γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν.
30 πᾶς πατάξας ψυχήν, διὰ μαρτύρων φονεύσει τὸν φο-
νεύσαντα, καὶ μάρτυς εἷς οὐ μαρτυρήσει ἐπὶ ψυχὴν ἀποθανεῖν.
31 καὶ οὐ λήψεσθε λύτρα περὶ ψυχῆς παρὰ τοῦ φονεύσαντος
τοῦ ἐνόχου ὄντος ἀναιρεθῆναι, θανάτῳ γὰρ θανατωθήσεται.
32 καὶ οὐ λήψεσθε λύτρα τοῦ φυγεῖν εἰς πόλιν τῶν φυγα-
δευτηρίων, τοῦ πάλιν κατοικεῖν ἐπὶ γῆς, ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱε-
ρεὺς ὁ μέγας.
33 καὶ οὐ μὴ φονοκτονήσητε τὴν γῆν ἐφ᾽ ἧς ὑμεῖς κατοικεῖτε
ἐπ᾽ αὐτῆς, τὸ γὰρ αἷμα τοῦτο φονοκτονεῖ τὴν γῆν· καὶ οὐκ ἐξιλα-
σθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχυθέντος ἐπ᾽ αὐτῆς, ἀλλ᾽
ἐπὶ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχέοντος.
34 καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν ἐφ᾽ ἧς κατοικεῖτε ἐπ᾽ αὐτῇ, ἐφ᾽
ἧς ἐγὼ κατασκηνώσω ἐν ὑμῖν· ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ κατα-
σκηνῶν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

λϛ.

1 Καὶ προσῆλθον οἱ ἄρχοντες πατριῶν φυλῆς υἱῶν γα-
λαὰδ υἱοῦ μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ ἐκ τῆς φυλῆς υἱῶν ἰωσήφ, καὶ
ἐλάλησαν ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι
τῶν ἀρχόντων οἴκων πατριῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
2 καὶ εἶπαν, τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἐνετείλατο κύριος ἀποδοῦναι
τὴν γῆν τῆς κληρονομίας ἐν κλήρῳ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ· καὶ τῷ κυ-
ρίῳ συνέταξε κύριος δοῦναι τὴν κληρονομίαν σαλπαὰδ τοῦ
ἀδελφοῦ ἡμῶν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Iudicabit cœtus inter percuſſorem & inter propinquum ſanguinis iuxta iudicia hæc. 25 Et liberabit cœtus occiſorem de manu conſangui-
nei occiſi, & reducent illum in vrbem refugij ſui ad quam fugerat, & habitabit in ea donec moriatur ſacerdos magnus qui vnctus eſt oleo ſancto.
26 Si autem egrediens egreſſus fuerit homicida termino vrbis refugij ſui ad quam fugerat: 27 Et inuenerit eum propinquus ſanguinis extra
terminum vrbis refugij ſui, & occiderit conſanguineus occiſi homicidam, non erit reus ſanguinis. 28 In vrbe enim refugij ſui manebit donec
moriatur ſacerdos magnus, & poſtquam mortuus fuerit ſacerdos magnus, reuertetur occiſor in terram poſſeſſionis ſuæ. 29 Et erunt hæc vobis
in decretum iudicij in generationibus veſtris, in cunctis habitationibus veſtris. 30 Omnis qui occiderit animam, per teſtes occidatur homi-
cida, & vnus teſtis non teſtificabitur in morte hominis. 31 Et non accipietis pecuniam pro homine homicida qui eſt reus occiſionis, ſed occi-
ſione occidetur. 32 Neque accipiatis pecuniam ab eo qui fugit in vrbem refugij, vt reuertatur, & habitet in terra, donec moriatur ſacerdos.
33 Neque contaminetis terram in qua vos habitatis, quia ſanguis contaminat terram, & terra non expiabitur à ſanguine innocente qui effuſus
eſt in ea niſi per ſanguinem eius qui effudit eum. 34 Et non polluatis terram in qua vos habitatis, quia maieſtas mea manet in medio eius: Quia
ego Dominus, & maieſtas mea habitat in medio filiorum Iſrael.

CAP. XXXVI.

ACceſſerunt autem principes patrum familiarum filiorum Galaad filij Machir, filij Manaſſe de cognatione filiorum Ioſeph, & locuti ſunt co-
ram Moyſe, & coram ducibus, & principibus patrum filiorum Iſrael. 2 Atque dixerunt, Dominus meus præ-
cepit vt daretur terra per ſortem in poſſeſſionem filijs Iſrael, & domino meo mandatum eſt per verbum Domini vt daretur poſſeſſio Salphaad fra-
tris noſtri filiabus eius.

3 * וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים
וְנִגְרְעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסַף עַל־נַחֲלַת
הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּרַל נַחֲלָתֵנוּ יִגָּרֵעַ׃
4 * וְאִם־יִהְיֶה הַיֹּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן
עַל נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת
5 מַטֵּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן׃ * וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מַטֵּה בְנֵי־יוֹסֵף
6 דֹּבְרִים׃ * זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לִבְנוֹת צְלָפְחָד
לֵאמֹר לַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ
7 לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים׃ * וְלֹא־
תִסֹּב נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּטֶּה אֶל־מַטֶּה כִּי אִישׁ
8 בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וְכָל־בַּת
יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת
מַטֵּה אָבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירְשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
9 אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו׃ * וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה
אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מַטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 * כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד׃
11 * וַתִּהְיֶינָה מַחְלָה תִרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנוֹת
12 צְלָפְחָד לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים׃ * מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי־
מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה
13 מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן׃ * אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב
עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃

3 *Quas si alterius tribus homines vxores
B acceperint, sequetur possessio sua & translata
ad aliã tribũ de nostra hæreditate minuetur:
4 *Atq; ita fiet vt cùm iubileus, id est, quin-
quagesimus annus remissionis aduenerit, con
fundatur sortium distributio, & aliorum pos-
sessio ad alios transeat.
5 *Respondit Moyses filiis Israel, & Domino
præcipiente ait, Rectè tribus filiorum Ioseph
locuta est.
6 *Et hæc lex super filiabus Salphaad à Do-
C mino promulgata est. Nubant quibus volũt,
tantum vt suæ tribus hominibus:
7 *Ne commisceatur possessio filiorum Israel
de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent
vxores de tribu & cognatione sua.
8 *Et cunctæ fœminæ de eadem tribu mari-
tos accipient, vt hæreditas permaneat in fa-
miliis.
9 *Nec sibi misceantur tribus, sed ita ma-
D neant vt à Domino separatæ sunt.
10 *Feceruntque filiæ Salphaad, vt sibi fuerat
imperatum.
11 *Et nupserunt Maala & Thersa, & Egla,
& Melcha, & Noa filiis patrui sui.
12 *De familia Manasse, qui fuit filius Ioseph,
& possessio quæ illis fuerat attributa, mansit
in tribu & familia patris earum.
13 *Hæc sunt mandata atq; iudicia quæ man
dauit Dominus per manum Moysi ad filios
Israel in campestribus Moab supra Iordanem
contra Hiericho.

תרגום אונקלוס

3 וִיהֶוְיָן לְחַד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתִתְמְנַע אַחסַנְתְּהֶן מֵאַחְסָנַת אֲבָהָתָנָא וְתִתּוֹסַף עַל אַחְסָנַת שִׁבְטָא דִיהֶוְיָן לְהוֹן
וּמֵעֲדַב אַחסַנְתָּנָא יִתְמְנָע׃ 4 וְאִם יְהֵי יוֹבֵלָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתּוֹסַף אַחְסַנְתְּהֶן עַל אַחְסָנַת שִׁיבְטָא דִיהֶוְיָן לְהוֹן
וּמֵאַחְסָנַת שִׁבְטָא דַאֲבָהָתָנָא יִתְמְנַע אַחְסַנְתְּהֶן׃ 5 וּפַקֵּיד מֹשֶׁה יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֵימְרָא דַייָ לְמֵימַר יָאוּת שִׁבְטָא דִבְנֵי
יוֹסֵף מְמַלְּלִין׃ 6 דֵּין פִּתְגָמָא דְפַקֵּיד יְיָ לִבְנַת צְלָפְחָד לְמֵימַר לְדְתַקִּין בְּעֵינֵיהֶן יְהֶוְיָן לְנָשִׁין בְּרַם לְזַרְעִית שִׁבְטָא דַאֲבוּהֶן יְהֶוְיָן
לְנָשִׁין׃ 7 וְלָא תַסְחַר אַחְסָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁיבְטָא לְשִׁבְטָא אֲרֵי גְּבַר בְּאַחְסָנַת שִׁיבְטָא דַאֲבָהָתוֹהִי יִדְבְּקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 8 וְכָל בְּרַתָּא
סָיְרַת אַחְסָנָא מִשִּׁבְטַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד מִזַּרְעִית שִׁבְטָא דַאֲבוּהָא תְּהֵי לְאִנְתּוּ בְּדִיל דְּיֵירְתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנַת אֲבָהָתוֹהִי׃
9 וְלָא תִסְחַר אַחְסַנְתָּא מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא אָחֳרָנָא אֲרֵי גְּבַר בְּאַחְסַנְתֵּיהּ יִדְבְּקוּן שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 10 כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה
כֵּן עֲבַדָא בְּנַת צְלָפְחָד׃ 10 וַהֲוָאָה מַחְלָה תִּרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנַת צְלָפְחָד לִבְנֵי אַחְבוּהֶן לְנְשִׁין׃ 11 מִזַּרְעִיַּית בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַר יוֹסֵף
הֲוָאָה לִנְשִׁין וַהֲוָת אַחְסַנְתְּהֶן עַל שִׁבְטָא דְזַרְעִית אֲבוּהֶן׃ 12 אִלֵּין פִּקּוּדַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירֵחוֹ׃

תם ונשלם ספר במדבר

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב א מ

Et erunt vni tribuum filiorum Israel vxores, 3
& auferetur sors earum de possessione patrum no-
strorum, & apponetur in hæreditatem tribus, qui-
bus fuerint vxores, & ex sorte hæreditatis nostræ
auferetur.
Si autem fuerit ablatio filiorum Israel, & ad- 4
detur hæreditas earum ad hæreditatem tribus qui-
bus fuerint vxores, & ab hæreditate tribus pa-
trum nostrorum auferetur hæreditas earum.
Et præcepit Moyses filijs Israel per præceptum 5
Domini, dicens: Sic tribus filiorum Ioseph dicunt:
Hoc verbum quod præcepit Dominus filiabus 6
Salphaad, dicens: Cuius placuerit corã eis sint vxo-
res, veruntamen de populo patris earũ sint vxores.
Et non reuertetur hæreditas filijs Israel à tri- 7
bu in tribum, quoniam quilibet in hæreditate tri-
bus paternæ adhærebit filij Israel.
Et omnis filia propinqua hæreditatem ex tri- 8
bubus filiorum Israel, vni eorum qui ex populo pa-
tris sui erunt vxores, vt propinqui sint filij Israel
quilibet hæreditatem paternam suam.
Et non circunuertetur hæreditas ex tribu in 9
tribum aliam, sed quilibet in hæreditate sua adhæ-
rebunt filij Israel.
Quemadmodum præcepit Dominus ad Moy- 10
sen, sic fecerunt filiæ Salphaad.
Et fuerunt Maala & Thersa, & Egla, & 11
Melcha, & Noa filiæ Salphaad, consobrinis suis.
De populo Manasse filiorum Ioseph fuerunt 12
vxores, & fuit hæreditas earum in tribu populi pa
tris sui.
Hæc præcepta & iustificationes, & iudicia, 13
quæ præcepit Dominus in manu Moysi filijs Israel,
in Occidente Moab in Iordane contra Hiericho.

3 καὶ ἔσονται ἑνὶ τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ γυναῖκες, καὶ ἀφαι-
ρεθήσεται ὁ κλῆρος αὐτῶν ἐκ τῆς κατασχέσεως τῶν πατέρων
ἡμῶν, καὶ προστεθήσεται εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς φυλῆς, οἷς ἂν
γένωνται γυναῖκες, καὶ ἐκ τοῦ κλήρου τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἀ-
4 φαιρεθήσεται. ἐὰν δὲ γένηται ἡ ἀφαίρεσις τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ
προστεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν τῆς
φυλῆς οἷς ἐὰν γένωνται γυναῖκες, καὶ ἀπὸ τῆς κληρονομίας φυ-
λῆς πατέρων ἡμῶν ἀφαιρεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν.
5 καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ διὰ προστάγ-
ματος κυρίου, λέγων· οὕτως φυλὴ υἱῶν ἰωσὴφ λέγουσι.
6 τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος ταῖς θυγατράσι σαλ
παάδ, λέγων, οὗ ἂν ἀρέσκῃ ἐναντίον αὐτῶν ἔστωσαν γυναῖκες,
πλὴν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἔστωσαν γυναῖκες.
7 καὶ οὐχὶ περιστραφήσεται ἡ κληρονομία τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ
ἀπὸ φυλῆς ἐπὶ φυλήν, ὅτι ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῆς φυ-
λῆς τῆς πατρικῆς προσκολληθήσεται οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
8 καὶ πᾶσα θυγάτηρ ἀγχιστεύουσα κληρονομίαν ἐκ τῶν
φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἑνὶ τῶν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔσον-
ται γυναῖκες, ἵνα ἀγχιστεύσωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕκαστος τὴν
κληρονομίαν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ.
9 καὶ οὐ περιστραφήσεται κλῆρος ἐκ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν ἑτέ-
ραν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ προσκολληθήσονται
10 οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ὃν τρόπον συνέταξε κύριος πρὸς μωυσῆν,
οὕτως ἐποίησαν θυγατέρες σαλπαάδ.
11 καὶ ἐγένοντο μααλά, καὶ θερσά, καὶ αἰγλά, καὶ μελχά, καὶ
νουὰ θυγατέρες σαλπαάδ, τοῖς ἀνεψιοῖς αὐτῶν,
12 ἐκ τοῦ δήμου μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ ἐγενήθησαν γυναῖκες.
καὶ ἐγενήθη ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν φυλὴν δήμου τοῦ
13 πατρὸς αὐτῶν. αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ
κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῖς υἱοῖς ἰσ-
ραὴλ ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Eruntque vxores alicui de filiis tribuum filiorum Israel, & minuetur possessio earum à possessione patrum nostrorum, & addetur ad possessionem tribus cui fuerint vxores, & de sorte hæreditatis nostræ minuetur.
4 Et cum fuerit Iubileus filiis Israel, addetur possessio earum ad possessionem tribus cui fuerint vxores, & de possessione tribus patrum nostrorum minuetur possessio earum.
5 Præcepitque Moyses filiis Israel iuxta verbum Domini, dicens: Rectè tribus filiorum Ioseph loquitur.
6 Iste est sermo quem præcepit Dominus super filiabus Salphaad, dicens, Quibus placuerit in oculis suis sint vxores, veruntamen hominibus cognationis tribus patris sui sint vxores.
7 Et non transferatur hæreditas filiorum Israel de tribu in tribum, sed singuli possessioni tribus patrum suorum adhærebunt filij Israel.
8 Et omnis filia hæres possessionis de tribu filiorum Israel vni de familia tribus patris sui sit in vxorem, vt hæreditent filij Israel singuli possessionem patrum suorum.
9 Et non transferatur possessio de vna tribu in aliam tribum, sed vnusquisque tribuum filiorum Israel adhæreat possessioni suæ.
10 Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filiæ Salphaad.
11 Et fuerunt in vxores Maala & Thersa, & Egla, & Melcha, & Noa filiæ Salphaad, filiis patrui sui.
12 In cognatione filiorum Manasse filij Ioseph fuerunt in vxores, & fuit possessio earum in tribu familiæ patris earum.
13 Hæc sunt præcepta & iudicia quæ mandauit Dominus per Moysen filiis Israel in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.

Finis Numeri.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

1 אלה הדברים אשר דבר משה
אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר
בערבה מול סוף בין פארן ובין
תפל ולבן וחצרת ודי זהב :
2 אחד עשר יום מחרב דרך הר שעיר עד קדש
3 ברנע : ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר
חדש באחד לחדש דבר משה אל בני ישראל
ככל אשר צוה יהוה אתו אלהם :
4 אחרי הכתו את סיחן מלך האמרי אשר
יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב
5 בעשתרת באדרעי : בעבר הירדן בארץ מואב
הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר :
6 יהוה אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב
7 לכם שבת בהר הזה : פנו וסעו לכם ובאו
הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה
ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר
8 הגדל נהר פרת : ראה נתתי לפניכם את
הארץ באו ורשו את הארץ אשר נשבע יהוה
לאבתיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם
9 ולזרעם אחריהם : ואמר אלכם בעת ההוא
לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם :
10 יהוה אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום
11 ככוכבי השמים לרב : יהוה אלהי אבתיכם
יסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם
12 כאשר דבר לכם : איכה אשא לבדי טרחכם
13 ומשאכם וריבכם : הבו לכם אנשים חכמים
ונבנים וידעים לשבטיכם ואשמם בראשיכם :
14 ותענו אתי ותאמרו טוב הדבר אשר דברת
לעשות :

INCIPIT LIBER ELLE HADDEBARIM, QVI DEVTERONOMIVM PRAENOTATVR.

CAP. I.

1 HÆc ſunt verba quæ locutus
eſt Moyſes ad omnem Iſrael
trans Iordanem in ſolitudi-
ne campeſtri, cõtra mare ru-
brum inter Pharan & Tho-
phel, & Laban, & Aſeroth,
2 vbi auri eſt plurimũ. Vndecim diebus de
Oreb per viam mõtis Seir vſq; Cades-barne.
3 Quadrageſimo anno vndecimo mẽſe pri
mo die menſis locutus eſt Moyſes ad filios Iſ-
rael omnia quæ præceperat illi Dominus, vt
4 diceret eis. Poſtquam percuſſit Seon regẽ
Ammorręorũ, qui habitauit in Eſebon, & Og
regem Baſan, qui manſit in Aſtaroth & in
5 Edrai, Trans Iordanem in terra Moab.
Cœpítq; Moyſes explanare legem & dicere.
6 Dñs Deus noſter locutus eſt ad nos in O-
reb dicens: Sufficit vobis quòd in hoc monte
7 manſiſtis. Reuertimini & venite ad montẽ
Amorræorum, & ad cætera quæ ei proxima
ſunt campeſtria, atq; montana & humiliora
loca contra meridiẽ & iuxta littus maris ter-
ram Chananæorũ & Libani vſq; ad flumẽ ma
8 gnum Euphratẽ. En, inquit, tradidi vobis.
Ingredimini & poſsidete eam, ſuper quã iura-
uit Dñs patribus veſtris, Abraam, Iſaac, & Ia-
cob, vt daret illã eis & ſemini eorũ poſt eos.
9 Dixíq; vobis illo in tempore, Nõ poſſum
10 ſolus ſuſtinere vos. Quia Dñs Deus veſter
multiplicauit vos, & eſtis hodie ſicut ſtellæ
11 cęli plurimi. Dominus Deus patrũ veſtro-
rum addat ad hunc numerum multa milia,
& benedicat vobis ſicut locutus eſt.
12 Non valeo ſolus negotia veſtra ſuſtinere
& pondus & iurgia.
13 Date ex vobis viros ſapientes, & gnaros,
quorũ conuerſatio ſit probata in tribubus ve-
14 ſtris, vt ponã eos vobis principes. Tũc re-
ſpondiſtis mihi, Bona res eſt quam vis facere.

תרגום אונקלוס

א

אלין פתגמיא דמליל משה עם כל ישראל בעברא דירדנא אוכח יתהון על דחבו במדברא ועל דארגיזו במישרא לקבל ים סוף בפארן
אתפלו על מנא ובחצרות ארגיזו על בשרא ועל דעבדו עגל דדהב : 2 מהלך חד עשר יומין מחורב אורח טורא דשעיר עד
רקם גיאה : 3 והוה בארבעין שנין בחד עשר ירחא בחד לירחא מליל משה עם בני ישראל ככל דפקיד יי יתיה להון : 4 בתר דמחא ית סיחון
מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון וית עוג מלכא דמתנן דיתיב בעשתרות באדרעי : 5 בעברא דירדנא בארעא דמואב שרי משה פריש ית
אלפן אורייתא הדא למימר : 6 יי אלהנא מליל עמנא בחורב למימר סגי לכון דיתבתון בטורא הדין : 7 אתפנו וטולו
לכון ועולו לטורא דאמוראה ולכל מגירוהי במישרא בטורא בשפלתא ובדרומא ובספר ימא ארע כנענאה ולבנן עד נהרא רבא נהרא פרת :
8 חזי דיהבית קדמיכון ית ארעא עולו ואחסינו ית ארעא דקיים יי לאבהתכון לאברהם ליצחק וליעקב למתן להון ולבניהון בתריהון :
9 ואמרית לכון בעדנא ההיא למימר לית אנא יכיל בלחודי לסוברא יתכון : 10 יי אלהכון אסגי יתכון והא איתיכון יומא דין ככוכבי
שמיא לסגי : 11 יי אלהא דאבהתהון יוסף עליכון כותכון אלף זמנין ויברך יתכון כמא דמליל לכון : 12 אכדין אסובר בלחודי טרחכון
ועסקיכון ודינכון : 13 הבו לכון גברין חכימין וסכלתנין ומנדעין לשבטיכון ואמנינון רישין עליכון : 14 ואתיבתון יתי ואמרתון
תקין פתגמא דמלילתא למעבד :

CAP. I.

HÆC verba quæ locutus est Moyses omni Israel trans Jordanem in deserto ad Occidẽtem prope rubrum mare inter Pharan, Thophel, & Laban, & Aseroth, & Aurifodinas. 1
Vndecim dierum ex Oreb via super montẽ Seir 2
vsque ad Cades-barne.
Et factum est in quadragesimo anno in vnde- 3
cimo mense prima mensis, locutus est Moyses ad omnes filios Israel iuxta omnia quæcunque præcepit ei Dominus ad illos;
Postquam percussit Seon regem Amorræorum 4
qui habitauit in Esebon, & Og regem Basan qui habitauit in Astaroth & in Edrain:
Trans Jordanem in terra Moab, cœpit expla- 5
nare Moyses legem hanc, dicens:
Dominus Deus noster locutus est nobis in Cho- 6
reb, dicens: Sufficiat vobis habitare in monte hoc.
Reuertimini & discedite vos & ingrediemi- 7
ni in montẽ Amorræorum, & ad omnes circumhabitatores Araba ad montem, & campum, & ad meridiem & maritimam terram Chananæorum et Antilibanon, vsque ad flumen magnum, flumen Euphratem.
En tradidi coram vobis terram, ingredientes 8
possidete terram, quam iuraui patribus vestris Abraam, & Isaac, & Jacob dare eis & semini eorum post eos.
Et dixi ad vos in tempore illo, dicens: Non po 9
tero solus ferre vos.
Dominus Deus vester multiplicauit vos, & 10
ecce estis hodie sicut astra cæli multitudine.
Dominus Deus patrum vestrorum addat vo- 11
bis vt sitis millies pluries, & benedicat vobis sicut locutus est vobis.
Quomodo potero solus ferre laborem vestrum 12
& pondus vestrum & iurgia vestra?
Date ex vobis viros sapientes & gnaros & 13
intelligentes in tribus vestras, & statuam eos super vos duces vestros.
Et respondistis mihi, & dixistis, Bonum ver- 14
bum quod locutus es facere.

α.

1 ΟΥ̓͂τοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησε μωυσῆς παντὶ ἰσραὴλ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμαῖς πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀνὰ μέσον φαρὰν τοφὸλ καὶ λοβὸν καὶ αὐλὼν καὶ καταχρύσεα.
2 ἕνδεκα ἡμερῶν ἐκ χωρὴβ ὁδὸς ἐπ' ὄρος σηὶρ ἕως κάδης
3 βαρνή. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος πρὸς αὐτοὺς,
4 μετὰ τὸ πατάξαι τὸν σηὼν βασιλέα ἀμορραίων τὸν κατοικήσαντα ἐν ἐσεβών, καὶ ὢγ βασιλέα τῆς βασὰν τὸν κατοικήσαντα ἐν ἀσαρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐν·
5 ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ μωὰβ, ἤρξατο διασαφῆσαι μωυσῆς τὸν νόμον τοῦτον, λέγων·
6 κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν χωρὴβ, λέγων· ἱκανούσθω ὑμῖν κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.
7 ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς ὄρος ἀμορραίων, καὶ πρὸς πάντας τοὺς περιοίκους ἀραβά, εἰς ὄρος καὶ πεδίον, καὶ πρὸς λίβα, καὶ παραλίαν γῆν χαναναίων, καὶ ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου.
8 ἴδετε παραδέδωκα ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γῆν, εἰσπορευθέντες κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν τῷ ἀβραάμ, καὶ τῷ ἰσαάκ, καὶ τῷ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς.
9 καὶ εἶπον πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οὐ δυνήσομαι μόνος φέρειν ὑμᾶς.
10 κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς, καὶ ἰδοὺ ἐστὲ τήμερον ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει.
11 κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν προσθείη ὑμῖν ὡς ἐστὲ χιλιοπλασίως, καὶ εὐλογήσαι ὑμᾶς καθότι ἐλάλησεν ὑμῖν.
12 πῶς δυνήσομαι μόνος φέρειν τὸν κόπον ὑμῶν καὶ τὴν ὑπόστασιν ὑμῶν καὶ τὰς ἀντιλογίας ὑμῶν;
13 δότε ἑαυτοῖς ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ καταστήσω αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς ἡγουμένους ὑμῶν.
14 καὶ ἀπεκρίθητέ μοι, καὶ εἴπατε, καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ποιῆσαι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

HÆc sunt verba quæ locutus est Moyses cum omni Israel trans Iordanem: corripuit eos eo quòd peccauerunt in deserto, & quia irritauerũt Deum in campestribus contra mare rubrum, & in Pharan vbi murmurati sunt aduersus manna, & in Aseroth vbi irritauerunt Deum super carnes, & in eo quod fecerunt vitulum aureum. [2] Iter vndecim dierum est de Oreb per viam montis Seir vsque ad Cades-barne.
[3] Et factum est in quadragesimo anno in vndecimo mense, primo die mensis, locutus est Moyses cum filiis Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus vt diceret eis. [4] Postquam percussit Seon regem Amorræorum qui habitabat in Esebon, & Og regem Basan qui habitabat in Astharot in Edrai; [5] Trans Iordanem in terra Moab cœpit Moyses explanare doctrinam legis huius, dicens: [6] Dominus Deus noster locutus est nobiscum in Oreb, dicens: Sufficit vobis quòd mansistis in hoc monte. [7] Reuertimini & mouete castra vestra & ingredimini in montem Amorræi, & in omnia vicinia eius, quæ sunt in campestribus & in monte, & in humilioribus locis, & in austro, & in portubus maris in terram Chananæorum, & Libani vsque ad fluuium magnum qui est fluuius Euphrates. [8] Videte quòd tradidi terram in conspectu vestro. Ingredimini & possidete terram super quam iurauit Dominus patribus vestris Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret eam illis & filiis eorum post eos.
[9] Et dixi vobis in tempore illo, dicens: Non possum ego solus sustinere vos. [10] Dominus Deus vester multiplicauit vos, & ecce vos estis hodie sicut stellæ cœli in multitudine. [11] Dominus Deus patrum vestrorum addat super vos millies super id quod nunc estis, & benedicat vobis sicut locutus est vobis. [12] Quomodo sustinebo ego solus laborem vestrum & negotia vestra & iudicia vestra?
[13] Date ex vobis viros sapientes & prudentes, & scientes in tribubus vestris, & constituam eos principes super vos. [14] Et respondistis mihi atque dixistis, Rectum est verbum quod locutus es vt faciamus.

15 * וָאֶקַּח אֶת־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וִידֻעִים וָאֶתֵּן אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים
וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים
16 לְשִׁבְטֵיכֶם׃ * וָאֲצַוֶּה אֶת־שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת
הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק
בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ׃
17 * לֹא־תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן
לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא
וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו׃
18 * וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
19 אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃ * וַנִּסַּע מֵחֹרֵב וַנֵּלֶךְ אֵת כָּל־
הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם
דֶּרֶךְ הַר הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֹתָנוּ
20 וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ * וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּאתֶם
עַד־הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃
21 * רְאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ
עֲלֵה רֵשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אַל־
22 תִּירָא וְאַל־תֵּחָת׃ * וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם
וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן׃
23 * וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר וָאֶקַּח מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר
24 אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט׃ * וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה
25 וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ׃ * וַיִּקְחוּ בְיָדָם
מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרִדוּ אֵלֵינוּ וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָבָר וַיֹּאמְרוּ
26 טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ * וְלֹא
אֲבִיתֶם לַעֲלֹת וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
27 * וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת יְהוָה אֹתָנוּ
הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי
לְהַשְׁמִידֵנוּ׃

15 *Tulíq; de tribubus vestris viros sapientes & nobiles,& constitui eos principes tribunos & centuriones, & quinquagenarios, ac decanos,qui docerent vos singula.
16 *Præcepíq; eis, dicés: Audite illos,& quod iustum est iudicate. Siue ciuis sit ille siue pere- (Inf.7.a. 2.Par. 19.a.)
17 grinus; * Nulla erit distantia personarum. (Leui.19. Ephes.6. Coll.3.d. Actu.10.) Ita paruum audietis vt magnum,nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est. quod si difficile vobis visum aliquid fuerit,referte ad me,& ego audiam.
18 * Præcepíque omnia quæ facere deberetis.
19 * Profecti autem de Oreb transiuimus per eremum terribilem & maximam solitudinē, quam vidistis per viam montis Amorræi, sicut præceperat Dominus Deus noster nobis. Cúmque venissemus in Cades-barne;
20 * Dixi vobis, Venistis ad montem Amorræi,quem Dominus Deus noster daturus est nobis.
21 * Vide terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi. Ascende & possíde eam sicut locu-
D tus est Dominus Deus noster patribus tuis. Noli timere,nec quicquam paueas.
22 * Et accessistis ad me omnes atque dixistis, Mittamus viros qui considerent terram, & renuntient per quod iter debeamus ascendere,& ad quas pergere ciuitates.
23 * Cúmque mihi sermo placuisset, misi ex vobis duodecim viros singulos de tribubus suis.
24 * Qui cùm perrexissent in montana, venerunt vsque ad vallem Botri; & considerata terra, (Nu.13.)
25 * Sumentes de fructibus eius vt ostenderent vbertatem, attulerunt ad nos atque dixerunt: Bona est terra quam Dominus Deus noster daturus est nobis.
26 * Et noluistis ascendere; sed increduli ad sermonem Dei vestri,
27 *Murmurastis in tabernaculis vestris, atq; dixistis: Odit nos Dominus,& idcirco eduxit
E nos de terra Ægypti, vt traderet nos in manu Amorræi,atque deleret.

תרגום אונקלוס

15 וְדַבְּרִית יַת רֵישֵׁי שִׁבְטֵיכוֹן גֻּבְרִין חַכִּימִין וּמַנְדְּעָן וּמַנֵּיתִי יַתְהוֹן רֵישִׁין עֲלֵיכוֹן רַבָּנֵי אַלְפִין וְרַבָּנֵי מְאָוָתָא רַבָּנֵי חַמְשִׁין וְרַבָּנֵי עַשׂוֹרְיָתָא וְסָרְכִין לְשִׁבְטֵיכוֹן׃
16 וּפַקֵּידִית יַת דַּיָּינֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא לְמֵימַר שְׁמַעוּ בֵּין אֲחוּכוֹן וּתְדִינוּן קֻשְׁטָא בֵּין גְּבַר וּבֵין אֲחוּהִי וּבֵין גִּיּוֹרֵיהּ׃
17 לָא תִשְׁתְּמוֹדְעוּן אַפִּין בְּדִינָא מִלֵּי זְעֵירָא כְּרַבָּא תִּשְׁמְעוּן לָא תִדְחֲלוּן מִקֳּדָם אֱנָשׁ אֲרֵי דִינָא דַּיְיָ הוּא וּפִתְגָּמָא דְּיִקְשֵׁה מִנְּכוֹן תְּקָרְבוּן לְוָתִי וְאַשְׁמְעִינֵּיהּ׃
18 וּפַקֵּידִית יַתְכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא יַת כָּל פִּתְגָּמַיָּא דְתַעְבְּדוּן׃
19 וּנְטַלְנָא מֵחוֹרֵב וְהַלֵּיכְנָא יַת כָּל מַדְבְּרָא רַבָּא וּדְחִילָא הַהוּא דַּחֲזֵיתוּן אוֹרַח טוּרָא דֶּאֱמוֹרָאָה כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהָנָא יָתָנָא וַאֲתֵינָא עַד רְקַם גֵּיאָה׃
20 וַאֲמָרִית לְכוֹן אֲתֵיתוּן עַד טוּרָא דֶּאֱמוֹרָאָה דַּיְיָ אֱלָהָנָא יָהֵיב לָנָא׃
21 חֲזֵי דִּיהַב יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ יַת אַרְעָא סַק אַחְסֵין כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ לָא תִדְחַל וְלָא תִתְּבַר׃
22 וּקְרֵיבְתּוּן לְוָתִי כּוּלְּכוֹן וַאֲמַרְתּוּן נִשְׁלַח גֻּבְרִין קֳדָמָנָא וִיאַלְּלוּן לָנָא יַת אַרְעָא וִיתִיבוּן יָתָנָא פִּתְגָּמָא יַת אוֹרְחָא דְּנִסַּק בַּהּ וְיַת קִרְוַיָּא דְּנֵיעוּל לְהֵין׃
23 וּשְׁפַר בְּעֵינַי פִּתְגָּמָא וְדַבְּרִית מִנְּכוֹן תְּרֵי עֲשַׂר גֻּבְרִין גַּבְרָא חַד לְשִׁבְטָא׃
24 וְאִתְפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְטוּרָא וַאֲתוֹ עַד נַחְלָא דְּאַתְכָּלָא וְאַלִּילוּ יָתַהּ׃
25 וּנְסִיבוּ בִּידֵיהוֹן מֵאִיבָּא דְּאַרְעָא וְאַחִיתוּ לְוָתָנָא וַאֲתִיבוּ יָתָנָא פִּתְגָּמָא וַאֲמַרוּ טָבָא אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָנָא יָהֵיב לָנָא׃
26 וְלָא אֲבֵיתוּן לְמִיסַּק וְסָרֶבְתּוּן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן׃
27 וְאִתְרַעַמְתּוּן בְּמַשְׁכְּנֵיכוֹן וַאֲמַרְתּוּן בִּדְסָנֵי יְיָ יָתָנָא אַפְּקָנָא מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם לְמִמְסַר יָתָנָא בִּידָא דֶּאֱמוֹרָאָה לְשֵׁיצָיוּתָנָא׃

*Et accepi ex vobis viros sapientes, & gnaros, 15
& intelligentes in tribus vestras, et statui eos præ-
esse inter vos tribunos, & centuriones, & quin-
quagenarios, & decuriones, & magistros iudici-
bus vestris.*
*Et præcepi iudicibus vestris in tempore illo, di- 16
cens: Audite inter fratres vestros, & iudicate iu-
ste inter virum & inter fratrem eius, & inter ad-
uenam eius.*
*Non cognoscetis faciem in iudicio, secundum 17
paruum & magnum iudicabis, non distingues fa-
ciem hominis, quia iudicium Dei est, & verbum
quod durum fuerit, feretis illud ad me à vobis, &
audiam illud.*
*Et præcepi vobis in tempore illo omnia verba 18
quæ facietis.*
*Et profecti ex Oreb transiuimus omne deser- 19
tum magnum & terribile illud, quod vidistis per
viam montis Amorræi, sicut præcepit Dominus
Deus noster nobis, & venimus vsque ad Cades-
barne.*
*Et dixi ad vos, Venistis vsque ad montem 20
Amorræi, quem Dominus Deus vester dat vobis.*
*Ecce tradidit vobis Dominus Deus vester an- 21
te faciem vestrã terram; ascendẽtes possidete quem-
admodum dixit Dominus Deus patrum nostrorum
vobis, ne timeatis neq; formidetis.*
*Et accessistis ad me omnes vos, & dixistis, 22
Mittamus viros priores nobis, & cõsiderent nobis
terram, & annuncient nobis responsionem viam
per quam ascendemus in ea, & ciuitates in quas
ibimus in eas.*
*Et placuit coram me verbum, & accepi ex vo 23
bis duodecim viros virum vnum per tribum.*
*Et reuersi ascenderunt in montem, & vene- 24
runt vsque ad vallem Botri, & cõsiderauerũt eam.*
*Et acceperunt in manibus suis de fructu terræ, 25
& attulerunt ad nos, & dixerunt, Bona terra,
quam Dominus Deus noster dat nobis.*
*Et non voluistis ascendere, & non credidistis 26
verbum Domini Dei vestri. Et murmurauistis 27
in tabernaculis vestris, & dixistis, Quia odit Dñs
nos, eduxit nos de terra Ægypti vt traderet nos
in manus Amorræorum, & perderet nos.*

15 καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν ἄνδρας σοφοὺς, καὶ ἐπιστήμονας, καὶ συ-
νετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ κατέστησα αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ἐφ' ὑμῶν
χιλιάρχους, καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ πεντηκοντάρχους, καὶ δεκάρ-
χους, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς τοῖς κριταῖς ὑμῶν.
16 καὶ ἐνετειλάμην τοῖς κριταῖς ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,
λέγων· διακούετε ἀναμέσον τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, καὶ κρίνετε δι-
καίως ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἀναμέσον ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀνα-
μέσον προσηλύτου αὐτοῦ.
17 οὐκ ἐπιγνώσεσθε πρόσωπον ἐν κρίσει, κατὰ τὸν μικρὸν καὶ
τὸν μέγαν κρινεῖς, οὐ μὴ ὑποστείλῃς πρόσωπον ἀνθρώπου, ὅτι
ἡ κρίσις τοῦ θεοῦ ἐστί· καὶ τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν σκληρὸν ᾖ, ἀνοίσετε αὐτὸ
ἐπ' ἐμὲ ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἀκούσομαι αὐτό.
18 καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ πάντας τοὺς
λόγους οὓς ποιήσετε.
19 καὶ ἀπάραντες ἐκ χωρὴβ ἐπορεύθημεν πᾶσαν τὴν ἔρη-
μον τὴν μεγάλην, καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην, ἣν ἴδετε ὁδὸν τοῦ
ὄρους τοῦ ἀμορραίου, καθ' ὅτι ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
ἡμῖν, καὶ ἤλθομεν ἕως κάδης βαρνή.
20 καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, ἤλθατε ἕως τοῦ ὄρους τοῦ ἀμορραίου,
ὃ ὁ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν.
21 ἴδετε παραδέδωκεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πρὸ προ-
σώπου ὑμῶν τὴν γῆν, ἀναβάντες κληρονομεῖτε ὃν τρόπον
εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ὑμῖν· μὴ φοβεῖσθε,
μηδὲ δειλιάσητε.
22 καὶ προσήλθατέ μοι πάντες ὑμεῖς, καὶ εἴπατε, ἀποστεί-
λωμεν ἄνδρας προτέρους ἡμῶν, καὶ ἐφοδευσάτωσαν ἡμῖν
τὴν γῆν, καὶ ἀναγγειλάτωσαν ἡμῖν ἀπόκρισιν τὴν ὁδὸν δι' ἧς
ἀναβησόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς πόλεις εἰς ἃς εἰσπορευσόμε-
23 θα εἰς αὐτάς. καὶ ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ τὸ ῥῆμα, καὶ ἔλα-
βον ἐξ ὑμῶν δώδεκα ἄνδρας, ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλήν.
24 καὶ ἐπιστραφέντες ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἦλθον ἕως
25 φάραγγος βότρυος, καὶ κατεσκόπευσαν αὐτήν. καὶ ἔλαβον ἐν
ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς γῆς, καὶ κατήνεγκαν πρὸς
ἡμᾶς, καὶ ἔλεγον· ἀγαθὴ ἡ γῆ, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν
26 ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠθελήσατε ἀναβῆναι, καὶ ἠπειθήσατε τῷ
ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.
27 καὶ διεγογγύσατε ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν, καὶ εἴπατε, διὰ τὸ
μισεῖν κύριον ἡμᾶς, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου παρα-
δοῦναι ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἀμορραίων, καὶ ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et tuli principes tribuum vestrarum viros sapientes, & scientes, & constitui eos principes super vos tribunos & centuriones, & quinquagenarios, & decuriones, & præfectos in tribubus vestris. 16 Et præcepi iudicibus vestris in tempore illo, dicens, Audite inter fratres vestros, & iudicate rectè inter virum & inter fratrem suum, & inter peregrinum. 17 Non accipiatis personam in iudicio. Verba parui audietis sicut verba magni; ne timeatis à facie hominis, quoniam iudicium Dei est, & rem quæ fuerit vobis difficilis, referetis ad me & audiam illam.
18 Præcepique vobis in tempore illo omnia verba quæ facere deberetis. 19 Et profecti sumus de Oreb, & ambulauimus per omne desertum illud magnum, & terribile quod vidistis per viam montis Amorræi, sicut præcepit Dominus Deus noster, & venimus vsque ad Cadesbarne. 20 Et dixi vobis, Venistis vsque ad montem Amorræi quem Dominus Deus noster dabit nobis.
21 Vide quòd tradidit Dominus Deus tuus terram in conspectu tuo: ascende & posside eam, sicut locutus est tibi Dominus Deus patrum tuorum, ne timeas neque formides. 22 Et accessistis ad me omnes vos, & dixistis, Mittamus viros ante nos, & explorent nobis terram, & referant ad nos verbum per quam viam ascendere debemus, & ad quas vrbes veniemus.
23 Et placuit sermo in oculis meis, & tuli ex vobis duodecim viros, virum vnum de vnaquaque tribu.
24 Et perrexerunt & ascenderunt in montem, & venerunt vsque ad torrentem Botri, & explorauerunt terram illam.
25 Et tulerunt in manibus suis de fructu terræ, & attulerunt ad nos, & retulerunt nobis verbum, & dixerunt: Bona est terra quam Dominus Deus noster dabit nobis. 26 Et noluistis ascendere, & rebellastis contra verbum Domini Dei vestri.
27 Et murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis, Quia odio habuit nos Dominus, eduxit nos de terra Ægypti vt traderet nos in manu Amorræi, vt consumeret nos.

28 * אָנָה אֲנַחְנוּ עֹלִים אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ
לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת
29 בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם׃ * וָאֹמַר
30 אֲלֵכֶם לֹא־תַעַרְצוּן וְלֹא־תִירְאוּן מֵהֶם׃ * יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם הוּא יִלָּחֵם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר
31 עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם׃ * וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר
רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ
אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־
32 הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ * וּבַדָּבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם
33 בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לָתוּר
לָכֶם מָקוֹם לַחֲנֹתְכֶם בָּאֵשׁ לַיְלָה לַרְאֹתְכֶם בַּדֶּרֶךְ
34 אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן יוֹמָם׃ * וַיִּשְׁמַע יְהוָה
35 אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃ * אִם־
יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרָע הַזֶּה אֵת
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לַאֲבֹתֵיכֶם׃
36 * זוּלָתִי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי
37 יְהוָה׃ * גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם־
38 אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם׃ * יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ
הוּא יָבֹא שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת־
39 יִשְׂרָאֵל׃ * וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה
וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם יִירָשׁוּהָ׃
40 * וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־
41 סוּף׃ * וַתַּעֲנוּ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ לַיהוָה
אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַתָּהִינוּ
42 לַעֲלֹת הָהָרָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֱמֹר לָהֶם לֹא
תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִּנָּגְפוּ
לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃

28 * Quò aſcendemus? nuntij terruerunt cor
noſtrum, dicentes: Maxima multitudo eſt, &
nobis ſtatura procerior. Vrbes magnæ, & ad
cælum vſq; munitæ. filios Enachim vidimus
29 ibi. * Et dixi vobis, Nolite metuere, nec
timeatis eos.
30 * Dominus Deus qui ductor eſt veſter pro
vobis ipſe pugnabit, ſicut fecit in Ægypto
cunctis videntibus.
31 * Et in ſolitudine ipſi vidiſtis. Portauit te
Dominus Deus tuus vt ſolet homo geſtare
paruulum filium ſuum in omni via per quam
ambulaſtis, donec veniretis ad locum iſtum.
32 * Et nec ſic quidē credidiſtis Domino Deo
veſtro;
33 * Qui præceſſit vos in via, & metatus eſt lo
cum in quo tentoria figere deberetis, nocte
oſtendens vobis iter per ignem, & die per co-
34 lumnam nubis. * Cúmq; audiſſet Dn̄s vo-
F cem ſermonum veſtrorū, iratus iurauit & ait:
35 * Non videbit quiſpiam de hominibus ge-
nerationis huius peſſimæ, terram bonam quā
iuramento pollicitus ſum patribus veſtris;
36 * Præter Caleb filium Iephone: ipſe enim
videbit eam, & ipſi dabo terram quam calca-
uit, & filiis eius, quia ſecutus eſt Dominum.
37 * Nec miranda indignatio in populum, cū
mihi quoque iratus Dominus propter vos di-
xerit, Nec tu ingredieris illuc.
38 * Sed Ioſue filius Nun miniſter tuus, ipſe
intrabit pro te; hunc exhortare & robora, &
ipſe ſorte terram diuidet Iſraeli.
39 * Paruuli veſtri de quibus dixiſtis quòd ca-
ptiui ducerentur, & filij qui hodie boni ac ma
li ignorant diſtantiam, ipſi ingredientur, &
ipſis dabo terram & poſſidebunt eam.
40 * Vos autem reuertimini & abite in ſolitu-
41 dinem per viam maris rubri. * Et reſpon-
diſtis mihi, Peccauimus Domino, aſcēdemus
G & pugnabimus ſicut præcepit Dn̄s Deus no-
ſter. Cúmq; inſtructi armis pergeretis in mon
42 tem; * Ait mihi Dn̄s, Dic ad eos, Nolite
aſcendere neq; pugnetis. Non enim ſum vo-
biſcum, ne cadatis coram inimicis veſtris.

תרגום אונקלוס

28 לאן אנחנא סלקין אחנא תברו ית לבנא למימר עם רב ותקיף מננא קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא ואף בני גבריא חזינא תמן׃
29 ואמרית לכון לא תתברון ולא תדחלון מנהון׃ 30 ייי אלהכון דמדבר קדמיכון מימריה יגיח לכון קרב ככל דעבד עמכון במצרים לעיניכון׃
31 ובמדברא דחזיתא דסוברך ייי אלהך כמא דמסובר גברא ית בריה בכל אורחא דהליכתון עד מיתיכון עד אתרא הדין׃
32 ובפתגמא הדין ליתיכון מהימנין במימרא דייי אלהכון׃ 33 דמדבר קדמיכון באורחא לאתקנאה לכון אתר בית משרי לאשריותכון
בעמודא דאשתא בליליא לאחזיותכון באורחא דתהכון בה ובעמודא דעננא ביממא׃ 34 ושמיע קדם ייי ית קל פתגמיכון ורגיז
וקיים למימר׃ 35 אם יחזי גבר בגבריא האלין דרא בישא הדין ית ארעא טבתא דקיימית למיתן לאבהתכון׃ 36 אלהין
כלב בר יפנה הוא יחזינה וליה אתן ית ארעא דדרך בה ולבנוהי חלף דאשלים בתר דחלתא דייי׃ 37 אף עלי הוה רגז מן קדם ייי
בדילכון למימר אף את לא תיעול לתמן׃ 38 יהושע בר נון דקאים קדמך הוא יעול לתמן יתיה תקיף ארי הוא יחסנינה לישראל׃
39 וטפלכון דאמרתון לביזא יהי ובניכון דלא ידעו יומא דין טב וביש אינון יעלון לתמן ולהון אתנינה ואינון ירתונה׃ 40 ואתון
אתפניו לכון וטולו למדברא ארח ימא דסוף׃ 41 ואתיבתון ואמרתון לי חבנא קדם ייי אנחנא ניסק ונגיח קרב ככל דפקדנא
ייי אלהנא וזרזתון גבר ית מני קרביה ושריתון למיסק לטורא׃ 42 ואמר ייי לי אמר להון לא תסקון ולא תגיחון קרב ארי לית שכינתי
שריא ביניכון ולא תתברון קדם בעלי דבביכון׃

‡ Quò nos ascendimus? at fratres nostri auerte- 28
runt nostrum cor, dicentes: Gens magna & multa
& potentior nobis, & vrbes magnæ & muratæ
vsq; ad cœlum, sed & filios Gigantū vidimus illic.
‡ Et dixi ad vos, Ne timeatis, neque formidetis 29
ab eis.
‡ Dominus Deus noster præcedens ante faciem 30
vestram, ipse debellabit eos vobiscum iuxta omnia
quæcunque fecit nobis in terra Ægypti.
‡ Et in deserto hoc, quod vidistis, quomodo por- 31
tauit te Dominus Deus tuus, sicut si quis portaret
homo filium suum, per omnem viam quam ambu-
lastis, q uousque venistis in locum hunc.
‡ Et in verbo hoc non credidistis Domino Deo 32
vestro;
‡ Qui antecedit prior vobis in via vt eligat vo- 33
bis locum, ducens vos in igne nocte demonstrans
vobis viam per quam ambulatis super eam, & in
nube die. ‡ Et audiuit Dominus vocem sermo- 34
num vestrorum, & indignatus iurauit, dicens:
‡ Si videbit quis virorum istorū prauorum ter- 35
ram bonam istam, quam iuraui patribus eorum;
‡ Præter Caleb filius Jephone, hic videbit eam, 36
& huic dabo terrā in quam ascendit, & filiis eius,
quia secutus est ipse ea quæ ad Dominum.
‡ Et mihi iratus est Dominus propter vos, di- 37
cens: Neque tu non intrabis illuc.
‡ Josue filius Nun qui astat tibi, hic introibit il- 38
luc: illum conforta, quia ipse sorte diuidet eam Is-
raeli.
‡ Et pueri vestri quos dixistis in rapina fore, & 39
omnis filius iuuenis, qui non vidit hodie bonum aut
malum, hi introibunt illuc, & his dabo eam, &
isti possidebunt eam.
‡ Et vos reuersi castrametati fuistis in deserta 40
via quæ super rubro mari.
‡ Et respondistis & dixistis mihi, Peccauimus 41
coram Domino Deo nostro: nos ascendentes pugna-
bimus iuxta omnia quæcunque præcepit Dominus
Deus noster nobis: & assumentes vnusquisq; va-
sa bellica sua, & congregati ascendistis in montem.
‡ Et dixit Dominus ad me, Dic eis, non ascende- 42
tis neq; pugnabitis, non enim sum vobiscum, & nō
conteremini coram inimicis vestris.

28 ‡ ποῦ ἡμεῖς ἀναβαίνομεν; οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπέστησαν
ἡμῶν τὴν καρδίαν, λέγοντες· ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνατώτε-
ρον ἡμῶν, καὶ πόλεις μεγάλαι καὶ τετειχισμέναι ἕως τοῦ οὐρανοῦ,
29 ἀλλὰ καὶ υἱοὺς γιγάντων ἑωράκαμεν ἐκεῖ. ‡ καὶ εἶπα πρὸς ὑ-
μᾶς, μὴ πτήξητε, μηδὲ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν.
30 ‡ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου
ὑμῶν, αὐτὸς συνεκπολεμήσει αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα
31 ἐποίησεν ἡμῖν ἐν γῇ αἰγύπτου· ‡ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, ἣν
ἴδετε ὡς ἐτροποφόρησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡς εἴ τις τροποφο-
ρήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν ἑαυτοῦ, κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν ἣν ἐπορεύ-
θητε ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον.
32 ‡ καὶ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ οὐκ ἐνεπιστεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ
33 ὑμῶν· ‡ ὃς προπορεύεται προτέρος ὑμῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκλέγεσθαι
ὑμῖν τόπον, ὁδηγῶν ὑμᾶς ἐν πυρὶ νυκτὸς δεικνύων ὑμῖν τὴν
ὁδὸν καθ' ἣν πορεύεσθε ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐν νεφέλῃ ἡμέρας.
34 ‡ καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν, καὶ πα-
ροξυνθεὶς ὤμοσε, λέγων·
35 ‡ εἰ ὄψεταί τις τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν πονηρῶν τὴν γῆν τὴν
ἀγαθὴν ταύτην, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν.
36 ‡ πλὴν χαλὲβ υἱὸς ἰεφοννή· οὗτος ὄψεται αὐτήν, καὶ τούτῳ δώ-
σω τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐπέβη, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ τὸ προσκεῖσθαι
αὐτὸν τὰ πρὸς κύριον.
37 ‡ καὶ ἐμοὶ ἐθυμώθη κύριος δι' ὑμᾶς, λέγων· οὐδὲ σὺ οὐ μὴ
εἰσέλθῃς ἐκεῖ.
38 ‡ ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ὁ παρεστηκώς σοι οὗτος εἰσελεύσεται ἐκεῖ·
αὐτὸν κατίσχυσον, ὅτι αὐτὸς κατακληρονομήσει αὐτὴν τῷ
ἰσραήλ.
39 ‡ καὶ τὰ παιδία ὑμῶν ἃ εἴπατε ἐν τῇ ἁρπαγῇ ἔσεσθαι, καὶ
πᾶν παιδίον νέον, ὅστις οὐκ οἶδε σήμερον ἀγαθὸν ἢ κακόν, οὗτοι
εἰσελεύσονται ἐκεῖ, καὶ τούτοις δώσω αὐτήν, καὶ αὐτοὶ κληρονομή-
40 σουσιν αὐτήν. ‡ καὶ ὑμεῖς ἐπιστραφέντες ἐστρατοπεδεύσατε
εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν τὴν ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.
41 ‡ καὶ ἀπεκρίθητε, καὶ εἴπατέ μοι, ἡμάρτομεν ἐναντίον κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἡμεῖς ἀναβάντες πολεμήσομεν κατὰ πάντα
ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν· καὶ ἀναλαβόντες
ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ, καὶ συναθροισθέντες ἀνε-
42 βαίνετε εἰς τὸ ὄρος. ‡ καὶ εἶπε κύριος πρός με, εἶπον αὐτοῖς,
οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ μὴ πολεμήσετε, οὐ γάρ εἰμι μεθ' ὑμῶν,
καὶ οὐ μὴ συντριβήσεσθε ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Quò nos ascendimus? fratres nostri confregerunt cor nostrum, dicentes: Populus multus est & fortior nobis, & ciuitates magnæ & muni-
tæ vsque ad cælum, filios quoque Gigantum vidimus ibi.
29 Et dixi vobis, Ne formidetis, neque timeatis eos.
30 Verbum Domini
Dei vestri qui ductor est coram vobis, pugnabit pro vobis, iuxta omnia quæ fecit vobiscum in Ægypto in oculis vestris.
31 Et in solitudine,
quia vidisti quòd portauit te Dominus Deus tuus sicut portat vir filium suum in omni via per quam ambulastis donec veniretis ad locum istum.
32 Et in verbo hoc non vos credidistis in verbo Domini Dei vestri.
33 Qui ductor fuit coram vobis in via, vt præpararet vobis locum
domus mansionis in quo maneretis, in columna ignis per noctem, vt ostenderet vobis viam per quam ambulastis, & in columna nubis per diem.
34 Et audita est coram Domino vox sermonum vestrorum, & iratus est & iurauit, dicens:
35 Si viderit vir de hominibus generationis
huius pessimæ terram bonam pro qua iuraui vt darem eam patribus vestris;
36 Præter Caleb filium Iephone qui videbit eam, & ipsi
dabo terram quam calcauit, & filiis eius pro eo quòd perfectus fuit in timore Domini.
37 Contra me quoque fuit ira à facie Domini
propter vos dicens: Tu quoque non ingredieris illuc.
38 Iosue filius Nun qui stat coram te, ipse ingredietur illuc; ipsum robora, quia
ipse hæreditare faciet terram Israel.
39 Et familia vestra, de qua dixistis, in prædam erit, & filij vestri qui nesciunt hodie bonum
& malum, ipsi ingredientur illuc, & illis dabo eam, & ipsi hæreditabunt eam.
40 Vos autem reuertimini & proficiscimini in deser-
tum per viam maris rubri.
41 Et respondistis & dixistis mihi: Peccauimus coram Domino; nos ascendemus & pugnabimus iuxta
omnia quæ præcepit nobis Dominus Deus noster, & accinxistis vos vnusquisque armis bellicis, & cœpistis ascendere in montem.
42 Et dixit Dominus ad me, Dic eis, ne ascendatis nec pugnetis, quoniam maiestas mea non habitat inter vos, ne conteramini coram ini-
micis vestris.

43 * וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי
44 יְהוָה וַתָּזִדוּ וַתַּעֲלוּ הָהָרָה׃ * וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב
בָּהָר הַהוּא לִקְרַאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבֹרִים וַיַּכְּתוּ אֶתְכֶם בְּשֵׂעִיר עַד־חָרְמָה׃
45 * וַתָּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה
46 בְּקֹלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם׃ * וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים
רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם׃

ב

1 * וַנֵּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֵלָי וַנָּסָב אֶת־הַר־שֵׂעִיר יָמִים רַבִּים׃
2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ * רַב־לָכֶם סֹב
3
4 אֶת־הָהָר הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפֹנָה׃ * וְאֶת־הָעָם צַו
לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בִּגְבוּל אֲחֵיכֶם בְּנֵי־עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְיִירְאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד׃
5 * אַל־תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא־אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד
מִדְרַךְ כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר׃
6 * אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־מַיִם
7 תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וּשְׁתִיתֶם׃ * כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בֵּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לֶכְתְּךָ אֶת־הַמִּדְבָּר
הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ
8 לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר׃ * וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְנֵי־עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיֹן
9 גָּבֶר וַנֵּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי אַל־תָּצַר אֶת־מוֹאָב וְאַל־תִּתְגָּר בָּם
מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־
10 לוֹט נָתַתִּי אֶת־עָר יְרֻשָּׁה׃ * הָאֵמִים לְפָנִים
11 יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים׃ * רְפָאִים
יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם כָּעֲנָקִים וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ
לָהֶם אֵמִים׃

43 *Locutus ſum & nō audiſtis, ſed aduerſantes imperio Dñi & tumentes ſuperbia aſcen-
44 diſtis in montem. *Itaq; egreſſus Ammorræus qui habitabat in montibus, & obuiam veniens perſecutus eſt vos, ſicut ſolent apes perſequi: & cecidit de Seir vſque Horma.
45 *Cúmq; reuerſi ploraretis coram Domino, non audiuit vos, nec voci veſtræ voluit ac-
46 quieſcere. *Sediſtis ergo in Cades-barne multo tempore.

CAP. II.

1 PRofectíque inde venimus in ſolitudinem
A quæ ducit ad mare rubrum, ſicut mihi dixerat Dominus, & circuiuimus montem Seir
2 longo tempore. *Dixítq; Dominus ad me,
3 *Sufficit vobis circuire montem iſtum, ite
4 contra Aquilonem. *Et populo præcipe, dicens: Tranſibitis per terminos fratrum veſtrorum filiorum Eſau, qui habitant in Seir, & timebunt vos. Videte ergo diligenter;
5 *Ne moueamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum poteſt
B vnius pedis calcare veſtigium, quia in poſſeſſionem Eſau dedi montem Seir.
6 *Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis; aquam emptam haurietis & bibetis.
7 *Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum. Nouit iter tuū, quomodo tranſieris ſolitudinem hanc magnam per quadraginta annos, habitās tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.
8 *Cúmque tranſiſſemus fratres noſtros filios Eſau, qui habitabāt in Seir per viam campeſtrē de Helath & de Aſion-gaber, venimus ad iter quod ducit in deſertum Moab.
9 *Dixítque Dominus ad me, Non pugnes contra Moabitas, nec ineas aduerſus eos prælíū: non enim dabo tibi quicquā de terra eorum, quia filijs Loth tradidi Ar in poſſeſſionē.
10 *Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus & validus & tam excelſus, vt de Enachim ſtirpe quaſi Gigantes crederētur;
11 *Et eſſent ſimiles filiorum Enachim. Denique Moabitæ appellant eos Emim.

תרגום אונקלוס

43 וּמַלֵּילִית עִמְּכוֹן וְלָא קַבֶּלְתּוּן וְסָרֵיבְתּוּן עַל מֵימְרָא דַּייָ וְאַרְשַׁעְתּוּן וּסְלֵיקְתּוּן לְטוּרָא׃ 44 וּנְפַק אֱמוֹרָאָה דְּיָתֵיב בְּטוּרָא הַהוּא לְקַדָּמוּתְכוֹן וּרְדַפוּ יַתְכוֹן כְּמָא דְּנַתְזָן דַּבַּרְיָתָא וּטְרַדוּ יַתְכוֹן בְּשֵׂעִיר עַד חָרְמָה׃ 45 וְתַבְתּוּן וּבְכֵיתוּן קֳדָם יְיָ וְלָא קַבֵּיל יְיָ צְלוֹתְכוֹן וְלָא אַצֵּית לְמִלֵּיכוֹן׃
46 וִיתֶבְתּוּן בְּרְקָם יוֹמִין סַגִּיאִין כְּיוֹמַיָּא דִּיתֶבְתּוּן׃

ב

1 וְאִתְפְּנֵינָא וּנְטַלְנָא לְמַדְבְּרָא אוֹרַח יַמָּא דְּסוּף כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ עִמִּי וְאַקֵּיפְנָא יַת טוּרָא דְּשֵׂעִיר יוֹמִין סַגִּיאִין׃ 2 וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימָר׃ 3 סַגִּי לְכוֹן דְּאַקֵּפְתּוּן יַת טוּרָא הָדֵין אִתְפְּנוּ לְכוֹן צִפּוּנָא׃ 4 וְיַת עַמָּא פַּקֵּיד לְמֵימַר אַתּוּן עָבְרִין בִּתְחוּם אֲחֵיכוֹן בְּנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר וְיִדְחֲלוּן מִנְּכוֹן וְתִסְתַּמְרוּן לַחְדָא׃ 5 לָא תִתְגָּרוּן בְּהוֹן אֲרֵי לָא אֶתֵּין לְכוֹן מֵאַרְעֲהוֹן עַד מִדְרַךְ פַּרְסַת רִגְלָא אֲרֵי יְרוּתָא לְעֵשָׂו יְהַבֵית יַת טוּרָא דְּשֵׂעִיר׃ 6 עִיבוּרָא תִּזְבְּנוּן מִנְּהוֹן בְּכַסְפָּא וְתֵיכְלוּן וְאַף מַיָּא תִּזְבְּנוּן מִנְּהוֹן בְּכַסְפָּא וְתִשְׁתּוּן׃ 7 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ בְּכֹל עוֹבָדֵי יְדָךְ סְפֵק לָךְ צָרְכָךְ בִּמְהָכָךְ בְּמַדְבְּרָא רַבָּא הָדֵין דְּנַן אַרְבְּעִין שְׁנִין מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ בְּסַעֲדָךְ לָא חֲסַרְתָּא מִדְּעַם׃ 8 וַעֲבַרְנָא מִלְּוָת אֲחָנָא בְּנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר מֵאוֹרַח מֵישְׁרָא מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיוֹן גָּבֶר וְאִתְפְּנֵינָא וַעֲבַרְנָא אוֹרַח מַדְבְּרָא דְּמוֹאָב׃ 9 וַאֲמַר יְיָ לִי לָא תְּצוּר יַת מוֹאֲבָאֵי וְלָא תִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּן לָךְ מֵאַרְעֵיהּ יְרוּתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהַבֵית יַת לְחָיַית יְרוּתָא׃ 10 אֵימְתָנֵי מִלְּקַדְמִין יְתִיבוּ בַהּ עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגִבָּרַיָּא׃ 11 גִּבָּרַיָּא מִתְחַשְׁבִין אַף אִינוּן כְּגִבָּרַיָּא וּמוֹאֲבָאֵי קָרַן לְהוֹן אֵימְתָנֵי׃

*Et locutus sum vobis, & non audistis me, & 43
transgressi estis verbum Domini, et superbi stetistis,
& vim facientes ascendistis in montem.*
*Et exiuit Amorræus habitans in monte illo in 44
occursum vestrum, & persecutus est vos, sicut fecis-
sent apes, et vulnerabãt vos à Seir vsq; ad Horma.*
*Et sedentes plorabatis coram Domino Deo ve- 45
stro, & non audiuit Dominus vocem vestram, ne-
que attendit vobis.*
*Et sedistis in Cades dies multos quos quondam 46
dies sedistis.*

CAP. II.

*ET reuersi profecti sumus in desertum via ma- 1
ris rubri quemadmodum locutus est ad me Do-
minus Deus, & circuiuimus montẽ Seir dies mul-
tos. Et dixit Dominus ad me, 2
Sufficiat vobis circuire montem hunc; reuer- 3
timini igitur ad Aquilonem.
Et populo præcipe, dicens: Vos transitis per fi- 4
nes fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant
in Seir, & timebunt vos & vitabunt vos valde.
Ne moueatis contra ipsos bellum, non enim da- 5
bo vobis de terra eorum neque vestigium pedis,
quia in possessionem dedi Esau montem Seir.
Cibos argento emite ab eis & comedetis, & 6
aquam mensura argento accipietis ab eis, & bi-
betis.
Nam Dominus Deus tuus benedixit tibi in 7
omni opere manuũ tuarũ: cognosce quomodo transi-
uisti desertum magnum & terribile illud; ecce qua-
draginta annis Dominus Deus tuus tecum, non in-
diguisti verbo.
Et transiuimus fratres nostros filios Esau, 8
habitantes in Seir iuxta viam Araba ab Helath, &
ab Asion Gaber, & reuersi præteriuimus viam
desertam Moab.
Et dixit Dominus ad me, Ne inimici sitis 9
Moabitis, & non ineatis contra eos bellũ, non enim
dabo vobis de terra eorum in sorte, nam filijs Loth
dedi Aroer ad possidendum.
Emim priores sederunt in ea, gens magna & 10
multa, & fortis, sicut filij Enachim.
Raphaim æstimabuntur & hi, sicut filij Ena- 11
chim; & Moabitæ nominant eos Emim.*

43 καὶ ἐλάλησα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου, καὶ παρέβητε
τὸ ῥῆμα κυρίου καὶ ὑπερηφανήσατε, καὶ παραβιασάμενοι ἀνέ-
βητε εἰς τὸ ὄρος·
44 καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἀμορραῖος ὁ κατοικῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ εἰς
συνάντησιν ὑμῶν, καὶ κατεδίωξεν ὑμᾶς, ὡσεὶ ποιήσαισαν αἱ
μέλισσαι, καὶ ἐτίτρωσκον ὑμᾶς ἀπὸ σηὶρ ἕως ἑρμά.
45 καὶ καθίσαντες ἐκλαίετε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,
καὶ οὐκ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ὑμῶν, οὐδὲ προσέσχεν ὑμῖν.
46 καὶ ἐνεκάθησθε ἐν κάδης ἡμέρας πολλὰς ὅσας ποτὲ ἡ-
μέρας ἐνεκάθησθε.

β'.

1 Καὶ ἐπιστραφέντες ἀπήραμεν εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν θα-
λασσαν ἐρυθράν, ὃν τρόπον ἐλάλησε πρός με κύριος ὁ θεός,
καὶ ἐκυκλώσαμεν τὸ ὄρος τὸ σηὶρ ἡμέρας πολλάς.
2 καὶ εἶπε κύριος πρός με· ἱκανούσθω ὑμῖν κυκλοῦν
3 τὸ ὄρος τοῦτο· ἐπιστράφητε οὖν ἐπὶ βορρᾶν.
4 καὶ τῷ λαῷ ἔντειλαι, λέγων, ὑμεῖς διαπορεύεσθε διὰ τῶν
ὁρίων τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἠσαῦ, οἳ κατοικοῦσιν ἐν σηίρ, καὶ
φοβηθήσονται ὑμᾶς καὶ εὐλαβηθήσονται ὑμᾶς σφόδρα.
5 μὴ συνάψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, οὐ γὰρ μὴ δῶ ὑμῖν
ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν οὐδὲ βῆμα ποδός, ὅτι ἐν κλήρῳ δέδωκα τῷ
ἠσαῦ τὸ ὄρος τὸ σηίρ.
6 βρώματα ἀργυρίου ἀγοράσατε παρ' αὐτῶν καὶ φάγε-
σθε, καὶ ὕδωρ μέτρῳ ἀργυρίου λήψεσθε παρ' αὐτῶν, καὶ πίεσθε.
7 ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου ηὐλόγησέ σε ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν
χειρῶν σου· διάγνωθι πῶς διῆλθες τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην
καὶ φοβερὰν ἐκείνην· ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη κύριος ὁ θεός σου
μετὰ σοῦ, οὐκ ἐπεδεήθης ῥήματος.
8 καὶ παρήλθομεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς ἠσαῦ, τοὺς κα-
τοικοῦντας ἐν σηὶρ παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀραβὰ ἀπὸ ἐλὼν καὶ ἀπὸ
γασιὼν γαβέρ· καὶ ἐπιστραφέντες παρήλθομεν ὁδὸν ἔρημον
9 μωάβ. καὶ εἶπε κύριος πρός με, μὴ ἐχθραίνετε τοῖς μωαβί-
ταις, καὶ μὴ συνάψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, οὐ γὰρ μὴ δῶ
ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν κλήρῳ, τοῖς γὰρ υἱοῖς λὼτ δέδωκα
τὴν ἀροὴρ κληρονομεῖν.
10 οἱ ὀμμὶν πρότεροι ἐνεκάθηντο ἐπ' αὐτῆς ἔθνος μέγα
καὶ πολὺ καὶ ἰσχυρόν, ὥσπερ οἱ ἐνακίμ.
11 ῥαφαὶμ λογισθήσονται καὶ οὗτοι ὥσπερ οἱ ἐνακίμ· καὶ οἱ
μωαβῖται ὀνομάζουσιν αὐτοὺς ὀμμίν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[43] Locutusque sum vobiscum, & non obedistis, sed rebellastis in verbum Domini, & impiè egistis, & ascendistis in montem.
[44] Et egressus est Amorræus qui habitabat in monte illo, & persecutus est vos, sicut persequuntur apes, & percusserunt vos in Seir vsque ad Hormam. [45] Et conuersi estis & plorastis coram Domino, & non suscepit Dominus orationem vestram, neque auscultauit verba vestra.
[46] Et habitastis in Cades diebus multis, sicut dies quibus habitastis.

CAP. II.

ET [1] perreximus, & profecti sumus in desertum per viam maris rubri, sicut locutus est Dominus mecum, & circuiuimus montem Seir diebus multis. [2] Et ait Dominus ad me, dicens: [3] Sufficit vobis circuire montem istum; declinate vos ad Aquilonem. [4] Et populo præcipe, dicens: Vos transitis per terminum fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos, cauete nimis.
[5] Ne pugnetis cum eis, quoniam non dabo vobis de terra eorum, quantum potest calcare planta pedis, quoniam in possessionem Esau dedi montem Seir. [6] Frumentum emetis ab eis argento, & comedetis; & etiam aquam emetis ab eis argento, & bibetis. [7] Dominus enim Deus tuus benedixit tibi in omnibus operibus manuum tuarum: sufficienter tribuit tibi necessaria cùm ambulares per desertum magnum hoc istis quadraginta annis, verbum Domini Dei tui fuit tecum, nec quicquam tibi defuit. [8] Et transiuimus à fratribus nostris filiis Esau, qui habitant in Seir à via campestri ab Elath & ab Esion-Gaber, & perreximus, & transiuimus per viam deserti Moab.
[9] Et dixit Dominus ad me, Ne obsideas Moabitas, neque contendas facere cum eis bellum, quoniam non dabo tibi de terra eorum hæreditatem, quia filiis Loth dedi Ar in possessionem. [10] Terribiles à principio habitauerunt in ea, populus magnus & multus & fortis sicut Gigantes.
[11] Reputantur etiam ipsi sicut Gigantes, & Moabitæ vocabant eos terribiles.

12 וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים לְפָנִים וּבְנֵי עֵשָׂו
יִירָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָהֶם׃
13 עַתָּה קֻמוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת־נַחַל זָרֶד וַנַּעֲבֹר אֶת־
14 נַחַל זָרֶד׃ וְהַיָּמִים אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ
עַד אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ אֶת־נַחַל זֶרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה
שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מִקֶּרֶב
15 הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם׃ וְגַם יַד־
יְהוָה הָיְתָה בָּם לְהֻמָּם מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה עַד תֻּמָּם׃
16 וַיְהִי כַאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת
17 מִקֶּרֶב הָעָם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
18 אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל מוֹאָב אֶת־עָר׃
19 וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל־תְּצֻרֵם וְאַל־תִּתְגָּר
בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי
20 לִבְנֵי־לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה׃ אֶרֶץ־רְפָאִים תֵּחָשֵׁב
אַף־הִוא רְפָאִים יָשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים
21 יִקְרְאוּ לָהֶם זַמְזֻמִּים׃ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם
כַּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֻׁם
22 וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם׃ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת־הַחֹרִי
מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֻׁם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
23 וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד־עַזָּה כַּפְתֹּרִים
הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר הִשְׁמִידֻם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם׃
24 קוּמוּ סְּעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ
אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ
25 וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה׃ הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ
וְיִרְאָתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם אֲשֶׁר
26 יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ׃ וָאֶשְׁלַח
מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֵמוֹת אֶל־סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
דִּבְרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר׃

12 * In Seir autem prius habitauerũt Horræi,
quibus expulsis atque deletis habitauerunt
C filij Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis
suæ, quam dedit illi Dominus.
13 * Surgentes ergo vt transiremus torrẽtem
Zareth venimus ad eum.
14 * Tempus autem quo ambulauimus de Ca
des-barne vsque ad trãsitum Zareth, trigin-
ta & octo annorum fuit, donec consumeretur
omnis congregatio hominum bellatorum de
castris, sicut iurauerat Dominus.
15 * Cuius manus fuit aduersus eos, vt interi-
16 rent de castrorum medio. * Postquam autẽ
17 vniuersi ceciderunt pugnatores: * Locutus
18 est Dñs ad me, dicens: * Tu transibis ho-
die terminos Moab vrbem nomine Ar.
19 * Et accedens in vicinia filiorum Ammon
caue ne pugnes contra eos, nec mouearis ad
D prælium. Non enim dabo tibi de terra filio-
rum Ammon, quia filiis Loth dedi cã in pos-
20 sessionem. * Terra Gigantum reputata est,
& in ipsa olim habitauerunt Gigantes, quos
Ammonitæ vocant Zomim.
21 * Populus magnus & multus & proceræ
longitudinis sicut Enachim, quos deleuit Do
minus à facie eorũ, & fecit illos habitare p̄ eis.
22 * Sicut fecerat filiis Esau qui habitant in
Seir delens Horræos, & terram eorum illis tra
dens quam possident vsque in præsens.
23 * Eueos quoque qui habitabant in Aserim
vsque Gazam Cappadoces expulerunt; qui
E egressi de Cappadocia deleuerunt eos, & ha-
bitauerunt pro illis.
24 * Surgite & transite torrẽtem Arnon, Ecce
tradidi in manu tua Seon regem Esebon Am
morræorum. & terram eius incipe possidere,
& committe aduersus eum prælium.
25 * Hodie incipiam mittere terrorem atque
formidinem tuam in populos, qui habitant
sub omni cælo, vt audito nomine tuo paueãt,
& in morem parturientium contremiscant,
26 & dolore teneantur. * Misi ergo nuncios
de solitudine Cademoth ad Seon regem Ese-
bon verbis pacificis dicens:

תרגום אונקלוס

12 וּבְשֵׂעִיר יְתִיבוּ חוֹרָאֵי מִלְּקַדְמִין וּבְנֵי עֵשָׂו תָּרֵיכוּנוּן וְשֵׁיצִיאוּנוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵהוֹן כְּמָא דַעֲבַד יִשְׂרָאֵל לַאֲרַע יְרוּתְּתֵיהּ דִּיהַב יְיָ לְהוֹן׃
13 כְּעַן קוּמוּ וַעֲבָרוּ לְכוֹן יָת נַחְלָא דְזָרֶד וַעֲבַרְנָא יָת נַחְלָא דְזָרֶד׃ 14 וְיוֹמַיָּא דְהַלֵּיכְנָא מֵרְקַם גֵּיאָה עַד דַּעֲבַרְנָא יָת נַחְלָא דְזָרֶד
תְּלָתִין וּתְמָנֵי שְׁנִין עַד דְּסַף כָּל דָּרָא גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא כְּמָא דְקַיֵּים יְיָ לְהוֹן׃ 15 וְאַף מָחָא מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת בְּהוֹן
לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא עַד דִּשְׁלִימוּ׃ 16 וַהֲוָה כַּד שְׁלִמוּ כָּל גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לִמְמָת מִגּוֹ עַמָּא׃ 17 וּמַלֵּיל יְיָ לִי לְמֵימַר׃
18 אַתְּ עָבֵר יוֹמָא דֵין יָת תְּחוּם מוֹאָב יָת לְחָיַת׃ 19 וְתִתְקְרֵב לָקֳבֵיל בְּנֵי עַמּוֹן לָא תְצוּר עֲלֵיהוֹן וְלָא תִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן
קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּן מֵאֲרַע בְּנֵי עַמּוֹן לָךְ יְרוּתָּא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהַבְתַּהּ יְרוּתָּא׃ 20 אֲרַע גִּבָּרַיָּא מִתְחַשְׁבָא אַף הִיא גִּבָּרִין יְתִיבוּ בַהּ
מִלְּקַדְמִין וְעַמּוֹנָאֵי קָרַן לְהוֹן חֻשְׁבָּנֵי׃ 21 עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגִבָּרַיָּא וְשֵׁיצִינוּן יְיָ מִן קֳדָמֵיהוֹן וְתָרֵיכְנוּן וִיתִיבוּ בְאַתְרֵיהוֹן׃
22 כְּמָא דַעֲבַד לִבְנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר דִּישֵׁיצֵי יָת חוֹרָאֵי מִן קֳדָמֵיהוֹן וְתָרֵכִינוּן וִיתִיבוּ בְּאַתְרְהוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 23 וְעִוָּאֵי דְּיָתְבִין
בִּפְצִיחַ עַד עַזָּה קַפּוּטְקָאֵי דִּנְפַקוּ מִן קַפּוּטְקָאָה שֵׁיצִיאוּנוּן וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵהוֹן׃ 24 קוּמוּ טוּלוּ וַעֲבָרוּ יָת נַחְלָא דְאַרְנוֹן
חֲזֵי דִּמְסָרִית בִּידָךְ יָת סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן אֱמוֹרָאָה וְיָת אַרְעֵיהּ שָׁרֵי לְתָרָכוּתֵיהּ וְאִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ קְרָב׃
25 יוֹמָא הָדֵין אֲשָׁרֵי לְמִיתַּן זִיעֲתָךְ וּדְחַלְתָּךְ עַל אַפֵּי עַמְמַיָּא דִּתְחוֹת כָּל שְׁמַיָּא דְּיִשְׁמְעוּן שִׁמְעָךְ וִיזוּעוּן וְיִתַּבְרוּן מִן קֳדָמָךְ׃
26 וּשְׁלַחִית אִזְגַּדִּין מִמַּדְבְּרָא דִקְדֵמוֹת לְוָת סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן פִּתְגָּמֵי שְׁלָם לְמֵימַר׃

Et in Seir sedit Horræus prius, & filij Esau 12
perdiderunt eos, & deleuerunt illos à facie sua, &
habitauerunt pro illis, quemadmodum fecit Israel
terræ possessionis suæ, quam dedit Dominus illis.
Nunc ergo surgite & discedite vos, & per- 13
transite vallem Zareth. Et transiuimus vallem
Zareth. Et dies quas pertransiuimus à Cades- 14
barne vsquequo pertransiuimus vallem Zareth,
triginta octo anni, vsquequo cecidit omnis genera-
tio virorum bellatorum morientes de castris, sicut
iurauit illis Dominus.
Et manus Dei fuit contra illos, perdidit illos de 15
medio castrorum vsquequo ceciderunt.
Et factum est postquam ceciderunt omnes mo- 15
rientes viri bellatores de medio populi.
Et locutus est Dominus ad me, dicens: Tu 17
pertransibis hodie fines Moab Aroer. Et accede- 18
tis prope filios Ammon, ne inimici sitis illis, neque 19
ineatis cum eis in prælium, non enim dabo de terra
filiorum Ammon tibi in sorte, quia filijs Loth dedi
eam in sorte.
Terra Gigantum reputabitur, & enim in ea 20
habitabant Gigantes prius, & Ammonitæ nomi-
nant eos Zomim.
Gens magna, & multa, & potentior vobis, 21
quemadmodum filij Enachim, & perdidit eos Do-
minus à facie eorum, & possederunt eos, & habita-
uerunt pro illis vsque in diem hanc.
Sicut fecerunt filijs Esau habitantibus in Seir, 22
quemadmodum deleuit Horræum à facie eorum, &
possederunt eos, & habitauerunt pro illis vsque ad
diem hanc. Et Euæi habitantes in Aseroth 23
vsque Gazam, & Cappadoces egressi ex Cappado-
cia deleuerunt eos, & habitauerunt pro illis.
Nunc ergo surgite, & discedite, & pertransite 24
vos vallem Arnon: ecce tradidi in manus tuas Seon
regem Esebon Amorræum & terram eius: incipe
possidere, committe aduersus eum bellum
In die hac, incipe dare timorem tuum & ter- 25
rorem tuum in faciem omnium gentium quæ sub cæ-
lo, quæ audientes nomen tuum turbabuntur, & do
lores habebunt à facie tua.
Et misi legatos à deserto Cademoth ad Seon re- 26
gem Esebon verbis pacificis dicens:

12 καὶ ἐν σηὶρ ἐνεκάθητο ὁ χορραῖος πρότερον, καὶ οἱ υἱοὶ ἡσαῦ
ἀπώλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξέτριψαν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν,
καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐποίησεν ἰσραὴλ τὴν
γῆν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν κύριος αὐτοῖς.
13 νῦν οὖν ἀνάστητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε
τὴν φάραγγα ζαρέδ. καὶ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέδ·
14 καὶ αἱ ἡμέραι ἃς παρεπορεύθημεν ἀπὸ κάδης βαρνὴ ἕως
οὗ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέδ τριακονταοκτὼ ἔτη, ἕως
οὗ διέπεσε πᾶσα ἡ γενεὰ ἀνδρῶν πολεμιστῶν ἀποθνήσκοντες
ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καθ' ὅτι ὤμοσεν αὐτοῖς κύριος.
15 καὶ ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτοῖς, ἐξαναλῶσεν αὐτοὺς ἐκ
16 μέσου τῆς παρεμβολῆς ἕως οὗ διέπεσον. καὶ ἐγενήθη ἐπειδὴ ἔπεσον
πάντες οἱ ἀποθνήσκοντες ἄνδρες πολεμισταὶ ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ.
17 καὶ ἐλάλησε κύριος πρός με, λέγων·
18 σὺ παραπορεύσῃ σήμερον τὰ ὅρια μωὰβ τὴν ἀρωήρ.
19 καὶ προσάξετε ἐγγὺς υἱῶν ἀμμάν· μὴ ἐχθραίνετε αὐ-
τοῖς, μηδὲ συνάψητε αὐτοῖς εἰς πόλεμον, οὐ γὰρ μὴ δῶ ἀπὸ τῆς
γῆς υἱῶν ἀμμὰν σοὶ ἐν κλήρῳ, ὅτι τοῖς υἱοῖς λὼτ ἔδωκα αὐτὴν
20 ἐν κλήρῳ. γῆ ῥαφαὶν λογισθήσεται, καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῆς κα-
τῴκουν οἱ ῥαφαὶν πρότερον, καὶ οἱ ἀμμανῖται ὀνομά-
21 ζουσιν αὐτοὺς ζομμίν. ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνατώτερον
ὑμῶν, ὥσπερ οἱ ἐνακίμ, καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ
προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτοὺς, καὶ κατῳκί-
σθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
22 ὥσπερ ἐποίησαν τοῖς υἱοῖς ἡσαῦ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν σηὶρ, ὃν
τρόπον ἐξέτριψε τὸν χορραῖον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κα-
τεκληρονόμησαν αὐτοὺς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς
23 ἡμέρας ταύτης. καὶ οἱ εὐαῖοι οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀσηρὼθ ἕως
γάζης, καὶ οἱ καππάδοκες οἱ ἐξελθόντες ἐκ καππαδοκίας ἐξέ-
24 τριψαν αὐτοὺς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν. νῦν οὖν ἀνά-
στητε, καὶ ἀπάρατε, καὶ παρέλθετε ὑμεῖς τὴν φάραγγα ἀρνῶν·
ἰδοὺ παραδέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν
τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ· ἐνάρχου κληρονομεῖν· συνάπ-
25 τε πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ· ἐνάρχου δοῦναι
τὸν φόβον σου καὶ τὸν τρόμον σου ἐπὶ προσώπου πάντων τῶν ἐθ-
νῶν τῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου
ταραχθήσονται, καὶ ὠδῖνας ἕξουσιν ἀπὸ προσώπου σου.
26 καὶ ἀπέστειλα πρέσβεις ἀπὸ τῆς ἐρήμου κεδαμὼθ πρὸς
σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et in Seir habitauerunt Horræi à principio, & filij Esau eiecerunt eos, & exterminauerunt à conspectu suo, & habitauerunt in loco eorum, sicut fecit Israel in terra hæreditatis suæ quam dedit eis Dominus. 13 Nunc surgite, transite torrentem Zared, & transiuimus torrentem Zared.

14 Dies autem quibus ambulauimus de Cades-barne donec transiremus torrentem Zared, triginta & octo anni fuerunt, donec consumeretur omnis generatio virorum bellatorum de medio castrorum, sicut iurauit eis Dominus. 15 Et etiam plaga à facie Domini fuit in eis, vt interirent de medio castrorum, donec consumerentur. 16 Et factum est postquam consumpti sunt omnes viri bellatores, & mortui sunt de medio populi. 17 Locutusque est Dominus ad me, dicens: 18 Tu transibis hodie terminum Moab vrbem Ar. 19 Et accedes contra filios Ammon, ne obsideas eos, neque contendas facere cum eis bellum, quoniam non dabo tibi de terra eorum hæreditatem, quia filijs Loth dedi eam in hæreditatem. 20 Terra Gigantum reputatur etiam ipsa; Gigantes habitauerunt in ea à principio, & Ammonitæ vocabant eos Hosbanin.

21 Populus magnus, & multus, & fortis sicut Gigantes, & disperdidit eos Dominus à facie eorum, & eiecerunt eos, & habitauerunt in locis eorum. 22 Sicut fecit filiis Esau qui habitabant in Seir, quia disperdidit Horræos à facie eorum, & eiecit eos, & habitauerunt in locis eorum vsque in diem hanc. 23 Et Euços qui habitabant in villis vsque Gazam Cappadoces qui egressi sunt de Cappadocia exterminauerunt eos, & habitauerunt in locis eorum. 24 Surgite, mouete castra, & transite torrentem Arnon vide quòd tradidi in manu tua Seon regem Esebon Amorræum & terram eius: incipe eijcere eum, & contende vt facias bellum aduersus eum.

25 Hodie incipiam dare terrorem tuum & timorem tuum super faciem populorum qui sunt sub omni cælo, qui audient famam tuam, & contremiscent & conterentur à facie tua. 26 Et misi nuncios de solitudine Cedemoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis dicens:

27 * אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ לֹא אָסוּר יָמִין
28 וּשְׂמֹאול׃ * אֹכֶל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם
בַּכֶּסֶף תִּתֶּן־לִי וְשָׁתִיתִי רַק אֶעְבְּרָה בְרַגְלָי׃
29 * כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ־לִי בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְהַמּוֹאָבִים
הַיֹּשְׁבִים בְּעָר עַד אֲשֶׁר־אֶעֱבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ
30 אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ * וְלֹא אָבָה סִיחֹן
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַעֲבִרֵנוּ בּוֹ כִּי־הִקְשָׁה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת־רוּחוֹ וְאִמֵּץ אֶת־לְבָבוֹ לְמַעַן תִּתּוֹ בְיָדְךָ כַּיּוֹם
31 הַזֶּה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה הַחִלֹּתִי תֵּת
לְפָנֶיךָ אֶת־סִיחֹן וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ לָרֶשֶׁת אֶת־
32 אַרְצוֹ׃ * וַיֵּצֵא סִיחֹן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ
33 לַמִּלְחָמָה יָהְצָה׃ * וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ
34 וַנַּךְ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃ * וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־
עָרָיו בָּעֵת הַהִוא וַנַּחֲרֵם אֶת־כָּל־עִיר מְתִם וְהַנָּשִׁים
35 וְהַטָּף לֹא הִשְׁאַרְנוּ שָׂרִיד׃ * רַק הַבְּהֵמָה בָּזַזְנוּ לָנוּ
36 וּשְׁלַל הֶעָרִים אֲשֶׁר לָכָדְנוּ׃ * מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בַּנַּחַל וְעַד־הַגִּלְעָד
לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר שָׂגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת־הַכֹּל נָתַן
37 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ׃ * רַק אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן
לֹא קָרָבְתָּ כָּל־יַד נַחַל יַבֹּק וְעָרֵי הָהָר וְכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

ג

1 * וַנֵּפֶן וַנַּעַל דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג
מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה
2 אֶדְרֶעִי׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תִּירָא אֹתוֹ
כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ
לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
3 בְּחֶשְׁבּוֹן׃ * וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ גַּם אֶת־עוֹג
מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וַנַּכֵּהוּ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־
לוֹ שָׂרִיד׃

27 *Tranſibimus per terram tuã, publica gradiemur via, non declinabimus neque ad de-
28 xtram neq; ad ſiniſtrã. *Aliméta precio vende nobis vt veſcamur, aquã pecunia tribue & ſic bibemus. Tantum eſt vt nobis concedas
29 tranſitum: *Sicut fecerunt filij Eſau qui habitant in Seir, & Moabitæ qui morãtur in Ar, donec veniamus ad Iordanẽ, & tranſeamus ad terrã quã Dñs Deus noſter daturus eſt nobis.
30 *Noluítq; Seon rex Eſebõ dare nobis tranſitum, quia indurauerat Dñs Deus tuus ſpiritum eius, & obſirmauerat cor illius, ita vt traderetur in manus tuas ſicut nunc vides.
31 *Dixítq; Dñs ad me; Ecce cœpi tibi tradere
G Seon & terrã eius, incipe poſſidere eam.
32 *Egreſſúsq; eſt Seon obuiam nobis cũ om-
33 ni populo ſuo ad prœlium in Iaſa. *Et tradidit eum Dñs Deus noſter nobis, percuſſimúſq; eum cũ filiis ſuis, & omni populo ſuo.
34 *Cunctáſq; vrbes in tempore illo cepimus, interfectis habitatoribus earum viris ac mulieribus & paruulis. Non reliquimus in eis
35 quicquam, *Abſque iumentis, quæ in partem venere prædantium, & ſpoliis vrbiũ quas
36 cepimus; *Ab Aroer quæ eſt ſuper ripã torrentis Arnon oppido, quod in valle ſitum eſt vſque Galaad. Non fuit vicus & ciuitas quæ noſtras effugeret manus. Omnes tradidit
37 Dominus Deus noſter nobis: *Abſque terra filiorum Ammon, ad quam non acceſſimus, & cunctis quæ adiacent torrenti Ieboc & vrbibus montanis, vniuerſiſque locis à quibus nos prohibuit Dominus Deus noſter.

CAP. III.

1 ITáque conuerſi aſcendimus per iter Baſan.
A Egreſſúsq; eſt Og rex Baſan in occurſum nobis cum populo ſuo ad bellandum in Edrai.
2 *Dixítq; Dñs ad me, Ne timeas eum, quia in manu tua traditus eſt cũ omni populo ac terra ſua; faciésq; ei ſicut feciſti Seon regi Am-
3 morræorũ qui habitauit in Eſebon. *Tradidit ergo Dñs Deus noſter in manibus noſtris etiam Og regem Baſan & vniuerſum populũ eius, percuſſimúsq; eos vſq; ad internecionẽ:

תרגום אונקלוס

27 אֶעְבַּר בְּאַרְעָךְ בְּאוֹרְחָא בְּאוֹרְחָא אֵיזֵל לָא אֶסְטֵי יַמִּינָא וּשְׂמָאלָא׃ 28 עֲבוּרָא בְּכַסְפָּא תְּזַבֵּן לִי וְאֵיכוּל וּמַיָּא בְּכַסְפָּא תִּתֵּן לִי וְאֶשְׁתֵּי לְחוֹד אֶעְבַּר בְּרַגְלָי׃ 29 כְּמָא דַעֲבַדוּ לִי בְּנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר וּמוֹאֲבָאֵי דְּיָתְבִין בִּלְחָיַת עַד דְּאֶעְבַּר יָת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָנָא יָהֵיב לָנָא׃ 30 וְלָא אֲבִי סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן לְמִשְׁבְּקָנָא לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ אֲרֵי אַקְשִׁי יְיָ אֱלָהָךְ יָת רוּחֵיהּ וְתַקִּיף יָת לִבֵּיהּ בְּדִיל לְמִמְסְרֵיהּ בִּידָךְ כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 31 וַאֲמַר יְיָ לִי חֲזִי דְּשָׁרֵיתִי לְמִמְסַר קֳדָמָךְ יָת סִיחוֹן וְיָת אַרְעֵיהּ שָׁרֵי לְתָרָכוּתֵיהּ לְמֵירַת יָת אַרְעֵיהּ׃ 32 וּנְפַק סִיחוֹן לִקְדָמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא לְיָהַץ׃ 33 וּמַסְרֵיהּ יְיָ אֱלָהָנָא קֳדָמָנָא וּמְחֵינָא יָתֵיהּ וְיָת בְּנוֹהִי וְיָת כָּל עַמֵּיהּ׃ 34 וּכְבַשְׁנָא יָת כָּל קִרְוּהִי בְּעִדָּנָא הַהוּא וְגַמַּרְנָא יָת כָּל קִרְוַיָּא גֻּבְרַיָּא וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא לָא אַשְׁאַרְנָא מְשֵׁיזִיב׃ 35 לְחוֹד בְּעִירָא בַּזְנָא לָנָא וַעֲדֵי קִרְוַיָּא דִּכְבַשְׁנָא׃ 36 מֵעֲרֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחְלָא דְאַרְנוֹן וְקַרְתָּא דִּי בְנַחְלָא וְעַד גִּלְעָד לָא הֲוָת קַרְתָּא דְּתָקִיפַת מִנָּנָא יָת כּוֹלָּא מְסַר יְיָ אֱלָהָנָא קֳדָמָנָא׃ 37 לְחוֹד לַאֲרַע בְּנֵי עַמּוֹן לָא קְרֵיבְתָּא כָּל כֵּיף נַחַל יוּבְקָא וְקִרְוֵי טוּרָא וְכָל דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהָנָא׃

ג

1 וְאִתְפְּנֵינָא וּסְלֵיקְנָא לְאוֹרַח מַתְנָן וּנְפַק עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן לִקְדָמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא לְאֶדְרֶעִי׃ 2 וַאֲמַר יְיָ לִי לָא תִדְחַל מִנֵּיהּ אֲרֵי בִידָךְ מְסָרִית יָתֵיהּ וְיָת כָּל עַמֵּיהּ וְיָת אַרְעֵיהּ וְתַעְבֵּיד לֵיהּ כְּמָא דַעֲבַדְתָּ לְסִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה דְּיָתֵיב בְּחֶשְׁבּוֹן׃ 3 וִיהַב יְיָ אֱלָהָנָא בִּידָנָא אַף יָת עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן וְיָת כָּל עַמֵּיהּ וּמְחֵינֵיהּ עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַר לֵיהּ מְשֵׁיזִיב׃

* Transibimus per terram tuam: in via ibo, non 27
declinabo ad dextram neque ad sinistram. * Cibos 28
argento tribues mihi & comedam, & aquā argen-
to tribues mihi & bibam, nisi quòd transibo pedi-
bus. * Sicut fecerunt mihi filij Esau habitantes in 29
Seir, & Moabitæ habitantes in Ar, quoad transeā
Iordanem in terram, quam Dominus Deus noster
dat nobis. * Et non voluit Seon rex Esebon per- 30
trāsire nos per eum, quia indurauit Dominus Deus
noster spiritum eius, & obfirmauit cor eius, vt tra-
deretur in manus tuas, vt in die hac. * Et dixit 31
Dominus ad me, Ecce incepi tradere ante faciem tuā
Seon regem Esebon Amorræum & terram eius: in-
cipe possidere terram eius. * Et exijt Seon rex Ese- 32
bon in occursum nobis & ipse et omnis populus eius
in prælium in Iasa. * Et tradidit eum Dominus 33
Deus noster in manus nostras ante faciem nostram,
& percussimus eum & filios eius, & omnem po-
pulum eius. * Et obtinuimus omnes ciuitates eius 34
in tempore illo, & euertimus omnem ciuitatem, de-
inceps & vxores eorum & filios eorum non reli-
quimus viuos.
* Verùm iumenta prædati sumus nobis ipsis, & 35
spolia ciuitatum cepimus;
* Ex Aroer, quæ est apud ripam torrentis Ar- 36
non, & ciuitatem existentem in valle, & vsque
ad montem Galaad: non fuit ciuitas, quæ effugeret
nos: omnes tradidit Dominus Deus noster in ma-
nus nostras.
* Verùm in terram filiorum Ammon non transi- 37
uimus, omnia propinqua torrenti Iaboc, & ciuita-
tes quæ in montana, sicut præcepit nobis Dominus
Deus noster.

CAP. III.

ET reuersi ascendimus viam quæ in Basan, & 1
exijt Og rex Basan in occursum nobis, ipse &
omnis populus eius in prælium in Edrai. * Et di- 2
xit Dominus ad me, Ne timeas eum, quia in manus
tuas tradidi eum, & omnē populum eius et omnem
terram eius; et facies ei sicut fecisti Seon regi Amor-
ræorum, qui habitabat in Esebon. * Et tradidit 3
eum Dominus Deus noster in manus nostras, &
Og regem Basan & omnem populum eius, & per-
cussimus eum ita quòd non reliquimus eius semen.

27 * παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου· ἐν τῇ ὁδῷ πορεύσομαι, οὐκ
28 ἐκκλινῶ δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. * βρώματα ἀργυρίου ἀποδώσῃ
μοι καὶ φάγομαι, καὶ ὕδωρ ἀργυρίου ἀποδώσῃ μοι καὶ πίομαι,
29 πλὴν ὅτι παρελεύσομαι τοῖς ποσί. * καθὼς ἐποίησάν μοι οἱ
υἱοὶ ἡσαῦ οἱ κατοικοῦντες ἐν σηίρ, καὶ οἱ μωαβῖται οἱ κατοικοῦν-
τες ἐν ἀρ ἕως ἂν παρέλθω τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος
30 ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν. * καὶ οὐκ ἠθέλησε σηὼν βασιλεὺς
ἐσεβὼν παρελθεῖν ἡμᾶς δι' αὐτοῦ· ὅτι ἐσκλήρυνε κύριος ὁ θεὸς
ἡμῶν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσεν τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἵνα πα
31 ραδοθῇ εἰς τὰς χεῖράς σου, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. * καὶ εἶπε
κύριος πρός με, ἰδοὺ ἦργμαι παραδοῦναι πρὸ προσώπου
σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν τὸν ἀμορραῖον καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ·
32 ἔναρξαι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτοῦ. * καὶ ἐξῆλθε σηὼν βα
σιλεὺς ἐσεβὼν εἰς συνάντησιν ἡμῖν καὶ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς
33 αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἰασά. * καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς
ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν πρὸ προσώπου ἡμῶν· καὶ ἐπατά-
ξαμεν αὐτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ.
34 * καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ, καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς γυ-
ναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν οὐ κατελίπομεν ζωγρίαν.
35 * πλὴν τὰ κτήνη ἐπρονομεύσαμεν ἑαυτοῖς· καὶ τὰ σκῦλα
36 τῶν πόλεων ἐλάβομεν, * ἐξ ἀροήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ χει
μάρρου ἀρνῶν, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὖσαν ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἕως
ὄρους τοῦ γαλαάδ· οὐκ ἐγενήθη πόλις, ἥτις διέφυγεν ἡμᾶς· τὰς
πάσας παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν.
37 * πλὴν εἰς τὴν γῆν υἱῶν ἀμμὼν οὐ παρήλθομεν, πάντα τὰ
συγκυροῦντα χειμάρρῳ ἰαβὸκ καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ τῇ
ὀρεινῇ, καθότι ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

γ΄.

1 * Καὶ ἐπιστραφέντες ἀνέβημεν ὁδὸν τὴν εἰς βασάν, καὶ
ἐξῆλθεν ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν, αὐτὸς καὶ
2 πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἐδραΐμ. * καὶ εἶπε κύριος
πρός με, μὴ φοβηθῇς αὐτόν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέ-
δωκα αὐτόν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ,
καὶ ποιήσεις αὐτῷ ὥσπερ ἐποίησας τῷ σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμορ-
3 ραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών. * καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βα-
σὰν καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν ἕως τοῦ
μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ σπέρμα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Transibo per terram tuam; per viam publicam ibo, non declinabimus ad dexteram nec ad sinistram. 28 Frumentum argento vendes mihi,
vt comedam; & aquam argento dabis mihi, vt bibam; tantummodo transibo pedibus meis. 29 Sicut fecerunt mihi filij Esau qui habitant in Seir, &
Moabitæ qui habitant in ciuitate Ar, donec transeam Iordanem ad terram quam Dominus Deus noster daturus est nobis. 30 Et noluit Seon rex
Esebon dimittere nos transire per terminum suum, quia indurauit Dominus Deus tuus spiritum eius, & roborauit cor eius, vt traderet eum in ma
nus tuas sicut in die hac. 31 Et dixit Dominus ad me, Vide quòd incepi tradere in conspectu tuo Seon & terram eius: incipe eijcere eum vt possi-
deas terram eius. 32 Et egressus est Seon in occursum nostrum ipse & omnis populus eius, vt pugnaret in Iahas. 33 Et tradidit eum Domi-
nus Deus noster in conspectu nostro, & percussimus eum & filios eius, & omnem populum eius. 34 Et subiecimus omnes ciuitates eius in tem-
pore illo, & destruximus omnes vrbes, & viros ac mulieres, & paruulos, non reliquimus reliquias. 35 Tantummodo iumēta deprædati sumus no
bis, & spolia ciuitatum quas subiecimus. 36 Ab Aroer quæ est super ripam torrentis Arnon & ciuitatem quæ est in torrente, & vsque ad Galaad,
nulla fuit ciuitas quæ fortior nobis esset, sed omnes tradidit Dominus Deus noster in conspectu nostro. 37 Tantummodo ad terram filiorum
Ammon non accessisti, & ad omnem ripam torrentis Iaboc, & ad vrbes montis, & ad omnia loca quæ præcepit Dominus Deus noster.

CAP. III.

ET perreximus & ascendimus per viam Basan, & egressus est Og rex Basan in occursum nostrū, ipse & omnis populus eius vt committeret bel-
lum in Edrai. 2 Et dixit Dominus ad me, Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi eum, & omnem populum eius, & terram eius: & fa-
cies ei sicut fecisti Seon regi Amorræorum qui habitabat in Esebon. 3 Et dedit Dominus Deus noster in manu nostra etiam Og regem
Basan & omnem populum eius, & percussimus eum donec nullus ex eis relictus esset.

4 וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־עָרָיו בָּעֵת הַהִוא לֹא
הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא־לָקַחְנוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים
עִיר כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן׃
5 כָּל־אֵלֶּה עָרִים בְּצֻרֹת חוֹמָה גְבֹהָה
דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד׃
6 וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ
חֶשְׁבּוֹן הַחֲרֵם כָּל־עִיר מְתִם הַנָּשִׁים וְהַטָּף׃
7 וְכָל־הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הֶעָרִים בַּזּוֹנוּ לָנוּ׃
8 וַנִּקַּח בָּעֵת הַהִוא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנַּחַל אַרְנֹן עַד־הַר
9 חֶרְמוֹן׃ צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן וְהָאֱמֹרִי
10 יִקְרְאוּ־לוֹ שְׂנִיר׃ כֹּל עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל־הַגִּלְעָד
וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג
11 בַּבָּשָׁן׃ כִּי רַק־עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר
הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל הֲלֹה הִוא בְּרַבַּת
בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת
12 רָחְבָּהּ בְּאַמַּת־אִישׁ׃ וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ
בָּעֵת הַהִוא מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־עַל־נַחַל אַרְנֹן וַחֲצִי
הַר־הַגִּלְעָד וְעָרָיו נָתַתִּי לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי׃
13 וְיֶתֶר הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי
לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה כֹּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב לְכָל־הַבָּשָׁן
14 הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים׃ יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה
לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי
וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־שְׁמוֹ אֶת־הַבָּשָׁן חַוֺּת יָאִיר
15 עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וּלְמָכִיר נָתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד׃
16 וְלָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־
נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל
17 בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד
יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה
מִזְרָחָה׃

4 Vaſtantes cunctas ciuitates illius vno
tempore. Non fuit oppidum quod nos effu-
geret. ſexaginta vrbes & omnem regionem
Argob regni Og in Baſan.
5 Cunctæ vrbes erant munitæ muris altiſ-
ſimis portiſque & vectibus abſq; oppidis in-
numeris, quæ non habebant muros.
6 Et deleuimus eos ſicut feceramus Seon
regi Eſebon, diſperdentes omnem ciuitatem,
viróſque ac mulieres, & paruulos.
7 Iumenta autẽ & ſpolia vrbiũ diripuimus.
8 Tulimúſque illo in tempore terram de
B manu duorum regum Ammorræorum, qui
erant trans Iordanem, à torrente Arnon vſ-
9 que ad montem Hermon, Quem Sidonij
Sarion vocant,& Ammorræi Sanir.
10 Omnes ciuitates quæ ſitæ ſunt in plani-
cie,& vniuerſam terrã Galaad & Baſan,vſque
ad Selcha & Edrai ciuitates regni Og in Baſan.
11 Solus quippe Og rex Baſan reſtiterat de
ſtirpe Gigantum: & monſtratur lectus eius
ferreus, qui eſt in Rabath filiorum Ammon,
nouẽ cubitos habens lõgitudinis, & quatuor
latitudinis ad menſurã cubiti virilis manus.
12 Terrámque poſſedimus tempore illo ab
Aroer, quæ eſt ſuper ripam torrentis Arnon,
vſque ad mediam partem montis Galaad. &
ciuitates illius dedi Ruben & Gad.
13 Reliquam autem partem Galaad & om-
nem Baſan regni Og tradidi mediæ tribui Ma-
naſſe, omnem regionem Argob. Cunctáque
Baſan vocabatur terra Gigantum.
14 Iair filius Manaſſe poſſedit omnem regio-
nem Argob vſque ad terminos Geſſuri & Ma
C chati. vocauítq; ex nomine ſuo Baſan Auoth-
iair, id eſt villas Iair, vſque in præſentẽ diem.
15 Machir quoque dedi Galaad. Et tri-
16 bubus Ruben & Gad dedi de terra Galaad vſ-
que ad torrentẽ Arnon medium torrentis &
confinium vſq; ad torrentẽ Ieboc, qui eſt ter-
17 minus filiorũ Ammon. Et planiciem ſolitu
dinis atque Iordanẽ, & terminos Cenereth vſ-
que ad mare deſerti, quod eſt ſalſiſsimum, ad
radicem montis Phaſga contra Orientem.

תרגום אונקלוס

4 וכבשנא ית כל קרוהי בעדנא ההוא לא הות קרתא דלא נסיבנא מנהון שיתין קרוין כל בית פלך טרכונא מלכותיה דעוג במתנן׃
5 כל אלין קרוין כריכן מקפן שור דילהן דשין ועברין בר מקרוי פצחיא סגיאן לחדא׃
6 וגמרנא יתהון כמא דעבדנא לסיחן מלכא דחשבון גמרנא כל קרויא גבריא נשיא וטפלא׃
7 וכל בעירא ועדי קרויא בזנא לנא׃
8 ונסיבנא בעדנא ההוא ית ארעא מיד תרין מלכי אמוראה די בעברא דירדנא מנחלא דארנון עד טורא דחרמון׃
9 צידונאי קרן לחרמון שרין ואמוראי קרן ליה טורא תלגא׃
10 כל קרוי מישרא וכל גלעד וכל מתנן עד סלכה ואדרעי קרוי מלכותיה דעוג במתנן׃
11 ארי לחוד עוג מלכא דמתנן אשתאר משאר גבריא הא ערסיה ערסא דברזלא הלא היא ברבת בני עמון תשע אמין אורכה וארבע אמין פותיה באמת מלך׃
12 וית ארעא הדא ירתנא בעדנא ההוא מערער דעל נחלא דארנון ופלגות טורא דגלעד וקרוהי יהבית לשבט ראובן ולשבט גד׃
13 ושאר גלעד וכל מתנן מלכותיה דעוג יהבית לפלגות שבטא דמנשה כל בית פלך טרכונא לכל מתנן ההוא מתקרי ארע גבריא׃
14 יאיר בר מנשה נסיב ית כל בית פלך טרכונא עד תחום גשוראה ואפקרוס וקרא יתהן על שמיה ית מתנן כפרני יאיר עד יומא הדין׃
15 ולמכיר יהבית ית גלעד׃
16 ולשבט ראובן ולשבט גד יהבית מן גלעד ועד נחלא דארנון גו נחלא ותחומיה ועד יובקא נחלא תחומא דבני עמון׃
17 ומישרא וירדנא ותחומיה מגינוסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא תחות משפך מרמתא מדינחא׃

Et obtinuimus omnes ciuitates eius in tempore 4
illo, non fuit ciuitas quam non cepimus ab eis: se-
xaginta ciuitates, omnia confinia Argob regis Og
in Basan.
Omnes hæ ciuitates munitæ, muri alti, portæ 5
& vectes, præter ciuitates Pherezæorum multas
valde.
Destruximus eos, sicut fecimus Seon regi Ese- 6
bon, & destruximus omnem ciuitatem, deinceps
& mulieres & filios.
Et omnia iumenta & spolia ciuitatum præda- 7
ti sumus nobis ipsis.
Et cepimus in tempore illo terram de manibus 8
duorum regum Amorræorum, qui erant trans Jor-
danem à torrente Arnon vsq; ad montem Hermon.
Phœnices cognominant Hermon Sarion, & 9
Amorræus cognominauit id Sanir.
Omnes ciuitates Misor & omnis Galaad & 10
omnis Basan vsque ad Selcha & Edrai ciuitates
regni Og in Basan.
Quia tamen Og rex Basan restiterat de Ra- 11
phaim: ecce lectus eius lectus ferreus, ecce hic in
Rabath filiorum Ammon: nouem cubitorum longi-
tudo eius, & quatuor cubitorum latitudo eius in
cubito viri.
Et terram illam possedimus in tempore illo ab 12
Aroer, quæ est iuxta ripam torrentis Arnon, & di-
midium montis Galaad, & ciuitates eius dedi Ru-
bem & Gath.
Et reliquum Galaad et omnem Basan regnum 13
Og dedi dimidiæ tribui Manasse, & omnem cir-
cum regionem Argob, & omnem Basan illam, ter-
ra Raphain computabitur.
Et Jaer filius Manasse accepit omnem circum 14
regionem Argob vsq; ad terminos Gessuri & Ma-
chati; & cognominauit illas in nomine suo Basan
Auothiair vsque ad diem hanc.
Et Machir dedi Galaad. 15
Et Ruben & Gad dedi à Galaad vsq; ad tor- 16
rentem Arnon medium torrentis terminum & vs-
que ad Jaboc, & torrens finis filijs Ammon.
Et planities & Jordanis terminus à Cenereth 17
& vsque ad maris planitiem maris salsi à Sedoth
vallem Orientis.

4 καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ και-
ρῷ ἐκείνῳ, οὐκ ἦν πόλις ἣν οὐκ ἐλάβομεν παρ᾽ αὐτῶν, ἑξ-
ήκοντα πόλεις, πάντα τὰ περίχωρα ἀργὼβ βασιλέως ὢγ
ἐν τῇ βασὰν.
5 πᾶσαι αὗται πόλεις ὀχυραί, τείχη ὑψηλά, πύλαι
καὶ μοχλοί, πλὴν τῶν πόλεων τῶν φερεζαίων τῶν πολλῶν
6 σφόδρα. ἐξωλοθρεύσαμεν αὐτούς, ὥσπερ ἐποιήσα-
μεν τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβών· καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν
πόλιν, ἑξῆς καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα.
7 καὶ πάντα τὰ κτήνη καὶ τὰ σκῦλα τῶν πόλεων ἐπρονο-
μεύσαμεν ἑαυτοῖς.
8 καὶ ἐλάβομεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν γῆν ἐκ χειρῶν δύο
βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ
χειμάρρου ἀρνὼν ἕως ὄρους ἑρμών.
9 οἱ φοίνικες ἐπονομάζουσι τὸ ἑρμὼν σανιών, καὶ ὁ ἀμορ-
ραῖος ἐπωνόμασεν αὐτὸ σανίρ.
10 πᾶσαι πόλεις μισὼρ καὶ πᾶσα γαλαὰδ καὶ πᾶσα
βασὰν ἕως ἐλχὰ, καὶ ἐδραῒν πόλεις βασιλείας τοῦ ὢγ ἐν
τῇ βασάν.
11 ὅτι πλὴν ὢγ βασιλεὺς βασὰν κατελείφθη ἀπὸ τῶν
ῥαφαΐν· ἰδοὺ ἡ κλίνη αὐτοῦ κλίνη σιδηρᾶ, ἰδοὺ αὕτη ἐν τῇ ἄκρᾳ
τῶν υἱῶν ἀμμών· ἐννέα πηχῶν τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τεσσά-
ρων πηχέων τὸ εὖρος αὐτῆς ἐν πήχει ἀνδρός.
12 καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν ἐν τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ ἀπὸ ἀροήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος χειμάρρου ἀρνών, καὶ
τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους γαλαάδ, καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ ἔδωκα τῷ
13 ῥουβὴμ καὶ τῷ γάθ. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ γαλαὰδ καὶ
πᾶσαν τὴν βασὰν βασιλείαν ὢγ ἔδωκα τῷ ἡμίσει τῆς φυ-
λῆς μανασσῆ, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον ἀργώβ, καὶ πᾶσαν
τὴν βασὰν ἐκείνην, γῆ ῥαφαῒν λογισθήσεται.
14 καὶ ἰαὴρ υἱὸς μανασσῆ ἔλαβε πᾶσαν τὴν περίχωρον
ἀργὼβ ἕως τῶν ὁρίων γεσσουρὶ καὶ μαχαθί· καὶ ἐπωνόμασεν
αὐτὰς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν βασὰν αὐωθιαὴρ ἕως τῆς
15 ἡμέρας ταύτης. καὶ τῷ μαχὶρ ἔδωκα τὴν γαλαάδ.
16 καὶ τῷ ῥουβὴμ καὶ τῷ γὰδ ἔδωκα ἀπὸ τῆς γαλαὰδ ἕως τοῦ
χειμάρρου ἀρνὼν μέσον τοῦ χειμάρρου ὅριον καὶ ἕως τοῦ ἰαβώκ,
17 καὶ ὁ χειμάρρους ὅριον τοῖς υἱοῖς ἀμμών. καὶ ἡ ἀραβὰ καὶ ὁ
ἰορδάνης ὅριον ἀπὸ χενερὲθ, καὶ ἕως θαλάσσης ἀραβὰ θα-
λάσσης ἁλυκῆς ἀπὸ σηδὼθ τὴν φάραγγα ἀνατολῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et subiecimus omnes vrbes eius in tempore illo, non fuit ciuitas quam non acceperimus ab eis, sexaginta vrbes omnia loca prouinciæ Argob regni Og in Basan. 5 Omnes istæ vrbes munitæ & muratæ quæ habebant seras & vectes præter villas absque muris multas nimis. 6 Et destruximus eas, sicut fecimus Seon regi Esebon, disperdentes omnium ciuitatum viros & mulieres & paruulos. 7 Et omnia iumenta, & spolia vrbium diripuimus nobis. 8 Et tulimus in tempore illo terram de manu duorum regum Amorræorum qui erant trans Iordanem, à torrente Arnon vsque ad montem Hermon. 9 Sidonij vocabant Hermon Sarion, & Amorræi appellabant eum montem niuis. 10 Omnes vrbes quæ sunt in planitie, & omnem Galaad, & omnem Basan vsque ad Selca & Edrai vrbes regni Og in Basan. 11 Quoniam solus Og rex Basan remansit de reliquiis Gigantum: ecce lectus eius lectus est ferreus, qui vtique est in Rabbath filiorum Amon, nouem cubitos habens longitudinis & quatuor cubitos latitudinis in cubito eiusdem regis. 12 Et terram hanc possedimus in tempore illo ab Aroer quæ est iuxta torrentem Arnon vsque ad mediam partem montis Galaad, & ciuitates illius dedi tribui Ruben & tribui Gad. 13 Reliquam autem partem Galaad & omnem Basan regni Og dedi dimidiæ tribui Manasse omnem regionem prouinciæ Argob. Omnis illa prouincia Basan vocabatur terra Gigantum. 14 Iair filius Manasse tulit omnem prouinciam regionis Argob vsque ad terminum Gesuri & Machati, & vocauit ex nomine suo Basan oppida Iair vsque in diem hanc. 15 Machir quoque dedi Galaad. 16 Et tribui Ruben & tribui Gad dedi à Galaad vsque ad torrentem Arnon medium torrentis & terminum eius vsque ad torrentem Iaboc, qui est terminus filiorum Ammon. 17 Et planiciem & Iordanem & terminum eius à Genesar vsque ad mare planiciei quod est mare salis sub decliuio collis ad Orientem.

18 וָאֲצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ
חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־
19 בְּנֵי־חָיִל׃ רַק נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם יָדַעְתִּי
כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי
20 לָכֶם׃ עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם
כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְשַׁבְתֶּם אִישׁ
21 לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ וְאֶת־יְהוֹשׁוּעַ
צִוֵּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ הָרֹאֹת אֵת כָּל־
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה
כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה
22 עֹבֵר שָׁמָּה׃ לֹא תִּירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם׃
23 וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה בָּעֵת הַהִוא
24 לֵאמֹר׃ אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה הַחִלּוֹתָ
לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה
אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה
25 כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ׃ אֶעְבְּרָה נָּא וְאֶרְאֶה
אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר
26 הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנֹן׃ וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם
וְלֹא שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לָךְ אַל־תּוֹסֶף
דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה׃
27 עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה
וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר
28 אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ
וְאַמְּצֵהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא
יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃
29 וַנֵּשֶׁב בַּגָּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר׃

18 Præcepíque vobis in tempore illo dicens, Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hæreditatem; expediti præcedite fratres vestros filios Israel omnes viri robusti;
19 Absque vxoribus & paruulis atque iumentis. Noui enim quòd plura habeatis pecora, & in vrbibus remanere debebunt quas tradidi vobis:
20 Donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris sicut vobis tribuit, & possideant ipsi etiam terram quam daturus est eis trans Iordanem, tunc reuertetur vnusquisque in possessionem suam quam dedi vobis.
21 Iosue quoque in tempore illo præcepi, dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus vester duobus his regibus, sic faciet omnibus regnis ad quæ transiturus es.
22 Ne timeas eos. Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis.
23 Precatúsque sum Dominum in tempore illo, dicens:
24 Domine Deus tu cœpisti ostendere seruo tuo magnitudinem tuam, manúmque fortissimam. Neque enim est alius Deus vel in cœlo, vel in terra qui possit facere opera tua, & comparari fortitudini tuæ.
25 Transibo igitur, & videbo terram hanc optimam trans Iordanem & montem istum egregium & Libanum.
26 Iratúsque est Dominus mihi propter vos, nec exaudiuit me, sed dixit mihi, Sufficit tibi, nequaquam vltra loquaris de hac re ad me.
27 Ascende cacumen Phasgæ, & oculos tuos circunfer ad Occidentem & ad Aquilonem, Austrúmq; & Orientem, & aspice: nec enim transibis Iordanem istum.
28 Præcipe Iosue & corrobora eum atque conforta, quia ipse precedet populum istum, & diuidet eis terram quam visurus es.
29 Mansimúsque in valle contra Fanum Phogor.

תרגום אונקלוס

18 וּפַקֵּידִית יָתְכוֹן בְּעִידָּנָא הַהִיא לְמֵימַר יְיָ אֱלָהֲכוֹן יְהַב לְכוֹן יָת אַרְעָא הָדָא לְמֵירְתַהּ מְזָרְזִין תְּעִבְרוּן קֳדָם אֲחֵיכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מְזָרְזֵי חֵילָא׃
19 לְחוֹד נְשֵׁיכוֹן וְטַפְלְכוֹן וּבְעִירְכוֹן יָדַעְנָא אֲרֵי בְעִיר סַגִּי לְכוֹן יִתְּבוּן בְּקִרְוֵיכוֹן דִּיהַבִית לְכוֹן׃ 20 עַד דִּינִיחַ
יְיָ לַאֲחֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן וְיֵירְתוּן אַף אִינּוּן יָת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן יָהֵיב לְהוֹן בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא וּתְהוּבוּן גְּבַר לִירוּתְתֵיהּ דִּיהַבִית לְכוֹן׃
21 וְיָת יְהוֹשֻׁעַ פַּקֵּידִית בְּעִידָּנָא הַהוּא לְמֵימַר עֵינָךְ חֲזָאָן יָת כָּל דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהֲכוֹן לִתְרֵין מַלְכַיָּא הָאִלֵּין כֵּן יַעְבֵּיד יְיָ לְכָל מַלְכְוָתָא דְּאַתְּ עָבַר לְתַמָּן׃
22 לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מֵימְרֵיהּ יְגִיחַ לְכוֹן קְרָב׃ 23 וְצַלֵּיתִי קֳדָם יְהוָה בְּעִידָּנָא הַהוּא לְמֵימַר׃
24 אֲדֹנָי יְהוִה אַתְּ שָׁרֵיתָא לְאַחְזָאָה יָת עַבְדָּךְ יָת רְבוּתָךְ וְיָת יְדָךְ תַּקִּיפָא דְּאַתְּ הוּא אֱלָהָא דִּשְׁכִנְתָּךְ בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא מִלְּרַע
וְלֵית דְּיַעְבֵּד כְּעוֹבָדָךְ וּכְגִבְרְוָתָךְ׃ 25 אֶעְבַּר כְּעַן וְאֶחֱזֵי יָת אַרְעָא טַבְתָא דִּי בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא טוּרָא טָבָא הָדֵין וּבֵית מַקְדְּשָׁא׃
26 וַהֲוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ עֲלַי בְּדִילְכוֹן וְלָא קַבֵּיל מִנִּי וַאֲמַר יְיָ לִי סַגִּי לָךְ לָא תוֹסֵף לְמַלָּלָא קֳדָמַי עוֹד בְּפִתְגָמָא הָדֵין׃
27 סַק לְרֵישׁ רָמָתָא וּזְקוֹף עֵינָךְ לְמַעְרְבָא וּלְצִיפּוּנָא וּלְדָרוֹמָא וּלְמַדִּינְחָא וַחֲזֵי בְעֵינָךְ אֲרֵי לָא תֶעְבַּר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין׃
28 וּפַקֵּיד יָת יְהוֹשֻׁעַ וְתַקֵּיפְהִי וְעַלֵּימְהִי אֲרֵי הוּא יֶעְבַּר קֳדָם עַמָּא הָדֵין וְהוּא יַחְסֵין יָתְהוֹן יָת אַרְעָא דְתֶחֱזֵי׃
29 וִיתֵבְנָא בְחֵילְתָא מְלָקֳבֵל בֵּית פְּעוֹר׃

‡ Et præcepi vobis in tempore illo, dicens: Domi- 18
nus Deus noster dedit vobis terram hanc in hære-
ditatem; armati præcedite ante faciem fratrum ve-
strorum filiorum Israel omnis potens.
‡ Veruntamen vxores vestræ & filij vestri & 19
iumenta vestra, scio quòd multa iumenta vobis,
habitent in ciuitatibus vestris, quas dedi vobis;
‡ Quousque quiescere faciat Dominus Deus ve- 20
ster fratres vestros, sicut & vos; & possideant
etiam ipsi terram, quam Dominus Deus noster dat
eis trans Jordanem: & reuertemini vnusquisque
in hæreditatem suam, quam dedi vobis.
‡ Et Josue præcepi in tempore illo, dicens: Oculi 21
vestri viderunt omnia quæcunque fecit Dominus
Deus noster duobus regibus istis: sic faciet Domi-
nus omnibus regnis, in quæ tu transis illuc.
‡ Non timebitis ab eis; quia Dominus Deus no- 22
ster ipse pugnabit pro vobis.
‡ Et oraui Dominum in tempore illo, dicens: 23
‡ Domine, Domine, tu cœpisti ostendere tuo 24
seruo fortitudinem tuam & potentiam tuam, &
manum tuam fortem, & brachium tuum excel-
sum. quis enim Deus in cælo aut in terra, qui fa-
ciet sicut fecisti tu secundum opera tua & secundū
fortitudinem tuam?
‡ Transiens igitur videbo terram bonam hanc 25
existentem trans Jordanem, montem bonum hunc
& antilibanum.
‡ Et contempsit me Dominus propter vos, & 26
non exaudiuit me. Et dixit Dominus ad me: Suf-
ficiat tibi; ne addas vltra loqui ad me verbum
hoc.
‡ Ascende in verticem excisi, & respice ocu- 27
lis tuis versus mare, & Aquilonem, & Austrū,
& Orientem, & vide oculis tuis, quia non tran-
sibis Jordanem hunc.
‡ Et præcipe Josue, & corrobora eum, & con- 28
forta eum; quia hic transibit ante faciem popu-
li huius, & ipse diuidet eis terram quam vi-
disti.
‡ Et sedimus in valle prope domum Phogor. 29

18 ‡ καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων· κύ-
ριος ὁ θεὸς ἡμῶν δέδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην ἐν κλήρῳ,
ἐνοπλισάμενοι προπορεύεσθε πρὸ προσώπου τῶν ἀδελ-
φῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραὴλ πᾶς δυνατός.
19 ‡ πλὴν αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη
ὑμῶν, οἶδα ὅτι πολλὰ κλήνη ὑμῖν, κατοικείτωσαν ἐν ταῖς
πόλεσιν ὑμῶν, αἷς ἔδωκα ὑμῖν,
20 ‡ ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς
ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κατακληρονομήσωσι καὶ αὐτοὶ τὴν
γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ
ἰορδάνου· καὶ ἐπαναστραφήσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κληρονο-
μίαν αὐτοῦ, ἣν δέδωκα ὑμῖν.
21 ‡ καὶ τῷ ἰησοῦ ἐνετειλάμην ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οἱ
ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν τοῖς δύο βασιλεῦσι τούτοις, οὕτως ποιήσει κύριος
πάσαις ταῖς βασιλείαις, ἐφ' ἃς σὺ διαβαίνεις ἐκεῖ.
22 ‡ οὐ φοβηθήσεσθε ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐ-
τὸς πολεμήσει περὶ ὑμῶν.
23 ‡ καὶ ἐδεήθην κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων·
24 ‡ κύριε, κύριε, σὺ ἤρξω δεῖξαι τῷ σῷ θεράποντι τὴν ἰσχύν σου
καὶ τὴν δύναμίν σου, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν
βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν· τίς γὰρ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ ἐπὶ
τῆς γῆς, ὅστις ποιήσει καθὰ ἐποίησας σὺ κατὰ τὰ ἔργα σου
καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου;
25 ‡ διαβὰς οὖν ὄψομαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην τὴν οὖ-
σαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τὸ ὄρος τὸ ἀγαθὸν τοῦτο καὶ ἀντιλί-
βανον.
26 ‡ καὶ ὑπερεῖδέ με κύριος ἕνεκεν ὑμῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσέ
μου. καὶ εἶπε κύριος πρός με· ἱκανούσθω σοι, μὴ προσθῇς ἔτι
λαλῆσαι πρὸς με τὸν λόγον τοῦτον·
27 ‡ ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ λελαξευμένου, καὶ ἀνά-
βλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λί-
βα καὶ ἀνατολάς. καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὅτι οὐ διαβήσῃ
τὸν ἰορδάνην τοῦτον.
28 ‡ καὶ ἔντειλαι τῷ ἰησοῦ καὶ κατίσχυσον αὐτὸν καὶ παρακάλε-
σον αὐτόν, ὅτι οὗτος διαβήσεται πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ
τούτου, καὶ αὐτὸς ἐγκληρονομήσει αὐτοῖς τὴν γῆν ἣν ἑώ-
ρακας.
29 ‡ καὶ ἐνεκαθήμεθα ἐν νάπῃ σύνεγγυς οἴκου φογώρ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et præcepi vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus vester dedit vobis terram hanc in hæreditatem; accincti transibitis coram fratribus
vestris filiis Israel omnes fortes exercitus. 19 Tantummodo vxores vestræ & familiæ vestræ & iumenta vestra; noui enim quòd
iumenta multa sint vobis, habitent in vrbibus vestris quas dedi vobis, 20 Donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris sicut
vobis, & possideant etiam ipsi terram quam Dominus Deus vester daturus est eis vltra Iordanem; & reuertemini vnusquisque ad hæreditatem
suam quam dedi vobis. 21 Et Iosue præcepi in tempore illo, dicens: Oculi tui vident omnia quæ fecit Dominus Deus vester duo-
bus his regibus, sic faciet Dominus omnibus regnis ad quæ tu transis. 22 Ne timeas eos, quoniam verbum Domini Dei ve-
stri pugnabit pro vobis. 23 Et oraui coram Domino in tempore illo, dicens: 24 Domine Deus, tu cœpisti ostendere
seruo tuo magnitudinem tuam, & manum tuam fortissimam; quoniam tu es Deus, & maiestas tua est in cælis desuper, & dominaris in terra deor-
sum, & non est qui faciat iuxta opera tua, & iuxta potentiam tuam. 25 Transeam obsecro, & videam terram bonam, quæ est vltra
Iordanem, & montem istum bonum, & domum sanctuarij. 26 Et fuit ira à facie Domini contra me propter vos, & non exaudiuit
me. Et dixit Dominus ad me: Sufficit tibi, ne addas vltrà loqui coram me de hac re.
27 Ascende ad verticem collis, & leua oculos tuos ad Occidentem, & ad Aquilonem, & ad Austrum, & ad Orientem; & vide oculis tuis,
quoniam non transibis Iordanem istum.
28 Præcipe autem Iosue, & conforta eum, & corrobora eum, quoniam ipse transibit coram populo isto, & ipse possidere eos faciet terram quam
videbis. 29 Et habitauimus in valle contra Beth-Phogor.

ד

1 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־הַחֻקִּים וְאֶל־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת
לְמַעַן תִּחְיוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
2 יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם׃ לֹא תֹסִפוּ עַל־
הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ
לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי
3 מְצַוֶּה אֶתְכֶם׃ עֵינֵיכֶם הָרֹאוֹת אֵת אֲשֶׁר־
עָשָׂה יְהוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל־הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ
אַחֲרֵי בַעַל־פְּעוֹר הִשְׁמִידוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ׃
4 וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם
5 הַיּוֹם׃ רְאֵה׀ לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים
כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ
6 אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם
וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים
אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק
7 עַם־חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ כִּי מִי־גוֹי
גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ
8 בְּכָל־קָרְאֵנוּ אֵלָיו׃ וּמִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ חֻקִּים
וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
9 אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃ רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר
נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ
עֵינֶיךָ וּפֶן־יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם
10 לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ׃ יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר יְהוָה אֵלַי הַקְהֶל־לִי
אֶת־הָעָם וְאַשְׁמִעֵם אֶת־דְּבָרָי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן
לְיִרְאָה אֹתִי כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־
11 הָאֲדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן׃ וַתִּקְרְבוּן וַתַּעַמְדוּן
תַּחַת הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד־לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ
עָנָן וַעֲרָפֶל׃

CAP. IIII.

1 A ET nunc Iſrael audi præcepta & iudicia quæ ego doceo te, vt faciens ea viuas, & ingrediens poſſideas terram quam Dominus Deus patrum veſtrorum daturus eſt vobis.

2 * Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Cuſtodite mandata Domini Dei veſtri, quæ ego præcipio vobis.

3 * Oculi veſtri viderunt omnia quæ fecit Dominus cõtra Beel-phegor, quomodo contriuerit omnes cultores eius de medio veſtri.

4 * Vos autem qui adhæretis Domino Deo veſtro, viuitis vniuerſi vſque in præſentem diem.

5 * Scitis quòd docuerim vos præcepta atque iuſtitias, ſicut mandauit mihi Dominus Deus meus, ſic facietis ea in terra quam poſſeſſuri eſtis.

6 * Et obſeruabitis & implebitis opere. Hæc eſt enim veſtra ſapientia & intellectus coram populis, vt audientes vniuerſi præcepta hæc, dicant: En populus ſapiens & intelligens gens magna.

7 * Nec eſt alia natio tam grandis quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſecrationibus noſtris.

8 * Quæ enim eſt alia gens ſic inclyta, vt habeat ceremonias iuſtáq; iudicia & vniuerſam legem, quam ego proponam hodie ante oculos veſtros?

9 * Cuſtodi igitur temetipſum & animam tuam ſolicitè, ne obliuiſcaris verborum quæ B viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos;

10 * Die quo ſtetiſti coram Domino Deo tuo in Oreb, quando Dominus locutus eſt mihi, dicens: Congrega ad me populum vt audiat ſermones meos, & diſcant timere me in omni tempore, quo viuunt in terra, doceántque filios ſuos.

11 * Et acceſſiſtis ad radices montis qui ardebat vſque ad cœlum, erántque in eo tenebræ & nubes & caligo.

תרגום אונקלוס

ד

1 וּכְעַן יִשְׂרָאֵל שְׁמַעוּ לִקְיָמַיָּא וּלְדִינַיָּא דַּאֲנָא מַלֵּיף יָתְכוֹן לְמֶעְבַּד בְּדִיל דְּתֵיחוֹן וְתֵיעֲלוּן וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתְכוֹן יָהֵיב לְכוֹן׃
2 לָא תוֹסְפוּן עַל פִּתְגָּמַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן וְלָא תִמְנְעוּן מִינֵּיהּ לְמִיטַּר יָת פִּקּוֹדַיָּא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן׃ 3 עֵינֵיכוֹן חֲזָאָן
יָת דַּעֲבַד יְיָ בְּפָלְחֵי בַעֲלָא פְעוֹר אֲרֵי כָל גַּבְרָא דְּהַלֵּיךְ בָּתַר פָּלְחֵי בַעֲלָא פְעוֹר שֵׁיצְיֵיהּ יְיָ אֱלָהָךְ מִבֵּינָךְ׃ 4 וְאַתּוּן דְּדִבַקְתּוּן בְּדַחַלְתָא
דַּייָ אֱלָהֲכוֹן קַיָּמִין כּוּלְּכוֹן יוֹמָא דֵין׃ 5 חֲזֵי דְּאַלֵּיפִית יָתְכוֹן קְיָמִין וְדִינִין כְּמָא דְּפַקְּדַנִי יְיָ אֱלָהִי לְמֶעְבַּד כֵּן בְּגוֹ אַרְעָא דְּאַתּוּן
עָלִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ 6 וְתִיטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן אֲרֵי הִיא חָכְמַתְכוֹן וְסָכְלְתָנוּתְכוֹן לְעֵינֵי עַמְמַיָּא דְּיִשְׁמְעוּן יָת כָּל קְיָמַיָּא הָאִלֵּין וְיֵימְרוּן
לְחוּד עַם חַכִּים וְסָכְלְתָן עַמָּא רַבָּא הָדֵין׃ 7 אֲרֵי מָאן עַם רַב דְּלֵיהּ אֱלָהָא קָרִיב לֵיהּ לְקַבָּלָא צְלוֹתֵיהּ בְּעִידַן עָקְתֵיהּ כַּייָ אֱלָהָנָא
בְּכָל עִידָן דַּאֲנַחְנָא מְצַלָּן קֳדָמוֹהִי׃ 8 וּמָאן עַם רַב דְּלֵיהּ קְיָמִין וְדִינִין קְשִׁיטִין כְּכֹל אוֹרָיְתָא הָדָא דַּאֲנָא יָהֵיב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵין׃
9 לְחוּד אִסְתְּמַר לָךְ וְטַר נַפְשָׁךְ לַחְדָא דִּלְמָא תִתְנְשֵׁי יָת פִּתְגָּמַיָּא דַּחֲזָאָה עֵינָךְ וְדִילְמָא יְעִידוּן מִלִּבָּךְ כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ וּתְהוֹדְעִינּוּן לִבְנָךְ
וְלִבְנֵי בְנָךְ׃ 10 יוֹמָא דְּקָמְתָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּחֹרֵב כַּד אֲמַר יְיָ לִי כְּנוֹשׁ קֳדָמַי יָת עַמָּא וְאַשְׁמְעִינּוּן יָת פִּתְגָּמַי דְּיִלְּפוּן לְמִדְחַל
יָתִי כָּל יוֹמַיָּא דְּאִנּוּן קַיָּמִין עַל אַרְעָא וְיָת בְּנֵיהוֹן יַלְּפוּן׃ 11 וּקְרֵבְתּוּן וְקַמְתּוּן בִּשְׁפוֹלֵי טוּרָא וְטוּרָא בָּעֵר בְּאִישָׁתָא עַד צֵית
שְׁמַיָּא חֲשׁוֹכָא עֲנָנָא וַאֲמִיטְתָא׃

CAP. IIII.

ET nunc Israel audi iustificationes & iudicia, 1
quæcunque ego doceo vos hodie facere, vt viua-
tis & multiplicemini, & ingressi possideatis ter-
ram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dat
vobis.
Non addetis ad verbum quod ego præcipio vo- 2
bis, & non auferetis ab eo: custodite mandata Do-
mini Dei vestri, quæcunq; ego præcipio vobis hodie.
Oculi vestri viderunt omnia quæcunque fecit 3
Dominus Deus noster Beel-phegor, quia omnis ho-
mo qui ambulauit post Beel-phegor, contriuit illum
Dominus Deus noster ex vobis.
Vos autem adhærentes Domino Deo nostro, 4
viuitis omnes in hodiernum.
Scitis, ostendi vobis iustificationes & iudicia, 5
sicut præcepit mihi Dominus Deus meus, vt facia-
tis sic vos in terra quam vos intratis illuc vt possi-
deatis eam.
Et obseruabitis & facietis; quia hæc sapientia 6
vestra & intellectus vester coram omnibus genti-
bus, quæcunque audiuerint omnes iustificationes
has; & dicent, Ecce populus sapiens & sciens gens
magna hæc.
Quia quæ gens magna, cui est ei Deus appro- 7
pinquans eis, vt Dominus Deus noster in omnibus
quibus eum inuocauerimus?
Et quæ gens magna cui sunt ei iustificationes 8
& iudicia iusta iuxta omnem legem hanc, quam ego
do coram vobis hodie?
Attende tibi ipsi, & custodi animam tuam 9
valde, ne aliquando obliuiscaris omnium verborum,
quæ viderunt oculi tui, & ne excidant à corde tuo
omnibus diebus vitæ tuæ, & docebis filios tuos,
& filios filiorum tuorum,
Die quo stetistis corã Domino Deo tuo in Oreb 10
die concionis, quando dixit Dominus ad me, Con-
grega ad me populum hunc, & audiant verba mea,
vt discant timere me omnibus diebus quos ipsi
viuunt super terram, & filios suos doceant.
Et accessistis & stetistis sub monte, & mons 11
comburebatur igne vsque ad cœlum, tenebræ & ca-
ligo & procella.

δ'.

1 Καὶ νῦν ἰσραὴλ ἄκουε τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν κριμά-
των, ὅσα ἐγὼ διδάσκω ὑμᾶς σήμερον ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυ-
πλασιασθῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύ-
ριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν.
2 οὐ προσθήσετε πρὸς τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, καὶ
οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτοῦ, φυλάσσεσθε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ
θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.
3 οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύ-
ριος ὁ θεὸς ἡμῶν τῷ βεελ-φεγὼρ, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὅστις
ἐπορεύθη ὀπίσω βεελ-φεγὼρ, ἐξέτριψεν αὐτὸν κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν ἐξ ὑμῶν.
4 ὑμεῖς δὲ οἱ προσκείμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ζῆτε πάν-
τες ἐν τῇ σήμερον.
5 ἴδετε δέδειχα ὑμῖν δικαιώματα καὶ κρίσεις καθὰ ἐνετεί-
λατό μοι κύριος ὁ θεός μου, τοῦ ποιῆσαι οὕτως ὑμᾶς ἐν τῇ
γῇ ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
6 καὶ φυλάξεσθε, καὶ ποιήσετε, ὅτι αὕτη ἡ σοφία ὑμῶν καὶ
ἡ σύνεσις ὑμῶν ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἂν ἀκούσωσι
πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα, καὶ ἐροῦσιν, ἰδοὺ λαὸς σοφὸς καὶ
ἐπιστήμων τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο.
7 ὅτι ποῖον ἔθνος μέγα, ᾧ ἐστιν αὐτῷ θεὸς ἐγγίζων αὐτοῖς,
ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν οἷς αὐτὸν ἐπικαλεσώμεθα;
8 καὶ ποῖον ἔθνος μέγα ᾧ ἐστιν αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρί-
ματα δίκαια κατὰ πάντα τὸν νόμον τοῦτον, ὃν ἐγὼ δίδωμι ἐνώ-
πιον ὑμῶν σήμερον;
9 πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ φύλαξον τὴν ψυχήν σου σφόδρα,
μήποτε ἐπιλάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἑωράκασιν οἱ
ὀφθαλμοί σου, καὶ μὴ ἀποστήτωσαν ἀπὸ τῆς καρδίας σου πά-
σας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ συμβιβάσεις τοὺς υἱούς σου
καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου,
10 ἡμέραν ἣν ἔστητε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν χωρὴβ
τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, ὅτε εἶπε κύριος πρός με, ἐκκλησία-
σον πρός με τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἀκουσάτωσαν τὰ ῥήματά
μου, ὅπως μάθωσι φοβεῖσθαί με πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐ-
τοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν διδάξωσι.
11 καὶ προσήλθετε καὶ ἔστητε ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ τὸ ὄρος
ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ, σκότος καὶ γνόφος καὶ θύ-
ελλα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

ET nunc Israel audite præcepta & iudicia quæ ego doceo vos ad faciendum, vt viuatis & ingrediamini, & possideatis terram quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis.
[2] Non addetis ad verba quæ ego præcipio vobis, nec auferetis ex eis, vt custodiatis præcepta Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis.
[3] Oculi vestri viderunt quod fecit Dominus contra cultores Beelphegor, quoniam omnem virum qui ambulauit post cultores Beel-phegor disperdidit Dominus Deus tuus de medio tui.
[4] Vos autem qui adhæsistis timori Domini Dei vestri, permanetis vniuersi hodie.
[5] Videte quòd docui vos pręcepta & iudicia sicut præcepit mihi Dominus Deus meus, vt sic faciatis in medio terræ, ad quam vos ingredimini vt possideatis eam.
[6] Et seruabitis & facietis ea, quoniam hæc est sapientia vestra & intellectus in oculis populorum qui audierint omnia præcepta hæc, & dicent; Certè sapiens & intelligens est populus hic magnus.
[7] Quis est enim populus magnus qui habeat Deum appropinquantem sibi vt suscipiat orationem eius in tempore tribulationis suæ, sicut Deus noster in omni tempore quo nos oramus coram eo?
[8] Et quis est populus magnus qui habeat statuta & iudicia vera, sicut vniuersa lex ista quam ego pono coram vobis hodie?
[9] Veruntamen custodi temetipsum & custodi animam tuam nimis, ne fortè obliuiscaris verborum quæ viderunt oculi tui, & ne fortè recedant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ, & docebis ea filios tuos, & filios filiorum tuorum.
[10] Die quo stetisti coram Domino Deo tuo in Oreb, quando dixit mihi Dominus, Congrega populum in conspectu meo, & audire faciam eos verba mea, vt discant timere me omnibus diebus, quibus ipsi permanent super terram, & filios suos doceant.
[11] Et accessistis & stetistis in humiliori loco montis, & mons ardebat igni vsque ad cœlum, & erant tenebræ & nubes & caligo.

12 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים
אַתֶּם שֹׁמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל׃
13 * וַיַּגֵּד לָכֶם אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם
לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לֻחוֹת
14 אֲבָנִים׃ * וְאֹתִי צִוָּה יְהוָה בָּעֵת הַהִוא
לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
15 * וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם
כָּל־תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ
16 הָאֵשׁ׃ * פֶּן־תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל
תְּמוּנַת כָּל־סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה׃
17 * תַּבְנִית כָּל־בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תַּבְנִית
כָּל־צִפּוֹר כָּנָף אֲשֶׁר תָּעוּף בַּשָּׁמָיִם׃
18 * תַּבְנִית כָּל־רֹמֵשׂ בָּאֲדָמָה תַּבְנִית כָּל־
19 דָּגָה אֲשֶׁר־בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ * וּפֶן־תִּשָּׂא
עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת־הַיָּרֵחַ
וְאֶת־הַכּוֹכָבִים כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ
לָהֶם וַעֲבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם
20 לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃ * וְאֶתְכֶם לָקַח
יְהוָה וַיּוֹצִא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרָיִם לִהְיוֹת
21 לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ * וַיהוָה הִתְאַנַּף־
בִּי עַל־דִּבְרֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע לְבִלְתִּי עָבְרִי אֶת־הַיַּרְדֵּן
וּלְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה
22 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃ * כִּי אָנֹכִי מֵת בָּאָרֶץ
הַזֹּאת אֵינֶנִּי עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֹבְרִים וִירִשְׁתֶּם
23 אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃ * הִשָּׁמְרוּ לָכֶם
פֶּן־תִּשְׁכְּחוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת
עִמָּכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל אֲשֶׁר צִוְּךָ
24 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה
הוּא אֵל קַנָּא׃

12 Locutúſque eſt Dominus ad vos de medio ignis: Vocem verborum eius audiſtis, & formam penitus non vidiſtis.
13 * Et oſtendit vobis pactum ſuum, quod præcepit vt faceretis, & decē verba quæ ſcripſit in duabus tabulis lapideis.
14 * Mihíque mandauit in illo tempore, vt docerem vos ceremonias & iudicia, quæ facere deberetis in terra, quam poſſeſſuri eſtis.
15 * Cuſtodite igitur ſolicitè animas veſtras. C non vidiſtis aliquam ſimilitudinem in die qua locutus eſt vobis Dominus in Oreb de medio ignis.
16 * Ne fortè decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem aut imaginem maſculi vel fœminæ ſimilitudinem.
17 * Omnium iumentorum quæ ſunt ſuper terram, vel auium ſub cælo volantium,
18 * Atque reptilium quæ mouentur in terra; ſiue piſcium, qui ſub terra morantur in aquis.
19 * Ne fortè eleuatis oculis ad cælum videas Solem & Lunam, & omnia aſtra cæli, & errore deceptus adores ea & colas, quæ creauit Dominus Deus tuus in miniſterium cunctis gentibus quæ ſub cælo ſunt.
20 * Vos autem tulit Dominus & eduxit de fornace ferrea Ægypti, vt haberet populum hæreditarium ſicut eſt in præſenti die.
21 * Iratúſque eſt Dominus contra me propter ſermones veſtros, & iurauit vt non tranſirem Iordanem, nec ingrederer terram optimam quam daturus eſt vobis.
22 * Ecce moriar in hac humo, non tranſibo Iordanem, vos tranſibitis & poſſidebitis terram egregiam.
23 * Caue ne quando obliuiſcaris pacti Do- D mini Dei tui quod pepigit tecum, & facias tibi ſculptam ſimilitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit.
24 * Quia Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt, Deus æmulator.

תרגום אונקלוס

12 וּמַלִיל יְהוָה עִמְכוֹן מִגוֹ אֶשָׁתָא קָל פִּתְגָמִין אַתּוּן שָׁמְעִין וּדְמוּת לֵיתֵיכוֹן חָזַן אֱלָהֵין קָלָא׃ 13 וְחַוִי לְכוֹן יָת קְיָמֵיה דְפַקֵיד יָתְכוֹן
לְמֶעְבַּד עַשְׂרָא פִּתְגָמִין וּכְתָבִינוּן עַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָא׃ 14 וְיָתִי פַּקֵיד יְיָ בְּעִידָנָא הַהוּא לְאַלָּפָא יָתְכוֹן קְיָמִין וְדִינִין לְמֶעְבַּדְכוֹן יָתְהוֹן
בְּאַרְעָא דְאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָן לְמֵירְתַהּ׃ 15 וְתִסְתַּמְרוּן לַחֲדָא לְנַפְשָׁתֵיכוֹן אֲרֵי לָא חֲזֵיתוּן כָּל דְמוּת בְּיוֹמָא דְמַלֵיל יְהוָה עִמְכוֹן
בְּחֹרֵב מִגוֹ אֶשָׁתָא׃ 16 דִילְמָא תְחַבְּלוּן וְתַעְבְּדוּן לְכוֹן צַלְמָא דְמוּת כָּל צוּרָא דְמוּת דְכַר אוֹ נֻקְבָא׃ 17 דְמוּת כָּל בְּעִירָא דִי בְּאַרְעָא
דְמוּת כָּל צִיפַר דְפָרַח דְתֵיעוּף בַּאֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָא׃ 18 דְמוּת כָּל רִחְשָׁא דִי בְּאַרְעָא דְמוּת כָּל נוּנֵי דִי בְמַיָא מִלְרַע
לְאַרְעָא׃ 19 וְדִילְמָא תִזְקוֹף עֵינָךְ לִשְׁמַיָא וְתֶחֱזֵי יָת שִׁמְשָׁא וְיָת סִיהֲרָא וְיָת כּוֹכְבַיָא כָּל חֵילָא דִשְׁמַיָא וְתִטְעֵי וְתִסְגוֹד לְהוֹן
וְתִפְלְחִינוּן דְזַמֵין יְיָ אֱלָהָךְ יָתְהוֹן לְכָל עַמְמַיָא תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָא׃ 20 וְיָתְכוֹן קָרֵב יְיָ לְדַחַלְתֵיהּ וְאַפֵּיק יָתְכוֹן מִכּוּרָא דְפַרְזְלָא
מִמִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 21 וּמִן קֳדָם יְיָ הֲוָה רְגַז עֲלַי עַל פִּתְגָמֵיכוֹן וְקַיֵים בְּדִיל דְלָא לְמֶעְבַּר יָת יַרְדְנָא
וּבְדִיל דְלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא טָבָא דַיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא׃ 22 אֲרֵי אֲנָא מָאִית בְּאַרְעָא הָדָא לֵית אֲנָא עָבַר יָת יַרְדְנָא וְאַתּוּן
עָבְרִין וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָא טָבְתָא הָדָא׃ 23 אִסְתַּמַרוּ לְכוֹן דִילְמָא תִנְשׁוֹן יָת קְיָמָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן דִגְזַר עִמְכוֹן וְתַעְבְּדוּן לְכוֹן
צַלְמָא דְמוּת כּוֹלָא דְפַקְדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ 24 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ אֶשָׁא אָכְלָא הוּא אֵל קַנָּא׃

Et locutus est Dominus ad vos in monte de 12
medio ignis vocem verborum; vos audistis & for-
mam non vidistis, sed vocem.
Et annunciauit vobis pactum suum, quod præ- 13
cepit vobis vt faceretis decem verba; & scripsit ea
in duabus tabulis lapideis.
Et mihi præcepit Dominus in tempore illo, vt 14
docerem vos iustificationes & iudicia, vt facere-
tis hæc vos super terram, in quam vos intratis illuc
vt possideatis illam.
Et custodite valde animas vestras, quia non 15
vidistis omnem similitudinem in die qua locutus
est Dominus ad vos in Oreb in monte de medio
ignis.
Ne fortè delinquatis & faciatis vobis ipsis 16
sculptam similitudinem, omnẽ imaginem similitudi-
nem masculi aut fœminæ.
Similitudinem omnis iumenti quæ sunt super 17
terram, similitudinem omnis auis alatæ quæ volat
sub cœlo.
Similitudinem omnis reptilis, quod repit super 18
terram, similitudinem omnis piscis, quæcunque sunt
in aquis sub terra.
Et ne fortè respiciens in cœlum, & videns So- 19
lem & Lunam, & stellas, & omnem ornatum cœ-
li, deceptus adores ea, & colas ea, quæ distribuit Do
minus Deus tuus hæc omnibus gentibus quæ sub
cœlo.
Vos autem accepit Dominus Deus, & edu- 20
xit vos de fornace ferrea de Ægypto, vt essetis ei
populus hæreditarius, vt in die hac.
Et Dominus iratus est mihi pro his quæ dicun 21
tur à vobis, & iurauit vt non transirem Iordanem
hunc, & non ingrederer in terram bonam, quam
Dominus Deus dat vobis in sorte.
Ego enim morior in terra hac, & non transeo 22
Iordanem; vos autem transitis Iordanem, & possi-
debitis terram bonam hanc.
Et attendite vos, ne vnquam obliuiscamini 23
pacti Domini Dei vestri, quod disposuit ad vos, &
faciatis vobis ipsis sculptam similitudinem omnium
quæ præcepit tibi Dominus Deus tuus.
Quoniam Dominus Deus tuus ignis consu- 24
mens est ipse, Deus zelotes.

12 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ
πυρὸς φωνὴν ῥημάτων· ὑμεῖς ἠκούσατε καὶ ὁμοίωμα οὐκ ἴδε-
τε, ἀλλ᾽ ἢ φωνήν.
13 καὶ ἀνήγγειλεν ὑμῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ἐνετείλατο
ὑμῖν ποιεῖν τὰ δέκα ῥήματα, καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλά-
κας λιθίνας.
14 καὶ ἐμοὶ ἐνετείλατο κύριος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διδάξαι
ὑμᾶς δικαιώματα καὶ κρίσεις ποιεῖν αὐτὰ ὑμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς,
εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
15 καὶ φυλάξασθε σφόδρα τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴδε-
τε πᾶν ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς
ἐν χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός.
16 μή ποτε ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν
ὁμοίωμα, πᾶσαν εἰκόνα ὁμοίωμα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ·
17 ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίω-
μα παντὸς ὀρνέου πτερωτοῦ ὃ πέταται ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ.
18 ὁμοίωμα παντὸς ἑρπετοῦ, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίωμα
παντὸς ἰχθύος, ὅσα ἐστὶν ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς.
19 καὶ μή ποτε ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον
καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρα-
νοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἃ
ἀπένειμε κύριος ὁ θεός σου αὐτὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑπο-
κάτω τοῦ οὐρανοῦ.
20 ὑμᾶς δὲ ἔλαβε κύριος ὁ θεός, καὶ ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ τῆς
καμίνου τῆς σιδηρᾶς ἐξ αἰγύπτου, εἶναι αὐτῷ λαὸν ἔγκληρον,
ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.
21 καὶ κύριος ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑφ᾽ ὑμῶν.
καὶ ὤμοσεν ἵνα μὴ διαβῶ τὸν ἰορδάνην τοῦτον, καὶ ὅπως μὴ εἰσέλ-
θω εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν κύριος ὁ θεὸς δίδωσιν ὑμῖν
ἐν κλήρῳ.
22 ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οὐ διαβαίνω τὸν
ἰορδάνην, ὑμεῖς δὲ διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην, καὶ κληρονομήσετε
τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην.
23 καὶ προσέχετε ὑμεῖς μή ποτε ἐπιλάθησθε τὴν διαθή-
κην κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἣν διέθετο πρὸς ὑμᾶς, καὶ ποιήσητε
ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντων ὧν συνέταξέ σοι κύ-
ριος ὁ θεός σου.
24 ὅτι κύριος ὁ θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστὶν αὐτός,
θεὸς ζηλωτής.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et locutus est Dominus vobiscum de medio ignis. vocem verborum vos audiebatis,& formam non videbatis nisi vocem.
13 Et nunciauit vobis pactum suum quod præcepit vobis vt faceretis decem verba, & scripsit ea in duabus tabulis lapideis.
14 Et mihi præcepit Dominus in tempore illo vt docerem vos præcepta & iudicia, vt faceretis ea in terra ad quam vos transitis vt possideatis
eam. 15 Custodite valde animas vestras,quia nullam similitudinem vidistis in die qua locutus est Dominus vobiscum in Oreb
de medio ignis. 16 Ne fortè corrumpamini & faciatis vobis imaginem aut similitudinem omnis figuræ , similitudinem
masculi aut fœminæ. 17 Similitudinem omnis iumenti quod est in terra, similitudinem omnis auis pennatæ quæ volat
per aërem firmamenti cœli; 18 Similitudinem omnis reptilis quod est in terra, similitudinem omnium piscium qui sunt in
aqua sub terra. 19 Et ne fortè eleues oculos tuos ad cœlum, & videas Solem & Lunam, & stellas,& omnem militiam
cœli, & decipiaris,& adores ea, & colas ea,quæ præparauit Dominus Deus tuus omnibus populis sub omni cœlo.
20 Vos autem applicauit Dominus ad timorem suum,& eduxit vos de fornace ferrea de Ægypto, vt sitis ei in populum hæreditarium sicut in
die hac. 21 Et à facie Domini fuit ira contra me propter verba vestra,& iurauit vt non transirem Iordanem,neque intrarem
in terram bonam quam Dominus Deus tuus daturus est tibi in possessionem. 22 Ego enim moriar in terra hac, non
enim transibo Iordanem,& vos transibitis & possidebitis terram bonam illam. 23 Cauete vobis ne fortè obliuiscamini
pacti Domini Dei vestri quod pepigit vobiscum, & faciatis vobis simulachrũ vel similitudinẽ omnium, de quibus præcepit Dominus Deus tuus.
24 Quoniam verbum Domini Dei tui ignis consumens est, Deus zelotes.

25 * כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם
בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל וַעֲשִׂיתֶם
26 הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ׃ * הַעִידֹתִי
בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אָבֹד
תֹּאבֵדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים
אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים
27 עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן׃ * וְהֵפִיץ יְהוָה
אֶתְכֶם בָּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר
28 יְנַהֵג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה׃ * וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם
אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא־
יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן׃
29 * וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ
30 כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ * בַּצַּר לְךָ
וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
31 וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ׃ * כִּי אֵל
רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא
32 יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ * כִּי
שְׁאַל־נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־
הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל־הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה
הַשָּׁמַיִם וְעַד־קְצֵה הַשָּׁמָיִם הֲנִהְיָה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל
33 הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ׃ * הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים
34 מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי׃ * אוֹ
הֲנִסָּה אֱלֹהִים לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת
בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ
נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם
35 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ׃ * אַתָּה הָרְאֵתָ
לָדַעַת כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ׃
36 * מִן־הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־
הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃

25 * Si genueritis filios ac nepotes, & morati
fueritis in terra, deceptíq; feceritis vobis ali-
quam similitudinem, patrãtes malum coram
Dño Deo vestro vt eũ ad iracundiam prouo-
26 cetis: * Testes inuoco hodie cœlum & ter-
ram, citò perituros vos esse de terra quam
transito Iordane possessuri estis. Non hãbita-
bitis in ea longo tẽpore, sed delebit vos Dñs;
27 * Atque disperget in omnes gentes; & re-
manebitis pauci in nationibus ad quas vos
ducturus est Dominus.
28 * Ibíque seruietis diis qui hominum manu
fabricati sunt, ligno & lapidi qui non vident
nec audiunt nec comedunt nec odorantur.
29 * Cúmque quæsieris ibi Dominum Deum
tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quę-
30 sieris; * Et tota tribulatione animę tuę, post-
quã te inuenerint omnia quæ prædicta sunt.
E Nouissimo autem tempore reuertêris ad Do-
minum Deum tuum, & audies vocem eius.
31 * Quia Deus misericors Dñs Deus tuus est.
Nõ dimittet te nec omnino delebit, neq; ob-
liuiscetur pacti in quo iurauit patribus tuis.
32 * Interroga de diebus antiquis qui fuerunt
ante te ex die quo creauit Dominus Deus ho
minem super terram à summo cœlo vsque ad
summum eius, si facta est aliquando huiusce-
modi res, aut vnquam cognitum est:
33 * Vt audiret populus vocem Domini Dei
loquentis de medio ignis, sicut tu audisti &
vixisti.
34 * Si fecit Deus vt ingrederetur, & tolleret
sibi gentem de medio nationum per tenta-
tiones, signa atque portenta, per pugnam &
robustam manum extentúmq; brachium &
horribiles visiones, iuxta omnia quæ fecit pro
vobis Dominus Deus vester in Ægypto vi-
dentibus oculis tuis.
35 * Vt scires quoniam Dominus ipse est Deus,
& non est alius præter eum.
36 * De cœlo te fecit audire vocem suam vt do-
ceret te, & in terra ostendit tibi ignem suum
maximum, & audisti verba illius de medio
ignis.

תרגום אונקלוס

25 אֲרֵי תֵלְדוּן בְּנִין וּבְנֵי בְנִין וְתִתְעַתְּקוּן בְּאַרְעָא וּתְחַבְּלוּן וְתַעְבְּדוּן צַלְמָא דְמוּת כּוֹלָא וְתַעְבְּדוּן דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְגָּזָא
קֳדָמוֹהִי׃ 26 אַסְהֵידִית בְּכוֹן יוֹמָא דֵין יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא אֲרֵי מֵיבַד תֵּיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא דְאַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ
לָא תוֹרְכוּן יוֹמִין עֲלַהּ אֲרֵי אִשְׁתֵּצָאָה תִשְׁתֵּיצוּן׃ 27 וִיבַדַּר יְהוָה יָתְכוֹן בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְתִשְׁתַּאֲרוּן עַם דְּמִנְיָן בְּעַמְמַיָּא דְּאַגְלֵי יְיָ יָתְכוֹן
לְתַמָּן׃ 28 וְתִפְלְחוּן תַּמָּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טַעֲוָתָא עוֹבַד יְדֵי אֱנָשָׁא אָעָא וְאַבְנָא דְּלָא חָזַן וְלָא שָׁמְעִין וְלָא אָכְלִין וְלָא מְרִיחִין׃
29 וְתִתְבְּעוּן מִתַּמָּן יָת דַּחַלְתָּא דַייָ אֱלָהָךְ וְתַשְׁכַּח אֲרֵי תִתְבְּעִינֵיהּ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃ 30 כַּד יֵעוֹק לָךְ וִיעָרְעוּנָךְ כֹּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין
בְּסוֹף יוֹמַיָּא וּתְתוּב עַד דַּחַלְתָּא דַייָ אֱלָהָךְ וּתְקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ׃ 31 אֲרֵי אֱלָהָא רַחֲמָנָא יְיָ אֱלָהָךְ לָא יִרְטְשִׁינָּךְ וְלָא יְחַבְּלִינָּךְ וְלָא
יִנְשֵׁי יָת קְיָמָא דַּאֲבָהָתָךְ דְּקַיֵּים לְהוֹן׃ 32 אֲרֵי שְׁאֵיל כְּעַן לְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי דַּהֲווֹ קֳדָמָךְ לְמִן יוֹמָא דִּי בְרָא יְיָ אָדָם עַל אַרְעָא וּמִסְּיָפֵי
שְׁמַיָּא וְעַד סְיָפֵי שְׁמַיָּא הַהֲוָה כְּפִתְגָּמָא רַבָּא הָדֵין אוֹ הַאִשְׁתְּמַע כְּוָתֵיהּ׃ 33 הֲשָׁמַע עַמָּא קָל מֵימְרָא דַייָ מְמַלֵּל מִגּוֹ אֶשָּׁתָא
כְּמָא דִּשְׁמַעְתָּ אַתְּ וְיִתְקַיָּם׃ 34 אוֹ נִיסִּין דַּעֲבַד יְיָ לְאִתְגְּלָאָה לְמִפְרַק לֵיהּ עַמָּא מִגּוֹ עַמָּא בְּנִיסִּין בְּאָתִין וּבְמוֹפְתִין וּבִקְרָבָא וּבִידָא
תַּקִּיפָא וּבִדְרָעָא מְרָמְמָא וּבְחֶזְוָנִין רַבְרְבִין כְּכֹל דַּעֲבַד לְכוֹן יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּמִצְרַיִם לְעֵינָךְ׃ 35 אַתְּ אִתְחֲזֵיתָ לְמִידַּע אֲרֵי יְיָ הוּא
אֱלָהָא לֵית עוֹד בַּר מִנֵּיהּ׃ 36 מִן שְׁמַיָּא אַשְׁמְעָךְ יָת קָל מֵימְרֵיהּ לְאַלָּפוּתָךְ וְעַל אַרְעָא אַחְזְיָךְ יָת אֶשָּׁתֵיהּ רַבְּתָא וּפִתְגָּמוֹהִי שְׁמַעְתָּא
מִגּוֹ אֶשָּׁתָא׃

25 * *Si autem genueris filios & filios filiorum tuorum, & morati fueritis super terram, & deliqueritis & feceritis sculptam similitudinem omnis, & feceritis malum coram Domino Deo nostro, vt irritetis illum.*

26 * *Obtestor vobis hodie & cælum & terram, quòd perditione peribitis citò à terra, in quam vos transitis Jordanem illuc, vt possideatis eam. non multos morabimini dies super eam, sed deletione delebimini.*

27 * *Et disperget Dominus vos in omnibus gentibus, & remanebitis pauci numero in gentibus, in quas congregabit Dominus vos illuc.*

28 * *Et seruietis illic dijs aliis, operibus manuum hominum, lignis & lapidibus, quæ non videbunt, neque audient, neque comedent, neque olfacient.*

29 * *Et quæretis illic Dominum Deum vestrum, & inuenietis eum quando quæsieritis eum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.*

30 * *In tribulatione tua: & inuenient te omnes sermones hi, in nouissimo dierum, & conuerteris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem eius:*

31 * *Quia Deus misericors & miserator Dominus Deus tuus; non derelinquet te neque delebit te, non obliuiscetur pacti patrum tuorum, quod iurauit eis.*

32 * *Interrogate de diebus prioribus, quæ fuerunt priores te, à die qua creauit Deus hominẽ super terram, & super summum cæli vsque ad summũ cæli, si factum est secundum verbum magnum hoc, si audiuistis tale.*

33 * *Si audiuit gens vocem Dei viuentis loquentis de medio ignis, quemadmodũ audisti tu & vixisti.*

34 * *Si tentauit Deus vt intrans acciperet sibi gentem de medio gentis in tentatione, & in signis, & in prodigiis, & in bello, et in manu forti, & in brachio excelso, & in visionibus magnis: iuxta omnia quæcunque fecit nobis Dominus Deus noster in Aegypto coram te vidente.*

35 * *Ita vt scires tu quòd Dominus Deus tuus ipse Deus est, & non est Deus præter eum.*

36 * *De cælo audibilem tibi fecit vocem suam, vt erudiret te, & super terram ostendit tibi ignem suum magnum, & verba eius audisti de medio ignis.*

25 * ἐὰν δὲ γεννήσῃς υἱοὺς καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν σου, καὶ χρονίσητε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀνομίσητε, καὶ ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα παντός, καὶ ποιήσητε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, παροργίσαι αὐτόν·

26 * διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε ταχὺ ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, οὐχὶ πολυχρονιεῖτε ἡμέρας ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἢ ἐκτριβῇ ἐκτριβήσεσθε.

27 * καὶ διασπερεῖ κύριος ὑμᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ καταλειφθήσεσθε ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς συνάξει κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ.

28 * καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄψονται, οὐδὲ ἀκούσωσιν, οὐδὲ μὴ φάγωσιν, οὐδὲ μὴ ὀσφρανθῶσιν.

29 * καὶ ἐκζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ εὑρήσετε αὐτὸν ὅταν ἐκζητήσητε αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,

30 * ἐν τῇ θλίψει σου, καὶ εὑρήσουσί σε πάντες οἱ λόγοι οὗτοι ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστραφήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ·

31 * ὅτι θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων κύριος ὁ θεός σου, οὐκ ἐγκαταλείψει σε, οὐδὲ μὴ ἐκτρίψει σε, οὐκ ἐπιλήσεται τὴν διαθήκην τῶν πατέρων σου, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς.

32 * ἐπερωτήσατε ἡμέρας προτέρας τὰς γενομένας προτέρας σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, εἰ γέγονε κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, εἰ ἠκούσατε τοιοῦτον.

33 * εἰ ἀκήκοεν ἔθνος φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ὃν τρόπον ἀκήκοας σὺ καὶ ἔζησας.

34 * εἰ ἐπείρασεν ὁ θεὸς εἰσελθὼν λαβεῖν ἑαυτῷ ἔθνος ἐκ μέσου ἔθνους ἐν πειρασμῷ, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι, καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ ἐνώπιόν σου βλέποντος.

35 * ὥστε εἰδέναι σε ὅτι κύριος ὁ θεός σου αὐτὸς θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν αὐτοῦ.

36 * ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀκουστὴν σοι ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ παιδεῦσαί σε, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔδειξέ σοι τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἤκουσας ἐκ μέσου τοῦ πυρός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Quando genueris filios & filios filiorum, & senueritis in terra, & corrupti fueritis, & feceritis aliquam imaginem aut similitudinem, & fe-
ceritis quod malum est in conspectu Domini Dei tui vt ad iracundiam prouocetis eum:
26 Testes adhibeo contra vos hodie cælum
& terram quia perditione peribitis cito desuper terram propter quam vos transibitis Iordanem vt possideatis eam, non longo tempore habitabitis
in ea, sed exterminatione exterminabimini.
27 Et disperget vos Dominus inter populos, & remanebitis populus numeratus in popu-
lis ad quos migrare vos fecit Dominus.
28 Et seruietis ibi populis seruientibus idolis quæ sunt opus manuum hominum lignea aut
lapidea, quæ non vident, neque audiunt, neque comedunt, neque odorantur.
29 Et quæres inde timorem Domini Dei tui & inuenies, si
quæsieris eum toto corde tuo & tota anima tua.
30 Cùm tribulatus fueris, & euenerint tibi omnia verba hæc in fine dierum, & conuertê-
ris ad timorem Domini Dei tui, & obedies verbo eius:
31 Quoniam Deus misericors est Dominus Deus tuus, non relinquet te, nec
dissipabit te, neque obliuiscetur pacti patrum tuorum quod iurauit eis.
32 Interroga enim nunc de diebus antiquis qui fuerunt ante te à
die quo creauit Dominus hominem super terram, à summo cæli vsque ad summum cæli, si fuit res magna sicut ista, aut si audita est similis eius.
33 Si audiuit populus vocem verbi Dei loquentem de medio ignis, sicut tu audisti, & vixerit.
34 Aut viderit miracula quæ fecit Do-
minus vt reuelaretur & redimeret sibi populum de medio populi, per miracula, per signa & portenta, & in bello, & in manu forti, & in brachio ex-
celso, & in visionibus magnis, iuxta omnia quæ fecit vobis Dominus Deus vester in Ægypto ante oculos tuos.
35 Tibi ostensum est, vt
scias quoniam Dominus ipse est Deus, non est alius præter eum.
36 De cælis audire te fecit vocem verbi sui vt doceret te, & super
terra ostendit tibi ignem suum magnum, & verba eius audisti de medio ignis.

37 * וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ
אַחֲרָיו וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם׃
38 * לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ
לַהֲבִיאֲךָ לָתֶת־לְךָ אֶת־אַרְצָם נַחֲלָה כַּיּוֹם
39 הַזֶּה׃ * וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ
כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־
הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃
40 * וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־מִצְוֺתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן
תַּאֲרִיךְ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃
41 * אָז יַבְדִּיל מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר
42 הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה שָׁמֶשׁ׃ * לָנֻס שָׁמָּה רוֹצֵחַ
אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־
שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְנָס אֶל־אַחַת מִן־הֶעָרִים
43 הָאֵל וָחָי׃ * אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר
לָראוּבֵנִי וְאֶת־רָאמֹת בַּגִּלְעָד לַגָּדִי וְאֶת־גּוֹלָן
44 בַּבָּשָׁן לַמְנַשִּׁי׃ * וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם
45 מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * אֵלֶּה הָעֵדֹת
וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃
46 * בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר בְּאֶרֶץ
סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה
מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃
47 * וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן
שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח
48 שָׁמֶשׁ׃ * מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן
49 וְעַד־הַר שִׂיאֹן הוּא חֶרְמוֹן׃ * וְכָל־הָעֲרָבָה
עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה תַּחַת אַשְׁדֹּת
הַפִּסְגָּה׃

37 *Quia dilexit patres tuos, & elegit semen eorum post eos. Eduxítque te præcedens in virtute sua magna ex Ægypto:

38 * Vt deleret nationes maximas & fortiores te in introitu tuo, & introduceret te, darétq; tibi terram earum in possessionem, sicut cernis in præsenti die.

39 *Scito ergo hodie & cogitato in corde tuo, quòd Dominus ipse est Deus in cælo sursum & in terra deorsum, & non sit alius.

40 * Custodi præcepta eius atq; mandata quæ ego præcipio tibi, vt bene sit tibi & filiis tuis post te, & permaneas multo tẽpore super terram quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

41 * Tũc separauit Moyses tres ciuitates trans Iordanem ad Orientalem plagam:

42 *Vt confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum, nec sibi fuerit inimicus ante vnum & alterum diem, & ad harum aliquam vrbium possit euadere.
G

43 * Bosor in solitudine quæsita est in terra campestri de tribu Ruben; & Ramoth in Galaad quæ est in tribu Gad; & Golam, in Basan quæ est in tribu Manasse.

44 * Ista est lex quam proposuit Moyses coram filiis Israel.

45 *Et hæc testimonia & ceremoniæ, atque iudicia quæ locutus est ad filios Israel, quando egressi sunt de Ægypto;

46 * Trans Iordanem in valle contra fanum Phogor, in terra Seon regis Amorræi, qui habitauit in Esebon quem percussit Moyses. Filij quoque Israel egresi ex Ægypto,

47 * Possederunt terram eius, & terram Og regis Basan duorum regum Amorræorum qui erant trans Iordanem ad Solis ortum;

48 *Ab Aroer quæ sita est super ripam torrentis Arnon vsque ad montem Seon qui est & Hermon.

49 * Omnem planitiem trans Iordanem ad Orientalem plagam vsque ad mare solitudinis & vsque ad radices montis Phasga.

תרגום אונקלוס

37 וַחֲלַף דְּרָחֵם יָת אֲבָהָתָךְ וְיִתְרְעֵי בִּבְנֵיהוֹן בָּתְרֵיהוֹן וְאַפְּקָךְ בְּמֵימְרֵיהּ בְּחֵילֵיהּ רַבָּא מִמִּצְרָיִם׃ 38 לְתָרָכָא עַמְמִין רַבְרְבִין
וְתַקִּיפִין מִינָךְ מִקֳּדָמָךְ לְאַעָלוּתָךְ לְמִיתַּן לָךְ יָת אַרְעֲהוֹן אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 39 וְתִדַּע יוֹמָא דֵין וּתְתוּב לְלִבָּךְ אֲרֵי יְיָ הוּא
אֱלָהָא דִּשְׁכִנְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וְעַל אַרְעָא מִלְּרַע לֵית עוֹד׃ 40 וְתִטַּר יָת קְיָמוֹהִי וְיָת פִּקּוֹדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין דְּיֵיטַב
לָךְ וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ וּבְדִיל דְּתוֹרֵיךְ יוֹמִין עַל אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ כָּל יוֹמַיָּא׃ 41 בְּכֵן יַפְרֵישׁ מֹשֶׁה תְּלָת קִרְוִין בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא מִמַּדְנַח
שִׁמְשָׁא׃ 42 לְמֶעְרוֹק לְתַמָּן קָטוֹלָא דְּיִקְטוֹל יָת חַבְרֵיהּ בְּלָא מַדְּעֵיהּ וְהוּא לָא סָנֵי לֵיהּ מֵאִתְּמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי וְיֵעְרוֹק לְחַד מִן קִרְוַיָּא
הָאִלֵּין וְיִתְקַיַּם׃ 43 יָת בֶּצֶר בְּמַדְבְּרָא בְּאַרְעָא דְּמֵישְׁרָא לְשִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן וְיָת רָאמוֹת בְּגִלְעָד לְשִׁבְטָא דְּגָד וְיָת גּוֹלָן
בְּמַתְנַן לְשִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה׃ 44 וְדָא אוֹרַיְתָא דְּסַדַּר מֹשֶׁה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 45 אִלֵּין סַהֲדְוָתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם׃ 46 בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא בְּחֵילְתָא לָקֳבֵיל בֵּית פְּעוֹר בְּאַרְעָא דְּסִיחוֹן מַלְכָּא דֶּאֱמוֹרָאָה דְּיָתֵיב בְּחֶשְׁבּוֹן
דְּקַטֵּיל מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם׃ 47 וִירִתוּ יָת אַרְעֵיהּ וְיָת אַרְעָא דְּעוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנַן תְּרֵין מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה דִּי
בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא׃ 48 מֵעֲרוֹעֵר דִּי עַל כֵּיף נַחְלָא דְּאַרְנוֹן וְעַד טוּרָא דְּשִׂיאוֹן הוּא חֶרְמוֹן׃ 49 וְכָל מֵישְׁרָא דְּעִבְרָא
דְּיַרְדְּנָא מַדִּינְחָא וְעַד יַמָּא דְּמֵישְׁרָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מֵירָמָתָא׃

*Quia amauit ipse patres tuos, & elegit semen 37
eorum post eos vos supra omnes gentes, & eduxit
te ipse in fortitudine sua magna de Ægypto;
Ad perdendum gentes magnas & fortiores te 38
ante faciem tuam, ad introducendum te vt da-
ret tibi terram hanc ad possidendum, sicut habes
hodie.
Et cognosces hodie & conuerteris in men- 39
te, quia Dominus Deus tuus hic Deus in cœlo
suprà & in terra infrà, & non est vltra præter
eum.
Et custodies iustificationes eius, & præcepta 40
eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt benè ti-
bi sit & filijs tuis post te, vt longæui sitis super
terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi omnes
dies.
Tunc separauit Moyses tres vrbes trans Jor- 41
danem ab Oriente Solis:
Vt fugiat illuc homicida, qui occiderit proxi- 42
mum non sciens, & hic non odio habens eum ante
heri & tertium, & fugiet in vnam vrbium ista-
rum, & viuet.
Bosor in solitudine in terra campestri Rubem, 43
& Ramoth in Galaad quæ est Gad, & Golam in
Basan quæ est Manasse.
Ista lex quam proposuit Moyses coram filijs 44
Israel.
Et hæc testimonia & iustificationes & iudi- 45
cia, quæcunque præcepit Moyses filijs Israel in soli-
tudine, egressis ipsis de terra Ægypti,
In eo qui trans Jordanem, in valle, prope do- 46
mum Phogor, in terra Seon regis Amorræorum, qui
habitabat in Esebon, quem percussit Moyses & fi-
lij Israel, egressis ipsis de terra Ægypti.
Et possederunt terram eius, & terram Og regis 47
Basan, duorum regum Amorræorum, qui erãt trans
Jordanem ad ortum Solis;
Ab Aroer, quæ est in ripa torrentis Arnon, 48
& in monte Seon, qui est Hermon.
Omnem Araba trans Jordanem ad ortum So- 49
lis sub Asedoth excisum.*

37 διὰ τὸ ἀγαπῆσαι αὐτὸν τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐξελέ-
ξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς ὑμᾶς παρὰ πάντα τὰ
ἔθνη, καὶ ἐξήγαγέ σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ
αἰγύπτου·
38 ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερά σου πρὸ προ-
σώπου σου, εἰσαγαγεῖν σε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρο-
νομεῖν, καθὼς ἔχεις σήμερον.
39 καὶ γνώσῃ σήμερον καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅτι
κύριος ὁ θεός σου οὗτος θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
κάτω, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ.
40 καὶ φυλάξῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,
ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ τοῖς
υἱοῖς σου μετὰ σέ, ὅπως μακροήμεροι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύ-
ριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι πάσας τὰς ἡμέρας.
41 τότε ἀφώρισε μωυσῆς τρεῖς πόλεις πέραν τοῦ ἰορδάνου
ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου·
42 φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτήν, ὃς ἂν φονεύσῃ τὸν πλησίον οὐκ
εἰδώς, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ τρίτης, καὶ κα-
ταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται.
43 τὴν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ τοῦ ῥουβήμ,
καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν γαλαὰδ τῷ γαδδί, καὶ τὴν γαυλὼν ἐν βα-
σὰν τῷ μανασῆ.
44 οὗτος ὁ νόμος ὃν παρέθετο μωυσῆς ἐνώπιον τῶν υἱῶν
ἰσραήλ.
45 καὶ ταῦτα τὰ μαρτύρια, καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρί-
ματα, ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου.
46 ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν φάραγγι, ἐγγὺς οἴκου φο-
γώρ, ἐν γῇ σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐ-
σεβών, ὃν ἐπάταξε μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ἐξελθόντων
αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου·
47 καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆν ὢγ βασι-
λέως τῆς βασάν, δύο βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν
τοῦ ἰορδάνου κατ' ἀνατολὰς ἡλίου·
48 ἀπὸ ἀροήρ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνών, καὶ
ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ σηών, ὅ ἐστιν ἀερμών.
49 πᾶσαν τὴν ἀραβὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατ' ἀνατολὰς
ἡλίου ὑπὸ ἀσηδὼθ τὴν λαξευτήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[37] Et pro eo quòd dilexit patres tuos & elegit filios eorum post eos, eduxit te in verbo suo & in virtute sua magna de Ægypto.
[38] Vt eijceret populos magnos & fortiores te à facie tua, vt introduceret te: vt daret tibi terram eorum in possessionem sicut in die hac.
[39] Et scies hodie & conuerteris in corde tuo, quoniam Dominus ipse est Deus, cuius maiestas est in cœlo, sursum & in terra deorsum, & non est alius. [40] Et custodies pacta eius & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, vt bene sit tibi & filiis tuis post te, & vt prolongentur dies tui super terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi omnibus diebus.
[41] Tunc separauit Moyses tres ciuitates trans Iordanem ad Orientem Solis:
[42] Vt fugeret illuc homicida qui occiderit proximum suum ignoranter, & ipse non oderat illum ab heri & nudiustertius, vt fugiat ad vnam de ciuitatibus his & viuat. [43] Bosor in solitudine in terra campestri de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Golan in Basan de tribu Manasse. [44] Et ista est lex quam proposuit Moyses coram filiis Israel.
[45] Hæc sunt testimonia & præcepta, & iudicia quæ locutus est Moyses cum filiis Israel quando egressi sunt de Ægypto:
[46] Trans Iordanem in valle contra Bethphogor in terra Seon regis Amorræorum qui habitabat in Esebon, quem occidit Moyses & filij Israel cum egrederentur de terra Ægypti.
[47] Et possederunt terram eius & terram Og regis Basan duorum regum Amorræorum qui erant trans Iordanem ad Orientem Solis.
[48] Ab Aroer quæ est super ripam torrentis Arnon, & vsque ad montem Seon qui est Hermon.
[49] Et omnem planiciem quæ est trans Iordanem ad Orientem, & vsque ad mare quod est in planicie & vsque ad radices collis.

ה

1 * ויקרא משה אל־כל־ישראל ויאמר אלהם
שמע ישראל את־החקים ואת־המשפטים אשר
אנכי דבר באזניכם היום ולמדתם אתם
2 ושמרתם לעשתם: * יהוה אלהינו כרת עמנו
3 ברית בחרב: * לא את־אבתינו כרת יהוה את־
הברית הזאת כי אתנו אנחנו אלה פה היום
4 כלנו חיים: * פנים בפנים דבר יהוה עמכם
5 בהר מתוך האש: * אנכי עמד בין־יהוה וביניכם
בעת ההוא להגיד לכם את־דבר יהוה כי יראתם
6 מפני האש ולא־עליתם בהר לאמר: * אנכי
יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית
7 עבדים: * לא־יהיה לך אלהים אחרים על־פני:
8 * לא־תעשה לך פסל כל־תמונה אשר בשמים
ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת
9 לארץ: * לא־תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי
יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על־בנים
10 ועל־שלשים ועל־רבעים לשנאי: * ועשה חסד
11 לאלפים לאהבי ולשמרי מצותו: * לא תשא
את־שם־יהוה אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה
12 את אשר־ישא את־שמו לשוא: * שמור
את־יום השבת לקדשו כאשר צוך יהוה אלהיך:
13 * ששת ימים תעבד ועשית כל־מלאכתך: * ויום
14 השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל־
מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך
וחמרך וכל־בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח
15 עבדך ואמתך כמוך: * וזכרת כי־עבד היית בארץ
מצרים ויצאך יהוה אלהיך משם ביד חזקה
ובזרע נטויה על־כן צוך יהוה אלהיך לעשות את־
יום השבת:

CAP. V.

1 A VOcauitq; Moyſes omnem Iſraelem, & dixit ad eum, Audi Iſrael ceremonias atque iudicia quæ ego loquor in auribus veſtris hodie: diſcite ea & opere complete.
2 * Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum fœdus in Oreb.
3 * Non cum patribus noſtris inijt pactum, ſed nobiſcum, qui in præſentiarum ſumus &
4 viuimus. * Facie ad faciem locutus eſt nobis in monte de medio ignis.
5 * Ego ſequeſter & medius fui inter Dominum & vos in tempore illo, vt annunciarem vobis verba eius. Timuiſtis enim ignem, & non aſcendiſtis in montem. Et ait:
6 * Ego Dominus Deus tuus qui eduxi te de
7 terra Ægypti de domo ſeruitutis. * Non habebis Deos alienos in conſpectu meo.
8 * Non facies tibi ſculptile nec ſimilitudinem omnium quæ in cælo ſunt deſuper, & quæ in terra deorſum, & quæ verſantur in aquis ſub terra.
9 *Non adorabis ea, & non coles: Ego enim ſum Dñs Deus tuus, Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum ſuper filios in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me.
10 * Et faciẽs miſericordiã in multa milia diligẽtibus me & cuſtodiẽtibus præcepta mea.
11 * Non vſurpabis nomen Dei tui fruſtrà,
B quia nõ erit impunitus qui ſuper re vana no-
12 men eius aſſumpſerit. * Obſerua diem ſabbati vt ſanctifices eum, ſicut præcepit tibi Do-
13 minus Deus tuus. * Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua.
14 * Septimus dies ſabbati eſt, id eſt, requies Domini Dei tui. Non facies in eo quicquam operis tu & filius tuus & filia, ſeruus & ancilla, bos & aſinus, & omne iumentum tuum, & peregrinus qui eſt intra portas tuas, vt requieſcat ſeruus & ancilla tua, ſicut & tu.
15 * Memento quòd & ipſe ſeruieris in Ægypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti & brachio extẽto. Idcirco præcepit tibi vt ſeruares diem ſabbati.

תרגום אונקלוס

ה

1 וקרא משה לכל ישראל ואמר להון שמעו ישראל ית קימיא וית דיניא דאנא ממליל קדמיכון יומא דין ותלפון יתהון ותטרון למעבדהון:
2 יהוה אלהנא גזר עמנא קיים בחורב: 3 לא עם אבהתנא גזר ייי ית קימא הדא אלהין עמנא אנחנא אילין הכא יומא דין כלנא
קיימין: 4 ממלל עם ממלל מליל ייי עמכון בטורא מגו אשתא: 5 אנא הויתי קאים בין מימרא דייי וביניכון בעדנא ההוא
לחואה לכון ית פתגמא דייי ארי דחלתון מן קדם אישתא ולא סליקתון בטורא למימר: 6 אנא ייי אלהך דאפקתך מארעא דמצרים
מבית עבדותא: 7 לא יהוי לך אלה אוחרן בר מני: 8 לא תעביד לך צלם כל דמות די בשמיא מלעלא ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע
לארעא: 9 לא תסגוד להון ולא תפלחינון ארי אנא ייי אלהך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעאי לשנאי כד
משלמין בניא למחטי בתר חובי אבהתהון: 10 ועבד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי: 11 לא תימי בשמא דייי אלהך למגנא
ארי לא יזכי ייי ית דיימי בשמיה לשקרא: 12 טר ית יומא דשבתא לקדשותיה כמא דפקדך ייי אלהך: 13 שיתא יומין תפלח ותעביד
כל עיבידתך: 14 ויומא שביעאה שבתא קדם ייי אלהך לא תעביד כל עיבידא את ובנך וברתך ועבדך ואמתך ותורך וחמרך וכל בעירך
וגיורך די בקירוך בדיל דינוח עבדך ואמתך כותך: 15 ותדכר ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים ואפקך ייי אלהך מתמן בידא תקיפא
ובדרעא מרממא על כן פקדך ייי אלהך למעבד ית יומא דשבתא:

CAP. V.

ET vocauit Moyses omnem Israel, & dixit ad 1
eos, Audi Israel iustificationes & iudicia, quæ-
cunque ego loquor in auribus vestris in die hac, &
discetis ea, & custodietis facere ea.
Dominus Deus noster pepigit ad vos pactũ in 2
Oreb. Non patribus vestris disposuit Dominus 3
testamentum hoc, sed ad vos: vos autem omnes
hic viuentes hodie.
Facie ad faciem locutus est Dominus ad vos in 4
monte de medio ignis.
Et ego steti inter Dominum & inter vos in 5
tempore illo vt annunciarem vobis verba Domi-
ni, quoniam timuistis à facie ignis, & non ascendi-
stis in montem, dicens:
Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de 6
terra Ægypti ex domo seruitutis.
Non erunt tibi dij alij, præter me. 7
Non facies tibiipsi sculptile neq; omnis simili- 8
tudinem, quæcunq; in cælo supra, & quæcunque in
terra deorsum, & quæcunque in aqua sub terra.
Non adorabis ea, neq; seruies eis, quoniam ego 9
sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, reddens
peccata patrum in filios in tertiam & quartam ge-
nerationem odientibus me.
Et faciens misericordiam in milia diligentibus 10
me, & custodientibus præcepta mea.
Non accipies nomẽ Domini Dei tui in vanum, 11
non enim mundabit Dominus accipientem nomen
eius in vanum.
Custodi diem sabbatorum vt sanctifices illum, 12
quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus.
Sex dies operaberis, & facies omnia opera tua. 13
At die septimo sabbata Domino Deo tuo, non 14
facies in eo omne opus tu et filius tuus, & filia tua,
seruus tuus & ancilla tua, bos tuus & subiugale
tuum, & omne iumentum tuum, & peregrinus ha
bitans in te, vt quiescat seruus tuus, & ancilla tua
sicut & tu.
Et recordaberis quoniam seruus fuisti in terra 15
Ægypti, et eduxit te Dominus Deus tuus inde in
manu forti, & in brachio excelso; propter hoc præ-
cepit tibi Dominus Deus tuus, vt custodias tu
diem sabbatorum, & sanctifices illum.

έ.

1 Καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντα ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς
αὐτοὺς, ἄκουε ἰσραὴλ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα
ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ μαθή-
σεσθε αὐτὰ, καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά.
2 κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν διέθετο πρὸς ὑμᾶς διαθήκην ἐν χω-
3 ρήβ. οὐχὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν διέθετο κύριος τὴν διαθή-
κην ταύτην, ἀλλ' ἢ πρὸς ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ πάντες ὧδε ζῶντες
4 σήμερον. πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐλάλησε κύριος
πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός.
5 κἀγὼ εἱστήκειν ἀναμέσον κυρίου καὶ ἀναμέσον ὑμῶν ἐν τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν τὰ ῥήματα κυρίου, ὅτι ἐφοβή-
θητε ἀπὸ προσώπου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος, λέγων·
6 ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ γῆς αἰ-
γύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.
7 οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι, πλὴν ἐμοῦ.
8 οὐ ποιήσεις σεαυτῷ γλυπτὸν οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα
ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τῷ ὕδατι
ὑποκάτω τῆς γῆς.
9 οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς, ὅτι
ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρ-
τίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν
τοῖς μισοῦσί με·
10 καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς
φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.
11 οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ, οὐ γὰρ μὴ
καθαρίσῃ κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.
12 φύλαξαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτὴν,
ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου.
13 ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου.
14 τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐ
ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου,
ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ
πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί, ἵνα ἀνα-
παύσηται ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου ὥσπερ καὶ σύ.
15 καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγέ
σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι
ὑψηλῷ· διὰ τοῦτο συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου, ὥστε φυ-
λάσσεσθαί σε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων καὶ ἁγιάζειν αὐτήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. V.

ET vocauit Moyses omnem Israelem, & dixit eis, Audi Israel pacta & iudicia, quæ ego loquor coram vobis hodie, & discetis ea & obseruabitis vt faciatis ea. 2 Dominus Deus noster pepigit nobiscum pactum in Oreb. 3 Non cum patribus nostris pepigit Dominus pactum istud, sed nobiscum qui sumus hic hodie omnes nos viui. 4 Verbum verbo locutus est Dominus vobiscum in monte de medio ignis.
5 Ego stabam inter verbum Domini & vos in tempore illo, vt nunciarem vobis verbum Domini, timuistis enim à facie ignis, & non ascendistis in montem, & ait: 6 Ego Dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Ægypti de domo seruitutis. 7 Non sit tibi alius Deus præter me. 8 Non facies tibi imaginem nec omnem similitudinem eorum quæ in cœlis sursum, & quæ in terra sunt deorsum, & quæ in aquis sunt sub terra. 9 Non adorabis ea neque coles ea, quoniam ego Dominus Deus tuus, Deus zelotes, visitans peccata patrum super filios rebelles in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me, quando filij sequuntur peccata patrum suorum.
10 Et faciens misericordiam in mille generationibus diligentibus me, & custodientibus præcepta mea.
11 Non iurabis per nomen Domini Dei tui frustra, quia non iustificabit Dominus illum qui iurauerit per nomen eius in vanum.
12 Obserua diem sabbati vt sanctifices illum, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus. 13 Sex diebus operaberis, & facies omne opus tuum. 14 Septimus autem dies sabbatum est coram Domino: non facies omne opus tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, & bos tuus, & asinus tuus, & omne iumentum tuum, & peregrinus tuus qui est in vrbibus tuis, vt quiescat seruus tuus & ancilla tua sicut tu. 15 Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra Ægypti, & eduxit te Dominus Deus tuus inde in manu forti & in brachio excelso; propterea præcepit tibi Dominus Deus tuus vt serues diem sabbati.

16 כבד את־אביך ואת־אמך כאשר
צוך יהוה אלהיך למען יאריכן ימיך ולמען ייטב לך
על האדמה אשר־יהוה אלהיך נתן לך:
17 18 לא תרצח: ולא תנאף:
19 20 ולא תגנב: ולא־תענה ברעך
21 עד שוא: ולא תחמד אשת רעך
ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו
וחמרו וכל אשר לרעך:
22 את־הדברים האלה דבר יהוה אל־
כל־קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול
גדול ולא יסף ויכתבם על־שני לחת אבנים
23 ויתנם אלי: ויהי כשמעכם את־הקול מתוך
החשך וההר בער באש ותקרבון אלי כל־ראשי
24 שבטיכם וזקניכם: ותאמרו הן הראנו יהוה
אלהינו את־כבדו ואת־גדלו ואת־קלו שמענו
מתוך האש היום הזה ראינו כי־ידבר אלהים
25 את־האדם וחי: ועתה למה נמות כי
תאכלנו האש הגדלה הזאת אם־יספים אנחנו
26 לשמע את־קול יהוה אלהינו עוד ומתנו: כי מי
כל־בשר אשר שמע קול אלהים חיים מדבר
27 מתוך־האש כמנו ויחי: קרב אתה ושמע את
כל־אשר יאמר יהוה אלהינו ואת תדבר אלינו
את כל־אשר ידבר יהוה אלהינו אליך ושמענו
28 ועשינו: וישמע יהוה את־קול דבריכם בדברכם
אלי ויאמר יהוה אלי שמעתי את־קול דברי העם
הזה אשר דברו אליך היטיבו כל־אשר דברו:
29 מי־יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי
ולשמר את־כל־מצותי כל־הימים למען ייטב להם
30 ולבניהם לעלם: לך אמר להם שובו לכם
לאהליכם:

16 * Honora patrem tuum & matrem, sicut
præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt longo
viuas tempore, & benè sit tibi in terra quam
Dominus Deus tuus daturus est tibi.
17 * Non occides: * Neque mœchaberis. Matth. 5.
18 * Furtúmque non facies.
19 * Nec loquaris contra proximum tuum
20 falsum testimonium.
21 * Non concupisces vxorem proximi tui,
non domum, non agrum, non seruum, non
C ancillam, non bouem, non asinum, & vniuer-
sa quæ illius sunt.
22 * Hæc verba locutus est Dominus ad om-
nem multitudinem vestram in mõte de me-
dio ignis & nubis & caliginis, voce magna,
nihil addens amplius: & scripsit ea in duabus
tabulis lapideis quas tradidit mihi.
23 * Vos autem postquam audistis vocem de
medio tenebrarum, & mõtem ardere vidistis,
accessistis ad me omnes principes tribuum &
maiores natu:
24 * Atque dixistis, Ecce ostendit nobis Do-
minus Deus noster maiestatem & magnitudi
nem suam. Vocem enim eius audiuimus de
medio ignis, & probauimus hodie quòd lo-
quente Deo cum homine vixerit homo.
25 * Cur ergo moriemur & deuorabit nos
D ignis hic maximus? Si enim audierimus vltrà
vocem Domini Dei nostri, moriemur.
26 * Quid est omnis caro vt audiat vocẽ Dei
viuentis, qui de medio ignis loquitur, sicut
nos audiuimus & possit viuere?
27 * Tu magis accede & audi cuncta quæ di-
xerit Dominus Deus noster tibi; loquerísque
ad nos, & nos audientes faciemus ea.
28 * Quod cùm audisset Dominus, ait ad me,
Audiui vocem verborum populi huius, quæ
locuti sunt tibi: bene omnia sunt locuti.
29 * Quis det talem eos habere mentem vt ti-
meant me & custodiant vniuersa mandata
mea in omni tempore, vt bene sit eis & filiis
eorum in sempiternum!
30 * Vade ergo & dic eis, Reuertimini in ten-
toria vestra.

תרגום אונקלוס

16 יקר ית אבוך וית אמך כמא דפקדך ייי אלהך בדיל דיורכון יומך ובדיל דייטב לך על ארעא דייי אלהך יהיב לך: 17 לא
תקטול נפש: 18 ולא תגוף: 19 ולא תגנוב: 20 ולא תסהיד בחברך סהיד שקר: 21 ולא תחמד איתת חברך ולא תירוג
ביתא דחברך חקליה ועבדיה ואמתיה ותוריה וחמריה וכל די לחברך: 22 ית פתגמיא האילין מליל ייי עם כל קהלכון בטורא
מגו אשתא עננא ואמיטתא קל רב ולא פסק וכתבינון על תרין לוחי אבניא ויהבינון לי: 23 והוה כשמעכון ית קלא מגו חשוכא
וטורא בער באשתא וקרבתון לותי כל רישי שבטיכון וסביכון: 24 ואמרתון הא אחזיננא ייי אלהנא ית יקריה וית רבותיה
וית קל מימריה שמענא מגו אשתא יומא דין חזינא ארי ימליל יהוה עם אנשא ויתקיים: 25 וכען למה נמות ארי תיכלננא
אשתא רבתא הדא אם מוספין אנחנא למשמע ית קל מימרא דייי אלהנא עוד מיתין אנחנא: 26 ארי מן כל בישרא דישמע ית קל
מימרא דייי קימא ממלל מגו אשתא כותנא ויתקיים: 27 קרב את ותקבל ית כל דיימר ייי אלהנא ואת תמליל עמנא ית כל
די ימליל יהוה אלהנא עמך ונקבל ונעביד: 28 ושמיע קדם ייי ית קל פתגמיכון במללותכון עמי ואמר ייי לי שמיע
קדמי ית קל פתגמי עמא הדין דמלילו עמך אתקינו כל דמלילו: 29 לוי דיהי ליבא הדין להון למדחל יתי ולמטר ית כל פקודי
כל יומיא בדיל דיוטב להון ולבניהון לעלם: 30 איזל אמר להון תובו לכון למשכניכון:

‡ Honora patrem tuum et matrem tuam, quem- 16
admodum præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt
bene tibi sit, & longæuus sis super terram, quam
Dominus Deus tuus dat tibi.
‡ Non occides: 17
‡ Neque mœchaberis: ‡ Non furaberis: 18
‡ Non mendaciũ testificaberis contra proximum 19
tuum testimonium falsum. 20
‡ Non concupisces vxorem proximi tui; non con 21
cupisces domum proximi tui, neque agrum eius, neq;
seruum eius, neque ancillam eius, neque bouem eius,
neque subiugale eius, neque omne iumentum eius,
neque omnia quæcunque proximi tui sunt.
‡ Verba hæc locutus est Dominus ad omnẽ con- 22
gregationem vestram in monte de medio ignis. tene-
bræ, caligo, procella, vox magna, & non addidit, &
scripsit ea in duabus tabulis lapideis, & dedit mihi.
‡ Et factum est postquam audiuistis vocem de 23
medio ignis, & mons comburebatur igne, & acces-
sistis ad me omnes principes tribuum vestrarum,
& senatus vester.
‡ Et dixistis: Ecce ostendit nobis Dominus Deus 24
noster gloriam suam, & vocem eius audiuimus de
medio ignis: in die hac cognouimus quòd loquetur
Deus ad hominem, & viuet.
‡ Et nunc ne fortè moriamur, quoniam deuora- 25
bit nos ignis magnus hic, si addimus audire nos vo-
cem Domini Dei nostri adhuc, & moriemur.
‡ Quæ enim caro quæ audiuit vocem Dei vi- 26
uentis loquentis de medio ignis, sicut nos, & viuet?
‡ Accede tu & audi omnia quæcunque dixerit 27
Dominus Deus noster ad te, & tu loquêris ad nos
omnia quæcunque loquetur Dominus Deus noster
ad te, & audiemus & faciemus.
‡ Et audiuit Dominus vocem sermonum ve- 28
strorum loquentium ad me; & dixit Dominus ad
me, Audiui vocem sermonum populi huius, quæcun-
que locuti sunt ad te rectè omnia quæcunque dicta
sunt.
‡ Quis dabit esse sic cor illorum in ipsis, vt ti- 29
meant me, et custodiant præcepta mea omnibus die-
bus, vt bene sit eis, & filiis eorum in sæculum!
‡ Vade, dic eis, Reuertimini vos in domos ve- 30
stras.

16 ‡ τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου ὃν τρόπον ἐνετεί-
λατό σοι κύριος ὁ θεός σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ μακροχρόνιος
γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.
17 ‡ οὐ φονεύσεις· ‡ οὐδὲ μοιχεύσεις·
18 ‡ οὐ κλέψεις· ‡ οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον
19 σου μαρτυρίαν ψευδῆ. ‡ οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα
20 τοῦ πλησίον σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου,
21 οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐ-
τοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς
κτήνους αὐτοῦ, οὔτε πάντα ὅσα τοῦ πλησίον σου ἐστί.
22 ‡ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐλάλησε κύριος πρὸς πᾶσαν συνα-
γωγὴν ὑμῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός· σκότος, γνόφος,
θύελλα, φωνὴ μεγάλη, καὶ οὐ προσέθηκε, καὶ ἔγραψεν αὐτὰ
ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας, καὶ ἔδωκεν ἐμοί.
23 ‡ καὶ ἐγένετο ὡς ἠκούσατε τῆς φωνῆς ἐκ μέσου τοῦ πυρός, καὶ
τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρί, καὶ προσήλθετε πρός με πάντες οἱ
24 ἡγούμενοι τῶν φυλῶν ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, ‡ καὶ ἐλέγε-
τε, ἰδοὺ ἔδειξεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ
τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσαμεν ἐκ μέσου τοῦ πυρός· ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ταύτῃ οἴδαμεν ὅτι λαλήσει ὁ θεὸς πρὸς ἄνθρωπον, καὶ
ζήσεται.
25 ‡ καὶ νῦν μήποτε ἀποθάνωμεν, ὅτι ἐξαναλώσει ἡμᾶς τὸ
πῦρ τὸ μέγα τοῦτο, ἐὰν προσθῶμεν ἀκοῦσαι ἡμεῖς τὴν φω-
νὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἔτι καὶ ἀποθανούμεθα.
26 ‡ τίς γὰρ σὰρξ ἥτις ἤκουσε φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος
ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ὡς ἡμεῖς, καὶ ζήσεται;
27 ‡ πρόσελθε σὺ καὶ ἄκουσον πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν πρὸς σέ, καὶ σὺ λαλήσεις πρὸς ἡμᾶς πάντα ὅσα
ἂν λαλήσῃ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς σέ, καὶ ἀκουσόμεθα καὶ
ποιήσομεν.
28 ‡ καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν λαλούν-
των πρός με, καὶ εἶπε κύριος πρός με· ἤκουσα τὴν φωνὴν
τῶν λόγων τοῦ λαοῦ τούτου, ὅσα ἐλάλησαν πρός σε ὀρθῶς
πάντα ὅσα ἐλαλήθη.
29 ‡ τίς δώσει εἶναι οὕτως τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ὥστε
φοβεῖσθαί με, καὶ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου πάσας τὰς ἡ-
μέρας, ἵνα εὖ ᾖ αὐτοῖς καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν δι' αἰῶνος.
30 ‡ βάδισον, εἶπον αὐτοῖς, ἀποστράφητε ὑμεῖς εἰς τοὺς οἴκους
ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Honora patrem tuum & matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt prolongentur dies tui, & vt bene sit tibi super terra
quam Dominus Deus tuus dabit tibi. 17 Non occides animam: 18 Non adulterabis: 19 Neque furaberis: 20 Neque testifi-
caberis contra proximum tuum testimonium falsum. 21 Neque concupisces vxorem proximi tui; nec desideres domum proximi tui, ne-
que agrum eius, neque seruum eius, neque ancillam eius, nec bouem eius, nec asinum eius, neque omnia quæ sunt proximi tui.
22 Hæc verba locutus est Dominus cum omni ecclesia vestra in monte de medio ignis, & nubis, & caliginis voce magna, & non cessauit; & scri-
psit ea super duas tabulas lapideas, & dedit eas mihi. 23 Et factum est cùm audissetis vocem de medio tenebrarum
& montem ardentem igni, accessistis ad me omnes principes tribuum vestrarum & senes vestri. 24 Et dixistis, Ecce ostendit nobis Do-
minus Deus noster gloriam suam & magnitudinem suam, vocemq́ue verbi eius audiuimus de medio ignis: hodie vidimus quòd loquitur Do-
minus cum homine, & viuit. 25 Et nunc cur moriemur? quia deuorabit nos ignis magnus iste, si addiderimus nos
vltra audire vocem verbi Domini Dei nostri, moriemur. 26 Quoniam quid est omnis caro vt audiat vocem verbi Dei
viui loquentis de medio ignis sicut nos, & viuere possit? 27 Accede tu & suscipe omnia quæ dixerit Dominus Deus
noster, & tu loquêris nobis omnia quæ locutus fuerit Dominus Deus noster tecum, & obediemus & faciemus.
28 Et audita est coram Domino vox sermonum vestrorum cùm loqueremini mecũ, & dixit Dominus ad me, Audita est coram me vox sermo-
num populi huius quæ locuti sunt tecum, recta sunt omnia quæ locuti sunt.
29 Vtinam esset tale cor eis vt timerent me, & custodirent omnia præcepta mea omnibus diebus, vt bene esset eis & filiis eorum in sem-
piternum! 30 Vade dic eis, Reuertimini in tabernacula vestra.

31 * וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ
אֵת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ׃
32 * וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
33 אֶתְכֶם לֹא תָסֻרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל׃ * בְּכָל־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם תֵּלֵכוּ לְמַעַן
תִּחְיוּן וְטוֹב לָכֶם וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
תִּירָשׁוּן׃

ו

1 * וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
2 * לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר
אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָ אַתָּה
וּבִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ׃
3 * וְשָׁמַעְתָּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטַב
לְךָ וַאֲשֶׁר תִּרְבּוּן מְאֹד כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃
4 * שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃
5 * וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
6 נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ * וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
7 אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ * וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
8 וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ * וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ
9 לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ * וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ
10 וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ * וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֶת לָךְ עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר
לֹא־בָנִיתָ׃

31 *Tu verò hîc sta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias atque iudicia, quæ docebis eos, vt faciant ea in terra, quam dabo illis in possessionem.

32 *Custodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neq; ad dextram neque ad sinistram.

33 *Sed per viam quam præcepit Dominus Deus vester ambulabitis, vt viuatis & bene sit vobis, & protelentur dies vestri in terra possessionis vestræ.

CAP. VI.

1 A HÆc sunt præcepta & ceremoniæ atque iudicia, quæ mandauit Dominus Deus vester vt docerem vos, vt faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam.

2 *Vt timeas Dominum Deum tuum, & custodias omnia mandata & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi, & filiis ac nepotibus tuis cunctis diebus vitæ tuæ, vt prolongétur dies

3 tui. *Audi Israel & obserua vt facias quæ præcepit tibi Dominus, & bene sit tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle manantem.

4 *Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus vnus est.

5 *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.

6 *Erúntque verba hæc quæ ego præcipio B tibi hodie in corde tuo.

7 *Et narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens.

8 *Et ligabis ea quasi signum in manu tua, erúntq; & mouebuntur inter oculos tuos.

9 *Scribésque ea in limine & ostiis domus tuæ.

10 *Cúmque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram pro qua iurauit patribus tuis Abraam, Isaac, & Iacob, & dederit tibi ciuitates magnas & optimas, quas non ædificasti.

תרגום אונקלוס

31 וְאַתְּ הָכָא קוּם קֳדָמַי וַאֲמַלֵּיל עִמָּךְ יָת כָּל תַּפְקֶדְתָּא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּתַלְּפִינוּן וְיַעְבְּדוּן בְּאַרְעָא דַּאֲנָא יָהֵיב לְהוֹן לְמֵירְתַהּ׃
32 וְתִטְּרוּן לְמֶעְבַּד כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָתְכוֹן לָא תִסְטוּן לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָלָא׃
33 בְּכָל אָרְחָא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָתְכוֹן תְּהָכוּן בְּדִיל דְּתֵיחוּן וְיוֹטֵיב לְכוֹן וְתוֹרְכוּן יוֹמִין בְּאַרְעָא דְּתֵירְתוּן׃

ו

1 וְדָא תַּפְקֶדְתָּא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְהוָה אֱלָהֲכוֹן לְאַלָּפָא יָתְכוֹן לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃
2 בְּדִיל דְּתִדְחַל יָת יְיָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר יָת כָּל קְיָמוֹהִי וּפִקּוֹדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ אַתְּ וּבְרָךְ וּבַר בְּרָךְ כֹּל יוֹמֵי חַיָּךְ וּבְדִיל דְּיוֹרְכוּן יוֹמָךְ׃
3 וּתְקַבֵּל יִשְׂרָאֵל וְתִטַּר לְמֶעְבַּד דְּיוֹטֵב לָךְ וְדִתְסְגּוּן לַחְדָּא כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ אֲרַע עָבְדָא חֲלָב וּדְבַשׁ׃
4 קַבֵּיל יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלָהָנָא יְיָ חַד׃ 5 וְתִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ וּבְכָל נִכְסָךְ׃ 6 וִיהוֹן פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵּין עַל לִבָּךְ׃
7 וּתְתַנֵּינוּן לִבְנָךְ וּתְמַלֵּיל בְּהוֹן בְּמִתְּבָךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמֵהָכָךְ בְּאָרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְמָךְ׃
8 וְתִקְטְרִינוּן לְאָת עַל יְדָךְ וִיהוֹן לִתְפִלִּין בֵּין עֵינָךְ׃
9 וְתִכְתְּבִינוּן עַל מְזוּזְיָן וְתִקְבְּעִינוּן בְּסִפֵּי בֵיתָךְ וּבְתַרְעָךְ׃
10 וִיהֵי אֲרֵי יָעֲלִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לָךְ קִרְוִין רַבְרְבָן וְטָבָן דִּי לָא בְנֵיתָא׃

*Tu autem hic sta mecum, & loquar ad te om- 31
nia mandata & iustificationes & iudicia, quæcun-
que docebis eos, & faciant sic in terra, quam ego
do eis in sorte.*
*Et custodietis facere quemadmodum præcepit 32
tibi Dominus Deus tuus: non declinabis ad dextrā
neque ad sinistram,*
*Secundum omnem viam, quam præcepit Do- 33
minus Deus tuus tibi ambulare in ea, vt requiem
det tibi, & bene tibi sit, & longæui sitis super ter-
ram, quam possidebitis.*

CAP. VI.

*ET hæc mandata & iustificationes, & iudicia, 1
quæcunque præcepit Dominus Deus noster vt
docerem vos vt faciatis sic in terra in quam vos
pergitis illuc possidendam.*
*Vt timeatis Dominum Deum nostrum: custo- 2
dite omnes iustificationes eius, & præcepta eius,
quæ ego præcipio tibi hodie, tu & filij tui, & filij fi-
liorum tuorum omnibus diebus vitæ tuæ, vt lon-
gæui sitis.*
*Et audi Israel, & custodi vt facias, vt bene 3
sit tibi, & vt multiplicemini valde, sicut locutus est
Dominus Deus patrum tuorum vt daret tibi ter-
ram fluentem lacte & melle, & hæ iustificationes
& iudicia quæcunque præcepit Moyses filijs Israel
in deserto, egressis illis de terra Ægypti.*
*Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus 4
vnus est.*
*Et diliges Dominum Deum tuum ex toto cor- 5
de tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitu-
dine tua. Et erunt verba hæc quæcunque ego 6
præcipio tibi hodie in corde tuo.*
*Et præmonebis ea filijs tuis, & loquêris in eis 7
sedens in domo, & ambulans in via, & dormiens,
& surgens. Et ligabis ea in signum in manu 8
tua, & sint immobilia ante oculos tuos.*
*Et scribes ea in liminibus domorū tuarum & 9
portarum tuarum.*
*Et erit cùm introduxerit te Dominus Deus 10
tuus in terram, quā iurauit patribus tuis Abraam,
& Isaac, & Jacob dare tibi vrbes magnas & pul
chras, quas non ædificasti.*

31 σὺ δὲ αὐτοῦ στῆθι μετ' ἐμοῦ, καὶ λαλήσω πρός σε πάσας
τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα διδάξεις
αὐτούς, καὶ ποιήτωσαν οὕτως ἐν τῇ γῇ, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς ἐν
κλήρῳ.
32 καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος
ὁ θεός σου, οὐκ ἐκκλινεῖς δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά,
33 κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἐνετείλατο κύριος ὁ θεός σου σοὶ
πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, ὅπως καταπαύσῃ σε, καὶ εὖ σοι ᾖ, καὶ μα-
κροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν κληρονομήσετε.

ϛ.

1 Καὶ αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίμα-
τα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν διδάξαι ὑμᾶς ποιεῖν
οὕτως ἐν τῇ γῇ, εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι.
2 ἵνα φοβῆσθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν· φυλάσσεσθε πάντα
τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ ἐντέλλο-
μαί σοι σήμερον, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου πά-
σας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἵνα μακροημερεύσητε.
3 καὶ ἄκουσον ἰσραήλ, καὶ φύλαξαι ποιεῖν, ὅπως εὖ ᾖ σοι,
καὶ ἵνα πληθυνθῆτε σφόδρα, καθάπερ ἐλάλησε κύριος ὁ
θεὸς τῶν πατέρων σου δοῦναί σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατο
μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ
γῆς αἰγύπτου.
4 ἄκουε ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστί.
5 καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου.
6 καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι
σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σου.
7 καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου, καὶ λαλήσεις ἐπ'
αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιτα-
ζόμενος, καὶ διανιστάμενος.
8 καὶ ἀφάψῃ αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἔσω-
ται ἀσάλευτα πρὸ ὀφθαλμῶν σου.
9 καὶ γράψεις αὐτὰ ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν οἰκιῶν σου καὶ τῶν
πυλῶν σου.
10 καὶ ἔσται ὅταν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν
γῆν, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου τῷ ἀβραάμ, καὶ ἰσαάκ, καὶ
ἰακώβ, δοῦναί σοι πόλεις μεγάλας καὶ καλάς, ἃς οὐκ ᾠκο-
δόμησας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Tu autem sta hìc in conspectu meo, & loquar tecum omnia præcepta & pacta, & iudicia, quæ docebis eos vt faciant in terra quam ego dabo eis in possessionem. 32 Et custodietis & facietis ea, sicut præcepit vobis Dominus Deus vester; non declinabitis ad dexteram neque ad sinistram. 33 In omni via quam Dominus Deus vester præcepit vobis, ambulabitis, vt viuatis, & bene sit vobis, & prolongentur dies vestri in terra quam possidebitis.

CAP. VI.

HOc est autem præceptum & pacta & iudicia quæ præcepit Dominus Deus vester, vt docerem vos vt faciatis ea in terra ad quam transitis, vt possideatis eam. 2 Vt timeas Dominum Deum tuum, vt custodias omnia mandata eius & præcepta eius quæ ego præcipio tibi, tu & filij tui, & filij filiorum tuorum omnibus diebus vitæ tuæ, & vt prolongentur dies tui.
3 Et obedies Israel & custodies, & facies ea, vt bene sit tibi, & vt multiplicemini nimis, sicut locutus est Dominus Deus patrum tuorum vt daret tibi terram lacte & melle manantem. 4 Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus vnus est. 5 Et diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota substantia tua. 6 Et erunt verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo. 7 Et narrabis ea filiis tuis, & loquêris ea cùm sederis in domo tua, & cùm ambulaueris in via, & cùm cubueris, & cùm surrexeris. 8 Et ligabis ea in signum super manum tuam, & erunt quasi appendix quædam inter oculos tuos.
9 Et scribes ea in liminibus, & affiges ea postibus domus tuæ, & ostio tuo.
10 Et erit cùm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, pro qua iurauit patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret tibi ciuitates magnas & bonas quas non ædificasti.

11 * וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל־טוּב אֲשֶׁר לֹא־מִלֵּאתָ
וּבֹרֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא־חָצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים
12 אֲשֶׁר לֹא־נָטָעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ * הִשָּׁמֶר לְךָ
פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
13 מִבֵּית עֲבָדִים׃ * אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא
14 וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ * לֹא תֵלְכוּן אַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם׃
15 * כִּי אֵל קַנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ פֶּן־יֶחֱרֶה אַף־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
16 * לֹא תְנַסּוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
17 כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בַּמַּסָּה׃ * שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְעֵדֹתָיו וְחֻקָּיו אֲשֶׁר צִוָּךְ׃
18 * וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִיטַב
לָךְ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע
19 יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ׃ * לַהֲדֹף אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ
מִפָּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
20 * כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה
הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
21 אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם׃ * וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עֲבָדִים
הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם
22 בְּיָד חֲזָקָה׃ * וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתֹת וּמֹפְתִים
גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־בֵּיתוֹ
23 לְעֵינֵינוּ׃ * וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא
אֹתָנוּ לָתֶת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
24 לַאֲבֹתֵינוּ׃ * וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃
25 * וּצְדָקָה תִּהְיֶה־לָּנוּ כִּי־נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּנוּ׃

11 * Domos plenas multarum opum quas nō extruxiſti, ciſternas quas non fodiſti, vineta & olivueta quæ non plantaſti, & comederis & ſaturatus fueris:
12 * Caue diligenter ne obliuiſcaris Domini, qui eduxit te de terra Ægypti & de domo ſeruitutis.
13 * Dominum Deum tuum timebis & illi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis.
14 * Non ibitis poſt Deos alienos cūctarum gentium quæ in circuitu veſtro ſunt.
15 * Quoniā Deus æmulator Dominus Deus tuus in medio tui, ne quando iraſcatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de ſuperficie terræ.
16 * Non tentabis Dominum Deum tuum, ſicut tentaſti in loco tentationis.
17 * Cuſtodi præcepta Domini Dei tui ac teſtimonia & ceremonias quas præcepi tibi.
18 * Et fac quod placitum eſt & bonum in conſpectu Domini vt bene ſit tibi, & ingreſſus poſſideas terram optimam, de qua iurauit Dominus patribus tuis:
19 * Vt deleret omnes inimicos tuos coram te, ſicut locutus eſt.
20 * Cùm interrogauerit te filius tuus cras, dicens, Quid ſibi volunt teſtimonia hæc, & ceremoniæ atque iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noſter nobis?
21 * Dices ei, Serui eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti.
22 * Fecítque ſigna atque prodigia magna & peſſima in Ægypto contra Pharaonem & omnem domum illius in conſpectu noſtro.
23 * Et eduxit nos inde, vt introductis daret terram ſuper qua iurauit patribus noſtris.
24 * Præcepítq; nobis vt faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum noſtrum, vt bene ſit nobis cunctis diebus vitæ noſtræ, ſicut eſt hodie.
25 * Erítq; noſtri miſericors, ſi cuſtodierimus & fecerimus omnia præcepta eius coram Domino Deo noſtro ſicut mandauit nobis.

תרגום אונקלוס

11 וּבָתִּין מַלְיָן כָּל טָב דְּלָא מַלֵּיתָא וְגוּבִין פְּסִילָן דְּלָא פְסַלְתָּ כַּרְמִין וְזֵיתִין דְּלָא נְצַבְתָּא וְתֵיכוּל וְתִשְׂבַּע׃ 12 אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא
תִּתְנְשֵׁי יָת דַּחֲלְתָא דַּייָ דְּאַפְּקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 13 יָת יְיָ אֱלָהָךְ תִּדְחַל וּקְדָמוֹהִי תִּפְלַח וּבִשְׁמֵיהּ תְּקַיֵּים׃
14 לָא תְהָכוּן בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא מִטַּעֲוַת עַמְמַיָּא דִּי בְסַחְרָנֵיכוֹן׃ 15 אֲרֵי אֱלָהָא קַנָּא יְיָ אֱלָהָךְ שְׁכִנְתֵּיהּ שָׁרְיָא בֵּינָךְ דִּילְמָא
יִתְקַף רֻגְזָא דַייָ אֱלָהָךְ בָּךְ וִישֵׁיצֵינָךְ מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 16 לָא תְנַסּוּן יָת יְיָ אֱלָהֲכוֹן כְּמָא דְנַסֵּיתוּן בְּנִסֵּיתָא׃ 17 מִטַּר תִּטְּרוּן יָת
פִּקּוּדַיָּא דַייָ אֱלָהֲכוֹן וְסַהֲדְוָתֵיהּ וּקְיָמוֹהִי דְּפַקְּדָךְ׃ 18 וְתַעְבֵּיד דְּכָשַׁר וּדְתַקִּין קֳדָם יְיָ בְּדִיל דְּיוֹטַב לָךְ וְתֵיעוֹל וְתֵירַת יָת אַרְעָא
טָבְתָא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ׃ 19 לְמִתְבַּר יָת כָּל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ מִן קֳדָמָךְ כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ׃ 20 אֲרֵי יִשְׁאֲלִנָּךְ בְּרָךְ מְחַר לְמֵימַר
מָה סַהֲדְוָתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהָנָא יָתְכוֹן׃ 21 וְתֵימַר לִבְרָךְ עַבְדִּין הֲוֵינָא לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם וְאַפְּקָנָא יְיָ
מִמִּצְרַיִם בְּיַד תַּקִּיפָא׃ 22 וִיהַב יְהוָֹה אָתִין וּמוֹפְתִין רַבְרְבִין וּבִישִׁין בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ לְעֵינָנָא׃ 23 וְיָתָנָא אַפֵּיק
מִתַּמָּן בְּדִיל לְאַעָלָא יָתָנָא לְמִתַּן לָנָא יָת אַרְעָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָנָא׃ 24 וּפַקְּדָנָא יְיָ לְמֶעְבַּד יָת כָּל קְיָמַיָּא הָאִלֵּין לְמִדְחַל יָת יְהוָֹה
אֱלָהָנָא לְמֵיטַב לָנָא כָּל יוֹמַיָּא לְקַיָּמוּתָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 25 וְזָכוּתָא תְּהֵי לָנָא אֲרֵי נִטַּר לְמֶעְבַּד יָת כָּל תַּפְקֶדְתָּא הָדָא
קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא כְּמָא דְּפַקְּדָנָא׃

*Domos plenas omnium bonorum, quas non im- 11
pleuisti; cisternas effossas, quas non effodisti; vineta
& olivueta, quæ non plantasti: & cùm comederis et
saturatus fueris;
*Caue tibi, ne obliuiscaris Domini Dei tui, qui 12
eduxit te de terra Ægypti de domo seruitutis.
*Dominum Deum tuum timebis, & illi soli ser- 13
uies, & ad eum adhærebis, & in nomine eius iu-
rabis.
*Ne eatis post Deos alienos à dijs gentium quæ 14
in circuitu vestro.
*Quoniam Deus zelotes Dominus Deus tuus in 15
te, ne iratus irascatur Dominus Deus tuus in te, &
perdat te à facie terræ.
*Non tentabis Dominum Deum tuum quem- 16
admodum tentauistis in tentatione.
*Custodiens custodies præcepta Domini Dei tui, 17
& testimonia eius & iustificationes eius, quæcun-
que præcepit tibi.
*Et facies bonum & placitum coram Domino 18
Deo tuo, vt bene tibi sit, & intres & possideas
terram bonã, quam iurauit Dominus patribus tuis:
*Vt expellat omnes inimicos tuos ante faciem 19
tuam, sicut locutus est Dominus.
*Et erit quando interrogauerit te filius tuus 20
cras, dicens: Quæ sunt testimonia & iustificationes
& iudicia, quæcunque præcepit Dominus Deus no-
ster nobis?
*Et dices filio tuo, Serui eramus Pharaoni in 21
terra Ægypti, & eduxit nos Dominus illinc in
manu forti & in brachio excelso.
*Et dedit Dominus signa & prodigia magna 22
& praua in Aegypto in Pharaone & in domo eius
coram nobis.
*Et nos eduxit Dominus illinc, vt introduce- 23
ret nos vt daret nobis terram hanc quã iurauit Do
minus Deus noster patribus nostris dare nobis.
*Et præcepit nobis Dominus vt faciamus om- 24
nes iustificationes has: timete Dominum Deum no-
strum, vt bene sit nobis cunctis diebus, vt viua-
mus sicut & hodie.
*Et misericordia erit nobis si custodierimus fa- 25
cere omnia mandata legis huius coram Domino Deo
nostro sicut præcepit nobis.

11 *οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, ἃς οὐκ ἐνέπλησας, λάκ-
κους λελατομημένους, οὓς οὐκ ἐξελατόμησας, ἀμπελῶνας καὶ
ἐλαιῶνας, οὓς οὐκ ἐφύτευσας, καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς,
12 *πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ
ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.
13 *κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις,
καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ.
14 *μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν ἐθνῶν τῶν
περὶ κύκλῳ ὑμῶν.
15 *ὅτι θεὸς ζηλωτὴς κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, μὴ ὀργισθεὶς
θυμωθῇ κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, καὶ ἐξολοθρεύσῃ σε ἀπὸ προ-
σώπου τῆς γῆς.
16 *οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου ὃν τρόπον ἐξεπειρά-
σατε ἐν τῷ πειρασμῷ.
17 *φυλάσσων φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ
τὰ μαρτύρια αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐνετεί-
λατό σοι.
18 *καὶ ποιήσεις τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεσὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ
σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ εἰσέλθῃς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν
τὴν ἀγαθὴν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου·
19 *ἐκδιῶξαι πάντας τοὺς ἐχθρούς σου πρὸ προσώπου σου,
καθὰ ἐλάλησε κύριος.
20 *καὶ ἔσαι ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὔριον, λέγων, τίνα
ἐςὶ τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνε-
τείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν;
21 *καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου, οἰκέται ἦμεν τῷ φαραὼ ἐν γῇ αἰγύ-
πτου, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ
ἐν βραχίονι ὑψηλῷ.
22 *καὶ ἔδωκε κύριος σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα καὶ πονηρὰ
ἐν αἰγύπτῳ ἐν φαραὼ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον ἡμῶν.
23 *καὶ ἡμᾶς ἐξήγαγε κύριος ἐκεῖθεν, ἵνα εἰσαγάγῃ ἡμᾶς
δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν.
24 *καὶ ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ποιεῖν πάντα τὰ δικαιώμα-
τα ταῦτα· φοβεῖσθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἵνα εὖ ᾖ ἡμῖν πά-
σας τὰς ἡμέρας, ἵνα ζῶμεν ὥσπερ καὶ σήμερον.
25 *καὶ ἐλεημοσύνη ἔσαι ἡμῖν ἐὰν φυλασσώμεθα ποιεῖν
πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου τούτου ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ
ἡμῶν καθὰ ἐνετείλατο ἡμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et domos plenas omnibus bonis quas non repleuisti, & cisternas excisas quas non excidisti; vineta & olivueta quæ non plantasti, & come-
deris & saturatus fueris.
12 Caue tibi ne obliuiscaris timoris Domini qui eduxit te de terra Ægypti de domo seruitutis.
13 Dominum Deum tuum timebis, & in conspectu eius seruies, & per nomen illius iurabis.
14 Non ambuletis post idola populorum, de idolis quæ sunt in circuitu vestro.
15 Quoniam Deus æmulator est Dominus
Deus tuus, cuius maiestas habitat in medio tui, ne fortè irascatur furor Domini Dei tui contra te, & disperdat te de superficie terræ.
16 Non tentabitis Dominum Deum vestrum, sicut tentastis in loco tentationis.
17 Obseruatione obseruabitis præ-
cepta Domini Dei vestri, & testimonia eius, & pacta eius, quæ præcepit tibi.
18 Et facies quod bonum & quod re-
ctum est coram Domino, vt bene sit tibi, vt ingrediaris & possideas terram bonam, de qua iurauit Dominus patribus tuis.
19 Vt conterat omnes inimicos tuos à facie tua, sicut locutus est Dominus.
20 Quando interrogauerit te filius tuus cras,
dicens: Quæ sunt testimonia & mandata, & iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noster vobis?
21 Dices filio tuo,
Serui eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti.
22 Et posuit Dominus signa & pro-
digia magna & pessima in Ægypto, in Pharaonem, & in omnes homines domus eius ante oculos nostros.
23 Nos autem eduxit inde vt introduceret nos, & vt daret nobis terram de qua iurauit patribus nostris.
24 Et præcepit nobis vt fa-
ciamus omnia præcepta hæc, vt timeamus Dominum Deum nostrum, vt bene sit nobis omnibus diebus, vt viuificet nos sicut in die hac.
25 Et præmium erit nobis si custodierimus vt faciamus omnia præcepta hæc coram Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis.

ז

1 כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל
גּוֹיִם־רַבִּים ׀ מִפָּנֶיךָ הַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי
וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה גוֹיִם רַבִּים
2 וַעֲצוּמִים מִמֶּךָּ׃ וּנְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתָם הַחֲרֵם תַּחֲרִים אֹתָם לֹא־תִכְרֹת
3 לָהֶם בְּרִית וְלֹא תְחָנֵּם׃ וְלֹא תִתְחַתֵּן
בָּם בִּתְּךָ לֹא־תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא־תִקַּח לִבְנֶךָ׃
4 כִּי־יָסִיר אֶת־בִּנְךָ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר׃
5 כִּי־אִם־כֹּה תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם
תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן
וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ׃
6 כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ
בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה
מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
7 לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים חָשַׁק יְהוָה
בָּכֶם וַיִּבְחַר בָּכֶם כִּי־אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל־הָעַמִּים׃
8 כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם וּמִשָּׁמְרוֹ אֶת־
הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֵיכֶם הוֹצִיא יְהוָה
אֶתְכֶם בְּיָד חֲזָקָה וַיִּפְדְּךָ מִבֵּית עֲבָדִים מִיַּד
פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם׃
9 וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים
הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי
10 מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר׃ וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו אֶל־
פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ לֹא יְאַחֵר לְשֹׂנְאוֹ אֶל־פָּנָיו יְשַׁלֶּם־
11 לוֹ׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים
וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לַעֲשׂוֹתָם׃

CAP. VII.

1 A CVm verò introduxerit te Dominus Deus tuus in terram quam possessurus ingredieris, & deleuerit gentes multas coram te, Ethæum, & Gergesæum, & Ammorræum, & Chananæum, & Pherezæum, & Euæum, & Iebusæum, septem gentes multo maioris numeri quàm tu es & robustiores te.
2 * Tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas vsque ad internecionem. Nõ inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum.
3 * Neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo.
4 *Quia seducet filium tuum ne sequatur me, & vt magis seruiat diis alienis. Irascetúrq; furor Domini & delebit te citò.
5 * Quinpotius hæc facietis eis: Aras eorum
B subuertite, & confringite statuas, lucósque succidite, & sculptilia comburite.
6 * Quia populus es sanctus Domino Deo tuo. Te elegit Dominus Deus tuus vt sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram.
7 * Non quia cunctas gentes numero vincebatis vobis iũctus est Dominus, & elegit vos, cùm omnibus sitis populis pauciores.
8 * Sed quia dilexit vos Dominus & custodiuit iuramentum quod iurauit patribus vestris. eduxítque vos in manu forti & redemit de domo seruitutis de manu Pharaonis regis Ægypti.
9 * Et scies quia Dominus Deus tuus ipse est Deus fortis & fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt præcepta eius in mille generationes.
10 *Et reddens odientibus se statim, ita vt disperdat eos & vltrà non differat protinus eis restituens quod merentur.
11 * Custodi ergo præcepta & ceremonias atque iudicia quæ ego mandabo tibi hodie vt facias.

תרגום אונקלוס

ז

1 אֲרֵי יַעֲלִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ וִיתָרֵיךְ עַמְמִין סַגִּיאִין מִן קֳדָמָךְ חִתָּאֵי וְגִרְגְּשָׁאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וּפְרִזָּאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי שִׁבְעָא עַמְמִין סַגִּיאִין וְתַקִּיפִין מִנָּךְ׃ 2 וְיִמְסְרִנּוּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ וְתִמְחֵינּוּן גַּמָּרָא תְּגַמַּר יָתְהוֹן לָא תִגְזַר לְהוֹן קְיָם וְלָא תְרַחֵם עֲלֵיהוֹן׃ 3 וְלָא תִתְחַתַּן בְּהוֹן בְּרַתָּךְ לָא תִתֵּין לִבְרֵיהּ וּבְרַתֵּיהּ לָא תִסַּב לִבְרָךְ׃ 4 אֲרֵי יַטְעֵין יָת בְּרָךְ מִבָּתַר פּוּלְחָנִי וְיִפְלְחוּן לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא וְיִתְקַף רוּגְזָא דַּייָ בְּכוֹן וִישֵׁיצֵינָךְ בִּפְרִיעַ׃ 5 אֱלָהֵין כְּדֵין תַּעַבְדוּן לְהוֹן אֱגוֹרֵיהוֹן תְּתָרְעוּן וְקָמָתְהוֹן תְּתַבְּרוּן וַאֲשֵׁירֵיהוֹן תְּקַצְּצוּן וְצַלְמֵי טַעֲוָתְהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא׃ 6 אֲרֵי עַם קַדִּישׁ אַתְּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בָּךְ אִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם חַבִּיב מִכֹּל עַמְמַיָּא דְּעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 7 לָא מִדְּסַגִּיאִין אַתּוּן מִכָּל עַמְמַיָּא צְבֵי יְיָ בְּכוֹן וְאִתְרְעֵי בְכוֹן אֲרֵי אַתּוּן זְעֵירִין מִכָּל עַמְמַיָּא׃ 8 אֲרֵי מִדְּרָחֵים יְיָ יָתְכוֹן וּמִדְּנָטַר יָת קְיָמָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתְכוֹן אַפֵּיק יְיָ יָתְכוֹן בִּידָא תַקִּיפָא וּפָרְקָךְ מִבֵּית עַבְדוּתָא מִיַּד פַּרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרָיִם׃ 9 וְתִדַּע אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ הוּא אֱלֹהִים אֱלָהָא מְהֵימְנָא נָטַר קְיָמָא וְחִסְדָּא לְרָחֲמוֹהִי וּלְנָטְרֵי פִקּוֹדוֹהִי לְאֶלֶף דָּרִין׃ 10 וּמְשַׁלֵּם לְסָנְאוֹהִי טָבְוָן דְּאִינּוּן עָבְדִין קֳדָמוֹהִי בְּחַיֵּיהוֹן לְאוֹבָדֵיהוֹן וְלָא מְאַחַר עוֹבַד טָב לְסָנְאוֹהִי טָבְוָן דְּאִינּוּן עָבְדִין קֳדָמוֹהִי בְּחַיֵּיהוֹן מְשַׁלֵּם לְהוֹן׃ 11 וְתִטַּר יָת תַּפְקֵידְתָּא וְיָת קְיָמַיָּא וְיָת דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵּין לְמֶעְבְּדְהוֹן׃

CAP. VII.

SI autem introduxerit te Dominus Deus tuus in 1
terram in quam ingrederis illuc ad possidendum
ipsam, & deleuerit gentes magnas & multas à fa-
cie tua, Ethæum, & Gergezæum, & Amorræum,
& Chananæum, & Pherezæum, & Euæum, &
Iebusæum, septem gentes magnas & multas & for
tiores vobis.
Et tradiderit eos Dominus Deus tuus in ma- 2
nus tuas, & percuties eos, internecione delebis eos,
non inibis ad eos fœdus neq; misereberis eorum.
Neque sociabitis coniugia ad eos. filiam tuam 3
non dabis filio eius, & filiam eius non accipies fi-
lio tuo.
Seducet enim filium tuum à me, & seruiet dijs 4
alienis, & irascetur furore Dominus in vos, & de-
lebit citò.
Sed sic facietis eis: Aras eorum subuertetis, 5
& statuas eorum confringetis, & lucos eorum
succidetis, & sculptilia deorum eorum combure-
tis igni.
Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, 6
& te elegit Dominus Deus tuus vt esses ei popu-
lus peculiaris super omnes gentes, quæcunque super
faciem terræ.
Non quia multiplicati estis supra omnes gentes, 7
assumpsit Dominus vos, & elegit vos; vos enim
estis paucissimi supra omnes gentes.
Sed quia diligit Dominus vos ad custodiendum 8
iuramentum quod iurauit patribus vestris, eduxit
Dominus vos in manu forti & in brachio excelso,
& redemit te ex domo seruitutis ex manu Pharao-
nis regis Ægypti.
Et nosces, quia Dns Deus tuus, hic Deus Deus 9
fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligen
tibus eum, & custodientibus mandata eius in mille
generationes.
Et reddens odientibus statim vt perdat eos, 10
& non differet odientibus, protinus reddet eis.
Et custodies præcepta & iustificationes & iu- 11
dicia hæc, quæcunque ego præcipio tibi hodie vt
facias.

ζ.

1 Ἐὰν δὲ εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς
ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ ἐξάρῃ ἔθνη με-
γάλα καὶ πολλὰ ἀπὸ προσώπου σου τὸν χετταῖον καὶ τὸν γεργε-
σαῖον καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ τὸν
εὐαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, ἑπτὰ ἔθνη μεγάλα καὶ πολλὰ καὶ
ἰσχυρότερα ὑμῶν.
2 καὶ παραδώσῃ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς
σου, καὶ πατάξεις αὐτούς, ἀφανισμῷ ἀφανιεῖς αὐτούς, οὐ διαθήσῃ
πρὸς αὐτοὺς διαθήκην, οὐδὲ μὴ ἐλεήσῃς αὐτούς·
3 οὐδὲ μὴ γαμβρεύσητε πρὸς αὐτούς· τὴν θυγατέρα
σου οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ
υἱῷ σου.
4 ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ λατρεύσει θεοῖς ἑ-
τέροις· καὶ ὀργισθή(σε)ται θυμῷ κύριος εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐξολο-
θρεύσει τὸ τάχος.
5 ἀλλ' οὕτως ποιήσετε αὐτοῖς· τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖ-
τε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν
ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε
πυρί.
6 ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ σὲ προείλατο
κύριος ὁ θεός σου εἶναι αὐτῷ λαὸν περιούσιον παρὰ πάντα τὰ
ἔθνη, ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.
7 οὐχ ὅτι πολυπληθεῖτε παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, προείλατο
κύριος ὑμᾶς, καὶ ἐξελέξατο ὑμᾶς, ὑμεῖς γάρ ἐστε ὀλιγοστοὶ
παρὰ πάντα τὰ ἔθνη.
8 ἀλλὰ παρὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον ὑμᾶς διατηρεῖν τὸν ὅρκον
ὃν ὤμοσε τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐξήγαγεν κύριος ὑμᾶς ἐν
χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐλυτρώσατό σε ἐξ
οἴκου δουλείας ἐκ χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου.
9 καὶ γνώσῃ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου, οὗτος θεὸς ὁ θεὸς ὁ πι-
στός, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσιν
αὐτὸν, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς χιλίας
γενεάς.
10 καὶ ἀποδιδοὺς τοῖς μισοῦσι κατὰ πρόσωπον ἐξολοθρεῦσαι
αὐτούς, καὶ οὐχὶ βραδυνεῖ τοῖς μισοῦσι, κατὰ πρόσωπον ἀπο-
δώσει αὐτοῖς.
11 καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ
κρίματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ποιεῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

CVm autem introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam tu ingrederis vt possideas eam, & eiecerit populos multos à facie tua,
Ethæos, & Gergesæos, & Amorræos, & Chananæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebusæos, septem populos magnos & fortiores te.
2 Et tradiderit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, percuties eos, & consumatione consumes eos, non inibis cum eis pactum, nec mise-
reberis eorum. 3 Neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, & filiam eius non accipies fi-
lio tuo. 4 Quoniam aberrare facient filium tuum à timore meo, & seruient idolis populorum, & irascetur furor Do-
mini contra vos, & disperdet te citò. 5 Sed hæc facietis eis: Aras eorum confringetis, & statuas eorum conteretis,
& lucos eorum succidetis, & imagines idolorum eorum comburetis igni. 6 Quoniam populus sanctus es coram Domino
Deo tuo, & te elegit Dominus Deus tuus, vt sis ei in populum electum magis quàm omnes populi qui sunt super faciem terræ.
7 Non quia multi estis vos magis quàm omnes populi, complacuit in vobis Domino, & elegit vos, cùm vos sitis pauciores omnibus populis.
8 Sed quia dilexit vos Dominus & quia custodiuit iuramentum quod iurauit patribus vestris, eduxit vos in manu forti, & redemit te de do-
mo seruitutis, de manu Pharaonis regis Ægypti. 9 Et scies quia Dominus Deus tuus ipse est Deus, Deus fidelis, custo-
diens pactum & misericordiam diligentibus se & custodientibus præcepta eius in mille generationes.
10 Et retribuens inimicis suis bona quæ ipsi faciunt coram eo in vita sua, vt perdat eos; & non differt facere bonum inimicis suis pro bonis
quæ faciunt coram eo, sed in vita eorum retribuit eis. 11 Et custodies præcepta & mandata, & iudicia, quæ ego præcipio
tibi hodie vt facias ea.

12 * וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים
הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
13 לַאֲבֹתֶיךָ׃ * וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ
וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ
וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ
14 לָתֶת לָךְ׃ * בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־
15 יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ׃ * וְהֵסִיר
יְהוָה מִמְּךָ כָּל־חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר
יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל שֹׂנְאֶיךָ׃
16 * וְאָכַלְתָּ אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לָךְ לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת־
אֱלֹהֵיהֶם כִּי־מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ׃
17 * כִּי תֹאמַר בִּלְבָבְךָ רַבִּים הַגּוֹיִם
18 הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוּכַל לְהוֹרִישָׁם׃ * לֹא
תִירָא מֵהֶם זָכֹר תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה
19 אֱלֹהֶיךָ לְפַרְעֹה וּלְכָל־מִצְרָיִם׃ * הַמַּסֹּת
הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וְהָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים וְהַיָּד
הַחֲזָקָה וְהַזְּרֹעַ הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר הוֹצִאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־הָעַמִּים
20 אֲשֶׁר־אַתָּה יָרֵא מִפְּנֵיהֶם׃ * וְגַם אֶת־
הַצִּרְעָה יְשַׁלַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּם עַד־אֲבֹד הַנִּשְׁאָרִים
21 וְהַנִּסְתָּרִים מִפָּנֶיךָ׃ * לֹא תַעֲרֹץ מִפְּנֵיהֶם כִּי־יְהוָה
22 אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא׃ * וְנָשַׁל יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעָט לֹא
תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן־תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה׃
23 * וּנְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָמָם מְהוּמָה גְדֹלָה
24 עַד הִשָּׁמְדָם׃ * וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בְּיָדֶךָ וְהַאֲבַדְתָּ אֶת־
שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד
הִשְׁמִדְךָ אֹתָם׃

12 *Si poſtquam audieris hæc iudicia, cuſto-
dieris ea & feceris , cuſtodiet & Dominus
Deus tuus pactum tibi & miſericordiam quā
iurauit patribus tuis.
13 *Et diliget te & multiplicabit, benedicétq;
fructui ventris tui & fructui terræ tuæ, fru-
C mento tuo atque vindemię, oleo & armentis,
gregibus ouium tuarū ſuper terram pro qua
iurauit patribus tuis vt daret eam tibi.
14 *Benedictus eris inter omnes populos. Nō
erit apud te ſterilis vtriuſque ſexus tam in ho-
minibus quàm in gregibus tuis.
15 *Auferet Dominus à te omnē languorem,
& infirmitates Ægypti peſſimas quas nouiſti
non inferet tibi, ſed cunctis hoſtibus tuis.
16 *Deuorabis omnes populos quos Domi-
nus Deus tuus daturus eſt tibi. Non parcet
eis oculus tuus, nec ſeruies diis eorum, ne ſint
in ruinam tui.
17 *Si dixeris in corde tuo, Plures ſunt gentes
iſtæ quàm ego, quomodo potero delere eas?
18 *Noli metuere, ſed recordare quæ fecerit
Dominus Deus tuus Pharaoni & cunctis
Ægyptiis:
19 *Plagas maximas quas viderunt oculi tui
& ſigna atque portenta manúmq; robuſtam,
& extentum brachium, vt educeret te Domi-
nus Deus tuus. Sic faciet cūctis populis quos
metuis.
20 *Inſuper & crabrones mittet Dominus
D Deus tuus in eos, donec deleat omnes atque
diſperdat qui te fugerint & latēre poterint.
21 *Non timebis eos, quia Dn̄s Deus tuus
in medio tui eſt, Deus magnus & terribilis.
22 *Ipſe conſumet nationes has in conſpectu
tuo paulatim atque per partes. Non poteris
eas delere pariter, ne fortè multiplicentur cō-
tra te beſtiæ terræ.
23 *Dabítque eos Dominus Deus tuus in con
ſpectu tuo, & interficiet illos donec penitus
deleantur.
24 *Tradétque reges eorum in manus tuas, &
diſperdes nomina eorum ſub cælo. Nullus po
terit reſiſtere tibi donec conteras eos.

תרגום אונקלוס

12 וִיהֵי חֲלַף דִּתְקַבְּלוּן יָת דִּינַיָּא הָאִלֵּין וְתִטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְיִטַּר יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יָת קְיָמָא וְיָת חִסְדָּא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ׃
13 וְיִרְחֲמִינָךְ וִיבָרְכִינָךְ וְיַסְגִּינָךְ וִיבָרֵךְ וַלְדָּא דִמְעָךְ וְאִבָּא דְאַרְעָךְ עִיבוּרָךְ וְחַמְרָךְ וּמִשְׁחָךְ בַּקְרֵי תוֹרָךְ וְעֶדְרֵי עָנָךְ עַל אַרְעָא דְּקַיֵּים
לַאֲבָהָתָךְ לְמִיתַּן לָךְ׃ 14 בְּרִיךְ תְּהֵי מִכָּל עַמְמַיָּא לָא יְהֵי בָךְ עֲקַר וְעַקְרָא וּבִבְעִירָךְ׃ 15 וְיַעְדֵּי יְיָ מִינָּךְ כָּל מַרְעִין וְכָל
מַכְתָּשֵׁי מִצְרָאֵי בִּישַׁיָּא דִּידַעְתָּ לָא יְשַׁוִּינּוּן בָּךְ וְיִתְּנִנּוּן בְּכָל סָנְאָךְ׃ 16 וּתְגַמַּר יָת כָּל עַמְמַיָּא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לָא תְחוּס עֵינָךְ
עֲלֵיהוֹן וְלָא תִפְלַח יָת טַעֲוָתְהוֹן אֲרֵי תַקְלָא הוּא לָךְ׃ 17 דִּלְמָא תֵימַר בְּלִבָּךְ סַגִּיאִין עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִנִּי אֶכְדֵּין אִיכּוּל לְתָרָכוּתְהוֹן׃
18 לָא תִדְחַל מִנְּהוֹן מִדְכַּר תִּדְכַּר יָת דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָךְ לְפַרְעֹה וּלְכָל מִצְרָאֵי׃ 19 נִסִּין רַבְרְבִין דַּחֲזָאָה עֵינָךְ וְאָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא
וִידָא תַקִּיפְתָּא וּדְרָעָא מְרָמְמָא דְּאַפְּקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ כֵּן יַעְבֵּיד יְיָ אֱלָהָךְ לְכָל עַמְמַיָּא דְּאַתְּ דָּחֵיל מִקֳּדָמֵיהוֹן׃ 20 וְאַף יָת עֶרְעִיתָא
יְגָרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בְּהוֹן עַד דְּיֵיבְדוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ וּדְאִטַּמַּרוּ מִקֳּדָמָךְ׃ 21 לָא תִתְּבַר מִקֳּדָמֵיהוֹן אֲרֵי יְהוָה אֱלָהָךְ שְׁכִנְתֵּיהּ בֵּינָךְ אֱלָהָא
רַבָּא וּדְחִילָא׃ 22 וִיתָרֵיךְ יְיָ אֱלָהָךְ יָת עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִקֳּדָמָךְ זְעֵיר זְעֵיר לָא תִכּוּל לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן בִּפְרִיעַ דִּילְמָא תִסְגֵּי
עֲלָךְ חֵיוַת בָּרָא׃ 23 וְיִמְסְרִינּוּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ וִישַׁגֵּשִׁינּוּן שִׁגּוּשׁ רַב עַד דְּיִשְׁתֵּיצוּן׃ 24 וְיִמְסַר מַלְכֵיהוֹן בִּידָךְ וְתוֹבֵיד
יָת שְׁמְהוֹן מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ קֳדָמָךְ עַד דִּתְשֵׁיצֵי יָתְהוֹן׃

** Et erit quādo audiueritis omnes iustificationes* 12
has, & custodieritis, & feceritis ea, & custodiet
Dominus Deus tuus tibi pactum et misericordiam,
sicut iurauit patribus vestris.
** Et diliget te, & benedicet tibi, & multiplica-* 13
bitte, & benedicet fœtibus ventris tui, & fructui
terræ tuæ, frumento tuo, & vino tuo, & oleo tuo,
& armentis boum tuorū, & gregibus ouium tua-
rum super terram quam iurauit Dominus patribus
tuis vt daret tibi.
** Benedictus es super omnes gentes; non erit in* 14
vobis non generans neque sterilis, & in iumentis
tuis.
** Et auferet Dominus à te omnem languorem,* 15
et omnes infirmitates Ægypti malas, quas nouisti,
non inferet in te, & imponet ea super omnes odien-
tes te. ** Et deuorabis omnia spolia gentium, quæ* 16
Dominus Deus tuus dat tibi; nō parcet oculus tuus
in ipsis, & non seruies dijs eorum, quoniam ruina
hoc erit tibi. ** Si autem dixeris in mente tua,* 17
quoniam multa gens hæc quàm ego, quomodo potero
delere eos?
** Non timebis eos: recordatione recordaberis* 18
quæcunque fecit Dominus Deus tuus Pharaoni &
omnibus Ægyptijs.
** Tentationes magnas, quas viderunt oculi tui,* 19
signa & prodigia magna illa, manum robustam, &
brachium excelsum; quomodo eduxit te Dominus
Deus tuus, sic faciet Dominus Deus noster omni-
bus gentibus, quas tu metuis à facie earum.
** Et crabrones mittet Dominus Deus tuus in* 20
eos, donec deleantur relicti & absconditi à te.
** Non vulneraberis à facie eorum, quoniam Do-* 21
minus Deus tuus in te Deus magnus & fortis.
** Et consumet Dominus Deus tuus gentes has à* 22
facie tua paulatim paulatim: non poteris consumere
eos citò, vt non fiat terra deserta, & multiplicen-
tur contra te bestiæ feræ.
** Et tradet eos Dominus Deus tuus in manus* 23
tuas, & perdet eos perditione magna, quousque de-
leas illos.
** Et tradet reges eorum in manus vestras, &* 24
peribit nomen eorum sub cælo; non resistet vllus
contra faciem tuam, quousque deleas illos.

12 * καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἀκούσητε πάντα τὰ δικαιώματα ταῦ-
τα, καὶ φυλάξητε, καὶ ποιήσητε αὐτά, καὶ διαφυλάξει κύριος
ὁ θεός σου σοι τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος, καθὰ ὤμοσε τοῖς πα-
13 τράσιν ὑμῶν. * καὶ ἀγαπήσει σε, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ πληθυνεῖ σε,
καὶ εὐλογήσει τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὸν καρπὸν τῆς γῆς
σου, τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαιόν σου, καὶ τὰ βουκόλια
τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου ἐπὶ τῆς γῆς ἧς
ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι.
14 * εὐλογητὸς ἔσῃ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη· οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν
ἄγονος οὐδὲ στεῖρα καὶ ἐν τοῖς κτήνεσί σου.
15 * καὶ περιελεῖ κύριος ἀπὸ σοῦ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πάσας
νόσους αἰγύπτου τὰς πονηράς, ἃς ἔγνως, οὐκ ἐπιθήσει ἐπὶ σὲ,
καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ πάντας τοὺς μισοῦντάς σε.
16 * καὶ φαγῇ πάντα τὰ σκῦλα τῶν ἐθνῶν, ἃ κύριος ὁ θεός σου
δίδωσί σοι· οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ λα-
τρεύσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι σκῶλον τοῦτο ἔσται σοι.
17 * ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ὅτι πολὺ τὸ ἔθνος τοῦτο ἢ
ἐγώ, πῶς δυνήσομαι ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς;
18 οὐ φοβηθήσῃ αὐτούς, μνείᾳ μνησθήσῃ ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ
θεός σου τῷ φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις.
19 * τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους, οὓς εἶδον οἱ ὀφθαλμοί
σου, τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα
τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, ὡς ἐξήγαγέ σε κύ-
ριος ὁ θεός σου, οὕτω ποιήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πᾶσι τοῖς
ἔθνεσιν, οὓς σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.
20 * καὶ τὰς σφηκίας ἀποστελεῖ κύριος ὁ θεός σου εἰς αὐτούς,
ἕως ἂν ἐκτριβῶσιν οἱ καταλελειμμένοι καὶ οἱ κεκρυμμένοι
21 ἀπὸ σοῦ. * οὐ τρωθήσῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός
σου ἐν σοὶ θεὸς μέγας καὶ κραταιός.
22 * καὶ καταναλώσει κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ
προσώπου σου κατὰ μικρὸν μικρόν· οὐ δυνήσῃ ἐξαναλῶσαι αὐ-
τοὺς τὸ τάχος, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πληθυνθῇ ἐπὶ σὲ
τὰ θηρία τὰ ἄγρια.
23 * καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου,
καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ἀπωλείᾳ μεγάλῃ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃς αὐ-
24 τούς. * καὶ παραδώσει τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας
ὑμῶν, καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ·
οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπόν σου, ἕως ἂν ἐξολο-
θρεύσῃς αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et si susceperitis iudicia hæc, & custodieritis, & feceritis ea, custodiet Dominus Deus tuus tibi pactum & misericordiam quam iurauit patribus tuis. 13 Et diliget te, & benedicet tibi, & multiplicabit te, & benedicet filiis ventris tui, & fructui terræ tuæ, & frumento tuo, & vino tuo, & oleo tuo, & vaccis armenti tui, & gregibus ouium tuarum super terram de qua iurauit patribus tuis vt daret eam tibi.
14 Benedictus eris magis quàm omnes populi; non erit in te sterilis masculus nec fœmina, neque in iumentis tuis.
15 Et auferet Dominus à te cunctas infirmitates, & omnes plagas Ægypti pessimas quas nouisti, & non ponet eas in te, sed dabit eas in omnibus inimicis tuis. 16 Et consumes omnes populos quos Dominus Deus tuus tradet tibi: non parcet eis oculus tuus, neque seruies idolis eorum, quia in scandalum erunt tibi. 17 Si dixeris in corde tuo, Plures sunt populi isti quàm ego; quomodo potero eijcere eos? 18 Ne timeas eos: recordans recordaberis quæ fecit Dominus Deus tuus Pharaoni, & omnibus Ægyptijs. 19 Mirabilia grandia quæ viderunt oculi tui & signa, & portenta, & manum fortem, & brachium excelsum, quo eduxit te Dominus Deus tuus, sic faciet Dominus Deus tuus cunctis populis, à facie quorum tu metuis.
20 Insuper & vespam mittet Dominus Deus tuus in eos donec pereant qui remanserint, & qui absconditi fuerint à facie tua.
21 Ne formides à facie eorum, quoniam maiestas Domini Dei tui habitat in medio tui, qui est Deus magnus & terribilis.
22 Et eijciet Dominus Deus tuus populos istos à facie tua paulatim: non poteris consumere eos citò, ne fortè multiplicentur contra te bestiæ agri. 23 Et tradet eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, & conturbabit eos conturbatione magna donec consumantur. 24 Et tradet reges eorum in manu tua, & perdes nomen eorum sub cœlo. non stabit vir coram te donec consumas illos.

25 * פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא־תַחְמֹד כֶּסֶף
וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֲבַת
26 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ * וְלֹא־תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל־
בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ
כִּי־חֵרֶם הוּא׃

ח

1 * כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבָאתֶם
וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם׃
2 * וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לְמַעַן עַנֹּתְךָ לְנַסֹּתְךָ
לָדַעַת אֶת־אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ הֲתִשְׁמֹר מִצְוֺתָו אִם־
3 לֹא׃ * וַיְעַנְּךָ וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר
לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא
עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא
4 פִי־יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם׃ * שִׂמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה
מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה׃
5 * וְיָדַעְתָּ עִם־לְבָבֶךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ
6 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ׃ * וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוֺת יְהוָה
7 אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ׃ * כִּי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם
8 עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר׃ * אֶרֶץ
חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ־זֵית שֶׁמֶן
9 וּדְבָשׁ׃ * אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל־בָּהּ
לֶחֶם לֹא־תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל
10 וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב נְחֹשֶׁת׃ * וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃
11 * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְבִלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֺתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃

25 * Sculptilia eorũ igne combures; non con
cupisces argentum & aurum de quibus facta
sunt, neq; assumes ex eis tibi quicquã, ne of-
fendas propter ea, quia abominatio est Dñi
26 Dei tui. * Nec inferes quippiam ex idolo in
domũ tuã, ne fias anathema sicut & illud est.
Quasi spurcitiam detestaberis, & velut inqui-
namentum ac sordes abominationi habebis,
quia anathema est. CAP. VIII.
1 OMne mandatũ quod ego præcipio tibi ho
A die caue diligẽter vt facias, vt possitis vi-
uere & multiplicemini, ingressíq; possideatis
2 terrã, pro qua iurauit Dñs patribus vestris. * Et
recordaberis cuncti itineris per quod adduxit
te Dñs Deus tuus quadraginta annis per de-
sertum, vt affligeret te atque tentaret & nota
fierent quæ in tuo animo versabantur, vtrum
3 custodires mandata illius, an non. * Afflixit
te penuria, & dedit tibi cibum manna quod
ignorabas tu & patres tui, vt ostenderet tibi
quòd nõ in solo pane viuit homo, sed in om-
4 ni verbo quod egreditur de ore Dñi. * Vesti-
mentũ tuũ quo operiebaris, nequaquã vetu-
state defecit, & pes tuus non est subtritus. En
5 quadragesimus annus est. * Vt recogites in
B corde tuo, quia sicut erudit filiũ suũ homo, sic
6 Dñs Deus tuus erudiuit te. * Vt custodias
mandata Dñi Dei tui, & ambules in viis eius,
7 & timeas eum. * Dñs enim Deus tuus in-
troducet te in terram bonã, terram riuorum,
aquarúmque, & fontium, in cuius campis &
montibus erumpunt fluuiorum abyssi.
8 * Terram frumenti, ordei ac vinearũ, in qua
ficus & malogranata & olíueta nascuntur,
9 terrã olei ac mellis. * Vbi absq; vlla penuria
comedes panem tuũ, & rerum omnium abun
dantia perfrueris, cuius lapides ferrum sunt,
& de montibus eius æris metalla fodiuntur.
10 * Vt cùm comederis & satiatus fueris, bene-
dicas Dño Deo tuo pro terra optima quam
11 dedit tibi. * Obserua & caue ne quando
obliuiscaris Domini Dei tui, & negligas man
C data eius atque iudicia & ceremonias quas
ego præcipio tibi hodie.

תרגום אונקלוס

25 צלמי טעותהון תוקדון בנורא לא תחמד כספא ודהבא דעליהון ותסב לך דלמא תתקל ביה ארי מרחק קדם יי אלהך הוא׃
26 ולא תעיל דמרחק לביתך ותהי חרמא כותיה שקצא תשקצינה ורחקא תרחקינה ארי חרמא הוא׃

ח

1 כל תפקדתא דאנא מפקד לך יומא דין תטרון למעבד בדיל דתחון ותסגון ותעלון ותירתון ית ארעא דקיים יי לאבהתכון׃
2 ותדכר ית כל אורחא דדברך יי אלהך דנן ארבעין שנין במדברא בדיל לענייותך לנסיותך למדע ית די בלבך התטר פקודוהי אם לא׃
3 ועניך ואכפנך ואוכלך ית מנא דלא ידעת ולא ידעו אבהתך בדיל לאודעותך ארי לא על לחמא בלחודוהי יתקים אנשא ארי על כל
אפקות מימרא דיי יתקיים אנשא׃ 4 כסותך לא בליאת מנך ומסנך לא יחיפו דנן ארבעין שנין׃ 5 ותידע עם לבך ארי כמא
דמאליף גבר ית בריה יי אלהך מאלפינך׃ 6 ותטר ית פיקודיא דיי אלהך למהך באורחן דתקנן קדמוהי ולמדחל יתיה׃ 7 ארי יי
אלהך מעלינך לארעא טבא ארעא נגדא נחלין דמיין ומבועי עינון ותהומין נפקין בבקען ובטורין׃ 8 ארעא חטין ושערין וגפנין ותאנין
ורמונין ארעא דזיתהא עבדין משחא והיא עבדא דבש׃ 9 ארעא דלא במסכנות תיכול בה לחמא לא תחסר מדעם בה ארעא
דאבנהא פרזלא ומן טורהא תפסל נחשא׃ 10 ותיכול ותשבע ותבריך ית יי אלהך על ארעא טבא דיהב לך׃ 11 אסתמר לך דלמא
תתנשי ית דחלתא דיי אלהך בדיל דלא למטר פקודוהי ודינוהי וקימוהי דאנא מפקד לך יומא דין׃

‡ *Sculptilia deorum eorum comburetis igne: non* 25
concupisces argentum, neque aurum ab eis accipere
tibiipsi, ne offendas propter illud, quia abominatio
Domino Deo tuo est.
‡ *Et non inferes abominationem in domũ tuam,* 26
& anathema eris sicut hoc; detestatione detestabe-
ris, & abominatione abominaberis, quia anathe-
ma est.

CAP. VIII.

OMnia præcepta hæc quæ ego præcipio vobis 1
hodie seruabitis facere, vt viuatis & multi-
plicemini, & ingrediamini, & possideatis terram,
quam iurauit Dominus patribus vestris.
‡ *Et recordaberis omnis viæ, per quam duxit te* 2
Dominus Deus tuus hunc quadragesimum annum
in deserto, vt affligeret te & tentaret te, & nota
fierent quæ in corde tuo, si custodires mandata eius
vel non.
‡ *Et afflixit te, & affecit fame te, & cibauit te* 3
manna in deserto, quod non cognouerunt patres tui,
vt ostenderet tibi, quòd non in pane solo viuet ho-
mo, sed in omni verbo progrediente per os Dei viuet
homo. ‡ *Vestes tuæ non consumptæ sunt à te, pe-* 4
des tui non occalluerunt, ecce quadraginta anni.
‡ *Et cognosces corde tuo, quòd sicut quidam ho-* 5
mo erudiret filium suũ, sic Dominus Deus tuus eru-
diet te.
‡ *Et custodies mandata Domini Dei tui vt am-* 6
bules in viis eius, & timeas eum.
‡ *Nam Dominus Deus tuus introducet te in* 7
terram bonã & multã, vbi torrentes aquarum &
fontes abyssi exeuntes per montes & per campos.
‡ *Terra tritici & ordei, vineæ, ficus, malogra-* 8
nata, terra oliuæ, olei & mellis.
‡ *Terra in qua non cum mendicitate comedes pa-* 9
nem tuũ, & nõ indigebis aliquo in ipsa; terra cuius
lapides eius ferrum, & ex montibus eius educes
metalla æs.
‡ *Et comedes & saturaberis, & benedices Do-* 10
mino Deo tuo super terram bonam, quam dedit tibi
Dominus Deus tuus.
‡ *Caue tibi ne obliuiscaris Domini Dei tui, vt* 11
non custodias mandata eius, & iudicia eius, & iu-
stificationes eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie.

25 ‡ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί· οὐκ ἐπι-
θυμήσεις ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον ἀπ' αὐτῶν λαβεῖν σεαυτῷ,
μὴ πταίσῃς δι' αὐτό, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστί.
26 ‡ καὶ οὐκ εἰσοίσεις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἀνάθεμα
ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο· προσοχθίσματι προσοχθιεῖς, καὶ βδελύγ-
ματι βδελύξῃ, ὅτι ἀνάθεμά ἐστι.

η΄.

1 ‡ Πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν
σήμερον φυλάξεσθε ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε,
καὶ εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος
τοῖς πατράσιν ὑμῶν.
2 ‡ καὶ μνησθήσῃ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἤγαγέ σε κύριος ὁ
θεός σου τοῦτο τεσσαρακοστὸν ἔτος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπως ἂν κα-
κώσῃ σε καὶ πειράσῃ σε, καὶ διαγνωσθῇ τὰ ἐν καρδίᾳ σου, εἰ φυ-
λάξῃ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἢ οὔ.
3 ‡ καὶ ἐκάκωσέ σε, καὶ ἐλιμαγχόνησέ σε, καὶ ἐψώμισέ σε τὸ
μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα ἀναγ-
γείλῃ σοι, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ
παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ ζήσεται ὁ
ἄνθρωπος.
4 ‡ τὰ ἱμάτιά σου οὐκ ἀπετρίβη ἀπὸ σοῦ· οἱ πόδες σου οὐκ
ἐτυλώθησαν, ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη.
5 ‡ καὶ γνώσῃ τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὡσεί τις ἄνθρωπος παι-
δεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὕτω κύριος ὁ θεός σου παιδεύσει σε.
6 ‡ καὶ φυλάξεις τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου πορεύεσθαι
ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φοβεῖσθαι αὐτόν.
7 ‡ ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ
πολλήν, οὗ χείμαρροι ὑδάτων καὶ πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορευό-
μεναι διὰ τῶν ὀρέων καὶ διὰ τῶν πεδίων.
8 ‡ γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι, συκαῖ, ῥόαι, γῆ ἐλαίας
ἐλαίου καὶ μέλιτος.
9 ‡ γῆ ἐφ' ἧς οὐ μετὰ πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, καὶ οὐκ ἐν-
δεηθήσῃ οὐδὲν ἐπ' αὐτῆς, γῆ ἧς οἱ λίθοι αὐτῆς σίδηρος, καὶ ἐκ
τῶν ὀρέων αὐτῆς μεταλλεύσεις χαλκόν.
10 ‡ καὶ φαγῇ καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐλογήσεις κύριον τὸν θεόν σου
ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου.
11 ‡ πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ μὴ
φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ τὰ δι-
καιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Simulacra idolorum eorum comburetis igni; non concupisces aurum & argentum quod est super ea; nec assumes tibi, ne fortè offendas in
eo, quia abominatio est coram Domino Deo tuo. 26 Ne inferas quod abominabile est in domum tuam, ne sis anathema sicut illud est: sed
detestatione detestaberis illud, & abominatione abominaberis illud, quia anathema est.

CAP. VIII.

OMne mandatum quod ego præcipio tibi hodie custodietis ad faciendum, vt viuatis & multiplicemini, & ingrediamini, & possideatis terram
pro qua iurauit Dominus patribus vestris. 2 Et recordaberis cuncti itineris quò duxit te Dominus Deus tuus istis quadraginta
annis in deserto, vt affligeret te, & vt tentaret te, & vt sciretur quod erat in corde tuo, vtrum custodires præcepta eius an non.
3 Et afflixit te, & esurire te fecit, & comedere te fecit manna, quod nesciebas, & nesciebant patres tui, vt ostenderet tibi, quia non in pane solo
viuit homo, sed in omni quod egreditur à verbo Domini viuit homo. 4 Vestimentum tuum non inueterauit in te, & calciamenta tua non
sunt attrita istis quadraginta annis. 5 Et scies in corde tuo quia sicut erudit vir filium suum, sic Dominus Deus tuus erudit te.
6 Et custodies præcepta Domini Dei tui, vt ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo, & vt timeas eum. 7 Quoniam Dominus Deus tuus
introducet te in terram bonam, terram fluentẽ torrentibus aquarum, & fontibus manantibus ex abyssis, & egredientibus in campis & in montibus.
8 Terram tritici & ordei, & vitium, & ficuum, & malogranatorum; terram cuius oliuæ producunt oleum, & ipsa fluit melle.
9 Terram vbi absque penuria comedes panem, & nihil deficit in ea; terram cuius lapides ferrum sunt, & de montibus eius succides æs.
10 Et comedes & saturaberis, & benedices Domino Deo tuo pro terra bona quam dedit tibi. 11 Caue tibi ne obliuiscaris timoris Do-
mini Dei tui, vt non custodias præcepta eius, & iudicia eius, & pacta eius, quæ ego præcipio tibi hodie.

12 * פֶּן־תֹּאכַל וְשָׂבָעְתָּ וּבָתִּים טֹבִים תִּבְנֶה וְיָשָׁבְתָּ׃
13 * וּבְקָרְךָ וְצֹאנְךָ יִרְבְּיֻן וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה־לָּךְ וְכֹל
14 אֲשֶׁר־לְךָ יִרְבֶּה׃ * וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
15 * הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר׀ הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ׀ שָׂרָף
וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר אֵין־מָיִם הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם
16 מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ׃ * הַמַּאֲכִלְךָ מָן בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא־
יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עַנֹּתְךָ וּלְמַעַן נַסֹּתֶךָ לְהֵיטִבְךָ
17 בְּאַחֲרִיתֶךָ׃ * וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי
12 עָשָׂה לִי אֶת־הַחַיִל הַזֶּה׃ * וְזָכַרְתָּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל לְמַעַן הָקִים
אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃
19 * וְהָיָה אִם־שָׁכֹחַ תִּשְׁכַּח אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם
20 כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן׃ * כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְהוָה מַאֲבִיד
מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֹּאבֵדוּן עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃

ט

1 * שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבֹא
לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמֶּךָּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת
2 בַּשָּׁמָיִם׃ * עַם־גָּדוֹל וָרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אַתָּה
יָדַעְתָּ וְאַתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לִפְנֵי בְּנֵי עֲנָק׃
3 * וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא־הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ
אֵשׁ אֹכְלָה הוּא יַשְׁמִידֵם וְהוּא יַכְנִיעֵם לְפָנֶיךָ
וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה לָךְ׃
4 * אַל־תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ בַּהֲדֹף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם
מִלְּפָנֶיךָ לֵאמֹר בְּצִדְקָתִי הֱבִיאַנִי יְהוָה לָרֶשֶׁת אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה מוֹרִישָׁם
מִפָּנֶיךָ׃

12 * Ne postquā comederis & satiatus fueris,
domos pulchras ædificaueris & habitaueris
13 in eis; *Habuerísq; armenta boum & ouiū
greges, argēti & auri cunctarúmq; rerū copiā:
14 *Eleuetur cor tuum & nō reminiscaris Do
mini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti
de domo seruitutis.
15 *Et ductor tuus fuit in solitudine magna
atque terribili, in qua erat serpens flatu adu-
rens, & scorpio ac dipsas, & nullæ omnino
aquæ. qui eduxit riuos de petra durissima.
16 *Et cibauit te manna in solitudine quod
nescierunt patres tui. & postquam afflixit ac
probauit, ad extremum misertus est tui.
17 *Ne diceres in corde tuo, Fortitudo mea,
& robur manus meæ hæc mihi omnia præsti-
terunt.
18 *Sed recorderis Domini Dei tui quòd ipse
vires tibi præbuerit, vt impleret pactū suum,
super quo iurauit patribus tuis sicut præsens
indicat dies.
19 *Sin autem oblitus Domini Dei tui secu-
tus fueris Deos alienos, coluerísque illos &
adoraueris, ecce nunc prædico tibi quòd om-
20 nino dispereas. *Sicut gentes quas deleuit
Dominus in introitu tuo, ita & vos peribitis
si inobedientes fueritis voci Dñi Dei vestri.

CAP. IX.

1 AVdi Israel, Tu transgredieris hodie Ior-
A danem vt possideas nationes maximas &
fortiores te, ciuitates ingentes & ad cœlum
2 vsque muratas. *Populum magnum atque
sublimem, filios Enachim, quos ipse vidisti &
audisti, quibus nullus potest ex aduerso resi-
3 stere. *Scies ergo hodie quòd Dñs Deus
tuus ipse transibit ante te ignis deuorans
atque consumens, qui conterat eos, & deleat
atque disperdat ante faciem tuam velociter,
4 sicut locutus est tibi. *Ne dicas in corde
tuo cùm deleuerit eos Dominus Deus tuus in
cōspectu tuo, Propter iustitiam meam intro-
duxit me Dominus, vt terram hanc possidē-
rem, cùm propter impietates suas istæ deletæ
sunt nationes.

תרגום אונקלוס

12 דלמא תיכול ותשבע ובתין שפירין תבני ותיתב׃ 13 ותורך ועָנך יסגון וכספא ודהבא יסגי לך וכל דלך יסגי׃ 14 ויתקף
ליבך ותנשי ית דחלתא דיי אלהך דאפקך מארעא דמצרים מבית עבדותא׃ 15 דדברך במדברא רבא ודחילא אתר חיון קלן ועקרבין ובית
צחונא אתר דלית מיא דאפיק לך מיא מן טינרא תקיפא׃ 16 דאוכלך מנא במדברא די לא ידעו אבהתך בדיל לעניותך ובדיל לנסיותך לאוטבא
לך בסופך׃ 17 ותימר בלבך חילי ותקוף ידי קנו לי ית נכסיא האלין׃ 18 ותדכר ית יי אלהך ארי הוא דיהב לך חילא למקני נכסין
בדיל לקימא ית קימיה דקיים לאבהתך כיומא הדין׃ 19 ויהי אם מנשא תנשי ית יי אלהך ותהך בתר טעות עממיא ותפלחינון ותסגד
להון אסהדית בכון יומא דין ארי מיבד תיבדון׃ 20 כעממיא דיי מגלי מן קדמיכון כן תיבדון חלף די לא קבלתון במימרא דיי אלהך׃

ט

1 שמע ישראל את עבר יומא דין ית ירדנא למיעל לתרכא עממין רברבין ותקיפין מינך קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא׃
2 עם רב ותקיף בני גיבריא דאת ידעת ואת שמעת מן יכול למיקם קדם בני גבריא׃ 3 ותדע יומא דין ארי יי אלהך הוא דעבר
קדמך מימריה אשא אכלא הוא ישיצינון והוא יתברינון קדמך ותתריכינון ותהבדנון בפריע כמא דמליל יי לך׃
4 לא תאמר בלבך כד יתבר יי אלהך יתהון מן קדמך למימר בזכותי איתיני יי למירת ית ארעא הדא ובחובי עממיא האלין יי תרכינון
מן קדמך׃

* Ne postquam comederis & satiatus fueris et 12
domos pulchras ædificaueris & habitaueris in eis:
* Et bobus tuis, & ouibus tuis multiplicatis ti- 13
bi, & argento, & auro multiplicatis tibi, & omni-
bus quæcunque tibi erunt multiplicatis,
* Eleuetur cor tuum, et obliuiscaris Dñi Dei tui, 14
qui eduxit te de terra Aegypti ex domo seruitutis:
* Qui eduxit te per desertum magnum & ter- 15
ribile illud, vbi serpens mordens, & scorpio, &
dipsas, vbi non erat aqua, qui eduxit tibi de petra
durissima fontem aquæ.
* Qui cibauit te manna in deserto, quod non co- 16
gnouisti tu, & non scierunt patres tui, vt affligeret
te, & vt tentaret te, vt benè tibi faceret in extre-
mo dierum tuorum. * Et ne diceres in corde tuo, 17
Fortitudo mea & robur manus meæ fecit mihi po-
tentiam magnam hanc. * Et recordaberis Domini 18
Dei tui, quoniam ipse tibi dat fortitudinem ad fa-
ciendum potentiam, vt impleret pactum suum, quod
iurauit patribus tuis sicut hodie.
* Et erit si obliuione oblitus fueris Domini Dei 19
tui, & abieris post Deos alienos, & colueris eos,
& adoraueris eos, obtestor vobis hodie & cælum,
& terram, quòd interitu peribitis:
* Sicut & reliquæ gentes, quas Dominus perdit 20
ante faciem vestram, sic peribitis, quia non audiui-
stis vocem Domini Dei vestri.

CAP. IX.

AVdi Israel, tu transgrederis hodie Jordanem vt 1
intres ad possidendũ gentes magnas & fortio-
res magis quàm vos, vrbes magnas et muratas vs-
que ad cælum. * Populum magnũ & multum et 2
sublimem, filios Enac, quos tu scis, & tu audiuisti,
quis resistet contra faciem filiorum Enac?
* Et scies hodie, quòd Dominus Deus tuus hic 3
præibit ante faciem tuam, ignis consumens est, hic
perdet eos, & hic auertet illos ante faciem tuam,
& delebit eos & perdet eos velociter, sicut dixit
tibi Dominus: * Ne dicas in corde tuo cùm dele- 4
uerit Dominus Deus tuus gentes has ante faciem
tuam, dicens: Propter iustitias meas introduxit me
Dominus vt possiderem terram bonam hanc, sed
propter impietatem gentium harum consumet eos
Dominus ante faciem tuam.

12 * μὴ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς καὶ οἰκίας καλὰς οἰκοδομήσας
13 καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς· * καὶ τῶν βοῶν σου, καὶ τῶν προβά-
των σου πληθυνθέντων σοι, καὶ ἀργυρίου, καὶ χρυσίου πληθυνθέν-
των σοι, καὶ πάντων ὅσα σοι ἔσται πληθυνθέντων,
14 * ὑψωθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.
15 * τοῦ ἐξαγαγόντος σὲ διὰ τῆς ἐρήμου τῆς μεγάλης καὶ τῆς φο
βερᾶς ἐκείνης, οὗ ὄφις δάκνων, καὶ σκορπίος, καὶ δίψα, οὗ οὐκ ἦν
ὕδωρ· τοῦ ἐξαγαγόντος σοι ἐκ πέτρας ἀκροτόμου πηγὴν ὕδατος.
16 * τοῦ ψωμίσαντός σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ εἴδης σύ,
καὶ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα κακώσῃ σέ, καὶ ἵνα ἐκπειρά-
σῃ σε, εὖ σε ποιῆσαι ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν σου.
17 * καὶ μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ κράτος τῆς
χειρός μου ἐποίησέ μοι τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην.
18 * καὶ μνησθήσῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅτι αὐτός σοι δίδωσιν ἰσχὺν τοῦ
ποιῆσαι δύναμιν, ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ὤμοσε
τοῖς πατράσι σου ὡς σήμερον.
19 * καὶ ἔσται ἐὰν λήθῃ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πο-
ρευθῇς ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, καὶ προσκυ-
νήσῃς αὐτοῖς, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε·
20 * καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὅσα ὁ κύριος ἀπολλύει πρὸ
προσώπου ὑμῶν, οὕτως ἀπολεῖσθε, ἀνθ' ὧν οὐκ ἠκούσατε τῆς
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

θ΄.

1 * Ἄκουε ἰσραήλ, σὺ διαβαίνεις σήμερον τὸν ἰορδάνην εἰσελ-
θεῖν κληρονομῆσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ
ὑμεῖς, πόλεις μεγάλας καὶ τειχήρεις ἕως τοῦ οὐρανοῦ.
2 * λαὸν μέγαν καὶ πολὺν καὶ εὐμήκη, υἱοὺς ἐνάκ, οὓς σὺ οἶσθα, καὶ
σὺ ἀκήκοας· τίς ἀντιστήσεται κατὰ πρόσωπον υἱῶν ἐνάκ;
3 * καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι κύριος ὁ θεός σου οὗτος προπο-
ρεύσεται πρὸ προσώπου σου, πῦρ καταναλίσκον ἐστίν· οὗτος
ἐξολοθρεύσει αὐτούς, καὶ οὗτος ἀποστρέψει αὐτοὺς πρὸ προ-
σώπου σου, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ἐν τάχει,
4 καθάπερ εἶπέ σοι κύριος. * μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐν τῷ
ἐξαναλῶσαι κύριον τὸν θεόν σου τὰ ἔθνη ταῦτα πρὸ προσώπου
σου, λέγων, διὰ τὰς δικαιοσύνας μου εἰσήγαγέ με κύριος κληρο-
νομῆσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν
ἐθνῶν τούτων ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς κύριος πρὸ προσώπου σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Ne fortè cùm comederis & satiatus fueris, & domos pulchras ædificaueris & habitaueris in eis: [13] Et boues tui, & oues tuæ multiplicati fuerint, & argentum, & aurum multiplicatum fuerit tibi, & omnia tua multiplicata fuerint: [14] Induretur cor tuum, & obliuiscaris timoris Domini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti de domo seruitutis. [15] Qui duxit te per desertum magnum & terribile, locum serpentum vrentium, & scorpionum, & locum sitis, vbi non est aqua, qui eduxit tibi aquam de petra durissima. [16] Qui cibauit te manna in deserto quod nescierunt patres tui, vt affligeret te, & vt tentaret te, vt benefaceret tibi in nouissimis tuis. [17] Et si dixeris in corde tuo, Fortitudo mea, & robur manus meæ possidere me fecerunt substantias istas: [18] Recordaberis Domini Dei tui, quoniam ipse dedit tibi fortitudinem vt acquireres substantiam, & vt firmaret pactum suum quod iurauit patribus tuis sicut in die hac. [19] Et erit si obliuione oblitus fueris Domini Dei tui, & ambulaueris post idola populorum, & seruieris eis, & adoraueris ea, contestor vobis hodie quoniam perditione peribitis.
[20] Sicut populi quos Dominus transtulit à facie vestra, sic peribitis, pro eo quòd non obedistis verbo Domini Dei vestri.

CAP. IX.

[1] AVdi Israel, tu transis hodie Iordanem vt ingrediaris & eijcias populos fortiores te, & possideas ciuitates magnas & muratas vsque ad cælum. [2] Populum magnum & fortem, filios Gigantum; tu enim nosti & audisti quòd nullus potest resistere filijs Gigantum.
[3] Et scies hodie quia verbum Domini Dei tui quod transit coram te, ignis consumens est, ipse consumet eos, & ipse conteret eos coram te, & eijcies eos & perdes eos citò, sicut locutus est tibi Dominus. [4] Ne dicas in corde tuo, cùm contriuerit Dominus Deus tuus eos à facie tua, dicens: Propter iustitiam meam introduxit me Dominus vt possiderem terram hanc; sed propter peccata populorum istorum eijciet eos Dominus à facie tua.

5 לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת אֶת־
אַרְצָם כִּי בְּרִשְׁעַת ׀ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ וּלְמַעַן הָקִים אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
6 וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא בְצִדְקָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת־
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף
7 אָתָּה׃ זְכֹר אַל־תִּשְׁכַּח אֵת אֲשֶׁר־הִקְצַפְתָּ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יָצָאתָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה מַמְרִים
8 הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה׃ וּבְחֹרֵב הִקְצַפְתֶּם אֶת־יְהוָה
9 וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בָּכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃ בַּעֲלֹתִי
הָהָרָה לָקַחַת לוּחֹת הָאֲבָנִים לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר־
כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי׃
10 וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים
בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים וַעֲלֵיהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
11 יְהוָה עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל׃ וַיְהִי
מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה נָתַן יְהוָה אֵלַי
12 אֶת־שְׁנֵי לֻחֹת הָאֲבָנִים לֻחוֹת הַבְּרִית׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי קוּם רֵד מַהֵר מִזֶּה כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָ מִמִּצְרָיִם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם
13 עָשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר
רָאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃
14 הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם וְאֶמְחֶה אֶת־שְׁמָם
מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי־עָצוּם וָרָב
15 מִמֶּנּוּ׃ וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן־הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ
16 וּשְׁנֵי לוּחֹת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי׃ וָאֵרֶא
וְהִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲשִׂיתֶם לָכֶם
עֵגֶל מַסֵּכָה סַרְתֶּם מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
אֶתְכֶם׃

5 * Neq; enim propter iustitias tuas & æqui-
tatem cordis tui ingredieris, vt possideas ter-
ras carũ, sed quia illę egerunt impię, introeun
te te deletæ sunt, & vt compleret verbũ suum
Dñs quod sub iuramento pollicitus est patri-
6 bus tuis Abraam, Isaac, & Iacob. * Scito
ergo quòd non propter iustitias tuas Domi-
B nus Deus tuus dederit tibi terram hanc opti-
mã in possessionẽ, cùm durissimæ ceruicis sis
7 populus. * Memẽto & ne obliuiscaris quo-
modo ad iracundiam prouocaueris Dominũ
Deum tuum in solitudine, & ex eo die quo
egressus es ex Ægypto vsque ad locum istum
semper aduersum Dominum contendisti.
8 *Nam & in Oreb prouocasti eum, & iratus
delere te voluit.
9 * Quando ascendi in montẽ vt acciperem
duas tabulas lapideas pacti quod pepigit vo-
biscum Dñs, & perseueraui in mõte quadra-
ginta diebus ac noctibus, panem non come-
dens & aquam non bibens.
10 * Deditq; mihi Dominus duas tabulas la-
pideas scriptas digito Dei, & continentes om
nia verba quæ vobis locutus est in monte de
medio ignis quando concio populi congre-
11 gata est. * Cúmq; transissent quadraginta
dies & totidem noctes, dedit mihi Dominus
duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.
12 * Dixítq; mihi, Surge & descende hinc ci-
tò quia populus tuus quem eduxisti de Ægy-
C pto, deseruerũt velociter viam quam demon-
strasti eis, fecerúntque sibi conflatile.
13 * Rursúmque ait Dñs ad me, Cerno quòd
populus iste duræ ceruicis sit.
14 * Dimitte me vt conteram eum, & deleam
nomen eius de sub cælo, & constituam te su-
per gentem quæ hac maior & fortior sit.
15 * Cúmque de monte ardente descende-
rem & duas tabulas fœderis vtraque tenerem
manu:
16 * Vidissémque peccasse vos Domino Deo
vestro, & fecisse vobis vitulum conflatilem,
ac deseruisse velociter viam eius quam vobis
ostenderat:

תרגום אונקלוס

5 לָא בִזְכוּתָךְ וּבְקַשִׁיטוּת לִבָּךְ אַתְּ עָלֵיל לְמֵירַת יָת אַרְעֲהוֹן אֲרֵי בְּחוֹבֵי עַמְמַיָּא הָאִלֵּין יְיָ אֱלָהָךְ מְתָרֵיכִינוּן מִן קֳדָמָךְ וּבְדִיל לְקַיָּמָא יָת
פִּתְגָמָא דְקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ 6 וְתִדַּע אֲרֵי לָא בִזְכוּתָךְ יְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ יָת אַרְעָא טָבְתָא הָדָא
לְמֵירְתַהּ אֲרֵי עַם קְשֵׁי קְדָל אַתְּ׃ 7 אִדְכַּר לָא תִנְשֵׁי יָת דְּאַרְגֶזְתָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּמַדְבְּרָא לְמִן יוֹמָא דִנְפַקְתָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
עַד מֵיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין מְסָרְבִין הֲוֵיתוֹן קֳדָם יְיָ׃ 8 וּבְחוֹרֵב אַרְגֶזְתּוּן קֳדָם יְיָ וַהֲוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ בְּכוֹן לְשֵׁיצָאָה יָתְכוֹן׃
9 בְּמִסְּקִי לְטוּרָא לְמִסַּב לוּחֵי אַבְנַיָּא לוּחֵי קְיָמָא דִּגְזַר יְהוָה עִמְּכוֹן וִיתֵיבִית בְּטוּרָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן לַחְמָא לָא אֲכָלִית וּמַיָּא לָא
שְׁתֵיתִי׃ 10 וִיהַב יְיָ לִי יָת תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּתִיבִין בְּאֶצְבְּעָא דַייָ וַעֲלֵיהוֹן כְּכָל פִּתְגָמַיָּא דְמַלֵּיל יְהוָה עִמְּכוֹן בְּטוּרָא
מִגוֹ אֶשָּׁתָא בְּיוֹמָא דִקְהָלָא׃ 11 וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן יְהַב יְיָ לִי יָת תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא לוּחֵי קְיָמָא׃
12 וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם חוּת בִּפְרִיעַ מִכָּא אֲרֵי חַבִּיל עַמָּךְ דְּאַפֵּיקְתָּא מִמִּצְרַיִם סְטוֹ בִּפְרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְפַקֵּדְתִּינוּן עֲבַדוּ לְהוֹן מַתְּכָא׃
13 וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימַר גְּלֵי קֳדָמַי יָת עַמָּא הָדֵין וְהָא עַם קְשֵׁי קְדָל הוּא׃ 14 אֲנַח בָּעוּתָךְ מִן קֳדָמַי וַאֲשֵׁיצֵינוּן וְאֶמְחֵי יָת שְׁמְהוֹן
מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא וְאֶעְבֵּיד יָתָךְ לְעַם תַּקִּיף וְסַגִּי מִנְּהוֹן׃ 15 וְאִתְפְּנֵיתִי וּנְחָתִית מִן טוּרָא וְטוּרָא בָּעֵר בְּאֶשָּׁתָא וּתְרֵין
לוּחֵי קְיָמָא עַל תַּרְתֵּין יְדָי׃ 16 וַחֲזֵית וְהָא חַבְתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עֵיגַל מַתְּכָא סְטֵיתוּן בִּפְרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְפַקֵּיד
יְיָ יָתְכוֹן׃

*Non propter iuſtitiam tuam neq; propter æqui- 5
tatem cordis tui, tu ingrederis vt poſſideas terram
earum, ſed propter iniquitatẽ gentium harum Dñs
Deus tuus diſperdet eos à facie tua, & vt comple-
ret fœdus quod iurauit Dominus patribus veſtris
Abraam, & Iſaac, & Iacob. *Et cognoſces ho- 6
die, quòd non propter iuſtitias tuas Dominus Deus
dat tibi terram bonam hanc vt poſſideas, quoniam
populus duræ ceruicis es.*

*Memento ne obliuiſcaris quotquot irritaſti Do 7
minum Deum tuum in deſerto, à quo die egreſſi eſtis
de terra Ægypti donec veniſtis in locum hunc, in-
creduli perſeueratis circa ea quæ ad Dominum.*

*Et in Oreb prouocaſtis Dominum: & iratus 8
eſt Dominus in vos vt perderet vos.*

*Aſcendente me in montem vt acciperem ta- 9
bulas lapideas, tabulas pacti, quod pepigit ad vos,
& perſeueraui in monte quadraginta diebus &
quadraginta noctibus, panem non comedi & aquã
non bibi.*

*Et dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas 10
ſcriptas in digito Dei, & in eis omnes ſermones,
quos locutus eſt Dominus ad vos in monte de me-
dio ignis in die congregationis.*

*Et factum eſt per quadraginta dies et per qua- 11
draginta noctes dedit mihi Dominus duas tabulas
lapideas, tabulas fœderis.*

*Et dixit Dominus ad me, Surge, deſcende citò 12
hinc, quoniam deliquit populus tuus, quos eduxiſti
de terra Ægypti: transgreſſi ſunt citò de via, quam
præcepiſti illis; fecerunt ſibi conflatile.*

*Et ait Dominus ad me, dicens: Locutus ſum ad 13
te ſemel & bis, dicens: Vidi populum hunc, & ecce
populus duræ ceruicis eſt.*

*Dimitte me vt conteram illos, & deleam no- 14
men eorum de ſub cælo, & faciam te in gentem ma-
gnam & fortem, & multam magis quàm hæc.*

*Et reuerſus deſcendi de monte, & mons arde- 15
bat igne, & duæ tabulæ fœderis in duabus mani-
bus meis.*

*Et videns quòd peccauiſtis coram Domino Deo 16
veſtro, & feciſtis vobis ipſis vitulum conflati-
lem, & transgreſſi eſtis citò de via quam præcepit
Dominus vobis.*

5 οὐχὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην σου οὐδὲ διὰ τὴν ὁσιότητα τῆς καρδίας
σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἢ διὰ τὴν
ἀνομίαν τῶν ἐθνῶν τούτων κύριος ὁ θεός σου ἐξολοθρεύσει
αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην ἣν ὤμοσε
κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἀβραάμ, καὶ ἰσαάκ, καὶ ἰακώβ.
6 καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας σου κύριος
ὁ θεὸς δίδωσί σοι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην κληρονομῆ-
σαι, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλος εἶ.
7 μνήσθητι μὴ ἐπιλάθῃ ὅσα παρώξυνας κύριον τὸν θεόν
σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐξήλθετε ἐκ γῆς αἰγύπτου
ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἀπειθοῦντες διατελεῖτε τὰ
πρὸς κύριον.
8 καὶ ἐν χωρὴβ παρωξύνατε κύριον· καὶ ἐθυμώθη κύριος
ἐφ᾽ ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.
9 ἀναβαίνοντός μου εἰς τὸ ὄρος λαβεῖν τὰς πλάκας τὰς
λιθίνας, πλάκας διαθήκης, ἣς διέθετο πρὸς ὑμᾶς· καὶ κατεγε-
νόμην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα
νύκτας· ἄρτον οὐκ ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον.
10 καὶ ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας γε-
γραμμένας ἐν τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπ᾽ αὐταῖς πάντες οἱ
λόγοι, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου
τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας.
11 καὶ ἐγένετο διὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ διὰ τεσσαρά-
κοντα νυκτῶν ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας,
πλάκας διαθήκης.
12 καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἀνάστηθι κατάβηθι τὸ τάχος
ἐντεῦθεν, ὅτι ἠνόμησεν ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύ-
πτου· παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς, ἐποίη-
σαν ἑαυτοῖς χώνευμα.
13 καὶ εἶπε κύριος πρός με, λέγων· λελάληκα πρός σε
ἅπαξ καὶ δίς, λέγων· ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον καὶ ἰδοὺ λαὸς σκλη
14 ροτράχηλός ἐστιν. ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἐξα-
λείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω σὲ
εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρὸν καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο.
15 καὶ ἐπιστρέψας κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο
πυρί, καὶ αἱ δύο πλάκες τῆς διαθήκης ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου.
16 καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ
ἐποιήσατε ὑμῖν ἑαυτοῖς μόσχον χωνευτόν, καὶ παρέβητε ταχὺ
ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατο κύριος ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Non propter iuſtitiam tuam neque propter rectitudinem cordis tui, tu ingredieris ad poſſidendam terram eorum, ſed propter peccata populorum iſtorum Dominus Deus tuus eijciet eos à facie tua, & vt confirmet verbum quod iurauit Dominus patribus tuis Abraham, Iſaac, & Iacob. 6 Et ſcies quoniam non propter iuſtitiam tuam Dominus Deus tuus dabit tibi terram bonam hanc vt poſſideas eam, quia tu es populus duræ ceruicis. 7 Memento ne obliuiſcaris quomodo ad iracundiam prouocaſti Dominum Deum tuum in deſerto; à die quo egreſſus es de terra Ægypti donec veniſtis vſque ad locum iſtum rebelles fuiſtis coram Domino.
8 Et in Oreb prouocaſtis ad iracundiam Dominum, & fuit ira à facie Domini contra vos vt conſumeret vos. 9 Quando aſcendi in montem vt acciperem duas tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit Dominus vobiſcum; & manſi in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus; panem non comedi, & aquam non bibi. 10 Et dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas ſcriptas digito Dei, & ſuper eas iuxta omnia verba quæ locutus eſt Dominus vobiſcum de medio ignis in die congregationis.
11 Et factum eſt poſt quadraginta dies & quadraginta noctes dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.
12 Et dixit Dominus ad me: Surge, deſcende citò hinc, quia corruptus eſt populus tuus quem eduxiſti de Ægypto: receſſerunt citò de via quam præcepiſti eis; fecerunt ſibi conflatile. 13 Et ait Dominus ad me, dicens: Notus eſt coram me populus hic, & ecce populus duræ ceruicis eſt. 14 Dimitte deprecationem tuam à conſpectu meo vt conſumam eos, & delebo nomen eorum de ſub cælis, & faciam te in populum fortiorem & maiorem his. 15 Et diuerti & deſcendi de monte, & mons ardebat igni, & duæ tabulæ fœderis erant in duabus manibus meis. 16 Et vidi, & ecce peccaſtis coram Domino Deo veſtro, feciſtis vobis vitulum conflatilem, declinaſtis citò à via quam præcepit Dominus vobis.

17 וָאֶתְפֹּשׂ בִּשְׁנֵי הַלֻּחֹת וָאַשְׁלִכֵם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי
18 וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם׃ וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה
כָּרִאשֹׁנָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם
לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל־חַטַּאתְכֶם
אֲשֶׁר חֲטָאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃
19 כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר קָצַף יְהוָה
עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם
20 בַּפַּעַם הַהִוא׃ וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד
לְהַשְׁמִידוֹ וָאֶתְפַּלֵּל גַּם־בְּעַד אַהֲרֹן בָּעֵת הַהִוא׃
21 וְאֶת־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר־עֲשִׂיתֶם אֶת־הָעֵגֶל
לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ בָּאֵשׁ וָאֶכֹּת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב
עַד אֲשֶׁר־דַּק לְעָפָר וָאַשְׁלִךְ אֶת־עֲפָרוֹ אֶל־הַנַּחַל
22 הַיֹּרֵד מִן־הָהָר׃ וּבְתַבְעֵרָה וּבְמַסָּה
וּבְקִבְרֹת הַתַּאֲוָה מַקְצִפִים הֱיִיתֶם אֶת־יְהוָה׃
23 וּבִשְׁלֹחַ יְהוָה אֶתְכֶם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לֵאמֹר
עֲלוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וַתַּמְרוּ אֶת־
פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם
24 בְּקֹלוֹ׃ מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה מִיּוֹם דַּעְתִּי
25 אֶתְכֶם׃ וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה אֵת אַרְבָּעִים הַיּוֹם
וְאֶת־אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפָּלְתִּי כִּי־אָמַר
26 יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃ וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה
וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַל־תַּשְׁחֵת עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ
אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגָדְלֶךָ אֲשֶׁר־הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד
27 חֲזָקָה׃ זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
אַל־תֵּפֶן אֶל־קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל־רִשְׁעוֹ וְאֶל־
28 חַטָּאתוֹ׃ פֶּן־יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם
מִבְּלִי יְכֹלֶת יְהוָה לַהֲבִיאָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־דִּבֶּר
לָהֶם וּמִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם לַהֲמִתָם בַּמִּדְבָּר׃
29 וְהֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכֹחֲךָ הַגָּדֹל
וּבִזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה׃

17 *Proieci tabulas de manibus meis, confre-
gíque eas in conspectu vestro.
18 *Et procidi ante Dominũ sicut prius qua-
draginta diebus & noctibus, panem non co-
medens & aquam non bibens, propter omnia
peccata vestra quæ gessistis cõtra Dominum,
& eum ad iracundiam prouocastis.
19 *Timui enim indignationem & iram illius,
qua aduersum vos concitatus, delere vos vo-
luit. Et exaudiuit me Dominus etiã hac vice.
20 *Aduersum Aaron quoq; vehementer ira-
tus voluit eum conterere, & pro illo similiter
21 deprecatus sum. *Peccatum autẽ vestrum
quod feceratis, id est, vitulum, arripiens, igne
combussi, & in frusta comminuens, omnino
quoque in puluerem redigens, proieci in tor-
rentem qui de monte descendit.
22 *In incendio quoq; & in tentatione, & in
sepulchris concupiscentiæ prouocastis Domi-
23 num. *Et quãdo misit vos de Cades-barne
dicens: Ascendite & possidete terram quam
D dedi vobis, & contempsistis imperium Do-
mini Dei vestri, & non credidistis ei, neque
vocem eius audire voluistis:
24 *Sed semper fuistis rebelles à die qua nosse
25 vos cœpi. *Et iacui coram Domino qua-
draginta diebus ac noctibus, quibus eum sup
pliciter deprecabar, ne deleret vos vt fuerat
comminatus.
26 *Et orans dixi, Domine Deus ne disper-
das populum tuum & hereditatem tuã quam
redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti
in manu forti.
27 *Recordare seruorum tuorum Abraam,
Isaac, & Iacob. Ne aspicias duritiam populi
huius & impietatem atque peccatum.
28 *Ne forte dicant habitatores terræ de qua
eduxisti nos, Nõ poterat Dominus introdu-
cere eos in terram quam pollicitus est eis, &
oderat illos; idcirco eduxit vt interficeret eos
in solitudine.
29 *Qui sunt populus tuus & hæreditas tua,
quos eduxisti in fortitudine tua magna, & in
brachio tuo extento.

תרגום אונקלוס

17 ואחדית בתרין לוחיא ורמיתנון מעל תרתין ידי ותברתינון לעיניכון׃ 18 ואשתטחית קדם יי כד בקדמיתא ארבעין יממין וארבעין
לילון לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי על כל חובתכון דחבתון למעבד דביש קדם יי לארגזא קדמוהי׃ 19 ארי דחילית מן קדם
רגזא וחימתא דרגז יי עליכון לשיצאה יתכון וקביל יהוה צלותי אף בזמנא ההיא׃ 20 ועל אהרן הוה רגז מן קדם יי לחדא
לשיצאותיה וצליתי אף על אהרן בעדנא ההוא׃ 21 וית חובתכון דעבדתון ית עגלא נסיבית ואוקידית יתיה בנורא ושפית
יתיה בשופינא יאות עד דהוה דקיק לעפרא ורמית ית עפריה לנחלא דנחית מן טורא׃ 22 ובדליקתא ובנסיתא ובקברי דמשאלי
מרגזין הויתון קדם יי׃ 23 וכד שלח יי יתכון מרקם גיאה למימר סקו ואחסינו ית ארעא דיהבית לכון וסרבתון על מימרא
דיי אלהכון ולא הימנתון ליה ולא קבלתון למימריה׃ 24 מסרבין הויתון קדם יי מיומא דידעית יתכון׃ 25 ואשתטחית קדם יי
ית ארבעין יממין וית ארבעין לילון דאשתטחית ארי אמר יי לשיצאה יתכון׃ 26 וצליתי קדם יי ואמרית יי אלהים לא תחבל
עמך ואחסנתך דפרקת בתקפך דאפקתא ממצרים בידא תקיפא׃ 27 אדכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב לא תתפני
לקשיות עמא הדין ולחוביהון ולחטאיהון׃ 28 דלמא יימרון דיירי ארעא דאפקתנא מתמן מדלית יוכלא קדם יי לאעלותהון
לארעא דמליל להון ומדסני יתהון אפיקינון לקטלותהון במדברא׃ 29 ואנון עמך ואחסנתך דאפיקתא בחילך רבא
ובדרעך מרממא׃

*Et accipiens duas tabulas, proieci eas à duabus 17
manibus meis, & confregi eas coram vobis.
* Et deprecatus sum coram Domino secundò si- 18
cut & prius; quadraginta diebus & quadraginta
noctibus panem nō comedi, & aquam non bibi pro
omnibus peccatis vestris, quæ peccauistis, cùm feci-
stis malum coram Domino Deo nostro vt irritare-
tis eum.
*Et timidus sum propter iram & furorem, quo- 19
niam irritatus est Dominus contra vos, vt deleret
vos; & exaudiuit Dominus me & in tēpore illo.
* Et contra Aaron iratus est Dominus valde vt 20
contereret eum, & oraui et pro Aaron in tēpore illo.
* Et peccatum vestrum quod fecistis, vitulum 21
accepi, & combussi eum igne, & confregi eum &
comminui vehemēter quousq; factus est minutum,
& factus est sicut puluis, & proieci puluerem in
torrentem descendentem de monte.
* Et in incendio & in tentatione & in sepul- 22
chris concupiscentiæ irritantes fuistis Dominum
Deum nostrum.
*Et quādo misit Dominus vos de Cades-barne, 23
dicens, Ascendite & possidete terram, quam do vo-
bis, & contempsistis verbun Domini Dei vestri, et
non credidistis ei, & non audistis vocem eius.
* Et rebelles fuistis quæ ad Dominum, à qua die 24
cognitus fuit vobis. * Et oraui coram Domino 25
quadraginta diebus & quadraginta noctibus, qui-
bus deprecatus sum; dixit enim Dñs perditurū vos.
* Et oraui ad Deū, et dixi, Domine Domine, ne 26
disperdas populum tuū, & hæreditatē tuam, quam
redemisti in fortitudine tua magna, quos eduxisti de
terra Ægypti in manu tua forti & in brachio tuo
excelso. * Recordare Abraam, et Isaac et Iacob ser- 27
uorū tuorū, quibus iurasti per teipsum: ne aspicias in
duritiem populi huius, & in impietates eorū, & in
peccata eorum. * Ne fortè dicant habitantes ter- 28
ram vnde eduxisti nos illinc, dicētes, Quia non po-
terat Dominus introducere eos in terram, quam di-
xit eis, & quia oderat Dominus eos, eduxit illos vt
interficeret in deserto.
* Et hi populus tuus & hæreditas tua, quos edu 29
xisti de terra Ægypti in fortitudine tua magna, &
in brachio tuo excelso.

17 * καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν δύο πλακῶν, ἔρριψα αὐτὰς
ἀπὸ τῶν δύο χειρῶν μου, καὶ συνέτριψα αὐτὰς ἐναντίον ὑμῶν.
18 * καὶ ἐδεήθην ἐναντι κυρίου δεύτερον καθάπερ καὶ τὸ πρότε-
ρον· τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἄρτον οὐκ
ἔφαγον, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν
ὧν ἡμάρτετε ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ
19 παροξῦναι αὐτόν. * καὶ ἔμφοβός εἰμι διὰ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν
θυμόν, ὅτι παρωξύνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ὑ-
μᾶς, καὶ εἰσήκουσε κύριος ἐμοῦ καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.
20 * καὶ ἐπὶ ἀαρὼν ἐθυμώθη κύριος σφόδρα τοῦ ἐξολοθρεῦ-
σαι αὐτόν· καὶ ηὐξάμην καὶ περὶ ἀαρὼν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.
21 * καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν ἣν ἐποιήσατε τὸν μόσχον ἔλαβον,
καὶ κατέκαυσα αὐτὸν πυρί, καὶ κατέκοψα αὐτὸν καὶ κατήλασα
σφόδρα ἕως οὗ ἐγένετο λεπτόν, καὶ ἐγενήθη ὡσεὶ κονιορτός, καὶ ἔρρι-
ψα τὸν κονιορτὸν εἰς τὸν χειμάρρουν τὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
22 ὄρους. * καὶ ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, καὶ ἐν τῷ πειρασμῷ, καὶ ἐν τοῖς
μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας παροξύνοντες ἦτε κύριον τὸν θεὸν
23 ἡμῶν. * καὶ ὅτε ἐξαπέστειλε κύριος ὑμᾶς ἐκ κάδης βαρνή,
λέγων· ἀνάβητε καὶ κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν δίδωμι ὑμῖν,
καὶ ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπι-
στεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
24 * καὶ ἀπειθοῦντες ἦτε τὰ πρὸς κύριον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐ-
25 γνώσθη ὑμῖν. * καὶ ἐδεήθην ἔναντι κυρίου τεσσαράκοντα
ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ὅσας ἐδεήθην, εἶπε γὰρ κύριος
ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.
26 * καὶ ηὐξάμην πρὸς τὸν θεόν, καὶ εἶπα, κύριε κύριε, μὴ ἐξο-
λοθρεύσῃς τὸν λαόν σου, καὶ τὴν κληρονομίαν σου, ἣν ἐλυτρώσω
ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν
τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.
27 * μνήσθητι ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν θεραπόντων
σου, οἷς ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ, μὴ ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν σκλη-
ρότητα τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ ἐπὶ τὰ ἀσεβήματα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ
28 τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν. * μή ποτε εἴπωσιν οἱ κατοικοῦν-
τες τὴν γῆν ὅθεν ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκεῖθεν, λέγοντες· παρὰ τὸ
μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν εἶπεν
αὐτοῖς, καὶ παρὰ τὸ μισῆσαι κύριον αὐτούς, ἐξήγαγεν αὐτοὺς
29 ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ. * καὶ οὗτοι λαός σου καὶ κληρονομία
σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ,
καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et apprehendi duas tabulas, & proieci eas de duabus manibus meis, & confregi eas ante oculos vestros. 18 Et prostratus sum coram Domino sicut prius; quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, panem non comedi, & aquam non bibi, propter omnia peccata vestra in quibus peccastis faciendo quod malum est coram Domino ad irritandum eum. 19 Timui enim propter iram & indignationem qua iratus erat Dominus contra vos vt consumeret vos. Et suscepit Dominus orationem meam etiam in tempore illo. 20 Contra Aaron quoque fuit ira à facie Domini vt disperderet eum. & oraui etiam pro Aaron in illo tempore. 21 Et peccatum vestrum quod fecistis, id est, vitulum tuli & combussi eum igni, & comminui eum in pillo vehementer, donec fuit comminutum in puluerem, & proieci puluerem eius in torrentem qui descendit de monte. 22 In incendio quoque & in tentatione & in sepulchris concupiscentium irritastis Dominum. 23 Et quando misit vos Dominus de Cades-barne, dicens: Ascendite & possidete terram quam dedi vobis, rebelles fuistis verbo Domini Dei vestri, & non credidistis ei neque obedistis verbo eius. 24 Rebelles fuistis coram Domino à die quo cognoui vos. 25 Et prostratus sum coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus quibus prostratus sum, quoniam dixerat Dominus vt consumeret vos. 26 Et oraui coram Domino, & dixi: Domine Deus ne dissipes populum tuum & hæreditatem tuam quam redemisti in fortitudine tua, quem eduxisti de Ægypto in manu forti. 27 Recordare seruorum tuorum Abraham, Isaac, & Iacob: ne aspicias duritiam populi huius, & impietatem eorum, & peccata eorum. 28 Ne fortè dicant habitatores terræ de qua eduxisti nos, Eo quòd non erat potestas coram Domino vt introduceret eos in terram, quam locutus est eis, & quia oderat illos, eduxit eos vt occideret eos in deserto. 29 Et ipsi sunt populus tuus & hæreditas tua, quos eduxisti in virtute tua magna, & in brachio tuo excelso.

יוד

1 * בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְהוָה אֵלַי פְּסָל־לְךָ
שְׁנֵי־לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה
2 וְעָשִׂיתָ לְּךָ אֲרוֹן עֵץ׃ * וְאֶכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת אֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר
3 שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן׃ * וָאַעַשׂ אֲרוֹן עֲצֵי
שִׁטִּים וָאֶפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וָאַעַל
4 הָהָרָה וּשְׁנֵי הַלֻּחֹת בְּיָדִי׃ * וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת
כַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן אֵת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֲלֵיכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל
5 וַיִּתְּנֵם יְהוָה אֵלָי׃ * וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן־הָהָר
וָאָשִׂם אֶת־הַלֻּחֹת בָּאָרוֹן אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וַיִּהְיוּ שָׁם
6 כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה׃ * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֹת
בְּנֵי־יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן וַיִּקָּבֵר שָׁם
7 וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ * מִשָּׁם נָסְעוּ הַגֻּדְגֹּדָה
8 וּמִן־הַגֻּדְגֹּדָה יָטְבָתָה אֶרֶץ נַחֲלֵי־מָיִם׃ * בָּעֵת הַהִוא
הִבְדִּיל יְהוָה אֶת־שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ
9 בִּשְׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * עַל־כֵּן לֹא־הָיָה לְלֵוִי
חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר
10 דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לוֹ׃ * וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי בָהָר כַּיָּמִים
הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וַיִּשְׁמַע
יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא־אָבָה יְהוָה הַשְׁחִיתֶךָ׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ לְמַסַּע לִפְנֵי הָעָם
וְיָבֹאוּ וְיִירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם
12 לָתֵת לָהֶם׃ * וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם־לְיִרְאָה
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה
אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ
וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃

CAP. X.

1 IN tempore illo dixit Dominus ad me, Do-
A la tibi duas tabulas lapideas sicut priores Exo.34
fuerunt, & ascende ad me in montem, faciésq;
arcam ligneam.
2 * Et scribam in tabulis verba quæ fuerunt
in his quas antè confregisti, ponésque eas in
arca.
3 * Feci igitur arcã de lignis sethim. Cúmq;
dolassem duas tabulas lapideas instar priorũ,
ascendi in montem habens eas in manibus.
4 * Scripsitque in tabulis iuxta id quod
prius scripserat verba decem, quæ locutus est
Dñs ad vos in monte de medio ignis, quando
populus congregatus est, & dedit eas mihi.
5 * Reuersúsque de monte descendi, & posui
tabulas in arcam quam feceram, quæ hucusq;
ibi sunt sicut mihi præcepit Dominus.
6 * Filij autem Israel mouerunt castra ex Be- Nu.33
roth filiorum Iachan in Mosera, vbi Aaron
B mortuus & sepultus est, pro quo sacerdotio
7 functus est Eleazar filius eius. * Inde vene-
runt in Gadgad, de quo loco profecti castra-
metati sunt in Iethabatha in terra aquarum
atque torrentium.
8 * Eo tempore separaui tribum Leui vt por-
taret arcam fœderis Domini, & staret corã eo
in ministerio, ac bene diceret in nomine illius
vsque in præsentem diem.
9 * Quamobrem non habuit Leui partẽ ne-
que possessionem cum fratribus suis, quia ipse
Dominus possessio eius est, sicut promisit ei
Dominus Deus tuus.
10 * Ego autem steti in mõte sicut prius, qua-
draginta diebus ac noctibus; exaudiuítq; me
Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit.
11 * Dixítque mihi, Vade & præcede populum
C vt ingrediatur & possideat terram, quam iu-
raui patribus eorum vt traderem eis.
12 * Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus Sup.6
petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum
tuum, & ambules in viis eius & diligas eum,
ac seruias Domino Deo tuo in toto corde tuo
& in tota anima tua?

תרגום אונקלוס

יוד

1 בְּעִדָּנָא הַהוּא אֲמַר יְיָ לִי פְּסַל לָךְ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי וְסַק לְקֳדָמַי לְטוּרָא וְתַעְבֵּד לָךְ אֲרוֹנָא דְאָע ׃ 2 וְאֶכְתּוֹב
עַל לוּחַיָּא יָת פִּתְגָּמַיָּא דַהֲווֹ עַל לוּחַיָּא קַדְמָאֵי דְתַבַּרְתָּ וּתְשַׁוֵּינוּן בַּאֲרוֹנָא ׃ 3 וַעֲבַדִית אֲרוֹנָא דְאָעֵי שִׁטִּין וּפְסָלִית תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא
כְּקַדְמָאֵי וּסְלֵיקִית לְטוּרָא וּתְרֵין לוּחַיָּא בִּידִי ׃ 4 וּכְתַב עַל לוּחַיָּא כִּכְתָבָא קַדְמָאָה יָת עַסְרָא פִּתְגָּמִין דְּמַלִּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אֶשָּׁתָא
בְּיוֹמָא דִקְהָלָא וִיהַבִינוּן יְיָ לִי ׃ 5 וְאִתְפְּנֵיתִי וּנְחָתִית מִן טוּרָא וְשַׁוֵּיתִי יָת לוּחַיָּא בַּאֲרוֹנָא דַעֲבַדִית וַהֲווֹ תַמָּן כְּמָא דְפַקְדַנִי יְיָ ׃ 6 וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל נְטַלוּ מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקָן לְמוֹסֵרָה תַּמָּן מִית אַהֲרֹן וְאִתְקְבַר תַּמָּן וְשַׁמֵּשׁ אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי ׃ 7 מִתַּמָּן נְטַלוּ לְגֻדְגֹּד וּמִן גֻּדְגֹּד
לְיָטְבַת אֲרַע נָגְדָא נַחְלִין דְּמַיִּין ׃ 8 בְּעִדָּנָא הַהִיא אַפְרֵישׁ יְיָ יָת שִׁבְטָא דְלֵוִי לְמִטַּל יָת אֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ לְמֵיקַם קֳדָם יְיָ לְשַׁמָּשׁוּתֵיהּ
וּלְבָרָכָא בִּשְׁמֵיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין ׃ 9 עַל כֵּן לָא הֲוָה לְלֵוִי חוּלָק וְאַחְסָנָא עִם אֲחוֹהִי מַתְּנָן דִּיהַב לֵיהּ יְיָ אִנּוּן אַחְסַנְתֵּיהּ כְּמָא דְּמַלִּיל יְיָ אֱלָהָךְ
לֵיהּ ׃ 10 וַאֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵים בְּטוּרָא כְּיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן וְקַבֵּיל יְהוָה צְלוֹתִי אַף בְּזִמְנָא הָדָא לָא אֲבָה יְהוָה
לְחַבָּלוּתָךְ ׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם אֱזֵל לְמִטּוּל קֳדָם עַמָּא וְיֵעֲלוּן וְיֵירְתוּן יָת אַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהָתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן ׃
12 וּכְעַן יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלָהָךְ תָּבַע מִנָּךְ אֱלָהֵן לְמִדְחַל יָת יְיָ אֱלָהָךְ לִמְהָךְ בְּכָל אָרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִרְחַם יָתֵיהּ וּלְמִפְלַח קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ ׃

CAP. X.

IN illo tempore dixit Dominus ad me, Dola tibi 1
duas tabulas lapideas sicut primas, & ascende
ad me in montem, & facies tibi arcam ligneam.
² Et scribam super tabulas verba, quæcunque 2
fuerunt in tabulis primis, quas confregisti, et pones
eas in arcam.
³ Et feci arcam de lignis incorruptibilibus, & 3
dolaui duas tabulas lapideas, sicut primæ, et ascendi
in monte, & duæ tabulæ in duabus manibus meis.
⁴ Et scripsit super tabulas secundum scripturam 4
primam decem verba, quæ locutus est Dominus ad
vos in monte de medio ignis in die congregationis.
& dedit eas Dominus mihi.
⁵ Et reuersus descendi de monte, & posui tabu- 5
las in arcam, quam feceram, & fuerunt ibi, sicut
præcepit mihi Dominus.
⁶ Et filij Israel profecti sunt de Beroth filiorum 6
Iachan in Mosera; illic mortuus est Aaron, & se-
pultus est illic, & sacerdotio functus est Eleazar
filius eius pro eo. ⁷ Illinc profecti sunt in Gad- 7
gad, & de Gadgad, ad Iethabatha, terram vbi
torrentes aquarum.
⁸ In illo tempore separauit Dominus tribum Le- 8
ui, vt portaret arcam fœderis Domini, vt staret co-
ram Domino, vt ministraret & precaretur in no-
mine eius vsque in diem hanc.
⁹ Propter hoc non erit Leuitis pars & possessio 9
apud fratres suos; Dominus ipse possessio eius, sicut
dixit ei Dominus Deus vester.
¹⁰ Et ego steti in monte quadraginta diebus, & 10
quadraginta noctibus, & exaudiuit me Dominus,
& in tempore illo non voluit Dominus perdere
vos.
¹¹ Et dixit Dominus ad me, Vade, præcede coram 11
populo hoc, & ingrediantur & possideant terram,
quam iuraui patribus eorum vt darem eis.
¹² Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus pe- 22
tit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, vt
ambules in omnibus vijs eius, & diligas eum, &
seruias Domino Deo tuo, ex toto corde tuo, & ex
tota anima tua.

ι.

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἶπε κύριος πρός με, λάξευσον σε-
αυτῷ δύο πλάκας λιθίνας ὥσπερ τὰς πρώτας, καὶ ἀνάβηθι
πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ποιήσεις σεαυτῷ κιβωτὸν ξυλίνην.
2 καὶ γράψω ἐπὶ τὰς πλάκας τὰ ῥήματα, ὅσα ἦν ἐν ταῖς
πλαξὶ ταῖς πρώταις, αἷς συνέτριψας, καὶ ἐμβαλεῖς αὐ-
τὰς εἰς τὴν κιβωτόν.
3 καὶ ἐποίησα κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ ἐλάξευσα τὰς
δύο πλάκας τὰς λιθίνας, ὥσπερ αἱ πρῶται, καὶ ἀνέβην εἰς τὸ
ὄρος, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου.
4 καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὰς πλάκας κατὰ τὴν γραφὴν τὴν
πρώτην τοὺς δέκα λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς
ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ τῆς συναγωγῆς· καὶ
ἔδωκεν αὐτὰς κύριος ἐμοί.
5 καὶ ἐπιστρέψας κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐνέβαλον τὰς
πλάκας εἰς τὴν κιβωτόν, ἣν ἐποίησα, καὶ ἦσαν ἐκεῖ, καθὰ ἐνε-
τείλατό μοι κύριος.
6 καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρὼθ υἱῶν ἰακὴμ μοσε-
ρά· ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρών, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, καὶ ἱεράτευσεν ἐ-
λεάζαρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
7 ἐκεῖθεν ἀπῆραν εἰς γαδγάδ, καὶ ἀπὸ γαδγάδ, εἰς ἐτεβα-
θά· γῆν, οὗ χείμαρροι ὑδάτων.
8 ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ διέστειλε κύριος τὴν φυλὴν τὴν λευί,
αἴρειν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, παρεστάναι ἔναντι κυρίου,
λειτουργεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας
ταύτης.
9 διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται τοῖς λευίταις μερὶς καὶ κλῆρος παρὰ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν, κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ, καθὰ εἶ-
πεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
10 κἀγὼ ἔστην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσα-
ράκοντα νύκτας, καὶ εἰσήκουσέ μου κύριος, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκεί-
νῳ οὐκ ἠθέλησε κύριος ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.
11 καὶ εἶπεν κύριος πρός με, βάδιζε ἄπαρον ἔναντι τοῦ
λαοῦ τούτου, καὶ εἰσπορευέσθωσαν καὶ κληρονομείτωσαν τὴν γῆν,
ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς.
12 καὶ νῦν ἰσραὴλ τί κύριος ὁ θεός σου αἰτεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ'
ἢ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁ-
δοῖς αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾶν αὐτόν, καὶ λατρεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ
σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. X.

IN tempore illo dixit Dominus ad me, Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores, & ascende ad me in montem, & facies tibi arcam ligneam. [2] Et scribam super tabulas verba quæ erant super tabulas priores quas confregisti, & pones eas in arca. [3] Et feci arcam de lignis sethim, & dolaui duas tabulas lapideas sicut ptiores, & ascendi in montem, & duas tabulas lapideas habebam in manu mea. [4] Et scripsit in tabulis iuxta scripturam priorem decem verba quæ locutus est Dominus vobiscum in monte de medio ignis in die congregationis, & dedit eas Dominus mihi. [5] Et reuersus sum & descendi de monte, & posui tabulas in arca quam feci, & fuerunt ibi, sicut præcepit mihi Dominus. [6] Et filij Israel profecti sunt de Beroth filiorum Iachan in Mosera, vbi mortuus est Aaron & sepultus est ibi, & ministrauit Eleazar filius eius pro eo. [7] Inde profecti sunt in Gadgad, & de Gadgad in Iatabatha, in terram in qua fluunt torrentes aquarum. [8] In tempore illo separauit Dominus tribum Leui, vt portaret arcam fœderis Domini, & vt staret coram Domino vt ministraret ei, & vt benediceret in nomine eius vsque in diem hanc.
[9] Propterea non habuit Leui partem, & hæreditatem cum fratribus suis: quia dona quæ dedit ei Dominus, ipsa sunt hæreditas eius sicut locutus est ei Dominus Deus tuus. [10] Et ego steti in monte sicut diebus prioribus quadraginta diebus & quadraginta noctibus; & suscepit Dominus orationem meam etiam hac vice, & noluit Dominus disperdere te. [11] Et dixit Dominus ad me, Surge, vade vt proficiscaris coram populo, vt ingrediantur & possideant terram quam iuraui patribus suis vt traderem eis.
[12] Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus quærit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & vt ambules in omnibus viis quæ rectæ sunt coram eo, & vt diligas eum, vt seruias coram Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua.

13 לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְאֶת־חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
14 מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ׃ הֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם
15 וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ׃ רַק
בַּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק יְהוָה לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם
אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים כַּיּוֹם הַזֶּה׃
16 וּמַלְתֶּם אֵת עָרְלַת לְבַבְכֶם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ
17 עוֹד׃ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים
וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר
18 לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד׃ עֹשֶׂה מִשְׁפַּט
יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב גֵּר לָתֶת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה׃
19 וַאֲהַבְתֶּם אֶת־הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ
20 מִצְרָיִם׃ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד
21 וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּךָ אֶת־הַגְּדֹלֹת וְאֶת־
22 הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ׃ בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ
יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה וְעַתָּה שָׂמְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃

יא

1 וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַרְתָּ
מִשְׁמַרְתּוֹ וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל־הַיָּמִים׃
2 וִידַעְתֶּם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת־בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר
לֹא־יָדְעוּ וַאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֶת־מוּסַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֶת־גָּדְלוֹ אֶת־יָדוֹ הַחֲזָקָה וּזְרֹעוֹ הַנְּטוּיָה׃
3 וְאֶת־אֹתֹתָיו וְאֶת־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ
מִצְרָיִם לְפַרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ׃
4 וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ
אֲשֶׁר הֵצִיף אֶת־מֵי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם בְּרָדְפָם
אַחֲרֵיכֶם וַיְאַבְּדֵם יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
5 וַאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד־בֹּאֲכֶם עַד־
הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

13 Custodiásq; mandata Domini & ceremo
nias eius quas ego hodie præcipio tibi, vt be-
ne sit tibi.
14 En Domini Dei tui cœlum est, & cœ-
lum cœli, terra & omnia quæ in ea sunt:
15 Et tamen patribus tuis conglutinatus est
Dominus, & amauit eos, elegítque semen eo-
rum post eos, id est, vos de cunctis gentibus,
sicut hodie comprobatur.
16 Circuncidite igitur præputium cordis ve-
stri, & ceruicem vestrã ne induretis amplius.
17 Quia Dominus Deus vester ipse est Deus
D Deorum, & Dominus dominantium, Deus
magnus & potens & terribilis, qui personam
non accipit nec munera.
18 Facit iudicium pupillo & viduæ, amat pe-
regrinum & dat ei victum atque vestitum.
19 Et vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi
fuistis aduenæ in terra Ægypti.
20 Dominum Deum tuum tîmebis, & ei so-
li serues. Ipsi adhærebis, iurabísq; in nomine
21 illius. Ipse est laus tua & Deus tuus, qui fe
cit tibi hæc magnalia & terribilia, quæ vide-
runt oculi tui.
22 In septuaginta animabus descenderunt
patres tui in Aegyptum, & ecce nunc multi-
plicauit te Dñs Deus tuus sicut astra cœli.

CAP. XI.

1 AMa itaq; Dominum Deum tuum, & ob-
A serua præcepta eius & ceremonias, iudi-
cia atque mandata omni tempore.
2 Cognoscite hodie quæ ignorant filij ve-
stri qui non viderunt disciplinam Domini
Dei vestri: magnalia eius & robustam manũ
extentúmque brachium:
3 Signa & opera quæ fecit in medio Aegy-
pti Pharaoni regi & vniuersæ terræ eius;
4 Omníque exercitui Aegyptiorũ & equis
ac curribus; quomodo operuerint eos aquæ
maris rubri, cùm vos persequerentur, & dele-
uerit eos Dominus vsq; in præsentem diem.
5 Vobísque quæ fecerit in solitudine do-
nec veniretis ad hunc locum.

תרגום אונקלוס

13 לְמִטַּר יָת פִּקּוֹדַיָּא דַיְיָ וְיָת קְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין דִּיוֹטַב לָךְ׃ 14 הָא דַיְיָ אֱלָהָךְ שְׁמַיָּא וּשְׁמֵי שְׁמַיָּא אַרְעָא וְכָל דְּבַהּ׃ 15 לְחוֹד בַּאֲבָהָתָךְ צְבִי יְיָ לְמִרְחַם יָתְהוֹן וְאִתְרְעִי בִּבְנֵיהוֹן בָּתְרֵיהוֹן בְּכוֹן מִכָּל עַמְמַיָּא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 16 וְתַעְדוּן יָת טַפְשׁוּת לִבְּכוֹן וְקָדָלְכוֹן לָא תַקְשׁוּן עוֹד׃ 17 אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהּ אֱלָהִין וּמָרֵי מַלְכִין אֱלָהָא רַבָּא גִּבָּרָא וּדְחִילָא דְּלֵית קֳדָמוֹהִי מַסַּב אַפִּין וְאַף לָא לְקַבָּלָא שׁוֹחֲדָא׃ 18 עָבֵיד דִּין יַתְמִין וְאַרְמְלָא וְרָחֵם גִּיּוֹרָא לְמִתַּן לֵיהּ מְזוֹן וּכְסוּ׃ 19 וּתְרַחֲמוּן יָת גִּיּוֹרָא אֲרֵי דַיָּרִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 20 יָת יְיָ אֱלָהָךְ תִּדְחַל וּקְדָמוֹהִי תִּפְלַח וּלְדַחַלְתֵיהּ תִּתְקָרַב וּבִשְׁמֵיהּ תְּקַיֵּם׃ 21 הוּא תֻשְׁבַּחְתָּךְ וְהוּא אֱלָהָךְ דַּעֲבַד עִמָּךְ יָת רַבְרְבָתָא וְיָת חֲסִינָתָא הָאִלֵּין דַּחֲזָאָה עֵינָךְ׃ 22 בְּשִׁבְעִין נַפְשָׁן נְחָתוּ אֲבָהָתָךְ לְמִצְרָיִם וּכְעַן שַׁוְּיָךְ יְיָ אֱלָהָךְ כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לִסְגֵי׃

יא

1 וּתְרַחֵם יָת יְיָ אֱלָהָךְ וְתִטַּר מַטְּרַת מֵימְרֵיהּ וּקְיָמוֹהִי וְדִינוֹהִי וּפִקּוֹדוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא׃ 2 וְתִדְּעוּן יוֹמָא דֵין אֲרֵי לָא יָת בְּנֵיכוֹן דְּלָא יְדַעוּ וּדְלָא חֲזוֹ יָת אוּלְפָנָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן יָת רְבוּתֵיהּ יָת יְדֵיהּ תַּקִּיפָא וּדְרָעֵיהּ מְרָמְמָא׃ 3 וְיָת אָתְוָתֵיהּ וְיָת עוֹבָדוֹהִי דַּעֲבַד בְּגוֹ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּלְכָל אַרְעֵיהּ׃ 4 וְדַעֲבַד לְמַשְׁרְיַת מִצְרַיִם לְסוּסָוָתְהוֹן וְלִרְתִכֵּיהוֹן דְּאַטֵּיף יָת מֵי יַמָּא דְסוּף עַל אַפֵּיהוֹן בְּמִרְדַּפְהוֹן בָּתְרֵיכוֹן וְאוֹבֵידִנוּן יְיָ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 5 וְדַעֲבַד לְכוֹן בְּמַדְבְּרָא עַד מֵיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין׃

*Vt custodias mandata Domini Dei tui, & iu- 13
stificationes eius,quæcunque ego præcipio tibi hodie,
vt bene tibi sit.
*En Domini Dei tui cælum & cælum cæli,terra 14
& omnia quæcunque sunt in ea.
*Veruntamen patres nostros elegit Dominus ad 15
amandum eos,& elegit semen eorum post eos, vos;
præter omnes gentes secundum diem hanc.
*Et circuncidetis duritiem cordis vestri, & 16
ceruicem vestram non indurabitis vltrà.
*Nam Dominus Deus vester, hic Deus deorũ, 17
& Dominus Dominorum, Deus magnus & po-
tens, & terribilis, qui non admiratur personam,
neque accipit munus.
*Faciens iudicium aduenæ, & pupillo, & vi- 18
duæ,& amat peregrinũ vt det illi panem & vestẽ.
*Et amabitis peregrinum, aduenæ enim fuistis 19
in terra Ægypti.
*Dominũ Deum tuũ timebis,& illi soli seruies, 20
& ad eum adhærebis, & in nomine eius iurabis.
*Ipse laus tua,& ipse Deus tuus, qui fecit tibi 21
magnalia & gloriosa hæc, quæ viderunt oculi tui.
*In septuaginta animabus descenderunt patres 22
tui in Ægyptum; nunc autẽ fecit te Dominus Deus
tuus sicut astra cæli multitudine.

CAP. XI.

ET diliges Dominum Deum tuum, & custodies 1
custodias eius,& iustificationes eius, et manda-
ta eius,& iudicia eius omnibus diebus.
*Et cognoscetis hodie, quòd non filij vestri, qui- 2
cunque non cognouerunt neque viderunt discipli-
nam Domini Dei tui,& magnalia eius,& manum
robustam & brachium excelsum;
*Et signa eius & prodigia eius, quæcunque fe- 3
cit in medio Aegypti Pharaoni regi Aegypti & vni-
uersæ terræ eius.
*Et quæcunque fecit exercitui Aegyptiorum, 4
currus eorum & equitatum eorum,quomodo inun-
dauit aqua maris rubri in facie eorum persequenti-
bus ipsis ex tergo vestro, & deleuit eos Dominus
vsque ad hodiernum diem.
*Et quæcunque fecit vobis in deserto donec ve- 5
niretis in locum hunc.

13 *φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ δι-
καιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ
14 σοι ᾖ. *ἰδοὺ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρα-
νοῦ, ἡ γῆ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ.
15 *πλὴν τοὺς πατέρας ἡμῶν προείλατο κύριος ἀγαπᾶν
αὐτούς, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτούς, ὑμᾶς,
παρὰ πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.
16 *καὶ περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ τὸν τρά-
χηλον ὑμῶν οὐ σκληρυνεῖτε ἔτι.
17 *ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, οὗτος θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος
τῶν κυρίων, ὁ θεὸς ὁ μέγας, καὶ ἰσχυρὸς, καὶ φοβερός, ὅστις οὐ θαυ-
μάζει πρόσωπον οὐδὲ μὴ λάβῃ δῶρον.
18 *ὁ ποιῶν κρίσιν προσηλύτῳ καὶ ὀρφανῷ καὶ χήρᾳ, καὶ ἀγα-
πᾷ τὸν προσήλυτον δοῦναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον.
19 *καὶ ἀγαπήσετε τὸν προσήλυτον, προσήλυτοι γὰρ ἦτε ἐν
20 γῇ αἰγύπτου. *κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ
λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
21 ὀμῇ. *αὐτὸς καύχημά σου, καὶ αὐτὸς θεός σου, ὅστις ἐποίησέ
σοι τὰ μεγάλα, καὶ τὰ ἔνδοξα ταῦτα, ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί
22 σου. *ἐν ἑβδομήκοντα ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες σου
εἰς αἴγυπτον, νῦν δὲ ἐποίησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡσεὶ τὰ ἄστρα
τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει.

ιά.

1 *Καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ φυλάξεις τὰ φυ-
λάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας.
2 *καὶ γνώσεσθε σήμερον, ὅτι οὐχὶ τὰ παιδία ὑμῶν, ὅσοι οὐκ
οἴδασιν οὐδὲ ἴδοσαν τὴν παιδείαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ με-
γάλα αὐτοῦ, καὶ τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν
ὑψηλόν.
3 *καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ, ὅσα ἐποίησεν ἐν
μέσῳ αἰγύπτου φαραὼ βασιλεῖ αἰγύπτου καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ.
4 *καὶ ὅσα ἐποίησε τῇ δυνάμει τῶν αἰγυπτίων, τὰ ἅρματα
αὐτῶν καὶ τὴν ἵππον αὐτῶν, ὡς ἐπέκλυσε τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τῆς
ἐρυθρᾶς ἐπὶ προσώπου αὐτῶν καταδιωκόντων αὐτῶν ἐκ
τῶν ὀπίσω ὑμῶν, καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς κύριος ἕως τῆς σήμε-
ρον ἡμέρας.
5 *καὶ ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τό-
πον τοῦτον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et vt custodias præcepta Domini & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie,vt bene sit tibi. 14 Ecce Domini Dei tui sunt cæli & cæli cælorum,terra & omnia quæ in ea sunt. 15 Attamen patres tuos elegit Dominus vt diligeret eos, & elegit filios eorum post eos,id est,vos de cunctis populis sicut in die hac. 16 Et auferetis insipientiam cordis vestri, & ceruicem vestram non indurabitis amplius. 17 Quoniam Dominus Deus vester ipse est Deus Deorum , & Dominus regum, Deus magnus,fortis & terribilis, in cuius conspectu non est acceptio personarum , nec recipit munera. 18 Facit iudicium pupillo & viduæ,& miseretur peregrini vt det ei victum & vestitum. 19 Et diligetis peregrinum,quoniam habitatores fuistis in terra Aegypti.
20 Dominum Deum tuum timebis,& coram eo seruies,& timori eius adhærebis,& in nomine eius iurabis. 21 Ipse est laus tua, & ipse est Deus tuus,qui fecit tecum magnalia & terribilia hæc quæ viderunt oculi tui. 22 In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Aegyptum,& nunc posuit te Dominus Deus tuus sicut stellas cæli in multitudinem.

CAP. XI.

DIliges itaque Dominum Deum tuum,& custodies custodiam verbi eius,& pacta eius,& iudicia eius,& præcepta eius omnibus diebus.
2 Et scietis hodie quæ non cognouerunt filij vestri , neque viderunt doctrinam Domini Dei vestri , & magnitudinem eius , & manum eius fortem,& brachium eius excelsum. 3 Et signa eius,& opera eius quæ fecit in medio Aegypti Pharaoni regi Aegypti & vniuersæ terræ eius. 4 Et quod fecit exercitui Aegyptiorum & equis eorum,& curribus eorum, qui inundare fecit aquas maris rubri super faciem eorum cùm persequerentur vos,& perdidit eos Dominus vsque in diem hanc.
5 Et quod fecit vobis in deserto donec veniretis vsque ad locum hunc.

6 * וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן־
רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלָעֵם
וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֵת כָּל־הַיְקוּם
אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
7 * כִּי עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה
8 הַגָּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־
הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְמַעַן תֶּחֶזְקוּ
וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם
9 עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ * וּלְמַעַן תַּאֲרִיכוּ
יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃
10 * כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הִוא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר
תִּזְרַע אֶת־זַרְעֲךָ וְהִשְׁקִיתָ בְרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק׃
11 * וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעֹת לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־מָּיִם׃
12 * אֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ
תָּמִיד עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד
13 אַחֲרִית שָׁנָה׃ * וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ
תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
14 לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ * וְנָתַתִּי מְטַר־
אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ
15 וְיִצְהָרֶךָ׃ * וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ
16 וְשָׂבָעְתָּ׃ * הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
17 לָהֶם׃ * וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ
וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה
נֹתֵן לָכֶם׃

6 * Et Dathan atque Abiron filiis Eliab qui fuit filius Rubē, quos aperto ore ſuo terra abſorbuit cum domibus & tabernaculis & vniuerſa ſubſtantia eorum, quam habebant in medio Iſrael. Nu. 16.

7 * Oculi veſtri viderunt omnia opera Do-
B mini magna quæ fecit.

8 * Vt cuſtodiatis vniuerſa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, & poſſitis introire & poſſidere terrā ad quā ingredimini:

9 * Multóque in ea viuatis tempore, quam ſub iuramento pollicitus eſt Dn̄s patribus veſtris & ſemini eorum lacte & melle manantē.

10 * Terra enim ad quam ingredieris poſsidendam, non eſt ſicut terra Ægypti de qua exiſti, vbi iacto ſemine in hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ.

11 * Sed montoſa eſt & campeſtris, de cælo expectans pluuias.

12 * Quam Dominus Deus tuus ſemper inuiſit, & oculi illius in ea ſunt à principio anni vſque ad finem eius.

13 * Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ ego hodie præcipio vobis, vt diligatis Dominum Deum veſtrum, & ſeruiatis ei in toto corde veſtro & in tota anima veſtra:

14 * Dabit pluuiam terræ veſtræ temporaneam & ſerotinam, vt colligatis frumentum, & vinum, & oleum.

15 * Fœnúmque ex agris ad paſcenda iumenta, & vt ipſi comedatis ac ſaturemini.

16 * Cauete ne fortè decipiatur cor veſtrum, & recedatis à Domino, ſeruiatíſque diis alienis, & adoretis eos.

17 * Iratúſque Dominus claudat cælum, &
C pluuię non deſcendant, nec terra det germen ſuum, pereatíſque velociter de terra optima, quam Dominus daturus eſt vobis.

תרגום אונקלוס

6 וְדַעֲבַד לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בַּר רְאוּבֵן דִּפְתַחַת אַרְעָא יָת פּוּמַהָא וּבְלַעְתְנוּן וְיָת אֱנָשׁ בָּתֵּיהוֹן וְיָת מַשְׁכְּנֵיהוֹן וְיָת כָּל יְקוּמָא דְעִמְּהוֹן
בְּגוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל׃ 7 אֲרֵי עֵינֵיכוֹן חֲזָאָן יָת כָּל עוֹבָדָא דַייָ רַבָּא דִּי עֲבַד׃
8 וְתִטְּרוּן יָת כָּל תַּפְקֶדְתָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין בְּדִיל דְּתִתַּקְּפוּן וְתֵיעֲלוּן וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין תַּמָּן לְמֵרְתַהּ׃
9 וּבְדִיל דְּתוֹרְכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִתַּן לְהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן אֲרַע עָבְדָא חֲלַב וּדְבָשׁ׃
10 אֲרֵי אַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ לָא כְאַרְעָא דְּמִצְרַיִם הִיא דִּנְפַקְתּוּן מִתַּמָּן דְּתִזְרַע יָת זַרְעָךְ וּמַשְׁקֵית לֵיהּ בְּרִגְלָךְ כְּגִנַּת יַרְקָא׃
11 וְאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ אֲרַע טוּרִין וּבִקְעָן לִמְטַר שְׁמַיָּא תִּשְׁתֵּי מַיָּא׃
12 אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ תָּבַע יָתַהּ תְּדִירָא עֵינֵי יְיָ אֱלָהָךְ בַּהּ מֵרֵישׁ שַׁתָּא וְעַד סוֹף שַׁתָּא׃
13 וִיהֵי אִם קַבָּלָא תְקַבְּלוּן לְפִקּוֹדַי דַּאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהֲכוֹן וּלְמִפְלַח קֳדָמוֹהִי בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן׃
14 וְאֶתֵּן מִטְרָא דְאַרְעֲכוֹן בְּעִדָּנֵיהּ בַּכִּיר וְלַקִּישׁ וְתִכְנוֹשׁ עִיבוּרָךְ וַחֲמָרָךְ וּמִשְׁחָךְ׃ 15 וְאֶתֵּן עִשְׂבָּא בְּחַקְלָךְ לִבְעִירָךְ וְתֵיכוּל וְתִשְׂבַּע׃
16 אִסְתַּמַּרוּ לְכוֹן דִּלְמָא יִטְעֵי לִבְּכוֹן וְתִסְטוּן וְתִפְלְחוּן לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא וְתִסְגְּדוּן לְהוֹן׃
17 וְיִתְקַף רָגְזָא דַייָ בְּכוֹן וְיֵחוֹד יָת שְׁמַיָּא וְלָא יְהֵי מִטְרָא וְאַרְעָא לָא תִתֵּן יָת עֲלַלְתַּהּ וְתֵיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא טָבְתָא דַּייָ
יָהֵיב לְכוֹן׃

*Et quæcunque fecit Dathan & Abiron filijs 6
Eliab filij Ruben, quos aperiens terra os suum ob-
sorbuit eos, & domos eorum, & tabernacula eo-
rum, & vniuersam substantiam quæ cum illis in
medio totius Israel.*

*Quoniam oculi vestri viderunt omnia opera 7
Domini magna, quæcunque fecit nobis hodie.*

*Et custodietis vniuersa præcepta eius, quæcun- 8
que ego præcipio vobis hodie, vt viuatis & mul-
tiplicemini, & intretis & possideatis terram, ad
quam vos transitis Jordanem illuc, vt possideatis
illam.*

*Vt longæui sitis super terram, quam iurauit 9
Dominus patribus vestris dare illis, & semini
eorum post eos, terram manantem lacte & melle:*

*Est enim terra ad quam tu ingrederis illuc 10
possidendam illam, non sicut terra Aegypti est, vnde
egredimini illinc, quando seminauerint semen, &
irrigant pedibus, sicut hortum oleris.*

*At terra in quam ingrederis illuc ad possiden- 11
dum eam, terra montuosa & campestris, ex pluuia
cæli bibet aquam.*

*Terra, quam Dominus Deus tuus visitat il- 12
lam semper, oculi Domini Dei tui in ipsa à principio
anni, & vsque ad finem anni.*

*Si autē auditu audieritis omnia præcepta eius, 13
quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt diligas Do-
minum Deum tuum, & seruias ei ex toto corde
tuo, et ex tota anima tua.*

*Et dabit pluuiam terræ tuæ ad tempus tempo- 14
raneam et serotinam, et colliges frumentum tuum,
et vinum tuum, et oleum tuum.*

*Et dabit fœnum in agris tuis iumentis tuis: et 15
cùm comederis & saturatus fueris,*

*Cauete vobis ipsis, ne dilatetur cor vestrum, 16
et transgrediamini, et seruiatis dijs alienis, et ado-
retis eos.*

*Et iratus irascatur Dominus contra vos, 17
et claudat cælum, et non erit pluuia, et terra non
dabit fructum suum, et peribitis velociter à terra
bona, quam dedit Dominus vobis.*

6 καὶ ὅσα ἐποίησε τῷ δαθὰν καὶ τῷ ἀβιρὼν υἱοῖς ἐλιὰβ υἱοῦ
ῥουβὴμ, οὓς ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτοὺς,
καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν
ὑπόστασιν τὴν μετ' αὐτῶν ἐν μέσῳ παντὸς ἰσραήλ.

7 ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑώρων πάντα τὰ ἔργα κυρίου
τὰ μεγάλα, ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν σήμερον.

8 καὶ φυλάξεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐν-
τέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἵνα ζῆτε, καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ
εἰσέλθητε, καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνε-
τε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

9 ἵνα μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς
πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ'
αὐτοὺς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.

10 ἔστι γὰρ ἡ γῆ εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν,
οὐχ ὥσπερ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐστίν, ὅθεν ἐκπορεύεσθε ἐκεῖθεν, ὅταν
σπείρωσι τὸν σπόρον, καὶ ποτίζωσι τοῖς ποσίν, ὡσεὶ κῆπον λα-
χανιᾶς.

11 ἡ δὲ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, γῆ
ὀρεινὴ καὶ πεδινή, ἐκ τοῦ ὑετοῦ τοῦ οὐρανοῦ πίεται ὕδωρ.

12 γῆ, ἣν κύριος ὁ θεός σου ἐπισκοπεῖται αὐτὴν διαπαν-
τός, οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ
ἐνιαυτοῦ καὶ ἕως τῆς συντελείας ἐνιαυτοῦ.

13 ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας
ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, καὶ
λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυ-
χῆς σου.

14 καὶ δώσει τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου καθ' ὥραν πρώϊμον καὶ
ὄψιμον, καὶ εἰσοίσεις τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ
ἔλαιόν σου.

15 καὶ δώσει χορτάσματα ἐν τοῖς ἀγροῖς σου τοῖς κτήνεσί
σου· καὶ φαγὼν, καὶ ἐμπλησθεὶς,

16 πρόσεχετε ἑαυτοῖς, μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ
παραβῆτε, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήση-
τε αὐτοῖς.

17 καὶ θυμωθεὶς ὀργισθῇ κύριος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ συσχῇ τὸν οὐ-
ρανόν, καὶ οὐκ ἔσται ὑετός· καὶ ἡ γῆ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς,
καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκε
κύριος ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et quod fecit Dathan & Abiram filiis Eliab filij Ruben, quando aperuit terra os suum, & deglutiuit eos, & homines domus eorum, & tabernacula eorum, & vniuersam substantiam quæ erat cum eis in medio totius Israel. 7 Quoniam oculi vestri vident omnia opera Domini magna quæ fecit. 8 Et custodietis omnia præcepta quæ ego præcipio vobis hodie, vt confortemini & ingrediamini, & possideatis terram, ad quam vos ingredimini vt possideatis eam. 9 Et vt prolongentur dies vestri super terram, pro qua iurauit Dominus patribus vestris, vt traderet eis terram lacte & melle manantem. 10 Quoniam terra ad quam tú ingredieris vt possideas eam, non est sicut terra Aegypti vnde egressi estis; in qua seminabas semen tuum, & irrigabas illam pede tuo sicut hortum oleris. 11 Terra autem ad quam vos transitis vt possideatis eam, terra montium est & camporum, de pluuia cæli bibetis aquam. 12 Terra, quam Dominus Deus tuus requirit eam semper, oculi Domini Dei tui sunt in ea à principio anni vsque ad finem anni. 13 Et erit si obedientes obedieritis præceptis meis, quæ ego præcipio vobis hodie, vt diligatis Dominum Deum vestrum, & vt seruiatis coram eo in toto corde vestro, & in tota anima vestra: 14 Dabo pluuiam terræ vestræ in tempore suo temporaneam & serotinam, & colliges frumentum tuum, & vinum tuum, & oleum tuum.

15 Et dabo fœnum in agro tuo iumentis tuis, & comedes & saturaberis.

16 Cauete vobis, ne fortè decipiatur cor vestrum, & declinetis & seruiatis idolis populorum, & adoretis ea.

17 Et irascatur furor Domini contra vos, & claudat cælos, & non sit pluuia, & terra non det germen suum, & pereatis citò de terra bona, quam Dominus dabit vobis.

18 ׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־
נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ
19 לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
20 וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
21 וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם
כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
22 כִּי אִם־שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־כָּל־
הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ
לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו
23 וּלְדָבְקָה־בוֹ׃ וְהוֹרִישׁ יְהוָה אֶת־כָּל־
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם גּוֹיִם גְּדֹלִים
24 וַעֲצֻמִים מִכֶּם׃ כָּל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן־הַמִּדְבָּר
וְהַלְּבָנוֹן מִן־הַנָּהָר נְהַר־פְּרָת וְעַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן
25 יִהְיֶה גְּבֻלְכֶם׃ לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בִּפְנֵיכֶם
פַּחְדְּכֶם וּמוֹרַאֲכֶם יִתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עַל־
פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרְכוּ־בָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם׃
26 רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה
27 וּקְלָלָה׃ אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל־
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
28 הַיּוֹם׃ וְהַקְּלָלָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר
29 לֹא־יְדַעְתֶּם׃ וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
וְנָתַתָּה אֶת־הַבְּרָכָה עַל־הַר גְּרִזִים וְאֶת־הַקְּלָלָה
עַל־הַר עֵיבָל׃

18 * Ponite hæc verba mea in cordibus & in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collocate.
19 * Docete filios vestros vt illa meditentur quando sederis in domo tua, & ambulaueris in via, & accubueris atque surrexeris.
20 * Scribes ea super postes & ianuas domus tuæ:
21 * Vt multiplicentur dies tui & filiorum tuorum in terra quam iurauit Dominus patribus tuis, vt daret eis quamdiu cælum imminet terræ.
22 * Si enim custodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea vt diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis eius adhærentes ei:
23 * Disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram, & possidebitis eas quæ maiores sunt, & fortiores vobis.
24 * Omnis locus quem calcauerit pes vester, vester erit. A deserto & Libano, & flumine magno Euphrate vsque ad mare Occidẽtale erũt termini vestri.
25 * Nullus stabit contra vos. terrorem vestrum & formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis, sicut locutus est vobis.
26 * En propono in conspectu vestro hodie benedictionem & maledictionem.
27 * Benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri quæ ego hodie præcipio vobis.
28 * Maledictionem, si non obedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de via quam ego nunc ostendo vobis, & ambulaueritis post deos alienos quos ignoratis.
29 * Cùm verò introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam pergis habitandam, pones benedictionem super montem Garizim, maledictionem super montem Hebal.

תרגום אונקלוס

18 וּתְשַׁוּוֹן יַת פִּתְגָמַי אִלֵּין עַל לִבְּכוֹן וְעַל נַפְשְׁכוֹן וְתִקְטְרוּן יָתְהוֹן לְאָת עַל יֶדְכוֹן וִיהוֹן לִתְפִלִּין בֵּין עֵינֵיכוֹן׃
19 וְתַלְפוּן יָתְהוֹן יַת בְּנֵיכוֹן לְמַלָּלָא בְהוֹן בְּמִתְּבָךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמֵהָכָךְ בְּאָרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְמָךְ׃
20 וְתִכְתְּבִינּוּן עַל מְזוּזְיָן וְתִקְבְּעִינּוּן בְּסִפֵּי בֵיתָךְ וּבְתַרְעָךְ׃
21 בְּדִיל דְּיִסְגּוּן יוֹמֵיכוֹן וְיוֹמֵי בְנֵיכוֹן עַל אַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִתַּן לְהוֹן כְּיוֹמֵי שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא׃
22 אֲרֵי אִם מִטַּר תִּטְּרוּן יַת כָּל תַּפְקֶדְתָּא הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן לְמֶעְבְּדַהּ לְמִרְחַם יַת יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְלִמְהָךְ בְּאָרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְאִתְקָרָבָא לְדַחַלְתֵּיהּ׃
23 וִיתָרֵיךְ יְיָ יַת כָּל עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִקֳּדָמֵיכוֹן וְתֵירְתוּן עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִנְּכוֹן׃
24 כָּל אַתְרָא דְּתִדְרוֹךְ פַּרְסַת רַגְלְכוֹן בֵּיהּ דִּילְכוֹן יְהֵי מִן מַדְבְּרָא וְלִבְנָן מִן נַהְרָא נַהְרָא פְרָת וְעַד יַמָּא מַעַרְבָאָה יְהֵי תְּחוּמְכוֹן׃
25 לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ קֳדָמֵיכוֹן דַּחַלְתְּכוֹן וְאֵימַתְכוֹן יִתֵּן יְיָ אֱלָהֲכוֹן עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא דְּתִדְרְכוּן בַּהּ כְּמָא דְמַלִּיל לְכוֹן׃
26 חֲזוֹ דַּאֲנָא יָהֵיב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵין בִּרְכָן וּלְוָטִין׃
27 יַת בִּרְכְתָא דִּתְקַבְּלוּן לְפִקּוֹדַיָּא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן דַּאֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן יוֹמָא דֵין׃
28 וּלְוָטִין אִם לָא תְקַבְּלוּן לְפִקּוֹדַיָּא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִסְטוּן מִן אָרְחָא דַּאֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן יוֹמָא דֵין לִמְהָךְ בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא דְּלָא יְדַעְתּוּן׃
29 וִיהֵי אֲרֵי יַעֲלִינָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ וְתִתֵּן יַת מְבָרְכַיָּא עַל טוּרָא דִּגְרִיזִים וְיַת מְלַטְטַיָּא עַל טוּרָא דְּעֵיבָל׃

‡ Et ponetis verba hæc in cor vestrum, & in animam vestram, & suspendetis ea in signum in manu vestra, & erit immobile ante oculos vestros. 18

‡ Et docebitis ea filios vestros vt percipiant illa sedentes in domo, & ambulantes in via, & accubantes, & surgentes. 19

‡ Et scribetis illa in liminibus domuum vestrarum, & portarum vestrarum. 20

‡ Vt multiplicentur dies vestri, & dies filiorum vestrorum in terra, quam iurauit Dominus patribus vestris vt daret eis, sicut dies cæli super terram. 21

‡ Et erit si auditu audieritis omnia mandata hæc quæ ego præcipio vobis hodie facere, vt diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus vijs eius, & adhæreatis ei. 22

‡ Et disperdet Dominus omnes gentes istas à facie vestra, & possidebitis gentes magnas, & fortiores magis quàm vos. 23

‡ Omnem locum quem calcauerit vestigium pedis vestri, vobis erit à deserto & antilibano, & à flumine magno flumine Euphrate, et vsque ad mare Occidentis erunt termini vestri. 24

‡ Non resistet vllus contra faciem vestram, terrorem vestrum, & formidinem vestram, imponet Dominus Deus vester super faciem omnis terræ, in quam ascenderitis in illam, quemadmodum locutus est Dominus ad vos. 25

‡ Ecce ego do coram vobis hodie benedictionem & maledictionem. 26

‡ Benedictionem, si audieritis præcepta Domini Dei vestri, quæcunque ego præcipio vobis hodie. 27

‡ Et maledictionem, si non audieritis præcepta Domini Dei vestri, quæcunque ego præcipio vobis hodie, & aberraueritis à via quam præcepi vobis, vt ambulantes seruiretis dijs alijs, quos non cognouistis. 28

‡ Et erit cùm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram in quam pergis illuc ad possidendum eam, & dabis benedictionem super montem Garizim, & maledictionem super montem Hebal. 29

18 ‡ καὶ ἐμβαλεῖτε τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀφάψετε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν.

19 ‡ καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν λαβεῖν αὐτὰ καθημένους ἐν οἴκῳ, καὶ πορευομένους ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζομένους καὶ διανισταμένους.

20 ‡ καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν.

21 ‡ ἵνα πληθυνθῶσιν αἱ ἡμέραι ὑμῶν, καὶ αἱ ἡμέραι τῶν υἱῶν ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

22 ‡ καὶ ἔσται ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ποιεῖν, ἀγαπᾷν κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ προσκολλᾶσθαι αὐτῷ.

23 ‡ καὶ ἐκβαλεῖ κύριος πάντα τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ κληρονομήσετε ἔθνη μεγάλα, καὶ ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς.

24 ‡ πάντα τὸν τόπον οὗ ἂν πατήσῃ τὸ ἴχνος τοῦ ποδὸς ὑμῶν, ὑμῖν ἔσται ἀπὸ τῆς ἐρήμου, καὶ ἀντιλιβάνου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου, καὶ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐπὶ δυσμῶν ἔσται τὰ ὅρια ὑμῶν.

25 ‡ οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπον ὑμῶν, τὸν φόβον ὑμῶν, καὶ τὸν τρόμον ὑμῶν ἐπιθήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἧς ἂν ἐπιβῆτε ἐπ᾽ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς.

26 ‡ ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον εὐλογίαν καὶ κατάραν.

27 ‡ τὴν εὐλογίαν, ἐὰν ἀκούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

28 ‡ καὶ τὴν κατάραν, ἐὰν μὴ εἰσακούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ πλανηθῆτε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν, πορευθέντες λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ οἴδατε.

29 ‡ καὶ ἔσται ὅτ᾽ ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν διαβαίνεις ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ δώσεις τὴν εὐλογίαν ἐπ᾽ ὄρος γαριζίν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ᾽ ὄρος γεβάλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et ponetis verba mea hæc in cordibus vestris, & in animis vestris, & ligabitis ea in signum super manum vestram, & erunt quasi appendix inter oculos vestros. 19 Et docebitis ea filios vestros, vt loquamini in eis cùm sederis in domo tua, & cùm ambulaueris in via, & accubueris & surrexeris. 20 Et scribes ea super postes, & affiges ea in liminibus domus tuæ, & in portis tuis. 21 Vt multiplicentur dies vestri, & dies filiorum vestrorum super terra quam iurauit Dominus patribus vestris vt traderet eis, sicut sunt dies cæli super terram. 22 Quoniam si custodientes custodieritis omnia præcepta hæc quæ ego præcipio vobis vt faciatis ea, vt diligatis Dominum Deum vestrum & vt ambuletis in viis quæ rectæ sunt coram eo, vt adhæreatis timori eius: 23 Eijciet Dominus omnes populos istos à facie vestra, & possidebitis populos multos fortiores vobis. 24 Omnis locus in quo calcauerit planta pedis vestri, vester erit, à deserto & Libano à fluuio Euphrate, & vsque ad mare occidentale erit terminus vester. 25 Non stabit vir in conspectu vestro; timorem vestrum dabit Dominus Deus vester super faciem vniuersæ terræ quam calcabitis sicut locutus est vobis. 26 En ego pono ante vos hodie benedictiones & maledictiones. 27 Benedictiones, si obedieritis præceptis Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis hodie. 28 Maledictiones autem, si non obedieritis præceptis Domini Dei vestri, & declinaueritis à via quam ego præcipio vobis hodie, & ambulaueritis post idola populorum quæ non cognouistis. 29 Et erit quando introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam tu ingrederis vt possideas eam, pones benedicentes super montem Garizim, & maledicentes super montem Ebal.

30 * הֲלֹא־הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא
הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל
31 אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה׃ * כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־
הַיַּרְדֵּן לָבֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
נֹתֵן לָכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם־בָּהּ׃
32 * וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃

יב

1 * אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ
2 כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה׃ * אַבֵּד
תְּאַבְּדוּן אֶת־כָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הֶהָרִים
הָרָמִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃
3 * וְנִתַּצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת־מַצֵּבֹתָם
וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן
4 וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא׃ * לֹא־
5 תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם
אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה׃
6 * וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת
מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם
7 וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׃ * וַאֲכַלְתֶּם־שָׁם
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם
אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
8 * לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים
9 פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃ * כִּי לֹא־בָאתֶם
עַד־עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃

30 * Qui sunt trans Iordanem post viam quæ vergit ad Solis occubitum in terra Chananæi, qui habitat in campestribus contra Galgalam quæ est iuxta vallem tendentem & intrantem procul.
31 * Vos enim transibitis Iordanem vt possideatis terram quam Dominus Deus vester daturus est vobis, vt habeatis & possideatis illam.
32 * Videte ergo vt impleatis ceremonias atque iudicia quæ ego hodie ponam in conspectu vestro.

CAP. XII.

1 A HÆc sunt præcepta atque iudicia quæ facere debetis in terra quã Dominus Deus patrum tuorum daturus est tibi, vt possideas eam cunctis diebus quibus super humum gradieris.
2 * Subuertite omnia loca in quibus coluerũt gentes quas possessuri estis deos suos super montes excelsos & colles & subter omne lignum frondosum.
3 * Dissipate aras earum, & confringite statuas, lucos igne comburite, & idola comminuite, disperdite nomina eorum de locis illis. Sup. 7. a. Exo. 34. b
4 * Non facietis ita Domino Deo vestro.
5 * Sed ad locum quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris, vt ponat nomen suum ibi, & habitet in eo, venietis;
6 * Et offeretis in loco illo holocausta & victimas vestras, decimas & primitias manuum vestrarum & vota atque donaria, primogenita boum & ouium.
7 * Et comedetis ibi in conspectu Domini Dei vestri, ac lætabimini in cunctis ad quæ miseritis manum vos & domus vestræ, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus vester.
8 * Non facietis ibi quæ nos hic facimus hodie, singuli quod sibi rectum videtur.
9 B * Neque enim vsque in præsens tempus venistis ad requiem & possessionem quam Dominus Deus vester daturus est vobis.

תרגום אונקלוס

30 הֲלָא אִנּוּן בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא אֲחוֹרֵי אוֹרַח מַעְלְנֵי שִׁמְשָׁא בְּאַרַע כְּנַעֲנָאָה דְּיָתֵיב בְּמֵישְׁרָא לָקֳבֵל גִּלְגְּלָא בִּסְטַר מֵישְׁרֵי מוֹרֶה׃
31 אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְמֵיעַל לְמֵירַת יָת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן יָהֵיב לְכוֹן וְתֵירְתוּן יָתַהּ וְתִתֵּבוּן בַּהּ׃
32 וְתִטְּרוּן לְמֶעְבַּד יָת כָּל קְיָמַיָּא וְיָת דִּינַיָּא דַּאֲנָא יָהֵיב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵין׃

יב

1 אִלֵּין קְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּתִטְּרוּן לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא דִּיהַב יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ לְמֵירְתַהּ כָּל יוֹמַיָּא דְּאַתּוּן קַיָּמִין עַל אַרְעָא׃
2 אַבָּדָא תְּאַבְּדוּן יָת כָּל אַתְרַיָּא דִּפְלַחוּ תַמָּן עַמְמַיָּא דְּאַתּוּן יָרְתִין יָתְהוֹן יָת טַעֲוָתְהוֹן עַל טוּרַיָּא רָמַיָּא וְעַל רָמָתָא וּתְחוֹת כָּל אִילָן עֲבוֹף׃
3 וְתִתְרְעוּן יָת אֱגוֹרֵיהוֹן וּתְתַבְּרוּן יָת קָמָתְהוֹן וַאֲשֵׁירֵיהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא וְצַלְמֵי טַעֲוָתְהוֹן תְּקַצְּצוּן וְתוֹבְדוּן יָת שְׁמְהוֹן מִן אַתְרָא הַהוּא׃
4 לָא תַעְבְּדוּן כֵּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃
5 אֱלָהֵן לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מִכָּל שִׁבְטֵיכוֹן לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן לְבֵית שְׁכִנְתֵּיהּ תִּתְבְּעוּן וְתֵיתוּן לְתַמָּן׃
6 וְתַיְתוּן לְתַמָּן עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וְיָת מַעְשְׂרָתְכוֹן וְיָת אַפְרָשׁוּת יְדְכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתְכוֹן וּבְכוֹרֵי תוֹרֵיכוֹן וְעָנְכוֹן׃
7 וְתֵיכְלוּן תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִחְדּוּן בְּכֹל אוֹשָׁטוּת יְדְכוֹן אַתּוּן וֶאֱנָשׁ בָּתֵּיכוֹן דְּבָרְכָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃
8 לָא תַעְבְּדוּן כְּכֹל דַּאֲנַחְנָא עָבְדִין הָכָא יוֹמָא דֵין גְּבַר כָּל דְּכָשַׁר בְּעֵינוֹהִי׃
9 אֲרֵי לָא אֲתֵיתוּן עַד כְּעַן לְבֵית נְיָחָא וּלְאַחְסָנָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃

30 *Non ecce hæc vltra Jordanem post viam Occidentis Solis in terra Chananæi qui habitat in Occidente prope Galgalam prope quercum excelsam.

31 *Vos enim transitis Jordanem, intrantes vt possideatis terram, quam Dominus Deus noster dat vobis in possessionem omnibus diebus, & possidebitis eam, & habitabitis in ea.

32 *Et custodietis vt faciatis omnia præcepta eius & iudicia, quæ ego do coram vobis hodie.

CAP. XII.

1 ET hæc præcepta & iudicia quæ obseruabitis vt faciatis in terra quam Dominus Deus patrum nostrorum dat vobis in possessionem cunctis diebus, quibus vos viuetis super terram.

2 *Perditione perdetis omnia loca in quibus coluerunt illic gentes deos suos, quos vos possidetis eos super montes excelsos, & super colles, & subter omnem arborem frondosam.

3 *Et dissipate aras earum, & confringite statuas earum, & lucos earum eradicabitis, & sculpta deorum eorum comburetis igne, & disperdetis nomen eorum de loco illo.

4 *Non facietis ita Domino Deo vestro.

5 *Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris ad cognominandum nomen suum illic vt inuocetur, & inquiretis & intrabitis illuc.

6 *Et offeretis ibi holocausta vestra, & sacrificia vestra, & decimas vestras, & vota vestra, & donaria vestra, & confessiones vestras, & primogenita boum vestrorum, & ouium vestrarum.

7 *Et comedetis ibi coram Domino Deo vestro, & lætabimini in cunctis, quæcunque miseritis manus vestras vos & domus vestræ, secũdum quod benedixit tibi Dominus Deus tuus.

8 *Non facietis iuxta omnia quæ nos facimus hic hodie vnusquisque quod placitum est coram se.

9 *Non enim venistis vsque nunc ad requiem & ad possessionem, quam Dominus Deus noster dat vobis.

30 *οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πέραν τοῦ ἰορδάνου ὀπίσω ὁδὸν δυσμῶν ἡλίου ἐν γῇ χαναὰν ὁ κατοικῶν ἐπὶ δυσμῶν ἐχόμενον τοῦ γολγὸλ πλησίον τῆς δρυὸς τῆς ὑψηλῆς.

31 *ὑμεῖς γὰρ διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην, εἰσελθόντες κληρονομῆσαι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας· καὶ κληρονομήσετε αὐτήν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ.

32 *καὶ φυλάξεσθε τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις, ἃς ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον.

ιβʹ.

1 *Καὶ ταῦτα τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα ἃ φυλάξεσθε τοῦ ποιῆσαι ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ὑμεῖς ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς.

2 *ἀπωλείᾳ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐλάτρευσαν ἐκεῖ τὰ ἔθνη τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὓς ὑμεῖς κατακληρονομεῖτε αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν θινῶν, καὶ ὑποκάτω παντὸς δένδρου δασέως.

3 *καὶ κατασκάψατε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ συντρίψατε τὰς στήλας αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί, καὶ ἀπολεῖτε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου.

4 *οὐ ποιήσετε οὕτω κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν.

5 *ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ὑμῶν ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐπικληθῆναι, καὶ ἐκζητήσετε, καὶ εἰσελεύσεσθε ἐκεῖ.

6 *καὶ οἴσετε ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰς δεκάτας ὑμῶν, καὶ τὰς εὐχὰς ὑμῶν, καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν ὑμῶν καὶ τῶν προβάτων ὑμῶν.

7 *καὶ φάγεσθε ἐκεῖ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐπὶ πᾶσιν, οὗ ἂν ἐπιβάλητε τὰς χεῖρας ὑμῶν ὑμεῖς, καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν, καθ' ὅτι εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

8 *οὐ ποιήσετε κατὰ πάντα ἃ ἡμεῖς ποιοῦμεν ὧδε σήμερον ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον αὐτοῦ.

9 *οὐ γὰρ ἥκατε ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν κατάπαυσιν, καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Qui montes sunt trans Iordanem post viam quæ vergit ad occasum Solis in terra Chananæi qui habitat in campestribus contra Galgalam in latere planitiei More. 31 Vos enim transitis Iordanem vt possideatis terram quam Dominus Deus vester dabit vobis, & possidebitis eam & habitabitis in ea. 32 Et custodietis vt faciatis omnia mandata & iudicia quæ ego pono in conspectu vestro hodie.

CAP. XII.

HÆc sunt mandata & iudicia quæ custodietis vt faciatis ea in terra quam dedit tibi Dominus Deus patrum tuorum, vt possideas eam omnibus diebus quibus vos permanetis super terram. 2 Perditione disperdetis omnia loca in quibus seruierunt populi quos vos possessuri estis idolis suis super montes excelsos & super colles, & sub omni ligno frondoso. 3 Et confringetis aras eorum, & conteretis statuas eorum, & lucos eorum comburetis igni, & imagines idolorum suorum succidite, & disperdetis nomina eorum de loco illo. 4 Non facietis ita coram Domino Deo vestro. 5 Sed ad locum quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris vt collocet ibi maiestatem suam venietis, & domum maiestatis eius requiretis. 6 Et offeretis ibi holocausta vestra & victimas sanctificatas vestras, & decimas vestras, & primitias manuum vestrarum, & vota vestra, & quæ sponte donatis, & primogenita boum vestrorum & ouium vestrarum. 7 Et comedetis ibi coram Domino Deo vestro, & lætabimini in cunctis ad quæ miseritis manum vestram, vos & homines domus vestræ, quia benedicet tibi Dominus Deus tuus. 8 Non facietis sicut omnia quæ nos facimus hic hodie singuli quod rectum videtur in oculis suis. 9 Quia non venistis adhuc ad locum quietis & ad possessionem quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

10 * וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם־בֶּטַח׃
11 * וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם
מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרֻמַת יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם
12 אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַיהוָה׃ * וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם
וְאַמְהֹתֵיכֶם וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ
13 חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם׃ * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲלֶה
14 עֹלֹתֶיךָ בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ * כִּי אִם־
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם
תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי
15 מְצַוֶּךָּ׃ * רַק בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ
בָשָׂר כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ בְּכָל־
שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃
16 * רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ
17 כַּמָּיִם׃ * לֹא־תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר
דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל־
נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ׃
18 * כִּי אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי
19 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־
תַּעֲזֹב אֶת־הַלֵּוִי כָּל־יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ׃
20 * כִּי־יַרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־
תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל
בָּשָׂר׃

10 * Transibitis Iordanem & habitabitis in
B terra quam Dominus Deus vester daturus est
vobis, vt requiescatis à cunctis hostibus per
circuitum, & absque vllo timore habitetis
11 * In loco quem elegerit Dominus Deus ve
ster, vt sit nomen eius in eo. Illuc omnia quæ
præcipio, conferetis holocausta & hostias ac
decimas & primitias manuum vestrarum, &
quicquid præcipuum est in muneribus quæ
12 vouistis Domino. * Ibi epulabimini coram Lev.14
Domino Deo vestro, vos & filij & filiæ vestræ,
famuli & famulæ atque Leuites qui in vestris
vrbibus commorantur, neque enim habet
aliam partem & possessionem inter vos.
13 * Caue ne offeras holocausta tua in omni
loco quem videris.
14 * Sed in eo quem elegerit Dominus in vna
tribuum tuarũ offeres hostias, & facies quæ-
cunque præcipio tibi.
15 * Si autem comedere volueris, & te esus
carnium delectauerit, occide, & comede iuxta
benedictionem Domini Dei tui, quam dedit
tibi in vrbibus tuis, siue immundum fuerit,
hoc est maculatum & debile; siue mundum,
hoc est integrum & sine macula, quod offerri
licet, sicut capream & ceruum.
16 * Comedes absque esu duntaxat sanguinis
quem super terram quasi aquam effundes.
17 * Nõ poteris comedere in oppidis tuis de-
C cimam frumenti & vini, & olei tui, primoge-
nita armentorum & pecorum, & omnia quæ
voueris & sponte offerre volueritis & primi-
tias manuum tuarum.
18 * Sed coram Domino Deo tuo comedes ea
in loco quem elegerit Dominus Deus tuus,
tu & filius tuus, & filia, & seruus, & famula
atque Leuites qui manet in vrbibus tuis, &
lætaberis & reficieris corã Domino Deo tuo,
in cunctis ad quæ extenderis manum tuam.
19 * Caue ne derelinquas Leuitẽ in omni tem
20 pore quo versaris in terra. * Quando dila-
tauerit Dñs Deus tuus terminos tuos sicut lo
cutus est tibi, & volueris vesci carnibus quas
desiderat anima tua.

תרגום אונקלוס

10 ותעברון ית ירדנא ותתבון בארעא דיי אלהכון מחסין יתכון ויניח לכון מכל בעלי דבביכון מסחור סחור ותתבון לרחצן׃
11 ויהי אתרא דיתרעי יי אלהכון ביה לאשראה שכינתיה תמן לתמן תיתון ית כל דאנא מפקיד יתכון עלותכון ונכסת קודשיכון מעשרתכון
ואפרשות ידכון וכל שפר נדריכון דתדרון קדם יי׃ 12 ותחדון קדם יי אלהכון אתון ובניכון ובנתכון ועבדיכון ואמהתכון
וליואה די בקרויכון ארי לית ליה חולק ואחסנא עמכון׃ 13 אסתמר לך דלמא תסיק עלותך בכל אתר דתחזי׃
14 אלהן באתרא דיתרעי יי בחד מן שבטך תמן תסיק עלותך ותמן תעביד כל דאנא מפקד לך׃
15 לחוד בכל רעות נפשך תכוס ותיכול בשרא כברכתא דיי אלהך דיהב לך בכל קרוך מסאבא ודכיא ייכלוניה כבשר טביא ואילא׃
16 לחוד דמא לא תיכלון על ארעא תשדיניה כמיא׃
17 לית לך רשו למיכל בקרוך מעשר עיבורך חמרך ומשחך ובכורי תורך ועאנך וכל נדרך דתדר ונדבתך ואפרשות ידך׃
18 אלהין קדם יי אלהך תיכליניה באתרא דיתרעי יי אלהך ביה את וברך וברתך ועבדך ואמתך וליואה די בקירוך ותחדי קדם יי אלהך
בכל אושטות ידך׃ 19 אסתמר לך דלמא תשבוק ית ליואה כל יומך על ארעך׃ 20 ארי יפתי יי אלהך ית תחומך כמא דמליל
לך ותימר איכול בשרא ארי תרעי נפשך למיכל בשרא בכל רעות נפשך תיכול בשרא׃

* Et transibitis Iordanem, & habitabitis in ter- 10
ra quam Dominus Deus vester in possessionem da-
bit vobis, & requiescere faciet vos à cunctis ho-
stibus vestris qui in circuitu, & habitabitis cum
securitate.
* Et erit locus, quem elegerit Dominus Deus ve 11
ster vt inuocetur nomen eius illic, illuc feretis om-
nia, quæcunque ego præcipio vobis hodie, holocausta
vestra, & sacrificia vestra, & decimas vestras,
& primitias manuum vestrarum, & omne ele-
ctum donorum vestrorum, quæcunque voueritis Do
mino vestro.
* Et lætabimini coram Domino Deo vestro, vos 12
& filij vestri & filiæ vestræ, famuli vestri, & fa-
mulæ vestræ, & Leuita qui in vrbibus vestris,
quia non est illi pars neque possessio vobiscum.
* Caue tibiipsi ne offeras holocausta tua in omni 13
loco quem videris. * Sed in locum, quem elegerit 14
Dominus Deus tuus eum, in vna vrbium tuarum
illic offeres holocausta tua, et illic facies omnia quæ-
cunque ego præcipio tibi hodie.
* Sed in omni desiderio tuo sacrificabis, & come- 15
des carnes secundum benedictionem Domini Dei
tui, quam dedit tibi in omni vrbe, immundus in te
& mundus super idem comedent idem, sicut ca-
pream vel ceruum. * Veruntamen sanguinē non 16
comedetis, super terram effundetis illum quasi aquā.
* Non poteris comedere in oppidis tuis decimam 17
frumenti tui, & vini tui, & olei tui, primogenita
boum tuorum, & ouium tuarum, & omnia vota,
quæcunque voueritis, & confessiones vestras, &
primitias manuum vestrarum. * Sed coram Do- 18
mino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Do-
minus Deus tuus sibi, tu & filius tuus, & filia
tua, famulus tuus et ancilla tua, & Leuita, & ad-
uena qui in vrbibus tuis, & lætaberis coram Do-
mino Deo tuo in cunctis vbicunq; inieceris manum
tuam. * Caue tibiipsi ne derelinquas Leuitam o- 19
mni tempore quo vixeris in terra.
* Si autem dilatauerit Dominus Deus tuus ter- 20
minos tuos, sicut locutus est tibi, et dices, Comedam
carnes, si concupiuerit anima tua, vt comedat car-
nes, in omni concupiscentia animæ tuæ comedes
carnes.

10 * καὶ διαβήσεσθε τὸν ἰορδάνην, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς,
ἧς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατακληρονομήσει ὑμῖν, καὶ καταπαύσει
ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν τῶν κύκλῳ, καὶ κατοική-
σετε μετὰ ἀσφαλείας.
11 * καὶ ἔσται ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπι-
κληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ἐκεῖ οἴσετε πάντα, ὅσα ἐγὼ ἐν-
τέλλομαι ὑμῖν σήμερον, τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυ-
σιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς
τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ πᾶν ἐκλεκτὸν τῶν δώρων ὑμῶν, ὅσα ἂν
εὔξησθε τῷ κυρίῳ ὑμῶν.
12 * καὶ εὐφρανθήσεσθε ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὑμεῖς καὶ οἱ
υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, οἱ παῖδες ὑμῶν, καὶ αἱ παι-
δίσκαι ὑμῶν, καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐπὶ τῶν πόλεων ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν
αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μεθ' ὑμῶν.
13 * πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὁλοκαυτώματά σου
14 ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἂν ἴδῃς. * ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐκλέξηται
κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου ἐκεῖ ἀνοίσεις
τὰ ὁλοκαυτώματά σου, καὶ ἐκεῖ ποιήσεις πάντα ὅσα ἐγὼ ἐν-
τέλλομαί σοι σήμερον.
15 * ἀλλ' ἢ ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ σου θύσεις, καὶ φαγῇ κρέα κατὰ
τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἣν ἔδωκέ σοι ἐν πάσῃ πόλει·
ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ φάγονται αὐτό,
16 ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. * πλὴν τὸ αἷμα οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν
γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ.
17 * οὐ δυνήσῃ φαγεῖν ἐν ταῖς πόλεσί σου τὸ ἐπιδέκατον τοῦ
σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου, τὰ πρωτότοκα τῶν
βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων σου καὶ πάσας τὰς εὐχάς, ὅσας ἂν
εὔξησθε, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν
18 ὑμῶν. * ἀλλ' ἢ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὰ ἐν τῷ τό-
πῳ οὗ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτῷ, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ
θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης, καὶ ὁ προ-
σήλυτος ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου· καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ
θεοῦ σου ἐπὶ πάντα οὗ ἐὰν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου.
19 * πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐγκαταλίπῃς τὸν λευίτην πάντα
τὸν χρόνον ὃν ἂν ζῇς ἐπὶ τῆς γῆς.
20 * ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, καθά-
περ ἐλάλησέ σοι, καὶ ἐρεῖς, φάγομαι κρέα ἐὰν ἐπιθυμήσῃ ἡ ψυ-
χή σου, ὥστε φαγεῖν κρέα, ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ τῆς ψυχῆς σου
φαγῇ κρέα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et transibitis Iordanem, & habitabitis in terra quam Dominus Deus vester possidere faciet vos, & requiem dabit vobis ab omnibus inimi-
cis vestris per circuitum, & habitabitis confidenter. [11] Et erit locus quem elegerit Dominus Deus vester vt collocet maiestatem suam
ibi, illuc offeretis omnia quæ ego præcipio vobis, holocausta vestra, & victimas sanctificatas vestras, decimas vestras & primitias manuum vestra-
rum, & omnia optima votorum vestrorum quæ voueritis coram Domino. [12] Et lætabimini coram Domino Deo vestro, vos & filij
vestri, & filiæ vestræ, & serui vestri, & ancillæ vestræ, & Leuita qui est in vrbibus vestris, quia non habet partem & hæreditatem vobiscum.
[13] Caue tibi ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris. [14] Sed in loco quem elegerit Dominus in vna tribuum
tuarum, ibi offeres holocausta tua, & ibi facies omnia quæ ego præcipio tibi. [15] Attamen in omni desiderio animæ tuæ occides &
comedes carnes, iuxta benedictionem Domini Dei tui quam dedit tibi in omnibus vrbibus tuis, mundus & immundus comedet illam sicut car-
nem capreæ & cerui. [16] Attamen sanguinem non comedetis, super terram effundetis illum sicut aquam.
[17] Non erit tibi licitum vt comedas in vrbibus tuis decimas frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primogenita boum tuorum, & ouium tua-
rum, & omnia vota tua, quæ voueris, & quæ sponte obtuleris, & primitias manuum tuarum.
[18] Sed coram Domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla
tua, & Leuita qui est in vrbibus tuis, & lætaberis coram Domino Deo tuo in omnibus ad quæ miseris manum tuam.
[19] Caue tibi ne relinquas Leuitam omnibus diebus tuis in terra tua. [20] Cùm autem dilatauerit Dominus Deus
tuus terminum tuum sicut locutus est tibi, & dixeris, Comedam carnem, quando desiderauerit anima tua comedere carnem, in omni desiderio ani-
mæ tuæ comedes carnem.

21 כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ
22 בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ׃ אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־
הַצְּבִי וְאֶת־הָאַיָּל כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו
23 יֹאכְלֶנּוּ׃ רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם
הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר׃
24 לֹא תֹּאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃
25 לֹא תֹּאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי־
26 תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ רַק קָדָשֶׁיךָ
אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם
27 אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה׃ וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר
וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם־זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ
28 עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל׃ שְׁמֹר
וְשָׁמַעְתָּ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי
תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
29 כִּי־יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לָרֶשֶׁת אוֹתָם
מִפָּנֶיךָ וְיָרַשְׁתָּ אֹתָם וְיָשַׁבְתָּ בְּאַרְצָם׃
30 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי
הִשָּׁמְדָם מִפָּנֶיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר
אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם
31 וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן גַּם־אָנִי׃ לֹא־תַעֲשֶׂה כֵן לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל־תּוֹעֲבַת יְהוָה אֲשֶׁר שָׂנֵא עָשׂוּ
לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם
32 יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם׃ אֵת כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תֹסֵף
עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ׃

21 * Locus autem quem elegerit Dominus Deus tuus, vt sit nomen eius ibi, si procul fuerit, occides de armentis & pecoribus quæ habueris, sicut præcepit tibi, & comedes in oppidis tuis vt tibi placet.

22 * Sicut comeditur caprea & ceruus, ita vesceris eis, & mundus & immundus in commune vescentur.

23 * Hoc solum caue, ne sanguinem comedas; sanguis enim eorum pro anima est, & idcirco non debes animam comedere cum D carnibus;

24 * Sed super terram fundes quasi aquam.

25 * Vt bene sit tibi & filiis tuis post te, cùm feceris quod placet in conspectu Domini.

26 * Quæ autem sanctificaueris & voueris Domino, tolles & venies ad locum quem elegerit Dominus.

27 * Et offeres oblationes tuas carnem & sanguinem super altare Domini Dei tui. Sanguinem hostiarum fundes in altari: carnibus autem ipse vesceris.

28 *Obserua & audi omnia quæ ego præcipio tibi, vt bene sit tibi & filiis tuis post te in sempiternum, cùm feceris quod bonum est & placitum in conspectu Domini Dei tui.

29 * Quando disperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingredieris possidendas, & possederis eas, atque habitaueris in terra earum:

30 * Caue ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte subuersæ, & requiras ceremonias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita & ego colam.

31 * Non facies similiter Domino Deo tuo; omnes enim abominationes quas auersatur Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios & filias, & comburentes igni.

32 * Quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino, nec addas quicquam, nec minuas.

תרגום אונקלוס

21 ארי יתרחק מנך אתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכנתיה תמן ותכוס מתורך ומענך דיהב יי לך כמא דפקדתך ותיכול בקרוך בכל
דעות נפשך׃ 22 ברם כמא דמתאכל בשר טביא ואילא כן תיכלניה מסאבא ודכיא כחדא יכלינה׃ 23 לחוד תקיף בדיל
דלא למיכל דמא ארי דמא הוא נפשא ולא תיכול נפשא עם בשרא׃ 24 לא תיכלניה על ארעא תשדיניה כמיא׃ 25 לא תיכלינה
בדיל דיוטב לך ולבנך בתרך ארי תעביד דכשר קדם יי׃ 26 לחוד מעשרי קודשך דיהון לך ונדרך תטול ותיתי לאתרא דיתרעי יי׃
27 ותעביד עלותך בשרא ודמא על מדבחא דיי אלהך ודם נכסת קודשך ישתפך על מדבחא דיי אלהך ובשרא תיכול׃
28 טר ותקביל ית כל פתגמיא האלין דאנא מפקיד לך בדיל דיוטב לך ולבנך בתרך עד עלם ארי תעביד דתקין ודכשר קדם יי אלהך׃
29 ארי ישיצי יי אלהך ית עממיא דאת עליל לתמן לתרכא יתהון מקדמך ותתריך יתהון ותיתב בארעהון׃
30 אסתמר לך דלמא תתקל בתריהון בתר דישתיצון מקדמך ודלמא תתבע לטעותהון למימר אכדין פלחין עממיא האלין ית טעותהון
ואעביד כן אף אנא׃ 31 לא תעביד כדין קדם יי אלהך ארי כל דמרחק קדם יי דסני עבדין לטעותהון ארי אף ית
בניהון וית בנתהון מוקדין בנורא לטעותהון׃ 32 ית כל תפקדתא דאנא מפקיד יתכון יתיה תטרון למעבד לא תוספון
עלוהי ולא תמנעון מיניה׃

Si autem longius absit à te locus, quem elegerit 21
Dominus Deus tuus vt inuocetur nomen eius illic,
& sacrificabis de bobus tuis, & de ouibus tuis,
quas dederit tibi Dominus Deus tuus, quemadmo-
dum præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis secun-
dum desiderium animæ tuæ.
Sicut comeditur caprea & ceruus, ita vescêris 22
eo; immundus in te & mundus similiter vescetur.
Caue fortiter ne comedas sanguinem, nam san- 23
guis eius anima; non comedetur anima cum car-
nibus.
Non comedetis, super terram fundetis illum 24
quasi aquam.
Non vescêris eo, vt benè tibi sit, & filijs tuis 25
post te, si feceris bonum & placitum coram Domino
Deo tuo.
Veruntamen sancta tua quæ tibi fuerint, & 26
vota tua accipiens venies in locum, quem elegerit
Dominus Deus tuus vt inuocetur nomen eius illic.
Et facies holocausta tua, carnes offeres super 27
altare Domini Dei tui; at sanguinē hostiarum tua-
rum fundes ad basim altaris Domini Dei tui, at
carnibus vescêris.
Obserua & audi, & facies omnia verba, quæ 28
ego præcipio tibi, vt bene tibi sit, & filijs tuis in
sempiternum, si feceris bonum & placitum coràm
Domino Deo tuo.
Si autem disperdiderit Dominus Deus tuus, 29
gentes, ad quas tu ingredieris illuc vt possideas ter-
ram earum à facie tua, & possederis eos, et habita-
ueris in terra eorum:
Caue tibi ipsi, ne inquiras sequi eos postquam 30
exterminati fuerint illi à facie tua, non requiras
deos illorum, dicens: Quomodo faciunt gentes istæ
dijs eorum, faciam & ego.
Non facies similiter Domino Deo tuo, nam abo- 31
minationes quas Dominus aduersatus est, fecerunt
dijs suis, quoniam & filios suos, & filias suas com
burunt igne dijs suis.
Omne verbum quod ego præcipio tibi hodie, 32
hoc custodies facere, non addes ad illud neque mi-
nues ab eo.

21 ἐὰν δὲ μακρότερον ἀπέχῃ σου ὁ τόπος, ὃν ἐὰν ἐκλέξη-
ται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ
θύσεις ἀπὸ τῶν βοῶν σου, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων σου ὧν ἂν δῷ
σοι κύριος ὁ θεός σου, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην σοι, καὶ φαγῇ ἐν
ταῖς πόλεσί σου κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς σου.
22 ὡς ἔσθεται ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος, οὕτως φαγῇ αὐτό· ὁ
ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύτως ἔδεται.
23 πρόσεχε ἰσχυρῶς τοῦ μὴ φαγεῖν αἷμα, τὸ γὰρ αἷμα αὐ-
τοῦ ψυχή, οὐ βρωθήσεται ἡ ψυχὴ μετὰ τῶν κρεῶν.
24 οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ.
25 οὐ φαγῇ αὐτό, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου με-
τὰ σέ, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλόν, καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντι κυρίου τοῦ
θεοῦ σου.
26 πλὴν τὰ ἅγιά σου ἃ ἂν σοι γένηται, καὶ τὰς εὐχάς σου λα-
βὼν ἥξεις εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπι-
κληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.
27 καὶ ποιήσεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου· τὰ κρέα ἀνοίσεις
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· τὸ δὲ αἷμα τῶν θυ-
σιῶν σου προσχεεῖς πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, τὰ δὲ κρέα φαγῇ.
28 φυλάσσου καὶ ἄκουε, καὶ ποιήσεις πάντας τοὺς λόγους,
οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου
διʼ αἰῶνος, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντι κυρίου
τοῦ θεοῦ σου.
29 ἐὰν δὲ ἐξολοθρεύσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, εἰς
οὓς σὺ εἰσπορεύσῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν ἀπὸ
προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτούς, καὶ κατοικήσῃς
ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.
30 πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἐκζητήσῃς ἐπακολουθῆσαι αὐ-
τοῖς μετὰ τὸ ἐξολοθρευθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, οὐ μὴ
ἐκζητήσῃς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, λέγων· πῶς ποιοῦσι τὰ ἔθνη ταῦ-
τα τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ποιήσω κἀγώ.
31 οὐ ποιήσεις οὕτω κυρίῳ τῷ θεῷ σου, τὰ γὰρ βδελύγματα
ἃ κύριος ἐμίσησεν, ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν κατακαίουσι πυρὶ
τοῖς θεοῖς αὐτῶν.
32 πᾶν ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, τοῦτο φυ-
λάξῃ ποιεῖν· οὐ προσθήσεις ἐπʼ αὐτό, οὐδὲ ἀφελεῖς ἀπʼ αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Si procul fuerit à te locus quem elegerit Dominus Deus tuus, vt collocet ibi maiestatem suam, occides de bobus tuis & de ouibus tuis, quas dedit tibi Dominus sicut præcepit tibi, & comedes in vrbibus tuis in omni desiderio animæ tuæ.
22 Sicut enim comeditur caro capreæ & cerui, sic comedes illa; mundus & immundus simul comedent.
23 Attamen confortare vt non comedas sanguinem, quia sanguis est anima, & non comedes animam cum carne.
24 Non comedes illum, sed super terram fundes illum sicut aquam.
25 Non comedes illum vt benè sit tibi & filiis tuis post te, si feceris quod rectum est coram Domino.
26 Veruntamen decimas sanctificatas quas habueris & vota tua tolles, & venies ad locum quem elegerit Dominus.
27 Et facies holocausta tua, quorum caro & sanguis offeretur super altare Domini Dei tui; sanguis autem hostiæ sanctificatæ tuæ effundetur super altare Domini Dei tui, & carnem comedes.
28 Custodi & suscipe omnia verba hæc quæ ego præcipio tibi, vt bene sit tibi & filiis tuis post te vsque in seculum, cùm feceris quod rectum est, & quod placitum est coram Domino Deo tuo.
29 Cùm disperdiderit Dominus Deus tuus populos ad quos tu ingredieris vt eijcias eos à facie tua, & eieceris eos & habitaueris in terra eorum:
30 Caue tibi ne offendas post eos postquam disperierint à facie tua, & ne requiras idola eorum, dicens: Quomodo seruierunt populi isti idolis suis, ita & ego faciam.
31 Non ita facies coram Domino Deo tuo, quoniam omne quod abominabile est coram Domino, & quod odit Dominus, faciunt idolis suis, quoniam etiam filios suos, & filias suas comburunt igni propter idola sua.
32 Omne præceptum quod ego præcipio vobis obseruabitis vt faciatis, neque addetis ad illud neque ex eo minuetis.

CAP. XIII.

A 1 SI surrexerit in medio tui prophetes aut qui somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum atque portentum;
2 Et euenerit quod locutus est, & dixerit tibi, Eamus & sequamur Deos alienos quos ignoras, & seruiamus eis:
3 Non audies verba Prophetæ illius aut somniatoris, quia tentat vos Dominus Deus vester, vt palam fiat vtrum diligatis eum an non in toto corde, & in tota anima vestra.
4 Dominum Deum vestrum sequimini, & ipsum timete, & mandata illius custodite, & audite vocem eius. ipsi seruietis, & ipsi adhærebitis.
5 Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur, quia locutus est vt vos auerteret à Domino Deo vestro, qui eduxit vos de
B terra Ægypti, & redemit vos de domo seruitutis, vt errare te faceret de via quam tibi præcepit Dominus Deus tuus, & auferes malum de medio tui.
6 Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia, siue vxor quæ est in sinu tuo, aut amicus quem diligis vt animam tuam, clàm dicens: Eamus & seruiamus diis alienis quos ignoras tu & patres tui;
7 Cunctarum in circuitu gentium quæ iuxta vel procul sunt ab initio vsque ad finem
8 terræ. Non acquiescas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus vt miserearis & occultes eum.
9 Sed statim interficies: sit primum ma-
C nus tua super eum, & post te omnis populus
10 mittat manū. Lapidibus obrutus necabitur, quia voluit te abstrahere à Dn̄o Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti de domo serui-
11 tutis. Vt & omnis Israel audiens timeat, & nequaquam vltrà faciat quippiam huius rei simile.
12 Si audieris in vna vrbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum, dicentes aliquos:

יג

1 כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן
2 אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת׃ וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת אֲשֶׁר־
דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נֵלְכָה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
3 אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתָּם וְנָעָבְדֵם׃ לֹא תִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי
הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃
4 אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת־
מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ
5 תִדְבָּקוּן׃ וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא
יוּמָת כִּי דִבֶּר־סָרָה עַל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים
לְהַדִּיחֲךָ מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת
בָּהּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃
6 כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶן־אִמֶּךָ אוֹ־בִנְךָ אוֹ־בִתְּךָ אוֹ ׀
אֵשֶׁת חֵיקֶךָ אוֹ רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ בַּסֵּתֶר לֵאמֹר
נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה
7 וַאֲבֹתֶיךָ׃ מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם
הַקְּרֹבִים אֵלֶיךָ אוֹ הָרְחֹקִים מִמֶּךָּ מִקְצֵה הָאָרֶץ
8 וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃ לֹא־תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע
אֵלָיו וְלֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא־תַחְמֹל וְלֹא־
9 תְכַסֶּה עָלָיו׃ כִּי הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ
בָרִאשׁוֹנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל־הָעָם בָּאַחֲרֹנָה׃
10 וּסְקַלְתּוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
11 וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן וְלֹא־יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת
12 כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ׃ כִּי־תִשְׁמַע
בְּאַחַת עָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לָשֶׁבֶת
שָׁם לֵאמֹר׃

תרגום אונקלוס

יג

1 אֲרֵי יְקוּם בֵּינָךְ נְבִיָּא אוֹ חָלֵם חֶלְמָא וְיִתֵּן לָךְ אָת אוֹ מוֹפֵת׃ 2 וְיֵיתֵי אָתָא וּמוֹפְתָא דְּמַלֵּיל עִמָּךְ לְמֵימַר נֵיהָךְ בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא
דְּלָא יְדַעְתּוּנוּן וְנִפְלְחִינּוּן׃ 3 לָא תְקַבֵּל לְפִתְגָּמֵי נְבִיָּא הַהוּא אוֹ לְחָלֵם חֶלְמָא הַהוּא אֲרֵי מְנַסֵּי יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָתְכוֹן לְמִדַּע הַאִיתֵיכוֹן רָחֲמִין
קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן׃ 4 בָּתַר דַּחֲלְתָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן תְּהָכוּן וְיָתֵיהּ תִּדְחֲלוּן וְיָת פִּקּוֹדוֹהִי תִּטְּרוּן וּלְמֵימְרֵיהּ תְּקַבְּלוּן
וְקֳדָמוֹהִי תִּפְלְחוּן וּלְדַחַלְתֵּיהּ תִּתְקָרְבוּן׃ 5 וּנְבִיָּא הַהוּא אוֹ חָלֵם חֶלְמָא הַהוּא יִתְקְטֵל אֲרֵי מַלֵּיל סְטָיָא עַל יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיק יָתְכוֹן
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּדְפָרְקָךְ מִבֵּית עַבְדוּתָא לְאַטְעָיוּתָךְ מִן אָרְחָא דְּפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לִמְהָךְ בַּהּ וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
6 אֲרֵי יִמְלְכִנָּךְ אָחוּךְ בַּר אִמָּךְ אוֹ בְרָךְ אוֹ בְרַתָּךְ אוֹ אִתַּת קְיָמָךְ אוֹ חַבְרָךְ דִּכְנַפְשָׁךְ בְּסִתְרָא לְמֵימַר נֵיהָךְ וְנִפְלַח לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא דְּלָא יְדַעְתְּ
אַתְּ וַאֲבָהָתָךְ׃ 7 מִטַּעֲוַת עַמְמַיָּא דִּי בְסַחְרָנֵיכוֹן דְּקָרִיבִין לָךְ אוֹ דְּרָחִיקִין מִנָּךְ מִסְּיָפֵי אַרְעָא וְעַד סְיָפֵי אַרְעָא׃ 8 לָא תֵיבֵי לֵיהּ
וְלָא תְקַבֵּל מִנֵּיהּ וְלָא תְחוּס עֵינָךְ עֲלוֹהִי וְלָא תְרַחֵם וְלָא תְכַסֵּי עֲלוֹהִי׃ 9 אֲרֵי מִקְטַל תִּקְטְלִנֵּיהּ יְדָךְ תְּהֵי בֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא לְמִקְטְלֵיהּ
וִידָא דְכָל עַמָּא בְּבָתְרֵיתָא׃ 10 וְתִרְגְּמִנֵּיהּ בְּאַבְנַיָּא וִימוּת אֲרֵי בְעָא לְאַטְעָיוּתָךְ מִדַּחַלְתָּא דַּייָ אֱלָהָךְ דְּאַפְּקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 11 וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא יוֹסְפוּן לְמֶעְבַּד כְּפִתְגָּמָא בִישָׁא הָדֵין בֵּינָךְ׃ 12 אֲרֵי תִשְׁמַע בַּחֲדָא מִקִּרְוָךְ
דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמִתַּב תַּמָּן לְמֵימַר׃

CAP. XIII.

SI autem surrexerit in te Propheta aut somnians 1
somnium, & dederit tibi signum vel portẽtum:
‡ Et euenerit signum vel portentum quod locu- 2
tus est ad te, dicens: Eamus & seruiamus dijs alie-
nis quos non nouistis:
‡ Non audietis sermones Prophetæ illius vel so- 3
mniantis somnium illud, quoniam tentat Dominus
Deus vester vos, vt sciat, si diligitis Dominũ Deum
vestrum ex toto corde vestro, & ex tota anima
vestra.
‡ Post Dominum Deum vestrum ambulate, & 4
eum timete, & præcepta eius custodite, & vocem
eius audietis, & ei seruietis, & ei adhærebitis.
‡ Et Propheta ille vel somnium somnians ille, 5
morietur: locutus est enim vt auerteret te à Domi-
no Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti, qui re-
demit te de seruitute, vt errare faceret te de via,
quam præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt ambu-
les in ea, & auferetis malum ex vobis ipsis.
‡ Si autem hortatus fuerit frater tuus ex patre 6
tuo vel ex matre tua, vel filius tuus, aut filia tua,
vel vxor tua, quæ in sinu tuo, vel amicus tuus
æqualis animæ tuæ, clam dicens: Eamus & seruia-
mus dijs alienis, quos non nouisti tu & patres tui,
‡ De dijs gentium quæ in circuitu vestro, quæ 7
prope sunt tibi, vel quæ longè à te ab extremo ter-
ræ vsque ad extremum terræ:
‡ Non consenties illi, & non exaudies illum, & 8
non parcet oculus tuus super eum, non misereberis
in eo, neque occultabis eum.
‡ Annuntians annuntiabis pro eo, & manus 9
tua erit super eum in primis vt interficiat eum,
& manus omnis populi in vltimo.
‡ Et lapidabunt eum in lapidibus, & morietur, 10
quoniam quæsiuit abstrahere te à Domino Deo tuo,
qui eduxit te de terra Ægypti, de domo serui-
tutis.
‡ Et omnis Israel audiens timebit, & non ad- 11
dent vltra facere secundum verbum malum hoc in
vobis.
‡ Si autem audieris in vna vrbium tuarum, 12
quas Dominus Deus tuus dat tibi ad habitandum
ibi, dicentes:

ιγ΄.

1 ‡ Ἐὰν δὲ ἀναστῇ ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμενος ἐνύπ-
νιον, καὶ δῷ σοι σημεῖον ἢ τέρας·
2 ‡ καὶ ἔλθοι τὸ σημεῖον ἢ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησε πρός σε, λέ-
γων· πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις οἷς οὐκ οἴ-
δατε.
3 ‡ οὐκ ἀκούσεσθε τῶν λόγων τοῦ προφήτου ἐκείνου ἢ τοῦ ἐνυ-
πνιαζομένου τὸ ἐνύπνιον ἐκεῖνο, ὅτι πειράζει κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν ὑμᾶς, τοῦ εἰδέναι, εἰ ἀγαπᾶτε κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν ἐξ
ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.
4 ‡ ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν πορεύεσθε, καὶ αὐτὸν φοβεῖσθε,
καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξασθε, καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσεσθε,
καὶ αὐτῷ δουλεύσετε, καὶ αὐτῷ προστεθήσεσθε.
5 ‡ καὶ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἢ ὁ τὸ ἐνύπνιον ἐνυπνιαζόμε-
νος ἐκεῖνος, ἀποθανεῖται· ἐλάλησε γὰρ πλανῆσαί σε ἀπὸ κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, τοῦ
λυτρωσαμένου σε ἐκ τῆς δουλείας, ἐξῶσαί σε ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς
ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, πορεύεσθαι ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀφα-
νιεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.
6 ‡ ἐὰν δὲ παρακαλέσῃ ὁ ἀδελφός σου ἐκ τοῦ πατρός σου ἢ ἐκ τῆς
μητρός σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ ἡ θυγάτηρ σου, ἢ ἡ γυνή σου, ἢ ἐν τῷ
κόλπῳ σου, ἢ ὁ φίλος σου ὁ ἴσος τῇ ψυχῇ σου, λάθρα λέγων,
πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ ᾔδης σὺ
καὶ οἱ πατέρες σου,
7 ‡ ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν, τῶν ἐγγι-
ζόντων σοι ἢ τῶν μακρὰν ἀπὸ σοῦ, ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως
8 ἄκρου τῆς γῆς. ‡ οὐ συνθελήσεις αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ
αὐτῷ, καὶ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἐλεήσεις ἐπ'
αὐτῷ, οὐδὲ μὴ σκεπάσεις αὐτόν.
9 ‡ ἀναγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ χείρ σου ἔσται ἐπ'
αὐτῷ ἐν πρώτοις ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ
ἐπ' ἐσχάτῳ.
10 ‡ καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι
ἐζήτησεν ἀποστῆσαί σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγα-
γόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας.
11 ‡ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐ προσθήσουσιν
ἔτι ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν.
12 ‡ ἐὰν δὲ ἀκούσῃς ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου
δίδωσί σοι κατοικεῖν ἐκεῖ, λεγόντων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIII.

QVando surrexerit in medio tui propheta aut somnians somnium, & dederit tibi signum aut portentum: 2 Et euenerit signum & por-
tentum quod locutus est ad te, dicens: Eamus post idola populorum quæ ignoras, & seruiamus eis: 3 Non acquiescas verbis prophe-
tæ illius aut somnio somniatoris illius, quia tẽtat vos Dominus Deus vester, vt cognoscatur si diligitis Dominum Deum vestrum in toto corde ve-
stro, & in tota anima vestra. 4 Post timorem Domini Dei vestri ambulabitis, & ipsum timebitis, & mandata eius seruabitis, & verbo eius
obedietis, & ei seruietis, & timori eius adhærebitis. 5 Propheta autem ille aut somniator somnij illius occidatur, quia locutus est præuari-
cationem contra Dominum Deum vestrum qui eduxit vos de terra Ægypti, & qui redemit te de domo seruitutis, vt errare te faceret à via quam
præcepit tibi Dominus Deus tuus vt ambulares in ea, & auferes eum qui operatur malum de medio tui. 6 Si persuaserit tibi frater tuus,
filius matris tuæ, aut filius tuus, aut filia tua, aut vxor fœderis tui, aut socius tuus qui est sicut anima tua in occulto, dicens: Eamus & seruiamus
idolis populorum quæ ignoras tu & patres tui: 7 De idolis populorum qui sunt in circuitu vestro qui propinqui sunt tibi aut qui longè
sunt à te à finibus terræ, & vsque ad finem terræ: 8 Non acquiescas ei neque obedias ei, neque parcat ei oculus tuus, nec miserearis eius,
neque occultes eum. 9 Sed occidens occides eum; manus tua sit in eum in principio vt occidas eum, & manus totius populi postea.
10 Et lapidabis eum lapidibus vt moriatur, quoniam voluit abstrahere te à timore Domini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti de domo ser-
uitutis. 11 Et omnis Israel audient & timebunt, & non addent facere iuxta sermonem hunc pessimum in medio tui.
12 Si audieris in vna vrbium tuarum quas Dominus Deus tuus dabit tibi vt habites ibi, dicentes:

13 יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ
אֶת־יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים
14 אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם׃ וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ
וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֶשְׂתָה
15 הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ׃ הַכֵּה תַכֶּה אֶת־יֹשְׁבֵי
הָעִיר הַהִוא לְפִי־חָרֶב הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־
16 אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ לְפִי־חָרֶב׃ וְאֶת־כָּל־
שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל־תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת־
הָעִיר וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָיְתָה
17 תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד׃ וְלֹא־יִדְבַּק בְּיָדְךָ
מְאוּמָה מִן־הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה מֵחֲרוֹן
אַפּוֹ וְנָתַן־לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
18 לַאֲבֹתֶיךָ׃ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר
אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

יד

1 בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא־
2 תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת׃ כִּי עַם קָדוֹשׁ
אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לְעַם
סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
3 לֹא תֹאכַל כָּל־תּוֹעֵבָה׃ 4 זֹאת הַבְּהֵמָה
אֲשֶׁר תֹּאכֵלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים׃
5 אַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן וּתְאוֹ וָזָמֶר׃ 6 וְכָל־
בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְרָסוֹת
7 מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ אַךְ אֶת־זֶה
לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה
הַשְּׁסוּעָה אֶת־הַגָּמָל וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת וְאֶת־הַשָּׁפָן
כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הֵמָּה וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסוּ טְמֵאִים
הֵם לָכֶם׃

13 Egressi sunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis suæ, atque dixerunt, Eamus & seruiamus diis alienis quos ignoratis.

14 Quære solicitè & diligenter rei veritate perspecta si inueneris certum esse quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam:

15 Statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij, & delebis eam, omniáque quæ in illa sunt vsque ad pecora.

16 Quicquid etiam supellectilis fuerit, congregabis in medio plateaṛu eius, & cum ipsa
D ciuitate succendes, ita vt vniuersa consumas Domino Deo tuo, & sit tumulus sempiternus. Non ædificabitur amplius.

17 Et non adhærebit de illo anathemate quicquam in manu tua, vt auertatur Dominus ab ira furoris sui, & misereatur tui, multiplicétque te sicut iurauit patribus tuis.

18 Quando audieris vocem Domini Dei tui, custodiens omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, vt facias quod placitum est in conspectu Domini Dei tui.

CAP. XIIII.

1 Filij estote Domini Dei vestri. Non vos in-
A cidetis nec facietis caluitium super mortuo.

2 Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, & te elegit vt sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus, quæ sunt super terram.

3 Ne comedatis quæ immunda sunt.

4 Hoc est animal quod comedere debetis, bouem & ouem & capram.

5 Ceruum & capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, orygen, camelopardum.

6 Omne animal quod in duas partes findit vngulam & ruminat, comedetis.

7 De his autem quæ ruminant & vngulam non findunt, hæc comedere non debetis, camelum, leporẽ, chęrogryllum, quia ruminant & non diuidunt vngulam, immunda erunt vobis.

תרגום אונקלוס

13 נְפַקוּ גֻּבְרִין בְּנֵי רִשְׁעָא מִבֵּינָךְ וְאַטְעִיוּ יַת יָתְבֵי קַרְתְּהוֹן לְמֵימַר נֵיהָךְ וְנִפְלַח לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא דְּלָא יְדַעְתּוּן׃
14 וְתִתְבַּע וְתִבְדוֹק וְתִשְׁאַל יָאוּת וְהָא קֻשְׁטָא כֵּיוָן פִּתְגָּמָא אִתְעֲבִידָא תּוֹעֶבְתָּא הָדָא בֵּינָךְ׃ 15 מִמְחָא תִמְחֵי יָת יָתְבֵי קַרְתָּא הַהִיא
לְפִתְגָּם דְּחָרֶב גַּמַּר יָתַהּ וְיָת כָּל דְּבַהּ וְיָת בְּעִירַהּ לְפִתְגָּם דְּחָרֶב׃ 16 וְיָת כָּל עֲדָאַהּ תִּכְנוֹשׁ לְגוֹ פְּתָאַהּ וְתוֹקִיד בְּנוּרָא יָת קַרְתָּא וְיָת כָּל עֲדָאַהּ
גְּמִיר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וּתְהֵי תֵּל חָרִיב לְעָלַם לָא תִתְבְּנֵי עוֹד׃ 17 וְלָא יִדְבַּק בִּידָךְ מִדַּעַם מִן חֶרְמָא בְּדִיל דִּיתוּב יְיָ מִתְּקוֹף
רֻגְזֵיהּ וְיִתֵּן לָךְ רַחֲמִין וִירַחֵם עֲלָךְ וְיַסְגֵּינָךְ כְּמָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ׃ 18 אֲרֵי תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר יָת כָּל
פִּקּוֹדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמֶעְבַּד דְּכָשַׁר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃

יד

1 בְּנִין אַתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן לָא תִתְהַמְמוּן וְלָא תְשַׁוּוּן מְרַט בֵּין עֵינֵיכוֹן עַל מִית׃ 2 אֲרֵי עַם קַדִּישׁ אַתְּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וּבָךְ אִתְרְעֵי
יְיָ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם חַבִּיב מִכֹּל עַמְמַיָּא דְּעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 3 לָא תֵיכוּל כָּל דִּמְרַחַק׃ 4 דֵּין בְּעִירָא דְּתֵיכְלוּן תּוֹרִין אִמְּרִין דְּרַחְלִין
וְגַדְיָין דְּעִזִּין׃ 5 אַיְּלָא וְטַבְיָא וְיַחְמוּרָא וְיַעְלָא וְרֵימָא וְתַרְבְּלָא וְדִיצָא׃ 6 וְכָל בְּעִירָא דִּסְדִיקָא פַּרְסָתָא וּמְטַלְּפָא טִילְפִין תַּרְתֵּין
פַּרְסָתָא מַסְּקָא פִשְׁרָא בִּבְעִירָא יָתַהּ תֵּיכְלוּן׃ 7 בְּרַם יַת דֵּין לָא תֵיכְלוּן מִמַּסְּקֵי פִשְׁרָא וּמִסְּדִיקֵי פַּרְסָתָא מְטַלְּפֵי טִלְפַיָּא יָת
גַּמְלָא וְיָת אַרְנְבָא וְיָת טַפְזָא אֲרֵי מַסְּקֵי פִשְׁרָא אִינּוּן וּפַרְסַתְהוֹן לָא סְדִיקָא מְסָאֲבִין אִינּוּן לְכוֹן׃

Egreßi ſunt viri iniqui ex vobis, & auerte- 13
runt omnes habitantes vrbem eorum, dicentes: Ea-
mus & ſeruiamus dijs alienis, quos nō cognouiſtis.
Et quæres et interrogabis, & ſcrutaberis val- 14
de, & ecce verus manifeſtè ſermo factus eſt abo-
minatio hæc in vobis.
Occidens occides omnes habitantes in vrbe illa 15
in nece gladij, anathemate anathematizabitis eā, et
omnia quæ in ea, & omnia pecora eius in ore gladij.
Et omnia ſpolia eius congregabis in tranſitus 16
eius, & combures vrbem in igne, & omnia ſpolia
eius funditus coram Domino Deo tuo, & erit inha-
bitabilis in æternum, non reædificabitur amplius.
Nō adhærebit in manu tua quippiā ab anathe- 17
mate, vt auertatur Dominus ab ira furoris ſui, &
det tibi miſericordiam & miſereatur tui, & mul-
tiplicet te, quemadmodum iurauit Dominus patri-
bus tuis.
Si audieritis vocem Domini Dei tui, vt cuſto- 18
diatis omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi ho-
die, vt facias bonum & placitum coram Domino
Deo tuo.

CAP. XIIII.

Filij eſtote Domini Dei veſtri, nō incidemini, non 1
imponetis caluitium in medio oculorum veſtro-
rum ſuper mortuo.
Quoniam populus ſanctus es Domino Deo tuo, 2
& te elegit Dominus Deus tuus vt ſis tu ei popu-
lus peculiaris de cunctis gentibus quæ ſuper faciem
terræ.
Non comedetis omnem abominationem. 3
Hæc pecora, quæ comedetis, vitulum ex bobus, 4
& agnum ex ouibus, & hædum ex capris.
Ceruum, & capream, & bubalum, & trage- 5
laphum, & pygargum, & orygem, & camelopar-
dalum.
Omne animal fiſſam habens vngulam & vn- 6
gues diuidens duarum vngularum & reducens ru-
minationem in animalibus, hæc comedetis.
Et hæc non comedetis à reducentibus rumina- 7
tionem, & à diuiſas habentibus vngulas, & diui-
dentibus vngues, camelum & leporem, & chiro-
gryllum, quoniam reducunt ruminationem, hæc &
vngulam non diuidunt, immunda hæc vobis erunt.

13 ἐξῆλθον ἄνδρες παράνομοι ἐξ ὑμῶν, καὶ ἀπέστησαν πάν-
τας τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν αὐτῶν, λέγοντες, πορευθῶ-
μεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ εἴδητε.
14 καὶ ἐτάσεις καὶ ἐρωτήσεις, καὶ ἐξερευνήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ
ἀληθὴς σαφῶς ὁ λόγος γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν
ὑμῖν.
15 ἀναιρῶν ἀναιρήσεις πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πό-
λει ἐκείνῃ ἐν φόνῳ μαχαίρας, ἀναθέματι ἀναθεματιεῖτε
αὐτήν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἐν
στόματι μαχαίρας.
16 καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς συνάξεις εἰς τὰς διόδους
αὐτῆς, καὶ ἐμπρήσεις τὴν πόλιν ἐν πυρί, καὶ πάντα τὰ σκῦλα
αὐτῆς πανδημεὶ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἔσται ἀοίκητος
εἰς τὸν αἰῶνα, οὐκ ἀνοικοδομηθήσεται ἔτι.
17 οὐ προσκολληθήσεται ἐν τῇ χειρί σου οὐδὲν ἀπὸ τοῦ ἀναθέ-
ματος, ἵνα ἀποστραφῇ κύριος ἀπὸ τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ,
καὶ δώσῃ σοι ἔλεος, καὶ ἐλεήσῃ σε, καὶ πληθυνῇ σε, ὃν τρόπον
ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου.
18 ἐὰν εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν
πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον,
ποιεῖν τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

ιδ´.

1 Υἱοί ἐστε κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οὐ κοφθήσεσθε οὐκ ἐπιθήσετε
φαλάκρωμα ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐπὶ νεκρῷ.
2 ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καί σε ἐξελέξατο
κύριος ὁ θεός σου γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον ἀπὸ πάν-
3 των τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. οὐ φάγεσθε πᾶν
4 βδέλυγμα. ταῦτα τὰ κτήνη, ἃ φάγεσθε, μόσχον ἐκ βοῶν,
καὶ ἀμνὸν ἐκ προβάτων, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν.
5 ἔλαφον, καὶ δορκάδα, καὶ βούβαλον, καὶ τραγέλαφον, καὶ
πύγαργον, καὶ ὄρυγα, καὶ καμηλοπάρδαλιν.
6 πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλήν, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον
δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα
φάγεσθε.
7 καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμόν,
καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλάς, καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆ-
ρας, τὸν κάμηλον, καὶ δασύποδα, καὶ χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀ-
νάγουσι μηρυκισμὸν ταῦτα, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλοῦσιν, ἀκάθαρ-
τα ταῦτα ὑμῖν ἔσται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Egreſſi ſunt viri filij impietatis de medio tui, & ſeduxerunt habitatores vrbis ſuæ dicentes, Eamus & ſeruiamus idolis populorum quæ igno-
ratis.
14 Quæres & inueſtigabis & interrogabis diligenter, & ſi verum & certum eſt verbum, & facta eſt abominatio hæc in medio tui:
15 Percutiens percuties habitatores vrbis illius, in ore gladij diſperdes eam, & omnia quæ in ea ſunt, & iumenta eius in ore gladij.
16 Et omnia ſpolia eius congregabis in medio plateæ eius, & combures igni ciuitatem & omnia ſpolia eius omnino coram Domino Deo tuo,
& erit tumulus deſtructionis, & non ædificabitur vltra.
17 Et non adhærebit manui tuæ quicquam de anathemate, vt reuertatur Dominus
ab ira furoris ſui, & det tibi miſericordiam & miſereatur tui, & multiplicet te ſicut iurauit patribus tuis.
18 Si obedieris verbo Domini Dei
tui, vt cuſtodias omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie, vt facias quod rectum eſt coram Domino Deo tuo.

CAP. XIIII.

Filij eſtis vos Domini Dei veſtri. Non vos incidatis neque faciatis caluitium inter oculos veſtros ſuper mortuo.
2 Quoniam populus ſanctus es tu coram Domino Deo tuo, & te elegit Dominus, vt ſis ei in populum dilectum præ omnibus populis,
qui ſunt ſuper faciem terræ.
3 Non comedes omne quod abominabile eſt.
4 Hoc eſt animal quod comedetis, boues & agnos ouium, & hædos caprarum.
5 Ceruum & capream, bubalum, & tragela-
phum, & pygargum, & orygen, & camelopardalum.
6 Omneque animal quod vngulam habet fiſſam, & in duas par-
tes findit vngulam, & ruminat, in animalibus illud comedetis.
7 Veruntamen hoc non comedetis de his quæ ruminant
& de his quæ fiſſam habent vngulam in duas partes diuiſam, camelum & leporem, & cuniculum, qui ruminant & vngula eorum non eſt diuiſa,
immunda erunt vobis.

8 * ואת־החזיר כי־מפריס פרסה הוא ולא
גרה טמא הוא לכם מבשרם לא תאכלו
9 ובנבלתם לא תגעו: * את־זה תאכלו
מכל אשר במים כל אשר־לו סנפיר וקשקשת
10 תאכלו: * וכל אשר אין־לו סנפיר וקשקשת לא
11 תאכלו טמא הוא לכם: * כל־צפור
12 טהרה תאכלו: * וזה אשר לא־תאכלו מהם הנשר
13 והפרס והעזניה: * והראה ואת־האיה והדיה
14 למינה: * ואת כל־ערב למינו: * ואת בת היענה
15 16 ואת־התחמס ואת־השחף ואת־הנץ למינהו: * את־
17 הכוס ואת־הינשוף והתנשמת: * והקאת ואת־
18 הרחמה ואת־השלך: * והחסידה והאנפה למינה
19 והדוכיפת והעטלף: * וכל שרץ העוף טמא הוא
20 לכם לא יאכלו: * כל־עוף טהור תאכלו: * לא־
21 תאכלו כל־נבלה לגר אשר־בשעריך תתננה
ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליהוה
אלהיך לא־תבשל גדי בחלב אמו:
22 * עשר תעשר את כל־תבואת זרעך היצא השדה
23 שנה שנה: * ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום
אשר־יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך
ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה
24 את־יהוה אלהיך כל־הימים: * וכי־ירבה ממך
הדרך כי לא תוכל שאתו כי־ירחק ממך המקום
אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם כי
25 יברכך יהוה אלהיך: * ונתתה בכסף וצרת הכסף
בידך והלכת אל־המקום אשר יבחר יהוה
26 אלהיך בו: * ונתתה הכסף בכל אשר־תאוה
נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תשאלך
נפשך ואכלת שם לפני יהוה אלהיך ושמחת אתה
וביתך:

8 * Sus quoq; quoniam diuidit vngulam &
non ruminat, immũda erit. Carnibus eorum
B non vescemini,& cadauera non tangetis.
9 * Hæc comedetis ex omnibus quæ moran-
10 tur in aquis. * Quæ habent pennulas &
squamas comedite: quæ absque pennulis &
squamis sunt, ne comedatis, quia immunda
11 sunt. * Omnes aues mundas comedite.
12 * Immundas ne comedatis, aquilam scili-
cet & gryphen & haliæetum.
13 * Ixion & vulturẽ ac miluum iuxta genus
14 suum. * Et omne coruini generis:
15 * Et struthionem ac noctuam, & larum at-
que accipitrem iuxta genus suum.
16 * Herodium ac cygnum & ibin; * Ac
17 mergulum, porphyrionem, & nycticoracem.
18 * Onocrotalum & charadrium singula in
genere suo, vpupam quoq; & vespertilionem.
19 * Et omne quod reptat & pennulas habet,
immundum erit & non comedetur.
20 * Omne quod mundum est comedite.
21 * Quicquid autem morticinium est, ne ve-
scamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas
C est, da vt comedat aut vende ei, quia tu popu-
lus sanctus Domini Dei tui es: Non coques
22 hædum in lacte matris suæ. * Decimam par-
tem separabis de cũctis fructibus tuis, qui na-
scuntur in terra per annos singulos.
23 * Et comedes in conspectu Dñi Dei tui in
loco quem elegerit, vt in eo nomen illius in-
uocetur, decimã frumenti tui, & vini, & olei,
& primogenita de armentis, & ouibus tuis, vt
discas timere Dñm Deum tuũ in omni tem-
24 pore. * Cùm autẽ longior fuerit via & locus
D quem elegerit Dñs Deus tuus, tibíq; benedi-
xerit, nec poteris ad eum hæc cuncta portare:
25 * Vendes omnia & in preciũ rediges, porta-
bísq; manu tua, & proficisceris ad locũ quem
elegerit Dominus Deus tuus.
26 * Et emes ex eadem pecunia quicquid tibi
placuerit siue ex armentis, siue ex ouibus, vi-
num quoque & siceram & omne quod desi-
derat anima tua, & comedes coram Domino
Deo tuo, & epulaberis tu & domus tua.

תרגום אונקלוס

8 וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ולא פשר מסאב הוא לכון מבשרהון לא תיכלון ובנבלתהון לא תקרבון: 9 ית דין
תיכלון מכל די במיא כל דליה ציצין וקלפין תיכלון: 10 וכל דליתליה ציצין וקלפין לא תיכלון מסאב הוא לכון: 11 כל ציפר
דכי תיכלון: 12 ודין דלא תיכלון מנהון נשרא וער ועזיא: 13 ובת כנפא וטרפיתא ודיתא לזנה: 14 וית כל עורבא לזניה: 15 וית בת
נעמיתא וציצא וציפר שחפא ונצא לזנוהי: 16 ית קדיא וקיפופא ובותא: 17 וקתא וירקרקא ושלינונא: 18 וחוריתא ואבו
לזנה ונגר טורא ועטלפא: 19 וכל רחשא דעופא מסאב הוא לכון לא יתאכלון: 20 כל עוף דכי תיכלון: 21 לא תיכלון
כל נבלה לתותב ערל די בקרוך תתנינה ויכלינה או תזבנינה לבר עממין ארי עם קדיש את קדם יי אלהך לא תיכול בשר בחלב:
22 עשרא תעשר ית כל עללת זרעך דיפוק לחקלא שתא שתא: 23 ותיכול קדם יי אלהך באתרא דיתרעי לאשראה
שכינתיה תמן מעשר עיבורך חמרך ומשחך ובכורי תורך ועאנך בדיל דתילף למדחל קדם יי אלהך כל יומיא: 24 וארי יסגי
מינך אורחא ארי לא תיכול למטליה ארי יתרחק מנך אתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן ארי יברכינך יי אלהך:
25 ותתן בכספא ותצור כספא בידך ותהך לאתרא דיתרעי יי אלהך ביה:
26 ותתן כספא בכל דיתרעי נפשך בתורי ובענא ובחמר חדת ועתיק ובכל דתשאלינך נפשך ותיכול תמן קדם יי אלהך ותחדי
את ואנש ביתך:

[8] Et suem, quia diuidit vngulam hoc, & diuidit 8
vngues vngulæ, & hoc ruminatione non ruminat,
immundum hoc vobis, de carnibus eorum non co-
medetis, & cadauera eorum non tangetis.
[9] Et hæc comedetis de omnibus quæ in aquis. 9
[10] Omnia quæcunq; sunt ipsis pennulæ & squa- 10
mæ, comedetis, & omnia quæcunque non sunt ipsis
pennulæ neque squamæ, non comedetis, immunda
hæc erunt vobis.
[11] Omnem auem mundam comedetis. 11
[12] Et hæc non comedetis de illis, aquilam, & gry- 12
phem, & haliæetū, [13] & vulturē, & miluum, & 13
similia illi. [14] Et omne coruini generis, & similia 14
illi. [15] Et struthionem, & noctuam, & larum, & 15
accipitrem, & similia illi.
[16] Et herodionem, & cygnum, & ibin, [17] Et 16
mergulum, & porphyrionem, & nycticoracem. 17
[18] Et pelicanum, & chaladrium, & similia illi, 18
& vpupam, & vespertilionem.
[19] Et omnia reptilia volatiliū immunda hæc erunt 19
vobis, non comedetis de ipsis: omne volatile mun-
dum comedetis. [20] Et omne morticinium non co- 20
medetis, peregrino qui in vrbibus tuis, dabitur,
& comedet, vel vendes alienigenæ, quoniam po-
pulus sanctus es Domino Deo tuo, nō coques agnum
in lacte matris suæ. [21] Decimam decimabis omnis 21
frugis seminis tui, fructū agri tui annum in annum.
[22] Et comedes illum coram Domino Deo tuo in 22
loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt inuoce-
tur nomen eius, illuc feres decimas frumenti tui, et
vini tui, & olei tui, & primogenita boum tuorum,
& ouium tuarum, vt discas timere Dominum
Deum tuum omnibus diebus. [23] Si autē longè fue- 23
rit via à te, & non potueris referre ea, quoniam
longè à te locus, quem elegerit Dominus Deus tuus,
vt inuocetur nomen eius illic, quoniam benedixit
tibi Dominus Deus tuus. [24] Et vendes ea ar- 24
gento, & accipies argentum in manibus tuis, &
proficisceris in locum, quem elegerit Dominus Deus
tuus eum. [25] Et dabis argentum in omni quod de- 25
siderauerit anima tua, in bobus vel in ouibus, vel in
vino, vel in sicera, vel in omni quod desiderauerit
anima tua, & comedes illic coram Domino Deo
tuo, & lætaberis tu & domus tua.

8 * καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁ-
πλῆς, καὶ τοῦτο μηρυκισμὸν οὐ μηρυκᾶται, ἀκάθαρτον τοῦτο
ὑμῖν, ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε, καὶ τῶν θνησιμαίων αὐ-
9 τῶν οὐχ ἅψεσθε. * καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τοῖς
10 ὕδασι. * πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς πτερύγια καὶ λεπίδες, φά-
γεσθε· καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια οὐδὲ λεπίδες, οὐ
φάγεσθε, ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.
11 * πᾶν ὄρνεον καθαρὸν φάγεσθε. * καὶ ταῦτα οὐ φάγε-
12 σθε ἀπ᾽ αὐτῶν, τὸν ἀετὸν, καὶ τὸν γρύπα, καὶ τὸν ἁλιαίετον.
13 * καὶ τὸν γύπα, καὶ τὸν ἰκτῖνα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ.
14 * καὶ πάντα τὰ κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ.
15 * καὶ στροῦθον, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ ἱέρακα, καὶ τὰ ὅμοια
16 αὐτῷ. * καὶ ἐρωδιὸν, καὶ κύκνον, καὶ ἶβιν·
17 * καὶ καταράκτην, καὶ πορφυρίωνα, καὶ νυκτικόρακα.
18 * καὶ πελεκᾶνα, καὶ χαλάδριον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ ἔποπα,
19 καὶ νυκτερίδα. * καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν ἀ-
κάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν, οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτῶν· πᾶν πε-
20 τεινὸν καθαρὸν φάγεσθε. * καὶ πᾶν θνησιμαῖον οὐ φάγεσθε·
τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου, δοθήσεται, καὶ φάγεται, ἢ ἀπο-
δώσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ, ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου· οὐχ
ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ.
21 * δεκάτην ἀποδεκατώσεις παντὸς γεννήματος τοῦ σπέρ-
ματός σου, τὸ γέννημα τοῦ ἀγροῦ σου ἐνιαυτὸν κατ᾽ ἐνιαυτόν.
22 * καὶ φαγῇ αὐτὸ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ
ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
ἐκεῖ οἴσεις τὰ ἐπιδέκατα τοῦ σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ
ἐλαίου σου, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων
σου, ἵνα μάθῃς φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου πάσας τὰς ἡμέρας.
23 * ἐὰν δὲ μακρὰν γένηται ἡ ὁδὸς ἀπὸ σοῦ, καὶ μὴ δύνῃ ἀναφέ-
ρειν αὐτά, ὅτι μακρὰν ἀπὸ σοῦ ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύ-
ριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅτι εὐλό-
γησέ σε κύριος ὁ θεός σου.
24 * καὶ ἀποδώσῃ αὐτὰ ἀργυρίου, καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον ἐν
ταῖς χερσί σου, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύ-
25 ριος ὁ θεός σου αὐτόν. * καὶ δώσεις τὸ ἀργύριον ἐπὶ παν-
τὸς οὗ ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, ἐπὶ βουσὶν ἢ ἐπὶ προβάτοις,
ἢ ἐπὶ οἴνῳ, ἢ ἐπὶ σικέρᾳ, ἢ ἐπὶ παντὸς οὗ ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή
σου, καὶ φαγῇ ἐκεῖ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ εὐφρανθήσῃ σὺ
καὶ ὁ οἶκός σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Et sus qui habet vngulam diuisam & non ruminat, immundus erit vobis: de carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorū non tangetis. [9] Hæc autem comedetis de omnibus quæ sunt in aquis, omne quod habet pennulas & squamas comedetis. [10] Et omne quod non habet pennulas & squamas, non comedetis, immundum erit vobis. [11] Omnem auem mundam comedetis. [12] Et hæc non comedetis ex eis, aquilam & gryphum, & haliæetum, [13] Et ixon, & vulturem, & miluum in genere suo. [14] Et omnem coruum iuxta genus suum, [15] Et struthionem, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus suum. [16] Herodium & cygnum, & ibin, [17] Et mergulum, & porphyrionem, & nycticoracem, [18] Et onocrotalum, & charadrium iuxta genus suum, & vpupam, & vespertilionem, [19] Et omne reptile auium immundum erit vobis & non comedetur. Omnem volucrem mundum comedetis. [20] Non comedetis omne morticinium: peregrino qui est intra portas tuas dabis illud & comedet illud; aut vendes extraneo, quia populus sanctus es tu coram Domino Deo tuo: Non comedetis carnem cum lacte. [21] Decimans decimabis omnes fructus terræ tuæ quos profert ager per singulos annos. [22] Et comedes coram Domino Deo tuo in loco quem elegerit vt collocet ibi maiestatem suam, illuc afferes decimas frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primogenita boum tuorum, & ouium tuarum, vt discas timere coram Domino Deo tuo omnibus diebus. [23] Et quando longior fuerit via, & non poteris portare illa, quoniam longè est à te locus quem elegit Dominus Deus tuus, vt collocet ibi maiestatem suam, quoniam benedicet tibi Dominus Deus tuus. [24] Vendes ea argento, & ligabis argentum in manu tua, & ibis ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus. [25] Et dabis argentum pro omnibus quæ voluerit anima tua, pro bobus & ouibus, & pro vino nouo & veteri, & pro omnibus quæ petierit anima tua, & comedes ibi coram Domino Deo tuo, & lætaberis tu & viri domus tuæ.

27 וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק
28 וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־
כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃
29 וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר
וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ
לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה׃

טו

1 מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃
2 וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר
יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא־יִגֹּשׂ אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־
3 קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה
4 לְךָ אֶת־אָחִיךָ תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה־בְּךָ
אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
5 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ׃ רַק אִם־שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃
6 כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ
גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים
7 וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן
מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ
8 אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־
יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃
9 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר
קָרְבָה שְׁנַת־הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ
בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה
10 וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ
בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃

27 Et Leuita qui intra portas tuas est. caue
ne derelinquas eum, quia non habet aliam
28 partẽ in possessione tua. Anno tertio sepa
rabis aliam decimã ex omnibus quæ nascun-
tur tibi eo tempore, & repones intra ianuas
29 tuas. Venietq; Leuites qui aliam non ha-
bet partem nec possessionem tecum, & pere-
grinus ac pupillus, & vidua qui intra portas
tuas sunt, & comedent & saturabuntur, vt be
nedicat tibi Dñs Deus tuus in cunctis operi-
bus manuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

1 Septimo anno facies remissionem, Quæ
2 hoc ordine celebrabitur. Cui debetur ali-
A quid ab amico vel proximo ac fratre suo, re-
petere non poterit, quia annus remissionis est
3 Dñi. A peregrino & aduena exiges, ciuem
& propinquum repetendi non habebis pote-
4 statem. Et omnino indigens & mendicus
nõ erit inter vos vt benedicat tibi Dñs Deus
tuus in terra quam traditurus est tibi in pos-
5 sessionem. Si tamen audieris vocem Do-
mini Dei tui, & custodieris vniuersa quæ ius-
sit, & quæ ego hodie præcipio tibi;
6 Benedicet tibi vt pollicitus est. Fœnerabis
gentibus multis, & ipse à nullo accipies mu-
tuum. Dominaberis nationibus plurimis, &
tui nemo dominabitur.
7 Si vnus de fratribus tuis qui moratur intra
portas ciuitatis tuæ in terra quam Dñs Deus
B tuus daturus est tibi, ad paupertatem deue-
nerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes
8 manum. Sed aperies eam pauperi & dabis
mutuum quo eum indigere perspexeris.
9 Caue ne fortè subrepat tibi impia cogita-
tio, & dicas in corde tuo, Appropinquat septi
mus annus remissionis, & auertas oculos tuos
à paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat
mutuum commodare, ne clamet contra te
ad Dominum, & fiat tibi in peccatum.
10 Sed dabis ei: nec ages quippiam callidè
in eius necessitatibus subleuandis, vt benedi-
cat tibi Dominus Deus tuus in omni opere
& in cunctis ad quæ manum miseris.

תרגום אונקלוס

27 וְלֵיוָאָה דִּי בְקִרְוָךְ לָא תִשְׁבְּקִינֵּהּ אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וְאַחְסָנָא עִמָּךְ׃ 28 מִסּוֹף תְּלָת שְׁנִין תַּפֵּיק יָת כָּל מַעְשַׂר עֲלַלְתָּךְ בְּשַׁתָּא הַהִיא
וְתַצְנַע בְּקִרְוָךְ׃ 29 וְיֵיתֵי לֵיוָאָה אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וְאַחְסָנָא עִימָּךְ וְגִיּוֹרָא וְיַתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דִּי בְקִרְוָךְ וְיֵיכְלוּן וְיִשְׂבְּעוּן בְּדִיל דִּיבָרְכִינָּךְ
יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל עוֹבָדֵי יְדָךְ דְּתַעְבֵּיד׃

טו

1 מִסּוֹף שְׁבַע שְׁנִין תַּעְבֵּיד שְׁמִיטְתָא׃ 2 וְדֵין פִּתְגָם שְׁמִיטְתָא דְּיַשְׁמֵט כָּל גְּבַר מָרֵי רְשׁוּ דְּיִרְשֵׁי בְּחַבְרֵיהּ לָא יִתְבַּע
מִן חַבְרֵיהּ וּמִן אֲחוּהִי אֲרֵי קְרָא שְׁמִיטְתָא קֳדָם יְיָ׃ 3 מִן בַּר עַמְמִין תִּתְבַּע וְדִיהֵי לָךְ עִם אֲחוּךְ תַּשְׁמֵט יְדָךְ׃ 4 לְחוֹד אֲרֵי לָא יְהֵי
בָּךְ מִסְכֵּינָא אֲרֵי בָרָכָא יְבָרְכִינָּךְ יְיָ בְּאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא לְמֵירְתַהּ׃ 5 לְחוֹד אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר
לְמֶעְבַּד יָת כָּל תַּפְקֵידְתָּא הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין׃ 6 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ כְּמָא דְּמַלֵּיל לָךְ וְתוֹזֵיף לְעַמְמִין סַגִּיאִין וְאַתְּ לָא
תְּזוּף וְתִשְׁלוֹט בְּעַמְמִין סַגִּיאִין וּבָךְ לָא יִשְׁלְטוּן׃ 7 אֲרֵי יְהֵי בָךְ מִסְכֵּינָא מֵחַד אַחָךְ בַּחֲדָא מִן קִרְוָךְ בְּאַרְעָךְ דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ
לָא תַתְקֵיף יָת לִבָּךְ וְלָא תִקְמוֹט יָת יְדָךְ מֵאֲחוּךְ מִסְכֵּינָא׃ 8 אֱלָהֵין מִפְתַּח תִּפְתַּח יָת יְדָךְ לֵיהּ וְאוֹזָפָא תוֹזְפִינֵּיהּ כְּמִיסַת חֶסְרָנֵיהּ
דְּיֶחְסַר לֵיהּ׃ 9 אִסְתַּמַּר לָךְ דִּילְמָא יְהֵי פִתְגָם עִם לִבָּךְ בְּרִשַׁע לְמֵימַר קְרֵיבַת שְׁנַת שְׁבִיעֵיתָא שַׁתָּא דִשְׁמִיטְתָא וְתַבְאֵישׁ עֵינָךְ
בַּאֲחוּךְ מִסְכֵּינָא וְלָא תִתֵּין לֵיהּ וְיִקְרֵי עֲלָךְ קֳדָם יְיָ וִיהֵי בָךְ חוֹבָא׃ 10 מִתְּנָן תִּתֵּין לֵיהּ וְלָא יַבְאֵישׁ לִבָּךְ בְּמִתְּנָךְ לֵיהּ אֲרֵי בְּדִיל פִּתְגָמָא
הָדֵין יְבָרְכִינָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל עוֹבָדָךְ וּבְכָל אוֹשָׁטוּת יְדָךְ׃

*Et Leuita qui in vrbibus tuis, non derelinques 27
eum, quoniam non est illi pars neq; possessio tecum.
*Post tres annos educes omnem decimam fru- 28
ctuum tuorũ, in anno illo pones illã in vrbibus tuis.
*Et veniet Leuita, quoniam non est illi pars ne- 29
que possessio tecum: & peregrinus, & pupillus, &
vidua quæ in vrbibus tuis, & comedent & satu-
rabuntur, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus
in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

Per septem annos facies remissionem; 1
Et sic ordo remissionis: Remittes omne debi- 2
tum proprium, quod debet tibi proximus, & à fra-
tre tuo non repetes, quoniam cognominata est re-
missio Domini Dei tui.
*Ab alieno exiges quæcunque fuerint tibi apud 3
eum: fratri tuo remissionem facies debiti tui.
*Quoniam nõ erit in te egenus, quoniam benedi- 4
cens benedicet tibi Dominus Deus tuus in terra,
quam Dominus Deus tuus dat tibi in possessionem
ad possidendum eam. *Si autem auditu audieri- 5
tis vocem Domini Dei vestri, vt custodiatis & fa-
ciatis omnia mandata hæc, quæ ego præcipio tibi ho-
die. *Quoniam Dominus Deus tuus benedixit 6
tibi quemadmodũ locutus est tibi, & fœnerabis gen
tibus multis, tu verò non accipies mutuum, & do-
minaberis tu nationibus multis, tui autem nõ domi-
nabuntur. *Si autẽ fuerit in te egenus ex fratri- 7
bus tuis in vna vrbiũ tuarum in terra, quam Dñs
Deus tuus dat tibi, non auertes cor tuum, neq; con
trahes manum tuam à fratre tuo indigente.
*Aperiens aperies manus tuas ei, mutuum mu 8
tuabis ei, quantũ rogauerit, & secundum quod in-
diguerit. *Caue tibi ne forte fiat verbum occultũ 9
in corde tuo, iniquitas, dicens: Appropinquat annus
septimus, annus remissionis, & iniquus sit oculus
tuus fratri tuo indigenti, et non des ei, & clamabit
contra te ad Dominum, & erit in te peccatum
magnum.
*Distribuens dabis ei, & mutuum mutuabis ei, 10
quodcunq; rogauerit te, & nõ tristaberis corde tuo
dante te illi, quoniam propter verbũ hoc benedicet
tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus tuis,
& in cunctis vbi miseris manum tuam.

27 *καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου, οὐ καταλείψεις αὐ-
28 τόν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ σοῦ. *μετὰ τρία
ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν γεννημάτων σου, ἐν τῷ
ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ θήσεις αὐτὸ ἐν ταῖς πόλεσί σου.
29 *καὶ ἐλεύσεται ὁ λευίτης, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆ-
ρος μετὰ σοῦ, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, καὶ ἡ χήρα ἡ ἐν
ταῖς πόλεσί σου, καὶ φάγονται καὶ ἐμπλησθήσονται, ἵνα εὐλογήσῃ
σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου οἷς ἐὰν
ποιῇς.

ιε.

1 *Δι᾽ ἑπτὰ ἐτῶν ποιήσεις ἄφεσιν, *καὶ οὕτως τὸ πρόσταγμα
2 τῆς ἀφέσεως. ἀφήσεις πᾶν χρέος ἴδιον, ὃ ὀφείλει σοι ὁ πλη-
σίον, καὶ τὸν ἀδελφόν σου οὐκ ἀπαιτήσεις, ὅτι ἐπικέκληται ἄφε-
σις κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
3 *τὸν ἀλλότριον ἀπαιτήσεις, ὅσα ἐὰν ᾖ σοι παρ᾽ αὐτῷ, τῷ
ἀδελφῷ σου ἄφεσιν ποιήσεις τοῦ χρέους σου.
4 *ὅτι οὐκ ἔσται ἐν σοὶ ἐνδεής, ὅτι εὐλογῶν εὐλογήσει σε κύ-
ριος ὁ θεός σου ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν
κλήρῳ κατακληρονομῆσαι αὐτήν.
5 *ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, φυ-
λάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλ-
6 λομαί σοι σήμερον. *ὅτι κύριος ὁ θεός σου εὐλόγησέ σε
ὃν τρόπον ἐλάλησέ σοι, καὶ δανιεῖς ἔθνεσι πολλοῖς, σὺ δὲ οὐ δανιῇ·
καὶ ἄρξεις σὺ ἐθνῶν πολλῶν, σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσιν.
7 *ἐὰν δὲ γένηται ἐν σοὶ ἐνδεὴς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἐν μιᾷ
τῶν πόλεών σου ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, οὐκ
ἀποστρέψεις τὴν καρδίαν σου, οὐδὲ μὴ συσφίγξῃς τὴν χεῖρά
σου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ ἐπιδεομένου.
8 *ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου αὐτῷ, δάνειον δανιεῖς
αὐτῷ, ὅσον ἂν ἐπιδέηται, καὶ καθ᾽ ὅσον ὑστερῆται.
9 *πρόσεχε σεαυτῷ μήποτε γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ
καρδίᾳ σου, ἀνόμημα, λέγων· ἐγγίζει τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον, ἔτος
τῆς ἀφέσεως, καὶ πονηρεύσηται ὁ ὀφθαλμός σου τῷ ἀδελφῷ σου
τῷ ἐπιδεομένῳ, καὶ οὐ δώσεις αὐτῷ, καὶ βοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύ-
ριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία μεγάλη.
10 *μεταδιδοὺς δώσεις αὐτῷ, καὶ δάνειον δανιεῖς αὐτῷ, ὅσον ἂν
ἐπιδέηταί σου· καὶ οὐ λυπηθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου διδόντος σου αὐτῷ,
ὅτι διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν
πᾶσι τοῖς ἔργοις σου καὶ ἐν πᾶσιν οὗ ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖ-
ρά σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et Leuita qui est in vrbibus tuis, ne dimittas eum quoniam non habet partem & hæreditatem tecum. [28] In fine trium annorum educes omnes decimas frugum tuarum in anno illo, & recondes in vrbibus tuis. [29] Et veniet Leuites qui non habet partem & hæreditatem tecum, & peregrinus, & pupillus, & vidua qui sunt in vrbibus tuis, & comedent & saturabuntur, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in omnibus operibus manuum tuarum quæ facies.

CAP. XV.

IN anno vltimo septem annorum facies remissionem. [2] Et hoc est verbum remissionis, vt remittat vnusquisque creditor cui debetur aliquid à proximo suo, non repetat à fratre suo, quia vocauit remissionem coram Domino. [3] A filiis populorum repetes, & si quid fuerit tibi cum fratre tuo, remittes manum tuam. [4] Attamen non erit in te egenus, quoniam benedictione benedicet tibi Dominus in terra quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem vt possideas eam. [5] Veruntamen si obediens obedieris verbo Domini Dei tui, vt custodias & facias omnia præcepta hæc quæ ego præcipio tibi hodie. [6] Quoniam Dominus Deus tuus benedicet tibi sicut locutus est tibi, & mutuabis populis multis, & tu non accipies mutuum, & dominaberis populorum multorum, tui autem non dominabuntur. [7] Si vnus de fratribus tuis fuerit egenus in vna vrbium tuarum in terra tua quam Dominus Deus tuus dabit tibi, non indurabis cor tuum, neque contrahes manum tuam à fratre tuo egeno. [8] Sed aperiens aperies ei manum tuam, & mutuans mutuabis ei iuxta id quo indiget.
[9] Caue tibi ne sit verbum impietatis in corde tuo, dicens: Appropinquat annus septimus annus remissionis, & oculus tuus sit nequam contra fratrem tuum egenum, & non dederis ei, & clamet contra te coram Domino & sit in te peccatum. [10] Tribuens tribues ei, & non displicebit cordi tuo cùm dederis ei, quia propter verbum hoc benedicet tibi Dominus Deus tuus in omnibus operibus tuis, & in cunctis ad quæ miseris manum tuam.

11 כִּי לֹא־יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן
אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ
לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃
12 כִּי־יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה
וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ
13 חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא
14 תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ
וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃
15 וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃
16 וְהָיָה כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ
17 וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־
הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם
18 וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ
אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ
שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃
19 כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ
וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד
20 בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה
21 אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל
22 מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ
23 תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק
אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃

יו

1 שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ
פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ
2 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃ וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן
שְׁמוֹ שָׁם׃

11 *Non deerunt pauperes in terra habita-
C tionis tuæ; idcirco ego præcipio tibi vt aperias
manũ fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum
12 versatur in terra. *Cùm tibi venditus fue-
rit frater tuus Hebræus aut Hebræa, & sex
annis seruierit tibi, in septimo anno dimittes
13 eum liberum. *Et quem libertate donaue-
ris, nequaquam vacuum abire patieris.
14 *Sed dabis viaticum de gregibus, & de
area, & de torculari tuo, quibus Dominus
Deus tuus benedixerit tibi.
15 *Memento quòd & ipse seruieris in terra
Aegypti, & liberauerit te Dñs Deus tuus, &
idcirco ego nunc præcipio tibi.
16 *Sin autem dixerit, Nolo egredi, eò quòd
diligat te & domum tuam, & bene sibi apud
17 te esse sentiat: *Assumes subulam & perfo-
rabis aurem eius in ianua domus tuæ, & ser-
uiet tibi vsque in æternum, ancillæ quoque
18 similiter facies. *Non auertas ab eis oculos
tuos quando dimiseris eos liberos, quoniam
iuxta mercedem mercenarij per sex annos ser-
uiuit tibi, vt benedicat tibi Dominus Deus
D tuus in cunctis operibus quæ agis.
19 *De primogenitis quę nascũtur in armen-
tis & ouibus tuis, quicquid est sexus masculi-
ni, sanctificabis Dño Deo tuo. Non operabe-
ris in primogenito bouis, & non tondebis pri
20 mogenita ouium. *In conspectu Dñi Dei
tui comedes ea per annos singulos in loco
quem elegerit Dominus, tu & domus tua.
21 *Sin autem habuerit maculam, & vel clau
dum fuerit vel cęcum, aut in aliqua parte de-
forme vel debile, non immolabitur Dño Deo
22 tuo. *Sed intra portas vrbis tuæ comedes
illud, tam mundus quàm immũdus similiter
23 vescētur eis quasi caprea & ceruo. *Hoc so
lum obseruabis vt sanguinem eorum non co-
medas, sed effundes in terram quasi aquam.

CAP. XVI.

1 OBserua mensem nouarũ frugum & verni
A primũ tẽporis vt facias Phase Dño Deo
tuo, quoniã in isto mẽse eduxit te Dñs Deus
2 tuus de Aegypto nocte. *Immolabísq; Phase
Dño Deo tuo de ouibus & de bobus, in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi.

תרגום אונקלוס

11 אֲרֵי לָא יִפְסוֹק מִסְכֵּינָא מִגּוֹ אַרְעָא עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ לְמֵימַר מִפְתַּח תִּפְתַּח יָת יְדָךְ לַאֲחָךְ לְעַנְיָךְ וּלְמִסְכֵּנָךְ בְּאַרְעָךְ׃ 12 אֲרֵי
יִזְדַּבַּן לָךְ אֲחוּךְ בַּר יִשְׂרָאֵל אוֹ בַּת יִשְׂרָאֵל וְיִפְלְחִינָךְ שִׁית שְׁנִין וּבְשַׁתָּא שְׁבִיעֵתָא תִּפְטְרִנֵּיהּ לְבַר חוֹרִין מֵעִמָּךְ׃ 13 וַאֲרֵי תִפְטְרִנֵּיהּ לְבַר
חוֹרִין מֵעִמָּךְ לָא תִפְטְרִנֵּיהּ רֵיקָן׃ 14 אַפְרָשָׁא תַּפְרֵישׁ לֵיהּ מֵעָנָךְ וּמֵאִדְּרָךְ וּמִמַּעְצַרְתָּךְ דְּבָרְכָךְ יְיָ אֱלָהָךְ תִּתֵּן לֵיהּ׃ 15 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא
הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּפָרְקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין יוֹמָא דֵין׃ 16 וִיהֵי אֲרֵי יֵימַר לָךְ לָא אֶפּוֹק מֵעִמָּךְ אֲרֵי רַחְמָךְ
וְיָת אֱנָשׁ בֵּיתָךְ אֲרֵי טַב לֵיהּ עִמָּךְ׃ 17 וְתִסַּב יָת מַרְצְעָא וְתִתֵּן בְּאֻדְנֵיהּ וּבְדַשָּׁא וִיהֵי לָךְ עֲבֵד פָּלַח לְעָלַם וְאַף לְאַמְתָךְ תַּעֲבֵד כֵּן׃ 18 לָא יִקְשֵׁי
בְעֵינָךְ בְּמִפְטְרָךְ יָתֵיהּ בַּר חוֹרִין מֵעִמָּךְ אֲרֵי עַל חַד תְּרֵין אַגְרָא דַאֲגִירָא פַּלְחָךְ שִׁית שְׁנִין וִיבָרְכִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל דְּתַעְבֵּיד׃ 19 כָּל בֻּכְרָא
דְּאִתְיְלִיד בְּתוֹרָךְ וּבְעָנָךְ דִּכְרִין תַּקְדֵּשׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תִפְלַח בְּבֻכְרָא דְתוֹרָךְ וְלָא תֵיגוֹז בֻּכְרָא דְעָנָךְ׃ 20 קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
תֵּיכְלִנֵּיהּ שַׁתָּא בְשַׁתָּא בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אַתְּ וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ׃ 21 וַאֲרֵי יְהֵי בֵיהּ מוּמָא חֲגִיר אוֹ עֲוִיר כֹּל מִדַּעַם בִּישׁ לָא תִכְסְנֵיהּ קֳדָם
יְהוָה אֱלָהָךְ׃ 22 בְּקִרְוָךְ תֵּיכְלִנֵּיהּ מְסָאֲבָא וְדַכְיָא כַּחֲדָא כִּבְשַׂר טַבְיָא וְאַיְלָא׃ 23 לְחוֹד יָת דְּמֵיהּ לָא תֵיכוֹל עַל אַרְעָא תֵּשְׁדִּנֵּיהּ כְּמַיָּא׃
יו 1 טַר יָת יַרְחָא דַאֲבִבָא וְתַעְבֵּיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי בְּיַרְחָא דַאֲבִיבָא אַפְּקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִמִּצְרַיִם בְּלֵילְיָא׃
2 וְתִיכּוֹס פִּסְחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ מִן עָנָא וְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא מִן תּוֹרֵי בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן׃

*Non enim deerit egenus à terra tua; propter 11
hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc, dicens:
Aperiens aperies manus tuas fratri tuo pauperi et
egenti in terra tua.
*Si autem venditus fuerit tibi frater tuus He- 12
bræus, aut Hebræa, seruiet tibi sex annis, et septimo
dimittes eum liberum à te.
*Quum autem dimiseris eum liberum à te, non 13
dimittes eum vacuum.
*Viaticum suppeditabis ei de ouibus tuis, & de 14
frumento tuo, & de torculari tuo, sicut benedixit
tibi Dominus Deus tuus, dabis ei.
*Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra 15
Aegypti, & redemit te Dominus Deus tuus illinc;
propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc.
*Si autem dixerit ad te, non exibo à te, quoniam 16
dilexit te & domũ tuam, quia bene est illi apud te.
*Et assumes subulam, & perforabis aurẽ eius 17
in ianua, & erit seruus tuus in æternum: & ancil-
læ tuæ facies similiter. *Non durum sit coram te, 18
cùm dimittuntur ipsi liberi à te, quoniam annuam
mercedem mercenarij seruiuit tibi sex annis, & be-
nedixit tibi Dñs Deus tuus in cunctis quæ feceris.
*Omne primogenitum quod genitum fuerit in 19
bobus tuis & in ouibus tuis, mascula sanctificabis
Domino Deo tuo; non operaberis in primogenito vi-
tulo tuo, & nõ tondebis primogenitum ouiũ tuarũ.
*Coram Domino Deo tuo comedes illud annum 20
ex anno, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus,
tu & domus tua.
*Si autem fuerit in eo macula, claudum vel cæ- 21
cum, vel & omnis macula mala, non sacrificabis
illud Domino Deo tuo. *In vrbibus tuis come- 22
des illud: immundus in te & mundus similiter co-
medet, quasi capream vel ceruum.
*Veruntamen sanguinem eius non comedes: in 23
terram effundes illum quasi aquam.

CAP. XVI.

OBserua mensem nouorũ, & facies Pascha Do- 1
mino Deo tuo, quoniam in mense nouorũ edu-
xit te Dominus Deus tuus de Aegypto nocte.
*Et sacrificabis Pascha Domino Deo tuo oues 2
et boues in loco quem elegerit Dominus Deus tuus,
vt inuocetur nomen eius illic.

11 *οὐ γὰρ μὴ ἐκλείπῃ ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς σου· διὰ τοῦτο ἐγώ σοι
ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων· ἀνοίγων ἀνοίξεις
τὰς χεῖράς σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ πένητι, καὶ τῷ ἐνδεομένῳ
12 ἐπὶ τῆς γῆς σου. *ἐὰν δὲ πραθῇ σοι ὁ ἀδελφός σου ὁ ἑβραῖος
ἢ ἡ ἑβραία, δουλεύσει σοι ἓξ ἔτη, καὶ τῷ ἑβδόμῳ ἐξαποστελεῖς
13 αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ. *ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃς αὐτὸν
ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ, οὐκ ἀποστελεῖς αὐτὸν κενόν.
14 *ἐφόδιον ἐφοδιάσεις αὐτὸν ἀπὸ τῶν προβάτων σου, καὶ ἀπὸ
τοῦ σίτου σου, καὶ ἀπὸ τοῦ ληνοῦ σου, καθὰ ηὐλόγησέ σε κύριος ὁ
θεός σου, δώσεις αὐτῷ.
15 *καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐλυ-
τρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν, διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐν-
τέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.
16 *ἐὰν δὲ λέγῃ πρός σε, οὐκ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἠγά-
πησέ σε καὶ τὴν οἰκίαν σου, ὅτι εὖ ἐστὶν αὐτῷ παρά σοι.
17 *καὶ λήψῃ τὸ ὀπήτιον, καὶ τρυπήσεις τὸ οὖς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θύ-
ραν, καὶ ἔσται οἰκέτης σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὴν παιδίσκην σου
ποιήσεις ὡσαύτως.
18 *οὐ σκληρὸν ἔσω ἐναντίον σου, ἐξαποστελλομένων αὐτῶν
ἐλευθέρων ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἐπέτιον μισθὸν μισθωτοῦ ἐδούλευσέ σοι
ἓξ ἔτη, καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ποιῇς.
19 *πᾶν πρωτότοκον ὃ ἂν τεχθῇ ἐν τοῖς βουσί σου, καὶ ἐν τοῖς
προβάτοις σου, τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐκ
ἐργάσῃ ἐν τῷ πρωτοτόκῳ μόσχῳ σου, καὶ οὐ μὴ κείρῃς τὸ πρωτό-
τοκον τῶν προβάτων σου.
20 *ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὸ ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυ-
τοῦ, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξῃ) κύριος ὁ θεός σου, σὺ καὶ ὁ οἶκός
21 σου. *ἐὰν δὲ ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος χωλὸν ἢ τυφλὸν, ἢ καὶ πᾶς
μῶμος πονηρὸς, οὐ θύσεις αὐτὸ κυρίῳ τῷ θεῷ σου.
22 *ἐν ταῖς πόλεσί σου φαγῇ αὐτὸ ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ, καὶ
ὁ καθαρὸς ὡσαύτως φάγεται, ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον.
23 *πλὴν τὸ αἷμα αὐτοῦ οὐ φαγῇ, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖς αὐτὸ
ὡς ὕδωρ.

ις´.

1 *φύλαξον τὸν μῆνα τῶν νέων, καὶ ποιήσεις τὸ πάσχα κυρίῳ
τῷ θεῷ σου, ὅτι ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός
2 σου ἐξ αἰγύπτου νυκτός. καὶ θύσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου
πρόβατα καὶ βόας ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός
σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Non enim deerit egenus in medio terræ; ideo ego præcipio tibi hodie, dicens: Aperiens aperies manum tuam fratribus tuis pauperibus tuis, & egenis tuis in terra tua. [12] Si venditus fuerit tibi frater tuus filius Israel aut filia Israel, seruiet tibi sex annis, & in anno septimo dimittes eum liberum à te. [13] Et quando dimiseris eum liberum à te, non dimittes eum vacuum. [14] Sed separans separabis ei de ouibus tuis, & de area tua, & de torculari tuo, & dabis ei de his quibus Dominus benedixerit tibi. [15] Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra Ægypti & redemit te Dominus Deus tuus; ideo ego præcipio tibi verbum hoc hodie. [16] Et si dixerit tibi, Non egrediar à te, eo quòd diligit te, & homines domus tuæ, quia bene est ei apud te: [17] Tolles subulam & perforabis aurem eius in ianua, & erit tibi seruus ministrans in seculum: ancillæ quoque tuæ facies similiter. [18] Non sit graue in oculis tuis cùm dimiseris eum liberum à te, quoniam duplici mercede mercenarij seruiuit tibi sex annis, & benedicet tibi Dominus Deus tuus in omnibus quæ feceris. [19] Omne primogenitum quod natum fuerit masculum in bobus tuis, & in ouibus tuis sanctificabis coram Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito boum tuorum, nec tondebis primogenitum ouium tuarum. [20] Coram Domino Deo tuo comedes illud per singulos annos in loco quem elegerit Dominus, tu & homines domus tuæ. [21] Et si fuerit in eo macula, si claudum fuerit aut cæcum, aut si fuerit in eo aliquid mali, non immolabis illud coram Domino Deo tuo. [22] In vrbibus tuis comedes illud, mundus & immundus simul, sicut carnem capreæ & cerui. [23] Attamen sanguinem eius non comedes, sed super terram effundes illum sicut aquam.

CAP. XVI.

OBserua mensem nouarum frugum, & facies Phase Dño Deo tuo, quoniã in mense nouarũ frugũ eduxit te Dñs Deus tuus de Ægypto nocte. [2] Et immolabis Phase corã Dño Deo tuo de ouibus, & victimã sanctificatã de bobus, in loco quẽ elegerit Dñs vt collocet ibi maiestatẽ suã.

3 * לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־
עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
4 כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ * וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ
שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב
5 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר׃ * לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־
הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃
6 * כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא
7 הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם׃ * וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ
8 בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ׃ * שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל
מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תַעֲשֶׂה מְלָאכָה׃
9 * שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל
10 חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃ * וְעָשִׂיתָ
חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר
11 תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי
אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן
12 שְׁמוֹ שָׁם׃ * וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ
וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃
13 * חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ
14 מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׃ * וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה
15 אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ * שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ
אַךְ שָׂמֵחַ׃

3 * Non comedes in eo panē fermentatum.
Septem diebus comedes abſque fermento af-
flictionis panem, quoniā in pauore egreſſus
es de Ægypto, vt memineris diei egreſſionis
tuæ de Ægypto omnibus diebus vitæ tuæ.
4 * Non apparebit fermētatum in omnibus
terminis tuis ſeptem diebus, & nō remanebit
de carnibus eius quod immolatum eſt veſpe-
5 re in die primo vſque manè. * Non poteris
B immolare Phaſe in qualibet vrbium tuarum
quas Dominus Deus tuus daturus eſt tibi.
6 * Sed in loco quē elegerit Dominus Deus
tuus vt habitet nomen eius ibi: immolabíſq;
Phaſe veſpere ad Solis occaſum quādo egreſ-
7 ſus es de Ægypto. * Et coques & comedes in
loco quem elegerit Dn̄s Deus tuus, manéque
conſurgens vades in tabernacula tua.
8 * Sex diebus comedes azyma, & in die ſe-
ptima, quia collecta eſt Domini Dei tui, non
9 facies opus. * Septē hebdomadas numera-
bis tibi ab ea die qua falcē in ſegetem miſeris.
10 * Et celebrabis diem feſtum hebdomada-
rum Domino Deo tuo oblationem ſponta-
neam manus tuæ, quam offeres iuxta benedi-
11 ctionem Dn̄i Dei tui. * & epulaberis coram
Dn̄o Deo tuo, tu & filius tuus, & filia tua, &
ſeruus tuus, & ancilla tua, & Leuites qui eſt
intra portas tuas, & aduena, ac pupillus & vi-
dua qui morantur vobiſcū in loco quē elege-
rit Dn̄s Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi.
12 * Et recordaberis quoniam ſeruus fueris in
Ægypto, cuſtodiéſque ac facies quæ tibi præ-
13 cepta ſunt. * Solemnitatem quoq; taberna-
culorum celebrabis per ſeptem dies, quando
C collegeris de area & torculari fruges tuas.
14 * Et epulaberis in feſtiuitate tua, tu & filius
tuus, & filia, & ſeruus tuus, & ancilla, Leuites
quoque & aduena, & pupillus, & vidua qui
intra portas tuas ſunt.
15 * Septem diebus Domino Deo tuo feſta ce-
lebrabis in loco quem elegerit Dominus, be-
nedicétque tibi Dominus Deus tuus in cun-
ctis frugibus tuis & in omni opere manuum
tuarum, eríſque in lætitia.

תרגום אונקלוס

3 לא תיכול עלוהי חמיע שבעה יומין תיכול עלוהי פטיר לחם עוני ארי בבהילו נפקתא מארעא דמצרים בדיל דתדכר ית יום מפקך מארעא
דמצרים כל יומי חייך׃ 4 ולא יתחזי לך חמיר בכל תחומך שבעא יומין ולא יבית מן בישרא דתיכוס ברמשא ביומא קדמאה
לצפרא׃ 5 לית לך רשו למיכס ית פיסחא בחדא מן קרוך דיי אלהך יהיב לך׃ 6 אילהין לאתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה
שכינתיה תמן תיכוס ית פיסחא ברמשא כמיעל שמשא זמן מפקך ממצרים׃ 7 ותבשל ותיכול באתרא דיתרעי יי אלהך
ביה ותתפני בצפרא ותהך למשכנך׃ 8 שיתא יומין תיכול פטירא וביומא שביעאה כניש קדם יי אלהך לא תעבד עיבידתא׃
9 שבעה שבועין תמני לך משרי מגלא בחצד עומרא דארמותא תשרי למממני שבעה שבועין׃ 10 ותעבד חגא דשבועיא
קדם יי אלהך מיסת נדבת ידך דתתן כמא דיבריכינך יי אלהך׃ 11 ותחדי קדם יי אלהך את וברך וברתך ועבדך ואמתך
וליואה די בקרוך וגיורא ויתמא וארמלתא דבינך באתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן׃
12 ותדכר ארי עבדא הוית במצרים ותיטר ותעבד ית קימיא האילין׃
13 חגא דמטליא תעביד לך שבעא יומין במכנשך מאדרך וממעצרתך׃
14 ותחדי בחגך את וברך וברתך ועבדך ואמתך וליואה וגיורא ויתמא וארמלתא די בקרוך׃
15 שבעה יומין תיחוג קדם יי אלהך באתרא דיתרעי יהוה ארי יברכינך יי אלהך בכל עללתך ובכל עובדי ידך ותהי ברם חדי׃

*Non comedes in illo fermentum; septem diebus 3
comedes in eo azyma, panem afflictionis, quoniam
in velocitate egressi estis de Ægypto nocte, vt re-
cordemini diei egressionis vestræ de terra Ægypti
omnibus diebus vitæ vestræ.
*Non apparebit tibi fermẽtum in omnibus ter- 4
minis tuis septem diebus, & non remanebit de car-
nibus quas sacrificaueritis vespere die primo vsque
mane. *Non poteris sacrificare Pascha in vlla 5
vrbium tuarum quas Dominus Deus tuus dat tibi.
*Sed in locum quẽ elegerit Dominus Deus tuus, 6
vt inuocetur nomen eius illic, sacrificabis Pascha
vespere ad occasum Solis in tempore quo egressus es
de terra Ægypti.
*Et coques & torrebis, & comedes in loco quẽ 7
elegerit Dominus Deus tuus eum, & auerteris
mane, & proficisceris in domos tuas.
*Sex diebus comedes azyma, & die septima 8
exitus festum Domino Deo tuo, non facies in eo o-
mne opus præter quæ fient animæ.
*Septem hebdomadas integras numerabis tibi 9
ipsi, cùm inceperis tu falcem in messem, incipies nu-
merare septem hebdomadas.
*Et facies festum hebdomadarum Domino Deo 10
tuo, secundum quod potest manus tua, quæ dederit
tibi, prout benedixit tibi Dominus Deus tuus.
*Et lætaberis coram Domino Deo tuo, tu & 11
filius tuus & filia tua, seruus tuus & ancilla tua,
& Leuita qui in vrbibus tuis, & aduena, & pu-
pillus, & vidua quæ in vobis, in loco quem elege-
rit Dñs Deus tuus eum, vt inuocetur nomen eius
illic. *Et recordaberis, quoniam seruus fuisti in 12
terra Ægypti, & custodies & facies præcepta hæc.
*Solennitatem tabernaculorum facies tibi se- 13
ptem dies, cùm collegeris tu de area tua, & de tor-
culari tuo. *Et lætaberis in festo tuo, tu & filius 14
tuus, & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, &
Leuita, & aduena, & pupillus, & vidua existens
in vrbibus tuis.
*Septem diebus festa celebrabis Domino Deo 15
tuo in loco quem elegerit Dominus Deus tuus eum:
si autem benedixerit tibi Dominus Deus tuus in
cunctis frugibus tuis & in omni opere manuum
tuarum, & eris lætus.

3 *οὐ φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ ζύμην, ἑπτὰ ἡμέρας φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ
ἄζυμα, ἄρτον κακώσεως, ὅτι ἐν σπουδῇ ἐξήλθατε ἐξ αἰγύπτου
νυκτός, ἵνα μνησθῆτε τὴν ἡμέραν τῆς ἐξοδίας ὑμῶν ἐκ γῆς αἰ-
γύπτου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν.
4 *οὐκ ὀφθήσεταί σοι ζύμη ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου ἑπτὰ ἡμέ-
ρας, καὶ οὐ κοιμηθήσεται ἀπὸ τῶν κρεῶν ὧν ἂν θύσητε τὸ ἑσπέρας
τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ εἰς τὸ πρωΐ.
5 *οὐ δυνήσῃ θῦσαι τὸ πάσχα ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πόλεών σου ὧν
κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.
6 *ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπι-
κληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, θύσεις τὸ πάσχα ἑσπέρας πρὸς
δυσμὰς ἡλίου ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐξῆλθες ἐκ γῆς αἰγύπτου.
7 *καὶ ἑψήσεις καὶ ὀπτήσεις, καὶ φαγῇ ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέ-
ξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν· καὶ ἀποστραφήσῃ τὸ πρωΐ, καὶ
ἀπελεύσῃ εἰς τοὺς οἴκους σου.
8 *ἓξ ἡμέρας φαγῇ ἄζυμα, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐξό-
διον ἑορτὴ κυρίῳ τῷ θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον
πλὴν ὅσα ποιηθήσεται ψυχῇ.
9 *ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ, ἀρ-
ξαμένου σου δρέπανον ἐπ' ἀμητόν, ἄρξῃ ἐξαριθμῆσαι ἑπτὰ
ἑβδομάδας.
10 *καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἑβδομάδων κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθ'
ὅτι ἰσχύει ἡ χείρ σου, ὅσα ἂν δῷ σοι, καθ' ὅτι ηὐλόγησέ σε κύ-
ριος ὁ θεός σου.
11 *καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ
ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐν
ταῖς πόλεσί σου, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανός, καὶ ἡ χήρα ἡ
ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν,
ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.
12 *καὶ μνησθήσῃ, ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ φυ-
13 λάξῃ, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς ταύτας. *ἑορτὴν τῶν σκηνῶν
ποιήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἡμέρας, ἐν τῷ συναγαγεῖν σε ἐκ τῆς
14 ἅλωνός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ ληνοῦ σου. *καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν τῇ
ἑορτῇ σου, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παι-
δίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανός, καὶ ἡ χήρα
15 ἡ οὖσα ἐν ταῖς πόλεσί σου· *ἑπτὰ ἡμέρας ἑορτάσεις κυρίῳ τῷ
θεῷ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν·
ἐὰν δὲ εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς γεννήμασί
σου καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἔσῃ εὐφραινόμενος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Non comedes cum eo fermentatum: septem diebus comedes cum eo azymum, panem afflictionis, quoniam festinanter egressus es de terra Ægypti, vt recordêris diei exitus tui de terra Ægypti omnibus diebus vitæ tuæ. [4] Et non apparebit tibi fermentatum in omni termino tuo septem diebus, neque remanebit de carne quam immolaueris vesperi in die primo vsque mane. [5] Non habebis potestatem immolandi Phase in vna vrbium tuarum quam Dominus Deus tuus dabit tibi. [6] Sed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt habitare faciat maiestatem suam in eo, ibi immolabis Phase vespere ad occasum Solis in tempore quo egressus es de Ægypto.

[7] Et coques illud, & comedes in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, & manè consurgens ibis in tabernacula tua.

[8] Sex diebus comedes azymum, & in die septimo quia collecta est coram Domino Deo tuo, nullum opus facies in ea.

[9] Septem hebdomadas numerabis tibi, à principio quo falce metitur manipulus eleuationis, incipies numerare septem hebdomadas.

[10] Et celebrabis festum hebdomadarum coram Domino Deo tuo iuxta oblationem spontaneam manus tuæ quam dederis, sicut benedixerit tibi Dominus Deus tuus. [11] Et lætaberis coram Domino Deo tuo, tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, & Leuita qui est in vrbibus tuis, & peregrinus, & pupillus, & vidua qui sunt in medio tui in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt collocet ibi maiestatem suam. [12] Et recordaberis quòd seruus fuisti in Ægypto, & custodies & facies mandata hæc.

[13] Festum tabernaculorum facies tibi septem diebus, quando collegeris de area tua, & de torculari tuo.

[14] Et lætaberis in solennitate tua, tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, & Leuita, & peregrinus, & pupillus, & vidua, qui sunt in vrbibus tuis. [15] Septem diebus celebrabis festa coram Domino Deo tuo, in loco quem elegerit Dominus, quoniam benedicet tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis & in omnibus operibus manus tuæ, & eris vtique lætus.

16 * שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת
וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי
17 יְהוָה רֵיקָם ׃ * אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ ׃
18 * שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־
שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ
19 אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק ׃ * לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט לֹא
תַכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי
20 חֲכָמִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם ׃ * צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף
לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
21 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ ׃ * לֹא־תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה
כָּל־עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־
22 לָּךְ ׃ * וְלֹא־תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ ׃

יז

1 * לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה
בוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא ׃
2 * כִּי־יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
3 אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ ׃ * וַיֵּלֶךְ
וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ אוֹ
לַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי ׃
4 * וְהֻגַּד־לְךָ וְשָׁמָעְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן
5 הַדָּבָר נֶעֶשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל ׃ * וְהוֹצֵאתָ
אֶת־הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה הַהִוא אֲשֶׁר עָשׂוּ
אֶת־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־הָאִישׁ אוֹ
6 אֶת־הָאִשָּׁה וּסְקַלְתָּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ ׃ * עַל־פִּי
שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא יוּמַת
עַל־פִּי עֵד אֶחָד ׃

16 * Tribus vicibus per annum apparebit om
ne masculinum tuum in conspectu Domini
Dei tui in loco quem elegerit, in solennitate
azymorum, in solēnitate hebdomadarum, in
solennitate tabernaculorum. Non apparebit
ante Dominum vacuus.
17 * Sed offeret vnusquisque secundum quod Exo.23.
habuerit iuxta benedictionem Domini Dei b.& 34.d Ecc.35.a
sui quam dederit ei.
18 * Iudices & magistros constitues in omni-
bus portis tuis quas Dominus Deus tuus de-
derit tibi per singulas tribus tuas, & iudicent
populum iusto iudicio:
19 * Nec in alteram partē declinent. Non ac- Exo.23.c
cipies personā nec munera, quia munera ex-
cæcant oculos sapientum, & mutāt verba iu- Ecc.20.d
20 storum. * Iustè quod iustum est persequе-
ris, vt viuas & possideas terram quam Domi-
nus Deus tuus dederit tibi.
21 * Non plantabis lucum & omnē arborem
iuxta altare Domini Dei tui, nec facies tibi;
22 * Atque constitues statuam, quæ odit Do-
minus Deus tuus.

CAP. XVII.

1 A NOn immolabis Domino Deo tuo bouem
& ouem in quo est macula aut quippiam
vitij, quia abominatio est Domino Deo tuo.
2 * Cúmque reperti fuerint apud te intra vnā
portarum tuarum quas Dominus Deus tuus
dabit tibi vir aut mulier qui faciant malum
in conspectu Domini Dei tui, & transgre-
diantur pactum illius:
3 * Vt vadant & seruiant dijs alienis & ado-
rent eos, Solem & Lunam & omnem militiam
4 cæli quæ non præcepi. * Et hoc tibi fuerit
nunciatum, audiénsque inquisieris diligen-
ter & verum esse reperies, & abominatio facta
est in Israel:
5 * Educes virum ac mulierem qui rem sce-
leratissimam perpetrarunt, ad portam ciuita-
tis tuæ, & lapidibus obruentur.
6 * In ore duorum aut trium testium peribit
B qui interficietur. Nemo occidatur vno contra
se dicente testimonium.

תרגום אונקלוס

16 תְּלָת זִמְנִין בְּשַׁתָּא יִתַּחְזוּן כָּל דְּכוּרָךְ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי בְּחַגָּא דְּפַטִּירַיָּא וּבְחַגָּא דְּשָׁבוּעַיָּא וּבְחַגָּא דִּמְטַלַּיָּא וְלָא יִתַּחְזוּן קֳדָם
יְיָ רֵיקָנִין ׃ 17 גְּבַר כְּמַתְּנַת יְדֵיהּ כְּבִרְכְתָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ דִּיהַב לָךְ ׃ 18 דַּיָּנִין וּפוּרְעָנִין תְּמַנֵּי לָךְ בְּכָל קִרְוָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ
לְשִׁבְטָךְ וִידוּנוּן יָת עַמָּא דִּין דִּקְשׁוֹט ׃ 19 לָא תַצְלֵי דִין לָא תִשְׁתְּמוֹדַע אַפִּין וְלָא תְקַבֵּל שׁוֹחְדָא אֲרֵי שׁוֹחְדָא מְעַוַּר עֵינֵי חַכִּימִין וּמְקַלְקֵל
פִּתְגָּמִין תְּרִיצִין ׃ 20 קֻשְׁטָא קֻשְׁטָא תְּהֵי רָדֵיף בְּדִיל דְּתֵיחֵי וְתֵירַת יָת אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ ׃ 21 לָא תִנְצוֹב לָךְ אֲשֵׁירָת כָּל אִילָן
בִּסְטַר מַדְבְּחָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ דְּתַעְבֵּד לָךְ ׃ 22 וְלָא תְקִים לָךְ קָמָא דְּרָחֵיק יְיָ אֱלָהָךְ ׃

יז

1 לָא תִכּוֹס קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תּוֹר וְאִמַּר דִּיהֵי בֵיהּ מוּמָא כֹּל מִדַּעַם בִּישׁ אֲרֵי מְרַחַק קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ הוּא ׃ 2 אֲרֵי יִשְׁתְּכַח בֵּינָךְ בַּחֲדָא
מִן קִרְוָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ גְּבַר אוֹ אִתְּתָא דְּיַעְבֵּיד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּר עַל קְיָמֵיהּ ׃ 3 וַאֲזַל וּפְלַח לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וּסְגִיד
לְהוֹן וּלְשִׁמְשָׁא וּלְסִיהֲרָא אוֹ לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא דְּלָא פַקֵּידִית ׃ 4 וְאִתְחַוָּה לָךְ וְתִשְׁמַע וְתִתְבַּע יָאוּת וְהָא קֻשְׁטָא כֵּיוָן פִּתְגָּמָא
אִתְעֲבִידַת תּוֹעֵבְתָא הָדָא בְּיִשְׂרָאֵל ׃ 5 וְתַפֵּיק יָת גַּבְרָא הַהוּא אוֹ יָת אִתְּתָא הַהִיא דַּעֲבַדוּ יָת פִּתְגָּמָא בִישָׁא הָדֵין לְקִרְוָךְ יָת
גַּבְרָא אוֹ יָת אִיתְּתָא וְתִרְגְּמִינּוּן בְּאַבְנַיָּא וִימוּתוּן ׃ 6 עַל מֵימַר תְּרֵין סָהֲדִין אוֹ תְלָתָא סָהֲדִין יִתְקְטֵל דְּחַיָּיב קְטוֹל לָא יִתְקְטֵל
עַל מֵימַר סָהִיד חַד ׃

*‡ Tribus temporibus anni apparebit omne maſ- 16
culinum coram domino Deo tuo in loco quem elege-
rit Dominus , in ſolennitate azymorum , & in ſo-
lennitate hebdomadarum, & in ſolennitate ſceno-
pegiæ . non apparebis coram Domino Deo tuo va-
cuus:*
*‡ Vnuſquiſque ſecundùm facultatem manuum 17
veſtrarum , iuxta benedictionem domini Dei tui,
quam dedit tibi.*
*‡ Iudices & magiſtros conſtitues tibi in omni- 18
bus vrbibus tuis, quas dominus Deus tuus dat ti-
bi per tribus : & iudicabunt populum iudicium
iuſtum:*
*‡ Non declinabunt iudicium iuſtum : non cog- 19
noſcent perſonam, neque accipient munera. nam mu
nera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba
iuſtorum.*
*‡ Iuſtè quod iuſtum eſt perſequêris, vt viuatis, 20
& ingreſſi poſſideatis terram, quam dominus Deus
tuus dat tibi.*
*‡ Non plantabis tibi lucum . omne lignum a- 21
pud altare domini Dei tui non facies tibi.*
*‡ Non conſtitues tibi ſtatuam, quæ odit dominus 22
Deus tuus.*

CAP. XVII.

*NOn ſacrificabis domino Deo tuo vitulum vel 1
ouem in quo eſt in eo macula, omne verbum
malum, quia abominatio domino Deo tuo eſt.*
*‡ Si autem repertus fuerit apud te in vna vr- 2
bium tuarum quas dominus Deus tuus dat tibi, vir
vel mulier qui faciat malum coram domino Deo tuo
vt tranſgrediantur pactum illius:*
*‡ Et abeuntes ſeruierint diis alienis, & adora- 3
uerint eos, ſolem vel lunam, vel quodcunque quod
ex ornatu cæli, quæ non præcepi:*
*‡ Et nunciatum fuerit tibi: & audies & quæ- 4
res vehementer, & ecce verè factum eſt verbum,
perpetrata eſt abominatio hæc in Iſrael:*
*‡ Et educes hominem illum aut mulierem illam, 5
qui fecerunt præceptum malum hoc, ad portam, &
lapidabitis eos in lapidibus, & morientur.*
*‡ In duobus teſtibus aut tribus teſtibus morie- 6
tur : moriens non morietur in vno teſte.*

16 ‡ τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν ἐ-
ναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος
ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἑβδομάδων, καὶ
ἐν τῇ ἑορτῇ σκηνοπηγίας. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ
σου κενός·
17 ‡ ἕκαστος κατὰ δύναμιν τῶν χειρῶν ὑμῶν, κατὰ τὴν εὐλο-
γίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἣν ἔδωκέ σοι.
18 ‡ κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καταστήσεις σεαυτῷ
ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, αἷς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι
κατὰ φυλάς· καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν κρίσιν δικαίαν·
19 ‡ οὐκ ἐκκλινοῦσι κρίσιν δικαίαν, οὐκ ἐπιγνώσονται πρό-
σωπον, οὐδὲ λήψονται δῶρα, τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς
σοφῶν, καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων.
20 ‡ δικαίως τὸ δίκαιον διώξῃ, ἵνα ζῆτε, καὶ εἰσελθόντες κλη-
ρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.
21 ‡ οὐ φυτεύσεις σεαυτῷ ἄλσος· πᾶν ξύλον παρὰ τὸ θυσια-
στήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου οὐ ποιήσεις σεαυτῷ.
22 ‡ οὐ στήσεις σεαυτῷ στήλην, ἃ ἐμίσησε κύριος ὁ θεός σου.

ιζ΄.

1 ‡ Οὐ θύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου μόσχον ἢ πρόβατον, ἐν ᾧ ἐ-
στὶν ἐν αὐτῷ μῶμος, πᾶν ῥῆμα πονηρόν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ
τῷ θεῷ σου ἐστίν.
2 ‡ ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος
ὁ θεός σου δίδωσί σοι, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὅστις ποιήσει τὸ πονη-
ρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, παρελθεῖν τὴν διαθήκην
αὐτοῦ·
3 ‡ καὶ ἀπελθόντες λατρεύσωσι θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυ-
νήσωσιν αὐτοῖς, τῷ ἡλίῳ ἢ τῇ σελήνῃ, ἢ παντὶ τῷ ἐκ τοῦ κόσμου
τοῦ οὐρανοῦ, ἃ οὐ προσέταξα·
4 ‡ καὶ ἀναγγελῇ σοι, καὶ ἀκούσεις καὶ ζητήσεις σφόδρα, καὶ
ἰδοὺ ἀληθῶς γέγονε τὸ ῥῆμα, γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο
ἐν ἰσραήλ·
5 ‡ καὶ ἐξάξεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ἢ τὴν γυναῖκα ἐκεί-
νην, οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρόσταγμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, ἐπὶ τὴν
πύλην, καὶ λιθοβολήσετε αὐτοὺς ἐν λίθοις, καὶ τελευτήσουσιν.
6 ‡ ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθανεῖται· ὁ ἀ-
ποθνήσκων οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ' ἑνὶ μάρτυρι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Tribus vicibus in anno apparebunt omnes maſculi tui corã domino Deo tuo in loco quem elegerit, in ſolennitate azymorum, & in ſolennitate hebdomadarum, & in ſolennitate tabernaculorum; & non apparebunt vacui coram Domino:
17 Sed vnuſquiſq; ſecundùm donationẽ manus ſuæ, iuxta benedictionem Domini Dei tui quam dabit tibi.
18 Iudices & præfectos conſtitues tibi in omnibus ciuitatibus tuis, quas dominus Deus tuus dabit tibi per tribus tuas: & iudicabunt populum iudicio recto.
19 Non peruertas iudicium: non accipies perſonam, nec recipies munera: quoniam munera excæcant oculos ſapientum, & deprauant verba recta.
20 Quod iuſtum eſt & verum ſequêris, vt viuas & poſſideas terram quam dominus Deus tuus dabit tibi.
21 Non plantabis tibi lucum & omnem arborem in latere altaris domini Dei tui quod facies tibi.
22 Et non eriges tibi ſtatuam, quam odit dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

NOn immolabis coram domino Deo tuo bouem & agnum in quo eſt macula aut quippiam mali; quia abominatio eſt coram domino Deo tuo.
2 Si inuentus fuerit in medio tui in vna vrbium tuarum quam dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui fecerint quod malum eſt coram domino Deo tuo, vt tranſgrediantur pactum eius:
3 Et abierint & ſeruierint idolis populorum, & adorauerint ea, aut ſolem & lunam, aut omnem militiam cæli quod non præcepi;
4 Et nunciatum fuerit tibi & audieris, inquires diligenter; & ſi verum & certum eſt verbum hoc, & facta eſt abominatio hæc in Iſrael:
5 Educes virum illum aut mulierem illam qui fecerunt abominationem hanc in vrbe tua, & lapidabis eos lapidibus, virum ſcilicet aut mulierem, & morientur.
6 Per dictum duorum teſtium aut trium teſtium occidatur qui reus eſt occiſionis: non occidatur per dictum vnius teſtis.

7 יַד הָעֵדִים תִּהְיֶה־בּוֹ בָרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד
כָּל־הָעָם בָּאַחֲרֹנָה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃
8 כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין־
דָּם לְדָם בֵּין־דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת
בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
9 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם וְאֶל־הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם
וְדָרַשְׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט׃
10 וְעָשִׂיתָ עַל־פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן־הַמָּקוֹם
הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל
11 אֲשֶׁר יוֹרוּךָ׃ עַל־פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ
וְעַל־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר
מִן־הַדָּבָר אֲשֶׁר־יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל׃
12 וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל־
הַכֹּהֵן הָעֹמֵד לְשָׁרֶת שָׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אוֹ
אֶל־הַשֹּׁפֵט וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל׃
13 וְכָל־הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יְזִידוּן עוֹד׃
14 כִּי־תָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לָךְ וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּה בָּהּ וְאָמַרְתָּ אָשִׂימָה
עָלַי מֶלֶךְ כְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתָי׃
15 שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל
לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אָחִיךָ הוּא׃
16 רַק לֹא־יַרְבֶּה־לּוֹ סוּסִים וְלֹא־יָשִׁיב אֶת־הָעָם
מִצְרַיְמָה לְמַעַן הַרְבּוֹת סוּס וַיהוָה אָמַר לָכֶם
17 לֹא תֹסִפוּן לָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה עוֹד׃ וְלֹא יַרְבֶּה־
לּוֹ נָשִׁים וְלֹא יָסוּר לְבָבוֹ וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַרְבֶּה־לּוֹ
18 מְאֹד׃ וְהָיָה כְשִׁבְתּוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ וְכָתַב
לוֹ אֶת־מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר מִלִּפְנֵי הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם׃

7 * Manus teſtium prima interficiet eum, &
manus reliqui populi extrema mittetur, vt au
feras malum de medio tui.
8 * Si difficile & ambiguum apud te iudiciũ
eſſe proſpexeris inter ſanguinem & ſanguinẽ,
cauſam & cauſam, lepram & non lepram, &
iudicum intra portas tuas videris verba varia-
ri, ſurge & aſcende ad locum quem elegerit
dominus Deus tuus:
9 * Venieſque ad ſacerdotes Leuitici generis,
& ad iudicem qui fuerit illo tempore, quęreſ-
que ab eis, qui indicabunt tibi iudicij verita-
tem:
10 * Et facies quodcunque dixerint qui præ-
ſunt loco quem elegerit Dominus, & docue-
rint te Sup.1.d.
11 * Iuxta legem eius, ſequeriſque ſententiam
eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad
ſiniſtram.
12 * Qui autem ſuperbierit nolens obedire ſa
cerdotis imperio, qui eo tẽpore miniſtrat do-
mino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur
homo ille: & auferes malum de Iſrael.
13 * Cunctuſque populus audiens timebit, vt
C nullus deinceps intumeſcat ſuperbia.
14 * Cùm ingreſſus fueris terram quam domi- Inf.16
nus Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eã, ha-
bitaueriſq; in illa: & dixeris, Conſtituam ſu-
per me regem, ſicut habent omnes per circui-
15 tum nationes; * eum conſtitues quem domi-
nus Deus tuus elegerit de numero fratrum
tuorum. Non poteris alterius gentis homi-
nem regem facere, qui non ſit frater tuus.
16 * Cumq; fuerit conſtitutus, non multipli-
cabit ſibi equos, nec reducet populum in Æ-
gyptum equitatus numero ſubleuatus, præ-
ſertim cùm Dominus pręceperit vobis, vt ne-
D quaquã amplius per eandem viã reuertamini.
17 * Non habebit vxores plurimas, quæ alli-
ciant animum eius: neque argenti & auri im-
18 menſa pondera. * Poſtquàm autem ſede-
rit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuterono
mium legis huius in volumine, accipiens ex-
emplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus:

תרגום אונקלוס

7 יְדָא דְסָהֲדַיָּא תְּהֵי בֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא לְמִקְטְלֵיהּ וִידָא דְכָל עַמָּא בְּבַתְרֵיתָא וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃ 8 אֲרֵי יִתְפְּרַשׁ מִינָּךְ
פִּתְגָּמָא לְדִינָא בֵּין דַּם לְדַם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין מַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְמַכְתַּשׁ סְגִירוּ פִּתְגָּמֵי פְלֻגְתַּת דִּינָא בְּקִרְוָךְ וּתְקוּם וְתִיסַּק לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ׃
9 וְתֵיתֵי לְוָת כָּהֲנַיָּא לֵיוָאֵי וּלְוַת דַּיָּנָא דִּיהֵי בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן וְתִתְבַּע וִיחַוּוֹן לָךְ יָת פִּתְגָּמָא דְדִינָא׃ 10 וְתַעְבֵּיד עַל מֵימַר פִּתְגָּמָא דִּיחַוּוֹן לָךְ
מִן אַתְרָא הַהוּא דְּיִתְרְעֵי יְיָ וְתִיטַּר לְמֶעְבַּד כְּכֹל דְּיַלְּפוּנָךְ׃ 11 עַל מֵימַר אוֹרַיְתָא דְּיַלְּפוּנָךְ וְעַל דִּינָא דְּיֵימְרוּן לָךְ תַּעְבֵּד לָא תִסְטֵי מִן
פִּתְגָּמָא דִּיחַוּוֹן לָךְ לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא׃ 12 וְגַבְרָא דְּיַעְבֵּד בְּרֶשַׁע בְּדִיל דְּלָא לְקַבָּלָא מִן כָּהֲנָא דְּקָאֵים לְשַׁמָּשָׁא תַּמָּן קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ אוֹ מִן דַּיָּנָא וְיִתְקְטֵל גַּבְרָא הַהוּא וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל׃
13 וְכָל עַמָּא יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא יִרְשְׁעוּן עוֹד׃
14 אֲרֵי תֵיעוֹל לְאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ וְתֵירְתַהּ וְתִתֵּב בַּהּ וְתֵימַר אֱמַנֵּי עֲלַי מַלְכָּא כְּכָל עַמְמַיָּא דִּי בִסְחוֹרָנָי׃
15 מַנָּאָה תְמַנֵּי עֲלָךְ מַלְכָּא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ מִגּוֹ אַחָךְ תְּמַנֵּי עֲלָךְ מַלְכָּא לֵית לָךְ רְשׁוּ לְמַנָּאָה עֲלָךְ גְּבַר נֻכְרַי דְּלָא אֲחוּךְ הוּא׃
16 לְחוֹד לָא יַסְגֵּי לֵיהּ סוּסָוָן וְלָא יָתֵיב יָת עַמָּא לְמִצְרַיִם בְּדִיל לְאַסְגָּאָה לֵיהּ סוּסָוָן וַייָ אֲמַר לְכוֹן לָא תוֹסְפוּן לְמִתַּב בְּאוֹרְחָא הָדֵין עוֹד׃
17 וְלָא יַסְגֵּי לֵיהּ נְשִׁין וְלָא יִסְטֵי לִבֵּיהּ וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא לָא יַסְגֵּי לֵיהּ לַחֲדָא׃
18 וִיהֵי כְּמִתְבֵּיהּ עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתֵיהּ וְיִכְתּוֹב לֵיהּ יָת פַּתְשֶׁגֶן אוֹרַיְתָא הָדָא עַל סִפְרָא מִן קֳדָם כָּהֲנַיָּא לֵיוָאֵי׃

* *Et manus testium erit contra illum in primis* 7
vt interficiat illum, & manus vniuersi populi in
vltimo: & auferetis malum ex vobis ipsis.
* *Si autem impoßibile sit verbum à te in iudicio* 8
inter sanguinem & sanguinem, & inter iudicium
& iudicium, & inter lepram & lepram, & inter
controuersiam & controuersiam, verba iudicij in
vrbibus tuis, & surgens ascendes ad locum quem
elegerit dominus Deus tuus vt inuocetur nomen
illius illic:
* *Et venies ad sacerdotes Leuitas, & ad iudi-* 9
cem qui fuerit in diebus illis, & quærentes nuncia-
bunt tibi iudicium: * *Et facies secundùm ver-* 10
bum quod nunciauerint tibi ex loco quem elegerit
dominus Deus tuus, & custodies valdè, vt facias
secundùm omnia quæ sancita fuerint tibi:
* *Secundùm legem & iuxta iudicium quod di-* 11
xerint tibi, facies. non declinabis à verbo quod nũ-
ciauerint tibi ad dexteram neque ad sinistram.
* *Et homo qui fecerit in superbia, vt non audiat* 12
sacerdotem præsidentem ad ministrandum in nomi-
ne domini Dei tui, vel iudicis qui fuerit in diebus
illis, & morietur homo ille: & auferetis malum ex
Israel. * *Et cunctus populus audiens, time-* 13
bit: & non erit impius vltrà.
* *Si autem ingressus fueris in terram quam do-* 14
minus Deus tuus dat tibi in possessionem, & posse-
deris eam, & habitaueris in ea, & dixeris, Consti-
tuam super me ipsum principem, sicut & reliquæ
gentes quæ in circuitu meo: * *Constituens con-* 15
stitues super te ipsum principem; quem elegerit do-
minus Deus tuus eum ex fratribus tuis constitues
super te ipsum principem. Non poteris constituere
super te ipsum hominem alienigenam, quoniam non
frater tuus est. * *Veruntamen non multiplicabit* 16
sibi equitatum, neque reducet populum in Ægyptũ,
vt multiplicet sibi equitatum. At Dominus dixit
vobis: Non addetis reuerti via hac vltrà.
* *Et non multiplicabit sibi vxores, vt non alie-* 17
netur eius cor: & argentum & aurum non mul-
tiplicabit sibi vehementer.
* *Et erit quando sederit super solio principatus* 18
sui, & scribet sibi Deuteronomium hoc in volumi-
ne à sacerdotibus Leuitarum:

7 * καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις θα-
νατῶσαι αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ· καὶ ἐξ-
αρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.
8 * ἐὰν δὲ ἀδυνατήσῃ ῥῆμα ἀπὸ σοῦ ἐν κρίσει ἀναμέσον αἷ-
μα αἵματος, καὶ ἀναμέσον κρίσις κρίσεως, καὶ ἀναμέσον ἁ-
φὴ ἁφῆς, καὶ ἀναμέσον ἀντιλογία ἀντιλογίας ῥήματα κρί-
σεως ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἀναστὰς ἀναβήσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν
ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ·
9 * καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς λευίτας, καὶ πρὸς τὸν
κριτὴν ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητή-
σαντες ἀναγγελοῦσί σοι τὴν κρίσιν·
10 * καὶ ποιήσεις κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν ἀναγγείλωσί σοι ἐκ τοῦ τό-
που οὗ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου· καὶ φυλάξεις σφόδρα
ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα ἂν νομοθετηθῇ σοι·
11 * κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν κρίσιν ἣν ἂν εἴπωσί σοι ποιήσεις.
οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπὸ τοῦ ῥήματος οὗ ἂν ἀναγγείλωσί σοι δεξιὰ
12 οὐδὲ ἀριστερά. * καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν ποιήσῃ ἐν ὑπερη-
φανίᾳ τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λειτουργεῖν
ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτοῦ ὃς ἂν γένηται
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ-
νος, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ·
13 * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐκ ἀσεβή-
σει τί.
14 * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδω-
σί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ κληρονομήσῃς αὐτὴν, καὶ κατοικήσῃς ἐπ'
αὐτῆς, καὶ εἴπῃς, καταστήσω ἐπ' ἐμαυτὸν ἄρχοντα, καθὰ καὶ
τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ μου·
15 * καθιστῶν καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα, ὃν ἂν ἐκλέ-
ξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου καταστήσεις ἐ-
πὶ σεαυτὸν ἄρχοντα. οὐ δυνήσῃ καταστῆσαι ἐπὶ σεαυτὸν ἄν-
θρωπον ἀλλότριον, ὅτι οὐκ ἀδελφός σου ἐστί.
16 * πλὴν οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ ἵππον, οὐδὲ μὴ ἀποστρέψει τὸν
λαὸν εἰς αἴγυπτον, ὅπως πληθύνῃ ἑαυτῷ ἵππον. ὁ δὲ κύριος εἶ-
πεν ὑμῖν, οὐ προσθήσεσθε ἀποστρέψαι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔτι.
17 * καὶ οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ γυναῖκας, ἵνα μὴ μεταστῇ αὐτοῦ ἡ καρ
δία· καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ σφόδρα.
18 * καὶ ἔσται ὅταν καθίσῃ ἐπὶ τοῦ δίφρου τῆς ἀρχῆς αὐ-
τοῦ, καὶ γράψει ἑαυτῷ τὸ δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον πα-
ρὰ τῶν ἱερέων τῶν λευιτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Manus testium erit in eo primò, vt interficiant eum, & manus totius populi posteà: & auferes facientem quod malum est de medio tui.
8 Si difficile fuerit tibi verbum iudicij inter sanguinem & sanguinem, inter causam & causam, & inter plagam lepræ & plagam lepræ, & fuerint verba iudicum discordantia in ciuitatibus tuis, consurges & ascendes in locum quem elegerit dominus Deus tuus:
9 Et venies ad sacerdotes Leuitas & ad iudices qui fuerint in diebus illis, & quæres ab eis, & nunciabunt tibi verbum iudicij.
10 Et facies secundùm præceptum & verbum quod nunciauerint tibi de loco illo quem elegerit Dominus: & custodies vt facias iuxta omnia quæ docuerint te:
11 Iuxta præceptum legis quod docuerint, & secundùm iudicium quod dixerint tibi, facies. non declinabis à verbo quod indicauerint tibi ad dexteram neque ad sinistram.
12 Vir autem qui malignè egerit, vt non obediat sacerdotibus qui stant ibi vt ministrent coram domino Deo tuo, aut iudici, occidetur vir ille: & auferes facientem malum de Israel.
13 Et omnis populus audient, & timebunt; & non agent impiè deinceps.
14 Quando ingressus fueris in terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam, & habitaueris in ea: & dixeris, Constituam super me regem, sicut omnes populi qui sunt in circuitu meo:
15 Constitue super te regem quem elegerit dominus Deus tuus, de medio fratrum tuorum constitues super te regem. non erit tibi licitum vt constituas super te virum extraneum, qui non sit frater tuus.
16 Veruntamen non multiplicet sibi equos, vt non reducat populum in Ægyptum ad multiplicandos sibi equos. & Dominus dixit vobis: Non reuertamini per viam istam amplius.
17 Et non multiplicet sibi vxores, vt non decipiatur cor eius: & argentum & aurum non multiplicet sibi nimis.
18 Et cùm sederit in solio regni sui, scribat sibi exemplum legis huius in libro per sacerdotes & Leuitas.

19 * והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד
ליראה את יהוה אלהיו לשמר את כל דברי התורה
הזאת ואת החקים האלה לעשתם:
20 * לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה
ימין ושמאול למען יאריך ימים על ממלכתו הוא
ובניו בקרב ישראל:

יח

1 * לא יהיה לכהנים הלוים
כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל אשי יהוה
2 ונחלתו יאכלון: * ונחלה לא יהיה לו בקרב
אחיו יהוה הוא נחלתו כאשר דבר לו:
3 * וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם
מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן
4 הזרע והלחיים והקבה: * ראשית דגנך תירשך
5 ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו: * כי בו בחר
יהוה אלהיך מכל שבטיך לעמד לשרת בשם
6 יהוה הוא ובניו כל הימים: * וכי
יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר
שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר
7 יבחר יהוה: * ושרת בשם יהוה אלהיו ככל
8 אחיו הלוים העמדים שם לפני יהוה: * חלק כחלק
יאכלו לבד ממכריו על האבות:
9 * כי אתה בא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך
10 לא תלמד לעשות כתועבת הגוים ההם: * לא
ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן
11 ומנחש ומכשף: * וחבר חבר ושאל אוב וידעני
12 ודרש אל המתים: * כי תועבת יהוה כל עשה
אלה ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך מוריש
אותם מפניך:

19 * Et habebit ſecum, legetq́ue illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere dominũ Deum ſuũ, & cuſtodire verba & ceremonias eius quæ in lege præcepta ſunt.
20 * Nec eleuetur cor eius in ſuperbiam ſuper fratres ſuos; neque declinet in partem dexteram vel ſiniſtram, vt longo tempore regnet ipſe & filij eius ſuper Iſrael.

CAP. XVIII.

1 A NOn habebunt ſacerdotes & Leuitæ, & omnes qui de eadem tribu ſunt, partem & hęreditatem cum reliquo populo Iſrael: quia ſacrificia Domini & oblationes eius comedent. Nu.18.
2 * Et nihil aliud accipient de poſſeſsione fratrum ſuorum. Dominus enim ipſe eſt hęreditas eorum, ſicut locutus eſt illis.
3 * Hoc erit iudicium ſacerdotum à populo, & ab his qui offerũt victimas, ſiue bouem ſiue ouẽ immolauerint, dabunt ſacerdoti armum ac ventriculum:
4 * Primitias frumenti, vini, & olei, & lanarum partem ex ouium tonſione.
5 * Ipſum enim elegit dominus Deus tuus de cunctis tribubus tuis, vt ſtet & miniſtret nomini domini Dei tui ipſe & filij eius in ſempiternum.
6 * Si exierit Leuites ex vna vrbium tuarum
B ex omni Iſrael in qua habitat, & voluerit venire deſiderans locum quem elegerit Dñs:
7 * Miniſtrabit in nomine domini Dei ſui, ſicut omnes fratres eius Leuitæ qui ſtabunt
8 eo tempore coram Domino. * Partem ciborũ eandẽ accipiet quã & cęteri, excepto eo quod in vrbe ſua ex paterna ei ſucceſsione debetur.
9 * Quando ingreſſus fueris terram quam dñs Deus tuus dabit tibi, caue ne imitari velis ab-
10 ominationes illarũ gentium: * nec inueniatur in te qui luſtret filium ſuum aut filiam ducẽs per ignem, aut qui ariolos ſciſcitetur, aut obſeruet ſomnia atque auguria, ne ſit maleficus,
11 * nec incantator, neq; phytones conſulat, nec
12 diuinos, & quęrat à mortuis veritatem. * Om-
C nia enĩ hęc abominatur Dominus: & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo.

תרגום אונקלוס

19 ותהי עימיה ויהי קרי ביה כל יומי חיוהי בדיל דיילף למדחל קדם יי אלהיה למיטר ית כל פתגמי אוריתא הדא וית קימיא האלין למעבדהון:
20 בדיל דלא ירים לביה מאחוהי ובדיל דלא למסטי מן תפקדתא לימינא ולשמאלא בדיל דיוריך יומין על מלכותיה הוא ובנוהי בגו ישראל:

יח

1 לא יהי לכהניא ליואי כל שבטא דלוי חולק ואחסנא עם ישראל קרבניא דיי ואחסנתיה
יכלון: 2 ואחסנא לא יהי ליה בגו אחוהי מתנן דיהב ליה יי אינון אחסנתיה כמא דמליל ליה: 3 ודין יהי דחזי לכהניא מן עמא מן
נכסי נכסיתא אם תור אם אימר ויתן לכהנא דרועא ולועא וקובתא: 4 ריש עיבורך חמרך ומשחך וריש גיזת ענך תתן ליה:
5 ארי ביה יתרעי יי אלהך מכל שבטך למיקם לשמשא בשמא דיי הוא ובנוהי כל יומיא: 6 וארי ייתי ליואה מחדא מן קרוך מכל
ישראל דהוא דר תמן וייתי בכל רעות נפשיה לאתרא דיתרעי יי: 7 וישמש בשמא דיי אלהיה ככל אחוהי ליואי דמשמשין תמן קדם
יי: 8 חולק כחולק ייכלון בר ממטרתא דייתי בשבתא דכן אתקינו אבהתא: 9 ארי את עליל לארעא דיי אלהך יהיב לך לא תילף
למעבד כתועבתא דעממיא האינון: 10 לא ישתכח בך מעבר בריה וברתיה בנורא קסם קסמין מעונן ומנחש וחרש: 11 ורטין
רטן ושאיל בבדין וזכורו ותבע מן מיתיא: 12 ארי מרחק קדם יי כל עביד אילין ובדיל תועיבתא האלין יי אלהך מתרך
יתהון מן קדמך:

** Et erit ſecum, & leget in illo omnibus diebus* 19
vitæ ſuæ, vt diſcat timere dominum Deum ſuum,
cuſtodire omnia præcepta hæc, & iuſtificationes has
facere:
** Vt non eleuetur cor eius à fratribus ſuis, vt non* 20
tranſgrediatur à præceptis ad dexteram vel ad ſini
ſtram, vt longæuus ſit ſuper principatu ſuo, ipſe &
filij eius in filiis Iſrael.

CAP. XVIII.

NOn eſt ſacerdotibus Leuitis toti tribui Leui pars 1
neque hæreditas cum Iſrael: oblationes Domi-
ni poſſeſſio eorum; comedent eas.
** Poſſeſſio autē non erit ei in fratribus eius: Do-* 2
minus ipſe poſſeſſio eius, ſecundùm quod dixit ei.
** Et hoc iudicium ſacerdotum quæ à populo à ſa-* 3
crificantibus ſacrificia, ſiue vitulum ſiue ouem, &
dabit ſacerdoti armum & maxillas & ventricu-
*lum; * Et primitias frumenti tui & vini tui,* 4
& olei tui, & primitias lanarum ouium tuarum
dabis ei:
** Quoniam eum elegit dominus Deus tuus ex* 5
cunctis tribubus tuis, vt aſſiſtat coram domino Deo
tuo, ad miniſtrandum in nomine Domini, ipſe & fi-
lij eius omnibus diebus.
** Si autem aduenerit Leuita ex vna vrbium ve* 6
ſtrarum ex omnibus filiis Iſrael, vbi ipſe habitat,
ſecundùm quod deſiderat anima eius in locum, quē
*elegerit Dominus: * Et miniſtrabit nomini do-* 7
mini Dei ſui, ſicut omnes fratres eius Leuitæ aſtan-
tes illic coram Domino:
** Partem diuiſam comedet, præter venditio-* 9
nem ſuam quæ eſt ſecundùm familiam.
** Si autem ingreſſus fueris in terram quam do-* 9
minus Deus tuus dat tibi, non diſces facere ſecun-
*dùm abominationes gentium illarum. * Non in-* 10
uenietur in te qui luſtret filium ſuum vel filiam ſuā
in igne, vaticinans vaticinium, & qui verba ob-
ſeruet, & ariolos qui ſciſcitetur, veneficus;
** Incantans incantationem, ventriloquus, &* 11
qui monſtra conſiderat, quærens à mortuis:
** Eſt enim abominatio domino Deo tuo omnis* 12
faciens hæc. cauſa enim abominationum harum Do-
minus Deus tuus delebit eos à facie tua.

19 * καὶ ἔσαι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγνώσεται ἐπ' αὐτῷ πάσας τὰς
ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν αὐ-
τοῦ, φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας καὶ τὰ δικαιώμα-
τα ταῦτα ποιεῖν·
20 * ἵνα μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ,
ἵνα μὴ παραβῇ ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ὅπως ἂν
μακροχρόνιος ᾖ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ
ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

ιή.

1 * Οὐκ ἔσται τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευίταις ὅλῃ φυλῇ λευὶ μερὶς
οὐδὲ κλῆρος μετὰ ἰσραήλ· καρπώματα κυρίου ὁ κλῆρος αὐτῶν,
φάγονται αὐτά.
2 * κλῆρος δὲ οὐκ ἔσται αὐτῷ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, κύριος
αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ, καθ' ὅτι εἶπεν αὐτῷ.
3 * καὶ αὕτη ἡ κρίσις τῶν ἱερέων τὰ παρὰ τοῦ λαοῦ παρὰ τῶν
θυόντων τὰς θυσίας, ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε πρόβατον, καὶ δώ-
σει τῷ ἱερεῖ τὸν βραχίονα καὶ τὰ σιαγόνια καὶ τὸ ἔνυστρον·
4 * καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου σου καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐ-
λαίου σου, καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῶν κουρῶν τῶν προβάτων σου
5 δώσεις αὐτῷ· * ὅτι αὐτὸν ἐξελέξατο κύριος ὁ θεός σου
ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σου, παρεστάναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ
σου, λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ
πάσας τὰς ἡμέρας.
6 * ἐὰν δὲ παραγένηται ὁ λευίτης ἐκ μιᾶς τῶν πόλεων ὑμῶν ἐκ
πάντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, οὗ αὐτὸς παροικεῖ, καθ' ὅτι ἐπιθυμεῖ ἡ
ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος.
7 * καὶ λειτουργήσει τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὥσπερ
πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ λευῖται οἱ παρεστηκότες ἐκεῖ
8 ἔναντι κυρίου. * μερίδα μεμερισμένην φάγεται, πλὴν
τῆς πράσεως αὐτοῦ τῆς κατὰ πατριάν.
9 * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί
σοι, οὐ μαθήσῃ ποιεῖν κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων·
10 * οὐχ εὑρεθήσεται ἐν σοὶ περικαθαίρων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ τὴν
θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρί, μαντευόμενος μαντείαν, καὶ κληδο-
11 νιζόμενος, καὶ οἰωνιζόμενος, φαρμακός, * ἐπαείδων ἐπαοι-
δὴν, ἐγγαστρίμυθος, καὶ τερατοσκόπος, ἐπερωτῶν τοὺς νεκρούς·
12 * ἔστι γὰρ βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα. ἕ-
νεκα γὰρ τῶν βδελυγμάτων τούτων κύριος ὁ θεός σου ἐξολο-
θρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et erit cum eo, & leget in eo omnibus diebus vitæ ſuæ; vt diſcat timere coram domino Deo ſuo, vt cuſtodiat omnia verba legis huius & mandata hæc, vt faciat ea. 20 Vt non eleuetur cor eius ſuper fratres ſuos: nec declinet à præcepto Domini ad dexteram nec ad ſiniſtram, vt longo tempore ſit in regno ſuo ipſe & filij eius in medio Iſrael.

CAP. XVIII.

NOn erit ſacerdotibus & Leuitis & omni tribui Leui pars & hæreditas cum Iſrael: oblationes Domini & hæreditatem eius comedent.
2 Et hæreditas non erit ei in medio fratrum ſuorum: munera quæ dedit ei Dominus, ſunt hæreditas eius, ſicut locutus eſt ei.
3 Et hoc eſt quod pertinet ſacerdotibus à populo ab immolantibus victimam, ſiue bouem ſiue agnum, dabunt ſacerdoti brachium, & maxillam & ventriculum. 4 Primitias frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primitias velleris ouium tuarum dabis ei.
5 Quoniam illum elegit dominus Deus tuus ex omnibus tribubus tuis, vt ipſi & filij eius ſtent & miniſtrent in nomine Domini omnibus diebus. 6 Si autem venerit Leuita ex vna vrbium tuarum ex omni Iſrael in qua habitat, & venerit cum omni deſiderio animæ ſuæ ad locum quem elegerit Dominus; 7 Miniſtrabit in nomine domini Dei ſui, ſicut omnes fratres eius Leuitæ qui miniſtrant ibi coram Domino: 8 Partem ciborum comedet ſicut & cæteri, præter id quod per vices ſabbati ei venerit ſicut patres conſtituerunt.
9 Quando ingreſſus fueris terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, non diſcas facere iuxta abominationes populorum illorum.
10 Non inueniatur in te transferens filium ſuum aut filiam ſuam per ignem, aut qui diuinet diuinationes, aut qui obſeruet horas & auguria, nec maleficus: 11 Neque incantator, neque qui conſulat phytonem & ariolum, neque qui requirat aliquid à mortuis.
12 Quoniam deteſtabilis eſt coram Domino omnis qui facit hæc: & propter abominationes iſtas dominus Deus tuus eiiciet illos à facie tua.

13 תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 14 כִּי הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל־מְעֹנְנִים
וְאֶל־קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְהוָה
15 אֱלֹהֶיךָ׃ נָבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כָּמֹנִי יָקִים
16 לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן׃ כְּכֹל אֲשֶׁר־
שָׁאַלְתָּ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בְּיוֹם הַקָּהָל
לֵאמֹר לֹא אֹסֵף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהָי וְאֶת־
הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא־אֶרְאֶה עוֹד וְלֹא אָמוּת׃
17 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי הֵיטִיבוּ אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃
18 נָבִיא אָקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כָּמוֹךָ
וְנָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיו וְדִבֶּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ׃
19 וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר
20 יְדַבֵּר בִּשְׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ׃ אַךְ הַנָּבִיא
אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בִּשְׁמִי אֵת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו
לְדַבֵּר וַאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנָּבִיא
21 הַהוּא׃ וְכִי תֹאמַר בִּלְבָבֶךָ אֵיכָה נֵדַע אֶת־הַדָּבָר
22 אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה׃ אֲשֶׁר יְדַבֵּר הַנָּבִיא
בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה הַדָּבָר וְלֹא יָבֹא הוּא הַדָּבָר
אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה בְּזָדוֹן דִּבְּרוֹ הַנָּבִיא לֹא תָגוּר
מִמֶּנּוּ׃

יט

1 כִּי־יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת־אַרְצָם וִירִשְׁתָּם וְיָשַׁבְתָּ בְעָרֵיהֶם
2 וּבְבָתֵּיהֶם׃ שָׁלוֹשׁ עָרִים תַּבְדִּיל לָךְ בְּתוֹךְ
אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ׃
3 תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת־גְּבוּל אַרְצְךָ אֲשֶׁר
יַנְחִילְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה לָנוּס שָׁמָּה כָּל־רֹצֵחַ׃
4 וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר־יָנוּס שָׁמָּה וָחָי אֲשֶׁר יַכֶּה
אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמֹל
שִׁלְשֹׁם׃

13 * Perfectus eris & absque macula cum do-
14 mino Deo tuo. * Gentes istæ quarum pos-
sidebis terram, augures & diuinos audiunt: tu
autem à domino Deo tuo aliter institutus es.
15 * Prophetam de gente tua & de fratribus Act.7.a
tuis, sicut me, suscitabit tibi dominus Deus
16 tuus: ipsum audies. * Vt petisti à domino
Deo tuo in Oreb, quando concio congregata
est, atque dixisti: Vltrà non audiam vocem
domini Dei mei; & ignem hunc maximum Exo.20.d
17 amplius non videbo, ne moriar. * Et ait Do-
minus mihi: Bene omnia sunt locuti.
18 * Prophetam suscitabo eis de medio fra-
trum suorum, similem tui: & ponam verba
D mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia
quæ præcepero illi.
19 * Qui autem verba eius quæ loquetur in
nomine meo audire noluerit, ego vltor existã.
20 * Propheta autem qui arrogantia deprauatus
voluerit loqui in nomine meo, quæ ego
non præcepi illi vt diceret, aut ex nomine a-
lienorum deorum, interficietur.
21 * Quòd si tacita cogitatione responderis:
Quomodo possum intelligere verbum quod
Dominus non est locutus? hoc habebis signũ:
22 * Quod in nomine Domini Propheta ille
prædixerit, & non euenerit, hoc Dominus nõ
est locutus: sed per tumorẽ animi sui Prophe-
ta confinxit; & idcircò non timebis eum.

CAP. XIX.

1 CVm disperdiderit dominus Deus tuus gẽ-
A tes, quarum tibi traditurus est terram, &
possederis eam, habitaueris que in vrbibus e- Exod.21 Nu.35.b Iosu.20.a
2 ius & in ædibus; * Tres ciuitates separabis
tibi in medio terrę quam dominus Deus tuus
dabit tibi in possessionem:
3 * Sternẽs diligenter viam, & in tres ęquali-
ter partes totam terræ tuæ prouinciam diui-
des, vt habeat è vicino qui propter homici-
dium profugus est, quò possit euadere.
4 * Hæc erit lex homicidæ fugiẽtis, cuius vi-
ta seruanda est: qui percusserit proximum
suũ nesciens, & qui heri & nudiustertius nul-
lum contra eum odium habuisse cõprobatur.

תרגום אונקלוס

13 שְׁלִים תְּהֵי בִּדְחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהָךְ׃ 14 אֲרֵי עַמְמַיָּא הָאִלֵּין דְּאַתְּ יָרֵית יָתְהוֹן מִן מְעַנְנַיָּא וּמִן קָסְמַיָּא שָׁמְעִין וְאַתְּ לָא כֵן יְהַב
לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ 15 נְבִיָּא מִבֵּינָךְ מֵאַחָךְ דִּכְוָתִי יְקִים לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִנֵּיהּ תְּקַבְּלוּן׃ 16 כְּכֹל דִּשְׁאֵילְתָּא מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּחוֹרֵב בְּיוֹמָא
דִקְהָלָא לְמֵימַר לָא אוֹסֵף לְמִשְׁמַע יָת קָל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהִי וְיָת אֶשָּׁתָא רַבְּתָא הָדָא לָא אֶחֱזֵי עוֹד וְלָא אֵמוּת׃ 17 וַאֲמַר יְיָ לִי אַתְקִינוּ
דְּמַלִּילוּ׃ 18 נְבִיָּא אֲקִים לְהוֹן מִגּוֹ אֲחֵיהוֹן דִּכְוָתָךְ וְאֶתֵּן פִּתְגָּמֵי נְבוּאָתִי בְּפוּמֵיהּ וִימַלֵּיל עִמְּהוֹן יָת כָּל דַּאֲפַקְּדִינֵּיהּ׃ 19 וִיהֵי גַּבְרָא
דְּלָא יְקַבֵּל מִן פִּתְגָּמֵי דִּימַלֵּיל בִּשְׁמִי מֵימְרִי יִתְבַּע מִנֵּיהּ׃ 20 בְּרַם נְבִיָּא דִּירַשַּׁע לְמַלָּלָא פִּתְגָּמָא בִּשְׁמִי יָת דְּלָא פַקֵּדְתֵּיהּ לְמַלָּלָא וְדִי מַלֵּיל בְּשׁוּם
טַעֲוַת עַמְמַיָּא וְיִתְקְטֵל נְבִיָּא הַהוּא׃ 21 וַאֲרֵי תֵימַר בְּלִבָּךְ אֵיכְדֵין נִידַע יָת פִּתְגָּמָא דְּלָא מַלְּלֵיהּ יְיָ׃ 22 דִּי מַלֵּיל נְבִיָּא בִּשְׁמָא דַיְיָ וְלָא
יְהֵי פִּתְגָּמָא וְלָא יִתְקַיַּם הוּא פִּתְגָּמָא דְּלָא מַלְּלֵיהּ יְיָ בִּרְשַׁע מַלְּלֵיהּ נְבִיָּא לָא תִדְחַל מִנֵּיהּ׃

יט

1 אֲרֵי יְשֵׁיצֵי יְיָ אֱלָהָךְ יָת עַמְמַיָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ יָת אַרְעֲהוֹן וְתֵירְתִינּוּן וְתִתֵּב בְּקִרְוֵיהוֹן וּבְבָתֵּיהוֹן׃
2 תְּלָת קִרְוִין תַּפְרֵישׁ לָךְ בְּגוֹ אַרְעָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמֵירְתַהּ׃ 3 תַּתְקֵין לָךְ אוֹרְחָא וּתְתַלֵּית יָת תְּחוּם אַרְעָךְ דְּיַחְסְנִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ
וִיהֵי לְמֶעְרוֹק לְתַמָּן כָּל קָטוֹלָא׃ 4 וְדֵין פִּתְגַּם קָטוֹלָא דְּיֶעֱרוֹק לְתַמָּן וְיִתְקַיַּם דְּיִקְטוֹל יָת חַבְרֵיהּ בְּלָא מַדְּעֵיהּ וְהוּא לָא סָנֵי לֵיהּ
מֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי׃

* *Perfectus eris coram domino Deo tuo.* 13
* *Nam gentes hæ, quos tu poßides eos, hi diuina-* 14
tiones & vaticinia audient. tibi autem non sic de-
dit dominus Deus tuus.
* *Prophetam ex fratribus tuis, vt me, suscita-* 15
bit tibi dominus Deus tuus. ipsum audietis:
* *Iuxta omnia quæcunque petiisti à domino Deo* 16
tuo in Oreb die congregationis, dicentes: Non adij-
ciemus audire vocem domini Dei nostri, & ignem
magnum hunc non videbimus vltrà, neque mo-
riamur.
* *Et dixit Dominus ad me: Rectè omnia quæcun* 17
que locuti sunt.
* *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum eo-* 18
rum, sicut te: & dabo verbum meum in ore eius, et
loquetur eis secundùm quod præcipiam ei.
* *Et homo qui non audierit verba eius, quæ lo-* 19
quetur Propheta in nomine meo, ego vlciscar de eo.
* *Verùm Propheta qui impius fuerit, vt loqua-* 20
tur verbum in nomine meo, quod non præcepi ei vt
loqueretur; & qui locutus fuerit in nomine deorum
alienorum, morietur Propheta ille.
* *Si autem dixeris in corde tuo: Quomodo co-* 21
gnoscemus verbum quod non locutus est Domi-
nus?
* *Quæcunque locutus fuerit Propheta in nomi-* 22
ne Domini, & non factum fuerit verbum, & non
euenerit hoc verbum, non locutus est Dominus: in
impietate locutus est Propheta: non abstinebitis
ab eo.

CAP. XIX.

SI autem disperdiderit dominus Deus tuus gen- 1
tes, quas Deus tuus dat tibi terram earum, &
possederis eos, & habitaueris in vrbibus eorum,
& in ædibus eorum:
* *Tres vrbes separabis tibi in medio terræ tuæ,* 2
quam dominus Deus tuus dat tibi.
* *Coniecta tibi viam, & trifariam diuides ter-* 3
minos terræ tuæ, quam diuidit tibi dominus Deus
tuus: & erit refugium illic omni homicidæ.
* *Hæc autem erit lex homicidæ, qui fugerit il-* 4
luc, & viuet, qui percusserit proximum suum in-
uoluntariè, & hic non odio habens eum ante heri
& ante tertium:

13 * τέλειος ἔσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
14 * τὰ γὰρ ἔθνη ταῦτα, οὓς σὺ κατακληρονομεῖς αὐτοὺς, οὗτοι
κληδονισμῶν καὶ μαντειῶν ἀκούσονται. σοὶ δὲ οὐχ οὕτως ἔδωκε
κύριος ὁ θεός σου.
15 * προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι
16 κύριος ὁ θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε· * κατὰ πάντα ὅσα ᾐτήσω
παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν Χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, λέγον
τες, οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ
τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν.
17 * καὶ εἶπε κύριος πρός με, ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν·
18 * προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐ-
τῶν ὥσπερ σέ· καὶ δώσω τὸ ῥῆμά μου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ
λαλήσει αὐτοῖς καθ' ὅτι ἂν ἐντέλλωμαι αὐτῷ.
19 * καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν μὴ ἀκούσῃ τῶν λόγων αὐτοῦ, ὅσα ἂν
λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ.
20 * πλὴν ὁ προφήτης ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι ῥῆμα ἐπὶ
τῷ ὀνόματί μου, ὃ οὐ προσέταξα αὐτῷ λαλῆσαι, καὶ ὃς ἂν λα
λήσῃ ἐπ' ὀνόματι θεῶν ἑτέρων, ἀποθανεῖται ὁ προφήτης ἐ-
κεῖνος.
21 * ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, πῶς γνωσόμεθα τὸ ῥῆμα
ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος;
22 * ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ
μὴ γένηται τὸ ῥῆμα, καὶ μὴ συμβῇ τοῦτο τὸ ῥῆμα, οὐκ ἐλά-
λησε κύριος· ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησεν ὁ προφήτης, οὐκ ἀφέ-
ξεσθε ἀπ' αὐτοῦ.

ιθ'.

1 * Ἐὰν δὲ ἀφανίσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, ἃ ὁ θεός
σου δίδωσί σοι τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐ-
τοὺς, καὶ κατοικήσῃς ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς οἴκοις
αὐτῶν·
2 * τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου, ἧς
κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.
3 * στόχασαί σοι τὴν ὁδόν, καὶ τριμεριεῖς τὰ ὅρια τῆς γῆς
σου, ἣν καταμερίζει σοι κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἔσται καταφυ
γὴ ἐκεῖ παντὶ φονευτῇ.
4 * τοῦτο δὲ ἔσται τὸ πρόσταγμα τοῦ φονευτοῦ, ὃ ἂν φύ-
γῃ ἐκεῖ, καὶ ζήσεται, ὃς ἂν πατάξῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀκου-
σίως, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς
τρίτης·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Perfectus eris in timore domini Dei tui: [14] Quoniam populi isti quos tu possidebis, augures & diuinos audiunt. te autem non sic instituit dominus Deus tuus. [15] Prophetam de medio tui de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus Deus tuus; illi obedietis. [16] Iuxta omnia quæ petisti à facie domini Dei tui in Oreb in die congregationis, dicens: Non addam audire vocem verbi domini Dei mei, & ignem magnum hunc non videbo amplius, ne moriar. [17] Et ait Dominus mihi: Rectè locuti sunt. [18] Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum, sicut tu es: & dabo verba prophetiæ meæ in ore eius, & loquetur cum eis omnia quæ præcepero illi. [19] Et si aliquis vir non obedierit verbis meis quæ locutus fuerit in nomine meo, verbum meum exquiret ab eo. [20] Propheta autem qui impiè egerit vt loquatur verbum in nomine meo, quod non precepi ei vt loqueretur; & qui locutus fuerit in nomine idolorum populorum, occidatur propheta ille. [21] Et si dixeris in corde tuo: Quomodo sciemus verbum quod non locutus est Dominus? [22] Propheta qui locutus fuerit verbum in nomine Domini, & non euenerit neque firmatum fuerit, hoc est verbum quod Dominus non est locutus; sed impiè locutus est illud Propheta: non timeatis eum.

CAP. XIX.

CVm autem disperdiderit dominus Deus tuus gentes quarum terram dabit tibi, & possederis eam, & habitaueris in vrbibus earum, & in domibus earum; [2] Tres ciuitates separabis tibi in medio terræ tuæ, quam dominus Deus tuus dabit tibi vt possideas eam: [3] Et sternes tibi viam, & in tres partes diuides terminum terræ tuæ, quam dominus Deus tuus possidere te faciet: & erunt vt fugiat illuc homicida. [4] Et hæc erit lex homicidæ qui fugiet illuc vt viuat, qui occiderit proximum suum nesciens: & ipse non erat inimicus eius heri & nudiustertius.

5 וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת־רֵעֵהוּ בַיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים וְנִדְּחָה
יָדוֹ בַגַּרְזֶן לִכְרֹת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן־הָעֵץ וּמָצָא
אֶת־רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל־אַחַת הֶעָרִים־
6 הָאֵלֶּה וָחָי׃ פֶּן־יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרֵי הָרֹצֵחַ
כִּי יֵחַם לְבָבוֹ וְהִשִּׂיגוֹ כִּי־יִרְבֶּה הַדֶּרֶךְ וְהִכָּהוּ נָפֶשׁ
וְלוֹ אֵין מִשְׁפַּט־מָוֶת כִּי לֹא שֹׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמוֹל
7 שִׁלְשׁוֹם׃ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר שָׁלֹשׁ
8 עָרִים תַּבְדִּיל לָךְ׃ וְאִם־יַרְחִיב יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ וְנָתַן לְךָ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר לָתֵת לַאֲבֹתֶיךָ׃
9 כִּי־תִשְׁמֹר אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו כָּל־הַיָּמִים וְיָסַפְתָּ לְךָ עוֹד
10 שָׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה׃ וְלֹא יִשָּׁפֵךְ
דָּם נָקִי בְּקֶרֶב אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
11 נַחֲלָה וְהָיָה עָלֶיךָ דָּמִים׃ וְכִי־
יִהְיֶה אִישׁ שֹׂנֵא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ
נֶפֶשׁ וָמֵת וְנָס אֶל־אַחַת הֶעָרִים הָאֵל׃
12 וְשָׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם וְנָתְנוּ אֹתוֹ
13 בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וָמֵת׃ לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו
וּבִעַרְתָּ דַם־הַנָּקִי מִיִּשְׂרָאֵל וְטוֹב לָךְ׃
14 לֹא תַסִּיג גְּבוּל רֵעֲךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשֹׁנִים בְּנַחֲלָתְךָ
אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ׃
15 לֹא־יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל־
עָוֹן וּלְכָל־חַטָּאת בְּכָל־חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל־פִּי
שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל־פִּי שְׁלֹשָׁה־עֵדִים יָקוּם דָּבָר׃
16 כִּי־יָקוּם עֵד־חָמָס בְּאִישׁ לַעֲנוֹת בּוֹ סָרָה׃
17 וְעָמְדוּ שְׁנֵי־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי
יְהוָה לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בַּיָּמִים
הָהֵם׃

5 Sed abiisse cum eo simpliciter in syluam
ad ligna cædenda, & in succisione lignorum
securis fugerit manu, ferrumque lapsum de
manubrio amicum eius percusserit & occide-
rit, hic ad vnam supradictarum vrbium con-
6 fugiet, & viuet: Ne forsitan proximus eius,
cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus,
persequatur & apprehendat eum si longior
via fuerit, & percutiat animam eius qui non
est reus mortis: quia nullũ contra eũ qui oc-
7 cisus est, odiũ prius habuisse monstratur. Id-
circò pręcipio tibi, vt tres ciuitates ęquales in-
8 tra se spatij diuidas. Cùm autem dilatauerit Sup.11.a
C dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iura-
uit patribus tuis, & dederit tibi cunctam ter-
9 ram quam eis pollicitus est: Si tamen custo-
dieris mandata eius, & feceris quę hodie prę-
cipio tibi, vt diligas dominum Deum tuum,
& ambules in viis eius omni tempore, addes
tibi tres alias ciuitates, & supradictarum triũ
10 vrbium numerum duplicabis: Vt non effun
datur sanguis innoxius in medio terræ quam
dominus Deus tuus dabit tibi possidendam,
11 ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio ha-
bens proximum, insidiatus fuerit vitæ eius,
surgensque percusserit illum, & mortuus fue-
rit, fugeritque ad vnam de supradictis vrbi-
12 bus: Mittent seniores ciuitatis illius, &
arripient eum de loco effugij, tradentque in
manu proximi cuius sanguis effusus est, &
13 morietur. Non misereberis eius: & au-
feres noxium sanguinem de Israel, vt bene sit
14 tibi. Non assumes & transferes terminos Pro.22.a
D proximi tui, quos fixerunt priores in posses-
sione tua, quam dominus Deus tuus dabit ti-
bi in terram quam acceperis possidendam.
15 Non stabit testis vnus contra aliquem,
quicquid illud peccati & facinoris fuerit: sed Inf.17.a Su.17.b
in ore duorum aut trium testium stabit om- Mat.18.b Ioan.8.c
16 ne verbum. Si steterit testis mendax con- 2.Cor.13.a 1.Ti.5.d
tra hominem accusans eum præuaricationis, Heb.10.e
17 Stabunt ambo quorum causa est ante
Dominum in conspectu sacerdotum & iudi-
cum qui fuerint in diebus illis.

תרגום אונקלוס

5 וְדִייעוֹל עִם חַבְרֵיהּ בְּחוּרְשָׁא לְמִיקַץ אָעִין וְתִתְמְרֵג יְדֵיהּ בְּבַרְזְלָא לְמִקְצֵי אָעָא וְיִשְׁתְּלֵיף בַּרְזְלָא מִן אָעָא וְיִשְׁכַּח יָת חַבְרֵיהּ וִימוּת הוּא
יֶעֱרוֹק לַחֲדָא מִן קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיִתְקַיָּים׃ 6 דִּילְמָא יִרְדּוֹף גָּאֵל דְּמָא בָּתַר קָטוֹלָא אֲרֵי יֵחַם לִבֵּיהּ וְיִדְבְּקִינֵּיהּ אֲרֵי תִסְגֵּי אוֹרְחָא וְיִקְטְלִינֵּיהּ
נְפַשׁ וְלֵיהּ לֵית חוֹבַת דִּין דִּקְטוֹל אֲרֵי לָא סָנֵי הוּא לֵיהּ מֵאִתְּמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי׃ 7 עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ לְמֵימַר תְּלָת קִרְוִין תַּפְרֵישׁ לָךְ׃
8 וְאִם יַפְתֵּי יְיָ אֱלָהָךְ יָת תְּחוּמָךְ כְּמָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ וְיִתֵּן לָךְ יָת כָּל אַרְעָא דְּמַלֵּיל לְמִתַּן לַאֲבָהָתָךְ׃ 9 אֲרֵי תִיטַּר יָת כָּל תַּפְקֶדְתָּא הָדָא
לְמֶעְבְּדַהּ דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ וּלְמְהָךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא וְתוֹסֵיף לָךְ עוֹד תְּלָת קִרְוִין עַל תְּלָת אִלֵּין׃
10 וְלָא יִשְׁתְּפֵיךְ דַּם זַכַּאי בְּגוֹ אַרְעָךְ דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא וִיהֵי עֲלָךְ חוֹבַת דִּין דִּקְטוֹל׃ 11 וַאֲרֵי יְהֵי גְבַר סָנֵי לְחַבְרֵיהּ וְיִכְמוֹן לֵיהּ
וִיקוּם עֲלוֹהִי וְיִקְטְלִינֵּהּ נְפַשׁ וִימוּת וְיֶעֱרוֹק לַחֲדָא מִן קִרְוַיָּא הָאִלֵּין׃ 12 וְיִשְׁלְחוּן סָבֵי קַרְתֵּיהּ וְיִדְבְּרוּן יָתֵיהּ מִתַּמָּן וְיִמְסְרוּן יָתֵיהּ
בְּיַד גָּאֵל דְּמָא וִימוּת׃ 13 לָא תְחוּס עֵינָךְ עֲלוֹהִי וּתְפַלֵּי אַשְׁדֵי דַּם זַכַּי מִיִּשְׂרָאֵל וְיִטַב לָךְ׃ 14 לָא תְשַׁנֵּי תְּחוּמָא
דְּחַבְרָךְ דִּתְחִימוּ קַדְמָאֵי בְּאַחְסָנְתָךְ דְּתַחְסִין בְּאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמֵירְתַהּ׃ 15 לָא יְקוּם סָהִיד חַד בִּגְבַר לְכָל
עֲוָיָן וּלְכָל חוֹבִין בְּכָל חֵטְא דְּיֶחְטֵי עַל מֵימַר תְּרֵין סָהֲדִין אוֹ עַל מֵימַר תְּלָתָא סָהֲדִין יִתְקַיַּים פִּתְגָּמָא׃ 16 אֲרֵי יְקוּם
סָהִיד שְׁקַר בִּגְבַר לְאַסְהָדָא בֵיהּ סַסְטָיָא׃ 17 וִיקוּמוּן תְּרֵין גֻּבְרַיָּא דִּילְהוֹן דִּינָא קֳדָם יְיָ וּקְדָם כַּהֲנַיָּא וְדַיָּנַיָּא דִּיהוֹן
בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן׃

‡ Et qui intrauerit cum proximo suo in syluam ad 5
congreganda ligna, et percussa fuerit manus eius se-
curi scindentis lignum, & excidens ferrum à ligno
percusserit proximum, & mortuus fuerit, hic con-
fugiet in vnam vrbium harum, & viuet:
‡ Vt non persequens propinquus sanguine post 6
homicidam, quoniam inflammatus est corde suo, &
apprehendat eum, si longior fuerit via, & percu-
tiat eius animam, & moriatur. & huic non est iu-
dicium mortis; quoniam non odio habens erat illum
ante heri & ante tertium.
‡ Propter hoc ego tibi præcipio verbum hoc, di- 7
cens: Tres vrbes diuides tibi.
‡ Si autem dilatauerit dominus Deus tuus ter- 8
minos tuos, quemadmodum iurauit patribus tuis,
& dederit tibi Dominus cunctam terram quam
dixit Dominus se daturum patribus tuis: ‡ Si au- 9
dieris vt facias omnia præcepta hæc, quæ ego præci-
pio tibi hodie, vt diligas dominum Deum tuum, vt
ambules in omnibus viis eius omnibus diebus, &
addes tibi adhuc tres ciuitates ad tres istas.
‡ Et non effundetur sanguis innoxius super ter- 10
ram, quam dominus Deus tuus dat tibi in possessio-
nem, & non erit in te sanguinis reus.
‡ Si autem fuerit homo odio habens proximum 11
suum, & insidians illi, & insurrexerit contra il-
lum, & percusserit eius animam, & mortuus fue-
rit, & fugerit ad vnam vrbium istarum:
‡ Et accipient eum illinc, & tradent illum in 12
manus propinquo sanguine, & morietur.
‡ Non parcet oculus tuus super eum: et purgabis 13
sanguinem innoxium ex Israel, & bene tibi erit.
‡ Non commouebis terminos proximi tui, quos 14
fixerunt priores te in possessione tua, quam possedisti
in terra quam dñs Deus tuus dat tibi in possessio-
nem. ‡ Non stabit testis vnus ad testificandum 15
contra hominem secundum omne facinus, & secun-
dum omne peccatum, & secundum omne delictum
quod peccauerit. in ore duorum testiũ et in ore triũ
testium stabit omne verbum. ‡ Si autẽ steterit testis 16
iniustus contra hominem, accusans eum impietatis:
‡ Et stabunt duo homines, quibus est ipsis con- 17
trouersia coram Domino, & coram sacerdotibus, et
coram iudicibus qui fuerint in diebus illis:

5 ‡ καὶ ὃς ἂν εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ εἰς τὸν δρυμὸν συ-
ναγαγεῖν ξύλα, καὶ ἐκκρουσθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τῇ ἀξίνῃ κόπτοντος
τὸ ξύλον, καὶ πεσὸν τὸ σιδήριον ἀπὸ τοῦ ξύλου, τύχῃ τοῦ πλησίον,
καὶ ἀποθάνῃ, οὗτος καταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ
6 ζήσεται· ‡ ἵνα μὴ διώξας ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος ὀπίσω τοῦ
φονεύσαντος, ὅτι παρατεθέρμανται τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ κατα-
λάβῃ αὐτόν, ἐὰν μακροτέρα ᾖ ἡ ὁδός, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ τὴν
ψυχήν, καὶ ἀποθάνῃ. καὶ τούτῳ οὐκ ἔστι κρίσις θανάτου, ὅτι
οὐ μισῶν ἦν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης.
7 ‡ διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων, τρεῖς
πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ.
8 ‡ ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, ὃν τρόπον
ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δῷ σοι κύριος πᾶσαν τὴν γῆν,
ἣν εἶπε κύριος δοῦναι τοῖς πατράσι σου·
9 ‡ ἐὰν εἰσακούσῃς ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ
ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύε-
σθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ προσ-
θήσεις σεαυτῷ ἔτι τρεῖς πόλεις πρὸς τὰς τρεῖς ταύτας.
10 ‡ καὶ οὐκ ἐκχυθήσεται αἷμα ἀναίτιον ἐπὶ τὴν γῆν, ἣν κύ-
ριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν σοὶ αἵματι
11 ἔνοχος. ‡ ἐὰν δὲ γένηται ἄνθρωπος μισῶν τὸν πλησίον
αὐτοῦ, καὶ ἐνεδρεύων αὐτόν, καὶ ἐπαναστῇ ἐπ' αὐτόν, καὶ πατάξῃ
αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ φύγῃ εἰς μίαν τῶν πόλεων
12 τούτων· ‡ καὶ λήψονται αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ παραδώσουσιν αὐ-
τὸν εἰς χεῖρας τῷ ἀγχιστεύοντι τοῦ αἵματος, καὶ ἀποθανεῖται.
13 ‡ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, καὶ καθαριεῖς τὸ
αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ἰσραήλ, καὶ εὖ σοι ἔσται.
14 ‡ οὐ μετακινήσεις ὅρια τοῦ πλησίον σου, ἃ ἔστησαν οἱ πρό-
τερόν σου ἐν τῇ κληρονομίᾳ σου, ἣν κατεκληρονόμησας ἐν
τῇ γῇ ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ.
15 ‡ οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ
πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα, καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρ-
τίαν, ἣν ἂν ἁμάρτῃ. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἐπὶ στό-
ματος τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.
16 ‡ ἐὰν δὲ καταστῇ μάρτυς ἄδικος κατὰ ἀνθρώπου, καταλέ-
γων αὐτοῦ ἀσέβειαν·
17 ‡ καὶ στήσονται οἱ δύο ἄνθρωποι, οἷς ἐστιν αὐτοῖς ἡ ἀντιλο-
γία ἔναντι κυρίου, καὶ ἔναντι τῶν ἱερέων, καὶ ἔναντι τῶν κρι-
τῶν, οἳ ἂν ὦσιν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et qui ingressus fuerit cum proximo suo in syluam vt succidat ligna, & ferrum fugerit manum eius succidendo ligna, & elapsum fuerit fer-
rum de manubrio, & inuenerit proximum eius, & mortuus fuerit, ille fugiat ad vnam vrbium istarum, & viuet: 6 Ne fortè perse-
quatur propinquus sanguinis homicidam, cùm incaluerit cor eius, & apprehendat eum, si longa fuerit via, & occidat animam eius, qui non est reus
iudicij mortis: quoniam non oderat illum ab heri & nudiustertius. 7 Ideò ego præcipio tibi, dicens: Tres ciuitates separabis tibi.
8 Et quando dilatauerit dominus Deus tuus terminum tuum, sicut iurauit patribus tuis, & dederit tibi omnem terram quam locutus est vt da-
ret patribus tuis: 9 Si custodieris omnia præcepta hæc, vt facias quæ ego præcipio tibi hodie, vt diligas dominum Deum tuum,
& vt ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo omnibus diebus, addes tibi alias tres ciuitates præter tres illas.
10 Et non effundetur sanguis innocens in medio terræ tuæ, quam dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem: ne sit in te reatus iudicij mortis.
11 Et quando vir oderit proximum suum, & insidiatus fuerit ei, & surrexerit contra eum & occiderit animam eius, & mortuus fuerit, & fugerit
ad vnam de ciuitatibus istis: 12 Mittent seniores ciuitatis illius, & tollent eum indè, & tradent eum in manu propinqui sanguinis,
vt moriatur. 13 Non parcat ei oculus tuus: & auferes effundentem sanguinem innocentem de Israel, vt benè sit tibi.
14 Non transferas terminum proximi tui quem constituerunt priores in possessione tua, quam possidebis in terra quam dominus Deus tuus
dabit tibi vt possideas eam. 15 Non stabit testis vnus contra virum in omnibus iniquitatibus & in omnibus delictis, & in om-
ni peccato quod peccauerit: sed in ore duorum aut trium testium stabit verbum. 16 Si steterit testis falsus contra virum
vt testificetur contra eum præuaricationem: 17 Stabunt duo viri quorum est causa coram Domino, & coram sacerdotibus & iu-
dicibus qui fuerint in diebus illis:

18 * וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד־שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר
19 עָנָה בְאָחִיו׃ * וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת
20 לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ * וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ
וְיִרָאוּ וְלֹא־יֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה
21 בְּקִרְבֶּךָ׃ * וְלֹא תָחוֹס עֵינֶךָ נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ עַיִן בְּעַיִן
שֵׁן בְּשֵׁן יָד בְּיָד רֶגֶל בְּרָגֶל׃

כ

1 * כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
אֹיְבֶךָ וְרָאִיתָ סוּס וָרֶכֶב עַם רַב מִמְּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם
כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
2 * וְהָיָה כְּקָרָבְכֶם אֶל־הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר
3 אֶל־הָעָם׃ * וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם
קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֵיכֶם אַל־יֵרַךְ
לְבַבְכֶם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּחְפְּזוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם׃
4 * כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם
לָכֶם עִם־אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם׃
5 * וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר
בָּנָה בַיִת־חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־
6 יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יַחְנְכֶנּוּ׃ * וּמִי־הָאִישׁ
אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־
7 יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יְחַלְּלֶנּוּ׃ * וּמִי־הָאִישׁ
אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־
8 יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה׃ * וְיָסְפוּ
הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ
הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב אֶחָיו
9 כִּלְבָבוֹ׃ * וְהָיָה כְּכַלֹּת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם׃
10 * כִּי־תִקְרַב אֶל־עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ
לְשָׁלוֹם׃

18 *Cumque diligentissimè perscrutantes inue-
nerint falsum testem dixisse contra fratrẽ suũ
19 mendacium, *Reddent ei sicut fratri suo fa-
cere cogitauit: & auferes malũ de medio tui:
20 *Vt audiẽtes cæteri, timorem habeant, & ne-
21 quaquam talia audeant facere. *Non misere-
beris eius: sed animam pro anima, oculum Exo. 21. Leui. 24. Mat. 5.
pro oculo, dentem pro dente, manum pro ma
nu, pedem pro pede exiges.

CAP. XX.

1 A SI exieris ad bellum contra hostes tuos, &
videris equitatus & currus, & maiorẽ quàm
tu habeas aduersarij exercitus multitudinem,
non timebis eos: quia dominus Deus tuus te-
2 cum est, qui eduxit te de terra Ægypti. *Ap-
propinquante autem iam prælio, stabit sacer-
dos ante aciem, & sic loquetur ad populum:
3 *Audi Israel: Vos hodie contra inimicos ve-
stros pugnam committitis: non pertimescat
cor vestrũ: nolite metuere, nolite cedere, nec
4 formidetis eos: *Quia dominus Deus vester
in medio vestri est, & pro vobis contra aduer
sarios dimicabit, vt eruat vos de periculo.
5 *Duces quoque per singulas turmas audien-
te exercitu proclamabũt: Quis est homo qui
B ædificauit domum nouam, & non dedicauit
eam? Vadat & reuertatur in domum suam, ne
fortè moriatur in bello, & alius dedicet eam.
6 *Quis est homo qui plãtauit vineã, & necdũ
fecit eã esse cõmunẽ, de qua vesci omnibus li-
ceat? Vadat & reuertatur in domũ suã, ne for-
tè moriatur in bello, & alius homo eius fun-
7 gatur officio. *Quis est homo qui despõdit v-
xorẽ, & nõ accepit eã? Vadat & reuertatur in
domũ suã, ne fortè moriatur in bello, & alius
8 homo accipiat eã. *His dictis addẽt reliqua &
loquentur ad populũ: Quis est homo formi-
dolosus & corde pauido? vadat & reuertatur
in domum suam, ne pauere faciat corda fra-
trum suorũ, sicut ipse timore perterritus est.
9 *Cumq; siluerint duces exercitus, & finem lo
quendi fecerint, vnusquisq; suos ad bellandũ
10 cuneos preparabit. *Si quãdo accesseris ad ex-
pugnandã ciuitatẽ, offeres ei primùm pacem.

תרגום אונקלוס

18 וְיִתְבְּעוּן דַיָּנַיָּא יָאוּת וְהָא סָהִיד שְׁקַר סַהֲדָא שִׁקְרָא אַסְהֵיד בְּאָחוּהִי׃ 19 וְתַעְבְּדוּן לֵיהּ כְּמָא דְחַשִּׁיב לְמֶעְבַּד לַאֲחוּהִי וּתְפַלֵּי עָבֵיד
דְבִישׁ מִבֵּינָךְ׃ 20 וּדְיִשְׁתַּאֲרוּן יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא יוֹסְפוּן לְמֶעְבַּד עוֹד כְּפִתְגָמָא בִישָׁא הָדֵין בֵּינָךְ׃ 21 וְלָא תְחוּס עֵינָךְ נַפְשָׁא חֲלָף נַפְשָׁא
עֵינָא חֲלָף עֵינָא שִׁנָּא חֲלָף שִׁנָּא יְדָא חֲלָף יְדָא רִגְלָא חֲלָף רִגְלָא׃

כ

1 אֲרֵי תִפּוֹק לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְתֶחֱזֵי סוּסָוָן
וּרְתִיכִין עַם סַגֵּי מִנָּךְ לָא תִדְחַל מִנְּהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ בְּסַעְדָּךְ דְּאַסְקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 2 וִיהֵי כְּמִקְרַבְכוֹן לְאַגָּחָא קְרָבָא וְיִתְקָרֵב
כַּהֲנָא וִימַלֵּיל עִם עַמָּא׃ 3 וְיֵימַר לְהוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתּוּן מִתְקָרְבִין יוֹמָא דֵין לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לָא יְזוּעַ לִבְּכוֹן לָא תִדְחֲלוּן וְלָא
תִתְבַּהֲתוּן וְלָא תִתַּבְרוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן׃ 4 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ דִּמְדַבַּר קֳדָמֵיכוֹן לְאַגָּחָא לְכוֹן קְרָב עִם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לְמִפְרַק יָתְכוֹן׃ 5 וִימַלְּלוּן
סָרְכַיָּא עִם עַמָּא לְמֵימַר מַן גַּבְרָא דִּבְנָא בֵּיתָא חַדְתָּא וְלָא חַנְכֵיהּ יְהָךְ וִיתוּב לְבֵיתֵיהּ דִּילְמָא יִתְקְטֵל בִּקְרָבָא וּגְבַר אוּחֲרָן יַחְנְכִינֵּיהּ׃ 6 וּמַן
גַּבְרָא דִנְצַב כַּרְמָא וְלָא אַחְלֵיהּ יְהָךְ וִיתוּב לְבֵיתֵיהּ דִּלְמָא יִתְקְטֵל בִּקְרָבָא וּגְבַר אוּחֲרָן יַחְלִינֵּיהּ׃ 7 וּמַן גַּבְרָא דַאֲרַס אִתְּתָא וְלָא נַסְבַהּ יְהָךְ
וִיתוּב לְבֵיתֵיהּ דִּלְמָא יִתְקְטֵל בִּקְרָבָא וּגְבַר אוּחֲרָן יִסְּבִינַּהּ׃ 8 וְיוֹסְפוּן סָרְכַיָּא לְמַלָּלָא עִם עַמָּא וְיֵימְרוּן מַן גַּבְרָא דְדָחֵיל וּתְבִיר לִבָּא יְהָךְ וִיתוּב
לְבֵיתֵיהּ וְלָא יִתְּבַר יָת לִבָּא דַאֲחוּהִי כְּלִבֵּיהּ׃ 9 וִיהֵי כַּד יְשֵׁיצוּן סָרְכַיָּא לְמַלָּלָא עִם עַמָּא וִימַנּוּן רַבָּנֵי חֵילָא בְּרֵישׁ עַמָּא׃ 10 אֲרֵי תִקְרַב לְקַרְתָּא
לְאַגָּחָא קְרָבָא עֲלַהּ וְתִקְרֵי לַהּ מִלִּין דִשְׁלָם׃

Et perſcrutati fuerint iudices diligenter, & 18
ecce teſtis iniuſtus teſtificatus eſt iniuſta, cõtra ſtetit
aduerſus fratrem ſuum: Et facietis illi quemad- 19
modum nequiter cogitauerat facere contra fratrem
ſuum: & auferetis malum ex vobis ipſis.
Et reliqui audientes timebunt, & non addent 20
vltrà facere ſecundùm verbum malum hoc in vobis.
Non parcet oculus tuus ſuper eum: animã pro 21
anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum
pro manu, pedem pro pede: ſecundùm quod dederit
maculam proximo, ſic dabitis illi.

CAP. XX.

SI autem exieris in bellum contra hoſtes tuos, & 1
videris equitatum, & aſcenſorem & populum
maiorem te, non timebis ab eis: quoniam dominus
Deus tuus tecum, qui eduxit te de terra Ægypti.
Et erit quando appropinquaueris prælio, & ac- 2
cedens ſacerdos, loquetur populo: Et dicet ad 3
eos: Audi, Iſrael: Vos acceditis hodie in pugnam con
tra inimicos veſtros: ne diſſoluatur cor veſtrum, ne-
que timeatis, neque turbemini, neque declinetis à fa
cie eorum: Quoniam dominus Deus veſter qui 4
præit vobiſcum, debellabit vobis inimicos veſtros,
& ſaluabit vos. Et loquentur ſcribæ ad po- 5
pulum, dicentes: Quis homo qui ædificauit domum
nouam, & non dedicauit eam? vadat & reuerta-
tur in domum ſuam, ne moriatur in bello, & homo
alius dedicabit eam.
Et quis homo qui plantauit vineam, & non 6
lætatus eſt ex ea? vadat & reuertatur in domum
ſuam, ne moriatur in bello, & homo alius lætabitur
ex ea.
Et quis homo qui deſpondit vxorem, & non 7
accepit eam? vadat et reuertatur in domum ſuam,
ne moriatur in bello, & homo alius accipiet eam.
Et addent ſcribæ loqui ad populum, et dicent: 8
Quis homo metuens & timidus corde? vadat &
reuertatur in domum ſuam, ne pauere faciat cor fra
tris ſui, ſicut & ſuum.
Et erit quando ceſſauerint ſcribæ loquentes ad 9
populum, & conſtituent principes exercitus præce-
dentes populum.
Si autem acceſſeris ad ciuitatem ad expugnan- 10
dum eam, & vocabis eos cum pace.

18 καὶ ἐξετάσωσιν οἱ κριταὶ ἀκριβῶς, καὶ ἰδοὺ μάρτυς ἄ-
δικος ἐμαρτύρησεν ἄδικα, ἀντέστη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ·
19 καὶ ποιήσετε αὐτῷ ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.
20 καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται, καὶ οὐ προσθή-
σουσιν ἔτι ποιεῖν κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν.
21 οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτῷ, ψυχὴν ἀντὶ ψυ-
χῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα
ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ ποδός, καθ᾽ ὅτι ἂν δῷ μῶμον τῷ πλη-
σίον, οὕτω δώσετε αὐτῷ.

κ΄.

1 Εὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἴ-
δῃς ἵππον καὶ ἀναβάτην καὶ λαὸν πλείονά σου, οὐ φοβηθήσῃ
ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ, ὁ ἀναβιβάσας σε ἐκ
2 γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔσται ὅταν ἐγγίσῃς τῷ πολέμῳ, καὶ
3 προσεγγίσας ὁ ἱερεὺς, λαλήσει τῷ λαῷ· καὶ ἐρεῖ πρὸς
αὐτοὺς, ἄκουε ἰσραὴλ, ὑμεῖς προσπορεύεσθε σήμερον εἰς πό-
λεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν μὴ ἐκλυέσθω ἡ καρδία ὑμῶν,
μὴ φοβεῖσθε μηδὲ θροεῖσθε μηδὲ ἐκκλίνητε ἀπὸ προσώπου αὐ-
4 τῶν· ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ προπορευόμενος μεθ᾽ ὑ-
μῶν συνεκπολεμήσει ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ διασώσει ὑμᾶς.
5 καὶ λαλήσουσιν οἱ γραμματεῖς πρὸς τὸν λαὸν, λέγον-
τες, τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ οἰκοδομήσας οἰκίαν καινὴν, καὶ οὐκ ἐνε-
καίνισεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος ἐγκαι-
6 νιεῖ αὐτήν. καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶ-
να, καὶ οὐκ ηὐφράνθη ἐξ αὐτοῦ; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω
εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος
7 ἕτερος εὐφρανθήσεται ἐξ αὐτοῦ. καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος ὅστις
μεμνήστευται γυναῖκα καὶ οὐκ ἔλαβεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ
ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέ-
8 μῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος λήψεται αὐτήν. καὶ προσθήσουσιν
οἱ γραμματεῖς λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἐροῦσι, τίς ὁ ἄνθρω-
πος ὁ φοβούμενος καὶ δειλὸς τῇ καρδίᾳ; πορευέσθω καὶ ἀποστρα-
φήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἵνα μὴ δειλιάνῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀδελ-
9 φοῦ αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ τὴν ἑαυτοῦ. καὶ ἔσται ὅταν παύσωνται οἱ γραμ-
ματεῖς λαλοῦντες πρὸς τὸν λαόν, καὶ καταστήσουσιν ἄρχοντας
10 τῆς στρατιᾶς προηγουμένους τοῦ λαοῦ. ἐὰν δὲ προσέλθῃς πρὸς
πόλιν ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν, καὶ καλέσῃ αὐτοὺς μετ᾽ εἰρήνης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Et requirent iudices diligenter: & ſi teſtis falſus fuerit, & teſtimonium falſum teſtificatus eſt contra fratrem ſuum;
[19] Facietis ei ſicut cogitauit facere fratri ſuo: & auferes facientem quod malum eſt de medio tui.
[20] Et qui relicti fuerint audient, & timebunt; & non addent vt faciant vltrà iuxta verbum hoc peſſimum in medio tui.
[21] Non parcat ei oculus tuus: ſed dabis animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede.

CAP. XX.

SI exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videris equos & quadrigas, & populum multum magis quàm tu es, ne timeas eos: quoniam verbum
domini Dei tui eſt in auxilium tuum, qui eduxit te de terra Ægypti. [2] Et cùm appropinquaueritis ad pugnam, accedet ſacerdos & loque-
tur ad populum: [3] Et dicet ei: Audi, Iſrael: Vos acceditis hodie ad pugnam contra inimicos veſtros: ne commoueatur cor veſtrum, neque ti-
meatis, neque conturbemini, nec terreamini à facie eorum: [4] Quoniam dominus Deus veſter ipſe dux erit coram vobis, vt pugnet pro vobis
cum inimicis veſtris, vt eruat vos. [5] Et loquentur duces ad populum, dicentes: Quis eſt vir qui ædificauit domum nouam, & non dedicauit
eam? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne fortè occidatur in bello, & vir alius dedicet illam. [6] Et quis eſt vir qui plantauit vineam, & non
fecit eam eſſe communem? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne occidatur in bello, & vir alius faciat eam eſſe communem. [7] Et quis eſt vir
qui deſpondit vxorem, & non accepit eam? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne fortè occidatur in bello, & vir alius accipiat eam. [8] Et addent
duces loqui ad populum, & dicent: Quis eſt vir qui timidus eſt & formidoloſus corde? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne formidare faciat cor
fratrum ſuorum ſicut cor eius. [9] Et cùm conſumauerint duces loqui ad populum, conſtituent principes exercitus in capite populi.
[10] Cùm acceſſeris ad expugnandam vrbem, vocabis eam verbis pacificis.

11 * וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם תַּעַנְךָ וּפָתְחָה לָךְ וְהָיָה
כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס וַעֲבָדוּךָ׃
12 * וְאִם־לֹא תַשְׁלִים עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה
13 וְצַרְתָּ עָלֶיהָ׃ * וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ
14 וְהִכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־חָרֶב׃ * רַק הַנָּשִׁים
וְהַטַּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָעִיר כָּל־שְׁלָלָהּ
תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
15 אֱלֹהֶיךָ לָךְ׃ * כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הֶעָרִים הָרְחֹקֹת
מִמְּךָ מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־מֵעָרֵי הַגּוֹיִם־הָאֵלֶּה הֵנָּה׃
16 * רַק מֵעָרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
17 נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לֹא תְחַיֶּה כָּל־נְשָׁמָה׃ * כִּי־
הַחֲרֵם תַּחֲרִימֵם הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי
18 וְהַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * לְמַעַן אֲשֶׁר
לֹא־יְלַמְּדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר
עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם וַחֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
19 * כִּי־תָצוּר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים
לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא־תַשְׁחִית אֶת־עֵצָהּ לִנְדֹּחַ
עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם
20 עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר׃ * רַק עֵץ אֲשֶׁר־תֵּדַע
כִּי־לֹא־עֵץ מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרָתָּ וּבָנִיתָ
מָצוֹר עַל־הָעִיר אֲשֶׁר־הִוא עֹשָׂה עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד
רִדְתָּהּ׃

כא

1 * כִּי־יִמָּצֵא
חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ
2 נֹפֵל בַּשָּׂדֶה לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ׃ * וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ
וְשֹׁפְטֶיךָ וּמָדְדוּ אֶל־הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הֶחָלָל׃
3 * וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל־הֶחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר
הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא־עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־
מָשְׁכָה בְּעֹל׃

11 * Si receperit & aperuerit tibi portas, cun-
ctus populus qui in ea eſt ſaluabitur, & ſer-
12 uiet tibi ſub tributo. *Sin autem fœdus inire
noluerit, & cœperit contra te bellum, oppug-
13 nabis eam: *Cumque tradiderit dñs Deus tuꝰ
illam in manu tua, percuties omne quod in
14 ea generis maſculini eſt in ore gladij; * Abſq;
mulieribus & infantibus, iumentis, & cæteris
quæ in ciuitate ſunt. Omnem prædam exerci-
tui diuides, & comedes de ſpoliis hoſtiũ tuo-
rum, quæ dominus Deus tuus dederit tibi.
15 * Sic facies cunctis ciuitatibus quæ à te pro-
cul valdè ſunt, & nõ ſunt de his vrbibus quas
16 in poſſeſſionem accepturus es. * De his autẽ
D ciuitatibus quæ dabuntur tibi, nullum om-
17 ninò permittes viuere: *Sed interficies in ore
gladij, Ethæum videlicet & Ammorræum, &
Chananæum, Pherezæum, & Euæum, & Iebu
ſæum, ſicut præcepit tibi dominus Deus tuus:
18 *Ne fortè doceant vos facere cunctas abomi-
nationes quas ipſi operati ſunt diis ſuis; & pec
cetis in dominum Deum veſtrum.
19 * Quando obſederis ciuitatem multo tem-
pore, & munitionibus circumdederis vt ex-
pugnes eam, non ſuccides arbores de qui-
bus veſci poteſt, nec ſecuribus per circuitum
debes vaſtare regionem; quoniam lignum
eſt, & non homo: nec poteſt bellantium con
20 tra te augere numerum. * Si qua autem li-
gna non ſunt pomifera, ſed agreſtia, & in cæ-
teros apta vſus, ſuccide & extrue machinas,
donec capias ciuitatem quæ contra te dimi-
cat.

CAP. XXI.

1 A QVando inuentum fuerit in terra quam do
minus Deus tuus daturus eſt tibi, homi-
nis cadauer occiſi, & ignorabitur cædis reus:
2 * Egredientur maiores natu & iudices tui,
& metientur à loco cadaueris ſingularum per
circuitum ſpacia ciuitatum:
3 * Et quam viciniorem cæteris eſſe perſpe-
xerint, ſeniores ciuitatis illius tollent vitulam
de armento, quæ non traxit iugum, nec ter-
ram ſcidit vomere:

תרגום אונקלוס

11 ויהי אם שלם תתיבינך ותפתח לך ויהי כל עמא דישתכח בה יהון לך למסקי מסין ויפלחונך׃ 12 ואם לא תשלים עימך ותעביד
עימך קרבא ותצור עלה׃ 13 וימסרינה יי אלהך בידך ותמחי ית כל דכורה לפתגם דחרב׃ 14 לחוד נשיא וטפלא ובעירא וכל דיהי
בקרתא כל עדאה תיבוז לך ותיכול ית עדאה דסנאך דיהב יי אלהך לך׃ 15 כן תעביד לכל קרויא דרחיקין מינך לחדא דלא מקרוי
עממיא האלין אינון׃ 16 לחוד מקרוי עממיא האלין דיי אלהך יהיב לך אחסנא לא תיחי כל נשמא׃ 17 ארי גמרא תגמרינון חיתאי
ואמוראי כנענאי ופריזאי חיואי ויבוסאי כמא דפקדך יי אלהך׃ 18 בדיל דלא יילפון יתכון למעבד ככל תועבתהון דעבדין לטעותהון
ותחובון קדם יי אלהכון׃ 19 ארי תצור לקרתא יומין סגיאין לאגחא עלה למכבשה לא תחבל ית אילנה לארמא עלוהי ברזלא ארי
מיניה תיכול ויתיה לא תקוץ ארי לא כאנשא אילן חקלא למיעל מן קדמך בצירא׃ 20 לחוד אילן דתידע ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה
תחבל ותקוץ ותבני כרקומין על קרתא דהיא עבדה עמך קרבא עד דתכבשה׃

כא

1 ארי ישתכח קטילא בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה רמי בחקלא לא ידע מן קטליה׃
2 ויפקון סבך ודינך וימשחון לקרויא די בסחרנות קטילא׃ 3 ותהי קרתא דקריבא לקטילא ויסבון סבי קרתא ההיא עגלת תורין דלא
אתפלח בה דלא נגידת בנירא׃

‡ Et erit siquidem pacifica responderint tibi, & 11
aperuerint tibi, erit cunctus populus qui inuenti
sunt in ea, erunt tibi tributarij & subditi tibi.
‡ Si autem non obedierint tibi, & fecerint con- 12
tra te bellum, & obsidebis eam: ‡ Et tradet eam 13
dominus Deus tuus in manus tuas, et percuties om
ne masculinum illius in nece gladij:
‡ Absque mulieribus & sarcina. & omnia iu- 14
menta, & omnia quæcunque sunt in ciuitate, &
omnem sarcinam diuides tibi: & comedes omnem
prædam hostium tuorum, quos dominus Deus tuus
dat tibi.
‡ Sic facies cunctis ciuitatibus longè existentibus 15
à te valdè, & non de vrbibus gentium harum.
‡ Ecce autem de vrbibus gentium harum, quas 16
dominus Deus tuus dat tibi vt possideas terram
earum, non capietis viuum omne spirans:
‡ Sed anathematizabitis eos, Ethæū, & Amor- 17
ræum, & Chananæum, & Pherezæum, & Euæum
& Iebusæum, & Gergesæum, quemadmodum præ-
cepit tibi dominus Deus tuus:
‡ Vt non doceant vos facere cunctas abomina- 18
tiones eorum, quas fecerunt diis suis, & peccabitis
coram domino Deo vestro.
‡ Si autem obsederis circa ciuitatem diebus plu- 19
ribus vt expugnes eam in captiuitatem eius, non
succides arbores eius, vt immittas in eas ferrum:
sed ab ea comedes, ipsam verò non succides. nun-
quid homo lignum quod in sylua, vt ingrediatur à
facie tua in vallum?
‡ Sed lignum quod scis quod non fructiferum 20
est, hoc perdes, & succides, & extrues vallum con
tra ciuitatem quæ facit aduersum te bellum, quous-
que tradatur.

CAP. XXI.

SI autem inuentus fuerit necatus in terra, quam 1
dominus Deus tuus dat tibi possidendam, qui
ceciderit in campo, & non cognouerunt eum qui
percussit illum:
‡ Egredietur senatus tuus et iudices tui, et me- 2
tientur ad vrbes quæ in circuitu necati:
‡ Et erit vrbs propinqua necato, & accipiet se- 3
natus vrbis illius vitulam ex bobus, quæ non ope-
rata est, & quæ non traxit iugum:

11 ‡ καὶ ἔσαι ἐὰν μὲν εἰρηνικὰ ἀποκριθῶσί σοι, καὶ ἀνοίξω-
σί σοι, ἔσαι πᾶς ὁ λαὸς ὁ εὑρεθέντες ἐν αὐτῇ ἔσονταί σοι φο
ρολογητοὶ καὶ ὑπήκοοί σοι.
12 ‡ ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσωσί σοι καὶ ποιήσωσι πρός σε πόλε-
13 μον, καὶ περικαθιεῖς αὐτήν· ‡ καὶ παραδώσει αὐτὴν κύ-
ριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ πατάξεις πᾶν ἀρ-
14 σενικὸν αὐτῆς ἐν φόνῳ μαχαίρας, ‡ πλὴν τῶν γυναι-
κῶν καὶ τῆς ἀποσκευῆς. καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα
ἂν ὑπάρχει ἐν τῇ πόλει, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν προνο-
μεύσεις σεαυτῷ, καὶ φαγῇ πᾶσαν τὴν προνομὴν τῶν ἐχ-
θρῶν σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.
15 ‡ οὕτω ποιήσεις πάσας τὰς πόλεις τὰς μακρὰν οὔσας ἀπὸ
σοῦ σφόδρα, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων.
16 ‡ ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὧν κύριος ὁ
θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, οὐ ζωγρή-
σετε πᾶν ἐμπνέον·
17 ‡ ἀλλ' ἀναθεματιεῖτε αὐτοὺς, τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἀμορ-
ραῖον, καὶ τὸν χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβου-
σαῖον, καὶ γεργεσαῖον, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός
18 σου· ‡ ἵνα μὴ διδάξωσιν ὑμᾶς ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγ-
ματα αὐτῶν, ὅσα ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἁμαρτήσεσθε
ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.
19 ‡ ἐὰν δὲ περικαθίσῃς περὶ πόλιν ἡμέρας πλείους ἐκπολε
μῆσαι αὐτὴν εἰς κατάληψιν αὐτῆς, οὐκ ἐξολοθρεύσῃ τὰ δέν-
δρα αὐτῆς, ἐπιβαλλεῖν ἐπ' αὐτὰ σίδηρον, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ φαγῇ,
αὐτὸ δὲ οὐκ ἐκκόψῃς. μὴ ἄνθρωπος τὸ ξύλον τὸ ἐν τῷ δρυμῷ
20 εἰσελθεῖν ἀπὸ προσώπου σου εἰς τὸν χάρακα; ‡ ἀλλὰ τὸ ξύ-
λον ὃ ἐπίστασαι ὅτι οὐ καρπόβρωτόν ἐστι, τοῦτο ἐξολοθρεύσεις καὶ
ἐκκόψεις καὶ οἰκοδομήσεις χαράκωσιν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἥτις
ποιεῖ πρός σε τὸν πόλεμον, ἕως ἂν παραδοθῇ.

κα'.

1 ‡ Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ ᾗ κύριος ὁ θεός
σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ
οἴδασι τὸν πατάξαντα αὐτόν·
2 ‡ ἐξελεύσεται ἡ γερουσία σου καὶ οἱ κριταί σου, καὶ ἐκμε-
τρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τοῦ τραυματίου·
3 ‡ καὶ ἔσαι ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ τραυματίᾳ, καὶ λήψε-
ται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ
εἴργασαι, καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσεν ζυγόν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et si pacificè responderit tibi, & aperuerit tibi, omnis populus qui inuentus fuerit in ea, erunt tibi tributarij, & seruient tibi.
12 Et si non fecerit pacem tecum, & fecerit bellum aduersum te, obsidebis eam: 13 Et tradet eam dominus Deus tuus in manu tua: & percuties omnes masculos eius in ore gladij: 14 Veruntamen mulieres & paruulos, & iumenta, & omnia quæ fuerint in ciuitate, & omnia spolia eius diripies tibi: & comedes spolia inimicorum tuorum quæ dedit tibi dominus Deus tuus.
15 Sic facies cunctis ciuitatibus quæ longè sunt à te, quæ non sunt de ciuitatibus populorum istorum: 16 Sed in ciuitatibus populorum istorum, quos dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem, nullam animam permittes viuere: 17 Sed destrues eos, Ethęos scilicet & Amorræos, & Chananæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebusæos, sicut præcepit tibi dominus Deus tuus:
18 Vt non doceant vos facere iuxta omnes abominationes suas quas faciebant idolis suis, & peccetis coram domino Deo vestro.
19 Quando obsederis ciuitatem diebus multis vt expugnes eam & vt subiicias eam, non dissipabis arbores eius, neque leuabis super eas ferrum: ex illis enim comedes, & eas non succides: quoniam non est sicut homo arbor agri, vt veniat contra te in obsidionem.
20 Attamen arbor quam scis quòd non est arbor ex qua vesci potes, ipsam dissipab.s & succides: & ædificabis machinas contra ciuitatem quæ dimicat contra te, donec subiicias eam.

CAP. XXI.

QVando inuentus fuerit in terra, quam dominus Deus tuus dabit tibi vt possideas eam, homo occisus proiectus in agro, & ignoratur quis occidit eum: 2 Egredientur senes tui & iudices tui, & metientur à loco cadaueris vsque ad ciuitates quæ sunt in circuitu occisi.
3 Et erit ciuitas quæ propinquior est occiso, tollent senes ciuitatis illius vitulam boum, qua nullus operatus est, nec traxit iugum:

4 * וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת־הָעֶגְלָה אֶל־
נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ־שָׁם
5 אֶת־הָעֶגְלָה בַּנָּחַל׃ * וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי
כִּי בָם בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם יְהוָה
6 וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל־רִיב וְכָל־נָגַע׃ * וְכֹל זִקְנֵי
הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל־הֶחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם
7 עַל־הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַנָּחַל׃ * וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ
8 לֹא שָׁפְכָה אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ׃ * כַּפֵּר
לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ יְהוָה וְאַל־תִּתֵּן דָּם
נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם׃
9 וְאַתָּה תְּבַעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר
בְּעֵינֵי יְהוָה׃
10 * כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ׃
11 * וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת־תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ בָהּ
12 וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה׃ * וַהֲבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ
וְגִלְּחָה אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ׃
13 * וְהֵסִירָה אֶת־שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתֶךָ
וּבָכְתָה אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יֶרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא
14 אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה׃ * וְהָיָה
אִם־לֹא חָפַצְתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא־
תִמְכְּרֶנָּה בַּכָּסֶף לֹא־תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ׃
15 * כִּי־תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה
וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ־לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה
16 וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לַשְּׂנִיאָה׃ * וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ
אֶת־בָּנָיו אֵת אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־
הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר׃
17 * כִּי אֶת־הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֶת לוֹ פִּי שְׁנַיִם
בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ כִּי־הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט
הַבְּכֹרָה׃

4 * Et ducent eam ad vallem aſperam atque ſaxoſam, quæ nunquam arata eſt, nec ſementem recepit, & cędent in ea ceruices vitulæ.
5 * Accedentque ſacerdotes filij Leui, quos ęlegerit dominus Deus tuus vt miniſtrent ei, & benedicant in nomine eius: & ad verbum eorum omne negotium pendet; & quicquid mundum vel immundum eſt iudicetur.
6 * Et venient maiores natu ciuitatis illius B ad interfectum; lauabuntque manus ſuas ſuper vitulam quæ in valle percuſſa eſt:
7 * Et dicent: Manus noſtræ non effuderunt ſanguinem hunc, nec oculi viderunt.
8 * Propitius eſto populo tuo Iſrael quem redemiſti Domine, & nō reputes ſanguinem innocentem in medio populi tui Iſrael: & auferetur ab eis reatus ſanguinis.
9 * Tu autē alienus eris ab innocentis cruore qui fuſus eſt, cùm feceris quod pręcepit Do-
10 minus. * Si egreſſus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in manu tua, captiuoſque duxeris,
11 * Et videris in numero captiuorum mulie- C rem pulchram, & adamaueris eam, voluerіſ-
12 que habere vxorem, * Introduces eam in domum tuam: quæ radet cęſariem, & circun-
13 cidet vngues: * Et deponet veſtem in qua capta eſt, ſedeſque in domo tua flebit patrem & matrem ſuam vno menſe; & poſteà intrabis ad eā, dormieſq; cum illa, & erit vxor tua.
14 * Si autem poſteà non ſederit animo tuo, dimittes eam liberam: nec vēdere poteris pecunia, nec opprimere per potentiam, quia hu-
15 miliaſti eam. * Si habuerit homo vxores duas, vnam dilectam, & alteram odioſam, genueritque ex eis liberos, & fuerit filius odioſæ primogenitus:
16 * Volueritque ſubſtantiam inter filios ſuos diuidere, nō poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odioſæ:
17 * Sed filium odioſæ agnoſcet primogenitum, dabitque ei de his quæ habuerit cuncta duplicia. iſte eſt enim principium liberorum D eius, & huic debentur primogenita.

תרגום אונקלוס

4 וְיַחֲתוּן סָבֵי קַרְתָּא הַהִיא יַת עֶגְלְתָא לְנַחְלָא בַּיִיר דְּלָא יִתְפְּלַח בֵּיהּ וְלָא יִזְדְּרַע וְיִקְפּוּן תַּמָּן יַת עֶגְלְתָא בְּנַחְלָא׃ 5 וְיִתְקָרְבוּן כָּהֲנַיָּא
בְּנֵי לֵוִי אֲרֵי בְהוֹן אִתְרְעִי יְיָ אֱלָהָךְ לְשַׁמָּשׁוּתֵיהּ וּלְבָרָכָא בִּשְׁמָא דַייָ וְעַל מֵימְרֵיהוֹן יְהֵי כָּל דִּין וְכָל מַכְתַּשׁ סְגִירוּ׃ 6 וְכֹל סָבֵי קַרְתָּא הַהִיא
דְּקָרִיבִין לְקְטִילָא יַסְחוֹן יַת יְדֵיהוֹן עַל עֶגְלְתָא דִּנְקִיפָא בְּנַחְלָא׃ 7 וִיתִיבוּן וְיֵימְרוּן יְדָנָא לָא אֲשַׁדָא יַת דְּמָא הָדֵין וְעֵינָנָא לָא חֲזָאָה׃
8 כָּהֲנַיָּא יֵמְרוּן כַּפַּר לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל דִּפְרַקְתָּא יְהוָה וְלָא תִתֵּן חוֹבַת דַּם זַכַּי בְּגוֹ עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וְיִתְכַּפַּר לְהוֹן עַל דְּמָא׃ 9 וְאַתְּ תְּפַלֵּי אַשְׁדֵי
דַּם זַכַּי מִבֵּינָךְ אֲרֵי תַעְבֵּד דְּכָשַׁר קֳדָם יְיָ׃ 10 אֲרֵי תִפּוֹק לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְיִמְסְרִינוּן יְיָ אֱלָהָךְ בִּידָךְ וְתִשְׁבֵּי שִׁבְיְהוֹן׃
11 וְתֶחֱזֵי בְּשִׁבְיָא אִתְּתָא שַׁפִּירַת חֵזוּ וְתִתְרְעֵי בַהּ וְתִסְּבַהּ לָךְ לְאִינְתּוּ׃
12 וְתַעֲלִינַהּ לְגוֹ בֵיתָךְ וּתְגַלַּח יַת רֵישַׁהּ וּתְרַבֵּי יַת טוּפְרַהָא׃
13 וְתַעְדֵּי יַת כְּסוּת שִׁבְיַהּ מִינַהּ וְתֵתֵב בְּבֵיתָךְ וְתִבְכֵּי יַת אֲבוּהָא וְיַת אִמַּהּ יְרַח יוֹמִין וּבָתַר כֵּן תֵּעוֹל לְוָתַהּ וְתִבְעֲלִינַהּ וּתְהֵי לָךְ לְאִתּוּ׃
14 וִיהֵי אִם לָא תִתְרְעֵי בַהּ וְתִפְטְרִינַהּ לְנַפְשַׁהּ וְזַבָּנָא לָא תְזַבְּנִינַהּ בְּכַסְפָּא לָא תִתַּגַּר בַּהּ חֲלָף דְּעַנִּיתַהּ׃
15 אֲרֵי יֶהֶוְיָן לִגְבַר תַּרְתֵּין נְשִׁין חֲדָא רְחוּמְתָא וַחֲדָא שְׂנוּאֲתָא וִילִידָן לֵיהּ בְּנִין רְחוּמְתָא וּשְׂנוּאֲתָא וִיהֵי בְּרָא בֻכְרָא לִסְנוּאֲתָא׃
16 וִיהֵי בְּיוֹמָא דְיַחְסֵין לִבְנוֹהִי יַת דִּיהֵי לֵיהּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְבַכָּרָא יַת בַּר רְחוּמְתָא עַל אַפֵּי בַר שְׂנוּאֲתָא בֻּכְרָא׃
17 אֲרֵי יַת בֻּכְרָא בַּר שְׂנוּאֲתָא יַפְרֵישׁ לְמִתַּן לֵיהּ תְּרֵין חוּלָקִין בְּכֹל דְּיִשְׁתְּכַח לֵיהּ אֲרֵי הוּא רֵישׁ תָּקְפֵּיהּ לֵיהּ חֲזְיָא בְּכֵירוּתָא׃

*Et deducent senatus vrbis illius vitulam in 4
vallem asperam, quæ non culta est neque semina-
tur, & cædent vitulam in valle.
Et accedent sacerdotes Leuitæ, quoniam illos 5
elegit dominus Deus tuus vt astent illi, & bene-
dicant in nomine eius: & in ore eorum erit omnis
controuersia, & omnis lepra:
Et omnis senatus ciuitatis illius qui propin- 6
qui sunt necato, lauabunt manus super caput vitu-
læ percussæ in valle. Et respondentes, dicent: 7
Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, &
oculi nostri non viderunt.
Propitius esto populo tuo Israel, quos redemi- 8
sti, Domine, de terra Ægypti, vt non sit sanguis in-
nocens in populo tuo Israel, & placatus erit eis san-
guis. Tu autem auferes sanguinem innocen- 9
tem ex vobis ipsis, si feceritis bonum & placitum
coram domino Deo tuo.
Si autem exieris in pugnam contra inimicos 10
tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in ma-
nus tuas, & captiuaueris captiuitatem eorum:
Et videris in captiuis mulierem pulchrã forma, 11
& desideraueris eam, et acceperis eam tibi vxorẽ:
Et induces eam intus in domum tuam, & ra- 12
des caput eius, & circuncides vngues illius:
Et auferes vestes captiuitatis eius ab ea: & 13
sedebit in domo tua, & plorabit patrem et matrem
mensis dies: & post hæc intrabis ad eam, & simul
dormies cum ea, & erit tua vxor.
Et erit si non volueris eam, dimittes eam libe- 14
ram, & venditione non vendetur argento: non op-
primes eam, quoniam humiliasti eam.
Si autem fuerint homini duæ vxores, vna 15
earum dilecta, & vna earum odiosa; & pepere-
rint ei dilecta & odiosa, & fuerit filius primoge-
nitus odiosæ:
Et erit qua die diuiserit filiis suis substan- 16
tiam suam, non poterit primogenitum facere fi-
lium dilectæ, contemnens filium odiosæ primoge-
nitum:
Sed primogenitum filium odiosæ agnoscet, vt 17
det ei duplicia de omnibus quæ inuenta fuerint ei:
quoniam hic est principium liberorum eius, & huic
debentur primogenita.*

4 καὶ καταβιβάσουσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν
δάμαλιν εἰς φάραγγα τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασται οὐδὲ σπεί-
ρεται, καὶ νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν φάραγγι·
5 καὶ προσελεύσονται ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐπεξε-
λέξατο κύριος ὁ θεός σου παρεστηκέναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν ἐ-
πὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀν-
τιλογία καὶ πᾶσα ἁφή·
6 καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες
τῷ τραυματίᾳ, νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δα-
μάλεως τῆς νευροκοπηθείσης ἐν τῇ φάραγγι·
7 καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν
τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν.
8 ἵλεως γενοῦ τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, οὓς ἐλυτρώσω κύριε ἐκ
γῆς αἰγύπτου, ἵνα μὴ γένηται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου
ἰσραήλ, καὶ ἐξιλασθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα.
9 σὺ δὲ ἐξαρεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν
ποιήσητε τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου·
10 ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ πα-
ραδῷ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ προνο-
11 μεύσῃς τὴν προνομὴν αὐτῶν· καὶ ἴδῃς ἐν τῇ προνο-
μῇ γυναῖκα καλὴν τῷ εἴδει, καὶ ἐπιθυμήσῃς αὐτῆς, καὶ λά-
12 βῃς αὐτὴν σεαυτῷ γυναῖκα· καὶ εἰσάξεις αὐτὴν ἔνδον εἰς
τὴν οἰκίαν σου, καὶ ξυρήσεις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ περιονυχιεῖς
13 αὐτήν· καὶ περιελεῖς τὰ ἱμάτια τῆς αἰχμαλωσίας αὐ-
τῆς ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ καθιεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ κλαύσεται τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσε-
λεύσῃ πρὸς αὐτὴν καὶ συνοικισθήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται σου γυνή.
14 καὶ ἔσται ἐὰν μὴ θελήσῃς αὐτήν, ἐξαποστελεῖς αὐτὴν ἐ-
λευθέραν, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται ἀργυρίου· οὐκ ἀθετήσεις
αὐτήν, διότι ἐταπείνωσας αὐτήν.
15 ἐὰν δὲ γένωνται ἀνθρώπῳ δύο γυναῖκες, μία αὐτῶν ἠγαπημέ-
νη, καὶ μία αὐτῶν μισουμένη, καὶ τέκωσιν αὐτῷ ἡ ἠγαπημένη καὶ
ἡ μισουμένη, καὶ γένηται υἱὸς πρωτότοκος τῆς μισουμένης·
16 καὶ ἔσται ἣ ἂν ἡμέρα κατακληροδοτῇ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὰ ὑ-
πάρχοντα αὐτοῦ, οὐ δυνήσεται πρωτοτοκεῦσαι τὸν υἱὸν τῆς ἠγαπημέ-
17 νης, ὑπεριδὼν τὸν υἱὸν τῆς μισουμένης τὸν πρωτότοκον· ἀλλὰ
τὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς μισουμένης ἐπιγνώσεται δοῦναι αὐτῷ δι-
πλᾶ ἀπὸ πάντων ὧν ἂν εὑρεθῇ αὐτῷ, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων
αὐτοῦ, καὶ τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτοκεῖα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et deferent senes ciuitatis illius vitulam ad vallem desertam quæ non est culta nec seminata, & cædent ibi ceruicem vitulæ in torrente.

[5] Et accedent sacerdotes filij Leui (quoniam ipsos elegit dominus Deus tuus vt ministrent ei, & vt benedicant in nomine Domini) & iuxta verbum eorum erit omne iudicium, & omnis plaga lepræ: [6] Et omnes senes ciuitatis illius quæ propinquior est interfecto, lauabunt manus suas super vitulam quæ percussa est in valle: [7] Et respondebunt & dicent: Manus nostra non effudit sanguinem hunc, neque oculi nostri viderunt. [8] Sacerdotes dicent: Propitius esto populo tuo Israel, quem redemisti, Domine: & ne des peccatum sanguinis innocentis in medio populi tui Israel. & dimittetur eis reatus sanguinis. [9] Tu autem auferes effundentem sanguinem innocentem de medio tui, cùm feceris quod rectum est coram Domino. [10] Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in manu tua, & captiuaueris captiuitatem eorum: [11] Et videris in captiuitate mulierem pulchram, & adamaueris eam, & acceperis eam tibi in vxorem; [12] Introduces eam in domum tuam, & tondebit caput suum, & crescere dimittet vngues suos. [13] Et auferet à se vestimentum captiuitatis suæ: & habitabit in domo tua, & planget patrem suum & matrem suam mense dierum: & posteà ingredieris ad eã, & eris maritus eius, & ipsa erit tibi in vxorem. [14] Et si posteà nolueris eam, dimittes eam vt liberè eat quocunque voluerit: & non vendes eam argento, neque opprimes eam, eo quòd humiliasti eam. [15] Si fuerint viro duæ vxores, vna dilecta & altera odiosa, & pepererint ei filios dilecta & odiosa, & fuerit filius odiosæ primogenitus; [16] Et euenerit dies in quo hæreditatem diuisurus est filiis suis earum rerum quæ habuerit, non habebit potestatem vt filium dilectæ faciat primogenitum, viuente filio odiosæ primogenito.

[17] Sed filium odiosæ agnoscet primogenitum, vt det ei duplicem portionem in omnibus quæ inuenta fuerint apud eum: quoniam ipse est principium fortitudinis eius; & ei pertinet primogenitura.

18 כי־יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע
בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם׃
19 ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אתו אל־זקני עירו
20 ואל־שער מקמו׃ ואמרו אל־זקני עירו בננו זה
סורר ומרה איננו שמע בקלנו זולל וסבא׃
21 ורגמהו כל־אנשי עירו באבנים ומת ובערת
הרע מקרבך וכל־ישראל ישמעו ויראו׃
22 וכי־יהיה באיש חטא משפט־מות
23 והומת ותלית אתו על־עץ׃ לא־תלין נבלתו על־
העץ כי־קבור תקברנו ביום ההוא כי־קללת
אלהים תלוי ולא תטמא את־אדמתך אשר יהוה
אלהיך נתן לך נחלה׃

כב

1 לא־תראה את־
שור אחיך או את־שיו נדחים והתעלמת מהם השב
2 תשיבם לאחיך׃ ואם־לא קרוב אחיך אליך
ולא ידעתו ואספתו אל־תוך ביתך והיה עמך עד
3 דרש אחיך אתו והשבתו לו׃ וכן תעשה לחמרו
וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל־אבדת
אחיך אשר־תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל
4 להתעלם׃ לא־תראה את־חמור
אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם
5 תקים עמו׃ לא־יהיה כלי־גבר
על־אשה ולא־ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת
יהוה אלהיך כל־עשה אלה׃
6 כי יקרא קן־צפור לפניך בדרך בכל־עץ או על־
הארץ אפרחים או ביצים והאם רבצת על־
האפרחים או על־הביצים לא־תקח האם על־
הבנים׃

18 * Si genuerit homo filium contumacem &
proteruum, qui non audierit patris ac matris
imperium, & coercitus obedire contēpserit,
19 * Apprehendent eum, & ducent ad ſeniores
ciuitatis illius, & ad portam iudicij:
20 * Dicentque ad eos: Filius noster iste proteruus
& contumax eſt: monita noſtra audire
contemnit; comeſſationibus vacat, & luxuriæ
atque conuiuiis.
21 * Lapidibus eum obruet populus ciuitatis,
& morietur: vt auferatis malum de medio
veſtri: & vniuerſus Iſrael audiēs pertimeſcat.
22 * Quando peccauerit homo quod morte
plectendum eſt, & adiudicatus morti appenſus
fuerit in patibulo,
23 * Non permanebit cadauer eius in ligno;
ſed in eadem die ſepelietur: quia maledictus
à Deo eſt qui pendet in ligno: & nequaquam
contaminabis terram tuam, quam dominus
Deus tuus dederit tibi in poſſeſsionem.

CAP. XXII.

1 A NOn videbis bouem fratris tui aut ouem
errantem, & præteribis; ſed reduces fratri
tuo.
2 * Etiam ſi non eſt propinquus frater tuus,
nec noſti eum, duces in domum tuam, & erunt
apud te quandiu quærat ea frater tuus,
& recipiat.
3 * Similiter facies de aſino, & de veſtimento,
& de omni re fratris tui quæ perierit: ſi inueneris
eam, ne negligas quaſi alienam.
4 * Si videris aſinum fratris tui aut bouem
cecidiſſe in via, non deſpicies; ſed ſubleuabis
cum eo.
5 * Non inductur mulier veſte virili, nec vir
vtetur veſte fœminea. abominabilis enim apud
Deum eſt qui facit hoc.
6 * Si ambulans per viam in arbore vel in
terra nidum auis inueneris, & matrem pullis
vel ouis deſuper incubantem, non tenebis eā
cum filiis:

תרגום אונקלוס

18 ארי יהי לגבר בר סטי ומרוד ליתוהי מקבל למימר אבוהי ולמימר אמיה ומלפין יתיה ולא מקביל מנהון׃ 19 ויחדון ביה אבוהי
ואמיה ויפקון יתיה לקדם סבי קרתיה ולתרע בית דין אתריה׃ 20 ויימרון לסבי קרתיה ברנא דין סטי ומרוד ליתוהי מקבל למימרנא זליל
בשר וסבא חמר׃ 21 וירגמוניה כל אנשי קרתיה באבניא וימות ותפלי עביד דביש מבינך וכל ישראל ישמעון וידחלון׃ 22 וארי יהי
בגבר חובת דין דקטול ויתקטל ותצלוב יתיה על צליבא׃ 23 לא תבית נבילתיה על צליבא ארי מקבר תקברניה ביומא ההוא ארי על דחב
קדם יהוה אצטלב ולא תסאיב ית ארעך דיי אלהך יהיב לך אחסנא׃

כב

1 לא תחזי ית תורא דאחוך או ית אמריה דטען ותתכביש מנהון אתבא תתיבינון לאחוך׃ 2 ואם לא
קריב אחוך לותך ולא ידעת ליה ותכנשיניה לגו ביתך ויהי עמך עד דתבע אחוך יתיה ותתיביניה ליה׃ 3 וכן תעביד לחמריה וכן תעביד
לכסותיה וכן תעביד לכל אבדתא דאחוך דתיבד מניה ותשכחניה לית לך רשו לאתכסאה׃ 4 לא תחזי ית חמרא דאחוך או תוריה רמן
בארחא ותתכבש מנהון אקמא תקים עמיה׃ 5 לא יהי תיקון זין דגבר על איתא ולא יתקן גבר בתיקוני איתא ארי מרחק קדם יי אלהך
כל עביד אלין׃ 6 ארי יערע קינא דצפרא קדמך בארחא בכל אילן או על ארעא אפרוחין או ביעין ואמא רביעא על אפרוחין או על ביעין
לא תסב אמא על בניא׃

*Si autem alicui fuerit filius contumax & pro- 18
teruus, non obediens voci patris & voci matris
suæ, & erudierint eum, & non audierit eos:
*Et apprehendentes eum pater eius & mater 19
eius, educent illum ad senatum ciuitatis illius, &
ad portam loci illius:
*Et dicent viris ciuitatis illorum: Filius noster 20
hic proteruus est & irritat, non obedit voci nostræ,
comessationibus vacans ebriatur;
*Et lapidabunt eum viri ciuitatis illius in la- 21
pidibus, & morietur: & auferes malum ex vobis
ipsis. & vniuersus Israel audientes, pertimes-
cent.
*Si autem fuerit in aliquo peccatum iudicium 22
mortis, & mortuus fuerit, & suspenderitis eum
in ligno;
*Non pernoctabit corpus eius in ligno: sed se- 23
pultura sepelietis eum in die illa: quoniam maledi-
ctus à Deo omnis qui pendet in ligno. & non con-
taminabitis terram, quam dominus Deus tuus dat
tibi in possessionem.

CAP. XXII.

NE videns vitulum fratris tui aut ouem eius 1
errantia in via contemnas ea: reductione re-
duces ea fratri tuo, & reddes ea.
*Si autem non appropinquat ad te frater tuus, 2
neque nosti eum, duces ea intrò in domum tuam, &
erunt tecum, quoad quærat ea frater tuus, & red-
des ea illi.
*Sic facies asino eius, & sic facies vestimento e- 3
ius, & sic facies in omni amissa re fratris tui, quæ-
cunque perierint ab eo, & inueneris ea, non pote-
ris negligere.
*Non videbis asinum fratris tui, aut vitulum 4
eius qui ceciderit in via, non despicias ea, subleuans
subleuabis cum eo.
*Non erit vestitus viri in muliere, neque in- 5
duetur vir veste fœminea; quoniam abominatio
domino Deo tuo est omnis faciens hæc.
*Si autem obuiaueris nido auium ante faciem 6
tuam in via, vel in omni arbore, vel in terra pul-
lis vel ouis, & mater incubat super pullos aut su-
per oua, non capies matrem cum filiis.

18 *ἐὰν δέ τινι ᾖ υἱὸς ἀπειθὴς καὶ ἐρεθιστὴς οὐχ ὑπακούων
φωνὴν πατρὸς καὶ φωνὴν μητρὸς αὐτοῦ, καὶ παιδεύσωσιν αὐ-
19 τὸν, καὶ μὴ εἰσακούσῃ αὐτῶν· *καὶ λαβόντες αὐτὸν ὁ πα-
τὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γερου-
σίαν τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ τόπου αὐτοῦ·
20 *καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτῶν, ὁ υἱὸς ἡμῶν
οὗτος ἀπειθεῖ καὶ ἐρεθίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμ-
βολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ·
21 *καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν
λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐ-
τῶν· καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἀκούσαντες φοβηθήσονται.
22 *ἐὰν δὲ γένηται ἔν τινι ἁμαρτία κρίμα θανάτου, καὶ ἀπο-
θάνῃ, καὶ κρεμάσητε αὐτὸν ἐπὶ ξύλου,
23 *οὐκ ἐπικοιμηθήσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ ξύλου, ἀλλὰ τα-
φῇ θάψετε αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκατηραμένος ὑ-
πὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου. καὶ οὐ μὴ μιάνητε τὴν
γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κληρονομίᾳ.

κβ'.

1 *Μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸ πρόβατον αὐ-
τοῦ πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀποστροφῇ ἀποστρέ-
ψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτά.
2 *ἐὰν δὲ μὴ ἐγγίζῃ πρὸς σὲ ὁ ἀδελφός σου μηδὲ ἐπίσῃ αὐ-
τὸν, συνάξεις αὐτὰ ἔνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ἔσται μετὰ
σοῦ, ἕως ἂν ζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτὰ
αὐτῷ.
3 *οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις κατὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ
σου, ὅσα ἂν ἀπόληται παρ' αὐτοῦ, καὶ εὕρῃς αὐτά, οὐ δυνήσῃ
ὑπεριδεῖν.
4 *οὐκ ὄψῃ τὸν ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸν μόσχον αὐτοῦ πε-
πτωκότα ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀνιστῶν ἀναστήσεις μετ'
αὐτοῦ.
5 *οὐκ ἔσται σκεύη ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσεται
ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ
πᾶς ποιῶν ταῦτα.
6 *ἐὰν δὲ συναντήσῃς νοσσιᾷ ὀρνέων πρὸ προσώπου σου ἐν
τῇ ὁδῷ ἢ ἐπὶ παντὶ δένδρῳ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς νοσσοῖς ἢ ᾠοῖς, καὶ ἡ
μήτηρ θάλπει ἐπὶ τῶν νοσσῶν ἢ ἐπὶ τῶν ᾠῶν, οὐ λήψῃ τὴν
μητέρα μετὰ τῶν τέκνων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Si fuerit viro filius præuaricator & rebellis, & non obedierit verbo patris sui & verbo matris suæ, & corripuerint eum & non obedierit eis:
19 Apprehendent eum pater eius & mater eius, & educent illum in conspectum seniorum ciuitatis suæ, & ad portam domus iudicij loci sui.
20 Et dicent senioribus ciuitatis illius: Filius noster hic præuaricator est & rebellis: non obedit verbis nostris: edax est carnium, & potator vini.
21 Et lapidabunt eum omnes homines ciuitatis illius, vt moriatur: & auferes facientem quod malum est de medio tui. & omnis Israel audient, & timebunt.
22 Quando autem fuerit in viro peccatum iudicij occisionis, & occisus fuerit, & suspenderis eum in patibulo:
23 Non manebit cadauer eius in patibulo, sed sepelies eum in die illa: quia pro eo quòd peccauit coram Domino, suspensus est: & non contaminabis terram tuam, quam dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem.

CAP. XXII.

NOn videbis bouem fratris tui aut agnum eius errantes, & auertes oculos ab eis; sed reducens reduces eos fratri tuo.
2 Et si non est propè frater tuus, nec cognoscis eum, introduces eum in domum tuam; & erit apud te, donec quærat eum frater tuus, & reddes eum illi.
3 Similiter facies de asino eius, & sic facies de vestimento eius, & sic facies de omni re quam perdiderit frater tuus, & inueneris eam, non est tibi licitum cælare eam.
4 Non videas asinum fratris tui aut bouem eius cadentes in via, & auertas oculos ab eis, sed subleuans subleuabis cum eo.
5 Non erit ornamentum viri super mulierem, neque ornabitur vir ornamentis mulieris, quia abominabilis est coram domino Deo tuo omnis qui facit hæc.
6 Si occurreris nido auis ante te in via in omni arbore aut super terram cum pullis aut ouis, & mater incubat super pullos aut super oua, non accipies matrem cum filiis.

7 * שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־
לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים׃
8 * כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ
וְלֹא־תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי־יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ׃
9 * לֹא־תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן־תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע
10 אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם׃ * לֹא־
11 תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר־וּבַחֲמֹר יַחְדָּו׃ * לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז
12 צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו׃ * גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה־
לָּךְ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה־בָּהּ׃
13 * כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ׃
14 * וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת דְּבָרִים וְהוֹצִא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר
אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא־מָצָאתִי
15 לָהּ בְּתוּלִים׃ * וְלָקַח אֲבִי הַנַּעֲרָ וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ
אֶת־בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ אֶל־זִקְנֵי הָעִיר הַשָּׁעְרָה׃
16 * וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ אֶל־הַזְּקֵנִים אֶת־בִּתִּי נָתַתִּי
17 לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ׃ * וְהִנֵּה־
הוּא שָׂם עֲלִילֹת דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא־מָצָאתִי
לְבִתְּךָ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בִתִּי וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה
18 לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר׃ * וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר־הַהִוא אֶת־
19 הָאִישׁ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ׃ * וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ
לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־
תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו׃
20 * וְאִם־אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־נִמְצְאוּ
21 בְתוּלִים לַנַּעֲרָ׃ * וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנַּעֲרָ אֶל־פֶּתַח
בֵּית־אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי־
עָשְׂתָה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ
22 הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ * כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ
שֹׁכֵב עִם־אִשָּׁה בְעֻלַת־בַּעַל וּמֵתוּ גַּם־שְׁנֵיהֶם
הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע
מִיִּשְׂרָאֵל׃

7 * Sed abire patieris, captos tenens filios, vt
bene ſit tibi, & longo viuas tempore.
8 * Cùm ædificaueris domum nouam, facies
B murum tecti per circuitum, ne effundatur ſan
guis in domo tua, & ſis reus labente alio, &
9 in præceps ruente. * Non ſeres vineam
tuam altero ſemine, ne & ſementis quam ſe- Leu.19.
uiſti, & quæ naſcuntur ex vinea, pariter ſan-
10 ctificentur. * Non arabis in boue ſimul
11 & aſino. * Non indueris veſtimento Nu.15.d
quod ex lana linoque contextum eſt.
12 * Funiculos in fimbriis facies per quatuor
angulos pallij tui quo operiris.
13 * Si duxerit vir vxorem, & poſteà odio ha-
14 buerit eam: * Quæſieritque occaſiones
quibus dimittat eam, obiiciens ei nomen peſ
ſimum: & dixerit, Vxorem hanc accepi, & in-
greſſus ad eam, non inueni virginem:
15 * Tollent eam pater & mater eius, & ferent
ſecum ſigna virginitatis eius ad ſeniores vrbis
C qui in porta ſunt:
16 * Et dicet pater: Filiam meam dedi huic v-
xorem: quam quia odit,
17 * imponit ei nomen peſſimum, vt dicat,
Non inueni filiam tuam virginem: & ecce
hęc ſunt ſigna virginitatis filiæ meę. expandēt
veſtimentum coram ſenioribus ciuitatis.
18 * Apprehendentque ſenes vrbis illius vi-
rum, & verberabunt illum:
19 * Condemnantes inſuper centum ſiclis ar
genti, quos dabit patri puellæ, quoniam diſ-
famauit nomen peſſimum ſuper virginem Iſ-
rael: habebitque eam vxorem, & non poterit
dimittere omnibus diebus vitæ ſuæ.
20 * Quod ſi verum eſt quod obiicit, & non
eſt in puella inuenta virginitas:
21 * Eiicient eam extra fores domus patris
ſui, & lapidibus obruent viri ciuitatis illius,
& morietur: quoniam fecit nefas in Iſrael,
vt fornicaretur in domo patris ſui: & auferes
malum de medio tui. Leu.20.b
22 * Si dormierit vir cum vxore alterius, vter-
que morietur, id eſt, adulter & adultera. & au
feres malum de Iſrael.

תרגום אונקלוס

7 שַׁלָּחָא תְּשַׁלַּח יָת אִמָּא וְיָת בְּנַיָּא תִּסַּב לָךְ בְּדִיל דְּיֵיטַב לָךְ וְתוֹרִיךְ יוֹמִין׃ 8 אֲרֵי תִבְנֵי בֵּיתָא חַדְתָּא וְתַעְבֵּיד תִּיָקָא לְאִגָּרָךְ וְלָא תְשַׁוֵּי
חוֹבַת קְטוֹל בְּבֵיתָךְ אֲרֵי יִפּוֹל דְּנָפֵיל מִינֵּהּ׃ 9 לָא תִזְרַע כַּרְמָךְ עֵירוּבִין דִּלְמָא תִסְתָּאַב דִּמְעַת זַרְעָא דְּתִזְרַע וַעֲלָלַת כַּרְמָא׃ 10 לָא תִרְדֵּי
בְּתוֹרָא וּבַחֲמָרָא כַּחֲדָא׃ 11 לָא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנְזָא עֲמַר וְכִיתָּן מְחוּבַּר כַּחֲדָא׃ 12 כְּרוּסְפְּדִין תַּעְבֵּיד לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי כְּסוּתָךְ דְּתִתְכַּסֵּי בַהּ׃
13 אֲרֵי יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא וְיֵיעוֹל לְוָתַהּ וְיִסְנִינַהּ׃ 14 וִישַׁוֵּי לַהּ תַּסְקוֹפֵי מִלִּין וְיַפֵּיק עֲלַהּ שׁוּם בִּישׁ וְיֵימַר יָת אִתְּתָא הָדָא נְסֵבִית וּקְרֵיבִית
לְוָתַהּ וְלָא אַשְׁכְּחֵית לַהּ בְּתוּלִין׃ 15 וְיִסַּב אֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָא וְאִמַּהּ וְיַפְּקוּן יָת בְּתוּלֵי עוּלֵימְתָא לִקְדָם סָבֵי קַרְתָּא לִתְרַע בֵּית דִּין אַתְרָא׃
16 וְיֵימַר אֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָא לְסָבַיָּא יָת בְּרַתִּי יְהַבִית לְגַבְרָא הָדֵין לְאִנְתּוּ וּסְנֵינַהּ׃ 17 וְהָא הוּא שַׁוִּי תַּסְקוֹפֵי מִלִּין לְמֵימַר לָא אַשְׁכְּחֵית לִבְרַתָּךְ
בְּתוּלִין וְאִלֵּין בְּתוּלֵי בְרַתִּי וְיִפְרְשׁוּן שׁוֹשִׁיפָא קֳדָם סָבֵי קַרְתָּא׃ 18 וְיִסְבוּן סָבֵי קַרְתָּא הַהוּא יָת גַּבְרָא וְיִלְקוּן יָתֵיהּ׃
19 וְיִגְבּוּן יָתֵיהּ מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף וְיִתְּנוּן לַאֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָא אֲרֵי אַפֵּיק שׁוּם בִּישׁ עַל בְּתוּלְתָּא דְיִשְׂרָאֵל וְלֵיהּ תְּהֵי לְאִנְתּוּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְטְרַהּ כָּל
יוֹמוֹהִי׃ 20 וְאִם קוּשְׁטָא הֲוָה פִּתְגָּמָא הָדֵין לָא אִשְׁתְּכַחוּ בְּתוּלִין לְעוּלֵימְתָא׃ 21 וְיַפְּקוּן יָת
עוּלֵימְתָא לִתְרַע בֵּית אֲבוּהָא וְיִרְגְּמוּנַהּ אֲנָשֵׁי קַרְתַּהּ בְּאַבְנַיָּא וּמוּת אֲרֵי עֲבַדַת קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל לְזַנָּאָה בֵּית אֲבוּהָא וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ
מִבֵּינָךְ׃ 22 אֲרֵי יִשְׁתְּכַח גְּבַר דְּיִשְׁכּוֹב עִם אִתְּתָא אִתַּת גְּבַר וִימוּתוּן אַף תַּרְוֵיהוֹן גַּבְרָא דְּיִשְׁכּוֹב עִם אִתְּתָא וְאִתְּתָא וּתְפַלֵּי
עָבֵיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל׃

‡ *Dimißione dimittes matrem; at filios tenebis* 7
tibi, vt bene tibi sit, & longæuus eris.
‡ *Si autem ædificaueris domum nouam, & fa-* 8
cies coronam domui tuæ, et non facies cædem in do-
mo tua, si ceciderit cadens ab ea.
‡ *Non seminabis vineam tuam diuerso semine,* 9
vt ne sanctificetur fructus & semen, quod semi-
naueris, cum fructu vineæ tuæ.
‡ *Non arabis in boue & asino in idipsum.* 10
‡ *Non indueris adulterata veste, lana & lino in* 11
idipsum.
‡ *Funiculos facies tibi in quatuor fimbriis ve-* 12
stium tuarum, quibus operiris in ipsis.
‡ *Si autem quis duxerit vxorem, & cohabita-* 13
uerit cum ea, & odio habuerit eam:
‡ *Et imposuerit illi occasionarios sermones, et ob-* 14
iecerit ei nomen malum, & dixerit: Vxorem hanc
accepi, & ingressus ad eam, non inueni eius virgi-
nitatem:
‡ *Et tollens pater puellæ & mater ferent virgi-* 15
nitatem puellæ ad senatum ad portam:
‡ *Et dicet pater puellæ senatui: Filiam meã hanc* 16
dedi homini huic vxorem: & odio habens eam ipse,
‡ *nunc imponit ei occasionarios sermones, dicens:* 17
Non inueni filiæ tuæ virginitatem: & hæc virgini-
tas filiæ meæ. & expandent vestem coram senatu
ciuitatis.
‡ *Et apprehendet senatus vrbis illius hominem* 18
illum, & corripient illum:
‡ *Et condemnabunt illum centum siclis: & da-* 19
bunt patri puellæ; quoniam diffamauit nomen ma-
lum super virginem Israeliticam: et illius erit vxor;
non poterit dimittere eam omni tempore.
‡ *Si autem in veritate fuerit sermo hic, & non* 20
inuenta sit virginitas puellæ; ‡ *Et eijcient* 21
puellam ad fores domus patris eius, & lapidabunt
eam viri ciuitatis illius in lapidibus, & morietur:
quoniam fecit nefas in filiis Israel, vt fornicariam
faceret domum patris sui. & auferetis malum ex
vobis ipsis.
‡ *Si autem inuentus fuerit homo dormiens cum* 22
muliere maritata viro, occidetis vtrumque, virum
dormientem cum vxore, & vxorem: & auferetis
malum ex Israel.

7 ‡ ἀποστολῇ ἀποστελεῖς τὴν μητέρα, τὰ δὲ παιδία λήψῃ σε-
αυτῷ, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ πολυήμερος ἔσῃ.
8 ‡ ἐὰν δὲ οἰκοδομήσεις οἰκίαν καινὴν, καὶ ποιήσεις στεφάνην
τῷ δώματί σου, καὶ οὐ ποιήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἐὰν πέσῃ
ὁ πεσὼν ἀπ' αὐτοῦ.
9 ‡ οὐ κατασπερεῖς τὸν ἀμπελῶνά σου διάφορον, ἵνα μὴ ἁ-
γιασθῇ τὸ γέννημα καὶ τὸ σπέρμα, ὃ ἂν σπείρῃς, μετὰ τοῦ γεννή-
ματος τοῦ ἀμπελῶνός σου.
10 ‡ οὐκ ἀροτριάσεις ἐν μόσχῳ καὶ ὄνῳ ἐπὶ τὸ αὐτό.
11 ‡ οὐκ ἐνδύσῃ κίβδηλον, ἔρια καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτό.
12 ‡ στρεπτὰ ποιήσεις σεαυτῷ ἐπὶ τῶν τεσσάρων κρασπέδων
τῶν περιβολαίων σου, ἃ ἐὰν περιβάλλῃ ἐν αὐτοῖς.
13 ‡ ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ μισήσῃ αὐ-
14 τὴν· ‡ καὶ ἐπιθῇ αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους, καὶ κατε-
νέγκῃ αὐτῆς ὄνομα πονηρὸν, καὶ λέγῃ, τὴν γυναῖκα ταύτην εἴ-
ληφα, καὶ προσελθὼν αὐτῇ οὐχ εὕρηκα αὐτῆς παρθένια·
15 ‡ καὶ λαβὼν ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς καὶ ἡ μήτηρ ἐξοίσουσι τὰ παρ-
θένια τῆς παιδὸς πρὸς τὴν γερουσίαν ἐπὶ τὴν πύλην·
16 ‡ καὶ ἐρεῖ ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς τῇ γερουσίᾳ, τὴν θυγατέ-
ρα μου ταύτην δέδωκα τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ γυναῖκα, καὶ μι-
σήσας αὐτὴν αὐτός,
17 ‡ νῦν ἐπιτίθησιν αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους, λέγων, οὐχ
εὕρηκα τῇ θυγατρί σου παρθένια, καὶ ταῦτα τὰ παρθένια
τῆς θυγατρός μου· καὶ ἀναπτύξουσι τὸ ἱμάτιον ἔναντι τῆς γε-
18 ρουσίας τῆς πόλεως. ‡ καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως
ἐκείνης τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ παιδεύσουσιν αὐτόν·
19 ‡ καὶ ζημιώσουσιν αὐτὸν ἑκατὸν σίκλους, καὶ δώσουσι τῷ πα-
τρὶ τῆς νεάνιδος, ὅτι ἐξήνεγκεν ὄνομα πονηρὸν ἐπὶ παρθέ-
νον ἰσραηλῖτιν. καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή. οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι
20 αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον. ‡ ἐὰν δὲ ἐπ' ἀληθείας γένηται ὁ
21 λόγος οὗτος, καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθένια τῇ νεάνιδι· ‡ καὶ ἐξάξου-
σιν τὴν νεᾶνιν ἐπὶ τὰς θύρας οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ λιθο-
βολήσουσιν αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς ἐν λίθοις, καὶ ἀ-
ποθανεῖται ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, ἐκπορ-
νεῦσαι τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ
22 ὑμῶν αὐτῶν. ‡ ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἄνθρωπος κοιμώμενος
μετὰ γυναικὸς συνῳκισμένης ἀνδρί, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους,
τὸν ἄνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικός, καὶ τὴν γυναῖκα· καὶ
ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Sed dimittens dimittes matrem, & filios tolles tibi, vt bene sit tibi, & prolongentur dies tui.

8 Si ædificaueris domum nouam, facies murum tecti tui: & non pones reatum occisionis in domo tua, si ceciderit aliquis cadens ex eo.

9 Non seminabis vineam tuam mixtis seminibus, ne fortè polluatur quod producitur ex semente quam seminasti & fructus vineæ.

10 Non arabis cum boue & asino simul. 11 Non indueris vestimento quod ex lana & lino confectum sit.

12 Funiculos facies tibi super quatuor angulos vestimenti tui quo operiris. 13 Si acceperit vir vxorem, & ingressus fuerit ad eam, & odio habuerit eam: 14 Et imposuerit ei occasiones verborum, & protulerit de ea nomen pessimum, & dixerit: Mulierem istam accepi, & accessi ad eam, & non inueni eam virginem: 15 Tollet pater puellæ & mater eius, & educent signa virginitatis puellæ coram senioribus ciuitatis in porta domus iudicij illius loci. 16 Et dicet pater puellæ senioribus: Filiam meam dedi huic viro in vxorem, & odit eam: 17 Et ecce ipse posuit occasiones verborum, dicens: Non inueni virginitatem filiæ tuæ: & hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ; & expandent sindonem coram senioribus ciuitatis. 18 Et tollent seniores ciuitatis illius virum, & verberabunt illum.

19 Et mulctabunt eum centum siclis argenti, & dabunt patri puellæ, quia produxit nomen pessimum super filiam Israel: & erit ei in vxorem: non habebit potestatem dimittendi eam omnibus diebus vitæ suæ. 20 Et si verum est verbum hoc, & non est inuenta virginitas in puella, 21 Educent puellam ad portam domus iudicij patris sui, & lapidabunt eam homines ciuitatis illius lapidibus, vt moriatur: quia fecit ignominiam in Israel, vt fornicaretur in domo patris sui: & auferes facientem quod malum est de medio tui.

22 Si inuentus fuerit vir qui dormierit cum vxore alterius, morientur ambo, id est vir qui dormiuit cum muliere, & mulier: & auferes facientem quod malum est ab Israel.

23 * כִּי יִהְיֶה נַעֲרָ בְתוּלָה מְאֹרָשָׂה לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ
24 בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ׃ * וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־
שַׁעַר הָעִיר הַהִוא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ אֶת־
הַנַּעֲרָ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־צָעֲקָה בָעִיר וְאֶת־הָאִישׁ
עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־עִנָּה אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ הָרָע
25 מִקִּרְבֶּךָ׃ * וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ
אֶת־הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק־בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ
26 וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ׃ * וְלַנַּעֲרָ לֹא־
תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנַּעֲרָ חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ
27 עַל־רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה׃ * כִּי בַשָּׂדֶה
מְצָאָהּ צָעֲקָה הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ׃
28 * כִּי־יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָ בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה
29 וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ׃ * וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב
עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כָּסֶף וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה
תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא־יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו׃
30 * לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה
כְּנַף אָבִיו׃

כג

1 * לֹא־יָבֹא פְצוּעַ־דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה
2 בִּקְהַל יְהוָה׃ * לֹא־יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל
יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְהוָה׃
3 * לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְהוָה גַּם
דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה עַד־עוֹלָם׃
4 * עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמַּיִם
בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת־
בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ׃
5 * וְלֹא־אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְּךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְהוָה
6 אֱלֹהֶיךָ׃ * לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם וְטֹבָתָם כָּל־יָמֶיךָ
לְעוֹלָם׃

23 * Si puellam virginem desponderit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concubuerit cum ea;
24 * Educes vtrumque ad portam ciuitatis illius, & lapidibus obruentur: puella, quia non clamauit cùm esset in ciuitate; vir, quia humiliauit vxorem proximi sui: & auferes malum
25 de medio tui. * Sin autem in agro repererit vir puellam quæ desponsata est, & apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur
26 solus: * Puella nihil patietur: nec est rea mortis, quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, & occidit animam eius; ita & puella perpessa est.
27 * Sola erat in agro: clamauit, & nullus affuit qui liberaret eam.
28 * Si inuenerit vir puellam virginem quæ non habet sponsum, & apprehendens concubuerit cum illa, & res ad iudicium venerit,
29 * Dabit qui dormiuit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti: & habebit eam vxorem, quia humiliauit illam. non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ.
30 * Non accipiet homo vxorem patris sui, nec reuelabit operimentum eius.

CAP. XXIII.

1 A NOn intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis & absciso veretro ecclesiam Domini.
2 * Non ingredietur manzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini, vsq; ad decimam generationem.
3 * Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiã
4 Domini in æternum: * Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quãdo egressi estis de Ægypto: & quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ, vt malediceret tibi.
5 * Et noluit dominus Deus tuus audire Balaam: vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quòd diligeret te.
6 * Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternũ.

תרגום אונקלוס

23 אֲרֵי יְהֵי עוּלֵימְתָא בְתוּלְתָא דִּמְאָרְסָא לִגְבַר וְיַשְׁכְּחִנַּהּ גַּבְרָא בְּקַרְתָּא וְיִשְׁכּוֹב עִמַּהּ׃ 24 וְתַפְּקוּן יָת תַּרְוֵיהוֹן לִתְרַע קַרְתָּא הַהִיא
וְתִרְגְּמוּן יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וִימוּתוּן יָת עוּלֵימְתָא עַל עֵיסַק דְּלָא צְוַחַת בְּקַרְתָּא וְיָת גַּבְרָא עַל עֵיסַק דְּעַנִּי יָת אִתַּת חַבְרֵיהּ וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
25 וְאִם בְּחַקְלָא יַשְׁכַּח גְּבַר יָת עוּלֵימְתָא דִּמְאָרְסָא וְיִתְקַף בַּהּ גַּבְרָא וְיִשְׁכּוֹב עִמַּהּ וִימוּת גַּבְרָא דְּיִשְׁכּוֹב עִמַּהּ בִּלְחוֹדוֹהִי׃ 26 וּלְעוּלֵימְתָא לָא
תַעְבֵּיד מִדְּעַם לֵית לְעוּלֵימְתָא חוֹבַת דִּין דִּקְטוֹל אֲרֵי כְּמָא דִּיקוּם גְּבַר עַל חַבְרֵיהּ וְיִקְטְלִנֵּיהּ נְפַשׁ כֵּן פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 27 אֲרֵי בְחַקְלָא אַשְׁכְּחַהּ צְוַחַת
עוּלֵימְתָא דִּמְאָרְסָא וְלֵית דְּפָרִיק לַהּ׃ 28 אֲרֵי יַשְׁכַּח גְּבַר עוּלֵימְתָא בְתוּלְתָא דְּלָא מְאָרְסָא וְיֵחֲדִנַּהּ וְיִשְׁכּוֹב עִמַּהּ וְיִשְׁתַּכְחוּן׃ 29 וְיִתֵּן גַּבְרָא
דְּיִשְׁכּוֹב עִמַּהּ לַאֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָא חַמְשִׁין סִלְעִין דִּכְסַף וְלֵיהּ תְּהֵי לְאִנְתּוּ חֲלַף דְּעַנְּיַהּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְטְרַהּ כָּל יוֹמוֹהִי׃ 30 לָא יִסַּב גְּבַר יָת אִתַּת
אֲבוּהִי וְלָא יְגַלֵּי כַּנְפָא דַאֲבוּהִי׃

כג

1 לָא יִדְכֵּי דִּפְסִיק וּדִמְחַבַּל וּדְגַזִּיר דְּמִשְׁלַף לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ׃ 2 לָא
יִדְכֵּי מַמְזֵרָא לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ אַף דָּרָא עֲשִׂירָאָה לָא יִדְכֵּי לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ׃ 3 לָא יִדְכּוּן עַמּוֹנָאֵי וּמוֹאֲבָאֵי לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ אַף דָּרָא
עֲשִׂירָאָה לָא יִדְכֵּי לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ עַד עָלְמָא׃ 4 עַל עֵיסַק דְּלָא עֲרַעוּ יָתְכוֹן בְּלַחְמָא וּבְמַיָּא בְּאָרְחָא בְּמִפַּקְכוֹן מִמִּצְרַיִם וּדְאָגַר עֲלָךְ
יָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרָם דְּעַל פְּרָת לְלַטָּיוּתָךְ׃ 5 וְלָא אֲבָא יְיָ אֱלָהָךְ לְקַבָּלָא מִן בִּלְעָם וַהֲפַךְ יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יָת לְוָטַיָּא לְבִרְכָתָא אֲרֵי רַחֲמָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ׃ 6 לָא תִתְבַּע שְׁלָמְהוֹן וְטָבַתְהוֹן כָּל יוֹמָךְ לְעָלַם׃

23 * *Si autem fuerit puella virgo desponsata viro, & inueniens eam homo in ciuitate dormierit cum ea:*

24 * *Educetis vtrumque ad portam ciuitatis eorum, & lapidabuntur in lapidibus, & morientur. puellam, quia non clamauit in ciuitate: & hominem, quia humiliauit vxorem proximi sui: & auferetis malum ex vobis ipsis.*

25 * *Si autem in agro repererit homo puellã desponsatam, & vim inferens dormierit cum ea, occidetis hominem dormientem cum ea solùm:*

26 * *At puellæ facietis nihil: non est puellæ peccatum mortis. quoniam sicut si quis insurgat homo contra proximum suum, & occiderit eius animam, sic res hæc:*

27 * *Quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella desponsata, & qui auxiliaretur non erat illi.*

28 * *Si autem quis inuenerit puellam virginẽ, quæ non desponsata est, & vim faciens illi dormierit cum ea, & inuentus fuerit;*

29 * *Dabit homo qui dormiuit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti: & eius erit vxor, quia humiliauit eam: non poterit dimittere eam omni tempore.*

30 * *Non accipiet homo vxorem patris sui, & non reuelabit operimentum patris sui.*

CAP. XXIII.

NOn intrabit eunuchus & amputatus in eccle- 1
siam Domini. * *Non ingredietur de scorto na-* 2
tus in ecclesiam Domini vsque ad decimam genera-
tionem. * *Non intrabit Ammonites & Moa-* 3
bites in ecclesiam Domini, & vsque ad decimam
generationem non intrabit in ecclesiam Domini, &
vsque in æternum: * *Quia non occurrerunt ipsi* 4
vobis cum panibus & aqua in via, egredientibus
vobis ex Ægypto: & quia conduxerunt contra te
Balaam filium Beor ex Mesopotamia Syriæ, vt maledi-
ceret tibi.

5 * *Et non voluit dominus Deus tuus exaudire Balaam: & vertit dominus Deus tuus maledictiones in benedictiones; quoniam dilexit te dominus Deus tuus.*

6 * *Non dices pacifica illis, & quæ vtilia sunt illis cunctis diebus tuis in sempiternum.*

23 * ἐὰν δὲ γένηται παῖς παρθένος μεμνηστευμένη ἀνδρί, καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἄνθρωπος ἐν πόλει, κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς·

24 * ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ λιθοβοληθήσονται ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανοῦνται. τὴν νεᾶνιν, ὅτι οὐκ ἐβόησεν ἐν τῇ πόλει· καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐταπείνωσε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

25 * ἐὰν δὲ ἐν πεδίῳ εὕρῃ ἄνθρωπος τὴν παῖδα τὴν μεμνηστευμένην, καὶ βιασάμενος κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, ἀποκτενεῖτε τὸν ἄνθρωπον τὸν κοιμώμενον μετ' αὐτῆς μόνον·

26 * τῇ δὲ νεάνιδι οὐ ποιήσετε οὐδέν· οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι ἁμάρτημα θανάτου· ὅτι ὡς εἴ τις ἐπαναστῇ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ αὐτοῦ ψυχήν, οὕτως τὸ πρᾶγμα τοῦτο·

27 * ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν, ἐβόησεν ἡ νεᾶνις ἡ μεμνηστευμένη, καὶ ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν αὐτῇ.

28 * ἐὰν δέ τις εὕρῃ τὴν παῖδα τὴν παρθένον, ἥτις οὐ μεμνήστευται, καὶ βιασάμενος αὐτήν, κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, καὶ εὑρεθῇ,

29 * δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ κοιμηθεὶς μετ' αὐτῆς τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή, ἀνθ' ὧν ἐταπείνωσεν αὐτήν· οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον.

30 * οὐ λήψεται ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνακαλύψει συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

κγ.

1 * Οὐκ εἰσελεύσεται θλαδίας καὶ ἀποκεκομμένος εἰς ἐκ-
2 κλησίαν κυρίου. * οὐκ εἰσελεύσεται ἐκ πόρνης εἰς ἐκ-
κλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς.

3 * οὐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης καὶ μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα·

4 * παρὰ τὸ μὴ συναντῆσαι αὐτοὺς ὑμῖν μετὰ ἄρτων καὶ ὕδατος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐμισθώσαντο ἐπὶ σὲ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας, καταράσασθαί σε·

5 * καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου εἰσακοῦσαι τὸν βαλαάμ, καὶ μετέστρεψε κύριος ὁ θεός σου τὰς κατάρας εἰς εὐλογίας, ὅτι ἠγάπησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

6 * οὐ προσαγορεύσεις εἰρηνικὰ αὐτοῖς, καὶ συμφέροντα αὐτοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Si fuerit puella virgo desponsata viro, & inuenerit eam vir in ciuitate, & concubuerit cum ea; [24] Educetis vtrunque ad portam ciuitatis illius, & lapidabitis eos lapidibus, & morientur: puella, quia non clamauit in ciuitate: & vir, eo quòd humiliauit vxorem proximi sui: & auferes facientem quod malum est de medio tui. [25] Et si in agro inuenerit vir puellam desponsatam, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea, moriatur solus vir qui concubuerit cum ea. [26] Puellæ autem nihil mali facies: non est puellæ reatus iudicij mortis: quoniam sicut consurgit vir contra proximum suum, & occidit animam eius, sic est verbum hoc. [27] Quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella quæ erat desponsata, & nullus affuit qui liberaret eam. [28] Quando inuenerit vir puellam virginem quæ non est desponsata, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea, & fuerint deprehensi; [29] Dabit vir qui concubuerit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti: & ei erit in vxorem, eo quòd humiliauit eam. non habebit potestatem vt dimittat eam omnibus diebus vitæ suæ. [30] Non accipiet homo vxorem patris sui, neque reuelabit operimentum patris sui.

CAP. XXIII.

NOn erit mundus qui abscisus est vel attritus testiculis, vt ingrediatur in ecclesiam Domini. [2] Non erit mundus manzer, vt ingrediatur in ecclesiã Domini; etiam vsque ad decimam generationem filij eius non erunt mundi vt ingrediantur in ecclesiam Domini. [3] Non erit mundus Ammonita & Moabita vt ingrediatur in ecclesiã Domini: etiã decima generatio eorũ non erit munda, vt ingrediatur in ecclesiã Dñi vsq; in seculũ: [4] Eo quòd non occurrerunt vobis cũ pane & aqua in via, quãdo egressi estis de Ægypto: & quia mercede conduxerũt contra te Balaã filiũ Beor de Pethor Syriæ, quæ est iuxta Euphratẽ, vt malediceret tibi. [5] Et noluit dominus Deus tuus acquiescere Balaã: & vertit dominus Deus tuus tibi maledictiones in benedictionem; quoniam dilexit te dominus Deus tuus. [6] Non quæras pacem eorum, & bonum eorum omnibus diebus vitæ tuæ vsque in æternum.

7 לֹא־תְתַעֵב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא לֹא־
8 תְתַעֵב מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ׃ בָּנִים
אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל
9 יְהוָה׃ כִּי־תֵצֵא מַחֲנֶה
עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע׃
10 כִּי־יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה־
לָיְלָה וְיָצָא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ
11 הַמַּחֲנֶה׃ וְהָיָה לִפְנוֹת־עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם
וּכְבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה׃
12 וְיָד תִּהְיֶה לְךָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְיָצָאתָ שָׁמָּה חוּץ׃
13 וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל־אֲזֵנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ
וְחָפַרְתָּה בָהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צֵאָתֶךָ׃
14 כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ
וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה
בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ׃
15 לֹא־תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנָּצֵל אֵלֶיךָ
16 מֵעִם אֲדֹנָיו׃ עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־
יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בַּטּוֹב לוֹ לֹא תּוֹנֶנּוּ׃
17 לֹא־תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
18 וְלֹא־יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ לֹא־תָבִיא
אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־נֶדֶר
כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם׃
19 לֹא־תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ אֹכֶל נֶשֶׁךְ
20 כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ׃ לַנָּכְרִי תַשִּׁיךְ וּלְאָחִיךָ לֹא
תַשִּׁיךְ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ
עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
21 כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי־דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ
22 וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ וְכִי תֶחְדַּל לִנְדֹּר לֹא־יִהְיֶה
בְךָ חֵטְא׃

7 * Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est: nec Ægyptium, quia aduena fuisti in terra eius.

8 * Qui nati fuerint ex eis tertia generatione,
B intrabunt in ecclesiam Domini.

9 * Quando egressus fueris aduersus hostes tuos in pugnã, custodias te ab omni re mala.

10 * Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra:
11 & non reuertetur, * priusquàm ad vesperam lauetur aqua: & post Solis occasum regredietur in castra.

12 * Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ:

13 * Gerens paxillum in balteo. Cumque sederis, fodies per circuitum, & egesta humo operies quo reuelatus es.

14 * Dominus enim Deus tuus ambulat in
C medio castrorũ, vt eruat te, & tradat tibi inimicos tuos: & sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat fœditatis, ne derelinquat te.

15 * Non trades seruum domino suo, qui ad te confugerit.

16 * Habitabit tecum in loco qui ei placuerit, & in vna vrbium tuarum requiescet; ne contristes eum.

17 * Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel.

18 * Non offeres mercedem prostibuli, nec p̃cium canis in domo domini Dei tui, quicquid illud est quod vouerint; quia abominatio est vtrunque apud dominum Deum tuum.

19 * Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram pe-
D cuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem:

20 * Sed alieno. fratri autem tuo absque vsura id quo indiget commodabis, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam.

21 * Cùm votum voueris domino Deo tuo, non tardabis reddere; quia requiret illud dominus Deus tuus. & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Eccl.5.a Bar.6.d

22 * Si nolueris polliceri, absque peccato eris.

תרגום אונקלוס

7 לָא תְרַחֵק אֱדוֹמָאָה אֲרֵי אֲחוּךְ הוּא לָא תְרַחֵק מִצְרָאָה אֲרֵי דַיָּיר הֲוֵיתָ בְּאַרְעֵיהּ׃ 8 בְּנִין דְאִתְיְלִידוּ לְהוֹן דָּרָא תְלִיתָאָה
יִדְכּוּן לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַייָ׃ 9 אֲרֵי תִפּוֹק לְמַשְׁרִיתָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְתִסְתַּמַּר מִכֹּל מִדַּעַם בִּישׁ׃ 10 אֲרֵי יְהֵי בָךְ גְּבַר דִּי לָא
יְהֵי דְכֵי מִקְּרֵה לֵילְיָא וְיִפּוֹק לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא לָא יֵיעוֹל לְגוֹ מַשְׁרִיתָא׃ 11 וִיהֵי לְעִדָּן רַמְשָׁא יַסְחֵי בְמַיָּא וּבְמֵיעַל שִׁמְשָׁא יֵעוֹל לְגוֹ
מַשְׁרִיתָא׃ 12 וַאֲתַר מְתַקַּן תְּהֵי לָךְ מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְתִפּוֹק תַּמָּן לְבָרָא׃ 13 וְסִיכְתָּא תְּהֵי לָךְ עַל אֲזֵנָךְ וִיהֵי בְּמִתְּבָךְ לְבָרָא
וְתַחְפַּר בַּהּ וְתָתוּב וּתְכַסֵּי יָת מַפְּקָנָךְ׃ 14 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ שְׁכִינְתֵּיהּ מְהַלְּכָא בְּגוֹ מַשְׁרִיתָךְ לְשֵׁיזָבוּתָךְ וּלְמִמְסַר סָנְאָךְ בִּידָךְ וִיהֵי מַשְׁרִיתָךְ
קַדִּישׁ וְלָא יִתַּחְזֵי בָךְ עֲבֵירַת פִּתְגָּם וִיתוּב מֵימְרֵיהּ מִלְּאוֹטָבָא לָךְ׃ 15 לָא תִמְסַר עֶבֶד עַמְמִין לְרִבּוֹנֵיהּ דְּיִשְׁתֵּזֵב לְוָתָךְ מִלְּוָת רִבּוֹנֵיהּ׃
16 עִמָּךְ יִתֵּב בֵּינָךְ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי בַּחֲדָא מִן קִרְוָךְ בִּדְיוֹטַב לֵיהּ לָא תוֹנֵינֵיהּ׃ 17 לָא תְהֵי אִתְּתָא מִבְּנָת יִשְׂרָאֵל לִגְבַר עֶבֶד
וְלָא יִסַּב גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּתָא אֲמָה׃ 18 לָא תָעֵיל אֲגַר זַנֵּיתָא וְחֻלְּפַן כַּלְבָּא לְבֵיתָא דַייָ אֱלָהָךְ לְכָל נִדְרָא אֲרֵי מְרַחֲקָא
דַייָ אֱלָהָךְ אַף תַּרְוֵיהוֹן׃ 19 לָא תְרַבֵּי לַאֲחוּךְ רִבִּית כְּסַף רִבִּית עֵיבוּר רִבִּית כָּל מִדַּעַם דְּיִתְרַבֵּי׃
20 לְבַר עַמְמִין תְּרַבֵּי וְלַאֲחוּךְ לָא תְרַבֵּי בְּדִיל דִּי יְבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל אוֹשָׁטוּת יְדָךְ עַל אַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל תַּמָּן לְמֵירְתַהּ׃
21 אֲרֵי תִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תְאַחַר לְשַׁלָּמֵיהּ אֲרֵי מִתְבַּע יִתְבְּעִנֵּיהּ יְיָ אֱלָהָךְ מִנָּךְ וִיהֵי בָךְ חוֹבָא׃
22 וַאֲרֵי תִתְמְנַע לְמִדַּר לָא יְהֵי בָךְ חוֹבָא׃

‡ Non abominaberis Idumæum, quoniam frater 7
tuus est: non abominaberis Ægyptium, quoniam
aduena fuisti in terra eius.
‡ Filij si nati fuerint illis, generatione tertia in- 8
trabunt in ecclesiam Domini.
‡ Si autem egressus fueris ad castrametandum 9
contra hostes tuos, & custodies te ab omni malo
verbo.
‡ Si fuerit in te homo qui non est mundus ex flu- 10
xu suo nocte, & egredietur extra castra, & non re-
uertetur in castra:
‡ Et erit ad vesperam lauabit corpus suum aqua, 11
& occidente sole ingredietur in castra.
‡ Et locus erit tibi extra castra, & exibis illuc 12
extra:
‡ Et paxillus erit tibi in balteo tuo. et erit quan 13
do sederis extra, & fodies in illo, & superinducens
cooperies pudorem tuum in eo:
‡ Quoniam dominus Deus tuus ambulat in ca- 14
stris, vt eruat te, & tradat inimicum tuum ante fa-
ciem tuam: & erunt castra tua sancta, & non ap-
parebit in te fœditas rei, & recedet à te.
‡ Non trades seruum domino suo, qui confugit 15
ad te à domino suo:
‡ Tecum habitabit in vobis in omni loco vbi pla 16
cuerit illi; non contristabis eum.
‡ Non erit meretrix de filiabus Israel, & non 17
erit scortator de filiis Israel.
‡ Non offeres mercedem meretricis, neque pre- 18
cium canis in domum domini Dei tui ad omne vo-
tum; quoniam abominatio domino Deo tuo est &
vtrumque.
‡ Non fœnerabis fratri tuo vsuram argenti, & 19
vsuram ciborum, & vsuram cuiuslibet rei quam
fœneraueris.
‡ Alieno fœnerabis: fratri tuo non fœnerabis, 20
vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus
operibus tuis in terra ad quam ingrederis illuc vt
possideas eam.
‡ Si autem voueris votum domino Deo tuo, non 21
tardabis reddere illud: quoniam quærẽs quæret dñs
Deus tuus à te, & erit in te peccatum.
‡ Si autem non volueris vouere, non est tibi pec 22
catum.

7 ‡ οὐ βδελύξῃ ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστίν· οὐ βδελύξῃ
αἰγύπτιον, ὅτι πάροικος ἐγένου ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ.
8 ‡ υἱοὶ ἐὰν γεννηθῶσιν αὐτοῖς, γενεᾷ τρίτῃ εἰσελεύσονται εἰς
ἐκκλησίαν κυρίου.
9 ‡ ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυ
λάξῃ ἀπὸ παντὸς πονηροῦ ῥήματος.
10 ‡ ἐὰν ᾖ ἐν σοὶ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔστι καθαρὸς ἐκ ῥύσεως
αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἐξελεύσεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰ-
σελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν·
11 ‡ καὶ ἔσται τὸ πρὸς ἑσπέραν λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι,
καὶ δεδυκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν.
12 ‡ καὶ τόπος ἔσται σοι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ
ἐκεῖ ἔξω·
13 ‡ καὶ πάσσαλος ἔσται σοι ἐπὶ τῆς ζώνης σου. καὶ ἔσται ὅ-
ταν διακαθιζάνῃς ἔξω, καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν
καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐν αὐτῷ·
14 ‡ ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἐ-
ξελέσθαι σε, καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου
σου, καὶ ἔσται ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ
ἀσχημοσύνη πράγματος, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ σοῦ.
15 ‡ οὐ παραδώσεις παῖδα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὃς προστέθειταί σοι
παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ·
16 ‡ μετὰ σοῦ κατοικήσει ἐν ὑμῖν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἂν ἀρέσῃ αὐ-
τῷ, οὐ θλίψεις αὐτόν.
17 ‡ οὐκ ἔσται πόρνη ἀπὸ θυγατέρων ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔσται
πορνεύων ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
18 ‡ οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης, οὐδὲ ἄλλαγμα κυνὸς
εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχήν, ὅτι βδέ-
λυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφότερα.
19 ‡ οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου καὶ τό-
κον βρωμάτων καὶ τόκον παντὸς πράγματος, οὗ ἂν ἐκδα-
νείσῃς.
20 ‡ τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκτοκιεῖς· τῷ ἀδελφῷ σου οὐκ ἐκτοκιεῖς, ἵ-
να εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἐπὶ
τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
21 ‡ ἐὰν δὲ εὔξῃ εὐχὴν κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦ-
ναι αὐτήν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει κύριος ὁ θεός σου παρὰ σοῦ,
καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία.
22 ‡ ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς εὔξασθαι, οὐκ ἔστι σοι ἁμαρτία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Non abominaberis Idumæum, quoniam frater tuus est: non abominaberis Ægyptium, quoniam aduena fuisti in terra eius.
8 Filij qui nati fuerint ex eis in tertia generatione erunt mundi vt ingrediantur in ecclesiam Domini.
9 Si egressus fueris in castris contra inimicos tuos, obseruabis te ab omni re mala.
10 Si fuerit in te vir qui non fuerit mundus pollutione nocturna, egredietur extra castra, & non ingredietur in castra:
11 Et in tempore vespertino lauabitur aquis, & quando occubuerit sol, ingredietur ad castra.
12 Et locus erit paratus tibi extra castra, & egredieris illuc foras.
13 Et paxillus erit tibi super arma tua: & cùm sederis foris, fodies cum eo, & reuerteris & operies quæ à te egesta sunt.
14 Quoniam maiestas domini Dei tui ambulat in medio castrorum tuorum, vt liberet te, & vt tradat inimicos tuos in manu tua. & erunt castra tua sancta; & non appareat in te aliquid fœditatis, vt non auertatur verbum eius benefaciens tibi.
15 Non trades seruum gentium domino suo, qui confugerit ad te à domino suo.
16 Tecum habitabit in medio tui in loco quem elegerit in vna vrbium tuarum vbi bene sit ei; ne decipias illum.
17 Non erit mulier de filiabus Israel vxor viro seruo, neque accipiet vir de filiis Israel vxorem ancillam.
18 Non afferes mercedem meretricis & precium canis in domum domini Dei tui pro omni voto, quia vtrunque abominabile est coram domino Deo tuo.
19 Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram pecuniam neque frumentum, neque quicquam fœnerabis ad vsuram.
20 Filio autem alienigenæ fœnerabis, & à fratre tuo non accipies vsuram, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus ad quæ miseris manum tuam in terra ad quam ingredieris possidendam.
21 Quando voueris votum coram domino Deo tuo, non tardabis reddere illud: quoniam requirens requiret illud dominus Deus tuus à te, & erit in te peccatum.
22 Et si desieris vouere, non erit in te peccatum.

23 * מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ׃
24 * כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ
25 שָׂבְעֶךָ וְאֶל־כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן׃ * כִּי תָבֹא בְּקָמַת
רֵעֶךָ וְקָטַפְתָּ מְלִילֹת בְּיָדֶךָ וְחֶרְמֵשׁ לֹא תָנִיף עַל קָמַת
רֵעֶךָ׃

כד

1 * כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם־
לֹא תִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב
2 לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ׃ * וְיָצְאָה
3 מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר׃ * וּשְׂנֵאָהּ
הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ
וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר־
4 לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ * לֹא־יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־
שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי
אֲשֶׁר הֻטַּמָּאָה כִּי־תוֹעֵבָה הִוא לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא
תַחֲטִיא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
5 נַחֲלָה׃ * כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה
לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דָּבָר נָקִי יִהְיֶה
לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקָח׃
6 * לֹא־יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל׃
7 * כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֶּר־בּוֹ וּמְכָרוֹ וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא וּבִעַרְתָּ
8 הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ * הִשָּׁמֶר בְּנֶגַע־הַצָּרַעַת
לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר־יוֹרוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת׃
9 * זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בַּדֶּרֶךְ
10 בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם׃ * כִּי־תַשֶּׁה
בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא־תָבֹא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט
עֲבֹטוֹ׃

23 * Quod autem semel egressum est de labiis tuis, obseruabis, & facies sicut promisisti domino Deo tuo, & propria volũtate & ore tuo locutus es.

24 * Ingressus vineam proximi tui, comedes vuas quantum tibi placuerit; foras autem ne efferas tecum.

25 * Si intraueris segetem amici tui, franges spicas, & manu conteres; falce autem non metes. Mat. 12. Mar. 2.

CAP. XXIIII.

1 A SI acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fœditatem, scribet libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua. Mat. 5. & 19. Mar. 10. b.

2 * Cumque egressa alterũ maritum duxerit,

3 * Et ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudij, & dimiserit de domo sua,

4 vel certè mortuus fuerit; * Non poterit prior maritus recipere eam in vxorem: quia polluta est, & abominabilis facta coram Domino: ne peccare facias terram tuam quã dominus Deus tuus tradiderit tibi possidendam.

5 * Cùm acceperit homo nuper vxorem, non procedet ad bellum: nec ei quippiam necessitatis iniungetur publicè: sed vacabit absque B culpa domui suæ, vt vno anno lætetur cum vxore sua. Su. 20. b

6 * Non accipies loco pignoris inferiorem & superiorem molam, quia animam suam apposuit tibi.

7 * Si deprehensus fuerit homo solicitans fratrem suum de filiis Israel, & vendito eo acceperit precium, interficietur, & auferes malum de medio tui.

8 * Obserua diligenter ne incurras plagam lepræ: sed facies quæcunque docuerint te sacerdotes Leuitici generis, iuxta id quod præcepi eis & imple solicitè.

9 * Mementote quæ fecerit dñs Deus vester Mariæ in via, cùm egrederemini de Ægypto. Nu. 12. b

10 * Cùm repetes à proximo tuo rem aliquam quam debet tibi, non ingredieris domum eius, vt pignus auferas:

תרגום אונקלוס

23 אַפָּקוּת שִׂפְוָתָךְ תִּטַּר וְתַעְבֵּיד כְּמָא דִנְדַרְתָּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ נִדְבְתָא דְמַלֵּילְתָּא בְּפוּמָךְ׃ 24 אֲרֵי תִתְגַּר בְּכַרְמָא דְחַבְרָךְ וְתֵיכוּל עִנְבִין
כְּנַפְשָׁךְ לְמִשְׂבְּעָךְ וּלְמָנָךְ לָא תִתֵּן׃ 25 אֲרֵי תִתְגַּר בְּקָמְתָא דְחַבְרָךְ וְתִקְטוֹף מְלִילָן בִּידָךְ וּמַגְּלָא לָא תְרִים עַל קָמְתָא דְחַבְרָךְ׃

כד

1 אֲרֵי יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא וְיִבְעֲלִינַהּ וִיהֵי אִם לָא תַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינוֹהִי אֲרֵי אַשְׁכַּח בַּהּ עֲבֵירַת פִּתְגָם וְיִכְתּוֹב לַהּ
גֵּט פִּטּוּרִין וְיִתֵּן בִּידַהּ וְיִפְטְרִינַהּ מִבֵּיתֵיהּ׃ 2 וְתִפּוֹק מִבֵּיתֵיהּ וּתְהָךְ וּתְהֵי לִגְבַר אָחֳרָן׃ 3 וְיִסְנִינַהּ גַּבְרָא בָתְרָאָה וְיִכְתּוֹב לַהּ גֵּט פִּטּוּרִין וְיִתֵּן
בִּידַהּ וְיִפְטְרִינַהּ מִבֵּיתֵיהּ אוֹ אֲרֵי יְמוּת גַּבְרָא בָתְרָאָה דְּנַסְבַהּ לֵיהּ לְאִתּוּ׃ 4 לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְבַעְלַהּ קַדְמָאָה דְּפַטְרַהּ לְמֵתוּב לְמִסְבַהּ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ
לְאִנְתּוּ בָּתַר דְּאִסְתַּאֲבַת אֲרֵי מְרַחֲקָא הִיא קֳדָם יְיָ וְלָא תְחַיֵּיב יָת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא׃ 5 אֲרֵי יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא חַדְתָּא לָא יִפּוֹק
בְּחֵילָא וְלָא יֶעְבַּר עֲלוֹהִי לְכָל מִדְּעַם פְּנֵי יְהֵי לְבֵיתֵיהּ שַׁתָּא חֲדָא וְיַחְדֵּי יָת אִתְּתֵיהּ דִּנְסֵיב׃ 6 לָא תִסַּב מַשְׁכּוֹנָא רֵחַיָּא וְרִכְבָּא אֲרֵי בְּהוֹן מִתְעֲבֵד
מְזוֹן לְכָל נְפָשׁ׃ 7 אֲרֵי יִשְׁתְּכַח גְּבַר דְּיִגְנוֹב נַפְשָׁא מֵאֲחוֹהִי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתַּגַּר בֵּיהּ וִיזַבְּנִינֵיהּ וְיִתְקְטֵל גַּנָּבָא הַהוּא וּתְפַלֵּי עָבֵיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
8 אִסְתַּמַּר בְּמַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְמִטַּר לַחְדָא וּלְמֶעְבַּד כְּכֹל דְּיַלְּפוּן יָתְכוֹן כָּהֲנַיָּא לֵוָאֵי כְּמָא דְפַקֵּידְתִּינוּן תִּטְּרוּן לְמֶעְבַּד׃
9 הֱוֵי דְכִיר יָת דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָךְ לְמִרְיָם בְּאָרְחָא בְּמִפַּקְכוֹן מִמִּצְרָיִם׃
10 אֲרֵי תַרְשֵׁי בְּחַבְרָךְ רְשׁוּת מִדְּעַם לָא תֵעוֹל לְבֵיתֵיהּ לְמִסַּב מַשְׁכּוֹנֵיהּ׃

* *Quæ egrediuntur per labia tua obſeruabis. & 13*
facies quemadmodum vouiſti domino Deo tuo do-
num, quod locutus es ore tuo.
* *Si autem intraueris in ſegetem proximi tui, et 24*
colliges in manibus tuis ſpicas, & falcem non mit-
tes in ſegetem proximi tui.
* *Si autem ingreſſus fueris in vineam proximi 25*
tui, comedes vuas quantum anima tua impleatur:
in autem vas non iniicies.

CAP. XXIIII.

SI autem quis acceperit vxorem, & cohabitaue- 1
rit cum illa; & erit ſi non inuenerit gratiam co-
ram eo, quoniam inuenit in ea fœdam rem, & ſcri-
bet illi libellum repudij, & dabit in manibus eius,
& emittet eam ex domo ſua.
* *Et egreſſa nupſerit viro alteri: 2*
* *Et oderit eam vir vltimus, & ſcripſerit ei 3*
libellum repudij, & dederit ei in manibus eius, &
dimiſerit eam de domo ſua, vel & mortuus fuerit
vir eius vltimus, qui accepit eam ſibi vxorem;
* *Non poterit vir prior qui dimiſit eam reuer- 4*
ſus recipere eam ſibi vxorem, poſtquam polluta eſt
illa: quoniam abominatio eſt coram domino Deo
tuo: & non polluetis terram quam dominus Deus
veſter dat vobis in poſſeſſionem.
* *Si autem quis acceperit vxorem nuper, non 5*
procedet ad bellum, et non iniungetur ei aliqua res:
immunis erit in domo ſua: annum vnum lætificabit
vxorem ſuam quam accepit.
* *Non pignerabis molam neque ſuper molam: 6*
quia animam hic dat in pignore.
* *Si autem deprehenſus fuerit homo furans ani- 7*
mam de fratribus ſuis filiis Iſrael, & dominus fa-
ctus illum vendiderit, & interficietur fur ille: &
auferes malum de vobis ipſis. Caue tibi ipſi in con-
*tactu lepræ. * Cuſtodies vehementer vt facias 8*
iuxta omnem legem quam docuerint vobis ſacer-
dotes Leuitæ: quemadmodum præcepi vobis, cu-
ſtodietis vt faciatis.
* *Mementote quæ fecit dominus Deus tuus Ma 9*
riæ in via, egredientibus vobis de Ægypto.
* *Si autem debitum fuerit in proximo tuo, de- 10*
bitum quodcunque, non ingredieris in domum eius
ad pignerandum pignus.

25 * τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων σου φυλάξῃ. καὶ ποιή-
σεις ὃν τρόπον ηὔξω κυρίῳ τῷ θεῷ σου δόμα, ὃ ἐλάλησας τῷ στό-
24 ματί σου. * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου, καὶ
συλλέξεις ἐν ταῖς χερσί σου στάχυας, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπι-
βάλῃς ἐπὶ τὸν ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου.
25 * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον σου, φαγῇ
σταφυλήν, ὅσον ψυχήν σου ἐμπλησθῆναι· εἰς δὲ ἄγγος οὐκ ἐμβα-
λεῖς.

κδ΄.

1 * Ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα, καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται
ἐὰν μὴ εὕρῃ χάριν ἐναντίον αὐτοῦ, ὅτι εὕρηκεν ἐν αὐτῇ ἄσχη-
μον πρᾶγμα, καὶ γράψει αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει
εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.
2 * καὶ ἀπελθοῦσα γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ·
3 * καὶ μισήσῃ αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχατος, καὶ γράψῃ αὐτῇ βι-
βλίον ἀποστασίου, καὶ δώσῃ αὐτῇ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξ-
αποστελῇ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς
4 ὁ ἔσχατος, ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, * οὐ δυνήσεται
ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος ὁ ἐξαποστείλας αὐτὴν ἐπαναστρέψας
λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, μετὰ τὸ μιανθῆναι αὐτήν, ὅτι
βδέλυγμά ἐστιν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν
γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ.
5 * ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα προσφάτως, οὐκ ἐξελεύσε-
ται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ οὐκ ἐπιβληθήσεται αὐτῷ οὐδὲν πρᾶ-
γμα, ἀθῷος ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἐνιαυτὸν ἕνα εὐφρανεῖ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ ἣν ἔλαβε.
6 * οὐκ ἐνεχυράσεις μύλον, οὐδὲ ἐπιμύλιον, ὅτι ψυχὴν οὗ-
τος ἐνεχυράζει.
7 * ἐὰν δὲ ἁλῷ ἄνθρωπος κλέπτων ψυχὴν ἐκ τῶν ἀδελφῶν
αὐτοῦ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται,
καὶ ἀποθανεῖται ὁ κλέπτης ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ
ὑμῶν αὐτῶν. πρόσεχε σεαυτῷ ἐν τῇ ἁφῇ τῆς λέπρας.
8 * φυλάξῃ σφόδρα ποιεῖν κατὰ πάντα τὸν νόμον ὃν ἂν ἀναγ-
γείλωσιν ὑμῖν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην ὑ-
μῖν, φυλάξεσθε ποιεῖν.
9 * μνήσθητε ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεός σου τῇ μαριὰμ ἐν
τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου.
10 * ἐὰν δὲ ὀφείλημα ᾖ ἐν τῷ πλησίον σου, ὀφείλημα ὁποιονοῦν,
οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐνεχυράσαι τὸ ἐνέχυρον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Quod egreſſum eſt de labiis tuis, obſeruabis, & facies ſicut vouiſti coram domino Deo tuo, & quod ſpontè locutus es ore tuo.
24 Si mercede conductus fueris in vineam proximi tui, comedere poteris vuas iuxta voluntatem tuam vſque ad ſaturitatem; & in vaſe tuo non repones eas. 25 Si conductus fueris in meſſem proximi tui, franges ſpicas plenas manu tua, & falcem non leuabis ſuper ſegetem proximi tui.

CAP. XXIIII.

SI acceperit vir vxorem, & concubuerit cum ea, & non inuenerit gratiam in oculis eius, quoniam inuenit in ea aliquid fœditatis, ſcribet ei libellum repudij, & dabit in manu eius, & dimittet eam de domo ſua. 2 Et egrediatur de domo eius & recedat, & ſit vxor viro alteri.
3 Et ſi oderit eam vir alter, & ſcripſerit ei libellum repudij, & dederit in manu eius, & dimiſerit eam de domo ſua, aut ſi mortuus fuerit vir poſterior, qui accepit eam in vxorem; 4 Non eſt licitum marito priori, qui dimiſit eam, vt iterum accipiat eam vt ſit ei in vxorem poſtquàm coinquinata eſt: quoniam abominatio eſt coram domino Deo tuo. & non facias peccare terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem. 5 Quando acceperit homo nouam vxorem, non egrediatur ad bellum, neque quicquam iniungetur ei: ſed immunis erit in domo ſua anno vno, & lætabitur cum vxore ſua quam accepit. 6 Non accipies loco pignoris inferiorem & ſuperiorem molam, quia cum eis fit eſca omni animæ. 7 Si inuentus fuerit vir furans animam de fratribus ſuis de filiis Iſrael, & ſicut mercator vendiderit eam, occidetur fur ille: & auferes facientem quod malum eſt de medio tui. 8 Obſerua diligenter ne incurras plagam lepræ, vt cuſtodias valdè, & vt facias iuxta omnia quæ docuerint vos ſacerdotes & Leuitæ; ſicut præcepi eis, cuſtodietis vt faciatis.
9 Memento quid fecerit dominus Deus tuus Mariæ in via, quando egreſſi eſtis de Ægypto.
10 Quando mutuaueris aliquid proximo tuo; non ingrediaris in domum eius, vt accipias pignus eius:

11 * בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בוֹ יוֹצִיא
21 אֵלֶיךָ אֶת־הַעֲבוֹט הַחוּצָה׃ * וְאִם־אִישׁ עָנִי הוּא
13 לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ׃ * הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת־הָעֲבוֹט
כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרְכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה
14 צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * לֹא־תַעֲשֹׁק
שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ
15 בִּשְׁעָרֶיךָ׃ * בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־תָבוֹא עָלָיו
הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־
16 יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ * לֹא־יוּמְתוּ
אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ עַל־אָבוֹת אִישׁ
17 בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ׃ * לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם
18 וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה׃ * וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ
בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ
19 לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ * כִּי תִקְצֹר
קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ
לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה
20 אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃ * כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ
לֹא תְפַאֵר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃
21 * כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם
22 וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃ * וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה׃

כה

1 * כִּי־יִהְיֶה רִיב
בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצְדִּיקוּ
2 אֶת־הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת־הָרָשָׁע׃ * וְהָיָה
אִם־בִּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי
3 רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר׃ * אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן־
יֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל־אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ
לְעֵינֶיךָ׃

11 * Sed ſtabis foris,& ille tibi proferet quod
12 habuerit. * Si autem pauper eſt,non per-
13 noctabit apud te pignus: *Sed ſtatim reddes
ei ante Solis occaſum;vt dormiens in veſtimē
to ſuo,benedicat tibi,& habeas iuſtitiam co-
ram domino Deo tuo.
14 * Non negabis mercedem indigentis & Leu.19.c
pauperis fratris tui , ſiue aduenæ qui tecum
moratur in terra,& intra portas tuas eſt:
15 * Sed eadem die reddes ei precium laboris
ſui ante Solis occaſum; quia pauper eſt , & ex
eo ſuſtentat animam ſuam : ne clamet contra
te ad Dominum,& reputetur tibi in peccatū.
16 * Non occidentur patres pro filiis, nec filij 4.Re.14.b 2.Par.25.a
pro patribus:ſed vnuſquiſq; pro peccato ſuo
17 morietur. * Non peruertes iudicium ad-
D uenæ & pupilli;nec auferes pignoris loco vi-
18 duæ veſtimentum. * Memento quòd ſer- Leu.19.b &23.d
uieris in Ægypto,& eruerit te dominus Deus
tuus indè. idcircò præcipio tibi vt facias hanc
19 rem. * Quando meſſueris ſegetem in agro
tuo,&oblitus manipulum reliqueris,non re-
uerteris vt tollas illum : ſed aduenam & pu-
pillum & viduam auferre patieris; vt benedi-
cat tibi dominus Deus tuus in omni opere
20 manuum tuarum. * Si fruges collegeris
oliuarum,quicquid remanſerit in arboribus,
non reuerteris vt colligas, ſed relinques adue
21 næ, pupillo ac viduæ. * Si vindemiaueris vi-
neam tuam,non colliges remanētes racemos;
ſed cedent in vſus aduenę, pupilli ac viduæ.
22 * Memento quòd & tu ſerueris in Ægypto;
& idcircò præcipio tibi vt facias hanc rem.

CAP. XXV.

1 SI fuerit cauſa inter aliquos , & interpella-
A uerint iudices ; quem iuſtum eſſe perſpexe-
rint, illi iuſtitiæ palmam dabunt : quemim-
pium,condemnabunt impietatis.
2 * Sin autem eum qui peccauit dignum vi-
derint plagis , proſternent & coram ſe facient
verberari. Pro menſura peccati erit & plaga-
3 rum modus: * ita duntaxat vt quadrage-
narium numerum non excedant,ne fœdè la-
ceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

תרגום אונקלוס

11 בְּבָרָא תְּקוּם וְגַבְרָא דְּאַתְּ רָשֵׁי בֵּיהּ יַפֵּיק לְוָתָךְ יָת מַשְׁכּוֹנָא לְבָרָא׃ 12 וְאִם גְּבַר מִסְכֵּן הוּא לָא תִשְׁכּוּב בְּמַשְׁכּוֹנֵיהּ׃
13 אֲתָבָא תְּתֵיב לֵיהּ יָת מַשְׁכּוֹנָא כְּמֵיעַל שִׁמְשָׁא וְיִשְׁכּוּב בִּכְסוּתֵיהּ וִיבָרְכִינָּךְ וְלָךְ תְּהֵי זָכוּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ 14 לָא תַעְשׁוֹק אֲגִירָא עַנְיָא
וּמִסְכֵּינָא מֵאֲחָךְ אוֹ מִן גִּיּוֹרָךְ דִּי בְּאַרְעָךְ בְּקִרְוָךְ׃ 15 בְּיוֹמֵיהּ תִּתֵּן אַגְרֵיהּ וְלָא תֵעוֹל עֲלוֹהִי שִׁמְשָׁא אֲרֵי מִסְכֵּן הוּא וְלֵיהּ הוּא מְסַר יָת נַפְשֵׁיהּ
וְלָא יִקְרֵי עֲלָךְ קֳדָם יְיָ וִיהֵי בָךְ חוֹבָא׃ 16 לָא יְמוּתוּן אֲבָהָן עַל פּוּם בְּנִין וּבְנִין לָא יְמוּתוּן עַל פּוּם אֲבָהָן אֱנָשׁ בְּחוֹבֵיהּ יְמוּתוּן׃ 17 לָא
תַצְלֵי דִּין גִּיּוֹר יַתְמִין וְלָא תִסַּב מַשְׁכּוֹנָא לְבוּשׁ אַרְמְלָא׃ 18 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא הֲוֵיתָא בְּמִצְרַיִם וּפָרְקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִתַּמָּן עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ
לְמֶעְבַּד יָת פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 19 אֲרֵי תֶחְצַד חֲצָדָךְ בְּחַקְלָךְ וְתִנְשֵׁי עֻמְרָא בְּחַקְלָא לָא תְתוּב לְנַסְבֵיהּ לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא יְהֵי בְּדִיל דִּיבָרְכִינָּךְ
יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל עוֹבָדֵי יְדָךְ׃ 20 אֲרֵי תַחְבּוֹט זֵיתָךְ לָא תְפַלֵּי בַּתְרָךְ לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא יְהֵי׃ 21 אֲרֵי תִקְטוֹף כַּרְמָךְ לָא תְעָלֵל בַּתְרָךְ
לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא יְהֵי׃ 22 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ לְמֶעְבַּד יָת פִּתְגָמָא הָדֵין׃

כה

1 אֲרֵי יְהֵי דִין בֵּין גֻּבְרִין וְיִתְקָרְבוּן לְוָת דִּינָא וִידוּנִנּוּן וִיזַכּוּן יָת זַכָּאָה וִיחַיְּבוּן יָת חַיָּבָא׃
2 וִיהֵי אִם בַּר חַיָּב לְאַלְקָאָה חַיָּבָא וְיִרְמִינֵיהּ דַּיָּנָא וְיַלְקִינֵיהּ קֳדָמוֹהִי כְּמִסַּת חוֹבְתֵיהּ בְּמִנְיָן׃
3 אַרְבְּעִין יַלְקִינֵיהּ לָא יוֹסֵף דִּלְמָא יוֹסֵף לְאַלְקָיוּתֵיהּ עַל אִלֵּין מַחָא סַגִּי וְיֵקַל אֲחוּךְ לְעֵינָךְ׃

‡ Foris stabis; & homo cuius debitum tuum est 11
in ipso, proferet tibi pignus extrà.
‡ Si autem homo pauper est, non pernoctabis in 12
pignore illius: ‡ Restitutione restitues ei ve- 13
stem suam circa occasum solis: & dormiet in vesti-
mento suo, & benedicet tibi; & tibi erit miseri-
cordia coram domino Deo tuo.
‡ Non negabis mercedem pauperis & egeni ex 14
fratribus tuis, siue ex aduenis qui in vrbibus tuis.
‡ Eadem die reddes mercedem suam: non occi- 15
det sol super eo; quia pauper est, et in eo habet spem:
& non clamabit contra te ad Dominum, & erit in
te peccatum.
‡ Non occidentur patres pro filiis, & filij non 16
morientur pro patribus. vnusquisque suo peccato
morientur.
‡ Non peruertes iudicium aduenæ & pupilli et 17
viduæ. non pignerabis vestimentum viduæ.
‡ Et memor eris quòd seruus fuisti in terra Æ- 18
gypti, & eruerit te dominus Deus tuus indè. prop-
ter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc.
‡ Si autem messueris messem tuam in agro tuo, 19
& oblitus fueris manipuli, non reuertêris vt tollas
illum: mendico, & aduenæ, & pupillo & viduæ
erit, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omni
opere manuum tuarum.
‡ Si autem oliuas collegeris, non reuertêris vt 20
colligas quæ post te: aduenæ et pupillo et viduæ erũt.
‡ Si autem vindemiaueris vineam tuam, non 21
reuindemiabis quæ post te: aduenæ, & pupillo, &
viduæ erunt.
‡ Et memineris quòd seruus fuisti in terra Ægy- 22
pti. propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum
hoc.

CAP. XXV.

SI autem fuerit controuersia inter homines, et ac- 1
cesserint ad iudicium, & iudicauerint, & iustifi-
cauerint iustum & condemnauerint impium:
‡ Et erit si dignus fuerit plagis ipsius, & pro- 2
sternes eum coram iudicibus, & flagellabunt eum
coram eis secundùm impietatem illius. numero fla-
gellabunt eum;
‡ quadraginta non addent. si autem addiderint 3
flagellare eum super has plagas, plagas plures, rur-
piter aget frater tuus coram te.

11 ‡ ἔξω στήσῃ, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗ τὸ δάνειόν σου ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
ἐξοίσει σοι τὸ ἐνέχυρον ἔξω.
12 ‡ ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος πένηται, οὐ κοιμηθήσῃ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ αὐτοῦ·
13 ‡ ἀποδόσει ἀποδώσεις αὐτῷ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ περὶ δυσμὰς
ἡλίου, καὶ κοιμηθήσεται ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ
σοὶ ἔσται ἐλεημοσύνη ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
14 ‡ οὐκ ἀποστερήσεις μισθὸν πένητος καὶ ἐνδεοῦς ἐκ τῶν ἀδελ-
φῶν σου, ἢ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσί σου·
15 ‡ αὐθήμερον ἀποδώσεις τὸν μισθὸν αὐτοῦ· οὐκ ἐπιδύσεται
ὁ ἥλιος ἐπ᾽ αὐτῷ, ὅτι πένης ἐστί, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἐλπίδα, καὶ
οὐ καταβοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία.
16 ‡ οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται
ὑπὲρ πατέρων· ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖται.
17 ‡ οὐκ ἐκκλινεῖς κρίσιν προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χή-
ρας. οὐκ ἐνεχυράσεις ἱμάτιον χήρας.
18 ‡ καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐλυ-
τρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐν-
τέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.
19 ‡ ἐὰν δὲ ἀμήσῃς τὸν ἀμητόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἐπιλά-
θῃ δράγμα, οὐκ ἐπαναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό, τῷ πτωχῷ καὶ
τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, ἵνα εὐλογή-
σῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου.
20 ‡ ἐὰν δὲ ἐλαιολογήσῃς, οὐκ ἐπαναστρέψῃ καλαμήσασθαι
τὰ ὀπίσω σου; τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔ-
21 σται. ‡ ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, οὐκ ἐπανα-
τρυγήσεις τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ
τῇ χήρᾳ ἔσται.
22 ‡ καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου. διὰ τοῦτο
ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

κέ.

1 ‡ Ἐὰν δὲ γένηται ἀντιλογία ἀναμέσον ἀνθρώπων, καὶ προσ-
έλθωσιν εἰς κρίσιν, καὶ κρίνωσι, καὶ δικαιώσωσι τὸν δίκαιον καὶ
καταγνῶσι τοῦ ἀσεβοῦς·
2 ‡ καὶ ἔσται ἐὰν ἄξιος ᾖ πληγῶν ὁ ἀσεβῶν, καὶ καθιεῖς αὐτὸν
ἔναντι τῶν κριτῶν, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν κατὰ
τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ. ἀριθμῷ μαστιγώσουσιν αὐτόν,
3 ‡ τεσσαράκοντα οὐ προσθήσουσιν. ἐὰν δὲ προσθῶσι μαστι-
γῶσαι αὐτὸν ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγάς, πληγὰς πλείους, ἀσχημο-
νήσει ὁ ἀδελφός σου ἐναντίον σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Sed foris stabis: & vir qui est debitor tibi, proferet ad te pignus foras. 12 Et si vir pauper est, non dormias in pignore eius:
13 Sed reddes ei pignus cùm occubuerit sol, vt dormiat in vestimento suo, vt benedicat tibi: & tibi erit iustitia coram domino Deo tuo.
14 Non re[illegible]bis violenter mercedem pauperis & egeni de fratribus tuis, aut de aduenis qui sunt in terra tua in ciuitatibus tuis:
15 Sed in eodem die dabis mercedem eius ante occasum solis: quoniam pauper est, & pro eo ponit animam suam, vt non clamet aduersum te coram Domino, & sit in te peccatum. 16 Non moriantur patres pro filiis, neque filij moriantur pro patribus: sed singuli pro peccato suo moriantur. 17 Non declinabis iudicium aduenæ & pupilli, neque tolles pro pignore vestimentum viduæ. 18 Et recordaberis quòd seruus fuisti in Ægypto, & redemit te indè dominus Deus tuus: ideò ego præcipio tibi vt facias hanc rem. 19 Quando messueris messem tuam in agro tuo, & oblitus fueris manipuli in agro, non reuerteris vt tollas illum: sed peregrino & pupillo & viduæ erit, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus operibus manus tuæ. 20 Quando excusseris oliuas tuas, non reuertaris ad colligendum quod post te reliqueris, sed peregrino & pupillo & viduæ erit. 21 Si vindemiaueris vineam tuam, non colliges remanentes racemos quos post te reliqueris, sed peregrino & pupillo & viduæ erunt. 22 Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra Ægypti: idcircò ego præcipio tibi vt facias rem hanc.

CAP. XXV.

SI fuerit causa inter viros, venerintque ad iudicium; iudicabunt eos iudices: & iustificabunt iustum, & condemnabunt impium.
2 Si autem impius dignus fuerit verberibus, prosternet eum iudex, & in conspectu suo verberabit eum: iuxta mensuram delicti erit modus plagarum, vsque ad numerum 3 quadragenarium flagellabit eum, & non amplius, ne fortè addat verberare eum super hæc plaga magna, & ignominiam patiatur frater tuus ante oculos tuos.

4 * לֹא־תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ׃ 5 * כִּי־יֵשְׁבוּ
אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה
אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ
6 וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ׃ * וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר
תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ
7 מִיִּשְׂרָאֵל׃ * וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת־
יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל־הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה
מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה
8 יַבְּמִי׃ * וְקָרְאוּ־לוֹ זִקְנֵי־עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד
9 וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ׃ * וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו
לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו
וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־
10 יִבְנֶה אֶת־בֵּית אָחִיו׃ * וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל
11 בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל׃ * כִּי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים
יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת־
אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו׃
12 * וְקַצֹּתָה אֶת־כַּפָּהּ לֹא תָחוֹס עֵינֶךָ׃
13 * לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן גְּדוֹלָה
14 וּקְטַנָּה׃ * לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּבֵיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה
15 גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה׃ * אֶבֶן שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ אֵיפָה
שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ לְמַעַן יַאֲרִיכוּ יָמֶיךָ עַל
16 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ * כִּי תוֹעֲבַת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה כֹּל עֹשֵׂה עָוֶל׃
17 * זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם
18 מִמִּצְרָיִם׃ * אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל־הַנֶּחֱשָׁלִים
אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ וְלֹא יָרֵא אֱלֹהִים׃
19 * וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ
מִסָּבִיב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה
לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא
תִּשְׁכָּח׃

4 * Non ligabis os bouis terentis in area fru
5 ges tuas. *Quādo habitauerint fratres ſimul,
& vnus ex eis abſque liberis mortuus fuerit,
B vxor defuncti non nubet alteri; ſed accipiet
eam frater eius, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui:
6 * Et primogenitum ex ea filium nomine il
lius appellabit, vt non deleatur nomen eius
7 ex Iſrael. *Sin autem noluerit accipere vxorē
fratris ſui, quæ ei lege debetur, perget mulier
ad portam ciuitatis, & interpellabit maiores
natu: dicetque, Non vult frater viri mei ſuſ-
citare ſemen fratris ſui in Iſrael, nec me in
8 coniugium ſumere. * Statimque accerſiri
C eum facient: & interrogabunt. ſi reſponderit,
9 Nolo eam vxorem accipere: *Accedet mulier
ad eum coram ſenioribus: & tollet calciamen-
tum de pede eius; ſpuetque in faciem eius, & Luc.
dicet: Sic fiet homini qui non ædificat domū
10 fratris ſui. * Et vocabitur nomen illius in Iſ-
11 rael, Domus diſcalciati. * Si habuerint in-
ter ſe iurgium viri duo, & vnus contra alterū
rixari cœperit; volenſque vxor alterius eruere
virum ſuum de manu fortioris: miſeritque
12 manum, & apprehenderit verenda eius: *Ab-
ſcindes manum illius; nec flectêris ſuper eam
13 vlla miſericordia. * Non habebis in ſaccu-
14 lo diuerſa pondera, maius & minus: * Nec
D erit in domo tua modius maior & minor.
15 * Pondus habebis iuſtum & verum: & mo
dius æqualis & verus erit tibi, vt multo viuas
tempore ſuper terram quam Dominus Deus
tuus dederit tibi.
16 * Abominatur enim Dominus eum qui fa
cit hæc; & aduerſatur omnem iniuſtitiam.
17 * Memento quæ fecerit tibi Amalech in Exo. 17.
18 via, quando egrediebaris ex Ægypto: *Quo-
modo occurrerit tibi, & extremos agminis tui
qui laſsi reſidebant, ceciderit: quando tu eras
fame & labore confectus, & non timuerit
19 Deum. * Cùm ergo dominus Deus tuus
dederit tibi requiem, & ſubiecerit cunctas per
circuitum nationes in terra quam tibi polli-
citus eſt, delebis nomen eius ſub cęlo. caue ne
obliuiſcaris.

תרגום אונקלוס

4 לא תחיד פום תורא בדישיה : 5 ארי יתבון אחין כחדא וימות חד מנהון ובר לית ליה לא תהי אתת מיתא לברא לגבר
חלוני יבמה יעול עלה ויסבינה ליה לאנתו ויבמינה : 6 ויהי בכרא דתליד יקום על שום אחוהי מיתא ולא יתמחי שמיה מישראל :
7 ואם לא יצבי גברא למסב ית יבמתיה ותסק יבמתיה לתרע בית דינא לקדם סביא ותימר סרב יבמי לאקמא לאחוהי שמא בישראל לא
אבי יבמי : 8 ויקרון ליה סבי קרתה וימללון עמיה ויקום ויימר לא רעיתי לנסבה : 9 ותתקרב יבמתיה ליה לקדם
סביא ותשרי סניה מעל רגליה ותרוק באנפוהי ותתיב ותימר כדין יתעבד לגברא די לא יבני ית בית אחוהי : 10 ויתקרי שמיה בישראל
בית שרי סנא : 11 ארי ינצון גברין כחדא גברא ואחוהי ותתקרב איתת חד לשיזבא ית בעלה מידא דמחוהי ותושיט ידה ותתקיף
בבית בהתתיה : 12 ותקוץ ית ידה לא תחוס עינך : 13 לא יהי לך בכיסך מתקל ומתקל רבא וזעירא : 14 לא
יהי לך בביתך מכילא ומכילא רבא וזעירא : 15 מתקלין שלמין דקשוט יהון לך מכילן שלמין דקשוט יהון לך בדיל דיורכון יומך
על ארעא דיי אלהך יהיב לך : 16 ארי מרחקא דיי אלהך כל עביד אלין כל עביד שקר : 17 הוי
דכיר ית דעבד לך עמלק בארחא במפקכון ממצרים : 18 דערעך בארחא וקטיל בך כל דהוו מתאחרין בתרך ואת משלהי
ולאי ולא דחיל יקרא דיי : 19 ויהי כד יניח יי אלהך לך מכל בעלי דבבך מסחור סחור בארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא
למירתה תמחי ית דכרנא דעמלק מתחות שמיא לא תנשי :

Non ligabis os bouis triturantis. 4
Si autem habitauerint fratres simul, & mor- 5
tuus fuerit vnus ex eis, semen autem non sit illi, nõ
erit vxor mortui extrà viro non propinquo: frater
viri eius accedet ad illam, & accipiet eam sibiipsi
vxorem, & cohabitabit ei:
Et erit infans qui genitus fuerit, constituetur 6
ex nomine illius qui mortuus est, & non delebitur
nomen illius ex Israel.
Si autem non voluerit homo accipere vxorem 7
fratris sui, & perget vxor ad portam ad senatum,
& dicet: Non vult frater viri mei suscitare nomẽ
fratris sui in Israel, non voluit frater viri mei.
Et vocabunt eum senatus vrbis illius, & di- 8
cent ei. & stans dixerit, Non volo accipere eam.
Et accedens mulier fratris eius ad eum coram 9
senatu, & soluet calciamentum eius vnum de pede
eius; & spuet in faciem eius: & respondens dicet:
Sic facient homini, qui non ædificabit domum fra-
tris sui. *Et vocabitur nomen illius in Israel,* 10
Domus discalciati calciamentum.
Si autem pugnauerint duo homines in idipsum, 11
homo cum fratre suo, & accesserit vxor vnius eo-
rum, vt eruat virum suum de manu percutientis
eum; & extendens manum suam apprehenderit ve
renda eius; *Abscindes manum illius: non par-* 12
cet oculus tuus super eam.
Non erit in sacculo tuo pondus & pondus, ma- 13
gnum vel paruum. *Non erit in domo tua men-* 14
sura vel mensura, magna & parua.
Pondus verum & iustum erit tibi, & mensu 15
ra vera & iusta erit tibi; vt longæuus sis super ter-
ram quam dominus Deus tuus dat tibi in possessio-
nem: *Quoniam abominatio domino Deo tuo* 16
omnis faciens hæc, & omnis faciens iniustum.
Memento quæ fecit tibi Amalech in via, egre- 17
diente te ex Ægypto:
Quomodo restitit tibi in via, & cecidit ex- 18
tremum agmen tuum lassos post te: tu autem fames
cebas & laborabas, & non timuit Deum.
Et erit cùm dederit requiem tibi dñs Deus tuus 19
ab omnibus inimicis tuis qui in circuitu tuo in terra
quã dat tibi in possessionem ad possidendum, delebis
nomen Amalech de sub cælo, & non obliuiscaris.

4 οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα.
5 ἐὰν δὲ κατοικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἀποθάνῃ εἷς
ἐξ αὐτῶν, σπέρμα δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ, οὐκ ἔσται ἡ γυνὴ τοῦ τεθνηκό-
τος ἔξω ἀνδρὶ μὴ ἐγγίζοντι, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰσε-
λεύσεται πρὸς αὐτὴν, καὶ λήψεται αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ
6 συνοικήσει αὐτῇ. καὶ ἔσται τὸ παιδίον ὃ ἂν τεχθῇ, κα-
τασταθήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τετελευτηκότος, καὶ οὐκ ἐξα-
7 λειφθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξ Ἰσραήλ. ἐὰν δὲ μὴ βού-
ληται ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ
ἀναβήσεται ἡ γυνὴ ἐπὶ τὴν πύλην ἐπὶ τὴν γερουσίαν, καὶ ἐ-
ρεῖ, οὐ θέλει ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ ἀ-
δελφοῦ αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ, οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου.
8 καὶ καλέσουσιν αὐτὸν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ
ἐροῦσιν αὐτῷ. καὶ στὰς εἴπῃ, οὐ βούλομαι λαβεῖν αὐτήν.
9 καὶ προσελθοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐ-
τὸν ἔναντι τῆς γερουσίας, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ τὸ ἓν
ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ ἐμπτύσεται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ
ἀποκριθεῖσα ἐρεῖ, οὕτως ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς οὐκ οἰκο-
10 δομήσει τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ κληθήσεται τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ, οἶκος τοῦ ὑπολυθέντος τὸ ὑπόδημα.
11 ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἄνθρωπος
μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ προσέλθῃ ἡ γυνὴ ἑνὸς αὐτῶν, ἐξελέ-
σθαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐκ χειρὸς τοῦ τύπτοντος αὐτὸν, καὶ ἐκτείνα-
12 σα τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπιλάβηται τῶν διδύμων αὐτοῦ. ἀπο-
κόψεις τὴν χεῖρα αὐτῆς· οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῇ.
13 οὐκ ἔσται ἐν τῷ μαρσίππῳ σου στάθμιον καὶ στάθμιον, μέγα
14 ἢ μικρόν. οὐκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον ἢ μέτρον μέ-
15 γα καὶ μικρόν. στάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, καὶ
μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, ἵνα πολυήμερος γένῃ ἐπὶ
16 τῆς γῆς ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. ὅτι βδέλυγ-
μα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα καὶ πᾶς ποιῶν ἄδικον.
17 μνήσθητι ὅσα ἐποίησέ σοι Ἀμαλὴκ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκπορευο-
18 μένου σου ἐξ Αἰγύπτου, πῶς ἀντέστη σοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἔκο-
ψε τὴν οὐραγίαν σου τοὺς κοπιῶντας ὀπίσω σου, σὺ δὲ ἐπείνας
καὶ ἐκοπίας, καὶ οὐκ ἐφοβήθη τὸν θεόν.
19 καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν καταπαύσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ
πάντων τῶν ἐχθρῶν σου τῶν κύκλῳ σου ἐν γῇ ἣν δίδωσί σοι ἐν
κλήρῳ κατακληρονομῆσαι, ἐξαλείψεις τὸ ὄνομα Ἀμαλὴκ
ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐ μὴ ἐπιλάθῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Non claudes os boui trituranti. 5 Si habitauerint fratres in vnum, & mortuus fuerit vnus ex eis, & filius non est ei, non nubet vxor mortui foras viro alieno: frater defuncti ingredietur ad eam, & accipiet eam sibi in vxorem pro fratre suo: 6 Et primogenitus quem genuerit, suscitabit nomen fratris eius defuncti, & non delebitur nomen eius de Israel. 7 Et si noluerit vir accipere vxorem fratris sui, ascendet illa ad portam domus iudicij ante seniores, & dicet: Renuit frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel, non vult me in coniugem accipere. 8 Et vocabunt eum seniores ciuitatis, & loquentur cum eo. & si renuerit, & dixerit, Nolo accipere eam:
9 Accedet vxor fratris eius ad eum coram senioribus, & soluet calciamentum eius de pede eius, & spuet in faciem eius: & respondebit & dicet: Sic fiet viro qui non ædificat domum fratris sui. 10 Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalciati.
11 Si rixati fuerint viri adinuicem, vir & frater eius, & accesserit vxor vnius vt eruat maritum suum de manu illius qui percutit eum, & extenderit manum suam, & apprehenderit verenda eius; 12 Abscindes manum illius: & non parcat oculus tuus.
13 Non sit tibi in sacculo tuo pondus & pondus, maius & minus: 14 Non erit tibi in domo tua modius & modius, maior & minor.
15 Pondera perfecta & recta erunt tibi, modij perfecti & veri erunt tibi; vt prolongentur dies tui super terram quam dominus Deus tuus dabit tibi: 16 Quia abominatio est domini Dei tui omnis qui facit hæc, omnis qui facit iniquitatem.
17 Memento quod fecerit tibi Amalech in via, cùm egrederemini de Ægypto: 18 Quomodo occurrerit tibi in via, & occiderit in te omnes qui remanserant post tergum tuum: & tu eras lassus & fatigatus, & non timens gloriam Dei.
19 Cumque requiem dederit tibi dominus Deus tuus ab omnibus inimicis tuis in circuitu, in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi in hæreditatem vt possideas eam, delebis memoriam Amalech sub cælo: ne obliuiscaris.

כו

1 * וְהָיָה כִּי־תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ׃
2 * וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל־פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא
מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא
וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
3 לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ * וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה
בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
4 לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ׃ * וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ
5 וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * וְעָנִיתָ
וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד
מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם לְגוֹי
6 גָּדוֹל עָצוּם וָרָב׃ * וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים
7 וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה׃ * וַנִּצְעַק אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קֹלֵנוּ וַיַּרְא
אֶת־עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ וְאֶת־לַחֲצֵנוּ׃
8 * וַיּוֹצִאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה
9 וּבְמֹרָא גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים׃ * וַיְבִאֵנוּ
אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֶּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
10 אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ * וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת־
רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִּי יְהוָה וְהִנַּחְתּוֹ
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה
11 אֱלֹהֶיךָ׃ * וְשָׂמַחְתָּ בְכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ׃
12 * כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת־כָּל־
מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר
וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ
וְשָׂבֵעוּ׃

CAP. XXVI.

1 A CVmque intraueris terram quam dominus
Deus tuus tibi daturus est possidendam,
& obtinueris eam, atque habitaueris in illa: Sup.17.d
2 * Tolles de cunctis frugibus tuis primitias,
& pones in cartallo, pergesque ad locum quẽ
dominus Deus tuus elegerit, vt ibi inuocetur
nomen eius:
3 * Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in
diebus illis, & dices ad eum: Profiteor hodie
coram domino Deo tuo, quòd ingressus sum
in terram pro qua iurauit patribus nostris, vt
B daret eam nobis.
4 *Suscipiensque sacerdos cartallum de ma-
nu tua, ponet ante altare domini Dei tui:
5 * Et loquêris in conspectu domini Dei tui,
Syrus persequebatur patrem meum: qui des-
cendit in Ægyptum, & ibi peregrinatus est in
paucissimo numero, creuitque in gentem ma
gnam ac robustam, & infinitæ multitudinis.
6 * Afflixeruntque nos Ægyptij & persecuti
sunt, imponentes onera grauissima.
7 * Et clamauimus ad dominum Deum pa-
trum nostrorum: qui exaudiuit nos, & respe-
xit humilitatem nostram, & laborem atque
angustiam:
8 * Et eduxit nos de Ægypto in manu forti,
& brachio extento, in ingenti pauore, in sig-
nis atque portentis:
9 * Et introduxit ad locum istum, & tradidit
nobis terram lacte & melle manantem.
10 * Et idcircò nunc offero primitias frugum
terræ quam Dominus dedit mihi. Et dimittes
C eas in conspectu domini Dei tui; & adorato
domino Deo tuo,
11 * Epulaberis in omnibus bonis quæ Do-
minus Deus tuus dederit tibi & domui tuæ,
tu, & Leuites, & aduena qui tecum est.
12 * Quando compleueris decimam cuncta-
rum frugum tuarum anno decimarum ter-
tio, dabis Leuitæ, & aduenæ, & pupillo, &
viduæ; vt comedant intra portas tuas, & sa-
turentur.

תרגום אונקלוס

כו

1 וִיהֵי אֲרֵי תֵיעוּל לְאַרְעָא דַייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא וְתֵירְתַהּ וְתִתֵּב בַּהּ׃ 2 וְתִסַּב מֵרֵישׁ כָּל
אִבָּא דְאַרְעָא דְתַיְתֵי מֵאַרְעָךְ דַייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ וּתְשַׁוֵּי בְּסַלָּא וּתְהָךְ לְאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן׃ 3 וְתֵיתֵי
לְוַת כַּהֲנָא דִי יְהֵי בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן וְתֵימַר לֵיהּ חַוֵּיתִי יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי עָלֵית לְאַרְעָא דְקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָנָא לְמִתַּן לָנָא׃
4 וְיִסַּב כַּהֲנָא סַלָּא מִן יְדָךְ וְיַצְנְעִינֵּיהּ קֳדָם מַדְבְּחָא דַייָ אֱלָהָךְ׃ 5 וְתָתֵיב וְתֵימַר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָבָן אֲרַמָּאָה בְּעָא לְאוֹבָדָא יָת
אַבָּא וּנְחַת לְמִצְרַיִם וְדָר תַּמָּן בְּעַם זְעֵיר וַהֲוָה תַמָּן לְעַם רַב תַּקִּיף וְסַגִּי׃ 6 וְאַבְאִישׁוּ לָנָא מִצְרָאֵי וְעַנְיוּנָא וִיהַבוּ עֲלָנָא פֻּלְחָנָא קַשְׁיָא׃
7 וְצַלֵּינָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתָנָא וְקַבֵּיל יְיָ צְלֹתָנָא וּגְלֵי קֳדָמוֹהִי עַמְלָנָא וְלֵיאוּתָנָא וְדוּחְקָנָא׃ 8 וְאַפְּקָנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם בִּידָא תַקִּיפָא
וּבִדְרָעָא מְרָמְמָא וּבְחֵיזוּ רַבָּא וּבְאָתִין וּבְמוֹפְתִין׃ 9 וְאַיְתְיָנָא לְאַתְרָא הָדֵין וִיהַב לָנָא יָת אַרְעָא הָדָא אַרְעָא עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ׃
10 וּכְעַן הָא אַיְתֵיתִי יָת רֵישׁ אִבָּא דְאַרְעָא דִיהַבְתְּ לִי יְיָ וְתַצְנְעִינֵּיהּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְתִסְגּוּד קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃
11 וְתֶחְדֵּי בְּכָל טַבְתָּא דִי יְהַב לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ וְלֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ אַתְּ וְלֵיוָאָה וְגִיּוֹרָא דִי בֵינָךְ׃
12 אֲרֵי תְשֵׁיצֵי לְעַשָּׂרָא יָת כָּל מַעְשַׂר עֲלַלְתָּךְ בְּשַׁתָּא תְלִיתָאָה שַׁתָּא דְמַעְשְׂרָתָא וְתִתֵּן לְלֵוָאָה לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא וְיֵיכְלוּן בְּקִרְוָךְ
וְיִשְׂבְּעוּן׃

CAP. XXVI.

ET erit cùm intraueris in terram quam dominus 1
Deus tuus dat tibi in possessionem vt possideas
eam, & habitaueris in ea:
² Et tolles de primitiis frugū terræ tuæ quam dñs 2
Deus tuus dat tibi in possessionem, & pones in car-
tallo, & perges ad locum quem elegerit dominus
Deus tuus, vt inuocetur nomen eius ibi:
³ Et accedes ad sacerdotem qui fuerit in diebus 3
illis, & dices ad eum: Annuncio hodie domino Deo
tuo, quòd ingressus sum in terram quam iurauit do-
minus Deus patribus nostris vt daret nobis.
⁴ Et suscipiet sacerdos cartallum de manibus 4
tuis, & ponet eum coram altare Domini Dei
tui.
⁵ Et respondebis, & dices coram domino Deo 5
tuo: Syriam dereliquit pater meus, & descendit in
Ægyptum; & peregrinatus est ibi in numero pau-
cissimo, & fuit ibi in gentem magnam & multitu-
dinem multam:
⁶ Et afflixerunt nos Ægyptij, & humiliauerūt 6
nos; & imposuerunt nobis opera dura.
⁷ Et clamauimus ad dominum Deum patrum 7
nostrorum: & exaudiuit Dominus vocem nostram,
& vidit humilitatem nostram & laborem nostrū
& angustiam nostram:
⁸ Et eduxit nos Dominus de Ægypto in fortitu- 8
dine magna, & in manu forti, & in brachio excel-
so, & in visionibus magnis, & in signis & por-
tentis:
⁹ Et introduxit nos in locum istum; & tradidit 9
nobis terram hanc, terram manantem lacte &
melle.
¹⁰ Et nunc ecce attuli primitias frugum terræ, 10
quam dedisti mihi Domine. et dimittes illud coram
domino Deo tuo: & adorabis illic coram domino
Deo tuo:
¹¹ Et lætaberis in omnibus bonis quæ dominus 11
Deus tuus dedit tibi, & domui tuæ, tu & Leuita,
& aduena qui apud te.
¹² Si autem compleueris decimare omnem decimā 12
frugum terræ tuæ in anno tertio, secundam decimam
dabis Leuitæ & aduenæ, & pupillo & viduæ: &
comedent in vrbibus tuis, & implebuntur.

κϛ΄.

1 ¹ Καὶ ἔσται ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου
δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι αὐτὴν, καὶ κατοική-
2 σῃ ἐπ᾽ αὐτῆς· ² καὶ λήψῃ ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν
τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ ἐμβα-
λεῖς εἰς κάρταλλον, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται
κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ·
3 ³ καὶ εἰσελεύσῃ πρὸς τὸν ἱερέα ὃς ἂν ᾖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐ-
κείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, ἀναγγέλλω σήμερον κυρίῳ τῷ
θεῷ σου, ὅτι εἰσελήλυθα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς
τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν.
4 ⁴ καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν κάρταλλον ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ
θήσει αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
5 ⁵ καὶ ἀποκριθήσῃ, καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, συ-
ρίαν ἀπέλιπεν ὁ πατήρ μου, καὶ κατέβη εἰς αἴγυπτον, καὶ πα-
ρῴκησεν ἐκεῖ ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ εἰς ἔθνος
μέγα καὶ πλῆθος πολύ·
6 ⁶ καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐταπείνωσαν ἡμᾶς,
καὶ ἐπέθηκαν ἡμῖν ἔργα σκληρά·
7 ⁷ καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡ-
μῶν. καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἴδε τὴν ταπεί-
νωσιν ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον ἡμῶν, καὶ τὸν θλιμμὸν ἡμῶν·
8 ⁸ καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐξ αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ με-
γάλῃ καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ
ἐν ὁράμασι μεγάλοις, καὶ ἐν σημείοις καὶ τέρασι·
9 ⁹ καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν
τὴν γῆν ταύτην, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
10 ¹⁰ καὶ νῦν ἰδοὺ ἐνήνοχα τὴν ἀπαρχὴν τῶν γεννημάτων
τῆς γῆς ἧς ἔδωκάς μοι κύριε. καὶ ἀφήσεις αὐτὸ ἀπέναντι κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ σου· καὶ προσκυνήσεις ἐκεῖ ἔναντι κυρίου τοῦ
θεοῦ σου.
11 ¹¹ καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς κύριος ὁ θεός
σου ἔδωκέ σοι, καὶ τῇ οἰκίᾳ σου, σὺ καὶ ὁ λευίτης καὶ ὁ προσή-
λυτος ὃς ἐν σοί.
12 ¹² ἐὰν δὲ συντελέσῃς ἀποδεκατῶσαι πᾶν τὸ ἐπιδέκατον
τῶν γεννημάτων τῆς γῆς σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ, τὸ δεύτερον ἐ-
πιδέκατον δώσεις τῷ λευίτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφα-
νῷ καὶ τῇ χήρᾳ, καὶ φάγονται ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἐμπλησθή-
σονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXVI.

CVm autem intraueris in terram quam dominus Deus tuus dabit tibi in hæreditatem, & possederis eam, & habitaueris in ea:
² Tolles de primitiis omnis fructus terræ tuæ, quas afferes de terra tua quam dominus Deus tuus dabit tibi, & pones in cartallo, & per-
ges ad locum quem elegerit dominus Deus tuus, vt habitare faciat ibi maiestatem suam. ³ Et venies ad sacerdotem qui fue-
rit in diebus illis, & dices ei: Annuncio hodie coram domino Deo tuo, quòd ingressus sum in terram quam iurauit Dominus dare patribus nostris.
⁴ Et tollet sacerdos cartallum de manu tua, & reponet illum coram altari domini Dei tui.
⁵ Et respondebis & dices coram domino Deo tuo: Laban Syrus quæsiuit perdere patrem meum: & descendit in Ægyptum, & moratus est ibi
in populo pauco, & fuit ibi in populum magnum, & fortem & multum. ⁶ Et malefecerunt nobis Ægyptij, & afflixe-
runt nos, & posuerunt super nos seruitutem durissimam. ⁷ Et orauimus coram domino Deo patrum nostrorum; & suscepit
orationem nostram, & manifestus fuit coram eo labor noster, & fatigatio nostra, & angustia nostra. ⁸ Et eduxit nos de Ægy-
pto in manu forti, & in brachio excelso, & in visione magna, & in signis & in portentis: ⁹ Et adduxit nos ad locum hunc, &
dedit nobis terram hanc, terram fluentem lacte & melle. ¹⁰ Et nunc ecce affero primitias fructus terræ quam dedisti
mihi, Domine: & repones eas coram domino Deo tuo, & adorabis coram domino Deo tuo:
¹¹ Et lætaberis in omnibus bonis quæ dedit tibi Dominus, & viris domus tuæ, tu & Leuites & aduena qui est in medio tui.
¹² Quando compleueris decimare omnes decimas frugum tuarum in anno tertio anno decimarum, dabis Leuitæ, & peregrino, & pupillo, &
viduæ; & comedent in vrbibus tuis, & saturabuntur.

13 * ואמרת לפני יהוה אלהיך בערתי הקדש מן־
הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה
ככל־מצותך אשר צויתני לא־עברתי ממצותיך ולא
14 שכחתי : * לא־אכלתי באני ממנו ולא־בערתי
ממנו בטמא ולא־נתתי ממנו למת שמעתי בקול
יהוה אלהי עשיתי ככל אשר צויתני :
15 * השקיפה ממעון קדשך מן־השמים וברך את־
עמך את־ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו
כאשר נשבעת לאבתינו ארץ זבת חלב ודבש :
16 * היום הזה יהוה אלהיך מצוך לעשות
את־החקים האלה ואת־המשפטים ושמרת
17 ועשית אותם בכל־לבבך ובכל־נפשך : * את־יהוה
האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו
ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו :
18 * ויהוה האמירך היום להיות לו לעם סגלה
19 כאשר דבר־לך ולשמר כל־מצותיו : * ולתתך
עליון על כל־הגוים אשר עשה לתהלה ולשם
ולתפארת ולהיתך עם־קדש ליהוה אלהיך כאשר
דבר :

כז

1 * ויצו משה וזקני ישראל
את־העם לאמר שמר את־כל־המצוה אשר אנכי
2 מצוה אתכם היום : * והיה ביום אשר תעברו
את־הירדן אל־הארץ אשר־יהוה אלהיך נתן לך
והקמת לך אבנים גדלות ושדת אתם בשיד :
3 * וכתבת עליהן את־כל־דברי התורה הזאת בעברך
למען אשר תבא אל־הארץ אשר־יהוה אלהיך נתן
לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר יהוה אלהי־
אבתיך לך :

13 * Loquerisque in conspectu domini Dei
tui: Attuli quod sanctificatum est de domo
mea, & dedi illud Leuitæ, & aduenæ, & pu-
pillo ac viduæ, sicut iussisti mihi. non præte-
D riui mādata tua, nec sum oblitus imperij tui.
14 * Non comedi ex eis in luctu meo, nec se-
paraui ea in qualibet immunditia, nec expen
di ex his quicquam in re funebri. Obediui vo
ci domini Dei mei, & feci omnia sicut præce-
pisti mihi.
15 * Respice de sanctuario tuo, & de excelso Esa.36.e
cælorum habitaculo, & benedic populo tuo
Israel & terræ quam dedisti nobis, sicut iura-
sti patribus nostris, terrę lacte & melle ma-
nanti.
16 * Hodie dominus Deus tuus præcepit tibi
vt facias mandata hęc atque iudicia, vt custo-
dias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota a-
nima tua.
17 * Dominum elegisti hodie, vt sit tibi Deus,
& ambules in viis eius, vt custodias ceremo-
nias illius, & mandata atque iudicia, & obe-
dias eius imperio.
18 * En Dominus elegit te hodie, vt sis ei po- Sup.7.d. & 14.a.
pulus peculiaris, sicut locutus est tibi; & cu-
stodias omnia præcepta illius:
19 * Et faciet te excelsiorem cunctis gentibus
quas creauit in laudem & nomen & gloriam
suam; vt sis populus sanctus domini Dei tui,
sicut locutus est.

CAP. XXVII.

1 PRæcepit autem Moyses & seniores populo
A Israel, dicentes: Custodite omne manda- Ios.4.a.
tum quod præcipio vobis hodie.
2 * Cumque transieris Iordanem in terram
quā dominus Deus tuus dabit tibi, eriges in-
gentes lapides, & calce leuigabis eos;
3 * Vt possis in eis scribere omnia verba le-
gis huius Iordane transmisso, vt introeas ter-
ram quam dominus Deus tuus dabit tibi, ter-
ram lacte & melle manantem, sicut iurauit pa
tribus tuis.

תרגום אונקלוס

13 ותימר קדם יי אלהך פליתי קדש מעשרא מן ביתא ואף יהבתיה לליואה לגיורא ליתמא ולארמלתא ככל תפקדתך דפקדתני לא עברית
מפקודך ולא אנשיתי : 14 לא אכלית באבלי מיניה ולא פליתי מיניה במסאב ולא יהבית מיניה על מית קבילית במימרא דיי אלהי עבדית
ככל דפקדתני : 15 אסתכי ממדור קודשך מן שמיא וברך ית עמך ית ישראל וית ארעא דיהבת לנא כמא דקיימתא לאבהתנא ארעא עבדא
חלב ודבש : 16 יומא הדין יי אלהך מפקדך למעבד ית קימיא האלין וית דיניא ותטר ותעבד יתהון בכל לבך ובכל נפשך : 17 ית יי
חטבת יומא דין למהוי לך לאלה ולמהך באורחן דתקנן קדמוהי ולמטר קימוהי ופקודוהי ודינוהי ולקבלא במימריה : 18 ויי חטבך יומא דין
למהוי ליה לעם חביב כמא דמליל לך ולמטר כל פקודוהי : 19 ולמתנך עלאה על כל עממיא דעבד לתשבחא ולשום ולרבו ולמהוך עם קדיש
קדם יי אלהך כמא דמליל :

כז

1 ופקיד משה וסבי ישראל ית עמא למימר טר ית כל תפקדתא דאנא מפקד יתכון יומא דין :
2 ויהי ביומא דתעברון ית ירדנא לארעא דיי אלהך יהיב לך ותקים לך אבנין רברבין ותסוד יתהון בסידא :
3 ותכתוב עליהון ית כל פתגמי אוריתא הדא במעברך בדיל דתעול לארעא דיי אלהך יהיב לך ארעא עבדא חלב ודבש כמא דמליל יי אלהא
דאבהתך לך :

Et dices coram domino Deo tuo: Abstuli sancta de domo mea, & dedi ea Leuitæ, & aduenæ, et pupillo, & viduæ, secundùm omnia præcepta tua, quæ præcepisti mihi. non præteriui mandatum tuũ, & non oblitus sum. 13

Et non comedi in luctu meo ex eis; non fructum collegi ab eis in immundum: non dedi ex eis mortuo. obediui voci domini Dei mei, feci sicut præcepisti mihi. 14

Respice de domo sancta tua de cælo, & benedic populo tuo Israel, & terræ quam dedisti eis, sicut iurasti patribus nostris, vt dares nobis terram manantem lacte & melle. 15

In die hac dominus Deus tuus præcepit tibi vt facias omnes iustificationes has & iudicia, & custodietis & facietis ea ex toto corde vestro, & ex tota anima vestra. 16

Deum elegisti hodie, vt sit tuus Deus, & ambules in viis eius, & custodias iustificationes, & mandata, & iudicia eius, & obedias voci eius. 17

Et dominus elegit te hodie, vt sis tu ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, vt custodias omnia præcepta illius: 18

Et sis tu super cunctas gentes, sicut fecit te nominatum, & laudem & gloriosum, vt esses tu populus sanctus domino Deo tuo, sicut locutus est. 19

CAP. XXVII.

ET præcepit Moyses & senatus Israel, dicens: Custodite omnia mandata quæcunque ego præcipio vobis hodie. 1

Et erit qua die transieritis Iordanem, in terram quam dominus Deus tuus dat tibi, & eriges tibi lapides ingentes, & leuigabis eos calce: 2

Et scribes in lapidibus omnia verba legis huius, postquam transieritis Iordanem, quando intraueris in terram quam dominus Deus tuus dat tibi, terram manantem lacte & melle, quemadmodum dixit dominus Deus patrum tuorum tibi. 3

13 καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐξεκάθηρα τὰ ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου, καὶ ἔδωκα αὐτὰ τῷ λευίτῃ, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, κατὰ πάσας τὰς ἐντολάς σου, ἃς ἐνετείλω μοι. οὐ παρῆλθον τὴν ἐντολήν σου, καὶ οὐκ ἐπελαθόμην.

14 καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδύνῃ μου ἀπ᾽ αὐτῶν, οὐκ ἐκάρπωσα ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς ἀκάθαρτον, οὐκ ἔδωκα ἀπ᾽ αὐτῶν τῷ τεθνηκότι, ἐπήκουσα τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἐποίησα καθὰ ἐνετείλω μοι.

15 κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εὐλόγησον τὸν λαόν σου τὸν ἰσραὴλ, καὶ τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς, καθὰ ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.

16 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ κύριος ὁ θεός σου ἐνετείλατό σοι ποιῆσαι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα καὶ τὰ κρίματα, καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε αὐτὰ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.

17 τὸν θεὸν εἵλου σήμερον εἶναί σου θεόν, καὶ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ὑπακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

18 καὶ κύριος εἵλατό σε σήμερον γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον, καθάπερ εἶπέ σοι, φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ·

19 καὶ εἶναί σε ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ἐποίησέ σε ὀνομαστὸν καὶ καύχημα καὶ δοξαστόν, εἶναί σε λαὸν ἅγιον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθὼς ἐλάλησε.

κζ.

1 Καὶ προσέταξε μωυσῆς καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ, λέγων, φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

2 καὶ ἔσται ᾗ ἂν ἡμέρᾳ διαβῆτε τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ στήσεις σεαυτῷ λίθους μεγάλους, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ·

3 καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, ἡνίκα ἂν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dices coram domino Deo tuo: Abstuli decimas sanctificatas de domo mea, & etiam dedi eas Leuitæ, & aduenæ, & pupillo & viduæ, iuxta omnia præcepta tua quæ præcepisti mihi: non præteriui mandata tua, nec oblitus sum.
14 Non comedi in luctu meo ex eis, nec abstuli ex eis pro immundo, neque dedi ex eis super mortuo. obediui verbo domini Dei mei, feci iuxta omnia quæ præcepisti mihi. 15 Respice de habitaculo sancto tuo de cælis, & benedic populo tuo Israel, & terræ quam dedisti mihi, sicut iurasti patribus nostris, vt dares nobis terram lacte & melle manantem.
16 Hodie dominus Deus tuus præcepit tibi, vt facias mandata hæc & iudicia; & custodies & facies ea in toto corde tuo, & in tota anima tua.
17 Dominum elegisti hodie, vt sit tibi in Deum; & vt ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo, & vt custodias mandata eius, & præcepta eius, & iudicia eius, & vt obedias verbo eius.
18 Et Dominus elegit te hodie, vt sis ei in populum dilectum, sicut locutus est tibi; & vt custodias omnia præcepta eius:
19 Et vt ponat te excelsum super omnes populos quos fecit in laudem, & in nomen & magnitudinem; & vt sis populus sanctus coram domino Deo tuo, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

ET præcepit Moyses & seniores Israel populo, dicentes: Custodite omnia præcepta quæ ego præcipio vobis hodie.
2 Et erit in die quo transieritis Iordanem ad terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, eriges tibi lapides grandes, & leuigabis eos calce:
3 Et scribes super eos omnia verba legis huius, cùm transieris vt ingrediaris terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, terram manantem lacte & melle, sicut locutus est tibi dominus Deus patrum tuorum.

4 * והיה בעברכם את־הירדן תקימו את־האבנים
האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל
5 ושדת אותם בשיד : * ובנית שם מזבח ליהוה
אלהיך מזבח אבנים לא־תניף עליהם ברזל :
6 * אבנים שלמות תבנה את־מזבח יהוה
אלהיך והעלית עליו עולת ליהוה אלהיך :
7 * וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יהוה
8 אלהיך : * וכתבת על־האבנים את־כל־דברי
9 התורה הזאת באר היטב : * וידבר
משה והכהנים הלוים אל־כל־ישראל לאמר
הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם ליהוה
10 אלהיך : * ושמעת בקול יהוה אלהיך ועשית את־
מצותו ואת־חקיו אשר אנכי מצוך היום :
11 * ויצו משה את־העם ביום ההוא לאמר :
12 * אלה יעמדו לברך את־העם על־הר גרזים
בעברכם את־הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר
13 ויוסף ובנימן : * ואלה יעמדו על־הקללה בהר
14 עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי : * וענו
הלוים ואמרו אל־כל־איש ישראל קול רם :
15 * ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה
תועבת יהוה מעשה ידי חרש ושם בסתר וענו כל־
16 העם ואמרו אמן : * ארור מקלה אביו
17 ואמו ואמר כל־העם אמן : * ארור מסיג
גבול רעהו ואמר כל־העם אמן :
18 * ארור משגה עור בדרך ואמר כל־העם אמן :
19 * ארור מטה משפט גר־יתום ואלמנה
20 ואמר כל־העם אמן : * ארור שכב
עם־אשת אביו כי גלה כנף אביו ואמר כל־העם
21 אמן : * ארור שכב עם־כל־בהמה ואמר כל־
העם אמן :

4 * Quando ergo transieritis Iordanem, erigite lapides quos ego hodie præcipio vobis in monte Hebal, & leuigabis eos calce: Exo.20.d Iosu.8.f.
5 * Et ædificabis ibi altare domino Deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit;
6 * & de saxis informibus & impolitis: & offeres super eo holocausta domino Deo tuo:
7 * Et immolabis hostias pacificas, comedesque ibi, & epulaberis corā domino Deo tuo.
8 * Et scribes super lapides omnia verba le-
B gis huius planè & lucidè.
9 * Dixeruntque Moyses & sacerdotes Leuitici generis ad omnem Israelem: Attende & audi, Israel: Hodie factus es populus domini Dei tui.
10 * Audies vocem eius, & facies mandata atque iustitias quas ego præcipio tibi.
11 * Præcepitq; Moyses populo in die illo, di-
12 cens: * Hi stabunt ad benedicendum Domino super montem Garizim Iordane transmisso, Symeon, Leui, Iudas, Isachar, Ioseph & Beniamin.
13 * Et è regione isti stabunt ad maledicendū in monte Hebal, Ruben, Gad, & Aser, Zabu-
C lon, Dan & Neptalim.
14 * Et pronunciabunt Leuitæ, dicentque ad
15 omnes viros Israel excelsa voce: * Maledictus homo qui facit sculptile, & conflatile abominationem Domini opus manuum artificum, ponitque illud in abscondito. & respondet omnis populus, & dicet, Amen.
16 * Maledictus qui non honorat patrē suum & matrē suam. & dicet omnis populus, Amē. Sup.19.d
17 * Maledictus qui transfert terminos proximi sui. & dicet omnis populus, Amen.
18 * Maledictus qui errare facit cæcum in itinere. & dicet omnis populus, Amen.
19 * Maledictus qui peruertit iudiciū aduenæ, pupilli & viduę. & dicet oīs populus, Amen.
20 * Maledictus qui dormit cum vxore patris sui, & reuelat operimentum lectuli eius. & dicet omnis populus, Amen.
21 * Maledictus qui dormit cum omni iumē-
D to. & dicet omnis populus, Amen.

תרגום אונקלוס

4 ויהי במעברכון ית ירדנא תקימון ית אבניא האלין דאנא מפקד יתכון יומא דין בטורא דעיבל ותסוד יתהון בסידא :
5 והבני תמן מדבחא קדם ייי אלהך מדבח אבנין לא תרים עליהון פרזלא : 6 אבנין שלמן תבני ית מדבחא דייי אלהך ותסיק
עלוהי עלון קדם ייי אלהך : 7 ותכוס נכסת קודשין ותיכול תמן ותחדי קדם ייי אלהך : 8 ותכתוב על אבניא ית כל פתגמי
אוריתא הדא פריש יאות : 9 ומליל משה וכהניא ליואי עם כל ישראל למימר אצית ושמע ישראל יומא דין הויתא לעם קדם ייי אלהך :
10 ותקבל במימרא דייי אלהך ותעביד ית פקודוהי וית קימוהי דאנא מפקדך יומא דין : 11 ופקיד משה ית עמא ביומא ההוא
למימר : 12 אלין יקומון לברכא ית עמא על טורא דגריזים במעברכון ית ירדנא שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן :
13 ואילין יקומון על לוטיא בטורא דעיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי : 14 ויתיבון ליואי וימרון לכל גבר ישראל
קלא רמא : 15 ליט גברא דיעבד צלם ומתכא מרחקא דייי עובד ידי אומן וישוי בסתרא ויתיבון כל עמא וימרון אמן :
16 ליט דיקל אבוהי ואמיה ויימר כל עמא אמן : 17 ליט דישני תחומא דחבריה ויימר כל עמא אמן :
18 ליט דישעי עוירא בארחא ויימר כל עמא אמן : 19 ליט דיצלי דין דייר יתים וארמלא ויימר כל עמא אמן :
20 ליט דישכב עם אתת אבוהי ארי גלי כנפא דאבוהי ויימר כל עמא אמן :
21 ליט דישכב עם כל בעירא ויימר כל עמא אמן :

** Et erit cùm tranſieritis Iordanem, erigetis la-* 4
pides hos, quos ego præcipio vobis hodie in monte
Hebal; & leuigabis eos calce:
** Et ædificabis ibi altare domino Deo tuo, altare* 5
de lapidibus: non inijcies ſuper eos ferrum:
** Lapidibus integris ædificabis altare domino* 6
Deo tuo: & offeres ſuper eo holocauſta domino Deo
tuo.
** Et immolabis hoſtiam ſalutaris Domino: &* 7
comedes ibi & epulaberis, & lætaberis coram do-
mino Deo tuo.
** Et ſcribes ſuper lapides omnem legem hanc cla* 8
rè valdè.
** Et locutus eſt Moyſes et ſacerdotes Leuitæ om* 9
ni Iſrael, dicentes: Tace, & audi, Iſrael; In die hac
factus es in populum domino Deo tuo:
** Et audies vocem domini Dei tui, & facies om-* 10
nia mandata eius, & iuſtificationes eius, quas ego
præcipio tibi hodie.
** Et præcepit Moyſes populo in die illo, dicens:* 11
** Hi ſtabunt ad benedicendum populo in monte* 12
Garizin, cùm tranſierint Iordanem, Symeon, Leui,
Iudas, Iſachar, Ioſeph, & Beniamin.
** Et hi ſtabunt ad maledictionem in monte He-* 13
bal, Ruben, Gad, & Aſer, Zabulon, Dan et Nep-
talin.
** Reſpondentes Leuitæ, dicent omni Iſrael voce* 14
*excelſa: * Maledictus homo qui faciet ſculptile* 15
& conflatile, abominationem Domino, opus manuũ
artificis; & ponet illud in abſcondito. & reſpon-
dens omnis populus dicet, Fiat.
** Maledictus qui non honorat patrem ſuum aut* 16
matrem ſuam. & dicent omnis populus, Fiat.
** Maledictus qui transfert terminos proximi.* 17
& dicent omnis populus, Fiat.
** Maledictus qui errare facit cæcum in itinere.* 18
& dicent omnis populus, Fiat.
** Maledictus qui peruerterit iudicium aduenæ,* 19
& pupilli & viduæ. & dicet omnis populus, Fiat.
** Maledictus qui dormit cum vxore patris ſui,* 20
quoniam reuelauit operimentum patris ſui. & dicet
omnis populus, Fiat.
** Maledictus qui dormit cum omni iumento. et* 21
dicent omnis populus, Fiat.

4 * καὶ ἔσαι ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, στήσετε τοὺς λίθους
τούτους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ἐν ὄρει γεβάλ. καὶ κο-
νιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ.
5 * καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυ-
σιαστήριον ἐκ λίθων· οὐκ ἐπιβαλεῖς ἐπ᾽ αὐτοὺς σίδηρον.
6 * λίθους ὁλοκλήρους οἰκοδομήσεις τὸ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ
θεῷ σου, καὶ ἀνοίσεις ἐπ᾽ αὐτῷ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ τῷ θεῷ σου.
7 * καὶ θύσεις θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ, καὶ φαγῇ ἐκεῖ καὶ ἐμ-
πλησθήσῃ, καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.
8 * καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντα τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς
σφόδρα.
9 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται παντὶ ἰσ-
ραήλ, λέγοντες, σιώπα καὶ ἄκουε ἰσραήλ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ
γέγονας εἰς λαὸν κυρίῳ τῷ θεῷ σου·
10 * καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις
πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἃ ἐγὼ ἐν-
τέλλομαί σοι σήμερον.
11 * καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων·
12 * οὗτοι στήσονται εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν ὄρει γαριζίν, διαβάν-
τες τὸν ἰορδάνην, συμεών, λευΐ, ἰούδας, ἰσάχαρ, ἰωσήφ, καὶ βεν-
ιαμίν.
13 * καὶ οὗτοι στήσονται ἐπὶ τῆς κατάρας ἐν ὄρει γεβάλ, ῥουβήν, γάδ,
καὶ ἀσὴρ, ζαβουλών, δάν καὶ νεφθαλίμ.
14 * καὶ ἀποκριθέντες οἱ λευῖται, ἐροῦσι παντὶ ἰσραὴλ φωνῇ με-
15 γάλῃ· * ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσει γλυπτὸν καὶ
χωνευτόν, βδέλυγμα κυρίῳ ἔργον χειρῶν τεχνίτου, καὶ θήσει αὐτὸ
ἐν ἀποκρύφῳ. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς ἐρεῖ, γένοιτο.
16 * ἐπικατάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐ-
τοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
17 * ἐπικατάρατος ὁ μετατιθεὶς ὅρια τοῦ πλησίον, καὶ ἐροῦσι πᾶς
18 ὁ λαός, γένοιτο. * ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν
ὁδῷ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
19 * ἐπικατάρατος ὃς ἂν ἐκκλίνῃ κρίσιν προσηλύτου, καὶ
ὀρφανοῦ καὶ χήρας· καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
20 * ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ, ὅτι ἀπεκάλυψε συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι
πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
21 * ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ παντὸς κτήνους. καὶ
ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et erit cùm tranſieritis Iordanem, erigetis lapides iſtos quos ego præcipio vobis hodie in monte Hebal, & leuigabis eos calce:
5 Et ædificabis ibi altare coram domino Deo tuo, altare de lapidibus: non leuabis ſuper eos ferrum.
6 De lapidibus integris ædificabis altare domini Dei tui: & offeres ſuper eo holocauſta coram domino Deo tuo.
7 Et immolabis victimas ſanctificatas: & comedes ibi, & lætaberis coram domino Deo tuo.
8 Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis huius planè atque diſtinctè. 9 Et locutus eſt Moyſes & ſacerdotes Leuitæ
cum omni Iſrael, dicentes: Auſculta & audi, Iſrael: Hodie fuiſti in populum coram domino Deo tuo. 10 Et obedies verbo domini Dei
tui, & facies præcepta eius & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie. 11 Et præcepit Moyſes populo in die illo, dicens:
12 Hi ſtabunt ad benedicendum populo ſuper montem Garizim, quando tranſieritis Iordanem, Symeon, & Leui, & Iudas, & Iſachar, & Ioſeph,
& Beniamin. 13 Et iſti ſtabunt ad maledicendum in monte Hebal, Ruben, Gad, & Aſer, & Zabulon, Dan & Neptali.
14 Et reſpondebunt Leuitæ, & dicent ad omnes viros Iſrael alta voce: 15 Maledictus vir qui fecerit ſimulacrum & confla-
tile abominationem Domini opus manuum artificis, & poſuerit in abſcondito. & reſpondebit omnis populus & dicent, Amen.
16 Maledictus qui non honorat patrem ſuum & matrem ſuam. & dicet omnis populus, Amen. 17 Maledictus qui tranſtulerit termi-
num proximi ſui. & dicet omnis populus, Amen. 18 Maledictus qui errare fecerit cæcum in via. & dicet omnis populus, Amen.
19 Maledictus qui declinauerit iudicium aduenæ, pupilli & viduæ. & dicet omnis populus, Amen.
20 Maledictus qui concubuerit cum vxore patris ſui, quoniam reuelabit operimentum patris ſui. & dicet omnis populus, Amen.
21 Maledictus qui concubuerit cum omni iumento. & dicet omnis populus, Amen.

22 * אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֲחֹתוֹ בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־
אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃
23 * אָרוּר שֹׁכֵב עִם־חֹתַנְתּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם
24 אָמֵן׃ * אָרוּר מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר וְאָמַר
25 כָּל־הָעָם אָמֵן׃ * אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד לְהַכּוֹת
נֶפֶשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃
26 * אָרוּר אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃

כח

1 * וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּנְתָנְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עֶלְיוֹן
2 עַל כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ * וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת
הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגֻךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
3 * בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃
4 * בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר
5 אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ׃ * בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃
6 * בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ׃
7 * יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים
לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים
8 יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ׃ * יְצַו יְהוָה אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה
בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
9 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ * יְקִימְךָ יְהוָה לוֹ לְעַם קָדוֹשׁ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
10 אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו׃ * וְרָאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ
כִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ׃
11 * וְהוֹתִרְךָ יְהוָה לְטוֹבָה בִּפְרִי בִטְנְךָ וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ
וּבִפְרִי אַדְמָתֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ
לָתֶת לָךְ׃

22 * Maledictus qui dormit cum sorore sua
filia patris sui vel, matris suæ. & dicet omnis
23 populus, Amen. * Maledictus qui dor-
mit cum socru sua. & dicet omnis populus,
24 Amen. * Maledictus qui clam percusserit
proximum suum. & dicet omnis populus, A-
25 men. * Maledictus qui accipit munera
vt percutiat animam sanguinis innocentis. &
dicet omnis populus, Amen.
26 * Maledictus qui non permanet in sermo-
nibus legis huius, nec eos opere perficit. &
dicet omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

1 SI autem audieris vocem domini Dei tui, vt
facias atque custodias omnia mandata eius
quæ ego præcipio tibi hodie, faciet te domi-
nus Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus
quæ versantur in terra.
2 * Venientque super te vniuersæ benedi-
ctiones istæ & apprehendent te. Si tamen præ
3 cepta eius audieris: * Benedictus tu in
4 ciuitate, & benedictus in agro. * Benedi-
ctus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ,
fructusque iumentorum tuorum, greges ar-
mentorum tuorum & caulæ ouium tuarum.
5 * Benedicta horrea tua, & benedictæ reli-
quiæ tuæ.
6 * Benedictus eris ingrediens & egrediens.
7 * Dabit Dominus inimicos tuos qui con-
surgent aduersum te, corruentes in conspectu
tuo. Per vnam viam venient contra te, & per
8 septem fugient à facie tua. * Emittet Do-
minus benedictionem super cellaria tua, & su
per omnia opera manuum tuarū; benedicetq;
9 tibi in terra quam acceperis. * Suscitabit te
Dominus sibi in populum sanctum, sicut iu-
rauit tibi, si custodieris mandata domini Dei
10 tui, & ambulaueris in viis eius. * Videbuntq;
omnes terrarum populi, quòd nomen Domi-
ni inuocatum sit super te: & timebunt te.
11 * Abundare te faciet Dominus omnibus
bonis, fructu vteri tui & fructu iumentorum
tuorum, fructu terræ tuæ quam iurauit Do-
minus patribus tuis vt daret tibi.

תרגום אונקלוס

22 לִיט דְּיִשְׁכַּב עִם אַחְתֵיהּ בַּת אֲבוּהִי אוֹ בַת אִמֵּיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 23 לִיט דְּיִשְׁכַּב עִם חֲמוֹתֵיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃
24 לִיט דְּיִמְחֵא חַבְרֵיהּ בְּסִתְרָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 25 לִיט דִּמְקַבֵּל שׁוֹחֲדָא לְמִקְטַל נְפַשׁ דַּם זַכַּאי וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 26 לִיט דְּלָא
יְקַיֵּים יָת פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא לְמֶעְבַּד יַתְהוֹן וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃

כח

1 וִיהֵי אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ לְמִיטַּר לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּקּוֹדוֹהִי דַּאֲנָא
מְפַקֵּד־לָךְ יוֹמָא דֵין וְיִתְּנִינָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ עִלָּאָה עַל כָּל עַמְמֵי אַרְעָא׃ 2 וְיֵיתוּן עֲלָךְ כָּל בִּרְכָתָא הָאִלֵּין וְיִדְבְּקוּנָּךְ אֲרֵי תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ׃
3 בְּרִיךְ אַתְּ בְּקַרְתָּא וּבְרִיךְ אַתְּ בְּחַקְלָא׃ 4 בְּרִיךְ וַלְדָּא דִמְעָךְ וְאִיבָּא דְאַרְעָךְ וַולְדָּא דִבְעִירָךְ בַּקְרֵי תוֹרָךְ וְעֶדְרֵי עָנָךְ׃ 5 בְּרִיךְ
סַלָּךְ וְאַצְוָתָךְ׃ 6 בְּרִיךְ אַתְּ בְּמֵעֲלָךְ וּבְרִיךְ אַתְּ בְּמִפְקָךְ׃ 7 יִתֵּן יְיָ יָת בַּעֲלֵי דְבָבָךְ דְּקָיְמִין עֲלָךְ תְּבִירִין קֳדָמָךְ בְּאוֹרְחָא חַד
יִפְקוּן לְוָתָךְ וּבְשִׁבְעָה אוֹרְחִין יְעָרְקוּן מִן קֳדָמָךְ׃ 8 יְפַקֵּד יְיָ עִמָּךְ יָת בִּרְכְתָא בְּאוֹצְרָךְ וּבְכֹל אוֹשָׁטוּת יְדָךְ וִיבָרְכִינָּךְ בְּאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב
לָךְ׃ 9 יְקִימִינָּךְ יְיָ לֵיהּ לְעַם קַדִּישׁ כְּמָא דְקַיֵּים לָךְ אֲרֵי תִטַּר יָת פִּקּוֹדַיָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וּתְהָךְ בְּאָרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי׃ 10 וְיֶחֱזוּן כָּל עַמְמֵי
אַרְעָא אֲרֵי שְׁמָא דַּיְיָ יִתְקְרֵי עֲלָךְ וְיִדְחֲלוּן מִינָּךְ׃ 11 וְיוֹתְרִינָּךְ יְיָ לְטָבָא בִּוְלָדָא דִמְעָךְ וּבִוְלָדָא דִבְעִירָךְ וּבְאִיבָּא דְאַרְעָךְ עַל אַרְעָא דְקַיֵּים יְיָ
לַאֲבָהָתָךְ לְמִתַּן לָךְ׃

Maledictus qui dormit cum sorore ex patre 22
aut ex matre sua. & dicent omnis populus, Fiat.
Maledictus qui dormit cum socru sua. & di- 23
cet omnis populus, Fiat. maledictus qui dormit cum
sorore vxoris suæ. & dicent omnis populus, Fiat.
Maledictus qui percutit proximum dolo. et di- 24
cent omnis populus, Fiat.
Maledictus qui acceperit munera vt percutiat 25
animam sanguinis innocentis. & dicent omnis po-
pulus, Fiat.
Maledictus omnis homo qui non permanebit in 26
omnibus sermonibus legis huius vt faciat eos. &
dicent omnis populus, Fiat.

CAP. XXVIII.

SI auditu audieritis vocem Domini Dei ve- 1
stri, vt custodiatis & faciatis omnia mandata
eius, quæ ego præcipio tibi hodie; & dabit te domi-
nus Deus tuus super omnes gentes terræ: Et ve- 2
nient super te vniuersæ benedictiones istæ, et appre-
hendent te, si auditu audieris vocē domini Dei tui.
Benedictus tu in ciuitate, & benedictus tu in 3
agro. Benedicta opera ventris tui, & fructus 4
terræ tuæ, armenta boum tuorum, & caulæ ouium
tuarum. Benedicta horrea tua & reliquiæ tuæ. 5
Benedictus tu in ingressu tuo, & benedictus 6
tu in egressu tuo.
Dabit dominus Deus tuus inimicos tuos qui 7
consurgent tibi confractos ante faciem tuam. in via
vna venient contra te, & in septem viis fugient
à facie tua.
Emittet Dominus super te benedictionem in 8
cellariis tuis, & in omnibus vbicunque inieceris
manum tuam: & benedicet tibi in terra quam do-
minus Deus tuus dat tibi.
Suscitet te dominus Deus tuus sibi populum 9
sanctum, sicut iurauit patribus tuis. Si audieris
vocem domini Dei tui, et ambulaueris in viis eius:
Et videbunt te omnes gentes terræ, quòd no- 10
men Domini inuocatum sit tibi; & timebunt te.
Et abundare faciet te dominus Deus tuus 11
in bonis, in fructibus vteri tui, & in fru-
ctibus iumentorum tuorum, & in fructibus ter-
ræ tuæ, in terra quam iurauit Dominus patribus
tuis vt daret tibi.

22 ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ ἀδελφῆς ἐκ πατρὸς
ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
23 ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ πενθερᾶς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦ-
σι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ ἀδελ
φῆς γυναικὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
24 ἐπικατάρατος ὁ τύπτων τὸν πλησίον δόλῳ. καὶ ἐροῦσι πᾶς
ὁ λαός, γένοιτο.
25 ἐπικατάρατος ὃς ἂν λάβῃ δῶρα πατάξαι ψυχὴν
αἵματος ἀθώου. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
26 ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ἄνθρωπος ὅστις οὐκ ἐμμενεῖ ἐν
πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς. καὶ ἐροῦσι
πᾶς ὁ λαὸς, γένοιτο.

κη'.

1 Ἐὰν ἀκοῇ εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, φυ-
λάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἃς ἐγὼ ἐντέλλο-
μαί σοι σήμερον, καὶ δώσει σε κύριος ὁ θεός σου ὑπεράνω πάν
2 των τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς· καὶ ἥξουσιν ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ εὐ-
λογίαι αὗται, καὶ εὑρήσουσί σε, ἐὰν ἀκοῇ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς
3 κυρίου τοῦ θεοῦ σου· εὐλογημένος σὺ ἐν πόλει, καὶ εὐλο-
4 γημένος σὺ ἐν ἀγρῷ. εὐλογημένα τὰ ἔργα τῆς κοιλίας
σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου, τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ
5 ποίμνια τῶν προβάτων σου. εὐλογημέναι αἱ ἀποθῆκαί
6 σου καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου. εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ
εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε.
7 παραδώσει κύριος ὁ θεός σου τοὺς ἐχθρούς σου τοὺς ἀνθεστη-
κότας σοι συντετριμμένους πρὸ προσώπου σου. ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐξε-
λεύσονται πρός σε, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξονται ἀπὸ προσώπου σου.
8 ἀποστείλαι κύριος ἐπὶ σὲ τὴν εὐλογίαν ἐν τοῖς ταμείοις
σου, καὶ ἐν πᾶσιν οὗ ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου· καὶ εὐλογή-
σει σε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.
9 ἀναστήσαι σε κύριος ὁ θεός σου ἑαυτῷ λαὸν ἅγιον, ὃν τρό-
πον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου. ἐὰν εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, καὶ πορευθῇς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.
10 καὶ ὄψονταί σε πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι τὸ ὄνομα κυ-
ρίου ἐπικέκληταί σοι, καὶ φοβηθήσονταί σε.
11 καὶ πληθυνεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς ἀγαθὰ ἐπὶ τοῖς ἐκ-
γόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ
ἐπὶ τοῖς γεννήμασι τῆς γῆς σου, ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ὤμοσε κύριος
τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Maledictus qui concubuerit cum sorore sua, filia patris sui aut filia matris suæ. & dicet omnis populus, Amen. 23 Maledictus qui concubuerit cum socru sua. & dicet omnis populus, Amen. 24 Maledictus qui percusserit proximum suum in abscondito. & dicet omnis populus, Amen. 25 Maledictus qui acceperit munera vt occidat animam, & fundat sanguinem innocentis. & dicet omnis populus, Amen.
26 Maledictus qui non permanserit in omnibus verbis legis huius, vt faciat ea. & dicet omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

ET erit si obediens obedieris verbo domini Dei tui, vt custodias & facias omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie, ponet te dominus Deus tuus excelsum super omnes populos terræ: 2 Et venient super te omnes benedictiones istæ, & apprehendent te, si obedieris verbo domini Dei tui. 3 Benedictus tu in ciuitate, & benedictus tu in agro. 4 Benedicta generatio ventris tui, & fructus terræ tuæ, & generatio iumentorum tuorum, boues armentorum tuorum, & greges ouium tuarum. 5 Benedictum canistrum tuum, & panaria tua.
6 Benedictus tu cùm ingredieris, & benedictus tu cùm egredieris. 7 Dabit Dominus inimicos tuos qui consurgent aduersum te, confractos coram te. Per vnam viam egredientur ad te, & per septem vias fugient à facie tua. 8 Mandabit Dominus ad te benedictionem in cellariis tuis, & in omnibus ad quæ extenderis manum tuam; & benedicet tibi in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi.
9 Constituet te dominus sibi in populum sanctum, sicut iurauit tibi, si custodieris præcepta domini Dei tui, & ambulaueris in viis quæ rectæ sunt coram eo. 10 Et videbunt omnes populi terræ quòd nomen Domini inuocatum est super te: & timebunt te.
11 Et abundare te faciet Dominus in bono in generatione ventris tui, & in generatione iumentorum tuorum, & in fructu terræ tuæ super terra pro qua iurauit Dominus patribus tuis, vt daret eam tibi.

12 * יפתח יהוה לך את־אוצרו הטוב את־
השמים לתת מטר־ארצך בעתו ולברך את
כל־מעשה ידך והלוית גוים רבים ואתה לא
13 תלוה: * ונתנך יהוה לראש ולא לזנב והיית
רק למעלה ולא תהיה למטה כי־תשמע אל־מצות
יהוה אלהיך אשר אנכי מצוך היום לשמר
14 ולעשות: * ולא תסור מכל־הדברים אשר
אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאול ללכת
אחרי אלהים אחרים לעבדם:
15 * והיה אם־לא תשמע בקול יהוה אלהיך
לשמר לעשות את־כל־מצותיו וחקתיו אשר
אנכי מצוך היום ובאו עליך כל־הקללות האלה
16 והשיגוך: * ארור אתה בעיר וארור אתה
17 בשדה: * ארור טנאך ומשארתך: * ארור
18 פרי־בטנך ופרי אדמתך שגר אלפיך ועשתרות
19 צאנך: * ארור אתה בבאך וארור אתה בצאתך:
20 * ישלח יהוה בך את־המארה את־המהומה
ואת־המגערת בכל־משלח ידך אשר תעשה
עד השמדך ועד־אבדך מהר מפני רע מעלליך
21 אשר עזבתני: * ידבק יהוה בך את־הדבר
עד כלתו אתך מעל האדמה אשר־אתה בא־שמה
22 לרשתה: * יככה יהוה בשחפת ובקדחת
ובדלקת ובחרחר ובחרב ובשדפון ובירקון ורדפוך
23 עד אבדך: * והיו שמיך אשר על־ראשך
נחשת והארץ אשר־תחתיך ברזל:
24 * יתן יהוה את־מטר ארצך אבק ועפר מן־השמים
25 ירד עליך עד השמדך: * יתנך יהוה נגף לפני
איביך בדרך אחד תצא אליו ובשבעה דרכים
תנוס לפניו והיית לזעוה לכל ממלכות
הארץ:

12 * Aperiet Dominus thesaurum suum op-
timum cælum, vt tribuat pluuiam terræ tuę in
tempore suo; benedicetque cunctis operibus
manuum tuarum. & fœnerabis gentibus mul
13 tis, & ipse à nullo fœnus accipies. * Consti-
tuet te dominus Deus tuus in caput, & non Sup.13.a.
B in caudam: & eris semper suprà, & non sub-
ter: si tamen audieris mandata domini Dei
tui quæ ego pręcipio tibi hodie, & custodieris
14 & feceris, * ac non declinaueris ab eis, nec ad
dexteram nec ad sinistram; nec secutus fueris Le.26.d. Mal.2.a.
15 deos alienos neque colueris eos. * Quod si
audire nolueris vocem domini Dei tui, vt cu-
stodias & facias omnia mandata eius & cere-
monias quas ego præcipio tibi hodie, venient
super te omnes maledictiones istę & apprehé-
16 dent te. * Maledictus eris in ciuitate, male-
17 dictus in agro. * Maledictum horreum
tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ.
18 * Maledictus fructus ventris tui, & fructus
terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges
ouium tuarum.
19 * Maledictus eris ingrediens, & maledictus
egrediens.
20 * Mittet Dominus super te famem & esu-
riem, & increpationẽ in omnia opera tua quę
tu facies, donec conterat te & perdat veloci-
ter, propter adinuentiones tuas pessimas in
quibus reliquisti me.
21 * Adiungat tibi Dominus pestilentiam,
donec consumat te de terra ad quam ingre-
dieris possidendam.
22 * Percutiat te Dominus egestate, febri &
frigore, ardore & æstu, & aëre corrupto ac ru-
bigine, & persequentur donec pereas.
23 * Sit cælum quod super te est, æneum; &
terra quam calcas, ferrea.
24 * Det Dominus imbrem terræ tuæ puluc-
C rem: & de cęlo descendat super te cinis, donec
conteraris.
25 * Tradet te Dominus corruentem ante ho-
stes tuos: & per vnam viam egrediaris contra
eos, & per septem fugias; & dispergaris per
omnia regna terræ.

תרגום אונקלוס

12 יפתח יי לך ית אוצריה טבא ית שמיא למתן מטר ארעך בעידניה ולברכא ית כל עובדי ידך ותחיף לעממין סגיאין ואת לא תזיף:
13 ויתנינך יי לתקיף ולא לחלש ותהי לחוד לעילא ולא תהי לתחתא ארי תקביל לפקודיא דיי אלהך דאנא מפקד לך יומא דין למטר ולמעבד:
14 ולא תסטי מכל פתגמיא דאנא מפקד יתכון יומא דין ימינא ושמאלא למהך בתר טעות עממיא למפלחינון: 15 ויהי אם לא
תקביל במימרא דיי אלהך למטר למעבד ית כל פקודוהי וקימוהי דאנא מפקד לך יומא דין וייתון עלך כל לוטיא האלין וידבקונך: 16 ליט
את בקרתא וליט את בחקלא: 17 ליט סלך ואצותך: 18 ליט ולדא דמעך ואיבא דארעך בקרי תורך ועדרי
ענך: 19 ליט את במעלך וליט את במפקך: 20 יגרי יי בך ית מארתא ית שגושיא וית מזופיתא בכל אושטות ידך
דתעביד עד דתשתיצי ועד דתיבד בפריע מן קדם בישות עובדך דשבקת לדחלתי: 21 ידבק יי בך ית מותנא עד דישיצי יתך מעל
ארעא דאת עליל לתמן למירתה: 22 ימחינך יי בשחפתא ובקדחתא ובדלקתא ובחרחורא ובחרבא ובשדפונא ובירקונא
וירדפונך עד דתיבד: 23 ויהון שמיא דעלוי רישך תקיפין כנחשא מלאחתא מטרא וארעא דתחותך תקיפא
כפרזלא מלמעבד פירין: 24 יתן יי ית מטר ארעך אבקא ועפרא מן שמיא יחות עלך עד דתשתיצי:
25 יתנינך יי תביר קדם בעלי דבבך באורחא חד תפוק לותיה ובשבעא אורחין תערוק מן קדמוהי ותהי לזעו לכל
מלכות ארעא:

** Aperiat tibi Dominus thesaurum suum bonũ* 12
cælum, vt tribuat pluuiã terræ tuæ in tempore suo:
benedicat cunctis operibus manuum tuarum: et fœ-
nerabis gentibus multis, tu verò nõ fœnus accipies.
** Et imperabis tu gentibus multis, tibi autem* 13
non imperabunt. Constituat te dominus Deus tuus
in caput, & non in caudam. & eris tunc suprà, &
non eris subter: si audieris mandata domini Dei tui,
quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt custodias &
*facias. * Non declinabis ab omnibus sermoni-* 14
bus, quos ego præcipio tibi hodie, ad dexteram vel
ad sinistram; vt eas post deos alienos, vt seruias eis.
** Et erit si non audieris vocem domini Dei tui,* 15
vt custodias & facias omnia mandata eius quæ-
cunque ego præcipio tibi hodie, & venient super
te omnes maledictiones istæ, & apprehendent te.
** Maledictus tu in ciuitate, & maledictus tu* 16
in agro.
** Maledicta horrea tua, & reliquiæ tuæ.* 17
** Maledicti fructus ventris tui, & fructus* 18
terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ouium
tuarum.
** Maledictus tu in ingressu tuo, & maledictus tu* 19
in egressu tuo.
** Mittat Dominus tibi egestatem, & esuriem,* 20
et consumptionem in omnia in quæ inieceris manum
tuam, quæcunque feceris, donec conterat te, & do-
nec perdat te velociter propter malas adinuentiones
tuas; quoniam reliquisti me.
** Adiungat Dominus in te mortem, donec con-* 21
sumat te de terra ad quam tu ingrederis illuc pos-
sidendam illam.
** Percutiat te Dominus egestate, & febri, &* 22
frigore, & irritatione, & cæde, & aëre corrupto, et
rubigine; & persequentur te, donec perdant te.
** Et erit tibi cælum quod super caput tuum, æ-* 23
neum; & terra quæ sub te, ferrea.
** Det Dominus imbrem terræ tuæ puluerem, et* 24
cinis de cælo descendet super te, donec conterat te, et
donec perdat te.
** Tradat te Dominus in occisionem coram hosti-* 25
bus tuis. in via vna egredieris contra eos, & in se-
ptem viis fugies à facie eorum. & eris in dispersio-
ne in omnibus regnis terræ.

12 * ἀνοίξαι σοι κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαθὸν τὸν οὐ-
ρανόν, δοῦναι τὸν ὑετὸν τῇ γῇ σου ἐπὶ καιροῦ αὐτοῦ· εὐλογῆσαι
πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, καὶ δανιεῖς ἔθνεσι πολλοῖς, σὺ δὲ
13 οὐ δανιῇ. * καὶ ἄρξεις σὺ ἐθνῶν πολλῶν, σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσιν.
καταστήσαι σε κύριος ὁ θεός σου εἰς κεφαλήν, καὶ μὴ εἰς οὐράν.
καὶ ἔσῃ τότε ἐπάνω, καὶ οὐκ ἔσῃ ὑποκάτω, ἐὰν εἰσακούσῃς
τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι
σήμερον, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν.
14 * οὐ παραβήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν λόγων, ὧν ἐγὼ ἐντέλλο-
μαί σοι σήμερον, δεξιὰ ἢ ἀριστερά, πορεύεσθαι ὀπίσω θεῶν ἑτέ-
ρων, λατρεύειν αὐτοῖς.
15 * καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐν-
τέλλομαί σοι σήμερον, καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατά-
ραι αὗται, καὶ καταλήψονταί σε.
16 * ἐπικατάρατος σὺ ἐν πόλει, καὶ ἐπικατάρατος σὺ ἐν ἀγρῷ.
17 * ἐπικατάρατοι αἱ ἀποθῆκαί σου, καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου.
18 * ἐπικατάρατα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὰ γεννήματα
τῆς γῆς σου, τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προ-
19 βάτων σου. * ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε,
καὶ ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε.
20 * ἐξαποστείλαι κύριος σοὶ τὴν ἔνδειαν καὶ τὴν ἐκλιμίαν
καὶ τὴν ἀνάλωσιν ἐπὶ πάντα οὗ ἐὰν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου,
ὅσα ἂν ποιῇς, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε
ἐν τάχει διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματά σου, διότι ἐγκατέλι-
21 πές με. * προσκολλήσαι κύριος εἰς σὲ θάνατον, ἕως ἂν
ἐξαναλώσῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονο-
22 μῆσαι αὐτήν. * πατάξαι σε κύριος ἀπορίᾳ, καὶ πυρετῷ,
καὶ ῥίγει, καὶ ἐρεθισμῷ, καὶ φόνῳ, καὶ ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ τῇ ὤ-
χρᾳ, καὶ καταδιώξονταί σε ἕως ἂν ἀπολέσωσί σε.
23 * καὶ ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς,
καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ.
24 * δῴη κύριος τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου κονιορτόν, καὶ χοῦς ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ καταβήσεται ἐπὶ σέ, ἕως ἂν ἐκτρίψῃ σε, καὶ ἕως
ἂν ἀπολέσῃ σε.
25 * δῴη σε κύριος ἐπὶ κοπὴν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου. ἐν
ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσῃ πρὸς αὐτούς, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξῃ ἀ-
πὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ ἔσῃ ἐν διασπορᾷ ἐν πάσαις ταῖς βα-
σιλείαις τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Aperiet Dominus tibi thesaurum suum optimum cælum, vt tribuat pluuiam terrę tuæ in tempore suo, & vt benedicat cunctis operibus manuum tuarum: & mutuabis populis multis, tu autem non accipies mutuum. 13 Et faciet te Dominus fortem, & non infirmum: & eris semper superior, & non inferior, si obedieris præceptis domini Dei tui, quæ ego præcipio tibi hodie, vt custodias & vt facias ea:
14 Vt non declines ab omnibus verbis quæ ego præcipio tibi hodie ad dexteram neque ad sinistram: neque ambules post idola populorum, nec seruias eis. 15 Si autem non obedieris verbo domini Dei tui, vt custodias & facias omnia præcepta eius, & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ, & apprehendent te. 16 Maledictus tu in ciuitate, & maledictus tu in agro. 17 Maledictum canistrum tuum, & panaria tua. 18 Maledicta generatio ventris tui, & fructus terræ tuæ, boues armenti tui, & greges ouium tuarum. 19 Maledictus tu cùm ingredieris, & maledictus tu cùm egredieris.
20 Immittet Dominus in te maledictionem, & increpationem in omnibus ad quæ extenderis manum tuam, & quæ operatus fueris, donec consumaris, & donec pereas citò, propter malitiam operum tuorum in quibus dereliquisti timorem meum.
21 Mittet in te Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra ad quam ingrederis possidendam.
22 Percutiet te Dominus egestate, & febri, & incendio, & siccitate, & gladio, & aëre corrupto, & rubigine, & persequentur te donec pereas.
23 Et erunt cæli qui sunt super caput tuum fortes quasi æneí, vt non deducant pluuiam: & terra quæ est subter te, erit fortis sicut ferrum, ne faciat fructus. 24 Dabit Dominus pluuiam terræ tuæ fauillam & puluerem: de cælis descendet super te, donec disperdat te.
25 Tradet te Dominus confractum in conspectu inimicorum tuorum, per viam vnam egredieris in eos, & per septem vias fugies à facie eorum; & eris in commotionem omnibus regnis terræ.

26 * וְהָיְתָה נִבְלָתְךָ לְמַאֲכָל לְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
27 וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃ * יַכְּכָה יְהוָה
בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וּבַעְפֹלִים וּבַגָּרָב וּבֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא־
28 תוּכַל לְהֵרָפֵא׃ * יַכְּכָה יְהוָה בְּשִׁגָּעוֹן
29 וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן לֵבָב׃ * וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם
כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת־
דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל־הַיָּמִים וְאֵין
30 מוֹשִׁיעַ׃ * אִשָּׁה תְאָרֵשׂ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁגָּלֶנָּה
בַּיִת תִּבְנֶה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ כֶּרֶם תִּטַּע וְלֹא תְחַלְּלֶנּוּ׃
31 * שׁוֹרְךָ טָבוּחַ לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֲמֹרְךָ
גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נְתֻנוֹת לְאֹיְבֶיךָ
32 וְאֵין לְךָ מוֹשִׁיעַ׃ * בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתֻנִים
לְעַם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל־
33 הַיּוֹם וְאֵין לְאֵל יָדֶךָ׃ * פְּרִי אַדְמָתְךָ וְכָל־יְגִיעֲךָ
יֹאכַל עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדָעְתָּ וְהָיִיתָ רַק עָשׁוּק וְרָצוּץ
34 כָּל־הַיָּמִים׃ * וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ
35 אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ * יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין רָע
עַל־הַבִּרְכַּיִם וְעַל־הַשֹּׁקַיִם אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל
לְהֵרָפֵא מִכַּף רַגְלְךָ וְעַד קָדְקֳדֶךָ׃
36 * יוֹלֵךְ יְהוָה אֹתְךָ וְאֶת־מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ
אֶל־גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ וְעָבַדְתָּ שָּׁם
37 אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאָבֶן׃ * וְהָיִיתָ לְשַׁמָּה
לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה בְּכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר־יְנַהֶגְךָ יְהוָה
38 שָׁמָּה׃ * זֶרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמְעַט תֶּאֱסֹף
39 כִּי יַחְסְלֶנּוּ הָאַרְבֶּה׃ * כְּרָמִים תִּטַּע וְעָבָדְתָּ
וְיַיִן לֹא־תִשְׁתֶּה וְלֹא תֶאֱגֹר כִּי תֹאכְלֶנּוּ הַתֹּלָעַת׃
40 * זֵיתִים יִהְיוּ לְךָ בְּכָל־גְּבוּלֶךָ וְשֶׁמֶן לֹא תָסוּךְ כִּי
41 יִשַּׁל זֵיתֶךָ׃ * בָּנִים וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא־יִהְיוּ
42 לָךְ כִּי יֵלְכוּ בַּשֶּׁבִי׃ * כָּל־עֵצְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ יְיָרֵשׁ
הַצְּלָצַל׃

26 * Sitque cadauer tuum in escam cunctis vo
latilibus cæli & bestiis terrę, & non sit qui ab-
27 igat. * Percutiat te Dominus vlcere Ægypti,
& partem corporis per quam stercora dige-
runtur, scabie quoque & prurigine, ita vt cu-
28 rari nequeas. * Percutiat te Dominus
amentia & cæcitate ac furore mentis:
29 * Et palpes in meridie, sicut palpare solet cę-
cus in tenebris, & non dirigas vias tuas. Om-
niq́ue tempore calumniam sustineas, & oppri
maris violentia, nec habeas qui liberet te.
30 * Vxorem accipias, & alius dormiat cum ea:
domum ædifices, & non habites in ea: plan-
31 tes vineam, & non vindemies eam. * Bos tuus
immoletur coram te, & non comedas ex eo. a-
sinus tuus rapiatur in conspectu tuo, & non
reddatur tibi. oues tuæ dentur inimicis tuis,
32 & non sit qui te adiuuet. * Filij tui & filiæ
D tuæ tradantur alteri populo videntibus ocu-
lis tuis, & deficientibus ad conspectum eorum
tota die, & non sit fortitudo in manu tua.
33 * Fructus terræ tuæ & omnes labores tuos
comedat populus quem ignoras. & sis semper
calumniam sustinens & oppressus cunctis die-
34 bus: * Et stupens ad terrorem eorum quæ vi-
35 debunt oculi tui. * Percutiat te Dominus
vlcere pessimo in genibus & in suris, sanariq́;
non possis à planta pedis vsque ad verticem
36 tuum. * Ducetque te Dominus & regem
tuum quem cõstitues super te in gentẽ quam
ignoras tu & patres tui: & seruies ibi diis alie-
37 nis, ligno & lapidi: * Et eris perditus in pro-
uerbium ac fabulã omnibus populis ad quos
38 te introduxerit Dominus. * Sementem mul-
tam iacies in terram, & modicum congrega-
bis; quia locustæ deuorabunt omnia.
39 * Vineam plantabis & fodies, & vinum non
bibes, nec colliges ex ea quippiam; quoniam
40 vastabitur vermibus. * Oliuas habebis in
omnibus terminis tuis, & non vngêris oleo;
41 quia defluent & deperibunt. * Filios genera-
bis & filias, & non fruêris eis; quoniam ducẽ-
42 tur in captiuitatem. * Omnes arbores tuas Le.26.d. Agg.1.b.
& fruges terræ tuæ rubigo consumet.

תרגום אונקלוס

26 ותהי נבלתך משגרא למיכל לכל עופא דשמיא ולבעירא דארעא ולית דמניד : 27 ימחינך יי בשחנא דמצראי ובטחרי
ובגרבא ובחרס יביש די לא תיכול לאתסאה : 28 ימחינך יי בטפשותא ובסמאותא ובשעממות לבא : 29 ותהי ממשש
בטהרא כמא דממשש עוירא בקבלא ולא תצלח ית אורח טובך ותהי לחוד עשיק ואנים כל יומיא ולית דפריק : 30 אתתא תרוס
וגבר אחרן ישכבינה ביתא תבני ולא תתיב ביה כרמא תנצב ולא תחלליניה : 31 תורך יהי נכים לעינך ולא תיכול מיניה חמרך יהי
אנים מן קדמך ולא יתוב לך ענך יהון מסירין לבעלי דבבך ולית לך פריק : 32 בנך ובנתך מסירין לעם אוחרי ועינך חזאן
ויסופן בגלליהן כל יומא ולית חילא בידך : 33 אבא דארעך וכל ליאותך יאכול עם די לא ידעתא ותהי לחוד עשיק ורציץ כל
יומיא : 34 ותהי משתטי מחיזו עינך דתחזי : 35 ימחינך יי בשחנא בישא על רכובין ועל שקין די לא תיכול
לאיתסאה מפרסת רגלך ועד מוחאך : 36 יגלי יי יתך וית מלכך דתקים עלך לעמא די לא ידעתא את ואבהתך ותפלח תמן
לעממיא פלחי טעותא אעא ואבנא : 37 ותהי לצדו למתל ולשועי בכל עממיא דאגלך יי לתמן : 38 בר זרע סגי תפיק
לחקלא וזעיר תכנוש ארי יחסליניה גובאה : 39 כרמין תנציב ותפלח וחמרא לא תשתי ולא תכנוש ארי תכליניה תולעתא :
40 זיתין יהון לך בכל תחומך ומשחא לא תשוף ארי יתרון זיתך : 41 בנין ובנן תוליד ולא יהון לך ארי יהכון בשביא :
42 כל אילנך ואיבא דארעך יתריך סקאה :

* Et erunt cadauera vestra esca volatilibus cæli, 26
& bestiis terræ; & non erit qui abigat.
* Percutiat te Dominus in vlcere Ægyptiorum 27
in natibus, & scabie agresti, & prurigine, ita vt non
queas tu curari. * Percutiat te Dominus a- 28
mentia, & cæcitate, & furore mentis:
* Et eris palpans in meridie, sicut palparet cæcus 29
in tenebris. & non diriget vias tuas: & eris tunc
iniuriam sustinens & qui violentia opprimaris om-
nibus diebus, et non erit tibi qui auxilietur.
* Vxorem accipies, & vir alius habebit eam: 30
domum ædificabis, & alter habitabit in ea: vineam
plantabis, & non vindemiabis eam.
* Vitulus tuus mactatus coram te, & non come- 31
des ex eo. asinus tuus raptus à te, & non reddetur
tibi. oues tuæ datæ inimicis tuis, et non erit tibi ad-
iuuãs. * filij tui & filiæ tuæ traditi genti alteri: & o- 32
culi tui videbunt deficientes in ipsos: & non poterit
manus tua. * Fructus terræ tuæ, & omnes la- 33
bores tuos comedet gens, quam non cognoscis. & eris
calumniam sustinens & oppressus cunctis diebus:
* Et eris stupidus propter visiones oculorum tuo- 34
rum quas videbis.
* Percutiat te Dominus in vlcere malo in geni- 35
bus & in suris, ita vt non possis sanari tu à planta
pedum tuorum vsque ad verticem tuum.
* Deducat Dominus te & principes tuos quos 36
constitues super te ipsum, in gentem quam non cog-
noscis tu & patres tui; & seruies ibi diis alienis, li-
gnis & lapidibus:
* Et eris ibi in prouerbium & parabolam, et fa- 37
bulam in omnibus gentibus, ad quas introduxerit
te Dominus illuc.
* Sementem multam iacies in campum, & mo- 38
dica congregabis: quia deuorabit ea locusta.
* Vineam plantabis & operaberis, & vinum 39
non bibes, neque lætaberis ex eo; quoniam deuorabit
ea vermis.
* Oliuę erunt in omnibus terminis tuis, & oleo 40
non vngeris, quia defluet oliua tua.
* Filios et filias generabis, et non erunt tibi, du- 41
centur enim in captiuitatem.
* Omnia ligna tua, et fruges terrę tuę consumet 42
rubigo.

26 * καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ ὑμῶν κατάβρωμα τοῖς πετεινοῖς τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀποσοβῶν.
27 * πατάξαι σε κύριος ἐν ἕλκει αἰγυπτίων ἐν ταῖς ἕδραις, καὶ
ψώρᾳ ἀγρίᾳ, καὶ κνήφῃ, ὥστε μὴ δύνασθαί σε ἰαθῆναι.
28 * πατάξαι σε κύριος παραπληξίᾳ, καὶ ἀορασίᾳ, καὶ ἐκ-
29 στάσει διανοίας· * καὶ ἔσῃ ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡσεὶ
ψηλαφήσαι ὁ τυφλὸς ἐν τῷ σκότει. καὶ οὐκ εὐοδώσει τὰς ὁδούς
σου, καὶ ἔσῃ τότε ἀδικούμενος καὶ διαρπαζόμενος πάσας τὰς ἡ-
30 μέρας, καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ βοηθῶν. * Γυναῖκα λήψῃ, καὶ
ἀνὴρ ἕτερος ἕξει αὐτήν· οἰκίαν οἰκοδομήσεις, καὶ ἕτερος οἰκήσει
ἐν αὐτῇ· ἀμπελῶνα φυτεύσεις, καὶ οὐ μὴ τρυγήσεις αὐτόν.
31 * ὁ μόσχος σου ἐσφαγμένος ἐναντίον σου, καὶ οὐ φαγῇ ἐξ αὐ-
τοῦ· ὁ ὄνος σου ἡρπασμένος ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ ἀποδοθήσεταί
σοι· τὰ πρόβατά σου δεδομένα τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ οὐκ ἔσται
32 σοι ὁ βοηθῶν. * οἱ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου δεδομέ-
ναι ἔθνει ἑτέρῳ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται σφακελίζοντες
εἰς αὐτὰ, καὶ οὐκ ἰσχύσει ἡ χείρ σου.
33 * τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου, καὶ πάντας τοὺς πόνους σου φά-
γεται ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίστασαι. καὶ ἔσῃ ἀδικούμενος καὶ τεθραυσ-
34 μένος πάσας τὰς ἡμέρας· * καὶ ἔσῃ παράπληκτος
διὰ τὰ ὁράματα τῶν ὀφθαλμῶν σου ἃ βλέψῃ.
35 * πατάξαι σε κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ
ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δύνασθαι ἰαθῆναί σε ἀπὸ ἴχνους τῶν
ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου.
36 * ἀπαγάγοι κύριος σὲ καὶ τοὺς ἄρχοντάς σου οὓς ἂν κατα-
στήσεις ἐπὶ σεαυτὸν, εἰς ἔθνος ὃ οὐκ ἐπίστασαι σὺ καὶ οἱ πατέ-
ρες σου, καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις·
37 * καὶ ἔσῃ ἐκεῖ ἐν αἰνίγματι καὶ παραβολῇ καὶ διηγήματι
ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγοι σε κύριος ἐκεῖ.
38 * σπέρμα πολὺ ἐξοίσεις εἰς τὸ πεδίον, καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις,
ὅτι κατέδεται αὐτὰ ἡ ἀκρίς.
39 * ἀμπελῶνα φυτεύσεις καὶ κατεργᾷ, καὶ οἶνον οὐ πίεσαι, οὐδὲ εὐ-
φρανθήσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καταφάγεται αὐτὰ ὁ σκώληξ.
40 * ἐλαῖαι ἔσονται ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου, καὶ ἔλαιον οὐ χρί-
σῃ, ὅτι ἐκρυήσεται ἡ ἐλαία σου.
41 * υἱοὺς καὶ θυγατέρας γεννήσεις, καὶ οὐκ ἔσονταί σοι· ἀπε-
λεύσονται γὰρ ἐν αἰχμαλωσίᾳ·
42 * πάντα τὰ ξύλα σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου ἐξ-
αναλώσει ἡ ἐρυσίβη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et erit cadauer tuum proiectum in cibum omni volatili cæli & iumentis terræ; & non erit qui commoueat.
27 Percutiet te Dominus vlcere pessimo Ægyptiorum, & hæmorrhoidis, & scabie, & prurigine sicca; ex quibus non poteris sanari.
28 Percutiet te Dominus amentia, & cæcitate, & conturbatione cordis.
29 Et eris palpans in meridie, sicut palpat cęcus in tenebris; & non proficies in via tua. & eris vtique oppressus & vim patiens omnibus diebus, & non erit qui liberet te.
30 Mulierem despondebis, & vir alius cubabit cum ea: domum ædificabis, & non habitabis in ea: vineam plantabis, & non vindemiabis eam:
31 Bos tuus erit iugulatus ante oculos tuos, & non comedes ex eo: asinus tuus erit violenter raptus à facie tua, & non reuertetur ad te: oues tuæ erunt traditę inimicis tuis, & non erit qui saluet te.
32 Filij tui & filię tuæ tradentur populo alieno, & oculi tui videbunt, & deficient pro eis tota die, & non erit fortitudo in manu tua.
33 Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos comedet populus quem non cognouisti: & eris semper calumniam sustinens & oppressus omnibus diebus.
34 Et eris stupens propter visionem oculorum tuorum quam videbis.
35 Percutiet te Dominus vlcere pessimo in genibus & in femoribus, ex quo non poteris sanari, à planta pedis tui & vsque ad cerebrum tuum.
36 Migrare te faciet Dominus, & regem tuum quem constitues super te, ad populum quem ignoras tu & patres tui, & seruies ibi populis seruientibus idolis ligneis & lapideis.
37 Et eris in desolationem, & in prouerbium & in fabulam in omnibus populis ad quos transmigrare te faciet Dominus.
38 Sementem multam educes ad agrum, & parum congregabis; quoniam deuorabit eam locusta.
39 Vineas plantabis & coles, & vinum non bibes nec colliges; quoniam comedet illud vermis.
40 Oliuæ erunt tibi in omni termino tuo, & oleo non vngêris, quia defluent oliuæ tuæ.
41 Filios & filias generabis, & non erunt tibi, quoniam ibunt in captiuitatem.
42 Omnes arbores tuæ & fructum terræ tuæ consumet rubigo.

43 * הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה
44 ואתה תרד מטה מטה׃ * הוא ילוך ואתה לא
תלונו הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב׃
45 * ובאו עליך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך
עד השמדך כי לא שמעת בקול יהוה אלהיך
46 לשמר מצותיו וחקתיו אשר צוך׃ * והיו בך לאות
47 ולמופת ובזרעך עד עולם׃ * תחת אשר לא
עבדת את יהוה אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל׃
48 * ועבדת את איביך אשר ישלחנו יהוה בך
ברעב ובצמא ובעירם ובחסר כל ונתן על ברזל על
49 צוארך עד השמידו אתך׃ * ישא יהוה עליך
גוי מרחק מקצה הארץ כאשר ידאה הנשר גוי
50 אשר לא תשמע לשנו׃ * גוי עז פנים אשר לא
51 ישא פנים לזקן ונער לא יחן׃ * ואכל פרי בהמתך
ופרי אדמתך עד השמדך אשר לא ישאיר לך דגן
תירוש ויצהר שגר אלפיך ועשתרת צאנך עד
52 האבידו אתך׃ * והצר לך בכל שעריך עד
רדת חמתיך הגבהת והבצרות אשר אתה
בטח בהן בכל ארצך והצר לך בכל שעריך בכל
ארצך אשר נתן יהוה אלהיך לך׃
53 * ואכלת פרי בטנך בשר בניך ובנתיך אשר נתן
לך יהוה אלהיך במצור ובמצוק אשר יציק לך
54 איבך׃ * האיש הרך בך והענג מאד תרע עינו
באחיו ובאשת חיקו וביתר בניו אשר יותיר׃
55 * מתת לאחד מהם מבשר בניו אשר יאכל
מבלי השאיר לו כל במצור ובמצוק אשר יציק
לך איבך בכל שעריך׃
56 * הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג
על הארץ מהתענג ומרך תרע עינה באיש חיקה
ובבנה ובבתה׃

43 * Aduena qui tecum verſatur in terra, aſcẽ-
det ſuper te, eritq́ue ſublimior: tu autem deſ-
44 cendes, & eris inferior. * Ipſe fœnerabit ti-
bi, & tu non fœnerabis ei. ipſe erit in caput,
45 & tu eris in caudam. * Et venient ſuper te
omnes maledictiones iſtæ, & perſequentes ap
E prehendent te, donec intereas: quia non au-
diſti vocem domini Dei tui, nec ſeruaſti man-
data eius & ceremonias quas præcepit tibi.
46 * Et erunt in te ſigna atque prodigia & in
47 ſemine tuo vſque in ſempiternum: * Eo quòd
non ſeruieris domino Deo tuo in gaudio cor-
diſq́ue lætitia propter rerum omnium abun-
48 dantiam: * Serui es inimico tuo, quem emittet
tibi Dominus in fame & ſiti, & nuditate &
omni penuria; & ponet iugum ferreum ſuper
ceruicem tuam, donec te conterat.
49 * Adducet Dominus ſuper te gentẽ de lon-
ginquo, & de extremis terræ finibus in ſimi-
litudinem aquilæ volantis cum impetu, cuius
50 linguam intelligere non poſsis; * Gentem
procaciſsimam, quæ non deferat ſeni, nec mi-
51 ſereatur paruuli: * Et deuoret fructum iumẽ-
torum tuorum ac fruges terræ tuæ, donec in-
tereas; & nõ relinquat tibi triticum, vinum &
oleum, armenta boum & greges ouiũ, donec
52 te diſperdat, * & conterat in cunctis vrbibus
tuis, & deſtruantur muri tui firmi atque ſub-
limes, in quibus habebas fiduciã in omni ter-
ra tua. obſideberis intra portas tuas in omni
terra tua quã dabit tibi dominus Deus tuus: 4.Re.
53 * Et comedes fructum vteri tui, & carnes filio-
F rum tuorum & filiarum tuarum quas dederit
tibi dñs Deus tuus ĩ anguſtia & vaſtitate qua
54 opprimet te hoſtis tuus. * Homo delicatus in
te & luxurioſus valdè inuidebit fratri ſuo, &
55 vxori quę cubat in ſinu ſuo: * Ne det eis de car
nibus filiorũ ſuorũ quas comedet: eo ꝙ nihil
aliud habeat in obſidione & penuria qua va-
ſtauerint te inimici tui intra oẽs portas tuas.
56 * Tenera mulier & delicata quę ſuꝑ terrã ingre
di nõ valebat, nec pedis veſtigiũ figere, ꝑpter
mollitiẽ & teneritudinẽ nimiã, inuidebit viro
ſuo q̃ cubat ĩ ſinu eius ſuꝑ filij & filię carnib⁹,

תרגום אונקלוס

43 תותב ערל די בינך יהי סליק עיל מינך לעילא לעילא ואת תהי נחית לתחתא לתחתא׃ 44 הוא יוזפינך ואת לא תוזפיניה הוא
יהי לתקיף ואת תהי לחלש׃ 45 וייתון עלך כל לוטיא האלין וירדפונך וידבקונך עד דתשתיצי ארי לא קבילתא במימרא דיי אלהך למטר
פקודוהי וקימוהי דפקדך׃ 46 ויהון בך לאתין ולמופתין ובבנך עד עלם׃ 47 חלף די לא פלחתא קדם יי אלהך בחדוה ובקשיטות
לבא מסגיות כולא׃ 48 ותפלח ית בעלי דבבך דיגרי יי בך בכפנא ובצחותא ובערטליותא ובחסירות כולא ויתן ניר פרזלא על צוארך עד
דישיצי יתך׃ 49 ייתי יי עלך עם מרחיק מסיפי ארעא כמא דישתדי נשרא עם דלא תקבל בלישניה׃ 50 עם תקיף אפין די לא נסיב
אפין לסבא ועל ינקא לא ירחם׃ 51 ויכול ולדא דבעירך ואיבא דארעך עד דתשתיצי די לא ישאר לך עיבורא חמרא ומשחא בקרי תורך
ועדרי ענך עד דיוביד יתך׃ 52 ויעיק לך בכל קירוך עד דכביש שורך כריכתא ותקיפתא דאת רחיץ לאשתזבא בהון בכל ארעא
ויעיק לך בכל קירוך בכל ארעך די יהב לך יי אלהך לך׃ 53 ותיכול ולדא דמעך בשר בנך ובנתך די יהב לך יי אלהך בצירא
ובעקתא די יעיק לך סנאך׃ 54 גברא דרכיך בך ודמפנק לחדא תבאיש עיניה באחוהי ובאתת קימיה ובשאר בנוהי דישתאר׃
55 מלמתן לחד מנהון מבשר בנוהי דייכול מדלא אשתאר ליה כולא בצירא ובעקתא דיעיק לך סנאך בכל קירויך׃
56 דרכיכא בך ודי מפנקא די לא נסאת פרסת רגלה לאחתא על ארעא מפנקותא ומרכיכו תבאיש עינה בגבר קימה ובברה
ובברתה׃

‡ *Aduena qui est in te, ascendet super te suprà* 43
suprà, tu autem descendes infrà infrà. ‡*Hic fœne-* 44
rabit tibi, tu autem huic non fœnerabis: hic erit in
caput, tu autem eris in caudam. ‡ *Et venient* 45
super te omnes maledictiones istæ, & persequentur
te, & apprehendent te, donec interimat te, & do-
nec perdat te: quia non audisti vocem domini Dei
tui, vt serues mandata eius & iustificationes eius,
quas præcepit tibi. ‡ *Et erunt in te signa & pro-* 46
digia & in semine tuo vsque in sempiternum:
‡ *Eo quòd non seruieris domino Deo tuo in gau-* 47
dio & in bono corde propter abundantiam omniũ.
‡ *Et seruies illic inimicis tuis, quos immittet Do* 48
minus super te in fame & siti, & in nuditate, &
in penuria omnium: & imponet iugum ferreum su
per ceruicem tuam, donec conterat te. ‡ *Adducet* 49
Dominus super te gentem de longinquo, de extremo
terræ quasi impetum aquilæ, gentem cuius non in-
telliges vocem eius: ‡ *Gentem impudentem fa-* 50
cie, quæ non admirabitur faciem senioris, et iuuenis
non miserebitur. ‡ *Et deuorabit fœtus iumento-* 51
rum tuorum, & fruges terræ tuæ, donec non relin-
quat tibi triticum, vinum, oleum, armenta boum
tuorum, & greges ouium tuarum, donec disperdat
te: ‡ *Et conterat te in cunctis vrbibus tuis, do-* 52
nec destruantur muri tui sublimes & firmi, in qui-
bus tu confisus es in eis in omni terra tua: et affliget
te in omnibus vrbibus tuis, quas dedit tibi domi-
nus Deus tuus. ‡ *Et comedes fœtus vteri tui* 53
carnem filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas
dedit tibi dominus Deus tuus in angustia tua & in
afflictione tua, qua affliget te hostis tuus.
‡ *Tener in te & delicatus valdè inuidebit oculo* 54
suo fratri suo, & vxori quæ in sinu suo, & relictis
filiis, qui relicti fuerint ei:
‡ *Vt det vni eorum de carnibus filiorum suorum* 55
quos comedet, quia non relictum est ei quippiam in
angustia & in afflictione qua afflixerint te inimici
tui in omnibus vrbibus tuis.
‡ *Et tenera in vobis & delicata valdè, cuius* 56
non experientiam accepit pes eius ingredi super ter-
ram propter molliciem & propter teneritudinem,
inuidebit oculo suo viro suo qui in sinu eius, & fi-
lio & filiæ suæ:

43 ‡ ὁ προσήλυτος ὅς ἐστιν ἐν σοί, ἀναβήσεται ἐπὶ σὲ ἄνω ἄνω,
44 σὺ δὲ καταβήσῃ κάτω κάτω. ‡ οὗτος δανειεῖ σοι, σὺ δὲ τούτῳ
οὐ δανειεῖς. οὗτος ἔσται εἰς κεφαλήν, σὺ δὲ ἔσῃ εἰς οὐράν.
45 ‡ καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ κα-
ταδιώξονταί σε, καὶ καταλήψονταί σε, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε,
καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε. ὅτι οὐκ εἰσήκουσας τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα
46 αὐτοῦ, ὅσα ἐνετείλατό σοι. ‡ καὶ ἔσται ἐν σοὶ σημεῖα καὶ τέρα-
47 τα καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως τοῦ αἰῶνος, ‡ ἀνθ' ὧν οὐκ
ἐλάτρευσας κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐν ἀγαθῇ
48 καρδίᾳ διὰ τὸ πλῆθος πάντων. ‡ καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ τοῖς
ἐχθροῖς σου, οὓς ἐξαποστελεῖ κύριος ἐπὶ σὲ ἐν λιμῷ καὶ δίψει,
καὶ ἐν γυμνότητι, καὶ ἐν ἐκλείψει πάντων. καὶ ἐπιθήσει κλοιὸν
σιδηροῦν ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε.
49 ‡ ἐπάξει κύριος ἐπὶ σὲ ἔθνος μακρόθεν ἀπ' ἐσχάτου τῆς
γῆς ὡσεὶ ὅρμημα ἀετοῦ, ἔθνος οὗ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ·
50 ‡ ἔθνος ἀναιδὲς προσώπου, ὅστις οὐ θαυμάσει πρόσωπον
51 πρεσβυτέρου, καὶ νέον οὐκ ἐλεήσει. ‡ καὶ κατέδεται τὰ ἔκγο-
να τῶν κτηνῶν σου, καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς σου, ὥστε μὴ κα-
ταλιπεῖν σοι σῖτον, οἶνον, ἔλαιον, βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ
ποίμνια τῶν προβάτων σου, ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε·
52 ‡ καὶ ἐκτρίψῃ σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, ἕως ἂν κα-
θαιρεθῶσι τὰ τείχη σου τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὀχυρά, ἐφ' οἷς σὺ πέ-
ποιθας ἐπ' αὐτοῖς ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. καὶ θλίψει σε ἐν πά-
σαις ταῖς πόλεσί σου, αἷς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου.
53 ‡ καὶ φαγῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου κρέα υἱῶν σου καὶ
θυγατέρων σου, ὅσας ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου ἐν τῇ στενοχω-
ρίᾳ σου καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ᾗ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου.
54 ‡ ὁ ἁπαλὸς ἐν σοὶ καὶ ὁ τρυφερὸς σφόδρα βασκανεῖ τῷ
ὀφθαλμῷ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν ἐν
κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ τὰ καταλελειμμένα τέκνα, ἃ ἂν καταλει-
55 φθῇ αὐτῷ· ‡ ὥστε δοῦναι ἑνὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν σαρκῶν τῶν τέ-
κνων αὐτοῦ, ὧν καταφάγεται διὰ τὸ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῷ
μηθὲν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ ἐν τῇ θλίψει, ᾗ ἂν θλίψωσί σε οἱ
56 ἐχθροί σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. ‡ καὶ ἡ ἁπαλὴ ἐν ὑ-
μῖν καὶ ἡ τρυφερὰ σφόδρα, ἧς οὐχὶ πεῖραν ἔλαβεν ὁ ποὺς αὐτῆς
βαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν τρυφερότητα, καὶ διὰ τὴν ἁπα-
λότητα, βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτῆς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν
ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Aduena incircuncisus qui est in medio tui, ascendet super te superius, & tu descendes inferius. 44 Ipse mutuabit tibi, & tu non mutuabis ei: ipse erit fortis, & tu eris infirmus. 45 Et venient super te omnes maledictiones istæ, & persequentur te, & apprehendent te, donec dispereas: quoniam non obedisti verbo domini Dei tui, vt custodires præcepta eius & mandata eius quæ præcepi tibi. 46 Et erunt tibi in signa & in portenta & in filiis tuis vsque in seculum; 47 Eo quòd non seruieris coram domino Deo tuo in gaudio & in rectitudine cordis, propter multitudinem omnium rerum. 48 Et seruies inimicis tuis, quos mittet Dominus in te in fame & in siti, & in nuditate & in penuria omnium rerum. & ponent iugum ferreum super ceruicem tuam, donec disperdant te. 49 Adducet Dominus super te populum de longinquo à finibus terræ, sicut volat aquila, populum cuius linguam non intelliges: 50 Populum impudentem facie, qui non accipit personam senis, neque miseretur paruuli. 51 Et comedet fœtus iumentorum tuorum, & fructum terræ tuæ, donec consumat te: qui non relinquet tibi frumentum, vinum & oleum, nec vaccas boum tuorum, nec greges ouium tuarum, donec disperdat te. 52 Et angustiabit te in cunctis vrbibus tuis, donec subuertat muros tuos munitos & fortes, in quibus confidebas vt euaderes in eis in omni terra tua. & angustiabit te in cunctis vrbibus tuis, in omni terra tua quam dabit dominus Deus tuus tibi. 53 Et comedes fœtus ventris tui, & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum quas dederit tibi dominus Deus tuus, in obsidione & angustia qua angustiabit te inimicus tuus. 54 Vir tener in te & delicatus valdè habebit oculum nequam contra fratrem suum, & contra vxorem fœderis sui, & contra reliquos filios suos quos reliquerit.
55 Ne det vni ex eis de carne filiorum suorum quos comedet, eo quòd nihil aliud ei remanserit in obsidione & in angustia qua angustiabit te inimicus tuus in omnibus vrbibus tuis. 56 Quæ tenera est in te & delicata, quę non est experta ponere plantam pedis sui super terram propter delicias, habebit oculum nequam contra virum fœderis sui, & contra filium suum & filiam suam:

57 וּבְשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵת מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר
תֵּלֵד כִּי־תֹאכְלֵם בְּחֹסֶר־כֹּל בַּסָּתֶר בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק
58 אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ אִם־לֹא תִשְׁמֹר
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתֻבִים
בַּסֵּפֶר הַזֶּה לְיִרְאָה אֶת־הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא
59 הַזֶּה אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְהִפְלָא יְהוָה
אֶת־מַכֹּתְךָ וְאֵת מַכּוֹת זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת
60 וְנֶאֱמָנוֹת וָחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים׃ וְהֵשִׁיב
בְּךָ אֵת כָּל־מַדְוֵה מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָגֹרְתָּ מִפְּנֵיהֶם
61 וְדָבְקוּ בָּךְ׃ גַּם כָּל־חֳלִי וְכָל־מַכָּה אֲשֶׁר לֹא
כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעְלֵם יְהוָה עָלֶיךָ
62 עַד הִשָּׁמְדָךְ׃ וְנִשְׁאַרְתֶּם בִּמְתֵי מְעָט תַּחַת
אֲשֶׁר הֱיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ
63 בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־שָׂשׂ
יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם
כֵּן יָשִׂישׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד
אֶתְכֶם וְנִסַּחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־
64 שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ וֶהֱפִיצְךָ יְהוָה בְּכָל־הָעַמִּים
מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ וְעָבַדְתָּ שָּׁם אֱלֹהִים
אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ עֵץ וָאָבֶן׃
65 וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ וְלֹא־יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף־
רַגְלֶךָ וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם לֵב רַגָּז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם
66 וְדַאֲבוֹן נָפֶשׁ׃ וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלֻאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ
לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ׃
67 בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי־יִתֵּן עֶרֶב וּבָעֶרֶב תֹּאמַר מִי־יִתֵּן
בֹּקֶר מִפַּחַד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחָד וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר
68 תִּרְאֶה׃ וֶהֱשִׁיבְךָ יְהוָה מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ לֹא־תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ
וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין
קֹנֶה׃

57 Et illuuie secundinarum quæ egrediuntur de medio feminum eius, & super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent enim eos clàm propter rerum omnium penuriam, in obsidione & vastitate qua opprimet te ini-
58 micus tuus intra portas tuas. Nisi custodieris & feceris omnia verba legis huius quę scripta sunt in hoc volumine, & timueris nomen eius gloriosum & terribile, hoc est, dominum
59 Deum tuum; Augebit Dominus plagas tuas, & plagas seminis tui, plagas magnas & perseuerantes, infirmitates pessimas & perpetuas:
60 Et conuertet in te omnes afflictiones Ægypti, quas timuisti, & adhærebunt tibi.
61 Insuper & vniuersos languores & plagas quæ nō sunt scriptæ in volumine legis huius, G inducet Dominus super te, donec te cōterat.
62 Et remanebitis pauci numero, qui priùs eratis sicut astra cæli prę multitudine; quoniā non audistis vocem domini Dei vestri.
63 Et sicut antè lætatus est Dominus super vos, bene vobis faciens vosque multiplicans, sic lætabitur disperdens vos atque subuertēs, vt auferamini de terra ad quam ingredieris possidendam.
64 Disperget te Dominus in omnes populos, à summitate terræ vsque ad terminos eius: & seruies ibi diis alienis, quos & tu ignoras & patres tui, lignis & lapidibus.
65 In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pauidum, & deficientes oculos, & animam consumptam mœrore:
66 Et erit vita tua quasi pendens ante te. timebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ.
67 Manè dices: Quis mihi det vesperum? & vesperè: Quis mihi det manè? propter cordis tui formidinem qua terreberis: & propter ea quæ tuis videbis oculis:
68 Reducet te Dominus classibus in Ægyptum per viam, de qua dixit tibi, vt eam amplius non videres. ibi vendêris inimicis tuis in seruos & ancillas, & non erit qui emat.

תרגום אונקלוס

57 וּבִזְעֵיר בְּנָהָא דְיִפְּקוּן מִנַּהּ וּבִבְנָהָא דְּתֵלֵיד אֲרֵי תֵיכְלִינּוּן בַּחֲסִירוּת כּוֹלָא בְּסִתְרָא בִּצְיָרָא וּבְעָקְתָא דִּיעִיק לָךְ סָנְאָךְ בְּקִרְוָךְ׃
58 אִם לָא תִטַּר לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא דִּכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין לְמִדְחַל יָת שְׁמָא יַקִּירָא וּדְחִילָא הָדֵין יָת יְיָ אֱלָהָךְ׃
59 וְיַפְרֵישׁ יְיָ יָת מַחֲתָךְ וְיָת מַחַת בְּנָךְ מָחָן סַגִּיאָן וְהֵימְנָן וּמַרְעִין בִּישִׁין וְהֵימְנִין׃ 60 וְיָתֵיב בָּךְ יָת כָּל מַכְתָּשֵׁי מִצְרָאֵי דִּדְחֵילְתָּא
מִן קֳדָמֵיהוֹן וְיִדְבְּקוּן בָּךְ׃ 61 אַף כָּל מַרְעִין וְכָל מָחָאן דִּי לָא כְתִיב בְּסֵפֶר אוֹרָיְתָא הָדֵין יַסְּקִינּוּן יְיָ עֲלָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּיצֵי׃
62 וְתִשְׁתַּאֲרוּן עַם דְּמִנְיָן חֲלַף דַּהֲוֵיתוּן כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְמִסְגֵּי אֲרֵי לָא קַבֵּילְתָּא בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ׃ 63 וִיהֵי כְּמָא דַּחֲדִי יְיָ עֲלֵיכוֹן
לְאוֹטָבָא יָתְכוֹן וּלְאַסְגָּאָה יָתְכוֹן כֵּן יַחְדֵּי יְהוָה עֲלֵיכוֹן לְאוֹבָדָא יָתְכוֹן וּלְשֵׁיצָאָה יָתְכוֹן וְתִטַּלְטְלוּן מֵעַל אַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃
64 וִיבַדְּרִינָּךְ יְיָ בְּכָל עַמְמַיָּא מִסְיָפֵי אַרְעָא וְעַד סְיָפֵי אַרְעָא וְתִפְלַח תַּמָּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טַעֲוָתָא דִּי לָא יְדַעְתָּא אַתְּ וַאֲבָהָתָךְ אָעָא וְאַבְנָא׃
65 וּבְעַמְמַיָּא הָאִלֵּין לָא תְנוּחַ וְלָא יְהֵי מְנַח לְפַרְסַת רִגְלָךְ וְיִתֵּן יְיָ לָךְ תַּמָּן לֵב תָּהֵי וְחָשְׁכוּ עַיְנִין וּמַפְחַן נְפַשׁ׃
66 וִיהוֹן חַיָּיךְ תְּלַן לָךְ מִלְּקֳבֵל וּתְהֵי פָּחִיד בְּלֵילְיָא וּבִימָמָא וְלָא תְהֵימַן בְּחַיָּיךְ׃
67 בְּצַפְרָא תֵימַר מַן יִתֵּן רַמְשָׁא וּבְרַמְשָׁא תֵימַר מַן יִתֵּן צַפְרָא מִתְּהוּת לִבָּךְ דִּתְהֵי תָהֵי וּמֵחֵיזוּ עֵינָךְ דְּתֶחֱזֵי׃
68 וִיתֵיבִנָּךְ יְיָ לְמִצְרַיִם בִּסְפִינָן בְּאָרְחָא דַּאֲמָרִית לָךְ לָא תוֹסֵף עוֹד לְמֶחֱזַהּ וְתִזְדַּבְּנוּן תַּמָּן לְבַעֲלֵי דְבָבָךְ לְעַבְדִּין וּלְאַמְהָן וְלֵית דְּקָנֵי׃

‡ Et intestino suo egredienti per femina sua, & 57
filio suo quẽ pepererit: comedet enim eos propter pe-
nuriam omnium clam in angustia & in afflictione
qua affliget te inimicus tuus in vrbibus tuis:
‡ Si non audieritis vt faciatis omnia verba legis 58
hujus, scripta in volumine hoc, vt timeatis nomen
gloriosum & admirabile hoc, dominum Deum tuũ:
‡ Et admirabiles faciet Dominus plagas tuas, et 59
plagas seminis tui; plagas magnas & mirabiles, &
infirmitates malas & perpetuas.
‡ Et conuertet in te omnem afflictionem Ægypti 60
malam, quam timuisti à facie eorum, et adhærebunt
in te.
‡ Et vniuersum languorem, & omnem plagam 61
non scriptam, & omnem scriptam in volumine legis
huius, inducet Dominus super te, donec conterat te.
‡ Et remanebitis in numero breui, eo quòd fuistis 62
sicut astra cæli in multitudinem: quoniam non audi-
stis vocem domini Dei vestri.
‡ Et erit sicut lætatus est Dominus super vos vt 63
benefaceret vobis, & multiplicaret vos; sic læta-
bitur Dominus super vos vt disperdat vos. et au-
feremini de terra ad quam vos ingredimini illuc
possidendam eam.
‡ Et disperget te dominus Deus tuus in omnes 64
gentes, à summitate terræ vsque ad terminum ter-
ræ. & seruies illic diis alienis, lignis & lapidibus,
quos non cognoueras tu & patres tui.
‡ Sed & in gentibus illis non requiem dabit ti- 65
bi, neque erit requies vestigio pedis tui. & dabit
tibi Dominus illic cor pauidum, & deficientes ocu-
los, & liquescentem animam.
‡ Et erit vita tua suspensa coram oculis 66
tuis. & timebis die & nocte, & non credes vi-
tæ tuæ.
‡ Manè dices: Quomodo erit vespera? & ve- 67
sperè dices: Quomodo erit manè? propter formidi-
nem cordis tui qua terreberis, & propter visiones
oculorum tuorum quas videbis.
‡ Et reducet te Dominus in Ægyptum in na- 68
uibus, & in via quam dixi, Non adijcietis
vltrà videre eam. & vendemini ibi inimi-
cis vestris in seruos & ancillas, & non erit qui e-
mat.

57 ‡ καὶ τὸ χόριον αὐτῆς τὸ ἐξελθὸν διὰ τῶν μηρῶν αὐτῆς, καὶ
τὸ τέκνον αὐτῆς ὃ ἂν τέκῃ. καταφάγεται γὰρ αὐτὰ διὰ τὴν
ἔνδειαν πάντων κρυφῇ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ ἐν τῇ θλίψει,
ᾗ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου ἐν ταῖς πόλεσί σου·
58 ‡ ἐὰν μὴ εἰσακούσητε ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου
τούτου, τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, φοβεῖσθαι τὸ ὄνο-
μα τὸ ἔντιμον καὶ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, κύριον τὸν θεόν σου·
59 ‡ καὶ παραδοξάσει κύριος τὰς πληγάς σου, καὶ τὰς πλη-
γὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγάλας καὶ θαυμαστάς,
60 καὶ νόσους πονηρὰς καὶ πιστάς· ‡ καὶ ἐπιστρέψει ἐπὶ σὲ
πᾶσαν τὴν ὀδύνην αἰγύπτου τὴν πονηράν, ἣν διευλαβοῦ ἀ-
πὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κολληθήσονται ἐν σοί.
61 ‡ καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πᾶσαν πληγὴν τὴν μὴ γε-
γραμμένην, καὶ πᾶσαν τὴν γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ
νόμου τούτου, ἐπάξει κύριος ἐπὶ σέ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε·
62 ‡ καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, ἀνθ' ὧν ὅτι
ἦτε ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ εἰσηκούσατε
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.
63 ‡ καὶ ἔσται ὃν τρόπον ηὐφράνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν εὖ ποιῆ-
σαι ὑμᾶς, καὶ πληθῦναι ὑμᾶς, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος
ἐφ' ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς· καὶ ἐξαρθήσεσθε ἀπὸ τῆς γῆς
εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
64 ‡ καὶ διασπερεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀπ'
ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς. καὶ δουλεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέ-
ροις, ξύλοις καὶ λίθοις, οἷς οὐκ ἐπίσω σὺ καὶ οἱ πατέρες σου.
65 ‡ ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσει σε, οὐ-
δ' μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει τοῦ ποδός σου. καὶ δώσει σοι κύ-
ριος ἐκεῖ καρδίαν ἀθυμοῦσαν, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμούς,
καὶ τηκομένην ψυχήν.
66 ‡ καὶ ἔσται ἡ ζωή σου κρεμαμένη ἀπέναντι τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου. καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ οὐ πιστεύσεις
67 τῇ ζωῇ σου. ‡ τὸ πρωῒ ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο ἑσπέρα· καὶ
τὸ ἑσπέρας ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο πρωΐ; ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρ-
δίας σου, οὗ φοβηθήσῃ, καὶ ἀπὸ τῶν ὁραμάτων τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου ὧν ὄψῃ.
68 ‡ καὶ ἀποστρέψει σε κύριος εἰς αἴγυπτον ἐν πλοίοις, καὶ ἐν
τῇ ὁδῷ ᾗ εἶπα, οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτήν. καὶ πραθήσε-
σθε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ οὐκ
ἔσται ὁ κτώμενος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

57 Et contra filios suos paruulos qui egressi sunt ex ea, & contra filios suos quos peperit: quoniam comedet eos in penuria omnium rerum in abscondito in obsidione & in angustia, qua angustiabit te inimicus tuus in vrbibus tuis: 58 Si non custodieris vt facias omnia verba legis huius quæ scripta sunt in hoc libro, vt timeas nomen gloriosum & terribile domini Dei tui. 59 Et admirabiles faciet Dominus plagas tuas & plagas filiorum tuorum, plagas magnas & perseuerantes, & infirmitates pessimas & permanentes.

60 Et conuertet in te omnes plagas Ægypti quas timuisti, & adhærebunt tibi.

61 Omnes quoque infirmitates & omnes plagas quæ non sunt scriptæ in libro legis huius, inducet Dominus super te, donec disperdat te.

62 Et remanebitis populus pauci numero, qui priùs fuisti sicut astra cæli in multitudinem; quoniam non obedisti verbo domini Dei tui.

63 Et erit sicut lætatus est Dominus super vos vt benefaceret vobis, & vt multiplicaret vos; sic lætabitur Dominus super vos vt disperdat vos & vt consumat vos. & migrabitis à terra ad quam tu ingrederis possidendam. 64 Et disperget te Dominus in omnes populos à finibus terræ & vsque ad fines terræ: & seruies ibi populis colentibus idola quæ ignorasti tu & patres tui, lignea & lapidea.

65 Et in populis illis non requiesces, neque erit requies plantæ pedis tui: & dabit tibi Dominus cor pauidum, & tenebrosos oculos, & mærorem animæ. 66 Et erit vita tua quasi pendens ante te: & eris timens die ac nocte, & non credes vitæ tuæ.

67 Manè dices: Quis mihi det vesperum? & vesperè dices: Quis mihi det manè? propter pauorem cordis tui quo pauebis, & propter visionem oculorum tuorum quam videbis.

68 Et reducet te Dominus in Ægyptum in nauibus per viam de qua dixi tibi, Non addes vltrà videre eam. & vendemini ibi inimicis tuis in seruos & in ancillas, & non erit qui emat.

כט

1 * אֵלֶּה דִבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה לִכְרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב
מִלְּבַד הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת אִתָּם בְּחֹרֵב ׃
2 * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו
3 וּלְכָל־אַרְצוֹ ׃ * הַמַּסּוֹת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ
4 הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים הַגְּדֹלִים הָהֵם ׃ * וְלֹא־
נָתַן יְהוָה לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם
5 לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה ׃ * וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה
בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם מֵעֲלֵיכֶם וְנַעַלְךָ לֹא־
6 בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ ׃ * לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן וְשֵׁכָר
לֹא שְׁתִיתֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם ׃
7 * וַתָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן
וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ לַמִּלְחָמָה וַנַּכֵּם ׃
8 * וַנִּקַּח אֶת־אַרְצָם וַנִּתְּנָהּ לְנַחֲלָה לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי
9 וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי ׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר
תַּעֲשׂוּן ׃
10 * אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל
11 אִישׁ יִשְׂרָאֵל ׃ * טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב
12 מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ ׃ * לְעָבְרְךָ
בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת
13 עִמְּךָ הַיּוֹם ׃ * לְמַעַן הָקִים־אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעָם
וְהוּא יִהְיֶה־לְּךָ לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
14 לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב ׃ * וְלֹא אִתְּכֶם
לְבַדְּכֶם אָנֹכִי כֹּרֵת אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה
הַזֹּאת ׃

CAP. XXIX.

1 A HÆc ſunt verba fœderis, quod præcepit
Dominus Moyſi vt feriret cum filiis Iſ-
rael in terra Moab, præter illud fœdus quod
cum eis pepigit in Oreb.
2 * Vocauitque Moyſes omnem Iſrael, & di- Exo.19.a
xit ad eos: Vos vidiſtis vniuerſa quæ fecit Do
minus coram vobis in terra Ægypti Pharao-
ni & omnibus ſeruis eius, vniuerſæque terræ
3 illius: * Tentationes magnas quas viderunt
oculi tui, ſigna illa portentaque ingentia:
4 * Et non dedit vobis Dominus cor intel-
ligens, & oculos videntes, & aures quæ poſ-
ſint audire vſque in præſentem diem.
5 * Adduxit vos quadraginta annis per de-
ſertum: non ſunt attrita veſtiméta veſtra, nec
calciamenta pedum veſtrorum vetuſtate con
ſumpta ſunt.
6 * Panem non comediſtis, vinum & ſiceram
B non bibiſtis, vt ſciretis quia ipſe eſt dominus
Deus veſter.
7 * Et veniſtis ad hunc locum: egreſſuſq; eſt Nu.21.e
Seon rex Eſebon, & Og rex Baſan occurren-
8 tes nobis ad pugnam; & percuſsimus eos, * Et
tulimus terram eorum, ac tradidimus poſſi-
dendã Ruben, & Gad, & dimidiæ tribui Ma-
9 naſſe. * Cuſtodite ergo verba pacti huius
& implete ea, vt intelligatis vniuerſa quæ fa-
10 citis. * Vos ſtatis hodie cuncti coram do-
mino Deo veſtro, principes veſtri, & tribus ac
maiores natu atque doctores, omnis popu-
lus Iſrael:
11 * Liberi & vxores veſtræ, & aduenę qui te-
cum morantur in caſtris; exceptis lignorum
cæſoribus, & his qui comportant aquas:
12 * Vt tranſeas in fœdere domini Dei tui, &
in iureiurando quod hodie dominus Deus
tuus percutit tecum;
13 * Vt ſuſcitet te ſibi in populum, & ipſe ſit
dominus Deus tuus, ſicut locutus eſt tibi, &
ſicut iurauit patribus tuis, Abraam, Iſaac, &
Iacob.
14 * Nec vobis ſolis ego hoc fœdus ferio, &
hæc iuramenta confirmo:

תרגום אונקלוס

כט

1 אֵלֵין פִּתְגָמֵי קְיָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לְמִגְזַר יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְמוֹאָב בַּר מִקְּיָמָא
דִּגְזַר עִמְּהוֹן בְּחוֹרֵב ׃ 2 וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן אַתּוּן חֲזֵיתוּן יָת כָּל דַּעֲבַד יְיָ לְעֵינֵיכוֹן בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל
עַבְדּוֹהִי וּלְכָל אַרְעֵיהּ ׃ 3 נִסִּין רַבְרְבִין דַּחֲזוֹ עֵינָךְ אָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא רַבְרְבַיָּא הָאִינוּן ׃ 4 וְלָא יְהַב יְהוָה לְכוֹן לִיבָּא לְמִדַּע וְאַף
לָא עַיְנִין לְמֶחֱזֵי וְאֻדְנִין לְמִשְׁמַע עַד יוֹמָא הָדֵין ׃ 5 וְדַבָּרִית יָתְכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא לָא בְלִיאַת כְּסוּתְכוֹן מִנְּכוֹן וּמְסָנָךְ לָא יְחִיפוּ
מֵעַל רַגְלָךְ ׃ 6 לַחְמָא לָא אֲכַלְתּוּן וַחֲמַר וּמְרַוֵּי לָא שְׁתֵיתוּן בְּדִיל דְּתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ ׃ 7 וַאֲתֵיתוּן
לְאַתְרָא הָדֵין וּנְפַק סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מַלְכָּא דְמַתְנַן לְקַדָּמוּתָנָא לְאַגָּחָא קְרָבָא וּמְחֵינוּנוּן ׃ 8 וּכְבַשְׁנָא יָת אַרְעֲהוֹן וִיהַבְנָהּ לְאַחְסָנָא
לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְגָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה ׃ 9 וְתִטְּרוּן יָת פִּתְגָמֵי קְיָמָא הָדָא וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן בְּדִיל דְּתַשְׂכְּלוּן יָת כָּל דְּתַעְבְּדוּן ׃
10 אַתּוּן קַיְמִין יוֹמָא דֵין כֻּלְּכוֹן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן רֵישֵׁיכוֹן שִׁבְטֵיכוֹן סָבֵיכוֹן וְסָרְכֵיכוֹן כֹּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל ׃ 11 טַפְלֵיכוֹן נְשֵׁיכוֹן וְגִיּוֹרָךְ דִּי
בְּגוֹ מַשְׁרִיתָךְ מִלָּקֵט אָעָךְ עַד מָלֵי מַיָּךְ ׃ 12 לְאַעָלוּתָךְ בִּקְיָמָא דַּייָ אֱלָהָךְ וּבְמוֹמָתֵיהּ דַּייָ אֱלָהָךְ גָּזַר עִמָּךְ יוֹמָא דֵין ׃ 13 בְּדִיל לְקַיָּמָא יָתָךְ
יוֹמָא דֵין קֳדָמוֹהִי לְעַם וְהוּא יְהֵי לָךְ לֶאֱלָהּ כְּמָא דְּמַלֵּיל לָךְ וּכְמָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב ׃ 14 וְלָא עִמְּכוֹן בִּלְחוֹדֵיכוֹן
אֲנָא גָּזַר יָת קְיָמָא הָדָא וְיָת מוֹמָתָא הָדָא ׃

CAP. XXIX.

HÆc verba fœderis, quæ præcepit Dominus 1
Moysi vt statueret filiis Israel in terra Moab,
præter fœdus quod pepigit eis in Oreb.
* Et vocauit Moyses omnes filios Israel, & dixit 2
ad eos: Vos vidistis vniuersa quæ fecit dominus
Deus vester in terra Ægypti coram vobis Pharao-
ni & omnibus seruis eius, & vniuersæ terræ eius:
* Tentationes quas viderunt oculi tui: signa & 3
portenta ingentia illa, manum fortem, & brachium
excelsum.
* Et non dedit dominus Deus vobis cor ad in- 4
telligendum, & oculos ad videndum, & aures ad
audiendum, vsque in diem hanc.
* Et adduxit vos quadraginta annis in deser- 5
to: nec inueterata sunt vestimenta vestra, &
calciamenta vestra non sunt attrita à pedibus ve-
stris.
* Panem non comedistis, vinum & siceram 6
non bibistis, vt sciretis quia ipse dominus Deus
vester.
* Et venistis vsque in locum hunc. et egressus est 7
Seon rex Esebon, & Og rex Basan in occursum no-
bis in pugna: & percussimus eos,
* Et tulimus terram eorum, & tradidimus eam 8
in possessionem Ruben, & Gad, & dimidiæ tribui
Manasse.
* Et custodietis omnia verba pacti huius, vt fa- 9
ciatis ea, vt intelligatis vniuersa quæ facitis.
* Vos stetistis hodie cuncti coram domino Deo 10
vestro, principes tribuum vestri, & senatus vester,
& iudices vestri, & doctores vestri, omnis vir Is-
rael:
* Vxores vestræ, & liberi vestri, & aduena qui 11
in medio castrorum vestrorum, à lignorum cæsoribus
vestris, vsque ad aquam comportantes vestros:
* Vt transeas tu in fœdere domini Dei tui, & in 12
imprecationibus eius, quæ dominus Deus tuus dis-
ponit ad te hodie:
* Vt statuat te sibi in populum; & ipse erit tuus 13
Deus, quemadmodum locutus est tibi, & quemad-
modum iurauit patribus tuis Abraam & Isaac et
Jacob. * Et non vobis solis dispono ego fœdus hoc 14
& imprecationem hanc:

κθ΄.

1 * Οὗτοι οἱ λόγοι τῆς διαθήκης, οὓς ἐνετείλατο κύριος τῷ
μωυσῇ, στῆσαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν γῇ μωάβ, πλὴν τῆς διαθή-
κης ἧς διέθετο αὐτοῖς ἐν χωρήβ.
2 * καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ εἶπε
πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς ἑωράκατε πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ
θεὸς ὑμῶν ἐν γῇ αἰγύπτου ἐνώπιον ὑμῶν φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς
θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ·
3 * τοὺς πειρασμοὺς οὓς εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου· τὰ σημεῖα
καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κρα-
ταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν.
4 * καὶ οὐκ ἔδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ ὀφ-
θαλμοὺς βλέπειν, καὶ ὦτα ἀκούειν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
5 * καὶ ἤγαγεν ὑμᾶς τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὐκ
ἐπαλαιώθησαν τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐκ
ἀπετρίβη ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν.
6 * ἄρτον οὐκ ἐφάγετε, οἶνον καὶ σικέραν οὐκ ἐπίετε, ἵνα γνῶ-
τε, ὅτι οὗτος κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
7 * καὶ ἤλθετε ἕως τοῦ τόπου τούτου. καὶ ἐξῆλθε σηὼν βασι-
λεὺς ἐσεβών, καὶ ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν
ἐν πολέμῳ· καὶ ἐπατάξαμεν αὐτούς,
8 * καὶ ἐλάβομεν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐδώκαμεν αὐτὴν ἐν
κλήρῳ τῷ ῥουβὴν, καὶ τῷ γαδδί, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μα-
νασσῆ.
9 * καὶ φυλάξεσθε πάντας τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης,
ποιεῖν αὐτούς, ἵνα συνῆτε πάντα ὅσα ποιεῖτε.
10 * ὑμεῖς ἑστήκατε σήμερον πάντες ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,
οἱ ἀρχίφυλοι ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ οἱ κριταὶ ὑμῶν,
καὶ οἱ γραμματοεισαγωγεῖς ὑμῶν, πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ·
11 * αἱ γυναῖκες ὑμῶν, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ ὁ προσήλυτος
ὁ ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν, ἀπὸ ξυλοκόπου ὑμῶν ἕως ὑ-
δροφόρου ὑμῶν·
12 * παρελθεῖν σε ἐν τῇ διαθήκῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἐν ταῖς ἀ-
ραῖς αὐτοῦ, ὅσα κύριος ὁ θεός σου διατίθεται πρός σε σήμερον·
13 * ἵνα στήσῃ σε αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου θεός, ὃν τρό-
πον εἶπέ σοι, καὶ ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου ἀβραάμ,
καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ.
14 * καὶ οὐχ ὑμῖν μόνοις διατίθεμαι ἐγὼ τὴν διαθήκην ταύ-
την καὶ τὴν ἀρὰν ταύτην·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXIX.

HÆc sunt verba fœderis quod præcepit Dominus Moysi, vt feriret cum filiis Israel in terra Moab, præter fœdus quod pepigit cum eis in Oreb.
2 Et vocauit Moyses omnem Israel, & dixit ad eos: Vos vidistis omnia quæ fecit Dominus ante oculos vestros in terra Ægypti Pharaoni &
omnibus seruis eius & vniuersæ terræ illius: 3 Tentationes magnas quas viderunt oculi tui, & signa atque portenta magna illa.
4 Et non dedit vobis Dominus cor ad sciendum, neque oculos ad videndum, neque aures ad audiendum vsque in diem hanc.
5 Et duxi vos quadraginta annis per desertum: non inueterata sunt vestimenta vestra in vobis, & calciamenta vestra non sunt attrita in pedibus
vestris. 6 Panem non comedistis, & vinum & quicquid inebriare potest non bibistis, vt sciretis quoniam ego sum Dominus
Deus vester. 7 Et venistis ad locum hunc: & egressus est Seon rex Esebon, & Og rex Basan in occursum nostrum ad pug-
nam: & percussimus eos: 8 Et subiecimus terram eorum, & dedimus eam in possessionem tribui Ruben, & tribui
Gad, & dimidiæ tribui Manasse. 9 Et custodietis verba pacti huius, & facietis ea, vt intelligatis vniuersa quæ facitis.
10 Vos statis hodie cuncti coram domino Deo vestro, principes vestri & tribus vestræ, senes vestri & præfecti vestri, omnes viri Israel:
11 Paruuli vestri & vxores vestræ, & peregrini tui qui sunt in medio castrorum tuorum, ab eo qui colligit ligna tua vsque ad haurientem aquam
tuam. 12 Vt intres in fœdus domini Dei tui, & in iuramentum eius quod dominus Deus tuus statuit tecum hodie:
13 Vt suscitet te hodie in conspectu suo in populum, & ipse sit tibi in Deum, sicut locutus est tibi, & sicut iurauit patribus tuis Abraham, Isaac
& Iacob. 14 Non vobiscum solis ego statui pactum hoc & iuramentum hoc:

15 כי את־אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני
יהוה אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום׃
16 כי־אתם ידעתם את אשר־ישבנו בארץ
מצרים ואת אשר־עברנו בקרב הגוים אשר
17 עברתם׃ ותראו את־שקוציהם ואת
גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם׃
18 פן־יש בכם איש או־אשה או משפחה או־
שבט אשר לבבו פנה היום מעם יהוה אלהינו
ללכת לעבד את־אלהי הגוים ההם פן־יש
19 בכם שרש פרה ראש ולענה׃ והיה
בשמעו את־דברי האלה הזאת והתברך
בלבבו לאמר שלום יהיה־לי כי בשררות לבי
אלך למען ספות הרוה את־הצמאה׃
20 לא־יאבה יהוה סלח לו כי אז יעשן אף־
יהוה וקנאתו באיש ההוא ורבצה בו כל־האלה
הכתובה בספר הזה ומחה יהוה את־שמו מתחת
21 השמים׃ והבדילו יהוה לרעה מכל שבטי
ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר
22 התורה הזה׃ ואמר הדור האחרון בניכם
אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבא מארץ
רחוקה וראו את־מכות הארץ ההוא ואת־
23 תחלאיה אשר־חלה יהוה בה׃ גפרית ומלח
שרפה כל־ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא־יעלה
בה כל־עשב כמהפכת סדם ועמרה אדמה וצביים
אשר הפך יהוה באפו ובחמתו׃
24 ואמרו כל־הגוים על־מה עשה יהוה ככה לארץ
הזאת מה חרי האף הגדול הזה׃
25 ואמרו על אשר עזבו את־ברית יהוה אלהי
אבתם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ
מצרים׃

15 Sed cunctis praesentibus & absentibus.
16 Vos eni nostis quomodo habitauerimus
C in terra Ægypti, & quomodo trasierimus per
medium nationum:
17 Quas transeuntes, vidistis abominationes & sordes, id est, idola eorum, lignu, & lapidem, argentum & aurum quae colebant.
18 Ne fortè sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus cuius cor auersum est hodie à domino Deo nostro, vt vadat & seruiat diis illarum gentium; & sit inter vos radix germinans fel & amaritudinem.
19 Cumque audierit verba iuramenti huius, benedicat sibi in corde suo, dicens: Pax erit mihi; & ambulabo in prauitate cordis mei & absumat ebria sitientem,
20 Et Dominus non ignoscat ei. sed tunc quàm maximè furor eius fumet, & zelus contra hominem illum: & sedeant super eum omnia maledicta quę scripta sunt in hoc volumine. & deleat Dominus nomen eius sub caelo:
21 Et consumat eum in perditione ex omnibus tribubus Israel, iuxta maledictiones quae in libro legis huius ac foederis continentur.
22 Dicetque sequens generatio, & filij qui nascentur deinceps, & peregrini qui de longè venerint, videntes plagas terrae illius, & infirmitates quibus eam afflixerit Domi-
D nus,
23 Sulphure & solis ardore comburens: ita vt vltrà non seratur, nec virens quippiam germinet, in exemplum subuersionis Sodomae & Gomorrae, Adamae, & Sebojm, quas subuertit Dominus in ira, & in furore suo. Ge.19.a.
24 Et dicent omnes gentes: Quare sic fecit Dominus terrae huic? quae est haec ira furoris eius immensa? 3.Re.9.a. Hie.22.c.
25 Et respondebunt: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum quando eduxit eos de terra Ægypti.

תרגום אונקלוס

15 ארי ית מן דאיתוהי הכא עמנא קאים יומא דין קדם יי אלהנא וית מן דליתוהי הכא עמנא יומא דין׃
16 ארי אתון ידעתון ית דיתיבנא בארעא דמצרים וית דעברנא בגו עממיא דעברתון׃
17 וחזיתון ית שקוציהון וית טעותהון אעא ואבנא כספא ודהבא דעמהון׃
18 דלמא איח בכון גבר או איתא או זרעית או שבטא דלביה פני יומא דין מדחלתא דיי אלהנא למהך למפלח ית טעות עממיא האינון דלמא איח בכון גבר מהרהר חטאין או זדון׃
19 ויהי כמשמעיה ית פתגמי מומתא הדא ויחשב בלביה למימר שלמא יהי לי ארי בהרהור לבי אזיל לאוספא ליה חטאי שלותא על זדנותא׃
20 לא יבי יי למשבק ליה ארי בכין יתקף רגזא דיי וחמתיה בגברא ההוא וידבקון ביה כל לוטיא דכתיבין בספרא הדין וימחי יי ית שמיה מתחות שמיא׃
21 ויפרשיניה יי לבישו מכל שבטי ישראל ככל לוטי קימא דכתיבין בספר אוריתא הדין׃
22 ויימר דרא בתראה בניכון דיקומון מן בתריכון ובר עממין דייתי מארע רחיקא ויחזון ית מחתא דארעא ההיא וית מרעהא דאמרע יי בה׃
23 גפריתא ומלחא יקידא כל ארעה לא תזדרע ולא תצמח ולא יסק בה כל עסבא כהפכתא סדום ועמורה אדמה וצבוים דהפך יי ברגזיה ובחמתיה׃
24 ויימרון כל עממיא על מה עבד יי כדין לארעא הדא מה תקוף רגזא רבא הדין׃
25 ויימרון על דשבקו ית קימא דיי אלהא דאבהתהון דגזר עמהון באפקותיה יתהון מארעא דמצרים׃

15 *Sed & hic existentibus vobiscum hodie coram domino Deo vestro, & non existentibus hic vobiscum hodie.*

16 *Quoniam vos nostis quomodo habitauerimus in terra Ægypti, & quomodo transierimus in medio gentium quas transiuistis:*

17 *Et vidistis abominationes earum, & idola earum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ sunt apud eos.*

18 *Ne quis sit in vobis vir aut mulier, aut familia aut tribus, cuius mens auersa est à domino Deo vestro, vt vadat ad seruiendum diis gentium illarum: neque sit in vobis radix sursum germinans felle & amaritudine.*

19 *Et erit si audierit verba imprecationis huius, & benedicat in corde suo, dicens, Sancta mihi sint, quoniam in errore cordis mei ambulabo, vt non simul perdat peccator innocentem:*

20 *Non velit Deus ignoscere ei; sed tunc comburetur furore Domini, & zelus eius in homine illo. & adhærebunt in eo omnes maledictiones fœderis huius, scriptæ in volumine legis huius. & delebit Dominus nomen eius de sub cælo:*

21 *Et disperget eum Dominus in mala ex omnibus filiis Israel, iuxta omnes maledictiones fœderis scriptas in libro legis huius.*

22 *Et dicent generatio altera filij vestri, qui surgent post vos, & peregrinus qui venerit de terra longinqua, & videbunt plagas terræ illius, & infirmitates eius, quas immisit Dominus super eam,*

23 *Sulphur & sal ardens: omnis terra eius non seminabitur, neque germinabit, neque crescet in ea omne viride: sicut subuersa est Sodoma & Gomorra, Adame & Seboim, quas subuertit Dominus in furore suo & ira.*

24 *Et dicent omnes gentes: Quare fecit Dominus sic terræ huic? quis furor iræ immensus iste?*

25 *Et dicent: Quia dereliquerunt pactum Domini Dei patrum suorum, quæ pepigit patribus eorum, quando eduxit eos de terra Ægypti.*

15 ἀλλὰ καὶ τοῖς ὧδε οὖσι μεθ' ὑμῶν σήμερον ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ τοῖς μὴ οὖσιν ὧδε μεθ' ὑμῶν σήμερον.

16 ὅτι ὑμεῖς οἴδατε ὡς κατῳκήσαμεν ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ὡς παρήλθομεν ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν οὓς παρήλθετε·

17 καὶ ἴδετε τὰ βδελύγματα αὐτῶν, καὶ τὰ εἴδωλα αὐτῶν, ξύλον καὶ λίθον, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἅ ἐστι παρ' αὐτοῖς.

18 μή τίς ἐστιν ἐν ὑμῖν ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ πατριὰ ἢ φυλή, τίνος ἡ διάνοια ἐξέκλινεν ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, πορεύεσθαι λατρεύειν τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν ἐκείνων· μή τίς ἐστιν ἐν ὑμῖν ῥίζα ἄνω φύουσα χολῇ καὶ πικρίᾳ.

19 καὶ ἔσται ἐὰν ἀκούσῃ τὰ ῥήματα τῆς ἀρᾶς ταύτης, καὶ ἐπιφημίσηται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων, ὅσιά μοι γένοιτο, ὅτι ἐν τῇ ἀποπλανήσει τῆς καρδίας μου πορεύσομαι, ἵνα μὴ συναπολέσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν ἀναμάρτητον·

20 οὐ μὴ θελήσῃ ὁ θεὸς εὐϊλατεῦσαι αὐτῷ, ἀλλ' ἢ τότε ἐκκαυθήσεται ὀργὴ κυρίου, καὶ ὁ ζῆλος αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ. καὶ κολληθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἀραὶ τῆς διαθήκης ταύτης, αἱ γεγραμμέναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου. καὶ ἐξαλείψει κύριος τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν·

21 καὶ διαστελεῖ αὐτὸν κύριος εἰς κακὰ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς τῆς διαθήκης τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου.

22 καὶ ἐροῦσιν ἡ γενεὰ ἡ ἑτέρα οἱ υἱοὶ ὑμῶν, οἱ ἀναστήσονται μεθ' ὑμᾶς, καὶ ὁ ἀλλότριος, ὃς ἂν ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ὄψονται τὰς πληγὰς τῆς γῆς ἐκείνης καὶ τὰς νόσους αὐτῆς, ἃς ἀπέστειλεν κύριος ἐπ' αὐτήν·

23 θεῖον καὶ ἅλας κατακεκαυμένον, πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς οὐ σπαρήσεται, οὐδὲ ἀνατελεῖ, οὐδὲ μὴ ἀναβῇ ἐπ' αὐτῆς πᾶν χλωρόν. ὥσπερ κατεστράφη σόδομα καὶ Γόμορρα, ἀδαμὰ καὶ σεβωίμ, ἃς κατέστρεψεν κύριος ἐν θυμῷ αὐτοῦ καὶ ὀργῇ.

24 καὶ ἐροῦσι πάντα τὰ ἔθνη, διατί ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ; τίς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος;

25 καὶ ἐροῦσιν, ὅτι κατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Sed cum eo qui stat hic hodie nobiscum coram domino Deo nostro, & cum eo qui non est hic hodie nobiscum.

16 Quoniam vos scitis quomodo habitauerimus in terra Ægypti, & quomodo transierimus per medium populorum per quos transistis:

17 Et vidistis abominationes eorum, & idola eorum lignea & lapidea, argentea & aurea quæ sunt in eis.

18 Ne fortè sit in vobis vir aut mulier, aut familia, aut tribus, cuius cor auersum est hodie à timore domini Dei nostri, vt vadat & seruiat idolis populorum illorum; ne fortè sit in vobis vir cogitans peccata aut superbiam.

19 Et cùm audierit verba iuramenti huius, cogitet in corde suo, dicens: Pax erit mihi, quoniam in cogitatione cordis mei ego ambulabo: vt addantur ei peccata ignorantiæ peccatis superbiæ.

20 Non volet Dominus dimittere ei: sed tunc irascetur furor Domini & indignatio eius contra virum illum, & adhærebunt ei omnes maledictiones quæ scriptæ sunt in libro legis huius: & delebit Dominus nomen eius sub cælo.

21 Et diuidet eum Dominus in malum de omnibus tribubus Israel, iuxta omnes maledictiones fœderis quæ scriptæ sunt in libro legis huius.

22 Et dicet generatio sequens, & filij vestri qui surgent post vos, & filij alienigenarum qui venerint de terra longinqua, videntes plagas terræ illius, & infirmitates eius quibus afflixerit eam Dominus:

23 Sulphure & sale combusta erit omnis terra eius: non seminabitur, neque germinabit, neque crescet in ea omnis herba; sicut subuersio Sodomæ & Gomorræ, Adamé & Seboim, quas subuertit Dominus in ira sua & in furore suo.

24 Et dicent omnes populi: Propter quid fecit Dominus sic terræ huic? quæ est ira furoris magni huius?

25 Et dicent: Quia dereliquerunt pactum domini Dei patrum suorum, quod statuit cum eis quando eduxit eos de terra Ægypti:

26 * וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם
27 אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם׃ * וַיִּחַר־
אַף יְהוָה בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת־כָּל־
28 הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה׃ * וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל
אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל־
29 אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ * הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

ל

1 * וְהָיָה כִי־יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ
בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃
2 * וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם אַתָּה וּבָנֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃
3 * וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב
וְקִבֶּצְךָ מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃
4 * אִם־יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ
5 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ * וֶהֱבִיאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ
6 וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ׃ * וּמָל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
לְבָבְךָ וְאֶת־לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
7 בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃ * וְנָתַן יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֵת כָּל־הָאָלוֹת הָאֵלֶּה עַל־אֹיְבֶיךָ וְעַל־
8 שֹׂנְאֶיךָ אֲשֶׁר רְדָפוּךָ׃ * וְאַתָּה תָשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ
בְּקוֹל יְהוָה וְעָשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
9 מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ * וְהוֹתִירְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה
יָדֶךָ בִּפְרִי בִטְנְךָ וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבִפְרִי אַדְמָתְךָ לְטֹבָה
כִּי יָשׁוּב יְהוָה לָשׂוּשׂ עָלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר שָׂשׂ עַל־
אֲבֹתֶיךָ׃

26 * Et seruierunt diis alienis, & adorauerunt
eos quos nesciebant, & quibus non fuerant at
27 tributi: * Idcircò iratus est furor Domini
contra terram istam, vt induceret super eam
omnia maledicta quæ in hoc volumine scrip-
28 ta sunt: * Et eiecit eos de terra sua in ira &
in furore & in indignatione maxima; proie-
citque in terram alienam, sicut hodie com-
29 probatur. * Abscondita domino Deo
nostro, quæ manifesta sunt nobis & filiis no-
stris vsque in sempiternum, vt faciamus vni-
uersa legis huius.

CAP. XXX.

1 A CVm ergo venerint super te omnes sermo-
nes isti, benedictio siue maledictio quam
proposui in conspectu tuo, & ductus pœnitu-
dine cordis tui in vniuersis gentibus in quas
2 dispersérit te dominus Deus tuus: * Et re-
uersus fueris ad eum, & obedieris eius impe-
riis, sicut ego hodie præcipio tibi cũ filiis tuis
in toto corde tuo, & in tota anima tua;
3 * Reducet te dominus Deus tuus de capti-
uitate tua, ac miserebitur tui. & rursum con-
gregabit te de cunctis populis in quos te antè
4 dispersit. * Si ad cardines cæli fueris dissipa-
tus, indè te retrahet dominus Deus tuus. & as
5 sumet, * atq; introducet in terram quam pos-
sederunt patres tui, & obtinebis eam. & be-
B nedicens tibi maioris numeri te esse faciet q̃
6 fuerunt patres tui. * Circuncidet dominus
Deus tuus cor tuum & cor seminis tui, vt dili-
gas dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
& in tota anima tua; vt possis viuere.
7 * Omnes autem maledictiones has conuer
tet super inimicos tuos, & eos qui oderunt te
8 & persequuntur. * Tu autem reuertêris, &
audies vocem dñi Dei tui, faciesque vniuersa
9 mandata quæ ego præcipio tibi hodie. * Et
abundare te faciet dñs Deus tuus in cunctis o-
peribus manuum tuarum in sobole vteri tui,
& in fructu iumentorum tuorum, in vbertate
terræ tuæ, & in rerum omnium largitate. Re-
uertetur enim Dominus vt gaudeat sup̃ te in
oĩbus bonis, sicut gauisus est in patribus tuis:

תרגום אונקלוס

26 וַאֲזַלוּ וּפְלַחוּ לְטָעֲוַת עַמְמַיָא וּסְגִידוּ לְהוֹן דַחֲלָן דְלָא יְדַעִינוּן וְלָא אוֹטִיבָא לְהוֹן׃ 27 וּתְקֵיף רֻגְזָא דַייָ בְּאַרְעָא הַהִיא לְאַיְתָאָה
עֲלַהּ יָת כָּל לְוָטַיָא דִכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין׃ 28 וְטַלְטֵלִינוּן יְיָ מֵעַל אַרְעֲהוֹן בִּרְגַז וּבְחֵמָה וּבִתְקוֹף רַב וְאַגְלֵינוּן לַאֲרַע אוּחֲרִי כְּיוֹמָא הָדֵין׃
29 דְמִטַמְרָן קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא וּדְגַלְיָן לָנָא וְלִבְנָנָא עַד עָלְמָא לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא׃

ל

1 וִיהֵי אֲרֵי יֵיתוֹן עֲלָךְ כָּל פִּתְגָמַיָא הָאִלֵין בִּרְכָן וּלְוָטִין דִיהָבִית קֳדָמָךְ וְתָתֵיב לְלִבָּךְ בְּכָל עַמְמַיָא דְאַגְלְיָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ לְתַמָן׃ 2 וּתְתוּב לְדַחַלְתָא דַייָ אֱלָהָךְ וּתְקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ כְּכֹל דַאֲנָא מְפַקֵד לָךְ יוֹמָא דֵין אַתְּ וּבְנָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃ 3 וְיָתֵיב
יְיָ אֱלָהָךְ יָת שְׁבִי גָלְוָתָךְ וִירַחֵם עֲלָךְ וִיתוּב וְיִכְנְשִׁינָךְ מִכָּל עַמְמַיָא דְבַדְרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְתַמָן׃ 4 אִם יְהֶוְיָן גָלְוָתָךְ בִּסְיָפֵי שְׁמַיָא מִתַּמָן יִכְנְשִׁינָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ וּמִתַּמָן יְקָרְבִינָךְ׃ 5 וְיָעֲלִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דִירִיתוּ אֲבָהָתָךְ וְתֵירְתַהּ וְיוֹטֵב לָךְ וְיַסְגִינָךְ מֵאֲבָהָתָךְ׃ 6 וְיַעְדֵי יְיָ אֱלָהָךְ
יָת טַפְשׁוּת לִבָּךְ וְיָת טַפְשׁוּת לִבָּא דִבְנָךְ לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ בְּדִיל חַיָיךְ׃ 7 וְיִתֵּן יְיָ אֱלָהָךְ יָת כָּל לְוָטַיָא
הָאִלֵין עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְעַל סָנְאָךְ דִרְדְפוּךְ׃ 8 וְאַתְּ תְּתוּב וּתְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַייָ וְתַעְבֵּיד יָת כָּל פִּקוֹדוֹהִי דַאֲנָא מְפַקֵד לָךְ
יוֹמָא דֵין׃ 9 וְיוֹתְרִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל עוֹבָדֵי יְדָךְ בִּוְלָדָא דִמְעָךְ וּבִוְלָדָא דִבְעִירָךְ וּבְאִיבָּא דְאַרְעָךְ לְטָבָא אֲרֵי יְתוּב יְיָ לְמֶחְדֵי עֲלָךְ
לְטָבָא כְּמָא דַחֲדִי עַל אֲבָהָתָךְ׃

* *Et abeuntes ſeruierunt diis alienis, & adora-* 26
uerunt eos, quos non ſciebant, neque diſtribuit
illis.
* *Et iratus eſt Dominus furore contra terram il-* 27
lam, vt induceret ſuper eam iuxta omnes maledictio
nes ſcriptas in libro legis huius.
* *Et eiecit eos Dominus de terra eorum in furore* 28
& ira, & indignatione magna valdè, & proiecit
eos in terram alienam ſicut nunc.
* *Occulta domino Deo noſtro: at manifeſta nobis* 29
& filiis noſtris in ſempiternum, vt faciamus vni-
uerſa verba legis huius.

CAP. XXX.

ET erit cùm venerint ſuper te omnia verba hæc, 1
benedictio & maledictio, quam dedi ante fa-
ciem tuam, & ſuſceperis in cor tuum in vniuer-
ſis gentibus, vbicunque diſperſerit te dominus Deus
tuus illuc:
* *Et reuerſus fueris ad dominum Deum tuum,* 2
et obedieris voci eius iuxta omnia quæ ego tibi præ-
cipio hodie, ex toto corde tuo et ex tota anima tua:
* *Et ſanabit Dominus peccata tua, & miſerebi-* 3
tur tui: & rurſum congregabit te de cunctis genti-
bus, in quas diſperſit te dominus Deus tuus illuc.
**Si fuerit diſperſio tua à ſummitate cæli, indè con-* 4
gregabit te dominus Deus tuus, et illinc aſſumet te:
* *Et introducet te dominus Deus tuus in terram* 5
quam poſſederunt patres tui: & poſſidebis eam; &
bene tibi faciet, & numeroſiorem te faciet ſuper pa-
tres tuos. * *Et mundabit Dominus cor tuum,* 6
& cor ſeminis tui, vt diligas dominum Deum tuū
ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, vt viuas tu.
* *Et dabit dominus Deus tuus maledictiones* 7
has ſuper inimicos tuos, & ſuper odientes te qui
perſecuti ſunt te.
* *Et tu reuerteris, & audies vocem domini Dei* 8
tui, & facies mandata eius, quæ ego præcipio tibi
hodie.
* *Et abundare faciet te dominus Deus tuus in* 9
omni opere manuum tuarum, & in ſobole vteri tui,
& in fœtibus iumentorum tuorum, et in fructibus
terræ tuæ: quoniam reuertetur dominus Deus tuus
vt gaudeat ſuper te in bonis, ſicut gauiſus eſt in pa-
tribus tuis:

26 * καὶ πορευθέντες ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσε-
κύνησαν αὐτοῖς, οἷς οὐκ ἐπίστησαντο, οὐδὲ διένειμεν αὐτοῖς.
27 * καὶ ὠργίσθη κύριος θυμῷ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐπα-
γαγεῖν ἐπ' αὐτὴν κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς τὰς γεγραμμένας
ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου.
28 * καὶ ἐξῆρεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν θυμῷ καὶ
ὀργῇ καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ σφόδρα, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς
εἰς γῆν ἑτέραν ὡσεὶ νῦν. * τὰ κρυπτὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν·
29 τὰ δὲ φανερὰ ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα,
ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου.

λ΄.

1 * Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ πάντα τὰ ῥήματα ταῦ-
τα, ἡ εὐλογία καὶ ἡ κατάρα, ἣν δέδωκα πρὸ προσώπου σου, καὶ
δέξῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἂν διασκορπίσῃ
σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ·
2 * καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ ὑπακούσῃ τῆς
φωνῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα ὅσα ἐγώ σοι ἐντέλλομαι σήμερον, ἐξ
ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου.
3 * καὶ ἰάσεται κύριος τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ ἐλεήσει σε, καὶ
πάλιν συνάξει σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς διεσκόρπισέ
σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ.
4 * ἐὰν ᾖ ἡ διασπορά σου ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν συν-
άξει σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐκεῖθεν λήψεταί σε·
5 * καὶ εἰσάξει σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐκληρονό-
μησαν οἱ πατέρες σου, καὶ κληρονομήσεις αὐτήν, καὶ εὖ σε ποιή-
σει, καὶ πλεονασόν σε ποιήσει ὑπὲρ τοὺς πατέρας σου.
6 * καὶ περικαθαριεῖ κύριος τὴν καρδίαν σου, καὶ τὴν καρδίαν
τοῦ σπέρματός σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρ-
δίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα ζῇς σύ.
7 * καὶ δώσει κύριος ὁ θεός σου τὰς ἀρὰς ταύτας ἐπὶ τοὺς ἐχ-
θρούς σου, καὶ ἐπὶ τοὺς μισοῦντάς σε, οἳ ἐδίωξάν σε.
8 * καὶ σὺ ἐπιστραφήσῃ καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλο-
μαί σοι σήμερον.
9 * καὶ πολυωρήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν
χειρῶν σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκ-
γόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐν τοῖς γεννήμασι τῆς γῆς σου, ὅτι ἐ-
πιστρέψει κύριος ὁ θεός σου εὐφρανθῆναι ἐπὶ σὲ εἰς ἀγαθά.
καθότι ηὐφράνθη ἐπὶ τοῖς πατράσι σου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et ambulauerunt & ſeruierunt idolis populorum, & adorauerunt portenta quæ neſcierunt, & quæ non poſſunt bene facere eis.
27 Et iratus eſt furor Domini contra terram illam, vt induceret ſuper eam omnes maledictiones quæ ſcriptæ ſunt in libro hoc.
28 Et eiecit eos Dominus de terra ſua in ira & in indignatione & in furore magno, & migrare fecit eos in terram aliam, ſicut in die hac.
29 Quæ occulta ſunt, ſint coram domino Deo noſtro: quæ autem manifeſta ſunt, nobis & filiis noſtris vſque in ſeculum, vt faciamus omnia verba legis huius.

CAP. XXX.

ET erit cùm venerint ſuper te omnia verba hæc benedictionum & maledictionum quæ poſui coram te, conuertêris ad cor tuum in omnibus populis ad quos migrare te fecit Dominus. 2 Et conuertêris ad timorem domini Dei tui; & obedies verbo eius, iuxta omnia quæ ego præcipio tibi hodie tu & filij tui in toto corde tuo, & in tota anima tua. 3 Et reducet dominus Deus tuus captiuitatem tranſmigrationis tuæ, & miſerebitur tui, & conuertetur & congregabit te ex omnibus populis in quibus diſperſit te dominus Deus tuus.
4 Si fuerit diſperſio tua in fines cæli, indè congregabit te dominus Deus tuus, & indè applicabit te: 5 Et introducet te dominus Deus tuus in terram quam poſſederunt patres tui, & poſſidebis eam: & bene faciet tibi, & multiplicabit te magis quàm patres tuos.
6 Et auferet dominus Deus tuus inſipientiam cordis tui, & inſipientiam cordis filiorum tuorum, vt diligas dominum Deum tuum in toto corde tuo & in tota anima tua, vt viuas. 7 Et dabit dominus Deus tuus omnes maledictiones has ſuper inimicos tuos, & ſuper hoſtes tuos qui perſecuti fuerunt te. 8 Tu autem conuertêris, & obedies verbo Domini: & facies omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie.
9 Et abundare te faciet dominus Deus tuus in omnibus operibus manuum tuarum, in fœtu ventris tui, & in fœtu iumentorum tuorum, & in fructu terræ tuę in bonum: quoniam conuertetur Dominus vt gaudeat ſuper te in bonum, ſicut gauiſus eſt ſuper patres tuos.

10 * כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו
וְחֻקֹּתָיו הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תָשׁוּב
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃
11 * כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם לֹא־נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא׃
12 * לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ
הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃
13 * וְלֹא־מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־
עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃
14 * כִּי־קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ׃
15 * רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־
הַטּוֹב וְאֶת־הַמָּוֶת וְאֶת־הָרָע׃
16 * אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו
וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִיתָ וְרָבִיתָ וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
17 * וְאִם־יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ
18 לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם׃ * הִגַּדְתִּי לָכֶם
הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים עַל־
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבוֹא שָׁמָּה
19 לְרִשְׁתָּהּ׃ * הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה
וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ׃
20 * לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה־
בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל־הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
לָתֵת לָהֶם׃

לא

1 * וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל׃

10 * Si tamen audieris vocem domini Dei tui,
& custodieris præcepta eius, & ceremonias
quæ in hac lege scripta sunt, & reuertaris ad
dominum Deum tuũ in toto corde tuo, & in
C tota anima tua:
11 * Mandatum hoc quod ego præcipio tibi
hodie, non supra te est, neq; procul positum: Ro.10.b
12 * Nec in cælo situm, vt possis dicere, Quis
nostrum valet ad cælum ascendere, vt deferat
illud ad nos, vt audiamus atque opere com-
13 pleamus? *Neque trans mare positum, vt
causeris & dicas, Quis è nobis poterit mare
trãsfretare, & illud ad nos vsq; deferre, vt pos
simus audire & facere quod præceptum est?
14 * Sed iuxta te est sermo valdè in ore tuo, &
in corde tuo, vt facias illum.
15 * Considera quòd hodie proposuerim in
conspectu tuo vitam & bonum, & econtrario
mortem & malum:
16 * Vt diligas dominum Deum tuum, & am
bules in viis eius, & custodias mandata illius,
D & ceremonias atque iudicia, & viuas, atq; mul
tiplicet te, benedicatq; tibi in terra ad quam
ingredieris possidendam.
17 * Si autem auersum fuerit cor tuum, & au-
dire nolueris, atque errore deceptus adoraue-
ris deos alienos, & seruieris eis:
18 * Prædico tibi hodie quòd pereas, & paruo
tempore moreris in terra, ad quam Iordane Sup.4.d.
transmisso ingredieris possidendam.
19 * Testes inuoco hodie cælum & terram,
quòd proposuerim vobis vitam & bonum,
benedictionem & maledictionem. Elige ergo
vitam, vt & tu viuas & semen tuum:
20 * Et diligas dominũ Deum tuum, atq; obe-
dias voci eius, & illi adhæreas. ipse est enim
vita tua & longitudo dierum tuorum: vt ha-
bites in terra, pro qua iurauit Dominus pa-
tribus tuis, Abraam, Isaac & Iacob, vt daret
eam illis.

CAP. XXXI.

1 A Abiit itaque Moyses, & locutus est omnia
verba hæc ad vniuersum Israel:

תרגום אונקלוס

10 ארי תקבל למימרא דיי אלהך למטר פקודוהי וקימוהי דכתיבין בספר אוריתא הדין ארי תתוב לדחלתא דיי אלהך בכל לבך
ובכל נפשך ׃ 11 ארי תפקידתא הדא דאנא מפקד לך יומא דין לא מפרשא היא מינך ולא רחיקא היא ׃ 12 לא בשמיא היא למימר
מן יסק לנא לשמיא ויסבה לנא וישמעננא יתה ונעבדינה ׃ 13 ולא מעברא לימא היא למימר מן יעבר לנא לעברא דימא ויסבה לנא
וישמעננא יתה ונעבדינה ׃ 14 ארי קריב לך פתגמא לחדא בפומך ובלבך למעבדיה ׃ 15 חזי דיהבית קדמך יומא דין ית חיי
וית טבתא וית מותא וית בישא ׃ 16 דאנא מפקד לך יומא דין למרחם ית יי אלהך ולמהך באורחן דתקנן קדמוהי ולמטר
פקודוהי וקימוהי ודינוהי ותיחי ותסגי ויברכינך יי אלהך בארעא דאת עליל לתמן למירתה ׃ 17 ואם יתפני ליבך ולא תקבל ותטעי
ותסגוד לטעות עממיא ותפלחינון ׃ 18 חויתי לכון יומא דין ארי מיבד תיבדון לא תורכון יומין על ארעא דאת עבר ית ירדנא למיעל
לתמן למירתה ׃ 19 אסהדית בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא חיי ומותא יהבית קדמך ברכן ולוטין ותתרעי בחיי בדיל דתחי את ובנך ׃
20 למרחם ית יי אלהך לקבלא למימריה ולאתקרבא לדחלתיה ארי הוא חייך ואורכות יומך למתב על ארעא דקיים יי לאבהתך לאברהם
ליצחק וליעקב למתן להון ׃

לא

1 ואזל משה ומליל ית פתגמיא האלין עם כל ישראל ׃

** Si audieris vocem domini Dei tui, vt custodias* 10
præcepta eius & iustificationes eius scriptas in libro
legis huius, si conuersus fueris ad dominum Deum
tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua:
** Quoniam mandatum hoc quod ego præcipio ti-* 11
bi hodie, non graue est, neque procul à te est:
** Non in cælo est, dicens: Quis ascendet nostrûm* 12
in cælum, & accipiet nobis illud; & audientes illud
faciemus?
** Neque trans mare est, dicens: Quis transfre-* 13
tabit ad trans mare, & accipiet nobis illud; & au-
dientes illud faciemus?
** Iuxta te est verbum valdè in ore tuo, & in* 14
corde tuo, & in manibus tuis, vt facias illud.
** Ecce dedi ante faciem tuam hodie vitam &* 15
mortem, bonum & malum. Si autem audieritis man
data domini Dei vestri,
** Quæ ego præcipio vobis hodie, Vt diligatis do-* 16
minum Deum tuum, ambuletis in omnibus viis e-
ius, & custodiatis iustificationes eius, & mandata
eius & iudicia, & viuetis, & multi eritis: & be-
nedicet tibi dominus Deus tuus in omni terra, ad
quam ingrederis illuc poßidendam eam.
** Et si auersum fuerit cor tuum, & non audie-* 17
ris, & errore deceptus adoraueris deos alienos, &
seruieris eis:
** Annuncio tibi hodie quòd perditione peribitis:* 18
& non longæui eritis in terra, in quam vos transi-
tis Iordanem illuc vt poßideatis eam.
** Testes inuoco vobis hodie & cælum et terram:* 19
vitam & mortem dedi ante faciem vestram, bene-
dictionem & maledictionem. & elige vitam, vt
viuas tu & semen tuum:
** Vt diligas dominum Deum tuum, audias vo-* 20
cem eius, & adhæreas ei: quoniam hoc vita tua; &
longitudo dierum tuorum, vt habites tu in terra,
quam iurauit Dominus patribus tuis Abraam &
Isaac & Iacob vt daret eis.

CAP. XXXI.

ET finem fecit Moyses loquendi omnia verba hæc 1
ad omnes filios Israel.

10 * ἐὰν εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ τὰ γεγραμμένα
ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, ἐὰν ἐπιστραφῇς ἐπὶ κύριον τὸν
θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου·
11 * ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ἣν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, οὐχ
ὑπέρογκός ἐστιν, οὐδὲ μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἐστίν·
12 * οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστί, λέγων, Τίς ἀναβήσεται ἡμῶν εἰς τὸν οὐ-
ρανόν, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν;
13 * οὐδὲ πέραν τῆς θαλάσσης ἐστί, λέγων, τίς διαπεράσει εἰς
τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκού-
σαντες αὐτὴν ποιήσομεν;
14 * ἐγγύς σου ἐστὶ τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν
τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ποιεῖν αὐτό.
15 * ἰδοὺ δέδωκα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζωὴν καὶ
τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἐὰν δὲ εἰσακούσητε τὰς ἐν-
τολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,
16 * ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἀγαπᾷν κύριον
τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσ-
σειν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰς κρί-
σεις, καὶ ζήσεσθε. καὶ πολλοὶ ἔσεσθε, καὶ εὐλογήσει σε κύ-
ριος ὁ θεός σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρο-
νομῆσαι αὐτήν.
17 * καὶ ἐὰν μεταστῇ ἡ καρδία σου, καὶ μὴ εἰσακούσῃς, καὶ πλα-
νηθεὶς προσκυνήσῃς θεοῖς ἑτέροις, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς,
18 * ἀναγγέλλω σοι σήμερον ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε· καὶ οὐ μὴ
πολυήμεροι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν
ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
19 * διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν,
τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν· καὶ ἔκλεξαι τὴν ζωήν, ἵνα
ζῇς σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου·
20 * ἀγαπᾷν κύριον τὸν θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ,
καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἡ ζωή σου· καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡ-
μερῶν σου, κατοικεῖν σε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πα-
τράσι σου ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς.

λά.

1 * Καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν πάντας τοὺς λόγους
τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Si obedieris verbo domini Dei tui, vt custodias præcepta eius & mandata eius quæ scripta sunt in libro legis huius: quoniam conuertêris ad timorem domini Dei tui in toto corde tuo, & in tota anima tua.
11 Quoniam præceptum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non est separatum à te, nec longè est.
12 Non est in cęlis, vt dicas: Quis ascendet pro nobis in cælum, vt deferat illud nobis, & audiamus illud & faciamus illud?
13 Neque est trans mare, vt dicas: Quis transibit pro nobis trans mare, & afferet illud nobis, & audiemus illud & faciemus illud?
14 Sed iuxta te est sermo valdè in ore tuo & in corde tuo, vt facias illum. 15 Vide quòd posui coram te hodie vitam & bonum, & mortem & malum. 16 Quod ego præcipio tibi hodie, est, Vt diligas dominum Deum tuum, & vt ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo: & custodias pręcepta eius & mandata eius, & iudicia eius; vt viuas & multipliceris, & benedicat tibi dominus Deus tuus in terra ad quam tu ingredieris possidendam. 17 Et si auersum fuerit cor tuum, & non obedieris, & erraueris & adoraueris idola populorum, & seruieris eis; 18 Annuncio vobis hodie quòd perditione peribitis: non prolongabuntur dies vestri super terram propter quam tu transis Iordanem, vt ingrediaris & possideas eam.
19 Contestor vobis hodie cælum & terram, vitam & mortem posui coram te, benedictiones & maledictiones. eliges autem vitam, vt viuas tu & filij tui: 20 Vt diligas dominum Deum tuum, vt obedias verbo eius, & vt adhæreas timori eius: quoniam ipse est vita tua & prolongatio dierum tuorum, vt habites in terra pro qua iurauit Dominus patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret eam illis.

CAP. XXXI.

1 Abiit itaque Moyses, & locutus est verba hæc ad omnem Israel:

2 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה
אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃
3 * יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא־יַשְׁמִיד
אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ
הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
4 * וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם׃
5 * וּנְתָנָם יְהוָה לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל־
6 הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃ * חִזְקוּ וְאִמְצוּ
אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ׃
7 * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־
הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתָם
לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם׃
8 * וַיהוָה הוּא הַהֹלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ לֹא
יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ לֹא תִירָא וְלֹא תֵחָת׃
9 * וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת
וַיִּתְּנָהּ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן
בְּרִית יְהוָה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 * וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים
בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת׃
11 * בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת
12 נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם׃ * הַקְהֵל אֶת־הָעָם
הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת׃

2 * Et dixit ad eos: Centum viginti annorum
ſum hodie. non poſſum vltrà egredi & ingre-
di : præſertim cùm & Dominus dixerit mihi,
Non tranſibis Iordanem iſtum.
3 * Dominus ergo Deus tuus tranſibit ante
te. ipſe delebit omnes gentes has in conſpectu
tuo, & poſſidebis eas. Et Ioſue iſte tranſibit
ante te, ſicut locutus eſt Dominus.
4 * Facietque Dominus eis ſicut fecit Seon
& Og regibus Amorræorum, & terræ eorum;
delebitque eos.
5 * Cùm ergo & hos tradiderit vobis, ſimili-
ter facietis eis ſicut præcepi vobis.
6 * Viriliter agite, & confortamini. nolite ti-
mere, nec paueatis ad cõſpectum eorum: quia
dominus Deus tuus ipſe eſt ductor tuus, & nõ
dimittet nec derelinquet te.
7 * Vocauitque Moyſes Ioſue, & dixit ei co- Inf. eod. Ioſ. 1. b. 3. Reg. 2. a
B ram omni Iſrael: Confortare & eſto robuſtus:
tu enim introduces populum iſtum in terram
quam daturum ſe patribus eorum iurauit Do
minus: & tu eam diuides ſorte.
8 * Et Dominus qui ductor eſt veſter, ipſe e-
rit tecum : non dimittet, nec derelinquet te.
noli timere, nec paueas.
9 * Scripſit itaque Moyſes legem hanc, & tra
didit eam ſacerdotibus filiis Leui, qui porta-
bant arcam fœderis Domini, & cunctis ſenio-
ribus Iſrael.
10 * Præcepitque eis, dicens: Poſt ſeptem an-
nos anno remiſsionis in ſolennitate taberna-
culorum,
11 * Conuenientibus cunctis ex Iſrael, vt ap-
C pareant in conſpectu domini Dei tui in loco
quem elegerit Dominus, leges verba legis hu
ius coram omni Iſrael, audientibus eis;
12 * Et in vnum omni populo congregato,
tam viris quàm mulieribus, paruulis & adue-
nis qui ſunt intra portas tuas, vt audientes
diſcāt, & timeant dominum Deum veſtrum:
& cuſtodiant impleantque omnes ſermones
legis huius.

תרגום אונקלוס

2 וַאֲמַר לְהוֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין אֲנָא יוֹמָא דֵין לֵית אֲנָא יָכִיל עוֹד לְמִפַּק וּלְמֵיעַל וַייָ אֲמַר לִי לָא תֶעְבַּר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין׃
3 יְיָ אֱלָהָךְ הוּא עָבַר קֳדָמָךְ הוּא יְשֵׁיצֵי יָת עַמְמַיָּא הָאִילֵּין מִן קֳדָמָךְ וְתֵירְתִינּוּן יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר קֳדָמָךְ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃
4 וְיַעֲבֵד יְיָ לְהוֹן כְּמָא דַעֲבַד לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה וּלְאַרְעֲהוֹן דְּשֵׁיצֵי יַתְהוֹן׃
5 וְיִמְסְרִינּוּן יְיָ קֳדָמֵיכוֹן וְתַעְבְּדוּן לְהוֹן כְּכָל תַּפְקֵידְתָּא דְּפַקֵּידִית יַתְכוֹן׃
6 תְּקִיפוּ וְעַלִּימוּ לָא תִדְחֲלוּן וְלָא תִתַּבְרוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ דִּמְדַבַּר קֳדָמָךְ לָא יִשְׁבְּקִינָּךְ וְלָא יְרַחֲקִינָּךְ׃
7 וּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַאֲמַר לֵיהּ לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל תְּקִיף וְעַלִּים אֲרֵי אַתְּ תֵּיעוֹל עִם עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהַתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן וְאַתְּ
תַּחְסְנִינַהּ לְהוֹן׃ 8 וַייָ הוּא מְדַבַּר קֳדָמָךְ מֵימְרֵיהּ יְהֵי בְּסַעְדָּךְ לָא יִשְׁבְּקִינָּךְ וְלָא יְרַחֲקִינָּךְ לָא תִדְחַל וְלָא תִתָּבַר׃
9 וּכְתַב מֹשֶׁה יָת אוֹרָיְתָא הָדָא וִיהָבַהּ לְכָהֲנַיָּא בְּנֵי לֵוִי דְּנָטְלִין יָת אֲרוֹן קְיָמָא דַייָ וּלְכָל סָבֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 וּפַקֵּיד מֹשֶׁה יַתְהוֹן לְמֵימַר מִסּוֹף שְׁבַע שְׁנִין בִּזְמַן שַׁתָּא דִשְׁמִיטְּתָא בְּחַגָּא דִמְטַלַּיָּא׃
11 בְּמֵיתֵי כָל יִשְׂרָאֵל לְאִתְחֲזָאָה קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי תִּקְרֵי יָת אוֹרָיְתָא הָדָא קֳדָם כָּל יִשְׂרָאֵל וְתַשְׁמְעִינּוּן׃
12 כְּנוֹשׁ יָת עַמָּא גֻּבְרַיָּא וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא וְגִיּוֹרָךְ דִּי בְקִרְוָךְ בְּדִיל דְּיִשְׁמְעוּן וּבְדִיל דְּיֵילְפוּן וְיִדְחֲלוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְיִטְּרוּן לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָמֵי
אוֹרָיְתָא הָדָא׃

* *Et dixit ad eos: Centum & viginti annorum* 2
ego sum hodie: non potero vltrà ingredi & egredi.
Dominus autem dixit ad me, Non transibis Jorda-
nem hunc.

* *Dominus Deus tuus qui præit ante faciem* 3
tuam, ipse delebit gentes has à facie tua, & posside-
bis eos: & Josue qui præit ante faciem tuam, sicut
locutus est Dominus.

* *Et faciet Dominus eis, sicut fecit Seon & Og* 4
duobus regibus Amorræorum, qui fuerunt vltra
Jordanem, & terræ eorum, sicut deleuit eos:

* *Et tradidit eos Dominus coram vobis: & fa-* 5
cietis eis sicut præcepi vobis.

* *Viriliter age, & confortare: ne timeas, neque* 6
paueas, neque terrearis à conspectu eorum: quo-
niam dominus Deus tuus qui præcedit vobiscum,
non te dimittet neque te derelinquet.

* *Et vocauit Moyses Josue, & dixit ei co-* 7
ram omni Israel: Viriliter age, & esto robustus:
tu enim intrabis ante faciem populi huius in terram
quam iurauit Dominus patribus vestris se daturum
eis: & tu sorte diuides eam eis.

* *Et Dominus progrediens tecum, non dimit-* 8
tet te neque derelinquet te. non timeas neque pa-
ueas.

* *Et scripsit Moyses verba legis huius in librũ,* 9
& dedit illum sacerdotibus filiis Leui, qui tollunt
arcam fœderis Domini, & senioribus filiorum Is-
rael.

* *Et præcepit Moyses eis in die illo, dicens: Post* 10
septem annos in tempore anni remissionis, in solen-
nitate scenopegiæ,

* *Cùm congregaretur omnis Israel vt appareat* 11
coram Domino Deo tuo, in loco quem elegerit Do-
minus Deus tuus, legetis legem hanc coram omni
Israel in aures eorum.

* *Congrega populum, viros, & mulieres, &* 12
filios, & aduenam qui in vrbibus tuis, vt au-
diant, & vt discant timere dominum Deum ve-
strum: & audient vt faciant omnes sermones le-
gis huius.

2 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον· οὐ δυνήσομαι ἔτι εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. κύριος δὲ εἶπεν πρός με, οὐ διαβήσῃ τὸν ἰορδάνην τοῦτον.

3 * κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, αὐτὸς ἐξολοθρεύσει τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσεις αὐτούς, καὶ ἰησοῦς ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.

4 * καὶ ποιήσει κύριος αὐτοῖς, καθὼς ἐποίησε σηὼν καὶ ὢγ τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τῇ γῇ αὐτῶν, καθότι ἐξωλόθρευσεν αὐτούς·

5 * καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ποιήσετε αὐτοῖς, καθὰ ἐνετειλάμην ὑμῖν.

6 * ἀνδρίζου, καὶ ἴσχυε· μὴ φοβοῦ, μηδὲ δειλία, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος μεθ᾽ ὑμῶν, οὐ μή σε ἀνῇ οὐδὲ μή σε ἐγκαταλίπῃ.

7 * καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἔναντι παντὸς ἰσραήλ, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν, δοῦναι αὐτοῖς· καὶ σὺ κατακληρονομήσεις αὐτὴν αὐτοῖς.

8 * καὶ κύριος ὁ συμπορευόμενος μετὰ σοῦ, οὐκ ἀνήσει σε, οὐδὲ μὴ ἐγκαταλίπῃ σε· μὴ φοβοῦ μηδὲ δειλία.

9 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις υἱῶν ἰσραήλ.

10 * καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων· μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐν καιρῷ ἐνιαυτοῦ ἀφέσεως ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας,

11 * ἐν τῷ συμπορεύεσθαι πάντα ἰσραὴλ ὀφθῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἀναγνώσεσθε τὸν νόμον τοῦτον ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν.

12 * ἐκκλησιάσαι τὸν λαὸν τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἔκγονα, καὶ τὸν προσήλυτον τὸν ἐν ταῖς πόλεσί σου, ἵνα ἀκούσωσι, καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν. καὶ ἀκούσονται ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et dixit ad eos: Centum & viginti annorum ætatis sum hodie: non possum vltrà egredi & ingredi. & Dominus dixit ad me: Non transibis Iordanem istum. [3] Dominus Deus tuus ipse transibit ante te; & ipse disperdet populos istos in conspectu tuo, & possidebis eos. Iosue autem ipse transibit ante te, sicut locutus est Dominus.

[4] Et faciet Dominus eis sicut fecit Seon & Og regibus Amorræorum & terræ eorum; quia disperdidit eos.

[5] Et tradet eos Dominus in conspectu vestro, & facietis eis iuxta omnia præcepta quæ præcepi vobis.

[6] Confortamini & roboramini: ne timeatis neque formidetis à facie eorum; quoniam verbum domini Dei tui dux erit coram te: non relinquet te, nec dimittet te.

[7] Et vocauit Moyses Iosue, & dixit ei ante oculos omnis Israel: Confortare & esto robustus: quoniam tu introduces populum istum in terram quam iurauit Dominus dare patribus eorum, & tu dabis eis eam in possessionem.

[8] Dominus autem ipse dux erit coram te: verbum eius erit in auxilium tuum; non derelinquet te, nec dimittet te: ne timeas neque formides.

[9] Et scripsit Moyses legem hanc, & tradidit eam sacerdotibus filiis Leui, qui portabant arcam fœderis Domini, & omnibus senioribus Israel.

[10] Præcepitque Moyses eis, dicens: In fine septem annorum in tempore anni remissionis in solennitate tabernaculorum:

[11] Cùm venerit omnis Israel vt appareant coram domino Deo tuo, in loco quem elegerit; leges legem istam coram omni Israel, & audire facies eos.

[12] Congrega populum, viros & mulieres, paruulos, & peregrinos tuos qui sunt in vrbibus tuis, vt audiant, & vt discant, & timeant coram Domino Deo vestro; & custodiant & faciant omnia verba legis huius.

13 * וּבְנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלָמְדוּ לְיִרְאָה
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם
חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־
14 הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד וַאֲצַוֶּנּוּ וַיֵּלֶךְ
מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
15 * וַיֵּרָא יְהוָה בָּאֹהֶל בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד עַמּוּד
16 הֶעָנָן עַל־פֶּתַח הָאֹהֶל׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה
וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נֵכַר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא־
שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבַנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי
17 אִתּוֹ׃ * וְחָרָה אַפִּי בוֹ בַיּוֹם־הַהוּא וַעֲזַבְתִּים
וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לֶאֱכֹל וּמְצָאֻהוּ רָעוֹת
רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־
אֵין אֱלֹהַי בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי הָרָעוֹת הָאֵלֶּה׃
18 * וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־
הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃
19 * וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׂימָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי
20 הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * כִּי־אֲבִיאֶנּוּ
אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָיו זָבַת חָלָב
וּדְבַשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשֵׁן וּפָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וַעֲבָדוּם וְנִאֲצוּנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי׃
21 * וְהָיָה כִּי־תִמְצֶאןָ אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה
הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ
כִּי יָדַעְתִּי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם
22 אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבָּעְתִּי׃ * וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה
אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

13 * Filij quoque eorum qui nunc ignorant, vt
audire possint, & timeant dominum Deum
suum cunctis diebus quibus versantur in ter-
ra, ad quam vos Iordane transmisso pergitis
obtinendam.
14 * Et ait Dominus ad Moysen: Ecce propè
sunt dies mortis tuæ. voca Iosue, & state in ta-
D bernaculo testimonij, vt præcipiam ei. Abie-
runt ergo Moyses & Iosue, & steterunt in ta-
bernaculo testimonij.
15 * Apparuitque Dominus ibi in columna
nubis, quæ stetit in introitu tabernaculi.
16 * Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce tu
dormies cnm patribus tuis: & populus iste cō
surgens fornicabitur post deos alienos in ter-
ra, ad quam ingredietur, vt habitet in ea. ibi
derelinquet me, & irritum faciet fœdus quod
pepigi cum eo.
17 * Et irascetur furor meus contra eum in die
illo; & derelinquam eum, & abscōdam faciem
E meam ab eo, & erit in deuoratione. Inuenient
eum omnia mala & afflictiones: ita vt dicat in
illo die: Verè quia non est Deus mecum, inue-
nerunt me hæc mala.
18 * Ego autem abscondam & celabo faciem
meam in die illo propter omnia mala quæ fe-
cit; quia secutus est deos alienos.
19 * Nunc itaq; scribite vobis canticum istud,
& docete filios Israel vt memoriter teneant, &
ore decantent: & sit mihi carmen istud pro
testimonio inter filios Israel.
20 * Introducam enim eum in terram, pro qua
iuraui patribus eius, lacte & melle manan-
tem. Cumque comederint & saturati crassiq;
fuerint, conuertentur ad deos alienos, & ser-
uient eis: detrahentque mihi, & irritum fa-
21 cient pactum meum. * Postquam inuenerint
F eum mala multa & afflictiones, respondebit ei
cāticum istud pro testimonio, quod nulla de-
lebit obliuio ex ore seminis sui. Scio enim co-
gitationes eius quæ facturus sit hodie antequā
introducam eum in terram quam ei pollicitus
22 sum. * Scripsit quoque Moyses canticum,
& docuit filios Israel.

תרגום אונקלוס

13 וּבְנֵיהוֹן דְּלָא יְדַעוּ יִשְׁמְעוּן וְיֵילְפוּן לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן כָּל יוֹמַיָּא דְּאַתּוּן קַיָּמִין עַל אַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין יַת יַרְדְּנָא תַּמָּן לְמֵירְתַהּ׃
14 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא קְרִיבוּ יוֹמָךְ לִמְמָת קְרֵי יַת יְהוֹשֻׁעַ וְאִתְעַתַּדוּ בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וַאֲפַקְּדִינֵיהּ וַאֲזַל מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וְאִתְעַתַּדוּ בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃
15 וְאִתְגְּלִי יְיָ בְּמַשְׁכְּנָא בְּעַמּוּדָא דַעֲנָנָא וְקָם עַמּוּדָא דַעֲנָנָא עַל תְּרַע מַשְׁכְּנָא׃
16 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא אַתְּ שָׁכִיב עִם אֲבָהָתָךְ וִיקוּם עַמָּא הָדֵין וְיִטְעֵי בָּתַר טַעֲוַת עַמְמֵי אַרְעָא דְּהוּא עָלֵל לְתַמָּן בֵּינֵיהוֹן וְיִשְׁבְּקוּן דַּחְלְתִי וִישַׁנּוּן יַת קְיָמִי דִּגְזָרִית עִמְּהוֹן׃
17 וְיִתְקַף רֻגְזִי בְהוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא וְאַרְחֲקִינּוּן וַאֲסַלֵּק שְׁכִנְתִּי מִנְּהוֹן וִיהוֹן לְמִבַּז וִיעָרְעָן יָתְהוֹן בִּישָׁן סַגִּיאָן וְעָקָן וְיֵימַר בְּעִדָּנָא הַהִיא הֲלָא מִדְּלֵית שְׁכִינַת אֱלָהִי בֵּינַי עָרְעוּנִי בִּישָׁתָא הָאִלֵּין׃
18 וַאֲנָא סַלָּקָא אֲסַלֵּק שְׁכִינְתִּי מִנְּהוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא עַל כָּל בִּישְׁתָא דַּעֲבַד אֲרֵי אִתְפְּנִיאוּ בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא׃
19 וּכְעַן כְּתֻבוּ לְכוֹן יַת תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא וְאַלְּפַהּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל שַׁוְּיַהּ בְּפֻמְּהוֹן בְּדִיל דִּתְהֵי קֳדָמַי תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא לְסָהִיד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
20 אֲרֵי אֲעֵלִינּוּן לְאַרְעָא דְּקַיֵּמִית לַאֲבָהָתְהוֹן עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ וְיֵיכְלוּן וְיִשְׂבְּעוּן וְיִתְפַּנְּקוּן וְיִתְפְּנוּן בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא וְיִפְלְחוּן לְהוֹן וְיִרְגְּזוּן קֳדָמַי וִישַׁנּוּן יַת קְיָמִי׃
21 וִיהֵי אֲרֵי יְעָרְעָן יָתְהוֹן בִּישָׁן סַגִּיאָן וְעָקָן וּתְתֵיב תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא קֳדָמוֹהִי לְסָהִיד אֲרֵי לָא תִתְנְשֵׁי מִפּוּם בְּנֵיהוֹן אֲרֵי גְּלֵי קֳדָמַי יִצְרְהוֹן דְּאִנּוּן עָבְדִין יוֹמָא דֵין עַד לָא אָעֵלִינּוּן לְאַרְעָא דְּקַיֵּמִית׃
22 וּכְתַב מֹשֶׁה יַת תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַלְּפַהּ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

13 * *Et filij eorum qui non sciunt, audient, & discent timere dominum Deum vestrum cunctis diebus, quibus ipsi viuunt in terra, ad quā vos transitis Iordanem illuc vt possideatis eam.*

14 * *Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce propè sunt dies mortis tuæ: voca Iosue, & state apud portas tabernaculi testimonij, & præcipiam ei. Et abiit Moyses & Iosue in tabernaculum testimonij, & steterunt ad portas tabernaculi testimonij.*

15 * *Et descendit Dominus in columna nubis, & stetit in portis tabernaculi testimonij, & stetit columna nubis ad portas tabernaculi.*

16 * *Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis. & surgens populus iste fornicabitur post deos alienos terræ ad quam iste ingreditur illuc in eam: & derelinquent me, & irritum facient fœdus meum quod pepigi eis.*

17 * *Et irascar furore in eos in die illo, & derelinquam eos: & auertam faciem meam ab eis, & erunt deuoratio. & inuenient eum mala multa & afflictiones. et dicet in die illo, Quia non est dominus Deus meus in nobis, inuenerunt me mala hæc.*

18 * *Ego autem auersione auertam faciem meam ab eis in die illo propter omnes nequitias quas fecerunt quia conuersi sunt ad deos alienos.*

19 * *Et nunc scribite verba cantici huius, et docete illud filios Israel: & immittetis illud in os eorum, vt sit mihi carmen istud in testimonium in filiis Israel.*

20 * *Introducam enim eos in terram bonam, quam iuraui patribus eorum, terram manantem lacte & melle: & comedent, & saturati fastidient, et conuertentur ad deos alienos, & seruient eis: & irritabunt me, & irritum facient pactum meum quod disposui illis.*

21 * *Et erit cùm inuenerint eum mala multa & afflictiones, & respondebit canticum istud in conspectu eorum testificans. non enim delebitur obliuione ab ore eorum, & ab ore seminis eorum. ego enim scio malignitatem illorum, quæ faciūt hic hodie, antequam introducam ego eos in terram bonam, quam iuraui patribus eorum.*

22 * *Et scripsit Moyses canticum hoc in illo die, et docuit illud filios Israel.*

13 * καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν οἳ οὐκ οἴδασιν, ἀκούσονται, καὶ μαθήσον-
ται φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ
ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ
14 κληρονομῆσαι αὐτήν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, ἰδοὺ ἠγγίκασιν αἱ ἡμέραι τοῦ θανάτου σου· κάλεσον ἰησοῦν,
καὶ στῆτε παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐντε-
λοῦμαι αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη μωυσῆς καὶ ἰησοῦς εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
15 * καὶ κατέβη κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τὰς θύρας
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔστη ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἐπὶ
16 τὰς θύρας τῆς σκηνῆς. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, ἰδοὺ σὺ κοιμᾷ μετὰ τῶν πατέρων σου. καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς
οὗτος ἐκπορνεύσει ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τῆς γῆς, εἰς ἣν οὗτος
εἰσπορεύεται ἐκεῖ εἰς αὐτήν, καὶ ἐγκαταλείψουσί με, καὶ διασκε-
δάσουσι τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην αὐτοῖς.
17 * καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ κα-
ταλείψω αὐτούς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν,
καὶ ἔσονται κατάβρωμα. καὶ εὑρήσουσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ
θλίψεις. καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, διότι οὐκ ἔστι κύριος ὁ
θεός μου ἐν ἡμῖν, εὕροσάν με τὰ κακὰ ταῦτα.
18 * ἐγὼ δὲ ἀποστροφῇ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐ-
τῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, διὰ πάσας τὰς κακίας, ἃς ἐποίησαν,
ὅτι ἐπέστρεψαν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους.
19 * καὶ νῦν γράψατε τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης, καὶ δι-
δάξατε αὐτὴν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ
στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηταί μοι ἡ ᾠδὴ αὕτη εἰς μαρτύριον ἐν υἱοῖς
20 ἰσραήλ. * εἰσάξω γὰρ αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν
ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι·
καὶ φάγονται, καὶ ἐμπλησθέντες κορήσουσι, καὶ ἐπιστραφή-
σονται ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ λατρεύσουσιν αὐτοῖς, καὶ παροξυ-
νοῦσί με, καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην αὐτοῖς.
21 * καὶ ἔσται ὅταν εὕρωσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ θλίψεις, καὶ
ἀντικαταστήσεται ἡ ᾠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον αὐτῶν μαρτυροῦ-
σα. οὐ γὰρ μὴ ἐπιλησθῇ ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ἀπὸ στόματος
τοῦ σπέρματος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ οἶδα τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ὅσα
ποιοῦσιν ὧδε σήμερον, πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν.
22 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡ-
μέρᾳ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Filij quoque eorum qui nescierunt, audient & discent timere coram domino Deo vestro omnibus diebus quibus vos permanebitis super terra, propter quam vos transitis Iordanem vt possideatis eam.
14 Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce appropinquauerunt dies tui vt moriaris: voca Iosue, & state in tabernaculo fœderis, vt præcipiam ei. Et abiit Moyses & Iosue, & steterunt in tabernaculo fœderis.
15 Et reuelatus est Dominus in tabernaculo in columna nubis, & stetit columna nubis super portam tabernaculi fœderis.
16 Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis: & consurget populus iste, & errabit post idola populorum terræ ad quam ipse ingredietur inter eos: & relinquent timorem meum, & mūtabunt pactum meum quod pepigi cum eis.
17 Et irascetur furor meus contra eos in tempore illo; & proiiciam eos, & auferam maiestatem meam ab eis: & erunt in direptionem, & euenient eis mala & angustiæ multæ. & dicet in tempore illo: Quia non est maiestas Dei mei in medio mei, occurrerunt mihi hæc mala.
18 Ego autem auferens auferam maiestatem meam ab eis in tempore illo, propter omnia mala quæ fecit: quoniam conuersi sunt ad idola populorum.
19 Et nunc scribite vobis canticum istud, & docete illud filios Israel: pone illud in ore eorum, vt sit coram me canticum istud in testimonium contra filios Israel.
20 Introducam enim eos in terram quam iuraui patribus suis fluentem lacte & melle: & comedent, & saturabuntur, & deliciis affluent; & conuertentur ad idola populorum, & seruient eis: & ad iracundiam prouocabunt me, & mutabunt pactum meum.
21 Et erit quando euenerint eis mala multa & angustiæ, respondebit canticum istud eis in testimonium, quod non tradetur obliuioni ex ore filiorum suorum. quia manifesta est coram me cogitatio eius, & quod ipsi faciunt hodie, antequam introducam eos in terram pro qua iuraui eis.
22 Et scripsit Moyses canticum istud in die illa, & docuit illud filios Israel.

23 * ויצו את־יהושע בן־נון ויאמר חזק ואמץ כי
אתה תביא את־בני ישראל אל־הארץ אשר־
24 נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך׃ * ויהי ככלות
משה לכתב את־דברי התורה־הזאת על־ספר עד
25 תמם׃ * ויצו משה את־הלוים נשאי ארון
26 ברית־יהוה לאמר׃ * לקח את ספר התורה הזה
ושמתם אתו מצד ארון ברית־יהוה אלהיכם והיה־
27 שם בך לעד׃ * כי אנכי ידעתי את־מריך ואת־
ערפך הקשה הן בעודני חי עמכם היום ממרים היתם
28 עם־יהוה ואף כי־אחרי מותי׃ * הקהילו אלי את־
כל־זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניהם
את הדברים האלה ואעידה בם את־השמים ואת־
29 הארץ׃ * כי ידעתי אחרי מותי כי־השחת תשחתון
וסרתם מן־הדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם
הרעה באחרית הימים כי־תעשו את־הרע בעיני
יהוה להכעיסו במעשה ידיכם׃
30 * וידבר משה באזני כל־קהל ישראל את־דברי
השירה הזאת עד תמם׃

לב

1 * האזינו השמים ואדברה ותשמע
הארץ אמרי־פי׃
2 * יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירם
עלי־דשא וכרביבים עלי־עשב׃
3 * כי שם יהוה אקרא הבו גדל
לאלהינו׃
4 * הצור תמים פעלו כי כל־דרכיו משפט אל אמונה
ואין עול צדיק וישר הוא׃
5 * שחת לו לא בניו מומם דור עקש
ופתלתל׃

23 * Præcepitque Dominus Iosue filio Nun, Sup. ca.
& ait: Confortare, & esto robustus: tu enim
introduces filios Israel in terram quam polli-
citus sum: et ego ero tecum.
24 * Postquam ergo scripsit Moyses verba le-
gis huius in volumine atque compleuit;
25 * Præcepit Leuitis qui portabant arcam fœ-
deris Domini, dicens:
26 * Tollite librum istum, & ponite eum in
G latere arcæ fœderis domini Dei vestri, vt sit ibi
contra te in testimonium.
27 * Ego enim scio contentionem tuam, &
ceruicem tuam durissimam. Adhuc viuente
me & ingrediente vobiscum, semper conten-
tiosè egistis contra Dominum; quanto magis
cùm mortuus fuero?
28 * Congregate ad me omnes maiores natu
per tribus vestras atque doctores; & loquar
audientibus eis sermones istos: & inuocabo
contra eos cælum & terram.
29 * Noui enim quòd post mortem meam ini-
què agetis, & declinabitis citò de via quam
præcepi vobis: & occurrent vobis mala in ex-
tremo tempore, quando feceritis malum in
conspectu Domini, vt irritetis eum per opera
manuum vestrarum.
30 * Locutus est ergo Moyses audiente vni-
uerso cœtu Israel verba carminis huius, & ad
finem vsque compleuit.

CAP. XXXII.

1 A Audite cæli quæ loquor, audiat terra verba
oris mei.
2 * Concrescat in pluuiâ doctrina mea, fluat
vt ros eloquium meum: quasi imber super
herbam, & quasi stillæ super gramina:
3 * Quia nomen Domini inuocabo. Date ma-
gnificentiam Deo nostro.
4 * Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ e-
ius iudicia: Deus fidelis & absque vlla iniqui-
tate, iustus & rectus.
5 * Peccauerunt ei, & non filij eius in sordi-
bus. Generatio praua atque peruersa:

תרגום אונקלוס

23 ופקיד ית יהושע בר נון ואמר תקיף ועליים ארי את תעיל ית בני ישראל לארעא דקימית להון ומימרי יהי בסעדך׃ 24 והוה כד
שיצי משה למכתב ית פתגמי אוריתא הדא על ספרא עד דשלימו׃ 25 ופקיד משה ית ליואי נטלי ארון קימא דיי למימר׃ 26 סבו ית
ספרא דאוריתא הדין ותשוון יתיה בסטר ארון קימא דיי אלהכון ויהי תמן בך לסהיד׃ 27 ארי אנא ידענא ית סרבנותך וית קדלך קשיא
הא עד דאנא קיים עמכון יומא דין מסרבין הויתון קדם יי ואף ארי בתר דאמות׃ 28 כנשו לותי ית כל סבי שבטיכון וסרכיכון ואמליל
קדמיהון ית פתגמיא האלין ואסהד בהון ית שמיא וית ארעא׃ 29 ארי ידענא בתר דאמות ארי חבלא תחבלון ותסטון מן אורחא דפקידית
יתכון ותערע יתכון בישתא בסוף יומיא ארי תעבדון דביש קדם יי לארגזא קדמוהי בעובדי ידיכון׃ 30 ומליל משה קדם כל קהלא דישראל
ית פתגמי תשבחתא הדא עד דשלימו׃

לב

1 אציתו שמיא ואמליל ותשמע ארעא מימרי פומי׃ 2 יבסם כמטרא אלפני יתקבל כטלא מימרי כרוחי מטרא דנשבין
על דתאה וכרסיסי מלקושא דעל עסבא׃ 3 ארי בשמא דיי אנא מצלי הבו רבותא קדם אלהנא׃ 4 תקיפא דשלמין עובדוהי ארי
כל ארחתיה דינא אלהא מהימנא דמן קדמוהי עולה לא נפק מן קדם זכי וקשיט הוא׃ 5 חבילו להון ולא ליה בניא דפלחו לטעותא דרא
דאשניו עובדוהי ואשתניו׃

** Et præcepit Moyses Iosue filio Nun, & ait ei:* 23
Confortare & robustus esto: tu enim introduces fi-
lios Israel in terram, quam iurauit Dominus eis: et
ipse erit tecum.
** Quando autem perfecit Moyses scribens om-* 24
nia verba legis huius in volumine vsque ad fi-
nem:
** Et præcepit Leuitis portantibus arcam fœderis* 25
domini, dicens:
** Tollentes librum legis huius, ponetis illum in* 26
latere arcæ fœderis domini Dei vestri. & erit ibi in
te in testimonium:
** Quoniam ego scio contentionem tuam, & cer-* 27
uicem tuam duram. adhuc enim me viuente vobis-
cum hodie, contentiosi fuistis quæ ad Deum; quomodo
non & ad vltimum mortis meæ?
** Congregate ad me tribuum principes vestros,* 28
& doctores vestros, vt loquar in aures eorum om-
nes sermones istos: & testificer eis & cælum &
terram:
** Noui enim quòd vltimum mortis meæ, deli-* 29
ctum delinquetis, & declinabitis de via quam
præcepi vobis: & occurrent vobis mala in ex-
tremis diebus: quoniam facietis malum coram Do-
mino, vt irritetis eum in operibus manuum ve-
strarum.
** Et locutus est Moyses in aures cœtus vni-* 30
uersi Israel verba carminis huius vsque ad fi-
nem:

CAP. XXXII.

Attende cælum, & loquar; et audiat terra ver- 1
ba ex ore meo.
** Expectetur vt pluuia doctrina mea, & des-* 2
cendant vt ros verba mea: quasi imber super her-
bam, & quasi stilla super gramen:
** Quoniam nomen Domini inuocaui. Date ma-* 3
gnificentiam Deo nostro.
** Deus, vera opera eius, & omnes viæ eius iu-* 4
dicium. Deus fidelis, & non est iniquitas in eo: iu-
stus & rectus Dominus.
** Peccauerunt non ei filij vituperabiles. genera-* 5
tio praua atque peruersa:

23 * καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς ἰησοῦ υἱῷ ναυή, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀν-
δρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσάξεις τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς τὴν γῆν,
ἣν ὤμοσε κύριος αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς ἔσται μετὰ σοῦ.
24 * ἡνίκα δὲ συνετέλεσε μωυσῆς γράφων πάντας τοὺς λό-
γους τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον ἕως εἰς τέλος·
25 * καὶ ἐνετείλατο τοῖς λευΐταις τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς
διαθήκης κυρίου, λέγων·
26 * λαβόντες τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τούτου, θήσετε αὐτὸ ἐκ
πλαγίων τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ
ἔσται ἐκεῖ ἐν σοὶ εἰς μαρτύριον·
27 * ὅτι ἐγὼ ἐπίσταμαι τὸν ἐρεθισμόν σου, καὶ τὸν τράχηλόν
σου τὸν σκληρόν. ἔτι γὰρ ἐμοῦ ζῶντος μεθ᾽ ὑμῶν σήμερον, πα-
ραπικραίνοντες ἦτε τὰ πρὸς τὸν θεόν· πῶς οὐχὶ καὶ ἔσχατον
τοῦ θανάτου μου;
28 * ἐκκλησιάσατε πρός με τοὺς φυλάρχους ὑμῶν καὶ τοὺς
γραμματεισαγωγεῖς ὑμῶν, ἵνα λαλήσω εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν
πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ διαμαρτύρωμαι αὐτοῖς τόν τε
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν·
29 * οἶδα γὰρ ὅτι ἔσχατον τῆς τελευτῆς μου, ἀνομίαν ἀ-
νομήσετε, καὶ ἐκκλινεῖτε ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν,
καὶ συναντήσεται ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν,
ὅτι ποιήσετε τὸ πονηρὸν ἐναντι κυρίου, παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς
ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν.
30 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας πάσης
ἰσραὴλ τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης ἕως εἰς τέλος.

λβ΄.

1 * Πρόσεχε οὐρανὲ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήμα-
τα ἐκ στόματός μου.
2 * προσδοκάσθω ὡς ὑετὸς τὸ ἀπόφθεγμά μου, καὶ καταβή-
τω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου, ὡς ὄμβρος ἐπ᾽ ἄγρωστιν, καὶ ὡ-
σεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον·
3 * ὅτι ὄνομα κυρίου ἐκάλεσα. δότε μεγαλωσύνην τῷ
θεῷ ἡμῶν.
4 * θεός, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κρί-
σις. θεὸς πιστός, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ· δίκαιος καὶ ὅσιος
ὁ κύριος.
5 * ἡμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά. γενεὰ σκολιὰ καὶ
διεστραμμένη·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et præcepit Iosue filio Nun, & ait: Confortare & esto robustus; quoniam tu introduces filios Israel in terram quam iuraui: & verbum meũ erit in auxilium tuum. 24 Et factum est cùm consumasset Moyses scribere verba legis huius in libro, donec compleret ea: 25 Præcepit Moyses Leuitis qui portabant arcam fœderis Domini, dicens:
26 Tollite librum legis huius, & ponite illum in latere arcæ fœderis domini Dei vestri, vt sit ibi contra te in testimonium:
27 Quoniam ego scio contumaciam tuam, & ceruicem tuam duram. Si enim dum ego viuo vobiscum hodie rebelles fuistis coram Domino, quanto magis postquam mortuus fuero? 28 Congregate ad me omnes senes tribuum vestrarum & præfectos vestros, & loquar coram eis verba hæc: & contestabor contra eos cælum & terram.
29 Scio enim quòd postquam mortuus fuero, iniquè agetis, & declinabitis à via quam præcepi vobis: & euenient vobis mala in fine dierum, si feceritis quod malum est in conspectu Domini, ad irritandum eum in operibus manuum vestrarum.
30 Locutusque est Moyses coram omni cœtu filiorum Israel verba cantici huius, donec compleret ea.

CAP. XXXII.

Audite cæli, & loquar; & audiat terra verbum oris mei. 2 Suauis sit sicut pluuia doctrina mea: suscipiatur sicut ros verbum meum: sicut ventus pluuiæ qui perflat super herbam, & sicut guttæ imbris serotini quæ fluunt super fœnum.
3 Quando in nomine Domini ego oro, date magnificentiam coram Deo nostro. 4 Fortis, cuius opera perfecta sunt, & omnes viæ eius iudicium: Deus fidelis, à cuius conspectu non egredietur iniquitas: iustus & rectus est. 5 Dissipauerunt seipsos, & non illum, filij qui seruierunt idolis. generatio quę deprauauit opera sua, & aliena facta est.

6 * הַלַיהוָה תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם
הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ קָּנֶךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ׃
7 * זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר־וָדֹר שְׁאַל אָבִיךָ
וְיַגֵּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ׃
8 * בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב
גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
9 * כִּי חֵלֶק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ׃
10 * יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן יְסֹבְבֶנְהוּ
יְבוֹנְנֵהוּ יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ׃
11 * כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל־גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ
יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ׃
12 * יְהוָה בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר׃
13 * יַרְכִּבֵהוּ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבֹת שָׂדָי וַיֵּנִקֵהוּ
דְבַשׁ מִסֶּלַע וְשֶׁמֶן מֵחַלְמִישׁ צוּר׃
14 * חֶמְאַת בָּקָר וַחֲלֵב צֹאן עִם־חֵלֶב כָּרִים וְאֵילִים
בְּנֵי־בָשָׁן וְעַתּוּדִים עִם־חֵלֶב כִּלְיוֹת חִטָּה וְדַם־
עֵנָב תִּשְׁתֶּה־חָמֶר׃
15 * וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ וַיִּטֹּשׁ
אֱלוֹהַּ עָשָׂהוּ וַיְנַבֵּל צוּר יְשֻׁעָתוֹ׃
16 * יַקְנִאֻהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבֹת יַכְעִיסֻהוּ׃
17 * יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַּ אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם
חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ לֹא שְׂעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם׃
18 * צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחֹלְלֶךָ׃
19 * וַיַּרְא יְהוָה וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו׃
20 * וַיֹּאמֶר אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה מָה אַחֲרִיתָם
כִּי דוֹר תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה בָּנִים לֹא־אֵמֻן בָּם׃
21 * הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא־אֵל כִּעֲסוּנִי בְּהַבְלֵיהֶם וַאֲנִי
אַקְנִיאֵם בְּלֹא־עָם בְּגוֹי נָבָל אַכְעִיסֵם׃
22 * כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי וַתִּיקַד עַד־שְׁאוֹל תַּחְתִּית
וַתֹּאכַל אֶרֶץ וִיבֻלָהּ וַתְּלַהֵט מוֹסְדֵי הָרִים׃

6 * Heccine reddis Domino popule ſtulte &
inſipiens? Nunquid non ipſe eſt pater tuus q
7 poſſedit te, & fecit & creauit te? *Memēto die-
rum antiquorum, cogita generationes ſingu-
las. Interroga patrem tuum, & annunciabit ti-
8 bi: maiores tuos, & dicent tibi. *Quando di-
uidebat Altiſsimus gentes, quando ſeparabat
filios Adam, conſtituit terminos populorum,
9 iuxta numerum filiorum Iſrael. *Pars autē Do
mini populus eius: Iacob funiculus hæredita-
10 tis eius. *Inuenit eum in terra deſerta, in loco
B horroris & vaſtæ ſolitudinis. Circumduxit eū
& docuit, & cuſtodiuit quaſi pupillam oculi
11 ſui. *Sicut aquila prouocans ad volandū pul-
los ſuos, & ſup eos volitans expandit alas ſuas,
& aſſumpſit eum atque portauit in humeris
12 ſuis. *Dominus ſolus dux eius fuit, & non erat
13 cum eo Deus alienus. *Conſtituit eum ſuper
excelſam terram, vt comederet fructus agro-
rum, vt ſugeret mel de petra, oleumque de
14 ſaxo duriſsimo: *Butyrum de armento, & lac
de ouibus, cum adipe agnorum & arietum fi-
liorum Baſan, & hircos cum medulla tritici,
15 & ſanguinem vuę biberent meraciſsimū. *In-
craſſatus eſt dilectus, & recalcitrauit, incraſſa-
tus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum
C factorem ſuum, & receſsit à Deo ſalutari ſuo.
16 *Prouocauerunt eum in diis alienis, & in abo
minationibus ad iracundiam concitauerunt.
17 *Immolauerunt dæmoniis, & non Deo: diis
quos ignorabant. noui recenteſque venerunt,
18 quos non coluerunt patres eorum. *Deū q te
genuit dereliquiſti, & oblitus es Dei creatoris
18 tui. *Vidit Dñs, & ad iracundiā concitatus eſt,
20 quia ꝓuocauerunt eum filij & filię. *Et ait: Ab-
ſcondā faciē meā ab eis, & conſiderabo nouiſ-
ſima eorū. Generatio enim peruerſa eſt, & in-
21 fideles filij. *Ipſi me ꝓuocauerunt in eo q nō
erat Deus, & irritauerunt in vanitatibus ſuis.
& ego prouocabo eos in eo q non eſt popul⁹,
22 & in gente ſtulta irritabo illos. *Ignis ſuccen- Ro. 10.d Hie. 15.c
D ſus eſt in furore meo, & ardebit vſque ad in-
ferni nouiſsima. Deuorabitq; terram cum ger
mine ſuo, & montium fundamēta comburet.

תרגום אונקלוס

6 הא קדם יי אתון גמלין דא עמא דקבילו אוריתא ולא חכימו הלא הוא אבוך ואת דיליה הוא עבדך ואתקנך׃ 7 אדכר יומין דמן עלמא
אסתכלו בשני דר ודר שאל לאבוך ויחוי לך סבך ויימרון לך׃ 8 באחסנות עילאה עממיא באפרשותיה בני אנשא קיים תחומי עממיא למנין
בני ישראל׃ 9 ארי חולקא דיי עמיה יעקב עדב אחסנתיה׃ 10 ספק צרכיהון בארע מדברא ובית צחונא אתר דלית מיא אשרינון סחור
סחור לשכינתיה אליפינון פתגמי אוריתיה נטרינון כבבת עיניהון׃ 11 כנשרא דמחיש לקניה על בנוהי מתחופף פרס גדפוהי מקבלהון מנטלהון
על תקוף אברוהי׃ 12 יי בלחודיהון עתיד לאשריותהון בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולא יתקיים קדמוהי פלחן טעון׃ 13 אשרינון על
תקפי ארעא אוכלינון ביזת סנאיהון ויהב להון ביזת שליטי קרוין ונכסי יתבין כרכין תקיפין׃ 14 יהב להון ביזת מלכיהון ושליטיהון עם עותר
רברביהון ותקיפיהון עמא דארעהון ואחסנתהון עם ביזת חילהון ומשריתהון ודם גבריהון אתשד כמיא׃ 15 ועתר ישראל ובעט אצלח תקוף
קנא נכסין שבק פלחן אלהא דעבדיה וארגיז קדם תקיפא דפרקיה׃ 16 אקניאו קדמוהי בפלחן טעוון בתועיבתא ארגיזו קדמוהי׃ 17 דבחו
לשדין דלית בהון צרוך דחלן דלא ידעינון חדתן דמקריב אתעבידא לא אתעסקו בהון אבהתכון׃ 18 דחלת תקיפא די ברך אתנשית שבקתא פלחן
אלהא דברך׃ 19 וגלי קדם יי ותקיף רגזיה מדארגיזו קדמוהי בנין ובנן׃ 20 ואמר אסליק שכנתי מנהון גלי קדמי מה יהי בסופיהון ארי
דרא דאשניו אינון בניא דלית בהון הימנו׃ 21 אינון אקניו קדמי בלא דחלן ארגיזו קדמי בפלחן טעוון ואנא אקנינון בלא עם בעמא טפשא
ארגזינון׃ 22 ארי קידום תקיף כאשא נפק מן קדמי ברגז ושיצי עד שאול ארעיתא אסיף ארעא ועללתה ושיצי עד סיפי טוריא׃

** Hæc Domino redditi? iste populus stultus & 6*
non sapiens. non ipse hic tuus pater? possedit te, &
fecit te, & creauit te.
** Mementote diei seculi: intelligite iam annos ge- 7*
nerationis generationum. interroga patrem tuum, et
annunciabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi:
** Quando diuidebat Altißimus gentes, quando 8*
dissеminauit filios Adam, constituit terminos gen-
tium iuxta numerum angelorum Dei.
** Et fuit pars Domini populus eius Iacob, funi- 9*
*culus hæreditatis eius Israel. * Sufficientia de- 10*
dit ei in deserto, in siti æstus in inaquoso. circũduxit
eum & docuit eum, & custodiuit eum quasi pupil-
*lam oculi. * Sicut aquila cooperiat nidum suum, 11*
& super pullos suos volauit: expandens alas suas
suscepit eos, & assumpsit eos in scapulis suis.
** Dominus solus duxit eos, & non erat cum eis 12*
deus alienus.
** Constituit eos super fortitudinem terræ. ciba- 13*
uit eos fructibus agrorum. suxit mel de petra, &
*oleum de duro saxo: * Butyrum boum, & lac 14*
ouium, cum adipe agnorum & arietum, filiorum
taurorum & hircorum, cum adipe renum tritici, et
*sanguinem vuæ biberunt vinum. * Et comedit 15*
Iacob & repletus est, & recalcitrauit dilectus: im-
pinguatus est, incrassatus est, dilatatus est: & dere-
liquit Deum qui fecit eum, & recessit à Deo salua-
*tore suo. * Prouocauerunt me in alienis, & in ab- 16*
*ominationibus eorum exacerbauerunt me: * Im- 17*
molauerunt dæmoniis, & non Deo: diis quos non
cognouerunt. noui & recentes venerunt, quos non
*cognouerunt patres eorum. * Deum qui genuit 18*
te dereliquisti, & oblitus es Dei qui nutrit te?
** Et vidit Dñs, & zelauit: et concitatus est pro- 19*
*pter iram filiorum suorum & filiarum. * Et ait: 20*
Abscondam faciem meam ab eis: & ostendam quid
erit eis in nouißimis: quoniam generatio peruersa est,
*filij quibus non est fides in eis. * Ipsi prouoca- 21*
uerunt me in non Deo; irritauerunt me in idolis
suis. & ego prouocabo eos in non gente. in gente
*stulta irritabo illos. * Quoniam ignis succensus 22*
est ex furore meo, ardebit vsque ad infernum nouis-
simum. deuorabit terram & germina eius: combu-
ret fundamenta montium.

6 * ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε; οὕτος λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σο-
φός. οὐκ αὐτὸς οὗτός σου πατὴρ; ἐκτήσατό σε, καὶ ἐποίησέ σε,
7 καὶ ἔπλασέ σε. * μνήσθητε ἡμέρας αἰῶνος, σύνετε δὴ ἔτη
γενεᾶς γενεῶν. ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι.
8 τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι· * ὅτε διεμέριζεν ὁ
ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ
9 ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ. * καὶ ἐγενήθη μερὶς κυρίου λαὸς
αὐτοῦ ἰακώβ. σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ ἰσραήλ.
10 * αὐτάρκησεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν δίψει καύματος ἐν
ἀνύδρῳ. ἐκύκλωσεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσεν αὐτόν, καὶ διεφύ-
λαξεν αὐτόν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.
11 * ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν ἑαυτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς αὐ-
τοῦ ἐπεπόθησε, διεὶς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτούς, καὶ ἀ-
νέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ.
12 * κύριος μόνος ἦγεν αὐτούς, καὶ οὐκ ἦν μετ᾽ αὐτῶν θεὸς ἀλ-
13 λότριος. * ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς.
ἐψώμισεν αὐτοὺς γεννήματα ἀγρῶν. ἐθήλασε μέλι ἐκ πέ-
τρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας·
14 * βούτυρον βοῶν καὶ γάλα προβάτων, μετὰ στέατος ἀρνῶν
καὶ κριῶν, υἱῶν ταύρων καὶ τράγων, μετὰ στέατος νεφρῶν πυροῦ,
καὶ αἷμα σταφυλῆς ἔπινον οἶνον.
15 * καὶ ἔφαγεν ἰακὼβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠ-
γαπημένος, ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη, καὶ ἐγκατέλιπε
θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτόν, καὶ ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ.
16 * παρώξυνάν με ἐπ᾽ ἀλλοτρίοις· καὶ ἐν βδελύγμασιν αὐ-
17 τῶν ἐξεπίκρανάν με· * ἔθυσαν δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ. θεοῖς,
οἷς οὐκ ᾔδεισαν· καινοὶ καὶ πρόσφατοι ἥκασιν, οἷς οὐκ ᾔδεισαν οἱ
18 πατέρες αὐτῶν. * θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες, καὶ ἐ-
19 πελάθου θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε; * καὶ εἶδε κύριος, καὶ ἐζήλωσε.
καὶ παρωξύνθη δι᾽ ὀργὴν υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων.
20 * καὶ εἶπεν, ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν· καὶ
δείξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ᾽ ἐσχάτων, ὅτι γενεὰ ἐξεστραμμένη ἐ-
στίν. υἱοὶ οἷς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς.
21 * αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ᾽ οὐ θεῷ, παρώργισάν με ἐν τοῖς
εἰδώλοις αὐτῶν. κἀγὼ παραζηλώσω αὐτοὺς ἐπ᾽ οὐκ ἔθνει. ἐπὶ
ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ αὐτούς.
22 * ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ᾅ-
δου κατωτάτου. καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς·
φλέξει θεμέλια ὀρέων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Nunquid coram Dño vos redditis hoc? populus qui susceperunt legẽ, & non fuerunt sapientes: nonne ipse est pater tuus, & tu es eius qui fecit te & firmauit? 7 Memento dierũ qui à seculo sunt, intellige in annis generationis & generationis. interroga patrẽ tuũ, & annunciabit tibi: senes tuos, & dicent tibi. 8 Quando possidere faciebat Altissimus gentes, cùm diuidebat filios hominum, statuit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. 9 Pars enim Dñi est populus eius, Iacob sors hæreditatis eius. 10 Tribuit eis necessaria in terra deserta, & in loco sitienti vbi non erat aqua. Collocauit eos in circuitu maiestatis suæ: docuit eos verba legis suæ: custodiuit eos sicut pupillã oculi sui. 11 Sicut aquila quæ festinat ad nidũ suũ, & sup filios suos incubat: expãdit alas suas, suscipit eos, portat eos in fortitudine pennarũ suarum. 12 Dñs collocabit eos seorsum in seculo illo quod ipse renouaturus est; & non stabit in conspectu eius cultus idolorum. 13 Collocauit eos super fortitudinem terræ: cibauit eos pda inimicorũ suorũ, & dedit eis pdam potentiũ vrbiũ & substãtias habitantiũ in ciuitatibus fortissimis. 14 Dedit eis pdã regũ ipsarũ & dominatorũ earũ cum diuitiis principum eorũ, & fortiũ populi terræ eorũ, & possessionẽ eorũ cum præda exercitus eorũ, & castrorũ eorum; & sanguis fortiũ eorũ effusus est sicut aqua. 15 Et diues factus est Israel, & recalcitrauit, psperatusq́, & cõfortatus possedit substantiã, & reliquit cultũ Dei qui fecit eũ, & irritauit corã fortissimo redẽptore suo. 16 Prouocauerũt corã eo ĩ cultu idolorũ, in abominationib9 irritauerũt corã eo. 17 Sacrificauerũt dęmoniis, in qbus nõ est vtilitas, & portẽtis quę nescierũt; noua quę nup facta sunt: nõ coluerũt ea patres vestri. 18 Terribilis & fortis qui te creauit oblit9 es, & reliquisti cultũ Dei qui fecit te. 19 Et manifestũ fuit corã Dño: & irat9 est furor eius, eo q ad irã puocauerũt corã eo filij & filię. 20 Et ait: Auferã maiestatẽ meã ab eis: notum est corã me quid erit in nouissimis eorũ: quoniã generatio puersa est, & filij in quibus nõ est fides. 21 Ipsi prouocauerunt corã me in eo quod non erat timendũ: irritauerunt corã me in cultu idolorũ: & ego puocabo eos in eo qui nõ est populus: in populo insipiẽte irritabo illos. 22 Quoniã incẽdiũ forte sicut ignis egressum est à facie mea in ira, & consumpsit vsq; ad infernũ inferiorẽ: & perdidit terram & fructũ eius, & consumpsit vsque ad fines montium.

23 * אַסְפֶּה עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה־בָּם׃
24 * מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי וְשֶׁן־בְּהֵמֹת
אֲשַׁלַּח־בָּם עִם־חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר׃
25 * מִחוּץ תְּשַׁכֶּל־חֶרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַּם־בָּחוּר גַּם־
בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם־אִישׁ שֵׂיבָה׃
26 * אָמַרְתִּי אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם׃
27 * לוּלֵי כַּעַס אוֹיֵב אָגוּר פֶּן־יְנַכְּרוּ צָרֵימוֹ פֶּן־יֹאמְרוּ
יָדֵנוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה פָּעַל כָּל־זֹאת׃
28 * כִּי־גוֹי אֹבַד עֵצוֹת הֵמָּה וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה׃
29 * לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם׃
30 * אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה אִם־לֹא
כִּי־צוּרָם מְכָרָם וַיהוָה הִסְגִּירָם׃
31 * כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם וְאֹיְבֵינוּ פְּלִילִים׃
32 * כִּי־מִגֶּפֶן סְדֹם גַּפְנָם וּמִשַּׁדְמֹת עֲמֹרָה עֲנָבֵמוֹ עִנְּבֵי
רוֹשׁ אַשְׁכְּלֹת מְרֹרֹת לָמוֹ׃
33 * חֲמַת תַּנִּינִם יֵינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר׃
34 * הֲלֹא־הוּא כָּמֻס עִמָּדִי חָתֻם בְּאוֹצְרֹתָי׃
35 * לִי נָקָם וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם
וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ׃
36 * כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם כִּי יִרְאֶה כִּי־
אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב׃
37 * וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בוֹ׃
38 * אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם יָקוּמוּ
וְיַעְזְרֻכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה׃
39 * רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי
אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי
מַצִּיל׃
40 * כִּי־אֶשָּׂא אֶל־שָׁמַיִם יָדִי וְאָמַרְתִּי חַי אָנֹכִי לְעֹלָם׃
41 * אִם־שַׁנּוֹתִי בְּרַק חַרְבִּי וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי אָשִׁיב
נָקָם לְצָרָי וְלִמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם׃

23 * Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas meas
24 complebo in eis. * Conſumentur fame, & de-
uorabunt eos aues morſu amariſsimo. Dentes
beſtiarum immittam in eos, cum furore tra-
hentium ſuper terram atque ſerpentium.
25 * Foris vaſtabit eos gladius, & intus pauor;
iuuenem ſimul ac virginem, lactentem cũ ho
26 mine ſene. * Et dixi: Vbinam ſunt? ceſſare fa-
27 ciam ex hominibus memoriam eorum. * Sed
propter iram inimicorum diſtuli: ne fortè ſu-
perbirent hoſtes eorum, & dicerent: Manus
noſtra excelſa, & non Dominus fecit hęc om-
28 nia. * Gens abſque conſilio eſt, & ſine pru-
29 dentia. * Vtinam ſaperent & intelligerent,
ac nouiſsima prouiderent!
30 * Quomodo perſequebatur vnus mille, &
duo fugarent decem milia? Nonne ideo quia
Deus ſuus vendidit eos, & Dominus conclu-
31 ſit illos? * Non enim eſt Deus noſter vt dij
eorum; & inimici noſtri ſunt iudices.
32 * De vinea Sodomorum vinea eorum, & de
ſuburbanis Gomorræ. Vua eorum vua fellis,
33 & botrus amariſsimus. * Fel draconum vi-
num eorum, & venenum aſpidum inſanabile.
34 * Nonne hęc condita ſunt apud me, & ſig-
35 nata in theſauris meis? * Mea eſt vltio, &
ego retribuam eis in tempore, vt labatur pes
eorum. iuxtà eſt dies perditionis, & adeſſe fe-
36 ſtinant tempora. * Iudicabit Dominus popu-
lum ſuum, & in ſeruis ſuis miſerebitur. Vide-
bit ꝙ infirmata ſit manus, & clauſi quoq; defe
37 cerunt, reſiduique conſumpti ſunt. * Et dicet:
Vbi ſunt dij eorum, in quibus habebant fidu-
38 ciã? * De quorum victimis comedebãt adipes,
& bibebant vinũ libaminum. ſurgant & opi-
tulentur vobis, & in neceſsitate vos ꝓtegant.
39 * Videte ꝙ ego ſim ſolus, & non ſit alius Deus
præter me. ego occidam, & ego viuere faciam:
percutiam, & ego ſanabo: & non eſt qui de
40 manu mea poſsit eruere. * Leuabo ad cælum
manum meam, & dicam: Viuo ego in ęternũ.
41 * Si acuero vt fulgur gladium meũ, & arripue-
rit iudicium manus mea, reddam vltionẽ ho-
ſtibus meis, & his qui oderunt me retribuam.

תרגום אונקלוס

23 אֲסֵיף עֲלֵיהוֹן בִּישִׁין מַכְתָּשַׁי אֲגָרֵי בְּהוֹן׃ 24 נְפִיחֵי כְפַן וַאֲכִילֵי עוֹף וּכְתִישֵׁי רוּחִין בִּישִׁין וְשֵׁן חֵיוַת בָּרָא אֲגָרֵי בְהוֹן עִם חֲמַת תַּנִּינַיָּא דְּזָחֲלִין
בְּעַפְרָא׃ 25 מִבָּרָא תְּחַבֵּל חַרְבָּא וּמִתַּוָּנַיָּא חַרְגַּת מוֹתָא אַף עוּלֵימֵיהוֹן אַף עוּלֵימָתְהוֹן יַנְקֵיהוֹן עִם סָבֵיהוֹן׃ 26 אֲמַרִית יֵחוֹל רָגְזִי עֲלֵיהוֹן
וַאֲשֵׁיצִינוּן אֲבַטֵּל מִבְּנֵי אֱנָשָׁא דָּכְרָנְהוֹן׃ 27 אִלּוּלָפוֹן רָגְזָא דְּסָנְאָה כְּנִישׁ דִּילְמָא יִתְרַבְרְבוּן בְּעֵל דְּבָבָא דִּילְמָא יֵימְרוּן יְדָנָא תְּקִיפַת לָנָא וְלָא מִן
קֳדָם יְיָ הֲוָת כָּל דָּא׃ 28 אֲרֵי עַם מְאַבְּדֵי עֵצָה אִנּוּן וְלֵית בְּהוֹן סֻכְלְתָנוּ׃ 29 אִלּוּ חַכִּימוּ אִסְתַּכַּלוּ בְּדָא סְבָרוּ מָה יְהֵי בְסוֹפְהוֹן׃
30 אֵיכְדֵין יִרְדּוֹף חַד אַלְפָא וּתְרֵין יַעְרְקוּן לְרִבּוֹתָא אֱלָהֵין תַּקִּיפְהוֹן מַסְרִינוּן וַיהוָה אַשְׁלְמִינוּן׃ 31 אֲרֵי לָא כְתָקְפָנָא תָּקְפְהוֹן וּבַעֲלֵי
דְבָבְנָא הֲווֹ דַּיָּנָנָא׃ 32 אֲרֵי כְּפוּרְעֲנוּת עַמָּא דִסְדוֹם פֻּרְעֲנוּתְהוֹן וְלָקוּתְהוֹן כְּעַם עֲמוֹרָה מַחְתְּהוֹן בִּישִׁין כְּרֵישֵׁי חִוְיָן וְתַשְׁלוּמַת עוּבָדֵיהוֹן
כְּמָרָרוּתְהוֹן׃ 33 הָכְמָרַת תַּנִּינַיָּא כֵּס פּוּרְעֲנוּתְהוֹן וּכְרֵישׁ פִּתְנֵי חִוְיָן אַכְזְרָאִין׃ 34 הֲלָא כָּל עוֹבָדֵיהוֹן גְּלַן קֳדָמַי גְּנִיזִין לְיוֹם דִּינָא בְאוֹצְרָי׃
35 קֳדָמַי פּוּרְעֲנוּתָא וַאֲנָא אֲשַׁלֵּם לְעִדָּן דְּיִגְלוֹן מִן אַרְעֲהוֹן אֲרֵי קָרִיב יוֹם תְּבָרְהוֹן וּמִבַּע דַּעֲתִיד לְהוֹן׃ 36 אֲרֵי יְדִין יְיָ דִּינָא דְעַמֵּיהּ
וּפוּרְעֲנוּת עַבְדוֹהִי צַדִּיקַיָּא יִתְפְּרַע אֲרֵי גְלֵי קֳדָמוֹהִי דִּבְעִדָּן דְּתִתְקוֹף עֲלֵיהוֹן מְחַת סָנְאָה וִיהוֹן מְטַלְטְלִין וּשְׁבִיקִין׃ 37 וְיֵימַר אָן דַּחַלְתְּהוֹן
תַּקִּיפָא דַּהֲווֹ רְחִיצִין בֵּיהּ׃ 38 דִּי תְרַב נִכְסַתְהוֹן הֲווֹ אָכְלִין שָׁתַן חֲמַר נִסְכֵּיהוֹן יְקוּמוּן כְּעַן וְיִסְעֲדוּנְכוֹן יְהוֹן עֲלֵיכוֹן מָגֵן׃ 39 חֲזוֹ כְעַן
אֲרֵי אֲנָא אֲנָא הוּא וְלֵית אֱלָהּ בַּר מִנִּי אֲנָא מְמִית וּמְחֵי מְחֵינָא וְאַף מַסֵּינָא וְלֵית מִן יְדִי מְשֵׁיזִיב׃ 40 אֲרֵי אַתְקֵינִית בִּשְׁמַיָּא בֵּית שְׁכִנְתִּי
וַאֲמַרִית קַיָּם אֲנָא לְעָלְמִין׃

* *Congregabo super eos mala, & sagittas meas* 23
complebo in eos.
* *Consumptis fame & esca auium, & morsus im-* 24
medicabilis. dentes bestiarum immittam in eos, cum
furore trahentium super terram.
* *Foris orbatos faciet eos gladius, & ex pene-* 25
tralibus, pauor. iuuenis cum virgine, lactens cum
constituto sene.
* *Dixi, Dispergam eos: cessare faciam iam ex ho-* 26
minibus memoriam eorum.
* *Nisi propter iram inimicorum, vt non longæui* 27
sint, & vt non insurgant contrarij. ne dicant, Ma-
nus nostra excelsa, et non Dominus fecit hæc omnia.
* *Quoniam gens quæ amisit consilium est, & non* 28
est in eis scientia: * *Non sapientes fuerunt ad* 29
intelligendum. hæc omnia suscipiant in nouissimum
tempus. * *Quomodo persequetur vnus mille,* 30
& duo fugabunt decem milia, nisi Deus vendide-
rit eos, & Dominus tradiderit eos?
* *Non enim sunt dei eorum vt Deus noster. at* 31
inimici nostri stulti. * *Ex enim vineis Sodomo-* 32
rum vinea eorum, & vitis eorum de Gomorra. v-
ua eorum vua fellis, botrus amaritudinis eorum.
* *Fel draconum vinum eorum, & venenum* 33
aspidum insanabile. * *Nonne hæc omnia condi-* 34
ta sunt apud me, & signata sunt in thesauris meis?
* *In die vltionis retribuam in tempore quando* 35
labatur pes eorum: quoniam iuxta dies perditionis
eorum. & adsunt parata vobis: * *Quoniam iudi-* 36
cabit Dominus populum suum, et in seruis suis con-
solabitur. vidit enim eos dissolutos et deficientes in
captiuitate & remissos. * *Et dixit Dominus: Vbi* 37
sunt dij eorum, quibus confisi erant in ipsis?
* *Quorum adipem sacrificiorum eorum comede-* 38
batis, et bibebatis vinum libaminum eorum. surgat
& opitulentur vobis, & fiant vestri protectores.
* *Videte, videte quòd ego sum, et non est Deus præ-* 39
ter me. ego occidam et viuere faciam, percutiã et ego
sanabo: & non est qui eruat de manibus meis.
* *Quoniam leuabo in cælum manum meam, &* 40
iurabo dextera mea: et dicam, Viuo ego in æternum.
* *Quoniam acuam vt fulgur gladium meum, et* 41
arripiet iudicium manus mea: & reddam vltio-
nem hostibus, & odientibus me retribuam.

23 * συνάξω εἰς αὐτοὺς κακά, καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐ-
24 τούς. * τηκόμενοι λιμῷ καὶ βρώσει ὀρνέων, καὶ ὀπισθότονος
ἀνίατος. ὀδόντας θηρίων ἐπαποστελῶ εἰς αὐτούς, μετὰ θυμοῦ συ-
25 ρόντων ἐπὶ τῆς γῆς. * ἔξωθεν ἀτεκνώσει αὐτοὺς μάχαι-
ρα, καὶ ἐκ τῶν ταμιείων, φόβος. νεανίσκος σὺν παρθένῳ
θηλάζων μετὰ καθεστηκότος πρεσβύτου.
26 * εἶπον, διασπερῶ αὐτούς. παύσω δὴ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνη-
27 μόσυνον αὐτῶν. * εἰ μὴ δι' ὀργὴν ἐχθρῶν, ἵνα μὴ μακρο-
χρονίσωσι, καὶ ἵνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι. μὴ εἴποισαν,
ἡ χεὶρ ἡμῶν ὑψηλή, καὶ οὐχὶ κύριος ἐποίησε ταῦτα πάντα·
28 * ὅτι ἔθνος ἀπολωλεκὸς βουλήν ἐστι· καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐ-
29 τοῖς ἐπιστήμη· * οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι· ταῦτα πάντα
καταδεξάσθωσαν εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον.
30 * πῶς διώξεται εἷς χιλίους, καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας,
εἰ μὴ ὁ θεὸς ἐπέδοτο αὐτούς, καὶ ὁ κύριος παρέδωκεν αὐτούς.
31 * οὐ γάρ εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν. οἱ δὲ ἐχθροὶ ἡμῶν
32 ἀνόητοι. * ἐκ γὰρ ἀμπέλων σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν.
καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ γομόρρας. ἡ σταφυλὴ αὐτῶν στα-
φυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτῶν.
33 * θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀ-
34 νίατος. * οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πάντα συνῆκται παρ' ἐμοί, καὶ
ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου;
35 * ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω ἐν καιρῷ ὅταν σφα-
λῇ ὁ ποὺς αὐτῶν· ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ πάρε-
36 στιν ἕτοιμα ὑμῖν· * ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ
τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. εἶδε γὰρ αὐτοὺς παραλελυ-
μένους καὶ ἐκλελοιπότας ἐν ἐπαγωγῇ καὶ παρειμένους.
37 * καὶ εἶπε κύριος, ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, ἐφ' οἷς ἐπεποί-
38 θεισαν ἐπ' αὐτοῖς; * ὧν τὸ στέαρ τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἠσθίετε, καὶ
ἐπίνετε τὸν οἶνον τῶν σπονδῶν αὐτῶν. ἀναστήτωσαν καὶ βοη-
θησάτωσαν ὑμῖν, καὶ γενηθήτωσαν ὑμῖν σκεπασταί.
39 * ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ
ἀποκτενῶ, καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω, κἀγὼ ἰάσομαι. καὶ οὐκ
ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου.
40 * ὅτι ἀρῶ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὀμοῦμαι τῇ
δεξιᾷ μου. καὶ ἐρῶ, ζῶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα.
41 * ὅτι παροξυνῶ ὡς ἀστραπὴν τὴν μάχαιράν μου, καὶ ἀν-
θέξεται κρίματος ἡ χείρ μου· καὶ ἀνταποδώσω δίκην τοῖς ἐχ-
θροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσί με ἀνταποδώσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Congregabo super eos mala, plagas meas immittam in eos. 24 Inflati erunt fame, & comesti ab auibus, & vexati à spiritibus malignis: & dentem bestiarum agri immittam in eos, cum furore draconum qui reptant in puluere. 25 Foris absque liberis faciet eos gladius, & in cubiculis timor mortis, iuuenes simul ac puellas, lactentes cum senibus eorum. 26 Dixi: Residebit ira mea super eos, & consummabo eos: cessare faciam à filiis hominũ memoriam eorum. 27 Nisi ira inimici collecta esset, ne fortè magnificaretur inimicus: ne fortè dicerent, Manus nostra præualuit nobis, & non fuerunt à facie Domini omnia hæc. 28 Populus enim perdens consilium sunt, & non est in eis intelligentia. 29 Vtinam saperent & contemplarentur hoc, & intelligerent quid erit in nouissimis eorum! 30 Quomodo persequebatur vnus mille, & duo fugabant decem milia: nisi quòd Fortis eorum tradidit eos, & Dominus retribuit eis? 31 Quoniam non est sicut fortitudo nostra fortitudo eorum: & inimici nostri sunt iudices. 32 Quoniam sicut vindicta populi Sodomorum, erit vindicta eorum, & percussio eorum sicut populi Gomorræ. plagæ eorum pessimæ sicut capita colubrorũ, & retributio operum suorum sicut venenum. 33 Sicut fel draconum est calix vltionis eorum, & sicut caput aspidum crudelium. 34 Nonne omnia opera eorum manifesta sunt coram me, & conseruata in die iudicij in thesauris meis? 35 Coram me est vltio, & ego retribuam in tempore quo migrabunt de terra sua; quoniam propè est dies interitus eorum, & festinabit quod futurum est eis. 36 Quoniam iudicabit Dominus iudicium populi sui, & vltionem seruorum suorum iustorum vlciscetur: quoniam manifestum est coram eo, quòd in tempore quo præualebit contra eos plaga inimici, erunt instabiles & derelicti. 37 Et dicet: Vbi est terribilis eorum, & fortis in quo habebant fiduciam? 38 De quorum victimis comedebant adipem, & bibebant vinum libaminum eorum: surgant nunc & auxilientur vos, & sint super vos in protectionem. 39 Videte nunc quoniam ego ego sum, & non est Deus præter me. ego occido & viuifico, percutio & etiam sano: & non est qui de manu mea possit eruere. 40 Quoniam præparaui in cælis domum maiestatis meæ: & dixi, Viuo ego in sempiternum. 41 Si in duplum plusquam fulgur apparet à summitate cæli, & vsque ad summitatem eius reuelabitur gladius meus, & apprehendet iudicium manus mea: reddam vltionem hostibus meis, & inimicis meis retribuam.

42 * אַשְׁכִּיר חִצַּי מִדָּם וְחַרְבִּי תֹּאכַל בָּשָׂר מִדַּם
43 חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ פַּרְעוֹת אוֹיֵב׃ * הַרְנִינוּ
גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם־עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו
וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ׃
44 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
הַשִּׁירָה־הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃
45 * וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־
46 כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׂימוּ לְבַבְכֶם לְכָל־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵעִיד בָּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תְּצַוֻּם
אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה
47 הַזֹּאת׃ * כִּי לֹא־דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיֵּיכֶם
וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
48 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר׃
49 * עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר־נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וּרְאֵה אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן
50 אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַאֲחֻזָּה׃ * וּמֻת בָּהָר
אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה וְהֵאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ כַּאֲשֶׁר־מֵת
אַהֲרֹן אָחִיךָ בְּהֹר הָהָר וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו׃
51 * עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵי־
מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדַּשְׁתֶּם
52 אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה אֶת־
הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

לג

1 וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ
מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ׃
2 * וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ
מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשְׁדָּת
לָמוֹ׃

42 * Inebriabo sagittas meas sanguine, & gla-
dius meus deuorabit carnes de cruore occiso-
rum, & de captiuitate nudati inimicorum ca-
43 pitis. * Laudate gentes populum eius, quia
sanguinem seruorum suorũ vlciscetur. & vin-
dictam retribuet in hostes eorum : & propi-
tius erit terræ populi sui.
44 * Venit ergo Moyses, & locutus est omnia
verba cantici huius in auribus populi, ipse &
45 Iosue filius Nun. * Compleuitque omnes
sermones istos loquens ad vniuersum Israel:
46 * Et dixit ad eos: Ponite corda vestra in om
nia verba quæ ego testificor vobis hodie, vt
mandetis ea filiis vestris custodire & facere, &
implere vniuersa quæ scripta sunt in volumi-
47 ne legis huius. * Quia non incassum præce-
pta sunt vobis, sed vt singuli in eis viuerent:
quæ facientes longo perseueretis tempore in
terra ad quam Iordane transmisso ingredimi-
48 ni possidendam. * Locutusque est Domi-
nus ad Moysen in eadem die, dicens:
49 * Ascende in montem istum Abarim, id est
transitum, in montem Nebo, qui est in terra
Moab contra Hiericho : & vide terram Cha-
naan, quam ego tradam filiis Israel obtinen-
dam.
50 * Et morere in monte. quem conscendens
iungêris populis tuis, sicut mortuus est Aa-
ron frater tuus in monte Hor, & appositus Nu.20.d
populis suis.
51 * Quia præuaricati estis contra me in
medio filiorum Israel ad aquas contradi-
ctionis in Cades deserti Sin, & non sanctifica-
stis me inter filios Israel.
52 * Econtrà videbis terram, & non ingredie-
ris in eam, quam ego dabo filiis Israel.

CAP. XXXIII.

1 HÆc est benedictio qua benedixit Moyses
A homo Dei filiis Israel, ante mortem
suam.
2 * Et ait: Dominus de Sina venit, & de Seir
ortus est nobis. apparuit de monte Pharan, &
cum eo sanctorum milia. in dextera eius ig-
nea lex.

תרגום אונקלוס

41 אִם עַל חַד תְּרֵין כְּחֵיזוּ בִּרְקָא מִסּוֹף שְׁמַיָּא וְעַד סוֹף שְׁמַיָּא תִּתְגְּלֵי חַרְבִּי וְתִתְקַף בְּדִינָא יְדִי אָתֵיב פֻּרְעָנוּתָא לְסָנְאַי וּלְבַעֲלֵי דְבָבַי אֲשַׁלֵּם׃
42 אַרְוֵי גִּירַי מִדְּמָא וְחַרְבִּי תִּקְטֹל בְּעַמְמַיָּא מִדַּם קְטִילִין וּשְׁבָן לְאַעְדָּאָה כִּתְרִין מֵרֵישׁ סָנְאָה וּבְעֵל דְּבָבָא׃ 43 שַׁבַּחוּ עַמְמַיָּא דִּינָא דְּעַמֵּיהּ
אֲרֵי פּוּרְעָנוּת עַבְדוֹהִי צַדִּיקַיָּא מִתְפְּרַע וּפוּרְעָנוּתָא יָתֵיב לְסָנְאוֹהִי וִיכַפַּר עַל אַרְעֵיהּ וְעַל עַמֵּיהּ׃ 44 וַאֲתָא מֹשֶׁה וּמַלֵּיל יָת כָּל פִּתְגָּמֵי תֻּשְׁבַּחְתָּא
הָדָא קֳדָם עַמָּא הוּא וְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן׃ 45 וְשֵׁיצִי מֹשֶׁה לְמַלָּלָא יָת כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל׃ 46 וַאֲמַר לְהוֹן שַׁווֹ לִבְּכוֹן לְכָל
פִּתְגָּמַיָּא דַּאֲנָא מַסְהֵיד בְּכוֹן יוֹמָא דֵין דִּתְפַקְּדוּנוּן יָת בְּנֵיכוֹן לְמִטַּר לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא׃ 47 אֲרֵי לָא פִתְגָּם רֵיקָן הוּא מִנְּכוֹן אֲרֵי
הוּא חַיֵּיכוֹן וּבְפִתְגָּמָא הָדֵין תּוֹרְכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ 48 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בִּכְרַן יוֹמָא הָדֵין לְמֵימַר׃
49 סַק לְטוּרָא דַּעֲבָרָאֵי הָדֵין לְטוּרָא דִנְבוֹ דִּי בְּאַרְעָא דְמוֹאָב דְּעַל אַפֵּי יְרֵחוֹ וַחֲזִי יָת אַרְעָא דִכְנַעַן דַּאֲנָא יָהֵב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחְסָנָא׃
50 וּמוּת בְּטוּרָא דְּאַתְּ סָלֵיק לְתַמָּן וְאִתְכְּנֵשׁ לְעַמָּךְ כְּמָא דְמִית אַהֲרֹן אֲחוּךְ בְּהֹר טוּרָא וְאִתְכְּנֵשׁ לְעַמֵּיהּ׃ 51 עַל דְּסָרֵיבְתּוּן בְּמֵימְרִי בְּגוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמֵי מַצּוּת רְקַם מַדְבְּרָא דְצִן עַל דְּלָא קַדֶּשְׁתּוּן יָתִי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 52 אֲרֵי מִקְּבֵיל תֶּחֱזֵי יָת אַרְעָא וּלְתַמָּן לָא תֵיעוֹל לְאַרְעָא דַּאֲנָא יָהֵב
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

לג

1 וְדָא בִּרְכְתָא דְּבָרֵיךְ מֹשֶׁה נְבִיָּא דַייָ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם מוֹתֵיהּ׃ 2 וַאֲמַר יְיָ מִסִּינַי אִתְגְּלִי וְזִיהוֹר יְקָרֵיהּ מִשֵּׂעִיר אִתְחֲזִי
לָנָא אִתְגְּלִי בִּגְבוּרְתֵּיהּ עַל טוּרָא דְּפָארָן וְעִמֵּיהּ רִבְוָת קַדִּישִׁין כְּתַב יְמִינֵיהּ מִגּוֹ אֶשָּׁתָא אוֹרַיְתָא יְהַב לָנָא׃

‡ Inebriabo sagittas meas à sanguine, & gladius 42
meus deuorabit carnes de cruore occisorũ, & capti-
uitate à capite principũ inimicorũ. Lætamini cæli si-
mul cum eo, & adorent eum vniuersi angeli Dei.
‡ Lætamini gentes cum populo eius, & roboren- 43
tur in eo omnes filij Dei: quoniam sanguinem filio-
rum eius vlciscitur. & vlciscetur et retribuet vin-
dictam inimicis, & odientibus eum retribuet. &
expurgabit Dominus terram populi sui. Et scripsit
Moyses canticum hoc in illa die, & docuit illud fi-
lios Israel. ‡ Et accessit Moyses, & locutus est 44
omnia verba legis huius in auribus populi, ipse &
Josue filius Nun.
‡ Et compleuit Moyses loquens sermones istos 45
vniuerso Israel.
‡ Et dixit ad eos: Attendite corde vestro in om- 46
nia verba hæc, quæ ego testificor vobis hodie: quæ
mandetis filiis vestris, custodire & facere omnes
sermones legis huius:
‡ Quoniam non sermo vanus hic vobis: quoniam 47
hæc vita vestra, & propter sermonem hunc longæ-
ui eritis in terra, in quam vos transitis Jordanem
illuc vt possideatis illam.
‡ Et locutus est Dominus ad Moysen in die hac, 48
dicens:
‡ Ascende in montem Abarim, hunc montem 49
Nebo qui est in terra Moab contra Hiericho. et vi-
de terram Chanaan, quam ego do filiis Israel in pos-
sessionem.
‡ Et morere in monte in quem ascendis illuc. et 50
iungere ad populum tuum, quemadmodum mortuus
est Aaron frater tuus in Hor monte; & appositus
est ad populum suum: ‡ Quia increduli fuistis 51
verbo meo in filiis Israel ad aquam contradictionis
Cades in deserto Sin: quoniam non sanctificastis me
in filiis Israel. ‡ Quoniam e regione videbis ter- 52
ram, & illuc non ingredieris in terram quam ego do
filiis Israel.

CAP. XXXIII.

HÆc benedictio qua benedixit Moyses homo Dei 1
filiis Israel ante mortem suam. ‡ Et ait: Do- 2
minus de Sina venit, & apparuit de Seir nobis: et
festinauit de monte Pharan, cum milibus Cades à
dextris eius angeli cum eo.

42 ‡ μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ' αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου
φάγεται κρέα ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ αἰχμαλωσίας
ἀπὸ κεφαλῆς ἀρχόντων ἐχθρῶν. εὐφράνθητε οὐρανοὶ ἅμα
αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ.
43 ‡ εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχυσάτωσαν
αὐτῷ πάντες υἱοὶ θεοῦ· ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκδικεῖται.
καὶ ἐκδικήσει καὶ ἀνταποδώσει δίκην τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς μι-
σοῦσιν αὐτὸν ἀνταποδώσει. καὶ ἐκκαθαριεῖ κύριος τὴν γῆν
τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐν ἐ-
κείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.
44 ‡ καὶ προσῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πάντας τοὺς λόγους
τοῦ νόμου τούτου εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, αὐτὸς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυή.
45 ‡ καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν τοὺς λόγους τούτους παν-
τὶ ἰσραήλ.
46 ‡ καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, προσέχετε τῇ καρδίᾳ ὑμῶν ἐπὶ
πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς ἐγὼ διαμαρτύρομαι ὑμῖν σή-
μερον. ἃ ἐντελεῖσθε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάν-
τας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου·
47 ‡ ὅτι οὐχὶ λόγος κενὸς οὗτος ὑμῖν, ὅτι αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν, καὶ
ἕνεκεν τοῦ λόγου τούτου μακροημερεύσετε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν
ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
48 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ,
49 λέγων· ‡ ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἀβαρὶμ, τοῦτο ὄρος ναβαῦ
ὅ ἐστιν ἐν γῇ μωὰβ κατὰ πρόσωπον ἱεριχώ. καὶ ἴδε τὴν γῆν χα-
ναὰν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν.
50 ‡ καὶ τελεύτα ἐν τῷ ὄρει εἰς ὃ ἀναβαίνεις ἐκεῖ. καὶ προσ-
τέθητι πρὸς τὸν λαόν σου, ὃν τρόπον ἀπέθανεν ἀαρὼν ὁ ἀδελ-
φός σου ἐν ὢρ τῷ ὄρει, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ·
51 ‡ διότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐπὶ
τοῦ ὕδατος ἀντιλογίας κάδης ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν· διότι οὐχ ἡ-
γιάσατέ με ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
52 ‡ ὅτι ἀπέναντι ὄψει τὴν γῆν, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς
τὴν γῆν ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

λγ΄.

1 ‡ Αὕτη ἡ εὐλογία ἣν ηὐλόγησε μωυσῆς ἄνθρωπος τοῦ
θεοῦ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.
2 ‡ καὶ εἶπε, κύριος ἐκ σινὰ ἥκει, καὶ ἐπέφανεν ἐκ σηὶρ ἡμῖν,
καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους φαρὰν, σὺν μυριάσι κάδης ἐκ
δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

42 Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus occidet populos, de cruore occisorum & captiuorum, vt auferam coronas de capite hostis & inimici. 43 Laudate gentes populum eius, quoniam vindictam seruorum suorum iustorum vlciscetur, & vltionem reddet inimicis suis, & propitius erit terræ suæ & populo suo. 44 Et venit Moyses, & locutus est omnia verba cantici huius coram populo, ipse & Iosue filius Nun. 45 Et consummauit Moyses loqui omnia verba hæc cum omni Israel: 46 Et dixit ad eos: Ponite cor vestrum ad omnia verba quæ ego testificor vobis hodie: quæ præcipietis filiis vestris, vt custodiant & faciant omnia verba legis huius. 47 Quia verba non vana sunt vobis: sed hæc est vita vestra, & in verbo hoc prolongabuntur dies vestri super terra propter quam transitis Iordanem vt possideatis eam.
48 Et locutus est Dominus cum Moyse in hac die, dicens: 49 Ascende in montem istum transeuntium in monte Nebo, qui est in terra Moab quæ est contra faciem Hiericho; & vide terram Chanaan, quam ego dabo filiis Israel in possessionem. 50 Et morere in monte in quem conscendes: & colligêris ad populum tuum, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & collectus est ad populum suum:
51 Eo quòd præuaricati estis in verbum meum in medio filiorum Israel in aquis contradictionis in Cades deserti Sin; & quia non sanctificastis me in medio filiorum Israel. 52 Quoniam econtrà videbis terram, & illuc non ingredieris in terram quam ego dabo filiis Israel.

CAP. XXXIII.

ET hæc est benedictio qua benedixit Moyses propheta Dei filiis Israel ante mortem suam: 2 Et ait: Dominus de Sinai reuelatus est, & splendor gloriæ eius apparuit nobis de Seir: reuelatus est in fortitudine sua super monte Pharan, & cum eo sanctorum milia: legem scriptam dextera eius dedit nobis de medio ignis.

3 * אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ
4 לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ׃ * תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ
5 מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ * וַיְהִי בִישֻׁרוּן
מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
6 * יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר׃
7 * וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָֹה
קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו
8 תִּהְיֶה׃ * וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ
וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ
9 עַל־מֵי מְרִיבָה׃ * הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא
רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע
כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ׃
10 * יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ
11 קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ׃ * בָּרֵךְ יְהוָֹה
חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו
12 מִן־יְקוּמוּן׃ * לְבִנְיָמִן אָמַר
יְדִיד יְהוָֹה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם
13 וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן׃ * וּלְיוֹסֵף
אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָֹה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל
14 וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃ * וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת
15 שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים׃ * וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי־
16 קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃ * וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ
וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף
17 וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃ * בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי
רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ
וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה׃
18 * וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ
19 וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ׃ * עַמִּים הַר־יִקְרָאוּ שָׁם
יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי
חוֹל׃

3 * Dilexit populos. omnes sancti in manu
illius sunt: & qui appropinquant pedibus e-
4 ius, accipient de doctrina illius. * Legem præ-
cepit nobis Moyses, hæreditatem multitudi-
5 nis Iacob. * Erit apud rectissimum rex, con-
gregatis principibus populi cum tribubus Is-
6 rael. * Viuat Ruben, & non moriatur, & sit
7 paruus in numero. * Hæc est Iudæ benedi-
ctio: Audi Domine vocem Iudæ, & ad popu-
lum suum introduc eum. manus eius pugna-
bunt pro eo, & adiutor illius contra aduersa-
8 rios eius erit. * Leui quoque ait: Perfectio tua
& doctrina tua à viro sancto tuo, quem pro-
basti in tentatione, & iudicasti ad aquas con-
9 tradictionis. * Qui dixit patri suo & matri
suæ, nescio vos: & fratribus suis, ignoro illos:
& nescierunt filios suos. hi custodierunt elo-
B quium tuum, & pactum tuum seruauerunt.
10 * Iudicia tua ô Iacob, & legem tuam ô Is-
rael. Ponent thymiama in furore tuo, & ho-
11 locausta super altare tuum. * Benedic Do-
mine fortitudini eius, & opera manuum il-
lius suscipe. percute dorsa inimicorum eius,
& qui oderunt eum, non consurgant.
12 * Et Beniamin ait, Amantissimus Domini
habitabit confidenter in eo: quasi in thala-
mo tota die morabitur, & inter humeros illius
13 requiescet. * Ioseph quoque ait: De be-
nedictione Domini terra eius, de pomis cæli,
14 & rore atque abysso subiacente. * De pomis
15 fructuũ Solis ac Lunæ: * De vertice antiquorũ
16 montiũ, de pomis colliũ ęternorũ. * Et de fru-
gibus terrę & de plenitudine eius. Benedictio
illius qui apparuit in rubo veniat super caput
Ioseph, & super verticẽ nazaræi inter fratres
17 suos. * Quasi primogeniti tauri pulchritudo
G eius: cornua rhinocerotis cornua illius. in ip-
sis ventilabit gentes vsq; ad terminos terræ.
hæ sunt multitudines Ephraim, & hæc milia
18 Manasse. * Et Zabulõ ait: Lætare Zabulõ in
19 exitu tuo, & Isachar in tabernaculis tuis. * Po-
pulos vocabũt ad mõtẽ, ibi immolabũt victi-
mas iustitię: qui inũdationem maris quasi lac
sugent, & thesauros absconditos arenarum.

תרגום אונקלוס

3 ברם חביבינון לשבטיא כל קדישוהי בית ישראל בגבורא אפיקינון ממצרים ואנון מדברין תחות ענגך נטלין על מימרך: 4 אוריתא יהב לנא
משה מסרה ירותא לכנשת יעקב: 5 והוה בישראל מלכא באתכנשות רישי עמא כחדא שבטיא דישראל: 6 יחי ראובן לחיי עלמא ומותא תנינא
לא ימות ויקבלון בנוהי אחסנתהון במניניהון: 7 ודא ליהודה ואמר קביל יי צלותיה דיהודה במפקיה לקרבא ולעמיה תתיביניה לשלם ידוהי יעבדן
ליה פורענותא מסנאוהי וסעיד מבעלי דבבוהי הוי ליה: 8 וללוי אמר תומיא ואוריא אלבשתא לגבר דאשתכח חסיד קדמך דנסיתוהי בניסתא והות
שלים בחנתיה על מי מצותא ואשתכח מהימן: 9 דעל אבוהי ועל אמיה לא רחים כד חבו מן דינא ואפי אחוהי ובנוהי לא נסיב ארי נטרו מטרת
מימרך וקימך לא אשניו: 10 כשרין אילין דילפון דינך ליעקב ואוריתך לישראל ישוון קטרת בסמין קדמך וגמיר לרעוא על מדבחך: 11 בריך יי
נכסוהי וקרבן ידוהי קביל ברעוא תבר חרצא דסנאוהי ודבעלי דבבוהי דלא יקומון: 12 לבנימן אמר רחימא דיי ישרי לרוחצן עלוהי יהי מגין עלוהי
כל יומיא ובארעיה תשרי שכינתא: 13 וליוסף אמר מברכא מן קדם יי ארעיה עבדא מגדנין מטלא דשמיא מלעילא וממבועי עינות תהומין דנגדין
ממעמקי ארעא: 14 ועבדא מגדנין עללן מבול שמשא ועבדא מגדנין מריש ירח בירח: 15 ומריש טוריא בכיריא ומטוב רמן דלא פסקן: 16 ומטוב
ארע ומלאה רעי ליה דשכנתיה בשמיא ועל משה אתגלי באסנא יתיין כל אלין לרישא דיוסף ולגברא פרישא דאחוהי: 17 רבא דבנוהי זיוא ליה
וגבורן דאתעבידא ליה מן קדם תקפא ורומא דיליה בגבורתיה עממיא יקטל כחדא עד סיפי ארעא ואינון רבותא דבית אפרים ואינון אלפיא דבית
מנשה: 18 ולזבולן אמר חדי זבולן במפקך לאגחא קרבא על בעלי דבבך ויששכר במהכך למעבד זמני מועדיא בירושלם: 19 שבטיא דישראל
לטור בית מקדשא יתכנשון תמן יכסון נכסת קודשין לרעוא ארי נכסי עממיא יכלון וסימן דמטמרן בחלא יתגליין להון:

* *Et pepercit populo suo,& omnes sanctificati in* 3
manibus tuis. hi sub te sunt.
* *Et suscepit de sermonibus eius legem,quā præce-* 4
pit nobis Moyses, hæreditatem multitudinis Iacob.
* *Et erit in amato princeps, congregatis princi-* 5
pibus populorum simul cum tribubus Israel.
* *Viuat Ruben,& non moriatur;& Symeon sit* 6
multus in numero.
* *Et hæc Iudæ:Audi Dñe vocem Iudæ,& adpo-* 7
pulum suum introducātur: manus eius diiudicabūt
ei. & adiutor ex aduersariis eius eris.
* *Et Leui ait:Date Leui manifestationes eius. et* 8
veritatem eius viro sancto,quem tentauerunt eum
in tentatione.conuiciati sunt ei ad aquam contradi-
ctionis. * *Qui dicit patri suo & matri suæ,non vidi* 9
te, & fratres suos non cognouit, & filios suos non
cognouit.custodiuit eloquia tua,& pactum tuū ser-
uauit. * *Ostendent iustificationes tuas Iacob,& legē* 10
tuam Israel. ponent thymiama coram te semper in
altari tuo.
* *Benedic Domine fortitudini eius:et opera ma-* 11
nuum illius suscipe: percute ilia insurgentium inimi
corum eius,& odientes eum non resurgant.
* *Et Beniamin ait : Dilectus à Domino habita-* 12
bit confidenter . & Deus obumbrat super eo omni-
bus diebus,& inter humeros eius requieuit.
* *Et Ioseph ait : De benedictione Domini terra* 13
eius,de fructibus cæli & rore,& de abyssorum fon
tibus ab infrà.
* *Et ad tempus fructibus solis conuersionum,&* 14
de synodis mensium: * *Et de vertice montium* 15
principij,& de vertice collium æternorum.
* *Et ad tempus terræ plenitudine. & acceptabi-* 16
lia ei qui apparuit in rubo veniant super caput Io-
seph,& super verticem glorificatus in fratribus.
* *Primogenitus tauri pulchritudo eius: cornua* 17
rhinocerotis cornua illius: in ipsis gentes cornupetet
simul, vsque ad terminum terræ. hæc miliaria E-
phraim,& hæc milia Manasse.
* *Et Zabulon ait: Lætare Zabulon in exitu tuo,* 18
& Issachar in tabernaculis tuis.
* *Gentes perdent,& inuocabitis illic,& immo-* 19
labitis victimas iustitiæ : quoniam diuitias maris
sugetis, & in abundantia maritimam habitantiū.

3 * καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι
ἐπὶ τὰς χεῖράς σου. οὗτοι ὑπὸ σὲ εἰσί.
4 * καὶ ἐδέξατο ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ νόμον, ὃν ἐνετείλατο ἡ-
μῖν μωυσῆς, κληρονομίαν συναγωγῆς ἰακώβ.
5 * καὶ ἔσται ἐν τῷ ἠγαπημένῳ ἄρχων, συναχθέντων ἀρχόν-
6 των λαῶν ἅμα φυλαῖς ἰσραήλ. * ζήτω ῥουβὴμ, καὶ μὴ
ἀποθανέτω· καὶ συμεὼν ἔστω πολὺς ἐν ἀριθμῷ.
6 * καὶ αὕτη ἰούδα· εἰσάκουσον κύριε φωνῆς ἰούδα, καὶ εἰς τὸν
λαὸν αὐτοῦ εἰσέλθοισαν· αἱ χεῖρες αὐτοῦ διακρινοῦσιν αὐτῷ. καὶ
βοηθὸς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἔσῃ.
8 * καὶ τῷ λευὶ εἶπεν· δότε λευὶ δήλους αὐτοῦ. καὶ ἀλήθειαν
αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ· ὃν ἐπείρασαν αὐτὸν ἐν πείρᾳ. ἐλοιδό-
ρησαν αὐτὸν ἐφ᾽ ὕδατος ἀντιλογίας.
9 * ὁ λέγων τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, οὐχ ἑώρακά σε·
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔγνω.
ἐφύλαξεν τὰ λόγιά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησεν.
10 * δηλώσουσι τὰ δικαιώματά σου τῷ ἰακώβ, καὶ τὸν νόμον σου
τῷ ἰσραήλ. ἐπιθήσουσι θυμίαμα ἐνώπιόν σου διαπαντὸς ἐπὶ
11 τοῦ θυσιαστηρίου σου. * εὐλόγησον κύριε τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ· καὶ τὰ
ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι. πάταξον ὀσφὺν ἐπανεστηκότων
ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ οἱ μισοῦντες αὐτὸν μὴ ἀναστήτωσαν.
12 * καὶ τῷ βενιαμὶν εἶπεν· ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου κατα-
σκηνώσει πεποιθώς. καὶ ὁ θεὸς σκιάζει ἐπ᾽ αὐτῷ πάσας τὰς ἡ-
μέρας, καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ κατέπαυσε.
13 * καὶ τῷ ἰωσὴφ εἶπεν· ἀπ᾽ εὐλογίας κυρίου ἡ γῆ αὐτοῦ, ἀ-
πὸ ὡρῶν οὐρανοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀπὸ ἀβύσσων πηγῶν κάτωθεν.
14 * καὶ καθ᾽ ὥραν γεννημάτων ἡλίου τροπῶν, καὶ ἀπὸ συνό-
15 δων μηνῶν· * καὶ ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κο-
16 ρυφῆς βουνῶν ἀενάων. * καὶ καθ᾽ ὥραν γῆς πληρώσεως. καὶ
τὰ δεκτὰ τῷ ὀφθέντι ἐν τῇ βάτῳ ἔλθοισαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰω-
σήφ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν δοξασθεὶς ἐν ἀδελφοῖς.
17 * πρωτότοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ· κέρατα μονοκέρωτος
τὰ κέρατα αὐτοῦ. ἐν αὐτοῖς ἔθνη κερατιεῖ ἅμα, ἕως ἀπ᾽ ἄκρου τῆς
γῆς. αὗται μυριάδες ἐφραίμ, καὶ αὗται χιλιάδες μανασσῆ.
18 * καὶ τῷ ζαβουλὼν εἶπεν· εὐφράνθητι ζαβουλὼν ἐν ἐξο-
δίᾳ σου, καὶ ἰσάχαρ ἐν τοῖς σκηνώμασί σου.
19 * ἔθνη ἐξολοθρεύσουσι καὶ ἐπικαλέσεσθε ἐκεῖ, καὶ θύσε-
τε θυσίαν δικαιοσύνης, ὅτι πλοῦτον θαλάσσης θηλάσεσθε, καὶ
ἐν πορείᾳ παράλιον κατοικούντων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Dilexit vtiq; trib⁹,& oēs sanctos dom⁹ Israel:in fortitudine eduxit eos de Ægypto,& ipsi ducebātur sub nube tua, & ꝓficiscebātur ad verbū tuū. [4] Legē dedit nobis Moyses,& tradidit eā in hæreditatē cœtui Iacob. [5] Et fuit in Israel rex, cū cōgregarētur prīcipes populi simul cum tribubus Israel. [6] Viuat Rubē in vita æterna,& nō moriatur morte secūda: & accipiant filij sui hæreditatem suā iuxta numerū eorū. [7] Et hoc dixit Iudæ:Suscipe Dñe orationē Iudæ cū egressus fuerit ad bellū;& ad populū eius reduces eum in pace. manus eius facient vltionē de inimicis suis,& auxiliator contra hostes eius eris ei. [8] Ad Leui quoq; dixit·Perfectione & lumine induisti virum qui inuentus est sanctus coram te:quem probasti in tentatione,& inuentus est perfectus:probasti eum apud aquā contradictionis,& inuētus est fidelis. [9] Qui nō est misertus patris sui & matris suæ in iudicio quando peccauerunt:& personam fratris & filij sui non accepit: quoniam custodierunt custodiam verbi tui,& pactum tuū non mutauerunt. [10] Digni sunt isti vt doceāt iudicia tua Iacob,& legē tuam Israel: ponent thymiama aromatum coram te,& holocausta voluntaria super altare tuum. [11] Benedic, Domine,substantiæ eius,& oblationem manuū suarū suscipe voluntariè. contere dorsum hostiū suorū & inimicorū suorū, vt non cōsurgant. [12] Ad Beniamin dixit:Dilectus Dñi habitabit confidenter:super eum erit protegens eum omnibus diebus, & in terra eius habitabit maiestas Domini. [13] Ad Ioseph quoque ait:Benedicta à facie Domini terra eius:faciens fructum erit:de rore cæli desuper, & de venis fontiū abyssi quæ fluūt à profundis terræ. [14] Et faciet poma & fructus quæ sol germinare facit,& faciet poma in principio mēsiū: [15] Et de vertice mōtiū primitiarū,& de bonis colliū quæ non deficiūt: [16] Et de bonis terrę & plenitudinis eius,& de bñplacito illi⁹ cuius maiestas habitat in cęlis,& Moysi reuelat⁹ est in rubo:veniēt oīa hęc super caput Ioseph,& super virū dedicatū inter fratres suos. [17] Primogenit⁹ filiorū suorū pulchritudo ei⁹,& magnalia quæ facta sunt ei à facie fortissimi & excelsi:ī cui⁹ fortitudine occidet populos simul vsq; ad fines terrę.hęc sūt miliaria Ephraī,& hęc sunt milia Manasse. [18] Et ad Zabulō ait:Lętare Zabulō cū egressus fueris ad pugnā cōtra inimicos tuos,& Isachar cū sederis ad cōputāda tēpora solēnitatū ī Hierusalē. [19] Trib⁹ Israel cōgregabūtur ī mōte dom⁹ sanctuarij:ibi īmolabūt volūtariè hostias sāctificatas;quoniā substātias populorū comedēt, & thesauri q abscōditi sūt in arena reuelabūtur eis.

20 * וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד כְּלָבִיא שָׁכֵן
21 וְטָרַף זְרוֹעַ אַף־קָדְקֹד׃ * וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי־
שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת
יְהוָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל׃
22 * וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן־הַבָּשָׁן׃
23 * וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמָלֵא בִּרְכַּת
24 יְהוָה יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה׃ * וּלְאָשֵׁר אָמַר
בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ׃
25 * בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת מִנְעָלֶךָ וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ׃
26 * אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ
27 שְׁחָקִים׃ * מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת
זְרֹעֹת עוֹלָם וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד׃
28 * וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֶרֶץ דָּגָן
וְתִירוֹשׁ אַף־שָׁמָיו יַעַרְפוּ־טָל׃
29 * אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן
עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה
עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ׃

לד

1 * וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־
הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ יְהוָה
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן׃
2 * וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה
וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן׃
3 * וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכִּכָּר בִּקְעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים
4 עַד־צֹעַר׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ
אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃
5 * וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי
יְהוָה׃

20 * Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad.
quasi leo requieuit, cepitque brachium & ver
ticem.
21 * Et vidit principatum suum quòd in par-
te sua doctor esset repositus: qui fuit cum prin
cipibus populi, & fecit iustitias Domini, & iu
D dicium suum cum Israel.
22 * Dan quoque ait: Dan catulus leonis, fluet
largiter de Basan.
23 * Et Neptalim dixit: Neptalim abundan-
tia perfruetur, & plenus erit benedictionibus
Domini. mare & Meridiem possidebit.
24 * Aser quoque ait: Benedictus in filiis Aser.
sit placens in fratribus suis, & tingat in oleo
pedem suum.
25 * Ferrum & æs calciamentum eius. Sicut
dies iuuentutis tuæ, ita & senectus tua.
26 * Non est alius vt Deus rectissimi. Ascen-
sor cæli auxiliator tuus, magnificentia eius
discurrunt nubes:
27 * Habitaculum eius sursum, & subter bra-
chia sempiterna. Eiiciet à facie tua inimicum;
dicetque, conterere.
28 * Habitabit Israel confidenter & solus. O- Hie.23.d
culus Iacob in terra frumenti & vini, cælique
caligabunt rore.
29 * Beatus tu, Israel. Quis similis tui, popule,
qui saluaris in Domino? Scutum auxilij tui, &
gladius glorię tuę. Negabunt te inimici tui, &
tu eorum colla calcabis. CAP. XXXIIII.
1 A AScẽdit ergo Moyses de campestribus Moab
super montem Nebo in verticem Phasga
contra Hiericho: ostenditque ei D̃ns omnem
2 terram Galaad vsque Dan, * & vniuersum Ne-
ptalim, terramque Ephraim & Manasse, & om
nem terram Iuda vsque ad mare nouissimum;
3 * Et Australem partem, & latitudinem cāpi
Hiericho ciuitatis palmarum vsque Segor.
4 * Dixitque Dominus ad eum: Hęc est terra
B pro qua iuraui Abraam, Isaac & Iacob, dicēs:
Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, Gen.12.b.&15.d
& non transibis ad illam.
5 * Mortuusque est ibi Moyses seruus Do-
mini in terra Moab iubente Domino.

תרגום אונקלוס

20 וּלְגָד אֲמַר בְּרִיךְ דְּאַפְתֵּי לְגָד כְּלֵיתָא שָׁרֵי וְיִקְטֹל שִׁלְטוֹנִין עִם מַלְכִין׃ 21 וְאִתְקַבַּל בְּקַדְמֵיתָא דִּילֵיהּ אֲרֵי תַמָּן בְּאַחְסַנְתֵּיהּ מֹשֶׁה סָפְרָא רַבָּא דְיִשְׂרָאֵל קְבִיר וְהוּא נָפֵיק וְעָאל בְּרֵישׁ עַמָּא זַכְוָן קֳדָם יְיָ עֲבַד וְדִינוֹהִי עִם יִשְׂרָאֵל׃ 22 וּלְדָן אֲמַר דָּן תַּקִּיף כְּגוּר אַרְיָוָן אַרְעֵיהּ שָׁתְיָא מִנַּחְלַיָּא דְּנָגְדִין מִן מַתְנָן׃ 23 וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רַעֲוָא וּמְלֵי בִּרְכָן מִן קֳדָם יְיָ מַעֲרַב יַם גִּינוֹסַר וְדָרוֹמָא יֵירַת׃ 24 וּלְאָשֵׁר אֲמַר בְּרִיךְ מִבִּרְכַּת בְּנַיָּא אָשֵׁר יְהֵי רַעֲוָא לַאֲחוֹהִי וְיִתְרַבָּא בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין׃ 25 תַּקִּיף כְּפַרְזְלָא וְכִנְחָשָׁא מוֹתְבָךְ וּכְיוֹמֵי עוּלֵימוּתָךְ תָּקְפָּךְ׃ 26 לֵית אֱלָהָא כֶּאֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל דִּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא בְּסַעְדָּךְ וְתָקְפֵיהּ בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא׃ 27 מְדוֹר אֱלָהָךְ דְּמִלְּקַדְמִין וּבְמֵימְרֵיהּ אִתְעֲבֵד עָלְמָא וְתָרֵיךְ מִן קֳדָמָךְ סַנְאָה וַאֲמַר שֵׁיצִי׃
28 וּשְׁרָא יִשְׂרָאֵל לְרוּחְצָן בִּלְחוֹדוֹהִי כְּעֵין בִּרְכְתָא דְּבָרֵיכִנּוּן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן בְּאַרַע עֲבוּרָא עִיבוּר וַחֲמַר אַף שְׁמַיָּא דְּעִלָּוֵיהוֹן יְשַׁמְּשׁוּנוּן בְּטַלָּא׃
29 טוּבָךְ יִשְׂרָאֵל לֵית דִּכְוָתָךְ עַמָּא דְּפֻרְקָנֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ תְּקוֹף סַעְדָּךְ וּדְמִן קֳדָמוֹהִי נִצְחָן גְּבוּרְתָּךְ וְיִתְכַּדְּבוּן סַנְאָךְ לָךְ וְאַתְּ עַל פְּרִיקַת צַוְּארֵי מַלְכֵיהוֹן תִּדְרוֹךְ׃

לד

1 וּסְלֵיק מֹשֶׁה מִמֵּישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב לְטוּרָא דִנְבוֹ רֵישׁ רָמָתָא דְּעַל אַפֵּי יְרֵחוֹ וְאַחְזְיֵיהּ יְיָ יָת כָּל אַרְעָא יָת גִּלְעָד עַד דָּן׃
2 וְיָת כָּל נַפְתָּלִי וְיָת אַרַע אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְיָת כָּל אַרַע יְהוּדָה עַד יַמָּא מַעַרְבָאָה׃ 3 וְיָת דָּרוֹמָא וְיָת מֵישְׁרָא בִּקְעַת יְרֵחוֹ קַרְתָּא דְדִקְלַיָּא עַד צוֹעַר׃
4 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ דָּא אַרְעָא דְּקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתְּנִנַּהּ אַחֲזֵיתָךְ בְּעֵינָךְ וְתַמָּן לָא תֶעְבַּר׃
5 וּמִית תַּמָּן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַּיְיָ בְּאַרְעָא דְמוֹאָב עַל מֵימְרָא דַּיְיָ׃

‡ Et Gad ait: Benedictus dilatans Gad. quasi 20
leo requieuit, conterens brachium & principem.
‡ Et vidit principatum suum: quoniam illic di- 21
uisa est terra principum congregatorum simul cum
principibus populorum. iustitiam Dominus fecit, et
iudicium suum cum Israel.
‡ Et Dan ait: Dan catulus leonis, & saltabit ex 22
Basan.
‡ Et Neptalim dixit: Neptalim abundantia su- 23
sceptibilium: & impleatur benedictione à Do-
mino. mare & meridiem possidebis.
‡ Et Aser ait: Benedictus à filiis Aser. & erit 24
placens fratribus suis. tinget in oleo pedem suum.
‡ Ferrum & æs calciamentum eius erit. & si- 25
cut dies tui fortitudo tua.
‡ Non est sicut Deus dilecti. qui ascendit in cæ- 26
lum auxiliator tuus, & magnificus firmamenti.
‡ Et teget te Dei principatus, & sub fortitudi- 27
ne brachiorum sempiternorum. & eijciet à facie tua
inimicum: dicens, pereas.
‡ Et habitabit Israel solus confidenter. fons Ia- 28
cob in frumento & vino: & cælum ei caligans
rore.
‡ Beatus tu Israel: quis similis tibi, popule, qui 29
saluaris à Domino? Scuto teget auxiliator tuus, &
gladius gloria tua. & negabunt te inimici tui, et tu
super collum eorum calcabis.

CAP. XXXIIII.

ET ascendit Moyses de campestribus Moab su- 1
per montem Nebo, in verticem Phasga qui est
contra faciem Hiericho. & ostendit ei Dominus om
nem terram Galaad vsque Dan:
‡ Et vniuersam terram Neptalim, & vniuer- 2
sam terram Ephraim & Manasse, & omnem ter-
ram Iuda vsque ad mare nouissimum:
‡ Et desertum, & circa regiones Hiericho, ciui- 3
tatem palmarum vsque Segor.
‡ Et dixit Dominus ad Moysen: Hæc terra quam 4
iuraui Abraam & Isaac & Iacob, dicens: Semini
vestro dabo eam. ostendi eam oculis tuis, et illuc non
ingredieris.
‡ Et mortuus est ibi Moyses seruus Domini in 5
terra Moab per verbum Domini.

20 ‡ καὶ τῷ γὰδ εἶπεν, εὐλογημένος ἐμπλατύνων γάδ. ὡς
λέων ἀνεπαύσατο, συντρίψας βραχίονα καὶ ἄρχοντα.
21 ‡ καὶ εἶδεν ἀπαρχὴν αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖ ἐμερίσθη γῆ ἀρχόν-
των συνηγμένων ἅμα ἀρχηγοῖς λαῶν. δικαιοσύνην κύριος
22 ἐποίησε, καὶ κρίσιν αὐτοῦ μετὰ ἰσραήλ. ‡ καὶ τῷ δὰν εἶπεν,
δὰν σκύμνος λέοντος, καὶ ἐκπηδήσει ἐκ τοῦ βασάν.
23 ‡ καὶ τῷ νεφθαλὶμ εἶπεν, νεφθαλὶμ πλησμονὴ δεκτῶν. καὶ
ἐμπλησθήτω εὐλογίας παρὰ κυρίου. θάλασσαν καὶ λίβα κλη-
ρονομήσεις.
24 ‡ καὶ τῷ ἀσὴρ εἶπεν, εὐλογημένος ἀπὸ τέκνων ἀσήρ. καὶ ἔσται
δεκτὸς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. βάψει ἐν ἐλαίῳ τὸν πόδα αὐτοῦ.
25 ‡ σίδηρος καὶ χαλκὸς τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ ἔσται. καὶ ὡς αἱ
ἡμέραι σου ἡ ἰσχύς σου.
26 ‡ οὐκ ἔστιν ὥσπερ ὁ θεὸς τοῦ ἠγαπημένου. ὁ ἐπιβαίνων ἐπὶ
τὸν οὐρανὸν βοηθός σου, καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς τοῦ στερεώματος.
27 ‡ καὶ σκεπάσει σε θεοῦ ἀρχή, καὶ ὑπὸ ἰσχὺν βραχιόνων
ἀενάων. καὶ ἐκβαλεῖ ἀπὸ προσώπου σου ἐχθρόν, λέγων,
ἀπόλοιο.
28 ‡ καὶ κατασκηνώσει ἰσραὴλ μόνος πεποιθώς. πηγὴ ἰακὼβ
ἐπὶ σίτου καὶ οἴνου. καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτῷ συννεφὴς δρόσῳ.
29 ‡ μακάριος σὺ ἰσραήλ· τίς ὅμοιός σοι λαὸς σωζόμε-
νος ὑπὸ κυρίου; ὑπερασπιεῖ ὁ βοηθός σου, καὶ ἡ μάχαιρα
καύχημά σου. καὶ ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου, καὶ σὺ ἐπὶ
τὸν τράχηλον αὐτῶν ἐπιβήσῃ.

λδ΄.

1 ‡ Καὶ ἀνέβη μωυσῆς ἀπὸ ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τὸ ὄρος να-
βαύ, ἐπὶ κορυφὴν φασγὰ ἥ ἐστιν ἐπὶ προσώπου ἱεριχώ. καὶ ἔ-
δειξεν αὐτῷ κύριος πᾶσαν τὴν γῆν γαλαὰδ ἕως δάν·
2 ‡ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν νεφθαλὶμ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν
ἐφραΐμ, καὶ μανασσῆ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἰούδα ἕως τῆς θα-
λάσσης τῆς ἐσχάτης·
3 ‡ καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὰ περίχωρα ἱεριχώ, πόλιν φοι-
νίκων ἕως σηγώρ.
4 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, αὕτη ἡ γῆ ἣν ὤμοσα
ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, λέγων, τῷ σπέρματι ὑμῶν
δώσω αὐτήν· ἔδειξα αὐτὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖ οὐκ
εἰσελεύσῃ.
5 ‡ καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ μωυσῆς οἰκέτης κυρίου ἐν γῇ μω-
ὰβ διὰ ῥήματος κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et ad Gad dixit: Benedictus qui dilatat Gad: sicut leæna habitabit, & occidet principes cum regibus. 21 Et suscipiet in principio partem suam, quoniam ibi in hæreditate sua Moyses scriba magnus, & princeps Israel sepultus est: & ipse egressus est & ingressus est ante populum: iustitias coram Domino fecit, & iudicia eius cum Israel. 22 Et ad Dan ait: Dan fortis sicut catulus leonis: terra eius irrigatur à torrentibus qui defluunt de Basan. 23 Et ad Neptali dixit: Neptali implebitur desiderio, & plenus erit benedictionibus à facie Domini. ad Occidentale mare Genesar & ad Meridiem possidebit. 24 Et ad Aser dixit: Benedictus benedictionibus filiorum erit Aser: erit placens fratribus suis; & nutrietur deliciis regum. 25 Fortis sicut ferrum & sicut æs erit habitatio tua, & sicut dies iuuentutis tuæ erit fortitudo tua. 26 Non est Deus sicut Deus Israel; cuius maiestas est in cælis in auxilium tuum, & fortitudo eius in cælis cælorum. 27 Habitaculum Dei ab initio, & in verbo eius factum est seculum. & eiecit à facie tua inimicum: dicetq;, Conterere. 28 Et habitabit Israel confidenter & solus, iuxta benedictionem qua benedixit eis Iacob pater eorum in terra producente frumentum & vinum: cęli quoq; qui sunt super eos distillabunt rore. 29 Beatus es Israel: non est qui similis sit tibi: popule cuius salus est à facie Domini, & fortitudo auxilij tui; & à facie eius sunt victoriæ fortitudinis tuæ. & mentientur tibi inimici tui, & tu colla regum eorum calcabis.

CAP. XXXIIII.

ET ascendit Moyses de campestribus Moab ad montem Nabo ad verticem collis qui est contra Hiericho: & ostendit ei Dominus omnem terram Galaad vsque Dan: 2 Et omnem terram Neptali, & Ephraim & Manasse, & omnem terram Iuda vsque ad mare Occidentale: 3 Et Australem plagam & planiciem campi Hiericho ciuitatis palmarum vsque Segor. 4 Et dixit ei Dominus: Hæc est terra pro qua iuraui Abraham, Isaac & Iacob, dicens: Filiis tuis dabo eam. vidisti eam oculis tuis, & illuc non transibis. 5 Et mortuus est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab per verbum Domini:

6 ⁕ וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־
יָדַע אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
7 ⁕ וּמֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־
כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה׃
8 ⁕ וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב
שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה׃
9 ⁕ וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה
אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
10 ⁕ וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר
יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃
11 ⁕ לְכָל־הָאֹתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה
לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־
אַרְצוֹ׃
12 ⁕ וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל׃

6 ⁕ Et sepeliuit eum in valle terræ Moab con
tra Phogor: & non cognouit homo sepul-
C chrum eius vsque in præsentem diem.
7 ⁕ Moyses centum & viginti annorum erat,
quando mortuus est. Non caligauit oculus
eius, nec dentes illius moti sunt.
8 ⁕ Fleueruntque eum filij Israel in campe-
stribus Moab triginta diebus. & cōpleti sunt
dies planctus lugentium Moysen.
9 ⁕ Iosue verò filius Nun repletus est spiritu
sapientiæ; quia Moyses posuit super eum ma-
nus suas. Et obedierunt ei filij Israel: fecerunt-
D que sicut præcepit Dominus Moysi.
10 ⁕ Et non surrexit propheta vltrà in Israel,
sicut Moyses: quem nosset Dominus facie ad
faciem,
11 ⁕ In omnibus signis atque portentis quæ
misit per eum vt faceret in terra Ægypti Pha-
raoni & omnibus seruis eius, vniuersæque ter-
ræ illius:
12 ⁕ Et cunctam manum robustam, magnaque
mirabilia quæ fecit Moyses coram vniuerso
Israel.

תרגום אונקלוס

6 וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵילְתָא בְּאַרְעָא דְמוֹאָב לָקֳבֵל בֵּית פְּעוֹר וְלָא יְדַע אֱנָשׁ יַת קְבוּרְתֵּיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃
7 וּמֹשֶׁה בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין כַּד מִית לָא כְהַת עֵינֵיהּ וְלָא שְׁנָא זִיו יְקָרָא דְאַפּוֹהִי׃
8 וּבְכוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאָב תְּלָתִין יוֹמִין וּשְׁלִימוּ יוֹמֵי בְכִיתָא אֶבְלֵיהּ דְמֹשֶׁה׃
9 וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן מְלֵי רוּחַ חָכְמְתָא אֲרֵי סְמַךְ מֹשֶׁה יַת יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וְקַבִּילוּ מִינֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲבַדוּ כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃
10 וְלָא קָם נְבִיאָה עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה דְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ אַפִּין בְּאַפִּין׃
11 לְכָל אָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא דְשַׁלְחֵיהּ יְיָ לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל עַבְדוֹהִי וּלְכָל אַרְעֵיהּ׃
12 וּלְכֹל יְדָא תַקִּיפְתָּא וּלְכֹל חֶזְוָנָא רַבָּא דַעֲבַד מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל׃

תם ספר אלה הדברים׃

אמר גברא מלי זכו	דאזל מאיספניה מלכו	נאם איש שנפשו זכה	והוא בא מארץ רחוקה
ושמיה אריאש דמונתח	די שבק אתרא דילדותיה	ואריאש מונטנוס שמו	אשר עזב בני עמו
ממנא על מימר מלכא	שליט מן ימא עד הכא	הוקם במצות פיליפוש	המושל מספרד עד כוש
לכוונא יתעבידא	דמרברא כל אנש בידא׃	מלאכה זאת להוקירה	כל־אנשי תבל מאירה׃
חזה דין ספר אוריתא	שלים לאלהים תושבחתא	הן ספר התורה נשלם	יתברך ארון העולם
דאנא בעא ית רחמוהי	מיתן יוכלא לעבדוהי	והוא יחזיק ידי עבדיו	למלאת את שאר כתוביו
ית כל מקרא לשלמות	בדמות דספרא דא יאות	ולהראותם בזה דמות	אשר נדפס בשלימות׃

ותהי השלמתו בחדש ניסן בשנת שכט לפק׃

בׄ אׄ מׄ

* *Et sepelierunt eum in terra Moab, iuxta domum Phogor. & non cognouit vllus sepulchrum eius vsque in diem hunc.* 6
* *Moyses autem erat centum & viginti annorum quando mortuus est ipse. Non caligauerunt oculi eius, neque corrupta sunt labia illius.* 7
* *Et fleuerunt filij Israel Moysen in campestribus Moab in Jordane, contra Hiericho, triginta diebus. & completi sunt dies planctus fletus Moysi.* 8
* *Et Iosue filius Nun repletus est spiritu sapientiæ, (posuit enim Moyses manus suas super eum) & obedierunt ei filij Israel: & fecerunt sicut præcepit Dominus Moysi.* 9
* *Et non surrexit vltrà Propheta in Israel, sicut Moyses: quem nouit Dominus eum facie ad faciem,* 10
* *In omnibus signis et portentis, quem misit Dominus eum vt faceret ea in terra Ægypti Pharaoni & seruis eius, & vniuersæ terræ illius:* 11
* *Et mirabilia magna, & cunctam manum robustam, quæ fecit Moyses coram vniuerso Israel.* 12

6 * καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν γῇ μωάβ, ἐγγὺς οἴκου φογόρ. καὶ οὐκ οἶδεν οὐδεὶς τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
7 * μωυσῆς δὲ ἦν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐν τῷ τελευτᾶν αὐτόν. οὐκ ἠμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. οὐδὲ ἐφθάρησαν τὰ χελώνια αὐτοῦ.
8 * καὶ ἔκλαυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν μωυσῆν ἐν ἀραμὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ τριάκοντα ἡμέρας. καὶ συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους κλαυθμοῦ μωυσῆ.
9 * καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ἐπλήσθη πνεύματος συνέσεως, ἐπέθηκε γὰρ μωυσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ· καὶ ἐποίησαν καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.
10 * καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν ἰσραὴλ ὡς μωυσῆς· ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον
11 * ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις καὶ τέρασιν, ὃν ἀπέστειλε κύριος αὐτὸν ποιῆσαι αὐτὰ ἐν γῇ αἰγύπτου φαραὼ καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ·
12 * καὶ τὰ θαυμάσια τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, ἃ ἐποίησε μωυσῆς ἔναντι παντὸς ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et sepeliuit eum in valle in terra Moab contra Bethphogor. & non cognouit vir sepulchrum eius vsque hodie.
7 Moyses autem erat ætatis centum & viginti annorum quando mortuus est. non caligauit oculus eius, neque mutatus est splendor gloriæ vultus eius.
8 Et fleuerunt filij Israel Moysen in campestribus Moab triginta diebus. & completi sunt dies planctus lugentium Moysen.
9 Iosue autem filius Nun erat plenus spiritu sapientiæ; quoniam imposuit Moyses manus suas super eum; & obedierunt ei filij Israel, & fecerunt sicut præcepit Dominus Moysi.
10 Et non surrexit vltrà propheta in Israel sicut Moyses, cui reuelatus est Dominus facie ad faciem:
11 In omnibus signis & portentis quæ misit per eum Dominus vt faceret in terra Ægypti Pharaoni & omnibus seruis eius, & in vniuersa terra illius:
12 Et in omni manu robusta, & in omnibus mirabilibus magnis quæ fecit Moyses ante oculos omnis Israel.

FINIS DEVTERONOMII.

Quinque Mosis libros Hebraicè, Græcè, & Latinè cum paraphrasi Chaldaica & Latinis versionibus, summa diligentia à Plantino excusos, Benedictus Arias Montanus, ex Philippi Catholici regis mandato Legatus, à se cum Complutensi & correctissimis aliis exemplaribus collatos, recensuit & probauit. Antuerpiæ Calend. Martiis, CIↃ IↃ LXIX.

B. Arias Montanus

Θεσμοθέτης ἀγαθὸν τέλος ἔλλαχεν ἐνθάδε Μωσῆς,
ὃς πόρεν ἑβραίῳ θέσφατα γραπτὰ γένει.
ἀλλ' ἐπανορθωτὴς βίβλου κατὰ μοῖραν ἐχέφρων
Αρειος ἦν λιγυρῶν πιερίδων τρόφιμος.
τὸν δὲ καλὸς κ' ἀγαθὸς βασιλεὺς ἔκπεμψεν ἰβήρων,
ὥς ἐπανορθώσειν βιβλία θεσπέσια.
ὦ ἄνα παντοκράτωρ τοῖον βασιλῆα φύλαττε,
καὶ ἐπανορθωτὴν Αρειον ἐνδυκέως.
Πλαντίνῳ δ' ἀρετήν τε καὶ ἄρκιον ὄλβον ὄπασσε,
μηδενὸς εἰς βίβλους φειδομένῳ καμάτου.

Φ. Γ.

